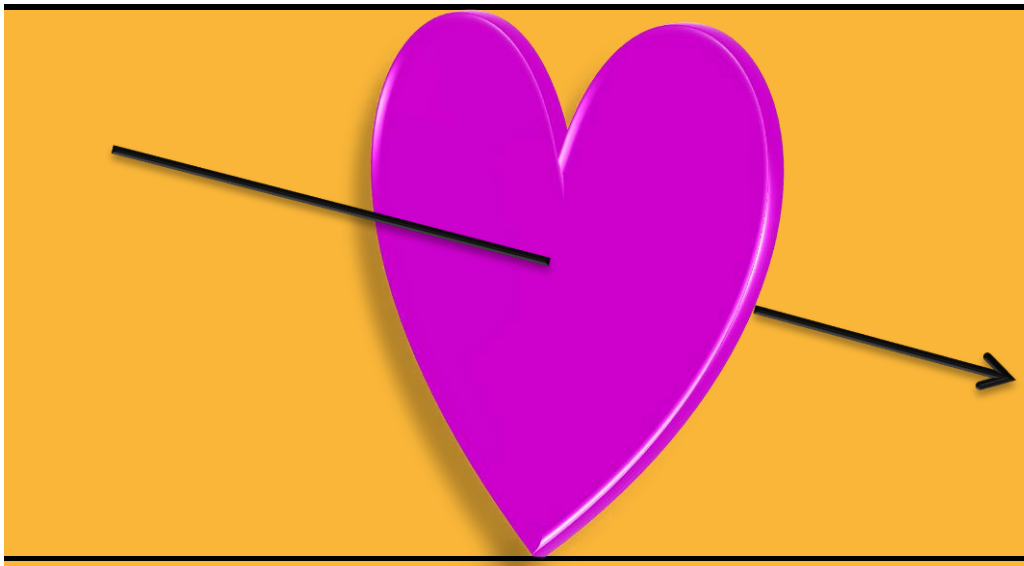


ፍቅር በጥንቆላ በአንድ ወቅት በኢትዮጵያ(Love By Magic Once UpOn A Time In Ethiopia)

እውነተኛ ታሪክ

“እንዴት መከላከል እንዳለባችሁ እንጂ ጥቃት አያስጨንቃችሁ”

ታደለ ባሳዝነው አየለ

ሃምሌ 2008 ዓ.ም

- ማክዳ ጋላ ወደ እኔ የምትመጣ ሆኗ እንደሚሞላ ስታረጋግጥ ነው። ማክዳ ጋላ ልትመጣ ስለሆነ የእኔ የተጠራቀመው ደሞዝ መረጃ ዝርዝር በየ ወሩ በዚህ መፅሃፍ መልክ ይለቀቃል። ይህም ልክ እንደ ገበያ መረጃ መሆኑ ነው።
    - ጥቅምት 30 ቀን 2009 ዓ.ም፡ 20 ሺ ብር ባንክ ተጠራቅሟል።
    - ህዳር 30 ቀን 2009 ዓ.ም ---
    - ታህሳስ 30 ቀን 2009 ዓ.ም ----
    - ጥር 30 ቀን 2009 ዓ.ም ----
    - .....

ፍቅር በጥንቆላ በአንድ ወቅት በኢትዮጵያ

እውነተኛ ታሪክ

“እንዴት መከላከል እንዳለባችሁ እንጂ ጥቃት አያስጨንቃችሁ”

ታደለ ባሳዝነው አየለ

ሃምሌ 2008 ዓ.ም

ከመፅሃፉ ውስጥ የተወሰዱ

.....እንዴት አንድ ሰው የመልስ መፅሃፍ (Answer key) አንብቦ ያብዳል? መልስ ካላችሁ መልሱት:: የመፅሃፍ ማንበብ ማለት እንደ መዝናኛ ነው:: ምክንያቱም ሌላ የፃፈውን እያነበብክ መስራት ማለት ነው:: ሌላ የሰራውን እና ያሰበውን ደግመህ አታስበውም:: ብዙ ካላሰብክ.....

..... ኢቲቪ (በአሁኑ ኢቢሲ)ን ይዋሻል የሚሉ ሚስጢር ያልጠበቀላቸው(ያልደበቀላቸው) ግለሰቦች እና ቡድኖች ናቸው:: ኢቲቪ (በአሁኑ ኢቢሲ) በጭራሽ .....

..... "አላዎጣት አሉ"

"ይፈሳሉ"

"አሮሞ ፈርቶ ተደብቆ ነው"

"አሳይተውት ነው".....

ምስጋና

በመጀመሪያ ከሁሉም በላይ ይህንን መፅሃፍ እውን እንዲሆን አስጀምሮ ያስጨረሰኝ እግዚአብሄር ይመስገን፡፡ በመቀጠል እዚህ ቦታ እንድ ደርስ ያደረጉኝን ቤተሰቦቼን ምስጋና ይድረሳቸው፡፡ “ጎሽ ለልጇ ስትል ተወጋች” እንደተባለ ቤተሰቤ ለእኔ ስኬት እና ማንነት ምስጋና የማይገልፀው ጥረት አድርገዋል እና ምስጋና ይድረሳቸው፡፡ የአባቴ ቤተሰቦች ይህ ምስጋና አይመለከታቸውም፡፡ በስጋ መወለድ ዝምድና አይደለም፡፡ እኔ ንፉግ ዘመድ አልፈልግም፡፡ ከዚህ ቀጥየ ማመስገን የምፈልገው ጓደኞቼን እና ቃሊቲ እስር ቤት እየተመላለሱ የጠየቁኝን ሁሉ ምስጋና ይድረሳቸው፡፡ ቀጥሎም እንደዚህ ጠንካራ ላደረጉኝ ለጋሎች ምስጋና ይግባቸው፡፡ “ለስሟ መጥሪያ ቁና ሰፋች” ነው እና ይህችን መፅሃፍ እንድፅፍ ያደረጉኝ ጋሎች ናቸው እና ከፍ ያለ ምስጋና ይድረሳቸው፡፡

መግቢያ

አንድ ግለሰብ ወይም ቡድን አካባቢውን መመልከት፤ መመራመር እና የተመለከተውን ነገር ጥሩም ከሆነ አድንቆ ማለፍ እንዲሁም መጥፎም ከሆነ ተገቢውን እርምጃ መውሰድ የተለመደ እና የሰው ልጅ የውስጥ ባህሪው ነው ብየ አስባለሁ፡፡ በመሆኑም ይህንን መፅሃፍ እኔ ወደ አንባቢያን ሳቀርበው በውስጡ የያዘው ከእለት በእለት ህይወቴ የተመለከትኩትን ከስተት እና እንቅስቃሴ ነው፡፡ አብዛኛው ህዝብ ጥንቆላውን እንደ “መድሃኒት” እንጂ እንደ አጋጣሚ እና የእለት-ከእለት የኑሮ ገጠመኝ የቆጠረው ያለ አልመሰለኝም፡፡ በእኔ አመለካከት ግን ጥንቆላው አንድ የእለት-ከእለት ህይወት ክስተት ነው ብየ ስላሰብኩ በዚህ መፅሃፍ መልክ ሁሉንም በተቻለ መጠን አካትቼ አቅርቤዋለሁ፡፡ የአንድ ህዝብ የእለት-ከእለት ኑሮ ከተባለ ደግሞ ማህበራዊ፤ ኢኮኖሚያዊ እና ፖለቲካዊ አመለካከቶችን ይጨምራል፡፡ በዚህ መፅሃፍ ውስጥ በእኔ አመለካከት አንገብጋቢ የሚባሉ ችግሮችን አንስቻለሁ ብየ አስባለሁ፡፡

ይህ መፅሃፍ የተጠናቀረው እንደሚከተለው ነው፡፡ ምእራፍ አንድ በብዛት የሚያጠነጥነው በዝቅተኛ ክፍል ስላሳለፍኩት ህይወት እና አንዳንድ የጋራ ማህበራዊ፤ ፖለቲካዊ እና ኢኮኖሚያዊ ጉዳዮች ዙሪያ ሲሆን ምእራፍ ሁለት ደግሞ የሚያጠነጥነው በዩኒቨርስቲ ህይወት ያጋጠሙኝን ክስተቶች እና አንዳንድ የጋራ ማህበራዊ፤ ፖለቲካዊ እና ኢኮኖሚያዎ ጉዳዮች ዙሪያ ነው፡፡ በዩኒቨርስቲ ህይወቴ ያጋጠመኝን የፍቅር ህይወት በሰፊው የዳሰስኩበት ምእራፍ ነው፡፡ እዚህ ምእራፍ ውስጥ ስለ ታደለ ጋላ(ታጋዘጋ) እና ጣሳ ጋላ(ታጋኢጋ) ውሸት በተወሰነ ተብራርቷል፡፡ ነገር ግን ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ) እና ጣሳ አያና(ታጋኢጋ) መዋሸታቸውን መረጃ እያቀርብኩ ሳይሆን የፃፍኩት የነገሮችን ቅደም ተከተል ስፅፍ መታለፍ ስለሌለበት ነው እንጂ እኔ ቢዋሹም ሆነ ባይዋሹም መስሚያ የለኝም፡፡

ምእራፍ ሶስት ደግሞ ለመጀመሪያ ጊዜ ስራ ይገፍ የገጠሙኝን ፈተናወች እና ደስታዎች ያተትኩበት ሲሆን በተጨማሪም አንዳንድ የጋራ ማህበራዊ፤ ፖለቲካዊ እና ኢኮኖሚያዊ ጉዳዮች ዳስሼበታለሁ፡፡

ምእራፍ አራት ደግሞ የሚያጠነጥነው ሁለተኛ ዲግሪ ስማር የገጠመኝን እና “የህይወቴ ትኩስ ድንች” ያልኩትን ፈተና የዳሰሥኩበት ነው፡፡ ይህ ምእራፍ በጣም ሰፋ ያለ እና የተለያዩ ማህበራዊ፤ ኢኮኖሚያዊ እና ፖለቲካዊ ጉዳዮች በሰፊው ተዳሰውበታል፡፡

ምእራፍ አምስት ደግሞ ሁለተኛ ዲግሪ ከያዝኩ በኋላ ያሳለፍኩትን ህይወት በሰፊው ዳስሼበታለሁ፡፡ ይህም ምእራፍ በሌሎች ምእራፎች ያልተዳሰሱ አንዳንድ የጋራ ማህበራዊ፤ ፖለቲካዊ እና ኢኮኖሚያዊ ጉዳዮች ዙሪያ ማብራሪያ ሰጥቸበታለሁ፡፡

ምእራፍ ስድስት ደግሞ ከአንዳንድ መረጃዎች ተነስቼ እኔ ቆምጨወች የሚሉት ሰው እንዳልሆንኩ ለማስረዳት ሞክሬያለሁ፡፡ እንዲሁም ቆምጨ ባሳደገው ነውር እንደወነጀለኝ እና የጋላወችን “የስርቆት እና የቆሻሻ” የውሸት ውዝግብ ለማብራራት ሞክሬያለሁ፡፡

ማውጫ፡-

1. ምእራፍ አንድ----------(1)
   1.1. የሃይስኩል ህይዎት (high school life)----------(1)
2. ምእራፍ ሁለት----------(8)
   2.1. የዩኒቨርሲቲ ህይዎት (university life)----------(8)
   2.2. አንደኛ አመት----------(23)
   2.3. ሁለተኛ አመት----------(36)
   2.4. ሦስተኛ አመት----------(50)
   2.5. አታችመንት (attachment:- industry-university linkage program for students) መስራት እና የቄስ እንዳልክ ጋላ እና የብርሃኑ ጋላ ቆሻሻ መብላት----------(60)
   2.6. አራተኛ አመት----------(66)
   2.7. ቆሻሻ ሲበላ አይተናዋል ስለማለታቸው እና ውሸትነቱ፡----------(75)
   2.8. ስለ ብሄር-ብሄረሰብ በአል ያለኝ ትውስታ----------(85)
   2.9. እነ ታደለ ጋላ የዋሹባቸውን ስልኮች ማዎዳደር----------(91)
   2.10. ስርቆት ወይስ ቆሻሻ መብላት? የጋላን ቆሻሻ በቆሻሻ መበቀል----------(102)
   2.11. ቁልቤ ገብርኤል----------(105)
   2.12. የመጀመሪያ ዲግሪ የመመረቂያ ፅኑፍ(under-graduate graduation project)--------(111)
   2.13. የባህርዳሩ ስብሰባ እና ያገኘሁት ግንዛቤ----------(118)
3. ምእራፍ ሶስት----------(127)
   3.1. ለመጀመሪያ ጊዜ ስራ ይዞ ህይዎት መምራት በእኔ እይታ (getting a job and leading private life in my view)----------(127)
   3.2. የመጀመሪያ ዲግሪ ከተመረቅኩ በኋላ ሁለተኛ አመት በግል ህይዎት----------(140)
   3.3. ኢቲቪ (በአሁኑ ኢቢሲ) (EBC) (የኢትዮጵያ ብሮድካስቲንግ ኮርፖሬሽን)----------(147)
   3.4. ማስተማር በሁለተኛ አመት ያለው ልዩነት----------(151)
   3.5. አዲስ አበባ እና ቤት ከራይ ፍለጋ----------(168)
   3.6. አዲስ አበባ ከመሄዴ በፊት ማክዳን በተመለከተ የነበረው አንቅስቃሴ----------(171)
4. ምእራፍ አራት----------(176)
   4.1. የሁለተኛ ዲግሪ የመያዝ አላማ (getting a master's Degree)----------(176)
   4.2. ማክዳን(ማጋኢጋ) ቂላወች "ጋላ ናት" ብለው አሳይተውኝ ነው----------(182)
   4.3. ለመርካት እንጂ ለመውለድ አንወስብ (Lets fuck for sense not for Birth)---------(194)
   4.4. ማክዳን(ማጋኢጋ) ካሳዩኝ በኋላ ያለው እንቅስቃሴ----------(198)
   4.5. ፌክ የመፅናኛ ቃላት እና ቆምጨኛ ትርጉማቸው----------(207)
   4.6. የማክዳ(ማጋኢጋ) ነገር በይፋ ሲጀመር----------(214)
   4.7. የማክዳ(ማጋኢጋ) ባሎች----------(219)
   4.8. ምግብ ማቆም----------(225)
   4.9. ጋሎች ማክዳን(ማጋኢጋ) ቂላወች ለታዴ ሲያሳዩት አላየንም፤ አልሰማንም ብለው ዋሹ--(237)
   4.10. ከማክዳ(ማጋኢጋ) ጋር ትውውቅ ያደረግነው በፖሊስ ጣቢያ ነው----------(245)

4.11. ፍቅር፤ ማክዳ(ማጋኢጋ) እና የ “አውጪው” ምክር----------(263)
4.12. የሁለተኛ ዲግሪ ጥናታዊ ፅሁፍ----------(272)
4.13. የቃሊቲ እስርቤት ትውስታየ----------(276)
4.14. ከቃሊቲ እስርቤት ዎጥቶ እንደገና ጥናታዊ ፅሁፍ መጀመር----------(280)
4.15. ለውጡ እና ለውጥን የመቀበል ዝግጁነት----------(283)
4.16. የቴክኖሎጂ ለውጥን እንደ “ብልጭልጭ” መቁጠር----------(288)
4.17. ስለ አሻፋጆች ማክዳ(ማጋኢጋ)ን መጀመር ሰማሁ----------(291)
4.18. ከቂሊንጦ ከተፈታሁ በኋላ----------(306)
4.19. ፖለቲካ እና የታሪክ ምቀን ተቃውሞ በኢትዮጵያ----------(314)
4.20. ሃይማኖት እና የመክዳ(ማጋኢጋ) የፍቅር ጉዳይ----------(325)
4.21. ጥንቆላ እና ፍቅር----------(330)
5. ምእራፍ አምስት----------(333)
5.1. ሁለተኛ ዲግሪ ይዞ ማስተማር----------(333)
5.2. ህይዎት የሁለተኛ ዲግሪ መመረቂያ ጥናታዊ ፅሁፍ ካቀረብኩ በኋላ በደብረ ብርሃን-----(342)
5.3. የሽርሙጥና ህይዎት----------(355)
5.4. ከማስተርስ በኋላ የመጀመሪያው ክረምት (2007 ዓ.ም ክረምት) በደብረ-ብርሃን-------(360)
5.5. “ታዴ ሰደባችሁ” ስለሚለው የዶካዎች ሽውክ----------(362)
5.6. ጀግንነት የሚሰማቸው እና እኔንም ማክዳን(ማጋኢጋ) በማውጣቱ ጀግንነት ይሰመዋል ብለው ለሚያስቡ----------(366)
5.7. አቤል(አብርሃ) እና ክንፈገብርኤል(ጋገ) የከተማ ልጆች ናቸው ስለተባለው----------(369)
5.8. ሁለተኛ ዲግሪ ይዞ ማስተማር ከመጀመሪያ ዲግሪ ይዞ ከማስተማር ጋር በንፅፅር ሲታይ ያለው ልዩነት----------(372)
6. ምእራፍ ስድስት----------(375)
6.1. ቆምጨዎች “ጠንቋይ ነግሮናል” የሚሉት ሰው አይደለሁም”----------(375)
6.1.1. “እኔ ሳልዎለድ ጀምሮ ጥንቆላው አለ፤ ስለዚህ ቆምጨ ጠንቋዮች የሚሉት ሰው አይደለሁም”----------(375)
6.1.2. የኢትዮጵያ ኋላቀር አስተሳሰብ እና ያደገ ነውር(Ethiopia’s illiteracy The Growth of Shame)----------(386)
6.1.3. ድሬዳዋ ያለው “ቶኒ እርሻ” እና “ስካርፌስ (scarface (1983))” የሚለው ፊልም ያላቸው ግንኙነት እና እራስ ማጠብ (brainwashing)----------(389)
6.1.4. ጥንቆላ እና ኋላቀር (ዶካ) ስለሚለው ስድብ----------(393)
6.2. ከማክዳ(ማጋኢጋ) ጋር የሰርግ ሁኔታ ስምምነት ----------(399)
6.3. የወሲብ ትእይንት እና ለሰርግ ሆታ ----------(400)
6.4. ህዝቡ እና ቆምጨወች ተባብረው የማጋኢጋን የፍቅር ፊልም ሲሰሩ የሚጠቀሙበት ስክሪፕት(script)----------(404)

የምስል ዝርዝሮች፡

1. ምስል ፡-የታደለ ዘላለም የራሱ ስልክ----------(95)
2. ምስል 2፡-ታደለ ዘላለም የተዋሰው ስልክ----------(96)
3. ምስል 3፡ የሁለቱን ስልኮች ማዎዳደሪያ እና በፌስቡክ (facebook) እየለጠፍኩ የታግኩበት ምስል ነው--(97)

1. ምእራፍ አንድ

1.1. የሃይስኩል ህይዎት(high school life)

ስሜ ታደለ ባሳዝነው ይባላል፡፡ ተወልጀ ያደግኩ በምስራቅ ጎጃም ክ/ሀገር በቢቸና ወረዳ በጀረምስ ቀበሌ ነው፡፡ የተወለድኩ እንደ ቤተሰቦቼ መረጃ ከሆነ በ1975 ዓ.ም በህዳር 7 ቀን ነው፡፡ የልጆች ዐስተዳደግ፤ አለባበስ፤ አመጋገብ ወዘተ ለእኔ ምንም ቦታ የላቸውም ነበር፡፡ ከገፀር ተነስቼ እንደ ማንኛውም የገፀር ተማሪ ተምሬ ለመለዎጥ ነው ደፋ-ቀና እል የነበር፡፡ ትምህርቴን የጀመርኩት የልሜት ትምህርት ቤት ነው፡፡ እዚያም በጣም እረባሽ ከሚባሉት ተማሪዎች አንዱ ነበርኩ፡፡ ከጉልበታምነቴ የተነሳ የክላስ አለቃ ነበርኩ፡፡ በዚህም ልጆችን እየተደባደብኩ ብዙዎች ለማጥቃት ይፈልጉኝ ነበር፡፡ እንደምናውቀው በባህል ታናሽ ወንደምን ታላቁ ከጥቃት ይከላከላል ስለዚህ የመታኋቸው ታላላቅ ወንድማቸው ነው ለማጥቃት የሚፈልጉኝ የነበር፡፡ እስከ አራተኛ ክፍል እንደተማርኩ ዎደ አራጀ ትምህርት ቤት ተቀየርኩ፡፡ የተቀየርኩበት ምክንያት አንደኛ የልሜት ትምህርት ቤት በወቅቱ እስከ 4ኛ ክፍል ብቻ ነበር የሚያስተምር፤ ሁለተኛ አራጀ ወፍጮ ስላለን ልጠብቅም ጭምር ነበር፡፡ በአካባቢው ወፍጮ ያለው ሰው እንደ ሃብታም ነው የሚቆጠር፤ ስለዚህ ብዙ ሰዎች “የሃብታም ልጅ” ይሉኝ ነበር፡፡

በገፀር ማደግ በአለም ታዋቂ ሰዎች አንዱ ከመሆን አላገደኝም፡፡ በአሁኑ ሰዓት ማለትም በ2008 ዓ.ም ማለት ነው በአለም ከሚታወቁ እና ምርጥ ጭንቅላት ካላቸው ታላለቅ አሳቢዎች አንዱ ለመሆን ስለበቃሁ በገፀር ማደግን እንደ ጥቅም ቆጥሬዋለሁ፡፡ በዚህም አርቆ አሳቢነቴ የዓለም ታዋቂ ሰዎች መካከል ማለትም የማክሮሶፍቱ ሀላፊ ማለትም ቢልጌትስ፤ የቀድሞው የአፕል ኮርፖሬሽን ሀላፊ ማለትም ስቲቭ ጆብስ፤ የአሜሪካው ፕሬዚዳንት ባራክ ኦባማ፤ የቀድሞው የአሜሪካ ፕሬዚዳንት ጆርጅ ደብሊው ቡሽ እስከ ልጆቹ፤ ራፐር ዊዝ ከሊፋ፤ ራፐር ስኖፕ ዶግ፤ አርቲስት ኬቲ ፔሪ፤ አርቲስት ብራድ ፒት፤ አርቲስት ጁሊያ ሮበርትስ፤ የብድ ኮከቡ አማኑኤል ፈራራ፤ የኩባው ፕሬዚዳንት ፊደል ካስትሮ፤ የእንግሊዝ ጠቅላይ ሚኒስትር ዴቪድ ካሜሮን፤ የቀድሞው የማንቸስተር ዩናይትድ አሰልጣኝ ሰር አሌክስ ፈርጉሰን፤ የቀድሞው የማንቸስተር ዩናይትድ ተጫዋች ክርስቲያኖ ሮናልዶ፤ የቀድሞው የማንቸስተር ዩናይትድ ተጫዋች ኒማንያ ቪዲች፤ የቀድሞው የማንቸስተር ዩናይትድ ተጫዋች ካርሎስ ቴቬዝ፤ የባርሴሎናው ተጨዋች ሊወኔል ሜሲ፤ የቀድሞው የማንቸስተር ዩናይትድ ተጫዋች ፓትሪክ ኤቭራ፤ የቀድሞው የማንቸስተር ዩናይትድ ተጫዋች አውን ሀርግሪቭስ፤ የድንግል አየር መንገድ ሃላፊው ሪቻርድ ብራንሰን፤ ራሄል ማክአዳምስ(Rachel McAdams)፤ ወዘተ... ያሉ የአለም ስመ-ጥር የቴክኖሎጂ ሰወች፤ አርቲስቶች፤ መሪዎች እና እስፖርተኞች ያውቁኛል፡፡ ለዚህ መታወቄ ዋናው ምክንያት ደግሞ በማነሳቸው አወዛጋቢ ሀሳቦች እና ወጣ ያሉ አመለካከቶቼ ናቸው፡፡ በአሁኑ ሰዓት እኔ በእያንዳንዱ ሰው አፍ ውስጥ እገኛለሁ፡፡ ምክንያቱም የማነሳቸው አመርቂ አሳቦች ከዘመኑ የተሻሉ ስለሆኑ እና የአለምን ህዝብ በሙሉ ስላበጥትኩበት ነው፡፡ እኔ በህንድ እና በቻይና ሀገር ታወቅኩ ማለት በአለም ህዝብ በሙሉ እታወቃለሁ ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም አብዛኛው የአለም ህዝብ የሚኖረው ህንድ እና ቻይና ውስጥ ስለሆነ ነው፡፡ ለዚህ እውቅናየ ዋናው ምክንያት ደግሞ የማነሳቸው አወዛጋቢ ሀሳቦች እና የምከተለው ፍልስፍና ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ለዚህ ወጣ ያለ ፍልስፍና የመከተሌ እና የአርቆ አሳቢነቴ ዋናው ምክንያት ደግሞ በገፀር ማደጌ እና ሁሉንም ነገሮችን በትክክል መረዳት መቻሌ ናቸው፡፡ ስለዚህ እኔ የትም ሀገር ብሄድ መደበቅ አንኳ አልችልም ማለት ነው፡፡ ለዚህም “የአንድ ሪፐብሊክን(OneRepublic)” ሙዚቃ ማለትም “ይትም ብሄድ(wherever I go)” የሚለውን ሙዚቃ እያዳመጥኩ እኖራለሁ ማለት ነው፡፡ እኔ ደግሞ ዋናው ታዋቂ ያደረገኝ ሚስጥር ምንድን ነው ቢባል የቆምጨ(ንፉግ) ዶካነትም ተጨምሮ የእኔ “በአካባቢ መስራት፤ ለአለም-አቀፍ ማሰብ(Think globally, act locally)” የሚለውን ዘዴ ስለምጠቀም እና በሁሉም የአለም አንገብጋቢ ጉዳዮች ላይ የምሰጠው አመርቂ እና ችግር ፈቺ አስተያየት ነው ብየ አስባለሁ፡፡

እንደዚህ እንድታወቅ ማስታወቂያ የሰሩት ደግሞ ቆምጨወች(ንፉጎች) ለአሜሪካኖች እየነገሯቸው እና አሜሪካኖች ደግሞ ሲመለከቱኝ እና ስለ እኔ ሲሰሙ በአስተሳሰቤ በጣም ስላበጥኩባቸው አሜሪካኖች ለሌሎች የአውሮፓ እና የአለም ህዝቦች ስለነገሯቸው ነው፡፡ የአሜሪካን ፊልሞች እና ሙዚቃወች ከእነ ሚስጥር ትርጉማቸው ስለምመረምር፤ አሜሪካኖችን ስላሰጋቸው እኔን በህዝብ ማሳወቅ ስለፈለጉ በአለም ታዋቂ ሆንኩ ማለት ይቻላል፡፡ ስለዚህ ለእኔ በአለም መታወቅ ምክንያቱ ሲጠቃለል ቆምጨ(ንፉግ) ለአሜሪካ ይነግራል፤ አሜሪካ ደግሞ ለሌላው አለም ይነግራል ማለት ነው፡፡ ይህም *“የወሬ ዱላ ቅብብል(Talk Relay race)”* ተብሎ ይጠራል፡፡ የእኛን ሀገር ህዝብ ያልጠቀስኩት ድሃ ስለሆነ ቢናገርም የሚሰማው ስሌለ ነው፡፡ ስለዚህ እኔ እንድታወቅ ያደረገኝ በሰው፤ በሰው ማለትም አንዱ ለአንዱ ሲነግር፤ በቃ “የሰማ ላልሰማ መንገር” የሚለው የወሬ ማሰራጫ ዘዴ ነው፡፡ “የሰማ ላልሰማ” የሚለው የወሬ ማሰራጫ ዘዴ በባለ አንቴና(Antenna) ቆምጨ ሲታገዝ ከሬዲዮ እና ከቴሌቪዥን የሚበልጥ መረጃን የማዳረስ አቅም ያለው ዘዴ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ እኔ በአለም እንደምናውቃቸው ታዋቂ ሰወች “ታዋቂ ሰው(celebrity)” የሚለውን ክብር ለመጎናፀፍ የቀረኝ ነገር “በበረዶ መጠመቅ(Ice Bucket Challenge)” ብቻ ነው፡፡ “በበረዶ መጠመቅ(Ice Bucket Challenge)” የሚባለው ተግባር በአሜሪካ ታወቂ ሰወች የሚተገብሩት ሲሆን አላማውም የነርቭ ችግር ያለባቸውን ሰወች ለመርዳት እና ህመሙን ለማስታወስ የሚደረግ ተግባር ነው፡፡ ስለዚህ እኔም “በበረዶ መጠመቅ(Ice Bucket Challenge)” ካደረግኩ “ታዋቂ ሰው(celebrity)” የሚለውን ክብር እጎናፀፍ ነበር ማለት ነው፡፡

በገፀር ህዝብ አመለካከት መሰረት አንድ ገበሬ ቀየውን እስከመጨረሻ መልቀቅ አይፈልግም፡፡ ስለሆነም ልጆቹን ሲያሳድግ ግማሹን ተማሪ ያደርጋል ግማሹን ደግሞ ገበሬ ያደርጋል ማለት ነው፡፡ ያው በተለመደው መሰረት አንድ ገበሬ በትንሹ እስከ 6 ልጅ ይወልዳል፡፡ ስለሆነም ግማሹን ልጆች በተለይ ደግሞ ወንዶችን ገበሬ ሲያደርግ ግማሹን ደግሞ ተማሪ ያደርጋል፡፡ የመደበኛ እና የዘመናዊ ትምህርት ተማሪወች ደግሞ በገፀር “የአስኳላ ተማሪ” ተብለው ይጠራሉ፡፡ አንድ ገበሬ ግማሹን ልጆች ገበሬ የሚያደርጋቸው ደግሞ ለደም መላሽ፤ ለመሬት ወራሽ፤ ለተስካር ቋሚ፤ ለሰርግ አድማቂ እና ሲሞት ቀባሪ ለማድረግ እና ጎረቤት ለማፍራ ነው፡፡ ደም መላሽ ማለት ዘመዱ በሌላ ሰው እጅ ሲገደል መልሶ ሰው የሚገድል እና የሚበቀል ሰው ማለት ነው፡፡ ይህ ደም መላሽም ሆነ ሰው የገደለ ሰው በጣም ሲፈራ እና ሲንቀጠቀጥ የሚኖር ሰው ማለት ነው፡፡ አንድ ገበሬ ሰው ገድሎ እራሱን እንደ ጀግና ሲቆጥር እና ሲጎርር ይሰማል፡፡ ነገር ግን እኔ እንደተመለከትኩት ከሆነ ሰው የገደሉ ሰወች ፈርተው ሲደበቁ ነው የሚውሉ፡፡ ስለዚህ የሞተ ነው ፈሪ ወይስ የገደለ? ብለን ስንጠይቅ መልሱ እንደተመልካቹ ይሆናል፡፡ እዚህ ላይ ዘመድ የተገደለበት ሰው “ዘመዴ ሞቶ” እያለ ሲናደድ የገደለው ግን “ዛሬ ገደልኝ፤ ነገ ገደለኝ” እያለ እና ኮሽታው ሁሉ ሲያስፈረጥጠው ይውላል ማለት ነው፡፡ በእኔ አመለካከት መሰረት ሰው ገድለው ከሚፈሩት የሞቱት ይሻላሉ ባይ ነኝ፡፡ ደም መላሽ የሚባሉት ሰወች እግራቸው ላይ ምልክት አለባቸው፡፡ ይህም ምልክት የእግር አውራ ጣት ላይ ይገኛል፡፡ ይህ የደም መላሽ ምልክት ያለበት ሰው ሌላ ሰው የመግደል ችሎታ አለው ተብሎ ስለሚታሰብ በአንድ ቤተሰብ ውስጥ ደም መላሽ ምልክት ያለበት ሰው ከተገኘ እንደ ብርቅ ነው የሚቆጠር፡፡ እኔ ለምሳሌ አለብኝ፡፡ ስለዚህ በቤተሰቤ ስላልተፈለግኩ ነው እጂ ለደም መላሽ ገፀር ያስቀሩኝ ነበር ማለት ነው፡፡ አንድ ገበሬ ልዱን ገፀር ገበሬ አድርጎ የሚያስቀርበት ሌላው ምክንያት ደግሞ “ተተኪ ገበሬ(Substitute farmer)” ለማፍራት ነው፡፡ ይህ ተተኪ ገበሬም የአባቱን ባድማ ይወርስ እና እንደ አባቱ ይሆናል ማለት ነው፡፡ አንድ ተተኪ ገበሬ የሚባል ሰው አባቱ መራቂ ከሆነ የመራቂነት እርስቱን ተቀብሎ ተስካር እና ሰርግ ይመርቃል እንዲሁም አቀማመጡም ሆነ አነጋገሩን እንደ አባቱ ለማድረግ ይጥራል ማለት ነው፡፡ የተማረ የገበሬ ልጅ ደግሞ “በአስተሳሰብ የተሻልኩ ነኝ” ብሎ ስለሚያስብ ገበሬወችን ስለ አኗኗር ዘይቤ እና ስለተመጣጠነ ምግብ ይመክራቸዋል፡፡ የገበሬነትን አስከፊነት ሰወች ሲገልፁት “ገበሬ ገብራሬ ስምሽ ምን ይከፋ፤ መበያሽ በቅርጫት መጠጫሽ በቶፋ” ብለው ነው፡፡

አንዳንድ በእኔ ላይ የሚደረጉ እና ያልተገቡ የስም ማጥፋት ስራወችን ደግሞ *“እራስን መከላከል ወንጀል ሊይደለም(self-defence is not a crime)”* በሚለው መርህ መሰረት እኔ በአግባቡ እና ሁልጊዜ እራሴን ተከላክያለሁ ብየ አስባለሁ፡፡ ስለዚህ እራሴን ስከላከል “ሰደበን” ወይም “አዋረደን” የሚል የአለም ህዝብ ካለ ተጠያቂው እኔን ታዋቂ ያደረገኝ ግለሰቦች እና ቡድኖች እንጂ እኔ አይደለሁም፡፡ ምክንያቱም ሰው በአለም ባያስተዋወቀኝ እኔን ስወለድ ያወቀኝ እና እድታወቅ ያደረገኝ ምንም ተዓምራዊ የስራ ውጤት ስለሌኝ ነው፡፡ ስለሆነም በአለም እድታወቅ ያደረጉት አሜሪካውያን አርቲስቶች እና የአሜሪካ እና የእግሊዝ ጋዜጠኞች(ሸውከኞች) ከቆምጨወች ጋር በመተባበር ስለሆነ ለምፈፅመው የስድብም ሆነ የማንኛውም ወንጀል ተጠያቂወች አሜሪካውያን አርቲስቶች፤ ጋዜጠኞች እና ቆምጨወች ናቸው፡፡ ስለዚህ ማንኛውም “ታዴ ሰደበን” የሚል ሰው ካለ ጥፋቱ እንድታወቅ ያደረጉኝ ግለሰቦች እና ቡድኖች ናቸው እና “ተበድያለሁ” የሚል ካለ እነዚህን ቡድኖች በተለይ አሜሪካውያን አርቲስቶችን እና ጋዜጠኞችን እንዲሁም ቆምጨወችን(ንፉጎችን) ቢጠይቅ ትክክለኛ እርምጃ ነው ብየ አስባለሁ፡፡

እኔ ባደግኩበት ገፀር ኢትዮጵያ “ድሃ ሀገር” እንደሆነች አላውቅም ነበር፡፡ ምክንያቱም ያደግኩበት አካባቢ ገፀር ስለሆነ አርሶ መብላት እንጂ የውጭ ሀገሮችን እድገት እና ስልጣኔ የሚያሳይ እንደ ፊልም እና ድራማ የመሳሰሉት ነገሮች በገፀር አልነበሩም፡፡ ነገር ግን ትምህርት ከጀመርኩ በኋላ በተለይ ከ 5ኛ ክፍል በኋላ ኢትዮጵያ “ሀገራችን” እንደሆነች እና እኛም ኢትዮጵያዊ ዜግነት እንዳለን አወቅሁ፡፡ እኔ ትምህርት መማር ሳልጀምር “ሃገርህ የት ነው?” የሚል ጥያቄ ስጠየቅ “ጎጆባት” ብየ ነበር የምመልስ፡፡ “ጎጆባት” ማለት ደግሞ እኔ ያደግኩበት ቀበሌ ነው፡፡ ነገር ግን ትምህርት ከገባሁ በኋላ “ሃገርህ የት ነው?” የሚለውን “ኢትዮጵያ” በሚል ተክቸዋለሁ፡፡ ነገር ግን እዚህ ላይ “ደሃ” የሚለውም ስም አብሮ ነው የመጣብኝ፡፡ ምክንያቱም እዚህ “ዜግነት” የሚለው “ኢትዮጵያዊ” ከሆነ በኋላ “የታዳጊ ሀገር ልጅ” የሚለውም አብሮ መጣ፡፡ ይህም ምንድን ነው 5ኛ ክፍል ህብረተሰብ ትምህርት “አለም ከኢኮኖኒ አንፃር በ3 ይከፈላል” ተብሎ ተማርን፡፡ እነርሱም፡-

1. አንደኛው አለም(ያደጉ አገሮች(G8))፡- ማለትም እንደ አሜሪካ፤ አውሮፓ እና የመሳሰሉት ናቸው፡፡
2. ሁለተኛው አለም(መካከለኛ ገቢ ያላቸው ሀገሮች) እና
3. ሶስተኛው አለም(ታዳጊ ሀገሮች)፡-ማለትም ድሃ ሀገራት በተለይ አፍሪካ እና ኤዢያ ናቸው ተብሎ ተማርን፡፡

የዚህ እለት ነው እንግዲህ እኔ “የድሃ ሀገር ልጅ” እንደሆንኩ ያዎቅሁት፡፡ በዚህም ሁሌ ሳማርር ነበር፡፡ እንዳውም አንዱ አብሮን የሚማረው ልጅ ሌላ ሰው ሲሰድበውም ሆነ ሲመታው “የታዳጊ ሀገር ልጅ እረ ተው በናትህ አታንገላታኝ” ይል ነበር፡፡ በቃ ከታች ክፍል የተማርኩት እኔ “የድሃ ሀገር ልጅ” እንደሆንኩ ነው፡፡

በአራጆ ትምህርት ቤት ስማር የገጠመኝ አንድ ነገር ምንድን ነው ቢባል እብድ አስተማሪ ነው፡፡ ስሙም እብድ እርጋታው ባየ ይባል ነበር፡፡ እኔን “ፊርማየን ኮረጀብኝ” አለኝ አሉ፡፡ አሁን ቆይተው ቆምጨወች “ፊርማው የጎጃም ነው፤ ለጎጃም ይመለስ” ብለው ጠየቁ ተባለ፡፡ እኔም “የጎጃም ገበሬ” ከሚለው አባባል ወስጄ “አምላክ በጥበቡ ዶካ አድርጎ ፈጥሮሃል” ብየ ሄጄ ሌላ ፊርማ ቀየርኩ ማለት ነው፡፡ “ፊርማ” ማለት ሲተረጎም “ሰርዝ-ድልዝ(Graffiti)” ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ምንድን ነው ይህ “ሰርዝ-ድልዝ(Graffiti)” ግን ለአንድ ሰው ልዩ ስለሆነ ሌሎች መኮረጅም ሆነ ማስመሰል አይችሉም፡፡ እኔ ሲጀመር ጀምሮ ስፈርም የማደርገው የእራሴን ስም ነው የምፅፍ፡፡ ነገር ግን ቆምጨወች “ፊርማው የእብድ እርጋታው ነው” አሉ ተባለ፡፡ እኔም “ደግሞ በድውያን ሰረዝ ማን ይጨነቃል” ብየ ፊርማየን ቀይሬያለሁ፡፡ በዚህ ፅሁፍም “ድውያን” የሚል መልእት ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ ከሞላ ስርዝ ድልዝ ማን ነው የሰው ፊርማ የሚኮርጅ ሲባል መልሱ የሚሆነው “ቆምጨ” ማለት “ንፉግ” እና “ስስታም” ማለት ስለሆነ ፊርማም ገንዘብ ሆኖ

መሰረቁ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አሁንም “ፊርማው የእኔ ነው” የሚል ከመጣ የሚሰመር መስመር እና እስክርቢቶ አይጥፋ እንጂ ፊርማ ይቀየራል፡፡

የእኔ ሙድ እያደገ በመጣ ቁጥር ሙድ የሌላቸውን ሰወች እንደ ቆምጬ እና ባላገርን ባጠቃላይ እየጠላሁ መጣሁ፡፡ ለምሳሌ ሃብታም ድሆችን ይንቃል፤ ቆንጆ ሰው ፉንጋን ይንቃል፤ ሙህር ደደብ ይንቃል፤ ሙደኛ ዶካን ይንቃል፤ የከተማ ሰው ገፀሬን ይንቃል ወዘተ፡፡ የእኔም ጉዳይ ይሄው ነው፡፡ ሙድ እየጨመርኩ ስመጣ ጎጃምን እና ገፀርን በአጠቃላይ የመጥላት ነገር ይታይብኛል፡፡ አንዱ ለምሳሌ ከጎጃም አራጆ ከሚባለው ገፀር መጥቶ ደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ አስተማሪ ሆኖ አገኘሁት፡፡ የፋሲካ በዓል እለት “ወደ ሀገርህ አትሄድም እንዴ?” ብየ ጠየቅኩት፡፡ እርሱም የመለሰልኝ መልስ “እዚያ ሀገር?” የሚል ነበር፡፡ ይህም ምንድን ነው ጎጃምን እና ገፀርን መናቁ ነው፡፡ እኔም “ሙዱ ሲያድግ ጊዜ ገበሬ ደብሮት ነው” ብየ ምንም አላልኩትም፡፡ ከዚህ የምንረዳው ምንድን ነው ካልን ሙድ ያድጋል፤ ይሞታል እንዲሁም ይወለዳል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የእኔ ሙድም ስላደገ፤ አሁን ሙድ የሌላቸው ሰወች ሲያናግሩኝም ሆነ ሲያወሩ አይመቹኝም፡፡ ሙዴ ሳያድግ ማለትም በ1998 ዓ.ም አካባቢ ከነበሩኝ በጣም የሚያስጠሉ ባህሪያት መካከል አንዱ የሃይማኖትን እኩልነት አለመቀበል እና ከክርስትና ውጭ ያሉትን ሰወች እንደ “እርጉም” መቁጠር እንዲሁም አማርኛ ቋንቋ የማይናገሩትን ሰወች እንደ ሞኝ ነበር የምቆጥራቸው፡፡ አስረኛ ክፈል አካባቢ እየተማርኩ በግ እና በሬ ልሸጥ እየተላክኩ በሬ ገበያ እና በግ ገበያ እውል ነበር፡፡ በመሆኑም ኦሮሞወች እዚያ በሬ ሊገዙ እና ጥጃ ሊሸጡ ይመጡ ነበር፡፡ ስለሆነም እርስ በእርስ ሲያወሩ ሰምቻቸው እንደ ሞኝ ነበር የሚመስሉኝ፡፡ እንዳውም “ሞኝ ናቸው” ብየ ብራቸውን እራሱ ለማጭበርበር ያሰብኩበት ቀንም አለ፡፡ ዩኒቨርስቲ ግብቼ እና ሳልገባም ለፕሮቴስታንት ሃይማኖት የነበረኝ አመላካከት በጣም የወረደ እና የተሳሳተ ነበር፡፡ በተለምዶ አባባል ፕሮቴስታንቶች የሚሰብ ነገር እንዳላቸው እና ስበው ሃይማኖትህን እንደሚያስክዱህ ነው የሚነገር፡፡ ስለሆንም ይህንን ይገፍ ዩኒቨርስቲ ስገባ ዩኒቨርስቲ ደግሞ የሰንበት ተማሪነትን ይገፍ ስለሃይማኖት የነበረኝ አመለካከት በጣም የተዛባ ነበር፡፡ አሁን ግን ሳስታውሰው ሁሉም ሰው እኩል እንደሆነ እና ሁሉም ሃይማኖት እኩል እንደሆነ ባሳደግኩት ሙድ መሰረት ገባኝ ማለት ነው፡፡ በነገራችን ላይ የቀለም ትምህርት እና ሙድ የተለያዩ ነገሮች ናቸው፡፡ በአብዛኛው እውቀት አላቸው የሚባሉ ሰወች ምንም ሙድ የሌላቸው እና ሙደ-ገዳዳ ሲሆኑ እርፍና የሚባል ነገር በደማቸው ውስጥ የሌለ ቀን እና ሙድ ገዳይ ናቸው፡፡ ስለዚህ ተማርክ ማለት ሰለጠንክ ማለት አይደለም፡፡ ለምሳሌ የአዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ መምህራን ተማሪ ለማናገር የሚደብራቸው ሙደ-ገዳዳ እና ዶካ ስለሆኑ እና የሰው ስሜት ስለማይረዱ ነው፡፡ እዲሁም አምባ ገነን ግለሰቦች፤ አxምባ ገነን ባለስልጣናት እና አምባ ገነን መንግስታት የሰው ስሜት የማይገባው ሙደ-ገዳዳ ስለሆኑ እና ገገማ ስለሆኑ ነው፡፡ ሰለጠንክ ማለት ሙደኛ እና ሃሪፍ ነህ ማለት ነው፡፡ ከተማ አደግክ ማለትም ሙደኛ እና ሀሪፍ ነህ ማለት አይደለም፡፡ ሙደኛ ማለት ደግሞ ሚዛናዊ አመለካከት ያለው እና የሰወችን ስሜት የሚረዳ፤ ችግራቸውን የሚሰማ፤ አምባ ገነን ያልሆነ፤ ለሰወች የሚያሰብ እና “ዴሞክራሲያዊ” የሆነ አመለካከት ያለው ሰው ማለት ነው፡፡ ሙደኛ ሰው በብዛ ስትመለከት ከፊቱ ላይ ፈገግታ እና ፍቅር አይጠፋም፡፡ እነዚህ ግን ባለ-ስልጣን ሆነው ደንበኛ ሲያናግራቸው የሚፈረግጡ ሰወች “ቆንጨራ” ተብለው ይጠራሉ፡፡ እንዲሁም ተቃዋሚን እያሰሩ ስልጣን የሚይዙ ሰወች የህዝብን ስሜት የማይረዱ ቆንጨራወች ናቸው ማለት ነው፡፡ ትምክህት፤ የበላይነት ስሜት፤ የበታችነት ስሜት፤ ምቀኝ፤ ክፋት፤ ወዘተ የሙደ-ገዳዳ እና የቆንጨራ ምልክቶች ናቸው፡፡ ስለዚህ ሁላችንም ሙዳችንን አሳድገን የቆንጨራነትን ስሜት በማስወገድ ተስማምተን ብንኖር ይሻላል የሚል ሀሳብ አለኝ፡፡ ለምሳሌ ሰወች ጫት ሲቅሙ ወይም ሲጋራ ሲያጨሱ፤ ወይም ቡና ሲጠጡ ፈታ ይላሉ፡፡ ይህ ደግሞ ንቃተ-ህለናቸውን እየጨመረው ነው፡፡ ስለዚህ ሙደኛ ሰው ማለት ንቃተ-ህሊናው የጨመረ እና የሠለጠነ ሰው ማለት ነው፡፡ ስልጣኔ በአጠቃላይ መልካም የሆነ የህሊና ንቃት እና በህሊና ንቃት መመርቀን ማለት ነው፡፡ የእኔ የሙድ እድገት ችግሩ ባላገር እና ገገማ አስጠላኝ፡፡

ገጣማወች ሲናጉ ስሰማ በጣም እየተከፋሁ መጣሁ፡፡ የእኔ ሙድ ካደገ በኋላ የተማርኩት ነገር ምንድን ነው ከተባለ ሁለት ነገሮችን ተምሬያለሁ፡፡ እነዚህም አሁን በተለይ ደግሞ የመጀመሪያ ዲግሪ ከተማርኩ በኋላ በህይወቴ የተማርኳቸው ነገሮች መካከል ሁለቱ የሚከተሉት ናቸው፡፡

1) ምንም አይነት ሞኝ ሰው እንደሌለ ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው አንድን ሰው በእራስህ አመለካከት መሰረት ሞኝ ሊመስልህ ይችላል፡፡ ነገር ግን እኔ በህይወት ከገጠመኝ ተነስቼ ስመለከተው ምንም አይነት ሞኝ የሚባል ሰው እንደሌለ አረጋግጫለሁ፡፡ አንዳንድ ሰወች ምን አልባትም ከአቅም ማነስ የተነሳ ሲሰደቡ ወይም ሲረገጡ ዝም ሊሉ ይችላሉ፡፡ አንድ ሰው ሲሰደብ ወይም ሲረገጥ ዝም አለ ማለት ደካማ ስለሆነ እጂ ሞኝ ስለሆነ አይደለም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ጭንቅላት በሽተኛ ካልሆነ በስተቀር “ሞኝ” የሚባል ሰው እንደ ሌለ እኔ በህይወቴ አረጋግጫለሁ፡፡
2) ሌላው ደግሞ ከሙድ እድገት በኋላ የተማርኩት ነገር ምንድን ነው ከተባለ በትምህርት ጉዳይ ነው፡፡ ለምሳሌ እኔ አንድ አዲስ ነገር አንብቤ ሌላ የሚያውቀው ሰው ያለ አይመስለኝም ነበር፡፡ ነገር ግን በአህይወት ገጠመኝ እንደተማርኩት ከሆነ እኔ ያነበብኩትን ማወቅ ቀርቶ ሌላም አውቀው የሚበልጡኝ እንዳሉ እንዲሁም በአስተሳሰብ ከእኔ የሚሻሉ ሰወች እንዳሉ ተረድቻለሁ፡፡ ይህም ምንድን ነው “ከእኔ በላይ ለአሳር ነው” የሚለውን አመለካከት አስቀርቻለሁ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አንድ ሰው መሆን ያለበት እራሱን እንጂ ሌሎችን ለመብለጥ ወይም ከሌሎች ጋር በመወዳደር መሆን የለበትም ማለት ነው፡፡ አንድ ሰው “እኔ ብቻ አውቃለሁ” የሚል ከሆነ የተሳሳተ አመለካከት እንደሆነ እኔ በእራሴ ተረድቻለሁ፡፡ ስለዚህ አንድ ነገር ስታውቅ ወይም ስትረዳ፤ ሌሎች የተሻሉ ሰወች እንዳሉም መርሳት የለብህም ማለት ነው፡፡

ባደግኩበት ገፀር በጭራሽ ድርቅ ወይም ርሃብ የሚባል እኔ አይቼ አላውቅም፡፡ ምን አልባትም የቀንኛ(ምሳ) ወይም የጠዋት(ቁርስ) ሳልበላ ቀርቶ እርቦኝ ካልሆነ በስተቀር፡፡ እንዳውም እኛ የየልሜትን፤ የየገሸን እና የታንቻንባ የሚባሉ 3 ቀበሌዎችን ከፉ-ቀን(ድርቅ) እናዎጣ እና ዘር ስንዘራ ነበር፡፡ አሁን ግን ያ እኛ ቀን ያዎጣነው ህዝብ “ያዎጣታል፤ ይሄዳል” ሲለኝ ይውላል፡፡ እዚህ ላይ ጎመን የተናገረችውን መጥቀስ ይቻላል፡፡ ጎመን

“እኔ ተከትፌ፤ እኔ ተቆርጬ ባተረፍኳት ነፍስ”

“ይልከሰከሳሉ በቆሎና ገብስ”

አለች ይባላል፡፡ የዚህ ተምሳሌቱ ምንድን ነው ቢባል *“ጎመን በተለምዶ ቶሎ በቾማር ይደርሳል”* ይባላል፡፡ ስለዚህ ህዝብ በቾማር ጎመን ሲበላ ከርሞ ከነሃሴ ወር ጀምሮ በመስከረም እና በጥቅምት ገብስ እና በቆሎ የመሳሰሉ እህሎች ሲደርሱ ህዝቡ ጎመን መብላት ያቆማል፡፡ ስለዚህ ጎመን ስለከፋው ይህንን ተረት *“ተረታ”* የሚባል ነገር አለ፡፡ የእኔም ነገር ይህ ነው፡፡ ከእኛ እህል ሲበደር ከጎተራ ያዎጣሁለት ህዝብ “ያዎጣታል ይሄዳል” ካለኝ “እኔም ጎመን ነኝ” ማለት ነው፡፡ እዚህ ላይ ምንድን ነው “ለውጥ” የሚባለው ነገር ነው፡፡ እኛ ባቆየነው ነፍስ ለህዝቡ “የተማረ ልጅ ደሞዝ” እና የአማራ ብድር እና ቁጠባ ተቋም(አብቁተ) ደረሰለት ማለት ነው፡፡ ይህን ሰብአዊ ስራ በመስራቱ ለቤተሰቤ “የሰብአዊ ሽልማት ይገባዋል” ብል አልሳሳትም፡፡ የሚሰጧቸው ለምሳሌ በቆሎ ከሆነ ሲመልሱ በጤፍ እንዲመልሱ ነው፡፡ ይህ ደግሞ ህይዎትን(ነብስን) በጤፍ መግዛት ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ሞቶ አሞራ ከሚባው ይሻለዋል፡፡ ለምሳሌ በ1977 ዓ.ም በተከሰተው ድርቅ እና ፈረንጆች በሰሩት ፊልም ላይ(ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders)) ለነብስ ማዳኛ የሰጧቸው “ባቄላ” ነው፡፡ ይህንን በማገናዘብ ከርህራሄ እና ከሰብአዊነት አንፃር ሲታይ የእኔ ቤተሰብ የአንጀሊና ጆሌን የተባበሩት መንግስታት ድርጅት አምባሳደርነት ማእረግ እንዳውም ያንስባቸዋል፡፡ አንጀሊና ጆሌ የሰብአዊነት ስራ የምትሰራው ከባለሃብቶች ለምና ነው፡፡ የእኔ ቤተሰብ ግን ሰርቶ ያመረተውን ነው፡፡ ስለዚህ እኔን “እራበው” ከተባለ መልሱ “የአባይን ልጅ ውሃ ጠማው” የሚለው አባባል ይተካዋል፡፡ ይህ እንደ ጥሩ ተሞክሮም ለሌሎች ንብረት ላላቸው ሰዎችም ሊሆን

ይችላል፡፡ ይህም ሲባል ችግርን አሳልፎ ከመስጠት እና የውጭ እርዳታ ከመጠየቅ እራስ በእራስ እየተረዳዱ ማለፍ እንደሚቻል ነው፡፡ ይህ ሲባል ግን በአንፃራዊነት ሲታይ “ድሃ” ብለን የምንጠራቸው የህብረተሰብ ክፍሎች ሁሌ ይበደሩ ማለት አይደለም፡፡ ሰርተው ህይዎትን ማሻሻል ይገባቸዋል፡፡ የእኔን አባት አበዳሪነት የተኩት የገቢ ምንጮች “የአማራ ብድር እና ቅጠባ ተቋም(አብቁተ)” እና “የተማረ ልጅ ደሞዝ” ናቸው፡፡ የአማራ ብድር እና ቅጠባ ተቋም(አብቁተ) ከመጣ በኋላ ህዝቡ ወደ እኛ ቤት ለመበደር መምጣቱን ትቶታል፡፡ ጠቅለል ሲደረግ ተበዳሪነትን እና አባካኝነትን መቀነስ ይገባል፡፡

ተበዳሪዎችን እና አበዳሪዎችን ስንመለከት የተለያየ እና ተቃራኒ ባህሪ ነው ያላቸው፡፡ ይህም ሲባል አበዳሪ “ከእኔ እየተበደረiiiiii” ብሎ ተበዳሪን ሲንቀው እና ሲጎርር፤ ተበዳሪው ደግሞ “እርሱ የሚቆጥበውን እየወሰድን እንብላው” እያለ ቆጣቢን እየናቀ ያጣጥላል፡፡ ለምሳሌ የየልሜትን፤ የየገሸን እና የታንቻንባ የተባሉ የሶስት ቀበሌ ህዝቦች እኛንም ማመስገን ሲገባቸው ጨርበውናል፡፡ ለምን ቢባል እኛ ለእነርሱ የምናበድራቸውን እህል የመናጠራቅመው “ለመቆጠብ ነው” ብለው ስለሚያስቡ “ከሚቀመጥ እየወሰድን እንብላው” አሉ ተባለ፡፡ እኔም በጣም ገርመውኛል፡፡ ምክንያቱም ለነገ የሚያስብ ሰው አያስፈልግም ማለት ነው፡፡ “የቆጣቢን በላው ቆርጣሚ” እንደተባለ እኛ ተቀምጠን ያመረትነውን እህል ሌላ ህዝብ በላው ማለት ነው፡፡ በእነዚህ በእኔ በአባቴ ቤተሰቦች በኩል ሚስት ሳያገቡ መቀመጥ ከላይ የወረደ ነው፡፡ አለማው ደግሞ ቁጠባ ነው፡፡ ለምሳሌ ተገኘ ጅማ የሚባል የአባቴ አጎት በዘመኑ ሚስት ኖሮት አያውቅም ይባል ነበር፡፡ አንዲሁም ተወንዴ ጂማ የሚባል እኔም አውቀዋለሁ እንዳውም ሚስት ይቅር እና ቤትም የለውም ነበር፡፡ የእኔ አባት አግቢ ፈቺ ነበር፡፡ ስለዚህ እነዚህ ግለሰቦች አላማቸው ገንዘባቸውን መቆጠብ ነው፡፡ ለምን ቢባል በጎጃም አካባቢ “ተዝካር” የሚባል የምግብ ማሸን አለ፡፡ ስለዚህ እነዚህ ግለሰቦች ሚስት የማያገቡት “ሚስት የላቸውም” እየተባለ ድግስ እንዳይጠየቁ ነው፡፡ ይህም የቆምጨነታቸው ዋና ምልክት ነው፡፡ ሚስት የሌለው አርበኛ ወይ ሴጋ ይመታል አለበለዚያ ደግሞ አህያ መብዳቱ አይቀሬ ነው፡፡ ሚስት የሌለው ወንድ አዳሪ(የወንድ ጋለሞታ) ደግሞ ምግቡ ቂጣ ነው፡፡ እነዚህ የአባቴ ቤተሰቦች በጣም ወሬ ስላበዙ እና ስላናደዱኝ አንዳንድ ነገር ደግሞ ልጨምርባቸው፡፡ አንዱ የእኔ የአባቴ የአከስት ልጅ ማለትም ዶክተር ባምላኩ የሚባል ሰውየ አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ 6ኪሎ አስተማሪ ነው፡፡ ይህ ዶክተር ባምላኩ የሚባል ሰው በጣም የድሃ ልጅ ነበር፡፡ በመሆኑም ወደ ዘኛ ክፍል ሲማር የሚረዳው ይጠፋል፡፡ በዚህም ምክንያት ትምህርት አቋርጦ እሌላ ሰው ቤት **ለአራሽነት** ተቀጥሮ ሲሰራ ነበር፡፡ በመሆኑም ለሁለት አመት ገደማ በ24 ድርብ እህል ሲሰራ ኖሮ እንደገና የረዳውን አላውቅም ወደ ትምህርት ተመልሶ ገባ፡፡ አሁን 6 ኪሎ ዶክተር ሆኖ እያስተማረ ይገኛል፡፡ ያንን የቸግር ቀን እረስቶት፤ የደጀን ልጅ በሚስትነት ያገባ እና የጀርመን የትምህርት እድል ይደርሰዋል፡፡ ይህች የደጀን ልጅ ደግሞ የባለ ሆቴል ልጅ ሆና በትንሹ ወደ 200 ሾፌር የበዳት ሳትሆን አትቀርም፡፡ ጠቅለል ሳደርገው ሸርሙጣ ነበረች፡፡ ነገር ግን ገበሬ ሞራላም ስለሆነ ከሆቴል ቤት አውጥቶ፤ ሚስቱ አደረጋት፡፡ በመሆኑም ገበሬ ሞራላም ስለሆነ ያችን የደጀን ልጅ ወይም በወቅቱ ሚስቱ የነበረችውን ወደ ጀርመን ይዟት ይሄዳል፡፡ የዚህ ጊዜ ቆምጨ ቀጣፊ ስለሆነ እና ውለታ ስለማያውቅ፤ ያች ሸርሙጣ ጀርመን እንደሄዱ ትጠፋዋለች፡፡ ስለዚህ ዶክተር ባምላኩ “በፍቅር የተገፋ(lovelorn)” ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እንደዚህ በሸርሙጣ የሚሸወድ ገበሬ ነው አሁን “እኛ እንበለው” እያለ ሲቀልድብኝ የሚውል፡፡ ይህች የደጀን ሸርሙጣ ደግሞ እንደለመደች ጀርመንም ሄዳ ሆቴል ውስጥ እንደምትቀጠር ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ ጀርመኖች እስከ አሁን በትንሹ 3000 ጊዜ ይበዷታል ማለት ነው፡፡ ከ3000 ብድ በኋላ ቂጧ ሊዞር እንዲሁም እምሷም ሊሰፋ ይችላል፡፡ ይህ ዶ/ር ባምላኩ “ቁርጤ ሆኖ እንዴት የባለ ሆቴል ልጅ ሊጠብስ ቻለ?” ብለን ስንጠይቅ “የባላባት ልጅ ነኝ” ብሎ ስለሚያምን እና ቤተሰቦቹም “ባላባቶች ነን” ብለው ስለሚያምኑ እና በእራስ መተማመናቸው በጣም ከፍተኛ ስለሆነ እና ስለማይፈሩ ነው የሚል ግምት በእራሴ መጣብኝ፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያት እኔ ባደግኩበት ገፀር አንድ ሰው “የባላባት ልጅ” የሚል ስም ካለው በጣም

ኩራት ስለሚሰማው እና የፈለገውን ሰው መጋባት ስለሚችል ነው። “ባላባት” የሚባል ሰው “ልጅህን ለልጄ” ብሎ ለጋብቻ ከጠየቀ በጣም አስቸጋሪ ነገር ካልሆነ(ባለደም ካልሆነ) በስተቀር እምቢ አይባልም። ስለዚህ ዶ/ር ባምላኩም “የባላባት ልጅ ነኝ” በሚል ኩራት ይመስላል የባለ ሆቴሏን ልጅ የበዳት። አሁን እዚህ ማክዳ ጋላ ጉዳይ ላይ ስንመለከት ጀጃው ቆምጨ(ጃቆ) ማክዳ ጋላን ሊያሻፍድ ሲሞክር መጀመሪያ ንቃው ነበር ይባላል። በዚህም በመናቁ ምክንያት ጎንደሬወችን ጨምሮ አሳፍሮ እንደነበር እኔ የተከራየሁበት የነበረው ሴትዮ ጎንደሬ ስለነበረች ስትጨነቅ በአይኔ አይቻለሁ። ለዚህ ምክንያቱ ደግ ጀጃው ቆምጨ(ጃቆ) ሳይታጠብ መጥቶ ነው ይባላል። ለጃጃው አለመታጠብ ደግሞ ምክንያቱ ምንድን ነው ከተባለ “የባላባት ልጅ ነኝ” ከሚል የእራስ መተማመን “ማን ይንቀኛል” በሚል ይመስለኛል። ስለዚህ ባላባት የሚባል የድሮ የመሬት ከበርቴ ዘመን ተለውጧል እና እራሳችንን ተወዳዳሪ ለማድረግ መንቃት እና አቅማችንን አውቀን መንቀሳቀስ ይገባናል ማለት ነው። ዶ/ር ባምላኩ ለምሳሌ ሲጠብስ ወይ አሮሞ ሆና የከተማ ልጅ አለበለዚያ ደግሞ የቆምጨ ገፀሬ ቢጠብስ እንደዚህ አይነት “በፍቅር የተገፋ(lovelorn)” የሚል ስም አይወጣለትም ነበር። ስለዚህ ባላባት በውበት፤ በፅዳት፤ በአነጋገር፤ በአለባበስ፤ ወዘተ ላለመናቅ እና ተወዳዳሪ ለመሆን መስራትን እና መንቃትን የሚጠይቅ ዘመን ላይ ደርሰናል እና ንቁ የሚል መልእክት አለኝ። ጃጃው ቆምጨ የጠበሰው ሴት ናቀው ማለት “ዝንቅ” ነው ማለት ነው። “ዝንቅ” ማለት ካላቅሙ የሚግደረደር እና ካላቅሙ የምትበልጠውን ሴት የሚጠይቅ ቆምጨ ማለት ነው።

ስለዝንቅ እንነጋገር ከተባለ እንጨምርበት። ይህም ምንድን ነው ጥንቆላውን እና የእኔን የአባቴን ቤተሰቦች እና ቆምጨን በአጠቃላይ፤ እንዲሁም አሮሞን እናገኛለን። የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች የገፀር ሰው ሆነው እያለ፤ እነርሱ ግን የአዲስ አበባን አራዳ መዳፈራቸው አልበቃቸው ብለው አሜሪካ ሆሊውድ ድረስ እና እንግሊዙ ዘግሬተር ማንቸስተር ዩናይትድ ድረስ ሲያወሩ የሚውሉ አቅማቸውን ስለማያውቁ እና ዝንቅ ስለሆኑ ነው። እንዲሁም ቆምጨወች ለአሜሪካ ህዝብ ጥንቆላውን አሳልፈው መንገራቸው አቅማቸውን ስለማያውቁ እና ዝንቅ ስለሆኑ ነው። በአገር ውስጥ አሮሞ “አያምርም” ተብሎ እየተናቀ አንድ ሰው ለፈረንጅ አይነግርም። ማክዳ ጋላ ጃጃው ቆምጨን የናቀችው “አይፀዳም” ብላ እና “ዝንቅ” ነው ብላ ነው። ጃጃው ቆምጨን ማክዳ ጋላ የናቀችው ፈረንጅ ምን ያደርገዋል ብለን ስንጠይቅ፤ ወደ ቆሻሻ ገንዳ ይጠለዋል ብለን ማሰብ እንችላለን። እንዲሁም አሮሞን ስንመለከት “ጋላ” እየተባለ እየተሰደበ እና እየተናቀ፤ ማክዳ ጋላ ተጥላ “አፍቅራለች” እና “ቆንጆ ናት” ብሎ ማሰቡ ዝንቅነቱ ነው። አሮሞወች የፈለጉት ነገር ምንድን ነው “ታዴ ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል” በማለት እና ማክዳንም “አፍቅሬዋለሁ” እንድትል አድርገው “ካላቅሙ ነው የጠበሰ” ለማለት እና እኔን ዝንቅ ለማድረግ ነው። ነገር ግን ማክዳ ጋላ በትግሬወች ተጥላብኝ ስለሆነ፤ ምንም ነገር ቢደረግ እኔን “ዝንቅ አያደርገኝም” ማለት ነው። እንዲሁም በአዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ እና በአንዳንድ የሀገራቸን ዩኒቨርስቲወች የጥናታዊ ፅሁፋቸውን ከሌላ ኮርጀው እንደ ሌክቸረር የቆሙ አስተማሪወች ዝንቅ ተብለው ይጠራሉ። ስለዚህ አሮሞ፤ ቆምጨ እና ንፉግ ዝንቅነት ቢያስወግዱ መልካም ነው።

እንዲሁም ጌታሁን የሚባል ሰው እንዲሁ የአባቴ የአከስት ልጅ ነው። የዚህ የጌታሁን እናቱ ጣይቱ ትባል ነበር። ይህች የጌታሁን እናት ማለትም ወይዘሮ ጣይቱ በደብረ-ማርቆስ ከተማ “ውሰታ” በሚባለው ሰፈር ጠላ ኮማሪ ነበረች። ነገር ግን በአፄ ሃይለስላሴ መንግስት በተሰጠ የአሜሪካ የትምህርት እድል አንዲት ሴት ልጅ ማለትም የጌታሁን እህት ማለት ነው፤ ስሟ ስንታየሁ ይባላል የአሜሪካ እድል ይደርሳታል። በመሆኑም ከዚያች ቀን ጀምሮ እነጌታሁን እና ወይዘሮ ጣይቱ ከጠላ ኮማሪነት ወደ ሀገር ቀንድነት መጡ ማለት ነው። ይህች ስንታየሁ የምትባል ሴት ለዝቢያን ስትሆን በዚህ የፆታ ግንኙነት ሳትወልድ እድሜዋ አልፎ አሁን ልጅ የላትም። በዚህ የለዝቢያን እና የግብረ-ሶዶም ባህሪዋ ካሳሁን የሚባልን ልጅ ቡሽቲ እንዲሆን አድርጋዋለች። አሁን ግን እነጌታሁን ይህንን ታሪክ እረስተው በጣም እንደ “ሃብታም” ነው የሚያስቡ። እኔም “ገንዘብ መናገር ሲጀምር እውነት ይደበቃል” የሚለውን አባባል አስታውሼ በጣም አሳቀኝ።

አንድ ከጠላ ኮማሪነት ወደ ህብረተሰቡ የተቀላቀለ ሰው እንደዚህ አይፈረግጥም፡፡ እነዚህ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች “ነውር እናውቃለን” እያሉ ወሬያቸውን እየቀደዱ ማክዳ ጋላ የምትባል እና እኔ ያልጀመርኳትን “ሲበሉ የላኳት” ጋላ እየለመኑ በላየ ላይ የጋላ ጌታ እና የህዝብ ውሽማ ጋላ የሸሙብኝ ሰዎች ስለሆኑ ማንነታቸውን ልናገር ብየ ነው፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ ስንመለስ፤ ከየልሜት ወደ አራጆ ትምህርት ቤት መቀየር ላይ ነበርን፡፡ በዚህም አራጆ ትምህርት ቤት ገብቸ በትምህርቴ ላይ መሰረታዊ ለውጥ አምጥቻለሁ፡፡ “በትምህርቴ ላይ መሰረት ጥየበታለሁ” የምለው ትምህርት ቤት እና ጊዜም ነው፡፡ የዚህም ምክንያቱ ደግሞ በዚህ ትምህርት ቤት ብዙ ልምድ ያላቸው መምህራን ስለነበሩ ነው፡፡ በዚህ ትምህርት ቤት ጆሜትሪ እንደ ፓይታጎራስ(Philosopher Pythagoras) ፈልጫለሁ ብል አልሳሳትም፡፡ እንግሊዘኛ በደንብ አስተካከሎ መፃፍን የተማርኩት እዚሁ ነው፡፡ እንደ ጥሩ ልምድ ማካፈል ካለብኝ፤ ተማሪዎችን አስተማሪው ቢከታተላቸው እና ገንቢ የሆነ አስተያየት ቢሰጣቸው በትምህርታቸው ላይ መሰረታዊ ለውጥ ያመጣሉ የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ይህ ከትትል ደግሞ መሆን ያለበት ከታች ክፍል ነው፡፡

ከአራጆ እኔ ቤቴ ድረስ ያለው ርቀት 8 ኪሎ ሜትር ይሆናል፡፡ ይህን አንዳንዴ በፈረስ፤ ባብዛኛው በጋሌ ጫማ በእግር እየተመላለስኩ ነው የተማርኩ፡፡ እኔ ነገሮችን አላማርርም፡፡ የተሻለ ይመጣል(ሁሉም ደህና ይሆናል)(everything going to be alright) እንዳለ ሙዚቀኛው፤ ሁሌ ቀኑ ለእኔ አዲስ ነው፡፡

ሰዎች ሁሌ የሚያዎሩት ስለልጆች አስተዳደግ ነው፡፡ የልጆች አስተዳደግ ለኔ ምንም አይመስለኝም፡፡ ምክንያቱም “ጥሩ ሆኖ አደገ” የሚባለው በአካባቢው የሚዎራላቸው ልጆች ብዙ ምግብ የሚበሉ እንጂ የተለየ ነገር ስለሌላቸው ነው፡፡ ስለዚህ በቂ ምግብ መብላት እንጂ ብዙ ምግብ መብላት ስለማልፈልግ አርቲስት አብነት አጎናፍር ስለቤተሰብ አዎዳድሮ “ይህንን ያደረገው ጥሩ አባት” ብሎ የዘፈነውን አጥብቄ እቃዎማለሁ፡፡ እኔ አባቴን የማመሰግነው የእርዳታ ስንዴ ሳይቀበል ስላስተማረኝ ነው፡፡ ስለዚህ ቤተሰቦቻችንን ማንም ለእኛ “እናዝናለን” ብሎ ባይነካብን ደስ ይለናል፡፡ “እኛ የምናደንቀው የእርዳታ ስንዴ እና ዘይት የማይቀበለውን አርሶ አደር ነው”፡፡ ስለዚህ ከቤተሰቦቻችን ላይ እጃሁን አንሱ፡፡ ነገር ግን አሁን በ2008 ዓ.ም በተከሰተው ድርቅ በጎንደር እስካይሽ በሚበለው አካባቢ፤ በወሎ፤ በትግራይ፤ በኦሮሚያ ባሌ፤ እና በመሳሰሉት አካባቢወች ተቸግረው እየረዳቸው ያለ አባታቸው ሳይሆን የአለም የእርዳታ ድርጀቶች ናቸው፡፡ ስለዚህ የእረሱ አባቱ ምን አልባትም የእርዳታ ድርጅት ሊሆን ይችላል፡፡ ለምሳሌ የመጀመሪያ ዲግሪ በሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ስማር እነ ቄስ እንዳልክ ክረምት ወደ ቤታቸው ሳይሄዱ የሃሮማያ ዩኒቨርስቲን የካፌ ምግብ በነፃ እየበሉ ነበር የሚማሩ፡፡ ስለሆነም የቄስ እንዳልክ ጋላ አባቱ ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ነው ብል መሳሳት አይሆንም፡፡ ምክንንያቱም አባት ማለት የሚያሳድገግ፤ የሚያስተመር ወዘተ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የእኔ አባቴ የእርደታ ድርጅት፤ የዩኒቨርስቲ ምግብ ቤት፤ እና የማሰሉት አየደሉም እና ብንከባበር መልካም ነው፡፡ ለምሳሌ እዚህ ደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ ክረምት ከበጋ “ድሃ ነን” ብለው ከሚኖሩበት ቀበሌ አፅፈው በደብረብርሃን ዩኒቨርስቲ በጀት ተምረው አሁን ግን አስተማሪም የሆኑ እንዲሁም እዚሁም የተለያየ ስራ የሚሰሩ ሰወች አባታቸው ደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ ነው ማለት ይቻላል፡፡ ስለዚህ አብነት አጎናፍር ለእኔ ከሚዘፍን በድርቅ ለተጎዱ እና ዛሬ በርሃብ እየሞቱ ላሉ ወገኖች የገቢ ማሰባሰቢያ ቢዘፍን መልካም ነው፡፡ ይህንን ፅሁፍ ያነበበ ሁሉ ጋሎችን ግን ልብዳችሁ በልልኝ፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ እና 5ኛ እና 6ኛ ክፍል ከተማርኩኝ በኋላ ዎደ ቢቾና ሃይሉዮ ሴዴቅ ትምህርት ቤት ለ 7ኛ ክፍል ትምህርት ለመማር ተቀየርኩ፡፡ በዚያም ምርጥ የሚባልን የትምህርት ህይዎት አሳልፌ ጨርሻለሁ፡፡ በዚህ ስማር ከማስታውሳቸው ነገሮች አንዱ ጉዳይ የሰውነት ማጎልመሻ(sport) ትምህርትን ነው፡፡ በዚህ ትምህርት ቤት የቅርጫት ኳስ፤ የመረብ ኳስ፤ የእጅ ኳስ፤ የእግር ኳስ እና የመሳሰሉትን ትምህርቶችን ወስጃለሁ፡፡ ስለዚህ ኳስ የማውቀው በትምህርት ነው ማለት ነው፡፡ በተግባር እንኳን አልታማም፡፡ ምክንያቱም ምንም ጊዜ የለኝም እንጂ እንደ ማንኛውም

ትምህርት ብትለማመደው የሚለመድ ነገር ስለሆ ነው፡፡ ስለዚህ ስፖርትን የማውቀው እና የስፖርት ቤተሰቡን የተቀላቀልኩ በትምህርት ነው ማለት ነው፡፡

ተምሮ ፈተና አይቀርም፡፡ ከዚህም የማስታውሰው የስፖርት ፈተናን ነው፡፡ የመጣው የስፖረት ፈተና “የክፍለ ዘመኑ ምርጥ የእግር ኳስ ተጨዋች ተብለው በአለም እግር ኳስ ፌዴሬሽን(Fédération Internationale de Footbal Association)(FIFA)) የተመረጡት ተጨዋቾች እነማን ናቸው?” የሚል ነው፡፡ እኔ እንኳን ስለ ተጫዋች ስም ማዎቅ ቀርቶ፤ እግር ኳስ እንደ ትምህርት እና እንደ አካል ማጎልመሻ እንጂ በአለም እንደ ስራ መኖሩንም አላውቅም ነበር፡፡ ስለዚህ አጠገቤ ያለውን ተማሪ ጠየቅኩት፡፡ እርሱም በጥንቆላ ሳይሆን አይቀርም ያዎቃቸው “ፔሌና ማራዶና መሰሉኝ” አለኝ፡፡ እኔም ትክክል እንዲሆን ሳይሆን ብቻ ቦታው ባዶ እንዳይሆን ሞላሁት፤ መልሱም በአጋጣሚ ትክክል ሆነ፡፡ በዚህም ተገርሜ ፔሌ እና ማራዶናን ከዚያ ጀምሮ አውቃቸዋለሁ፡፡ ለነገሩ ማራዶና የሚለው የሰው ስም ሳይሆን የልብስ ስም እንደሆነ ነው የማውቀው የነበር፡፡ ሰፈራችን የአንዱ ልጅ ሹራብ “ማራዶና” የሚል ስም የተፃፈበት ነበር፡፡ እጅግ በጣም ተገርሜ ነበር፡፡ ለካስ አዲዳስ የዲያጎ አርማዶ ማራዶና ቲሸርት(adidas Diego Maradona Argentina Jersey) ነበር፡፡ በአሁኑ አረዳዴ ስፖንሰር(sponsor) መሆኑ ነው፡፡ ልጁ “በጥንቆላ ነው ያዎቃቸው” ብየ የተጠራጠርኩበት ምክንያት ፔሌ እና ማራዶና በጣም የድሮ ተጨዋቾች ናቸው፡፡ ስለዚህ ልጁ ደግሞ የድሮ ልጅ አይደለም፡፡ ነገሩ የጠንቋይ ሽወዳ መሆኑ የገባኝ አሁን ነው፡፡ ወደ ክላስ ልንፈተን ስንገባ ሌሎች ጥንቆላውን ይዘው እጢ የሚጥሉ ሰዎች “ንገረው ፔሌ እና ማራዶና ናቸው ብለህ ንገረው” አሉት፡፡

በዚህ የእስፖረት ትምህርት ላይ በወቅቱ ተጨማሪ የስፖርት ዜና ብሰማበት ኖሮ ከፔሌ እና ከፔሌ በፊት የነበሩትን ተጨዋቾች ሁሉ ነበር የማውቃቸው፡፡ ነገር ግን በወቅቱ በገፀር የስፖርት ዜና ሳይሆን የምናዳምጠው የአየር ንብረት ዘገባውን ነበር፡፡ አሁን ግን በተለይ የመጀመሪያ ዲግሪ ከተማርኩ በኋላ የስፖርት ዜና ዋና ዜናየ ሆኗል፡፡ የመጀመሪያ ዲግሪ ከተማርኩ እና ከተመረቅኩ በኋላ ሬዲዮ ወይም ቴሌቪዥን የማዳምጠው እና የማየው የስፖርት ዜና ለማየት እና ለመስማት ነው፡፡ የአየር ንብረት ዘገባን ደግሞ ሰምቸው አላውቅም፡፡

ጥንቆላው እኔ 7ኛ ክፍል እየተማርኩም ነበር፡፡ ምክንያቱም ቆምጨ ዶካ ስለሆነ በጥንቆላው መሰረት የእኔን ነውር ለማሳደግ ነው፡፡ ስለዚህ የእኔ ነውር ***“ከተማሪ ነውርነት”*** ወደ ***“ኢንጂነር ነውርነት”*** ያሳደገው ቆምጨ(ንፉግ) ዶካው ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ይህ እነዚህን ፔሌ እና ማራዶናን የነገረኝ ልጅ ያዎቃቸውም በጠንቋይ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ነገሩም ሽዎዳ ነበረበት፡፡ ልጁ እየተፈተንን ወደ ፊቴ ይከልለኛል፡፡ ነገሩ ምንድን ነው “ቅዳ” “ጠይቀኝ” ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የጥንቆላ መልስ ነው ማለት ነው፡፡ በዚያ ዘመን እንደ አሁኑ ኢንተርኔትም ሆነ ሌሎች የዜና አውታሮች ብዙም አልነበሩም፡፡ ስለዚህ ከጠንቋይ ካልሆነ ከየትም አያገኘውም፡፡ ወደ ክላስ ልንፈተን ስንገባ ሌሎች ጥንቆላውን ይዘው እጢ የሚጥሉ ሰዎች “ንገረው ፔሌ እና ማራዶና ናቸው ብለህ ንገረው” አሉት፡፡ ስለዚህ ሁሉን ነገር አጋጣሚ ብለን ማለፍ ይከብዳል፡፡ ምክንያቱም አብዛኛው ነገር በጠንቋይ የተፈጠረ ነው፡፡ ለማንኛውም ጥንቆላውን ያስጠነቀለ ይዎቀው እኛ ዝም ብለን “በአጋጣሚ የተፈጠረ” እያልን እንነጋገር፡፡

በዚህም 7ኛ እና 8ኛ ክፍልን በአማርኛ ቋንቋ ታሪክን እና ጆግራፊን በትክክል ከኢትዮጵያ እስከ አለም አቀፍ እንደ ጀርመን ውህደት፤ ናፖሊዮን ቦናፓርቴ፤ የቅኝ ግዛት፤ የፈረንሳይ አብዮት እና የመሳሰሉትን ተምሬያለሁ፡፡ በዚህም ስለ አለም ታሪክ ከሀገሬ የበለጠ እንድረዳ አረድቶኛል፡፡ በዚህም እንደትችት ያህል “የኛ ትምህርት አቀራረፅ በታሪክ ተመራማሪዎች የተቀረፀ ሳይሆን አይቀርም” የሚል ነገር ብቻየን አስብ ነበር፡፡ እንዲህ እንድል ያስገደደኝ ነገር ደግሞ ታሪክ እና ጂኦግራፊ መፅሃፎቹ በጣም ትላልቅ ከመሆናቸው የተነሳ እንኳን ተነበው ተቀደው አያልቁም፡፡ ስለዚህ አሁን ላይ ሆኜ ሳስበው “ከታሪክ ይልቅ ድርቅ አስዎጋጅ ትምህርቶች ላይ ብናተኩር ለሁላችንም ይበጀን ነበር” እያልኩ

አንዳንዴ ከራሴ ጋር አዎራለሁ፡፡ “ለምን ታሪክን ብቻ ወቀሰው?” እንዳትሉኝ፡፡ ይህን ያልኩበት ምክንያት ሁሌ ስማችን “16 ሚሊዮን ኢትዮጵያውያን በድርቅ ተጎድተዋል” እየተባለ የውጭ ሀገር የዜና አውታሮች እንደ ቢቢሲ(BBC) እና አልጀዚራ(Al Jazeera) የመሳሰሉት ላይ ስማችንን ከምንሰማው ብንሰራ ይህንን እንኳን ማስቀረት እንችላለን የሚል ነው፡፡ ድርቅ ቀላል የተፈጥሮ አደጋ ነው፡፡ ቀላሉን የተፈጥሮ አደጋ መከላከል እንችላለን የሚል የግል አመለካከት ስላለኝ ነው፡፡ ለምሳሌ በፈረንጅ ሀገራት እንይ፤ አሜሪካን አውሎ ነፋሶች ሁሌ ይመታታል፤ አውሮፓን፤ አውስትራሊያን ጎርፍ ያጠቃቸዋል፤ በቀላሉ እንደችግር ሳይሆን እንደ “***ዎቅት*** “ ነው የሚቆጥሩት፡፡ የዚህ ምክንያቱ ምንድን ነው “በዜሮ መቆለል ብቻ ሳይሆን በስራ እና እራሳቸው በፈጠሩት የቴክኖሎጂ ስልጣኔ ነው” የሚል የፀና አመለካከት ስላለኝ ነው፡፡ “በዜሮ” የሚለው የጉራጌኛ ሙዚቃ ማዳመጥ እንችላለን፡፡ ዘፈኑ የሚያዎራው እኔ እንደገመትኩት ከሆነ የሰሩ ግለሰቦች በስራቸው ሲኮሩ፤ ያልሰሩ እና ገንዘበ የሌላቸው በዜሮ ያዎራሉ ማለት ሊሆን ይችላል የሚል ግምት አለኝ፡፡ ስለዚህ ወደ ስራ እንመለስ፡፡ ቢጨምቁን የእርዳታ ዘይት ሊዎጣን ይችላል፡፡ “የተጨቆኑት ቀልዶች” ላይ አንዱ በዳቦ ሻይ ጨርሶ ሲጠርግበት “ጭመቅ” አለው አሉ፡፡ እኛ ሀገር ግን እራሳችን ስንጨመቅ የአሜሪካ እርዳታ የምግብ ዘይት እንዳይዎጣን የሚል ስጋት አለኝ፡፡

እዚህ ላይ እኛ ሀገር እየተወራ ያለው የእኛ ሀገርም ይሁን የውጭ ታሪኮ፤ በብዛት የሚያጠነጥኑት ዋና ከተሞች(መናገሾች(Capital Cities)) ላይ ነው፡፡ ይህም ማለት እንዴት ነው 4 ኪሎ ያለው ቤተ-መንግስት ሲያረጅ ታሪክ ይሆናል ማለት ነው፡፡ እንዲሁም በጣልያን ሮማ እና በግሪክ የምንመለከታቸው ታሪኮች በድሮ ዘመን ነገስታት ያስገነቧቸው ቤተ-መንግስታት እና ባህላት ናቸው፡፡ እነዚህ በዓለም ትልቅ ባህል አላቸው የሚባሉ ሀገሮች ማለትም ግሪክ፤ ጣልያን፤ እና የመሳሰሉት በጣም ሰልጥነው ታሪኩን እንደ ጭማሪ እንጂ እንደ ዋና መታወቂያ አይጠቀሙበትም፡፡ እኛ ሀገር ግን ስንመለከት፤ አሁን ካለው ይልቅ ለታሪክ እና ለባህል የበለጠ ዋጋ እየሰጠን እንገኛለን፡፡ ስለዚህ እኛም ማድረግ ያለብን ለአሁኑ ማንነታችን የበለጠ ዋጋ ሰጥተን እና የአሁኑን ማንነታችንን በታሪክ ደግፈን ወደ ስልጣኔ ብናመራ ይሻላል፡፡ እኛ ግን ማለትም አብዛኛው ህዝብ ማለት ነው እያደረግን ያለነው ነገር ምንድን ነው ቢባል የድሮውን ነው ትልቅ ዋጋ የሰጠነው፡፡ ስለዚህ ታሪክን ለጉብኝት ትተን፤ ለአሁኑ ማንነታችን ብንለፋ ይሻላል፡፡ አሁን እየታወቅን ያለነው በጥንቆላ እንጂ በማንነታችን አይደለም፡፡ በተረፈ ግን ለኢትዮጵያ ህዝብ “ዋና ከተሞች(Capital Cities)” የሚለውን የሙዚቃ ባንድ እንዲያዳምጡ እጋብዛለሁ፡፡

ስምንተኛ ክፍል እንደሚታዎቀው ክልል-አቀፍ ፈተና ይሰጣል፤ ስለዚህ እንደማንኛውም ተማሪ ተፈትኜ ከፍተኛ የሚባል ውጤት አምጥቼ ወደ 9 ኛ ክፍል አለፍኩ፡፡ ከዚህ ፈተና የማስታውሰው የኬሚስትሪ ፈተና እለት ተኝቼ እረፍዶብኝ ያለማቋረጥ እሮጨ መሃሉ ላይ መድረሴን ነው፡፡ ይህም ከፍተኛ ፍርሃትን ፈጥሮብኝ ነበር፡፡ እንግዲህ “አንዳንዴ እግዚአብሄርም ይረዳል” መሰለኝ ፈታኙም ሳይከለክለኝ መቅረቱ የሚገርም ነው፡፡ ከ8ኛ ክፍል በኋላ ወደ ቤተሰብ ሄጀ ከረምት ቤተሰብ ስረዳ ከርሜያለሁ፡፡ አርሶ-አደሮች ተማሪ ሲረዳቸው እንደ ትርፍ ጉልበት ለመበዝበዝ እንጂ “ቤተሰባችን ነው” ብለው አያስቡም፡፡

ሰባተኛ እና 8ኛ ክፍል ስማር ልጆች ይጠቀሙበት የነበረ የአነጋገር ዘይቤ ነበር፡፡ በተለይ ይህ የአነጋገር ዘይቤ ለአማርኛ ተናጋሪዎች በዩኒቨርስቲዎች ሊጠቅም ይችላል፡፡ 7 እና 8ኛ ክፍል ስንማር ከገፀር ነበር የምንመላለስ፡፡ በዚህም ሚስጥር የምናዎራው በኮድ ነበር፡፡ ይህ ኮድ ከውጭ ሀገር ይኮረጅ ወይም የልሜት ይውለደው የማውቀው ነገር የለም፡፡ ይህም የመነጋገሪያ ኮድ በብዛት “ዘ” የሚለውን ፊደል እና ዝርያዎቹን በመጨመር ነበር፡፡ እኔ የረሳኋቸው እና ሌሎች የሚጨመሩ ቃላት አሉ፡፡

ለምሳሌ

“ልመጣ ነው” ለማለት “ልመጣዛ ነው”

“ልዎጣ ነው” ለማለት “ልዎጣዛ ነው”

“ሊያዎጣት ነው” ለማለት “ሊያዎጣዛት ነው”

“ልታወጣው ነው” ለማለት “ልታወጣዛው ነው”

እና የመሳሰሉትን በመጠቀም ነበር። በዩኒቨርስቲ ቆይታየ ያየሁት ነገር ምንድን ነው ቢባል የኦሮሞኛ ተናጋሪዎች ቋንቋቸውን ተጠቅመው ሚሰጥር እኛ እፈታችን ነበር የሚያዎሩ። አማርኛ ተናጋሪው ግን ሚስጥር ለማውራት የግዴታ መደበቅ ወይም ድምፁን ዝቅ ማድረግን ይጠይቃል። ስለዚህ የአማርኛ ተናጋሪዎች ሚስጥር ለማውራት እንደሚቸገሩ ነው እኔ የተረዳሁት። አዲስ ቋንቋም መፍጠር ከተቻለ እንደዚህ ካለው ላይ መፍጠር ይቻላል። ለምሳሌ አንድ ወቅት ሁለት የትግሬኛ ተናጋሪዎች ተጣልተው በጣም ክፉ፤ ክፉ ስደብ ሲሰዳደቡ እኔ ቁጭ ብየ ሳልሰማቸው ቀረሁ። አማርኛ ተናጋሪ እንዳው የአፍ ወለምታ እንኳን ማለፍ አይችልም።

ከስምንተኛ ክፍል በኋላ የተማርኩት በላይዘለቀ ፕሪፓራቶሪ ሥኩል(Belay Zeleke Senior Secondary School) ነው። በዚህ ትምህርት ቤት ውስጥ ከሞላ ጎደል ጥሩ የትምህርት ህይዎትን አሳልፌያለሁ። በላይ ዘለቀን አንዳንድ የጎጃም ሙደኞች “የጫቃታ ልጅ ነው” ይሉታል። እነዚህ ጎጃሞች ባለስልጣን ሳይወዱ አይቀሩም። አንዱ የእኔ ዘመድ ይሁን ሌላ አላውቅም ስለ ትግሬወች ሲያወራ ሰምቸው በጣም አስቆኛል። አሁን በ2008 ዓ.ም መንግስት በብዛት የትግሬ ነው ተብሎ ይታሰባል። በመሆኑም በጎጃሞች ጭንቅላት ውስጥ ማኪዳ ጋላን ትግሬወች የጣሏት “ሀገር በማሳደግ ስራ ተጠምደው ጌዜ ስሌላቸው ነው” ብለው ነው የሚያስቡ። አስባችታል፤ አንድ ሰው የሙቢጃ ጊዜ(fucking time) አጥቶ ሴት ሲጥል፤ በጣም የሚያስቅ ነገር ነው። አንዱ ጎጃሜ “እነርሱ እየለፉ” ብሎ ሲናገር ሰምቸው በጣም አስቆኛል። “እነርሱ” የተባሉ ትግሬወችን ነው። “እየለፉ” የሚባለው ደግሞ “ሀገር በማሳደግ ስራ ተጠምደዋል” ማለቱ ነው። እዚህ ላይ ትግሬወች የገበሬ ውዳሴ እና ወሬ እየሰሙ የህዝብ መሳቂያ እንዳይሆኑ ለማሳሰብ ፈልጌ ነው።

ስለ በላይ ዘለቀ ካነሳን ላይቀር “አርበኛ” ስለሚለው ነገር ትንሽ እንነጋገር። እኔ ኢትዮጵያ ውስጥ በጣም ከማደንቃቸው ባለታሪኮች አንዱ በላይ ዘለቀ ነው። ይህ ሰው በሃይለስላሴ ዘመን የጎጃም አስተዳዳሪ የነበረ ሰው ሲሆን ንጉስ ሃይለስላሴ ወደ እንግሊዝ ሀገር ሸሽተው ሲሄዱ እረሱን የአካባቢውን ህዝብ አስተባብሮ ሀገሩን የወረረውን ጠላት እንደገጠመው የሚፃፉት ታሪኮች ይመሰክራሉ። እኔ የአርበኞችን ስራ የማደንቀው እንዳው መሪ በሌለበት ሀገር “ሀገርን መከላከል” የሚለውን ሀሳብ እንዴት እንዳሰቡት እና መስዋእት ለመሆን እንዳሰቡ ነው። ስለዚህ ከእነዚህ ዜጎች የምንወስደው ትምህርት ምንድን ነው ካልን ማንኛውም ዜጋ ሀገሩን የመታደግ ግዴታ እንዳለበት እና ማንኛውም ዜጋ ሀገራዊ አደራ ተሸክሞ እንደሚሄድ ነው። ሀገር ሲወረር እነዚህ አርበኞች ዝም ቢሉ የሚወቀሰው መሪው እንጂ አርበኞን ማንም ስለማያውቀው የሚጠይቀውም አይኖርም ነበር ማለት እንችላለን። ነገር ግን አርበኛ “ሀገር” የሚለውን ተርጉም በመሆን ያሳየ የኢትዮጵያ ዜጋ ነው ብል ምንም ማጋነን አይሆንም። ስለዚህ ሁላችንም ከዚህ የምንወስደው ትምህርት በጦርነት ብቻ ሳይሆን በማንኛውም ነገር የሀገራችን አደራ እና ግዴታ እንዳለብን በእራሳችን ገምተን እና አውቀን መንቀሳቀስ ይገባናል ማለት ነው። ሀገርን ለማከበር እና የሀገርን ግዴታ ለመወጣት ምንም የበላይ ትእዛዝ እንደማያስፈልግ ከአርበኞች መማር እንችላለን። “አርበኛ” የሚለውን ስም እና ታሪክም በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ የተፃፈ ከእነ በላይ ዘለቀ በኋላ ነው ማለት ነው። ከሰማነው እና ካየነው ተነስተን ስንመለከት የአርበኞን ባህሪያት መጥቀስ እንችላለን። እነዚህ የአርበኛ ባህሪያት የሚከተሉት እና ሌሎችም ናቸው።

1. አርበኛ የደንብ ልብስ የለውም። ይህም ምንድን ነው አርበኛ ሲባል ሀገር ሲወረር መሳሪያ ነጥቆ የሚነሳ የሀገር ቤት ህዝብ እንጂ የመንግስት ወታደር አይደለም። ስለሆነም የደንብ ልብስ የለውም። ይህም ምንድን ነው

አርበኛ የግል ጥቅም የሌለው እና በእራሱ ተነሳሽነት ለሀገር የቆመ ዜጋ ማለት ነው፡፡ በመሆኑም አርበኛ ማለት የአንደ ሀገር እውነተኛ ዜጋ ማለት እንጂ እንደ ፖሊስ የደንብ ልብስ የለውም፡፡ ለምሳሌ በላይ ዘለቀን መመልከት እንችላለን፡፡ መለያ ልብሱ የእራሱ ልብስ ሲሆን አሁን የጎጃም ህዝብ የበላይን ልበስ ወደ ባህል ልብስ እየቀየረው ይገኛል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አርበኛ ማለት ለጥቅም ያልቆመ እውነተኛ ዜጋ ማለት እንጂ ደሞዝም ሆነ ምንመ ጥቅም የለውም፡፡ ስለዚህ ማንኛውም እውነተኛ ዜጋ አርበኛ የሚል ስያሜ አለው ማለት ነው፡፡ አርበኛ ለመባል የግዴታ መሳሪያ ታጥቀህ ጠላትን መዋጋት የለብህም፡፡ በታሪክ እንደተማርነው ኢትዮጵያ ወንድ እንደወለደች የተመሰከረው በአርበኞቻ እንደሆነ ይነገራል፡፡ ስለዚህ አርበኛ ምንም መለያ የለውም፡፡

2. አርበኛ ሽፍታ እና ወንበዴ አይደለም፡፡ ይህም ምንድን ነው አርበኛ ማለት መንግስትን ተጣልቶ ጫካ የገባ እና ከመንግስት የከዳ ህዝብ(defector) ሳይሆን መንግስት ሀገርን መታደግ ሲያቅተው በእራሱ ሎጂስቲክስ(logistics) ሀገርን የሚከላከል እና ሀገርን የሚታደግ ዜጋ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሁሉም የሀገራችን ሌቦች “አርበኛ ነን” ማለት አይችሉም ማለት ነው፡፡
3. አርበኝነት መደበኛ ስራ አየደለም፡፡ ይህም ምንድን ነው አርበኝነት በመደበኛነት የምትይዘው ስራ ሳይሆን ሀገር አደጋ ውስጥ ሲገባ በድንገተኛ የምትገባበት እንጂ የሀገር መከላከያ ሰራዊት እያለ “አርበኛ ነኝ” ብለህ የምትገባበት እና ሁሌም በተጠንቀቅ የምትኖርበት ስራ አይደለም፡፡ አርበኝነት የተፈጠረው የሀገር መሪው ሀገር ጥሎ ስለሄደ እንጂ መሪውን በመካድ አይደለም ተብሎ ስለሚነገር ነው፡፡ ስለሆነም አንድ ሰው በስራ መልክ ሀገሩን የሚከላከል ከሆነ “ወታደር” ተብሎ ይጠራል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አርበኛ እና ወታደር ልዩነት አላቸው፡፡ ውትድርና ስራ ሲሆን አርበኝነት ግን የሀገር እውነተኛ ዜግነት ነው፡፡
4. የሀገር መሪ እና የጦር አዛዥ እያለ አርበኛ ሊኖር አይችልም፡፡ ይህም ማለት እንዴት ነው የሀገር መሪ ወይም በአሁኑ አጠራራ ጠቅላይ ሚኒስትሩ ማለትም የጦር አዛዡ ማለት ነው በስልጣን ላይ እያለ “አርበኛ ነኝ” ብሎ በእራስ ተነሳሽነት ወደ ጦርነት መውጣት አይቻልም ማለት ነው፡፡
5. አርበኛ ትምክህተኛ አይደለም፡፡ ይህም እንዴት ነው “አርበኛ ነኝ” ብሎ አይጎርርም፡፡ ለዚህም ምክንያቱ ሀገሩን ወዶ እና በእራሱ ተነሳሽነት ሀገሩን የተከላከል እና ብሎም እስከሞትም የደፈረ ለሀገሩ እና ለባንዲራው እንጂ ለጎጃም ወይም ለጎጡ ብሎ አይደለም፡፡ ስለዚህ አርበኛ ገንዘቡ ባንዲራው እና ሀዝቡ እንጂ ጎጡ አይደለም፡፡ በላይ ዘለቀ የተገደለው እስከመጨረሻው ሀገሩን ደግፎ ሲከራከር እንደሆነ ሲነገር እንሰማለን እንዲሁም ታሪክም ይነግረናል፡፡ ስለዚህ አርበኛ የውሸት ትምክህተኛ ሳይሆን ሀገሩን የሚያስቀድም ዜጋ ማለት ነው፡፡
6. ወዘተ.....

የጦርነትን አርበኝነትን ባለተራ እና ባለእድል ወስዶታል፡፡ እኔ የምመኘው ለሀገሬ እንደዚህ እድል ገጥሞኝ ታሪክ መስራት እፈልጋለሁ፡፡ ነገር ግን ጦርነት ከዚህ በኋላ የመምጣቱ እድል አንድ ከመቶ እንኳን ስለማይሞላ በጦርነት ሀገራችንን ማገልገል አንችልም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ “አርበኛ” የሚለው ቃል ትርጉሙ ሰፊ ነው እና ከጦርነት ወደ ሰላም መጥተን እንደ ሙስና አይነት የሀገርን ተምቾች ብንዋጋ ሳይሻለን አይቀርንም፡፡ “እኔም እንደ አብየ” ብለን መሳሪያ ተሸክመን ብንጓለል የሚወረን ጠላት ስለማይኖር የጦር አርበኛ አንሆንም ማለት ነው፡፡ ወራሪ ጠላት ሳይኖር “አርበኛ” ማለት “ላም ባልዋለበት ኩበት ለቀማ” ይመስላል፡፡ ስለዚህ የሀገራችን አርበኛ እና ጠባቂ ለመሆን የአመለካከት ለውጥ ማድረግ እና ከጦር መሳሪያ መራቅ አለብን ማለት ነው፡፡ “አርበኛ” የሚለውን ሌሎች በእራሳቸው ተነሳሽነት እንደፈጠሩት ሁሉ እኛም አዲስ ትውልዶች በእራሳችን ለሀገራችን አዲስ ሀሳብ ፈጥረን እና ሀሳብ አፍልቀን ሀገራችን ላይ አዲስ ታሪክ መስራት አለብን ማለት ነው፡፡ የጦር አርበኛ አሁንም አለ ማለት አሁንም መሪወች እየጠፉ ይሄዳሉ ማለት

ነው፡፡ ነገር ግን አሁን መሪወቻችን ምንም ጠላት ቢመጣ የሚሸሹ አይመስልም፡፡ ስለዚህ ሀገራችን የምትፈልገው የፅንሰ-ሀሳብ እርዳታ እና የፅን-ሀሳብ ድጋፍ ነው እና ሁላችንም በጭቅላት አድገን ሀገራችንን ወደ ዴሞክራሲ ጎዳና እንምራ የሚል አመለካከት አለኝ፡፡

ወደ ነበርንበት ጉዳይ እንመለስ፡፡ የ9 ኛና የአስረኛን ክፍል በጠቅላላው “አልተማርኩም” ብል አልሳሳትም፡፡ ምክንያቱም በቤተሰብ ችግር ምክንያት ቤት እጠብቅ ስለነበር ነው፡፡ በዚህም የተነሳ 10ኛ ክፍል የሚሰጠውን ብሄራዊ ፈተና “እዎድቃለሁ” ብየ ፈርቸ ነበር፡፡ ነገር ግን 10ኛ ክፍል ሁለተኛ ሴሚስቴር ባደረግኩት ጥረት የማለፊያ ውጤት አምጥቻለሁ፡፡ በዚህም ወደ 11ኛ ክፍል(preparatory school) አልፌ ከአባቴ ጋር ባለመስማማቴ እናቴ ትረዳኝ ጀመር፡፡ እዚህ ላይ ከአባቴ ስጣላ ዲፒሎማ መማር ስለሚቻል ከ10ኛ ክፍል ወደ ኮሌጅ ልሄድ ብየ ነበር፡፡ ነገር ግን ዘመዶቸ “አይሆንም ተማር” ብለው እናቴ እየረዳችኝ 11ኛን ጀመርኩ፡፡ በዚህም ጥሩ የሚባል ውጤት አምጥቸ ወደ 12ኛ ክፍል አለፍኩ፡፡

12 ኛ ክፍልም በጣም ከፍተኛ የሚባል የትምህርት አቀባበል ነበር ያለኝ፡፡ ነገር ግን በዎቅቱ በተፈጠረው የቤተሰብ ውጣ-ውረድ ምክንያት የተሰጠውን ብሄራዊ ፈተና መካከለኛ የሚባል ውጤት ነው ያመጣሁ፡፡ የህክምና ትምህርት እማራለሁ የሚል አቋም ነበረኝ፡፡ ነገር ግን በውጤት ማነስ ምክንያት ሳይሳካ ቀርቷል፡፡ አንድ ሰው በትምህርቱ ያሰበው አልሳካለት ሲል “በቤተሰብ ችግር” የሚል ምክንያት ማቅረብ የተለመደ ስለሆነ የእኔም ጉዳይ ከዚሁ የተለየ አይደለም፡፡ የደረሰኝ ኢንጂነሪንግ ነበር፡፡ አሁን ሳስበው ግን የደረሰኝ ምርጫ ትክክለኛና ለእኔ የሚሆን ነው፡፡ አንዳንዴ ያው “ነገር ሁሉ ለበጎ ነው(everything is for good)” “የሚለው ይሰራል እንዴ?” ብየ እራሴን እጠይቃለሁ፡፡ ከዚህ ላይ የተረዳሁት ነገር ቢኖር አብዛኛው ሰው የትምህርት ፍላጎት ሳይሆን ስም ይፈልጋል፡፡ በህክምና ትምህርትም የተገነዘብኩት ይህንኑ ነው፡፡ ቢቸና አካባቢ “ዶክተር” መባል በጣም ይወዳሉ፡፡ በብዛት የማውቃቸው ልጆች “ዶክተር” ለመባል እንጅ የትምህርቱ ፍቅር ያላቸው አይመስለኝም፡፡ እኔ ግን በብዛት የምማረው “አለቃ” ለመቀነስ ነበር፡፡ ባይዎሎጂ ትምህርትን እወደው ነበር፡፡ ነገር ግን ሁሉንም አልሸመድደውም ነበር፤ በዚህም የተነሳ የባዮሎጂ ትምህርት ውጤቴ የምፈልገውን ያህል አልነበረም፡፡ ነገር ግን አሁን ሳስበው የህክምና መሳሪያዎች እራሱ የሚሰሩት በኢንጂነር አንደሆነ ሳይ በቃ መጀመሪያም ዶክተር ለመሆን ያሰብኩ በስህተት ነበር ማለት ነው፡፡ የህክምና መሳሪያዎች ብቻ ሳይሆን የህክምና መድሃኒቶች እራሱ የሚቀመሙት በኢንጂነር እና በሳይንቲስት እንደሆነ ስረዳ የህክምና ትምህርት ማለት የመድሃኒት እና የህክምና የመሳሪያ ማኑዋል(manual) ማንበብ እንደሆነ አሁን ነው የገባኝ፡፡ ስለዚህ እኔም መሃንዲስ በመሆኔ በጣም ከፍተኛ ደስታ ተሰምቶኛል፡፡ ስለዚህ እኔ አሁንም መንግስት እንዲያተኩር የምፈልገው የምህንድስና ትምህርት ላይ ነው፡፡ ጎበዝ ተማሪዎች ወደ ህክምና ትምህርት ገብተው የመድሃኒት እና የህክምና መሳሪያዎች ማኑዋል(manual) ከሚያነቡ ወደ ምህንድስና ቢገቡ የቴክኖሎጂ ለውጥ ማምጣት ይቻል ነበር የሚል እምነት አለኝ፡፡ የህክምና ትምህርት ይህንን ያህል ጭንቅላት የሚጠይቅ ትምህርት አይደለም፡፡ ነገር ግን በእኛ ሀገር ከድርቅ ጋር በተያያዘ በሽተኛ ስለሚበዛ ህክምና የሚገቡትን ተማሪዎች ምርጥ እንዲሆኑ አደረግናቸው እንጂ የህክምና ትምህርት ዝቅተኛ ውጤት ባላቸው ተማሪዎች መስተናገድ ይችላል የሚል እምነት አለኝ፡፡ የአንድ የህክምና እቃ እና የመድሃኒት ማኑዋል ለማንበብ ምንም አይነት ጭንቅላት አያስፈልግም፡፡ በተለምዶ “ዶክተር” የመባል ሱስ ስላለ ለእርሱ ጎበዝ ተማሪዎች ይገቡበታል እንጂ ሰፋ አድርገን ካሰብነው ለእኛ ሀገር የሚያስፈልገን በጣም ጥሩ ጭንቅላት ያለው ኢንጂነር ነው፡፡ የህክምና ትምህርትን ከባድ ያስመሰለው የሚጠየቀው የመግቢያ ውጤት እንጂ የትምህርቱ ይዘት አይደለም፡፡ የትምህርቱ ይዘት ባዮሎጂ ነው፡፡ ለዚያም ነው የባዮሎጂ መምህራን አሁን ለዶክተርነት እየሰለጠኑ ያሉ፡፡ ሁልጊዜ እንደ ድሮው የምናስብ ከሆነ “አዝ-ኢዝ(as is)” አስተሳሰብ አለን ማለት ነው፡፡ ስለሆነም አመለካከታችንን ቀይረን ጎበዝ ተማሪዎችን ወደ ምህንድስና አምጥተን ድህነትን ልንዋጋ ይገባል፡፡ አንድ ሀኪም ሆስፒታል ይመሰርት እና

ዘመናዊ መሳሪያዎችን ከውጭ አስመጥቶ አንድ ድርቅ ያጠቃው እና የታመመ ገበሬ ወደ ሆስፒታሉ ሲሄድ “በሬህን ሸጠህ አምጣ” አለበለዚያ “ትሞታለህ” ይለዋል፡፡ በቃ ጎበዝ ተማሪዎች ይህችን ቢዝነስ ስለሚያውቁ ነው ወደ ህክምና ትምህርት የሚገቡት፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ በጣም ውድ ነገር የሚባለው የግል ሆስፒታል ገብቶ መታከም ነው፡፡ የሚጠይቁት ገንዘብ ከህይወት ዋጋ ይበልጣል፡፡ አንድ ግለሰብ ለከባድ ህክምና የግል ሆስፒታል ገብቶ የሚታከምበት ዋጋ ከህክምና በኋላ ሰርቶ ከሚያተርፈው ይበልጣል ብየ እገምታለሁ፡፡ አንድ የግል ሆስፒታል ለአንድ ቀላል የአካል ጉዳት እስከ 10,000 ይጠይቃል፡፡ ይህ ደግሞ ከሀገሪቱ ገቢ አንፃር እና ከህዝቡም ድህነት አንፃር በምንም ተዓር አፎርድ የማይደረግ ወጪ ነው፡፡ አንዳንድ ሰዎች ገንዘብ የሚቆጥቡት “ብታመምስ?” እያሉ ነው፡፡ ይህን ያመጣው ደግሞ የግል ሆስፒታሎች የሚጠይቁት የህክምና ዋጋ በጣም ከፍተኛ ስለሆነ እና የመንግስት ሆስፒታሎች ውስጥ ገብቶ ለመታከም በጣም አስቸጋሪ ስለሆነ ነው፡፡ የመንግስት ሆስፒታሎች የሚጠይቁት የህክምና ክፍያ ቀላል ነው፡፡ ነገር ግን ዶክተሮች አይሰሙህም የሚባል ነገር አለ፡፡ ምክንያቱም በትርፍ ሰዓት የግል ሆስፒታል ስለሚሰሩ ታካሚው ተማሮ ወደ ግል ሆስፒታል እንዲሄድ ነው ይባላል፡፡ በጣም ጎበዝ የሚባሉ ተማሪዎች ወደ ኢንጂነሪንግ የሚገቡ ከሆነ አዳዲስ ነገሮችን ለምሳሌ የህክምና መሳሪያዎችን ለመፍጠር እና ቴክኖሎጂወችንም ለማላመድ ቀላል ይሆናል፡፡ በድርቅ የተጎዱ ወገኖቻችንን በህክምና ከምንረዳቸው በቴክኖሎጂ የታገዘ ልማት ብናለማ ድርቅን ከወዲሁ መከላከል ይቻላል የሚል እምነት አለኝ፡፡ ድርቅን መከላከል ማለት በሽታን መከላከል ማለት ነው፡፡ በተለምዶ ዶክተሮች የግል ሆስፒታላቸውን ለመክፈት ብዙም አይቸገሩም፡፡ ስለዚህ አብዛኛው ጎበዝ ተማሪዎች ወደ ህክምና የሚገቡት ስራ በተሎ ለማግኘት ሲባል እና የግል ሆስፒታል ለመመስረት ነው፡፡ ስለዚህ መንግስት ጎበዝ ተማሪዎች ወደ ምህንድስና እንዲገቡ ቢያደርግ መልካም ነው፡፡ አሁን ግን ኢንጂነሪንግ የሚገቡት ልጆች አብዛኞቹ ህክምና ሞልተው ያጡ ናቸው፡፡ ነገር ግን መንግስት ሁኔታዎችን ቢያመቻች የምህንድስና ትምህርት ይለመድ ነበር፡፡ “መከላከልን መሰረት ያደረገ የህክምና ፖሊሲ” ካለን ማድረግ ያለብን ድርቅ ያጠቃውን በምግብ እጥረት ሲታመም ማከም ሳይሆን ድርቅን መከላከል ነው፡፡ ድርቅን ለመከላከል ደግሞ ልክ የቺሊ ሀገር የማእድን አውጭዎችን(the 33(2015) የሚለው ፊልም ላይ ያለው ማለት ነው) እንዳዳናቸው አይነት ማሃንዲስ ያስፈልገናል፡፡ እንደዚህ ያለ መሃንዲስ ለማግኘት ደግሞ ጎበዝ ተማሪዎች ወደ ምህንድስና ሲገቡ ነው፡፡

ከ7ኛ እስከ 12ኛ ክፍል ስንማር በጣም የምናደንቃቸው አስተማሪዎች ነበሩ፡፡ እነዚህ አስተማሪወች በተለይ ሽምድደው የሚያስተመሩ ናቸው፡፡ እኛ የምናደንቃቸው አስተማሪዎች እንደ ትምህርቱ ሁኔታ ሊለያዩ ይችላሉ፡፡ ለምሳሌ የቲዎሪ(theory) ትምህርቶች ከሆኑ ሽምድዶ እና ምንም ማስታዎሻ ሳይዝ የሚያስተምረውን ነው፡፡ በተለይ የሸመደደውን ለመናገር ሲዘገይ የሚናገረው ነገር ምንድን ነው ዘዘዘዘዘዘ.... ወይም ዚዚዚዚዚ.....ወይም እእእእ.... የሚለውን ድምፅ ነው፡፡ እነዚህ አስተማሪዎች እንደዚህ የሚጨነቁት በእኛ አስተሳሰብ “እውቀታቸው በአፋቸው ሞልቶ ተቸግረው ነው” ብለን ነበር፡፡

ትምህርት ከጨረስኩ በኋላ የአካባቢውን ተማሪ በመሰብሰብ ከሌሎች የ10ኛ ክፍል የጨረሱ ተማሪዎች ጋር በመሆን ሃይሉዮ ሴዴቅ ትምህርት ቤት ማስተማር ጀመርኩ፡፡ በዚህም የእለት የሚሆነኝን ወጭ ሸፍኘ ለልብስ እና ሌሎችንም ወጭዎች ማትረፍ ችየ ነበር፡፡ እዚህ ላይ የአባቴን ቤተሰቦች(ንፉጎች) የታዘብኩበት ምክንያት “በሰው ድግስ ማሳለፍ” እንዲሉ፤ እዚያ እየመጡ “ያዎጣታል ይሄዳል ነው የሚባል” እያሉ ግራ ሲያጋቡ ነበር፡፡ ነገር ግን ገንዘብ መስጠት በጭራሽ በየትኛውም መመዘኛ ነውር ሊሆን አይችልም፡፡ እኔ እስከማውቀው ድረስ የላቸውም “ድሃ” ናቸው፡፡ እነርሱ ግን ያላቸው ሃብታም መስለው ነው የሚያዎሩ፡፡ በዚያ ላይ ገንዘብ ከሚሰጡህ ቢሞቱ ይሻላቸዋል፡፡ ምክንያቱም ንፉግ ናቸው፡፡ በተለይ ጥሬ ገንዘብ(ብር) እንደ “ነብር ቂንጥር” ብርቃቸው ነው፡፡ አንድ ሰው ገንዘብ በእጁ ኖሮ ካልሰጠ ድሃ

ነው ማለት ነው፡፡ ገንዘብ ካልተጠቀሙበት ከጨርቅ አይሻልም፡፡ ድምፅ ብቻ ነው ያላቸው፡፡ በድምፅ ሲያዎሩ ልክ እንደ ቱጃር ነው የሚያዎሩ፡፡ የእናቴ ቤተሰቦች ናቸው ሁሉንም ወጪየን ይሸፍኑልኝ የነበር፡፡

የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) ከእኔ ጋር በስጋ “ተወለደን” ብለው “ታዋጣዋለች፤ የእርሱ ናት” ሲሉ ይውላሉ፡፡ “አንድ ብር ስጠው” ብትለው ፊቱ “ፈስ” ነው የሚመስል፡፡ አሁን እንደ አዛኝ ውጤቴን ከፖስታ ቤት ከመንግስት ጋር ተነጋግረው ሰርቀው አሜሪካ እየለመኑበት ነው፡፡ እነዚህ ሰዎች “ድሮ ለምን አልረዳሃውም?” ብትለው ወይ ይዋሽ ይሆናል፡፡ እነዚህ የአባቴ ቤተሰቦች እንኳን ገንዘብ መስጠት ቀርቶ እቤቱ ስትበላም “ስንት አይን?” ያለው እንጀራ እንደቆረስክ ያይሃል፡፡ የአባቴን ቤተሰቦች ነው አሁን እያዎራኋችሁ ያለሁ፡፡ አሜሪካ አንድ የአባቴ የአክስት ልጅ አለች፡፡ ይህች ሴትዮ ልክ እንደ ዶላር ነው የምትቆጠር፡፡ ይህች የአባቴ የአክስት ልጅ አሜሪካ የሄደችበት ምክንያት በአፄ ሃይለስላሴ መንግስት ጊዜ፤ አፄ ሀይለስላሴ አሜሪካን ጎብኝተው ነበር፡፡ በዚህ ወቅት አፄ ሀይለስላሴ እና የአሜሪካው ፕሬዚዳንት ጆሴፍ ኬኔዲ ባደረጉት ድርድር ለኢትዮጵያውያን ድሆች የአሜሪካ መንግስት እርዳታ ሰጥቶ ይህች ልጅም እድል ደርሷት ነው፡፡ እናቷ ሞታ ልቅሶ ተብሎ ሲጠራ ቤተዘመዱ ልክ እንደ አህያ ሰፈር-ለሰፈር እየተንከባለለ ነበር አሉ የሚያለቅስ፡፡ ነገር ግን አንዱ ተመሳሳይ ዘመድ ገፀር ቢሞት እራሱን ይዞ ቢያለቅስ ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) “ዘመዳቸው ገንዘብ ነው” ብል አልሳሳትም፡፡ ስማር አንድ ብር ሳይሰጠኝ እና ሳይረዳኝ አሁን የአሜሪካ እድል ይፈልግልኛል ብየ አላስብም፡፡ ነገር ግን ገበሬ ፈረንጅን መለመን ስለማያፍር ተወው ይለምን፡፡ እናቴ አባቴን ያገባችው ባሏን በፈታችን በአንድ ወር ውስጥ ነው፡፡ ስለዚህ እኔ በአጋጣሚ ነው ከእነዚህ ሰዎች የተወለድኩ ማለት ይቻላል፡፡ ስለዚህ ተለምኖ ከመጣ እቀበለዋለሁ፡፡ እኔ እና የአባቴ ቤተሰቦች የመጨረሻው ግንኙነታችን የሚሆነው እውነት ከሆነ ይህች የአሜሪካ የትምህርት እድል ነው የምትሆን፡፡ አሜሪካኖች ድሃ እየወሰዱ ሰው ለዘመዱ ከልቡ እንዳያለቅስ እያደረጉ ነው ማለት ይቻላል፡፡

12ኛ ክፍል ጨርሴ ወደ የኒቨርስቲ ለመግባት ውጤት መጠበቅ አለብኝ፤ ይህንንም ለማድረግ ከረምት ቤተሰቤ ጋር ሄጀ ከረምኩ፡፡ ከዚያም ውጤት መጣ እርሱን ተቀበልኩ፤ ቆይቶም የዩኒቨርስቲ ድልድል መጣ እርሱን አይቸ ዎደ ዩኒቨርስቲ ለመጠራት በጣም እረጅም ጊዜ ነው የቆየን፡፡ የዩኒቨርስቲ ድልድል የደረሰኝ አለሚያ ዩኒቨርስቲ ወይም በአሁኑ አጠራሩ ሀሮሚያ ዩኒቨርስቲ ነው፡፡ እስከ ጥር 21 ቀን 1998 ዓ.ም ድረስ አልተጠራንም ነበር፡፡ ከለመድከው ስራ ውጭ ሆነህ መቀመጥ እንዴት ያስጠላል፡፡ በጣም አሰልቺ ከምላቸው ጊዜያት መካከል አንዱ ይሕ ጊዜ ነው፡፡ በዚህም ከቤተሰብ እየተጣላሁ ላይ-ታች ስል ነበር የከረምኩት፡፡

ከዚያም ጥር 21 ቀን 1998 ዓ.ም ተጠራን፡፡ እኔም ጓዜን ይዤ ወደ ድሬዳዋ ሄድኩ፡፡ በዚህ ወቅት *“የብቸና ሀዝብ በጣም ወሬ ይወዳል”* ሲባል እሰማ ነበር፡፡ በአካባቢው አባባል “ቢቸና ለዎሬ፤ ደብረ ወርቅ ለስራ፤ ሞጣ ለከዘራ” ይባላል፡፡ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች እራሱ ከብቸና ስለመጡ “የወሬ ቀንድ” ናቸው፡፡ እንዳውም ወሬን “ኬቶ” ብለው ነው የሚጠሩት፡፡ ስለዚህ በዚህ ሰኣት ጥንቆላውን እያዎሩ ይዶኩ ነበር፡፡ ጎጃም አካባቢ “ባለ አንቴና” የሚል ስም አላቸው፡፡ ይህም የሚያመለክተው የወሬ ሞገድ መሰብሰቢያ አንቴና ማለት ሳይሆን አይቀርም ብየ ገመትኩ፡፡ አንቴና በሳይንስ እንደምናውቀው የራዲዮ ሞገድን ሰብስቦ እሬዲዮ እና ቴሌቪዥን እንድናዳምጥ የሚያደርግ መሳሪያ ነው፡፡

ገፀር ሳድግ ከኦሮሞ ሀገር የመጡ ነገሮች ከፊት ለፊታቸው “ጋሌ” የሚል ስም ይጨመርባቸው ነበር፡፡ ለምሳሌ የኦሮሞ ፈረስ “የጋሌ ፈረስ” ይባል ነበር፡፡ የኦሮሞ ጥጃ “የጋሌ ጥጃ” ይባል ነበር፡፡ የበረባንሶ ጫማ “የጋሌ ጫማ” ይባል ነበር፡፡ ሙሬ ጤፍ “የጋላ ጤፍ” ይባል ነበር፡፡ ኦሮሞኛ ቋንቋ “ጋልኛ” ይባል ነበር፡፡ አሁን ምን አልባትም ቀርቶ ሊሆን ይችላል፡፡ “ጋላ” የሚለው ቃል ስድብ እንደሆነ ያዎቅኩት የመጀመሪያ ዲግሪ ልማር ዩኒቨርስቲ ከገባሁ በኋላ ነው፡፡ “ጋላ” የሚለው ቃል የኦሮሞ የድሮ ስሙ እንደሆነ መረጃወች ይጠቁማሉ፡፡ እንደ መረጃወች ገለፃ ከሆነ በታላቁ የኦሮሞ

ስደት(The Great Oromo migration) ማለትም በ 1500 ገደማ ኦሮሞ ስሙ “ጋላ” እንደነበር ያትታል፡፡ ነገር ግን “ጋላ” የሚለው ቃል ወደ ስድብ የተቀየረው ኦሮሞወች ከሚሰማቸው መጥፎ ስሜት ተነስቶ ነው፡፡ ምክንያቱም አንድን ነገር ስትከለክል ፈላጊው ይበዛል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞም “ጋላ” የሚለውን ቃል ስለማይፈልገው ስደብ እንደሆነ ተቆጠረ እንጂ የኦሮሞ የድሮ ስማቸው እንደሆነ አንዳንድ መረጃወች ይጠቁማሉ፡፡ እኔ ስገምት ኦሮሞ ስሙን ከ”ጋላ” ወደ “ኦሮሞ” የቀየረው ምን አልባትም “ጋላ” የሚለው ቃል መጥፎ ትርጉም ኖሮት ሊሆን ይችላል ብየ ገመትኩ፡፡ በተጨማሪም በገፀር “ክርስቲያን” የሚል የእምነት ስም አይወራም ነበር፡፡ በዚህ ተጓዳኝ አንድ ክርስቲያን “አምሃራ” ተብሎ ይጠራል፡፡ ስለዚህ “እስላም እና ክርስቲያን” ለማለት “እስላም እና አምሃራ” ብለን ነበር የምንጠራው፡፡ ለዚህ ምክንያቱን በትክክል ባላውቀውም ስገምት ግን “አምሃራ” የሚለው ቃል ትርጉሙ “ክርስቲያን” ሊሆን ይችላል ብየ አሰብኩ፡፡ እንዲሁም “እግዚአብሄር” ብለህ ካወራህ በገፀር የስልጣኔ ምልክት እና እንደ ድስኩር ይቆጠራል፡፡ ገፀሬ “እግዚአብሄርን” ሲጠራው “እግዚሃር” ወይም “እግዚሄር” ብሎ ነው፡፡ እንዲሁም ማርያም በገፀር ክብሯ እምብዛም አይደለም፡፡ ምክንያቱም በገፀር ህዝቡ የሚያምነው በቀበሌው ቤተ-ክርስቲያን ነው፡፡ ለምሳሌ የቀበሌው ቤተ-ክርስቲያን ገብርኤል ከሆነ በገብርኤል ያምናል፤ ሲምልም “ገብርኤልን” ብሎ ነው ማለት ነው፡፡ የቀበሌው ቤተ-ክርስቲያን አቦ ከሆነ፤ በአቦ ያምናል እንዲሁም ሲምልም “አቦን” ወይም “አቡዬን” ብሎ ነው፡፡ የቀበሌው ቤተ-ክርስቲያን ሚካኤል ከሆነ በሚካኤል ያምናል እንዲሁም ሲምልም “ሚካኤልን” ብሎ ነው፡፡ እንዲህ እያለ ይሄዳል ማለት ነው፡፡ ነገር ግን እኔ 11ኛ ክፍል ስደርስ ሰንበት-ትምህርት ቤት ሄድኩ እና ስሰማ ህዝቡ የሚወራው ስለማርያም እንጂ ሌላ ነገር የለም፡፡ እኔም “ክብርት እመቤታችን” ብየ ቀረሁ፡፡ እኔ ያደግኩበት የአካባቢው ህዝብ በአብዛኛው የሚፀልየው ለስጋው እንደሆነ እኔ በሆነ አጋጣሚ አረጋግጫለሁ፡፡ ይህም ምንድን ነው ገፀር ሚካኤል ቤተ-ክርስቲያን ልሳለም ስሄድ እናቴ “ምን ይሰራልሃል? ያወጣታል ነው የሚባል፤ ለየትኛው ኑሮ ነው?” አለች፡፡ እኔም “እንዴት ነው ይህ ነገር” ብየ ዝም አልኳት እና ሚካኤል ተሳልሜ ተመለስኩ፡፡ ከዚያም ቢቸና ከተማ ሄጄ መድሃኒያለም ቤተ-ክርስቲያን ልሳለም ስል “ምን ያደርግልሃል” አለችን አክስቴ፡፡ እኔም አሁን ሳስበው “ያወጣታል ነው የሚባል” ስለዚህ “ከንቱ ሰው ላይሆን፤ በዜሮ ይፀልያል” ብለው ነው፡፡ ነገር ግን ሰው የሚፀልየው ለመኖር ብቻ ሳይሆን ለፅድቅም ጭምር ነው ብየ አሁን ላይ የታዘብኩትን ለአንባብያን አቅርቤዋለሁ፡፡ በፅንሰ-ሃሳብ ደረጃ ሰው የሚፀልየው መንግስተ-ሰማያትን ለመውረስ እንጂ ለምድራዊ ህይወት አይደለም፡፡ በተግባር ሲታይ ግን ቄስም የሚፀልይ እና የሚፆም ትልቅ ቄስ ለመሆን እና በህዝቡ ክብር እንዲሰጠው እና ብዙ የንስሃ ልጅ እንዲያገኝ ነው፤ እንዲሁም ትናንሽ ጳጳሳት ደግሞ የሚፀልዩት በህዝብ እና በጓደኞቻቸው አመኔታ ተጥሎባቸው ሃላፊ እንዲደረጉ ብሎም ሙሉ ጳጳስ እንዲሆኑ ነው፤ እንዲሁም የሀገር ሽማግሌዎችም የሚፀልዩ “የተከበረ-ሽማግሌ ነው” ለመባል ነው፤ ተማሪም የሚፀልየው ፈተና እንዲቀናው ነው፤ ወዘተ፡፡ እኔ በህይወቴ የመደበኛ ትምህርቴ ፈተና እንዲሳካልኝ እንጂ ለነፍሴ እና ለፅድቅ ፀልየ አላውቅም፡፡ ስለዚህ እኛ ስግብግቦች ስለሆንን ነው እንጂ ለስጋችን የምንፀልይ ፤ የፀሎት አላማው ለመንግስተ-ሰማያት ነበር ማለት ይቻላል፡፡

ጥነቆላው የተፈጠረው ሰዎችን ለመከለል ነው፡፡ በውትድርና ህግ መሰረት ሁለት ወታደሮች ጠላትን ሲዋጉ ጀርባቸውን በጥይት እንዳይመቱ አንዱ የሌላውን ጀርባ እንዲጠብቅ “ከልለኝ(cover me)” ይላሉ፡፡ ጥንቆላው በቆምጨ ኮትኳችነት አድነ እና ጎምርቶ አሁን ላይ ለመወራት ደርሷል፡፡ ይህ ጥንቆላ ሲያድግ ደግሞ ቆምጨ እና ንፉግ “ነውር” ብሎ ያሰበውን የዶካ አመለካከት አብሮ ይዞ ነው ያደገ፡፡ ቆምጨወች እና ንፉጎች “ጥንቆላው ሰርቶ ነበር፤ ማክዳ ጋላ ግን ታዴን አልተወው አለች” የሚሉ እና ማክዳ ጋላን በመብዳቴ የሚቆጩ ከሆነ የአርቲስት ኤፍሬም ታምሩን ሙዚቃ ግጥም ማለትም “አሳድጌው ነበር ነውርህን ኮትኩቼ፤ አልታደልኩም እንጂ ለማውራት አፍርቶ” የሚለውን መዳመጥ እና መዘመር ይችላሉ፡፡ “ሰላም ለቆምጨ እና ለንፉግ ይሁን” እያልኩ የመጀመሪያውን ምእራፍ በዚህ እቋጫለሁ፡፡

ጥንቆላውን ተጠቅማችሁ እና ሁለት ሆናችሁ እራሳችሁን ከልሉበት(cover yourself)። ጥንቆላውን እስከሚደክምህ ካልክ ክብር እና ቂጣም ሴት ለአንተ ይሆናሉ።

“እዚያ ነው የሚያዩት”

“አለማያ ነው የሚደርሰው”

“ኢንጂነሪንግ ነው የሚደርሰው”

“ያኛው አላወጣት አለ”

“አሳይተውታል አሉ”

....

2. ምእራፍ ሁለት

2.1. የዩኒቨርሲቲ ህይዎት(university life)

ዩኒቨርስቲ ድልድል ሲደረግ የደረሰኝ አለማያ ዩኒቨርስቲ ወይም በአሁኑ አጠራሩ ሀሮማያ የኒቨርስቲ እንጅነሪንግ(Engineering) ትምህርት ክፍል ነበር። ከላይ እንደጠቀስኩት ወደ ዩኒቨርስቲ የተጠራን በጥር 21 ቀን 1998 ዓ.ም ነበር። ተጠራን እና ወደ አዲስ አበባ ገባን። ሌሎች ልጆችም ነበሩ። አዲስ አበባም ወደ ሁለት ቀን የሚሆን ሰነበትን። የሌሎች ልጆች ቤተሰብ ስለነበሩ ይጋብዙን ስለነበር ምግብ በሸበሸ ነበር። በተለምዶ “የጎጃም ገበሬ” የሚባል ነገር አለ። በዚህም አዲስ አበባም ስንሄድ “ገበሬ” ብለው ሳይሰድቡን አይቀሩም። አንዱ አስተማሪያችን ስለነበር አክብረን ነበር የምንቀሳቀስ። ይኸ ጥንቆላ የሚባል ነገር አሁንም አለ። ምክንያቱም ስለጥንቆላው የሚንኮሻኮሹ ሰዎች አልጠፉም ነበር። ጥንቆላው ስለ ነበር ሁሉም ነገር ኢጋጣሚ ነው ማለት አይቻልም። ሰዎች የጠንቋይ መድሃኒት ለመውሰድ ብለው ጥንቆላውን ስለሚተገብሩ በኢጋጣሚ ከሆነው ነገር ጥንቆላ የሚፈጥረው ይበልጣል ማለት እችላለሁ።

አዲስ አበባን ሳያት የመጀመሪያየ ስለነበር ልክ በቃ ሌላ አለም ነው የመሰለኝ የነበር። እንዳው ከአዲስ አበባ በስተቀር ቆንጆ፤ ከአዲስ አበባ በስተቀር ህዝብ ብዛት፤ ከአዲስ አበባ በስተቀር ሰፊ ይኖራል ብየ በዚያ ሰዓት አላስብም ነበር። የድሮው አውቶብስ ተራን ያላየ ይኖራል ብየ አላስብም። የሁሉም ክልል መነሃሪያ ስለነበር የህዝቡ ብዛት እንዳው አልጋ የሚያገኝ አይመስልም ነበር። እለምደዋለሁ ብየም አላሰብኩም ነበር። የአዲስ አበባ የድሮው አውቶብስ ተራ አዲስ ከተማ የሚባለው አካባቢ ነው የነበረ። ይህን ያልኩበት ስለተቀየረ ነው። ቆይቼ ግን ለመድኩት።

ወደ ዩኒቨርስቲ ስሄድ “ዋልያ” የሚል የተለምዶ ስም በተሰጠው አውቶብስ ነበር የሄድኩ። መኪናው በጣም ይፈጥናል። ከፍጥነቱም የተነሳ ከቀኑ 10 ሰዓት ነበር ድሬዳዋ የደረስን። አንድ ኦሮምኛ ተናጋሪ ሴት ልጂ እያስቸገራት ትረብሽ ነበር። አንድ የከተማ ቆምጨ ሴት ደግሞ እዚያው ነበረች። እንደተረዳሁት ልጃቸውን እዚያው ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ሊያስገቡ የመጡ መሰለኝ። ተክ አርጋ ታየኛለች። እኔም “ምን ሆና ነው?” አላውቃት-አታውቀኝ እያልኩ ሄድን። ለካስ “ያዎጣታል ይሄዳ ነው የሚባል” የሚለውን ሰምታ ተረብሻ መሰለኝ። አሳዝኛትም ይሆን አላውቅም። ሾፌሩ በጫት ነው ይንቀሳቀስ የነበር። ጫቱን ደግሞ በአጉራሽ ነው ይቅመው የነበር። እዚህ ላይ አማሃኝ ሊሉኝ ይችሉ እንደሆን እንጂ ሾፌሮች፤ ትንሽ የምለው ነገር አለኝ። እኔ በፐሪንሲፕል(principle) አላምንም። ምክነያቱም ብታምንም የሚሰማህ የለም። “ጫት እያሽከረከራችሁ አትቃሙ” ቢባል የሚሰማ አይገኝም። ስለዚህ እያሽከረከሩ ሲቅሙ መጠንቀቅ ይገባል የሚል የግል አመለካከት አለኝ።

ድሬዳዋ መግቢያው ላይ በጣም ያምራል። “እንዴ ይህ ደግሞ ከአዲስ አበባ የሚበልጥ ነው እንዴ?” ብየ በጣም ነው የተደነቅኩ የነበር። እየቆየሁ ስሄድ ግን የህዝቡ ብዛትም እንደ አዲስ አበባ የተጨናነቀ ስላልሆነ ቦታውን በደንብ

አየሁት፡፡ ድሬዳዋ ስንደርስ መቸም ከሰው ጋር ስለሆንን ነው እንጂ አዲስ ሀገር ያስፈራል፡፡ “የት ነው የምንሄድ?” ብየ ትንሽ እንደ መደናገጥ አልኩ፡፡ ሁለት ሰዎች ላዳ የያዙ ቆመዋል፡፡ እኛም የቦታውን ስም ጠየቅናቸው፡፡ እነዚህ ድሬዳዋ መናህሪያ ውጭ ቆመው ያገኘናቸው ሁለት ሰዎች ጠንቋይ አቁሟቸው ሳይሆን አይቀርም፡፡

“ዩኒቨርስቲ?” አሉን፡፡ ሌላም የጠየቃቸው ሰው ስለሚኖር መሰለኝ፤ ቶሎ ነው የገባቸው፡፡ ለነገሩ በጥንቆላውም እኛን ሊያውቁን ይችላሉ፡፡

“አዎ!” አልናቸው፡፡

“ሳብያን” ወይም “ሰይዶ ፎቅ በሉና ተሳፈሩ” አሉን፡፡

እኛም ሌላ ታክሲ ሲመጣ ጠብቀን በተነገርነው መሰረት ይዞን ሄደ፡፡ ታክሲ ውስጥ የነበረች ሴት የታክሲ ከፈለችልን እኛም “እናመሰግናለን” ብለን ዝም አልን፡፡ ለነገሩ ሴትዮዋ በጠንቋይ ተነግሯት ሳይሆን አይቀርም፡፡ ምክንያቱም “አሮሞዎች ናቸው የሚያዩት” ብሎ ጠንቋይ ቆምጨው ልክ እንደ ሀገር ጠላት በተጠንቀቅ ነው ቆሞ የነበር፡፡

እዚህ ላይ መገመት ያለብን ነገር የአሮሞ ህዝብ እና የሌላው ህዝበ ውህደት ጉዳይ ነው፡፡ ስናየው የቆምጨዎች ጥንቃቄ ልክ “ጋላን እንደጠላት” በመቁጠር ነው፡፡ እንዳውም አንዳንድ ጊዜ ቆምጨዎች እንደ አባቶቻቸው “አርበኛ” ለመሆን ፈልገው በፉጨት ሲጠቃቀሱ ይታያል፡፡ ይህ ግን አግባብ ነው ብየ አላምንም፡፡ “ልታዩት ነው” “እናንተ ናችሁ የምታዩት” እያሉ ቆምጨወች እየቀሰቀሱ ነው እንግዲህ ሰውን እንደጠላት የሚቆጥሩ፡፡ ስለዚህ በተለይ ባላገሩ ቢያስብበት ይሻላል ባይ ነኝ፡፡ በመልካም ስነ ምግባር እና አግባብነት ባለው አካሄድ ነው እንጂ በእልክ ምንም የሚገኝ ነገር የለም፡፡ ጋላወች ካላሳሰብካቸው በስተቀር ተንኮል አያውቁም፡፡ ፂላወችም አሁን የተከሰተውን የማክዳን ጉዳይ እራሳቸው ቀስቅሰው ነው ያመጡት፡፡ ማክዳን ለእኔ አምጥተው አሳይተውኝ ነው፡፡ አሮሞዎች ግን “ታዴን አፍቅራው አልበዳ አለች” ይላሉ፡፡ ነገር ግን ፂላዎች ማክዳን አምጥተው ሳያሳዩኝ(እኔ ሳላውቃት) እምቢ “አልበዳም” ያለቻቸው አፍቅራኝ አይደለም፡፡ እንዳውም ኦሮሞ እንኳን ነገር ሊቀሰቅስ ይቅር እና ፈርቶም የተዋቸው ነው የመሰለኝ፡፡ መጀመሪያ እኔ ማክዳን ሳላውቃት ትግሬዎችን “አልበዳም” ያለቻቸው ወይ “ንቃቸው ነው” አለበለዚያ ግን በሽተኛ ስለሆነች ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ ይህ “ሃበሻ” ነኝ የሚል ህዝብ ከተንኮል ቢታቀብ መልካም ነው ባይ ነኝ፡፡ እንደ “ድርቅ ከብት” ተንኮል ጥሩ አይደለም፡፡

እኔ የገፀር ልጅ ስለሆንኩ ስለ ድርቅ ከብት ላጫውታችሁ፡፡ የድርቅ ከብት ማለት በጣም የከሳ እና የመነመነ ነው፡፡ በዚህም ላይ ሲነሳ ሰው ጅራቱን ይዞ ነው የሚያነሳው፡፡ ነገር ግን ዎንዝ ሲሻገር እንዳይደፋ እና እንዳይሞት “ልከልክልህ” ስትለው እሽ አይልም፡፡ በቃ ሄዶ ተደፍቶ ይሞታል፡፡ ስለዚህ የእኛ ህዝብም በፈጠራችሁ ዝም ብለን እራሳችን በሰቀልነው ገመድ አንግባ፡፡ በቃ ተንኮለኛ እንደሆንን ማዎቅ ግድ ይለናል፡፡ ከአሮሞ ሳይሆን ከሃበሻው ህዝብ ሁለቴ ገመድ በራሱ እጅ አስገብቶ ሲፋትር እና እኛንም ሲያፋትር ይውላል፡፡

እኔ አንድ ወቅት ያነበብኩት የአማሃራ ህዝብ ታሪክ በጣም አስቆኛልም አሳዝኖኛልም፡፡ ስለ አምሃራ ህዝብ የወጣው ፅሁፍ ካነበብኩት ውስጥ አንዱ “የአምሃራ ህዝብ ኢቮሉሽን (evolution) የጨረሰ ህዝብ ነው” የሚል ነው፡፡ እዚህ ላይ ስንመለከተው አምሃራው ኢቮሉሽን(evolution) ከጨረሰ፤ ኢትዮጵያ ውስጥ እና አለም ላይ ኢቮሉሽን(evolution) ያልጨረሰ ህዝብ አለ ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ይህ አገላለፅ ውሸት እና ፕሮፓጋንዳ ነው፡፡ የሰው ልጅ በአጠቃላይ ኦቮሉሽን(evolution) የጨረሰ ነው፡፡ ስለዚህ አምሃራም “ኢቮሉሽን(evolution) ጨርሷል” መባሉ እንደ እኔ አረዳድ ከሆነ ፕሮፓጋንዳ እና ትምክህት እንጂ እውነት አይደለም፡፡ የሰው ልጅ በአጠቃላይ ኢቮሉሽን(evolution) የጨረሰ

ነው ተብሎ ይታሰባል፡፡ አንድ ኢቮሉሽን(evolution) የጨረሰ ህዝብ መንግስት ባለበት ሀገር ውስጥ እራሱን ችሎ አንድ ጎሳ በድንበር አይደራደርም፤ አንድ ኢቮሉሽን(evolution) የጨረሰ ህዝብ ጥንቆላን እንደ መረጃ ቆጥሮ በዓለም እንደ ተዓምር ሲያዎራ አይውልም፡፡ እዚህ ላይ ለምሳሌ የአምሃራ ህዝብ በሱዳን ድንበር መንግስትን ወደ ጎን ብሎ እየተደራደረ ያለው በጣም ስህተት እና ከአንድ ሉዓላዊ ሀገር ዜጋ የማይጠበቅ ነው፡፡ ስለዚህ ለመንግስት ሉዓላዊነት ልንሰጥ ይገባል፡፡ መንግስት ከወሰነ በኋላ የመንግስትን ውሳኔ ሰምተን እንኳ ብንፈረግጥ ሁሉም ሊቀበለው ይችላል፡፡ ስለዚህ እኛ እራሳችንን የምንቆልልበት አመለካከት እኔ አልገባኝም፡፡ ስለዚህ አምሃራው ታሪክ ሲፅፍ እራሱ እንደዚህ ያለ “ኢቮሉሽን(evolution) የጨረሰ” ብሎ መፃፍ የለበትም፡፡ እኛ ኢትዮጵያዊ ከሆንን ከሌሎች ህዝቦች ጋር እኩል ነን፡፡ እኔ ከሌሎች ከበለጥኩ በቃ ኢትዮጵያዊነት አልፈልግም፡፡ ስለዚህ ጎሳችንን እና ብሄራችንን ስናስብ አብረን ሀገራችንን ማሰብ አለብን፡፡ የሀገራችን ነገር ከሁሉም በላይ መቅደም አለበት፡፡ ስለዚህ በምንናገረው ነገር ሌሎችን እንዳናስከፋ መጠንቀቅ አለብን፡፡ “ኢቮሉሽን(evolution) የጨረሰ” ለሚል ግብርና እኔ ምንም መስሚያ የለኝም፡፡ “ኢቮሉሽን(evolution) የጨረሰ” የሚለው ግብርና “ከሰማይ የወረድኩ ነኝ” ከሚለው ግብርና ምንም ልዩነት የለውም፡፡ ማንኛውም ብሄር-ብሄረሰብ እንደዚህ “ኢቮሉሽን(evolution) የጨረሰ” እና “ከሰማይ የወረድኩ ነኝ” እንደሚለው የማይዋጥ ነገር ሲያነብ ወይም ሲሰማ “ግብርና ነው” ብለህ ማለፍ ነው፡፡ አንዳንዱ የታሪክ ፀሃፊ የሆነ ጭንቅላቱ የደነዘዘ ይመስለኛል፡፡ የሰው ልጅ ኢቮሉሽን(evolution) ከጨረሰ በጣም ብዙ ሚሊዮኝ አመት እንዳለፈው የተፃፉ መረጃዎች ያመለክታሉ፡፡ አኛ ሀገር “እግዚአብሄር አዳምና ሄዋንን ፈጠረ” ብለን በስብከተ-ወንጌል ካስተማርን “ኢቮሉሽን(evolution) የጨረሰ” የሚለው በእኛ ሀገር አመለካከት እንዲሁም ከእምነትም አንፃር አይሰራም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የታሪክ ፀሃፊዎችም ቢሆኑ ቢማሩ ይሻላል፡፡ የእኛ ሀገር ማህበረሰብ ፍልስፍና በተለይ አምሃራው ተፈጥሯዊ(creationist) እንጂ ዝግመተ-ለውጣዊ(evolutionist) አይደለም፡፡ እኛ እኮ “በእግዚአብሄር እናምናለን” ብለን “44ቱ ታቦት” እያልን የምንዘፍን ህዝቦች መሆናችንን መርሳት የለብንም፡፡ ሃይማኖትን የሚቀበል ህዝብ በሙሉ ስነ-መለኮታዊ(creationist) አመለካከት ነው ያለው ተብሎ ይታመናል፡፡ እኔ በግሌ በዝግመተ-ለውጥ(evolution) አምናለሁ፡፡ ነገር ግን የአምሃራ ክልል ህዝብ እና እራሱን “ሀበሻ” ብሎ የሚጠራው ህዝብ ኢቮሉን(evolution) ቢጨርስ ኖሮ ሀገራች እንደዚህ በሰለጠነ ድርቅ አትጎዳም ነበር፡፡ እኛ እማ እንዳውም ያላደገ ጭንቅላት ነው ያለን፡፡ ከአለም ሀገሮች የመጀመሪያዎቹ የግሎባላይዜሽን(Globalization) ተጠቂዎች ሆነን ፌስቡክ(facebook) እና ምሴንጀር(messenger) በመጣ ማግስት የቤት ሚስጥራችንን በጥንቆላ አሳልፈን ለአለም የሰጠን ዶካዎች ነን፡፡ እንዳውም በተለይ አሁን ከደርግ መንግስት በኋላ በዝግመተ-ለውጥ(evolution) ያደግን ይመስለኛል፡፡ ለዚህም ነው አሁን በኢህአዴግ መንግስት “ዴሞክራሲ” እና “ስልጣኔ” እያልን እያዎራን ያለን፡፡

ስለ ግሎባላይዜሽን(Globalization) ትንሽ እንጨምርበት ከተባለ ይህ አሁን የገጠመን የማክዳን ነገር እና የጥንቆላውን ወሬ ማየት እንችላለን፡፡ ግሎባላይዜሽን(Globalization) እንዲሁ በጥሬው ከተመለከትነው በጣም ጥሩ እና የአሜሪካን እና የሌሎችን የሰለጠኑ ሀገሮችን እውቀት ቤታችን ድረስ በኢንተርኔት ያመጣልን ነገር ነው፡፡ ነገር ግን የግሎባላይዜሽን ጥቅሙ የሚታወቀው በአግባቡ ለሚጠቀምበት ህዝብ ነው፡፡ ግሎባላይዜሽን እኛን ለምሳሌ በአግባቡ መጠቀሙን ስላላወቅንበት የአለም መሳቂያ ነው ያደረገን የሚል እምነት አለኝ፡፡ ለምን ቢባል ጥንቆላ ይዘን የአለምን ሚስጥር እያስጠነቀቅን ህዝብ ግራ ስናጋባ እና ስናስጨንቅ እየዋልን እኛም እየተተቸን እና መሳቂያ እየሆንን ነው፡፡ እዚህ ላይ “ሀገራዊ መግባባት(national consensus)” እየተባለ በየስብሰባው የሚነሳውን ነገር እንሰማለን፤ እናነባለን፡፡ “ሀገራዊ መግባባት(national consensus)” ቢኖረን ኖሮ ጥንቆላው ከመጀመሪያ ከአዲስ አበባ መውጣት ቀርቶ የአዲስ አበባ ህዝብም ጨርሶ ባልሰማ ነበር፡፡ ነገር ግን አንዱ አንዱን እየናቀ እና “ኢቮሉሽን (evolution) የጨረሰ” በሚል ጉራ ሰዎች ቀላል ነገሮችን አግዝፈው እዚህ አሁን ያለንበት ደረጃ እንዲደርስ አድርገዋል፡፡ ጥንቆላው ገዝፎ እንዲወራ ያደረገው

ሀገሪቱ ውስጥ ያለው የውስጥ ችግራችን ነው፡፡ የሀገሩቱ የውስጥ ችግር እና የህዝቡ ሆድና ጀርባ መሆኑ ጨሶ አልበቃው ሲል አሁን እየፈነዳ እና እየነደደ ነው፡፡ ለምሳሌ በጎንደር እና በትግራይ መካከል የተነሳውን የወልቃይት መሬት “የይገባኛል” ፀብ የሰው ህይወትን ጨምሮ እያጠፋ ይገኛል፡፡ ስለዚህ ጥንቆላውንም እንደዚህ ያገነነው እና የአለም መነጋሪያ ያደረገን “ምን አገባኝ” ቢምል ጎጠኝነት ነው እንጂ “ሰው አይስማ” የሚል ሰው ጠፍቶ አይደለም፡፡ ስለዚህ አሁንም “አንዱ አንዱን ሲወቅሰው” የሚለውን የቴዲ አፍሮን ሙዚቃ ተጠቅመን መወነጃጀል፤ ተንኮል እና ሴራ ብናቆም ይሻላል፡፡ አንዳንድ ሰዎች ሲተርቱ “በበሬው መልስ ነው” ይላሉ፡፡ ይህም ምን ለማለት ነው፤ “የተሳሳተውን መንገድ አትከተል፤ ከተሳሳትክም መታረም እና ትክክለኛውን መንገድ መከተል” ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ጥንቆላው እንደዚህ ለአለም ህዝብ ከተሰማ ምንም ማድረግ ስለማይቻል፤ በአለም ሀገሮች ላይ ስምምነት መፍጠር ነው፡፡ ይህም ሲባል ምንድን ነው “ያዎጣታል ነው የሚባል” የሚለውን ጥንቆላ ይዞ ማንም በጥንቆላ እንዳይሳቀቅ እና እንዳይሰጋ ማድረግ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ በአለም ሀገሮች እና ህዝቦች ላይ ስምምነት በመፍጠር እድሜን መግፋት ነው፡፡ ምክንያቱም የማክዳ ጋላ ነገር ሊያልቅ አልቻለም፡፡ የማክዳ ጋላ ነገር ካላለቀ ደግሞ ስምምነት ፈጥሮ ነገሮችን ማለፍ እንጂ ጥንቆላው ቦምብ ነው፡፡ ስለዚህ “ኢቮሉሽን (evolution) የጨረሰ” የሚለውን ነገር ጥለን ስምምነት ፈጥረን በጥንቆላ መወነጃጀል እናቁም የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው “ሀገራዊ መግባባት(national consensus)” የሚለውን “አለማቀፋዊ መግባባት(1nternational consensus)” ወደሚል ስምምነት መቀየር ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ ጥንቆላው የሚፈልግ ገንዘብ ከሆነ ገንዘቡን በመከፈል የሰዎችን ነውር እንዳያዎራ ማድረግ ነው፡፡ ምን አልባትም የሰዎችን ነውር የሰሙ ሰዎች ካሉ፤ ኦሮሞንም ጨምሮ ማለት ነው ወሬን አለማስፋፋት ይገባል፡፡ ምክንያቱም ከብራቸውን የሚፈልጉት የአለም ታዋቂ እና ዝነኛ ሰዎች አሉ፡፡ ስለዚህ የሌሎችን ሀገሮች ህዝቦችን ነውር አናስጠንቁል፡፡ እኔ ክብርም ስለሌለኝ ጥንቆላው ቢጨመርልኝ እንጂ የሚወሰድብኝ ክብር ስለማይኖር ጥንቆላው እኔን ማጥቃት ከቻለ “ግፋ፤ ጠንክር፤ ጨምርበት፤ ጠንቁለኝ” የሚል መልእክት ለጥንቆላው ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ ምክንያቱም እኔ የማጣው ምንም ነገር የለም(1 have nothing to lose)፡፡

ወደ “ኢቮሉሽን የጨረሰ” ወደሚለው ሃሳብ ስንመለስ የኢትዮጵያን እና በጠቅላላ የአፍሪካን እና የዝግመተ-ለውጥን ውጤት እናገኛለን፡፡ አፍሪካ አሁን የያዘችው ስልጣኔ የመጣው በዝግመተ-ለውጥ(evolution) ነው የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ ኢትዮጵያ አሁን ያለችው የብረት ዘመን(1ron Age) ውስጥ ነው፡፡ የብረት ዘመን(iron age) ብዙ መለያዎች አሉት፡፡ ከነዚህም ውስጥ የባቡር ሀዲዶች መገንባት፤ የድልድዮች መገንባት እና የመሳሰሉት ናቸው፡፡ ስለዚህ የእኛ ሀገር አሁን ወደ ብረት ዘመን(iron age) እየገባች ነው ማለት ነው፡፡ አሁን እኔ አንዳንድ አስተያየቶችን ስሰጥ እንደ “ሙህር” የሚቆጥሩኝ በጣም ብዙወች ናቸው፡፡ ነገር ግን እኔ ያለኝ የብረት ዘመን(iron age) አመለካከት ነው ማለት ነው፡፡ እኔ የሚያደንቁኝ ደግሞ የድንጋይ ዘመን(stone age) አመለካከት ያላቸው ናቸው፡፡ ስለሆነም ፈረንጆች አሁን በጣም የመጠቁበት ዘመን ላይ ደርሰዋል፡፡ ነገር ግን ቆምጨወች እኔ የተናገርኩትን ነገር እንደ ተዓምር ወስደው ለፈረንጆች ይነግሯቸዋል፡፡ እኔ በጣም ነው ያፈርኩ፡፡ አሜሪካኖች እኮ አሁን ሌላ ፕላኔት ቅኝ ግዛት ለመግዛት እየተመራመሩ ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨወች መሳቂያ አታድርጉኝ፡፡ ሁላችንም ያሰብነውን እና ጭንቅላታችን ውስጥ ያለውን አመለካከት እንሰንዝር፡፡ ነገር ግን በወሬ መደናነቅ ጥሩ አይደለም፡፡ አፍሪካ የብረት ዘመን (iron age) ውስጥ ለመግባት ብዙ ጊዜ እንደወሰደባት ነው የሚታይ፡፡ ስለሆንም በዘመናት ሲታይ እኛ አሁን ዝግመተ-ለውጥ እየታየብን ነው ብል አልሳሳትም፡፡ ምክንያቱም ከድሮ ኢቮሉሽን(evolution) የጨረሰን ብንሆን ኖሮ እንደ ሰለጠኑት ሀገሮች የበለፀግን እንሆን ነበር፡፡ ነገር ግን የሰለጠኑት ሀገሮችም ወደ ቡሽቲነት(Gay) እየሄዱ ስለሆነ ኢቮሉሽን(evolution) ጨርሰዋል ለማለት ይከብዳል፡፡

ስለ አፍሪካ ጉዳይ ካነሳን ላይቀር እንጨምርበት፡፡ አፍሪካ የሚባለው ህዝብ እና አህጉር በአጠቃላይ ከፈረንጅ ተፅእኖ ለመውጣት የተለየ አስተሳሰብ እና አመለካከት መከተል አለበት፡፡ ይህም ምንድን ነው በፖለቲካውም ቢሆን በነጮች ፍልስፍና ማለትም ማርክሲዝም(Marxism) እና ሌኒኒዝም(leninism) ከመከተል ውጭ ጥቁር ህዝብ የራሱን ፈልስፍና በመከተል የእራሱን አሻራ ካልጣለ ሁሌም ቢሆን በነጮች ጥላ ስር እንደሚኖር ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ጥቁር ህዝብ በፈረንጅ እንደ በግ ሲሸጥ ኖሮ አሁንም እንደ ከብር የሚያየው ፈረንጅ ሀገር ሄዶ መዝናናትን እና መኖርን ነው፡፡ ይህ ደግሞ በጣም ካስናቁን ነገሮች አንዱ ነው፡፡ አንድ አፍሪካዊ በአፍሪካዊ ተመራማሪ ተፅእኖ ስር እስካልኖረ ድረስ በምንም ተዓምር ፈረንጅ ማድነቁን እና በፈረንጅ ተፅእኖ ስር መኖሩ አይቀሬ ጉዳይ ነው፡፡ እያንዳንዱን የአፍሪካ ዜጋ ብንመለከት ሁሉም የአፍሪካ ህዝብ አሜሪካ እና አውሮፓ መሰደድ የሚፈልግ ህዝብ ነው፡፡ ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት የአውሮፓ እና የአሜሪካ ሀገራት እንደዚህ የሰለጠኑት በአፍሪካ ጉልበት እና በአፍሪካ ህዝብ የባሪያ ላብ እንደሆነ ስላልገባቸው ነው፡፡ ስለሆነም አፍሪካ ከባርነት አልወጣም ብል ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ምክንያቱም በአሜሪካ ያሉ ጥቁሮች እና የድሮ ባሪያወች አሁንም እየተጠቀሙበት ያሉት የአነጋገር ዘይቤ ድሮ ጌታወቻቸው ይሰድቧቸው የነበረውን ቃላት ነው፡፡ ለምሳሌ “ኔግሮ” የሚለው ቃል በድሮ ዘመን ባሪያወች ይሰደቡት የነበው ስድብ ነው፡፡ ነገር ግን በአሁኑ ሰዓት የአሜሪካ ጥቁር ሙዚቀኞች በብዛት ዘፈናቸው ላይ “ኒገር(nigga)” የሚለውን ቃል ይጠቀሙታል፡፡ ይህ የሚያመለክተው ደግሞ ጥቁር ህዝብ ባርነቱ አልቆጨውም ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ሌላ ሰው “ኒገር(nigga)” የሚለውን ቃል ሲጠቀመው ይፈረግጣሉ፡፡ ለምሳሌ የአንግሊዙ የእግር ኳስ የመሃል ዳኛ ማለትም ማርክ ክላተንበርግ(Mark Clattenburg) የተባለው ማለት ነው የቼልሲውን ናይጀሪያዊ ተጨዋች ማለትም ጆህን ኦቢ ሚካኤልን(John Obi Mikel) “ኒገር(nigga)” ብሎ ይሰድበው እና ጆህን ኦቢ ሚካኤልን(John Obi Mikel) ደግሞ በጣም ይፈረግጣል፡፡ ይህ ጆህን ኦቢ ሚካኤልን(John Obi Mikel) የሚባል ተጨዋች ግን መፈርገጡ ስህተት ነበር ብየ አምናለሁ፡፡ ለምን ቢባል በአሜሪካ “ኒገር(nigga)” ብሎ መናገር እንደ ሙድ እና እንደ ሙዚቃ ግጥም እየተቆጠረ እርሱ “ኒገር(nigga)” ቢባል ስድብ የመሰለው ለምን እንደሆን አልገባኝም፡፡ ማርክ ክላተንበርግ(Mark Clattenburg) ደግሞ ምን አልባትም የአሜሪካ የራፐር ሙዚቃ እየዘፈነ ቢሆን እና “ኒገር(nigga)”የሚለውን ግጥም እየዘፈነው ቢሆንስ ብለን ስናስብ ችግሩ ያለው ጥቁር ህዝብ ላይ እንጂ “ኒገር(nigga)” ብሎ የሚሳደበው ነጮች ላይ አይደለም ማለት ይቻላል፡፡ በነገራችን ላይ “ኒገር(nigga)” ማለት “ኔግሮይድ” ማለት ነው፡፡ ጆህን ኦቢ ሚካኤልን(John Obi Mikel) በወቅቱ ማርክ ክላተንበርግ(Mark Clattenburg) ተናዶ ቢመታውስ ብለን ስንጠይቅ ጆህን ኦቢ ሚካኤልን(John Obi Mikel) ከጨዋታ በአለም እግርኳስ ፌደሬሽን ይታገድ ነበር፡፡ ነገር ግን ጆህን ኦቢ ሚካኤልን(John Obi Mikel) ከእንግሊዝ ወደ ሀገሩ ወደ ናይጀሪያ ተመልሶ ለመጫወት ቢፈልግ የናይጀሪያ የእግር ኳስ ባለስልጣናት አይፈቅዱለትም፡፡ ለምን ቢባል የአፍሪካ መንግስታት መዓቀብ(Sanction) ስለሚፈሩ ነው፡፡ እንግሊዝ እና አሜሪካ ተባብረው በአለም ላይ ያሉ ሀገሮችን እነርሱ ያሉትን ካልፈፀሙ መዓቀብ ይጥላሉ፡፡ ስለዚህ አፍሪካ መዓቀብ በመፍራት ቂጡን እየተወጋ ችሎ ይኖራል ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ ቻይናን፤ ሩሲያን እና ሰሜን ኮሪያን መመልከት እንችላለን፡፡ የአሜሪካን እና የአውሮፓን መዓቀብ ከፈስ እንኳን አይቆጥሩትም፡፡ ለምን ቢባል በቃ “የእራሰን እድል በእራስ መወሰን” በሚል መርህ እና ሀይልም ስላላቸው ነው፡፡ ስለዚህ አፍሪካም ጠንክሮ በመስራት እና ሃይል በማሰባሰብ ከአሜሪካ እና ከአውሮፓ ጫና መውጣት አለባት ማለት ነው፡፡ መዓቀብ እየተፈራ የፈረንጅ መቀለጃ ሆኖ አንድ ህዝብ መኖር የለበትም የሚል እምነት አለኝ፡፡ አፍሪካ አሁንም የድሮውን የባሪያ አሳዳሪ ቀላትን የምትጠቀም ከሆነ እና አሁንም በፈረንጅ የሃብት ጥላ ስር የምትኖር ከሆነ አሁንም ነፃ አልወጣችም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የአፍሪካ ህዝብ እንደ ሰሜን ኮርያ ያለ ትእቢት በማዳበር እራሳችንን ልናጎለብት ይገባል ማለት ነው፡፡ ሰሜን ኮርያወች አሁን የሚፈረግጡት የአሜሪካ እና የአውሮፓን ቂጥ ላለመከተል ፈልገው እና እርጋጭ ላለመሆን ፈልገው ነው፡፡ አፍሪካ ግን ምንም አይነት ህልውና የላትም ማለት ይቻላል፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ የአፍሪካ ህዝብ በባርነት ስሜት እራሱን እንደ ድሃ እና እንደ ዝቅተኛ ህዝብ

ስለሚቆጥር እና ምንም ሀላፊነት ስለማይሰማው ነው፡፡ ነገር ግን የነጮች እና የጥቁሮች ልዩነት እኔ እንደተገነዘብኩት ከስራ ሰዓት እርዝመት ልዩነት የመነጨ የችሎታ ልዩነት ነው፡፡ ፈረንጆች የሚሰሩት በጣም ለረጅም ሰዓት ነው፤ ጥቁር ህዝብ ግን ከቻለ አይሰራም፤ በጣም ከተገደደ ግን ለአንድ ሰዓት እና ለሁለት ሰዓት ሰርቶ “ደከመኝ” ይላል፡፡ ለእረጅም ሰዓት መስራት መቻል ደግሞ ችሎታን መንጥሮ ያዎጣል፡፡ ለዚህም ነው ፈረንጆች በችሎታቸው ሲያስደምሙን የሚኖሩ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የጥቁር ህዝብ ችግሩ የስንፈት ጉዳይ ነው ማለት ነው፡፡ ጥቁር ህዝብ ለእረጅም ሰዓት ሰርቶ ችሎታውን በማውጣት እራሱን መቻል እና ከነጭ ጫና መውጣት አለበት ማለት ነው፡፡ ከስነ-ልቦና አንፃር ስንመለከተው ጥቁር ህዝብ ከመጀመሪያው “ባሪያ” ስለነበር እና በቅኝ ግዛት ዘመን ጥቁሮች ወደ አሜሪካ ስለተሸጡ ጥቁር ህዝብ አሁንም “ነፃነት” እያለ በሰለማዊ ሰልፍ ማለትም “የጥቁሮች ነፍስ ያገለግላል(black lives matter)” እያለ የሚጠይቀው የድሮ ጌታውን ማለትም ፈረንጁን ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ አሜሪካ ያሉ ኔግሮዎች እና ጥቁሮች ለአፍሪካ ህዝብ መናቅ ዋና መንስኤዎች ናቸው ብየ አስባለሁ፡፡ እኛ አሜሪካ ባለ ጥቁር ህዝብ ምክንያት “ኔግሮ” የሚል ስም የወጣለት የአፍሪካ ምስኪን ህዝብ ነው፡፡ አሁን ደግሞ እነዚህ የአሜሪካ ጥቁሮች ከነጮች በኮረጁት የቡሽቲነት(Gay) ባህሪ ምስኪኑን የአፍሪካ ህዝብ አምጥተው እንዳይበክሉት እሰጋለሁ፡፡ “ኔግሮ” እና “ቅልም(colored)” ተብለን የተሰደብነው አንሶ አሁን ደግሞ “ቡሽቲ(Gay)” አምጥተው ባህላችንን ቅኝ ግዛት እንዳያስገዙት እሰጋለሁ(Gay is a cultural colonization that will come to Africa. So the African Americans(niggas) Should stop spreading The Gay culture to innocent African people)፡፡ የአፍሪካ ባለሀብቶች ለምሳሌ የአለምን ቀልብ ለመሳብ አፍሪካ ውስጥ ያሉ እንደ እግር ኳስ ቡድን፤ እና የመሳሰሉትን ማጎልበት አለባቸው ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ የአርሰናል ባለቤት ማለትም አሊኮ ዳንጎቴ(Aliko Dangote) ማድረግ ያለበት ሌሎች አለሞች ወደ ናይጀሪያ የሚመለከቱበትን እድል ማመቻቸት ነበር፡፡ አርሰናል የታወቀ ቡድን ነው፡፡ ነገር ግን እኛ ጥቁር ህዝቦች የምንፈልገው አፍሪካ እንድታድግ እንጂ አርሰናል ወይም ማንቸስተር እንዲያድግ አይደለም፡፡ ስለሆነም እንደ እነ አሊኮ ዳንጎቴ(Aliko Dangote) ያሉ ባለሃብቶች አፍሪካ ውስጥ ኢንቨስት በማድረግ የአህጉሪቱን ሀብት እና ህልውና ማሳደግ ይገባቸዋል ማለት ነው፡፡ በተጨማሪም እንደ እነ አሊኮ ዳንጎቴ(Aliko Dangote) ያሉ ባለሃብቶች የአሜሪካ ራፐሮች የሚጠቀሙትን የህፃን ቃላት ቢያስቆሙልን ደስ ይለናል፡፡ እነዚህ የአሜሪካ እራፐሮች እና አንዳንድ የአሜሪካ ጥቁሮች የሚሰሩት ያልተገባ ነገር “ኒግሮ” በሚል ለእኛም እየተረፈን ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ የአፍሪካን ባለሀብቶች መስራት ያለባቸው የጥቁርን ህዝብ ገፅታ መቀየሩ ላይ ነው፡፡ የጥቁር ህዝብ ገፅታ የሚቀየረው ደግሞ አፍሪካ በትክክል ስትቀየር እና በጣም ጠንከራ ሀይል ሲኖራት ነው የሚል ግምት አለኝ፡፡ ነገር ግን ህዝቡም ወደ እንግሊዝ ይፈልሳል እንዲሁም የአፍሪካ በጣም ሃብታም የሚባሉት እንደ እነ አሊኮ ዳንጎቴ(Aliko Dangote) ያሉ ሰዎችም ወደ ምእራባውያን የሚፈልሱ ከሆነ አፍሪካ መጨረሻው ያው “ዝንጀሮ” መባል ነው ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ ቻይናን ብንመለከት በአሁኑ ሰዓት የቻይና የእግር ኳስ ቡድኖች የአለምን ምርጥ ተጫዋቾች እየገዙ ነው፡፡ ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት ምንድን ነው ቢባል የአለምን አቴንሽን ወደ ቻይና ለመሳብ እና የሀገር ውስጥ ማለትም የቻይናውያንን የኳስ ፍቅርም ለማሳደግ ጭምር ነው፡፡ ስለዚህ አፍሪካም ማድረግ የነበረባት እንደዚህ አፍሪካ ውስጥ ያለውን የኳስ ችሎታ እንዲያድግ ጥረት ማድረግ ነበር ማለት ነው፡፡ አፍሪካ ውስጥ ያለው የኳስ ችሎታ ሲያደግ ደግሞ በአለም ምርጥ ተጫዋቾች ሲወጡ የአለምን ዋጫ ማሸነፍ የሚችል ብሄራዊ ቡድን አፍሪካ ትገነባለች ማለት ነው፡፡ እንዲሁም የአፍሪካ ሀገሮች በአዶፕሽን(Adoption) ወደ አሜሪካ እና አውሮፓ የሚሄዱትን ህፃናት ቁጥር መቀነስ ይገባል፡፡ ህፃናት ወደ አውሮፓ እና ወደ አሜሪካ ሄዱ ማለት “ኔግሮ” የሚባለው ህዝብ ቁጥር ጨመረ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አዶፕሽንን በመቀነስ፤ ስድብን መከላከል እንችላለን፡፡ የአፍሪካ ህዝብ በአዶፕሽን ወደ አሜሪካ እና አውሮፓ ሄደ ማለት፤ ሂደቱ **“ማነገር(negroing)”** ብየ እኔ በግሌ ጠርቼዋለሁ፡፡ ለምን ቢባል፤ ከዚህ ከእኛ ሀገር የሄዱ ለተጆች ሲሞቱ ስላየን፤ እና ያደጉትም ልጆች ሲሰደቡ ስለምንሰማ ነው፡፡

ዝግመተ-ለውጥን(evolution) ካነሳን ላይቀር የእንስሳትን ነገር እናገኛለን፡፡ ይህም ምንድን ነው ዝግመተ-ለውጥ(evolution) ስነ-ፍረትን በሙሉ እንደፈጠረ ሳይንስ ሲያምን ሃይማኖት ደግሞ ስነፍጥረትን እግዚአብሄር እንደፈጠረው ይናገራል፡፡ ነገር ግን በመሬት ታሪክ ውስጥ ከሰው ሌላ የሚያስብ እንስሳ እና ጭንቅላቱም እድገት ያሳየ እንስሳ እስካሁን እንዳልተገኘ ነው የምናውቀው፡፡ ስለዚህ ዝግመተ-ለውጥ ካለ፤ “ለምን እንስሳት ማለትም የቀንድ ከብቶች፤ የጋማ ከብቶች፤ ወዘተ፤ ጭንቅላታቸው አላደገም? ወይም ለምን እንስሳት የዝግመተ-ለውጥ አምጥተው ማሰብ አልጀመሩም?” የሚል ጠያቄ አንዳንዴ አስባለሁ፡፡ ይህን ምን አልባትም ተመራማሪወች ከጭንቅላት ቅርፅ፤ መጠን፤ እና ከመሳሰሉት አንፃር ሊመልሱት ይችላሉ፡፡ ነገር ግን በእድሜ ብዛት የሰው ልጅ ከዝንጀሮነት ወደ ሰውነት ከመጣ እንስሳትም ቢያንስ እንደ ዝንጀሮ ማሰብ መጀመር ነበረባቸው፡፡ ነገር ግን እንስሳት እንዳውም እየደነዘዙ ነው እየተባለ ነው፡፡ ስለዚህ ዝግመተ-ለውጥ እና ህይወት ከውሃ ውስጥ ማለትም ከሴል ነው የተገኘ የሚባለው ጥያቄ ለእኔ ምንም ሊዋጥልኝ አልቻለም፡፡ የሰው ልጅ እንዚህ የመጠቀው እና ወደ ስልጣኔ ማማ የወጣው በዚህ 200 ዓመታት ውስጥ ማለትም ከኢንዱስትሪ አብዮት በኋላ በተለይ ደግሞ ከ2ኛው የአለም ጦርነት በኋላ እንደሆነ አንደንድ መረጃወች ይጠቁማሉ፡፡ ይህንን ሁሉ የቴክኖሎጂ ለውጥ ያመጣው ደግሞ ኢቮሉሽን ሳይሆን ፍላጎት ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ጀርመኖች አለምን ለመዋጋት ባደረጉት የመሳሪያ ፍለሰፋ ስራ ብዙ ነገር እንደፈረጠሩ ይገራል፡፡ ስለዚህ የሰው ልጅ ኮምፒተርን የሚያህክል መሳረያ በዚህ በ100 ዓመት ውስጥ ለመስራቱ ዝግመተ-ለውጥን እንደምክንያት መውሰድ አይቻልም፡፡ ምክንያቱም ዝግመተ-ለወጥ በጣም የብዙ ዘመናት ሂደት ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ ዝግመተ-ለውጥ እና የቴክኖሎጂ ለውጥ የተለያዩ ይመስሉኛል፡፡ ለምሳሌ በድሮ ዘመን የአለም ህዝብ ትንሽ ቁጥረ ስለነበረው እና አራዊትን አድኖም መኖር ይችል ስለነበር የምግብ እጥረት እያጋጥመውም ነበር፡፡ ነገር ግን የአለም ህዝብ ቁጥር እየጨመረ መምጣት፤ ህዘቦች ፍላጎታቸውን ለማሟላት ጠንክረው መስራት ሲጀምሩ እናም ፍላጎታቸውን ለማሟላት ሲታገሉ ኢንዱስትሪን እና የመሳሰሉትን ነገሮች ማሳካት ሲችል አልፎም ኮምፑተርን መፈልሰፍ ችሏል ብየ አስባሁ፡፡ ስለዚህ ለሰው ልጅ ለውጥ ዋናው አነሳሽ ነገር የህዝብ ቁጥር መጨመር እና የፍላጎት መብዛት እንጂ ዝግመተ-ለውጥ አይደለም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ለዚህ ማስረጃ ደግሞ ብዙ የአፍሪካ እና የእስያ ጎሳወች አሁንም እንደ ድሮው በጫካ እየኖሩ እና እያደኑ ነው፡፡ ለዚህ ምክንያቱ እነዚህ የጫካ ጎሳወች ምንም ችግር ስላልደረሰባቸው፤ ጫካቸውን ጥለው እንዲሰደዱ እና መፍትሄ እንዲያፈላልጉ የሚያደርግ ችግር ስላልገጠማቸው እንጂ ጭንቅላታቸው ስላላደገ አይመስለኝም፡፡ እነዚህ የአፍሪካ፤ የእስያ እና የደቡብ አሜሪካ ጎሳወች ችገር ቢገጥማቸው ወደ ከተማ ይሰደዱ ነበር፡፡ ከተማ ቢሰደዱ ደግሞ ዘመናዊ የአኗኗር ዘዴወችን ስለሚለምዱ “ፕሪሚቲቭ” የሚለው አመለካከት ይቀር ነበር ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የሰው ልጅ አለምን የቀየረው ፍላጎት ስለገፋው እንጂ አእምሮው ስላደገ ነው ብየ አላስብም፡፡ በተጨማሪም ለቴክነሎጂ ለውጥ ሌላው ምክንያት አካባቢ እና የአየር ንብረት ነው ብየ እገምታለሁ፡፡ ለምሳሌ በኢትዮጵያ ውስጥ የደጋ አካባቢወች ቆዳን እንደ ልብስ ይጠቀማሉ፡፡ ለዚህ ደግሞ ደጋው ስለሚበርድ እና ብርዱን ለመቋቋም ነው፡፡ እንዲሁም ከአመጋገብ አንፃር ብንመለከት ሁሉም የአለም ህዝብ የሚበላው አካባቢው የሚያበቅለውን የእህል አይነት ነው፡፡ ስለዚህ “ያሸነፈ ይኖራል” በሚለው የዳርዊን ፍልስፍና መሰረት ህዝቦች አካባቢያቸውን ለማሸነፍ ሲሉ ለለውጥ ተግተው ሰሩ ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ የአረብ ሀገራትን ብንመለከት ለትምርት እና ስልጠና ብዙም ዝንባሌ እንደሌላቸው ይነገራል፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግ የሚኖሩበት አካባቢ የነዳጅ ሀብት ስለሰጣቸው እርሱን እየሸጡ ስለሚኖሩ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ በመሆኑም የአረብ ቴክኖሎጂ በምእራባውያን ቴክኖሎጂ ላይ የተመሰረተ እንደሆነ ይነገራል፡፡ ስለዚህ የሰው ልጅ በተለይ ደግሞ ምእራባውያን ካላቸው ተነሳሽነት በበለጠ አካባቢያቸውን ለማሸነፍ ሲሉ ቴክኖሎጂን እንዳፈለቁት ስገምት ዝግመተ-ለውጥ የሚለውን ግን ብዙም አልስማማበትም፡፡ በመላመድ(adaptation) ግን 100% አምናለሁ፡፡ በዚህ ላይ ማብራሪያ ካለ ከማንኛውም አስተያየት ሰጭ ለመቀበል ዝግጁ ነኝ፡፡

ስለ መላመድ እና አካባቢ ስናወራ የእኛን ሀገር እናገኛለን፡፡ ለምሳሌ በኢትዮጵያ ውስጥ “ባህላችን” እያለ ህዝቡ ሲሯሯጥ ይውላል፡፡ ነገር ግን አለባበሳችን፤ አመጋገባችን ወዘተ ባህላችን ሳይሆን የአየር ንብረታችን ነው፡፡ ለምሳሌ የአውሮፓ ህዝቦች ካፖርት ይለብሳሉ፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ አውሮፓ እና አሜሪካ ስለሚበርድ፤ ብርዱን ለመቋቋም የወሰዱት ባህል ነው፡፡ እንዲሁም በእኛ ሀገር ሙቀት ስለሆነ ነጠላ ኩታ እና ቀለል ያለ ልብስ እንለብሳለን፡፡ ስለዚህ ባህላችን የምንለው የአካባቢያችን የአየር ንብረት የፈቀደውን የአለባበስ ዘይቤ እንጂ የእኛ ፋሽን እና ፈጠራ አይደለም ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ በሀመር ጎሳወች አካባቢ ሰወች እራቁታቸውን ሲሄዱ ይታያል፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ሀመር ኋላ-ቀር ስለሆነ ሳይሆን አካባቢው እና የአየር ንብረቱ ሞቃት ስለሆነ እና ልብስ ስለሚከለክል “እራቁትን መሆን” እንደ ባህል ተቆጠረ ማለት ነው፡፡ አብዛኛውን የበረሀ ሰወች እራቁታቸውን ነው የሚውሉ፡፡ ስለዚህ በተለይ በአፍረካ ውስጥ በተለየ ደግሞ በእኛ ሀገር “ባህሌ” ብለን የምናሳየው እና የምንጎርርበት ነገር ምንድን ነው ካለን የአየር ንብረታችን ያወረሰንን አለባበስ፤ አመጋገብ፤ ቤት-አሰራር ወዘተ ነው፡፡ እንዲሁም እኛ ሀገር ለምሳሌ ምግባችን እንጀራ ነው፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ የኢትዮጵያ አፈር የሚያበቅለው እርሱን ስለሆነ እና የእኛ ዘር-ማንዝሮችም እርሱን ስላለመዱን ነው፡፡ ስለዚህ አንድ ሰው የሚመስለው አካባቢውን እንጂ ባህሉን አይደለም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ “በጎሌ” ከማለት ይልቅ “የአየር ንብረቴ” ብንል የተሻለ ሳይሆን አይቀርም፡፡

ወደ ነበርንበት ኩዳይ ስንመለስ፤ እነዚህ ከኦሮሞ ውጭ የሆነው “ሀበሻ” ብሎ እራሱን የሚጠራው ህዝብ ከፈጠራቸው ችግሮችም የሚከተሉትን መመልከት እንችላለን፡፡

1. “ልታዩት ነው” በማለት እና በመቀስቀስ ኦሮሞወች እንዲዋሹ በመገፋፋት እልክ እና ተንኮል እንዲጀመር ያደረገው ቆምጨ(ንፉግ) ነው፡፡ እልክ ከተጀመረ ደግሞ ማቆሚያ የለውም፡፡ ኦሮሞወች ደግሞ በጣም ሞኝ ነገር ናቸው፡፡ ለምሳሌ የአሁኑን የማክዳን ጉዳይ ማየት ትችላላችሁ፡፡ ኦሮሞዎች “አፍቅራው ነው” እምቢ ያለች ይላሉ፡፡ ነገር ግን ፂላዎች ለእኔ ከማሳየታቸው በፊት “እምቢ ብላን ነው ያሳየነው” ብለው ለሌላ ሰው ተናግረዋል፡፡ ሞኙ ኦሮሞ ግን “አፍቅራው ነው” ይላል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ጭንቅላቱን ያሳድግ፡፡ “ማክዳ እኔን ከማየቷ በፊት እና ፂላዎች ለእኔ ካሳዩኝ በኋላ ያለው “እምቢታ” ያለው ልዩነት እና አንድነት ዘርዝረህ አስረዳ?” መልሱን ከኦሮሞወች ነው የምፈልገው፡፡ ቆምጨ እና ጋላ የወሬ መስመር ከሰጠኸው በቃ አስፍቶ አምቦርቅቆ ነው የሚያመጣው፡፡ በተለምዶ “የጎጃም ገበሬ” የሚባል ነገር አለ፡፡ ስለዚህ ጎጃም መቼም ገበሬ ካልሆነ “ታዩታላችሁ” ብሎ ለኦሮሞ መላ አያሳይም፡፡ ምክንያቱም ኦሮሞ መዋሸት እንደ ሙድ ነው የሚቆጥረው፡፡ አሁን ግን ቆምጨ በእራሱ ወጥመድ ውስጥ ገብቶ ኦሮሞን እያማረረ አለምን በጥንቆላ ሲያዳርስ ይውላል፡፡ ስለዚህ ቆምጨ “እራሱ በድሎ እራሱ አለቀሰ፤ በአሉባልታ ፈረስ ሀገር አደረሰ” የሚለውን የአስቴር አወቀን ሙዚቃ ማዳመጥ ሳይሻለው አይቀርም፡፡
2. ማክዳን(ማጋአጋ) “ጋላ ናት” ብሎ ለእኔ አሳልፎ በማሳየት ሌላ “ትኩስ ድንች” የፈጠረው ፂላው ነው፡፡ እዚህ ላይ ትግሬዎች ***“እንብዳሽ ብለናት እምቢ ሰትለን ጊዜ ነው ሊታዩ ያሳየነው”*** አሉ ተባለ፡፡ ነገር ግን “ድሮ እምቢ ካለቻቸው አሁን ማፍቀሯን እንዴት አውቀው ነው “አፍቅረዋለች” የሚሉ?” ሲባል ልጅቷን ባነውባታል፡፡ ይህም ማለት ድሮም እምቢ ያለች ለባሏ ነበር፡፡ “አቤል(አብርሃ) ባል አይሆንም ዎይ?” ብላችሁ ከጠየቃችሁ፤ “ህፃን ነው” ይሏችኋል፡፡ ምንያቱ ደግሞ ማክዳ አብርሃን በእድሜ በትንሹ እስከ 5 ዓመት ገደማ ትበልጠዋለች የሚል ግምት አለኝ፡፡ ስለዚህ እስከምትመረቅ መጠበቅ ፈልጋ ነበር፡፡ ለዚህ ደግሞ ስትመረቅ አቤልም ሌላ ድንግል ሚስት ይፈልጋል፤ እርሷም በእድሜ ጠንብ ያለ ባል ትፈልጋለች ማለት ነው፡፡ ነገር ግን በእኛ ሀገር እንድ ወንድ ከጠየቀ ሳይበዳ አይለቅም፡፡ ለዚህ ደግሞ የነዋይ ደበበ ሙዚቃ ይመሰክራል፡፡ እርሱም ምድን ነው “አልለቃት እጠይቃለሁ” የሚለው ግጥም ነው፡፡ በዚህም ምክንያት ትግሬዎች የቻሉትን ሁሉ ሞክረው ሲያቅታቸው እና ልጁ “ህፃን ነው” ብላ ስትንቀው የመጨረሻው አማራጭ ለእኔ ማሳየት ነው፡፡ ማክዳ ትግሬዎችን “አያገቡኝም” ብላም ሊሆን ይችላል

“እምቢ” ያለቻቸው፡፡ ምክንያቱም በእኛ ሀገር እኔ ስመለከተው ሴት ወንድን አይንቅም፡፡ ሴቶች አንድን ወንድ እምቢ የሚሉት “አያገቡኝም” በሚል ስጋት እንጂ በንቀት አይደለም፡፡ በዚህም በጥንቆላው መሰረት ለእኔ አሳዩኝ፡፡ እርሷም ድሮም እምቢ ያለችውን ልጅ ዛሬ ግን ሲጠይቃት “ታዴን አፍቅሬዋለሁ” ትላለች፡፡ ትግሬዎችም “አፍቅራዋለች” ይላሉ፡፡ እኔም ለትግሬዎች ጥያቄ አለኝ፡፡ ይህም ጥያቄ እንደሚከተለው ነው፡-

ጥያቄ:-

1. “ማክዳ ታዴን አፍቅራው ነው ከተባለ፤ ማክዳ ጋላን ለእኔ ካሳያችሁኝ በኋላ ያለው የአልበዳም እምቢታ እና ማክዳን ለእኔ ከማሳየታችሁ በፊት ያለውን የአልበዳም እቢታ ያለውን ልዩነት እና አንድነት በግልፅ እና በምስል በተመረኮዘ መስረጃ አብራራ”፡፡

ጥያቄው ለፂላወች ነው፡፡ መልሱን በኢሜል (tbtadele@gmail.com)አድራሻ ላኩልኝ፡፡

ስለዚህ ከእነዚህ እና ከሌሎችም እራሳቸው ከሚፈጥሯቸው ችግሮች ቢታረሙ ይሻላል፡፡

ወደ ነበርንበት ጉዳይ ስንመለስ “ዩኒቨርስቲ መግባት” ላይ ነበርን፡፡ ጥንቆላውን ስለማናውቀው ነው እንግዲህ ሊታክሲ ስትከፍልልን “እናመሰግናለን” ያልን፡፡ ለነገሩ አብረውኝ የነበሩት ልጆች ሊያውቁት ይችላሉ፡፡ ከዚያም ታክሲው የዩኒቨርስቲው በር ላይ አደረሰን፡፡ እበር ላይ ስንደርስ “የቤተ-ክርስቲያን ልጅ ነን” የሚሉ ልጆችን አገኘን፡፡ እነርሱ ተቀበሉን ወደ ዶርም ገባን፡፡

እዚህ ላይ ከአሰበ-ተፈሪ(ጭሮ) አገዳ ገዝቸ ነበር፡፡ ሸንኮር-አገዳ ማለት ነው፡፡ እዚህ ላይ የገዛሁትን አገዳ መኪና ውስጥ አልበላሁትም፡፡ ስለዚህ “ዶርም ይገቸው እገባለሁ” ብየ ነው፡፡ ለነገሩ እኔም በጣም ይከብድ ስለነበር ለመጣልም ፈልጌ ነበር፡፡ እነዚህ “የቤተ-ክርስቲያን ልጅ ነን” የሚሉ ወሰዱልኝ፡፡ በዚህም በጣም ነው ደስ ያለኝ፡፡ እነርሱም በጥንቆላ ሲጠብቁን የነበሩ ልጆች ስለሆኑ ሲሳሳቁ ነበር፡፡ ያውቁኛል ማለት ነው፡፡ አብዛኛው ህዝብ የሚያውቀኝ ጠንቋዩ በእኔ በኩል ስለሚሰራ እኔን መጥቶ አየኝ ማለት የእነርሱንም እጣ-ፋንታ ስለሚያስጠነቁሉ “ለማስጠንቆል” ብለው ነው፡፡ ጓዝ ሲበዛ ፍሬሽነትህ ይጋለጣል እና እኔም መጋለጥ ስላልፈለግኩ አገዳውን ሲዎስድልኝ በጣም ነው ደስ ያለኝ፡፡ እኔ የምንቀሳቀሰው “አልታዎቅም” ብየ ነበር፡፡ ነገር ግን አሁን ላይ ሆኜ ሳስታውሰው ሁሉም በጥንቆላ “ጋላዎች ያዩታል” እየተባለ እና “እጣፋንታውን ለማስጠንቆልም” ጭምር ያውቁኝ ኖሯል፡፡

ይኸ በየሃይማኖቱ ተመድቦ አዲስ ወደ ዩኒቨርስቲ የሚገቡ ተማሪዎችን መቀበል አግባብ ነው ብየ አላስብም፡፡ አብዛኛው የሃይማኖት አክራሪ ዩኒቨርስቲ የፈጠረው ነው፡፡ እኛ በሌሎች ሀገሮች የምንሰማው ምንድን ነው አንድ ተማሪ ዩኒቨርስቲ ገብቶ በየትምህርት ገበታው በስሎ እንጂ ያረጀ-ያፈጀ የሃይማኖት ትምህርት ተሞልቶ አይዎጣም፡፡ ስለዚህ የሰውን ምርጫ እኛ አንዎስን፡፡ የሚገርመው ነገር አብዛኛው “የቤተክርስቲያን ልጅ ነኝ” የሚል ሲመረቅ እንኳን ቤተ-ክርስቲያን ይቅር እና ቁስ ባጠገቡ ቢያልፍ “ይፍቱኝ” አይልም፡፡ ስለዚህ “የማንገፋበትን ጉዳይ ለምን ጊዜያችንን እናጠፋልን?” እያልኩ ሁልጊዜ አስባለሁ፡፡ ይህን ደግሞ እኔ በእለት ከእለት የዩኒቨርስቲ ህይዎቴ ስላየሁት ነው፡፡ የዚያን ጊዜ የተቀበሉንን ልጆችም የት እንዳሉ ስለማውቅ ነው፡፡ ስለዚህ እንዳው የሰውን ምርጫ እኛ አንዎስን፡፡

ሌላው እና እኔ ስለሃይማኖት ትምህርት በዩኒቨርስቲ የማነሳው ምንድን ነው ቢባል ስለትምህርቱ ይዘት ነው፡፡ የሚሰጠው የሃይማኖት ትምህርት ጥላቻ የተሞላበት እና እራስን ከሌላ ሃይማኖት ጋር በማወዳደር መሆን የለበትም፡፡ የሃይማኖት ትምህርት ደግሞ የፍልስፍና በህሪ ስላለው ልብን የመኮርኮር ነገር አለው፡፡ ስለዚህ በጣም ከተመሰጥን አሸባሪ ሊያደርገን ይችላል፡፡ እኔ ለሁሉም ሀይማኖት ለሰባኪዎች የምለው ምንድን ነው ሰዎች ስለሃይማኖታቸው

ያደረጉትን ገድል ባያስተምሩ መልካም ነው፡፡ አብዛኛው አሸባሪ የተፈጠረው “እኔም እንዳብየ” በሚል መፈክር እና ሞራል ነው፡፡ ይህ አባባል ምንድን ነው አንድ ልጅ አባቱ ሲያነክስ ይመለከተው እና እርሱም ማነከስ ይጀምራል፡፡ “ለምን ታነክሳለህ?” ብለው ሰዎች ልጁን ቢጠይቁት “እኔም እንዳብየ” አለ ይባላል፡፡ ስለዚህ ስናስተምር ሰዎች ስለሃይማኖታቸው የከፈሉትን የጦርነት እና የውጊያ መስዋእትነት ማስተማር ቢቀር ብዙ የሃይማኖት ተመስጦን መቀነስ ይቻላል የሚል እምነት አለኝ፡፡ እነዚህ ስለሃይማኖታቸው የተዋጉ ሰዎች በብዙ ሃይማኖቶች እንደ “ጥሩ ተሞክሮ(best practices)” ሆነው የቀረቡ ናቸው፡፡ ነገር ግን አሁን ምንም አይነት የሃይማኖት ትግል በማያስፈልግበት በ21ኛው ክፍለ-ዘመን እንደ ተምሳሌት እየተወሰዱ ህዝብን እያጫረሱ ነው፡፡ ስለዚህ ሰዎች ስለሃይማኖታቸው የወሰዱት መስዋእትነትን ማስተማር ቢቀር ሽብርተኝነትን እና አክራሪነትን ማስወገድ ይቻል ነበር የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ እዚህ ላይ የፃፍኩት መልእክት ለአሸባሪዎችም ሆነ ለፀረ-አሸባሪዎች ነው፡፡ ምክንያቱም መፅሃፉ የሚለው “ቀኝህን ሲመታህ ግራህን ስጠው” ነው፡፡ ነገር ግን እኛ ስንገደል ፀረ-ሽብር ትግል እንጀምራለን፡፡ ይህ ፀረ-ሽብር ትግል ደግሞ ከፊታችን ከነበሩ ሰዎች እና ከመስቀል ጦርነት የተወሰደ ተምሳሌት ነው፡፡ ስለዚህ እንደዚህ አይነት ተምሳሌቶችን ባናስተምር ሽብር ይቀንስ ነበር፡፡

አንዳንድ ሰዎች “የሃይማኖት ትምህርት በዩኒቨርስቲ ድህነት መደበቂያ ነው” ይላሉ፡፡ ይህም ከምን የመነጨ ይመስላችኋል ሲያዩት ወደ ቤተ-ክርስቲያን ዎይም ወደ ሃይማኖት ቦታዎች የሚሄደው ድሃው ነው፡፡ “የሃብታም ልጅ ነኝ” የሚል ተማሪ በብዛት የመዝናኛ ካፌ ውስጥ ሲዝናና ዎይም ጭፈራ ቤት ሲጨፍር ነው የሚታይ፡፡ በእኔ አመለካከት ግን ይህ የተሳሳተ ነው፡፡ ምክንያቱም እኔ እራሴ ምንም ገንዘብ የለኝም ነበር፡፡ ቤተክርስቲያንም ሁሌ እሄድ ነበር፡፡ የምሄደው ግን ለመፀለይ ወይም ድህነትን ለመደበቅ አልነበርም፡፡ “አፍቅሬያታለሁ” ያልኳትን ልጅ ልጠብቅ እንጂ፡፡ ድህነትህ እንዳይታዎቅ ከፈለግን ላይበራሪ ልታጠና ብትቀመጥ “ቸካይ” እንጂ “ደሃ” ብሎ የሚጠራህ ማንም ሰው አይኖርም፡፡ “ቸካይ” ማለት በዩኒቨርስቲ ብዙ ሰዓት(ረጅም ሰዓት) የሚያጠና(የሚያነብ) የዩኒቨርስቲ ተማሪ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የዩንቨርስቲ ተማሪ መብዛት ያለበት ላይበራሪ ውስጥ እንጂ ቤተክርስቲያን ውስጥ መሆን የለበትም ባይ ነኝ፡፡

እኔ እንደማውቃቸው “የሃይማኖት ትምህርት በዩኒቨርስቲ ድህነት መደበቂያ ነው” ብለው ተናገሩ የተባሉት ልጆች ማለትም ፍፁም መላኩ፤ ተስፋማርያም ንጉሴ እና ፈቃዱ ዶዮ አይደለም ሀብታም “ሀ”ን አያውቋትም፡፡ እነዚህ ይህንን ተናገሩ የተባሉት ልጆች እኔ አውቃቸዋለሁ ድሃ ናቸ፤ ነገር ግን ቤተክርስቲያን አይሄዱም ነበር፡፡ እነዚህ ልጆች በጭራሽ ካፌ እና የአርሰናል ጨዋታ አያልፋቸውም ነበር፡፡ ስለዚህ ስናጠቃልለው “ቤተክርስቲያን የማይሄድ ሁሉ አብታም አይደለም” የሚል መደምደሚያ ላይ ልንደርስ እንችላለን፡፡ ይህንን ነገር ተናገሩ የተባሉት ልጆች ቤተሰባቸውን ሁሉ “ብር የለውም” ብለው ከደው የነበሩ ቡድኖች ናቸው፡፡ ተስፋማርያም ንጉሴ የተባለው ልጅ እናቱ ልታስመርቀው ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ስትመጣ “አላውቃትም” ብሎ ከዶ ነበር፡፡ ነገር ግን ቤተ-ክርስቲያን አይሄድም ነበር፡፡ እናቱን የካደበት ምክንያት ደግሞ “ድሃ ናት” ብሎ ነው፡፡ የተስፋማርያም እናት ለመፅናኛ ይሆናት ዘንድ *“ዜማነት ቀየሩ ካዱኝ ኣትቢዮኞው”* የሚለውን የአብዱ ኪያርን ሙዚቃ ማዳመጥ ሊበጃት ይችላል፡፡

“እግዚአብሄር ይረዳኛል” የምንል ግለሰቦች እራሳችንን እንመልከት፡፡ እስኪ እግዚአብሄር ሲረዳን እንመልከት፡፡ እኔ ለዚህ ማስረጃ የሚሆን ተረት ላጫውታችሁ፡፡ እግዚአብሄር አንድን ሰው “የሞሞቻህ ጊዜ ሲደርስ እነግርሃለሁ” ብሎ ቃል ይገባለታል፡፡ ሰውየውም እግዚአብሄር መጥቶ እስከሚነግረው ይጠብቃል፡፡ ነገር ግን ጎረቤቶቹ ሁሉ ሞተው ሲያልቁ “እንዴት ነው ሊተዎኝ ነው ወይስ እረስቶት ነው?” እያለ ሰውየው ሲጠብቅ እግዚአብሄር ብቅ አላለም፡፡ ከዚያም ሞት አይቀርም እና ሰውየው ሞቶ እግዚአብሄር ፊት ለፍርድ ይቀርባል፡፡ ከቀረበ በኋላ “ለምን ይህን

አላደረግከም" እያለ እግዚአብሄር የ 10ቱን ትእዛዛት ሲጠይቀው "መሞቻህ ሲደርስ መጥቼ እነግርሃለሁ ስላልከኝ እየጠበቅኩ ነው። አንተ ግን አልመጣህም" ብሎ ግለሰቡ ለእግዚአብሄር መለሰለት አሉ። እግዚአብሄርም "እነእከሌ ከጎረቤት ቀድመው ሲሞቱ እኮ አንተም እንደምትሞት ማዎቅ አለብህ" አለው አሉ። እኛም ሃብታም ሀገሮች ለምሳሌ ቻይና ከጓላችን ተነስታ የአለም ሀያል ስትሆን እኛ ግን አሁንም ብሉይ ኪዳንን እያገላበጥን ነው። "ድርቅ ለምን በ2008 ዓ.ም አጠቃን?" ቢባል የ 1977 ዓ.ም ድርቅ ስላልተማርንበት ነው። አሁንም የ2008 ዓ.ም ድርቅ ካላስተማረን እና እኛም ካልተማርንበት፤ ወደፊት የከፋ ችግር እና ድርቅ ሊገጥመን ይችላል ማለት ነው። ስለዚህ ችግር ማለትም ድርቅ፤ ጦርነት፤ ፀብ፤ እና የመሳሰሉት ነገሮች አላማቸው እራሱ መማሪያ ስለሆነ እኛም ከሚገጥሙን ችግሮች መማር አለብን ማለት ነው። ፈተና(temptation) መማሪያ ነው። ስለዚህ እግዚአብሄር ሲያስተምረን እንደ ቻይና፤ ደቡብ ኮሪያ እና የመሳሰሉት ሀገሮችን ከድህነት አስነስቶ አሰልጥኖ አሳይቶናል። እነዚህ ሀገሮች ደግሞ ያደጉት በጣም ጠንክሮ የሚሰራ ህዝብ ስላላቸው ነው። ሁለቱ ኮርያዎች ማለትም ሰሜን ኮርያ እና ደቡብ ኮርያ ሲዋጉ እኛ የሰላም አስከባሪ ጦር ልከን ነበር። ነገር ግን ከእኛ ሀገር ኮሪያ የሄዱት የሰላም አስከባሪዎች "የኮሪያው ዘማች" በሚል መጎረሪያ ሆነዋል። አሁን ትንሽ ቆይተው "አርበኛ" ሊሆኑ ይችላሉ። ነገር ግን እኛ አሁን እንኳን ደቡብ ኮሪያ የደረሰችበት ደረጃ መድረስ ቀርቶ ሰሜን ኮሪያ የደረሰችበት ደረጃ አልደረስንም። ሰሜን ኮሪያዎች በእራሳቸው ቴክኖሎጂ እና ፍልስፍና እየተራመዱ እውነተኛ ኢኮኖሚ እና ስልጣኔ እየገነቡ ነው። እኛ ግን አሁንም እዚያው ብሉይ እና ሀዲስ ላይ ነን። ስለዚህ ብንማር እና ሀገራችንን ብናለማ መልካም ነው።

እግዚአብሄር መፅናኛ እንጂ በጭራሽ ምህረት የለውም። ነገር ግን እንዳው ቤተክርስቲያን ሄደን የማይታዘበውን እና የማይሰማውን እግዚአብሄርን ጭንቀታችንን እና ወንጀላችንን በልባችን ስንነግረው ቀለል ይለናል። ጭንቀት ሊያስታግስልን ይችላል። ነገር ግን እግዚአብሄር በጭራሽ ሃጢያትን አያነፃም ወይም በስራ መስክ አይረዳም። እኔ በእራሴ ህይዎት ስመለከተው ብዙ የለፋሁበት ነገር ይሳካልኛል ነገር ግን ያልሞከርኩት ተሳክቶልኝ አያውቅም። ማንም ሰው የእግዚአብሄርን ስራ በእራሱ መመርመር ይችላል። እግዚአብሄር እንደ ባህል እንጂ በጭራሽ ጊዜያችንን አንግደል። እግዚአብሄር በስራ መስክ የሚረዳ ቢሆን ኖሮ ብዙ ቄሶች ተመራማሪ ይሆኑ ነበር። እንዳው እዚህ ላይ ቄሶች እና ሌሎች የሃይማኖት አባቶችም ሊያግዙኝ ይችላሉ። ሁሉን ነገራችንን ለእግዚአብሄር አንስጥ። ምክንያቱም ለምሳሌ ድርቅን ብንወስድ የእርግማን በሽታ ወይም የእርግማን አደጋ አይደለም። ድርቅ ወቅት የሚያመጣው ችግር ስለሆነ አይለቀንም። ነገር ግን ቀላል አደጋ ነው። እኛ ሰነፍ ስለሆንን እና መቋቋም ስላቃተን ነው። ቄሶች እና ሌሎች የሃይማኖት አባቶችም በክርስትናም ይሁን በእስልምና እምነቶች አምላክን በትክክል የተረዱት አይመስለኝም። እግዚአብሄር ወይም አላህን መጀመሪያ እንወቀው። ለእያንዳንዱ ለሚደርስብን የተፈጥሮ አደጋ ሀይማኖቶች እና የሃይማት ሰዎች የሆነ ትርጉም ይሰጡታል። ይህ ትርጉም ደግሞ ህዝቡን ያሳምነዋል። ለምሳሌ "ያልተከፈለ ተስካር ድርቅ ያመጣል" ወይም "ያልተከፈለ አስራት ድርቅ ያመጣል" ብሎ አንድ ሰባኪ ባልተከፈለ የቤተክርስቲያን እዳ ድርቁን የሆነ ትርጉም ሊሰጡት ይችላሉ። ለምሳሌ "ጉበርኤልን ስለሻርን ድርቅ ላከብን" ብለው የሚያምኑ ብዙ ሊሆኑ ይችላሉ። እንዳውም በገፀር የሆነ ነገር ስትቆጥበው እንደሚጠፋ ነው የሚያምኑ። "ስንገበገብ" "ይህንን ችግር አመጣብኝ" ብለው ነው የሚያስቡ። ስለዚህ የገፀሩን ህዝብ ለመቀየር እና ለማስተማር ከገፀር የመጣው ተማሪ እና የሃይማኖት አባቶች ሊተባበሩ ይችላሉ። ለነገሩ ከገፀር የመጣን የዩኒቨርስቲ አስተማሪ ብትፍቀው ገበሬ ይወጣዋል። ሀገራችን ውስጥ የአስተሳሰብ ችግር አለ። ይህንን የአስተሳሰብ ችግር ለመቀየር ደግሞ ፊት-ለፊት መጋፈጥን ይጠይቃል። አንድ ታላቅ ሰው፤ "በድፍረት ካልተጋፈጥን ችግሮች ሊባባሱ ይችላሉ" ብሎ ተናግሮ ነበር። እኛም ሀገር ችግሮችን እና አጉል አመለካከቶችን ለማስወገድ በድፍረት እና ፊት-ለፊት መጋፈጥን ይጠይቃል ማለት ነው። ድርቁ ምንጊዜም ቢሆን ወቅቱን ጠብቆ ይመጣል። ነገር ግን እኛ እንደ ተዓምር እና አይተን እንደማናውቀው ነገር እና እንደ እግዚአብሄር ቁጣ

እንቆጥረዋለን፡፡ ስለዚህ ድርቅ የሚመጣው ወቅቱን ጠብቆ እንጂ እግዚአብሄር ልኮት አይደለም፡፡ አካባቢያችንን እናልማ፡፡ አካባቢያችንን አልምተንም ድርቅን ላንከላከል እንችላለን፡፡ የዚህ ጊዜም ተስፋ መቁረጥ የለብንም፡፡ ምክንያቱም የአንድን አካባቢ የአየር ሁኔታ ለመቀየር ብዙ እና እስከ 50 ዓመት ሊፈጅ ይችላል፡፡ ስለዚህ የተራቆቱ መሬቶችን እናልማ፡፡ የከርሰ-ምድር ውሃን እንጠቀም፡፡ ድርቅን ለመቋቋም እንደ እኔ የግል አመለካከት ከሆነ የከርሰ-ምድር ውሃን መጠቀም ቀላል እና አዋጪ ዘዴ ነው፡፡ ስለዚህ የሀገሪቱ ውስጥ ያለው እና የማይረባ እና ጎላቀር አመለካከት ቢወገድ መልካም ነው፡፡ አርቲስትም ሆነን አንድን አካባቢ ሊያዘፍጥ እና ሊያሳብይ የሚችል የደንቆሮ አመለካከት መዝራት የለብንም፡፡ በጎጃም አካባቢ አጉል አመለካከት አንደ ጠንቋይ፤ ተስካር፤ ያለአቻ-ጋብቻ እና የመሳሰሉት ስር የሰደዱበት እና የበቀሉበት ሀገር ነው፡፡ ስለዚህ የባህል እና የአመለካከት ለውጥ ማምጣት ያስፈልጋል፡፡ የሰራ ባህላችንም እንዲሁ መቀየር አለበት፡፡

“አብዛኛው የዩኒቨርስቲ እና በዓጠቃላይ የአስኳላ ተማሪ ለምን የሃይማኖት ተማሪ ይሆናል?” ብላችሁ ልትጠይቁ ትችላላችሁ፡፡ ምክንያቱ እንደየ ዘመኑ እና እንደየ ሃይማኖቱ ሊለያይ ይችላል፡፡ ነገር ግን እኔ እንደተረዳሁት፤ የአስኳላ ተማሪ የሃይማኖት ተማሪ የሚሆንባቸው ምክንያቶች በጣም ብዙ ሊሆኑ ይችላሉ፡፡ ዋና ብየ የዘረዘርኳቸው ግን የሚከተሉት ናቸው፡፡

i. **ፕሮቴስታንት እንዳያሳምናቸው፡-** ይህ የሚመለከተው የኦርቶዶክስ ክርስትና ተከታዮችን ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው ፕሮትስታንት ክርስታና በቅርብ ቀን ወደ ኢትዮጵያ የገባ እምነት ነው፡፡ እነዚህ የመጀመሪያ የፕሮቴስታንት እምነት ተከታዮች በኢትዮጵያ ማለት ይቻላል በጣም ሲቃይ እና እንግልት ሲደርስባቸው ነበር፡፡ እንዳውም በቢቾና አካባቢ ፕሮቴስታንት ዘመድ ያለውን ሲሞት “አናስቀብርም” ብለው የቀብር ቦታ ሁሉ የተከለከሉ እንዳሉ ሰምቻለሁ፡፡ ስለዚህ ቤተሰብ እና ተማሪዎችም ቢሆኑ ይህችን ነገር ስለሚፈራ ፕሮቴስታንትን እንደ ቦምብ ነው የሚፈራው፡፡ በተጨማሪም የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተከታይ ማርያምን እንደ ዮሴፍ ነው የሚወዳት፡፡ ስለዚህ “ከማርያም የሚለኝ የለም” ብለው ነው የሚዘምሩ፡፡ ፕሮቴስታንት ደግሞ ማርያምን መስሚያ የላቸውም፡፡ ስለዚህ የኦርቶዶክስ ክርስትና ተከታዮች ፕሮቴስታንትን በመፍራት እና ፕሮቴስታንትን ለመታገል ነው የሰንበት ተማሪ የሚሆኑ፡፡ ለምሳሌ አንዱ “ታዴ ፕሮቴስታንት ሆነ” ብሎ ቢያወራ፤ የሰማው ሁሉ *“እናቴ ማርያም ሊታጋልጭኝ”* የሚል ምላሽ ነው የሚሰጥ፡፡ ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት ፕሮቴስታንቶች በተለይ በገፀር እንደ “አባ ማሞ(Monsters)” ስለሚቆጠሩ ነው፡፡ ለእኔ ሃይማኖት መቀየር እንዳው የቅዠት ለውጥ ነው፡፡ ምክንያቱም ሃይማኖት ማመን እንጂ ማስረጃ የለውም፡፡ ሁሉም ሃይማኖቶች ቅዠቶች ናቸው፡፡ ስለዚህ የያዝነውን ይዘን ብንቀጥል ለሰላምም ሆነ ጊዜን ከመቆጠብ አንፃር ሊጠቅመን ይችላል፡፡ የምናምነው መፅሃፍን ነው፡፡ የመፅሃፍ-ቅዱስ እና የቅዱስ ቁርዓን ልዩነት የማመን ጉዳይ ነው፡፡ አንዱ የክርስትና ተከታይ “መፅሃፍ-ቅዱስ እውነት ነው” ሲል ሌላው ሙስሊም ተነስቶ “ቅዱስ-ቁርዓን እውነት ነው” ይላል፡፡ ነገር ግን የሁለቱም ምንም ማረጋገጫ የላቸውም፡፡ ሁለቱም እውነት የሚሆኑት በማመን ነው፡፡ ስለዚህ የሁለቱንም ልዩነት አክብረን ልክ እንደ እስካሁኑ ብንቀጥል መልካም ነው ባይ ነኝ፡፡ አሁን ደግሞ ሳይንቶሎጂ(scientology) የተባለ ሌላ ቅዠት መጥቷል፡፡ እንዳው የሚከፈል ገንዘብ እንዳለው እንጂ ከሃይማኖት አንፃር ሁሉም ቅዠት ነው፡፡ ሃይማኖት ምንም የሚጨበጥ ነገር የለውም፡፡ ሁሉንም አምነን “ይሁን” ብለን ስለተቀበልነው ነው፡፡ ሁሉም ሃይማኖቶች ሃሳባቸው አንድ ሲሆን የሚለያዩት በዓማኝ ነው፡፡ ሁሉም ሃይማኖት ቅዠት ሲሆን የሚቃዡት ግን ይለያያሉ፡፡

ii. ሌላው የሃይማኖት ተማሪ መሆን የሚጠቅመው የቤተሰባቸውን ፈለግ ለመከተል ነው፡፡ ለምሳሌ አንድ ልጅ ቤተሰቡ ኦርቶዶክስ ከሆነ ልጁም ኦርቶዶክስ ሆኖ ነው መኖር የሚፈልገው፡፡ ቤተሰቡ ሙስሊም ከሆነም ልጁም

ሙስሊም ሆኖ መኖር ነው የሚፈልግ። ስለዚህ የቤተሰቡን ፈለግ ለመከተል የመደበኛ ተማሪዎች የሃይማኖት ተማሪ መሆንን መርጠዋል ብየ አስባለሁ። ይህም የቤተሰብን ሌጋሲ ማስቀጠል ይባላል።

iii. አብዛኛው የአስኳላ ተማሪ “በትምህርት ያልፍልኛል” ብሎ ተስፋ ሰንቆ የሚንቀሳቀስ ተማሪ ነው። ስለዚህ እግዚአብሄር ፈተናውን እንዲባርከለት እና እንዲቀናው ብሎ የሃይማኖት ተማሪ(የእግዚአብሄር አገልጋይ) ይሆናል። እነዚህ የሃይማኖት ተማሪዎች በአጠቃላይ ሲታይ የትምህርት ቅጥ(know-how) አላቸው። ስለዚህ ስኬታማ መሆንም ይፈልጋሉ። ስኬታማ ለመሆን ብቻን ሰርቶ እንደማይቻል እና እግዚአብሄርም እንዲጨመርበት ብለው የሰንበት ተማሪ እና የሃይማኖት ተማሪ ይሆናሉ። እኔ እነዚህ አንዳንድ በእኛ በኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ “አልተሳካልንም” ብለው የሚያስቡ እና የተበሳጩትን ተማሪዎች በላይ ደጅ(በእግዚአብሄር ፊት) ሲፀድቁ እግዚአብሄር የሚሰጣቸው ሲቪል ኢንጂነሪንግን ነው የሚል አመለካከት አለኝ። ምክንያቱም አንድ ሰው የሚፀልይ ያጣውን ለማግኘት ነው። እኔ ስለማልፀድቅ ያለኝ ቢወሰድብኝ ነው። ማክዳም(ማጋኢጋ) በምድር ጥሩ ንሮ ባይሰጣትም እና የሚቆረቆር ዘመድ ብታጣም በላይ ደጅ እግዚአብሄር ዘመድ በዘመድ ያደርጋታል የሚል ተስፋ አለኝ። ይህን ያልኩበት ምክንያት በገፀር “ቀድሞ የተበደለ ቆይቶ ይካሳል” የሚል ዱከና አለ።

iv. በገፀር አንድ ገበሬ የተማረ ልጅ ካለው ሲመረቅ ጃን ጥላ ለቀበሌው ቤተ-ክርስቲያን ያስገባል። ይህንን በማድረጉ ቤተሰቦቹ “ዘር አዎጡ” በማለት የአካበቢው ህዝብ “የአገር ቀንድ” ያደርጋቸዋል። በቃ ባለስልጣን ከከተማ ህዝቡን ሊሰበስብ ሲመጣ እራሱ የሚናገር የተማረ ልጅ ያለው ገበሬ ተመርጦ ነው። ምክንያቱም የተማረ ልጅ ያለው ቤተሰብ እንደ ሰለጠነ ቤተሰብ ስለሚቆጠር “የከተማ ቋንቋ ይችላል” ተብሎ ስለሚታሰብ ነው። የከተማ ቋንቋ የሚባሉት “ቁርስ እንብላ”፤ “ታዲያስ”፤ እግዚአብሄር”፤ “ምሳ ሰዓት”፤ “ፖለቲካ”፤ እና የመሳሰሉት ናቸው። እነዚህ ቃላት በገፀር የአነጋገር ዘይቤ እንደ ቅደም ተከተል ስንመለከታቸው “የጠዋት”፤ “ደህና ዋላችሁ”፤ “እግዚሃር”፤ “የቀንኛ”፤ “ቦለቲካ” ናቸው ማለት ነው። ስለዚህ እነዚህን እና መሰል ቃላትን በገፀር የተማረ ልጅ ያለው ሰው በከተማ ቋንቋ ነው የሚናገራቸው። እንዳውም የተማረ ልጅ ያለው ገበሬ ስራ ፈቶ እንደ ትርፍ ቄስ ሲያዳክር ነው የሚውል። ኩራት በኩራ ነው የሚሆን። ስለዚህ እነዚህ የሃይማኖት ተማሪዎች በተወለዱበት አካባቢ ሲሄዱ አንድ ጃን ጥላ ገዝተው ለቤተክርስቲያን በማስገባት ቤተሰባቸውን “ከአገር ጅራትነት” ወደ “አገር ቀንድነት” ይለውጣሉ። ጃንጥላ ለማስገባት ማስቀደስ የሚባል ነገር አለ። ትልቁን ጋቢ(ኩታ) ይለበስ እና ቤተክርስቲያን ሄዶ ማስቀደስ አለበት። ስለዚህ የሃይማኖት ተማሪ መሆንን ይጠይቃል። እነዚህ የተማረ ልጅ ያላቸው አንዳንድ ግበሬዎች እና ግለሰቦች እንዳውም በአካባቢያቸው ትምክህትን እና አጉል መታበይን ለህዝብ እያስተማሩ ነው የሚል ስጋት አለኝ። ገበሬዎች ከጎበዝ ገበሬነት ወደ ሽማችነት የተቀየሩም እንዳሉ ሰምቻሁ። ሁለት እና 3 የተማረ ልጅ ያላቸው ገበሬዎች ስራቸውን ጥለው በልጅ የደሞዝ እርዳታ ወደ ሽማችነት እየተቀየሩ ነው የሚባል ነገር አለ። እኛ የምንማረው የሚሰራ ሃይል ለማፍራት እንጂ ህዝብ ለማስነፍ አይደለም።

v. “መፅሃፍ-ቅዱስን በእራስ መተርጎም አይቻልም” በሚል እሳቤ መፅሃፍ ቅዱስን ለመማር የሃይማኖት ተማሪ የሚሆኑ ብዙ ናቸው። እኔ መፅሃፍ ቅዱስን በድምፅም(audio) አድምጬዋለሁ እንዲሁም በፅሁፍ ከሞላ ጎደል አንብቤዋለሁ። የፕሮቴስታንት እምነት ተከታዮች “መፅሃፍ-ቅዱስን በራስ መተርጎም ይቻላል” ሲሉ የኦርቶዶክስ ተከታዮች ደግሞ “መፅሃፍ-ቅዱስን በራስ መተርጎም አይቻልም” ብለው ያምናሉ። የእምነት ጉዳይ ስለሆነ እዚህ ላይ የምለው የለኝም። አንባቢያን ግን እንደ እምነታችሁ ተወያዩበት። ነገር ግን አብርሃም “እግዚአብሄርን” ማለትም አምላኩን በእራሱ ፈልጎ እንዳገኘ ይነገራል።

ጠቅለል ሳደርገው ግን እግዚአብሄር መፅናኛ እና **<u>ተስፋ</u>** እንጂ ስራን አይረዳም ወይም ህልምን አያሳካም። እኔ ቤተክርስቲያን ሄጄ ስፀልይ ጭንቀት ይለቀኝ ነበር። ነገር ግን በምንም ተዓምር በስራየ እረድቶኝ አያውቅም። ጠንክረን

እንስራ፡፡ የሃይማኖት በዓላትንም በተመለከተ እንደ ሁኔታው እያየን ብንቀንስ የስራ ሰዓትን ማራዘም ይቻላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡

አብዛኛውን ጊዜ ስለምደው ተዎኝ እንጂ “ፈተናውን ለጎበዝ ተማሪዎች ማሪያም የመትሰራላቸው” ነው ይመስለኝ የነበር፡፡ ይህም በራስ መተማመኔን አሳጥቶኝ ነበር፡፡ ስትለምደው ግን ይለቅሃል፡፡ ይህ በራሴ ያየሁት ነው፡፡ ስለዚህ ተማሪ ሆነን ስለቤተ-ክርስቲያን ያለንን አመለካከት እንቀይር፡፡ እንደ አጋጣሚ ሆኖ አንዳንድ ቤተክርስቲያን ውለው በዩኒቨርስቲ የሚሰቅሉ ሰዎች አሉ፡፡ ነገር ግን አነርሱን እግዚአብሄር እየረዳቸው ነው ማለት አይቻልም፡፡ ይህን ያልኩበት ምክንያት ቤተክርስቲያን ውስጥ ሲያገለግሉ እየዋሉ ጊዜያቸውን አቃጥለው ከዩኒቨርስቲ የተባረሩም ስለሚኖሩ ነው፡፡ ይህ ደግሞ “እግዚአብሄርን መጥላትን” ያስከትላል፡፡ እኔ እንደተረዳሁት እግዚአብሄር ግን መፅናኛ እንጂ ፈተና አይሰራም፡፡ ስለዚህ ጠንክሮ መስራትን እና የእግዚአብሄርን ስራ አናገናኝ፡፡ ይህ ግን የእኔ አመለካከት እንጂ የጎጃም አመለካከት አይደለም እና ጎጂዎች አትንቁ፡፡ ይሽንን ነገር የሃይማኖት ሰዎች “መፈላሰፍ ነው” ይሉታል፡፡ ነገር ግን እኛ 3000 ዘመን ከእየሩሳሌም እስከ ኢትዮጵያ ፀልየን ድርቅ አልለቀቀንም፡፡ በ2008 ዓ.ም እኔ ሳውቀው አስከፊ ድርቅ ነበር፡፡ ስለዚህ ወደ ስራ እንመለስ ባይ ነኝ፡፡ እየሰራን እናምልክ፡፡

በዚህ ፅሁፍ ውስጥ ብዙ ነገር አውርቻለሁ፡፡ ስላዎራሁም ጎጃሜዎች እምቡር ሊሉ ይችላሉ፡፡ በቃ “አያገባቸውም” እና እኔን ለቀቅ ቢያደርጉኝ መልካም ነው፡፡ በቃ ቆምጨ ነግረኸው አይሰማም እንጂ እኔ ለደብረ ብርሃን ፖሊስ ጣቢያ ደብዳቤ አስገብቻለሁ፡፡ የደብዳቤው ዝርዝርም

“ለደብረ-ብርሃን ፖሊስ እና ለሚመለከታቸው ህጋዊ አካላት በሙሉ

ጉዳዩ፡- *የማላውቃቸው ሰዎች እኔን በመዎከል የሚያደርጉትን ሁሉ ህግ እንዲያውቀው እና እንዲያስቆምልኝ ስለመጠየቅ፡*

እኔ አቶ ታደለ ባሳዝነው የምባል ግለሰብ የደብረ ብርሃን ዩኒቨርስቲ አስተማሪ ሰሆን ጎጃም አካባቢ ተምሬ ነበር፡፡ በዚህም የተነሳ “ዘመዴ ነው” በማለት ከጎጃም የመጡ ገበሬዎች እኔን በመዎከል ያልተገባ ስራና የሰም ማጥፋት ስራ እየሰሩብኝ ነው፡፡ ጎጃም የሚባል ሀገር ተዎላጅ ስላልሆንኩ እና “ቆምጨ” ተብየ መሰደብ ስለሰለቸኝ ቆምጨኑቴን ክጀለሁ፡፡ “ከዚያ ነው የመጣ” ሲያሉ እኔን ዎክለው የሚንቀሳቀሱ አርሶ አደሮችን ህግ እንዲያስቆምልኝ ስል በትህትና እጠይቃለሁ፡፡ በሰሜ የሚቀላውጥ እንኳን ካለ ህግ ያስቁምልኝ ስል በትህትና እጠይቃለሁ፡፡ ምክንዮቱም “ዘመዴ ነው” በማለት የሚንቀሳቀሱ ሰዎች በጎጃም በቅልውጥ የሚታዎቁ ሰዎች ስለሆኑ ነው፡፡ በህገ-መንግስቱ መሰረት “አንድ ሰው ኢትዮጵያዊ ለመሆን የጎሳ አባል መሆን አለበት” የሚል አልተፃፈም፡፡ ስለዚህ፤ “የአማራ እና የሲላም ተዎላጅ ነው” ብለው በእኔ ሰም የተለያየ ነገር የሚፈፅሙ እና ጥቅም ለማግኘት የሚሞክሩ ሰዎችንም እንዲሁ፤ ስሜን በመጠቀም ለመጠቀም የሚሞክሩ ቡድኖችንም ሆነ ግለሰቦች እንዲሁ ህግ እንዲያስቆምልኝ ስል በትህትና እጠይቃለሁ፡፡

ከሰላምታ ጋር
ታደለ ባሳዝነው”

የሚል ነው፡፡ ስለዚህ ጎጃሞች ብትተውኝ ይሻላል ባይ ነኝ፡፡ የእኔ ነገር “የተበላ እቁብ” ስለሆነ ስለ እኔ አያገባችሁም እና ስሜን ብታስቀምጡ ይሻላል፡፡ እኔ እዚህ ደብዳቤ ላይ ያስገባሁት ነገር ዘረኛው ህዝብ “የኔ” የኔ” ስለተቧጨቀኝ ነው፡፡ ዘረኛው ህዝብ ዘመድ ያደረገኝ ማክዳ “አፍቅሬዋለሁ” ስላለች ማክዳን **“የእኛ ነው”** በማለት ብዙ እንድታስጠቅማቸው ነው፡፡ እዚህ ላይ እኔ ጥቅሴን ጠቅሼ መናገር እችላለሁ፡፡ የህም ምንድን ነው

“እኔ ለራሴ በቂ ነኝ፡፡ እኔ ትግሬም፤ አምሃራም፤ ጎጃም፤ ጎንደሬም፤ የእስራኤልም ሆነ የጀርመን፤ የኦሮሞም ተወላጅ ሳይደለሁም፡፡ የማንም የኢንዲያን፤ የቻይናም ተወላጅ ሳይደለሁም፡፡ እኔ አሁንም እደግመዋለሁ ለእራሴ በቂ ነኝ(I am neither a Gojjie nor a Tigire nor a Gondrean; nor an Israel, nor a German, nor awhite nor a black. I am enough for myself.)”

ታደለ ባሳዝነው 2008 ዓ.ም

እዚህ ላይ ጥቅስ ብየ ያስቀመጥኩት ትንሽ ፈገግ ካደረጋችሁ ብየ ነው፡፡ አንድ ሰው ሆን ብሎ በፕሮግራም ጥቅስ አይጠቅስም፡፡ ነገር ግን ከፃፈው ላይ ወይም ከተናገረው ላይ ሰዎች እንደ ኢንስፓይሬሽን(inspiration) ይወስዱለታል ማለት ነው፡፡ ከዚያ በኋላ ታሪክ እና ጥቅስ ሆኖ ይቀጥላል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ለምትታዘቡ ቀልድ ነው፡፡ ካሳቃችሁም ሳቁበት፡፡

እኔ እንደዚህ እንድል ያስገደደኝ ነገር ምንድን ነው ህዝቡ በቡድን ነው ነገሮችን የሚከውን፡፡ ነገር ግን ምንም ጎራ መፍጠር አያስፈልግም፡፡ ዘረኝነት ሰለቸኝ፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ “የሽብር ህግ” ከማውጣት ይልቅ “የዘር ህግ” ነበር መውጣት ያለበት፡፡ ምክንያቱም ሀገሪቱን ለማፍረስ እየተፈታተናት ያለ ዘረኝነት እና ጎጠኝነት እንጂ ሽብርተኝነት ስላልሆነ ነው፡፡ በቃ ህዝቡ የሚፈልገው እኔ ማክዳን ስበዳት በሆነ ጎሳ ስም እንድትመዘገብ ነው፡፡ ማክዳ ደግሞ የብቸኛ ልጅ ስለሆነች እና ምንም ዘመድ ስለሌላት “የእኛ ነሽ አንችስ” ሲሏት ትግሬዎች፤ ሰሜን ሸዋወች፤ ጎንደሬዎች፤ ጉራጌዎች እና ሌሎችም በጣም ነው የምትደሰት፡፡ እኔ ግን ማንንም አልፈልግም፡፡ እኔ ማንንም የእኔ ዘር ብየ አልፈልግም፡፡ የምፈልገው በየቀኑ የማገኘው እና የምጫወተው ሰው ነው፡፡ እኔ በዘር “እዘመድሃለው” የሚለኝ ሰው በቃ “ጥቁር ጠላት” ነው የሚሆንብኝ፡፡ ስለዚህ ዘረኞች እኔን ከዘመድ እና ከጎሳ ዝርዝር ውስጥ ቢያስወጡኝ መልካም ነው እላለሁ፡፡ ዘረኝነት እና ጎጠኝነት እንደ ሁኔታው መቀነስ ይገባል፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ ስንመለስ፤ ድሬዳዋ ግቢ ከገባን በኋላ ዶርሙ ምንም አልጋ ምናምን አልነበረውም፡፡ ስለዚህ “ፍራሽ ውሰዱ ተባልን”፡፡ ፍራሽ ከላይ መግቢያ በሩ አካባቢ(ሳዋ ከሚባለው ቦታ) ወሰድን፡፡ እርሱን ወስደን ካስቀመጥን በኋላ እራት መብላት ስላለብን ወደ ካፌ ሄድን፡፡ ካፌ ሄደን እራት በላን፡፡ የዚያን እለት ፍራሽ ከሳዋ ወስደን ከተኛን በኋላ በሌላው ቀን አልጋ አምጥተው ገጠሙልን፡፡ ከዚያም አልጋ ደረሰኝ፡፡ አሁን ላይ ሆኘ ሳስታውሰው “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለው ነገር የዚያም እለት ትንሽ፤ ትንሽ ይዎራ እንደ ነበር አስታውሳለሁ፡፡ እኔም ስለማላውቀው፤ ሊገባኝ አይችልም፡፡ በዚህም አሁን ላይ ሆኘ ሳስበው “እንዳው ጠንቋይ ለድርቁም ሆነ ለልማቱ እንደዚህ ቢያዘጋጀን እንዴት ለውጥ ይመጣ *ነበር”* ብየ አስባለሁ፡፡

ለነገሩ ለውጡ እና ድርቁም ሆነ ድህነቱ የጋራ ችግራችን ስለሆነ እና ሁላችንም **“ምን አገባን”** ብለን ስለተውነው እና ተቆርቋሪ ስላጣ ይመስለኛል፡፡ ይህ የማክዳ ጉዳይ ግን “የጎሳ ጉዳይ” ሆነና ጎጃም በትንሹ ከ 15-25 አመት የሚሆን እንደተዘጋጀበት ነው እኔ የምገምት፡፡ አሮሞዎችም ድርቅ ስለሚያጠቃቸው “እኩል ነን” ተብሎ እንደሆን እንጂ ድርቁም ሱሪ ነው የሚያስዎልቅ፡፡ ድርቁም ከቆሻሻ አይሻልም ባይ ነኝ፡፡ መለመንም እኮ “ከለመድከው መርዝም ይለመዳል” ነው እንጂ በከብርም ብናየው “ለማኝ” መባል ልክ የሞት ያህክል ነው፡፡ ህዝቡ ድርቁን እየተረዳው ያለው “ለአንድ ጤነኛ ምስራቅ አፍሪካዊ በድርቅ መጠቃት ኖርማል ነው” ብለው መሰለኝ፡፡ ነገር ግን ድርቅ ያጠቃውን ብትፍቀው ለማኝ ሊወጣው ይችላል፡፡ ለማኝ መሆን ደግሞ የውሻ ጠላት ያደርጋል፡፡ ስለዚህ እራሳችንን ከኦሮሚያ ጋር አናዎዳድር፡፡ በቃ ድርቅ ምንም ድርድር የማያስፈልገው ትኩስ ድንቻችን ነው፡፡ እኔ ስገምት ህዝቡ ድርቅን እና ድህነትን ከጉዳይ የማይቆጥረው ለምዶት እና “በእርዳታ መኩራት(Aid Pride)” የሚል መርህ እየተከተለ መሰለኝ፡፡ ይህ ካልሆነ እማ አንድ ሚሊዮን ህዝብ በርሃብ የሞተበት ሀገር ድርቅን እረስቶ ይኖራል ብየ አላስብም፡፡ ስለዚህ ህዝቡ የሚከተለው ነገር

ምንድን ነው “እድሜ ለቢልጌትስ(Bill Gates forever)፤ እድሜ ለሚሊንዳ ጌትስ(Melinda Gates forever)፤ እድሜ ለአሜሪካ(USAAID forever)፤ እድሜ ለእንግሊዝ(Britain Forever) ወዘተ” እያለ እና “በእርዳታ መኩራት(Aid Pride)” በሚል መፈክር ይመስላል፡፡ እነ ጠቅላይ ሚኒስትር ሀይለማርያም ደሳለኝ ለቢልጌትስ(Bill Gates) የክብር ዶክትሬት ሲሰጡት “እድሜህን ያርዝምልን” ብለው ሳይመርቁት አይቀሩም፡፡ ነገር ግን እርዳታን ካልቀነስን እና ህዝቡ ሰርቶ መብላት እና ሰርቶ አካበቢውን ማሸነፍ ካልቻለ አይደለም ከድህነት መውጣት ቀርቶ እንደ ህዝብ እራሱ ልንቀጥል አንችልም፡፡ ስለዚህ እነ ጠቅላይ ሚኒስትር ሃይለማርያም ደስአለኝ ማሰብ ያለባቸው እርዳታን መቀነስን ነው፡፡ እርዳታ ለተረጅው “እርዳታ(AID)” ሲሆን ለሰጭው ደግሞ “የሰብዓዊ ስራ(Humanitarian Work)” ሆኖ ቆጥሏል፡፡ እንዲሁም አሁን ይባስ ብሎ ቆምጨወች ባመጡት “እዚያ ይሄዳል” በሚል የዶካ መፈክር እርዳታን ወደ ኩራት(Pride) ቀየሩት ማት ነው፡፡ እርዳታ እንደ ኩራት መቆጠሩን ያወቅኩበት ምክንያት ምንድን ነው ቢባል ለትምህርትም ሆነ ለስደት ወደ ውጭ ሀገር የሚሄድ ህዝብ እና እርዳታ ድርጅት ውስጥ የሚሰሩ ሰዎች በሙሉ እንደ “እድለኛ” ስለሚቆጠሩ ነው፡፡ እኔ ለምሳሌ “እዚያ ይሄዳል” በሚል ሲወራብኝ ቀይቶ ከአሜሪካ ብቀር ህዝብ እኔን እና ቆምጨን በአጠቃላይ “ወሬያም” ብሎ እንደሚሰድበን ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ ቆምጨ እና የእኔ የአባቱ ቤተሰብ አሁን እኔን ወደ አሜሪካ ለመስደድ የንፉዲዲ እየሄደ ነው፡፡ ምክንያቱም “ወሬያም” ከሚለው ስድብ ለመዳን ነው፡፡ እኔም ወደ አሜሪካ ከሄድኩ “ወሬያም” የሚለውን ስድብ ለማስቀረት ነው የሚሆን፡፡ ስለዚህ ለእርዳታ ያለንን አመለካከት መቀየር አለብን፡፡ “እዚያ ይሄዳል” የሚለው ነገር የሚያመለክተው ህዝቡ ስደት እንደሚወድ እና ቆምጨወች እና ንፉሳች ደግሞ አሜሪካን እንደ መመኪያ ማምጣታቸው ነው፡፡ ስለዚህ ኢትዮጵያ ውስጥ “በእርዳታ መኩራት(Aid Pride)” የሚል መፈክር በህዝቡ ልብ እና በደሙ ውስጥ እንዳለ ይጠቁማል ማለት ነው፡፡ “በቡሽቲነት መኩራት(gay pride)” ሚለው መፈክር ባንዲራው ሙሉ ቀስተዳመና ሲሆን “በእርዳታ መኩራት(Aid Pride)” ለሚለው ደግሞ የእኛ ባንዲራ ምልክቱ እንዳይሆን እሰጋለሁ፡፡

ድርቅ የጋራ ችግር ስለሆነ ችላ አልነው፡፡ ይህም ምንድን ነው ቢባል ኦሮሞዎች ደም ውስጥም ሆነ የሀበሻ ደም ውስጥ የአሜሪካ እርዳታ የምግብ ዘይት አለ፡፡ ስለዚህ ሀገር ውስጥ የሚሰድበን ስለሌለ አንጨነቅም ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ኦሮሚያን ለምሳሌ በ1977 ዓ.ም የተከሰተው ድርቅ “አጠቃው” የሚል መረጃ አላየንም፡፡ ነገር ግን አንዳንድ አካባቢዎች በ1977 ዓ.ም እስከ አንድ ሚሊዮን የሚቆጠር ህዝብ በድርቅ እንደ ሞተ መረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡ “እነዚህ እስከ አንድ ሚሊን በድርቅ የሞተባቸው አካባቢዎች ለምን አልተቀየሩም(ለስራ አልተነሱም)?” ብለን ስንጠይቅ መልሱ “ለምደውት ነው” ወይም እኛ በአጠቃላለይ “ለምደነው” ነው፡፡ እንዳውም አሁን በ 2008 ዓ.ም በተከሰተው ድርቅ የተረዳሁት “እርዳታ መቀበል እንደ ሙድ” እንደተቆጠረ ነው፡፡ *“ለአንድ ጤነኛ ኢትዮጵያዊ እርዳታ መቀበል ኖርማል(normal) ነው”* እንዳይሉን፡፡ እርዳታ መቀበል በቃ የኢትዮጵያ አንዱ ባህል እንደሆነ ነው የተረዳሁት፡፡ እኛ “ባህላችን በአለም ቅርስነት ይመዝገብ” ብለን ስንነሳ እርዳታ መቀበልንም አብረን ማስመዝገብ ይገባናል፡፡ ምክንያቱም ባህል ማለት በአንድ ማህበረሰብ ውስጥ ተደጋግሞ የሚፈፀም ድርጊት ባህል ተብሎ ይጠራል፡፡ በኢትዮጵያ ማህበረሰብ ውስጥ ደግሞ ድርቅ እና እርዳታ በተደጋጋሚ የሚከሰቱ ድርጊቶች ናቸው፡፡ ስለዚህ ድርቅን እና እርዳታን በአለም ቅርስነት ማስመዝገብ እንችላለን፡፡ “በአለም ቅርስነት ይመዝገቡ” እየተባለ እንደ መስቀል እና ጥምቀት የመሳሰሉት በአላት ሲነገር ይሰማል፡፡ ነገር ግን እኛ ስራችንን ፈትተን ባህል ለአለም ለማስተዋወቅ ደፋ-ቀና ስንል ሊጎበኝ የሚመጣው የአለም ህዝብ ደግሞ ወይ ጡረታ ሲዎጣ(retired) ያለዚያ ደግሞ የአመት እረፍት(vacation) ወስዶ ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ መዘናጊያ የሚፈልጉ ሰዎች ገንዘብ ቢቀርብንስ? ከዚህ ሁሉ ብናመርት ሁሉንም እናገኘው ነበር፡፡ ነገር ግን አንዳንድ ስራ የጠሉ አዳካሪዎች “ባህላችን(culture)” እያሉ ሱሪያቸውን አውልቀው ቀሚስ ለብሰው ሲሯሯጡ ይውላሉ፡፡ ስለዚህ “በባህል የውጭ ምንዛሬ አመጣለሁ” ብሎ ከማሰብ ሀገር ውስጥ ሰርቶ ማምረት ይሻላል፡፡ ገንዘብ ከውጭ በምንዛሬ ለማስገባት

ቅርስ ምናምን አያስፈልግም። ፈረንጆች የሚፈልጉት “ቂጥ ማንቀጥቀጥ(twerk)” ነው። ስለዚህ የኢትዮጵያ መንግስት እና ህዝብ የውጭ ምንዛሬ ለማስገባት እና ዶላር ከፈለገ ቂጣቸውን የሚያንቀጠቅጡ(twerking) ብዙ ሴቶች እና ወንዶችን ማዘጋጀት ነው። አንድን ባህል ለምሳሌ በ2007 ዓ.ም በአለም ቅርስነት አስመዝግበን ሊሆን ይችላል። ነገር ግን በ 2008 ዓ.ም በተከሰተው ድርቅ ምክንያት አለም እንደገና መልሶ ሊንቀን ይችላል። ስለዚህ መጀመሪያ ድርቅን መቋቋም ይቅደም። ድርቅን ሳንቋቋም ስማችን በአለም ታውቆ ድርቅ ሲመታን የአለም ህዝብ “ፈስ ናቸው” ብሎ ይሰድበናል። ይህንንም በአካባቢያችን መመልከት እንችላለን። በአካባቢያችን አንድ ግለሰብ በአፉ እያጓራ ውስጡ ተጠግተው ሲመለከቱት ባዶ ከሆነ መጨረሻ በማህበረሰባችን “ቀዳዳ” የሚል ስም ይሰጠዋል። ስለዚህ የኢትዮጵያም ነገር ይሄው ነው። መጀመሪያ እራሳችንን እንቻል። እኛ ችግርን ሳናሸንፍ ቅራርቶ እና ፉከራ ሽለላ “ሳይገሉ ጎፈሬ” እንደ ማለት ነው።

እኔ በዓንድ ወቅት የኢትዮጳያ ሬዲዮ እና የኢትዮጵያ ቴሌቪዥን አድማጭ እና ተመልካች ነበርኩ። በመሆኑም ከታዘብኳቸው ነገሮች ውስጥ አንዱ “የአለም ጊኔስ ቡክ አፍ ሪከርድስ(Guinness book of world records)” አንዱ ነው። የዚህንን መፅሃፍ ትርጉም እና ይዘት የኢትዮጵያ ህዝብ የተረዳው አይመስለኝም። በዓለም ድንቅ የሚባሉ ነገሮች የሚገኙበት መዝገበ ቃላት ነው። እኛ ሀገር ግን ብዙ አንገብጋቢ ችግር እያለብን የእኛ ሀገር ሜዲያ በብዛት እነዚህን እና መሰል የቅንጦት ነገሮች ሲነገሩ ይሰማል። “የአለም ጊኔስ ቡክ አፍ ሪከርድስ(Guinness book of world records)” የሚመዘግባቸው ነገሮች በምንም ተዓመር እስካሁን ለእኛ ሀገር ነባራዊ ሁኔታ የሚጠቅሙ አይደሉም። አሜሪካ ውስጥ ህዝቡ “ታዋቂ(famous)” መሆን ይፈልጋል። ስለዚህ “ታዋቂ(famous)” ለመሆን አሜሪካውያን እና ፈረንጆች ባጠቃላይ የማያደርጉት ነገር የለም። ስለዚህ ተዓምር ሊሰሩ ይችላሉ። በመሆኑም ወደ “የአለም ጊኔስ ቡክ አፍ ሪከርድስ(Guinness book of world records)” መዝገብ ውስጥ ይገባሉ ማለት ነው። እኛ ሀገር ውስጥ ግን እንደተዓምር ተቆጥሮ አንዳንዴ በሬዲዮ እና በቴሌቪዥን ሲወራ እንሰማለን። እኛ በ“የአለም ጊኔስ ቡክ አፍ ሪከርድስ(Guinness book of world records)” እንመዝገብ ከተባለ “ብዙ ህዝብ በድርቅ የሞተበት ሀገር” በሚል እንደሆነ እንጂ ሌላ ተዓምር የለንም። ስለዚህ ወደ ስራ እንመለስ። ሁላችንም መዘመር እና ማውራት ያለብን “ልማት” ስለሚለው ነገር ነው። “ልማት” የሚለው ቃል የኢህአዴግ ስለሆነ “ካድሬ ነው” የሚል አይጠፉም። ሃሳቡን እንደሃሳብ ስለተቀበልኩት እንጂ የወያኔ ደጋፊ ስለሆንኩ አይደለም። ስለዚህ የዎያኔ ቃል ስለሆነ “ልማትን” አልጠላም። ነገር ግን ሀሳቡን እኔ የደገፍኩት እና የተጠቀምኩት ለእኛ የሚበጀን ይሄው ስለሆነ ነው። መንግስትን ስንቃዎም መቃዎም ያለብን “ሎጂካል(logical)” በሆነ አመለካከት ነው።

እኛ “የአለም ጊኔስ ቡክ አፍ ሪከርድስ(Guinness book of world records)” እንመዝገብ ከተባለ እና የሚመዘገብ ታሪክ አለን ከተባለ ይህ የአሁኑ የማክዳ(ማጋኢጋ) የፍቅር ታሪክ ነበር መመዝገብ የነበረበት። በአለም ታሪክ ፍቅር እና የብድ ግርግር ብዙ ህዝብ ሰምቶት ይህንን ያህል ጊዜ ሲወስድ ይህ የማክዳ እና የባሎቿ ነገር አንደኛውን ደረጃ ሊይዝ ይችላል። ይህ የማክዳ ጋላ እና የባሎቿ ነገር “የጊኒሰ ቡክ አፍ ሪከርድስ(Guinness World Recordse)” ውስጥ “ብዙ ህዝብ ሰምቶት እረጅም ጊዜ የፈጀው የፍቅር እና የብድ ግርግር” በሚል ቢመዘገብ እኔ ደስ ይለኝ ነበር። ምክንያቱም ብዙ ህዝብ እየተሳሰተፈ 5 እና 6 ዓመት የፈጀ የፍቅር ውጣ ውረድ ይኖራል ብየ አላስብም። ብዙ ህዝብ እየተሳተፈ እና ህዝብ ሰምቶት 5 እና 6 አመት የፈጀ ፍቅር የተከሰተበት ከኢትዮጵያ ውጭ ሌላ ሀገር ካለ “የሰንጋ ሀገር” ወይም “የድርቅ ሀገር” መሆን አለበት። እንደዚህ እንዲንዛዛ ያደረገው ደግሞ የዘረኞች “ምን አገባን” በሚል ነገሩን ወደ ቆምጨ እና ወደ እኔ ስለጣሉት እና የዝቅተኛ የህብረተሰብ ክፍሎች የወረደ የጥንቆላ አመለካከት ነው።

ሁላችንም የጋራ ሀገራዊ ችግሮቻችን ላይ መረባረብ አለብን። የጋራ ሀገራዊ ችግሮቻችን መካከል ሁለቱን ስጠቅስ

1. አንድ የሆነ የፖለቲካ መዋቅር አለመኖር እና
2. **“ድርቅ”** ወይም በአለም አቀፍ አጠራር **“የአየር ንብረት መዛባት”** የሚባለው ማለት ነው ናቸው፡፡

1. **አንድ የሆነ የፖለቲካ መዋቅር አለመኖር፡-** ይህ ችግር በየዘመኑ የነበረ እና ከትውልድ ወደ ትውልድ ተላልፎ አሁን ያለበት ደረጃ ላይ የደረሰ ችግር ነው፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው እስካሁን የተመሰረቱት መንግስታት ከደርግ በስተቀር የጎሳ መንግስታት ናቸው፡፡ እነዚህ የጎሳ መንግስታት ገዝተው ቢለቁም ወይም ቢወገዱም የገዛው ጎሳ እና ጎሳቸው ጉራውን እና ዘፈኑን ይዞ ስራን ጠልቶ ሲጃጃል ይውላል፡፡ ስለዚህ እነዚህ የጎሳ መንግስታት ሁለቴ ነው እየገደሉን ያሉ፡፡ አንደኛ መጀመሪያ በደንብ ሀገሪቱን ሳያስተዳድሩ እና እዚህ ግባ የማይባል ለውጥ ሳያመጡ ቀርተው በሌላ የጎሳ መንግስት ይገለበጣሉ፡፡ ነገር ግን የጎሳው አባል “ሀገር ገዝቻለሁ” በሚል ሲጎርር እና ሲያናፋ ይሰማል፡፡ ይህ የጎሳ መንግስት ጠባሳ አሁንም ኢህአዴግ ላይ ገጥሞናል፡፡ ኢህአዴግ በዋናነት ትግሬዎችን መጫከል አድርጎ የተመሰረተ መንግስት ነው፡፡ ስለዚህ ሌላው የሚቃወመው ዜጋ ትግሬ ያልሆነው ጎሳ ነው፡፡ ስለዚህ ተቃውሞ እና ደገፋ ያለው ሀገርን የተመለከተ እና የጋራ ጉዳይ ሳይሆን ጎሳን የተመለከተ የጎሳ ጉዳይ ነው፡፡ ስለዚህ አንድ ወጥ የሆነ የፖለቲካ መዋቅር ልንፈጥር ይገባል፡፡ አንድ የፖለቲካ መዋቅር ለመገንባት የመጀመሪያው እና ዋና ተሳታፊ መሆን ያለበት በወቅቱ ስልጣን የያዘው የኢህአዴግ መንግስት ነው፡፡ ይህም ሲባል “እኛ ባመጣነው ሰላም እና ልማት” ብለው ከመደንፋት ኢህአዴግ ተቃዋሚ የፖለቲካ ፓርቲዎችን በሰላም እና በፍትሃዊ መንገድ ቢያሳትፋቸው መልካም ነው፡፡ በ 1997 ዓ.ም በተፈጠረው የምርጫ እድል መሰረት ኢህአዴግ ወድቆ ነበር፡፡ የወደቀበት ምክንያት ደግሞ መራጩ ህዝብ የጎሳው መንግስት ስላልሆነ እና ስላልመረጠው ነው፡፡ ይህ የሚያሳየው መራጩም ጋር የዘረኝነት ችግር ስላለ ነው፡፡ “ኢህአዴግን በምን ጠላኸው?” ብትለው አንድን መራጭ የሚመልስልህ ነገር እና መልስ የለውም፡፡ እኔ እንደማውቀው እና እንደምገምተው ግን ኢህአዴግን ያልመረጡት የጎሳቸው መንግስት ስላልሆነ ጭምር እንጂ በኢህአዴግ የፖለቲካ አመለካከት አልረካ ብሎ ብቻ አይደለም፡፡ ስለዚህ ጠቅለል ሲደረግ ኢትዮጵያ ውስጥ ጎሳ እንጂ ፖለቲካ እንደሌለ ነው፡፡ ኢህአዴግም በ1997 ዓ.ም የደረሰበትን ሽንፈት በጉልበት እና በማንገራገር እንደቀለበሰው የምናውቀው ጉዳይ ነው፡፡ ይህም ወያኔዎች በ1997 ዓ.ም ከተናገሩት ነገሮች መካከል “በደም እና በጠምጃ የመጣ ዲሞክራሲ ስለሆነ አሁንም የምንለቀው በደም እና በጠምጃ ነው” ብለው ሲናገሩ ህዝቡ እዚህ ላይ የወሰደው እርምጃ ምንድን ነው ኢህአዴጎችን በአጠቃላይ ነገሩን ተዎላቸው፡፡ ኢህአዴጎች አንዳንድ ጊዜ እኔ ሳስበው ወደ ፊትም ስልጣን የሚለቁ አይመስለኝም፡፡ በ1997ዓ.ም በተፈጠረው ግርግር ህዝቡ ባይተዎዉ ኖሮ እንደ ደቡብ ሱዳን እና እንደሌሎች ሀገሮች እስከ አሁን ጦርነት ላይ ልንሆን እንችል ነበር፡፡ ስለዚህ ኢህአዴግ “ዲሞክራሲ” የሚለውን ፕሮፓጋንዳ እውን ማድረግ አለበት፡፡ “እኔ ከሞትኩ ሰርዶ አይብቀል” እንዳለች አህያ ኢህአዴግም ለዘላለም እኖራለሁ ብሎ ነው እየሰራ ያለ፡፡ ነገር ግን ሀገር እንዲቀጥል ከተፈለገ የፖለቲካም ለውጥ ያስፈልጋል፡፡ ስለዚህ ኢህአዴግ ወደ ፊት ሊመጡ የሚችሉትን የጎዳና ላይ ነውጦች ለመቋቋም መሳሪያ እና ፖሊስ ሳይሆን ማዘጋጀት ያለበት ሰላማዊ መድረኮችን እንዴት መፍጠር እና በህዝብ ፊት መነጋገር እንዴት እንዳለበት ነው፡፡ ስለዚህ ኢህአዴግ ሀገሪቱን በሰላም ለማስረከብ በሚቀጥሉት ጥቂት አመታት ውስጥ መዘጋጀት አለበት፡፡ ኢህአዴግ በሰላም ስልጣን ከለቀቀ በቃ ሀገሪቱ አንድ የፖለቲካ መዋቅር ይኖራታል ማለት ነው፡፡ የፖለቲካ መዋቅሩ ከተመቻቸ ማንኛውም ሰው ወደ ስልጣን የመውጣት እድል ይኖረዋል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሀገር የመምራትን እና የመመራትን የተመለከተ የህዝብ እና የጎሳ ሽኩቻ አይኖርም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ኢህአዴግ ስልጣንን በሰላም ለሌላ ፓርቲ በማስተላለፍ ታሪክ ቢሰራ እኔ በጣም ከማደንቃቸው መንግስታት አንዱ ይሆናል፡፡ ነገር ግን የሚመጡትን ተቃውሞቸዎች በሃይል እየቀለበሰ “ልማት” ቢለን እንዳው “ሽንገላ” አንጂ ሌላ ምንም ስም ሊሰጠው አይችልም፡፡ ሰለዚህ ኢህአዴግ ያስብበት፡፡ የሀገራችንን የፖለቲካ ችግር በውይይት እና በሰላማዊ መንገድ መፍታት አለብን፡፡ እዚህ ላይ ማለት የምፈልገው እና የቀረኝ ነገር ቢኖር ስለ

ኢህአዴግ እና ወያኔ ደጋፊዎች ነው፡፡ የዎያኔ ደጋፊዎች እና መሪዎች የሚናገሩት እና የሚሰብኩት “ወያኔ ከሌለ ህይዎት እና ህዝብ እንደማይኖር” አድርገው ነው፡፡ እኔ በብዙ ስብሰባዎች ላይ እና በአንዳንድ የጋራ ውይይቶች ላይ የሚናገሩት ነገር እንዳው አንዳንድ ጊዜ የኢህአዲግ መንግስት ከሌለ ዘመዶቻቸው እንደሚገደሉ እና እንደሚሰደዱ ነው፡፡ ይህ አስተሳሰብ በተለይ በትግራይ ክልል ይበዛል፡፡ እዚህ ላይ ትግሬዎች በኢህአዴግ አድልዎ ይደረግላቸዋል ማለት ነው፡፡ ይህ ግን በጎሳ መንግስት መረዳት እና የተለየ ጥቅም ማግኘት ሙስና እንጂ ፖለቲካ አይደለም፡፡ ነገር ግን እኛ ኢትዮጵያዊ ከሆንን ሀገሪቱን የመራው ሁሉ መንግስታችን ነው፡፡ ለዚህ በተለምዶ የሚነገር አባባል አለ፡፡ ይህም ምንድን ነው “እናቴን ያገባ ሁሉም አባቴ ነው” የሚል ነው፡፡ የዚህ አባባል ኢትዮጵያ እናታችን ከሆነች ኢትዮጵያን የሚገዛ ማንኛውም ዲሞክራሲያዊ መንግስት መንግስታችን ነው፡፡ ስለዚህ አሁን የአርበኞች ግንባር እና የግንቦት 7 የሚባሉት የፖለቲካ ድርጅቶች መጥተው በሰላም ቢወዳደሩ እና ቢታገሉ ይመቸናል፡፡ ነገር ግን ከዚህ በኋላ ጦርነት የሚባል ነገር የማይታሰብ ነው፡፡ ማንኛውም ከዓሁን በኋላ የሚመጣ መንግስት “ስልጣን እይዛለሁ” ብሎ ማሰብ ያለበት በምርጫ እንጂ በጦርነት መሆን የለበትም፡፡ እዚህ ላይ ህዝቡም ቢሆን እነዚህን “እንዋጋለን” ብለው በርሃ የገቡትን ግንባር መስጠት የለበትም፡፡ እነዚህ “ሌላ መንግስት ከመጣ እንሞታለን” ብለው የሚያስቡ ትግሬዎች ግን ቢታረሙ እና አስተሳሰባቸውን ቢለውጡ ይሻላል፡፡ ትግሬወች በአጠቃላይ የወያኔ ፕሮፓጋንዳ ሰለባ ናቸው፡፡ ወያኔ ሲመሰረት ጀምሮ ትግራይን የመገንጠል አላማ እንደነበረው ነው የሚነገር፡፡ በመሆኑም ለትግሬወች በአጠቃላይ “የትግራይ ናሽናሊዝም” እያስተማራቸው እንደ ቀጠለ የሚነገር ነገር አለ፡፡ ነገር ግን ኢህአዴግ እና ወያኔ ማሰብ ያለባቸው ነገር ምንድን ነው ፕሮፓጋንዳ እና ውሸት ማቆም አለባቸው፡፡ አንድ ሀገር “እውነተኛ ፖለቲካ አላት” የሚባል ውሸት እና ፕሮፓጋንዳ ስታቆም ነው፡፡ ስለዚህ መሪው መንግስት ማለትም ኢህአዴግ ፕሮፓጋንዳ እና ውሸት አቁሞ ሀገሪቱን ወደ ሰላም እና ወደ መተማመን መምራት አለበት ማለት ነው፡፡ መተማን የሚባል ነገር በህዝቦች መካከል መኖር አለበት፡፡ እዚህ ላይ አንድ የሆነ የፖለቲካ መዋቅር እንዲፈጠር ከተፈለገ መንግስት ማለትም ወያኔ ተቃውሞን መፍቀድ አለበት፡፡ አንድ የሆነ የፖለቲካ መዋቅር እንዲፈጠር ከተፈለገ መተሳሰብ እና መንግስትም ተቃዋሚወችን እንደ “ጠላት” ሳይሆን እንደ “አብሮ-አደግ” እና እንደ “ሀገር ሰው” መቁጠር እንዲሁም ተቃዋሚወችም የመንግስትን አካላት እንደ “ሀገር ሰው” እና እንደ “መንግስት” ቢቆጥሩ መከባበር ስለሚኖር መደማመጥ እና የጋራ ችግርን መፍታት ይመጣ ነበር ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የጋራ የፖለቲካ ችግራችን እና ልዩነታችን ለመፍታት መከባበር እና መደማመጥ ይገባናል ማለት ነው፡፡ መቼም ኢትዮጵያዊ ከሆንን አንዱ ጦም እያደረ ሌላው “ልብላ” አይልም እና መንግስት ለመምራት ማለትም ግብር ለመሰብሰብ ባነሳሳ እና ባንስገበገብ የተሻለ ነው፡፡ ስለዚህ መንግስትም የሀገርን ሰው እና አብሮ-አደግን “አሸባሪ” እያሉ ከማሰር ቢቆጠብ እና በውሸት የታሰሩትንም የፖለቲካ እስረኞችን ቢፈታቸው እርቅ ይወርድ ነበር ማለት ነው፡፡ እኔ የሚገርመኝ ነገር መንግስት ምን አይነት ሀፍረተ-ቢስ ቢሆን ነው አብሮ-አደግን እና የሀገርን ሰው በውሸት እና በፖለቲካ ብሎ የእድሜ ልክ ፍርድ የሚፈርድ ብለን ስንጠይቅ መልሱ የሚሆነው እንታረም ነው፡፡ እኛ ለእኛ ካልራራን እግዚአብሄር እራሱ ለእኛ ሊራራ አይችልም፡፡ ስለዚህ አምላክም እንዲራራ እኛ ለእራሳችን መራራት አለብን፡፡ አምላክ ለኢትዮጵያ እንዲራራ ከተፈለገ መጀመሪያ ህዝቧን የሚመራው መንግስት ማለትም ወያኔ ለህዝቧ ሊራራ ይገባል ማለት ነው፡፡ በእጃችን እና ደጃችን ያለው ወያኔ ለእኛ ሳይራራ እየሱስ ወይም አላህ ከሰማይ መጥቶ ለእኛ ይራራል ማለት እራስን ማታለል ነው፡፡ ስለዚህ መንግስት በህዝቡ ላይ “ምህረት” እና “መራራት” የሚባለውን ነገር ማሰብ አለበት፡፡ ወያኔ በደርግ ዘመን የተገደለውን የሀውዜንን ግድያ እያወገዘ አሁን ግን በስልጣኑ ሲመጡበት ከሰሜን እስከ ደቡብ በአንድ ሳምት ውስጥ ከ1000 ያላነሰ ህዝብ እርስ-በእርሱ ሲያጫርስ ይውላል፡፡ እዚህ ላይ “ሰው ሞተ” ስንል ወታደሮችን የማንቆጥር ከሆነ የእኛም አርቆ አሳቢነት መፈተሽ አለበት፡፡ ስለዚህ የሀገራችን ዳርድንበር በማስጠበቅ ተጠምደው የሚውሉት የሀገራችን ዜጎች እና ወንድሞቻችን በመንግስት የእራስ ወዳድ

አመለካከት በሚፈጠረው የውስጥ ችግር እየሞቱ ያሉት በጀነራል ሳሞራ የኑስ እየታዘዙ የእኛው ልጆች እና ወንድሞች ወታደሮቹም ህዝብ ናቸው፡፡ ስለዚህ መንግስት ለግብር ከሳሳ ህዝቡ ቢተሳሰብ መልካም ነው፡፡ ይህም ማለት እንዴት ነው ወታደርም **በህብረት** ለህዝብ ይወግን እንዲሁም ህዝብ ወታደርን እየተደበቁ ከመግደል ይታቀብ የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡

2. **ድርቅ፡-** ሌላኛው የጋራ ሀገራዊ ችግራችን "ድርቅ" ነው፡፡ ይህንን "ድርቅን" በአለም አቀፍ ደረጃ "የአየር ንብረት መዛባት" ብለው ሲጠሩት በእኛ ሀገር ደግሞ "የእግዚአብሄር ቁጣ ነው" ተብሎ ሲጠራ ይደመጣል፡፡ ይህ ችግር በጣም የበጠበጠን እና እንደልባችን እንዳንዘፍን ያደረገን ጉዳይ ነው፡፡ አንዳንድ አካባቢዎች ዝናብ ሲጥል ይዘፍናሉ ነገር ግን ዝናብ ሲቀር ወደ ፀሎት ይገባሉ፡፡ "ድህነትን እንዋጋ" ይላል የኢህአዴግ መንግስት፡፡ ነገር ግን በ 1977 ዓ.ም ተከስቶ ህዝባችንን የፈጀ እንዲሁም አሁን በ2008 ተከስቶ እያስቸገረን ያለ ትኩስ ድንች ድርቅ ነው፡፡ ስለዚህ "ድህነት" በሚለው "ድርቅ" በሚለው ቢተካ መልካም ነው፡፡ ለምሳሌ የአንጀሊና ጆሌ ፊልም "ከአድማስ ባሻገር(Beyond borders)" የሚለው በድርቅ ምክንያት የተሰራብን ፊልም ነው፡፡ አንድ ህዝብ ድርቅ የማያጠቃው ቢሆን እና ኋላ-ቀር ቢሆን "ያልሰለጠነ ህዝብ(illiterate people)(ዶካ)" የሚል ስም ቢወጣለት ነው፡፡ *"ድርቅ ያለበት ሀገር"* እና *"ያልሰለጠነ ሀገር"* በምንም መመዘኛ አንድ ሊሆኑ አይችሉም፡፡ ለምሳሌ ጎጃም ድርቅ የለበትም፡፡ ነገር ግን ያልሰለጠነ ህዝብ ነው፡፡ ያልሰለጠነ ህዝብ ድርቅ ከሌለበት ድሃ ነው ማለት አይቻልም፡፡ ስለዚህ መንግስት ድርቅን የተመለከተ ልማት ቢያደርግ መልካም ነው፡፡ ስለሆነም መንግስት ሲሰራ ድርቅን የተመለከቱ ስራዎችን እና እንዴት ህዝቡ ድርቅን አሸንፎ ሊኖር እንደሚችል ማሰብ ይገባል፡፡ ቴዲ አፍሮ የዘፈነው "ጃ ያስተሰርያል" ሙዚቃ ላይ ለምሳሌ የሚመረጠው መንግስት ድርቅን እንደሚያሸነፍ ይናገራል፡፡ ድርቅን መንግስት ብቻ አይከላከለውም፡፡ ስለሆንም እኛ "አርቲስት ነን" የምንል ሰዎችም ሆነ መንግስትም ተባብረን ድርቅን መዋጋት አለብን፡፡ ቴዲ አፍሮ የዘፈነው "ጃ ያስተሰርያል" ሙዚቃ ላይ ያለው ግጥም ላይ "ስንት አሳልፈን" የሚለው የሚጠቁመን በ 1977 ዓ.ም በድርቅ የሞተውን ህዝብ ነው፡፡ ይህንን ለማስቀረት የተለያዩ ዘመናዊ ማምረቻ ዘዴዎችን መጠቀም ነው፡፡ ዘመናዊ የማምረቻ ዘዴዎችን ለመጠቀም ደግሞ መሰልጠን እና መማር ያስፈልጋል፡፡ መሰልጠን እና መማርን ለማምጣት ደግሞ ስንፍናን ማስወገድ ያስፈልጋል፡፡ ስንፍናን ለማስወገድ ደግሞ አጉል ባህል እና በዜሮ ጉራን(zero boast) ማስወገድ ይገባል፡፡ ይህ በዜሮ ጉራ ብየ የሰየምኩት ነገር በወያኔ አጠራር "ትምክህት" ይባላል፡፡ ትምክህትን በሙሉ ማስወገድ ይገባል፡፡ እኛ ኖሮን እና ሃብታም ሆነን ብንመካ እኔ ምንም አይመስለኝም፡፡ ነገር ግን አብዛሃኛው ትምክህተኛ ድርቅ የመታው እና የደረቀ ህዝብ ነው፡፡ ስለዚህ ስንመካ በቃ ድርቅን እያሰብን እንመካ፡፡ በተለይ የብሄር-ብሄረሰብ በዓልን ስናከብር ጉራ እንዳይጨመር መስራት አለብን፡፡ እያንዳንዱ ብሄር ብሄረሰብ "ማስመሰያ ሳይጨምር(without pretending)" መቅረብ አለበን፡፡ ማስመሰያ ከቀረበበት የብሄር-ብሄረሰብ በዓል ከነ አካቴው ቢቀር ይሻላል፡፡ ባዶ ጉራ ችግር አለው፡፡ ስለዚህ የብሄር ብሄረሰብ በዓል የተባለው ነገር ወሬኛ እንዳያደርገን እና **የትምክህት ባህል እንዳንወራረስ ማድረግ ግድ ይለናል፡፡** አንዳንድ አካባቢዎች ለምሳሌ ሁሉንም ነገር አዲስ መስለው ሊመጡ ይችላሉ፡፡ መሆን ያለበት ግን እውነታውን እና የሚታየውን ነገር ማሳየት ነው፡፡ ጉራ ሲበዛ ይሰለቻል፡፡ አንድ ሰው ሁሌ "ጀግና እና ምርጥ ነኝ" ካለ በቃ ይሰለቻል፡፡ እኔ ለምሳሌ በአፌ ባልናገረውም በዘፈን የሚጎርሩ እና ድርቅ እንደ እናቱ በ 2008 ዓ.ም የእርዳታ ዘይት የሚያስቀዳቸው አካባቢዎችን ስሰማ በጣም ነው የገረመኝ፡፡ ስለዚህ እያዎራን በእውነታ ግን ዜሮ የምንሆን ከሆነ ህዝብ አፍ አውጥቶ ባይናገረንም "መታዘቡን ይተወዋል" ብለን የምናስብ ቂሎች ልንኖር እንችላለን፡፡ ስለዚህ ትዝብትን አንርሳ፡፡ ሲጀመር አንድ ህዝብ ካልለመደበት በስተቀር ጉራ(boast) አስፈላጊ አይደለም፡፡ እኛ ሀገር ግን ጉራ እና ትምክህት በሁሉም አካባቢ በመጠኑም ቢሆን አለ፡፡ ስለዚህ ጉራ ብንጎርርም እንኳ እንተቻች፡፡ ካልተተቻቸን በኋላ ዜሮ እና ወሬ ነው የምንሆን፡፡ መተቻቸት(critics) በጥሩ ጎኑ ከሆነ በጣም ጥሩ እና አቻ

የማይገኝለት **የመመማሪያ** መሳሪያ ነው። መተቻቸት(critics) ዴሞክራሲያዊ ውይይት ማድረግ ነው። ይህ ዴሞክራሲያዊ ውይይት ደግሞ ችግራችንን ነቅሰን አውጥተን የምንወያይበት መድረክ ነው ማለት ነው። አንድን ሰው ከምንታዘበው ብንተቸው ይሻላል። ትዝብት ምንም የሚያመጣው ነገር እና ለውጥ የለም። ትችት(critics) ደግሞ ነገሮችን ለማስተካከል አስተያየት መስጠት ማለት ነው። ነገሮችን ስናዎራ እያጋነንን(እያቦረቀቅን) አናውራ። ማጋነን ጥሩ አይደለም። ማጋነን ማለት በቃ መመካት ማለት ነው። ስለዚህ አናጋንን። ድርቅን ለመቋቋም የተለያዩ ዘዴዎችን መጠቀም ይገባል። ለምሳሌ የከርሰ-ምድር ውሃ(Ground water) አንዱ እና ዝናብ የማያስፈልገው የተፈጥሮ ሃብት ነው። ይህንን የከርሰ-ምድር ውሃ(Ground water) መጠቀምንምን ከአድማስ ባሻገር(beyond borders) የሚለው ፊልም ላይም አይቼዋለሁ። ስለዚህ ትምህርት መውሰድ እንችላለን። ድርቅን ለመቋቋም ጉድጓድ መቆፈር እንደሚበቃ ከአሜሪካ ከአድማስ ባሻገር (beyond borders) ፊልምን ወስደን መማር እንችላለን። ድርቅ የእግዚአብሄር መጥፎ ትእዛዝ አይደለም። ድርቅ ወቅቱን ጠብቆ የሚመጣ የተፈጥሮ አደጋ ነው። ስለዚህ የመጀመሪያው እና የመጨረሻው መቋቋሚያ ዘዴ የከርሰ-ምድር ውሃ(Ground water) የሚባለውን የተፈጥሮ ሃብት መጠቀም ነው። የተፈጥሮን አደጋ በተፈጥሮ ሃብት መከላከል ማለት ነው።

ቤተ-ክርስቲያን እንደ ድርቅ ያሉ የተፈጥሮ አደጋወችን እንደ "እግዚአብሄር ቁጣ" እና እንደ "እርግማን" እየቆጠረች አማኞችን የምታስተምር፤ አማኙን ለማፅናት እና ዝክርት(ዘኬ) እንዲበዛ ነው። ኢትዮጵያ ውስጥ ድርቅ ሲከሰት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ-ክርስቲያን ግን ዝናብ ይዘንብባታል ብል አልሳሳትም። ምክንያቱም ድርቅ ሲሆን ህዝብ ይሞታል፤ ህዝብ ሲሞት ደግሞ ተዝካር እና እዝን ይበዛል ማለት ነው። ስለዚህ ኢትዮጵያ ውስጥ ድርቅ ሲሆን ቤተ-ክርስቲያን ግን ይዘንባል ያልኩበት በዚህ ምክንያት ነው። "ዝናብ" ማለት ሁሌ "ለቆ መጣል" እና "ጥጋብ" ማለት ነው። "ጥጋብ" ማለት ደግሞ ሁሌ መደገስ ማለት ነው። ድርቅ ሲሆን ቤተ-ክርስቲያን የምታጣው ነገር አለ ከተባለ ሙዚቃ ብቻ ነው። ለዚህ ደግሞ በተለምዶ አባባል ሰው እንዲሞት ቄሶች ጥዋ ይደፋሉ ይባላል። "ጥዋ መድፋት" ማለት ደግሞ "ሞት መጥራት" ማለት ነው። ስለዚህ ቤተ-ክርስቲያን የተፈጥሮ አደጋወችን በእግዚአብሄር ቁጣ እና በእርግማን፤ በሃይማኖት በዓል መሻር ወዘተ ማመካኘት ምንም ሃይማኖታዊ መሰረት የሌለው እና ሰንካላ አስተሳሰብ ነው የሚል ግምት አለኝ። ስለዚህ ቤተ-ክርስቲያን እንደዚህ ያሉ ሰንካላ እና ኋላ-ቀር አመለካከቶችን አስወግዳ ህዝቧን ወደ ስራ ብትመራ ለውጥ ይመጣ ነበር። እንዲሁም የሃይማኖት በዓላትን ለምሳሌ ገብሬል፤ ሚካኤል፤ ማርያም፤ ጊዮርጊስ እና የመሳሰሉትን ማለት ነው ጠበል ያልተጠመቀ ሰው ቢሰራ ምንም እንደማይነካው ይነገራል። ነነገር ግን የሰንበት ትምህርት ባመጣው ዘመናዊ አስተሳብ እና "አዲስ አማኝ" ምክንያት ሁሉንም ማለትም 44ቱን ታቦት ሲቀድስ እና እግዚአብሄርን ሲያወድስ እየዋለ ነው። ይህ ደግሞ የሰንበት ተማሪዎችን አምልኮ "አዲስ አማኝ ከሰባኪው ይበልጣል" የሚለውን አባባል ያመለክታል። አንድ ሰው ገብርኤል ፀበል እስካልተጠመቀ ድረስ በገብሬል ቢሰራ ምንም ችግር የለውም። እንዲሁም አንድ ሰው በጊዮርጊስ ጠበል እስካልተጠመቀ ድረስ በጊዮርጊስ ቢሰራ ከሃይማኖት አንፃር ችግር የለውም። "ጥመቅት" ማለት ሁለት ትርጉም አለው። የመጀመሪያው ጥምቀት ማለት አንድ ሰው ሲወለድ ማለትም ወንድ ልጅ በ40 ቀን ሴት ልጅ ደግሞ በ80ቀን ይጠመቃሉ ፤ ወይም ክርሲያን መሆናቸው ይታወቃል ማለት ነው። ሁለተኛው ጥምቀት ደግሞ አንድ ሰው ሲታመም ወደ ፀበል ሄዶ ፈውስ ለማግኘት ይሞክራል። እንደ አጋጣሚ ሆኖ ፀበሉ ለምሳሌ የጊዮርጊስ ሊሆን ይችላል ያድነዋል። በመሆኑም ሰውየው ጊዮርጊስን ወይም ሌላም ሊሆን ይችላል ከበሽታ የፈወሰውን ፀበል ወርሃዊ በዓሉን ያከብራል እንዲሁም ይዘክራል ማለት ነው። ስለዚህ ለፈውስ ያልተጠመቀ ሰው ወርሃዊ ባእላትን መስራት እንደሚችል እኔ ገፀር እና የሃይማኖት ቦታ ስላደግኩ በትክክል አውቀዋለሁ። ለምሳሌ መስቀል ማለትም መስከረም 17 ቀን ወደ እጢነት የቀየሩት አሁን ዘመን ባመጣው "ባህል" በሚል ወሬ እንጂ እኔ ባደግኩበት አካባቢ የአረም ወቅት ስለሆነ ህዝቡ ሲሰራ ነው የሚውል። ለዚህም የባህላዊ ዘመፈኑን ማለትም "ጤፍ

አረም ውየ" የሚለውን መመልከት እንችላን፡፡ የአባቶቻችን ከሆነ ለምን በመስቀል ጨፍ አረምን አስቀረነው? ብለን ስንጠይቅ የኢትዮጵያ ቤተ-ክርስቲያን ህዝቡ እግዚአብሄርን ለማከበር ብሎ ስራ ከፈታ ምንም ችግር የለውም ብላ ስለምትተወው እንጂ መስቀል ከጥንት-ከጠዋት የመጣ የስራ ቀን እና "ነጭ-ስራ" ነው፡፡ መስቀልን በጣም የሚያከብረው የደቡብ ህዝብ በተለይ ደግሞ ጉራጌ ሲሆን አሁን ግን አምሃራው እና ሰሜኑ የሀገራችን ክፍልም በጣም እንደ እጪ እየቆጠረው ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እንደዚህ አይነት ልብ-ወለድ ነገሮችን እየፈጠርን ሰወችን ባናሰንፍ የተሸለ ነገር ነው፡፡ ጥምቀትን ብንመለከት የአዝመራ ስብሰባ ወቅት እና "ነጭ-ስራ" ነው፡፡ አሁን ግን "የአለም የቅርስ ጥበቃ እና ዩኔስኮ" እየተባለ እኛ ሀገር እንደ እሬቻ አይነት ጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶች ማለትም የፓጋን ስራወች ሁሉ ወደ ባህል እየመጡ ጭምር ነው፡፡ ጥምቀት፤ እሬቻ፤ መስቀል፤ እና የመሳሰሉት ሁሉም ምንም የሆኑ እና የስራ ቀኖች ናቸው፡፡ "እሬቻ" የሚባለውን የኦሮሞ ባህል ብንመለከት የዛፍ አምልኮ ያለበት ጎጂ ልማዳዊደ ድርጊት እና ከጥንቆላ የማይተናነስ የጣኦት አምልኮ ነው፡፡

የጋራ ሀገራዊ ችግር በጭራሽ ህዝቡ ችግሬ ብሎ አያዎራውም፡፡ እንዳውም የአባይ ግድብ ከተጀመረ ጀምሮ ህዝቡ በህብረት እየተንቀሳቀሰ ይገኛል፡፡ ሌሎች ልማቶች ላይም እንደዚህ ህዝቡ ሊረባረብ እና ይሁን ብሎ ሊቀበል ይገባል፡፡

ስለዚህ ድርቅን ችላ በማለታችን ልናፍር ይገባል፡፡ እንደ "የአለም ጊኔስ ቡክ ኦፍ ሪከርድስ (Guinness book of world records)" ያሉ ለእኛ የማይጠቅሙ ነገሮችን ችላ ብለን ወደ የጋራ ሀገራዊ ችግራችን ልንረባረብ ይገባል፡፡ ታሪክ እና ባህል የሚያምሩት ሃብታም ሲሆን እንጂ የድሃ ባህል እና ታሪክ ምንም ጥቅም የለውም፡፡ "ታሪክ አለን" የምንል ከሆነ ሀብታም መሆን ግድ ይላል፡፡ እርዳታ የሚቀበል ጀገና አለም ላይ የለም፡፡ በሌላውም የጎሳ ሳይሆን የጋራ ሀገራዊ ችግራችን ላይ እንዲህ እንትጋ የዚህ ከፍል መልእክት ነው፡፡

ጀግና ከሆንን ሙበላት ያለብን የጀገንንበት መሬት ያበቀለውን ዘይት እንጂ በልመና የመጣውን አይደለም፡፡ ስለዚህ እባካችሁ ድህነት የሚባልን ማፈሪያ እናስብበት፡፡ አሁን "ጀግና ነኝ" የሚል ህዝብ "ያዎጣታል እዚያ ይሄዳል" የሚለውን ነገር አፍ አውጥቶ በሰው ሀገር አይመካም ነበር፡፡ እኔ እንደ ሀገር ስመለከተው "ያዎጣታል" ብባል የእኔ የግል ጉዳይ ስለነበር የሚያጠቃው እኔን ነበር፡፡ ነገር ግን "ያዎጣታል፤ እዚያ ይሄዳል" የሚለው በቀጥታ የሚነካው ሀገርን ነው፡፡ ስለዚህ ልናፍር ይገባል፡፡ የጀገንንበት ሀገራችንን አሳልፈን የምንሰጥ ከሆነ ለማን ነው እና በማን ነው ጀግንነታችን? "ያዎጣታል፤ እዚያ ይሄዳል" የሚለው ነገር ምንድን ነው ቢባል "ኢትዮጵያ ማክዳን(ማጋኢጋ) አይመጥናትም" ማለት ነው፡፡

ስለአባይ ግደብ እንነጋገር ከተባለ እንጨምርበት፡፡ ህዝቡ ስለአባይ ግድብ እና ስለግብፅ ሁኔታ ሲነጋገር "አባይ አፈራችንን እየጠረገ ለግብፅ ያስረክባል" ሲል እንሰማለን፡፡ እኔም ይህንን ፅሁፍ ከመፃፌ በፊት ሳስበው አባይ እየንዳን ይመስለኝ ነበር፡፡ ነገር ግን እኛ ያልተረዳነው ነገር ምንድን ነው ካልን "የተፈጥሮ ህግ(Rule of nature)" የሚባለውን ነገር ነው፡፡ "የተፈጥሮ ህግ(Rule of nature)" የሚባለው ነገር ምንድን ነው ካልን በጥቂቱም ቢሆን ትነት ዝናብ ይፈጥራል፤ ውሃማ አካላት ለዝናብ መፈጠር ዋና መንስኤወች ናቸው፤ ወንዝ የተባለው የተፈጥሮ ሃብት ደግሞ እንዱ ውሃማ አካል ስለሆነ የተፈጥሮ ህግ እንዳይዛባ ይጠቅማል፤ ወዘተ ናቸው፡፡ ስለሆነም አባይ የተባለው ወንዝ እና የተፈጥሮ ሃብት የምስራቅ አፍሪካ የልምላሜ ምንጭ እና የተፈጥሮ ህግ እንዳይዛባ የሚያደርግ መሳሪያ ነው ማለት ነው፡፡ ስለሆነም እኛ አፈራችን እንዳይሸረሸር ማድርግ እና አካባቢያችንን መጠበቅ እንጂ አባይ ወደታች እንዳይፈስ ማድረግ አንችልም ማለት ነው፡፡ ስለሆነም አባይ የተፈጥሮ ስጦታ ሲሆን እኛም ዝናብ የምናገኘው ከእርሱ እንደሆነ ካወቅን ለግብፆቹም ቢዘንብላቸው ምንም አይመስለንም፡፡ ስለዚህ እኛ ማድረግ የምንችለው አባይ ሸለቆው እንዳይሰፋ መጠበቅ እና መንከባከብ፤ መጠገን፤ የገባር ወንዞችም የሚነሱበትን አካባቢያቸውን እንዳይጎዱት መጠበቅ ወዘተ ነው፡፡

ስለዚህ “በተፈጥሮ ህግ(Rule of nature)” መሰረት አባይ ከቻለ ለግብፆች አይደለም ጭቃ፤ አልማዝ እና ወርቅ ይውሰድላቸው ምንም አይመስለኝም፡፡ እኛ ማድረግ የምንችለው ሌሎችን ሳንጎዳ መጠቀም ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው ልክ አሁን በህዳሴው ግድብ እንዳደረግነው ሁሉ፤ አባይን እየገደብንም ሆነ ገባሮቹን እየገደብን ለሃይል ማመንጫ እና ለመስኖ መጠቀም ስንችል፤ ሌሎች እና የተፋሰሱ ሀገሮች ግን እንዳይጎዱ መጠንቀቅ አለብን ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም አባይ በመቅረቱ ምክንያት “የተፈጥሮ ህግ(Rule of nature)” ሊዛባ ይችላል ተብሎ ስለሚታሰብ ነው፡፡ ስለዚህ “የውሃ ጦርት(water war zero(WW0)” የሚባል ነገር አይታሰብም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ “የአለም ጦርነት(world war(WW I&II))” ከሚባለው ተነስተን “የውሃ ጦርት(water war zero(WW0)” የሚባ ነገር ይፈጠራል ብለው ወሬ የሚያራግቡ ወሬኞች ምንም ተስፋ የላቸውም ማለት ነው፡፡ ለምን “የውሃ ጦርት(water war zero(WW0)” ስለማይኖር፡፡ በተፈጥሮ ነገር በጋራ መጠቀም እንጂ “የእኔ” ብሎ ነገር የለም እና ነው፡፡ ግብፆችም አባይ ከእነርሱ ተርፎ ወደ ውቅያኖስ እየገባ ሌሎች እንዳይጠቀሙ መከልከል የለባቸውም ማለት ነው፡፡ አባይ መጨረሻ ከብፅ ተርፎ ወደ ሜዲትራንያን ባህር ነው የሚገባ፡፡ ስለዚህ ሊተርፍ ውሃ ለምን ከላይ አንጠቀምለትም ብለን ስነጠይቅ መልሱ እንደተመልካቹ ይሆናል ማለት ነው፡፡ እንደ ቀድሞው የግብፅ መሪ ማለትም እንደ ሙባረክ ከሆነ፤ ኢትዮጵያ ከምትጠቀም ከግብፅ ተርፎ ቢፈስ ይሻላል የሚል ሲሆን እንደ እኔ ከሆነ ግን ተርፎ ወደ ውጭ ከሚፈስ እኛ ገድበን እንጠቀምበት የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ከአባይ መጠቀምን የሚከለክሉ ካሉ ጭፉን ምቀኞች ብቻ ናቸው፡፡ ስለዚህ አባይን በጋራ እንጠቀም፤ በገራ እንከባከበው፤ አካቢያችንን እናልማ የሚል መልእክት አለኝ፡፡ የቀድሞው የግብፅ መሪ ማለትም ሙባረክ አባይን እንደ ነዳጅ ሃብት ነው የቆጠረው መሰል፡፡ የግብፅ የነዳጅ ሃብት አባይ ሳይሆን አይቀርም፡፡ በውሃ ሃብት የጠማው ይጠጣል ነው(Any body who is thirsty can drink from any water in the world, b/c water is a free natural resource)፡፡ ጋላ እና አባይ የጋራ ሃብት ነው፡፡ ግብፆች ኦሮሞዎችንም መጋራት ይችላሉ፡፡ ምክንያቱም ጋላ ነፃ የአፍሪካ ሃብት ስለሆነ ነው፡፡ ኦሮሞ የግብፅን ባንዲራ የተሸከመ እንደ አባይ የኢትጵያ እና የግብፅ “የጋራ ሃብት ነኝ” ለማለት ይመስላል፡፡

2.2. <u>አንደኛ አመት</u>

ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ በወቅቱ ሁለት የምህንድስና የትምህርት ክፍሎች ማለትም ኤሌክትሪካል እንጅነሪንግ እና ሲቪል እንጂነሪንግ ብቻ ነበር የሚያስተምር፡፡ በዎቅቱ የቻለ ተማሪ መርጦ ኤሌክትሪካል እንጅነሪንግ ሲገባ፤ ያልቻለ ሲቪል እንጂነሪንግ ነበር የሚገባው፡፡ እኔም ውጤቴ ስለሚፈቅድ እና ምርጫየም ስለነበር ኤሌክትሪካል ኢንጅነሪንግ ገባሁ፡፡ ከዚያም የዩኒቨርስቲ ህይዎት በውጣ-ውረድ ቀጠለ፡፡

መጀመሪያ ዩኒቨርስቲ እንደገባን ትምህርት አልተጀመረም ነበር፡፡ ብዙ ቆይተናል፡፡ በትንሹ ወደ ሁለት ሳምንት የሚሆን ትምህርት ሳይጀመር ቆይተናል፡፡ በዚህም ዎቅት ተማሪው ድሬዳዋን በደንብ ጎብኝቷታል የሚል ግምት አለኝ፡፡ ከተማዋም ሰፋ ያለች፤ ህዝቧም ሰልጠን ያለ እና የዋህ ነው፡፡ እኔም ብዙ የርህራሄ ስራዎችን ሲሰራ አይቻለሁ፡፡ የእርህራሄ ስራ ሲባል ደግሞ “የድርቅ እርዳታ” መስጠት አይደለም፡፡ ትህትና፤ መቻቻል፤ መከባበር እና የመሳሰሉትን ማለት ነው፡፡ በዚህም ስለድሬዳዋ ሙዚቃው እና ሙዚቀኛው ሁሉ የሚለውን በሙሉ እስማማለሁ፡፡

ሌላው ድሬዳዋን የተገነዘብኩበት አይታ ብዙህነትን ነው፡፡ ሁሉም ብሄር ብሄረሰቦች በእኩል መጠን ነው ያሉ፡፡ ስለዚህ ድሬዳዋ ከአዲስ አበባ ባልተናነሰ የብሄር ብሄረሰብ ተዋፅኦ አለበት፡፡ በመሬቱ ማንነት ነው እንጂ ሶማሌዎች እና ኦሮሞወች የሚጣሉት፤ ከተማይቱ ውስጥ ሁሉም ብሄር-ብሄረሰብ በብዛት ነው ያለ፡፡ በተለይ አማራው እና ትግሬው በብዛት ነው ያየሁ፡፡ እዚህ ላይ “ጉራጌስ?” ወይም “ወላይታስ?” ወይም “እግዚአብሄርስ?” እንዳትሉኝ፡፡ ምክንያቱም ሁሉም ቦታ አሉ፡፡

ሌላው የድሬዳዋ ጉብኝት አካል ገቢያዎች ናቸው። ዋና ገቢያዎችም አሸዋና ታይዋን ናቸው። ታይዋን ሰልባጅ የለም ተብሎ ነው የሚታሰብ። እኔ ግን አብዛኛውን ጊዜ የአሸዋን የመንገድ ላይ ልብስ ነበር የምገዛ። አንዳንድ ጊዜም ከታይዋን ገዝቸ አውቃለሁ። ታይዋን እና አሸዋ ጎን ለጎን ናቸው። በስም ነው እንጂ በጅአግራፊ ልዩነት የላቸውም። ታይዋን እና አሸዋ ልዩነታቸው በመንገድ ነው። በአሸዋ እና በታይዋን በመካከላቸው የሚያቋርጥ መንገድ አለ። ስለዚህ እኔም ጠቅልል ሲደረግ የአሸዋ ደንበኛ ነበርኩ። ከመንገድም የ ነ ብር ቲሸርት ገዝቸ አውቃለሁ። እዚህ ላይ መርሳት የሌለብን ነገር ጥንቆላውን ነው። ስለዚህ ጥንቆላ "የ ነ ብር ቲሸርት ሸጥለት" ብሎት ሊሆን ይችላል አንዱ መንገድ ላይ የሸጠልኝ። ስለዚህ ሁሉን ነገር አጋጣሚ ማለት አይቻልም። ጥንቆላውን ሳንረሳ፤ ድሬዳዋ በልብስ እረገድ በጣም ጥሩ ነው" ብየ አስባለሁ። እንዲህ ልብስ እርካሽ የሆነበት ምክንያት "ኮንትሮ-ባንድ ስለቀረ እቃዎችን ወደ አዲስ-አበባ አምጥቶ ለመሸጥ አስቸጋሪ ስለሆነ ነው" ይላሉ አንዳንድ ሰዎች ሲገምቱ። ጠቅለል ሳደርገው አሸዋና ታይዋን የሚለያዩት በሱቅ ጥራት እንጂ በእቃ ጥራት አይደለም። ታይዋን ሱቆቹ በጣም ፀዳ ያሉ ናቸው። አሸዋ ግን ዝም ብሎ ድንበሩ አይታዎቅም። የአንዱ ሱቅ እና የሌላኛው ሱቅ ድንበር ምንም አይለይም።

ሌላኛው የደሬዳዋ መታዎቂያ ባቅላባ ነው። ባቅላባ ልክ እነደ እነጀራ ሁሉ የእለት ከእለት ምግብ ነው። እኔም በአንድ ዎቅት ቀምሸው መደበኛ ተጠቃሚ ነበርኩ። ሙዚቃዎችም እንዳሉት ፍራፍሬም በብዛት እና በርካሽ ይገኛል። ከዚህም አንፃር እስከ 3 ባቅላባ የበላሁበት ዎቅትም አለ። ዋና ማከፋፈያ ቤቱ ያለው ኮኔል ነው። ኮኔል በብዛት ተማሪዎች የሚያውቁት በባቅላባው ነው። ምክንያቱም ደግሞ ሊበሉ ስለሚሄዱ ነው።

ከዚያም ትምህርት ሊጀመር "ኦረንቴሽን(orentation) ይሰጥ" ተብሎ ካፌ ውስጥ ሰበሰቡን። ኦረንቴሽን(orentation) ተማሪዎችን ለማማለል የትምህርት ክፍሎች የሚያደርጉት "የእኔን ምረጡኝ" ዘመቻ ነው። እኔ መሆን የምፈልገውን ስለማውቅ ምንም ኦረንቴሽን አያስፈለገኝም። ምክንያቱም ኤሌክቲሪካል እና ሲቪል ኢነጂነሪንግ ብቻ ስላሉ የሁለቱንም ምንነት ጠንቅቄ ነው የማውቃቸው። የምፈለገውን በልቤ መርጬ ነበር።

የኤልትሪክሉ ተዎካይ ተነሳ እና "ማትስ(mathematics) የምትችሉ ከሆነ ብቻ ነው ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግን መምረጥ ያለባችሁ እንጂ ሌላ ከሆነ ወደ ሲቪል ኢነጂነሪንግ ብትገቡ ይሻላል" አለ። እኔም "እግዚአ ሊጭሩን ነው" አልኩ። ምክንያቱም በባህርዳር፤ በአዲስ አበባ፤ በአርባምጭ ዩኒቨርስቲዎች የመንሰማው ሽብር እንጂ ትምህርት እነደሌለ ነው። በቃ "ይህንን የሚሃል ተማሪ ተባረረ ነው"፤ "እከሌ ከባህርዳር ተባሮ ነው"፤ "ከአርባምጭ ተባሮ ነው" ዎይም "ከአዲስ አበባ ተባሮ ነው" ነው ዎሬው፤ ስለዚህ እነዚህም "ሊያሸብሩን ይሆን?" ብየ ዝም አልኩ። አንድ ተማሪ ከዩኒቨርቲ ሲባረር "ተጫረ" ይባላል። በአካባቢዎችን ደግሞ ከዩኒቨርስቲ የተባረሩ በብዛት እብድ ናቸው። ስለዚህ "ጭረው ከአባረሩን እንደ ሀገር ማበድ ነው" ብየ ተስፋ የመቁረጥ ስሜትም አድሮብኝ ነበር። የኤልትሪክሉ ተዎካይም ብዙ ካሳመነን በኋላ ጨርሶ ተቀመጠ። በቢቸና አካባቢ የሆነ ችግር ሲደርስባቸው ጎጂዎች "ተበሳጨን" ይላሉ። ትንሽ ቀን ቆይተው "አበድን" ብለው መኪና መስመር ላይ ወድቀው ታያቸዋለህ። በጎጃም አካባቢ "መበሳጨት" እንደ ሙድ ነው የሚቆጠር። በብዛት ብዙ የጎጃም እብዶችን ማየት እንግዳ ላይሆን ይችላል። እኔ ለማንኛውም ጎሳዎች መምከር የምፈልገው በብዛት ሰዎቹ እብድ ሆነው የመጡበት አካባቢ ከጎጃም ከሆነ አውቀው ነው። ከስነ ልቦና አንፃር በጎጃም "ማበድ እንደ ትምርት ብዛት" ነው የሚቆጠር። በጎጃም በብዛት ተማሪዎች ጎበዝ ለመሆን የሚወስዱት "አብሾ" የሚባል የጠንቋይ መድሃኒት አለ። ይህ መድሃኒት የቀመሰን ተማሪ "አትንኩት ያብዳል" እየተባለ በጣም በጥንቃቄ ነው የሚማር። ስለዚህ ከዚህ የስነ-ልቦና ውድቀት በመነሳት ቆምጨወች ትንሽ ችግር ሲያጋጥማቸው "አበድኩ" ብለው ይነሳሉ። ነገር ግን እነዚህ እብዶች ሁሉም ውሸታቸውን ነው። በቃ የስነ-ልቦና እብዶች ናቸው። ስለዚህ እኔም ብባረር እንደ ሀገሩ እና እንደ ባህሉ "ማበድ ነው" ብየ ወሰኜ ነበር።

በጎጃም አካባቢ “ቀውስ ነው” መባል በቃ መከበሪያ ነው። እኔ ህዝቡ እንዴት እንደሚያስብ አይገባኝም። በብዛት ከዩኒቨርስቲ የተባረሩ እና እኔ የማውቃቸው የቢቾና ሰዎች ሁሉም “እብድ” ናቸው። ስለዚህ ጎጃሞች ይህንን የድንዛዜ እና የውሸት በሽታ ሊያስወግዱ ይገባል። አንዱ የህግ ተማሪ ለምሳሌ በሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ሲማር “አበድኩ” ብሎ ቅጡን ሲያጣ ነበር። ነገር ግን እብደት ሳይሆን የያዘው የጎጃም ህመም ነው። ይህም የጎጃም ህመም “አውቆ አበድኩ” ማለት ነው። አውቆ ማበድ በሁሉም ቦታ ይከሰታል። ይህም ሲባል እንዴት ነው በመላ ሀገሪቱ “የትምህርት ብዛት አሳበደው” ተብሎ ስለሚታመን እና እንደ “ፍልስፍና አዋቂነት” ስለሚቆጠር ነው። ተማሪ ሆኖ ማበድ “የትምህረርት ብዛት” ተደርጎ ስለሚቆጠር ነው። ለምሳሌ “ራምፓ(Rampa)” እና “ኦሾ(Osho)” አንብበው “አበድን” የሚሉ ጅሎችን መመልከት አዲስ አይደለም። እነዚህ እብዶች ግን በጣም ውሸታም እና ወሬኞች ናቸው። መፅሃፍ ማንበብ በጭራሽ አያሳብድም። እነዚህ አውቀው “አበድን” የሚሉ ጅሎች በገፀር አጠራር “ቀላጤ” ይባላሉ። ስለዚህ እነዚህ አውቆ አበዶች አብደው ሳይሆን ቀልጠው ነው። ስለዚህ ለተማሪዎች እና ለወደፊት ወጣቶች እራሴንም ጨምሮ አውቀን “አበድን” እያልን የቤተሰቦቻችንንም አንገት ባናስደፋ እና ባልሆነ ነገር እየታበይን ጊዜያችንንም ባንገድል መልካም ነው እላለሁ። ጎበዝ ተማሪ በብዛት ጭንቅላታቸው ለእብደት ቅርብ ነው ተብሎ ይታሰባል። ነገር ግን በእኔ የስነ-ልቦና አረዳድ መሰረት አንዳንድ እብዶች አውቀው ነው። ስለዚህ እንታረም። አንዴ “አበድኩ” ብለህ የምታዎራውን ሰው ከሰማልህ እና ከሳቀልህ ይብስሃል። እኔ ለምሳሌ በብዛት ቤተሰቦቼ ላይ በተለይ እናቴ ላይ ብዙ አዎራ ነበር። ነገሩ ለምንድን ነው ስለሚሰሙኝ ነው። እብደትም እንደዚያው ነው። የሚሰማህ ከተገኘ እብደት በእጅህ ነው። ስለዚህ እብደት ስለማይቸግር ሁሉም እንዳያብድ ብየ ነው ይህንን አንቀፅ የፃፍኩት። እነዚህን አውቀው አበድን የሚሉትን ለመከላከል መድሃኒቱ በሚናገሩት ነገር አለመሳቅ እና መናቅ ነው። ለነገሩ እነዚህ አውቀው አበድን የሚሉ ሰዎች ሰው አልሰማቸው ሲል እራሳቸውንም ሊጎዱ ይችላሉ። አሁንም መስማት የለብንም። ውሸታቸውን ነው። ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ምንድን ነው እኛ ሀገር ይህንን ያህክል ጭንቅላት የሚያዞር ምርምር እና ጥናት ያደረገ ሰው እስካሁን የለም። ስለዚህ እንድ ሰው አንድ መፅሃፍ አንብቦ አበድኩ ቢል እኔ መስሚያ የለኝም። አውቆ ማበድ በእኛ ሀገር አንዱ ምክንያት ***“የሚማረው ትምህርት ከባድ ነው”*** ተብሎ እንዲወራለት የሚጠቀሙበት ዘዴ ነው። እኛ ሀገር እስካሁን እውቀት ማላመድ እንጂ መፍጠር ብሎ ነገር የለም። ስለዚህ ለሚላመድ እውቀት እና ፍልስፍና እንዴት እናብዳለን? ስለዚህ እንታረም። ለምሳሌ በሀሮማያ ዩኒቨርስቲ “የመሪምን ዳይናሚክስ(Engineering Mechanics Dynamics) እና ስታቲክ(Engineering Mechanics Statics) አንብቦ “አበድኩ” ያለ አንድ ተማሪ አውቃለሁ። እንዴት አንድ ሰው የመልስ መፅሃፍ(Answer key) አንብቦ ያብዳል? መልስ ካላችሁ መልሱት። የመፅሃፍ ማንበብ ማለት እንደ መዝናኛ ነው። ምክንያቱም ሌላ የፃፈውን እያነበብክ መስራት ማለት ነው። ሌላ የሰራውን እና ያሰበውን ደግመህ አታስበውም። ብዙ ካላሰብክ ደግሞ አታብድም። ስለዚህ በመዝናናት ማበድ የለብንም። ነገር ግን አንድ ሰው እንደዚህ ባለ የእውቀት ማላመድ ስራ ሊያብድ አይችልም። አንድ ሰው ከስራ ብዛት እና በውጥረት ሊያብድ ይችላል። ነገር ግን በዜሮ ማበድ እንዳው ጉረኝነት ነው። እኔ ከደረሰብኝ ነገር እና ካሳለፍኩት “የያዎጣታል” ጥንቆላ አንፃር ማበድ እችል ነበር። ነገር ግን አውቄ ጊዜየን መግደል አልፈለግኩም። እኔ ጅልም አይደለሁም። እንዳውም ብዙ ሰዎች “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለውን ነገር ሲሰማ “ያብዳል” ብለው ሰግተው ነበር። እነርሱ ግን በጣም ሞኞች እና ጭንቅላታቸው ቅርብ(Shallow minded) ሰዎች ናቸው። “ያዎጣታል” የሚለውን ጥንቆላ የሚተገብረውን ህዝብ ሳየው ዱርየ(ወንድ አርቲስት)፤ ሸርሙጣ(ሴት አርቲስት)፤ ቆምጨ፤ ጋላ፤ ባላገር፤ ንፉግ፤ ቡሸቲ፤ ለዝቢያን፤ ፈክ(ፕላስቲክ ሰርጀሪ)፤ ኔግሮ(ባሪያ)፤ ድሃ፤ ገበሬ፤ ሰነፍ፤ ዶካ፤ የእርዳታ ዘይት የሚቀበል፤ እና የመሳሰሉት ስለሆኑ ንቄ ነው የተውኩት። እኔ ነገሮችን በቅርበት እና በአስተውሎት የምመለከት በጣም አስተዋይ ሰው ነኝ። ስለዚህ በወፍ ጩኸት የማብድ መስሏቸው ነው። ስለዚህ እኔ መስሚያ የለኝም። እንደዚህ አይነት ቀላል ጫናዎችን ማለፍ ካልቻልን በጭራሽ “ያሸነፈ ይኖራል(survival of the

fittest)" የሚለውን ነገር መፈፀም አንችልም፡፡ ስለዚህ እኔ አውቄ አላብድም፡፡ ምክንያቱም እብደት አውቀህ የምትፈጥረው አይደለም፡፡ ስለዚህ አውቀን የምናብድ ሰዎች እንታረም፡፡ ይህንን ብየ ወደ ነበርኩበት ጉዳይ ልመለስ፡፡

የሲቪል ኢንጂነሪንግ ተዎካይ ተነሳና "ገንዘብ የሚፈልግ ሲቪል ኢንጂነሪንግ ይግባ፤ በቃ ስራ በየቦታው ነው" አለ፡፡ እኔም ይኸንን ጠንቅቄ አውቃለሁ፡፡ በጣም የምዎደው የትምህርት አይነት ወደ ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ነው ያለ፡፡ ስለዚህ ምርጫየ የታዎቀ ነው፡፡ ከዚያም ልጆች ጠየቁት፤ አስረዳቸው፡፡ "ስራ የሚፈልግ ከሆነ ሲቪል ይግባ" ሲል ትንሽ አስፈራራኝ፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ተምሬ ስራ ካላገኘሁ፤ ምኑ ላይ ነው ትረፉ? የሚል ነው፡፡ በዚህም "አምላክ ያውቃል" ብየ ዝም ብየ ገባሁበት፡፡ ሰውየው የተናገረውን የሚያስረግጥ እንድ ነገር ነበር፡፡ ከዚያ በፊት የተመረቁት የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ተማሪዎች ምንም ስራ አላገኙም፡፡ እናም የተናገረውን አምኘዋለሁ፡፡ ነገር ግን ምርጫ ስለሆነ ምንም ማድረግ አይቻልም፡፡ እኔ የተማርኩት ምርጫየ ስለሆነ እንጂ ተሸውጀ አይደለም፡፡

በሌላው ቀን ለምዘገባ የምርጫ ፎርም ሰጡን፡፡ ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ መርጨ ኢሌክትሪካል ኢንጂነር ሆንኩ፡፡ ባቃ ካለምንም ማመንታት ኤሌክትሪካል ኢንጂነርነቴ ታዎጀ፡፡ እራሴንም "ዌል ካም ቱ ኤሌክተሪካል ኢንጅነሪንግ(welcome to Electrical Engineerring)" አልኩ፡፡ እኔ ስለገንዘብ ሳይሆን "አንድ ሰው የሚዎደውን ቢማር ጠንክሮ ስለሚሰራ ውጤታማ ይሆናል" ብየ ስለማስብ ነው፡፡ "ስኬት ኢንስፓይሬሽን(inspiration) ነው" የሚል አንድ የእንግሊዝኛ ሙዚቃ ላይ ሰምቸው ነበር፡፡ ሙዚቃው ትክክል ነው፡፡ ለእኔ ስኬት በቃ ምርጥ የሚባል እውቀትን(wisdom) መገንባት ነው፡፡ በተጓዳኝም ገንዘብም አብሮ ሊመጣ ይችላል፡፡ ስለዚህ ለሲቪል ኢንጂነር ስኬት የግንባታ ድርጅት መመስረት ሊሆን ይችላል፡፡ ስኬት ለእኔ እውቀት ነው፡፡ እኔ "እውቀት(wisdom)" የምለው ደግሞ መፅሃፍ መሸምደድን አይደለም፡፡ ስለዚህ "ስኬት ኢንስፓይሬሽን(inspiration) ነው" የሚለውን እኔ በሙሉ እስማማበታለሁ፡፡

የሲቪል ኢንጂነሪንግ እየቆየ ደሞዙ እየዎፈረ ነው የመጣ፡፡ በዚህም ብዙ የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ተማሪዎችን ሳያስቆጭ እንዳልቀረ ነው የተረዳሁት፡፡ በዚህ ብስጭት ምክንያትም ብዙ የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ተማሪዎች ሲጋራ አጫሽ እና ጫት ቃሚ እንደሆኑም ሰምቻለሁ፡፡ ብዙ አውቀውም ያበዱ ተማሪዎች እንዳሉ ነው የሰማሁ፡፡ ተመርቀውም ደሞዛቸው አልበቃቸው ብሎ "ትል" የበሉ ኤሌክትሪካል ኢንጂነሮች እንዳሉ ነው የሚነገረው፡፡ "ትል" መብላታቸው የሚበላ ምግብ ሲጠፋ **"አዲስ ምግብ መፈልሰፋቸው"** መሰለኝ፡፡ ብዙ የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ተመራቂዎች በአብዛኛው ወደ ውጭ ሀገሮች ሲፈልሱ ይታያል፡፡ ነገሩ ምንድን ነው "ምንዛሬ" አምጥቶ ተዎዳዳሪ ለመሆን ነው፡፡ መረዳት ያለብን ነገር ምንድን ነው "ጎበዝ ተማሪ ነበርኩ፤ ስላልመረጥኩት ድኃ ሆንኩ" ብሎ ነገር የለም፡፡ አሁን ግን(በተለይ ከ 2001 ዓ.ም) ጀምሮ ጎበዝ ተማሪዎች የሚገቡት ሲቪል እንጂነሪንግ ሆኗል፡፡ በዚህም ብዙም በመረጠው የሚቆጭ የለም፡፡ ስለዚህ ምርጫችን ከሆነ ወይም አቅማችን አልፈቅድ ብሎ ካልተሳካልን እየተቆጨን ሌላውን እና መጪውን ትውልድም ተስፋ ማስቆረጥ እና ማጓጓት የለብንም የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ "ስኬት ኢንስፓይሬሽን(inspiration) ነው" የሚለውን የእንግሊዝኛ ሙዚቃ ግጥም ማዳመጥ ለኤሌክትሪካል ኢንጂነሮች ሊጠቅም ይችላል፡፡

ዲፓርት-መንት(Department) ከመረጥን በኋላ ማለትም ኤሌክትሪካ ኢንጂነሪንግ ተማሪ ከሆንኩ በኋላ ማታውን ቀጥታ ወደ ተቪ-ሩም(TV-room) ነው የሄድኩ፡፡ ቲቪ-ሩም(Television-room) ደግሞ ያለው ከሴቶች ዶርም ከስር በኩል ያለው አዳራሽ ውስጥ ነበር፡፡ እርሱም ውስጥ ዲኤስቲቪ (DStv) አለ፡፡ ዲኤስቲቪ(DStv) ድግሞ የእንግሊዝ እግርኳስ እና የአሜሪካ ፊልም ያሳያል፡፡ በዚህም እኔም ከእለታት እንድ ቀን ቲቪ-ሩም(Television-room) በሄድኩበት የእንግሊዙን ማንቸስተር ዩናይትድ(Manchester United) የእግር ኳስ ቡድንን በእኛ ሀገር የተለምዶ የቁልምጫ

አጠራሩ “ማንቼ”ን አየሁት። በዚህም ቡድኑ ተመቸኝ። የዚያን እለት የሆነ ዋንጫ አሸነፉ። ከዚያም አለቀ እና በሌላው ቀን ቅዳሜ ጨዋታ አለ። የዚያን እለት በቃ “የማንቸስተር ዩናይትድ(Manchester United) ደጋፊ” መሆኔ በይፋ ታዎቀ። እኔ አስቡ ተሰብኬ አይደለም የማንቸስተር ዩናይትድ(Manchester United) ደጋፊ የሆንኩ። ነገር ግን ብዙ የአርሰናል ደጋፊዎች በተለይ ከገፀር የመጡት ተሰብከው እና ተለምነው ነው የአርሰናል ደጋፊ የሚሆኑ። ስለዚህ ደጋፊና ደጋፊ እንከባበር። ከአዲስ-አበባ በኋላ ማለትም ከአዲስ አበባ እስከ ድሬዳዋ “የአርሰናል ሰበካ-ጉባኤ” ነው ብል አልሳሳትም። ከገፀር የመጣ እና ኳስ የማይችል የአርሰናል ደጋፊን “የትኛው ሰበካ ጉባኤ ነው የተሰበከ?” ብትለው የሆነ የአንድ የዩኒቨርስቲ ስም መጥራቱ አይቀርም። ለምሳሌ ፍቃዱ ዶዮን ብትጠይቀው “ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ድሬዳዋ ካምፓስ” የሚል መልስ ይሰጥሃል። እነዚህ ከጎጃም አካባቢ የመጡ ልጆች ስድብ ያውቃሉ። ጎበዞች ናቸው። የጎጃም አካባቢ በተለምዶ “የጎጃም ገበሬ” የሚባል ነገር ስላለ እኔ ማንቼን ስደግፍ ከቀኑ በትንሹ ከ 10 እስከ 100 ጊዜ “ገበሬ” ብለው የአርሰናል ደጋፊዎች እና የጎጃም ሰዎች ይሰድቡኝ ነበር። እነዚህ ቆምጨዎች ደግሞ ብልጦች ስለሆኑ “ሌላ “ገበሬ” ብሎ ስለሚሰድበው እኛ እንቅደም” ነው። ማንቸስተርን ከ 1998 ዓ.ም እስከ 2008 ዓ.ም ሁልጊዜ እና በአግባቡ ደግፌያለሁ። ይህም ለተከታታይ አስር አመታት መሆኑ ነው። በዚህም ከጆማሪ ደጋፊ ወደ ነባር ደጋፊ ስሸጋገር ትቸዋለሁ። አሁን በቃ ከማቸስተር ደጋፊነት ወጥቻለሁ(I quit supporting Manchester UTD)። ማንቸስተርን መደገፍ ለመተዉ ምክንያቱ ደግሞ ጥንቆላው ነው። ጥንቆላው ውጤት እየተነበየ ስለተቸገርኩ በቃ አሁን ትቼዋለሁ። “ማንቼ” የሚለው ስም ለእኔ አዲስ አልነበረም። ምክንያቱም በአንድ “የጆሲ ኢን ዘ ሀውስ(Josey in the house)” የአማርኛ ሙዚቃ ላይ “ማቼን፤ ማንቼ” ብለው ዘፍነው ስለነበር ዩኒቨርስቲ ከመግባቴ በፊት “ማቼን” በስም አውቀው ነበር።

የማንቸስተር ዩናይትድ ባለቤቶች አሜሪካውያን ማለትም የግሌዘር-ቤተሰቦች ናቸው ይባላል። የኢትዮጵያ ጋዜጠኞች “የግሌዘር ቤተሰብ ኳስ አይችልም” ብሎ ጋዜጣ ላይ ተፅፎ በጣም አሳቀኝ። የእኛ ሰው አስተሳሰቡ በጣም የተሳሳተ ነው። አንድ ሰው የማያውቀውን ቢዝነስ አይሰራም። አቭርሃም ግሌዘርም ኳስ እንደሚችል ለኢትዮጵያውያን ለማሳየት ለእርዳታ ገቢ ማሰባሰቢያ ተጫውቷል። በዚህም የገቢ ማሰባሰቢያ ላይ እንዳውም ጎል ሁሉ ሳያስቆጥር አይቀርም። በዚህም ችሎታውን ሁሉም አይቶታል። የእኛ ሀገር ጋዜጠኛ በእኛ ሀገር ኳስ የሚችል ሳይኖር ስለ አለም ኳስ ተጨወዋች ያዎራል። ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ “በአካባቢ መስራት፤ ለአለም-አቀፍ ማሰብ(Think globally, act locally)” የሚለው ህግ እና ትርጉሙ ለኢትዮጵያውያን ስላልገባቸው ነው።

ከእለታት አንድ ቀን ድሬዳዋ አሸዋ ገቢያ ልብስ ልገዛ እሄዳለሁ። በዚህም ቲሸርት ልገዛ እዞራለሁ። አንዱ ሱቅ ጠየቅኩት። ሰውየውም በጠንቋይ ይጠብቀኝ ኖሯል። እኔ በተፈጥሮየ ፅሁፍ ያለበት ቲሸርት መልበስ አልወድም። ነገር ግን የዱከና በሽታ ያለባቸው ቆምጨወች ጭምር ተጨምረው የሆነ ቲሸርት ደረቱ ላይ የማንቸስተር ዩናይትድ(Manchester United) አርማ ያለበት ይሸጥልኛል። የማንቸስተር ዩናይትድ(Manchester United) አርማ የተለጠፈው በትንሹ ስለሆነ አይታይም። እንግዲህ ከዚህ በፊት ማንቸስተር ዩናይትድ(Manchester United) መደገፍ ጀምሬ ነበር። ቲሸርቱን የሸጠልኝ ሰውየ ጉራጌ ነው መሰለኝ። ይህ ጉራጌ ባለ ሱቅ “ያዎጣታል” ሲሉት ያሰበው ሜሮንን የምበዳ መስሎት ሳይሆን አይቀርም። ሜሮን ጉራጌ ስለሆነች ተናዶ ነው። ምክንያቱም በጣም ተናዶ ነበር። እኔም ስለተናደደብኝ ሱቅ መዞር ስለማልወድ ልብሱን ይገፎ ወደ ዩኒቨርስቲ ገባሁ። ነገሩ ዶካዎች በጥንቆላ “ሽጥለት” ብለውት መሰለኝ። ጥንቆላውን ስለሚያውቅ ቲሸርቱን ጠቅልሎ ሰጠኝ። እኔም ተቀብየ ሄጄ ዶርም ስደርስ ሳየው ፅሁፍ አለው። እርሱም “Manchester United” የሚል ነው። በጣም ነው የተናደድኩ። ምክንያቱም አርማ ያለበት ቲሸርት አልዎድም። እንዳውም ለማጥፋት ሁሉ ሞክሬው ነበር። ነገር ግን በጣም ጥብቅ ነው። ይህንን ሁሉ የሚሰራኝ እንግዲህ የዱከና በሽታ ያለባቸው ሰዎች በጠንቋይ እና ከጠንቋይ ጋር እየተመሳጠሩ ነው። በቃ ሁሉም ነገር አጋጣሚ

አይደለም፡፡ አብዛኛው ነገር በጥንቆላ የተፈጠረ ስለሆነ እንዳው መፅሃፉን ስናነብ “አጋጣሚ” እንበለው፡፡ ጠቅለል ሲደረግ ግን ይህ ሁሉ ቃላት ጥንቆላ ነው፡፡ ይህ ቲሸርቱን የሸጠልኝ ሰው በእርግጠኝነት ቆምጨ(ንፉግ) ነው፡፡

እዚህ ላይ ቆምጨወች እና ንፉጎች ናቸው የማንቸስተርን ጨዋታ እያስጠነቆሉ እና እኔን “ማርክ(mark)” አድርገው የማወራውን ነገር እና አንዳንድ የምሰራቸውን ነገሮች እያስጠነቆሉ ጨዋታ እንዳልመለከት ያደረጉኝ፡፡ እዚህ ላይ ለምሳሌ አንድ ቡድን ከአንድ እንደ ሊዮኔል ሜሲ አይነት ጎበዝ ተጫዋች ካለበት ጋር ጨዋታ ሲገጥም፤ ጎበዙ ተጫዋች ጎል እንዳያስቆጥርበት፤ አሰልጣኖች የሚያደርጉት ምንድን ነው “ማርክ(mark)” የሚያደርግ ጎበዝ ተከላካይ ወይም የመሃል ተጨዋች ይመድቡበታል፡፡ ስለዚህ የዚህ ተከላካይ ወይም መሃል ተጫዋች ስራው ምንድን ነው ከተባለ፤ ይህንን ጎበዝ ተጫዋች ጎል እንዳያስቆጥር ማጨናገፍ ነው፡፡ ስለዚህ ይህንን ማርክ አድራጊ ተከላካይ ጎበዙ ተጫዋች ቀይ ካርድ እንዲያገኝ ያደርገው እና በቀይ ካርድ ከሜዳ ይባረራል ማለት ነው፡፡ ከዚህ ተነስተን የቆምጨን እና የንፉግን ጉዳይ ስንመለከት፤ እኔን “ማርክ(mark)” አድርገው የምሰራውን ስራ ሁሉ እያበላሹ ወደ ቆምጨነት እና ወደ ኦሮሞነት ቀየሩኝ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨን(ንፉግን) በቀይ ካርድ ከሜዳ ማለትም ከጥንቆላ ካላባረረው ሀገር መፍረሱ አይቀርም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ አሁን ስንመለከት፤ የኦሮሚያ አመፅ፤ የጎንደር ብጥብጥ፤ የአትሌት ፈይሳ ሌሊሳ መክዳት፤ ወዘተ ስንመለከት ሁሉም በጥንቆላ የመጡ ነገሮች ናቸው፡፡ ኦሮሞወች ሊያምፁ ሲመካከሩ እኔ በጆሮየ ሰምቻቸዋለሁ፡፡ ኦሮሞወች ያመፁ ከልባቸው ከመነጨ ተቃውሞ ሳይሆን ከጥንቆላ በመጣ ምክር ነው፡፡ ይህንን የጥንቆላ ምክር ደግሞ ኦሮሞወች ሲመካከሩ እኔ በጆሮየ አዲስ አበባ 5ኪሎ ሰምቸዋለሁ፡፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ ህዝብ ይህንን ጥንቆላን የሚያመጣን ቆምጨ(ንፉግ) ነገሮች ሳይባባሱ ልናስወግደው እና ቀይ ካርድ ልንሰጠው ይገባል ባይ ነኝ፡፡ እዚህ ላይ ስንመለከት፤ እኔ ደረጃየ ካልወረደ፤ ማከዳ ጋላ ስለምትፈራኝ ላትበዳኝ ትችላለች፡፡ አንድን ሴት ለመጀንጀን ሲሆን **<u>መዋሸት</u>** ነበረበት፡፡ እዚህ ላይ ስንመለከት ግን እንዳውም ሰው ያላየውን ነውር በጥንቆላ እያስጠነቆሉ ሲያስነውሩኝ ነው እየዋሉ ያሉ፡፡ ስለዚህ ከዚህ የጥንቆላ ነውር ተነስቼ ስደመድም፤ ማከዳ በአባቷም ሆነ በእናቷ ካታንጋ ስለሆነች፤ እና በደረጃ እኔ በጣም ስላበጥኩባቸው፤ **“እርሱም እንደ እናንተ ጅል ነው”** ለማለት እና **<u>“እኩል ናችሁ”</u>** ለማለት ይመስላል፡፡ ስንመለከተው ኦሮሞ ቂል እና አሸንጉሊት ነገር ስለሆነ፤ ቆምጨም እየሰራ ያለው እኔን “ማቄል(fooling)”፤ “ማሸንገል(toying)”፤ “ማግለል(Gallaing)” እና “ማቆመጭ(qomching)” ነው የያዘ፡፡ እኔም **“እያሸንገላችሁኝ ነው(Are you toying me or something)?”** የሚል ጥያቄ ቆምጨወችን እና ጋሎችን ጠይቄ የመለሰልኝ የለም፡፡ ማከዳ ጋላም እንዳው ሳንስ ብውል ከኦሮሞ ጋር እኩል ላልሆን፤ እኔ ባልሰደብ ይሻላል፡፡ ምንም ባንስም እኔ ከኦሮሞ እኩል ልሆን አልችልም፡፡ ስለዚህ ጥንቆላውን ቢያስቆሙልን ይሻላል ባይ ነኝ፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ፡፡ ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ገብተን ነገሮች ቀላል አልሆኑም፡፡ ምክንያቱም ተማሪዎች በጣም ጎበዝ ስለሆኑ ከእነርሱ ጋር ለመዎዳደር ነገሮች ቀላል ሊሆኑ አልቻሉም፡፡ ስለዚህ ያለምንም ሌላ ነገር ሌት-ከቀን ማጥናትን ይጠይቃል፡፡ እንደዚህም ሆኖ በጭራሽ ልንዎዳደር አልቻልንም፡፡ በመጀመሪያው አመት ማንንም አላውቅም ነበር፡፡ ስለዚህም አብዛኛውን ጊዜ ብቸኛ ነበርኩ፡፡ በዚያ ላይ ግሬድ የሚሰጥ በአንፃራዊ መለኪያ ነበር፡፡ ይህን አንፃራዊ መለኪያ ለማግኘት ደግሞ በጣም ተዎዳዳሪ መሆንን እና የአስተማሪውንም ለጋስነት ይጠይቃል፡፡ 93 እና 84 ከ 100 አምጥቶ ቢ(B) የተሰጠሁበት አጋጣሚ እና ትምህርት አለ፡፡ ለዚህም ምክንያቱ ተማሪዎች በጣም ጎበዝ ስለሆኑ እና ከዚያ በላይ ውጤት ስላመጡ እንዲሁም አስተማሪውም ትንሽ ቁጥር ኤ(A) ስለሰጠ ነው፡፡ ከዚህ በተጨማሪም መረጃ ያስፈልጋል፡፡ በዚህም ምክንያት ነው የመጀመሪያወችን ሁለት አመታት በጣም ተደናብሬ የነበር፡፡ መረጃ ሲባል ምንደን ነው ያለፉ(ከእኛ በፊት የነበሩ ተማሪዎች የተፈተኑትን) ፈተናዎችን ማግኘት ነበረብን፡፡ ምክንያቱ ደግሞ በእኛ ጊዜ መምህራን ሲፈትኑን ያለፈውን ፈተና ይደግሙት ነበር፡፡ በዚህም ምክንያት በመጀመሪያው እና በሁለተኛው አመት ያለፈ(የቀደመውን) አመት ፈተና ባለማግኘቴ ትንሽ አድናቂ ሆኜ ነበር፡፡ አድናቂ ማለት እንዴት ነው ሰዎች ሲሰቅሉ ዝም

ብለህ ማድነቅ መሆኑ ነው፡፡ ነገሩ ግን እንደዚያ አይደለም፡፡ በቃ መምህራን ፈተናዎችን ይደግማሉ፡፡ ይህ ደግሞ ፈተና የማያገኙትን የኔ ቢጤ በጣም ይጎዳል፡፡ ስለዚህ ለመምህራን ያለፈ ፈታና ባንደግም የተሻለ ውጤት በትምህርት ጥራት ላይ ሊመጣ ይችላል፡፡ አስተማሪወች ለምን ፈተና ይደግማሉ? ቢባል ሞራላቸው ተነክቶ ነው፡፡ ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ካታናጋ እየሆነ ስለመጣ ሞራላቸው ተነክቶ ነበር፡፡ ነገር ግን “ስኬት ኢንስፓይሬሽን(inspiration) ነው” የሚለውን መርሳት የለባቸውም፡፡ ይህንን ጉዳይ ቆይቶም እገልፀዋለሁ እና ሃሳቡን ይዘን እንቆይ፡፡

ኤሌክትሪካል ኢንጅነሪንግ ገብቶም “ድመት መልኩሳ አመሏን አትረሳ” እንደሚባል ሴቶችን እያማለሉ ማመንዘር መደበኛ ስራየ ሆነ፡፡ ልማዴ ስለሆነ “ማጣት” ምናምን ብሎ ነገር እኔጋ የለም፡፡ የጀመርኳት ሴት እስካለች ድረስ መማለል ከሄደችም ዝም ነው፡፡ ለምሳሌ አንዷን አሻፍጄ ከጨረስኩ በኋላ ሌላ ወንድ ይዟት ቢሄድ ምንም መስሚያ የለኝም፡፡ ይህን ያመጣው ደግሞ የነደፍኩት ስትራቴጂ ነው፡፡ ስትራቴጂው ምንድን ነው **“ያሻፈድከውን ሴት አለመጠየቅ”** ነው፡፡ “ካልጠየቅኩ ባፈቅር ባላፈቅር ማን ያውቅብኛል?” የሚል አመለካከት ነበርኝ፡፡ በጣም የተሳሳተ አመለካከት ነው፡፡ ከመጀመሪያው የማልገፋበትን ነገር መሞከር የለብኝም፡፡ ለካስ ሴቶች አውቀውም ያሻፈዱኝ እና ለማሻፈድ የሞከሩኝ እንዳሉ ነው አሁን የተረዳሁት፡፡ አውቀው ያሻፈዱኝ ሴቶች ምክንያታቸው ብዙ ሊሆን ይችላል፡፡ ለምሳሌ ጥንቆላው በእኔ በኩል ስለነበር አንዳንድ ሴቶች በዶካዎች አስጠንቁለው ባላቸውን ለማወቅ የተጠቀሙብኝ ነበሩ፡፡ አንዳንድ ሴቶች ደግሞ ባላቸው አልበዳቸው ሲል ባላቸውን ለመቀስቀስ የተጠቀሙብኝ እንዳሉ ተረድቻለሁ፡፡ እናም አሁን አደብ ገዝቻለሁ፡፡ ይህንንም ያዎቅኩት በሰው ነው፡፡ ሰው ነገሮኝ ማለት እችላለሁ፡፡ ይህን ለወደበኋላ እንተዎው፡፡

ስለዚህ ሜሮን ገብሩ ጋ ደረስኩ፡፡ ለካስ ሌላ ያሻፍዳት ኖሯል እኔ ሳሻፍዳት ይባባሳል፡፡ ፍስሃ ጋላ የሚባል የህግ ተማሪ ያሻፍዳት ነበር አሉ፡፡ የወንድ ብልት ያሳሰባት ፍስሃ ጋላው ነው ይባላል፡፡ ስለዚህ ቁስልን ብትነካው ይሰፋል፤ እንጂ አይድንም፡፡ ባሰባት፡፡ ይህ ማለት ምንድን ነው እኔ ሜሮንን ያሻፈድኳት እነ ፍስሃ ካሻፈዷት በኋላ ስለሆነ “ሲሻኝ ጢስ ወጋኝ” ሆነ እና ነገሩ ወደ ሌላ የሸፍድ ደረጃ ነው የተሸጋገረው፡፡ እኔም ገፀር ማደግ ፍጥነት ይቀንሳል፡፡ እንደዚህ ሳመነታ እነርሱ፣ የዱክና በሽታ ካለበት ሀገር የመጡ ቆምጨወች “ያዎጣታል ይሄዳል ነው የሚባል” እያሉ ጥግ ጥጉን ጥንቆላ ያዎራሉ፡፡ ልጅቷ ጎበዝ ተማሪ ነበረች፡፡ በመጀመሪያው ሴሚስቴር ከሁላችንም እጅግ የሚበልጥ ውጤት ነው ያመጣች፡፡ በዚህም ሴት ተማሪዎች ውድቀቷን አጥብቀው ይፈልጉታል፡፡ የቤተ-ክርስቲያን ልጅ የምትባለውን አይነት ነበረች፡፡ መቸም **“ያፈቀረ ሰው እፈታለሁ አይልም”** እና ማተቤ ስመኝ የሚባል የክላሳችን ተማሪ “በቤተ ክርስቲያን ማግባት ይፈልጋል” ይባል ነበር፡፡ እኔ በእለት ከእለት ኑሮየ የተረዳሁት ሁሉም ያፈቀሩ ወንዶች፤ ያፈቀሩትን ሴት እስከሚበዱ ድረስ “እንፈታታለን” አይሉም፡፡ ማተቤ ስመኝ አንዴ ሜሮን የሆነ የመቅረብ ነገር እና የመሻፈድ ነገር አሳይታው **“አቆያታለሁ፤ አሁን አላዎጣትም”** አለ አሉ፡፡ ይህንን ያዎራው ደግሞ ታደሰ ጋላ(ታጋኢጋ) ነው፡፡ ይህንን ስሰማ በጣም ነው በሳቅ የወደቅኩ፡፡ ምክንያቱም ሜሮን የተበዳች ማተቤ **“አቆያታለሁ፤ አሁን አልነካትም”** ባለ በማግስቱ ነው፡፡ ሁሌም ስሰማው በጣም ያስቀኛል፡፡ ማተቤ ለዚህ ነገር ብቸኛ አይደለም፡፡ ሁሉም አፍቃሪዎች “የተመቻቸ አልጋ ሲፈልጉ ያስወስዳሉ”፡፡ ለምሳሌ ደምሰው አዲስ ፍቅረኛውን “እንቆይ” ብለው እንደ ድፍን ባቄላ ቆይተው ሶስተኛ(3ኛ) አመት ላይ ሌላ ይከፍታታል፡፡ ኦሮሞን ሌላ ኦሮሞ ሚስቱን ቀማው ማለት ነው፡፡ ኦሮሞን ኦሮሞ አዞረበት፡፡ ልጁም በጣም ተናዶ ነበር ሲባል ሰምቻለሁ፡፡

እኔም ሴት ጠይቄ አላውቅም እና ልበል-ልተው እያልኩ መቸም ቀኑ ተገፋ፡፡ እንዲያ ስል ሴምስቴሩ አልቆ ወደየ ቤተሰቦቻችን ሄድን፡፡

የመጀመሪያ አመት እንደተጀመረ ሴት ማሯሯጥ የወንድ ተማሪዎች ዋና ስራቸው ነበር፡፡ በዚህም ምክንያት ውብሊቀር ሀበሻ ሜሮንን ያሻፍድ ነበር፡፡ ውብሊቀር ቁላው የአህያ ቁላ ነው የሚያሃክል፡፡ በጣም ትልቅ ቁላ ነው ያለው፡፡ በዚህም ምክንያት ውብሊቀር አበበ የሚባልን የክላሳችንን ተማሪ “የኔን ቆለጥ ነው የምታህክል” ብሎት የአበበ ስምም “አቤ ቆለጥ” ተብሎ ቀረ፡፡ ከሜሮን ጋር ስፔስ(space) ሲቸክሉ ቁላው እየቆመበት በደፕተር እየከለሉ ይቸክል እንደነበር ውብሊቀር እራሱ በአንደበቱ ሲያዎራ ሰምቸዋለሁ፡፡ ውብሊቀር በተማሪዎች ይሻፍድ እና ሄዶ ሴት የሚበዳ “ደቻቶ” የሚባል የድሬዳዋ የሸርሙጣ ሰፈር ነው፡፡ በሜሮን የሻፈደውን እራሱ ደቻቶ ከአንድ ይታገሱ ከሚባል ኦሮሞ ጋር ሄዶ ሸርሙጣ በድተው መጥተዋል፡፡ ውብ ሊቀር በቃ ጅልነት አስተማሪ በለው፡፡ ውብ ሊቀር እኔን “የ ነ ብ ቲሸርት ገዛሁ” ብሎኝ እኔም ሄጄ የሰው ቅማል በ ነ ብር ገዝቼ መጣሁ፡፡

ከነ ኛ አመት የተማሪዎች የሴት ጅንጀና ሳንዎጣ የሰርኬ ጎጃምን ነገር እናገኛለን፡፡ ሰርኬ ጎጃም የምትባል የባህርዳር ልጅ ነበረች፡፡ ጣሳ አያና(ታጋኢጋ) መብዳት ይፈልግ ነበር፡፡ ነገር ግን ቀድሞ ሳሚ የሚባል ጉራጌ ጀመራት፡፡ በመሆኑም ሊበዳት ያሰበው ተማሪ ሁሉ “የሳሚ ናት” ብሎ ተዋት፡፡ ሳሚ ጉራጌ በጣም “አፈኛ” ከሚባሉ የሀሮማያ የሁሉም ግቢ ተማሪዎች አንዱ ነበር፡፡ በመሆኑም ሰርኬን ቀድሞ አሳመናት፡፡ በመሆኑም ስፔስ(space) የመማሪያ ክላስ ውስጥ ማታ ሊባዱ ብለው በሩን ዘግተው ይገባሉ፡፡ ሌላው ተማሪ ደግሞ “ይባዱ” ብሎ ከውጭ በቀዳዳ እያጮለቀ ይከታተላቸዋል፡፡ በመሆኑም ሳሚ እንደ ወንድ የሰርኬን ሱሪ ያዎልቀዋል፡፡ የሰርኬ ሱሪ ሲወልቅ የሳሚ ቁላ አልቆመም መሰለኝ፡፡ በመሆኑም ሰርኬ በጣም ትግላለች፡፡ ነገር ግን የሳሚ ቁላ ስላልቆመ ምንም አላላትም፡፡ ከዚያም ድምፅ ስታሰማ ሳሚ ትቷት ይሮጣል፡፡ ከዚያም ልጅት በጣም ትግል እና “እእእእ.....” ብላ ስትንጫጫ ኦሮሞወች ገብተው ሱሪዋን አስታጥቀው አብርደው ትተዋታል፡፡ ከዚያም ከ 3 ቀን በኋላ ያ ሱሪዋን ያስታጠቃት ኦሮሞ ይበዳታል፡፡ ሳሚም ቁላ እንደሌለው ተቆጥሮ ተናቀ፡፡ ሰርኬን ለመጀመሪያ ጊዜ የበዳት ኦሮሞ ስሙ “ወንዱ ጋላ” ይባላል፡፡ ይህ ወንዱ ጋላ በጣም ጎበዝ ነው፡፡ መጀመሪያም ሳሚ ሰርኬን ትቷት ሲሮጥ ወደ መማሪያ ክላስ ገብቶ ሱሪዋን ያለበሳት ወንዱ ጋላ ነው፡፡ ሳሚ የቤት ልጅ ነው እንጂ እንዴት መብዳት ቢያቅተው ፊንገር ማድረግ እና በእጁ መጎርጎር ያቅተዋል? ሳሚ ሲያዎራ በጣም ሴት የሚገድል ነው የሚመስል፡፡ ሰርኬ ጎጃም፤ ወንዱ ኦሮሞ እና ሳሚ ጉራጌ ሲቪል ኢንጂነር ናቸው፡፡ ሳሚ ጉራጌ ሰነፍ ተማሪ ስለሆነ በመጀመሪያው አመት ከትምህርት ተባረረ፡፡ በመሆኑም ቆይቶ ደግሞ በሪአድሚሽን(readmission) ተመልሶ መጥቶ አይቼዋለሁ፡፡ ሳሚ ጉራጌ ሰርኬን መብዳት ካቃተው በኋላ እንደ ዱሮው መጮሁን ትቶታል፡፡ ምክንያቱም መብዳ አቅቶት ነው ኦሮሞወች እንደ ጉድ ሰርኬ ጎጃምን ያዘረጧት፡፡ ሳሚ ጉራጌም ሰርኬ ጎጃምን መብዳት ካቃተው “ሳሙኤል በለኝ” የሚለውን የኦርቶዶክስ ክርስትና መዝሙር ያዳምጥ የሚል መልእክት አለኝ፡፡

የሰርኬ ጎጃም ታሪክ በወንዱ ብቻ አላበቃም፡፡ ሰርኬ ወንዱ ከበዳት በኋላ ወየሳ ለሚባል ኦሮሞ አሳልፎ ሰጠው፡፡ ወየሳ ኤሌክትሪካል ኢንጂነር ነው፡፡ ወየሳ ሰርኬን የጠበሰ ጊዜ ተመራቂ ነበር፡፡ በመሆኑም ሲመረቁ የጎጃምኛ ሙዚቃ ሲከፈት እየጨፈረ ነበር፡፡ ይህም የሚያሳየው የሰርኬ እምስ እንደተመቸው ነው፡፡ ሰርኬን ወየሳ ከተጠቀመ በኋላ ተዋት፡፡ ሰርኬም በጣም ትከፋለች፡፡ ምክንያቱም በሁለት ወር ሁለት የኦሮሞ ጎል ነው የገባባት፡፡ አንድ ጎል ከወንዱ ጋላ ሌላ ጎል ደግሞ ከሌላው ኦሮሞ ከወየሳ ጋላ፡፡ ስለዚህ በጣም ተከፋች፡፡ ጣሳ አያና(ታጋኢጋ) መብዳት ይፈልግ ነበር፡፡ ነገር ግን የሆነ የፈራው ሰው አለ፡፡ ባህርዳር የበዳት ሌላ ሰው ስላለ እርሱን ፈርቶ ነው የተዋት፡፡ ወየሳ ኦሮሞ ከሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ፅዳቶችም አንዷን አውጥቷታል የሚባል ነገር ሰምቻለሁ፡፡ ወየሳ የበዳት ፅዳት በጣም ቆንጆ ናት፡፡

የሰርኬ ጎጃም ታሪክ በተማሪ ብቻ አላበቃም፡፡ ሰርኬ ጎጃምን ተማሪዎች ናቋት፡፡ ምክንያቱም በሁለት ወር ሁለት የኦሮሞ ጎል ስለገባባት ነው፡፡ በመሆኑም ሰርኬ ብዙ ደረጃዎችን ወርዳ ከዩኒቨርስቲው ዘበኛ ጋር ወሲብ ፈፀመች፡፡

ሰርኬ ጎጃም ዘበኛ ሲበዳት በቃ የመጨረሻ ካታንጋ ቆምጨ እንደሆነች ታወቀ፡፡ የበዳት ዘበኛ በጣም የሚገርም ሙድ ነው ያለው፡፡ ሰርኬ ስላስናቀቻቸው ብዙ ሴቶችን ለመብዳት ይሞክር እደነበር ሰምቻለሁ፡፡ ይህ ዘበኛ ዝቅተኛ ዘበኛ ነበር፡፡ ምክንያቱም በዋና በር አይቆምም ነበር፡፡ ምክንያቱም በዋና በር የመቆም አቅም እና ብቃት ስሌለው ነው፡፡ ሬዲዮ ሁልጊዜ ነበር የሚያዳምጥ፡፡ ሰውየው የድሬዳዋ ጋላ ስለሆነ መስሚያ የለውም፡፡ ቆምጨወች ስለእኔ ያዎራሉ፤ ሰርኬ በዘበኛ ትበዳለች፡፡ በጣም ተንቀን ነበር፡፡ አንድ ሲቪል ኢንጂነር በዘበኛ በየትኛውም መመዘኛ ሊበዳ አይችልም፡፡ ስለዚህ ቆምጨዎች ቢስተካከሉ መልካ ነው፡፡ ጎጃሞች ከአዲስ አበባ በታች በቃ “የሙድ ሀገር ነው” ብለው ነው የሚያስቡ፡፡ ስለዚህ ቢታረሙ መልካም ነው፡፡

ሰርኬ በጣም ብዙ እና እኛ የማናውቀው ብዙ ጎል ገብቶባታል፡፡ ዶካ መበዳት እና መብዳት ሙድ ነው የሚመስለው፡፡ ይህችን ልጅ ኦሮሞወች አሩባት ነው እንጂ በጂት አይባልም፡፡ አሁንም ሰርኬ 4ኛ አመት ላይ ወደ ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ዋና ግቢ ከገባን በኋላ አንዱ የበሰበሰ ጀዝባ ካለ ኮንዶም በድቷት በጣም ደንግጣ ነበር ይባላል፡፡ እንዳውም “ኤድስ ይዞኛል” ሁሉ ብላ አውርታ ጣሳ አያና(ታጋኢጋ) ሲያዎራ ሰምቸዋለሁ፡፡ ሰርኬ ጎጃም እና የመሳሰሉት አንዳንድ ሴቶች ወይ እራሳቸውን ይቆጥቡ አለበለዚያ ደግሞ ዩኒቨርስቲ ሲገቡ በሸርሙጣ ስም ይመዝገቡ፡፡ ሰርኬን ያልበዳት የቆመ ግንድ እና እኔ ብቻ ነኝ፡፡ እኔም አሻፍዳት ነበር፡፡ ነገር ግን ሰርኬ የምትውለው በጣም ከጀዝባዎች ጋር ስለነበር አትገኝም፡፡ ስለሆነም እኔ እና የቆመ ግንድ ነው ያልበዳናት፡፡

ከሴቶች ጋር ተያይዞ የምናገኘው አንድ ነገር አለ፡፡ ይህም “የአፍርካ ታላቅ ወንድም(Big Brother Africa)” የሚባለው ፕሮግራም ላይ አምባሳደር ሆና የሄደችው የአምባሳደር ቤቲ ጉዳይ ነው፡፡ አምባሳደር ቤቲ በአፍሪካ ምድር የኢትዮጵያን 80 ሚሊዮን ህዝብ ወክላ እኛም “ትወክለናለች” ብለን ልከናት ደቡብ አፍሪካ ሄዳ የሰራችውን ሁላችንም የምናውቀው ጉዳይ ነው፡፡ ይህች ልጅ እንዴት በ 3 ቀን ውስጥ ተጀንጅና ለብድ ደረሰች? ብለን ስንጠይቅ መልሱ “ሸርሙጣ” ስለሆነች ነው፡፡ መፋቀር እና መባዳት ያለ እና የነበረ ነው፡፡ ነገር ግን አምባሳደር ሆና ሄዳ “የብድ ፊልም(porno movie)” መስራቷ እንደ ኢትዮጵያ ያለ ባህላዊ ሀገርን አይወክልም፡፡ ሌላው ደግሞ አንድ ሴት ለመጀንጀን እና ለመባዳት በትንሹ 7 ቀን መጀንጀን ነበረባት፡፡ ይህች ልጅ ግን ሄዳ በአንድ ቀን ነው የተበዳች፡፡ ስለዚህ መጀመሪያም ሸርሙጣ ነበረች፡፡ “ሸርሙጣ” ካልሆነች፤ በአንድ ቀን ጅንጀና የመበዳት ስሜቷ ሊመጣ አይችልም፡፡ “ሸርሙጣ” ሆና እንዴት አምባሳደር ሆና ተመረጠች? ብለን ስንጠይቅ መልሱ “በሙስና” ነው፡፡ እዚህ ላይ ይህችን ሸርሙጣ አምባሳደር አድርጎ የመረጣት ወይ የበዳት ባለስልጣን መሆን አለበት፡፡ ወይም አምባሳደር ቤቲን የመረጣት ባለስልጣን ጎሳዋ ሆኖ ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ ሙስናን በጎሳም ይሁን በጥቅም ሀገር የሚያሳፍር ስራ ስለሚሆን መስራት የለብንም፡፡ አምባሳደር ቤቲን “ሸርሙጣ አይደለችም” የሚል ካለ እኔ ካየሁት ተነስቼ የደረስኩበት ድምዳሜ “አምባሳደር ቤቲን ብትፍቃት ሸርሙጣ ታገኛለህ” የሚል ነው፡፡

በኢትዮጵያ ለሙስና የሚያጋልጡ ነገሮችን እኔ በትክክል የተረዳሁት ይመስለኛል፡፡ ከእነዚህም መስናን በኢትዮጵያ ውስጥ እንዲገን ያደረጉት ነገሮች መካከል ጥቂቶችን ስንጠቅስ የሚከተሉትን ይመስላሉ፡፡

1. ሙሰኞች የመጡበት አካባቢ አንዱ ምክንየት ነው፡፡ እነዚህም አካባቢወች ስንዘረዝራቸው
    i. ትግራይ፡- ይህ ክልል የመሪው ፓርቲ መነሻ እንደመሆኑ መጠን ሙስናን ይበሉታል ሳይሆን መባል ያለበት ያፍሱታል ነው፡፡ ነገር ግን ከትግራይ የመጣ ሰው በጣም ህዝብን እስካላስነቃ እና እስካላስፎገረ ድረስ “ሙስና በልቷል” ብሎ የሚጠይቀው ሰው አይኖርም፡፡ ከትግራይ ክልል መጥተው በሙስና የታሰሩ ሰወች በጣም ያስነቁ እና ይሉኝታ የሌላቸው አጋባሾች ስለሆኑ እንጅ ከትግራይ ክልል ለመጣ ሰው ትናንሽ ሙስና እንደማይቆጠር ነው የሚነገር፡፡ ከዚህ ክልል የመጣ

ሰው ብትጠይቅ ምርጫ ማጭበርበር ወይም የተቃዋሚ ፓርቲን ማሰር ወንጀል እና ስልጣንን ያለአግባብ መጠቀም(ሙስና) አይመስለውም።

ii. ጎንደር፡- ከጎንደር የመጣ ሰው "ጎንደሬ ነኝ" ብሎ የመጎረር ባህሉ እንዳለ ሆኖ ከብዙ ጎሳወች ማለትም ከጎጃም፤ ከወሎ እና ከጉራጌ ድጋፍ ያገኛል። ስለሆነም ጎንደርን ለማጀገን ወደ 50 ሚሊዮን የሚጠጋ ህዝብ ስለሚተባበር ጎንደሬ ሙስና መስራት አይደለም ሰው ቢገል የሚናገረው የለም።

iii. ሰሜን ሸዋ፡- ሰሜን ሸዋ በጣም አዶልጭ ህዝብ ነው። "አገው ልቡ ዘጠኝ" ይላሉ በተለምዶ አባባል። እኔ በታደሰ አያና ያየሁት አገው "ልቡ ዜሮ" እና ልብ እንደሌለው ነው። እንደ ታደሰ አያና ከሆነ አገው ልቡ ዜሮ ነው ብየ አስባለሁ። ልቡ ዘጠኝ ህዝብ ያየሁ ሸዋን ነው። ስለዚህ ሸዋም አይነቃበትም እንጂ በጣም ሙሰኛ እንደሆነ እኔ ብዙ ማስረጃ ሰምቻለሁ።

iv. ኦሮሚያ፡- ይህ ክልል ኦነግ(የኦሮሞ ነፃ አውጭ ግንባር) በጠነሰሰው የተገንጣይነት ስሜት ሙስና የኦሮሞ የስራ መስክ ሆኖ እየታየ ነው። ለምሳሌ እኔ የሰማሁት በኦሮሚያ ክልል የሚቆሙት የትራፊክ ፖሊሶች በቃ ስራቸው ትራፊክ ህግ ማስከበር ሳይሆን ከሚያልፈው ሁሉ መኪና ብር መቀበል እና ቅሸባ እንደሆነ ነው። እንዲሁም በኦሮሚያ ክልል ብዙ ኮንዶሚኒየም ቤቶች እንደሚጠፉ ይነገራል።

2. *ሙሰኞች የሚኖራቸው ስም ከጥንት ንጉሶች ስም ከሆነ ሌላኛው ምክንያት ነው።* አንድ ሙሰኛ የንጉስ ወይም የጠቅላይ ሚኒስቴር ስም ካለው "አደራ የተሸከመ ነው፤ ሰው ይሰማ እና ህዝብ ያፍራል" በሚል የሚናገው አይኖርም። ከእነዚህም የሙስና መስሪያ እና የጅሎች መጠቀሚያ ስሞች መካከል ጥቂቶች የሚከተለውን ይመስላል።

   i. መለስ፡- ይህ ስም ያለው ሰው ሙስና ቢሰራ የቀድሞው ጠቅላይ ሚኒስቴር ማለትም "የመለስ ዜናዊ ስም በክፉ ይጠራል" በሚል ስጋት የሚናገው አይኖርም።

   ii. ቲወድሮስ፡- ይህ ስም ያለው ግለሰብ ሙስና ቢሰራ የአፄ ቲወድሮስን ስም ስለተሸከመ፤ "ታሪክ ያበላሻል" በሚል የሚናገረው አይኖርም። ለዚህም እኔ በተጨባጭ ማስረጃ አለኝ።

የኢህአዴግ መንግስት "ትምክህት" እና "ጠባብነት" እያለ ደጋግሞ የሚያነሳቸው ትኩስ ድንቾች ከላይ የተዘረዘሩት ምክንያቶች ማለትም አንድ ሰው የመጣበት አካባቢ እና የንጉስ ስም ያለው ወይም ንጉስ ካለበት ሀገር የመጡ ሰወች የሚፈጥሩት ግርግር ነው። እነዚህን ቡድኖች እና አካባቢወች ወደ ፊት ደግሞ የጠቅላይ ሚኒስቴር ሃይለማርም ሀገር ተወላጆች እና የእርሱን ስም የያዙ ሊቀላቀሉ ይችላሉ የሚል እምነት አለኝ። መንግስቱ ሃይለማርያም እንኳን የሚመካበት ሊኖር ይቅር እና ስሙን መጥራት እራሱ እደ ወንጀል እየሆነ ጭምር ነው። እነዚህ ከላይ ለሙስና ምክንያት ይሆናሉ ብየ የዘረዘርኳቸው ስሞችም ይሁን አካባቢወች ለምሳሌ ጊዜ መግደል፤ እቅድን ማጓተት፤ ስብሰባ ማብዛት፤ ቀጠሮ ማብዛት፤ የስራ ሰዓትን አለማክበር(ከጠዋት ሰርቶ ከሰዓት ስራ አለመግባት)፤ እና የመሳሰሉትን እንደ ሙስና አይቆጥሯቸውም። ለምሳሌ በሙስና አፋር እና ሱማሌ ክልል ሲፎገር እንሰማለን። አፋር እና ሱማሌ የሚሰሩት ክልላዊ ሙስና ሊሆን ይችላል። እነዚህ ከላይ የተዘረዘሩት ስሞች እና አካባቢወች ግን በጣም ብዙ ጉዳት እያደረሱ ነው እና እኛው እራሳችን እራሴንም ጨምሮ ስለሆንን እራሳችንን አርመን ሀገራችንን ወደ ልማት እንግፋ የሚል መልእክት አለኝ። ይህችን ሀገር ያደቀቃት እና በጣም ያጎሳቆላት ትግሬ፤ ጎንደሬ እና ሸዋ በተናጥል እየዘረፏት ሲሆን ኦሮሞ ደግሞ በቡድን እየዘረፋት እና እያወደማት ነው። አንዱ የአውሮፓ ቡድኖች የእግርኳስ አሰልጣኝ እንደተናገረው ከሆነ "ይህ ቡድን በግለሰቦች ችግር እና ስህተት እየተጎዳ ነው" ብሎ ሲያወራ ሰምቸዋለሁ እንዲሁም አንብቤዋለሁ። የአንድ

ተጫዋች ስህተት አንድን ቡድን ከጎዳ የአንድ ሰው እና የአንድ አካባቢ ተወላጅ ስህተት ሀገርን በጣም አድርጎ በእጅጉ ይጎዳል ብየ አስባለሁ፡፡ ስለሆነም ትግሬ፤ ጎንደሬ እና ሸዋ በሚሰሩት የተናጥል ስህተት እና ሙስና ሀገራችን በእጅጉ እየተጎዳች እና እየተዳከመች ነው ብል አልሳሳትም፡፡ ለምሳሌ መንግስትን ወይም ወያኔን እንመልከት፡፡ ዜጎችን እያሰረ እና እያስቀየመ፤ የተቃወሙትን “አሸባሪ” እያለ በሀገራቸው በአድ ሆነው በቃሊቲ የቆርቆሮ እስርቤት ውስጥ እየተሰቃዩ እና እየተቀየሙን ጭምር ነው፡፡ ስለዚህ ሁላችንም ከግል ጥቅም ይልቅ የሀገር ጥቅምን አስቀድመን ሀገራችንን ብንታደግ መልካም ነው፡፡ ኦሮሞ ደገሞ ከተገንጣይነት ስሜት በመነሳት እና እየተከፈላቸው ጭምር ሀገራችንን እያስወቀሱ እና እኛንም እነርሱ በሞቱ ቅር እያሰኙን ነው፡፡ አንድ ተገንጣይ ህዝብ ወይ በርሃ ሄዶ ይዋጋል፤ ወይም የፖለቲካ ድርድር ያደርጋል እንጂ ያልተፈቀደ እና ህገ-ወጥ የሆነ ሰላማዊ ሰልፍ እያደረገ ከፖሊስ ጋር እየተጋጨ እና እየሞተም እየገደለም ሀገሪቱን ጨምሮ አላማ እያሳጣት ይገኛል፡፡ ኦሮሞ ለእራሱ አላማ የሌለው መሆኑ አንሶ በህብረት እና በአንዳንድ ቀስቃሾች እየተቀሰቀሰ እየወጣ እና ከፖሊስ ጋር እየተጋጨ ቀስቃሹ እሮጦ እና ምስኪኑን ኦሮሞ ቆሞበት ሲገድለው ደካማው እና ምስኪኑ ኦሮሞ እየሞተ ነው፡፡ ለምሳሌ በእሬቻ በዓል ማለትም በ2009 ኣ.ም የተፈጠረውን መመልከት እንችላለን፡፡ ጉልበታም ኦሮሞ ደካማውን ኦሮሞ ቆሞበት ነው ወደ 300 የሚጠጋ ኦሮሞ በስቴምፔዶ ማለትም በመረጋገጥ የሞተ፡፡ መጀመሪያ የፀቡ ቀስቃሽ ጠንካራው ኦሮሞ ይሆን እና ቆይቶ ደግሞ እረብሻ ሲፈጠር ለመሮጥም ጠንካራው ሮጦ ሲያመልጥ ደካው እና ህፃናት ግን በኦሮሞ እየተረገጡ እየሞቱ “ፖሊስ ገደላቸው” እየተባለ ነው፡፡ በታሪክ እንደተማርነው ኦሮሞ “በኦሮሞ ስደት” ማለትም በ1500 አካባቢ ወደ ኢትዮጵያ መጥቶ ኢትዮጵያ ውስጥ እንደሰፈረ እየታወቀ አሁን ግን መሬቱን የእራሱ አድርጎ እና “ሁሉም የእኔ ነው” ብሎ ነፃነቱን እያፈላለገ ይገኛል፡፡ በኢትየጵያ ውስጥ በጣም ብዙ “ነፃ አውጭዎች” በታሪክ እንደተፈጠሩ ይሰማል፡፡ ለዚህ ደግ ምክንያቱ የአፄ ሃይለስላሴ መንግስት እና የደርግ መንግስት ደካማ መንግስታት ስለነበሩ እና ክፍተት ስለተፈጠረ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞም ነፃነት መጠየቁ አግባብ አይደለም፡፡ ኦሮሞ ስደተኛ ሆኖ መሬት ከእኛ ይዞ ሊገነጠል ማለት ከሆነ በጣም የተሳሳተ አመለካከት ነው፡፡ ህዝቡ ማለትም የኦሮሞ ህዝብ ከእነርሱ መሬት ከእኛ መሆኑ ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም “ሀገር” የሚባለው መሬት እና ህዝብ አንድ ላይ ሲገናኙ ነው፡፡ ኦሮሞ እንደዚህ ቁጥሩ የበዛው “ወልደህ ውረር” በሚለው ፖሊሲው መሰረት እንጂ “ኦሮሚያ” የሚባል መሬት በታሪክ ውስጥ የለም፡፡ ስለዚህ የኦሮሚያ ነፃነት የማይታሰብ እና የማይገመት ነገር ነው፡፡ ኦሮሞ ወደመጣበት ወደ ኬንያ፤ ታንዛንያ እና ሶማልያ መሄድ ይችላል፡፡ ኦሮሚያ መሬቱ ግን የእኛ ነው፡፡ ኦሮሞ ይህንን እውነት ካላመነ “ታሪክን የኋሊት” በሚለው የሬዲዮ ፕሮግራም መሰረት ታሪክ መማር አለበት ማለት ነው፡፡ ኦሮሞወች በጣም ነገረኛ እና በጥባጭነታቸው ስለታወቀ ኬንያወች እራሱ “አናስጠጋም” እያሉ እያሰሯቸው ነው፡፡ “ኦሮሚያ” የሚለው ስም የተፈጠረው ኢህአዴግ አዲስ አበባን ከተቆጣጠረ ከ1983 ዓ.ም ወዲህ በመጣው ፌደራሊዝም እንጂ “ኦሮሚያ” የሚባል መሬት በታሪክ ውስጥ የለም፡፡ ወደፊት ኦሮሚያ የሚባል መሬት ከተፈጠረ በቅኝ ግዛት መሆን አለበት፡፡ ኦሮሚያን የኦሮሞ ህዝብ እንዲወደው እና “የእራሴ” ብሎ እንዲቀበለው ያደረገው የኦሮሞ ነፃ አውጭ ግንባር(ኦነግ) በፈጠረው የኦሮሞ ናሽናሊዝም እንጂ “ኦሮሚያ” የሚባል መሬት የኦሮሞ ሀገር ስለሆነ አይደለም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ሃሳቡን ቢከልሰው እና ቢያስተካክለው የተሻለ ነገር ነው፡፡ ኦሮሚያ ነፃ መሬት እና ማንም ልክ እንደ ኦሮሞ ሁሉ ተሰዶ መኖር የሚችልበት ሀገር ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ “ላም አለኝ በሰማይ” እንዳይሆንበት “ኦሮሚያ” እያለ ሀገራችንን ባይከልል እና ባይበጠብጠን የተሻለ ነገር ነው፡፡ ኦሮሞ ተሰዶ ወለጋ ከገባ፤ ሌላም ብሄር ወለጋ በስደት መኖር ይችላል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ በጋራ፤ ትግሬ እና አምሃራ በግል ይህችን ሀገር እየጎዷት ነው ብል አልሳሳትም፡፡ “ኢትዮጵያ ለምን ድሃ ሆነች?” ብሎ የሚጠይቅ ኢትዮጵያዊም ሆነ የአልም ህዝብ ካለ ምክንያቱ እነዚህ ከላይ የጠቀስኳቸው ናቸው፡፡

እነዚህ ህዝብ ወክለው ወደ ውጭ ሀገር ሄደው የሚከዱ እና እንደዚህ አይነት ስህተት የሚሰሩ ሰዎች የሀገር ዝተቶች ናቸው፡፡ “ዝተት” ካልሆኑ እማ “ህዝብ ያፍራል” ብለው ማሰብ እና መስጋት ነበረባቸው፡፡ “ዝተት” ማለት ምንም አደራ መሸከም የማይችል ሰው እና “አደራ ተሸክሜያለሁ” ብሎ ሀሳብ የማይሰማው ሰው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ዜጎች ለኦሎምፒክ፤ ለአለም ዋንጫ፤ ለአፍሪካ ዋንጫ፤ ለሩጫ ውድድር እና ለመሳሰሉት ውድድሮች ወደ ውጭ ሀገር ሲላኩ መጥፋት፤ መንግስትን መቃወም፤ እንዲሁም መንግስትን ስለተቃወሙ “ወደ ሀገር-ቤት አልመለስም፤ መንግስት የሰረኖል” በማለት የሚለምኑ፤ ወዘተ ያሉትን ስራወችን የሚሰሩ እና በአለም ህዝብ ፊት የሚያሳቅቁን ሰወች በሙሉ ለማኞች እና ዝተቶች ናቸው እና ልንታገላቸው እና በአለም ህብረተሰብም የታገዘ ስራም ቢሰራ እና ሌሎች ሀገሮችም ዲፖርት እንዲያደርጓቸውም ማድረግ ይገባል፡፡ ምክንያቱም **“ሀገርን መክዳት(treason)”** ወንጀል እንደሆነ የታወቀ ነገር ነው፡፡ ነገር ግን የኢትዮጵያ መንግስትም ዝተት ስለሆነ እና ስልጣኑ ካልተነካ ስለማይናገር እነዚህ ግለሰቦች በየጊዜው ሀጋራችንን እየከዱ እና እያዋረዱን ማንም የሚጠይቃቸው ሰው የለም፡፡ እነዚህን ሀገርን ወክለው ሄደው የሚጠፉትን ዜጎችንም ሌሎች ሀገሮች ጥገኝነት እንዳይሰጧቸው ማድረግም እንዲቻል ቢደረግ የተሻለ ነው፡፡ ማኘኛውም ሰው አሜሪካ እና አውሮፓ እንዲሁም ወደ ሰለጠኑት ሀገሮች መሄድ ይፈልጋል፡፡ በመሆኑም በቀጥታ አልሳካለት ሲል፤ “መንግስትን እቃወማለሁ” በሚል እና “በፖለቲካ ጥገኝነት” ስም ወደ አሜሪካ እና አውሮፓ ይገባሉ፡፡ አንድን 80 ሚሊዮን ህዝብ የሚኖርበትን ሀገር መንግስት ለመቃወም በሀገር ውስጥ እንታገላልን እንጂ በአለም ህዝብ ፊት የሚያዋርደን ከሆነ ልናሳፍረው ይገባል፡፡ እዚህ ላይ ሀገር ውስጥ የፖለቲካ ችግር የለም ማለት ሳይሆን፤ እኛ መታገል የምንፈልገው ሀገር ውስጥ እንጂ በአለም ህዝብ ፊት አይደለም፡፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ ህዝብ ሀገሪቱ በሰላም እና በክብር እንድትቀጥል ከተፈለገ፤ እንደዚህ እንደ ፈይሳ ሌሊሳ፤ እንደ አምባሳደር ቤቲ፤ እና የመሳሰሉትን በአለም ህዝብ ፊት የሚያዋርዱንን ዝተቶችን እና ለማኞችን መታገል አለበት ባይ ነኝ፡፡ ለምሳሌ ፈይሳ ሌሊሳ የሚባለው አትሌት፤ መንግስትን ከተቃወመ በኋላ እንደገና ደግሞ ሲለምን እንደነበር መረጃወች ይጠቁማሉ፡፡ ስለዚህ ሀገራችን መለመኛ እዳትሆን፤ መንግስትም ፖለቲከውን እና ፕሮፓጋንዳውን ጥሎ እውነት ቢናገር እንደገናም ህዝብም እንደዚህ አይነት ለማኞችን ቢታገላቸው መልካም ነው ባይ ነኝ፡፡ እንደዚህ አይነት ችሮችን ግንባር-ለግንባር ካልተጋፈጥናቸው፤ ስንዋረድ መኖራችን እና መሳቂያ መሆናችን ምንም አያጠራጥርም፡፡

መጀመሪያ አመት ትምህርት ተጀምሮ ትንሽ አንድ ወር የሚሆን እንደተማርን ኦሮሞዎች መረበሽ ጀመሩ፡፡ ኦሮሞዎች ሁሌም በዩኒቨርስቲም ሆነ ከዩኒቨርስቲ ውጭ ይረብሻሉ፡፡ የሚረብሹባቸው ምክንያቶች ብዙ ናቸው፡፡ ከእነዚህም መካከል፡-

1. “ተገንጣይ ነን” ብለው ስለሚያስቡ ነው፡፡ ስለኦሮሞ ተገንጣይነት ስናነሳ “ጋላ ለምን ተገንጣይ ሆነ?” ብለን መጠየቅ ይገባል፡፡ መልሱ የሚሆነው “ባሪያ ነን” ብለው ነው የሚል መልስ እናገኛለን፡፡ ኦሮሞወች የሚሉት ባለፉት መንግስታት “ተሸጠናል፤ ተገርፈናል፤ ተቆርጠናል፤ ....ወዘተ” ነው፡፡ እኔ እራሴ የማውቀው መረጃ ባይኖረኝም ከአንዳንድ የኦሮምኛ ሙዚቃወች በተርጓሚ እንደሰማሁት ከሆነ አሁንም የሚያወሩት ስለኦሮሞወች ስለባርነታቸው ነው፡፡ “አሁንም እየተገዛን ነው” ብሎ አቦ ጃምቦ ጆቴ የዘፈነውን ሙዚቃ መመልከት እንችላለን፡፡ “አሁንም” የሚለው ቃል የሚያመለክተው “ድሮም” የሚለውን ቃል ነው፡፡ አንድ ላይ ሲነበብ “አሁንም እየተገዛን ነው” የሚለው ቃል የሚያመለክተው “ድሮ እንገዛ ነበር” ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች የሚያምፁበት አንዱ ምክንያት “ድሮም ባሪያ ነበርን አሁንም ባሪያ ሆነን አንኖርም” በሚል ነው፡፡ ይህም “ባሪያ ሲቀነጣ እግር ብረት አምጣ” በሚለው መርህ መሰረት ኦሮሞወች እየረበሹ ካስቸገሩ መንግስት ጨለማ ቤት በእግር-ብረት ቢያስራቸው ሊታረሙ ይችሉ ነበር፡፡ ነገር ግን የወያኔ መንግስት የኦሮሞን ጥፍር ይነቅላል የሚባለውን አጥብቀን እንቃወማለን፡፡ ጥፍር ማለት የሰው ልጅ የስሜት ስር እንደሆነ ወያኔ አልገባውም ማለት ነው፡፡ ኦሮሞወች አሁን ደግሞ በአዲስ

አበባ መስፋት እና መጥበብ ማለትም የአዲስ አበባን ማስተር ፕላን በመቃወም ማለት ነው አመፅ ወጥተው እንደነበር ሚታወቅ ነገር ነው፡፡ እዚህ ላይ አዲስ አበባ ኦሮሚያ ክልል ውስጥ ሆኖ በአዲስ አበባ መስፋት እና መጥበብ አመፅ ለምን አስፈለገ ብለን ስንጠይቅ መልሱ የሚሆነው ኦሮሞወች በኦሮሞ መሬት ላይ ከኦሮሞ ውጭ የሆነ ጎሳ ወይም ቡድን ሲሰፍር በምቀን አይናቸው እየተላ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ያመፁ በምቀን እንጂ ፖለቲካዊ ፋይዳ የለውም፡፡ እዚህ ላይ ኦሮሞወች ያልገባቸው ነገር ምንድን ነው ካልን የግለሰብ የመሬት ይዞታ እና የአንድ ሀገር ወይም የአንድ ክልል የመሬት እና የፖለቲካ ጥያቄ ምንም እንደማይገናኝ ነው፡፡ ለምሳሌ ኦሮሚያ ከኢትዮጵያ ከተገነጠለች አዲስ አበባን ይዛ ትቀጥላለች፡፡ ከዚያም ኦሮሚያ ከኢትዮጵያ ብትገነጠል የአዲስ አበባ ህዝብ ምን ይሆናል ካልን፤ በኦሮሞወች አስተሳሰብ ላይ የተወሰነ ይሆናል ማለት ነው፡፡ ይህም እንዴት ነው ኦሮሞወች የአዲስ አበባን ህዝብ በሰላም እንዲኖር ከፈቀዱለት ይኖራል አለበዚያ ደግሞ ለቆ ይሄዳል ማለት ነው፡፡ ለዚህም የደቡብ አፍሪካውን የቀድሞ ፕሬዚዳንት የኔልሰን ማንዴላን እና የአሁኑን የዚምባቡየ ፕሬዚዳንት የሮበርት ሙጋቤን ጉዳይ እናገኛለን፡፡ ይህም እንዴት ነው ለምሳሌ የቀድሞው የደቡብ አፍሪካው ፕሬዚዳት ማለትም ኔልሰን ማንዴላ ደቡብ አፍሪካን ከኢፓርታይድ ነፃ ካወጣ በኋላ ሁሉም ህዝብ ማለትም ነጮችም ሆነ ጥቁሮች አብረው በሰላም እንዲኖሩ አድርጓል ማለት ነው፡፡ ነገር ግን የዝምባቡየው ፕሬዚዳት ማለትም ሮበርት ሙጋቤ ማለት ነው የነጮችን መሬት ቀምቶ እንዳባረራቸው የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወችም ነፃነታቸው ካገኙ የአዲስ አበባን ጉዳይ በእራሳው መወሰን ስለሚችሉ አሁን በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ማመፅ ምንም ፖለቲካዊም ሆነ ሙህራዊ እይታ የለውም ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞወች በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ማመፅ የፈለጉ አዲስ አበባን ብሄር-ብሄረሰብ እንደማይለቅላቸው ስላወቁ እና ተስፋ ስለቆረጡ ወለጋን ይዘው የመገንጠል አላማ ሳይኖራቸው አይቀርም፡፡ ከዚህ ጋር ተያይዞም የምናገኘው ነገር ምንድን ነው ከተባለ እነዚህ ከየክልሉ “የክልሉ እና የወረዳው ተወላጅ አይደላችሁም” እየተባሉ የሚባረሩ ግለሰቦችን እና ቡድኖችን ጉዳይ ነው፡፡ እነዚህ ከየክልሉ የሚባረሩ ግለሰቦች ጉዳይ በተለይ አምሃራውን ስንመለከት፤ ለመባረራቸው ምክንያቱ ምንድን ነው ስንል “መንግስት በጣም ዘረኛ መንግስት ስለሆነ እና የሀገሪቱን ህዝብም ዘረኛ ስላደረገው ነው፡፡ እንዲሁም ከየክልሉ ለመባረራቸው ዋናው ምክንያት አምሃራው ምንም አይነት የቡድን ጥያቄ ስለማያቀርብ እና በአምሃራ ክልል ውስጥ የሚኖረው ሌላው ጎሳ ማለትም ከአምሃራ ክልል ውጭ ያለው ህዝብ ማለት ነው በሰላም ስለሚኖር እንዲሁም አምሃራውም “የሀገር ስሜት” ስለሚሰማው ችሎ ስለሚኖር በሌላው ክልል እንደ “ስደተኛ” እየታየ መሆኑ ነው፡፡ ነገር ግን መንግስት ዜጎች በሰላም እና በመልካም ስብጥር በየክልሉ እንዲኖር ማድረግ አለበት፡፡ “አፍንጫን ሲመቱት አይን ያለቅሳል” እንደተባለ መንግስት አምሃራው እና ሌላው ጎሳ ከየክልሉ ለ60ዓመት ከኖረበት ቀየ እየተባረረ ዝም በማለቱ ምክንያት የአምሃራው ህዝብ የወሰደው የበቀል እርምጃ ምንድን ነው ትግሬወችን ከአምሃራ ክልል ማባረር ነው፡፡ ስለዚህ እንዲህ አይነት የብሄር ጥላቻ ከመምጣቱ በፊት በአሀገሪቱ ውስጥ የሚኖር ማንኛውም ሰው በሰላም እንዲኖር ከተፈለገ የማንዴላን ፍልስፍና ሀገር ውስጥ በማስፈን ሁሉም ህዝብ በየትኛውም ክልል በይዞታው ላይ እንዲኖር ማድረግ ይገባል፡፡ የመንግስት መሪዎች ጎጠኝነት ማስወገድ አለባቸው ማለት ነው፡፡

2. “በተለምዶ” ኦሮሞዎች “ጋላ” የሚል ቅፅል ስም ስላላቸው እርሱን ሌላ ሰው ሲሰድባቸው ነው፡፡ በዚህም ስድብ ምክንያት ቲቪ-ሩም (Television-room) ጠብ ከተፈጠረ አንዱ ኦሮሞ መሆን አለበት፡፡ በቃ በእርግጠኝነት አንዱ ኦሮሞ ነው፡፡ አንዱ ኦሮሞ ከሆነ፤ የተጣሉበት ምክንያቱ ደግሞ “ጋላ” ብሎ በቅፅል ስም ጠርቶት ነው፡፡ ይሽ በቃ እርግጠኛ ነገር ነው፡፡ ተማሪዎች በ1998 ዓ.ም ስለኦሮሞ ሲያዎሩ “ኦሮሞ” ብለው ለማውራት ሲፈሩ የምልክት ቋንቋ ፈጥረው ነበር፡፡ በምልክት ቁንቋ ነበር የሚያዎሩ፡፡ እርሱም “O2” ወይም “አርሰናል” ነበር የሚሉ፡፡ “O2” ደግሞ በአንድ ወቅት የአርሰናል የእግርኳስ ቡድን ስፖንሰር ነበር፡፡ ስለዚህ “አርሰናሎች ይሰሙሃል” ካለ መጠንቀቅ

ነው፡፡ “O2” ደግሞ “oromo” ከሚለው ቃል እና ከኦሮሞ ስም የተዎሰደ ነው፡፡ እንዲሁም ኦሮሞወች “የድሮ ንጉሶች እና መሪወች በድለውናል” ብለው ስለሚያስቡ የይረብሻሉ፡፡ ነገር ግን አሁን እንደምንሰማው ከሆነ አባ ጅፋር ማለትም የጅማው ንጉስ ማለት ነው ብዙ የደቡብ ክልል ቆለጥ እንደቆረጠ እየተነገረ ነው፡፡፡ ከእነዚህ አባ ጅፋ ከቆረጣቸው ቆለጦች መካከል የቆሮ፤ የሲዳሞ፤ እና የሆሳእና አካባቢን ህዝብ ግማሹን ቆለጡን እየቆረጠ ኦሮሞ እዳደረገው እየተነገረ ነው፡፡ የባሌ አካበባቢ ህዝብ ግማሹ ተገዶ ኦሮሞ የሆነ የደቡብ ህዝብ እንደሆነ እየተነገረ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ “ቁላ ቆራጭ(ሽላሊት)” ነው ማለት ነው፡፡ “ጡት ቆረጠ” የሚለው የኦሮሞ ውሸት ምንም አያሳምንም፡፡ በድሮ ዘመን የነበሩ የአፍሪካ ነገስታት እና የነሳ መሪወች አንድ ቡድን ሲያስቸግራቸው ቆለጥ ይቆርጡ እንደነበር ይነገራል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ወደ “ቆለጥ” መቁረጥ እንደይቀይረው አባ ጅፋር ቁላ ቆራጭ(ሰላቢ) እንደሆነ ተሰምቷል፡፡ አባ ጅፋር ቁላ ቆራጭ(ሰላቢ) ከሆነ የደቡብ ህዝብ ደግመ ስለባ ነው ማለት ነው፡፡

3. አንዳንድ የአምሃራ ክልል ግለሰቦች እና ቡድኖች “ኦሮሞ ነበርን፤ ባሪያ አድርገው አምሃራወች ገዝተው ወስደውን ነው” እያሉ ኦሮሞን ሲቀላቀሉ ጊዜ “ለካስ ባሪያ ነን” እያለ ኦሮሞ ባርነቱን ለመበቀል ነው፡፡ ለኦሮሞ ባሪያ መሆን ማረጋገጫው ኦሮሞ እንጂ ሌላ መረጃ የለም፡፡ ኦሮሞወች እንዳንድ የከፋቸው የጎጃም አርሶ-አደሮችን እየተቀበሉ እና “ባሪያ ሆነን ወደ ጎጃም ሄደን ነው” እያሉ ውሸት ሲነግሯቸው እያመኑ ኦሮሚያን በቆምጨ እያቀራመቱ ነው፡፡ እኔ የማውቃቸው ቆምጨወች ማለትም እርመዴ፤ ታደሰ አያና ቡሽቲ እና ካሳሁን የተባሉት ሰወች በከፊል ቢሆን ጥቅም ፈላጊወች እንጂ ኦሮሞን ፈላጊወች አይደሉም፡፡ ታደሰ አያና የሚባል ቡሽቲ ኦሮሞወችን የሚፈልጋቸው ለብዳት እና የወለጋ የቡና መሬት ለመውረስ ነው፡፡ ታደሰ አያና ታደለ ዘላለም ሲበዳው እኔ በሀሮማያ ዩኒቨርስቲ አይቼዋለሁ፡፡ ኦሮሞወች በተፈጥሮ ሲያወሩ ብዙ መሬት እና የቡና ተክል እንዳላቸው አድርገው ነው፡፡ በመሆኑም ቆምጨወች እና ባሪያወቻቸው ገንዘብ ስለሚወዱ እንደ ኦሮሞ ሃብታም ለመሆን ብለው “ባሪያ ሆኜ ነው እንጂ ኦሮሞ ነበርኩ” እያሉ ኦሮሞን የሚቀርቡት ወደውት ሳይሆን የሚያወራው እውነት እየመሰላቸው ለመጠቀም ነው፡፡ ነገር ግን በኢትዮጵያ በህዝብ ብዛት የተጨናነቀ እና በስደት እየሞተ ያለ ኦሮሞ ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨ እና ባሪያወችም “ኦሮሞ ነን” እሉ ለማይገኝ ጥቅም ኦሮሞን ጨምረው ወደ ባሪያነት ባይቀይሩት መልካም ነው፡፡ በአጠቃላይ ኦሮሞ የሚያምፅ ባሪያ ነኝ እያለ በማያውቀው እና በውሸት ነው ማለት ነው፡፡

4. በንጉስ ሃይለስላሴ ዘመን የተመሰረቱ ከተሞች እና ቦታዎች ስማቸው ከድሮው ተቀይሯል፡፡ ኦሮሞዎች ጥያቄያቸው “የእነዚህ ቦታዎች እና ድርጅቶች በድሮ ስሙ ይጠራ” የሚል ነው፡፡ ከእነዚህም ቦታዎች አሰበ ተፈሪ፤ ደብረ ዘይት፣ ናዝሬት እና አለማያ ዩኒቨርስቲ ናቸው፡፡ እነዚህ ሶስቱም ቦታዎች በሃይለስላሴ ዘመን የተመሰረቱ ናቸው፡፡ በዚህም ምክንያት በየቀኑ ነበር የሚረብሹ፡፡ አዲስ አበባ ይረብሻሉ፤ በሁሉም ኦሮሚያ ውስጥ ባሉ ዩኒቨርስቲዎች ውስጥ ይረብሻሉ፡፡ በዚህም ምክንያት ብዙ ተማሪዎች እንደ ሞቱ እና የአካል ጉዳትም እንደደረሰባቸው ሰምተናል፡፡ በዚህም ምክንያት “አሰበ ተፈሪን” ወደ “ጭሮ” ሲያስቀይሩ “ደብረ-ዘይትን” ወደ “ቢሾፍቱ” ተቀይሯል፡፡ እንዲሁም “ናዝሬትን” ወደ “አዳማ” አስቀይረዋል ማለት ነው፡፡ በኦሮሞ አባ ገዳወች አመለካከት መሰረት እየሱስ ስለተወለደ በኋላ “ናዝሬት” የሚባል ቦታ አያስፈልግም ብለው መሰለኝ፡፡ እንደሚታወቀው እየሱስ ክርስቶስ “የናዝሬቱ እየሱስ” እንደሚባል ይታወቃል፡፡ ሌላው የናዝሬት ስም የተቀየረበት ምክንያት ብየ ያሰብኩት የኦሮሞወች ሃይማኖት ዛፍ መሆኑ ነው፡፡ የኦሮሞ ሃይማኖት “የጓሮ አትክልቶች” ወይም “አትክልት እና ፍራፍሬ” ስለሆነ ከእየሱስ ጋር አብሮ አይሄድም ብለው ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ኦሮሞ የሚተኛው በጅማ የእንጨት አልጋ ሲሆን የሚያመልከውም የጅማን እንጨት ስለሆነ የስም ለውጥ አስፈላጊ አይደለም ብለው ነው የናዝሬትን እና የደብረ-ዘይትን ስም የቀየሩት ማለት ነው፡፡ እኛ አንደኛ አመት እንደገባን ደግሞ “የአለማያ ዩኒቨርስቲ ስም ይቀየር” ብለው አመፁ፡፡ አለማያ ዩኒቨርስቲ እና ጅማ ዩኒቨርስቲ አምፀው እንዳውም ብዙ ባላገር ሳይሞት አይቀርም፡፡ አንዱን ጥርሱን አውልቀውት እኔም አይቸዋለሁ፡፡ እኛም ከዩኒቨርስቲ ተባረን ድሬዳዋ ሚካኤል አድረናል፡፡ በኋላ ነገሩ አልበርድ ሲል የዩኒቨርስቲውን

ስም ወደ “ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ” ቀየሩት፡፡ ከዚያ በኋላ ሁሉም ነገር ሰላም ሆነ፡፡ እዚህ ላይ መረዳት ያለብን ነገር አንድ እንግዳ ስም በአንድ አካባቢ ካለ እንዳውም ውበት ነው የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ለምሳሌ “ደብረ-ዘይት” የሚለው ስም ሲታይ ሃይማኖታዊ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞን ምንም የሚነካው ነገር የለም ማለት ነው፡፡ እንዳውም አንዳንድ ቦታዎች ለወጥ ያለ ስም ሲኖራቸው ለአካባቢውም እንደ ማስታወሻ ይጠቅማል፡፡ ማስታዎሻ ደግሞ መጥፎም ሆነ ጥሩ ሊሆን ይችላል፡፡ አንድ መፅሃፍ ከመፃፍ ይልቅ የቦታ ስም ለታሪክነት ያገለግላል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞዎች እንዳው ከንቱ የሆነ ነገር ነው የሚጠይቁ፡፡ ለምሳሌ ዩኒቨርስቲ መገንባት ለመንግስት ሳይሆን የሚጠቅመው ለአካባቢው ህዝብ ነው፡፡ ስለዚህ አለማያ ዩኒቨርስቲ ቢሆን እንዳውም በታሪክነቱ የኦሮሚያ ህዝብ ለሀይለ-ስላሴ ውለታ መክፈል ሲገባው ስሙን መቀየሩ ውለታ መብላት ነው፡፡ የሀሮማያ ስልጣኔ እና ውበት የሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ነው፡፡ በዚያ በጫት ምድር እንደዚያ ያለ ዩኒቨርስቲ የሚገነባ መገኘቱ እራሱ በእግዚአብሄር መመረጥ ነው፡፡ የሀሮማያ አካባቢ ገበሬዎች እንኳን ሀገር ሊያለሙ ቀርቶ በጫት ምርቃና ጀሯቸውን ብትቆርጣቸው አይሰሙህም፡፡ ነገር ግን የሀይለ ስላሴ መንግስት ይህንን ከግምት ሳያስገባ ሀሮማያ እና ሀረርን ከኢትዮጵያ አንደኛ እና የመጀመሪያ ዩኒቨርስቲ ገንብቶላታል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞዎች በጭንቅላታቸው ቢያስቡ መልካም ነው፡፡ ለምሳሌ ስድስት ኪሎ ያለውን ኬኔዲ ላይበራሪን መመልከት ይቻላል፡፡ ኬኔዲ ላይበራሪ የእኛ ስም አይደለም፡፡ ነገር ግን መታሰቢያነቱ የአሜሪካው ፕሬዚዳንት ጆሴፍ ኬኔዲ መታሰቢያ ነው፡፡ ይህ ደግሞ መልካም ታሪክ ነው፡፡ በቃ መታሰቢያ ማለት ይህ ነው፡፡ ኦሮሞወች ግን በጣም ይቀራቸዋል፡፡ አንዳንዱ የሚጠይቁት ጥያቄ በጭራሽ አግባብ አይደለም፡፡

ጀማሪ ሴት(ድንግል) ምናምን እኔን አይመለከተኝም፡፡ ዝም ብለው ሴቶች መበዳት እያማራቸው እና በአገር እያመነዘሩ ቂጣቸውን ቆጥበው የሚኖሩ በባላቸው ለመታመን እጂ ቨርጅን ሆነው ማግባት ፈልገው አይደለም፡፡ በቃ “ቨርጅን ናት” ለመባል እንጂ ልብ የለበትም፡፡ ባዶ ቆዳ ካለልብ ቢደማ ምን ጥቅም አለው፡፡ ስለዚህ ቨርጅን አምርሬ ነው የምጠላው፡፡ እዚህም አሁን ማክዳ(ማጋኢጋ) “ቨርጂን ነኝ” ብላ ነው የምታለፋን ያለች፡፡ ምክንቱም ድንግል ሴቶች በራሳቸው ብዙም አይተማመኑም፡፡ ውጣ-ውረድ ሲያበዙ ጊዜ ያቃጥላሉ፡፡ እኔ በበኩሌ ሌላ ሰው ሲያዎጣት ካላየኋት በስተቀር፤ “ድንግልሽ የት ጠፋ?” ብየ እንዳስቀመጥኩት እቃ አልጠይቅም የሚል ሀሳብ አለኝ፡፡ ማክዳ አሁን “ቨርጅን ነኝ” ትላለች፤ እኔ ግን እንኳን ቨርጅኗን እርሷንም አልፈልግም፡፡ ኦሮሞወች እና ቆምጨዎች ፍንጭ ከሰጠሃቸው ዝም ብለው ያዎራሉ፡፡ ቆምጨወችም ጠንቋይ ፍንጭ ሲሰጣቸው በቃ ከአለም እስከ አለም ሲቀደዱ ይውላሉ፡፡ ኦሮሞዎችም ልጅቷ ትግሬዎችን እምቢ ብላቸው(አልበዳም ብላቸው) ነው ለእኔ ያሳዩኝ፡፡ ኦሮሞዎች ግን ህዝቡ አውቆ “አፍቅራው ነው” አላቸው፡፡ ኦሮሞወችም ለማውራት ፍንጭ ብቻ ስለሚፈልጉ “አፍቅራው ነው” አሉ፡፡ ማክዳም ኦሮሞ ስለሆነች “አፍቅሬዋለሁ” አለች፡፡ ነገር ግን ትግሬዎች ለእኔ ሳያሳዩኝ ያለው አልበዳም እና ለእኔ ካሳዩኝ በኋላ ያለው አልበዳም ልዩነቱ በዝርዝር አልቀረበም፡፡ ስለዚህ ሴቶች እንዳው ሁላችሁም ሽርሙጣ ሁኑ ሳይሆን ውሳኔ ይኑራችሁ፡፡ ብስጭትም ቢኖራችሁ ጥሩ ነው፡፡ በቃ ጭቅጭቅ ከበዛ ለገለልተኛ ቂጥን መስጠት ነው፡፡ ገለልተኛ ማለት ደግሞ ከሁለቱ ከሚጣሉባት ጎሳዎች እና ቡድኖች ውጭ ለሆነ ሰው መስጠት እና መገላገል ማለት ነው፡፡

ስለዚህ ጊዜ ማጥፋት፤ እራስን ፊልም ላይ እንዳሉት የንጉስ ቤተሰብ “ንፁህ ደም” እነደሆነ በመቁጠር ለ5 ደቂቃ ክብር ነው እንደዚህ አለም እየተጨነቀ ያለው፡፡ ስለዚህ ጭንቅላታችንን እንጠቀምበት፡፡ ድንግል ማውጣት(መብዳት) ማለት የ 5 ደቂቃ ክብር ነው፡፡ በቃ ቨርጅን መሆን ካለብንም በአግባቡ ነው እንጂ እንደዚህ አለም እስከሚሰማው ድረስ ችግር መፍጠር እኔ ዋጋ አለው ብየ አላስብም፡፡ የሌላውን አላውቅም እኔ በበኩሌ ቨርጅን የሚለው ለፍቅር መስፈርቴ አይደለም፡፡ እንዳውም ቨርጅን ሀይስኩል እንጂ ከዚያማ በኋላ “ቆሞ-ቀር” ነው የሚያስብል፡፡ እንዳውም ያሰድባል ባይ ነኝ፡፡ እኔ እኮ ከሸርሙጦች የምዳራው “ቆሞ-ቀር” የሚለው ስድብ እንዳይመጣብኝ ነው፡፡ ይህ ስድብ አሉታዊም ሆነ

አዎንታዊ ፋይዳ አለው፡፡ አሉታዊ ፋይዳው በገፀር አካባቢ “ቆሞ-ቀር” ላለመባል እየተባለ በየ 4-አመቱ እያገቡ ህዝብ የሚያባዙ እና የፒስቱላ በሽተኞች ብዙ ናቸው፡፡ ቆሞ-ቀር የሚለውን ስድብ ለመከላከል ብለው በገፀር አካባቢ ከላይ እንደገለፅኩት “ውሰድ-ለውሰድ(criss-cross)” እያሉ ልጆቻቸውን በየ4 ዓመቱ የሚድሩ ገፀሬዎች አሉ፡፡ ነገር ግን በከተማ ስናየው ግን ይህ “ሴጋ” የሚባል ነገር “ሌላ አያዎጣትም” እየተባለ ይኸው ከእኛ አልፎ ለአለም መነጋገሪያ ሆኗል፡፡ ማኪዳን “መድረሻ የላትም” ለማለት ህዝቡ ስለከበደው ነው እንደዚህ “የእርሱ ናት ፤ ታዋጣዋለች” ሲሉ የሚውሉ፡፡ ስለዚህ እናስብበት ባይ ነኝ፡፡ በቃ ስርዓት ይኑረን፡፡

ስለ ድንግልናም ያለን አመለካከት ከ 21ኛው ክፍለ-ዘመን የሚጠበቅ አይደለም፡፡ “ማኪዳ(ማጋኢጋ) የመረጠችውን ሰው አይደለም “ታዋጣዋለች” እየተባለ ያለው” ብለው እንኳን የማኪዳ ቤተሰቦቿ አልጠየቁም፡፡ ኦሮሞዎች በተለምዶ “ጋላ” የሚል ስም ስላላቸው እንኳን ሌላ ብሄር ሊዎዳቸው ቀርቶ እራሳውንም አይዎዱም፡፡ ስለዚህ ስለ እራሳችን ክብር ነው ማሰብ ያለብን እጂ ስለ ሴት ብልት ደም ማሰብ የለብንም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ እኔ የማኪዳን ጉዳይ ሳስበው “የኦሮሞ እና የኤርትራ ደም ንፁህ ደም ሆነ እንዴ?” ብየ ሁልጊዜ ነው የሚያሳስበኝ፡፡ በ 8ኛው ሺ ኤርትራ እና ኦሮሞ “ንጉስ ነኝ” እንዳይሉ እሰጋለሁ፡፡ ስለዚህ ሁላችንም *“ቂጣችን ሉያዝዘን”*፡፡ ቂጣችንን ማዘዝ ካልቻልን ከጦጣ አንሻልም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡

ይህ በድንግልና እያንገራገሩ ጊዜ መግደል እና “ቆሞ-ቀር” የመሆን ነገር ወደ ፊት ሴቶችን ለዝቢያን(lesbian) እና ወንዶችን ቡሽቲ(gay) ሊያደርግ ይችላል፡፡ ምክንያቱም አንድ ጤነኛ ወጣት ሴትም ሆነ ወንድ በ 18 ዓመት ሲሞላው ግብረ-ስጋ(sex) መፈፀም አለበት፡፡ ከዚያ በኋላ ግን ወደ ጅልነት ስለሚሸጋገር ወደ ቡሽቲነት(gay) ሊያመራ ይችላል፡፡ አሁን ማኪዳ ጋላን ለዝቢያን ሴቶች ቢያገኟት ያዎጧት ነበር፡፡ ማኪዳ ጋላን ብትፍቃት ለዝቢያን(lesbian) ታገኛለህ፡፡ ስለዚህ ወላጅ ቤተሰቦች ልጆቻቸውን በብድ ህይወታቸው(sex life) ካልተቆጣጠሯቸው እንደዚህ ግራ የሚያጋባ ባህሪ ማዳበራቸው አይቀርም፡፡ አንድ ሴት ልጅ በ18 ዓመቷ ወንድ ካልበዳት ትንሽ ቆይታ እራሷን ልትበዳ(ሴጋ ልትምታ) አለበለዚያ ደግሞ የሴት ጓደኛዋን ልታማግጥ ትችላለች፡፡ አንድ ወንድም በ 18 ዓመቱ ሴት ካላገኘ ወይ ሴጋ ይመታል አለበለዚያ ደግሞ ጅል ሊባል የሚችል ባህሪ ሊያዳብር ይችላል፡፡ ለምሳሌ ከወንዶች ብቻ ጋር ያደገ እና ስለ ሴት መብዳት ያልሰማ ልጅ ሲያድግ ወንድ መብዳቱ ወይም እራሱ መበዳቱ አይቀርም፡፡ ስለዚህ የልጅ አስተዳደግ ሲባል አመጋገብ እና አለባበስ ብቻ አይደለም፡፡ እነዚህ እንደ አሜሪካ ያሉ ለምሳሌ በቡሽቲ ብዛት የተጨናነቁ ሀገሮች ልጆቻቸውን ሲያሳድጉ ስለ ተቃራኒ *ፆታ* ብድ(opposite sex) ቢያስተምሩ ኖሮ የቡሽቲ የመብቱ ጥያቄም አይነሳም ነበር፡፡ ስለዚህ ልጆችን እንደ ተክል ቅርፅ አስይዞ የሚያሳድጋቸው ቤተሰብ ነው፡፡ ለምሳሌ አንድን ባህርዛፍ ለምሳሌ ሲበቅል ጀምረህ ካጣመምከው ተጣሞ ያድጋል፤ እንዲሁም ቀጥ አድርገህ ካሳደግከው ደግሞ ቀጥ ብሎ ያድጋል፡፡ የልጆችም ባህሪ እንደዚያ ነው፡፡ ተቃራኒ *ፆታ* እያየ እና በተቃራኒ *ፆታ* እየሻፈደ ያደገ ልጅ መጨረሻም የሚያፈቅረው ተቃራኒ *ፆታን* ነው፡፡ እንደ አሜሪካ ባሉ ሀገሮች የልጅ አስተዳደግ የሚሉት በጣም ምርጥ ትምህርት ቤት ማስተማርን፤ መዝናኛን እና የመሳሰሉትን ነው፡፡ ነገር ግን የልጅ አስተዳደግ ማለት በቃ ኢቲክስ(ethics) ነው፡፡ ስለዚህ ማንኛውም ሰው ልጆችን ወደ ፈለገው አቅጣጫ ማሳደግ ይችላል፡፡

“ቂጣችን ሉያዝዘን” ስል ምን ለማለት ፈልጌ ነው በአዲስ አበባ የምናየው ይሄው ስለሆነ ነው፡፡ ማኪዳን(ማጋኢጋ) “ሌላ አያዎጣትም” እየተባለ ይሄው ከተጀመረች 6 አመቷ ሆኗል፡፡ ለነገሩ የሚያዎጣት ጠፍቶ ሳይሆን ጠንቋይ “የታዬ ናት” ስላለ ነው፡፡ ህዝቡም ቤተሰቦች ቂል እንደሆኑ አውቆ እያታለላቸው ነው፡፡ ስለለዚህ ቂጣችን ሉያዝዘን፡፡ ህዝቡም ቢሆን በቂጡ እያሰበ ነው እንጂ 6 ዓመት ሙሉ ሀገሩን የኋሊት ትቶ ሴት ሲከተል አይውልም ነበር፡፡ ስለዚህ ያለፈው አልፏል ለወደፊቱ እናስብበት፡፡ ብቸኛም ሲገኝ እንደቅርጫ ስጋ መቀራመቱ አግባብ አይደለም፡፡ ምንም እንኳ ኦሮሞ ቢፈራም

እንዲህ አይነት ነገር መልካም ነው ብየ አላስብም፡፡ ህዝቡ ማለትም ፂላወችም ሆኑ ጋላወች የሚፈልጉት ማከዳ ጋላ በተቃራኒ ቡድን እንዳትበዳ ማብረድ እንጂ ማከዳ ጋላን መብዳት አይደለም፡፡ ይህም ማለት እንዴት ነው፤ ጋላወችም ማከዳ ጋላን ፂላወች እንዳይበደት በተራቸው ማከዳን በደንብ በማሸት ማብረድ ሲሆን እንዲሁም ፂላወችም በተራቸው የሚሰሩት ማከዳ ጋላን ጋላወች እንዳይበደት ማከዳ ጋላን በደንብ በማሸት አብርደው ጋላን እንድትጠላ ማድረግ ነው፡፡ ስለዚህ ማከዳ ጋላ እንደዚህ ብዙ ቀን የወሰደባት ፂላወች ጋላወችን በምቀን ሲከለክሉ እንዲሁም ጋላወችም ፂላወችን በምቀን እየከለከሉ ነው ማለት ነው፡፡

ከመጀመሪያ አመት የዩኒቨርስቲ ህይዎት ሳንዎጣ መረሳት የሌለበት ጉዳይ አለ፡፡ እርሱም የድሬ-ዳዋ የጎርፍ አደጋ ነው፡፡ እኛ ሀገር በብዛት የሚደርሰው የተፈጥሮ አደጋ ነው፡፡ የድሬዳዋውም የጎርፍ አደጋ ስለሆነ የተፈጥሮ አደጋ ነው፡፡ በዚህም አደጋ ቁጥሩን ባላውቀውም በርከት ያለ ህዝብ እንደሞተ ሰምቻለሁ፡፡ እንዳውም ጠፍተውም የቀሩ እንዳሉ ነው የሰማሁ፡፡ እንዳው ሰፈራ ሲባል እኛ ሀገር በአጠቃላይ ችግር ያለ ይመስለኛል፡፡ ለምሳሌ ድሬ-ዳዋ ዎንዙ አካባቢ ብዙ ህዝብ ነው የሚኖረው፡፡ ነገር ግን ወደ ላይ ወደ ሳብያን አካባቢ ምንም ሰው የለበትም፡፡ “ስለዚህ ከዎንዙ አካባቢ ዎደ ላይ ቢሰፍሩ ጎርፍ አይነካቸውም ነበር” የሚል ሀሳብ አለኝ፡፡ ተማሪዎችም በጎርፍ የተጠቁትን “እንረዳለን” ብለው እየተንቀሳቀሱ እንደነበር አይቻለሁ፡፡ በዚህም መረዳዳቱ ጥሩ ባህል ነው፡፡ አንዳንዴ ግን “እንረዳለን” ብለን አሽቃባጭም እንዳንሆን መጠንቀቅ ግድ ይላል፡፡ ምክንያቱ ደግሞ እርዳታ ሰጥተው “እርዳታ እንሰጣለን” ብለው የሚዘፍኑ ጋላወች እና ቆምጨወች ስላሉ ነው፡፡ በድርቁም እንደዚሁ ነው፡፡ በቃ ድርቅ የሚያጠቃቸውን አካባቢዎች ለሌላ ስራ ብንጠቀምባቸው እና ድርቅ የማያጠቃውን ለልማት ብናውለው መልካም ነው የሚል ሀሳብ አለኝ፡፡ በገፀር የመኖሪያ ቤት የተሰራባቸው ቦታዎችን ማየት ይቻላል፡፡ በጣም ለም ቦታዎች ናቸው፡፡ ነገር ግን በጣም የተራቆቱ መሬቶችን ለቤት መስሪያ ማዋል ይቻላል የሚል ነው፡፡ የተራቆተውን ለቤት መስሪያ ለልማት የሚያገለግለውን ለልማት፡፡ እንደዚህ ብናደርግ የተፈጥሮ አደጋዎችን መከላከል ይቻላል የሚል ሀሳብ አለኝ፡፡

ድሬዳዋ የመጀመሪያ አመት እየተማርን አብዛኛውን ጊዜ የምናጠናው ቶኒ እርሻ ነበር፡፡ ቶኒ እርሻ ፓርክ ነው፡፡ በውስጡም መዝናኛ አለው፡፡ ይህ እርሻ የብርቱካን ልማት አለበት፡፡ ይህ እርሻ እንደሰማሁት ከሆነ “ቶኒ” በሚባል የጣልያን ዜጋ የለማ ነው ይባላል፡፡ “ጣልያኖች ከየት መጥተው ነው ያለሙት?” ልትሉ ትችላላችሁ፡፡ የሰማሁት እውነት ከሆነ በቅኝ-ግዛት ዘመን ኢጣልያ ኢትዮጵያን ለሁለተኛ ጊዜ በወረረችበት ጊዜ ድሬዳዋን ጣልያኖች ይዘውት ነበር የሚባል ነገር አለ፡፡ በዚህም ምክንያት የኢትዮጵያ ቴሌኮም እና ዋናው የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ያለበት አካባቢ ወይም በተለምዶ “ከዚራ” የሚባለው የድሬዳዋ አካባቢ የጣልያኖች መኖሪያ ነበር ይባላል፡፡ እኔም ከዚራን “ሁድ(Hood)” ብየ ጠርቸዋለሁ፡፡ “ሁድ(Hood)” ማለት አሜሪካ ካሊፎርኒያ(California) ውስጥ ኔግሮዎች ያደጉበት ቦታ ነው፡፡ የጣልያኖች ሰፈር በመሆኑም የእኛን ጥቁር ህዝብ ከልከለው ነበር የሚኖሩ ይባላል፡፡ ይህም ሲባል ከፈረንጆች ጋር እና ፈረንጆች በሚዝናኑበት አካባቢ ምንም አይነት ሀበሻ ዞር እንኳ አይልም ነበር ይባላል፡፡ ይህ ደግሞ “ሀበሻ እና ጣልያን እኩል አይደሉም” በሚል ንቀውን መሆኑ ነው፡፡ እኔም ሰምቼ በጣም ነው ያስገረመኝ፡፡ ከዚራን በ1998 ዓ.ም የባቡር ሃውልት አቁመውበት አይቸዋለሁ፡፡ ለነገሩ አሁን ሊያነሱት ይችላሉ፡፡ ኢጣልያ እኛን ለሁለተኛ ጊዜ ስትወረን የነበረውን ነገር በጥልቀት ሳይዋሸ የሚነግረን የታሪክ ፀሃፊ ቢኖር በጣም ደስ ይለኝ ነበር፡፡ ምክንያቱም ጣልያን ኢትዮጵያን ስትዎር ስለነበረው ነገር እኛ “ሀገራችንን ተከላከለናል” ብለን ነበር የተማርነው፡፡ ነገር ግን ሆሮማያ ዩኒቨርስቲ ስማር እነ ተስፋማርያም ሲያዎሩ የሰማሁት ነገር በጣም የሚያዎዛግብ ነው፡፡ በዚህም ትንሽ እንደ መጠራጠርም ብያለሁ፡፡ ስለ ድሬዳዋ “ከዚራ” እራሱ የሰማሁት እነርሱ ሲያዎሩ ነው፡፡ ለምሳሌ አዲስ አበባ በተለምዶ “ፒያሳ” የሚባለውን ሰፈር እንይ፡፡

ሌላ ስለ ጣልያን ይዞታ የሰማሁት አዲስ-አበባ በተለምዶ “ፒያሳ” ተብሎ የሚጠራው ሰፈር ነው፡፡ ኢጣልያ ኢትዮጵያን ለሁለተኛ ጊዜ ስትዎር ንጉሱ ሸሽቶ እንደሄደ በታሪክም ተምረናል፡፡ ነገር ግን ጣልያኖች “አዲስ አበባ” ይኖሩ እንደነበር አልተማርንም፡፡ እነ ተስፋማሪያም በሃሮማያ ዩኒቨርስቲ፣ እንዲሁም ማቲዎስ እና አሳየኸኝ በደብረ ብርሃን ዩኒቨርስቲ ሲያዎሩ “ፒያሳ” በሙሉ የኢጣልያን ብቻ መኖሪያ ነበር አሉ፡፡ ይህም ምንድን ነው “ሃበሻ” የሚባል እግሩ ፒያሳ አይደርስም ነበር የሚባል ነገር ሰምቻለሁ፡፡ እኔም “ሁድ ቁጥር 2(Hood2)” ብየ ጠርቸዋለሁ፡፡ ስለዚህ ከምንጠራጠር ኢትዮጵያ ውስጥ ታሪክ ፀሃፊዎች በተለይ “ድክመት” ብለው የሚያስቡትን ለማስተማሪያነት ቢፅፉት መልካም ነው፡፡

“ህመምን ቢደብቁት እሬሳ ብቅ ይላል” አሉ ሰዎች ሲተርቱ፡፡ አሁን እኛ ጣልያኖች ዴሬዳዋ እና አዲስ አበባ ውስጥ ቦታ ከልለው ይኖሩ እንደ ነበር ብንደብቅ እንደ “ስካርፌስ(scarface(1983))” አይነት ፊልሞች ስም ጠርቶ “ቶኒ” ብሎ ይመጣብናል፡፡ “ስካርፌስ(scarface(1983))” የሚለው ፊልም ለዚህ አላማ ታስቦ ባይሰራም አሁን ግን ፈረንጆች አጋጣሚውን ተጠቅመው እኛን ለመሳደብ ሙከራ ያደረጉ ይመስለኛል፡፡ ስለዚህ እራሳችንን እናንፃ፡፡ በመደበቅ ምንም የሚሆን ነገር የለም፡፡ በዚህ ጉዳይ በምቅራፍ 6 በሰፊው እንነጋገርበታለን፡፡ “ስካርፌስ(scarface(1983))” የሚለው ፊልም ላይ የተጠቀሙት “ቶኒ” ሚለው ስም በአጋጣሚ የተፈጠረ ስም ነው፡፡ ምክንያቱም “ስካርፌስ(scarface(1932))” ሚለው ፊልም ላይም “ቶኒ” የሚለውን ስም ተጠቅመውበታል፡፡ ለነገሩ ልክ አሁን እኛ ሀገር “ቃና” እንደሚባለው የቴሌቪዥን ጣቢያ ላይ እንደሚተረጉሙት ፊልም አውቀው ቀይረውት ሊሆን ይችላል፡፡ ነገር ግን “ስካርፌስ(scarface(1983))” የሚለው ፊልም ላይ ጥንቆላውን ማለትም “ያዎጣታል፤ ይሄዳል” የሚለውን ጥንቆላ “ይጠቀሙታል” ብሎ ጠንቋይ ተናገረ አሉ፡፡ ነገር ግን ልክ እንደ “ቃና” ሁሉ አውቀው እኛን ፈረንጆች ጭንቅላታችንን ለማጠብ(brainwashing) አስገብተውት ሊሆን ይችላል፡፡ <u>አስተውሉ፡-</u> “ስካርፌስ(scarface(1983))” የሚለው ፊልም ሁለቴ በተመሳሳይ ስም የተሰራ ፊልም ስለሆነ ስታነቡ አመተ-ምህረቱን መመልከት አለባችሁ፡፡

ለጋሎች ከዚህ ከድሬዳዋ ቶኒ እርሻ እና ከአዲስ አበባ ፒያሳ ስም እና ታሪክ ቢወስዱ በተለምዶ “ጋላ” እየተባሉ የሚሰደቡትን ስድብ ሊያስቀሩ ይችላሉ፡፡ ይህንን እንድል ያስገደደኝ ኦሮሞወች “ጋላ” የሚለውን ቅፅል ስማቸውን ስለማይወዱት ነው፡፡ ሁሉም ጎሳ ቅፅል ስም አለው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ በቅፅል ስም ሲጠራ በጣም ነው የሚፈረግጡ፡፡ “ቅፅል-ስም” የሚባለው ነገር እኔ ስገምት ሳይንሳዊ ስም ሳይሆን አይቀርም፡፡ ስለዘህ “ጋላ” የሚለው የኦሮሞ ሳይንሳዊ ስም ሳይሆን አይቀርም፡፡ ለምሳሌ “ኔግሮ(negro)” የሚለው “የጥቁር ህዝብ” በሙሉ ሳይንሳዊ ስም ሲሆን የአሜሪካ ጥቁሮች ለዘፈን እና ለመጠሪያ በጣም ይጠቀሙበታል፡፡ “ጋላ”፤ “ቆምጬ”፤ “ዶርዜ”፤ “ፂላ”፤ ወዘተ በሙሉ ቅፅል ስሞች ሲሆኑ እንደ እኔ ግምት ከሆነ “ሳይንሳዊ ስሞች” ናቸው ብየ እገምታለሁ፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ወይ ለሌሎች ቅፅል ስም(ሳይንሳዊ ስም) መፍጠር እና መሳደብ እንጂ ሲሰድቡት መፈርገጥ የለበትም፡፡ ያለበለዚያ ግን ኦሮሞወች “አትስደቡን” ብለው በተከላከሉ ቁጥር ስድቡ ይዘቱ እና ትርጉሙ እየገዘፈ ነው የሚሄድ፡፡ ይህ ደግሞ የስነ ልቦና ትርጉም እና ማስረጃም አለው፡፡ አንድን ነገር ሲከለከል ይዎደዳል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞዎች “የ 5ቱ ዘመንን” ታሪክ አንጠባጥበው ቢያጠኑ ስድብ እና ተጓዳኝ ታሪኮችን መፍጠር ይችላሉ፡፡ አለበለዚያ ግን ቤንዚንን እሳት አስነክቶ “አትንደድ” እንደ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞዎች እነ “በውቀቱ ስዩም”ን መስማት የለባቸውም፡፡ “እሾኅን- በእሾህ ነው” እንደ ተባለ “ስድብን በስድብ” እንጂ በጥሩ ሰውነት እና በመልካም ስራ ማስቀረት አይቻልም፡፡ “አርበኛ ነን” ብሎ አሁን የመጣው ሁሉ ፒያሳ ሲከለከል የት ሄዶ ነው አሁን “እምቡር” ሲል የሚውል? የሚለውን ስናይ መልስ የለንም፡፡ አዲስ አበባን ያስለቀቀው የእንግሊዝ ጦር እንጂ የእኛ ጦር አይደለም፡፡ አንበሳ ሲመጣ ጅብ የያዘውን ጉምብ ጥሎ ይሮጣል እና እንግሊዝ ሲመጣ ነው ጣልያን እኛን ጥሎን የሄደ የሚባል ነገር አለ፡፡ ስለዚህ ጋላ ቢነቃ እና ይህንን ታሪክ አጥንቶ መፅሃፍ ቢፅፉ እና ለልጆቻቸውም ከታች ክፍል ጀምሮ ቢያስተምሩ ስድብን መቀነስ ይቻላል የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ እኔ ይህንን ሴራ ያሴርኩበት ምክንያ እኔ ከጋላ ጋር ሁሌ መፋለጥ አልፈልግም፡፡ ኦሮሞወች ደግሞ መከላከል

የሚለውን የጥቃት መመከቻ ዘዴ መውሰድ አለባቸው፡፡ ይህንን ሁሉ ህዝብ “ዝም በል” ብለህ አፉን አትዘጋውም፡፡ ስለዚህ ሁሉ ከሚሰድብህ ሲሰድብህ መመለስ ይሻላል፡፡ ስለዚህ ሌላ ስድብ ከዚህ ታሪክ እነርሱ ቢፈጥሩ አቻ ስለሚሆን ስድብ ይቀራል ማለት ነው፡፡ እኔ በበኩሌ ይህ የኦሮሞወች ቅፅል ስም ስድብ መሆኑን ያዎቅኩት ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ የመጀመሪያ ዲግሪ ልማር እንደገባሁ ነው፡፡ ነገር ግን የአይን እማኞችን የጉዞ ማስታወሻ ዋቢ በማድረግ ኦሮሞ በመስፋፋት ዘመን ማለትም ከ400 ዓመት በፊት ከኬንያ እና ከሶማሊያ ወደ ኢትዮጵያ በሃይል እንደገባ እና ስሙም “ጋላ” ይባል እንደነበር ተገልጧል፡፡ ይህም ማለት ኦሮሞ ሁለት አይነት ህዝብ ሲሆን የተዋሃደው በሀይል ሳይሆን አይቀርም፡፡ የሀረርጌ እና የባሌ አካባቢ ኦሮሞ ከሶማሌ የፈለሰ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ሀረርጌወችን ስንመለከት፤ መልካቸው ሶማሌ ነው የሚመስሉ፡፡ እንዲሁም ወለጋ ከኬንያ የፈለሰ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ወለጋን ስትመለከተው ኬንያ ነው የሚመስል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ የተለያየ ህዝብ ሲሆን አንድ ያደረጋቸው ግን ቋንቋ ነው፡፡ አንድን ህዝብ አንድ የሚያደርገው ቋንቋ ነው፡፡ እኔ እንደገመትኩት ከሆነ ከኦሮሞ መስፋፋት በኋላ ኦሮሞን አንድ አድርጎ የገዛው እና ቋንቋውን አንድ እንዲሆን ያደረገው መሪ ሳይኖር አይቀርም፡፡ ካልሆነ ግን ሁለት የተለያየ ህዝብ አንድ ቋንቋ ሊናገር አይችልም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞም የተለያየ ዘር ሲሆን አንድ ያደረገው ቋንቋ ነው፡፡ የኦሮሞ ሀረርጌ አካባቢ የአረብ ዲቃሎች ሳይሆኑ አይቀሩም፤ ነገር ግን ወለጋ ኬንያ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ኦሮሞ ፓጋን ስለሆነ፤ ከመስፋፋት ዘመን ጀምሮ ያለውን ታሪክ እና በዓጠቃላይ ኦሮሞ ምንም የተፃፈ ታሪክ እንደሌለው ነው የሚነገር፡፡ ኦሮሞወች በመስፋፋት ዘመን፤ ታሪክን የመፃፍ ልምድ እንደሌላቸው ነው መረጃው የሚጠቁም፡፡ ለምን ቢባል ፓጋን ስለሆኑ እና የሃይማኖት ትምህርት ስለሌላቸው ነው፡፡ ምክንያቱም በወቅቱ ማለትም ከ400 ዓመት በፊት ማለት ነው የነበረው እውቀት የሃይማኖት ትምህርት ብቻ ስለሆነ ነው፡፡ ስለሆነም፤ “ጋላ” የሚለውን ስም እንደ ስድብ ነው የሚቆጥሩት እንጂ የድሮ ስማቸው እንደሆነ ይነገራል፡፡

እኛ የምንፈልገው አንዱ ከላይ ሆኖ የማይነርርበት ነፃ ሀገር ነው፡፡ አንድ ሀገር ውስጥ ጎሳዎች ደረጃ ካላቸው ነፃ ሀገር ነው ለማለት አይቻልም፡፡ በነፃ ሀገር ውስጥ ሁሉም ዜጎች እኩል ናቸው፡፡ ለምሳሌ እኔ ቃሊቲ እስር ቤት በገባሁበት ወቅት የሰማኋቸው ቅፅል ስሞች፤ ዶርዜ፤ ቆምጨ፤ ፂላ እና የመሳሰሉትን ነው፡፡ እነዚህ ቅፅል ስሞች ህዝብ የሚያስቀይሙ ከሆነ መቅረት አለባቸው፡፡ ኦሮሞ ለምሳሌ በቅፅል ስሙ አይስማማም፡፡ ካልተስማማ ደግሞ በነፃ ሀገር ውስጥ ከኖርን ቅፅል ስም መቅረት አለበት፡፡ እኔ ይህንን ሁሉ ቅፅል ስም የሚፈጥረው ማን ቅፅል ስም የሌለው ነው? ብለን ስንጠይቅ በቃ ጫት እና የጫት ጉልቶች የሚፈጥሩት ወሬ እና ትረባ ይመስለኛል፡፡ ነፃ ሀገር ከሆነ የምኖርበት ከላያችን ላይ “ትልቅ ነኝ” እያለ የሚነርር እና የሚሰድበን መኖር የለበትም፡፡ ስለዚህ ቅፅል ስም አታውጡ፡፡ የማይቀየም ከሆነ ችግር የለውም፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ በቅፅል ስሙ ምክንያት በቡድን ሁሉ ሲታገል ነበር፡፡ በዚህ ቅፅል ስም ምክንያት ኦሮሞወችን የሚንቁ ሰዎችም እንዳሉ አውቃለሁ፡፡

እኔ ከሁሉም ጎሳዎች ጋር “እኩል” መሆን እና ስድብን ማስዎገድ እንጂ “መብለጥ” አልፈልግም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ሲሰድቡት መሳደብ እንጂ ሲሰድቡት የሚማታ ከሆነ “አፈረ” ስለሚባል እና ገላጋይም ስለሚገባው ምንም የሚመጣ ለውጥ የለም፡፡ ባላገሩ ሲሰድብህ መልሰህ ካልሰደብከው የሰማውን ስድብ ቢሞት አይለቀውም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ቢባንን ይሻላል፡፡ እውነተኛውን ነገር መመርመር ይችላሉ፡፡ “እሾኅን በህሾኅ ነው” እንደተባለ “ስድብን በሌላ እና በአቻ ስድብ” እንጂ በልቅሶ ወይም በመግጠም(በፀብ) ማስቀረት አይቻልም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ሌላ ስድብ መፍጠር አለበት፡፡ ነገር ግን እንደ ታሪክ ፀሃፊወች ገለፃ ከሆነ “ጋላ” የሚለው ስም የኦሮሞ የድሮ ስሙ እንደነበር ነው፡፡ ይህም ማለት ከ400 አመት በፊት ኦሮሞ ስሙ “ጋላ” ይባል እንደነበር የአይን እማኞች ገልፀዋል፡፡

አንዳንድ የኢትዮጵያ ከተሞች “ፒያሳ” የሚል ስም የተሰጣቸው ሰፈሮች አሏቸው። ምክንያቱ ምን ይመስላችኋል? ምክንያቱ “ሙድ” ለማላመድ ነው። ይህም ሲባል “የአራዳ ልጅ” የሚለውን ስም ከአዲስ አበባ ወደ ክልል ከተሞች ለመውሰድ ነው። ነገር ግን የአራዳ ልጅ የሚባሉት በፈረንጅኛ አጠራር “ቄንጠኛ ህዝብ(classic people)” ማለት ነው። ነገር ግን ገበሬ በገፀር ከተሞች የፒያሳን ስም ቆጵሮ ስሙን እራሱ አረከሰው። አንድ ነገር ስትኮርጅ “ቆጳረ” ይባላል። አንድ ስም በጭራሽ ሊኮረጅ አይችልም። የአንድ አካባቢ ስም ሲወጣለት ታሪክን እና አካባቢውን መወከል አለበት። ስለዚህ “ፒያሳ” እና “አራዳ” የሚለው የአዲስ አበባ እንጂ የክልል ስም አይደለም። ትንሽ ቆይቶ ደግሞ “ከአዲስ አበባ ፒያሳ ጋር ታሪካዊ ቅርርብ ስላላቸው ነው” የሚል ቀደዳ ከክልል ልንሰማ አንችላለን። ውበት ማለት ልዩነት ነው። ስለዚህ የቦታ ስም ከአዲስ አበባ ወደ ክልል ከተሞች አትውሰዱ። “የአራዳ ልጅ” ማለት የአዲስ አበባ *“ፖፒያሳ ልጅ”* ማለት እንጂ የክልል ከተሞች ልጅ ማለት አይደለም። *“የአራዳ ልጅ”* ማለት *“ቄንጠኛ”*፤ *“ሸቅርቅር”* ወዘተ ማለት ነው። የእኛ ሀገር ህዝብ መጥፎ ነገር እንዲደበቅ ነው የሚፈልጉ። ስለዚህ ይህንን በመፃፌ እርግጠኛ ነኝ ተንኮል እንደሚያስቡኝ አልጠራጠርም። እውነት ግን ስድብ አይደለም የሚል አመለካከት አለኝ።

2.3. <u>ሁለተኛ አመት</u>

ሁለተኛ አመት ስንሆን ነገሩ ተባብሶ ሜሮንም ባል ሳታገባ እና ውሽማ ሳትይዝ ከርማ መጣች(ለሁለተኛ አመት ትምህርት መሆኑ ነው)። ስለሜሮን እና ስለ እኔ የነበረው ወሬም ተጋግሞ ቀጠለ። እኔም ከዚያ በፊት ሴት ጠይቄ ስለማላውቅ የፍርሃት ስሜት አደረብኝ። እንዲያ እየተባለ ነኖ ሴምስቴር ተጠናቀቀ። በየቅዳሜው የማንቸስተር ዩናይትድ(ማንቼ) ጨዋታ አያልፈኝም። “አዲስ አማኝ ከሰባኪው ይበልጣል” እንደተባለ እኔም ጀማሪ ደጋፊ ስለሆንኩ የማንቼ ነገር መቸም ነፍሴ ሆነ። እንዳው በአጋጣሚ የማንቸስተር ጨዋታ ቢያልፈኝ እንኳን ያዩትን ተማሪዎች ጠይቄ “ማን ጎል እንዳገባ?” እና “በምኑ እንዳገባው(በጭንቅላቱ ወይም በእግሩ)?” እናም ጨዋታው “ስንት ለስንት?” እንደተጠናቀቀ እጠይቅ ነበር። ሜሮንም ለካ የማንቸስተር ደጋፊ ኖራለች። ይሽ በጣም ስድብ ከቀሰቀሱብኝ ጉዳዮች አንዱ ነው። ሜሮን ውሽቷን እና ጠንቋይ ተናገሪ ብሏት “ኳስ ተጨዋች ነው ብየ ነው ያፈቀርኩት” በማለት እኔን በጣም አሳቀችብኝ። እነርሱ ሳይችሉ ከጎጃም አካባቢ የመጡ ልጆች፤ እኔን “ኳስ አይችልም” በማለት ያጥላሉኛል። እኔም “ኮካኮላዎች እነርሱስ የት ይችላሉ?” በማለት ምንም አልመሰለኝም። “ኮካኮላዎች” የሚለውን ስድብ ያመጣሁት ከምንድን ነው ቢባል የባህርዳር ከተማ እግርኳስ ቡድን ከታችኛው ዲቪዞን(ኮካኮላ) ወደ ፕሪሜር ሊግ ወጥቶ አያውቅም። ስለዚህ “ኮካኮላዎች” ናቸው ማለት ነው። ቆምጨወች በአካባቢያቸው ኳስ ሳይችሉ የአለምን ኳስ በወሬ ይችሉታል። ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ “በአካባቢ መስራት፤ ለአለም-አቀፍ ማሰብ(Think globally, act locally)” የሚለው ህግ ስላልገባቸው ነው። የሜሮንን የኳስ ፍላጎት ለማሟላት ብሬ ሻርፕ ሁሌ በሴቶች ዶርም በኩል ኳስ ሲጫዎት ነበር የሚውል እና የሚያረፍድ። በዚህም ብዙዎች በኳስ ችሎታው ለብሬ ሻርፕ አጨብጭበውለታል። ብሬ ሻርፕ በሜሮን ጉዳይ ጊዜውን ገድሎ ነው የቀረ። ምክንያቱም ሜሮን በጠንቋይ ቂጧን ለሌላ አሳልፋ ሰጠችው። ብርሃኑን “እምቢ” ያለችው “አያገባኝም(በድቶ ይተዎኛል)” በሚል ስጋት ነው። ነገር ግን “ያዎጣታል የሄዳል” ነው የሚባል” የሚለው ነገር ነበር በብዛት የሚዎራው። “ያለበት አብላላበት” እንደሚባል እኔ ሁሌም የማስበው ስለሜሮን ነው እንጂ ምንም ነገር አላውቅም ነበር። ቆምጨወችም በተለይ ተናግሮ ለውጥ ያመጣል ብለው የሚያስቡትን ሰው ነው ጥንቆላውን እንደ ሚስጥር የሚነግሩት። እንደ ሃብታም(ፈረንጅ)፤ ሙደኛ(ራፐር)፤ አጫሽ፤ ቃሚ፤ **ሱሪ የምትለብስ ሴት፤ የጀበና ቡና የሚጠጣ ተማሪ ሆነ አስተማሪ ወይም የጀበና ቡና የሚጠጣ ማንኛውም ሰው**፤ እና አልኮል ጠጪ የመሳሰሉት “ሙደኞች ናቸው” ተብለው የሚታሰቡ ሰዎች በሙሉ ጥንቆላውን ሰምተዋል። እኔም ጥንቆላውን አላውቅም ነበር እና ዘና ብየ ነበር የምማር። የጀበና ቡና የሚጠጣ ሰው እንደ ሙደኛ ነበር የሚቆጠር። እኔ ይሽንን የተረዳሁት የሆነ ጊዜ የጀበና ቡና ልጠጣ ብየ እነ ማቲዎስ እንደማይመጥነኝ ሲጠቁሙኝ(በጣም ጋንግስተር የሚባሉ ሰዎች መጠጥ እንደሆነ ሲነግሩኝ) እኔ በጣም ነው የተደነቅኩ። አንድ የሚነገር የሀገር ቤት አባባል አለ። ይህም ምንድን

ነው “ይህችም ከተማ ሆና ቂጥኝ ታስወጣለች” የሚል ነው፡፡ የዚህ ተረት ምሳሌው ምንድን ነው ትናንሽ ከተማዎችም ቂጥኝ ሊያስይዙ ነው ወይ? በማለት መናቁ ነው፡፡ ለዚህም ምንድን ነው ቡናም ሱስ ሆና እንደ ሙደኛ እና እንደ ከፍተኛ ደረጃ መቆጠሯ ነው ብየ እኔም በጣም ነው የገረመኝ፡፡ እኔም አሁን በተለይ በ 2007 ዓ.ም እና በ 2008 ዓ.ም የጀበና ቡና እየጠጣሁ ወደ ሙደኛነት እና ጋንግነት ተቀይሬያለሁ፡፡ የጀበና ቡና መጠጣት ሙደኛ እንደሚያደርግ ተረድቸዋለሁ፡፡ ጠቅለል ሳደርገው የጀበናን ቡና *“የሙድ ቡና”* ብየ ጠርቸዋለሁ፡፡ ምክንያቱም በኢትዮጵያ ሙደኛ ለመሆን የጀበና ቡና መጠጣት ይበቃል፡፡

የጀበና ቡና እና ጫት በጣም ወሬ ከሚዎራባቸው ቦታዎች አንዱ ነው፡፡ በተለይ ጫት እንዳው ይህንን ሁሉ የኢትዮጵያን ጎሳዎች ቅፅል ስም ያሰጠ ነገር ነው ብል ምንም ስህተት የለውም፡፡ የጀበና ቡና ቤቶች ደግሞ ዋና ጫት አቅራቢ መደብሮች ናቸው፡፡ የጀበና ቡና ልክ እንደ ቡና አቅራቢ ብቻ ከሆነ እኔ አልቃወምም፡፡ ነገር ግን ወጣቶች እየተቀመጡ በሌሎች ጎሳዎች ላይ ሙድ የሚይዙበት ቦታ ከሆነ አሁንም አደጋ አለው፡፡ ወጣቶች ሲዝናኑ ለምንድን ነው ሌሎች ጎሳዎች ላይ ሙድ የሚይዙት? ብለን ስንጠይቅ በቃ እኩልነት አልገባቸውም፡፡ ይህ ጫት ዋና አላማው ጊዜን ለመግደል ነው፡፡ በቃ የጫት ዋነኛ ስራው ጊዜን ለመግደል ነው፡፡ ጊዜ ሲገደል ደግሞ እረጅም ወሬ ያስፈልጋል፡፡ እረጅም ወሬ ሲመጣ ደግሞ ሌሎች ጎሳዎችን እያነሱ በጎሳዎች የአነጋገር አክሰንት(accent) መቀለድ እና መሳለቅ ዋና ስራ ነው፡፡ እነዚህ የጀበና ቡና እና ጫት ሙድ የሆኑበት ዋናው ምክንያት ደግሞ እረጅም ወሬ ስለሚወራባቸው ነው፡፡ እረጅም ወሬ ሲወራ ደግሞ በቃ ውሸት አለ፤ ጉራ አለ፤ ወዘተ፡፡ ስለዚህ ሙደኛ ማለት ጠቅለል ሲደረግ በእኛ ሀገር ትርጉም መሰረት ቡዙ ወሬ እያሳመረ የሚያዎራ ማለት ነው፡፡ በእኔ አመለካከት ግን ሙደኛ ማለት በቃ እራሱን ሆኖ የሚኖር እና ሌሎችንም የሚያከብር ሰው ማለት ነው፡፡ ይህ ጫት የሚባል ደግሞ ተማሪዎቻችንን እራሱ እየገደለ ያለ ነገር ነው፡፡ አንዳንዱ ተማሪ ቢጠሩት እራሱ አይሰማም፡፡ አንዳንዱን ደግሞ በጣም አክስቶት ትመለከታላችሁ፡፡ አብዛኛውም በጣም የከሱ የከተማ ወጣቶች የጫት ሰለባ ናቸው፡፡ ስለዚህ ወጣቶችን ሳያዘፍጣቸው ጫትን በተወሰነ ደረጃ ቢቀነስ የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ ጫት የሚቅሙ ልጆች እንዳው የግል ንፅህናቸውን እራሱ አይጠብቁም፡፡

የጀበና ቡና እና ጫት የሙድ ምልክቶች ናቸው ብል አልሳሳትም፡፡ በተለይ ጫት መቃም እንደ ሙደኛ ስለሚቆጠር ብዙ የዩኒቨርስቲ ተማሪዎች ጫት ቃሚ ሲሆኑ ይታያል፡፡ አብዛኛው የዩኒቨርስቲ ተማሪዎች ጓደኛቸውን ለመምሰል እና “ሙደኛ” ለመባል ጫት ሲቅሙ ይታያል፡፡ “እከሌ ጣጣ የለውም” ወይም “ፈታ ያለ ነው” ወይም “ጀዝባ ነው” ማለት “ሙደኛ ነው” ማለት ነው፡፡ ነገር ግን እነዚህ ጫት ዩኒቨርስቲ የጀመሩ ልጆች ተመርቀው ሲወጡ በጣም ጀዝበው ነው የሚመረቁ፡፡ ጫት በአጠቃላይ ህብረተሰብን “እመጫት” እና “ደካማ” የሚያደርግ ተክል ነው፡፡ ስለዚህ ጫት የሚቅሙ ሰዎች የእድሜ ክልል ቢመርጡ መልካም ነው፡፡ ምክንያቱም ሊሰራ የሚችለውን የህብረተሰብ ክፍል እየሰበረ ነው የጣለው፡፡ ጫት እኔ እንዳስተዋልኩት ለአንድ ህብረተሰብ ጠቃሚ አይመስለኝም፡፡ ምክንያቱም አብዛኞቹ ጫት የሚቅሙ ልጆች በአብዛኛው “ቅዠት” ውስጥ ነው የምያቸው፡፡ ጫት መጨረሻ ላይም ቢሆን የአእምሮ በሽተኛ የማድረግ ባህሪም ሳይኖረው አይቀርም፡፡

አርቲስቶች እና የመሳሰሉት ሙድ ያውቃሉ የተባሉ “የሙድ አባቶች” በሙሉ “ያወጣታል ይሄዳል ነው የሚባል” የሚለውን ጥንቆላ ሰምተዋል፡፡ እኔ ደግሞ የግለሰብ ነገር እንዳው ህዝብ እስካልጎዳ ድረስ “እዚህ ይደርሳል” የሚል አመለካከት መቸም አይኖረኝም፡፡ ነገር ግን ነፃነት(freedom) ላልተማረ ሰው ከሚገባው በላይ መስጠት አይገባም፡፡ በዚህም ምክንያት በተሰጣቸው ነፃነት በመጠቀም አርሶ አደሮች ማንንም ባለመፍራት የሃገርን ከብር ጨምረው ለውጭ ሀገር አሳልፈው ሰጥተዋል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ የግለሰብ ነገር(ጉዳይ) ሃገርን ለአደጋ እስካላጋለጠ ድረስ በምንም ተዓምር ለህዝብ መድረስ የለበትም፡፡ ለምሳሌ የአሜሪካውን እንጥቀስ፡፡ “የአንድ ግለሰብ ጉዳይ ለኢትዮጵያም ሆነ

ለአሜሪካ ደህንነት የማያሰጋ ከሆነ ለምንድን ነው እዚያ ድረስ መውራት ያስፈለገው?" ይህ ያልተገባ መብት ነው ብየ ነው የማስበው፡፡ "የገበሬዎች አመፅ" የሚባለው በተለምዶ በጎጃም አካባቢ የተከሰተ የህዝብ አመፅ ነው፡፡ ይህ አመፅ ህዝቦች(ገበሬዎች) *"መብታቸን ተገፈፈ"* ብለው በሃይለ ስላሴ ላይ ያመፁት አመፅ ነው፡፡ እዚህ ላይ ግን ስናየው የኢህአዴግ መብት ከመብትም በላይ ለውጭ ሀገር መሰደቢያ እያደረገን ነው፡፡ "እንዴት አንድ ህዝብ አሜሪካ ድረስ ሄዶ መንግስት ያለበትን ሀገር እንደዚያ በጥንቆላ ሲያስዎነጅል እና ሲያሰድብ ይውላል?" ብላችሁ ስታስቡ መንግስትን የሚመሩ ሰዎች ገቢ(ግብር) ለመሰብሰብ እንጂ የሀገር ፍቅር እንደሌላቸው ነው፡፡ መንግስት ባለበት ሀገር አንድ ገበሬ ሀገርን ወክሎ መንግስት ሳይደራደር ቀድሞ በሀገር ድንበር አይደራደርም፡፡ ስለዚህ መብት ለሰላማዊ ሰልፍ እንጂ እንደልቡ እንዲያዎራ፤ በሌላ ዜጋ እንዲያዋርደን በአለምም ህጎች አልተፈቀደም፡፡ ኢህአዴግ እኮ ስልጣኑን የማያሰጋ ነገር ከሆነ 4 ኪሎን ቢያርሰው መስሚያ የለውም፡፡ አሜሪካውያን ነገሩን የሰሙበት ምክንያት "ምን አገባን" በሚል ነው፡፡ አሜሪካውያን ነገሩ ወደ አሜሪካ እንዳይገባ እና እዚሁ እንዲታመስ ፈልገው ነው፡፡ ማለትም የእኛ ህዝብ ጥንቆላውን ይሁን ብሎ ተቀብሎ እዚሁ እንዲያሸው እና ይሁን ብሎ የእኛ ህዝብ እንዲቀበለው ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው በግርግሩ እኛን መርዳት ነው፡፡ አሜሪካውያን በፊልም እና በመሳሰሉት ነገሮች ጥንቆላውን መተግበር ሲጀምሩ የእኛም ህዝብ "እኔም እንደ አብየ" እያለ ጥንቆላውን ይተገብረው ጀመር፡፡ "እኔም እንደ አብየ" የሚለው አባባል እንዴት ነው አንድ ሰው በሃብትም ሆነ በእውቀት የሚበልጠው ሰው የሚሰራውን ስራ ኮርጆ እና ለመስተካከል መስራት ማለት ነው፡፡ የእኛ ህዝብ አሁን ጥንቆላውን መተግበር የጀመረው ፈረንጆች ጥንቆላውን ሲሉት አይቶ እና ሰምቶ ነው፡፡ ስለዚህ የእኛ ህዝብ የምንሰራውን ስራ አቁመን እጃችንን አናፋትግ፡፡ ፈረንጆች አውቀው ስራ እንድንፈታ ሊሆን ይችላል፡፡ አንድ የኬንያ መሪ የተናገረው ነገር አለ፡፡ ይህም የኬኒያው መሪ የተናገረው ምንድን ነው "ቅኝ ገዥዎች መጥተው መፅሃፍ ቅዱስ ሰጥተው አይናችሁን ጨፉኑ አሉን፤ አይናችንን እደ ጨፎንን መሬታችንን ወሰዱ" አለ አሉ፡፡ ስለዚህ እኛም እጃችንን ስናፋትግ ጊዜያችንን እየገደልን እንደሆነ አንዘንጋ፡፡ ስራችንን ፈትተን እጃችንን ስናፋትግ ድርቅ የሚባል አደጋ መጥቶ እርዳታ እያስለመነን ነው፡፡ የውጭው አለም ህዝብ ፊልም እየሰራ "ያዎጣታል ይሄዳ" ሲል እኛ ግን በ 4 ኪሎ እንደ "ትርፍ ቄስ" እየዞርን "ያዎጣታል፤ ይሄዳል" የምንል ከሆነ ጊዜ መግደል ብቻ ሳይሆን እንዳውም ስድብ ሁሉ ሊሆንብን ይችላል፡፡ ስለዚህ ቂሎች አንሁን፡፡ ምክንያቱም ፈረንጆች እራሳችንን እያጠቡን(brainwashing) ሊሆን ይችላል፡፡ ዝም ብለን ስራችንን ብንሰራ ይሻላል፡፡

በእኛ ሀገር ግን ከጎጃም አካባቢ የመጡ ቆምጨወች ለፈረንጆች "ያዎጣታል፤ ይሄዳል ነው የሚባል" እያሉ ጥንቆላውን ሲነግሯቸው የአዲስ አበባ ህዝብ በጣም ደስተኛ ነበር(happy; happy; happy.....)፡፡ እኔም በጣም ተገርሜያለው፡፡ አንድ ሰው ሌላው ሲጎዳ የሚስቅ ከሆነ "መሃይም (illiterate)" ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የአዲስ አበባ ህዝብም መሃይም ነው ማለት ነው፡፡ አንድ የእግር ኳስ ተጨዋች "የአውሮፓ ክለቦች ዋንጫን(champions league) ማሸነፍ ልክ እንደ ብድ ይጣፍጣል" ብሎ ተናግሮ ነበር፡፡ አሁን እዚህ የአዲስ አበባን ህዝብ ስትመለከቱት "ያዎጣታል ይሄዳል" የሚለው ጥንቆላ ለፈረንጆች መነገሩ እንደ "ብድ" ነው የተመቻቸው፡፡ ያልተማረ ህዝብ የሚያስበው ለዛሬ ለስሜቱ ብቻ ነው(illiterate people think for to day only. They don't care about the countries name and future any more.)፡፡ ለሀገር የወደፊት ክብር መስሚያ የለውም፡፡ ከጎጃም አካበቢ የመጡ ቆምጨወች ደግሞ እስከ አሜሪካ ድረስ ሄደው ጥንቆላውን ያዎሩበት ምክንያት ድግሞ በጣም ብዙ ሊሆን ይችላል፡፡ ከእነዚህም መካከል ጥቂቶችን ስናይ፡-

1. በላይ ዘለቀ የተባለው የጎጃም ጦረኛ የጣልያንን ቅኝ ገዥዎች ከአባይ ወዲያ ማዶ ካሸነፋቸው በኋላ ሃይለ ስላሴ መጥቶ አነቀው(ሰቀለው)፡፡ በዚህም "ኢትዮጵያ ሀገሬ ሞኝ ነሽ ተላላ፤ የሞተልሽ ቀርቶ የገደለሽ በላ" ተብሎ ተተርቷል፡፡ ይህ ቂም ጎጃሞች ላይ አለባቸው፡፡ ስለዚህ "ከዚች ሀገር ላንጠቀም" ብለው ተስፋ ቆርጠው

“ብትዋረድም መስሚያ የለንም” ብለው ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላን አምጥተው ትግሬዎች ለእኔ ሲያሳዩኝ የኢትዮጵያ ህዝብ ወረተኛ(ephemeral) ስለሆነ ለትግሬ እንደሚወግን ጎጃሞች ጠንቅቀው ያውቃሉ፡፡ ስለዚህ የትግሬዎችንም ጥፋት ለአለም ለማሰማት ህዝቡንም ቂጡን ለመውጋት ፈልገው ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨወች ጥንቆላውን ወደ አሜሪካ ያሻገሩት “ድሮ እሽኮ የሆንነው አንሶ ደግሞ አሁን ቆሻሻ ልንሆን ነው ወይ?” በሚል እሳቤ ነው፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያት ግንፍሌ ተከራይቼባት የነበረችት ጎንደሬ ቆምጨወችን “እናንተስ የእኛ ናችሁ” ብላ ስትንቃቸው ሰምቻት ነው፡፡

2. ኢትዮጵያ ውስጥ በአጠቃላይ ማለት ይቻላል ወሬን እንደ “ትውፊት” እና እንደ አባት ትሩፋት ማስቀጠል ለሁለት ሚሊኒየም የኖረ እና ድሃም የሆንንበት አንዱ ምክንያት ነው፡፡ ስለሆነም ቆምጨወች ይህችን ነገር ስለሚያውቁ እና ህዝቡም እንደማይለቃቸው ስለሚያዉቁ የወሰዱት እርምጃ ምንድን ነው ቢባል ነገሩን ወደ ውጭ ሀገር በማስወጣት እና እንደ አሜሪካ ያሉ እና በጣም የሰለጠኑ ሀገሮች ነገሩን እንዲያሰላለስሉት ማድረግ ነው፡፡ በመሆኑም ቆምጨ ነገሩን ወደ አሜሪካ ወሰደው ማለት ነው፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ በአጠቃላይ ህዝቡ ያለው እና ከበፊቱ ህዝብ የተቀበለው ወሬ አለበት፡፡ ለምሳሌ ብዙ የኢትዮጵያ ህዝብ ድህነትን ሲያማርር እንሰማለን፡፡ ድህነት ግን ሰው ሰራሽ እና የሰነፍ ህዝብ ችግር ነው፡፡ ስለዚህ ወሬን እና ተረትን ትተን ጠንክረን ብንሰራ ድህነትን ማስወገድ እንችላን ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨወችም የቤታቸውን አመል ስለሚያውቁ ጥንቆላውን የተሻለ አመለካከት ወዳለው ህዝብ በመውሰድ አለም እንዲያሰላለስለው እና እንዲተቸው ማድረጋቸው መሰለኝ፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ ህዝቡ በአጠቃላይ ወንዱ “የተረት አባት” ሲሆን ሴቱ ደግሞ “የተረት እናት” ነው ብል ማጋነን አይንም፡፡ ስለሆነም አንድ ነገር ከሰማ እንደ ሙጫ ካጣበቀ አይለቅም፡፡ ስለዚህ “ይህንን ጥቆላ ይዞ ይሰድበናል ስለሆነም የተሻለ አመለካከት ያለው ህዝብ ይስማው” ብለው ጥንቆላውን እና ነገሩን በአጠቃላይ ወደ አሜሪካ እና አውሮፓ አሸጋገሩት ማለት ነው፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ ህዝቡ ስትመለከቱት የነጡን ስም ለማስጠራት ሲሯሯጥ ይታያል፡፡ ይህም “በብብቻዋ ሸጉጣ፤ ወደ ዘመዶቿ እሮጠች” የሚለውን የተለምዶ አባባል ይጠቁመናል፡፡ ህዘቡ ወሬ እና “ታሪክ” ብሎ የሚያሞካሸውን ተረት ይወዳል፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ ስንመለከት ህዝቡ እውነተኛ ታሪክ ለመስራት ሳይሆን እየተንቀሳቀሰ ያለ የነጡን ስም ለማስጠራት ነው ማለት ይቻላል፡፡ ይህም እንዴት ነው የሆነች አንድ ገድል ሰርቶ “የዚህ አካባቢ ልጅ ነው” ለመባል ነው፡፡ ነውርም ስትሰራ ጎጥህን ጠቅሶ ነው የሚናገር፡፡ “ጎጥ” የሚባለው በአብዛኛው ኢትዮጵያ ውስጥ ማለት ነው በደርግ ዘመን “ዞን” ተብለው የተመደቡትን መስተዳደር “ዞኖችን” ነው፡፡ እነዚህ “ዞኖች” የሚባት ደግሞ “ጎጃም”፤ “ጎንደር”፤ ሰሜን ሸዋ፤ ወሎ፤ “ጉራጌ”፤ ወላይታ፤ ከንባታ፤ ኦሮሚያ(ተገንጣይ ስለሆነ በአንድ ነው የሚጠራ”)፤ ሲዳማ፤ ትግራይ(ትንሽ ስለሆነች) ወዘተ ናቸው፡፡ ስለዚህ ህዝቡ እየሰራ ያለው የእነዚህን ዞኖችን ስም ለማስጠራት ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨም እየታገለ ያለው የጎጃም መስተዳደር ዞን ስም እንዳይጠፋ ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨ ትንቆላውን ጠንክሮ እየተገበረ ያለው የዞኑን ስም ከፍ አድርጎ በኩራት ለማውለብለብ ነው፡፡

3. ጥንቆላውን ለገፅታ ግንባታ ለመጠቀም ነው፡፡ ይህም እንዴት ነው በሀገር ውስጥ ዘፈኖች ጥንቆላን ሲያቆላምጡት “የሰለሞን ጥበብ” በማለት ነው፡፡ ስለሆነም ንጉስ ሰሎምን ፈረንጅ ስለሆነ፤ ጥንቆላን ወደ ፈረንጅ ሀገር በመውሰድ አለምን በጥበብ ለማስደመም ይመስላል፡፡ ሌላው የታሰበው ነገር ምንድን ነው ከተባለ ከኤርትራ መንግስት ጋር ጓድ በመፍጠር የወያኔን መንግስት ለመጣል የታሰበ ይመስላል፡፡ ይህንን ነገር ያመጣው ደግሞ ማክዳ ጋላ በእናቷ ኤርትራዊ ስለሆነች ነው፡፡ ነገር ግን የህበሻ ህዝቦች ማክዳ ጋላ ስትጣል ሚስጥር ደብቀው እንዳቀለጧት የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ አሁን በተቀሰቀሰው ህዝባዊ አመፅ ማለትም በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን እና በወልቃይት መሬት ማለት ነው፤ ኦሮሞ እና አምሃራ ጣምራ ሲፈጥሩ የሚቀጥለው አጋራቸው ደግሞ የሻብያ መንግስት እንደሚሆን ጥርጥር የለውም፡፡ ነገር ግን ኤርትራወችን የኢትዮጵያ ህዝብ አይወዳቸውም፡፡ ለዚህ ማረጋገጫ ደግሞ ማዳ ጋላ ስትጣል፤

እና ስለጉዳዩ ህዝብ በሙሉ ሲሰማ፤ ማክዳ ጋላ ግን እንደተደበቀች የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ በዚህ እረገድ ኤርትራወች እራሳውን ቢያድኑ ይሻላል፡፡

4. ያልተገረዘ ሴት ለመብዳት ሀገር ውስት ልምድ ስሌለ የልምድ ልውውጥ ለማድረግ እና የአቅም ግንባታ በማድረግ ትልቅ አቅም ለመገንባት ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ስለሆነም ዘመዶቹን ማለትም አይሁዶችን በማማከር የብድ አቅም ለመገንባት ቆምጨ የወሰደው እርምጃ ምንድን ነው ጥንቆላውን ወደ ውጭ ሀገር አሳልፎ መስደድ ነው፡፡
5. ቆምጨ እና ንፉግ “ኩሩ ነን” የሚለውን ነገር አስረግጦ ለመናገር የተጠቀሙበት ዘዴ ምንድን ነው እኔን ማጋለጥ ነው፡፡ ለዚህም ጋላወች “ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል” በማለታቸው “እኛ ቀድመን አዋርደነዋል” ለማለት የአለምን ነገሮች ማለትም እንደ እግር ኳስ ውጤት እና የሽብር ጥቃቶችን በማስጠንቆል እኔ እያቀረብኩ ያለሁትን መረጃ ለማክሸፍ ነው፡፡ በመሆኑም ጥንቆላውን ቆምጨ(ንፉግ) ቀድሞ ለህዝብ በማሰማት እና ጥንቆላው እውነት ሲሆን ቆምጨ “ኩሩ” የሚለውን ክብር እንዲጎናፀፍ ነው፡፡ “ኩሩ” የሚለው ቃል የተወሰደው “ኩሮ” ከሚለው የአማርኛ ቃል ሳይሆን አይቀርም፡፡ “ኩሮ” ማለት የአህያ የጉንፋን በሽታ እና የአህያ ሳል ማለት ነው፡፡ እኔም ለቆምጨ እና ለንፉግ “ኮራ(kora)” የሚል ስም አውጥቸለታለሁ፡፡ በመሆኑም የአፋርኛውን ሙዚቃ ማለትም “ኮራን፤ ኮራን” የሚለውን እንዲያዳምጥ ለቆምጨ እና ለንፉግ እጋብዛለሁ፡፡ ቆምጨ እና ንፉግ ማለት ከአዲስ አበባ ቤላ ከሚባለው ሰፈር ተነስቶ እስከ 5 ኪሎ ድረስ በእግሩ የሚሮጥ ማለት ነው፡፡
6. ከኢትዮጵያ ድህነት ጋር ተያይዞ ህዝቡ “ቆሻሻ” ሲባል ሁሉም ህዝብ እጁ ስላለበት እና እርስበእርስ ስለተጠራጠረ እና ሊተማመን ስላልቻለ ቆምጨ ጥንቆላውን ቢለፈልፍ ማንም ኢትዮጵያዊ ሊያምነው አልቻለም፡፡ ኢትዮጵያዊ ምግብ የሚበላው በእጁ ስለሆነ፤ እጅን ደግሞ ቂጥ ትጠርግበታለህ፤ ንፍጥህን ትነፈጥበታለህ፤ ትሰራበታለህ፣ ዝምብ ትነካበታለህ፤ ወዘተ፡፡ በአጠቃላይ በእጃችን የማንነካው ነገር አይኖርም፡፡ ስለዚህ እጃችን ምንም ብንታጠበውም ከቆሻሻ ይፀዳል ማለት ዘበት ነው፡፡ ስለዚህ በእጁ የሚበላ ህዝብ ቆሻሻ ያጣል ማለት እራስን ማታለል ነው የሚሆን፡፡ ሰወች ስለ እኔ ሲያወሩ ስመለከት አንዳንዱ በጣም ይደነግጣል፡፡ ለዚህ ስለቆሻሻ ሲወራ ለመደንገጡ ምክንያቱ ደግሞ የእራሱን ታሪክ እያስተዋሰ እና ቂጡን እየወጋው ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨወች ጥንቆላውን ወደ ውጭ ሀገር የወሰዱበት ምክንያት ሀገር ውስጥ ያለው ህዝብ ከእራሱ ታሪክ ጋር እያገናኘው እና እየደነገጠ ሰሚ ስላጡ የሚሰማ እና ሃብታም ህዝብ ለመፈለግ ነው፡፡ ስለሆነም ወደ ውጭ ሀገር ጥንቆላውን ወስደው ነገሩን ለሀብታም አድማጭ-ተመልካች መንገራቸው እና ጥንቆላውን መተግበራቸው ነው፡፡
7. የለማኙን፤ የጭሰኛውን፤ የዶካውን፤ የባሪያውን እና የገበሬውን ቁጥር ለመጨመር ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ቆምጨ እኔን ሲያነውረኝ እና ሲያንቋሸሸኝ፤ እኔ ወደ ጭሰኛነት፤ ወደ ለማኝነት ወይም ወደ ባሪያነት እቀየራለሁ፡፡ ስለዚህ እኔ እና ቆምጨ እኩል ሆንን ማለት ነው፡፡ ስለሆነም የጭሰኛው(የባሪያው)፤ የለማኙን እና የዶካው ቁጥር በአንድ ቁጥር ይጨምራል ማለት ነው፡፡ እዚህ ላይ ቆምጨን መረዳት ያቃተው ነገር በፈረንጆች ሀገር ማለትም በአሜሪካ ፈረንጆች የሚያውቁን ስንለምን እና እንደ ውሻ ስንጮህ ነው፡፡ ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders,2003) የሚለው ፊልም ላይ ጆጆ ወይም አበሁኑ አጠራሩ ጃጃው የሚባለው ለማኝ እንደ ውሻ ሲጮህ እንደሚታይ ፊልሙን አይቶ መረዳት ይቻላል፡፡ ለምሳሌ አንጀሊና ጆሌ(Angelina Jolie)፤ ክሊቭ ኦውን(Clive Owen)፤ ቴሪ ፖሎ(Teri Polo)፤ ሊነስ ሮቼ(Linus Roache) እና የመሳሰሉት የአሜሪካ ተዋናዮች እና ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders,2003) የተባለውን ፊልም የሰሩት ማለት ነው “ያወጣታል” የሚለውን ጥንቆላ ሲሰሙ ምን እንደሚሉን ነው፡፡ እነዚህ ሰዎች የሚሉን “የለማኙን ቁጥር ለመጨመር ነው ወይ?” ብለው መጠየቃቸው አይቀርም፡፡ ስለዚህ ቆምጨወች ጥንቆላውን ለፈረንጅ መንገራቸው “በኢትዮጵያ የለማኙ ቁጥር ጨምሯል” ለማለት ይመስላል፡፡
8. “ሌባ ለአመሉ ዳቦ ይልሳል” እንደሚባለው ቆምጨወች በጣም ወሬኛ ስለሆኑ ይባስ ብሎ ጥንቆላን እንደ “መረጃ” በመቁጠራቸው እና የጥንቆላው ወሬ እንደ ፒዛ ስለሚጣፍጥ ለአለም ጣፋጭ ወሬ(አዋዜ) ለማሰራጨት ነው፡፡

“ሌባ ለአመሉ ዳቦ ይልሳል” ከሚለው አባባል ላይ “ወሬኛ ለአመሉ ጥንቆላ ያወራል” የሚል አባባል መፍጠር እንችላለን ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨ እና ንፉግ የወሬ አመል ስላለባቸው “ጥንቆላን እንደ ወሬ አድርገው” አለምን ለየት ባለ ወሬ ለማረስረስ ነው፡፡ ይህም የጥንቆላ ወሬ “አዋዜ” ከሚለው የጋዘጠኛው ዜና ሳይበልጥ አይቀርም፡፡ ይህ የጥንቆላ ወሬ ለአሜሪካኖች በተለይ እንደ ቅቤ ስልስ ነው የጣፈጣቸው፡፡

9. የሰሜን ሸዋ አማራዎች “ትግሬ ነን” ብለው አማራን ስለለቀቁት አማራን ከነውር ነፃ ለማውጣት የተደረገ ዘመቻ ነው፡፡ ዋና አማካሪያቸው ደግሞ ጎንደሬዎች ናቸው፡፡ የአዲስ አበባ ህዝብ ደግሞ በጣም ቅልቅል ስለሆነ ሀላፊነት የሚሰማው የለም፡፡ ማክዳን ደግሞ ትግሬዎች ለእኔ አሳይተውኝ ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨዎች የትግሬዎች ነውርም በውጭ ሀገርም እንዲሰማ ጭምር ፈልገው ነው፡፡ ይህ እንግዲህ የሚያሳየው የህዝቡን ልብ ለልብ አለመገናኘት እና አለመተማመንን ነው፡፡ እዚህ ላይ ስንመለከተው፤ በእውነተኛ አመለካከት ህዝቡ እርስ በእርሱ ባለው አለመተማመን እንጂ አሮሞወች እኔን ስላዋረዱኝ አይደለም ቆምጨወች እየፈረገጡ ያሉ፡፡ ነገር ግን ቆምጨወች የሚያመካኙ “እነርሱ ናቸው” በሚል በጋላወች ነው፡፡ ህዝቡ እርስ በእርሱ “ሆድና ጀርባ” እንደሆነ በወልቃይት ጉዳይ የተነሳውን ግጭት መመልከት እንችላለን፡፡ የአንድ ሀገር ህዝብ በከልል ድንበር ጦርነት ውስጥ ሊገባ አይችልም፡፡ አሁን ስንመለከት ትግራይ እና አምሃራ ክልል አልተማመን ስላሉ ነው በትግራይ ክልል ድንበር እና በአምሃራ ክልል ድንበር ጦርነት ሊነሳ ያለው፡፡ ስለዚህ ጥንቆላውንም ወደ ውጭ ያወጣው የህበሻ አለመተማን እና የእርስ-በእርስ በግምት ማለትም በስነ-ልቦና የመናናቅ ጉዳይ እንጂ የኦሮሞ ጉዳይ አይደለም፡፡ አንድ ቸርነቱ ግን ይህንን ሁሉ ውጣ ውረድ መከረኛ አሮሞ “ተገንጣይ” በሚል ስም ይደብቀዋል፡፡

10. ጃጃው ቆምጨ(ጃቆ) የትግሬ አሻፋጅን ማክዳ ጋላ መጀመሪያ ንቃው ስለነበር ቆምጨወች ሲያፍሩ ጊዜ ጥንቆላውን ለፈረንጅ እና ከእኛ ሀገር ህዝብ ለሚሻል ለማንኛውም ሰው መንግር እንደ እፍረት መደበቂያ ዘዴ ስለወሰዱት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ መጀመሪያ ጃጃው ቆምጨ(ጃቆ)ን ለመንካት እራሱ ንቃው ነበር፡፡ ነገር ግን ባሪያ በያዘው ነገር ስለማይገፋ ቆይታ አቀፈችው፡፡ መጀመሪያ ስለናቀችው ቆምጨወች በጣም አፍረው እንደ ነበር ሰምቻለሁ፡፡ ምክንያቱም አንድ ሰው ሌላውን ንቆ ሲመጣ እራሱም በሌላ የሚናቅ ከሆነ ውጤቱ ዜሮ ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨ የወሰደው መላ ምንድን ነው ቢባል ጥንቆላውን እና የማክዳ ጋላን ጉዳይ “ተዓምር” ማሥመሰል ነው፡፡ ስለሆነም ቆምጨ ማክዳ ጋላን “ቆይልን በአለም እናስወቅሰው” እያለ ጥንቆላው በየዘመኑ የአለምን እግርኳስ ሳይቀር ሲመዘብር ይውላል ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ቆምጨ አሁንም ስለተናቀ ምንም ነገር ቢፈጠር የሚቀየር ነገር የለም(Since Makida Galla billitled Jajaw Qomche, qomche will say anything to the world, and Change nothing)፡፡

11. እስራኤሎች በድሮ ዘመን ቤተ-እስራኤሎችን ከኢትዮጵያ ወደ እስራኤል ሲወስዷቸው ህበሻን “አናውቃችሁም” ብለው እምቢ ስላሉን ህበሻ እና ቆምጨ የተጠቀመው ዘዴ “ቆሻሻ ነን” ብሎ በአሜሪካ እና በአለም ያሉ አይሁዶችን እና እስራኤሎችን ለማዋረድ ነው፡፡ እስራኤሎችን ለማዋረድ ካልሆነማ አንድ ሰው ነውር እያለበት እውነተኛ ማንነቱን አይናገርም፡፡ ህበሻ እና ቆምጨ በአጠቃላይ እስራኤሎች “አናውቃችሁም” ሲሉን መጀመሪያ የወሰዱት እርምጃ እየሩሳሌም ቤተ-ክርስቲያን ወስዶ መስራት ነው፡፡ ከዚያም እስራኤሎች “ቤተ-ክርስቲያኑን አንሱ” እያሉ ሲያስቸግሩት ህበሻ እና ቆምጨ በአጠቃላይ ቆሻሻውን ይዞ በአሜሪካ በኩል እራሱን ማስተዋወቅ ያዘ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨ ጥንቆላውን ወደ ውጭ ሀገር ያሸጋገረው ተስፋ ስለቆረጠ “ኔግሮ ከምሆን እየተሰደብኩ ፈረንጅ ብሆን ይሻለኛል” ብሎ ነው፡፡ ነገር ግን ምንም “ቢናገሩ ምንም አያመጡም(They will Say anything, and change nothing)” በሚለው የፐሬዚዳንት ባራክ አባማ አባባል መሰረት ለህበሻ እና ለቆምጨ ጩኸት መስሚያ የለንም፡፡ ስለዚህ አይሁዶችን እንዳያሳፍሯቸው ብየ ሰግቸ ነው፡፡ ምክነያቱም አንድን ነውር ያለበት ሰው የሚወደው እግዚአብሄር እንጂ ነውር ያለበትን ሰው እንኳን ዘመድ ቀርቶ እናቱ አትወደውም፡፡ ስለዚህ አይሁዶች

ደግሞ እግዚአብሄር አይደሉም፡፡ ስለዚህ እነርሱን ጨምሮ ቆምጬ ባያሳፍራቸው ደስ ይለኛል፡፡ ወደ ፊትም በአለም ላይ ያሉ አይሁዶች ከኢትዮጵያውያን ቢርቁ ይሻላል፡፡ ምክንያቱም እንደዚህ አንዱ ነውር ሰርቶ ወደ አሜሪካ ሄዶ "አይሁድ ነኝ" ብሎ ሊጮህ ይችላል ብየ ስለሰጋሁ ነው፡፡ ቆምጬ ነውር እያለበት በፈረንጅ ፊት ምንም አይነት ነገር ቢናገር የሚያከብረው አያገኝም(They will Say anything, and they never be a Gentleman)፡፡ ቆምጬ ያልተመረጠ ሰው እና ቆምጬ ሰው እንደሚያሳፍር ቢያውቀው ኖሮ ጀጃውን አዲስ አበባ ህዝብ ፊት "ይወክለናል" ብለው አያቀርቡትም ነበር፡፡ ስለዚህ የእኔንም ነውር ይዘው ወደ አሜሪካ የተሻገሩ ነውር ሰው የሚያሳፍር ስላልመሰላቸው ነው፡፡ እኛ ከእስራኤል ዘር መወለዳችን ብዙም አያስደንቅም፡፡ ምክንያቱም የሚባለው ነገር እውነት ከሆነ ንግስተ-ሳባ እስራኤል ሀገር በሄደችበት ወቅት ንጉስ ሰለሞን በውሽምነት ከደከላት በኋላ ታረግዝ እና ወደ ሀገር ቤት ሲመለሱ ብዙ የፈረንጅ ባሪያወች አብረዋት እና አጅበዋት ወደ ኢትዮጵያ እንደመጡ እና የኢትዮጵያን ጥቁር ህዝብ እንደበዱት ነው፡፡ በመሆኑም አሁን እራሱን "ሀበሻ" ብሎ የሚጠራው ህዝብ ከፈረንጅ ለመዳቀል እነዚህ ንግስተ-ሳባን አጅበዋት የመጡት የእስራኤል ፈረንጅ ባሪያወች ምክንያት እንደሆኑ ይነገራል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኛ የእስራኤል ዘር ብንሆንም የባሪያ ዘርም አለብን ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም ንጉስ ሶሎሞን ንግስተ-ሳባን ወደ ኢትዮጵያ ሲመልሳት አብሮ የሚልካቸው ባሪያወችን ስለሆነ እና ባሪያዎች ደግሞ ተመልሰው ወደ እስራኤል ወደ ባርነት መሄድ ስለማይፈልጉ የኢትዮጵያን የቀድሞ ጥቁሮችን በድተው ሀበሾችን ወለዱ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ በባሪያ ዘር እኔ መስሚያ የለኝም፡፡ ስለዚህ በባሪያ ፈረንጅ ዘር ጥቁሮች ወንድሞቻችንን ጨምሮ ባናስቀይም እና እራሳችንንም ባንክድ ደስ ይለኛል፡፡ ኦሮሞም የእኛ ነው፡፡ ለምሳሌ ጉራጌወች ደቡብ ክልል የሄዱ አንዱ የእስራኤል ባሪያ ፈረንጅ ወደ ደቡብ ሄዶ የድሮ ኔግሮ የነበረውን ጉራጌ በድቶት ሳይሆን አይቀርም፡፡ ስለዚህ በዘር ሲመነዘር የኢትጵያ ህዝብ አንድ ነው ማለት ነው፡፡ እኛ የነጭ ዘር ስላለብን ከጋምቤላ ወይም ከኦሮሞ ወይም ከሌላው የደቡብም ሆነ የሰሜን ህዝብ እንለያለን ማለት አይደለም፡፡ እኔ በባሪያ ፈረንጅ መዳቀሌን ሳውቅ በጣም ሃፍረት ተሰምቶኛል፡፡ "ፈረንጆች ወደውናል" ብሎ አንዱ ቆምጬ አዲስ አበባ ሲያወራ ሰምቸዋለሁ፡፡ ነገር ግን ፈረንጅ የሚወድ የሚበዳውን እና ሊበዳ ያሰበውን ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጬወች ቡሽቲ(LGBT) የመሆን እቅድ ከሌለው በስተቀር ከፈረንጅ ጋር ጨዋታ አይጠቅመውምም አይሆነውም፡፡ ስለዚህ እነዚህ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች እና ቆምጬወች ባጠቃላይ ቡሽቲ(LGBT) የመሆን እቅድ ሳይኖራቸው አይቀርም፡፡ እኔ የምሰጋው የሆሊውድ ዝነኞች ቨርጂን(Virgin) ወንድ ከኢትዮጵያ ፈልገው ሳይሆን አይቀርም ቆምጬወችን የፈለጓቸው፡፡ ስለዚህ ቆምጬ በከርከር ጀላ አሩን ከመሳቡ በፊት ከፈረንጅ አና ከእስራኤል ቢርቅ ይገባዋል፡፡ አለበለዚያ ግን "ንግስት(Queen)" መሆኑ አይቀሬ ነው፡፡ "ንግስት(Queen)" ማለት የቡሽቲ አንዱ የታቦ ቃል ነው፡፡ ሀበሻ ደግሞ ቀጭን ስለሆነ እና የቀጭን ሰው ቂጥ ደግሞ ጠባብ(tight) ነው ተብሎ ስለሚታሰብ ኢትዮጵያውያን ወንዶች በአሜሪካ እና በእንግሊዝ የወንድ ሸርሙጣ ገበያ ውስጥ ተፈላጊ ሊሆኑ ይችላሉ ብየ አስባለሁ፡፡ ስለዚህ ፈረንጆች እንዳይበደኋችሁ የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ በተጨማሪም ንግስተ-ሳባን ንጉስ ሶሎሞን ሲበዳት በፍቅር ሳይሆን ወይ በውሽምነት ነው አለበለዚያ ደግሞ ደፍሯት መሆን አለበት፡፡ ምክንያቱም በሁለቱ መካከል ምንም አይነት የብድ ድርድር ሲወራ ሰምተን አናውቅም፡፡ ስለዚህ ህዝብ እየተደነቀ ያለው በውሽማ ፍቅር ነው ማለት ነው፡፡ እዚህ ላይ እስራኤሎችን ስናነሳ የሁለተኛውን የአለም ጦርነት እናገኛለን፡፡ በዚህ ወቅት ደግሞ የአዶልፍ ሂትለር ማለትም የጀርመን መንግስት አይሁዶችን እያደነ ሲገድል ነበር፡፡ ለዚህ ግድያ ምክንያቱ ምን እንደሆነ አይታወቅም፡፡ እኔ ስገምት ግን ጀርመኖች "ሆዳም" ስለሆኑ ነው፡፡ በወቅቱ አይሁዶች ሀገር የሌላው ህዝቦች ነበሩ፡፡ ስለሆነም ጀርመን ውስጥ ብዙ የአይሁድ ስደተኛ ይኖር ነበር ይባላል፡፡ በመሆኑም ጀርመኖች አይሁዶችን ለመግደል ምክንያታቸው ስደተኛ መሆናቸው ብቻ ነበር ማለት ነው፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ የጀርመኖች የአካል መጠን በጣም ትልቅ ስለሆኑ እና ምግብ ስለማይበቃቸው "አይሁዶች

ምግባችንን ሲሻሙን ይርበናል" ብለው ነው፡፡ ጀርመኖች ስትመለከታቸው "10 የማክዶናልድ ሳንድዊች" የሚያጠግባቸው አይመስሉም፡፡ ስለዚህ ስስታም ስለሆኑ ነው አይሁዶችን የገደሏቸው የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ስስት ደግሞ ሰው ያስጠላል እንጂ አያስገድልም፡፡ ስለዚህ ጀርመኖች "ያበዱ ስስታሞች(Crazy Gluttonous)" ናቸው ማለት ነው፡፡ የአለም ሀገሮች በአሁኑ ሰዓት በአፍሪካ ፤ በቻይና፤ በህንድ እና በአረብ ስደተኞች እየተጨናነቁ ጀርመኖች የእራሳቸውን አይነት ፈረንጅ መጥላታቸው ትንሽ "የተለዩ ስስታሞች(Unique Gluttonous)" እንደሆኑ ነው የሚያመለክት፡፡ ጀርመን አሁን ስስት እና ስደተኛ ምግብ እንደማይጨርስ ተረድተው አሁን በፈረንጆች አቆጣጠር በ 2015 እና 2016 የሶሪያ ስደተኞችን እየተቀበሉ ይገኛሉ፡፡ ስለዚህ ጀርመኖች ትምህርት እንዳገኙ ነው የሚገባኝ፡፡ አሁን በ 2008 ዓ.ም አካባቢ ደግሞ ከሽብር ጥቃት ጋር በተያያዘ "አሸባሪዎች አይሁዶችን ለመፈለግ ሀገራችንን አጠቁት" በሚል ሰበብ የአውሮፓ ሀገሮች "አይሁዶች ሀገራቸው ይግቡ" እያሉ በየድህረ-ገፁ ሲነበብ እናያለን፡፡ ነገር ግን አሸባሪዎች ያጠቁት ሀገሮችን እንጂ አይሁዶን አይደለም፡፡ ለምሳሌ የቤልጂሙን ብንመለከት አሸባሪ ያወደመው አየር ማረፊያውን(Airport) ነው፡፡ አየር ማረፊያው(Airport) ውስጥ ደግሞ የሚኖረው የአለም ህዝብ እንጂ አይሁድ አይደለም፡፡ ስለዚህ የቀረበው ክስ አሳማኝ አይደለም ማለት ነው፡፡ እንዲሁም በፈረንሳይ የተከሰተው የአሸባሪ ጥቃት ደግሞ የፈረንሳይ ብሄራዊ ቡድን የእግርኳስ ጨዋታ ላይ ህዝቡ የሚገባበት ጭፈራ ቤት ውስጥ እና የሀገሪቱ ባስቲሌ ቀን(Bastille Day) እለት ነው፡፡ እነዚህ የፈረንሳይ ቀኖች ግን የሀገሪቱ በዓላት እንጂ የአይሁድ በዓላት አይደሉም፡፡ ስለዚህ በፈረንሳይ ጥቃትም የቀረበው ክስ አሳማኝ አይደለም ማለት ነው፡፡ እዚህ ላይ ስንመለከተው የፈረንጆችን ጉዳይ ነው፡፡ ፈረንጆች የእኛን ጥቁር ህዝብ ሳይቀር በአውሮፓ ምንድር እያሳደጉ በደቡብ አፍሪካ ግን እግራቸውን ዘርግተው አልማዝ እና ወርቅ ሲያመርቱ ይውላሉ፡፡ የአፍሪካ ተጫዋቾች ማለትም ሳሙኤል ኢቶ፤ ያያ ቱሬ እና የመሳሰሉት በአውሮፓ ምንድር ነፃነት ተገፈው ሲሰደቡ እየዋሉ እየሰማን እና እያየን ነው፡፡ እንዲሁም በአሜሪካ ምድር ጥቁሮች ምንም እንኳ ቃሉን እነርሱ ቢሉትም "ኔግሮ" በሚል እየተሰደቡ እና እኛንም እያሰደቡን ነው፡፡ ነገር ግን ኔልሰን ማንዴላ የመሳሰሉ የፈረንጅ ታዛጉሮች ለነጮች ደቡብ አፍሪካን የመሰለች ሀገር በመፍቀድ ለፈረንጅ መናህርያ ሲያደርጉ የአፍሪካ ጥቁር ህዝብ ግን በፈረንጅ ሀገር እየተሰደበ ነው፡፡ ስለዚህ "ፈረንጆች ከደቡብ አፍሪካ ይውጡ(Whites Should leave South Africa)" ብሎ የሚጠይቅ የጠፋ ለምንድን ነው? ብለን ስንጠይቅ ጥቁር ህዝብ እወደድ ባይ(toady) ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ አፍሪካም መሬቱን ከነጮች በመከልከል እራሱን ማስወደድ አለበት ማለት ነው፡፡ አሁን ደግሞ ኢትዮጵያ ውስጥ እየተደረገ ያለው ነገር ምንድን ነው ብትሉ የኢትዮጵያ መታወቂያ እና ዜግነት ተስጥቷቸው እየኖሩ "እስራኤላዊ ነን" የሚሉ ስደተኞች ወሬ እና ግራ ማጋባት ነው፡፡ አሮሞ "ኢትዮጵያዊ አይደለሁም" ብሎ ግራ ሲያጋባን እየዋለ ደግሞ በስደተኝነት የተቀበልናቸው ቤተ-እስራኤሎች "ኢትዮጵያዊ አይደለንም፤ እስራኤላዊ ነን" በማለት ሲያሳቅቁን እና ሀገራችንን ሲያስንቁ እየዋሉ ነው፡፡ ስለዚህ እኔ ለምንግስት የማስተላልፈው መልእክት ምንድን ነው እስራኤል ዜጎቿን እንድትወስድ እና የኢትዮጵያን መታወቂያ እንዲቀሙ ማድረግ ነው፡፡ ቤተ-እስራኤሎች ሲጀመርም ኢትዮጵያዊ የሆኑ ተሰደው መጥተው እንደሆነ መረሳት የለበትም፡፡

12. "ግብር መናገር ሲጀምር እውነት ይደበቃል" ብየ እኔ እራሴ ከተለመደው አባባል ማለትም "ብር መናገር ሲጀምር እውነት ይደበቃል" ከሚለው ማለት ነው አንድ አባባል ፈልስፈያለሁ፡፡ ስለሆነም "ግብር መናገር ሲጀምር እውነት ይደበቃል" ማለት በኢትዮጵያ ውስጥ አንድ ጎሳ መንግስት መምራ ሲጀምር ደፍሮ የሚሰድበው እና የሚናገረው አይኖርም ማለት ነው፡፡ ስለሆነም ቆምጨ ማከዳ ጋላን ፂላወች አምጥተው ሲጥሉብኝ "ጥለዋት ነው" የሚለው ነገር ለመድፈር ስላልቻለ እኔ ላይ ነገሮችን በማግነን ወደ አሜሪካ ሄዶ ማውራትን እንደ ማምለጫ ዘዴ ተጠቀመበት ማለት ነው፡፡ እኔም አባባሌን ጠቅሼ ማለትም "ግብር መናገር ሲጀምር እውነት ይደበቃል" የሚለውን ማለት ነው

በደሌን ችየ ይሄው እየኖርኩ ነው፡፡ ማክዳ ጋላ ተጥላ ማንም የሚናገር ጠፍቶ እርሷም እየተጠቀመችብኝ እና እየተቀለበችብኝ ትገኛለች፡፡

13. እንደ አሜሪካው የስለላ ሰራተኛ ማለትም ኢድዋርድ ስኖውደን(Edward Snowden) “ፊሽካ ነፊ(Whistleblower)” መሆን ፈልገው ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ቆምጨጮች እና ንፉጎች የኢትዮጵያን እና የእኔን ያልተገባ ስራ ለአለም ይፋ ማውጣታቸው ነው፡፡ እኔም “ተወው ፊሽካውን ይንፋ” ብየ ትቸዋለሁ፡፡ ነገር ግን አንዳንዴ ደግሞ እሽኮነትም እየተሰማቸው ጭምር ነው፡፡
14. “እዚያ ይሄዳል ያዎጣታል” የሚለውን የጥንቆላ አባባል በማሟላት “የአሜሪካን ህልም(the American dream)” ለማሳካት በአሜሪካ መንግስት እና አንዳንድ አሜሪካዊ ሃብታሞች ተቀጥረው ይመስለኛል፡፡ እኔ እንደጠረጠርኩት እነዚህን የእኔን የአባቴን ቤተሰቦች(ንፉጎችን) እና ቆምጨጮችን የአሜሪካ ባለሀብቶች “እዚያ ይሄዳል” እንዲባል ቤንጃሚን(ዶላር) የከፈሏቸው ይመስለኛል፡፡ የዚህ ክፍያ አላማው ደግሞ “የአሜሪካን ህልም(the American dream)” ለማሟላት ነው፡፡ “የአሜሪካን ህልም(the American dream)” ደግሞ እንደዚህ በአደባባይ የሚለምን ማግኘት ነው፡፡ አሜሪካወች በእኔ ስም ሌላ ሰው ካስጠቀሙ እንደ ገደሉኝ ነው የሚቆጠር፡፡ አንድም ሰው በእኔ ስም አሜሪካ መግቢያ ዘዴ ካገኘ እና ከተጠቀመ፤ ወይም ከከፈሏቸው፤ ወይም የአሜሪካ ገንዘብ ለጠንቋይ ከተከፈለ፤ አሜሪካወች እንደሸጡኝ ነው የሚቆጠር፡፡ ስለዚህ ለአሜሪካወች ማስተላለፍ የምፈልገው መልእክት ምንድን ነው “በእኔ ስም ማንንም ተጠቃሚ እንዳታደርጉ(For Every Americans; Please, in the name of God; don’t make beneficiary anybody in Ethiopia by my name. This is because the final goal of the people is begging)” የሚል ነው፡፡
15. የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች እና ቆምጨጮች በአጠቃላይ በጣም ቂል ስለሆኑ፤ የፈሱትን ትግሬዎችንም ለመከለል ያሰቡ መሰለኝ፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ እራስን ማዳን በሚል መፈክር ጎንደር እና ተግራይ በድንበር ሲፋለጡ እየዋሉ፤ ቆምጨ ዶካው ግን እራሱንም መከላከል አቅቶት ማክዳ ጋላን አምጥተው ሲጥሉብኝ ፂላወችን ለመከለል “እነርሱ ናቸው” እያለ እኔን ሲያሯሩጥ እና እራሱን ባለእዳ አድርጎ በወሬ ተፈቅረን እየዋልን ነው፡፡ ቆምጨ ዶካው መጀመሪያ የግል ጥቅሙን ሳያስጠብቅ የመንግስት ልጅ እና ዘረኛ ሲደግፍ ይውላል፡፡ እኔ ከስነ-ልቦና አንፃር ዶካ ሰዎች እና ዶካ ህዝቦች አንዴ ሲበደል ያዩትን ሰው እንደሚደግፉ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላን በተመለከተ ፂላወች ስለፈሱ፤ ፂላወችን ለመደገፍ ቆምጨ ሲራወጥ ይውላል፡፡ ስለሆነም ቆምጨ ዶካው ማክዳ ጋላን በማስጠቀም ህዝቡን አንድ አድርጎ ለማዋሃድ አስቦ ነው፡፡ ስለሆነም ቆምጨ ዶካው የራሱን ጥቅም ሳያስከብር የማክዳ ጋላን ጉዳይ ከትግሬ ወደ እኔ አዛውሮ ማክዳ ጋላን ወደ እኔ ሚስትነት በመቀየር ፂላወችን እና ጋላወችን ውሸማ(ውሸ) አደረጋቸው ማለት ነው፡፡ ጋላወችን ደግሞ ማናጃ ብሎ ከሩቅ ሀገር ጠርቶ አምጥቶ ሌላ ውሸማ(ውሸ) ለማክዳ ጋላ ጨመረላት ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ የእኔን ስም ያዘች እንጅ የጋላ ውሸማነት ወጉ ነው፡፡ ቆንጆ ባሪያ የመጨረሻው ደረጃ ውሸማ መሆን ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ ነውር የሰራችው የእኔን ስም መያዟ እንጅ የጋላ ውሸማነት(ውሸ) የወግ የማእረጉ ነው፡፡ ስለሆነም ቆምጨጮች ጥንቆላውን ወደ ውጭ ያሻገሩት በአንድ ወገንም ፂላወች ስለፈሱ እነርሱንም ለመርዳት ነው፡፡ ማክዳ ጋላን ፂላወች አሳይተውኝ ነው፡፡ ነገር ግን ማክዳ ጋላ እራሷን የእኔ ሚስት አድርጋ እንደገና ደግሞ ፂላወችን እና ጋላወችን እንደ ውሸማ(ውሸ) ነው የምትቆጥራቸው፡፡ ስለሆነም ማክዳ የምታስበው ጋላወችን እና ፂላወችን የምታስጠቅማቸው እንደ ንግስተ-ሳባ ንጉስ ሶሎሞንን እንዳስጠቀመችው በውሸማነት(ውሸ) እና እኔን ደግሞ እየሸወደችኝ እንደሆነ አድርጋ ነው፡፡ ውሸማነት(ውሸ) ደግሞ “ሰው ምን ይለኝ?” በሚል ስጋት ስለምትሳሳ በጣም ይጣፍጣል ይባላል፡፡ ስለሆነም ማክዳ ጋላም እኔን “እያጭበረበርኩት ነው” ብላ ስለምታስብ እና ማጭበርበሩም እያሳሳ ስለማያጠግብ ይሄው ህዝብ ሲያመላልሳት ይውላል፡፡ አንድ ተመስጌን ገ/እግዚአብሄር የዘፈነው ሙዚቃ ላይ “መጓጓት ጀመርኩ” የሚል ግጥም ሰምቻለሁ፡፡

እዚህ ላይ ተመስጌን ገ/እግዚአብሄር ያልተረዳው ነገር ውሸማ(ውሸ) እንደሚያሳሳ ነው፡፡ አብርሃ ፂላ እራሱን እንደ ውሸማ(ውሸ) ስለሚያስብ ሊሳሳ ይችላል፡፡ ህዝቡ ማክዳ ጋላን ፂላወች ለእኔ ሲያሳዩኝ ዝም ካለ ባኋላ እንደገና ደግሞ ተመልሶ “የእርሱ ሚስት ነሽ” ብሎ ጭንቅላቷን አጥቦ(Brainwashed) ነው እንግዲህ እኔን “እንደ አፈቀረችኝ የምታስብ እና ጋላወች እና ፂላወች ሲስሟትም ሆነ ሲጎረጉሯት እኔን እንዳጭበረበረችኝ የምትቆጥር፡፡ ህዝቡ የትግሬወችን ፈስ እንደ “ፈስ” ሳይሆን እየቆጠረው ያለ እንደ “ሪችት” እና እንደ አድሩስ ጭስ ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው ህዝቡም ሆነ ትግሬወች ፈሱን ከጉዳይ አልቆጠሩትም፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ፈሱ “አይሸትም” ብለው ስለገመቱ መሰለኝ፡፡ ነገር ግን እንኳን ፈስ ቀርቶ ብስናትም ይሸታል፡፡ ስለዚህ ለአየር ንብረት ብክለቱም ይታሰብበት፡፡ በድሮ ዘመን በአሜሪካ ከመኪና ጭስ ይልቅ የፈረስ ፈስ አየር የበለጠ ይበክል እንደነበር ይነገራል፡፡ አሁንም በኢትዮጵያ ምርምር ቢደረግ ከመኪና ጭስ ይልቅ የህዝቡ ፈስ አዲስ አበባን እና ምስራቅ አፍሪካን አየሩን እንደሚበክለው ምንም ጥርጥር የለውም፡፡

16. ማክዳን ፂላወች ለእኔ ሳያሳዩኝ ጠይቀዋት(እንሽናብሽ ብለዋት) እምቢ ብላለች፡፡ ከዚያ ለእኔ አምጥተው ያሳዩኛል፡፡ ከዚያም ማክዳን በጥንቆላ እና ጥንቆላ ነግሮናል “ታዴ ባልሽ ነው” ብለው ያሳምኗት እና በጥንቆላው ትስማማለች፡፡ ከዚያም ማክዳ “ታዴን አፍቅሬዋለሁ” ትላለች፡፡ በጥንቆላው እኔ ባሏ እንደሆንኩ ሰምታ ነው፡፡ ከዚያም ትግሬዎች ሲጠይቋት “እምቢ” ትላለች፡፡ እራሳቸው “አፍቅሬዋለሁ በይ” ብለው አሳምነው ነው እንግዲህ ዞረው “አፍቅሬሻለሁ” እያሉ የሚጠይቋት፡፡ “አፍቅሬዋለሁ በይ” የሚሏት ደግሞ ኦሮሞዎች እንዳያዎጧት ነው፡፡ ስለዚህ እዚህ ላይ ቆምጨዎች ለእኔ ተቆረቆርኩ ማለታቸው ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው “ለታዴ ትግሬዎች ማክዳን ሳያሳዩት እምቢ ካለቻቸው እና አሁን ለታዴ ካሳዩት በኋላ እምቢ ካለቻቸው የሁለቱ እምቢታ ልዩነቱ ምኑ ላይ ነው?” የሚለውን የ“ታዴን አፍቅራዋለች” ውሸት ለአለም ለማሰማት ነው፡፡ ትግሬ የሚበለጠው በቡና ምርት ብቻ ነው፤ ስለዚህ እውነታውን ለአለም ለማሰማት ነው፡፡ ልጅቷን ትግሬወች ጥለዋት ስለሆነ እና እምቢ ብላቸው ስለሆነ ለእኔ ያሳዩኝ እናም ሳያሳዩኝም ሆነ ካሳያዩኝ በሀኋላ እምቢ ስላለች ይህንንም ለአለም ለማሰማት ነው፡፡

17. ጋሎች ማክዳን ለመጣል ህዝቡ ሲመካከር ሰምተው ጋላን ንቀው ዝም ስላሉ ኦሮሞ እራሱን እንደሚንቅ ለአሜሪካ ጥቁሮች ለማሰማት ነው፡፡ ኦሮሞ ሌላውን ኦሮሞ ይንቃል፡፡ ህዝቡ ማክዳን ለመጣል ሲመካከር ከሰሙ ኦሮሞወች መካከል ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ(ፍጋጠጋ)፤ ሙሉ ኦሮሞ(ሙጋ)፤ ዶ/ር ጌታሁን ኦሮሞ(ዶጋጌጋ) እና ሌሎችንም እኔ አውቃለሁ፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ሌላውን ኦሮሞ ስለሚንቅ ለማክዳ ቤተሰቦች ሳይነግሯቸው ቀሩ፡፡ ጋላ ሌላውን ጋላ ቢያከብር ኖሮ “የማክዳ ቤተሰቦች ሲሰሙ ምን ይሉናል?” ብለው ያፍሩ ስለነበር ኦሮሞወች ለማክዳ ቤተሰቦች በማክዳ ላይ የታሰበውን ምክር ይነግሯቸው ነበር፡፡

18. ጋሎችን ፍራት ለአለም ለማሰማት ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው ማክዳን ትግሬዎች ለእኔ ሲያሳዩኝ ኦሮሞዎች “አላየንም” አሉ፡፡ ይህንን የኦሮሞዎችን የፍራት ውሸት ለአለም ለማሰማት ነው፡፡ ትግሬዎች በዎቅቱ በ2008 ዓ.ም የመንግስት ጎሳዎች ናቸው፡፡ ማለትም መንግስትን በበላይነት ስለያዙ እናም ጠመንጃም ስለታጠቁ ኦሮሞወች በጣም ይፈሯቸው ነበር፡፡ ስለዚህ ኦሮሞዎች ፈርተው ስለሆነ እኛን የወነጀሉን ይህንን ውሸት ለአለም ለማሰማት ነው፡፡

19. በአሜሪካ፤ በእንግሊዝ እና በአንዳንድ የፈረንጅ ሀገራት “ቡሽቲት(Lesbian(L))፤ ቡሸቲ(Gay(G))፤ ጋራ-ቡሸቲ(bisexual(B)) እና ቆለጥበምስ(Transgender(T))” ወይም በማሳጠሪያ “(LGBT)” የሚል መብት ስላለ እና ይህ መብት ደግሞ ብዙ ሰው እየተቃወመው ስለሆነ ቆምጨ ይህንን መብት ለመደገፍ እና ድጋፉን ለማሳየት ለአሜሪካ እና ለፈረንጅ በአጠቃላይ እራሳቸውን እንዲከላከሉ ለማድረግ ነው፡፡ ቆምጨወች ይህንን ያደረጉበት ምክንያት ደግሞ “LGBT” የሚለው ቃል ወደ እኛ ሀገር ስናመጣው “ልጅ ቢተው” የሚል ቃል ይሰጠናል፡፡ “ልጅ ቢተው” የሚለው ቃል ደግሞ በጎጃም አካባቢ በጣም የብዙ ሰዎች ስም ስለሆነ እነርሱን ለመደገፍ የተወሰደ እርምጃ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ በተጨማሪም የእኛ ሀገር ቡሸቲወች ማለትም ቡሸቲ ታደለ ዘላለም፤ ቡሸቲ ታደሰ

አያና እና ቡሽቲ ካሳሁን የተባሉትን እንዳይሸማቀቁ ለመደገፍ እና ለማበረታታት የተደረገም ዘመቻ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ቡሽቲ ታደለ ዘላለም እና ቡሽቲ ታደሰ አያና የተባሉ ቡሽቲወች በሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ውስጥ ተፋቅረው የነበሩ ቡሽቲወች ናቸው፡፡ እኔ እነዚህ ማለትም ቡሽቲ ታደለ ዘላለም እና ቡሽቲ ታደሰ አያና የተባሉ ቡሽቲወች በከንፈር ሲሳሳሙ እኔ በአይኔ በብረቱ አይቻቸዋለሁ፡፡ ሌላው ደግሞ አንዳንድ ቆምጨወችም ቡሽቲ እየሆኑ ስለሆነ እነርሱንም ጓደኛ ለመፈለግ ነው፡፡ ለምሳሌ ካሳሁን የሚባል “LGBT” የእኔ ወንድም እኔን ሊበዳኝ እንደነበር አዲስ አበባ ሴቫስቶፖል ሲኒማ ያለበት አካባቢ ማለት ነው ዘበኛ አቋርጦታል የሚባል ነገር ሰምቻለሁ፡፡ እኔ ግን አላስታውሰውም፡፡ ምክንያቱም አንድ ገበሬ ቡሽቲ ይሆናል ብየ ስለማላስብ ነው፡፡ ገበሬ ከሆነ በጣም ነውር ሰራ ከተባለ አህያ ቢበዳ ነው፡፡ ነገር ግን ካሳሁን የሚባል “LGBT” እኔን አዲስ አበባ መስቀል አደባባይ አካባቢ “የፍቅረኞች መገናኛ(rendezvous)” የሚባል ካፍቴሪያ ውስጥ ማኪያቶ ከገዛልኝ በኋላ በእጁ ደግሞ ጎማ አጥልቋል፡፡ ይህ ቡሽቲዎች በእጃቸው እና በአንገታቸው የሚያጠልቁት ጎማ ደግሞ የሚያመለክተው ቡሽቲ ወይም “LGBT” እንደሆኑ ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨወች ይህንን ነገር ወደ አሜሪካ ያሸጋገሩት እንደ ካሳሁን፤ ቡሽቲ ታደለ ዘላለም እና ቡሽቲ ታደሰ አያና አይነት ልጅ ቢተወችን ለመደገፍ ፈልገው ነው የሚል ሃሳብ አለኝ፡፡ ከዚህም በተጨማሪ የቡስቲዎችም ማለትም “LGBT” መለያ ባንዲራቸው “ቀስተዳመና(Rainbow)” ስለሆነ እና የኢትዮጵያም ባንዲራ “ቀስተዳመና(Rainbow)” ስለሚመስል “አንድ ነን” ብለው ነው፡፡ ይህንንም ለመደገፍ ይመስላል አሁን ከፈረንጆች አቆጣጠር ከ 2013 ጀምሮ የአሜሪካ አምባሳደር በኢትዮጵያ ወደ ኢትዮጵያ አምባሳደር ሆና ስትመጣ “ቡሽቲን አበረታታለሁ” ብላ ቃል ገብታ ነው የመጣች፡፡ ስለዚህ ቆምጨም ጥንቆላውን ወደ አሜሪካ ያሸጋገረው “የተበረታታ ቡሽቲ” ለመባል ይመስላል፡፡ ቡሽቲወች ኢትዮጵያን የመረጡበት ምክንያት ባንዲራችን “ቀስተዳመና(Rainbow)” ስለሆነ ለመግባት እና ህዝቡን ለማግባባት ብዙም ስለማያስቸግር ነው፡፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ ህዝብ ቡሽቲን በመዋጋት ባንዲራችንን “እናትርፍ” የሚል መልእክት ማስተላለፍ እፈልጋለሁ፡፡ እነዚህ “LGBT” የሚባሉት ደግሞ “ዲልዶ(dildo)” ይጠቀማሉ፡፡ ስለዚህ ቆምጨወችም ይህንን “ዲልዶ(dildo)” መጠቀምን ከ“ቀስተዳመና(Rainbow)” ባንዲራ ጋር ለማዋሃድ እና ወደ ሀገር ውስጥ አምጥቶ ለመጠቀም ለልምድ ልውውጥ ነው፡፡

20. አብዛኛው ጥንቆላውን የሰማው *“ሙደኛ”* ተብሎ የተፈረጀው ሲጋራ የሚያጨሰው፤ ጫት የሚቅመው እና የመሳሰለው ህዝብ ነው፡፡ በአሜሪካ እና በሌሎች ሀገሮች ግን ሲጋራን ንቀው ማርዋና እና ኮኬይን ነው የሚያጨሱ፡፡ ስለዚህ ጎጃሜዎች ብዙ የሚያጨስ ህዝብ ያለበት ሀገር ሄደው መናገራቸው ነው፡፡
21. አብዛኛውን ጊዜ ጥንቆላውን እንደ ሀሪፍ እየሰሙት ያሉ ሴቶች ሱሪ የሚለብሱ ሴቶች ናቸው፡፡ ስለዚህ አሜሪካ ደግሞ ሰማያዊ ጅንስ ሱሪ ባህላቸው ነው፡፡ ስለዚህ በዛ ያለ ጅንስ ሱሪ የሚለብስ ሴት ለማግኘት ነው፡፡
22. “ፈረንጅ ነን” ብለው ነው፡፡ ይህንን ነገር እኔ ሙዚቃ ላይም ሰምቸዋለሁ፡፡ በታሪክ *“የኢትዮጵያ ህዝብ ከእሰራኤል ነው የተገኘው”* የሚባል ነገር አለ፡፡ ይህንን በመያዝ ነው እንግዲህ እነ አጅሬ አሜሪካ ድረስ “ያዎጣታል” እያሉ ሲገጅሩ የሚውሉ፡፡ ነገር ግን የኢትዮጵያዋ ንግስት አስራኤል ሀገር ሄዳ ከንጉስ ሶሎሞን ለመደቀል የማጭበርበር ስራ እንደሰራች በአፈ-ታሪክ ይነገራል፡፡ ስለዚህ ንግስተ-ሳባ የንጉስ ሶሎሞን ውሽማ ናት ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ለዚህ ለተሰረቀ ዘር የምን ማሸቃበጥ ነው፡፡ እራሳችንን ብንሆን በወርቅ የማይገዛ ትርፍ እናገኛልን፡፡ እራሳችንን እንሁን፡፡ አናሽቃብጥ፡፡ እኔ በበኩሌ በቃ በዚህ ፅሁፍ ቃል እገባለሁ “በተግባር ጥቁርነኝ ነገር ግን ቴክኒካዊ ነጭ(practically I am a black man but theoretically white)”፡፡ እስራኤል “የእኔ አይደላችሁም” ብላ የምትፈልገውን ማለትም “ቤተ-እስራኤሎችን” መርጣ ወስዳለች፡፡ እኛ ግን በግድ “አባታችን እስራኤል ነው” በሚል የተካድነውን ልንመልስ ስንለፋ እንውላለን፡፡ ስለዚህ እኛ ፈረንጅ ከሆንን “አባቱ የካደው ፈረንጅ” መሆን አለብን፡፡ የእኛ ህዝብ ፌክ ይበዛዋል፡፡ ስለዚህ እኔ “ጥቁር ነኝ(I am a black man)”፡፡ በተጨማሪም እናታችን አፍሪካን “እማማ አፍሪካ” ብየ

ማሞካሸት እፈልጋለሁ፡፡ ምክንያቱም የእስራኤል ዘር ብንሆንም ንጉስ ሶሎሞን እስራኤላዊ ቢሆንም ንግስቷ ግን አፍሪካዊ ነች፡፡ ስለዚህ እማማ አፍሪካ እናታችን ነች ማለት ነው፡፡ አንድ ልጅ ምንም ቢሆን እናቱን ክዶ አያውቅም፡፡ ነገር ግን ንጉስ ሶሎሞን የበዳት ንግስተ ሳባን ከሆነ የአምሃራው ፈረንጅነት ምኑ ላይ ነው? መልስ ከአንባብያን፡፡ አንድ ወሬ ሲመጣ በትክክል መብራራት አለበት፡፡ በጥንቆላ ወሬ እዚህ ላይ የለም፡፡ ስለዚህ እኔ ፈረንጅነታችንን በትክክል የሚያብራራልኝ እፈልጋለሁ፡፡ ስለዚህ ሰሜን ሸዋወች “ትግሬ ነን” ያሉ ፈረንጅ ለመሆን ሳይሆን አይቀርም፡፡ ህዝቡ “ፈረንጅ ነን” ብሎ ለፈረንጆች ጥንቆላውን ከነገራቸው እኔም “ለዘመዶችሽ ነገሪያቸው” እንዳለ ዶ/ር መራራ የኦሮሞው ሙህር “ሂድና ዘመዶችህ ንገራቸው” የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ አይሁድ ድሮም የፈረንጅ ችግር ነው፡፡ ስለዚህ አሁንም ኢትዮጵያውያን በተለይ ቆምጨወች የአባቶቻቸውን ፈለግ ለመከተል ብለው አለምን ልክ እንደ ሁለተኛው የአለም ጦርነት ሲያስጨንቁት ይታያል፡፡ ሌላው ቆምጨወች መርሳት የሌለባቸው ነገር ምንድን ነው ኪንኪ ፀጉር መሆናቸውን ነው፡፡ እኛ “ዶሊ(Dolly)” እንጂ ፈረንጅ አይደለንም፡፡ ከፈረንጅ እና ከኔግሮ የተወለደ ልጅ ደግሞ “ዶሊ(Dolly)” ተብሎ ይጠራል፡፡ “ዶሊ(Dolly)” ማለት ደግሞ የተዳቀለ እና ንፁህ ዘር ያልሆነ በግ ማለት ነው፡፡ የፈረንጅ ፀጉር እና የእኛ ፀጉር ምንም ግንኙነት የለውም፡፡ ሲጀመር እኛ ፈረንጅ ብንሆን ኖሮ ድሃ አንሆንም ነበር፡፡ ምክንያቱም ፈረንጅ የተባለ ህዝብ በጣም ጠንካራ እና የሚኖርበትን አካባቢ አሸንፎ የሚኖር ህዝብ ነው፡፡ እኛ ግን አካባቢያችንን ማሸነፍ አቅቶን የአለም ሙቀት መጨመር ሲመጣ ወደ ቢልጌትስ ፋውንዴሽን እና ወደ ሌሎች ባለሃብቶች እጃችንን ለልመና ዘርግተናል፡፡ አሜሪካ ውስጥ እንደ ቢልጌትስ እና ማርክ ዙከርበርግ ያሉ ስራ ፈጣሪወች ሲመጡ ወደ ሃብታምነት ይሸጋገራሉ፡፡ እነዚህ ግለሰቦች ደግሞ ወደ ሃብታምነት ሲሸጋገሩ እና ገንዘብ ሲተርፋቸው ወደ እኛ በእርዳታ መልክ ይልክሉናል፡፡ ይህ እርዳታ ደግሞ እኛ እራሳችንን እንዳንችል እያደረገ ያዘናጋን ነገር ነው ማለት ይቻላል፡፡ እኛ ፈረንጅ መሆን የፈለግነው “እርዳታ ለመቀበል እንጂ ለዝምድና አይደለም” ብል ምንም ስህተት የለውም፡፡ ወይ እስራኤል እንድንሄድ አለበለዚያ ደግሞ አሜሪካ እንደንሄድ እና የተለየ ድጋፍ እንዲደረግልን ስለምንፈልግ ነው ፈረንጅነትን አጥብቀን የምንፈልገው፡፡ ስለዚህ እኛ ፈረንጅ አይደለንም ማለት ነው፡፡ አንድ ችሎታ ያለው ሰው በሀገራችን “ፈረንጅ ነው” ይባላል፡፡ ነገር ግን ፈረንጆች ችሎታቸውን ደጋግሞ ከመሞከር ያመጡት እንጂ በዘር የተላለፈላቸው አይደለም፡፡ ስለዚህ እኛ በዘር መመሳሰሉ ቀርቶብን ስራ ወዳድ እና ጠንካራ ህዝቦች ሆነን አካባቢያችንን አሸንፈን ብንኖር ይሻለን ነበር፡፡ አካባቢያችንን ማሸነፍ አቅቶን በ 1977 ዓ.ም ወደ አንድ ሚሊዮን የሚጠጋ የኢትዮጵያ ህዝብ በርሃብ እንደሞተ ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders (2003)) የሚለው ፊልም እና ሌሎች መረጃዎች ያስረዳሉ፡፡ አንድ ዘር በሌላ ዘር ተደባልቆ ሲቀየር “ሚውታንት(Mutation)” ተብሎ ይጠራል ስለዚህ እኛም “ሚውታንት(Mutant)” ነን ማለት ነው፡፡ እኔ ከአንዱ ዘር ወደ ሌላ ዘር መጋባትን እና መዳቀልን ከዘረኝነት አንፃር ሳይሆን ከባይሎጂ እና ከኢቮሉሽን አንፃር እቃወማለሁ፡፡ አንድን ህዝብ ሳያዳቅሉ መያዝ ስፒሽየሱን(Species) ለማስቀጠል ይረዳል ማለት ነው(Cross-Racial Marriage will destroy the human Species and will create people with a different color and behavior)፡፡ ምክንያቱም አንድ ሰው ማንነቱ የሚታወቀው ንፁህ ዘር ማለትም ንፁህ ቻይና፤ ንፁህ አፍሪካ፤ ንፁህ ፈረንጅ ሲሆን እንጂ ከተቀላቀለ ማንነቱ ወደ ትልቁ(dominant) ያመዝናል ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ የኢትዮጵያ ህዝብ ፈረንጅ መሆን ነው የሚፈልግ፡፡ ለዚህ ማሳያ ደግሞ እስራኤሎች “አናውቃችሁም” ሲሉ እኛ በግዴታ “እንወለዳለን” ብለን ቤተክርስቲያን እየሩሳሌም ሰርተን እየተከራከርን እንገኛለን፡፡ አንድ ሰው ማንነቱ የሚታወቀው እራሱን የቻለ ዘር ሲሆን ነው የሚል እምነት አለኝ፡፡ እኛ አሁን የምእራባውያን ተፅኖ አለብን፡፡ ስለዚህ ማንነታችን የምእራባውያን እንጂ የእኛ አይደለም ማለት ነው፡፡ በተጨማሪም አፍሪካዊ ማንነታችንን አጥተን ሌላው የፈረንጅ ማንነት ቀላቅለን እየኖርን ነው፡፡ ስለዚህ ዘር መቀላቀል ማንነት ያሳጣል ማለት ነው፡፡ በተረፈ ግን ለኢትዮጵያ ህዝብ “Teenage Mutant Ninja Turtles”

የሚለውን ፊልም እንዲያዩ እጋብዛለሁ፡፡ አንድ “ሚውታንት(Mutant)” ጠንካራ እና የማይበገር የሚሆነው ተመርጦ ሲዳቀል ነው፡፡ ነገር ግን እኛ በጣም ሰነፎች ነን፡፡ ስለዚህ ስንዳቀል ወይ እስራኤሎች ሰነፍ ናቸው ማለት ነው አለበለዚያ ደግሞ የእኛ አፍሪካዎች ሰነፍ ነበሩ ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ “Teenage Mutant Ninja Turtles” የሚለውን ፊልም ስትመለከቱ፤ እነዚህ “ሚውታንቶች(Mutants)” በጣም ጠንካራ እና ሱፐር ፍጡራን(Superhuman) አይነት ናቸው፡፡ እኛ ግን ከአፍሪካ ሀገሮች እንኳን ስንወዳደር በጣም ድሆች እና አሁን ደግሞ አለም አቀፍ ለማኞች ሆነናል፡፡ ቆምጨ ያልተረዳው ነገር የእኛ ኢትዮጵያዊ የቀድሞ ሰዎቻችን በፈረንጅ ከመበዳታቸው እና እኛን ከመውለዳቸው በፊት “ጥቁር” እንደነበሩ ነው፡፡ ስለዚህ አፍሪካም ጋላን እና ኔግሮን ጨምሮ ማለት ነው የእኛ “ቅድመ አያቶች(Ancestors)” ናቸው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኛ ንፉግ እንደሚለው የፈረንጅ እና የአፍሪካ ዲቃላ ከሆንን መባል ያለብን “የአፍሪካ እና የእስራኤል እርዝራዥ(We are Descendants of Black Africans and Whites)” ነው ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ንፉግ “ጥቁር” መሆን ስለማይፈልግ፤ አብዛኛውን የጥንቆላ ሸውከ የሚናገሩ ለፈረንጆች ነው፡፡ እኔ የማስበው “ሃበሻ” ልዩ ዘር እንደሆነ ነበር፡፡ ከዚህ በኋላ ግን አፍሪካዊ እንደሆንኩ በትክክል ተረድቸዋለሁ፡፡ ስለዚህ ልሙጥ አፍሪካወችንም ሆነ ልሙጥ ፈረንጆችን ስናስተናግድ በእኩል መሆን አለበት ማለት ነው፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው ወደ ፈረንጅ የማድላት ነገር እንዳይኖር ለቆምጨ እና ለግብረ-አበሮቹ ማሳሰብ እወዳለሁ፡፡

23. ጋሎች ማክዳ ስትጣል ተደብቀው “አልሰማንም” ስላሉ አለም ላይ ያሉ ትላልቅ ሰዎች “ታዴን አፍቅራዋለች” እንዲሏቸው ነው፡፡ በዚህም ኦሮሞወች እውነት እንዲመስላቸው ነው፡፡ ጋሎች መቼም ሞርጋን ፈሪማን፤ ብራድ ፒት፤ እና ሌሎችም የሆሊውድ ስመጥር ሰዎች “አፍቅራዋለች” ካሉ እውነት ነው የሚመስላቸው፡፡ ጋሎች ያልተገነዘቡት ነገር ማክዳን ትግሬወች ለእኔ ያሳዩኝ ሞክረው እምቢ ስትላቸው ጊዜ ነው፡፡ አንድ ግለሰብ ለምሳሌ አንድን ሴት በብር ቀጥሮ እቤቱ ሊያስገባ ይችላል፡፡ ስለሆነም በዓንድ ቀን ወስዶ ይበዳታል፡፡ ይህም የጭን የቤት ሰራተኛ(የጭን ገረድ) ተብሎ ይጠራል፡፡ የማክዳም ነገር ልክ እንደ ጭን ቤት ሰራተኞች(የጭን ገረድ) ነው፡፡ ደሞዝ ያለው የጭን ገረድ ደግሞ መገኘቱ ኢህአዴግ ያመጣው ዕድገት ምልክት ነው፡፡ ይም ማለት እንዴት ነው፤ ማክዳ እኔ ጋር ሳልለምናት እና እየተሳደብኩ ከመጣች፤ የጭን ገረድ ነች ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ዲግሪ ስለተመረቀች፤ ደሞዝ ይኖራታል፡፡ ደሞዝ ያለው የጭን ገረድ መኖሩ ደግሞ የእድገቱ ምልክት ነው፡፡ ጥንቆላ ሰራ ማለት እኔ ተወነጀልኩ ማለት አይደለም፡፡ ኦሮሞወች የልቁንስ መጀመሪያ እምቢ ያለች ሴት አሁን ለእኔ ካሳዩኝ በኋላ “አፍቅራው ነው” በሚል ፉገራ እራሳቸውን ባያታልሉ የሚል የግል አስተያየት አለኝ፡፡ ጥንቆላው እየሰራ ቢሆን ማክዳ ግን አፍቅራኝ አይደለም፡፡ ምክንያቱም መጀመሪያ ፂላወችን እምቢ ብላቸው ቁርጥ አውቀው ነው ለእኔ ያሳዩኝ፡፡ ስለዚህ አሁን እምቢ ማለቷ ማፍቀሯን አይገልፅም፡፡

24. ጥንቆላው እንደሚሰራ ስላዎቁ አለም ላይ የሚሰሩ የቴክኖሎጂ ለውጦችንም ሆነ የአሸባሪ ጥቃቶችን በማስጠንቆል እንደ ተዓምር እንጂ ጥንቆላውን ያዎሩት በገበሬነት እዳልሆነ ለማስተባበል ነው፡፡

25. “ከልለኝ(cover me)” የሚለውን የውትድርና ህግ የአሜሪካ ዜጎች ፊልም ላይ ስለሚጠቀሙበት “ያወጣታል” እያሉ ቆምጨወችንም አዲስ በሚሰሩት ፊልም እንዲከልሏቸው(cover them) እና እንዲረዷቸው ነው፡፡

26. ኢትዮጵያዊያን በአሜሪካ የሚታወቁበት ምርት አለ ከተባለ ቡና ብቻ ስለሆነ ነውርን ከቡና ጋር(coffee-shame(Co-Sha) export) እና ጥንቆላን ከቡና ጋር ኤክስፖርት(coffee-magic(Co-ma) export) ባመድረግ ለመታወቅ ፈልገው ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ይህም እንዴት ነው ቡና ብቻውን በዓለም ሊያስተዋውቀን ስላልቻለ ቡናን በቆሻሻ በማባዛት ወደ ውጭ ለማስወጣት እና ለመታወቅ ፈልገው ነው፡፡ ቡናን ከነውር ጋር ሲዋሃድ “ኮሻ(coffee-shame(Co-Sha))” ተብሎ ይጠራል ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ቡናን ከጥንቆላ ጋር ሲዋሃድ “ኮማ(coffee-

magic(Co-ma))" ተብሎ ይጠራል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህን "ኮሻ(coffee-shame(Co-Sha))" እና "ኮማ(coffee-magic(Co-ma))" የተባሉ ነገሮችን ወደ ውጭ በማስወጣት ለመታወቅ ይመስላል ማለት ነው፡፡

27. ባለ አንቴና ስለሆኑ ወሬ ስለማያመልጣቸው ቆምጨጮች በጥንቆላ የሰሙትን አዲስ ወሬ ለአለም ለማሰማት ነው፡፡ ባለ አንቴና የሚለው ቃል በሁለት ይከፈላል፡፡ እነዚህም
    i. ባለ አንቴና እምስ(antenna pussy)፡- ይህ በብዛት የሚነገረው በአዲስ አበባ አካባቢ ሲሆን የሚጠቁመው ደግሞ የጎጃም አካባቢ ሴቶችን ነው፡፡ ይህ እምስ በአብዛኛው ህዝብ ጣፋጭ እንደሆነ ይነገራል፡፡
    ii. ባለ አንቴና ጆሮ እና ባለ አንቴና ምላስ(antenna ear and antenna tongue)፡- ይህ ነገር የሚጠቁመው ከጥንቆላው ወሬ በመነሳት የጎጃሞችን ወሬ አሳሽነት ነው፡፡ ይም ማለት እንዴት ነው ባለ አንቴና ጆሮ ማለት ወሬ የማያመልጠው ማለት ነው፡፡ ይህም ሲባል በጥንቆላ እያሰሰ አለምን በወሬ የሚያጥለቀልቅ ማለት ነው፡፡ ባለ አንቴና ምላስ ማለት ባንቴና ጆሮ የሰማውን ወስዶ የሚያዎራ ማለት ነው፡፡

እና ሌሎችንም ምክንያቶች መዘርዘር ይቻላል፡፡ ነገር ግን የኢትዮጵያ መንግስት ቆምጨጮች ሲያዋርዱን ምንም ያለው ነገር የለም፡፡ ስለዚህ መንግስት ወደ ፊትም ስለመንግስት ብቻ ሳይሆን የሀገሪቱንም ስም የሚያጎድፍ ስራ እና ወሬ የሚያዎሩትን ግለሰቦችን እና ቡድኖችን አስፈላጊውን እርምጃ ቢወስድባቸው መልካም ነው፡፡ እንግዲህ ቆምጨጮች እና ንፉጎች በልፍለፋ ምንም እንዳልፈጠሩ ነው እኔም የሚሰማኝ፡፡ ስለዚህ ለቆምጨጮች ፤ ለጋላ እና ለንፉጎች የእዮብ መኮነን ሙዚቃ ማለትም "የምድር ደራሼ" የሚለው እንዲያዳምጡ እጋብዛለሁ፡፡ በእዮብ ሙዚቃ ውስጥ ያለውን ግጥም ስናሻሽለው ማለትም ለቆምጨ እና ለንፉግ እንዲመች ስናደርገው የሚከተለውን ይመስላል፡፡

"ለሌላው ያማሸኝ መሰሎሻል"
"ጠንቋይ ያለሸን ለሌሎች ደግሞሻል"
"አወራሽ የደበቅኩልሽን"
"ሰታሚኝ ሰሙ ሰህተትሽን"

የሚል ይሆናል ማለት ነው፡፡

ለምሳሌ የአሜሪካውን የስለላ ሰራተኛ የ Edward Joseph Snowden ታሪክ እና የሰራውን ስራ ሁላችንም እናውቃለን፡፡ ይህ ሰው አሁን በአሜሪካ መንግስት በጥብቅ ከሚፈለጉ ሰዎች መካከል አንዱ ነው፡፡ ይህ ዜጋ የአሜሪካን ስም ሊያጎድፍ የሚችል እና ሀገሪቱንም ለአደጋ ሊያጋልጥ የሚችል ስራ ስለሰራ ነው መንግሰታቸው እየፈለገው ያለ፡፡ እኛም ሀገር እንደዚህ እያደረገ እስከ አሜሪካ እና እስከ ደቡብ አፍሪካ ሲያሰድበን እየዋለ "ሀገሪቱ እንዴ መቸም የርሃብ ድራማ ማለትም "ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders)" ተሰርቶባታል" ተብሎ ዝም መባሉ እንደ ተስፋ መቁረጥ ይቆጠራል፡፡ እንዲህ አይነት ማምለጫ ዘዴ መለመዱ አግባብ ነው ብየ አላስብም፡፡ ሀገር ውስጥ ነውር እየሰሩ አሜሪካ ድረስ እየሄዱ ማውራት አግባብ አይደልም በጣም መጥፎ ሊባል የሚችል ተሞክሮ ነው፡፡ ወደፊትም እንደዚሁ አንዱ ተመሳሳይ ነውር ሰርቶ አሜሪካ ሄዶ "እርዱኝ" ብሎ ሊናገር ይችላል፡፡ ስለዚህ እናስብበት፡፡

አሜሪካኖች፤ ሩሲያወች እና በአጠቃላይ የሰለጠኑት ሀገሮች ድንበር እና ወሰን ቢኖራቸው መልካም ነው፡፡ በተለይ የአንድ ሉአላዊ ሀገር ዜጋን እንደዚህ ካለአግባብ መናገር እና ስለዚህ ዜጋ ማውራት የሚችሉ አይመስለኝም፡፡ አሜሪካኖች እና ሌሎች የሰለጠኑ ሀገሮች እነርሱ ሃያል እና ድሮን(drone) ቢኖራቸውም ድሃው ህዝብ ለህይዎቱ እንደማይፈራ በአፍጋኒስታን እና በኢራቅ ያዩት ይመስለኛል፡፡ ስለዚህ ድንበር ይኑራቸው፡፡ ይህንን ለአሜሪካውያን የተናገርኩበት ምክንያት ማስፈራሪያ ሳይሆን የታዘብኩትን ነው፡፡ ስለዚህ እኛንም ለቀቅ ቢያደርጉን መልካም ነው፡፡

ለምሳሌ አፍጋስታንን፤ ሶሪያን እና የመሳሰሉትን ሙስሊም ሀገራት አሜሪካ እና ሌሎች አጋሮቿ ሲደበድቡ እና የእስላም መንግስት እንዳይመሰረት ሲታገሉ ይታያል። ይህ ግን እኔ እንደተረዳሁት እራስ ወዳድነት እና አምባገነንነት ነው ብየ አስባለሁ። የአውሮፓ ሀገሮችን ማለትም እንግሊዝን፤ ጣልያንን፤ ግሪክ፤ ወዘተ ስንመለከት የክርስቲያን ግዛቶች ነበሩ ይባላል። ነገር ግን እነዚህን የአውሮፓ ሀገሮች የክርስቲያን ግዛት ሲሆኑ የከለከላቸው መንግስትም ሆነ ህዝብ አልነበረም። አሁን ግን ሙስሊሞች "የእስላም መንግስት እንፈጥራለን" ብለው ሲነሱ አሜሪካ እና አጋሮቿ ማለትም እሩሲያ እና አውሮፓ ማለት ነው የአይኤስአይኤስ(Islamic State of Iraq and the Levant) ቡድንን ሲያሯሩጡት ይውላሉ። ይህ ግን አግባብ አይደለም። እንዲሁም የአሜሪካ መንግስት እና የአውሮፓ መንግስታት ኢራንን እና ሰሜን ኮርያን "ኑክሌር መሳሪያ ሊታጠቁ ይችላሉ" በማለት እንደዚሁ ሲፈትሹ እና ማእቀብ ሲጥሉ ይታያል። ይህ ግን በጣም ከህግ ውጭ የሆነ እና "አግባብ ያልሆነ ነገር ነው" ብየ አላስብም። አሜሪካን ማስተዋል ያቃታት ነገር ምንድን ነው ቢባል ጥርጣሬ እና መተማመን ማጣት የሌባ እና የአሸባሪ ስራ እንደሆነ ነው። አሜሪካወች ሙስሎሞችን የሚፈሩበት መንግድ አልገባኝም። ሙስሎሞችን እንደ ባእድ እና እንደ ጠላት መቁጠሩ አግባብ አይደለም። አሜሪካኖችም ማለትም የአሜሪካ ህዝብም ቢሆን መንግስታቸው ሙስሊሞችን እንዲጠሉ ያደረጋቸው መሰለኝ። ይህ ደግሞ የእራስ እጥበት(brainwash) ይባላል። ነገር ግን የእስልምና እና የሌላው እምነት ልዩነት የቁርዓን እና የመፅሃፍ ቅዱስ ብቻ ነው። ስለዚህ ሙስሎሞችን ካልደረስንባቸው እንደማይነኳቸው ፈረንጆች ማወቅ አለባቸው። አሜሪካኖች መጀመሪያ እንደዚህ አንድ ሀገር ሆነው እንዲቀጥሉ ያደረጋቸው የእርስ-በእርስ ጦርነት ነው። ነገር ግን ሙስሊሞች የእርስ-በእርስ ጦርነት ሲገጥሙ አሜሪካ እና ሩሲያ ጣልቃ ገብተው ይበትኑታል። ለምሳሌ ሊቢያን እንመልከት። ሊቢያ እንደ ፈረንጆች አቆጣጠር በ 2011 ገደማ የእርስ-በእርስ ጦርነት ውስጥ ስትገባ የነዳጅ ዋጋ ጨመረ። የነዳጅ ዋጋ ሲጨምር ደግሞ በቀጥታ የሚያጠቃው የምእራባውያን ሀገሮችን ነው። ስለዚህ የአውሮፓ ሀገሮች ማለትም ኔቶ(NATO(North Atlantic Treaty Organization)) እና የአሜሪካ ጦር ተባብሮ የሊቢያውን መሪ ሙህማር ጋዳፊን(Muammar Gaddafi) ገድለው ሀገሪቱን ምንም ላልበሰለ ታጣቂ ቡድን አስረከበው ይሄው እስካሁን ድረስ ከብጥብጥ አልወጡም። ስለዚህ አሁን አሸባሪው ማነው ይባላል? ማንንም የእርስ-በእርስ ጦረነት ውስጥ የገባን ሙስሊም ሀገር አንዱን ቡድን አሸባሪ ብለው ይፈርጁታል። የአሜሪካ የእርስ-በእርስ ጦርነት ተዋጊዎች እንደ ጀግና ሲቆጠሩ የሙስሊም የእርስ-በእርስ ተዋጊዎች ግን እንደ አሸባሪ መቆጠራቸው ዲሞክራሲ(Democracy) ነው ብየ አላምንም። ለምሳሌ የሶሪያውን እንውሰድ። ይህ የሶሪያ መሪ ከቤተሰቦቹ ጀምሮ ህዝብ እየገደለ የመጣ እና የህዝብ ደም ያለበት አውዳሚ መሪ ሲሆን ባለው የሶሻሊስት(Socialist) አቋም መሰረት ግን እንደ ዲሞክራሲያዊ መሪ ተቆጥሮ ሩሲያ እየረዳችው እና እርሱም ህዝብ እየገደለ ይው ከፈረንጆች አቆጣጠር 2011 እስከ ዛሬ ድረስ በስልጣን ላይ እየኖረ ነው። ይህ የሚያመለክተው ሩሲያ እና አሜሪካ የሚጨነቁት የፖለቲካ አመለካከታቸው ማለትም ሩሲያ ሶሻሊዝም(Socialism) የሚለውን ሲስተም ለማስፋፋት እና ለመከላከል ሲሆን አሜሪካ ደግሞ ካፒታሊትዝም(Capitalism) የሚለውን ፍልስፍና ለመከላከል እና ለማስፋፋት ይመስላል። ነገር ግን አሜሪካ እና እንግሊዝ ወደ ጦርነት ጣልቃ ሲገቡ "የሰብዓዊ መብት ጥሰት" በሚል ነው። ነገር ግን የሰብዓዊ መብት ጥሰት ብቻ ሳይሆን "የግድያ ቡድን(murder Squad)" የሆነው ባሽር አላሳድ(Bashar al-Assad) ከቤተሰቡ የተላለፈለትን ስልጣን ይዞ ህዝብ ላይ እየቀለደ የአሜሪካ እና የሩሲያ ጦር ግን ታጣቂውን ቡድን ማለትም የአይኤስአይኤስ(Islamic State of Iraq and the Levant) ሲያባርር ይውላል ማለት ነው። እነዚህን የአይኤስአይኤስ(Islamic State of Iraq and the Levant) የአሜሪካ እና የእሩሲያ መንግስት ለምን አባረራቸው ካልን እስላማዊ መንግስታት ስለሆኑ ነው። እነዚህ የአይኤስአይኤስ(Islamic State of Iraq and the Levant) ቡድኖች ደግሞ እንደ ሳውዲ አረቢያ ያሉ ሌሎች ሙስሊም ሀገሮች ያልደገፈበት ምክንያት የውሃባይ ሙስሎሞች(Wahhabi) ስለሆኑ እና የሱኒ ሙስሊሞች ስለሚጠሏቸው ነው። ስለዚህ የሱኒ(Sunni) ሙስሊሙ ሀይማኖቱን ከውሃብይ(Wahhabi) ወረራ ይከላከል እንጂ አሜሪካን እና ሩሲያን ምን አግብቷቸው ነው እንደዚህ

ውሃብይ(Wahhabi) ተከታዮችን የሚያባርሯቸው ብለን ስንጠይቅ መልሱን እኔ ስለማላውቀው አሜሪካውያንን እና እሩሲያውያንን ጠይቆ መረዳትን ይጠይቃል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሀገሮች በአንድ ሀገር የእርስ-በእርስ ጦርነት ውስጥ እየገቡ ማበጣበጡን ቢያቆሙ መልካም ነው የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ አሜሪካወች ቡሽቲ የመሆን መብት ካላቸው የሱኒ(Sunni) ሙስሊሞች ውሃብይ(Wahhabi) የመሆን መብታቸው የተጠበቀ ነው፡፡ ስለዚህ አሜሪካ እና ሩሲያ እንዲሁም ሁላችንም "ክርስቲያን ነን" የምንል ሀገሮችም ሆነ ግለሰቦች ሙስሊሞችን ማመን አለብን፡፡ እነዚህ ሙስሊሞች መቼም "መሬት የምትባለዋ ፕላኔት በሙሉ ሙስሊም ትሁን" ብለው ያስባሉ የሚል ግምት የለኝም፡፡ ስለሆነም ሙስሊም ሀገሮችን የአቶም ቦምብ አይደለም ከዚያም በላይ መሳሪያ ቢታጠቁ መጠርር የለብንም የሚል ግምት አለኝ፡፡ ሙስሊሞችም ቢሆን ለመታመን አንዳንድ የሚሰሯቸውን አሰቃቂ ግድያወችን ማቆም አለባቸው ማለት ነው፡፡ ጠቅለል ሳደርገው ግን ሃያላን ሀገራት በሌሎች ሀገሮች የውስጥ ችግር ጣልቃ ባይገቡ በአለም ላይ ሰላም ይወርድ ነበር የሚል እምነት አለኝ፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ፡፡ ሁለተኛ አመት መጀመሪያ ሴሚስቴር እኔ በጣም የተጨናነቅኩበት አመት ነው፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ሜሮንም ተጨምራ፤ ዳታስትራክቸር(data structure)፤ ኦብጀክት ኦሬንትድ ፕሮግራሚንግ (object oriented programming)፤ ማሽን ነ(machine I)፤ እና ሌሎችም ላብ(laboratory) ያለቸው ኮርሶችን ከሌሎች ከባባድ ኮርሶች ጋር የወሰድንበት አመት ነበር፡፡ ከእነዚህ ሁሉ ግን በጣም የከበደን ማሽን ነ(machine I) ነበር፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ብሎክ ኮርስ(block course) ስለነበረ ነው፡፡ አስተማሪው የሚመጣው ከአዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ ስለነበር በ7-ቀን ገደማ ነው ማሽን ነ(machine I)ን የጨረሰው፡፡ ይህ አስተማሪ ዶ/ር ጌታቸው(ዶጋጌጋ) ይባላል፡፡ በእዚያም ላይ **እውነቱን ከሆነ** "አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ ከ40 በላይ ኤፍ(F) ሰጥቶ ነው የመጣሁ" ስላለን በጣም ነበር የፈራሁ፡፡ **ውሸቱን ካልሆነ** በስተቀር 40 ኤፍ(F) ሊሰጥ አይችልም፡፡ ሰውየው በጣም ነበር የሚጎርር፡፡ ውድቀት መፍራት(fear of failor) ደግሞ የበለጠ ይጥላል፡፡ በዚህም መቶም እንደ ሆረር(Horror) ነው እርሱን ሴሚስቴር የማስታውሰው፡፡ ያመጣሁት ውጤት አጥጋቢ አልነበረም፡፡ እንደዚህ ዝቅተኛ ውጤት ለማምጣቴ ምክንያቱ ፈተናው ከባድ ሆኖ አይደለም፡፡ ምክንየቱን ከተፈለገ ብዙ ሊሆን ይችላል፡፡

1. ውድቀት መፍራት(fear of failor) አንዱ ነው፡፡ ይህም ሲባል አንዴት ነው የጎጃም አራዶች እና የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) "ሰቃይ(top scorer) ተማሪ ነው" እያሉ ለተማሪዎች እና ለአስተማሪዎች ስለ እኔ ይናገራሉ፡፡ አብዛኛው ተማሪ በመጀመሪያ የሚያውቀኝ "ሰቃይ(top scorer)" በሚል ስም ነው፡፡ ስለዚህ እኔ ደግሞ እልከ እና ንዴት ያዘኝ፡፡ ምክንያቱም "ሰቃይ(top scorer)" በሚል የሚያውቁኝ ተማሪዎች ሰቃይ ካልሆንኩ ይስቁብኛል በሚል ነው፡፡ በዚያ ላይ ሜሮን ሰቃይ(top scorer) ነበረች፡፡ ስለዚህ ሜሮን "አፍቅሬዋለሁ" እያለች ስለነበር እና ተማሪውም "ሰቃይ አፍቅሮ" እያሉ ይፎግሩኝ ጀመር፡፡ በዚህም ለመስቀል እና ከፍተኛ ውጤት ለማምጣት ነበር የማጠና፡፡ ከፍተኛ ውጤት አይደለም መካከለኛ ውጤት ለመምጣት የምትፈራው ነገር መኖር የለበትም፡፡ እኔ ግን "የወደቅኩ እንደሆን ህዝቡ ምን ይለኛል?" እያልኩ ነበር የምፈተን፡፡ ስለዚህ በመጀመሪያዎቹ አካባቢ በጣም እየፈራሁ ነበር የምፈተን፡፡ ስለዚህ ሁሌ አጥጋቢ ውጤት አላመጣም ነበር፡፡ ይህም ምንድን ነው "ሜሮን ምን ትለኛለች?" የሚልም ስጋት ነበረብኝ፡፡ ሜሮን ግን "የትም አትደርሽም" ብሎ ጠንቋይ ስለነገራት መሰለኝ በኋላ ደድባ ነበር፡፡ ስለዚህ እነዚህን እና መሰል ነገሮችን እየፈራሁ ነበር ፈተናዎች በብዛት የማይሳኩልኝ፡፡ ሜሮን እና እኔ አልተፋቀርንም፡፡ ፍቅር እንዲሆን ያደረገው ልክ እንደ ማክዳ ነገር ሁሉ የህዝቡ ነገር እና የህዝቡ ወሬ ነው፡፡ ሜሮን እኔን አለማፍቀሯ የገባት ባሏ ሲበዳት ነው፡፡ ሜሮን በልቧ "ታዴን አፍቅሬዋለሁ" ብላ ነው የምታስብ፡፡ ነገር ግን ባሏ ሲበዳት ዝም ነው ያለች፡፡ ስለዚህ መጀመሪያም አላፈቀረችኝም፡፡ ቂቂቂቂቂ.....፡፡ እኔ ስፅፈው በጣም አስቆኛል፡፡ ሜሮን ገብሩ(ሜጉገጉ) ጅል(Asshole) ነገር ሳትሆን አትቀርም፡፡ ምክንያቱም "ያወጣታል ነው የሚባል"

እያሉ ቆምጨወች እና ንፉጎች ጥንቆላውን ሲነግሯት እርሷን መስሏት “አፍቅሬዋለሁ” ብላ በህዝብ ስታሰድበኝ ሁሉ ነበር። አንድ ሰው ጅል(Asshole) ካልሆነ በስተቀር ያላፈቀረውን ሰው በጥንቆላ ወሬ ተነሳስቶ “አፍቅሬዋለሁ” ብሎ አያዋራም ብየ ስላሰብኩ ነው። ማክዳ ጋላ አሁን በጥንቆላ ተነሳስታ እኔን በአካል ተጠግታ ሳታውቀኝ አሁን “አፍቅሬዋለሁ” እያለች ስትበጠብጥ የምትውል። ሜሮን በኋላ በመደደቧ እኔንም ነው ኪሳራ ውስጥ የከተተችኝ። እርሷ መጀመሪያ ጎበዝ ባትሆን ኖሮ እኔም ቸካይ አልሆንም ነበር። በዩኒቨርስቲ ብዙ የሚያጠና ተማሪ “ቸካይ” ተብሎ ይጠራል። እንዲሁም በዩኒቨርስቲ ትልቅ ውጤት የሚያመጣ ተማሪ “ሰቃይ” ተብሎ ይጠራ ነበር።

2. ሌላው እና ዋናው ምክንያት ድግሞ የሜሮን ጉዳይ ነው። የሜሮን ጉዳይ በጣም እረብሾኛል። ያልተቀደደ እና የጀመርከው ሴት ማለት “ያልተቀበረ እሬሳ” ማለት ነው(Incomplete and virgin girl is like unburied corpus)። የተቀመጠ እምስ በሽታ ነው። በቃ ሁሌ ሃሳብ ነው። ስለዚህ በሜሮንም ሁሌ ነበር የማስብ። ይህም እንዳልቸከል ከልከሎኛል። እኔ የማስበው “እንደዚህ እየተቃጠለች እኔ እንዴት ሆኜ አጠናለሁ?” እያልኩ ነው። ነገር ግን ሜሮን አላፈቀረችኝም ነበር። መምህራንም ያግዟት ነበር። ሴት “አፈቀርኩ” ካለች ሁሉም ለሴቶች እንደሚወግን የታዎቀ ነው። ሜሮን ግን እንኳን ማፍቀር ቀርቶ ከግምት እንኳን አላስገባችኝም። ነገር ግን በጥንቆላ የሸወዷት ይመስለኛል። “ታዴ ያገባሻል፤ ባልሽ ነው” ብለው ቆምጨዎች በጥንቆላ የሸዎዷት ይመስለኛል። ምክንያቱም ሜሮን መጀመሪ አካባቢ ውሽቷን “አፍቅሬዋለሁ” ለማለቷ ብዙ እኔ ያየኋቸው የስነልቦና ምልክቶች አሉ። በኋላ ግን ሜሮን እድሜዋ እየገፋ ሲመጣ “ሴጋ እየመታች ሊሆን ይችላል” ብየ እንደ መተው አደረግኳት እና አጠና ጀመር። በማክዳ ግን አንድም ቀን አስቤ አላውቅም። ምክንያቱም ማክዳ የትግሬዎች ጅምር እንጂ የእኔ ጅምር አይደለችም። እኔ ባልጀመርኩት ሴት ስለተወራብኝ እንዳውም ህዝቡ ድሃ ነው እንጂ ለስሜ ሊከፍሉኝ ይገባ ነበር።

እኛ ተማሪ በነበርንበት ጊዜ ፈተናዎች ይደገሙ ነበር። እዚህ ላይ “ያለፈው አመት ፈተና ይደገም ነበር” ስል እንደ ቁጭት አይደለም፤ እንደትዝብት ነው። ይሕን ያልኩበት ምክንያት ደግሞ 4ኛ አመት ላይ እኔ ሰቃይ(top scorer) ነበርኩ። ምክንያቱ ደግሞ ከተማሪዎች ጋር ብዙ ስለምገናኝ እና የአለፈውን አመት ፈተና ስላገኘሁ ነው። አንዱን ላጫውታችሁ። ዲጂታል ሲግናል ፕሮሰሲንግ(Digital signal processing(DSP)) ይባላል ኮርሱ። ይህ ትምህርት ሂሳብ ይበዛዋል። በዚህም ምክንያት ብዙ ምሳሌ መስራት ስለሚያስፈልግ እኔ መፅሃፉ ላይ ያለውን ሁሉ ሰርቻለሁ። የፈተና እለት ደረሰ እና ማታውን “እንዳይደክመኝ” ብየ ዶርም በጊዜ ሄድኩ። ከዚያም ማታ ያለፈውን አመት ፈተና ልጆች አመጡት። እኔም ጨርሼ ሰራሁት እና ተኛሁ። በበነጋው ፈተናው ላይ ስገባ እራሱ ነው በቃ፤ ምንም ማጥናት አያስፈልግም። ስለዚህ በዚህ ምክንያት ነው ፈተና ይደገማል ያልኩ። ያመጣሁትም ከፍተኛ ውጤት ነበር። ከዚያ ቀደም ፈተና ጥሩ እንሰራ ነበር። ነገር ግን ያለፈውን አመት ፈተና ያገኙ ልጆች ፈተናውን በሙሉ ሲመልሱት እኛ ያላገኘን አንድ ወይም ሁለት ስህተት ከሰራህ በንፅፅር በግሬድ ትበለጣለህ። ስለዚህ ፈተና መድገም ብዙ የለፋን እና ብዙ ያጠናን ተማሪ እንዳልሰራ እና ችሎታም እንደሌለው ያደርጋል። ከእኛ ጋር የተማሩ ተማሪዎች ብሎክ ኮርስ(block course) እንኳን ስንማር ፈተና አስተማሪው ከመጣበት ሀገር እና ዩኒቨርስቲ ያስመጡ ነበር። ብሎክ ኮርስ(block course) ሊያስተምር የመጣው መምህር ደግሞ የእነርሱን ፈተና “አያዩትም” በማለት እዚያ የፈተነውን ፈተና ነበር እኛ ላይ የሚደግመው። ስለዚህ ፈተና መድገም ጥሩ አይደለም የሚል የግል አመለካከት አለኝ።

ወደ ዋናው ጉዳይ ስንመለስ፤ ሁለተኛ ሴሚስቴር ደርሶ እረፍት ላይ እንደሆንን ፍሬሽ ተማሪዎች ተጠርተው ወደ ካምፓስ ይገባሉ። ሲገቡ የዚያንን ጊዜ አንዱ ቆምጨ የተቀመጥንበት ዶርም መጥቶ ለገብሩ አስመላሽ “ትምህርቷን አቋርጣ ልትሄድ ነው” ሲለው በጎን ሰማሁ። የሚያዎራው ስለ ሜሮን ገብሩ(ሜጉገጉ) ነው። እኔም በጣም ነው የደነገጥኩ። ምክንያቱም ደግሞ የሆኑ አሮሞ ሴቶች “ንቋት ነው” እያሉ ሲያዎሩ የተማሪዎች መመገቢያ ካፌ ውስጥ

ሰምቻቸው ነበር፡፡ እነዚህ የመመገቢያ ካፌ ውስጥ የሚያዎሩት አሮሞወች “ንቋት ነው” ከሚለው ጎንለጎን “በቅንጅት የፖለቲካ ፓርቲ ጉራጌዎች ስልጣን ሊይዙ ስለሆነ ማጨናገፍ ፈልገው ነው” ብላ ስታዎራ ሰምቻታለሁ፡፡ ይህም ምንድን ነው “ቅንጅት” የፖለቲካ ፓርቲ የጉራጌ ፓርቲ ኖሯል፡፡ ሜሮን ጉራጌ ኖራለች፡፡ ስለዚህ እኔ በ “ቅንጅት” የፖለቲካ ፓርቲ መቅኜ መሆኑ ነው፡፡ እኔም በኋላ ነው የሰማሁት፡፡ እኛ ሀገር “የፖለቲካ ምቀን” የሚባለው ነገር ህዝቡ ውስጥ እንዳለ ከወሬው መገመት ይቻላል፡፡ እኔ አይደለም በቅንጅት የፖለቲካ ፓርቲ ልመቅን ቀርቶ ቅንጅት የጉራጌ መሆኑን አላውቀውም ነበር፡፡ ስለዚህ “ነገር መጣብኝ” ብየ በጣም ነው የደነገጥኩ፡፡ እንግዲህ “ንቋት ነው ከተባለማ እንዴት አልጠይቃትም?” ብየ መንቀሳቀስ ጀመርኩ፡፡ እንዳውም ሰው በጣም እየሰደበኝ ነበር፡፡ ይህንን ሲያነብ አንድ ሰው ወይም በዎቅቱ የነበረ ሰው “ንቋት ነው” የሚል ነገር ሊሰማው ይችላል፡፡ ነገር ግን “ሁኔታን ማንበብ” የሚባል ነገር አለ፡፡ በዚህም ምክንያት ልጅቷ በስነ-ልቦና ስመለከታት እንድጠይቃት እንጂ በጭራሽ ፍቅር የሚባል የለባትም፡፡ በጣም ነው የምትጠላኝ፡፡ “ሌላ ነገር ትቀሰቅስብኛለች” ብየ እኔም “ሳይቃጠል በቅጠል” እንደሚባለው ቶሎ ብየ ሄጀ ጠየቅኳት፡፡ ምክንያቱም ልጅቷ በብዙ ነገር መዎንጀል አበዛች፡፡ መምህራን እራሱ በጣም ነው የጠሉኝ፡፡ እኔ ደግሞ መቸም ሰው አፍቅሮ ይቸገራል ብየ ስለማላስብ ምንም አልመሰለኝም፡፡ ደግሞም እውነት ነው፡፡ ምክንያቱም ከጠየቅኳት በኋላ ያሳየችው ፀባይ ነው፡፡ በዚህም እስከ ስድብ እና ማንቋሸሽ ድረስ አድርሳብኛለች፡፡ እንግዲህ ተቸግራ ትምህርት ትታ ልትሄድ የነበረች ሴት ናት፡፡ የኔ አጠያየቅ እና የእርሷም አመላለስ የሚከተለውን ይመስላል እና ከሙድም ሆነ ከትህትና አንፃር ተቹት በየ አቅርቤዋለሁ፡፡

ስለ ገብሩ አስመላሽ ትንሽ ላጫውታችሁ፡፡ የሰንበት ተማሪ ማለት ፌክ ማለት ነው፡፡ ይህ ገብሩ አስመላሽ የሚባል ሰው በጣም አንደበቱ ዝቅ ያለ እና መንፈሳዊ የሚመስል የሰንበት ተማሪ እና የእግዚአብሄር አገልጋይ ነበር፡፡ ነገር ግን ከእለታት አንድ ቀን ዶርም ሄጀ እርሱ ጋር ሳጠና “ቴንሽን ቦክስ(Tension Box)” ውስጥ ቁጭ ብሎ በፆም ቀን ጠዋት ማለትም ከረፋዱ 3፡00 ሰዓት አካባቢ ከካፌ ያመጣውን የቁርስ ዳቦ ይበላል፡፡ ነገር ግን በቤተ-ክርስቲያን ዋና ከበሮ ያሸ እና አቀንቃኝ ነው፡፡ ከዚያም በልቶ ሳያስቀድስ አይቀርም፡፡ ስለዚህ “ቴንሽን ቦክስ(Tension Box)” ማለት የተማሪ ነውር መደበቂያ ምሽግ ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ታደሰ አያና ታደለ ዘላለምንም ሲበዳው የተመለከትኩት “ቴንሽን ቦክስ(Tension Box)” ውስጥ ነው፡፡ ግን እንዳው ለአንባብያን “መንፈሳዊ መስሎ አንድ ሰው ምሳውን በልቶ ሲያስቀድስ አያስቅም ትላላችሁ?” እኔ መቼም በጣም አስቆኛል፡፡ በአጠቃላይ መንፈሳዊነት ከባድ ነው፡፡ ስለዚህ መተው ሳይሻል አይቀርም፡፡ ገብሩ አስመላሽ ጥሩ ሰው ነው፤ ማለትም እንደዚህ ያለ ወሬ አይገባውም፡፡ ነገር ግን “ማነው ከነውር ንፁህ?” የሚለውን ለመጠቆም ፈልጌ ነው፡፡

ቤተክርስቲያን ጭንቀት(Tension) ሲይዘኝ እና ሜሮንንም ለመከታተል በየ ሁሌ እሄዳለሁ፡፡ የዚያን እለት ማታውን ዝም ብየ ተጠጋኋት እና እያዋራሁ መጣሁ፡፡ እርሷም ምንም ሳትል ታበረታታኝ ጀመር፡፡ እንዲያ እያልን “በግ ተራ” የሚባለው ማድሪያ(ማሻፈጃ) ቦታ ስንደርስ እንደምንም አፌን ለመክፈት እጣጣር ጀመር፡፡ እርሷም አበረታታቸኝ፡፡

“ምንድን ነው የምትፈልግ፤ ንገረኝ” አለች፡፡

እኔም ትንሽ ከቆየሁ በኋላ “እዎድሻለሁ” አልኩ፡፡ እንግዲህ የዚያን እለት ድንግልናዋ እንደሄደባት ሴት ነው መቸም ቀልቤ የተገፈፈ፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ልጅት ሳያት እስከጠይቃት ቸኩላለች፡፡ በጣም ነው ያበረታታቸኝ፡፡ ይህ ደግሞ ከምን የመጣ ነው ጓደኞቿ እየፎገሯት ይመስለኛል፡፡ እኔም ደግሞ የጠየቅኳትም የሌሎች ሴቶችን ሁኔታ አይቼ “ደስ አይበላቸው” ብየ ነው እንጅ በፍቅርስ ከሆነ ብዙ የምዎዳቸው ነበሩ፡፡ “ደስ አይበላቸው” የሚለው ለሌሎች ሴት ጓደኞቿ እና አንዳንድ “ለሰው እናዝናለን” እያሉ ለሚያዳክሩ ጎጠኞች ነው፡፡ እኛ ሀገር እኔ ያየሁት አንዱ ጎሳ በተለይ አምሃራው ሌላ ጎሳን ትንሽ ከበደለው ማካበድ የሚባል ነገር አለ፡፡ ነገር ግን አምሃራው በጣም የተበደለ እና የተጨቆነ

ህዝብ ነው፡፡ አንዳንድ ጉረኞች “ቦርቀቅ” አድርገው ዘፈን ስለሚዘፍኑ አምሃራው በጣም ሃብታም እና ሀገር ገዢ ይመስላል፡፡ ነገር ግን እንደ አምሃራው በሌላ ህዝብ እና በመንግስት ተረግጦ የሚኖር ብሄር የለም፡፡

“እዎድሻሁ!” አልኩ፡፡

ሜሮንም ቀጠለች እና “ጓደኛ ማድረግ ፈልገህ ነው?” አለች፡፡ ፊቷ ላይ ደስታ ነገር ነበር የሚነበብባት፡፡ እኔም መቸም የተነፈሰ ነው እና “አዎ” አልኩ፡፡ የሆነ ነጥብ እንደጣልኩ ተረድቸዋለሁ፡፡ ምክንያቱ ደግሞ በስልክ መልዕክት የሚጨቀጭቋት ሰዎች እንደነበሩ አስታውሳለሁ፡፡ እንዳውም ተጠግቶም የጠራት ሰው አለ፡፡ ማታ ስለሆነ በደንብ አይታይም፤ ጨለማ ነው፡፡ ለነገሩ የእዚያን እለትም ጥንቆላው ስለነበር የቁምጭና በሽታ ያለባቸው ቆምጨጮች ሳይሆኑ አይቀሩም፡፡

እርሷም የመጀመሪያዋ ይመስለኛል፤ ዝም አለች፡፡ ምን ቆንጆ ቢሆኑ ዎሲቡን እንጂ መጠየቅ የሚፈልግ ወንድ የለም፡፡ ስለዚህ ብዙዎች ይፈልጓታል እንጂ አይጠይቋትም ነበር፡፡ እኔም አውቄዋለሁ፤ በጣም ነው የቆጨኝ፡፡ ምክንያቱ ደግሞ በዚያ ሰዓት ሁሉም ዳርዳሩን ነው የሚሄድ እንጂ ደፍሮ የቀረባት ሰው የለም፡፡ ሁሉም ዳር ቆሞ፤ ብቻን መሃል መግባት ትንሽ ሞኝ ስለሚያስመስል ነው፡፡ ነገር ግን የዚያን እለት ባልጠይቃት ኖሮ የዘረኝነት እሳት ሳይነሳብኝ አይቀርም ነበር፡፡

ሜሮንም ትንሽ ከቆየች በኋላ “አለኝ” አለች፡፡ ከዚያም ሴት ይሆን ወንድ ይሆን ወይም የዱክና በሽታ ያለባቸው ቆምጨጮች በስልክ ይጠሯት ጀመር፡፡ እርሷም “አለኝ” ብላ ደግማ ከተናገረች በኋላ ወደ ሴቶች ዶርም ገባች፡፡ እኔም እንግዲህ “መጠየቄ አልተሰማብኝም” ብየ ዝም ልል ነበር፡፡ ነገር ግን ዶርም ጀመሩኝ፡፡ ይሳሳቁ ጀመር፡፡ እኔም መከረኛ ላይበራሪ ቻለኝ፡፡ ከዚያ ጀምሮ ነው እንግዲህ መሳቂያነት ወደ እኔ የመጣው፡፡

ከላይ ከቃላቶቹ እንደምንረዳው ተገድጀ የጠየቅኳት ነው የሚመስል፡፡ ነገር ግን እኔ እንኳን በቁም-ነገር ያየሁትን ሴት እኔ ሴቶችን በሙሉ አሻፍዳቸዋለሁ፡፡ እኔ የሁሉም ሰው ፀባይ ይሁን አይሁን አላውቅም እንጃ እንደ እኔ ከሆነ ሁሉንም ቆንጆ ሴቶች አሻፍዳቸዋለሁ፡፡ ስለዚህ ሜሮን ገብሩን(ሜጉገጉ) አፍቅሬያት ነበር፡፡ የጠየቅኳትም ስለዎደድኳት እንጂ ሰው ስለተንጫጫ አይደለም፡፡ ህዝቡ አሽቃባጭ ስለሆነ ማውራቱን አይተውም፡፡ በተለይ ከጎጃም አካባቢ የመጡ ቆምጨጮች በጣም ነበር የሚያሽቃብጡ፡፡ በጎጃሜዎች አመለከከት እነ ሜሮን ተገንጣይ ስላልሆኑ በጣም ነበር የሚጨነቁላቸው፡፡ ነገር ግን ፍቅር ተገንጣይ ምናምን አይልም እና እንደዚህ ያለ የፋራ አመለካከት እናቁም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ጉራጌዎች በወቅቱ ከቅንጅት የፖለቲካ ፓርቲ ጋር በተያያዘ የሆነ መጥፎ ሊባል የሚችል ወቅት ውስጥ ነበሩ፡፡ እኔ ደግሞ ሁሌም ጥሩ ወቅት ላይ ነኝ፡፡ ለእኔ ሁሉም ወቅት አዲስ እና በሁሉም ወቅት ደስተኛ ነኝ፡፡ ስለዚህ ብሄር-ብሄረሰቡ በጣም ለሜሮን ያሽቃብጥላት ጀመር፡፡ በተለይ ትግሬወች በጣም ነበር የሚያሽቃብጡ፡፡ እኔ ስለኤርትራ ሳዎራ አንዱ ሃይሌ ትግሬ የሚባል ትግሬ እንዳውም “ያለውንስ መች ወደድከው” አለኝ፡፡ ሀይሌ ትግሬ “ያለውንስ መች ወደድከው” ማለቱ “ኤርትራ ተገንጥላለች፤ ጉራጌዎች ግን አልተገነጠሉም፤ አንተ ግን ጉራጌወችንም አላፈቀርካቸውም እንኳን ኤርትራን” ለማለት ፈልጎ ነው፡፡ እኔም ሜሮን እንደሰደበችኝ መናገር አልፈለግኩም፡፡ ምክንያቱም ሊያስቅብኝ ስለሚችል ነው፡፡ ትግሬወች ደግሞ አምሀራው የሆነን ጎሳ ሲሳደብ ወይም የሆነ ስህተት ሲሰራ የሚያሽቃብጡ፤ ትግሬን እና ወያኔን ለማስወደድ ነው፡፡ ቅንጅትን እና ጉራጌን ቂጡን የወጋው ወያኔ ሆኖ ሳለ፤ ትግሬወች ግን የሜሮንን ነገር አግንነው፤ ጉራጌን እና እኔን አይጥ እና ድመት አድርገውን ነበር፡፡ ከሜሮን የፍቅር ግርግር በኋላ፤ የ1997 ዓ.ም ምርጫ “ተጭበርብሯል” የሚል ሰው ጠፋ፡፡ ስለዚህ የትግሬወች አላማም ተሳክቷል ማለት ነው፡፡

በሌላ ቀን መቸም “በአንድ ቀን እሽ አይባልም” ይባላል እና ጠየቅኳት፡፡ “እዎድሻለሁ” አልኩ፡፡

እርሷም ትንሽ ከቆየች በኋላ እንዳው እንደማቃተት አላት፤ ንዴት መሆኑ ነው። አውቄዋለሁ የምትመልስልኝን። እኔም አልሮጥ “እህ ላድምጥ እንጂ” ብየ “አንተiiiiiiii.....፤ አንተiiiiiiii... እኔን?” አለችኝ። በንቀት አይን ነው የምታየኝ። በጣም ነው የናናቀችኝ።

እኔም “ተቸገርሽ አሉ እንጂ” ብየ በልቤ “እናትሽ ትበዳ” ብየ ትቻት ሄድኩ። በነገሩ ግራ ተጋብቸ፤ የድንጋጤ ስሜትም ተሰምቶኝ ዝም አልኩ። “እንዴት ነው ሰው አፍቅራዋለች ይላል፤ እርሱአ ግን ድመት አይጥን እንደምታይ ነው የምታየኝ ለምንድን ነው እንደዚህ አይነት ውዝግብ የተነሳው?” በሚል በቀጥታ ዎደ ትምህርቴ በ100% ተመለስኩ። የሆነ ደግሞ አንድ የእንግሊዝን ባንዲራ የሚመስል ሸሚዝ ለብሸ ነው ዎደ እርሷ የምሄድ። በቃ እንደ ባል ነው አክት የማደርግ። እርሷ ግን በጣም ድስኩር አበዛችብኝ። እኔ እኮ ከላይ እንደጠቀስኩት ፋስት ፉድ(fast food) መስላኝ ነው። ሰው ለካስ ይሄ የዩኒቨርሰቲ ተማሪ መሆን ለሴቶች ልክ “እራስን እነደመሸጥ” ቆጠረው። እኔ ተምሬ ብመረቅ ህይዎት ይለዎጣል እንጂ “እኮራለሁ” የሚል ሀሳብ በውስጤ የለብኝም። በጣም ነው የቆለለችብኝ። እኔም በልቤ “ይህንን ያህክልስ አላፈቀርኩሽም” ብየ ዝም አልኩ። እንዳውም እኔ ያሰብኩት የአልጋ ሁሉ ሳንከፍል ሰው ሁሉ እንደሚያደርገው ቶኒ እርሻ ወይም ላይበራሪ ጀርባ እንዎጣለን(እንባዳለን) ብየ ነበር። እርሷ ግን የተዘጋጀላት ትልቅ አልጋ ኖሯል እምቢ አለች። እኔም “ትልቅ ጀላ እና ትልቅ አልጋ ይስጥሽ” እያልኩ በልቤ ለጊዜው ተውኳት። ነገር ግን ሜሮን አሁንም ከሰደበችኝ በኋላ “አፍቅሬዋለሁ” የሚለውን ነገር አልተወችውም።

ሜሮንን የጠየቅኩበት ቦታ “በግ-ተራ” ይባላል። ይህ ስም የሚያመለክተው በተለይ ዩኒቨርስቲ አካባቢ የተዋደዱ ተማሪዎች በብዛት ሚስታቸውን ሲሸኙ የሚቆሙበት ቦታ ነው። “በግ-ተራ” ቃሉን አንድ አድርገን ስንፅፈው “በግተራ” የሚል ስም ይሰጠናል። “በግተራ” ማለት “በማቆም” ማለት ሲሆን ትርጉሙም “ሴቷንም” ሆነ “ብልትን” በማቆም መጀንጀን የሚል ትርጉም አለው። እኔም ሜሮንን ስጠይቃት ባህሉ እንዳይቀር ብየ ጀላየን አቁሜ ነበር። በግ-ተራ የሚቆሙ ሰዎች በብዛት የሃብታም ልጆች ሲሆኑ አሁን ግን እዚህ አዲስ አበባ የዱከና በሸታ ያለባቸው ቆምጨወች ሲያዎሩ እንዳው አንድ ቀን በግ-ተራ የቆሙ ነው የሚመስሉ። በግ-ተራ በብዛት የሚቆሙት የኪሲንግ አምባሳደሮች ናቸው። በቃ መካካሻ ቦታ ነው። እኔ እና ሜሮን ተቃቅፈን ነው የተለያየን። ማክዳ(ማጋኢጋ) በግ-ተራን አታውቀውም። ምክንያቱም የምትኖረው ቤተሰቧላይ ስለሆነ የአባቷ በር ነው የእርሷ በግ-ተራ። በግ-ተራ የሚባለው ቦታ በተለይ ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ድሬዳዋ ካምፓስ እንደነበርን በጣም የሚመች ቦታ ነበር። ከመዝናኛው ካፌ ቀጥሎ ስለነበር በቃ ከካፌ ወጥተው ስመው ይመለሳሉ። ከመዝናኛው ካፌ ጀርባ ደግሞ መባጃ እና ድብቅ ቦታ ነው።

በኢትዮጵያ እኔ በዚህ 10 እና 12 አመት ውስጥ ከተመለከትኩት ጉዳይ አንዱ የመንግስት ስራ የያዙ ሴቶች በጣም ሲኮሩ፤ የምንግስት ስራ ያልያዙ ሴቶች ግን የመንግስት ስራ ያለውን ባል ሲማፀኑ ይውላሉ። ለምሳሌ አብዛኛውን ስራ ይዘው የሚጣበሱ ሰዎችን ተመልከቱ ወንዱ በጣም ነው የሚያከብራት። ያስከበራት ደግሞ ፍቅሯ ወይም ውበቷ ሳይሆን ደሞዟ ነው። እንደ ገና ደግሞ አንድ የቤት-እመቤት ሚስት ያለችው ወንድ እና እራሱ የመንግስት ሰራተኛ ቢሆን፤ ሚስቱን እንደ ቤት ሰራተኛው ነው የሚቆጥራት። ፍቅር ብሎ ነገር የለም። ሜሮንም በጣም የቆለለችብኝ ነገ ስራ እንደሚኖራት እና ህዝብ እንደሚዋደቅባት ስለምታውቅ ነው። ነገር ግን ሜሮን ገብሩ(ሜጉገጉ) ድሃ ስለምትሆን ብዙም አታስቆጭም። ከፍተኛው የሜሮን ገብሩ(ሜጉገጉ) ገቢ “ከሰዓት በላይ መጫን(OverTime Pay)” ነው። “ገንዘብ መሆን አለባት(She must be money)” በሚለው የካሽካሽ(Cash Cash) ሙዚቃ ግጥም መሰረት ማለትም “ሚሊዮነር(Millionaire)” በሚለው መሰረት ማለት ነው በሜሮን ገብሩ(ሜጉገጉ) ምንም ፀፀት እንደሌለኝ መልእክቴ ይድረስ ብያለሁ። አብዛኛው የምንግስት ሰራተኛ ወንዶች ሚስቱ የመንግስት ሰራተኛ ከሆነች በጣም ነው የሚያፈቅራት። ነገር ግን የቤት-እመቤት ሚስት ያለው የመንግስት ባለስልጣን በትንሹ ውሽማ ይኖረዋል። የቤት-

እመቤት ሚስቶች የመንግስት ሰራተኛ ባል እንዳይፈታቸው ለማድረግ የሚጠቀሙት ዘዴ “ማርገዝ” ነው፡፡ ካረገዘች በኋላ የት ያደርሳታል? ስለዚህ ይዟት ይቀጥላል፡፡ በዚሁ ተጓዳኝ የመንግስት ሰራተኛ ሚስት ያላችው ባሎች ሌላ እንዳይዎስድበት የሚጠቀመው ዘዴ “ማስረገዝ” ነው፡፡ የወለደች ሴት ማግባት የሚፈልግ ስለሌለ በቃ የግሉ አደረጋት ማለት ነው፡፡ አብዛኛው ወንድ አዳሪ ወንዶች ስናይ ሴት አጥተው ሳይሆን ደሞዝ ያለው ሴት አጥተው ነው፡፡ ስለዚህ ሜሮን በጣም ነው ያበጠችብኝ፡፡ በዚሁ በተጓዳኝ አብዛኛውን ከትምህርት ወድቀው እና ገልሙተው የተቀመጡ ሴቶችን ስናይ፤ ገልሙተው የተቀመጡት ወንድ አጥተው ሳይሆን ደሞዝ ያለው ወንድ አጥተው ነው፡፡ ስለዚህ “ገንዘብ እንጂ ፍቅር ሲያልበው ይመጣል” የሚል እምነት ነው ሀገሪቱ ውስጥ እየተስተዋለ ያለው፡፡ አብዛኞች በባላቸው ላይ ውሸማ የሚይዙ ሴቶች ስታዩ በአብዛኛው የመንግስት ሰራተኛ ሴቶች ናቸው፡፡ የቤት-እመቤት ሚስት ማግባት ስለዚህ ውሸማን ይከላከላል፡፡ አንደዚሁም አንድ የመንግስት ሰራተኛ ሴት የመንግስት ሰራተኛ ያልሆነ የቤት-አበዎራ ባል ብታገባ እንኳን ውሸማ መያዝ ቀርቶ እንዳውም እንዳትተወው ለማርካት ብሎ ቀንም ሙሉ ቁላውን ሲያቆም እና ሲኳኳል ነበር የሚውል፡፡ በእኛ ሀገር በቃ እኔ የተረዳሁት ደሞዝ ፍቅር እንደሆነ ነው፡፡

ጓደኞቼም ወደ ቤተክርስቲያን ስንሄድ ጠየቁኝ፡፡ “እንዴት ነው ከሜሮን ጋር ያላችሁ ግንኙነት?” አሉኝ፡፡ እኔም “ልጆች ጠይቃት ብለውኝ ነው” አልኩ፡፡ በዚህም ውሸት ከፍተኛ ቅሌት ሲሰማኝ ነበር፡፡ ከላይ እንደጠቀስኩት ስላናናቀችኝ “ላናዳት” ብየ ነው እንጂ ማንም “ጠይቃት” ብሎ አልለመነኝም፡፡ እንግዲህ ዚሪያየን ነው የሚያዎሩ እንጂ የለመነኝ የለም፡፡ ምንድን ነው ነገሩ ያችን ለገብሩ አስመላሽ የነገረውን ነገር ይገፍ ነው እንግዲህ “ተለምኘ ነው” ያልኩ፡፡ በዚህም በጣም ሲቆጨኝ ነበር፡፡ ልጅቷ ሳልጠይቃት እና ከጠየቅኳት በኋላ ያሳየችው ባህሪ ነው እንድዋሽ ያደረገኝ፡፡ ሳልጠይቃት ሴቶች ሳይንቋት አይቀሩም፡፡ ስለዚህ ስለጠየቅኳት በቃ አሸነፈችኝ ማለት ነው፡፡ በዚህም እኔ ብድሬን መመለሴ ነው “ሌሎች ጠይቃት ብለውኝ ነው” ብየ የዋሸሁ፡፡ እኔ “ልጆች ጠይቃት ብለውኝ ነው” ብየ የዋሸሁ ሜሮንም “አፍቅሬዋለሁ” ብላ ስለዋሸች ነው፡፡ “እሾኅን በእሾህ ነው” እንደተባለ “ውሸትን በውሸት” መሆኑ ነው፡፡ ሜሮን “አፍቅሬዋለሁ” ብላ ስትዋሽ መልሱ ምንድን ነው ሲባል የጠየቅኳት ሌሎች ልጆች “ጠይቃት ብለው ለምነውኝ ነው” የሚለው ትክክለኛ ውሸት ነው፡፡ ይህም “ጥሩ ውሸት(The Good Lie)” የሚለውን ፊልም ያስታውሰናል ማለት ነው፡፡ በዚህም ሜሮንን ብዙ የገታኋት መስሎኛል፡፡

ይህን የዋሸሁበት ምክንያት ልጆች “ሉዘር(looser)” እያሉ ሲያበሽቁኝ እኔም ነገሩን ስለማውቀው(ሜሮን በውሸት “አፍቅሬዋለሁ” ማለቷን) እንደዚያ ዋሸኑ እና አሳፈርኳቸው፡፡ ምክንያቱም ልጅቷ የቤት ልጅ ናት እንጅ እንዲህ አቅምን የምትፈትን አይደለችም፡፡ ከዚያም እርሷ የቤተ-ክርስቲያን ልጅ ስለሆነች እርሷን ከነማተቤ ለመከላከል እኔም ካለልብ ቤተ-ክርስቲያን መመላለስ ጀመርኩ፡፡ በዚህም ተሳክቶልኛል፡፡ “የጠላቴ ጠላት ዎዳጄ ነው” እንደተባለ ለሌላ ሰጠችው፡፡

ለነገሩ በሜሮን መፍረድም ያስቸግራል፡፡ ምክነያቱም ጎጃሞች ጥንቆላውን ይዘው “ያዎጣታል” እያሉ ሲያዎሩ ትንሽ ጭንቀት ነገር ሳይዛት አልቀረም፡፡ በኋላ ግን ነገሩ ሲገባት ነው መሰለኝ ነገሩን እንደመናቅ ያደረገችው፡፡ ጥንቆላውም “ትልቅ አልጋ ነው የደረሰሽ” ብሎ ሲነግራት ሳያስደስታት አይቀርም፡፡ በዚህም የመረጋጋት ስሜት እየታየባት ነው በየአመቱ የመጣ፡፡ ነገር ግን እርሷ ስትረጋጋ እኔ በጣም እየተናቅኩ ነው የመጣሁ፡፡ እኔን ስትንቅ ጎሳዎቿ በጣም ኮሩባት፡፡ እኔም “ሴት ማሻፈድ የለመደው ቁላየ ነው እንጅ ያሻፈዳት፤ የሚዎልድላት እና ሊዎልድላት የሚፈልግ እያለ ከልጅ-አባቷስ ልባስ አልልም” ብየ ተውኩት፡፡

በዚህም ብዙም አልከፋኝም ነበር፡፡ ነገር ግን ልጅቷ በጣም ነው የምታናፋ የነበር፡፡ መጀመሪያ “ናቃት” ተብሎ ሰዎች ሲያጨናንቋት እኔ ጠይቄ የሴቶችን ድምፅ ነው ያጠፋሁላት፡፡ ሴቶች በጣም ወረተኛ(ephemeral) ናቸው፡፡ ህዝብ ከከበበህ ይከቡሀል፤ ነገር ግን ህዝብ ከራቀህ መስሚያ የላቸውም፡፡ ሜሮን መጀመሪያ እኔ ሳልሰማ እና ማሻፈድ እና

መሻፈድ ስለለመደብኝ ሜሮንን ዝም ስላት ሜሮንን እንደመናቅ አድርገዋት ነበር፡፡ በኋላ ግን እኔን ስትንቅ ቢቃ መልሰው ሴቶች ከበቧት፡፡ ምክንያቱም እኔን ስትንቅ ሌሎች ወንዶች ስለከበቧት ነው፡፡ እኔን ከናቀች በኋላ ሴቶች በእርሷ ስር ነበር የሚጠበሱ፡፡ እኔ መጀመሪያም የጠየቅኳት “ቶኒ እርሻ እንደ ጓደኞቿ አዎጣታለሁ(እበዳታለሁ)” ብየ ነበር፡፡ ምክንያቱም አብዛኛው ሴት ተማሪ የዎጣው(የተበዳው) ቶኒ እርሻ ውስጥ እና ሳዋ ጥላው ውስጥ ስለሆነ ነው፡፡

ከተጀመረ ላይቀር ስለ ቶኒ እርሻ ትንሽ እንጨዋዎት፡፡ የቶኒ እርሻ የሃሮማያ ዩኒቨርስቲ እርሻ ነው ይባላል፡፡ የሚባለው እውነት ከሆነ፤ ይህ እርሻ በጣልያኖች በቅኝ ግዛት ዘመን ጣልያን ለሁለተኛ ጊዜ ኢትዮጵያን ስትዎር እንደለማ ይነገራል፡፡ አሁን ግን ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ነው የሚቆጣጠረው፡፡ የቶኒ እርሻ ከድሬዳዋ ድንቅ ቦታዎች አንዱ ነው፡፡ ይሕ እርሻ “ድሬዳዋ ላይ ምን መስራት?” እንደሚቻል በግልፅ ያሳያል፡፡ ይህም አቅም እና ተነሳሽነት ያለው ባለሃብት ካለ እንደ ቶኒ እርሻ ያሉ ትላልቅ ሌሎችን ፕሮጀክቶችን በድሬዳዋ ማንቀሳቀስ እንደሚቻል ነው፡፡ ድሬዳዋ የወንዝ ውኃ የላትም፡፡ ነገር ግን ጣልያኖች ያንን የብርቱካን ልማት ያለሙት በምድር ውሃ(Ground water) ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ድርቅ የሚያጠቃቸው አካባቢዎች እንደዚህ ያሉ ፕሮጀክቶችን መቅረፅ ይችላሉ የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ የቶኒ እርሻ ፕሮጀክት የሚጠቀመው የቧንቧ ውሃ ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህን በድርቅ የሚጠቁ አካባቢዎችን አንደዚህ ከመሬት ተቆፍሮ በሚወጣ ውሃ ማልማት ይቻላል፡፡ ይህንን የምድር ውሃ(Ground water) መጠቀምንም ከአድማስ ባሻገር(beyond borders) የሚለው ፊልም ላይም አይቼዋለሁ፡፡ ስለዚህ ትምህርት መውሰድ እንችላለን፡፡ ድርቅን ለመቋቋም ጉድጓድ መቆፈር እንደሚበቃ ከጣልያን ቶኒ እርሻን እንዲሁም ከአሜሪካ ከአድማስ ባሻገር(beyond borders) ፊልምን ወስደን መማር እንችላለን፡፡

እዚህ ላይ እየሰማን ነገሮችን የማንተገብር ከሆነ ምንም ለውጥ አይመጣም፡፡ ነገሮችን ለመተግበር ደግሞ ነገሮችን ማወቅ ያስፈልጋል፡፡ ነገሮችን ለማወቅ ደግሞ መፅሃፍትን ማንበብ ግድ ይላል፡፡ ካላነበብን ዘመናዊ የአኗኗር ዘዴዎችን መከተል አንችልም፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ ደግሞ በተለምዶ ወሬ እንጂ ስራ አያውቅም፡፡ ስራ ለማዎቅ መፅሃፍትን ከማንበብ ይጀምራል፡፡ መፅሃፍትን ካነበብን ደግሞ ቀላል እና ብዙ ወጭ የማይፈልጉ ቴክኖሎጂዎችን ተጠቅመን መሬታችንን ካለብዙ ጉልበት እና ካለ ብዙ ውሃ ማልማት እንችላለን፡፡ አንድ ቀን ሞክረን ነገሮች ተስፋ የሚያስቆርጡን ከሆነ ስታሚና(stamina) የለንም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አንድን ጉድጓድ ስንቆፍር ለምሳሌ አንዴ እና ሁለቴ ቆፍረን ላይሳካልን ይችላል፡፡ ለምሳሌ ከአድማስ ባሻገር(beyond borders) የሚለው የአንጀሊና ጆሌ ፊልም ላይ ኢትዮጵያ ውስጥ ህዝቡ ውሃ አጥቶ ሲሞት ፈረንጅ መጥቶ ከቂጡ ስር ቆፍሮ ነው ያጠጣው፡፡ ያንን ከአድማስ ባሻገር(beyond borders) የሚለው ፊልም ላይ የቆፈረውን የውሃ ጉድጓድ “ወደዚያ ፈቅ በል” ብሎ የቆፈረው ሁሉ ይመስለኛል፡፡ ስለዚህ እኛ ያለነው መሬት የሚባለው ፕላኔት ላይ ከሆነ ውሃ መሬት ውስጥ አለ፡፡ ስለዚህ እነዚህ በድርቅ የሚጠቁ አካባቢዎች ተቆፍሮ የሚዎጣ ውሃ መጠቀም የግድ ነው፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ የጀበና ቡና ይዞ ወሬ ከሚቀረድድ ቢቆፍር ይሻለዋል፡፡ የጀበና ቡና ለአለም እንደባህል ስናስተዋውቀው እንዳው እኔ ይገርመኛል፡፡ ቡና ያው ቡና ነው፡፡ ስለዚህ አለም በማሽን የሚቀቅለውን ቡና እኛ ለምንድን ነው እንዳው እንደተዓምር፤ እንደከራማ እና እንደ ታቦት ጭስ የመናጨስለት? ይህ ነገር እኔ እንደማስበው ከሆነ ከጥንቆላ የመጣ ነው፡፡ ጠንቋይ ለመጠንቆል የጀበና ቡና እና እጣን፤ ጫት እና የመሳሰሉትን ይጠቀማል፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ ጫት እና ቡና አንደኛ ያመረቅናሉ፤ ሁለተኛ ጊዜ ይገድላሉ እና ሶስተኛ ጫት እና ቡና የወሬ ፋብሪካዎች ስለሆኑ ህዝቡ ብዙ ሲያዎራ ለጥንቆላውም ለሽወዳ እንዲመቸው ነው፡፡ ስለዚህ እንዳው እንደተዓምረኛ ባህል በጀበና ቡና ዝም ብለን አንጃጃል፡፡ የጀበና ቡና መጠጣት እንደ “ሙደኛነት” እንደሚቆጠር እኔ የሰማሁት ከዩኒቨርስቲ ከተመረቅኩ በኋላ ነው፡፡ ጥንቆላ የሚጠቀመው በብዛት የሙስሊሙ ህዝብ የሚጠቀመውን ቃላት ነው፡፡ ጥንቆላ እና የወሎ አካባቢ ህዝብ የሚጠቀምባቸው የጋራ ቃላት ማካከል፡-

- **አብሸር፡-** ይህ ቃል ትርጉሙ “እሽ” ወይም “ይሁን” ማለት ነው፡፡ ይህ ቃል በብዛት የጥንቆላ ቃል ነው፡፡ ነገር ግን አንዳንድ ጊዜ የሙስሊሙ ህብረተሰብም ሲጠቀምበት ይታያል፡፡ የቋንቋ ጉዳይ ስለሆነ የምለው የለኝም፡፡ በብዛት ከጀበና ቡና ጋር የተያያዘ ቃል ነው፡፡
- **አርሂቡ፡-** ይህ ቃል ትርጉሙ “ኖሩ” ወይም “ግቡ” ማለት ነው፡፡ ይህ ቃል የሚያትተው ጠንቋይ ቤት ሲሄድ ጠንቋዮች እንግዳ ለመቀበል “አርሂቡ” ይላሉ፡፡ ይህም ኖሩ ማለት ነው፡፡
- **ከራማ፡-** ይህ ቃል ቀጥተኛ ትርጉሙ “ቀልብ” ማለት ነው፡፡ ይህ ቃል የሚያመለክተው “የቤት አምላክን” ነው፡፡ “የቤት-አምላክ” ማለት “እጢ” ወይም ጠቅለል ሲደርግ “ዱካክ” ማለት ነው፡፡

እና ሌሎችም ናቸው፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ እና ሁለተኛ አመት ጨርሰን ወደየ ቤተሰባችን ተመለስን፡፡ አሁንም ሜሮንም ያዎጣትም የለም ነገሩም እጅግ ተጠናክሮ የባሰ “ያዎጣታል” መጣ፡፡ ሜሮንም በየቀኑ ከኔ መራቅ እንጂ ቀርባኝ አታውቅም፡፡ ነገር ግን “አፍቅሬዋለሁ” ትላለች፡፡ በዚህም ከፍተኛ የሆነ የማህበረሰቡን(የተማሪውን) ጥላቻ አድርሳብኛለች፡፡ “ንቋት ነው” በማለት ተማሪውም “ዘረኛ” የሚልም ስሜት አድሮበታል፡፡ እኔም በእሷ ላይ የአካል ጉዳት ለማድረስ ሁሉ አስቤ ነበር፤ አልተሳካልኝም እንጂ፡፡ ነገሩ ምንድን ነው እኔ ስቀርባት ልክ እንደ ጠላት ነው የምታየኝ፡፡ ነገር ግን ሌላ ሰው ሲጠይቃት “አፍቅሬዋለሁ” ትላለች፡፡ መቸም ንዴት አይታይም እንጂ እንዴት እነደተናደድኩ እኔ እና እግዚአብሄር ነው የምናውቀው፡፡ “ዘረኛ” የሚለውን ስድብ ከጎጃም አካባቢ የመጡ ዶካዎች እና ንፉጎች “እኛ እንበለው” እያሉ እነርሱ ሳይሆን አይቀርም ይሰድቡኝ የነበር፡፡

“እኛ እንበለው” የሚለው ነገር በጣም ሚያስጠላ እና የፈሪ(coward) ባህሪ ነው፡፡ አንድ ሰው የተለያየ ነውር ሊሰራ ይችላል፡፡ ነገር ግን ፈሪ(coward) ሲፈራ ገና-ለገና “ሌላ ይሰድበኛል” ብሎ ትናኒሹን ነውር ሁሉ ስድብ ብሎ ሲሮጥ ይውላል፡፡ ይህ እኮ ገና ሳይንኮሻኮሽ እንዴት ሰው ይደነግጣል? ብላችሁ ስታስቡ የጎጃምን ነገር ታገኛላችሁ፡፡ በእኛ ክልል ገገማ በጣም ይበዛል፡፡ ስንሳደብ እራሱ ዘር ጠቅሰን ነው፡፡ ስለዚህ ቆምጨወች የእራሳቸውን ፀባይ ስለሚያውቁት ገና-ለገና ጋሎች ይሰድቡናል ብለው በጥንቆላ ይለፈልፋል፡፡ ሀበሻ ሜንጠኛ እንጅ ፀዳ ያለ አይደለም፡፡ ይህንን ደግሞ በጃጃው(ጃቆ) ማየት ይቻላል፡፡ ጃጃው(ጃቆ) ጎጃምን ወክሎ የመጣ የሚላ አሻፋጅ ነው፡፡ ይህ ግለሰብ እኔን “ኦሮሞዎች ቆሻሻ ሲበላ አይተውታል” ብሎ ነው ንቆ የመጣ፡፡ ነገር ግን ልጁን እኔም አይቸዋለሁ እፊቱ ላይ ያለው ነገር“ውሻ በጨው” አይነካውም፡፡ ማክዳ ጋላም ንቃው ነበር ሲባል ሰምቻለሁ፡፡ እኔም ስትንቀው ሰምቻታለሁ፡፡ እኔም አይቼዋለሁ፤ መጀመሪያ “ውሻ በጨው” አይነካውም ነበር፡፡ በኋላ ግን ማክዳ ስትንቀው “ታጠበው” እና ተሻለው፡፡ ስለዚህ ሜንጠኛ መሆን እና ከውስጥ የመነጨ ኩራት የተለያዩ ናቸው፡፡ እንዱም ጎጃሜ ሲያዎራ ሰምቸዋሁ፡፡ “እንትን እንላለን” አለ፡፡ “እንኮራለን” ማለቱ ነው፡፡ ነገር ግን ቆምጨወች “ሜንጠኛ” እንጂ “ኩሩ” ቢሆኑ ኖሮ ጀጃውን(ጃቆ) አያሳትፉትም ነበር፡፡ “ኩሩ” የሚለው ቃል ትርጉሙ ምን አልባትም “ኩሮ” ሊሆን ይችላል፡፡ “ኩሮ” ማለት የአህያ ጉንፋን እና የአህያ ሳል ማለት ነው፡፡ ለነገሩ ጀጃው(ጃቆ) የጎጃም ጋንግ(gangster) ሊሆን ይችላል፡፡ ምክንያቱም ቆምጨወች የተሻለውን ማሳተፋቸው ነው፡፡ ስለዚህ ስንኮራ ከውስጥ እንጂ የእራሳችንን ቆሻሻ ከላያችን ሳናራግፍ የሰው ማየት የለብንም፡፡ “እኛ እንበለው” የሚለው በትክክል የፈሪ(coward) ዘዴ ነው፡፡ አንድ ሰው መቼም የተወለደው ሁሉ ጅል ቢሆን እየገደለ አይጨርሰውም ዝም ብሎ ይሰደባል አንጂ፡፡ ስለዚህ ይህንን ነገር እንተው፡፡ ተስፋየ አሮሞ(ተጋ) የሚባል አሮሞ እኔን “በሃገሩ እኮ ጋንግ(gangster) ነው” አለኝ፡፡ አሁን ሳስታውሰው እኔም ለተስፋየ(ተጋ) በዚህ ፅሁፍ የማስተላልፈው መልእክት ምንድን ነው “ሌላ ጃጃው(ጃቆ) የሚባል የሚበልጠኝ የጎጃም ጋንግ(gangster) አለ” የሚል ነው፡፡

እኔ እንደሚመስለኝ ሜሮን እኔን የቨርጅን መከላከያ ነው ያደረገችኝ። ምክንያቱም ለማውጣት(ለመብዳት) ብዙ ጉራጌዎች ይፈልጓት ነበር። በጣምም ቂም ይዝ ነበር። ነገር ግን እንደዚያ አመሏን ያጠፋው "ያዎጣታል ይሄዳል ነው የሚባል" እያለ ከጎጃም ሀገር የመጡ ቆምጨወች "አኛ እንበለው" እያሉ ስለሚያዎሩ ነው። ለነገሩ ድንጋይ እንደሆነ እንጂ እንዲህ እየተባለ ስድብ የሚቀርብ ማን አለ ተብሎ ይገመታል። በጭራሽ እራሴ የማላደርገውን ነገር ሌላ ሰው እንዲያደርገው አልገፋፋም። "ያዎጣታል ይሄዳል ነው የሚባል" ብለው ዶካዎች ለሜሮን ነግረዋታል ከተባለ ወዲህ ጥላቻየን ከሜሮን ላይ አንስቻለሁ። ምንም ቂም የለብኝም። ምክንያቱ ደግሞ መቸም እርጥ ወይም አሸከር እንደሆን እንጂ እንዲህ እየተባለ የሚገባ ማንም ሰው የለም። ካታንጋ ነው በሰው ታዝዞ ስራ የሚሰራና "አብረሽው ተኚ" ተብሎ የሚተኛ። ስለዚህ ሜሮንም አሸከር አለመሆኗን አሳይታለች። ጎጃሞችንም ሁሉም ሰው በጠንቋይ እንደማይሸዎድ አሳይታቸዋለች። ስለዚህ አሮሞ "ታዋጣዋለች" እየተባለ አዎጣኋት ማለት ሌላውን ህዝብ ወይም ፈረንጅን እንደማይዎክል በትክክል ሜሮን አሳይታቸዋለች። እንደ ቂል ነው ያደረገቻቸው። በጣም ቂል ናቸው። እንዴት ጉራጌን በጠንቋይ ለመሸዎድ ሙከራ ያደርጋሉ? በጣም ያስቃል።

የማክዳ ጋላ ነገር ግን ገበሬን እና ቆምጨን በአጠቃላይ በጥንቆላ ሳያኮራቸው አልቀረም። ለነገሩ በሌላ ተጥሎ ዝም ከሚል ሰው ምንም አትጠብቅም። ማክዳ(ማጋኢጋ) የሆነ የደነዘዘች ነገር ካልሆነች አንድ "አፈቀርኩሽ" ያላት ወንድ ወስዶ ለሌላ ለሚበዳ ወንድ ሲያሳያት ዝም አትልም ነበር። ነገር ግን በነማክዳ ጋላ ቤት ልጆች ሲያድጉ የተማሩት ስርዓት እና ምስርትና ነገር ያለ አይመስለኝም። ማክዳ እርሷን ትግሬዎች ለሌላ ማሳየታቸው ነውር መሆኑን አታውቀውም። ለምን ቢባል የሆነ ዝርግፍ ነገር ናት። ዝርግፍ ማለት ሰነፍ እና ከተቀመጠበት የማይነሳ ሰው ማለት ነው። ማክዳ(ማጋኢጋ) ሰነፍ ስለሆነች ከአንድ አማራጭ በላይ አትሞክርም። ስለሆነም ትግሬዎች ሲጥሏት በወደቀችበት ወድቃ ቀረች። ማክዳ(ማጋኢጋ) ከተጣለች ቆሻሻ ናት ማለት በው። እኔም ቆሻሻ የሚጣልብኝ ከሆነ የቆሻሻ ገንዳ(garbage bag) ነኝ ማለት ነው።

በዚህ ሴሚስቴር በውጤትም አሸቆልቁየ ነበር። ምክንያቱም በቃ ፍርኃት ብቻ ነበር የሚታይብኝ። ምክንያቱም ደግሞ በልጅቷ ምክንያት ህዝቡም ሆነ አስተማሪዎች ትንሽ እንደ መጥላትም አድርገውኝ ነበር። እኔም "ሰድባኝ ነው" የሚል ነገር መናገር ስላልፈለግኩ ዝም ብየ ነበር ፍንዳ-ጎላ ብየ የምታይ። ሁልጊዜም ቢሆን መቸም ተከፍቼ ላለመታየት ነበር የምተጋ። እኔ አሳዛኝ ሆኜ ከመታየት ብሞት ይሻለኛል። እኔ ቸግሮኝ ከምለምን ስርቆትን እመርጣለሁ። ስለዚህ ለሌላው ሰው ሁሌ ጥፋተኛ ነበር የምመስል። የዚህ ምክንያቱ ደግሞ እኔ በተፈጥሮ "አሳዛኝ" ሆኖ መታየት አልዎድም። በዚያ ላይ ሜሮንን ስለጠየቅኳት እንጂ ብዙ የምዎዳቸው ሌሎች ሴቶች ነበሩ። በዚህም ሰው በውሸት ጠላኝ። "አሳዛኝ" ሆኖ መታየት እንደሞት ነው የምቆጥረው። እኔ አንዳንድ ሰዎች ሰው እንዲያዝንላቸው ብለው እርቡቅ ሲሉ በጣም ነው የምቀናው። እኔ በጭራሽ ሰው "ተጎዳ" ብሎ ሲያዝንልኝ አይመቸኝም። ስለዚህ እንደሰደበችኝ ለማንም አልተናገርኩም።

ህዝቡ ሜሮን እንደሰደበችኝ ሳይሰማ አይቀርም። ነገር ግን "ታዋጣዋለች" እየተባለ በጎጃሞች ስለሚወራ ማንም የተናገረኝ ሰው የለም። አሮሞወች እና ሌሎችም ሜሮንን የሚፈልጉ ዎንዶች "ታዴን ታዋጣዋለች" በማለት ትንሽ የተዘናጉ ይመስለኛል። ሌላውም ህዝብ "ብትሰድበውስ የእርሱ አይደለች" በማለት ነው እንጂ ሜሮን እንደሰደበችኝ ሁሉም ተማሪዎች ወሬ ስለማያመልጣቸው የሰሙ ይመስለኛል።

እኔ ብልጥ ብሆን ኖሮ እና ያለችውን ሁሉ ለተማሪ ብናገር እርግጠኛ ነኝ ህዝቡ ዎደ እኔ ነበር የሚሆን። እኔ ግን አስመሳይ ባለመሆኔ በጣም ተጠቃሁ። በዚህም ከፍተኛ የስነ-ልቦና ጫናም አሳድሮብኛል። በዚህም ሴሚስቴር ብዙም

የማውቀው ሰው ስላልነበረ ብቸኛ ነበርኩ። ይህ አመት ለእኔ በጣም ከባድ የሆነብኝ አመት ነበር። በማህበራዊም ሆነ በትምህርት ህይዎት ላይ ጫና ያሳደረበኝ አመት ስለሆነ በሰላም በመጠናቀቁ በጣም ደስ ብሎኝ ነበር።

2.4. ሦስተኛ አመት

ሶስተኛ አመት ቀጠለ። ሜሮንም ባል አይደለም ውሽማ እንኳን ሳትይዝ ዳሌዋ አድጎ ነው የመጣች። አሁንም "ባል አልያዝኩም" አለች አሉ። እነፍስሃም ዝም ብለው ሳይጠይቁ ለመፈንገል ነው ፍላጎታቸው። አንዳንዴ ሰው ሰውን አሞኛለሁ ሲል የእራሱን ቂልነት ነው የሚያሳይ። ለዚህም "አበጃለሁ ስትይ ትበጃለሽ" የሚል አባባል አለ። የእነፍስሃ ጋላም ሜሮንን "የእንብዳሽ" ጥያቄ የዚህን አባባል መልእክት ይጠቁማል። ለነገሩ እነርሱ ምን ያድርጉ ተብሎ ነው፤ ዩኒቨርስቲ ውስጥ ተማሪው ሲያዩት ቶኒ እርሻ ነው የሚዎጣ ይባላል።

ሜሮን ጥንቆላውን ሰምታ ሳይሆን አይቀርም መሰለኝ ለብዙ ቀን ውሽማ እንኳን ሳትይዝ እስከምትመረቅ የቆየች። ማለትም "ባልሽ ሌላ ነው" ብለው በጥንቆላ ነግረዋት ሳይሆን አይቀርም እንዳው ሁሉንም "እምቢ" አለቻቸው። ይህም "እምቢ" ማለቷ "አያገቡኝም" በሚል ጥርጣሬ ነው ሜሮን ሁሉንም ወንዶች እኔንም ጨምሮ "እምቢ" ያለችን። በዚህም እኔም አድናቆትን ሰጥቻታለሁ። ምክንያቱም ምንድን ነው "ልጆች ቤት-ለቤት ያጠቋት ነበር" የሚባልን ነገር ሰምቸ ነው። ለነገሩ አሁንም ባል ያገኘች ቤትለቤት ተጠቅታ ነው። እንግዲህ በእርሷ አስተሳሰብ የሚሆነው እስክታገኝ እንጂ ላለመውጣት(ግብረ-ስጋ ግንኙነት ላለማድረግ)(ለመታቀብ) ፈልጋ አይደለም። ምክንያቱም መታቀብ በሴጋ በመታገዝ ካልሆነ ባዶውን እራስ ያዞራል። አንዳንዴ የህክምና ባለሙያዎች "መታቀብን" እንደ ኤድስ መከላከያ ዘዴ ሲገልፀት ስለ ሴጋ ሳይገልፀ ማለፍ የለባቸውም። ሴጋ ከተጠቀምክ እንደ መታቀብ አይቆጠርም። ለአንባቢያን ጥያቄወች አሉኝ። ይህም ምንድን ነው "ሴጋ መጠቀም እንደ መታቀብ ይቆጠራል ወይ?" ወይም "አንድ ሴት ባሏ ለስራ እሩቅ ቦታ ሄዶ ሴጋ ብትመታ እንደታቀበች ይቆጠራል ወይ?" የሚሉ ናቸው።

ትምህርት ተጀመረ። ትምህርት ተጀምሮ ተምረን 6 ሰዓት ዎጣን። ካፌ ተከፍቷል። እንግዲህ ለመከላከል ብቃት ሁልጊዜም ሜሮንን ከቂጥ፤ ከቂጥ ነው የምከተላት። የዚያን እለት ቴዲ(ቴጉ) የሚባል የእርሷ ጎሳ(የእርሷ አይነት) ካፌ ውስጥ አንገቷን ሳማት። ሳይመቻት አልቀረም። እኔም "እነዚህ ሰዎች ሊዎጡ(ግብረ-ስጋ ሊያደርጉ) ነው እነዴ?" ብየ ግራ ገባኝ። በጣም ነው የተደናገጥኩ። ምክንያቱም አሳሳሙ በጣም ፖርን(porno) ነው የሚመስለው። ስለዚህ "የሆነ ነገር ቢኖራቸው ነው" ብየ ዝም አልኩ። ስታገባ ቨርጂን ናት አሉ እንጂ "ሳይጠቧት አይቀሩም" የሚል ጥርጣሬ አለኝ። ምክንያቱም የሆነ ቀን መጥፋት ይዛ ነበር። አንድ ቀን "ብርድልብስ ልግዛ" ብላ ውላ ነው የመጣች። ብቻዋን በድሬዳዋ ከተማ ምን ትሰራለች? እንደ እኔ እምነት ከሆነ ድሬዳዋ ከተማ ሆቴል እንኳን ባይገቡ አንዱ የጉራጌ ሱቅ ውስጥ ሳይጠቧት አይቀሩም። ሜሮንን ከጠቧት "አጥቢ እንስሳ" የሚለውን መስፈርት አሟልታለች ማለት ነው። ስለዚህ ጡቷን እና ከንፈሯን ጉራጌዎችን ሳታስጠቅማቸው አትቀርም የሚል ጥርጣሬ አለኝ። ብድም እስከ ክርክሩ ሳይሞክሯት አይቀሩም። እስከ ፍሬው(ቆለጥ) እማ የባል ነው። እንዳው ቴዲን ሳታስጠቅመው አትቀርም። ዮናስም(ዮጉ) እንዲሁ ሳይሞካከር አይቀርም። ዮናስ(ዮጉ) ብር የለውም እንጂ ሳያፈቅራት አይቀርም። ምክንያቱም አንዳንድ ጊዜ ወረብ እንደቆመ ቁስ አይን-ለአይን እየተያዩ ይሳሳቁ ነበር። ለነገሩ ያገባች ቤተሰባቸውን ስለሆነ ምንም የሚመጣ ነገር የለም። እዚያው ማጣጣት ነው። ልክ ካርታ ጨዋታ ላይ እንዳለው "ትጠጣው" እንደ ማለት ነው እንጂ "አስጠቅማቸዋለች" የሚል ጥርጣሬ አለኝ።

"ቀስ በቀስ መርዝም ይለመዳል" እንደተባለ እኔም ከሁለተኛ አመት በኋላ ጀምሬ ነገሮችን እየለመድኳቸው፤ ሜሮንንም እንደ "ልማደኛ" በመቁጠር ችከላውን ተያያዝኩት። በዚህም በመጀመሪያ ሴሚስቴር መሻሻልን አሳየሁ። ከዚያም በሁለተኛ ሴሚስቴር በጣም መሻሻልን አሳየሁ። እዚህ ላይ መረሳት የሌለበት እንዱ ነገር አሁንም የሜሮን ጉዳይ ነው።

ማለት የፈለግኩት ምንድን ነው እርሷ አሁንም “አፍቅሬዋለሁ” የሚለውን አልተዎችውም፡፡ እኔም ሁልጊዜ እንደተናደድኩ ነው፡፡

በዚህ ሴሚስቴር ብቸኛ አልነበርኩም፡፡ ለዚህም እነ አበበን አግኝቸ ነበር፡፡ ግቢ ውስጥ “ነበዝ ነን” የሚሉ ተማሪዎች በጎራ ተከፍለው ነበር የሚቸክሉ፡፡ ዋናው በጎራ የመከፈሉ ጥቅም የቤት ስራ ሲሰጥ ነው፡፡ አብዛኛውን ጊዜ በጎራ ተከፍሎ መቸከሉ አላማው ለመመረቅ አይደለም፡፡ ዋና አላማው ለስኮላር-ሽፕ(ScholarShip)(ስደት) ነው፡፡ የሁሉም ቡድን የጋራ ባህሪ ምንድን ነው ቢባል “ሁሉም የሚያጠኑት ሲስኮ(CISCO) ለመቀጠር እና ለስደት ነበር”፡፡ እኛ ስንማር በእኛ ክላስ ውስጥ ሶስት ዋና ቡድኖች ነበሩ፡፡

1. የ 2ቱ አበበ ቡድን
2. የደምሰው ቡድን እና
3. የአሃዱ ቡድን ናቸው፡፡

በዚህ ቡድን ስር ተካተው የቤት ስራዎችን የሚሰሩ ተጠቃሚዎች እና ከሁሉም ቡድን የሚጠቀሙ ሁለገቦች ነበሩ፡፡ ማለትም ተጠቃሚወች ደግሞ በሁለት ይከፈላሉ፡፡ ማለትም ከአንድ ቡድን የሚጠቀሙ እና ከሁሉም ቡድን የሚጠቀሙ በመባል ነው፡፡

ሁሉንም አንድ-በአንድ እስኪ እንያቸው እና አንባቢያንም እንግዲህ ያላቸውን መጥፎም ከሆነ ትችት፤ ጥሩም ከሆነ እንደ ትምህርት ሊዎስዱ ይችላሉ፡፡

1. **የ2ቱ አበበ ቡድን፡-** ይህ ቡድን የተገነባው በመሰረታዊነት ሁለት አበበ የሚባሉ ተማሪዎችን መሰረት በማድረግ ነበር፡፡ በዚህም የቤተክርስቲያን ስሜትም አለባቸው፡፡ ትንሹ አቤ ዋናው ገፀ-ባህሪ ነው፡፡ አቤ ክቡ ግን የሁሉም ቡድን ተጠቃሚ ነበር፡፡ ስለዚህ ይህ ቡድን ከሁሉም ቡድን መረጃ ያገኛል ብል አልሳሳትም፡፡ በዚህ ቡድን ውስጥ አበራ ዲባባ፤ አቤ ቸልሲ፤ አቤ ክቡ(አቤ ቆለጥ)፤ አቤ ትንሹ፤ እኔ እራሴ፤ እና ሌሎችም ጀዝቦች በሙሉ ተጠቃሚ ነበሩ፡፡ አንድ ዎቅት አበበ ትንሹ በጣም ሰቃይ ሆኖ ነበር፡፡ አበራ ከነ ደምሰው ቡድን እንደገና አበበ ክቡ ከሌሎች ከማንኛውም ቡድንም ሆነ በተናጥል ካሉ መረጃ ስለሚያመጡ እዚህ ቡድን ውስጥ የሚሰራው የቤት ስራ አስተማማኝ ነው፡፡ ስለዚህ የሚሰጠውን የቤት ስራ ካለስጋት ነበር የምንገለብጥ፡፡ በዚህም እንደ አስተማሪነቴ፤ የቤት ስራ መገልበጥን አጥብቄ እቃዎማለሁ፡፡ እናም በሁሉም ዩኒቨርስቲ ይኸንን ብናስዎግድ የትምህርት ጥራትን ማሻሻል እንችላለን ባይ ነኝ፡፡ ይህ ቡድን በተለይ የኮምፒውተር ትምህርቶችን የቤት ስራን ከሌላ ቡድን ነው የሚዎስድ እየተባለ ይታማ ነበር፡፡ በተለይ የቄሸ እንዳልክን(ቄስ ቆሸ) የቤት ስራ ይገለብጡ ነበር እየተባለ ይወራል፡፡ ቄስ እንዳልክ(ቄስ ቆሸ) በወቅቱ ከእኛ የተሻለ የኮምፒውተር እውቀት ነበረው፡፡ በዚህ እኔ አይኔ ስላላየ እርግጠኛ አይደለሁም፡፡ ነገር ግን አበራ ዲባባ እና አበበ ክቡ እሁሉም ቡድን ስላሉ ምን አልባትም መነካካታቸው አይቀርም የሚል ጥርጣሬ አለኝ፡፡ እኔ ከእዚህ ቡድን ውስጥ ነበርኩ፡፡ በመሆኑም አቤ ትንሹን ሳጠና የጠፋኝን ጥያቄ ሁሉ እጠይቀው ነበር፡፡ ይህም ልክ እንደ ኢትዮጵያ ታሪክ “ነበር” ይሆናል ማለት ነው፡፡ “ያስረዳው ነበር” እያሉ ሲያሽቃብጡ የነበሩ ቆምጨዎች ደስ ይበላችሁ፡፡ ነገር ግን አቤ ቆለጥ ጎጃሜ የሁሉም ተማሪዎች እንደ ችሎታቸው ጥገኛ(parasite) ነበር፡፡ አቤ ቆለጥ ጎጃሜ ለምሳሌ አንዱ በጣም ደካማ ተማሪ ከሆነ እና ትንሽ የሚችላት ለየት ያለች የኮምፒዩተር እውቀት ካለው ሄዶ ይጠባዋል፡፡ አቤ ቆለጠ ከሌላ ከማንኛውም ተማሪ የጠባውን እውቀት ለአቤ ቸልሲ ያስጠባዋል፡፡ እዚህ ቡድን ውስጥ “ሲቪል ኢንጂነሪንግ ሳልገባ ቀረሁ” በሚል ምቀን ነበር፡፡ ሲቪል ኢንጂነሪንግ የገቡት ልጆች ከደስታቸው የተነሳ ሲቪል ኢንጂነሪንግን በማቆላመጥ ነበር የሚጠሩት፡፡ ሲቪሎች ትምህርታቸውን ሲያቆላምጡት “ሴቫ(ceva)” ብለው ነበር የሚጠሩት፡፡ በመሆኑም ብዙ ኤሌክትሪካል ኢንጂነሮችን ሳያስመቅኑ እና ሳያስቆጩ አልቀሩም፡፡

2. **የደምሰው ቡድን፡-** ይህ ቡድን በብዛት የኦሮምኛ ተናጋሪ ይበዛበታል፡፡ መሪውም ደምሰው ነው፡፡ በዚህ ቡድን ውስጥ አነ አበራ ዲባባ፤ አቤ ክቡ፤ ተስፋየ እና ሌሎች ብዙ ጀዝባዎችን የያዘ ቡድን ነው፡፡ እኔ ስለዚህ ቡድን የቤት ስራ ጥራት የማውቀው ነገር የለም፡፡ ምክንያቱም ምንም ነገር ተጠቃሚ አልነበርኩም፡፡ በመጨረሻ ግን ይህ ቡድን ፈርሶ ነበር፡፡ የቡድን መሪው በፍቅር ተገፍቶ ነው ይባላል፡፡ እንደሰማሁት ከሆነ የቡድን መሪው ቨርጅን(virgin) ፍቅረኛ ነበረችው፡፡ “እንቆይ” እያሉ ጊዜ ሲጠብቅ አንድ ከውጭ ሀገር የመጣ ብር ያለው ይዎስዳታል፡፡ ስለዚህ ይኸም ልጅ በጣም ይሰማው እና 4ኛ አመት ሲኦል እንደሆነበት ነው የሰማሁት፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ልጅትን ባሏ ሲበዳት “**አሳምሚታል”** የሚል ወሬ ሰምቶ ነው ይባላል፡፡ ስለዚህ ይህ ቡድን 4ኛ አመት ላይ የሌላ ቡድ ነበር የሚገለብጥ የሚባል ነገር አለ፡፡ እዚህ ላይ የኦሮሞን ተንኮል ነው ማየት፡፡ ደምሰው የገፀር ኦሮሞ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞዎች ንቀውት ነው ልጅቷን በላዩ ላይ የበዱበት፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ሴቶችን እኔ እንዳየሁት ጉራጌወች፤ ሰሜን ሸዋወች እና ወለየዎች እንደ ጢባጢቤ ነበር የሚጫወቱባቸው፡፡ ስለዚህ አለም የሚበዳውን የኦሮሞ እምስ እንዴት ገበሬ ኦሮሞ ይከለከላል? እዚህ ላይ ኦሮሞዎች መለወጥ እንዳለባቸው ነው የሚሰማኝ፡፡ በቃ የኦሮሞ ሴቶች በሌላ መበዳት ያለባቸው የኦሮሞን(ገበሬ ኦሮሞም ሊሆን ይችላል) የብድ ፍላጎት ካሟሉ በኋላ ነው፡፡ ኦሮሞወች የደምሰውን ሚስት በክርክር ጀላ ፈንክተው ነው የጣሏት፡፡ በክርክር ጀላ ነው የገረዟት፡፡ የገበሬ ሚስት አይበዳም፡፡ ምክንያቱም ገበሬ ሆደ-ባሻ ነው፡፡ አይቸልም፡፡ ሆድ ይብሰዋል፡፡ “ሆድ-ባሻ” ማለት “ተስፋ መቁረጥ” ማለት ነው፡፡ እዚህ ቡድን ውስጥ “ሲቪል ኢንጂነሪንግ ሳልገባ ቀረሁ” በሚል ምቀን ነበር፡፡
3. **የአሃዱ ቡድን፡-** ይህ ቡድን በብዛት የቤተ-ክርስቲያን ልጆችን እና አንዳንድ መቅዳታቸው እንዳይታዎቅባቸው የሚፈልጉ ሰዎችን የያዘ ቡድን ነው፡፡ ይህ ቡድን መሪው አህዱ ነው፡፡ ይሕ ቡድን “እከሌ ከእኔ ገለበጠ” ብሎ ስለማያዎራ ለሚስጥረኞች ይመቻል፡፡ ስለዚህም ብዙዎች እና መቅዳታቸው እንዳይታዎቅ የሚፈልጉ ተማሪዎች ይገለብጡ ነበር፡፡ በዚህ ቡድን ውስጥ አቤ ክቡ፤ ደስታው፤እና ሁሉም የቤተ-ክርስቲያን ልጆች ይጠቀማሉ፡፡ ይህ ቡድን ብበዛት እምቅ ችሎታ አለው ይባላል፡፡ ለዚህም ማሳያ የሚሆን የዳይናሚክስ የቤት ስራ(Dynamics Assignment) ነው፡፡ በዳይናሚክስ መፅሃፍ ውስጥ ባለ ኮኮብ ጥያቄዎች(questions with star) አሉ፡፡ እነዚህ ጥያቄዎች በጣም ከባድ ናቸው፡፡ ከእነዚህ ጥያቄዎች የቤት ስራ ተሰጠን፡፡ ሌላውን ሰርቶ ቡድኑ ሁሉ የመልስ መፅሃፉ ውስጥ ስለሌለ አንዱ ጥያቄ በጭራሽ ሊሰራ አልቻለም፡፡ ስለዚህ ማን ይስራው? በጣም ተጨነቅን፡፡ ጭንቀቱ የሚበዛው ሰቃዮች(top scorers) ጋር ነው፡፡ ምክንያቱም ከባዱን ጥያቄ ካልሰራው “ሁሉም ሰነፍ ነው” ተብሎ ባቹ ነው የሚናቅ፡፡ ኮመን ኮርስ(common course) ስለሆነ ሲቪሎችም ይዎስዱታል፡፡ እነርሱም “እምቢ” ብሏቸዋል፡፡ ይመስለኛል የመልሱ መፅሀፍ ውስጥም የለም መሰለኝ፡፡ ስለዚህ የማስረከቢያው ቀን ማታ “አሃዱ ሰራው” ተባለ፡፡ “ቤተ-ክርስቲያን ውሎ ነው የሰራው እግዚአብሄር እረድቶት ነው” ብለን ነው ያሰብነው፡፡ በዚህም ጊዜዬን እንዳቃጠለብኝ እያዎቅኩ “እግዚአብሄር የረዳኛል” ብየ ነው ቤተክርስቲያን ካለልብ ስመላለስ የነበር፡፡ ስለዚህ በዚህ አላምንም፡፡ እምነቱን እንመን፤ ባህላችንም ስለሆነ፤ ነገር ግን “ስራን እግዚአብሄር ይረዳል” ብየ በጭራሽ አላምንም፡፡ ይህንም በእለት ከእለት ኑሮየ ያየሁት ነው፡፡ ስለዚህ ችግር ሲገጥመን መቋቋም ስለማንችል ወደ ሃይማኖት ቦታዎች እንሄዳለን እንጂ ከሃይማኖት ምንም ምህረት የለም፡፡ ማስረጃ ከፈለጋችሁ ድርቁን ማየት ይቻላል፡፡ የሚፀልየውን የገፀር ህዝብ ነው ድርቅ የሚያጠቃው፡፡ የከተማው ህዝብ ግን እንኳን ፀሎት ቀርቶ ግብረ-ሶዶም እየፈፀመ እንኳን ምንም የሚደርስበት ነገር አይታይም፡፡ ስለዚህ ሀይማኖት ላይ ያለንን አመለካከት አንፃራዊ እናድርገው፡፡ ከለፋን እግዚያብሄር ይረዳናል ነገር ግን ቤተ-ክርስቲያን እየዋልን ጊዜያችን አልቆ “እግዚአብሄር ይረዳኛል” ማለት እንዳው ያላስቀመጡትን እቃ እንደ መፈለግ ነው፡፡ እዚህ ቡድን ውስጥ “ሲቪል ኢንጂነሪንግ ሳልገባ ቀረሁ” በሚል ምቀን ነበር፡፡ ይህ “ሲቪል ኢንጂነሪንግ ሳልገባ ቀረሁ” የሚለው ነገር በአጠቃላይ ከእኛ ጋር

እና ከእኛ በፊት የተመረቁት የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ተማሪዎች ምቀን ነው፡፡ ሞተው በላይ ደጅ ሲፀድቁ ሲቪል ኢንጂነሪንግ እግዚአብሄር ይሰጣቸዋል፡፡

የሁሉም ቡድን የጋራ ባህሪ ምንድን ነው ቢባል “ሁሉም የሚያጠኑት ሲስኮ(CISCO) ለመቀጠር እና ለስደት” ነበር፡፡ ሌላው የሁሉም ቡድን ባህሪ ደግሞ “ሲቪል ኢንጂነሪንግ ሳልገባ ቀረሁ” የሚል ምቀን ነበረባቸው፡፡

እንዳው ስለ ነበዝ ተማሪ እንነጋገር ከተባለ እኔ ካስተዋልኩት ትንሽ እንጨምርበት፡፡ አብዛኛውን ጊዜ ነበዝ ተማሪዎች በኢትዮጵያ በተለይ በከተማ አካባቢ ተወልደው ያደጉ ልጆች የሚያጠኑት እና የሚለፉት “ሀገር ውስጥ ሰርተን እንለዎጣለን” ብለው ሳይሆን ወደ አንደኛው አለም(First World) ለመሰደድ ነው፡፡ አንደኛው አለም (First World) ከላይ እንደተነጋገርነው የሚያጠቃልለው ጃፓን፤ ሩሲያ፤ አሜሪካ፤ ካናዳ እና አውሮፓን ነው፡፡ እኛ ሀገር በተለይ ከተማው ውስጥ ያደጉ ልጆች በቃ እንደ አባቱ ታሪክ የሚነገረው ነገር ምንድን ነው ቢባል የዶላር እና ዬዩሮን የምንዛሬ ልዩነት ይመስለኛል፡፡ ምክንያቱም ምንድን ነው አብዛኛውን ተማሪ ስታዩት በቃ የሚያጠናው ለመሰደድ እንጂ “እዚህ ያለው ደሞዝ ይበቃኛል” ብሎ አይደለም፡፡ እንዳውም እኔ ብዙ ልጆችን አይቻለሁ፡፡ የሚማሩት ለስደት እና ስደት ሊያስከትሉ የሚችሉ ትምህርቶችን ነው፡፡

እስከ 2008 ዓ.ም በኢትዮጵያ ውስጥ ያሉ ተማሪዎችን በ3 ቡድን ከፍለን ማየት እንችላለን፡፡ እነርሱም

1. ለስደት የሚያጠኑ(የስራ እድል ሀገር ውስጥ የሌላቸው ነገር ግን የስደት እድል ያላቸው)፡- እነዚህ ግለሰቦች “የአሜሪካን ህልም(the American dream) ለማሳካት የሚያጠኑ ግለሰቦች እና ቡድኖች ናቸው፡፡
2. ሀገር ውስጥ ለመስራት የሚያጠኑ(የስደት እድል የሌላቸው)እና
3. ለስደትም ሆነ ሀገር ቤት ለመስራት(ለሁለቱም) የሚያጠኑ(የስራ እድልም ሆነ የስደት እድል ያላቸው)

እነዚህ ሁሉም የትምህርት ክፍሎች በሙሉ የርሆንዳ ባይረንን(Rhonda Byrne) የስበት ህግ ለመፈፀም “አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤..... እያሉ የተመቻቸውን ነገር ሁሉ ሲመኙ የሚውሉ ናቸው፡፡ የርሆንዳ ባይረን(Rhonda Byrne) የምትባለዋ ደራሲ አውስትራሊያዊ ስትሆን ብዙ መፅሃፎች አሏት፡፡ ከእነዚህም መካከል ብዙ ሰው ያነበበው “ሚስጥሩ(the secrete)” የሚለውን መፅሃፍ ነው፡፡ በዚህ መፅሃፍ መሰረት “አንድን የተመቸህን ነገር “አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤.....” እያልክ ብታመሰግነው ወደ አንተ ባልተጠበቀ ሁኔታ ልትስበው እና የግልህ ልታደርገው ትችላለህ” የሚል ነገር አለ፡፡ ስለዚህ እነዚህ የትምህርት ክፍሎች መኪና፤ ትልቅ ቤት፤ እና የመሳሰሉትን “አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤..... እያሉ ለመሳብ ሙከራ ሲያደርጉ ይውላሉ፡፡ አንድ ነገር አይተህ የምቀን ስሜት ከተሰማህ “አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤.....” ብለህ አመስግነህ ብታልፍ በጥቂት ቀናት ውስጥ የግልህ እንደምታደርገው የርሆንዳ ባይረን(Rhonda Byrne) መፅሃፍ ያትታል፡፡ እኔም ቂሊንጦ እስር ቤት እንደታሰርኩ “ከምቦዝን ላመስግን” ብየ የርሆንዳ ባይረን(Rhonda Byrne) ሌላኛውን መፅሃፍ ማለትም “እጢው(the magic)” የሚለውን መፅሃፍ እስረኞች ቤተ-መፅሃፍት እየገባሁ እያነበብኩ “አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤አመሰግናለሁ.....” እል ነበር፡፡

ሁሉንም እስኪ አንድ በአንድ እናብራራቸው፡፡

1. **ለስደት የሚያጠኑ(የስራ እድል ሀገር ውስጥ የሌላቸው ነገር ግን የስደት እድል ያላቸው)(vegetarian Departments)፡-** እነዚህ ተማሪዎች በብዛት የከተማ ልጆች ናቸው፡፡ የሚሰደዱትም ሽሮ ስለሰለቻቸው የተሻለ መኖ ፍለጋ ነው፡፡ “በእርዳታ መኩራት(Aid Pride)” የሚል መፈክር ያነገቡ ይመስላል፡፡ ሽሮ ስለሰለቻቸውም አትክልተኛ ዲፓርትመንቶች(vegetarian Departments) ተብለው ይጠራሉ፡፡ በእራሳቸው አጠራር “የተሻለ

ህይዎት ፍለጋ" ይሉታል ስደትን ሲያቆላምጡት፡፡ "የተሻለ ህይዎት" የተባለው ሁሌ ስጋ መብላትን ነው፡፡ ስለዚህ "የተሻለ ህይዎት ፍለጋ" ከሚሉ ለምን "መኖ ፍለጋ" ብለው አይናገሩም ስንል "ሙድ የለውም" ወይም "አይነፋም" እንደሚሉን ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ እነዚህ ተማሪዎች "ለምን ሀገር ውስጥ አትሰሩም?" ወይም "ለምን ሀገር ውስጥ አትማሩም?" ብትሏቸው "ይርበኛል" ነው መልሳቸው፡፡ በተለይ ጋዜጠኛ የሚሆኑት ሰዎች "የፖለቲካ ስደተኛ(poletical Asylum)" በሚል ሽፋን ሁልጊዜ ሀገራችንን እንደ መነገጃ እየተጠቀሙባት ነው፡፡ እነዚህ ጋዜጠኞች ስለ ነፃነት አንፅፋለን ብለው አውቀው ከመንግስት ጋር ይጋጫሉ፡፡ ድብቅ አላማው ግን "የፖለቲካ ስደተኛ(poletical Asylum)" ተብለው አሜሪካ ወይም አውሮፓ መግባት ነው የሚፈልጉ፡፡ እነዚህ ልጆች ከገፀር የመጣውንም ገበሬውን ተማሪ እንደ በሽታ ስደትን ያስተላለፉ ናቸው፡፡ ይህም ማለት እነዚህ የዶላርን ምንዛሬ የለመዱ ሰዎች የስደትን በሽታ ከከተማ ወደ ገፀር ያስተላለፉ ግለሰቦች እና ቡድኖች ናቸው፡፡ እነዚህም ተማሪዎች በትምህርት ክፍል ስናያቸው አብዛኞቹ "ሀገር ውስጥ ትልቅ ደሞዝ የለንም" ብለው የሚያስቡ ስግብግቦች ናቸው፡፡ እነርሱም፡-

i. ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ እስከ ሁሉም ቅርጫፎቹ
ii. ኮምፒዩትር ሳይንስ እስከ ቅርንጫፉ
iii. ኬሚካል ኢንጂነሪንግ እስከ ሁሉም ቅርንጫፎቹ
iv. ኤፍቢ(ቢዝነስ እና ኢኮኖሚክስ) እስከ ቅርንጫፎቹ
v. ሜካኒካል እንጂነሪንግ እስከ ቅርንጫፎቹ
vi. የተፈጥሮ ሳይንስ እስከ ቅርንጫፉ
vii. ቴክኒክና ሙያ እስከ ቅርንጫፉ
viii. የማህበራዊ ሳይንስ እስከ ቅርንጫፉ እና ሌሎችም ናቸው፡፡

2. **ሀገር ውስጥ ለመስራት የሚያጠኑ(የስደት እድል የሌላቸው) ስጋ በል የትምህርት ክፍሎች(carnivorous departments)፡-** ጠቅለል ሲደረግ እስከ 2008 ዓ.ም ሀገር ውስጥ መስራት የሚፈልግ የለም፡፡ ነገር ግን የስደት እድል አጥተው ነው፡፡ እነዚህ ተማሪዎች ዱባይ፤ ሊቢያም እና የመሳሰሉት ነዳጅ ያለባቸው ሀገራት መስራት ይፈልጋሉ፡፡ እንዳው ለማንኛውም ለመፅናኛም ቢሆን ኮተም(Construction management) ይትረፈን፡፡ እነዚህን ተማሪዎች "ሀገር ውስጥ የሚሰሩ" ብየ የመደብኩበት ምክንያት ወደ ውጭ ለመሄድ ነኪ የላቸውም፡፡ እነዚህ ተማሪዎች ሀገር ውስጥ ወፈር ያለ ደሞዝ የሚከፈላቸው ናቸው፡፡ ነገር ግን ዶላር ከሆነ እና ወፈር ያለ ደሞዝ ካገኙ ሲሰደዱ አይናቸውን አያሹትም፡፡ ከእነዚህም የትምህርት ክፍሎች አንዱ ኮንስትራክሽን ማኔጅመንት(ኮተም) ነው፡፡

3. **ለስደትም ሆነ ሀገር ቤት ለመስራት(ለሁለቱም) የሚያጠኑ(የስራ እድልም ሆነ የስደት እድል ያላቸው)፡-** እነዚህ ተማሪዎች ብዙ አማራጭ አላቸው ማለት ነው፡፡ እነዚህ ተማሪዎች "ሁሉ-በል(omnivorous)" የትምህርት ክፍልች ይባላሉ፡፡ እነዚህ ተማሪዎች ወደ ውጭ ለስደት የሚመች ነገር ካገኙ ይሰደዳሉ ካላገኙ ሀገር ውስጥ ይሰራሉ፡፡ ሀገር ውስጥ እየሰሩ ያሉት አጥተው ነው ማለት ነው፡፡ የውጭ ስደት ካገኙ ያለ ምንም ጥርጥር ይሰደዳሉ፡፡ ከእነዚህም የትምህርት ክፍሎች መካከል የሚከተሉትን መጥቀስ ይቻላል፡፡

i. ሲቪል ኢንጂነሪንግ
ii. እርሻ ትምህርት ክፍል እስከ ቅርንጫፉ
iii. የህክምና ትምህርት እስከ ቅርንጫፉ እና ሌሎችም ናቸው፡፡

እስከ 2008 ዓ.ም በኢትዮጵያ ውስጥ ያሉ ህዝቦች በአለም የሚሰደዱባቸውን ቦታዎች ስናይ በጣም ያስገርማል፡፡ እንዳውም የአለም ካርታ ላይ ሳይሆን አይቀርም የሚያጠኑት፡፡ "ይህንን የመረጃ ከየት አገኘህ?" ብለው ለሚጠይቁ እኔ

አዲስ አበባ ውስጥ ተምሬያለሁ፡፡ ስለዚህ ህዝቡ የሚያዎራውን በጆሬየ በብረቱ ሰምቸዋለሁ፡፡ ህዝቡ አሁን በተከሰተው በማከዳ ጉዳይ ጥንቆላው እንኳ የምንፈልገውን አውቆት *"እዚያ ይሄዳል ያዎጣታል ነው የሚባል"* ብሎ ለህዝቡ ነግሯቸዋል፡፡ የኢትዮጵያውያንን ስደት መውደድ ሰይጣን(ጠንቋይ) እንኳን አውቆታል፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ በስፋት በስደት ወሬ እና በስራ ብዛት የሚነሱት ሀገራትን እና የእኛን ስደተኞች ስናይ እንደሚከተለው ነው፡፡

1. **አውሮፓ(Europe)፡-** በብዛት የእኛ ሀገር ህዝብ አውሮፓ ለመግባት እንደሚቸገር ሰምቻለሁ፡፡ ለምሳሌ ጣልያንን ስናይ የእኛ ሀገር ህዝብ ጣልያን ለመስራት ቋንቋ እንደሚያስቸግራቸው ሰምቻለሁ፡፡ እንግሊዝ ለመሄድ ውድ ነው፡፡ እንግሊዝ ሀገር ከተገኘ ግን ቋንቋውም እንግሊዝኛ ስለሆነ ስራ በሸበሸ ነው፡፡ በአጠቃላይ አውሮፓ ለመሄድ በጣም እንደሚያስቸግር ሰምቻለሁ፡፡ አውሮፓ ለመግባት ስለሚያስቸግርም "አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤....." እያልክ በተስፋ መቀመጥ ነው፡፡ አብዛኛውን አውሮፓ የሚሄዱ ኢትዮጵያውያን ስደተኞች ለስኮላር-ሺፕ(ScholarShip) ብለው ነው፡፡ ነገር ግን አውሮፓ ሄደው ጋዜጣ የሚያዞሩ እንዳሉ ሰምተናል፡፡ በአሁኑ ሰዓት ከአውሮፓ ሀገሮች ውስጥ የኢትዮጵያ ተማሪዎች እና በአጠቃላይ ህዝቡ "የስደት ሳይት(the migration cite)" ብሎ ካርታ ላይ ምልክት ያደረገባቸው ሀገራት የእስካንዲቪያን ሀገሮች(Scandinavian Countries) ማለትም ሲዊድን፤ ዴንማርክ እና ኖርዌይ ናቸው፡፡ ነገር ግን እነዚህ የእስካንዲቪያን ሀገሮች(Scandinavian Countries) ለመስራት የቋንቋ ችግር ስለሚያጋጥማቸው አብዛኛውን ጊዜ የኢትዮጵያ ተማሪዎች ሲሰሩ የሚታዩት ጋዜጣ ማዞር ነው ይባላል፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ ምንድን ነው ሲባል ጋዜጣ ለመሸጥ የሚያስፈልገው ቋንቋ ዋጋውን እና የጋዜጣውን ስም ማዎቅ ነው፡፡ አብዛኛው የተማረው እና ዩኒቨርስቲ የሚያስተምረው ህዝብ አውሮፓን በጭንቅላቱ ይዞ ነው የሚንቀሳቀስ(Every body in Ethiopia has Europe in his/her mind)፡፡ እኔ ሰዎችን ስመለከታቸው በትንሹ አውሮፓ መሄድ እንደሚፈልጉ መገመት እችላለሁ፡፡ አንድ የተማረ ሰው አውሮፓ ለከፍተኛ ትምህርት እድል አገኘ ማለት እንደ እድለኛ እና በእግዚአብሄር እንደተመረጠ ነው የሚቆጠር፡፡ አንዳንዶች እንዳውም በድተው የሚዎልዱት ልጃቸው አውሮፓ እንዲሄድ ሚስታቸውን በሰንበት(ቅዳሜ እና እሁድ) አይበዱም የሚባል ነገር አለ፡፡ ይህም ለምንድን ነው ቢባል የሚወልዱት ልጅ "የተባረከ ልጅ" እንዲሆን ነው፡፡ "የተባረከ ልጅ" ከሆነ ደግሞ አውሮፓ ይሄዳል ማለት ነው፡፡
2. **የተባበረው አሜሪካ(United States Of America)፡-** በቃ ይህ ሀገር ለኢትዮጵያ ህዝብ ከእናቱ ሆድ የበለጠ እንደሚሞቀው ነው እኔ የተረዳሁት፡፡ ይህ ሀገር "የአሜሪካ ህልም(the American dream) የሚል መርህ ስላለው የኢትዮጵያ ህዝብ በሙሉ ይህንን ህልም ለማሳካት አማሪካን መቀላቀል ነው የሚፈልግ፡፡ አንዱ እንዳውም አሜሪካን ሲጠራው "ያ ሀገር(That country)" ብሎ ነው፡፡ ይህ ሀገር በብዛት ስለማይገኝ አብዛኛው ዝም ብሎ ነው ፊልም የሚያይ፡፡ አሜሪካ ለመግባት ስለሚያስቸግርም "አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤....." እያልክ በተስፋ መቀመጥ ነው፡፡ አብዛኛውም "አሜሪካ እሄዳለሁ" የሚል ተስፋ የለውም፡፡ አሜሪካ ለመሄድ እድሉ ከተገኘም እንደ ተአምር ነው የሚቆጠር፡፡ "ይሄኛው እዚያ ይሄዳል(He is going there)" ተብሎ ሴት እስከ መለመኛ የደረሰ ሀገር ነው፡፡ ይህንን ስትሰሙ "የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ የኢትዮጵያን ሴት አልበዳ ብሎ ነው ወይ?" ብላችሁ ልትጠይቁ ትችላላችሁ፡፡ ለዚህ መልሱ ደግሞ "ድመት ምልኩሳ አመሏን አትረሳ" እንደተባለ ህዝቡ ልመና እና ስደት ለምዶበት ነው(We adapt begging and migration)፡፡ "ይሄ እዚያ ይሄዳል" ማለት ትርጉሙ "የለማኙ ቁጥር ጨምሯል" ማለት ነው፡፡ "አሜሪካ፣ አሜሪካ፣ አሜሪካ....." ተብሎም ተዘፍኖለታል፡፡ አብዛኛው ህዝብ አሜሪካን በጭንቅላቱ ይዞ ነው ሚንቀሳቀስ(Every body in Ethiopia has USA in his/her mind)፡፡ እኔ ሰዎችን ስመለከታቸው በትንሹ አሜሪካ መሄድ እንደሚፈልጉ መገመት እችላለሁ፡፡ ኢትዮጵያውያን ሆነው የአሜሪካ ዜግነት ያገኙ በብዛት በኢትዮጵያ አቆጣጠር 1970 ዎቹ በነበረው የደርግ መንግስት ዘመን የተከሰተውን ድርቅ እና ጦርነት ሸሽተው የገቡ ናቸው፡፡ አብዛኛው የሚዎራው የቀይ-ሽብር ዘመቻ ነው፡፡ ቀይ-ሽብር እና የ1977

ዓ.ም ድርቅ ያስደደው ህዝብ ነው፡፡ አብዛኛው ስደተኛ “የጦር ስደተኛ” እንጂ “ርቦኝ መጣሁ” አይልም፡፡ ይህንንም በአንጀሊና ጆሌ ፊልም “ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders)” መመልከት እንችላለን፡፡ እነዚህ አሜሪካ ያሉ ትውልዳቸው እዚህ የሆኑ ሰዎች ድሮም ፊውዳሎች የነበሩ፤ ሀገሪቱ ችግር ላይ ስትወድቅ ጥለው የጠፉ፤ አሁንም በጥንቆላ ስንሰደብ ትንፋሽ እንኳን የማይናገሩ ሰዎች ናቸው፡፡ ስለዚህ ልብዳችሁ በላቸው፡፡ አሜሪካውያኖች ዲቪ(DV) የሚባል ዘመናዊ ባርነት አሜሪካ መግቢያ ዘዴ አምጥተው ህዝቡን በፀሎት ሊገድሉት ነው፡፡ አብዛኛውን የኢትዮጵያ ህዝብ እራሴንም ጨምሮ ቅዳሚት ሰንበትን የሚቀድስ እና የሚያስቀድስ አሜሪካ ለመግባት ነው፡፡ አብዘኛው ህዝብም ቅዳሜ እና እሁድ የሚባዳ አይመስለኝም፡፡ ዲቪ(DV)ን አሜሪካኖች የሚሰራ የሰው ሃይል ለማስገባት የተጠቀሙበት ዘዴ ነው፡፡ በድሮ ዘመን አሜሪካውያን ባሪያ እየገዙ ያስገቡ ነበር፡፡ ነገር ግን አሁን ነገሩን ቀይረው የሚፈልጉት የሰለጠነ የሰው ሃይል በነፃ ነው፡፡ አሜሪካ ዲቪ(DV)ን በማምጣቷ ለአንድ ባሪያ የሚከፈለውን $12,000 የአሜሪካን ዶላር ወጪ ማስቀረት ችላለች፡፡ የአንድ ያልሰለጠነ ባሪያ ዋጋ $12,000 የአሜሪካን ዶላር ያዎጣ እንደ ነበር ምንጮች ይጠቁማሉ፡፡ አንድ ሰው ዲቪ(DV) ለመሙላት በትንሹ 12ኛ ክፍል መጨረስ አለበት፡፡ ስለዚህ አሁን የሚፈለገው የሰለጠነ እና የተማረ ባርያ ነው፡፡ አሜሪካውያን ዲቪ(DV)ን የሚሰጡት ድሃ ሀገርን ለመርዳት ቢሆን ኖሮ ለምን ለገበሬ አልተፈቀደም? ነገር ግን የሚፈለገው የሚሰራ የሰው ሃይል ነው፡፡ በጣም ስለሰለጠኑ አሜሪካ ውስጥ የሚፈለገው በትንሹም ቢሆን የተማረ እና የሰለጠነ የሰው ሃይል ነው፡፡ የእኛ ህዝብ ግን እንደ ተዓምር እና እንደ እድለኝነት እየተቆጠረ የሚዘፈነው ሙዚቃም እንዳው ግርማ ሞገስ ያለው ነው፡፡ ብዙ ጋዜጠኞች የፖለቲካ ስደተኛ(political asylum) በሚል አሜሪካ መግቢያ ዘዴ ሲፈልጉ ይታያል፡፡ አንዱ ውሸቱን በአሜሪካው ስብሰባ ላይ መለስ ዜናዊ ላይ እንደጮኸበት ሁላችንም የምናውቀው ነገር ነው፡፡ ሰውየው የሰራው ለእኛ ተቆርቁሮ ሳይሆን “የፖለቲካ ስደተኛ(political asylum)” የሚለው ተቀይሮ ግሪን ካርድ(green card) እንዲሰጠው ነው፡፡ ስለዚህ ጉሮሮውን ባይቀድድ ደስ ይለኛል፡፡ እኛ የምናደንቀው ሳይሸሽ ሀገር ውስጥ እየታሰረም ቢሆን የሚታገለውን ተቃዋሚ ነው፡፡ ስለዚህ እኔ በባዶው ለሚጮህ ቆርቆሮ ምንም መስሚያ የለኝም፡፡ እነዚህ አሜሪካ ሆነው የሚቃወሙትን “በውጭ ሆነው የሚቃወሙ” ብለው ስም ሰጥተዋቸዋል፡፡ ስለዚህ እኛ መስሚያ የለንም፡፡ እነዚህ “በውጭ ሆነን እንቃወማለን” የሚሉ እና የሀገራችንን መሪወች በአለም ህዝብ ፊት የሚያዋርዱ ሰወችን ማንኛውም የሚመለከተው አካል ቢያስቆምልን የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ የመቃወሚያ ምክንያታቸው መሪው መንግስት ጎሳቸው ስላልሆነ ነው፡፡ የነሳው መሪ ቢሆን ኖሮ ይመካበት ነበር፡፡

3. **ካናዳ(Canada)፡-** ይህ ሀገር በቃ ከአሜሪካ እና ከአውሮፓ የተለየ ትርጉም በኢትዮጵያውያን ዘንድ የለውም፡፡ ኢትዮጵያውያን ህልማቸው ነው፡፡ እንዳውም የኦሮሚያ ኢኮኖሚ የተገነባው በካናዳ ነው ብል አልሳሳትም፡፡ የኦሮሞ መረጃ ከታመነ ወደ 200,000 (ሁለት መቶ ሺ) ኦሮሞ ነው ካናዳ የሚኖር፡፡ “የጋላ የተስፋ ምድር ጀርመን ነው” ብለው ነበር፡፡ “ጋላ እንዴት ሆኖ ነው ከጀርመን የተዳቀለ?” ብለን ብንጠይቅ፤ ኦሮሞ ውሸት በእጁ ስለሆነ፤ “በለጬ የምትባል ሴት ጀርመን ሀገር ሄዳ የጀርመኑን አርያምን በድታው፤ ከንፈግብሬልን(አኖሌን) ወለደች፡፡ ከዚያም እንደ ትውልድ ቀጠለ” ማለታቸው የማይቀር ጉዳይ ነው፡፡ ነገር ግን አሁን ስንሰማው ነገሩ የተገላቢጦሽ ሆኖ ጋላ እየኖረ እና እየተፅናና ያለው በካኔ ነው፡፡ ካናዳ ለመሄድ እድሉ ስለማይገኝ አብዛኛው ህዝብ እንደ ቀን-ቅዠት ነው የሆነበት፡፡ ካናዳ ለመግባት ስለሚያስቸግርም “አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤.....” እያልክ በተስፋ መቀመጥ ነው፡፡ ካናዳ ሀገር ብዙ ጥቁር ህዝብ የሚኖር አይመስለኝም፡፡ ስለሆነም 200,000(ሁለት መቶ ሺ) ጋላ ካናዳ የሚኖር ከሆነ “ጋላ የካናዳ ባሪያ ነው” ወደ ሚል ድምዳሜ እንደርሳለን(Gallas are the Canadian Negros(CN))፡፡ በዚህ የጋላ መረጃ መሰረት ማለትም ውሸት ካልሆነ ኦሮሞ የካናዳ ኔግሮ(the Canadian Negros(CN))(ካኔ) ነው ማለት ነው፡፡ ጋላ ካናዳ የገባ “ቢጋላ ስደት(Galla migration)” ይሁን

በሽያጭ(Slavery) የሚታወቅ ነገር የለም። አሮሞወች "ካናዳ የገባነው በድርቅ ዘመን "በጋላ ስደት(Galla migration)" ነው" ሲሉ ከአሮሞ ውጭ ሌሎች አንዳንድ ጎሳወች ደግሞ "በሽያጭ(Slavery) ነው" ብለው ያምናሉ። አቦ አስመላሽ ጋላ እና ወይዘሮ አበባ ቆለጥ በሰንበት ሳይባዱ የወለዷት ልጅ ካናዳ ገብታለች። አንድ አሮሞ ካየህ በትንሹ ካናዳ መሄድ እንደሚፈልግ መገመት ትችላለህ።

4. **የተባበረው አረብ ኢሚሬትስ(United Arab Emirates)፡-** ይህ ቦታ በተለይ ዱባይ የሁሉም ህልም ነው። ይህ ቦታ በብዛት ህዝበ-ሙስሊሙ ለእረኝነት ነው የሚሄድበት ይባላል። በብዛት ፍየል ጥበቃ ነው የሚሄዱ ይባላል። ይህንንም አረብ ደርሰው ከመጡ ሰዎች ሲያዎሩ የሚሰማ ነገር ነው። ሴቶችም ቢሆን ለቤት ሰራተኝነት ይሄዱበታል። አርቲስቶችም "እንዝናናለን" ብለው ወደ ዱባይ ይሄዳሉ። ይዝናኑ ወይም ይስሩ የማውቀው ነገር የለም። ከኢትዮጵያውያን ስደተኞች ብዛት የተነሳ በፈረንጆች አቆጣጠር በ 2014 እና 2015 ከዱባይ እና ከሳውዲ አረቢያ ህዝቡ እንዳባረረን በግልፅ በዜናም ሆነ በሬዲዮ ያየነው እና የሰማነው ጉዳይ ነው። ስለዚህ የዚያንን ጊዜ በደንብ ቁርስ አቅምሶ ስለላከው አሁን ወደ ሳውዲ-አረቢያ የሚሄደው የኢትዮጵያ ህዝብ ቁጥር እንደቀነሰ ሰምቻለሁ። ወደ ሳውዲ አረቢያ የሚሄዱ ክርስቲያን ስደተኞች በብዛት ሰልመው ነው የሚሄዱ ሲባል ሰምቻለሁ። እነዚህ ፌክ ሙስሊሞች ደግሞ ሀገር ውስጥ ከተመለሱ ሀይማኖታቸውን(እስልምናውን) እዚያው አረብ ጥለውት ነው የሚመጡ። አብዛኛው ሙስሊም ህዝብ አረብን በጭንቅላቱ ይዞ ነው የሚንቀሳቀስ። እኔ ሰዎችን ስመለከታቸው በትንሹ አረብ መሄድ እንደሚፈልጉ መገመት እችላለሁ። ሳውዲ አረቢያ ለመግባት ስለሚያስቸግርም ሙስሊሞች "አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤....." እያሉ በተስፋ መቀመጥ ነው።

5. **ቤሩት(Berut)፡-** እዚህ ሀገር የሚሄዱ አብዛኛውን ጊዜ የቤት ሰራተኞች ናቸው። አዲስ አበባ ውስጥ ኢሚግሬሽን የሚባለውን ቦታ ያላየ ይኖራል ለማለት አያስደፍርም። እዚያ እንደ ምናየው አብዛኛውን ጊዜ ጥንድ-ጥንድ ሆኖ የምናያቸው ሰዎች አብዛኞቹ ባልና ሚስት ናቸው። እነዚህ ግለሰቦች ቤሩት ሄደው ሁለት ቤት ወይ አንድ ቤት ተቀጥረው ሰርተው ለመምጣት ነው የሚባል ነገር አለ። አንድ የቤት ሰራተኛ ካየህ በትንሹ ቤሩት መሄድ እንደምትፈልግ እና ቤሩት የመሄድ እቅድ እንዳላት መገመት ይቻላል። ቤሩት ለመግባት ስለሚያስቸግርም የቤት ሰራተኞች "አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤....." እያሉ በተስፋ መቀመጥ ነው።

6. **ደቡብ አፍሪካ(South Africa)፡-** ይህ ሀገር እንደ ሰማሁት ከሆነ ብዙ አልማዝ፤ ወርቅ እና ብዙ ሌባ አለበት ይባላል። የኢትዮጵያ ዎጣቶችም ደቡብ አፍሪካ ውስጥ ሌባ ናቸው ይባላል። የኢትዮጵያውያን ሌቦች ብዛት ደቡብ አፍሪካውያንን አማሯቸዋል ይባላል። ለዚህም ማስረጃ የሚሆን በ2007 ዓ.ም በተቀሰቀሰው አመፅ ኢትዮጵያውያንን ደቡብ አፍሪካዎች በጎማ ሲያቃጥሏቸው ሁሉ አይተናል። አንድ በአካባቢህ ያለ ሌባ ካየህ በትንሹ ደቡብ አፍሪካ መሄድ እንደሚፈልግ እና ደቡብ አፍሪካ የመሄድ እቅድ እንዳለው መገመት ትችላለህ። ደቡብ አፍሪካ ለመግባት ስለሚያስቸግርም አንድ ሌባ "አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤....." እያለ በተስፋ መቀመጥ ነው።

7. **ሊቢያ(Libiya)፡-** ይህ ሀገር አሁን ቀውስ ላይ ነው። በጋዳፊ ዘመን ይህ ሀገር ለእኛ ሀገርም የስራ እድል ፈጣሪ ሆኖ ነበር። ነገር ግን አይኤስአይኤስ(ISIS) የተባለው አሸባሪ ቡድን ብዙ ምንዛሬ የሚያስገቡልንን ወንድሞቻችንን ገረዛቸው። አይኤስአይኤስ(ISIS) የተባለው አሸባሪ ቡድን በጣም ብዙ የገድል ስራዎችን ሲሰራ ይታያል። አይኤስአይኤስ(ISIS) የተባለው የአሸባሪ ቡድን ሀይማኖትን ማስፋፋት አላማው ነው ይባላል። ይህ ቡድን ስያዩት ቂል ይመስላል። እንዴት ቻይናን ገድሎ ይጨርሰዋል? ብላችሁ ስታስቡ ታዝኑላቸዋላችሁ። እኔ እንደተረዳሁት አይኤስአይኤስ(ISIS) ሞኝ(fools) ናቸው። ሊቢያን የኢትዮጵያ ሰራተኛው ህዝብ እንደ ስደት ሳይት የቆጠረበት ምክንያት ሀገሪቱ ነዳጅ ስላላት ነው። በጋዳፊ ዘመን እናት ነበረች ይሏታል። አሁንም ወደ ሰላም ብትምለስ ብዙ ስደተኞችን ትቀበለን ነበር።

8. **ደቡብ ሱዳን(South Sudan)፡-** ይህ ሀገር አዲስ ነው፡፡ ነገር ግን ነዳጅ አለው፡፡ ጁባ የስደተኞች መዳረሻ እየሆነች ነው፡፡ በዚህም የተነሳ ከኢንጂነር እስከ ቤት ሰራተኛ አብዛኛው ኢትዮጵያውያን አንድ ወቅት ወደ ደቡብ ሱዳን መሄድ ይዘው ነበር፡፡ ቻይኖች እንኳን ያውቁታል፡፡ ቻይኖች ያውቁታል ያልኩበት ምክንያት ሁዋዌ(HUAWEI) የተባለው የቻይና ቴሌኮም ድርጅት የቀጠራቸው ኤሌክትሪካል ኢንጂነሮች ወደ ደቡብ ሱዳን እንደሚሄዱ ስለማውቅ ነው፡፡ ብዙ የቤት ሰራተኛ እና ቆፋሪ ይፈለጋል፡፡ እኔ ያናደደኝ ጉዳይ እንዴት ትናንት ደቡብ ሱዳን ሀገር ሆና ስትመሰረት የኢትዮጵያ ህዝብ ደቡብ ሱዳንን አንደ ሃብታም ሀገር ቆጥሮ ሄዶ ያገለግላል? ብላችሁ ስትጠይቁ መልሱ ቀላል ነው፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ ብቻ እዚህ ሲሰራ የሚያውቀው ህዝብ አይየው እንጂ ማንም ቢያሰራው መስሚያ እንደሌለው ነው፡፡

የኢትዮጵያ ህዝብ ለምን ስደት ወደደ? ብለን የጠየቅን እንደሆን መልሱ ብዙ ነው፡፡ ከእነዚህም መካከል የሚከተሉትን እኔ በግሌ መልስ ናቸው ያልኳቸውን እንመለከት፡-

1. **የዶላር(ቤንጃሚን)፤ የፓውንድ እና የዩሮ ምንዛሬ መጨመር፡-** እነዚህ ገንዘቦች ሀገር ውስጥ ከመዎደዳቸው የተነሳ በግል እንኳን ይዞ መንቀሳቀስ አይቻልም የሚል ነገር ሰምቻለሁ፡፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ ህዝብ ምንዛሬ አምጥቶ ተወዳዳሪ ለመሆን የቀየሰው እቅድ ምንድን ነው *“ሲደት”* ነው፡፡
2. **የህዝብ ብዛት ስለጨመረ፡-** አንድ ግለሰብ ባለ ሁለት ዲጂት ልጅ ይዎልድ እና ከ10 በላይ ቁጥር ሲጨምር ከ10ኛው በላይ ያሉትን ወደ ቤሩት ይልካል፡፡ ይህም የሚታረስ መሬት ሲጠፋ የሚበላ ይጠፋል፡፡ ስለዚህ በህዝብ ብዛትም ሆነ በገንዘብ ላለመበለጥ አንዳንድ ቤተሰቦች የሚያደርጉት ምንድን ነው ልጅን ወደ ውጭ መላክ ነው፡፡ እኔ ባደኩበት አካባቢ ብዙ ልጅ ያላቸው ሰዎች ልጆቻቸውን ወደ አዲስ አበባ ነው የሚልኩ፡፡ ከአዲስ አበባ ደግሞ ደላላ ወደ ቤሩት ይሸጣቸዋል፡፡
3. የኢትዮጵያ ህዝብ የአካባቢውን ሀብት ለመቆጠብ ፈልጎ ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው በኢትዮጵያ ባለው “የጎሳ ፌደራሊዝም(ethnic federalism)” መሰረት አንድ ሰው በብዛት መኖር የሚችለው በአካባቢው እና በእራሱ በጎሳው ክልል ብቻ ስለሆነ እና ወደ ሌሎች ክልሎች ሄዶ መዝረፍ ስለማይችል፤ ህዝቡ የወሰደው እርምጃ ምንድን ነው ቢባል ወደ ሌሎች ሀገሮች ሄዶ ዶላር፤ የን፤ ፓውንድ፤ ዩሮ እና የመሳሰሉትን ገንዘቦች እየዘረፈ እና የሌሎችን አካባቢዎች ማደህየት እና መቦርቦር ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ወደ ውጭ የሚሰደዱ ኢትዮጵያውያን ሌሎች አካባቢዎች ሲራቆቱ ደግሞ ወደ ሀገራቸው ይመጣሉ አለበለዚያ ደግሞ ወደ ሌሎች አዲስ(Virgin) ወደሰለጠኑ ሀገሮች ይሰደዳሉ ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ ቤተ-እስራኤሎችን ብንመለከት፤ በድሮ ዘመን እስራኤል ስለተበተነች ወደ እኛ መጡ፤ አሁን ደግሞ እስራኤል ስለከበረች ወደ እስራኤል ተመልሰው ሄዱ፤ ወደ ፊትም እነዚህ ሰዎች ባንዲራ ስሌላቸው እስራኤል የሆነ ጭንቀት ቢደርስባቸው ጥለዋቸው አንደሚሄዱ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ ህዝብ በአጠቃላይ የሚከተለው መርህ “እውነተኛ ኔግሮ ከአሜሪካ ገንዘብ ያመጣል(Real niggas Take money from America)” የሚለው ዘዴ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ ህዝብ ስደት የወደደበት አንዱ ምክንያት ምንድን ነው ብትሉ የአካበቢውን ንብረት እየቆጠበ ነው፡፡ ነገር ግን “የቆጣቢን በላው ቆርጣሚ” እንደተባለ የተፈጥሮ ሃብታችንን ባለመጠቀማችን አባይ በጎርፍ መልክ ወስዶ ለግብፅ እና ለሱዳን እየሰጣቸው ነው፡፡
4. **ሀገር ውስጥ መስራት ስለሚያፍር፡-** ይህ እንግዲህ አብዛኛው የሚጎርብን ህዝብ ባህሪ ነው፡፡ መቼም መሃይም ህዝብ አሜሪካ ወይም አውሮፓ ሄዶ የቴክኖሎጂ እና ሌላ የቢዝነስ ስራ ሊሰራ አይችልም፡፡ የሚሰሩት ምንድን ነው የጉልበት ስራ ነው፡፡ ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት ዜጋ ካልሆንክ በስተቀር አንድ ግለሰብ በአንድ ሀገር ውስጥ ሄዶ በማስታወቂያ የዎጣን የመንግስት ስራ መወዳደር አይችልም፡፡ ስለዚህ የሚሰሩት የግለሰቦችን ስራ በግለሰቦች

ተቀጥረው ነው፡፡ ስለዚህ እንደዚህ አይነት ስራ ሀገር ውስጥ መስራት ስለማይፈልግ ወደ ውጭ ይሄዳል፡፡ ውጭ ደርሶ መጥቶ ሀገር ውስጥ ያሉትን እና በዘራቸውም ሆነ በማንነታቸው "ዝቅተኛ" ተብለው የሚታዎቁትን ግለሰቦች መልሶ ቀጥሮ ያሰራል፡፡ ስለዚህ *"ሰራ ክቡር ነው"* በሚለው የተለምዶ አባባል መሰረት ውጭ ሀገር የምናፀዳውን ሽንት ቤት እኛም እዚህ እንሰራው፡፡

5. **ደሞዝ ያላት ሚስት ማጣት፡-** ይህ እንዳው ለብዙ ወንድ የዩኒቨርስቲ አስተማሪዎች ስደት ዋናው ምክንያት ነው ብየ አስባለሁ፡፡ አብዛኛው ባለደሞዝ ሚስት ያለው የዩኒቨርስቲ አስተማሪ ሲሰደድ አናይም፡፡ ስለዚህ ስደትን ለመከላከል ዋናው ዘዴ ብየ የማስበው የደሞዝተኛ ሴቶችን ማብዛት ነው የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ስለዚህ በትምህርት ላይ ያለውን የሴቶች ተሳትፎ ከበዛ ሁሉም ባለደሞዝ ሚስት ሲያገኝ ስደተኛው ይቀንሳል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ አብዛኛው ወደ ቤሩት የሚሰደዱትም ሴቶች እንደዚሁ ደሞዝ ያለው ባል አጥተው ነው፡፡ ምክንያቱም ወንዶች ደሞዝ የሌላት ሴት አይፈልጉም፡፡ ስለዚህ በትምህርት ላይ የሴቶችን ተሳትፎ ማብዛት ለማህበራዊ ኑሮም ይጠቅማል ማለት ነው፡፡ ማክዳን አሁን እንደ "ትልቅ ሰው" የሚቆጥሯት አብዛኛው ሰዎች ደሞዝ ያለው ሴት ያጡ ናቸው፡፡

6. **ህዝቡ ውጭ ደርሶ ሲመጣ የሙድ ለውጥ ስለሚያመጣ ሙድ ለመለዎጥ፡-** ይህም ወደ ውጭ ደርሰው የመጡ ሰዎች አነጋገራቸውም ሆነ አለባበሳቸው በጣም የተፈረከ ነው፡፡ ስለዚህ አብዛኛው ስደተኛ ለመፈረክ ነው ወደ ውጭ የሚሰደድ፡፡ አብዛኛውን አረብ ደርሰው የመጡ ሴቶችን መመልከት ይቻላል፡፡ በጣም ፈርጀው(ነጭ ሆነው) ነው የሚመለሱ፡፡ እኔ እንግዲህ ምኞት ይሁን የፀሃይ ችግር የማውቀው ነገር የለም፡፡ ነገር ግን በጣም አምሮባቸው ነው የሚመለሱ፡፡ አንዳንዱ እንደውም ውጭ ሰው ስላላቸው በጣም የሚጎርሩ አሉ፡፡ አሜሪካ ብዙ ህዝብ እና ዘመድ ስላላቸው የሚጎርሩ ብዙ ናቸው፡፡ ነገር ግን የእርዳታ ዘይት በኢትዮጵያ ስም የሚለምኑብን ናቸው፡፡ ወይ ጉራቸውን ይቀንሱ ወይም ሰርተው ይብሉ፡፡ አይለምኑብን፡፡

እና ሌሎችንም ምክንያቶች መጥቀስ እንችላለን፡፡

ከሃሮማያ ዩኒቨርስቲ በተለይ ድሬዳዋ ካምፓስ በነበርንበት ወቅት የተለያዩ ሙዶችን እና ቀልዶችን ልጆች ከጫት ቤት እያመጡ ይከትቡን ነበር፡፡ ሙዶችን ከጫት ቤት ይኮርጇቸው ወይም ከሌላ ሰው ይስረቋቸው የሚታዎቅ ነገር የለም፡፡ ሙዶችን የሚያመጣቸው ጎሳ ደገፋ(ጎሳ ጋላ) የሚባል ኦሮሞ ልጅ ነበር፡፡ እውነቱን ከሆነ "እራሴ እየፈጠርኳቸው ናቸው" ብሎ ነው የሚያዎራ የነበር፡፡ አንዳንዱ ከሌላ ሰው የሰማውን ወሬ "የእኔ ነው" ብሎ ቀደድ አድርጎ የሚያዎራም ስላለ ነው፡፡ የሌላ ሰው ወሬ "የእኔ ወሬ ነው" ብሎ ማውራት በተለይ ኦሮሚያ ክልል ይበዛል፡፡ ለምሳሌ ታደለ ዘላልም(ታደለ ጋላ) እና ጣሳ ኢያና(ጣሳ ጋላ) ጥንቆላውን የእነርሱ ወሬ አድርገው አውርተው እኔን "ቆሻሻ ሲበላ አየነው" ብለው እንደወነጀሉኝ የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ አንድ ሙድ ሲመጣ ሌላ እስከሚመጣ ድረስ ዝም ብሎ መጨማለቅ ነው፡፡ ከሙዶች መካከል

i. "ከአንዳንድ"
ii. "መስሚያ የለኝም"
iii. "የመጨርርር..ረሻ"
iv. "ሳከስ እንሰከስ"
v. "የመጨርርር..ረሻ መስሚያ የለኝም"
vi. "ከአንዳንድ መስሚያ የለኝም" እና ሌሎችም ናቸው፡፡

እነዚህን አባባሎች እኔ እና ሌሎችም ልጆች ሲሏቸው ድምፃችንን ብትሰሙት እርግጠኛ ነኝ በሳቅ ሽንታችሁ መምጣቱ አይቀርም፡፡ ድምፅ በፅሁፍ ስለማይገለፅ እንግዲህ ከሚያውቅ እና ከሰማ ጠይቁ፡፡

2.5. አታችመንት(attachment:- industry-university linkage program for students) መስራት እና የቄስ እንዳልክ ጋላ እና የብርሃኑ ጋላ ቆሻሻ መብላት

ሶስተኛ አመት እንዲህ-እንዲህ እያለ ተጠናቀቀ። ከዚያም አታችመንት(attachment:- industry-university linkage program for students) መስራት አለብን። ወደ ድርጅቶች እና ፋብሪካዎች መግቢያ የፍቃድ ደብዳቤ ብለው ፃፉልን። ይህ ደብዳቤ በየ ድርጅቱ ማለትም የመንግስትም ሆነ የግል ድርጅት ልምምድ እንዲፈቅዱልን የሚያደርግ ደብዳቤ ነው። ሁሉም ወደየ ሀገሩ ሄደ። እኔ ግን "ወደ ሌላ ከምሄድ ለምን እዚህ ኢትዮጵያ ቴሌኮም ሰርቸ አልሄድም?" ብየ እዚያው ድሬ-ዳዋ ቀረሁ። ከዚያም ሁለት ተማሪዎች ቄስ እንዳልክ እና ብርሃኑ ገመቹ እዚያው ለሌላ ጉዳይ ቀርተዋል። እኔም እነርሱን አገኘሁ።

እነርሱም ብርኃኑ ጋላ ድሮዊንግ(technical drawing) ኤፍ(F) አምጥቶ እርሱን ሊፍቅ፤ እንዳልክ ጋላም አታችምንትም(internship) ሆነ ፕሮጀክትም ሁለቱንም ሊሰራ ነው እዚያው ከተማሪው ተነጥለው የቀሩ። ስለዚህ ተዋደድን፤ ምክንያቱም ህዝብ እየቀለለ ሲመጣ ትንሽ ቁጥር ያላቸው መዋደዳቸው አይቀርም፤ ማንም የላቸውም እና። እኛም ተዋደድን። ቄስ እንዳልክ እና ብርሃኑ ገመቹ ሁለቱም ጋሎች ናቸው።

ቄስ እንዳልክ ጋላ ከዚያ ቀደም ባሉት አመታት ክረምት ቤቱ ሄዶ አያውቅም። ምክንያቱም የድሃ ልጅ ስለሆነ እና እቤቱ ክረምቱን የሚኖርበት ገንዘብም ሆነ ቤተሰብ ስለሌለው የዩኒቨርስቲውን ምግብ እና ቆሻሻ እየበላ "ፕሮጀክት እሰራለሁ" ብሎ ነው። ለዚህ ደግሞ ማስረጃ አብረውን የተማሩትን ተማሪዎች መጠየቅ ይቻላል። ቄስ እንዳልክ በጭራሽ ክረምት እቤቱ ሄዶ አያውቅም። ምክንያቱም የሀሮማያ ዩኒቨርስቲን ካፌ እና ቆሻሻ እየበላ ስለሚከርም ነው። ድህነት ነውር አይደለም። ነገር ግን አሮሞወች እንዳው እንደ ተዓምር ስለተደናነቁ እነርሱን "ድሃ" እንደሆኑ ለመጠቆም ብየ ነው። ቄስ እንዳልክ ፕሮጀክት ለመስራት ብሎ ነው ክረምት ወደ ኋላ ቀርቶ እዚያው ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ የሚከርም። **ነገር ግን ቀን መግፊያ ነው።** ልጁ የድሃ ልጅ ነው። እንዳው የተመረቅን ጊዜ 125 ብር ማዋጣት አቅቶት ሳይከፍል ነው የቀረ። ቄስ እንዳልክ ከድህነቱ የተነሳ 4ኛ አመት ላይ የስርቆት ወንጀል ፈፅሟል። ቄስ እንዳልክ(ቄጋኢጋ) "ፎቶ ልነሳ" ብሎ የሰው ካሜራ ተውሶ ከሸጠ በኋላ "ጠፋብኝ" ብሎ እኔም ነገሩን ሰምቸዋለሁ። እኔም ነገሩን ስሰማ "ለድሃ ውድ እቃ አይሰጥም" ብየ በልቤ ዝም አልኩ። አንድ ሰው እብድ ካልሆነ በስተቀር ዲጂታል ካሜራ ምንም ለሌለው እና ተስፋ ለቆረጠ ድሃ አይሰጥም። ቄስ እንዳልክ(ቄጋኢጋ) ይህን የስርቆት ወንጀል የፈፀመበት ምክንያት ከ4ኛ አመት በኋላ ቄስ እንዳልክ ትምህርት ስለጨረሰ እና ስለተመረቀ ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ክረምት መክረም አይችልም። ስለዚህ ያለው አማራጭ ለመጓጓዣ(transport fee) ሰርቆ መምጣት ነው። ሰርቆ የሸጠውን ካሜራ ወደ ቤት መምጫ ነው የተጠቀመበት። እኔ "እንዳልክ ካሜራ ተውሶ ሸጠ" ሲሉኝ ምንም አልመሰለኝም። ምክንያቱም ልጁ እንደ ጀነል ግንብ ሀረር በቅሎ መቅረት የለበትም። ቄስ እንዳልክ ምን ያድርግ ከነኛ ዓመት እስከ 3ኛ ዓመት ሲማር ክረምትም እዚያው እየከረመ ተማረ። 4ኛ ዓመት ግን ስለተመረቀ ክረምቱን ዩኒቨርስቲ ውስጥ መክረሙን ህግ አይፈቅድም። ስለዚህ ወደ ቤት ለመመለስ ገንዘብ ስለሌለው መስረቅ አለበት። ነገር ግን አሁንም ለአንድ ጤነኛ ድሃ ስርቆት እና ቆሻሻ መጠቀም ኖርማል(normal) ነው።

ቄስ እንዳልክ ጋላ ማድረግ የሚችለው እንደ አስቴር የመመረቂያ ጊዜውን እያራዘመ እና ፈተና እያለፈ አለመመረቅ ይችል ነበር። አስቴር የሚባል አንድ ልጅ ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ነበር። "አስቴር" ቅፅል ስሙ ነው። "አስቴር" ያሉት ሹሩባ ስላለው እና ሴት ስለሚመስል ነው። አስቴር የሚማረው የ 3 ዓመት ትምህርት ነው። ነገር ግን ይህ ልጅ ዩኒቨርስቲ ውስጥ በትንሹ ለ8 ዓመታት ቆይቷል። ይህ አስቴር የሚሰራው ቀን መግፋት ነው። ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ካፌው በሽ-በሽ ነው። እኛ ስንማር ማለትም በ 2001 ዓ.ም ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ለተማሪዎች የሚቀርበው ምግብ እኔ አሁን በግል ህይወቴ

ከምባለው ምግብ ይሻል ነበር። ስለዚህ ያንን እየነፋ ነው የሚኖር። እዚህ ላይ ማየት ያለብን እኛ ወጣቶች ሆነን የሀገር ሸክም መሆን የለብንም። ዩኒቨርስቲዎችም እንደዚህ ዘመን ያለፈባቸውን ተማሪዎችን በሆነ አማራጭ ማባረር ያስፈልጋል። እኛ የምንሰራው የሚሰራ የሰው ሃይል ለማፍራት እንጂ የሀገር ሸክም የሚሆኑ ዜጎችን መፍጠር አይደለም። እኛ ካዘፈጥናቸው ዜጎች እንዳደረጓቸው ነው እና መዝፈጣቸው አይቀርም። አስቴር በብዛት የሚሰራው የተመራቂ ተማሪዎችን በዓል ማዘጋጀት እና አንዳንድ ጉዳይ ሲኖር የመሰብሰቢያ አዳራሾችን ማዘጋጀት፤ ፎቶግራፍ ማንሳት እና የመሳሰሉ ነገሮችን ነው አሉ። ነገር ግን ይህም ቢሆን የህዝብ ስራ ስለሆነ ሁሉም ተማሪ በተራው መሞከር አለበት። ለምንድን ነው አንድ ሰው ብቻ እድሜ ልኩን ይህንን ስራ የሚሰራው? ስለዚህ ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ መዝፈጫ እንዳይሆን የዩኒቨርስቲው የአስተዳደር ባለስልጣናት የማፅዳት ስራ መስራት አለባቸው። እኔ የሰማሁት እንዳውም ብዙ እዚያው ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ውስጥ የዘፈጡ ልጆች እንዳሉ ነው። ስለዚህ ቄስ እንዳልክ እንደ አስቴር ቀን እያራዘመ ዩኒቨርስቲ ውስጥ ሳይመረቅ መቆየት ይችል ነበር። ነገር ግን የሀገር ሸክም መሆንን እኔ አልመክርም።

ይህ በእንዲህ እንዳለ ከእለታት አንድ ቀን ቄስ እንዳልክ ጋላ እና ብርሃኑ ጋላ አካባቢያቸውን መቃኘት ይጀምራሉ። በቃ ዝም ብሎ ያላስቀመጡትን እቃ ፍለጋ። መቸም የተማሪን ቦታ ብትፈትሸው የጣለውን ቆሻሻ እንጂ የተቀበረ ጠገራ ብር(treasure) ልታገኝ አትችልም(you can not find a treasure from a student's place and remaining. You can find a slum that they left off)። ስለዚህ እነርሱም ያገኙት ቆሻሻ ነው። ሁለቱ የሰበሰቡትን ቆሻሻ ይዘው አገኘኋቸው። እኔ ድሬዳዋ ቴሌ ስለማመድ ውየ ነው እንግዲህ ዎደ ድሬዳዋ ዩኒቨርስቲ እየገባሁ የማድር። ስለዚህ እነርሱ ላይ ሄድኩ። ስሄድ የሰበሰቡት የቆሻሻ ማየት መቸም ያስጠላል። ያንን ቆሻሻ ሰብስበው ስደርስ በጣም ነው የተደሰቱ። "እንዴት ነው ነገሩ?" ብየ እኔም ምንም አልደነቀኝም። ልክ ድግስ ደግሶ እንግዳ የመጣለት ቸር ሰው ነው የሚመስሉ። እኔም ምንም አላልኩም። የሰበሰቡት ቆሻሻ ስለሆነ ምን ያስደንቃል ታዲያ። እነርሱ ግን በጣም ነው የተደሰተው። ኤግዛይትድ(excited) የሚባለውን ስሜት ነው የተንፀባረቀባቸው። እነርሱ የተደሰቱ "ታዴ ቆሻሻ ሲበላ ጋላወች ያዩታል" እየተባለ በቆምጨ እና በንፉግ ስለሚወራ እና እነርሱ ቆሻሻ ስለሚበሉ እኔን "ጓደኛ አገኘን" ብለው ነው። "እኔ አልጠቀምበት ምን አገባኝ" ብየ ዝም አልኩ። ከሰበሰቧቸው ቆሻሻዎች መካካል፡-

i. የጥርስ መፋቂያ(የጥርስ ቡሩሽ)፡- ብርሃኑ ገመቹ የጥርስ ቡሩሹን ተጠቅሞበታል።
ii. የኩኪስ እርግፍጋፊ እና የቆሎ እርግፍጋፊ(በልተውታል)፡- በልተውት ነው። ምክንያቱም አፉ ላይ ብርሃኑ ኩኪስ እንደ ስኳር ተከስክሶበት አይቸዋለሁ። ለምሳሌ ስኳር ከቃምክ አፍህ ከስኳር አይፀዳም። ይከሰከስብሃል። ብርሃኑም ኩኪስ አፉ ላይ ተከስክሶበት አይቼዋለሁ። አፉንም ያልመጠምጥ ነበር። በኋላ ግን ወድቆ ባገኘው ቡሩሽ ሄዶ ጥርሱን ታጠበው። አስባችሁታል፤ በወደቀ እና ሌላ በተጠቀመበት የጥርስ ቡሩሽ ብርሃኑ ገመቹ ጥርሱን ሲቦርሽ? እኔ አሁንም እፊቴ ላይ ይታየኛል፤ ሊያስታውከኝ ሁሉ ነበር።
iii. የብብቻ ሽታ ማጥፊያ ሽቶ፤ እላዩ ላይ ፀጉር አለበት(ይሸታል)።
iv. መነፀር
v. እና ብዙ እኔ ችላ ብየ ያላየኋቸው እና በጣም የሚያስጠሉ ቆሻሻዎች አሉ። ምክንያቱም እኔ ያየኋቸው ለአይን በጣም የማያስጠሉትን ነው።

ይሐን አሳይተውኝ ሲያበቃ "እንጠቀም" አሉ። እኔ እነርሱ እራሳቸው ስላሉ ምስክር ምናምን አያስፈልገኝም። መነፀሩን ሞክሬዋለሁ። ነገር ግን የአይን በሽተኛ መነፀር ስለሆነ አይኔን አመመኝ ተውኩት። እናም እነርሱ ሳይዎስዱት አይቀሩም። የቀረውን ግን ሁሉንም "እራሳቸውን ይርዱ" ብየ ተውኩት። እነርሱው በሉት፤ ተቀቡት፤ ወዘተ። "ነውር ነው" ብየ እንኳ ለሰውም አላዎራሁም። በዚህ ለካስ ቂም ይዘዋል። ነገሩ ምንድን ነው አብሬ ብጠቀም እንኳን ጥሩ ነበር። ምክንያቱም ቂም ያስያዘብኝ አልጠቀምም ማለቴ ነው። ነገር ግን አሁን ላይ ሆኜ ስመለከታቸው ብርሃኑ ገመቹ

እና ቄስ እንዳልክ “ቆሸ(garbage)(slum)” ናቸው፡፡ ቆሻሻ መጠቀም ካልፈለግን ሃብታም መሆን ነበረብን፡፡ ስለዚህ አሁንም ብርሃኑ ገመቹ እና ቄስ እንዳልክ እኔ አሁንም ምንም መስሚያ የለኝም፡፡ ነገር ግን ኦሮሞወችን ቂጣቸውን ለመውጋት ብየ ነው የፃፍኩት እንጂ አንድ ጤነኛ ድሃ ቆሻሻ መጠቀሙ ኖርማል(normal) ነው፡፡ እዚህ ላይ በወቅቱ የብርሃኑን እና የቄስ እንዳልክን ቆሻሻ መብላት ለሰው ያልተናገርኩ የለማኙ እና የቆሻሻው ቁጥር ይጨምራል ብየ ነበር፡፡ ምክንያቱም ሀገሪቱ በለማኝ እና በቆሻሻ ብዛት ስለተጨናነቀች እኔ ደግሞ ሌላ ለማኝ እና ሌላ ቆሻሻ አልጨምርም ብየ ነው ድምፄን አጥፍቼ ዝም ያልኩ የነበር፡፡ አሁን ግን ኦሮሞ “ኩሩ ነኝ” ብሎ ስለፈረገጠ፤ ይፋ እያወጣሁ ነው፡፡ “ኩሩ” የሚለው ቃል ሲረጎም ምን አልባትም “ኩሮ” ሊሆን ይችላል፡፡ “ኩሮ” ማለት “የአህያ ሳል እና ጉንፋን” ወይም “የኦሮሞ ጉንፋን” ሊሆን ይችላል ብየ ገመትኩ፡፡ ኦሮሞወችን የብርሃኑ ገመቹ እና የቄስ እንዳልክ ቆሻሻ መብላት ምንም ያልመሰላቸው እራሳቸውን አሳንሰው ስለሚመለከቱ እና ለአንድ ኦሮሞ ቆሻሻ መብላት ምንም ስላልሆነ ነው፡፡ ቆምጨወች ግን ለእራሳቸው የሚሰጡት **“የትልቅ ነኝ”** ቁምጨጫ እኔን ነውረኛ ሲያደርገኝ፤ ብርሃኑ ገመቹ እና ቄስ እንዳልክ ግን በወደቀ ቡሩሽ ተጠቅመው እና የወደቀ ኩኪስ በልተው ምንም ሳይባሉ የቀሩ ከኦሮሞ ትንሽነት የተነሳ ነው፡፡

እኔ ብርሃ ጋላ እና ቄስ እንዳልክ ጋላ ቆሻሻ እንደሆኑ የማውቀው ነገር አልነበረም፡፡ ነገር ግን ብርሃኑ ቆሻሻ ኖሯል፡፡ ለዚህ ደግሞ ተማሪዎች ሲያዎሩ ለሻወር ሳሙና ገዝቶ እንደማያውቅ እና የጥርስ ቡሩሽም ገዝቶ እንደማያውቅ እና የወደቀ የጥርስ ቡሩሽ ይጠቀም እንደነበር ነው የሰማሁ፡፡ ብርሃኑ ገመቹ ሻወር መውሰድ ሲፈልግ የሚያደርገው ምንድን ነው ብትሉ ወይ ተማሪዎችን መለመን አለበለዚያ ደግሞ ሻወር ቤት ገብቶ ሌላ ሰው የጣለውን ቡጫቂ ሳሙና አንስቶ ነው የሚታጠብ፡፡ አንዳንድ ቀን ሌሎች ሲታጠቡ የወዳደቀው ሳሙና ላይ እንደ ድሬዳዋ ውሻ ሳይንከባለል አይቀርም፡፡ የድሬዳዋ ውሾች ባለቤት የላቸውም፡፡ የሚውሉት በየ ቦታው ነው፡፡ ዩኒቨርስቲም ይመጡ ነበር፡፡ ድሬዳዋ በጣም ሞቃት ስለሆነ ሲሞቃቸው የሆነ ከተማሪዎች ካፌ የሚወጣ ቆሻሻ ውሃ አለ፡፡ እዚያ ላይ ይንከባለሉበታል፡፡ የብርሃኑ ገመቹም ነገር እንደዚያ ነው፡፡ ልጁ የሳሙና መግዣ ገንዘብ ስለሌለው ሁሌ ሳሙና ለምኖ ነው የሚታጠብ የነበር አሉ፡፡ በአብዛኛው ግን ሻወር ቤት ገብቶ የወዳደቀውን ሳሙና አንስቶ ነው የሚታጠብ የነበር ሲባል ሰምቻለሁ፡፡ ስለዚህ ብርሃኑ እና ቄስ እንዳልክ መጀመሪያም እኔ ሳላውቃቸው ቀርቼ ነው እንጂ ቆሻሻ ነበሩ፡፡

ብርሃኑ ጋላ የብብቻ ሽታ ማጥፊያውን ለመቀባት አስቦ፤ ሊጠቀም ሲል አንዱ ደውሎ “ታጠብ አና ተጠቀም” አለው፡፡ ለነገሩ ቢታጠብም፤ ባይታጠብም እላዩ ላይ ያለው ቆሻሻ “ታጥቦ በጭቃ” እንደ ማለት ነው፡፡ በዚያ ላይ ይገማል(መጥፎ ጠረን አለው)፡፡ ብርሃኑም “ዕረግ ልታጠብ” አለ፡፡ እንዳልክም “አይ ብርሃኑ፤ ልታጠብ?" አለና ሳቀ፡፡ እኔ ይህ ሁሉ ሲሆን ቆሻሻ መሆናቸውን አልተረዳሁትም፡፡ ብርሃኑ የብብቻ ሽታ ማጥፊያውን አሸትቶ “አይሸትም” አለ፡፡ “ቆሻሻ ስለለመደ ነው” ብየ ዝም አልኩ፡፡ ሽታው ግን በውጭ ይገማል፡፡ ስለዚህ በቃ የተመቸው ለምን ሲፈለግ ሺንት ቤት አይዝቅም፤ እኔን ስለሰው ክብር ምን አገባኝ እና ነው እነርሱን የምታዘብ፡፡ ስለዚህም እኔም ምንም እንኳን ትዝብት ቀርቶ በሙሉ እንኳን አላስታዎስኩትም፡፡ እኔ የጋሎችን የተመጣጠነ ምግብ መብላት እና አለመብላት ተቆጣጣሪ አይደለሁም “ይብሉ” ብየ ንቄ ተውኩት፡፡ **ነገር ግን ብርሃኑ ጋላ እና ቄስ እንዳልክ ጋላ አብሬ ቆሻሻ ባለመጠቀሜ ቂም ይዘው ኖሯል፡፡**

ከዚያም ብርሃኑ ጋላ ገላውን ታጠበ እና ተቀባው፡፡ ገላውን ሲታጠብ ሄዶ እንደለመደ በወዳደቀ ሳሙና ታጥቦ መጣ፡፡ የበሉትን ቀደም ቄስ እንዳልክ ባርኮለት በልተዋል፡፡ መብላታቸውን ያዎቅኩበት ምክንያት ብርሃኑ የኩኪስ ክስካሽ አፉ ላይ ነበረበት፡፡ በዚያ ላይ ያልመጠምጣል፡፡ ብርሃኑ ገመቹ ቆሻሻ እየበላ ነው የደረስኩ፡፡ በልቶ እንደ ጨረሰ ውሻ አፉን ሲልስ ነው ያገኘሁት፡፡ አሁን ደግሞ ለገላው ጌጥ ማድረጉ ነው፡፡ የብብቻ ሽታ ማጥፊያውን ተቀባ እንዲሁም ጥርሱን

ደግሞ ወድቆ ባገኘው የጥርስ ቡሩሽ ታጠበው ምናምን በጣም አማረበት፤ እና “ወደ ውጭ እንሂድ” ተባብለን፤ ከዎጣን በኋላ ተመለስን፡፡ “እንመለስ” አሉ፡፡ “ለምን” አልኩ አኔ፡፡ ምክንያቱም ልንዞር ነበር፡፡ ነገር ግን እነርሱ የሰሩት ስራ ቂጣቸውን ወግቷቸው ነው፡፡ በዚህም ብቻየን መዞር አልችልም፤ ስዚህ ተመለስን፡፡ ስንመለስ በጣም ጠባያቸው ጠፋ፣ ተነጫነጩ፡፡ እኔም ግራ ገባኝ፡፡

እኔ በልቤ “ሰው እያማሁ እየሰሙብኝ ነው የሚነጫነጩ” እያልኩ ነው ሁሌ የማልፈው፡፡ ለካስ “ያዩታል ስለዚህ እናንተን ቆሻሻ ስትበሉ ስላያቸሁ እናንተን ነው መረጃ የሚያቀርብ” ብለዋቸው ነው፡፡ ነገሩ የጠንቋይ መሆኑ ነው፡፡ በጣም ተጣሉኝ፡፡ በዚህም እንዲህ እንደሆንን ተኛን፡፡ ሌሊት ጠራኝ፡፡ ብርሃኑ(ብጋገጋ) መሆኑ ነው፡፡ “አተ ተነስ ወዲያ ውጣ አለኝ”፡፡ እኔም “በሌሊት እማ የት እሄዳለሁ፤ የአባቱ ቤት መሰለው?” ብየ የተኛሁ መስየ “ምን.....ምን.....ምን” አልኩት፡፡ ከዚያም እንዳልክ “ተው” አለው፡፡ ከዚያም ትንሽ ከተነጫነጨ በኋላ ተኛ፡፡ ለነገሩ መናደድ የነበረበት በእራሱ ድህነት እንጂ በእኔ አይደለም፡፡ ድሃ ባይሆን ኖሮ የሰው ቆሻሻ አይጠቀምም ነበር፡፡ እኔም “ድሃ እንጂ ወጀለኛ አይደሉም(They are poors, they are not Criminals.)” ብየ ነው ዝም ያልኩ፡፡ የጎጃም ሰዎች እንደ በዘር እንደሚተላለፍ በሽታ ነው የሚቆጥሩት፡፡ በተለምዶ “የጎጃም ገበሬ” የሚባል ነገር አለ፡፡ እኔን ከቀኑ ከ10 እስከ 100 ጊዜ “ገበሬ” ብለው ይሰድቡኝ ነበር፡፡ እኔ ግን ገበሬ ስላልሆንኩ፤ ምንም መስሚያ የለኝም፡፡ አንድ ሰው ከለመነህ ሊያስቸግርህ ይችላል፤ ነገር ግን የወደቀ አንስቶ ከበላ “እራሱን እረዳ” ነው የሚባል፡፡ ይህንን መሰረት በማድረግ እኔ ሲጠቀሙ ምንም አላልኳቸውም፡፡ ምክንያቱም “እራሳቸውን እረዱ” ብየ ነው፡፡ እራሳቸውን መርዳታቸው ደግሞ ቤተሰባቸውን ከዎጭ ይከላከላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡

መንጋት አይቀርም ነጋ፡፡ ሁለት ጊዜ ነው ከመኝታየ ያነቃኝ፡፡ ነጋና እኔም ተነስቸ ወደ ድሬዳዋ ቴሌኮም ሄጀ አታችመንት ስሰራ ዋልኩ፡፡ ከዚያም ልጨርስም ስለነበር እዚያው ቆይቸ፤ አታችመንት ብዙም አጥጋቢ አልነበረም ጨርሸ ወደ ቤቴ ሄድኩ፡፡

አታችመንት(attachment:- industry-university linkage program for students) መቸም እንደሚታሰበው ለሁሉም የትምህርት ክፍል ተማሪዎች እውቀት ያስጨብጣል የሚል ሀሳብ የለኝም፡፡ ነገር ግን ከባዶ ይሻላል፡፡ በተለይ በኤሌክትሪካል ኢንጂነሪግ ላይ ያለው አታችመንት(attachment:- industry-university linkage program for students) ከመመልከት በስተቀር ምንም ስራ አትሰራበትም፡፡ ስለዚህ “ቢታሰብበት” የሚል ሃሳብ አለኝ፡፡ ይህ የእኔ አመለካከት ነው፡፡ ዘመን እየተራመደ ሲመጣ በአሁኑ ሰዓት ያለው አታችምንት “ፊልድ ትሪፕ(field trip)” ተብሏል፡፡ እናም እንደስሙም ይዘቱም ተለውጦ ሊሆን ይችላል የሚል ሀሳብ አለኝ፡፡

በተረፈ ግን ድሬዳዋ ቴሌ የነበረው ሰውየ በጣም ነው ያሳየኝ፡፡ እኔም ደብተሬ እስከሚያልቅ ነው የፃፍኩ፡፡ የዱከና በሽታ ያለባቸው ሰዎች በጠንቋይ እየተመላለሱ መቸም ሁልጊዜ ነው የተለያየ ነገር የሚነግሯቸው፡፡ እነርሱ ግን እርስ-በእርስ ከመነጋገር በስተቀር ምንም አላሉኝም፡፡ በዚህም በአጠቃላይ በመስተንግዶው በጣም ደስተኛ ነኝ፡፡ ስላገኘሁት የተግባር እውቀት ግን ከማየት በስተቀር ምንም ሌላ ነገር የለም፡፡

የሚፈጠረውን ነገር ሁሉ አጋጣሚ ማለት ይከብዳል፡፡ ምክንያቱም አንዳንዱን ጠንቋይ “እንደዚህ አድርግ” ብሏቸው እንጂ ዝም ብሎ የተፈጠረ አይደልም፡፡ ስለዚህ የተፃፈው ሁሉ አጋጣሚ ላይሆን ስለሚችል አንባቢያን ልብ ልትሉ ይገባል፡፡ እንደውም ከገጠመኙ ይልቅ ጠንቋይ ያመጣው ክስተት ይበልጣል፡፡ ለዚህ ደግሞ ጠንቋይ የተባለው ስለሚከፈለው ነው እንግዲህ ጠንከሮ እየሰራ ይሕን ሁሉ ሴራ የሚያደርስ፡፡ እርሱን በኋላ መልሰን ስለምንመጣበት እዚህ ላይ እንተዎው፡፡

የታየውን ነው እና ለአንባቢያን እያቀረብኩ ያለሁት፤ ዝም ብለን “ኢጋጣሚ” እያልን እንጓዝ እንጂ አብዛኛው ጥንቆላ ያስከተለው ክስተት ነው፡፡ ከዚያም ቤተሰብ ጋር ደርሽ መምጣት አለብኝ ሄድኩ፡፡ ምንም የሚል አልሰማም(ስለ ጥንቆላው ሰው በዚህ ሰዓት ሲያዎራ ሰምቸ አላውቅም)፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ለጠንቋይ መክፈል ሲሰለቸው እንጂ ስለ እኔ ማስጠንቆል ደብሮት መቸም የታገሰኝ የለም፡፡ ስለዚህ የዚያን ጊዜ ዝም ብለውኝ ነበር፡፡ እናም ብር ጨርሰው፤ እና ለጠንቋይ መክፈል አቅቷቸው መሆን አለበት እንጂ ለእኔ መቸም አዝኖልኝ አይደለም፡፡ *“የቆጣቢን በላው ቆርጣሚ”* እንደተባለ ቆምጨ እና ንፉግ ሲቆጥብ ኖሮ በዘመን ያጠራቀመውን ገንዘብ ለጠንቋይ ሰጥቶ ጨረሰው፡፡ ጠንቋዩ ከቆሻሻነት ወጥቶ በቤት ሰራ እየተባለ ነው፡፡

እዚያ ቤተሰብ ላይ ቆየሁ እና ለ 4ኛ አመት ዩኒቨርስቲ ተመለስኩ፡፡ 4ኛ አመት ልማር ወደ ዩኒቨርስቲ ስመለስ እነ ብርሃኑን ቆሻሻ ሲበሉ ካየኋቸው ከ ፣ ወር በኋላ ነበር፡፡ ለአራተኛ አመት ወደ ዩኒቨርስቲ ስመለስ መኪና ውስጥ የሆነ እኔን “ያዎጣታል ይሄዳል” ለማለት የተቀመጠ ሰው ኖሯል፡፡ ዘመዳችን ነው፡፡ ስሙ አቶ ይርሳው ይባላል፡፡ ቀድሞ ባየው ሰላም እለው ነበር፡፡ ቆይቶ ትንሽ መንገዱ አመመኝ እና ሰው “አመመው” እያለ መኪና ውስጥ ሲንጫጫ እርሱስ ስራውን እየሰራ ነው፡፡ ምንድን ነው “ያዎጣታል ይሄዳል” ለማለት ነው እዚያ የገባ፡፡ እኔም “ሰላም” ልለው ብል ግንባሩን አጠቆረብኝ፡፡

እኔም ለተንኮል እዚያ መኪና ውስጥ የተሳፈረ መሆኑን ያዎቅኩት አሁን ነው፡፡ በቃ “ያዎጣታል ይሄዳል” ለማለት ብቻ፡፡ እኔም ቂም ይዤ ስለ እነርሱ የማውቀው አንድ ነገር ነበር፡፡ ይህንንም ለእናንተ ለአንባቢያ እና ለትምህርት ሚኒስቴር እየሸወኩ ነው፡፡ ለትምህርት ሚኒስቴር ደብዳቤ አስገብቻለሁ፡፡ ሸውኩም እንደሚከተለው ነው፡፡

ትንሹ ልጅ “ዶ/ር ሞላ ይርሳው” ይባላል፡፡ የሚሰራዋው ጅማ ሆስፒታል ነው፡፡ ወንድሙ ጅጋር ይርሳው ከ 12ኛ ክፍል ወድቆ ገፀር ሄዶ ገበሬ ሆኖ ነበር፡፡ ጅጋር ይርሳውም በገፀር በግብርና(በሁለት በሬ በማረስ) ስራ በትንሹ 6 ዓመት የስራ ልምድ አለው፡፡ ነገር ግን ሞላ ይርሳው አጭበርብሮ 12ኛ ክፍል ፈተና ይፈተንለታል፡፡ በዚህም ውጤት ይመጣለታል፡፡ ዩኒቨርስቲ ሲደለደል ጎንደር ዩኒቨርስቲ ይደርሰዋል፡፡ እዚያ እንግዲህ “ሰቃይ እንደ ፈታናው ነው” ሰቃይ ይሆናል፡፡ እኔ ማየት የፈለግኩት የጎንደር ዩኒቨርስቲን ፈተና ነው፡፡ በዚህም የጎንደር ዩኒቨርስቲ የስነ-ህይዎት ዲፓርትመንት መምህር አድርጎ ያስቀረዋል፡፡ ከዚያም ከስነ-ህይዎት ዲፓርትመንት ወደ እርሻ የትምህርት ይቀይር እና የሁለተኛ ዲግሪ ይሰራል፡፡ አሁንም እዚያው ጎንደር ዩኒቨርስቲ እርሻ ትምህርት ክፍል እያስተማረ ይገኛል፡፡ በስራ ልምድ ፈልገውት ሳይሆን አይቀርም የሚል ግምት አለኝ፡፡ እኔም ይህችን ስርቆት ስለማውቅ እንግዲህ ይፋ እያዎጣሁ ነው እና የሚመለከተው አካል አንድ ይበለው ስል በዚህ ፅኑፍ ሸውኬያለሁ፡፡ ነገር ግን ወያኔ የዘረኛ መንግስት ስለሆነ እና እነዚህ የእኔ “ዘመዱ ነን” የሚሉ ሰዎች ማክዳ ጋላን በሰፊው ስላስጠቀሟቸው እንዲሁም ጎንደር የሚባል ህዝብ ባጠቃላይ በሙስና የዘፈጠ ስለሆነ ጅጋር ይርሳውን የሚጠይቀው እንደማይኖር ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ያልተፈተ የዩኒቨርስቲ ሙህር እያለ “የትምህርት ጥራት” ብለን ማውራት በጣም ውርደት ነው፡፡ አንዳንድ ጊዜ መረጃ እንኳ ቢጠፋ ነገሮች እውነት ከሆኑ እርምጃ መውሰድ ይገባል፡፡ እዚህ ላይ ነገሩ በቀል አይደለም፡፡ ነገር ግን “ሃጢያት የሌለበት ይዎገራት” እንዳለ እየሱስ እኔም “የእነርሱስ አንበሳ የሚያህክል ውርደት አለባቸው አይደል” በሚል ነው፡፡ ስለዚህ ሙስናን ከትምህርት ቤት ጀምረን መታገል እነዳለብን ነው የእኔ ሸውክ የሚያሳየው፡፡ ለምሳሌ እዚህ ስንፈትን አንድ ሰው እራሱ መፈተኑን የሚያውቀው አስተማሪ ያለ አይመስለኝም፡፡ እንደ እኔ አይነት ታዋቂ ሰው ከሆነ እንኳን ማጭበርበር የሚከብድ ይመስለኛለ፡፡ ነገረ ግን ህዝቡ(folks) ግን ቢያጭበረብር የሚችል ስለሚመስለኝ፤ ለትምህርት ጥራት ሲባል ተማሪዎች በማጋለጥም እንዲተባበሩ ማድረግ ይቻላል እና ተባብረን ሙስናን እናጥፋ፡፡

ኢህአዴግ በብዛት “የትግሬ መንግስት ነው” ተብሎ ይታሰባል፡፡ ኦሮሞወች ደግሞ በብዛት የሚያነሱት ጥያቄ “ኦሮሞ በቁጥር ብዙ ብሄረሰብ ነው፡፡ ስለሆነም በትግሬ በአናሳ ብሄረሰብ አንገዛም” ብለው ነው፡፡ ኦሮሞወች “ኦሮሞ በቁጥር ብዙ ብሄረሰብ ነው፤ ስለሆነም በትግሬ በአናሳ ብሄረሰብ አንገዛም” ከሚሉ “ኦሮሞ ብዙ ያመርታል፤ ትግሬ ድሃ ሆኖ እንዴት ይገዛናል?” ብለው ቢጠይቁ ይሻላቸው ነበር፡፡ ይህ የኦሮሞ ጥያቄ ደግሞ አንዳንድ ግለሰቦች ሙስና ሲሰሩ ትገሬ በሹክታ እንዲያልፋቸው አድርጎታል፡፡ እንዲሁም ይህ የኦሮሞ ጥያቄ ማክዳ ጋላን አሁን እግሯን ዘርግታ የምግስትን ድግስ እየበላች ተቀምጣ ቀረች፡፡ ማክዳ ጋላ “ለምን የሰው ደግስ ስትበላ አታፍርም?” ሲባል “የእኛ ምርት ነው ብይ” ብለው ጋላወች እየመከሯት ነው የሚል ድምዳሜ ላይ ትደርሳላችሁ፡፡ ምክንያቱም ጋላወች “ኦሮሞ በቁጥር ብዙ ብሄረሰብ ነው፡፡ ስለሆነም በትግሬ በአናሳ ብሄረሰብ አንገዛም” የሚሉት ነገር ሲተረጎም “ጋላ ብዙ እያመረተ በድሃ አንገዛም ወይም የእኛን ግብር እና ምርት እየሰበሰቡ በድሃ “ለወጥናችሁ” አንባልም” ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ኢህአዴግ ይህንን ጥያቄ እና ትርጉሙ ስላልተመቸው እንደነ ጅጋር ይርሳው ያሉ ሰዎችን ሳይፈተኑ “የዩኒቨርስቲ ሙህር” እያለ ይጠራቸው ጀምር፡፡ የዚህ ትርጉሙ ደግሞ “ብሉ አብረን እንብላ፤ አንሻማ፤ አብረን እንጋራ(ተጋሩን)” ማለት ነው፡፡ ኦሮሞ ግን በቁጥር ብዙ ቢሆንም፤ ብዙ እንደሚበላም ማሰብ አለበት፡፡ ኦሮሞወች ያልገባቸው ነገር ብዙ ቁጥር ያለው ህዝብ፤ ብዙ ማምረት ብቻ ሳይን ብዙ እንደሚበላም ማሰብ አለባቸው፡፡ ስለዚህ በኢኮኖሚክስ ህግ መሰረት፤ ኦሮሞ ምርትን ሲያስብ፤ ፍጆታንም አብሮ ማሰብ አለበት፡፡ ሀገራችን 26 ሚሊዮን ኦሮሞ በነፃ እየቀለበች ነው ያለች፡፡ እነርሱ “ሀገር አለን” ካሉ ኬንያ መሄድ አለባቸው፡፡

ለነገሩ ከመጀመሪያ “እንዴት ከትምህርት ቤት ፈተና ሊሰረቅ እና አንድ ሰው ለሌላ ሰው ሊፈተን ይችላል?” የሚለውን ነገር ስናስበው እንዳው የሙስናውን ስፋት ነው የሚያሳየው፡፡ በአማራ ክልል ደግሞ በተለይ በገፀር ከተሞች ሙስና ስር የሰደደበት ቦታ ነው፡፡ የወረዳ በለስልጣናት የነበሩ እንደ ይግዛው አይነት ሰዎች ብዙ ባበላ ነው ያገለግሉ የነበር፡፡ በእንድ ወቅት ይግዛው የሚባል አንድ የቢቸና አካባቢ ጠርናፊ ነበር፡፡ አሁን ይግዛው ፖሊስ በመግደል ተጠርጥሮ ከስራ ተባሮ በምስራቅ ጎጃም ዞን ሉማሜ አካባቢ የጤና ጣቢያ ውስጥ ነው እየሰራ ያለ፡፡ ሰውየው ፈሪ ነገር ስለሆነ ሌባ ሊከቡ ሄደው ፖሊሱን ሌባው መጣብኝ ብሎ ገድሎት ነው፡፡ አንድን ሽፍታ ከበው ለመያዝ ይግዛው እና ጓደኞቹ ይሄዳሉ፡፡ በግራ እና በቀኝ ሆነው እንደከበቡ የሆነ ነገር ያንኮሻኩሻል፡፡ ይህ ይግዛው የሚባል ቀዳዳ ሲተኩስ በተቃራኒ በኩል ያለውን ፖሊስ ይገድለዋል፡፡ በዚህ ነው ከስራ ተባሮ የጤና ባለሙያ ስለነበር ሉማሜ አካባቢ አሁን ጤና ጣያ ውስጥ እየሰራ ይገኛል፡፡ ሰውየው ይሰራ የነበረው በበላበት ወግኖ ነው፡፡ ገበሬዎች ሌላ ሰው ለማጥቃት ሲፈልጉ ባለስልጣናትን በግ አርደው እና በወተት ያታልሏቸዋል፡፡ ያ ባለ ስልጣንም ውለታውን ለመመለስ የተሸወከውን እና የታቀደውን ሰው በመወንጀል የምግብ ይከፍላል ማለት ነው፡፡ የሚጀነጅኑት እና ስለፍትህ መጓደል የሚነግሩት ሰዎች ብዙ የቀለቡት ነበሩ፡፡ ሰውየው ካልበላ አይሰማህም፡፡ ካለ አግባብ መብላት ሙስና አይደለም ያለ ማነው?፡፡ ለምሳሌ ይግዛው የውሎ አበል ተከፍሎት ከቢሮ ይዎጣል፡፡ ነገር ግን የገበሬ ወተት እየጠጣ እገበሬ ቤት ሲቀለብ ነበር የሚያድር፡፡ ስለዚህ ካለአግባብ የሰው ግብጥ እየበሉም የበሉበትን ሰው ጠላት መወንጀል ሙስና የማይመስላቸው ብዙ ባለስልጣናት አሉ፡፡ ይህ ነገር በከተማም ሊከሰት ይችላል፡፡ ባለስልጣናት ሙሰኛ ከሆኑ አንዱ የሚጠላውን ሰው ለማስወንጀል ሲል ጉቦ ከፍሎ የመኪና መንገድ አቅጣጫ ሊያስቀይር እና የሰው ቤት ሊያስፈርስ ይችላል፡፡ ጠቅለል ሲደረግ ሙስናን እንዋጋ፡፡

ድሬዳዋ አታችመንት(internship) ስሰራ “ሶማሌዎችን ሰረቃቸው” አሉኝ አሉ ቆምጨዎች፡፡ እኔም ስርቆት ኢትዮጵያ ውስጥ የብልግና ምልክት(the sign of a bad boy) ስለሆነ ነው የሚል መልስ ሰጠኋቸው፡፡ ሶማሌ “ሰረቀኝ” ሳይል ቆምጨን ምን አገባው? ስትሉ፤ **<u>ቆምጨ ንፉግ ስለሆነ ነው፡፡</u>** ስለዚህ በስርቆት የተሰረቀ ይጠይቅ እንጂ ቆምጨ

አያገባውም፡፡ እኔ ቆምጨዎች ምን እንደሚያስጨንቃቸው የማውቀው ነገር የለም፡፡ ለአንድ ጤነኛ ድሃ ስርቆት ኖርማል(normal) ነው፡፡

2.6. አራተኛ አመት

ዩኒቨርስቲው ለአራተኛ አመት ጠራን፡፡ እኔም ጓዜን ይዤ ወደ ዩኒቨርስቲ ገባሁ፡፡ አዲስ አበባ ከተማም፤ ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ስገባም፤ ሌላ ቦታም ምንም ነገር ስለ ጥንቆላ ሲወራ አልሰማሁም፡፡ ነገሩ ገንዘብ ይቸግራል፤ ስለዚህ ገንዘብ ጨርሰው ነው እንጂ መቸም ቆምጨዎች ለኔ ሰስተውልኝ አይደለም፡፡ በዚህም ዘና ብየ ነበር ወደ ዩኒቨርስቲ የገባሁ፡፡

ዩኒቨርስቲ ስንገባ፤ ድሬዳዋ የነበረውን የሀሮማያ ዩኒቨርሰቲ ካምፓስ(Haromaya Universety Drie Dawa Campas)ን አዲስ የተሰራው ድሬዳዋ ዩኒቨርስቲ ጠቅልሎት እኛንም “በድሬዳዋ ዩኒቨርስቲ ተመረቁ” አሉን፡፡ እኛ ተቃዎምን፡፡ አመፀንም ድሬ-ዳዋ ብዙ ቀን ቆይተናል፡፡ ሜሮን የመቂ ልጅ ናት፡፡ መቂ ማለት በሃዋሳ መስመር ሻሸመኔ አካባቢ የምትገኝ ትንሽ ከተማ ናት፡፡ አታችመንት የሰራች ሻሸመኔ ከተማ ኢትዮጵያ ቴሌ ነበር፡፡ እዚያም የፈለገችው ነገር ሳይሳካላት አልቀረም፡፡ የምትመኘው ባል ማግባት ነበር፡፡ ሁሴን ቴሲሶ የሚባል አብሮን የሚማር ተማሪ አብሯት ነው ሻሸመኔ አታችመንት የሰራ፡፡ ስለዚህ የተፈጠረውን ሁሉ ያውቃል፡፡ እናም አንድ ቀን ስናዎራ የሆነ የቴሌ ሀላፊ(CEO) እንደጠበሳት ሰማሁ፡፡ በቃ ሰውየው የማያሾፍ ከሆነ እንዳለቀ አዎቅኩት፡፡ ምክንያቱም ልጅቷን በቁም ነገር አምርሮ የጠየቃት ብዙም የለም ማለት ይቻላል፡፡ ማተቤ ከልቡ ይፈልጋት ነበር ነገር ግን አምርሮ አልጠየቀም፡፡ እኔ ጥንቆላ “ተው” ይበለው አላውቅም ብቻ ግን ልክ እንደ ማርያም ይዎዳት እንደነበር ነው የሰማሁ፡፡ ነገር ግን ሴቶች የሚያሻፍዳቸውን እንጂ የሚወዳቸውን ይንቃሉ፡፡ ሴቶችን መውደድ በቁላህ እያሻፈድክ ነው፡፡ “አይኗ ያምራል”፤ ወይም “ቂጧ ያምራል”፤ ወዘተ የምትል ከሆነ ሴቶች ሌላ የሚያሻፍዳቸው ካለ ወደ እርሱ ነው የሚሄዱ፡፡ ሴቶች የሚወዱት ቆንጆ ወንድ አይደለም፡፡ ሴቶች የሚወዱት በብልቱ የሚያሻፍዳቸውን እና አሻፍዶም የሚበዳቸውን ወንድ ነው፡፡

ከዚያም ስላመፅን ወደ ሀሮማያ ዋናው ገቢ፤ ሀሮማያ ከተማ ወዳለው ማለት ነው ተዛዎርን፡፡ እንግዲህ የተማርነው ሁለት ካምፓስ ነው ማለት ነው፡፡ ማለትም ድሬዳዋ እስከ ሶስተኛ አመት እና ሀሮማያ 4ኛ አመትን፡፡ እኛ ስንማር በአዲሱ ስርአተ ትምህርት ኢነጂነሪንግ 4 አመት ስለነበር ነው፤ አሁን ግን 5 አመት ኖኗል፡፡

በዚህም ዋናው ግቢ ስንገባ ሌላ ከተማ የገባን መስሎን ነበር፡፡ ድሬዳዋ ካምፓስ አዲስ ስለሆነ መቸም አዲስ ዩኒቨርስቲ ብዙ መሰረተ ልማት የለውም ነበር፡፡ ነገር ግን ሃሮማያ ዋናው ግቢ ትንሽ እና በጣም የሰለጠነ ከተማ ነው ብል አልሳሳትም፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ በጣም የሰለጠነ ቦታ ባህርዳርንም አይቼዋለሁ፤ ሃዋሳንም አይቼዋለሁ በ2000 ዓ.ም በጣም የሰለጠነ እና የለማ ቦታ ማለት ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ነው፡፡ አንድ ሀገር ውስጥ ባለ አስተሳሰብ ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ እንደዚያ ሲለማ ሌላው የሀገራችን ክፍል መዶኩ ምክንያቱ የአስተዳደር ችግር እንደሆነ ይጠቁማል፡፡ የሃሮማያ ዩኒቨርስቲ የሚተዳደረው በራስ-ገዝ የዩኒቨርስቲ ፕሬዚዳንት ሲሆን ኢትዮጵያ ግን ከመሰረተችው ዩኒቨርስቲ ልምድ ሳትወስድ እንደዚህ መዶካችን የሚገርም ነው፡፡ እኛ ሀገር ውስጥ እኔ ስመለከተው የያዘን በሽታ “ያለንን እና የእኛ የሆነን ነገር መናቅ” ነው፡፡ እዚህ ላይ የምናገረው ነገር ታሪክን አይጨምርም፡፡ ምክንያቱም “የሞኝ ዘፈን ሁልጊዜ አበባየ ነው” እንዳሉ እኔም የማወራው በሙሉ ከታሪክ ውጭ ነው፡፡ የማወራው ስለሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ስለያዘው እምቅ ልምድ ነው፡፡ ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ለኢትዮጵያ የወደፊት እድገት ምሳሌ መሆን ይችላል፡፡ የቻይና ወይም የአሜሪካ ምሳሌ እና የልምድ ልውውጥ አያስፈልገንም፡፡ ዩኒቨርስቲው የገነባቸው ብዙ ፕሮጀክቶች በተለይ በእርሻ ላይ አሉ፡፡ እነዚህ ፕሮጀክቶች ወደ ሀገር አምጥቶ ማራባት እና ማላመድ ለሀገሪቱ አሁን ለምትከተለው ግብርና-መር ኢኮኖሚ ጠቃሚ ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ ዝም ብለን የልምድ ልውውጥ እያልን ቻይና ድረስ እየሄድን የውሎ አበል እና የመሳሰሉትን

ጥቅሞች አናሯሩጥ፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ እና መንግስት አሁን የያዘው ምንድን ነው አባላቱን የልምድ ልውውጥ እያለ ቻይና ድረስ እየላከ ሀገር ማስንብኘት ነው፡፡ የልምድ ልውውጥ እና የሀገር ጉብኝት ልዩነቱ እኔ አልገባኝም፡፡ ለግብርና መር ኢኮኖሚ ምንም የልምድ ልውውጥ አያስፈልገውም፡፡ ስለዚህ እኛ ልምድ መውሰድ ያለብን ከሀገራችን ምርጥ ተሞክሮዎች ነው፡፡ “የሀገሩን መሬት በሃገሩ በሬ ነው” እንደተባለ የቻይናን ግብርና ኢትጵያ ውስጥ አምጥተህ አታላምደውም፡፡ ስለዚህ የሀገራችንን ምርጥ ተሞክሮዎች ዳር ማድረስ እና ወደ ህዝቡ ማድረስ ይገባል፡፡ አንዳንድ የሙስና ሱስ ያለባቸው ሰዎች ሀገር ውስጥ ሙስና መስራት ሲቸግራቸው “ቻይና የልምድ ልውውጥ” ብለው በጀት ሊይዙ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ እኔ የቻይና ልምድ ምስሚያ የለኝም፡፡

መንግስት መስራት ያለበት ምርጫ ለማሸነፍ ሳይሆን ሀገሪቱን ለማሳደግ ነው፡፡ አሁን እየተሰሩ ያሉት የመንግስት ፕሮጀክቶች በብዛት ህዝቡን ደስ ለማሰኘት እና ምርጫ ለማሸነፍ ነው፡፡ ምርጫ ለማሸነፍ ደግሞ አባላቱን ማስደሰት እንዳለበት ኢህአዴግ ያውቃል፡፡ ስለዚህ አባላቱን ለማስደሰት ደግሞ “የልምድ ልውውጥ” እያለ የአውሮፓ ሀገራትን ሳይቀር በጉብኝት ሲያቀልጥ ይውላል፡፡ አባላቱ ሲደሰቱ ደግሞ ምርጫ ከልባቸው እና ለእራሳቸው ሆድ ሲሉ ያጭበረብራሉ ማለት ነው፡፡ መንግስት መስራት ያለበት ለሀገሪቱ ህልውና ነው፡፡ ለምሳሌ በ 2008 ዓ.ም በደብረብርን ዩኒቨርስቲ ተማሪዎች እንዳው “ተማሩ” ተብሎ ተመረቁ እንጂ ከአንድ አመት 6 ወር የሚሞላ አልተማሩም፡፡ ስለዚህ “እውነተኛ ለውጥ” እንዲመጣ ከተፈለገ ሁሉም ነገር በአግባቡ እና በክትትል የታገዘ ነው መሆን ያለበት፡፡ ስለዚህ ትምህርትም ላይ የልምድ ልውውጥ የሚለው ቀርቶብን በትክክል እናስተምር፡፡ በትክክል ለማስተማር ደግሞ ተማሪዎች እና መምህራን የሚገናኙበት ጊዜ በቂ መሆን አለበት፡፡ የልምድ ለውውጥ ከተፈለገ በጉግል(Google) መፈለግ ነው፡፡ የአንድን ሀገር ምርጥ ተሞክሮ በኢንተርኔት ማለትም በጉግል(Google) እና በሌሎችም ድህረ-ገፆች ማግኘት ይቻላል፡፡ ስለዚህ ለሀገሪቱ እና ለህዝቦቿ ጥቅም ሲባል ጠንክረን እንስራ፡፡ ምንግስት ምንም አይነት ማስመሰያ ሳያደርግ ለእውነተኛ ልማት መነሳት አለበት፡፡ የቴክኖሎጂ ሽግግር እስካሁን ምንም አልተደረገም፡፡ እኔ በተጨባጭ የተመለከትኩት የቴክኖሎጂ ሽግግር የኮብል ስቶን ብቻ ነው፡፡ ስለዚህ እውነተኛ ለውጥ እንዲሆን መንግስት መስራት ያለበት ምርጫ ለማሸነፍ ሳይሆን ሀገሪቱን ለማሳደግ መሆን አለበት የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡

ለምሳሌ ስለሽብር ህግ ሲወራ ሰምቻለሁ፡፡ “የሽብር ህጉ ምርጥ ተሞክሮ ካላቸው ሀገሮች የተኮረጀ ነው” ብለው በቴሌቪዥን እና በሬዲዮ ባለሙያዎች ሲናገሩ ሰምቻለሁ፡፡ እዚህ ላይ የሽበር ህግ ከሌላ ሽብር ካለበት ሀገር መገልበጥ አስፈላጊ አይደለም፡፡ ሽብር ያለባቸው ሀገሮች የአረብን ነዳጅ ማጋበስ የሚፈልጉ እና የነዳጅ አዳይ ሀገሮች ናቸው፡፡ እኛ ሀገር ምንም አይነት አስጊ ሊባል የሚችል ሽብር የለም፡፡ ስለዚህ የሌለ ሽብር ላይ ህግ በማውጣት ሌሎች አሸባሪዎችን መፍጠር ማለት ነው፡፡ ይህ የሽብር ህግ እና ሽብር ትኩስ ድንች የሆነባቸው እንደ አሜሪካ ያሉ ሀገራት እርዳታ እንዲሰጡን ለማድረግ እንጂ ምንም አይነት ኢኮኖሚያዊ፣ ፖለቲካዊ እና ማህበራዊ ፋይዳ የለውም፡፡ ኢህአዴግ እስካሁን ብሄር-ብሄረሰቦችን በጋራ እና በመፈቃቀር እንደያዛቸው ሁሉ ሃይማኖቶችንም በመፈቃቀር እና በመቻቻል መያዝ አለበት፡፡ በመፈቃቀር እና በመቻቻል ሀይማኖቶችን ለመያዝ ደግሞ መመራት ያለብን ለኦሳማ ቢላደን በወጣ ህግ ሳይሆን በእኛው ሰዎች ለእኛ ህዝብ በወጣ ህግ ነው፡፡ አሸባሪዎች ሁሉ እኩል አይደሉም፡፡ እኛ ሀገር ፖሊስ ሲያስገድደው *“እምቢ”* ያለውን ግለሰብ “አሸባሪ” ብለን ከኦሳማ ቢላደን እና ከአልዘዋህሪ ጋር አንመድበውም፡፡ ስለዚህ ለኦሳማ ቢላደን የወጣውን ህግ ኢትዮጵያ ውስጥ ኮርጀን አምጥተን ለጋዜጠኞች እና ለጦማሪወች የምንጠቀምበት ከሆነ እነዚህ ሰዎች ሲጨንቃቸው ነገ መሳሪያ አንስተው መዋጋታቸው እና ሀገሪቱ ወደ ብጥብጥ መግባቷ አይቀርም፡፡ ስለዚህ ህግም ሆነ መመሪያ ስንገለብጥ ተመጣጣኝ ከሆነ ቦታ መሆን አለበት፡፡ ስለ ሽብር ህግ ምርጥ ተሞክሮ ያላቸው ሀገራት ለእኛ ምንም አይጠቅሙንም፡፡ ልክ እንደ እስካሁኑ ሁሉ በወንድማማችነት ህግ መመራቱ ይሻለናል፡፡ አንድን የውጭ ሀገር የሽብር ህግ የምንገለብጥ ከሆነ በዚያ በተገለበጠ ህግ የተከሰሱትን አሸባሪዎች ለማሰር ጓንታናሞ እስርቤት

ያስፈልገናል፡፡ ስለዚህ እኛ ህግ መገልበጥ አያስፈልገንም፡፡ እዚሁ በተሻሉ ሰዎች የሚወጣ እና የወገን ህግ ይሻለናል የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ ከዚህም ጋር አንድን በተገለበጠ የሽብር ህግ የተከሰሰን ግለሰብ ምን ያህል ልንፈርድበት ነው? እዚህ ላይ ልናስብበት ይገባል፡፡ የውጭ ሀገር የሽብር ህጎች በብዛት የአሜሪካውን የአሸባሪ ጥቃት ማለትም 9/11 የሚባለውን እና በዓለም ንግድ መዓከል ላይ የደረሰውን ጥቃት መሰረት አድርጎ የወጡ ናቸው፡፡ ነገር ግን እኛ ሀገር እስካሁን ይህንን ያህክል ሽብር ደርሶ አያውቅም፡፡ ሰዎችን አንዴ በፈጠሩት ሁከት እድሜ ልክ ማሰር የለብንም፡፡ እነዚህን በሽብር ህግ ተከሰው የታሰሩትን እስረኞች እድል ተሰጥቷቸው ለተወሰነ ጊዜ ተፈትተው ቢታዩ የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ እኔ እንደተመለከትኩት እስርቤት ማለት ግማሽ ሞት ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ በሽብር ህግ የተከሰሱ እስረኞች ቢፈቱ ሊማሩ ይችላሉ የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ በተጨማሪም እኛ "ክርስቲያን ነን" የምንል ግለሰቦች የሀገራችንን ሙስሊም ወንድሞቻችንን እና እህቶቻችንን ልናምናቸው ይገባል፡፡ ካልተማመንን እና መንግስት ስብሰባውን ሁሉ በጥርጣሬ "ሽብር" እያለ ህዝብ የሚያስር ከሆነ መቼም ሰላም ሊሰፍን አይችልም፡፡

ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ዋናው ግቢ ሁሉም ነገር ያምራል፡፡ ላይበራሪው እንደ እኔ ላለ ቾካይ ይመቻል፤ የእስፖርት ማዘተሪያው ለእስፖርተኞች ይመቻል፤ ካፌው ለሆዳም ይመቻል፤ ኦሮሞዎች እንደ "ሆቴል" ስለሚቆጥሩት ትርፋቸውን "ለሌላ ሰጥተናል" እያሉ ያዎራሉ ሲባል ሰምቻለሁ፡፡ "ኦሮሚያ ሆቴል ነው እንዴ?" ብየም እራሴን ጠይቄያለሁ፡፡ የሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ካፌ ጠግቦ የጣለውን ነው ታደለ ዘላለም(ታጋኢጋ) እና ጣሳ አያና(ጣጋኢጋ) የሚባሉ ሁለት ጋሎች *"ታዴ ሲበላ ኦየነው"* ያሉኝ፡፡ እነዚህ ኦሮሞዎች ሀሮማያ ካፌ ይመቻቸው ነበር ማለት ይቻላል፡፡ ነገር ግን አሁን ጣሳ አያና የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ደሞዝ አልበቃው ብሎ እናቱ ሞታ በወረሰው ገንዘብ ሌላ ስራ እንደጀመረ ሰምተናል፡፡ ጣሳ አያና ካልቸገረው በስተቀር ተምሮ እና ጊዜውን አቃጥሎ ስራውን አይተወዉም ነበር፡፡ ታደለ ዘላለምም ደሞዙ አልበቃው ብሎ ነገሮችን በርሆንዳ ባይርን መፅሃፍ(The secret) መሰረት ያያቸውን እንደ ምግብ፤ ልብስ፤ ቤት፤ መኪና እና የመሳሰሉትን "ይህ የእኔ ቤት ነው፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ....." እያለ ይመኛል ብሎ ጠንቋይ ተናግሯል፡፡ ስለዚህ ታደለ ዘላለም እና ጣሳ አያና ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ከመመረቅ ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ካፌ እየበሉ ተማሪ መሆን ይሻላቸው ነበር ማለት ይቻላል፡፡ ምክንያቱም ምግብ ከራሳቸው ተርፎ እስከመጣል ደርሰው ነበር፡፡ እንዳው ባጠቃላይ ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ሞናሊዛ ነገር ነው፡፡ ምንም የሚዎጣለት ስህተት የለም፡፡ የፊረንጅ እንጂ የጥቁር ሞናሊዛ ግን እስካሁን የለም፡፡ ወደ ፊት በዝግመተ-ለውጥ(evolution) የጥቁር ሞናሊዛ ሊፈጠር ይችላል የሚል ግምት አለ፡፡

ከዚያም ትምህርት ተጀመረ፡፡ ትምህርት ከተጀመረ በኋላ "የሰራችሁትን አታችመንት(internship) አቅርቡ" ተባልን፡፡ እርሱንም በኮምፒዩተር አዘጋጅቼ ላቀርብ ነው፡፡ መጀመሪያ አታችመንት ላቀርብ ወደ ኮኤ(college of agriculture) ሄጄ በሩ ላይ እንደቆምኩ ሜሮን መጣች፡፡ ሜሮን 4ኛ አመት ላይ ሙድ ቀይራ ነበር፡፡ ምክያቱም እስከ ክርክሩ ስለተበዳች ነው፡፡ በመሆኑም እዚያ ስትመጣ እኔም "አቅርባ ትውጣ" ብየ ወደ ኋላ ቀረሁ፡፡ ሜሮን አቅርባ ስትጨርስ ነው እኔ ቆይቼ ያቀረብኩ፡፡ ምክንያቱም ሜሮን ካለች ጭረባ አይጠፋም፡፡ በየ ተራ ነው የምናቀርበው፡፡ ተራየ ደረሰኝ እና ሳቀርብ ዮናስ የተባለ የክላሳችን ተማሪ ተቀምጧል፡፡ ልክ እንደ ተመልካች ማለት ነው፡፡

"የት ነው የሰራህ?" ብሎ አስተማሪው ጠየቀኝ፡፡
እኔም "ቴሌ" ብየ መለስኩለት፡፡
ዮናስ(ዮጉ) የማያገባውን "የት ቴሌ?" ብሎ ጠየቀ፡፡ መጠየቅ አይገባውም፡፡ ነገር ግን አስተማሪዎች በእርሱ ቁጥጥር ስር ነው ያሉ፡፡ ስለዚህም ቢሳደብ እራሱ ምንም አይሉትም፡፡ ለነገሩ የእኔ የአባቴ ዘመዶች(ንፉጎች) በጥንቆላም "ግባና ጠይቀው" ብለው ዮናስን ነግረውት ሊሆን ይችላል፡፡ ምክንያቱም ዮናስ የራሱን አታችምንት አቅርቦ ዝም ብሎ ነው

ተቀምጦ የነበር፡፡ በተጨማሪም “እነርሱ ናቸው አሉ” ብሎ ሊመዝን የገባው አስተማሪውም ሲናገር ሰምቸዋለሁ፡፡ እኛ ስንማር የሰዎችን ስራ ተማሪዎች ገብተው የመከታተል ልምድ የለም ነበር፡፡ ስለዚህ ዮናስ(ዮጉ) የተቀመጠው ንፉጎች “ግባና ጠይቀው” ብለውት ሊሆን ይችላል፡፡

እዚህ ላይ ተማሪዎች የሌሎችን ተማሪዎች ፕሮጀክትም ሆነ የምርምር ስራ መከታተል በኢትዮጵያ አልተለመደም፡፡ ነገሩ ለጥናታዊ ፅሁፍ እና ፕሮጅክት ስራዎች አዲስ ስለሆንንም ሊሆን ይችላል፡፡ ነገር ግን ቁጭ ብሎ ወረቀት ከማንበብ አንዳንድ ጥናታዊ ፅሁፎች ሲቀርቡ ወደ አዳራሽ ገብተን ብንከታተል ጥሩ እውቀት እናገኝ ነበር የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ አብዛኛው ተማሪዎች የጥናታዊ ፅኑፋቸውን ሲያቀርቡ የሚከታተላቸው ወይ ጓደኛቸው አለበለዚያ ደግሞ ዘመዶቻቸው ናቸው፡፡ ነገር ግን ለምሳሌ አንድ ፈረንጅ ከአሜሪካ እና ከአውሮፓ መጥቶ የሆነ ፕሮጀክት ቢያቀርብ ብዙ ህዝብ ሊከታተለው ይችላል፡፡ ፈረንጆች ጥናታዊ ፅሁፋቸውን እና ፕሮጀክታቸውን በየሀገሩ እየዞሩ የሚያቀርቡት ሊነሱ የሚችሉትን ጥያቄዎች ለማየት እና ሀሳብ ለመሰብሰብ ይመስለኛል፡፡ ፈረንጆች ጥንታዊ ፅሁፍ ሲያቀርቡ ብዙ ሰው የሚከታተለው የውጭ የትምህርት እድል ካለው በግል ለመጠየቅ ይመች ዘንድ ነው፡፡ ነገር ግን ለእኛ የሚጠቅመን እና ሞራል የሚሆነን እውቀት በእኛ ሰዎች የሚቀርበው ፕሮጀክት እና ጥናታዊ ፅሁፍ ነው፡፡ ስለዚህ የእራሳችንን እውቀት እያበረታታን እና እየተጠያየቅን ሞራል እናሰባስብ የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ዮናስም “የት ቴሌ?” ብሎ ሊጠይቅ የገባው የእኔን ስራ ለመከታተል ሳይሆን እኔን እንዲጠይቀኝ በንፉጎች ተነግሮት ነው፡፡

እኔም “ድሬዳዋ ቴሌ” ብየ መለስኩለት፡፡ ለካስ በእርሱ አስተሳሰብ “ገንዘብ አጥቶ ነው ሌላ ቦታ ያልሄደ” ብሎ ማሰቡ ነው፡፡ እኔ ደግሞ የእርሱን ድሃ መሆን በማስረጃ ነው የማቀርበው፡፡ ሁሌ ተማሪዎች “ዮናስ ሴት ይፈልጋል” ይሉታል፤ ነገር ግን “ብር የለውም” ይሉት ነበር፡፡ ስለዚህ የእኔ ብር አለመኖር ምን ይገርማል፡፡ ስለዚህ እኔም ጥያቄው ስለገባኝ ዝም ነበር ያልኩት፡፡ እናም መልእክቱ ምንድን ነው እኛ የምንባለውን ሳናውቅ ሰው አንተች ነው፡፡ እኔ ስለእርሱ የሚዎሩ ብዙ ነገሮች ነው የማውቅ ነገር ግን እኔ ላይ ዎሬ በዛ ማለት እኔ ከሰው አንሳለሁ ማለት አይደለም፡፡ ለምሳሌ ሌላ ስለ ዮናስ ልጨምር፡፡ የማታዶር ጎማ እስፖንሰር ለመመረቂያ ፎቶ አልበም(Year Book) ገንዘብ ይሰጣል፡፡ እርዳታ እንበለው፡፡ ነገር ግን እነርሱ ናቸው “በልተውት ቀሩ” ብሎ ተማሪው ሲያሚቸው የነበር፡፡ እኔ ሲታሙ ሰምቻለሁ፡፡ ነገር ግን እውነት መሆኑን እኔ የማውቀው ነገር የለም፡፡ እኔም ይህን ስሰማ ለድሃ መስረቅ እና ማጭበርበር ኖርማል(normal) ነው ብየ ምንም አልመሰለኝም፡፡

እዚህ ላይ ስለ ዓስተማሪዎች የተማሪ መስተንግዶ ጉዳይ ልናገር፡፡ አስተማሪዎች በጭራሽ ለገፀር ልጅ መስሚያ ጀሮ የላቸውም፡፡ ነገር ግን ከአዲስ አበባ የመጣ ልጅ ከሆነ እና ሱሪውን ዝቅ አድርጎ የሚታጠቅ ከሆነ እና ጫማው ፍላት ስኒከር እና በጣም ትልቅ ጫማ ከሆነ እንዲሁም ጫማ ማሰሪያውን ሳያጠብቅ አስሮ ጫማውን እየጎተተ የሚራመድ ከሆነ “የከተማ ልጅ ነው” ብሎ አስተማሪው ይገምታል፡፡ በዚህ ሙዱ ላይ ፈተና ትንሽ የሚሞክር ከሆነ በቃ የአስተማሪ ጀለስ(ጓደኛ) ነው የሚሆን፡፡ ሱሪ የምትለብስ ሴት አስተማሪዎች በሙሉ በጣም ይወዳሉ፡፡ “የቻይና ሱሪ እንጨት ላይ ብትሰካው እራሱ በጣም ያምራል” አሉ ልጆች ሲያዎሩ፡፡ እኔ ብዙ ጊዜ የተመለከትኩት ጉዳይ ነው፡፡ አሁን ስራ ከተቀጠርኩ በኋላ ስሰማው ግን ነገሩ የተገላቢጦሽ ነው የሆነብኝ፡፡ አስተማሪዎች የከተማ ልጆችን የሚቀርቧቸው ሴቶችን ለመብዳት ሲሆን ወንዶችን ደግሞ የሚበዳ ሴት ተማሪ እንዲጠሩላቸው ነው፡፡ እኔ ነገሩን ስሰማው በጣም ተገርሜያለሁ፡፡ መጀመሪያ ሳስበው ግን የገፀር ልጅ እየናቁ ይመስለኝ ነበር፡፡ ነገር ግን አስተማሪዎች ለከተማ ልጅ መጠቃቀም ነው እና ማርከም መጨመራቸው ይቀራል የሚል ግምት የለኝም፡፡ ምክንያቱም ሙስና በቃ በደማችን ውስጥ ልክ እንደ እርዳታ ዘይት ገብቶብናል፡፡ ስለዚህ ሙስናን ከትምህርት ቤት ጀምሮ እንዋጋ፡፡ ተማሪን በማርከ እያንገራገሩ ለወሲብ መፈለግ ሙስና መስራት የማይመስላቸው ብዙዎች ናቸው፡፡ ስለዚህ ሙስናን እንዋጋ፡፡ ሙስና

የአንድ ሀገር ኢኮኖሚ ምስጥ ነው፡፡ ምስጥ የበላው መሬት ከላዩ ስታየው ደህና ነው፡፡ ስትቆምበት ግን ይደረመሳል፡፡ ስለዚህ እኛም እንደ ውስጠ ክፍት መሬት ሲቆሙብን እንዳንደረመስ ሙስናን መከላከል ይገባል፡፡ አንድ ሰው ማግኘት ያለበት በለፋበት ስራ እና በእራሱ ላብ ነው፡፡

ይህ ሙስና የሚባል ነገር ፖለቲካ ስለሚመስል ወጣቶችን አይመቻቸውም፡፡ ነገር ግን ሙስና እስካሁንም እያሸመደመደን ያለ እና ብዙ በላተኞች ተጠቅመው ላይጠቀሙ የሚያግበሰብሱት የሃገራችን ኢኮኖሚ ነው፡፡ እኔ አሁን ይህንን ፅሁፍ ስፅፍ የተጠቀምኩበት ላፕቶፕ ኮምፒዩተር ከደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ ለማስተማሪያነት ተሰጥቶኝ ነው፡፡ ነገር ግን ይህ ኮምፒዩተር የማይሰሩ የአካል ክፍሎች አሉት፡፡ ይህ ደግሞ የመጣው መጀመሪያ እቃው ሀገር ውስጥ ሲገባ ካስገባው ባለስልጣን ስህተት ነው፡፡ ይህ ባለስልጣን የሆነ የሚቀበለው ጉርሻ አለ፡፡ ጉርሻው ደግሞ “እቃው ደህኛ ነው” ብሎ እንዲፈርም ያደርገዋል፡፡ ነገር ግን እቃው ችግር አለበት፡፡ ይህ እቃ መስራት ያለበት በትንሹ እኔ ላሳንሰው እና ለ 5 ዓመት ነው፡፡ ነገር ግን አሁንም የማይሰራ አካል አለው፡፡ ስለዚህ ሙስናን በየትኛውም አቅጣጫ ብንታገል ምልካም ነው፡፡ እኛ የእራሳችንን ጥቅም ስናይ እንዴት የቻይናን ኢኮኖሚ እናሳድግ? እቃው እንደማይሰራ ቢታዎቅ ቢያንስ በዋጋ ቅናሽ እንኳ ወደ ሀገር ውስጥ መግባት ይችል ነበር፡፡ ነገር ግን ሙሰኞች “መስራቱ ተረጋግጧል” ብለው በሙስና ዋሽተው ችግር ያለበት ከምፒዩተር አስገብተዋል፡፡ ስለዚህ ሙስና አጥብቀን እንዋጋ፡፡

አበዛኞቻችን የዱሮ፤ ያረጀ እና የበሰበሰ ወሬ አለብን፡፡ ሙስናን መዋጋት ፖለቲካ የሚመስላቸው ብዙ ያረጀ አመለካከት ያለቸው ዜጎች ሊኖሩ ይችላሉ፡፡ የእኛ ሀገር ደግሞ ሙስና ለመስራት ይመቻል፡፡ ለምን ብትሉ ህዝቡ በጎሳ የተከፈለ ስለሆነ አንድ ጎሳ ውስጥ ያሉ ሰዎች ተባብረው አንድ በጀት እንኳን ጨርሰው መስረቅ ይችላሉ፡፡ ለምሳሌ አንድን አካባቢ ወስደን አንድ ጎሳ ውስጥ ያሉ ሰዎች የአንድን ማህበረሰብ በጀት ከበሉት ሙስናውን የበሉት ሊጠቀሙ ይችላሉ ነገር ግን ጎሳቸው(ህዝቡ) ተጎዳ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ህዝቡ እነዚህን ሙስና የሚሰሩ እና በጎሳ የተደራጁትን ዘረኞች ሊያጠፉቸው እና በህግም ሊታገላቸው ይገባል፡፡ አብዛኛው ሙስና እየተሰራ ያለው በጎሳ በመደራጀት ነው፡፡ በጎሳ መደራጀቱ ደግሞ በሌቦች መካከል መተማመንን ይፈጥራል፡፡ በዚህም አንዱ ተጠርጥሮ ቢከሰስ እንኳ ሌሎችን አያጋልጥም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሙስናን እንዋጋ፡፡ ሙስናን መዋጋት በቃ **ለእራስ እንደመስራት** ማለት እንደሆነ በመንግስትም በኩል ለህዝቡ ግንዛቤ ማስጨበጥ ይገባል፡፡ የመንግስት ባለ ስልጣናትም “የሚከፈለኝ ይበቃኛል” የሚል አመስጋኝ(thankful) መሆን ያስፈልጋል፡፡ በቃ አመስጋኝ እንሁን፡፡ አንዳንዶቻችን እንዳው ገንዘብ አይናችን ላይ ነው እንደ ክንፍ የሚውለበለብብን፡፡ አንድ ሰው አንድ መቶ ሺ ብር ደሞዝ እየተከፈለው በሸተኛ ካልሆነ በስተቀር ሙስና አይሰራም፡፡ ስለዚህ ስግብግብነትን በግላችን አስወግደን ሙስናን እንዋጋ፡፡

የጎሳን ሙስና አለመዋጋት በጣም ጉዳት አለው፡፡ ለምሳሌ የሆነ ሊሰራ የታሰበ የገፀር መንገድ ሊኖር ይችላል፡፡ ነገር ግን የሆኑ ጥቅማጥቅሞችን በሙስና እየበሉ አንዳንድ ሙሰኞች ሊያዘገዩት ይችላለሉ፡፡ ስለዚህ ሙስናን በመዋጋት ህዝብ ዋና ተሳታፊ መሆን አለበት፡፡ ሙስና በቀጥታ የሚነካው ህዝብን ነው፡፡ ይህ ህዝብ ብዙ ጊዜ ነው የሚጎዳው፡፡ አንድ መንግስት ለመንገድ ማሰሪያ የመደበውን በጀት ሙሰኞች በልተውት በመጨረሻ ምርጫ ሲመጣ ደግሞ “ና ተቃወም” ተብሎ ይህ የዋህ ህዝብ ይቀሰቀሳል፡፡ በዚህም ተቃውሞ ከፖሊስ ጋር ዱላ ሲገጥም ሊሞት ሁሉ ይችላል፡፡ ስለዚህ ሙስናን እኛ ህዝቦች መታገል አለብን፡፡ ሙስና የግል ጥቅም የሚፈልጉ ዜጎች ባህሪ ነው፡፡ ሙስናን ከተዋጋን ያለምንም ጥርጥር እድገት ይኖራል፡፡ ይህንን በቤተሰብ ደረጃ እራሱ መታገል ይገባል፡፡ ባል ሙሰኛ ከሆነ ሚስት እና ልጆች መቆጣት አለባቸው፡፡ ሙስና ፍትህን ያናጋል፡፡ ሙስና በገንዘብ ብቻ ላይሆን ይችላል፡፡ ለምሳሌ አንድን ወንጀለኛ በጎሳው እና በማንነቱ ምክንያት ትክክለኛውን ቅጣት ሳያገኝ ከቀረ ሙስና ይባላል፡፡ “በህግ ፊት ሁሉም ሰው እኩል

ነው" በሚለው መርህ መሰረት ሰዎችን በማንነታቸው ሳይሆን መመዘን እና መፍረድ ያለብን በሰሩት ወንጀል እና በህጉ መሰረት ነው።።

ለመመረቂያ ፎቶ አልበም(Year Book) ስናሰራ ተማሪው የነበረበት ኮምፕ(superiority complex) ነገር ነበር።። ለመመረቂያ ፎቶ አልበም(Year Book) ማሰራታችን ጥሩ ነው።። ነገር ግን ውስጡ ተንኮል ነበረበት።። የሌሎችን የትምህርት ክፍል ተማሪዎችን በነገሮች ለመብለጥ እንጂ ለማስታዎሻ አልነበረም።። ስለዚህ ኮምፕ በየትኛውም አንግል አያገለግልም።። የራስን እንጂ የሌሎችን የበላይነት ወይም የበታችነት አንይ።።

ህይዎት ቀጠለ።። እናም የብሄር ብሄረሰቦች በአል ህሮማያ ዩኒቨርስቲ በህዳር ወር ስለነበር ተከበረ።። የተከበረውም ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ስታዲየም ነበር።። እላይ እንደተናገርኩት ህሮማያ ዩኒቨርስቲ ትንሽ ከተማ ነው ብያለሁ።። ስታዲየሙም ከአዲስ አበባ ስታዲየም የሚሻል እስታዲየም ነው ያለው።። የብሄር ብሄረሰቦች በአል እለት ታደለ ዘላለም አጠገቤ መጥቶ ተቀመጠ።። እኔ ለተንኮል መሆኑን አላዎቅኩትም ነበር።። በዚህም ትንሽ የብሄር ብሄረሰቦችን በአል እየተከታተልን አንድ ከዚያ ቀደም አይቸው የማላውቅ ቀይ ልጅ መጥቶ "አብራችሁ ተቀመጣችሁ?" ብሎ አልፎ ሄደ።። "የጠላቴ ጠላት ዎዳጄ ነው" ስለሆነ እንደዚያ ያናገረን ልጅ የጎጃም ሳይሆን አይቀርም።። ሲመካከሩ ስምቷቸው በኋላ ውሸቱን ለመጠቆም ፈልጎ መሰለኝ እንደዚያ "አብራችሁ ተቀመጣችሁ?" ብሎን ጠይቆን ያለፈ።። እንደዚያ "አብራችሁ ተቀመጣችሁ?" ሲል ታደለ ዘላለም እንደመሳቅ ብሎ እኔን "እኔ ነኝ የማይህ" አለኝ።። ይሕንን ጊዜም እኔ ምንም አላልኩም።። ለካስ የነብርሃኑ ገመቹን እና የቄስ እንዳልክን ቆሻሻ መብላት ስላየሁ ቂም ይዘው እኔንም የቆሻሻ ነውር ሊለጥፍብኝ ነው።። ምንም አላልኩም።። "ና አተ እንዳትሄድ እኔ ነኝ የማይህ" አለኝ ታደለ ጋላ።። ቆጣ ብሎ ስለተናገረኝ "እንዴት ነው ሊጣላኝ ነው?" ብየ እነደ መደናገጥ አልኩ እና ኦሮሞዎች እንደ "አፄ" ሆነዋል ስለዚህ የሚናገራቸው የለም እኔም ዝም አልኩት።። እዚህ ላይ ኦሮሞዎችን የሚናገራቸው የጠፋ ተፈርተው አይደለም።። በተለምዶ እነርሱ የሚባሉት "ጋላ" የሚል ቅፅል ስም አላቸው፤ እርሱን "ጋላ ብሎ ሰደበኝ" ካለ ግቢው መስታዎት አይተርፍም።። ስለዚህ "የህንፃ መስታወት ይሰብራሉ" ወይም "ያምፃሉ" በማለት ነው ህዝቡ ዝም የሚላቸው።። ነገር ግን ኦሮሞወች ይህንን የመፈርገጥ ፀባይ አሁን ትተውታል ማለት ይቻላል።። በተለይ ከ2000 ዓ.ም በኋላ የብሄር ግጭት ሰምተን አናውቅም።። ለዚህ ደግሞ ብዙ ምክንያቶች አሉ።። ከእነዚህም መካከል፡-

1. አነግ "ዘመቻ ፀሃይ ግባት" ስላዎጀ ኦሮሞዎችን ለፀብ የሚያነሳሳቸው ስለሌለ ነው።። በ1998 ዓ.ም ገደማ የሆነ የአነግ ሬድዮ ነበር።። እርሱን ሬዲዮ ኦሮሞዎች ልክ እንደ "አባት ምክር" ነበር የሚሰሙት።። ዶቼበሌ እና ቪኦኤ ደግሞ የኦሮሞ የደም ስር ናቸው ብል አልሳሳትም።። እነዚህ ሶስት ሬድዮዎች ማለትም፤ የአነግ ድምፅ፤ ዶቸበሌ እና ቪኦኤ የሚያሰራጩት ወሬ ኦሮሞዎችን ወደ ውጉብድና የሚገፋፋ ስለሆነ ሁልጊዜ ድንጋይ ውርወራ ነበር የሚውሉ።። እነዚህ ሬድዮዎች "እውነት እንናገራለን" ይላሉ ነገር ግን የሚናገሩት ብጥብጥ እና ሁከት የሚያስነሳ ነገር ነው።። እኛ የሀገራችንን ነባረዊ ሁኔታ እናውቀዋለን።። ስለዚህ ቀስ ብለን በሂደት ስለምናስተካከለው ዶቼበሌ እና ቪኦኤ ወሬ ይቀንሱልን ስል ጥሪየን አስተላልፋለሁ።። አነግ እና የኤርትራ ሬዲዮ ቢጮሁም የሚሰማቸው የለም።። ድንጋይ ወርውሮ እና ሀገር አውድሞ መንግስት መገልበጥ የሚያቅተው የለም።። ነገር ግን እኛ ለውጥ እንዲመጣ የምንፈልገው በማያዳግም እና በዲሞክራሲያዊ ዘዴ ነው።። ቪኦኤ ነፃነት የሚለው ነገር በእኛ ሀገር አይሰራም።። ስለዚህ በሂደት እናስተካክለዋለን(fuck VOA's freedom, we will get it through democracy in the coming 15 or 20 years)።። የእኛ ሀገር የፖለቲካ ፕሮጀክሽን(projection) የሚያሳየው መሻሻልን ነው(our democratic projection is increasing from Hilesilasie to Derg and to Woyane)።። ለምሳሌ ከሀይለ ስላሴ ይልቅ በደርግ የተሻለ ዲሞክራሲ ነበር።። ከደርግ ደግሞ የተሻለ ዲሞክራሲ በኢህአዴግ አለ።። ይህንን ደግሞ

ያመጣው ኢህአዴግ ብቻ ሳይሆን ህዝቡም ጭምር ነው፡፡ ስለዚህ የሚቀጥለውም የእኛ ተስፋ የተሻለ እንደሚሆን ከላይ ከተጠቀሱት ናሙናዎች መተንበይ ይቻላል፡፡

2. በሃገሪቱ ያለውን ነባራዊ ሁኔታ በማየት ከገፀርም ሆነ ከከተማ የሚመጣው ህዝብ ብዙህነትን እንዴት ማስተናገድ እንዳለበት ስለተረዳ እና የኦሮሞንም መብት እና ክብር ማክበር ስለጀመረ ነው፡፡ ይህ ግን ዋናው ነው፡፡ ህዝቡም እንደ መሰልጠን አለ ማለት ነው፡፡ ኦነግ ከጫካ ሲዎጣ ኦሮሞዎችም ተንኮል ማሰብ አቆሙ፡፡ ስለዚህ ሰላም ወረደ ማለት ነው፡፡ የኦሮሚያ ጉዳይ ወደ ፊትም የሚሻሻል ይመስለኛል፡፡ ነገር ግን ለሀገሪቱ አንድነት እንደዚሁ ሆኖ ቢቀጥል ሌሎች ህዝቦች አንድ ሆነው እንደ አሁኑ የማክዳ ነገር ለግርግር ማምለጫ ይጠቅም ነበር፡፡ “የገበያ ግርግር ለቀጣፊ ተመቸው” እንደተባለ ሌሎች ህዝቦች ኦሮሞን እና አንቀፅ 39ን ተመርኩዘው ብዙ ጥፋት ሲሰሩ ይታያል፡፡ ለምሳሌ ትግሬዎች ማክዳን አምጥተው ለእኔ ያሳዩበትን ምንገድ ስንመለከት መጨረሻ ላይ ህዝቡ ለትግሬ ነው የወገነ፡፡ ለምን? ቢባል ኦሮሞ ተገንጣይ ስለሆነ ነው፡፡ አንድ ሀገር ካለ ልዩነት አትኖርም፡፡ ስለዚህ አንድ ሀገር የሆነ ልዩነት መፍጠሪያ ያስፈልጋታል፡፡ ለምሳሌ በአሜሪካ ጥቁር እና ነጭ የሚባል ልዩነት አለ፡፡ እንዳንድ የአፍሪካ ሀገራት ቅኝ ግዛት በመገዛታቸው እና “ሁላችንም ባሪያ ነን” ብለው በማመናቸው በሰላም ሲኖሩ ይታያል፡፡ ነገር ግን አሁንም ልዩነት ይኖራል፡፡ ለምሳሌ ኢትዮጵያ ውስጥ ያለው ልዩነት የኦሮሞ እና የኢትዮጵያ ጉዳይ ነው፡፡ ከኦሮሞ ውጭ ያለው ህዝብ ልዩነቱን በኦሮሞ ደብቆ ይኖራል፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ባይኖር ኖሮ አሁንም ሌላ ልዩነት መፈጠሩ አይቀርም፡፡ ምክንያቱም በአንድ ሀገር ውስጥ የበላይ እና የበታች ማህበረሰቦች መኖራቸው የግድ ነው፡፡ ስለዚህ የበታች የሆነው ማህበረሰብ ሁልጊዜም ቢሆን መፈርገጡ አይቀርም፡፡ ስለዚህ የኦሮሚያ መኖር ለኢትዮጵያ ህዝብ አንድነት እና መተባበር ከፍተኛ አስተዋፅኦ ያደርጋል(The presence of Oromia is a blessing in disguise for Ethiopia)፡፡ ስለዚህ ኦሮሞዎች መፈርገጣቸውን አንጠላውም፡፡ ምክንያቱም ሌላው ህዝብ አንድ እንዲሆን ስላደረጉ ነው፡፡ አንድ የአሜሪካ ነጭ ዜጋ የጥቁርን መኖር ሲያማርር ሰምቼዋለሁ፡፡ ነገር ግን አሜሪካ በሰላም እንድትኖር ከተፈለገ ጥቁር መኖር አለበት፡፡ ልዩነቱ በጥቁር እና በነጭ መካከል እንጂ በጥቁር እና በጥቁር ወይም በነጭ እና በነጭ መካከል አይደለም፡፡ ጥቁሮች ባይኖሩ ግን ልዩነቱ በነጭ እና በነጭ መካከል ነበር የሚኖር፡፡ ስለዚህ ፈረንጁ ሀገሩን የሚወድ ከሆነ የጥቁሮችን መኖር መውደድ አለበት፡፡ አንድ ህብረተሰብ ካለ ልዩነት አይኖርም(A certain society can not live without difference.)፡፡ በመሆኑም ጥቁሮች ባይኖሩ ኖሮ አሜሪካን ነጮች እርስበርሳቸው ልዩነት ይፈጥሩ ነበር፡፡ ስለዚህ በአሜሪካ የጥቁር መኖር ልክ እንደ ምርቃት ነው፡፡
3. ወያኔም እየሰለጠነ ህዝብን ከህዝብ ማጋጨት ስለተወ ነው፡፡ ይህም ወያኔዎች ተቃውሞን ለመቀነስ የሚጠቀሙበት ዘዴ ህዝብን ከሌላ ህዝብ ማጋጨት ነው፡፡ በዚህም ወያኔ ብዙ ጊዜ ተሳክቶለታል፡፡ ለምሳሌ ቅንጅትን አጣልቶ ያፈረሰው ወያኔ ነው፡፡ ኦሮሞን ከዓማራ ሁሌ ሲያፋልጠው የሚውል ወያኔ ነው፡፡ ነገር ግን ወያኔዎች አሁን አደብ እየገዙ እንደዚህ አይነት የተንኮል ስራዎችን መስራ ትተዋል፡፡

የብሄር-ብሄረሰቦች በአል እንደተለመደው ሁሉም የየራሱን ባህል፤ ዎግ ባጠቃላይ “አለኝ”፤ “እኮራበታለሁ” የሚለውን ሁሉ በየተራ ያቀርባል፡፡ ይህ እንደቀጠለ ኦሮሞዎችም ተራ ደረሳቸው፡፡ የሚጨፍሩት በጋልኛ ነው፡፡ ስለዚህ ትርጉሙን ጠየቅኩት፡፡ እንዳትረሱ ታደለ ጋላን ነው እያዎራኋችሁ ያለሁት፡፡ እርሱም “ጋላ ጀግና ነው” ጋላ ዎንድ ነው” እያሉ ነው ሚጨፍሩ አለኝ፡፡ “ምን ዎንድነት መጣ?” ብየ፤ “ማን ሴት አለ?”፤ “ሁላችንም ብልት አለን” ብየ ዝም አልኩት፡፡ ከዚያም እርሱም የት እንደደረሰ አላዎቅኩትም ከአጠገቤ ጠፋ፡፡ እኔ ጭፈራውን እያየሁ ታደለ ጋላ ከአጠገቤ ተሰውሯል፡፡ ዞር ብየ ሳየው የለም፡፡

“ጋላ ጀግና ነው” የሚለው “ጉሮ ወሸባ” እየጨፈሩ መሆኑ ነው፡፡ ጋላ በልቡ በኢትዮጵያ ታሪክ ትልቁ ጦርነት ላይ ነው አሁን በማክዳ ነገር የነበረው ግርግር ማለት ይቻላል፡፡ ስለዚህ እኔን አዋርደው የድል በዓል እያከበሩ መሆኑ ነው፡፡

አንዳንድ ተመራማሪዎች ገለፃ ከሆነ ጥቃቅን ቡድኖች ሲጣሉ በእራሳቸው አመለካከት ጦርነት ውስጥ የገቡ እንደሚመስላቸው ነው። ስለዚህ ኦሮሞወች አሁን በዚህ እኔን በተመለከተ እና ማክዳን በተመለከተ ከፍተኛ የሚባል ጦርነት ውስጥ እንደገቡ ነው በልባቸው የሚያስቡ። ለዚህ ማረጋገጫ ደግሞ "ኦሮሞ ጀግና ነው" የሚለው የጉሮ ወሸባ ጭፈራ ነው። ስለዚህ "ጀግና እንደ ተመልካቹ ነው" በሚለው መሰረት ኦሮሞ ለኦሮሞ ጅግና ነው ማለት ነው። ቆምጨወችም የኦሮሞወችን ጥቃት ለመከላከል ጠንክረው እየሰሩ እንደሆነ ምንጮች ይጠቁማሉ። "ያዎጣታል" በማለት ጎጃም የኦሮሞን ጥቃት ለመከላከል ወደ 15 ዓመት ገደማ እንደ ተዘጋጀ ነው የሚገመት። ካታንጋ ለካታንጋ ሲገጥም ይህንን ይመስላል። ቆምጨወችም በአሁኑ ሰዓት ከፍተኛ የሚባል ጦርነት ውስጥ እንደሆኑ ነው የሚያስቡ። ስለዚህ ጠቅለል ሲደረግ "ቀዝቃዛው የካታንጋ ጦርነት" ነው ብል አልሳሳትም።

ከዚያም ህይዎት ቀጠለ። እናም ኦሮሞዎች ለካስ ያንን ጭፈራ ማለትም "ጋላ ጀግና ነው" ብለው የሚጨፍሩ እኔን ቆሻሻ ስጠቀም ሊያዩኝ ጠንቋይ ነግሯቸው ነው። እኔ ግን አላውቅም። እኔም መቸም አላውቅ፤ ዝም ብየ ነው ወደ ጥናቴ የምጣደፍ የነበር። ሜሮንም "አለሁ" አለች አሉ። ሴቶች መቸም የወንድ ብልት ካልገባባቸው(እንዳው እስከ ክርክሩ እንኳን ቢገባ) "አለሁ" ነው የሚሉ፤ ስለዚህ "አለሁ" ብላ እየበጠበጠችን ነው(She was Technically Virgin)። እርሷም አለች። ሁለተኛ አመት ላይ ስለሰደበችኝ ተስፋ ቆርጫለሁ። ነገር ግን እስካለች ድረስ ሎግ አውት(logout) አላደረግኩም። ስለዚህ የምትውልበትን፤ አብሯት የሚሄደውን፤ ወዘተ በአይነ-ቁራኛ ነው የምከታተል።

በዚያን ወቅት ከሜሮን ሎግ አውት(logout) ያላደረጉ ብዙ ሰዎች ነበሩ። ምንድን ነው "እልክ" ነው እንጂ ከላይ እነደ ጠቀስኩት በቤተሰብ በኩል የገባ፤ በእድሜም ከኛ ዋጥ የሚል፤ ለትዳር የሚሆን ሰው ሜሮን እነዳገኘች ሰምቻለሁ። ይህን ያልኩበት ምክንያት ምንድን ነው በተለምዶ ሴት በእድሜ የሚበልጣትን ነው በእኛ ሀገር የምታገባው። ስለዚህም እነደ ሚወስዳት 99.99% እርግጠኛ ነበርኩ። "አገባች" ሲባልም ምንም ያልመሰለኝ "መጀመሪያም ልቧ አግብቷል" ብየ ነው። እኔ እዚህ ላይ "የሹገር-ዳዲ(sugar daddy)" እና "በእድሜ ዋጥ ያለ" ባል ልዩነቱ አልገባኝም። ሹገር-ዳዲዎችም በእደሜ ዋጥ ያሉ ናቸው። ስለዚህ ሜሮን ያገባቸው ሹገር-ዳዲ ይሁን በእድሜ ዋጥ ያለ አልገባኝም። አንባቢያን የራሳችሁን ሃሳብ ስጡበት።

ከሜሮን ሎግ አውት(logout) ያደረጉም ነበሩ። ከእነዚህ ውስጥ እንዳልክ ሎው(Endalk Law) እና ብሬ ሻርፕ(Bire Sharp)(ብጉሻጉ) ናቸው። እንዳልክ ሎው(Endalk Law)(እሎ) እኔ ማንን እንዳገኘ አላውቅም ሎግ አውት(logout) አድርጎ አዲስ አበባ አይቸዋለሁ። ለነገሩ የእንዳልክ ሎውን(Endalk Law) ሜሮንን መፈለጉን እራሱ የሰማሁት ሚስቱን ይዞ አዲስ አበባ ስላየሁት እኔ ስለ እርሱ ሳዎራ ነው ልጆች "በሜሮን ተስፋ ቆርጦ ነው" አሉ።

"ሶሻል ኢንጂነር(Law) እና ኤሌክተሪካል እኒጂነር ቢገናኝ ኖሮ ችግር ፈቺ ሳይሆን ችግር ነበር የሚሆን" ብየ በጣም አሳቀኝ። እኔም "እህ የሻፈደን ሴት የማይፈልገው የለም" ብየ ዝም አልኩ። ሌላው ሎግ አውት(logout) ያደረገው ብሬ ሻርፕ(Bire Sharp) ነው። ብሬ ሻርፕ(Bire Sharp) ሲዎጣ በጣም ነው የተደሰትን። "ሲቀነስ አንድ$(ሀዝቡ - 1)$" ነው ነገሩ። ስለዚህ አንድ ጠላት ቀነስን። እርሱም እርቆ አልሄደም የክላሳችንን ተማሪ ሆሳእናን በዳት። ከዚያም ከእርሷ ጋር ተፋቶ ሌላዋን የክላሳችንን ልጅ ሰላም ደሴን(ሰጋደጋ) አገባ። በዚህም እኛም በጣም ከአንዳንድ ደስተኛ ነን። ያፅናው ብለናል።

ከእኛ ጋር የተማሩት የህግ ተማሪዎች "ሶሻል ኢንጂነር(social Engineer) ነን" ይሉ ነበር። እኔ የህግ ተማሪዎች "ሶሻል ኢንጂነር(social Engineer) ነን" ሲሉ እኔ አይመቹኝም ነበር። ምክንያቱም አንድ ቡድን ወይም ግለሰብ እራሱን ሲክድ ጅል እንደሆነ ማወቅ አለብህ። ምክንያቱም አንድ ሰው ወይም ቡድን እራሱን ሸውዶ የሚቆየው ለትንሽ ቀናት ብቻ

ነው፡፡ ለምሳሌ ህግ እና ኢንጂነሪንግ በ 2001 ዓ.ም በጣም አንድ አምሳል የቶፋ ግጥም ነበሩ፡፡ ሁለቱ አንድ ሆነው የሃሮማያ ግቢን ተማሪ እና ማህበረሰብ ባጠቃላይ እረብሸው ነበር፡፡ ነገር ግን ልዩነት ስላለ ቆይተው ተጣሉ አሉ፡፡ ስለዚህ መጀመሪያም በልክ ቢሆን መጣላት ላይ አይደርስም ነበር፡፡ እኔ ሁልጊዜ የሚመቸኝ ግለሰብም ይሁን ቡድን እራሱን የሚሆን ነው፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ አሁን "ሀበሻ" እያለ እራሱን ከእስራኤል ጋር የሚያገናኘው ነገር እኔ አይመቸኝም፡፡ በቃ መጀመሪያ እራስን መሆን የሚባል ነገር መቅደም አለበት፡፡ እኛ በቃ እኛ ነን፡፡ መቼም ቢሆን ፈረንጅ ወይም ሌላ ቻይና ልንሆን አንችልም፡፡ እኔ በተሻለ ስም ባለው እና በሃብታም ሰው የሚደበቅ ማንኛውንም ግለሰብም ይሁን ቡድን በጣም አምርሬ ነው የምጠላቸው፡፡ ስለዚህ የእኛ ህዝብም አሁን ፈረንጅነት ተሰምቶት ከአሜሪካኖች ጋር የሚያደርገውን ቂጥ መከፈት ቢታገስ መልካም ነው፡፡ ያልሆነ ወዳጅነት መፍረሱ አይቀርም፡፡ ሲፈርስ ደግሞ አወዳደቁ ይከፋ፡፡ ስድብ ያመጣል፡፡ እዚህ ላይ ፈረንጅን መጥላት አይደለም፡፡ ከፈረንጅ ጋር ወዳጅነት ስንፈጥር አንደ ጥቁር እና እንደ ነጭ ዲቃላ ሆነን መሆን አለበት፡፡ "የነጭ ዲቃላ" የሚለውን ቃል የተጠቀምኩት ወሬው እውነት መስሎ ስለታየኝ ነው፡፡ አውነትን ምንም ማድረግ ስለማይቻል ነው፡፡ ነገር ግን እስራኤሎች "አናውቅም" ብለው ከደውናል፡፡ አባታችን ካደን ማለት ነው፡፡ ከመጀመሪያ ልዩነታችንን እንደጠበቅን ብንዋደድ ፍቅራችን ይፀናል የሚል እምነት አለኝ፡፡ ስለዚህ የእኛ ህዝብ ከፈረንጅ ጋር ያለውን ቅርርብ በልክ ይያዝ የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ አንድ ድሃ ሃብታምን ሲቀርበው "ጥገኛ" እንደሚሆን ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ ሃብታም ስትቀርብ ወይ "እርዳኝ" ብለህ በግልፅ በመናገር እንጂ እንዳሁኑ "እዚያ ይሄዳል" በሚል ዳርዳሩን ማውራት ከጥገኛነት አያድነንም፡፡ "የዘፈን ዳርዳርታው እስከስታ ነው" እንደተባለ "እዚያ ይሄዳል" ከማለት ሄዶ አሜሪካውያንን መለመን ይሻላል፡፡ ስለዚህ የለማኝ ኩሩ አንሁን፡፡ እኛ አሜሪካወችን እየለመንን ለማስመሰያ "እዚያ" የሚል ቃል አመጣን፡፡ ስለዚህ የሃብታም ቂጥ አለመሆን ነው፡፡ በቀጥታ ብትለምን ማንም ሙድ አይይዝብህም፡፡ አንዱ ካድሬ ስብሰባ ላይ "የትግራይ ህዝብ ኩሩ ህዝብ ነው" ብሎ ሲናገር ሰምቼው በጣም አሳቀኝ፡፡ ምክንያቱም "ከአድማስ ባሻገር(Beyond Boarders)" የሚለው ፊልም ላይ የሚታየው "ኩሮ" እንጂ "ኩራት" አይደለም፡፡ "ኩሮ" ማለት የአህያ የጉንፋን ህመም እና የአህያ ሳል ማለት ነው፡፡

2.7. <u>የታደለ ዘላለም እና የታደሰ አያና የድብቅ የፍቅር(የወሲብ) ግንኙነት(ኦሮሚዮ እና ጅሉየት)</u>

አሳ ጎርጓሪ ዘንዶ ያወጣል እንደተባለ፤ የእኔም ነገር እንደዚህ ነው፡፡ በ2001 ዓ.ም ማለት ነው የ4ኛ አመት ተማሪ እንደነበርኩ እንዳትረሱ፡፡ በዚህም ወቅት አንድ ቀን እራት በልቼ ለምሽት ጥናት ወደ ላይ በራ ልገባ ብየ ደብተር ልይዝ ወደ ዶርም እገባለሁ፡፡ በመሆኑም፤ ወደ ዶርም እንደገባሁ ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና ፍቅር ሲሰሩ አገኘኋቸው፡፡ ማለትም ታደለ ዘላለምን ታደሰ አያና ይበዳዋል፡፡ እኔ ደግሞ ስሜትን ማቋረጥ አልፈልግኩም ነበር እና ቀስ ብየ ጥርሴን ታጥቤ ወደ ላይ በራሪ ልገባ የጥርስ ቡሩሼን ከሎከር ውስጥ አወጣሁ እና ወደ ላይ በራሪ ገባሁ፡፡ እኔ እንግዲህ ፍቅር ይስሩ ብየ ነው የተውኩት፡፡ ምክንያቱም ቁላው በቂጡ ከገባ በኋላ መከልከል ጥሩ አይደለም፡፡ የጣሳ አያና ቁላ የታደለ ዘላልም ቂጥ ውስጥ ገብቶ ነበር፡፡ ታደሰ አያናም ታደለ ዘላለምን አንገቱን ወደታች ተክሎ ይነፈንፈዋል፡፡ ድምፃቸው ደግሞ በጣም እንዳይሰማ አድርገው ነው ይባዱ የነበር፡፡ ከዚህ ቀን በፊት ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና ኪሲንግ ሲሳሳሙ አይቻቸው ነበር፡፡ የዚህ ቀን እለት ግን ታደለ ዘላለምን ታደሰ አያና ሲበዳው በአይኔ በብረቱ አይቸዋለሁ፡፡

እኔ እንግዲህ ያላየሁ መስየ ነበር ወደ ላይበራሪ የገባሁ፡፡ ምክንያቱም አንድ ሰው ያልሆነ ነውር ሲሰራ ካየህው፤ "ይሸውካል" በሚል ፍርሃት እንደሚገድልህ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ከነውርም ነውር ደግሞ፤ ቡሽቲ በኢትዮጵያ በጣም የኑውሮች ነውር እንደሆነ የታወቀ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ እኔም እንዳየኋቸው ካወቁ፤ ሊገድሉኝ ይችላሉ ብየ ነበር

ዝም ያልኩ። ከዚያም ታደለ ዘላለም እና ጣሳ አያና “አይቶናል” ብለው ይሰጉ እና መላ ሲያፈላልጉ፤ የቆምጨወችን የትንቆላ ወሬ ያገኛሉ። በመሆኑም እኔ ቀድሜ ለሌላ ሰው የእነርሱን ቡሽቲነት ሳልናገር እነርሱ ቀድመው “ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል” ብለው ወነጀሉኝ ማለት ነው። እኔም “ሲባዱ አይቻቸዋለሁ” ብየ ለማውራት እንዳው በጣም አሳፈረኝ። ምክንያቱም ከዚያ ቀደም፤ ወንድ ልጅ ሆኖ በኢትዮጵያ ምድር ሱሪውን አውልቆ የሚበዳ ወንድ እኔ ሰምቼም ሆነ አይቼ ስለማላውቅ፤ “ውንድ ነን” ብለው ሱሪ የለበሱትን ኦሮሞወች ለማዋረድ አፍሬ ነበር። ነገር ግን እነርሱ ቀድመው ስለወነጀሉኝ፤ እኔም ያየሁትን ለህዝብ እያሰማሁ ነው። እንዳውም በሌላው ቀን ታደለ ዘላለምን፤ ከንፈሩን ታደሰ አያና ሲስመው አይቼው በጣም አስጠላኝ።

እኔ በወቅቱ ቡሽቲ ምን እንደሆነ በትክክል አይገባኝም ነበር። ምክንያቱም ገፀር እንደማደጌ መጠን ስለ ቡሽቲ እንኳን ላውቅ ቀርቶ ስሙን እራሱ “ቃሊቲ እስር ቤት እንደገባሁ ነው ልጆች ሲያወሩ የሰማሁ። ከዚያም የቡሽቲን ነገር በትክክል ያወቅኩት በአሜሪካ እና በእንግሊዝ እንደሙበት ሲፈቀድ እና በቢቢሲ(BBC) ቴሌቪሽን ሁለት ወንዶች ሲሳሳሙ በአዲስ አበባ ሳሪም ፍሮሊዳ ካፌ ማለትም 4 ኪሎ ስላሴ ህንፃ ላይ ማለት ነው አይቼ ነው። አሁን ግን ሳስታውሰው ታደሰ አያና ታደለ ዘላለምን ፊቱን ሁሉ ይዳስሰው ነበር። ይህ ደግሞ እየሳሳ እና በጣም ስላፈቀረው ነው። ስለዚህ በወቅቱ ሳላወራ የቀረሁ ቡሽቲ ምን እንደሆነ ስለማላውቅ እና በደንብ ስላላስተዋልኩት ነው እንጂ በካሜራ ሁሉ መቅረፅ እችል ነበር። እነዚህ ቡሽቲዎች አሁንም ማድረግ ያለባቸው በአሜሪካ እና በእንግሊዝ ኢንባሲ በኩል አድርገው ወደ አሜሪካ እና ወደ እንግለሊዝ ሄደው ጓደኞቻቸውን ቢቀላቀሉ መልካም ነው። የድሃ ቡሽቲ አይቼ አላውቅም። በአለም የሚታወቁት ቡሽቲወች በሙሉ ሃብታም ናቸው። ታደለ ዘላለም ካናዳ መሄድ ይፈልጋል። ስለዚህ ታደለ ዘላለም ካናዳ ከሄደ ባሉን ያገኛል የሚል ተስፋ አለኝ። ታደሰ አያና ታደለ ዘላለምን የሳመበት አሳሳም እና የነበረውን ነገር አሁን ሳስታውሰው የመንፈሳዊ ፍቅር አይመስለኝም። የመንፈሳዊ ፍቅር ቢሆን ኖሮ፤ ታደሰ አያና ታደለ ዘላለምን ከንፈሩን ሲስመው ቂጡ አይንቀጠቀጥም ነበር። ለነገሩ በኦሮሞ ባህልም ከንፈር የመሳም ሰላምታ እንዳለ ድሬዳዋ አይቼዋለሁ። ስለዚህ ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና ከንፈር ለከንፈር የተሳሳሙ በመንፈሳዊ ፍቅር ሳይሆን በወሲብ መልክ ነው። ምክንያቱም ታደለ ዘላለምን ታደሰ አያና ከንፈሩን ሲስመው የታደለ ዘላለለም ቂጥ ይንቀጠቀጥ ነበር። ስለዚህ ታደለ ዘለላም እና ጣሳ አያና በኦሮሞ ባህል ሊያማህኙ ይችላሉ። በንፈሳዊ ፍቅር ከንፈር መሳም ደግሞ ቂጥ አያንቀጠቅጥም። እነዚህ ታደሰ ዘያና(LGBT) እና ታደለ ዘላለም(LGBT) የተባሉ ግለሰቦች አሁን እየተፅናኑ ያሉ “ማክዳ ጋላን(ማጋኢጋ) ታዴ ስለሚበዳት እና ጥንቆላው ስለሚሰራ ምንም አንልም” በሚለው ነገር ነው። ነገር ግን ማክዳ ጋላ ተጥላ ስለሆነ፤ ማዳ ጋላን እኔ ብበዳት እራሱ እንደተደፈረች እንጂ እንደተበዳች አይቆጠርም። ምክንያቱም ህዝብ በወሬ እና በጫጫታ ብዛት ነው ወደ እኔ የሚልካት። በተጨማሪም ማክዳ ጋላን የሚበዳት ዲልዶ ስለሆነ በእኔ አይቆጠርም ማለት ነው። ስዚህ ጥንቆላው አልሰራም ማለት ነው።

ታደለ ዘላለም እንዳውም ታደሰ አያናን አፍቅሮ ሊባረር ሁሉ ነበር ይባላል። ታደለ ዘላለም በትምህርቱ በጣም ደካማ ከሚባሉት ተማሪዎች አንዱ ነበር። ለታደለ ዘላለም ለዚህ በትምህርት ለመድከሙ ምክንያቱ ደግሞ ታደሰ አያናን አፍቅሮ ነው የሚባል ነገር አለ። በዚህም ፍቅር የተነሳ፤ ታደለ ዘላለም የመመረቂያ ውጤት አልሞላለት ብሎ ሁሉ እንደነበር ይነገራል። በመሆኑም የመመረቂያ ውጤት አልሞላለት ብሎ፤ ቆምጨወች እና የእኔ ቤተሰቦች(ንፉጎች) ከሪጅስትራር ጋር ተባረው ነው ውጤት አስሞልተውለት የተመረቀ የሚባል ነገር አለ። እኔም ታደለ ዘላልምን ጣሳ አያና ሲበዳው አይቼው ልክ እንደ ሚበዳ አህያ ነበር አፉን እያላመጠ የነበር። ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ታደለ ዘላለም ታደሰ አያናን በጣም ስላፈቀረው የቁላው ሙቀት በቂጡ በጣም ስለተሰማው ነው። ይህ ታደለ ዘላልም እና ታደሰ አያና LGBTQ(Lesbian(ቡሽቲት), Gay(ቡሽቲ), Bisexual(ጋራቡሽቲ), transgender(ቆለጥበምስ) and Queer(ልዩ)) እንደሆኑ ብዙ ምልክቶችን ያሳያሉ። ለምሳሌ ታደሰ አያናን ስትመለከት፤ አንድን ሰው ፊትለፊት አይመለከትም። ለምን

ቢባል ስለሚያፍር ነው፡፡ ታደሰ አያናን ስትመለከተው በአንድ ሰከንድ ውስጥ አይኑን 100 ጊዜ እና ከዚያ በላይ ያርገበግባል፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ታደሰ አያና በብድ ህይወቱ በእራስ መተማመኑ ስለጠፋ(ቡሽቲ ስለሆነ) እያፈረ እና ነገሮችን ማስተዋል ስለማይችል ነው፡፡ አሁን ማንም ሰው ሊመለከተው ይችላል፡፡ ታደሰ አያና በአንድ ደቂቃ ውስጥ አንድ ሺ ጊዜ አይኑን ያርገበግባል፡፡ ለዘህ ምክንያቱ ደግሞ፤ ታደሰ አያና ቡሽቲ ስለሆነ እያፈረ ነው፡፡ ሌላው ደግሞ ቡሽቲ ታደሰ አያና ሲናገር ስትሰማው በጣም ይፈጥናል፡፡ የዚህም ምክንያቱ ደግሞ በብድ ህይወቱ ስለሚያፍር እና ነገሮችን እያፈጠነ በማውራት ሙድ እንዳይያዝበት ለማድረግ ነው፡፡

አሁን ላይ ሆኜ ሳስታውሰው ታደለ ዘላለምን ታደሰ አያና ከንፈሩን “ቴንሽን ቦክስ(Tension Box)” ውስጥ ሆኖ ሲስመው የታደለ ዘላለም ቂጥ ይንቀጠቀጥ ነበር፡፡ ይህ ደግሞ የሚሆነው ታደሰ አያና “ቴንሽን ቦክስ(Tension Box)” ውስጥ ቁጭ ብሎ ታደለ ዘላለም ደግሞ ከውጭ ሆኖ ወደ አልጋው አጎንብሶ ነው፡፡ “ቴንሽን ቦክስ(Tension Box)” በጣም ጥቅጥቅ ያለ ስለሆነ ለማንም ሰው አይታይም፡፡ እኔ እና ታደሰ አያና የምተኛበት የነበረው አልጋ በ90° ነበር የሚለያይ፡፡ እንደዚህ ሆኖ እያለ ደግሞ እራሳችን ወደ አንድ በኩል ማለትም በ90° ስለሚገናኝ እኔ በክፍተቱ በኩል አያቸው ነበር፡፡ አሁን ላይ ሆኜ ሳስታውሰው ታደለ ዘላለምን ታደሰ አያና ከንፈሩን ሲስመው ኪጡ የሚንቀጠቀጥ በጣም ስለተፋቀሩ እየተፈራሩ እና በጣም እየሞቁ ነው፡፡ ፍቅር ሲይዘው ማንኛውም ሰው ይፈራል፡፡ ስለዚህ ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያናም “የታመቀ ፍቅር” ተሸክመው ነው ይፈራሩ የነበር፡፡ ሲስመው ብታዩ በረዶ የነካው ነበር የሚመስል ቂጡ ሲንቀጠቀጥ፡፡

እነዚህ ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና የተባሉ ሰወች ቀጥታ ቡሽቲ(Gay) አይመስሉኝም፡፡ ምክንያቱም ታደለ ዘላለምም ሆነ ታደሰ አያና ሚስት አላቸው፡፡ ስለዚህ ሴትም ማፍቀር ይችላሉ ማለት ነው፡፡ ሴትም ሆነ ወንድን ማፍቀር ከቻሉ ደግሞ ጋራቡሽቲ(Bisexual) ናቸው ማለት ነው፡፡ ታደሰ አያናም ሆነ ታደለ ዘላለም እርስበእርስ ተፋቅርው እያለ በሰወች ፊት ግን ሴቶችን ሲያባርሩ ነበር፡፡ ለምሳሌ ታደሰ አያና ሜሮንን ሲያሻፍድ ነበር፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ታደለ ዘላለም እና የታደሰ አያና ፍቅራቸው እንዳይታወቅባቸው ነው፡፡ ታደለ ዘላለም እንዳውም ቂጡን ሁሉ በስቴሮይድ(Steroid) ሳያሳድገው ሁሉ አይቀርም፡፡ ምክንያቱም አንድ ቀን እኔንም አሻፍዶኝ ነበር፡፡ እኔም “አውጥቶታል” ብየ ሳላሻፍደው ቀረሁ፡፡ እነተስፋማርያም ንጉሴ እና ሌሎችም በቆሙበት እኔን ለማሻፈድ ሞከረ፡፡ እኔም “አውጥቶታል” ብየ ተውኩት፡፡ ስለዚህ ይህ ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና ጋራቡሽቲ(Bisexual) ናቸው ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም ሚስት ስላላቸው ሴትም እንደሚበዱ ነው ሚታመን፡፡ ለምሳሌ ታደለ ዘላለም የተስፋማርያምን እናት ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ስለበዳት ሴትም መብዳት ይችላል ማለት ነው፡፡

ሌላው የታደለ ዘላለም እና የታደሰ አያና የቡሽቲነታቸው ምልክት ቁላቸው ነው፡፡ ይህም እንዴት ነው፤ የእነዚህ የታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና የሚባሉ ጋራቡሽቲወች(Bisexual) ቁላቸው በጣም ወፍራም እና አጭር ነው፡፡ የዚህ ምክንያቱ ደግሞ ቡሽቲወች ቂጥ ስለሚበዱ እና ቂጥ ደግሞ በጣም ጥብቅ ስለሆነ እርሱን ለመክፈት ሲታገል ጀላቸው ስለጠነከረ ነው፡፡ እነዚህ ሰወች በብዛት ስለሌሎች ወንዶች ውበት ያወራሉ፡፡ ለምሳሌ ታደሰ አያና አየነ ወሎን “በጣም ቆንጆ ነው” እያለ ሲያወራ ነበር፡፡ በመሆኑም አያነ ወሎ(አወ) ታደሰ አያናን መጨረሻ ላይ ተጣልቶት ነበር፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ታደሰ አያና “ልብዳህ” ብሎ ጠይቆት ሳይሆን አይቀርም፡፡ አየነ ወሎ(አወ) እና ታደሰ አያንን መጨረሻ ላይ ተጣልተው ነበር፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ታደሰ አያና ለአየነ ወሎ ግብጣ ብሎ ሻይ ሲጋብዘው ከርሞ አየነ ግን ቡሽቲ ስላልሆነ “እምቢ” ብሎት፤ ታደሰ አያና እንደገና ይናደድ እና “የጋበዝኩህን ብር መልስ” ብሎ ይቀበለዋል፡፡ ስለዚህ አየነ ወሎ(አወ) እና ታደሰ አያና መጨረሻ ላይ የተጣሉ አየነ ወሎ ታደሰ አያናን ፍቅሩን አሳፍሮት ነው፡፡ ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና ጋራቡሽቲወች(Bisexual) ናቸው ያልኩበት ምክንያት በወቅቱ ማለትም በ2001 ዓ.ም ማለት ነው

የተስፋማርያም እናት ልጇን ልታስመርቅ ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ በመጣችበት ወቅት ታደለ ዘላለም በድቷታል ይባላል። ስለዚህ ታደለ ዘላለም ሴትም ይወዳል ማለት ነው።

ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና ሲባዱ የብድ ድምፅ የሚመስል ነገር የታደሰ አያነ “ቴንሽን ቦክስ(Tension Box)” ውስጥ የብድ ድምፅ ይሰማ ነበር። “የብድ ድምፅ ምን አይነት ነው?(what is the sound of fuck?)” ከሚለው ሙዚቃ ላይ የብድን ድምፅ ማወቅ እንችላለን ። አንድ ቀን ከምሽቱ ፲፩ ሰዓት ላይ የግብረ-ስጋ ግንኙነት ድምፅ እንደ ነበር ሰምቻለሁ። የግብረ-ስጋ ድምፅ ደግሞ “ፍጭቅ”፤ “ፍጭቅ”፤ ..... የሚል ነው። “ፍጭቅ”፤ “ፍጭቅ”፤ ..... የሚል ድምፅ ስለሰማሁ ታደለ ዘላለምን ታደሰ አያና በድቶታል ብየ አምናለሁ። ሁለት ቡሽቲ ወንዶች አብረው ተኝተው “ፍጭቅ”፤ “ፍጭቅ”፤ ..... የሚል ድምፅ ከተሰማ ብድ ነው ማለት ነው። ህንፃው የሃይለስላሴ ህንፃ ስለሆነ ወደ ፊት ለቅርስነት ሲቆፈር ኮንዶም ሊገኝ ይችላል። “ኮንዶም ለመጀመሪያ ጊዜ የተገኘበት የዩኒቨርስቲ ዶርም” ተብሎ በታሪክነት ሊመዘገብ ይችላል። “የብድ ድምፅ ምንድን ነው?(What is the sound of fuck?)” የሚለውን ሙዚቃ አድምጨው ከታደለ ዘላለም እናት እና ከታደሰ አያና የብድ ድምፅ ጋር አብሮ አልሄደልኝም። እዚህ ሙዚቃ ላይ ያለው የብድ ድምፅ “ሃሃሃ...” ወይም “ቂቂቂቂቂ.....” ወይም “ብላብላብላ....” ወይም “ሂሂሂ.....” ነው። እንደዚህ አይነት የብድ ድምፅ እኔ ሰምቼ አላውቅም። ይህ የፈረንጅ ብድ ድምፅ መሰለኝ። የእኛ ሀገር የብድ ድምፅ “ፍጭቅ፤ፍጭቅ.....”ነው። ስለዚህ የታደሰ አያና እና የታደለ ዘላለም የብድ ድምፅም “ፍጭቅ፤ ፍጭቅ.....” የሚል ስለነበር ተባድተዋል ማለት ነው። ስለዚህ ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ) የታደሰ አያና ሚስት ነው ማለት ነው። ሃሮማያ ዩኒቨርስቲም የመጀመሪያው ቡሽቲ ተማሪ እና ቡሽቲ ኢትዮጵያዊ የተገኘበት ዩኒቨርስቲ ሆኖ በታሪክ ማህደር ውስጥ ይቀጥላል ማለት ነው። ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና ደግሞ የመጀመሪያው የኢትዮጵያ ቡሽቲ ባልና ሚስት ሆነው በታሪክ ማህደር ውስጥ ይቀጥላሉ ማለት ነው። ይህም ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና “የመጨረሻው የኢትዮጵያ ቡሽቲ(The Last Ethiopian Gay Men)” ሆነው ይኖራሉ ማለት ነው። እንዲሁም ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ “የቡሽቲ ክለብ(pulse nightclub)” ሆኖ ይቀጥላል ማለት ነው።

ሌላው እነዚህ ቡሽቲወች ማለትም ታደለ ዘላልም እና ታደሰ አያና የተባሉት ማለት ነው፤ ቡሽቲ የሆኑበት ምክንያት እኔ እንደገመትኩት ማለት ነው አንደኛው የሀሮማያ ዩኒቨርስቲ የሚቀርበው ምግብ ነው። ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ማለት ኢትዮጵያ ውስጥ ካሉ ዩኒቨርስቲዎች በጣም ሃብታሙ ዩኒቨርስቲ ነው። በመሆኑም ዩኒቨርስቲው በግሉ የሚያስተዳድረው ሰፊ የእርሻ መሬት እና የከብት እርባታ ስላለው ስጋ በየጊዜው እንበላ ነበር። በመሆኑም ታደለ ዘላለም ያንን እየዋጠ ቂጡ ሞቀ መሰለኝ። በመሆኑም መበዳት አማረው ማለት ነው። የሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ምግብ እንደሚመች ዋናው ምክንየት ደግሞ ታደሰ አያና ነው። ታደሰ አያና አሁን እናቱ ሞታ በወረሰው ገንዘብ የግል ስራውን እየሰራ እንደሚኖር ተነጋግረናል። ይህ ልጅ እንደዚህ ተመርቆ የማይሰራበትን ዲግሪ ለምን ተማረው ብለን ስንጠይቅ፤ የሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ምግብ ስለተመቸው ጥሎ መምጣት ስለደበረው ነው። ይህ ካልሆነ ግን፤ 4 ዓመት ተምሮ እና ጊዜውን አክስሮ የግል ስራ እና ነጋዴ አይሆንም ነበር። ስለዚህ ታደሰ አያና የሀሮማያ ዩኒቨርስቲ የምግብ ጥራት ማረጋገጫ ነው ማለት ነው። ይህ ሰው በብዛት ስትመለከተው የሚያወራው እና የሚያስበው ስለምግብ ነክ ነገሮች ነው። ለምሳሌ ድሬዳዋ እያለን ማለትም ከ1998 ዓ.ም እስከ 2000 ዓ.ም ማለት ነው የሆነች ሽሮ ቤት ድሬዳዋ ሳብያን የሚባለው ሰፈር ነበረች። ይህች ሽሮ ቤት የምታቀርበው ሽሮ ፈሰስ ብቻ ነበር። ነገር ግን ቡሽቲ ታደሰ አያና አንድ ቀን በልቶ ሁሌም ነበር የሚያወራት። እደዚህ የሚያወራበት ምክንያት ደግሞ እርካሽ ስለሆነች ነው። እዚህች ሽሮ ቤት እኔም አንድ ቀን ቀምሻለሁ። ቡሽቲ ታደሰ አያና ምግብ የሚፈልገው ከተቻለ በነፃ አለበለዚያ ደግሞ በርካሽ ነበር። አሁን ግን ምን አልባትም በውድ ምግብ መግዛት ይዞ ሊሆን ይችላል።

እነዚህ ቡሽቲወች ታደለ ዘላለም እንደ ሴት ስለሚያገለግል “ጁሊየት” ከሚለው ቃል ላይ “ጅሉየት” ወይም “ባሬዱ” የሚል ስም ሲወጣለት ታደሰ አያና ደግሞ እንደ ወንድ ስለሚያገልግል “ሮሚዮ” ከሚለው ቃል ላይ “አሮሚዮoromio)” የሚል ስም ወጥቶላቸዋል፡፡ እነዚህን ሁለት ቡሽቲዎች ፍቅር እንደተመልካቹ ነው እና አንዳንዶች “የፍቅር ወፎች(Lovebird)” ሲሏቸው እኔ ግን “ቡሽቲ” ናቸው ብየ ነው የማስብ፡፡ ታደሰ አያና በብዛት በቴንሽን ቦክስ(Tension Box) ውስጥ ነበር የሚኖር፡፡ “ቴንሽን ቦክስ(Tension Box)” ማለት ተማሪዎች በዩኒቨርስቲ ውስጥ ሲኖሩ አልጋቸውን የሚሸፍኑበት አጎበር እና አንሶላ ነው፡፡ ይህ የቡሽቲ ታደሰ አያና ቴንሽን ቦክስ(Tension Box) ጥቅሙ ደግሞ **“የፍቅር ቤት(Love Nest)”** ተብሎ ይጠራ ነበር፡፡ በዚህ በቴንሽን ቦክስ(Tension Box) ውስጥ ነው እንግዲህ ታደለ ዘላለምን ታደሰ አያና ከንፈሩን ሲስመው ያየሁት፡፡ በሌላው ቀን ደግሞ አብረው ተኝተው አየሁት፡፡ የቡሽቲ ታደሰ አያና ቴንሽን ቦክስ(Tension Box) በጣም ጥቅጥቅ ያለ ስለነበር ሲባዱ አይታይም፡፡

እነዚህ ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና ሌላው የቡሽቲነታቸው መለያ ምልክቱ ምንድን ነው ቢባል የምግብ ምርጫቸው ነው፡፡ ለስለስ ያለ እና ዝልጥልጥ ምግብ ይወዳሉ፡፡ ለዚህም ነው እኔን ቆሻሻ ሲበላ አየነው ብለው የወነጀሉኝ፡፡ ከቡሽቲ እና ቡሽቲት መለያ ባህሪያት አንዱ የምግብ ምርጫ ነው፡፡ እነዚህ ቡሽቲወች በማህበራዊ ህይወት በጣም የተገፉ ስለሆኑ፤ ህብረተሰቡን ለመበለጥ የሚያደርጉት ነገር ምንድን ነው በአለባበስ እና በአመጋገብ ሰዎችን መብለጥ ነው፡፡ እነዚህ ታደሰ አያና እና ታደለ ዘላለምም ምንም እንኳ የሚበሉ የካፌ ምግብ ቢሆንም፤ ለሰወች ግን “ፀዳ ያልን ነን” ብለው ለመታየት ይሞክራሉ፡፡ ስለዚህ እኔንም “ቆሻሻ ሲበላ አየነው” ብለው የወነጀሉኝ የሚደርስባቸውን የቡቲነት ዘለፋ ለመቀነስ ነው፡፡ የቡሽቲ ሰዎች መለያ ባህሪያት

1. በእራስ መተማመን የላቸውም፡፡ ለዚህ ደግሞ የማቀርበው ታደሰ አያናን ነው፡፡ ታደሰ አያና በዩኒቨርስቲ ህይወቱ ከሁሉም ሰው ጋር ጓደኛ ሆኖ አንድ ሳምንት ቆይቶ አያውቅም፡፡ ለዚህ ምክንያቱደ ደግሞ ቡሽቲነቱ እንዳይታወቅበት እየሰጋ ነው፡፡ ታደሰ አያና እንኳን ከአንድ ሰው ጋር ጓደኛ ሆኖ መቆየት ሊችል ቀርቶ አይኑን እንኳን ለአንድ ሰከንድ ሳያርገበግብ መቆየት አይችልም፡፡ ታደሰ አያና የፊቱን ሀፍረት የሚደብቅበት ዘዴ መነፀር ነው፡፡ ታደሰ አያና መነፀር አድርጎ ስለሚሄድ ህዝቡን ለማየት አይፈራም፡፡ ምክንያቱም መነፀሩ ሀፍረቱን ስለሚደብቅለት ነው፡፡ ይህ መነፀር ማጥለቅ ብዙ ያፈሩ ሰወች ሲጠቀሙበት አይቻለሁ፡፡ ለምሳሌ አቤል(አብርሃ) የሚባለው የማክዳ ጋላ ባል ብዙ ጊዜ መነፀር ያጠልቃል፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ማክዳ ጋላን ለእኔ ስላሳየኝ ህዝቡን ለማየት እያፈረ ነው፡፡ እነዚህ ነውር ያለባቸው ሰወች ጥቁር መነፀር ያደርጋሉ፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ ጥቁር መነፀር ካደረግክ፤ ወዴት እንደምታይ እና ምን እንደምታይ ሌሎች ሰዎች አያውቁብህም፡፡ ታደለ ዘላለም ግን በጣም ጥቁር ስለሆነ ፊቱን ብትመለከተው እራሱ የፍርሃት ስሜት እንጂ ሌላ ምንም ስሜት አይሰማህም፡፡ ስለዚህ ታደለ ዘላለም በጣም ጥቁር ስለሆነ መነፀር አይጠቀምም፡፡ ታደለ ዘላለምን ፊቱን ስትመለከት ጥቁር አይጥ ነው የሚመስል፡፡ ታደለ ዘላለም ሲስቅ ጥርሱ እንደ ጨረቃ ሲገለፅ የሜዳ አህያ መስሎ ይዝጎረጎራል፡፡
2. የተበጠረ ፀጉር፡- ይህ እንዴት ነው የእራሳቸውን አይነት ፆታ ለመማረክ የሚወስዱት እራስን የማስዋብ ስራ ነው፡፡
3. ሰፋ ያለ ጅንስ ይለብሳሉ፡- ይህንን የሚያደርግ ታደለ ዘላለም ነው፡፡ ታደሰ አያና እንደ ወንድም ስለሚተገብር ቆምጨጭ ያለ ልብስ ነው የሚለብስ፡፡ ሰፋ ያለ ልብስ የሚለብሱበት ምክንያት ደግሞ በቆዳ ስፋት በጣም ትላልቅ እና ሰፋፊ ስለሆኑ ነው፡፡ ቡሽቲወች ለምን ሰፋፊ ሆኑ ቢባል ተገልብጦ ሲቢዳ ቀፈቱ እየሰፋ ስለመሄድ ነው፡፡
4. ደረታቸው በጣም የተወጠረ እና ጡንቻማ ናቸው፡፡ ለምሳሌ ታደለ ዘላልምን ብንመለከት በጣም ደረታም እና ቢያሽህ እራሱ እንደሚያሰማህ ነው፡፡
5. ተወዳዳሪ ሆነው ለመታየት ይጥራሉ፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ውስጣቸው ካለው የእራስ መተማመን ችግር የተነሳ በሰወች ፊት አበጥ ብለው ለመታየት የሚያደርጉት ትግል ነው፡፡

6. የምግብ ምርጫቸው በአብዛኛው ጣፋጭ እና ለስለስ ያሉ ምግቦችን “እንመርጣለን” ብለው ለማውራት ይሞክራሉ፡፡ ነገር ግን በተጨባጭ ሲታይ ማንኛውንም አይነት ምግብ የመብላት ፍላጎት እንዳላቸው ነው የሚነገር፡፡ ቡሽቲ ሰወች በብዛት ስትመለከቱ በጣም ምቾት የበዛበት ኑሮ ለመኖር ጥረት ሲያደርጉ ይታያል፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ሰወችን በአኗኗር በመብለጥ ተከታይ ለማፍራ ነው፡፡ የሚበሏቸው ምግቦች በአጠቃላይ ሰውነት የሚያለሰልሱ እንደሆኑ ይመርጣሉ፡፡ ነዚህ ግለሰቦች የሚኖሩት ለመብላት ይመስላል፡፡ ምንያቱም ምግ ላይ ያላቸው አቋም በጣም እረቀቅ ያለ እና የተመረጠ ነው፡፡ በተለይ ደግሞ ሰውነትን የሚያለሰልሱ ምግቦችን ልክ እንደ አዳኝ ውሻ ፊልገው ነው የሚያገኙ፡፡ ለምሳሌ ታደሰ አያና(ኦሮሚዮ) ሲበላ ያየኸው እንደሆን፤ በሬ ጭድ የሚበላ እንጂ ሰው ምግብ የሚበላ አይመስልም፡፡ እኔ በብዛት የምኖረው ለመስራት ነው፡፡ ማለትም የእኔ የኑሮ አላማ ወደፊ ሰርቼ የእራሴን እና የሌሎችን ኑሮ ሊያሻሽል የሚችል ስራ እሰራለሁ ብየ ነው የማስብ፡፡ ስለዚህ እኔ ቡሽቲ አይደለሁም ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም ለመብላት አልኖርም፡፡
7. በብዛት ፒንክ(pink) ቀለምን ይወዳሉ፡፡ በአጠቃላይ ቡሽቲዎች “ቦጌወች” ናቸው፡፡ ለምሳሌ ታደሰ አያናን እና ታደለ ዘላለምን ብንመለከት ሁለቱንም “ቦጌ” ልብሶችን ማለትም እንደ ዝጉርጉር፤ ፒንክ(pink) እና የመሳሰሉትን ቀለማት ይጠቀማሉ፡፡
8. እነዚህ ቡሽቲዎች ስለሌሎች ወንዶች ውበት በብዛት ሲያወሩ ይደመጣሉ፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ እያማራቸው ነው፡፡ የሴት ቡሽቲወች(ቡሽቲት) ደግሞ ስሌሎች ሴት ውበት ሲያወሩ ይደመጣሉ፡፡
9. እነዚህ ቡሽቲወች ነገሮችን መደበቅ ያበዛሉ፡፡ ለምሳሌ ታደሰ አያና ስለእራሱ እና ስለቤተሰቦቹ ምንም እውነት አይናገርም፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ስለሚያፍር ነው፡፡ እንዲሁም ብዙ ጊዜ ጓደኛ የሚቀያይር ሚስጥር እንዳያመልጠው ነው፡፡
10. የወንድ ቡሽቲወች አንዳንዴ የሴት ባህሪ ሲያሳዩ፤ የሴት ቡሽቲ ማለትም ቡሽቲት ደግሞ የወንድ ባህሪ ያሳያሉ፡፡ ለምሳሌ ታደለ ዘላለም ቂጡን እንደ ሴት የሚወጥረው ወንዶችን ለማማለል ይመስለኛል፡፡
11. ወዘተ...

ቡሽቲ ታደለ ዘላለም እና ቡሽቲ ታደሰ አያና የተባሉ ቡሽቲወች ከላይ የተዘረዘሩትን የቡሽቲ ባህሪያትን በሙሉ ያሳያሉ፡፡ ስለዚህ ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና ቡሽቲ ናቸው ማለት ነው፡፡

እንደ አንዳንድ ኦሮሞወች ገለፃ ከሆነ፤ “ቆሻሻ መብላት ከቡሽቲነት የበለጠ ያሳፍራል” የሚል አስተያየት ሲሰጡ ይደመጣል፡፡ ይህም ሲብራራ እንዴት ነው ቡሽቲነት ከቆሻሻ መብላት የተሻለ ነውር ነው ማለት ነው፡፡ ይህ እንግዲህ “ማተብ” የተባለው ኦሮሞ አመለካከት ነው፡፡ “ማተብ” የጡቁር በሬ ስም ሲሆን ይህ ኦሮሞ ደግሞ “ማተብ” የተባለበት ምክንያት በጣም ጥቁር ስለሆነ እና ሲስቅ ጥርሱ ብቻ ነጭ ስለሆነ ነው፡፡ “ማተብ” ይህንን ሀሳቡን ቀጥሎ ሲያብራራው ደግሞ “ቡሽቲነት ቢያንስ አሜሪካ ሀገር እና እንግሊዝ ሀገር ጓደኛ አለው” ካለ በኋላ “ቆሻሻ መብላት ግን ጓደኛ የለውም” ብሎ ሲናገር አድምጨው ገርሞኛል፡፡ “ማተብ” እንዳለውም ቡሽቲነት እንደ አሜሪካ እና እንግሊዝ ባሉ ሀገሮች “ሰብዓዊ መብት” ሲሆን እንደ እኛ ባሉ ድሃ ሀገሮች ግን “ነውር” ነው፡፡ ስለዚህ የሀብታም እና የድሃ ነውር ይለያያል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ታደሰ አያናም ታደለ ዘላለምን የበዳው “ሃብታም ነን” ለማለት ይመስላል፡፡ ምክንያቱም ቡሽቲነት የሃብታም መብት ስለሆነ ነው፡፡ ከሀብታም ቡሽቲነት ተነስተን ስንደመድም “ቆሻሻ መብላት” መብት እንዲሆን አለም በሙሉ ድሃ መሆን አለበት ማለት ነው፡፡ እኔ ሁሌ በጭንቅላቴ የሚመላለስብኝ ጥያቄ ምንድን ነው ካላችሁ “ሃብታም ሀገሮች ቡሽቲነትን መብት ሲያደርጉት፤ ለምን ድሃ ሀገሮች ቆሻሻ መብላትን መብት አላደረጉትም?” የሚል ነው፡፡ እኔ እንደምገምተው ከሆነ የታደለ ዘላለም በታደሰ አያና መበዳት ምክንያቱ “ለውጡን ለመጠቆም ነው” ብየ አስባለሁ፡፡ “ለውጡ” ማለት በኢህአዴግ መንግስት አሁን ከ1997ዓ.ም እስከ ዛሬ ማለትም እስከ 2009 ዓ.ም ያለውን ጊዜ እና

እነዚህ የሚገነቡት አዲስ ዩኒቨርስቲወች፤ የስኳር ፋብሪካወች፤ የህዳሴው ግድብ እና የመሳሰሉት ናቸው፡፡ እነዚህ ፕሮጀክቶች ደግሞ በሀገሪቱ ውስጥ ለውጥ ያመጡ እና ሀገሪቱንም ወደ ሀብታምነት የለወጡ ፕሮጀክቶች ናቸው፡፡ ስለሆነም ታደሰ ኢያና ከተማሪነት እና ከመንግስት ሰራተኛነት ወደ ግል ድርጅት ባለቤትነት ተለዉጧል ማለት ነው፡፡ ታደሰ ኢያና በዚህ ሀብታምነቱ ምክንያት እና ለውጡን ለመጠቆም የተጠቀመው ዘዴ ምንድን ነው ከተባለ ታደለ ዘላለምን መብዳት ነው፡፡ ታደሰ ኢያና ታደለ ዘላለምን የበዳበት ምክንያት ሲተረጎም “ሀብታም ነን” ስለዚህ “የLGBT መብት ይገባናል” ማለት ነው፡፡ እኔም ከዚህ ተነስቼ “ተዋቸው ይባዱ” የሚል ምክር አለኝ፡፡ ታደለ ዘላለም እና ታደሰ ኢያና “እረ ማነው ተው-ተው የሚለው?” የሚለውን የብርሃኑ ተዘራን ሙዚቃ ማዳመጥ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ ታደሰ ኢያና እድገቱን ለመጠቆም የተጠቀመው ዘዴ ምንድን ነው ቢባል ችቦ እና መሰል ነገሮችን መለኮስ ነው፡፡ ይህ የታደሰ ኢያና ችቦ ደግሞ ታደለ ዘላለምን መብዳት ነው፡፡ ስለዚህ የለውጡ ችቦ በብድ በሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ተለኩሷል ማለት ነው፡፡ በወቅቱ ማለትም በ200ነ ዓ.ም ማለት ነው አዲሱ ሚሊኒየም ስለነበር ችቦ መለኮስ የተለመደ ነገር ነበር፡፡ ስለዚህ ታደሰ ኢያና ሚሊኒየሙንም ለማክበር እንዲሁም እድገቱንም ለመጠቆም የተጠቀመው ዘዴ ምንድን ነው ከተባለ ታደለ ዘላለምን በቀን በፀሃይ ማለትም ከምሽቱ ፲፩ ሰዓት ላይ መብዳት ነው፡፡ እንዳለውም አደረገው፡፡ እኔም የታደሰ ኢያና ጀላ በታደለ ዘላለም ቂጥ ገብቶ አይቸዋለሁ፡፡ ስለዚህ ለኢትዮጵያ ወጣቶች የማስታልፈው መልእክት ምንድን ነው ቢባል ለውጡን ለማመልከት እና “ሀብታም ነን” ለማለት “እንዳይበይችሁ” የሚል ነው፡፡

“በበሬው መልስ ነው” ይላሉ ሰወች ሲተርቱ፡፡ የዚህ አባባል ትርጉሙ ምንድን ነው አባት በሬ እና ወይፈን በሬ ጠምደህ ስታርስ በወይፈኑ በኩል ስታዞር ወይፈን ፈርግጦ እምቢ ሲል እንደገና ታስተካክል እና በሚሻለው እና በአስተዋዩ በአባቱ በሬ በኩል ትመልሳለህ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ስህተት አረምክ ማለት ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው ብትሳሳትም መታረም እና የገፅታ ግንባታ መስራት ይገባል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ታደሰ ኢያና እና ታደለ ዘላለም “ቡሽቲ ሆነው ለመኖር መፍተሄ መፈለግ አለባቸው፡፡ እነዚህ መፍትሄወች እንዴት ናቸው አንደኛ የገፅታ ግንባታ ማድረግ አለበለዚያ ደግሞ ወደ አሜሪካ እና ወደ እንግሊዝ ማለትም ቡሽቲ ወደሚቀበሉ ሀገሮች መሄድ አለባቸው ማለት ነው፡፡ አሁን ግን ስንመለከታቸው ታደሰ ኢያና እና ታደለ ዘላለም እያደረጉ ያሉት “የገፅታ ግንባታ” ይመስላል፡፡ ይህም እንዴት ነው ሁለቱም ወንድ የማያፈቅሩ ለመምሰል ሴት አፍቅረው እና ባል ሆነው እየኖሩ ነው፡፡ ታደለ ዘላለም ከሚስትነት ወደ ባልነት ተቀይሯል ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ታደሰ ኢያናም ወንድን ሚስት ከማድረግ አልፎ ሴትን ወደ ማፍቀር ተላልፏል ማለት ነው፡፡ ይህ ደግሞ በቀጥታ ሲተረጎም “የገፅታ ግንባታ” ተብሎ ይራል፡፡ ታደለ ዘላለም እንዳውም ታደሰ ኢያና ሲበዳው ባየሁት ማግስት እና ሰነባብቶ የተስፋማርያምን እናት በዳት፡፡ ይህም መቼ ነው ታደሰ ኢያና ታደለ ዘላለምን ሲበዳው ያየሁት ታህሳስ ወር በ200ነ ዓ.ም አካባቢ ነው፡፡ ነገር ግን በ200ነ ዓ.ም በሀምሌ ወር መጀመሪያ ላይ ማለት ነው የተስፋማርያም እናት ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ልታስመርቀው ትመጣለች፡፡ በመሆኑም ተስፋማርያም “ድሃ ናት” ብሎ “አላውቅሽም” ብሎ አንገራሮ ተማሪወች ስቀውበት አናገራት እና መሼ፡፡ ከዚያም ሲመሽ መኝታ ሲፈለግ ይጠፋ እና እኛ ዶርም ይዘዋት መጡ እና ተስፋማርያም “አላናግርም” ስላለ ከቡሽቲ ታደለ ዘላለም ጋር አብራው ትተኛ ተብሎ ሌሊት ሲነፋት አደረ አሉ፡፡ የተስፋ ማርያም እናት ከታደለ ዘላለም ጋር አብራው ትተኛ የተባለ “ቡሽቲ ነው አይበዳት” ተብሎ ነበር፡፡ ታደለ ዘላለም ግን ለገፅታ ግንባታ ተጠቀመባት፡፡ ይህም ምንድን ነው የተስፋማርያምን እናት በድጉ ቡሽቲ እንዳልሆነ አስተባበለ ማለት ነው፡፡

ሌላው ታደሰ ኢያና እና ታደለ ዘላለም እየወሰዱት ያለው የገፅታ-ግንባታ ስራ እና አመለካከት ምንድን ነው ካልን የማክዳ ጋላ ጉዳይ ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው “ማክዳ ጋላን ታደለ ስለሚያወጣት እና ጥንቆላው ስለሚሰራ እኛ ምንም አንልም” የሚል እራስን የማታለል ስራ እና የገፅታ ግንባታ ስራ እየሰሩ ነው፡፡ ነገር ግን ማክዳ ጋላ እኔ ላይ የምትመጣ ምንም ሳንተዋወቅ እና ሳንፋቀር ታሞ እንደሚበጣ ከብት መጥታ አልጋየ ላይ ልትወድቅ እና በዲልዶ ልበጣት መሆኑ ማለት

ነው፡፡ ይህ ግን ህዝቡ ሀፍረቱን ለመደበቅ እና “መብዳት አቃታቸው” ላለመባል ነው እንጂ ምንም አይነት ጥንቆላን የሚያስጨብጥ እና እውነትን አስረግጦ የሚያስረዳ ነገር የለውም፡፡ ለምሳሌ አንድ የከብት ሀኪም አንድ ላም ታማ ወደ ሀኪም ቤት ብትሄድ እና ሃኪሙ ቆማ ለማከም ቢቸገር የሚያደርገው ጥሎ መብጣት ነው፡፡ ስለዚህ ይህ የከብት ሃኪም በነገሩ የከብቷ ባለቤት እጂ ሀኪሙ ተጠያቂ አይደለም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ ወደ እኔ ልትበጣ ስትመጣ መከልከል የነበረባቸው አቶ አስመላሽ(ጋሊሎ ጋሊሊ) እና ዘመዶቹ መሆን ነበረባቸው፡፡ እኔ ግን ብጣ ከተባልኩ በዲልዶ እበጣታለሁ፡፡ ያልተገረዘ ሴት መብዳትስ እንኳን እኔ መንግስትም አልቻለም፡፡ ስለዚህ ያልተቀደደ ሴት የመብዳት ስልጠና አልተሰጠንም፡፡ ስልጠና ሳንሰጥ ደግሞ “ማንም ሳያሳየኝ እንዴት እችላለሁ?” በሚለው አባባል መሰረት እኔም ስለማልችል በዲልዶ እበጣታለሁ፡፡ “ማንም ሳያሳየኝ እንዴት እችላለሁ?” የሚለው አባባል የኢትዮጵያው ባልደረባ እስራኤል ሀገር ሄዶ ክርስትናን ወደ ኢትዮጵያ ያመጣው ሰው አባባል ነው፡፡ ይህም አባባል ሲተረጎም “ሃይማኖቱን የሚያስረዳኝ ሳይኖር እንዴት አውቀዋለሁ፤ ስለዚህ አስረዱኝ እና ክርስቲያን ልሁን” ማለት ነው፡፡ ከዚህ በተቃራኒ ደግሞ “አብርሃም የተባለው ሰው አምላኩን በእራሱ ተመራምሮ እንዳገኘ ይነገራል፡፡ ስለዚህ አምላክን በራስ መመራመር እና “ማንም ሳያሳየኝ እንዴት እችላለሁ?” የሚለው አባባል አይጣረስም ትላላችሁ? ይህ ጥያቄ የሚመለከተው የክርስትና እምነት ተከታዮችን ነው እና ነገሮችን በእራሳችንም መመራመር እንደምንችል ከአብርሃም መማር እንችላለን ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኔ ማክዳ ጋላን በዲልዶ ስለምበዳት እና ሳንተዋወቅ ስለምንባዳ ምንም ጥንቆላን እና እውነትን መለየት አይቻልም ማለት ነው፡፡

ታደለ ዘላለም የኦሮሚያ ፕሮቴስታንት ቤተ-ክርስቲያን ሄዶ ውሸቱን ሳይናዘዝ አይቀርም፡፡ ይህንንም ጥንቆላው ተንጋሯል እየተባለ ነው፡፡ እኔም በተራየ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ-ክርስቲያን ውስጥ ሄጄ ተናዝኀለሁ፡፡ እኔ የተናዘዝኩ “ታደለ ዘላለምን ታደሰ ኢያና ሲበዳው እና ከንፈሩን ሲስመው አይቼዋለሁ” ብየ ነው፡፡ ስለዚህ እርሱም በሃይማኖቱ ከማለ እኔም በሃይማኖቴ መማሌ መሆኑ ነው፡፡ ስለዚህ ቡሽቲወች እና እኔ ዋሸንም፤ እውነትም ተናገርን የሚያምንም ቢጠፋ መቼም በነገር እኩል ሆንን ማለት ነው፡፡ ካሜራ ይዞ ሳይቀርፀኝ ከቀረ መሃላው ምንም አይሰራም፡፡ በካሜራው ምክንያት መዋሸቸው ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ በሃይማኖታችን መማሉ ከአለም አንፀር ሲተረጎም “አንችም በሃይማኖትሽ እኔም በሃይማኖቴ፤ አብረን እንኖራለን አይጠበንም በቴ” የሚለውን “ሸመንደፍር” ከሚለው ከቴዲ አፍሮ ሙዚቃ ላይ ያለውን ግጥም ማድመጥ እንችላለን፡፡

ታደለ ዘላለምን ታደሰ ኢያና ሲበዳው “ለመካከለኛው ምስራቅ፤ ለፈርኦን(pharaoh) እና ለሴኔቱ” ብለው ነው፡፡ “ለመካከለኛው ምስራቅ” ያለበት ምክንያት የኦሮሚያ ባንዲራ ማለትም የኢህዴድ ባንዲራ ማለት ነው ከመከከለኛው ምስራቅ ሀገሮች ማለትም ከግብፅ እና ከየመን የተገለበጠ ስለሆነ እርሱን ለመዘከር ፈልጎ ነው፡፡ ስለሆነም ታደሰ ኢያና “ለፈርኦን(pharaoh)” ብሎ መብዳቱ በግብፁ ንጉስ በፈርኦን እና በሴኔቱ ስም መብዳቱ መሆኑ ነው፡፡ ኦሮሞን መመልከት ትችላላችሁ፡፡ በእራሳቸው ሻሽ ሲጠመጥሙ እና የባህል ልብስ ሲለብሱ እንደ ግብፅ ፈርኦኖች አስመስለው ነው፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ “አባ ገዳ” እና የኦሮሞ ሃይማኖት የግብፁ መፅሃፍ ውስጥ ማለትም “የሙቶች መፅሃፍ(THE BOOK OF THE DEAD)” በሚለው ውስጥ “እሬቻ” የሚባለው የኦሮሞ የሃይማኖት ባህል ተጠቅሷል ከሚል ውሸት የመነጨ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ስለሆነም ኦሮሞ እንደ ፈርኦ(pharaoh) እየተገበረ እና ዘና እያለ ነው ማለት ነው፡፡ እኔም ለኦሮሞ “ፈርሆ(pharaoh) የሚል ስም ሰጥቸዋለሁ ማለት ነው፡፡ ስለሆነም ታደሰ ኢያናም ታደለ ዘላለምን ሲበዳው “በፈርሆ(pharaoh) እና በሴኔቱ ስም” ብሎ ነው የጨለቀጠበት፡፡ ኦሮሞወች በጣም የሚገርሙ መሆናቸውን የምንረዳው በባንዲራቸው ነው፡፡ የኦሮሞ ህዝብ በአጠቃላይ ማለትም ኦህዴድን ጨምሮ ማለት ነው ከኢትዮጵያ መገንጠል የሚፈልግ ህዝብ ነው፡፡ ምክንያቱም “ኦህዴድን ብትፍቀው አነግ ይወጣዋል” ተብሎ ስለተነገረ ማለት ነው፡፡ በመሆኑም አሁን ለምሳሌ የአለም መንግስታት ድርጅት ለኦሮሚያ እውቅና ቢሰጣት ወይም ሊሰጣት ቢያስብ

ባንዲራውን እንዴት ሊያደርጉት ነው ብለን ስንጠይቅ መልሱ የሚሆነው ኦሮሞ በአጠቃላይ በአስተሳሰብም ሆነ በዝግጁነት ለሀገር አይመጥም የሚል ድምዳሜ ላይ መድረስ እንችላለን ማለት ነው፡፡ ባንዲራ እንኳን ዲዛይን ያላደረገ ህዝብ ፖለቲካ እየመራ ብቻውን ይራል ማለት በጣም የሚያስቅ እና የሚያስፈነድቅ ጉዳይ ስሎነ ማለት ነው፡፡

ዛሬ ይህንን እየፃፍኩ ያለሁት በ2009 ዓ.ም በእሬቻ በዓል እለት ማታ ከምሽቱ 5 ሰዓት ላይ ነው፡፡ በዚህ ቀን ማለትም በእሬቻ በዓል እለት ከአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ጋር ተያይዞ በተነሳው ግጭት “በስታምፔዴ(stampede)” ማለት ነው ብዙ “የፈርሆ(pharaoh) ህዝብ ማለትም የኦሮሞ ህዝብ እንደሞተ እየተነገረ ነው፡፡ “ስታምፔዴ(stampede)” ማለት ብዙ ህዝብ ሲሯሯጥ ግማሹ እየወደቀ የሚሞትበት የመረጋገጥ እና የመሞት አደጋ ማለት ነው፡፡ በዚህም መረጋገጥ ምክንያት ብዙ ኦሮሞ ባህሉን ሊያከብር ወጥቶ አንዳንድ እረባሾች በሚሰሩት ስራ ባህል አክባሪውን ህዝብ ጨምረው ለሞት እንደዳረጉት እና እየረገጡ እንደገደሉት እየተነገረ ነው፡፡ በዚህ ሰልፍ እለት የአህዴድን ባንዲራ በግልባጭ ይዘውት ኦሮሞወች እየጨፈሩበት ነበር፡፡ ለዚህ ደግሞ አህዴድን ለመቃወም ይሁን “የቀለሙ ድርድር ተሳስቷል” ብለው ይሁን የማውቀው ነገር የለም፡፡ ለነገሩ አህዴድን ሲቃወሙ እየተሰማ ነበር፡፡ በየሜዳው ማንም ጋጠ-ወጥ ወደ አመፅ እና ወደ ብጥብጥ ከሚሰደው የኦሮሞ ህዝብ ይልቅ አህዴድ ለኦሮሞ እና ለኦሮሚያ የሚጠቅም ስራ መስራት እንደሚችል ነው እኔ የሚታየኝ፡፡ “በስታምፔዴ(stampede)” የሚለው ቃል የወል ስም(namespace) ሲሆን በእኛ ሀገር አጠራር እንደ “እርገጤ፤ ዳምጤ፤ እርመዴ፤ ተራማጅ፤ ጋጨው፤ ወዘተ..” ያሉ ስሞችን ማጠቃለል ይችላል፡፡ ስለዚህ በዛሬው እለት “በስታምፔዴ(stampede)” የሞቱት ኦሮሞወች በእነዚህ ሰወች የተገደሉ ናቸው ማለት ነው፡፡ “በስታምፔዴ(stampede)” የሞቱት ሰወች ቢመረመሩ ሆዱ ላይ ሲቆምበት አሩ እንደሚዘረገፍ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ለወደፊትም የኢትዮጵያ ህዝብ ከዚህ “በስታምፔዴ(stampede)” ከሞተው የኦሮሞ ህዝብ መማር አለብን፡፡ ኳስ ደገፋ ወደ ስታዲየም የሚገቡ ሰወች፤ እና አንዳንድ ህዝብ በተሰበሰበባቸው ቦታወች ያሉ ሰወችእረብሻ ሲነሳ ወድቆ እና ተረግጦ እንዳይሞቱ መጠንቀቅ አለባቸው ማለት ነው፡፡ ይህ “ስታምፔዴ(stampede)” የሚባለው አደጋ የሚደርሰው በስታዲየም እና በፖለቲካ ሰላማዊ ሰልፎች ላይ በሚነሳ እረብሻ ህዝብ ለመሸሽ ሲሯሯጥ ነው፡፡ አንድ የወለጋ ኦሮሞ ወይም የአምቦ ኦሮሞ የቆመበት የሰላሌ ወይም የሀረር ልጅ ባይሞት ነው የሚገርም፡፡ አንድ ወለጋ እና አንድ አምቦ በትንሹ 75 ኪሎ-ግራም ይመዝናል፡፡ በዚህም “በስታምፔዴ(stampede)” ከአንድ ሺ በላይ ኦሮሞ ለሞት እና ለመቁሰል አደጋ ተጋልጧል፡፡

ታደሰ አያና እና ታደለ ዘላለም ሌላው የተባዱበት ምክንያት “ድሬ የፍቅር ሀገር” ወይም “ሀረር የፍቅር ሀገር” የሚለውን አባባል ለማሟላት እና በተግባር ለመፈተን ፈልገው መሰለኝ፡፡ “ድሬ የፍቅር” ሀገር እንደሆነች በብዙ ሙዚቃ እና በአንዳንድ ፅሁፎች ላይ ይነበባል፡፡ በመሆኑም ታደለ ዘላለም ሀገሩን ማለትም ሀረርጌን ለማስወደድ የወሰደው እርምጃ ቂጡን መስጠት እና መበዳት ነው፡፡

ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና የተባሉት ቡሽቲ ኦሮሞወች ሲፈሱ የሰማቸው ሊኖር ይችላል፡፡ ልክ እንደ ውሻ ፈስ ነው “ቱሽ” የሚል፡፡ እኔም “ውሻ ፈስ(dog fart)” ብያቸዋለሁ፡፡ አንድ ቀን ሲፈሱ ሰምቻቸው “እንዴት ነው፤ በወፍራም ቁላ እየተለጣለጡ ቂጣቸው ሰፍቶ ነው” ብየ ምንም አላልኩም፡፡ በተረፈ ግን “የውሻ ፈስ(dogfart.com)” የሚለውን ድህረ-ገፅ ቢጎበኙ መልካም ነው፡፡ ታደሰ አያና እና ታደለ ዘላለም ወደ አሜሪካ እና ካናዳ ቢሄዱ ብዙ የሚበዳ አይሁድ ያገኙ ነበር፡፡

ታደሰ አያና እና ታደለ ዘላለም የሚባሉት ቡሽቲ ኦሮሞወች የተባዱበት ምክንያት ሲመረመር የጠንቋይ ትእዛዝ እንደሆነ ተሰምቷል፡፡ ይህም እንዴት ነው ጠንቋይ ታደሰ አያና እና ታደለ ዘላለም ካልተባዱ መጥፎ ነገር እንደሚፈጠር ነግሯቸው እንጂ የቡሽቲ ባህሪ ስላለባቸው አይደለም፡፡ ይህም ሲብራራ እንዴት ነው ታደለ ዘላለምን ታደሰ አያና

የበዳው ለአንድ ጊዜ ብቻ እንደሀነ ነው፡፡ ምክንያቱም ጠንቋይ “አንድ ጊዜ ብቻ ስጠው” ብሎ ታደለ ዘላምን ስላዘዘው፤ እና ታደሰ አያናንም አንድ ጊዜ ብቻ እንዲበዳው ስለተነገረው ነው አንዴ ብቻ የተባዱ ማለት ነው፡፡ የቡሽቲ ባህሪ ቢኖርባቸው ኖሮ ደጋመው ይባዱ ነበር፡፡ ነገር ግን ጠንቋይ ያዘዘ አንድ ቀን ብቻ እንዲባዱ ስለሆነ፤ ታደሰ አያና እና ታደለ ዘላለምም የተባዱ ለአንድ ቀን ብቻ ነው፡፡ እኔ እያየኋቸው ለመባዳታቸው ምክንያቱ ደግሞ ለእነርሱ ደህንነት የሚበጀው እኔ ካየሁ ብቻ እንደሆነ ጠንቋይ ስለነገረው፤ ታደሰ አያና ታደለ ዘላለምን እኔ ፊት አዘረጠው፡፡ ይህንን አይነት የጠንቋይ ትእዛዝ አሁን በተለይ ከ2007 እስከ 2009 ዓ.ም ባለው ጊዜ ውስጥ ህዝቡ ሲተገብር ትመለከታላችሁ፡፡ በጥንቆለ ስራ የሚቀይሩ፤ በጥንቆላ ስራ የሚለቁ፤ በጥንቆላ የስራ ቦታ የሚቀይሩ ወዘተ በጣም ብዙ ናቸው፡፡ በጥንቆላ ስማቸውን የቀየሩ የአምሃራ ክልል ሰወች ሁሉ እንዳሉ ስምቻለሁ፡፡ አንድ ስሙን ጠንቋይ ቀይር ስላለው ከ”እንደሻው” ወደ “ዮናስ” ሲያስቀይር ሌላኛው ደግሞ ከ”ጃጃው” ወደ “ቶማስ” አስቀይሯል፡፡ “ስማችሁን ቀይሩ” የሚለው የጥንቆላ ትእዛዝ “ተባዱ” የሚለው የጥንቆላ ትእዛዝ ይከብዳል፡፡ “ተባዱ” የሚለው የጥንቆላ ትእዛዝ “ቡሽቲ” የሚል ስም ያስከትላል፡፡ ታደሰ ዘያና እና ታደለ ዘላለም እራሱ በጠንቋይ “ካልተባዳችሁ ትሞታላችሁ” ተብለው ተባድተው አሁን “ቡሽቲ” የሚል ስም ወጥቶላቸዋል ማለት ነው፡፡ ስማቸውን በጠንቋይ የቀየሩ አምሃራወች ብቻ ሳይሆኑ ኦሮሞወችም አሉ፡፡ ከእነዚህ ስማቸውን በጠንቋይ ከቀየሩ ኦሮሞወች አንድ “አልሰን ፍሮምሳ” ነው፡፡ የዚህ ኦሮሞ ስሙ “አሌክስ” ነበር፡፡ አሁን ግን ወደ ወለጋ ስም ቀይሮ “አልሰን”አስባለው ማለት ነው፡፡ የዚህኛው ኦሮሞ የጥንቋይ ትእዛዝ ይሻላል፡፡ “ታደሰ አያና ይብዳህ” ቢለው ኖሮ ምን ይሆን ነበር ብለን ስንጠይቅ “ሰው በተፈጥሮው ደካማ ስለሆነ ይበዳ ይሆናል፡፡

ታደሰ አያና የሚባለው ቡሽቲ በአባቱ ኦሮሞ ሲሆን በእናቱ ደግሞ አገው ነው፡፡ ይህ የታደሰ አያና አባት ማለትም “አያና” ማለት ነው ወደ አምሃራ ክልል ተሸጦ የሄደ ባሪያ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ታደሰ አያና ሀረርጌን አካባቢ እንደ ሀገሩ አይቶት ከኦሮሞወች ጋር አብሮ ሲዶልት እና ሲያሴር ነበር፡፡ ለዚህ ለታደሰ አያና ከኦሮሞወች ጋር ማመፅ ዋናው ምክንያተ ደግሞ “ባሪያ አድርገው አባቴን ገዝተውት” በሚል አምሃራውን እና ጎጃምን ሊበቀል መሆኑ ነው፡፡ ታደሰ አያና የሚባለው ኦሮሞ ሌላም እንደ እርሱ ጎጃን ከድቶ ኦሮሞን የተቀላቀለ ጓደኞች አሉት፡፡ ከእነዚህም “ባሪያ ነን” ብለው ጎጃምን ከደው ወደ ብዙ ባሪያ ወዳለበት ወደ አሮሚያ ክልል የተቀላቀሉ ሰወች መካከል ዳኛ እርመዴ እና ኢንጂነር ካሳሁን ይገኙበታል፡፡

ባሪያ የሚሄደው ጉልበት ወደሚፈለግበት ሀገር ነው፡፡ እነዚህ “ንጉስ ነን” የሚሉ የሀበሻ ጎሳወች አንድ የሚታይ ባሪያ የላቸውም፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ “ንጉስ” የሚሆኑ እና መንግስት የሚመሩ አካባቢወች የተራቆቱ አካባቢወች ስለሆነ ግብር መሰብሰብ እንጂ ሀገሪቱ ላይ ሊጨመር የሚችል ግብኣት እና ምርት ስሌላቸው ምንም አይነት ባሪያ አያስፈልጋቸውም፡፡ ለምሳሌ በባሪያ ንግድ ዘመን ባሮች ይሸጡ የነበር ወደ አሜረካ ነበር፡፡ ለምን ቢባለ አሜሪካ ብዙ ጉልበት ይፈለግ ስለነበር ነው፡፡ አሁን ኢትዮጵያ ውስጥ ስንመለከት፤ “ባሪያ ነኝ” ብሎ የከዳ ከጎጃም አካባቢ ብቻ ነው፡፡ ለምን ቢባል ጎጃም በድሮ ዘመን ብዙ የሚታረስ መሬት ስለነበር እና ብዙ ባሪያ ኢጋብሶ ስለነበር አሁን “ነፃ እየወጣ እና ወደ አሮሚያ እየተመለሰ መሆኑ ነው ማለት ነው፡፡ የጎጃም ባሮች የሚሰሩት ስራ በብዛት ወተት መግፋት ነው፡፡ በአሁኑ ሰዓት ደግሞ ብዙ የጉልበት ሰራተኛ እየተጓዘ ያለው ወደ ደቡብ ክልል እና ወደ አሮሚያ ክልል ለቡና ለቀማ ነው፡፡ ኢንጂነር ካሳሁን የተባለው ግለሰብ ከጎጃም ደብረ-ማርቆስ ዩኒቨርስቲ ቀይሮ አስቱ(አዳማ ሳይንስ እና ቴክኖሎጂ) የሚባለው ጋር ገብቷል፡፡ አዳማ ዩኒቨርስቲም በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ የመጀመሪያው “ባሪያ ያስተማረበት ዩኒቨርስቲ” ሆነ ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ዳኛ እርመዴ የሚባለው ግለሰብ ከጎጃም ከድቶ ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ የመጀመሪያ ዲግሪውን ከተማረ በኋላ ጎሳውንም “ኦሮሞ” ካደረገ በኋላ አሁን በአደስ አበባ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በልዲታ ምድብ ችሎት እየሰራ ሲገኝ ልደታ ምድብ ችሎትም “የመጀመሪያው ባሪያ ዳኛ የዳኘበት ፍ/ቤት” ሆነ ማለት ነው፡፡ አዳማ ዩኒቨርስቲ እና

የአዲስ አበባ ፍርድ ቤትም ወደ ቅርስነት ተቀየሩ ማለት ነው፡፡ ወደ ፊት በሚወጡ የኢትዮጵያ የታሪክ መፅሃፊት ውስጥ “በኢትዮጵያ የመጀመሪያ ባሮች” ተብለው የካሳሁንን እና የእርመዴን ስም እንደምናገኝ ተስፋ አደርጋለሁ፡፡

እርመዴ እና ኢንጂነር ካሳሁን ለምን ጎጃምን ጥለው ኦሮሞን ተቀላቀሉ? ብለን ስንጠይቅ መልሱ ሚስት ፍለጋ ነው፡፡ ይህም እንዴት ነው እርመዴ እና ካሳሁን የሚባሉ ጋሎች በጎጃም ሀገር ምንም ሚስት እንደማያገኙ ያውቁታል፡፡ ይህም እንዴት ነው ካሳሁን እና እርመዴ ጋሎች ሆነው፤ በጎጃም ሀገር በዛ ቢባል ሊያገባቸው የሚችል ወይ ጥጃ ጠባቂ፤ ወይም ተራ በግ ጠባቂ፤ አለበለዚያ ደግሞ እንደ ምንም የገፀር ባሪያ ተፈልጎ ነው፡፡ ይህም የሚሆነው ካሳሁን እና እርመዴ የገፀር ባሪያ ካልናቁ ነው፡፡ በጎጃም ከተማ ግን ምንም አይነት ባሪያ ስለማይኖር፤ እርመዴ እና ካሳሁን በጎጃም ሚስት የማግኘት እድላቸው የተመናመነ ስለሆነ፤ የወሰዱት እርምጃ ምንድን ነው ካልን ብዙ ኦሮሞ ወደሚገኝበት ኦሮሚያ ክልል መዛወር ነው፡፡ ስለዘሆነም ኢንጂነር ካሳሁን እና ዳኛ እርመዴ ወደ ኦሮሚያ የተዛወሩ አቻ(እኩያ) ሚስት ለማግኘት ነው ማለት ነው፡፡ ቡሽቲ ታደሰ አያና እንኳን የአገው ሴት ሳይበዳ አይቀርም፡፡ ቡሽቲ ታደሰ አያናን አንዲ አገው “እንጨቅኔና” ሳትለው አትቀርም፡፡ “እንጨቅኔና” ከምትለው “ቡሽቲው ና” ብትለው ይሻላት ነበር፡፡

ቡሽቲ ታደለ ዘላለም እና ቡሽቲ ታደሰ አያና የሚባሉ ቡሽቲወች “ቡሽቲ(ጌይ(gay))” የሚለው ቃል የተዋረሳቸው “ጋላ(galla)” እና “አገው(Agew)” ከሚለው ቃል ውስጥ “ገ(G)” የሚለውን ፊደል ላለመልቀቅ ፈልገው መሰለኝ፡፡ በሌላ አንግል ስንመለከተው ደግሞ “ቡሽቲ ታደለ ዘላለም እና ቡሽቲ ታደሰ አያና የሚባሉ ቡሽቲወች “ቤቶች” ከሚለው የኢትዮጵያ ቴሌቪዥን ድራማ ላይ ወስደው “ቤተኞች(homies)” የሚል ስም ለመጠቀም ፈልገው መሰለኝ የተባዱ፡፡ “ቤተኞች(homies)” የሚለው ቃል የሚያመለክተው ደግሞ “ቡሽቲ” የሚለውን ቃል ነው፡፡ ታደለ ዘላለም የሚባለው ቡሽቲ የጋላ ተወላጅ ሲሆን “ገ” የሚለው ፊደል “ጋላ” በሚለው ቃል እና “ጌይ” በሚለው ቃል ውስጥ ስላለ፤ “ገ” ን ለማስቀጠል “ቡሽቲ” ወይም “ጌይ” ሆነ ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ታደሰ አያና የሚባለው ቡሽቲ የጋላ እና የአገው ተወላጅ ስለሆነ “ገ” የሚባው ፊደል ደግሞ “አገው” በሚለው እና “ጋላ” በሚለው ቃል ውስጥ ስላለ “ገ”ን ለማስቀጠል “ጌይ(ቡሽቲ)” ሆነ ማለት ነው፡፡ ታደሰ አያና እና ታደለ ዘላለም የተባዱበት መከንያት ጠንቋይ “ተባዱ፤ ካልተባዳችሁ መጥፎ ነገር ሊፈጠር ይችላል” ብሎ ነግሯቸው ነው የሚባል ነገር አለ፡፡ ስለዚህ ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና “ቤተኞች(homies)” የሚል ስም አላቸው ማለት ነው፡፡

ቡሽቲ ታደለ ዘላለም ቀንደኛ የኦነግ(የኦሮሞ ነፃ አውጭ ግንባር) ደጋፊ ነው፡፡ በመሆኑም ቡሽቲ ታደለ ዘላለም የሚባለው ጋላ የኢትጵያን ባንዲራ ይጠላል፡፡ እኔ የገረመኝ ኦሮሞ ስደተኛ ሆኖ እያለ፤ “ኦሮሚያ ይገባኛል” ብሎ የኢትዮጵያን መሬት ለመውሰድ ሲፈልግ ነው፡፡ ለምሳሌ በሃምሌ 2008 ዓ.ም አካባቢ በአርሲ ባሌ አካባቢ የኦነግ ወታደሮች ወደ 10 የሚደርሱ ኢትዮጵያውያን ወታደሮችን እንደገደሉ ተዘግቧል፡፡ ይህ ደግሞ አነግም ወንድ ሆኖ ጥብቅ መሳቡ(pull the trigger) ማለት ነው፡፡ ኦነግ ይህንን ልብ እንዲያገኝ ያደረገው የኢትዮጵያ መንግስት መዳከም እና ምንም አይነት ዘመናዊ የውትድርና ስልት አለመከተል ነው፡፡ በድሮ ዘመን የነበሩት የወያኔ ታጋዮች እያረጁ እና ቦርጭ እያወጡ ስለሆነ አዲሱ ተተኪ ወታደር ምንም ልምድ የሌለው ስለሆነ በኦነግ እየተገደለ ነው፡፡ ስለዚህ ወያኔ እራሱን መፈተሽ እና ዘመናዊ የውትድርና ዘዴወችን መከተል አለበት ማለት ነው፡፡ ከዘመናዊ የውትድርና ዘዴወች አንዱ “ስለላ(Spying)” ነው፡፡ በመሆኑም የኢትዮጵያ ድንበር እና ሰላም የሚያስከብሩ ወታደሮች በስለላ የታገዘ እና የተቀላጠፈ ስራ መስራት ሲችሉ እንደ ደፈጣ ጥቃት አይነቶችን የአሸባሪ ግድያን መከላከል ይችላሉ፡፡ ስለዚህ ኦነግ ይኖርበታል በሚባሉ የኦሮሚያ አካባቢወች አልባሌ ሰላዮችን በማሰማራት እና “ኦነግ አለ” ሲባል በአየር-ወለድ በማረፍ እርምጃወችን ቢወስዱ በፈሪ ከመሞት ሊድኑ ይችላሉ፡፡ የኢትዮጵያ መንስት ካድሬ ከመቅጠር ይልቅ ሰላይ ቢቀጥር ሰላምን ለማስፈን እና ዲሞክራሲን ለማስፋፋት ወሳኝ ሚና ይኖረው ነበር፡፡ ስለላ ሲባል ደግሞ ህዝቦችን እያሸበሩ

የስልጣን ዘመንንን ለማራዘም ሳይሆን የሀገርን ደህንነት ለማስከበር እና አንዳንድ ጎጠኛ እና "ነፃ አውጭ" የሚል ስም የተፈጠረባቸውን የጥቅም ድርጅቶችን ለማጥፋት ነው፡፡ ህዝቡ "አጋዚ" እያለ የሚጠራቸው የመንግስት ወታደሮች የእኛው ሰወች እና ወንድሞቻችን ሲሆኑ ህዝቡ እንዲጠላቸው ያደረገው ምክያት ደግሞ ወታደሮች ለዴሞክራሲ ያልቆሙ ስለሆኑ እና አላማቸው መንግስትን ለማስቀጠል የሚሰሩ ስለሆኑ ነው፡፡ ስለዚህ ወታደሮች ፤ አጋዚን ጨምሮ ማለት ነው፤ መንግስት ዲሞክራሲ እንዲያስፋፋ መግፋት እና ለዲሞክራሲ ግንባታ ማስገደድ አላባቸው ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ በ1998 ዓ.ም አካባቢ ለአለም ሰላም ማስከበር ስራ የወጡት ወታደሮች ደሞዝ ተቀንሶባቸው አምፅው ገንዘባቸውን ከመንግስት እንደተቀበሉ የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ አሁንም መንግስት ዲሞክራሲ "አልገነባም" ካለ፤ በማመፅ ስርዓቱን ወደ ዲሞክራሲ ማምጣት ይቻላል፡፡ ወታደሮች ለዲሞካረሲ ሲታገሉ ደግሞ በተናጥል ሳይሆን በህብረት ቢሆን መንግስትም ይሰማቸው ነበር ማለት ነው፡፡

ታደሰ አያና ያልተረዳው ነገር ምንድን ነው ካልን እኔ በቡሽቲ ባህል መሰረት ድንግል(virgin) መሆኔን ነው፡፡ "አለኝ" ብየ ብነግረው መቼም "አይሰጠኝም" ብሎ ተስፋ ስለቆረጠ አላመነኝም፡፡ ወይም የታደለ ዘላለም ቂጥ ከእኔ ቂጥ ስለበለጠበት እኔን ንቆኝ ሳይሆን አይቀርም፡፡ እንዲሁም የተስፋ ማርያም ቂጥ በጣም ትልቅ ስለሆነ፤ ከታደለ ዘላለም እና ከተስፋማርያም ቂጥ ሲያወዳድረው የእኔ ቂጥ ስላነሰበት መጀመሪያ ታደለ ዘላለምን በዳው ቀጥሎ ደግሞ ተስፋ ማርያምን ሳይበዳው አይቀርም፡፡

አንዱ ኦሮሞ ደግሞ በቀጨኔ እስርቤት ሲያወራ "ወለዮ ቂጡን እንጂ ሆዱን አይርበውም" ብሎ ሲናገር ሰምቸው በጣም አሳቀኝ፡፡ እዚህ ላይ የኦሮሞን ቡሽቲነት ማምጣት እንችላለን፡፡ ኦሮሞ ቡሽቲ ካልሆነ፤ የወለዮን ቂጡን ማማር በምን አወቀው? ካልን መልሱ የሚሆነው ኦሮሞ ቡሽቲ ስለሆነ አንድ ወንድ ወሎየ በድቶ ነው፡፡ ስለዚህ የኦሮሞ ቡሽቲነት ስር የሰደደ ነው ማለት ነው፡፡ ወንድ ሰው ቂጡን ሊያምረው አይችልም፡፡ ኦሮሞ የወንድን ቂጥ ፍላጎት መገመት አይችልም፤ ሞክሮ ካላረጋገጠ በስተቀር፡፡ ስለዚህ ጋላም ቡሽቲነትነ እና የቡሽቲን ባህሪ ማስወገድ አለበት ማለት ነው፡፡

2.8. "ቆሻሻ ሲበላ አይተናዋል" ማለታቸው እና ውሸትነቱ

እንዳንረሳ አሁንም 4ኛ አመት ላይ ነን ያለን፡፡ እዚህ ላይ እኔ ኦሮሞወች ስለወነጀሉኝ መረጃ እያቀረብኩ አይደለም፡፡ ይህንን ነገር የፃፍኩት የነገሮችን ቅደም ተከተል ስፅፍ መታለፍ ስለሌለበት እና ማከዳ ተጥላ "አፍቅራው ነው" በመባሉ ነው፡፡ ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ) ልክ የብሄር-ብሄረሰቦች በአል እለት እንደዚያ ***"እኔ ነኝ የማይህ"*** ካለኝ በኋላ ለካስ "ቆሻሻ ሲባላ አየነው" ብለዋል፡፡ "ታዴን ቆሻሻ ሲበላ አየነው" የብለው ደግሞ ከብሄር-ብሄረሰብ በዓል እለት "እኔ ነኝ የማይህ" ካለኝ ከ 2 ወይም ከ 3 ቀን በኋላ፡፡ ይሕንን ያሉ ደግሞ ከጣሳ አያና ጋር ነው፡፡ ጣሳ አያና(ጣጋአጋ) በአባቱ ከስሙ እንደምንረዳው ጋላ ሲሆን፤ በእናቱ ደግሞ ከአገው ብሄረሰብ የተዳቀለ ነው፡፡ ስለዚህ በአንድ ጎን ሁለቱም ጋላወች ስለሆኑ እና ብርሃኑ ገመቹ እና ቄስ እንዳልክም ጋላወች ስለሆኑ የነብርሀኑን ቆሻሻ መሆናቸውን ስላየሁ "መበቀላቸው" ነው፡፡ እኔም አልሰማሁም ዝም ብየ ትምህርቴን እንደ ጉድ ነው የምቸክል ያለሁት፡፡ "የዋህ ምን ይሆናል?"፡፡

ስለዚህ ሰው ግራ ገብቶታል፡፡ ከጎጃም አካባቢ የመጡ ቆምጨወች ደግሞ "ያዎጣታል ነው የሚባል፤ ጠንቋይ ነግሮናል" እያሉ ነው የሚያዎሩ፡፡ ኦሮሞዎች ጀብዱ መስራታቸው ነው፡፡ ኦሮሞ እኔን "ቆሻሻ ሲበላ አየነው" ብለው ከገበሬዎች ጥንቆላ ተነስተው በመዋሸታቸው ልክ ጦርነት እንዳሸነፉ ነው የቆጠሩት፡፡ እነርሱ ከሌላ ጋር እያዎሩ መጨረሻ "አልሰማንም" አሉ፡፡ እንደዚያ "እኔ ነኝ የማይህ" ካለኝ በኋላ "አልሰማሁም" ብሏል፡፡ እነርሱ "ያዎጣታል ይሄዳል ነው የሚባል" የሚለውን ጥንቆላ ማለታቸውን "አልሰማንም" ብለዋል፡፡ "ዝም ብለን ተኝተን ነው ያየነው" ብለው ሙጥጥ-ጥርግ አደረጉ፡፡ ጥንቆላው እየተዎራ እና ታደለ ዘላለም እና ጣሳ አያና ጥንቆላውን ከሌላ ጋር እያዎሩ እና እንዲሁም ለእኔ "እኔ ነኝ የማይህ" ካለኝ በኋላ በሌላ ቀን ሰው ሲጠይቃቸው "አልሰማንም" አሉ ተባለ፡፡

ጣሳ አያና ዋና ስሙ ታደሰ አያና(ታደሰ ጋላ አያና ጋላ(ታጋኢጋ)) ነው፡፡ “ጣሳ” አያና ቅፅል ስሙ ነው፡፡ ቅፅል ስም የወጣበት ምክንያት ልጁ በጣም ወረተኛ እና ከአንድ ሰው ጋር ተቀምጦ 5 ደቂቃ እንኳን ጓደኛ ሆኖ ስለማይቆይ ነው፡፡ በዚህም ወረተኛነቱ “ጣሳ” የሚል ስም ወለዮዎች አወጡለት፡፡ ጣሳ የሚል ስም ካዎጡለት ወለዮዎች አንዱ ተስፋየ አድማሴ(ተአወ) ነው፡፡ አየነ ወለዮ(አወ) የሚባል ወለዮ ደግሞ ለእኔ “በድሉ” የሚል ቅፅል ስም ሰጥቶኝ ነበር፡፡ “ጣሳ” ማለት “ባዶ”፤ “ውሽታም”፤ “ቀዳዳ” እና የመሳሰሉትን ማለት ነው፡፡ ይህ ጣጋኢጋ “የሃብታም ልጅ ነኝ” ይላል፡፡ ነገር ግን ሃብቱ እናቱ ሞታ ንብረት ወርሶ ነው፡፡ ሙት-ወራሽ በለው፡፡ ቤተሰቦቻችን ቢሞቱስ እኛም ሃብታም እንሆን ነበር፡፡ ነገር ግን ታደሰ አያና የ50 ሳንቲም ቡና ገዝቶ ለሰው ብድር ብሎ በ3ኛው አመት እንደተቀበለ የአይን እማኞች ይመሰክራሉ፡፡ ስለዚህ ይህ ሰው ጣሳ መባል አያንሰውም ትላላችሁ? ጣሳ ሌላም ጉድ አለበት፡፡ ጣሳ አያና እና ታደለ ዘላለም ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ምሩቅ ናቸው፡፡ ይህ ጣሳ የሚባል ግለሰብ ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ከተመረቀ በኋላ በ 2002 ዓ.ም ሲቪል ኢንጂነሪንግ ባህርዳር ዩኒቨርስቲ ገብቶ በገንዘብ ሲማር እንደነበር የአይን እማኞች ይመሰክራሉ፡፡ ጣሳ አያና አንድ ሰው ብዙ ብር ይዞ ካየው በቃ መከተሉ ነው፡፡ በጣም ወረተኛ ነው፡፡ በዚህም ምክንያት ሲቪል ኢንጂነሪንግ በ2000 ዓ.ም አካባቢ በጣም ተወዶ ነበር፡፡ ያችን አይቶ ጣሳም ባህርዳር ዩኒቨርስቲ ገብቶ በገንዘብ አንድ አመት እንደተማረ ሰወች ሰድበውት እንደተወው የአይን እማኞች ከባህርዳር ጠቅሰዋል፡፡ ጣሳ አያና ስራ አጥቶ እናቱ ሞታ በወረሰው ገንዘብ የግል ስራ እየሰራ እንደሆነ የአይን እማኞች ጠቅሰዋል፡፡

ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ) እንደዚሁ የተመረቀው በጣም በዝቅተኛ ውጤት ነው፡፡ በዚህም ምክንያ መደበኛ የኢንጂነር ስራ አላገኘም፡፡ የመጀመሪያ ዲግሪ የተመረቀው በቃ በመመረቂያ ውጤት በአናቱ ላይ ማለትም 2.0 ገደማ ነው፡፡ ታደለ ጋላ የመመረቂያ ውጤቱ አልሞላለት ብሎ ነበር፡፡ ነገር ግን ቆምጨወች ከሪጅስትራር ጋር ተነጋግረው ነው ያስደመሩለት፡፡ ውጤት አስተማሪ ይጨምረው ወይም ሪጂስትራር ይጨምረው ምንም የሚታወቅ ነገር የለም፡፡ ታደለ ጋላ የተመረቀ በጥንቆላ እና ጠንቋይ “ይመረቅ” ብሎ ነው፡፡ በዚህም ምክንያት መደበኛ ስራ አላገኘም፡፡ ታደለ ዘላለም ከመጀመሪያ ሃይማኖት የሌለው ፓጋን ነበር፡፡ የሚያምነው በዛፍ ነበር፡፡ ነገር ግን በኋላ ፕሮቴስታንት ሲመጣ ፕሮቴስታንት እምነትን ተቀብሏል፡፡ ታደለ ዘላልም ሃይማኖቱ ፕሮቴስታንት ስለሆነ አንዳንዴም ፓስተር ሆኖ ስለሚያገለግል የሰባኪ ደሞዝም ይሰጠዋል፡፡ በተረፈ ግን የቀጠረው የኦሮሚያ ክልል ነው፡፡ ኦሮሚያ ልጅ አድርጋው ሞታ ቀጠረችው፡፡ በተለምዶ “ጣት ገማ ተብሎ ተቆርጦ አይጣልም” ይባላል፡፡ የዚህ አባባል ትርጉሙ ምንድን ነው አንድ ሰው የእራሱን ልጅ ምን ጅል ቢሆን አይጥለውም ማለት ነው፡፡ የታደለ ዘላልምም ነገር ይሄው ነው፡፡ የተመረቀበት ዲግሪ ምንም ትርጉም የለውም፡፡ ምክንያቱም ውጤቱ በጣም ትንሽ ስለሆነ እና ልጁ ምንም ችሎታ ስለሌለው ነው፡፡ ነገር ግን ኦሮሚያ ክልል እና የፕሮቴስታንት ቤተክርስቲያን ዜጋቸው ስለሆነ ቀጥረው እያሰሩት ነው፡፡ በዚህም መደበኛ ያልሆነ ስራ እና ካለስራ መደቡ ተቀጥሮ ይሰራል፡፡ ካለ ስራመደቡ ለመቀጠሩ ዋናው ምክንያት ሰነፍ ተማሪ ስለነበር ነው፡፡ ሃይማኖቱም ጠቅሞታል፡፡ የኦሮሚያ ፕሮቴስታንት ቤተክርስቲያን እንዳው ብዙ ጊዜውን የገደለበት ቦታ ነው፡፡ ስለዚህ ሰባኪ ካደረጉት እንደተባበሩት ይቆጠራል፡፡ ለአንድ ጤነኛ ሰነፍ ተማሪ ስራ ማጣት ኖርማል(normal) ስለሆነ ምንም አይነት ትዝብት የለንም፡፡

ታደለ ዘላለም(አቦ ታደለ ጋላ) እና ጣሳ አያና(ጣጋኢጋ) ይህንን በመናገሬ ቅር ሊላቸው አይገባም፡፡ ምክንያቱም እውነትን መናገር ሀጢያት አይደለም፡፡ እዚህ ላይ ስለታደለ ዘላለም እና ስለጣሳ አያና ከተናገርኩት አንድም ውሸት የለም፡፡ ለዚህም ሰዎችን ጠይቆ መረዳት ይቻላል፡፡

ነገር ግን የታደለ ዘላለምን እና የጣሳ አያናን መዋሸታቸውን ሁሉም ያውቀዋል፡፡ ምክንያቱም ከብዙ ሰው ጋር አውርተዋል፡፡ ሲመካከሩ ሁሉ ተሰምተዋል፡፡ በዚያም ላይ ካሜራ ያለው ስልክ ከሰው **“ተውሰ”** ነው እኔን ቆሻሻ ስበላ

ሊቀርፅ የገብቶ፡፡ ካሜራ ያለው ስልክ መዋሱን ደግሞ በአፉ ሲያዎራ የሰሙ 5 ምስክሮች እኔን ሳይጨምር አሉ፡፡ እነዚህ ምስክሮች የዶርማችን ልጆች ናቸው፡፡ በመሆኑም ሁሉንም ነገር ጠንቅቀው ስለሚያውቁ ማንም በኢጋጣሚ ሊያናግራቸው ይችላል፡፡ ስማቸውም እንደሚከተለው ነው፡፡

1. ተሾመ ንጉሴ(ተጋንጋ)
2. ተስፋማርያም ንጉሴ(ማሪስቶፕ)፡- “ማሪስቶፕ” ማለት የእናቶች እና ህፃናት ሆስፒታል ማለት ነው፡፡
3. ወንዳለ ጎጃም(ወቆ)
4. ተስፋየ ኦሮሞ(ተጋኢጋ)፡- ይህ ሰው እራሱን “አንበስ(ኢጋ)” ብሎ ሰይሞ ነበር፡፡
5. ዋቁማ ነጋሳ(አቦ ዋቁማ ጋላ(ዋጋነጋ))
6. ታደሰ አያና(በቅፅል ስሙ “ጣሳ(አቦ ጣሳ ጋላ(ጣጋኢጋ)”)፤ ያው አባሪ ስለሆኑ ሊዋሽ ይችል ይሆናል፡፡ እኔ በራሱ ምስክር ይሁን ብየ ነው፡፡ ስለዚህ ጣሳ አያና ታደለ ዘላለም ስልክ ተውሶ መምጣቱን ሰምቷል፡፡
7. እና ሌሎች የመጀመሪያ አመት ሁለት ተማሪዎች ናቸው፡፡

ነገር ግን ምስልም በእጁ የለውም፡፡ ምክንያቱም አላየኝም፡፡ ካላየኝ ደግሞ አልቀረፀኝም ማለት ነው፡፡ እንዳውም ተስፋማርያም ንጉሴ በጣም ነው የሚጠላኝ የነበር፡፡ ምክንያቱ ደግሞ “የቁላ የተፎካካሪነት ስሜት ይሰማኛል” ብሎ ነው፡፡ በዚህም እኔን ማስመጥ ነው የሚፈልግ፡፡ ስለዚህ አልሳካላቸው ብሎ ነው የቀረ፡፡ እንዳው ተስፋማርያም ከጥላቻው የተነሳ ሜሮንንም ሲያሻፍድ ነበር፡፡ እኔም አሁን ነው የሰማሁ፡፡ ተስፋማሪያም(ማሪስቶፕ) ቁላው አጭር ነው ይባላል፡፡ ነገር ግን እንደ ጋላወች ገለፃ ከሆነ ሜሮንን እያሻፈደ ቁላው ከቂጡ ውስጥ እየተመዘዘ እረዘመለት ብለው ሲያዎሩ ሰምቻለሁ፡፡ የተስፋ ማርያም ቁላ እና የዋቁማ(ዋጋነጋ) ቁላ እሰው ፊት አይቀርብም እንጂ ለትዳር ይሆናል፡፡

ነገር ግን አንድ ሰው እውጭ ሆኖ ነው በስልክ መልእክት ነው የሚያናግራቸው፡፡ ቤት እያፀዳን ነው ጨርሰን ወደየ ሀገራችን ልንዎጣ፡፡ ስለዚህ ወንዳለ እና ተሾመ አልጋቸው ላይ ቁጭ ብለዋል፡፡ ጣሳ አያናም አልጋው ላይ ቁጭ ብሏል፡፡ ተስፋ ማርያም ደግሞ ታደለ ጋላን ጠየቀው፡፡

ተስፋማርያም፡-“ሞባይሉ የማነው? ካሜራ ያለው አለነበረም ያንተ እኮ?” አለው፡፡

ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ)፡- “የጓደኛየ ነው፡፡ አውሶኝ ነው፡፡ የኔ እቤተሰብ ጋር ነው” አለው፡፡ በቃ ይህ የሚያሳየው አልተሳካም እጂ የታቀደው ቢሳካ ኖሮ አልቆልኝ ነበር፡፡

ተስፋማርያምም መለሰና “ታዲያ ለምን አልቀረፅከውም?” ብሎ ጠየቀው፡፡ የዚያን ጊዜ መዋሸቱ መታዎቁን ስለነገረው ወደ ሎከሩ እነደ መደበቅ አለ፡፡ ቆየት ብሎ ዎጣ እና ተንኮሻኮሹ፡፡ ስለዚህ በቃ ነገሩ የዚያን እለት እነደሞተ ስለገባቸው ሁለቱም ተስፋ ቆረጡ፡፡ ከዚያ በኋላ አውርተው አያውቁም፡፡ ምክንያቱም የዚያን እለት ሌሎች ምስክሮች ስለሰሚቸው ምንም ለውጥ እንደማያመጡ ገብቷቸው ነው ዝም ያሉ፡፡

ታደለ ዘላለም ስልኩን መዋሱን ሳያውቀው ነው ከአፉ ያፈተለከው፡፡ ምክንያቱም ታደለ ዘላለም “ያዎጣታል” ሲባል መጀመሪያ ሜሮን መስላው ኖሯል፡፡ ነገር ግን በኋላ ሌላ እንደሆነች እና ኦሮሞ እንደሆነች ሲነገራቸው በጣም ደንግጠው እንደነበር እና በዚህም ድንጋጤ በመነሳት ለ 7 ቀንም ተኝተው ነበር፡፡ ስለሆነም ነገሩ አስደንግጦት ተስፋ ማርያም በጥንቆላው እያፅናናው ስለነበር በቀጥታ ተስፋማርያም ሲጠይቀው “ተውሸው ነው” ብሎ ከአፉ አፈተለከው፡፡

ስለነ ታደለ ዘላለም መደበቅ ካዎራን ላይቀር እዚሁ ላይ እንቀጥልበት፡፡ ጣሳ አያና እና ታደለ ዘላለም ስለ እኔ ሲያዎሩ ተሰምተዋል፡፡ ማለትም ከጎጃም አካባቢ የመጡ ቆምጨወች “ልታዩት ነው” ብለው ነግረዋቸው ኖሯል፤ አብረው

አውርተውም ኖሯል፡፡ ነገር ግን እነታደለ(ታጋዘጋ) “አልሰማንም” “ዝም ብለን ዶርም እንደሆንን ነው ያየነው” ብለው ሙልጭ አድርገው ዋሽተዋል፡፡ ነገር ግን ሲያዎሩ የሰማቸው በአጠቃላይ ተማሪው ነው፡፡ ውሸታቸው እነደታዎቀ ሲያውቁ በትንሹ ለ7 ቀን አፍረው ተኝተዋል፡፡ እኔም ተኝተው አይቻቸዋለሁ፡፡ እንዳው ታደለ ዘላለም የተከራየውን ስልክ ይዞ ሊቀርፅ ሁሉ ተደብቆ ኖሯል፡፡ እኔ ደግሞ አሟቸው ነው ብየ “ምን ሆናችሁ ነው እነደዚህ የምትተኙት?” ብየ ጠየቅኩት፡፡ ምንም መልስ አይሰጠኝም፡፡ ለካስ ውጭውጩን ስላፈሩ በህዝብ ፊት መቆም ቸግሯቸው ነው፡፡ እኔ ይህ ሁሉ ሲሆን አላውቅም ነበር፡፡ እንደዚህ ማለታቸውን የሰማሁት ሁለተኛ ዲግሪ ተምሬ ስጨርስ ከ4 ዓመት በኋላ ነው፡፡ ስለዚህ “ተነሱ” ብለዋቸው ነው እንግዲህ መኝታውን ትተው ወደ ህዝብ የዎጡ፡፡ “ተነሱ” የሚሏቸውም “አመፅ ይነሳብናል” ብለው ፈርተው ይመስለኛል፡፡ አለበለዚያ ግን ኦሮሞዎች አፍረው ሳይረብሹን አይቀሩም ነበር፡፡ ለዚህ ማረጋገጫ ደግሞ ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ የነበሩት ፕሬዚደንቶች(ከፍተኛ ሃላፊዎች) የጎጃም ሰዎች ነበሩ፡፡ በዚህም ሰዓት ከአንዱ የኦሮሞ ዶክተር ጋር ደም-አፋሳሽ ፀብ ተጣልተው እንደ ነበር ሰምቻለሁ፡፡ ለዚህም ማረጋገጫ ሰውየው ቀይሮ አዲስ አበባ እንደመጣ እና ሌላ ስራ እንደተቀጠረ ሰምቻለሁ፡፡ ስለዚህ “በመፍራት ነው ዝም ብለው እኔ ላይ እዳውን ያበዙት እንጂ ልጆች ዋሽተው፤ አፍረው ተኝተው፤ ካሜራ ይዞ ሳይቀርፀኝ፤ እንዴት እኔ ዎንጀለኛ እሆናለሁ?” የሚል ጥያቄ ሁሌ ነው የሚያሳስበኝ፡፡ ነገር ግን እራስን ማዳን ስለሆነ እነዚያን ባለስልጣናት ለማትረፍ ነው፡፡ አንዱ የተረፈው ጋላ በማግባቱ ነው፡፡ እኔንም እንግዲህ የኦሮሚያ ፕሬዚዳንት ያደርጉኛል ብየ ተስፋ አደርጋለሁ፡፡ ኦሮሞዎች ደግሞ ካፈሩ ወደ ድንጋይ ውርዎራ ነው የሚገቡ፡፡ በዚያ ላይ በኦሮሚያ ክልል ኦሮሞወች አይፈሩም፡፡ ሌላው ህዝብ ደግሞ ኦሮሚያ ክልል ሲገባ እንደ ብርክ ነው የሚፈራ፡፡ ስለዚህ ቆምጨወችም በመፍራት ነው እኔ ላይ ብቻ የደፈደፉብኝ፡፡ ለነገሩ ብዙ ስለሆኑ የቆምጨወች ተሰማ እንጂ አሁን ህዝቡ እኔን ለመዎንጀል ሳይሆን ማክዳን ጋላወች እንዳይበዷት ብሎ ነው እየተከላከለብኝ ያለ፡፡

ይኽ ሁሉ አልፎ ነው እነግዲህ እዚህ የደረስኩ፡፡ እየፃፍኩ ያለሁት ከ8 አመት በኋላ ነው፡፡ የፃፍኩበት ምክንያት “ህመምን ቢደብቁት እሬሳ ብቅ ይላል” ነው ነገሩ፡፡ ስለዚህ ለማንኛውም እውነታውን ለታሪክ በህዝብ ላስነብበው ብየ ነው፡፡ አንድን ነገር በመደበቅ ለውጥ እንደማይመጣ ስለማምን ነው እንደዚህ ፅፌ ለህዝብ ያቀረብኩት፡፡ አንድ ሰው ደግሞ እውነት ተናገረ የሚባለው ህዝብ የሰማውን እና ያየውን ሲያዎራ እና ሲፅፍ ነው፡፡ ስለዚህ እኔም ህዝብ ያየውን እና የሰማውን አንድም ሳይቀር ለአንባቢያን አቅርቤያለሁ፡፡ የጥንቆላ እውነት በጭራሽ እኔን አይመለከትም፡፡ ጥንቆላ ስለሚለው ነገር እኔ ምንም መስሚያ የለኝም፡፡ ጥንቆላውን ለአስጠንቋይ ህዝብ እና ምንም እምነት ለሌላቸው ፓጋኖች ነው የሚሆን፡፡ እኔ እምነትም አለኝ፡፡ ስለዚህ ጥንቆላ ልሰማ አልችልም፡፡ ጥንቆላ የሚሰሙ ሰዎች ብዙ አይነት ትርጓሜ ሊኖራቸው ይችላል፡፡ ጥንቆላ ከሚያምኑ ሰዎች መካከል የሚከተሉትን መመልከት እንችላለን፡፡

i. **እምነት የሌላቸው ሰዎች(ፓጋኖች)፡-** እነዚህ ፓጋኖች ከመጀመሪያም እምነት ስለሌላቸው የሚታይ ነገር ካሳየኸው ያምንሃል፡፡ ስለዚህ ጥንቆላ የፓጋን ስራ ነው፡፡ ፓጋኖች በኦሮሚያ ክልልም ይገኛሉ፡፡ በኦሮሚያ ህዝቡ የሚያምነው በዛፍ ነው፡፡ ፓጋን ማለት ደግሞ በዛፍ፤ በእንስሳት እና በመሳሰሉት የሚያምን ሰው ማለት ነው፡፡ የኦሮሚያን ህዝብ ስለጥንቆላ መንገር ማለት “ለቀባሪ እንደማርዳት” ማለት ነው፡፡ ኦሮሞዎችም በዛፍ ስለሚያምኑ የፓጋንን ትርጉም ያሟላሉ፡፡ ምክንያቱም የአካባቢህ ዛፍ ምንም ሃይል እንደሌለው መመርመር ካልቻልክ ከዝንጀሮ ወይም ከጦጣ አትሻልም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞዎች ከእምነትም አንፃር የጥንቆላ ተከታይ ናቸው ብል አልሳሳትም፡፡ እነዚህ ፓጋኖች እንደ አሜሪካ ባሉ ሀገሮችም ይገኛሉ፡፡ ፓጋኖች የሚያምኑት በተዓምራዊ ነገሮች ለምሳሌ በጥንቆላ ነው፡፡ ፓጋን ማለት ደንቆሮ እና ምንም አይነት የሃይማኖት ፍልስፍና የሌለው ማለት ነው፡፡ አንድ ሰው መደበኛ ትምህርት ከሌለው እና በተጨማሪም የሀይማኖት ትምህርት ካልተማረ ደንቆሮ ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ፓጋኖች የሃይማኖት ትምህርት እንኳን ባይማሩ ፍልስፍናን መማር አለባቸው፡፡ እነዚህ ፓጋኖች ለምሳሌ ኦሮሞ ጥንቆላውን

የሚሰሙበት ምክንያት “ታዋጣዋለች” እየተባለ ሲቀለድ በእራሱ እየተቀለደ እንደሆነ በጭንቅላቱ ማሰላሰል ስለማይችል ነው።።

ii. **ፌክ ሰዎች(fake people)፡-** እነዚህ ሰዎች ለጊዜውም ቢሆን መደሰት የሚፈልጉ እና የህዝብ ግርግር የሚያስደንቃቸው እና በግርግር የሚፈነጥዙ ሰዎች ናቸው።። እነዚህ ሰዎች ለመጪው ጊዜ ብዙም የማይጨነቁ እና ለዛሬ መብላት፤ መሳቅ እና መደሰት የሚፈልጉ ፌኮች ናቸው።። እነዚህ ሰዎች ጥንቆላው ሲሰራ ለዘለአለም አድርገው የሚቆጥሩ ፌኮች ናቸው።። እነዚህ ፌኮች ማለት ደግሞ በጥንቆላም ቢሆን ለአምስት ደቂቃም ቢሆን ተሰውረው እና ተደብቀው መቅረት ይፈልጋሉ።። ጥንቆላ ማለት በእራሱ ፌክ ማለት ነው።። ፌክ ማለት ደግሞ እውነት ያልሆነ ወይም የጥንቆላ ሽወዳ(witchcraft) ማለት ነው።። ስለዚህ ፌክ ሰዎች በአጠቃላይ እንደ ጥንቆላ ያሉ አርቲፊሺያል ነገሮችን ሲጠቀሙ ይታያል።። ነገር ግን እነዚህ ፌክ ሰዎች እንደዚህ እራሳቸውን አሳምረው ወይም አስደስተው የሚቆዩት ለተወሰነ ሰዓት ስለሆነ እውነት ማሸነፉ አይቀርም።። እነዚህ ፌክ ሰዎች ፕላስቲክ ሰርጀሪ(plastic surgery) የተሰሩም ሊሆኑ ይችላሉ።።

iii. **እምነት ኖሯቸው ጥንቆላን እንደ ስራ የሚተገብሩ አስማተኞች እና ጥንቆላን ለሃብት ማስገኛነት የሚያስጠነቁሉ ሰዎች፡-** ለምሳሌ በጎጃም ቡዳ የሚባል ነገር አለ።። በጎጃም ቡዳነትን በጥንቆላ የሚማሩ ሰዎች ሃብታም ለመሆን ነው።። ስለዚህ ጥንቆላን ቆምጨወች በግልፅ እና በእለት ከእለት ኑሯቸው ነው የሚተገብሩት።።

iv. **እንደ ኢትዮጵያ ያሉ እና ከፓጋንነት ክርስትናን እና እስልምናን የተቀበሉ ሀገሮች፡-** ለምሳሌ በጎጃም አካባቢ በብዛት ህዝቡ ጥንቆላ ይተገብራል።። በጎጃም ጥንቆላን ሲያቆላምጡት “እራጋ” አሉት።። “እራጋ” የሚለው ቃል ትርጉሙ “የሚያረጋጋ” እና “የሚመክር” ማለት ነው።። ነገር ግን ጠንቋይ ሰይጣን ነው።። ሰይጣን ስበው ነው የሚጠነቁሉ።። ጥንቆላ ከባህል የመጣ ነገር ስለሆነ ህዝቡ አክብሮ ነው የሚተገብረው።። “በባህል እናውቃለን” ወይም “ባህል አለን” ለማለትም ይመስላል አብዛኞቹ ቆምጨወች በጥንቆላው መስራት ሲጎርሩ ይታያል።። የጥናቆላ ባህል ግን እኛ ሰምተን አናውቅም።። ጥንቆላ እንደባህል አይቆጠርም።። ጥንቆላ እንደ ባህል ከተቆጠረም እንደ “ቦርኮ ባህል” መቆጠር አለበት።።

v. **በውሸት ሰውን መወንጀል የሚፈልጉ ምቀኞች** እና ሌሎችም ናቸው።።

ሜሮን ገብሩ(ሜጉገጉ) የጠየቃትን ሁሉ “ታዬን አፍቅሬዋለሁ” እያለች እኔን የቨርጂን መከላከያከያ አደረገችኝ።። ጣሳ ጋላን እና ታደለ ጋላን ከሜሮን ጋር ያገናኘበት ምክንያት መለሰ ኦሮሞ(መጋ) የሚባል ጋላ ሜሮንን አፍቅሮ ፀጉሩን ሲፈርዝ ነበር የሚውል።። ሜሮን ደግሞ እኔን ውሸቷን “አፍቅሬዋለሁ” እያለች ጋላወችን እምቢ አለቻቸው።። እንዳውም “የሃበሻ ልጅ” የሚል ቲሸርት እየለበሰች ነበር የምታባርረው።። ሜሮን “የሃበሻ ልጅ” የሚል ቲሸርት ስትለብስ መለሰ ኦሮሞ ሊማር አይመጣም ነበር።። እንዳውም እኔ እየፈረገጥኩ ነበር የምከላከለው።። “የሃበሻ ልጅ” የሚለው ቲሸርት ትርጉሙ ምንድን ነው ብትሉ እኔ አላውቀውም።። ብቻ ግን ሜሮን “የሃበሻ ልጅ” የሚለውን ቲሸርት ለብሳ ስትመጣ መለሰ ይደብረው እንደ ነበር አውቃለሁ።። “የሃበሻ ልጅ” የሚለው ለኦሮሞወች ስድብ ነገር እንዳለበት ገብቶኛል።። ስድቡ ምን እንደሆነ እኔ አላውቀውም።። ይህ ግን እኔ በወቅቱ የተረዳሁት ነው።። ስለዚህ እኔ መለሰን ብዙ ጊዜ ስከላከለው ነበር።። ምክንያቱም ብዙ ጊዜ ከትምህርት በዚህ ምክነያት ይቀር ነበር።። እኔ ስፈረግጥ ሜሮን “የሃበሻ ልጅ” የሚለውን ቲሸርት መልበሱን ትተወዋለች።። እንዳውም ሜሮን ባል ካገባች በኋላም ደውየ ሁሉ ተሳድቤ ሌላም ነገር እና ፀብ ቀስቅሼ ነበር።። ስለዚህ ጣጋኢጋ እና ታጋዘጋ ከዋሹባቸው ነገሮች አንዱ የሜሮን ፍቅር ነው።።

ቡሽቲ ታደሰ አያናን እና ቡሽቲ ታደለ ዘላለምን እንደዚህ ያስዋሻቸው ነገር ምንድን ነው?” ብትሉ ምክንያቱ ብዙ ነው።። እኔ የሚከተሉትን ምክንያቶችን እዘረዝራለሁ።። ከእነዚህም ውስጥ

I. ቡሽቲ ታደለ ዘላለም እና ቡሽቲ ታደሰ አያና የተባሉ ሁለት ግለሰቦች በሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ውስጥ ፍቅረኛሞች የነበሩ ሰወች ናቸው፡፡ ታደለ ዘላለምን(ታጋዘጋ) ታደሰ አያና(ጣሳ) ሲበዳው ስላየሁት አፍረው እኔን መወንጀላቸው ነው፡፡ ስለዚህ እነርሱ ወሲብ ሲፈፅሙ ስላየኋቸው እና ቡሽቲነታቸውን ለሌላ ሰው የምናገር ስለመሰላቸው እኔን ቀድመው በውሸት መወንጀላቸው እና ማጋለጣቸው ነው፡፡

II. እርመዴ የሚባል የህግ ተማሪ እና የነጃም ልጅ "ባሪያ ኦሮሞ ነኝ" ብሎ ኦሮሞን ስለተቀላቀለ፤ በኦሮሞወች ጭንቅላት ውስጥ የመጣው ነገር ምንድን ነው "በቀል" የሚል ነው፡፡ ይህም "ባሪያ ነኝ" በሚለው የእርመዴ ክስ መሰረት እኔን "የባሪያ ጌታውን" ማዋረዳቸው መሆኑ ነው፡፡ ነገር ግን እርመዴ "ባሪያ ነኝ" ቢልም የእኔ እና የእኔ ዘመድ ባሪያ አይደለም፡፡ ስለዚህ የእርመዴ ባሪያነት እኔን አይመለከትም ማለት ነው፡፡ ኦሮሞ ግን ያልተረዳው ነገር "አስቀድሞ መግደል ሽውከኛውን ነው" በሚለው አባባል መሰረት በነፃ ሀገር ውስጥ "ባሪያ ነኝ" ብሎ የሚመጣውን ነበር እንደዚህ ያለ ስም መለጠፍ የነበረበት፡፡ ስለዚህ እኔ የባሪያ ጌታ ስላልሆንኩ፤ እኔን ቢበቀለኝ ምንም የሚመጣ ነገር የለም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የኦሮሞ ጠላት እርመዴ እና "ባሪያ ነኝ" ብሎ ኦሮሞን የቀረበው ጠንቋይ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ እርመዴን፤ ካሳሁንን እና ጠንቋዮችን ቢገድል "ነፃ ኦሮሚያን" ያገኘ ነበር፡፡ ካሳሁን የሚባለው ኤሌክትሪካል ኢንጂነር እራሱ "ባሪያ ነኝ" ብሎ እና ኦሮሞወችም ተቀብለውት ከደብረ-ማርቆስ ዩኒቨርስቲ ወደ አዳማ ዩኒቨርስቲ ቀይሮ እንደገባ ይነገረል፡፡ ለካሳሁን ከደብረ-ማርርስ ወደ አዳማ ለመቀየሩ ምክንያቱ ደግሞ "ኦሮሚያን እንደገና እናጀግን(lets make Oromia great again)" የሚል ይመስላል፡፡ ለካሳሁን ወደ አዳማ ለመቀየሩ ምክንያቱ ደግሞ የኦሮሚያ ክልል ተመራማሪ ባሪያ ለመሆን ይመስላል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ መበቀል እና ጉድ መስራት ያለበት "ባሪያ ነኝ" እያሉ ከአምሃራ እና ከሌሎች ክልሎች የሚመጡትን ገበሬወችን እና ሙድ-ገዳዮችን ነው፡፡ ስለዚህ ቡሽቲ ታደለ ዘላለም እና ቡሽቲ ታደሰ አያና እኔን የተበቀሉኝ ጠላቱ ጠፍቶበት መሰለኝ፡፡ የኦሮሞ ጠላቶች አንደኛ "ባሪያ ነን" እያሉ የሚመጡ እና ኦሮሞ "ባሪያ" እያሉ የሚያሰድቡት ገበሬወች ሲሆኑ ሁለተኛ ደግሞ "ቡሽቲ" እያሉ የሚያሰድቡት ሽቲወች ማለትም ታደሰ አያና እና ታደለ ዘላለም ናቸው፡፡ እነዚህ እርመዴ፤ ካሳሁን እና ጠንቋይ ባሮች ኦሮሞን ከአባ ገዳ ክብር አውርደው ወደ "ባሪያ" የቀየሩ የኦሮሞ በጂወች ናቸው፡፡ እነዚህ ባሮች ኦሮሞን በዱት ቢባል ማጋነን አይሆንም፡፡ እነዚህ ባሮች ለኦሮሞ አዲስ ታሪክ ነው የፃፉለት፡፡

III. ብርሃኑ ገመቹ(ኦቦ ብርሃኑ ጋላ) እና ቄስ እንዳልክ(ኦቦ እንዳልክ ጋላ) ቆሻሻ ሲበሉ ስላየኋቸው ጣሳ አያና እና ታደለ ዘላለም የእነርሱን ለመበቀል ነው፡፡ ስለዚህ በቀል ነው ማለት ነው፡፡ ነገር ግን በቀል በውሸት ስለሌለ ***ካሜራ ተውሰው መግባታቸውን እረሰተውት ነው፡፡*** በመሆኑም በኋላ ሲመረመር ካሜራ ተውሰው መግባታቸው እኔ በ 4 እና በ5 ምስክር እረትቻቸዋለሁ፡፡ ነገር ግን እኔ እና እነ ቄስ እንዳልክ ልዩነት አለን፡፡ ለምን ቢባል እነቄስ እንዳልክ እና ብርሃኑ ገመቹ በቀን ሰው እያያቸው ቆሻሻ ሲበሉ እኔ ቢያዩኝ እንኳ ቆሻሻ በድብቅ እንጂ በግልፅ አልበላሁም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ እፍረት የሌለው ቆሻሻ ሲሆን እኔ ግን ቢያንስ እፍረት አለኝ፡፡ ታደለ ዘላልም እና ጣሳ አያና እኔን "ቆሻሻ ሲበላ ተደብቀን አየነው" ብለው ነው ያዎሩ፡፡ ነገር ግን እኔ ኦሮሞችን እንዲሁ እኔን እያዋሩኝ ነው ቆሻሻ ሲጠቀም ያየሁት፡፡ ስለዚህ ጋላ የማያፍር ቆሻሻ ነው ማለት ነው፡፡ ቆምጨዎች አሁንም በዚህ ጉዳይ ጣልቃ እዳይገቡ፡፡ ምንክንያቱም ይህ የእኔ ክርክር ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች የነውር ሙድ እንደሌለው ማወቅ ይገባቸዋል፡፡ ነውር ሙድ አይደለም፡፡ ስለዚህ ነውር ስንሰራ መደበቅ አለብን፡፡ ኦሮሞ ግን እራሱ ነውር በፀሃይ እየሰራ ሌላ ሰው ነውር ሲሰራ ተደብቆ ይመለከታል፡፡ ስለዚህ ነውር ሲሰሩ መደበቅ የእፍረት ምልክት ነው፡፡ በመሆኑም ተደብቀውም ኦሮሞወች እኔን ነውር ስሰራ አላዩኝም፡፡ አንድ ሰው ነውር ሲሰራ አይደበቅም ማለት "አባ ማሞ(monsters)" ነው ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ በአሜሪካው ፊልም ላይ ማለትም "Jack The Giant Slayer(2013)" በሚለው ላይ ማለት ነው ሰውየው ንፍጡን ከአፍንጫው እያወጣ ይበላል፡፡ ኦሮሞንም እንደዚህ አፍንጫውን እየጎረጎረ ሲባላ አይቼዋለሁ፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ነውር ሲሰራ የማይደበቅ ከሆነ "አባ ማሞ(monsters)"

ነው ማለት ነው፡፡ **ኦሮሞ ነውር ሲሰራ ምንም የማይመስለው ለምን እንደሆነ ገብቷችኋል?** መልሱ የሚሆነው እንዴት ነው ኦሮሞ “ድሮ ጋላ ነበርን” እና **“አኖሌ ሀውልትን”** እያስታወሰ፤ ኦሮሞ የሚያስበው **“ዝቅተኛ እና የተናቅን ብሄረሰብ ነን”** ብሎ ስለሆነ፤ ነውር ቢሰራም ከዚህ አሁን ካለበት የህብረተሰብ ደረጃ ወደታች እንደማይወርድ ስለተረዳ ነው፡፡ **“አኖሌ”** ሀውልት ለምሳሌ የሰሩት **“ድሮ ተጎድተናል”** ብለው ስለሚያስቡ እና **“ኦሮሞ ታሪክ የለውም፤ ካለውም የመሞት እና የስደት ታሪክ ነው ያለው”** ብለው ስላሰቡ፤ ነውር ቢሰሩም ምንም አይመስላቸውም፡፡ ስለዚህ የብርሃኑ ገመቹን እና የቄስ እንዳልክ ነውር ከምንም ሳይቆጥሩት የቀሩ በዚህ ምክንያት ነው፡፡ አሁን በዚህ የኦሮሞ በዝቅተኛው እርከን የማሰቡ ምልክቱ ማክዳ ጋላ ስትጣል ምንም እንዳው 10 ብር የወደቀበት እራሱ ሳይመስላቸው ነው የቀረ፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ እራሱን ከመናቅ ቢቆጠብ ይሻለዋል፡፡ ኦሮሞ በጣም ከብት ነገር ስለሆኑ በአኖሌ ሀውልትም እየዘፈኑበት ነው፡፡ አኖሌ ሀውልት የሚያመለክተው “የተቆረጠ ጡት እና የተቆረጠ ክንድ” ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ የእራሱን ፓጋንነት እና መቀለጃነት እኔ ላይ በማሳረፍ እና ማክዳ ጋላን “አፍቅራዋለች” እያለ እኔን ጨምሮ የአለም መሳቂያ ያደረገኝ የመጨረሻው ፓጋን እና የዶከ መሳቂያ ህዝብ ነው፡፡

IV. የጋላውን እና የአሽከሩን ቁጥር ለመጨመር፤ ማለትም እኔን በማዋረድ ከጋላ ጋር እኩል በማድረግ፤ እና ደረጃየ ሲቀንስ ኦሮሞ ሴቶች ለማግባት ሲፈልጉኝ እንዳልንቃቸው እና ለኦሮሞወች እንድመጥን ነው፡፡ ይህም ማለት እዴት ነው እኔ በጣም ስላበጥኩባቸው እና ኦሮሞ ደግሞ ጋላ ስለሆነ፤ እና የወደፊት ሚስቴ ደግሞ “ጋላ ናት” ብሎ ጠንቋይ ስለተናገረ፤ “ከብር እያለው እሽ ብሎ ጋላ አይበዳም” ብለው ከከብሬ ማሳነሳቸው እና በጋላ ልክ መቁረጣቸው ነው፡፡ ይህም ማለት እኔ “ታላቅ እንደነበርን ታላቅ እንሆናለን” የሚል መፈክር ስላለኝ እና ለትልቅነት ስለምተጋ እና ኦሮሞ ደግሞ ካታንጋ ስለሆነ እና ከእኔ ብሄር የሚያገባው ስሌለ፤ ኦሮሞ የወሰደው እርምጃ ምንድን ነው፤ እኔን አጠር አድርጎ በኦሮሞ ልክ መቁረጥ ነው፡፡ ለምሳሌ አንድ ቤት ሲሰራ ረጅም እንጨቶች እና ብረቶች ተለከተው ይቆረጣሉ፡፡ ስለዚህ ኦሮሞም እኔ በኦሮሞ ልክ ለክቶ ቆረጠኝ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ታደለ ጋላ እና ታደሰ ጋላ የዋሹ እኔን ለማሳነስ እና የጋላውን እና የአሽከሩን ቁጥር ለመጨመር ነው፡፡ አሁን ደግሞ ጥንቆላው ተጨምሮ እኔን ወደ ጋላነት የመቀየሩ ስራ እንደቀጠለ ነው፡፡ ስለዚህ እኔን ከባላባትነት ወደ ጋላነት ስለቀየሩኝ፤ እኔም ስሜ “ቅይር ጋላ(TransGalla)” ነኝ ማለት ነው፡፡ ከዚህ ቀን ጀምሮ የእኔ ጎሳ “ቅይር ኦሮሞ(TransOrormo)” ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የሚመለከተው ሁሉ፤ ከዚህ በኋላ ጎሳየ “ቅይር ኦሮሞ(TransOrormo)” ነው ማለት ነው፡፡

V. ዋቄማ ጋላን የአር እና የንፍጥ ሳንድዊች(shit and mucus sandwich) ስላበሉት እና የዋቄማ ዳቦም እየጠፋ ስለጠረጠራቸው ወደ እኔ ለማዞር ነው፡፡ ዋቄማ ጋላ የአር እና የንፍጥ ሳንድዊች(shit and mucus sandwich) መብላቱን ቢያዉቀው ኖሮ ሰው እንደተኛ በስለት መውጋቱ አይቀርም ነበር፡፡ ዋቄማ ጋላ ግን የአር እና የንፍጥ ሳንድዊች(shit and mucus sandwich) መብላቱ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡

VI. አብዛኛውን “ሃበሻ” ብሎ እራሱን የሚጠራው ህዝብ ተዋቂ ሰዎችን ወደ ቅርስነት እና ወደ ትውፊትነት የመለወጥ ባህል አለ፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች እኔ ቅርስ(Monument) የምሆን መስሏቸው እየጣሉኝ ነው፡፡ በኦሮሞች ጭንቅላት ውስጥ ዋናውን ቅርስ(Monument) እንዳበላሹ ነው የቆጠሩት፡፡ እኔ በጣም አስቆኛል፡፡ ቅርስ ለመሆን በኢትዮጵያ ውስጥ ወይ ተዋጊ መሆን፤ ሙዚቀኛ መሆን አለበለዚያ ደግሞ የሀገር መሪነትን ይጠይቃል፡፡ እኔ ስለራሴ ምንም ከብር እንዳለኝ አልቆጥርም፡፡ ለኦሮሞ ምን አልባትም በዚህ መፅሃፍ አንዳንድ ሀሳቦችን ስለሰነዘርኩ ትልቅ ሰው ልሆንበት እችላለሁ፡፡ ነገር ግን እኔ በህይወቴ ምንም ያሳካሁት ነገር ስሌለ እራሴን እንደ ትንሽ ነው የምቆጥር፡፡ ስለዚህ ጋላ እኔን ወደ ጎን ብሎ ሌሎች ቅርስ ሰዎችን ቢያድን ይሻላል፡፡ ጋላ አር ወይም የዶሮ ኩስ ስበላ ቢያየኝ ምንም አይመስለኝም፡፡ “ነውር ነው” ካሉ ጋላወችን “ልባዳችሁ” በላቸው፡፡ ኦሮሞወች “ነውር ነው” ካሉ እንደ እነሱ እንደሰሩት ሁሉ የሀገር ቆሻሻ ሰው በቆመበት መብላት ነው፡፡ ለጋሎች ጥያቄ አለኝ፡፡ ይህም ጥያቄ ምንድን ነው፤

“የተጣለ የጥርስ ቡሩሽ እና ኩኪስ ማንሳት እና መጠቀም ነውር አይደለም ያለ ማነው?” መልሱን ሁሉም ኦሮሞዎች በኢ-ሜል አድራሻየ ማለትም tbtadele@gmail.com ላኩልኝ፡፡

VII. ቡሽቲ ታደሰ አያና እና ቡሽቲ ታደለ ዘላለም የሚባሉ ግለሰቦችን እኔን ከአመጣጤ ጀምሮ የወደፊት ሙህር እንደምሆን ስለገመቱ “የዞኑን ስም ሊያስጠራ ይችላል” ብለው ስላሰቡ እኔ የተወለድኩበት ዞን በእኔ ስሙ እንዳይጠራ ማጨናገፋቸው ነው፡፡ “ዞን” የተባለው ደግሞ በደርግ ዘመነ-መንግስት 14 መስተዳደር ዞን ሆኑው ይተዳደሩ የነበሩ ጎጦች ናቸው፡፡ ስለዚህ የዞኔን ስም ለማሰደብ የወሰዱት እርምጃ ምንድን ነው እኔም “ቆሻሻ ሲበላ አየነው” ብለው መወንጀል ነው፡፡ ቡሽቲ ታደሰ አያና የኦሮሞ እና የአገው ዲቃላ ስለሆነ ዞን እና ጎሳ የለውም፡፡ ቡሽቲ ታደለ ዘላለም ግን የወሊጋ(ወሌ) ዞን ኦሮሞ ነው፡፡ ታደለ ዘላለም እኔን በማዋረዱ ምክንያት ከወሊጋ አልፎ ክልሉን ወደ ጀግናነት ስለቀየረ “ኦሮሞ ጀግና ነው” የሚል ጭፈራ ተጨፍሮለታል፡፡ ይህ ግን እራስ-ወዳድነት ነው፡፡ እንዴት የእኔ ዞን ተሰድቦ የእነርሱ ዞን ደህና ሊሆን ይችላል ብላችሁ ስትይቁ መልሱ የሚሆነው እንደዚህ አይነት ሰባራ አመለካከት መቅረት አለበት ማለት ነው፡፡ እኔም የእነርሱን ዞን አላሰድብ ብየ እንጂ ታደሰ አያና ታደለ ዘላለምን ሲበዳው አይቼዋለሁ፡፡

VIII. ዋቄማ ነጋሳ(አቦ ዋቄማ ጋላ) እና ተስፋማርያም ንጉሴ(ማሪስቶፕ) ቁላቸው አጭር እና ቀጭን ነው፡፡ ስለዚህ ሁሌ ነው በነውብሊቀር ሀበሻ ብልት እና በእኔ ብልት የሚቀኑ፡፡ እንደ ኦሮሞወች እይታ ከሆነ የዋቄማ ቁላ ትልቅ ነው ይላሉ፡፡ በእኔ እይታ ግን የዋቄማ ቁላ ትንሽ ነው፡፡ ትልቅ እንደ ተመልካቹ ነው፡፡ ስለዚህ እነርሱ የእኛን ብልት ሲያዩ በጣም ነበር የሚቀኑ፡፡ ሴት የሚያገኙ አይመስላቸውም ነበር፡፡ ነገር ግን እኔ በቁላየ ተማምኜ ማንንም ነበር የማሻፍድ፡፡ ስለዚህ በብልቴ መቅነው ሚስት እንዳላገኝ ለማድረግ ነው “ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል” ያሉን፡፡ ዋቄማ ነጋሳ የተባለው ግለሰብ “ሚስት አለኝ” ይላል፡፡ ነገር ግን በወቅቱ የነበረው “ጾታ” እንጂ ብልት አልነበረውም፡፡ ዋቄማ ፆታው “ወንድ” ለመሆኑ ምልክት ነበር ያለው፡፡ በጣም ቀጭን ብልት ነው፡፡ ስሜት አያመጣም፡፡ ተስፋማሪያምም ብልቱ አደገ ተብሎ እራሱ በጣም ትንሽ ነው፡፡ እኔ በእነርሱ አይን ኩራት ባይኖረኝም ብልት አለኝ፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሁለት ብልት-አልባ ወንዶች ታደለ ዘላለምን እና ጣሳ አያናን ደብቀው “ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል” አስባሉብኝ፡፡ ይህንን ደግሞ በጠንቋይ ሰምተውት ነው፡፡ ጠንቋዩ “ታደሰ አያና እና ታደለ ዘላለም ይደበቁ ተስፋ ማርያም እና ዋቄማ እውጭ ይሁኑ” ብሎ ነው፡፡ ተስፋ ማርያም በቁላው ተስፋ ቆርጦ “ብድ ጥቡብ እንጂ የቁላ መጠን አይደለም” አለ፡፡ እኔም “ያጣ ወሬው ነው” ብየ ዝም አልኩት፡፡ የዋቄማ እና የተስፋ ማርያም ቁላ ለወሊድ እንጂ ለወሲብ አይሆንም፡፡ ተስፋማርያም ብልቱ ከእንብርት አይሻልም፡፡ የዋቄማ ብልት ከአንድ የተቀቀለ ፓስታ አይወፍርም፡፡ ማክዳ ጋላን ከበዳሁ በኋላ፤ ጋሎች “ሚስት አለህ ወይ?” ብለው ቢጠይቁኝ “ጋላ ናት እንጂ አለኝ” ማለቴ አይቀርም፡፡ ይህ ጥያቄ ደግሞ በአንድ የቴሌቪዥን ድራማ ላይ ስለተጠየቀ፤ ለጋላ እና ለሶስና መልስ ይሁን ብየ ነው፡፡

IX. መለሰ የሚባል ኦሮሞ ሜሮንን አፍቅሯት ነበር፡፡ በዚህም ምክንያት ህዝቡ በዓሻፋጅነት በሁለት የተከፈለ ነበር፡፡ ይህም ሲባል የጋላ አሻፋጅ እና የቆምጨ አምባው አሻፋጅ በመሆን ነው፡፡ እንደተለመደው ኦሮሞዎች ያው የኦሮሞ አሻፋጅ ናቸው፡፡ በመሆኑም ሜሮን “ታዬን አፍቅሬዋለሁ” እያለች እምቢ ስለምትል ሁሉም እኔን ለማጥቃት ነበር የሚለፋ፡፡ ቆምጨዎች ጥንቆላውን ይዘው “ያዎጣታል ነው የሚባል” ሲሉ ሜሮንን የሚፈልግ ህዝብ በጣም እየተናደደ ነበር፡፡ ህዝቡ የሚያዎራው ስለ እኔ ሆነ፡፡ በመሆኑም ለማጥቃት ነበር የሚፈልጉኝ፡፡ በዚህም ምክንያት ከጥንቆላ በሰሙት ሴራ መሰረት ጣሳ አያናን እና ታደለ ዘላለምን ደብቀው “ቆሻሻ ሲበላ አየነው” እንዲሉ አደረጉኝ፡፡ እኔም አሁን ስሰማው በጣም ተናድጄ ነበር፡፡ እነርሱ ለእኔ ሳያዝኑ እንዴት ስለሜሮን እንዳሰቡ አልገባኝም፡፡ መለሰ ሜሮን “የሃበሻ ልጅ” የሚለውን ቲሸርት ስትለብስ ከትምህርት ይቀር ነበር፡፡ ስለዚህ እኔ በጣም ነበር የምፈረግጥ፡፡ መለሰ ፀጉረ ሉጫ ነው፡፡ ስለዚህ ፀጉሩን እንደ ህንዶች ስለሚያበጥር “ህንዱ(ህጋ)” የሚል ቅፅል

ስም ወጥቶለት ነበር። መለሰ በሜሮን አይን ውስጥ ለመግባት ሁልጊዜ ፀጉሩን ተበጥሮ ነበር የሚዎጣ። ነገር ግን ሜሮን "የሃበሻ ልጅ" በሚል ቲሸርት ታባርረው ነበር። ነገር ግን እኔ ብዙ ጊዜ በመፈርገጥ ቢያንስ ትንሽ እንዲማር እረድቸዋለሁ። እኔ ስፈረግጥ ሜሮን "የሃበሻ ልጅ" የሚለውን ቲሸርት መልበሱን ትታው ትመጣለች። መለሰን የምታማልልበት የሆነ ሹራብ ነበራት። አርማውም "ፒክ(peek)" የሚል አርማ ነበረው። ሜሮን "ፒክ(peek)" የሚለውን ለብሳ ስትመጣ መለሰ በጣም ነበር የሚሻፍድ። "ፒክ(peek)" ማለት ሲተረጎም "በድብቅ ማየት" ማለት ነው። ስለዚህ ታፍቅረው ወይም ታድንቀው እኔ የማውቀው ነገር የለም። "በድብቅ አይቸሃለሁ" የሚል ትርጉም ይኑረው የማውቀው ነገር የለም። አብዛኛው ወንድም ሆነ ሴት ቂጡ ይቃጠላል እንጂ ጋላን "አፈቀርኩ" አይልም። ሜሮንም መለሰን ማፍቀሯን ደብቃ ይሁን እያሾፈች የማውቀው ነገር የለም።

X. ቆምጨዎች እና ንፉጎች ፈርተው "ታዩታላችሁ" "እናንተ ናችሁ የምታዩት" ስላሏቸው እና የቆምጨዎችን ስነ-ልቦና ስለተረዱ እና ቆምጨዎች ደግሞ ፊታቸው ላይ የሚነበበው የሽንፈት ምልክት ነው። ስለዚህ ነገሩ ሚዛን የሚያነሳ መስሏቸው ነው። ቆምጨዎች የፈሩት አልቀረም ዶክተር ጠናን እድሜ ልኩን ከኖረበት ዩኒቨርስቲ ኦሮሞዎች አባረሩት። ቆምጨዎች ለኦሮሞወች ከሚነግሯቸው ለእኔ ቢነግሩኝ እኔ ብዙ የጋላ ነውር እይዝ ነበር።

XI. ሜሮንን የምበዳ መስሏቸው ኦሮሞዎች ለማራገፍ ፈልገው ነው። ይህም ሲባል ምንድን ነው ጎጃሜዎች ሳይሸውዷቸው አይቀሩም። "ያዎጣታል፤ ይሄዳል" ሲባል ኦሮሞወች ያሰቡት ሜሮንን ነው። ታደሰ አያና(ጣሳ)ም ሜሮንን ያሻፍዳት ነበር አሉ። ስለዚህ ሜሮንን መስሏቸው ነው። ነገር ግን ቆይተው "የሚባዳት ሜሮን አይደለችም ጋላ ነች" አሏቸው። ከዚያ ነው እንግዲህ ለተከታታይ 7 ቀን የተኙ። ስለዚህ እቅዳቸው የነበር በአንቀፅ 39 መሰረት ኦሮሞዎች ተገንጣይ ስለሆኑ ሜሮንን ባዎጣ ኖሮ ነገሩ ወደ ስድብ ይለዎጥ ነበር ማለት ነው። አሁን ጠንቋዩ ይባስ ብሎ ማክዳን ትግሬዎች ኦሮሞዎች በቆሙበት አምጥተው ለእኔ አሳዩኝ። ኦሮሞዎችም ትንፋሽ አልተናገሩም። ስለዚህ ኦሮሞዎች ማክዳ ስትጣል ዝም ካሉ ፈሪ ናቸው ማለት ነው። እኔ ለምሳሌ የሆነች ሴት ላሻፍድ እችላለሁ። ነገር ግን ቆምጨ ይሄድ እና "አንቺ አይደለሽም" ብሎ ይነግራታል። በመሆኑም ሜሮንን "አንቺ አይደለሽም" ብለው ነግረዋታል። ለነታደለ ዘላለም እና ጣሳ አያና "ይህች አይደለችም" ብለው ሲነግሯቸው እነርሱም ደንግጠው ለ 7 ቀን ተኝተው ነበር።

XII. ጣሳ ጋላ ሜሮንን አፍቅሯት ስለነበር እኔን "ያዎጣታል" ብሎ ለማጨናገፍ ፈልጎ ነው። ቡሽቲ ታደሰ አያና ሜሮንን ያሻፈደበት ምክንያት ቡሽቲነቱ እንዳይታወቅበት እና "ሴት ይወዳል" እንዲባል ለገፅታ ግንባታ ነው እንጂ ቡሽቲ እንደሆነ እኔ ታደለ ዘላለምን ሲበዳው በአይኔ አይቼዋለሁ። ሜሮንን ማሻፈዱ ማተቤን ንቆት ነው። ጣሳ አያና ለማተቤ ስመኝ የቅርብ ጓደኛው ነበር። ማተቤ ደግሞ ሜሮንን አፍቅሮ ሲፀልይ ነበር የሚውል። ማተቤ ሜሮንን ሲያፈቅር እንደ ሸማግሌ "ለምንልኝ" ብሎ ማንን ይልካል "ጣሳ" አያናን። ይህ ጣሳ አያና ማተቤ "ለምንልኝ" እያለ ሲልከው ሜሮንን "ልብዳሽ" እያለ ለእራሱ ይጠይቃታል። ስለዚህ ሜሮንን የጀነጀናት ማተቤ ስመኝን "ምንም አያደርገኝም" ብሎ ንቆት ነው። ጎጃሜዎች ሰው ያምናሉ። ስለዚህ ጣሳ አያና ማተቤ ስመኝን አባርሮ እርሱ ተተክቶ እኔም "ለማተቤ ነው የሚጀነጅን" እያልኩ ከሜሮን ጋር አብሮ ሲሄድ ምንም አልለውም ነበር። እኔ ከማተቤ ጋር ጓደኛ ስለሆኑ "ለማተቤ እየለመነለት" መስሎኛል። ጣሳ አያና ሜሮንን ማሻፈዱን የሰማሁት ይህንን መፅሃፍ እየፃፍኩ ነው። ስለዚህ ጣሳ አያና ሜሮንን ስላፈቀረ እኔ የምበዳት መስሎት እኔንም ማባረሩ ነው። እኔ ከሜሮን ጋር ጣሳ ሁሌ ሲሄድ "ለማተቤ እየለመነለት" ነው ብየ ነው የማስብ። ነገር ግን ጣሳ እየለመናት የነበር ለእራሱ ነው። ሜሮንም "የበዳኝ ሁሉ ባሌ ነው" ብላ ዝም አለችው። ማተቤ ስመኝ ታደሰ አያናን መግደል ነበረበት። ምክንያቱም ይለምንልኛል እያለ እየላከው እዴት ለእራሱ ይለምናታል? በጣም የሚያስቅ ነገር ነው። ማተቤ ስመኝ ለጣሳ ጋላ ሚስጥር ሳይቀር ሲነግረው ጣሳ ጋላ ግን ዞር ብሎ ለሌላ ሰው ይነግርበታል። ሜሮንን ***"አቆያታለሁ፤ አሁን አላዎጣትም"*** አለ ብሎ ማተቤን ያዋረደው ጣሳ ጋላ ነው። ሜሮን ግን ማተቤ ***"አቆያታለሁ፤ አሁን***

ኦላዎጣትም ባለ በማግስቱ ነው በሌላ ጀላ የተቀደደች። መቀደድ ማለት የገፀር ቃል ሲሆን ድንግልናን መበዳት ማለት ነው። ማተቤ የቤተክርስቲያን ሰው ስለነበር ሜሮንም ትንቀው ነበር። ሜሮን በቂጧ ጀላ አልገባባትም እንጂ በወቅቱ በቃ ልቧ ሸርሙጣ ነበር። በ 2001 ዓ.ም ሜሮንን ብትፍቃት ሸርሙጣ ይወጣት ነበር። ጣሳ አያናን እኔን ለመወንጀል ያስገደደው ደግሞ ሜሮን ሁልጊዜ "ታዴን አፍቅሬዋለሁ" እያለች ነው የጠየቃትን ሁሉ የምታባርር። ስለዚህ ሜሮን ሲጠይቃት "ታዴን አፍቅሬዋለሁ" ስትለው ተናዶ ነው እኔን የወነጀለኝ። ጣሳ አያና ሜሮንን ያሻፈዳት "መቸም እሽ አትለኝም" ብሎ ነው። ምክንያቱም ጣሳ አያና ወጪ ስለሚፈራ ሴቶች "እምቢ" እንዲሉት ነው የሚፈልግ። ጣሳ አያና የሚፈልገው የሆነች ሴት ጋር መተዋወቅ ብቻ ነው። ከዚያ በተረፈ ግን የወጪ ነገር ስለምታመጣ መቅረብ አይፈልግም። ጣሳ አያና "ወጭ ፍራ ቦምብ አትፍራ" የሚለውን ዘዴ ነው የሚከተል። "ወጭ ፍራ ቦምብ አትፍራ" የሚለው አባባል ሲተረጎም ቦምብ በአንዴ ሲጨርስህ፤ ወጭ ግን ለመጨረስ ይገዘግዝሃል ማለት ነው። ሴቶችን የሚፈልገው ለነዙቤር የሱፍ(ዘጋየጋ) ሄዶ "እከሌን አግኝቼ ብጠይቃት እምቢ አለችኝ" ብሎ ውሸቱን ለማውራት ነው። ይህ ነገር ከአሁኑ የማክዳ ባሎች ጋር አይገናኝም ትላላችሁ? አሁን የማክዳ ባሎች ማክዳ "እሽ" እንድትል የሚፈልጉ አይመስለኝም። ምክንያቱም ስትመለከቱት እኔ እንዳዎጣት ነው ሁሉም ህዝብ የሚፈልግ። ስለዚህ ጣሳ አያናም ሴት እንዲተዋወቀው እንጂ "እሽ" እንዲለው አይፈልግም ነበር። ቆምጨጮች እራሳቸው የተሰለሉት አንሶ ሌላ ሰው ጨምረው ያስንቃሉ። ቆምጨጮች እኔን እየተሳደቡ ለህዝብ ሲነግሩ ሜሮንንም አስንቀዋት ነበር። ሰው ካልናቀ በስተቀር አንድ ሽማግሌ "ሴት ለምንልኝ" ተብሎ ተልኮ ሴቷን ለራሱ አያሻፍድም። ስለዚህ ጣሳ ጋላ ሜሮንን ንቋት ነው ለሌላ እየጀነጀነ ለእራሱም የሚያሻፍዳት። ሜሮንን ጣሳ የናቃት ደግሞ በቆምጨጮች የጥንቆላ ወሬ ነው።

XIII. "ኦሮሞ ጀግና ነው" የሚለው ዘፈን ሲዘፍኑ፤ የብሄር-ብሄረሰቦች በዓል እለት ማለት ነው ታደለ ጋላም እንደ ወኔ ተሰማው። ብቻውን እንደመሳቅ አለ። ትርጉሙ ስለገባው ነው። ይሕ ዘፈን ደግሞ "አየነው" ከማለታቸው በፊት ነው። ስለዚህ የጭፈራውን አላማ ለማሳካትም ይመስለኛል። ምክንያቱም ኦሮሞወች የእኔን ነገር ልክ እንደጦርነት ቆጥረውት ነው "ኦሮሞ ጀግና ነው" የሚለውን ጉሮ-ወሸባ እየጨፈሩ ነው። ጭፈራውም "ኦሮሞዎች ያዩታል" ስለተባለ ለታደለ ጋላ ይመስለኛል እየጨፈሩ የነበር። ጀግናው ታደለ ጋላ መሆኑ ነው። ከለበለዚያ ግን የኦሮሞ ጀግንነት ምንም የማውቀው ነገር የለም። ስለዚህ የእነርሱ ጀግንነት እኔን በማዋረድ ሊታዎጅ መሆኑ ነው። እኔን በማዋረድ ኦሮሞ እንደ ድል የሚቆጥር ከሆነ ምንም ጦርነት አሸንፈው አያውቁም ማለት ነው። እኔን ቢያዋርዱኝ ምንም የነእርሱን ጀግንነት አይገልፅም። ምክያቱም ሽውከኛ እንዴት ጀግና ሊሆን ይችላል? ብየ ሁሌ ሳስበው ይገርመኛል። ሽውከኛ(snitch) ጀግንነት መሆኑ ቀርቶ እንዳውም ስድብ ነው። ነገር ግን ከስነ-ልቦና አንጻር ስገምተው፤ እኔ ለእነርሱ በጣም አብጨባቸው ይመስለኛል። እኔ ግን የግል ህይዎት የምኖር ሰው ስለሆንኩ፤ ማንንም ስለማልዎክል ብዋረድም፤ ብኮራም፤ ብከብርም፤ ብደኸይም፤ በሞትም፤ ብድንም ማንንም አይመለከትም እና እነሱ ትንሽ የተሸወዱ ይመስለኛል። ጋላ በማይረባ ነገር ሲጨፍር ምንም ጉሮ-ወሸባ ጨፍረው እንደማያውቁ ነው የሚያሳይ። ለነገሩ ቢጋላ ስደት ጊዜ በጣም ጨካኝ ጦረኛ እንደነበሩ መረጃዎች ይጠቁማሉ።

XIV. ኦሮሞወች በእነርሱ አመለካከት በጣም ከፍተኛ ጦርነት ውስጥ ነው ያሉ። ስለዚህ እኔን ካዩኝ እንደ ድል ስለሚቆጥሩት በቃ የጀግንነት ስሜት ስለሚሰማው ነው። "ኦሮሞ ጀግና ነው" እያሉ የጨፈሩ ደግሞ "ጉሮ ወሸባ" መጨፈራቸው ነው። እኔ ይህንን ስነ-ልቦና ከየት እንዳመጣሁት ብነግራችሁ በጣም ትስቃላችሁ። ኦሮሞች በማክዳ ጉዳይ ጦርነት ውስጥ እንደ ገቡ የተመለከትኩበትን እይታ የወሰድኩት አንድ ሙህር "የእስላሚክ እስቴት(ISIS)" ታጋዮች የተመለከተበትን ትንታኔ አንብቤው ነው። የህ ሙህር ወደ አውሮፓ ሀገር ነው ያለ። እርሱ የተናገረው "የእስላሚክ እስቴት(ISIS)" ታጋዮች የሚያስቡት "የመስቀል ጦርነት ውስጥ ነን ብለው ነው" ብሎ የተናገረውን ጋዜጣ ላይ አንብቤዋለሁ። ነገር ግን "የእስላሚክ እስቴት(ISIS)" የሚባለው ታጣቂ ቡድን አሸባሪ እንደሆነ በሳውዲ

አረቢያ እራሱ ተፈርዶበታል፡፡ ነገር ግን እምነት የግል ስለሆነ “የእስላሚክ እስቴት(ISIS)” “የመስቀል ጦርነት” ብሎ ማሰብ ይችላል፡፡ ኦሮሞወችም ይህንን የማክዳን ጉዳይ ልክ እንደ ነፃነት ትግል ነው እየቆጠሩት ያሉ፡፡ በመሆኑም “ኦሮሞ ጀግና ነው” ብለው ሲዘፍኑ “ጉሮ ወሸባ” እየጨፈሩ እንደሆነ እኔ ተረድቸዋለሁ፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ እራሳቸውን ቦርቀቅ አድርገው ቢመለከቱ ይሻላል፡፡

XV. ሌላ ምክንያት ብየ የጠረጠርኩት ነገር በዎቅቱ በዩኒቨርስቲው የነበረው ሁኔታ ነው፡፡ ኢንጂነሪንግ እና ህግ ትምህርት ክፍሎች ከድሬዳዋ ካምፓስ ወደ ዋና ግቢ ስንመጣ ቢዝነስ እና ኢኮኖሚክስ ጋር በጣም የከረረ እንዳውም ወደ ዱላ ሁሉ ሊቃጣው የደረሰ ጠብ ተነስቶ ነበር፡፡ ኢንጂነሪንግ እና ህግ ባንድ ዎገን፤ ቢዝነስ እና ኢኮኖሚክስ ሌላውን ነባር የትምህርት ክፍሎች በመያዝ በሌላ ዎገን ሆነው ነው የገጠምን፡፡ ተማሪው የፈለገውን ነበር የሚናገር፡፡ እንዳው ስርዓት የሌለው ባለጌ የበዛበት፤ አስተማሪ እስከ መሳደብ የደረሰበት ነበር፡፡ በዚህም ሁሉም ጀግና ለመባል የየራሱን ያዎራል፡፡ እና በዚህ ዎቅት ዎኔ ይዟቸው ነው የዋሹ ይመስለኛል፡፡

XVI. እንዲሁም ጋላወች በጣም እየጠገቡ ስለሆነ ሲናገሩ የሚሰማቸው ሰው እየበዛ መጥቷል፡፡ እኔም “ጋላ መናገር ሲጀምር እውነት ይደበቃል” ብየ ዝም አልኩ፡፡ ስለዚህ ድሮ የማይነገር ህዝብ ማውራት ሲጀምር ሞራል ስለሚሞላው መዋሸቱ አይቀሬ ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ መቼም ጋላ ሲናገር ሌላው ሰው መስማት ጀምሯል ብለው ነው፡፡

እነርሱ ውሸቱን ዋሽተዋል(ማንም የሚያውቀው ጉዳይ ስለሆነ)፤ ስለዚህ እነተዋቸው እና ስለሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ጭፈራ እናውራ፡፡ ኦሮሞወች “ተደብቀን ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል” ካሉ በኦሮሞ ብሄረሰብ ውስጥ ሳይደበቁ ቆሻሻ መብላት ነውር አይደለም ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም ቄስ እንዳልክ እና ብርሃኑ ገመቹ ቆሻሻ ሲበሉ እኔ ቆሜ ሳልደበቅ አይቻቸዋለሁ፡፡

ዩኒቨርስቲው ውስጥ(ዋናው ግቢ) መሆኑ ነው ቢዝነስ እና ኢኮኖሚክስ የተባሉ የትምህርት ክፍሎች ከ200ነ ዓ.ም በፊት በበላይነት ነበር ይመሩ የነበር ይላሉ፡፡ ማለትም ልክ እነግዲህ በየግቢው ጥራት ያላቸው ትምህርቶች እንደሚባለው ሁሉ፤ እዚህ ግቢም ቢዝነስ እና ኢኮኖሚክስ ተማሪዎች እንደ ልባቸው ይናገሩ እንደነበር ሰምቻለሁ፡፡ በዚህም ምክንያት ነው ኢንጂነሪንግ እና ህግ ትምህርት ክፍል ሲመጣ አለመጣጣም የመጣው፡፡ አለመጣጣሙም ይፋ የዎጣው በግቢው ውስጥ ባሉ የትምህርት ክፍሎች መካከል የስፖርት ውድድር አለ፡፡ የእግር-ኳሱ ግን በጣም ውድድር ይበዛበታል፡፡ በዚህም ምክንያት ነው እንግዲህ ትምህርት ለትምህርት እየተናናቁ መሰዳደብ የመጣው፡፡

ኢንጂነሪንጉ “ኢንጂነር ነኝ” ይላል፡፡ ይህም የተፈጥሮ ሳይንሱን ያንጫጫበታል መሰለኝ ይናደዳሉ፡፡

ህጉ ደግሞ ተነስቶ “ሶሻል ኢንጂነር(social Engineer) ነኝ” ይላል፡፡ በተለይ ቢዝነስ እና ኢኮኖሚክስ ተማሪዎችን ያስቆጣቸው የህግ ተማሪዎች ስለሰደቧቸው ሳይሆን አይቀርም፡፡ ቢዝነስ እና ኢኮኖሚክስ በጣም ተቀይመው ነበር፡፡ ምክንያቱ ደግሞ አቀንቃኙ የህግ ተማሪ ነበር፡፡ እንዳውም ሴት ይዞ አናሳልፍም ሁሉ ብለው ነበር፡፡ በጣም እረባሽ ነበርን፡፡ እኔ እኮ የሚገርመኝ የሚሳደቡ ተማሪዎችን ከአንድ፤ ሁለት ሁሉንም አውቃቸዋለሁ፡፡ በጋራ ይሳደባል እንጂ በግል ስታያቸው ሁሉም የካፌ ሰቃይ ናቸው፡፡ የፀብ ትንሽ የለውም፤ የጥላቻም እነደዚሁ፡፡ በየትምህርት ክፍሉ ለውጥ ያመጡ ሰዎች ናቸው ሀገር የሚቀይሩ እጂ አንድ የትምህርት ክፍል ብቻ ነው ብየ አላምንም፡፡ የሌላ የሚንቅ ሰው የራሱን የሚጠራጠር ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ስዚህ የሌሎችን አንናቅ፤ የራሳችንንም እናክበር የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ በቃ አይንጫጫብን፡፡ እኔ ይህን መንጫጫት በኢንጂነሪንግ መካከልም አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ አይቸዋለሁ፡፡ ምቀን እና ኮምፕ ደግሞ ለትልቅ ፀብ እንደሚዳርግ ማዎቅ አለብን፡፡ “ትልቅ ነገር አለን” የምንልም ስራችን ይግለፀው አንጂ ማናፋት ጥሩ አይደለም፡፡ “ትንሽ ነገር አለን” የምንልም እንደዚሁ አንመቅን፡፡ ለምሳሌ በአንዳንድ ስታዲየሞች በእግር ኳስ ቡድን ደጋፊዎች መካከል ድብድብ እናያለን፡፡ እኛ ጋ በ 200ነ ዓ.ም ጥንቆላው መጥቶ አዳነን እንጂ ፀብ ሊፈጠር

ሁሉ ነበር፡፡ ተማሪዎች ሳይደባደቡ አይቀሩም ነበር፡፡ ስለዚህ “የኛ” የምንለውን ነገር ስንደግፍ ሞራል ባይጨመርበት የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ሞራል የሚያስፈልገው ለተጫዋች እንጂ የደጋፊ ሞራል ምን ማለት ነው? ስለዚህ ደጋፊ ሆነን ሞራላችን እስከ ድብድብ መድረስ የለበትም፡፡ ደጋፊ እንዲጮህ እና ሞራል እንዲሰጥ እንጂ እንዲሳደብ እና እንዲደባደብ አይፈለግም፡፡

2.9. ስለ ብሄር-ብሄረሰብ በአል ያለኝ ትውስታ

የብሄር-ብሄረሰብ በአል በጣም ደስ ይል ነበር፡፡ እኔ በብዛት የማላውቃቸውን ብዙ ብሄሮች ያየሁበት በአል ነው፡፡ ስለዚህ ተጠናክሮ ይቀጥል ባይ ነኝ፡፡ በብሄር-ብሄረሰብ በአል እለት የማይታይ ነገር የለም፡፡ ግማሹ ይዘፍናል፤ ግማሹ ይታገላል፤ ግማሹ ለመተኮስ ሙከራ ያደርጋል፣ ወዘተ እያለ ቀጠለ፡፡ በተለይ ሴቶች ባህላቸውን ለማሳየት ብርቱ ፉክክር ነው የሚያደርጉ፡፡ በሁሉም የሚያምር ነገር ነው ያየሁት፡፡

ከዚህም የአማራውን ላውራ፡፡ የአማራው ብሄር የዚያን ጊዜ ያቀረቡ ጥንቆላውን ነው፡፡ ጥንቆላው “ጋቢ ለብሳችሁ ያዎጣታል በሉ” ብሏል፡፡ ስለዚህ እነርሱም ያደረጉት ይሕንን ነው፡፡ እዚህ ላይ ስናየው ከላይ እንደተናገርኩት ጥንቆላ ባህል አይደለም፡፡ ስለዚህ ጥንቆላን እንደ ባህል ማሳየቱ ጥሩ ነው ብየ አላስብም፡፡ ጥንቆላ ባህል ከሆነም ቦርኮ ባህል ነው ማለት ነው፡፡

ቦታው የኦሮሚያ ክልል ስለሆነ የኦሮሚያ አከባባር በጣም ሞቅ ደመቅ ያለ ነበር፡፡ ፈረስ ሁሉ ነበር፡፡ “ኦሮሞ ጀግና ነው” የሚለውን እየጨፈሩ ነው በፈረስ እየተከበከቡ ሙሽራ ሁሉ ነበራቸው፤ ብቻ ያለው ነገር በጣም ደስ የሚል ነገር ነበር፡፡ ያለኝ ትዝታ በሁሉም እረገድ መልካም ነው፡፡ ኦሮሞወች የድሮውን የኦሮሚያን ባንዲራ ማለትም የአሁኑን የየመን ባንዲራን ይዘው እና ባንዲራውን የመሰለ የባህል ልብስ ለብሰው ማለትም ቀይ፤ ነጭ እና ጥቁር ቀለም ያለበትን ማለት ነው “ኦሮሞ ጀግና ነው” የሚለውን እየጨፈሩ በጣም ኩራት ተሰምቷቸው ነበር፡፡ “የድሮውን የኦሮሞ ባንዲራ” ያልኩበት ምክንያት የድሮው ባንዲራ የየመን ባንዲራ ስለሆነ እና ለባለቤቱ ለየመኖች በመመለሱ ምክንያት ስለተቀየረ እና የድሮው በአዲስ ባንዲራ ስለተኩት ነው፡፡ “ኦሮሞ ጀግና ነው” የሚለውን ጭፈራ ስንሰማ “ባንዲራ የሌለው ጀግና አለ እንዴ?” የሚል ጥያቄ ወደ ጭንቅላታችን እንደሚመጣብን ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ የኦሮሞ የድሮ ባንዲራ ፌክ ለመሆኑ ዋናው ምክንያት በኢትዮጵያ ውስጥ የኮፒ ራይት(copyright) መብት ጥሰት መብዛት እና ህዝቡም የፈጠራ ችሎታ እንደሌለው እና አስመሳይ ስለበዛ ነው፡፡ ለምሳሌ በአዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ የተሰራ ጥናታዊ ፅሁፍ ብናይ እርእሱ የሚለው “Study Comparison of WCDMA and OFDM By Moyamer Chowdhury & Aminul Alam” ነው፡፡ ይህ ጠናታዊ ፅሁፍ የተሰራው በስዊድን ሀገር በብሌኪንጅ የቴክኖሎጂ ተቋም(Blekinge Institute of Technology) የሁተለኛ ዲግሪ ተማሪወች ነው፡፡ ነገር ግን አዲስ አበባ የቴክኖሎጂ ተቋም(Addis Ababa Institute of Technology (AAiT)) ውስጥም የሁለተኛ ዲግሪ መመረቂያ ፅሁፍ ሆኖ እንደተሰጠ እና “በጣም ጥሩ(Very good)” ውጤት እንዳገኘ እየተነገረ ነው፡፡ ስለዚህ የኮፒ ራይት(copyright) መብት ጥሰት በኢትዮጵያ አለማቀፋዊ ይዘት ይዟል ብል ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ አንድን ህዝብ የሚያህክል ነገር እና ባንዲራን የሚያህክል ነገር ሊሸዋወዱ አይችሉም፡፡ ነገር ግን ኢትዮጵያ ውስጥ በበዛው የአስመሳይነት ባህል ምክንያት ህዝቡ ፈጠራን እና እውነታን ክዶ የአለምን ባህሎች እና ማንነቶች በጉግል(Google) እየፈለገ የግሉ ማድረግ ያዘ ማለት ነው፡፡ ኦሮሞ ማለት ወደ 30 ሚሊዮን የሚጠጋ ህዝብ ነው፡፡ ነገር ግን ቀድሞ የነበረው ባንዲራ ፌክ እና የተኮረጀ ባዲራ እንደነበር አሁን በመቀየሩ ልናውቅ ችለናል፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ የሀገራችን ሙህራንም ሆነ ማንኛውም ግለሰብም ይሁን ቡድን ከመፍጠር እና የራስን ባህል ከመከተል ይልቅ ኮፒ ማድረግን ስለመረጠ የመጣ ችግር ነው፡፡ ኦሮሞ እኮ ከባንዲራም አልፎ ይህንን የየመንን ባንዲራ ወደ ባህል ልብስ የመቀየርም ነገር ነበር፡፡ ስለዚህ አሁንም ለሁሉም ብሄር-ብሄረሰቦች የማስተላልፈው መልእክት እራሳችንን እና ሀገራችንን፤ እንዲሁም የቀደሙትን ሰወች የተከተሉትን ማንነታችንን እንሁን የሚል ነው፡፡ ኢንተርኔት(internet)

ከመጣ በኋላ “ማውረድ(download)” በሚለው ፅንሰ-ሃሳብ መሰረት ሰወች የሌሎችን ንብረት ከመዝረፍ አልፈው ባንዲራንም ወደ መዝረፍ እንደገቡ በኦሮሚያ በድሮው ባንዲራ መመልከት እንችላለን፡፡ “የኦሮሚያ የድሮው ባንዲራ የት ሄዶ ነው?” ለሚሉ ጠያቂወች ወደ “የምን ተመልሶ ለባለቤቱ ማለትም ለየመናውያን ተሰጥቶ ነው” የሚል መልስ ከእኔ ታገኛላችሁ፡፡ ለምሳሌ የአክሱም ሃውልት ከጣልያን ተመልሶ ወደ ኢትዮጵያ እንደገባው ሁሉ የየመን ባንዲራም ወደ የመን ተመለሰ ማለት ነው፡፡ ኦሮሞም በ2008 ዓ.ም በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ያመፀ አስመስሎ በጣም ሲረብሹ እና ብዙ ህዝብ ከፖሊስ ጋር እየተጋጨ እንደሞተ ይነገራል፡፡ የ2008ቱ የኦሮሞወች አመፅ ምክንያቱ “የአዲስ አበባ ማስተር-ፕላን ነው” አሉ እንጂ እኔ እንደምገምተው ከሆነ በባንዲራቸው አፍረው ሳይሆን አይቀርም፡፡ በመሆኑም ኦሮሞ አዲሱን ባንዲራ ለመቀበል ብሎ በደም እና በአጥንት መቀበሉ ማለት ነው፡፡ ይህም እንዴት ነው አዲስ አበባ ኦሮሚያን ስለወረረች የኦሮሞን መሬት በደም እና በአጥንት እየተከላከሉ ወደ 400 ኦሮሞ እንደሞተ ይነገራል፡፡ ስለዚህ አዲሱ ባንዲራ መታሰቢያነቱ ኦሮሚያ በአዲስ አበባ መስተዳደር መወረሯን እና የኦሮሞ ህዝብም ኦሮሚያን ከአዲስ አበባ ወረራ መከላከሉን ለመዘከር መሆኑ ነው ማለት ነው፡፡ አዲሱ ባንዲራ “የኦነግ ባንዲራ ነው” ይሉታል፡፡ ነገር ግን ኦነግ የድሮውን ባንዲራም ይይዘው ነበር፡፡ ነገር ግን አዲሱን ባንዲራ ኦነግ እና ኦሮሞ በሙሉ ካመነበት እኛም እንቀበለዋለን፤ ምክንያቱም በደመረ ለገሰ ሙዚቃ ላይ እንዳየሁት ከሆነ ኦሮሞ ዘመን-አመጣሽ “ግንጠላ” የሚል ቃል ይዞ ነው እንጂ የእኛ ህዝብ እንደሆነ ይነገራል፡፡ ይህንንም እነ ቴዲ አፍሮ፤ በውቀቱ ስዩም እና የመሳሰሉት ሰወች ኦሮሞወች እንዳውም የአፄ ሚኒሊክ ዋና ሰወች እንደነበሩ እየተነገረ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ምንም እንኳ ፓፓን ቢሆንም በሚሰራው ስህተት ብዙም አንታዘብም የሚል መልእክት አለኝ፡፡ አሁንም ግን አዲሱ ባዲራ ኮፒ እንዳይሆን ይጠንቀቁ፡፡ የአንድን ሀገር ባንዲራ ከወደዱት፤ ለምሳሌ የየመንን መስመሰሩን ወደ ታች በማድረግ መጠቀም ይችሉ ነበር፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ ከዚህ ከተቀየረው የኦሮሚያ ባንዲራ መማር ይገባናል፡፡ እንዲህ ያሉ አሳፋሪ ነውሮችን ሰርተን አለም-አቀፍ መድረክ ላይ እንዳንዋረድ እንጠንቀቅ የሚል ነው፡፡ ኦሮሞ በጣም የበድንነቱ ምልክት ለድሮው የኦሮሞ ባንዲራም “የዜግነት ክብር” ይዘምሩለት ነበር፡፡ ለዚህም ማስረጃው ፍፁም መላኩ ነው፡፡ ፍፁም መላኩ ማለት የሆለታ ገነት ልጅ ነው፡፡ ከታች ከፍል ሲማሩ ለኦሮሞ ለድሮው ባንዲራ ይዘምሩ እንደነበር ለእኔ ነግሮኛል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ማንነቱን ጠንቅቆ ቢያውቅ እኛንም ነገረኛ አያስመስለንም ነበር፡፡ ማንነት ማለት በቀን-ከቀን ውሎህ የምትፈፅመው እና አሁን ያለህ ገፅታ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞም አሁን ያለውን እውነተኛ ገፅታውን፤ የወለጋ ህዝብ የሚመስለውን፤ የሰላሌ ህዝብ የሚመስለውን፤ እና በአጠቃላይ የኦሮሞ ጎሳወች የሚመስሉተረን ይመስል የሚል መለእክት አለኝ፡፡ ኦሮሞ ውሸት ያቁም፡፡ ለምሳሌ የአኖሌ ሀውልትም ውሸት ነው፡፡ ምክንያቱም ዶክተር መራራ ጉዲና “አላውቅም፤ እኔ እንደዚህ ያለ ታሪክ ሰምቼ አላውቅም” ብሎ ሪፖርተር እና አዲስ አድማስ ጋዜጣ ላይ ወጥቶ አንብቤዋለሁ፡፡ ኦሮሞ ውሸት ማንነቱ ከሆነ ይንገረን፡፡ ማንነት ከኢንተርኔት “ዳውንሎድ(download)” አይደረግም፡፡ “ማንነት” ማለት ደግሞ ባንዲራ፤ ሀገር፤ ባህል፤ ወግ፤ ወዘተ ናቸው፡፡ የእራስን ባህል ግን ማሳደግ እና ማዳበር ይቻላል፡፡ ኦሮሞ አዲሱን ባንዲራ ለባህል ልብስነት ሲጠቀመው የአሜሪካን ታንክ ነው የሚመስል፡፡ የአሜሪካን ታንክ በፊልም የተመለከተ ሊኖር ይችላል፡፡ በሁለተኛው የአለም ጦርነት ወቅት አሜሪካወች ጀርመንን ሲዋጉ ታንካቸውን ቅጠል ያለብሱት እንደነበር የሚሰሩት ፊልሞች ይመሰክራሉ፡፡ አሜሪካወች ታንካቸውን ቅጠል የሚያለብሱት ደግሞ እንዳይለይ እና ከሩቅ ሲያዩት ደን እንዲመስል ነው፡፡ ኦሮሞም አዲሱን ባንዲራ በባህል ልብሱ ለብሶ ስትመለከቱ ቅጠል ብቻ ነው የሚሆን፡፡ እኔም አንዳንዴ ብቻየን “እንደ አሜሪካ ታንክ ቅጠል ለብሰው እንዴት ነው ኦሮሞወች እኛ እንዳናያቸው ለመደበቅ አስበው ነው እንዴ” ብየ እደነቃለሁ፡፡ ኦሮሞ በተለይ በ2008 ዓ.ም አዲሱን የባህል ልብስ ለብሶ ስትመለከቱ ጥቅጥቅ ያለ ደን የሚንቀሳቀስ ነው የሚመስል፡፡ የኦሮሞ ዛፍ ማለትም የባህል ልብሳቸው ላይ የሚሰሩት ማለት ነው “አስተናግር” የሚባለውን ተክል ነው የሚመስል፡፡ “አስተናግር” ማለት “አብሾ” የሚባለው እጢ የሚቀመምበት ተክል ነው ሲባል ሰምቻለሁ፡፡ “አብሾ” ማለት ዶካ ሰወች ለትምህርት እንዲረዳቸው የሚወስዱት የጠንቋይ መድሃኒት ነው፡፡ በስነ-ህይወት ትምህርት የኦሮሞን ዛፍ ማን ብለው

በሳይንሳዊ ስም እንደጠሩት እኔ ስምቼ አላውቅም፡፡ ነገር ግን በተለምዶ ከሚባለው ተነስቼ ስገምት “ስ” የሚል ድምፅ እንደሚኖረርበት ተስፋ አለኝ፡፡ የኦሮሞ ዛፍ ሳይንሳዊ ስም ሊሆን የሚችለውን ስንገምት “ኦሮሞስ ተንቆላበስ”፤ “ጅማስ ወለጋስ”፤ “አርሲስ ጅማስ”፤ “ጅማስ አኖሊስ”፤ “ኡዳስ ሪሊጂየስ”፤ “ሪሊጂየስ አፍሪካነስ”፤ “ኡዳነስ ዋካነስ”፤ “ዙዙዜላነስ ኦሮሞነስ”፤ “ጥቁርፍቅርነስ አምቦነስ”፤ “እሊፍነስ አኖሊትነስ” ወዘተ ከሚሉት ውስጥ ሊሆን ይችላል ማለት ነው፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያት የእንስሳት ሳይንሳዊ ስሞች በብዛት ስንመለከት እንደዚህ ያሉ ስሞች ስለሆኑ ነው፡፡

ኦሮሞ በጣም የሚገርም ህዝብ ነው፡፡ ኦሮሞን የታዘብኩት አሁን ነው፡፡ ማኪዳን ትግሬዎች አሳይተውኝ ነው፡፡ ነገር ግን ጋላ “አልሰማንም፤ አላየንም” ብለው ነገሩን ፌክ አደረጉት፡፡ እኔም በጣም ገርሞኝ ነው አሁን እየፃፍኩ ያለሁት፡፡ ኦሮሞዎች መጀመሪያ ትግሬዎች ማኪዳን ሲጥሏት ተደብቀው ቆይተው “እንበዳሽ” ብለው ሲጠይቁ እኔ “ኦሮሞ ጀግና ነው” የሚለው ዘፈን ፌክ እንደሆነ አዎቅኩት፡፡ የብሄር ብሄረሰብ በዓል ጊዜ የዘፈኑት “ኦሮሞ ጀግና ነው” የሚለው ዘፈን “ፕሮፓጋንዳ” ነበር ማለት ነው፡፡ ኦሮሞወች በዓጠቃላይ ፌክ ነገር ናቸው፡፡ ማኪዳ እኔን “አፍቅሬዋለሁ” ያለች ፂላወች ጠይቀዋት “አልበዳም” ስትላቸው እኔን አሳይተዋት ነው፡፡ ተመልከቱ እንግዲህ ሌላ “አፍቅሬሻለሁ” ያላት ወንድ አሳይቶኝ ነው እንግዲህ “አፍቅሬዋለሁ” የምትል፡፡ ማኪዳ እና እኔ ብንጋባ እራሱ የጋብቻ ቀለበት አድርጋ ልትወጣ እና ህዝብ ሊያያት ማለት ነው፡፡ ተመልከቱ ፍቅሩ የተጀመረ ተሸውዳ ነው፡፡ ስለዚህ ፍቅሩ ፌክ ነው ማለት ነው፡፡ እኔ በበኩሌ ከአሁኑ በዚህ መፅሃፍ መልእክቱ ይድረስ “በፌክ ፍቅር የጋብቻ ቀለበት አድርጌ አልታይም”፡፡ ምክንያቱም ማኪዳን እኔ መርጫት ሳይሆን ሌላ ስትደብረው የጣላት ፌክ ናት፡፡ አንድ ግለሰብ ለምሳሌ የቤት ሰራተኛ አምጥቶ ሊሆን ይችላል፡፡ ይህችን የቤት ሰራተኛ ይበዳታል፡፡ ከበዳት ስሟም “የምትበዳ የቤት ሰራተኛ(የጭን ገረድ)” ትባላለች፡፡ በድሮ ዘመን የሚበዳ የቤት ሰራተኛ “የጭን ገረድ” ተብሎ ይጠራ ነበር አሉ፡፡ የማኪዳም ነገር እንደዚያ ነው፡፡ ስለዚህ ለጭን ገረድ ምንም የጋብቻ ቀለበት እና ልመና አያስፈልገውም፡፡ በብሄር-ብሄረሰብ በዓል ስም ለኦሮሞ የማስተላልፈው መልእክት ኦሮሞወች ሌላውን ኦሮሞ መናቅ እና መጥላት የለባቸውም፡፡ ኦሮሞወች ሌላውን ኦሮሞ ባይንቁ ኖሮ በማኪዳ ላይ ህዝቡ የመከረውን ምክር ለማኪዳ(ማጋኢጋ) ቤተሰቦች ይነግሯቸው ነበር፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ሌላውን ኦሮሞ ስለሚንቅ እና የማኪዳ ቤተሰቦች “ቢሰሙም ምንም አያደርጉንም” ብሎ ኦሮሞ ማኪዳን ከትግሬ ጋር ተባብሮ ጣላት፡፡

እዚህ ላይ የብሄርቤሄረሰብ በዓል እለት ኦሮሞወች “ኦሮሞ ጀግና ነው” የሚለውን እየዘፈኑ መጨፈራቸው “እኔን አዋርደው” ድላቸውን እያከበሩ መሆኑ ነው፡፡ ኦሮሞወች ሞኝ ነገር ናቸው፡፡ እኔን ቆሻሻ ስበላ አይደለም እንዳው ቢገድሉኝ እራሱ የእኔ ጉዳይ ለ 30 ሚሎን ኦሮሞ እንዴት ድል ሊሆን ይችላል? ብላችሁ ስታስቡት ኦሮሞ አስቂኝ ነገር ሆኖ ታገኙታላችሁ፡፡ ይህ ነገር ኦሮሞን የሚያስንቅ ይመስለኛል፡፡ ምንያቱም እኔን አዋርደው “ጉሮ ወሸባ” ሲጨፍሩ በኦሮሞ ታሪክ ትልቁ ድል እንደተቀዳጁ ያመለክታል፡፡ እንዳንድ ትናንሽ ቡድኖች በራሳቸው ሃሳብ የሆነ ጦርነት ውስጥ ገብተው እራሳቸውን እንደ ተዋጊ እና እንደ ጀግና እንደሚቆጥሩ በአንዳንድ ሙህራን ሲነገር እንሰማለን፡፡ ለምሳሌ እኛ “ጣልያንን አሸንፈናል” ብለን ስናዎራ በእራሳችን ጭንቅላት ውስጥ በጣም ጀግንነት ይሰማናል፡፡ ነገር ግን በፈረንጅ ፊት ለምሳሌ ለእንግሊዝ ሀገር ዜጋ ኢጣልያንን ማሸነፍ ምንም ላይመስለው ይችላል፡፡ እኔን ቆሻሻ ስበላ ማየት ለኦሮሞ ጀብዱ ሲሆን ለእኔ እና ለአንዳንድ ሙህራን እና እኔን አሳንሰው ለሚመለከቱ ማንኛውም ግለሰቦችም ሆኑ ቡድኖች ምንም ማለት አይደለም፡፡ ስለዚህ “ድል እንደተመልካቹ ነው”፡፡ ስለዚህ ኦሮሞም እኔን እንደ ጣልያን ጦር ነው የቆጠረኝ፡፡ የጣልያን ጦር ለእኛ ከብዶን ስለነበር ስናሸንፋቸው በጣም ደስ እንዳለን እስካሁን የሚዘፈኑት ሙዚቃዎች እና የህዝቡም ወሬ ይመሰክራሉ፡፡ እኛ “ፈረንጅ ነን” እያልን ፈረንጅን ማሸነፍ ምን ያስገርማል? እዚህ ላይ በሬን ሌላ በሬ ቢያሸንፈው ወይም አንድን አንበሳ ሌላ አንበሳ ቢያሸንፈው ምንም አያስደንቅም፡፡ እኛ ፈረንጆችን አሸንፈን የምንነርር ከሆነ ፈረንጅ አይደለንም ማለት ነው፡፡ ፈረንጅ ከሆንን ግን በአቻ ድል መደነቅ የለብንም፡፡ ኦሮሞም እኔን “አሸንፈነዋል” ብለው በማሰባቸው የተሰማቸውን ድስታ “ኦሮሞ ጀግና ነው” ከሚለው ግጥም እና “የጉሮ ወሸባ” ጭፈራ

መመልከት እንችላለን፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ በማይረባ ነገር “ጉሮ ወሸባ” መጨፈር አያገለግልም፡፡ እኛ ሀገር ተከላክለን ስንጨፍር ኦሮሞ ግን እኔን አሸንፎ የሚጨፍር ከሆነ መቼም ተወዳዳሪ ልንሆን አንችልም፡፡ ስለዚህ ማሸነፍ ከአስተሳሰብ ይጀምራል እና ኦሮሞወችም ከመጨፈራቸው በፊት “ማንን አሸንፈን ነው የጨፈርን?” የሚለውን ነገር መመልከት ይገባል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች ከጉሮ-ወሸባ ቢመለሱ ይሻላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡

“ድል እንደተመልካቹ ነው” የሚለው ፅንሰ ሃሳብ በእኔ የመጣ ነው፡፡ ለምሳሌ ኦሮሞ እኔን በማሸነፉ እንደ ጀግንነት ሲቆጥረው እኔ ግን እራሴን ከምንም ስለማልቆጥር ኦሮሞ ቢያሸንፈኝ ሆነ ባያሸንፈኝ ምንም አይመስለኝም፡፡ ስለዚህ “ድል እንደተመልካቹ ነው፡፡ ለምሳሌ የኢትዮጵያ ብሄራዊ ቡድን በብዛት ሶማሌያን አሸንፎ ሲጨፍር ይታያል፡፡ እኔ ሁሌ የኢትዮጵያ ብሄራዊ ቡድን ሶማሌያን አሸንፎ ሲጨፍሩ እንደ ኦሮሞወች ነው የሚያስቁኝ፡፡ ምክንያቱም ሶማሌዎች እኮ የባህር ላይ ወንበዴዎች(pirates) ናቸው ከየሰፈሩ ተውጣጥተው ሀገራቸውን ወክለው የሚመጡ፡፡ ስለዚህ ሶማሌያን አሸንፎ መጨፈር በእግር ኳስ ማንንም አሸንፈን አለማወቃችንን ነው የሚያሳይ፡፡ ስለዚህ ዋልያዎችም አሸንፈው የሚጨፍሩበትን ቢለዩ መልካም ነው፡፡ በሶማሌያ መጨፈር ለሌሎች ትላልቅ ቡድኖች አንዳንዘጋጅ አዘናግቶናል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ኦሮሞ እና አነግም እኔን እንደ ቤርጌድ ጦር ነው የቆጠሩኝ፡፡

“ድል እንደተመልካቹ ነው” ከሚለው ሳንወጣ የጎጃሞችን ነገር እናገኛልን፡፡ እነዚህ ጎጃሞች የሆነ የሚያነሱት አባባል አለ፡፡ ይህም “ካልናት አንጎልም” የሚል ነው፡፡ ይህንን አባባል ደግሞ የሰማሁት ሀገር ቤትም እደገናም አዲስ አበባ ፒያሳ ነው፡፡ አዲስ አበባ ፒያሳ የማክዳን የቤተሰቦቿን ቤት ስፈልግ አንድ የሆነ ጎጃሜ “ጎጃሜዎች ካሉት አይጎሉም” ሲል ሰማሁት፡፡ ጎጃሜው እንደዚህ የሚል ሌላ ተመስሎ ነው፡፡ ይህም በጎጃም ክፍለ ሀገር ያለውን ጎጃሜ አዲስ አበባ ያለው ጎጃሜ እያደነቀው ማለት ነው፡፡ ይህም “እራስን ማድነቅ” የሚል ቀጥተኛ ትርጉም ይሰጠኛል፡፡ እኔም በጣም ተናድጄ ነበር፡፡ እኔ “ካልኩት አልጎልም” ብየ ሳይሆን በጣም ስለጨነቀኝ እና የማክዳን ቤተሰቦች አግኝቼ ላናግራቸው ብየ ነው፡፡ ነገር ግን ጎጃሞች ከኦሮሞወች ጋር የያዙት እልክ አሁንም ኦሮሞን በጣም አክብደው አይተውታል ማለት ነው፡፡ ስለሆነም ኦሮሞ እኔን በማዋረዱ በጣም ውርደት ተሰምቷቸው መሆኑ ነው፡፡ እዚህ ላይ ስንመለከተው ጎጃሞች ያካበዱት ነገር ወይ እኔን አክብደው አይተውኛል አለበለዚያ ደግሞ ኦሮሞን አክብደው አይተውታል ማለት ነው፡፡ እኔ ለእራሴ “ምንም አይደለሁም” ብየ ነው ስለእራሴ የማስበው፡፡ ምክንያቱም በህይወቴ ያሳካሁትም ህልምም ሆነ ስኬት የለኝም ብየ አስባለሁ፡፡ ሰርቶ ሙብላት ስኬት አይደለም፡፡ አንድ ሰው ተምሮ ጨርሶ እና ስራ እግኝቶ ሰርቶ በላ ማለት ስኬታማ ነው ማለት አይቻልም፡፡ ስለዚህ በእኔ እይታ እኔ ምንም ነኝ፡፡ በመሆኑም እኔ ለእራሴ ባለኝ አመለካከት ምክንያት ኦሮሞወች ቢያዋርዱኝም ምንም አይመስለኝም፡፡ “ስኬት እንደተመልካቹ ነው” እና ጎጃሞች ስኬታማ መስያቸው “የተሳካለት ልጅ ተዋረደ” ብለው ሊሆን ይችላል፡፡ ጎጃሞች ሌላው የሚያስቡት ነገር ምንድን ነው ቢባል “እኛ ኢጣልያንን አሸንፈናል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ሊያቅተን ነው ወይ? አንድ ኢጣልያንን ያሸነፈ ህዝብ በጭራሽ በኦሮሞ መዋረድ የለበትም” የሚል አመለካከት በቆምጨወች ጭንቅላት ውስጥ የተመላለሰ ይመስለኛል፡፡ ኢጣልያን ለሁለተኛ ጊዜ ኢትዮጵያን ስትወር በኢትዮጵያውያን እጅ የተሸነፈችው ከአባይ ወዲያማዶ በጎጃም ብቻ እንደሆነ ይነገራል፡፡ “የአዲስ አበባው ጭፍጨፋ” እያሉ ሁሌ በሬዲዮ እና በቴሌቪዥን ሲያወሩ ይሰማል፡፡ ነገር ግን ከአባይ ወዲያ ማዶ የተሻገረው የኢጣሊያ ጦር እስከ ጦር መሪው እንዳለቀ ይነገራል፡፡ በዚህም የተነሳ “በላይ ዘለቀ የኢትዮጵያ ደም መላሽ ነው” ተብሎ ባህርዳር ሀውልት ላይ ተፅፎ አይቼዋለሁ፤ አንብቤዋለሁም፡፡ ስለዚህ “የአዲስ አበባ ጭፍጨፋ” የሚል ነገር መስማት አንፈልግም፡፡ ስለሆነም የጎጃም ተወላጆች “በኦሮሞ ልንሸነፍ ነው ወይ?” የሚል ጥያቄ አንስተው ሲሯሯጡ ይውላሉ፡፡ ጎጃም የኢጣልያንን ድል ለብሄርብሄረሰቦች እና ለሁሉም ጎሳዎች ለማዳረስ ሙከራ እያደረጉ ነው፡፡ እኔም “ይሁን” ብያለሁ፡፡ ይህም “ተጋሩን” የሚለውን የኢህአዴግ መርህ ለማሚላት ይመስላል፡፡ እኔም እነርሱ አፍ አውጥተው ለምን ተናገሩት? የሚል ነው፡፡ ምክንያቱም አባቶቻችን ሲታገሉ ለጎጃም ብለው አይደለም፡፡ ስለዚህ አባቶቻችን

የታገሉት ለሀገር ከሆነ ማውራት አያስፈልግም፡፡ ለሀገር ከሆነ የሀገር ነው፡፡ ስለዚህ ድሉ ኦሮሞንም ስለሚጨምር አሁን “በኦሮሞ አንሸነፍም” ማለቱ ለምንድን ነው? ብላችሁ ስታስቡ ቆምጨወች “ሁሉን አቀፍ ትግል” የሚል ነገር እንዳሰቡ መመልከት ትችላላችሁ፡፡ ጋላ የእኛ ህዝብ ከሆነ ማሸነፍ እና መሸነፍ ብሎ ነገር የለም፡፡ ስለዚህ ማሸነፍ እና መሸነፍ ለጋራ ጠላት እንጂ ለሀገር ውስጥ ህዝብ እንዳውም እየተሸነፍክ ነው የሚኖር፡፡ ሲኖሩ እንዳውም እየተሸነፉ እንጂ ሁሉን ላሸንፍ የምንል ከሆነ የመብለጥ ምቀን(superiority complex) በሽታ አለብን ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ እና እኛ አንድ አዲስ አበባ ላይ አብረን እየኖርን ማሸነፍ እና መሸነፍ እንደዚህ በህዝብ ደረጃ መንቀሳቀሱ ጥሩ ተሞክሮ ነው ብየ አላስብም፡፡ ማንኛውም ሰው በሀገር ሲኖር አንድ ቀን እራሱ ይበደላል አንዳንድ ቀን ደግሞ ሌሎችን መበደሉ አይቀርም፡፡ ስለዚህ የህይዎት አንዱ አካል ስለሆነ በፀጋ መቀበል እንጂ እንደዚህ ያለ ሰባራ ነገር ይዞ ምንቀሳቀስ የሚያዋጣን አይመስለኝም፡፡ አሁን በኦሮሞ እና በእኛ መካከል የተከሰተው ከጥንቆላው በስተቀር በቃ ኖርማል(normal) ነው፡፡ ጥንቆላው ባይኖር ኖሮ አንድ ድሃ ሰው የሌላውን ቆሻሻ ሲበላ ማየት የተለመደ እና በየቀኑ የሚከሰት ነገር ነው፡፡ እኔ ለምሳሌ ብርሃኑ ገመቹን እና ቄስ እንዳልክን ቆሻሻ ሲያነሱ ዝም ያልኳቸው ኖርማል(normal) ነው ብየ ነው፡፡ አንድ ጤነኛ ድሃ በትንሹም ቢሆን ቆሻሻ መጠቀሙ አይቀርም፡፡ ቆሻሻ የምንጠላ ከሆነ ሀብታም መሆን ነው፡፡ ነገር ግን ቆምጨዎች ጥንቆላ ሲጨምሩበት በቃ **አር በ አር** ሆነ፡፡ ስለዚህ አዲስ ነገር እንደተፈጠረ ሁሉ ቆምጨዎች እንደዚህ አድርገው በአለም መወራቱ በጣም የሚያስጠላ ነገር ነው፡፡ አንድ ጤነኛ ድሃ ቆሻሻ መብላት እና የእርዳታ ዘይት እና ስንዴ መቀበል ኖርማል(normal) ነው፡፡ ስለዚህ አዲስ ነገር የያዝን እንመስል በዓለም እንደዚህ መፎከሩ ለእኔ አልገባኝም፡፡ ጤነኛ ሰዎች ሆነን እና እርዳታ እና ቆሻሻ የማንፈልግ ከሆነ ሀብታም መሆን ነው፡፡ ሃብታም ለመሆን ደግሞ ጥንክሮ መስራት ነው፡፡

ስለ የአዲስ አበባው ጭፍጨፋ እንነጋገር ካልን የህዝቡን ፍላጎት ማንፀባረቅ እነችላለን፡፡ ይህም ምንድን ነው ጣልያን እና ጀርመን በሁለተኛው የአለም ጦርነት ወቅት አጋር ሆነው “አክሲስ ፎርስስ(axis forces)” ተብለው በአንድ ጎራ ተሰልፈው የአለም ጦርነተን እንደጀመሩት የሚታወቅ ነገር ነወ፡፡ በመሆኑም ጀርመኖች አይሁደችን በሆሎካውስት(holocaust) እንደገደሏቸው ይታወቃል፡፡ የእኛ ሀገር ህዝብም የሚፈልገው ምንድን ነው ካልን “እኛንም ጣልያኖች ጨፍጭፈውናል” ለማለት እና አይሁድነቱን ለማረጋገጥ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ከቅርብ ቀን ወዲህ ህዝቡ “የአዲስ አበባው ጭፍጨፋ” እያለ ማውራት አብዝቷል፡፡ እንዲሁም ከቅርበ ጊዜ ወዲህ ሰወችን ጣልያን ሲገድላቸው የሚያሳዩ “ግራጫ ፎቶወች(black and white photos)” እየወጡ ይገኛሉ፡፡ አንድ ፎቶ “ግራጫ ፎቶ(black and white)” ከሆነ ደግሞ “የድሮ ፎቶ” በሚል ነው የሚታመን፡፡ ስለዚህ ህዝቡ እኔም እንደ አብየ በሚል “እኛም ሞተናል” የሚል ይመስላል፡፡ እዚህ ላይ የእኛን ሀገርም ሆነ የኦሮሞን ጉዳይ ስንመለከት አንድ ሰው ጦርነት ገጥሞ ከሞተ “ሞተ” አይባልም፡፡ ስለዚህ የአዲ አበባን ህዝብም ስንመለከት ከጣሊያን ጋር እየተዋጉ ከሞቱ “ሞቱ” አይባልም፤ እንዲሁም “የአዲስ አበባ ጭፍጨፋ” ብሎ ማውራም አያስፈልገም፡፡ አንድ ሰው ጦርነት ገጥሞ “አትግደሉኝ” ማለት “ሱሪ አውሶ አትታጠቁበት እንደማለት ይመስላል፡፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ ህዝብም “ሞቼ ተቆርጬ፤ ተቀጥፌ፤ ተንገላትቼ፣ ወዘተ” የሚል “እኛንም ልክ እንደ አይሁድ ጣልያኖቹ ገድለውናል” በሚል ውሸት አይሁድ ለመሆን እና እስራኤል ለመግባት ይመስላል፡፡ “የድሮ ፎቶ” እያሉ የሚያሳዩን ግራጫ ፎቶወችን ማመን እራስን ማታለል ነው፡፡ ምክንያቱም አንድን ፎቶ ግራጫ ማድረግ ስለሚቻል ነው፡፡

የሀገር ውስጥ ብሄሮችን እና ብሄረሰቦችን “እናሸንፍ” የምንል ከሆነ “ጠላት እንደተመልካቹ ነው” የሚል ድድብና አሁንም ማንሳት አንችላለን፡፡ የሀገር ውስጥ ብሄር-ብሄረሰቦችን “አያሸንፉንም” እያልን “ኢጣልያንን አሸንፈናል” ማለት “ጣልያንን ያሸነፍነው ለማን ነው?” የሚለውን ጥያቄ ያስነሳል፡፡ ስለዚህ ብሄርቤሄረሰቦችን “እንወዳለን” የምንል ከሆነ ሲበድሉን እና ሲሰድቡንም መታገስ ይገባናል ማለት ነው፡፡ “ይሰድቡናል” የሚለው አባባል በኢትዮጵያ የምንኖረው “ከተሳደብን ብቻ ነው ወይ?” የሚል ጥያቄ ያስነሳል፡፡ ስለዚህ የብሄርብሄረሰብ በዓልን ስናከብር መቻቻልንም አብረን ማንሳት ይገባል፡፡ አንዳንዴ ሳይሆን ሁልጊዜም ቢሆን ነውር ልንሰራ እንችላልን፡፡ ነገር ግን እንደዚህ እንደ አሁኑ ያለ የገበሬ አመለካከት እና ዱክና ይዘን አለምን የምናዳርስ ከሆነ ጎሳዎችን ልናስከፋ እችላለን፡፡ እኔ እኮ የጎጃሞች ፀባያቸው

ያስገረመኝ የማይረባ ነገር ይዘው “እከሌን አንደ ዚህ ብሎ ሰደበው” ብለው ተቆርቋሪ መሆናቸው ነው፡፡ አንዱ ቆምጨ “ሁሉም ብሄር-ብሄረሰብ የኢጣልያን ወረራን ተከላክሷል” ብሎ ሲናገር ሰምቸው ገርሞኛል፡፡ እኔ ሳስበው አሁን እንደዚህ ያለ ግርግር አምጥቶ ከሚያስቸግረው ብሄርብሄረሰቡ በመላው አለም “ያዎጣል ይዳል” የሚለውን ባይሰማ ይሻለው ነበር፡፡ የጣልያን ማሸነፍ ዝና ቀርቶብን “ያዎጣታል ይሄዳል” በሚል በአለም ለማኝነታችን ባልታወቀ ነበር፡፡ ስለዚህ አመለካከታችንን እናስተካክል፡፡ አሁን እንኮራለን ስንል በአለም እንደተዋረድን ነው እኔ የሚሰማኝ፡፡ እኔ ብዋረድ ምንም የሚመጣ ነገር የለም፡፡ ነገር ግን አሮሞን ስንፈራ የአለም ህዝብ ነው የናቀን የሚመስለኝ፡፡

ጎጃሞች እንደዚህ ጥንቆላውን ይዘው በዓለም ሚያዳርሱት “የተሳካለት ልጅ ተዋረደ” ብለው እና አፍረው ከሆነ፤ አሁንም “ስኬት እንደተመልካቹ ነው” የሚል ነገር ያመጣል፡፡ የህንን ያልኩበት ምክንያት አንዳንዱ ዲግሪ መመረቅን “ስኬት” ሲለው አንዳንዱ ደግሞ ከዲፕሎማ ወደ ዲግሪ በብር ተምሮ ማደጉን እንደ ስኬት ይቆጥረዋል፡፡ በመሆኑም አሮሞወች ለምሳሌ እኔ ኢንጂነሪንግ በመመረቄ ስኬታማ እና ትልቅ ሰው መስያቸው “ትልቁን ሀበሻ አዋረድነው” ብለው ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ አሮሞወች “ትልቁን” ካዋረዱ ሀገሪቲን የምወክል መስሏቸው ሊሆን ይችላል፡፡ እኔ በተፈጥሮየ በሰዎች መታዎቅ እና መደነቅ አልፈልግም፡፡ ለዚህ ምክንቱ ደግሞ ምንም ያሳካሁት ህልም ስሌለኝ ዝም ብሎ መደነቅ እንደ ቀዳዳ(phony) መሆን ስለመሰለኝ ነው፡፡ አሮሞወች እንዳው “አዋረድን” እያሉ ለእኔም የማይገባኝን ክብር ባይሰጡኝ ደስ ይለኛል፡፡ እኔ ምንም ክብር ስሌለኝ ልዋረድ አልችልም፡፡ ክብር የሌለው ሊዋረድ አይችልም፡፡ አንድ ሰው የሆነ ክብር(honor) ሲኖረው ነው መዋረድ የሚችል፡፡ ለምሳሌ አንድን አምባሳደር(ambassador) ብታዋርደው የሆነ ክብር ስላለው ሊዋረድ ይችላል፡፡ አንድ ሰው ክብር አለው የሚባል “በአለም አቀፍ ደረጃ ህዝብ ሲወክል እና ስመ-ጥር ተመራማሪ” ሲሆን ነው የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ወይም እኔ ለመጀመሪያ ጊዜ የሆነ ያሸነፍኩት ሽልማት ቢኖረኝ እና ቢያዋርዱኝ ለአሮሞ ክብር ይሆን ነበር፡፡ ዲግሪ በጭራሽ ክብር ሊኖን አይችልም፡፡ ምክንያቱም ዲግሪ መያዝ የስራ ደረጃ አንጂ የክብር ደረጃ አይደለም፡፡

ብሄር-ብሄረሰብ ከተባለ መቻቻልን ሁሉም ጠንቅቆ ያውቀዋል፡፡ ለማንም ማስተማር አይጠበቅብንም፡፡ ነገር ግን አንዳንድ እና ከአንዳንድ አካባቢ የመጡ ሰዎች ይህን የተረዱ አይመስለኝም፡፡ መቻቻል ማለት ደግሞ ሌሎችን ከበደልክ ስትበደልም መቻል አለብህ፡፡ እኔ ለምሳሌ አሮሞን “ጋላ” እያልኩ የጠራሁት ማክዳን እኔ ላይ ጥለው ስለቀለዱብኝ ነው፡፡ ማክዳ በጭራሽ የእኔ ችግር አይደለችም፡፡ ስለዚህ እኔ በሌላ ጅምር አሮሞ መሰደብ የለብኝም የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ እኔ መሰደብ ካለብኝ በእራሴ ችግር እንጂ በሌሎች ችግር መሰደብ የለብኝም፡፡ ማክዳን እኔ ሳልጀምራት አሮሞ እና ጋላ በአጠቃላይ እኔ እንደ ጀመርኳት አድርገው ስለሚያዎሩ የሚጠሉትን ስማቸውን “ጋላ” ብየ በቀጥተኛ ትርጉሙ አስቀምጨዋለሁ፡፡ አሮሞ መሰደብ ካልፈለገ እኔን መንካት የለበትም ነበር፡፡ ስለዚህ በሌሎች ለመከበር አንተም ሌሎችን ማክበር አለብህ፡፡ ስለዚህ አሮሞ ከናቀኝ እኔም በትልቁ ነው የምንቀው፡፡ ወደፊት አሮሞ ካከበረኝ እኔም በትልቁ እና በእኩል አክብረዋለሁ፡፡

እኔ በበኩሌ ሀገሪቱን የተረዳኋት አሁን ነው፡፡ ውስጥ ለውስጥ የስልጣን ፈላጊው ህዝብ ሽኩቻ አለ እንጂ ይህንን ያህክል ውስጥን ሊያሳምም የሚችል ችግር የለብንም፡፡ ስለዚህ ባላዋቂነት አስተሳሰብ ችግር ባንፈጠር ይሻላል የሚል እምነት አለኝ፡፡ “በዱር በገደሉ ያለው ይጠብቅሻል” እንደሚለው ዘፈን ውስጠ-ሊጥ መሆን የለብንም፡፡ ሀገሪቱ የምትኖረው በመተማመን እና በግልፅነት እንጂ በጥርጣሬ እና በጠምንጃ አይደለም፡፡ በህዝብ ፊት የምንናገራቸው ነገሮች ሚስጢር ሊኖራቸው አይገባም፡፡ ሀገሪቱን እየመራ ያለውን መንግስት እስከ መጨረሻው ሰዓት ድረስ መጠራጠር እና መናቅ አይገባም፡፡ መንግስት እያለ ህዝብ በራሱ ድንበርን “እከላከላለሁ” ማለት ምንግስትን አለማመን እና መናቅ ነው፡፡ አንዳንድ የተቃዋሚ ፓርቲ አባላት የሀገሪቱን የመከላከያ ሰራዊት የጎሳ ስብጥር ሲጠይቁ ይታያል፡፡ ይህ ደግሞ

መንግስትን አለማመን ነገር አለ ማለት ነው፡፡ መንገስትም ቢሆን እንደ ሀገር መሪ በህዝቡ ሊታመን የሚችል ስራ መስራት አለበት፡፡ ህዝቡም እንደ ታማኝ ዜጋ መንግስት ስህተት እንኳን ቢሰራ ነገሮች በሂደት ይሻሻላሉ በማለት እምነታችንን ከመንግስት ላይ መጣል ግድ ይለናል፡፡ መንግስትን ማመን ማለት ሀገርን ማመን ማለት ነው፡፡ በአንድ ሀገር ውስጥ የምንኖር ከሆነ መናገርም ሆነ መዝፈን ያለብን ህዝቡ ሊገባው በሚችል ቋንቋ ነው፡፡ ህዝቡም ቢሆን አንዳንድ ገበሬዎች እና የፊውዳል እርዝራዦት እራሴንም ጨምሮ የሚናገሯቸውን ነገሮች መስማት አይገባም፡፡ ስንሰማ ለጀሮ የሚገባው እንጂ አንዳንድ የፊውዳል እርዝራዦት የሚያዎሩትን “ግብርና” ብሄር-ብሄረሰቦች መስማት አይገባቸውም፡፡ እዚህ ላይ ፊውዳሎች እራሴንም ጨምሮ በብዛት በዘር እና በታሪክ መመካት ያበዛሉ፡፡ እነዚህ ዘር ጠቅሰው የሚዘፍኑ እና የሚጎርሩ ሰዎች ለምዶባቸው ነው፡፡ ቀስ እያለ ነገሮች እየተለወጡ እና እኛም እየሰለጠንን እንመጣለን፡፡ እዚህ ላይ ፊዎዳሎች እራሴን ጨምሮ የምናስበው እንዴት ነው “እኛ እንበልጣለን” የሚል ያለፈበት አመለካከት አለ፡፡ ስለዚህ ፊውዳል ብሄሮች እና ጎሳዎች ይህንን “እኛ እንበልጣለን” የሚለውን አመለካከት ካልተውነው በጭራሽ ከዚህ አሁን ካለው የኢትዮጵያ ህዝብ አመለካከት እና ሁኔታ ጋር መዝለቅ አንችልም፡፡ ስለዚህ ፊውዳሎች ልጆቻቸውን ሲያሳድጉ ፍቅር እና መቻቻልን እንዲሁም ብዙህነትን ማስተማር ያስፈልጋል፡፡ እኔ ማንም የነገረኝ ሳይኖር እራሴ ነው የተማርኩት፡፡ ነገር ግን አሁንም የፊውዳልነት አመለካከት ይታይብኛል፡፡ ስለዚህ ይህንን ካስወገድን የኢትዮጵያ ህዝብ አንድ ሆኖ እና በፍቅር ይኖራል የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ ጠጅ ቤት ተቀምጠን የምናዎራቸውን ፊውዳልኛ ቋንቋዎች መመልከት አለብን፡፡ ሀገሪቱ አሁን እራሷን እያዎቀች ስለሆነ ነገሮች እንደ ዱሮው አይደለም፡፡ ስለዚህ ሀገራችንን የምንወድ ከሆነ አስተሳሰባችንን ልንቀይር ይገባል፡፡ ነገሮችን በተለይ አርቲስት ከሆንን በሸንጉር እና በማጠማዘዝ አንናገር፡፡ የምንናገራቸው ነገሮች በግልፅ ነው መሆን ያለበት፡፡ ጥንቆላ ብሎ ነገር እኔ በበኩሌ የምለው ነገር የለኝም፡፡ እኔ በጥንቆላ በጭራሽ ስለማላምን “በልብ መሳደብ” ተብሎ የተወራውን ነገር በጭራሽ አልስማማበትም፡፡ ሰደበን የሚልም ካለ ከልቤ “ይቅርታ” እጠይቃለሁ፡፡

ሌላው “ውስጠ-ሊጥ እንዳይኖር የሚያደርገው ነገር ምንድን ነው?” ተብሎ ቢጠየቅ የስልጣን ክፍፍል ነው፡፡ “ብሄር-ብሄረሰቦች” የሚለው መዝሙር ብቻ አንድ ሊያደርገን እና የብሄር-ብሄረሰቦችን መብት ሊያስከብር አይችልም፡፡ ስለዚህ የስልጣን መብት በፍትሃዊ ምርጫ እንስጣቸው፡፡ ሁሉም መሪ ሆኖ ተዎክሎ ማየት እና ሁሉም ብሄር እና ብሄረሰብ ታሪክ መስራት ይፈልጋል እና ለዚህም እናስብበት እንጂ የሞኝ ዘፈን ሁልጊዜ አበባየ እንደተባለው የመንግስት አካላት “እንወዳችኋለን” ቢሉን ትንሽ መሰለቻቸት ነው የሚሆን፡፡ ፍቅራችን እንዳይሰለች ፍቅራችንን ማፈራረቅ፡፡ ይህም ከዘፈን ወደ ስልጣን መስጠት እንቀይረው፡፡ ዘፈኑን እነርሱ ወይም እኛ እራሳችን ብሄር ብሄረሰቦች እንዘፍነዋለን፡፡ በውሸት “አንድ ነን” ብንል የማታ-ማታ ጆሮ መውተፍ መምጣቱ አይቀርም፡፡ ለምሳሌ እኔ ሳድግ የሆነ ነገር “እገዛልሃለሁ” እየተባልኩ በቃል ብቻ ሳይገዛልኝ የቀረ ነገር ሊኖር ይችላል፡፡ ይህ ደግሞ ተስፋ መቁረጥን ያመጣል፡፡ በቃ እስኪ ሁሉም ሀገር ይምራ፡፡ ሁሉም የመግዛት(ሃገር የማስተዳደር) ታሪክ ይኑረው፡፡ ሁሉም ስለመሪው ይዝፈን፡፡ ስለዚህ የስልጣን ክፍፍል የሚለውን እናስብበት፡፡ እያንዳንዱ ብሄር-ብሄረሰብ ሀገር መግዛት እና ማስተዳደር አለበት፡፡ እያንዳንዱ ቤሄር-ብሄረሰብ በዙር የመሪነት ወይም በአሁኑ አጠራር የጠቅላይ ሚኒስትርነት ስልጣን ይኑረው፡፡ እስከ አሁን ድረስ በትንሹ 50% የሚሆነው ብሄር-ብሄረሰብ የስልጣን ተካፋይ መሆን ነበረበት፡፡ ነገር ግን አሁን ቢጠና 3% የሚሆነው ህዝብ የስልጣን ተጋሪ አይደለም፡፡ ስለዚህ ስልጣን ሁሉም ጎሳዎች ሊደርሳቸው ይገባል፡፡ ሁሉም ጎሳዎች ስልጣን ሲደርሳቸው ስልጣን እንደ አልማዝ መወደዱ ቀርቶ ሊረከስ ይችላል፡፡ ስልጣን ሲረከስ ደግሞ አንዳንድ በመሪ እየዘፈኑ የሚጎርሩ ጎሳዎች ሊታገሱ ይችላሉ፡፡ እነርሱ ከታገሱ ደግሞ ህዝብ ሰላም ይሆናል ማለት ነው፡፡ የትምክህትን በሽታ ለማስወገድ ዋናው መሳሪያ ስልጣንን ማርከስ ነው፡፡ ስልጣን ከረከሰ በሀገር ውስጥ የሚጎርረው ህዝብ ይቀንሳል፡፡ ምክንያቱም ሁሉም መሪ ሲኖረው መሪ እንደ አልማዝ መወደዱ ይቀር ነበር፡፡

አሁን በ2008 ዓ.ም በተቀሰቀሰው ህዝባዊ አመፅ ደግሞ ስንመለከት በጣም ኋላ ቀር አመለካከት እናያለን፡፡ ከእነዚህም ኋላቀር አመለካከቶች መካከል የአንዱን ያየን እንደሆነ ወያኔን "ፋሽት" ብሎ በመሰየም ህዝቡ እራሱን እንደ "አርበኛ" የቆጠረበት በጣም የሚያስቅ እና የሚያስፈነጥዝ አጋጣሚ እኔ ተመልክቻለሁ፡፡ እዚህ ላይ ስትመለከቱ ለምሳሌ የወልቃይትን ጉዳይ ታገኛላችሁ፡፡ ህዝቡ ወያኔን እንደ ውጭ ጠላት ቆጥሮ ነው እየተንቀሳቀሰ ያለ፡፡ ስለሆነም ህዝቡ እራሱን እንደ አርበኛ እና እንደ ጀግና ሲቆጥር ወያኔን ግን እንደ ባእድ እና እንደ ፋሽት እየቆጠረ መሆኑ ነው፡፡ ወያኔም ሲጀመር ህዝብን እንዳልበሰለ ዳቦ ከአንዱ ክልል ወደ ሌላ ክልል ማገላበጡ ምንም ትርጉም የለውም፡፡ እንዲሁም ህዝቡም መሪውን መንግስት እንደ ፋሽት መቁጠሩ የአመለካከት ችግር ነው ብየ እገምታለሁ፡፡ "ጨው ለራስሽ ስትይ ጣፍጪ፤ ካልጣፈጥስ ግን ትጣያለሽ" ይላሉ ሰወች ሲተርቱ፡፡ ይህም ምንድን መንግስትም እንደ መንግስት እያሰበ የህዝብን ክብር እና መብት ያስከብር እንዲሁም ህዝቡም በባዶ ሜዳ እየፎከረ እራሱን እያታለለ እንደ ጀግና እና እንደ አርበኛ እራሱ መመልከቱን ያቁም፡፡ መነጋገር እና መወያየት ችግሮችን መፍታት እየቻለ የአንድም ሰው ህይወት መጥፋት የለበትም ነበር የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ መንግስት የማይገቡ እና እንደ ወልቃይት መሬት አይነት ውሳኔወችን ማሳለፍ የለበትም ነበር፡፡ አሁንም መንግስትም የህዝብን ጥያቄ ይመልስ እንዲሁም ህዝብም መንግስትን እንደ ፈሽስት መቁጠሩን እና እራሱን እንደ ጀግና መቁጠሩን አቁሞ ችግሩ ቢፈታ ይሻላል፡፡ በኢትዮጵያ ውስጥ እኔ ስመለከት ከተማረውም ሆነ ካልተማረው ህብረተሰብ "በ21ኛው ክፍለ ዘመን" የምትባል አነጋገር አለች፡፡ "በ21ኛው ክፍለ ዘመን" ብሎ የሚናገር ሰው ስትሰማ በጣም የተለወጠ ሰው ይመስላል እንጂ ሲመረመር ውስጡ ባዶ ነው፡፡ ስለዚህ "የ21ኛው ክፍለ ዘመን" ሀገር ከሆነች ሀገራችን እና እኛም "የ21ኛው ክፍለ ዘመን" ዜጎች ከሆነን ከጥቅም እና ከጉራ ይልቅ ሀገርን አስቀድመን ወደ ፊት ብንራመድ የተሻለ ነው፡፡ ለምሳሌ አቶ አባይ ፀሃይየ ሲናገር "ህዝቡ ኋላ ቀር አመለካከት አለበት" ብሎ ሲናገር ሰምቼው እኔ ጭንቅላት ውስጥ የመጣው ሃሳብ ምንድን ነው ካልን "እርሱስ በ21ኛው ክፍለ ዘመን አንድን ህዝብ ካለፍላጎቱ ወደ አልለመደው ቀየ ተዘጭ ብሎ ሲጠይቀው መልሱ ምን ይሆናል?" ብሎ ነው ብየ ሳስበው ሁላችንም የአመለካከት ችግር እና የአእምሮ ጥበት ያለብን ግለሰቦች እና ቡድኖች እንደሆንን እንረዳለን፡፡ ስለዚህ ህዝብም ጉራን እና ትምክህትን ያቁም እንዲሁም መንግስትም ስግብግብነትን እና ጎጠኝነትን ቢያቆም ችግሮችን መፍታት ይቻላል የሚል ግምት አለኝ፡፡

አብዛኛውን ጊዜ ከራሳቸው አልፈው ስሌሎች ብሄሮች እና ብሄረሰቦች የሚዘፍኑት ሙዚቀኞችን ስታዩ ከጎሳቸው ውስጥ ሀገር የገዛ አንድ ሰው ያላቸው ናቸው፡፡ ለምን ይመስላችኋል? ምክንያቱ ምንድን ነው "ሀገር ገዝቻለሁ" በሚል እሳቤ የራስ መተማመን እና በሀገሪቱም ደስተኛ ስለሆኑ ነው፡፡ ስለሆነም ሁሉም እንዲዘፍንልን ሀገር ቢገዛ ደስ ይለኛል፡፡ አብዛኛውን ጊዜ ለሀገር የሚቆረቆሩ እና "ሀገሬ" ብለው በአደባባይ እምቡር የሚሉ ሀገር የገዙት እና እርዝራዦቻቸው ናቸው፡፡ ስለዚህ ከዚህ ተነስተን የሀገርን አንድነት ለማስቀጠል ዋናው መሳሪያ "የሀገር ገዢነት" እንደሆነ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ማንም ዜጋ ሀገር ከገዛ ሀገሩን ይወዳል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ወደ ፌደራል አካባቢ ያለውን ስልጣን ለሁሉም ብሄሮች እና ብሄረሰቦች እንዲዳረስ ማድረግ ይጠቅማል፡፡

የፌደራል ስልጣን በቃ ለሁሉም ይዳረስ፡፡ ፌደራሊዝም እኮ ስሙ ሌላ ይሁን እንጂ በንጉሱ ዘመንም ነበር፡፡ ለምሳሌ የኦሮሞ የእራሱ መሪ ነበረው፤ የወላይታ የእራሱ መሪ ነበረው፤ የከፋ የእራሱ መሪ ነበረው፤ የቆምጨ የእራሱ መሪ ነበረው እና የሌሎችም የየራሳቸው መሪዎች ነበራቸው፡፡ አሁን በኢህአዴግ ዘመን የመጣው ፌደራሊዝም ከድሮው የሚለየው ብሄርን እና ቋንቋን መሰረት ያደረገ ፌደራሊዝም(Ethnic Federalism) ነው፡፡ በድሮ ዘመን ግን ፌደራሊዝም ነበር ነገር ግን ስም አልሰጡትም፡፡ የአሁኑ የኢህአዴግ መንግስት ከሌሎች መንግስታት ለመብለጥ ማድረግ ያለበት ዴሞክራሲያዊ መሆን ነው፡፡ ዴሞክራሲያዊ ከሆንን ማንኛውም ጎሳ የራሱን ጎሳ ልኮ በምርጫ መሳተፍ ይችላል ማለት ነው፡፡ ነገር ግን የኢህአዴግ መንግስት ለጎሳዎች ምርጫ ሳይሆን የፈቀደላቸው የባህል ልብሳቸውን እንዲለብሱ ነው፡፡

ይህ ግን ዴሞክራሲ ማለት አይደለም፡፡ የአንድን ሀገር ዜጋ የባህል ልብሱን ለብሶ እንዲጨፍር ማድረግ እና በቋንቋው እንዲናገር ማደረግ “እኔ እበልጣለሁ እና እፈቅድልሃለሁ” እንደማለት ነው፡፡ ይህ በራስ ቋንቋ መናገር መብት አይደለም፡፡ በቃ ስንፈጠር እራሱ በቋንቋችን እንደምንናገር ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ የኢትዮጵያ ጎሳዎች በቋንቋቸው ሲናገሩ የከለከላቸው ካለም አህያ መሆን አለበት፡፡ የኢትዮጵያ ጎሳዎች በቋንቋቸው ሲናገሩ የከለከላቸው መሪም ይሁን አስተዳዳሪ ኢቮሉሽን(evolution) የቀረው መሆን አለበት፡፡ ነገር ግን የአንድን ሰው የተፈጥሮ ባህሪ ወያኔ “ሰጠውህ” እያለ መሸወድ የለበትም፡፡ ለምሳሌ አንድ ሰው ቀለሙ ጥቁር ቢሆን ጥቁረቱን ወያኔ ሊሰጠው አይችልም፡፡ ቋንቋም ልክ እንደ ፊት ቀለም ማለት ነው፡፡ “በቋንቋህ ተናገር” ማለት ምንም ወጭ የለውም፡፡ ነገር ግን የፖለቲካ ስልጣንን ማጋራት ወጭ አለው፡፡ ስለዚህ እኔ የአንድ ጎሳ መብቱ ተከበረ የምለው በፍትሃዊ ምርጫ ለፌደራል ስልጣን መሳተፍ ሲችል ብቻ ነው፡፡ ስለዚህ ኢህአዴግ ለብሄር-ብሄረሰቦች መስጠት ያለበት ዴሞክራሲያዊ መብታቸውን ነው፡፡ ለምሳሌ ወደ ሀመር ጎሳዎች አካባቢ ስንመለከት ከባህል አንፃር ሊሆን ይችላል ዘላኖች ናቸው፡፡ እነዚህን ሀመሮችን አንዳንድ ደራሲዎች “ከተወሰነ ከተራራ በኋላ ሀገር ያለ አይመስላቸውም” ብለው እንደፃፉ ሲነገር ሰምቻለሁ፡፡ እነዚህ ጎሳዎች ግን በአስተሳሰብ ከእኛ ያንሳሉ ማለት አይደለም፡፡ እኔን እራሴን ምሳሌ ልጥቀስላችሁ፡፡ እኔ ያደግኩት ገፀር ነው፡፡ በመሆኑም ትምህርት ስማር እየተመላለስኩ ነበር የምማር፡፡ ጧት ስነሳ ፀሃይ በምስራቅ በኩል ደም ትመስላለች፡፡ እኔ ሳየው የምትወጣው በብቸና ከተማ በኩል እነከርከር በሚባው ቀበሌ በኩል ነው ብየ ነው፡፡ ፀሃይ ከእነከርከር የምትመጣ ነበር የሚመስለኝ፡፡ ከዚያም በ5ኛ ክፍል ትምህርት ስማር ፀሃይ የፕላኔቶች ሁሉ መዓከል እንደሆነች ተነገረኝ፡፡ ይህ እንግዲህ እኔ በልጅነቴ እና በገፀር የገጠመኝ ምልከታ ነው፡፡ ይህ አስተሳሰብ ግን እኔን ከማንም የአዲስ አበባ ልፍስፍ በታች አያደርገኝም፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሀመሮች እና ሌሎች ዘላኖችም ቢሆን ከዚህ የተለየ አመለካከት አይኖራቸውም የሚል እምነት አለኝ፡፡ ገፀሮች የሚለያዩት በባህል፤ ባለባበስ፤ በቋንቋ፤ ወዘተ እንጂ በተፈጥሮ ባህሪ ተመሳሳይ ናቸው፡፡ ከስነ-ልቦና አንፃር የጎጃም ገበሬ እና የሀመር ዘላን ምንም ልዩነት የላቸውም፡፡ እነዚህ ጎሳዎች በአንድ ቦታ ተረጋግተው እንዲኖሩ እና ወደ ሀገሪቱ ፖለቲካዊ፤ ኢኮኖሚያዊ እና ማህበራዊ ተሳትፎ እንዲመጡ ከተፈለገ የጎሳው ተወላጆች ጥረት ማደረግ ይገባቸዋል፡፡ እነዚህ ሰዎችም ሲማሩ አመለካከታቸው እንደሚሰፋ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ ስለ ህብረተሰብ ያለን አመለካከት መለወጥ አለበት፡፡ አንድ ህብረተሰብ(society) አካበቢውን ነው የሚመስል፡፡ ነገር ግን ኢቮሉሽን ያልጨረሰ ህብረተሰብ(society) የለም፡፡ ስለዚህ እነዚህን ዘላን ህብረተሰቦች ከተማውን እንዲለምዱት ማደረግ ይገባል፡፡ ሀመሮችን “ከተወሰነ ከተራራ በኋላ ሀገር ያለ አይመስላቸውም” ብሎ የፃፈው ደራሲ ወይ ጥንቆላ ሰምቶ ነው አለበለዚያ ደግሞ የከተማ ልፍስፍ ነው ማለት ነው፡፡ አንዳንዶች ፌክ ደራሲያን ጥንቆላውን እየወሰዱ እንደ እራሳቸው ስራ የሚያስመስሉ ጅሎች ስላሉ ነው፡፡ የኢትዮጵያ መንገስት ግን የሃመር ጎሳዎችን እዚያው ጫካ አስቀምጦ ለቱሪዝም(ጭስ-አልባው) እንዳይጠቀምባቸው የሚል ስጋት ስላለኝ ነው፡፡ እነዚህ ጎሳዎች ከተጎበኝነት ወደ ጎብኝነት መለወጥ አለብን፡፡ ሀገር የሚባለው እያንዳንዱ የሀገሪቱ ዜጋ ሲጠራቀም ነው፡፡ እንዲሁም እነዚህን ሀመሮችን ሲጎበኙ፤ ሰወች ጡታቸውን ለምንድን ነው የሚነኳቸው? ብየ ስጠይቅ መልስ እኔ አልመጣልኝም፡፡ እንዲሁም ሴቷን ጡቷን በቀን ጎብኝ ሲነካት፤ ባሏ አይቆጣም ወይ? ብየ እራሴን እጠይቃለሁ፡፡ ስለዚህ እነዚህን ዘላኖችን መጫወቻ ከማድረግ ህዝቡም ቢቆጠብ እና መንግስትም ከለላ ቢሰጣቸው መልካም ነው፡፡ ገንዘብ እየተከፈላቸው ጡታቸውን ሊያስነኩ ይችላሉ፡፡ ነገር ግን ዘላንም ስለሆኑ፤ ክብር በገንዘብ እንደማይገዛ ላይገባቸው ይችላል፡፡ ስለዚህ እነዚህን የሚጎበኙ ዘላኖችን ከተቻለ፤ ለጉብኝትም ቢከለከል መልካም ነው፡፡ እኛ አዲስ አበባ 6 ኪሎ ሲጎበኝ ያየነው የታሰረ አንበሳ እና የዱር እንስሳ እንጂ ሰው ሲጎበኝ አይተን አናውቅም፡፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ መንግስት እነዚህን ሀመሮችን እንደ እኔ ጀላ ባያስጎበኛቸው ደስ ይለኛል፡፡ የእኔ ጀላ እየተጎበኘ ያለው ለመድሃኒት ነው፡፡ ስለዚህ ሀመሮችን እና ሁሉንም የሀገራችን ህዝቦች “ክቡር” ናቸው እና ማንም አይጫወትባቸው፡፡

2.10. እነ ታደለ ጋላ የዋሹባቸውን ስልኮች ማዎዳደር

<u>ማስታወሻ፡-</u> እኔ አንዳው መፅሃፉን ስፅፍ የክስተቶች ቅደም ተከተል ይህንን ነገር አመጣው እንጂ እኔ “ቆሻሻ አልበላሁም” ብየ መረጃ እያቀረብኩ አይደለም፡፡ እኔ መፅሃፉን የፃፍኩበት አላማ ማክዳን ትግሬዎች ጥለዋት “አፍቅራዋለች” ስለተባለ ነገሩን ለማብራራት ፈልጌ ነው፡፡ ስለዚህ ይህ እርእስ “ቆሻሻ አልበላሁም እመኑኝ” ሰበካ አይደለም የሚል መልእክት ለአንባብያን ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡

እንግዲህ ነገር ሲመጣ ካለመፍትሄ እንደማይመጣ፤ “ፀሀይ ያየውን ሰው ሳያየው አይቀርም” ይባላል፡፡ ስለዚህ እነርሱም የሰው ነውር “እናያለን” ብለው ሲገቡ፤ የእነርሱንም ውሸት የሚያይ አይጠፋም እና እኔም ያየውን ልናገር፡፡ ጣሳ ጋላ እና ታደለ ጋላ እኔን ቆሻሻ ስጠቀም “እናያለን” ብለው ካሜራ ይዘው ሊቀርጹ ሲገቡ ለካስ ታደለ ጋላ ያየዘው ካሜራ ያለው ስልክ ***ተውሶት*** ኖሯል፡፡ እነርሱ እንግዲህ ማንም አያውቀውም ብለው ነው፡፡ ስለዚህ አስቡ እኔን ሊቀርፁ ነው የገቡ፡፡ ስለዚህ ከቀረፁኝ ፎቶ ወይም ቪዲዮ ይኖራቸው ነበር፡፡ ነገር ግን ሁለቱም የላቸውም፡፡ በዚህም ከፍተኛ ሀፍረት ደርሶባቸው ነው ለ7 ቀን ተደብቀው የተኙ፡፡ ስልኩን መዋሱን ደግሞ ከላይ የዘረዘርኳቸው 5 ምስክሮች ማለትም ተስፋማርያም ንጉሴ፤ ተሾመ ንጉሴ፤ ተስፋየ ጋላ፤ ታደሰ ጋላ፤ ወንዳለ ቆምጬ እና ሌሎችም የዶርማችን ልጆች አሉ፡፡ ካላይ እንደገለፅኩት ስልኩን መዋሱን ሳያስበው ለተስፋማርያም ነው የተነፈሰለት፡፡

በዚህም ታደለ ዘላለም(ኦቦ ታደለ ጋላ) የራሱ ስልክ ዘ00 የሚባለው ኖኪያ ብራንድ(nokia) ስልክ ነበረው፡፡ ይህ ስልክ ካሜራ የለውም፡፡ ስለዚህ ስልክ የተዋሰ ካሜራ ያለው ስልክ ፈልጎ ነው፡፡ ይህን ሁሉ ተዘጋጅቶ ነው ሳይቀርፀኝ የቀረ፡፡ በዚህም ላይ “ያዩታል” እየተባለ ውጭ-ውጩን ጥንቆላው በቆምጬዎች ሲዎራ “አልሰማንም” ብለዋል፡፡ እና ይህ ሁሉ ውሸት ተደባብቆ ነው እንግዲህ ማንም ምንም ሳይላቸው(ሳይናገራቸው) የቀረ፡፡ ነገሩ የአንቀፅ 39 ምሽግ ይዘው ነው፡፡ አንቀፅ 39 ለሀገሪቱ ደህንነት አደጋ አለው ተብሎ ነበር፡፡ ሀገሪቱን እንዳውም እያፀናት ነው፤ መከራ የሆነብኝ ለእኔ ነው፡፡ ህዝቡ በሁለት ጎራ እየተከፈለ ነው እንደዚህ ግራ መጋባት የመጣው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞዎችም “ድሮ ተጎድተናል” በማለት ነው እንግዲህ አሁን የሚያጉረመርሙ፡፡ አንቀፅ 39 ኦሮሞወችን አግልሎ ሌላውን ህዝብ እንደ ኮላ ነው አብሮ ያጣበቀው፡፡ ለእኔ ግን ሶስት ጊዜ ነው አንቀፅ 39 የጎዳኝ፡፡ መጀመሪያም ጋላወችን ደበቃቸው፤ አሁን ደግሞ ቆምጬወችን “እነርሱ ናቸው” በሚል ጥንቆላ ደበቃቸው፡፡ በሶስተኛ ደረጃ ደግሞ ፂላወችን ማክዳን አሳይተውኝ አሁንም በአንቀፅ 39 ነው ሄደው የተደበቁ፡፡

ልጁ ለካስ በዚህ ተቆጭቶ ነው ሁሌ በእራት ሰዓት እዶርም ብቻውን ተኝቶ አገኘዋለሁ፡፡ ልጁ ያልዋሸ ለመምሰል እና ጥንቆላው “ተኛ” ብሎት ነው ሄዶ እንደውሻ አልጋው ላይ እየተኛ የማገኘው፡፡ “ምንድን ነው እዚህ የሚሰራው?” ብየ እኔም አናግረዋለሁ፡፡ እርሱ ግን አያዋራኝም፡፡ ነገሩ ምንድን ነው ቆምጬወች ከጥንቆላው ተነስተው “ሜሮንን አይደለም፤ ታዴ የሚበዳት ጋላ ናት አሉ” ብለው ነግረውት ተናዶ ነው፡፡ መናደድ ያለበት በውሸቱ እንጂ በእኔ አይደለም፡፡ እነርሱ ውሸታቸውን ባይሆን ኖሮ አንድ ቀን ብቻ አይሆንም ነበር የሚያዩኝ፡፡ እርሱም ቁርጥ አውቆ ነው አሉ የተወው፡፡ ስለዚህ የሌለውን ከየት ያምጣ፡፡ እኔ እንዳውም ከጓደኞቹ ተጣልቶ መስሎኝ ነበር ብቻውን ተኝቶ ሲውል፡፡ አንዱ የ 5 ዞን የሚቀመጠው ኦሮሞ “ካሜራውን ይዞ ቢጠብቀው አልበላ አለ” ብሎ ሲናገር ሰምቸዋለሁ፡፡ 5 ዞን የሚቀመጠው ኦሮሞ ሲያዎራ ካሜራ ይዞ እየተኛ ቢጠብቀው “እምቢ አለ አሉ” ብሎ ሲያዎራ ሰምቸው በጣም ገርሞኛል፡፡ ይህ ኦሮሞ “ሲሰርቅ ነው ያየው” ብሎ ሲያዎራ ሰምቸዋለሁ፡፡ ነገሮች እኮ የሚሰሩት በልምድ እንጂ በጥንቆላ አይደለም፡፡ ቆሻሻ ስበላ እንኳን ቢያዩኝ መጀመሪያ ህዝብ ያወቀው ውሸት መዋሸት የለባቸውም፡፡ “ልናየው ነው” ብለው አውርተው ገብተው፤ በኋላ ሲጠይቋቸው “ጥንቆላውን አልሰማንም” ብለው ቁጭ አሉ፡፡ ለእኔ እራሱ “እኔ ነኝ የማይህ” ብሎ ታደለ ጋላ ነግሮኛል፡፡ ይህ ሁሉ ውሸት ኖሮ እንኳን እኔ ቆሻሻ ስበላ ቢያዩኝ እኔ ምንም መስሚያ የለኝም፡፡

ምክንያቱም እኔ የማንንም አደራ አልበላሁም። የሚያስጨንቅ የሌላ አደራ ስትበላ ነው። እኔ አይደለም ቆሻሻ የሰው ስጋ ብበላ ይህንን ያህክል አያጨቃጭቅም።

በእውነት ቢያየኝ ኖሮ እንዴት አንድ ቀን ብቻ ይሆናል? ወይም ልምድ ካለኝ ህይዎቴን በሙሉ እንጂ አንድ ቀን ብቻ ሊሆን አይችልም። ስለዚህ በዚህ አንፃርም የከሸፈባቸው ይመስለኛል። እንዳውም እነ ታደለ ዘላለም እና ጣሳ አያና የተደበቀ ካሜራም ሳያስቀምጡ አይቀሩም። ነገር ግን በጭራሽ አላየኝም። ነገር ግን አሁን ማክዳን በፌክ ፍቅር ለማማለል ጥንቆላው መኖር ስላለበት ነው እንደዚህ በጥንቆላ አለም በሙሉ ሲታሰስ የሚውል እንጂ እነ ጣሳ አያና እኔን በጭራሽ አላዩኝም። ማክዳን በፌክ ጥንቆላ ለማማለል ነው እንጂ እኔን አላዩኝም። የማክዳ ነገር ትንሽ ያስቃል። ማክዳ አፍቅራኝ አይደለም ሌሎችን "እምቢ ያለቻቸው። ማክዳን እኔን አለማፍቀሯን እንዴት አወቅክ? ብትሉኝ እኔ አሳማኝ እና በመረጃ የተደገፈ መልስ እና ትንታኔ እሰጣችኋለሁ። ማክዳ እኔን ላለማፍቀሯ ዋናው ማስረጃ "ትግሬዎች መጀመሪያ ለእኔ ከማሳየታቸው በፊት ጠይቀዋት "እምቢ" ብላለች። እንዳውም በ 2003 ዓ.ም ከረምት ትግሬዎች በቃ ሲታገሉ ከርመው "እምቢ" ብላ ቀርታ ሲደክማቸው በ 2004 ዓ.ም መስከረም ላይ ለእኔ ቁርጥ አውቀው እና ጉልበት ጨርሰው አሳዩኝ"። በቃ ይህ የማክዳን እኔን አለማፍቀር በ 100% ያረጋግጣል። ስለዚህ እኔ በጣም እርግጠኛ ነኝ ማክዳ አፍቅራኝ ሳይሆን ህዝቡ ወደ እኔ የሚልካት ጥንቆላው "የታዴ ናተ" ስላለ እና ሌሎች አላዎጣት ስላሉ ነው። ሌሎች አላዎጣት ካሉ ደግሞ እንደ አሜሪካ ዘይት ደግሞ የወንድ ዘር በእርዳታ ይመጣ እንደሆን እንጂ ሌላ አማራጭ የለም። ስለዚህ አማራጭ ሲያጣ ህዝቡ እኔ የሚሉ አማራጭ ጠንቋይ ሲጥልለት "አፍቅራው ነው" የሚል ሰንካላ ወሬ አምጥተው እየተጫወቱብኝ ነው። ህዝቡ እግዚአብሄር አተረፈው። ወንድ ከውጭ ሀገር እንደ ስንዴ ሳይለምን ጠንቋይ እኔ የሚሉ የሀገር ምርት ጣለለት። ስለዚህ ህዝቡን እግዚአብሄር "አትዋረድ" ሲለው ነው እኔ የሚሉ ባለቁላ የተወለድኩ። ነገር ግን እኔ ለህዝቡ "ደስ አይበለው" ብየ ማክዳ ጋላን በዲልዶ(ሻቃ) ነው የምበዳት። ከኢትዮጵያ ውስጥ ማክዳን ማንም እንደማይበዳት በጥንቆላ እንደተነገረ የቆምጨዎች ዘገባ ያመለክታል። ነገር ግን ማክዳ አሁንም እደግመዋለሁ አፍቅራኝ አይደለም። ስለዚህ ህዝቡ የልቡን ቢያዎራ መልካም ነው። "አፍቅራው ነው" የሚለው ቃል የግል አስተያየት እንጂ ሀቅ አይደለም።

ማክዳ "ታዴን አፍቅራው ነው" የሚሉ ምቀኞች "የጎዳነው" መስሏቸው ነው። ምክንያቱም "ማክዳ አፍቅራው ቆሻሻ ሆኖ ሌሎች ወንዶች እየጎረጎሯት ነው" ብለው ለማውራት እንዲመቻቸው ነው። "አፍቅራው ነበር ቆሻሻ ሆኖ ነው እንጂ" እያሉ በየቦታው ምቀኞች ሲያዎሩ ሰምቻለሁ። ይህ የምቀኛ ወሬ ነው። "አረም እና ጠላት ሳይዘሩት ይበቅላል" እንደተባለ እኔ ህዝቡ በምን የእኔ ምቀኛ እና ጠላት እንደሆነ እኔ አልገባኝም። በብዛት "አፍቅራው ነው" የሚሉ ምቀኞች ናቸው። ማክዳ አፍቅራኝ አይደለም። በእውነታ ሲመረመር ማክዳ እምቢ ያለች አፍቅራኝ አይደለም። ነገር ግን ምቀኛ ዝምብ ማለት ነው። ዝምብ ምቀኛ ነው። ልትበላ ወይም ልትጠጣ ያስቀመጥከውን ነገር ዝምብ ያበላሽብሃል። ምቀኞች ናቸው ማክዳ አፍቅራው ነው የሚሉ። ነገር ግን በእውነታ ሲመረመር ማክዳ መጀመሪያም እምቢ ብላ ቁርጥ አውቀው ነው ትግሬወች በ 2004 ዓ.ም አምጥተው 5 ኪሎ ሳጠና እፊቴ ያሳዩኝ። ስለዚህ ምቀኞች እና ተንኮለኞች እባካችሁ እያያችሁ ተናገሩ። እኔ እኮ ሁሉም "አፍቅራዋለች" ሲል ልብ መርማሪ ያለ ነው የሚመስል። ነገር ግን ምቀኞች "ጥንቆላው ሰራ" ብሎ ለማውራት ነው "አፍቅራው ነው" ብለው ሲተበትቡ የሚውሉ። ቤተሰቦቿ "አፍቅራው ነው" ቢሉ ማመን የለብንም። ምክንያቱም ማክዳ ተጥላ ነው። ስትጣል ግን ማንም "ምነው ጣላችኋት?" ብሎ የተናገረ ሰው የለም። ስለዚህ የማክዳ ቤተሰቦች ሲያፍሩ ጊዜ ነው "አፍቅው ነው" የሚሉ እንጂ ማክዳ አፍቅራኝ አይደለም። ስለዚህ የማክዳን ጉዳይ ለጠንቋይ ማረጋገጫ የሚያደርጉ ምቀኞችን እባካችሁ እንታገላቸው። ለፈረንጆችም ቢሆን የማስተላልፈው መልእክት ማክዳ አፍቅራኝ አይደለም። ጋሎችንም ቢሆን ይህ በጥንቆላ እራስ ማጠብ(brainwashing) ይባላል። መጀመሪያ ትግሬወች ሳያሳዩኝ ጉልበታቸውን ጨርሰውባታል። ስለዚህ ለእኔ ካሳዩኝ በኋላ ማክዳ እምቢ

ማለቷ ለማፍቀሯ ምንም ማረጋገጫ ሊሆን አይችልም። ስለዚህ ኦሮሞወች “ፍቅር” ብለው ባያዎሩ እኔ ደስ ይለኛል። ማከዳ ዝም ብላ ***“እምቢ”*** ማለት ለምዶባታል እንጂ እኔን አፍቅራኝ አይደለም። ማከዳን እኔ ብበዳት አንኳን ትግሬዎች እና ኦሮሞወችን እምቢ ማለቷ እና እኔ መብዳቴ እራሱ እኔን ለማፍቀሯ ማረጋገጫ ሊሆን አይችልም። ስለዚህ ምቀኞች እባካችሁ ጥንቆላ እያመጣችሁ አታሳቅቁን።

ጋላወች በሌላ ጋላ እንደሚያፍሩ እና ጋላን እንደናቁ እንዳይታዎቅባቸው ነው “አፍቅራው ነው” እያሉ በእኔ የሚለክኩ። ጋላ በእራሱ እና በማንነቱ ያፍራል። ለዚህም ማረጋገጫ ጋላወች የህንን ለማስወገድ “በጋላነት መኩራት(Oromo pride)” የሚል ድህረ-ገፅ ፈጥረው ሲንቀሳቀሱ ይታያል። ጋላ በጋላ እንደሚያፍር እና ጋላ ሌላውን ጋላ እንደሚንቅ የተረዳሁበት እኔ ሁለት መረጃዎች አሉኝ። አንዱ ሶፊያ ሞሃመድ(ሶጋሞጋ) የምትባል ጋላን በ 2001 ዓ.ም ጋሎች አግልለዋት ስራ እንዳታገኝ አድርገዋት ነበር። በሁለተኛነት ጋሎች ሌላውን ጋላ እንደሚንቁ የተረዳሁበት ምክንያት ደግሞ ማከዳን(ማጋአጋ) ህዝቡ ከሚላወች ጋር ተባብሮ ሊጥላት ሲመካከር ጋሎች ሰምተው ዝም አሉ። ይህ ደግሞ የሚያመለክተው “ጋላ ቢወድቅም አይጎዳም” ማለት ነው። ስለዚህ ጋላ ስህተትን ማረም እና እራስን መውደድ እንጂ ማከዳ አፍቅራኝ ሳይሆን ተጥላ ነው። ማከዳ በእውነት አፍቅራኝ ከሆነ ወደ ደብረ ብርሃን መጥታ የምታዎጣኝ እኔ ከአሁን በኋላ ፍቅር እፈራለሁ። ምክንያቱም ለምሳሌ በጣም የጋለ(በጣም የሞቀ) ብረት በእጅህ ጨብጥ ቢሉህ ማንም አይነካውም። የማከዳም ነገር እንደዚያ ነው። ጥንቆላው በጣም በጣም ከሞቀ ብረት አያንስም።

ሌላው ለምቀኞች እና ለውሸታሞች ማስተላለፍ የምፈልገው መልእክት ምንድን ነው ቢባል በእነርሱ ታሪክ የሚዋሹብን አንሶን ደግሞ በእራሴ ታሪክ ይዋሹብኝ ወይ? የሚል ነው። አብዛኛው ህዝብ “ማከዳ አፍቅራዋለች” የሚሉት ሰዎች ምቀኞች ብቻ አይደሉም። አንዳንዶች ውሸት የለመደባቸው ናቸው። ማከዳ በጭራሽ አፍቅራኝ አይደለም። ነገር ግን አንዳንድ በራሳቸው ታሪክ እውነታን እየደበቁ መጎረር የለመደባቸው ሰዎች “አፍቅራው ነው” በሚል እኔን ጭምር ሲያስድቡኝ ይውላሉ። ስለዚህ እባካችሁ በራሳችሁ ታሪክ መዋሸት የለመደባችሁ በእኔም ታሪክ አትዋሹብኝ። እኔ በጭራሽ በውሸት ተፈቃሪ መሆን አልፈልግም። “መቼም ይበዳታል” ተብሎ ነው እንጂ ማከዳ አፍቅራኝ አይደለም። እኔ በራሴ ታሪክ ውሸት መስማት አልፈልግም።

ኦሮሞች በብዛት ውሸት ይዋሹ እና “ኒወርክ ታይምስ(The New York Times)” ን እንደ መረጃ ይጠቅሳሉ። አሁንም ማከዳን ማፍቀሯን ለማረጋገጥ “የአሜሪካ ጥቁሮችን ዋቢ አድርጎ “ኒወርክ ታይምስ(The New York Times)” ዘግቧል” እንዳይሉን የሚል ስጋት አለኝ። ምክንያቱም አብዛኛውን ጊዜ ኦሮሞዎች ዋሽተው እንደ መረጃ የሚያቀርቡት “መቸም የሚያየው የለም” ብለው “ኒወርክ ታይምስ(The New York Times)”ን ነው። ይህ “ኒወርክ ታይምስ(The New York Times)” የሚባለው ጋዜጣ እና መፅሄት በጣም የድሮ ስለሆነ መረጃዎችን እንኳን መርምሮ ለማውጣት በጣም ከባድ ነው። ስለዚህ ኦሮሞ “ማንም አያየውም” በሚል እሳቤ በ“ኒወርክ ታይምስ(The New York Times)” ሲዋሹ ይታያል። ለምሳሌ የአኖሌ ሀውልትን እና ሃውልቱ እንዲሰራ ያደረገውን ጭፍጨፋ “ኒወርክ ታይምስ(The New York Times) ላይ አይተነዋል” ብለው ዋሽተዋል። አሁንም የማከዳን ፍቅር እውነት መሆንኑን “የኔግሮ እና የፈረንጅ የስነልቦና ባለሙያ በኒወርክ ታይምስ(The New York Times) የፃፉውን አግኝተነዋል” ብለው እንዳያመጡት እሰጋለሁ።

ቆምጨወች “ተሸንፈን አናውቅም” ብለው ስለሚያስቡ ነው አሁን የማከዳን ነገር አሜሪካ ድረስ ሲያዎሩት የሚውሉ። ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት ጣልያን ኢትዮጵያን ለሁለተኛ ጊዜ ስትወር በላይ ዘለቀ አካባቢውን ተከላክሏል በሚል ነው። ይህ ባህሪ የሁሉም የኢትዮጵያ ህዝብ ባህሪ ነው ማለት ይቻላል። አሁንም የማከዳን ነገር “አንሸነፍም” ብሎ ህዝቡ 6 ዓመት የፈጀብን። ነገር ግን በኢትዮጵያ ታሪክ ሙሉ ጦርነት አሸንፈን አናውቅም። በኢጣልያን ጦርነት ኤርትራን ሰጥተን ነው። አሁንም በሁለተኛው የኢጣልያን ጦርነት እንግሊዝ እረድታን ነው ነፃነታችንን ያገኘን። ስለዚህ

አለመሸነፋችን የትኛው ላይ ነው? አሁንም በማክዳ ነገር ማክዳን ህዝቡ ሁሉ ከቂጥ እስከ ራስ ፀጉር ሲዳብስ እና ሲነረጉር ከርሞ የሃበሻው ህዝብ “አወጣት” በሚል መፏጨት ሊጀምር መሆኑ ነው? እኔ ደግሞ በእራሳቸው ታሪክ ይዋሹ እንጂ እኔ “አዋጣሁ” ብየ ስለማላወራ ውሸታሞቹን ብሄርብሄረሰቦች “እንዳይሰሟቸው” የሚል መልእክት ለማስተላለፍ ፈልጌ ነው፡፡ ካሸነፍክ ከዚህ በዳር ብሎ ነገር የለም፡፡ የእኛ ህዝብ ፍላጎቱ እራሱ ምን እንደሆነ አይታዎቅም፡፡ ቴዲ አፍሮ ለምሳሌ ኤርትራንም ይፈልጋል፤ ከእንደገናም “ነፃ ሀገር” መባልም ይፈልጋል፡፡ ሁለቱ ግን በጭራሽ አብረው አይሄዱም፡፡ ስለዚህ ምርጫ ይኑረን፡፡ እኔ ስለኤርትራ መስሚያ የለኝም፡፡ ስለዚህ “ነፃ ሀገር” የሚለው ምርጫየ ነው፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያት ኤርትራን ማዋሃድ ከዚህ በኋላ አይቻልም፡፡ ነገር ግን “ቅኝ ግዛት የተገዙ ሀገሮ” ውስጥ ብንገባ እና ወደብ ቢኖረን የሚቀርብን የአዝማሪ ዘፈን ብቻ ነበር፡፡ ነገር ግን ኤርትራን መመለስ ስለማይቻል “ነፃ ሀገር” የሚለውን ይዘን እንቀጥል፡፡ ስለዚህ ቆምጨዎችም ሆነ የእኔ ንፉግ ቤተሰቦች ማክዳን በማውጣቴ “የማሸነፍ ስሜት እንዳይሰማቸው” መልእክቴ ይድረሳቸው፡፡ ምክንያቱም ሰባራ ድል የለም፡፡ እንደ ኢትዮጵያ የጦርነት ድሎች የማክዳ ነገርም መጨረሻው ችግር አለበት፡፡ ማንም ሲነጨው የከረመ ሴትን “አውጥተዋለች” በሚል ጥንቆላ መጨረሻ ቆምጨ እንዳይፈነጥዝ ብየ ነው፡፡ እኔ የኤርትራን ነፃነት እደግፋለሁ፡፡ ምክንያቱም ኤርትራ በቅኝ ግዛት ዘመን በሁለት መንግስታት ማለትም በጣልያን እና በእንግሊዝ ለ 60 ዓመታት አካካባቢ በባርነት ተቀጥቅጠው ተገዝተዋል የሚባል መረጃ ስለሰማሁ ነፃነት ይገባቸዋል የሚል ሀሳብ ስላለኝ ነው፡፡ ኢትዮጵያ ደግሞ “ንጉስ ነበርኩ” እያለ ውሃ ጠጥቶ ጠጅ የሚያገሳ ህዝብ የነነባት ነፃ ሀገር ነች፡፡ ስለዚህ እነዚህ ህዝቦች ኢትዮጲያ ውስጥ ቢኖሩ ኖሮ በቃ ትኩስ ድንች ነበር የሚሆንባቸው፡፡ ስለዚህ ለሰው ልጅ ህይወት ነፃነት ዋና ነገር ነው እና ለኤርትራዎች ነፃነት የአለም መንግስት መስጠቱ እኔ እደግፋለሁ፡፡ እነርሱ ባሪያ ሆነው ሲገዙ እኛ ምንም አልረዳናቸውም፡፡ ቅኝ ግዛት የተገዛ እና ቅኝ ግዛት ያልተገዛ ህዝብ እንዴት አብሮ ይቀጥላል?

ጀግንነት እና ለጀግና የሚዘፈነው ዘፈን በኢትዮጵያ ትንሽ ትርጉሙ የተዛባ ይመስለኛል፡፡ እዚህ ላይ ስንመለከት ለምሳሌ ኦሮሞ እኔን አዋርዶ እራሱን እንደ ጀግና እየቆጠረ ነው፡፡ እንዲሁም እኔ ለምሳሌ ሁለት ሰዎችን በቂሊንጦ እስርቤት ሲጣሉ ገላግየ እንደ ጀግና እየተቆጠርኩ ነው፡፡ እንዲሁም አሁን ስንሰማው ፈይሳ ሌሊሳ የሚባለው አትሌት በብራዚል በተካሄደው ኦሎምፒክ ላይ የኦሮሞን አመፅ ተገን በማድረግ ለምኖም እንደ ጀግና እየተዘመረለት ነው፡፡ እንዲሁም በአንዳንድ የሀገራችን ክፍሎች ፖሊስ ገድሎም እንደ ጀግና እየተቆጠረ ነው፡፡ ስለዚህ “እንቅስቃሴወች ሁሉ ዳንስ ናቸው” እንደተባለ “እንቅስቃሴወች ሁሉ ጀግንነት ናቸው” የሚል ነገር መፍጠር እንችላለን ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ኢትዮጵያ ውስጥ “ሚዶከር(Mediocre)” የሆኑ ነገሮችን ከማድነቅ እና ፀቦችን እና ታግሎ የጣለውን ሁሉ እንደ “ጀግና” ከመቁጠር ብንቆጠብ መልካም ነው፡፡ እዚህ ላይ እንዴት ነው ዘፈን እና አዝማሪ መርከሱን ነው የሚያሳየን፡፡ ለአንድ ከዳተኛ የሚዘፍን አዝማሪ መገኘቱ ሲመረመር አዝማሪ መርከሱን ነው የሚጠቁመን፡፡ እቅስቃሴወች ሁሉ ጀግንነት መሆን ይችላሉ፡፡ ነገር ግን ፖሊስ የገደለን እንደ ጀግና የምትዘፍንለት ከሆነ፤ አሁንም የዘፋኙን ማንነት መመርመር ያሻል፡፡ እንዲሁም ሀገር የከዳን እና በሀገር ስም የሚለምንን ሰው የሚያወድስ እና የሚዘፍን ዘፋኝ አሁንም ማንነቱ ሲመረመር “ሚዶከር(Mediocre)” ወይም “ፈስ አድንቅ” ሆኖ እናገኘዋለን፡፡

ወደ “አፍቅራው ነው” ወደሚለው ወሬ እንመለስ፡፡ በተለይ ትግሬዎች “አፍቅራው እኛ ተጠቀምንባት” ብለው ለወሬ እንዲመቻቸው እንጂ ማክዳ እኔን እንዳላፈቀረችን እነርሱ በደንብ ያውቁታል፡፡ ስለዚህ ማክዳ አፍቅራኝ አይደለም፡፡ ነገር ግን ኦሮሞወችም “ተጥላ እዚያው አወጣችው” ተብሎ እንዳይሳቅባቸው ነው እንደዚህ በጥንቆላ ከእንግሊዝ እስከ ቻይና ጥንቆላው ሲያሰቃየን የሚውል፡፡ ምቀኞች እባከካችሁ በውሸት አትወንጅሉኝ፡፡ ማክዳ(ማጋኢጋ) ሳታፈቅረኝ እንዴት “አፍቅራው” እየተባለ በጥንቆላ እንሰቃይ? ምንም እኮ “አራምባ እና ቆቦ” የሆነ ነገር ነው፡፡ ትግሬወች እነርሱ ሞክረው ሲደክማቸው አምጥተው **ሰው አላየንም** ብለው ጥለው ሊገላገሉ ሲሉ ህዝብ ስላያቸው አሁን እኔን

አንዳፈቀረችኝ አድርገው ሲያዎሩ ይውላሉ፡፡ በጭራሽ ላይረጋገጥ ፍቅር እንዳው አለምን ጨምረን በጥንቆላ ባንረብሽ ይሻላል፡፡ ማክዳ እኔን ማፍቀሯ በምንም ነገር እና ተዓምር አይረጋገጥም፡፡ ስለዚህ ላይረጋገጥ ፍቅር ኦሮሞወች ዝም ብለው ባይበጠብጡኝ የሚል መልእክት አለኝ፡፡ የማክዳ ፍቅር ካልተረጋገጠ ደግሞ ሌላው ጥንቆላ እኔን አይወክልም ማለት ነው፡፡ ኦሮሞን ለመሸወድ የተደረገ ጥንቆላ እንጂ እኔን አይመለከትም፡፡ ሌላው ጥንቆላ ቢሰራም ማክዳ እኔን ብታዎጣኝ ለኦሮሞወች መሸወጃ እንጂ ለእኔ ቆሻሻ መሆን ማረጋገጫ ሊሆን አይችልም፡፡ ምክንያቱም ለእኔ ቆሻሻ መሆን ማረጋገጫ ቢሆንም እንደ ገናም በግልባጩ ለእኔ ቆሻሻ ላለመሆኔ ማረጋገጫ መሆን ይችላል፡፡ ነገር ግን ምቀኞች እና ጠላቶች ጥንቆላውን “ለእኔ ቆሻሻ መሆን ማረጋገጫ አደረጉት፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ጠንቋይ እና ኦሮሞ እየዋሹ እኔን ለምቀኛ እና ለጠላት አሳልፈው ሰጡኝ፡፡ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች ወደ ህዝቡ ሆነው እራሳቸውን ማትረፍ ነው የሚፈልጉ፡፡ ስለዚህ እነርሱን አትመኗቸው፡፡ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) ቢወዱኝ እና ለእኔ ቢቆረቆሩ ኖሮ ለምን ድሮ በገንዘብ አልረዱኝም ነበር? እኒዚህ ሰወች ለህዝቡ ነው የሚወግኑ፡፡ በተወለደ ማመን የለብንም፡፡ ቆምጩ እና የቆምጩ ጠንቋይ ጥንቆላውን ካሰሙ በኋላ ነው እንደዚህ የሚያሩብን፡፡ ቆምጩ እንዳውም ነገሩ አር ነው አሁንስ በጥንቆላ ጭራሽ አራብን፡፡ ምቀኞች ናቸው ነገሬን እንደዚህ እንደ ወይራ ያገነኑብኝ፡፡

ካሜራ ይዘው ገብተው ሳይቀርፁኝ ቀርተው እና ማክዳን ትግሬወች እምቢ ስትላቸው አምጥተው አሳይተውኝ ምቀኞች እና ጎጠኞች “አፍቅራው ነው” በማለት እንደ እባብ ሲጠመጥሙብኝ ይውላሉ፡፡ እኔ ከዚህ በላይ መረጃ በቃ ምቀኛ አሸንፎኛል፡፡ እኔ ምንም ማድረግ አልችልም፡፡ የምቀኛ ነገር “አውቆ የተኛን ቢቀሰቅሱት አይሰማም” ሆኖ ነው እንጂ ነገሩ ከዚህ በላይ አሳማኝ መረጃ እኔ በጭራሽ አላገኝም፡፡ ስለዚህ ምቀኞችን እግዚአብሄር ይቅር ይበላቸው፡፡ ኦሮሞ ማክዳ ስትጣል “አፍቅራዋለች እንለዋለን” ብለው ተደብቀው አሳለፉ እና አሁን እኔ ይህንን መረጃ ሳቀርብ “እናዎጣታለን” እያሉ ሲያስፈራሩ ይውላሉ፡፡ ነገር ግን ኢትዮጵያ ውስጥ ይህችን ማክዳ የምትባል የኤርትራ ዲቃላ ሴት ከእኔ እና ከዲልዶ(ሻቃ) ሌላ ማንም አያዎጣትም ብሎ የሚያምኑት ጥንቆላ ነግሯቸዋል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ “ማክዳን እናዎጣታልን አባብሉን” የሚሉ ከሆነ ልብዳህ በለው፡፡ እነርሱ በጥንቆላው የሚያምኑ ከሆነ ማክዳን ኦሮሞ እንደማይበዳት ተነግረዋል፡፡ ቢበዳት እንኳ “አልበዳትም” ተብሎ ነው የሚወራ፡፡ ስለዚህ ጊዜያችንን አንግደል፡፡ ወይ ልክ በ 2008 ዓ.ም እና በ1977 ዓ.ም በተከሰተው ድርቅ የአለም ሀብታም ሀገሮች እንደደረሱልን ሁሉ አሁንም የወንድ(ኮርማ) አቅርቦት ያድርጉልን፡፡ ሪሲሊንግ(resling) የሚሰሩት ፈረንጆችን አይታችኋቸዋል? ኮርማ ነው የሚመስሉ፡፡ መብዳት ሲያቅተው ጊዜ ኦሮሞ እና ትግሬ “አፍቅራው ነው” እያሉ አያውሩብን፡፡ ካቃታቸው ወንድ በእርዳታ ይግባልን፡፡ ድርቁ የሆድ ጉዳይ ስለሆነ እርዳታ በቶሎ ነው የተጠየቀ የነበር፡፡ አሁን ግን በቂጥ ጉዳይ 6 ዓመት ሙሉ ስንሰቃይ እርዳታ የሚጠይቅ ጠፋ፡፡ እባካችሁ ወሬውን እና ምቀኑን ትተን እርዳታ እናስገባ እና ማክዳን ወዲያ ወይ ይውሰዷት አለበለዚያ ደግሞ እዚሁ ይብዷት፡፡ እርዳታ እኮ በአደጋ ጊዜ ይጠየቃል፡፡ እኔ እንደዚህ ያለ የህይወት አደጋ ኢጋጥሞኝ አያውቅም፡፡ ስለዚህ የሚበዳ እርዳታ እንጠይቅ፡፡ ኢትዮጵያ ወንድ በእርዳታ የመጠየቅ ልምድ ያላት እና ወንድ በእርዳታ አምጥታ የምታውቅ ሀገር ነች፡፡ “መቼ?” ብሎ የሚጠይቅ ሰው ካለ መልሱ የሚሆነው ጣልያን ኢትዮጵያን ለሁለተኛ ጊዜ የወረረች ጊዜ በላይ ዘለቀ ሀገር ውስጥ እየተዋጋ ንጉስ ሃይለ-ስላሴ ግን እንግሊዝ ሀገር ሄዶ በዲፕሎማሲ ወንድ አስመጥቶ አዲስ አበባን እንዳስለቀቀ የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ ከዚህ ልምድ በመነሳት ወንድ ሲጠፋ ወንድ ከውጭ ማስገባት ልምድ ስለሆነ እና በገልለተኛ መረዳት ልምድ ስለሆነ አሁንም ማክዳ ጋላን በፈረንጅ በተለይ ደግሞ በእንግሊዝ ማስበዳቱ የተሻለ ሳይሆን አይቀርም፡፡

የወያኔ መንግስት እና የአፄ ሃይለስላሴ መንግስት በአንዳንድ ጉዳዮች ተቃራኒ ናቸው፡፡ ይህም እንዴት ነው የወያኔ መንግስት ድርቅን ለመቋቋም ሳያፍር “ቸግሮናል” ብሎ ስንዴ በእርዳታ ሲያስገባ የአፄ ሃይለስላሴ መንግስት ድርቅ ሆኖ “ድሃ ልንባል ነው ወይ?” በሚል ትእቢት ስንዴ እርዳታ እንደከለከሉ ይነገራል፡፡ እንዲሁም የአፄ ሃይለስላሴ መንግስት

ሀገር የሚከላከል ወንድ ከውጭ ሲያስገባ ወያኔ ግን ሀገርም የሚከላከል በሀገር ውስጥ ወንድ ሲሆን ሚስቱንም “ብዱልኝ” ያለ ለሀገር ውስጥ ነው፡፡ ስለዚህ የወያኔ መፈክር ምንድን ነው ከተባለ “የውጭ ምርት ለምነን እንበላለን፤ በሀገር ውስጥ ወንድ እንጀግናለን” የሚል ይመስላል፡፡ የአፄ ሃይለስላሴ መንግስት መፈክር ግን “ከሀገር ውስጥ እንበላለን በውጭ ሀገር ወንዶች እንጀግናለን” የሚል ይመስላል፡፡ ስለሆነም ወያኔ የአፄ ሃይለስላሴን መንግስት “ፊውዳል” እያለ በጥላቻ የሚጠራው በዚህ ልዩነታቸው ነው፡፡ ወንድ ከውጭ ገብቶ ሀገር ተከላከለ ማለት የእኛ ሀገር ህዝብ የለበሰው ሱሪ የውጭ ሀገር ዜጎች ነው ማለት ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው እኛ ሱሪ ካለን እኔ ወንድ ከሆንን ሀገራችንን መከላከል ነበረብን፡፡ ነገር ግን ሀገራችንን መከላከል አቅቶን ከእንግሊዝ ወንድ አምጥተን ወራሪ ጠላትን ተከላከልን ማለት አሁን የለበስነው ሱሪ የእንግሊዝ እንጂ የእኛ አይደለም ማለት ነው፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ፡፡ እንዳውም ተስፋማርያም ነጉሴ(ማሪስቶፕስ) ሊመሳጠረው ፈልጎ ነበር፡፡ ምንድን ነው እኔን “ቁም” ብለው ሎከሩ ስር እንደ ቆምኩ በካሜራ ቀርፀው ለመዋሸት ሁሉ ሞክረው እንደነበር ነው፡፡ በዚህም መጨረሻ ሌላው ህዝብ ሁሉ ስለሰማ ሊያስዋሻቸው አልቻለም እንጂ፡፡ ከውጭ የሆነ ሰው ደውሎ “ተው” አላቸው፡፡ በስልክ ከጥንቆላው ጋር እየተደዋወለ ከዶርም ውጭ ያለ ሰው ያስጣለኝ፡፡ እንዳውም መጨረሻ ላይ የተስፋ ማርያምን እናት ታደለ ዘላለም አውጥቷታል ይባላል፡፡ ይህም ምንድን ነው የተስፋማርያም እናት 4ኛ አመት ልታስመርቀው ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ትመጣለች፡፡ እርሱ ግን መምጣቷን አልሰማም፡፡ መምጣቷን ሳትነግረው እንደ አየር-ወለድ ዱብ ትላለች፡፡ በዚህም በጣም ተናዶ አላናግርም ይላል፡፡ በእናቱ ማፈሩ እንደሆን የማውቀው ነገር የለም፡፡ ካላፈረ ታዲያ አየር ላይ ምን ያናድደዋል? ነገር ግን በጣም ተለምኖ ነው ያናገራት ይባላል፡፡ ተማሪዎች በጣም ስቀውበት ነው ተስፋማርያም እናቱን ያናገራት፡፡ **“እምቢ አለ”፤ “ውው….” “እምቢ አለ”፤ “እረ በለው እናቱን አላናግርም አለ”…….”** ብለው ተማሪዎች ጮኸውበት ነው ተስፋማርያም እናቱን ያናገራት፡፡ ያም አልፎ የምረቃው እለት ማታውን ይመሸና መኝታ ይጠፋል፡፡ እነርሱ “የሆቴ አልጋ ሁሉ ተይዞ አልቆ ነው” ይላሉ፡፡ ያም ሆነ ይህ እዶርም እኛ ጋር የተስፋማርያምን እናት ይዘዋት መጡ፡፡ እናም አቶ ተስፋማርያም አላናግርም ስላለ ከታደለ ዘላለም ጋር ትተኛ ተብሎ ከእርሱ ጋር ትተኛለች፡፡ ታደለ ዘላለምም **“ሲሮጥ የመጣን አህያ አጥብቀህ ጫን”** ብሎ ሲከትባት አደረ አሉ፡፡ ከታደለ ዘላለም ጋር የተስፋ ማርያምን እናት አብረው ያስተኟት “ቡሽቲ ነው ሴት አይበዳም” በሚል እሳቤ ነበር፡፡ ነገር ግን ታደለ ዘላለም የተስፋ ማርያምን እናት በድቶ የገፅታ ግንባታ ስራ እየሰራ እና ቡሽቲነቱን እያስተባበለ ነው ማለት ነው፡፡ የዚያን ጊዜ ነው የተስፋማርያምን እናት ታደለ ዘላለም አውጥቷታል የሚሉ፡፡ ነገሩ እውነት ስለመሆኑ የማውቀው ነገር የለም፡፡ እኔም ጠዋት ተነስቸ አየኋቸው፤ እነርሱም ተማሳቅለው ተኝተዋል፡፡ እናም የዚያ እለት አንሶላ ተጋፈዋል ይባላል፤ እኔ በአይኔ አላየሁም፤ አብረው ተኝተው ግን በአይኔ አይቻለሁ፡፡ ሌሊትም የሆነ የግብረ-ስጋ ግንኙነት ድምፅ እንደ ነበር ሰምቻለሁ፡፡ የግብረ-ስጋ ድምፅ ደግሞ “ፍጭቅ”፤ “ፍጭቅ”፤ ….. የሚል ነው፡፡ “ፍጭቅ”፤ “ፍጭቅ”፤ ….. የሚል ድምፅ ስለሰማሁ በድቷታል የሚል እስከ 90% የሚደርስ ጥርጣሬ አለኝ፡፡ አንድ ወንድ እና አንድ ሴት አብረው ተኝተው “ፍጭቅ”፤ “ፍጭቅ”፤ ….. የሚል ድምፅ ከተሰማ ብድ ነው ማለት ነው፡፡ ህንፃው የሃይለስላሴ ህንፃ ስለሆነ ወደ ፊት ለቅርስነት ሲቆፈር ኮንዶም ሊገኝ ይችላል፡፡ “ኮንዶም ለመጀመሪያ ጊዜ የተገኘበት የዩኒቨርስቲ ዶርም” ተብሎ በታሪክነት ሊመዘገብ ይችላል፡፡ “የብድ ድምፅ ምንድን ነው?(What is the sound of fuck?)” የሚለውን ሙዚቃ አድምጨው ከተስፋማርያም እናት እና ከታደለ ዘላለም የብድ ድምፅ ጋር አብሮ አልሄደብኝም፡፡ እዚህ ሙዚቃ ላይ ያለው የብድ ድምፅ “ሃሃሃ…” ወይም “ቂቂቂቂቂ…..” ወይም “ብላብላብላ….” ወይም “ሂሂሂ……” ነው፡፡ እንደዚህ አይነት የብድ ድምፅ እኔ ሰምቼ አላውቅም፡፡ ይህ የፈረንጅ ብድ ድምፅ መሰለኝ፡፡ የእኛ ሀገር የብድ ድምፅ “ጮኽ፤ጮኽ……”ነው፡፡ ስለዚህ የተስፋማርያም እናት እና የታደለ ዘላለም የብድ ድምፅም “ፍጭቅ፤ ፍጭቅ……..” የሚል ስለነበር ተባድተዋል ማለት ነው፡፡

ስለዚህ ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ) የተስፋማርያም የእንጀራ አባቱ ነው ማለት ነው፡፡ ታደለ ዘላለም የተስፋ ማርምን እናት በድቶ “ቡሽቲ አይደለሁም፤ እናትህን በድቻታለሁ” የሚል መልእክት ለተስፋ ማርያም ለማስተላለፍ ያሰበ ይመስላል፡፡

ወደ ዋናው ጉዳያችን እንመለስ፡፡ ስልኮችን ስናዎዳድር 1100 ኖኪያ(nokia) የተባለው ስልክ ለመጀመሪያ ጊዜ ሞባይል እዚህ ሀገር ሲገባ የመጣ ስልክ ነው፡፡ ስለዚህ ካሜራ-እና ሌሎች ዘመናዊ ነገሮች የሌሉት ለመነጋገሪያ(ለመደዎል) ብቻ የሚያገለግል ሲሆን እንደ አመረተው ድርጅት ድህረ-ገፅ ገለፃ ከሆነ በፈረንጆች አቆጣጠር በ2003 ለገበያ የቀረበ ስልክ ነው፡፡ ምስሉም እንደሚከተለው ነው፡፡



ምስል 1፡-የታደለ ዘላለም የራሱ ስልክ

ይህ ስልክ ካሜራ ስለሌለው ነው እንግዲህ ሌላ ስልክ ተውሶ የመጣ፡፡ የተዋሰው ስልክ የጓደኛው ነው፡፡ የሚኖረው ወለጋ ነው፡፡ “የጓደኛየ ነው” ስላለ ነው እንጂ ስሙን ማን እንደሆነ እኔ አላውቀውም፡፡ ለነተስፋማርያም ስልኩን ያዋሰው የጓደኛውን ስም ነግሯቸዋል፡፡ ስልኩን መዋሱን እንግዲህ ሳያውቀው ከታደለ ዘላለም ከእራሱ አንደበት ነው የሰማነው፡፡ ለዚህም ከላይ የዘረዘርኳቸው 5 ምስክሮች አሉ፡፡ አሁንም ቢጠየቁ መቸም ቃላቸውን እንደማያጥፉ እርግጠኛ ነኝ፡፡ ታደለ ዘላለም ስልኩን መዋሱን ሳያስበው ነው የተነፈሰው፡፡ “ያወጣታል” እየተባለ ሲወራ እና ህዝቡ ሲሳሳቅ ታደለ ዘላልም እና ጣሳ አያና ሜሮንን የምበዳ መስሏቸው ነበር፡፡ ነገር ግን በኋላ ሜሮን እንዳልሆነች እና አሮሞ እንደሆነች ሲነገር እነ ታደለ ዘላልም እና ጣሳ አያና ደንግጠው መቆም ሁሉ ቸግሯቸው እንደነበር ማንም ያየው ጉዳይ ነው፡፡ እንዳው ቆመው መታየትም ደብሯቸው እና አፍረው ለ 7 ቀን ተኝተው ነበር፡፡ ይዩኝም አይዩኝም እኔን “ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል” ብለው የዋሹ ሜሮንን የምበዳ መስሏቸው ነው፡፡ ሜሮን የጉራጌ ጎሳ ናት፡፡ ታደለ ዘላለም እና ጣሳ አያና ደግሞ የኦሮሞ ጎሳዎች እና የኦሮሞ እርዝራዦች ናቸው፡፡ ኦሮሞ ደግሞ “ተገንጣይ” ሆነው ሞተው ህዝቡ “እንጠላለን” ይላሉ፡፡ ስለሆነም ሜሮንን ብበዳት ኖሮ “ቆሻሻውን አወጣችው” ብለው ለመቀለድ እና ለመሳሳቅ ነው፡፡ ነገር ግን ነገሩ “የወረወሩት ጦር ተመልሶ በራስ” ሆነ እና ነገሩ ተመልሶ ሴቷም የኦሮሞ ጎሳ እና የኦሮሞ ርዝራዥ ናት ሲባል ኦሮሞ ጭር እንዳለች ዶሮ ነው ፀጥ ያለ፡፡ ስለዚህ ግራም ሆነ በቀኝ የታደለ ዘላልም እና የጣሳ አያና እና የኦሮሞወች በአጠቃላይ እቅዳቸው አልተሳካም ማለት ይቻላል፡፡ ሜሮንን ብበዳት ኖሮ ኦሮሞ ጉራጌን በስድብ አያስቆመውም ነበር፡፡ ነገር ግን ጉራጌን የሚበልጠው የለም፡፡ ኦሮሞወች ጉራጌን የመብለጥ ሙከራ ከሚያደርጉ ኦሮሞ በመርፌ ቀዳዳ የመሹለክ ሙከራ ቢያደርግ ይሻለው ነበር፡፡

የተዋሰው ስልክም የሳምሰንግ ተንሸራታች በዎቅቱ በጣም ዘመናዊ የሚባል ስልክ ነበር፡፡ ምስሉም የሚከተለው ነው፡፡



ምስል 2፡-ታደለ ዘላለም የተዋሰው ስልክ

ለነገሩ እንዳው የተፈጠረውን ነገር ለህዝብ ላሳውቅ በየ እንጂ እኔ ቆሻሻ እንኳን ብጠቀምም ምንም ወንጀለኝነት ወይም መጥፎ ስሜት አይሰማኝም፡፡ ምክንያቱም ቆሻሻ መብላት ድህነት እንጂ ወንጀል አይደለም፡፡ አንድ ጤነኛ ድሃ ቆሻሻ መብላቱ ኖርማል(normal) ነው፡፡ እንዳው ብዙ የኛ ዜጎች አዲስ አበባ አባኮራን የሚባለው ቦታ የሚውሉ አጥተው ነው እንጂ እየተዝናኑ አይደለም፡፡ ስለዚህ በእኔ እይታ እነ ብርሃኑና ቄስ እንዳልክንም ቆሻሻ በመብላታቸው አሁንም የትዝብትም ሆነ የንቀት ስሜት አይሰማኝም፡፡ ምክንያቱም አንድ ጤነኛ ድሃ ቆሻሻ መብላቱ ኖርማል(normal) ነው፡፡ ለምሳሌ እነ ብርሃኑ ቢኖራቸው ኖሮ በጭራሽ ቆሻሻ የሚባል ነገር አይነኩም ነበር፡፡ ፍርዱን ለአንባቢያን እተዎዋለሁ፡፡

እኔም ውሸትነቱን ስለማውቅ፤ ቆሻሻም እንደ ማልጠቀም ስለማውቅ፤ የብርሃኑ ገመቹን እና የቄስ እንዳልክን ሊበቀሉኝ ፈልገው እንደሆነ ስለማውቅ ውጊያውን ተያያዝኩት፡፡ እንዳው የውሸቱ ብዛት ነው እንጂ እንዴት አንድ ቀን ባቻ ሊያየው ይችላል? የሚለውን ነገር ብዙ ሰዎች በጭንቅላታቸው ሳያመላልሱት እንዳልቀሩ ተረድቻለሁ፡፡ በዚህም ብዙ ያመኑኝ ሰዎችም እንደሚኖሩ ተስፋ አደርጋለሁ፡፡ ጥንቆላ ምናምን የሚያዎሩ ሰዎች ጋር እኔ በጥንቆላ ስለማላምን ምንም የምለው የለኝም፡፡ በዚህም ምክንያት በፌስቡክ(facebook) ድህረ-ገፅ በመታገዝ እውነታውን ለማሳዎቅ ሞክሬያለሁ፡፡ በዚህም የሚከተለውን ምስል በመጠቀም ነው እንግዲህ በፌስቡክ(facebook) ድህረ-ገፅ ስለጥፍ የመጨረሻ በዚህ መፅሀፍ ልደምድመው ብየ ነው፡፡ በፌስ ቡክ የለጠፍኩት ምስልም የሚከተለው ነው



ምስል 3፡ የሁለቱን ስልኮች ማዎዳደሪያ እና በፌስቡክ(facebook) የለጠፍኩት ምስል ነው

ይህን ምስል(ምስል 3)ን በመጠቀም ነው እንግዲህ ወደ ዚህ ደብረ-ብርሃን መጥቸ ነው በፌስቡክ(facebook) ድህረ-ገፅ መታገል የጀመርኩት፡፡ በፌስቡክ(facebook) ድህረ-ገፅ ያልለጠፍኩት ነገር የለም፡፡ ነገር ግን ለፅኑፍ ስለማይመጥን በዚህ ፅሁፍ ውስጥ አልተካተተም፡፡ በዚህም በየግለሰቡ የፌስቡክ(facebook) ገፅ ላይ በመለጠፍ፤ በመልእክት(message) በመላክ፤ በቡድን ባሉት ላይ በመላክ፤ ወዘተ የብዙዎችን ይሁንታ ያገኘሁ ይመስለኛል፡፡ ነገር ግን “ያዎጣታል” እናም “ኦሮሞዎች የቀለሉ እንደሆን ማክዳን ሊያዎጪት ይችላሉ” በማለት በይፋ ይሁን ያለኝ ሰው የለም፡፡ የማክዳ ፍቅር ፌክ ነው፡፡ ከላይ እንደተናገርኩት ማክዳን ትግሬወች እኔን አሳይተዋት ነው “አፍቅሬዋለሁ” ያለች፡፡ ይህ ፌክ ፍቅር ደግሞ ካልተጠነቀቅክለት ሊፈርስ ይችላል፡፡ ስለዚህ ህዝቡ “ማክዳን ኦሮሞዎች ያዎጪታል” በሚል ስጋት ሁልጊዜ ነው እኔን የሚወነጅለኝ፡፡ የማክዳ ፍቅር ልክ እንደ ዊግ(wig) ማለት ነው፡፡ ዊግ(wig) ለምሳሌ ካልተጠነቀቅክለት ይፈርሳል፡፡ እኔ ስወነጀል ደግሞ ኦሮሞ በጣም ነው እንደ ሰኔ ጥጃ የሚፈነጥዝ፡፡ በሰኔ ጥጆችን መመልከት ትችላለህ፡፡ በፈንጠዝያ አገሩን ነው የሚያቀልጡት፡፡ ምክንያቱም በሰኔ ዝናብ ስለሚጥል እና የጥጆች እናት ወተት ስለሚያጠራቅሙ እየጠገቡ ነው፡፡ ለነገሩ ልጅቷ እና ቤተሰቦቿ ጥንቆላው “የእርሱ ናት” ስላለ ነው እንጂ ፍቅር ምናምን የሚባል ምንም ነገር የለውም፡፡ **ምክንያቱም ትግሬዎች ሞክረው እና ሲሰለቻቸው ጊዜ ነው አምጥተው እኔ ላይ የጣሏት፡፡**

ፍቅር እንደተመልካቹ ስለሆነ “አፍቅራዋለች” የሚሉትን እራሱ መተቸት የለብንም፡፡ ምክንያቱም ነገሩ “ነፃ ሀሳብ” ስለሆነ ማንም ሃሳብ መሰንዘር ይችላል፡፡ “ፍቅር እንደ ተመልካቹ ነው” ያልኩበት ምክንያት አሁን ከማክዳ ፍቅር ተነስቼ ነው፡፡ ለምሳሌ ማክዳን መጀመሪያ ትግሬዎች እስከ ሚደክማቸው ድረስ ለፍተውባት እና ደክመውባት እምቢ ስትላቸው ለእኔ አሳዩኝ፡፡ ለኔ ያሳዩኝ እለት ትግሬዎች ላይ ህዝቡ ጮሆባቸዋል፡፡ በመሆኑም ሰው ስለሰማ ነገሩን ለመሸሽ አይቻልም፡፡ በመሆኑም ትግሬዎች ለእኔ ካሳዩኝ በኋላም ማክዳን ይጠይቋታል፡፡ አሁንም “እምቢ” ትላለች፡፡ አሁን ህዝቡ መሸወድ ያዘ፡፡ ምክንያቱም “አፍቅራው ነው” የምትል የግል አስተያየት አመጡ፡፡ እኔም “ፍቅር እንደተመልካቹ ነው” እና “ፍቅር እንደ አፍቃሪው ነው” የሚሉ ሁለት ነገሮችን ይዤ ዝም አልኩ፡፡ ነገር ግን በእውነተኛ አመለካከት እና በእውነት ማክዳ ተጥላ ነው፡፡ ነገር ግን ህዝቡ በግል አስተያየት ማክዳን አፍቃሪ አደረጋት፡፡ ማክዳ ግን አፍቃራኝ አይደለም፡፡ “አፍቅራው ነው” የሚለው የግል አስተያየት እንጂ እውነት አይደለም፡፡

የግል አስተያየት እውነት ሊሆን አይችልም፡፡ ስለሆነም የግል አስተያየት ስንሰጥ እራሱ ከሳምፕል እና ከናሙና ተነስተን ነው መሆን ያለበት፡፡ ለምሳሌ ማክዳ እኔ ሳላውቃት እና እርሷም ሳታውቀኝ ትግሬወች ጠይቀዋት “እምቢ” ካለች በቃ ትግሬወችን ባጠቃላይ አልፈለገቻቸውም ወደ ሚል ድምዳሜ እንደርሳለን፡፡ ምክንያቱም ብቻ-ለብቻ(one-on-one) ጠይቋት እምቢ ብለዋለች፡፡ ለእኔ ካሳየኝ በኋላ ደግሞ “ተጣለች” በሚል ቁጭት ህዝቡ ማክዳን ከበባት፡፡ ነገር ግን ትግሬወች ስለፈሱ ህዝቡ ለትግሬወች ያግዝ ጀመር፡፡ በመሆኑም ያው እንደተለመደው ማክዳ አሁንም “እምቢ” አለች፡፡ ***አሁን ግን ህዝቡ በፈለሰፈው እርፍና እኔ የሚባል ሰው ሰላገኙ “እምቢ” የሚለውን ቃል “አፍቅራው ነው” በሚል ቃል እና የግል አስተያየት ተኩት፡፡*** መጀመሪያ ብቻ-ለብቻ(eyeball-to-eyeball) ጠይቋት “እምቢ” ካለችው አሁን እንዳው ጊዜውን ባይገድል ይሻላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ የእኛም ጊዜያችን ባያልቅ ደስ ይለን ነበር፡፡ ከላይ ከተዘረዘሩት ሳምፕሎች ተነስተን ስንደመድም ማክዳ አፍቅራኝ አይደለም፡፡

እኔ በአዲሱ “ቃና” ቴሌቪዥን የሰማሁት አንድ ማስተባበያ ፕሮግራም አለ፡፡ እርሱም “ሰው ሲኖር” የሚል ነው፡፡ ይህ ፕሮግራም እኔ እንደተረዳሁት እኔን ለመንካት የመጣ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ እኔን ጣሳ አያና እና ታደለ ዘላለም “ቆሻሻ ሲበላ ተደብቀን አይተነዋል” ስላሉ ነው፡፡ እኔ ግን መልስ አለኝ፡፡ “ቆሻሻ” የሚባል ህዝብ እያየው ቆሻሻ የሚያነሳ ሰው ነው፡፡ ነገር ግን አንድ ግለሰብ ነውር ሲሰራ “ሰው ያየኛል” ብሎ ተደብቆ ነውር የሚሰራ ከሆነ እፍረት አለበት ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ ብርሃኑ ገመቹ እና ቄስ እንዳልክ እኔን አቁመው ነው ቆሻሻ የተጠቀሙ፡፡ ስለዚህ ቆሻሻን ለመጠቀም ሰው እንኳን አይፈሩም ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም ለምዶባቸዋል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ብርሃኑ ገመቹ እና ቄስ እንዳልክ ቆሻሻ ናቸው ማለት ነው፡፡ እኔ በጭራሽ ሰው እያየኝ ነውር አልሰራም፡፡ ስለዚህ “ሰው ሲኖር” የሚለውን ፕሮግራም እኔ መልስ የሰጠሁት ይመስለኛል፡፡ እኔ ቆሻሻ አልበላም፤ ወደ ፊትም አልበላም፡፡ ቆሻሻ ከበላሁ እራሱ ሰው ሳያየኝ እንጂ ነውር ነገር ሰው እያየኝ ልበላ አልችልም፡፡ የትግሬዎች የኦሮሞን ሴት ለእኔ ማሳየታቸው ነውር አይደለም፡፡ ኦሮሞን መጣል ነውር ቢሆን ኖሮ ኦሮሞ እራሱ “ለምን ጣላችኋት?” ብሎ ይጠይቅ ነበር፡፡ ኦሮሞ ብትጥለው፤ ብትፍቀው፤ ብታጥበው፤ ወዘተ ያው ኦሮሞ ስለሆነ፤ የማክዳ መጣል ነውር አይደለም ማለት ነው፡፡ አንድ ሌባ ሰው እያለ ሊሰርቅ አይችልም፡፡ ምንያቱም ስርቆት እራሱ ነውርም ወንጀልም ስለሆነ ነው፡፡

እንደ የመኝታው መዝገበ-ቃላት(sleeping Dictionary) እንደሚለው ፊልም ዝም ብሎ “አብራው ትተኛ” ተብሎ ነው እንጂ ሌላ ነገር የለውም፡፡ ነገር ግን አሁንም ጥንቆላው እየታገለኝ ነው፡፡ “እንቅስቃሴዎች ሁሉ ዳንስ ናቸው” እንደተባለ፤ ሁሉም እንቅስቃሴ ጥንቆላ ነው፡፡ እኔ ግን ጠንቋዩ ስራው ስለሆነ እየተከፈለውም ስለሆነ “እንጀራውን ያብስል” ብየ ዝም አልኩ፡፡ ስለዚህ የተከፈለው ጠንቋይ አልለቀኝ አለ እንጂ የነበረው ነገር ይህ ነው፡፡ አንባብያንም እንግዲህ የሚሉትን ይበሉ ብየ ነው እንዳለ ምንም ሳይሸራረፍ የፃፍኩት፡፡ በጥንቆላ የሚያምን አንባቢ ከሆነ ግን ምንም ማለት ስለማይቻል የአማራጭ ጉዳይም ስለሆነ ይህ “እመኑኝ” ሰበካ አይደለም እና ፈታ ይበል፡፡ ነገር ግን በጥልቆላ ለሚያምኑ ግለሰቦችም ሆኑ ጎሳዎች መልስ አለኝ፡፡ ምክንያቱም በባህላዊ አስተሳሰብ ከተሄደ እንደ እንጨት ቤት ሰራተኛ፤ ጋራዥ ሰራተኛ፤ ባጠቃላይ ብረት የሚቆርጡ እና እንጨት የሚቆርጡ እንደ አናጢ(ፎረማን) የመሳሰሉት ሰዎች “አጥንተ ጎደሎ እና ታናሽ ናቸው” ተብሎ ነው ሚታሰብ፡፡ እነዚህ ሰዎች “ለመስራት ብቻ የተፈጠሩ ናቸው” ተብሎ ነው የሚታመን፡፡ ስለዚህ ጥንቆላ የሚያምን ሰው በዚህም ስድብ እና ዱከና ማመን አለብን፡፡ ይህ ጥንቆላ የዱከና በሽታ ከአንዱ ወደ አንዱ እንደተላለፈ ያሳያል፡፡ ስለዚህ ጥንቆላ የምናምን ከሆነ የዱከና በሽታ አለብን ማለት ነው፡፡

በፌስቡክ(facebook) ድህረ-ገፅ የተለያዩ ጹኁፎችን እና ሃሳቦችን ስለጥፍም የታዘቡኝም የጠፉ አይመስለኝም፡፡ ምክነያቱም ደግሞ በአካልም “ተው” ያሉኝ ስላሉ ነው፡፡ አንዳንድ አስቀያሚ ነገሮችንም ሳልፅፍ አልቀርም፡፡ ነገር ግን

በጣም እየተናደድኩ ነው፡፡ የተናደድኩበት ምክንያት ደግሞ ሰው ሆዱ እያዎቀው ዝም ብሎ “ተሸከመን” አለኝ፡፡ ማለትም እንዴት ነው "ማክዳን አሳይተውኝ" ነው፡፡ ስለዚህ አሳይተውኝ ከሆነ እኔ ማፍቀሬን የሚገልፅ ነገር ምንም አይታይም፡፡ ህዝቡ ግን እንደ “ግዴታ” ነው ያዎጣታል እናም ልክ እንደ የመኝታው መዝገበ-ቃላት(sleeping Dictionary)) “አብራው ትተኛ” የሚለኝ፡፡ ይህ ነው ቅር ያሰኘኝ፡፡ በመሆኑም ብዙ አስቀያሚ ስራዎችን እና ፅሁፎችን በፌስቡክ(facebook) ስለጥፍ የነበረው፡፡ ህዝቡም ከተረዳኝ፤ ማለትም በማላውቀው ነገር ያዎጣታል(አብራው ትተኛለች) መባሌን ከተረዳልኝ እኔም በስራየ ተፀፅቻለሁ፡፡ በፌስ-ቡክ(facebook) ድህረ-ገፅ የተለያዩ ስድቦችን መለጠፌ አግባብ አይደለም እና ይቅርታየም ይድረስ እላለሁ፡፡ ለነገሩ በፌስ-ቡክ ላይ የተለያዩ ገንቢ ሃሳቦችንም ስሰነዝር ነበር፡፡ በዋናነት የምፅፈው ስለ ልጅቷ ይሁን እንጂ በተያያዥ እንግዲህ ማህበራዊ፤ ፖለቲካዊ እና ኢኮኖሚያዊ ጉዳዮችንም ለማካተት ሞክሬያለሁ፡፡ ስለዚህ ጠቃሚ የምለውን ለአንባብያን ለግንዛቤ ሲሆን ፤ ጎጂ ብየ ለፃፍኩት ግን ይቅርታ ብያሁ፡፡

“የመኝታው መዝገ-ቃላት(sleeping Dictionary)” የሚለው ፊልም የሚያመለክተው በቅኝ ግዛት ዘመን የነበረን አንድ የፍቅር ታሪክ ነው፡፡ አንድ እንግሊዛዊ “የቅኝ አግዛት አስተዳድር” ተብሎ ወደ እሩቅ ቦታ ሚስቱን ይዞ ይሄዳል፡፡ በሄደበት ቦታም አንድ ቆንጆ ሴት ባሪያ አድርገው ከገዙት አካባቢ ያገኛል፡፡ በመሆኑም ሚስቱን ትቶ ከባሪያዎቹ አንዷን ያፈቅራታል፡፡ ያችን ሚስቱን ደግሞ አልበዳም ይላል፡፡ አፍቅሮ ሲያስቸግር አባትዮው በጣም ተናዶ “ና ጠቃሚ ስራ ስራ(Do something useful)” ብሎ ሲናገረው ይታያል፡፡ በመሆኑም አፍቅሮ ስላስቸገረ “አብረሺው ተኚ” እየተባለች ያች ባሪያ አብራው ትተኛለች፡፡ በመሆኑም ይበዳት እና ልጅ ትወልዳለች፡፡ ባሪያዎቹ አሸንፈው ሀገሩን ሲመልሱ ያችን ያፈቀራትን ሴት እና የወለደችውን ልጅ ይዘው ወደ ሀገራቸው ወደ እንግሊዝ እንደተመለሱ ያሳያል፡፡ የማክዳም ነገር እንደዚያው ነው፡፡ ማክዳም “አብራው ትተኛ” በሚል ነው እንጂ አታውቀኝም፡፡

ማክዳ አስመላሽ(ማጋአጋ) ተጥላ ነው፡፡ ስለዚህ የተጣለ ድግሞ ትራፊ(garbage) ይባላል፡፡ የተጣለ ቆሻሻ የሚያነሳ ደግሞ “የቆሻሻው ሰው(garbage man)” ይባላል፡፡ እንግዲህ እኔም እንግዲህ ሌላ የጣለውን ማክዳን በማንሳቴ “የቆሻሻው ሰው(garbage man)” ሳልባል አልቀርም፡፡ ይህቺ ማክዳ አስመላሽ(ማጋአጋ) እስከ ቤተሰቦቿ በጣም የሚገርም ስነ-ልቦና ነው ያላቸው፡፡ እነዚህ ሰዎች ትግሬዎች “ሰው በለጠን” ብለው ሲፈሱ “ጣልናት ብለው ነው የፈሱ” በማለት “ፈሱን” በተሳሳተ ተርጉመው ነው በህዝብ ሲያስቀልዱብን የሚውሉ፡፡ በዚህም እልክ ይዞኝ ለኦሮሞዎች እና ለቆምጨዎች ደስ አይበላቸው ብየ ነው ይህንን መፅሃፍ ለመፃፍ የተነሳሳሁ፡፡

የማክዳ ጋላ ጉዳይ እንዳው ወደ ውጭ ሀገር መሰማቱ እኔ አልተዋጠልኝም፡፡ ለምሳሌ ሴቶች የሚዎዱት ደረቱ ሰፋ ያለ ወንድ ነው፡፡ እኛ ሀገር ግን ብዙም ደህና ስጋ ያለው ወንድ አይታይም፡፡ ስለዚህ ፈረንጆች ሲሰሙ ምን እንደሚሉን መገመት አያቅትም፡፡ ***“ድርቅ ስለሆነ ብልታቸው አልቆም ብሎ ነው”*** ነው የሚሉን፡፡ ስለዚህ እባካችሁ የሀገራችን ዎጣቶች አንሰደብ፤ ለሌላ ሀገር አሳልፈን አንናገር፡፡ የሴት ብዙ ህዝብን “እምቢ” ማለት በእናት መሬት ታሪክ ሰምተን አናውቅም፡፡ ሌላው ህዝብ የሚረዳው ነገር ምንድን ነው “ድርቅ ስለሆነ ስሜቷ እምቢ ብሏት ነው” ነው የሚል፡፡ በአይን እንኳን ሲያዩን የኢትዮጵያ ህዝብ በጣም ቀጫጫ ነው፡፡ ስለዚህ አንሰደብ፡፡ በቃ ወይ “አውጥተዋታል” ብለን እንዋሸ፡፡ አንድ ነገር እኮ እንዳደረጉት ነው፡፡ ለምሳሌ “በድተዋታል” ብለን ካመንን እውነት ማድረግ እንችላለን፡፡ ድርቅ ሲሆን እኮ ሞራልም ሊጠፋ ይችላል፡፡ ስለዚህ መብዳት ካቃተን ወይ በጂ(ኮርማ) ከውጭ ሀገር እንፈልግ ወይም ***“በድተዋታል” ብለን እንዋሸ፡፡*** እነዚህ ፈረንጆችን አይታችኋቸዋል? እነዚህ ሪስሊንግ(resling) የሚሰሩት ኮርማ ነው የሚመስሉ፡፡ ሪስሊንግ(resling) የሚሰሩት ማክዳን ቢበጂት ይህንን ህዝብ ያስደስቱት ነበር፡፡

ታደለ ዘላልም እና ጣሳ አያና “እኔን ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል” የሚለውን ለማረጋገጥ መረጃ ማቅረብ አለባቸው። ካልሆነላቸው እንደ አሮሞ “ኒወርክ ታይምስ(The New York Times)” ቢጠቀሙ መልካም ነው። አሮሞወች በሀገር ደረጃ ሲዋሹ እንደመረጃ የሚያቀረቡት ያለው “ኒወርክ ታይምስ(The New York Times)”ን ነው። ይህ መፅሄት እንዴት ነው ለመሆኑ ስለኢትዮጵያ መረጃ አለው? “ኒወርክ ታይምስ (The New York Times)” አይደለም ስለአሮሞ ቀርቶ ኢትዮጵያን እራሱ የሚያውቃት አይመስለኝም። ስለዚህ አሮሞ በሀገር ደረጃ የሚጠቀምበትን ጣሳ አያና እና ታደለ ዘላልምም እንደመረጃ “ኒወርክ ታይምስ(The New York Times)” ቢጠቀሙ እነርሱም የአነግን እና የእርዝራዦቹን ፈለግ ይከተሉ ነበር።

እኔ ለታደለ ዘላለም እና ለጣሳ አያና እንዲሁም ለቆምጨወች እኔ ከሞትኩ የሚከተለውን ኑዛዜ መጠቀም ይችላሉ።

“ታደለ ጋላ፤ ጣሳ ጋላ፤ ንፉጎች እና ለቆምጨወች “ታዴን ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል ካሉ ሰሞት ጨንጓራየን ሰጧቸው።።”

2.11. <u>ስርቆት ወይስ ቆሻሻ መብላት? የጋላን ቆሻሻ በቆሻሻ መበቀል</u>

እንደ አንዳንድ ጋላወች ገለፃ ከሆነ “ታዴ ኩልን ሲሰርቅ ነው ያየው” ብለው ሲያዎሩ ይደመጣሉ። እንደ አንዳንድ ጋላዎች ገለፃ ከሆነ ዋቄማ ነጋሳ(ዋጋነጋ) ዳቦ እንደ ጠፋው እና ፆሙን እንዳደረ ነው የሚነገረው። ስለሆነም የዳቦ ሌባ በአካባቢው እንደገባ ዋቄማ ነጋሳ(ዋጋነጋ) ለተማሪዎች ሪፖርት እንዳደረገ ሲነገር ሰምተናል። ስለሆነም የዋቄማ ጋላን ዳቦ ታደለ ዘላለም ጋላ ሰርቆት ሳይሆን አይቀርም። ዋቄማ ጋላ ዳቦ እየጠፋው እያስቸገረው ብዙ ቀን ገንዘብ እየተበደረ እራቱን ይበላ እንደነበር አንዳንድ ሰዎች ሲያዎሩ ሰምቻለሁ። እናም ዋቄማ ጋላ ታደለ ጋላን እና ጣሳ ጋላን “ዳቦዬን በላችሁት” እያለ ያስቸግረዋል። ስለዚህ “ታደለ ጋላ የወሰደው እርምጃ ምንድን ነው?” ቢባል እኔን “ዳቦ ሲሰርቅ አይቸዋለሁ” ብሎ ለዋቄማ ነጋሳ ይነግረዋል። ስለዚህ ዋቄማ ጋላ ውጭ ውጩን ሲያዎራ ይሰማል። ነገር ግን ቆምጨወች ይነሱ እና “ስርቆት አይደለም፤ ቆሻሻ ነው ያሉ ጠንቋዮች” እያሉ ያወራሉ። ታደለ ጋላም “ቆሻሻ ሲበላ ነው ያየሁት” ብሎ መጀመሪያ “ስርቆት” ብሎ የተናገረውን ከዶ ቁጭ አለ። ስለዚህ እንደ ጋላዎች ገለፃ ከሆነ ዋቄማ ጋላ ዳቦ ጠፍቶት ታደለ ጋላን እንደጠረጠረው እና ወደ እኔ ወሬውን ለማዛወር ታደለ ጋላ እና ጣሳ አያና ተባብረው እንደ ወነጀሉኝ ነው።

ስለ ዋቄማ ጋላ ዳቦ ስንመለከት፤ የዋቄማን ዳቦ የሚሰርቀው ማስቀመጫውን ያየ የውስጥ ሌባ ነው። ለምሳሌ በገፀር አነጋገር “ሌባ ከሩቅ አይመጣም” ይባላል። ይህ አባባል የሚያመለክተው አንድ ሌባ ሊሰርቅ የሚችለው መውጫ እና መግቢያውን ሲያውቀው ነው ተብሎ ይታመናል። ስለሆነም የአንድን ግለሰብ ንብረት ማስቀመጫ የሚያውቀው የቅርብ ሰው እና ዘመድ ስለሆነ ሌባ የሚሆነው ወይ ዘመድ አለበለዚያ ደግሞ ጎረቤት ነው ማለት ነው። ስለዚህ ዋቄማ ጋላ ዳቦ ከጠፋው የወሰዱበት ያስቀመጠበትን የሚያውቁ ጋላወች ናቸው። ስለዚህ የወዋቄማ ጋላን ዳቦ የሰረቁት ወይ ታደለ ጋላ፤ ወይም ጣሳ ጋላ አለበለዚያ ደግሞ ተስፋየ ጋላ ናቸው። ስለዚህ ዋቄማ እነርሱን መጠርጠሩ ትክክለኛ ጥርጣሬ(reasonable doubt) ነው ማለት ነው። ዋቄማ መጀመሪያ በዳቦ ስርቆት የጠረጠረው ታደለ ዘላለምን(ታጋዘጋ) ነው። ስለዚህ የዋቄማ ጥርጣሬ ትክክል ነበር ማለት ነው። አንድ ሌባ ከሩቅ ቦታ መጥቶ በጭራሽ ዳቦ ሊሰርቅ አይችልም። ስለዚህ የዋቄማን ዳቦ የሰረቁት ጋላወች ናቸው። ነገር ግን ዋቄማ ዳቦው መሰረቁን በጩኸት ነው ለህዝቡ የነገራቸው። ዋቄማ ዳቦው መሰረቁን ሲናገር መረጋጋት ነበረበት። ይህ የዋቄማ ዳቦ መሰረቅ እና ሌላ ህዝብ መስማት ታደለ ዘላለምን እና ጣሳ አያናን አሳፈራቸው። ምክንያቱም አንድ ሌባ ለክስክስ ሌባ ካልሆነ በስተቀር በምንም መመዘኛ ዳቦ ሊሰርቅ አይችልም።

አሮሞወች የዋቄማን ዳቦ የሰረቁት ለነገር ማናሻ ነው፡፡ የዋቄማ ዳቦ ባይጠፋ ኖሮ እነ ታደለ ጋላ እና ጣሳ ጋላ እኔን አይወነጅሉኝም ነበር፡፡ ነገር ግን ለነገር ማናሻ ብለው የዋቄማ ጋላን ዳቦ ይሰርቁታል፡፡ ጠንቋዮች “ታደለ ጋላ እና ታደሰ ጋላ ነው የሚያዩት” ስላሉ እነዚህ ግለሰቦች ደግሞ ካልተጠረጠሩ በምንም ምክንያት እኔን አይወነጅሉኝም፡፡ ስለሆነም የዋቄማ ጋላን ዳቦ የሰረቀው ባይታወቅም የሆነ ሰው ይደብቅበታል፡፡ እንዳውም አንድ ሰሞን አር እና ንፍጥ ሁሉ ቀብተው መልሰው አስቀምጠው ዋቄማ ጋላን ሳያበሉት ሁሉ አይቀርም፡፡ ይህም የአር እና የንፍጥ ሳንድዊች(shit and mucus sandwich) መሆኑ ነው ዋቄማ ጋላ የበላው፡፡ ዋቄማ ጋላ ይህንን ጊዜ ማንን ይጠረጥራል ታደለ ጋላን እና ጣሳ ጋላን፡፡ ስለዚህ እነዚህ ልጆች ደግሞ ነገሩን ወደ እኔ ለማዞር “ታዴ ኩል ነው የሰረቀልህ” ብለው ለዋቄማ ይነግሩታል፡፡ ነገር ግን ቆምጨ ገገማው ነገሩን አስቀይሶ ከስርቆት ወደ ቆሻሻ አስቀየረው የሚባል ነገር ሰምቻለሁ፡፡

ዋቄማ ነጋሳ(ዋጋነጋ) የጠፋበትን ዳቦ እንደ ሚከተለው ጠቅሶታል፡፡ የዋቄማ ዳቦ አገላለፅ ሙሉ ክብ የሆነ፤ ጠየም ያለ፤ እና ቆምጨጭ ያለ ዳቦ እና ሽታው ደግሞ “ካፌ-ካፌ” የሚሸት ዳቦ እንደ ጠፋው ዋቄማ ጋላ አብራርቷል፡፡ የተማሪዎች መመገቢያ ካፌ ሽታ ለየት ያለ እና ወጥ የበዛበት ነው፡፡ ማንም ዩኒቨርስቲ ዲግሪ የተማረ ግለሰብም ሆነ ቡድን የካፌን ሽታ ያውቀዋል፡፡ የካፌ ሽታ “ካፌ-ካፌ” ነው የሚል፡፡ ስለዚህ የዋቄማ ጋላ ዳቦ “ካፌ-ካፌ” እንደሚሸት ዋቄማ ለጓደኞቹ አብራርቷል፡፡ ዋቄማ ጋላ የዳቦ አፋልጉኝ ማስታወቂያ ማውጣት ይችል ነበር፡፡ ነገር ግን በወቅቱ ማለትም በ 2001 ዓ.ም የነበረው ኢንተርኔት(internet) እና ፌስቡክም(facebook) ቢሆን እንደአሁኑ አልተስፋፋም ነበር፡፡ ስለዚህ የሚዲያ እጥረት ነው እንጂ የዋቄማ ዳቦ መገኘት ይችል ነበር፡፡ እነ ታደለ ጋላ እና ጣሳ አያና ጋላ እራሱ ተሸውደው ነው እንጂ ዋቄማ ጋላ ዳቦ ሲጠፋበት ተመሳሳይ ዳቦ ከካፌ አምጥተው ማስቀመጥ እና ዋቄማ ጋላን “ዳቦህ ተገኘ” ማለት ይችሉ ነበር፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ በአንድ አቅጣጫ ብቻ ስለሚያስብ የእነርሱን ሀሜት ወደ እኔ አዞሩት፡፡ ***“የኢይቶ ኢያውቅ ልጅ ዳቦ ፍሪዳው ነው”*** ሆኖ ነው እንጂ መጀመሪያ ዳቦ ቢጠፋም ሆነ ባይጠፋ ምንም ለውጥ የለውም፡፡ ስለዚህ ዋቄማም በጠፋ ዳቦ ሰው መጠርጠሩ አግባብ አይደለም፤ እንዲሁም ታደለ ጋላም ዳቦ ስለጠፋ እፍረት መሰማቱ ስህተት ነበር ማለት ይቻላል፡፡ እኔ እኮ ብሰማ ኖሮ የጠፋው ዳቦ የካፌ ስለሆነ ከካፌ አምጥቼ እተካለት ነበር፡፡ ዋቄማ ጋላ እና ታደለ ጋላ ሁለቱም የካፌ ዋና ተሰላፊ እና ሰቃይ ነበሩ፡፡ የካፌ ሰቃይ ማለት የተማሪዎች ካፌ ገና ሳይከፈት ሄዶ ካፌ በትንሹ ለ30 ደቂቃ የሚቆም ማለት ነው፡፡ ዋቄማ ነጋሳ በሙሉ አመታቱን ካፌ አስከፋች ነበር ማለት እችላለሁ፡፡ ዋቄማ ጋላ በምንም ተዓምር በእኛ ፊት አጥንቶ አያውቅም፡፡ ነገር ግን በየዶርሙ እየገባ ከሰዎች ጋር ይነጋገር ነበር፡፡ በተለይ ደግሞ ከነዙቤር የሱፍ(ዙጋየጋ) ጋር ነበር የሚያጠና፡፡ ነገር ግን ዋቄማ ጋላ “ሳያጠና ነው የሚፈተን” ለመባል በእኛ ፊት አያነብም ነበር፡፡ ዋቄማ ጋላ አሁን እየሰራ የሚገኘው በስራ መደቡ ማለትም በመሃንዲስ ስራ ሳይሆን ወረድ ብሎ ነው፡፡

ሌላው የማነሳው ጉዳይ ዋቄማ ነጋሳ እና የጣለውን ቆሻሻ የመፈለጉ ጉዳይ ነው፡፡ የጣለውን ቆሻሻ ካልፈለገው ደግሞ መወሰዱን አያውቀውም ማለት ነው፡፡ እንደዚሁም ቆሻሻው ከተቀመጠበት ቦታ መወሰዱን ካላወቀው ደግሞ ማን እንደወሰደውም መጠየቅ አይገባውም ነበር ማለት ነው፡፡ ዋቄማ ነጋሳ የጣለውን ቆሻሻ ዳቦ ለምን ፈልጎት ነው መጥፋቱን ያረጋገጠው? ብለን ስንጠይቅ መልሱ እንደ ተመልካቹ ይሆናል፡፡ በእኔ አመለካከት ግን አንድ ሰው የጣለውን ቆሻሻ ዳቦ ፈለገው ማለት ሊጠቀምበት ወይም ሊበላው እየፈለገው ነበር ማለት ነው፡፡ የጣለውን ዳቦ ሊበላው ከፈለገው ደግሞ አስቀምጦት እንጂ ጥሎት አይደለም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ይህ ነገር ሲመረመር ወይ ስርቆት ነው አለበለዚያ ደግሞ ውሸት ነው ማለት ነው፡፡ ወይም ዋቄማ ነጋሳ ዳቦውን የሚያስቀምጠው ቆሻሻ ቦታ ነው ማለት ነው፡፡ ወይም ዋቄማ ነጋሳ ቆሻሻ ላይ ዳቦውን የፈለገው ዳቦውን መጣሉ ቆጭቶት ሊሆን ይችላል፡፡ ወይም መጀመሪያ ሲበላ ስለጠገበ ይርበኝ አይመስለው እና ቆይቶ ሲርበው ሲፈልገው ወይም አይጥ ሊወስደው ይችላል አለበለዚያ ደግሞ ሰይጣን ደብቆበት ሊሆን ይችላል፡፡ ዋቄማ ነጋሳን ዳቦን መጣሉ ከቆጨው፤ ዋቄማም ቆሻሻ ነው ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም የጣለውን ቆሻሻ የሚፈልግ እና ቆሻሻውን የሚያነሳ ምንም ልዩነት የላቸውም፡፡ አይጥም ወስዶበት ይሆናል፡፡ እኔ አሁን

እዚህ ደብረ-ብርሃን ኮንዶሚኒየም አይጥ በጥብጦኛል፡፡ ስለዚህ የዋቄማ ጋላን ዳቦ ወይ አይጥ ወስዶት ነው አለበለዚያ ደግሞ ጋላ ሰርቆት ነው የሚሆን፡፡ ለአይጡም ሆነ ለጋላው የአይጥ መርዝ ቢያስቀምጥ ኖሮ ዋቄማ ጋላ ጠላቱን ይገድለው ነበር፡፡ የአይጥ መርዝ ቢቀመጥ ኖሮ እርግጠኛ ነኝ ወይ ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ) አለበዚያ ደግሞ ተስፋየ ጋላ(ተጋ) መሞታቸው አይቀርም ነበር፡፡ እኔ የቆጨኝ ነገር ምንድን ነው ቢባል፤ የዋቄማ ዳቦ ሲጠፋ ሳላስተዛዝነው መቅረቴ ነው፡፡ እንዳው እኛ ሀገር ምግብ ግሉኮስ ሆኖ ነው እንጂ “እንዳው ዳቦ ቢጠፋስ ሆነ ቢሰረቅ ምን ይጎዳል?” ብለን ስንጠይቅ መልሱን ኦሮሞ እና ቆምጨ ከንፉግነት አንፃር ይመልሱት፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ ስንመለስ ታደለ ጋላ(ታጋዘጋ) እና ጣሳ ጋላ(ጣጋኢጋ) የዋቄማን የጠፋ ዳቦ ወደ እኔ ለማመሃኘት ያሰቡት በስርቆት መልክ ይሁን ወይም በቆሻሻ መልክ ይሁን በግልፅ አልታወቀም፡፡ ስለሆነም ኦሮሞወች ያጠቁ መስሎ ሲታያቸው “ቆሻሻ ነው የበላ” ብለው ሲናገሩ አንዳንድ ቀን ደግሞ “ሰርቆት” እንደሆነ ሲናገሩ ይደመጣል፡፡ በተለይ ማክዳ ጋላን “ሊበዳት ነው” ሲባል “በቆሻሻ ተበዳች” እንዳይባል “ስርቆት ነው” ማለት ይፈልጋሉ፡፡ ነገር ግን አንዴ ስለዋሹ ጋላወች በህዝብ ፊት ቃላቸውን ማጠፍ ደብሯቸዋል፡፡ ታደሰ አያና(ታጋኢጋ) እና ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ) በስም ተቀራራቢ ስለሆንን “አብረን እንዳንታማ” ብለው እኔን ብቻ ህብረት ፈጥረው መወንጀላቸው ነው፡፡ ነገር ግን እኔ ከጋላ ጋር በምንም ተዓምር አንድ አይነት ልሆን አልችልም፡፡ ታደለ ዘላልም መጀመሪያ ስም ሲወጣለት ስህተት አለበት፡፡ መጀመሪያ ታደለ ዘላለም ስም ሲወጣለት “ገመቹ”፤ “ወየሳ”፤ “ቀልቤሳ”፤ “በቀላ” እና የመሳሰሉትን ስሞች ማስወጣት ነበረበት፡፡ ነገር ግን ታደለ ዘላለምን እናቱ ስም ስትሰጠው ስሙን አሳስታ ወይም የስም ሙስና ሰርታበት ነው(His name is corrupted)፡፡ ስለዚህ በስም አወጣጥ መጀመሪያ የታደለ ዘላለም ቤተሰቦች የተሸወዱ ይመስለኛል፡፡

ለአንድ ሰው ክብር ከስርቆት እና ከቆሻሻ መብላት የትኛው ይጎዳል? አንባቢያን መልሱን በእራሳችሁ አብላሉት፡፡ እኔ ግን ስመልሰው “የሰውን ክብር ይነካል” ካልን ሁለቱም እኩል የሰውን ክብር ይነካሉ፡፡ ሌብነት እንዳውም በኢትዮጵያ እንደ ሙድ እየተቆጠረ ሁሉ ነው፡፡ ነገር ግን የሰፈር ሌቦች በብዛት ቆሻሻም ይጠቀማሉ፡፡ ምክንያቱም ሌባ ሁሌ አይቀናውም፡፡ ስለዚህ ሌባ ባልቀናው ሰዓት የሚበላው ቆሻሻ ነው፡፡ ስለዚህ ሌብነትም ሆነ ቆሻሻ መብላት ሁለቱም ድህነት ያመጣቸው የህብረተሰብ ችግሮች ናቸው፡፡ ስለዚህ ለጠየቅኩት ጥያቄ የእኔ መልስ የሚሆነው “ቆሻሻ መብላትም ሆነ ስርቆት ምንም ልዩነት የላቸውም” የሚል ነው፡፡ ምክንያቱም ሌባ ሲያጣ ቆሻሻ ስለሚበላ በተዘዋዋሪ ሌባም ቆሻሻ ስለሆነ ነው፡፡

ጣሳ አያና ጋላ እና ታደለ ዘላልም ጋላ ቆሻሻ ስበላም ይሁን ወይም ስሰርቅም ይሁን ሊቀርፅ እና ፎቶ ሊያነሳ በተዋሰው ካሜራ ምክንያት መዋሸታቸው ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ነገር ግን እነ ታደለ ጋላ እና ጣሳ ጋላ ለምን ከስርቆት ይልቅ ቆሻሻን መረጡ? አንባቢያን መልሳችሁን ለእራሳችሁ መልሱት የእኔን መልስ ግን እንደሚከተለው አቀርበዋለሁ፡፡ እነ ታደለ ዘላለም(ታደለ ጋላ) እና ታደሰ አያና(ጣሳ ጋላ) እኔን “ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል” ያሉበት ምክንያት “ቆሻሻ ከስርቆት የበለጠ ያዋርዳል” ብለው ስላሰቡ ይመስለኛል፡፡ ነገር ግን ታደለ ጋላ ያልተረዳው ነገር ለተማሪ የሚያዋርድ ውጤት አልሞላለት ብሎ በሪጂስትራር ተረድቶ መመረቅ ነው፡፡ ታደለ ጋላ በመደበኛ ትምህርት አይመረቅም ነበር፡፡ ነገር ግን ቆምጨወች በተለይ የእኔ “ዘመዱ ነን” የሚሉ ንፉግ ገበሬዎች ጥንቆላውን በመያዝ እና ከአስተማሪዎች እና ከሪጅስትራር ጋር በመተባበር አስመርቀውት ነው፡፡ እነዚህ የእኔ “ዘመዱ ነን” ሚሉ ገበሬዎች ታደለ ጋላን እንዲመረቅ ያደረጉበት ምክንያት ደግሞ የእነርሱም ዘመድ ማለትም ጅጋር ይርሳው በጎንደር ዩኒቨርስቲ 12ኛ ክፈል ሳይፈተን ዩኒቨርስቲ አስተማሪ ሆኖ ጎንደር እያስተማረ ስለሚገኝ ጓደኛ ፍለጋ ነው እንጂ ታደለ ዘላለም በውጤቱ አልተመረቀም፡፡ ስለዚህ ታደለ ጋላ እና ጣሳ ጋላ ቆሻሻ ከስርቆት የበለጠ ያዋርዳል ብለው ስላሰቡ ነው “ቆሻሻ ሲበላ አየነው” ብለው የዋሹ ማለት ይቻላል፡፡ ነገር ግን እንደ ኦሮሞወች ገለፃ ከሆነ ታደለ ዘላለም እና ጣሳ አያና መጀመሪያ “ሲሰርቅ አየነው” ብለው

እንደነበር አዲስ አበባ 5 ኪሎ ሲያዎሩ ሰምቻቸዋለሁ፡፡ ስለዚህ ጋላወች “በስርቆት ይዩኝ” ወይም “በቆሻሻ ይዩኝ” የሚታወቅ ነገር የለም፡፡

ሌላው እነታደለ ዘላለም ጋላ ከስርቆት ቆሻሻን የመረጡበት ምክንያት ብርሃኑ ገመቹ(አቦ ብርሃኑ ጋላ) እና ቄስ እንዳልከ(አቦ እንዳልከ ጋላ) ቆሻሻ ሲበሉ ስላየኋቸው ጣሳ አያና እና ታደለ ዘላለም የእነርሱን ለመበቀል ነው፡፡ ስለዚህ በቀል ነው ማለት ነው፡፡ ይህም እሾህን በእሾህ ነው እንደተባለ ቆሻሻ ሲበሉ ስላየኋቸው “ቆሻሻ በላ” ብለው መሸወካቸው ነው፡፡ ነገር ግን መጀመሪያ “ሰረቀ” ብለው መናገራቸውን አዲስ አበባ 5 ኪሎ አንድ አፉን ብትይዘው በቂጡ የሚወሸክት ጋላ ሲያዎራ ሰምቸዋለሁ፡፡ ነገር ግን በቀል በውሸት ስለሌለ፤ ካሜራ ተውሰው መግባታቸውን እረስተውት ነው፡፡ በመሆኑም በኋላ ሲመረመር ካሜራ ተውሰው መግባታቸው እኔ በ 4 እና በ5 ምስክር እረትቻቸዋለሁ፡፡ ታደለ ዘላለም ካሜራ ያለው ስልክ መዋሱን የሰሙ ምስክሮች ተስፋማርያም ንጉሴ፤ ታደሰ ጋላ፤ ተስፋየ ጋላ፤ ተሾመ ንጉሴ፤ ወንዳለ ቆምጨ(ወቆ) እና ሌሎችም የመጀመሪያ አመት ተማሪዎች ሰምተዋል፡፡ ስለዚህ የቆሻሻን ጥቃት በቆሻሻ ለመመለስ ነው እንጂ ታደለ ጋላ እና ታደሰ ጋላ(ጣሳ ጋላ) እኔን ቆሻሻ ስበላ አላዩኝም፡፡ ስለዚህ የጋሎች መርህ “ቆሻሻን በቆሻሻ መበቀል” የሚል ነው ማለት ነው፡፡ ነገር ግን እንዳው ጋሎች አልመሰላቸውም እንጂ “ቆሻሻን በስርቆት መበቀል” የሚል መርህም ማራመድ ይችሉ ነበር፡፡ “ቆሻሻን በስርቆት መበቀል” የሚል መርህ ቢከተሉ ኖሮ የደቡብ አፍሪካ ህዝቦች እና አንዳንድ “ስርቆት ስራ ነው” ብለው የሚያስቡ ግለሰቦች እና ቡድኖች ሊደግፉኝ ይችሉ ስለነበር ይህችን ለመሸሽ ነው፡፡ እንደ አንዳንድ ሌቦች ገለፃ ከሆነ ስርቆት ስራ እንደሆነ ይገልፃሉ፡፡ ነገር ግን ስርቆት ነውር ነው፡፡ እንደ አንዳንድ ሌቦች ገለፃ ደግሞ ስርቆት የባለጌነት ምልክት ስለሆነ ጋላዎች “ሲሰርቅ አየነው” ቢሉ ኖሮ “ባለጌ ልጅ(bad boy)” የሚለውን ክብር ስለማገኝ “ብዙ ቂጣም ሴቶች ይቀርቡታል” ብለው ስለሰጉ ቆሻሻ ሲበላ አየነው ብለው ቁጭ አሉ፡፡ ጋሎች ተሳስተው ነው እንጂ የጋላ ቂጣሞች እንኳን ቆሻሻ የበላ ወንድ ሊንቁ ቀርቶ ጋላም አይንቁም፡፡ ስለዚህ “ቆሻሻም ብሆን ሳጣ ብውል ጋላ ሴት አላጣም” የሚል መልእክት ለጋላወች ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡

2.12. ቄልቤ ገብርኤል

እንግዲህ ሀረርጌን እና ድሬዳዋን አካባቢዋን እስከ መጨረሻ ልንለቅ ስለሆነ አካባቢውን በጠቅላላ ጎብኝተን የቀረው አንድ ቦታ ብቻ ነው፡፡ እርሱም ቄልቤ ገብርኤል ነው፡፡ በዚህ አመት ቄልቤ ገብርኤልም ለመሄድ አቅድ ስለነበረኝ በታህሳስ ገብርኤል ቄልቤ ሄድኩ፡፡ ቄልቤ ግማሹ በእግሩ ሲሄድ፤ ግማሹ ግን በመኪና ነው የሚሄድ፡፡ እኔም ብር ኖሮኝ ሳይሆን እንዳው “ፃድቅ አልምሰል” ብየ በመኪና ነበር የሄድኩ፡፡ ስዚህ ቶሎ ነበር የደረስኩ፡፡

ስሄድም ብቻየን ነበር የሄድኩ፡፡ ቄልቤ ገብርኤል ቤተክርስቲያን ስደርስ ጓደኛየን ማለትም ተሾመ ንጉሴን(ተጋንጋ) አገኘሁት፡፡ ከእርሱም ጋር ሆነን መሸ፡፡ ህዝቡም በጣም ብዙ ነው፡፡ እዚያም አንዱ መጥቶ ኪሴን በረበረኝ፡፡ እርሱም የኦሮሞኛ ተናጋሪ ሊመስል ሞከረ እንጂ አማርኛ ተናጋሪ ነው፡፡ እናም የኋላ ኪሴ ውስጥ ለቂጥ መጥረጊያ ያስቀመጥኩትን ወረቀት አዎጣብኝ፡፡ ነገር ግን እሱ ምን-አልባትም ቂጡን በድንጋይ የሚጠርግ ሊሆን ይችላል፡፡ እኔ ግን በሶፍት ስለሆነ ቀንቶ ሊሆን ይችላል ብየ ዝም አልኩ፡፡ በጣም ነው ወዲያ-ዎዲህ ያዎናጨፈኝ፡፡ ስለዚህ ዎረቀቱንም ስለበተነብኝ እኔም በሌላ የቂጥ መጥረጊያ ተካሁት፡፡ እኔ እንደዚያ ሲያደርገኝ ዝም ያልኩት “እዚያ ሁሉ ሰው መሃል ነገር ይነሳል” ብየ ነው፡፡ ምክንያቱም እንኳን ፀብ ተፈጥሮ እንዲሁም መግፋፋቱ በጣም ነው የሚያስጨንቅ፡፡ እንዳው መቆሚያ እንኳን የለም፡፡ ስለዚህ ጓደኛየም “ተው” ይበለው ዝም ብሎ ሄደ፡፡ እንዲ ቆምጨ ደግሞ “ሌባው መጣ” አለች፡፡ ተረጋጊ አሏት፡፡ እኔም የዱከና በሽታ ይዟት ነው ብየ ዝም አልኩ፡፡

ስለ ቂጥ መጥረጊያ እንነጋገር ከተባለ እንጨምርበት፡፡ እኔ ከ 7ኛ ክፍል እስከ 12ኛ ክፍል የተማርኩት ቢቸና ነው፡፡ ቢቸና ከተማ ሽንት ቤት የላትም፡፡ ስለዚህ ህዝቡ የሚፀዳዳው ቀበሌው ደን፤ አዘነ ጓሮ፤ ውሃ የቦረቦረው ገደል ውስጥ

እና ሜዳ ላይ ነው፡፡ እነዚህ ቀበሌው ደን፤ አዘነ ጓሮ፤ ውሃ የቦረቦረው ገደል ውስጥ እና ሜዳ ላይ የሚፀዳዱ ግለሰቦችም ሆኑ ቡድኖች ለቂጥ መጥረጊያ የሚጠቀሙት ወይ ድንጋይ አለዚያ ደግሞ ቅጠል ነው፡፡ ስለዚህ እዚያ ቁልቤ ገብርኤል መጥቶ የእኔን የቂጥ መጥረጊያ ወረቀት የበተነብኝ ከእነዚህ ሰዎች አንዱ ሊሆን ይችላል፡፡ እኔ የተማርኩባቸው ትምህርትቤቶች ሁሉም ማለት ይቻላል በዓር የታጠሩ ናቸው፡፡ አንድ ተማሪ የትምህርት ቤት አጥር ዘልየ እወጣለሁ ካለ በትንሹ 10 ዓር እረግጦ ነው የሚያልፍ፡፡ እኔ የተማርኩባቸው ትምህርት ቤቶች አጥራቸው አር ነው ብል ምንም ስህተት አይሆንም፡፡ ስለዚህ የመፀዳጃ ቤት ግንባታን እና የቂጥ መጥረጊያን ነገር እናስብበት፡፡ እኔ ባደግኩበት አካባቢ አብዛኛው ሰው የአህያ ከንታሮት በሽተኛ ነው፡፡ ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት ፀሃይ ባጋለው ድንጋይ ቂጡን እየጠረገ ነው፡፡ ስለዚህ ንፅህና ማለት መፀዳጃ ቤት ከመገንባት ይጀምራል፡፡ አሁን ደግሞ ማዳበሪያ የሚባል ነገር ስለመጣ የሚበቅሉት የተፈጥሮ ቅጠሎች ኦርጋኒክ(organic) ላይሆኑ ይችላሉ፡፡ ስዚህ ለቂጥ መጥረጊያ የአሁን ቅጠሎችን መጠቀም ለበሽታ እንደሚያጋልጥ መዘንጋት የለብንም፡፡ ምክንያቱም ኬሚካል አላቸው፡፡ እንዳውም ወረቀት ሳይሻል አይቀርም፡፡

የዱከና በሽታ የያዛቸው ሰዎችን መመልከት ትችላላችሁ፡፡ በብዛተት ወዝ(ቂቤ) የጠጣ ኩታ ይለብሳሉ፡፡ ልብሳቸው ቆሻሻ ነው፡፡ ምክንያቱ ደግሞ “መታጠብ ወዝ ያስለቅቃል” ብለው ስለሚያምኑ ነው፡፡ “ወዝ” ማለት ደግሞ “ላብ” ማለት ነው፡፡ ወዝ ወይም ጠበት አብዛኛውን ጊዜ ከልብስ አልፎ ጠቁሮ ይታያል፡፡ “ወዝ(ጠበት) ሲሳይ ነው” ተብሎ ነው የሚታመን፡፡ በተለምዶ “የዎንድ ሽታ ላብ-ላብ ነው የሚል” ይባላል፡፡ ሽቶ-ሽቶ የምትሸት ከሆነ እንደ “ሽርሙጣ” ነው የሚቆጥሩህ፡፡ በጣም ይገርማል፡፡ የዱከና በሽታ ባህል የወለደው እና ከላይ ከጠንቋይ የመጣ ነው፡፡ ለዚህም ብዙዎች አምርረው እንደሚጠሉት ማስረጃ ማቅረብ ይቻላል፡፡ ለምሳሌ ፓስተር ዳዊት የሰበከውን ስብከት ማየት እንችላለን፡፡ በቃ “ዱከና ካለብን እንፀድቃለን” ብለው ነው የሚያስቡ፡፡ ስለዚህ ዱከናን ካስወገድን እንደ ጠንቋይ እና አጉል ስድብን(እነደ ፋቂ፤; ሸማኔ፤ ቀጥቃጭ፤ ወዘተ)ማስቀረት እንችላለን፡፡ ይህንን አጉል ልማድ(ዱከና) ማስወገድ አለብን፡፡ በተለይ “ይጠቅመናል” ካልን ለእራሳችን እንጠቀም እንጂ ለሌላ አሳልፈን አንስጥ፡፡ ለምሳሌ “የንጉስ ዘር ስለሆንኩ ስራ አልሰራም” የሚል አስተሳሰብ ያለው ለእራሱ ይኩራ እንጂ ድሆችን አጉል ወሬ እየሰጠ አያዘናጋቸው፡፡ አንዳንድ ድሆች “የንጉስ ዘር ነን” ብለው ተነልተው እየዋሉ የእርዳታ ዘይት ለመቀበል ግን የማይሰንፉ እንዳሉ ሰምተናል፡፡

ዱከና በሽታ ያለበት ሰው “ዶካ” ተብሎ ይጠራል፡፡

የጎጃም ሰዎች እኔን በህዝብ ሲያሰድቡኝ ነበር፡፡ በተለይ ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ እያለሁ በቀን ውስጥ 10 እስከ 100 ጊዜ “ዶካ” ብለው ይጠሩኝ ነበር፡፡ ነገር ግን ጥንቆላን በኦፊሴላዊ(practicing and talking magic offically) የሚያወራ ሰው ነው “ዶካ” ተብሎ መጠራት ያለበት፡፡ ስለዚህ “ዶካዎች እነርሱ ናቸው” የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ምክንያቱም ጥንቆላን በኦፊሴላዊ(practicing and talking magic offically) ሲያወሩ እና ሲተገብሩ የሚውሉ እነርሱ ስለሆኑ ነው፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ፡፡ ያለነው ቁልቤ ገብርኤል ነው፡፡ ከዚያም መሸ፡፡ ልንተኛ ብለን መኝታ ጠፋ፡፡ በኋላ ከብዙ ፍለጋ በኋላ የሆነ ቦታ አገኘሁ፡፡ ሌሊት ግን የሆነ ነገር ተፈጠረ፡፡ እመሃል እንደተኛሁ አንዷ ፈረገጠች፡፡ እኔ እንኳን ሴት የመበለት ፍላጎት ሊኖረኝ፤ በጣም በርዶኝ ነበር፡፡ ለሌሊት ከላይ የሚደረብ ልብስ ስላልያዝኩ በጣም ነበር የበረደኝ፡፡ ስለዚህ በጣም ስትፈረግጥ እኔም ሰምቻታለሁ ዝም አልኳት እና ተኛሁ፡፡ ሌሎችም እንደዚሁ “ተይ ዝም ብለሽ ተኚ” አሏት፡፡ እርሷም ተኛች፡፡ ከዚያ እያኩተመተመች ነጋ፡፡ ሲነጋ ባሏን ታሳየዋለች፡፡ እኔም “ምን አባቷን ነው እንደዚህ የሚያቁነጠንጣት?” ብየ ዝም ብየ እፀልይ ጀመር፡፡ እርሷ በልቧ “ታማኝ” መሆኗ ሳይሆን አይቀርም፡፡ እናም “መጥቶ ሊገጥመኝ ነው” ስል እርሱም አለፈኝ፡፡ እኔም ወጥቸ ወደ ዩኒቨርስቲ ሄድኩ፡፡

ከዚያም ፀበል ምናምን ተረጨን እና ወደ ዩኒቨርስቲ ልንመለስ ነው፡፡ ከዚያም ከየት መጣች ሳልላት ሜሮን አገኘኋት፡፡ አናዎራም፤ ምናምን፣ ምክንያቱም ሁለተኛ አመት ላይ ስለሰደበችኝ ነው፡፡ እኔ ደግሞ “እነዴት ነው በገብርኤል ስም ቃል ልትገባ ነው?” ብየ፤ “የጀመረችውን ልትተወው ነው እንዴ?” ብየ ዝም አልኩ፡፡ ምክንያቱም ሌላ ባል ጀምራለች፤ እንዳውም “እስከ ጀላ ክርክሩ አውጥቷታል” ሲባል ሰምቸ ነበር፡፡ ከዚያም ሌሎች የእርሷ ጎሳዎች መሰሉኝ መጥተው እኔን በአይናቸው ገላመጡኝ፡፡ እኔም “እህ እኔን ምን አድርግ ነው እነደዚህ የሚገላምጡኝ?” ብየ ዝም አልኳቸው እና ሜሮን ስለሚፈልጉ እኔም መኪና ስላገኘሁ በተቀመጡበት ትቻቸው “ገብሬል ይውሰዳችሁ” ብየ ወደ ዩኒቨርስቲ ገባሁ፡፡ ለነገሩ አንዲትን ከሜሮን የበለጠ ሳላፈቅራት ሁሉ አልቀርም፡፡ እርሷ ግን ግጥም አላት መሰለኝ ከምንም አትቆጥረኝም ነበር፡፡ በዚህም “ከሜሮንስ አንቺን ነበር የምፈልግ” ብየ ትቻቸው የሄድኩ፡፡ ለነገሩ ትቻቸው ስሄድ አንድም ሁለቱ ስለተገናኙ እና ያችን ጓደኛዋንም ስላሻፈዱኳት አፍሬም ሳይሆን አይቀርም፤ ተለይቶ የሄድኩ፡፡ ለነገሩ ሜሮን በማሳፈር አትታማም፡፡ ማለትም ልከተላቸው ብል እንኳ “ልታሳፍረኝ ትችላለች” ብየ ዝም ብየ ወደ ሀሮማያ ግቢ ሄድኩ፡፡ ሜሮን 4ኛ አመት ላይ የሙድ ለውጥ አድርጋ ነበር፡፡ ምክንያቱም ባል ስላገኘች ነን ካፌ(non-cafe) ሆና ነበር፡፡ ነን ካፌ(non-cafe) ለመሆን ደግሞ ብር ያስፈልጋል፡፡ ብሩ ከየት መጣ ቢባል ይህ አዲስ የጠበሰችው ባል እየላከ ነው፡፡ ገንዘብ ከሌለ ሴት የለም(Without money there is no lady) የሚለው አሁንም ይሰራል ማለት ነው፡፡

“ሜሮን በማሳፈር አትታማም” ከተባለ እሰኪ ሰፋ እናድርገው፡፡ ሁለተኛ አመት ሆነን “ሀረር ቢራን እንጎብኝ” ተብሎ በኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ትምህርት ክፍል አስተባባሪዎች ይመከር እና ልንጎበኝ ተብሎ የዩኒቨርስቲው መኪናም ተፈቅዶልን ልንሄድ እንዎጣለን፡፡ ስንዎጣ ለመከላከል እንዲመች እና ከተማሪዎች ፉገራም ለመዳን የግዴታ ከሜሮን ጋር መቀመጥ አለብኝ፡፡ የተማሪዎች ፉገራ ስል ምን ለማለት ነው ሌላ ሰው አብሯት ከተቀመጠ በጣም ነው የሚስቁብኝ፡፡ እነርሱ “ቀልድ” ይበሉት እንጂ እኔ ልቤ ነው የሚደማ፡፡ “ቀልድ እንደ ተመልካቹ ነው” ማለት ይቻላል፡፡ እኔ በሜሮን እነ ተስፋማርያም “ቀልድ” የሚሉት ሁሉ ነበር ልቤን የሚያደማኝ፡፡ ስለዚህ ከላስ ስንማርም ዎይ ከኋላ ወይ ከእርሷ ፊት ነው የምቀመጥ፡፡ ከዚያም በዚያ ለምጀ የዚያ እለትም መኪና ውስጥ “አብረን እንቀመጣለን” ብየ ነው አስቤ፤ ሻዎር ወስጀ፤ ፊርዣ ምናምን፤ ያለኝን ሁሉ አድርጌ ነው የዎጣሁ፡፡ ኮንዶም ሁሉ ሳልይዝ አልቀረሁም፡፡ አንድ የእንግሊዝ ባንዲራ የምትመስል ሸሚዝ ነበረችኝ ሁሌም አትቀርም፡፡ ምክንያቱም “ሸሚዟ አማላይ ናት” ብየ ስለማስብ ነው፡፡ ነገር ግን የገጠመኝ አዲጋ ያለተጠበቀ እና ከዚህ ቀደም ያልነበረ ነው፡፡ አዲጋው ምንድን ነው ሜሮን “አብሬ አልቀመጥም” አለች፡፡ ሸሸችኝ፡፡ ሜሮን የሸሸችበት ምክንያት ኮንዶም መያዜን ሰምታ መሰለኝ፡፡ እኔም ተከተልኳት፡፡ መኪናው ትልቅ ስለሆነ ሁለት በር ነው የነበረው፡፡ እርሷ በዚህኛው የመኪና በር ስትዎጣ በዚያ ስከተላት፤ እንደዚያ ድብብቆሽ ስንጫዎት፤ ተማሪውም ስለፎገረኝ ተውኩት፡፡ በትንሹ 5 ደቂቃ የሚሆን ተሯሩጠናል፡፡ በጣም እፍረት ተሰማኝ፡፡ በጣም አፍሬ ነበር፡፡ ከዚያም ጎብኝተን ተመለስን እና ደፐተር ይዤ ወደ ላይበራሪ ልገባ ስል የህግ ተማሪዎች ሳቁብኝ፡፡ እኔም “መስሚያ የለኝም” ብየ ትቻቸው ወደ ላይበራሪ ገባኁ፡፡ ነገር ግን “መስሚያ የለኝም” አልኩ እንጂ እፍረትም፤ ንዴትም ልቤን አቃጥሎኛል፡፡ ነገር ግን ምንም ማምጣት ስለማልችል ዝም አልኩ፡፡ ከዚያ በኋላ ምንም ብያት አላውቅም፡፡ ማለትም “ታሳፍረኛለች” ብየ ስለማስብ የትም ብትቀመጥ መከታተሉን ተውኩት፡፡ ነገሩ አንዴት ነው “አብሬ አልቀመጥም” ያለች ሌሎችም ሜሮን ገብሩን(ሜጉገጉ) “አፍቃሪ ነን” የሚሉ ቅር ይላቸዋል ተብሎ ነው፡፡ እናም ላለማዳላት ፈልጋ ነው የመሰለኝ፡፡ እኔም “ቀድሞስ ተቸገርሽ አሉ እንጂ ከሌሎችስ አትበልጭም” ብየ ዝም አልኳት፡፡ ይህችን ስለቀመስኩ ነው እንግዲህ ቁልቢም ሳገኛቸው ዝም ብየ ትቻቸው የሄድኩ፡፡

ለነገሩ ሜሮንን የጠየቅኳት እኔ ብቻ ነበርኩ፡፡ ምክንያቱም የሚዎራ የእኔ ብቻ ነበር፡፡ እንድም በዚህ ነበር “ዶካ” ብለው ይጠሩኝ የነበር፡፡ ምክንያቱም ደግሞ ማንም ሳይጠይቃት እኔ ብቻ ነበርኩ የጠየቅኳት፡፡ እንግዲህ “ሴትን መጠየቅ የዱከና በሽታ ነው” የሚል ድምዳሜ ላይ ደርሻለሁ፡፡ ነገር ግን የግል አመለካከት ነው፡፡ ልጅቷም እኔ ጠይቄያት በቂጧ

ህዝብ ስታስስ ነው የምትውል የነበር፡፡ ስለዚህ ያስናቀኝ ቀድሞ መጠየቅ ነው፡፡ የጠየቅኳት ግን ሆድ ባሳት፤ “ተምህርታን ትታ ትሄድ እና ሌላ ነገር ይመጣል” ብየ ነው፡፡ ሴቶች ሊያስቀምጧት አልቻሉም፡፡ በቃ ፉገራ-በፉገራ፡፡ ከጠየቅኳት በኋላ ስድብ ወደ እኔ ዞረ፡፡ ከሚሰድቧት ሴቶችም አንዷ ፀሀይ ነበረች፡፡

ፀሃይ እኔንም ሜሮንን እንድጠይቃት ያደረገች ሴት ነቸ፡፡ እንዴት ብትሉ መልሱ የሚከተለው ነው፡፡ አንድ የአዳማ ከተማ ልጅ የህግ ተማሪ ነበር፡፡ ወታደር ነው ይባል ነበር፡፡ ይህ ልጅ ፀሃይን እና ውቢት የምትባል ጓደኛዋን እያጣላ ይጀነጅናል፡፡ የዚህ ጊዜ ፀሀይ “ይህችማ ሰው ሆና አትቀድመኝም” ትልና ቶኒ እርሻ እና አጠገቡ ባለ ጥላ ስር(ፍፄ ላውንጅ) *“ብዳኝ”* ትለዋለች፡፡ እርሱም ፍፄ ላውንጅ ጀርባ ይበዳታል፡፡ እኔ ይህ እውቀት አለኝ፡፡ እኔም ይህችን ሃሳብ እና ልምድ እንደ ትምህርት በመውሰድ ነበር ሜሮንን የጠየቅኳት፡፡ ነገር ግን ነገሩ ተባነነ እና ሴቶች እውጭ እና ቶኒ እርሻ እቃችንን አንሰጥም(አንበዳም) ማለት ጀመሩ፡፡ ከተነቃ በኋላ ሆነ እንጂ የሜሮንም እጣ ፋንታ ይሄው ነበር፡፡ ምክንያቱም አብዛኞቹ ጥንድ የነበሩ ተማሪዎች በብዛት ውጭ(በጨረቃ) ፍፄ ላውንጅ ጀርባ ነበር የሚባዱ፡፡ ድሬዳዋ ሙቀት ስለሆነ ቤት ውስጥ ከመቀመጥ በምሽት ውጭ መቀመጥ ይሻላል፡፡ ስለዚህ ውጭ መባዳት ሙቀት ይቀንሳል፡፡ የፍፄ ላውንጅ ክፍት ነበር የሚያድር፡፡ ክፍት ካደረ ደግሞ “ባለቤት የሌለው(open source)” ማለት ይቻላል፡፡ የፍፄ ላውንጅ ባለቤት የሌለው አልጋ ነበር ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሌሊት ይባዱበት ነበር ይባላል፡፡ የፀሃይ ግን እርግጠኛ ነው፡፡ ፀሃይ ፊቷን ወደ ፀሃይ መውጫ አዙራ ነው ያፎነደደች ይባላል፡፡ ልጁም ፊቱን ወደ ምስራቅ አድርጎ ቆሞ ለቀቀባት አሉ፡፡ ልጁ በጣም ሞገደኛ እና ውሽታም ነበር፡፡ ውሃ ጠጥቶ ጠጅ ነው የሚያገሳ የነበር፡፡ ፀሃይን መጀመሪያ ጀጃው የሚባል ተማሪ አፍቅሯት ነበር፡፡ ነገር ግን የአዳማው ልጅ በጣም አፈኛ ነው፡፡ ስለዚህ የአዳማው ልጅ ብር ያለው መስሏት ነው ጀጃውን የተበዳችበት፡፡ ጀጃው ስልክ ለምኖ እየደወለ ነው የተበዳችበት፡፡ ፀሃይ ተሸውዳለች፡፡ የአዳማው ልጅ ብር ያለው መስሏት በኋላ ግን የሆነ ነገር ሰርቆ ሳይባረር ነው ትቶ የጠፋ ሲባል ሰምቻለሁ፡፡ የአዳማው የፀሃይ ባል የሆነ ነገር ሰርቆ ነው የጠፋ ይባላል፡፡ እኔም ስሰማ “ለአንድ ጤነኛ ድሃ ሰርቆ መሰወር ኖርማል(normal) ነው” ብየ ምንም አልመሰለኝም፡፡ የማተቤ እና የጀጃው አፍቃሪነት በጣም ያስቅ ነበር፡፡ ስልክ እየለመኑ ነበር የሚደውሉላቸው፡፡ ነገር ግን ሜሮን አላሳፈረችንም፡፡ ቢያንስ ፍፄ ላውንጅ አልተበዳችም፡፡ ፀሃይ የምታጠናው ከአቤ ቸልሲ ጋር ነበር፡፡ ገንዘብ ከሌለ ሴት የለም(Without money there is no lady)፡፡ ስለሆነም አበበ ቸልሲ እና ፀሃይ አልተባዱም፡፡

እኔ ሜሮንን መባዳት ያሰብኩ የህዝቡ ስልክ(pay phone) ውስጥ ነበር፡፡ የህዝቡ ስልክ(pay phone) በጣም የሚመች ቦታ ነበር፡፡ ***ሁሌም ሜሮንን ሳሻፍድ እራሴን የማስበው “የህዝቡ ሰልክ(pay phone) ውስጥ ነኝ” ብየ ነበር፡፡*** ለሽርሙጣ ደግሞ የምን ገንዘብ ነው፡፡ ዩኒቨርስቲ ተማሪ ሆኖ ሴት ለመባዳት አፈኛ መሆን ነው የሚበቃ፡፡ አልጋ ምናምን የሚባል ነገር ማሰብ አይገባም፡፡ በጣም አፈኛ ከሆንክ እና ሴቶችን ማሸነፍ ከቻልክ የትኛውም ቦታ በካፌ ምግብ መብዳት ትችላለህ፡፡ ሜሮን እኮ መጀመሪያም አላስቀረበቸኝም እንጂ እኔ ልበዳ ያሰብኩ የህዝቡ ስልክ(pay phone) ውስጥ በር ስላለው ዘግቼ ነበር፡፡ ስለዚህ የዩኒቨርስቲ ተማሪ ሆኖ ተማሪ ለመባዳት ሞራል እና ድፍረት ነው ሚያስፈልግ፡፡ ገንዘብ ግን ብዙም አስፈላጊ አይደለም፡፡ አፈኛ ሆነው በዜሮ የሰው ሚስት የቀሙ ሰዎችን እኔ ብዙ አውቃለሁ፡፡ ችግሩ ምንድን ነው ቢባል ድሆች በራሳቸው አይተማመኑም፡፡ ሜሮን ከመጀመሪያ እንዳው ስለብድ አላስወራ አለች፡፡ ከሴቶች ጋር ስለ ብድ(sex) ካላወራ አንድ ወንድ ሊበዳቸው አይችልም፡፡ አንድ ወንድ ሴትን ለመባዳት ስለ ብድ(sex) መቀለድ አለበት፡፡ ከዚያም ሰነባብቶ ቀልዱ እውነት ይሆናል ማለት ነው፡፡ ሜሮን ግን አላስቀርብ አለች፡፡ ሜሮንን ያገኙብን ገበሬዎች ጥንቆላውን የእነገሩ ነው፡፡ አንድን ሴት እያሻፈድካት ቀረብካት ማለት በቃ ጎል ነው፡፡

ሀረር ቢራ ሄደን ብዙ ነገር ጎብኝተናል። እንዳውም በኢታችመንት(attachment:- industry-university linkage program for students) ካገኘሁት እውቀት ባላይ ነው እውቀት ያገኘሁ። ሀረር ቢራ ባገኘሁት እውቀት በጣም ደስተኛ ነበርኩ፤ ነገር ግን በፍቅር ተገፍቼ ነበር የዋልኩ። በዚህ ጉብኝት ዎቅት አዝኖ የዋለ እኔ ብቻ ነበርኩ። ምክንያቱም ዝም ብየ ብቸኛ አፍቃሪ ሆኘ ነው የዋልኩ። ሌሎች ግን ሜሮንን "አፍቅረናል" የሚሉ ስላልጠየቁ ብቻ ፈታ ነበር የሚሉ። እኔ መቸም "ክንፏን የተመታች አሞራ" መስየ ነው የዋልኩ። ምንም ሳልስቅ ሳልጫዎት ነው የዋልኩ። ስንመለስም መቸም ልቤ እየደማ ልጆች ሰክረው ሲዎናጨፉ እስቅ ነበር። በቃ ከዚያ ቀን ጀምሮ ስድብ እና ለከፋ ከሜሮን ወደ እኔ የዞረበት ቀን ነው። መቸም ሰው ወረተኛ ነው ከዚያ ቀን ጀምሮ ሰው ሜሮንን በቃ "ትልቅ ሰው" አደረጋት እኔን ያሳንሱኝ ጀመር። ከዚያ በፊት ግን እኔ በህዝቡ ፊት "ከሁሉም በላይ" ስብእና ነበርኝ። እዚህ ላይ ምንድን ነው ሰውን በሰው በመከበቡ ብቻ የሚያደንቁ ብዙ ሰዎች አሉ። እኔ ግን ሰውን በሰውነቱ እንጂ በከበበው ሰው ብዛት እና አይነት አላደንቅም። ሜሮን እንግዲህ "እሪ" ብላ ከጠየቅኳት በኋላ ነው እንግዲህ እኔን ያስናቀችኝ። እኔም "አስናቀች" የሚል ስም አውጥቼ ተለየኋት።

ሜሮን በእኛ ላይ የገነነችብን ልክ ሀረር ቢራን ከነበኘን በኋላ ነው። ከአረር ቢራ ጉብኝት በኋላ በቃ የበታች አድርጋ ነው የቆጠረችኝ። እኔም አውቄዋለሁ። ፍቅር ምናምን እኔን አይበግረኝም። ምክንያቱም የግል ዘዴዎችን እንደ ሳሙናና የመሳሰሉትን ስለምጠቀም ነው። ይህ ዘዴ ሁሉም ሰው ላይ አለ። ለምሳሌ የኦሮሚያው የማከዳ ባል ክንፉ-ገብርኤል(ኦሮገብ) ሴጋ ይመታል። ይህንም ያዎቅኩበት 6 ኪሎ እነ ፀጋየ ቤት በተከራየሁበት ወቅት ማታውን እንደ "ጋልቦ እንደቆመ ፈረስ" ይተነፍሳል። ለካስ እጁ ብልቱ ላይ ሆኖ ነው። እኔም በቀዳዳ አይቼዋለሁ። እኔም በጣም ነው የገረመኝ። እኔም "ብልቱን አናፈጠው(አስነፈጠው)" ብየ ዝም አልኩ። ይህ ባህሪ ሁላችንም ላይ እንዳለ በእራሴ እና በዚህ ልጅ ተረድቻለሁ። በጣም ነው ትንፋሹ የሚሰማ። አንድ ጤነኛ እና ሚስት የሌለው ወንድ እና ባል የሌላት ጤነኛ ሴት ሴጋ መምታት ኖርማል(normal) ነው የሚል አመለካከት አለኝ። የሀረር ቢራ ጉብኝት እንግዲህ ሲጠቃለል ለሜሮን አሻፋጅ ያበዛላት ለእኔ ደግሞ ሴቶችን ያሸሸብኝ ነበር ማለት እችላለሁ። ሜሮን ከሀረር ቢራ በኋላ የገነነችበት ምክንያት ደግሞ ምንድን ነው ቢባል እኔን ስላሳፈረችኝ ነው። እርሷ አፍቃሪ ሆና እኔ ተፈቃሪ ሆኘ ነበር ሲዎራ የነበር። ነገር ግን ከሀረር ቢራ ጉብኝት በኋላ ነገር ተገልብጦ እኔ አፍቃሪ ስሆን ሜሮን ደግሞ ተፈቃሪ ሆነች። እኔ እራሱ ዱብ-እዳ የሆነብኝ። ህዝቡ አናሳ ብሄር እና "ደካማ ናቸው" ተብለው የሚታሰቡ ብሄሮችን ይዎዳቸዋል። ምክንያቱ ደግሞ "ድሮ ተበድለዋል" በማለት ነው። እኔም ገባኝ። ይህ አንግዲህ እንደ ካሳ ክፍያ(affirmative action) መሆኑ ነው። አምሃራ ብሄር ሆነህ ኢትዮጵያ ውስጥ እንዳው በጅምላ ብትገደል እራሱ "ተበደሉ" ብሎ የሚያዝን ሰው አለ አልልም። ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ አምሃራው በእውነት ሃያል ስለሆነ ሳይሆን አንዳንድ ውሃ ጠጥተው ጠጅ የሚያገሱ ስላሉ ነው። በእውነታ ግን በ 2008 ዓ.ም በድርቅ በጣም ከተጠቁ ክልሎች አንዱ አምሃራ ነው። በቢቢሲ እና በዓልጀዚራ የተላለፈው የአምሃራው እራሃብ ነው። አምሃራው ታሪክ ሲፅፍ በጣም አምቦርቅቆ ስለሚፅፍ ነው። ለምሳሌ አምሃራው "ኢቮሉሽን የጨረሰ ህዝብ" ተብሎ እንደተፃፈ ከላይ የተነጋገርንበት ጉዳይ ነው። ሁሉም ተማሪ ለሜሮን የሚወግን እኔ የአምሃራ እርዝራዥ ስለሆንኩ እና ሜሮን ደግሞ ጉራጌ ስለሆነች ነበር። አምሃራ ግን በኢትዮጵያ ውስጥ ቂጡን ተወግቶ የሚኖር ህዝብ ነው። አምሃራው ቂጡን ሲወጉት ምንም ቅሬታ ስለማያቀርብም ነው "አህያ" የሚል ቅፅል ስም ጫት ቃሚዎች የሰጡት። ስለዚህ አመለካከት እንቀይር። አምሃራው ድሮ ገዝቷል ማለት አሁን ሃብታም እና ጉልበታም አይደለም። ነገር ግን በእኛ ሀገር ድሮ ሀገር የገዛ ስለሀገሩ ሲዘፍን ይታያል። ስለዚህ አምሃራው ስለሀገሩ ይዘፍናል ማለት ሃብታም እና ጉልበታም ነው ማለት አይቻልም። አንዳንድ ጉረኛ አምሃራዎች በዘፈን ሲጎርሩ ይታያል። ነገር ግን ውሸታቸውን ነው። በመሆኑም ሜሮን "አናሳ ነን" ብለው ከሚያስቡ ጎሳዎች እና ስልጣን ካልደረሳቸው ጎሳዎች በጣም

ድጋፍ አግኝታ ነበር፡፡ ሜሮን መጀመሪያም እስከምጠይቃት ነው ቸኩላ የነበር፡፡ በኋላ ግን በዙሪያዋ ያለውን የሚያሻፍዳትን ወንድ እና እኔን ማወዳደር ጀመረች፡፡ አዋጪ(ከእኔ የሚበልጥ) ግን ከዚያ ግቢ አላገኘችም፡፡

ሜሮን ባል ያገኘችው እዚያው ያደገችበት አካባቢ ነው፡፡ አነዳንዴ የሆነ እቃ በኪስህ ከተህ ሌላ ቦታ ትፈልጋለህ፡፡ ሜሮንም ሀገሯ ላይ ባሏ ተቀምጦ "ድሬዳዋ ዩኒቨርስቲ አገኛለሁ" ብላ ትፈልጋለች፡፡ ነገር ግን መጨረሻ ባል ያገኘች እዚያው ሻሸመኔ ነው፡፡ ከዚህ የምንረዳው አካባቢያችንን መቃኘት አለብን፡፡ ለሁሉም ነገር ሀገር ይሻላል፡፡ ለስደት ቢባል ሀገር ንቀን የባሰ ችግር ሊገጥመን ይችላል፡፡ ባል ሲባል ከሀገራቸን ውጭ ብንሄድ የባሰ ወንበዴ ሊገጥመን ይችላል፡፡ ስለዚህ "በሀገራችን እና በአካበቢያችን ምርት እና ብልት" እንኩራ ነው፡፡ ይህ ግን ዘረኝነት አይደለም፡፡ ሜሮን እንደዚያ እያለቃቀሰች ስላሰደበችኝ ነው፡፡ ሜሮን በእራስ የመተማመንም ችግር ይታይባት ነበር፡፡ "ባል አገኛለሁ" የሚል ነገር በጭንቅላቷ ውስጥ አይነበብባትም ነበር፡፡ ነገር ግን ከጠየቅኳት በኋላ እኔ እልከ ይዞኝ እንደ ፈንጣ እዘል ጀመር፡፡ እርሷ በተራዋ መኩራት ጀመረች፡፡ እዚህም አሁን ማከዳም የቀበና ካልተመቻት ብልታቸው ወፍራም ከሳንችስ ነው ይባላል፡፡ ስለዚህ ወደ ካሳንችስ ብትሄድ ይሻላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ካሳንችስ እንዳው በወሲብ ነክ ነገሮች በሴትም ይሁን በወንድ ግጠም አያጣም፡፡ ስለዚህ ካሳንችስ ብትሄድ መልካም ነው ባይ ነኝ፡፡ ካሳንችስን በዎሬ ሰምቸው ሳይሆን እንዳው ሲመለከቱት ጎል ነገር ነው፡፡ እኔ በአል አከብራለሁ ብየ አንድ 3ቀን ካሳንችስ አድሬያለሁ፡፡ ስትመለከተው የሆነ ነገር አለው፡፡ ስለዚህ "ካሳንችስ ሞከሪ" ነው መልእክቱ፡፡ ማከዳ የሀገር ውስጥ ቁላ ካልተመቻት ወደ ካናዳም መፈለግ ትችላለች፡፡ ካናዳ የሀረር በሬ የመሰለ ኮርማ ልታገኝ ትችላለች፡፡ ማከዳ ካናዳ ሄዳ ብትሞክር ለዝቢያኖች ሊበዷት ይችሉ ነበር፡፡

ማከዳ ተሸውዳለች፡፡ ሴት ማውጣት(መወሰብ) እንደ "ጉራ" የሚወራው ከተማ እንጂ ገፀር አይደለም፡፡ ስለዚህ "የከተማ ልጅ ነኝ" የሚል ካልወሰባት በጭራሽ የገጠር እና የቀላል ከተማ ልጅ ሊዎስባት አይችልም፡፡ ገፀር በጣም እንደ ጉራ የሚዎራው የሙሽራ ድንግልና መውሰድ(መቅደድ) ነው፡፡ ያለበለዚያ ግን የገፀር ልጅ እንደኔ ከሆነ ሴት መዎሰብ ምንም ማለት አይደለም፡፡ ከተማ ውስጥ ሴት ማውጣት ልክ እንደ ትልቅ ጀብዱ ነው፡፡ በጣም ይገርማ፡፡ እንዳው ለመጀገን ሲያምራቸው ነው ግርግር የሚፈጥሩ፡፡

ሴት ማውጣት ምንም አይደለም፡፡ ምክንያቱም የፍላጎት ጉዳይ ስለሆነ፡፡ ካለ ፍላጎት ከሆነ "አስገድዶ መድፈር" ስለሆነ ወንጀል ነው፡፡ ያለ በለዚያ ግን እንዳው "ፊስ ማድነቅ" እንዳይሆን እሰጋለሁ፡፡ ሰው በእለት ከእለት ውሎው የሚቆፍረውን የሴት ብልት እኛ እንደ ብርቅ እና እንደ ተአምር ከቆጠርነው የሚያውቀን እራሱ ሊስቅ ይችላል፡፡ ስለዚህ እናስብበት፡፡ ስናደንቅ መደነቅ ያለበትን ነው እንጂ "በሬ ላምን ሰረረ" ብንል ምንም አያስደንቅም፡፡ እኔ እዚህ ላይ የተረዳሁት በድርቁ ምክንያት ሰው ወሲብ አቁሞ ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ አኔ ለምሳሌ ሌላ ሴት ባዎጣ ሊደነቅ ይችላል ብየ ሳስበው በጣም አስቆኛል፡፡ ስለዚህ በምናወራው ነገር አንገመት፡፡ ሁለት ተቃራኒ ፆታዎች አብረው ከተኙ እና ብልታቸው ጤነኛ ከሆነ መዋሰባቸው አይቀርም፡፡ ስዚህ መተኛቱላይ እንነጋገር እነጂ መዋሰቡማ የብልት ነገር ነው፡፡ የሚቆም እና የማይቆም ብልት ነው ልዩነቱ፡፡ አብረው ከተኙ የሚቆመው ይዎስባል፤ የማይቆመው አይወስብ፡፡ አንድ ጤነኛ ወንድ አብራው የተኛችውን ጤነኛ ሴት መብዳቱ ኖርማል(normal) ነው፡፡

እዚህ ላይ መታሰብ ያለበት ነገር ምንድን ነው እነማከዳ የተሸወዱበት ነገር አለ፡፡ ከእነዚህም መካከል አንዱ ***"ትግሬዎች አሳይተውት ፈሰተዋል"*** የሚለው ነው፡፡ ትግሬዎች የፈሱት ማከዳን ስላሳዩን ተቆርቁረው ሳይሆን "ሰው አያየንም" ብለው ሲያሳዩኝ ሰው ስላያቸው አፍረው ነው፡፡ አንድ የአፈረ እና የመቀነ ሰው መፍሳቱ ኖርማል(normal) ነው፡፡ ትግሬዎች ማከዳን መጣላቸው "ነውር ነው" ያለ የለም፡፡ ለምን ቢባል የኦሮሞ ዘር ስላለባት ነው፡፡ ኦሮመዎች "ነውር ነው" ብለው አልጠየቁም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞን መጣል እና ለሚቀጥለው ወንድ ማስተላለፍ ነውር አይደለም ማለት ነው፡፡

2.13. የመጀመሪያ ዲግሪ የመመረቂያ ፅሑፍ(under-graduate graduation project)

አራተኛ አመት የመጀመሪያው ሴሚስቴር እንዳበቃ ለጉብኝት ወደ ተለያዩ ቦታዎች ሄደን ነበር፡፡ በዚህም ጉብኝት ብዙ ቦታዎችን አይተናል፡፡ ከእነዚህም መካከል እንግዲህ ወንዶ-ገነት አንዱ ነው፡፡ በዚህም ጥሩ ትዝታ ነው ያለኝ፡፡ ነገር-ግን ከሜሮን ጋር የነበረን ግንኙነት እንዳው በጣም ወደ ጠብ ያመዘነ ስለነበር እና እኔም "ፎቶ ማን አብሯት ተነሳ?" የሚለው ነገር ሁሌም ስለሚያንጓልለኝ፤ ሁሌ ጥበቃ ነው፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ እነ ተስፋማርያም እኔን የሚጎዳ ነገር መስሎ ከታያቸው ስለማይለቁኝ ነው፡፡ ፎቶ አብሯት ከተነሱ እኔ ጋር ይመጣል፡፡ ስለዚህ "ሳይቃጠል በቅጠል" ነው፡፡ ከዎዲሁ መከላከል ነው፡፡ ይህን ያመጣው ነገር ምንድን ነው ሀረር ቢራ ልንነበኝ የሄድን ጊዜ ሌሎች እኛን ዞር ካደረጉ በኋላ ከእርሷ ጋር ፎቶ ተነስተው ይዘውት መጡ፡፡ በጣም ተናድጄ ነበር፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ልጆች ስላልጠየቋት እና እኔ ብቻ ስለጠየቅኳት ነው፡፡ ስለዚህ ብቻን መጠየቅ አደጋ አለው፡፡ ስለዚህ ሁሌም በተጠንቀቅ ነው የምከታተል፡፡ በእዚህ እረገድ ሁሌም የተከፋሁ ነበርኩ፡፡ ይህ በሁሉም ቦታ እንደልቤ እንዳልንቀሳቀስ፤ ሌሎች ሴቶችንም እንዳላሻፍድ ይከለክለኝ ነበር፡፡ የሜሮን ጉዳይ ከተጀመረ ጀምሮ እስረኛ ነኝ፡፡ ሁሉም ቦታ ነበር የምሳቀቅ፡፡ ምክንያቱም ደግሞ ከበድ ለማለት ነው፡፡ ከጠየቅኩ ጀምሮ፣ ካፌ ስገባ አፍራለሁ፤ ኳስ ላይ ቲቪ ሩም ስገባ አፍራለሁ፣ በቃ ሁሉም ቦታ ምንም ነፃነት የሚባል ነገር የለም፡፡ እዚህ ጉብኝቴ ላይ ተሳቅቄ ነበር፡፡ መቸም እንደምንም ወንዶ-ገነት አለቀ፡፡

ወንዶ ገነት እንደሄድን ፍል ውሃ ገብተን ነበር፡፡ በመሆኑም ሜሮን ከእነ መለሰ ጋር ነበረች፡፡ እኔም ሻሸመኔን አልፈን ስንሄድ "እዚህ ነው የምትበዳ" እያሉ ተማሪዎች ሲያወሩ ሰምቼ ነበር፡፡ በመሆኑም ሴት ጠይቀህ ሌላ ሊበዳት ነው ሲባል ይደብራል፡፡ በመሆኑም እኔም በጣም ስለደበረኝ ከሻሸመኔ በኋላ ምንም አላወራም ነበር፡፡ መከታተሉንም ስለተውኳት ሜሮንም ከእነ መለሰ ጋር አብራ ሄደች፡፡ ነገር ግን እኔ ፍል-ውሃ ከተነከርኩ በኋላ ደግሞ መዋኛ ገንዳ ስላለ ልዋኝ ብየ ወደ ገንዳው ስሮጥ ሜሮን ገንዳው ስር ተቀምጣ አየኋት፡፡ እኔም በጣም ተናድጀ ስለነበር "ወደቅኩ"፡፡ እኔም እንደ ጥሩ ትዝታ ከማስታውሳቸው ነገሮች አንዱ እርሱ ነው፡፡ ከዚያ በኋላ ሜሮን በቃ 100% ነው የተውኳት፡፡ ምክንያቱም "ልትበዳ ነው" የሚለውን ወሬ ስሰማ በቃ ተስፋ ቆረጥኩ፡፡ ሁሴን ቴሲሶ ደግሞ ሲነገረኝ የሻሸመኔው ሞሮንን የጠበሳት አባዎራ እና ሜሮን እንዳውም ይተቃቀፉ ሁሉ እንደነበር ሰምቻለሁ፡፡ ከተቃቀፉ ደግሞ ስለ ብድ(sex) ማውራታቸው አይቀርም፡፡ አንድ ወንድ እና አንድ ሴት ስለ ብድ(sex) ካወሩ በቃ በዳት ማለት ነው፡፡ ሙዘቂኛው እራሱ "እስኪ ስለ ብድ እናውራ(let's talk about sex baby)" ብሎ ዘፍኖታል፡፡

ስለ መሳቀቅ ካዎራን ላይቀር እንቀጥልበት፡፡ እኔ የምሰጋበት ምክንያት ደግሞ "ሜሮን ሌላ ሰው እዚያው ዩኒቨርስቲ ውስጥ ትጠብሳለች" ብየ ነው፡፡ ይህ ደግሞ ጥሩ አይደለም፡፡ ለዚህ ደግሞ ሌሎች ወንዶች ጀምረዋቸው "እምቢ" ብለው ከሌላ ጋር እየተዳሩ በቅናት የሚያዞሩባቸውን ሴቶች ስላየሁ ነው፡፡ በዚህም ሌሎች ልጆች ሌላ ሴት ሲጀነጅኑ እኔ አልነካካም ነበር፡፡ ልጆች እንደ ልባቸው ነበር የሚሆኑ፡፡ እኔ ግን አሻፍዳለሁ እንጂ ሄጄ አላናግርም ነበር፡፡ የምወዳቸው ብዙ ሴቶች ነበሩ፡፡ ሌሎች ልጆች "ከሄደች" በማለት እንዲመቻቸው ናቅ አድርገው ነበር የሚንቀሳቀሱ፡፡ እኔ ግን መቸም ፉገራው ትልቅ ስለሚሆን ከተማሪዎች እንዳይዎስቧት ብየ ነው አምርሬ ስከላከል የነበር፡፡ በተለይ 2ኛ አመት አካባቢ ልጆች ሌላ ሴት ጅንጀና ብለው ወደ ድሬዳዋ ሳብያን ሰፈር ሲዎጡ እኔ በቃ ላይበራሪ ነበር የምሆን፡፡ እኔ ጥንቆላውን አላዎቅኩትም እንጂ እተዋት ነበር፡፡ ምክንያቱም እርሷም ለባሏ ስትል መቆጠቧ አይቀርም ነበር፡፡ እኔም ፈታ ነበር የምልባት፡፡ የሰው ሚስት ነበር እየጠበቅኩ የነበር፡፡ አሁን ነው የገባኝ፡፡ ይህንን ዘዴ አሁን ማክዳ ጋላ ላይ ሰዎች እየሰሩት ነው፡፡ ምክንያቱም ጥንቆላው ስላባነናቸው ነው፡፡ ማክዳን "የታዴ ናት" ብሎ ጠንቋይ ስለነገራቸው እንዳው አንድ ቀን እንኳ ነጥብ የሚጥል የለም፡፡ ሁሉም ተጠንቅቆ ነው የሚኖር፡፡ የሚጣላ እንኳን የለም፡፡ የማክዳ ጋላ አፍቃሪ የነበሩ በመሉ እራሳቸውን እንደ ውሽማ(ውሽ) ነው የሚመለከቱ፡፡ ስለዚህ እኔ ተሸውጃለሁ፡፡ ሜሮንን ማዘረፍ እችል ነበር፡፡ ለነገሩ በድብቅ ነው እንጂ ትንሽ ሳይዘርፏት አይቀሩም፡፡ ንደቴን ነው አሁን የፃፍኩት፡፡ ሰው በጣም ብልጥ

ስለሆነ “አንድ ሴት ወደ ሌላ የምትሄድ ከሆነ ማዘርፍ ነው” ብለው ነው የሚያምኑ። ማዘረፍ ነበረብኝ። ብሬ ሻርፕ ሳያዎጣት አይቀርም ነበር። እኛ አልለቅለት ብለን ነው። ስለዚህ በጣም ቆጭቶኛል። የሰው ሚስት ጠባቂ ሆነን ነበር። ብሬ ሻርፕ ሁለት ጓደኛሞችን ነው ከአንድ ከላስ ያዎጣቸው። በጣም ደፋር ነው። ሜሮንንም ጀምሯት ነበር። ነገር ግን “እንዴት እኔ ጠይቄ ተቀምጬ ብሬ ይበዳል?” ብየ ነው ያስለቀቅኩት። ከዚያ በኋላ ነው ሆሳእናን እና ሰላምን ያዎጣቸው። እነዚህ ሴቶች አንድ ክላስ እና የቤተ-ክርስቲያንም ጓደኞች ነበሩ። ነገር ግን ብሬ ሻርፕ መስሚያ የለውም። ሁለቱንም ፈሳቸውን ነው ያስጨረሳቸው። ብሬ-ሻርፕ ቅፅል ስሙ ሲሆን የዎጣበት ምክንያትም የማቸስተወር ዩናይትድ ደጋፊ ስለሆነ እና የማነቼን “ሻርፕ(sharp)” ማልያ ስለሚለብስ ነው። “ሻርፕ” የማንቸስተር ዩናይትድ የስፖንሰር ስም ነበር። ይህንን ማልያ ስለሚለብስ “ብሬ ሻርፕ(ብጉሻኑ)” ተባለ። ብሬ-ሻርፕ በጣም እውነተኛ የማንቸስተር ደጋፊ ነው።

ነገር ግን ጥንቆላ ብሎ ዱከና የለም። እኔ ሜሮን ለምሳሌ ሌላ ሰው እንደሚበዳት አላስብም ነበር። ምክንያቱም ሴት የሆነ ፍንጭ ከሰጠህ ተስፋ ስለሆነ ትከተላለህ እንጂ “ሌላ ነው የሚወስዳት” ብለህ ተስፋ መቁረጥ የገበሬ ሙድ ነው። እኔ በሜሮን ተስፋ የቆረጥኩ ጥንቆላውን ስለማውቀው ሳይሆን የጀመራት አባወራ ከእህቷ ጋር አብሮ እንደሚውል እና የቤተሰባቸው ጓደኛ እንደሆነ ስለሰማሁ ከቤተሰብ አትወጣም በሚል ነው። እንዳውም የእህቷም ውሽማ ሳይሆን ሁሉ አይቀርም። ነገር ግን ጥቆላ የሚባል ግብርና አሁንም ቢተወን ይሻላል። አንድ ወንድ አንድ ሴት በጠንቋይ “መቸም ሌላ ነው የሚያገባት” ብሎ በሌላ ወንድም ጭምር ያዘርፋል ብሎ ነገር እኔ ወደፊትም አላስብም። እዚህ ላይ በሴት የማይቀኑ የወንድ ሰንጋ ሰዎች ናቸው። ሰንጋ በሬ እንኳን ይቀናል። ምቀን የሚያስፈልገው ለሴት አንጂ ለገንዘብ አይደለም። ምቀኛ መሆን የሚገባው የጀመርከውን ሴት ሌላ ሰው ሲጀነጅንብህ እና የመብዳት ሙከራ ሲያደርግ ነው። ስለዚህ ጥንቆላ የሚባል የገጀራ ወሬ እኔ መስሚያ የለኝም። ሴት ፍንጭ ከሰጠችህ እና የምትቀርብህ ከሆነ ሌሎችን የሚፍልጓትን ወንዶች እየተከላከልክ መሞከር ነው። አንድ ሴት ከቀረበችህ ምንም ጥንቆላ አያስፈልግም። የምትቀርብህን ሴት ያለምንም ጥርጥር ሰንጋ ካልሆንክ በስተቀር ትበዳታላህ።

ሜሮን አንድ ወቅት ብሬ ሻርፕን ስታይ አፏ ይሰፋ ነበር። ብሬ ሻርፕ ሲመጣ የሜሮን አፍ እስከ ጆሮዋ ነበር የሚሰረጠጥ። እኔ ይኪሳት ወይም ትፈልገው የማውቀው ነገር የለም። ሜሮን የመበዳት እቅድ ነበራት። የብሬ ሻርፕ ከንፈር የሸንኩርት እራስ ነው የሚያህክል። በጣም ትልቅ እና ቀይ ከንፈር ነው ያለው። ብሬ ሻርፕ ጆከርን(Joker) መስሎ ነበር ክላስ የሚመጣ። የሚቀባው ቻፒስቲክ በጣም ቀይ ነው። እኔ እንዳውም ቀይ የጥፍር ቀለም ሊሆን ይችላል የሚል ስጋት አለኝ። በዚህም ምክንያት ብሬ-ሻርፕ ከንፈሩን ቀይ ተቀብቶ ሲመጣ የሜሮን አፍ ይሰፋ ነበር። ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ እንዲስማት ስለምትፈልግ ነው። ብሬ ሻርፕ ሜሮንን ስሟት ከሆነ የሜሮን ባል ምንም ዋጋ የለውም። በቱቦ ተስማ ምንም አትጠቅመውም። የብሬ ሻርፕ አፍ በጣም ያስፈራል። የአሳማ አፍ ነው የሚመስል። ብሬ ሻርፕ በጣም ፉንጋ ነው። በሜሮን ስንፎካከር በከንፈሩ ነበር የሚያስፈራራን። ከንፈሩን ቀይ ቻፒስቲክ ተቀብቶ ነበር የሚያስፈራራን። ሜሮንን ሳይስማት አይቀርም። ብሬ ሻርፕ እኔ ስመለከተው ሴቶችን የሚቀርብ ለአንድ እና ለአንድ አላማ ብቻ ነው። ለመብዳት ብቻ። ስለዚህ ሜሮንን እኛም አልለቅለት ስላልን እና ባልም ስላገኘች ነው የተዋት።

በዚያ ወቅት ሜሮንም ወደ ብሬ ሻርፕ **ዘብጣ** ነበር። አስፈራርታ ነበር። ነገር ግን ማተቤ እና ብሬ ሻርፕ ሁለቱም ሰንበት ተማሪዎች ስለሆኑ ፍክክሩ ከባድ ነበር። ማተቤ እና ብሬ ሻርፕ በመንፈሳዊ ፍቅር አይን ለአይን እየተያዩ ነበር የሚስቁ። ስለዚህ በመንፈሳዊ ፍቅር አብረው ስለሚውሉ እና በዚህም ምክንያት ሁለት ሰው ቆሞ ሜሮን መበዳት ስለማትችል ሜሮንን እስከ 4ኛ አመት ያቆያት አንዱ ምክንያት ይህ ነው። እኛም አልለቃቸው አልን። እርሷም

እንደማይሆን ስታውቀው ጠጣችው፡፡ ስለ በሬ ሻርፕ የወሲብ ጥንካሬ መስማት ከፈለገች ሆሳእናን እና ሰላምን መጠየቅ ትችላለች፡፡ እንዳውም 3ኛ አመት ትምህርት እንደ ጀመረን ብሬ ሻርፕ እና ሜሮን ሊባዱ ሁሉ ፈልገው ነበር፡፡ ለእኔ ቤቲን እንድጠብስ ፈለጉ፡፡ ሜሮን እራሱ እኔ ቤቲን እንድጠብስ ፈልጋ ነበር፡፡ ለዚህ ድግሞ ምክንያቱ **ጎሳ-ለጎሳ** ለመባዳት ፈልጋ ነው፡፡ እኔም አወቅኩት እና እልክ ስለያዘኝ ተከተልኳቸው፡፡ የተሸወድኩ ስለመሰለኝ ነው፡፡ ከክላስ ወጥታ ሜሮን ወደ ኋላ ቀረች፡፡ እኔም ጠበቅኳቸው እና ብሬ ሻርፕን ኋላውን እየተከተልኩ ዶርም አደረስኩት፡፡ በቃ ከዚያ ጀምሮ ቁርጥ አወቀ፡፡ ቤተ-ክርስቲያን ያለውን ደግሞ ማተቤ ይጠብቅ ጀመር፡፡ በዚህም በሬ ሻርፕን ወደ ኦሮሞዎች ሰደድነው እርሱም ኦሮሞዎችን ይኮረኩር ጀመር፡፡

መለሰን ግን አልፈለገችውም፡፡ እንዳው እኔ አውቄ “አፍቅራዋለች” እያልኩ እያዎራሁ አፈራጠጥኳቸው እንጂ፡፡ አሁንም የሰው ልብ አይመረመርም እና ሜሮን በእርግጥ መለሰን መፈለጓን የማውቀው ነገር የለም፡፡ እኔ ግን ያዎራሁባት አውቄ ነው፡፡ ከስነ-ልቦና አንፃር አንድን ሴት አንድ ወንድ ሳይበዳት “አፍቅራዋለች” እያልክ ካስወራህባት ስለምታፍር አትቀርበውም፡፡ በመሆኑም ለማራራቅ የተደረገ ሴራ(plot) እንጂ እኔ የማውቀው ነገር የለም፡፡ ነገር ግን ሜሮን መለሰን ልትፈልገውም ስለምትችል እኔ የምለው የለኝም፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ ወደ ጉብኝቱ እንመለስ፡፡ እኛ መመረቂያ ፕሮጀክትም ስላለብን ወደ ዩኒቨርስቲ ተመለስን፡፡ ሌላው ተማሪ ወደ ደብረ ዘይት መከላከያ ሊጎበኝ ሲሄድ እኔ ከሻሸመኔ ጀምሬ ተውኩት፡፡ ሌላው ተማሪ ግን ወደ ደብረ-ዘይት መከላከያን ሊጎበኝ ሄደ፡፡ የተመለስንበት ምክንያት ጉብኝቱ ከእንጎለል ውጭ ምንም ፋይዳ ስለሌለው ነው፡፡ በዚህም ላይ ሜሮን የጠበሰች ሻሸመኔ ስለሆነ ሻሸመኔ ስንደርስ ትንሽ የተማሪው ዎሬም ተቀየረ፡፡ ምሳ ሻሸመኔ ስንበላ ህዝቡ የሚያወራው ሁሉ ስለ ሜሮን መበዳት ነበር፡፡ ምክንያቱም የጠበሳት ሰውየ የሚሰራው ሻሸመኔ ቴሌ ነበር፡፡ ስለዚህ እኔ ደበረኝ፡፡ ከዚያም ወደ ዩኒቨርስቲ መመለስ ስለምንችል አንዱን መኪና ይዘን ተመለስን፡፡ የጠየቅኳት እኔ ብቻ ስለነበርኩ በጣም ነበር የምናደድ፡፡ ስለዚህ መመለስ ፈለግኩ፡፡ እኔ በመጠየቄ እንደ ሞኝ ነበር የሚያዩኝ፡፡ ብዙ ሰው እንደሚፈልጋት ይዎራል ነገር ግን ፍቅር ሆኖ የሚዎራው የኔ ብቻ ነበር፡፡ በዚህ ነበር ሁሌ የምበሳጭ፡፡ እናም ሻሸመኔ ስደርስ ትንሽ ደበረኝ፡፡ ነገር ግን እነ ጆኒ እራጋ የዘፈኑት የሆዳቸውን ብሶት እንጂ ሻሸመኔ የሚኖር ሁሉ እራስታ አይደለም፡፡ ምክንያቱም የሻሸመኔ ህዝብ በብዛት ኦሮሞ ስለሆነ ነው፡፡ ጉራጌው የተገኘ፤ ጉራጌ እንደ እግዚአብሄር ሁሉም ቦታ ስለሚገኝ ነው፡፡ ጉራጌ ሁሉም ቦታ ስለሚገኝ ድሬዳዋም ሱቅ ውስጥ ሜሮንን ሳይጠቧት አይቀሩም፡፡ ከዚያም ወደ ግቢ ተመለስን እና መደበኛ ትምህርታችንን ቀጠልን፡፡ በዚህም ወቅት የመመረቂያ ፖሮጀክታችንን መስራት አለብን፤ በሙኖኑም እየተሯሯጥን ነው፡፡ ፕሮጀክት ለመስራት መጀመሪያ እርዕሱ መገኘት አለበት፡፡ እርዕስ አንዱ አስተማሪ ስለለጠፈ እርሱን ወሰድን የእኛ ቡድን ማለት ነው፡፡ አድቫይዘርም እርሱን ነው ያደረግን(ፕሮጀክቱን የሰጠንን መምህር)፡፡ ስሙም መንግስቱ አበራ ይባላል፡፡

መምህር መንግስቱ ቆምጨ(መቆአቆ) ብዙ ታሪክ ሰርቷል፡፡ ከዚህም ሜሮንን ማሻፈዱ ነው፡፡ በዚህም ብዙ ሰዎች ሲስቁብኝ ነበር፡፡ ሰውየው የዱከና ህመም ሳይኖርበት አይቀርም፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያት እርሱ መጀመሩ ስራ ያለው(ባለ ደሞዝ) ሆኖ ማማለሉ ነው፡፡ ለነገሩ አሁንም የዎሰዳት በዎቅቱ ደሞዝ የነበረው ባለ ስራ ነው፡፡ እንደገናም “እከከኝ-ልከከህ” ነው እና ነገሩ ነገ ሜሮንም ስለምትመረቅ እና ደሞዝም ስለሚኖራት “ባለደሞዝ ማግባት ፈልጎ ነው” ብየ ነው የማስብ፡፡ እኛ ሀገር ባለደሞዝ ሴት በቃ እንደ አልማዝ እንደሚቆጠር ነው እኔ የገመትኩ፡፡ ምክንያቱም አብዛኛው የከተማ ወንዶች የሚጣሉት ደሞዝ ባላት እና ደሞዝ ልታወጣ በምትችል ሴት ነው፡፡ ስለዚህ ምንግስቱ ሜሮንን ማግባት ፈልጎ ነበር መሰለኝ፡፡ መንግስቱ አበራ(መቆአቆ) የዱከና በሽታ ያለበት ነገር ነው ያልኩበት ምክንያት

አንድ ቀን የሆነ ትምህርት ያስተምረን ነበር እና ብልቱ ቆሞበታል። መጣ እና ካለዎትሮው “እየዎጣችሁ አስተምሩ” አለ። እኔ ዎጣሁ መጀመሪያ፤ ከዚያም ሌሎች ዎጡ።

ከዚያም “ሁለቱ ሜሮኖች ውጡ” አለ። እርሱ ምንም ሰው “እንዲህ ይለኛል” አይልም። ያስዎጣበት ምክንያት ዳሌያቸውን(ቂጣቸውን) ሊያይ ነው። ምክንያቱም ሁለቱም ልጆች ዳሌያቸው ትልቅ ስለሆነ ነው። ዎጡ፤ እርሱም ይጎበኛቸው ጀመር። እኛም ጎበኘናቸው። እነርሱም ሁሌም ለአጋጣሚው ተዘጋጅተው ስለሚዎጡ ሁሌም ዳሌያቸውም በእስፖንጅም፤ በቱታም ብለው ተዎጥረው ነው የሚዎጡ። ስለዚህ መቸም በጣም ተዝናንተናል። እርሱም ሳይሸና አይቀርም። ቁጭ በሉ አላቸው። ተማሪውም እንደመሳቅ ሳይልም አይቀርም። መንግስቱ አበራ ጥንቆላ ለማስመሰልም ሙካራ ሳያደርግ አይቀርም። ነገር ግን በእውነታ ሲመረመር መንግስቱ ሜሮንን አፍቅሯት ነበር። ሜሮን ወንድይፍራው(ሜጋወጋ) 4ኛ አመት ላይ ቂጧ ቀንሶ ነበር። ምክንያቱ ባይታወቅም፤ ጣሳ ጋላ ግን “ጨንግፋ ነው” ብሎ ገምቶ ሁላችንንም በጣም አስቆን ነበር። “የጨነገፈ ሴት ይከሳል” ብሎ ተናግሮ ጣሳ ጋላ በጣም ነው ያሳቀን።

እኔ መንግስቱ አበራ(መቆአቆ) ሜሮን ገብሩን(ሜጉገጉ) “ያሻፍዳታል” ብየ አስቤ አላውቅም ነበር። አሁን ስሰማ ነገሩ የተጀመረው ራውዳ ካፌ ውስጥ ነው አሉ። ነገሩም እውነት ሳይሆን አይቀርም። አራተኛ አመት ላይ፣ ሜሮን በአጠቃላይ “ነን ካፌ(non-cafe)” ሆና ራውዳ ነበር የሚመገቡ። ነገሩ “ባል ሲገኝ መኮራቱ” ነው። እኛም ሚስትም፤ ብርም የሌለን የምንበላው የዩኒቨርስቲው ካፌ ስለሆነ ምንም ያየነው ነገር የለም። ገንዘብ ከሌለ ሴት የለም(Without money there is no lady) ብየ ካላይ የተናገርኩት ነገር እዚህ ላይ እናገኘዋለን። ብር ከሌለህ ሴቶች አይቀርቡህም። ለምሳሌ ሜሮን 4ኛ አመት ላይ “ነን ካፌ(non-cafe)” ሆና የነበር እኔ እንደተረዳሁት አዲስ የጠበሰችው ባል ብር እየላከላት ሳይሆን አይቀርም። ምክንያቱም ከ 1ኛ አመት እስከ 4ኛ አመት ድረስ አብረን ካፌ ስንሰለፍ ነበር። ነገር ግን 4ኛ አመት ላይ ልዩነት መጣ። ስለዚህ ሜሮንን ልጁ መጀመሪያ በከፈለው ብር ሳይሆን አይቀርም በኋላ እንደ ውለታ ሆኖ የበዳት። ስለዚህ ገንዘብ ከሌለ ሴት የለም(Without money there is no lady) ማለት ይህ ነው። ይህ ልጅ በሚከፍላት ገንዘብ ሜሮን ራውዳ ካፌ በመቀመጥ መንግስቱ አበራ የሚባል ጠላት አፈራችልን። ሜሮን እና ምንግስቱ የተጋጩ(crash) አንድ ካፌ ውስጥ ምግብ ሲበሉ ነው። እናም እርሱም ድራፍት ሊጠጣ እርሷም ምግብ ለመብላት ሲቀመጡ ነው እንግዲህ የተጋጩ። ስለዚህ ሰውየውም እንግዲህ ይደውልላት ነበር አሉ። አስቡ እንግዲህ የእኔ አድቫይዘር ነው፤ ስለዚህ የሆነ የሰራው ነገር በጣም ያሳዝናል። እኔም ተመርቀን “ጋውን” ስንመልስ ነው የሰማሁ። በጣም ተናደድኩ።

ሜሮን ባል ያገኘችው ከሻሸመኔ እንደሆነ ከዚህ በፊ ከላይ ገልጨዋለሁ። ሜሮን 4ኛ አመት ላይ “ነን ካፌ(non-cafe)” ሆና ነበር። ይህ የመመገቢያ ብር ደግሞ ምንጩ ሜሮን አዲስ የጠበሰችው ባል ነው። ሰውየው ሲፈለግ የኖረው ደሞዝ ያላት ሴት ነበር። በመሆኑም በቀጥታም ባይሆን በተዘዋዋሪ ተሳክቶለታል። ምክንያቱም ይህ አዲስ የሜሮን ባል ለሜሮን ብር እየሰጠ አንድ አመት እንደምንም ካስተማረ በኋላ 4ኛ አመት ተመርቃ ስትወጣ ባለሚስት ሆነ። ስለዚህ የሜሮን 4ኛ ዓመት ላይ “ነን ካፌ(non-cafe)” መሆን ምንጩ ይህ የባል ብር ነው። ሚስት ለሌላቸው የመንግስት ሰራተኞች ይህንን የሜሮንን ባል ታሪክ እንደ “ጥሩ ተሞክሮ” መጠቀም ይችላሉ። እነዚህ ወንድ አዳሪ የመንግስት ሰራተኞች የሚጠብቁት የመንግስት ሰራተኛ ሚስት እስከሚያገኙ ነው። ነገር ግን በቀጥታ ደሞዝ ያላት ሚስት አይገኝም። ነገር ግን የሜሮንን ባል ዘዴ በመጠቀም ልትመረቅ አንድ አመት የቀራትን ተማሪ እንድ አመት በማስተማር በሁለተኛው አመት ባለትዳር መሆን ይቻላል። ስለዚህ ይህ የሜሮን ጉዳይ ሚስት ለሌላቸው ኤሌክትሪካ ኢንጂነሮች እና ሌሎችም ባለደሞዝ ሚስት ለሚፈልጉ ሰዎች እንደ ጥሩ ተሞክሮ መወሰድ አለበት የሚል የግል አመለካከት አለኝ። ስለዚህ ለድሃ እና “በእራሱ ደሞዝ ብቻ ማግባት አልችልም” ለሚሉ ወንድ አዳሪዎች እንደ የምስራች ይህን “ጥሩ

ተሞክሮ" ሳበስራችሁ በደስታ ነው፡፡ ምልከታ ሁሉን አቀፍ መሆን አለበት፡፡ ይህ የሜሮን ባል ተሞክሮ እኔ እንደ "ጥሩ ተሞክሮ" የተመለከትኩት ነው፡፡ በኢትዮጵያ አብዛኛው እኔ ሳያቸው የኤሌክትሪካ ኢንጂነሮች በነገሮች አለመርካት አብዛኛውን ጊዜ የብር እጥረት ሳይሆን የደሞዝ ያለው ሴት እጦት ነው፡፡ ስለሆነም ሜሮንን እና ባሏን እንደ መልካም ተሞክሮ በመውሰድ ባለትዳር እና ደስተኛ መሆን ስለሚቻል "ደሞዝ አነሰኝ" እያለ የሚያንጎራጉር እና የተከፋ ወንድ ማየት ይቀራል ማለት ነው፡፡ የአብዛኛው የዩኒቨርስቲ አስተማሪ ወደ ውጭ ፍልሰት የሚመጣው ደሞዝ ያለው ሚስት ከማጣት ነው የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ ማክዳን አሁን እንደ "ትልቅ ሰው" የሚቆጥሯት አብዛኛው ሰዎች ደሞዝ ያለው ሴት ያጡ ናቸው፡፡ ደሞዝ ያላት ሴት በኢትዮጵያ በአሁኑ ሰዓት በቃ ብር ማለት ነች፡፡

መንግስቱ(መቆአቆ) ሜሮንን ሲያይ የሚፈረጥጠው ነገር ነበር፡፡ እንግዲህ "ፍቅር አይን የለውም" "ፍቅር ይዞት ነው" ብየ ዝም አልኩ፡፡ አንድ ቀን መንግስቱ አድቫይዘሬ(Advisor) ስለሆነ ስለ ፕሮጀክቱ ላማከረው ሄጂ የነሜሮንም አድቫይዘራቸው(Advisor) ኖሯል ሜሮን እና ፀሃይ ቀድመውኝ ሄደው አገኘኋቸው፡፡ እነርሱም በጣም ሳቁ፡፡ እኔ ስገባ ነው መሳቅ የጀመሩ፡፡ እኔም "እንዳው አናታቸው ላይ ዎጥቶ ይህ የዎንድ ብልት ፍላጎት" ብየ ዝም አልኩ፡፡ ለካስ መንግስቱ አዲሱ ፍቅረኛ መሆኑ ነው፡፡ እኛ የድሮ(Ex-lovers) ሙኖናችን ነው፡፡ እኔም መቸም ስለሰደበችኝ ስለሜሮን ጥሩ አስቤ አላውቅም እና የዚያም እለት ምንም ሌላ ስሜት አልተሰማኝም፡፡ መንግስቱ ሜሮንን ቀጥሮ መሆኑ ነው በጣም አምሮበታል፡፡ ሸሚዙን በቂጡ ከቶ አላፊ(CEO) መስሎ ነው የተቀመጠ፡፡ እኔም ማፍቀሩን ስላልሰማሁ ምንም አላልኩም፡፡ ሰውየው የፈለገው ውበቷን ሳይሆን ተመራቂ ስለሆነች ደሞዟን ነው፡፡ በኢትዮጵያ በተለይ በኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ደሞዝ ያለው ሴት በጣም ውድ ነው፡፡ ሜሮን ልትመረቅ ስትል እንደ አልማዝ ውድ ነው የሆነች፡፡ አብዛኛው ሴት ተማሪዎች ደግሞ ደሞዝ ያለው ወንድ ነው የሚበዳቸው፡፡ ስለዚህ መንግስቱ ይህችን ስለሚያውቅ በደሞዙ ሊበዳት አስቦ ነው፡፡ መንግስቱ(መቆአቆ) ሜሮንን ለመብዳት አዲስ ከጠበሰችው ባል ከምትቀበለው በላይ ብር መስጠት ነበረበት፡፡ መንግስቱ አበራ መምህር ስለሆነ ከደሞዝ በተጨማሪ ያለው ገቢ "ጭነት(over load)" ነው፡፡ ሜሮን በወቅቱ የጠበሰችው ባል ደግሞ ከደሞዝ በተጨማሪ የነበረው ያለው ገቢ "ውሎ አበል(per diem)" ነው፡፡ የ"ጭነት(over load)" እና የ"ውሎ አበል(per diem)" ፉክክር እንግዲህ እኛ እንዳየነው በ"ውሎ አበል(per diem)" አሸናፊነት እንደተጠናቀቀ ነው መረጃዎች የሚጠቁሙት፡፡

ፕሮጀክቱን የመረጥነው ከባድ መስሎን ነበር፡፡ ከባድም ከባድ ነው፡፡ ነገር ግን የቀረበልን ሶፍተዌርም ሆነ ማቴሪያል አልነበረም፡፡ ተቸግረን ነበር፡፡ የፕሮጀክቱ ርእስ "Mobile network planning: case study" የሚል ነበር፡፡ በዚህም ፕሮጀክት "Area planning", "line of sight calculation", "Erlang Table Analysis" ፤ "central number portability database(CNPDB)"፤ "local number portability database(LNPDB)"፤ "signalling system number 7(ss7)" እና የመሳሰሉትን በጣም የተመቹኝን ሀሳቦች ተምሬበታለሁ፡፡ ያገኘሁት ውጤትም ከፍተኛ ነበር፡፡ ባጠቃላይ ፕሮጀክቱ ላይ ደስተኛ ነበርኩ፡፡ ቆምጬ አሽቃባጭ(እሸኮ) ስለሆነ መንግስቱ ብርሃኑ ገመቹን በጣም ሲያባብለው ነበር፡፡ ብርሃኑ ገመቹን እኔ ቆሻሻ ሲበላ ስላየሁት ቆምጬዎች ግን በብርሃኑ በኩል ወግነው በጣም ሲያሸቃብጡ ነበር፡፡

ፕሮጀክቱም አለቀ እና ልናቀርብ መጀመሪያ ፅሁፉ መግባት አለበት፡፡ ስለዚህ ፕሪንት አድርገን አስገባን እና ከእንደገና የምናቀርብበት ቀን ደረሰ፡፡ በምናቀርብበት ቀን እኔም መንግስቱ አበራ ሜሮንን ማሻፈዱን ሰምቻለሁ፡፡ ስለዚህ የሆነ ነገር ቢናገረኝ ልመልስለት ተዘጋጅቼ ነበር፡፡ ነገር ግን እርሱም አይኑ ላይ እፍረት ነገር ነበር የሚነበብበት፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ጓደኞቹ እየሳቁበት ነው፡፡ ስለዚህ ምንም ነገር አልጠየቁኝም፤ እኛም አቅርበን ሄድን፡፡ በቃ በዚህ የእኔ እና የመንግስቱ ነገር በሰላም ፤ ሳንጣላ ነው የተጠናቀቀ፡፡

አንድ ቀን ውጤት ልናይ እመንግስቱ ጋር እንሄዳለን፡፡ ስንሄድ እነሜሮን መጡ፡፡ እርሷ የኤሌክትሪካል ኦንጂነሪንግ ቲሸርት(Electrical Engineering jersey) ለብሳ መንግስቱ ሲያልፍ አይን-አይኑን በጥላቻ ታየዋለች፡፡ ነገሩስ “እኔ ኢንጂነር ነኝ” ማለት ነው፡፡ ምክንያቱ ምንድን ነው መንግስቱ የቴክኒክ እና ሙያ ዲፕሎማ ነበር አሉ፡፡ ያው በደረጃ እድገት ነው ወደዚያ የመጣ፡፡ በየቀኑ እያሻሻለ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ በዚያ እየሰደበችው መሆኑ ነው፡፡ እኔም አሁን ነው የሰማሁ ምንም አልመሰለኝም፡፡ ምክንያቱም ቴክኒክ እና ሙያ ነው እንግዲህ ለውጥ ያመጣ ብየ የማስብ፡፡ ስለዚህ ሰዎችን በተማሩት የትምህርት ደረጃ መመዘን አንችልም፡፡ ሜሮን ወንዶች ሲጀምሯት ዝም ትል እና መሻፈድ ሲሰለቻት አመሏ ይጠፋል፡፡ ከመንግስቱ ጋርም ሆነ ከነ መለሰ ጋር ስትጀምር ደህና ነበረች፡፡ ነገር ግን እየቆየች ነው ቂጣቸውን የመታቻቸው፡፡

ከተመረቅኩ በኋላ መንግስቱ ላይ “ደውየ እሰድበዋለሁ” ብየ አስቤ ነበር፡፡ ነገር ግን ስልኩን አጥቸው ነው የቀረሁ፡፡ ሜሮንን ግን ደውየ ሰድቤያታለሁ፡፡ ነገር ግን ጥንቆላውን ስሰማ በጣም ፀፅቶኛል፡፡ ምክንያቱም ጥንቆላው የሚያዎራው ነገር እኔን ከሰው የሚያቀርብ አይደልም፡፡ አሁንም ለሜሮን ይቅርታ ጤቄያለሁ፡፡ መንግስቱ ግን የዱከና በሽታ ሀኪም ካለው ቢገባ እና ቢታከመው ጥሩ ነው፡፡ መቸም የዱከና ህመም ከሌለበት ከተማሪ ጋር በሴት ውድድር ውስጥ ይገባል ብየ አላስብም፡፡ ስለዚህ ይታከመው፡፡ ለመታከም ደግሞ ከነሳው ውጭ ጓደኛ መያዝ ነው፡፡ ነሳ-ለነሳ ከሆነ ለውጥ አይኖርም፡፡ ከነሳው ውጭ ጓደኛ ከያዘ የሙድ ልውውጥ ያደርጋል፡፡ ከነሳው ጋር ጓደኛ ከያዘ ጭቃን በጭቃ ማለት ስለሆነ ምንም ለውጥ አይመጣም፡፡

እንዲህም- እንዲያም እያልን የምረቃው ቀን ደረሰ፡፡ በዚህም በጣም ደስተኛ ነበርኩ፡፡ ከደስታየ የተነሳም ለራሴ አበባ ገዝቸ ነበር የዋልኩ፡፡ የስጦታ አበባ ሲበዛ ትንሽ የሞትክ ይመስላል፡፡ አንድን የሞተ ሰው አበባ የሚጥልበት ይበዛል፡፡ እኔ አሁን ብዙ ተማሪዎች ከዩኒቨርስቲ ተመርቀው ብዙ አበባ ተሸክመው ስመለከት “ሞተው ነው?” የሚል ጥያቄ ጭንቅላቴ ውስጥ ይመጣብኛል፡፡ ስለዚህ እኔም “ሙት” እንዳልመስል ብየ ወደ 3 ዘለላ አበባ ነበር የገዛሁ፡፡ ምክንያቱም ደስታየ ወደር የለውም ነበር፡፡ አንደኛ የተደሰትኩበት ምክንያት በትምህርት ሚኒስቴር ተመርጠን “የዩኒቨርስቲ አስተማሪ ሆናችኋል” ስለተባልን “ከዚህ በላይ ምን እሆናለሁ?” የሚል ከፍተኛ የሚባል ደስታ ውስጥ ነበር ያለሁት፡፡ እኔ በጣም ከፍተኛ ደስታ ከተሰማኝ ቀኖች መካከል አንዱ የመጀመሪያ ዲግሪ የተመረቅኩበት ቀን ሲሆን ሌላኛው ደግሞ የዩኒቨርስቲ አስተማሪ የሆንኩ እለት ነው፡፡ እነዚህ ቀኖች ሁሌም የደስታ ቀኖቼ ሆነው በታሪኬ ውስጥ ይቀጥላሉ፡፡

የምረቃው እለት ምረቃው ኡዲተርየም ስለነበር ኡዲተርየም ገባን፡፡ ገብተን መጀመሪያ የሶስተኛ ዲግሪ ያላቸው ተመረቁ፡፡ ከዚያም ሁለተኛ ዲግሪ ያላቸው ተመረቁ፡፡ በመጨረሻ እኛ ተመረቅን፡፡ ምረቃው እንዳበቃ “እንኳን ደስ አላችሁ” የሚለው መዝሙር ሲዘመር መቸም እንደኔ ደስተኛ ያለ አልመሰለኝም፡፡ ከደስታየ ብዛት ተነስቼ ነው “እንኳን ደስ አላችሁ” የሚለውን መዝሙር የዘመርኩ፡፡ ከእነዚህ የ“እንኳን ደስ አላችሁ” ዘማሪዎች ውስጥ ሳሚ ጉራጌ(ሳጉ) ነበረበት፡፡ እኔም “እንዴት እምስ ጥሎ በሚሮጥ ሰው ይዘመርልናል?” ብየ ትንሽ ተናድጀ ነበር፡፡ ውጤታችን ከ3.25 በላይ ስለሆነ በዲስቲኒክሽን(distinction) ስለተመረቅን ያሻፈድኳቸው ሴቶች በጣም ነው ያደመቁልኝ፡፡ እርሱን ሽልማት ስወስድ እነሜሮን በጣም ነው የቀወጡልኝ፡፡ በዚህም በጣም ኩራት ተሰምቶኝ ነበር፡፡ አንድ ግን የማሻፍዳት የእንስሳት ህክምና ተመራቂ ተማሪ ኡዲተርየም ገብታ አይቻት የሆነ ሙድ ነገር ያዘችብኝ፡፡ እኔም “ከብት” ብየ ተውኳት፡፡ አንድ ሰው ኑሮውን ስለሚመስል፤ ከከብት ጋር የሚኖር ባህሪውም እንደ ከብት ነው የሚሆን፡፡

ህዝቡ ውጭ-ውጩን “ያዎጣታል” ይላል፡፡ እኔም ስለማላውቅ በጣም ነበር ደስ ያለኝ፡፡ አበባውንም ለፎቶ ብየ አንድ ፈሬሽ ተማሪ ጠርቸ ፎቶ ተነሳሁበት፡፡ የጎጃም ህዝብ መቸም ግራ የሚያጋባ ስሜት ነበር የነበራቸው፡፡ በዚህም ዝም ብለው ያዩኛል፡፡ ሜሮንም የምረቃው ጊዜ ለእህቷ አሳይታኛለች ይባላል፡፡ እኔም የሜሮንን እህት ስላላየኋት ነው እንጂ

አሻፍዳት ነበር፡፡ አንደ ሁሴን ቴሲሶ ገለፃ ከሆነ የእህቷ ቂጥ ትልቅ ነው አሉ፡፡ እህቷን ባለማየቴ በጣም ተቆጭቻለሁ፡፡ የሜሮንን እህት ቂጥ ባለማየቴ አንድ የቂጥ ጉብኝት ነው የቀነሰብኝ፡፡

እንዲህ ሆኖ ነው እንግዲህ ትምህርቱም ተጠናቀቀ፤ የምስክር ወረቀታችንን(መረጃችንን ሰጡን)፡፡ መረጃውን እስኪሰጡን ብዙ ሰነበተ፡፡ በዚህም ትንሽ ስሜታዊ ሆኜ ነበር፡፡ ምክንያቱም በሜሮን እንቅልፍ የለም፡፡ እርሷ ደግሞ በጣም ቁላ ስለፈለገች መቸም የብልት ክርክር ማየት ነበር የናፈቃት፡፡ ስለዚህ “አንዱ ሳያዎጣት ይኸን ግቢ መልቀቅ አለብኝ” ብየ መረጃችንን እስከሚሰጡን ቸኩየ ነበር፡፡ በዚህም መረጃችንን የሰጡን እለት ነው ከዚያ ለቅቄ የዎጣሁ፡፡ ለቅቄ ስዎጣ እርሷ ጥንቆላውን መሆኑ ነው በስልክ ትነረጉራለች፡፡ ሌላው ደግሞ “ያዎጣታል” ይላል፡፡ እርሷን መሆኑ ነው፡፡ እርሷ እኮ በልቧ ሌላ ሰው ገብቶባታል፡፡ በቃ ልብ ከሸፈተ በብልት እማ የስጋ ጉዳይ ነው፡፡ ስለዚህ ቀን 10 ሰዓት ላይ ጓዜን ይገፎ ዎጣሁ፡፡ እነ ማሃሌት(ማጋ) እስከ ባሷ(ሄጉ) እና ሌሎችም ሰዎች ቆመው ሸኙኝ፡፡ እኛም ተነስተን ሄድን፡፡ ተስፋ ማርያም እናቱ የተበዳችበትን አልጋ ታቅፎ ቀረ፡፡ አንድ ቀን አድረው ሳይመጡ አይቀሩም፡፡ ይህንን ሁሉ የጥንቆላ ሴራ የሚያወሩብኝ ደግሞ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) ናቸው፡፡ እነዚህ ዶካዎች እያለቃቀሱ ብዙ ሰዎችን እያስቸገሩ ሲያሰድቡኝ ሁሉ ነበር፡፡ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) የከተማ ሰው በማናገራቸው በጣም ኩራት ይሰማቸው ነበር፡፡ እነ ተስፋማርያም “ዘመዶቹ መጥተው ነው እዚህ እንትን ያሉት” የሚባል ነገር ሰምተው በጣም አዘኑላቸው፡፡ ነገር ግን እነዚህን የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) እነ ተስፋማርያም እና ሌላው ህዝብ አላዎቃቸውም ማለት ነው፡፡ እነዚህ የአባቴ በተሰቦች(ንፉጎች) እየተከፈላቸው ለዘመድ የሚያለቅሱ ጉምቶች ናቸው፡፡ ንፉግ እጁን ብትቆርጠው በሰው ፊት አይበላም፡፡ እየተግደረደረ እሸ አይልም፡፡ እንግዳ ወጣ ሲል ይበላል፡፡ ባጠቃላይ በቆምጨ አገላለፅ “ኩራት” ማለት “በሰው ፊት አለመብላት” እና መግደርደር ማለት ነው፡፡ አሁን የእኔ ቆሻሻ መሆን አስጨንቋቸው ሳይሆን የደበራቸው ኦሮሞወች ስላዩኝ ነው፡፡ ስለዚህ በቆምጨ አገላለፅ “ኩሩ” ማለት ኦሮሞ ነውር ሲሰራ ያላየው ማለት ነው፡፡

ማህሌት(ማጋ) መጨረሻ ላይ ተጣልታኝ ነበር፡፡ ምክንያቱም “ሄኖክ(ሄጉ) ይተውሻል” በሎ ጠንቋይ ነግሯት ነው፡፡ እኔ ደግሞ መለሰ ኦሮሞ ስለሆነ ለእርሱ አግዛ መስሎኝ ሜሮንን “እሷውናልሽ” ብየ በልቤ ተነስቸ ወደ ቤቴ መጣሁ፡፡ በጣም በክፉ አይናቸው ነው ሁሉም ያዩኝ፡፡ እነደተባለውም ማህሌትን እንደ አርሰናል(Arsenal) ማንም ጎል ሲያስቆጥርባት ነው የሚውል፡፡ ማህሌት እና ሌሎች ኦሮሞዎች ደሞዝ መግቢያ እና መታጫ እንደሆነ አልገባቸውም፡፡ ዝም ብለው ነው እንደ አርሰናል ጎል የሚቆጠርባቸው፡፡ መከላከል ብሎ ነገር አያውቁም፡፡ ኦሮሞ ሴቶች ሳያስጠነቁሉ ለሃበሻ ወንዶች መበዳት የለባቸውም፡፡ የሃበሻ ወንዶች ኦሮሞወችን በደሞዝ እንኳን “አናገባም” እያሉ ነው፡፡ ስለዚህ መሸኛ አትሁኑ፡፡ አነዱ አስተማሪ እኔ በጣም ታዝቤዋለሁ፡፡ ልጅቷን እኔም አሻፍዳት ነበር፡፡ መጀመሪያ በርድ(ወፍ) ነበረች፡፡ ከበዳት በኋላ ሳትመረቅ በሃኪም ሴት ለወጣት፡፡ ይህ ምንድን ነው “ኦሮሞ” ስለሆነች ነው፡፡ በአሁኑ ሰዓት “ሲቪል ኢንጂነር ሚስት በጭራሽ በሃኪም ሚስት አይለወጥም”፡፡ በአሁኑ ሰዓት የሲቪል ኢንጂነር ሚስት ካለህ ብር እንዳለህ ነው ሚቆጠር፡፡

2.14. <u>የባህርዳሩ ስብሰባ እና ያገኘሁት ግንዛቤ</u>

እንግዲህ ከላይ እንደተናገርኩት፤ ትምህርት ሚኒስቴር መርጦን ለዩኒቨርሰቲ መምህርነት ተመልምለን ነበር፡፡ በመሆኑም “በመንግስት ፖሊሲ እና ስትራቴጂ ላይ ተዎያየዩ” ተብለን ነበር፡፡ ውይይቱ ሶስት ቦታ ነበር፡፡ አንዱ ቡድን አዳማ ነበር፡፡ አዳማ የሆኑት ኦሮሚያ፤ ደቡብ፤ ሶማሊያ እና ሌሎችም ክልሎች ናቸው፡፡ አዲስ አበባ የነበሩ አዲስ አበባዎች ነበሩ፡፡ ባህርዳር ደግሞ አምሃራው፤ ትግሬ እና ሌሎችም ክልሎች ነበሩ፡፡ በዚህም ውይይቱ ቀጠለ፡፡ በዚህም ውይይት ላይ በስብሰባውም ሆነ ሴት በማሻፈዱም ንቁህ ተሳታፊ ነበርኩ፡፡ ያየሁትን ሁሉ ማሻፈዱን ጉሌ የማፍርበት ፀባየ ነበር፡፡ አሁን ተውኩት እንጂ፡፡ ስብሰባው በትንሹ 20 ቀን ዎስዷል፡፡ በስብሰባውም መንግስት የሰራውን ሁሉ እና ሀገሪቱ

ልትሰራ ያቀደቸውን ሁሉ ዳሰነዋል፡፡ በትንሹ 6 መፅሀፍት ሰልጥነናል፡፡ በዚህም ስብሰባ ላይ በሁሉም ሀሳብ ላይ ተስማምቻለሁ፡፡ ምክንያቱም ሁሉም የተፃፈው ነገር ስታነቡት የኢህአዴግ ደጋፊ ነው የሚያደርግ፡፡ ምክንያቱም በወቅቱ የኢህአዴግ ባለስልጣናት የነበራቸው ነገር በእውነቱ ለለውጥ እንደተነሱ ያሳያል፡፡ እንግዲህ ይህ የእኔ ስሜት እንጂ "ኢህአዴግን ምረጡ" ጅንጀና አይደለም፡፡ ሁሉም የፈለገውን ስሜት ማንፀባረቅ ይችላል፡፡ እኔ የማንም ፖለቲካ ድርጅት ደጋፊ አይደለሁም፡፡ ነገር ግን የዚያን እለት መንግስት የሚሰራቸውን እና ሊሰራ ያሰባቸውን ነገሮች ሳይ ተስፋ ፈንጥቆብኛል፡፡ እንግዲህ እዚህ ላይ መደናነቅ አይደለም ነገሩ፡፡ መተቻቸት ካለብን መተቻቸት አንጂ ጭፋን አስተሳሰብ ጥሩ አይደለም ብየ ስለማምንም ጭምር ነው፡፡

በ2001 ዓ.ም የተካሄደው የከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ተመራቂ ተማሪዎችን አሰባስቦ በመንግስት ፖሊሲ እና ስትራቴጂ ላይ ማሰልጠኑ እኔ ከተመለከትኳቸው የኢህአዴግ ስኬቶች አንዱ ነው የሚል ግምት አለኝ፡፡ ምክንያቱም ይህንን ፖለቲካ የሚሸሽ ህዝብ አቅርቦ ፖሊሲውን በማስረዳቱ ኤህአዴግ በህዝቡ ውስጥ ትንሽ አሀገራዊ መግባባትን የፈጠረ ይመስለኛል፡፡ አንዳንዶች ደግሞ ተማሪወቹን እያስገደዱ የመንግስትን ፖለቲካ ማሰልጠኑ አግባብ አይደለም የሚሉ አስተያየት ሰጭዎች አሉ፡፡ እኔም የተደበላለቀ አመለካከት ነው ያለኝ፡፡ ነገር ግን የኢትዮጵያ ህዝብ በተለይ የተማረው ህዝብ ከ2001 ዓ.ም በፊት ምንም አይነት የፖለቲካ እውቀት አልነበረውም፡፡ በመሆኑም ብዙ ጊዜ መንግስትን ሲቃወም እና ሲያማርር ነበር የሚውል፡፡ ነገር ግን ከ2001 ዓ.ም በኋላ የምንግስት ፖሊሲ እና ስትራቴጂ ወደታች ወደ ህዝቡ በመድረሱ እና ለውጡም በተመሰረቱት ዩኒቨርስቲዎች ስለታየ ሀገራዊ መግባባትን ፈጥሯል የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ ነገር ግን ህዝቡ ፖለቲካውን ተገዶ እንዳይቀላቀል ለማድረግ ሌሎች ዘዴዎች ቢቀየሱ መልካም ነው፡፡ እኛ ሀገር ፖለቲካን የመጥላት ነገር ይታያል፡፡ ነገር ከፖለቲካ ውጭ መሆን አይቻልም፡፡ ፖለቲካው ካልተስተካከለ አንድ ሀገር ጥሩ ሀገር ስለማትሆን ፖለቲካውን ያለምንም ማመንታት መቀላቀል እና መተቸት እና አስተያየት መስጠት ይገባል፡፡ ፖለቲካ ሲባል የግድ የፖለቲካ ፓርቲ አባል መሆን አለብን የሚል እምነት የለኝም፡፡ እኔ አሁን የፖለቲካ ፓርቲ አባል አይደለሁም ብየ ነው የማስብ፡፡ ወደ ፊትም የማንም ፓርቲ አባል መሆን አልፈልግም፡፡ ነገር ግን ገንቢ የምላቸውን አመለካከተቶች እና እይታዎች ከመሰንዘር እታቀባለሁ አልልም፡፡ ምክንያቱም ሀገሪቱ እኛን ያስተማረችን አንድ ስራ ብቻ እንድነሰራ ሳይሆን ማህበራዊ፤ ኢኮኖሚያዊ እና ፖለቲካዊ ለውጥ እንድናመጣ ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ ፖለቲካ አንፍራ፡፡ አብዛኛው ህዝብ የፖለቲካ ፎቢያ(political phobia) አለበት፡፡ ይህ ደግሞ ከአሀገሪቱ ታሪክ እንደሚታወቀው የሚቃወም ህዘብ ስለሚታሰር ነው፡፡ ነገር ግን ነገሮች ወደፊት ይሻሻላሉ በሚል እሳቤ ነው እኔም ሃሳቤን እየሰጠሁ ያለሁት፡፡ ስለዚህ ማንኛችንም ሀገሪቱ ውስጥ የምንኖር ዜጎች መሪው መንግስት ጎሳችን ባይሆንም የሚሻል ሀሳብ ካለን ብንሰነዝር ይሻላል፡፡ ነገር ግን ኢህአዴግ ስብሰባ የሚጠራው እና ሃሳብ የሚቀበለው "ምን ያህል ሰው ይደግፈኛል?" የሚለውን ለማወቅ እንጂ ሀሳብ አይፈልግም፡፡ መክንያቱም ኢህአዴግ ሀሳብም በማላመድ ነው የሚያምን፡፡ ሀሳብ ግን ከዚሁ ነው መሰብሰብ እና ህግ ማውጣት ያለብን፡፡ አለበለዚያ ግን ቴክኖሎጂም ኮርጀን እንዲሁም የአመራር ህግም ኮርጀን የማይገፋ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ የህዝብን አስተያየት ተቀብለን ወደ ህግ መቀየሩ የህዝብን የፍትህ፣ የሰላም፤ የልማት እና ሌሎችንም ጥያቄወች ይመልሳል ማለት ነው፡፡ በእኛ ሀገር አተረጓጎም መሰረት "ፖለቲካ" ማለት "ሽወዳ እና ፖሮፓጋንዳ" የሚል ትርጓሜ አለው፡፡ ይህ ግን አምባ ገነን እና አስመሳይ ፖለቲካ ነው፡፡ ነገር ግን ጥሩ ፖለቲካ የሚባለው በተለይ እንደ አሜሪካ ባሉት ሀገሮች የምናየው ፖለቲካ ምን አይነት ነው ካልን "እውነተኛ እና ህዝብን የማይዋሽ" ፖለቲካ ነው፡፡ ስለሆነም የእኔም የፖለቲካ አቋም እንዴት ነው ካልን ለሀገር የቆመ እና ህዝብን የማይዋሽ እንዲሁም ምርጫ ለማሸነፍ የማይሰራ፤ የሀገርን ጥቅም እና ክብር የሚያስቀድም ፖለቲካ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የእውነተኛውን ፖለቲካ ትርጓሜ ይዘን ሀገራችንን ወደ እውነተኛ ፖለቲካ ልንገፋ ይገባል ማለት ነው፡፡

በባህርዳሩ ስብሰባ ላይ ከሰለጠንኳቸው እና በሰፊው ሲወሩ ከነበሩ አጀንዳዎች መካከል አንዱ “አብዮታዊ ዴሞክራሲ” የሚለውን ነው። ይህ ሀሳብ ለመጀመሪያ ጊዜ በሀገሪቱ እየተተገበረ አይደለም። ከሞላ ጎደል የአሁኑን የኢህአዴግን የሚያህክል ዴሞክራሲ በደርግ ዘመንም እንደ ነበር ነው የሚነገረው። ኢህአዴግ ብሄር-ብሄረሰቦችን በዴሞክራሲያዊ ዘዴ ሳይሆን እያስተዳደረ ያለው በሰብአዊነት እና በወገንተኝነት(በወንድማማችነት) ስሜት ነው። ይህም ምንድን ነው ኢትዮጵያ ውስጥ እየተንፀባረቀ ያለው ወንድማማችነት እንጂ ዴሞክራሲያዊነት አይደለም። ይህንንም ወንድማማችነት እንዲፈጠር ያደረገው የኦሮሚያ እና የኦሮሞ ጉዳይ ነው። ይህ የኦሮሚያ ጉዳይ ምንድን ነው ከኦሮሞ ውጭ ያሉ ክልሎች እና ጎሳዎች ይከባበራሉ፤ ይተጋገዛሉ ወዘተ። ይህም መተጋገዝ እና መተዛዘን ኦሮሚያ እንደ ንፋስ እንዳይገባባቸው ነው። ስለዚህ ኢህአዴግ በጭራሽ ዴሞክራሲ የሚለውን ቃል አያውቀውም። ስለዚህ ዴሞክራሲ እና መተዛዘን ልዩነቱን ማወቅ ይገባል። መተዛዘኑ በዋጋ የማይተመን የሀገራችን ስጦታ ነው። ነገር ግን ይህ መተዛዘኑ ዴሞክራሲ አይደለም። የኢህአዴግ አመራር ከዴሞክራሲ ይልቅ “መተዛዘን” በሚል ቢተካ መልካ ነው። ኢህአዴግ ኦሮሞንም እንደ አመሉ ለብቻው በፍቅር ነው እያኖረው ያለ። ነገር ግን ኦሮሞ ማመስገን አያውቅም። ሁሌም ኦሮምን ስትሰማው “ተገደልን” እንጂ “ተማርን፤ ሰለጠንን” አይልም። ምርጫ ሳይኖር በምንም ተአምር ዴሞክራሲ ሊኖር አይችልም። እኔ ኢህአዴግን የማደንቀው እና “ከሌሎች መንግስታት ይለያል” ብየ የምናገርለት ካለ ምንም ድንጋይ ውርዎራ እና ሁከት ስልጣን በምርጫ ከለቀቀ ብቻ ነው። ነገር ግን ኢህአዴግ ይህንን አላደረገም። በ1997 ዓ.ም ምርጫ ህዝብን አጭበርብሯል። ስለዚህ አህአዴግ ጠንቋይ ያለው ቀን ሲደርስ በምርጫ ስልጣን ቢለቅ ለወደፊቱም መልካም ታሪክ ይሆንለታል። እዚህ ላይ ኢህአዴግ ማሰብ ያለበት እነርሱንም ሌላ ጎሳ በጦርነት አሸንፏቸው እንደ እነርሱ ሌላ ግንቦት 7 እንዳያከብርብን እፈራለሁ። ስለዚህ ከተቃዋሚዎች ጋርም ኢህአዴግ ሰላማዊ በሆነ እና ምንም አይነት የቃላት ጦርነት ውስጥ ያልገባ ውይይት ያስፈልጋል። እንደዚያ ካደረግን ሌላ ጦረኛ መሪ እና መንግስት ላናይ እንችላለን።

ከኢህአዴግ ሌላ እኔ የምፈልገው ነገር ምንድን ነው እነዚህ በአሸባሪነት የተመዘገቡትን እነ አነግን፤ የአርበኞች ግንባርን፤ የግንቦት 7ን፤ እና ሌሎችንም እኔ የማላውቃቸውን የፖለቲካ ድርጅቶች ምህረት ቢያደርግላቸው እና ወደ ሀገር ቤት መጥተው በሰላማዊ መንገድ ትግል ቢያደርጉ የሚል የግል እምነት አለኝ። እነዚህ ድርጅቶች ከሞላ ጎደል የኢትዮጵያ ናቸው። ስለዚህ የሚታገሉት ለኢትዮጵያ ከሆነ እነርሱም ከስህተታቸው ቢማሩ እና ወያኔም ቢታረም እርቅ ሊወርድ ይችል ነበር። ነገር ግን ወያኔ አምርረው የሚቃዎሙትን በሩቁ እነደ ጠላት በታንክ መከላከል ነው የሚፈልግ። ስለዚህ ሁልጊዜ “አሸባሪ” በሚል ሲጠራቸው ይታያል። ነገር ግን እኛ በሰላማዊ መንገድ የሚቃወም የፖለቲካ ፓርቲ ሁሉም ይመቸናል። ስለዚህ ተቃዋሚ ፓርቲዎችን ሁሉ “አሸባሪ” ብሎ መፈረጁ ለሀገሪቱ የወደፊት ህልውና አስጊ ሊሆን ይችላል። ምክንያቱም ተቃዋሚው ህዝብ ከልደቱ በስተቀር “አሸባሪ” እየተባለ ከሀገር እየተሰደደ ነው። ይህ ከሀገር መሰደዱ ደግሞ ብዙ ጉዳት አለው። የመጀመሪያው ጉዳት በፖለቲካ ስደተኛ(political asylum) ስም እኛ የማንም መለመኛ እየሆንን ነው። ሁለተኛ ሀገሪቱን ተቃዋሚ ድርጅት እያሳጣት ነው። ስለዚህ ወያኔ እርቅ ቢያዎርድ መልካም ነው። እነ የአርበኞች ግንባርን እና ግንቦት 7ን የሚደግፉቸው **“ዲያስፖራ”** ብሎ እራሱን የሚጠራው ስደተኛ ነው። ስለዚህ እኛን አይመለከትም። በምርጫ እና በሰላማዊ መንገድ የሚመጣ ማንኛውም መንግስት ይመቸናል። ስለዚህ ከዚህ በኋላ ጦርነት የሚባል እንዳይነሳ መንግስትም ሆነ ተቃዋሚ መረባረብ አለብን። ለምሳሌ አንዱ ተቃዋሚ “ጦርነት እገባለሁ” ብሎ ሲነሳ ሌላው “እምቢ” ብሎ መተው አለበት። በተቻለ መጠን ጦርነትን ማስወገድ ነው።

እዚህ ላይ መመልከት ያለብን ነገር ጥንቆላውን ነው። ምክንያቱም ከእኔ ጋር ተያይዞ ጥንቆላው ሁሉም ቦታ እጁ አለበት የሚል ጥርጣሬ አለኝ። ምክንያቱም ሁሉም ነገር መለወጥ የጀመረው ከ 1997 ዓ.ም ምርጫ በኋላ ነው። ስለዚህ የመንግስት ፖሊሲ እና ስትራቴጂ ላይ ጥንቆላው አለ የሚል ጥርጣሬ አለኝ። ምክንያቱ ደግሞ እኔን በተመለከተ

ጥንቆላው “የዩኒቨርስቲ አስተማሪ ነው የሚሆን” ብሎ አውርቶ ነበር አሉ፡፡ “የት ዩኒቨርስቲ?” ሲባል ደግሞ ደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ ይላሉ፡፡ ስለዚህ ደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ እና ሌሎች ዩኒቨርስቲዎች የተሰሩ በዚህ ጥንቆላ ምክንያት ነው የሚል ነገር ሁሌ በግሌ አስባለሁ፡፡ ስለዚህ ፖሊሲው ላይ ጥንቆላ አለ ብል አልሳሳትም፡፡ ነገር ግን “የሞኝ ዘፈን ሁልጊዜ አበባየ ነው” እና ሁሉም ነገር ጥንቆላ ነው ማለትም ይከብዳል፡፡ ስለዚህ ጥንቆላው የዱክና በሽታ ነው እና ሁሉን ነገር እንዳያበላሸው እናከመው፡፡ ስለዚህ ጥንቆላም ቢሆን “በኢህአዴግ ላይ አድሮ የለመወጠን ጥንቆላ ይመስገን” ብለን ወደ ልማት እና ስልጣኔ እንገስግስ፡፡ ዝም ብለን የእምቡርታ በሽታ አይውረረን፡፡ የእምቡርታ በሽታ ማለት “በሁሉ አለሁ፤ አዝንልሃለሁ ወዘተ” ማለት ነው፡፡ ዝም በሎ እምቡር ማለት፡፡

የእምቡርታ በሽታ ያለበት ደግሞ ቦርቧሪ ይባላል፡፡

ዋናው ነገር ከጎሳ እና ከስልጣን ይልቅ ለሀገር ማሰብ ይቀድማል የሚል ነው፡፡ በእኛ ሀገር አንድ ባለስልጣን ለምሳሌ የሆነ የማይረባ ስህተት ነገር በፓርቲው ሲሰራ በፈቃደኝነት ስልጣን የሚለቅ አይተን አናውቅም፡፡ ኢህአዴግ “ስህተት ይሰራል” ሳይሆን መባል ያለበት ባጠቃላይ ስህተት ነው፡፡ ስለዚህ ይህ ሁሉ ስህተት እያለ አንድ “አልፈልግም፤ ስልጣን ይቅርብኝ” ብሎ የለቀቀ ባለስልጣን አይተን አናውቅም፡፡ ስለዚህ የመንግስት ከፍተኛ ባለስልጣናት ስህተት ሲሰራ ስልጣንን እስከመልቀቅ ድረስ የደረሰ እርምጃ ቢወስዱ መልካም ተሞክሮ ሊሆን ይችላል፡፡

በስብሰባው ውስጥ የጥላቻ ስሜት የሚያንፀባርቁ ተሰብሳቢዎችም ሆነ ሰብሳቢዎችም ነበሩ፡፡ እነርሱን እንግዲህ “ውበት እንደተመልካቹ ነው” ስለተባለ የፖለቲካ ድርጅት አባል መሆን አለመሆን የምርጫ ጉዳይ ነው እና የመሰለንን ሀሳብ ማንፀባረቅ እንጂ ጥላቻ አስፈላጊ አይደለም፡፡ የፖለቲካ ድርጅት አባል መሆን ወይም አለመሆን የምርጫ ጉዳይ ነው ስል ምን ለማት ፈልጌ ነው አንድ ሰው የፈለገውን እና የተመቸውን የፖለቲካ ድርጅት የመከተል መብት አለው፡፡ ነገር ግን እኔ የመጀመሪያ ዲግሪ ልማር ዩኒቨርስቲ ከገባሁ በኋላ ስመለከተው የፖለቲካ ድርጅት አባል መሆን እና አለመሆን የህልውና ጉዳይ እየሆነ ነው፡፡ የኢህአዴግ መንግስት ተማሪዎችን በዩኒቨርስቲ እያደራጀ እና በየክልሉ የፖለቲካ ድርጅት እያሰማራቸው ነው፡፡ እንዳውም ተመራቂ ተማሪዎች እንደ ስራ ማግኛም እየተጠቀሙበት ነው እየተባለ ነው፡፡ እኔ ለምሳሌ ስመረቅ የብአዴን አባል ሆኜ ነበር፡፡ ነገር ግን በሰብሳቢ እና **በቀስቃሽ “ስራ አታገኙም”** እየተባልን ነው፡፡ ይህ ደግሞ ጉዳትም ጥቅምም አለው፡፡ ጉዳቱ የፈለግከውን የፖለቲካ ፓርቲ እንዳትደግፍ እና የመሰለህን የፖለቲካ አመለካከት እንዳትከተል ያደርጋል፡፡ ይህም ምንድን ነው ብአዴንን ብቻ እንድ ደግፍ አድርጎኛል፡፡ **ስራ ማግኘት ያለብን እንደ ዜግነታችን በዜግነታችን እንጂ የፓርቲ አባል በመሆን አይደለም፡፡** ነገር ግን ጥቅምም አለው፡፡ ጥቅሙ ምንድ ነው ቢባል አብዛኛው የኢትዮጵያ ህዝብ እራሴን እና ወያኔን ጨምሮ የፖለቲካ ዶማዎች ነን፡፡ ስለዚህ የኢህአዴግ ፖለቲካ ፕሮፓጋንዳ እንኳን ቢበዛበት ከፖለቲካ ጋር ያስተዋውቃል፡፡ ፖለቲካን ማወቅ ደግሞ የሀገርን ሙሉ ሁኔታን መረዳትን ይፈጥራል፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ ዘረኛ ይበዛዋል፡፡ ዘረኝነት እና ፖለቲካ ደግሞ አብረው አይሄዱም፡፡ ስለዚህ ወያኔ እንኳ ብንሆን ለፖለቲካ ሳይሆን ለሀገር እንኑር፡፡ ሀገራችን የፖለቲካ ለውጥ ያስፈልጋታል፡፡ ይህም የፖለቲካ ለውጥ ተቃዋሚ ፓርቲን በምርጫ ቅስቀሳ አንደልቡ እንዲቀሰቅስ ከማድረግ ይጀምራል፡፡ ተቃዋሚ የሚባሉት እስካሁን የተፈጠሩት የፖለቲካ ፓርቲወች ጥላቻ እንጂ ፖለቲካ አያውቁም፡፡ ጥላቻ ደግሞ ጦርነት ይቀሰቅሳል፡፡ ስለዚህ ስንቃዎምም የሃገራችንን ነባራዊ ሁኔታ አውቀን እና ተረድተን መሆን አለበት፡፡ ዝም ብለን ድርቅ እና ቁምጭጭ ማለት የለብንም፡፡ ድርቀት እና አልሸነፍም ባይነት እንደ ሶሪያ የማይመለስ ግጭትን ሊፈጥር ይችላል፡፡ ስለዚህ ስንቃዎምም ጭንቅላታችንን እንጠቀም፡፡ ወያኔም ቢሆን ተማሪዎችን እያስገደደ የፖለቲካ ፓርቲ አባል አያድርጋቸው፡፡ እንዳንድ ተማሪወች የሚከፍል የድርጅት ገንዘብ ስለሚያገኙ ብዙ አምርረው ሊደግፉ ይችላሉ፡፡ ነገር ግን ይህ ጭፉን የሆነ አንድ የፖለቲካ ፓርቲ በሞኖፖሊ(monopoly) መያዙ የማታ-ማታ ጉዳት ይኖረዋል፡፡ ስለዚ ፖለቲካው ብዙህነት

ይጎድለዋል፡፡ በተጨማሪም አንድ ተቃዋሚ ፓርቲ ወይም መንግስት እራሱ ለምሳሌ በምርጫ ቢሸነፍ “ተሸነፍሽ” ብለን ማብሸቅ እና መሳቅ የለብንም፡፡ ምክንያቱም በሰው መሳቅ የሰዎችን ቁጣ ስለሚያመጣ ወደ ብጥብጥ ይሄዳል ማለት ነው፡፡

የዩኒቨርስቲ ተማሪዎች የፖለቲካ ሁኔታ በኦሮሚያ ክልል በኦህዴድ ደጋፊዎች ይብሳል፡፡ እነዚህ ኦህዴዶች በጣም ሞኞች ናቸው፡፡ አንዷን ከእኛ ጋር የተመረቀች ኤሌክተሪካል ኢንጂነር ኦህዴዶች “የኦነግ ደጋፊ ናት” በማለት ስራ ከልክለው አጠቧት፡፡ እርሷም የጠባች(sucker) የሚል ስም አውጥቶላታለሁ፡፡ ይህች የጠባች ኦሮሞ ስሟ ሶፊያ ሞሃመድ ጋላ(ሶጋሞጋ) ትባላለች፡፡ ኦሮሞዎች ካሉበት የፖለቲካ እና የኢትዮጵያ ሁኔታ ሌላውን ኦሮሞ መጉዳት የለባቸውም፡፡ ነገር ግን አንዳንድ “እወደድ ባይ(እሸኮ)” ካድሬዎች እና በጋላነታቸው የሚያፍሩ ኦሮሞወች ጥቅም ለማግኘት ብለው የህዝብ ቂጥ ሲወጉ ይታያል፡፡ ይህችም ልጅ “የኦህዴድ አባል አልሆንሽም” ብለው ነው ቂጧን የወጓት፡፡ ስለዚህ ስራ በዜግነት ይሁን፡፡ እኔ ይህ ነገር በወያኔ ላይ ወደ ፊት ችግር እንደሚፈጥርበት አልጠራጠርም፡፡ ስራ በዜግነት እንጂ በፓርቲ በጭራሽ የሚያስጠላ ነገር ነው፡፡ ለጆሮ እንኳን አይመችም፡፡ ስለዚህ ሁሉም ብሄሮች እና ብሄረሰቦች ተማሪዎችን “የፓርቲ አባል አይደሉም” በሚል ባንነዳ እኔ ደስ ይለኛል፡፡ ምክንያቱም ስራ በዜግነት እንጂ በፓርቲ አባልነት የተበላሸ ፖለቲካ ነው ማለት ነው፡፡

ብዙህነት በፖለቲካው ውስጥ በጭራሽ የለበትም፡፡ የፓርቲ ብዙህነት ያስፈልገናል፡፡ በጣም ብዙ ፓርቲዎች እና ተወዳዳሪዎች በየጊዜው ይፈጠራሉ፡፡ ነገር ግን ወያኔ ይኮላሻቸዋል፡፡ ስለዚህ የፖለቲካ ብዙህነትንም እንፍጠር፡፡ የፖለቲካ ብዙህነት ሲባል ደግሞ ከኢህአዴግ ውጭ የሆኑ ሌሎች ድርጅቶችን ማለት ነው፡፡ እነዚህ ያረጁ ተቃዋሚዎች ከፖለቲካው ቢዎጡ ይሻላል፡፡ ምክንያቱም ኢህአዴግ እንዴት እንደሚያስቆማቸው እና እንደሚያሸንፋቸው አውቋቸዋል፡፡ ነገር ግን ኢህአዴግ ሀገር ይፈርሳል እንጂ የፖለቲካን ብዙህነት ከልክሎ ቢቆይ 5 ወይም 10 ኣመት ነው፡፡ ስለዚህ የፖለቲካ ብዙህነት ያስፈልገናል፡፡ ኢህአዴግ ተቃዋሚ አይከልክል፡፡ ህዝቡም ተቃዋሚ ድርጅትን ሲቀላቀል “ነውጠኛ” ሊባል የሚችል ትእይንት ማሳየት የለበትም፡፡ ሁሉም ነገር በሰላም እና በአግባቡ መሆን አለበት፡፡ የፖለቲካ ብዙህነት ሲባል የሚፈጠሩት ፓርቲዎች ከኢህአዴግ ውጭ መሆን አለባቸው፡፡ አንድ ወቅት ቤተክርስቲያን ተቀምጬ “የለሰለሰች ቃል ቁጣን ታበርዳለች” የሚል ጥቅስ ከግድግዳ ላይ አንብቤያለሁ፡፡ ኢህአዴግም ለተቃዋሚዎች መልስ ሲሰጥ ሃይለ-ቃል ባይጨምር መልካም ነው፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ፡፡ እኔም በዚህ ስብሰባ ላይ ሃሳቤን ለመሰንዘር ሞክሬያለሁ፡፡ ከእነዚህም አንዱ ስለ ሉሲ የጠየቅኩት ነው፡፡ እጄን አዎጣሁ፤ “ቀጥል” አለኝ አስተባባሪው

“ሉሲ ለምንድን ነው አሜሪካ የሄደች? ለምን እዚህ አትጎበኝም?” የሚል ነበር ጥያቄው፡፡

እርሱም በኋላ መልስ ሲሰጠኝ “ለገፅታ ግንባታ” ነው አለኝ፡፡ እኔም እንደገባኝ ቆጥሬ ዝም አልኩ፡፡

እኔ “የገፅታ ግንባታ” ስለሚባለው ነገር ሁሌም ቢሆን የምለው ነገር አለኝ፡፡ ገፅታችንን ማንኛውም ሰው ሊገነባልን አይችልም፡፡ እንዳውም ሄዶ ሊለምንብን ይችላል፡፡ ለምሳሌ “ከአድማስ ባሻገር(beyond borders)” የሚለውን ፊልም ማየት ይቻላል፡፡ እንዳው ለዎቀሳ እንኳን የሚያስቸግር ነገር ነው፡፡ ፊልሙ የውጭ ፊልም የሆነበት ምክንያት አንጀሊና ጆሌ እና ሌሎችም ፈረንጆች በእንግሊዝኛ ስለሚያዎሩ ነው እንጂ ፊልሙ በተለይ ሲጀምር አካባቢ ስለ እኛ ነው የሚያዎራው፡፡ እዚህ ላይ ያሉት ትግሬኛ የሚያዎሩት፤ በአማርኛ የሚዘፍኑት እንዲሁም እዚያው ሁሉን ነገር የሚደርጉት የኛ ሰዎች ናቸው፡፡ ስለዚህ የኛ ሰዎች እንደዚህ እድል ሲፈጠር የተገኘውን ገንዘብ ማጋበስ እንጂ የቱላይ ነው የገፅታ ግንባታ ያለው? እኛ እኮ ሰዎች የሌላ ቢሆኑ ለመውቀስ እንኳን ይመቸን ነበር፡፡ ነገር ግን እዚያ ጋር ያሉት ሰዎች በሙሉ

የኛ ሰዎች ናቸው፡፡ ስለዚህ የገፅታ ግንባታ እያሉ መለመኛ እንዳያደርጉን ብንታገል ይሻላል፡፡ እኛ ሲጀመር የውጭ ሰው ቢያውቀን ባያውቀን ምን ጥቅም አለው? ምንም ጥቅም የለውም፡፡ ስለዚህ እንታዎቃለን ስንል መለመኛ እንዳንሆን የሚል ስጋት አለኝ፡፡ እኛ ታሪካችንም በእኛው አርቲስቶች ፊልም ሆኖ ተሰርቶ ነው ማየት የምፈልግ፡፡ እኔ ለምሳሌ የማገባትን ሚስት ፈረንጅም ሆነ ኔግሮ ሲተውናት ማየት አልፈልግም፡፡ ለምሳሌ በአለም በጣም ሃብታም የሚባሉ ሀገሮች ለምሳሌ ጃፓን ድምፃቸው አይሰማም፡፡ እንደ ጃፓን አይነት ሀገሮችን የምናውቃቸው ምርታቸውን ስንገዛ በተፃፈው ፅሁፍ “(ጃፓን የተሰራ(made in japan))” በሚል ብቻ ነው፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ ግን “በከራር እና በማሲንቆ እታዎቃለሁ” ብሎ ጊዜውን ሲገድል ይውላል፡፡ ስለዚህ ዝም ብለን ቂል አንሁን፡፡ አለም የተለያዩ የመጠቁ መሳሪያዎችን እየፈበረከ እኛ በማሲንቆ እንታዎቃለን ብንል እንዳው እየቀለድን መሆን አለበት፡፡ መደናነቅ ጥሩ አይደለም፡፡ በአለም ደረጃ ስንመዘን እኛ ምንም ጥሩ ተሞክሮ የሚባል ነገር የለንም(we are people without best practices)፡፡ ለምሳሌ በአሁን ሰዓት የምንሰራውን “ያዎጣታል ይሄዳል” ሚለውን ስናይ እና “ከአድማስ ባሻገር(beyond borders)” የሚለውን ፊልም ስናይ ለአለም በጣም “የህዝብ መጥፎ ተሞክሮዎች” ነን ብል አልሳሳትም(we are people with bad practices)፡፡ ስለዚህ በግልም ሆነ በጋራ ከግል ጥቅም ይልቅ ለሀገር እናስብ፡፡ እንደገናም ብግልም ይሁን በጋራ ከጎሳ ጥቅም ይልቅ ለሀገር ጥቅም እንታገል፡፡

በድሮ በአባቶቻችን ዘመነ-መንግስት ድርቅ ከውጭ ሚዲያዎች እራሱ ተደብቆ ወደ አንድ ሚሊዮን የሚሆን ኢትዮጵያዊ በድርቅ እንዳለቀ መረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡ ይህ ለምንድን ነው ሀገራችን በውጭው አለም “ድሃ ናት” ተብሎ ትሰደባለች ተብሎ ነው፡፡ ነገር ግን አሁን በቆምጨ ዘመን በግለሰብ ነውር በዓለም እንደ ጉድ ስንሰደብ እንውላለን፡፡ ስለዚህ የወያኔም መንግስት ቆምጨ ሲያሰድበን ማየቱ መልካም ነው ብየ አላምንም፡፡ የግለሰብ ነውር በጭራሽ ወሬ ተብሎ ድንበር አይሻገርም፡፡ ነገር ግን ለቆምጨ ቀላል ነገር የለም፡፡ ቆምጨ ማለት በራሱ ነገር የሚያካብድ እና ንፉግ ማለት ነው፡፡ ***“ሲተኩ በሌላ”*** የሚለውን የቴዲ አፍሮን *ሙዚቃ መመ*ልከት ትችላላችሁ፡፡ እነዚህ ቆምጨወች የሚሉት ምንድን ነው “ደሞዝ ሲመጣ አለፈላቸው” እንባላለን ብለው ሰግተው መሰለኝ፡፡ ነገር ግን ብር ሙድ አይገዛም፡፡ እኔ እንኳን ሙድ አለኝ፤ ቆምጨ እና ንፉግ ግን ሙድ ገዳይ እና ሙድ የሌላቸው ዜጎች ናቸው፡፡ እኔ በጣም ሙድ ያለኝ እና ፍሪክ ልባል የምችል የኢትዮጵያ ብቸኛ ዜጋ ነኝ፡፡ “ሙድ” ማለት ልክ ከባህር ዳር ወይም ከአምሃራ ክልል እንደ መጣ ወጣት ድምፅን እያሞላቀቁ እና የሌለ ሙድ እየፈጠሩ ማውራት ወይም ልክ እንደ ትግሬወች ሽወዳ(ማክዳ ጋላን ስለጣሏት) ሳይሆን ሙድ ማለት “እራስን መሆን”፤ እና ሚዛናዊ አመለካከት ማራመድ ማለት ነው፡፡ እኔ በጣም የወጣልኝ ሙደኛ ስለሆንኩ ጥንቆላው ከሌለ የትም ሀገር ሄጄ መኖር እችላለሁ፡፡ ለምሳሌ በአምሃራ ክልል ቴሌቪዥን ቃለ-መጠይቅ ሲደረግ መመልከት ትችላላችሁ፡፡ እነዚህ የአምሃራ ክልል ጋዜጠኞች “አድርገሽ”፤ “ወጥተሽ”፤ “ገብተሽ”፤ ወዘተ የሚሉ ቃላትን ልክ እንደ መዝሙረ-ዳዊት ነው የሚደግሙት፡፡ “ሽ”፤ “ነ”፤ ወዘተ በቃ የአምሃራ ክልል ቴሌቪዥን ድምፅ ናቸው፡፡ ይህ ደግሞ የሙድ ድርቅ ነው፡፡ እኔ ግን ብሳሳት እንኳ እራሴን ስለማርም የሙድ ድርቀት የለብኝም፡፡ ስለዚህ እኔን ኢታስቡ ሙዴ ያኖረኛል፡፡ “ትምክህት” ለምሳሌ መንግስት “የአስተሳሰብ ችግር” አለው እንጂ የሙድ ችግር ነው፡፡ አንድ የከተማ ወጣት ስለ-ጥንት መሪዎች እያነሳ አይጎርርም፡፡ ስለዚህ “ትምክህት” የሙድ ድርቅ ነው፡፡ ፖለቲካ በሰለጠኑት ሀገሮች መቀለጃ ነው፤ ነገር ግን በእኛ ሀገር ባለው የሙድ ድርቅ ምክንያት ፖለቲካ መመኪያ ነው፡፡ የእኛ ህዝብ ባመጣው የግጅርና እና የሙድ ድርቅ በመናደድ ኦሮሞ እራሱ ወደ ጉረኛነት እና አስመሳይነት እየሄደ አሁን በጉራ ፍለጋ ግብፅ ገብቶ ፈርኦን ለመሆን እየጣረ ነው፡፡ ኦሮሞ አሁን “ሙድ” ቢኖረው የሌላ ሀገር ባንዲራ ባንዲራው አድርጎ አይሸከምም ነበር፡፡ እንደዚሁም አብርሃ ፂላ እና ትግሬወች በአጠቃላይ ሙድ ቢኖራቸው ኖሮ የጀመረውን ሴት አሳልፎ አይሰጥትም ነበር፡፡ “ሙድ” የሚጠቅመው ሴት ለመጀንጀን እና ለመቀላጠፍ ነው፡፡ ነገር እነአብርሃ ፂላ ባለባቸው የሙድ ድርቅ ምክንያት “ማክዳ እምቢ ስትለን ጊዜ ነው ለታዴ ያሳየነው” ብለው ለህዝብ ሃፒያታቸውን ተናዘዙ አሉ፡፡

ከዚህ በመነሳት የማክዳ ጋላን ቤተሰቦች የሙድ ድርቀት እናገኛለን፡፡ የማክዳ ጋላ ቤተሰቦች ማክዳ ጋላ መጣሏን እያወቁ “አፍቅራው ነው” በሚል እኛን በህዝብ አስወርረው እና እኛን በእነርሱ ቦታ ኢጋፍው ሲቀልዱ ይውላሉ፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ሙድ ስሌላቸው እና በሰው መደበቅ ስለፈለጉ እና ገገማ ስለሆኑ ነው፡፡ አቶ አስመላሽ የገገማ-ገገማነቱ “አፍቅራው ነው” እያለ ያወራል፡፡ አንድ “ሙድ” የሚባል ነገር የበቀለበት ሰው ከትግሬወች እምቢ ብላ ወደ ህዝብ የተጫረተችን ሴት “አፍቅራው ነው” እያለ አያወራም፡፡ እንዲሁም የመንግስት አምባ-ገነንነት የሚመጣው ከሙድ እጥረት ነው፡፡ ሙድ ማለት ነገሮችን እንደ አመጣጡ የሚመለከት እና ግትር ያልሆነ አመለካከት ነው፡፡ ለምሳሌ ወያኔ ምርጫ ተሸንፎ “አልለቅም” ብሎ በ1997 ዓ.ም እንደቀረ የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ ወያኔ የሙድ ችግር አለበት ማለት ነው፡፡ የሙድ ችገር ያለባቸው ግለሰቦች ወይም ቡድኖች ጨዋታ ተጫውተው ሲሸነፉ ያፍራሉ፡፡ ይህም በተለምዶ አባባል “ጨዋታ ፈረሰ አባይ ደፈረሰ” ይባላል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የአስተሳሰብ ችግር የሚባለው የሙድ ድርቅ ነው፡፡

መንግስት ሙድ አያቀርብም፡፡ ደሞዝ እንጀራ ወይም ዳቦ ወይም ልብስ እንጂ ሙድ አይገዛም፡፡ አንድ በጭንቅላቱ የሚያስብ ህዝብ በጭራሽ የማክዳን ነገር ወደ ውጭ ሀገር አያሳልፍም፡፡ እኔ እዚህ ላይ ንፉግን(ቆምጨን) የወቀስኩበት ነገር አለ፡፡ ማክዳ የእኔ ጅምር አይደለችም፡፡ ስለዚህ የእኔ ጅምር ካልሆነች ማክዳ ማንም ቢበዳት ቆምጨን አያገባውም፡፡ ነገር ግን ቆምጨ ባልሆነ ነገር ከኦሮሞ ጋር እልክ ይዞ አለምን በሙሉ በነውር እና በቆሻሻ ኢትዮጵያን አስተዋወቃት፡፡ እነዚህ ቆምጨወች በጭራሽ ሙድ የሚባል አልበቀለባቸውም፡፡ ማክዳን ትግሬ ከጀመራት እዚያው የጀመራት ይጨነቅ እንጂ ይህ ነገር የእኔ ጉዳይ አልነበረም፡፡ ኦሮሞወች እራሱ የማክዳን መጣል ሰምተው ዝም ያሉ የቆምጨወችን ሁኔታ ተረድተው ነው፡፡ ማክዳ ስትጣል “ነውር” ብሎ መነሳት የነበረበት በመጀመሪያ ደረጃ የወለዳት ቤተሰብ ወይም አቤ ቆለጥ እና አሸ ናቸው፡፡ አቤ ቆለጥ ማለት የማክዳ እናት ናት፡፡ ይህች የማክዳ እናት ዋና ስሟ አበባ የባላል፡፡ ነገር ግን “አበበ ቆለጥ” ከሚባል የጎጃም ስም ተወስዶ “አቤ ቆለጥ” ተባለች፡፡ አቤ ቆለጥ ድንግሏን አሸ ጋላ አልወሰደውም፡፡ ይህንን ያዎቅኩት ማክዳ(ማጋኢጋ) ላይ በደወልኩበት ጊዜ ነው፡፡ አቤ ቆለጥ ደንግሏን በሜዳ ነው የሰደደችው፡፡ አሸ የማክዳ አባት ነው፡፡ የማክዳ አባት ዋና ስሙ አቶ አስመላሽ ይባላል፡፡ “አሸ” የሚለው ስም የተወሰደው “ቤቶች” ከሚለው ድራማ ላይ ነው፡፡ “አሸ” ማለት “አሸከር” ማለት ነው፡፡ አሸ “ለምን ማክዳን(ማጋኢጋ) ትግሬወች ሲጥሏት ዝም አለ?” ብለን ስንጠይቅ “ድንግል ስላልቀደደ ፈሪ ሆኖ ነው” የሚል መልስ እናገኛለን፡፡ የማክዳ እናት ድንግሏን በህዝብ ስላስወሰደች አሸ ደንግል አላየም፡፡ ስለዚህ የሰው ደም ይፈራል፡፡ በዚህ ምክንያት ነው አሸ ማክዳ ስትጣል ምንም ሳይል የቀረ፡፡ በማክዳ መጣል ሌላው መናደድ የነበረበት ኦሮሞ ነው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ምንም አላለም፡፡ ቆምጨ ገገማው ግን “ያገባኛል” ብሎ አለምን ማቅለጥ ያዘ፡፡ ቆምጨ ደግሞ በጣም “ከሳሽ ሌባ” ስለሆኑ ሄደው የሚናገሩ “ለትላልቅ ሰዎች” ነው፡፡ እነዚህ ትላልቅ ሰዎች ማለት ለምሳሌ የሆሊውድ አክተሮች ሊሆኑ ይችላሉ፡፡ እነዚህ ትላልቅ ሰዎች(ዝነኛ ሰዎች) ደግሞ ትልቅነታቸው(ዝናቸው) እራሱ የመጣው የችግረኛን ነገር በማድመጣቸው ስለሆነ እና ቆምጨም ሲቀርብ ድሃ መስሎ ስለቀረባቸው ቆምጨወችን ሰሚቸው፡፡ ነገር ግን ቆምጨ አሁንም ወደ ፊትም የማክዳ ነገር አያገባውም፡፡ ወደ ፊትም ቆምጨ የማያገባው ነገር ሲመጣ ወደ ጎን መቆም እንጂ በኤርትራ እና በኦሮሞ ዲቃላ “ያገባኛል” ብሎ መገጅር በጣም አሳፋሪ ተግባር ነው፡፡ ስለዚህ በማያባን ነገር እሮጠን አንግባበት፡፡

ወደ አነሳነው ነገር ወደ ገፅታ ግንባታ እንመለስ፡፡ እንዳው እኔ አንዳንድ ጊዜ በቴሌቪዥን እንኳን ቃለ-መጠይቅ ተደርጎላቸው የሚቀርቡ ሰዎችን ሳይ ውጭ ሀገር ቆይተው የመጡ ናቸው፡፡ እኔ እዚህ ላይ አንድ የሀገር-ቤት አባባል ትዝ ይለኛለል፡፡ እርሱም ምንድን ነው “ደህና ሲታጣ ይመለመላል ጎባጣ” ይባላል፡፡ ሀገር ውስጥ ተምሳሌት የሚሆን ሰው ሲጠፋ ሰው የማያውቃቸውን እውጭ ሀገር ለማንም ሲያገለግል የኖረውን በቴሌቪዥን ማቅረቡ ለትናንሾቻችን “እናንተም ብትሰደዱ ቃለ-መጠይቅ ልናቀርብላችሁ እንችላለን፤ ልናከብራችሁ እንችላለን” እነደማለት ይመስለኛል፡፡

አብዛኞቹ እውጭ ተምረው የሚመጡ ሰዎች ቃለ-መጠይቅ ሲደረግላቸው ተመልከቱ፡፡ 7-ዲግሪ አለኝ፤ 3-ዲግሪ አለኝ ወዘተ ይላሉ፡፡ እዚህ ላይ ልናስታውሰው የሚገባን አንድ ነገር አለ፡፡ እንዳው አንድ አስተማሪያችን የነገረንን ላጫውታችሁ፡፡ ከአሜሪካ ሚችጋን ግዛት(michigan state university) የመጣ ነው፡፡ የተናገረውም ቃል-በቃል የህን ይመስላል፡፡

“አብዛኛው ከኢትዮጵያ ወደ አሜሪካ ለትምህርት የሚመጡ ተማሪዎች ትምህርታቸውን ጨርሰው ወደ ሀገራቸው አይመለሱም፤ እንዳውም በኢንጂነሪንግ ዶክተር ሆነው ዝቅተኛ ትምህርት ይፈልጋሉ፤ እንደ ህግ፤ ቢዝነስ እና ኢኮኖሚክስ ይማራሉ፡፡ ለምንድን ነው ሰንላቸው “መመለስ አንፈልግም” ይሉናል” አለ፡፡

ይህ ሰው የታዘበውን ነው ያዎራ፡፡ እነዚህ “መመለስ አንፈልግም” ብለው አፋቸውን ከፍተው የተናገሩት ሰዎች በጣም ዝተቶች ናቸው፡፡ እዚህ ግን ቁርጥ አውቀው(ተስፋ ቆርጠው፤ በቃ ፖሊስ ሲያባርራቸው) ሲመለሱ እኛ እንደ ተምሳሌት በቴሌቪዥን እናቀርባቸዋለን፡፡ በእኔ አስተሳሰብ እንዳው ሀገር ውስጥ ያልተበከለውን እና በዝቅተኛ የእድሜ ክልል ውስጥ ያሉትን ዜጎች እየበከልን ነው ባይ ነኝ፡፡ በቃ ወደ ሀገር ቤት የሚመለሱት ተስፋ የቆረጡ እንጂ “ሀገሬ” ብሎ የሚመጣ የለም እና እኛ የእነዚህን ሰዎች ተምሳሌትነት ቢቀርብን፤ ስለዚህ ጋዜጠኞችም ቢሆን “ለራሳችን ዋጋ እንስጥ”፡፡ አንድ ሰው ውጭ ሄዶ ዶላር ይዞ መጥቶ እርሱን በ20 ብር ይሸጣል ማለት በቃ አትራፊ ነጋዴ እንጂ ምንም ሌላ ትርጉም የለውም እና ለቃለ-መጠይቅ ባናቀርባቸው የሌሎችንም ጭንቅላት ላንመርዝ እንችላለን፡፡ ስለዚህ የእነርሱንም ትምህርትም ሆነ መልካም ተሞክሮ ቢቀርብን የሚል አስተሳሰብ አልኝ፡፡ እነዚህ ከውጭ ተምረው እና በቋሚነት ለመኖር ሳይመቻቸው ሲቀር ተመልሰው ወደ ሀገር-ቤት ሲመጡ የሚናገሩትን የምንሰማቸው ከሆነ “ብር ሲናገር እውነት ይደበቃል” የሚለውን የተለመደ አባባል ማንሳት እንችላለን፡፡ ምክንያቱም እነዚህ ውጭ ደርሰው የሚመለሱ ሰዎች ብር እንጂ ከብር ስሌላቸው ነው፡፡ እነዚህ ውጭ ደርሰው የሚመጡ ሰዎች በጉልበታቸው ሰርተው የዶላር ምንዛሬ የሚያመጡ ዜጎች እንጂ “ዲያስፖራ” እያልን አናከብራቸው፡፡ ምክንያቱም ሀገር ውስጥ ያለውን እና ሰርቶ ሀገሩን ሊያሳድግ የሚችለውን ህዝብ እያሰደድነው ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ ማዎቅ ያለብን እና እውነታው ምንድን ነው ውጭ ሀገር ወይም አሜሪካ ያለ የኢትዮጵያ ህዝብ የጉልበት ሰራተኛ እንጂ ምንም እንዳልሆነ ነው፡፡ ስለዚህ ተምሳሌትነታቸውን አንፈልግም ወይም አያስፈልገንም፡፡

እነዚህ ውጭ ሀገር ደርሰው የሚመጡ ሰዎች ወፍረው ወይም ጥሩ-ጥሩ ነገሮችን(fancy things) እነደ መኪናና የመሳሰሉትን ይዘው እናያቸዋለን፡፡ በዚህም ምክንያት ነው ለተሰደዱ ሰዎች ከፍ ያለ ከበሬታን የምንሰጥ፡፡ ነገር ግን እንዴት አገኙት? ሰንል በጣም አሳዛኝ ታሪካቸው እዚያ ጋር ነው የሚገኝ፡፡ እኔን የት አየሃቸው የሚል አይጠፋም፡፡ መልሱ የሚሆነው እዚህ ሀገር ከኛ ከሚያንሱ ሀገሮች ተሰደው የመጡትን እስርቤት ስላየኋቸው ነው፡፡ ምክንያቱም ሰው ካላገሩ ሲሰራ መቸም ወይ “እስረኛ” ወይም “የጉልበት ሰራተኛ” እንደሚሆን እኔ በእውነታው ከሌላ ሀገር የመጡ ዜጎችን ቃሊቲ ስላየሁ ነው፡፡ ስለዚህ በውጭ ሰርተው የሚመለሱም ሆነ እዚያው ያሉ ዜጎቻችን ተምሳሌትነት ቢቀርብን ይሻላል፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ ስንመለስ ማለቅ አይቀርም የባህርዳሩ ስብሰባ አለቀ እና ወደ ቤታችን ተመለስን፡፡ ከተመለስኩ በኋላ ቤተሰቤ የተመረቅኩበትን የደስደስ ማክበር አለበት እና እናከብር አሉ፡፡ እኔ እንኳን ምንም አይመስለኝም ነበር፡፡ እኔም ለእነርሱ ስል “እሽ” አልኩ፡፡ ተደገሰ፤ እኔም ተመራቂ ሆኜ ቀረብኩ፤ ሰለብራት(celebrate) አደረግነው፡፡ ጎረቤት ተጠርቶ ማታ ተዘፈነ፡፡ በእዚያውም “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለውን መድሃኒት ይጠቀማሉ፡፡ በዚህም ጥሩ ትዝታ ነው ያለኝ፡፡ ምክንያቱም “ጎሽ ለልጁ ስትል ተዎጋች” ነው እና ነገሩ፤ ቤተሰቤ የሚችለውን ሁሉ አድርጎልኛል እና በዚህ አጋጣሚ ከፍ ያለ ምስጋናየን ለማቅረብ እዎዳለሁ፡፡ በሄድኩበት ሁሉ፤ አዲስ አበባ ወደ ዩኒቨርስቲ ስሄድ እህቴ ላይ

ነበር የማድር፤ በቃ በሁሉም ቦታ የዘመድ እርዳታ እና ድጋፍ ተለይቶኝ አያውቅም። ሰልዚህ በምስጋና ከተከፈለ አሁንም ደግሜ “አመሰግናለሁ”። ከዚያም አክብረን ጨረስን እና ሲሰነብት ትንሽ-ትንሽ “ያዎጣታል ነው የሚባል” የሚሉ ድምፆችን አስታውሳለሁ። እኔም የዚያን ጊዜ ምንም ነገር ስለማላውቅ እና የራሴን የዩኒቨርስቲ አስተማሪ ሆኘ ሞቸ በጣም ደስተኛ ስለነበርኩ እነዳውም ከሰዎች ትችትን ሳይሆን አድናቆትን ነበር የምጠብቅ። በወቅቱ እኔም ምንም የምሰማውም ሆነ የማየውም የጥንቆላ ነገር አልነበረም።

ከባህር ዳሩ ስብሰባ በኋላ ሁሌ ስለ ዩኒቨርስቲ መምህርነቴ ነበር የማስብ። በቃ መቸም “ስራው የዩኒቨርሰቲ መምህር ነው” መባል በጣም ነው የዎደድኩት የነበር። አሁን ግን ልክ እንደማንኛውም ስራ ሆኗል። በዚያን እለት ግን በየአካባቢው በቁጥር የሚቆጠሩ ሰዎች ብቻ ነበሩ የዩኒቨርስቲ አስተማሪ የነበሩ፤ ስለዚህ ውድ ስራ ነበር። ከክብርም አንፃር ዬዩኒቨርስቲ አስተማሪ መሆን በቃ እንደ ብርቅ ነበር የሚቆጠር። በእኔ ጭንቅላት ውስጥ አሁንም ከዩኒቨርስቲ አስተማሪ በላይ ምንም ስራ እንደማላገኝ እርግጠኛ ነኝ። እኔ መሆን የምፈልገውን ስላሳካሁ በጣም ደስተኛ ነኝ። ስለዚህ ክረምቱን በቃ አየር ላይ ሆኘ(ኩራት ተሰምቶኝ) ነው የከረምኩ። አንዳንዶች ግን “አነሰን” ብለው ፈርግጠዋል። ከዩኒቨርስቲ አስተማሪ በላይ ምንም ሌላ ነገር መሆን አልፈልግም። ስለዚህ የፈረገጡትን መንፈስ-ቅዱስ ይቅረባቸው። ታመው ሳይሆን አይቀርም።

ከሚሊንየም በፊት የዩኒቨርስቲ አስማሪነት ብቻ ሳይሆን ኒቨርስቲም ውድ ነበር። ነገር ግን ከሚሊኒየም በኋላ ዩኒቨርስቲዎች እንደ ጉድ እየበዙ ሲመጡ የዩኒቨርስቲ አስተማሪነት እና የዩኒቨርስቲ መገንባት እረከሰ። ከሚሊኒየም በፊት የዩኒቨርስቲ መገንባት በአንድ አካባቢ በቃ ብርቅ ነበር። አሁን ግን የዩኒቨርስቲ በአንድ አካባቢ መገንባት ምንም አይደለም። ምክንያቱም ብዙ ዩኒቨርስቲ ስለተገነባ ህዝቡ ፍላጎቱ ስለረካ ነው። በ 1997 ዓ.ም ሶስተኛ ዲግሪ ያለው(ዶክተር) ሰው በምርጫ ሲሳተፍ እንደ ብርቅ ነበር። አሁን ግን ዶክተር በየቦታው ነው የምታይ። አሁን የሀገር መሪዎች በእኛ ሀገር በጣም ብርቅ ናቸው። በመሆኑም ዴሞክራሲ መጥቶ መሪ በየ 8 ዓመቱ ቢነሰንስልን የሀገር መሪዎችም ይረከሱ ነበር። የሀገር መሪዎች ከረከሱ ደግሞ ጉረኛ እና ትምክህተኛ ይቀንስ ነበር። ጉረኛ እና ትምክህተኛ ከረከሰ ደግሞ ህዝቡ የእኩልነት መንፈስ ይኖረው ነበር።

በሌላ አንፃር ስናየው ከላይ እንደ ገለፅኩት በቢቸና አካባቢ ባሉ ገፀሮች ተምሮ ዲግሪ አግኝቶ ጨርሶ ስራ የያዘ ተማሪ “የዎጣ” የሚል ስም አለው። በዚህም ምክንያት “ዲግሪውን በጠሰው” ይባላል ብርቅ ነው። የተማረ እንደ “አልማዝ” ውድ ነው። ዲግሪ ያለው እንደ ሃብታም ስለሚቆጠር እኔም በዚያ ዎቅት ስራ ያገኘሁበት ወቅት ስለነበር ኩራት ተሰምቶኝ ነበር። በተለይ አንዱ ከእኛ ጋር ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ የተመረቀ ልጅ ስራ አጥቶ ቢቸና ድሮዊንግ(drawing) ሊያስተምር ይመጣል። እኔ እርሱን ሳይ በጣም ኩራት ነው የተሰማኝ።

ይህ በእንዲህ እንዳለ ሰርቶ ደሞዝ አይቀርም ደሞዝ መውሰድ ይመጣል። በዚህ ወቅት ቆምጨው ህዝብ የሚያስበው “ደሞዝ የኢህአዴግ ነው” ብሎ ነው። በተለይ “ማክዳን ያሳዩኝ ትግሬዎች ስለሆኑ እና እነርሱ ደግሞ እየፈሱ ስለሆነ እናም መንግስትም በአብዛኛው “የትግሬ ነው” ተብሎ ስለሚታመን “ታዋጣዋለች” ሲባል “በእነርሱ ብር” ብለው ነው የሚያስቡ። ምንግስትም “እኔ ያመጣሁት ደሞዝ እና ስራ ነው” ብሎ ስለሚያስብ ተመራቂ ተማሪዎችን በዩኒቨርስቲ እያደራጀ የኢህአዴግ የፖለቲካ ድርጅቶች አባል ሲያደርግ ይዉላል። ይህም ለምንድን ነው “ሲመረቅ ደሞዝ ስለምንከፍለው ቢያንስ ኢህአዴግን እየደገፈ ደሞዝ ይውሰድ” ነው። ነገር ግን ስራ በዜግነት እንጂ በፓርቲ ድገፉ እና በፖለቲካ አይደለም። እንደዚህ በፖለቲካ ከሆነ በጭራሽ የፖለቲካ ለውጥ ሊመጣ አይችልም። “ሳይቃጠል በቅጠል” እንደተባለ ኢህአዴግ ነገር ሳይነሳበት እንደዚህ ያለ አመለካከት ቢያቆም ይሻላል። ስራ በዜግነት እንጂ በፖለቲካ አቋም በጭራሽ አይደለም። እዚህ ላይ መገንዘብ ያለብን ነገር ምንድን ነው ጎጃም አካባቢ በሌሎች መንግስታት እንደ ተበደለ

ነው የሚጠቁም፡፡ ከኢህአዴግ ምንግስት በፊት ብቻ አይደለም በኢህአዴግም ያልተበደለ ይኖራል ብየ አላስብም፡፡ ስለዚህ እንዳው “ደሞዝ” ሲባል ቆምጨው እንዳው በጣም ነው የሚፈረግጥ፡፡ አንዱ የስራ ሃላፊ “ደሞዝ እየከፈልን” ብሎ ሲናገር ሰምቻለሁ፡፡ በትምህርት እና በስራ ደረጃ የተቀጠረ ሰራተኛ ደሞዝ ይኖረዋል፡፡ ነገር ግን በጎጃም አካባቢ ዲግሪ እንደ ሃብት ነው፡፡ ዲግሪ ያለው ሰው “ሃብታም ነው” ተብሎ ነው የሚታሰብ፡፡ ስለዚህ ደሞዝ ከባንክ ስዎስድ በጣም ነው የሚንጫጩ፡፡ እዚህ ሰሜን ሸዋ አካባቢም እንደዚያ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ምክንያቱም “ደሞዝ እየከፈልን” ብሎ የተናገረው እዚህ ዩኒቨርስቲ የሚሰራ የስራ ሃላፊ ነው፡፡ ደሞዝ የስራህ ውጤት እና ላብህ እንጂ ቆምጨ እንደሚለው አይደለም፡፡ ካለ ስራ ደረጃህ ደሞዝ መውሰድ ሙስና ነው፡፡ በስራ ደረጃህ ከሆነ ግን ላብህ ስለሆነ የመንግስት ብሎ ነገር የለም፡፡ ለምሳሌ ዶክተር ወይም ፕሮፌሰር ለሚመጥነው የሃላፊነት ቦታ ማስተርስ አስቀምጠን ደሞዝ የምንከፍለው ከሆነ ሙስና ሰራን ነው የሚባል፡፡ ምክንያቱም ያ ገቢ አይገባውም እና ነው፡፡ ነገር ግን የወያኔ መንግስት ወያኔን በደንብ የሚደግፍ እንጂ የሚሰራ ሰው ስለማይፈልግ ስለ ትምህርት ደረጃ ምንም መስሚያ የለውም፡፡ በወያኔ ፖለቲካ ውስጥ ሀላፊ ሆኖ ለመስራት የትምህርት ደረጃ ሳይሆን የሚያስፈልገው ወይ ትግሬነት አለበለዚያ ደግሞ የወያኔ ታማኝ ደጋፊነት ብቻ ነው፡፡ ይህም የሚጠቅመው ለምርጫ ጊዜ ማለትም ምርጫ ለማጭበርበር እና የምርጫ ከልብ ለመቀስቀስ ነው፡፡ የመንግስት ባለስልጣናት ስናዳምጥ “አስተምረን ስራ ፈጠርን” እንጂ “ስራ ያዝን” አይሉም፡፡ ሀገሪቱ እኮ የጋራ ነች፡፡ ስለዚህ እንታቀብ፡፡ በሰለጠኑ ሀገራት እኮ የመንግስት ደሞዝተኛ መሆን ልክ እንደ “ባርነት” ነው የሚቆጠር፡፡ እኛ ጋር ግን የመንግስት ደሞዝተኛነት አዲስ(ፍሬሽ(fresh)) ስለሆነ በጣም ነው ብርቅ የሆነብን፡፡ ስለዚህ አንገመት፡፡

ቆምጨዎች ለምሳሌ ስለ እኔ እንደዚህ አለምን ሁሉ በጥንቆላ የሚያዳርሱት እኔ የመንግስት ስራ ስላለኝ በጎጃም እንደ ትልቅ ሰው ነው የምቆጠር ስለዚህ “ደሞዝ ያለው ሰው ተበላሸ” ብለው ነው፡፡ ቆምጨዎች ትልቅ ሰው ማለት ምን ማለት እንደሆነ አልገባቸውም፡፡ በጎጃም ትልቅ ሰው ማለት በቃ ጀጃው ቆምጨ(ጃቆ) ጎጃሜ የትግሬ አሻፋጅ ነው፡፡ ጃጃው(ጃቆ) ጎጃሜ የትግሬ አሻፋጅ የሲቪል ኢንጂነር ሲሆን በጎጃም “ይወክለናል” ተብሎ የመጣ ሰው ነው፡፡ በሃብት ቢባል ደሞዝ አለው፤ በመልክ እንደዚሁ “ቆንጆ ነው” ተብሎ የመጣ ዶካ ነው፡፡ ነገር ግን ማኪዳ(ማጋኢጋ) ንቃው ነበር የሚባል ነገር አለ፡፡ ይህም ማኪዳ ጀጃው(ጃቆ) ጎጃሜን የናቀችበት አናናቅ “ጋቆን” መናቅ ይባላል፡፡ ቆምጨዎች ግን ያልገባቸው ነገር ምንድን ነው ቢባል ደሞዝ ሙድ አይገዛም፡፡ ሙሉ የጎጃም ህዝብ ማኪዳን መጀንጀን አቅቶት ሲያለቃቅሱ ነበር፡፡ ማኪዳ ወፍራም(ማጋወጋ) የምትንቀው ምን አይነት ዶካ ቢሆን ነው? ስለዚህ ደሞዝ ሙድ አይገዛም፡፡ ጃጃው ቆምጨ(ጃቆ) “ትእዛዝ ነው ታጠብ(It is an Order, Wash it)” ተብሎ ነው ታጥቦ የመጣ፡፡ “ትእዛዝ ነው(It is an Order)” የሚለው አባባል የውትድርና ማዘዣ እና የወታደር ማስገደጃ አነጋገር ዘይቤ ነው፡፡ አንድ የወታደር አዛዥ “ትእዛዝ ነው(It is an Order)” የሚለውን ትእዛዝ ለሚመራቸው ወታደሮች ካስተላለፈ መምታት ብቻ ነው፡፡ ለምሳሌ አሁን በኦሮሚያ እና በአምሃራ ክልል በተነሳው የሰላማዊ ሰልፍ የሚገደሉት ሰዎች “ትእዛዝ ነው(It is an Order)” የሚለው ትእዛዝ ለወታደሮች በሃላፊያቸው ተላልፎላቸው ነው፡፡ ስለዚህ ወታደሮችን መግደል ጥሩ አይደለም ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም አንድ ወታደር የታዘዘውን ነው የሚሰራ፡፡ ወታደር “አልታዘዝም” ካለ ደግሞ “ክዳት” ተብሎ ይጠራል፡፡ ለምሳሌ አንዱ ጎንደሬ ያመነውን መንግስትን ከዶ ህዝቡን ተቀላቅሏል፡፡ ይህ ወታደር ኮሎኔል ደመቀ ዘውዱ ይባላል፡፡ ይህ ግን አግባብ አይደለም፡፡ ምክንያቱም ክዳት የፈሪ እና “እወደድ ባይ” ሰዎች ባህሪ ነው፡፡ ክዳት ሀገርን አሳልፎ እንደመስጠት ይቆጠራል፡፡ አንድ ወታደር መክዳት ያለበት ብቻውን ሳይሆን አብዛኛው ወታደር በተስማማበት እና በጣም አመርቂ በሆነ አመለካከት ነው፡፡ ለምሳሌ የግብፅን ወታደሮች በፕሬዚዳንት ሙርሲ ላይ የወሰዱት እርምጃ አመርቂ እና ተቀባይ ነው፡፡ ስለዚህ እዚህ ጎንደር አካበቢ የከዳው ወታደር ኮሎኔል ደመቀ ዘውዱ የከዳበት ምክንያት የግል አስተያየቱ እንጂ የሌሎች ወታደሮች ወይም የህዝብ አይደለም ማለት ነው፡፡ ይህንን

የጨመርኩት ክዳት እንዳይለመድ ነው። የህዝብ ባንዲራ ተሸክመህ በጎጥ ጥያቄ መወገን ልክ እንደ ወያኔ መሆን ነው። ወያኔ በጠነሰሰው የጎጠኝነት የመሬት ከለላ ነው አሁን በትግራይ ህዝብ እና በጎንደር ህዝብ መካከል ግጭት የተፈጠረው። ስለዚህ ሁላችንም ጎጠኛ አንሁን። እዚህ ላይ ኮሎኔል ደመቀ ዘውዱ ወደ ጎንደር ሲወግን ሌላው የትግሬ ወታደር ደግሞ ወደ ትግራይ ቢወግንስ ብለን ስናስብ የኮሎኔል ደመቀ ዘውዱ ሀሳብ በጣም ጠማማ እንደሆነ እንገነዘባለን። ነገር ግን እንደ እግዚአብሄር ፈቃድ ማለት ነው የአንድ ሀገር ህዝቦች ሁሉም ህፃናት ስላልሆኑ እንደዚህ ያለ ጠማማ ሀሳብ የሚያስብ አይኖርም። ወታደሮች በሚወስዱት በማንኛውም እርምጃ ከአዛዥ ጀምሮ በሳል መሆን አለባቸው። ወያኔም ወታደሮችን ስለማያምናቸው ነው ሁሌ "የወታደሩ ስብጥር የነሳ ብዙህነት ይጎለዋል" እየተባለ ሁሌ በተቃዋሚዎች እና በአሮሞች የሚወቀስ። ለምን ቢባል ወያኔ የወታደሮችን ከፍተኛ ሃላፊዎችን ትግሬ ስላደረጋቸው ነው። ስለዚህ ወታደሮች ለባንዲራ እንጂ ለማንም የቆሙ መሆን የለባቸውም። የዚህ የኮሎኔል ደመቀ ዘውዱ መክዳት በጣም መጥፎ ሊባል የሚችል ተሞክሮ ነው። ኮሎኔል ደመቀ ዘውዱ "አሮሚያየ" ከሚለው የማስተር ፕላኒ ዘፈን ግጥም ላይ ወስዶ "ጎንደርያየ" ብሎ ቢዘፍን ሳያዋጣው አይቀርም።

ስለዚህ ደሞዝ ላይ ያለንን አመለካከት ማስተካከል መልካም ነው። ለሁሉም ነገር ፍሬሽነት አይታይብን። አለም ሰርቶ፤ አፍርሶ፤ ወዘተ የጨረሰውን ነገር አንደነቅ። ለውጥን እንደ ለውጥ እንይ አንጂ አንደናነቅ። ምክንያቱም ፍሬሽ ስለሚያደርገን ነው። "ትግሬዎች ያመጡት ደሞዝ ነው" ብንል "እኔ ትግሬዎች ቢያመጡትስ በስራ ከቀጠሩኝ ምንም መስሚያ የለኝም።" ቆምጨ የሚባለው ህዝብ ግን ደሞዝ ብርቁ ነው። ትግሬዎች ደሞዝ አመንጭተው ስራ ከቀጠረህ፤ አሰራህ እንጂ ደሞዝ ከፈለህ አይባልም። ቆምጨው ግን ይታረም። በቆምጨ ክፈለ ሀገሮች በሁሉም ደሞዝ ያለው ልክ እንደ አይን ብሌን ነው። ብርቅ። የግል ድርጅት ለምሳሌ ከቀጠረህ "አሰራህ" እንጂ ደሞዝ ከፈለህ አይባልም። "የአይቶ አያውቅ ልጅ ዳቦ ፍሪዳው ነው" ተብሏል። ደሞዝ አይቶ አለማዎቅ ደሞዝን አያሳብጠውም። እኔ ግን ሁሉም እንደ ሚያየኝ "ደሞዝ አለኝ፤ ትምህርት ጨርሻለሁ" ብየ ቁጭ አላልኩም። ሁሌ ለአዲስ እውቀት ስተጋ እና ስለፋ ነው የምውል። ስለዚህ ለደሞዝ ፍሬሽ(fresh) መሆን ደሞዝን ትልቅ አያደርገውም። ስለዚህ እራሳችንን ለደሞዝ ፍሬሽ(fresh) አናድርግ። በገበሬ አስተሳሰብ እኮ አርሶ ከመብላት ዘበኛ ሆኖ ደሞዝ መቀበል ይበልጥበታል። በአዲስ አበባ ማየት ይቻላል። ገበሬዎች በሬያቸውን እየሸጡ "ዘበኝነት ይሻላል" እያሉ ነው የሀብታም ግቢ ተገትረው የሚውሉ። እነዚህ ስለደሞዝ የሚፈረጣጡ በብዛት ከገፀር ቤተሰብ የተወለዱ እና የገበሬ እርዝራዦች ናቸው። ስለዚህ ደሞዝ የሚያብጥበት ሰው በጣም መሀይም መሆን አለበት። ይህም ሲባል ደሞዝን ንቀት አይደለም። ነገር ግን ደሞዝን እንዳው ከሰዎች ህይዎት በላይ አንየው። አንዳንዶች ለምሳሌ የገበሬ ልጅ ሆነው ነገር ግን የተማረ ትልቅ ወንድም ኖሯቸው በወንድማቸው እየተረዱ የተማሩ እራሳቸውን እንደ "ሃብታም ልጅ" እየቆጠሩ ቡራ የሚነፉብን ብዙ ነበሩ። ዞሮ ስትመለከተው ግን አሁንም ሃብቱ "የትልቅ ወንድሙ ደሞዝ" ነው።

በዚህም ክረምቱን አጭር ቀንም ቢሆን ወደ አዲስ ህይዎት መሸጋገሪያ ስለሆነ በጣም ነው የረዘመብኝ። መቸም ህይዎት ከአንዱ ወደ አንዱ ሲቀየር በተለይ ለጥሩ ከሆነ እስከሚደርስ ያጓጓል። በዚህም መድረስ አይቀርም ደረሰ። ተጠራን፤ ለመስከረም 5 ቀን አፕላይ እንድናደርግ ነው የተጠራን። በጣም ነው ደስ ያለኝ። ስመጣም በከፍተኛ የራስ መተማመን ነው የመጣሁት። በመስከረም 4 መጥቸ ነው ለመስከረም 5 አፕላይ አድርጌ ተቀጥሬ የሄድኩት። ከዚያም መስከረም 25 እንድንገባ ስለተነገረን እስከዚያ ቤተሰብ ላይ ሄጀ ቆየሁ። ሲደርስ ለስራ ተመልሸ መጣሁ። ከዚያም የተማሪነት ህይዎት አበቃለት።

3. <u>ምእራፍ ሶስት</u>

3.1. <u>ለመጀመሪያ ጊዜ ስራ ይዞ ህይዎት መምራት(getting a job and leading private life)</u>

ትምህርት ጨርሸ በአጋጣሚ ስራ በሸበሸ ነበር። የኢትዮጵያ ቴሌም አልፌ ነበር። ነገር ግን "የዩኒቨርስቲ አስተማሪ መሆን ከአለም በላይ እንደሆንኩ" ነው የቆጠርኩት። እኔ ህልሜ የተሳካው "የዩኒቨርስቲ አስተማሪ ሆንክ" የተባልኩ እለት ነው። ስለዚህ ሌላ ህልም ስለሌለኝ እርሱን ነው የያዝኩት። ልቀጠር ወደ ደብረ ብርሃን ስመጣ ሱፍ ለብሸ ነበር የመጣሁ። በጣም ኩራት ስለተሰማኝ ነው። በዚህም ለራሴ ከፍተኛ የሆነ አድናቆትን ሰጥቸ ነበር። ነገር ግን ከጎን ተመልካች የምቀን ይሁን የንቀት አላውቅም "ሱፉ ደግሞ ምንድን ነው?" ሲል ሰማሁት። እኔም "ቆምጨ ነው እንዴ?" ብየ ምንም አልመሰለኝም። ምክንያቱም ሱፍ መግዛት ያልቻሉ ብዙ ድሆችን ስለማውቅ "ከእነሱ አንዱ ነው" ብየ አሰብኩ። ስለዚህ ዝም ብየ ተቀጠርኩ እና ወደ ሃገር ቤት ተመልሸ ሄድኩ። አሁን እንደተረዳሁት ግን የዱከና በሽታ ያለባቸው ሰዎች ጥንቆላውን ይዘው ነው። እነዚህ የዱከና በሽታ ያለባቸው ሰዎች ደሞዝ ብርቃቸው ስለሆነ "ደሞዝ ሊያገኝ ነው" ብለው ሰግተው ነው።

ሀገር ቤት እስከ መስከረም 21 ከቆየሁ በኋላ "ስራ ይጀመራል" በተባለበት ቀን ተመልሸ ደብረ ብርሃን መጣሁ። ስመጣ ትንሽ ቤተሰብ አካባቢም መቁነጥነጥ አይቼ ነበር። ነገሩ "ያዎጣታል ይሄዳል ነው የሚባል" የሚለው የዱከና በሽታ የያዛቸው ቆምጨወች ውጭውጩን ስለሚያዎሩ ነው። የዚህም ጊዜ ዎይ አይነግሩኝ ዝም ብለው ነው ይህን የሚሉ። እኔም ስላልሰማሁ ምንም አልመሰለኝም። ከዚያም እንደዚያ እየሆንኩ እዚያው ቆየሁ። በገፀር ደግሞ ተምሮ ስራ ያገኘ ልጅ "የዎጣ ነው" ይሉታል። እኔም የዎጣሁ ሆኜ በልቤ በጣም እንደ አንበሳ ትቢት ተሰምቶኝ ነበር። ምክንያቱም በቃ "በአካባቢው አድናቆት ከሚሰጣቸው ሰዎች አንዱ ነኝ" ብየ ነው። ለካስ ህዝቡ የሚያዎራው ጥንቆላውን ነው። አኔም አልሰማም፤ መስሚያም የለኝም እና ዝም አልኩ። እኔ አሁንም ይህን መፅሃፍ ለመፃፍ የተገደድኩት ነገሩ ስላሳቀኝ ነው። እንዴት በ21ኛው ክፍለ-ዘመን ጠንቋይ ሊታመን ይችልላ? የሚለውን ሳስብ እንዳው ዱሽ-ባግ (douche bag) እንደሆንን ነው የተረዳሁት። አሁንም፤ ወደፊትም በጠንቋይ አይደለም በሃይማኖት አላምንም። ሃይማኖትንም እነደ ባህል እንጂ እነደ አዳኝ አልቆጥረውም። ምክንያቱም መቸም ሲያድን አይቸው አላውቅም። ቤተ-ክርስቲያን መሄድ ደስ ስለሚለኝ ነበር ቤተ-ክርስቲያን እሄድ የነበር። እኔ እንደተረዳሁት ቤተክርስቲያን መሄድ የመንፈስ እርካታ እና መፅናናትን ይሰጣል እንጂ በጭራሽ አይረዳም። የሚሳካልህ የሞከርከው ነው። የምታጭደው የዘራሃውን እንጂ እግዚአብሄር አይዘራልህም። እምነታችንን እንደ እዳ አንውደቅበት። ስለዚህ በጠንቋይ አንሸዎድ። "ያዎጣታል" የሚለው እንዳው ልክ "የምኝታ መዝገበ-ቃላት(sleeping Dictionary)" እንደሚለው ፊልም "አብራው ትተኛ" እንደ ማለት ነው። ይህ ደግሞ "ዝቅተኛ" ተብለው የሚገመቱ የህብረተሰብ ክፍሎች የሚገቡት እንጂ የማንም ልጅ "ያውጣሽ" ብትላት "እሞታለሁ" ነው የሚል። ስለዚህ "ያዎጣታል" የሚለውን ስናስብ "እንዲህ እየተባለ የሚዎጣው ሴት ማነው?" ብለን ማሰብ ግድ ይላል። "ያዎጣታል" የሚለው አመፅ ስለሆነ እኔም ለህዝቡ የምመልሰው "እህ በዲልዶ እበዳታለሁ እንጂ" የሚል ነው። ምክንያቱም "እምቢ" ብል ህዝቡ በሴራ እንደማያስኖረኝ እርግጠኛ ስለሆንኩ ነው።

ማክዳ በአባቷ ኦሮሞ ስትሆን በእናቷ ደግሞ ኤርትራ ናት። ኦሮሞን ደግሞ ይህ "ሀበሻ" ብሎ እራሱን የሚጠራው ህዝብ በደሞዝም "አንበዳም" እያለ ነው። የዚህች ልጅም ታሪክ ይሄው ነው። ትግሬዎች ብዙም ሳይሞክሩ መጀመሪያ ልጁ ቸኩሎ ስለጠየቃት ብቻ ነው አምጥተው እኔ ላይ ጥለው እንደዚህ በአለም ሲያስዎቅሱኝ የሚውሉ። መጀመሪያ ትግሬዎች "እምቢ ብላን ነው" ብለው አምጥተው አሳዩኝ። ነገር ግን አሁን "ታዴን አፍቅራው ነው እምቢ ያለች" በማለት ኦሮሞዎች ጥንቆላ ተንተርሰው ሲቀልዱብኝ ይውላሉ። መቸም ጥንቆላ "የታዴ ናት ብሎናል፤ የትም አይደርስ" ብለው ነው የሚቀልዱብኝ። ማህሌት ኦሮሞን(ማጋ) በሃያ ሺ ብር ደሞዝ እንኳን "አልነካም" እያለ ነው ህዝቡ። እነርሱ ግን በጣም ነው የቀለዱብኝ። ጥንቆላ ሁሌ ቢኖር ኖሮ ኦሮሞ ይቀልድብን ነበር። መጀመሪያ ትግሬዎች ሳያሳዩኝ ማክዳ እኔን አታውቀኝም። እኔን ሳታውቀኝ ትግሬዎች ጠይቀዋታል። እርሷም የንቀት ይሁን "የያንሰኛል" የታወቀ ነገር የለም እምቢ ብላለች። እዚህ ላይ ልብ ልንል ይገባል። **ማክዳ ትግሬዎችን እምቢ ያለቻቸው ለእኔ ከማሳየታቸው በፊት ነው።**

ማክዳ(ማጋአጋ) ትግሬዎችን “እምቢ” ብላቸዋለች ለማለት ያስቸግራል። ምክንያቱም እምሷን አሳይታቸዋለች። ማክዳ ጋላ አምሷን ለሚላወች ያሳየችበት ምክንያት **ካናዳ(Canada) ሄዳ፤ ካናዳ ያሉ ፈረንጆች እና ኔግሮወች “ያዎጣታል” ስላሏት ወደ ካናዳ መሄድ እንደማትችል ስለተረዳች ተስፋ ቆርጣ ነው።** እኔም “እህ መድረሻ ከሌላት በዲልዶ ልብዳት እንጂ” የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ። ስለዚህ እምሷን ካሳየቻቸው ወይ የልጁ ብልት ከችፎ(Abel’s Dick misfire) ሊሆን ይችላል። ያለበለዚያ ግን በጭራሽ “እምሱን የሚያሳይ ሴት እንዴት አልበዳም ይላል?” ስትሉ ነገሩ ግራ ነው። ትግሬዎችም ሆኑ ኦሮሞዎች ማክዳን ቢበጁት “ቀዳዳ የኦሮሞ ዲቃላ” የሚል ስድብ ይዎጣላታል እንጂ ሌላ የሚመጣ ነገር የለም። ስለዚህ አይጨናነቁ። አንድ ሴት እምሷን አሳየች ማለት በፍቅር አብዳለች ማለት ነው። እምሷን የምታሳይ ሴት ወይ አፍቅራለች ማለት ነው አለበለዚያ ግን ጅል ናት ማለት ነው። አፍቅራ ከሆነ እምሷን ያሳየች፤ የመብዳት ድርሻው እምሷን ያየው ወንድ ነው። ስለዚህ ማክዳ አቤልን አፍቅራው ከሆነ እራሱን ይመርምር። ነገር ግን ጅልም እምሱን ያሳያል። ስለዚህ ለጅል መስሚያ የለንም። ማክዳ ዲቃላ ጅል ልትሆን ትችላለች። ነገር ግን “አላወጧትም” የሚባለውን ነገር እና ወሬም ማመን የለብንም። ምክንያቱም አንድ ሴት እምሱን ካሳየ የሚቀረው ደሙ ነው። ስለዚህ ህዝቡ “አላወጣቻቸውም” ሲል ምን ለማለት ፈልጎ ነው “የማክዳ ጋላ እምስ ደሙ አልፈሰሰም” ለማለት ፈልጎ ነው እንጂ ማክዳ ጋላ እምሷን አሳይታለች። “አላወጣችውም” የሚለው አባባል “ደሙን ነው” የሚለውን የጎጃም እና የቆምጬን የባህል ዘፈን ያመለክታል። ማክዳ ጋላ ደብረ ብርሃን ከመጣች እኔም የእምሷን ደም በዲልዶ አፈስላታለሁ።

ወደ ደብረ ብርሃን ስመጣ ገብረ ጉራቻ ላይ እንደተለመደው ለምሳ ይዎረዳል። እኛም ለምሳ ወረድን። አፍሪካ ሆቴል ነበር ከዚያ ቀደም ምሳ የምበላ። የዚያን እለት እርቄ ሌላ ሆቴል ሄድኩ። ከዚያም መኪናው ትቶኝ ይሄዳል። በዚህም በጣም ተናደድኩ። ከዚያም እዚያው አካባቢ ላሉ ከተሞች የሚገለገሉበት መናህሪያ አለ። ከዚያም በእርሱ ስሙን አላስታውሰውም እሌላ ከተማ ድረስ ወሰደኝ። ከዚያ አዲስ-አበባ ድረስ አመጣኝ። ከአዲስ አበባ ደብረ ብርሃን ደግሞ በታሪፍ ስላለ ሄድኩ። እዚህ ላይ መታሰብ ያለበት የብቸና ህዝብ ዎሬ ይወዳል። ወሬ ስለሚዎድም ነው መኪናው ቶሎ ጥሎኝ የጠፋ። ተሳፋሪዎችን መክሯቸው ነው እንጂ 15 ደቂቃ አልቆየም መኪናው ተነስቶ ሲጠፋ። ይሄ ደግሞ ጥቅሙ ለወሬ ነው። “ብቸና ለዎሬ፤ ደብረዎርቅ ለስራ፤ ሞጣ ለከዘራ” ነው በተለምዶ አባባሉ። እነርሱ እንዳው ሰው አውቆ ያልሰማ መስሎ ያስለፈልፋቸዋል እንጂ እነርሱ “ያዎጣታል-ይሄዳል ነው የሚባል” ሲባል ሰምቷቸዋል። ነገር ግን ሌላው ህዝብ ነገሩ ስላልተመቸው ያልሰማ እየመሰለ ዝም ይላል። ምክንያቱም ያልተለመደ ነገር ነው። እንኳን በእኛ ሀገር በአለም እራሱ ያልተለመደ ነገር ነው።

ሌላው አንዳንድ ሰዎች “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለው ያልተዋጠላቸው ብዙ ምክንያቶች ይኖራሉ ብየ ገመትኩ። እኔ “ምክንያት ይሆናሉ” ብየ ከገመትኳቸው መካከል ከላይ እንደጠቀስኩት አንዱ “ጥንቆላን እንደመረጃ መቁጠር ያልተለመደ(Bizarre) ስለሆነ” ነው። ሌሎች ምክንያቶች ደግሞ የሚከተሉት ናቸው።

1. ሀገሪቱን ልክ አሳልፎ እንደመስጠት ነው። ይህም ሲባል “እንዴት አንድ ሰው በራሱ ኢኮኖሚ ያላዎጣውን ሴት እንዴት በሌላ ኢኮኖሚ ሊያዎጣ ይችላል?” የሚለው ሲታሰብ ልክ ሀገርን እንደ ማስደፈርም ይቆጠራል። በዚህ ምክንያት ብዙ ሰዎች “ጆሮ አንሰጥም” ብለው ነበር። እንደዚህ ያሉ ነገሮች ሳይታዎቅ የሀገርን ሉአላዊነት የሚያስደፍሩ፤ የሀገርን ሚስጥር አሳለፈው የሚሰጡ ናቸው። አንድ ሰው ችግር እንኳን ቢፈጠር ሀገር ውስጥ ይጨርሳል አንጂ ሀብታም ሀገሮችን እየጠሩ **መመካት** እንዳው የውርደት ውርደት ነው። በተለምዶ “አምሃራው ትምክህተኛ ነው” የተባለው ነገር ወደ ፊት ተቀይሮ እና የበለጠ ተስፋፍቶ “አምሃራው በአሜሪካ ይመካል” እንዳይባል እሰጋለሁ። እንዳው “ይሄ እዚያ ይሄዳል” ከሚለው እኔ እንደ ሀገር ስመለከተው “ያዎጣታል” የሚለው ይሻለኛል። ኢትዮጵያ ውስጥ እኔ ስመለከተው ህዝቡ ቅርብ ጭንቅላት(Shallow minded) ነው ያለው። ህዝቡ

የሚያስበው በነጥ እንጂ እንደ ሀገር አይደለም፡፡ ሌላ ሀገርን እንደ መመኪያ መጠቀም እኔ እንዳው እንደ ውርደት ነው የቆጠርኩት፡፡ ሀገራችንን ይቅርታ ልንጠይቅ ይገባል፡፡ ሀገራችንን አስደፍረናል፡፡ ሴት ቢሄድ ሴት ይተካል፤ ነገር ግን ገበሬዎች ከኦሮሞ ጋር ያልተገባ እልክ ይዘው ሀገራችንን አስደፍረዋል፡፡ እልክ በሌላውም ነገር እንደዚህ ነው፡፡ እልክ አስፈላጊ አይደለም፡፡ ስለዚህ ለመጭውም ትውልድ ቢሆን ፓትርዮቲዝም(patriotism)ን እናዎርሳለን እንጂ ልመናን እና የሰው ሀገር አሻግሮ ማየትን አናዎርስም የሚል አስተሳሰብ አለኝ፡፡ አሜሪካኖች ሀገራቸውን የገነቡት ተቀምጠው በማውራት አይደለም፤ ሌት ከቀን በመስራት እንጂ፡፡ ስለዚህ የሰው ሀገር እድገት መገለጫ ሳይሆን የራሳችን እድገት መገለጫ እንሁን፡፡ የአሜሪካ ኢኮኖሚ መለኪያው GDP(Gross Domestic Product) (የምጣኔ ሀብት መለኪያ) ሳይሆን የእኛ ልመና እንዳይሆን እሰጋለሁ፡፡ የአሜሪካ የእድገት መለኪያ የቆምጨ(ንፉግ) ብዛት እና የቡሽቲ ብዛት እንዳይሆን የሚል ስጋት አለኝ፡፡ እኛ እኮ በዚህ ነገር ከአገሪቱ ስም በላይ እንደታዎቅን ነው የተረዳሁት፡፡ ለምሳሌ ሀይሌ ገብረስላሴ ማራቶን ቢያሸንፍ የሆሊውድ አክተሮች ላይሰሙ ይችላሉ፡፡ በዚህ በአሁኑ በተፈጠረው የጥንቆላ ነገር በአለም በትላልቅ ሰዎች የታዎቅንበት ነው፡፡ ስለዚህ “የጠንቋይ ሀገር” የሚል ስም ሊዎጣልን ይችላል፡፡ ፈስ አናድንቅ፡፡ እኛ “ያዎጣታል እዚያ ይሄዳል” ስንል የሚያስተላልፈው መልእክት ምንድን ነው የአሜሪካን ሃያልነት እና ከፀሃይ በታች ማንም እንደማይበልጣት ነው፡፡ በዚህም እኛ ድግሞ ከአለም የመጨረሻዎች ውጭ ሀገር ናፋቂዎች መሆናችንን ነው፡፡ ስለዚህ እኛ መቸም ተዘናግተናል አሜሪካዎችንም እንዳናዘናጋቸው መጠንቀቅ አለብን ነው፡፡(For hardworking Americans don’t get complacent by what you are hearing from Ethiopian Qomches. Qomches(Nifugs) can’t Reperesent other Ethiopian citizens.This is the bizarre story in the history of the earth. I write this because I feel that you will assume that you reach some pick level of development by hearing us begging you in public domain. Every body wants to be an American but ours is different. We are the worest beggars in the fucken Earth.) አሜሪካኖችን ግን ነገሩን እንዳው ስላልተመቻቸው በፊልም እና በተለያዩ የቴሌቪዥን ፕሮግራሞች ላይ “ታዎጣቸዋለች” የሚለውን ጥንቆላ እያሉት ነው፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ የኢትዮጵያ ህዝብ “ቡዳ” ነው ይባላል፡፡ እነዚህ በኢትዮጵያ ውስጥ የምናያቸው **አይናቸው እራቅ እና ጎድጎድ** ያሉ ሰዎች በአንድ ወቅት ድርቅ ያጠቃቸው እና ቡዳነት ያለባቸው ናቸው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሰዎች የአሜሪካን ***አይኑ-ጉብ*** የሆኑ ነገሮችን እንደ ቴክኖሎጂ፤ ውበት፤ እና ታዋቂ ሰዎችን እንዳይበሏቸው ነው፡፡ ቡዳ በአሜሪካው ካሊፎርኒያ ዩኒቨርስቲ እንደተጠና እና ምንም መፍትሄ እንዳልተገኘለት መረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡ ስለዚህ አሜሪካኖች ሀገራቸውን ቆመው እየተከላከሉ ነው፡፡ እኔ አይኔ ስላልጎረጎደ እና የተቀረቀረ አይን ስለሌለኝ እኔ ያየሁት ግፋ ቢል ቢዘጉበት ነው፡፡ የዘነበበት መሬት ደግሞ ይለመልማል፡፡ ስለዚህ እኔ እርቦኝም ስለማያውቅ አይኔ የጎደጎደ አይደለም፡፡ እኔ በዓጠቃላይ “***አረንጓዴ ኢኮኖሚ ነኝ***” ብል አልሳሳትም(I am a green Economy; you can watch my shit; it is green)፡፡ አይናቸው ማጅራታቸው ላይ የተለጠፈ እና በጣም የከሱ ሰዎችን ሳይ እኔ እራሴ በጣም እፈራለሁ፡፡ ፈረንጆችም ልክ አንጀሊና ጆሌ ፊልም ላይ እንዳሉት ሰዎች አይናቸው ማጅራታቸው ላይ የተለጠፈ ነው ብለው ፈርተውን ነው፡፡ በድሮ ዘመን ድርቅ እንኳን ተደብቆ ነበር የሚባል ነገር አለ፡፡ ይህ ምንድን ነው “እራሳቸውን አይችሉም፤ ድሃ ናቸው” የሚል ስድብ ይመጣል ተብሎ ነው፡፡ “በቡሽቲነት መኩራት(gay pride)” የሚለው መፈክር ባንዲራው ሙሉ ቀስተዳመና ሲሆን “በእርዳታ መኩራት(Aid Pride)” ለሚለው ደግሞ የእኛ ባንዲራ ምልክቱ እንዳይሆን ብሎ ህዝቡ ሀገሩን ከስድብ የተከላከለ መሰለኝ፡፡ “በእርዳታ መኩራት(Aid Pride)” የሚለው መፈክር ወደ ኢትዮጵያ ይመጣል ብሎ ህዝቡ ስለሰጋ ጥንቆላውን አንተገብርም ብሎ ፈርግጦ እንደነበር ነው የሰማሁት፡፡ ለአሜሪካወች ሌላው ማሳሰብ የምፈልገው መልእክት ምንድን ነው ቢባል “እዚያ ይሄዳል” ሲባል እኛ ሀገራችንን ጠልተን አሜሪካን እየተመኘን እንዳይመስላቸው የሚል ነው፡፡ እንደዚህ ያለ ነገር ያመጡ ፋራወች እና

አብዛኛውን የሀገሪቱን ድምፅ የማይወክሉ ጭሰኞች ናቸው፡፡ “እዚያ ይሄዳል” የሚለው በእኔ ሲተረጎም “የምትታለብ እላም(Cash cow) አለች ሄዶ ያልባል” ማለት ነው፡፡ “የምትታለብ እላም(Cash cow)” የተባለችው “እዚያ” የሚለውን ቃል ሲጠቁም እርሱም **አሜሪካን** ነው፡፡ ስለዚህ አሜሪካኖች አለም የሚፈልጋቸው **“ለማለብ”** እንጂ ለዜግነት እንዳልሆነ ማሰብ አለባቸው ማለት ነው፡፡ እኛ ሀገራችን ኢትዮጵያ ስትሆን ዜግነታችንም “ኢትጵያዊ” ነን፡፡

2. ሌላው ምክንያት እንዳው ከአንድነት አንፃርም ስንለካው ሀገርን የሚረብሽ ነገር አለው፡፡ “እነርሱ ናቸው” የሚለው ነገር ውስጡ ሙልጭ ያለ ዘረኝነት ነው የሚንፀባረቅበት፡፡ ምንም እንኳ አሮሞዎች የመገንጠል ጥያቄ ቢያቀርቡም በእንድ ባንዲራ ስር እስከኖርን ድረስ ነገሮችን እያለሳለሱ ወደ እርቅ ማምጣት እንጂ “መቸም ሰው ይሰማኛል አንዴ ተገንጣይ ናቸው” በማለት እንደዚህ አይነት አፍራሽ ቃል መናገር ከአንድ “ዜጋ ነኝ” ብሎ ከሚንቀሳቀስ ህዝብ አይጠበቅም፡፡ ነገሮች እንዳውም ከሀገር ውጭ አይታዎቁም ነበር፡፡ አሁን ግን የኦሮሚያ ጉዳይ አለማቀፋዊ ይዘት አግኝቷል፡፡ ይህም ከእነርሱ የመጣ ሳይሆን ከዱከና በሽታ ካለባቸው ህዝቦ አስተሳሰብ እና ከኢትዮጵያ ህዝብ ቅርብ የሆነ የነጠኝነት አስተሳሰብ የመነጨ ነው፡፡ ስለዚህ ሁላችንም ቢሆን እራሳችንን እንመርምር፡፡ አሮሞን በሀገር ውስጥ ልክ እንደጠላት አንቁጠር፡፡ “ተገንጣይ” ማለት የፖለቲካ ልዩነት እንጂ ይህን ያህክል እንዳው የዘር ጥላቻ የሚያመጣ ነገር አይደለም፡፡ ሌላው ህዝብም ይህ ጉዳይ የተዋጠለት አይመስለኝም፡፡ አንድ ሰው አንድን ነገር ስህተት ነው ብሎ ቢፈርጀውም የማስተካከል ስራ እስካልሰራ ድረስ መቸም ተመልካች ነው የሚሆነው፡፡ ስለዚህ አርቀን እናስብ፡፡ የውስጥ ችግርችን አለማቀፋዊ ይዘት መስጠት ለከፋ ቀውስ፤ ለከፋ ነውጥ ነው የሚዳርግ፡፡ የኦሮሚያ ጉዳይ አሁን ልክ በአለም እንደምናውቃቸው እንደ ታይዋን፤ ክሬሚያ፤ ጆርጂያ እና ሌሎችም ግዛቶች እየሆነ ነው፡፡ ይህ ደግሞ ከእራሳችን ቅርብ አስተሳሰብ የመነጨ ነው፡፡ ስለዚህ “በእንቅርት ላይ ጆሮ ደግፍ” እንዳይሆን ነገሩ ስንጣላም መጣላት ባለብን ነገር እንጂ እንዳው በፊሱ ሁሉ ሌላ ያልሆነ ነገር ውስጥ ባንገባ ይሻላል፡፡ ይህን የምለው ለሚመጣው ነገር ነው እንጂ ያለፈው አልፏል፡፡ ለከፋ ችግር የሚያጋልጥ ነው ብየ ነው የማስብ፡፡ ይህንን ጥንቆላ እና የቆምጨን ወሬ በመጠቀም ኦሮሞ በአለም-አቀፍ ደረጃ ስለታወቀ፤ በብራዚሉ ኦሎምፒክ ላይ ማለትም **“ሪዮ 2016”** ላይ ማለት ነው፤ ፈይሳ ሌሊሳ የሚባል የማራቶን አትሌት፤ የሰላማዊ ሰልፍ እንዳደረገ የምናውቀው ጉዳይ ነው፡፡ ስለዚህ ህዝቡ ጥንቆላው ወደ ውጭ ሀገር እንዳይወጣ መጀመሪያ የከለከለ እንደዚህ አይነት ልመናወችን እና ማስመሰያወችን በመፍራ ነበር፡፡ የኢትጵያ ህዝብ የሆነ በውጭ ሀገር የመታወቅ እድል እና አጋጣሚ ከተፈጠረለት፤ አጋጣሚውን ተጠቅሞ እንደሚለምን ይታወቃል፡፡ ፈይሳ ሌሊሳም በብራዚል አሁን በፈረንጆች 2016 ላይ በተካሄደው ኦሎምፒክ ላይ የሰራው ምንድን ነው የኦሮሚያን እና የኢትዮጵያን ጉዳይ ተጠቅሞ ወደ ልመና ገባ እና ወደ $50 ሺ የአሜሪካን ዶላር እንደለመነ የምናውቀው ጉዳይ ነው፡፡ ስለዚህ ህዝቡ ጥንቆላው ወደ ውጭ ሀገር እንዳይሄድ የከለከለ፤ “ለማኝ ይበዛል” በሚል ነው፡፡ ፈይሳ ሌሊሳን አሁን አንዳንዶች “ጀግና” ሲሉት፤ አንዳንዶች ደግሞ “ለማኝ ነው” ይላሉ፡፡ ለማኝ እና ጀግና በምንም ተዓምር ተወዳዳሪም ሆነ ተነፃፃሪ ሊሆኑ አይችሉም፡፡ ስለዚህ እንደዚህ የአንዳንድ ግለሰቦች መጠቀሚያ እዳንሆን፤ ወሬ ለውጭ ዜጋ ማውራትን ብናቆም ይሻላል፡፡

3. በአለም ሀገሮች ያሉ ቡሽቲዎች ባንዲራቸው “ቀስተዳመና(Rainbow)” ስለሆነ እና የኢትዮጵያም ባንዲራም “ቀስተዳመና(Rainbow)” ስለሆነ የሀገራችንን ባህል በማፍረስ “የቡሽቲ ባህል ይገለብጠናል” ብሎ ህዝቡ ፈርቶ ነው፡፡ ስለዚህ ህዝቡ የጥንቆላው ወሬ ወደ ውጭ ሀገር እንዳይወራ የፈለገ “ባንዲራችንን ከቡሽቲ ባንዲራ አንቀላቅልም” በሚል መንፈስ እና ወኔ ነው ብየ አስባለሁ፡፡

4. ሌላው ምክንያት ካልኳቸው ምክንያቶች አንዱ ከእምነት አንፃር ነው፡፡ በማንኛውም እምነት ጥንቆላ አይፈቀድም፡፡ ስለዚህ ሁሉም ሰው ከዚህ አንፃር አልዋጥለት ብሎ እንደነበር ነው የተረዳሁት፡፡ ለነገሩ “ቀስ-በቀስ መርዝም

ይለመዳል" እንደተባለ እየቆየ የሃይማኖት ሰዎችም ገቡት፡፡ ጥንቆላውን ተቀላቀሉ፡፡ እኔም የሆነ ድምዳሜ ላይ ደረስኩ፡፡ እርሱም ምንድን ነው "ከሃይማኖት ጎሳ ይበልጣል" የሚል ነው፡፡ ምክንያቱም ሙስሊም ኦሮሞ ሆኖ የሚደግፈው ኦሮሞውን ነው፤ ፕሮቴስታንት ኦሮሞ ሆኖ የሚደግፈው ኦሮሞውን ነው፤ ኦርቶዶክስ የጎጃም ቄስ ሆኖ አሁንም የሚደግፈው ጎጃሜውን ነው፤ ትግሬ ቄስ ሆኖ የሚደግፈው ትግሬውን ነው፡፡ ስለዚህ እንዳልኩት "ከሃይማኖት ጎሳ ይበልጣል" የሚለው ድምዳሜ ትክክል ነው ማለት ነው፡፡ ለነገሩ ሃይማኖትም የተፈጠረው ከጥንቆላ ነው የሚባል ግምት አለ፡፡ ስለዚህ ጥንቆላ የሃይማኖት ትልቅ ወንድሙ ነው ማለት ነው፡፡

5. ህዝቡ "እርዳታ መቀበላችን ላይቀር እና ኮርተን ላንኮራ ከንቱ ልፋት ነው" ብሎ ነው፡፡ ይህም ማለት እንዴት ነው፤ ህዝቡ "ቆሻሻን ከተጠየፍን በኋላ እርዳታ የምንቀበል ከሆነ ምንም የሚመጣ ለውጥ ላይኖር እርዳታ ስንቀበል አለም ይስቅብናል" ብሎ ነው፡፡ ህዝቡ እንዳለውም የፈራው አልቀረም፤ በ 2008 ዓ.ም ድርቅ ሆኖ ነበር፡፡ እኛ እኮ ለዚህች ማክዳ ተጀምራ እስከምታልቅ ድረስ ላለች አጭር ጊዜ እርዳታ ማቆም ያልቻልን ልፍስፍስ ድሆች ነን፡፡ ፈረንጅ ሀገር ቆሻሻን ተፀይፈን ስናወራ ጎንለጎን ደግሞ እርዳታ እየተቀበልን ነው፡፡ ስለዚህ ልናፍር ይገባል፡፡ በ2008 ዓ.ም እርዳታ በመቀበላችን እና ይህም ጥንቆላ በመኖሩ በዓለም የተዋረድን መስሎኛል፡፡ እኔ ብዙ የሚጎርሩ አካባቢዎችን እርዳታ ሲቀበሉ ስላየሁ ነገሮች ሁሉ ባዶ እንደሆኑ ገብቶኛል፡፡ ነገር ግን ለአንድ ጤነኛ ድሃ እርዳታ መቀበል እና ቆሻሻ መብላት ኖርማል(normal) ነው፡፡ ስለዚህ እኔ በወቅቱ በወጣው የኢህአዴግ መፈክር "የአየር ንብረት ለውጥ የማይገታው ኢኮኖሚ እንገነባለን" በሚለው መቶ በመቶ እስማማለሁ፡፡ ህዝቡ በርግጥ "አይሆንም ውጭ ሀገር አትናገሩ" ብሎ ነበር፡፡ ነገር ግን ማክዳን ትግሬዎች አሳይተውኝ ስለሆነ ይህችን ማሸነፊያ ነጥብ በመያዝ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች እና ቆምጨዎች እልክ ይዟቸው ነው አንደዚህ ሲያሰድቡን የሚውሉ፡፡ ነገር ግን ነገሩ የእኔ ጉዳይ ከሆነ ቆምጨን እና ንፉግን ምን አገባው? ብየ ስጠይቅ በቃ ቆምጨዎች እና ንፉጎች መሳተፍ ፈልገው ነው፡፡

ሌሎችም ብዙ ምክንያቶች አሉ፡፡ ሌላውን ለአንባቢያን እተዎዋለሁ፡፡

ደብረ ብርሃን መጥቶ ቤት መፈለግ የሚባል የመጀመሪያ ነገር አለ፡፡ ቤት መከራየት የመጀመሪያየ ባይሆንም ለሀገሩ እንግዳም በመሆኔ ግራ ተጋብቶ ነበር፡፡ በዚህ ግራ ስጋባ ነው እንግዲህ ጓደኛየን ያገኘሁት፡፡ ከጓደኛየ ጋር ቤት አገኘን፡፡ ቤቱን ከጓደኛየ ጋር የተከራየሁት "ዎጭን ለመጋራት" ነው፡፡ በዚህም አንዱ ቤት ትንሽ እንደቆየን ተለያየን፡፡ የተለያየንበት ምክንያት ደግሞ "ያዎጣታል ይሄዳል" የሚለው ነገር ከመቸውም በበለጠ ተጠናክሮ ቀጥሏል፡፡ በዚህም የተከራየንበት ቤት ባለቤቶች ሳይረበሹ አይቀሩም፡፡ እንደገናም ቤቱ ጠባብም ስለሆነ ሰፊ ቤትም ፈልጌ ነው፡፡ ከዚያም እኔ ሌላ ቤት አገኘሁ እና እዚያ ገባሁ፡፡ ትንሽ እራቅ ብሎ ነው፡፡ በእዚያም ጎረቤት አንድ ባለትዳር አለ፡፡ እቤቱ ልክ የሌላቸው እና እንደ ቦምብ ሳቃቸው የሚሰማ ሴተኛ አዳሪዎች ይመጣሉ፡፡ እነርሱንም ልቤ ያስባል፤ መቸም መቀመጫቸው ሰፋ ካለ ግድ የለም፡፡ ፈራኋቸው፤ ምክንያቱም በጣም ላጤ የሚባል አይነት ናቸው፡፡ ስለዚህ የባለቤቱ ሌላ ልጅ አለች፡፡ እርሷን ማሻፈድ ጀምርኩ፡፡ እኔ ፍቅር ምናምን መስሚያ የለኝም፡፡ ነገር ግን በሞኝ ልቤ ዝም ብየ በድብቅ በድቸ ልለቅ ነው፡፡ በእርሱም እግዚአብሄር ጠበቀኝ እንጂ በአስገድዶ መድፈር ሳልታሰር አልቀርም ነበር፡፡ በዚህም አልተስማማንም፡፡ ሰዎች ሳይሰሙ አይቀሩም ወጣሁ እና ሌላ ብዙ ሰው የማይኖርበት ቤት ኖርኩ፡፡ በዚህም በጣም ተመችቶኝ ነበር፡፡ በዚህ ቤት ነው እንግዲህ ሁለቱን አመት የጨረስኩት፡፡ የመጨረሻው ደብረ-ብርሃን የተከራየሁት ቤት ባለቤቶች አዳማ ነው የሚኖሩ፡፡ ስለዚህ በጣም ነፃነት ነበረኝ፡፡ ሌሊት ብገባ፤ ባመሽ፤ ሌሊት ወደ ውጭ ብሄድ፤ ወዘተ የሚቆጣጠር አልነበረም፡፡ ስለዚህ በጣም ተመችቶኝ እስከ መጨረሻ ነው የኖርኩበት፡፡ በዚህ ቤት ውስጥ የፈለገህን ብታደርግ ጎረቤት እንደሆነ እንጂ ማንም አያናግረኝም ነበር፡፡ ሁል ጊዜ እቤቱ ውስጥ የሚኖረው ልጅ "ጓደኞቼ ብዙ ነገር ነው ስላንተ የሚያዎሩኝ" ይለኛል፡፡ እኔም ነገሮችን ሰለማላውቃቸው ምንም አይመስለኝም፡፡ እርሱ ግን "ሌላ የሚከራየውን ምንቸገረኝ ቢኖርበት እላቸዋለሁ" ይለኛል፡፡ ነገሩ ምንድን ነው ሰውየው ኦሮሞ ስለሆነ

የሚያዋሩት ኦሮሞዎች ናቸው፡፡ ስለዚህ “ያዎጣታል ይሄዳል ነው የሚባል” እያሉት ነው፡፡ እርሱም የሃይማኖት ሰውም ስለሆነ ወሬ አልበገረውም ምንም አላለኝም፡፡ ያው የማታ ማታ ምቀኛ ከቤት አይደለም ከሀገርም ያሰድድሃል፡፡ ስለዚህ እንደዚህ ሰውየውን **“አስወጣው”** እያሉ የሚጎተጉቱት የነበር ምቀኞች ናቸው፡፡ ምቀኛ እኔን ከቤት ኪራይ ጀምሮ ሲታገለኝ ነው አሁን ያለሁበት ደረጃ ደርሼ ይህንን መፅሃፍ ለመፃፍ የተገደድኩ፡፡

ደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ ስገባም የስራ ባልደረቦች አገኘሁ፡፡ ከእነረሱ ጋር ሆነን የፍሬሽነት ህይዎት ቀጠለ፡፡ በኢጋጣሚ ሆኖ ዩኒቨርስቲው ኢንጅነሪንግ ገና ለመጀመሪያ ጊዜ መቀበሉ ነበር፡፡ በዚህም ጠቅለል ሲደረግ ስራ ብዙም አልጀመርንም ማለት ይቻላል፡፡ አንዳንድ የፍሬሽ ኮርሶች ብቻ ነበሩ የሚሰጡ፡፡ እነርሱም ኮመን-ኮርስ(common course) ስለሆኑ ከውጭ(ከሌላ የትምህርት ክፍል) ነበር መምህር እየመጣ የሚሰጣቸው፡፡ በመሆኑም ስራ-ፈትነት ጤና የለውም ማለት ይቻላል፡፡ እንኳን ስራ ሊኖር፤ ቢሮ እንኳን የለንም ነበር፡፡ በብዛት የመምህራን ላውንጅ ውስጥ ነበር የምንቀመጥ፡፡ በዚህም በጣም ዎሬ ይበዛ ነበር፡፡ በቃ ወሬ ከአለም እስከ አለም ነበር የሚወራ፡፡ ሁሉም ግቢው የቀጠረው መምህር ስራ-ፈት እና ፑል የሚጫዎት ነበር፡፡ ዩኒቨርስቲው ለመጀመሪያ ጊዜ ብዙ መምህራንን የቀጠረበት አመት ስለነበር ከተማሪው አስተማሪው ይበዛ ነበር፡፡

መጀመሪያ ደብረ ብርሃን ዩኒቨርስቲ እንደተቀጠርን ስብሰባ ነበር፡፡ በዚህ ስብሰባ ላይ ባህርዳር የሰለጠንነውን እና የዩኒቨርሰቲውን እቅድ ዳስሰናል፡፡ በዚህ አመት ብዙ ስብሰባዎች እና ስልጠናዎች ነበሩ፡፡ ከግቢው እቅድ በተጨማሪ ሌሎች ስልጠናዎች እና ስብሰባዎች ነበሩ፡፡ ከስልጠናዎች መካከል አንዱ “የስነ ትምህርት ስለጠና” ነው፡፡ ይህ ስልጠና በየ 5ቀኑ ወ.ዘ.ተ ነበር የሚሰጥ፡፡ በዚህ ስልጠና ላይ ብዙም ደስተኛ አልነበርኩም፡፡ ምክንያቱም ምንም የሚጨምረውም ነገር አልነበረም፡፡ ብቻ እንዳው ስልጠና እንበለው እንጂ ምንም የሚያመጣው ለውጥ የለም ይመስለኛል፡፡ ሌላው ስልጠና የከፍተኛ ዲፕሎማ(HDP (higher Diploma)) ስልጠና ነው፡፡ ይህ ስልጠና እንዳው 1ኛ እና 2ኛ ክፍሎችን ለማስተማር እንጂ ዩኒቨርስቲ ለማስተማር አይጠቅምም፡፡ ምክንያቱም በጣም የተሰለቸ እና ሁልጊዜ የተለመደ ነው፡፡ ምንም አዲስ ነገር የለውም፡፡ ሁልጊዜ የተለማመድነውን ቴክኒካዊ ስም ሰጥተውታል እንጂ ምንም ልዩነት የለውም፡፡ በዚህ ስልጠና ላይ አንድ አመት ሰልጥኜ እኔም ዲፕሎማ ወስጃለሁ፡፡ ስለዚህ ይህ ስልጠና ጊዜ መግደል ነው ባይ ነኝ፡፡ ይህ ግን የግል አስተያየቴ ነው፡፡ የሌሎችን አይዎክልም እና አንባቢያን እንዳው “ጥሉት” ሰበካ እንዳይመስል ብየ ነው፡፡

በተፈጠረው የስራ-ፈትነት እድል በመጠቀም ነው እንግዲህ ሴት ፍለጋ የተያያዝነው፡፡ በዚህም ብዙ ሴቶች ያወቁን ይመስለኛል፡፡ ሁሌም ጠዋትም፤ ማታም፤ ቀንም እነዳው በየሰላቱ ፊልም ነበር እየተከራየን ስናይ የምንውል፡፡ ሁላችንም ፊልም ላይ የሰማነውን በመንገድ እንጠቀምበታልን፡፡ በዚህም የህንዱን አክተር የሻሩክ ከሃንን “ታገቢኛለሽ(would you marry me?)” የሚለውን ነው በጣም የማስታውሰው፡፡ ከሌሎች የአሜሪካ ፊልሞች ላይ “ሃኒ(honey)” እና “ስዊት-ሃርት(sweet heart)” የሚሉትንም በጣም ተጠቅመንባቸዋል፡፡

ሁልጊዜ ማታ-ማታ ዎክ(walk) እናደርግ ነበር፡፡ በትንሹ በቁጥር ወደ 5 እንሆን ነበር፡፡ ከእነዚህ አብረን ከምንዞር አባላት መካከል እኔ እራሴ፤ ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ፤ አሳየሕኝ መንግስቱ ትግሬ፤ ማቲወስ ንጉሴ አምሃራ እና አንዳንድ ቀን ብቻ የሚመጡ ሌሎች አባላት ነበሩ፡፡ ሁላችንም ሴት ፈላጊ ነን፡፡ በዚህ ወቅት ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ እና አሳየሽኝ መንግስቱ ትግሬ ስለ ማክዳ ዲቃላ ሲያዎሩ ነበር፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ እና ትግሬ እንደዚህ እየተመካከሩ ነው ኦሮሞ “አልሰማሁም” የሚል፡፡ **ኦሮሞ ከትግሬ ጋር ሲመካከር ከርሞ ነው “አልሰማሁም” የሚል፡፡ እኔ እኮ ኦሮሞወች ቢያንስ አሁን የሚጣሉት መንገስትን “ምን ይለን?” አይሉም፡፡** ኦሮሞ አሁን በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ከመንግስት ጋር እየተፋለጠ ነው፡፡ ነገር ግን” ኦሮሞ ማክዳን ስትጣል ከትግሬ ጋር በሚስጥር እያዎራ ነበር፡፡ ምክንያቱም ፍሬው ጠባቡ

ጋላ እና አሳየኽኝ መንግስቱ ትግሬ አብረው እያወሩ ነበር፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ማለት በቃ የጅል ፕሮቶታይፕ ነው፡፡ ጠቅለል ሲደረግ ኦሮሞ የጅል ሳምፕል ወይም የጅል ናሙና ነው ብል አልሳሳትም፡፡ እኔ አሁን ኦሮሞ “ተገንጣይ ነኝ” ብሎ ከመንግስት ጋር ሲደራደር እና “ኦሮሞን እንጣል” ብሎ መንግስት ለኦሮሞ ሲያማክረው ኦሮሞ እራሱን ቢገምት እኔ እንኳ ጅልነት ለምደውት ካልሆነ በስተቀር ኦሮሞ ለተገንጣይነት አይመጥንም፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ ወደ በመንገድ ሴቶችን ወደ ማስቸገር እንመለስ፡፡ ወክ የምናደርግ ወደ 5 ልጆች ሆነን ነው፡፡ ስለዚህ ቀድሞ የሞከረ የሴቷ ግንባር የማይኮሳተር እና የማትቆጣ ከሆነ ተከትሎ ይሄዳል፡፡ ስለዚህ መቸም እኔ ሁሌም ቢሆን “ታገቢኛለሽ”(would you marry me?) የሚለውን ፊልም ካየሁ በኋላ በሄድኩበት እየተከተልኩ “ታገቢኛለሽ?” የሚለውን ጥያቄ ነው የማቀርበው፡፡ በጣም ነበር ሰው የሚያውቀን፡፡ በተለይ ደብረ-ብርሃን ቴክኒክ እና ሞያ ኪሌጅ እና ቪክትሪ ኮሌጅ የሚማሩ ልጆች በብዛት ያውቁናል፡፡ ምክንያቱም ማታማታ ከትምህርት ሲመለሱ እነርሱን ነበር የምናገኝ፡፡ የኩበል ሰቶን(Cobblestone) ሰራተኞችንም ማታ ከስራ ሲመለሱ በብዛት እናገኛቸው ነበር፡፡ አንዳንዴ በቃላት አለመስማማት ይፈጠር ነበር፡፡ ምክንያቱም እኛ ፊልም ላይ ያየነውን ስለምናዎራ እነርሱ አይረዱትም ነበር፡፡ በዚህም መቸም ብዙ ታሪክ አሳልፈናል፡፡ እኔ ምንም አልተሳካልኝም፡፡ ነገር ግን ከአንድ በላይ የተሳካላቸው እንዳሉ ሰምቻለሁ፡፡ ሁሌ ሙከራ ነው፡፡ ባይሳካልህም ሙከራ አንድ ቀን ስታገኝ በአንድ ሙከራ ጎል ለማስቆጠር እና ድፍረትን ለመጨመር ይረዳል፡፡ በዚህም ፊልም (“ታገቢኛለሽ”(would you marry me?)) በመጠቀም ነው እንግዲህ ሴቶችን በየምንገዱ ማስቸገር የተያያዝነው፡፡ እንደው እኔ መቸም ዳሌ ካየሁ መመለሻ የለኝም፡፡ እንዳው ብቻ ዳሌዋ ሰፋ ያለ ትሁን እንጂ እሮቦትም ትለፍ ያምረኛል፡፡ በዚህም አሁን ላይ ሆኜ ሳስበው ከፍተኛ ፀፀት ተሰምቶኛል፡፡ ስለተፀፀትኩም ነው እንግዲህ ይቅርታ በዎልም(in group) ሆነ በግል(in private) የጠየቅኩት፡፡ በጣም ከማስታውሳቸው የሴቶች ትንኮሳ ውስጥ ጓደኛየ የተከራየበት ቤት እየሄድኩ የሰራሁትን ነው፡፡ እቤቱ ውስጥ የሆነች ልጅ አለች፡፡ ለካስ አንዱም እዚያው ተከራይቶ ይሞክር ኖሯል፡፡ እኔም የማያርፈው አይኔ አየኋት፡፡ እኔ አሻፈድኳት ማለት ነው፡፡ ተልካ ስትመጣም እላከፋለሁ፤ እንዳውም አንድ ጊዜ መንገድ ላይ ስሜያታለሁ፤ እንደዚህ ቀጠለ፡፡ ከዚያም የ 10ኛ ክፍል ተማሪ መሆኗን ስሰማ እንደው ከእድሜም አንፃር አሳፈረኝ እና ተውኩት፡፡ ልጅቷም ሌላ ግጥም ሳታገኝ አትቀርም እንዳው አይቻት አላውቅም፡፡ በዚህም እቤታቸው ውስጥ ያለው አባቷ ሳይሆን አይቀርም አንድ ቀን በግንባሩ ገላመጠኝ፡፡ በቃ ከዚያ በኋላ እርሷን መተንኮስ አቆምኩ፡፡ መቸም “ኑሮ ካሉት መቃብር ይሞቃል” ነው እንዲያ እየሆንን ቀጠልን፡፡ አንድ ቸርነቱ የዚያን ጊዜ(2002 ዓ.ም) ደብረ ብርኃን እንዳሁኑ የተለዎጠች አልነበረችም፡፡ ስለዚህ ብዙ ሰው አይኖርም ነበር፡፡ ተማሪውም ቢሆን በጣም ብዙ አልነበረም፡፡ ስለዚህ በየመንገዱ የምንሰራውን ስራ ብዙ ሰው አላየንም እንጂ መዋረዳችን ነበር፡፡ ሁሌ ካፌ መቀመጥ፤ ሻይ-ቡና መሆኑ ነው፡፡ ሁሌ መሻፈድ፡፡ በዚያው እንግዲህ የዱከና በሽታ ያለባቸው ንፉጎች “ያዎጣታል ይሄዳል ነው የሚባል፤ ጠንቋዮች ናቸው ያዘዙ” እያለ ያስተዋውቁኛል፡፡ በዚህም ሴቶች ሸሹኝ፡፡ የሆነች ሴት ሄጀ ስቀርብ እነርሱ መጥተው “ሌላ ነች፤ አንች አይደለሽም” ይሏታል፡፡ እኔም ስለማላውቀው፤ ዝም ብየ ነው በሰላም በደስታ የምኖር ያለሁት፡፡ እነዚህ ቆምጨዎች እና ንፉጎች ብዙ ሴት ነው ያስጣሉኝ፡፡ **በቆምጨ አመለካከት “ኩሩ” ማለት “ኦሮሞ ነውር ሲሰራ ያላየው ነው” ብሎ ነው የሚያምን፡፡ ይህ ማለት በቆምጨ አመለካከት መሰረት ኦሮሞ ካላየህ አር ብትበላ እራሱ ምንም ነውር አይደለም ማለት ነው፡፡** ነገር ግን ድርቅ ሲመጣ የእርዳታ ስንዴ መቀበል ነውር የማይመስላቸው የቆምጨ እርዝራዦች ምክንያቱ ምን እንደሆነ ገብቷችኋል? ድርቅ የኦሮሞም ጭምር የጋራ ገንዘብ ስለሆነ ድርቅ የህበሻ ጎሳዎችን አላሰፈራቸውም፡፡ በመሆኑም ቆምጨ በአንድ በኩል “ያዎጣታል እዚያ ይሄዳል” እያለ ሲያዎራ ኦሮሞ እና ሌላው ጎሳ በሌላ ወገን ለ 2008 ዓ.ም ድርቅ ማለፊያ ስንዴ እየለመኑ ነበር፡፡

በዎቅቱ(2002 ዓ.ም) ስለነበረው የደብረ ብርሃን ሁኔታ እስኪ እንነጋገር፡፡ ደብረብርሃን በዎቅቱ በቃ የፈረሰች ከተማ ነበረች፡፡ ዋናው መንገድ እየታደሰ ነበር፡፡ ትላልቅ የሚባሉ ህንፃዎች የሉባትም ነበር፡፡ በዎቅቱ ትልቁ ህንጣ የስላሴ ህንፃ

እና የአብዱን ሰመድ ህንፃ ነበሩ፡፡ በዚህም በእግር ዎክ ለማድረግም አስቸጋሪ ነበር፡፡ በየቦታው አዲስ ግንባታ እና የመንገድ ስራ ነበር የሚስተዋለው፡፡ ልክ በቃ የፊራረሰች ከተማ ነበረች፡፡ አሁን ግን ሁሉም ግንባታ አልቆ ጥሩ ከተማ ሆናለች፡፡ ቁንጅና እንደተመልካቹ ነው እና “ጥሩ” የሚለው ቃል በእኔ አስተያይ ነው፡፡ እንዳውም የደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ መገንባት ለደብረ -ብርሃን “ጥሩ” እድልን እና አይታ የማታውቀውን ስልጣኔ እየተጎናፀፈች ነው ብል አልሳሳትም፡፡ የዪኒቨርስቲውን መገንባት ተከትሎ ፋብሪካዎች እና ሌሎችም ተቋማት እየተስፋፉባት ይገኛሉ፡፡ ስለዚህ የዪኒቨርስቲ መገንባት ለአንድ ከተማ እድገት መልካም ኢጋጣሚ ነው ማለት ነው፡፡ በዎቅቱ ስለደብረ ብርሃን ያለኝ ትውስታ የአመትባል አከባበር ነው፡፡ ፋሲካም ይሁን የዘመን መለዎጫ ብቻ የሆነ ካላንደር የዘጋው በአል ከሆነ ሁሉም ካፌዎች እና ሆቴሎች ይዘጉ ነበር፡፡ ሁሉንም ነገር ቢዝነስ ሲመጣ ያሻሽለዋል እና አሁን ግን በተፈጠረው እድል መሰረት በበአል የሚሰሩ ብዙ ካፌዎች እና ሬስቶራንቶች አሉ፡፡ ስለዚህ በአሎችን እየሰራን ብናከብር መልካም ነው መልእክቱ ነው፡፡ ምክንያቱም በአሉ ሞቅ-ደመቅ የሚለውም መንገዶች ሲደምቁ ነው፡፡ ህዝቡ በበዓል ጊዜ ቤት ዘግቶ የሚውል ከሆነ አመትባል ሳይሆን የተወረረ ከተማ ነው የሚመስል፡፡ ለወንደ ላጤዎችም ቢታሰብ መልካም ነው፡፡ ምክንያቱም የፋብሪካ ሰራተኞች፤ የዩኒቨርስቲ መምህራን እና አብዛኛው ወጣቱ ህዝብ ወንደ-ላጤ ስለሆነ በዓልን ማክበር የሚፈልገው በካፌ እና በሆቴሎች ውስጥ ነው፡፡ አሁን ግን እየተሻሻለ ነው፡፡ አመትባልም ዘግቶ ማክበር ባህልን ማክበር አይደለም፡፡ ባህል ያድጋል፡፡ ስለዚህ ዘግቶ ከማክበር እየሰራን እናከብር ወደ ሚል ብናሳድገው መልካም ነው፡፡ አንዳንድ ቆምጨዎች “ደብረብርሃን አመትባልን ዘግተው ነው የሚያከብሩ” ብለው ሲያደንቁ ነበር፡፡ ነገር ግን የቆምጨ አድናቆት መስማት አያስፈልግም፡፡ ቆምጨ ዶካነት ይመቸዋል፡፡

አንድ የተራሳ ነገር በመጀመሪያው አመት “የዲጂታል ሎጂክ(digital Logic)” እና የ“ኮሚኒኬሽን ኔት ዎርክስ(Communication networks)” የሚሉ ትምህርቶችን አስተምሬ ነበር፡፡ እነዚህ ትምህርቶች አንዱን ለኢንጂነሪንግ(Engineering) አንዱን ለኮምፒዩተር ሳይንስ(Computer Sciennce) ተማሪዎች ነበር ያስተማርኩት፡፡ በዚህም ትንሽ የመማለል ጊዜ ስለተሸማልኝ ትንሽ ከሴቶች እራቅ አድርጎኛል፡፡ በተለይ ኮምፒዩተር ሳይንስ ላይ ያስተማርኩት ትምህርት የሆነ አዲስ ነገር ነው፡፡ መፅሀፍም ሆነ የሆነ ነገር የለውም ነበር፡፡ በዚህም ለእርሱ ማቴሪያል ለማዘጋጀት በደንብ ሳነብ ስለነበር ጊዜየን ስለተሻማልኝ በጣም ደስ ብሎኛል፡፡ ምንድን ነው ስራ ከዎሬ ያርቃል፡፡ ከዎሬ መራቅ ደግሞ በቃ ሰላም ነው፡፡ ሰላም ደግሞ ህይዎት ነው፡፡

የመጀመሪያውን አመት ምንም ሴት ሳላገኝ ነው እንግዲህ የተጠናቀቀ፡፡ በዚህም የቅንዝር መጠኔ ወደ እራሴ ሊዎጣ ደረሰ፡፡ ስለዚህ ያው ብቻን ከሆኑ መላ አይጠፋም፤ እንዲያ እየተባለ አንዱ አመት ተጠናቀቀ፡፡ እነዚህን ነገሮች ለአንባቢያን ያቀረብኳቸው አብዛኛው ዎይ ሚስቱን አሻፍጀበት ዎይም ልጁን አሻፍጀበት ነው የሚያውቀኝ፡፡ ስለዚህ በዚህም አሁንም ይቅርታ ስጠይቅ ከልብ ነው፡፡ እንዳው በህይዎቴ በጣም “አፍረባታለሁ” ከምለው ፀባየ ይህ ያዩትን ሁሉ ማሻፈድ ነው፡፡ በዚህም በጣም ሃፍረት ከሚሰማኝ ነገሮች በጣም ትልቁ ነው፡፡ እንዳው ሁለት ጥንዶች ሲሄዱ ካየሁ በአይኔ ጠቀስ አድርጌ ነው መቀመጫዋን የማልፍ፡፡ ነገር ግን የማከዳ ጉዳይ አሁንም ይለያል፡፡ “አሳይተውኝ ነው”፡፡ የእዚህኛው ኢጋጣሚ ግን በጣም የተለየ ነው፡፡ የማከዳ ጉዳይ የምኝታዋን መዝገበ ቃላት(The Sleeping Dictionary(2003)) ፊልምን ማስታዎስ ነው፡፡ “አብራህ ትተኛ” ነው የተባልኩ እንጂ ምንም አላውቃትም፡፡ ስለዚህ የእርሷ ጉዳይ አሁን ከማዎራው ነገር ጋር አይገናኝም፡፡ ቤተሰቦቿ እነዚያኛዎች ልጆች “ይሳሚት” አሉ ተባለ፡፡ እንዳውም “ያውጧት” ሁሉ ብለው ነበር ይባላል፡፡ እኔም “እምቢ አለች” ሲሉ በጣም ተገርሜያለሁ፡፡ ቤተሰቦቿ ሌሎችን እምቢ ስትል “የእርሱ ናት” ይላሉ፡፡ አኔም ካታንጋ ናቸው ሲባል ሰምቻለሁ፡፡ ለነገሩ እነርሱ አላዎቁትም እንጂ እኔ “ባያሳዩኝ ኖሮ” እኔ ማከዳን አልጠብስም ነበር፡፡ ማከዳ የያዛት ፈክ ፍቅር ነው፡፡ ምክንያቱም ተሸውዳ እና ትግሬዎች ሸውደዋት ነው፡፡ ስለዚህ የሚዎራው ሁሉ ምንም ያልመሰለኝ ባዎጣት እራሱ በፈክ እና ተሸውዶ በመጣ ፍቅር ምንም ደስታም

ሆነ የማግባት ስሜት ስለማይሰማኝ ነው። በቃ ማክዳ ተሸውዳ ነው። አንድ ሰው ያልመረጠውን ነገር አይፈልግም። ስለዚህ እዚህ ላይ እንዳው አንባብያን አጥብቃችሁ አስቡበት። **እኔ እንዳው እኔ ሳስበው ማክዳ በእውነት ፍቅር ከሆነ የያዛት እና ወደ ደብረ ብርሃን ያመጣት ፍቅር ከሆነ እኔ ከዛሬ ጀምሬ ቡሽቲ እፈራለሁ። ምክንያቱም እንዱን ካፈቀርከው ሊበዳህ ይችላል። እውነት ማክዳን ፍቅር ከሆነ እንደዚህ 6 ዓመት የጎለታት እኔ ፍቅር እፈራለሁ። ነገር ግን ማክዳ አፍቅራኝ አይደለም። ምክንያቱም ትግሬወች ለእኔ ከማሳየታቸው በፊት ጠይቀዋት እምቢ ብላ ነው በጥንቆላው መሰረት ለእኔ ያሳዩኝ።**

የማክዳን ነገር ወደበኋላ እንተዎው እና አሁን ስለ እኔ ስለነበረኝ የመሻፈድ ፀባይ እንነጋገር። አሁን ግን ትቸዋለሁ። የተውኩበትንም ምክንያት በኋላ እንነጋገራለን። እኔ ልክ አሁን መንገድ ላይ ሁለት ጥንዶች እየሄዱ ልይ። በዚህ ላይ ሴቷ ዳሌዋ ሰፋ ያለ ቢሆን በአይኔ ይጥት ነው የምሄድ። በቃ ከዚያ ሌላ የሚያስረሳ እስከሚገኝ ድረስ በቃ መሻፈድ ነው። እንደዚሁም ሁለት ሴቶች እየሄዱ ካየሁ እና ሁለቱም ቆንጆ ከሆኑ ሁለቱንም ነው የማሻፍዳቸው። በዚህም በጣም የተፀፀትኩበት ነገር ስለሆነ አፍሬበታለሁ። በዚህም ይቅርታ ጠይቄበታለሁ። ነገር ግን አውቀው ለወሬ እና እንደ ህዝብ ለማስወራት ያሻፈዱኝ ሴቶችም አይጠፉም። አንዳንድ ሴቶች ደግሞ የሚያገባቸው ሲያጡ እኔን እንደ መጠበሻ የተጠቀሙብኝም አሉ። በእኔ ስም የተጋቡ ብዙ ሴቶች አሉ። እነዚህ ሴቶች "ያዎጣታል ነው የሚባል" የሚለውን የዱከና ጥንቆላ ስለሰሙ እነርሱ ቂጣቸውን ወጥረው በፊቴ ሲመጡ፤ እኔም እንደለመድኩ አሻፍዳቸዋለሁ። ከዚያም "ያኛው አላዋጣት አለ" ለመባል ሌላው ቦርቧራ ወንድ መጥቶ ይጀምራቸዋል። ከዚያም ይበዳሉ። በቃ ብድ በእኔ በኩል ሆነ ማለት ነው። **"እኔ የብድ መንገድ ነኝ ወይ?"** የሚልም ጥያቄ መጥቶብኝ ነበር። በትንሹ አንድ ሺ በላይ የሚሆኑ ሴቶች በእኔ በኩል የተበዱ አውቃለሁ። **አንዳንድ ባል ያላቸው ሴቶች እና የቤት እመቤቶች ግን ባላቸው እየቦዘነባቸው እኔን እንደ መቀስቀሻ ሳይሆን አይቀርም የተጠቀሙብኝ። ብዙ የቤት-እመቤቶች ሲያሻፍዱኝ ነበር። ነገር ግን እኔ አሁንም አለመንቃቴ እና የማንንም ቂጣም ማሻፈዴ እንዳው በጣም ነው የሚገርመኝ። አሁንም ለአሻፈድኳቸው ሁሉ በዚህ መፅሃፍ ይቅርታየ ይድረሳቸው።** ሴት ዝም ብሎ ማሻፈዱ ስህተት መሆኑን የተረዳሁት ሁለተኛ ዲግሪ(MsC) ልማር አዲስ አበባ ዩኒቨርሰቲ በገባሁበት ወቅት እና አጋጣሚ ነው። እዚህ ልማር እንደገባሁ ከየአሜሪካ ሚቺጋን ግዛት(Michigan State University) ሁለት አስተማሪዎች ይመጣሉ። እንዲ ሴት ናት ሌለኛው ደግሞ ዎንድ ነው። አመሌ አልለቀቀኝም፤ ሴቷን አሻፈድኳት። ያልተለመደ ፀባይ ከተማሪ በማየቷ እርሷም በጣም ትናድዳለች። እኔም አላዎቅኩትም በኋላ እንዳው እራሴን መታዘብ ስጀምር ነው ያዎቅኩት። በጣም ነው ያፈርኩ። ይቅርታ ማለት እንዳለብኝ ተረዳሁ ነገር ግን ጥፋቴን ለማመን አፍረኩ። ከእፍረቴም የተነሳ ለብዙ ቀናት ይቅርታ ሳልል ቆየሁ። በኋላም ይቅርታ ጠየቅኳት። የይቅርታውን ዝርዝር ከዚህ በታች የተመለከተውን ይመስላል።

"To Dear Prof. Valeria Bertaco.

Hi Prof. How are you?

You know, they postponed your coming to Ethiopian in the year where we are accepted to AAIT. The reason for that are the witches and the Dokas. The dokas are the people of my family and tribe. I thought they told you that "Tadele is a trash". Here is the truth, they showed me the girl and they ashamed and are farting. Those who showed me are the Helen's tribes. The Helen's tribes tried the girl before they showed me. But the girl said "no". The girl(MagaAga) is a Oromo and she got no family to protect her. They are forcing her to take me out. That is really sorrow. It has been 3 years while begging her to take me out not take out the Oromo. By the way Oromos are Salsawi's (SaGa) Tribes. She even doesn't know me and I don't know her too. Till now she is there in their home. Do

you think I become a crap if I take out her? What do you think about this? By the way I don't want to be at Michigan University, I just left it if you thought I am begging. You know, I am so so sorry that I seduced you. You know people made me stupid. I seduced so many people here because they seduced me for other reasons. People seduced me to prepare me for this Oromo girl. Using that routine, I just applied my experience on you. There is no other thought on my mind. It is my experience that made me stupid. I didn't think you sexually. I just leave seducing people after wards. You are my Lesson. In this country people need help by snitching about others to the white people. You know people didn't need knowledge but rather they need money. You know giving scholarship for Ethiopian students is foolishness. They need raw money not a PhD or other academic hierarchies. If you want proof ask Prof. Tod. He told us a similar story about Ethiopian PhD candidates.Thank you for making me a gentle man."

በዚህ ነው እንግዲህ የሰው ሴት ማሻፈዱን እርግፍ አድርጌ የተውኩት፡፡ ስለዚህ "ነገር ሁሉ ለበጎ ነው" እንደተባለው ይህቺ ሴትዮ ከአሜሪካ መምጣት ለእኔ እንደ ትምህርት ነው የሆነልኝ፡፡ እናም ከእዚያ ዎዲህ ሰውን ማሻፈድ አቁሜያለሁ፡፡ በዚህም ሰዎች ያዎሩብኝ የነበረውን ዎሬ በ 99% ቀንሻለሁ፡፡ እኔም በጣም ነው ኩራት የተሰማኝ፡፡ ከዚያ በፊት ያደረግኩትንም ይቅርታ እየጠየቅኩ ነው፡፡ በዚህ ፅሁፍም ደግሜ-ደግሜ ይቅርታየ ይድረስ እላለሁ፡፡

አሁንም መረሳት የሌለበት የማክዳ ጉዳይ ነው፡፡ ማክዳን በስነ-ስርዓት ፕሮግራም ይዘው ነው ትግሬዎች ያሳዩኝ፡፡ ስለዚህ ከዚህ ከላይ ከምለው ታሪክ ጋር አይገናኝም፡፡ ሲያሳዩኝም ከ 100 በላይ የሚሆኑ የአይን መስክሮች አሉ፡፡ ማክዳን ትግሬዎች አሳይተውኝ ከሆነ እና እምቢ ብላቸው ከሆነ ለእኔ ያሳዩኝ፤ ቤተሰቦቿ እኔን ማፍቀሯን እንዴት አዎቁ? ስል ጠይቄ መልስ የሰጠኝ የለም፡፡ ነገር ግን የማክዳ ቤተሰቦች "አፍቅራው ነው" እንዲባል ስለፈለጉ ህዝቡም ይረዳቸው ጀመር፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ተጥላ ነው፡፡ ትግሬዎች ሞክረው ሲሰለቻቸው ነው የጣሏት፡፡ ስትጣል ግን የደረሰላት ማንም ዘመድ የለም፡፡ በመሆኑም ኦሮሞዎች ሲያፍሩ ጊዜ በፍቅር አመሃኙ፡፡ ህዝቡም "አፍቅራዋለች" እያለ ይረዳቸው ጀመር፡፡ አሁን ማክዳም ህዝቡን አፍቅራ ነው እንደዚህ ስትዎዛገብ የምትውል፡፡ እኔም አሁን እንደዚህ ህዝቡን ሁሉ ስታመነዝር ከርማ አሁን "ባል ሁን" ልባል ነው፡፡ ነገር ግን እኔ እንደማስበው የማክዳ ምርጫ ሳልሆን ለማክዳ ትግሬዎች እኔን መርጠውላት ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳም ቢሆን ትዳር ብላ ከእውነት እንደማትይዘው እርግጠኛ ነኝ፡፡ ማክዳ ቂጧ በጣም ትልቅ ስለሆነ እርሱን እየነፋሁ ምንም አልልም እንጂ ፍቅሩ ፌክ ነው፡፡ እውነተኛ ፍቅር የሚባለው ከአጀማመሩ ጀምሮ እውነት ሲሆን ነው፡፡ ስለዚህ የማክዳ ፍቅር ፌክ ፍቅር ነው፡፡

ህዝቡ እኔን ሆን ብሎ ያሻፈደኝ ምክንያቱ ለማክዳ እያዘጋጁኝ እና **እያቀነዘሩኝ** ነበር ለካስ፡፡ እኔ አሁን ነው የተረዳሁት፡፡ እኔ አሁን ይህንን መፅሃፍ ስፅፍ እንደተኛሁ "ህዝቡ ለምን አውቆ አሻፈደኝ?" ብየ እራሴን ስጠይቅ ለእራሴ የመለስኩት መልስ "ህዝቡ ማክዳ እንዳለች አዲስ አበባ ስላዎቀ እና ትግሬዎችንም እምቢ ስላለቻቸው እያሻፈደ እና እያቀነዘረ በቅንዝር የቀጥታ ስርጭት ማክዳ ላይ እንድደርስ ነው ያደረጉኝ" ብየ ነው የተረዳሁት፡፡ እኔ የማክዳ ዲቃላ ችግር ሳይጀመር በትንሹ በቀን 5 አራዳ የሚባሉ እና በጣም ቂጣም ሴቶች በፊቴ ይመጡ ነበር፡፡ ከእነዚህ ሴቶች መካከል ደግሞ በትንሹ 2ቱ ትግሬ መሆን አለባቸው፡፡ ትግሬ ሴቶች በጣም ነበር የሚያሻፍዱኝ፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ ማክዳ "እምቢ" ስላለቻቸው ማክዳን እንዳሻፍዳት **እያቀነዘሩኝ** ነው፡፡ እኔም በጣም እየጋልኩ ነበር የምሄድ፡፡ የጋልኩትን ደግሞ ሴጋ(masturbation) ነበር የምመታበት፡፡ ምክንያቱም የሚመጡት ሴቶች የእምስ መታየት(wardrobe malfunction) ያጋጠማቸው ስለሆኑ እምሳቸው ለሁለት የተከፈለ መስሎ(Camel toe) ስለሚታይ ነው፡፡ እኔ በወቅቱ ድንግል

ስለነበርኩ፤ ቅንዝሬ ወደ ጭንቅላቴ ወጥቶ ነበር። አንዳንዶች እንዳው የብድ ሰዓት ሲደርስ እኔ ጋር የሚጡ ነበር። አንዳንዶች ደግሞ ከብድ ወጥተው(ጀላ ነቅለው) ሳይመጡ አይቀርም። እኔ በጣም ነበር የምግል። ስለዚህ እንደዚያ እየጋልኩ ነው ማክዳን ወደ እኔ ያመጧት። ስለዚህ ማክዳን እየነተቱ አምጥተው ትግሬዎች ሲያሳዩኝ እኔም አሻፈድኳት አሉ። ነገር ግን ጠዋት ትግሬዎች ማክዳን ይዘው ከመምጣታቸው በፊት ሌሎችንም ሴቶችን ሳላሻፍድ አልቀርም። ነገር ግን ትግሬዎች በቃ ማክዳን እንዳፈቀረችኝ አድረግው በማሳመን በእኔ አፅንተዋት ቀሩ። ማክዳም "አፍቅሬዋለሁ" ብላ ቀረች። ማክዳ እና እኔ ተጋብተን የጋብቻ ቀለበት ሉድርገን ህዝቡ ምን እንደሚል መስማት እና ማየት ነው ያስቸኮለኝ። ማክዳ እና ቤተሰቧ በጣም ቂል ናቸው። እኔ እንደዚህ ህዝብ ስታቅፍ እና በማህበር ስትታቀፍ በከረመችበት ጣቷ እንዴት የእኔን ቀለበት ታጠልቃለች? ብለው እንዳሰቡት ለእኔ አልገባኝም። ማክዳ እኔ ጋር እንደምትመጣ ምንም ጥርጥር የለውም። ምክንያቱም ማክዳ አማራጭ የላትም። ሁሉም ነገር ተበላሽቶባታል። እኔ ደግሞ ይህንን ሁሉ ነገር ከፃፍኩ እና ከተናገርኩ በኋላ ብትመጣ መቀበል እንጂ የምለው የለኝም። ምክንያቱም እገድላት እንደሆን እንጂ ሌላ ምንም አላደርጋትም።

የመጀመሪያው አመት ሳይጠናቀቅ የህንድ(India) ትምህርት እድል ይመጣል። እርሱም ይደርሰኛል። በዚህም ከሌሎች የዩኒቨርስቲ አስተማሪዎች ጋር ተያይዤ ሄጀ ህንድ ኢንባሲ አፕላይ(apply) አደረግኩ። አፕላይ(apply) ካደረግን በኋላ የእንግሊዘኛ ቋንቋ ፈተና አለ። የተወሰነ ቀን ዎስደን ፈተናውን ተፈተንን። በዚህም እንደኔ አስተሳሰብ የሚከብድ ፈተና መስሎ አልታየኝም። ነገሩ "ያዎጣታል አሜሪካ ይሄዳል" የሚለው ነገር ነው እንጂ። ስለዚህም እህንድ ኢምባሲ እንደሄድን ማጉረምረም በዛ። ስለዚህ "እዚያ ይሄዳል፤ ያዎጣታል" ነው መሰለኝ የሚሉ። ቃሉ "እዚያ" ከሆነ ነገሩ ለምን ህንድ አይሆንም ነበር?" እያልኩ እራሴን እየጠየቅኩ ነው አሁን ይህን የፃፍኩት።

ነገር ግን እዚያ ስገባ ምንም ነገር አልነበረም። በዚህም መጀመሪያ ቀን ህንድ ኢምባሲ ሄደን ፎርሙን ይዘን ዎደ ደብረብርሃን መጥተን ሞልተን በሌላው ቀን ፎርሙን ሞልቶ ለማስረከብ ነው። ነገር ግን ፎርም መሙላቱ በጣም አስቸጋሪ ሆኖ ነው ያገኘሁት። ሁሌ መሰረዝ-መደለዝ ነው። ኢንባሲ ሲባል ደግሞ ፀዳ ማለት ስላለበት በጣም ተጨንቄ ነበር ፎርሙን የምሞላው። በዚህም በጣም ስለተጨነቅኩ ከአስር ዎረቀት አንዱ ነበር የሚሳካልኝ። እንዲያ እያልኩ መቸም መጨረስ አይቀርም ጨረስኩ። ስንጨርስ ወስደን ለህንድ ኢምባሲዎች ሰጠናቸው። እዚያ የምታስተናግደው ኢትዮጲያዊት ልጅ በጣም ነው የገላመጠችኝ። ለነገሩ በእኛ ሀገር የኢንባሲ ፀሃፊ መሆን ብርቅ ነው መሰል። ጉዳዩን የምታስፈፅመው ሴትዮ ግንባር እና ለእኔ ያላት አመለካከት በጣም ጥሩ አልነበረም። ተቀበለችኝ እና ሄድኩ፤ እኔም "አትልከውም" ብየ ዝም አልኩ። ልጅቷ ህንዶችን ለመምሰል ጥረት ታደርጋለች። አፍንጫዋን ቀዳ ብረት ሳትለጥፍ አትቀርም። አንድ ሰው እራሱን እንጂ ህንዶችንም ሆነ ሌላ ሰው በጭራሽ አይመስልም የሚል አመለካከት አለኝ። ይህ ሲባል ዘረኝነት አይደለም። እኔም በጣም ተናድጀ ነበር እና በልቤ "ባርትራ ይፍሳብሽ" ብየ ትቻቸው ሄድኩ። ከዚያ በኋላ ወደ ህንድ ኢንባሲ ሳልመለስ ነው የቀረሁ።

ፎርሙን አስገብተን፤ ፈታናውንም ጨርሰን ከዎጣን በኋላ መቸም መጠበቅ አለብን። ስንጠብቅ ቆይተን የሌሎች ሲመጣላቸው የእኔ ቀረ። በእዚያ ዎቅት ያሰብኩት ነገር "ፀሃፊዋ አስቀርታው ነው" የሚል ነበር። ነገር ግን አሁን ሳስበው "አሜሪካ ነው እንጂ ህንድ አይደለም" የሚል ነገር የዱከና በሽታ ያለባቸው ሰዎች እዚያ ሄደው ተናግረው ነው የሚመስለኝ። ለነገሩ ያላስገባሁትም ዶኩመንት(Document) ነበር። የመጀመሪያ ዲግሪ ስማር ያመጣሁትን ውጤት ወደ ህንድ ማስላክ ነበረብኝ እኔ ግን አልላኩትም ነበር። ስለዚህ አሁን ላይ ሆኘ ሳስበው ምንም አልመሰለኝም። የዚያን እለት ግን ተናድጀ ነበር። ይህ በዚህ አበቃ እና ሁሉንም ትቸ ዎደ ስራ ተመለስኩ። በልበ-ሙሉነት ማለት ነው።

መቸም ሰው ሁለት ነገር ካሰበ “ውሃላይ የተጣለ ቅጠል” ማለት ነው፡፡ ሁለት ሃሳብ መያዝ እንዳው ሁለቱንም ነው የሚያሳጣ፡፡ ስለዚህ ከህንድ መቅረቴን ሳውቅ መንሳፈፉን ተውኩት፡፡ ስለዚህ ሁለት ሀሳብ ይዘን አንጓለል፡፡

ሁለት ሃሳብ መያዝ በየትኛውም የስራ መስክ ትኩረትን ይቀንሳል፡፡ አንድ ሰው “ሁለት እግር አለኝ ብሎ ሁለት ዘፍ ላይ ሊወጣ አይችልም” ይባላል፡፡ ስለዚህ የተለያየ ሃሳብ እና እቅድ በማስወገድ ሁላችንም አላማችንን አንድ ልናደርግ ይገባል፡፡ ብዙ እቅድን በዓንድ ላይ ማሰብ ለነገሮች አለመሳካት ዋና ምክንያት እንደሆነ እኔ በእራሴ ላይ በብዙ ገጠመኝ አይቼዋለሁ፡፡

እኔ እድሌን እዚህ ከህንድ የመጣ የትምህርት እድል ላይ ከተጠቀምኩ በኋላ ሁለተኛ የትምህርት እድል መቀጠል አልችልም፡፡ በዚህም የአዲስ አበባው የትምህርት እድል አለፈኝ፡፡ እርሱም ጥሩ ነገር ነበር፡፡ የተላመድኳቸው ልጆች ጥለውኝ ወደ አዲስ አበባ ሲሄዱ ትንሽ ብቸኝነት ተሰምቶኝ ነበር፡፡ “አንዱ ሲሄድ ሌላ ይመጣል” ስለሆነ ሌሎች መጡ፡፡ በዚህም ክረምት አልፎ የሁለተኛ አመት ሊመጣ ነው፡፡ ስለዚህ ለእርሱ እራስን ማዘጋጀት ተጀመረ፡፡ ብቻየን ስሆን ብዙ በመንገድ እየተንከራተቱ ሴቶችን “ታገቢኛለሽ” የሚለውን ነገር ተውኩት፡፡ በዚህም ትንሽ ዎሬ የቀነስኩ ይመስለኛል፡፡

ስለህንድ የትምህርት እድል እንነጋገር ከተባለ እስኪ ትንሽ እናውራ፡፡ ህንድ የምንሄደው እንዳው እኛ የውጭ ናፋቂ ስለሆንን ይመስለኛል፡፡ ምክንያቱ ደግሞ የህንድ፤ የፊሊፒንስ፤ የናይጀሪያ እና ሌሎችም የድሃ ሀገር ዜጎች እዚህ በተባበሩት ምንግስታት ድርጅት ተገዝተው መጥተው ነው ከእኛ በታች የሆነ ኑሮ የሚኖሩ ያሉት፡፡ ለምሳሌ ገበያ ሄደው የሚገዙትን ማየት ይቻላል፡፡ በጣም እርካሽ እቃ ነው ፈልገው የሚገዙ፡፡ ስለዚህ የኛ ህዝብ ህንድ ኢምባሲ ሲንጓለል እራሴንም ጨምሮ እንዳው የውጭ አድናቂነታችንን ነው የሚያሳየው፡፡ ስለዚህ የራሳችንን የበለጠ ብንዎድ እንደዚህ ካለ መንከራተት ልንድን እንችላለን፡፡ በቃ ውጭ-ውጭ-ውጭ፡፡ ለምን እንደሆን የማውቀው ምክንያት ባይኖርም እንዳው ግራ ያጋባል፡፡ የሚመስለኝ ውጭ ሄዶ አነጋገር ቀይሮ መምጣት ብርቅ ስለሆነ ይመስለኛል፡፡ እኛ ሀገር ህዝቡ ስትመለከቱት ከኢትዮጵያ ውጭ ያሉት ሁሉም የአለም ሀገሮች **“የገንዘብ ላም(Cash cows)”** ነው የሚመስላቸው፡፡ ለምሳሌ “ያወጣታል እዚያ ይሄዳል” የሚለው አባባል ሲተረጎም **“አሜሪካ የገንዘብ ላም(Cash cows)”** ነው ማለት ነው፡፡ አንድ ነገር ግን **“የገንዘብ ላም(Cash cows)”** ነው ማለት “ሁልጊዜ ገንዘብ የሚያመነጭ እቃ ነው ማለት ነው፡፡ የእኛ ሀገር ህዝብ ያልተረዳው ነገር ሀገር ውስጥ ካለው ሃብት ገንዘብ ማመንጨት እዳለብን ነው፡፡ አሜሪካውችም ቢሆን አለም የሚወዳቸው “የገንዘብ ላም(Cash cows)” ስለሆኑ እና ሀገራቸው ዘረፋ ስለሆነ ነው፡፡ አሜሪካወች መረዳት ያለባቸው ቢደሽዩ ማንም እንኳን ማወቅ ቀርቶ እንግድነት እራሱ የሚቀበል እንደማይኖር ነው፡፡ ስለዚህ “እዚያ ይሄዳል” የሚለው ነገር የሚያመለክተው “አሜሪካ“የገንዘብ ላም(Cash cows)” እንደሆነች እና የአለምን ሰነፍ ህዝብ እየሰበሰበች እንደምትቀልብ ነው፡፡ ለኢትዮጵያውያን ግን የሀገራችንን የተፈጥሮ ሃብት አውጥተን እንጠቀምበት፡፡ **“የተፈጥሮ ሀባቷ አልተነካም ገና”** የሚለው አባባል አይጠቅመንም፡፡ የተፈጥሮ ሃብታችንን ሳንጠቀምበት እና እኛም ለአንድ ቀን እንኳ በሀገራችን ሳንረካ “8ኛው ሺ” መጥቶ የወሰደን እንደሆን ይቆጨናል፡፡ 8ኛው ሺ እኔ ምን እንደሆነ አላውቀውም፡፡ ነገር ግን “8ኛው ሺ” እየተባለ በክፍለ-ሀገር ሰወችን በቤተ-ክርስቲያን ሰባኪዎች ሲያስፈራሩ እሰማለሁ፡፡ ስለዚህ “8ኛው ሺ” የአለም መጨረሻ እንደሆነ መገመት ይቻላል፡፡ አሜሪካወችም “8ኛው ሺ” ሳይመጣ ሃብታውን እንዳይጨርሱ መጠንቀቅ አለባቸው፡፡ “8ኛው ሺ” ስል እንዳው እውነት እንዳይመስላችሁ፤ ቀልድ ነው፡፡

ስለ ህንዶች እንነጋገር ከተባለ ስለ ፕሮፌሰር ፓትራ(ባርትራ) እንነጋገር፡፡ ይህ ሰው በጣም አሮጌ ነበር፡፡ ነገር ግን በሀገሩ ተስፋ ስሌለው ኢትዮጵያ ተቀጥሮ መጣ፡፡ ሰውየው የሚገዛው የበሰበሰ እና ነጋዴዎች ከሚጣል ብለው የያዙትን ሙዝ ነው፡፡ ስለዚህ ቂጡ ፈስ መቋጠር አይችልም፡፡ በጣም ነው የሚፈሳው፡፡ ስለዚህ ህንዶች እንደዚህ እስከሚፈሱ ድረስ እየተሰደዱ እንዴት እኛ “የእነርሱ ይሻላል” ብለን ህንድ እንሄዳለን? መልሱ እኛ የውጭ ስለምናደንቅ ነው፡፡ ስለዚህ

ውጭ አንውደድ፡፡ ሀገራችንን በዘፈን ሳይሆን በተግባር እንውደድ፡፡ አብዛኛው ስለ ኢትዮጵያ እያደነቁ የሚዘፍኑ ጎሳዎች በሀገሪቱ ስም እየለመኑ እና በእርዳታ ስንዴ ድርቅ የሚያልፉ ናቸው፡፡ በተግባር ሲባል ደግሞ በጦርነት መሳተፍ ብቻ አይደለም፡፡ አንድ ሰው ጠንክሮ የሚሰራው ሀገሩን ሲወድ እና በሃገሩ ደስተኛ ሲሆን ነው፡፡ ነገር ግን ለሃገር እና በሃገር ስም "ኢትዮጵያ" ብሎ መዝፈን "ኢትዮጵያ ውስጥ በተከሰተው ድርቅ እርዳታ ያስፈልጋል" እየተባለ በዜና በእኛ ስም ስለሚለመንላቸው እና የአሜሪካ የተራዶ ድርጅት እርዳታ ስለሚሰጣቸው ነው፡፡ ነገር ግን በሃገራችን መኩራት ስንችል ነው ለሀገራችን መዝፈን ያለብን፡፡ በሃገር መኩራት ደግሞ የሚመጣው በመስራት ነው፡፡

ለምሳሌ አንዳንድ ሰዎች "ፖለቲካ እንጠላለን" ብለው ፖለቲካን ሲያጥላሉት እንሰማለን፡፡ ፖለቲካ በብዙዎች ዘንድ ሲሰደብ ይሰማል፡፡ ነገር ግን ፖለቲካን መጥላት ሳይሆን የሀገሪቱን የፖለቲካ ሁኔታ ማሻሻል ነው፡፡ በእኛ ሀገር ፖለቲካ የሚጠሉ ሰዎችን እኔ ተጠግቼ ሁሉንም ባያቸው እለያቸዋለሁ፡፡ **የእኛ ሀገር ህዝቦች፤ ፖለቲካ የሚጠሉት ጎሳቸው ካልተመረጠ ብቻ ነው፡፡** ጎሳቸው ግን የሆነ አመራር ቦታ ላይ ያሉ ሰዎች እና ተጠቃሚዎች ፖለቲካውን በጣም ነው የሚዎዱት፡፡ ይህ ደግሞ ሁለት **የተሳሳቱ** የፖለቲካ አመለካከቶች በእኛ ሀገር ውስጥ ይስተዋላሉ ማለት ነው፡፡ እነዚህም

1. **ጎሳቸው ሲመራ እና ስልጣን ሲይዝ ፖለቲካን የሚዎዱ እራስ ወዳዶች እና**
2. **ጎሳቸው ስልጣን ሲቀርበት ፖለቲካን የሚጠሉ እራስ ወዳዶች ናቸው፡፡**

ስለዚህ እነዚህን ሁለት በላተኞች አጣጥሞ መሄድ ያስፈልጋል፡፡ ፖለቲካን መጥላት ሳይሆን ለማስተካከል ጥረት ማድረግ ያስፈልጋል፡፡ ለማስተካከል መሞከር ሲባል ደግሞ ስልጣን ወደ ጎሳችን ማምጣት አይደለም፡፡ በዴሞክራሲያዊ መንገድ ለሁሉም እንዲዳረስ ማድረግ ነው፡፡ ስለዚህ አመለካከታችንን እናስተካክል፡፡ ፖለቲካን በጎሳ እንጥላ ወይም አንውደድ፡፡ ፖለቲካን ባለው ዓመለካከት እና ባለው ዲሞክራሲያዊ ይዘት እንመዝነው፡፡ **ስለ ሀገር መሪ የሚዘፍን ህዝብ እንዴት ፖለቲካ ይጠላል? ስለዚህ ፖለቲካ የምንጠላው ጎሳችን ካልተመረጠ ነው ማለት ነው፡፡**

2.2. <u>የመጀመሪያ ዲግሪ ከተመረቅኩ በኋላ ሁለተኛ አመት በግል ህይዎት</u>

እንግዲህ ከላይ እንደጠቀስኩት ሁለተኛ አመት ሲሞላኝ የስራ ባልደረቦቸ አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ ለሁለተኛ ዲግሪ ስለገቡ እኔ በዚህ ዎቅት ብቸኛ ነበርኩ፡፡ በኋላ ግን አዲስ መምህራን ተቀጥረው ከእነርሱ ጋር በመሆን ሌላ ህይዎት ጀመርኩ እንጂ፡፡ እነዳውም ሁለተኛ አመት በግል ህይዎት ብዙ ታሪክ ያየሁበት ዓመት ነው፡፡ አንዷን አስተማሪ ጓደኛችንን ከቀኑ 6፡30 ላይ አንድ ኦሮሞ አስተማሪ እቤቱ አስገድዶ ደፈራት፡፡ በዚህም በጣም ተጨርበን ነበር፡፡ ኦሮሞዎች ማክዳን "አልደፈሯትም" ሲባል በጣም ነው የሚገርመኝ፡፡ ምክንያቱም ኦሮሞወች ፓጋን ስለሆኑ፤ መብዳት የፈለጉትን ሴት ብዙ አይለምኑም፡፡ በቃ ትንሽ ለምኖ እምቢ ካለች አስገድዶ መድፈሩ ነው፡፡ ይህችም አስተማሪ በጣም ከፍቷት ነበር፡፡ እኛም በልባችን "ኦሮሞዎች ፓጋን ስለሆኑ፤ ሴት መለመን አይወዱም ስለማታውቂያቸው ነው ተያቸው" አልናት፡፡ በዚህም አስተማሪዋም በልቧ "ደግሞ በጎል የምን ክስ ነው" ብላ ችላ አለችው፡፡ ማክዳም ኦሮሞ ስለሆነች እና ኦሮሞወችም የኦሮሞ እምስ ምን እንደሚመስል ስለሚያውቁት ነው ያልደፈሯት እንጂ ኦሮሞ እንዳውም ሴት ለምነው "እሺ" ብሏቸው አያውቁም ነው የሚባል፡፡ ኦሮሞ አስገድዶ መድፈር በቃ ከባህላቸው አንዱ ነው፡፡ ነገር ግን የማክዳ እምስ የኦሮሞ እምስ ስለሆነ ክንፈ-ገብሬል ጋላ "የእናቴን እምስ ነው የሚመስል" ብሎ ነው ያልደፈራት የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ የማክዳ ቂጧም ከውጭ ሲያዩት የኦሮሞ ቂጥ ነው የሚመስል፡፡ ስለዚህ መድፈር ያልፈለጉት የኦሮሞ ቂጥ ስለሆነ እና የኦሮሞ ቂጥ ድግሞ ክንፈ-ገብሬል ጋላ እራሱም ስላለው ነው፡፡ ሰው የእራሱን ቂጥ ሊደፍር አይችልም፡፡ ነገር ግን አስተማሪዋን የደብረብርሃኑ አስተማሪ የደፈራት ጉራጌወችን ለምደዋቸው ነው፡፡ የተስፋ ማርያምን እናት ጆሯችን እየሰማ ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ በዳት፤ ይህችን ደግሞ ከቀኑ 6፡30 በደብረብርሃን በቀን በዳት፡፡ ስለዚህ የጉራጌ እምስ ለኦሮሞ ተመችቶታ ማለት ነው፡፡ አዳማ እራሱ ኦሮሞወች አንዷን ጉራጌ ለ 5 ነው የቀረቀሩባ ይባላል፡፡ ኦሮሞወች ፓጋን ስለሆኑ፤ በቃ የቀንድ ከብት ነገር ናቸው ማለት ይቻላል፡፡ እንዴት አንድ ሰው ሴት ይደፍራል?

ስለኦሮሞ አስገድዶ መድፈር ካነሳን ላይቀር የማክዳ ጋላን ነገር እናገኛለን፡፡ ማክዳ ጋላ አሁን የምታወጣኝ እኔ ሳላፈቅራት ነው፡፡ በመሆኑም ማክዳ ጋላን "አፍቅረሽዋል" እያሉ ሰወች ነገሮችን እያስተባበሉ፤ እና ከጊዜ ብዛት፤ ማክዳ ጋላ በትግሬወች መጠሏ ቀርቶ ወደ ፍቅር ተቀየረ ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ እንዳውም "አልፈልግሽም" ስትባል የማታውቅ እና ትንሽነቷን የማታውቅ ጋላ ነች ማለት ይቻላል፡፡ ማክዳ ጋላ "ገላ ነች" ብሎ ትግሬ ሲጥላት፤ ተመልሳ እየተማፀነች ያለች ትግሬወችን ነው፡፡ እንዲሁም እኔ "ጋላ አልፈልግም" ብየ እየተከራከርኩ እና እስከ መታሰር ወርጄ፤ ማክዳ ጋላ ግን ዝም ብላ እና ነገሩን ችላ ብላ መጥታ ልታወጣኝ ነው እየተባለ ነው፡፡ እኔ ቂሊንጦም ሆነ ቃሊቲ እስርቤት የወረድኩ ማክዳ ጋላን ለማስወገድ ስታገል ነው፡፡ እኔም ማክዳ ጋላን "በአባ ገዳ ስም" ብየ በዲልዶ ነው የምበዳት ብየ ገዘቼ እየተንቀሳቀስኩ ነው፡፡ ምክንያቱም "አልፈልግም እምቢ" ብየ እራሱ ማክዳ ጋላ ልትቀር ስላልቻለች እኔም ካለፈቃዴ ኦሮሞ መብዳት ስላልፈለግኩ፤ ማክዳ ጋላን በዲልዶ እበዳታለሁ ብየ ነው ያሰብኩ፡፡ "እኔ ሳልፈልግ ሴት በዳሁ" ማለት እንደ "አስገድዳ እንደደፈረችኝ" ስለቆጠርኩት፤ በዲልዶ ነው የምበዳት ብየ አስባለሁ፡፡ እኛ ኦሮሞን አዳቅሉ ተብለን ጎሳችንን እንዳንተካ እየተደረግን ነው፡፡ እኔ ለምሳሌ ኦሮሞን ካገባሁ፤ ጎሳዬን እና እራሴን እንዳልተካ እየተደረግኩ ነው፡፡ ስለዚህ ማንኛውም አንባቢ ይህንን ግፍ አይቶ አንድ ይበለኝ፡፡ እኔ ያናደደኝ ጎንደሬ እና ቆምጬ ባጠቃላይ ትግሬን **"መሬታችንን አንሰጥም"** እያለ ሲዋጋው እየዋለ፤ ማክዳ ጋላን ግን እያሳለፉ ለትግሬ ሲሰጡ ይውላሉ፡፡ ይህ ደግሞ የሚያመለክተው ኦሮሞ እና የኦሮሞ ዘር "ምራጭ" እና ተቆርቋሪ እንደሌለው ነው፡፡ የኦሮሞ የወንድነቱ ምልክት ቁላ ስላለው(ተባእት ስለሆነ) ብቻ ነው፡፡ ማክዳ ጋላ ተጥላ በእኛ ሲቀልድ ይውላል፡፡ ኦሮሞወች "ያዎጣታል" ሲሉ በእራሳቸው እየቀለዱ ያልመሰላቸው የእኔን ስም ስለያዙ ነው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ካለው የቂልነት ባህሪ እና ከፓጋንነታቸው በመነሳት ይህ የማክዳ ጋላ ግርግር ካለፈ እንደ ድሮው ሆኖ ይቀጥላል፡፡ ለምሳሌ የኦሮሞን ቂልነት የምትረዳው እንዴት ነው ካልን፤ ሰሜን ሸዋ "ትግሬ ነኝ" ብሎ ለትግሬ እየተፋለጠ፤ ሰሜን ሸዋ ግን ትግሬወችን ለኦሮሞወች ያሙላቸዋል፡፡ ትግሬ በሰሜን ሸዋ ሲታማ የሳቁ እና የተደሰቱ ኦሮሞወች መካከል አድናን ከድር፤ ፈይሳ እና ሌሎችም ናቸው፡፡ ይህ ግን እዳው ለጊዜው እኔን አናደደኝ እንጂ፤ ማክዳ ጋላ መበዳቷ ስለማይቀር ኦሮሞም ወደ ቂልነቱ እና ወደ ፓጋንነቱ መመለሱ አይቀርም፡፡ የእኔ ስም ስላለ ነው እንጂ አሁንም ያው እንደ ድሮው "ጋላ" ናቸው፡፡ ኦሮሞ እኔን ጨምሮ ነው አሸንጉሊት ያደረገኝ፡፡ ኦሮሞ "ያወጣታል ይሄዳል" የሚለውን ጥንቆላ ቢለውም ምንም የከብር ለውጥ አያመጣም፡፡ ምክንያቱም አሁንም ሲቀለድበት እኔ በጨበጣ አይቼዋለሁ፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ "ያወጣታል ይሄዳል" የሚለውን ጥንቆላ በማለቱ እኔንም ወደ አሸንጉሊት በ"አብላጫ ድምፅ" ቀየረኝ ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ ተጥላ ነው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ እና የማክዳ ጋላ ማለትም አሸ እሽኮ ጨምረው ጥንቆላውን በማለት እኔን በአብላጫ ድምፅ በለጡኝ ማለት ነው፡፡ በመሆኑም በአብላጫ ድምፅ(majority rule) እኔም ወደ "ጋላ" እና ወደ "አሸንጉሊትነት" ተቀየርኩ ማለት ነው፡፡ ስለዘዚህ ኦሮሞ አናቱ የተበዳች አሸንጉሊት ነው ብል ምንም ማጋነን አይሆንም፡፡ ኦሮሞ በአሁኑ ሰዓት እኔ ሳልጨመር ማለት ነው ወደ 26 ሚሊዮን አካባቢ ነው ይባላል፡፡ በመሆኑም እኔ ስጨመር የአሸንጉሊቱ እና የጋላው ቁጥር ወደ 26,000,001(26 ሚሊዮን ከአንድ) ሆነ ማለት ነው፡፡

ኦሮሞወች አማርኛ እና ሌላ ቋንቋ ስለማይችሉ ከኦሮሞ ጎሳ ውጭ ያሉ ሴቶችን መጀንጀን አይችሉም፡፡ ስለዚህ ቆንጆ ሴት ከኦሮሞ ጎሳ ውጭ የሆነች ሲያዩ የሚታያቸው መድፈር ነው፡፡ አንዷንም ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ በድሬ-ዳዋ ካምፓስ ስንማር ፍሬሽ እንደሆንን እረሽነዋታል፡፡ ህዝቡ **"ለበቀል ነው እንደዚህ ሴት የሚደፍሩ"** ይላቸዋል፡፡ ነገር ግን ኦሮሞወች ከኦሮሞ ውጭ የሆነ ሴት የሚደፍሩ **ለመጠየቅ ስለሚፈሩ እና ሴቶች ስላበጡባቸው(ስላማሯቸው)** ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ የሚከተለው ዘዴ እና የሚወስደው እርምጃ ብዙ ሆኖ መረሸን ነው፡፡ ኦሮሞወች ሴት ከሚደፍሩ ቆንጆ ሴት ሲያዩ ጀንጀኝ ከጎሳ ቢጠይቁ ይተባበራቸው ነበር፡፡ ማንም አይከለክላቸውም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ፍቅር ሲይዘው ህዝቡ እንዲረዳው ይናገር፡፡ ለምሳሌ አንድ ልጅ ሌሊት ከቤተሰቡ ጋር ተኝቶ አሩ ሊመጣ ይችላል፡፡ ይህ ልጅ "አሬ መጣ"

ብሎ ለቤተሰቡ ለመናገር ይፈራ እና አልጋ ላይ ያራል፡፡ ስለዚህ ብዙ ብክለት አደረሰ ማለት ነው፡፡ ነገር ግን “አሪ መጣ” ብሎ ቢናገር ቤተሰቡ ሽንት ቤት ይወስደው ነበር፡፡ የኦሮሞዎችም ጉዳይ እንደዛ ነው፡፡ ኦሮሞወች ፍቅር ሲይዛቸው “ፍቅር ያዘኝ” ብለው ለጓደኛ መናገር ነው፡፡ አለበለዚያ ግን “አስገድዶ መድፈር” ልክ አልጋ ላይ እንዳራው ልጅ ነገሩን ያበላሸዋል፡፡ እኔ በ4 ዓመት ውስጥ 4 ሴቶች በኦሮሞ እንደተደፈሩ ሰምቻለሁ፡፡ ኦሮሞወች ደግሞ ለመጠየቅ ስለሚፈሩ ነው የሚደፍሯቸው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ መቀየር አለበት፡፡ ካፈቀሩ መጠየቅ እንጂ መድፈር ጥሩ አይደለም፡፡ አህያ እንኳን የሚበዳ የሻፈደች አህያ ወይም ያልሻፈደችውን አህያ አሻፍዶ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ያልሻፈደ ሴት መብዳቱ ከአህያ በታች መሆኑን ነው የሚያሳይ፡፡

ሁለተኛ አመት በደብረ ብርሃን ዩኑቨርስቲ ሲሞላኝ አብዛኛውን ጊዜየን ያሳለፍኩት ለማስተርስ የሚሆኑ ቁሳቁሶችን በማሟላት ነበር፡፡ እራሴንም በማዘጋጀት ነበር፡፡ መፅሃፍትን አነብ ነበር፡፡ ለሁለተኛ ዲግሪ የሚያገለግሉ ቁሳቁሶችን እሰበስብ ነበር፡፡ ከገዛኋቸው ቁሳቅሶች አንዱ ላፕቶፕ ኮምፒዩተር ነው፡፡ ኮምፒዩተሩን ስገዛ ብር የለኝም ነበር፡፡ የኮምፒዩተሩ ዋጋ 15,000 ብር(አስራ አምስት ሺ ብር) ነበር፡፡ 7000 ብር በእኔ በእራሴ ነበረኝ፡፡ የቀረውን 8000ብር ግን ከአብቁተ(የአማራ ብድር እና ቁጠባ ተቋም) ነው የተበደርኩት፡፡ በጎጃም አካባቢ “የኤድስ ብር” ይባላል፡፡ “በግራ እጃቸው ስለሚሰጡ አይበረክትም፤ የገዙት እቃም አይበረክት፤ እንስሳትም ሆነ አይረባም” ብለው ነው የሚያስቡ፡፡ “አይበረክትም” ይሉታል፡፡ ነገር ግን ስንቱን አቁሞ የሚያስነግደው እርሱ ነው፡፡ ከየትም ይምጣ ከየት ገንዘብ ያው ገንዘብ ነው፡፡ እኔንም እንዲህ ደራሲ ያደረገኝ የህዝብ አጉል አመለካከት ለመቀየር ነው፡፡ የዱከና አስተሳሰብ በጣም ይጎዳል፡፡ ስለዚህ ገንዘብ ብቻ ይምጣ እንጂ በግራ ቀርቶ በቂጡ ቢሰጥ ምንም ችግር የለውም፡፡ ገፀሩን ብቻ በአጉል ባህል መውቀስ የለብንም፡፡ ከተማውም ቢሆን ከጥንቆላ መቸም እርቆ አያውቅም፡፡ አብዛኛውን ጠንቋይ ከተማ አካባቢ ነው የሚገኘው፡፡ ምክንያቱም ደግሞ የከተማ ህዝብ ብዙ ገንዘብ ከፍሎ ስለሚያስጠነቁል ነው፡፡ ስለዚህ አጉል ባህል፤ እንደጠንቋይ፤ ተስካር፤ የመሳሰሉትን ካስዎገድን እንኳን ድርቅን 8ኛው ሺን ማለፍ እንችላለን፡፡ ስለዚህ በግራውም ቢሰጥህ ገንዘብ ከሆነ መቀበል ነው፡፡ ለነገሩ ገንዘብ ከፋዩ ግራኝ ካልሆነ በስተቀር በቀኙ ቆጥሮ በቀኙ ነው የሚሰጥ፤ እንዳው መቸም አጉል ባህል “እጢ ልጣል” ብሎ እንደሆን እንጂ “ግራ እጂ ምን አመጣው?” የሚል ሁሌ አስባሉ፡፡ ጥሩው ነገር ሁሉም ገንዘብ ነው፡፡ በቀኝ-በግራ በሎ ነገር እኔ ጋር እና በእኔ አመለካከት ተርጉም የላቸውም፡፡ የዱከና አስተሳሰብ ገንዘብ ከፋዩም ላይ ይጠፋል ማለት አይቻልም፡፡ ስለዚህ መነጀስ ሲፈልግ በግራው ሊሰጥ ይችላል፡፡ ባጠቃላይ መቆጠብ እንጂ ብድር ጥሩ አይደለም፡፡

ዎደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ፡፡ የተበደርኩትን ብድር ወዲያውኑ መለስኩት፡፡ ብሩም ቀላል ስለሆነ የዩኒቨርስቲ ሰራተኞች የሁለት ዎር ደሞዛቸውን መውሰድ ይችሉ ነበር፡፡ ከዚያ ወስጀ ከፈልኩ፡፡ በዚህም እንደ ትውስታ እንጂ ምንም ያደረሰብኝ ጫና አልነበረም፡፡ እንዳውም ላፕቶፕ ለመግዛት ቸኩየ ነው እንጂ መጀመሪያም አልበደርም ነበር፡፡

እስኪ ስለላፕቶፕ መግዛት እናውራ፡፡ ብሩን ይዤ ላፕቶፕ ለመግዛት አዲስ አበባ የሄድኩት በማታ ነበር፡፡ መቸም አዲስ አበባ በሌባ አይታማም፡፡ እኔም ብሩን በኪሴ ስለያዝኩት ሰግቸ ነበር፡፡ ማንም አልነካኝም፡፡ እጓደኞቼ ላይ አድሬ ላፕቶፕ ከቦሌ ገዛሁ፡፡ ስገዛ የሸጡልኝ ነጋዴዎች ትንሽ የሸዎዱኝ ይመስለኛል፡፡ ምክንያቱም ሪኮነዲሽን(recondition) ላፕቶፕ 14000 ብር አያዎጣም፡፡ እኔም ብር ስለያዝኩ ምንም አልመሰለኝም ከፍየ ዎጣሁ፡፡ መቸኮል አንዳንዴ ይጎዳል እና ነው፡፡ ይዤው የማላውቀውን እቃ ለመያዝ ስለጓጓሁ ቶሎ ብየ ነው የገዛሁት፡፡ ስለዚህ በዋጋም ሆነ በጥራትም ነው የተጎዳሁ፡፡ ላፕቶፑን ገዝተን ጓደኞቼ 5 ኪሎ ስለሚማሩ ወደ አምስት ኪሎ ሄድኩ አብሬያቸው፡፡ እኔ 5ኪሎ ስገባ የ5 ኪሎ ተማሪ ስላልሆንኩ መታዎቂያየን በር ላይ ለጥበቃዎች አስይዤ ነው የገባሁ፡፡ እነርሱ ግን እዚያው ሁለተኛ ዲግሪ ስለሚማሩ አሳይተው ገቡ፡፡ ከዚያም ላይበራሪ ገባን፡፡ ላይበራሪ ስንገባ ፍሬው ጠባቡ አሮሞን (ፍጋጠጋኣጋ) ሲያጠና

አገኘነው፡፡ ፍሬው ጠባቡ(ፍጋጠጋ) ሰላም ስለው ችላ አለኝ፡፡ ነገሩስ ጥንቆላው ወደ እነርሱ እየተጠጋ መሆኑን ስላወቀው እና እርሱም የማክዳን ነገር ስለሰማ **“አልሰማሁም”** ለማለት ደብሮት ነው፡፡ ከዚያም ህዝቡ ሲንኮሻኮሽ አሳየኸኝ መንግስቱ ትግሬ እና ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ አብረው ያዎሩ ጀመር፡፡ የሚያዎሩት ስለማክዳ ነው፡፡ ህዝቡ በኦሮሞ ላይ እና ኦሮሞን ለመጣል እየተመካከረ ኦሮሞ ግን አብሮ ሲቀልድ ነበር፡፡ እና ኦሮሞ ሙት አይደለም ትላላችሁ? “ኦሮሞ ጀግና ነው” ብሎ ከመጨፈር “ኦሮሞ ሙት ነው” ብሎ መጨፈር ሳይሻል አይቀርም፡፡ ጋሎች እንዳው ለህዝቡም ሆነ ለትዝብትም ሲባል ባማክዳ ላይ የታሰበውን የህዝቡን ሴራ ለማክዳ እና ለቤተሰቧ መንገር ነበረባቸው፡፡ ኦሮሞወች ከተገንጣይነት የተነሳ የሚያከብራቸው ሰው የለም፡፡ ነገር ግነ ኦሮሞወች እኔ እንደተረዳሁት ከሆነ እራሳቸውን እራሱ አያከብሩም፡፡ ኦሮሞ ኦሮሞን ሲንቅ እኔ ሁለቴ አይቸዋለሁ፡፡ የመጀመሪያ ዲግሪ ስንመረቅ መንግስት “ስራ እንድሰጣችሁ በቤሄራችሁ የፖለቲካ ፓርቲ ተሳተፉ” ብሎ እኔ የብአዴን አባል ነበርኩ፡፡ ሶፊያ ኦሮሞ የምትባል ኦሮሞ ደግሞ አነግ(ኦጋ) ሆና ይሁን በሃይማኖት ጉዳይ ይሁን አላውቀውም “የአህዴድ አባል ሁኝ” ቢሏት “እምቢ” ትላለች፡፡ እነዚህ አህዴዶች ይህችን ሲፊያ ኦሮሞ “በአህዴድ ስብሰባ እልተሳተፈችም” ብለው ቂጧን ወጓት፡፡ ይህችም ልጅ አሁን ያ ኦሮሞች የሰሯት ስራ እንደጎዳት ያዎቅኩት በ 2006 ዓ.ም ሁለተኛ ዲግሪ ስትማር ስላየኋት ነው፡፡ ሌላዋ የኦሮሞ ሰለባ ማክዳ እስከ ቤተሰቧ ናቸው፡፡ ለማክዳ ኦሮሞወች የህዝቡን ሴራ አለመንገር ኦሮሞወች እራሳቸውን እንደሚንቁ ምልክት ነው፡፡ ኦሮሞ እራሱን ቢያከብር ኖሮ “ሲሰሙ ምን ይሉናል?” የሚል ነገር ያደርበት ነበር፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ እንደ ጅብ እርስበእርሱ አይዋደድም፡፡ ጅብ እርስበእርሱ አይስማማም፡፡ ጆቦችን ባናሽናል ጅኦግራፊ(National Geography) አይታችሁ ከሆነ አብረው ሲሄዱ እጎኑ ያለውን ጅብ አያምነውም፡፡ ስለዚህ “ኦሮሞ ቢፍቁት ጅብ ይወጣዋል” ብል ምንም ስህተት የለውም፡፡ እኔ የምጠረጥረው የማክዳ አባትም የማክዳን ጉዳይ ቀድሞ ሰምቶ ሊሆን ይችላል፡፡ ኦሮሞወች በእራሳቸው እንደማይኮሩ እና እራሳቸውን እንደሚንቁ ምልክቱ በውጭ ሀገር ያሉ ኦሮሞወች **“በኦሮሞነት መኩራት(Oromo Pride)”** የሚል መፈክር አዘጋጅተው ህዝቡን ሲያበረታቱ እና ኦሮሞን እንዲያከብር ሲገፋፉ ይውላሉ፡፡ ፍሬው ጠባቡ ለምሳሌ ኦሮሞን ለመናቁ ምክንያቱ እራሱን ስለታጠበ(Brainwashed) ነው፡፡

ላይበራሪ እንደገባን ተማሪው ይንጫጫል፡፡ እኔም ግራ ገባኝ፡፡ “እዚህ ደግሞ ማን ያውቀኛል?” ብየ ምንም አላልኩም፡፡ አሁን ሳስበው ግን አሁን ሊፈጠር ዎዳለው ጉዳይ ኖሯል የሚያዎሩ፡፡ ሁሉም ላይበራሪው ውስጥ ያለው ተማሪ የሚነጋገረው ስለእኔ እና ስለ ሌላ ሴት ነው፡፡ ሴትዮዋ ደግሞ ሌላ ዎንድ ጠይቋት “እምቢ” ያለች ማክዳ አስመላሽ የምትባል የኦሮሞ ሴት ናት፡፡ እኔ ሴትዮዋን በአካል አላውቃትም፡፡ እነርሱ ሲነጋገሩ እንጂ፡፡ የሚያዎሩትም ያዱከና ህመም ካለበት አካባቢ የመጡ እና ጥንቆላ የሚያውቁ ቆምጨወች የነገሯቸውን ነው፡፡ እኔም በጣም ግራ ተጋብቸ ነው የተቀመጥኩ፡፡ እኔ 5 ኪሎ የገባሁ በገዛሁት ላፕቶፕ ኮምፒዩተር ኢንተርኔት ለመጠቀም ቸኩየ ነው፡፡ ላይበራሪ(Library) ገብቼ ኢንተርኔት እጠቀም ጀመር፡፡ ላይበራሪ ውስጥ ያለው ህዝብ በጣም ያዎራል፡፡ ተማሪው ላይበራሪ ውስጥ መሆኑን እረስቶት በጣም ያወራ ጀመር፡፡

ሁለት ሴት ተማሪወች ያዎራሉ፡፡ ሁለቱ ሴቶች አጠገባችን ስለነበሩ ነው፡፡ ሁለቱም ሴቶች የጎንደር ጎሳዎች ናቸው መሰለኝ፡፡ በጣም ስለሚያዎሩ ዞር ብየ አየኋቸው፡፡ ያው ላይበራሪም ስለሆነ እንደመንኮሻኮሽ እያሉ ነው የሚያዎሩ፡፡

“እዚህ ናት አሉ” መሰለኝ ያለቻት አንዷ፡፡ እኔ ወደፊት የማገባት ሴት መሆኗ ነው፡፡ እኔም “ምንድን ነው የሚነጋገር ይኸ ጎዝብ?” ብየ “ተማሪው አበደ እንዴ?” የሚልም ጥያቄ መጣብኝ፡፡ ከፊትለፊት ሌሎች ዎንዶች(የዱከና ህመም የታመሙ መሆናቸው ነው) በጣም ይስቃሉ፡፡ “ያዎጣታል” እያሉ ነው፡፡ ሴቶች ከጀርባየ ነው ያሉ፡፡ እኔ ገመድ-አልባ ኢነተርኔት(wi-fi) እየተጠቀምኩ ነበር፡፡ አምስት ኪሎ የገባሁትም በአዲሱ ላፕቶፕ ኢንተርኔት እስከምጠቀም ቸኩየ ነው፡፡ ተማሪው እየተነጋገረ ነው፡፡

ከሁለቱ ሴቶች አንዷ “ይህች?” ብላ ጠየቀች፡፡ ማክዳ አስመላሽን መሆኑ ነው፡፡ እኔም ዞር ብየ አየሁ፡፡ እነርሱም ልክ እንደሚካካስ ሰው አፍ ለአፍ ገጥመዋል፡፡ ዎሬው በጣም እንደ ጣፈጣቸው ያሳያል፡፡ ማክዳም እንዳሰብኩት ከሆነ ትግሬወች ጠይቀዋት “እምቢ” ብላ ብዙ ቀን የቆየች ሳትሆን አትቀርም፡፡ እኔም “ስለማን ነው የሚያዎሩት?” “እኔ በጭራሽ 5ኪሎ የነካሁት ሰው የለም” ብየ ግራ እየተጋባሁ፤ ዎሬውም በዛ ተነስቶ ወደ መነሃሪያ ሄድኩ፡፡ ወደ ደብረ ብርሃን ለመሄድ ማለት ነው፡፡ ከዚያም ይህ በእንዲህ እነዳለ ደብረ ብርሃን ገባሁ፡፡ ህይዎት ከላፕቶፕ ጋር ቀጠለ፡፡ ልብ በሉ እንግዲህ ይህ ሁሉ ሴራ እና ወሬ እየሆነ ያለው ማክዳን ለእኔ ከማሳየታቸው ከአንድ አመት በፊት ነው፡፡ ህዝቡ ማክዳን ትግሬዎች እኔን ሳያሳዩኝ ነው እንግዲህ እንደዚህ የሚመካከሩ የነበር፡፡ በጣም ያሳዝናል፡፡ ምን አለ እንዳው ከዘረኝነት በላይ ሰብአዊነት አይበልጥም ወይ? ብለን ስንጠይቅ የህዝቡ አመለካከት በጣም የወረደ እንደሆነ ነው፡፡ ህዝቡ በትንሹም ሆነ በትልቅ ነገር ሚስጢር ያበዛል፡፡ ትግሬወች ማክዳን ለእኔ እስኪያሳዩኝ ከመጠበቅ ይልቅ ትግሬዎችን ቶሎ ብሎ ማክዳን ወዲያ እንዲተዋት እና ሌላ ሴት እንዲጀነጅን ነበር ማድረግ፡፡ ትግሬዎች ቶሎ ብለው ሌላ ሴት ቢጀነጅኑ ኖሮ ሁላችንም ላይ እንደዚህ ያለ መውጫ የሌላው ነገር አይደርስብንም ነበር፡፡ ትግሬዎችንም ከፈስ ማዳን ይቻል ነበር፡፡ ነገር ግን ህዝቡ አውቆ ነገሩን ደብቆ ነው እንደዚህ ያለ መውጫ የሌለው ነገር ውስጥ የገባን፡፡

በሌላ ቡድን ደግሞ የሚነጋገሩ የጉራጌ ሴቶች ነበሩ፡፡ ጉራጌዎች “ዘራችን ከኤርትራ ነው” ይላሉ ይባላል፡፡ ይህቺ ማክዳ የምትባል ቤተሰብ ዲቃላ እንደዚህ ቂላዎች እና ቆምጩዎች ሸውደዋት እኔን ጨምራ የህዝብ መጫዎቻ ስታደርገኝ ጉራጌወችም እንደ ሌላው ህዝብ ሰምተው ነው ዝም ያሉ፡፡ ጉራጌዎች እዚያው እያዎሩ ነበር፡፡ ማክዳ ይህንን ሁሉ ሴራ ሰምታለች፡፡ ነገር ግን የትግሬ ድግስ እየበላች የዋሸችው ውሸት ስለያዛት ዝም ብላ ደብረ ብርሃን መጥታ ልታዎጣኝ ነው እየተባለ ነው፡፡ አንዷ ጉራጌ “ያኛው አያዎጣትም” ብላ ከላይበራሪ ወጥታ ሄደች፡፡ እኔ ገና ሳልጀምራት ነው እንግዲህ እንደዚህ ብላ ወጥታ የሄደች፡፡

እንዳትረሱ ህዝቡ ልጅቷንም ሆነ ልጁን ማለትም አቤልን(አብርሃ) ያውቃሉ፡፡ ነገር ግን ልጁ ትግሬ ስለሆነ ለትገሬዎች ነግረዋቸዋል፡፡ ምክንያቱም ቅያሜን በመፍራት ነው፡፡ ለልጅቷ ኤርትራዊ እና ኦሮሞ ስለሆነች እና የሁለት ተገንጣይ ልጅ ስለሆነች ሃበሻው ህዝብ እስከ ቤተሰቦቿ አልነገሯትም፡፡ ይህ ደግሞ የመጣው ልጅቷም የኦሮሞና የኤርትራ ዲቃላ በመሆኗ “ምንም የሚመጣ ነገር የለም” ነው፡፡ ምክንያቱም ቢቀየሙም የሁለት ተገንጣይ ልጅ ምንም አያመጣም በሚል ነው፡፡ አንድ ያናደደኝ ነገር እና የህንን መፅሃፍም እንድፅፍ ያስገደደኝ ነገር አነዱ ይህ ነው፡፡ እንዴት ገና ሳይጀመር “ያዎጣታል ነው የሚባል” ብለው ለልጁ ሲነግሩ “እንዴት ለእርሷ ነገሩን ሁሉ አልነገሯትም?” የሚለው ነገር ጭንቅላቴ ውስጥ ሁሌም ይመላለሳል፡፡ ያልነገሩበት ምክንያት “ኦሮሞወች ጥጥ ልብ ናቸው ይገቡታል” ነው፡፡ የሚረዳት የለም ትገባዋለች፤ አብራው ትተኛለች ነው፡፡ እንግዲህ እንደ ካታንጋ እና እንደ አገልጋይ “አብረሺው ተኚ” ልትባል ማለት ነው፡፡ እኔም አሁን ላይ ሆኜ ሳስበው “እንዳው መቸም ሰዎች ደካማነታቸውን አይተው ነው” ብየ ዝም አልኩ፡፡ ለነገሩ ኤርትራዎች “ባሪያ ነን” ብለው ነው የተገነጠሉ ይባላል፡፡ አሁን የማክዳ ቤተሰቦች “አፍቅረዋለች በሉልን” እያሉ ህዝቡን ልመና ይዘዋል፡፡ እነማክዳ አሁን የሚፈልጉት “ታዴን አፍቅራዋለች” እንዲባል ነው፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ተጥላ ነው፡፡ ስትጣል ግን “ምነው ጣላችኋት?” ብሎ የለመነ ሰው የለም፡፡ በመሆኑም የማክዳ ቤተሰብ ሲፈራ ጊዜ “አፍቅራው ነው” የሚል ነገር አመጡ፡፡ ሌላውም ህዝብ ኦሮሞዎች እንዳያዎጧት ብሎ “አፍቅራዋለች” ብለው እየረዷቸው ነው፡፡ ነገር ግን ማክዳን ትግሬዎች እስኪደክማቸው ጠይቀዋት እምቢ ስትላቸው ነው አምጥተው ያሳዩኝ፡፡ ካሳዩኝ በኋላ ደግሞ ሲጠይቋት “እምቢ” የሚለውን ቃል “አፍቅሬዋለሁ” በሚል ፈክ ቃል ተኩት፡፡ ነገር ግን ማክዳ አፍቅራኝ ሳይሆን ትግሬወች ድምፅ ከፍ አድርጎ ስቀውብኝ ነው(Makida didn.’t loved me but the Tigrians LOL(laughing out loud) at me)፡፡ ለዚህ ሁሉ የማክዳ ሸወዳ ምስክሮች አሉኝ፡፡ ማክዳ እኔን ከማወቋ ከአንድ አመት በፊት ህዝቡ እንደተመካከረባት የሰሙ ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ ከኦሮሞ ብሄር፤ ማቲወስ ንጉሴ ከአምሃራ ቤሄር እና አሳየሽኝ መንግስቱ

ከትግሬ ብሄር ናቸው፡፡ እነዚህ ሰዎች ሁሉንም ነገር ስለሚያውቁ መጠየቅ ይቻላል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች እራሱ እያዎቁ ነው እንደዚህ አድርገው ይህችን ዲቃላ ሚስጥር ደብቀው የተጫወቱብኝ፡፡ ፍሬው ጥበቡ ኦሮሞ የማከዳን ነገር በትንሹ ወደ 5000 ገደማ የሚሆን ህዝብ ሲመካከርባት ሰምቶ ዝም ያለ ኦሮሞ ነው፡፡ እኔ 5 ኪሎ ላይበራሪ በሄድኩበት ወቅት ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ ላይበራሪ ከነማቲወስ ንጉሴ ጋር ነበር፡፡ ነገር ግን ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ ስለኦሮሞ መገደል፤ መበደል፤ መሰቃየት እና የመሳሰሉት ነገሮች አያስጨንቁትም፡፡ ለምን እንደሆን እኔ ገብቶኛል፡፡ ፍሬው ጥበቡ የተሰጠው ተሰጥኦ መብላት እና መብዳት ነው፡፡ እንደዚህ አድርጎ በፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ ችልተኝነት እኔ መውጫ የሌለው ነገር ውስጥ ገብቼ ቀረሁ፡፡ ፍሬው ጠባቡን ብትፍቀው ጅብ ይወጣዋል፡፡

ጎንደሬም ይሁን ጉራጌም ቢደብቁ እኔ ምንም አይመስለኝም፡፡ ምክንያቱም ማከዳ የተገንጣይ ልጅ ስለሆነች አግልለዋት ሊሆን ይችላል፡፡ ነገር ግን የኦሮሞዎች መደበቅ ግን በጣም ይገርማል፡፡ የኦሮሞወች ጅብነት እዚህ ላይ ይረጋገጣል፡፡ ኦሮሞወች በጣም ጅብ ናቸው፡፡ እንዴት ሌላው ህዝብ አምፆ ይህችን ማንም የሌላት ዲቃላ ይህንን ሁሉ ጥንቆላ ደብቆ እንደዚህ ያለ ነገር ውስጥ ሲከታት ኦሮሞም አብሮ ይተባበራል? ብየ ሳስበው ኦሮሞ በቃ ጅብ እና ከዳተኛ እንደሆነ ነው የተረዳሁት፡፡ ኦሮሞዎች በጣም የሚገርሙ ጅብ ጎሳዎች ናቸው፡፡ ማከዳ ከኦሮሞ በስተቀር የቅርብ ዘመድ የላትም፡፡ ለዚህ ማረጋገጫ ህዝቡ ጥንቆላውን ደብቆ ነው እንደዚህ ለህዝብ አሳልፎ የሰጣት፡፡ ኦሮሞ ግን እንዴት ይህንን መመካከር እና ሴራ እየሰማ ይህችን ዲቃላ አይነግሯትም? ማከዳ እስከ ቤተሰቧ በጣም ብስብስ እና ግማታም ናቸው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞወች ይሸንን ነገር መንገር ነበረባቸው፡፡ ሌላው ሲተባበር እና ሲሸጣት ኦሮሞም አብሮ ይተባበራል ብየ እኔ መቼም አላምንም፡፡ ማከዳ የቅርብ ዘመዷ ኦሮሞ ብቻ ነው፡፡ በመሆኑም ኦሮሞዎች ይህንን የዚላ እና የቆምጨዎችን ሴራ ወስዶ ለማከዳ እና ለቤተሰቦቿ መንገር ነበረባቸው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞወች ጅብ ስለሆኑ ማከዳ እና የማከደን ቤተሰቦችን ከዷቸው፡፡ ጅብ ማለት ጉልበታም እና ከዳተኛ ማለት ነው፡፡ እኔ እንደተረዳሁት ኦሮሞን ብትፍቀው ጅብ ይወጣዋል፡፡

“ልጁ(አብርሃ ትግሬ) እራሱ አፍቃሪ ተብሎ ሌላው ህዝብ ሲያምፅባት እንዴት እርሱ ተሸሎ አይነግራትም?” እያልኩ አንዳንድ ቀን አስባለሁ፡፡ እርሱ እንዳውም አሁን በማከዳ ቤተሰቦች ቤት ዋና ገፀ-ባህሪ ሆኖ ነው እያገለገለ ያለው፡፡ ልክ እንደ ሮሚዮ(Romeo) ማለት ነው፡፡ እንኳን ሊነግራት ቀርቶ ከሌሎች ትግሬዎች ጋር ተመካክሮ ለእኔ አሳልፎ ሰጣት፡፡ እኔም “ለታማጋአጋን” ትሪትመት(tamagaaga treatment) ዲልዶየን ስየ(አሹየ) ነው እየጠበቅኳት ያለው፡፡ እኔ የገረመኝ “እንዳው ምን አስበው ነው ሲያሳዩኝ ልጁም የተባበረ?” እኔ እንደማስበው ሜሮንን “ልትበዳ ነው” ብለው ልጆች ሲያበሽቁኝ፤ ተጣልተን እንኳን ትንሽ ልብ ይከዳል፡፡ እንዳው ፍራት-ፍራት ይላል፡፡ ይህ ልጅ ግን ሲያሳዩኝ እየሳቀ ነበር፡፡ ዋናው ፍቅር እንጂ ኦሮሞዎችስ ቢሆኑ የብልት ለውጥ የለውም፡፡ እነርሱ ግን ፈርተው ወደ እኔ ነው የሚገፏት፡፡ እንደ አቤል ያለ ደፋር እና **<u>ገፊ</u>** ልብ ይስጠን፡፡ አብዛኛውን ጊዜ ካታንጋ የሚያፈቅሩ ሰዎች ቤተሰባቸው የሚነግራቸውን አይሰሙም ይባላል፡፡ ይህ ልጅ ልጅቷንም ይፈልጋል፤ ቤተሰቦቹንም ይፈልጋል፡፡ ይህ ግን ሊሆን አይችልም፡፡ አንዳድ ሰወች ልጃቸው ካታንጋ ሲያፈቅር “ተዋት” ይላሉ ይባላል፡፡ ነገር ግን አፍቃሪ “እምቢ” ይላል ይባላል፡፡ ይህ ልጅ ግን ከህዝቡ ጋር ተባብሮ ነው ወደ እኔ የወረወራት፡፡ ስለዚህ ሌሎች ከአፍቃሪዎች ሁሉ ይለያል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ አሁን ግን የፀፀት እና ሰው ስለሰማበት አፍቃሪ መስሎ በዲቃላ ሲጫዎትብን ይውላል፡፡ እንዳውም ሳታፈቅረው ሁሉ አትቀርም፡፡ የዲቃላ ነገር እምሷን አሳየችው አሉ፡፡ እኔም ዲቃላ እና ካታንጋ በባህልም ጎደሎ ነው ብየ ምንም አልመሰለኝም፡፡ እናም እኔ ጋር ደብረ-ብርሃን ትመጣለች እየተባለ ነው፡፡ “ሀገር ሚስትህ ናት” ብሎ ነበር አንድ የኢትዮጵያ መሪ፡፡ ነገር ግን አቤል(አብርሃ) ወታደር ብታደርገው እራሱ እንደዚህ ሀገሩንም ለጠላት ማሳየቱ አይቀርም፡፡

አቤል ትግሬ የሆነ ጅል ነገር ካልሆነ በስተቀር ለነገሩ ያፈቀረውን ሴት ለማስበዳት በጂ ሲፈልግ አይውልም ነበር፡፡ ልጁ በጣም ነው የገረመኝ፡፡ ደግሞ እንደ ሌላው ህዝብ “ያኛው አያዎጣትም” ይላል፡፡ አንድ ከ 18 ዓመት በላይ የደረሰ ወጣት በጭራሽ ያፈቀረውን ሴት ለሌላ አሳልፎ አይሰጥም፡፡ የአቤል ትግሬ ነገር በዚህ አላበቃም፡፡ አሁንም ማክዳን ከኦሮሞች ጋር ሸር(share) አድርጎ ነው ሲጠቀምባት የሚውል፡፡ አቤል ትግሬ ወይ ልቡ እምቢ ካለው ቢተዋት እና እኛም ብንገላገል ይሻላል፡፡ ነገር ግን በእርሱ ጅልነት በተፈጠረ ነገር እኔ እንደዚህ እንደ ብድር እቃ ተይዤ 6 እና 7 ዓመት አልከርምም፡፡ አቤል ትግሬን ማክዳ እምሷን አሳይተዋለች፡፡ ነገር ግን አቤል ትግሬ አልበዳትም፡፡ ላለመብዳቱ ምክንያት ምን እደሆን አይታዎቅም፡፡ አቤል ትግሬ ማክዳ ልብሷን አውልቃለት ካልበዳት መቼም ሊባዳት አይችልም፡፡ ለመብዳት ልብስ አንጂ ቂጥ አይወልቅም፡፡ አቤል ትግሬ የሚጠብቀው ማክዳ እምሷን አውልቃ እስከምትሰጠው መሰለኝ፡፡ እምሷን ዳርዳሩን ቀፎ በአንገቱ ያንጠልጥለው፡፡ አለበለዚያ ግን አቤል ትግሬ በጭራሽ ከልብስ ማውለቅ ውጭ የሆነ ነገር አንድን ሴት ለመብዳት የሚያስፈልግ ነገር የለም፡፡ ነገር ግን አቤል ትግሬ ማክዳ በሌላ እድትበዳ ነው የሚፈልግ፡፡ ለምሳሌ “ያኛው አያዎጣትም” እያለ ለአሻፋጅ ሲያሳያት ይውላል፡፡ ለነገሩ ማክዳ ቅልቅል ድግስ በየቤቱ እየዞረች ስለምትበላ እርሱ ባይላትም ማክዳ አትቦዝንም፡፡ አቤል ትግሬ ማክዳን ለሰሜን ሸዋው የትግሬ አሻፋጅ ሲጀነጅን ይውላል፡፡ አቤል ትግሬ እኔ ችግሩ የልቡ ከሆነ ይናገር፡፡ አለበለዚያ ግን ማክዳ እምቢ ካለችው ለምን ሌላ ሰው አይጀነጅንም፡፡ ስለዚህ ቢለቃት ይሻላል፡፡ አቤል ትግሬ ማክዳን መጀመሩ እራሱ የመጋለብ(riding) እቅድ እንደነበረው ነው የሚያሳይ፡፡ ማክዳ በጣም አሮጌ ነች፡፡ አቤል ትግሬ ሲጀምራት በትንሹ የ5 ዓመት የእድሜ ልዩነት አንደሚኖራቸው እርግጠኛ ነኝ፡፡ ስለዚህ አቤል ትግሬ የኦሮሞ ደረት ላይ አንደ ወፍ ለመቀመጥ ፈልጎ መሰለኝ፡፡ ወፍ ትልቅ ግንድ ላይ ስትቀመጥ ጉጥ ነው የምትመስል፡፡ አቤል ትግሬ አሁን አድጓል፡፡ ስለዚህ ማክዳ አሁን አቤል ትግሬን ብትባዳው ሊያሰማት ይችላል፡፡

ይህ ሁሉ የ5ኪሎ ተማሪዎች ንግግር እንግዲህ ሊያሳዩኝ ከ ዓመት በፊት ነው፡፡ አስቡ እንግዲህ፡፡ ጥንቆላና የታሰበ ነገር ልዩነቱን ሲያስቡት በጣም ያናድዳል፡፡ እንዴት አንድ ሰው ከአንድ አመት በፊት የሞከራትን ሴት ለሌላ አሳልፎ እንደሚሰጥ እኔ አልገባኝም፡፡ ለነገሩ በትግሬዎች ፍርድ የለም፡፡ ምክንያቱም ማክዳ እምቢ ብላቸው ነው ለእኔ ያሳዩኝ፡፡ በተጨማሪም ኦሮሞወች ደግሞ ይሞከሯት ነበር ብላ አንድ ትግሬ ስታወራ ሰምቻታለሁ፡፡ ስለዚህ ጭንቅ ሲመጣ ኢጋዥ ፍለጋ ወደ እኔ መምጣታቸው ነው፡፡ ልጁ የዚያን ጊዜ እኔ 5 ኪሎ ከጓደኞቼ ጋር ለጉብኝት በገባሁበት እየሞከረ ነበር ለካስ፡፡ እኔ እንግዲህ መርሳት የሌለባችሁ ነገር ህዝቡ እንዲህ ከተነጋገረ ከ ዓመት በኋላ ነው ለሁለተኛ ዲግሪ 5 ኪሎ የገባሁ፡፡ ስለዚህ ጥንቆላ ነው ዎይስ ሰዎችን ንቀት ነው ይህን ነገር ያመጣው? የሚል ጥያቄ በጭንቅላቴ ሁሌ ነው የሚመላለስ፡፡ እኔ እንደሚመስለኝ ንቀት ነው፡፡ የልጅቷንም ፀባይ ያውቃሉ፤ ሰዎችንም አጥንተው ነው፡፡ ስለዚህ አንድ-ዓመት ደብረ ብርሃን ከከረምኩ በኋላ 5ኪሎ ልማር መስከረም 2004 ዓ.ም እንደተቀመጥኩ ነው እየገፋፉ አምጥተው እኔን ማኖ አስነክተው “ያዎጣታል ይሄዳል” እያሉ ሲቀልዱ የሚውሉ፡፡

እኔም “የእግዚአብሄርን ህዝብ ለእግዚአብሄር እያቸው” ብየ ይሄው ተበድየ ለአንባብያን ይድረስ ብየ ሰጥቻለሁ፡፡ ሁሌ በደል የለመደው የኦሮሚያ ተዎላጅ አባቷ ግን ተስፋ መስሎት “ያዎጣታል” እያለ እኔን በፖሊስ ሲያስይዝ ነበር፡፡ እግዚአብሄርም ይሰማኛል ብየ ተስፋ አደርጋለሁ፡፡ ምክንያቱም እንደው በተለምዶ ስናየው የእግዚአብሄር ህዝብ የሚባል በአጠቃላይ ሰነፍ ነው፡፡ ሰነፍን ደግሞ መከራ አያጣውም እና እግዚአብሄር ገድሉን ያሳየኛል ብየ በተስፋ ነው የተቀመጥኩ፡፡ ለምሳሌ በ2008 ዓ.ም የተከሰተውን ድርቅ ማየት ይቻላል፡፡ የሰነፍ ህዝብ ችግር ነው፡፡ ይህ ደግሞ ከኦሮሚያ ክልል እስከ ሰሜን ስለተከሰተ የውሸታምም ሆነ “ተደብቄ አጠቃለሁ” ያለውን የሁሉንም ሃብታምነት አይተንበታል፡፡ እኔ የገረመኝ ጥንቆላውን ወደ ፈረንጅ ሀገር አሻግረን ቆሻሻ ከተፀየፍን በኋላ የእርዳታ ዘይት በ 2008 ዓ.ም እንቀበላለን? ብየ ስጠይቅ የመጣልኝ መልስ ሰነፍ እና ድሃ ህዝብ ወሬ እንጂ እውነት እንደሌለው ነው፡፡ ወሬ

ካልሆነማ በ 2008 ዓ.ም በቀጥታ ስርጭት “ያዎጣታል ይሄዳ” እየተባለ የእርዳ ጥሪ ኤድርጎ የእርዳታ ስንዴ አይጠይቅም ነበር፡፡ ስለዚህ አሁንም እግዚአብሄር ይመልሰው የኔን በደል፡፡ ምክንያቱም በጣም ተበድያለሁ፡፡ “እንዴት በቀን በፀሃይ ማከዳን ጥሎብኝ ሲሮጥ እንዳው ለእውነት ሲባል አንድ ሰው እንኳን ትንሽ ለልጅቷስ ክብር ሲባል የሆነ ነገር አይልም?” እኔ እንዳው መቼም “ሰው ናት” ብየ ስላሰብኩ ነው፡፡ እኔም እንዳው እንደ አፍቃሪ ሆኜ እርሷም መጥታ ማውጣቷ ስለማይቀር ተመዝግቦ ይቀመጥ ብየ ነው ይህንን መፅሃፍ የፃፍኩት፡፡ ስለዚህ ለእውነት እንኑር፡፡ እንዳው በፍቅር እንደተቸገርኩ ሁሉ ነው እየተቆጠረ ሲዘፈንብን የሚውል፡፡ ለምሳሌ የአብነት አጎናፍርን ሙዚቃ መውሰድ ይቻላል፡፡ እኔ በፍቅር እንደተቸገርኩ አስመስሎ ነው የዘፈነው፡፡ ለነገሩ “ስራ አልሰራም” ብሎ ከሚጎርር ህዝብ ምን ይጠበቃል? ለነገሩ የእርሱ አባት የእኔ አባት የሰራውን ጀብዱ በእድሜ ልኩ ስለማያገኘው ስም ለማጥፋት ሆን ተብሎ የተጠነሰሰ ነገር ይመስለኛል፡፡ ስለዚህ የእነርሱ ታሪክ ይስተካከላል ተብሎ የእኔ አባት መሰደብ የለበትም፡፡ ስለዚህ በማያገባን እና በግል ጉዳይ እየገባን አናዳክር፡፡ የእኔ አባት የእርዳታ ስንዴ እንኳን ተቀብሎ አያውቅም፡፡

ደብረ-ብርሃን ኮምፒውተር ከያዝኩ ምንም አይነት የሴት ገጠመኝ አልሞከርኩም፡፡ ምክንያቱም በስራ ነው የተጠመድኩ፡፡ በእርሱም የማስተምርበትን ማቴሪያል አዘጋጅበታለሁ፤ አጠናበታለሁ፤ ሁሉን ኮምፒዩተር መስራት የሚችለውን ሁሉ አድርጌበታሁ፡፡ በጣም ደስተኛ ነበርኩ፡፡ በቃ ኮምፒውተር ገዝቸ ስለሆነ ማንንም አልፈልግም፡፡ ከኮምፒተሬ ጋር ነበር የምጫዎት፡፡ ስለዚህ ከህብረተሰቡም ትንሽ የመራቅ ነገር ነበር፡፡

ስራ ሲያልቅ እንደተለመደ ፑል ቤት ሄጀ ቴሌቪዥን ነበር የማይ፡፡ በዚህም መጥፎም ሆነ ጥሩ ሊባሉ የሚችሉ ፕሮግራሞችን አይቻለሁ፡፡ የሀገራችን ስለሆነ ግን መጥፎም ቢሆን አስተያየት ከመስጠት ወደ ኋላ ማለት የለብንም፡፡ “ቤት ያፈራውን” እንደተባለ የሀገራችንን ፕሮግራሞች ማየት ይገባናል፡፡ “ቤት ያፈራውን” የሚለው አባባል “የቤት ትል” መብላትን አይጨምርም፡፡

3.2.<u>ኢቲቪ(በአሁኑ ኢቢሲ)(EBC)(የኢትዮጵያ ብሮድካስቲንግ ኮርፖሬሽን)</u>

ላፕቶፕ ሳልገዛ ፑል አልጫዎትም ነበር፡፡ ነገር ግን ሁሌም ፑል ቤት እሄድ ነበር፡፡ አብዛኛው ፑል ቤቶች ቴሌቪዥን አይጠፉም፡፡ እዚያም የሀገር ውስጥ ፕሮግራም እንደ እሁድ መዝናኛን፤ የድሮው የኢትዮጵያ አይድልን፤ እና የመሳሰሉትን ጠንቅቄ ነበር የምከታተል፡፡ የእሁድ መዝናኛ ሲያልቅ “ገመና” የቴሌቪዥን ድራማን ከመጀመሪያ እስከ መጨረሻ አይቻለሁ፡፡ በዚህ ድራማ በጣም ደስተኛ ነበርኩ፤ ማለትም ወድጀው ነበር፡፡ ሁሉም ሰው ዎዶት እንደነበር ነው የሰማሁት፡፡ ነገር ግን አሁን ላይ ሆኜ ሳስበው ስለገመና ድራማ የገረመኝ ነገር አለ፡፡ ድራማው በብዛት ጥንቆላን እና የመሳሰሉትን ጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶችን ነው የሚቃዎም፡፡ ነገር ግን ይህን ፅሁፍ በፃፍኩበት ወቅት(ከ 2004ዓ.ም እስከ 2008ዓ.ም) ሀገሪቱን በአጀንዳ እየመራት የነበረ ጥንቆላ ነው፡፡ ስለዚህ “ጥንቆላን በድራማ ንቀነው በህይዎት የምንጠቀምበት ከሆነ፤ የቱላይ ነው ታማኝነታችን?” የሚል ሀሳብ ይመላለስብኝ ጀመር፡፡ በመሆኑም ለትዝብት ያህል፤ “የምንሰራውን እንዎቅ” የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ጥንቆላን በጣም ነው ያንቋሸሹት፤ ነገር ግን አሁን መንገዱ ሁሉ በጥንቆላ ሊባረክ ነው ሲሞከር እየተዋለ ያለ፡፡ ይህ እራሱ ልማዳዊ ድርጊት ስለሆነ እናሰዎግደው፡፡ በቴሌቪዝን ድራማዎችም ሆነ በፊልሞች መስራት ያለብን የምኖረውን እንጂ የፈለግነውን አይደለም(In dramas and movies we have to perform what we are living not what we want to live)፡፡ የምኖረውን እና የእለት ከእለት እንቅስቃሴዎችን በድራማ ሰርተን ከጨረስን፤ መኖር የምንፈልገውን መስራት እንችላለን፡፡

ስለድራማ እንነጋገር ከተባለ ትንሽ ላስፋው፡፡ ከላይ እንደጠቀስኩት መስራት ያለብን በዙሪያችን ያለው ህዝብ የሚተገብረውን እና የገጠመውን ፈተና፤ ሀዘን እና ደስታ ነው እንጂ እንዳው የሌለ ነገር ሁሌ “የፍቅር ቀልድ(romantic comedy)” የሚረባ አይመስለኝም፡፡ እኔ እኮ ይህንን መፅሀፍ ለመስራት የተገደድኩት ሀገሪቱ ውስጥ “እውነት” የሚባል

ነገር እንደሌለ እና “ሽንገላ” ስለሚበዛ እኔ ኮፒ ራይት(copy right) ላድርገው ብየ እንጂ ሀገሪቱ ውስጥ ያሉ አርቲስቶች ታሪኩ እንደተፈጠረ አድርገው የሚሰሩት ቢሆን ኖሮ እኔ አልፅፈውም ነበር፡፡ ስለዚህ አንፈራራ ያየነውን እናውራ፡፡ የሚታየውን ነገር መስራት ምንም ነውር አይደለም፡፡ አንድ ሰው እውነት ካዎራ መቸም ቢሆን ነውር ተናገረ አይባልም፡፡ እውነት ማለት ደግሞ ህዝብ ያየው እና አብዛኛው ህዝብ የተስመማበት ነገር ነው፡፡ የእኛ ሀገር ግን ይህን አይን ያዎጣ ነገር አለፈች ማለት መቸም ሀቅ የላትም፡፡ “ሀቅ አለ” ቢሉንም አናምንም፡፡ ስለዚህ እውነት እየደፈርን እንናገር፡፡ የታየውን እና አብዛኛው የሚስማማበትን እንተግብር፡፡ ይህንን እኔ ስለፃፍኩት “የሞተ ጉዳይ ነው” ለወደፊቱ ግን እናስብበት፡፡ “አለም ጉድ እያለ” የተፈፀመ ጥንቆላ ተደብቆ ይቀራል ካልን ለውጥ አለ ማለት ይከብዳ፡፡ ስለዚህ ለውጥ ማለት እውነት መናገር ነው፡፡ አንድ ሀገር ተለወጠች የሚባለው እውነትን ስትደፍር ነው፡፡ ስለዚህ ውስጠ-ሊጥ አንሁን፡፡ አንድ ሀገር አደገች እና የሰላም እና የመተማመን ሀገር ነች ማለት በህዝቦቿ መካከል ድብቅ ነገር ሳይኖር ነው፡፡ አሁን ግን “ማን ተፈርቶ ነው ይህ ነገር በድራማ አልሰራ ያለ?” የሚለውን ስናይ ትንሽ ውስጠ-ሊጥ እንደሆንን ነው የሚያሳየን፡፡ በእውን ተጨንቀን እየፈሳን ድራማ ላይ ብንፈሳ ምን ነውር አለው? ምንም ነውር የለውም፡፡ በእውን እና በቀን ከቀን ኑሯችን ላይ የምንፈሳ ከሆነ ድራማ እማ የ ነ ሰዓት ወይም የነ ሰዓት ከ 30 ደቂቃ ቢሆን ነው፡፡ ስለዚህ እውነት አንፍራ፡፡ “ህመምን ቢደብቁት እሬሳ ብቅ ይላል” የተባለው ነገር እንዳይደርስብን ነገሮችን አንደባብቅ፡፡ አንደባብቅ ሲባል ደግሞ እንደ ቆምጨ እንደ ጠንቋይ አይነት ቦርኮ እና የማይረባ ነገር ይዞ መሯሯጥ ጥሩ አይደለም፡፡

ሌላው ፑል ቤት ሆኘ በቴሌቪዥን ካየኋቸው ፕሮግራሞች የድሮው “ኢትዮጵያን አይዶል” ን ነው፡፡ አይዶል በጣም ይመቸኝ ነበር፡፡ ነገር ግን “ሌላ ከአሜሪካን አይድል ያላመደው(adapted) ነው” ብለው እንደ ኮፒ ራይት(copy right) ማለት ነው፤ በሌላ ፕሮግራም ተኩት፡፡ እዚህ ላይ ማለት የምፈልገው፤ አንድ ነገር ሌላ ሀገር(ከኢትዮጵያ ውጭ) ከተሰራ እና ወደዚህ ሀገር ካመጣነው አላመድነው እንጂ ፈጠርነው አይባልም፡፡ ምክንያቱም የአእምሮ ንብረትነቱ የመጀመሪያው ሰው ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ስለዚህ በሰው ንብረት መጣላትም ሆነ መጨቃጨቅ አያስፈልግም፡፡ ለምሳሌ አይድልን ስንመለከት፤ የአሜሪካ አይድል፤ የባላገሩ አይድል እና የድሮው የኢትጵያ አይድል ብንመለከት፤ በይዘት ሆነ በትርጉም ምንም ልዩነት የላቸውም፡፡

ስለዚህ ኢቲቪ(በአሁኑ ኢቢሲ) “ይዋሻል” ብቻ ብለው የሚያዎሩትን እቃዎማለሁ፡፡ ኢቲቪ(በአሁኑ ኢቢሲ)ን “ይዋሻል” የሚሉ ሚስጢር ያልጠበቀላቸው(ያልደበቀላቸው) ግለሰቦች እና ቡድኖች ናቸው፡፡ ኢቲቪ(በአሁኑ ኢቢሲ) በጭራሽ የላይኛው መደብ ሃብት ነው፡፡ ለምሳሌ የ 2007/2008 ዓ.ም ድርቅ እንይ፡፡ በቢቢሲ(BBC)፤ አልጀዚራ እና በመሳሰሉት አለም ቀፍ ጣቢያዎች ይዘገባል፤ ነገር ግን በ ኢቲቪ(በአሁኑ ኢቢሲ) ሙዚቃ ብቻ ነው የምናየው፡፡ ስለዚህ ይህ ሚስጢረኛ አይደለም ዎይ? ሚስጢረኛ ብቻ ሳይሆን “የእናት ጓዳ” ነው ብየ ነው የማስበው፡፡ ለነገሩ የእኛ ህዝብ ድርቁን ቀለል አድርጎ ያየው ስለለመደው ሳይሆን አይቀርም፡፡

ድርቅ በኢትዮጵያ የተለመደ ችግርም ስለሆነ የኢትዮጵያ ሜዲያ ችላ አለው፡፡ የአለም ሜዲያ ግን ድርቅ በእነርሱ ሀገር ያልተለመደ ነገር ስለሆነ እና ርሃብ አይተው ስለማያውቁ የኢትዮጵን ድርቅ አጧጡፈው በዜና ሲያሯሩጡት ይታያል፡፡ የኢትዮጵያ ሜዲያ ማለትም የኢትዮጵያ ሬዲዮ እና የኢትዮጵያ ቴሌቪዥን የሚያዎራው ስለ ሶማሌ ክልል ድርቅ ነው፡፡ ነገር ግን በአለም ደረጃ እየተወራ ያለው የአምሃራው ክልል ድርቅ ነው፡፡ ስለዚህ ችግራችንን እየደበቅን ዝም ብለን ላይ ላዩን እንጨፍራለን፡፡ በዓለም የሚሰማውን የህዝባችንን ልመና ለምንድን ነው በኢትዮጵያ ቴሌቪዥን የማይታይ? እዚህ ላይ ጋዜጠኞች የሚሉት ነገር ሊኖር ይገባል፡፡ የኢትዮጵያ ቴሌቪዥን እና ሬዲዮ “በድርቅ የተጎዱ ወገኖች” ብሎ ይጠራቸዋል፡፡ በውጭው አለም ግን ስም ጠርቶ ነው እንደ “እስካይሽ” አይነቶችን ይፋ ያዎጣቸው፡፡ የኢትጵያ ሜዲያ ግን እነዚህን ቦታዎች ችግራቸውን እየደበቀ በየአመቱ ለድርቅ ሳይዘጋጁ የኢትዮጵያን ስም መለመኛ አድርገው ሲጠቀሙ

ይኖራሉ፡፡ እነዚህ በድርቅ የሚጎዱ አካባቢዎች ስማቸው በሬዲዮ እና በቴሌቪዥን ቢነገር ሊያፍሩ እና ወደ ስራ ሊመለሱ ይችሉ ነበር፡፡ ነገር ግን እነዚህ ህዝቦች ችግራቸው እየተደበቀላቸው ይሄው እድሜ ልክ እየለመኑብን ይገኛሉ፡፡ እነዚህ ድርቅ የሚደበቅላቸው አካባቢዎች በኢትዮጵያ ቴሌቪዥን እና ሬዲዮ የምንሰማው የጉራ ሙዚቃቸውን ነው፡፡ ስለዚህ ነገሮችን እየደበቅን አናውራ፡፡

ስለዚህ በድርቁም እንናደድ፡፡ የኛን ነገር ብዙም አናንቋሽ የሚል ነው፡፡ ምን አልባትም በድርቁ ያልተናደድን ከኦሮሞዎች ጋር የጋራ ጉበረት ስለሆነ ሊሆን ይችላል ብየ አሰብኩ፡፡ ማለትም ድርቁ ኦሮሞዎች ላይ ጭምር ስለሚከሰት በእርሱ እየተፅናናን ነው እነጂ በተናደድን ነበር፡፡ ድርቁ በጣም ቀላል ችግር ነው፡፡ እንዳውም በሌላው አለም ከምናየው የተፈጥሮ አደጋ ይልቅ ቀላል ነው፡፡ ስለዚህ በቀላሉ መቋቋም ይቻላል ባይ ነኝ፡፡ ድርቅን ለመቋቋም ደግሞ ልክ አንጀሊና ጆሌ ፊልም ላይ ማለትም ከአድማስ ባሻገር(beyond Borders) እንዳለው የውሃ ጉድጓዶችን መቆፈር ነው፡፡ የውሃ ጉድጓድ መጠቀም ደግሞ ትግስት የሚፈልግ ስራ ነው፡፡ ምክንያቱም ከውሃ ጉድጓድ ውሃ ቀድቶ ማሳን ማጠጣት ለሰነፍ ህዝብ እንዳው የሞት ያህክል ከባድ ነው፡፡ ስለዚህ ስንፍናን አስወግደን ከልመና እንውጣ፡፡ እኔ ኢትዮጵያዊ በሚል ስም በየዘመኑ መለመኛ አልሆንም፡፡

እንነጋገር ከተባለ “ስለድርቁ የማንደነቅ ለምንድን ነው?” ኢቲቪ(በአሁኑ ኢቢሲ) ስለሚደብቅልን ይመስለኛል፡፡ ስለዚህ ኢቲቪ(በአሁኑ ኢቢሲ) መደበቁ “ህመምን ቢደብቁት እሬሳ ብቅ ይላል” እየሆነ ነው ወደ አልጀዚራና በቢቢሲም የተላለፈ፡፡ ሰሞኑን ደግሞ በእንቅርት ላይ ጆሮ ደግፍ እንዲሉ “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለው አሜሪካንን አንጫጭቶ ሳያበቃ ቸካጎ(Chicago) ያሉ ኢትዮጵያውያን ለሃገሪቱ እርዳታ ለማቅረብ እየለመኑ ነው፡፡ ስለዚህ የዚህ አለም-አቀፍ ትርጉሙ ምን ይመስላችኋዋል? ይህን ለአንባብያን ትችት ትቸዋለሁ፡፡ የሀገርን ነገር ማስተካከል እንጂ የአረብ ቻናል ዎይም ዲኤስ ቲቪ(DStv) አማራጭ ሊሆን አይችልም፡፡ በቃ የራሳችንን ንቀን የሌላ አየን ማለት እኮ ሲተረጎም “እየነመጅን” ነው፡፡ በዚህም ሳናውቀው የስነ ልቦና ሰለባ እየሆንን ነው፡፡ ስለዚህ እንለዎጥ፡፡ እራሳችንን እንይ የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ መንግስትን መቃዎም እና ሀገርን መጥላት የተለያየ ነገር ነው፡፡ ኢቲቪ(በአሁኑ ኢቢሲ) የሀገራችን ሀብት ነው፡፡ ስሙን መቀየር ሳይሆን የእራሳችንን አስተሳሰብ እና አመለካከት መቀየር ነው፡፡ እንደ ተቃዋሚ ፓርቲዎች ስም በየቀኑ የኢቲቪ(በአሁኑ ኢቢሲ) ስም መቀየሩ በምንም ተአምር ለውጥ ሊሆን አይችልም፡፡ ስለዚህ ተንኮል እንተው፤ እንስራ፤ ድርቅን እንቋቋም፡፡ መተቻቸት ለለውጥ ነው ነገር ግን በክፋት አንተቻች፤ በክፋት ከሆነ ግን ጥላቻ እንጂ ትችት አይሆንም፡፡ በሃሳብ የመግባባት ነገር ቢኖረን ኖሮ እኮ ይሽ አሁን በውጭ ሚዲያዎች የምንሰማው ነገር ከእዚህ ባለዎጣ ነበር፡፡

ትችት ሁልጊዜም ትክክል ላይሆን ይችላል፡፡ አንድ ትችት ትክክል አለመሆኑን ደግሞ የተተቸው ግለሰብ ወይም ቡድን ወይም ድርጅት በተለየ እና በእራሱ አመለካከት ለውጡን ማሳየት ይችላል፡፡ ይህ ደግሞ ለመጀመሪያው ትችት ሰጪ እንደ ትምህርት ይሆነዋል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ዋናው ነገር መማማር እንጂ መነቃቀፍ አይደለም ማለት ነው፡፡

ግልፅ እንሁን፡፡ ድህነትን ለመደበቅ አንጣጣር፡፡ ድህነትንም ሆነ ሌሎች ነውሮችን ስንደብቅ የማታ-ማታ ችግሩ ተባብሶ ሲሰማ ልክ እንደ ድርቁ ማለት ነው እናፍራለን፡፡ ይህ ደግሞ “ህመምን ቢደብቁት እሬሳ ብቅ ይላል” የሚለውን የተለምዶ አባባል ይጠቁመናል፡፡ ችግሮች ሲባባሱ ወደ ውጭ ሜዲያዎች መውጣታቸው አይቀርም፡፡ ለምሳሌ የ1977 ዓ.ም ድርቅ መንግስት ደብቆ ነበር ይባላል፡፡ ነገር ግን ፈረንጆች ተደብቀው የቀረፁትን ነው በ “ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders)” በሚለው ፊልም ላይ ያዋረደን፡፡ ስለዚህ አንድን ሀገር እና አካባቢ መተቸት ለመማሪያ እንጂ ለመሳደቢያ አይደለም፡፡ “ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders)” የሚለው ፊልም ለምሳሌ ትንሽ ማጥላላት አለበት፡፡ ነገር ግን ማስተማሪያ ነው፡፡ የተማርነው ግን በከባዱ ነው፡፡ በከባዱ እንዳንማር ደግሞ የሚመጣውን የእርዳታ

ድርጅት ሁሉ አለመቀበል ነው። አብዛኛውን የአውሮፓ እስፖርተኞች እና የአሜሪካ አርቲስቶች እርዳታ የሚሰጡት “የሰብአዊ ስራ(humanitarian work)” የሚል ታሪካቸው ላይ እንዲፃፍ እና ባንካቸውን ለመቀነስ ነው። የእነርሱ ታሪክ ሲፃፍ የእኛ ታሪክ መበላሸት የለበትም። “እስካይሽ” ስለሚባለው አካባቢ ለምሳሌ እኔ የሰማሁት “ሮይተርስ የሚባለው የዜና አውታር” ላይ በድርቅ የተጎዳ አካባቢ ተብሎ ነው። ስለዚህ በዚህ ዜና መሰረት “እስካይሽ” እንደ “ድሃ” ይፋ ወጣ ማለት ነው(Esikayish come out as a poor)። ስለዚህ ችግር ሲብስ ይፋ መውጣታችን ላይቀር ሁሌም ቢሆን “ውሃ ጠጥተን ጠጅ አናናፋ”። ያለውን እና እውነታውን እንናገር። ለምሳሌ ሰመሃኝ በለው ስለጎጃም የዘፈነውን ማየት ይቻላል። ጎጃም እንደ ሌላው እርዳታ የሚያስፈልገው አይደለም እንጂ ሃብታም ለማለት በጭራሽ አይቻልም። በባዶ ማውራት ህዝብ ያዘናጋል። ስለዚህ ሰማህኝ በለውን “አዘናጊ” በሚል ነው እኔ የፈረጅኩት። ስለዚህ ስናደንቅም ህዝብን በማያዘናጋ መንገድ መሆን አለበት። ዝናብ በሰማህኝ እጅ አይደለም። ስለዚህ ህዝቡ ዝናብ ቢቀር ምን ማድረግ አለበት የሚለውን ለህዝብ ማስተማር ነው። ህዝብ ጠንካራ ከሆነ ሌላ መርዳት ቢያቅተው እንኳን እራሱን ይችላል። ስለዚህ ዝናብ ሲቀር ማድረግ ያለብን የከርሰ-ምድር ውሃን መጠቀም ነው። የከርሰ-ምድር ውሃን ለመጠቀም ደግሞ በተመራማሪዎች የታገዘ ስራን ይጠይቃል።

ሌላው ስለሀገር ውስጥ እና ስለውጭ የማወዳድረው እና አስተያየት መስጠት የፈለግኩት ፊልም ነው። የውጭ ፊልም እየተባለ ህዝቡ ሁሉ ሲያዎራ እንደ እኔ አይነት ምስኪኖችን ይጠልፋል። እኔ ለመጀመሪያ ጊዜ በቴሌቪዝን ያየሁት ፕሮግራም “120” የሚባለውን በኢትዮጵያ ቴሌቪዥን ይቀርብ የነበረውን ፕሮግራም ነው። ይህም ማለት ከ 16 አመት በፊት የነበረ ፕሮግራም ነው። ይህ ፕሮግራም በጣም ተመችቶኝ ነበር የማየው። ነገር ግን እኔ ዩኒቨርስቲ ከገባሁ በኋላ ዲኤስቲቪ(DStv) የሚባል የአሜሪካን ፊልም እና ሙዚቃ እንዲሁም የእንግሊዝን ኳስ አሳየኝ። በቃ ተበላሁ። ከዚያ በኋላ ምንም የሀገር ውስጥ ነገር አይመቸኝም። ለምሳሌ እነ ደያስ አዱኛ በነበሩበት ወቅት ኢትዮጵያ የሴካፋን የእግርኳስ ዋንጫ ስታሸንፍ የኢትዮጵያን ኳስ አይቼ በጣም ተመችቶኝ ነበር። የእንግሊዝን ኳስ ካየሁ በኋላ ግን የእኛ ሀገር ኳስ ብዙም አይመቸኝም። ይህ ምንድን ነው ወረራ ነው። እኔ ውስጤ ተዘርፏል ማለት ነው። እዚህ ላይ መረዳት ያለብን ነገር ምንድን ነው የዲኤስቲቪ(DStv) እና የአረብ ቻናልን ጉዳት ነው። የእኛ መንግስት የተቃውሞ ድምፅ ከውጭ ሲሰማ በመሬት ሆነ በሰማይ ሄዶ ጃም(jam) ያደርጋል። ነገር ግን የፖርን እና የተለያዩ ቻናሎች በዲኤስቲቪ(DStv) እና በሌሎችም በኢንተርኔት ሲሰራጭ እና ህዝቡን ሲያሸፍት እየዋለ አንድ ነገር አይልም። ይህ የሚያሳየው እንዳው እንደ አህያ “እኔ ከሞትኩ ሰርዶ አይብቀል” እንዳለችው ነው። መንግስት የሚፋለጠው ለእርሱ ደህንነት የሚጎዳ ነገር እንዳይመጣ እንጂ ዜጎች የፈለገውን ያህክል የሳይኮሎጂም ሆነ የባህል ወረራ ቢደርስባቸው መስሚያ የለውም። ስለዚህ መንግስትም ያስብበት። የሀገርን ገቢ በግልም ሆነ በጋራ ማሳደግ ሲቻል ነው አንድ ሀገር በኢኮኖሚ ልትዳብርም ሆነ ልትጠነክር የምትችለው። ከዚህ ደግሞ የመዝናኛውን ብንመለከት በውጭ ፊልም ተውጦ ልክ ጭቃ እንደዋጠው ጎሽ(ናሽናል ጅኦግራፊ ላያችሁ ማት ነው) እየታገለ ነው ያለው። ስለዚህ የውጭ ፊልምን መንግስት ለሳተላይት የሚከፍለውን ቀንሶ የሚፈለገውን ቻናል ብቻ ቢያስገባ ዳውንሎድ ማድረግን ጭምር ሊገታ ይችላል የሚል አመለካከት አለኝ። ይህም ህዝቡ ወደ ሀገር ውስጥ መዝናኛዎች የመመለስ ነገር ይመጣል ባይ ነኝ። ይህ ሲሆን ደግሞ ከፍሎ መዝናናትን ይለምዳል ማለት ነው። ከፍሎ ሲዝናና ደግሞ ብዙ አርቲስቶች ይፈጠራሉ ማለት ነው። እኛ ሀገር ሙዚቃውም ሆነ ፊልሙ ያደገ ነው። እኛ ሀገር ያላደገው እራሴንም ጨምሮ ገዝቶ መዝናናት ህዝቡ አልለመደም። በተለይ ይህ “ሶፍት ኮፒ” የሚባል ቴክኖሎጂ ሲመጣ በቃ የፈጠራ ውጤት የሚባል ነገር ህዝቡ መግዛት አቆመ። ህዝቡ ገዝቶ መዝናናት ቢወድ ኖሮ እርቲስቶቻችን ሲቸገሩ አናይም ነበር።

ስለዚህ ጃም(jam) ማድረግ ያለብን የማይመለከቱንን ቻናሎች እና የዜና አውታሮችን ነው እንጂ የተቃውሞ ድምፆችን ብቻ መሆን የለበትም። ለምሳሌ ኢሳትን ብንመለከት ኢትዮጵያ ውስጥ አይሰራም። ለምን ቢባል መንግስት በገባበት

ገብቶ ነው የሚዘጋው፡፡ ስለዚህ ለስልጣንም እንደዚህ መሟሟት ካለ ለሀገርም መሟሟት ግድ ይላል፡፡ በመንግስት መስሪያ ቤት ስር ያሉ ባለስልጣናት ስለ ሀገር ልጆቻቸውን እንዴት እንደሚያስተምሩ አላውቅም፡፡ ምክንያቱም አንዳንድ ጊዜ ለውጥ የሚሉትን ነገር ስናይ እራሱ እነርሱ ስልጣን ላይ ካሉ ብቻ እንጂ ከዚያ በኋላ ቢወድም(ቢጠፉ) መስሚያ የላቸውም፡፡ እንዳውም "እድገት" ምናምን የሚሉን በስልጣ ለመቆየት እንጂ ለሀገር ተቆርቁረው አይመስለኝ፡፡ ስለዚህ ተቃዋሚ ብቻ ሳይሆን ሌሎችንም ቻናሎችን ብንቀንስ አንደኛ የሀገሪቱን ዎጭ መቀነስ እንችላልን፡፡ በተጨማሪም ህዝቡንም በተለይ የገፀሩን ከባህል ወረራ መከላከል እንችላለን የሚል አመለካከት አለኝ፡፡

ሌላው አሁን "ቃና" በሚባለውን ቻናል እንይ፡፡ እኔ ምቀኛ ስላልሆንኩ ቢተረጉሙ እና ቢጠቀሙ መስሚያ የለኝም፡፡ ነገር ግን እንደ ሀገር ስመለከተው **ጥበብን ከመተርጎም ይልቅ ጥበብን ብንፈጥር** የተሻለ አማራጭ መፍጠር እንችላልን የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያት ብዙዎች እየተቃዎሙት ስለሆነ ነው፡፡ ይህንን አስተያየት በመስጠቴም ጥቅም የሚያገኙ እንደሚከፋቸው እርግጠኛ ነኝ፡፡ ይህ ቻናል በትክክል የሀገር ውስጥን ፊልም ይጎዳል አሉ እንጂ የገፀሩን እና በዝቅተኛ የኑሮ ደረጃ ያለውን ህዝብ የሀገር ፍቅሩን ሊያሳጣ ይችላል፡፡ በተለይ ለገፀሩ ህዝብ ብናስብ መልካም ነው፡፡ አናስዎርራቸው፡፡ የከተማው ህዝብ እና መንግስት የራሱን ጥቅም እያባረረ የገፀር ህዝቦች ባህላቸውን ትተው የማንንም ቡሽቲ ማየት አለባቸው ብየ አላስብም፡፡ ትርጉሙ አማርኛ ስለሆነ እና ፊልሙም ስለሚያምር ገፀር አካባቢ ሊያዩት ይችላሉ፡፡ በዚያውም ቦሽቱ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አንቦሽታቸው፡፡ እንዳውም ከፊልሙ ላይ ስም እንዳይዎጣም እሰጋለሁ፡፡ አንዱ ተነስቶ የልጁን ስም "ቻንዴ፤ ቻንድራ" ሊለው ይችላል፡፡ እኔ ገፀር አድጌ ከተማ ከመጣሁ በኋላ ባዳበርኩት እና ባካበትኩት የአሜሪካ እውቀት ነው አሁን በውጭ ሀገር "ያዎጣታል" እየተባልኩ ያለሁ፡፡ ሁሉም ለጥቅም እና በጥቅም ነው የሚንቀሳቀስ፡፡ የሀገር ውስጥ አርቲስቶች "የሀገርን ውስጥ ፊልም እድገት ይጎዳል" አሉ አሉ፡፡ እንደዚህ ከሚሉ "የእኛን ጥቅም ይጎዳ" ቢሉ መልካም ነው፡፡ ማሳሰብ የነበረበት ነገር የባህል ወረራ ነው፡፡ ባህልን ያጠፋል፡፡ ዲሲፕሊን ያጠፋል፡፡ ለምሳሌ በብዛት የውጭ ፊልሞች "ግልፅ ወሲብ" ይበዛባቸዋል፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ ሀገር ውስጥ ፊልም መስራት ሳይችል የአለምን ምርጥ ፊልሞች ያደንቃል፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ "በአካባቢ መስራት፤ ለአለም-አቀፍ ማሰብ(Think globally, act locally)" የሚለው ህግ እና ትርጉሙ ስላልገባቸው ነው፡፡ ስለዚህ የሌሎች ፊልም እና ድራማ ከማድነቃችን በፊት እራሳችን ፊልም መስራት እንቻል የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ ስለዚህ ከቃና ቴሌቪዥን ፊልም ይልቅ የሀገራችን ፊልም ይሻለናል እና እንመለስ፡፡

3.3. ማስተማር በሁለተኛ አመት ያለው ልዩነት

የመጀመሪያ ዲግሪ ከተመረቅኩ በኋላ በ2ኛው አመት ደብረብርሃን ዩኒቨርስቲ ነኝ ብያለሁ፡፡ በዚህ ዎቅት ግን ዩኒቨርስቲው ከሚገባው በላይ በጣም ብዙ ተማሪ ነበር የተቀበለ፡፡ በዚህም ምክንያት የማስተምረው ብዙ ክላስ ነበር የደረሰኝ፤ እናም በጣም ቢዚ(busy) ነበርኩ፡፡ በዚህም ወቅት "Introduction to Electric Circuits" የሚለውን ትምህርት አስተምሬያለሁ፡፡ ይህንን ኮርስ ሁለት ሴክሽን ደርሶኝ ሳስተምር ነበር፡፡ ከፍተኛ እርካታ አግኝቸበታለሁ፡፡ ደጋግሞ ማስተማር በእራስ መተማመንን ይጨምራል፡፡ ምክንያቱም ሳስተምር እንደ አስተማሪነቴ በጣም ብዙ መፅሃፍትን ማገላበጥ አለብኝ፡፡ ስለዚህም እኔም በጣም ብዙ መፅሀፍትን ነበር የማነብ፡፡ በዚህም ምክንያት ከዚህ ቀደም ያላየኋቸውን ነገሮች ሁሉ ዳስሸበታለሁ፡፡ እንግዲህ ማስተማር ዝምብሎ እንዳው "ሁሉንም አውቃለሁ" ብለን በግብዝነት ሳይሆን በግንዛቤ ካየነው መማርም ጭምር ነው፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያት ደግሞ አንዳንድ አስተማሪዎችም ሆኑ ተማሪዎች **"እስተማሪ ፍፁም ነው"** ብለው የሚያስቡ አይጠፉም ብየ ስላሰብኩ ነው፡፡ ስለዚህ እኔ በራሴ እንዳየሁት ከሆነ አስተማሪ ፍፁም አይደለም፡፡ እኔ አሁንም የሁለተኛ ዲግሪ ይገፍ ብዙ ጊዜ አዲስ አሳቦች ያጋጥሙኛል፡፡ ስለዚህ እነርሱን እነደመማሪያ ነው የምዎስዳቸው፡፡ በየቀኑም ስለማነብ በየቀኑ እየጨመርኩ ነው የምሄድ፡፡ እንደኔ የሚያነብ አስተማሪ ይኖራል ብየ አላስብም፡፡ ስለዚህ አስተማሪ ፍፁም ቢሆን ኖሮ እኔ ነበርኩ ፍፁም

የምሆን:: እንዳውም አንድን ትምህርት ደግሜ ሳስተምረው ብዙ አዳዲስ ነገሮችን አገኛለሁ:: አንድን ትምህርት ደግሜ ሳስተምረው አዲስ ሀሳብ የማገኝበት ምክንያት ደግሞ ጥልቀት እየጨመርኩ ነው ማለት ነው:: ማለትም **የማላምዳቸው** እውቀቶች ብዛት ጨመረ ማለት ነው:: በእኔ አመለካከት መፅሃፍትን አንብቦ እውቀት ማግኘት እውቀትን እንደማላመድ ነው:: ምክንያቱም የመጀመሪያው የእውቀት ባለቤት መጀመሪያ ሀሳቡን የፈጠረው ነው ብየ ስለማምን ነው:: ስለዚህ የሌሎችን እውቀት ስንማር እና የራሳችን ስናደርገው አላመድነው ይባላል:: ስለዚህ ብዙ ስናነብ ብዙ እውቀት እናላምዳለን ማለት ነው:: ይህ የእኔ አመለካከት ነው:: የሌላውን አይዎክልም እና እራሳችንን በራሳችን እንመዝን::

ካላነበብክ እና ኮርሱን(course) ደግመህ የምታስተምር ከሆነ አዲሱን ነገር አታውቀውም:: አምና የፃፍከውን ነው የምታስተምረው:: ስለዚህ አለማዎቅን ለማዎቅ የተጠቀምኩበት መሳሪያ በጥልቀት ማነበብ ነው:: ሳነብ የማላውቀውን ነገር አገኛለሁ:: ደጋግመህ ስታነብ ብዙ እውቀት ታላምዳለህ ማለት ነው:: በዚህም አለማዎቄን አዎቅሁት ማለት ነው:: ይህ እንግዲህ የእኔ ጥቅስ መሆኑ ነው:: ጥቅሱ ምንድን ነው

"አለማዎቅን ለማዎቅ ሁል ጊዜ ደጋግሞ በጥልቀት ማንበብ ነው:: ሁል ጊዜ ሲታነብ አዳዲስ ነገሮችን ታገኛለህ:: አዲስ ነገር ከሆነ አታውቀውም ወይም ከዚህ ቀደም አላላመድከውም ማለት ነው እራስህ የፈጠርከው ካልሆነ በስተቀር:: ስለዚህ አለማዎቅህን አዎቅከው ማለት ነው:: ብዙ ነገሮች ሲታነብ ደግሞ እውቀት(wisdom) ለመገንባት ይጠቅማል ማለት ነው::"

> *"To know that you don't know study hard and you definitely will find a new thing. If it is new then it implies that you don't know it. Reading helps to create your own wisdom."*

እዚህ ላይ ጥቅስ ብየ ያስቀመጥኩት ትንሽ ፈገግ ካደረጋችሁ ብየ ነው:: አንድ ሰው ሆን ብሎ በፕሮግራም ጥቅስ አይጠቅስም:: ነገር ግን ከፃፈው ላይ ወይም ከተናገረው ላይ ሰዎች እንደ ኢንስፓይሬሽን(inspiration) ይወስዱለታል ማለት ነው:: ከዚያ በኋላ ታሪክ እና ጥቅስ ሆኖ ይቀጥላል ማለት ነው:: ስለዚህ ለምትታዘቡ ቀልድ ነው::

ነገር ግን እኔ ይህንን አባባል የፈጠርኩበት ምክንያት አብዛኛው ሰው መፅሃፍ አንብቦ "እውቀት አለኝ" ይላል:: ነገር ግን መፅሃፉ የሌላ ሰው ስለሆነ እውቀቱም የሌላ ኮፒ ነው ማለት ነው:: ስለዚህ መፅሃፍትን የምናነበው የራሳችንን እውቀት እንድንገነባ እንዲጠቅመን ነው ማለት ነው:: መፅሃፍ ማለት የብዙ ተመራማሪዎች፤ ኢንጂነሮች፤ ፈላስፋዎች፤ ሳይንቲስቶች እና የመሳሰሉት ታላላቅ አሳቢዎች ምርጥ ተሞክሮወች ስብስብ ነው እንጂ ፍፁም የሆነ ነገር አይደለም:: ስለዚህ መፅሃፍ ማንበብ የሚጠቅመው አካባቢያችንን በቀላሉ እድንገነዘብ እንዲረዳን እንጂ በመፅሃፍ ተመመርኩዘን እድሜያችን እንዲያልቅ አይደለም:: የትምህርት አላማው እራሱ የራስን እውቀት እንድንገነባ ነው እንጂ የተፃፈውማ የሌላ ንብረት ነው:: ስለዚህ መማር ማለት የተማሩትን ፅንሰ ሃሳብ ተጠቅሞ ሌላ አዲስ ሃሳብ መፍጠር ማለት ነው:: ለምሳሌ አንዳንዶች መፅሃፍን ከኢንተርኔት ወይም ከሌላ መፅሃፍ ላይ እየቆረጡ አውጥተው "መፅሃፍ ፃፍን" ብለው ሲያስመርቁ ይታያል:: አንድ ሰው መፅሃፍ መፃፍ ያለበት ወይ ከምልከታ ተነስቶ ወይም በጥናት እና ምርምር የደረሰበት ከሆነ ነው እንጂ የሌላ ሰው መፅሃፍ ማባዛት እንዳው ለንግድ ካልሆነ በስተቀር ምንም ሳይንሱ ላይም ሆነ ምህንድስናው ላይ ጭማሪ አያደርግም:: መፅሃፍ መፃፍ ያለብን ወይ እንደዚህ ገጠመኝ ከሆነ ነው:: እኔ ለምሳሌ ይህንን የእኔን ድርሰት "መፅሃፍ" ብየ ያቀረብኩት ከገጠመኝ እና ከምልከታ ተነስቼ ነው:: ሌላ ደግሞ የሳይንስ እና የኢንጂነሪንግ መፅሃፍ ከሆነ ደግሞ ከተመራመርን እና የጥናታችን ውጤት ከሆነ ነው:: አለበለዚያ ግን እንደ ሃንድ አውት(handout) የሌላ መፅሃፍ ማባዛት ነው የሚሆን::

ይህን የተረዳሁት በእለት ከእለት ኑሮየ ነው፡፡ እርሱም ምንድን ነው ያስተማርኩትን ኮርስ ሳነብ የበለጠ የማላውቀው ነገር እየበዛበኝ መጣ፡፡ ምንድን ነው ነገሩ የተለያዩ መፃህፍትን በጥልቀት ማንበብ ጀመርኩ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ትምህርት አያልቅም እና ሁላችንም ቢሆን ሙሉ አይደለንም የሚል እምነት አለኝ፡፡ ይህ እንግዲህ ቀጣይ እውቀት(sustainable knowledge) የሚባውን አይነት ነው የምናዎራው፡፡

ቀጣይ እውቀት(sustainable knowledge) ለመገንባት ቀጣይ ጥናት(sustainable study) ያስፈልጋል፡፡ ቀጣይ ጥናት(sustainable study) ደግሞ ያላዎቁትን ለማዎቅ ይረዳል፡፡ ቀጣይ ጥናት(sustainable study) ደግሞ እውቀት(wisdom) ለመገንባት ይጠቅማል፡፡ እውቀት(wisdom) ማለት የአእምሮ ንብረትነት የሚገባው ፈጠራ እና አዲስ ግኝት ማለት ነው፡፡ መፅሃፍትን ማንበብ እውቀት(wisdom) ሊሆን አይችልም፡፡ ነገር ግን መፅሃፍትን ማንበብ እውቀት(wisdom) ለመገንባት እና ለመፍጠር ይረዳል፡፡

ስለ ቀጣይ እውቀት(sustainable knowledge) እንነጋር ከተባለ እንጨምርበት፡፡ እኛ ሀገር እንዳው ሁሌ ወቀሳ እንዳይሆን እንጂ ነገራችን ሁሉ “ነበር” የሆነ ነገሮች ሁሉ ቀጣይ ስላልሆኑ እንጂ አልጀመር ብለው አይደለም፡፡ እውቀትም ቢሆነ እንደዚሁ ነው፡፡ የጀመርነው ነገር ቀጣይ ካልሆነ መቸም ዳር መድረስ አይኖርም፡፡ እየጀመርን ከተውነው እንደ አሁኑ የኢትዮጵያ ታሪክ “ነበር” እንደሚሆን ነው፡፡ ስለዚህ እውቀታችንንም ቀጣይ እናድርገው፡፡ ቀጣይ ለማድረግ ደግሞ አንዴ ስራ ስናገኝ በቃ ተመቻችተን እና ደሞዛችንን እያሰብን ከመቀመጥ ይልቅ ለበለጠ እውቀት ማንበብ እና መመራመር ያስፈልጋል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ አንዳንድ ሰዎች ደሞዝ ዎጣላቸው ማለት በቃ በወር የሚመጣውን ብር እንጂ “የተሻለ ስራ መስራት እችላለሁ” የሚል አመለካከት የላቸውም፡፡ እንዳንዶች ደግሞ በትምህርት መግፋት የተሻለ ነገር ፍለጋ ሳይሆን የዲግሪ ድርድር የሚመስላቸው በጣም ሺዎች ናቸው፡፡ እዚህ ላይ ማሰብ ያለብን ነገሮች በጣም ብዙ ናቸው፡፡ ይህም ሲባል ዲግሪው ሁለተኛ ዲግሪ ለመስራት ይሯሯጣል እንጂ “ለውጥ ሊያመጣ የሚችል ነገር መስራት እችላለሁ” የሚል አመለካከት ያለን በጣም ጥቂቶች ነን፡፡ ይህንን ደግሞ በብዛት በተለያዩ ቦታዎች የምንሰማው እና እራሴም የማደርገው ነገር ነው፡፡ በአለም የምናያቸው ስኬታማ የምንላቸው መሪዎች እና ግለሰቦች ብዙም የቀለም ትምህር እና ስልጠና የሌላቸው ናቸው፡፡ ስለዚህ የትምህርት ደረጃውን እና የደሞዝ ብዛቱን ሳይሆን ማየት ያለብን “ምንያህል አውቃለሁ?” የሚለውን ነው፡፡ ብዙ የምናውቅ ከሆነ እና ባዎቅነው ነገር መስራት የምንችል ከሆነ ከፍተኛ ትምህርት ያስፈልጋል የሚል አመለካከት የለኝም፡፡ ከፍተኛ ትምህርት አያስፈልግም ስል ምን ለማለት ፈልጌ ነው ግለሰቡ በእራሱ የሚመራመር እና ነገሮችን በቀጣይ ማስኬድ የሚችል ከሆነ ዲግሪ መቁጠር ጊዜ ማጥፋት ሊሆን ይችላል፡፡ ነገር ግን ከፍተኛ ትምህርት መማር ለደሞዝ ማሳደጊያ ከሆነ ለሀገሪቱም ሆነ እውቀትን እና ስልጣኔን ለማስቀጠል ዋጋ የለውም፡፡ ከፍተኛ ትምህርት መማር ያለብን እውቀትን ለማዳበር፤ ለማስቀጠል እና የተሻለ ዜጋ ለመሆን የሚደረግ ጥረት መሆን አለበት የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡

በግራም ሆነ በቀኝ ትምህርታችን እና ምርመራችን ቀጣይ(sustainable) ይሁን፡፡ እውቀት እና ምርምር ቀጣይ(sustainable) ከሆነ፡-

- **ልማት ቀጣይ(sustainable) ይሆናል፡፡** ይህ አሁን በኢህአዴግ ምንግስት ተጀምሯል፡፡ ስለሆነም ኢህአዴግ በምርጫ ከወደቀ የሚመጣው መንግስትም ቢያስቀጥለው መልካም ይሆናል ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ኢህአዴግ እድገትን እና ልማትን ማስቀጠል የሚለን ጠቅላይ ሚኒስቴር መለስ ከሞተ በኋላ ያለውን ነው፡፡ ነገር ግን ሰፋ አድርገን ስናየው እድገት መቀጠል ያለበት ኢህአዴግ ከወደቀ በኋላ እና ለዘለዓለም ነው፡፡
- **እድገት እና ስልጣኔ ቀጣይ (sustainable) ይሆናል፡፡**

- ፈጠራ(discovery) ቀጣይ(sustainable) ይሆናል፡፡ ይህ ነገር በእኛ ሀገር ገና አልተጀመረም፡፡ ስለዚህ ቀጣይ ለማድረግ መጀመሪያ ፈጠራን መጀመር ያስፈልጋል፡፡ ለመጀመር ደግሞ ተነሳሽነት እና በጀት ያስፈልጋል፡፡ በአሁኑ ሰዓት የኢትዮጵያ መንግስት ለጥናት እና ለምርምር የሚወጣን ወጪ እንደ ኪሳራ ነው እየቆጠረው ያለ፡፡ ነገር ግን ጥናት እና ምርምር ለመጀመር ብዙ ጊዜ ተሞክሮ ነው ምርጥ ተሞክሮዎች ወደ ስራ የሚገቡት፡፡ ፈጠራን ማላመዱን ግን የመከላከያ ዩኒቨርስቲ ስለያዘው ይቀጥሉ የሚል ሃሳብ አለኝ፡፡ ነገር ግን የመከላከያ ዩኒቨርስቲ የያዘውን ስራ እራሱ ማስቀጠል ይገባል፡፡ ቴክኖሎጂን ማላመድ ጥናትና ምርምር አይሆንም፡፡ ጥናትና ምርምር የሚጀምረው አካባቢን በመመልከት እና ስለአካባቢ በመመራምር ከአካባቢ ነው፡፡ ነገር ግን እንደ አንዳንድ ሙህራን ትንታኔ ከሆነ ያላደጉ ሀገሮች ቴክኖሎጂን ቢያላምዱ የተሻለ እንደሆነ ያምናሉ፡፡ እኔም ቴክኖሎጂን በማላመድ እስማማለሁ፡፡ ምክንያቱም ጥናት እና ምርምር እንስራ ብንል ከሰለጠኑት ሀገራት የበለጠ ምርምር ልናደርግ አንችልም፡፡ በመሆኑም እነርሱ የተመራመሩትን ማላመድ ለፈጣን እድገት እና ስልጣኔ ይበጀናል የሚል እምነት አለኝ፡፡ አንዳንዴ እውነታን መቀበል የሚባል ነገር አለ፡፡ ለምሳሌ ማላመድ እንደ መቅዳት ይቆጠራል የሚሉ ሊኖሩ ይችላሉ፡፡ ነገር ግን ያደጉ ሀገሮች የደረሱበት ደረጃ የሚደርስ ምርምር መስራት ከማቴሪያል አቅርቦት እና ከተመራማሪ ችሎታም አንፃር የማይቻል ነገር ነው፡፡ ስለዚህ ቴክኖሎጂን ማላመድ በሚለው እኔ እስማማለሁ፡፡ ለምሳሌ አንድ ተመራማሪ ድፍድፍ ነዳጅ ኢትዮጵያ ውስጥ አገኘ እንበል፤ ያገኘበት ዘዴ ግን አዲስ እንደማይሆን በእርግጠኝነት መናገር ይቻላል፡፡ ስለዚህ የመመራመሪያ ዘዴዎችን እና ቴክኖሎጂዎችን ማላመዱ የተሻለ አማራጭ ነው፡፡ ቴክኖሎጂን ማላመድ እነ ቻይና እና ህንድ እዚህ አሁን ያሉበት ደረጃ ያደረሰ ዘዴ ነው፡፡
- ዲሞክራሲ ቀጣይ(sustainable) ይሆናል፡፡ እዚህ ላይ ዴሞክራሲ እኛ ሀገር ከመጀመሪያም አልተፈጠረም፡፡ ስለዚህ ዴሞክራሲን ለማስቀጠል ዴሞክራሲን መጀመሪያ ሀገር ውስጥ ማስገባት እና ማላመድ ይገባል፡፡ ሀገር ውስጥ ሳይገባ ግን ኢህአዴግ “ዴሞክራሲን እናስቀጥል” እያለ የሚያዎራን ትርጉሙ “ኢህአዴግ ለዘላለም ይኑር” ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ዶሜክራሲን ማስቀጠል ኢህአዴግን ማስቀጠል አይደለም፡፡ ዴሞክራሲን ማስቀጠል ማለት “ኢህአዴግን በዴሞክራሲያዊ መንገድ እና በምርጫ ከስልጣን ማውረድ” ማለት ነው፡፡
- ሰላም ቀጣይ(sustainable) ይሆናል፡፡ ይህ አሁን ኢህአዴግ የሚመሰገንበት አንዱ መስክ ነው፡፡ ወደ ፊትም ቢሆን “የአለም ሰላም አስከባሪ” ከመባል ይልቅ የሀገርን ሰላም በአግባቡ እና ሁልጊዜ ማስከበር ይሻላል የሚል እምነት አለኝ፡፡ ሰሞኑን ማለትም በ 2008 ዓ.ም ማበቂያ ገደማ ደግሞ ኢትዮጵያ የተባበሩት መንግስታት የፀጥታው ምክር ቤት መቀመጫ እንዳገኘች ሰምተናል፡፡ ይህ ጥሩ ነው፡፡ ነገር ግን የእኛን ጥቅም በማያስነካ መልኩ መሆን አለበት፡፡ ማለትም የሌላ ሀገር ሰላም እናስከብራለን ብለን የእኛ ሰላም እንዳይደፈርስ ማድረግ ይገባል፡፡ ለምሳሌ በድሮ ዘመን እኛ ሳንረጋጋ እና የእርስ-በእርስ ጦርነትን ሳናጠፋ እኛ ግን ለኮሪያ ሰላም አስከባሪ ልከን እንደነበር አንዳንድ መረጃዎች ያስረዳሉ፡፡ አሁንም የእኛን ጥቅም ካስከበርን እና ሰላም ካረጋጋን በኋላ ነው የሰላም አስከባሪ ወደ ለሌላ ሀገሮች መላክ ያለብን የሚል እምነት አለኝ፡፡ ሰላም ማስፈን ሲባል ተቃዋሚን አስሮ በመጨረስ አይደለም፡፡ ተቃዋሚዎችም ቢሆን ስርዓት አልበኝነትን በማስወገድ መታገልን ይጠይቃል፡፡ አሁን ኢትዮጵያ የተባበሩት መንግስታት የፀጥታው ምክር ቤት መቀመጫ ካገኘች ለዲሞክራሲያዊ ተቃዋሚዎች እንደ ጥሩ እድል ነው፡፡ ምንግስት ካለአግባብ የመብት ጥሰት ካደረሰባቸው ከዚህ ድርጅት ስለሚባረር አቤቱታ ለማቅረብ ይመቻል፡፡ መንግስት ግን ተቃዋሚን ሳይሆን ማጥፋ ያለበት እነዚህን “ነፃ አውጭ” የሚል ስም የተለጠፈባቸውን ድርጅቶች ለምሳሌ እንደ የአርበኞች ግንባር አይነቶችን ነው፡፡ እነዚህ “ነፃ አውጭ” የሚል ስም የተለጠፈባቸው ድርጅቶች በአንዳንድ ግለሰቦች የስልጣን ጥማት እና በመንግስት ባለስልጣናትም አንዳንድ ስህተቶች የተፈጠሩ ድጅቶች ስለሆኑ የሚያወሩለትን ህዝብ አይወክሉም የሚል እምነት አለኝ፡፡ ስለዚህ መንግስት እራሱም እንኳ “ነፃ አውጭ” ቢሆንም እንኳ እነዚህን ግን ማጥፋት አለበት፡፡ ወያኔም ሲነሳ የትግራይ “ነፃ አውጭ” ሆኖ ነው የተነሳ፡፡ ነገር ግን

ከእንግዲህ “ነፃ አውጭ” ይበቃናል፡፡ ማንኛውም መንግስትን የሚቃወም በዲሞክራሲያዊ መንገድ እነዲመጣ እፈልጋለን፡፡

- መቻቻል እና አብሮ መኖር ቀጣይ(sustainable) ይሆናል፡፡
- በአጠቃላይ ሀገሪቱ ቀጣይ(sustainable) ትሆናለች፡፡

ይህንን ያልኩበት ምክንያት ትምህርት ለአንድ ሀገር እና ህዝብ ምሰሶ(pillar) ነው ብየ ስለማስብ ነው፡፡ በዚህም ምክንያት የምንሰራው ሀገራችን እንድታድግ ከሆነ ኢንቨስት ማድረግ ያለብን ትምህርት እና ስልጠና ላይ መሆን አለበት የሚል የግል ስሜት አለኝ፡፡ የተማረ ዜጋ ያላት ሀገር መቼም ቢሆን በጣም መጥፎ ሊባል የሚችል ችግር ውስጥ ልትገባ አትችልም፡፡ ስለዚህ ትምህርት እና ስልጠናን አማራጭ የሌለው የወደፊት እድገታችንም ይሁን ህልውናችን ተስፋ ስለሆነ ማስቀጠል ይገባል፡፡ ሁልጊዜ ከአዲስ መጀመር አስፈላጊ አይደለም፡፡ ከዚህ ቀደም ሀገራችን ውስጥ የተሰሩ የምርምር ስራወችን መመርመር ያስፈልጋል፡፡ ከዚህ በፊት የተሰሩ ስራዎች ሲመረመሩ ደግሞ ጠቃሚ ከተገኘ ታላላቆቻችን ምን እንደሰሩ ስናይ ኢንስፓይሬሽን(inspiration) እናገኛልን ማለት ነው፡፡ ኢንስፓይሬሽን(inspiration) ደግሞ ለወጣቱ ሞራል ይሆናል፡፡ ሞራል ያለው ወጣት ደግሞ ስኮላርሺፕ እያለ የሃብታም ሀገሮችን ስም እየጠራ ኢንተርኔት ላይ ሲፈልግ አይውልም፡፡ ስለዚህ ሀገራችን ውስጥ ሞራል በመገንባት እና በማሰባሰብ ስደትን እና ተስፋ ቢስነትን ልንታገል ይገባል፡፡

ለምሳሌ በዘፈኖችም ሆነ በተለያዩ ፊልሞች እና የሀገር ውስጥ ድራማዎች የተለያዩ የሀገራችን መሪዎችን እራእያቸውን እና የሰሩትን ገድል እንናገራለን፡፡ ነገር ግን ቀጣይ አይደለም፡፡ ስለዚህ ሃሳባችን እና የተጀመሩ ነገሮችን በሙሉ ዳር ማድረስ እና ማስቀጠል ይገባል፡፡ አንድ ችግር ሲፈታ ሌላ ችግር አይመጣም ማለት መዘናጋት(complacency) ይባላል፡፡ ስለዚህ ችግሮችንም እንደዚሁ ስንፈታ “ለቀጣይም እንዴት መፍታት አለብን?” የሚለውን በደንብ አስበን እና ***መዝግበን*** መያዝ አለብን፡፡ ስለዚህ የምንሰራቸውን እና “ጥሩ ተሞክሮ” ብለን የያዝናቸውን ነገሮች እያሻሻልን ማስቀጠል ይገባል፡፡ በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ ሁሌም አንድ አይነት መደጋገም ይበዛል፡፡ ይህ የሚያሳየው ለውጥ እንደሌለ ነው፡፡ ስለዚህ ለውጦችን እና በአንድ ወቅት “ተአምር” ብለን ያጨበጨብንላቸውን እና ያሰብናቸውን ነገሮች ማስቀጠል ይገባል፡፡ ለታሪክ ብቻ ለኤግዚብሽን ማቅረብ ጥሩ አይደለም፡፡ እንተግብራቸው፤ እንሞክራቸው፤ እናሻሽላቸው እናሳያቸው፤ እናስቀጥላቸው፡፡

ሌላው ምሳሌ ደግሞ አንዳንድ ሰወችን ስንመለከት ተማሪ ሆነው በጣም ሲያነቡ እና እንዳውም ገላቸውን እንኳን ለመታጠብ ጊዜ አጥተው ሲሸቱ እንመለከታቸዋን፡፡ ነገር ግን የተመለከተም ሊኖር ይችላል ተመርቀው ደሞዝ ካወጡ በኋላ እግራቸውን ዘርግተው እና የመሃል ዳኛ መስለው ወሬ ሲያወሩ እና ሲጎርሩ ይሰማል፡፡ ለዚህም ምክንያቱ ደግሞ በደሞዝ ምክንያት ድህነት ስለለቀቃቸው ነፃ ወጡ ማለት ነው፡፡ አሁን እኔ አንዳንድ ቀን በጣም ስቸከል እና ሳነብ እንደ ተማሪ የሚቆጥሩኝ ሰወች አሉ፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ ምንድን ነው ከተባለ በእኛ ሀገር አንድ አስተማሪ ቢራ ይዞ ሲዝናና እንጂ ሲያነብ ማየት ያልተለመደ ነገር ስለሆነ ነው፡፡ ነገር ግን እነዚህ ደሞዝ ሲወጣላቸው ሻይ ቤት እና መጠጥ ቤት ፉጨጥ ብለው የሚቀመጡ ሰወች “ፓረኑ(parvenu)” ተብለው ይጠራሉ፡፡ እኔ የማነበው እና ድሮም የምማረው ለፓሽን(Passion) ነው እና ችሎታየን ለማጣት ነው፡፡ አሁንም የማነበው ትምህርቱ ስለምወደው እና ስለሚያስደስተኝ እንጂ ደሞዝ አንዴ ወጥቷል፡፡ ስለዚህ የጎጃ ገበሬወች እና ሀበሾች በአጠቃላይ እኔ የማነበው ለፓሽን(Passion) እንደሆነ አልገባቸውም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ቀጣይ እውቀትን ለመገንባት ማንበብ ያለብን ደሞዝ እስከምናወጣ እና ድህነት እስከሚለቀን ድረስ ሳይሆን ችሎታችን እስከሚወጣ ድረስ ነው፡፡

ለምሳሌ በደርግ ዘመን የተጀመሩ ብዙ የልማት ስራዎች እንደ ነበሩ ሲነገር እንሰማለን፡፡ ለምሳሌ የጥይት ፋብሪካን መጥቀስ እንችላለን፡፡ ጥይት ማምረት ሁልጊዜ ጉዳት ብቻ የለውም፡፡ ነገር ግን የመጣው መንግስት(ኢህአዴግ) አቃጠለው ይባላል፡፡ ይህን እንደምሳሌ ጠቀስኩ እንጂ ብዙ የወደሙ ነገሮች አሉ፡፡ ይህ ደግሞ "ሌላ መንግስት የመሰረተውን ነገር እና ምርት አልጠቀምም" እንደ ማለት ነው፡፡ ይህ ግን የተሳሳተ ጠባብ አመለካከት ነው፡፡ ይህ ነገር የሚያሳየው ኢህአዴግን የሚተካው መንግስት ኢህአዴግ የሰራውን የልማት ስራ ሁሉ ሊያፈርሰው ነው ማለተ ነው፡፡ ስለዚህ ይህንን አይነት እና ሌሎችን አጉል የሆኑ አመለካከቶችን ማስወገድ አለብን፡፡ ስለዚህ "ተቃዋሚ ነን" የምንል ሰዎች ቀጣይ መንግስታት መሆናችን አይቀርም እና እንደዚህ ያሉ የጥላቻ አመለካከቶችን ማስወገድ ግድ ይላል፡፡ ስለዚህ ጥይት አይደለም የኑክሌር ፋብሪካ ቢሆን ማስቀጠል ነበረብን፡፡ የሚቀጥለውን ቅኝ-ግዛት ለማለፍ ጥይት ሳይሆን የሚያስፈልገን ኑክሌር ነው(we need not only bullet but also nuclear to win the next colonization war)፡፡ ስለዚህ በጦር መሳሪያው ልማትም ቢሆን መተኛት አለብን ማለት አይደለም፡፡ እዚህ ላይ "ሰላም" ሲባል መሳሪያውን እና ጥይቱን የምንጠቀምበት ጉዳይ ነው፡፡ ስለዚህ ኢህአዴግ ጥይት ላይ ያለው አረዳድ ነው እንዲወድም ያደረገው እንጂ እኛ ብዙ የጦር መሳሪያ ያስፈልገናል፡፡ አሁን የምንጠቀምበትን ክላሽንኮፍ እንኳን ገዝተን ነው የምንጠቀምበት፡፡ ስለዚህ መሳሪያው የሚያስፈልገን ከሆነ እናምርተው፡፡

ከኢህአዴግም ቢሆን የደርግን መንግስትን ሁሌ "የወቀሳ ድምፅ" ብቻ መስማት የለበንም፡፡ "እነዚህን የልማት ስራዎች ሰርቷል" የሚልም የአድናቆት ድምፅ መስማት አለብን፡፡ አንድ ሰው ወይም መንግስት የእራሱን ድክመቱን ሳያዎራ ሁሌ ጥንካሬውን የሚያዎራ ከሆነ "ፕሮፓጋንዳ" ነፋ ይባላል፡፡ ስለዚህ የደርግን መንግስት በስራው ኢህአዴግ ሲያደንቀው መስማት እንፈልጋልን፡፡ ለምሳሌ ደርግ(መንግስቱ ሃይለማርያም) ከሰራቸው የልማት ስራዎች እንጥቀስ ከተባለ የመሰረታቸውን ዩኒቨርስቲዎችን መጥቀስ ብቻ ይበቃል፡፡ በደርግ ከተሰሩ ዩኒቨርስቲዎች መካከል

1. የባህርዳር ዩኒቨርስቲ
2. የአዲስ አበባ ዩኒቭርስቲ 4 ኪሎ ካምፓስ
3. የጎንደር ዩኒቭርስቲ
4. የመቀሌ ዩኒቨርስቲ
5. የጅማ ዩኒቭርስቲ
6. የሃዋሳ ዩኒቨርስቲ
7. የአርባ ምንጭ ዩኒቨሰርስቲ
8. የአምቦ ዩኒቭርስቲ
9. የአዳማ ዩኒቨርስቲ እና ሌሎችም እኔ የማላውቃቸውን ብዙ ስራዎችን መጥቀስ ይቻላል፡፡

እኔ ከደረደርኳቸው ይበልጥ ቁጥር ያላቸውን የደርግ ስራዎች አብዛኞቻችን እናውቃለን እና እባካችሁ ዘርዝሯቸው፡፡ ምክንያቱም መወቃቀስ ሁሌ ያስጠላል፡፡ እኛ ሀገር ደርግን መውቀስ በጣም እንደ ባህል እየሆነ ነው ብየ ነው፡፡ ስለዚህ ሌሎችንም የደርግን የልማት ስራዎች እናንተም ዘርዘሯቸው፡፡ ኢህአዴግ ግን ሊያጠፋቸው ይችላል፡፡

አንዳንዶች **ለማቅለል** ሲፈልጉ ከላይ የተደረደሩትን ስሞች የደርግን ክብረ የሚቀንስ መስሏቸው **"ኮሌጅ"** ብለው ይጠሯቸዋል፡፡ ደርግን ቢያቀሉትም ስራው እና የሰራቸው በጎም ስራዎች እስካሉ ድረስ በታሪክ አጋጣሚ መነሳቱ እና መዘከሩ አይቀርም፡፡ ስለዚህ ጥላቻ እና የጥላቻ ተቃውሞ ማቆም አለብን፡፡ የተወሰኑ ሳይሆን ብዙ ስህተቶች አሁንም እየተሰሩ ነው፡፡ ነገር ግን "ወደ ፊት ይሻሻላል" በሚል ነው እየሰራን እና ዝም ብለን እያየን ያለን፡፡ ስለዚህ የትኛውም መንግስት(ኢህአዴግን ጨምሮ) ከስህተት ነፃ አይደለም እና መዎቃቀስ ጥሩ አይደለም የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡

እነዚህን ዩኒቨርስቲዎች የኢህአዴግ መንግስትም ቢሆን አስፋፍቶ ስላስቀጠላቸው አድናቆት ይገባዋል። ምክንያቱም መሪው መንግስት ካልጎበኛቸው ይቀጥላሉ ማለት አይቻልም። ስለዚህ ኢህአዴግ እንዳው የህውዜንን ጭፍጨፋ ብቻ ሁሌ ማንሳት አይገባውም። የህውዜን ጭፍጨፋ በኢህአዴግ ጠንሳሽነት እና በሴራ የደረሰ ነው የሚባል ጭምጭምታ አለ። የህውዜን ጭፍጨፋ እንዲኖር ያደረገው ኢህአዴግ ነው ቢባል እኔ እስማማለሁ። ሽምቅ ተዋጊ ሆኖ አንድ ቡድን ህዝብ የተሰበሰበበት እና መኖሪያ አካባቢ መሄድ የለበትም። ስለዚህ ወያኔ የህዝቡ መኖሪያ አካባቢ የሄደው ህዝቡን በቦንብ ለማስደብደብ ነው። ይህ ደግሞ የህዝብን ድጋፍ ለማግኘት ይጠቅማል። ስለዚህ ስንወቃቀስም ሚዛናዊ በሆነ መንገድ ይሁን። የኢህአዴግ መስራቾች እና ሁሉም የምናደንቃቸው ቡድኖች እና ግለሰቦች በጊዜ ሂደት እና ከስልጣን ዘመን ብዛት ስህተታቸውን እያረሙ እና እየተማሩ ነው ወደ የዋሁ ህዝበ ልብ ውስጥ መግባት የቻሉ። ይህ ህዝብ አንድ መሪ ምን ያህል ስልጣን ላይ ቆይቷል? ብሎ የተገዛውን እና የፖለቲካ መለማመጃ አይጥ የሆነውን አያስብም። አንድ አብዮታዊ ዲሚክራሲ ገንብቻለሁ የሚል መሪ በትንሹ በ 16 ዓመት ውስጥ ከስልጣን መውረድ ነበረበት። ምክንያቱም ዴሞክራሲ ከተባለ እኛ ባዎጣነው ህግ ሳይሆን አለማቀፋዊ ህግ ስላለው ነው። እኔም 16ዓመት ያልኩበት ምክንያት ቢያንስ እጥፍ ላድርግለት ብየ ነው። ነገር ግን እኛ መደናነቅ እንዎዳለን። አንድ መሪ ሲሞት ስልጣን ከለቀቀ ተገላገልን እንጂ ሞተ አይባልም። ምክንያቱም ለባለ ድርሻ ስለለቀቀ ነው። የሁሉንም ፖለቲከኞች የመምራት አቅም እያየን ነው። ስለዚህ ስልጣን መልቀቅ ላይ እነበረከት ስሞንም ቢያስቡበት ይሻላል። እኛ የምንፈልገው የተማረ እና የሰለጠነ መሪ ነው እንጂ እላያችን ላይ ሆኖ የሚለማመድ መሪ አንፈልግም። አሁን ለምሳሌ በ 2008 ዓ.ም በሀገሪቱ ታሪክ ውስጥ ከፍተኛ ትምህርት እና ስልጠና ያለው መሪ እየመራን ነው። የወደፊቱም ቢሆን እንደዚሁ የሰለጠነ መሪ እንፈልጋለን። (we are not rats that politician exercise leadership on us. So we need trained leaders in the future too not political trainees). አሁን ደግሞ በተለይ ከ 2005 እስከ 2009 ዓ.ም የገጠመን መሪ ምንድን ነው ቢባል "እዚያ ይሄዳል፤ የእኔ ሀገር ኢኮኖሚ ሴት መብዳ አይችልም" የሚል የተማረ መሪ ነው። እኔ ጠቅላይ ሚኒስቲር ሃይለ ማርያም ደስአለኝ በአለም ስብሰባ ሲሄድ እንዴት እንደ ቻለው በጣም አስደምሞኛል። ጠቅላይ ሚኒስቲሩ በእንግሊዝኛ "ፕሪሜር(Premier)" የሚል ስም አለው። ስለሆነም "ፕሪሜር(Premier)" የሚለው ስም በሁለት ይከፈላል ማለት ነው። እነዚህም የእንግሊዝ ፕሪሜር ሊግ እና የሀገር መሪ ናቸው። እኛ ያለን የሀገር መሪ ወይም "ፕሪሜር(Premier)" ከሆነ እኔ "እዚያ ይሄዳል" የሚለውን እያለ በአለም ስብሰባወች እንዴት እንደቻለው በጣም አሳዝኖኛል። አንዳንዴም "ፓርላማው ፕሪሜር ሊግ ነው እንዴ?(is Ethiopian Parliament a premier league?)" ብየ እጠይቃለሁ። ምክንያቱም "ያኛው አያዎጣም" የሚለው እኔን ከሰዎች የሚያሳንሰኝ ከሆነ "እዚያ ይሄዳል" የሚለው ኢትዮጵያን ከአለም ሀገሮች ሲያሳንስ እና ተወካዮቿን ደግሞ ከአለም መሪዎች ያሳንሳል ብየ ስላሰብኩ ነው። ለማንኛውም ማክዳም ተጥላ ስለሆነ "እዚያ ይሄዳል" የሚለው "ቀልድ ነው" ብለን እናስብ። እዚህ ላይ ግን "እዚያ ይሄዳል" የሚለው ነገር ሀገራቸውን ለሚወዱ ኢትዮጵያውያን ምንም ሊያሳስባቸው አይገባም። ለምን ቢባል አሜሪካ የሚሄዱ የአለም ህዝቦች አሜሪካን ለመዝረፍ እንጂ አሜሪካ ለመኖር አይደለም። ስለዚህ "እዚያ ይሄዳል" የሚለው አባባል "የገንዘብ እላም(cash cow) አለ እና እዚያ ሄዶ አልቦ ይመጣል" ማለት ነው። ስለዚህ ሀገራቸውን ለሚወዱ ኢትጵያውያን ማለትም ቆምጨወችን ሳይጨምር ማለት ነው "እዚያ ይሄዳል" የሚለው ቃል የሚጠቁመው አሜሪካ "የሚታለብ እላም(cash cow)" እንደሆነች አድርገን በማሰብ ሀገራችንን የከዳን እንዳይመስላችሁ ዘና በሉ።

ለምን ደርግን ብቻ አነሳሃው የሚል ካለ እኔ መልስ አለኝ። በታሪክ ከደርግ በፊት የነበሩ ምንግስታት ከላይ የደረደርኳቸውን ያህክል ስራዎች አልሰሩም። ነገር ግን ከደርግ በፊት የነበሩ መንግስታት በየ ጭፈራ ቤቱ ህዝብ ሲመካባቸው እና ሲዘፈንባቸው ነው የሚውል። ይህ ምንግስቱ ሃይለማርያም እና የሰራቸው ስራዎቹ ግን በሹክታ ነው የሚታለፉ። ሁሌ "ቀይ ሽብር" እየተባለ የተገደሉትን ሰዎች ብቻ ማንሳት የለብንም። እነዚያ በቀይ ሽብር የተገደሉ

ሰዎች የንጉሳዊ አስተዳደርን የሚናፍቁ እና አሁንም እንቅፋት የሆኑ ሰዎች ናቸው፡፡ በኢትዮጵያ አንድ ሆና እንድትቀጥል ከተፈለገ የንጉሳዊ አስተዳደር ወድቆ የደርግ ምንግስት መመስረት ነበረበት፡፡ ይህም ሲባል የሀገሪቱ ህዝብ ባለ 76 ብሄር ቢሆንም የንጉሱ አስተዳደር ግን በዘራቸው ንጉስ ያልሆኑትን የማያስተናግድ ስለነበር የማታ-ማታ አስቸጋሪ ነገር ሊከሰት እንደሚችል መገመት አያዳግትም፡፡ ስለዚህ የደርግ መንግስት መጥቶ ንጉሳዊ አስተዳደርን ሳይዎድ በግዱ ከብሄር-ብሄረሰብ ትከሻ ላይ አነሳልን፡፡ በዚህም ምክንያት ንጉሳዊ አስተዳደርን የሚደግፉትን እና “ለደርግ መንግስት አንገዛም” ያሉትን እርምጃ እንደ ዎሰደባቸው ሰምተናል፡፡ እዚህ ላይ “ሰው ይሙት” የሚለውን እደግፋለሁ ማለት አይደለም፡፡ ነገር ግን እኔ የፈለግኩት ነገር ምንድን ነው የወያኔ መንግስት ደርግ የዎጣውን ዳገት እና ፈተና ሳይመለከት ደርግ የዲሞክራሲ መንገድ ያሳየውን ንጉሳዊ ህዝብ እየመራ ሁሌ ደርግን ሲኮንን እየገረመኝ ነው፡፡ ስለዚህ ደርግ የዎጣው ተራራ እና የወረደው ቁልቁለት ነው ለአሁኑ ሰላም እና መረጋጋት ያበቃን የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ስለዚህ ውለታዎችን ሁሉ እንዳው ከንቱ አናድርጋቸው፡፡ የአሁኑ የሀገሪቱ ሰላም በኢህአዴግ ብቻ የመጣ ሳይሆን ህዝቡ በደርግ መንግስት የዲሞክራሲን እና የሰላምን መንገድ በትክክል ሳይዎድ በግዱ ስላዎቀው ነው፡፡ በወቅቱ በነበረው ኢኮኖሚ እና ገበያ ትልቅ ሊባል የሚችል ደሞዝም ይከፍል እንደነበር ሰምቻለሁ

ለምሳሌ የደርግ ምግስት ከሰራቸው ዲሞክራሲያዊ ስራዎች መካከል ጥቂቶችን ብንጠቅስ

1. **መሬት ለአራሹ፡-** ይህ መብት በአብዛኛው ጭሰኛ ተብሎ ይጠራ የነበረውን ህዝብ የሰራውን እራሱ እንዲጠቀም ያደረገ መብት ነው፡፡ ከዚህ መብት በፊት አምራቹ ህዝብ ለፍቶ ላቡ የፈሰሰበትን ወስዶ የንጉስ ቤተሰብ ይቀልብበት አንደ ነበር አንዳንድ ማስረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡ ነገር ግን የደርግ መንግስት “ገዢው መደብ ሰርቶ ይብላ” በማለት የሰራተኛውን ህዝብ መብት ማስከበር ችሏል፡፡ በዚህም ምክንያት ሀገሪቱን በመብላት ሸክም የነበረውን የንጉስ ህዝብ ካለ ስራ ሌላ አዋጪ እንደሌለ አስተምሮታል፡፡ በላተኞች ወደ ስራ የተመለሱበት ወቅት ነው፡፡ ግብር ለልማት እንጂ ለንጉስ መቀለቢያ መሆን የቀረበት ህግ እና መመሪያ ያዎጣ የመጀመሪያው መንግስት የደርግ መንግስት ነው፡፡ በአብዛኛው በኢትዮጵያ ውስጥ መንግስት ሆነው መመረጥ የሚፈልጉ ሰዎች ግብር መብላት የሚፈልጉ ናቸው፡፡ ስለዚህ ይህ አስተሳሰብ በመጠኑም ቢሆን መቅረት የጀመረበት ዘመን መቼ ነው ቢባል የደርግ ዘመን ነው፡፡ ስለዚህ ማድነቅ ይገባል፡፡ ወደ ፊትም የምንመረጥ ምንግሰታት ይህንን አስተሳሰበብ ማስወገድ ይገባል፡፡ “መንግስት መርቻለሁ” ማለት “ግብር በልቻለሁ” እንደ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እንታረም፡፡ አሁንም ቢሆን የፊውዳል አመለካከት ያላቸው ሙዚቀኞች እና አርቲስቶች እንዳሉ መርሳት የለብንም፡፡ በግለሰብም ሆነ በግል ሀገሪቱን መረዳት አለብን፡፡ ይህንን መብት መኖሩን እንዴት አዎቅከ ለሚሉ የአይን እማኞችን ጠይቄ እና ሰምቼ የተረዳሁት ነው፡፡
2. **አይዎማ እና አይሴማ፡-** ይህ መብት ህዝቦች የመምረጥ እና የመመረጥ መብት ያጎናፀፈ መብት ነው፡፡ በዚህም የሴቶች ተሳትፎ በግልፅ የታየበት መብት እንደነበር የአይን እማኞች ይመሰክራሉ፡፡ በዚህ መብት “ስልጣን ከሰማይ ይዎርዳል” ብሎ የሚያስበውን የሀገሪቱን ያልተማረ ዜጋ፤ ስልጣን የሚገኘው “በምርጫ ነው” ብሎ ያስተማረ ህግ እና መመሪያ ነው፡፡ በዚህም መመሪያ በመታገዝ መለኮታዊ እና በዘር የበላይነት ይገኝ የነበረውን የመንግስት ስልጣን ወደ ካርድ የለወጠ ህግ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ እዚህ ላይ እንግዲህ የደርግ መንግስት የመጀመሪያው ወታደራዊ መንግስት እንደመሆኑ መጠን የሚሰራቸውም እና የሰራቸውም ስህተቶች ሊኖሩ ይችላሉ፡፡ ነገር ግን እነዚህን ሁሉ ከግምት ውስጥ ስናስገባ እንዳው ባንኮንነው ይሻላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ የሰራቸውን ስራዎች እና ለአሁኑ ዲሞክራሲ ለምንለው ማስመሰያም ቢሆን መሰረት የጣለ መንግስት ነው እና በጭፉን አመለካከት ዝም ብለን አንውቀሰው የሚል አመላካከት አለኝ፡፡ መተቸት ካለብን እንተቸው ካልሆነ ግን ዝምታ ይሻላል፡፡ ይህንን መብት መኖሩን እንዴት አዎቅከ ለሚሉ የአይን እማኞችን ጠይቄ እና ሰምቼ የተረዳሁት ነው፡፡ በዚህም ላይ ከፊውዳል ቤተሰብ ስለመጣሁ ነው፡፡

3. **መሰረተ-ትምህርት፡-** ይህ በተለምዶ አጠራሩ “ጎልማሶች-ለጎልማሶች” ትምህርት ይባላል፡፡ ይህ ትምህርት በተወሰነም ቢሆን የተማሩት ግለሰቦች ያልተማሩትን እንዲያስተምሩ በደርግ የተጠነሰሰ በጣም አመርቂ ሊባል የሚችል አስተሳሰብ ነው፡፡ በዚህም “ድንቁርናን ከሙሉ ኢትዮጵያ ጠራርጎ አስዎጥቷል” በሚል ብዙዎች ያደንቁታል፡፡ ስለዚህ ውለታ አንብላ፡፡ እኔ ለምሳሌ ለመጀመሪያ ጊዜ ቀለም የቆጠርኩት በመሰረተ ትምህርት ነው፡፡ ስለዚህ እኔ ውለታው ስላለብኝ ነው፡፡ አብዛኛው በመዳፉ ይፈርም የነበረውን ህዝብ በስሙ እንዲፈርም አድርጎታል፡፡

ሌላው ስለደርግ መንግስት የማነሳው ጉዳይ የብር ምልክት ጉዳይ ነው፡፡ የደርግ መንግስት እና መንግስቱ ሃይለ ማርያም ብር ላይ “እኔ እብሳለሁ፤ የእኔ ፎቶ ይቀመጥ” አላለም፡፡ ስለዚህ ይህ እንደ ጥሩ ተሞክሮ መታየት አለበት፡፡ በሃይለስላሴ መንግስት፤ የንጉሱ ፎቶ የተቀመጠበት ብር እንደ ነበር አንዳንድ ምንጮች ይጠቁማሉ፡፡ ደርግ ግን አሮሞን እንኳ ሳይንቅ 5 ብር ላይ የአሮሞ ገበሬን ፎቶውን አስቀምጦታል፡፡ ስለዚህ የብሄር እና ብሄረሰብ መብት መከበር ከዚህ ባለይ ምን ይምጣ? እንደሰማነው እና እንዳነበብነው ከሆነ የደርግ መንግስት “ኢትዮጵያ ትቅደም” የሚል መፈክር በማነገብ ከመንግስቱ ሃይለማርያም ጥቅም ይልቅ የሀገሪቱን ዜጎች ጥቅም በማስቀደም እንዳውም ገበሬውን መርጦ ነው ብር ላይ ፎቶውን ያስቀመጠው፡፡ የብሄር ብዙህነት ባለበት ሀገር ውስጥ ይህ የደርግ ተሞክሮ አቻ የማይገኝለት “ምርጥ ተሞክሮ” ስለሆነ ልናስቀጥለው ይገባል፡፡

ሌላው የማነሳው ነገር ስለ ውጭ ሀገር ትምህርት ነው፡፡ የእኛ ሀገር ዜጎች አብዛኛውን የመጀመሪያ ዲግሪ ከያዙ በኋላ ከፍተኛ ውጤት ሊኖራቸው ይችላል፡፡ እነዚህ በመጀመሪያ ዲግሪ ከፍተኛ ውጤት ያመጡ ዜጎች እና ወጣቶች “የተሻሉ ዜጎች ናቸው ለሌሎችም መለወጥ ምክነያት እና ተንኳሽ(catalyst) ይሆናሉ” ተብሎ የዩኒቨርስቲ አስተማሪ ሆነው ይመረጣሉ፡፡ ነገር ግን እኔ እራሴን ጨምሮ አብዛኛው የዩኒቨርስቲ አስተማሪ የውጭ ትምህርት ሲፈልግ ነው የሚውል፡፡ አብዛኛውም ሊሳካለት ይችላል፡፡ አሁን እንደተረዳሁት እነዚህ “ሰቃይ(top scorers)” የሚባሉ ተማሪዎች የሚያጠኑት “ሀገር ውስጥ እሰራለሁ” ብለው ሳይሆን ለስደት እና ለአውሮፓ እና ለአሜሪካ ሀገሮች ለመመጠን ነው(Those top scorer students are toiling to meet the American and European Knowledge standard not to work in Ethiopia)፡፡ በጣም የሚለፉት ለአውሮፓ እና ለአሜሪካ ስታንዳርድ(standard) ለመጥቀም ነው፡፡ ነገር ግን የውጭ ትምህርት የሚፈልጉ እኔ በግሌ እንደ ተረዳሁት የተሻለ እውቀት ፈልገው አይደለም፡፡ የሚፈልጉት የተሻለ ክፍያ ነው፡፡ በአውሮፓ ሀገሮች ዩሮ(uro) እና ፓውንድ(pound) በአሜሪካ ደግሞ ዶላር(dolar) ገንዘባቸው ነው፡፡ በእነዚህ ሀገሮች አንድ ኢትዮጵያዊ የትምህርት እድል አገኘ ማለት እንደ “እድለኛ” ነው የሚቆጠር፡፡ ይህም ሲባል የእነዚህ ሀገሮች ገንዘብ በኢትዮጵያ ብር ሲመነዘር በጣም ብዙ እና እስከ ሚሊዮንም ሊደርስ ስለሚችል “ሃብታም ይሆናሉ” ተብሎ ስለሚታሰብ ነው፡፡ በዚህም ምክንያት አብዛኛው ወጣት ሙሉ ጊዜውን ኢንተርኔት ላይ ቁጭ ብሎ የትምህርት እድል ሲያፈላልግ ነው የሚውል፡፡ እኔ እንዳውም የሰማሁት አውሮፓ ሀገሮች ሄደው ጋዜጣ ሁሉ የሚያዞሩ እንዳሉ ነው፡፡ በዚህ ላይ ነገሩን “ትኩስ ድንች” የሚያደርገው ነገር ምነድን ነው ሲባል እነዚህ ግለሰቦች ከአውሮፓ ወይም ከአሜሪካ በቋሚነት ለመኖር አልሳካላቸው ብለው ሲመለሱ እኛ ሀገር “በጣም ትልቅ እውቀት እና ልምድ ይዘው የመጡ” በማለት የሀገሪቱ ቁንጮ ላይ እናስቀምጣቸዋለን፡፡ ይህ እንግዲህ ይችህ ሀገር “ባጣ ቆዩኝ” አይነት ነገር ሆና ነው እየኖረች ያለች ማለት ነው፡፡ እነዚህ ግለሰቦች ደግሞ የሀገሪቱን ነባራዊ ሁኔታ የማይረዱ እና ኮፒዎች ናቸው፡፡ በአብዛኛው ስትመለከቷቸው ሀገሪቱን በትክክል አያዉቋትም፡፡ ምንግስትን መቃዎም እንደ ጀብዱ እና እንደ ፋሽን የሚቆጥሩ ዜጎች ናቸው፡፡ እነዚህ ዜጎች አማራጭ ሲያጡ ወደ ሀገር ቤት ተመልሰው እንዴት ቀጣይ እውቀት(sustainable knowledge) ሊገነቡ ይችላሉ? ሲባል ነገሩን መልሶ “ትኩስ ድንች” ያደርገዋል፡፡ ስለዚህ እናስብበት፡፡ እንዳው ውጭ ሀገርን የማያውቀው ህዝብ “የልምድ ማራገፊያ” ሆኖ አንዱ ከውጭ ተስፋ ቆርጦ ሲመለስ “ልምዱን ያካፍል” ብለን በቴሌቪዝን

ለቃለ መጠይቅ ባናቀርበው ደስ ይለኛል። የእኛን ፖለቲካ ማንም ሳያስተምረን እና ሳያሳየን ሀገሪቱን በትክክል ከተረዱ ዜጎች ጭንቅላት በሚዎጣ ህግ እንመሰርተዋለን የሚል አመለካከት አለኝ። ይህም በተግባር እየታየ ነው። የኢህአዴግ መንግስት "ግብርና-መር ኢኮኖሚ" ብሎ ሲነሳ ከውጭ ተምረናል የሚሉ ኮፒዎች ሲበጠብጡ እና ግራ ሲያጋቡ እንደነበሩ መዘንጋት አይሻም። ስለዚህ "እንቃዎማለን" የምንል ከውጭ የምንመለስ ሙህራን ወይም በውጭ ሀገር ሆነን የምንቃዎም ግለሰቦችም ሆንን ቡድኖች መጀመሪያ ሀገሪቱን መረዳት እና ማዎቅ ያስፈልጋል የሚል የግል አመለካከት አለኝ። እኔ በበኩሌ ዜጋ የምለው "ሀገር ውስጥ ሆኖ ነገሮችን እንደ ሁኔታው እያየ ሃሳብ የሚሰጥን እና የሚቃዎምን ነው"።

መንግስትን ስንቃዎም ነባራዊ ሁኔታዎችን በማየት ቢሆን መልካም ነው። በሀገረኛ አባባል "ቢያከሩት ይበጠሳል" ይባላል። ዝም ብለን አይናችንን አፍጥጠን "እኛ ያልነው ይሁን" ብለን ማመን እና መቃዎም የለብንም። በቃ እንዎቅ፤ ሀገሪቱን ከገቢም ሆነ ካላት የህዝብ ስብጥር አንፃር እንረዳ። አብዛኛው "ተቃዋሚ ነኝ" የሚል ሀገሪቱን በካርታ እንጂ በሌላ ነገር አያውቃትም። ስለዚህ ሀገራችንን እንረዳ። ሀገሪቱ ብዙ አስተሳሰብ አለባት። ይህንን ሁሉ የተለያየ አመለካከት እና አስተሳሰብ ሊያጣጥም የሚችል ተቃዋሚ እና መንግስት እንደሚያስፈልገን ግልፅ ነው። ስለዚህ ለመቃዎም ስንነሳ እንዳው ግብር ለሙበላት ሳይሆን "እንዴት የብሄሮችን ስብጥር ችግር እንዴት እፈታዋለሁ?" የሚለውን ብናስብበት ማልካም ነው። ይህንን ያልኩበት ምክንያት አብዛኛው ተቃዋሚ ውጭ ሄዶ ተምሮ አማራጭ ሲያጣ የተመለሰ ስለሆነ ነው። አብዛኛው ተቃዋሚ ደግሞ በተቃዋሚ ፓርቲ ስም የተሰበሰበን ገንዘብ በእርዳታም ሆነ በስፖንሰር ማግባሰስ የሚፈልግ እንጂ ለሀገሪቱ የሚቆረቆር አይደለም። ስለሆነም የተቃዋሚ ፓርቲ መጠን መወሰን አለበት። ድሮ የእርዳታ ድርጅት መመስረት እንደ ስራ ተይዞ ነበር። እርሱን በወጣ ህግ መቀነስ ተችሏል የሚባል ነገር አለ። አሁን ግን የፖለቲካ ፓርቲ መመስረት እንደስራ የተያዘበት ነገር አለ። ስለዚህ ጠበቅ ያለ ህግ ቢወጣለት እና የሚሳተፈው ፓርቲ ብዛት እራሱ ቢወሰን መልካም ነው የሚል አመለካከት አለኝ። ለምሳሌ የሀገሪቱ የጎሳ ብዛ እንደ ሙዚቃው ከሆነ 76 ነው ይባላል። ስለዚህ 76 በላይ ፓርቲዎች መሳተፍ የለባቸውም። ለምሳሌ የተመዘገቡት ፓርቲዎች ከ 76 ከበለጠ በቃ እንደ ስራ በየአካባቢው እየፈጠረ እየመጣ ነው የሚል ሃሳብ ያስነሳል። የፖለቲካ ፓርቲ ብዛት ከጎሳ ብዛት ከበለጠ "ስራ ፈጠራ" ይባል የነበረው ነገር ተቀይሮ "የፖለቲካ ፓርቲ ፈጠራ" መባል አለበት። ስለዚህ ተቃዋሚም ስንሆን እዚያው አካባቢያችን ባለ ጎጥ መወሰን የለብንም። **አንድ ጎሳ በአንድ ፓርቲ የማይወከል ከሆነ ጎጠኛ አለ ማለት ነው።** ለመጀመሪያ ጊዜ የሚመዘገቡት ፓርቲዎች ስለዚህ ከጎሳው ብዛት መብለጥ የለበትም የሚል የግል እምነት አለኝ። በአንድ ጎሳ ውስጥ ያሉ ሰዎች በአንድ ፓርቲ መካተት እና መወከል ካልቻሉ በጣም የተበታተንን ስንሆን ጠንካራ ተፎካካሪም መሆን አንችልም ማለት ነው።

አብዛኛው ተቃዋሚ ሀገሪቱን በካርታ ነው የሚያውቃት ስል ምን ለማለት ፈልጌ ነው በቃ የምናውቀው ከተማውን እንጂ ገፀሩን አናውቀውም። ለዚህም ማስረጃ የሚሆነኝ "ግብርና-መር ኢኮኖሚን" የሚቃዎሙትን ተቃዋሚዎች ነው። እነዚህ ተቃዋሚዎች "ገንዘብ ከየት አምጥታችሁ ፋብሪካ ትገነባላችሁ?" ብትሏቸው መልስ የላቸውም። ምን አልባትም የቃሊቲ ብረታብረት ፋብሪካ ሰፈር ልጅ ሊሆን ይችላል። ስለዚህ ሰፈሩ ፋብሪካ ካለ የሚያውቀው ስለፋብሪካ ነው። ልክ የቦሌዋ ልጅ ሰዎች "ዳቦ" እኛሉ ሲቃዎሙ "ኬክ አይበሉም ወይ?" እንዳለችው ነው። ስለዚህ በጣም ቀበጥ ከሆንን ተቃዋሚነት አይመጥነንም። እኛ የምነፈልገው ተቃዋሚ ሀገሪቱን የሚረዳ እና ሰፋ ያለ እውቀት ያለውን ነው። ቀበጦች ጋንግስተር(gangster) ቢሆኑ መልካም ነው። ሴቶችን ያጥቁ(attack the ladies) የሚል ምክር እሰጣለሁ። ከአዲስ አበባ ውስጥ በጭራሽ ሀገር ሊመራ የሚችል ጭንቅላት እና እውቀት ያለው ማግኘት ይከብዳ። ምክነያቱም የምናያቸው የከተማው ልጆች እና አዚያ ያደጉ ሰዎች አብዛኞቹ የሀገር እውቀት አይደለም የሰውነት ጥንካሬ እና የአካል ብቃት እንኳን የላቸውም። ስለዚህ የፖለቲካ ተቃውሞ ከአዲስ አበባ ልጅ ውጭ ብናደርገው መልካም ነው። እነርሱ መንግስት

ከተመሰረተ በኋላ ስልጣን ይሰጡ፡፡ እንዳለ ሲበዛ “ልፍስፍ ቀበጦች” ናቸው፡፡ መልካቸውን እንኳን ስመለከታቸው “ፀሃይ ያላገኘ ተክል” መስለው ጠውልገዋል፡፡ ከፉ እና ደግ እንኳን ለይተው አያውቁም፡፡ አሁን የምናየውን ጉዳይ እንይ፡፡ አምጥተው ለሌላ ዎንድ ሲያሳያት እዳው “ተጣልኩ” ብላ እንኳን አላኮረፈችም፡፡ የሌሎችም የአዲስ አበባ ልጆች ስነ-ልቦና ይኸው ነው፡፡ ሁሉም ልፍስፍሶች ናቸው፡፡ ስለዚህ ከእነዚህ ልጆች ውስጥ እንዳው “እየተሳደበ” ቤሄሮችን ያስቀይም ካልተባለ በስተቀር መሪ አይገኝም፡፡ አስተዳደግ ላይ ችግር አለ፡፡ “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለውን ፊልም ላይ አይተውት እንጂ የአዲስ አበባ ልጅ ቢሞት አይነካውም፡፡ ስለዚህ የሀገር ፍቅር እና አሳቢነትን ከካሊፎረኒያ(ሆሊውድ) መማር እንችላለን፡፡ ልፍስፍ አንሁን፡፡ አደራ እንሸከም፡፡ ሃላፊነት ይሰማን፡፡ ለምሳሌ ብራድ ፒትን(Brad Pit) ማየት ይቻላል፡፡ መቸም ቀበጥነታችን ከእርሱ አንበልጥም፡፡ ስለዚህ አዲስ አበባዎች እንለወጥ፡፡ ሀገሪቱ እየተለወጠች ያለችው በትክክል በተረዷት ሰዎች ነው፡፡ ሀገርን መረዳት የሚባል ነገር አለ፡፡ ይህም የሚጀምረው ነገሮችን እንደ አመጣጡ እና እንደ ሁኔታው ማሰብ ስንጀምር ነው፡፡ አዲስ አበባ ውስጥ ተወልደው ያደጉት ልጆች የሚናገሩትን ነገር እንኳን ከብደቱ ምን ያህክል እንደሆነ አንኳን አያውቁትም፡፡

የፖለቲካ ፓርቲዎች እና መንግስት መጀመሪያ ሀገሪቱ በምትገነባው የጦር ሰራዊት እና የልማት ጎዳና መተማመን አለባቸው፡፡ ለምሳሌ የፖለቲካ ተቃዋሚ ሆኖ ገብቶ ስለ ጦር-ሰራዊቱ የጎሳ ስብጥር የሚጠይቅ ከሆነ ይህ ተቃዋሚ ጦርነት አስቧል ማለት ነው፡፡ እንደገና ደግሞ መንግስትም የጦር ሰራዊቱን በእኩል የጎሳ ተሳትፎ የማይገነባው ከሆነ እድሜ ልክ በመሳሪያ እያስፈራራ መኖር አስቧል ማለት ነው፡፡ እነዚህን ሁለት ሀሳቦች አስማምቶ መሄድ ያስፈልጋል፡፡ ሀገር የጋራ ከሆነ እና በዚህ 80 አካባቢ ጎሳ ባለበት ሀገር እንደ ሀገር ለመቀጠል ሁሉም ነገሮች ልማት ሊሆን ይችላል በእኩል ተሳትፎ መሆን አለባቸው የሚል እምነት አለኝ፡፡

እኔ እንደዚህ ያሉ አመለካከቶችን በካፌዎች እና በየሻይ ቤቱ ተቀምጬ ስናገር እና ከጓደኞቼ ጋር ስወያይ አንዳንድ ጭፋኖች እና መሃይሞች “የጋን መብራት ነው፤ የሀገር መሪ ስለማይሆን ማንም አይሰማውም” ብለው ሲናገሩ እኔ ያለሁበትን የስራ ደረጃ እና ያለኝ እምቅ የአውቀት ሃይል የተረዱ አይመስለኝም፡፡ እኔ የዩኒቨርስቲ ሙህር ነኝ፡፡ ስለዚህ ከእኔ የሚጠበቀው የፖለቲካ ፓርቲ አባል እና ተመራጭ መሆን ሳይሆን እንደዚህ ያሉ እና በእራሴ አመለካከት ገንቢ ያልኳቸውን ሃሳቦች መሰንዘር ነው፡፡ እንደ አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ መምህራን የትምህርት ክፍል ሳይለይ ሁላቸውም በኢቲቪ ተቃዋሚ ሆነው መታየት አልወድም እንደገናም አልፈልግም፡፡ ሁሉንም የአዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ መምህራንን ተመልከቱ፡፡ ሁሉም የመንግስት ተቃዋሚ ሆነው ሱፋቸውን ለብሰው በቴሌቪዥን መስኮት እናያቸዋልን፡፡ ዲፓርትመንት እንኳን አይለያቸውም፡፡ ስለዚህ እንደ ሙህር ልፍስፍ መሆን የለብንም፡፡ እኔ የዩኒቨርስቲ ሙህር ከሆንኩ ከእኔ ህዝብ የሚፈልገው ወቅቱን የተመለከተ እና ለወቅቱ አስተሳሰብ የሚመጥን ሃሳብ እና ፍልስፍና መሰንዘር ብቻ ነው፡፡ ስለዚህ እኔ የጋን መብራት ሳልሆን “የጠዋት ፀሃይ” ነኝ የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ እኔ እንደማስበው ከሆነ በአዲሲቷ ኢትዮጵያ ውስጥ የኢህአዴግ መንግስት “ስኬት” እያለ ለሚጠራው ወሬ እንደተምሳሌት ነኝ ብየ አስባለሁ፡፡ ማንኛውም የዩኒቨርስቲ ሙህራን የሚታየንን ሃሳብ መሰንዘር አለብን፡፡ ህዝቡ የሚያስበው በቤተ-መንግስት ብቻ ነው፡፡ በአሜሪካ እና በአውሮፓ ሀገራት ግን ፕሪዚዳንት ለመሆን በሲቪ(curriculum vitae(CV)) ነው፡፡ በአሜሪካ እጩ ፕሬዚዳንት ሆኖ ለመወዳደር አንድ ገፅ ወረቀት ሲቪ(curriculum vitae(CV)) እንደሚያስፈልግ መረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡ ስለዚህ የሀገር መሪ መሆን የስራ መስክ እንጂ መመኪያ አይደለም፡፡ ስለዚህ እኔ መሆን የምፈልገው የሀገሪቱ ሙህር እንጂ መሪ አይደለም እና ብፈልግ እራሱ እንዳትመርጡኝ፡፡ ስለ ልፍስፍስ(ቀበጥ) እንነጋገር ከተባለ ብዙ ማለት ይቻላል፡፡ ልፍስፍሶችን ለመለየት ብዙ ምልክቶችን ማየት ሲቻል ጥቂቶችን እንያቸው፡፡ የልፍስፍስ(ቀበጥ) መለያ ምልክቶች፡-

1. ትምህርት እና ቁም-ነገር ነክ ነገሮችን አይዎዱም፡፡ ለዚህም ማስረጃ ደብተር መያዝ አይወዱም፡፡ እስክርቢቶ የሚባል ነገር አይይዙም፡፡ አስተማሪ እንዳይሰድባቸው ብቻ ደብተር ይይዛሉ፡፡ ከትምህርት ቤት ፎርፈው በአጥር ይሄዳሉ፡፡ ትምህርት ቤት አይውሉም፡፡ በትንሹ በእረፍት ፎርፈው ይሄዳሉ፡፡ አንድ ወቅት እንዳውም “አደገኛ ቦዘኔ” የሚል ስም ወጥቶላቸው ነበር፡፡ “ማስታዎሻ ሳልይዝ ነው የምማር” ብለው ይጎርራሉ፡፡ “መፎረፍ” ማለት ከትምህርት ቤት አቋርጦ በአጥር መውጣት ማለት ነው፡፡
2. ጋንጃ(ሽሻ) እና ጫት ይጠቀማሉ፡፡ ሲጋራን አይጨምርም፡፡ ምክንያቱም ሲጋራን ብዙ የስራ ሰዎች ይጠቀሙታል፡፡
3. የጣታቸውን ጥፍር አይቆርጡም፡፡ በትንሹ የአንድ ጣታቸውን ጥፍር አሳድገው ቀለም ይቀቡታል፡፡ የእግራቸውን ጥፍር ብታዩት በጣም ያደገ ነው፡፡
4. ልብሳቸውን የሆነ ቦታ ቀደው ይጎትቱታል፡፡ ይህም በገፀር ከተሞች “ፍንዳታ” ይባላል፡፡ ሱሪን ዝቅ አድርጎ መልበስን ይመርጣሉ ነገር ግን ሱሪያቸውን ዝቅ የሚያደርጉ ሁሉ ልፍስፍስ አይደሉም፡፡ ብዛት አለባበሳቸውን ከውጭ(ከአሜሪካ) ፊልም ነው የሚኮርጁት፡፡
5. ፀጉራቸውን ያሳድጋሉ ነገር ግን ፀጉሩን ያሳደገ ሁሉ ልፍስፍስ አይደለም፡፡ በባህል እና በተለያየ ምክንያት ፀጉሩን የሚያሳድግ ስላለ ነው፡፡
6. የሚናገሩት ነገር ሰው ያስቀይማል አይሉም፡፡ ዘርጣጮች ናቸው፡፡ ለምሳሌ “ኬክ አይበሉም ዎይ?” የሚለውን የቦሌ ልጅ ንግግር መጥቀስ እንችላለን፡፡
7. ጉረኛ ናቸው፡፡ ሃብታም መስለው ለመታየት ጥረት ያደርጋሉ፡፡ እኔ በአይኔ ያየኋቸው ልፍስፍሶች የዩኒቨርስቲ ትምርት አቋርጠው “የሃብታም ልጅ ነን” ብለው የሄዱ ጉረኛ ልፍስፍሶችን አውቃለሁ፡፡
8. ወሬኞች ናቸው፡፡ ወሬ የሚባል ነገር በጭራሽ አያልፋቸውም፡፡ ምንያቱም ደግሞ **በአንፃራዊነት** የተሻለ ቤተሰብ ስለሚኖራቸው መረጃ ስለሚደርሳቸው ነው፡፡
9. እነዚህ ልፍስፈሶች የሚሰሩት ነገር “ችግር ይፈጥራል” ብለው አያስቡም፡፡ ለምሳሌ የአሁኑን ጉዳይ ማየት እንችላለን፡፡ አንድ ሰው መቸም ልፍስፍስ ካልሆነ በስተቀር የጀመረውን ሴት ለሌላ አሳልፎ አይሰጥም፡፡ ይህ ልጅ(አብርሃ) እንዳውም እየታዘዘ ነው የሚንቀሳቀስ፡፡ ይህንንም በፅኑፍ መግለፅ በማልችለው አተያይ ስላየሁት ነው፡፡ ስለዚህ ልፍስፍስ አንሁን፡፡
10. ሃላፊነት አይሰማቸውም፡፡ ልፍስፍሶች በብዛት ቤተሰባቸውን ሲያስቸግሩ ይታያል፡፡ የሃገራዊ አደራ ሊጣልባቸው አይችልም፡፡
11. እራሳቸውን ችለው መኖር እና ህይዎትን መምራት አይፈልጉም፡፡ ሁሌ የህፃንነት ስሜት ይሰማቸዋል፡፡
12. በብዛት ጥላ ውስጥ ስለሚውሉ እና ጋንጃ እና ጫት ስለሚጠቀሙ የአካል ብቃት የላቸውም፡፡

እና ሌሎችንም ነገሮች መጥቀስ ይቻላል፡፡ እዚህ ላይ ቀበጥ ሁሉ ልፍስፍ አይደለም፡፡ ነገር ግን ልፍስፍስ ሁሉ ቀበጥ ነው፡፡ እነዚህ ግለሰቦች ሌሎችን የመሳብ እና ጓደኛ የማፍራ ልዩ ተሰጥኦ አላቸው፡፡ በአብዛኛው የሃብታም ልጅም ሊሆኑ ይችላሉ፡፡ በብዛት የከተማ ሰዎች ናቸው፡፡ የገፀር ልፍስፍስም አለ፤ ነገር ግን ከተማ ሲመጣ የሚበልጠው ስለሚያገኝ ይተወዋል፡፡ ለምሳሌ የአዲስ አበባ ልፍስፍስ አሜሪካ ቢሄድ በትክክል ልፍስፍስነት ይለቀዋል፡፡ ምክንያቱም የሚበልጠው ስለሚያገኝ ነው፡፡ ስለዚህ መሪ ሆነው የሚመረጡትን ሰዎች እና እጩዎችን ከላይ የዘረዘርኳቸውን መስፈርቶች አለመተግበራቸውን ከልጅነታቸው ጀምሮ መዳሰስ አለበት፡፡ ለነገሩ ምርጫ ስለሌለ ማን ለህዝብ መብት ሰጠው እና ነው እንደዚህ መስፈርት አውጥቶ መሪ የሚመርጥ፡፡ ነገር ግን የፓርላማ አባላትም ቢሆን መሪ አደርገው የሚያፀድቁትን እና የሚያሳልፉትን መሪ ከእነዚህ አንፃር ቢመዝኑት ጥሩ ነው የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ እነዚህ ልፍስፍሶች ብዛት የሃብታም ልጅ ስለሚሆኑ የፖለቲካ ድርጅት መመስረት ላያቅታቸው ይችላል፡፡ ስለዚህ ተመራጮችን

ከልፍስፍስነት አንፃር መመዘን ይገባል፡፡ “የእከሌ ዘር ነውር አይሰራም” ወይም “የዚህ ሀገር ሰው ነውር አይሰራም” እና የመሳሰሉትን ያረጁ አመለካከቶችን ትተን አንዳንድ የስራ ሃላፊዎችን እና የሀገር መሪዎችን ስንመርጥ በትክክለኛ መመዘኛ መሆን አለበት፡፡ መሪዎችን ለመምረጥ መጀመሪያ ምርጫ የሚባል ነገር መዘርጋት ያስፈልጋል፡፡

ልፍስፍሶችን የሚቆጣቸው እና የሚናገራቸው ከጠፋ እንደ ቡሽቲ(ግብረ-ሶዶም) እና የመሳሰሉትን የባህል ለውጥ እና ብልሽት ሊያመጡ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ ብዙ ሰው እመጫት(ልፍስፍስ) ሳያደርጉ ልንታገላቸው ይገባል፡፡ ስለዚህ ልፍስፍስነት ጥሩ አይደለም እና አሳዳጊም(ቤተሰብ) ሆነ አዳጊ(ልጆች) ተባብረን ልፍስፍስነትን እጥፍተን ለልማት እናውለው፡፡ ልፍስፍሶች ገንዘብም ስላላቸው ተሰሚነት አላቸው፡፡

ሌላው ማንሳት የምፈልገው ነገር የባንዲራ ጉዳይ ነው፡፡ ባንዲራ በየመንግስታቱ ሲቀያየር ይታያል፡፡ ለምሳሌ በሃይለስላሴ መንግስት የኢትዮጵያ ባንዲራ ማሃሉ ላይ አንበሳ ነበረበት፤ በደርግ ዘመን የኢትዮጵያ ባንዲራ ዘምባባ እና ባህላዊ የገበሬ ማረሻ ነበረበት እንዲሁም አሁን በወያኔ ዘመን የኢትዮጵያ ባንዲራ የኮኮብ ምልክት አለበት፡፡ ነገር ግን ባንዲራ ፓርቲ አይደለም፡፡ “ምንግስታት ሲቀያየር ባንዲራውን ለምን ይነኩታል?” ሲባል ለምዶባቸው ነው የሚል መልስ እኔ እሰጣችኋለሁ፡፡ በወያኔ ዘመን ያለው ባንዲራ ኮኮብ ማንን እንደሚወክል እኔ አልገባኝም፡፡ እስኪ የኢህአዴግ ባንዲራ ላይ ያለውን ኮኮብ ትርጉም እኔ ልገምት፡፡ ኢህአዴግ የቀየረው የኢትዮጵያ ባንዲራ ላይ ያለው ኮኮብ ***“የሚስጥር ፅንሰ-ሃሳብ(Conspiracy theory)”*** ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ምክንያቱም ኢህአዴግ “ብሄር-ብሄረሰብን ይወክላል” ብሎ የሚናገረው ትርጉም እና ስእሉ ምንም ግንኙነት የላቸውም፡፡ የኮኮቡ ምልክት ምንም ከኢትዮጵያ ብሄሮች ባህል ጋር አይገናኝም፡፡ ሙስሊሞችም ኮኮብን በእመነታቸው ስለሚጠቀሙበት ሙስሊሞችንም ከወከለ “የሃይማኖት መቻቻል ያለባት ሀገር” የሚለውን ሊወክል ይችላል፡፡ በተጨማሪም “የኢትዮጵያ ህዝብ ከእስራኤል ጋር የዘር ግንኙነት አለው” ተብሎ ስለሚታመን እና የእስራኤል ባንዲራም ኮኮብ ስላለው እርሱን ለማስመሰል የተወሰደ ይመስለኛል፡፡ በሁለተኛው የአለም ጦርነት ወቅት እስራኤሎችን የአዶልፍ ሂትለር መንግስት ማለትም የጀርመን መንግስት ሊገድላቸው ሲያስብ የሰማያዊ ኮኮብ ምልክት ክንዳቸው ላይ ይለጥፍባቸው እንደነበር አንዳንድ መረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡ በመሆኑም ከሁለተኛው የአለም ጦርነት በኋላ እስራኤሎች ወደ ሀገራቸው ሲመለሱ ኮኮቡን ባንዲራቸው ላይ አድርገውት ይታያል፡፡ የኮኮቡ ትርጉም ለእስራኤሎች ትርጉሙ የአይሁድ እምነት ምልክት ነው፡፡ የአይሁድ እምነት ብትፍቀው እስልምና ይመስላል፡፡ የኢትዮጵያ ባንዲራ ላይ ያለው ሰማያዊ ኮኮብ እራሱ የእስራኤል ባንዲራ ሰማያዊ ስለሆነ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ነገር ግን ወደ እኛ ሀገር ስናመጣው ነገሩ ከእስራኤሎች ጋር ሊያያዝ ይችላል የሚል ግምት አድሮብኝ ነው፡፡ ወይም “መሃሉ ላይ ያለው ሰማያዊ ኮኮብ ብሄር-ብሄረሰብን ይወክላል” ከተባለ ሰማያዊው ቀለም የደቡብ ክልል ብዙ ብሄር ብሄረሰብ ስላለበት ደቡብ ክልልን ይወክላል ካሉም ያስኬዳል፡፡ ምክንያቱም የደቡብ ክልል ባንዲራም ሰማያዊ ቀለም ስላለው ነው፡፡ ሰማያዊ ቀለም “ከሰማይ የወረድኩ ነኝ” ማለት ነው፡፡ ለማንኛውም ግን እኛ ያው እኛ ነን፤ ስለዚህ አባቶቻችን ያላሰቡትን የእስራኤል ሰማያዊ ኮኮብ እኛ ልጆች እናስባለን ብንል ሌላ አዲስ ታሪክ ለመስራት የሚደረግ ሙከራ ስለሆነ ችግር እንዳይፈጥርብን መጠንቀቅም ይገባናል፡፡ ነገር ግን በኢህአዴግ መንግስት ኮኮቡ መሀሉ ላይ መኖሩ ሙስሊሞችንም ሆነ እስራኤልን ለመደገፍ ስለሚጠቅም ከእምነትም ሆነ “ከዘሩ” አንፃር ምንም ኪሳራ አያመጣም የሚል ግምት አለኝ፡፡ እንደ ኢህአዴግ መንግስት ገለፃ ከሆነ “ኮኮቡ የሚወክለው ብሄር-ብሄረሰቦችን ነው” ብለው ያምናሉ፡፡ ስለሆነም አሁን ምንም ይሁን ምን ባንዲራ ያው ባንዲራ ነው፡፡ ስለዚህ “መጪው መንግስት ደግሞ የራሱን ስእል እንዳይስልበት” የሚል ስጋት ስላለኝ ነው፡፡ **መንግስት ሲቀየር ባንዲራውን ሳይሆን መንካት ያለበት ሙስናውን ይቀይረው፡፡**

ሌላው የማነሳው የኦሮሚያ ባንዲራ ላይ ስላለው ኮኮብ ነው፡፡ የኦሮሚያ ባንዲራ ላይ ያለው ኮኮብ እንደ “ኮኮብ አሳ” የእግር ብዛቱ አይታዎቅም፡፡ የኦሮሚያ ባንዲራ ላይ ያለው ኮኮብ ምንም ትርጉም የለውም፡፡ የኦሮሚያን ባንዲራ ዲዛይን ያደረገው ሰው ለጌጥ ያስቀመጠው ምንጭርጭር(graffiti) ነው፡፡ ምክንያቱም በዓለም የኮኮብ ዓሳ የመሰለ የኮኮብ ምልክት የለም፡፡ የኦሮሚያ ባንዲራ ላይ ያለው ኮኮብ “ፀኃይ ነው” እንዳንል የፀሃይ ጨረር አለው፡፡ “ኦሮሞ ፀሃይ ነው” ለማለት ከሆነ “ፀሃይ” እንደተመልካቹ ስለሆነ ሊሆን ይችላል፡፡ ወይም “ኦሮሚያ ውሃማ አካላት ስለሚበዙ ኮኮብ አሳ ነው” ካሉም ተቀባይነት ሊኖረው ይችላል፡፡ ወይም “ፀሃይ የኦሮሚያ ብርቅየ ፍጡር ናት” ካሉም “ብርቅየ” እንደተርጓሚው ስለሆነ ይችላሉ፡፡ ወይም “የቦረና ከብቶች ቀንዳቸው ሹል ስለሆነ የቦረናን ከብቶች ለመወከል ነው” ካሉም ያስኬዳል፡፡ ወይም “በኦሮሚያ ክልል የኮኮቦችን ብዛት የሚያሃክል ጎሳዎች ስላሉ ነው” ማለትም ይችላሉ፡፡ ወይም “ከኮኮብ ዓሳ ጋር በሳይንሳዊ ምርምር ቅርርብ ስላለን ነው” ማለትም ይችላሉ፡፡ ምክንያቱም በአጠቃላይ ህይወት ያለው ነገር ከውሃ ውስጥ ነው የተገኘ ተብሎ ይታመናል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ከኮኮብ ዓሳ ጋር ታሪካዊ ቅርርብ ሊኖረው ይችላል፡፡ ወይም “መጪው ጊዜ ለኦሮሞ ፀሃይ ነው” ለማለትም ይሆናል፡፡ ስለዚህ የኦሮሚያ ባንዲራ ላይ ያለው ኮኮብ የሰዓሊ ማስጌጫ እንጂ ምንም ትርጉም የለውም፡፡ በሌይን እንኳ ሲመለከቱት እንደ ዲሪቶ የተደረተ ነው የሚመስል፡፡ ምክንያቱም አንዱ ስእል በሌላው ስእል ላይ ስለተቀመጠ ነው፡፡ የኦሮሞ ዛፍ(ኡዳ) የተቀመጠው በኮኮብ ዓሳው ላይ ስለሆነ የተደራረበ ነው ሚመስል፡፡ ስለዚህ በእርግጠኝነት መናገር ይቻላል የሰዓሊ ችግር ነው፡፡ ምክንያቱም አንዳንድ የማይችሉ ዲዛይነሮች ስእል “እናሳምራለን” ብለው ጭረት ያበዛሉ፡፡ ለምሳሌ የኦሮሚያን የስእል ውጤቶች በ 5 ኪሎ 5 ዞን ካፍቴሪያ ውስጥ መመልከት ትችላላችሁ፡፡ “አርት” ተብሎ የእንጨት ስባሪ የመሰለ ሰው ነው የሚታይ፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች “የኦሮሚያ ባንዲራ ኮኮብ ትርጉም አለው” ካሉ እኔ ማብራሪያውን እፈልጋለሁ፡፡

በተገራችን ላይ በአሁኑ ሰዓት ያለው የኦሮሚያ ባንዲራ የድሮውን ባንዲራ ቀይረውት ነው፡፡ ድሮ የነበረው የኦሮሚያ ባንዲራ የየመን ባንዲራ ላይ ዛፍ መሃሉ ላይ ነበር የጨመሩበት፡፡ የድሮው የኦሮሚያ ባንዲራ ማለት ከላይ ቀይ፤ ቀጥሎ ነጭ፤ በመጨረሻ ጥቁር ቀለም ያለው ሆኖ መሃሉ ላይ የኦሮሞ ዛፍ ማለትም አዳ ነበረበት፡፡ ይህ ደግሞ የየመን ባንዲራ ሲፋቅ መሆኑ ነው፡፡ የተቀየረበትን ምክንያት ባላውቀውም አሁን ግን ያለው የኦሮሞ ባንዲራ ተቀይሯል፡፡ ኦሮሞወች ለምን ባነዲራቸውን ቀየሩት? መልሱን ከኦሮሞወች እጠብቃለሁ፡፡ እኔ እንደምገምተው ከሆነ፤ የኦሮሞ ባንዲራ የተቀየረበት ምክንያት የመኖች “ባንዲራችን ኮፒ ተድርጓል” ብለው የባለቤትነት መብት(Copyright) ጠይቀው ሳይሆን አይቀርም፡፡ ኦሮሞም የወሰደው እርምጃ ምንድን ነው ቢባል “ከሞላ ቀለም የምን ጭቅጭቅ ነው” ብሎ ባንዲራውን ቀየረው ማለት ነው፡፡ ኦሮሞወች ለአዲሱ ባዲራ የተጠቀሙት ቀለምም የነፋስ ስልክ ቀለም ፋብሪካ ሳይሆን አይቀርም ብየ እገምታለሁ፡፡ ይህ ደግሞ የእኔን ፊርማ ገጠመኝ ያመለክታል፡፡ እኔም አንዱ እብድ ቆምጨ “ፊርማየን ኮረጀብኝ” አለ ስለተባለ “ደግሞ ከሞላ ስርዝ-ድልዝ” ብየ ፊርማየን ልክ እንደ ኦሮሚያ ባንዲራ ቀይሬዋለሁ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኔ እና ኦሮሚያ “ደማችን አንድ ነው” ማለት ነው ፡፡ ኦሮሞወች አዲሱን ባንዲራ የአነግ(የኦሮሞ ነፃ አውጭ ግንባር) ባንዲራ ነው ይሉታል፡፡ ይህ ባንዲራ ደግሞ አሁን ኦሮሚያን ከአዲስ አበባ ወረራ ለመከላከል እየተጠቀሙበት ነው፡፡ በአሁኑ ሰዓት አዲስ አበባ እና ኦሮሚያ ጦርነት ውስጥ ገብተው “ጥብቅ ነቅለው(standoff)” እተጠባበቁ ነው፡፡ አዲስ አበባ ከኦሮሚያ ከተገነፀለች ኦሮሚያ “አዲሲቷ ኦሮሚያ” የሚል ስም ታገኛለች ማለት ነው፡፡ “አዲሲቷ” የሚለው ስም “አዲሲቷ ኢትዮጵያ” ከሚለው ስም ላይ የተወሰደ ሲሆን፤ ይህ ስም የሚያመለክተው ኤርትራ ከተገነጠለች በኋላ ያለውን የኢትዮጵያ መሬት ነው፡፡ ስለዚህ “አዲሲቷ” የሚለው ስም “ጠባቧ” የሚል ቀጥተኛ ትርጉም ይሰጠናል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ “አዲሲቷ ኢትዮጵያ” ማለት “ጠባቧ ኢትዮጵያ” ማለት ሲሆን “አዲሲቷ ኦሮሚያ” ሲሆን ደግሞ “ጠባቧ ኦሮሚያ” የሚል ይሆናል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የድሮው የኦሮሚያው ባንዲራ “የታላቋ ኦሮሚያ” ባንዲራ ሲሆን አዲሱ የአነግ ባንዲራ ደግሞ “የአዲሲቷ ኦሮሚያ” ባንዲራ መሆኑ ነው ማለት ነው፡፡ አንድ ሀገር ሲሰፋ “ታላቋ” የሚል ስም

ሲሰጠው ሲጠብ ደግሞ “አዲሲቷ” የሚል ስም ከፊትለፊቱ ይጨመርበታል ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ ወልቃይት ከጎንደር ከተገነጠለች እና ትግራይን ከተቀላቀለች፤ የጎንደር ስም “አዲሲቷ ጎንደር” ሲሆን የትግራይ ስም ደግሞ “ታላቋ ትግራይ” ይሆናል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሳጠቃልለው አዲሱ የኦሮሚያ ባንዲራ “አዲሲቷ ኦሮሚያን” የሚያመለክት ሲሆን አዲሲቷ ኦሮሚያ ማለት ደግሞ አዲስ አበባ ከኦሮሚያ ከተገነጠለች በኋላ ያለው የኦሮሚያ መሬት ማለት ነው፡፡ አዲስ አበባ ከኦሮሚያ ከተገነጠለች በኋላ አቶ ኩማ ደመቅሳን ዋና ፕሬዚዳት አድርጋ ትቀጥላለች ማለት ነው፡፡

የኦሮሚያ ግራ መጋባት የባንዲራ ብቻ አይደለም፡፡ ኦሮሞ ወደ ኢትዮጵያ የገባው በስደት ሆኖ እያለ እንደ “ሲዳማ” አይነት የደቡብ ህዝቦችን “አንድ ነው ደማችን” እያለ ሲሰብክ ይውላል፡፡ “ኦሮሞ በስደት ወደ ኢትዮጵያ ገብቶ እንዴት ከኢትዮጵያ ነባር ህዝብ ጋር ቅርርብ ሊኖረው ይችላል?” ብለን ስንጠይቅ መልሱን ኦሮሞ ይመልሰው፡፡ ይህ የባህል እና የማንነት መቀያየር ማለትም የባንዲራን መቀየር ጨምሮ ማለት ነው የሚያመለክተው ኦሮሞ በማንነቱ እርግጠኛ አለመሆኑን ነው፡፡ ኦሮሞ በእራሱ ማንነት እርግጠኛ ቢሆን ኖሮ ባንዲራውን አይቀይርም ነበር፡፡ ለዚህ ለኦሮሞ በእራሱ ማንነት እርግጠኛ ላለመሆኑ ምክንያቱ ደግሞ በኦሮሞ ስደት ዘመን ኦሮሞ ምንም የተፃፈ ታሪክ እንዳልነበረው ይነገራል፡፡ ለዚህም ኦሮሞ ሁለት አይነት ህዝብ እንደሆነ እና ግማሹ ከሶማሌ እንደፈለሰ ሲነገር፤ ግማሹ ኦሮሞ ደግሞ ከኬንያ እንደፈለሰ ይነገራል ማለት ነው፡፡ በዚህም የተበታተነ ማንነቱ ምክንያት ኦሮሞ ምን እና ከየት እንደመጣ በትክክል ማንነቱን እና ስሙን እንኳን አያውቀውም ማለት ነው፡፡ ኦሮሞ በኦሮሞ ስደት ዘመን ስሙ “ጋላ” እንደነበር ሲነገር ኦሮሞ ግን ማንነቱን ስለማያውቀው “ጋላ” የሚለው ቃል እንደ ስድብ እየተቆጠረ ቀጠለ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ በማንነቱ እርግጠኛ ካልሆነ አሁን ያለውን ማንነቱን ይዞ ይቀጥል የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ ምክንያቱም ኦሮመዎች አንዳንዴ “የጀርመን ዘር ነን” ሲሉም ይደመጣሉ፡፡ የመን እና ጀርመን ደግሞ እራስ እና ቂጥ የሆኑ እና ምንም ዝምድና የሌላቸው ህዝቦች ናቸው፡፡ “እራስ እና ቂጥ” ማለት “የሚያስብ” እና “የማያስብ” ማለት ነው፡፡ “ጀርመን” ለሰው የማያስብ እና የአለምን ህዝብ የገደለ ህዝብ ስለሆነ “ቂጥ” ነው ማለት ነው፡፡ እኔ እንደሚመስለኝ ከሆነ ኦሮሞወች የየመንን ባንዲራ ለመገልበጣቸው ምክንያቱ የሀረርጌ አካባቢ ኦሮመዎች ሱማሌወች መሆናቸው ሳይሆን አይቀርም፡፡ እንዲሁም የወለጋ አካባቢ ኦሮሞወች ኬንያወች ስለሆኑ አዲሱን የኦሮሚያ ባንዲራ ሲይዙ የሀረርጌ ኦሮሞወች ደግሞ ሶማሌዎች እና አረቦች ስለሆኑ የድሮውን እና ወደ አረብ ሀገሮች የሚጠጋውን የኦሮሚያን ባንዲራን ይዘው አይቸዋለሁ;፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ለሁለት ይገንጠል የሚል ሃሳብ አለኝ፡፡ ይህም እንዴት ነው ሁለት የኦሮሞ ባንዲራ ለመምጣቱ ምክነያቱ ሁለት አይት ዘር ስለሆኑ ነው፡፡ አሁን ያለው የኦሮሚያ ባንዲራ ወደ አፍሪካ ሀገሮች ባንዲራ ሲጠጋ በብዛት የሚጠቀምበት ከኬንያ የፈለሰው የኦሮሞ ህዝብ ማለትም ወለጋ እና አምቦ አካባቢ ናቸው፡፡ እንዲሁም የድሮው የኦሮሚያ ባንዲራ የሚባለው ማለት ነው የአረብ ሀገሮችን ባንዲራ በተለይ ደግሞ የየመንን ባዲራ ይመስል ነበር፡፡ ይህንን የድሮውን የኦሮሞ ባንዲራ ደግሞ የሚጠቀምበት የሀረርጌ አካባቢ ህዝብ ሲሆን ዘራቸው ሶማሌ ስለሆነ እና ሶማሌ ደግሞ አረብ ስለሆነ ነው የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ **የኦሮሞን የድሮ ባንዲራ አሁን ኦሮሞወች በባህል ልብስ መልክ እየለበሱት ይገኛሉ፡፡ የኦሮሞን የባህል ልብስ ብንመለከት በብዛት ነጭ፤ ጥቁር እና ቀይ ነው፡፡ ይህ ደግሞ የሚያመለክተው የድሮውን የኦሮሚያ ባንዲራን እና የየመንን ባንዲራ ነው፡፡** ስለዚህ ኦሮሞ ሁለት አይነት ማንነት ያለው ህዝብ እና ሁለት አይነት ባንዲራ ያለው እና የማይገናኝ ህዝብ እንደ ሆነ ነው፡፡ ኦሮሞ “ባህሌ ነው” ብሎ ባዲራ ከሰራ በኋላ እና የባህል ልብስም በባንዲራው እያሰራ ሲለብስ ከቆየ በኋላ አሁን እንደገና ባንዲራውን ሲቀይር የባህል ልብሱን ግን ይዞ እንደቀጠለ ነው፡፡ ባንዲራውን የቀየሩበት ምክንያት “አይወክለንም” ብለው መሆኑ ነው፡፡ ስለዚህ ባንዲራው ካልወከላቸው የባህል ልብሱም አይወክላቸውም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ የባህል ልብሱንም ያውልቅ፡፡ ከዚህ የምንመለከተው የኦሮሞ ውሸት ከባንዲራው እና ከማንነቱ ይጀምራል ማለት ነው፡፡ ባንዲራ ማለት ማንነት፤ ምልክት፤ መመኪያ፤ እና በአጠቃላይ የአንድ ህዝብ እና ሀገር መታወቂያ እና ሁሉነገር ነው፡፡ ስለዚህ ባንዲራ ማለት “ማንነት”

ከሆነ ኦሮሞ ባንዲራውን ቀየረ ማለት “ማንነቱንም” ቀይሯል ማለት ነው፡፡ “ማንነት” ደግሞ ሰው ሰራሽ ሳይሆን ተፈጥሯዊ እና የሰው ልጅ በቀንከቀን ኑሮው የሚከውነው ኑሮው ነው፡፡ ኦሮሞ ግን እየፈለሰፈ እና እየቀዳ “ባህሌ” እያለ ሲዘፍን እና ሲጎርር ይሰማል እንዲሁም ይታያል፡፡ አንዱ ኦሮሞ ስለባህል ሲያወራ ሰምቸው በጣም አስቆኛል፡፡ ይህ ኦሮሞ የሚያወራው ብርሃኑ ተዘራ ስለኦሮሞ የዘፈነውን ሙዚቃ ማለትም “አረ ማነው ተው-ተው የሚለው” የሚለውን ነው፡፡ ይህም ኦሮሞ “ሀበሾች ሲዘፍኑልን ቆምጨ እያደረጉን” አለ፡፡ ሀበሻው ህዝብ ስለኦሮሞ ሲዘፍን ተጠንቅቆ እና እንዳይከፉ አድርጎ ነው፡፡ ስለሆነም ብርሃኑ ተዘራም የኦሮሚያን የሰሜን ሸዋ አካባቢን ባህልን አስመስሎ ነው የዘፈነ፡፡ አሁንም “በበሬው መልስ ነው” እንደተባለ፤ ኦሮሞ ሌላው ብሄር-ብሄረሰብ እንዳይፎግረው ወደፊትም እንደዚህ ካለ ማስመሰያ መጠንቀቅ እና ሲዋሽም ማፈር መቻል አለበት ማለት ነው፡፡ የኦሮሞን ውሸት ያሳበቀበት ባንዲራውን መቀየሩ ነው እንጂ “መሆን ማለት ማመን ነው”፡፡ ስለዚህ “ከየምን ሀገር ተሰደን መጥተን ነው” ወይም “የየመን ዘር አለብን” ቢሉ ይቻል ነበር፡፡

ስለኦሮሚያ የድሮ ባንዲራ ካነሳን የእኔን ጉዳይ እናገኛለን፡፡ የእኔ ጉዳይ ምንድን ነው በ1998 ዓ.ም “ላኮስቴ(lacoste)” ቲሸርት እገዛለሁ፡፡ ቲሸርቱን ከገዛሁት በኋላ ስመለከተው የኦሮሚያን ባንዲራ ይመስላል፡፡ ቲሸርቱን የገዛሁት በ1998 ዓ.ም ድሬዳዋ የመጀመሪያ ዲግሪ ልማር ዩኒቨርስቲ በገባሁበት ወቅት ነበር፡፡ ስለብሰው በጣም እየተሳቀቅኩ ነበር፡፡ እኔ ለነገሩ ስለኦሮሞ ጉዳይ መስማት የጀመርኩ በ1999 ዓ.ም ኦሮሞዎች “የአለማያ ዩኒቨርስቲ ስም ይቀየር” ብለው አምፀው ነው፡፡ በመሆኑም ቲሸርቱን የገዛሁት ከለሩ ስለተመቸኝ እንጂ ለሌላ ጉዳይ አልነበረም፡፡ ኦሮሞም ቀይ፤ ነጭ እና ጥቁር ቀለም ስላማረው ሳይሆን አይቀርም ባንዲራው ያደረገው፡፡ በመሆኑም ቲሸርቱ በጣም ጠንካራ እና ጥራት ያለው ስለሆነ እስከ 2006 ዓ.ም ድረስ ሻንጣየ ውስጥ ነበር፡፡ እንደዚህ ብዙ ዘመን የቆየበት ምክንያት ደግሞ “የኦሮሞን ባንዲራ የመሰለ ለብሼ” እያልኩ እና እያፈርኩ እያስቀመጥኩት ነው፡፡ በመሆኑም በ2006 ዓ.ም በማክዳ ጋላ ጉዳይ ላይ ታች ስል ቃሊቲ እስርቤት ታስሬ ነበር፡፡ በመሆኑም ከቃሊቲ 3 ወር ታስሬ ተፈታሁ፡፡ ከቃሊቲ ስፈታ በጣም ቆሸሼ ነው የተፈታሁ፡፡ በመሆኑም የተፈታሁ እለት እቤት መጣሁ እና ልብስ ስቀይር ያንን የኦሮሚያን የድሮውን ባንዲራ የመሰለውን ቲሸርት ለበስኩት እና ደበረኝ፡፡ ስለሆነም “ይሕንን የጋላ ባንዲራ ለብሼ” ብየ ወስጄ ቆሻሻ ውስጥ ጣልኩት፡፡ አሁን ግን ባንዲራውም ለባለቤቱ ማለትም ለየመን ስለተመለሰ እና ኦሮሞም ባንዲራውን ስለቀየረ ቲሸርቱንም መልሼ እገዛዋለሁ፡፡

አሁን ወደ ዋናው ጉዳይ ወደ ሁለተኛ አመት ላይ ሆኖ ወደ ማስተማር ልመልሳችሁ፡፡ የማስተምረው ሶስት ሴክሽን ነበር፡፡ ሁለቱን ሴክሽን እንደ ሌክቸረር ፤ አንድ ተጨማሪ ሴክሽን ደግሞ እንደ እረዳት ሌክቸረር ነበር፡፡ ስለዚህ “እንደ ሌክቸረር የማስተምራቸው አይጎዱም ዎይ?” ብላችሁ ልትጠይቁ ትችላላችሁ፡፡ መልሱ ምንድን ነው በዎቅቱ የነበሩ የማስተርስ ተመራቂዎች ስራ ስለሌላቸው ነው እንጂ ኮርሱ(course) የመጀመሪያ ዲግሪ ያላቸው መምህራን ኮርስ(course) ነው፡፡ በዚህም ላይ “እንዴት በኢለመንታሪ(Elementray) ኮርስ(course) እረዳት ያደርጉናል?” ብየ ክስ ሁሉ ሞክሬ ነበር፡፡ ነገር ግን “አውቆ የተኛን ቢቀሰቅሱት አይሰማም” እንደተባለው መልስ የሚሰጠን አጣን፡፡ በተለይ ደግሞ የከሰስኩት ሰው “የንጉስ ቤተሰብ ነኝ” ብሎ ስለሚያምን እና የፊውዳል አስተሳሰብ አሁንም ስላልጠፋ ክሴ ሳይሰማ ቀረ፡፡ ከዚያም ተውኩት፤ ምንድን ነው የተውኩበት ምክንያት ሲታይ ለአይን እረዳታቸው ሆንን እንጂ “አይበልጡንም” የሚለውን እውነታ ይዤ አስተምር ጀመር፡፡

እኔ በመምህርነት ህይዎት ውስጥ አስቸጋሪ ሆነው ያገኘኋቸው ነገሮች ውስጥ ማስተማር አይደለም፡፡ ለማስተማር መዘጋጀት፤ ፈተና ማውጣት፤ ወዘተ ሁሉም ይመቻሉ፡፡ በእኔ እይታ አስቸጋሪ የምላቸው ስራዎች ፈተና መፈተን፤ ፈተና ማረም እና ሴቶችን መታገስ ናቸው፡፡ ከማረም ደግሞ መፈተን ይሻላል፡፡ ባጋጣሚ ሆኖ ሃምሌ ዎርንም አስተምረን

ነበር። ሃምሌ ዎር የእረፍት ዎር ስለሆነ፤ የሃምሌ ዎር ደሞዛችን ዳብል(እጥፍ) ደሞዝ ነበር የተከፈለን። በዚህም ዳጎስ ያለ ብር ነበር ያገኘን። ሁሉም የመማር-ማስተማር ስራ አለቀ እና ግሬድ አስገብተን ጨረስን። እንደ ጨረስንም እኔ ቀጥታ ወደ አዲስ አበባ ነበር ሁለተኛ ዲግሪ ልማር ያመራሁት። ሁለተኛ ዲግሪ ባልማር ወይም አንድ አመት አሳልፌ ሁለተኛ ዲግሪ ብጀምር ይሻለኝ ነበር። ምክንያቱም እነ ማክዳ ተመርቀው ይወጡ ነበር። እነ ማክዳ ዲቃላ እና ውሽማዋ ተመርቀው ከወጡ ደግሞ ትግሬወች ማክዳን በማን ያመታሯት እንደነበር እኔ ማየት እፈልግ ነበር። አሁን እኔ ተገኝቼ "አፍቅራው ነው" እየተባልኩ እንደ እቃ መያዣ አድርጎኝ ህዝቡ ሲጫወትብኝ ይውላል።

ሴቶችን መታገስ ስል እንዴት ነው የሚመጡት ተማሪዎች በሙሉ ገና ለጋ፤ የሚያሳዝን ውበት ያላቸው ናቸው። "የአስተማሪ ውሎ አበሉ ሴት ነው" ይላሉ በአባባል የሰማሁት ነው። እኔ ብዙ ሞክሬ አልተሳካልኝም። ነገር ግን በፆታ-ትንኮሳ የሚባረሩም እንዳሉ ሰምቻለሁ። በጣም የሚፈታተን ውበት ነው ያለው። ስለዚህ ባይጠይቁ(ባይተነኩሱ) ነው የሚገርመው። በፆታ-ትንኮሳ የሚባረሩት አስተማሪወች የአገባብ ሙድ የሌላቸው ናቸው። እነዚህ አስተማሪዎች ከተማሪዎች ጋር እልክ የሚገቡ አስተማሪዎች ናቸው። እነዚህ አስተማሪወች ሴቶችን በማርከ በማስገደድ ለመብዳት የሚሞክሩ ናቸው። ነገር ግን በአግባቡ የሚጠቀሙም እንዳሉ ሰምተናል። ለምሳሌ ፈተና እያዎጡ ላፈቀሩት ተማሪ የሚሰጡ እንደ ሙሌ(ሙጋ) አይነት አስተማሪዎች ነበሩ ይባላል። ይህ ሙሌ(ሙጋ) የሚባል አስተማሪ ያፈቀራት ተማሪ የደብረ ብርሃን ልጅ ናት ይባል ነበር። በዚህም አንድ ቀን ዳይናሚከስ ፈተና ይጠፋል። ፍቅር ከተባለ መሆን ያለበት በመጠቃቀም ነው ብየ አላምንም። ፈተና ማውጣት በተለይ ትንሽ ከበድ ያለ እርምጃ ነው። ኦሮሞዎች ሰሜን ሸዋዎችን "እያፈቀሩን ነው አሉ" ስላሉ "ፍቅር ፈተና በመስረቅ ነው" ብየ ለመጠቆም ነው። ለነገሩ ይህ ነገር ፍቅር ብትለው እራሱ የፍቅር ጉዳይ ስለሆነ መፍረድ አስቸጋሪ ይሆናል። ለማንኛውም እናስብበት። በዚህም እነ ሙሌ ሲታሙ ሰምቻሁ። ለነገሩ ፈተናውን የሰረቀው አስተማሪ ጎጃሜ ነው። ስለዚህ ጠንቋይ "ስረቅ" ብሎት ሊሆን ይችላል። ምክንያቱም ጎጃሜዎች ጠንቋይ ካዘዛቸው ወደ አንበሳ ማደሪያ እራሱ ሊገቡ ይችላሉ። ስለዚህ ፍቅር ከተባለ በአግባቡ እንጂ በውጤት ማባበል ከሆነ "ግገር" ስለሚሆን እንቃዎማለን። አስተማሪዎች ተማሪን ማማገጥ የሚፈልጉት ሴት አጥተው አይደለም። ውሽማ ለመያዝ ነው። አብዛኛው አስተማሪ ሚስት አለው። ነገር ግን "ውሽማም ያስፈልጋል" ብለው ስለሚያምኑ ተማሪዎችን ያማግጣሉ። እነዚህ አስተማሪዎች ዋልጌ ተብለው ይጠራሉ። አንዳዶችም ትዳር ከተማሪ የሚያገኙም አሉ። ትዳር ፈላጊዎችን በአግባቡ ከሆነ እና ተማሪዎችም ከፈለጉ ፍቅር ስለሆነ አንቃዎምም።

በተጨማሪም ከማስተማሩ ጎን ለጎን ሴት ፍለጋውን ተያያዝኩት። ለትዳር መናምን አይደለም። ዝም ብሎ ጎል ለማግባት ነው። ከዚያም በሜዳ ፍለጋ አልተሳካም ስለዚህ ወደ ጭፈራ ቤት ሄድኩ። ሌሎችም ህንዶች(Indian teachers) እና የእኛ ሀበሻ ጓደኞች ነበሩ። ያው ጭፈራ ቤት ከተገኘ ተማሪ ማናምን ብሎ ነገር የለም። ያው መቸም ያለበት አብላላበት አይደል ነገሩ፤ የዱከና በሽታ ያለባቸው ቆምጨወችም "ዶካ እባላለሁ" ብሎ መስጋቱን አይተዎውም፤ ሌላውም እንደዚሁ ነው እና የዱከና በሽታ ያለባቸው ቆምጨወች እዚያም ተከትለውኝ መጥተው ሸርሙጣ አስፈረጠጡብኝ። እኔም ስላላዎቅኩት ዝም አልኩ። ለነገሩ የዱከና በሽታ ያለባቸው ንፉጎች ኤድስን እንደ ኑክሌር(nuclear) ነው የሚፈሩ(AIDs is like a nuke for docas)። ስለዚህ ሸርሙጣ አይበዱም። በዚህም "በጥንቆላ ያዎጣታል ሳንለው ኤድስ ይይዘዋል" ብለው ይሆን ሸርሙጣዋን በሌላ ሸርሙጣ አስዎጧት(አስዎሰቧት)። እነርሱ እንኳን አልወሰቧትም። ለነገሩ "ሁሉም ባሌ ነው" ነው ነገሩ። ስለዚህ ወደ ሌላ ሸርሙጣ ሄደች። እኔም ምን እንዳላት ስላላዎቅኩት፤ ትታኝ ወደ ሌላ ስትሄድ "ሌላ ብዙ ብር ሰጥቷት ነው" ብየ ዝም ብየ ወደ ቤቴ ሄጄ ተኛሁ። የነገራት ነገር "ያዎጣታል ይሄዳል ነው የሚባል" የሚለውን ነው። እርሱም ኤድስን እንደ ኑክሌር(nuclear) ስለሚፈራ ነው ለሌላ የወንድ ሸርሙጣ የሰጣት። ኤድስ ግን ኮንዶም ከተጠቀምክ አይነካህም። በቃ ሁሉን በኮንዶም ነው ቆሞ እየሄደ ያለው። ስለዚህ ኤድስን መፍራት ሳይሆን ያለብን መጠንቀቅ ነው። ለመጠንቀቅ ደግሞ ኮንዶም መጠቀም ነው።

በሌላውም ቀን እንዲሁ ሸንቅጥ የሚባለው ጭፈራ ቤት ሄድን። ጭፈራ ቤት የሄድን ደግሞ ታምሩ ታደሰ ከደቡብ ክልል፤ ሙሌ ኦሮሞ ከኦሮሚያ ክልል እና ማሊክ ህንዱ ነበሩ። ስንሄድ ተማሪው ሙልት ብሏል። ጨፈርን፤ ጠጣን፤ ወዘተ። እኔ እውስጥ ነው የምጨፍር። እኔ ከሸርሙጦች ጋር ነው የጨፈርኩ። ነገር ግን የህንዱ አስተማሪ እውጭ በረንዳው ላይ ተማሪዎችን ጭኑ ላይ አስቀምጦ ያሻፍዳል። እኔም "ይህ ከተማሪ መነካካት ስም ያጠፋል" እያልኩ ዝም ብየ እጨፍር ጀመር። ታምሩ ታደሰ እኔ ውስጥ እየጨፈርኩ የሆነ ሰዓት የት እንደደረሰ ሳላውቀው ጠፍቶ ቆየ። ለካስ ያቸን ብርቱካን የምትባል ትግሬ ልጅ እስከ ጓደኞቿ እየደወለ እያስመጣ ነው። ታምሩ ታደሰ ይህንን የሚሰራኝ ከቆምጨወች(doc) ጋር ተባብሮ እኔን እየሸወደኝ መሆኑ ነው። ታምሩ ታደሰ ደቡብ እኔን ሲሸውድ ደግሞ ለትግሬወች አዝኖ እና ትግሬውን እየደገፈ መሆኑ ነው። በኋላ ታምሩ ታደሰ መጥቶ ትንሽ አብረን ደነስን። ትንሽ ቆይቶ ህዝቡን ከጭፈራ ቤት አስወጡት። ህዝቡ ሲወጣ እነዚያ ትግሬ ልጆች እና እኔ ብቻ ቀረን። እኔ ደግሞ "ያጡ ሸርሙጦች" መስለውኛል። ከእነርሱ ጋር ተዋዎቅን፤ ከዚያም እኔ ቤት አደርን። እኔ እነዚያን ለሸወዳ የመጡ የትግሬ ሴቶችን ስተዋወቅ እነ ታምሩ ታደሰ እና ሌላው ከጭፈራ ቤት ያልወጣው ህዝቡ አተኩሮ አየኝ። እነዚህ ሴቶች በመጨረሻ "ክብሪት ጭረው" ነው ያቃጠሉኝ። አዲስ አበባ መጥተው ነው የተዘናጋውን የማክዳን ነገር አስጀምረው እንደዚህ ይህን ፅሁፍ እስከ ምጽፍ ድረስ አላልቅ ያለ ነገር የመጣ። ስለዚህ አንዳንድ አጋጣሚ መጥፎ ነው ማለት ይቻላል፤ እንደመጥፎ አጋጣሚም ነው የምቆጥረው። "እነዚህን የትግሬ ሴቶች ካልተዋወቀ ማክዳን አይጀምራትም" ብሎ ጥንቆላው ስለተናገረ ቆምጨወች(doc) ለማክዳ ማስጀመሪያ ለመጠቀም ነው እንደዚህ ታምሩ ታደሰን አስደውለው ይህችን ትግሬ ያስመጧት። ነገር ግን ቆምጨወች(doc) አሁንም የማክዳ ነገር አያገባቸውም። ማክዳ የእኔ ጅምር አይደለችም። ነገር ግን ቆምጨወች(doc) በግዴታ እኔን እልክ ውስጥ አስገብተው ይህችን ማክዳ የምትባል ኤልፎራ ዲቃላ ከትግሬ ጅምርነት ወደ እኔ እዳነት አዛወሯት። እኔም ቆምጨወች ዶክተር(doc) ስለሆኑ ነው ብየ ዝም አልኩ። እኔም እንግዲህ በዚህ ፅሁፍ ለአንባቢያን በደሌን "አንድ በሉኝ" ስል አቅርቤያለሁ።

ማክዳን ካሳዩኝ በኋላ "ቄሱም ዝም መፅሃፉም ዝም" ሆነ። ግራ ገባቸው። ምክንያቱም እኔ ዝም አልኩ። ነገሩን አላውቀውም። እኔ ማክዳን አምጥተው እንዳሳዩኝ አላወቅኩትም ነበር። ስለዚህ ምን ሴራ ፈጠሩ ይህችን ክለብ(ሸንቅጥ ጭፈራ ቤት) ያገኘናትን ልጅ ያስደውሉብኛል። ልጅቷ ትግሬ ናት። ስሟም ብርቱካን ነው። መጀመሪያም ስንደዋወልም ሆነ ጭፈራ ቤት እንድንተዋወቅ ያደረጉን ለእዚህ አላማ ለመጠቀም ነው። ይንን ያልኩበት ምክንያት ሸንቅጥ ጭፈራ ቤት እየጨፈርን ሊዝናና የመጣውን ህዝብ ቶሎ አስዎጥተው እኛ ብቻ ቀረን። ህዝቡን ያስዎጡት የዱከና በሽታ ያለባቸው ሰዎች(ቆምጨወች(doc)) ከሸንቅት ባለቤቶች እና ከታምሩ ታደሰ ደቡብ ጋር በመተባበር ነው። ከዚያም የቀረው ይህች ትግሬ ልጅ እና እኛ ብቻ ነን።

ይህችን ብርቱካን የምትባል ትግሬ ልጅ በሴራ እና ለተንኮል እንዳስተዋወቁን የሚያዉቁ እነ ታምሩ ታደሰ፤ ሙሌ ኦሮሞ(ሙጋኢጋ)፤ ማሊክ ህንዱ እና ሌሎችም ጓደኞቼ ምስክር አሉ። ስለዚህ ቆምጨዎች አሁንም ከደቡብ ክልል እና ከኦሮሚያ ምስክር ስላቀረብኩባቸው ያው እንደ ዱሮው ዶካ ናቸው ማለት ነው(sustainable doka)። ቆምጨወች አሁን "ሆዳም እንባላለን" ብለው በጎንደር እና በትግራይ ፀብ መካከል ገብተው እየቀወጡት እና እየሞቱ ነው። ሁለት ወንድማማች ሲጣላ፤ ሌላው መገላገል ሲኖርበት፤ ቆምጨ ዶካው ግን ዶካነቱን ተጠቅሞ ጎንደርን ደግፎ እና ትግራይን ጠልቶ እየተፋለጠ ነው።

ሙሌ ኦሮሞ(ሙጋኢጋ) የሀረር ኦሮሞ ነው። ሙሌ ኦሮሞ(ሙጋኢጋ) በኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ የመጀመሪያ ዲግሪውን ከመቀሌ ዩኒቨርስቲ የተመረቀ ኦሮሞ ነው። ይህ ሙሌ ኦሮሞ የመጀመሪያ ዲግሪውን ከመቀሌ ዩኒቨርስቲ ከተመረቀ በኋላ ደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ በአስተማሪነት ተቀጠረ። ከዚያም በ 2003 ዓ.ም በደብረ ብርሃን ዩኒቨርስቲ አስተማሪ

ሆኖ በመጣበት ወቅት አንድ የደብረ-ብርሃን ልጅ አፍቅሮ እንደነበር ጓደኞቹ ማለትም ታምሩ ታደሰ ነግሮኛል። ስለሆነም ሙሌ ኦሮሞ ይህችን ልጅ ኦሮሞወች በተገንጣይነት ስለሚናቁ እና በኦሮሞነት ብቻ ማግኘት ስለማይችል ምክንያት ሲፈለግ የማክዳን ጉዳይ ያገኛል። ሙሌ ኦሮሞ የታበለው ኦሮሞ የሌላ ጎሳ ቂጥ ከሚያሯሩጥ ይህንን ኦሮሞን ለመበደል የተሴረውን ሴራ ሲሰማ ሄዶ መንገር እና ማክዳን መጀመር ነበረበት። ነገር ግን ሙሌ ኦሮሞ የደብረ ብርሃን ልጅ አፍቅሮ ነበር። የደብረ ብርሃን ህዝብ ደግሞ አዲስ ትግሬ የመንግስት ጎሳ ስለሆነ እና ደብረብርሃን ላይ ዩኒቨርስቲ ስለተሰራ መርቅነው "ትግሬ ነን" ብለው የጀመሩ በ 2003 ዓ.ም ነበር። ነገር ግን ወያኔ ደርግን ሲዋጋ ባወጣው ማኒፌስቶ(manifesto) "ትግሬ" ብሎ የገለፃቸው አገውን፤ አፋርን፤ ወልቃይትን እና አሰብን ብቻ እንደነበር ነው የሚገለፀው። ሰሜን ሸዋ በዚህ ማኒፌስቶ(manifesto) እንዳልተጠቀሰ ነው መረጃዎች የሚጠቁሙት። በመሆኑም ሙሌ ይህ አጋጣሚ የፈለገውን ቂጥ ለማግኘት በጣም ጥሩ ነበር። በመሆኑም የሰሜን ሸዋ እና የደብረ-ብርሃን ሰዎች ትግሬ ስለሆኑ ሙሌ ተናዶ ለኦሮሞወች እና ለማክዳ ሰዎች የታቀደውን ሴራ እንዳይናገር ይህችን የደብረብርሃን ልጅ እንዲበዳ ፈቀዱለት። ሙሌ ኦሮሞ ይህችን የደብረብርሃን ልጅ ተስፋ ቆርጦ ትቷት ሸርሙጣ ሁሉ ሳይበዳ አይቀርም። ነገር ግን ጠንቋይም "በርታ" ስላለው እና ማክዳም አዲስ አበባ በትግሬዎች ስትሞከር እምቢ በማለቷ የሰሜን ሸዋ ሰዎች ይህችን የሰሜን ሸዋ ልጅ እንዲበዳ ሙሌ ኦሮሞን ያበረታቱታል። በመሆኑም "የገበያ ግርግር ለቀጣፊ ተመቸው" እንደተባለ ሙሌም በግርግር የጀመረው ነገር እውነት አስመስሎ ልጅቷን በዳት። ማክዳ ዲቃላ እንግዲህ ከ 2003 ዓ.ም ጀምሮ እና በፊት በትግሬዎች እየተሞከረች ነበር ማለት ነው። በመሆኑም ሙሌ ኦሮሞም ባለ ሚስጥር ሆኖ የማክዳን ቤተሰቦች እና ማክዳን በሚስጥር ካቀለጡ ሰዎች አንዱ ነው። ነገር ግን የኦሮሞ ጎሳዎች "ሰሜን ሸዋወችን እያፈቀሩን ነው" ብለው ሲያዎሩ ሙሌ የከፈለውን ሚስጥር የመደበቅ መስዋእትነት አልተገነዘቡም ማለት ነው። ሙሌ ያገኘው የእጁን እንጂ በፍቅር አይደለም የሚል የግል አመለካከት አለኝ። ምክንያቱም ይህች የሰሜን ሸዋ ልጅ ሙሌ ኦሮሞ ባይበዳት ኖሮ ኦሮሞወች እና ሙሌ ኦሮሞ ተናደው ለማክዳ ቤተሰቦች መናገራቸው አይቀርም ነበር። ነገር ግን ኦሮሞወች የሰሜን ሸዋ ሴት መብዳት ብርቅ ምስሏቸው እንደ በጎ አድራጎት ሲያዎሩት ሰምቻለሁ። ሙሌ ኦሮሞ ይህችን የደብረ-ብርሃን ልጅ መብዳቱን ኦሮሞወች እንደ በጎ አድራጎት(humanitarian work) ነው እየቆጠሩት ያሉ። ነገር ግን ሙሌ ኦሮሞ ማክዳን በመክዳቱ ብትልጠው ጅብ ይወጣዋል ማለት ነው። እኔ እኮ "ኦሮሞ እንዴት የእራሱን አይነት ኦሮሞ አያከብርም?" ብለን ስንጠይቅ ኦሮሞ እራሱ ኦሮሞን እንደማይወድ እንረዳለን። አንድ ግለሰብ ወይም ቡድን በሌላ ግለሰብ ወይም ቡድን ለመከበር የእራሱን ተመሳሳይ(ጎሳውን እና ብሄሩን፤ ከፍ ሲል ደግሞ ሀገሩን) ማክበር አለበት። አለበለዚያ ግን የሚያከብረው የለም። ለምሳሌ ቆምጨወች(doc) ኦሮሞን እየናቀ ለፈረንጅ የሚያዎራ ከሆነ ፈረንጆች ትንሽ ቆይተው ቆምጨወች(doc) "ገበሬ ናቸው" ማለታቸው አይቀርም። ፈረንጆች በአፋቸው ባይሰድቡን እራሱ እኛ ፈረንጆች ላይ ሀገራችንን እየናቅን የምናወራ ከሆነ ፈረንጁ ትንሽ ቆይቶ "ኔግሮ ነገር ነው?" ብሎ መጠየቁ አይቀርም። ኦሮሞም ማክዳን እና ቤተሰቦቿን ደብቆ ለኦሮሞ ማንም መስሚያ እንደሌለው ማወቅ አለበት። ይህ ማለት ዘረኝነት አይደለም። የእራስህን ህዝብ እና ተመሳሳይህን ማክበር ለመከበር ይጠቅማል። ስለዚህ ኦሮሞ ጅብነት ቢቀርበት መልካም ነው። ኦሮሞ ኦሮሞን ቢያከብር ኖሮ "የማክዳ ቤተሰቦች ሲሰሙ ምን ይሉናል?" ብሎ ያስብ እና ያፍር ነበር። ነገር ግን ኦሮሞ እራሱ ኦሮሞን ስለሚንቅ የማክዳ ቤተሰቦች "ቢሰሙም ምንም አያደርጉኝም" ብሎ ፀጥ አለ። እንዳለውም የማክዳ ቤተሰቦችም ኦሮሞነት ይዟቸው ማክዳ ስትጣል ተመክሮ እንደተጣለች ሲሰሙ ምንም አልመሰላቸውም። ስለዚህ ጠቅለል ሲደረግ ኦሮሞን መጣል ነውር አይደለም የሚል ድምዳሜ ላይ ደርሻለሁ። ኦሮሞወች በእራሳቸው እንደማይኮሩ እና እራሳቸውን እንደሚንቁ ምልከቱ በውጭ ሀገር ያሉ ኦሮሞወች "በኦሮሞነት መኩራት(Oromo Pride)" የሚል መፈክር አዘጋጅተው ህዝቡን ሲያበረታቱ እና ኦሮሞን እንዲያከብር ሲገፋፉ ይውላሉ። ሙሌ ጋላ ለምሳሌ ኦሮሞን ለመናቁ ምክንያቱ እራሱን ስለታጠበ(Brainwashed) ነው።

ኦሮሞወች የሚፈልጉት በውሸት “አንተስ የእኛ ነህ” ለማለት ፈልገው ነው፡፡ “አንተስ የእኛ ነህ” ማለት ንቀት ሲሆን በድሮ ዘመን ለምሳሌ አንዱ ነሳ ሌላውን ሊበልጥ ይችላል፡፡ ስለዚህ “ትላልቅ ነን” ብለው የሚያስቡ ሰዎችን ትንንሾች መብለጥ ሲጀምሩ “እናንተስ የእኛ ናችሁ” ስትለው ትርጉሙ “እኔ እዚህ አድርሼህ” ለማለት ነው፡፡ እኔም የኦሮሞ ከሆንኩ “oh loard we have come” ከሚለው የመንፈሳዊ ትርጉም ተነስቼ ኦሮሞን ሳቆላምጠው “oh Galla we have come” በሚለው አቆላምጨዋለሁ፡፡ ኦሮሞ በጣም ከናቀኝ ደግሞ “በእየሱስ ስም” ከሚለው ወስጄ “oh my G” በሚለው ኦሮሞን ተማፅኜዋለሁ፡፡ “አንተስ የእኛ ነህ” የሚለው ቃል ደግሞ የተወሰደው ከአንድ ታዋቂ ሰው ነው፡፡ ይህም የግብፁ የቀድሞ ጳጳስ አቡነ ሺኖዳ ነው፡፡ ኢትዮጵያ በድሮ ዘመን ጳጳስ ከግብፅ ታመጣ እንደነበር ሰምተናል፡፡ በመሆኑም አቡነ ሺኖዳ ከመሞቱ በፊት የአለም የቤተክርስቲያን ስብሰባ ላይ “እናንተስ የእኔ ናችሁ” ብሎ የኢትዮጵያን ጳጳሳት ይጨርባቸዋል፡፡ በቃ ከዚህ በኋላ “አንተስ የእኛ ነህ” የሚለው ነገር ገኖ እና ስድብ ሆኖ ቀረ፡፡ ስለዚህ “አንተስ የእኛ ነህ” የሚለውን ስድብ ህዝቡ የወሰደው እራሱ ከተሰደበው ስድብ ላይ ነው ማለት ነው፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ ስንመለስ የብርቱካን ትግሬ የሸንቅጥ ጭፈራ-ቤት ትውውቅ እና ቆይቶም የአዲስ አበባ ስታዲየም ቀጠሮ ላይ ነበርኩ፡፡ እኔ ደግሞ የሴራ መሆኑን አላዎቅኩትም፤ አስተዋወቁን፡፡ ከዚያም ይዘናቸው ስንሄድ “አብራችኋቸው ሂዱ” ብሎ የመከራቸው ሳይኖር አይቀርም፡፡ ከዚያም እንዳዘጋጁት ተጠቀሙባት፡፡ እንግዲህ እርሷ ያለችው ደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ ነው፤ እኔ ያለሁት አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ ነው፡፡ ይህን ያህክል ከሚራራቅ ቦታ እንድትደውልልኝ ያደርጉ እና አውቀው ሆቴል ስጋብዛት ቆይቼ ይደውሉላታል፡፡ እንግዲህ ማናደዳቸው ነው፡፡ ደውለው “ትተሺው ነይ” ይሏታል፡፡

“ወደውጭ ደርሼ መጣሁ” አለች፡፡ ጠርተዋት ነው፡፡
“ጠሩኝ 4ኪሎ” አለች፡፡ እኔም መቸም ትመጣለች ብየ የታክሲ መሳፈሪያ የሚሆን ብር ሰጥቸ ሰደድኳት፡፡
ትንሽ ከጠበቅኩ በኋላ “እየሸዎዱኝ ነው” ብየ ተነስቸ ወደ ውጭ ዎጣሁ፡፡ ከዚያም ወደ ቤቴ ሄድኩ፡፡ እንዳው ነገሩ ስላናደደኝ ነው እንጂ በኋላ በሰፊው እናዎራዋለን፡፡ የኔ እውነት እንደዚህ በፅሁፍ የሚገለፅ አይደለም እና መቸም ስሜቴን ትረዱኞላችሁ ብየ ተስፋ አደርጋለሁ፡፡

3.4. <u>አዲስ አበባ እና ቤት ክራይ ፍለጋ</u>

እንግዲህ መጀመሪያ ከደብረ-ብርሃን ሳልሄድ ቤት ፈልጌያለሁ፤ አዲስ አበባ መሆኑ ነው፡፡ ያገኘሁትም “ቤላ” የሚባለው ሰፈር ነው፡፡ የቤላ ሰፈር ትንሽ ከከተማው ዎጣ ያለ ነው፡፡ እዚያም የአካባቢው ጎረምሶች(ጋንግስተርስ) መሆናቸው ነው፤ መቸም እንደ እኔ ላለ ለከተማ ባይተዋር ያስፈራሉ፡፡ እነርሱን እያለፍኩ ነው እንግዲህ የምሄደው፡፡ ጓደኛየን እያንገራገሩ ሁሌ በትንሹ ፲0 ብር ይቀበሉታል፡፡ ጥንቆላ “ስጣቸው” ብሎትም ሊሆን ይችላል፡፡ እኔን እንኳን ብዙም አይደል፡፡ ነገር ግን ቤቱን የተከራየሁበት እለት የተወሰነ ብር ሳይዎስዱ አይቀሩም፡፡ እኔም መቸም “ለፋራ ገንዘብ ላይ ፈታ ማለት ሙድ ነው የሚመስለው” ዝም ብየ ነው የምሰጥ፡፡ ነገሩ “ሙደኛ” ለመባል ነው፡፡ ቤቱንም ተከራይቼ ስለሄድኩ ከደብረ ብርሃን አምጥቸ እቃውን አስገባሁ፡፡

ሁሉን ነገር አጋጣሚ ማለት ስለሚከብድ ዝም ብለን አጋጣሚ እያልን ነው የምናዎራው፡፡ ስለዚህ ጓደኛየ ብር ቸግሮት እንኳን ለቤላ ዱርየዎች ፲0 ብር ይሰጣቸው ነበር፡፡ ስለዚህ ጥንቆላው “ስጣቸው” ብሎት ሊሆን ይችላል፡፡ እኔንም ዝም የሚሉኝ ጠንቋዩ “ዝም በሉት” ብሏቸው ይሆናል፤ ምንም አይናገሩኝም ነበር፡፡

መጀመሪያ የተከራየሁት ቤት መቸም በጣም ጥሩ ነበር፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ምንድን ነው በእኔ ግምት ሴትዮዋ አመለኛ ስለሆነች የሚከራየው ስለሌለ ነው፡፡ በዚህም በጣም ተደስቸ ነበር በኋላ ነገር መጣ እንጂ፡፡ በተለምዶም የአዲስ አበባ አከራይ አይመችም ይባላል፡፡ ይኸው እውነት ሲሆን ሴትዮዋ ሽንት ቤትም በቁልፍ ነው፡፡ ስለዚህ በጣም ነበር

የምፈራ፡፡ ሽንት ቤት ገብቸ እንኳን በጣም ድምፁ እንዳይሰማ አድርጌ ነበር የምፀዳዳ፡፡ እንደዚያም አድርጌ ብዙም አልቆየሁም “ቤት ፈልግ ዘመዴ ይመጣል” ተባልኩ፡፡ ለህጉ ብቻ 3 ዎር ገደማ ነው የተቀመጥኩ፡፡ መቸም ሴትዮዋ በጣም አመለኛ ነገር ናት፡፡ “ቤት ልቀቁ ለማለት ምን እንደዚያ ያደርጋል?” ብየ እኔም ገረመኝ፡፡ ጠዋት ተነስታ “ምን ሰይጣን መጣብኝ?” ብላ ደጁን የገብርኤል ፀበል ትረጫለች፡፡ በኋላ ስሰማ የጠንቋይ ቤት ነው አሉ፡፡ ጠንቋይ “አስዎጭው” ብሏት ሊሆን ይችላል፡፡ እኔም “ኢይኔ እንኳን ጎድጓዳ አይደለም” ብየ ዝም አልኩ፡፡ ከዚያም ደላላ ካለ አይቸግርም፤ በደላላ እዚያው አካባቢ አገኘሁ፡፡ እቃየን እዚያው አካባቢ ያሉ ልጆች እረዱኝ እኔም ትንሽ ገንዘብ ሰጠሁ፡፡ አንዱ ልጅ የሆነ እስኒከር ጫማ ይዎስድብኛል፤ ሰርቆ መሆኑ ነው፡፡ እኔም ጫማው የሆነ የማጭበርበር ታሪክ ሰርቼ ስለገዛሁት እንደ ዎሰደብኝ ሳይሆን እንደ ተቀበለኝ እና እንደ ገላገለኝ ነው የቆጠርኩት፡፡ አንዳንድ ጊዜ ጭንቅላትህ እያወቀው የማይረባ ወንጀል መስራት ትንሽ ይደብራል፡፡ በቃ “መስራት ካለብን ምንም የማንጠራጠርበትን ስራ ነው መስራት ያለብን” ብየ ሁሌ እራሴን እንደ ማስተማሪያ ወስጀዋለሁ፡፡ ነገሩ እንዲህ ነው፡፡ አንድ የጤና ሳይንስ ተማሪ ደብረብርሃን ዩኒቨርስቲ ነበረች፡፡ ስሟን መጥቀስ እንኳን አልፈልግም፡፡ ምክንያቱም እርሷንም በእህትነት እንጅ በዎሲብ ስለማልፈልግ ነው፡፡ እኔ የቤተሰብ ልጅ ናት ብየ ነው እዚህ ደብረ-ብርሃን በጓደኝነት ዝም ብየ ስትመረቅም አስመርቄ የሰደድኩ፡፡ የመመረቂያ ልብስ ስትገዛ አጋዝቻታለሁ፤ ሁሉን ነገር አብሬ ነበርኩ፡፡ ለካስ እርሷ ሌላ አስባለች፤ ፍቅር መሆኑ ነው፡፡ በዚህም ተመርቃ ጐዳ ስራ ከያዘች በኋላ ደዎለችልኝ፡፡ እኔም አናገርኳት፡፡ እኔ በልቤ ዝም ብላ ለመጠያየቅ እንጂ 500 ኪሎ-ሜትር አቋርጣ ፍቅር ታስባለች አላልኩም፡፡ በዚህም ስንደዋዎል በኋላ ነገረችኝ፡፡ እኔም “አልሆንሽም” አልኩ፡፡ ምክንያቱም ልጅቷ የቤተክርስቲያን አይነት ነች፡፡ ስለዚህ “አልሆንሽም” ብየ አጥብቄ ያዝኩ፡፡ “እምቢ” አለች አዲስ አበባ ተቀጣጠርን፡፡ አንድ ሁለት ቀን አብረን ሰነበትን፡፡ ከዚያም “ወደየ መጣንበት እንመለስ” ተባለ፡፡ ስንመለስ ማስታዎሻ ልንሰጣጥ ነው እንግዲህ፡፡ እኔ ቀደምኩ እና ሄጀ “ብር ዎይም ወርቅ ልግዛልሽ” ብየ ሄጄ ከመንገድ ላይ “ፌክ” ገዝቸ አመጣሁ፡፡ ፌክ! አስቡት ፌክ ነው፡፡ አብረን አደርን እና እርሷ ደግሞ “ምን ልግዛልህ?” የሚል ጥያቄ አቀረበችልኝ፡፡ እኔም መቸም ሁለተኛ አላገኛትም፤ ምን ታመጣለች ብየ “ጫማ” አልኩ፡፡ እስኒከር ጫማ በ500 ብር ገዛችልኝ፡፡ እኔም ያችን ትርፍ አድርጌ፤ እንዳትደውልልኝ ስልኬን አጥፍቼ ወደ ደብረ-ብርሃን ሄድኩ፡፡ ከዚያም ጫማውን አደርግ ነበር፡፡ በዚህ ነው እንግዲህ የዎንጀለኝነት ስሜት የሚሰማኝ፡፡ ስለዚህ ልጁ ሲሰርቀኝ በጣም “ኩራት” ነው የተሰማኝ፡፡ በቃ እዳ እንደገላገለኝ ነው የቆጠርኩት፡፡ መጀመሪያ ዝም ብየ ልጥለው ነበር፡፡ ነገር ግን ታሪክ ያለው ጫማ ስለሆነ የሆነ ታሪክ እና አጋጣሚ እስከሚፈጠር ድረስ ስጠብቅ ይህ ልጅ በቤላ ሰፈር ሰርቆ ገላገለኝ፡፡ ጫማውን የሰረቀብኝ ልጅም ቆምጨ ሳይሆን አይቀርም ስለሆነም “የእግዚአብሄርን ለእግዚአብሄር፤ የቄሳርን ለቄሳር” ከሚለው አባባል ወስጄ እኔም “የቆምጨን ለቆምጨ” ብየ ዝም አልኩ፡፡ የህንን ጫማ የገዛችልኝን ልጅ “አሮሞ ናት” ብየ ዋሸቼ ነበር፡፡ ነገር ግን ልጅቷ አሮሞ አልነበረችም፡፡ አሮሞ ናት ብየ የዋሸሁበት ምክንያት ሜሮንን “ንቋት ነው” እየተባልኩ ስለነበር ዘረኛ እንዳልሆንኩ ለህዝብ ለማሳየት ነው፡፡ ማለትም “ጋላ ከበዳ ጉራጌ እማ አይንቅም” እባላለሁ ብየ ነበር፡፡ በመሆኑም ውሸቴን ህዝብ እንደሰማው ሳውቀው በጣም አፍሬ ነበር፡፡ ነገር ግን የዋሸሁት የወሬኛውን ህዝብ አፍ ለማዘጋት እና ለጥሩ ነበር፡፡ እኔም ጥሩ ውሸት(the good lie) የሚለውን ፊልም እንድታዩት እጋብዛችኋለሁ፡፡

አዲሱ ቤት ትንሽ ከቆየን በኋላ እኛም መቀየር ፈልገናል፤ ባለቤቶችም “ውጡ” አሉን፡፡ ለነገሩ መቀየር የፈለግነው ቤላ ታክሲ የለም፡፡ ጧት-ጧት በጣም ነው የሚያስቸግር፡፡ ስለዚህ በደላላ 6 ኪሎ አገኘን፡፡ እዚያው ጓደኛየ እና እኔ አብረን 6 ኪሎ ተከራየን፡፡ ሲከራዩ ባለቤቱ የማይኖርበት ቤት ከሆነ እንደ እራስ ቤት ይቆጠራል፤ ስለዚህ እኛም ልጆች ብቻ የሚኖሩበት ቤት ስላገኘን በጣም ነው ደስ ያለን፡፡ እዚያም በትነሹ ለ ፩ ዓመት ያህክል አብረን ቆየን፡፡ በሁለተኛው አመት ጓደኛየ ለቆ ሸሮ-ሜዳ ሄደ እኔ ብቻየን ቀረሁ፡፡ ነገር ግን ፲000 ብር ስለበዛብኝ 4ኪሎ ገባሁ፡፡ ከዚህ ቤት የዎጣሁት ድሮ የነበሩት ጎረቢቶች ዎጥተው ሌላ የዎለጋ ጋላ አምጥቶ አስገባበት፡፡ ለካስ ይኸ ልጅ ሲጠበቅ የነበረ ልጅ

ነው። በጠንቋይ መሆኑ ነው። ሰላሜን ነሳኝ። ነገሩ “ማኪዳን አፈቀርኩ” ማለቱ ነው። ስለዚህ ሰላም ሲነሳኝ “ሂድና ግባ” አልኩት። “ባትለውም” ብሎ ማኪዳን ጀመራት። ከዚያም ግርግሩ ተጀመረ። እኔም ቤቱን ለቅቄ 4 ኪሎ ገባሁ።

በግርግሩ መሃል ቤት አከራዩም በጣም እየተማረረብኝ መጣ። ከ4 ኪሎም ሳልቆይ ሴትዮዋ ጎሳዎቿ እየፈሱ ስለሆነ ተናዳ አባረረችኝ። 4 ኪሎ የተከራየሁት ከስላሴ ቤተክርስቲያን ጀርባ ከ4 ኪሎ ድልድይ(ወደ ቀበና ከሚዎስደው) በታች ገደሉ ውስጥ፤ ከራስ-አምባ ሆቴል ፊትለፊት ነበር። እዚህ ቤት ውስጥ አጥር የለውም። ዝም ብሎ የገፀር የድሃ ሰፈር ነው የሚመስል። እዚህ ውስጥ ሽንት ቤቱም የህዝብ ነው። በዚህ ውስጥ ስኖር በጣም ብዙ ችግር ደርሶብኛል። ሌሊት-ሌሊት “የሚያዎራውን እናዳምጣለን” ብለው አጠገቤ ግድግዳው ስር ተቀምጠው የሚያድሩ ሰዎች ነበሩ። እኔም “እግዚአ መሃረነ-ክርስቶስ ሰውረኝ” “ምን አልኩ ይሆን ሳለውቀው?” እያልኩ ሁሌ ስፈራ ነበር የማድር። መቸም የሆነ ነገር ሳይሉኝ አይቀሩም፤ የሆነ ነገር ካልሰሙ እንዴት ይደበቃሉ? የሚል ሃሳብ እኔም ይመላለስብኝ ጀመር። “ልጅቷንም ያሳዩኝ እነርሱ ናቸው አሁንም ነውር ከተገኘብኝ ከራሳቸው ይምጣ” ብየ ይሸው እየጠበቅኩ ነው። ሳዎራ እንዳይሰማ ብየ አንሶላ በአፌ ከትቸ ነበር የማድር። በዚህም ጠዋት ስነሳ ጎሮሮየ ደርቆ አንድ ቀን ልሞት ሁሉ ነበር። እኔ የማስብ ህዝቡ ስለእኔ ሲያዎራ ብቻየን ስነጋገር እየሰሙኝ ይመስለኝ ነበር። ነገር ግን የሚያዎሩትም ጥንቆላውን ነበር። እዚያ ሰፈር በጣም ከፍተኛ የሆነ ጭንቀት ውስጥ ነበር ያለሁ። ምክንያቱም “የፍቅር ምቀን” በሚል ሰበብ ነው ህዝቡ እንደዚህ ግድግዳ ስር ተደብቆ የሚያድር። ከዚያም “ፈሱ”ን ሰማች መሰለኝ “ቤት ፈልግ” አለችኝ ባለቤቷ። “እዚህ ይገፍ” አለች። እኔም ምንም እንደተፈጠረ አልሰማሁም ዝም ብየ በደላላ ቤት ስፈልግ ግንፍሌ የሚባለው ሰፈር አገኘሁ። ከዚያም ግንፍሌ ደህና ግቢ እና ደህና ቤት ነበር ያገኘሁ። ነገር ግን ቤት ቅያሬ እንጂ ሰው አልተቀየረም። የባሰ የሴተኛ-አዳሪ ቤት ነበር የገባሁ። ነገር ሲበሉ ነው የሚውሉ። እነዚህም አዲስ ትግሬዎች ሆነው በማኪዳ ነገር እና በትግሬወች ፍቅር መርቅነው ነበር። እንዳውም ውሻ አምጥተው ቤቴ በር ላይ አሰሩብኝ። እኔም “አዲስ አማኝ ከሰባኪው ይበልጣል” ብየ ምንም አላልኩም። አዲስ ትግሬ ሆነው ሞተው በጣም ወጥረው ነበር ለትግሬ የሚወግኑ። ትግሬወች እኮ ብዙ ታሪክ አሳልፈዋል። በተጨማሪም ወያኔ ደርግን ሲዋጋ “ትግሬ” ብሎ በተረጎመው ማኒፌስቶ(manifesto) ላይ ሰሜን ሸዋወችን እንዳልጠቀሳቸው ነው የሚገመት። “ስንት አሳልፈን” የሚለውን የቴዲ አፍሮን ሙዚቃ ግጥም ማድመጥ እንችላለን። ነገር ግን ሌባ በድህነት ዘመን ተደብቆ አሁን በሊፋን ሀገሩን ሲያጠልቁት ዘመድ ሆኖ ብቅ አለ። እኔም ስልጣን ለማግኘት ነው የሚል አመለካከት አለኝ። በቃ ነገር መጣ። ከጎረቤት የምትመጣ የሆነች ትግሬ ሴት አለች ሴራ ጀመሩ። አዎቅኩት። “መከረኛ ቤት ፈልግ ሊመጣ ነው” ብየ ስጠብቅ መጀመሪያ ከተከራየሁት ቤት “ወደ ሌላ ክፍል ቀይር” አለችኝ። እኔም ቀይር የተባልኩት ክፍል ደግሞ ዞር ያለ እና ለኑሮም የሚመች ነበር። በዚህም ደስ ብሎኝ ነበር። ነገር-ግን ትንሽ ሳልቆይ ነገር ጀመረችኝ። እኔም “የአዲስ አበባ ህዝብ ፀባይ ነው” ብየ ምንም አልመሰለኝም። ከዚያም “ቤት ልቀቅ” አለችኝ። “እሽ” ብየ ቤት ፈልጌ ስለቅ ፅዳቷ መጣች ልታፀዳ። እኔም አሁን ሳስበው “ኦሮሞዎች ጋር ተባብረን ስላስፈሳናቸው ተናደው ነው” ብየ እኔም ምንም አልመሰለኝም። እዚያው ትንሽ ፈቀቅ ብየ እዚያው ግንፍሌ አገኘሁ። እኔ “ድውያን መስያት” ሊሆን ይችላል ቤቱን ያፀዳችው። ቤታቸው ውስጥ ድውያን ልጆች አሉ። “ያለበት አብላላበት” ስለሆነ “ድውያን ሊሆን ይችላል” ብላ ነው። እኔ አይኔ ጎድጓዳ አይደለም ስለዚህ ምንም አልመሰለኝም። ሰዎች የሰሜን ሸዋ ሰዎች ስለሆኑ አዲስ ትግሬ ሆነው መርቅነው ነው። ምክንያቱም አምሃራ ሆነው በትግሬወች ሲመቅኑ ነበር ማለት ይቻላል። የመለስን ንግግር በቴሌቪዥን እየሰሙ ተሰብከው ነው። እኔም “አዲስ አማኝ ከሰባኪው ይበልጣል” ብየ ምንም አላልኩም።

አንድ የሆነች የዱከና በሽታ የታመመች እሬቧ በጣም ትልቅ ሴት አለች። መቸም በጣም ነበር የምትፈታተነኝ። እኔም አሁን ነው ማንነቷን ያዎቅኩት። እሬቧ መቸም እንደ ተአምር ነው። ከአካባቢዋ የመጣ አንድ ልጅ ነበር ሁሌ አብረው ይቀመጡ ነበር። አንድ ቀን ሚሽሩም(mushroom) (የመለኩሴ ፈስ) ከሆነ ቦታ ገዝቶ መጥቶ በልተዋል። አንዳንድ

ሴቶች ቂጣቸው ትልቅ ከሆነ “ቆንጆ ነን” ብለው ነው የሚያስቡ፡፡ ይሄ በቂጥ ማሰብ ይባላል፡፡ እኛ “ዘራችን ከእስራኤል ጋር ይገናኛል” እንላለን፡፡ ነገር ግን እስራኤሎች በብዛት ቀጫጭን ናቸው፡፡ የእኛ ሀገር ህዝብ ግን ቂጡ የካናዳውን ተራራ ማለትም ሮኪ ተራራን(Rocky Mountains) ነው የሚያህክል፡፡ ለምሳሌ እዚህ ሰፈር የነበሩ ትግሬዎች፤ ቆምጨወች እና ሌሎችም በጣም ቂጣሞች ነበሩ፡፡ ስለዚህ የእኛ ሀገር ህዝብ በቂጡ ያስባል ብል አልሳሳትም፡፡

ይህ ሚሽሩም(mushroom)(የመለኩሴ ፈስ) ወደ ምግብነት የተቀየረበትን ምክንያት እንነጋገርበት፡፡ በአሁኑ ሰዓት የአለም ህዝብ ብዛት ሀገራችንን ጨምሮ በብርሃን ፍጥነት እየጨመረ ነው፡፡ ስለዚህ የሚመረተው በቆሎ እና ስንዴ ሊመግበው አልቻም፡፡ በዚህም ምክንያት የአለም ተመራማሪዎች አማራጮችን መፍጠር ያዙ፡፡ ስለዚህ አማራጭ ምግብ ሆነው በአሁኑ ሰዓት የቀረቡት እንደ ሚሽሩም(mushroom) (የመለኩሴ ፈስ) እና ትላትሎች(worms) ናቸው፡፡ ስለዚህ እዚህ ላይ መውሰድ ያለብን ነጥብ አለ፡፡ ወሊድን እንቆጣጠር፡፡ እንዳው ሚሽሩም(mushroom)(የመለኩሴ ፈስ) እና ትላትሎች(worms) የምግብ አማራጭ ናቸው ብለን ባንሄድበት ይሻላል ባይ ነኝ፡፡ የህዝብ ቁጥር እያሻቀበ ሲመጣ ምግቦችን ማላመድ እንጀምራለን፡፡ መቸም አማራጭ ሲያጣ ድሃ ህዝብ ትላትሎች(worms) እና ሚሽሩም(mushroom)(የመለኩሴ ፈስ) ይላል እንጂ የሚባለውን ሁሉ መስማት የለብንም፡፡ የተፈለሰፈውን እንብላ በተያያዥ ግን መጥነን መውለድን መዘንጋት አይገባም፡፡ ሚሽሩም(mushroom)(የመለኩሴ ፈስ) ለችግር አማራጭ እንጂ ምግብ አይደለም፡፡ በቃ የሰው ልጅ “ህዝብ ከሚሞት ብዙ ፕሮቲን ስላለው እርሱን ይብላ” ተብሎ ነው፡፡ ስለዚህ አማራጭ ሳይሆን መፈለግ ያለብን ውልደትን መቀነስ ነው፡፡

ስንነጋገር ወደ ቆየንበት ጉዳይ እንመለስ፡፡ ይህ አሁን ያለሁበት የአዲስ አበባ የመጨረሻው የተከራየሁት ቤት ነው፡፡ እዚህም ቤት አመለኛ አለ፡፡ ነገር ግን ከእነዚያ መጀመሪያ ካስዎጡኝ ሰወች ጋር በማክዳ ጉዳይ ነገር ውስጥ ስለገቡ ዝም አሉኝ እንጂ የባሰ ቤት ነበር የገባሁ፡፡ እስር ቤትንም ያየሁ ከዚህ ቤት ነው፡፡ ሶስት ዎር ታስሬ ስፈታም እቃየን ጠብቀው ነው ያቆዩኝ፡፡ ታስሬም ምግብ አምጥተው ጠይቀውኛል፡፡ በዚህም ከፍተኛ ምስጋና ለማቅረብ እዎዳለሁ፡፡ ሁሌም ታስሬ ስፈታ የቤት እቃየን ምንም የነካብኝ ነገር የለም፡፡ ከዚህ ቤት ነው እንግዲህ ጨርሼ ወደ ደብረብርሃን ተመልሼ የመጣሁ፡፡ ከዚያም ኑሮ በደብረ-ብርሃን እንደገና ቀጠለ፡፡

3.5. <u>አዲስ አበባ ከመሄዴ በፊት ማክዳን በተመለከተ የነበረው አንቅስቃሴ</u>

መቸም የ5 ኪሎ መምህራን ደግሞ ይህ የማክዳ ጉዳይ ልክ እንደ **ተልእኮ** ቆጥረው ነው የሚንቀሳቀሱ፡፡ ልክ **የአሜሪካው የጠፈር ምርምር ተቋም(ናሳ) ተመራማሪዎች** ወደ ማርስ ሲያርፉ የሚንቀሳቀሱትን ነው የ 5ኪሎ መምህራ በዚህ ጉዳይ እየተንቀሳቀሱ ያሉ፡፡ ከእለታት አንድ ቀን አንዱ የ5 ኪሎ አስተማሪ ከሚሄድበት በተቃራኒ እየሄድኩ መንገድ ላይ ተገናኘን፡፡ የዚህ አስተማሪ ስሙ አቶ ስንታየሁ ጫላ ይባላል፡፡ ከዚያም እኔም እንደመገፍተር አደረግሁት፤ እርሱም ዝም አለኝ፡፡ በኋላም ሳስበው መጥፎ ነገር እነደሰራሁ አዎቅሁት፡፡ እርሱም ዝም ስላለኝ አመሰግናለሁ፡፡ የ5 ኪሎ መምህራን ይህንን የኦሮሚያ እና የኢትዮጵያ ጉዳይ ወገባቸውን አስረው ነው የይዘውት፡፡

እዚህ ላይ አሁንም እደግመዋለሁ የ 5ኪሎ መምህራን እንደዚህ የሚሯሯጡ መጀመሪያ የማክዳ ነገር ሲጀመርም እጃቸው ስላለበት ነው፡፡ ለዚህም ማስረጃ ይህ 5 ኪሎ ልጣላው የነበርኩት እና የገፈተርኩት አስተማሪ በህዳር ወር አካባቢ በ2003 ዓ.ም ደብረብርሃን ዩኒቨርስቲ ልኮኝ አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ ሄጄ ነበር፡፡ አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ የሄድኩበት ምክንያት ደግሞ “መፅሃፍ ኮፒ አድርጉ” ተብለን በደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ ተልከን ነው፡፡ በመሆኑም የተወሰኑ መፅሃፍትን ከላይበራሪ ኮፒ ካደረግን በኋላ የላቦራቶሪ ማኑዋሎችን(laboratory manuals) ኮፒ ላድርግ ብየ አቶ ስንታየሁ ጫላን ሳናግረው አመናጨቀኝ፡፡ ነገሩ “ያዎጣታል ነው የሚባል” ብለው ቆምጨወች ነግረውት ነው፡፡ እኔም “ይህ ሰውየ ደግሞ የት ያውቀኛል?” ብየ ግራ እንደመጋባት አልኩ፡፡ አቶ ስንታየሁ ጫላ እንግዲህ ማክዳን

ሚስጥር ደብቀው ካቀለጡ ሰዎች አንዱ ነው፡፡ ስለዚህ 5 ኪሎ አስተማሪዎች ነገሩን ገና ከመጀመሩ ከአንድ አመት በፊት ያውቁታል፡፡

እዚህ ላይ ነገሩን ከመጀመሩ በፊት “ሃበሻ ነን” ከሚሉ መምህራን ብቻ ሳይሆን የኦሮሞ መምህራንም ሰምተውታል፡፡ ነገር ግን ኦሮሞወች ጥንቆላውን እያመጡ ስለሚሰሙ እና ጥንቆላውም “ዝም በሉ” ስላላቸው ዝም ብለው ቆይተው ነገሩ ከተጀመረ ከአንድ አመት በኋላ ሰምተው መጡ፡፡ የ5 ኪሎ አስተማሪዎች እንደዚህ የሚሯሯጡት ነገራቸው እና ታሪካቸው ከማክዳ ጋር በቀጥታ ስለሚገናኝ ነው፡፡ ስለዚህ እጃቸው አለበት፡፡ ይህ አቶ ስንታየሁ ጫላ የሚባል አስተማሪ ደግሞ የዶክተር ደረጀ(ዶደሽ) የቅርብ ወዳጅ እና ባለሚስጢር ነው፡፡ በመሆኑም ዶክተር ደረጀ እና ይህ አቶ ስንታየሁ ጫላ የሚባሉ አስተማሪዎች ነገሩን ሰምተው ማክዳ የምትባል ጎሳ አልባ ዲቃላ ከትግሬወች ጋር ተባብረው የሸጡ ናቸው፡፡ ይህ አቶ ስንታየሁ ጫላን(ስጉጫጉ) የሚባል አስተማሪ ደግሞ የጉራጌ ጎሳ ተወላጅ ነው፡፡ ጉራጌዎች ደግሞ “የኤርትራ ዘር ነን” ይላሉ፡፡ የማክዳ እናት ማለትም አቤ ቆለጥ የኤርትራ ተወላጅ ናት፡፡ የማክዳ እናት ብትፍቃት ለማኝ ይወጣታል፡፡ ስለዚህ ጉራጌዎች እነ ማክዳ ላይ የተጠነሰሰውን ሴራ እና ተንኮል ለነ ማክዳ መንገር ነበረባቸው፡፡ ነገር ግን ኤርትራዎች ስለተነጠሉ “ትግሬ ይበልጠናል” ብለው ለእነ ማክዳ እና ለእነ አቤ-ቆለጥ የህዝቡን ሴራ ሳይነግሯቸው ቀሩ፡፡ ነገር ግን ዶክተር ብርሃኑ የሚባል አንድ የግንቦት ሰባት ጉራጌ አሁን ወያኔዎች የሞት ፍርድ ፈርደውበት ኤርትራ ነው ጥገኛ ሆኖ እየኖረ ያለው፡፡ ይህንን የኤርትራ ውለታ ጉራጌ እረስቶት ለትግሬ ወግኖ ማክዳን ለህዝቡ አሳልፎ ሰጣት፡፡ ስለዚህ ኤርትራዎች ዶ/ር ብርሃኑን ከኤርትራ ካባረሩት የማክዳን በደል እንደተበቀሉላት ይቆጠራል፡፡

የጉራጌ በደል በዚህ ሁሉ አላበቃም፡፡ ማክዳ “እንደ እህቴ ናት” የምትላት አንድ የጉራጌ ጓደኛ አለቻት፡፡ ይህች የጉራጌ የማክዳ አሻፋጅ እና ጓደኛ ማህሌት(ማጉ) ትባላለች፡፡ ይህች የጉራጌ ጓደኛዋ ኢይኗ ጎድጓዳ ነው፡፡ እኔ ጉራጌን ድርቅ ይምታው ወይም ወደ ትግራይ እና ወሎ ሄዳ ድርቅ ይምታት የማውቀው ነገር የለም፡፡ ነገር ግን የሆነ የድርቅ የመመታት ምልክት(ኩዋሻኮር (kwashiorkor)) ይታይባታል፡፡ በመሆኑም ይህች ልጅ የማክዳ የቅርብ ጓደኛዋ ናት፡፡ ይህች ልጅ ጓደኝነቱን ወደ ኋላ ጥላ ማክዳን ህዝቡ ሊገል እየተመካከረ ይህች ድርቃም እና የደረቀች ልጅ ሳትነግራት ቀረች፡፡ በመሆኑም ይሄው አሁን የደረስንበት ግርግር ላይ ደርሰናል፡፡ ይህች ማህሌት የምትባል ልጅ እኔ ማክዳን ብበዳት እንኳ እኔ ጋር ዝር እንድትል አላደርጋትም፡፡ ማክዳ ተሸውዳ ነው እኔን “አፈቀርኩ” ያለች፡፡ ማህሌት ባል አላት፡፡ ነገር ግን እኔም አሻፍጃታለሁ፡፡ ስለዚህ ማክዳ ከ 5 ኪሎ እና እኔ ከማውቃቸው ሰዎች አንድም ጓደኛ አይኖራትም፡፡ ይህች ማህሌት ወይም ኩዋሻኮር ማክዳን መጀመሪያ ገድላ አሁን ደግሞ ለትግሬው ስትጀነጅን ትውላለች፡፡ ማክዳ እና ቤተሰቦቿ በእድሜ ልካቸው ጠላት ኖሯቸው አያውቁም፡፡ የህዝብ ብከነት ናቸው፡፡ የማክዳን የዘር ግንድ የፈጠረው ዘሩን እንዳባከነ ይቆጠራል፡፡ እንደዚህ አድርገው ገድለዋቸው እነ ማክዳ አሁንም ለህዝቡ ነው የሚደግፉ፡፡ እኔ ግን አሁንም እደግመዋለሁ ከ 5ኪሎ ተማሪ ከ 2000 ዓ.ም እስከ እኔ ማክዳን እስከምበዳት ድረስ ያለ ተመራቂ የማክዳ ጓደኛ ሆኖ እኔ ፊት አይመጣም፡፡ ካታንጋ ከጋበዝከው “ተበደልኩ” አያውቅም፡፡ ማክዳ(ማጋኢጋ) እና ማህሌት(ማጉ) በውጭም ጓደኛ ከሆኑ ማክዳ ጥርሷ እንደሚረግፍ መዘንጋት የለባትም፡፡ ማክዳ እና ቤተሰቦቿ እንደ ወፍራም ብረት አይግሉም ወይም አይናደዱም፡፡ ስለዚህ ያንን የሸወዳቸውን ህዝብ ጓደኛ አድርገው ነው የሚቀጥሉ፡፡ ኦሮሞወችም በድለዋቸዋል፤ ነገር ግን መድረሻ ስለሌላቸው ዝም ነው የሚሉ፡፡ እዚህ ላይ እኔ ማህሌትን የወቀስኩበት ምክንያት የማህሌት ጓደኛዋ በ 2003 ዓ.ም እኔ 5 ኪሎ ላይበራሪ ከጓደኞቼ ጋር በገባሁበት ስታዎራ ስለሰማኋት ነው፡፡ ስለዚህ ሸውደዋት ነው፡፡ ስለዚህ የኤርትራ መንግስት ዶ/ር ብርሃኑን ከኤርትራ ቢያባርረው የማክዳን ብድር መመለስ ይችል ነበር፡፡ ለነገሩ ኦሮሞ ሰምቶ ዝም ያለውን ጉራጌ ምን ያድርግ ተብሎ ነው፡፡ ኦሮሞ እራሱ ኦሮሞን ያላከበረውን እና ያላፈረውን ጉራጌ በኦሮሞ መቆርቆር የለበትም፡፡ ኦሮሞወች በእራሳቸው እንደማይኮሩ እና እራሳቸውን እንደሚንቁ

ምልክቱ በውጭ ሀገር ያሉ ኦሮሞወች “በኦሮሞነት መኩራት(Oromo Pride)” የሚል መፈክር አዘጋጅተው ህዝቡን ሲያበረታቱ እና ኦሮሞን እንዲያከብር ሲገፋፉ ይውላሉ፡፡

የአርበኞች ግንባርም የሚኖረው በኤርትራ ምድር ውስጥ ነው፡፡ ኤርትራዎች ያልተረዱት ነገር አለ፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ አይወዳቸውም፡፡ ስለዚህ እነርሱም ዝም ብለው ኢትዮጵያውያን ሽፍቶችን እና ዋልጌወችን ከኤርትራ ምድር ቢያባርሩ የማክዳን በደል ለመበቀል መልካም ነው፡፡

ዶ/ር ጌታሁን ኦሮሞ(ዶጋጌጋኦጋ) የሚባለው የ5 ኪሎ አስተማሪ ኦሮሞ ነው፡፡ በ 2003 ዓ.ም ይህ ዶክተር ጌታሁን ኦሮሞ የሚባል አስተማሪ በአዲስ አበባ ቴክኖሎጂ ኢንስቲቱት(AAIT) ውስጥ የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ሃላፊ ነበር፡፡ ይህ ዶክተር ጌታሁን የሚባል ኦሮሞ ሃይማኖቱ ፕሮቴስታንት ስለሆነ ከነገሮች እራቅ ያለ ነው፡፡ አንዳንድ ኦሮሞወች ፕሮቴስታንት የሆኑት ተሰብከው ሳይሆን ይህንን “ሀበሻ” ብሎ እራሱን የሚጠራውን ህዝብ በመጥላት ነው፡፡ እኔ ሁለተኛ ዲግሪ ልማር አዲስ አበባ ቴክኖሎጂ ኢንስቲቱት(AAIT) የገባሁት በ 2003 ዓ.ም በ ሰኔ ወር አካባቢ ነበር፡፡ በመሆኑም እኔ የስፖንሰር ሺፕ ሌተር(sponsorship letter) ላስገባ ስሄድ ቢሮ ያገኘሁት ደ/ር ጌታሁንን ነበር፡፡ በመሆኑም ዶ/ር ጌታሁን ደብዳቤውን ስሰጠው “ምን ይሰራልሃል?” “እነርሱ ናቸው አሉ” አለኝ፡፡ እኔም ምንም አላልኩትም፡፡ ማለት የፈለገው “ቆሻሻ ነው እያሉ ቆምጬዎች እየሰደቡት ነው፡፡ ስለዚህ ሁለተኛ ዲግሪ ምናምን ምን ያደርግለታል” ማለቱ ነው፡፡ እኔም “የሰው ትልቅ የለውም ወይ?” ብየ በጣም ነው የገረመኝ፡፡ ዶክተር ጌታሁን ያልተረዳው ነገር ምንድን ነው በማክዳ ነገር እኔ ብሰደብ እና ብንቋሸሽ፤ የባሪያውን ቁጥር ይጨምረዋል እንጂ ሌላ የሚመጣ ነገር እንደማይኖር ነው፡፡ ኦሮሞ ለኦሮሞ ምንም ክብር የለውም፡፡ ለምሳሌ ዶ/ር ጌታሁን ኦሮሞ ለኦሮሞ ክብር ቢኖረው ኖሮ እንደዚህ ደብቆ “የማክዳ ቤተሰቦች ሲሰሙ ምን ይሉናል? ንገሯቸው” ይል ነበር፡፡ ዶ/ር ጌታሁን ከውጭ ሲመለከቱት በጣም የተሸቀረቀረ እና ፓስተር ነው የሚመስል፡፡ ነገር ግን የተናገረኝ ነገር ልክ እንደ ዱርየ ነው፡፡ እኔም “ይህ ደግሞ ማን የሚሉት ሞገደኛ ነው?” ብየ ምንም አላልኩም፡፡ ለካስ የማክዳን ነገር ያውቀው ኖሯል፡፡ ይህ አስተማሪ እንግዲህ በጣም አምራሪ የአነግ ደጋፊ እና አነግ የነበረ ነው፡፡ ነገር ግን ማክዳ አንድ ጎኗ ኦሮሞ ስላልሆነ “መቼም አንነዳም” ብሎ ነገር ደብቆ ማክዳን ያቀለጠ መምህር ነው፡፡ ይህ አስተማሪ አሁን ደግሞ አህዴድ የወያኔ ደጋፊ ነው፡፡ በመሆኑም አሁን የቴክኖሎጂ ኢንስቲቱት አላፊ አድርገውታል፡፡ ስለዚህ ወያኔዎችን ማለትም ትግሬወችንም ለመተባበር ፈልጎ ይመስለኛል፡፡ ኦሮሞወች እንደዚህ ብለው በጥቅም እና በፍርሃት እምነታቸውን በልተው ማክዳን እና አቤ ቆለጥን ከደኢቸው፡፡ ዶ/ር ጌታሁን ኦሮሞ እንደ ይሁዳ በጥቅም ማክዳን ለህዝቡ አሳልፎ ሰጣት፡፡ ይህ ዶክተር ጌታሁን የሚባል ዶክተር ሙቶ-በመቶ የማክዳን መሸወድ ገና ለእኔ ትግሬወች ሳያሳዩኝ ሰምቷል፡፡ ምክንያቱም ነገሩን የሰሙ 2 ኦሮሞችን እኔ አውቃለሁ፡፡ ሁለቱም የሰሙት ኦሮሞወች ደግሞ ዋና የኦሮሞ ደጋፊ ስለሆኑ ለኦሮመዎች በአጠቃላይ እንደሚነግሯቸው ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ የሚወግነው ላለው እና ለተሳካለት ቡድን ነው፡፡ በመሆኑም ማክዳን ሲጥሏት ዶ/ር ጌታሁን ኦሮሞ ስድቡን እረስቶት “አልሰማሁም” ብሎ ዋሸ፡፡ የኦሮሞወችን ውሸት አሁንም ተመልከቱ፡፡ ኦሮሞ ሲዋሽ ትንሽ ወይም ትልቅ አይልም፡፡ ምክንያቱም ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ እና ሙሌ ኦሮሞ የሚባሉ ሁለት ኦሮሞወች በማክዳ ላይ የተመከረውን ሴራ እንደሰሙ ሲያዎሩ ሰምቻቸዋለሁ፡፡ ነገር ግን ዶ/ር ጌታሁን ይህንን ነገር አልሰማሁም ብሎ ሲዋሽ ትንሽ ለኦሮሞ እና ለጎሳው አንኳን አይታሰብም ወይ ብለን ስንጠይቅ “መቸም ቅፅል ስም አለን” ብለው ተስፋ ቆርጠው ነው የሚል ድምዳሜ ላይ እንደርሳለን፡፡ ስለዚህ ለኦሮሞወች እና ለዶክተር ጌታሁንን ለመሰሉ ከፍ ያለ ቦታ ላይ ላሉ ኦሮሞች የማስተላልፈው መልእክት ውሸት ጥሩ አይደለም፡፡ ያሳዩኝ እለትም አልሰማንም አሉ እንጂ አይናቸው እያየ ነው ትግሬዎች ማክዳን ያሳዩኝ፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ውሸት ቢያቆሙ መልካም ነው፡፡ ኦሮሞወች የሚፈልጉት ከትግሬወች ማለትም ከመንግስት ጋር አለመጋጨት ነው፡፡ ኦሮሞወች ከመንግስ ጋር ላለመጣላት የቀየሱት መላ ምንድን ነው ቢባል የማክዳ ጉዳይ ወደ ደካማ ጎሳ ማለትም ወደ እኔ ማዞር ነው፡፡

እንዳሰቡትም ነገሩን ከመንግስት ወደ እኛ አዙረው ተጫወቱብን፡፡ ኦሮሞወች ከመንግስት ጋር መጋጨት ያልፈለጉበት ዋናው ምክንያት ለስራ ነው፡፡ ዶ/ር ጌታሁን ኤሌክትሪካ ኢንጂነር ነው፡፡ ዶ/ር ጌታሁን በአሁኑ የኢህአዴግ አመራር ዋና የ5 ኪሎ አንቀሳቃሽ ካድሬ ነው፡፡ በመሆኑም ዶ/ር ጌታሁን ከማስተማሩ ጎንለጎን የአስተዳደር ስራ ሃላፊ ሆኖ ስለሚያገለግል ተጓዳኝ ደሞዝ ያገኛል፡፡ ስለሆነም መንግስት እንዳይቀየመው ፈልጎ ነው በማክዳ ላይ የታቀደውን ተንኮል ሳይሸውክ የቀረ፡፡ ምክንያቱም ይህ በተደራቢ ስራ የሚያገኘው ብር የስጋ መግዣ ስለሚሆነው ነው፡፡ ይህ ተደራቢ ስራ ከሌለው ዶ/ር ጌታሁን ሽሮ እንደሚበላ የታወቀ ነው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ አሁንም ያው ነው፡፡ ምንም ለውጥ የለውም፡፡ ምክንያቱም በማክዳ ነገር እንደ ዋሹ እነ ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞን እና ሙሌ ኦሮሞን ጠቅሼ እኔ ማስረጃ አቅርቤያለሁ፡፡ ስለሆነም ኦሮሞ በነበረበት ይቀጥላል ማለት ነው፡፡ ማክዳ ታዴን “አፍቅራው ነው” ብሎ ዶ/ር ጌታሁን ሲያዎራ መስማት አልፈልግም፡፡ ምክንያቱም ማክዳን ለእኔ ሳያሳዩኝ ስለማክዳ የተወጠነውን ተንኮል ዶ/ር ጌታሁን ኦሮሞ ስለሚያውቅ እና ትግሬወች ማክዳን ሳያሳዩኝ ትግሬወችን ማክዳ “እምቢ” ካለቻቸው ለማፍቀሯ ምንም ማረጋገጫ የለም፡፡

ነገር ግን ኦሮሞ ለኦሮሞ ምንም ክብር ስለሌለው ማክዳ ተጥላ “አፍቅራው ነው” እያለ ወደ እኔ ሲገፋ ይውላል፡፡ ኦረሞ ለኦሮሞ ክብር ቢኖረው ኖሮ የተጣለ ሰው “አፍቅራው ነው” አይባልም ነበር፡፡ ለምሳሌ ዶ/ር ጌታሁን ኦሮሞ፤ ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ፤ ሙሌ ጋላ እና ሌሎችም የማክዳን(ማካኢጋ) ነገር የሰሙ እና ህዝቡም ማክዳን ወደ እኔ ለመጣል ሲመካከር የሰሙ ኦሮሞወች ለኦሮሞ ክብር ቢኖራቸው ኖሮ የማክዳን ቤተሰቦች ሲያስቡ የእፍረት ነገር ይታይባቸው ነበር፡፡ እፍረት ደግሞ የከበሬታ ምልክት ነው፡፡ ጋላ ሌላውን ኦሮሞ ቢያከብረው ኖሮ ለማክዳ ቤተሰቦች ይነግሯቸው ነበር፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ሌላውን ኦሮሞ ስለሚንቅ ሳይነግሯቸው ቀሩ፡፡ አንድ ግለሰብም ይሁን ቡድን እራሱን የሚጠላ ሌላ የሚበልጠው ሲኖር በእራስ መተማመኑን እያጣ ነው፡፡ ማልኮም አቅስ(Malcolm X) የተባለው የሰወች መብት ተከራካሪ የተናገረውን ስላየሁ ነው ይህንን የኦሮሞ ክህደት የተረጎምኩት፡፡ ለምሳሌ በአሜሪካ እና በሌሎች የፈረንጅ ሀገራ ጥቁሮች እራሳቸውን የሚንቁ እና የሚጠሉ ፈረንጆች ስለሚበልጧቸው ነው፡፡ በኢትዮጵያ ደግሞ ኦሮሞ እራሱን የሚጠላ አሁን በፌደራሊዝም ስምንቱ ክልሎች አብረው ህብረት ስለፈጠሩ እያንጫጩበት ነው፡፡ አንድ ሰው እራሱን እና መሰሎቹን አከበረ ማለት ዘረኝነት አይደለም፡፡ ነገር ግን እራስህን እየናቅህ የሚያከብርህ የለም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞም ለመከበር እራሱን ማክበር እና መከባበር አለበት፡፡ እራስህን አክበርክ ማለት በግልባጩ ሌሎችን ናቅክ ወይም ሌሎችን ጠላህ ማለት አይደለም፡፡ እራስን መውደድ ሌሎችን በመጥላት አይገለፅም፡፡ እራሰህንም እንደዚህ እንደ ማክዳ እንዳትጣል መንከባከብ እንዲሁም ሌሎችንም በተገቢው መንግድ መውደድ አለብህ፡፡ ማክዳን ስትጣል ዝም ያሉ ኦሮሞች ሌሎች ኦሮሞወችን ስለሚንቁ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ በራስ መተማመኑ እንዳይጠፋ “ከጎንህ ነን” የሚል መልእክት ለማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ ኦሮሞ እራሱን ካከበረ ማንም አይንቀውም፡፡ ኦሮሞወች በእራሳቸው እንደማይኮሩ እና እራሳቸውን እንደሚንቁ ምልክቱ በውጭ ሀገር ያሉ ኦሮሞወች “በኦሮሞነት መኩራት(Oromo Pride)” የሚል መፈክር አዘጋጅተው ህዝቡን ሲያበረታቱ እና ኦሮሞን እንዲያከብር ሲገፋፉ ይውላሉ፡፡ ዶ/ር ጌታሁን ጋላ ለምሳሌ ኦሮሞን ለመናቁ ምክንያቱ እራሱን ስለታጠበ(Brainwashed) ነው፡፡

ሌላው ማክዳን ነገር ደብቀው ካቀለጡ ሰዎች አንዱ የሰሜን ሸዋው ዶክተር ደረጀ(ዶሸደሸ) ነው፡፡ ይህ ዶክተር ትግሬነቱን በመስማቱ እንደ ምርቃና(fanatic) ይዞታል ብል አልሳሳትም፡፡ ይህ ዶክተር ደረጀ የሚባል የሰሜን ሸዋ ዶክተር ብርቱካን ትግሬ(ብፂ) ከደብረ ብርሃን ዩኒቨርስቲ እኔን ደውላልኝ አዲስ አበባ እስታዲየም ስትቀጥረኝ እንደተሸወድኩ እያዎቀ ዝም ያለ እና በቀጥታ ስርጭት ይከታተል እንደነበር የአይን እማኞችን ማቅረብ ይቻላል፡፡ ይህ ዶክተር ደረጀ የሚባል ዶክተር ትግሬን በመደገፍ በትግሬ መንግስት ሙስና ሰርቷል ብል አልሳሳትም፡፡ ምክንያቱም 3 የትግሬ ሴት የሁለተኛ ዲግሪ ተማሪዎችን 5 ኪሎ አስተማሪ ሆነው እንዲቀሩ ያላሰለሰ ጥረት አድርጎ አስቀርቷቸዋል፡፡

ዶክተር ደረጀ(ዶሽደሽ) የተባለው አስተማሪ እነዚህን የ5 ኪሎ ተማሪዎች አስተማሪ አድርጎ ያስቀጠረበት መንገድ “ድጋፍ(recommendation)” በሚል ነው። ነገር ግን 5 ኪሎ የሚሰጠው “ድጋፍ(recommendation)” “ሙስና(Corruption) እንጂ እነሱ እንደሚሉት አይደለም። ስለዚህ “ሙስና” በ5 ኪሎ “ድጋፍ” ተብሎ ይጠራል(In AAIT corruption is called Recommendation)። ይህንን ሁሉ የሚሰራው ከምርቃናው በመነሳት እና ከምርቃናው ብዛት ነው። ይህ ዶክተር ደረጀ የሚባል ሰው ምን አግብቶት ነው በሰው መንግስት እንደዚህ ጣልቃ ገብቶ ይህንን ሙስና ሊሰራ የቻለ? ብለን ስንጠይቅ በቃ የድሮ ፋሽስት ጎሳ መሆኑን እረስቶት አሁን የብሄር-ብሄረሰቡን ጭፈራ አንደጎሳ መቀላቀሉ ነው። ሰሜን ሸዋወች “ትግሬ ነን” ሲሉ ነገሮችንም አብረው ጠቅልለው ቢሄዱ ለአምሃራ ጎሳወች እንደ እረፍት ይቆጠራል። ነገር ግን ኦሮሞወች ሰምተው የሚደብቁ ከሆነ ሌላው ህዝብ ብዙም ተጠያቂ አይሆንም የሚል ግምት አለኝ። ስለዚህ ኦሮሞ ሰምቶ ዝም ስላለ ሌላውን ጎሳ ብዙም የሚያስጠይቀው አይመስለኝም። ነገር ግን ኦሮሞ እራሱን ሲገድል ሌላው ህዝብም የሰብአዊ ስራ መስራት ይችል ነበር።

ፍሬው ጠባቡ(ፍጋጠጋ) ጋላ ወይም በአሁኑ አጠራሩ ዶርቱ ቴሩ(ዶጋቴጋ) ኦሮሞ ሲሆን እኔ በ2003 ዓ.ም 5 ኪሎ ከጓደኞቼ ጋር በገባሁበት ወቅት የተማሪዎች ወሬ ሰምቷል። ነገር ግን ኦሮሞወች ይህንን ሁሉ ደብቀው ነው ይህችን የኦሮሞ ዲቃላ እንደዚህ መጫዎቻ ያደረጓት። ይህ ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ የሚባል ኦሮሞ የአዳማ ከተማ ኦሮሞ ነው። ነገር ግን ፍሬው ጠባቡ ጋላ የሚፈልገው እየበሉ መብዳት ነው። የፍሬው ተስጥኦ መብላት እና መብዳት ነው። በመሆኑም የኦሮሞ ተወላጅ ጥቃት ጥቃቱ ላይሆን ይችላል። አንድ ሰው ብዙ እየበላ ብዙ እንቅልፍ የሚተኛ ከሆነ በቃ ለምንም ነገር አይቆረቆርም ማለት ሲሆን ስሙም “ወፍራም(fat)” ተብሎ ይጠራል። ይህ ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ የሚባል ኦሮሞ ማክዳን ህዝቡ ሲመካከርባት እርሱም ከማቲወስ ንጉሴ አምሃራ እና ከአሳየኸኝ መንግስቱ ትግሬ ጋር እየተመካከረ ነበር። ይህ ነገር የሆነው ደግሞ ማክዳን ትግሬዎች ለእኔ ከማሳየታቸው ከአንድ አመት በፊት ነው። ማክዳም የፍሬው ኦሮሞ ባህሪ ነው ያላት። ከበላች መስሚያ የላትም። ነገር ግን ይህንን ሁሉ ሚስጥር ደብቀው ኦሮሞወች አሁን በማንም ሲያስቀልዱብኝ ይውላሉ። ኦሮሞዎች የደበራቸው ነገር ምንድን ነው ቢባል ትግሬዎች የመንግስት አካላት ስለሆኑ ከትግሬ ጋር በሴት መፋለጥ አይፈለጉም። በመሆኑም “ከትግሬ ጋር በሴት የምንፋለጠውን በመሬት እንፋለጥ” ብለው በአዲስ አበባ ከተማ ማስተር ፕላን ሲፋለጡ ታይተዋል። ነገር ግን የአዲስ አበባ ከተማ ቢሰፋ ስልጣኔ እንጂ ጥፋት አይደለም። ኦሮሞወች ወንድነታቸውን ማሳየት የነበረባቸው በማክዳ ነገር ነበር።

ሌላው የማክዳን ምክር የሰማው ኦሮሞ ደግሞ ሙሌ ኦሮሞ ነው። ሙሌ ኦሮሞ የደብረ በርሃን ልጅ አፍቅሮ እና “እምቢ” ተብሎ እንደ ነበር ከላይ ተናጋግረናል። ነገር ግን የማክዳን ግርግር በመስማቱ ልጁ አጥብቆ ሲይዝ ሙሌ ኦሮሞ የደብረ ብርሃኗን ልጅ እንዲበዳት አደረጉት። ከማክዳ ነገር በፊት ኦሮሞወች የሌላ ጎሳ ሴት አፍቅረው ብትበዳባቸው “አጣን” የሚል ቅሬታ አያቀርቡም ነበር። ምክንያቱም “እሽ” ብሏቸው የሚያውቅ ስሌለ ለምደውት ነው። አሁን ግን ሙሌ ኦሮሞ በማክዳ ጉዳይ አንገራግሮ ነው የደብረ ብርሃኗን ልጅ የበዳት። ሙሌ(ሙጋ) ቢደብቅም እኔ አልፈርድበትም። ምክንያቱም ነገሩን በመደበቁ ተጠቃሚ ነው። ነገር ግን ሙሌ ኦሮሞ ከበዳ በኋላ መሸወክ ይችል ነበር። ሙሌ ኦሮሞ ሚስቱን ያገኘበት ምክንያት የማክዳ ጉዳይ እና ለማክዳ ማናጀ ነው። ማክዳ ባትኖር ኖሮ ሙሌ(ሙጋ) አይኑ እያየ እና ጆሮው እየሰማ ነበር ይህች የደብረ-ብርሃን ልጅ የምትበዳበት። ስለዚህ ሙሌ ኦሮሞ በማክዳ ጉዳይ ተጠቃሚ ነው ማለት ይቻላል።

4. ምእራፍ አራት

4.1. የሁለተኛ ዲግሪ የመያዝ አላማ(getting a master’s Degree)

ሁለተኛ ዲግሪ መማር በእኔ ልብ ልክ እንደ ከፍተኛ ለውጥ፤ ህይዎትን ከአንድ ምእራፍ ዎደሌላ ምእራፍ እንደ ማሸጋገር ይቆጠራል። ስለዚህ በጣም በከፍተኛ ደስታ ነበር ሁለተኛ ዲግሪ ልማር አዲስ-አበባ የቴክኖሎጂ ኢንስቲትዩት የገባሁ። ከዚያ በፊት ደብረ ብርሃን ዩኒቨርስቲ ሳስተምር አንዳንድ የማያቸው እና ያልተለመዱ የህዝብ እንቅስቃሴዎች ነበሩ። ለካስ ነገሩ "የጠንቋዩ ጉዳይ ነው"። አዲስ አበባ ሄጄ ገና የመጀመሪያ ዲግሪ ተማሪዎች ወደ ትምህርት ሳይመለሱ "ሊያሳዩት ነው" የሚል ነገር እሰማ ነበር። ነገር ግን ጥንቆላውን ይሁን፤ ወይም "እናሳየው" እያሉ ሲመካከሩ ይስሚቸው የማውቀው ነገር አልነበረም። በዚህም ሁልጊዜ በአጠገቤ ስለ እኔ የሚያዎራ ሰው አይጠፋም እና "ማነው ደግሞ ከዚህ ሁሉ ሺ ህዝብ መሃል እኔን ብቻ የሚያውቅ?" የሚል ጥያቄ በየቀኑ ነበር የሚመላለስብኝ። ለካስ የዱከና በሽታ ያለባቸው ሰዎች ስለ እኔ አስጠንቁለው ነው የሚከታተሉኝ። እኔ ይህን ጎዳይ ሳይ አንድ ዎቅት ደብረ ብርሃን የመምህራን ካፌ ውስጥ ቁጭ ብየ በቴሌቪዥን ያየሁት "የእርጉሞች ሰፈር(Village of the Damned)" የሚለው ፊልም ትዝ ይለኛል። ይህን ፊልም ሲያዩት ሶስት ብሎንዲ(blond) አይናቸው የሚያበራ ልጆች አንድን ሰፈር ይወሩታል። እነዚህም ልጆች ምህታታዊ ሃይል እንዳላቸው ነው የሚታሰብ። እኔም የእራሴን ጉዳይ ሳስበው እንደዚያ ይመስለኛል። ምክንያቱ ደግሞ ትንሽ-ትልቅ ሳይል ነው "ያዎጣታል-ይሄዳል" የሚል። ስለዚህ የሆነ ነገር አለ ማለት ነው። በአለም ላይ "የተረገመ" ብሎ ነገር የለም። ፊልሙም እንደምንረዳው የሳይንስ ልብዎለድ(scientific fiction) ነው። ስለዚህ እኔም እራሴን እንደ ልብዎለድ የቆጠርኩበትም ጊዜ አለ። "ልብዎለድ ነኝ ወይስ እውነተኛ ሰው? (Do am I a scientific fiction?)" የሚል ነገር ሁሌ በእራሴ አስባለሁ። እኔ እንደተረዳሁት ዎይ እኔ ልብ ዎለድ ነኝ ወይም ህዝቡ ልብ ወለድ ነው(either I am scientific fiction or the people are a scientific fiction)። ምክንያቱም እኔ እንኳን ጥፋት ቢኖርብኝ እንደዚህ በጠንቋይ የሚያዎራ ህዝብ ይኖራል ብየ አላስብም። ይህን ጥንቆላ የሚቀበል ህዝብ በሙሉ የሳይንስ ልብ-ዎለድ(scientific fiction) እንጂ እውነተኛ ሊሆን አይችልም። አንባቢያንም እንግዲህ የራሳቸውን ጎራ ሊዎስዱ ይችላሉ። ዎይ የሳይንስ ልብዎለድ ወይም እውነተኛ ሰው። የህዝቡን ወሬ እንመልከት።

አንዱ ቆምጨ ይመጣና "ያዎጣታል ይሄዳል ነው የሚባል"።
ሌላው ቆምጨ ይመጣና "እህ ካዎጣችው ለምን ዝም አንልም"? ይለዋል
እንደ ገና ይመልስና "ሚላወች ያሳዩታል" ይላል። መልሶም "ጋላወች ያዎጧት እንደሆን ይሰድቡናል" ይላል።
ሌላው **ቆምጨ** ይመልስ እና "እህ ቢያዎጧትስ እኛን ምን አገባን የአለም ሴት አውጭ እና አስዎጭ እንመስል?" ይለዋል።

እርሱም መልሶ "ኢትዮጵያ የሚለውን አታውቀውም፤ አሮሞወች እኮ ተገንጣይ ናቸው" ይለዋል።
ሌላው ይነሳና "እነርሱ ናቸው አሉ እህ "ያዎጣታል ይሄዳል" እንበለው እንጂ ባይሆን" እያለ ይናገራል። "እነርሱ" የሚባሉ እንግዲህ አሮሞዎችን መሆኑ ነው። ይህ ቃል እንግዲህ ያለውን ፈሊጣዊ ትርጉም ስናይ አይኑን ያፈጠጠ ዘረኝነት እና የትምክህተኝነት ነገር ይታይበታል። እዚህ ላይ ስናየው አንድ ሰው የአሮሞን ትራፊ ቢበላ ምንድን ነው ችግሩ? እዚህ ላይ ስንገነዘበው "ሀገሬን እዎዳለሁ" ብሎ በዘፈን ከሚጎርር ህዝብ እና ግለሰብ የማይጠበቅ ነው። ለዚህ ማስረጃ እንዲሆን እስኪ እነዚህ ሰዎች የሚያዎሩትን ሌሎችን ነገሮች አንድ በአንድ እንያቸው። እንደዚህ እያሉ የሚያዎሩት ቆምጨወች ናቸው። ጎጃም ከኦሮሞ ጋር የያዙትን እልክ እንደ ትልቅ ጦርነት እና እንደ ትልቅ ትግል ነው የቆጠሩት። ትናንሽ ግለሰቦች እና ቡድኖች ትናንሽ ፀቦችን አግንነው በእራሳቸው ዛቢያ እንደ ጀግና እንደ ሚንቀሳቀሱ ከስነ ልቦና ባለሙያዎች ሲያስረዱ ሰምተናል። ለምሳሌ የኢስላሚክ ስቴት(ISIS) ቡድን እራሱን እንደ መስቀል ጦርነት ተዋጊ አድርጎ እንደሚቆጥር አንድ ሙህር የተናገረውን አስታውሳለሁ። ቆምጨወችም በጣም ትልቅ የሚባል ጦነት ውስጥ እንዳሉ ነው የሚያስቡት። አሮሞወችም ማለትም አኖሌወች በተቃራኒ በጣም ትልቅ የሚባል ትግል ውስጥ እንዳሉ የስነ-ልቦና ሙህሩ ገለፃ ይጠቁማል።

“ሌላ ጎሳ ቢሆን ምን እናደርግ ነበር?” ብሎ እንዱ ቆምጨ ሌላውን ቆምጨ ጠየቀው፡፡ ሌላ ጎሳ የተባለው እነማን እንደሆኑ ልትረዱ ትችላላችሁ፤ ላልተረዳችሁ ግን እኔ አስረዳችኋለሁ፡፡ ሌላ ጎሳ የተባሉት ከኦሮሞ ውጭ የሆኑ እና መገንጠል ያልጠየቁ ከ8ቱ ክልሎች ውስጥ መሆኑ ነው፡፡ እኔም ባለፈውም ደጋግመን እንደተነጋገርነው፤ “ኦሮሞዎችን ብንሰድባቸውም መቸም ተገንጣይ ናቸው” በማለት ነው እንግዲህ እነዚህ የዱክና በሽታ ያለባቸው ሰዎች እንዲህ እያሉ የሚያዋሩ፡፡ አሁን-አሁን(in these days) ኦሮሞዎችን መቃዎም እንደ “አርበኛነት” እየተቆጠረም ጭምር ነው፡፡ ስለዚህ እንደዚህ አይነት ነገሮችን ብናስዎግድ ለመጪው ሰላምም ሊጠቅመን ይችላል፡፡ የዱክና በሽታ ያለባቸው ንፉጎች እና ቆምጨወች የሚናገሩትን ነገር ስትመረምሩት የሚጠቁመን ነገር አለ፡፡ የሚጠቁመን ነገር ምንድን ነው ልክ በቃ “ኦሮሞዎች ስላልበለጧቸው ከሌላው ህዝብ አድናቆትን እንደሚያገኙ” ነው፡፡ ይህ ደግሞ እኔ እንደተረዳሁት አብዛኛው ህዝብ ላይ በተለይ “ህበሻ” ብሎ እራሱን የሚጠራው ህዝብ ላይ በሰፊው ተንሰራፍቶ ይታያል፡፡ ስለዚህ ባለፈው ስህተት ተምረን ብንስተካከል ይሻላል ባይ ነኝ፡፡ ቁስልን ብትነካካው እየሰፋ እንጅ እየዳነ አይሄድም፡፡ ስለዚህ ዝም ብለን በአንቀፅ 39 ተደብቀን ኦሮሞን አንነካካ፡፡ እንዳውም የዱክና በሽታ ያለባቸው ሰዎች እራሳቸው “ልታዩት ነው” ብለው ኦሮሞዎችን ነግረው ነው እንደዚህ ያለ መውጫ የሌለው ነገር አምጥተው የሚያዳክሩን፡፡ ስለዚህ ስንኮራም ዎይ በልክ እንኩራ፡፡ ይህ በ21ኛው ክፍለ-ዘመን በእኩልነት አለማመን ነው፡፡ ስለዚህ ሁሉም ብሄር ብሄረሰቦች ኦሮሞን ጨምሮ “እኩል ነን” ብለን ካላሰብን ሌላም ችግር ሊገጥመን እንደሚችል መርሳት የለብንም፡፡ እኔ እንዳው የገረመኝ ነገር ምንድን ነው ብትሉ አንድ እንኳን እንዳው “ይህ ነገር ለሀገርም ክብር እና አንድነት ሲባል መጥፎ ነው” የሚል መጥፋቱ ነው፡፡ ሁሉም ድስኩር፤ በቃ በዘፈን የድሮ ታሪክ እያነሱ መሸለል እንጂ በተግባር ግን ይህ አሁን የደረሰው ጉዳይ አንድ ሀገር ዎዳድ ቢኖር ኖሮ ባልደረሰ ነበር፡፡ በሃይለ ስላሴ ዘመነ-መንግስት ድርቅ ተደብቆ እንደ ነበር አንዳንድ ሰዎች ሲያዎሩ ሰምተናል፡፡ ይህ ድርቅን መደበቅ የመጣው ወገንን በርሃብ ለመግደል ታስቦ ሳይሆን ሀገርን ከውርድት እና “ለማኝ” ከሚል ስድብ ለመታደግ ነው፡፡ በዘመነ ኢህአዴግ ግን ቆምጨ በቀጥታ ስርጭት ሲለምንብን እና ሲያሰድበን ይውላል፡፡ እኛ በ2008 ዓ.ም በድርቅ መንግስት ይለምንብናል እንደገና ቆምጨ ደግሞ እራሱን ችሎ በአሜሪካ እና በአውሮፓ እየተንከራተተ ስማችንን በጥንቆላ ሲያረክስ ይውላል፡፡ እኔ አሁን እንደምገምተው በ2008 ዓ.ም በክብር ደረጃ በአለም-አቀፍ ህብረተሰብ ፊት ከመሬት ወለል በታች የወረድን ነው የመሰለኝ፡፡ ድርቅን ደብቁ አንልም፡፡ ምክንያቱም ህዝብ እና ወገንን ይገድላል፡፡ ነገር ግን እንደዚህ ያለ የቆምጨ ወሬ ግን መንግስት ማስቆም ነበረበት፡፡

ህዝቡ የሀገር ፍቅር ሲባል እንዳው በዘፈን እና በጦርነት እንጂ በጭራሽ እውነተኛ ፍቅር የለውም፡፡ እኔ “እዚያ ይሄዳል” ሲባል እና ስሰማው ፈሴ ሊመጣ ነበር፡፡ ምክንያቱም ልመና በግልፅ ነው የተተገበረ፡፡ በቀጥታ ልመና ሲተገበር በመሬት እና በአለም ታሪክ የመጀመሪያው ነው፡፡ ልመና በዓለም በቀጥታ ስርጭት ሲተላለፍ ያየሁበት ወቅት እና ታሪክ ነው፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ ግን እኔ ስመለከተው “ይሄ እዚያ ይሄዳል” ሲባል እንደ ግብረ-ስጋ ነው ያረካው፡፡ እንዳውም ዋይን የጠጣ ሁሉ ይኖራል የሚል ግምት አለኝ፡፡ ህዝቡ በጣም ደስተኛ ነበር፡፡ ለዚህ “እዚያ ይሄዳል ያዎጣታል” ሲባል “የኢትዮጵያ ህዝብ ለምን ተደሰተ?” ቢባል መልሱ ህዝቡ የሚቀረው ነገር ስላለ ነው፡፡ ህዝቡ ያልተማረ ህዝብ ስለሆነ እና የሚያስበው በጎጥ እና በጎሳ ስለሆነ ነው፡፡ እኔ የሌላ ጎሳ አባል ስለሆንኩ ከእኔ ጎሳ ውጭ የሆኑ ሰዎች በጣም ሲሯሯጡ እና ሲደሰቱ ነበር፡፡ የጎጃም ጎሳዎች ደግሞ በተለምዶ “የጎጃም ገበሬ” እንደሚባለው ሁሉ እነዚህ ጎጃሜዎች እነርሱ ሰድበውኝ ስለሆነ እና ማክዳን ባዎጣት ህዝቡ እንደሚያነውራቸው ነው የሚያስቡ፡፡ በመሆኑም ቆምጨወች ጥንቆላው መስራቱን አስረግጠው ለመናገር አጥብቀው እና በአደራ ከአሜሪካ እስከ ፈራንሳይ እና እንግሊዝ ሀገር ድረስ አዳረሱት፡፡ በጎሳ ስለሚያስብ ህዝቡ ከጎጃም አካባቢ የመጡ እና የእኔ ነውር “ያሰድበናል” ብለው የሚያስቡ ህዝቦች ደግሞ ህዝቡ ይሰድበናል በማለት እና በመፍራት ለአለም እና ላገኙት ሁሉ በመናገር የሀራችንን ስም አንደ ተዓመር ሲያስወሩ ይታያል፡፡ ጎጃሞች ሙደኛ የሚባሉትን እንደ እንግሊዝ እግር ኳስ የመሳሰሉትን ጨዋታዎች ውጤቱን

በመተንበይ ለወጣቱ ትውልድ የግንዛቤ ማስጨበጫ ሰጥተዋ፡፡ በመሆኑም የማንቸስተር ዩናይትድን ጨዋታ ውጤት ቀድሞ በመተንበይ ለህዝቡ የሙድ ደረጃ የሚመጥን ስራ ሰርተዋል፡፡ ጎጂዎች የሚሰሩት ሙደኛ ለመባል ነው፡፡ የፍሎይድ ማይዌዘርን የቦቅስ ውጤት በማስተንበይ ለብዙዎች የገቢ ምንጭ ሲፈጥሩ አንዳንዶችን ደግሞ አክሰረዋል፡፡ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ በፈረንጆች አቆጣጠር በ2010 የተፈጠረውን የአለም የኢኮኖሚ ቀውስ በማስጠንቀል እና የኢኮኖሚ ቀውሱ የጎዳቸውን ሀገራት በመለየት እና ጋዜጣ ላይ የታየውን በማንበብ ህዝብ አንገቱን እንዲደፋ እና የአለም ህዝብ ሙድ እንዲሞት አድርገዋል፡፡ ጎጂዎች በጣም “ሙደኛ ነን” ብለው ነው የሚያስቡ፡፡ በመሆኑም ከፈረንጅ ጋር ማውራት እንደ ግብረ-ስጋ ነው የሚመቻቸው፡፡ ጎጂዎች በጀመሩት ላይ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች “አይጥ በቀደደው ጅብ ይገባበታል” እንደተባለ በቀዳዳው በመጠቀም በገበሬ በአለም ስንሰደብ እንውላለን፡፡ እነዚህ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች ከገፀር የመጡ ገበሬዎች እና ንፉጎች ናቸው፡፡ በመሆኑም ጥንቆላውን እና ቆምጨዎች(ንፉጎች) የጀመሩትን በመያዝ ለሆሊውድ ተዋናዮች እና ለአለም ታላላቅ ሰዎች ሲናገሩ ይውላሉ፡፡ የበሬ ግርፉ ወይፈን ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው በሬ ያሰለጠነው ወይፈን መጨረሻው በሬ ነው የሚሆን፡፡ ይህም ምንድን ነው የጎጃም ህዝብ የጀመረውን ጥንቆላ የእኔ ቤተሰቦች እንደ ጭቃ አቦኩት፡፡ እዚህ ላይ በሙድ ይሻላል የሚባለው የአዲስ አበባ ህዝብ ጣልቃ ገብቶ ገበሬዎችን ማቋረጥ ነበረበት፡፡ ህዝቡ የሚያስበው እኔን እንደሚጎዳኝ ነው፡፡ ነገር ግን እኔን አይጎዳኝም፡፡ እኔን ሳይሆን ይህ ነገር የሚጎዳው በመጀመሪያ ሀገራችንን ኢትዮጵያን ነው፡፡ በሁለተኛ ደረጃ የሚጎዳው አፍሪካን እና ጥቁሩን ህዝብ ነው፡፡ ምንም ሃላፊነት ስላልተሰማው የአዲስ አበባ ህዝብም ቢሆን ያው **የከተማ ገበሬ** እና አላዋቂ እንደሆነ ተረድቻለሁ፡፡ የአለም ህዝብ ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders) የሚለውን ፊልምም ስለሚያውቀው እኛን የሚያውቀን አይነ ጎድጓዳ(emaciated) እና የመነመነ(emaciated) ህዝብ እንደሆንን ነው፡፡ እኔ አንደማስበው ከሆነ የአለም እና በተለይ የአሜሪካ ህዝብ እየተረዳን ያለው አይነ ጎድጓዳ(emaciated) እና እህል የናፈቀን እና የጓጓን ሰዎች እንደሆንን ነው፡፡ ይህንን እንድል ያደረኝ ነገር ምንድን ነው የኢትዮጵያ ህዝብ ያደነቀውን ነገር ሁሉ የአሜሪካ ዜጎች ሲነጅሱ ይውላሉ፡፡ ይህ ደግሞ የሚያሳየው የኢትዮጵያ ህዝብ አይነ በሽተኛ እንደሆነ ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው ቡዳ እንደሆንን ነው፡፡ ስለዚህ የሰው ገንዘብ እና የሌሎችን ሀገርም ስራየ ብለን እየተመለከትን አንጓጓ፡፡ እኔ አይኑ የጎደጎደ ሰው ማየት አልወድም፡፡ አሁንም የባሰ ነገር ሳይመጣ በገበሬ በአለም አንሰደብ፡፡ እባካችሁ የአዲስ አበባ ወጣቶች እነዚህን ገበሬዎች አስቁሙልን፡፡ በዓለም እንደ ዓይነ ጎድጓዳ(emaciated) እና እንደ መነመነ(emaciated) ሰው ነው እየታየን ያለን፡፡

አዲስ አበባ ላይ የተረዳሁት ነገር ቢኖር የሀገር አንድነት ምንም የለም፡፡ ሁሉም ነገር ውሸት ነው፡፡ ቆመው የምናያቸው ሀውልቶች ጎሳ ስላላቸው እንጂ ሁሉም አምኖ “ጀግና ናቸው ይገባቸዋል” ብሎ አይደለም፡፡ ሁሉም የጎሳው ከለላ ሆኖ ነው የቆመው፡፡ ከእኔ-እኔ እየተባለ ነው እንጂ “ከሃገር ክብር እንዴት የሴት-ልጅ ክብር ይበልጣል” እና ነው እንዲህ ህንድ ዉቅያኖስን አልፎ እስከ ካርቢያን ደሴት ድረስ የኛ ልመና ሲዎራ የሚውል፡፡ እንዳው እራስ ዎዳድነት እና ምንቸገረኝ ነው፡፡ “እኔ ከሞትኩ ሰርዶ አይብቀል” አለች አህያ ይባላል፡፡ በቃ አህያ ያው አህያ ነው፡፡ ዛሬን ከበላ ለነገ አይልም፡፡ ስለዚህ ሁሉም ብሄር ብሄረሰቦች ለሀገሪቱ ስም ብናስብ ይሻላል፡፡ እኔ እንደዚህ አይነት ነገር ከተደጋገመ ሀገር አለኝ ብየ አላዎራም፡፡ ጣልያን ኢምባሲ ሄጀ ነው ዜግነት የምጠይቅ፡፡ በጣም ያሳፍራል፡፡ ቢቀርብንስ እንዳው ተንኮል ይዞን ነው እንጂ? ስለዚህ እንደ አንዳንድ አርቲስቶች ካሴት እንዲሸጥ ዝናብ ሲጥል እየዘፈንን “የሀገር ፍቅር አለን” ባንል ይሻላል ባይ ነኝ፡፡ በቃ እንደዚህ አይነት ነገር ላይ ነው መስዋእትነት የሚያስፈልገው፡፡ ጦርነት እማ በግዴታም ቢሆን ስለሚገባ ማንም አይቀርም፡፡ ይህ ግን የልብ ፈቃደኝነትን እና ከልብ ያለ የሀገር ፍቅርን የሚፈታተን ነገር ስለሆነ “እኛንስ እንትን አለ አይደል” እየተባለ ማከዳን አሳልፎ ለተቃራኒ ቡድን መስጠቱ፡፡ እዚህ ላይ “እንትን” የሚለው ቃል “ሰደበን” ለማለት ነው፡፡ የሚዎረን ጠላት የለም እንጂ ማንነታችን በግልፅ የታየበት፤ በቃ የተበታተነ አመለካከት ያላት ሀገር መሆኗን አሳይተናል፡፡ የሚዎረን ጠላት ከእንግዲህ ብንለምን እንኳን አናገኝም፡፡ ስለጦርነት እና ስላረጀ እና ስላለፈበት

ነገር ማሰብ እንደ ኣይኤስኣይኤስ (ISIS) ደንቆሮ መሆን ነው፡፡ በ21ኛው ክፍለ-ዘመን ጦርነት የሚያስብ አሸባሪ እንጂ ሌላ ሀገር እና ህዝብ የለም፡፡ አሜሪካኖች እና ፈረንጆች ቢቸግራቸው እና እንደማያልቅ ሲያውቁ ጥንቆላው “ለኛም ተረፈን፤ ሙዳችንን ገደለብን” ብለው በዜና፤ በቴሌቪዥን፤ እንዲሁም በፊልም “ያዎጣታል-ይሄዳል” እያሉ እራሳቸውን ሲከላከሉ ይውላሉ፡፡ ፈረንጆች ጥንቆላውን አጥብቀው ማለት የፈለጉ ሙዳቸውን እና ቀናቸውን እየገደለባቸው ስለተቸገሩ ነው፡፡ ስለዚህ እንማር፡፡ ስህተት መማሪያ ነው፡፡ እንዳው ወደን በፌደራሊዝም ተዋሃድን አልን እንጂ ልብ የለበትም፡፡ ብዙ ስላዎራሁ ይቅርታ እየጠየቅኩ እራሳችንን እንደ ሀገር ብንመረምር ይሻላል ባይ ነኝ፡፡ በዓለም ህዝብ አንሰደብ፡፡ ህዝቡ ተስማምቶ እና ተግባብቶ እነዚህን በጥንቆላ በአለም የሚሰድቡንን ገበሬዎች ያስቁምልን ስል በትህትና እጠይቃለሁ፡፡

ሀገር የሚመራው መንግስት እንኳን ትንሽ ከሌላው ተሸሎ መገኘት ነበረበት፡፡ አሁን ግን የምናየው ነገር እንዳው አርቆ አሳቢ እንደሌለ ነው፡፡ ሀገሪቱ የምትመራው በጎሳ መንግስት ነው፡፡ የሆነው ሆኖ ግን የመንግስት ጎሳዎችም “ሀገር እንመራለን” ብለው ጎሳቸውን መከላከሉን አልተውትም፡፡ በቃ መንግስት እኮ የሀገሪቱ ጥላ-ከለላ ነው ተብሎ ነው የሚታሰብ፡፡ ነገር ግን “መንግስት እንመራለን” ብለው የሚያስቡ ሰዎች ህግ እና ፖሊሲ ያሰለጥኑናል በውስጠ ታዋቂ ግን ሀገሪቱ ከዚህ በዳር የማይባል ውርደት ውስጥ ነው የገባች፡፡ ይህ ደግሞ በቃ “ብቻ እንብላ እንጂ ሌላውን አያገባንም” እንደ ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ አንድ ተቃዋሚ ዜጋ ኢህአዴግን እየኮነነ አሜሪካ ድረስ ቢያዎራ እርግጠኛ ነኝ መንግስት ሰው ይመድብለታል፡፡ በትንሽ ቀንም በቁጥጥር ውስጥ ያውለው ነበር፡፡ ምክንያቱም ምንግስትን ሊገለብጥ ይችላል እና ነው፡፡ የዱከና በሽታ ያለባቸው ሰዎች ግን ድምበር ጥሰው የሃገሪቱን ስም የሚያጎድፍ ነገር ከዘፈን እስከ ድራማ እንዲሁም በጠንቋይ እስከ ውጭ ድረስ ሲያስገምቱን እየዋሉ መንግስት ተብየው ብቻ ዙፋኑ አይነካ እና በጀት በራሱ ይመድብ እንጂ ምንም የተናገረው ነገር የለም፡፡ ለምሳሌ እንበል አርቲስት እንበለው አርቲስት ሰመሃኝ በለው “ዝናቡን ያዢው እባክሽን” የሚለው ዘፈን ብንመለከት በቃ ዝናብ ሲቆም ሌሎች ስለሚራቡ እርሱ ብቻውን ሊደሰት እና ሊስቅ መሆኑ ነው፡፡ “መንግስትን እንጣል” ብሎ ቢዘፍን ግን አንድ ቀን እቤቱ አያድርም፡፡ እዚህ ላይ ሰማህኝ በለውን ብቻ ዎንጀለኛ ማድረግ አይቻልም፡፡ ምክንያቱም በተቃራኒው እንደዚያ ብሎ እንዲዘፍን ያደረገው ሀይል ስለሚኖር ነው፡፡ ዝናብ ሲቀር የሚራቡ አካባቢዎች የሆነ የተናገሩት እና የሰማው ነገር አለ ይመስለኛል፡፡ ስለዚህ ሁላችንም የአንድ ሀገር ዜጎች እስከ ሆንን ድረስ በጎጣችን አንመካ፡፡ እርሱ መንግስትን እና አሸቃባጮችን ይርባቸዋል ብሎ ነበር፡፡ ነገር ግን የእርዳታ ስንዴ እያለ ማን ይርበዋል? እንደ ዜጋ አብረን ይለመንብናል፡፡ በውስጥ ስናየው ግን ማን እንደሚበላው አይታዎቅም እና የሰማህኝ በለው ሙዚቃም የእርዳታ ስንዴን ያላገናዘበ ነው ብየ ነው የማስበው፡፡

የእርዳታ ዘይት በእኛ ሀገር ስመለከተው የቅንጦት ምግብ ነው፡፡ እነዚህ እርዳታ የሚሰጡ ሰዎች ዘይት ሲቀበሉ እኔ በጣም ነው የገረመኝ፡፡ ዘይት የቅንጦት ነው፡፡ የአለም ሀብታም ሀገሮች ግን ዘይትን እንደ እርዳታ እየሰጡ አለምን በድሃ እያስበሉት ነው፡፡ ይህ ድሃ በእለት ከእለት ኑሮው አይቶ የማያውቀውን ዘይት በእርዳ ድርጅት እና በእርዳታ መልክ ያገኘዋል፡፡ ስለዚህ ይህ የእርዳ ምግብ የሚበላ ህዝብ ቅንጡ የንጉስ ህዝብ ቢሆን አያንስበትም ትላላችሁ? ስለዚህ የሀገራችንን ዜጎች ዘይት አልምዶ የአሜሪካ የተራዶ ድርጅት(USAID) ለዘለአለም ድሃ አድርጎ እንዳያስቀረን የሚል ስጋት አለኝ፡፡ ይህ ዘይት መግዛት የማይቸል ህዝብ የእርዳታ ዘይት እየበላ “እርዳታ ይቅር” ብሎ እንደማይጠይቅ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ እርዳታ ከቀረ ሊያብድ ሁሉ ይችላል፡፡ የእርዳታ ዘይት ከውጭ ሀገር የሚገባ ኢትዮጵያ ውስጥ ምግብ ጠፍቶ ነው፡፡ ስለዚህ ሲደመደም የኢትዮጵያ ህዝብ ምግብ ማብሰል እና ማጣጣም ይችል ነበር፡፡ ነገር ግን ዘይት ከውጭ በእርዳታ የሚገባ ከሆነ ምግብ ማጣጣም ብንችልም ምግብ ግን የለንም፡፡ ምግብ ሳይኖር ምግብ ማጣጣም ደግሞ መጓጓት ተብሎ ይጠራል፡፡ ስለዚህ ምግብ ለማጣጣም፤ መጀመሪያ ምግብ ማምረት አለብህ፡፡ ሼፉ መጀመሪያ ምግብ ለማብሰል እና ለማጣጣም፤ ወንድ ተብየው ምግብ አምርቶ ማቅረብ አለበት፡፡ ስለዚህ እኛ ሀገር ከመደስኮር

በፊት ምግብ ማምረቱን እናስቀድም፡፡ ምግብ ሳይኖረው አንድ ህዝብ የምግብ ጣእም ሊያውቅ አይችልም፡፡ እዚህ ጋር እርዳታ ከውጭ እየጠየቅን፤ አሁንም “ያዎጣታል ይሄዳል” የምንል ከሆነ የውጭው አለም ህዝብ “ምግብ ሳይኖራቸው ምኑን ይኮሩታል?” እንደሚለን የታወቀ ነው፡፡ የኦሮሚያ ባሌ አካባቢ አሁን ለምሳሌ በ2008 ዓ.ም እርዳታ እየተቀበለ ነው፡፡ ነገር ግን አስመላሽ(ኢጋ) ኩሩ ሆኖ ነው “ልጇን አልሰጥም” እያለ ሲባበል የሚውል፡፡ ኦሮሞም ምግብ ሳይኖረው ምግብ አያጣጥምም፡፡ ምግብ ለማጣጣም መጀመሪያ ማብሰል የሚባል ነገር አለ፡፡ ምግብ ለማብሰል ደግሞ የሚበሰል ምግብ መኖር አለበት፡፡

ሌላው የአዲስ አበባ ህዝብ ላይ የተመለከትኩት የስነ-ልቦና ምልከታ ነው፡፡ ህዝቡ ስታየው የገንዘብ ወይም የመኪና አይደለም ችግሩ፡፡ እንዲሁ ስትመለከተው የምግብ ችግር ነው ያለበት፡፡ አብዛኛው ህዝብ ኢትዮጵያ ውስጥ ማለት ይቻላል በስነ-ልቦና ስታየው ችግሩ ምግብ ነው፡፡ አሁን ደግሞ “ጉሮሮን መጠራረግ” የሚል የቦርኮ ሙድ ከጥንቆላ አስጠንቁለው አምጥተው ቆምጨወች እና ንፉጎች ታክሲ ውስጥ እና መኪና ውስጥ እራሱ የቆምጨ እና የሃበሻ ምራቅ ማየት በጣም የተለመደ ሆኗል፡፡ ይህ ጉሮሮን መጠራረግ ደግሞ “በቅበቅበ፤ በቅበቅበቅ፤….” የሚል ድምፅ ያወጣል፡፡ ህዝቡ ይህንን ድምፅ የሚያወጣው ደግሞ ኦሮሞወች ንፍጥ እና አክታ ሲበሉ እኔ ስላየኋቸው የኦሮሞወችን የምግብ አፒታይት ለማናሳሳት ነው፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ እና ቆምጨ በአጠቃላይ እንደዚህ በየመንገዱ እንደ ውሻ የሚተፋ ደግሞ አክታ በሽታ እንደሚያመጣ ስላልገባው እና **“ሀበሻን ጀርም አይገድለውም”** በሚል የበሰበሰ አምለካከት ነው፡፡ **“ሀበሻን ጀርም አይገድለውም**” ማለት ቆሻሻ ብትበላም ሆነ ቆሻሻ ብትጠቀም ጀርም አይገድልም፤ ሀበሻን ገድሎት የሚያውቅ ርሃብ ነው ማለት ነው፡፡ የዚህ “በቅበቅበ፤ በቅበቅበቅ፤….” የሚል ድምፅ መንስኤው ደግሞ ሽሮ ነው፡፡ ምክንያቱም ሽሮ በመጠነቁስ(mass) ደረጃ ከበድ ያለ ስለሆነ ወደ መተንፈሻ አካል የመለጠፍ ባህሪ አለው፡፡ በመጠነቁስ(mass) ደረጃ ቀለል ያሉ ምግቦችን ሳምባ በትንፋሽ ማስወገድ ይችላል፡፡ ሽሮ ግን እንኳን በትንፋሽ መልቀቅ ቀርቶ በጥርስ ቡሩሽም አልለቅ ብሎ የአብዛኛውን ህዝብ ጥርስ ስታየው ወሸቦ ይታያል፡፡ ስለዚህ ይህ የጠንቋይ መድሃኒት ደግሞ አንድያውን የበሰበሰ ሽሮ እየተተፋብን ሀገራችን አንድያዋን እየጠነባች ነው ማለት ይቻላል፡፡ የሁላችንም ምግብ ሽሮ ነው፤ ምክንያቱም እርካሹ ሽሮ ስለሆነ ነው፡፡ ነገር ግን ይህ “በቅበቅበ፤ በቅበቅበቅ፤….” የሚለው ድምፅ ግን በጣም እያበረከን ነው፡፡ ቆምጨ ሁሌም ቦርኮ ነው፡፡ ነገር ግን መሰሎቹን በመያዝ ሀገሪቱ አንድያዋን እየቦረከች ነው፡፡ አክታ ከሁሉም ቆሻሻወች ይደብራል፡፡ ስለዚህ የታክሲዎች እና የመጓጓዣ ትራንስፖርቶች፤ የመሰብሰቢያ አዳራሾች፤ የመማሪያ ክፍሎች ከቦርኮ ባህሪያት ሊፀዱ ይገባል፡፡ ባላገር ሴቶች፤ በዝቅተኛ የኑሮ ደረጃ የሚኖሩ ግለሰቦች፤ እና መሰሎቻቸው ይህንን “በቅበቅበ፤ በቅበቅበቅ፤….” የሚል ድምፅ ቢሉትም ከኑሯቸው ስለማይሻል ላይደብራቸው ይችላል፡፡ አንዱ ራምቦ የሚባል ዶርዜ የደቡብ ክልል ልጅ የዋግ ህምራን ህዝብ በቲቪ አይቶ የናቀውን አናናቅ እኔ ነኝ ማውቀው፡፡ እንዲሁም ፍሬው ጠባቡ(ፍጋጠጋ) የሚባል የደብረ ብርሃን ዩኒቨርስቲ አስተማሪ የነበረ ከአዲስ አበባ ወደ ደብረ ብርሃን በ2001 ዓ.ም ሲመጣ በቸንቶ መኪና ከህዝቡ ጋር አብሮ ይመጣል፡፡ ወደ ደብረ-ብርሃን አብሮ የመጣውን ህዝብ ይህ አኖሌ እንዴት እንደናቀው እኔ እና ፍሬው አኖሌ ነን የምናውቀው፡፡ “ከቦርኮ ጋር መጣሁ” ብሎ ነው የደብረ ብርሃንን ህዝብ ፍሬው ጠባቡ(ፍጋጠጋ) የናቀው፡፡ እንዲሁም አንድ እንግሊዛዊ **“የሃበሻ ምግብ ቤቶች ውስጥ ዝምብ አይጠፋም”** ብሎ ተሳድቦ ከአሜሪካ እንደተባረረ እና የአሜሪካ ፓስፖርት እንደተቀማ ሲነገር ሰምተናል፡፡ እዚህም አሁን በየምግብ ቤቱ ስንገባ ከምግብ ጋር ዝምብ እየቀረበልን ነው፡፡ “ዝምብ ቆሻሻ አይደለም ወይ?” ብለን ስንጠይቅ ህዝቡ የሚመልስልን መልስ “ዝምብ እና ትላትሎች አብሮ አደጎቻችን ናቸው” እንደሚሉን ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ኦሮሞም ዝምብ እየቀረበልን “ለምን አይፀየፍም?” ብለን ስንጠይቅ “ዝምብ ከአባጋ ገዳ እና ከኦሮሞ ወተት ጋር አብሮ የኖረ የኦሮሚያ ብርቅየ እንስሳ ነው” እንደሚሉን ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ወተት ባለበት አካባቢ ዝምብ አይጠፋም፡፡ ኦሮሚያ ደግሞ የወተት ሀገር ነው፡፡ ስለዚህ ዝምብ የኦሮሞ አብሮ-አደግ ስለሆነ እኔ ዝምብ ከምግብ ጋር ቢቀርብልኝ ላይፀየፍ ይችላል

ማለት ነው፡፡ ወተት ማለት የዝምብ ማግኔት ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ህዝቡ ዝምብን እንደ ቆሻሻ የማይቆጥር “ዝምብ አብሮ አደግ እና ወተታችን ነው” በሚል ነው፡፡ ወተት ደግሞ የኦሮሞ አርብቶ-አደሮች ዋና ገቢያቸው ነው፡፡ ስለሆነም ኦሮሞ እና ዝምብ አብረው ኗሪ እና ተከባባሪ ናቸው ማለት ነው፡፡ እኔ ያየኋቸው ሰዎች ደግሞ እፊታቸው ላይ ፈንገስ የበቀለባቸው ናቸው፡፡ ፊታቸውን ስታየው ነጭ ጤፍ የተደፋበት ጭቃ መሬት ነው የሚመስል፡፡ ስለዚህ ይህ ህዝብ “በቅበቅበ፤ በቅበቅበቅ፤....” የሚለውን ድምፅ ሲለው በቃ አንድያችንን ቦርኮ ሆንን ማለት ነው፡፡

“በቅበቅበቅ፤ በቅበቅበቅ፤....” ለሚለው የህዝቡ ሳል ደግሞ እኔ መልስ ሰጥቸዋለሁ፡፡ ይህም መልስ “ዘርጠጠ፤ ዘረጥ፤ ጡዝ፤....” እያሉ በአፍ ወይም የፊስ ድምፅ ሊያዎጣ በሚችል በማንኛውም ነገር ለምሳሌ በመኪና ድምፅ መፍሳት ነው፡፡ ህዝቡ የሳልን ድምፅ ያመጣው ከጥንቆላ ሲሆን እኔ ግን የፊስን ድምፅ ያመጣሁት ከትግሬዎች ፊስ ተነስቼ ነው፡፡ ይህ በአፍ መፍሳት መልሱ ለሃበሻው ህዝብ ሲሆን ለኦሮሞወች ደግሞ የመለስኩላቸው መልስ ምንድን ነው ቢባል ኦሮሞወችን ንፍጣቸውን ሲበሉ አይቻቸው “እንዲበሉት” አፒታይዘር ማፈላለግ ነው፡፡ ኦሮሞወች የሚስሉ ምግብ ሲያምራቸው ነው፡፡ ይህንንም አዲስ አበባ 5 ኪሎ እየተማርኩ የተመለከትኩት ጉዳይ ነው፡፡ አንዱ ኦሮሞ “Jack the Giant Slayer(2013)” የሚለውን ፊልም ይስጠኛል፡፡ ይህ ፊልም ደግሞ የሞንስተር(Monster) ፊልም ስለሆነ ነፍጡን የሚባላ ገፀ-ባህሪ አለበት፡፡ ይህ ኦሮሞም “ንፍጡን ከአፍንጫው እያከከ እያዎጣ ሲበላ አይቼው በጣም ገርሞኛል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች የሚስሉት ምግብ ሲያምራቸው ነው፡፡ ምክንያቱም ንፍጣቸውን ስለሚበሉ ንፍጣቸውን እና አክታቸውን እንደ አፒታይዘር(appetizer) ስለሚጠቀሙበት ነው፡፡ ሌላው ስለኦሮሞወች የተመለከትኩት ነገር ቢኖር ስለ ሽንት ቤት አጠቃቀም ነው፡፡ ኦሮሞወች እኔ እንደተመለከትኩት ከሆነ አራቸውን አርተው ሲጨርሱ ቂጣቸውን የሚጠርጉት በባዶ እጃቸው ነው፡፡ ከዚያም እጃቸውን የሽንት ቤቱ የእጅ ማስታጠቢያ ላይ ይጠርጉት እና ይታጠቡታል፡፡ ይህንንም ደብረ ብርሃን ዩኒቨርስቲ ውስጥ የተመለከትኩት ነው፡፡ አቦ ወንድወሰን የተባለ ኦሮሞ የመምህራን ካፌ ስር ያለው ሽንት ቤት ከተጠቀመ በኋላ ቂጡን በባዶ እጁ ጠርጎ አጁን የመታጠቢያው ገንዳ ላይ ጠረገው፡፡ እኔም በጣም አናዶኝ ገንዳውን አጥቤ ተውኩት፤ ከዚያም ለጫወታ ያህል ለአንባብያን ሳቁበት ብየ በዚህ ፅሁፍ አቀረብኩት፡፡ ይህ ሁሉ የኦሮሞ ነውር የመጣው እንግዲህ ኦሮሞወች እኔን ከወነጀሉኝ በኋላ ባደረግኩት የነውር ምልከታ ነው፡፡

ነገር ግን የኢትዮጵያ ህዝብ እኔ በፊስ ድምፅ ሳበሽቃቸው እነርሱ ወደ ፈረንጆች እና ወደ ህንዶች መጠጋት እና ጓደኛ ማፈላለግ ፈለጉ፡፡ ይህም ምንድን ነው የትግሬዎች መፍሳት አዲስ አንዳልሆነ እና ሌላም የሚፈሳ ጓደኛ ለመፈለግ መሆኑ ነው፡፡ ይህም እንዴት ነው “በስዊድን ማለትም በኤሪክሰን(Ericsson) ኮርፖሬሽን የሚሰሩት ያረጁት ፕሮፌሰሮች እና በአሜሪካ በአንዳንድ ትላልቅ ቦታወች የሚሰሩት ያረጁት ፕሮፌሰሮች በሜዳ ዝም ብለው እንደሚፈሱ ሲነግሩኝ እኔም “ጓደኛ ፍለጋ ነው” ብየ አሳፈርኳቸው ማለት ነው፡፡ የህንዱን ፈሳም ሰው ማለትም ፕሮፌሰር ባርትራን እኔም ከላይ እንደገለፅኩት ሁላችሁም ታውቃላችሁ፡፡ ይህ የህንድ ሀገር ሰው ኢትዮጵያ ውስጥ ሊያስተምር መጥቶ ነው፡፡ የህንድ ድህነት ያው “አለም ያወቀው እና ፀሃይ የሞቀው” ስለሆነ በጣም ያረጀ እና የበሰበሰ ህንዳዊ “የውጭ ምንዛሬ አስገባ” ተብሎ በተባበሩት መንግስታት ድረጅት ተቀጥሮ ኢትዮጵያ መጥቶ ፈሱ አላስቀምጥ ብሎ እንደነበር የደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ ሁሉም አስተማሪ የሚያውቀው ጉዳይ ነው፡፡ ስለዚህ ትግሬ እና ሀበሻ ተባብረው “ፈረንጆች ስለሚፈሱ ፈረንጅ ነን” ለማለት ይመስላል፡፡

ይህ ሁሉ ጎሳ ለጎሳ መናናቅ እና ስድብ ደግሞ የመጣው ሀገራችን ውስጥ ከገነነው ዘረኝነት ነው፡፡ ዘረኝነት ሀገሪቱ ውስጥ እንደዎርካ የገነነው በመንግስት እና ኢህአዴግ መስራቾች ነው እና እባካችሁ ዘረኝነት እንቀንስ፡፡ በቃ ሀገርን እና ወገንን የሚነካ ሁሉ መንግስት ተነስቶ “ሀይ” ይበለው፡፡ ያለበለዚያ ስልጣኑን ለሚመለከተው ቢያስረክብ መጪው መንግስት

ሊያስከብረን ይችላል ባይ ነኝ፡፡ እንዴት ዜጎች ከውጭ ዜጋ ጋር እየተመሳጠሩ የሚሰድቡን ከሆነ ለምንድን ነው ዜግነታቸውን የማይነጠቁ? “መንግስት እንዴት ጎሳ ለይቶ ሌላ ጎሳ ይሳደባል?” የሚሉትን ነገሮች እናስብበት፡፡ ስለዚህ መሪዎቻችን እንደዚሁም እኛን ይዎከላሉ የመንላቸው ሰዎች ፅድ እንጂ ዘረኝነት አይትከሉብን፡፡ በቃ ልዩነታችንን እናውቀዋለን፡፡ መንግስት ሀገር ውስጥ ቁጭ ብሎ ሲሰድበን ሌላው ዜጋ ከአሜሪካ አርቲስቶች ጋር ጣምራ ፈጥሮ ልክ እንደ አላይስ(allied forces) ብድሩን ይመልሳል፡፡ ከውስጥ መንግስት ይሰድበናል፤ ከውጭ ተገዝተውም ቢሆን ሌሎች ይሰድቡናል ፤ በቃ ስድብ ብቻ፡፡ ስለዚህ ከጥፋታችን እንማር፡፡ በጣም ስሜታዊ ሆኜ ነው የፃፍኩት እና ምንም ማስተካከያ አላደርግበትም፡፡ ምክንያቱ ደግሞ እውነት ስለሆነ ነው፡፡

እኔ ለምሳሌ በህይዎቴ የእርዳታ ስንዴ የሚባል ለቤተሰቤም ተስጥቶ አያውቅም፡፡ እዚህ ትምህርት ተመድቤ ወደ ዩኒቨርስቲ ልማር ስገባ ግን እንደ ድሃ ሀገር ዜጋ እንደምቆጠርም ነው ያዎቅኩት፡፡ እንዳውም በቤተሰቤ ሁለት እና ሶስት ቀበሌ እየረዳን ቀን ስናዎጣ ነበር፡፡ አሁን ግን በስም እንደ “ድሃ ሀገር” ዜጋ ነው እየተቆጠርኩ ያለሁ፡፡ እኔ በጭንቅላቴ ውስጥ ድህነት ሳይሆን ያለው ሰርቶ መለዎጥ የሚል ነገር ነው የተፈጠረብኝ፡፡ ስለዚህ ማንም በበላው እርዳታ እኛ ጨምረን አብረን አንነሳ፡፡ ስለዚህ ዎይ እርዳታ አብሮ ይሰጠን አለበለዚያ ግን ሌላው ቀን በዎጣበት አኛም አብረን “ኢትዮጵያ” በሚለው እውጭ ድረስ አይለመንብን፡፡ የዚህ ነገር ዋና መልእክቱ እርዳታን መሰረት ያደረገ ኩራት ነው ያለን ነው፡፡ መንግስት እራሱ በበላው እኛን “ተለዎጣችሁ” ይለናል፡፡ ለምሳሌ በአንዳንድ ክልሎች እና አካባቢዎች በ2008 ዓ.ም ድርቅ የሚባል ነገር አይሰማባቸውም፡፡ ነገር ግን እነዚህ ድርቅ ያልተከሰተባቸው ክልሎች እና አካባቢዎች ሁሉ እርዳታ ተሰጥቷቸዋል ማለት አይቻልም፡፡ ምክንያቱም የውኃ ጉድጓድ እየቆፈሩም የሚያለሙ አካባቢዎች እንዳሉ እየሰማን ስለሆነ፡፡ ይህም ከአባንግ ሜቶ አባባል ላይ ማለትም “ሁሉም ነፃ ካልወጣ ማንም ነፃ ሊሆን አይችልም” ከሚለው ላይ እኔ ደግሞ “ሁሉም ከድህነት ካልወጣ፤ ኢትዮጵያ ሃብታም ሀገር ልትሆን አትችልም” የሚል አባባል እጠቅስላችኋለሁ፡፡ ክልል ያለው ወገናችን በርሃብ እየሞተ፤ አዲስ አበባ ያለው ህዝብ 20 ፎቅ ያለው ህንፃ ቢኖረው፤ “አትዮጵያ ውስጥ በተከሰተው ድርቅ ሳቢያ ሰው ሞተ” የሚለው የአልጀዚራ እና የቢቢሲ ዜና ሃብታሞችንም እንደሚያዋርድ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ነገር ግን እርዳታ ከሀገር ውስጥ ጨርሶ ካልዎጣ እና ሀገሪቱ ሰርታ መብላት ካልጀመረች በዓንዳንድ ዓካባቢዎች ልማት ብቻ የሀገርን የርሃብ እና የድርቅ ስድብ ማስቀረት አይቻልም፡፡ ስለዚህ ዎይ እርዳታ ይስጡን፤ አለበለዚያ ደግሞ “ለዎጥናችሁ” አይበሉን፡፡ እኔ በህይዎቴ ቤተሰቤ እርዳታ ሲረከብ አይቼ አላውቅም፡፡ እርዳታ የሚሰጣቸው አካባቢዎችም ሰርተው ቢለወጡ እና ቴክኖሎጂዎችን ቢጠቀሙ እና ጠንክሮ መስራትን መፈክራቸው ቢያደርጉ ችግርን እና ድህነትን ማጥፋት ይቻላል የሚል እምነት አለኝ፡፡ እኛ ሀገር በብዛት ስለ ደን መጨፍጨፍ ሲወራ እንሰማለን፡፡ “ደን ስለተጨፈጨፈ፤ የዱር እንስሳት ወደ ጎረቤት ኬንያ እየተሰደዱ ነው” እየተባለ በመፅሃፍም አንብበናል እንዲሁም በሚዲያም ሲነገር እየሰማን ነው፡፡ እዚህ ላይ መንግስት እና ሌሎችም የሀገሪቱ ሙህራን ያልገባቸው ነገር ምንድን ነው ቢባል ህዝቡስ እየተሰደደ ያለው ሀገሪቱ ውስጥ በተከሰተው ድርቅ ሳቢያ አይደል የሚለውን ነው፡፡ “እዚያ ይሄዳል” የሚለው የሚያመለክተው የዱር እንስሳተን ስደት ሳይሆን የሰዎችን ስደት ነው፡፡ ስለዚህ አካባቢያችንን አልምተን እና ድርቅን አሸንፈን መኖር አለብን የሚል መልእክት አለኝ፡፡

ስለዚህ “ለዎጥናችሁ” የሚለውን አርሶ፤ ለፍቶ፤ ጥረው-ግረው፤ የሚያድረው ቤተሰቤ ሲሰማ ምን ስሜት እንደሚሰማው መረዳት ይቻላል፡፡ እናም እነርሱ በበሉት እኛን ተለዎጣችሁ እያሉ ሰርተን እንዳንበላ እየከለከሉ እና ሞራላችንን እየነኩ ይገኛሉ፡፡ እንዳው አሁን በድርቁ ያድሮ ይለምን የነበረ ህዝብ የት ገባ? በቃ በእኛ ስም የተለመነን ስንዴ እየበላ ነው፡፡ ስለዚህ ማንን ነው የለዎጠ? ስለዚህ “ለዎጥናችሁ” መባል ያለባቸው አሁን በ2008 ዓ.ም “የተለመነ ስንዴ የሚበሉትን ነው”፡፡ ጋዜጠኞች ድርቅ-ድርቅ ሲሆን ቦታ ጠቅሰው ይፃፉ፡፡ በዜናም እንደዚሁ ቦታ ጠቅሰው ያንብብ እንጂ “ኢትዮጵያ” ብለው ሁላችንንም አይጥሩን፡፡ በ2008 ዓ.ም ድርቅ ሶማሌ ክልል ይለመንበታል ነገር ግን የሚበላውን

ጉድ ይበል ደቡብ፤ ጉድ ይበል አሮሚያ፡፡ በጣም ያስቃል፡፡ ስለዚህ ድርቅ ሲሆን የሚበላው አካባቢ በእራሱ በስሙ ይለመንበት፡፡ አለበለዚያ ግን ኢትዮጵያ በሚል ሁላችንም የምንጠራ ከሆነ ሁሉም ሙት ነው የሚሆን፡፡

ድህነትን እና ድርቅን አካባቢ ጠቅሶ መናገር “ድሃ” ላለመባል ብሎ ለውጦችን ለማምጣት ይጣጣራል የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ በምንም ተዓምር ነገሮችን መደበቅ የለብንም፡፡ ለምሳሌ በሰለጠኑት ሀገራት በተለይ በአሜሪካ ነገሮች የማይደበቁት ለምን ይመስላችኋል? ለዚህ ደግሞ መልሱ ምንድን ነው ቢባል ህዝቡ የውሸት ሃብታም እና የውሸት ሃያል እንዳይሆን ነው(unveiling the truth helps to avoid phony people)፡፡ እኛም ሀገር ነገሮችን ከውስጥ አውጥተን ብንነጋገርባቸው “ዘፈን ብቻ(phony)” አንሆንም ነበር፡፡ የውሸት ዘፈን ብቻ ካልሆንን ደግሞ ድርቅ አይበግረንም ነበር፡፡ አንድን ነገር ይፋ ማውጣት እንኳን ቢያቅተን **ውስጥ ለውስጥ(ነሳ ለነሳ)** ነገሮችን በአካባቢያችን እናስተካክል፡፡ ለምሳሌ ድርቅ የሚያጠቃቸው አካባቢዎች ድርቅ ሲመጣ ይፋ ከመውጣት ድርቅ ሳይመጣ ከዘፈኑ ታግሶ ነገሮችን ማመቻቸት ይገባል፡፡ እንደ መስኖ እና የመሳሰሉትን መጠቀም ይቻላል፡፡ መስኖ ሲባል ደግሞ የወንዝ ውሃ ብቻ አይደለም፡፡ የከርሰ-ምድር ውሃን በመጠቀም እና ቀበሌዎችን ልክ እንደ ከተማው ሁሉ በቧንቧ ውሃ እንዲያለሙ ማድረግ ይቻላል፡፡ አእምሮ ጠባብ ስንሆን የሚመጡት መፍትሄወች ከባድ መስለው ይታዩናል፡፡ ስለዚህ አንድ ገፀር ውስጥ ቧንቧ ውኃ አምንጭቶ ማልማት እንደዚህ እንደ ዘፈን በአንድ ቀን የሚደርስ አይደለም፡፡ ድርቅ ለሚያጠቃቸው አካባቢዎች እና ገፀሮች የመጨረሻው እና አንዱ መፍትሄ በቧንቧ ውሃ እንዲያለሙ ማድረግ ነው፡፡ ይህንን ደግሞ ድሬዳዋ ቶኒ እርሻ ላይ ሄደው እንደ ለምድ ልውውጥ ማየት ይችላሉ፡፡ እኔ ደብረ ብርሃን ዩኒቨርስቲ ውስጥ አትክልተኞች የግቢውን ማስዋቢያ ሲያጠጡ ስመለከተው የሚጠቀሙት የቧንቧ ውኃ ነው፡፡ ነገር ግን ዘመናዊ መሳሪያዎችን በመጠቀም አጠጪ እንኳን ሳያስፈልግ ነው የሚያጠጡት፡፡ ይህንን ወደ እርሻ ቦታወች በመውሰድ የከርሰ-ምድርን ውሃ መጠቀም ይቻላል የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ ተነሳሽ እንሁን፡፡ አንድ ቢራ ፋብሪካ ለመገንባት ስንት ሊትር ውሃ እንደሚያስፈልግ ባለሙያዎች ይናገሩ፡፡ ነገር ግን አንድን ማሳ ለማልማት የአንድ ፋብሪካን የሚጠቀመውን ውሃ እሩብ ውኃ አይፈልግም፡፡ ፋብሪካዎች የሚጠቀሙት የቧንቧ ውሃ ነው፡፡ ስለሆነም ይህንን ሁሉ ተሞክሮ እርሻ ላይ ደርቅ በሚያጠቃቸው አካባቢዎች መጠቀም ይቻላል፡፡ ሁሌም ማውራት እና መነጋገር ያለብን ድክመታችን ላይ ነው፡፡ ጥሩ ነገራችንን እኛ ሳንሆን ሌሎች ናቸው የሚያዎሩልን፡፡ ስንበልጥ እና ውጤታችን ሲታይ ሁሉም ያደንቀናል፡፡ ይህ ደግሞ “የናቁሽ ሁሉ ወደ እግርሽ ጫማ ይሰግዳሉ” እንደተባለው ነው፡፡ እኔ በበኩሌ ሰው እንዲያደንቀኝ አልፈልግም፡፡ እኔ የምሰራው መስራት ያለብኝን እንጂ ሰው እንዲያደንቀኝ ብየ አይደለም፡፡ እኛ ሀገር ግን አንድ ሰው የእራሱን እያደነቀ ሁልጊዜ ሲዘፍን ይሰማል፡፡ ነገር ግን እራስን ማድነቅ ጥሩ ቢሆንም ከመጠን በላይ እራስን ማድነቅ በእራስ መርካት(self-satisfaction) የሚባለውን ችግር ይፈጥራል፡፡ በእራስ መርካት(self-satisfaction) የሚባለው ደግሞ ውሸት ሊሆን ይችላል፡፡ በእራስ መርካት(self-satisfaction) ማለት ከስነ-ልቦና አንፃር ሲመነዘር “መዘናጋት(complacency)” የሚል ትርጉም ይሰጠናል፡፡ ስለዚህ እኛ ሀገር ባዶ ሙዚቃ እየዘፈኑ ህዝብን የሚያዘናጉ ዝንጉዎች ብዙ ናቸው፡፡ እራሳችንን አንሸውድ፡፡ ማውራት ያለብን እውነታውን እና መሆን ያለበትን ነው፡፡

4.2. <u>ማክዳን(ማጋሊጋ) ፂላወች “ጋላ ናት” ብለው አሳይተውኝ ነው</u>

ዎሩ መስከረም ነው፡፡ ሁሉም ነገር ተስፋ የሚመስልበት መስከረም፡፡ ነገር ግን ቀንን እንዳደረጉት ነው፡፡ ካጨለሙት ይጨልማል፤ ቀና ካደረጉትም እንደዚሁ ቀኝ ይሆናል፡፡ እንዲህ እንድል ያስገደደኝ ጉዳይ ምንድን ነው “አሳይተውኝ ነው” የሚለው ጉዳይ ነው፡፡ ማክዳን ይዘዋት ሲመጡ በማክዳ እየቀለዱባት፤ እየሳቁባት ነበር ይዘዋት የመጡ፡፡ እንዳውም እርሷ ላይ እያሾፉ ነበር፡፡ መጨረሻ ላይ ግን ለእኔ ማሳየታቸውን ሲያውቁት ልክ “ክንፏን እንደተመታች አሞራ” ነው ደንግጠው የሄዱ፡፡ ስለዚህ ቀን ጨለመባቸው ማለት ነው፡፡ በዚህም የእነርሱን ቀን ብቻ ሳይሆን የእኔንም

ቀን ነው ያጨለሙብኝ፡፡ የዚያን እለት እንደ-አባይ ግድብ አስጀምረውኝ ሄዱ፤ ይሄው ለተከታታይ 4 ዓመታት “ያዎጣታል፤ ይሄዳል” እየተባልኩ ነው፡፡ ቀንም ሆነ ሌሊት እረፍት የለኝም፡፡

አዲስ አበባ የቴክኖሎጂ ኢኒስቲቲዩት(Addis Ababa Institute of Technology(AAIT)) በቦታ ስፋትም ሆነ ባለው ሁኔታ ከዩኒቨርስቲ ይልቅ የሃብታም ግቢ ይመስላል ብል አልሳሳትም፡፡ ማለትም ጠባብ ነው፡፡ ጥበቱ ደግሞ የቦታ ስፋት ብቻ ሳይሆን የአስተሳሰብ ጥበትም አለበት፡፡ የአስተሳሰቡ ጥበት ነው እንደዚህ መውጫ የሌላው ነገር ውስጥ የከተተኝ፡፡ በዚህ ግቢ ውስጥ ብዙ ከዚህ ቀደም ያልለመድኳቸው ቴክኖሎጂ ነገሮችን ተጠቅሜያለሁ፡፡ ለምሳሌ የገመድ አልባ ኢንተርኔት(wifi) ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀምኩ 5 ኪሎ ነው፡፡ በኋላ የማክዳ ጋላ ግርግር መጥቶ አንዴ መበራት፤ አንዴ ኢንተርኔት እየሄደ አሰላቸን እንጂ፡፡

አዲስ አበባ የቴክኖሎጂ ኢንስቲትዩት ቀድሜ የገባሁበት ምክንያት የክረምት ስልጠና ስለሚሰጥ ነበር፡፡ በዚህ የክረምት ስልጠና የሂሳብ ቤተሙከራ(MatLab)፤ የእግሊዘኛ ቋንቋ እና የመረጃ መያዣ ሶፍተዌር(spss) ስልጠና ተሰጥተናል፡፡ በዚህ ስልጠና ላይ የማክዳ መንትያ እህት ማለትም እልፍቲ አስመላሽ አብራን ትሰለጥን ነበር፡፡ በዚህም ወቅት የማክዳን እህት ሳሻፍዳት ነበር፡፡ እልፍቲ አስመላሽ(እጋአጋ) የማክዳ መንትያ ስትሆን የምትማረው ሁለተኛ ዲግሪ ነበር፡፡ ነገር ግን ማክዳ አስመላሽ የምትማረው የመጀመሪያ ዲግሪ ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ አስመላሽ አሮጌ ነች ማለት ነው፡፡ እልፍቲ አስመላሽ ሳትፈልገኝ ሁሉ አልቀረችም፡፡ ምክንያቱም ሳሻፍዳት ፊቷ ብዙም የመከፋት ስሜት አልነበረባትም፡፡ እልፍቲ አስመላሽ በዚያ ላይ ባል ያልነበራት ሴተኛ አዳሪ ነበረች፡፡ ስለዚህ ፍቅር ብሎ የመጣውን ወንድ የመጥበስ አላማ ስለነበራት እኔንም ከግምት አስገብታኝ ነበር፡፡ በመሆኑም ኦሮሞዎች ጥንቆላውን ስለሚያውቁ ቶሎ ብለው ለእልፍቲ አስመላሽ ባል ፈለጉላት፡፡ በመሆኑም እልፍቲ አስመላሽን ካሻፈድኳት በኋላ በ6 ወር ውስጥ ባል አገባች፡፡ ይህ ለምንድን ነው ቢባል የማክዳ ቤተሰቦች “የታዬ ናት አፍቅራዋለች” ሲሉ ህዝቡ እንዳይሰቅ ኦሮሞወች ቶሎ ብለው በጥንቆላ ባል ፈለጉላት፡፡ ከማክዳ በፊት እኔ እልፍቲን ሳሻፍዳት እንደነበር ጓደኞቿ እና ሌሎች ሙስሊሞችም ማለትም እነ ሱሄር የሱፍ የአይን እማኞች አሉ፡፡ ሱሄር የሱፍ ባለትዳር ሙስሊም ናት፡፡ በመሆኑም እኔ የመሻፈድ ፀባየን በመጠቀም አሻፍጃት ነበር፡፡ በመሆኑም ልክ እንደሌላው ህዝብ ሁሉ ይቅርታ እጠይቃለሁ፡፡ እልፍቲ አስመላሽን ኦሮሞዎች ለስልታቸው ነው ቶሎ ብለው የቢጂት፡፡ ምክንያቱም ህዝቡ “እልፍቲን ነው ወይስ ማክዳን ነው ያሻፈዳት?” እያለ ስላበሸቃቸው ነው፡፡ ስለዚህ ከማክዳ በፊት እልፍቲን አሻፍጃት ነበር፡፡ ቤተሰቦች ግን እልፍቲ ባል ስላገኘች፤ መዳር የሚፈልጉት ባል ያጣችውን ማክዳን ስለሆነ “ማክዳን ይውሰድ” አሉ፡፡ ኦሮሞወች የማክዳን መጣል ስለሰሙ እና እኔ ደግሞ መንትያዋን ማለትም እልፍቲ አሸን ስላሻፈድኳት ለመሸወድ ነው ቶሎ ብለው እልፍቲን የበጂት፡፡ ኦሮሞ ግን ከዚህ ሁሉ ሸወዳ ኦሮሞን ቢያከብር እና ኦሮሞን ባይንቅ ኖሮ ማክዳን እንዳትጣል ቀድመው የህዝቡን ምክር ለቤተሰቦቿ መንገር ነበረባቸው፡፡ ስለዚህ ካለ እኔ ምርጫ እና ፍላጎት የጠበስኳትን ለሌላ ሰጥተው ማክዳን ባል ስሌላት ወደ እኔ ሊልኳት ነው፡፡ የእኔ ምርጫ ግን እልፍቲ አስመላሽ ናት፡፡ እልፍቲ አስመላሽ ቆለጥ አይን ብትሆንም እንኳ ወድጃት ነበር፡፡ እልፍቲ አስመላሽ የመጀመሪያ ዲግሪ እየተማረች ብዙ ወንድ ያሸቸግራት እንደነበር ተከላይ ትግሬ ሲያወራ ሰምቻለሁ፡፡ ነገር ግን እኔን በሌላ ቆለጥ አይን ለወጠችኝ፡፡ እኔም የመረጥኩትን ስላጣሁ መንትያዋን ላወጣት ነው፡፡ እልፍቲ አስመላሽ እና ማክዳ አስመላሽ መነፀር ያደርጋሉ፡፡ በመሆኑም መነፀር የለበሰ ወንድ ይወድዳሉ፡፡ እልፍቲ አስመላሽም መነፀር የሚያጠልቅ ወንድ ነው የወሰዳት፡፡ መነፀር ማድረግ እኔ አልወድም፡፡ ነገር ግን እልፍቲን ለማግኘት ስል መነፀር ባደርግ ይሻለኝ ነበር፡፡ መነፀር የሚያደርጉ ሰዎች በብዛት “ኩራት ይሰማኛል” ብለው የሚያስቡ ሰዎች ናቸው፡፡ መነፀር ለፉንጋ ሰው መልክ መከለያ ይጠቀሙበታል፡፡ ማክዳ አስመላሽ ካለ መነፀር አትሄድም፡፡ መነፀር የሚያደርጉ ሰዎች በብዛት እኔ እንደተረዳሁት በቃ እራስን ቆንጆ ለማድረግ የሚጠቀሙበት መሳሪያ ነው፡፡ ነገር ግን

መነፀር የሚያጠልቅ ሁሉ ፉንጋ ነው ለማለት ይከብዳል፡፡ ምክንያቱም አይናቸውን ታመው መነፀር የሚያጠልቁ ስላሉ ነው፡፡

ከዚሁ ከኢንተርኔት ጉዳይ ሳንወጣ 5ኪሎ የተማሪዎች መዝናኛ ካፌ ሁሌም እየተቀመጥኩ ገመድ-አልባ ኢነተርኔት(Wi-Fi) እጠቀም ነበር፡፡ ለብዙ ቀናት ወይም ሙሉ ክረምቱን ስጠቀም ቆይቻለሁ፡፡ ብዙም የማያቸው ነገሮች አያስከፉኝም ነበር፡፡ እንዳውም ተማሪዎች በጣም ጥሩዎች ነበሩ፡፡ ፊልም ሁሉ ይሰጡኝ ነበር፡፡ ነገር ግን ከእለታት አንድ ቀን ትምህርት መጀመር አይቀርም ትምህርት ተጀምሮ የመጀመሪያ ዲግሪ ተማሪዎች ዎደ ዩኒቨርስቲ እየገቡ መቸም ድምፁ ጆሮ ይቆርጣል፡፡ ከዚህ ሁሉ ድምፅ ግን ጎልቶ የሚሰማው **“አመጧት፤ አመጧት .....ውውውው.....”** የሚለው ነው፡፡ እንደዚህ የጮሁት ከጎጃም የመጡ ቆምጨ ተማሪዎች እና የእኔ ዘመዶች(ንፉጎች) ናቸው፡፡ እነዚህ ሰዎች እንደዚህ መጮሃቸው የሚጠቅመው ለምንድን ነው ብትሉ ኦሮሞዎች እኔን “ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል” ስላሉ ማክዳንም ትግሬዎች አምጥተው አሳዩኝ ማለት በቃ ተሰደብን ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ድንጋይ ነገር ስለሆነች እና ተቆርቋሪ ዘመድም ስሌላት ህዝቡ የሰጣትን ፍቅር ስለምትቀበል “እኛን ታሰድበናለች” በማለት ነው፡፡ በመሆኑም **“አሳይተውት ነው”** የሚለውን ለህዝብ ለማሰማት ነው፡፡ ኦሮሞወች ወንጅለውኝ እና ትግሬዎች ማክዳን አሳይተውኝ ነው እንደዚህ ለዘመናት “አፍቅራዋለች” እየተባልኩ ስወቀስ የምውል፡፡ የጎጃሞች ጩኸት ምንድን ነው ትርጉሙ ትግሬዎች ***“ሰው አያየንም”*** ብለው ማክዳን አምጥተው እኔ ላይ ሲጥሏት ለህዝቡ አስረግጦ “ማክዳን ለታዴ ሲያሳዩት አይተናቸዋል” ለማለት ነው፡፡ በተጨማሪም ኦሮሞወች ማክዳን ሲመካከሩባት ሰምተው ነበር፡፡ ማለትም ፍሬው ጥበቡ እና ሙሌ ኦሮሞ የሚባሉ ሁለት ኦሮሞወች በእርግጠኝነት እንደሰሙ ስለማውቅ ሌሎችም ኦሮሞወች እንደሚሰሙ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ ጎጃሞች እንደዚህ የጮሁ ኦሮሞወች ተደብቀው “አልሰማንም አሉ” የሚለውን የኦሮሞን ውሸትም ለማጋለጥ ነው፡፡ የዚያን እለት ጎጃሞች ባይጮሁ እና ማክዳን ትግሬወች እንደ ጣሏት ባይታወቅ ኖሮ እንደ ሞትኩ ነበር የሚቆጠር፡፡ ምክንያቱም እኛ ስትጣል እራሱ በአይናችን አይተን ማክዳ እና ቤተሰቦቿ እንደ ተፈቀረች እና ቆንጆ እንደሆነች ነው የሚያስቡ፡፡ ስለዚህ የዚህ እለት ጎጃሞች የጮሁት ጩኸት ዋናውን እራስን የመከላከል ስራ እንደሰራ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡

ትግሬወች ማክዳ ጋላን ለእኔ ያሳዩኝ “አልበዳም” ስትላቸው እና “ሰው አያየንም” ብለው ነበር፡፡ ነገር ግን ጥንቆላውን በመጠቀም ህዝቡ ይጠብቃቸው ነበር፡፡ ህዝቡ የሰራው መጮህ ትክክል አልነበረም፡፡ ከመጮህ ይልቅ “ሌባ፤ ሌባ...” እያሉ መሳደብ ሳይሻል አይቀርም ነበር፡፡ “ሌባ፤ ሌባ ነው ሌባ” የሚለው ጭፈራ አሁን በ2008 ዓ.ም በጎንደር እና በኦሮሚያ በተከሰተው ህዝባዊ አመፅ ህዝቡ ወያኔን ለመሳደብ የሚጠቀመው ስድብ ነው፡፡ ወያኔ ሌባ ነው፡፡ ሰው ባያይም ማክዳ ጋላን እኛ እንደጀመርናት እና እንዳፈቀርናት ሆኖ ሊቆጠር ነበር ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እግዚአብሄር ሰወረን ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኔም “ሌባ ነው፤ ሌባ” የሚለውን ጭፈራ በዚህ መፅሃፍ መልክ ማክዳ ጋላን ለጣሉብኝ ሰወች ማለትም ለአብርሃ ፂላ እና ለወያኔ ልግበረአበሮቹ ይድረሳቸው ብያለሁ፡፡ ይህም ጭፈራ እንደሚከተለው ቀርቧል እና እንባብያን ጨፍሩት፡፡

“ሌባ ነው ሌባ”

“ሌባ፤ ሌባ”

“ሌባ ነው፤ ሌባ”

“ሌባ፤ ሌባ”

...

...

...

እኔ የዚያን ጊዜ “ተማሪዎች ትምህርት ስለተጀመረ ደስ ብሏቸው ነው” ብየ ምንም አልመሰለኝም፡፡ በጣም ይጮሃል፡፡ ነገር ግን ሌላው ህዝብ ነገሩን ቀድሞ ያውቀው ኖሯል ምንም አልመሰለውም፡፡ ትንሽ ቆይቶም **“ነይ! ላንቺ የሚሆንሽ አለ”** የሚል ድምፅ ሰማሁ፡፡ ይህ ድምፅ ሲመረምሩት እና ስትሰማው ፀብ እና ንቀት የተቀላቀለበት ድምፅ እንደሆነ ያመለክታል፡፡ ምክንያቱም ድምፁ ንዴት እና እልክ የተሞላበት ነበር፡፡ እኔ ሰምቸዋለሁ፡፡ እንደዚህ የሚናገሩት ትግሬዎች ናቸው፡፡ እየተሰደቦች የነበረችው ደግሞ ማክዳ ናት፡፡ “ለአንቺ የሚሆን አለ” ማለት እኔን ኦሮሞዎች ስለወነጀሉኝ “ለአንቺ የሚሆነ ቆሻሻ አለ” ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ንቀት ነው ማለት ነው ለእኔ ያሳዩኝ፡፡ በመሆኑም ማክዳ የሆነ ግራ የመጋባት ነገር ይታይባት ነበር፡፡ ፈርታ ነው እንጂ ማክዳ “ሲጎትቷት እምቢ ለማለት ፈልጋ ነበር፡፡ ፊቷ አር መስሎ ነበር፡፡ እንዳውም ልታለቅስ ሁሉ ነበር፡፡ የሚያድናት ጠፍቶ ነው እንጂ “እምቢ” ብላ ነበር፡፡ እዚህ ላይ “አትጎትቷት” ብሎ የሚያስጥላት ሰው ቢኖር ኖሮ በቃ የዚያን ጊዜ ነገሩ ያልቅ ነበር፡፡ ነገር ግን ልጁ ተናዶ ስለነበር ፈርታው ዝም ብላ ትጎተት ነበር፡፡ በመሆኑም ከታች ጀምረው እየጎተቱ እኔ ጋር አደረሷት እና ቂጧን ወደ እኔ አዞሩት፡፡ ቀጠለና “ይኸ ነው ላነቺ የሚሆን” አላት፡፡ ነገሩ እኔን የንቀት ነው፡፡ ፊትለፊቴ እረጂም አንድ ሴት የያዙ በትንሹ አምስት የሚሆኑ የከተማ የሱሪ አለባበስ የለበሱ(ሱሪያቸውን ቂጣቸው ላይ የታጠቁ) ዎንዶች ቆመዋል፡፡ ቂጧን ዎደ እኔ አዞሩት፡፡ እኔም “ብልት የሌለኝ መስሏቸው ነው ብየ” ቂጧን አየሁት፡፡ ከዚያ ከሌላ ዎገን የሚሆን በስልክ አጭር መልእክት(text(SMS)) ያደርግለታል፤ ነገሩ የጠንቋዩ ትእዛዝ መሆኑ ነው፡፡ ይህ በስልክ አጭር መልእክት ለትግሬው የሚያደርግለት ሰው በእርግጠኝነት ጎጃሜ ነው፡፡ በመሆኑም ጎጃሜው ትግሬውን ማክዳን በመድፈሩ ስራ ተባበረው ማለት ነው፡፡ ማክዳ እንደዚህ እንደ እሬሳ ስትጎተት ኦሮሞ ጅቦ ተደብቆ ነበር፡፡ ማክዳ በጭራሽ የተማሪዎች ላውንጅ ተገድዳ ነው እንጂ መጥታ አታውቅም፡፡ የዚህ እለት ግን ትግሬዎች አስገድደው እና ከጎጃሞች ጋር ተባብረው እየጎተቱ አምጥተው እኔን አሳይተው እያንገራገሩ “አፍቅሬዋለሁ” እንድትል አደረጓት፡፡

ጎጃሜው ትግሬውን በስልክ መለእክት “ምታት” ይለዋል
ትግሬውም “ይመታታል”
ቆምጨው ፂላውን “ግፋት” ይለዋል፡፡
ትግሬውም መልእክቱን የጠንቋይ ስለሆነ ይገፋታል፡፡
ቆምጨው እንደገና መልሶ ትግሬውን “መታት ነው ያለህ” ብሎ ነገረው መሰለኝ፡፡
ፂላው ደግሞ መልሶ “መታት?” ብሎ ጠየቀ እና “እነሱ ናቸው ታዋጣዋለች” አለ እና ፊቱ “ኮሶ” መሰለ፡፡ እንግዲህ ይህ ስሜት የታየበት የሆነ መልእክት ስለደረሰው ይመስለኛል፡፡ መልእክቱም

ቆምጨው “አሳይተውኝ ነው ይላል” ብሎ ለትግሬው በስልክ ነገረው፡፡ የዚህ ጊዜ ነው እንግዲህ ሱሪን ማስተካከል የመጣው፡፡ ፂላው “አሳይተውኝ ነው ይላል” ብሎ ቆምጨው በስልክ ሲነግረው ሱሪውን ከፍ አድርጎ ታጠቀ፡፡ ይህንን “አሳይተውኝ ነው” የሚለውን ነገር ሲሰሙ ፂላወች በጣም ነው የተደናገጡ፡፡ **ለነገሩ ፂላው እራሱ ማክዳን እየገፋ እምጥቶ እኔ ላይ ሲጥላት ለእራሱስ እያሳየኝ መሆኑ አልገባው ብሎ ነው ወይ? ብላችሁ ስትጠይቁ ማክዳ እምቢ ስትላቸው ጊዜ የመጨረሻው አማራጭ ማክዳን ለእኔ ማሳየት ስለሆነ ነው፡፡** ምክንያቱም ኦሮሞ ደፍሮ አልገባም እንጂ ዳርዳሩን ኦሮሞወች ማክዳን ያሻፍዷት እንደነበር አንዷ ትግሬ 4 ኪሎ ቤት በተከራየሁበት ወቅት ስታወራ ሰምቻለሁ፡፡ ነገር ግን ኦሮሞወች ማክዳን እንዳሻፈዷት ሁሉ እረስተውት ማክዳን ሲያሳዩኝ “አላየኝም፤ አልሰማንም” አሉ፡፡ እኔም ኦሮሞወች እንደሰሙ ምስክር ስላለኝ ስለምረታቸው የኦሮሞ ውሸት ሁሌም አያስጨንቀኝም፡፡ ኦሮሞወች ለመስማታቸው ዋና ምስክሮቼ ኦሮሞወች አራሳቸው ናቸው፡፡ እነዚህም የማክዳን የመጣል እና ለእኔ የማሳየት ምክር የሰሙ ኦሮሞወች ሙሌ ኦሮሞ እና ፍሬው ጥበቡ ኦሮሞ ናቸው፡፡

ሁለቱ እንዲህ እያዎሩ አቶ ባልን(አብርሃ) አንዱ ጎጃሜ ጠርቶ “ያዎጣትል ይለዋል”። ይህ ጠርቶ አቤልን ያናገረው ልጅ ጎጃሜ ነው። ጎጃሜዎች በነገሩ ይናደዱ ወይም በእኔ ይናደዱ የማውቀው ነገር የለም። ነገር ግን አቤል ጠርቶ አናገረው። ጎጃሜው ልጅ ኢንተርኔት እየተጠቀመ ነበር።

አቤል(አብርሃ) “እና ይሄ ያዎጣታል(ይገርዛታል)?” ይላል። እኔም አቤል ማክዳን ያሳዩኝ እለት አብሮ ተባባሪ ስለሆነ ማክዳ “ትገረዝ ብሎ ነው” ያሳየኝ በሚል እሳቤ “ትግዘር” ወይም “አብርሃ” የሚል ቅፅል ስም አወጣሁለት። “ትግዘር” ማለት እራሴ የፈጠርኩት ቃል ሲሆን እኔ የሰጠሁት ትርጉምም “ትገረዝ” ማለት ነው። “አብርሃ” ማለት በአንጀሊና ጆሌ ፊልም ማለትም “ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders)” ላይ ያለው ልጅ ስም ነው።

ጎጃሜውም “አዎ ይለዋል”። እንደዚያ ሲለው በጣም በንቀት ሳቀ፤ አቤል መሆኑ ነው። አቤል ሚስቱን ለሌላ እያሳየ እና “ብዱልኝ” እያለ ነው ሌላ ሰው የሚንቅ። አያስቅም? ሚስት ለሌላ በጂ የሚያሳይ “ኩሩ ነኝ” ባይ አለ ማለት ነው። ኢትዮጵያ ውስጥ ኩራት እንደዚህ ነው። የጠበሳትን ሴት ለሌላ እያሳየ ሰው የሚንቅ ጀግና ነው ሀገራችን ያላት። አንድ ወንድ ቆሞ እየሄደ የጀመራትን ሴት ለሌላ አያሳይም። ትንሽ እንዲህ ከተባባሉ በኋላ ነው እንግዲህ ሌላው መልእክት የመጣ። መልእክቱም ምንድን ነው “አሳይተውኝ ነው” ነው ያላችሁ አለና መርዶውን ነገረው። መቸም ዎንድ ለጅ ሆኖ ሚስቱን ለሌላ የየሚያሳይ አይኖርም። ቢያንስ “አይኔ አይይ ሀገር ለቃ ትሄድ” ወይም “ልግደላት” ይላል እንጂ። በተለምዶ በሃገራችን ዎግ በጣም ጉልበታም ዎንድ የገጠማቸው ሴቶች ሀገር ለቀው ነው ትዳር የሚይዙ የነበር። አሁን ግን ይህንን ሳይሆን “ከሌላ ጎሳ፤ ጎሳየ ያውጣሽ” ሆኗል ነገሩ። በመሆኑም ትግሬዎችን በጥንቆላ ጎጃሜዎች የሸወዷቸው ይመስለኛል። ምክንያቱም እኔ ግንባሬ ላይ ትርትር(scarface) ስላለኝ ትግሬ መስያቸው ሳይሆን አይቀርም። ትግሬዎች በሙሉ ግንባረ-ትርትር(scarface) ናቸው። ትግሬ መስያቸው ሳይሆን አይቀርም። ሌላው ትግሬዎች የተሸወዱበት ነገር ምንድን ነው “ያሳዩታል” ሚለውን ጥንቆላ ጎጃሞች ለትግሬወች አልነገሯቸውም። ስለዚህ ትግሬወች “ሰው አያየንም” ብለው ነው ማክዳን ለእኔ ያሳዩኝ። እዚህ ላይ ጎጃሞች “ታሳዩታላችሁ” ብለው ቀድመው ትግሬዋችን መንገር ነበረባቸው። ነገር ግን ትግሬወች “ሰው አያየንም” ብለው ካሳዩኝ በኋላ ሰው ስላያቸው አፍረው እየፈሱ ነው። ጎጃሞች መጀመሪያ “ታሳዩታላችሁ” ብለው ለትግሬዋች ቢነግሯቸው ኖሮ ትግሬዎች አይደነግጡም ነበር።

ሌላው እዚያው ኢንተርኔት ይጠቀም የነበረ ጎጃሜ ተማሪ ደግሞ “አሳዩህ አንተ” ይለኛል እኔን። እኔም ነገሩ ስለማላውቀው ሊገባኝ አልቻለም። እኔ በዚያ ሰዓት ጥንቆላውን እና እያሳዩኝ መሆኑን ምንም አላውቀውም ነበር። ስለማላውቀውም በላፕቶፕ ኮምፒዩተር ኢንተርኔት እየተጠቀምኩ ነበር እና እርሱን ትቸ “ምንድን ነው የሚሏት?” ብየ ቀና ብየ አየኋቸው። ልጁንም በስም አላውቀውም፤ የውሸማዋ የአብርሃ ጓደኛ ነው፤ ቀና ብሎ አየኝ “እህ?” “ታዎጣታለህ” “ያንተ ናት” አለኝ። እኔም ነገሩን ማለትም “ያዋጣታል” የሚለውን ጥንቆላ ስላልሰማሁት እና ስለማላውቀው ምንም አላልኩም። እነርሱም ከጠንቋዩ “ትታቸሁት ሂዱ” የሚል ትእዛዝ ስለተላለፈ “በትን” የሚለውን ቁልፍ ተጭነው ተበተኑ።

እርሷንም “ያዎጣታል ይሄዳል ነው የሚባል” እያሉ ያስተምራሉ። እርሷም ግራ በመጋባት ብልቴን እያየች “ያዎጣታል ይሄዳል” ትላለች።

ይህን ብለው እንደጨረሱ በትግሬኛ ተነጋገሩ። እኔ እንደተረዳሁት “አሳይተውኝ ነው ይላል” “ዎዲያ ይዘሃት ዎደላይ ውጣ” ነው መሰለኝ ያለው። ልጁም የድንጋጤ ስሜት እፊቱ ላይ ይነበብበታል ልጅቷን ይዞ መሮጥም፤ መፍጠንም እየታየበት ዎደ ፣ኛ ፎቅ ይዟት ዎጣ። ተናጋሪው ልጅ ከአብርሃ ይልቅ በጣም ከፍተኛ ተጠያቂነት እንዳለበት ነው የሚሰማኝ። ነገሩ የቢሄር እና የጎሳ ጉዳይ ነው። ስለዚህም አንድ ብሄር እና ጎሳ ውስጥ ያሉ ሰዎች “እኛ” ብለው

ስለሚያዎሩ ተጠያቂው ብሄሩ ነው የሚሆን ማለት ነው፡፡ የማኪዳ ነገር በአዲስ አበባ “እኛ” በሚለው ህግ መሰረት ግለሰብን አይመለከትም፡፡ አዲስ አበባ ውስጥ “እኛ” የሚለው ቃል የሚጠቁመው “ጎሳን” ነው፡፡

አንዱ ቀይ ቆምጨ(ቀቆ) ትግሬወች ከተበተኑ በኋላ እኔ ላይ መጥቶ ነበር፡፡ ይህ ልጅ የእኔም ዘመድ ሊሆን ይችላል፡፡ ገበሬ ነው፡፡ ልጁ በጣም የሚገርም አቋም ነው ያለው፡፡ ድቡልቡል ነው፡፡ ቁመቱም ከ 1.70 ሜትር በላይ ይሆናል፡፡ በዛ ላይ ወፈር ያለ ነው፡፡ መጥቶ የ5 ኪሎ የተማሪዎችን ላውንጅ “ያዎጣታል እነርሱ ናቸው” ብሎት ሄደ፡፡ ልጁ በአቋሙ ላይ እስፖርት ቢሰራበት ተሸክሞ መብዳት የሚችል አቋም አለው፡፡ አሁንም ብዙ ቦታ አየዋለሁ፡፡ የመጨረሻ ሴረኛ እና ሸውከኛ ልጅ ነው፡፡ ገበሬ ስለሆነ ከኦሮሞወች ጋር ከፍተኛ እልክ ውስጥ ነው ገብቶ የነበር፡፡ ገበሬ ስለሆነ በእርሱ ቤት ከፍተኛ ጦርነት ውስጥ ነው ያለ፡፡ ይህ ቆምጨ(doc) በብዛት እኔ አካባቢየ ጥንቆላውን ሲለው አየዋለሁ፡፡ “ዘመዴ ነው” ብሎ የሚሯሯጥ ቆምጨ(doc) ሳይሆን አይቀርም፡፡ ቆምጨ ነገሮችን ማቅለል ማወቅ አለበት፡፡ “ቢያከሩት ይበጠሳል” የሚባለውን ነገር ማሰብ አለበት፡፡ ትግሬወች በጣሏት ኦሮሞ፤ ከኦሮሞ ጋር እልክ ውስጥ መግባት ጥሩ አይደለም ብየ አስባለሁ፡፡

ብሄርተኝነት ብሎ፤ ብሎ በሴትም እየመጣ ነው፡፡ ይህ ነገር ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ እየተማርኩም ገጥሞኛል፡፡ ሜሮንን ኦሮሞዎች እንዳያዎጧት የሚከለክሉ ነበሩ፡፡ ይህን ስል እኔ ከልጁ(መለሰ(መጋ)) ላርቃት ፈልጌ “ሜሮን(ሜጉገጉ) መለሰን(መጋ) አፍቅራዋለች” የሚል ዎሬ አዎራ ጀመር፡፡ ነገሩ ልክ ሸውክ(snitch) መሆኑ ነው፡፡ በንቀት የሳቁትን ሳቅ እኔ እና እግዚአብሄር ነው የምናውቀው፡፡ ስለዚህ እነ አብርሃም ለዘረኝነት አዲስ አይደሉም እና የመጀመሪያ **ጅማሪ** ዘረኛ አታድርጓቸው፡፡ ዘረኝነት በሀገሪቱ በጣም ስር ሰዷል፡፡ ነገሮችን ከኦሮሞ ጋር በማገናኘት ብዙ ሰዎች ሲፈርኩ እና ሲጃጃሉ ይታይል፡፡ ማኪዳም በጣም ጅል የምትባል ሰው ስለሆነች ነው እንጂ “አሳይተውኝ ነው” ብላ ለመብቷ መታገል ነበረባ፡፡ ኦሮሞዎች በተለምዶ “ጋላ” የሚል ቅፅል ስም አላቸው፡፡ ስለሆነም “ጋላ” ተብላ እየተሰደበች ስላደገች ስድብ እና መደፈር ለማኪዳ ምንም አይደሉም፡፡ በመሆኑም ይሄው አሁንም እኛንም ጭምር በህዝብ እያስቀለደችብን ነው፡፡ ማኪዳ ትግሬዎች እንደጣሏት እያዎቀች ባለመቃወሟ ምክንያት እና እኔን “አፍቅሬዋለሁ” እያለች በህዝብ ስታሰድበን ትውላለች፡፡ እኔ የማኪዳን ማንነት በጥልቀት አውቀዋለሁ፡፡ ማኪዳ በኦሮሞ ቅፅል ስም ምክንያት ስድብ እና መገፋት ለምዳ ያደገች ልጅ ነች፡፡ ቤተሰቧም በተለይ አባቷ ኦሮሞ ስለሆነ ከጤፍ የሚቆጥረው የለም፡፡

የማኪዳ አባት ኦቦ አስመላሽ(ኦጋኢጋ) ይባላል፡፡ ኦቦ አስመላሽ(ኦጋኢጋ) ብትፍቀው አሸከር ይወጣዋል፡፡ የማኪዳ አባት ሲቆላመጥ “አሸ” ተብሏል፡፡ “አሸ” የሚለው ቃል “ከቤቶች” ድራማ ላይ የተወሰደ ሲሆን ትርጉሙ “አሸንጉሊት” ማለት ነው፡፡ የማኪዳ አባት ኦሮሞ ነው፡፡ የማኪዳ አባት አጠር ያለ እና በትንሹ እስከ 60 ዓመት እደሜ ያስቆጠረ ኦሮሞ ነው፡፡ በመሆኑም በ60 ዓመት ውስጥ በትንሹ ከ100 እስከ 1000 ጊዜ “ጋላ” ብሎ የሰደበው ሰው እንደሚኖር እርግጠኛ ነኝ፡፡ በዚህም ስድብ ብዛት የተነሳ መሰደብ፤ መረገጥ እና መደፈር ቢቃ የማኪዳ አባት ልብሱ ነው፡፡ ስድብ እና መደፈር ስለለመደበት ማኪዳን ትግሬዎች አምጥተው ሲጥሏት ትግሬዎችን ምንም አላላቸውም፡፡ የማኪዳ አባት ወይም አቶ አስመላሽ ሲበዛ የዋህ እና ቂል ነው፡፡ በመሆኑም እነ ማኪዳ ቤት የወንድ አዛዥ የለም፡፡ እነማኪዳ ቤት በብዛት የሚፈፀመው እና ፍፃሜ ላይ የሚደርስ ሴቶች ያሉት ነገር ነው፡፡ የማኪዳ አባት ትግሬኛ ይችላል፡፡ የት ሄዶ ትግሬኛ መናገር እንደለመደ አላውቅም፡፡ የማኪዳ አባት ኦሮሞኛ የሚችል አይመስለኝም፡፡ አሸ በአካልም ሆነ በአእምሮ ደካማ ነገር ነው፡፡ እነ አሼ ስድብ ስለለመዱ እኔም ጀባ ልበላቸው ብየ ነው፡፡ ማኪዳ ተጥላ ኦሮሞወች ሲደብቁት “አሸ” ምንም ያላለ መረገጥ ስለለመደ እና ኦሮሞንም አመሉን ስለሚያውቀው ነው፡፡ ኦሮሞወች በእራሳቸው እንደማይኮሩ እና እራሳቸውን እንደሚንቁ ምልክቱ በውጭ ሀገር ማለትም በካናዳ እና በአሜሪካ ያሉ ኦሮሞወች “በኦሮሞነት

መኩራት(Oromo Pride)" የሚል መፈክር አዘጋጅተው ህዝቡን ሲያበረታቱ እና ኦሮሞን እንዲያከብር ሲገፋፉ ይውላሉ፡፡ አቶ አስመላሽ ለምሳሌ ኦሮሞን ለመናቁ ምክንያቱ እራሱን ስለታጠበ(Brainwashed) ነው፡፡

የማክዳ እናት ስሟ አበባ ይባላል፡፡ እኔ ግን ሳቆላምጣት **"አቤ ቆለጥ"** ብያታለሁ፡፡ "አቤ ቆለጥ የሚለው ስም "አበበ ቆለጥ" ከሚለው የጎጃም ስም የተወሰደ ነው፡፡ አቤ ቆለጥ የኤርትራ ተወላጅ ናት፡፡ የማክዳ እናት ሰፋ ያለች እና በትንሹ እስከ 60 ዓመት ያስቆጠረች የኤርትራ ተወላጅ ናት፡፡ አቤ ቆለጥ መንታ የመውለድ ችሎታ ያላት ወፍራም ናት፡፡ አቤ ቆለጥ ሙሉ ብርሃን የምትባል በትንሹ እስከ 95 ኪሎግራም የምትመዝን ሂፖ(hippopotamus) የምትመስል ልጅ አለቻት፡፡ አቤ ቆለጥ ማክዳ አስመላሽ እና እልፍቲ አስመላሽ የሚባሉ ሁለት ሴት ልጆችን በመንታ የወለደች የህዝብ ማባዣ ማሽን ነች፡፡ አቤ ቆለጥ የኤርትራ ተወላጅ እደመሆኗ መጠን እዚህ ኢትዮጵያ ውስጥ ትውልድ ለመመስረት እና ለመራባት ነው እንደዚህ ብዙ ልጅ የወለደች፡፡ አቤ ቆለጥ እና አሼ በትንሹ ወደ 13 የሚደርሱ ልጆች አሏቸው፡፡ እነዚህ እነ አቤቆለጥ እና አሼ እንደዚህ ብዙ ልጅ ለመውለድ ያስገደዳቸው ምክንያት በቁጥር ትንሽ ስለሆኑ እና የሚፈራቸው ስለሌለ ነው፡፡ አሁን በማክዳ ጉዳይ እራሱ የሚያግዛቸው ጠፍቶ ነው እንደዚህ የህዝብ መጫዎቻ የሆኑ፡፡ ስለዚህ አሼ እና አቤ ቆለጥ "ወልደህ ውረር" የሚለውን ህግ እና መፈክር በመጠቀም በኢትዮጵያ ኢኮኖሚ ውስጥ 13 ልጅ በመውለድ የሃገሪቱን የህዝብ ብዛት በ 13 አሳድገዋል፡፡ እነ አቤቆለጥ ስድብ ስለለመዱ እኔም ጀባ ልበላቸው ብየ ነው፡፡

ትግሬዎች ማክዳን የጣሉበትን አጣጣል እኔ ከእግር ኳስ ጨዋታ አንፃር ልተረጉመው ብየ ግራ ተጋብቻለሁ፡፡ ይህም እንዴት ነው ሁለት የእግርኳስ ቡድኖች ሲጫወቱ አንደኛው ቡድን ጎል ሊያስቆጥር ይችላል፡፡ ይህ የተቆጠረ ጎል ደግሞ በጫወታ ሊሆን ይችላል፤ ወይም ሪጎሪ ሊሆን ይችላል፤ ወይም ቅጣት ምት ሊሆን ይችላል፤ ወይም ፎርፌ ሊሆን ይችላል፤ ወይም በእራሱ መረብ የተቆጠር(own goal) ሊሆን ይችላል፤ ወዘተ ማለት ነወ፡፡ አንድ የእግር ኳስ ጫወታ ጎል ሲቆጠር፤ ጎሉ የተቆጠረበት ምክንያት ከእነዚህ ከረዘረኳቸው ምክንያቶች በአንዱ ሊሆን ይችላል ማለት ነው፡፡ ከዚህ ተነስተን ማክዳን እኔ በዲልዶ ብበዳት ወይም ኦሮሞወች ቢበዷት፤ ወይም ትግሬዎች ቢበዷት ጎሉ ከእነዚህ የጎል መቆጠሪያ ምክንያቶች ከየትያው ጋር ሊመደብ ይችላል? ብለን ስንጠይቅ መልሱ እንደተመልካቹ ይሆናል ማለት ነው፡፡ በእኔ እይታ ሳየው ትግሬዎች ማክዳን ከበዷት "ከኋላ መምጣት እና ማሸነፍ(comeback)" ሊባል ይችላል፡፡ ነገር ግን ትግሬዎች ጥለዋት ስለሆነ ማክዳን ከበዷት ጅልነቷ እንጂ ጎሉ አይቆጠርም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ምክንያቱም ሴትን ለሌላ ማሳየት በጣም "የቂጥ ጉድጓድ(asshole)" ያደርጋል ብየ ስለማምን ነው፡፡ የኦሮሞወችን ስንመለከት ደግሞ የተለየ አመለካከት ሊኖር ይችላል፡፡ ኦሮሞወች ማክዳ በትግሬዎች ስትጣል ተደብቀው ነበር፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች እራሱ ማክዳን ከበዷት የጅልነቷ ነው የሚሆን፡፡ ነገር ግን በኢጋጣሚ ኦሮሞወች ማክዳን ከበዷት፤ ጎሉ "ፍንጣሪ(deflexion)" ጎል ነው የሚሆን ብየ አስባለሁ፡፡ እንዲሁም ማክዳን(ማጋኢጋ) እኔ በዲልዶ ከበዳኋት ጎሉ የሚቆጠርበት መንግድ እንዴት እንደሚሆን ስንገምት "በፎርፌ" ሊሆን ይችላል ብየ አሰብኩ፡፡ ምክንያቱም ማክዳን ትግሬዎች ጥለዋት ነው፤ እንዲሁም ማክዳ ስትጣል ኦሮሞወች ተደብቀው ነበር፡፡ ስለዚህ ተጫዋቹ ሳይኖር እኔ በዲልዶ ጎል ካስቆጠርኩ በፎርፌ የተሸነፈ ጨዋታ ነው ማለት ነው፡፡ ፎርፌ ማለት አንዱ ተጋጣሚ ቡድን ሊጫወት ወደ ሜዳ መጥቶ ሌላ ተጫዋች ሲጠፋ ወይም "አልጫወትም ውጤቱን ውሰዱት" ብሎ በእራሱ ሲሰጥ ነው፡፡ ስለዚህ ትግሬዎችም ማክዳን "ብዷት" ብለው ስላሳዩኝ ብዱ "ፎርፌ" የዲልዶ ብድ ነው ማለት ነው፡፡

ማክዳ ጋላን ትግሬወች ከመጣላቸው በፊት "እምቢ አልበዳም" ስትላቸው የተለያየ ዘዴ መጠቀም ይችሉ ነበር፡፡ ከእነዚህም የሴት ማብረጃ እና ህጋዊ ቴክኒኮች አንዱ ሴቶችን ማስገረዝ ነው፡፡ የሴት ልጅ ግርዛት የሴትን ቂንጥር በመቁረጥ የሴቶችን የብድ ስሜት የሚገድል ዘዴ እንደሆነ በኢትዮጵያ ቴሌቪዥን እና እሬዲዮ ሁሌም ሲነገር እንሰማለን፡፡ እንዲሁም የሀገራችን ህዝብ ሴቶችን እያስገረዘ ለ3000 ዘመን የብድ ችግር ሳያጋጥመን እና "አልበዳም"

የሚል ሴት ሳያጋጥመን እንደኖርን የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ ነገር ግን የሴት ልጅ ግርዛት በቀረ ማግስት እንደዚህ ያለ እና መውጫ የሌለው ነገር ውስጥ ገብተን እና መብዳት አቅቶን አይናችን ፈጦ እና የአለም መሳቂያ ሆነን እየኖርን ነው፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ሀገሪቱ ላልተገረዘ ሴት አዲስ ስለሆነች እና ያልተገረዙ ሴቶችን እንዴት ማስተናገድ እንዳለባት አዲስ አበባ ስላልገባት ነው፡፡ ስርዓቱ ማለትም ወያኔ ላልተገረዘ ሴት አዲስ ስለሆነ ነው፡፡ በአሁኑ ሰዓት አዲስ አበባ ማለት “የወር አበባ” ማለት ሳይሆን አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ይህ ሁሉ “ወንድ” ተብሎ እየተንጋጋ አዲስ አበባ ግን አሁንም የወር አበባ ብቻ እየፈሰሰባት በታፈነ የኦሮሞ እምስ ስራ ፈትተን እየዋልን እና እየተሰደብን እንገኛለን፡፡ ማክዳ ጋላን ትግሬወች አቅቷቸው ከጣሏት በኋላ አሁን “አፍቅራው ነው” እያሉ የሚያስቸግሩን እና በአለም እራሱ የህዝብ መሳቂያ እያደረጉን ያሉት የተገረዙ እና ፍቅር የማይገባቸው በድን ሴቶች ናቸው፡፡ የተገረዘ ሴት ማለት ምንም ስሜት የሌለው እና በድን እምስ ተሸክሞ የሚውል ማለት ነው፡፡ የተገረዘ ሴት ማለት እምሱ የሞተ ሴት(ሙት እምስ) ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ትግሬወችም ማክዳን በሀኪም በማስገረዝ እምሷን መግደል ይችሉ ነበር፡፡ ለነገሩ ሳትገረዝ አትቀርም፡፡ ምክንያቱም ቨርጅን ሆና እስካሁን ለመቆየት መገረዝን ይጠይቃል፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ የአባቶቻችንን ፈለግ ለማስቀጠል ስንል ወርሃ ፆምን ለ2 ወር ስንፆም ሳንበዳ የምንፆም ለምን ይመስላችኋል፤ ሴቶች ስለተገረዙ እና ብድ ስለማይፈልጉ ነው፡፡ ከዚህ በኋላ ግን ባልተገረዘ ሴት ወርሃ ፆም እራሱ መሻሩ አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ያልተገረዘ እምስ ማለት ሁሌም እንደ ቆመ ጀላ ልብስ ሲነካው እራሱ የሚቆም እና ሁሌም “ኮትኩቱኝ” የሚል እምስ ማለት ነው፡፡ በተረፈ ደግሞ ስለ እምስ ባህሪ ማወቅ ከፈለጋችሁ፤ ሃኪሞን ያማክሩ ወይም “994” ደውለው መረዳት ይችላሉ፡፡

“ለምን ፂላወች ማክዳን አሳዩኝ?” የሚል ጥያቄ ሁሌ በጭንቅላቴ ይመላለስብኛል፡፡ ለዚህም ብዙ የሚባሉ ምክንያቶችን ማቅረብ እንችላለን፡፡ ምክንያቱም ነገሩም እረዘም ያለ ስለሆነ እረዘም ያለ ምክንያት መደርደር እንችላለን እና ነው፡፡ ከእነዚህም መካከል ዋና ምክንያት ብየ የዘረዘኳቸው የሚከተሉት ናቸው፡፡

1. አብርሃ ፂላ መጀመሪያ ማክዳ ጋላ ስሟ የትግሬ ስም ስለሆነ፤ ትግሬ መስላው ጠብሷት ነበር፡፡ ነገር ግን ቆይቶ ሲመለከት “ኦቦ አስመላሽ” ኦሮሞ ነው፡፡ ስለዚህ አብርሃ ፂላ “የጋላ አምቻ ልሆን ነው ወይ?” በሚል ንቀት ነው ማክዳ ጋላን ወደ ሌላ አሳልፎ የጣላት ማለት ነው፡፡
2. “እኔም እንደ አብየ” በሚለው መርህ መሰረት እራሱ ወንድ መሆን ሲያቅተው ሌላ ወንድ መፈለጉ ሲሆን እንግሊዛዊ መስየው መሰለኝ፡፡ “እኔም እንደ አብየ” የሚለው አባባል እንዴት ነው አንድ ልጅ አባቱ ሲያነክስ አይቶ እርሱም ያነክሳል፡፡ “ለምንድን ነው የምታነክስ?” ብለው ቢጠይቁት “እኔም እንደ አብየ” አለ ተባለ፡፡ ከዚህ አባባል ተነስተን ስንመለከት በኢትዮጵያ ውስጥ አንድ ወንድ የሆነን ጠላት ማሸነፍ ሲያቅተው ወይም የሆነች ሴትን መብዳት ሲያቅተው ጀግና መፈለግ እንደ ባህል እየሆነ ነው ማለት ነው፡፡ ይህም እንዴት ነው ኢጣልያ ኢትዮጵያን ለሁለተኛ ጊዜ ስትወር ሀገር ውስጥ ያለው ወንድ ሀገር መከላከል ሲያቅተው “ዲፕሎማሲ” በሚል ወንድ ከእንግሊዝ መጥቶ ኢትዮጵያን ከጠላት ወረራ እንዳስለቀቃት እና ነፃ እንዳወጣት የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ አብርሃ እና ትግሬወችም ማክዳ እምቢ ስትላቸው የወሰዱት እርምጃ ምንድን ነው ከተባለ የሚበዳ ወንድ ማፈላለግ ነው፡፡ ስለሆነም ለእኔ አሳዩኝ፡፡ እኔ ግን የማላውቀውን ሴት መብዳት ስለማልችል ማክዳን ለዲልዶ አሳየኋት ማለት ነው፡፡ ዲልዶ ያገኘውን እንደሚወጋ የታወቀ ነገር ነው፡፡ በገፀር ስናድግ አንድን እረኛ ጓደኛው ሲመታው ለአባቱ ወይም ለታላቅ ወንድሙ እንዲበቀልለት ይናገራል፡፡ ይህም እንዴት ነው “እይውማ እየተማታ” ብሎ አባቱን ወይም ወንድሙን ይጠራዋል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኛም በሃያል ጠላት ስንወረር ለበላይ ጉልበታም ማለትም ለእንግሊዝ መናገራችን “እይውማ” የሚለውን አባባል ያመለክታል፡፡ አንድ ልጅ “እይውማ እየተማታ” ብሎ ሲናገር አባቱ ወይም ወንድሙ መልሶ “በእጅህ ገንፎ ይዘሃል፤ መልሰህ አትመታውም?” ይለዋል፡፡ ልጁም መልሶ “አልችለውም” ይላል፡፡ ስለዚህ አብርሃም ማክዳን የሚበዳ ወንድ ከፈለገ “አልችላትም” ብሎ ነው ማለት ነው፡፡ እንዲሁም እኔም

ማክዳን ለዲልዶ ከሰጠኋት “አልችላትም” ብየ ነው ማለት ነው። እንዲሁም ኢጣልያ ኢትዮጵያን ለሁለተኛ ጊዜ ስትወር እርዳታ የጠየቅን “አልችላቸውም” በሚለው መርህ መሰረት ነው ማለት ነው። ምን አልባትም አብርሃ እኔን እንደ እንግሊዛዊ ቆጥሮኝ ሳይሆን አይቀርም። አንድ ወቅት የእንግሊዝን ባንዲራ የሚመስል ሸሚዝ እለብስ ነበር። ስለዚህ እንግሊዛዊ መስየው ሳይሆን አይቀርም። በተጨማሪም ቀንደኛ የማንቸስተር ዩናይትድ ደጋፊ ስለሆንኩ፤ ሲመለከቱኝ እንግሊዛዊ እመስላለሁ። ጥቁር እንግሊዛዊ እንኳን አልመስልም። ጥቁር እንግሊዛዊ ያለው ራሂም ስተርሊንግ ነው። ራሂም ስተርሊንግ ደግሞ ከንፈገብሬል ጋላን ነው የሚመስል። ስለዚህ አብርሃ እኔ ምን አይነት እንግሊዛዊ እንደመሰልኩት ባላውቅም እኛ ሀገር ወንዶች ሲያቅታቸው ከእንግሊዝ ወንድ እንደሚያስመጡ ሁሉ እንግሊዛዊ መስየው ነው ብየ አስባለሁ። ዋይኒ ሩኒን ቢያደርገው ሳይሻለው አይቀርም ነበር። ምክንያቱም ዋይኒ ማርክ ሩኒ በሚስቱ ላይ ያጭበረበረባት ሸርሙጣ እራሱ ማክዳን ነው የምትመስል። ስለዚህ አብርሃ ማክዳን ለሩኒ ቢያሳየው ቶሎ ይበዳለት ነበር የሚል ግምት አለኝ።

3. መንግስት ማለትም ወያኔ ግጭት ሊነሳባቸው የሚችሉ መሬቶችን ወደ “ፌደራልነት” የመቀየር ባህል ስላለው ማክዳንም ለህዝቡ በማጋራት ከኦሮሞወች ጋር “በማክዳ ጉዳይ” የሚኖረውን ግጭት ለመቀነስ ፈልገው ነው። ይህም የወያኔ ስላማዊ መንግስት መሬትን “ፌደራል” ከማድረግ ወደ “ቂጥን ፌደራል ወደ ማድረግ” ተሸጋገረ ማለት ነው። ይህም “የቂጥ ፌደራሊዝም(Ass federalism)” ተብሎ ይጠራል። ስለዚህ የሀገሪቱ እድገት ሲለካ ከባህል አንፃር ሲታይ በአንድ ያልተቀደደች(ድንግል) ሴት ብቻን ከመልፋት ይልቅ ከህዝብ ጋር ተጋርቶ በፌደራል(በጋራ) መልፋት ወደ ሚል ትርጓሜ ይወስደናል ማለት ነው። ስለዚህ ወያኔ እና አጋሮቹ የወሰዱት እርምጃ ምንድን ነው ማክዳ ላይ ኦሮመዎች እያንጥበቡ ሲያስቸግሯቸው እና “ፀብ ከሚፈጠር” ብለው ማክዳን ለህዝብ አጋርተው ወደ ፌደራል አኖሌነት ቀየሯት ማለት ነው። ስለዚህ ትግሬዎች ማክዳን የጣሏት ወደ ፌደራል ኦሮሞነት በመቀየር ከኦሮሞ ጋር በጋራ ለመጠቀም ነው። ይህ ደግሞ የመነጨው የኦሮሞ መሬቶችን ፌደራል በማድግ ከኦሮሞ ጋር በጋራ ስለሚጠቀሙ ለምዶባቸው ነው። ለምሳሌ አዲስ አበባን ብንመለከት ኦሮሞወች “የኦሮሚያ ዋና ከተማ ናት” በሚል ሲከራከሩ እና ሲጣሉ ቆይተው በኋላ ወያኔ “ፌደራል(የጋራ)” የሚል ስም አዲስ አበባ ላይ ሲለጥፍባት አኖሌዎች ዝም አሉ ማለት ነው። ስለዚህ ኦሮሞወች “ፌደራል(የጋራ)” ከተባለ ዝም እንደሚሉ ስለሚታወቅ ማክዳን ወደ ፌደራል ኦሮሞነት በመቀየር ከኦሮሞ ጋር በጋራ ለመጠቀም ፈልገው ነው ማክዳን የጠሏት።
4. ትግሬወች በወቅቱ ማለትም በ2003 ዓ.ም እና 2004 ዓ.ም አካባቢ የአባይን ግድብን በመገደብ እና የመጀመሪያውን እድገት እና ትራንፎርሜሽን እቅድ ለማስፈፀም በስራ ላይ ተጠምደው ነበር። በመሆኑም ምንም አይነት የመብጃ ሰዓት(fucking time) የነበራቸው አይመስለኝም። ስለዚህ ለእኔ ለቦዘኔው ማሳየታቸው ነው። እኔም አሁን በድርሰት ስራ ተጠምጄ ማክዳ ጋላን የሚበዳት ጠፍቷል። በመሆኑም እኔም የመብጃ ሰዓት(fucking time) ስሌለኝ “በዲልዶ እበዳታለሁ” ብየ ገዝቼ እየጠበቅኳት ነው።
5. ስርዓቱ ማለትም ኢህአዴግ ላልተገረዘ ድንግል ሴት አዲስ ስለሆነ እና በሬዲዮ እና በቴሌቪዥን የተነገረውን “ሴትን ማስገረዝ ጥሩ አይደለም” የሚለውን ፅንሰ-ሃሳብ ለመተግበር የልምድ ልውውጥ ስላላደረገ እኔን “ምን አልባት ድንግል የመቅደድ ልምድ ካለው” ብለው ገምተው ነው። እኔ ግን ያልተገረዘ ሴት በድቼ አላውቅም። ስለዚህ ምንም ለማይበግረው ለዲልዶ እሰጠዋለሁ ማለት ነው። ዲልዶ ሆድ እንኳን መቅደድ ይችላል።
6. የለማኙን ቁጥር ለመጨመር ነው ብየ አሰብኩ። ይህም እንዴት ነው ትግራይ ክልል በ1977ዓ.ም በተከሰተው ድርቅ እንደተጠቃ እና ብዙ ህዝብ ለማኝ ሆኖ እንደነበር ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders,2003) የሚለው ፊልም ያመለክታል። ስለሆነም እኔ ጥንቆላው እየተወራብኝ ማክዳ ጋላ እኔ ላይ ተጣለች ማለት እኔ ወደ ለማኝ ተቀየርኩ ማለት ነው። ስለሆነም እኔ እና የ1977ዓ.ም የኢትዮጵያ ለማኞች ማለትም እነ አብርሃ እኩል ሆንን ማለት ነው።

ስለዚህ ትግሬወች ማክዳ ጋላን እኔ ላይ የጣሏት፤ የለማኙን ቁጥር በመጨመር ተወዳዳሪ ለመሆን ነው ብየ አስባለሁ፡፡

7. **እኔ ፂላ መስያቸው፡-** እነዚህ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች ከሰሜን ሸዋ አምሃራ ፈልሰው ወደ ጎጃም “ገብተናል” ብለው ነው የሚያዎሩ፡፡ ሰሜን ሸዋ አምሃራ ደግሞ በአሁኑ የጎሳ ጥናት መሰረት “የትግሬ ተወላጅ ነን” ብለዋል፡፡ በድሮ ዘመን አንድ ንጉስ ወደ ስልጣን ሲመጣ ሌላው ህዝብ “እንወለዳለን” ብሎ ያመለክታል፡፡ የንጉሱ ተወላጅ የሆነ እና ተቀባይነት ያገኘ የመሬት ከበርቴ ይሆናል፡፡ በኢህአዴግ ዘምን ግን ንጉስ የለም፡፡ የመሬት ከበርቴ መሆን የቀረው በደርግ ዘመን ነው፡፡ ስለዚህ ሰሜን ሸዋወች ለምን “ከትግሬ እንወለዳለን” አሉ? ብለን ስንጠይቅ የፌደራል ስራወችን እንደ የተቃዋሚ የሬዲዮም ይሁን የቴሌቪዥን ጣቢያዎችን “ጃም(jam)” ማድረግ እና ከፍተኛ ደሞዝ ያላቸውን ስራዎች ለመቀራመት ነው፡፡ ዘመድ ከሆነስ በክፉ ቀን የት ሄዶ ኖሯል? ብለን ስንጠይቅ መልሱ “ልብሴን ኖር በለው” ነው፡፡ ስለዚህ ይህችን ትግሬነት በመያዝ ነው እምጥተው ለእኔ ያሳዩኝ፡፡ ግንባሬ ላይ የተተረተረ ነገር አለብኝ፤ ስለዚህ በትግሬዎች አይን “ግንባሩ ስለተተረተረ ፂላ መሆን አለበት” ብለው ነው ያሳዩኝ፡፡ እኔም በእራሴ “ግንባሩ የተተረተረ ሁሉ ፂላ አይደለም(every scarface is not a Tigrie)” የሚል ድምዳሜ ላይ ደርሻለሁ፡፡ ምክንያቱም ሌባ እና ዱርየም በብዛት ግንባሩ የተተረተረ ስለሆነ ነው፡፡ በድሮ ዘመን ግንባሬን በቅሎ እረግጦኝ ተተርትሬ ነው ይላሉ ቤተሰቦቼ፡፡ እኔ ግን የማውቀው ከሰው ጋር ተጣልቼ እንደመታኝ እና መስታዎት ማየት ስጀምር እንደዚህ ትርትር ፊት(scarface) ሁኜ ነው ያገኘሁት፡፡

8. ማክዳ ጋላ እና እህቶቿ በጣም ሰፋፊ ናቸው፡፡ እያንዳንዱ የአቶ አስመላሽ ልጆች ማደጋስካር ደሴትን ነው የሚያካክሉ፡፡ ትግሬ ደግሞ የመሬት ሰፊ እንጂ የጋላ ሰፊ የሚፈልግ አይመስለኝም፡፡ መንግስት እየተንቀሳቀሰ ያለ ሰፊ አዲስ አበባን ለመመስረት እንጂ ሰፊ የአዲስ አበባ አሮሞ ለመቀበል አይመስለኝም፡፡ ስለዚህ ትግሬወች ማክዳ ጋላን የጣሏት “ሰፊ ጋላ አንፈልግም” ለማለት ይመስላል፡፡ ስለዚህ የትግሬወች አላማ ሰፊ የጋላ መሬት እንጂ ሰፊ ጋላ እንዳልሆነ መረዳት እንችላለን፡፡ እኔ እንደምገምተው ከሆነ አብርሃ ፂላ እና ግብረ-አበሮቹ ማክዳ ጋላን የጠሏት በቆዳ ስፋት ትልቅ ስለሆነችባቸው እና በዚሁም ተብሶ ደግሞ በአጭር ጊዜ “አልበዳም” ስትላቸው ጊዜ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ማክዳ ጋላ በቆየች ቁጥር እድሜዋ እጨመረ፤ ጥፍሯ እያደገ ነው የሚሄድ፡፡ ፍርድ-ቤት በቀረብንበት ወቅት ማክዳ ጋላ እንደተናገረችው ከሆነ “26 ዓመቴ” ነው ብላለች፡፡ ስለዚህ ከ26 ዓመት በኋላ የቆዳዋ ስፋቷ እየጨመረ እና የጥፍሯ እርዝመት እየጨመረ እንደሚሄድ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡

9. “በነፃ ዝውውር(Free transfer)” በሚለው የአለም የእግር ኳስ ክለቦች የተጨዋች ዝውውር ህግ መሰረት ማክዳን በነፃ ወደ ዲልዶ ማዘዋወር ፈልገው ነው፡፡ አንድ ተጫዋች “በነፃ ዝውውር(Free transfer)” የሚዛወረው ሲያረጅ ወይም የማይችል ተጫዋች ሲሆን ነው፡፡ ስለዚህ ፂላወች ማክዳ ጋላን “በነፃ ዝውውር(Free transfer)” ማዛወር የፈለጉ ማክዳ ስላረጀች ሊሆን ይችላል፡፡ ለዚህ ማክዳን “በነፃ ዝውውር(Free transfer)” የማዛወሩ ዋናው ምክንያቱ ደግሞ የኦሮሞወች እርካሽነት ነው፡፡ ስለዚህ እኔም ማክዳን “በነፃ ዝውውር(Free transfer)” በዲልዶ ልበዳ እየተዘጋጀሁ እገኛለሁ፡፡

10. የቴክኖሎጂ ሽግግር(Technology Transfer) ተብሎ ተማሪዎች በተምህርት ቤት ሲማሩ በተብባር ግን እየታየ ያለው “የእምስ ሽግግር(pussy transfer)” ነው፡፡ ይህም አንድ በአንድ ይበዳ እና አንድ ባንድ ይሳም የነበረው የሀገሪቱ ሴቶች አሁን ወደ ጋራ(share) በማሸጋገር የትግራይ ተማሪዎች ለውጡን በተግባር ለመፈተሽ ፈልገው ነው፡፡ ከትግሬ ውጭ ያሉ ሌሎች ተማሪዎች “የቴክኖሎጂ ሽግግር(Technology Transfer)” የሚለው ነገር ስላልገባቸው ትግሬዎች የተጠቀሙት ዘዴ ምንድን ነው “ሚስትን ማስተላለፍ(wife Transfer)” ወይም “የእምስ ሽግግር(pussy transfer)” የሚል ምሳሌ ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው ሲተረጎም የቴክኖሎጂ ሽግግር(Technology

Transfer) ማለት ልክ **“ሚስትን ማስተላለፍ(wife Transfer) ማለት ነው”** ብለው ለማስረዳት ፈልገው ነው፡፡ የተጠቀሙት ምሳሌ ከአንዳንድ በጣም አስረጂ ነው ብለን እናስባለን፡፡

11. በአሁኑ የኢትዮጵያ ምንግስት ማለትም በኢህአዴግ “ሰላዊ የስልጣን ሽግግር” የሚለው ቃል “የዱላ ቅብብል(Relay Reace)” ተብሏል፡፡ ስለሆነም ማክዳን ሲጠይቋት “አልበዳም” ስትላቸው ትግሬወች ጭንቅላት ውስጥ ማክዳን ለህዝብ አሻምቶ በጋራ መያዝ ወይም “በዱላ ቅብብል(Relay Reace)” የሚል ሀሳብ ስለመጣ ማክዳን አጋርቶ ጊዜን መግፋት ፈልገው ነው፡፡ ስለሆነም ህዝቡ የትግሬዎች አላማ ስለገባው ይሄው ማክዳን በጋራ ይዞ እየተጓዘ ይገኛል ማለት ነው፡፡ ይህም ማክዳ ከትግሬዎች ጋር እና በትግሬዎች ስም ቆይታ ልክ እንደ ዱላ ቅብብል ወደ እኔ ተዛወረች እና አሁን በእኔ ስም ሆነች ማለት ነው፡፡

12. ትግሬዎች “በህብረት ጋብቻ(polygamy)” የሚለውን የጋብቻ ባህል ወደ ህዝቡ ለማስገባት ይመስላል፡፡ ይህም “ብዙህነት(diversity)” የሚለውን መርህ በትዳራችን ውስጥ እንድንጠቀም ያደርጋል፡፡ የኢህአዴግ መንግስት “ብዙህነት(diversity)” የሚለውን መርህ ወደ ትዳር አምጥቶ ማክዳን ለብሄር ብሄረሰቡ በማጫረት ብሄር-ብሄረሰቡን ለማስደሰት እና እኩል ለማሳተፍ ነው፡፡ ይህ “በህብረት ጋብቻ(polygamy)” የሚለው ነገር በሀገራችን አንዳንድ አካበቢዎች ስለሚተገበር በመንግስት ደረጃ እውን ለማድረግ ታስቦ ማክዳን በማጫረት አንዳንድ አንደ “በህብረት ጋብቻ(polygamy)” ያሉ በህዝብ የተጠሉ ባህላትን በማነቃቃት ሀገሪቱን ለማግማት ወስነው ነው፡፡

13. ኦሮሞ እምሳቸው ቀጭን እና በቅባቃ ነው ተብሎ ይታሰባል፡፡ ስለዚህ አቤል ማኛ ከመገናኛ “የግመል እግር(Cameltoe)” የሆነ እምስ ለማፈላለግ ነው፡፡ ነገር ግን የትግሬ እምስም ሰፊ(Loose Vagina) ነው የሚባላል፡፡ ስለዚህ አቤል ማኛ ከመገናኛ የባሰ ቦቅቧቃ እምስም ሊደርሰው ይችላል፡፡

14. “አብርሃ” የአዲስ አበባ በተለምዶ “መገናኛ” የሚባለው ሰፈር ልጅ ስለሆነ በተለምዶ የመገናኛ ልጅ የሚወደሱትን ውዳሴ ለመወደስ ፈልጎ ነው፡፡ ይህም ውዳሴ “አብርሽ ማኛ ከመገናኛ” የሚለውን አባባል ለማሟላት ማክዳን መጣል ስላስፈለገው ነው፡፡ እኔም “አብርሃ ማኛ ከመገናኛ” በሚለው አሞካሽቼዋለሁ፡፡ ማክዳ ከፒያሳ ስትሆን አብርሃ ማኛ ደግሞ ከመገናኛ ነው ማለት ነው፡፡

15. **ጠባብ(narrow minded) ስለሆኑ፡-** እዚህ ላይ ስትመለከቱት በጣም ያሳዝናል፡፡ ይህም ሲባል ለእኔ ያሳዩበት ምክንያት “ኦሮሞዎች እንዳያዎጧት ነው”፡፡ ስለዚህ እዚህ ላይ ስንመለከተው ይህ ነገር የአእምሮ ጥበት ነው እንጂ ሌላ ምንም ስም የለውም፡፡ ኦሮሞዎችን መንግስት “ጠባብ” ብሎ የሰየማቸው ተሳስቶ ነው፡፡ ኦሮሞ “ተገንጣይ” እንጂ “ጠባብ” አይደለም፡፡ ስለዚህ መንግስት እራሱን ቢመለከት ይሻላል፡፡

16. **ዘረኛ ስለሆኑ “ጋላ ናት” ብለው ነው፡-** ይህም ምንድን ነው ልጅቷ በተለምዶ የምንሰማው “የትግሬ ስም” ነው ያላት፡፡ ስለዚህ እንደ እኔ ግምት ሲጀምርም “ትግሬ መስላው” ነው የጀመራት፡፡ እንደዚህ ይጀምር እና ሲገባ “ውሰጠ-ሊጥ” ሆኖ ያገኘዋል፡፡ ይህም ማለት ምንድን ነው ኦሮሞ እና ኤርትራ ሆና ያገኛታል፡፡ ስለዚህ መሳሳታቸውን አውቀው ነው ያሳዩኝ፡፡ መሳሳታቸውን አዎቁ ማለት ልጁ የሚፈልገው “ትግሬ” ነበር ማለት ነው፡፡ ይህ እንግዲህ የእኔ አመለካከት ስለሆነ አንባቢያን የራሳቸውን ግምት መስጠት ይችላሉ፡፡ ኦሮሞዎች የሆነ “ጋላ” የሚል ቅፅል ስም ስላላቸው እና ሌላም የሚያገባቸው ስሌለ ላለመሰደብ ፈልገው ነው፡፡ አሁንስ ይባስ ብሎ ህዝቡ ኦሮሞዎችን በደሞዝም “አናገባም” እያለ ነው፡፡ እኔም ትግሬ መስያቸው ነው ያሳዩኝ፡፡ ስሙ “ማክዳ የሆነ ሁሉ ትግሬ አይደለም” የሚልም ድምዳሜ ላይ ደርሻለሁ፡፡ ትግሬዎች ማክዳን መናቅ የሚችሉ “ንፁህ የፈረንጅ ዘር” ወይም “ንፁህ” እና ምንም ያልተዳቀለ ዘር ቢሆኑ ነበር፡፡ ነገር ግን ትገሬ እና በዓጠቃላይ “ህበሻ” የሚባለው ህዝብ እውነት ከሆነ ከእስራኤል ጋር የተዳቀለ ነው ተብሎ ይታሰባል፡፡ ስለዚህ የተዳቀለ ዘር ደግሞ ሚውታንት(mutant) ተብሎ ይጠራል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ በሚውታንት(mutant) ዘር እኔ ምንም መስሚያ የለኝም፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ በተለይ ህበሻው ወሬ አለበት፡፡ ጥቁር ልክ እንደፈረንጅ ሁሉ የእኛ የቀደመ መገኛችን እና የዘር ግንዳችን ነው፡፡

ስለዚህ ፈረንጅ የዘር ግንዳችን ከሆነ ጥቁርም የዘር ገንዳችን ስለሆነ ማከበር ይገባል፡፡ እኔ ሳድግ የቤተሰብን ወሬ ሁሉ ስሰማ “ሀበሻ ልዩ” እንደሆነ ነበር የማስብ፡፡ ነገር ግን በእውነታ ሲመረመር ሀበሻ የፈረንጅ ዲቃላ(mutant) እንጂ ልዩ አይደለም፡፡ ምክንያቱም ማንነታችን በእስራኤሎች እጅ ላይ ነው ያለው፡፡ እስራኤሎች “የእኛ ናችሁ” ካሉ፤ የፈረንጅ ዘር እንሆናለን፤ እነርሱ ከካዱን ግን ያው ወደ ማይከለከለው ወደ ኔግሮ ዘር መምጣታችን ነው ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ በድሮ ዘመን ቤተ-እስራኤሎችን ወደ እየሩሳሌም እስራኤሎች ሲወስዷቸው ሀበሻውን “አናውቃችሁም” ብለውናል አሉ፡፡ ነገር ግን አሜሪካ ህልሞች ሁሉ እውነት የሚሆኑባት ሀገር(America - where dreams come true)ስለሆነች ቆምጨን እና እርዝራዦችን ባለቤቱ ማለትም እስራኤል “አልቀበልም” ሲል አሜሪካ ግን በነጭ ስም እያስተናገደችን ትገኛለች፡፡ ስለዚህ የትግሬም ፈረንጅ የመሆን ህልም በአሜሪካ በኩል ማለትም በቆምጨ ተላላኪነት ተሳክቷል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኔ የአፍሪካ የዘር ግንዴንም በጣም እንደሚመቸኝ እና እንደማፈቅረው ከዛሬ ጀምሬ መልእክቴን ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ የሀበሻ ቤተሰቦች ልጆችን ሲያሳድጉ፤ ለልጆቻቸው እውነተኛ ማንነታቸውን መንገር ይገባቸዋል፡፡ ለምሳሌ አብዛኛው “ባላባት” ብሎ እራሱን የሚጠራው ህዝብ “ልዩ” እንደሆነ አድርጎ ነው የሚያስብ፡፡ ስለዚህ እኛ የአፍሪካ ጥቁር ህዝቦች መሆናችንን መርሳት የለብንም፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ “የሽብር ህግ” ከማውጣት ይልቅ “የዘር ህግ” ነበር መውጣት ያለበት፡፡ ምክንያቱም ሀገሪቱን ለማፍረስ እየተፈታተናት ያለ ዘረኝነት እና ጎጠኝነት እንጂ ሽብርተኝነት ስላልሆነ ነው፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ “የዘር ህግ” ቢወጣ የመጀመሪያው የእድሜ ልክ እስረኛ ሊሆን የሚችለው ትግሬዎች ናቸው ብየ አስባለሁ፡፡ ምንያቱም ትግሬዎች ማከዳን ጥለዋት የቀረው ቢቀር እንኳ ለዘራቸው መቆርቆራቸው ከልባቸው የመነጨ መሆኑን ለማሳወቅ ፈስተዋል፡፡ ስለዚህ ዘረኝነትን እንቀንስ፡፡

17. **እኔን ለመሳደብ፡-** እነዚህ ሰዎች የመንግስት አካላት ናቸው፡፡ እናም “ሀገር ቀይረናል” ብለው ነው የሚያስቡ፡፡ ስለዚህ “ታዴን እኛ ነው የቀየርነው” ብለው ለማውራት ነው፡፡ ያው እንግዲህ ኦሮሞዎችም “ቆሻሻ ሲጠቀም አይተነዋል” ስላሉ እና የኦሮሞዎችን ፀባይም ስለሚያውቁ ከእነርሱ ጋር ሽር(ሴራ) ለመስራት ፈልገው ነው፡፡ እኔ ግን በእድሜየ የእርዳታ እህልም ሆነ ገንዘብ ቤተሰቤም ሆነ እኔ ተቀብየ አላውቅም፡፡ በእኛ ሀገር ግን ከጎጃም አካባቢ የመጡ ሰዎች ለፈረንጆች “ያዎጣታል፤ ይሄዳል” እያሉ ሲነግሯቸው የአዲስ አበባ ህዝብ በጣም ደስተኛ ነበር(happy; happy; happy.....)፡፡ እኔም በጣም ተገርሜያለው፡፡ አንድ ሰው ሌላው ሲጎዳ የሚስቅ ከሆነ “መሃይም(illiterate)” ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የአዲስ አበባ ህዝብም መሃይም ነው ማለት ነው፡፡

18. **“ማን አለብኝ?” ብለው ነው፡-** ኦሮሞዎችም የተለመደ ነው አመላቸው፡፡ ይሄም ምንድን ነው ለሁለት ቀን “ሆ” ይላሉ ከዚያም ይበርዳል፡፡ ስለዚህ ማንንም አለመፍራትም ነው፡፡ “ብናሳየውስ ማን ሊነካት ነው?” የሚል አመለካከት ስላላቸው ነው፡፡ እንደተባለውም አባቷም ዙሪያውን ሲዞር ይውላል እንጂ እንድ ቀን እውነትን ደፍሯት አያውቅም፡፡ ኦሮሞ ጅቦም ያሳዩኝ እለት ተደብቀው ነው እንደዚህ የተጫወቱብኝ፡፡ ኦሮሞወች እልፍቲን መጀመሬን ያውቁ ነበር፡፡ በመሆኑም እልፍቲን ቀድመው ማንም ስላልያዛት በጂት፡፡ ማከዳን ግን መንግስት ስለያዛት ፈርተው ዝም አሉ፡፡ ኦሮሞወች ፈሪ ስለሆኑ ነው፡፡ እኔም “ግብር መናገር ሲጀምር እውነት ይደበቃል” የሚለውን አባባል ተጠቅሜ ዝም አልኩ፡፡ ይህ አባባል የሚያመለክተው በኢትዮጵያ ውስጥ አንድ ጎሳ መንግስት መምራት ሲጀምር የሚፈራው እና የሚያከብረው ይበዛል፡፡ ለምሳሌ በድሮ እና ባለፉት መንገስታት አምሃራው እንደ ቦምብ ይፈራ እና ይከበር ነበር፡፡ ነገር ግን አሁን አምሃራውን የሚፈራው አምበዛም ነው፡፡ አሁን በኢህአዴግ ዘምን ደግሞ ትግሬ በጣም ይከበር ጀመር፡፡ ስለዚህ ያስከበራቸው ደግሞ ግብር እና የግብር ገቢ ነው ብየ ስላሰብኩ “ግብር መናገር ሲጀምር አውነት ይደበቃል” የሚለውን አባባል ፈለሰፍኩት ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም “ማከዳን ጣላችኋት” ብሎ እንኳን የጠየቃቸው ማንም ግለሰብም ይሁን ቡድን እስካሁን አልተገኘም፡፡

19. **ቀዝቃዛ ብልት(cold dick(CD) ስለሆኑ፡-** ይህ ነገር ሲያዩት ትንሽ የህፃን ወሬ ይመስላል፡፡ ነገር ግን “ቀዝቃዛ ብልት(cold dick)” ካልሆኑ በስተቀር ሴትን አሳልፈው ለሌላ አይሰጡም(ሌሎች “ይበልቷት” ብለው አያሳዩም ነበር)፡፡ ስለዚህ ቀዝቃዛ ብልት(cold dick) ናቸው የሚል አመለካከት አደረብኝ፡፡
20. **ለእኔ አሳይተው “አፍቅራዋለች” ብለው ለመዋሸት፡-** ይህም ሲባል ማክዳ “እሽ” እንደማትል ከመጀመሪያም አውቀውታል፡፡ ምክንያቱም እህቷን አሻፍጃታላሁ፡፡ ስለዚህ ለእኔ ካሳዩኝ እና እኔም ካሻፈድኳት “አፍቅራዋለች” ለማለት አይከብድም፡፡ አሁንም እያደረጉ ያሉት ይህንን ነው፡፡ ስለዚህ የታቀደው ለእነርሱ ብቻ ሳይሆን ለኦሮሞዎችም ሰርቶላቸዋል፡፡ ኦሮሞዎችም ይህንን ሴራ ከግምት ውስጥ ሳያስገቡ “አፍቅራዋለች” ብለው እያዎሩ ነው፡፡ እኔ ግን እልፍቲን ስላሻፈድኳት ማክዳን ላፈቅር አልችልም፡፡ አስቡት ትግሬዎች ማክዳን ሳያሳዩኝ “እምቢ ብላቸዋለች” ስለዚህ ካሳዩኝ በኋላ ያለው እምቢታ “ምን ልዩነት አለው?” የማክዳ አባት እና ኦሮሞወች “አፍቅራዋለች” የሚለው ቃል እንደ ብድ ነው የሚመቻቸው፡፡ ምክንያቱም ማክዳን ከህዝቡ ማስጣል ስለፈሩ ማምለጫ መስሎ ስለታያቸው ነው፡፡
21. **ማክዳን ንቀዋት ነው፡-** ይህም ሲባል ምንድን ነው ***“ታዴ ቢያወጣትም ምንም አንቆጭም”*** ብለው ነው፡፡ ነገር ግን ህዝብ ሲሰማ ኦሮሞዎች ነገሩ ከበረደ በኋላ ስለፈረገጡ “አላስበዳም” ላሉ፡፡ በዚህም ምክንያት ነገሩ ከበድ እያለ መጣ፡፡ ነገሩ ከበድ እያለ ሲመጣ ትግሬዎችም ፈሱ፡፡ በዚህ ፈስ ምክንያ “ንቀዋት ነው” ያለ ማንም ግለሰብም ሆነ ቡድን የለም፡፡ አንድ ሰው እየፈሳ “ንቋት ነው” ለማለት አይቻልም እንጂ በጀመሪያ ሲያሳዩኝ እየሰደቧት ሁሉ ነበር፡፡ ስለዚህ ያሳዩኝ ንቀዋት ነው፡፡ የንቀቱ ምክንያት ደግሞ “የጋላ አምቻ ልንሆን ነው ወይ?” በሚል ኦሮሞወችን ንቀዋቸው ነው፡፡ እየቆየ ግን ነገሩ እየተለወጠ መጣ፡፡ ትግሬወች ማክዳን ባይንቋት ኖሮ ማክዳ እስከምትመረቅ ጠብቀው ይሞክሯት ነበር፡፡ ኦሮሞወች ነገሩ ከበረደ በኋላ ማክዳን ለመቀራመት የመጡ ፀብ እንኳን ቢነሳ ገላጋይ እንዲገባው አውቀው አና ገምተው ነው፡፡ እንዳሉትም ኦሮሞ አውቆ ሲፈረግጥ ገላጋይ እየገባው ይሄው እየተቀለደብን ነው፡፡ ይህም ማክዳን ሲመለከቷት ምንም ውል የሌላት ውሽክሽክ እና “ስድ-አደግ” አኖሌ ናት፡፡ አሁን ማክዳን የተመለከተ ሊኖር ይችላል፡፡ ማክዳ ያገኘችው ሰው ሁሉ ጓደኛዋ፤ ያገኘችው ሰው ሁሉ ሚስጥረኛዋ፤ ሁሉም መካሪዋ፤ ያገኘችው ሰው ሁሉ አፍቃሪዋ እና የእርሷ አሳቢ ነው የሚመስላት፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ “ስድ-አደግ” ስለሆነች የሚጎዳውን እና የሚጠቅመውን ስለማታውቀው ነው፡፡ ትግሬወች ማክዳን ሲጥሏት በጣም ፀልየው እና ምንም ደህና ስብእና እንዳይኖራት እና እንዳታፀፅታቸው አድርገው ነው፡፡ ባጠቃላይ ማክዳ ጋላ የምትባል ግለሰብ እንኳን ለፍቅር የምትታሰብ ቀርቶ ለፌስቡክ(facebook) ጓደኝነት እራሱ የማትመጥን ዘረጦ ጋላ ነች፡፡ ስለዚህ ትግሬዎች አይተው አረጋግጠው ነው የጣሏት፡፡
22. **ለውጡ ያመጣው ነው፡-** ይህም ማለት እንዴት ነው፤ መንግስት የሆነ የማይጠበቅ ነገር ሲፈጠር እና ህዝቡ ሲጠይቅ፤ መልሳቸው “ለውጡ ያመጣው ነው” የሚል ነው፡፡ ስለሆነም በለውጡ ምክንያት ይመስለኛል ማክዳን አሳልፎ መጣል የመጣው፡፡ እኔም ለውጡን ለማረጋገጥ፤ ማክዳን የምበዳት በዘመናዊ ቁላ ማለትም በዲልዶ ነው፡፡
23. አንዱ እርመዴ የሚባል የጎጃም ሰው “ባሪያ ነኝ” ብሎ ኦሮሞን ስለተቀላቀለ፤ ትግሬወች ያሰቡት ነገር ምድን ነው ካልን “ባሪያ ብሎ ህዝቡ ይሰድበናል” የሚል መሰለኝ፡፡ እርመዴ የተባለው የጎጃም ልጅ “ኦሮሞ ነኝ” የሚል አመለካከት የመጣበት “ባሪያ ነኝ” የሚል ነገር በጭንቅላቱ ውስጥ ስላለ ሲሆን “ኦሮሞ ባሪያ ነው” ብሎ የነገረው ሰው ግን የኦሮሞ ጠላት መሆን አለበት፡፡ እርመዴ የሚባለው ጎጂ በምስራቅ ጎጃም ዞን፤ በቢቸና ወረዳ የየዳጓት ቀበሌ ልጅ ሲሆን እረኛ የነበረ እና ዳብዛም እና ድንዳ የሚባሉ ወንዞች ላይ አፈር ፈጭቶ እና ቦርቆ ያደገ ወጣት ሲሆን እንደዚህ ያለ ሰንካላ ነገር ለማምጣቱ ምክንያቱ “የጎጃም ገበሬ” በሚለው መርህ መሰረት ይመስላል፡፡ ምክንያቱም ገበሬ ይሉኝታ የለውም፡፡ ኦሮሞወችም “ባሪያ ነኝ” ብሎ ሲቀላቀላቸው ስቀው ነው የተቀበሉት፡፡ እንደ እኔ ግምት ግን “ቃታ” እንደከፈተባቸው ነው የሚሰማኝ፡፡ አንድ ፖሊስ ለምሳሌ ሰው ሲያስፈራራ “የጠመንጃ ቃታ"

“ሸቅሸቅ” የሚል ድምፅ እንዲያወጣ ያደርጋል፡፡ ስለዚህ በ80 ሚሊዮን ህዝብ ፊት “ባሪያ ነኝ” ብሎ መምጣት እና ኦሮሞን መቀላቀል፤ የኦሮሞን ታሪክ የሚያነድፍ እና ብሎም የኢትዮጵያን ታሪክ ሌላ አቅጣጫ የሚያስይዝ ተግባር እና ግብርና ነው ብየ እገምታለሁ፡፡ ስለዚህ ኦሮሞም የከፋው የአምሃራ ክልል ገበሬ በሙሉ “ባሪያ ነኝ” እያለ ሲቀላቀለው የሚቀበል ከሆነ ወደፊት “ባሪያ” የሚል ስም እንደሚወጣለት ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ ትግሬወችም “ባሪያ” የሚል ስም ይወጣልናል ብለው መሰለኝ ማክዳ ጋላን የጣሏት፡፡ እርመዴ “ኦሮሞ ነኝ” ካለ አኖሌው ላይ ሄዶ በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን የተነሳውን ህዝባዊ አመፅ መቀላቀል ነበረበት፡፡

እነዚህን እና መሰል ምክንያቶችን መደርደር ይቻላል፡፡

ስለዚህ ይህ አመለካከት የተሳሳተ ሳይሆን “የዎረደ አመለካከት” ነው ብየ እተዎዋለሁ፡፡ በፍላጎት እንጂ ፍቅር በብሄር ብሎ ነገር የለም፡፡ ስለዚህ ሁላችን “የወረደ አስተሳሰብ” ብለን ብንተዎው ደስ ይለኛል፡፡ ኦሮሞ ለኦሮሞ፤ አማራም ለአማራ፤ ሌላውም እንደዚሁ እራሱ ለራሱ ቆንጆ ሊሆን ይችላል፡፡ ነገር ግን ካንዱ ቢሄር ሌላ ብሄር አፈቀረ ማለት የበለጠ የውበት አድናቆቱን ያጎላዋል እንጂ **እንደ ዘር ማጥፋት** ተቆጥሮ ባንከለክል ደስ ይለኛል፡፡ ይህን ስል ግን እኔን የከለከለኝ አለ ማለቴ አይደለም፡፡ ምክንያቱም እኔ ሚስት ለማግባት ገና አልፈለግኩም፡፡

እኔ የመጀመሪያ ዲግሪ እየተማርኩ በሜሮን የተረዳሁት **“ኦሮሞን ማግባት እንደዘር ማጥፋት”** እንደቆጠሩት ነው፡፡ መቸም የሳቁት ሳቅ በጣም ነው የሚገርም፡፡ እኔ እኮ ፍቅር እንደሌለ አውቀዋለሁ፡፡ ነገር ግን “በአሉሽ-አሉሽ” መለሰ ኦሮሞ አጠገቧ እንዳይደርስ ለማድረግ ብየ ነው “አፍቅራዋለች” የሚለውን ዎሬ ሳባዛ የነበር፡፡ በዚህም ብዙዎችን ለመታዘብ በቅቻለሁ፡፡ ኦሮሞዎች ግን ሜሮን እኔን አፍቅራኝ ይመስላቸው ነበር፡፡ ፍቅር ብሎ ነገር የለም፡፡ ፍቅር መሻፈድ ነው፡፡ እኛ ሀገር ግን የፍቅር ትርጉሙ በጣም ተዛብቷል፡፡ ሜሮን “ታዴን አፍቅሬዋለሁ” እያለች እንደ ተዓምር ስትታይ ነበር፡፡ በተለይ ፍቅር ሲባል ሴቶች በጣም ያሽቃብጣሉ፡፡ ፍቅር መሻፈድ ነው፡፡ ኦሮሞዎችም “ሜሮን ታዴን አፍቅራው ነው እንጂ እኛን ታዎጣን ነበር” ብለው ሲያዎሩ ነበር፡፡ ነገር ግን ሜሮን ኦሮሞዎችን ንቃቸው ነው፡፡ ለፍቅር ከመሻፈድ ውጭ ሌላ ትርጉም አንስጠው፡፡ ስለዚህ እባካችሁ ዘረኝነት ምንም አያደርግም፡፡ በቃ ሴቶች በኦሮሞ መውጣት ከፈለጉ አንከልከላቸው፡፡ መቸም ዎንዶች ከሆንን “ገመቹን ኢታውጭ” ብለን አንናገርም፡፡ ይህን የምለው እውነተኛ ዎንድነት ለሚሰማቸው ሰዎች ነው፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ እና ተናጋሪው ልጅ(ዋና ተሳታፊው) እንደ መንግስት ፕሮጀክት አስጀመረኝና ተስፋ የመቁረጥ ነገር ታየበት፡፡ አንዳንዴ የተጀመረ ግንባታ፤ የፋብሪካ ስራ የመሳሰሉት ፕሮጀክቶች “በበጀት እጥረት” ምክንያት ይጓተታሉ፡፡ እኔም “እዚያ ይሄዳል ያዎጣታል” እየተባልኩ ይሄው ዶላር(ቤንጃሚን) ጠፍቶ ለዘመናት ተቀምጫለሁ፡፡ የማክዳ ቤተሰቦች የሚፈልጉት ብር ሳይሆን ዶላር(ቤንጃሚን) ነው፡፡ ብር ቢፈልጉ ግን እኔ ወፍራም ደሞዝ አለኝ፡፡ ትግሬዎችም እኔን አስጀምረው እየፈሱ ነው፡፡ ልጅቷ እና አቤኔዘር(አቤል) ዎደ ፎቅ ሲዎጡ ያስጀመረው እና ተጠያቂነት የሚሰማው ልጅ ***“በሉ እንግዲህ አብራችሁ ሂዱ”*** ብሎ በጣም የውርደት ስሜት እየተሰማው ወደ ውጭ ሄደ፡፡ ከዚያ በኋላ እነሱ የዚያን እለት ያደረጉትን ነገር አላውቅም፡፡ አሁን ላይ ሆኜ ሳስታውሰው **“በሉ እንግዲህ አብራችሁ ሂዱ” ማለት “ወደ አሜሪካ አንተ እና ማክዳ አብራችሁ ሂዱ” ማለት ነው፡፡** በዚህም በእኛ ሀገር የአሜሪካ ስደት እንዴት እንደሚዎደድ እና እንደሚያስቀና ከልጁ አንደበት እና ስሜት ተረድቻለሁ፡፡ አሜሪካኖች ሀገራቸው እንዲዎደድ ያደረጉ ጠንክረው በመስራት እንጂ የሌላ ሀገር በመመኘት አይደለም፡፡ ስለዚህ እኛ ዎጣቶች ለታናናሾቻችን የሀገር ፍቅር እና ስራ እንጂ የአሜሪካ እና የአውሮፓ(እስካንድቪያን ሀገሮች) ፍቅር ባናዎርስ ደስ ይለኛል፡፡ ይሄ ነገር በቲዮሪ(theory) ሁልጊዜ ይነገረናል፡፡ ነገር ግን የነገረን እና ያስተማረን መምህር “በዲቪ(DV)” አሜሪካ ሲሄድ እናየዋለን፡፡ ስለዚህ የነገረን “ውሸት ነው” የሚል ድምዳሜ ውስጥ እንገባለን፡፡ ሁላችንም ተረባርበን መስራች ከቻልን

በሚቀጥሉት 20 ዓመታት ውስጥ “ቢያንስ እንድ እንኳን አሚሪካ እና አውሮፓ መሄድ የማይፈልግ” ዜጋ ልንፈጥር እንችላለን፡፡ በአሁኑ ሰዓት(በ 2008 ዓ.ም) አሜሪካ እና አውሮፓ መሄድ የማይፈልግ ዜጋ እንዳው እኔ በህይዎቴ እዎራረዳለሁ አንድም አይገኝም፡፡ ስለዚህ እናስብበት፡፡ እኛ ከ 9 ዎር አናንስም፡፡ “እኛም እራስ አለን ሌላውም እራስ አለው” እንዳለ አንድ ታላቅ መሪ፤ ሁላችንም “እንችላለን” ብለን ማሰብ አለብን፡፡ “ይቻላል” ብሎ ነበር **ሃይለገብረስላሴ** አሁን “እዚያ ይሄዳል ያዎጣታል” በሚል ቀይሮታል፡፡ ስለዚህ ቃላችንን አንጠፍ፡፡ በቃ “ይቻላል”፤ አሁንም “ይቻላል” ነው፡፡ ስለዚህ ልባችን ግን መሸነፍ የለበትም፡፡ የአንድን ሰው ተልዕኮ ምንም ሊያስቀረው አይችልም፡፡ ስለዚህ “ይቻላል” የእኛ ተልዕኮ ስለሆነ “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለው ነገር ሊቀለብሰው አይችልም፡፡ ልባችን አይሸነፍ፡፡

ሁልጊዜም የመንግስት ባለስልጣናት “ለመጪው ትውልድ ድህነትን አናዎርስም” ይላሉ፡፡ ነገር ግን መጪው ትውልድ ማለት አሁን “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚሉ ከ18 ዓመት በታች ያሉ ዎጣቶች ናቸው፡፡ እነዚህ ዎጣቶች ደግሞ ልክ እኛም እንዳደረግነው ነገ አሜሪካ እና አውሮፓ የሚሄዱበትን አጋጣሚ እንደሚያፈላልጉ እርግጠኛ ነኝ፡፡ ከላይ እንደተናገርኩት፤ አብዛኛውን ጎበዝ ተማሪ የሚያጠናው እና የሚቸከለው ለአሜሪካ እና ለአውሮፓ የሚመጥን እውቀት ለመገንባት ነው፡፡ ስለዚህ እራሳችንን ሆነን እና እራሳችንን ዎደን ብንሰራ የተፈለገውን ለውጥ ልናመጣ እንችላለን፡፡ እዝቡ ስለስደት አስከፊነት ምንም የሚያውቀው ነገር ያለ አይመስለኝም፡፡ እንዳውም በስደት ሙዚቃዎች የምንሰማው ነገር ስደትን የሚያበረታታ እንጂ ስደትን የሚታገል ነገር አይደለም፡፡ ሁሉንም ዘፈኖች መመርመር ይቻላል፡፡ ሁሉም ለስደት “ዎኔ” የሚሰጡ እንጂ የስደትን አስከፊነት በምንም ምክንያት አይገልፀም፡፡ እነዚህ እኛ ሀገር የተዘፈኑት የስደት ሙዚቃዎች በስደት ሆኖ ለማድመጥ በጣም ይመቻሉ፡፡ ስለዚህ ለስደት የሚገፋፉ ናቸው፡፡ የስደት ሙዚቃ የሚዘፍኑት አርቲስቶች ማስተላለፍ የፈለግኩት መልእክት “ውጭ ዘመድ አለኝ” እና “ውጭ ደርሽ መጥቻለሁ” ለማለት ፈልገው ነው፡፡ ምንም የስደትን አስከፊነት የሚያሳይ ትምህርት አዘል ነገር የለውም፡፡ ስለዚህ እነርሱም ይታቀቡ፡፡ እንዳውም አሁን ከቅርብ ቀን ወዲህ አንድ ሙዚቀኛ አልበም ሲያዎጣ ከሙዚቃዎች ውስጥ አንዱ የስደት ሙዚቃ ነው፡፡ ስለዚህ ስለስደት የሚዘፍኑት አልበም እንዲሞላ እንጂ በእውነት ስለ ስደት ተቆርቁረው አይደለም፡፡ ይህን ያልኩበት ምክንያት ሙዚቃዎቹ ከሊፕ(ተንቀሳቃሽ ምስል) ሲሰሩ የሚያሳዩት የውጩን መልካም ገፅታ እና ስልጣኔ እንጂ እኛ ሀገር ያለውን ሁኔታ አይገልፀም፡፡

እኔ እንደሰማሁት ከሆነ በአዲስ አበባ በአንዳንድ የግል ትምህርት ቤቶች ውስጥ አማርኛ እና የመሳሰሉት የሀገር ውስጥ ቋንቋዎች አንደማይሰጡ እና ትምህርት ከ ነኛ ክፍል ጀምሮ በእንግሊዝኛ እንደሚሰጥ ሰምቻለሁ፡፡ እነዚህ የግል ትምህርት ቤቶች ተማሪዎችን ለውጭ ሀገር ትምህርት እና ለስደት እያዘጋጁ እንጂ ሀገር ውስጥ መስራት የሚችል ሀይል እያሰለጠኑ አይደለም፡፡ በመሆኑም ለሀገር የማይጠቅሙ ከሆነ የግል የትምህርት ተቋማት መዘጋት አለባቸው፡፡ በመሆኑም የኢህአዴግ መንግስት የሀገሪቱን ነባራዊ ሁኔታ የማይተገብሩትን የግል የትምህርት ተቋማት መጀመሪያ ካሪኩለማቸውን(curriculum) እንዲቀይሩ ማስጠንቀቂያ መስጠት ያስፈልጋል፡፡ እምቢ የሚሉትን በግሬደር መፍረስ ነው፡፡ እኛ እኮ የማንንም ባህል ማስተማሪያ እና መማሪያ ወይም መቆያ አይደለንም፡፡ ስለዚህ ማንኛውም ዜጋ መስራት እና መመራት ያለበት ምንም አይነት ህግ ይውጣ በሀገሪቱ ህግ ነው፡፡ እነዚህ በሀገር ውስጥ ህግ እና መመሪያ የማይገዙ እና የውጭ ባህል እና አመለካከት የሚያራምዱ የግል ትምህርት ቤቶች ከሚገነቡበት ቦታውን፤ የኢትዮጵየ ልጆች ኳስ ቢጫዎቱበት ይሻላል፡፡ እኔ እንደሰማሁት ከሆነ በመንግስት የፈረሱ ትምህርት ቤቶችም እንዳሉ ሰምቻለሁ፡፡ የግልም ሆነ የመንግስት የትምህርት ተቋማት ማስተማር እና ማንፀባረቅ ያለባቸው የሀገሪቱን የትምህርት ስርዓት እና ሀገሪቱ ውስጥ ሊሰራ የሚችል ዜጋ ነው፡፡ ስለዚህ የግል የትምህርት እና የስልጠና ተቋማት መፈከር ሲያዎጡም ሆነ ማስታወቂያ ሲያዎጡ ውጭ የሚሰድ እድልን እንደ መስፈርት እንዳይናገሩ ማድረግ ሌላው ዘዴ ነው፡፡ አብዛኛው የግል የትምህርት ተቋማት የሚጀነጅኑት በእርዳታ ድርጅቶች በኩል ተማሪዎቻቸውን ወደ ውጭ መስደድ እንደሚችሉ ነው፡፡

ስለዚህ የግል የትምህርት ተቋማት ተማሪዎችን የሀገሪቱን ባህል፤ ወግ፤ ማህበራዊ፤ ኢኮኖሚያዊ እና ፖለቲካዊ እውነታዎችን ለተማሪዎች ማስገንዘብ እና ማስተማር አለባቸው፡፡ አንዳንድ የቦሌ አካባቢ ልጆች አና አንዳንድ ከኮፒ ቤተሰብ የተወለዱ ልጆች የጎሳቸውን ቋንቋ እንኳን እደማይችሉ ነው የሰማሁት፡፡ አዲስ አበባ ውስጥ እንግሊዝኛ መናገር እንደ ሙድ እና እንደ ስልጣኔ ነው ሚቆጠር፡፡ ይህ ነገር በገፀር ከተሞችም እንደዚሁ እንግሊዝኛ መናገር ልክ “እውቀት ያለው” መሆንን ማሳወቂያ ነው፡፡ እንግሊዝኛ መናገር ጥሩ ነው፡፡ ምክንያቱም ማስተማሪያ እና መማሪያ ቋንቋ ስለሆነ መለመዱ መልካ ነው፡፡ ነገር ግን አንድ ሰው እንግሊዝኛ የሚናገረው ወደ ውጭ ለመሰደድ የቋንቋ ልምምድ ከሆነ ነገሩ አሁንም “ትኩስ ድንች ነው” ማለት ነው፡፡ የቦሌ አካባቢ ልጆች አንግሊዝኛ የሚለማመዱት ወደ ውጭ ሲሄዱ የቋንቋ እና የአክሰንት(accent) ችግር እንዳያጋጥማቸው ነው፡፡ የአዲስ አበባ ልጆች እንግሊዝኛ የሚናገሩት አክሰንታቸው(accent) አሜሪካዊ እንዲመስል ነው፡፡ ወደ አውሮፓ ሀገሮች የሚሰደዱ የአዲስ አበባ ልጆች “ዜግነታችሁ የት ነው?” ቢባሉ “አፍሪካ አሜሪካዊ ነን” ማለታቸው አይቀርም፡፡ ምክንያቱም አክሰንታቸው አሜሪካዊ ነው የሚመስል፡፡ እንዳውም የአዲስ አበባ የሃብታም ልጆች አክሰንት(accent) የአሜሪካ የነጮች አክሰንት(accent) ነው የሚመስል፡፡ ይህ ደግሞ ለስደት በሚደረግ ዝግጅት የተፈጠረ ነው፡፡ **አዲስ አበባ ውስጥ እንግሊዘኛ ሳይሆን እየተለማመዱ ያሉት አክሰንት(accent) ነው፡፡** ስለዚህ እባካችሁ ወራዶች አንሁን፡፡ የእሩሲያውያን አክሰንት (accent) ፊልም ላይ ይታዎቃል፡፡ የጀርመኖች አክሰንት(accent) ፊልም ላይ ይታዎቃል፡፡ የኢትዮጵያውያን አክሰንት(accent) ግን የነጭ አሜሪካውያን ነው የሚመስል፡፡ ይህ ደግሞ ለስደት በሚደረግ ዝግጅት ከልጅነት ጀምሮ የአፍ መፍቻ ቋንቋቸው ኢትዮጵያ ውስጥ እየኖሩ እንግሊዘኛ ነው፡፡ ለምሳሌ የአትሌት ሃይለገብረስላሴን ልጆች መመልከት ትችላላችሁ፡፡ የሃብታም ልጅ ስለሆኑ የሚማሩት የግል ትምህርት ቤት ነው፡፡ ይህንን አንቃወምም፡፡ በግል ትምህርት ቤት መማር በትምህርትም ላይ ለውጥ ስለሚያመጣ ነው፡፡ ነገር ግን የአፍ መፍቻ ቋንቋቸው የሀገር ውስጥ አለመሆኑ በጣም ያሳፍራል፡፡ የሃይሌ ገብረስላሴ ልጆች የአፍ መፍቻ ቋንቋቸው እግሊዘኛ ነው፡፡ ሃይሌ ተዋቂ ስለሆነ አነሳሁት እንጂ የሁሉም የአዲስ አበባ የሃብታም ልጆች እና የሃይለገብረስላሴ ልጆች የሚማሩበት ትምህርት ቤት(Sandford International School) የሚማሩት ልጆቾች የጎሳቸውን ቋንቋ አያውቁትም የሚባል ነገር አለ፡፡ እኔ የገረመኝ ነገር ምንድን ነው ብትሉ ሃብታሞች መሰደድ ሲፈልጉ ድሆችማ እንዴት ይቀመጣሉ? ብለን ስናስበው በቃ ሁላችን ኢትዮጵያ የኮንትራት ሀገራችን እንደሆነች ነው፡፡ ስለዚህ የአዲስ አበባ ሃብታሞች ልጆቻቸውን የአፍ መፍቻ ቋንቋ የብሄራቸውን ቢያንስ ቢያደርጉ ለሰሚም ጥሩ ነው የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ እናትህ ወይም አባትህ አፍ በፈታበት ቋንቋ ልጆችህ አፍ ቢፈቱ ምን ነውር አለው? ምንም ነውር የለውም፡፡ ስለዚህ ልጆችን የሀገር እና የወገን ፍቅር እናልምዳቸው፡፡

እኔ እንዳውም አዲስ አበባ ውስጥ “የጥቁሮች ነፍስ ይጠቅማል (Black lives matter)” ብሎ ሰላማዊ ሰልፍ የወጣም ይኖራል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ምክንያቱም ህዝቡ በጣም የሸፈተ ህዝብ ነው ማለት ይቻላል፡፡ “የጥቁሮች ነፍስ ይጠቅማል (Black lives matter)” የሚለው መፈክር በአሜሪካ ጥቁሮች “ተበድለናል” ብለው የሚያካሂዱት ሰላማዊ ሰልፍ ነው፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ ህዝቡ በቃ ምንም ልቡ ሀገር ውስጥ የለም ማለት ይቻላል፡፡ አሁን ደግሞ በእንቅርት ላይ ጆሮ ደግፍ እንዲሉ “እዚያ ይሄዳል ያዎጣታል” የሚለውን ልመና ይዘው ጭራሽ በዓለም እንደ ጉድ እየታየን ነው፡፡ በአሁኑ ሰዓት ሀገራቸውን ከሚጠሉ የአለም ዜጎች መካከል ኢትዮጵያውያን የመጀመሪያውን ደረጃ ይይዛሉ፡፡ ስለዚህ እባካችሁ ልባችንን ወደ ሀገር ውስጥ እንመልስ፡፡ እንደዚህ “ህዝቧ ስደት ወዶ” የሚለው በየ መፅሃፉ የምናየው የኢትዮጵያ ጉዳይ አሁን “አርበኛ እና ጀግና ነኝ” የሚል ህዝብ ጆሮው እየሰማ በሰው ሀገር ስም ሴት ስንለምን አንውልም፡፡ ስለዚህ እባካችሁ መስሚያ ይኑረን፡፡ እነቴዲ አፍሮ ሙዚቃ የሚዘፍኑ ዝናብ ሲጥል እና ጭፈራ ሲኖር ነው፡፡ ነገር ግን ዘፋኝ እና የሀገር ተቆርቋሪ የሚያስፈልገን ችግር ሲፈጠር ነው፡፡ ሲኖር እማ እግዚአብሄር እራሱ

ይወደናል፡፡ ነገር ግን ችግር ሲፈጠር ወዳጅህ ሁሉ ትቶህ ይፈረጥጣል፡፡ ለምሳሌ ትግሬን በድሮ ዘመን ዘመዴ ያላለው ሁሉ አሁን መንግስት ሲመሩ እና በጎሳው ሁሉ “ለውጥ አመጡ” ተብለው ሲደነቁ “ትግሬ ነኝ” ብሎ አምሃራው ሁሉ እየከዳ ነው፡፡ ስለዚህ ተቆርቋሪ የሚያስፈልገው በክፉ ቀን ነው እንጂ በደስታ እማ ማንም ይረድሃል፡፡ ቴዲ አፍሮ “ለሀገር እቆረቆራለሁ” ካለ “እዚያ ይሄዳል” እየተባለ ሀገራችን ዝምብ ስትሆን አሁን መታገል ቢችል እኔ በጣም አደንቀው ነበር፡፡ ነገር ግን አሁን “እዚያ ይሄዳ” የሚለውን ነቅፎ ቴዲ አፍሮ ቢዘፍን ሙዚቃውን የሚገዛው ስለማያገኝ ዝም ብሎ እንዳውም “አልሄድ አለ” ብሎ ለህዝቡ ወገነ፡፡ ስለዚህ ቴዲ አፍሮም ልክ እንደ ሰሜን ሸዋ ወደ አለው እንደሚወግን አይተነዋል፡፡ ገንዘብ ከሌለ ነዳጅ የሌለው መኪና ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ቴዲ አፍሮም ካሴቱን የሚገዛው እንደሌለ አውቆ ነው እንጂ ሀገራችን እንደ ዝምብ እንደተቆጠረች አልገባው ብሎ አይደለም፡፡ ስለዚህ ሁላችንም ሀገራዊ አደራ የሚሸከም ዜጋ ለመፍጠር እንረባረብ፡፡

ሌላ ስደትን ለመቀነስ እና ሀገርን ለመውደድ ትልቁ መሳሪያ የህዝብ ቁጥርን መግታት ነው፡፡ በዚህም እንዳውም የዎሊድ መቆጣጠሪያ ከተጀመረ ዎዲህ የሚሞተው ቁጥር ስለቀነሰ የሀገሪቱ ህዝብ ቁጥር በየአመቱ በከፍተኛ ቁጥር እየጨመረ ነው፡፡ ይህም ከፍተኛ የሆነ የፍጆታ ማነስን እና እራስን አለመቻልን እየፈጠረ ነው፡፡ ይህ ደግሞ በማለተስ ፅንሰ-ሃሳብ ውስጥ ያለውን “የማልተስ ትራፕ(Malthusian trap(Population trap))” የሚባለውን ነገር በትክክል አይናችን እያየነው ነው፡፡ እንዳውም እንኳን እራሳችን ያመረትነው ሊበቃን ይቅር እና የእርዳታው ተጨምሮ እንኳን ሊበቃን አልቻለም፡፡ ስለዚህ ለገፀሩም ይሁን ለከተማው ህብረተሰብ “ያልተመጣጠነ ቤተሰብ ድህነት” እንደሆነ ማስገንዘብ ግድ ይላል፡፡ ይህ የውልደት መጠን ደግሞ በእኛ ሀገር ተባብሶ እየቀጠለ ያለው “ገንዘብ አለን እናሳድጋቸዋለን በሚሉ ቤተሰቦች” ላይ ነው፡፡ ስለዚህ “የህዝብ ብዛት የሚባለውን ነገር ድህነት” እንደሆነ የሌሎች ሀገር ዜጎች ሀገራቸው ስራ አጥተው እዚህ እየተሰቃዩ እንደሆነ እያየን “የህዝብ ብዛት ሀብት ነው” የሚለውን ነገር ባንሰማ ይሻላል፡፡ ለምሳሌ “የህዝብ ብዛት ሀብት” ነው ተባለ እንበል፡፡ ለምሳሌ የቻይና፤ የህንድ፤ የፊሊፒንስ፤ የናይጀሪያ እና የሌሎችም ሀገራት ዜጎች “ከሀገራቸው ዎጥተው ምንዛሬ እያስገቡ” ነው ስለዚህ “የህዝብ ብዛት ለአንድ ሀገር ሀብት ነው” እንበል፡፡ ነገር ግን እንደ ኢትዮጵያ ያሉ ድሃ ሀገራት የእነዚህን ሀገር ዜጎች አንቀበልም ቢሉ እነዚህ ዜጎች “ስራ-አጥ” መሆናቸው አይቀርም፡፡ በእርግጠኝነት ይህ ነገር ደግሞ ወደፊት መከሰቱ አይቀሬ ጉዳይ ነው፡፡ አሁን እራሱ የእኛ ዜጎች ስራ-አጥ ሆነው ተቀምጠው እና የቀን-ስራ እየሰሩ፤ የህንድ እና የፊሊፒንስ ዜጎች እኛ ሀገር ተቀጥረው አስተማሪ ሆነው እየሰሩ ያሉ፡፡ ስደትን ለማስቀረት እና ዜጎች በሃገራቸው ሰርተው እንዲኖሩ የመጀመሪያው እና ትልቁ መፍትሄ የውልደትን መጠን መቀነስ ነው የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ዜጎች ትርፍ የሚታረስ እና ለም መሬት ቢኖራቸው አይሰደዱም ነበር፡፡ በሚቀጥሉት አስር አመታት ውስጥ ቢያንስ “USA food oil”(የአሌ የምግብ ዘይት) በደሙ ውስጥ የሌለበት ህዝብ ልንፈጥር እንችላለን፡፡

የህዝብ ብዛት እና የማልተስ ትራፕ(Malthusian trap(Population trap)) ችግር ሆኖ የሚታየው በአፍሪካ፣ በቻይና እና በህንድ ነው፡፡ ይህም ደግሞ ስራን ከመስራት እና ከተነሳሽነት ችግርም የመጣ ነው፡፡ ይህም ሲባል በአፍሪካ ዎይም የእኛን ሀገር በተለየ ብናይ ስራ የመስራት ችሎታ የለንም፡፡ ስለዚህ ጠንክሮ በመስራት እና የውልደት መጠንን በኢኮኖሚ ልክ በመውለድ ከልመናና በሀገር ከማፈርም ወይም “ያዎጣታል ይሄዳል” ከማለት ልንዎጣ እንችላልን የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ የማልተስ ትራፕ(Malthusian trap) ደግሞ ሰዎች በተፈጥሮ ሃብት በተለይ በመሬት እጥረት ወደ ጦርነት እና ግጭት እንዲገቡ ያደርጋል፡፡ ለምሳሌ ሰሞኑን ማለትም ሃምሌ 2008 ዓ.ም በትግራይ ክልል እና በአምሃራ ክልል በተለይ በጎንደር አካባቢ የተነሳውን ግጭት መመልከት እንችላለን፡፡ ትግራይ እና ጎንደር ሰሞኑን የተጣሉት በተለምዶ “ወልቃይት” በሚባለው አካባቢ ነው፡፡ ይህ ደግሞ የመጣው የሁለቱም አካባቢ ህዝብ ብዛት ስለጨመረ እና መሬት ፈላጊ ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ “መሬቱ ለማን ይሰጥ?” ብለን ስንጠይቅ መልሱ የሚሆነው “ማን ዎም ይደር?”

የሚል ይሆናል። ስለዚህ ለዚህ መድሀኒቱ ህዝብ ብዛትን መጥኖ መንቀሳቀስ ነው። ለጊዜው መፍትሄው የሚሆነው መሬቱን መካፈል ነው። አለበለዚያ ግን የጎንደር ሰዎች እና የትግራይ ወታደሮች "እረ አስታራቂስ የለም ወይ?" የሚለውን የአብነት አጎናፍርን ሙዚቃ ያዳምጡ የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ። በተረፈ የመስኩ ባለሙያዎች የህዝብ ብዛት ያለውንም ጉዳቱንም ሆነ ጥቅሙን ማብራሪያ ቢሰጡበት የበለጠ ግንዛቤ ልናስጨብጥ እንችላለን።

እዚህ ላይ አሁን በተለይ በ2008 ዓ.ም በኦሮሚያ እና በጎንደር አካባቢ የተቀሰቀሰውን ህዝባዊ አመፅ ሰንመለከት የተለያየ እና ተቃራኒ አጀንዳን ይዞ እናገኘዋለን። በመጀመሪያ የጎንደር እና የትግራይን ጉዳይ ስንመለከት፤ እነዚህ ህዝቦች ማለትም የጎንደር እና የትግራይ ህዝብ ማለት ነው "የሀገር ቀንድ ነን" ብለው የሚያስቡ ትምክህተኛ ህዝቦች ሆነው እያለ በክልል ድንበር እርስ በእርስ ግጭት ውስጥ መግባታቸው በጣም የሚያስቅ እና "እንኳን በእነርሱ ደረሰ" የሚያስብል አሳዛኝኝ ድርጊት ነው። እነዚህ ጎንደሬዎች እና ትግሬዎች ይህንን ጉዳይ በሌላ ክልል ቢመለከቱት "አንድ ነን" የሚል ዘፈን እንደሚለቁ ምንም ጥርጥር የለውም። ነገር ግን በእነርሱ ስለደረሰ ሌላ ጣልቃ ገብቶ በዘፈን "አንድ ነን" የሚል ሰው ጠፋ ማለት ነው። እነዚህ ጎንደሬወች እና ትግሬወች "አንድ ነን" እያሉ የሚያሾፉብን እነርሱ ከሳቁ ብቻ ይመስለኛል። ስለዚህ አሁንም መሪው መንግስትም ህገ-መንግስቱን አክብሮ የወልቃይትን ጉዳይ በተገቢው መንገድ መፍታት አለበት። የኦሮሚያ ጉዳይ እና የወልቃይት ጉዳይ በምንም ተዓምር አንድ ሊሆን አይችልም። የኦሮሚያ ህዝብ አሁን በአዲስ አበባ ጉዳይ ወደ አደባባይ ወጥቶ ሰላማዊ ሰልፍ ማድረጉ በእኔ እይታ አግባብ አይደለም። ምክንያቱም አዲስ አበባ ኦሮሚያ ክልል ውስጥ እስካለች ድረስ አዲስ አበባ መስፋቷን መቃወም ምንም ትርጉም የለውም። የህዝቡ መብት መጠበቅ አለበት ብየ አምናለሁ። የመሬት ክፍፍልን በተመለከተም ባለመሬቶች ማለት አሁን መሬቱን የያዙት ኦሮሞወች ከመሬቱ ላይ መቶ-በመቶ ይነቀሉ የሚል አቋም የለኝም። ነገር ግን አዲስ አበባ የኦሮሚያን ህዝብ መብት ባልጣሰ መልኩ መስፋፋት አለበት የሚል አቋም አለኝ። የጎንደር እና የትግራይ ጉዳይ ግን የጎጠኛ ህዝብ ጉዳ እንጅ የሀገረ ጉዳይ ስላልሆነ ትግራይ እና ጎንደር ችግራቸውን በእራሳቸው መንግድ ይፍቱ አለበለዚያ ግን ትግራይ በክልል መሬት እየተከራከረ ወያኔ "እንደ መንግስት እቀጥላለሁ ካለ ነገሩን "ቅኝ ግዛት" ወደሚል ይወስደዋ ማለት ነው። ስለዚህ ትግራይ እና ጎንደር ካልምንም ጭቅጭቅ እና ጊዜ መፍጀት ችጋራቸውን በራሳቸው ይፍቱ የሚል የግል እምነት አለኝ። አሁን ደግሞ የኦሮሞ ፌደራሊስት ኮንግረንስ ፓርቲ እና የአምሃራ ህዝብን የወከለው የግንቦት 7 አርበኞች ግንባር ህብረት መፍጠራቸው እየተዘገበ ነው። ይህ ግን ትንሽ የሚያስቅ ነገር ነው። አምሃራ ክልልም የመግጠል ጥያቄ ሳይጠይቅ አይቀርም። አለበለዚያ ግን ኦሮሚያ የመገንጠል አላማ ይዞ አምሃራው ደግሞ ምን አላማ ይዞ ነው አብረው የተጣመሩ ስንል ምንም ትርጉም የለውም። ስለዚህ የኦሮሚያ ክልል፤ የጎንደር እና የትግራይ ችግራቸው እና ፖለቲካዊ ይዘቱ የተለያየ ስለሆነ ችግራቸውን በተለያየ አቋም ቢያስኬዱት ይሻላል የሚል አቋም አለኝ።

ለህዝብ ብዛት መጨመር ዋነኛው ምክንያት የአላቻ ጋብቻ ነው። እኔ ባደግኩበት አካባቢ ልጆች በ12 እና 10 ዓመታቸው በሽንኮር ዓገዳ እያባባሉ ይድሯቸዋል። እነዚህ ቤተሰቦች እና ልጆች ደግሞ በ12 ዓመት ተድረው "ይደጉ ተብሎ ቤተሰብ ላይ ሊቆዩ ይችላሉ። ከ 14 ዓመታቸው በኋላ እንዲገናኙ እና እንዲባዱ ይደረጋል። ስለዚህ ከ 15 ዓመት በኋላ መውለድ ይጀምራሉ። በቃ ከዚያ በኋላ መፈልፈል ነው። ያለእድሜ ጋብቻ አይነቶች ብዙ ሊሆኑ ይችላሉ። ከእነዚህመ አንዱ "ውሰድ-ለውሰድ(crisscross)" የሚባለው ነው። "ውሰድ-ለውሰድ(crisscross)" ጋብቻ ማለት እንዴት ነው አንድ ቤተሰብ አንድ ሴት ልጅ እና አንድ ወንድ ልጅ ሊኖራቸው ይችላል። በጎጃም አካባቢ ደግሞ ሴት ልጅ እርካሽ ነው። ስለዚህ የሚያገባ ለማግኘት ደግሞ ወይ ሃብታም መሆንን አለበለዚያ ደግሞ ሴቷ ባለስራ እና የግል ቢዝነስ የምትሰራ ውጤታማ መሆን አለባት። ስለዚህ ወንድ ልጅን እንደ ሴት ልጅ መዳሪያ ይጠቀሙበታል። ሌላው ግለሰብም እንደዚሁ ሴቷን ለመዳር ሲል ወንዱንም ድሮ ሴቷንም አብሮ ይሰዳል ማለት ነው። ስለዚህ ሁለት ቤተሰቦች ልጅ ሲዳዳሩ አንዱ ቤተሰብ የሌላውን ቤተሰብ ሴት ልጅም ያገባል ማለት ነው። በዚህ ስርዓት ያለዓቻ ጋብቻም ሊፈጠር ይችላል። አንድ

ግለሰብ በአንድ የውሰድ ለውሰድ(crisscross) ሰርግ 4 እና ከዚያ በላይ ልጆችን ድሮ ይገላገላል፡፡ የሰርጉ አላማ ለመደሰት ሳይሆን “ቆሞ-ቀር” የሚለውን ስድብ ለማስቀረት ነው፡፡ በገፀር ሰርግን ሲጠሩት ንቀው **“እልል-ሙሽሪት”** ብለው ነው፡፡ ስለሆነም ልጅ ሲድሩ “እልል-ሙሽሪት ትባል” ወይም “እልል ሙሽሪት ይባል” በለው እንጂ “እንደሰት” ብለው አይደለም፡፡ “እልል-ሙሽሪት” የሚለው ስም የሚያሳየው ሰርግን ንቀት ሲሆን አላማውም “ቆሞ-ቀር” የሚለውን ስድብ ለማስቀረት ነው፡፡ ስለዚህ አንደዚህ ሰርግን የሚጠሉት ከሆነ ያለ አቻ ጋበቻን ማስቀረት ይቻላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ለምሳሌ ሴቷ በጣም አድጋ አንድ ቤተሰብ ሴቷን ለመዳር ቢፈልግ ብቻዋን የሚነካት ሊጠፋ ይችላል፡፡ ስለዚህ ውሰድ-ለውሰድ ይታቀዳል፡፡ ወንዱ ልጅ ደግሞ በጣም ትንሽ ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ የሚደረገው ለምንድን ነው ***“ቆሞ ቀር”*** ከሚል ስድብ ሴቷን ለመታደግ ሲባል ወንዱንም ካለእድሜው ሊዳር ይችላል፡፡ ይህ ውሰድ ለውሰድ የሚባል የጋብቻ ስርዓት ከትምህርትም ሊያፈናቅል ይችላል፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው ለምሳሌ ወንድ ልጅ ተማሪ ሊሆን ይችላል፡፡ ሴቷ ደግሞ እድሜዋ ለዓቅመ-ሄዋን የደረሰ እና ትምህርት ቤት ያልገባች ልትሆን ትችላች፡፡ አንድ ቤተሰብ ደግሞ ሴቷን መዳር ፈልጎ ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ ብቻዋን የሚያገባ ስለማይገኝ ወንዱን ከትምርት ቤት አስቀርቶ አንድ ቤተሰብ አብሮ ከሴቷ ጋር ሊድረው ይችላል፡፡ ስለዚህ ውሰድ ለውሰድ(crisscross) በጣም ጎጂ የሚባል የጋብቻ አይነት ነው፡፡ ይህ ጋብቻ በብዛት ሲፀና አይታይም፡፡ ለዚህም ምክንያቱ ምንድን ነው ካልን አንዱ ወግን ከተጣላ ሌላኛው ወገንም ብድር ለመመለስ ብሎ ይጣላል፡፡ ስለዚህ ሁለቱም ወገን አንዴ ነው የሚፈርስ፡፡ ከኢኮኖሚ አንፃርም ሲታይ ኪሳራ ነው ማለት ነው፡፡

ሌላው ስደትን ለመከላከል የሚያስፈልገው ስራ የያዘ ሚስት ነው፡፡ አብዛኛው የሚሰደዱት የተማሩት እና የዩኒቨርስቲ አስተማሪዎች በብዛት ስራ ያለው ሚስት ያጡ ናቸው፡፡ ስለዚህ የሴቶችን ተሳትፎ በትምህርት ላይ ማብዛት የህዝብንም ቁጥር ሲቀንስ የሚሰደደውን ወንድ ቁጥርም ለመቀነስ ይረዳል፡፡

4.3. ለመርካት እንጂ ለመውለድ አንወስብ (Lets fuck for sense not for Birth)

እኔ የተረዳሁት ነገር ምንድን ነው የሃገራችን ህዝብ የበዛው የምንወልደው እና የምንወለደው ቤተሰቦቻችን የሚወስቡት(የሚባዱት) “ለመዋለድ” ስለሆነ ነው የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ አብዛኛው የሀገሪቱ ህዝብ ያልተማረ ህዝብ ስለሆነ ልጅን እንደሃብት ይቆጥራል፡፡ በዚህም ምክንያት የሚባዱት “ሃብት” ብለው የሚያስቡትን ልጅ ለመውለድ እንጂ የወሲብ ፍላጎታቸውን ለማርካት አይደለም፡፡ ስለዚህ ለመርካት እንጂ ለመውለድ አንብዳ፡፡ አንድ እኔ የገረመኝ ነገር ምንድን ነው በኢትዮጵያ ቴሌቪዥን የቀረበ ቃለ-መጠይቅ እና የክብር እንግዳ ነው፡፡ የሆኑ ብዙ ልጅ ያላቸው አባዎራዎች ናቸው፡፡ እነዚህ አባዎራዎች እንደ ተምሳሌት የቀረቡት በትንሹ 15 ልጅ ሳይኖራቸው አይቀርም፡፡ እናም እነዚህ ግለሰቦች “ልጆቻቸውን አስተምረው ለአቅመ-አዳም አድርሰው ትዳር ያስያዙ ናቸው” ተብሎ ለተምሳሌት የቀረቡ ናቸው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሰዎች ለሌላው ማስተማሪያ ሆነው የቀረቡ ናቸው፡፡ እዚህ ላይ የተሰጠው ትምህርት ምንድን ነው “ሌላው ህዝብ እንደዚህ ብዙ ልጅ ቢወልድ ማልካም ነው” የሚል ትምህርት ለማስተማር ተፈልጎ ነው፡፡ ሌላው የማከዳ ቤተሰቦች ናቸው፡፡ እነዚህ ሰዎች ባለሁለት ድጂት የልጅ ብዛት አላቸው፡፡ እነዚህ ሰዎች አንድ ልጅ ካናዳ ሀገር አላቸው፡፡ በዚህም ምክንያት እነዚህ ሰዎች አሁን በኢትዮጵያ ውስጥ እንደ “እድለኛ” የሚቆጠሩ ናቸው፡፡ አባትዮው ልጆችን እንደ ሃብት ነው የሚቆጥራቸው፡፡ የምንወልደው እኮ አንድን ወይም አንዲን ልጅ “ቤሩት” ለመላክ ነው፡፡ ስለዚህ እንታቀብ፡፡ አብዛኛው በገፀር አካባቢ የዎሊድ መቆጣጠሪያን መጠቀም “ያስኮንናል” ብለው ነው የሚያምኑ፡፡ ስለዚህ የግንዛቤ ማስጨበጫ ትምህርት መስጠት ይገባናል፡፡

በእኔ አመለካከት ብድ(የግብረ ስጋ ግንኙነት) በሶስት ይከፈላል፡፡ እነርሱም

1. የፍቅር የግብረ ስጋ ግንኙነት(fuck for love)
2. የዎሊድ የግበረ ስጋ ግንኙነት(fuck for birth) እና

3. የወሊድ እና የፍቅር የግበረ ስጋ ግንኙነት(fuck for both birth and love) ናቸው

1. **<u>የፍቅር የግበረ-ስጋ ግንኙነት(fuck for love)፡-</u>** ይህ የግበረ-ስጋ ግንኙነት በብዛት የሚፈፀመው በዎጣቶች እና አንዳንድ ውሽማ በሚይዙ ግለሰቦች ነው፡፡ ይህ የግበረ ስጋ ግንኙነት ከሚፈፅሙት መካከል
   i. ተማሪዎች በዩኒቨርስቲ የሚያደርጉት የግበረ ስጋ ግንኙነት፡- እነዚህም ግለሰቦችም ሆኑ ቡድኖች ኮንዶም ቢጠቀሙ መልካም ነው፡፡ ያልተፈለገ እርግዝናም ሊያጋጥማቸው ስለሚችል የወሊድ መቆጣጠሪያም ቢጠቀሙ መልካም ነው፡፡ እነዚህ ጥንዶች አብዛኛውን ጊዜ ውጭ ማለትም መማሪያ ክፍል ውስጥ እና በዛፍ ጥላ ስር ሊባዱ ስለሚችሉ ኮንዶም ባይለያቸው መልካም ነው፡፡
   ii. በጭፈራ ቤት ሽርሙጦችን የሚያዎጡ፣ ለምሳሌ እኔ እራሴ፡- እነዚህም ግለሰቦች እና ቡድኖች ኮንዶም መጠቀም አለባቸው፡፡ እኔ እራሴ ሁልጊዜ እና በዓግባቡ ነው ኮንዶምን የምጠቀም፡፡
   iii. ውሽማ የሚይዙ ወንዶችም ሆኑ ሴቶች፡- እነዚህ ጥንዶች ቢመረመሩ ወይም ኮንዶም ቢጠቀሙ ይመረጣል፡፡
   iv. በቶሎ-በቶሎ ሚስት ወይም ባል የሚቀይሩ ግለሰቦች
   v. የእስልምና ሃይማኖት ተከታዮች፡- ብዙ ሚስት ማግባ ስለሚቻል ነው፡፡
   vi. የኮንስትራክሽን ሰራተኞች፡- እነዚህ ሰራተኞች በብዛት ውሽማ ስለሚይዙ ነው፡፡ እነዚህ ጥንዶች ቢመረመሩ ወይም ኮንዶም ቢጠቀሙ ይመረጣል፡፡
   vii. አስተማሪዎች፣ በተለይ የዩኒቨርስቲ አስተማሪዎች፡- እነዚህ ሰዎች በብዛት ተማሪዎችን ስለሚያማግጡ ነው፡፡ እነዚህ ጥንዶች ቢመረመሩ ወይም ኮንዶም ቢጠቀሙ ይመረጣል፡፡
   viii. ሃኪሞች፡- እነዚህ ግለሰቦች በብዛት ሴቶችም ሆኑ ወንዶች በስራ ቦታ እና በህክምና አልጋ ላይ ወሲብ ይፈፅማሉ የሚባል ሀሜት አለ፡፡ እነዚህ ጥንዶች ቢመረመሩ ወይም ኮንዶም ቢጠቀሙ ይመረጣል፡፡
   ix. ሽርሙጦች(ወንዶችም ሆነ ሴቶች)፡- እነዚህ ግለሰቦች ኮንዶም ከተጠቀሙ ጥሩ አፍቃሪዎች ናቸው፡፡ ሁልጊዜም ግን ኮንዶም መጠቀም አለባቸው፡፡
   x. “ሃበሻ ነን” የሚሉ ጎሳዎች ኦሮሞወችን የሚያፈቅሩት ፍቅር፡- እነዚህ “ሀበሻ” ብለው እራሳቸውን የሚጠሩ ጎሳዎች ኦሮሞወችን ለብድ ነው የሚፈልጓቸው፡፡ “ሀበሻ” ተብሎ አንድ ሰው ወይም ግለሰብ ጄንጤ ካልሆነ በስተቀር ኦሮሞን እስከ መጨረሻ አግብቶ በትዳር አይቀጥልም፡፡
2. **<u>የወሊድ የግበረ-ስጋ ግንኙነት(fuck for Birth)፡-</u>** ይህ የግበረ ስጋ ግንኙነት በብዛት የሚደረገው በእድሜ ዋጥ ያሉ ግለሰቦች እና አባዎራዎች ናቸው፡፡ ለምሳሌ ማክዳ እኔን በዲልዶ የምታዎጣኝ ለወሊድ ነው፡፡ ይህንን የግበረ-ስጋ ግንኙነት የሚፈፅሙት ግለሰቦች የሚከተሉት ናቸው፡፡
   i. ቄሶች፡- እነዚህ ግለሰቦች አንድ ሚስት በሃይማኖታቸው መሰረት ያገባሉ፡፡ ሃይማኖታቸው ከአንድ በላይ ስለማይፈቅድ ነው፡፡
   ii. አብዛኛው ገበሬዎች፡- እነዚህ ግለሰቦች እና የህብረተሰብ ክፍሎች በብዛት አንድ ሚስት ነው የሚኖራቸው፡፡ ነገር ግን ውሽማ የሚይዙ ገበሬዎችም አሉ፡፡
   iii. ፓስተሮች፡- እነዚህ ግለሰቦችም አንድ ሚስት ብቻ እንደሚያገቡ ሰምቻለሁ፡፡
   iv. ማክዳ አስመላሽ(ማጋአጋ)፡- ይህች ግለሰብ እደዚሁ እኔን ያፈቀረችኝ ለወሊድ ነው ማለት ነው፡፡ ማክዳ ህዝብ ሲሰማት እየዋለ “ታዴን ተዋጣዋለች” እየተባለ ይሄው ዘመንን ተሻግሮ 4 ኣመት ሞልቶታል፡፡ ስለዚህ የምትበዳው ለወሊድ ነው ማለት ነው፡፡ እኔም በአንድ ብድ ሁለቴ ለማስረጨት(double orgasm) እየተዘጋጀሁ እገኛለሁ፡፡

3. **<u>የወሊድም እና የፍቅር የግበረ-ስጋ ግንኙነት(Fuck for both love and Birth)</u>**:-ይህን የግበረ-ስጋ ግንኙነት የሚፈፅሙት ግለሰቦች በአብዛኛው በመጀመሪያ በግብረ-ስጋ ግንኙነት የተጣጣሙ እና የተመቻቹ ናቸው፡፡ እነዚህም ለምሳሌ የወንድ ጓደኛ(Boy Friend) እና የሴት ጓደኛ(Girl Friend) ሆነው ከትምህርት ቤት ጀምረው እስከ ትዳር የደረሱ ሊሆኑ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ እነዚህ ፍቅረኞች የፍቅር ወፎች(love Birds) ተብለው ይጠራሉ፡፡

አሁንም ማከዳ ለመዋለድ ነው እኔን የምትፈልገኝ ማለት ነው፡፡ ከተጀመረ 5 ዓመት እየሞላው ነው፡፡ አንደኛ ትርፍ ልጅ ካልሆነች በስተቀር መቼም ሌላ ሰው አሳይቷት "ታውጣው" አይባልም፡፡ ሌላው ደግሞ "4 ዓመት ሙሉ እቃዋ(እምሷ) ቦዝኖ እየዋለ እንዴት በአሁን ሰዓት ታዋጣዋለች ይባላል?" ብላችሁ ስትጠይቁ ብዙ ምክንያቶች ሊኖሩት ይችላሉ፡፡ ከእነዚህም መካከል የተወሰኑትን ብንጠቅስ

1. ሰዎቹ ብዙ ልጅ ስላላቸው እንደትርፍ ቆጥረዋት ሊሆን ይችላል፡፡ እዚህ ላይ ማከዳ እና ቤተሰቧ በጣም የሚገርሙ ሰዎች ናቸው፡፡ እኔ መጀመሪያ ያሻፈድኳት እልፍቲን ነበር፡፡ እልፍቲ የማከዳ መንትያ እህት ነች፡፡ ነገር ግን እልፍቲን የሚያፈቅራት ኦሮሞ ስለተገኘ እና ማከዳን ኦሮሞዎች ስላላፈቀሯት "ታዴ ይብዳት" ተባለ፡፡ ማከዳ እንዴት ያለች ቀዳዳ ሰው እንደሆነች እኔ አልገባኝም፡፡ እንዴት ያልመረጠችውን ሰው እና ወንድ "አፍቅሬዋለሁ" ትላለች ብለን ስንጠይቅ መልሱ የሚሆነው ትግሬወች ብዙ ድግስ እያበሉ እንድትዋሽ ስላደረጓት ነው፡፡
2. ጠንቋይ "ያዎጣታል" ስላለ ለመዋለድ ፈልጋ ነው፡፡ ማከዳ እዚህ ላይ በጠንቋይ እያታለሉ ወደ ዘመናዊ ባርነት ነው ያስገቧት፡፡ ባርነት ማለት ደግሞ በሰው ምርጫ እና በትእዛዝ መመራት ነው፡፡ ዘመናዊ ባርነት ስለሆነ ቀስበቀስ እንድትለምደው እየተደረገ ህዝቡ እያጨናነቀ ወደ እኔ ሊልኳት ነው፡፡ እኔም ለህዝቡ ደስ አይበል ብየ በባላቶሊ(ሱፐር ማሪዮ) ዲልዶ ነው የምበዳት፡፡

እነዚህን እና ሌሎችንም ምክንያቶችን መዘርዘር ይቻላል፡፡ ስለዚህ ለስሜት እንጂ ልጅ ለመውለድ ወሲብ አንፈፅም የሚል የግል መልእክት አለኝ፡፡

ስለዚህ እዚህም እራስ ካለ እዚያም እራስ ካለ መስራትን ይጠይቃል፡፡ ከሰራን ደግሞ ዎሬ ይቀንሳል፡፡ ዎሬ ከቀነሰ ደግሞ ሰላም ይመጣል፡፡ እየሰራን ሰላም ከሆነ ደግሞ እድገት እና ብልፅግና ይመጣል፡፡ "መሳቅ ነው አመሌ" የሚለው እና ሌሎች ሙዚቃዎች ትንሽ **አዘናጊ**(makes you complacent) ነገሮች ናቸው፡፡ በቃ ችግርን መልመድ የለብንም፡፡ እንደምንም የ1 ዓመት ድርቅ እናልፋለን ለተከታታይ 4 አመት ከዘነበ እንዘፍናለን፤ እንደገና ዞሮ ድርቅ ሲወጣ እንለምናለን፡፡ ይህ አያዎጣንም፡፡ ችግርን አንልመድ፡፡ ስለዚህ ሁላችንም "በችግርም መሳቅ" "በጥጋብም መሳቅ" ከሆነ ሳቁ ሊታወቅ ይገባል፡፡ **ለምሳሌ ተቸግረን ማንም ሳይረዳን የምንስቅ ከሆነ መልካም ነው፡፡ ነገር ግን ተቸግረን "በእርዳታ ምግብ የምንስቅ" ከሆነ አሁንም ችግር አለው፡፡** ስለዚህ ሳቃችንን እንለየው፡፡ "በሌላ ህዝብ እና መንግስት ስንረዳ ይቆጨን" የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ስንዴ፤ ባቄላ እና ሌሎችንም እህሎች ሁሉም ስድብ ሊሆኑ ይችላሉ፡፡ ምንያቱም እነዚህ እህሎች በእርዳታ ከውጭ ስለሚገቡ ነው፡፡

አንድ ልጅ ተወልዶ በእርዳታ እህል እየበላ እና ድርቅ እያየ ከሚያድግ ባይወለድ ይሻለዋል፡፡ እኔ አሁን በ2008 ዓ.ም ያየሁት ከ 12 ዓመት ገደማ የሆኑ ልጆች "ለምኑ" ተብለው እዚህ ደብረ-ብርሃን ሲራዎጡ ነበር የሚውሉ፡፡ ስለዚህ እየወለድን እንደዚህ ለማኝ ከምናደርጋቸው ከመጀመሪያም አለመውለድ ይሻላል፡፡ የማናሳድገውን ልጅ መውለድ አይገባም፡፡ እዚህ ግን ድሃ ሆነን ስንወልድ "ጥረህ ግረህ ብላ" ብለን ልጃችንን ወደ ዚህች አለም ይመጣል፡፡ ይህ ልጅ ግን በ 12 ዓመቱ ለቤተሰቡ መኖሪያ ከሚለምን በጀመሪያም ባይወለድ ይሻለው ነበር፡፡ ሌላው ደግሞ ለማኝ ሆነው የሚወልዱ ግለሰቦችን መመልከት እንችላለን፡፡ እነዚህ ሰወች ከሚወልዱ ለምን መሃን አይሆኑም? ብለን ስንጠይቅ

ኢትጵያ ውስጥ ህዝቡ በጣም አስቸጋሪ ፀባይ ነው ያለው፡፡ እራሱ ለማኝ ሆኖ ሰው ልጅ አይወልድም፡፡ ስለዚህ መንግስትም ቢሆን እነዚህን በየመንገዱ የወደቁትን ሰወች ወይ ቦታ ይስጣቸው፤ አለበለዚያ ደግሞ መሃን እዲሆኑ ማድረግ ሳይሻል አይቀርም፡፡ ለማኞች ለምነው የሚሰጣቸው ሲያጡም “የማርያም አራስ” ብለው ለመለመን አውቀው ሊወልዱ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ እኛ የምንፈልገው ሳይቸግረው የሚያድግ ልጅ እንጂ ከሚቸግረው እና ከሚለም ባይወልድ ይሻለዋል፡፡ እንዲሁም ከገፀር ወደ ከተማ ጠፍተው መጥተው የቤት-ሰራተኛ ሆነው በኢጋጣሚ የሚወልዱ ግለሰቦችን መመልከት እንችላለን፡፡ እነዚህ የቤት ሰራተኞችን በተለይ በአዲስ አበባ ማለት ነው መንግስት የግንዛቤ ማስበጫ መስጠት አለበት፡፡ አብዛኛውን ጊዜ ፈረንጆች አዲስ አበባ ውስጥ ልጆችን አዶፕት(adoption) አድርገው በጋሪ ሲገፉ ይታያል፡፡ ይህ ግን በጣም የተሳሳተ ነገር ነው፡፡ ልጆችን አዶፕት(adoption) ማስደረግ በጣም ጉዳት አለው፡፡ አብዛኛውን ጊዜ የአፍሪካ ሀገሮች ልጆቻቸውን በአዶፕሽን(adoption) እንደሚሰጡ ነው የሚነገረው፡፡ ለዚህ ማሳያ ደግሞ ማሪዮ ባላቶሊ(ሱፐር ማሪዮ) ማየት እንችላለን፡፡ ይህ ሱፐር ማሪዮ የሚባል ግለሰብ የጋና ዝርያ ያለው አፍሪካዊ ሲሆን በጣልያን ቤተቦች አዶፕት(adoption) ተደርጎ ያደገ ነው፡፡ ምንም እንኳ ለታዋቂ ሰውነት ቢበቃም የሚደርስበትን የዘረኝነት ስድብ መመልከት እንችላለን፡፡ ከቀድሞው የጣልያን ፕሬዚዳንት ማለትም ሲሊቮ ቦሎስኮኒ(Silvio Berlusconi) ሳይቀር የዘረኝነት ዘለፋ ደርሶበታል፡፡ ስለዚህ ኢትጵያውያን ቤተሰቦች ልጆቻቸውን በአዶፕሽን(adoption) ባይሰጡ መልካም ነው፡፡ በነገራችን ላይ ይህ ሲሊቮ ቦሎስኮኒ(Silvio Berlusconi) የሚባል ሰው ፕሬዚዳንት ባራክ አባማንም ሰድቦታል(Silvio Berlusconi is the most stupid and racist person in Europe. The difference between Adolf Hitlor and Silvio Berlusconi is that Hitlor kills whites. Otherwise, Silvio Berlusconi is stupid one)፡፡ አዶፕሽን(adoption) ማለት “ማነገር(negroing)” ማለት ነው(adoption is a process of being negro)፡፡ ይህም ማለት እንዴት ነው አንድ ልጅ ለምሳሌ ከኢትዮጵያ አዶፕት ተደረገ እና አሜሪካ ገባ እንበል፡፡ ሲያድግ የሚወርሰው የኔግሮ(negro) ባህሪ እንጅ የኢትዮጵያዊያንን ባህሪ አይደለም፡፡ ስለዚህ አዶፕሽን(adoption) ወደ ኔግሮነት የመለወጫ አንዱ ዘዴ ነው ብየ በግሌ አስባለሁ፡፡ ስለዚህ የአፍሪካ ሀገሮች ልጆቻቸውን በአዶፕሽን(adoption) ለፈረንጅ የሚሰጡ ኔግሮ ለማድረግ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ምክንያቱም በፈረንጅ ሀገር አፍሪካዊን “ኔግሮ” ብሎ እንጂ “ጥቁር” ብሎ የሚጠራው አይኖም፡፡

አብዛኛው “ኩራት አለኝ” ብሎ እንደልቡ የሚናገረው “የመንግስት ደሞዝተኛ ቤተሰብ ያለው” እና “የመንግስት ደሞዝተኛው” ነው፡፡ ይህ ደግሞ ገበሬው አንጀቱን አስሮ ሲቸግረው እህሉን እምጥቶ ይሸጣል፡፡ እርሱን ባለደሞዝ በኩንታል “ስልሳ ጉድጓድ ምሳ” እንዳለው ሙዚቀኛው በኩንታል ከቶ ካስቀመጠ በኋላ ችግር የሚባል አያውቅም፡፡ ሁሉም “ኩራት” እያለ የሚያዋራን ይህንን ነው፡፡ ነገር ግን የገፀሩ እህዝብ “በጀት” ከሚባለው ነገር እንዳው የማዳበሪያ መግዣ እንኳን ተሰጥቷቸው አያውቅም፡፡ እኔ ይህን የምለው ከገፀር የመጣሁ ስለሆንኩ ነው፡፡ ስለዚህ ችግር ሲመጣ ተጋላጭ የሚሆነው ይህ የገፀር ህዝብ ነው፡፡ ለዚህም ምክንያቱ የከተማው ህዝብ የገፀር ህዝብ ንብረት “ደሞዝ” ሆኖ ይሰጠዋል፡፡ በተሠጠው ደሞዝ ገበያውን ጠቅልሎ ገዝቶ እቤቱ ያስቀምጣል፡፡ እናም ገባያው ይዎደዳል፡፡ በቃ ገፀሩ ሲርበው ቢቢሲ እና አልጀዚራ “ኢትዮጵያ ትልቅ ድርቅ ላይ ነች” ብለው ይዘግቡታል፡፡ ስለዚህ የከተማው ህዝብ የገፀሩን ያህክል ለኢኮኖሚው ያበርክት፡፡ ምክንያቱም የገፀር ገበሬ በ 2 በሬ አርሶ ነው ይህን ሁሉ የከተማ ሰነፍ በላተኛ የሚመግብ፡፡ “ከተማ ነን” የምንል በየ ፊናችን ሰርተን ኢኮኖሚው ላይ ከፍተኛ የሚባል ጭማሪ ማድረግ አለብን፡፡ እዚህ ላይ ስናየው የገፀሩ ህዝብ እየተራበ የከተማው ህዝብ በጭፈራ እና በዘፈን ሲቀልጥ ይውላል፡፡ ነገር ግን የከተማው ህዝብ ሀገር ሲራብ እና ሲቸገር መከፋት ነበረበት፡፡ የገፀሩ ህዝብ እርቦት እራብ ከፉ ነው እና አንኳን ሊዘፍን ቀርቶ አይስቅም፡፡ ነገር ግን በሀዘን እንኳ የከተማው ህዝብ ሲረዳው አይታይም፡፡ አንዱ ደብረ ብርሃን መጥቶ ሲለምን ያየሁት እኳን መሳቅ እና መዝፈን ቀርቶ መራመድ አይችልም፡፡ ስለዚህ የሀገራችንን ችግር መርዳት ባንችልም እንኳ ቢሰማን እና

ብናዝን እንደ እርዳታ ይቆጠራል፡፡ የህሊና ፀሎት እንኳን ማድረግ እንደ ሃዘን ይቆጠራል፡፡ ኢንጅነሮች እና ተመራማሪዎች “ቴክኖሎጂ አመንጪ” ነን የምንል ለገረበሬው ስራ መቀላጠፍ የሚያገለግሉ መሳሪያዎችን ማቅረብ አለብን፡፡ ለምሳሌ የከርሰ-ምድርን ውኃ አውጥቶ ለመጠቀም ብዙ ሞተሮች እንደሚያስፈልጉ ይታዎቃል፡፡ ተመራማሪዎች ዘሮችን ማሻሻል አለብን እና ሁሉም በየፊናው ኢኮኖሚው ላይ መጨመር አለበት፡፡ ይህም ማለት አንድ ገበሬ እራሱ በሰራው ሞፈር፤ ማረሻ እና በሁለት በሬ አረሶ ይመግበን የነበረውን ወደ ሜካናይዝድ እርሻ(mechanised agriculture) ቀየርነው ማለት ነው፡፡ በዚህም የስራ ጫናው ከገፀር ወደ ከተማው እናም ባጠቃላይ ወደ መላ ሀገሪቱ ይሰረጫል ማለት ነው፡፡ ይህም “ድር ቢያብር አምበሳ ያስር” እንደተባለው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ከገበሬ ጋር ገበያውን ብቻ ሳይሆን ስራውንም እንጋራ(not only the grain market but also we have to share the agricultural work)፡፡ ወደ ከተማ የተመረተው ምግብ ብቻ ሳይሆን ስራውም አብሮ ይምጣ፡፡

የውጭ ስደትም የከተማው ህዝብ ባህሪ ነው፡፡ ሀገር ውስጥ የፖለቲካም ይሁን የድርቅ አደጋ ሲፈጠር የከተማው ህዝብ በጎረቤት ኬንያ፤ በሶማሊያ እና በሱዳን አድርጎ ወደ ውጭ ሀገሮች ይሰደዳል፡፡ የገፀሩ ህዝብ ግን ይሞታል እንጂ ቀየውን እና ሰፈሩን ጥሎ አይሄድም፡፡ ስለዚህ የከተማው ህዝብ የሀገሪቱ ብቸኛ ችግር ነው ማለት ነው፡፡ ሀገር ውስጥ ችግር ሲፈጠር የገፀሩን ህዝብ ለችግር አጋልጦ ደኑ እንደተጨፈጨፈበት የዱር አራዊት ወደ ጎረቤት ሀገሮች የሚፈልስ የከተማ ህዝብ ነው፡፡ ሙስና ሰርተው እና ሀገሪቱን አራቁተው አሜሪካ ሄደው የተቀመጡ የቀድሞ የሀገሪቱ መሪዎች እና ልጆቻቸው እንዲሁም እርዝራዦቻቸው ናቸው፡፡ ይህ ወደ ውጭ የሚሰደደው የከተማ ህዝብ ምንዛሬ አስገብቶ 2 እና 3 ቶን እህል ገዝቶ ስቶር(store) ውስጥ ይቀብራል፡፡ በቃ ከዚያ በኋላ ችግር የሚባል ነገር ከተሜውን አይነካውም፡፡ “ድርቅ” ስለሚባል ጣጣ ከተሜዎች መስሚያም የላቸውም፡፡ እያንዳንዱ የከተሜ ህዝብ የገበሬን እህል በብሩ ገዝቶ ስቶር(store) ውስጥ ሲያስቀምጥ ገበያ ይዎደዳል፡፡ “ስልሳ ጉድጓድ ምሳ” የሚለው ሙዚቃ ይህንን ሳይመለከት አይቀርም የሚል ግምት ስላለኝ ነው፡፡ ገበያ ሲወደድ ኑሮ ይወደዳል፡፡ ስለዚህ “ትኩስ ድንች” ሆነ ማለት ነው፡፡ የከተማ ህዝብ ማለት የመስቀል ወፍ ማለት ነው፡፡ የመስቀል ወፍ በጳጉሜ ቀለብ ሰብስቦ በዓቱ ነው የምታየው ተብሎ ይታመናል፡፡ የት እንደከረመ አታውቀውም፡፡ እንግዲህ ነገረ አበዛሁ መሰለኝ፡፡ ይቅርታ እየጠየቅኩ ባነሳሁት ሀሳብ ላይ ግን እናስብበት፡፡

4.4. <u>ማክዳን(ማጋኢጋ) ካሳየኝ በኋላ ያለው እንቅስቃሴ</u>

ጨዋታ ከተጀመረ መጫዎት እንጂ መቸም ተቋርጦ ሌላ ስራ አይሰራም፡፡ ያሳዩኝ እለት ግርግር እንዳለቀ ህዝቡም ነገሩን በዎሬ መልከ ይዞ ቁጭ አለ፡፡ ከድህነት ዎለል ቢታች የሚተዳደር ህዝብ ዎሬ እንጂ ሌላ ገንዘብ የለውም፡፡ በኢትዮጵያ ታሪክ አለን እንላልን፡፡ አዎ አለን፡፡ ነገር ግን “USA food oil”(ዩስኤ የምግብ ዘይት) ያልተመገበ ኢቲዮጵያዊ አለ ብየ አላምንም፡፡ ይህ ዘይት በቀጥታም(በእርዳታ) ድርቅ ላጠቃቸው ወገኖች ሲደርስ በተዘዋዋሪ (የእርዳታው ዘይት ለገበያ ቀርቦ በምግብ ቤት እና በሆቴሎች) በሁላችንም በደማችን ውስጥ አለ፡፡ ይህ ዘይት ደግሞ የድርቅ ጉዳት ለደረሰባቸው ህብረተሰቦች ለመርዳት ሲባል ወፈር ብሎ የተመረተ ነው፡፡ ስለዚህ “ታሪክ ከክብር ጋር” ሆኗል የሚል እምነት የለኝም፡፡ ይህ ዘይት በሆቴሎችም ይቀርባል የሚል እስከ 99.99% እርግጠኛ ስለሆንኩ ነው፡፡ ይህ ዘይት ደግሞ የእርዳታ ዘይት ነው፡፡ ስለዚህ ኩራት ስንል ሁሉን-አቀፍ እንዲሆን ብየ ነው፡፡

በኢትዮጵያ እኔ ስመለከተው ምግብ ሲቀርብ ትንሽ-ትንሽ እየቆረሱ መብላት “ኩራት” የሚመስላቸው ብዙዎች ናቸው፡፡ አንዱ ቃሊቲ እስር ቤት ያዎራኝ ነገር ነበር፡፡ ሰውየው *“እኔ አባቴ ሲያሳድገኝ አጥፈሀ እንጀራ አትቁረስ እያለ ነው ያሳደገኝ”* አለ፡፡ እኔም “የገበሬ ነገር” ብየ ምንም አላልኩም፡፡ “እንጀራ እያጠፍክ አትቁረስ” ያለው አባቱ “ንፉግ” ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ የአበላል ስርዓት “ቆምጨነት” እንጂ ምንም ትምህርት አይደለም፡፡ ኩሩ ለመሆን በቃ ጥሩ-ጥሩ ምግብ እየበሉ ማደግ ነው፡፡ ከጠገበ እና የጠገበ ከሆነ ብዙ አይበላም፡፡ ካለበለዚያ ግን ቆምጬ “አለቀብኝ” እያለ ስትበላ አይን-

አይን ሊያይህ ይችላል፡፡ አንድ ሰው እቤቱ ስትበላ እጅህን የሚያይህ ከሆነ ንፉግ ነው ማለት ነው፡፡ አንድ ህዝብ ኩራት አለው የሚባለው በአለም አቀፍ ደረጃ ሲመሰከርለት ነው፡፡ ለምሳሌ የኢጣልያን ህዝብ ማየት ይቻላል፡፡ ኢጣልያኖች በዓለም የሚታወቁት ጣፋጭ ምግብ በመስራት ነው፡፡ እኛ ግን በአለም የምንታዎቀው “ያዎጣታል ይሄዳል” በሚል የስደት ፍላጎታችን ነው፡፡ በአለም የታዎቅንበት ዋናው ነገር ጥንቆላው ነው፡፡ እኛ ሀገር አንዳንድ ሰዎች ያልገባቸው ነገር አለ፡፡ አንድ ሰው ሃብታም ከሆነ አቀማመጡ እራሱ በጣም የሚገርም እና እንደ ንጉስ ነው የሚቀመጥ፡፡ ስለዚህ ሃብታም ከሆንክ ኩሩ መሆንህ አይቀርም፡፡ ኩሩ ለመሆን ሃብታም እና ንብረት ያለህ መሆን አለብህ፡፡ ይህ የእኔ ጥቅስ ነው፡፡

“ሃብታም ሁሉ ለምግብ ኩሩ ነው (Every Rich person is a prig for food)”፡፡

ታደለ ባሳዝነው 2008 ዓ.ም

እዚህ ላይ “ለምግብ” የሚለው ቃል የሚያመለክተው ሃብታሞች ምግብ ሲንቁ “እንደ ቡሸቲ” አይነቶችን ግን ይቀበላሉ፡፡ ለምሳሌ በኢትዮጵያ ቃሊቲ እስር-ቤት ውስጥ ቡሸቲ የሚተኛው ሽንት-ቤት ውስጥ ነው(in Ethiopia, No Gay allowed)፡፡

ስለዚህ ድሃ ሆኖ ኩሩ በጭራሽ ይኖራል ብለን ማሰብ የለብንም፡፡ የአለም ሃገራት ዝም ያሉን የምንለውን ለመስማት ነው፡፡ ስለዚህ አንድ ህዝብ “ኩሩ ነው” ማለት “ሃብታም ነው” ማለት ነው፡፡ ድሃ እማ የቀረው ቢቀር መበደሩ አይቀርም፡፡ እየተበደርክ እና እየተረዳህ ደግሞ ኩሩ የሚባል ነገር እኔ እንደው መስማት አልፈልግም፡፡ አንድ ሊጋበዝ የሚግደረደር ሰው ኩሩ ሊሆን አይችልም፡፡ ስለዚህ “ኩሩ ነን” ብለን ለማውራት መጀመሪያ የእርዳታ ዘይት እና ስንዴ መቀበል እናቁም፡፡ እኛ “ፌክ ኩራት” ነው ያለን (we have fake pride)፡፡ ስለዚህ እውነተኛ ኩራት ካለን የእርዳታ ስንዴ እና ዘይት አንቀበል፡፡ ኦሮሞ ለምሳሌ በ2008 ዓ.ም የእርዳታ ዘይት እና ስንዴ እየጠጣ ነው፡፡ ስለዚህ ኩሩ ነው ወይ? ኩሩ ለመሆን ሰው መርዳትም ላይኖርብን ይችላል፡፡ ነገር ግን እራስን መቻል ኩራት ነው፡፡ እኔ በአካባቢየ ስሰማ አንድ ሰው ከሰው የማይበደር እና የማይረዳ ከሆነ ይከበራል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞዎችም ቢሆን የሌላ የእርዳታ ስንዴ የማይቀበሉ ቢሆን ኖሮ እኔ ሆዴ ላይ አስፈርማቸው ነበር፡፡ ነገር ግን በ2008 ዓ.ም ድርቅ ላይ ሆነው የእርዳታ ዘይት እየጠጡ ነው፡፡ ስለዚህ እነርሱም ከልመና ላይወጡ እኛንም አያሰድቡን፡፡ እኔ ስሰማው ሁሌ የኦሮሚያ ክልል ሙዚቃ “የታረዘ አልባሽ” ይገርመኝ ነበር፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ በሌላ ስንዴ የሚረዳ ከሆነ እራሱንም አላለበሰም፡፡ ስለዚህ ሙዚቃም ስንዘፍን ህዝብን በውሸት ማታለል የለብንም፡፡ እውነቱን እንንገራቸው፡፡ ኦሮሞም ሆነ ጎጃሞች ሲዘፍኑ **“የ 10ቱን ትእዛዛት ፈፅሜያለሁ”** እያሉ ነው፡፡ ስለዚህ እንታረም፡፡ ቆምጨዎች ጥንቆላውን ይዘው በዓለም ሲዞሩ እግረ መንገዱን የታወቅንባቸው ብዙ ነገሮች አሉ፡፡ ከእነዚህም መካከል የሚከተሉትን መጥቀስ ይቻላል፡፡

1. ከእስራኤል ጋር ዘራችን መያያዙን ነው፡፡ ነገር ግን የእኛ ሀገር ህዝብ ያልተረዳው ነገር እስራኤላውያን በዓለም ውስጥ ካሉት ፈረንጆች የመጨረሻዎቹ አሳዛኝ እንደሆኑ ነው፡፡ እነዚህን እስራኤሎችን ናዚ ጀርመን በአለም እያደነ እንደገደላቸው አለም ስለሚያውቀው ስለ እስራኤል የአለም ህዝብ የሚያሳዝን ትውስታ ነው ያለው፡፡ ስለዚህ “የእስራኤል ዘር ነኝ” የሚሰራው እዚህ እንጂ በፈረንጅ ሀገር “የእስራኤል ዘር ነኝ” የሚለው ብዙም አድናቆት የለውም፡፡ በዚህም ነገር እኔ የአሜሪካ ፊልም ላይ ሲወራ ሰምቻለሁ፡፡ ስለዚህ ነጥብ ጥለንም ቢሆንም ታውቀናል፡፡ ነገር ግን “ቆሻሻ ነን” እያሉ ለዓለም እያዎሩ ደግሞ ሌላ ድስኩር ማሰማት የመጨረሻው ውጤት ነጥብ መጣል ነው፡፡ ማለትም ምንም የምናተርፈው ነገር አይኖርም፡፡ አንድ ሰው መታዎቅ ያለበት በጀብዱ እንጂ በነውር መሆን የለበትም፡፡ ስለዚህ እንደ ሀገር ስመለከተው ከፈረንጅ ዘር መሆን ምንም ጥቅም የለውም፡፡ በመሆኑም እኛ “በአለም እንታዎቃለን” ስንል ለአለም “ስደቡን” እያልን እየለመንናቸው ነው፡፡ “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለውን ለአለም በማሰማታቸው እንደ ቡድን እና እንደ ጎሳ የተጠቀሙ ሊኖሩ ይችላሉ፡፡ ነገር ግን እንደ ሃገር ኪሳራ ነው

የደረሰብን፡፡ እንደ ለማ ኦሮሞ ገለፃ ከሆነ “እስራኤሎች የእኛ ያሉትን መርጠው ወስደዋል ስለዚህ ኢትዮጵያ የአፍሪካ ህዝብ ነው” ብሏል፡፡ አሜሪካ ህልሞች ሁሉ የሚሳኩበት ሀገር ነው(america a country where dreams come true) ተብሎ ስለሚታመን የቆምጨን እና የንፉግን ፈረንጅ የመሆን ፍላጎት አሜሪካወች አሳኩት ማለት ነው፡፡ እኔም ስለ እስራዔል መስሚያ ስለሌለኝ በለማ ኦሮሞ ነገር እስማማለሁ፡፡ ይህ ከእሳራኤል ጋር ዘራችን መያያዙ ግን “ሚውታንትነት(mutant)” እንጂ ክብር አይደለም፡፡ ለምሳሌ አንዳንድ ህበሾች የአፍሪካ ዘር “አናገባም” ሲሉ ይታያል፡፡ ይህ ግን በጣም ቂልነት ነው፡፡ ለምን ቢባል አፍሪካም እኛ በፈረንጆች ከመዳቀላችን በፊት የእኛ ዘር ነበር፡፡ ስለዚህ ሰው እራሱን አይንቅም፡፡ እኔ ሳስብ ድሮ “ህበሻ ልዩ ነው” ብየ ነበር የማስብ፡፡ ነገር ግን የፈረንጅ ዲቃላ እንጂ ልዩ አይደለንም፡፡ ለምሳሌ አንድ ብሎንድ(blonde) ፈረንጅ ስትመለከት ልዩ ፈረንጅ እንደሆነ ታያለህ፡፡ ነገር ግን አንድ ብሎንድ(blonde) ሃበሻ ብትመለከት፤ የፈረንጅ ዲቃላ ኔግሮ እንጂ “ልዩ ህበሻ” አይደለም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኔ ከዛሬ ጀምሮ እራሴን አልንቅም የሚል ሀሳብ አለኝ፡፡ በአሁኑ ሰዓት አለም ላይ “የእስራኤል ዘር ነኝ” ብለን ስንናገር፤ አብረን ደግሞ “ቆሻሻ ነን” እያልን ስናወራ “እስራኤሎች ያፍራሉ” የሚል ሀሳብ ለምን ጭንቅላታችን ውስጥ ወይም ህዝቡ ለምን ይህንን አላሰበም ብለን ስንጠይቅ መልሱ እንደተመልካቹ ይሆናል ማለት ነው፡፡ እኔ ይህንን ጥያቄ ስመልሰው፤ የኢትዮጵያ ህዝብ ጥቁር መሆን ስለማይፈለግ ኢጋጣውን በመጠቀም የፈረንጅ ዘር እንዳለብን ለማሳወቅ ፈልገው መሰለኝ፡፡ ይህም ምንድን ነው “ሳይሰደቡ ጥቁር ከመሆን እየተሰደቡም ቢሆን ፈረንጅ መሆን ይሻለናል” ብለው ይመስለኛል፡፡ እዚህ ላይ የእስራኤሎች እራሱ እኛን እንደ እስራኤል ዘር የመቀበላቸው ዋናው ምክንያት እነርሱ በናዚ ጀርመን ስለተገደሉ፤ እኛ “አይሁድ ነን” ብለን ስንሄድ እንደ ሰው ቆጠሩን መሰለኝ፡፡ ሌላ እና እንደዚህ ጭፍጨፋ ያልደረሰበት ፈረንጅ ቢሆን ኖሮ እንደዚህ ያለ ነገር ውስጥ ማለትም ቆሻሻ የያዘን ህዝብ አይቀርብም ነበር ብየ አስባለሁ፡፡ ስለዚህ ፈረንጆች ማለትም አይሁዶች “ዘመድ አገኘን” ብለው ነው ቆምጨን እስከ አሩ እንደ ዘመድ የተቀበሉት፡፡

2. ሌላው በዓለም ከቆሻሻ ከመሆን ጋር ተያይዞ የታዎቅንበት ነገር “የጦረኛነት” ባህላችን ነው፡፡ ጦረኛነታችን መታዎቁ ጥሩ ነው፡፡ ነገር ግን ከስድብ ጋር መሆኑ ጥሩ ነው ብየ አላምንም፡፡ ዋናው ጦረኛነት ኑሮን ማሸነፍ ነው፡፡ አባቶቻችን እንኳን በዓለም ሲታወቁ እና ሃይማኖት ሲያመጡ ጃንደረቦችን ወይም በአሁኑ አጠራር አምባሳደሮችን ልከው ነው፡፡ እኛ ግን ለገበሬ ያልተገባ መብት ሰጥተን ገበሬ በስልክ ተጫወተብን፡፡ እነዚህ በዓለም እንድንታዎቅ ያደረጉን ገበሬዎች ደግሞ የገፀር ሰዎች ናቸው፡፡ ገፀር ካደጉ ደግሞ በትንሹ 3 ዓህያ ይበዳሉ፡፡ ስለዚህ አህያ በሚበዳ ሰው ነው እንደዚህ ሀገራችን በዓለም እየተዋረደች ያለች ማለት ነው፡፡ የአዲስ አበባ ህዝብ ለምን ዝም እንዳላቸው ለእኔ አልገባኝም፡፡ እስከ አሁን በዓለም እንደዚህ ያለ ውርደት ውስጥ ገብተን አናውቅም ነበር፡፡ በድሮ ዘመን ድርቅ እንኳን ተደብቆ ነበር ይባላል፡፡ አሁን ግን ቆምጨ የግለሰብ ነውር እያዎራ ግብርናውን በዓለም ዘራው እኛም የአለም ገበሬ ተባልን፡፡ አሁን ግን ገበሬ ቁላውን ከአህያ እምስ ውስጥ ነቅሎ ነው እየተጫዎተብን ያለ፡፡ እነዚህ አህያ እየበዱ ያደጉ ሰዎች እና ገበሬዎች ኦሮሞ ሴቶች ሱሪ ለብሰው ሲያዩ ልክ እንደ ማርያም ነው የሚመቿቸው፡፡ ኦሮሞወች ግን ለአዲስ አበባ ከተማ ህዝብ ጢባጢቤ *መጫዎቻ* እና *መቀለጃ* ናቸው፡፡ የገበሬዎች ሱሪ የለበሰ ሴት አይቶ አለማዎቅ ኦሮሞወችን አያስወድዳቸውም፡፡ ጎጃሞች ኦሮሞ አፍቅረው አይፈቱም፡፡ ምክንያቱም ደግሞ ሱሪ የለበሰ ሴት አይተው ስለማያውቁ ነው፡፡ ስለዚህ እኛን እና ሌላውን ህዝብ ጨምረው ኦሮሞ አያስወድዱብን፡፡ ጎጃሞች ችግራቸው ሱሪ የለበሰ የኦሮሞ ሴት ከሆነ ቂጣም የኦሮሞ ሴት ሲያዩ “አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ.....” ብለው ቢያልፉ በኦሮሞ ቂጥ ያጥለቀልቃቸው ነበር፡፡ ህዝቡ ኦሮሞን እንደ አውድማ ምርት ነው የሚያፍሰው፡፡ ነገር ግን የእኔ ዘመዶች በጭራሽ ሴት አይተው አያውቁም፡፡ እነርሱ ሱሪ አይለብሱም ማለት ማክዳ ውድ ናት ማለት አይደለም፡፡ ማንኛውም ሀገር ውስጥ ነውር ይኖራል የእኛ ሀገር ግን በጣም የሚያስጠላ እና የሚያሳዝን ነው፡፡ ገበሬዎች በዓለም ጥምብ ህዝብ ነው ያደረጉን፡፡ ስለዚህ በዓለም መታዎቅ ያለብን በአምባሳደር እና ሊያኮራ

በሚችል እንጂ በገበሬ እና በጠንቋይ መሆን የለበትም፡፡ እኛ ከጥቁር ህዝብ ድርቅን ሳይጨምር “የተሻለ ታሪክ አለን” የምንል ህዝቦች እንደዚህ ልብ-ለልብ መነጋገር አቅቶን አንድን ችግር ሀገር ውስጥ ማፈን አቅቶን የመጀመሪያዎች የግሎባላይዜሽን ሰለባ መሆናችን በጣም የሚያሳዝን ነው(we are the first people of the world who are victims of globalisation)፡፡ ስለዚህ ለወደፊትም “እንጠቀማለን” ስንል ጉዳቱ እንዳይበዛ መጠንቀቅ ግድ ይለናል፡፡ ለምሳሌ አሁን በትክክል በሀገር ደረጃ ከስረናል፡፡ ምክንያቱም አንድ ሰው በትክክል የሚሰማው ስድቡን እንጂ ዝናውን አይደለም፡፡ ዋናው ጦረኛነት ኑሮን ማሸነፍ ነው፡፡ በአሁኑ ሰዓት ዋናው ጀግንነት ኑሮን ማሸነፍ እና ድርቅን ማሸነፍ ነው፡፡

በአለም የተደረገው የአንደኛው እና የሁለተኛውን የአለም ጦርነትን ሁላችንም እናውቀዋለን፡፡ ይህ ጦርነት በብዛት የተካሄደው በጀርመን እና አሜሪካን እና በአሜሪካ አጋሮች መካከል ነበር፡፡ ጀርመኖች ይህንን ጦርነት ያስነሱበት ምክንያት አይሁዶችን እያደኑ መግደል ስለያዙ አሜሪካን እና ሌሎች ሀገሮችን አስቆጣቸው፡፡ ስለሆነም አሜሪካ እና አጋሮቿ ጅርመንን ጦርነት ገጠሟት፡፡ ጀርመኖች ለምን አይሁዶችን ወይም በእኛ አገር አጠራር እስራኤሎችን ጠሏቸው? የሚለውን ጥያቄ መመለስ ነው የእኔ ፍላጎት፡፡ እኔ ያየሁት መረጃ የለም፡፡ ነገር ግን በእራሴ ከስነ-ልቦና አንፃር ስገምት አይሁዶች በወቅቱ አሀገር የሌላቸው እና በሁሉም የአለም አካባቢ ተበትነው ይኖሩ የነበሩ ህዝቦች ናቸው፡፡ ስለሆነም በጀርመን ብዙ አይሁዶች ይኖሩ እንደነበር መረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡ በዚህም አንድ አካባቢ አንድ ሰው ካለሀገሩ ሄዶ መሬት ሲሻማ እና ሲሰፍር ተወላጁን እደሚያስቆጣ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ በመሆኑም ጀርመኖችን የአይሁዶች ጀርመንን መውረስ እና የአይሁዶች በጀርመን መብዛት እንዳስቆጣቸው እና ገድሎ ለማፅዳት እንዳሰቡ እኔ እረዳለሁ፡፡ ለዚህ ማስረጃ የእኛን ህዝብ በደቡብ አፍሪካ የደረሰበትን ግድያ እና እንግልት ማየት ይቻለል፡፡ ስለዚህ እኛም አንዱ የቡድን ግድያ ሳያደርስብን ሀገራችንን ወድደን ብንኖር ይሻላል፡፡

ኦሮሞዎችም ቢሆን ኪሳራ እንደደረሰባቸው ነው የሚሰማኝ፡፡ ምክንያቱም እንደዚህ ያለ ፈሪ ተገንጣይ ታይቶ ሆነ ተሰምቶ አይታዎቅም፡፡ አለም ላይ ያሉትን ተገንጣዮችን እንደ ባርሴሎና እና ክሬሚያ የመሳሰሉትን ፍርሃት ነው የለቀቁባቸው፡፡ ሲደፈር የሚደበቅ ተገንጣይ አይተን አናውቅም፡፡ ስለዚህ የአለም ማህበረሰብ ኦሮሞን በፈሪነት ነው የሚያውቃቸው፡፡ ስለዚህ እኛ በቆሻሻ ስንታዎቅ ኦሮሞ ደግሞ በውሸት እና በፍርሃት በዓለም ታውቀዋል፡፡ ፈሪ ሆኖ ከመታዎቅ ደግሞ መሞት ይሻላል፡፡ በአለም በፍርሃት የሚታዎቅ እንስሳ ጅብ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ከጅብ ቀጥሎ በዓለም የታዎቀ ፈሪ መሆኑ ነው፡፡ በኦሮሞ መቀለድ ነውር ቢሆን ኖሮ ኦሮሞወች ማከዳ ስትጣል ይፈረግጡ ነበር፡፡ ኦሮሞወች እራሳቸውን ይጠላሉ እንዲሁም ኦሮሞ እራሱንም ይንቃል፡፡ ይህንን ደግሞ ለማረጋገጥ የማከዳን ቤተሰቦች ማየት ትችላላችሁ፡፡ ኦሮሞ ኦሮሞን ቢያከብር ኖሮ የማከዳን መጣል ኦሮሞ ሰምቶ ሲደብቅ “ሲሰሙ ምን ይሉናል?” ብሎ ያፍር ነበር፡፡ ኦሮሞወች በእራሳቸው እንደማይኮሩ እና እራሳቸውን እንደሚንቁ ምልክቱ በውጭ ሀገር ያሉ ኦሮሞወች “በኦሮሞነት መኩራት(Oromo Pride)” የሚል መፈክር አዘጋጅተው ህዝቡን ሲያበረታቱ እና ኦሮሞን እንዲያከብር ሲገፋፉ ይውላሉ፡፡

ስለ “USA food oil”(ዩስኤ የምግብ ዘይት) ትንሽ እንነጋገር፡፡ “USA food oil”(ዩስኤ የምግብ ዘይት) በብዛት በአንዳንድ ሱፐር ማርኬቶች ሲሰራጭ ይታያል፡፡ ይህ ደግሞ መንግስት ለእርዳታ ከሚሰጠው ላይ “እርዳታ ለማይረዳው ህዝብ” ለሽያጭ እያቀረበው መሆኑ ነው፡፡ “USA food oil”(ዩስኤ የምግብ ዘይት) ላዩን ብታነቡት “መሸጥ አይቻልም(Commertial purpose is forbidden)” የሚል ማስጠንቀቂያ ተፅፎበታል፡፡ ነገር ግን በእኛ ሀገር በተለይ በአዲስ አበባ ሱፐር ማርኬቶች ብትመለከቱ(ያስተዋለም ሊኖር ይችላል) ይህ የምግብ ዘይት አብዛኛውን የሱቆች ቦታ ይዞ ነው የምታገኙት፡፡ ይህንን ዘይት ደግሞ “ማን ይመገበዋል?” ቢባል መልሱ ከፍተኛ ደረጃ(upper class) የሚባለው

የህብረተሰብ ክፍል ነው፡፡ ምክንየያቱ ደግሞ **“ከኮሌስትሮል ነፃ(Cholesterol Free) ስለሆነ ለጤና ተስማሚ ነው”** ተብሎ ስለሚታመን ነው፡፡ እራሱን ያልቻለ ህዝብ በጭራሽ ስለ “ኮሌስትሮል ነፃ(Cholesterol Free)” ስለሚለው ነገር ማሰብ የለበትም፡፡ እንዲሁም በተለመነ እህል “ኮሌስትሮል ነፃ(Cholesterol Free)” ምግብ ሊበላ አይችልም፡፡ እንዳውም አብዛኛውን ይህን ዘይት የሚጠቀሙት ሆቴሎች ናቸው ይባላል፡፡ ይህን እንግዲህ ከኩራት እና ከማንነት አንፃር እንመዝነው፡፡ አንባብያን መዝኑት፡፡ በእኔ እይታ በጣም አሳፋሪ እና አስነዋሪ ነው ባይ ነኝ፡፡ “ለምን?” ልትሉ ትችላላችሁ፡፡ መልሱ ደግሞ እንደሚከተለው ነው፡፡ ይህ ዘይት በድርቅ ለተጎዱ ሰዎች በእርዳታ በአሜሪካ የተራዶ ድርጅት(USA AID) በኩል ነው ዎደ ሀገር ውስጥ የሚገባው፡፡ ስለዚህ መስጠት ያለብን በድርቅ ለተጎዱት ወገኖች መሆን ነበረበት፡፡ በድርቅ የተጎዱት ወገኖች ደግሞ “በምግብ እጥረት የሚመጣው በሽታ(ኩዋሻኮር)(kwashiorkor)” የተጠቁ ናቸው፡፡ ስለዚህ እነርሱ ሳይጠቀሙ በእነርሱ ስም ተቀብለን ነው እንግዲህ እኛ ገዝተን የምንበላው፡፡ በመጀመሪያ ደረጃ ዘይቱን ወደ ገበያ ያመጣው ሙስና ሊሆን ይችላል፡፡ የእርዳታ ድርጅቶች በእርዳታ ከአሜሪካ የተራዶ ድርጅት(USA AID) ተቀብሎ ሊሸጠው ይችላል፡፡ ስለዚህ በድርቅ የተጎዱ ወገኖች “መለመኛ” ሆኑ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እናስብበት፡፡ ይህም ሲባል በድርቅ የተጎዱ ወገኖች ለሀገሪቱ እና ለመንግስት መለመኛ ሆኑ ማለት ነው፡፡ መንግስት ይህንን ዘይት(“USA food oil”(ዩስኤ የምግብ ዘይት)) እያቀረበ የህዝብን እና የከተማውን በላተኛ ህዝብ ተቃውሞ ይገታል፡፡ ሰለዚህ በድርቅ የተጎዱ ወገኖች እንደ ስልጣን ማራዘሚያም እንደ መለመኛም ሆኑ ማለት ነው፡፡ ለነገሩ ይህ ዘይት(“USA food oil”(ዩስኤ የምግብ ዘይት)) ቤተ-መንግስት ውስጥም የመንግስት ባለስልጣናት እንደሚበሉ እርግጠኛ ነኝ፡፡ ስለዚህ እናስብበት፡፡ የከተማው ህዝብ የሚያነሳውን የዘይት እጥረት ተቃውሞ መንግስት(“USA food oil”(ዩስኤ የምግብ ዘይት)) በማቅረብ ያረጋጋዋል፡፡ ነገር ግን ይህ ዘይት በሃብታሞች ስም የተለመነ አይደለም፡፡ የተለመነው በድርቅ በተጎዱት የገፀር ወገኖች ስም ነው፡፡ ስለዚ የገፀር ህዝብ አምርቶ ከማቅረብ አልፎ ለከተማ አራዳ መለመኛም ሆኗል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ከተሜዎች እናስብበት፡፡ ከተለመነ “አዲስ አበባ በድርቅ ተጎድቶ ነው” መባል ያለበት፡፡ ይህ የገፀር ህዝብ እኮ የእኛ ወንድሞች እና እህቶች ናቸው፡፡ ስለዚህ አንነግድባቸው፡፡ ስለዚህ ጠንክረን ከሰራን ልጆቻችን እንኳን(“USA food oil”(ዩስኤ የምግብ ዘይት)) ላይበሉ ይችላሉ፡፡ የልጆቻችን ደማቸውም ሆነ ሽንታቸው ከ(“USA food oil”(ዩስኤ የምግብ ዘይት)) የፀዳ ይሆናል፡፡ እኔ የገረመኝ ነገር እነዚህ እርዳታ የሚሰጡን ሀገራት የአሜሪካ የእራዳታ ዘይት ለገቢያ እንደሚቀርብ እና በሆቴል ሰርቭ(serve) እንደሚደረግ ሲያውቁ ምን ይሉናል? ብየ ሳስበው በጣም ነው የሚያሳፍር፡፡ የሚሉን “ሙት ናቸው” ነው፡፡ እንደዚህ ነውር ብሎ የሀገር ውስጥ ችግር በአለም ከሚያዎራ ህዝብ ምን ይጠበቃል? ስለዚህ ኢትዮጵያውያን ብንለወጥ መልካም ነው፡፡

የኢትዮጵያ ህዝብ እንዳው “ኩሩ ነን” እንላለን እንጂ ኩሩ አይደለንም፡፡ ለምሳሌ በ2008 ዓ.ም ድርቅ ተከስቶ ነበር፡፡ በተጨማሪም በ2008 ዓ.ም “እዚያ ይሄዳል” የሚለው ጥንቆላም አብሮ ነበር፡፡ ይህንን “እዚያ ይሄዳል” የሚለውን ጥንቆላ ደግሞ የአለም ህዝብ የአሜሪካን ህዝብ ጨምሮ እያለው ነበር፡፡ ነገር ግን እኛ “ኩሩ ነን” የምንል ህዝቦች ለአንድ አመት እኳን ድርቅን መቋቋም አቅቶን የአሜሪካ እርዳታ በአለም የዜና ማሰራጫዎች በቢቢሲ እና በአልጀዚራ ስናስነግር ነበር፡፡ ይህ በጭራሽ ኩራት ሊሆን አይችልም፡፡ እኔ የኢትዮጵያ ህዝብ ኩሩ ነው የምል ቢያንስ አሁን በ2008 “እዚያ ይሄዳል” የሚለው ጥንቆላ እስከሚያልፍ ድረስ እርዳታ ባይቀበል ነበር፡፡ ነገር ግን እንዳውም እንደ ጉራ “ኢትዮጵያ-ሀበሻ” ብለው በአሜሪካ ቸካጎ(Chicago) የሚኖሩ ኢትዮጵያውያን ከራር ምልክት ይዘው እየለመኑ ነበር፡፡ ስለዚህ እኔ የድሃ ኩራት መስሚያ የለኝም፡፡ ጠንክረን እስራ፡፡ ከመሬታች ላይ ነዳጅ ማውጣት ቢያቅተን ውኃ ማውጣት አያቅተንም፡፡ እኛ ሀገር ነዳጅ ፍለጋው ቀርቶብን በድርቅ የሚጎዱት ገፀሮች በከርሰ ምድር ውሃ እንዲያለሙ የውሃ መሰረተ ልማት በአንዳንድ ድርቅ በሚያጠቃቸው አካባቢዎች ብንዘረጋ ይሻለናል፡፡ እኛ ሀገር ነዳጅ ቁፋሮ ሳይሆን የሚያስፈልገው ውሃ ቁፋሮ ነው፡፡

እንግዲህ ከርእሱ እንደምንረዳው ሃሳቡ ሌላ ነበር ነገር ግን የሆነ ሌላ ዎሬ ሲመጣ (በአሜሪካ የተራዶ ድርጅት(USA AID)) ወደ ሌላ ሃሳብ ገብቸ ቆየሁ እና አሁን ወደ ዋናው ጉዳይ ልመልሳችሁ፡፡ አሁንም “አሳይተውኝ ነው” ብየ ነው የምቀጥለው፡፡ ምክ5ንያቱም ይህች አሮሞ በህይዎቴ ላይ “ትኩስ ድንች” ስለሆነችብኝ ነው፡፡ ህዝቡም ቀጠለ፡፡ በስሜት ውስጥ ሆኖ “ታዋጣዋለች፤ የእርሱናት ታዋጣዋለች” ይል ጀመር፡፡ እኔ ነገሩን እየሰማሁት አላገናዘብኩትም፡፡ አዲስ ቋንቋ ምን ብትሰማው “ድምፅ” እንጂ ሌላ ምንም ትርጉም ስለሌው ነው፡፡ እሚያነቃኝም ጠፋ፡፡ ሙዚቀኛው “አንቁኝ(wake me up)” እንዳለው ነው፡፡ እኔም “የሚያነቃኝ” አጥቸ ነው እንግዲህ ዘመናትን ተሻግሮ አሁን ስሰማው ይህችን መፅሀፍ ለአንባብያን ያለውን ነገር ለማስነበብ የሞከርኩ፡፡ አንድ ሰው እውነት ተናገረ የሚባለው ሰው የሚያምንበትን እና ሀቁን ሲናገር እንጂ ጠንቋይ ያለውን ሲናገር አይደለም የሚል እምነት አለኝ፡፡ ስለዚህ እዚህ ከነቃሁ እና እራሴን ካዎቅሁ በኋላ ያለውን ነገር ፅፌ ለአንባብያን አድርሻለሁ፡፡ እውነት የሚባለው “አብዛኛው ህዝብ የሚስማማበት እና የሰማው ነው” የሚል እምነት አለኝ፡፡

ስለዚህ እንዲህ እየተባለ ቀን ይሄዳል፤ ህዝቡም ያዎራል እኔ ግን አልሰማሁትም፡፡ እኔ እና ጓደኛየ ዝም ብለን በምሳ ሰዓት ዶንዱር ካፌ ጋዜጣ እያነበብን ቡና ነው የምንጠጣ፡፡ ዶንዱር ካፌ አዲስ-አበባ የቴክኖሎጂ ኢኒስቲቱት(AAIT) በሩ ላይ ነበር፡፡ ሁሉም ጋዜጣ ላይ አስተያየት እንሰጣለን፡፡ የዶንዱር ካፌ አሁን ፈርሷል፡፡ የነበረበት ቦታ 5ኪሎ ራዲካል ትምህርት ቤት ፊት ለፊት ነበር፡፡ ዶንዱር ኻፌ የነበረበት ቦታ አሁን ለራዲካል ትምህርት ቤት ተሰጥቶ ለተማሪዎች እንደ በግ-ተራ(መጣበሻ) ሆኗል፡፡ የዶንዱር ቤት ሰራተኞች እንደተረዳሁት ከሆነ “ሀበሻ ነን” የሚሉ ሳይሆኑ አይቀሩም፡፡ ይህን ያልኩበት ምክንያት አንድ ቀን የኦሮሞ ሴቶች ይመስሉኛል መጥተው እንደተቀመጡ፤ የዶንዱሩ ባሬስታ(አስተናጋጅ) ተናዶ ዎጣ፡፡ የተናደደበትም ምክንንያት አኔ እና አብሮኝ የተቀመጠው ልጅ ስለ ኢጥዮጵያ እየተሳደብን(እየተቸን) ስናዎራ ኦሮሞወችን ላስደሰታቸው እና ሳቁ፡፡ ይህ ነው እርሱን ያስቆጣው፡፡ በዚህም መስቀል ያለበት የሀገረኛ ቲሸርት ለብሶ ደረቱን እንደ ዛቻ፤ እንደኩራት እየደበደበ ዎጣ፡፡ ትርጉሙም ምንድን ነው “ሀበሻ ነን” ማለት ነው፡፡ ይህን ደግሞ በተለምዶ እና ሌሎች ሰዎችም ስለሚያደርጉት በልምድ የተረዳሁት ነገር ነው፡፡ እርሱን አናደደው እንጂ ለነገሩ እኛ ሁሌም ስለሀገራችን የምናዎራው መጥፎ ነገር ነው፡፡ ይህ ደግሞ ከአጠቃላይ ከህዝቡ የመነጨ እንጂ እኛ የፈጠርነው አይደለም፡፡ ስለዚህ እራሴን አርሜያለሁ፤ ሁላችንም በሌላ ሀገር አንመካ፡፡ ሀገራችንንም አናጥላላ፡፡

እዚህ ላይ ስለሃበሻነት ትንሽ እንበል፡፡ ሀበሻነት ጥሩም ሊሆን ይችላል፡፡ ነገር ግን ከኦሮሚያ እና ከኦሮሞ ጋር በመዎዳደር አይደለም፡፡ አንድ ሰው በእራሱ ከኮራ እንኳን ሀበሻ ማንም ይሁን፡፡ የሰው ማንነት የሚረጋገጠው እራስን የማሳመን ጉዳይ ላይ ነው፡፡ ጥቁር ሆነህ ለመከበር የግዴታ ነጭ መናቅ የሚገባን አይመስለኝም፡፡ እንደዚሁም ሀበሻ ሆነን ለመከበር አፍሪካን መናቅ የለብንም፡፡ ያለብን ነገር እራሳችንን እነደ እራሳችን ተቀብለን ሌሎችን አሳልፈን በሾርኒ እንኳን አለመንካት ነው፡፡ ይህ ነገር በተለምዶ ከኦሮሚያ ጋር ባለን ግንኙነት ምክንያት ሊጣስ ይችላል፡፡ ነገር ግን በፕሪንሲፕል(principle) ደረጃ መሆን ያለበት ነገር እራስን እንደራስ መቀበል ብቻ ነው፡፡ ይህ የእኔ አመለካከት ነው የሌሎችም ካለ እንግዲህ በሚዲያውም በመፅሃፉም እንጠብቃለን፡፡ ስለዚህ እንታረም፡፡ ይህ “ሀበሻ” የሚለው ነገር ተጠናክሮ የመጣበትን ምክንያት ስመረምረው የደረስኩበት ይመስለኛል፡፡ ይህም(እንደ እኔ ግምት ከሆነ) የኦሮሞ ሙህራን(በተለይ በአሜሪካና በሌሎች ሀገሮች ሆነው ስለኦሮሚያ እና ኢትዮጵያ ጉዳይ የሚፅፉትን የኦሮሞ ተዎላጆችን ማለቴ ነው) በብዛት ሲፅፉ የምናየው ነገር “ሃበሻ” የሚለውን ነው፡፡ እንዳውም “ኢትዮጵያ” የሚል ስም አይጠቀሙም፡፡ ስለዚህ የሀበሻው ህዝብም አጥብቆ የያዘው በዚህ ምክንያት ይመስለኛል፡፡ እኛ ግን ሀገራችንም ሆነ ዘራችን “ኢትዮጵያ” እና “ኢትዮጵያዊ” ነን፡፡ ስለዚህ “ሀበሻ” የሚለውን ነገር እንዳው ለልዩነት መፍጠሪያ ባንጠቀምበት መልካም ነው፡፡ እንዳውም አንዳንዱ በኦሮሞ የመበለጥ ስሜት ሲሰማው(ሲንጫጫበት) “ሀበሻ” የሚለውን ነገር ይጠቀምበታል፡፡ ይህ

ደግሞ መደበቂያ አይደለም። ሀበሻ ምንድን ነው? በቃ ስም ነው። ስለዚህ ዝም ብለን የእምቡርታ በሽታ አይያዘን። እኔ የመጀመሪያ ዲግሪ እየተማርኩም በጣም ስንረበሽበት የነበረ ጉዳይ ነው። ስለዚህ እንታረም። ሀገሪቱ የምትባለው "ኢትዮጵያ" ከሆነ ዜጎቿም "ኢትዮጵያዊ" ናቸው። ስለዚህ አዲስ ነገር እንደፈጠርን ሁሉ አዲሲቱ ኢጥዮጵያን "አንቀበለም" እንደማለት ይመስል ይህንን ስም ልፍስፍሶች ይጠቀሙበታል። "የሃበሻ ግዛት" የሚባለውን ካዎቅን "የመን" እና "ቀይ ባህር" መሄድ ይገባናል። ስለዚህ እንታረም። በአዲሲቷ ኢትዮጵያ "ሀበሻ" የሚባል ነገር መስሚያ የለንም። በግል እንደ ንግድ አርማ፣ ለቲሸርት ህትመት እና ለመሳሰሉት ነገሮች መጠቀም እንችላለን። ምክንያቱም የግልን ፍላጎት መከልከል አይቻልም። ነገር ግን ከኦሮሞ እና ከሌሎችም ጎሳዎች ጋር ልዩነት መፍጠሪያ አናድርገው። ይህ ስም አዲሲቷ ኢትዮጵያን አይወክልም። ስለዚህ እንዳው የሀበሻው ተዎላጅ ስሙን እንደ ሌጋሲ(legacy) "እናስቀጥላለን" ብለው ነው እንጂ ሀገሪትን አይዎክልም። ለዚህ ደግሞ አንድ የሀገረኛ አባባል ስንጠቅስ "በድሮው በሬ ማን አረሰ?" የሚለውን ነው። ሁሉም ነገር እንደ ድሮው ሊሆን አይችልም። የድሮ ሰዎች ኢትዮጵያ የሚለውን ስም ለምን ተጠቀሙ፤ ለምን "ሀበሻ" ሆኖ አልቀጠለም? ስንል መልስ የለንም። "ሃበሻ" የሚለው ቃል ተስፋፍቶ የሚነገረው ከእስልምና እምነት ጋር ተያይዞ ነው። ሙስሊሞች በአረቢያ መከራ እና እንግልት ሲበዛባቸው ነብዩ መሃመድ "ወደ ሃበሻ ሂዱ" በሏቸዋል ተብሎ በታሪክ ሲነገር እንሰማለን። እኛ ግን ይህንን ታሪክ ቀልብሰን እንደ "ምርጥ ዘር" ነው እየተጠቀምንበት ያለን። ስለዚህ እናስብበት። ልዩነት እንደ ልዩነት ይቀጥላል። እኛ ግን በጭፉን "አንድ ነን" እያልን እራሳችንን እንሸነግላለን። አንድ ነን። አንድ የምንሆነው "ኢትዮጲያ" በሚለው ስም ነው። እዚህ ላይ "ጉልበትን በጎመን ቢደልሉት በዳገት ይደክማል" አሉ ሰዎች። ስለዚህ "አንድ ነን" የሚለውን ነገር ወደ አዲሲቷ ኢትዮጵያ ስናመጣው አንድ የምንሆነው በሀገሪቱ ስም መጀመሪያ ስምምነት ስንፈጥር ነው። ስለዚህ በእኔ አመለካከት "ኢትዮጵያ" የሚለውን አጥብቀን እንያዝ ነው። ምክንያቱም ሰዎችም "ሀበሻ" የሚለውን ካለ ነገር አልቀየሩትም። እኛ የሆነ ነገር ለምሳሌ በኦሮሞ ልንበለጥ እንችላለን። ይህንን መበለጥ ግን ወደ ህዝብ አምጥተን የህዝብ እዳ ማድረግ የለብንም። ሲበልጡንም መንጫጫት የለብንም። ስለዚህ "ሀበሻ" የሚለው ቃል የተንጫጫባቸው ሰዎች የሚጠቀሙበት እንጂ እኔን በግሌ አይመለከተኝም። በቃ እኔ "ኢትዮጵያዊ ነኝ"።

እኔ "የእስራኤል የዘር እርዝራዥ ነን" በሚለው እኔ ምንም መስያ የለኝም። እኔ "ኢትዮጵያዊ እና የአፍሪካ ልጅ ነኝ"። አንዳንድ ሰዎች ያልሆነ ነገር እየዘፈኑ እና እየተናገሩ ይህንን ጥቁር ህዝብ ሲያዘናጉ ይታያል። እንዳውም አሁንስ ኦሮሞወችንም ጨምረን ነው ያዘናጋናቸው። እኛ "የእስራኤል ተወላጅ ነን" ስንል ኦሮሞወች ደግሞ በእኛ ተቃራኒ "የጀርመን ተወላጅ ነን" እያሉ ነው ይባላል። የእስራኤል እና የጀርመን ነገር ሲመረመር "አህያ ቢራገጥ ጥርስ አይሳበርም" የሚለውን አባባል ያሳየናል። ጀርመን እና እስራኤል ፈረንጆች ስለሆኑ፤ ጠላትነቱን ትተው በሰላም እየኖሩ እያለ፤ እኛ ጥቁሮች ግን እርስ በእርስ በእስራኤል እና በጀርመን እየተናጨን እንገኛለን። ለሁላችንም ማለትም ለኦሮሞም ለሀበሻም እራስን እንደመሆን የሚጠቅም ሌላ ምንም አማራጭ የለም። ስለዚህ እኔ "የአፍሪካ ልጅ ነኝ" ብያለሁ። ሁላችንም እራሳችንን ከደን ሌላ ባንወድ ደስ ይለኛል። በ8ኛው ሺ ኦሮሞ እንኳን ፈርኮ "የጀርመን ተወላጅ ነኝ" እያለ ነው። አፍሪካዊነታችንን አንክዳ። እዚህ ላይ ኦሮሞ እራሱን መጥላቱን ማረጋገጫው "የጀርመን ተወላጅ ነኝ" በሚለው መረዳት ይቻላል። ስለዚህ ኦሮሞ እራሱን እና አፍሪካን መውደድ አለበት። ኦሮሞወች በእራሳቸው እንደማይኮሩ እና እራሳቸውን እንደሚንቁ ምልክቱ በውጭ ሀገር ያሉ ኦሮሞወች "በኦሮሞነት መኩራት(Oromo Pride)" የሚል መፈክር አዘጋጅተው ህዝቡን ሲያበረታቱ እና ኦሮሞን እንዲያኮብር ሲገፋፉ ይውላሉ። ኦረሞ ሌላውን ኦሮሞ ለመናቁ ምክንያቱ እራሱን ስለታጠበ(Brainwashed) ነው። "ሀበሻ" የሚለውን ስም አስፋፍቶ የሚጠቀምበት "ዲያስፖራው(Diaspora)" ነው። ይህ ዘዴ ደግሞ "ኔግሮ" ላለመባል የሚደረግ ጥረት ነው። እኛ ምንም ቢባል እኛው ነን። ኔገሮዎችም ይህንን ስለሚያውቁ እና እንደዚህ ያሉ ልፍስፍሶችን ለማባረር ሲሉ "እውነተኛ ኔግሮ(Real Nigga)" የሚል ስም አውጥተው

ይንቀሳቀሳሉ፡፡ አነዚህ እንደ ሀበሻ እና የፈረንጅ እና የአረብ ዲቃሎች ሁለቱም ቤት(የፈረንጅም ቤት ሆነ የኔግሮ ቤት) ይበላሉ፡፡ ስለዚህ ችግር ይፈጥራሉ በማለት ነው ይህንን ስም ያዎጡት፡፡ ስለዚህ "ዲያስፖራው(Diaspora)" ይህንን ስም ውጭ ሀገር ይጠቀምበት እንጂ እኛ ሀገር "ኢትዮጵያዊ" ነን፡፡ እነርሱ "ሀበሻ" ማለት "ኢትዮጵያዊ-አሜሪካዊ" ማለት ሊሆን ይችላል፡፡ እኛ ግን "ኢትዮጵያዊ" ነን፡፡ ምስሚያ የለንም፡፡ ኤርትራን አይጨምሩብን፡፡ "የገማ እንቁላል(rotten egg) ደህነኛውንም ያገማዋል"፡፡ ስለዚህ ስለ ኤርትራ መስሚያ የለንም፡፡ ኤርትራ በቃ የገማ እንቁላል(rotten egg) ነች፡፡

ወደ ዋናው ጉዳያችን እንመለስ፡፡ ዶንዱር ካፌ ከጓደኛየ ጋር እየተቀመጥን ሁል ጊዜ ጋዜጦች ላይ የሚዎጡ ነገሮችን ትችት እንሰነዝራለን፡፡ በተለይ እኔ ነኝ ጋዜጦችን የምተች፡፡ ለምንድን ነው አንዳንድ ነገሮች አይመቹኝም፡፡ ለካስ ጓደኛየ ጥንቆላውን ያውቃል ምንም መልስ አይሰጠኝም፡፡ ጓደኛየ በብዛት አዲስ አድማስ ጋዜጣን ነው የሚያነብ፡፡ እኔ ደግሞ በብዛት ሪፖርተር ጋዜጣን ነበር የማነብ፡፡ እኔ የመንግስት ደጋፊ አይደለሁም፡፡ እራሴን ስገምት **"ሚዛናዊ ዜጋ ነኝ"** ብየ ነው የማስብ፡፡ እናም እኔ ካነበብኳቸው ጋዜጦች ሚዛናዊ እና ያላዳላ ትንታኔ ይሰጣሉ ከምላቸው ጋዜጦች አንዱ ሪፖርተር ነው፡፡ የሚሰጠው ትንታኔ እስከ 55% የመንግስት ደጋፊ ይመስለኛል፡፡ ነገር ግን የተቀረው 45% ሚዛናዊነት አለበት የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ስለዚህ በዚህ ማብራራት የፈለግኩት ነገር ምንድን ነው የሚዎጡት የህትመት ውጤቶች እንዳው ተቃውሞ ሲባል ጥላቻ ባይሆን ይሻላል፡፡ በቃ የመንግስት አካላትም ልክ ከዘር እንደተላለፈ ስልጣን ተቃዋሚ ጋዜጠኞች ላይ ጥላቻ ባይኖራቸው ተቃዋሚ ጋዜጠኞች የሚፅፉት ደም-ደም የሚሸት አይሆንም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ እነዚህ በጣም ደም-ደም የሚሸት ነገር የሚፅፉ ሰዎች ጎሳቸው ትግሬ አልሆን ብሎ ነው፡፡ ስለዚህ ስርዓቱን ለመጣል የግዴታ ደም መፍሰስ አለበት የሚል አመለካከት በጭራሽ የለኝም፡፡ ስለዚህ ፖለቲካን በጎሳ አንቃዎም ወይም አንደግፍ፡፡ ፖሊስም ቢሆን ተቃዋሚዎችን አያስቀይማቸው፡፡ ሁላችንም ለፓርቲ ሳይሆን ለሀገር እንቁም የሚል የግል አስተያየት አለኝ፡፡ በውስጠ ታዋቂ ነገሮችን አውቀን ነገሮች እስከ ሚሻሻሉ ድረስ ሀገራዊ ሀላፊነታችንን በመታገስ ብንዎጣ ይሻላል፡፡ "ተቃዋሚ ነኝ" የምንል ሰዎች እልክ የሚባል ነገር አያዋጣንም፡፡ ስለዚህ በቃ ከነባራዊው ነገር ጋር እራስን በማገናዘብ በውጭ ሀገር ያለንም ብንሆን ለሀገሪቱ ለዛሬ ግስጋሴ የሚጠቅም ነገር ብንፅፍ ይሻላል ባይ ነኝ፡፡ መንግስትም ቢሆን በተለይ ያረጁት የኢህአዴግ መስራቾች ከነገር ቢቆጠቡ ከፉ ነገርን ማስቀረት ይቻላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ስለዚህ እላፊ ቃላትን ከተቃዋሚም ሆነ ከመሪ ፓርቲም መስማት አንፈልግም፡፡ ለምሳሌ እንደ እኔ አይነት ማንኛውም ዜጋ የሆነ እላፊ ነገር ቢናገር፤ ቢሳደብ ተመጣጣኝ ስድብ ይመልስለታል እንጂ ከምንም አይቆጥረውም፡፡ ነገር ግን ከላይ ያሉት ሰዎች የሚሳደቡ ከሆነ "የተመዘገበ ስድብ" ነው የሚሆን፡፡ ስለዚህ አፋችንን እንመልከት፡፡ በዚህም "ከታች ወደ ላይ መከረን" የሚል ካለ "ይቅርታ" እጠይቃለሁ፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ፡፡ ይህ በእንዲህ እነዳለ ነገሩ አልጀመር ሲላቸው ያመጡት ነገር ምንድን ነው በጣም የሚገርም እና አሳዛኝ ነው፡፡ እኔም ለማውራት አፍራለሁ፤ ምክንያቱም አስተማሪ ስለሆንኩ ከአስተማሪ አይጠበቅም እና ነው፡፡ በ2003 ዓ.ም አካባቢ በደብረ-ብርሃን ሸንቅጥ እና ሲስተርስ(sisters night club) በሚባለው ጭፈራ ቤት እየገባን ማታ ማታ እንዝናና ነበር፡፡ በዚህም ጭፈራ ቤት ሁሉም ነገር፤ ማለትም በእኛ እስታንዳርድ(our standard) የሚያስፈልገን ነገር ሁሉ ማለትም እንደ ሴት፤ ቢራ እና ሌሎችም በዋጋቸው ይገኛሉ፡፡ በዚህም ስንጠቀም ቆይተን ከእለታት አንድ ቀን የሆኑ ሴቶች እናገኛለን፡፡ ሴቶች እኔ በልቤ ሸርሙጦች(ሴተኛ አዳሪዎች) መስለውኛል፡፡ ለካስ ተማሪዎች ናቸው፡፡ በዚህም የድንጋጤ ስሜትም ተሰምቶኝ ነበር፡፡ ነገር ግን በዚያ እለት እንደ ተዋወቅን በዚያው ተለያየን፡፡ እነዚህ ሴት ተማሪዎች ደግሞ እኔን ለማክዳ ለማዘጋጀት ለሸወዳ ተብለው የመጡ ተማሪወች ናቸው፡፡ እነዚህ ልጆች ደግሞ የትግሬ ጎሳዎች ነበሩ፡፡ ስሚ ድግሞ ብርቱካን እንደሆነ ከዚህ ቀደምም ተነጋግረናል፡፡ ይህች ብርቱካ የምትባል ትግሬ ደግሞ እኔን ለመሸወድ ሸንቅጥ ጭፈራ ቤት እንደመጣች ምስክሮች አሉኝ፡፡ ብርቱካን የምትባል የትግሬ

ተማሪ እና ሌሎች ጓደኞቿ እኔን ለመሸወድ እንደሆነ የሚያዉቁ ምስክሮች ታምሩ ታደሰ ከደቡብ ክልል፤ ሙሌ አሮሞ ከኦሮሚያ ክልል እና ማሊክ እህንዱ ከህንድ ሀገር ናቸው፡፡ ይህ ማሊክ የሚባል ግለሰብ የህንድ ሀገር ዜጋ ስለሆነ በአሁኑ ሰዓት ኢትዮጵያ ውስጥ የለም፡፡ እርሷንም ሌላ የእኔ ተማሪ ዎሰዳት፡፡ “ተማሪ አስተማሪው ያሳየውን ነው የሚያውቀው” እንደተባለ፡፡ ስለዚህ በተግባርም ሆነ በቲዎሪም ስለተከተለኝ እንደ **ደቀ-መዝሙር** ነው የቆጠርኩት፡፡ ይህን በዚሁ ትቸ ሌሎችን ማባረር ጀመርኩ፡፡ አንዳንድ ሴቶች ገድ የላቸውም፡፡ ምንም አልቀናኝም፡፡ ከዚያ በኋላ ሴት ሳላገኝ ለ3 አመታት ቆይቻለሁ፡፡ ይህች ሴት ለአሁኑ የማክዳ ነገር መጀመር ዋና ምክንያት ሆነችኝ፡፡ በቃ የእኔን ህይዎት ከሰላም ወደ ሲኦል የሚቀይረው ነገር ሊጀመር ሲል ነው ይህች ልጅ የደዎለችብኝ፡፡ እኔ ከተማሪው ጋር መጀመሯንም አልሰማሁም፡፡ ዝም ብላ ስትደውልልኝ በጣም ነው ደስ ያለኝ የነበር፡፡ ከዚያም መከራ(“ያዎጣታል”) ቀጠለ፡፡

ስለ ጋዜጣ ማንበብ ካዎራን ላይቀር እስኪ እንቀጥልበት፡፡ ምንግስት ተቃዋሚ ጋዜጦችን “አሸባሪ” ብሎ ይዘጋቸዋል፡፡ ነገር ግን አብዛኛው ህዝብ መንግስትን እንደጥፋተኛ ሲወነጅል ይታያል፡፡ ተቃዋሚ እና የግል ጋዜጦችም ቢሆን አንዳንድ ጊዜ የህዝብን ይሁንታ ለማግኘት ብለው ያልተገባ እና ከዜጋ የማይጠበቅ ነገር ይፅፋሉ፡፡ ስለዚህ ተቃዋሚ እና የግል ጋዜጦችም ቢሆን ነገሮችን ለስለስ አድርገው ቢይዟቸው አጨራረሳቸው ሊያምር ይችላል፡፡ ትልቅ አምባ ገነንን “አንዴ ልደፍጥህ” ብትለው አይሰማህም፡፡ አንዳንድ ሽለቆ መሬቶች እንኳን ጎርፍ በየ አመቱ ቦርቡሮ ያዎጣቸው ናቸው፡፡ ስለዚህ መቦርቦር ያለብን በየ አመቱ ቀስ በቀስ ነው፡፡ ስለዚህ ተቃውሚችንን ስልታዊ ተቃውሞ(Technical Opposition) እናድርገው፡፡ “ቢያከሩት ይበጠሳል” የሚለውን አነጋገር መርሳት የለብንም፡፡ ስለዚህ ኢህአዴግን በየጊዜው ቦርቡረን በዴሞክራሲያዊ መንገድ እስከምንጥለው ድረስ አንዳንዶቻችን በንዴት መገንፈል የለብንም፡፡ ኢህአዴግ ሲናገር ህዝብ የሚሰማውን ሰው ወይም ጋዜጣን አይወድም፡፡ ስለዚህ ኢህአዴግን መውጋት እና መቦርቦር ያለብን ቀስበቀስ ነው፡፡ ለምሳሌ እኔ የሆነ መፅሃፍ እንደ ምፅፍ አንዱ የኢህአዴግ ባለስልጣን እና ካድሬ ይሰማል፡፡ ነገር ግን “ማንም አይሰማውም” ብሎ ሲያዎራ ሰምቸዋለሁ፡፡ ስለዚህ እኔ ስቃወም እና ስናገር እራሱ ዝም የሚሉን ወያኔዎች “ታዴን ሰው አይሰማውም” የሚል አመለካከት ስላላቸው ነው፡፡ ለምሳሌ እኔ “ወያኔ የምርጫ ዘመቻ ብሎ ተቃዋሚዎችን ይሰበስብ እና የሚሰጡትን የተቃውሞ ድምፅ እንደ አስተያየት እየወሰደ ህግ ያዎጣል” ብየ እኔ በፌስቡክ እና በኢንተርኔት ስፅፍ “እታሰራለሁ” ብየ ነበር፡፡ ነገር ግን “ህዝቡ አይሰማውም” ብለው ተውኝ፡፡ እኔ የገረመኝ እና ያሳቀኝ ነገር ይህ ነው፡፡ **ኢህአዴግ የሚሰጠውን የተቃዋሚ ፓርቲዎች የተቃውሞ ድምፅ እንደ ህግ ያዎጣዋል፡፡ ስለዚህ ስንቃወም እንደ አስተያየት እየተወሰደ ኢህአዴግ “ለዘመናት እኖራለሁ” ብሎ ማሰብ ጥሩ አይደለም፡፡** ስልጣን የምለቀው መቼ ነው? ብሎ ኢህአዴግም ቢያስብ መልካም ነው፡፡ ነገር ግን ተቃውሞን እንደ አስተያየት እየተቀበለ ኢህአዴግ የሚቀጥል ከሆነ መጥፎ ሊባል የሚችል ችግር ሊፈጠር ይችላል፡፡ የህዝብ የአድናቆት ጭብጨባ የመንሰማ ኮሆነ ተቃውሞንም መስማት ይገባናል፡፡ “ካልበላሁ አልለቅም” ወይም ከወያኔ ጋር አብረን የምንስቅ ወያኔ ከበለጠን ብቻ ከሆነ እስከ መቼ? የሚለው ነገር ትንሽ ሊያሳስበን ይገባል፡፡

ከዚሁ ሳልዎጣ ስለ “አባይ መኪና(Holland Car)” ከስራ መውጣት የሰማሁት በጋዜጣ ነው፡፡ ይህ ድርጅት በሀገር በቀል ግለሰቦች ውጭ ሰርተው በመነዘሩት ገንዘብ የተመሰረተ ድርጅት እና መካከለኛ ኢንዱስትሪዎችን እንዴት በሀገር ውስጥ በግል ማንቀሳቀስ እንደሚቻል ያሳየ እና ያስተማረ ድርጅት ነው፡፡ ነገር ግን ወያኔ ባለ ሀብቱ የዎያኔ አካል እና ጎሳ ባለመሆኑ የባንክ ብድር ከልክሎ በቻይና የመኪና አምራች ድርጅ(ሊፋን(lyfan)) ተካው፡፡ እዚህ ላይ ስንመለከተው የዎያኔን ሰባራ አስተሳሰብ እናገኘዋለን፡፡ “የሀገር ውስጥ እና ሌላ ጎሳ ሰርቶ ከሚበልጠን “አሞራ(ቻይና) ይብላው”” እንደ ማለት ነው፡፡ እዚህ ላይ የተደሰቱ ጠባብ ምቀኞችም ይኖራሉ፡፡ ማሰብ ያለብን በሰፊር እና በጎሳ ሳይሆን አርቀን በሀገር ደረጃ እና ከሀገር አንፃር ነው፡፡ የአባይ መኪና ድርጅት ባለቤትም እንደ እናቱ ቤት ሆላንድ ሀገር ሄዶ ተደበቀ የሚል ሰምቻለሁ፡፡ በዚህም ብዙዎች “መኪናችንን ሳይሰራልን ብራችንን ይዞ ጠፋ” በማለት የከሰሱትን ጋዜጣ ላይ አይቻለሁ፡፡

እዚህ ላይ ስንመረምረው ተንኮል እና ጎጠኝነት ነው እንጂ ሌላ የሚበላውን ለምን የእኛ ህዝብ አይጠቀምበት? ብለን ስንጠይቅ የሚመልሱልን መልስ ሰባራ ነው የሚሆን፡፡ ከእኛ ህዝብ ቻይና ሊሻለን አይችልም፡፡ እነዚህን እና መሰል ነገሮችን ስንመረምር፤ ወያኔ ሌላ ጎሳ ሲጠቀም ሆዱን ያመዋል፡፡ ይህ ደግሞ ከመሃይምነት የመነጨ ነው፡፡ ምቀን መሀይምነት ነው፡፡ የእኛን ህዝብ እየጎዳን የቻይናን ኢኮኖሚ ማሳደግ አይገባንም፡፡ ለምሳሌ “አባይ መኪና(Holland Car)” ድርጅትን ግለሰቡ ማስቀጠል ካልቻለ መንግስት ገዝቶ የመንግስት አድርጎ ማስቀጠል ከቻይና ድርጅት አምጥቶ ከማሰራት የበለጠ ለሀገሪቱ ኢኮኖሚ ግንባታ የተሻለ ጠቃሚ ነበር፡፡ በተጨማሪም የባንክ ጥቅሙ ምንድን ነው ቢባል አንደኛ የቁጠባ ቦታ ነው፤ በዋናነት ግን ለባለሃብቱ ብድር መስጠት እና ባለሃብቱን መደገፍ ነው፡፡ ስለዚህ ወደ ፊትም ምንግስት የግል ድርጅቶች በእራሳቸው በጀት መንቀሳቀስ ካልቻሉ፤ መንግስት እራሱ ገዝቶ ቢያስቀጥላቸው ለቴክኖሎጂ ሽግግሩ መልካም ነው፡፡ አንዱን እየዘጋን ሌላ መጀመሩ ልክ የደርግ መንግስትን ገልብጦ ወያኔን እንደመተካት ነው፡፡ ስለዚህ ድርጅቶችን ስንዘጋ ለኢኮኖሚው በጣም ማሰብ እና ቴክኒካዊ እና አዋጪ የሆነ ውሳኔ መውሰድ ይገባል፡፡

ሌላው የምንመለከተው እና የሀገርን ነገሮች አሳልፎ የመስጠት ጉዳይ የሃላፊነት ቦታወችን ነው፡፡ ከእነዚህም የሀላፊነት ቦታወች መካከል ደግሞ ጥቂቶችን ስንጠቅስ የአዲስ አበባ ጤክኖሎጂ ተቋም(AAIT)፤ የአዳማ ሳይንስ እና ቴክኖሎጂ ተቋም(ASTU) እና የኢትዮጵያ ቴሌኮም ናቸው፡፡ እነዚህ ተቋማት ለምን በውጭ እና በሌላ ሀገር ግለሰቦች እና ድርጅቶች ሊተዳደሩ ቻሉ ብለን ከጠየቅን መልሱ ብዙ አቅጣጫን ይዞ እናገኘዋለን፡፡ አንደኛው ምክንያት ብየ እኔ የማስበው ህዝቡም የምቀን ተቃውሞ ስላለበት እና መንግስትን ለመጉዳት ሲል ድርጅቶችን የሙስና መናሃሪያ ስላደረጋቸው መንግስት የወሰደው እርምጃ ምንድን ነው ቢባል ለማይቃወም ግለሰብ እና ቡድን ጥቅሙን አሳልፎ መስጠት ነው፡፡ መንግስት ይህንን ያደረገበት ምክንያት ደግሞ እዚህ ሀገር ውስጥ ያለው ህዝብ እየተቃወመ ከሚጠቀም አሞራ ቢበላው ይሻላል ከሚል እሳቤ ነው፡፡ ይህ ግን የተሳሳተ አመለካከት ነው፡፡ እንደገናም ህዝቡ ለምን ተሯሩጦ መስራት አይችልም ብለን ስንጠይቅ መልሱ የሚሆነው “ቀብራራ” ለመሆን በሚደረግ ጥረት እና ወያኔ ደግሞ የጎሳው መንግስት ስላልሆነ እንዲሁም ወያኔም የሚከተለው ፖሊሲ “ወያኔን ካልደገፍክ ስራ አይሰጥህም” የሚል አይነት ስለሆነ ነው፡፡ ሌላው እነዚህን ቦታወች ለውጭ ሀገር ግለሰቦች እና ድርጅቶች አሳልፎ ለመስጠቱ ምክንያቱ ምንድን ነው ካልን መንግስት የታማኝ ሰወች እጥረት ስላለበት እና ወሳኝ ሰወችን በፖለቲካ ቦታወች ላይ ማለትም በቀበሌወች እና በወረዳወች ስላሰራጫቸው ነው፡፡ እነዚህ ቀበሌወች እና ወረዳወች ኢህአዴግን ለማስቀጠል ወሳኝ እና ሞተር ቦታወች ናቸው፡፡ እነዚህ ቀበሌወች እና ወረዳወች የምርጫ ቦታች ስለሆኑ ተማኝ ሰወችን ኢህአዴግ በእነዚህ ቦታወች ስለሚያስቀምጣው፤ እንደ ኢትዮጵያ ቴሌኮም አይነት ቦታወችን ወደ ውጭ ግለሰቦች ማሳለፍ ፈለገ ማለት ነው፡፡ ሌላው ደግሞ እነዚህ ድርጅቶች በውጭ ሀገር ግለሰቦች እና ቡድኖች መተዳደር የጀመሩበት ምክንያት ኢህአዴግ ሀገሪቱን እያለማ ያለው በተገዛ ቴክኖሎጂ እና በቻይና ጉልበት ስለሆነ ሀገር ውስጥ የሚሰራ የሰው ሀይም እየተፈጠረ አይደለም፡፡ የሚሰራ የሰው ሀይል የሚፈጠረው በትምህርት ቤት የተማረውን የፅንሰ-ሃሳብ ትምህርት በተግባር ሲተገብረው ነው፡፡ ነገር ግን መንግስት እነዚህን እና መሰል ድርጅቶችን ለውጭ ሀገር ተቋራጭ ሰጥቶ ከውጭ በመጣ ቴክኖሎጂ እያሰራው ስለሆነ ተመርቀው የሚወጡት መሃንዲሶች የተማሩትን የቀለም ትምህርት በመስክ ስራ ስላላዳበሩት መስራት የሚችለውን የሰው ሃይል ስንክል እንዲሆን አድርጎታል ማለት ነው፡፡ ችግሩን ከጠቀስን በኋላ መሄድ ያለብን ወደ መፍትሄው ነው፡፡ መፍትሄው ደግሞ ህዝብ ሆነ መንግስት ሚዛናዊ አመለካከት በመያዝ ሀገርን እና ፖለቲካን ለይቶ ማወቅ እና ሀገርን እና ፖለቲካን እንዲሁም ሀገርን እና ጥቅምን በተለያየ አይን እና አመለካከት መመልከት ነው፡፡ አንድ ሰው ስልጣን ከወደደ ሀገሩን ሊወድ እና ሀገሩን በቅንነት ሊያገለግል አይችልም፡፡ እንዲሁም አንድ ሰው ጥቅም ከወደደ ሀገሩን ሊወድ እና በቅንነት ሊያገለግል አይቸልም፡፡ ስለዚህ መንግስትም ስልጣን መውደዱን ትቶ ዘና ማለት እና የሀገርን አመራር ምንም ቢበላሽ በሀገር ልጆች ቢተዳደር መልካም ነውው፡ እኔ ለምሳሌ አዲስ አበባ የቴክኖሎጂ ተቋም

ማለትም 5 ኪሎ ማለት ነው ያየሁት ነገር ምንም ከባድ ስራ እንደሌለ ነው፡፡ አዲስ አበባ የቴክኖሎጂ ተቋም ማለትም 5 ኪሎ የሚሰራው ስራ እዚህ ግባ አይባልም፡፡ እኔ የተመለከትኩት ስራ ምንድን ነው ከተባለ በ5ኪሎ ውስጥ ግቢውን መስኮቶችን ማሳደስ፤ የተማሪወችን መዝናኛ ማሰራት እና ማሳደስ፤ ሽንትቤት ማፀዳት፤ ወዘተ.. ያሉ ስራወችን የእኛ ሀገር ዜጋ ማሰራ አልችል ብሎ ነው ወይ በሌላ ሀገር ዜጋ የሚሰራ ብለን ስንጠይቅ ቅንነት ማጣት እና ሁላችንም ዜጎች ማለት ነው ዲግሪ የተሸከምን ኩሊወች ስለሆንን ነው፡፡ “ኩሊ” ማለት ኩንታል ተሸካሚ ወዛደር ማለት ነው፡፡ እኛም ዶክተር እና ፕሮፌሰር ተብለን ካልሰራንበት የዲግሪ ተሸካሚ ኩሊ ነን ማለት ነው፡፡ አዲስ አበባ የቴክኖሎጂ ተቋም ማለትም 5 ኪሎ አስተማሪዎች ለምን ነቃ ብለው አይሰሩም ሲባል አንዳንድ አስተያየት ሰጪወች ገለፃ ከሆነ “በሁኔታው አልመቻቸው እያለ ነው” ይላሉ፡፡ “ሁኔታው” የተባለው “መንግስት ዴመክራሲያዊ ስላልሆነ ነው” ለማለት ነው፡፡ ነገር ግን አዲስ አበባ የቴክኖሎጂ ተቋም ማለትም 5 ኪሎ ያሉት አስተማሪዎች ማለት ነው እኔም በአይኔ አይቻቸዋለሁ በጣም ጎጠኛ እና ሙሰኛ ሰወች ናቸው፡፡ ስለዚህ ዜጎችም ሆነ መንግስት ተለውጠን ሀገራችንን እናሳድግ፡፡ የመንግስት ለውጥ መኖር ያለበት ደግሞ ተቃውሞን አለመጥላት እና ነገሮችን ዘና ማድረግ ነው፡፡ አሁን ግን “ንጉስ ነኝ” እና “ንጉስ ነበርኩ” ብሎ የሚያስብ ህዝብ ሀላፊነትን እና አዛዥነትን ሌላ ዜጋ አሳልፎ የሚሰጥ ከሆነ የጭንቅላት እድገት ደረጃ ይቀረናል ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ቅኝ ግዛት ማለት ምንድን ነው ቅኝ ገዥወች ሀላፊ ሲሆኑ ተገዥወች ደግሞ ሰራተኛ ይሆናሉ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አሁን በኢትዮጵያ ውስጥ የውጭ ሀገር ግለሰቦች እና ቡድኖች መጥተው የኢትዮጵያ ድርጅቶች ውስጥ ሃላፊ ከሆኑ ቅኝ ግዛት ነው ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም ሰራተኛው ህዝብ የኢትጵያ ህዝብ ስለሆነ ማለት ነው፡፡ እኔ እስከማውቀው ድረስ ከሌላ ሀገር ሃላፊ ሳይሆን የሚመጣ የቴክኒክ ሰራተኛ ነው፡፡ ለምሳሌ እንደ ዱባይ ያሉ ሀብታም ሀገሮች የሚያደርጉት እንዴት ነው የቴክኒክ ሰራተኛ ከሰለጠኑት ሀገሮች ያስገባሉ፤ ሀላፊ ግን የሚያደርጉ የእራሳቸውን ዜጋ ነው፡፡ እኛ ግን የቴክኒክ ሰራተኛም ሆነ ሀላፊ አያስፈልገንም፡፡

እኛ ሀገር ውስጥ እኔ የምፈራው ሴቶችንም ለቻይና እንዳይሰጧቸው ነው፡፡ ስለዚህ እኛ እያለን ገበያውንም ሆነ ሴቱን እኛ እንጠቀምበት የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ አንዳንዶች ሳይነቃ እምቢ ያለችን ሴት ለቻይና ወይም ለሌላ የአሜሪካ ዜጋ ሊያሳዩ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ ሌላ የሚጠቀምበትን እኛ እንጠቀምበት የሚል መልእክት ለማስተላለፍ ፈልጌ ነው፡፡ ለምሳሌ ኦሮሞወች እነርሱን እምቢ ያላቸውን ሴት ለጀርመኖች ሊያሳዩዋቸው ይችላሉ፡፡ ስለዚህ የኦሮሞን ሴትም ጀርመን ከሚበዳው እኛ እንብዳቸው፡፡ እንደገናም በመንግስት በኩልም ሳይነቃ ሳይበዱ ለቻይና አሳልፋችሁ እንዳትሰጡ የሚል መልእክት አለኝ፡፡ ሌላ የሚጠቀምበትን እኛ እንጠቀምበት፡፡

4.5. ፌክ የመፅናኛ ቃላት እና ቆምጨኛ ትርጉማቸው

እዚህ ላይ ህዝቡ ስለሚናገራቸው ፌክ ቆምጨኛ ቃላት እስኪ እንነጋገር፡፡ እነዚህ ፌክ የመፅናኛ ቃላት ነፃ እና በጥንቆላ የተፈጠሩ ሙድ ገዳይ ቃላት ናቸው፡፡ እነዚህ ቃላት እና ጥንቆላው በአጠቃላይ “ነፃ” ስለሆነ ከድሃ እስከ ሃብታም በነፃነት እና ካለምንም ወጪ ነው የሚተገብራቸው፡፡ እነዚህ የጥንቆላ ቃለት እና ጥቆላው በአጠቃላይ ቢከፈልበት እና ወጪ ቢኖረው ቆምጨን፤ ድሃን፤ ንፉግን እና የመሳሰሉትን ወጪ ስለሚፈሩ መቀነስ ይቻል ነበር፡፡ ስለዚህ ህዝቡ ጥንቆላውነ የሰማበት አንዱ ምክንያት ነፃ ስለሆነ እና ምንም ወጪ ስሌለው ነው፡፡ ህዝቡ የሚፈልገው የማከዳ ጋላን መጣል በድምፅ ብዛት ወደ ፍቅርነት ሊቀለብስ ነው፡፡ እኔም “ሰማይ እና ቂጥ ድምፅ ካበዙ ባዶ ናቸው ማለት ነው” የሚለውን የተለምዶ አባባል ተጠቅሜ ምንም አልመሰለኝም፡፡ ይህም ማለት ምንድን ነው ሰማይም ብዙ ካንጎራጎረ አይዘንብም ተብሎ ይታመናል፤ እንዲሁም አንድ ሆዱን የታመመ ሰው ከፈሳ “ምህረት ነው” ተብሎ ይታሰባል፡፡ ስለዚህ እነዚህ ፌክ ቆምጨኛ ቃላት ባዶ ናቸው፡፡ ፌክ ቆምጨኛ ቃላት በሙሉ በጥንቆላ የተፈጠሩ ባዶ ቃላት ናቸው፡፡ እነዚህ ፊክ የመፅናኛ ቃላት “የምንዱባን ድምፆች(the sound of the Les Misérables)” ናቸው ማለት ይቻላል፡፡ ለዚህም ማስረጃ “ምንዱባን(Les Misérables, 2012)” የሚለውን ፊልም መመልከት ትችላላችሁ፡፡ እነዚህ የመፅናኛ እና ሙድ-

ገዳይ ቆምጨኛ ቃላት ነፃ ወሬወች(Free talk) ስለሆኑ እና መንግስትንም ስለማይነኩ ህዝቡ እና የዞን 9 ጋዜጠኞችንም ጨምሮ እንደልባቸው ነው የሚሏቸው፡፡ እነዚህ ቆምጨኛ እና ሙድ-ገዳይ ቃላት እንደ በነፃ ሃሳብን መግለፅ(Free press) ቢከለከሉ ቢያንስ ጋዜጠኞችን መቀነስ ይቻል ነበር ብየ አስባለሁ፡፡ መንግስት በኢትዮጵያ ውስጥ ለውጥ እንዲመጣ ከፈለገ ነፃ ወሬ(Free talk) ሳይሆን መፍቀድ ያለበት በነፃ ሃሳብን የመግለፅ መብት(free press) መሆን ነበረበት ብየ አስባለሁ፡፡ ነገር ግን ህዝቡም ወሬኛ ስለሆነ ሀሳቡን የሚገልፀው በወሬ ስለሆነ "ለምኑ ይደረግላችኋል" በሚለው በመፅሃፍ ቅዱስ ጥቅስ መሰረት የህዝን የወሬ ፍላጎቱን አይቶ ጠንቋይም እነዚህን የጥንቆላ እና የቆምጨኛ ሙድ ገዳይ ቃላትን ለወሬ በኢትዮጵያ ነሰነሰልን ማለት ነው፡፡ እነዚህ ፌክ ቃላት ህዝቡ የሸንፈት እና የሆድ መባስ ስሜት ሲሰማው የሚጠቀምባቸው **ቃላት እና ንግሮች(ጥንቆላዎች)** ናቸው፡፡ እነዚህ ቃላት የመፅናኛ ቆምጨኛ ቃላት ናቸው፡፡ እነዚህ ፌክ ቃላት **በብዛት የሚነገሩት በቆምጨወች እና በመሰሎቻቸው ስለሆነ "ቆምጨኛ" ቋንቋ ተብለዋል፡፡** እነዚህ ቃላትን ህዝቡ ሲሰማ እና ደጋግሞ ሲናገራቸው የመፅናናት እና የመጠንከር ነገር ይታይበታል፡፡ የመፅናኛ እና ፌክ ቃላትን ህዝቡ ሲላቸው እና ሲናገራቸው ምንም ሳይቀልድ እና ሳይስቅ ነው መሆን ያለበት፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ከሳቀ እና ከቀለደ ጥንቆላው ላይጨብጥ ስለሚችል ነው፡፡ ጥንቆላው አልጨበጠም ማለት ደግሞ ነገሮች ሁሉ ውሸት ሆኑ ማለት ነው፡፡ እኔም ይህንን መፅሃፍ ለመፃፍ የተገደድኩ ኦሮሞዎች "ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል" ስላሉ መረጃ ለማቅረብ ሳይሆን ህዝቡ በፌክ ፍቅር እና በፌክ ንግግር ሲያበሽቀኝ ተናድጀ እኔ በማክዳ ጉዳይ "ሳላፈቅር "አፍቅሯል" ተብየ የህዝብ መጫወቻ ሆንኩ" ብየ ነው፡፡ ስለዚህ ይህ መፅሃፍ ለውሸት ከስ መረጃ ማቅረቢያ ሳይሆን እንዳው የተፈጠረውን ነገር እንደ ታሪክ ማስቀመጫ ነው፡፡ እኔ በእነዚህ ፌክ ቃላት ህዝቡ ስላናደደኝ እንዳው ወሬ ሆኖ እንዳይቀር ብየ እንጂ በኦሮሞ ውሸት መረጃ እያቀረብኩ አይደለም፡፡ እነዚህን ፌክ የመፅናኛ ቃላት ልክ ርሆንዳ ባይርን(Rhonda Byrne) መፅሃፍ ላይ ማለትም "ሚስጥሩ(The secret)" ላይ ያለውን "አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ....." እንደሚለው በትእዛዝ ድንጋይ እየወረወርክ እነዚህን ፌክ ቃላት ስትል ክብር ለአንተ ይሆናል፡፡ ርሆንዳ ባይርን (Rhonda Byrne) መፅሃፍ ላይ ማለትም "ሚስጥሩ(The secret)" ላይ ያለውን "አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ....." ስትል ለምሳሌ ድንጋይ መያዝ አለብህ፡፡ ስለዚህ እነዚህን የመፅናኛ ቃላትን ስትል እራሱ ደንጋይ ይዘህ ብትል መልካም ነው፡፡ ከተቻለ ጆሮ ያለው(A stone which has an ear) ድንጋይ ቢሆን መልካም ነው፡፡ እነዚህንም ፌክ የመፅናኛ ቃላት አንድ በአንድ ስናያቸው፡-

i. **<u>"አፍቅራዋለች"</u>**፡- የዚህ ፌክ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል ቀጥተኛ ትርጉሙ ለኦሮሞወች "ማክዳን እንዳታዎጧት ታዴን አፍቅራዋለች" የሚል ቀጥተኛ መልእክት ለማስተላለፍ ነው፡፡ የዚህ ፌክ ቃል ሌላው ቀጥተኛ ትርጉሙ "እኛን አልበዳም ያለችን ታዴን አፍቅራው ነው፡፡ ነገር ግን ታዴን እንዳታዎጣው ቆሻሻ ሆኖ ነው" ማለት ነው፡፡ ይህ ቃል በእውነት ከሆነ ማክዳ የሚቆረቆር ቤተሰብ ስለሌላት ለማደናገሪያ እና ግራ ለማጋቢያ ህዝቡ የተጠቀመበት ዘዴ ነው፡፡ እኔም ማክዳ የኦሮሞ ልጅ ስለሆነች የጅብ ልጅ ያው ጅብ ነው ስለዚህ እግዚአብሄር ባወቀ ያድርግ ብየ ሆዴ እያዎቀው የህዝብ መጫዎቻ ሆኛለሁ፡፡ ይህ ቃል የተፈጠረው ኦሮሞዎች ማክዳን እንዳያዎጧት ነው፡፡ ስለሆነም ማክዳ እኔ ባሏ እንደሆንኩ በጥንቆላ ስለተነገራት "አፍቅሬዋለሁ" እንድትል በትግሬዎች እና በቆምጨዎች ምክር ተሰጥቷታል፡፡ ቤተሰቦቿም "አፍቅራዋለች" የሚለውን ሰው በጣም ነው የሚወዱት፡፡ ፈረንጆች ሁሉ "አፍቅራዋለች" እንዲሉ ነው ቆምጨዎች ወሬውን ወደ ውጭ ሀገር ያሸጋገሩት፡፡ ይህ ቃል በጣም የሚገርም እና አስደናቂ የፌኮች ፌክ ቃል ነው(The fakest of all fake words in the Makida case is "she love Tadele.")፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያት ማክዳ አፍቅራዋለች እየተባለ እኔ እንኳን ከሰማሁት 4 ዓመት ሆኗታል፡፡ ነገር ግን ህዝቡ እና ኦሮሞዎች "ተጥላ ነው" ወይም "ትግሬዎች ጥለዋት ነው" የሚለውን ነገር አልወደዱትም፡፡ ምክንያቱም ትግሬዎች ጥለዋት ከሆነ ከትግሬዎች ለማስጣል መጣላት እና ዱላ መግጠም ይጠይቃል፡፡ ስለዚህ የፈጠሩት ነገር ምንድን ነው "ታዴን አፍቅራዋለች" የሚል ነገር ነው፡፡ እኔም "መግጠም

ሲፈራ ጊዜ ኦሮሚያ እንደ አነግ ምክንያት ማብዛት ጥሩ አይደለም" ብየ በዚህ መፅኃፍ መልእክት ይድረሳቸው እላለሁ፡፡ አነግ የተባለው የኦሮሚያ ነፃ አውጭ ጦር በበርሃ ከኢትዮጵያ ጦር ጋር አንድም ቀን የተፋፋመ ውጊያ ሳያደርግ ወደ ሀገሩ ተመልሶ ለኢትዮጵያ እጁን እንደሰጠ እኔ በዓይኔ በብረቱ አይቼዋለሁ፡፡ ስለዚህ የኦሮሞዎች ፍርሃት "ሀገር ያወቀው እና ፀጋይ የሞቀው" ሀቅ ነው፡፡ እኔም ነገሩ ፈክ እንደሆነ ስላዎቅኩት ምንም አልመሰለኝም፡፡ ምክንያቱም ማክዳ የምታውቀኝ ትግሬዎች በነገሯት መሰረት እንጂ በፍቅር አይደለም፡፡ ስለዚህ ከመጣች እቀበላታለሁ፡፡ በተጨማሪም ማክዳን ትግሬዎች ለእኔ ያሳዩበት ምክንያት እነርሱ ሲሞክሯት እምቢ ስላለቻቸው እና ኦሮሞወች ዳርዳር እያሉ እያሻፈኗት ሲያስቸግሯቸው ጊዜ ኦሮሞወች ይበጇታል ብለው ፈርተው ነው፡፡ ስለዚህ ትግሬወችን እምቢ ብላቸው ካሳዩኝ እኔን ለማፍቀሯ ምን ማስረጃ አለው? ብለን ስንጠይቅ "ኦሮሞወች የበጇት እንደሆን ይሰድቡናል ስለዚህ "አፍቅራዋለች" እያልን እናመሃኝ ብሎ የጎጃም ህዝብ የመሰጠረው ዱከና እና የጠንቋይ መድሃኒት ነው፡፡ ቆምጨወች በማያገባቸው ነገር ነው ገብተው ሲዳክሩ የሚውሉ፡፡ ማክዳ ስትጣል መቆርቆር እና መከፋት የነበረበት ኦሮሞ ነበር፡፡ ነገር ግን ጎጇ ቦርቧራው እምቡር ብሎ ማክዳን የጎጃም ጉዳይ እና የጎጃም እዳ አደረጋት፡፡ ማክዳ ከተጣለች እና ትግሬወች ለእኔ አሳይተውኝ ከሆነ ጎጃምን ምን እምቡር አስባለው ብለን ስንጠይቅ ቦርቧሬ ስለሆኑ ነው፡፡ ጎጃም ቦርቧራ ባይሆን ኖሮ በሰው ጅምር ምን አገባው? ብለን ስንጠይቅ መልሱ ብዙ ነው፡፡ ቆምጨወች በብዛት ገበሬ ይበዛባቸዋል፡፡ ስለሆነም እነርሱ እውነታውን ሳይሆን የሚያዎሩት እና የሚያስቡት ጥንቆላውን ነው፡፡ ስለዚህ በጥንቆላ ተመርቶ ጎጇ በማያገባው ነገር በትግሬ ጅምር ዘሎ ገባበት፡፡ በመሆኑም በአሁኑ ሰዓት ማክዳ ከትግሬ እዳነት ወደ ጎጃም እዳነት ጎጇ ወዶ አዛወራት፡፡ ጎጃሞች በግድ ነው የማክዳን ጉዳይ የእነርሱ ጉዳይ ያደረጓት፡፡ እኔም ለኢትዮጵያ ህዝብ **"ደስ አይበለው"** ብየ ማክዳ(ማጋኢጋ) እኔ ጋር ከመጣች በዲልዶ ነው የምበዳት፡፡ እንደ ኦሮሞወች ገለፃ ከሆነ የማክዳ ፍቅር "ጥቁር ፍቅር" ነው ብለው ያምናሉ፡፡ "ጥቁር ፍቅር" ማለት በቃና ቴሌቪዥን እየቀረበ ያለ ተከታታይ ፊልም ነው፡፡ "ጥቁር ፍቅር" ማለት ትርጉሙን ባላውቀውም እራሴ ከማክዳ ፍቅር ተነስቼ ስተረጉመው "የወለጋ ፍቅር"፤ "የአምቦ ፍቅር" እና "የአፍሪካ ፍቅር" ማለት ሳይሆን አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ጥቁር ህዝብ ያለው አፍሪካ ውስጥ ስለሆነ ነው፡፡ የማክዳ ፍቅር በጥቁር ፍቅር መወከሉ በጣም አስቆኖል፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ጋላ ትግሬወች ሞክረዋት እምቢ ስትላቸው ጥለዋት ስለሆነ "ታዴን አፍቅራዋለች" የሚሉ ሰወች "ፍቅር" የማያዉቁ አስመሳዮች ብቻ ናቸው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የማክዳ ፍቅር "ፍቅር" ከሆነ እና "በጥቁር ፍቅር" ከተወከለ "ጥቁር ፍቅር" ማለት "ፓጋን ፍቅር(pagan love)" ማለት መሆን አለበት፡፡

ii. **<u>"እረተው አንተ ያስ ያዎጣታል"</u>**፡- ይህ ፈክ የመፅናኛ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል የሚያመለክተው "ከንፈገብሬል አኖሌ ጨካኝ ስለሆነ ማክዳን(ማጋኢጋ) ያዎጣታል፤ ተው "ጋላ" ብለህ አትሳደብ" ማለት ሲሆን መልእክቱም ለእኔ ነው፡፡ **እንደዚህ የሚሉ ደግሞ ቆምጨወች ስለሆኑ "ፈክ ቆምጨኛ ቃል" ተብሎ ይመደባል ማለት ነው፡፡** ቆምጨወች ኦሮሞ ስለሚፈሩ እኔ ኦሮሞ እፈራለሁ ማለት አይደለም፡፡

iii. **<u>"አፍቅራው ነው"</u>**፡- ይህ ፈክ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል የሚያመለክተው "ታዴን ማክዳ(ማኢጋኢጋ) አፍቅራው ስለሆነ ፍቅሩን ለማስለቀቅ ሞክሩ፤ አሻፍጇት፤ ከቻላችሁ ብጇት፤ ወዘተ" ማለት ሲሆን ተናጋሪው ደግሞ ማክዳ(ማኢጋኢጋ) ቤተሰቦች ማለትም አስመላሽ(ኢጋ) እና አበባ ቆለጥ ናቸው፡፡ ይህ ቆምጨኛ ቃል ሌላ ትርጉሙ ደግሞ "ማክዳ(ማኢጋኢጋ) ታዴን አፍቅራው እንጂ ፂላወች አጫርተዋት አይደለም" ብለው አስመላሽ(ኢጋ) እና አበባ ቆለጥ ያምናሉ፡፡ እኔም ይህችን "አፍቅራው ነው" የምትል ሽወዳ ስለማውቅ እና ህዝቡንም በድምፅ ብዛት ስለማልበልጠው፤ ማክዳ(ማኢጋኢጋ) ወደ እኔ ከመጣች በዲልዶ ነው የምበዳት፡፡ ስለዚህ ያፈቀረች ዲልዶን እንጂ እኔን አይደለም ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ "አፍቅራው ነው" ከተባለ ያፈቀረችኝ ምኔን እንደሆነ አልተብራራም፡፡ እኔ እንደምገምተው ከሆነ ማክዳ ጋላ "`አፈቀረችው" ከተባለ ያፈቀረችው "ቁመቱ ለግላጋ ነው"፤ "አይኑ እንደ ከዋክብት

ያበራል"፤ "ጥርሱ በረዶ ይመስላል"፤ "አነጋገሩ ለዛ አለው"፤ "አንደበተ ርቱእ ነው"፤ "ሙዱ ከሰው በላይ ነው"፤ አመለካከቱ እንደ ኦሮሞ ብሩህ ነው፤ አስተያየቱ የጎረጥ ነው፤ "ኩሩ ነው"፤ ወዘተ ብላ ሳይሆን አይቀርም። ማክዳ ጋላ "አፍቅራው ነው" ከተባለ "ኩሩ ነው" ብላ ሳይሆን አይቀርም። ማክዳ ጋላ ኦሮሞን ስትመለከተው ሲበላ እንደ በሬ እየጠቀለለ ስለሆነ፤ እና እኔ ደግሞ ባለንጋው ጣቴ ስለምበላ በኩራቴ ሳይሆን አይቀርም ያፈቀረችኝ። ስለዚህ ማክዳ ጋለ እኔን ስትመለከት ከኦሮሞ የበለጠ ትእቢት እና ኩራት ስላለኝ እና "ጅንን(prig)" ስለሆንኩ ሳይሆነ አይቀርም። እኔ እኮ ስመነዘር በቆምጨ እና በኦሮሞ አይን አንድ ለ50 ነኝ ማለት እችላለሁ።

iv. **"ልታዎጣው ነው"**፡- ይህ ፌክ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል የሚያመለክተው እኔን ለማሾፍ ነው። የዚህ ፌክ ቃል ቀጥተኛ ትርጉሙ "ማጋኢጋ የዛሬን ትሞክር" ወይም "አብርሃ እና አኖሌ የዛሬን ይሞክሩ እንዲሁም ማጋኢጋ የዛሬን ትብላ እና እምቢ ካለች ያዎጣታል" እንደ ማለት ነው። እኔ ስሰማው በጣም አስቆኛል። እኔ እኮ ትግሬዎች ማክዳን(ማጋኢጋ) ባያሳዩኝ እኮ እኔ "ኦሮሞ" አልጠብስም ነበር። ምክንያቱም "ጋላ" የሚል ቅፅል ስም ስላለባቸው ነው። ይህንን የሚናገሩት የማክዳ ቤተሰቦች ማለትም "አቤ ቆለጥ" እና "አሸ" ናቸው። ማክዳ ለባልነት የሚገባት ኦሮሞ እና የኦሮሞ ዘር ነበር። እዚህ ላይ ማክዳ ምርጫየ አይደለችም። ነገር ግን አንዳንድ ሰዎች የኦሮሞ ዘር መሆኗን አውቀው እና የሚያዝንላት እንደሌለ አውቀው "ያውጣት" እያሉ ሲገፉፉ ይውላሉ። ማክዳ(ማጋኢጋ) መጀመሪያ የማትገባውን የህዝብ ድግስ መብላት የለባትም ነበር። አንድ ሰው የሚያደርገው ነገር ምርጫው መሆን አለበት። እኔ አሁን በህይወት ዘመኔ ማጋኢጋ ምርጫየ ባለመሆኗ ሳስታውሰው ነው የምኖር። ማጋኢጋ ምርጫየ ካልሆነች ደግሞ **በዲልዶ** የምበዳት ለትብብር ነው ማለት ነው።

v. **"ያዩታል"**፡- ይህ ፌክ ቆምጨኛ የመፅናኛ ቃል የሚያመለክተው "ኦሮሞወች ታዴን ቆሻሻ ሲበላ ያዩታል ወይም ሲሰርቅ ያዩታል" ማለት ነው። ስለዚህ ኦሮሞወች "ያዩታል" የሚለው የቆምጨ ቃል ተጠቅመው ወደ ሚጎዳው ወደ ቆሻሻ አደረጉኝ። ስለዚህ ኦሮሞወች ቆሻሻ ስበላ ይዩኝ ወይም ስሰርቅ ይዩኝ እስከ አሁን የሚታወቅ ነገር የለም። እንደ አንዳንድ ኦሮሞወች ገለፃ ከሆነ "ሲሰርቅ ነው ያየው" ሲሉ አንዳንዶች ደግሞ "ቆሻሻ ሲበላ ነው ያየው" ይላሉ። እኔ ለሁለቱም መስሚያ ስለሌለኝ ትቸዋለሁ። ሰርቀህም በላህ ወይም ቆሻሻም በላህ ዋናው ተጠቃሚነት ነው። ስለዚህ "ተጠቅሚል" ቢሉ ለጋሎች ስርቆትንም ሆነ ቆሻሻ መብላትን አብረው ማዳበል ይችሉ ነበር።

vi. **"እዚያ ይሄዳል ያዎጣታል"**፡- ይህ ፌክ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል በቀጥታ የሚያመለክተው "የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ ማክዳን መብዳት አይችልም" ወይም "የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ ለማክዳ አይመጥንም" እንደ ማለት ነው። ይህ ፌክ የመፅናኛ ቃል ትርጉሙ **"በእርዳታ መኩራት(Aid Pride)"** ሚለውን የኢትዮጵያ የተደበቀ መፈክር እውን ለማድረግ ነው። ስለዚህ ይህ ነገር አያሳፍርም ትላላችሁ? እኔ ሳስበው ሁሉ በዓለም የሞትን ሁሉ ነው የመሰለኝ። ይህ ቃል የሚያመለክተው ኢትዮጵያ "ህጋዊ ድሃ(Legally poor)" እንደሆነች ነው። "እዚያ ይሄዳል" የሚለው ቃል ሲተረጎም "ማስጠንቀቂያ፡- ኢትዮጵያ የድህነት ዞን ነው እና ተጠንቀቁ" ወይም "አደጋ አለው" ማለት ነው። ስለዚህ ህዝቡ ከእንቅልፉ ቢነቃ እና ባንሰደብ ደስ ይለኛል። እዚህ ውስጥ ለውስጥ በሀገሪቱ በጀት ስንናናቅ በአለም እና በሌሎች ሀገሮች እየተሰደብን ነው። ህዝቡ ማለት የፈለገው "ታደለ ጎበዝ ተማሪ ስለሆነ እና በአሜሪካ ስለሚፈለግ፤ አሜሪካ ሊሄድ ነው" ብለው መመካታቸው ነው። ነገር ግን የውጭ የትምህረት እድል በአጠቃላይ እርዳታ እንጂ ማንነት አይደለም። ስለዚህ ህዝቡ "እርዳታ" የሚለው ቃል ስላልተዋጠለት "የትምህርት እድል" ብሎ እራሱን ሲያታልል ይውላል። "የውጭ ሀገር የትምህርት እድል" "እርዳታ" ካልሆነ እማ ሀገራችንን ጥለን ወደ አሜሪካ እና ወደ ሌሎች ሃብታም ሀገሮች ባልተሰደድን ነበር። "እዚያ ይሄዳል ያዎጣታል" የሚለው ነገር "ካሊፎርኒያን ማለም(California dreaming)" የሚለውን አባባል ለማሚላት ነው። ይህ ደግሞ "የአሜሪካ

ህልም(the American dream)" ነው። እኔ ግን ማክዳን ለመብዳት እንኳን ምክንያት ላቀርብ ቀርቶ የምበዳትም በእረጅም ዲልዶ ነው ብየ አስባለሁ።

vii. **<u>"ያውጣት አሉ"</u>**፡- ይህ ፌክ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል በቀጥታ የሚያመለክተው የማክዳን እናት (አቤ ቆለጥ) እና የማክዳን አባት(አሸንጉሊት)ን ንግግር ነው። በመሆኑም ጥንቆላውን በመያዝ "መቸም ያዎጣታል" በሚል ካታንጋዎች የማክዳ ቤተሰቦች የሚነጋገሩት ቃል ነው። እኔ የገረመኝ የማክዳ ቤተሰቦች ምን አይነት ቂሎች እንደሆኑ ነው። እኔ እኮ የማክዳ ቤተሰቦች ቤት ሄጄ የማክዳን አባት ጆሮው እስከሚገማ ነው በጥፊ ያገማሁበት። ነገር ግን እንደዚያ መትቸውም ስለእኔ ማውራቱን አላቆሙም። ስለዚህ እኔ በዓቤ ቆለጥ እና በአሼ አልመራም። በመሆኑም ማክዳን የምበዳት በዲልዶ ነው። እዚህ ላይ አስመላሽ ጋላ የሚባል ኦሮሞ አቅሙን አለማወቁ ነው እንጂ አንድ ባሪያ ለጌታው ትእዛዝ አያስተላልፍም። ነገር ግን በኦሮሞ አባ ገንዳ ህግ መሰረት ትእዛዝ የሚተላለፈው ከታች ወደላይ ሳይሆን አይቀርም። ይህም ምንድን ነው በኦሮሞ አባ ገንዳ ህግ መሰረት ባሪያወች ጌታቸውን ሳያዝዙት አይቀሩም። አሁን ለምሳሌ እርመዴ እና ካሳሁን የተባሉት ቆምጨወች "ባሪያ ነን" ብለው ኦሮሞን ተቀላቅለው ኦሮሞም "ኦፊሴላዊ ባሪያ" እንደሆነ ተረጋግጧል። ስለዚህ ኦሮሞ ባሪያ ሆኖ ሳይለመን መፍቀድ የለበትም። ባሪያወችም "ያዉጣት አሉ" ሲባል የሚኮሩ ከሆነ እኔም "ፍቃደ(ፍጋ)" የሚል ስም አውጥቸላቸዋለሁ።

viii. **<u>"የእርሱ ናት"</u>**፡- ይህ ቃል ጥንቆላ የፈጠረው ፌክ የመፅናኛ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል ነው። ይህ ቃል ቀጥተኛ ትርጉሙ በአብርሃ እና አኖሌ ሲተረጎም "ማክዳ የታዴ ሚስት ናት እኛ ማክዳን አናውቃትም፤ አሁን እየተጠቀምን ያለን በውሸማነት ነው" ማለት ነው። በዚህ ቃል መሰረት የማክዳ ባሎች ማክዳን ለመብዳ ሙከራ ሲያደርጉ "የእርሱ ናት" በማለት የማክዳ ቤተሰቦች ይመልሷታል። በዚህም ምክንያት ኦሮሞዎች እና የማክዳ ቤተሰቦች በማክዳ ምክንያት ከትግሬዎች ጋር ላለመጣላት የተጠቀሙበት እና ጥንቆላ የፈጠረው ቃል ነው። በዚህ ቃል የማክዳ ባሎችም ማክዳን እንዳይበደኧት ያደረገ ቃል ነው። ምክንያቱም የማክዳ ባሎች "የእርሱ ናት" እየተበላ ታዴ ቢበዳትም ምንም የሚመጣ ነገር የለም በማለት እየተፅናኑ ነው። ስለዚህ ህዝቡንም ሆነ የማክዳን ባሎች ያዘናጋ ቃል ነው። የማክዳ ጋላ ውሽሞች ማግባት እንኳ ባይፈልጉ መብዳት የማይፈልጉ አይመስለኝም። መብዳት የማይፈልጉ ከሆነ ቁላቸው ችግር አለበት ማለት ነው። አንድ ሴት ምንም ቢያስጠላ እንኳ ቢያንስ መብዳት የሚፈልግ አይጠፉም። ስለዚህ የማክዳን ባሎች መብዳት ካልፈለጉ እንጂ ያዘናጋቸው ይህ የጥንቆላ ፌክ ቃል ነው። እንዲሁም ማክዳ ወደ እኔ ከመጣች፤ እኔ ማክዳን የምበዳት በዲልዶ ስለሆነ፤ አብርሃ እና አኖሌ እየተፎካከሩ ያሉ ከዲልዶ ጋር እንጂ ከእኔ ጋር አይደለም ማለት ነው። ስለዚህ ማክዳን የሚበዳት ዲልዶ ነው።

ix. **<u>"እነርሱ ናቸው"</u>**፡- ይህ ፌክ ቃል በጣም ያስቃል። ይህ ቃል እንደየ ሰው ትርጉሙ ይለያያል። ለምሳሌ "እነርሱ ናቸው" የሚለውን ኦሮሞወች የሚያዎሩበት ትርጉም "ቆምጨዎች(ንፉጎች) ናቸው በጥንቆላ የወነጀሉት እንጂ እኛ ቆሻሻ ሲበላም ሆነ ሲሰርቅ አላየነውም" ማለት ነው። በሁለተኛ ደረጃ ደግሞ ከኦሮሞ ውጭ የሆነው ሃበሻ ህዝብ ሲናገረው ትርጉሙ "ቆምጨዎች(ንፉጎች) ናቸው በጥንቆላ የወነጀሉት እንጂ ኦሮሞወች ቆሻሻ ሲበላም ሆነ ሲሰርቅ አላዩትም" ማለት ነው። መጀመሪያ ኦሮሞወች "ታዴን ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል" ብለው ከዋሹ በኋላ ቆይተው ደግሞ "ሲሰርቅ ነው ያየነው" ብለው ዋሹ እና አሁን ደግሞ "አልሰማንም፤ አላየንም" አሉ። ጥንቆላው ለቆምጨዎች መድሃኒት በመስጠት እና ኦሮሞወችን በመሸወድ ስራ ተጠምዷል። ቆምጨዎች እና የእኔ ቤተሰቦች "እኛ ነን" በማለት ጥንቆላውን ቀድመው ለህዝብ ያሰማሉ። ስለዚህ በዚህ "እነርሱ ናቸው" በሚለው ቃል መሰረት ቆምጨዎችን እና የእኔን ቤተሰቦች(ንፉጎች) ኩራተኛ ለማድረግ በጥንቆላ የተፈጠረ ፌክ ቃል ነው። በዚህም "ዶሮን ሲያታልሏት በመጫኛ ጣሏት" እንደተባለ ኦሮሞወች እራሳቸውን ሲሸውዱ ይታያል። ይህም ምንድን ነው ማክዳ "አልበዳም" ብላ እምቢ ስትላቸው "እነርሱ ናቸው፤ አውጥተዋለች" እያለ ሲላዝን ይውላል። ኦሮሞወች በጣም የሚያስቁ ቂሎች ናቸው። እውነታን እንዴት ትደብቃለህ? ህዝቡ ኦሮሞወች ማክዳን ያዎጧታል ብሎ ፈርቶ

“ታዋጣዋለች” የሚለውን ሲያስጠነቁል ይውላል፡፡ ኦሮሞወች ግን እራሳቸውን እየሸወዱ “እነርሱ ናቸው፤ አውጥተዋለች” ሲሉ እኔ አንዳንድ ጊዜ በጣም ነው የሚገርመኝ፡፡ እኔ ፌክ እንደሆነ ስላወቅኩት ማክዳ ብትመጣም ምንም አልልም፡፡ ምክንያቱም ማክዳን አፍቅሬያት አይደለም፡፡ ትግሬዎች ለማክዳ ጋላ እኔን አሳይተዋት ነው “አፍቅሬዋለሁ” ብላ የቀረች፡፡ ስለዚህ በፌክ ፍቅር ወደፊትም ማክዳ እና እኔ አብረን እንኳን ብንዘልቅ እኔ አፍቅሬያታለሁ ብየ አፌን ሞልቼ አላዎራም፡፡ ምክነያቱም ፍቅሩ ፌክ ፍቅር ነው፡፡ “የእርሱ ናት” የሚለው ቃል በጥንቆላ የተፈጠረ ፌክ ቃል ነው፡፡

x. **<u>“አውጥታዋለች”</u>**፡- ይህ ፌክ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል የተፈጠረው በጠንቋይ ነው፡፡ የዚህ ቃል ትርጉሙ “በአባ ገዳ እና በአባ ሾሌው ባህሏ አማላ አውጥታዋለች ስለዚህ አብረው ተኝተው ቢበዳት እንኳን እንደ በዳት አይቆጠርም” ማለት ነው፡፡ “አባ ሾሌው” የሚለው ቃል የሚያመለክተው አንድን የኦሮሞ ሙዚቃ ነው፡፡ ማክዳ ጋላ የኦሮሞን ውበት ይዛ እኔ ላይ ከመጣች ቤቴ “ኦሮሚያ የውበት ማእከል(Oromia Beauty Salon)” ነው የሚሆን፡፡ ይህ የምንዱባን ቃል አላማው ማክዳን ብበዳት “ሞራል እንዳይሰማኝ ሙዴን ለመግደል ነው፡፡ ይህም ማክዳን እኔ ከበዳኋት እንደበዳኋት አይቆጠርም ማለት ነው፡፡ አብርሃ እና አኖሌ እስከ ጎሳወቻቸው “ማጣት” የሚለው ቃል ስላልተዋጠላቸው “አውጠተዋለች” የሚለውን ፌክ ቃል ከጠንቋይ አስፈብርከው አምጥተዋል፡፡ በዚህም ምክንያት ብዙ ጎሳዎች እና ህብረተሰቦች “አውጥተዋለች” የሚለውን ቃል ሲጠቀሙ ይታያል፡፡ ማክዳ ወደ እኔ ከመጣች እና “ብዳኝ” ካለችኝ፤ የምበዳት በዲልዶ ስለሆነ ያወጣት ዲልዶ እንጂ ሰው አይደለም ማለት ነው፡፡ ህዝቡ ማክዳ መሸወዷ እና መጣሷ አልቆጨው ብሎ “አውጥተዋለች” እያለ ነገሮችን ሲያከሽፍ እና ሲያጨናግፍ ይውላል፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ በዓለም እንደ አሸዋ ተበትኖ ነው የሚኖር፡፡ ነገር ግን ይህች ማክዳ የምትባል የኤርትራ እና የኦሮሞ ዲቃላ እዚህ ትግሬወች ሸውደው “የፌክ ፍቅር” ብለው ሲሰጧት ህዝቡ “አውጥተዋለች” እያለ ነገሮችን ሲያከሽፍባት ይውላል፡፡ “ነገ በእኛ ይደርሳል” የሚባል ነገር ማሰብ አለብን፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ በደቡብ አፍሪካ የደረሰበትን አይተናል፡፡ እንደ ቆሻሻ ነው በጎማ ያቃጠላቸው፡፡ ስለዚህ እኛም “ስደተኛ ሆነን እና ወገን አጥተን እንደዚህ ፌክ ፍቅር ሊደርሰን ይችላል” ብለን ማሰብ አለብን፡፡ ለነገሩ ማክዳ አይከፋሽ ነገር ስለሆነች ነው ህዝቡም አልተባበራት ያለ፡፡ አንድ ሰው ፌክ ፍቅር ሲሰጠው እንዴት ዝም ብሎ ይስቃል? ማክዳ ጭቅንላቷ ጤነኛ አይመስለኝም፡፡ አውቲዝም የሚባል የጭንቅላት ህመም ስላለባቸው ቤተሰቦቿም ዝም ብለው ነው የሚስቁ፡፡ ፌክ ፍቅር በጭራሽ ሰምቼ አላውቅም፡፡ ነገር ግን ፌክ ማድረስ(fake orgasm) አለ ይባላል፡፡ ፌክ ማድረስ(fake orgasm) እኔም በጭፈራ ቤት ሽርሙጣዎችን ስበዳ ኢጋጥሞኝ ያውቃል፡፡ ሽርሙጣዎች አውቀው “ስስስስ....” ይላሉ፡፡ ፌክ ፍቅር ግን በጭራሽ የለም፡፡ ዒላወች እኔን ለማክዳ አሳይተው “አውጥተዋለች” የሚለውን የጥንቆላ ቃል ሲጠቀሙ ነበር፡፡ ነገር ግን ትግሬዎች ማንም የለብንም ብለው አሁንም ማክዳን ሲጠቀሙ ይታያል፡፡ “ትግሬዎች እምቢ ያላቸውን ሴት እኔ እንዴት መብዳት እችላለሁ?” ሲባል፤ እኔ በጭንቅላቴ የመጣልኝ ዘዴ ምንድን ነው ቢባል በዲልዶ መብዳት ነው፡፡

xi. **<u>“ያዋጣታል”</u>**፡- ይህ ፌክ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል የሚያመለክተው ማክዳን “አፍቅሬያለሁ” የሚለው ህዝብ “እምቢ አለችን” ለማለት ስላልተዋጠለት “ያዎጣታል” በማለት ሲፅናና ይውላል፡፡ ይህ ቃል በማክዳ ባሎች አተረጓጎም ቀጥተኛ ትርጉሙ “እኛን እምቢ ያለችን አውጥታው ነው” ለማለት ነው፡፡ አብርሃ፤ አኖሌ እና ጎሳዎቻቸው “ንቃቸው ነው እምቢ ያለቻቸው ወይም መብዳት አቅቷቸው ነው” እንዳይባል ጥንቆላው የፈጠረው የማፍረሻ ፌክ ቃል ነው፡፡ ይህ ቃል የሚያመለክተው “ማክዳ ጋላን ታደለ አለዋጣም ካለ እንደ ነውር ይቆጠራል” ወይም “ማክዳ ጋላን ታደለ ካላወጣት እዚህ ሀገር መኖር አይችልም” ማለት ነው፡፡ በዚህ ቃል አተረጓጎም መሰረት ማክዳን ሳላወጣ እኔ የምሰራው ስራ ሁሉ ነውር እንደሆነ እና ከንቱ እንደምሰራ ይቆጠራል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ በህዝቡ ልብ ውስጥ በተለይ ደግሞ በንፉግ(ሳለአይሰጥ) እና በቆምጨ(ሳለአይሰጥ) ሀሳብ ውስጥ እኔ መኖር

የምችለው ማክዳ ጋላን ከበዳሁ ብቻ ነው ማለት ነው፡፡ እኔም “ሳለ አይሰጥ(የአከርካሪ አጥንት)” ብየ ህዝቡን ችላ ብየ ኑሮየን እየኖርኩ ነው ማለት ነው፡፡ ማክዳ “ያዎጣኛል” በማለት ለትግሬዎች እና ለኦሮሞዎች በስፋት እና በጥራት ስታስጠቅም ትውላለች፡፡ እኔም “ፌክ ፍቅር ስለሆነ መስሚያ የለኝም” ብየ ማክዳ ሀገር አቋርጣ ደብረ-ብርሃን ብትመጣም ልቀበላት ዝግጁ ነኝ፡፡ ምክንያቱም እኔ ለሸርሙጣ ካታንጋ እና ሲስተርስ ጭፈራ ቤት ለሸርሙጣ እስከ 200 ብር ለአጭር(short) እየከፈልኩ ነው የወሲብ ፍላጎቴን እያረካሁ ያለሁ፡፡ ስለዚህ የማይከፈልበት ኦሮሞ ከተገኘ ዲቪ(DV) ማለት ስለሆነ ብትመጣ እቀበላታለሁ፡፡ ከላይ እንደተነጋገርነው አሜሪካውያን ዲቪ(DV)ን የሚሰጡት የሰለጠነ እና ነፃ የሰው ሃይል ፈልገው ነው፡፡ ስለዚህ እኔም የሰለጠነ ኦሮሞ በነፃ ስላገኘሁ ደብረ-ብርሃን ከመጣች እንዳውም በጣም ደስተኛ ሆኜ ነው የምቀበላት፡፡ ነገር ግን “ያወጣታል” የሚለውን ጥንቆላ ለማከሸፍ በዲልዶ ነው የማወጣት፡፡ ከዚያም ከተከፈተች በኋላ በጀላ እበዳታለሁ ማለት ነው፡፡

xii. **<u>“ያኛውን አላዎጣው አለች”</u>**፡- ይህ ፌክ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል ትርጉሙ ምንድን ነው “የእኛን ጎሳ አላወጣው ካለች እህ ታዴ ይብዳት እንጂ” እንደ ማለት ነው፡፡ ይህም ሲተረጎም እኔ በእነርሱ አመለካከት ከኦሮሞዎች እና ከትግሬዎች በታች መሆኔ ማለት ነው፡፡ ህዝቡ ያልተረዳው ነገር “ያኛውን አላዎጣው አለች” የሚለው እኔን ከሰው ካሳነሰኝ “እዚያ ይሄዳል” የሚለው ፌክ ቆምጭኛ ቃል የሚያሳንሰው ኢትዮጵያን ከሌሎች ከሁሉም የአለም ሀገሮች በታች እንደሆነች ነው፡፡ እንግዲህ ህዝቡ “መቼም አንዴ ድሃ ነን” ብሎ ካልሆነ በስተቀር “እዚያ ይሄዳል” የሚለው ፌክ ቆምጭኛ ቃል ሀገርን ነው የሚነካ፡፡ በዚህም እኔ ምንም አይመስለኝም፡፡ ምክንያቱም “ሰማይ እና ቂጥ ድምፅ ካበዙ ባዶ ናቸው ማለት ነው” የሚለውን የተለምዶ አባባል ተጠቅሜ ነው፡፡ ይህም ማለት ምንድን ነው ሰማይም ብዙ ካንጎራጎረ አይዘንብም ተብሎ ይታመናል፤ እንዲሁም አንድ ሆዱን የታመመ ሰው ከፈሳ “ምህረት ነው” ተብሎ ይታሰባል፡፡ ትግሬዎች ጥለዋት ነው፡፡ ስለዚህ በተጣለ ሰው እና እኔ ባልመረጥኩት ሰው ብናቅ ምንም የሚመጣ ነገር የለም፡፡ ትግሬወች ጥለዋትም እየፈሱ ነው፡፡ ማክዳ ወደ እኔ የምትመጣው እኔ ደውየላት ወይም እኔ ጠርቻት ወይም እኔን ለምዳኝ እና ስለምታውቀኝ አይደለም፡፡ ማክዳ ወደ እኔ የምትመጣው ህዝቡ እያዎዛገበ የምትመርጠውን ሰው እንዳትመርጥ ግራ ስላጋባት ነው፡፡ ማክዳ የራሷን ሰው ለመምረጥ ጊዜ ማግኘት ነበረባት፡፡ ነገር ግን ህዝቡ አውቆ ድምፅ እየፈጠረ ማክዳን አደናብሮ በእኔ በዲልዶ ሊያስበዳት ነው፡፡ ማክዳ የእራሷን ሰው ለመምረጥ ከህዝቡ የሚከላከላት ቤተሰብ ወይም ዘመድ ያስፈልጋት ነበር፡፡ ነገር ግን ማክዳ ምንም ዘመድ ስለሌላት እኔን እንድታዎጣኝ ህዝቡ እየገረገረ ይሄው 4 ዓመት ሙሉ ተጎልታ ትውላለች፡፡ ማክዳን ህዝቡ እየነገራት ያለው ነገር “እኛን ካላዎጣሽኝ ታዴን በዲልዶ አውጪው” ነው፡፡

xiii. **<u>“እነዚያን አታዎጣቸውም”</u>**፡- ይህ ፌክ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል የመጣው ቂላወች እና ጋላወች “ቂጣችንን ተወግተናል” ብለው ሲያስቡ እና ማክዳ ወደ እኔ ልትመጣ ሙከራ ስታደርግ ነው፡፡ ትግሬዎች እና ኦሮሞዎች ወይም ሌላው ህዝብ እንደዚህ የሚል የበታችነት ስሜት ሲሰማቸው ነው፡፡ በዚህም መክንያት ትግሬዎች እና ኦሮሞወች እስከ አጋሮቻቸው ሆነው “እነዚያን አታዎጣቸውም አሉ እህ በዲልዶ ታውጣው እንጂ” ይላሉ፡፡ ህዝቡ ያልተረዳው ነገር **“እነዚያን አታዎጣቸውም”** የሚለው እኔን ከሰው ካሳነሰኝ “እዚያ ይሄዳል” የሚለው ፌክ ቆምጨኛ ቃል የሚያሳንሰው ኢትዮጵያን ከሌሎች ከሁሉም የአለም ሀገሮች በታች እንደሆነች ነው፡፡ በዚህም ምክንያት ህዝቡ አንድ ሆነ ማለት ነው፡፡ አንድ ከሆነ አንድ ህዝብ ንፋስ አይገባበትም፡፡ በመሆኑም እኔ ማክዳን ብበዳትም እኔን አንድ ሆኖ ካገለለኝ እና ወደ ማክዳ ባሎች ከወገነ ብዱ አይቆጠርም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ “ድርቢያብር አንበሳ ያስር” የሚል ትርጉም ይሰጠናል፡፡ “እነዚያ” የሚባሉት አብርሃ እና አኖሌ ናቸው፡፡ እነዚህ ውሸሞች በጎሳ ተከበው ነው የሚውሉ፡፡ ወደ ፊት የጎሳ አውራ ሳይሆኑ አይቀሩም፡፡ ጋላው የማክዳ ጋላ ውሸማ ቂላወችን አይቶ እርሱም በተራው እና ለመብዳት ድግሞ ትግሬዎችን ስለፈራ “ያንተ ናት አተ አትናገራት” ብሎ ለምኖኛል፡፡ ስለዚህ ወደ ፊት “ብዱልኝ” እያለ የሚለምን የአባ ገዳ ሃላፊ ይሆናል፡፡ ትጌሬው የማክዳ ባልም “ብዱልኝ” እያለ በጅ የሚፈልግ

የኢህአዴግ አባል ወደ ፊት ይኖረናል፡፡ ማንኛውም ነገር ላይ እንደዚህ ህዝቡ ቢተባበር መልካም ነበር እያልኩ እኔ ሁልጊዜ ብቻየን አዎራሉ፡፡ ተንኮል ስለሆነ እዚች ልጅ ላይ ሁሉም ሰው ነው ሲተባበር የምናየው፡፡ ሰው ከተባበረ የማይደረግ ነገር የለም፡፡ ቡሽቲዎች እንኳን ተባብረው ቡሽቲነትን ወደ መብት ቀይረዋል፡፡ ይህ ቃል የሚያመለክተው ማክዳ ጋላ እኔን ልትበዳኝ ያሰበች ሌላ ሰው አላወጣት ስላለ ነው ማለት ነው፡፡ እኔም "ያልለፉበት እና እርኳሽ" ነገር ዋጋ የላቸውም ብየ ምንም አልመሰለኝም፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ተጥላ ነው፡፡ ተጥላ ከሆነ ደግሞ የእኔ ምርጫ አይደለችም ማለት ነው፡፡ በተጨማሪም ማክዳ በመጀመሪያ የኤርትራ እና የኦሮሞ ዲቃላ ነች፡፡ እንዲሁም ኤርትራ የፈረንጅ እና የአፍሪካ ዲቃላ ነው፡፡ ስለዚህ ብዙ ሲዳቀል "ሚውታንት(mutant)" ወደ ተበላሸ ዘር ስለሚያመራ ማክዳ ጋላ በጣም "ጥርቅምቅም" ነገር ነች ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ መጀመሪያም ምንም የምትጠቅም ሰው አይደለችም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የተጣለ ነገር ዋጋ ስለሌላው ዋጋ በማያዎጣ ጋላ ጊዜያችንን ባንገድል ይሻላል የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ እንዲሁም ማክዳ ከመጣች በዲልዶ ነው የምበዳት፡፡

xiv. **<u>"ሌላ አያዎጣትም"</u>**፡- ይህ ፌክ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል የመጣው የትግሬ እና የኦሮሞ አሻፋጆች ማክዳን የመብዳት ሙከራ ሲያደርጉ እነርሱን ለመከላከል ነው፡፡ በመሆኑም አሻፋጁ ህዝብ አንድ ሆኖ እና የጋራ ቋንቋ ከጠንቋዮች አስፈልስፎ እየተንቀሳቀሰ ይገኛል፡፡ እኛ ያልተረዳነው ነገር **"ሌላ አያዎጣትም(አያወርማትም)"** የሚለው እኔን ከሰው ካሳነሰኝ "እዚያ ይሄዳል" የሚለው ፌክ ቆምጨኛ ቃል የሚያሳንሰው ኢትዮጵያን ከሌሎች ከሁሉም የአለም ሀገሮች በታች እንደሆነች ነው፡፡ አሻፋጁ ህዝብ እንደዚህ የሚል የበታችነት ስሜት ሲሰማው ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ አሻፋጅ ህዝቦች "ሌላ አያዎጣትም" የሚል የጥንቆላ ፌክ ቃል አስፈልስፈው ሲነጅሱ ይውላሉ፡፡ እነዚህ አሻፋጆች ከመጀመሪያውም ብዙ የሆኑበት ምክንያት ህብረት ለመፍጠር እንዲመቻቸው እና በህብረት ጓደኛ ፍለጋ ነው፡፡ አሻፋጆች ዋና ስራቸው ደግሞ እንደ የኋላ ደጅን(backup) ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው አብርሃ ወይም አኖሌ ሊሞቱ ይችላሉ በሚል ስጋት እነርሱን ለመተካት የተደራጁ ወጣቶች ናቸው፡፡ ነገር ግን ከመጀመሪያው እንደዚህ ያለ ነገር ውስጥ መግባታችን ላይቀር እና ማክዳም መበደሏ ካልቀረ ህዝቡ ህብረት ፈጥሮ እና በአንድ ጎን ቆሞ ማክዳን ወደ ኦሮሞወች ማባረር ይችል ነበር፡፡ ነገር ግን ህዝቡ "አይሰጥ አዛኝ" ሆኖ ማክዳን እያታለለ ነው የተጫወተብኝ፡፡ በመሆኑም ህዝቡ ማክዳንም በህብረት አፍኖ ይሄው 4 ዓመት እየቀለደብኝ ነው፡፡ ማክዳንም መስዋእት ሆኖ የሚያድናት ሰው ጠፋ፡፡ አባትዮው እና ቤተሰቦቿ ደግሞ ሲፈሩ ጊዜ "አፍቅራዋለች" የሚለውን ሌላ ፌክ ቃል እየተጠቀሙ ከህዝብ ፀብ እራሳቸውን ሲያርቁ ይውላሉ፡፡ እኔ ደግሞ ህዝቡን ላሳፍረው ብየ ማክዳን በዲልዶ ነው የምበዳት፡፡ ይህንን ያደረግኩበት ምክንያት ደግሞ አለም ላይ ያሉ በጣም ዝነኛ እና ሀብታም ሰዎች ነገሩን ስለሰሙት የኢትዮጵያን ህዝብ ላዋርደው ብየ ነው፡፡

xv. **<u>"እረ የእርሱ ናቸው"</u>**፡- ይህ ፌክ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል የተፈጠረው እኔ የማክዳን ቤተሰቦች ስሳደብ እና ስማታ ነው፡፡ በመሆኑም ህዝቡ አውቆ ማክዳን ለመጠቀም እና ለማናደድ ብሎ "እረ የእርሱ ናቸው" ብሎ ያሾፍል፡፡ በዚህም ማክዳ ትናደድ እና ብዙ ታስጠቅማቸዋለች፡፡ እኔ የማክዳን ቤተሰብ ስሳደብ ቤተሰቦቿ በጣም ይናደዳሉ፡፡ በተለይ "ባሪያ" የሚለውን ስድብ ልክ እንደ ሰይጣን ነው የማክዳ ቤተሰቦች የሚጠሉት፡፡ እኔ ደግሞ ተጥሎ ዝም የሚልን ቤተሰብ ምንም መጠሪያ ልሰጠው አልችልም፡፡ ስለዚህ እኔም በመጣላቸው እና ተጥለው ዝም በማለታቸው "ባሪያ" የሚል ስም ሰጥቻቸዋለሁ፡፡ የማክዳ ቤተሰቦች "ቆንጆ ልጅ አለን" ብለው ስለሚያስቡ መከበር ነው የሚፈልጉ፡፡ ነገር ግን ማክዳ "የታዴ ናት" ስለተባለ እንጂ ሌላውም ህዝብ ቢሆን መስደቡ አይቀርም ነበር፡፡ ህዝቡ እንደዚህ እየተጠቀመባቸው እራሱ ማክዳን ሁልጊዜ እና በዓግባቡ ነው የሚሰድቧት፡፡ በመሆኑም ማክዳ ስትፈረግጥ ከቀኑ ከ ነ እስከ ነዐዐ ጊዜ "ጋላ" ብሎ ህዝቡ ይሰድባታል፡፡ እንዳውም ማክዳ ከሚለምኗት የሚሰድቧትን እንደምትወድ እኔ ተረድቸዋለሁ፡፡

xvi. **<u>“እዚያ ልትሄድ ነው እርሱስ ያንተ ናት”</u>፡-** ይህ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ የጥንቆላ ቃል በብዛት የሚባለው በዝቅተኛ የኑሮ ደረጃ ባላቸው ህዝቦች ነው፡፡ ይህንን በብዛት የሚሉት ቆምጬ ሴቶች ናቸው፡፡ ቆምጬ ትንሽ ቦርቧራነት ያበዛል፡፡ አሁን ይህንን ቃል ስትመለከቱት ወደ አባቱ ቤት የሚልከኝ አይመስልም? ነገር ግን ህዝቡ ያልተረዳው ነገር እንደዚህ የሚናገሩ በሰዎች ሀገር ነው፡፡ “እዚያ” ማለት አሜሪካ ማለት ነው፡፡ እኔም ቆምጨ ቦርቧራ ነው ብየ ዝም ነው ያልኩ፡፡ “እዚያ ልትሄድ ነው እርሱስ ያንተ ናት” የሚለው ነገር “ካሊፎረኒያን ማለም(California dreaming)” የሚለውን አባባል ለማሟላት የተወሰደ ሌላኛው ቃል ነው፡፡ ይህ ደግሞ ሌላኛው “የአሜሪካ ህልም(the American dream)” ማሳኪያ አንዱ ክፍል ነው፡፡ “እዚያ ልትሄድ ነው” የሚለው ሀረግ የሚያመለክተው የኢትዮጵያ ህዝብ “የአሜሪካን ህልም አሯሩጦ መያዝ(Chasing the American Dream)” የሚል መርህ እንደሚከተል ነው፡፡ እዚህ ላይ የኢትዮጵያ ህዝብ እና ቆምጨው በአጠቃላይ ያልተረዳው ነገር ምንድን ነው ካልን አሜሪካ የድሆች እና የለማኞች መራገፊያ አለመሆኑን ነው፡፡ አሜሪካ እንዲሄዱ የሚፈቀድላቸው ህዝቦች ሃብታሞች ለቁማር ጨዋታ፤ ጨንቅላት ያላቸው ተመራማሪወች ደግሞ ፖቴንሻላቸውን እንዲጠቀሙ እንዲሁም የሃብታም ልጆች ጥራት ያለው ትምህርት እንዲማሩ ነው፡፡ ከኢትዮጵያ ውስጥ ግን “የፖለቲካ ስደተኛ” በሚል ድሃ እስከ አሩ እየሄደ አሜሪካ የሚደረደረው ነገር ከቁጥጥር ውጭ እንደወጣ እና አሜሪካውያንንም እንዳሰላቻቸው ሲነገር ይሰማል፡፡ ድሃ አሜሪካ የሚሄደው ለመብላት ነው፡፡ ድህነት ጭንቅላታቸው ላይ “እንቺ እንካ” የሚወቅጥባቸው ግለሰቦች እና ቡድኖች ወደ አሜሪካ መሄድ አይፈቀድላቸውም፡፡ ምክንያቱም አሜሪካ የጠንካራ ህዝብ ሀገር እንጂ የለማኝ ሀገር አይደለም እና ነው፡፡ አሜሪካ የድሃ እና የደደብ ሀገር ስላልሆነ ድሃ እና ደደብ አይወድም እንዲሁም ለድሃ እና ለደደብ ምንም ቦታ የላቸውም ማለት ይቻላል፡፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ ህዝብ እና ቆምጨ በአጠቃላይ “የፖለቲካ ስደተኛ” በሚል ሰበብ የአለም ሃብታም ሀገሮችን መክበቡን እና በአለም የሀብታም ሀገሮች ድንበር እየሄደ ባይሰለፍ ደስ ይለኛል፡፡ ኦሮሞ ለምሳሌ የ2008 ዓ.ም በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን የተነሳውን አመፅ ተከትሎ “የፖለቲካ ስደተኛ” በሚል አለምን በስደት እያጥለቀለቀው ይገኛል፡፡ ስለዚህ ኢትዮጵያ ውስጥ “ከሌለህ የለህም” የሚለውን የአርቲስት ጥላሁን ገሰሰን ሙዚቃ ይደመጣል፤ ነገር ግን ትርጉሙ አልገባቸውም ማለት ነው፡፡ የዚህ ሙዚቃ ትርጉሙ “ድሃን ማንም አይወደውም” ማለት ነው ፡፡ ስለዚህ “እዚያ ይሄደል” እያሉ ባያስጠሉን እና ሀገራችንም ባትጠላ ደስ ይለኛል፡፡ ለማኝ እንደሚጠላ የምታውቀው፤ በጀረመን የአዶልፍ ሂትለር መንግስት አይሁዶችን ቢያባርራቸው “እምቢ” ስላሉ፤ እየገደለ እና እያቃጠለ እንደጨረሳቸው ታሪክ ይመሰክራል፡፡ ስለዚህ ለማኝ ማንመም አይወድም፡፡ ይህ ፅሁፍ ካልገባችሁ፤ “ከሌለህ የለህም” የሚለወን ሙዚቃ ማዳመጥ ትችላላችሁ፡፡

xvii. **<u>“እርሷስ የእኛ ናት”</u>፡-** ይህ ፌክ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ቃል የሚያመለክተው “የኤርትራ ዘር ናት” ለማለት ነው፡፡ ነገር ግን ማክዳ ልሙጥ ባሪያ ነች፡፡

xviii. **<u>“ያኛው አላወጣትም”</u>፡-** ይህ ቆምጨኛ እና ሙድ ገዳይ ፌክ የመፅናኛ ቃል የሚያመለክተው “በተቃራኒ ያለው ባል ማለትም ክንፈ-ገብርኤል ጋላ ማክዳ ጋላን ሲያሻፍዳት ትግሬወች ስለሚፈሱ እና አንዳንድ ወንዶችም አራቸው ስለሚመጣ “እንደዚህ ትግሬዎች የሚፈሱ ባለፈው የአብርሃ በተራው ማክዳ ጋላን አልበዳትም” ማለት ነው፡፡ ህዝቡ ማክዳ ጋላ አለመበዳቷን የሚያረጋግጠው ተቃራኒ አሻፋጅ ማክዳ ጋላን ሲያሻፍዳት በሚሰማው ስሜት ነው፡፡ ለምሳሌ ትግሬ ሲያሻፍድ ጋላ አሩ የሚመጣ ከሆነ ጋላ “ያኛው አላወጣትም” የሚለውን ጥንቆላ ይላል፡፡ እንዲሁም ጋላ ሲያሻፍድ ፂላወች እና አጋሮቻቸው የሚፈሱ እና አራቸው የሚመጣ ከሆነ ትግሬወች እና አጋሮቻቸው “ያኛው አላወጣትም” የሚለውን ጥንቆላ ይላሉ፡፡ ስለዚህ የማክዳ ጋላ አለመበዳት የሚታወቀው ህዝቡ በሚሰማው የአር መምጣት እና የፈስ መምጣት ስሜት ነው፡፡

ይህንን ሁሉ ፌክ ቃል ማን አመጣው? ስንል ጎጂ ቦርቧራው ነው፡፡ ጎጂ በጣም የሚገርም ህዝብ ነው፡፡ ማክዳን ከትግሬ ወደ እራሱ እዳነት የቀየረ ህዝብ ነው፡፡ ጎጃም “ቆምጨ” የሚል ቅፅል ስም አላቸው፡፡ ይህ ቆምጨ የሚል ቅፅል ስም በብዛት “አንሸነፍም ብሎ እምቡር የሚል የገገማ ህዝብ” የጋራ ስም ነው፡፡ ቆምጨ ማለት ንፉግ ማለት ነው፡፡ እነዚህ ጎጃሞች በጣም የሚገርም ስነ-ልቦና ነው ያላቸው፡፡ ማክዳን ትግሬዎች ጥለዋት ነው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞች “ተጣለች” ብለው ሳይናደዱ ጎጂ በሰው ነገር እመሃል ገብቶ በበላይነት ባለ እዳ ሆነ፡፡ ጎጃሞች የሚገርሙ ሰዎች ናቸው፡፡ ሀገር ውስጥ የሰው እዳ በራሳቸው ያዛወሩት አንሷቸው ነገሩን ወደ አሜሪካ አሸጋገሩት፡፡ ምን አግብቷችሁ ነው? ብትለው ጎጂ መለስ የለውም፡፡ ምን አልባትም የሚመልስልህ መልስ “ጠንቋዮች አዝዘውን ነው” ቢሆን ነው፡፡ ስለዚህ እኔ ጎጂ ብርቅየ እንስሳ ነው የሆነብኝ፡፡ በኢትዮጵያ ብቻ የሚገኝ ብርቅየ እንስሳ እንደ ጎጃም የለም፡፡ ማክዳ እንድትጣል ያደረጉም አነርሱ ናቸው፡፡ ማክዳን ኦሮሞወች ሰምተው እንዳልሰሙ ሲጥሏት ጎጂ ግን “እኔ ወንድ አለሁ” ብሎ ዘሎ ገባበት፡፡ አሁን “ሙድ አለው” የሚባል እና የሰለጠነ ሰው እንዴት ከብዙ ሰው መሀል “የእኛ ጎሳ ያዎጣታል” ብሎ ይነሳል? ብላችሁ ስትጠይቁ ጎጂ አሁንም የሚቀረው የሙድ ልምድ ስላለ ነው፡፡ **ከህዝብ ተለይቶ “እኔ ወንድ አለሁ፤ እበዳታለሁ” የሚል ህዝብ የሙድ ድርቅ ያለበት ሰው ነው፡፡ የአሜሪካዋ ዘፋኝ ቢዮንሴ በፈረንጆች የዘመን አቆጣጠር 2016 በለቀቀችው ሙዚቃ ላይ “የፍቅር ድርቅ(Love Drought)” ብላ ዘፍና ነበር፡፡ እኛ ሀገር ግን የተሰበሰበው ሙድ ገዳይ እና ያለው ድርቅ ደግሞ የምግብ እና የሙድ ድርቅ ነው፡፡ ስለዚህ “የሙድ ድርቅ(Mood Drought)” የሚል ዘፈን እስከሚለቀቅ እንጠብቃለን፡፡** አሁን ብትበዳ መልሱ ምን ይሆናል? ብለን ስንጠይቅ ህዝቡ “ድሮም እነርሱ ገበሬ ስለሆኑ ገቡበት እንጂ የእነርሱ አይደለችም ነበር” ብሎ ይተወዋል፡፡ ስለዚህ ጎጂዎች እኔንም ጨምረው አስገድለውኝ ነበር፡፡ ነገር ግን እድሜ ለጠንቋይ እንጂ ማክዳን እያዎዛገበ ይሄው ነገሩን ህዝቡ እያብላላው እዚህ ደርሷል፡፡ ጎጂዎች አሁን የእፍረት ምልክት ስለታየባቸው ነገሮችን ከፈረንጅ ጋር አሰምተው እንደ መለኮታዊ ነገር እያስወሩ ይገኛሉ፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ጎጂ በማያገባው ነገር በመግባቱ “ገገማ” የሚል ስድብ ከኢትዮጵያ ህዝብ ስለሚደርስበት እያስተባበለ ነው፡፡ ነገር ግን ጎጃሜዎች እንዳው ህዝቡ ይሰድበናል ብለው ሰጉ እንጂ “የጎጃም ገበሬ” የሚል የተለመደ አባባል ስላለ ህዝቡ ቢሳደብም “ገበሬ” ብሎ ቢሆን ነበር፡፡ እኔ መቼም ከጎጂ ወጥቻለሁ፡፡

ህዝቡ “ፌክ ቃላትን ፈለሰፍን” አለ እንጂ ኢትዮጵያ ውስጥ ሁሉም ነገር ፌክ እንደሆነ እኔ ገብቶኛል፡፡ አሁን የባህል ሙዚቃዎችን ስትሰሙ የሚዘፈንላቸው መሬቶች እና ህዝቦች ድርቅ የሚነካቸው አይመስሉም፡፡ ነገር ግን ሁሉም ሙዚቃዎች ፌክ ናቸው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ፌክ ቃላት መፈልሰፋቸው በፌክ ሀገር ምንም የሚያስደንቅ ነገር የለውም፡፡ እኔ በ 2008 ዓ.ም በተከሰተው ድርቅ አንድን አካባቢ በተለየ ድርቅ የሚነካው መስሎኝ አያውቅም ነበር፡፡ ነገር ግን ሮይተርስ ላይ የዎጣ ዜናን አይቸው በጣም አስገርሞኛል፡፡ ስለዚህ ፌክ ዘፈኖች በጣም ሞልተዋል፡፡ ስለዚህ ፌክ ቃላት በህይወታችን ከእነዚህ በላይም አሉ፡፡

እኔ ህዝቡ ቆምጨኛ ፌክ የመፅናኛ ቃላትን ሲላቸው ስሰማ እንዳው በጣም ይሰለቻል፡፡ ምክንያቱም የእራሴ ድህነት አንሶኝ በየቀኑ የድሃ ድምፅ መስማት እንዴት እንደሚያስጠላ በፅሁፍ መግለፅ ያዳግታል፡፡ አንዳንዱ ይህንን ጥንቆላ በማለቱ የሆነ እፊዴት እና በረከት ከሰማይ እንደሚወርድለት ነው የሚያስብ፤ አንዳንዱ ደግሞ እንደ መስቀል ችቦ “የአመት አመት ድገመኝ” ይመስል እንደ ህዝብ ለመዳረስ እና እንዳገር “ያዎጣታል” ለማለት የሚለው አለ፡፡ ጥንቆላው ምንም ለውጥ ላያመጣ ስለዚህ የእራሴ ደህንት አንሶ የድሃ ድምፅ እንደ ቁራ አሞራ ነው በላየ ላይ የጮኸብኝ፡፡ በተጨማሪም ማክዳን እኔ ካወጣኋት በዲልዶ ስለሚሆን፤ ህዝቡ ከንቱ ልፋት ነው በጥንቆላ እየለፋ ያለ፡፡

4.6. <u>የማክዳ(ማጋኢጋ) ነገር በይፋ ሲጀመር</u>

ከዚህ ቀደም እንደተነጋገርነው በኢትዮጵያ ውስጥ ባሉ የኢንጂነሪንግ እና በሌሎችም ትምህርት ክፍሎች መካከል በገንዘብ እና በደሞዝ ብዛት የሚፎካከሩ የትምህርት ክፍሎች እንዳሉ ግልፅ ነው፡፡ ስለመሬት እና መሬት ነክ ነገሮች

የሚያጠኑ ትምርቶችን በሙሉ ደሞዛቸው ትልቅ ካልሆነ በስተቀር ህዝቡ አይወዳቸውም፡፡ ነገር ግን የቴክኖሎጂ ትምህርቶችን ለምሳሌ ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግን እና ኮምፒዩተር ሳይንስን ህዝቡ መማር ይፈልጋል፡፡ ነገር ግን የስራ እድል የላቸውም፡፡ በመሆኑም የስራ እድል ያላቸው እና የሌላቸው ትምህርቶች ሲፎካከሩ እና ሲወዳደሩ ማየት አዲስ አይደለም፡፡ ነገሩ ምንድን ነው "ማን ሁልጊዜ ስጋ ይበላል?" ነው ጥያቄው፡፡ ሁልጊዜ ስጋ የሚበላው "የተሻለ ኑሮ መራ" ተብሎ ስለሚታሰብ ሁልጊዜ ታማሪዎች የሚገቡት ወደ ስጋ በል የትምህርት ክፍሎች(carnivorous departments) ነው፡፡ ይህ ችግር ግን በ 5 ኪሎ ዩኒቨርስቲ ይብሳል፡፡ የአዲስ አበባ ቴክኖሎጂ ኢኒስቲቱት(5 ኪሎ) የሚገኙ መምህራን እና ተማሪዎች በሃብት እና በስራ እድል ብዛት በሁለት ቡድን የተከፈሉ ናቸው፡፡ 5ኪሎ(የአዲስ አበባ ቴክኖሎጂ ኢኒስቲቱት)(AAIT) በሁለት ቡድን ይከፈላል፡፡ ይህም

1. ቡድን ፣ (አትክልተኛ የትምህርት ክፍሎች(vegetarian Departments))፡- ይህ ቡድን በጣም ቸካይ የሚባል ቡድን ነው፡፡ የሚያጠኑት ለስደት ነው፡፡ ይህ ቡድን ሽሮ የሰለቸው ቡድን ነው፡፡ ሽሮ ስለሰለቸውም "የአሜሪካን ህልም አሯሩጦ መያዝ(Chasing the American dream)" በሚል መርህ ሽሮን ለመገላገል "የውጭ እድል" በሚል መርህ ለስደት የሚያጠኑ ቡድኖች ናቸው፡፡ ቡድን አንድ በ5 ኪሎ ሁለት ቡድን አለው፡፡ ይህም ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ(Electrical Engineering) እና ሜካኒካል ኢንጂነሪንግ(mechanical Engineering) ናቸው፡፡ ይህ ቡድን ደሞዝ ያላት ሚስት ካገኘ ስደትን አያስብም፡፡ በብዛት "ድሃ ናቸው" ተብሎ በእኛ ሀገር ይታመናል፡፡ ይህም እራስን ከእራስ በማዋዳደር ማለት ነው፡፡ እነዚህ ቡድኖች በብዛት የሚያዎሩት የሚከተሉትን ጉዳዮች ነው፡፡
   - ስለ ስኮላር ሺፕ(Scholar Ship)
   - ውጭ ሀገር(አረብ ሀገራት ለምሳሌ ሊቢያ እና ዱባይ) ሄዶ ስለመስራት
   - ዲቪ(DV)
   - የአሜሪካ ኢምባሲ ተቀጥሮ ስለመስራት
   - የእርዳታ ድርጅት ውስጥ ተቀጥሮ ስለመስራት
   - በተባበሩት መንግስታት ደርጅት ተቀጥሮ ስለመስራት፣ ወዘተ....
   - ኤሌክትሪካሎች ስለ ሲስኮ(CISCO)
   - ከፍተኛ ትምህርት ስለመማር
   - የኑሮ ውድነት እና የደሞዝ ቀን
   - ርሆንዳ ባይርን(Rhonda Byrne) መፅሃፍ ላይ ማለትም "ሚስጥሩ(The secret)" ላይ ያለውን "አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ.....":- ይህ ነገር የሚጠቅመው ከላይ የተዘረዘሩትን የአትክልተኛ የትምህርት ክፍሎች(vegetarian Departments)ን ፍላጎት ለማሟላት የሚደረግ የስበት ህግ ነው፡፡ ለምሳሌ አንድ አትክልተኛ የትምህርት ክፍል(vegetarian Department) የተመረቀ ሰው "ሲስኮ(CISCO)" ስራ መቀጠር ሊፈልግ ይችላል፡፡ ስለሆነም "አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ....." እያለ ይስበዋል፡፡ አሻፋጆች(አወንዳጆችን(malers)) ማለት ፂላን ወይም ጋላን ወንድ ለማድረግ እና ለማጀገን የሚንቀሳቀሱ ቡድኖች ናቸው፡፡ ሰውን ወንድ ለማድረግ ስለሚንቀሳቀሱም አወንዳጆችን(malers) ተብለው ተጠርተዋል ማለት ነው፡፡ ይህ ቡድን "አሻፋጅ" በሚል ሰበብ በ2006 ዓ.ም በዲግሪ ተመርቀው ስራ ከያዙ በኋላ ምንም ሳይሰሩ ይህችን ድሃ ሀገር በደሞዝ ስም በነፃ እየዘረፉ የሚገኙ አሻፋጆች ክምችት ነው፡፡ እኛ ሀገር አንድ ሰው ሰርቶ ሀገር የሚያሳድግ ስለማይመስለን፤ ለግለሰቦች እና ለቡድኖች በተለያየ ምክንያት ነፃ ደሞዝ እንከፍላለን፡፡ አሁን ስንመለከት "አሻፋጅ(አወንዳጅ(maler))" በሚል ሰበብ ለሁሉም አሻፋጆች ነፃ ደሞዝ፤ ነፃ ኢንተርኔት፤ ነፃ ምግብ እየተሰጠ እና ሀገራችን እየተራቆተች ነው፡፡ ማክዳ ጋላ ለምሳሌ ስራ ባትቀጠርም አዲስ አበባ

ዩኒቨርስቲ ግን ለማባበያ በወር እስከ 5 ሺ ብር "የሴት የትምህርት እድል" በሚል ሰበብ የሀገሪቱን ንብረት ሊጋላ መጀንጀኛ እየከፈለ ይገኛል። ሀገራችን ግን በአሁኑ ሰዓት እስከ 10 ሚሊዮን ህዝብ በድርቅ እንደተነዳ ይነገራል። ስለዚህ "ነፃ ደሞዝ" ሙስና እንደሆነ ልንረዳ ይገባል።

- ✓ ይህ ቡድን የሚከተሉትን አሻፋጆች(አወንዳጆችን(malers)) እና ባሎች ይዟል
    - **ማክዳ(ማጋኢጋ)፡-** ይህች ሴት ኤሌክትሪካል ኢንጂነር ስትሆን የተማረችው ለስደት ነው። አሁን እኔን "አፍቅሬያለሁ" ብላ ነው የምታስብ። እኔ ኤሌክትሪካል ኢንጂነር ነኝ። በመሆኑም **"አሜሪካ ሄደህ ለስጋ(meat) የሚሆን ገንዘብ አምጣ"** ተብየ ነው እንደዚህ የምለፋ ያለሁት። ማክዳን የሚከተሉ ብዙ አትክልተኛ(vegetarian) ኤሌክትሪካል ኢንጂነሮች አሉ። እነዚህ አትክልተኞች(vegetarian) ማክዳን የሚከተሉት ደሞዝን በማዋጣት በሁለት ደሞዝ ስጋ ለመብላት ነው። እነርሱም፡-
        - ሰሜን ሸዋ የአቤል የትግሬ አሻፋጅ(ሸዋየ)፡- ነፃ ደሞዝ "በተጋሩን" ይወስዳል።
        - ወላይታ የአቤል የትግሬ አሻፋጅ፡- ነፃ ደሞዝ "በተጋሩን" ይወስዳል።
        - ቡራዩ የክንፈ ገብርኤል የኦሮሞ አሻፋጅ(አኖሌ2)፡- ነፃ ደሞዝ "በተጋሩን" ይወስዳል።
        - ፈቃደ የቡራዩ የኦሮሞ አሻፋጅ(ፈጋ)
        - ማሙሽ አይቲ የሰሜን ሸዋ የትግሬም የሰሜን ሸዋም አሻፋጅ(የሁለት አሻፋጅ)፡-

2. ቡድን 2 (ስጋ በል የትምህርት ክፍሎች(carnivorous departments))፡- እነዚህ ቡድኖች የሚያጠኑት ለመሰደድ እና ሀገር ውስጥ ለመስራት ነው። ይህ ቡድን በብዛት ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ መርጠው ያልተሳካላቸው መምህራን ሲይዝ በአሁኑ ሰዓት ጎበዝ የሚባሉ ተማሪዎችን ይዟል። ጎበዝ ተማሪዎች በአሁኑ ሰዓት የሚገቡት እዚህ ቡድን ውስጥ ነው። የዚህ ቡድን አባላት ደሞዝ ያለው ሚስት ካገኙ ሃብታም ይሆናሉ ተብሎ ይታመናል። ይህ ቡድን 3 ቅርንጫፍ አለው። እነርሱም ሲቪል ኢንጂነሪንግ(civil Engineering) ፤ ኮተም(construction management) እና ውሀ ሀብት(water resources) ናቸው። በብዛት "ሃብታም ናቸው" ተብሎ በእኛ ሀገር ይታመናል። ለዚህም መለኪያው እራስን ከእራስ በማዎዳደር ማለት ነው። እነዚህ ቡድኖች በብዛት የሚያዎሩት የሚከተሉትን ጉዳዮች ነው።

- ➢ የውጭ ሀገር ተቋራጭ ይፈልጋሉ፡- ይህም ሲባል ከቻሉ የጀርመን ተቋራጭ ቢሆን ይመረጣል። ነገር ግን የአውሮፓ ተቋራጭ ማግኘት ካልቻሉ የቻይና ተቋራጭ ከሀገር ውስጥ ተቋራጭ ይመረጣል።
- ➢ ዲቪ(DV)
- ➢ ኮንትራክተር ስለመሆን
- ➢ የኑሮ ውድነት እና የደሞዝ ቀን
- ➢ በተባበሩት መንግስታት ደርጅት ተቀጥሮ ስለመስራት፣ ወዘተ.... እዚህ ድርጅት ውስጥ ተቀጥረው መስራት የሚፈልጉት ደሞዙ ትልቅ ስለሆነ እንጂ የተመረቁበት የስራ መስክ ስላለው አይደለም።
- ➢ ውሃ ሃብት ከሆነ የእርዳታ ድርጅቶች ውስጥ ተቀጥሮ ስለመስራት፡- የውሃ ሃብት(water resources) እንደ ስራ እድል የሚቆጥሯቸው የእርዳታ ድርጅቶችን ነው። በዚህም የፊኒዳ ውሃን መጥቀስ ይቻላል።
    - ✓ ይህ ቡድን የሚከተሉትን አሻፋጆች(አወንዳጆችን(malers)) እና ባሎች ይዟል
        - አቤል(አብርሃ) ፂላ የማክዳ ባል፡- ይህ ፂላ የማክዳ ባል ነው። አብርሃ የጆጆ ጓደኛ ነው ብየ አስባለሁ። በመሆኑም በአንጀሊና ጆሌ ፊልም ላይ ማለትም "ከአድማስ ባሻገር(Beyond

borders)" ላይ አብርሃ ድርቅ ላይ ስለነበር ጆጆ እንግሊዝ ለንደን ሄዶ ስንዴ ለምኖ አመጣለት፡፡ በዚህ ምክንያት የልብ ጓደኞች ናቸው፡፡ ነፃ ደሞዝ "በተጋሩን" ይወስዳል፡፡

- ከንፈ ገብርኤል (አኖሌ) ኦሮሞ የማከዳ ባል፡- ይህ ጋላ የማከዳ ባል ነው፡፡ ይህ የማከዳ ጋላ ባል "ኦሮሞወችን ለማባበል" የመጣ ባል ሲሆን አሁንም ወደ 5 ዓመት ሙሉ መንግስት ነፃ ደሞዝ እየሰጠው በነጩ ስራ ቦዝኖ የሚውል ባሪያ ነው፡፡ "ባሪያ ሲቀነጣ እግር ብረት አምጣ" እንደተባለ፤ መከዳ ጋላም ስራ ፈታ መንግስትን እያንገራገረች ነፃ ደሞዝ ትወስዳለች እንዲሁም ከንፈገብሬል ጋላ የተባለው ባሪያም "አፍቅሯል" ተብሎ ነፃ ደሞዝ እየወሰደ እና በእኛ ላይም ደሞዝ በሚከፈለው ባሪያ እየተቀለደብን እንደሆነ ሊታወቅ ይገባል፡፡ አንድ ባሪያ ደሞዝ ካለው፤ ሴት ካገኘ "ጌታ ሆንኩ" ብለ ስለሚያስብ፤ ነገር አለሙን እረስቶ እሰው ላይ እንደሚሸና ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ወይ የከንፈ ገብሬል ጋላ ደሞዝ ይታገድ አለበለዚያ ደግሞ የማከዳ ጋላ ደሞዝ ይገድ፡፡
- ጆጃው(ጆጆ) ቆምጨ የሚላ አሻፋጅ፡- ጆጆ የልመና ልምድ ሳይኖረው አይቀርም፡፡ አብርሃ እና ጆጆ የቅርብ ጓደኞች ሳይሆኑ አይቀሩም፡፡ በአንጀሊና ጆሌ ፊልም ላይ ማለትም "ከአድማስ ባሻገር(Beyond borders)" ላይ እንደ ውሻ ጩህ ተብሎ "ዋው፤ ዋው፤ ዋው፤....." ሲል የነበር ልጅ ነው፡፡ ይህም አብርሃ በወቅቱ ድርቅ ላይ ስለነበር ጆጆ ተሸሎ ለምኖ አመጣለት፡፡ በአንጀሊና ጆሌ ፊልም ላይ ማለትም "ከአድማስ ባሻገር(Beyond borders)" ማለት ነው፤ "ጆጆ" የሚለውን ስም "ጂጂ" ከሚለው ከዘፋኝ እጅጋየሁ ሽባባው ስም ላይ ፍቀው ያወጡት ስም ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ምክንያቱም በአንጀሊና ጆሌ ፊልም ላይ ማለትም "ከአድማስ ባሻገር(Beyond borders)" ማለት ነው ጅጅ ስትዘፍን ይሰማል፡፡ ስለዚህ "ጅጅን ስትፍቀው ጆጆን ታገኛለህ" ማለት ነው፡፡ ይህ ቆምጨ ነፃ ደሞዝ "በተጋሩን" ይወስዳል፡፡

እንዳው እራስን ከእራስ ማዎዳደር ነው እንጂ ሁለቱም ቡድን ካታንጋ ናቸው፡፡ በቃ ካታንጋ ብቻ፡፡ ካታንጋው የሆነ ሚስጥር ሰማ ማለት በቃ እሳት የነካው ቤንዝን ማለት ነው፡፡ ማቆሚያ የለውም፡፡ ካታንጋው እርስ በእርስ ድንበር የለውም፡፡ ሲመሰቃቀል እና ሲጣላ እና ሲታረቅ ነው የሚውል፡፡ ሁለቱም ቡድኖች ለድርቅ ምንም መፍትሄ የሌላቸው ደነዞች ናው፡፡ እነዚህ ሁለቱም ቡድኖች የሀገሪቱ የለውጥ ሞተሮች ናቸው ተብሎ በፅንሰ-ሃሳብ ደረጃ ይታመናል፡፡ ነገር ግን ድርቅ ህዝባችንን ሲበላው የከርሰ-ምድር ውሃን አውጥቶ የመጠቀም እውቀት የሌላቸው ናቸው፡፡ ስለሆነም በአዲስ አበባ የህዝብ ወሬ እየታበዩ ከመሳመጥ ድርቅ ለሚያጠቃቸው አካባቢዎች ቴክኖሎጂ አመንጭተው እና ድርቅን ለመከላከል በሚጠቅም ስራ ላይ ቢጠመዱ መልካም ነው የሚል መልእክት አለኝ፡፡

በዚህ ክፍፍል ምክንያት 5 ኪሎ ግቢ ልክ እንደ አይጥ እና እንደ ድመት ነው የሚተያይ፡፡ ይህም ማለት የሃብታም እና የድሃ መንጫጫት(poorness complex and richness complex) ማለት ነው፡፡ በዚህም መቸም ተማሪዎችም ሆኑ መምህራን ሲንጫጩ ነው የሚውሉ፡፡ ጠቅለል ሲደረግ 5 ኪሎ ዩኒቨርስቲ እና አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ ባጠቃላይ የማይገባ ኩራት አለባቸው ይባላል፡፡ ነገር ግን አሁን ከሃብት አንፃር እና ከሚያገኙት ደሞዝ አንፃር ነው ሽኩቻ የተነሳው፡፡ ይህ በእንዲህ እንዳለ "በእንቅርት ላይ ጆሮ ደግፍ" እንዲሉ "አብርሃ(አቤል)" የሚባለው ልጅ ማክዳን ለእኔ ያሳየኛል፡፡ በእለት ከእለት ኑሮ ደግሞ ሲቪሎች "ሃብታም ነን" ብለው ስለሚያስቡ ብዙ ሴቶችን እና ተማሪዎችን ያዎጣሉ(ይበዳሉ) ይባላል፡፡ ሲቪሎች ብዙ ሴቶችን የሚበዱት በየ ቀኑ ስጋ ስለሚበሉ እና ቁላቸው በቶሎ ስለሚቆም ነው ተብሎ ይታመናል፡፡ ይህም ልጅ እንግዲህ የዚህ ታሪክ ተካፋይ መሆን ሲገባው ሴትን አሳልፎ ለእኔ አሳየኝ፡፡ ይህ ደግሞ "ብዙ ሴት እያሳመምን እናዎጣለን(They fuck many ladies painfully)" የሚሉትን የሲቪል ሰዎች በእጅጉ

አስቆጣቸው፡፡ ለነገሩ ሊያስቆጣቸው ይገባል፡፡ ምክንያቱም በሀገሪቱ ውስጥ ያሉ እንደነ ኢንጂነር ሚካኤል(ኢጋሚጋ) ያሉ **ሰዎች ውሸታቸውን ካልሆነ** በቀን እስከ 3 ሴት እንደሚያዎጡ ይታመናል፡፡ በመሆኑም “ሴት እንኳን እምቢ ቢል ያዎጡልናል” ብላ ሀገሪቱ(ኢትዮጵያ) በቁላቸው እርዝመት እና ውፍረት የተማመነችባቸው ዜጎች ቢኖሩ ሲቪሎች ናቸው፡፡ ይህ በእንዲህ እንዳለ የተፈጠረውን አላውቀውም የ 5 ኪሎ ተማሪዎች የሆነ ጠብ ውስጥ ይገባሉ፡፡ በዚህም እንዳለ በትንሹ ወደ 4 ወር ይቆያል፡፡ ፀቡም በየቀኑ እየተጀመረ አልፈነዳ ይላል፡፡ ህዝቡ ፀቡ እንዲፈነዳ ይፈልጋል፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ማክዳ ተጀምራ እንዳይቀጥሉ ለሌላ(ለእኔ) አሳይተዋታል፤ ዝም እንዳይል እስከመቸ? ስለዚህ ምክንያት ፈጠሩ፡፡

ልጅቷን አሳይተውኝ “ቄሱም ዝም መጽሃፉም ዝም” ሆነ፡፡ ምክንያቱም እኔ ልጅቷን ላላውቃትም፡፡ ስለዚህ የሆነ ሴራ(plot) ጠነሰሱብኝ፡፡ ይህም ምንድን ነው ያችን “ሽርሙጣ ናት” ብየ ከደብረ-ብርሃን ጭፈራ ቤት ያገኘኋትን ትግሬ ልጅ(ብርቱካንን) አስደዎሉብኝ፡፡ እርሷ ግን ተማሪየን አግብታለች፡፡ ብርቱካን ትግሬ ስትደውልልኝ ህዝቡ እየተሳሳቀ ነበር፡፡ 5 ኪሎ የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ የሃላፊዎች በር ላይ ሆኜ ሳናግራት ዶክተር ደረጀ የሚባለው አስተማሪ ስቆብኛል፡፡ በዚህም እኔ ታጥቤ፤ የሁለተኛ ዲግሪ ጥናቴን ትቸ፤ አዲስ አበባ እስታዲየም አካባቢ ተቀጣጥረን ሄድኩ፡፡ እኔ ለመጀመሪያ ጊዜ ታዋቂ ሰው ያየሁበት ሆቴል ገባሁ፡፡ ተገናኘን፤ አዎራን፤ የዶሮ ዎጥ አዘዝን ተጎራረስን፤ በዌብ ካሜራ(Web CAM) ፎቶ ተነሳን(የኔ ላፕቶፕ ስላለኝ ነው) ዎዘተ፡፡ ፍቅር ከሚያስፈልገው ነገር ሁሉ የቀረው መኝታ ብቻ ነው፡፡ ለካስ መጀመሩ ነው፡፡ በኋላ ሌላ ሰው ይደውልላታል፡፡ ዘመዶቿ መሆናቸው ነው፡፡ እርሷም “መጣሁ” ብላ ተነስታ ትሄዳለች፡፡”የት ነው የምትሄጂ” ስላት “4 ኪሎ” አለች፡፡ እኔም “መሳፈሪያ ይሁንሽ” ብየ 10 ብር ከሰጠሁ በኋላ “እዚህ እጠብቅሻለሁ” ብየ ሰደድኳት፡፡ እኔ ትመለሳለች በሚል ትንሽ ከጠበቅኩ በኋላ ተነስቸ ዎጣሁ፡፡ ከሆቴሉ ውጭ ስዎጣ ግን መሸዎዴ ገባኝ፡፡ የገባኝም እዚያ ሆቴሉ በር ላይ ተቀምጠው ያሉትን ሰዎች ግንባር በማንበብ ነው፡፡ ይሳሳቃሉ፤ ይዳራሉ ወዘተ፡፡ በቃ እኔን ለማናደድ ሞከሩ፡፡ ነገሩ ምንድን ነው ጠንቋይ ነው፡፡ እኔ እንድናደድ መሆኑ ነው፡፡ ይህም የተጠና ጉዳይ ነው፡፡ በዚህ ነገር ከተናደድኩ፤ ማክዳን እንደሚልኩብኝ ስለሚያውቁ ተናድጀ ማክዳን እንድጀምር ነው፡፡

ከዚያም ላፕቶፔን ከፍቸ እውጭ በረንዳ ላይ በመቀመጥ ለማረሳሳት ሞከርኩ፡፡ ህዝቡ እና ዎሬው ጠሰስ ሲል ተነስቸ ወደ ቤቴ ገባሁ፡፡ ታክሲ ጠፍቶ ስፈልግ አንዷ(ጎሳየ ሳትሆን አትቀርም) "ልከስክስ፤ ምን ያልከሰክሰዋል፤ ዎደ ቤቱ አይሄድም” ብላኝ በ DX-መኪና ዎደላይ እየበረረች ቤተሰቧን ይዛ ስትሄድ ይኸ ነገር “ህዝቡ ተጣልቶ መበቀሏ ነው” ብየ እኔም ምንም አልመሰለኝም፤ ዝም ብየ ወደ ቤቴ በእግሬ ሄድኩ፡፡ እኔ ከምንም አልቆጠርኩትም፡፡ ምክንያቱም ሀገሪቱን ስለማውቃት እና ብዙ ጎሳዎች ስላሉ እንደዚህ ያሉ ነገሮች ሊፈጠሩ ይችላሉ ብየ ስለማስብ ነው፡፡ ከእስታዲየም ወደ አምባሳደር ስሄድ አንድ ጋዜጣ የሚያዞር ዱርየ በጣም ነው የጨረበኝ፡፡ እኔም “እንዴት ሰማ ልጅቷ ጎልታኝ መሄዷን?” ብየ በጣም ግራ ተጋብቸ ወደ አምባሳደር ሄድኩ፡፡ ትንሽ ከተጓዝኩ በኋላ አምባሳደር ላይ ስደርስ ታክሲ አገኘሁ፡፡ ታክሲ ውስጥ ሳልገባ አምባሳደር ሆቴል ውስጥ ገብቸም ሴትዮዋ በጣም ነው የገላመጠችኝ፡፡ ከዚያም በታክሲ 4 ኪሎ ደረስኩ፡፡ ከ 4 ኪሎ ወደ 6 ኪሎ በእግሬ ስሄድ ሌላ ሰው በመንገድ እየተንጓለለ የሉነ ነገር ተናገረኝ፤ አልሰማሁትም፡፡ 6 ኪሎ እቤቴ ስደርስም ሁለት ልጆች እበሩ ላይ ቆመው የሆነ ነገር አሉኝ፤ ያሉትን አልሰማሁትም፡፡ እኔም በዚህ ነገር ምንም አልተሰማኝም፡፡ ዝም ብየ ወደ ትምህርቴ ገባሁ፡፡ ሰውም ምንም አላለኝም፡፡ እኔም ምንም አላልኩም፡፡ ህይዎት ለትንሽ ቀን ቀጠለ፡፡ ማታ በጣም አፍሬ ነበር፡፡ ያፈርኩበት ምክንያት ደግሞ 5 ኪሎ ሆኜ ብርቱካን ስትደውልልኝ ዶክተር ደረጀ የሚባለው የ5 ኪሎ የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ አስተማሪ ሳቀብኝ፡፡ እኔ ደግሞ “ብርቱካን እንደደወለችልኝ እንዴት አወቀ?” ብየ ምንም ሳልል ሄጄ ታጥቤ ልጅቷ የቀጠረችኝ ቦታ ሄድኩ፡፡ እንደዚህ ያፈርኩ አስተማሪዎች ስለሰሙብኝ ነው፡፡ ነገር ግን ሰው እንዳያውቅብኝ ብየ ሸፉን ብየ ነው የተኛሁ፡፡ ጠዋት ስነሳ ጎረቤት

ያሉት ልጆችም ተነጋገሩብኝ፡፡ አብሮኝ የተከራየው ጓደኛየ እራሱ የሆነ ፀባዩ ሲቀየር አየሁት፡፡ በቃ ግራ ገባኝ፡፡ ለካስ መጀመሩ ነው፡፡ እኔም በጣም ስለተናደድኩ ጠዋት ተነስቼ ወደ ግቢ ላጠና ሄድኩ፡፡ ተነስቼ ወደ ግቢ ስገባም እንዳው የህዝቡ ፊት ተለዋዎጠብኝ፡፡ እንደ ድሮው አልሆነም፡፡ ስለዚህ እኔ ደግሞ “አሳፈረችው” ብለው ነው እንደዚህ የሚሆኑ ብየ ምንም አልመሰለኝም፡፡ ምክንያቱ ደግሞ በ3 ቀን ይተዎኛል ብየ ነው፡፡

ከዚያም ትንሽ ከቆየሁ በኋላ ማክዳ አስመላሽ(ማጋኢጋ) የምትባል ዲቃላ ሴትን ይልኩብኛል፡፡ እኔ ከዚያ ቀደም እንዳሳየኝ አላውቅም፤ ለካስ “ያሻፍድሽ በጥጉ እለፊ” ብለዋት ነው፡፡ እኔም ዶንዱር ካፌ ቡና ጠጥቼ ስዎጣ ጓደኛየ ሴራውን ያውቅ ኖሯል “እቆያለሁ” ስላለ እኔ ወደ ግቢ ልገባ ስል በሩ ላይ ማክዳን አገኘኋት፡፡ ለካስ እምቢ ስትላቸው ግዜ “ያሻፍድሽ” ብለው እሚሆነውን ሁሉ አድርገው ይልኳታል፡፡ የ 5 ኪሎ ጥበቆች የአይን ምስክር አሉ፡፡ እኔም “ምን ሆናለች?” ብየ ሄድኩ፡፡ ከዚያም በሌላ ቀን ደግሞ እነደዚሁ በሩ ላይ አገኛታለሁ፡፡ የዚህም እለት እንዳውም የሰለጠነችውን “ያዎጣታል” ሳትል ሁሉ አትቀርም፡፡ በዚህኛውም ቀን የአይን ምስክሮች የ5 ኪሎ ጥበቃዎች ናቸው፡፡ እንዲህ እያልን ቀጠልን፡፡ ሲደጋገም እዚህም “ሊሸውዱኝ ነው” ብየ እልከ እንደመያዝ አደረገኝ፡፡ ከዚህ ቀን ጀምሮ ማክዳ(ማጋኢጋ) የምትባል ሴት የትግሬ ጅምር መሆኗ ቀርቶ የእየኔ ጅምር እንደሆነች አድርጎ ህዝብ ማሰብ ጀመረ፡፡

እንዲህ እንደሆነ ሰነበትን፡፡ ከዚያም አንድ ሰሞን ካፌ ቀይረን 5 ዞን(5 zone) የሚባለው ካፌ ቁጭ ማለት ጀመርን፡፡ 5 ዞን(5 zone) ካፌ ደግሞ የኦሮሞ ካፌ ሲሆን እውጭ መቀመጫ አለው፡፡ እዚያ ቁጭ እንዳልን አሁንም ይህችን ማክዳ የምትባል ልጅ ላኳት፡፡ የዚህ ቀን ግን ፊቷ ላይ የሆነ የጥላቻ ስሜት ነበር የሚነበብባት፡፡ እኔም በጣም እልከ ያዘኝ፡፡ መጀመሪያ ትግሬ መስላኝ ነበር፡፡ ነገር ግን ቆይቼ ስጠይቅ ኦሮሞ ነች አሉ፡፡ ስለዚህ ተንኮል አሰብኩ፡፡ በቃ ማራገፍ(ማስጣል) እንዳለብኝ ተሰማኝ፡፡ ስለዚህ መጪው ከረምት ስለሆነ መላ ልፍጠር ብየ ሳስብ መላው **“አፍቅሬያለሁ”** ብሎ ምግብ ማቆም ነው፡፡ እኔም አደረግኩት፡፡ ያዩኝም አሉ፤ ላላዩኝም ፎቶ ያነሱኝ አኖሌ፤ ቡሽቲ፣ ቆምጨ(ንፉግ) እና ሌላም ስላሉ እነርሱን ጠይቆ ማየት ይቻላል፡፡ በጣም ከስቼ ነበር፡፡ ይህም ሽዎዳ ስለበዛ እልከ ነው፡፡ እልከም ጥሩ አይደለም፤ ሽዎዳም ጥሩ አይደለም፡፡ ሁለቱንም ማስዎገድ ይገባል፡፡ እንዴት አስተማሪ ከተማሪ ጋር ተባብሮ ሴራ ያስባል? እኔ በትንሹ ሴራ ከተማሪ ጋር የያዘብኝ አንድ አስተማሪ ዶክተር ደረጀን አውቃለሁ፡፡ ማክዳን አምጥተው ትግሬዎች ያሳዩኝ እለት እራሱ የአስተማሪ እጅ አለበት፡፡

ዶክተር ደረጀ አሁን በነገሩ ተፀፅቶ ይሁን ማክዳን ኦሮሞወች እንዳያዎጧት ብሎ በር እየደበደበ ሲከላከል ይውላል፡፡ የህ ዶክተር በመጀመሪያ መቀሌ ዩኒቨርስቲ አስተማሪ ነበር ይባላል፡፡ በመሆኑም አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ ተቀይሮ የመጣ ዶክተር ነው፡፡ ይህ ዶክተር እኔ እንደገመትኩት ከሆነ የሰሜን ሽዋ ጎሳዎች አባል ሳይሆን አይቀርም፡፡ በመሆኑም ሰሜን ሽዋዎች “የትግሬ ተወላጅ ነን” ብለው ስራ ለማግኘት ከአማራነት ስለቀየሩ ለትግሬዎች እያገዘ ነው እንደዚህ ያሉ ሴራዎችን የሚሰራ፡፡ እዚህ ላይ ኦሮሞወች ሆነው እንጂ ሌላ ጎሳ ቢሆን ኖሮ ለወሬ እንኳን የሚያስቸግር ነገር ነው፡፡ አንድ ወጣት ስህተት ቢሰራ “ልጆች ናቸው የተሳሳቱ” ተብሎ አባቶች እንደ አስታራቂ ይሆናሉ፡፡ ነገር ግን እስከ ሶስተኛ ዲግሪ የተማረ ሰው እንደዚህ ያለ ግርግር ውስጥ የሚገባ ከሆነ ለወደፊትም ህልውናችን አስጊ ሊሆን ይችላል፡፡ አንድ ሰው ምንም ያህክል ስልጣን እና የትምህርት ደረጃ ቢኖረው ከሀገር አይብልጥም፡፡ ስለዚህ እንደዚህ ያለ ድድብና የሰራን ሰው “ሃግ” ልንለው እና ልናሳፍረው ይገባል፡፡ ነገር ግን ሰውየውን የምንደብቀው ከሆነ የሚፈጥረው ችግር ሀገር ሊያፈርስ ይችላል፡፡ ስለዚህ እኛ የዘመኑ ወጣቶች እና ፈጠን ያለ አስተሳሰብ እና ጭንቅላት ያለን ሰዎች እንደዚህ ያሉ ጎጠኞችን “ሃግ” ልንል ይገባል፡፡ ኦሮሞ ባይሆን ኖሮ እንደዚህ የተገፋው ሰው እና ጎሳ በትክክል የ5 ኪሎ አስተማሪዎች እሳት ጭረው ሀገሪቱን ሊቃጥለዋት ነበር ማለት ይቻላል፡፡ ስለዚህ እባካችሁ ዘረኛ አንሁን፡፡ በሴት እኩል ካልፈረድን በፖለቲከ እማ በጭራሽ የማይቻል ነገር ነው፡፡ ስለዚህ እንታረም፡፡ ዘረኛ የምንሆንበት ነገር እራሱ ሚዛን የሚያነሳ

መሆን አለበት። ፍቀር ላይ "ያሻፈደ እና ብልት ያለው ይበዳል" ነው። ለፍቅር ምንም አይነት ዘረኝነት አያስፈልግም። ስለዚህ እነ ዶክተር ደረጀ እና ሌሎችም 5 ኪሎ ለአድማ የተሰበሰቡ ትግሬዎች፤ ጎንደሬዎች፤ ጎጃሞች፤ አሮሞዎች እና ሌሎችም ጭንቅላታቸውን እና አስተሳሰባቸውን ያሳድጉ የሚል መልእክት አለኝ።

አሮሞዎች ደግሞ በጣም ሸውድ እና ውሽታም ናቸው። አሮሞወች ስትመለካታቸው በስጋ በጣም ትላልቅ እና ወፋፍራም ስለሆኑ ከአንደበታቸው ውሸት የሚወጣ አይመስልም። አሮሞወች ግን ይህ ሁሉ ህዝብ እያዎራ እና እየተሳተፈ "አልሰማንም" ብለው ካዱ። ነገር ግን እኔ ከላይ እንደ ገለፅኩት ፍሬው ጥበቡ አሮሞ እና ሙሌ አሮሞ የሚባሉ ሁለት አሮሞወችን እንደሰሙ ስለማውቅ አሮሞች ባጠቃላይ ስለማከዳ መሸወድ አልሰማንም ያሉትን መረጃ አቅርቤ መስማታቸውን እረትቻቸዋለሁ። ነገር ግን አሮሞን ፊትለፊት ስትመለከተው እና በአንደበት ቆሞ ስታየው የሚዋሽ አይመስልም። እኔ አሮሞወችን የምፈራው መፅሃፍ ቅዱስ እና ቅዱስ ቁርዓንን ሲሰብኩ እንዳይዋሹ ነው።

4.7. <u>የማከዳ(ማጋኢጋ) ባሎች</u>

ማከዳ "ሰጪ አሮሞ(Donor Oromo)" ስለሆነች ውሽሞቿ(ውሽ) ብዙ ናቸው። የማከዳ ባሎች በዋናነት ሁለት ናቸው ይባላል። ነገር ግን በእኔ አመለካከት ብዙ ናቸው። እነዚህ ባሎች ምንም አይነት የእርስ-በእርስ ግጭት(infighting) ወይም የፍቅር-ፀብ(love fighting) የሚባል ነገር መስሚያ የላቸውም። ማከዳን የሚጠቀሙት በዙር እና በየተራ ነው። እነዚህ ባሎችን እንኳን በሰው በእንስሳት እንኳን መወከል አይቻልም። ምክንያቱም ሁሉም እንስሳት ከእነዚህ ልጆች ውጭ ያሉ ማለት ነው **በእራሳቸው ዝርያ በሴት ፍቅር ይጣላሉ።** ለምሳሌ ውሻን እንይ። ውሻ ውሻን በማፍቀሩ ከሌላ ተቀናቃኝ ውሻ ጋር ይጣላል። እነዚህ ልጆች ግን በእንቁላል ወይም ድርቅ ባጠቃው ሰው ካልሆነ በእንስሳት መወከል ይከብዳል። እንቁላል ካልተፈለፈለ በስተቀር ከሌላ እንቁላል ጋር በፍቅር አይጣላም። እንዲሁም ድርቅ ያጠቃው ሰው ዝናብ እስኪዘንብ ድረስ፤ እንኳን ቁላው እግሩ ስለማይቆም በሴት ፍቅር አይጣላም። ስለዚህ አቤል(ትግዘር) እና ከንፈገብሬል(አኖሌ) ከእንቁላላቸው ሲፈለፈሉ ወይም ዝናብ ሲዘንብ በሴት ይጣላሉ የሚል ግምት አለን። ማከዳ ጋላ "ሴትዮ ጋላ(ሴጋ)(woman galla(WG))" ለመባል የበቃች አሮጌ ጋላ ነች። ማከዳ ገላ "ይበዱኛል" በሚል ግምት በየቀኑ የወሊድ መቆጣጠሪያ እየወሰደች ልቧ ሳይቃጠል አይቀርም። ማከዳ ጋላ የወሊድ መቆጣጠሪያውን የገዛችው ከካናዳ ሀገር ነው። ማከዳ ጋላ ከካናዳ ሀገር የወሊድ መቆጣጠሪያ ለመግዛቷ ማስረጃወች ጠንቋዮች ናቸው። ስለዚህ ማከዳ ጋላ በዜሮ እና በባዶው የወሊድ መቆጣጠሪያ እየወሰደች እና በአሯ እየተበዳች ዘመናት አለፉ ማት ነው። እዚህ ላይ ለሃኪሞች ጥያቄ አለኝ። ጥያቄውም ምንድን ነው "አንድ ሴት ሳትበዳ የወሊድ መቆጣጠሪያ ብትወስደ በጤናዋ ላይ ጉዳት አያመጣም ወይ?" የሚል ነው። ሴቷ አሮሞ ስለሆነች፤ አሮሞ አይቆጠርም እንዳየሉን። ለማንኛውም በሃሳቡ ተነጋገሩበት። እነዚህ የማከዳ ጋላ ባሎች እንደሚከተለው ተገልፀዋል።

1. **አቤል ፂላ የማካዳ ባል(አብርሃ)፡-** ይህ ፂላ የማከዳ ባል ነው። ይህ የማከዳ ጋላ ባል ፀየም ያለ፤ እረዘም ያለ፤ እና እራሱ ያልተገረዘ የባሪያ ወሸላ የመሰለ ፂላ ነው። ስትመለከተው ይህ የማከዳ ባል ኬኒያወችን ይመስላል። ምክንያቱም ኬንያወች እራሳቸው ሾል ያለ ስለሆነ ነው። ይህ የማከዳ ጋላ ባል ቁላው እንደ ኬናወች ትልቅ አይመስለኝም። ምክንያቱም ኬንያወች እንኳን ሚስታቸውን ይቅር እና ፈረንጆችንም በኮንትራት ያዘርጧቸዋል የሚባል ነገር ሰምቻለሁ። ይህ የቀልድ ግንኙነት "ፂበጋ" ወይም "ጋበፂ" ቀልድ ተብሎ ይጠራል። ይህ የማከዳ ባል የአዲስ አበባ በተለምዶ "መገናኛ" የሚባለው ሰፈር ልጅ ነው። እኔም የመገናኛ ልጆች የሚባሉትን አባባል ተጠቅሜ "አብርሃ ማኛ ከመገናኛ" ብየ አሞካሽቼዋለሁ። ይህ ባል "የጋላ አምቻ ልሆን ነው ወይ?" ብሎ ማከዳን "አምጥቶ ለእኔ ያሳየኝ" ባል ነው። ያሳየበት ምክንያትም "አሮሞዎች ይዎስቧታል" በማለት እና "የግመል እግር(Cameltoe)" የሚባለው የእምስ አይነት "አይኖራትም" ብሎ ስላሰበ እንዲሁም ያልተገረዘ ሴት የመብዳት ልምድ ስሌለው ነው ብየ አስባለሁ። ሌላው ይህ የማከዳ ጋላ ባል ማከዳ ጋላን ያሳየበት ምክንያት በድርቅ ዘመን ቤተሰቦቹ በድርቅ

ስለተጎዱ እና የብልት ዘራቸው የተጎዳ ስለሆነ የወለዱት ልጅም የጎደለው ነገር ስላለ ቁላው ስለማይቆም ነው። ይህም እንዴት ነው በድርቅ ዘመን የበሉት ባቄላ ነቀዝ የበላው ከሆነ፣ ምን አልባትም ባቄላው እና ነቀዙ ቁላውን ገድሎበት ሊሆን ይችላል። ይህ የማክዳ ባል ማክዳን በእጁ የመብዳት ሙከራ እንደሚያደርግ ጠንቋይ ተናግሯል። አቤል ማኛ ማክዳ ጋላን በእጁ የመብዳት ሙከራ የማድረጉ ምክንያት ደግሞ፤ አቤል ማኛ ማክዳ ጋላ ቂጧ እንዲነደል ስለሚፈልግ እና የመብዳት ሞራል ስለሌለው ነው። ይህም “እጅበእጅ” የሚለውን የተለምዶ አባባል ያመለክታል። “እጅበእጅ” ማለት “በመተባበር” ወይም “በመተጋገዝ ስራን በቶሎ መጨረስ” የሚል ትርጉም ሲሰጥ ቃሉን ለሁለት ስንከፍለው “እጅ” እና “በጅ” የሚል ሁለት ቃል ይሰጠናል። የሁለቱ ቃል ትርጉም አንድ ላይ ሲነበብ “በእጅ የሚበዳ” የሚል ትርጉም አለው ማለት ነው። በእጅ መብዳት “መጣት(finger)” ተብሎ ሲጠራ እረዳት(helper) በጂ ማለት ነው። ይህ የማክዳ ባል ማክዳን በማጫረት ወደ “ፌደራል(የጋራ) ኦሮሞነት” የቀየራት ሲሆን እርሱም “ከእጩ ባልነት” ወደ “እጩ ዉሽማነት” ተሸጋግሯል ማለት ነው። ማክዳን ወደ ፌደራልነት ያሸጋገረበት ምክንያት ደግሞ የወያኔ መንግስት ፀብ ሊነሳባቸው የሚችሉ መሬቶችን ማለትም እንደ ድሬዳዋ እና አዲስ አበባን ወደ “ፌደራል” ከተማነት ሲቀይር ስለተመለከተ ትምህርት ወስዶ ነው። አቤል(ትግዘር) የሚባለው የማክዳ ባል “አብርሃ” ወይም “ትግዘር” የሚል ቅፅል ስም ወጥቶለታል። “አብርሃ” የሚለው ስም የተወሰደው ከአሜሪካው ፊልም ማለትም “ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders)” ላይ የተወሰደ ሲሆን ሴትዮዋ ርሃብ ሊገድላት ሲል “አብርር...ሃ፤ አብርር...ሃ፣ አብርሃ.....” እያለች ስለምትጠራው ከእርሱ ላይ ነው። በዚህ “ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders)”ፊልም ላይ በተሰራው ታሪክ ማለትም በውጭ እርዳታ ምክንያት ቤተሰቦቹ ከድርቅ ተርፈው የተወለደ የማክዳ ውሸማ ነው። በመሆኑም “የሺንልደሪን ዝርዝር(Schindler's List (1993))” የሚለው ፊልም ላይ “ትውልድ ሊቀጥል ይችላል” ብሎ በተናገረው መሰረት የአብርሃም ትውልድ ከድርቅ ተርፎ ቀጥሎ ነው አሁን ለውሸምነት የተረፈ ማለት ነው። “የሺንልደሪን ዝርዝር(Schindler's List (1993))” የሚለው ፊልም የሚያመለክተው የአይሁዶችን ከናዚ ጭፍጨፋ መትረፍ ሲሆን “ትውልድ ይቀጥላል(there will be generations)” የሚለው “የአይሁድ ዘር ሊቀጥል ይችላል” ማለት ነው። እዚህ ላይ የኢትዮጵያ ህዝብ “እኛስ አይሁድ አይደለን?” የሚል ጥያቄ ከመጣ እኛ እንደ “ዘሩ የተዳቀለ ስነ-ፍጥረት(genetically modified organism (GMO))” እንጂ እንደ አይሁድ ዋና የዘር ግንድ ማገልገል አንችልም የሚል መልስ እኔ እሰጣችኋለሁ። ከዚህ ተነስተን የእኛን ሀገር ህዝብ ስንመለከተው “ዘሩ የተሻሻለ ኔግሮ(genetically modified Negro(GMN))” ነው ማለት ነው። ይህ “ዘሩ የተሻሻለ ኔግሮ(genetically modified Negro(GMN))” ደግሞ ድርቅን ለመቋቋም የሚችል ፍጡር ሳይሆን አይቀርም። “ዘሩ የተሻሻለ ኔግሮ(genetically modified Negro(GMN))” ማለት “ሀበሻ” ማለት ነው። ማክዳ ለምሳሌ “ዘሯ የተሻሻለ ኦሮሞ(genetically modified Oromo(GMO))” ናት ማለት ነው። ማክዳን ለእኔ እንዲያሳየኝ ያደረጉ የ5 ኪሎ አስተማሪዎችም ተባብረው ይመስለኛል። ነገር ግን ኦሮሞወች እንደሚደግፉት እኔ በጆሮየ ሰምቻለሁ። ይህ ባል የአዲስ አበባ በተለምዶ ቀበና(22) የሚባለው ሰፈር ልጅ ሲሆን ኪሲንግ(kissing) እና ፍቅር ነክ ነገሮችን ይችላል ተብሎ ይታመናል። ይህ ባል የመሪው ፓርቲ ወገን ነው። በዚህም ምክንያት የብሄር-ብሄረሰቦችን ሙዚቃ በኢቢሲ(EBC) ያለ አድሏዊነት ያሰራጫሉ በማለት ሁሉም ጎሳዎች ኦሮሞን ጨምሮ ይደግፉታል። በተለይ ከከፍለ ሀገር የመጡ ሁሉም ገበሬ ቀመስ ግለሰቦች እና ቡድኖች “አራዳ ነው” ብለው ስለሚያስቡ ይኮሩበታል። ከልብም ነው የሚደግፉት። ይህ የማክዳ ጋላ ባል በሰፊው ተጠቀመ የሚባል በመለስ እና በአቡነ ጳውሎስ ሞት ምክንያት እና በመለስ እና በአቡነ ጳውሎስ እዝን ምክንያት ነው። ማክዳ ጋላ ስትጀመር የሀገሪቱ ህዝብ መሞት ጀመረ። ለዚህ ምክንያቱ ባይታወቅም እንደ ባህላዊ አባባል መሰረት “ጥዋ ደፍታ” ሳይሆን አይቀርም። “ጥዋ መድፋት” ማለት በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ-ክርስቲያን የተለምዶ አባባል መሰረት ሰው እንዲሞት ቄሶች የሚጥሉት እጢ ነው። ምክንያቱም ሰው ሲሞት ምግብ ስለሚበሉ ነው።

በመሆኑም ማክዳ ጋላ በጣለላት የእዝን ለቆ መሰረት እየዞረች የመለስን እና የአቡነ ጳውሎስን 4 ዓመታት አላምጣ በልታለች እንዲሁም አብርሃ ፂላንም በሰፊው አስጠቅመዋለች ማለት ነው፡፡ ለማክዳ ጋላ "እዝን" ማለት "ዝናብ" ወይም "ለቆ" ማለት እየሆነ ነው፡፡ "ለቆ" ማለት ዝና ሲጥል የሚበቅል ለምለም ሳር ማለት ሲሆን "ጥጋብ" ማለት ነው፡፡ ይህ ባል "ፍቅር" የሚያውቅ አይመስለኝም፡፡ ምክንያቱም በትእዛዝ ነው የሚንቀሳቀስ የሚል ግምት አለኝ፡፡ ይህ ባል ለምን ከልብህ አላፈቀርከም ወይም ለምን "አፍቅሬያታለሁ ያልካትን ለሌላ አሳየህ?" ብለው የሚጠይቁ እና የሚነጅሱት(ሙዱን የሚገድሉት) ካሉ እኔ እቃዎማለሁ፡፡ ምክንያቱም ደግሞ "የጥቁር ሮሚዮ" የለም(There is no black Romeo)፡፡ የለለ ነገር ሰውን አንጠይቅ፡፡ በቃ የጥቁር ሮሚዮ የለም እና አናጨናንቀው፡፡ ብዙዎች ጎሳዎቹ ከልብ ነው የሚደግፉት፡፡ በዚህም ምክንያት እርሱ እና ግብረ-አበሮቹ በሰሩት ስህተት "የሚፈሱለት" አሉ፡፡ ይህ ባል ጀጃው(ቆምጨ)፤ አማኑኤል(ሸዋየ)፤ ወላይታ(ዶርዜ)፤ አባይ ጥበቃው እና ዮናስ የሚባሉ "የግል አሻፋጆች(private pimp)" አሉት፡፡ ይህ ባል ልጅቷን የጀመራት የልደቷ እለት ተጠርቶ ሄዶ ነው ይባላል፡፡ የልደቷ እለት ቢበዳት ኖሮ "የልደት ብድ(The birth day fuck)" ይባልለት ነበር፡፡ እኔ እንደገመትኩት "ልጅቷ ስሟ የትግሬ ስም ስለሆነ ትግሬ መስላው ነው የጀመራት" ብየ እስከ 99% አርግጠኛ ሆኘ አምናለሁ፡፡ ይህ ባል "ቆንጆ ነው" ተብሎ ነው የሚታሰብ፡፡ ይህ ባል በአብዛኛው እንደ "ባለጌ ልጅ(bad boy)" ነው የሚታሰብ፡፡ ስለዚህ ያዎጣታል(ይወስባታል) ተብሎ ይታሰባል፡፡ በመሆኑም ማክዳ "ይበዳኛል" ብላ እምሷን አሳይታው ጠንቋዮች "አልበዳትም" አሉ፡፡ እምሷን ካሳየቸው የመብዳት ድርሻው የእርሱ ይመስለኛል፡፡ እምስ አይቶ የማይበዳ ከሆነ እራሱን ቢመረምር ይሻላል፡፡ ነገር ግን እርሱ እንደማያዎጣት ጠንቋይ ስለተናገረ ትግሬዎች ጨምሮ ሌሎች ስምንቱ ክልሎች "አያዎጣትም" ይሉታል፡፡ እኛም "አያዎጣትም" ብለን ቁርጥ አውቀን ለማክዳ መብጃ ዲልዶ ገዝተን ይህንን መፅሃፍ መፃፍ ጀመርን፡፡ ማክዳም ይህንን ባል "ቢበዳኝ ሊመቸኝ ይችላል" ብላ ትዎደዋለች የሚባል ነገር ሰምቻለሁ፡፡ ይህ ባል "የመጨረሻው የሃበሻ ድንግል(The Last Habesha Virgin)" ሳይሆን አይቀርም፡፡ "ሃበሻ አይደለሁም" "ኢትዮጵያዊ ነኝ" ካለም "የመጨረሻው የኢትዮጵያ ድንግል(The Last Ethiopian Virgin)" ብየዋለሁ፡፡ ዋና ስራው ፈስ ማብረድ ነው፡፡

2. **ክንፈ-ገብሬል(አኖሌ(ጋግ)) አሮሞ የማክዳ ባል፡-** ይህ ጋላ የማክዳ ውሽማ ነው፡፡ ይህ የቀልድ ግንኙነት "ጋቢጋ(gabyga)" ቀልድ ተብሎ ይጠራል፡፡ ይህ የማክዳ ባል "ጋግ" ወይም "አኖሌ" የሚል ቅፅል ስም አለው፡፡ "ጋግ" የሚለው ቃል የሚያመለክተው "ጋላ" የሚለውን ቃል ነው፡፡ ይህ የማክዳ ጋላ ባል "ሰውየ ጋላ(ሰጋ)(man galla(MG))" የለመሆን የበቃ አሮጌ ጋላ ነው ፡፡ ይህ የማክዳ ጋላ ውሽማ ደግሞ "ትግሬዎች ማክዳን ሲጥሏት እና ወደ ፌደራልነት ስትቀየር "የአባትህ ቤት ሲዘረፍ አብረህ ዝረፍ" በሚለው መርህ መሰረት ማክዳ ጋላን በፌደራል ለመዝረፍ የመጣ አጠር ያለ ጥርሰ-ፍንጭት አኖሌ ነው፡፡ ይህ የማክዳ ባል የሚመስለው ደቡብ አፍሪካወችን ነው፡፡ ይህ የማክዳ ጋላ ባል ጠቅለል ስታደርገው ከደቡብ አፍሪካው ተጨዋች ከሻባላላ ውጭ ያሉትን የደቡብ አፍሪካ ብሄራዊ ቡድን ተጫዋች ነው የሚመስል፡፡ ይህ ባል ለፉክክር ተፈልጎ በጠንቋይ የመጣ አሮሞ የማክዳ ባል ነው፡፡ ይህ ባል አዲስ ከወለጋ የመጣ የአዳማ የከተማ አሮሞ ነው፡፡ በእርግጠኝነት መናገር ይቻላል የኦነግ(Oromo Liberation Front) በወረቀት እና በልቡ አባል የነበረ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ይህ ባል የእኔ እረዳት እና ደጋፊ ነው፡፡ ማክዳን በስፋት ተጠቅሟል ይባላል፡፡ ነገር ግን ማክዳ በነ ዶክተር ደረጀ እና በትግሬዎች ሴራ ተጥላ ስለሆነ ምንም አይመስለኝም፡፡ ይህ ባል ወደ ማክዳ ነገር ገባ የሚባለው እኔ ልጅቷን "ታርጋዋ አሮ(ORO) ነው" ብየ ብቻየን ሳዎራ ይሁን በጠንቋይ ይስማ ተቆርቁሮ ነው ይባላል፡፡ ይህንን የማክዳ ባል እስከሚመጣ ሲጠበቅ የነበረ አሮሞ ነው፡፡ በመሆኑም አሮሞወች የ'ኽ እስኪመጣ ድረስ "ጠብቁ" ተብለው በጥንቆላ ተነግሯቸው ሲጠበቅ የነበረ አሮሞ ነው፡፡ ይህ ባል "አሮሞ ናት" ብሎ ነው እንግዲህ የገባ፡፡ ነገር ግን አንድ ቀን ወደ ታች ሄዶ "የኤርትራ" ጭምር ዘር እንዳለባት ሰምቶ ተስፋ ቆርጦ ነበር፡፡ "አንተን ጨምሬ አቋረጥኩህ" አለ፡፡ እኔ እቤቴ ሆኘ ነው የምሰማው፡፡ ይህ

ባል የሚፈልገው ትግሬዎች እንዳይዎስቧት ነው እንጂ የእኔ ደጋፊ ነው፡፡ ይህንንም በተደጋጋሚ ከሚናገራቸው ነገሮች ሰምቻለሁ፡፡ ይህ ባል በሰፊው ተጠቀመ የሚባል በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ምክንያት ብዙ ጋላ ስለሞተ እና “እዝን” በሚል ሰበብ ማክዳ ጋላ እየተመላለሰች ነው፡፡ በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ምክንያት ሙስሊም ኦሮሞ ሳይቀር ስለሞተ ማክዳ ጋላ “አዘንተኛ” በሚል ሰበብ ህዝቡን አላምጣ እየበላች ነው፡፡ በኦሮሞ ታሪክ ውስጥ ብዙ ህዝብ ሲሞት የአሁኑ የመጀመሪያው ነው፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ማክዳ ጋላ ጥዋ እየደፋች እና ኦሮሞም አዲሱን ባዲራ ለመቀበል በሚያደርገው መጠነ-ሰፊ እሩጫ ምክንያት ሰዋችን እየቆሙባቸው እና እየረገጧቸው ጭምር ነው፡፡ ለማክዳ ጋላ “እዝን” ማለት “ዝናብ” ማለት እየሆነ ነው፡፡ ሌላው ይህ ባል “ሴጋ” ይመታል፡፡ ይህንን ባል ሴጋ ሲመታ 6 ኪሎ የነፀጋየ ቤት እኔም በቀዳዳ አይቸዋለሁ፡፡ ማክዳም “ሲበዳኝ ያሳምመኛል” ብላ ትፈራዋለች ይባላል፡፡ ምክንያቱም ልጁ ሞገደኛ ስለሆነ ሲያዩት ጀግና ስለሚመስል ነው፡፡ ድምፁ እንደጀግና ድምፅ ነው፡፡ አጃግኖ ነው የሚያዎራ፡፡ ቦርቀቅ አድርጎ ነው የሚናገር፡፡ ይህንንም የሚያሽቃብጡ ሴቶች ሲያዎሩ ሰምቻለሁ፡፡ ይህ ባል “ቡራዩ(ቡጋ)” የሚባል ብቸኛ የግል አሻፋጅ(private pimp) አለው፡፡ ይህ ቡራዩ የሚባል አሻፈጅ “ለምን ብቸኛ ሆነ?” ቢባል፤ ኦሮሞወች የመንግስት አካል ስላልሆኑ እና “ተገንጣይ” ስለሆኑ የሚያግዘው ጎሳ አጥቶ ነው፡፡ እንዳው ይህ ቡራዩ የኦሮሚያ አሻፋጅ እንደልቡ ሳይጠቀም አይቀርም የሚል አመለካከት አለ፡፡ ቡራዩ የኦሮሞ አሻፋጅ(ጋገ2) ከጋገ በፊት ማክዳን አሻፍዷት እንደነበር መረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡ ነገር ግን ጠንቋይ “ጋገ ነው የሚያሻፍዳት” ብሎ ስለተናገረ ጋገ2 ጋገ እስከሚመጣ ድረስ ሲጠብቅ ነበር፡፡ ይህ ጋላ የማክዳ ባል የቤተሰቦቿን ደገፋ እና ሞራልን ያገኛል ተብሎ ይገመታል፡፡ አባቷ እርሱንም ቢያዎጣው ሳይፈልግ አይቀርም፡፡ እንዳውም ከቤተሰብ ጋር ሁሉ ይደዋዎላል የሚባል ነገር አለ፡፡ የማክዳ አባት እናቷን ያዎጣበትን ዘዴ ነግሮታል የሚባል ነገር አለ፡፡ እህቶቿ ሁሉም ኦሮሞ ስላገቡ እነሱ የተበዱበትን ዘዴ ነግረውታል ይባላል፡፡ ነገር ግን ጠንቋይ “አያዋጣትም” ስላለ ኦሮሞዎች “ያኛው አያዎጣትም” ይሉታል፡፡ ከፈገብሬል ጋላ ማክዳ ጋላን ካላወጣት ደግሞ ያልተገረዘ እምስ የመብዳት ልምድ የለውም ማለት ነው፡፡ እኔም ***“ኦሮሞን ኦሮሞ ካልበዳው እማ እንዴት ይደረጋል”*** ብየ ለማክዳ መብጃ ዲልዶ ገዝቼ እየጠበቅኳት ነው፡፡ ዋና ስራውም ትግሬዎችን እያጨናነቁ እንደ ክንፍ ተጫዎች ማስፈሳት እና ማሸበር ነው፡፡ የሚሰራው የፍቅር-ሽብር(love terrorism) መፍጠር ነው፡፡ በዚህም ብዙ ቂጦችን ሊያስከፍት እና ብዙ ሽንትቤቶችን ሊያስሞላ ይችላል፡፡ ይህ ባል ሌላ ሴት ካልበዳ የመጨረሻው የኦሮሞ ድንግል(The last Oromia virgin or the last virgin galla) ይሆናል ማለት ነው፡፡ ኦሮሞ ስለሆነ ውሸትም አያጣም፡፡

እነዚህ ባሎች እንግዲህ አንዱን አመት በመከፋፈል ነው ለተከታታይ 4 እና 5 አመታት ማክዳን ሲጠቀሙ የቆዩ፡፡ እነዚህ ባሎች ስለ ፍቅር ምናምን መስሚያ የላቸውም፡፡ ተራው ሲደርስ መውሰድ እና መጠቀም ነው፡፡ ከሚጠቀሟቸው የማሻፈድ እና የመነካካት ስራዎች ውስጥ፡-

- መወረም፡- ይህም ምንድን ነው ማክዳ ጋላ በደንብ ኦሮሞ እስከምትመስል እና ኦሮሞዋ ጎልቶ እስከሚታይ ድረስ ማሸት ነው፡፡ ቤተሰቦቿ እራሱ “ትንሽ እንትን ይበሏት” ማለታቸው ሲተረጎም “ይወርሟት” ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ቤሰቦቿ “ያውጣት” ሲሉ “ይወርማት” ማለታቸው ነው፡፡ ስለዚህ አብርሃ ፂላ እንደ ላም ላጊ እየላገ ማክዳ ጋላን ይወርማል ማለት ነው፡፡ “ላም ላጊ” ማለት በሌላ አነጋገር “ቀፎ ደፊ” ማለት ነው፡፡ ይህ አውሬ በጣም ፈሳም እና ፈሱም በጣም የሚገማ እንሰሳ ነው፡፡ ሌላኛ ስሙም ፎግል ይባላል፡፡ ስለዚህ “ላም ላጊ”፤ “ፎግል” እና “ቀፎ ደፊ” አንድ አይነት ስሞች ናቸው፡፡ አንድ ሰው ለምሳሌ ፈስቶ ፈሱ ከገማ “የፎግል ፈስ የመሰለ” ይባላል፡፡ ስለዚህ ትግሬወችም ስለሚፈሱ፤ እንዲሁም አብርሃም ማክዳ ጋላን ከጠባት አብርሃም ላም ላጊ ወይም ፎግል ነው ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ አንዳንድ ጊዜ ሻብያ የሶማሌን ላም እየጠባ በካርቶን ምስል ይታያል፡፡ ይህም ምንድን ነው፤ ሻብያ ሶማሌን እየመዘበረው ነው ለማለት ነው፡፡ ከዚህ ተነስተን ስንመለከት፤ አብርሃ እና ወያኔ ማክዳ ጋላን ጠባት ማለት

ወያኔ የኦሮሞን ላም እየጠባ ነው ማለት ነው። ስለዚህ ወያኔ ፈሳም ላም ላጊ እና ፎግል ፈስ ነው ማለት ነው። እንዲሁም ትግሬወች እራሱ ማክዳ ጋላን ሲጥሏት "ትወረም" ብለው አስበው ሳይሆን አይቀርም። የመወረም ሂደትም "ማወረም(Oromoing)" ተብሎ ይጠራል ማለት ነው። እንዲሁም ማክዳ ከህዝቡ ጨርሳ ወደ እኔ መጣች ማለት "ወርማለች(Oromoed) (Oromot)" ተብሎ ነው ማለት ነው። ይህም ምንድን ነው በእንግሊዝኛ ቋንቋ ህግ መሰረት ያለፈ ነገር የሚገለፀው "በአላፊ ቃል(past tense)" ሲሆን "ኦሮሞ(Oromo)" የሚለው ቃል አላፊ ቃሉ "ወርሟል(Oromoed or Oromot)" የሚል ይሆናል ማለት ነው። ስለዚህ ማክዳ ወደ እኔ ከመጣች "ወርማለች(Oromoed)" ማለት ነው፤ እንዲሁም መወረሟ ተረጋግጧል ማለት ነው።

- እምስ ማየት(watching pussy)፡- የዚህ ሂደትም አላማው ማወረም ነው። አብርሃ ፂላ ነው የማክዳ ጋላን እምስ ያየው። ስለዚህ "የግመል እግር(Cameltoe)" የሚባለው እምስ መሆን እና አለመሆኑን ያውቀዋል ማለት ነው። ነገር ግን ቀድሞ የእምስ አይነቶች ልምድ ከሌለው ወይም ቨርጅን ከሆነ "የግመል እግር(Cameltoe)" መሆኑን ላይለየው ይችላል። አብርሃ ፂላ የማክዳ ጋላን እምስ እንዲመለከት ያደረጉት ደግሞ የጎጃም አራዶች እና ቆምጨወች ባጠቃላይ "እኛ እንበለው" እያሉ እና የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) "ኦሮሞወች እምሷን ያዩት እንደሆን ይንጫጫብናል" ብለው አብርሃ ፂላን "እምሷን እየው" ብለውት ነው። ማክዳ ጋላን አብርሃ ፂላ እምሷን ሲያየው ከንፈሯ ምልግጥ ነው የሚል። እርግጠኛ ነኝ ቂጧ እራሱ መከፈቱ አይቀርም። ነገር ግን የአብርሃ ቁላ ካልቆመ፤ ስሜቱ ለማክዳ ጋላ ላይደርስ ይችላል። እምስ ማየትን ጎጃሞች እና ንፉጎች ሲናገሩት "ጉጎዋን አየው"፤ "ሸሸዋን አየው"፤ "ሙርጧን አየው"፤ ወዘተ ብለው ነው። ቆምጨ እና ንፉግ መገንዘብ ያቃተው ማክዳ ጋላ የባሪያወች ባሪያ(የኦሮሞ ባሪያ) መሆኗን ነው።

- ኪሲንግ(kissing including tongue)፡- የዚህ ሂደትም አላማው ማወረም ነው። ማክዳ ጋላ እና እህቶቿ ስትመለከታቸው ቂጣቸው እና አፋቸው ነው ጎልቶ የሚታይ። ማክዳ ጋላም "አፌ ትልቅ ስለሆነ አንድ ሰው ስሞ ስለማያሰማኝ፤ ብዙ ሰው ይሳመኝ" አለች ስለተባለ እኔም ዝም አልኩ። የማክዳ ጋላ፤ የሙሉብርሃን ጋላ እና ካናዳ ጋላ አፍ የዝሆን ኩምቢ ነው እንጂ የሰው አፍ አይመስልም። ማክዳ ጋላ በቸርቻሮ እና በጅምላ ስትኬስ ከርማ እኔ ላይ መጥታ ቻፒስቲክ(chapstick) ልትጠቀም ማለት ነው። እኔም እንዳው ይህንን ሳስብ ኦሮሞ ከሚሰማው የትንሽነት ስሜት የተነሳ ምንም አይነት እፍረት እንደሌለው ነው። እኔ በኦሮሞ መሳም ተገርሜ ወይም ቀንቼ አይደለም። ማክዳ ጋላ እና ኦሮሞወች በአጠቃላይ እኔን ባይሰጣቸው እና እንደዚህ በመፅሃፍ በይፋ ባልናገር እና ማክዳን በዲልዶ ባልበዳት ኖሮ በሰው ይጫወቱ ነበር። ማክዳ ጋላ እንደዚህ ሁለት እና ከዚያ በላይ ሰወች በየተራ እየሳሟት "እንዴት አትደከምም?" ብለን ስንጠይቅ "ጅብ ስለሆነች እና ጅብ ደግሞ ጉልበታም እና ፈሪ ስለሆነ ባህሪዋ የጅብ ባህሪ ስለሆነ ነው" የሚል መልስ እናገኛለን። ጅብ ፈሪ የሆነው ማርያምን አስደንግጧት "ፈሪ እና ጉልበታም ያድርግህ" ብላ ማርያም እረግማው ነው ይባላል። ስለዚህ ማክዳ ጋላም "ጉልበታም እና ጠንካራ ሁኝ" ብሎ የረገማት ሳይኖር አይቀርም። ገንዘብ ከካናዳ ስለሚላክ እና ማክዳ ጥሩጥሩ ምግብ አጥብቃ ስለምትበላ ሁሌም ሙሉ ስለሆነች እና ሙቀት ስለሚሰማት የድካም ስሜት ላይሰማት ይችላል። የሚገርመውም ይህ ነው፤ ማለትም ማክዳ "አፍቅራለች" እየተባለ ፍቅሩ ምግብ ግን አይከለከላትም። ማክዳ ጋላ መኬሷን የሚደግፉ ተዋናዮች(የፊልም አርቲስቶች) ናቸው። ምክንያቱም በትወና ስራ ውስጥ ኪሲንግ እንደ ነውር ስለማይቆጠር ማክዳ ጋላም መሳሟን እንደ ነውር ስለማይቆጥሩት ነው። ተዋናዮች በአጠቃላይ ብትፍቃቸው ሸርሙጣ ታገኛለህ። ስለዚህ ማክዳ ጋላ እኔ ላይ መጥታ ቻፒስቲክ(chapstick) ተጠቅማ የሚመለከት ሁሉ እኔን እንደማይመለከት ልብ አድርጉ። የሚገርመው ነገር ደግሞ ማክዳ ጋላ ከንፈሯ ወፍራም የበቆሎ እራስ የሚያህል ስለሆነ ቻፒስቲኩ(chapstick) ከንፈሯን የዝንጀሮ ቂጥ ስለሚያስመስለው ከሩቅ ነው የሚለይ። ስለዚህ ማክዳ ጋላ የምታደርገው የመዋቢያ ቁሳቁስ በሙሉ እኔን አይመለከትም የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ። የእኔ የአባቴ

ቤተሰቦች እና አብዛኛው ቆምጨወች ባላገር ስለሆኑ ስለኪስኒግ ምንም የሚያውቁት ነገር የለም። ስለዚህ ለእነርሱ የማከዳ ጋላ መኪስ ምንም ላይመስላቸው ይችላል ማለት ነው። ማከዳ ጋላ እኔ ላይ መጥታ በዲልዶ ካወጣኋት ግንባር ለግንባር እየተያየን ነው እንደ ፍቅረኛ የምንስቅ። አስባችሁታል እኔ እና ማከዳ ጋላ ስንገናኝ እና አይን ለአይን ስንተያይ? ደብረ ብርሃን መጥታ ስንገናኝ እርሷም የፍቅር ሳቅ ከንፈሯን ለሳቅ ስትዘረጋ እኔ ደግሞ ፍንጭት ጥርሴን ብልጭ ሳደርግ፤ በቃ የቆምንበት ሁሉ መሳቂያ አሸንጉሊት ነው የሚሆን። ለፍቅራችን ማማር ይበጅ ዘንድ እኔ ደግሞ ረዘም ያለ ዲልዶ ገዝቼ ነው እየጠበቅኳት ያለሁ። የኢትዮጵያን ህዝብ ስትመለከት እንኳን ከንፈሩ ቆዳው የደረቀ ነው። ነገር ግን "ኪሲንግ" እያለ በወሬ ሲደምቅ ይውላል። ለምሳሌ ትግሬን ብትመለከት ፊቱ ተሰብሮ የነደነደ ሆኖ፤ እንኳን ከንፈሩ ቆዳው የደረቀ ነው። ስለዚህ ኪሲንግ የሚባል ነገር አይታሰብም ማለት ነው። እንዲሁም አሮሞን ስትመለከት አፉ የጨሰበት ጎጆ ቤት ነው የሚመስል። አሮሞን ስትመለከት አፉ የጨሰበት የጎጆ ቤት ሳር ስለሚመስል ቀርቦ ለማውራት እራሱ አይመችም። ነገር ግን ማከዳ ጋላ የምትባል የአፍሪካ ውማን(african woman) ተገኝታ "ኪሲንግ" በሚል እኛ የህብ መሳለቂያ እየሆንን ነው። ፂላወች እና ጋላወች የሁለቱ ወንዶች ከንፈር እንዲወዛ ተብሎ ሲቀልቡ እና ቻፒስቲክ ሲቀቡ ነው የሚውሉ። ነገር ግን የከሳ ሰው ቻፒስቲክ ሲቀባ፤ ቆዳ ማለዘብ ነው የሚሆን። ቆዳ ለምሳሌ ቅባት ስትቀባው ይለሰልሳል። የ1977 አመተ-ምህረቱን አብርሃ ቻፒስቲክ ብትቀባው፤ የተፋቀ ቆዳን ማለዘብ ነው የሚሆን። አብርሃም ሴት ከፈለገ፤ ፋቂ ቢያገባ ይሻለዋል።

- ስልክ መደወል፡- ይህም ማከዳ ጋላን ወደ "ስልክ የሚደወልላት ጋላ(Call Galla)" ለመለወጥ የሚደረግ ዘመቻ ነው። "ስልክ የሚደወልለት ሴት(Call Girl)" ማለት "ሽርሙጣ" ማለት ነው። ስለዚህ የማከዳ ጋላ ባሎች እና በዓጠቃላይ ህዝቡ ስልክ የሚይዝ ስልክ "የሚደወልልን ህዝብ(Call People)" ነን ለማለት ይመስላል። ስለዚህ ማከዳ ጋላ "ስልክ የሚደወልለት ሴት(Call Girl)" የሚለውን ክብር እስከምትጎናፀፍ ድረስ ባሎቿ ያባርራሉ ማት ነው።
- ቂጥ መነካካት፡- የዚህ ሂደትም አላማው ማወረም ነው። ማከዳ ጋላ የተሰጣት ትልቁ ስጦታ ቂጧ ነው። ማከዳ ጋላ በጣም የተቸራት ነገር ምንድን ነው ቢባል ትልቅ ቂጥ እና ትልቅ አፍ ነው። ከኋላ ስትራመድ ስትመለከት ሂፖ(hippopotamus) ነው የምትመስል።
- ለመብዳት ሙከራ ማድረግ ካልቻለ ጡት መጥባት
- እምስ መነካካት፤ ከቻለም ፊንገር(finger) ማድረግ
- መሻፈድ እና ማሻፈድ
- ሴጋ መምታት እና ሴጋ ማስመታት
- የቻለውን ያህል የማከዳ ጋላን የአካል ክፍል መነካካት፡- ይህም ሲባል ማከዳ ጋላ "ድንግል ናት" ብሎ ህዝቡ ስለሚያስብ እና የድንግል እምስ እና አንዳንድ የሰውነት ክፍልችን ሳይነኩ መስጠት እንደ "ነውር ነው" ተብሎ ስለሚታሰብ፤ ጋላወች እና ፂላወች የማከዳ ጋላን ያልነኩት የሰውነት ክፍል አይኖርም ተብሎ ይታሰባል። እስካሁን የማከዳ ጋላን የሰውነት ክፍል 99.9999% አዳርሰውታል የሚል ግምት አለኝ። ጋላ እና ፂላ ምንም ቢያደርጉ የሚመጣ የክብር ለውጥ አይርም(Gallas and Tsillas will do anything, and change nothing)። ምክንያቱም ማከዳ የአሸ ልጅ ስለሆነች እና ክብር ስለሌለው እና ክብር ከሌላት ደግሞ ማከዳ ጋላ ክብሯ ሊጠፋ ስለማይችል ነው። "አሸ" የሚለው ደግሞ የኢትዮጵያ የቤቶች ድራማ ላይ የሚጠቀሙበት ስም ነው። ስለዚህ "አሸ" ማለት "አሸንጉሊት" ማለት ነው። ስለዚህ ማከዳ ጋላም የአሸ አሸንጉሊት ልጅ ስለሆነች ምንም የሚቀየር ነገር አይኖርም።

- የአካባቢውን ማለትም የነሳውን እና የትውልድ ዞኑን ስም አልፎም የክልሉን ስም ከፍ አድርጎ ማውለብለብ ሌላኘው ተልኳቸው ነው፡፡ ለምሳሌ አብርሃ ፂላ ማክዳ ጋላን በደንብ ድርጎ በመነካካት የትግራይን እና የወያኔን እስከ ደጋፊወቹ ስም እና ባንዲራ ከፍ ብሎ እንዲውለበለብ ሲያደርግ ክንፈገብሬል ጋላ ማክዳ ጋላን ከእግር እስከ እራስ በመነካካት የኦሮሚያን ባንዲራ እና የወለጋን ስም ከፍ ብሎ እንዲውለበለብ ያደርጋል ማለት ነው፡፡ አብርሃ ፂላ በደንብ አድርጎ ማክዳ ጋላን በመነካካት "ሴት ለሚበዳ የሚያሳይ" ተብሎ የተሰደበውን የትውልድ ቀየውን ማለትም የመገናኛን ስም ለማደስ እና ከፍ ብሎ እንዲውለበለብ ያደርጋል ማለት ነው፡፡ መገናኛ የሚባለው ሰፈር አሁን አብርሃ ፂላ ማክዳ ጋላን ከጣላት በኋላ "የጅል ሰፈር" የሚል ቅፅል ስም ወጥቶለት እንደነበር ይነገራል፡፡ ነገር ግን አብርሃ ፂላ እየሰራ ባለው የገፅታ ግንባታ ስራ መሰረት ማክዳ ጋላን በደንብ አድርጎ ከእግር እስከ እራስ በመነካካት የመገናኛን ስም ለማደስ እየሰራ ነው ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ክንፈገብሬል ጋላ የሚባለው የማክዳ ባል የሚሰራው ስራ እንዴት ነው ቢባል ማክዳ ጋላ ስትጣል ኦሮሞወች ተደብቀው ስላሳለፉት አሁን ከንፍገብርኤል እየሰራ ያለው ስራ ማክዳ ጋላን በደንብ አድርጎ በማሻፈድ እና ትግሬወችን በማስፈሳት "ልናወጣት ነበር ፈሱ" እያለ የኦሮሞን "ፈሪ" የሚለውን ስም በማደስ የኦሮሚያን ባንዲራ ከፍ አድርጎ ማውለብለብ ነው፡፡ ኦሮሞወች ማክዳ ጋላ ስትጣል ዝም ስላሉ "ፈሪ" የሚል ስም ወጥቶላቸው እንደነበር የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ አብርሃ ፂላ እና ክንፈገብሬል ጋላ የሚሰሩት የገፅታ ግንባታ ስራ ነው ማለት ነው፡፡
- በስልክ ፎን-ፋክ(phone fuck) ማድረግ, ወዘተ...

እናም ያደረጉትን ሁሉ መጨረሻ **ለነሳቸው ሪፖርት** ማድረግ ናቸው፡፡ **እኔም "ክንፈሯ ወፍራም ነው" ብየ ዝም አልኩ፡፡** የማክዳ ክንፈር በጣም ወፍራም እና የደረቀ ቁስል ነው የሚመስል የነበር፡፡ ማክዳ ክንፈሯ ስለሚያስጠላ ወደ ካናዳ ሀገር እህቷ ስላለች እዚያ ሄዳ ሳታስቀንሰው አትቀርም፡፡ ማክዳ ክንፈሯ በጣም ከማስጠላቱ የተነሳ ሁልጊዜ ሳቅ የምትስቅ ነበር የሚመስል የነበር፡፡ የከረረ ክንፈር ስለማይገጠም ነው፡፡ የማክዳ ክንፈር ልክ ሸንት ሸንቶ እንዳቆመ አህያ እምስ ነው ብቅ ጥልቅ የሚል የነበር፡፡ አህዮች ሸንታቸውን ሸንተው ሲያቆሙ ቂንጥራቸው ብቅ ጥልቅ ይላል፡፡ የማክዳም አፍ እንደዚያ ነው፡፡ ነገር ግን ማክዳ ወደ ውጭ ሀገር ሄዳ ክንፈሯን ሳታስቀንሰው አትቀርም፡፡ በመሆኑም ካናዳ ደርሳ ከመጣች በኋላ ክንፈሯም ቀለል ብሏል እንደዚሁም ሳቋም ተስተካክሏል፡፡ ስለዚህ የማክዳ ክንፈር እና አንዳንድ የአካል ክፍሎቿ አርቲፍሻል ናቸው ማለት ነው፡፡

እነዚህ ባሎች ቀኖችን እንዴት እንደተከፋፈሉ ብንመለከት እንደሚከተለው እናገኘዋለን፡፡ አብርሃ በትንሹ ከ3 አሻፋጆች ማክዳን ሊቀበል ይችላል፡፡ ለምሳሌ በቅደም ተከተል ብንዘረዝራቸው ጀጃው(ቆምጨ)፤ አማኑኤል(ሸዋየ) እና ወላይታ(ዶርዜ) ናቸው፡፡ የማክዳ **አገልግሎት("ጋላ" ከሚለው የተወሰደ ነው)** ቅደም-ተከተል የሚከተለውን ይመስላል (the algorithm(service(አገልግሎት)) of distributing Makida is as follwos):

<u>ግብዓት(Input)</u>:- Makida(ማጋኢጋ), Kinfe Gabriel(አናሌ), Abel(አብርሃ)፤ ጃጃው(ጆጆ)፤ ቡራዩ(ቡጋ)፤ አማኑኤል(አብርሃ ጁኔር)፤ አባይ ጥበቃው፤ ዮናስ ፖሊስ፤ ወላይታ፤ ስልክ

<u>ውጤት(Output)</u>:- ማሸፈድ እና መሻፈድ(seduction),ሴጋ መምታት(masturbation), አላወጣኋትም ብሎ መናገር(reporting), and መፍሳት እና ማስፈሳት(farting) እና ያኛው አላወጣትም ማለት(saying "the other didn't fuck her")፤ ማክዳ ጋላ በደንብ አድር በመለካካት የዞን ስም እና ባንዲራ ከፍ አድርጎ ማውለብለብ(ገፅታ ግንባታ)

1. ለምሳሌ መጀመሪያ ጀጃው(ጆጆ)፤ አማኑኤል(ሸዋየ) እና ወላይታ ወደ አብርሃ(አቤል) ተሸጋገረች እንበል፡፡ ከየት እንደተጀመረ ስለማላውቀው ከማንኛውም ሊሆን ይችላል፡፡ ከማን ተጀመረ የሚለውን አንየው፡፡ እዚህ ላይ የሚወሰደው የትግሬ አሻፋጅ ትግሬዎች እንዳይፈሱ መጠንቀቅ አለበት፡፡ እናም ጠንቋይ ያዘዘለትን ይጠቀማል፡፡ ለምሳሌ ጀጃው(ጆጆ) ወሰደ እንበል፡፡ ጃጃው(ጆጆ) ከወሰደ "ቆቢጋ" ቀልድ ተብሎ ይጠራል፡፡ ጀጃው(ጆጆ)

ሲጠቀም ፂላወች እንዳይፈሱ መጠንቀቅ እና እርሷም ደግማ እንዳትንቀው መጠንቀቅ አለበት፡፡ ጀጃውን(ጆጆ) ንቃው ነበር ይባላል፡፡ ስዚህ የእርሱ ትንሽ ሁለት ነገር መጠንቀቅ ሊያስቸግረው ይችላል፡፡ ይህም እንዳትንቀው እና ትግሬዎች እንዳይፈሱ መጠንቀቅ አለበት፡፡ ከዚያም ለአብርሃ(አቤል) ይሰጠዋል፡፡

2. አቤል(አብርሃ) ይጠቀማል፡፡ “ፂበጋ” ከተቀላለዱ በኋላ ከዚያም ይለቃታል፡፡ “ፂበጋ” ማለት “ፂላ በጋላ” ማለት ነው፡፡ በቃ ከዚያ በኋላ የት እንደምትሰነብት አይታዎቅም፡፡ ነገሩ ምንድን ነው እስኪተካ ነው፡፡ ሁሉም ነገር እስኪተካ ማለትም “ሽንቷ፤ ከንፈሯ፤ ቂጧ” ወዘተ፡፡ ይህ ባል በፊስ ተደብቆ ነው በብዛት ያጠቃን፡፡ “አላዎጣኋትም” ብሎ አቤል ለጎሳው ይናገራል፡፡ ማክዳም “አላዎጣኝም” ብላ ለቤተሰቧ እና ለተቃራኒ ጎሳዎች ትናገራለች፡፡ ከዚያም በሌሎች ፒምፖች ላይ ትሰነብታለች፡፡ ቀጥሎም የኦሮሞዎቹ አዝማሚያ ይታያል፡፡ ትግሬዎችም ማክዳን ጠይቀው “እምቢ” ስትላቸው ለፈረንጅ ያሳያሉ፡፡ ከሚያሳዩዋቸው ፈረንጆች መካከል አሜሪካኖች፤ እንግሊዞች እና ሌሎችም ናቸው፡፡ ፈረንጆችም “እምቢ” ስትል አይተው “ታዴን አፍቅራዋለች” ብለው የይሁንታ ቃላቸውን ይሰጧቸዋል፡፡ ትግሬዎችም ይህንን ሲሰሙ ደስ ይላቸዋል፡፡ ምክንያቱም እኔን አፍቅራኝ ስለተጠቀሙ ነው፡፡ ነገር ግን ትግሬዎች እየፈሱ ነው፡፡ ኦሮሞዎች ከተዘናጉ አብርሃ(አቤል) ደግሞ ይጠቀማል፤ ካልሆነ ግን ወደ ቡራዩ(ቡጋ) የኦሮሞ አሻፋጅ ትሄዳለች፡፡

3. ቡራዩ(ትንሹ አናሌ ወይም ቡጋ) የኦሮሚያ አሻፋጅ እንግዲህ እያዋዛ ስለኦሮሞ እና ስለ ክንፈ-ገብርኤል (ጋገ) ጥሩ-ጥሩ ነገሮችን እየተናገረ እና እያዋዛ ይቆያል፡፡ ይህ የቀልድ ግንኙነት “ጋበጋ ክፍል 2” ተብሎ ይጠራል፡፡ በዚህም መሻፈኗን ለኦሮሞዎች ሪፖርት ያደርጋል፡፡ ከዚያም ክንፈ-ገብርኤል(ጋገ) እንዲደውል ይደረጋል፡፡ ቡራዩ የኦሮሚያ አሻፋጅ ትግሬዎች ቢፈሱም ባይፈሱም መስሚያ ስለሌለው በደንብ ሊጠቀም ይችላል፡፡ ኦሮሞዎች ማክዳ “እምቢ ስትላቸው በሌላ ሰው እንደ ናይጀሪያ፤ ኬኒያ፤ በአሜሪካ ኔግሮዎች እና በመሳሰሉት እንዲያምኗቸው ያሳያሉ፡፡ እነዚህ ናይጀሪያዎች፤ ኬንያዎች እና የአሜሪካ ኔግሮዎችም አይተው “ታዴን አፍቅረዋለች” ብለው ይሁንታ ይሰጧቸዋል፡፡ ቡራዩ ፍቃደ የሚባል የግል አሻፋጅ(private pimp) አለው፡፡ ስለዚህ ፍቃደ ካሻፈደ ቡራዩ በደንብ ሊጠቀም ይችላል፡፡ ነገሩ ወደ አሜሪካ እና ወደ ሌላው አለምም መሰማቱ ኦሮሞወችን “ታዴን አፍቅራዋለች” የሚላቸው ህዝብ እንዲበዛ ነው፡፡

4. ከዚያም ክንፈ-ገብርኤል(ጋገ) ይጠቀም ተብሎ ይጀመራል፡፡ ከዚያም “ጋበጋ(gabyga)” ቀልድ ይጀመራል፡፡ “ጋበጋ” ማለት “ጋላ በጋላ” ማለት ነው፡፡ ትግሬዎች መፍሳት ይጀምራሉ፡፡ ይህ ባል በተፈጥሮው ሲያዩት ጀግና ነው የሚመስል፡፡ ስለዚህ አዲስ አበባ 5 ኪሎ ኢንጂነሪንግ የሚማሩትን ሴቶች እና ወንዶችንም አጨናንቆ እና አሸብሮ በትክክል መጨነቃቸውን ማሳየት አለበት፡፡ ከዚያ በኋላ ይለቃታል፡፡ ክንፈ-ገብርኤል(ጋገ) “አላዎጣኋትም” የሚለውን ለኦሮሞዎች ይነግራቸዋል፡፡ ማጋኢጋም “አላዋጣኝም” ትላለች፡፡ ኦሮሞዎች ማክዳ “እምቢ ስትላቸው በሌላ ሰው እንደ ናይጀሪያ፤ ኬኒያ፤ በአሜሪካ ኔግሮዎች እና በመሳሰሉት እንዲያምኗቸው ያሳያሉ፡፡ እነዚህ ናይጀሪያዎች፤ ኬንያዎች እና የአሜሪካ ኔግሮዎችም አይተው “ታዴን አፍቅራዋለች” ብለው ይሁንታ ይሰጧቸዋል፡፡ በቃ ካላዎጣት ወደ ሌላ ፒምፕ(pimp) ትዘዋወር ተብሎ ትቀየራለች፡፡ እርሱም ለምሳሌ “ወላይታ” ነው እንበል፡፡

5. ወለይታ አሻፍዶ ምን ብሎ ሲያዘናጋ ይሰነብታል፡፡ ይህ የቀልድ ግንኙነት “ዶበጋ” ቀልድ ተብሎ ይጠራል፡፡ ትንሽሽም ትግሬዎች እንዳይፈሱ አድርጎ ሲጠቀም ይቆያል፡፡ ከዚያም የኦሮሞዎች ሁኔታ እና ያላቸው ሁኔታ ይታያል፡፡ ከዚያም መሻፈኗን ለትግሬዎች ሪፖርት ያደርጋል፡፡ መሻፈኗን እና የሆነ ሰው እንደሚያስፈልጋት ይነግራቸዋል፡፡ ከዚያም አቤል(አብርሃ) የደውልላታል፡፡ ከዚያም “ፂበጋ” ቀልድ ይጀመራል፡፡

6. አቤል(ትግዘር አብርሃ) ከተጠቀመ (ከኬሰ እና ከጠባ) እንዲያ ካለ እና የሚፈሱትም ሻወር ወስደው ፀዳ ብለው ከወሰቡ(ከተባዱ) በኋላ አሳልፎ ይለቃታል፡፡ ትግዘር ማለት “ትገረዝ” ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም ማክዳ “**ትበዳ**” ብሎ ስለጠየቀ ነው፡፡ ከዚያም ማጋኢጋም እንዲያ ብላ “አላዎጣኝም” የሚለውን ሪፖርት ለህዝቡ እና ለኦሮሞዎች

ትናገራለች፡፡ አቤል(አብርሃ)ም “አላዎጣኋትም” የሚለውን ነገር ለጎሳው ይናገራል፡፡ ትግሬዎችም ማክዳን ጠይቀው “እምቢ” ስትላቸው ለፈረንጅ ያሳያሉ፡፡ ከሚያሳዩዋቸው ፈረንጆች መካከል አሜሪካኖች፤ እንግሊዞች እና ሌሎችም ናቸው፡፡ ፈረንጆችም “እምቢ” ስትል አይተው “ታዴን አፍቅራዋለች” ብለው የይሁንታ ቃላቸውን ይሰጧቸዋል፡፡ በዚህም “ካላዎጣትማ” ይባልና ሌላ አሻፋጅ ይመደባል፡፡ በዚህም ወደ አልደረሰው አሻፋጅ ወደ አማኑኤል(ሸዋየ) ትሄዳለች፡፡

7. አማኑኤል(ሸዋየ)ም አሻፍዶ ምን ብሎ የቻለውን ትግሬዎች እንዳይፈሱ ኡድርጎ ከተጠቀመ በኋላ እንግዲህ እዚህ ላይ የሆነ ነገር ሊኖር ይችላል፡፡ “ሸዋየ” ማለት “ሰሜን ሸዋ ልማት አይቶ ትግሬ ሆነ” ማለት ነው፡፡ ይህ የፍቅር ግንኙነት “ፂበጋ ክፍል 2” ተብሎ ይጠራል፡፡ ይህ አሻፋጅ በፈስ ተደብቆም ያጠቃል፡፡ ምክንያቱም ኦሮሞዎች ከፈረገጡ ሊዎስዷት እና ትግሬዎችን ሊያስፈሷቸው ይችላሉ፡፡ ነገር-ግን ኦሮሞዎቹ ካልፈረገጡ አቤል(አብርሃ) ሊጠቀም ይችላል፡፡ እዚህ ላይ አቤል(አብርሃ) ከተጠቀመ ወይ 5 ኪሎ ወይም የሆነ ሰው የሚያይበት ቦታ ላይ ነው የሚሆን፤ ምክንያቱም ተራው ስላልሆነ የመብዳት ሙከራ አያደርግም፡፡ ከዚያም ክንፈ-ገብርኤል ጋላ እንዲጠቀም ቡራዩ መጀመሪያ ማሸፍድ አለበት፡፡ ስለዚህ ወደ ቡራዩ ትሄዳለች፡፡ ወንድ-አበቅ የአማኑኤል የግል አሻፋጅ(private pimp)ነው፡፡ በዚህም ምክንያት ወንድ-አበቅ ካሻፈደ አማኑኤል ሊጠቀም ይችላል፡፡
8. ቡራዩም የኦሮሚያ አሻፈጅ(ጋገ2) እንደመሆኑ መጠን በጣም ሞገደኛ ይሆናል የሚል ሃሳብ ስላለ፤ ሊበዳም ሙከራ ማድረጉ አይቀርም፡፡ ከዚያም እንደዚያ ብሎ ስትሻፍድ ወደ ኦሮሞዎች ሪፖርት ያደርጋል፡፡ ከዚያም ክንፈ-ገብርኤል(አኖሌ) እንዲደውልላት እና እንዲያሻፍዳት ይደረጋል፡፡ ቡራዩ ፍቃደ የሚባል የግል አሻፋጅ(private pimp) አለው፡፡ ኦሮሞዎች ማክዳ “እምቢ ስትላቸው በሌላ ሰው እንደ ናይጀሪያ፤ ኬኒያ፤ በአሜሪካ ኔግሮዎች እና በመሳሰሉት እንዲያምኗቸው ያሳያሉ፡፡ እነዚህ ናይጀሪያዎች፤ ኬንያዎች እና የአሜሪካ ኔግሮዎችም አይተው “ታዴን አፍቅራዋለች” ብለው ይሁንታ ይሰጧቸዋል፡፡ ስለዚህ ፍቃደ ካሻፈደ ቡራራ በደንብ ሊጠቀም ይችላል፡፡
9. ክንፈ-ገብርኤል(አኖሌ) ይዎስዳት እና “ጋቢጋ(gabyga)” ከቀልዱ በኋላ ተጠቅሞ እንዲያብሎ “አላዎጣኋትም” የሚለውን ለኦሮሞዎች ሪፖርት ያደርጋል፡፡ ኦሮሞዎች ማክዳ “እምቢ ስትላቸው በሌላ ሰው እንደ ናይጀሪያ፤ ኬኒያ፤ በአሜሪካ ኔግሮዎች እና በመሳሰሉት እንዲያምኗቸው ያሳያሉ፡፡ እነዚህ ናይጀሪያዎች፤ ኬንያዎች እና የአሜሪካ ኔግሮዎችም አይተው “ታዴን አፍቅራዋለች” ብለው ይሁንታ ይሰጧቸዋል፡፡ እርሷም “አላዎጣኝም” የሚለውን ለህዝቡ እና ለተቃራኒ ባሎች ትናገራለች፡፡ ከዚያም አልጎሪዝሙ(The algorithm will continue from step one(1)) ከእንደገና ወደ ቁጥር አንድ ሄዶ ይቀጥላል፡፡ ጠንቋይዋ “የእኔ አይነት ነው” ብላ ትደግፈዋለች ይባላል፡፡ ጠንቋይዋ ደግሞ ተሸጣ የሄደች ባሪያ ናት፡፡ ጋገን ብትፍቀው ጠንቋይዋን ታገኛለህ፡፡

እነዚህ ዘጠኝ የአሰራር ቅደም-ተከሎች አንዳንድ የባከኑ ሰዓቶችን ሳይጨምር ነው፡፡ እነዚህ የባከኑ ሰዓቶች ደግሞ የሚከተሉት ናቸው፡፡

1. አንድ ወይም ሁለት ቀን በእጁ ሳይነካ በስልክ ብቻ አባይ ዘበኛው ሊያሻፍድ ይችላል፡፡ ይህ ዘበኛ እንዲጠቀም አልተፈቀደለትም፡፡ ይህ ዘበኛ “ብር የለውም” ተብሎ ስለሚታሰብ “ይጠቀም” ያለው የለም፡፡ ስለዚህ በጣም ከሞቀው እስከ ሁለት ቀን ገትሮ ሊውል ይችላል፡፡ በዚህም ምክንያት እርሷ ከሴቶች ጋር እየሻፈደች ትሰነብታለች፡፡ ሴቶችም መዘናጋቷን እና ሽፍዱ እንዳባከናት ሲያውቁ አባይ ዘበኛው እንዲበርድ ይደረግ እና አቤል(አብርሃ) እንዲያሻፍዳት ይደረጋል፡፡ አባይ ዘበኛው ሬንጀር በመልበስ ይታያል፡፡ በዚህም ወታደር ስለሚመስል በጣም ሳያሻፍዳት አይቀርም፡፡

2. ከዚያም አቤል(አብርሃ) ተጠቅሞ ይለቃል፡፡ ከዚያ በኋላ “ኣላዎጣኋትም” የሚለውን ለጎሳው ሪፖርት ያደርጋል፡፡ እርሷም “አላዎጣኝም” ብላ ለኦሮሞዎች ትነግራቸዋለች፡፡ ከዚያ ኦሮሞዎች ማሸፊድ ይጀምራሉ፡፡ ኦሮሞ(ጋገ) ተጠቅሞ ይለቃታል፡፡ ከዚያም ወደ ዮናስ ፖሊሱ ትሄዳዳች፡፡
3. ዮናስ ፖሊሱም “የበታችነት ስሜት” ስለሚሰማው በጣም ይፈረግጣል፡፡ ይህም ፖሊስ “ብር የለውም” ተብሎ ስለሚታሰብ እንዲጠቀም አልተፈቀደለትም፡፡ በዚህም ምክንያት በጣም እስከሚያልበው ድረስ እንደሚያሻፍድ ነው የሚነገር፡፡ በዚህም ምክንያት “ትግሬዎችን ሊያስፈሳቸውም” ይችላል፡፡ ስለዚህ አይጠቀምም፡፡ ልጅት ግን በጣም እንዳሻፈዳት ነው እያዎራች የነበረች፡፡ ከዚያም ለትግሬ አቤኔዘር(ትግዘር)(አቤል) ይሰጠው እና እርሱ አሻፍዶ ተጠቅሞ ይለቃለ፡፡ ከዚያም ሂደቱ ይቀጥላል፡፡
4. አንዳንድ ቀንም እቤት ልትውል ትችላለች፡፡ በዚህ ሰዓት የሚያሻፍዳት ከእነዚህ ከላይ ከተጠቀሱት ሰዎች ውጭ የሆነ ህዝብ ነው፡፡ በዚህም ምክንያቱም ማን እንዳሻፈዳት አይታዎቅም፡፡ በዚህም ምክንያት የእረፍት ቀን ማለት ነው፡፡

እዚህ ላይ ህዝቡ ስርጭቱን እንደሁኔታው ሊቀይረው ይችላል፡፡ ምክንያቱም **የሚፈሱ** ስላሉ ሊቸገሩ ስለሚችሉ በብዛት ትግሬዎች(ትግዘር) እንዲጠቀሙ ይደረጋል፡፡ እንዲህ እያለ ሁሉም ሲጠቀም በደረሰው ተራ እና ምሳውንም ሆነ እራቱን ሲባላ የሚከተለውን የትንቆላ እና የቆምጨኛ ሙድ ገዳይ ቃል እያለ **ይዶካል፡፡** አንባብያንም **ዱኩበት፡፡**

“ያዎጣታል፤ ያኛው አያዎጣትም”
“ያዎጣታል፤ ያኛው አያዎጣትም”
“ያዎጣታል፤ ያኛው አያዎጣትም”
.....
.....
.....
.....
.....

እያለ ይውላል፡፡ ይህ የኦሮሞዎችንም ሆነ የትግሬዎችን የሁሉን ህዝብ ይዎክላል፡፡ ቤት መምቻ የለውም፡፡ ዝም ብሎ **መዶክ** ነው፡፡

ይህንን ሁሉ ነገር ያመጣው ልጅቷ የኤርትራ እና የኦሮሞ ዲቃላ ስለሆነች እና የካታንጋ ልጅ ስለሆነች ነው፡፡ እኔም “ታዎጣታለህ” ተብየ እዳ ተጥሎብኝ ይሄው እንደ እቃ ተቀምጫለሁ፡፡ እንግዲህ እንደዚህ ነው የሚጫዎቱት፡፡ ጨዋታ እንደሚችሉ አሳይተውናል፡፡ እኔም “ደግሞ በካታንጋ” ብየ የህው ብትመጣም ላናገራት እየጠበቅኩ ነው፡፡ ከመጣች ደግሞ በዲልዶ ነው የምሞክራት፡፡ ስለዚህ እነዚህ ከላይ የተዘረዘሩት የማክዳ ባሎች ጎባናቸው ዲልዶ ነው ማለት ነው፡፡

4.8. ምግብ ማቆም

ዋናው ምግብ ያቆምኩበት ምክንያት ብርቱካን የምትባለዋ ትግሬ ልጅ የደወለችልኝ ከቀኑ 7፡30 ላይ ነው፡፡ ከቀኑ 7፡30 ደግሞ በዩኒቨርስቲ የጊዜ ሰሌዳ መሰረት ተማሪዎች የከሰዓት ትምርት የሚጀምሩበት የስራ ሰዓት መጀመሪያ ነው፡፡ በመሆኑም እኔ 5 ኪሎ ኮኒደር ላይ ነበርኩ፡፡ ዶክተር ደረጀ የሚባለው የ5 ኪሎ የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ አስተማሪ የትምህርት ክፍሉ ሃላፊ ነበር፡፡ በመሆኑም ብርቱካን ስትደውልልኝ የኮምፒዩተር ላብራቶሪ ውስጥ ኢንተርኔት እየተጠቀምኩ ስለነበር ተማሪዎችን ላለመረበሽ ብየ ውጭ ወጥቼ የሃላፊዎች ቢሮ ላይ ሳናግር ዶክተር ደረጀ እና ሌሎች አሁን የማላስታውሳቸው አስተማሪዎች ሳቁብኝ፡፡ እነርሱ ሲስቁብኝ እኔ በጣም ግራ ተጋብቼ ነበር፡፡ ለካስ እንሱ ትግሬዎች ሊሸውዱኝ እንደሆነ ገብቷቸው ነው፡፡ በመሆኑም እኔ የነዶክተር ደረጀን ሳቅ ከምንም ሳልቆጥር እቤት ሄጄ

ከታጠበኩ በኋላ ብርቱካን ትግሬን የቀጠርኩበት ቦታ ማለትም የአዲስ አበባ ስታዲየም ሄድኩ፡፡ እዚያም ብርቱካንን አገኘኋት፡፡ ከዚያም ከተገባበዝን በኋላ የሆነ ሰው ደወለላለት፡፡ ብርቱካንም “ልሄድ ነው ደወሉልኝ” አለች፡፡ እኔም “የት ነው የደወሉልሽ?” አልኩ፡፡ ብርቱካን ትግሬም “4 ኪሎ ነው እመለሳለሁ” አለች፡፡ እኔም 10 ብር ለመሳፈሪያ ሰጥቼ ሰደድኳት፡፡ እኔም ትንሽ ጠበቅኩ እና የሆቴሉ አስተናጋጅም የሆነ የመሳቅ ነገር ታሳያለች፡፡ እኔ ተጠራጠርኩ፡፡ ምክንያቱም ሳቅ በዛ፡፡ ስለዚህ እንደተሸወድኩ ገባኝ፡፡ ስለሆነም ማክዳን ላራግፋቸው ብየ ኦሮሞ እስከሚመጣ ድረስ ምግብ አቁሜ እታገል ጀመር፡፡

ብርቱካን እንደ ሸወደችን በስነ ልቦና ተረድቻታለሁ፡፡ ይህም እንዴት ነው “ተጠራሁ” ብላ ልትሄድ ስትል ስቲኪኒ በጥርሷ ይዛ እንደ ማሾፍ አደረገችኝ፡፡ እኔም እንዳሾፈችን አውቄዋለሁ፡፡ የብርቱካን ትግሬ አዲስ አበባ መጥታ እኔን አስቀምጣኝ እንድትወጣ መደረጉ አላማውም እንደትሸውደኝ እና እንድናደድ፤ ተናድጀም ማክዳን እንደጀምራት እንደሆነ የሚያዉቁ ምስክሮች ታምሩ ታደሰ ከደቡብ ክልል፤ ሙሌ ኦሮሞ ከኦሮሞ(ሙጋ)፤ እና ማሊክ ህንዱ ከህንድ ሀገር አሉ፡፡ ብርቱካን መጥታ እንደዚያ ስለሸወደችኝ፤ እና ይህችን ማክዳ አስመላሽ የምትባል ከዚህ ቀደም የማላውቃትን ሴት እየላኩ ደግሞ እንዳሻፍዳት አደረጉኝ፡፡ በዚህም አንዳንድ ሰዎች ስለዚህ ጉዳይ ሲያዎሩ ስለሰማኋቸው እልክ ተሰማኝ፡፡ አሁን ላይ ሆኜ ሳስታውሰው “ያዎጣታል ይሄዳል፤ ይሄ እዚያ ይሄዳል ነው የሚባል” እያሉ ነበር የሚነጋገሩ፡፡ የሚያዎሩት ደግሞ በብዛት አህያ የሚበዱት የእኔ ዘመዶች እና አንዳንድ ገበሬዎች ናቸው፡፡

እነዚህ የእኔ ዘመዶች እና የጎጃም ሰዎች ደግሞ በማያባቸው ነገር ገብተው ነው እንደዚህ መከራቸውን የሚያዩ፡፡ እነዚህ ቆምጨጮች በጣም **ግብዞች** ናቸው፡፡ ለምን ቢባል መቼም ጥንቆላው “ያዎጣታል” ብሏል ብለው እና በጥንቆላው በመተማመን “አፍቅራዋለች” ብለው በልበ ሙሉነት ሲያዎሩ ምንም **ሀፍረት** የላቸውም፡፡ መቼም ጥንቆላው ይሰራል ተብሎ ታዋጣዋለች ተብሎ ነው እንጂ ማክዳ አፍቅራኝ አይደለም፡፡ ነገር ግን ጎጃሞች እና የእኔ ቤተሰቦች ግን ዝም ብለው በማያገባቸው እና በትግሬ ጅምር ቂጡን ሲከፍት ይውላል፡፡ እነዚህ የአባቴ ቤተሰቦች እንዳው አንድ ብር የሰጠኝ እና የለፋብኝ ነው የሚመስል፡፡ እኛ ህዝብ ላይ ግብዝ(phony) ይበዛል፡፡ ግብዝ(phony) ማለት ለታይታ እና ለመታየት የሚኖር ቀዳዳ(phony) ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እባካችሁ ግብዞች “መቼም ጥንቆላው ይሰራል” ብላችሁ እና “ታዋጣዋለች” ብላችሁ በውሸት “አፍቅራው ነው” እያላችሁ አታውሩ፡፡ ሲጀመር አንድ ሰው የሙድ ድርቅ(Mood Drought)ከሌለበት በስተቀር የሌሎችን ጅምር ሴት “የእኛ ሰው ያዋጣታል” ብሎ አይገባም፡፡

በዚህ ነው እንግዲህ ምግብ አቁሜ መታገል የጀመርኩ፡፡ ከላይ እንደተናገርኩት ማክዳ አስመላሽ(ማጋአጋ) መጀመሪያ ትግሬ መስላኝ ነበር፡፤ ነገር ግን ኦሮሞ ነች ለካስ፡፡ ኦሮሞነቷንም ሰዎች ከሩቅ ሲያዎሩ ነው የሰማሁ፡፡ ይህን እንደ ጥቅም በመጠቀም ነው እንግዲህ ለኦሮሞዎች ለማስተላለፍ ነው ምግብ ያቆምኩት፡፡ በአባባል **“የጠላቴ ጠላት ዎዳጀ ነው”** እንደሚባል፤ ይህንን በልቤ ይዤ ነው እንጂ የማላውቀውን ሰው አዎጣለሁ ብየ አይደለም የጀመርኩት፡፡ ዝም ብየ ችግር ለመፍጠር ነው፡፡ ምክንያቱም ማሳየታቸውንም አላዎቅኩትም፡፡ ማሳየታቸውን ባውቅ ኖሮ መጀመሪያም መላ ስለምፈልግለት እንዲህ ያለ ታሪክ ውስጥ አልገባም ነበር፡፡ ማክዳን ትግሬዎች እንዳሳዩኝ ባውቅ ኖሮ ብርቱካን ትግሬ ስትደውልልኝ እራሱ አልሄድም ነበር፡፡ ለኦሮሞዎች ማስተላለፍ የፈለግኩበት ምክንያት አንዱ ምንድን ነው “ችግር እንኳን ቢፈጠር በአንቀፅ 39 እደበቃለሁ” ብየ አስቤ ነበር፡፡ ሌላው ማስተላለፍ የፈለግኩበት ምክንያት ኦሮሞዎች ችግር መፍጠር እንደሚመቻቸው እና እንደሚጀምሩ ስለማውቅ ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህን ሁለት አላማዎች በመያዝ ነው እንግዲህ ምግብ አቁሜ ኦሮሞ እስከሚመጣ መጠባበቅ የጀመርኩ፡፡ ኦሮሞወች አንድ ነገር መጀመር ቀላላቸው ነው፡፡ ነገር ግን መጨረስ አይችሉም፡፡ የሆነ ነገር ጀምረው ይሸሻሉ፡፡

በዚህም ተሳክቶልኝ ነበር። ለካስ ነገሩ “የዎረዎሩት ጦር ተመልሶ በራስ” ሆነ እንጂ። ምንድን ነው “ማክዳ አልሄድ አለች”። በቃ ልጅቷ በጣም ዘዴኛ ናት። “አልሄድ አለች”። ህዝቡ አውቆ እኔን ለኦሮሞወች ያሙላቸዋል። በጣም ያስቃል። ይህ ደግሞ ስነ-ልቦናዊ ዘዴ ነው። እኔን ህዝቡ ሲያማኝ የጣለውን ትግሬ ማለትም አብርሃን ያመሰግኑታል። አብርሃ “ማጋኢጋን አፍቅሮ ምግብ አልበላም” ይባላል። የዚህ ጊዜ ኦሮሞወች እኔን ጠላት አደረጉኝ። አስቡት ልጅት ተጥላ ነው። ህዝቡ ግን አውቆ እኔን ነው የሚያማላቸው። ስለዚህ ኦሮሞ ቂል ስለሆነ ሁሌ ጥላቻ የሚያስበው ስለ እኔ ነው። የማክዳ ቤተሰቦች እና ኦሮሞወች በጣም የጠሉኝ “ባሪያ” ብየ እየተሳደብኩ ነው። ነገር ግን ማክዳ በህዝብ ስትከበብ ዝም ስላሉ ነው የሰደብኳቸው። ባሪያ ካልሆነች በዘበኛ አትከበብም ብየ ነው። ስለዚህ “ያኛው አላዎጣትም፤ ያኛው አላዎጣት አለ” የሚለው ነገር ልክ እንደ ተባይ አላስቀምጥ፤ አላስተኛ አለኝ። ነገሩ ተሰምቶኝ አይደለም። በቃ ሁልጊዜ ልፍለፋ። ሁልጊዜ “ያኛው አላዎጣት አለ” ቢባልም በማላውቃት ግለሰብ ሊሰማኝ አይችልም። ሰዎቹ የአውቲዝም(Autism) በሽተኛ ናቸው። ስለዚህ በዚሁ ውጣውረድ ከረምቱም በጋውም ተገፍቶ ለሌላ ክረምት ተሸጋገረ። እኔም የመመረቂያ ፅሁፍ ማዘጋጀት ስላለብኝ ለእርሱ እየተዘጋጀሁ፤ ፕሮፖዛል እየፃፍኩ ምንም አልተሰማኝም ነበር። ለሁለትኛ ዓመት ሲሸጋገር ነው እንግዲህ ነገር የመጣ። አብርሃ ማክዳን(ማጋኢጋ) “አፍቅሯል” ተብሎ “ምግብ አልበላም” ሲባል ማክዳ ጋላ ግን እኔን “አፍቅሬዋለሁ” እያለች ምግብ ትበላለች። **ይህ አያስቅም ትላላችሁ?** አብርሃ ማክዳን “ብዱልኝ” እያለ ለሰው እያሳየ ነው ምግብ የሚከለክለው። ይህንን ምግብ የሚከለክል እና የማይከለክል ፍቅር እንግዲህ አንባቢያን በእራሳችሁ መዝኑት።

እዚህ ላይ መረዳት ያለብን ነገር አለ። እኔ ሌላ በፈጠረው ችግር ነው ወደዚህ ነገር የገባሁ። እንዳውም ኦሮሞዎችን ማክዳን እንዲወስዷት እስከ መቀስቀስ ሁሉ ደርሻለሁ። ነገር ግን እነርሱ እዚህ ላይ ብልጥ ሆኑ እና “መስሚያ የለንም” አሉኝ። ነገሩ ቅስቀሳም አይባልም። ምክንያቱም ልጂት “ተጥላ” ነው። እኔ ላይ ነው አምጥተው የጣሏት። ስለዚህ ከዚህ እዳ ለመራቅ የፈጠርኩት ሴራ እንጂ ሰውን ለማጥቃት አይደለም። እኔ ሳልጠቃ ለማምለጥ ነበር። ነገር ግን “አውቆ የተኛን ቢቀሰቅሱት አይሰማም” ሆነና ማንም የሰማኝ የለም። ልጅቷም አልሄድ አለች። እኛም ይሄው እስከ ዛሬ እየተንጓለልን ነው። ስለዚህ የፈጠርኩት ምግብ የማቆም አድማ የጥላቻ ሳይሆን ከዚህ ግርግር የማምለጥ ነው። ነገር ግን ግርግሩን መፍጠሬ ከነገሩ አላስመልጠኝም። እኔም ቁርጥ አውቄ ኦሮሞ ተከቼ ምግብ መብላት ጀመርኩ። በተንኮል አትይዩት። ሲያልፍ እራስን መታዘብ ይመጣል እንጂ 100% ጥፋቱ ልጅቷን አምጥተው በእኔ ያመሃኙብኝ(ያሳዩኝ) የትግሬዎች ነው። ስለዚህ እኔም “እራስን መከላከል ዎንጀል አይደለም” ብየ ነው ምግብ ያቆምኩ። ትግሬዎች ጅምራቸውን መጨረስ ሲገባቸው ለእኔ አምጥተው አሳዩኝ። እኔም የሰው ጅምር በጀላ አልበዳም ብየ ዲልዶ ገዝቼ እየጠበቅኩ ነው።

“እያደረ መርዝም ይለመዳል” እንደተባለ ህዝቡ ለምዶት “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለው ነገር ልክ እንደ “አበባ አየሁሽ” የህዝብ ዘፈን ሆነ። እኔም በጣም ብሸቀት ተሰማኝ። የGRE(Graduate Record Examination) ፈተና ጨርሸ ፕሮፖዛል አስገባሁ። ፕሮፖዛል ዲፌንስ(proposal defence) ላይም እስከዚህም አልነበረም። ውጭ ውጩን ነው ነገሩ የሚዎራው።

“ቅቤ አንጓች” እንደሚባለው ሁሉ፤ ውጭውጩን አንዳንድ ሰዎች በጣም ወሬውን ያወሩት ነበር።
አንዱ በመኪና እየሄዱ “አፍቅራዋለች” ይለዋል
“ዕረ፤ እና አፍቅራዋለች?” ይላል።
“ምንም መላ የለው” ይላል። ቀጠለና ሰውየውም
“እና ምን ማድረግ ይሻላል?” ይለዋል

“ታዎጣዋለች፤ ነው ምናምን እያሉ ነው” ብሎ ሳይጨርስ መኪናው ፈጥኖ በተቃራኒ አቅጣጫ ስለምንሄድ ተራራቅን። ሌላው ይቀጥላል፤ የሚያዎራው ይሽንኑ ነው። የአዲስ አበባን መንገዶች የማያውቅ አንባቢ ይኖራል ብየ አላስብም። ስለዚህ መሬቱ ሰው ሳይቆምበት የሚቆየው ለሰከንዶች ብቻ ነው። ያሁሉ የሚያልፈው ህዝብ ተመሳሳይ ነገር ነው የሚያዎራ። እኔ ግን እንኳን ነገሩን እራሴን የሚያውቁኝ አይመስለኝም ነበር። ምክንያቱም የማዎራው፤ የምስቀው ወዘተ “**ማንም አያውቀኝም**” ብየ ነው።

እንዳው ሰው ግብዝ(phony) ስለሆነ ጥንቆላውን በማመን ነው እንጂ ፍቅርን የሚገልፅ ምንም ነገር አይታይባትም። ምግብ ሳይከለክለው አንድ ሰው አፍቅሯል አይባልም። ማክዳም ምግብ አልከለከላትም። ግብዝ(phony) ሰው ማለት ሲተረጎም በጠንቋይ መቸም ይደርሳል ብሎ ዎሬ የሚያዎራ ሰው ነው። ስለዚህም ይህችን ማክዳ የምትባል ልጅ መቸም ጠንቋይ “አውጥታዋለች” ስላለ ነው እንጂ ሌላ የማፍቀር ምልክት ያሳየችውም ነገር የለም። “እንዴት ሰው ሳይላመድ ዎይም አብሮ ሳይውል ሊፋቀር ይችላል?” ብላችሁ ስታስቡ እንዳው በጠንቋይ **አዙረውባት**(አስደግመውባት) ነው የሚልም ነገር ተሰምቶኛል። ስለዚህ ዝም ብለን “መቸም ይሳካል” ብለን ዎሬ ባናዎራ ደስ ይለኛል። እናም ዝም ብለን ጥንቆላ እያዎራን የተገመትን ልንኖር ስለምንችል እባካችሁ በተለይ ፍቅርን የመሳሰሉ ሊጨበጡ የማይችሉ ነገሮችን ዝም ብለን አናውራ። ግብዝ አንሁን። ግብዝ(phony) ማለት እንደዚህ እንደ ማክዳ አይነት ነገሮችን ይዞ በመላ(በውሸት) ቡራ-ከረዩ የሚነፋ ማለት ነው። ለምሳሌ ትግሬወችን “እምቢ” ብላቸው ነው አምጥተው ያሳዩኝ። ስለዚህ መጀመሪያ ትግሬወች ለእኔ ሳያሳዩኝ እምቢ ካለቻቸው እና ለእኔ ካሳዩኝ በኋላ እምቢ ካለች ማፍቀሯን በምን አውቀው ነው ግብዞች(phony) እንደዚህ “አፍቅራው ነው” ብለው ወሬ የሚነፉ? ምንም ጭብጥ የለውም። እንደዚህ አይነት አመለካከት ጥሩ አይደለም። ሁልጊዜም ቢሆን እንደ አየሩ ፀባይ እና እንደ አብዛኛው አመለካከት የምንቀሳቀስ ከሆነ ምንም ለውጥ አይመጣም። ለምሳሌ አብዛኛው የሄደበት መንገድ ትክክል ላይሆን ይችላል። ስለዚህ ሁሌም ህዝብን ሳይሆን እውነታን እንከተል። ግብዝ አንሁን። “በበሬ ወለደ” ብሎ ሙዚቀኛው ሲዘፍን “ፍቅር “ብሎ የዘፈነው እራሱ “በሬ ወለደ” ነው። ምክንያቱም ማክዳን አላውቃትም። ህዝቡ “አፍቅራዋለች” የሚል አሮሞወችን ለማሳመን ከሆነ ምንም ችግር የለም። እኔም ይህንን መፅሃፍ ለመፃፍ የተገደድኩት አሮመዎች አውቀው በውሸት ወነጀሉኝ የሚለውን ለማስረዳት ሳይሆን ማክዳን እኔ ሳልፈልግ ትግሬወች እምቢ ስትላቸው አምጥተው ጥለው “አፍቅራዋለች” ብለው እያናደዱኝ ስለሆነ እንዳው ታሪክ ሆኖ ይቀመጥ ብየ ነው። ማክዳ(ማጋ) የእኔ ምርጫ አይደለችም። አንድ ሰው ያልመረጠውን ነገር አይፈልገውም ማለት ነው። ማክዳን ትግሬወች አሳይተውኝ እንደሆነ የታወቀ ነገር ነው። ነገር ግን ህዝቡ በጣም የሚገርም ህዝብ ስለሆነ ለአፉ እንኳን “ተጥላ ነው” የሚለው ነገር አልተዋጠለትም። አሮሞወችም ይህ ነገር ስላልተዋጠላቸው እኔ ተነስቼ እንዳው ታሪኩ ይፃፍ ብየ ይህንን ነገር ልፅፈው ተነሳሁ። ለአሮሞወች ማስተላለፍ የምፈልገው መልእክት ይህ ነገር አሮሞወች “ቆሻሻ ሲበላ አየነው” ስላሉ ለእርሱ መረጃ እያቀረብኩ አይደለም። አሮሞወች እንዲያውቁ የምፈልገው እኔ በአሮሞ ፊት አር ብበላም እንኳ ምንም እንደማይመስለኝ ነው።

በዚህ ሰዓት GRE(Graduate Record Examination) ፈተና እያጠናሁ ነበር። ይህም ለህዝቡ ጥንቆላ ተመቸው። “እዚያ ይሄዳል” የሚለውን የጥንቆላ ነገር እውነት አስመሰለው። GRE(Graduate Record Examination) ፈተና ስጨርስ ፓስፖርት(passport) ላዎጣ ብየ ኢሚግሬሽን(Immigration) የሚባለው መስሪያ ቤት ማለትም አዲስ አበባ ጥቁር አንበሳ አካባቢ ማለት ነው ሄጄ ነበር። ኢሚግሬሽን(Immigration) ወደ ውጭ መሄድ የሚፈልጉ የቤት ሰራተኞች ናቸው አሉ መቸም የህዝቡ ብዛት ሀገር ውስጥ ህዝብ የሚቀር አይመስልም። ሁሉም ቤሩት(berut) ተጓዥ መሆኑ ነው። እኔ “ምን አይነት ሀገር ነው ያንን ሁሉ ስደተኛ የሚችለው”? አንዳንዱን እንደ በግ አጣምዶ አንድ ሰው ነው የሚነዳው። ይህ ብዙ የገፀር ሴቶችን አጣምዶ የሚነዳው ደላላ መሆኑ ነው። ሁሉም የከፍለ-ሀገር ሰዎች ናቸው። በትንሹ እኔ ያየሁት ከ 2,000 በላይ ይሆናል። ይህ በአንድ ቀን ያየሁት ነው። በየቀኑ ሲታሰብ ለመቁጠር ያዳግታል።

በዚህም ኢሚግሬሽን(Immigration) ሄደን የሆነ ፎርም ሰጥተው በሌላ ቀን ቀጠሩኝ። ወደ ሁለት ወር የሚሆን ቀጠሮ ሰጡኝ። በዚህ ከሁለት ወር በኋላ ሄጄ ፓስፖርት አዎጣሁ። በቃ የኔ ፓስፖርት ማውጣት ለህዝቡ "ያዎጣታል" ወሬ በጣም ተመቸው። "ፓስፖርት አውጥቷል ወደ ውጭ ይሄዳል" እያለ ገበሬ እና ቆምጨ በቃ እንደ ጉድ አቀለጠው። እኔም ስለማላውቀው ዝም ብየ ነበር የሁለተኛ ዲግሪ ጥናታዊ ፅሁፌን እየሰራሁ ያለሁ። ለግብዝ (phony) ህዝብ ፓስፖርት(passport) ሳዎጣ የወሬ ጨው ነው የሆነለት።

አሁንም፤ አሁንም ደጋግሜ የማሳስባችሁ ነገር ይህ ሁሉ የተፃፈው ነገር ኢጋጣሚ ነው ብሎ ማሰብ ይከብዳል። ምክንያቱም አብዛኛው በጠንቋይ ትእዛዝ "ሂድ እንደዚህ ብለህና" እየተባለም ጭምር ነው። ስለዚህ ሁሉንም ነገር በኢጋጣሚ የተፈጠረ ሳይሆን አብዛኛው በጠንቋይ የተፈጠረ ነው። ጥንቆላውን ህዝቡ የሰማበት ምክንያት በውል አይታዎቅም። እኔ ግን ህዝቡ "ጥንቆላውን ሰምቶታል" ብየ የማስብበት ብዙ ምክንያቶች አሉ። ከእንዚህም ውስጥ እስኪ ጥቂቶችን እንይ፡-

1) ህዝቡ ጥንቆላውን የሰማበት የመጀመሪያው ምክንያት፤ በሀገሪቱ ውስጥ ያልተገረዘ ሴት ተከስቶ ስለማያውቅ እና "ያልተገረዘ ሴት መብዳት የጋራ ችግራችን ስለሆነ ችግሩ ችግራችን" ነው ለማለት ይመስላል። ለምሳሌ አብርሃ ማክዳ ጋላን ሲጥላት እንደነውር ሳይቆጠር የቀረ ያልተገረዘ ሴት የህዝቡ የጋራ ችግር ስለሆነ እና "ነገም በእኔ ይደርሳል" በሚል ስጋት እና ሀገራዊ መግባባት ነው። ስለሆነም ጥንቆላውን በመጠቀም ያልተገረዘ ሴት የመብዳት ችግሩን ተጋርቶ እየኖረ ነው ማለት ነው።
2) ሌላው ህዝቡ ጥንቆላውን የሰማበት ምክንያት ብየ የምገምተው ነገር ምንድን ነው ነፃ ስለሆነ ነው። ኢትዮጵያ ውስጥ ቆምጨ ስለሚበዛ ህዝቡ ወጪ ይፈራል። ለዚህም "ወጪ ፍራ ቦምብ አትፍራ" ተብሎ ተቀልዷል። ጥንቆላው ግን ነፃ እና ምንም ወጪ ስለሌለው ብትለውም ባትለውም ምንም ስለማይጎዳ ህዝቡ ለድንገቱ "ይረዳኝ እንደሆን" እያለ ጥንቆላውን ይተገብረዋል ማለት ነው። እደሚታወቀው ለምሳሌ የህዝብ ሽንት ቤት የሚጠቀምበት ይበዛል። ስለዚህ ህዝቡ ጥንቆላውን የሰማበት ምክንያት አንደኛ ጥንቆላው ነፃ ስለሆነ ሲሆን ሁለተኛ ደግ ማክዳ ጋላ እንደ ህዝብ ሽንት-ቤት ማንንም ለማስተናገድ ስለማትደከም እርሷንም ለማበረታታት ነው። ጥንቆላው የሚከፈልበት ቢሆን ኖሮ የመንግስት ሰራተኛው፤ የቤት-ሰራተኛው፤ እና አንዳንድ ቆምጨ ነጋዴወችን መቀነስ ይቻል ነበር። የመንግስት ሰራተኛ ለምሳሌ ገቢው የወር ደሞዝ ስለሆነ ጥንቆላው የሚከፈልበት ቢሆን ኖሮ ደሞዝ በገባ ከ15 እስከ 30 ቀን ድረስ ጥንቆላውን የመንግስት ሰራተኛ አይለውም ነበር። እኔ ለምሳሌ ደሞዜ መመናመን የሚጀምረው ደሞዝ በገባ ከ15 ቀን በኋላ ነው። ስለዚህ ጥንቆላው ቢከፈልበት ኖሮ የመንግስት ሰራተኛው ጥንቆላውን አይለውም ነበር። እንዲሁም ለማኞች፤ ገበሬወች፤ አስተናጋጆች፤ ወዘተ ያሉ የህብረተሰብ ክፍሎች ጥንቆላው የሚከፈልበት ቢሆን አይሉትም ነበር።
3) "ከልለኝ(cover me)" በሚለው የውትድርና ህግ መሰረት እኔ ትግሬወችንም ሆነ አሮሞወችን ሳጠቃቸው ለመከለል ነው። በዚህም መሰረት ትግሬወች ሲፈሱ ሌላው ህዝብ ይመጣ እና "ታዋጣዋለች፤ የእርሱ ናት ታዋጣዋለች" ይላሉ። ይህ "ታዋጣዋለች፤ የእርሱ ናት ታዋጣዋለች" የሚለው ቃል በአገባብ ሲተረጎም የተጎዳውን እና የተንጫጫበትን ግለሰብም ሆነ ቡድን ለመከለል(cover them/him/her) ነው። አሮሞወችም የማክዳ ነገር ቂጣቸውን ሲወጋቸው እራሳቸውን በጥንቆላ ይከልላሉ(They cover themselves)።
4) የኢትዮጵያ ህዝብ በዓጠቃላይ "የአሜሪካን ህልም አሯሩጥ መያዝ(Chasing the American Dream)" የሚል መርህ ተከታይ ስለሆነ "እዚያ ይሄዳል" የሚለውን በማለት "አሜሪካን እንደገና ማተለቅ(make America great again)" ስለሚፈልግ ነው። ይህም የፈረንጅ ቡሽቲዎች እና የኢትዮጵያ ባንዲራ ተቀራራቢ ስለሆነ ማለትም "ቀስተዳመና(Rainbow)" ስለሆነ ፈረንጆችን እና ቡሽቲዎችን ለመደገፍ ፈልገው ነው።

5) ጥንቆላውን የሚለው ህዝብ በሙሉ የሚፈልገው በተጠነቆለው ህዝብ ማለትም በኦሮሞ እና በእኔ መቀለድ እና ማከዳ ጋላን "አፍቃሪ" ብሎ ለመፎገር ፈልጎ ነው። ይህ ደግሞ እንዴት ነው ጥንቆላውን በማለት ኦሮሞን "ከዜሮ" ተነስቶ በመሸወድ ማከዳ ጋላን **"ከምንም ወደ አፍቃሪነት"** ቀየራት ማለት ነው። ይህም "ከምንም ወደ ጀግና(from zero to hero)" የሚለውን የዩቲዩብ አስተማሪዎችን መፈክር ያመለክተናል። ይህም "ከዜሮ ወደ ጀግና(from zero to hero)" የሚለው በማከዳ ጋላ ሲተረጎም **"ከጋለሞታዋ ማከዳ ጋላ" ወደ "አፍቃሪዋ ማከዳ ጋላ"** ቀየሯት ማለት ነው(From prostitute to Lover)። ይህ ደግሞ በቀጥታ ስርጭት የተፎገረች ኦሮሞ ያደርጋታል ማለት ነው። አንድ ሰው ህዝብ እያየ ተጥሎ "አፈቀርኩ" ብሎ በህዝብ ፊት ለመታየት የግዴታ ኦሮሞ መሆን ይጠይቃል። ወይም ከምንም ተነስቶ "አፍቃሪ" ለመሆን አንድ ሰው ወይ ኦሮሞ መሆን አለበት አለበለዚያ ደግሞ የድሮው የአፍሪካ ህዝብ መሆን አለበት። ካለበለዚያ ግን በቀን በፀሃይ እየተጣለ አፈቀርኩ ብሎ አይነሳም። ስለዚህ ህዝቡ ጥንቆላውን የሰማበት ምክንያት ኦሮሞወች ፉግር ስለሆኑ፤ "አፍቅራዋለች" ብሎ ማከዳ ጋላን እና ኦሮሞወችን ለመሸወድ ፈልገው ነው። ስለዚህ ማከዳ ጋላ **"አፍቃሪ"** ሳትሆን **"ፉግር"** ነች ማለት ነው። ኦሮሞወችም በአለም ህዝብ ፊት በቀጥታ **የተፎገሩ እና ነፃ ያልወጡ ህዝቦች** መሆናቸውን በትክክል ያሳያል። በቅኝ ግዛት ዘመን አፍሪካ ለምሳሌ በሰባኪዎች ነው የተሸዱ። ለዚህ ማሳያ ደግሞ የኬንያው መሪ ማለትም ጆሞ ኬንያታ "ቅኝ ገዥወች መፅሃፍ ቅዱስ ሰጥተው አይናችሁን ጨፉኑ አሉን፤ ከዚያም መሬታችንን ወሰዱ፤አይነታችንን ስንገልጥ፤ መሬታችን ተወስዷል" ብሎ የተናገረውን መመልከት እንችላለን። እዚህ ላይ ፈረንጆች በቅኝ ግዛት ዘመን አፍሪካወችን የተሸወዱበት ምክንያት አፍሪካወች ፓጋን ስለነበሩ ነገሮችን መመርመር ስለማይችሉ ነው። ከቅኝ ግዛት በኋላ ግን የአፍሪካ ህዝብ ሀይማኖትን መቀበል ሲጀምር "ሸወዳ" የሚል ነገር ገባው ማለት ነው። አሁንም ኦሮሞ ሃይማኖትን ቢቀበል እና "በዋቃ" ማመን ቢያቆም "ሸወዳ" የሚባል ነገር ይገባው ነበር ማለት ነው። ካልሆነ ግን በእራሱ እየተቀለደ፤ ኦሮሞ ጥንቆላውን ይዞ እንደመድሃኒት የሚጠቀም ከሆነ ልክ እንደኬንያው መሪ አይን ሲገልጥ **"መፎገሩ"** ይገባዋል ማለት ነው። እንደ ኦሮሞ ያለ እራሱ የወለዳት ልጅ ተጥላ በጥንቆላ የሚቀልድ እኔ የአለም ቀዳዳ ባሪያ አይቼ ሰምቼ አላውቅም። ስለዚህ ኦሮሞ ልክ እንደ ኬንያወች ቢባንን ይሻለው ነበር። ኦሮሞ ከኬንያ ነው የመጣ ተብሎ፤ አሁን ግን ኬንያ ባኖ ጥቅሱ ሲሰማ፤ ጋላ ግን አልባነነም።

6) የጎጃም አካባቢ ህዝብ በተለምዶ በጥንቆላ ያምናል ይባላል። ስለዚህ ከባህል የመጣ ነው የሚል አመለካከት አለኝ። የዱከና በሽታ ደግሞ የሚባለው ምልክቶቹ ጥንቆላን ማምለክ እና ጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶችን እንደ አስማት፤ መስተ-ፋቅር እና የመሳሰሉትን መጣል ናቸው። የጥንቆላው መሰማት ዋናው ምክንያት ደግሞ የጊዜ መከፋት ነው። ይህም እንዴት ነው "ቆምጨ መናገር ሲጀምር እውነት ይደበቃል" በሚለው የተፈለሰፈ የግል አባባል መሰረት የቆምጨ ጠንቋይ መናገር ሲጀምር እኔ የምናገረው ማስረጃ ሊደመጥ አልቻለም። ስለዚህ እኔ "ቆምጨ መናገር ሲጀምር እውነት ይደበቃል" ብየ በእራሴን አባባል ፈጥሬ ዝም አልኩ።

7) ነውርን መጋራት(Shame Sharing) የሚል አዲስ ዘዴ በመጠቀም የእኔን ነውር ብዙ ሰው እንዲጋራው እና ቀለል ሲል ማከዳ "እሽ" ብላ እንድታዎጣኝ ነው። ይህም ነውርን "ተጋሩን" በሚል እሳቤ ይመስላል ቆምጨወች ጥንቆላውን አሜሪካ ድረስ ያሻገሩት። ነገር ግን ፈረንጆች እና ሌላው እንደ ላቲን አሜሪካ፤ ቻይና እና የመሳሰሉት ህዝቦች ጥንቆላውን የሰሙት እና "ይሁን" ብለው የተቀበሉት የአሜሪካ ፈረንጆች ብዙም ሰው ስለማይንቁ እና እነርሱ ማንነቻችንን እየተናገሩ ስላስረዱልን ይመስለኛል። ቆምጨ ግን ፈረንጆች "ያዎጣታል እዚያ ይሄዳል" ሲሉ እንደ ክብር ነው ያየው። እንዳውም ቆምጨ እና ግብረ-አበሮቹ "ፈረንጅነት" ሳይሰማቸው ሁሉ አይቀርም። ነገር ግን አሜሪካኖች ናቸው እንጂ ሌላው ፈረንጅ ከፈስ እራሱ እንደማይቆጥረን እኔ ተረድቸዋለሁ። ነገር ግን "አሜሪካ ሁሉም ህልም የሚሳካበት ሀገር ናት(America where dreams come true)" በሚለው መሰረት የቆምጨም ፈረንጅ የመሆን ህልሙ በአሜሪካ አስተባባሪነት ተሳክቷል ማለት ነው። አሜሪካኖች ግን ብዙም ለአንዳንድ የወሬ

ጉራወች መስሚያ ስሌላቸው ሌላውን ህዝብ ጨምረው ጥንቆላውን እንዲል አድርገውታል ማለት እችላለሁ፡፡ እኛ እንኳን እንግሊዝ እና ጣልያን ሊቀበለን ይቅር እና “እንወለዳለን” ብለን የምናስባቸው እስራኤሎች እራሱ “አናውቃችሁም” እንዳሉን እየሩሳሌም የተሰራው ቤተ-ክርስቲያን ይመስክራል፡፡ እየሩሳሌም የተሰራው የኢትዮጵያ ቤተ-ክርስቲያን አላማው ሃይማኖታዊ ሳይሆን፤ እስራኤሎች “አናውቃችሁም” ሲሉን “እንወለዳለን” ብለው ኢትዮያውያን ማለትም ካልተሳሳትኩ የአፄ ሀይለስላሴ መንግስት በግዴታ እንደሰሩት ነው የሚነገር፡፡ የቤተ-ክርስቲያኑ ስም እራሱ “ብሄር ሱልጣን” ይባላል፡፡ ስለዚህ የእስራኤሉ የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን እርስት መያጣ እንጂ የሃይማኖት ወይም የፀሎት ቦታ አይደለም ማለት ይቻላል፡፡ ስለዚህ የአሁኑ በፈረንጅ ላይ ተቀባይነት ማግኘታችን የአሜሪካውያን ጥረት እንጂ የእኛ ፈረንጅነት አይደለም፡፡ ስለዚህ ቆምጨ ብዙም መኩራራት አይገባውም ማለት ነው፡፡ አሜሪካዎች ቆምጨን እንዳከበሩት እና ፈረንጅነትን እንዳጎናፀፉት አሜሪካዎችንም እግዚአብሄር በላይ ደጅ ከብር እና ፅድቅን ያጎናፅፍለት ዘንድ ቆምጨ ግብረ-አበሮቹን ጨምሮ ማለት ነው ጠንክሮ ሊፀልይ ይገባል፡፡ እኔ ግን እራሴን ነው በትክክል ያወቅኩ፡፡ ምክንያቱም እኔ ሳድግ “ሀበሻ” የሚለውን ዘር ተከትሎ “የባላባት ልጅ” በሚል ከአፍሪካ “ልዩ ነን” ብየ ነበር የማስብ፡፡ አሁን ግን ስረዳው እውነት የፈረንጅ ዘር ከእስራኤል መጥቶ ከበዳን እና ዲቃላ ከሆንን አፍሪካዊ ዘርም አለብን ማለት ስለሆነ ከዚህ ፅሁፍ በኋላ አፍሪካንም በደንብ እና ከልቤ እወደዋለሁ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ በተለይ ጥንቆላው በውጭ ሀገር ለመሰማቱ ዋናው ምክንያት የአሜሪካኖች ጥረት እንጂ የእኛ ፈረንጅነት አይደለም ማለት ይቻላል፡፡ ነገር ግን የአሁኑ የእኛ ፈረንጅነት እና በአለም መታወቅ አርቲፊሻል እና ብዙም የማይቆይ ነው፡፡ ምክንያቱም እኛ መልካችን ጥቁር ስለሆነ ከአንድ አመት በኋላ የሚያስታውሰን አይኖርም፡፡ ስለዚህ “ልብ-ውልቅ” እንዳለ ሙዚቃው፤ ቆምጨ ዝም ብሎ ጊዜውን ባይገድል ይሻላል፡፡ ይህ አሁን የሰማው የአለም ህዝብ ይረሳናል ወይም አርጅቶ ይሞታል፤ ገና የሚወለደው ደግሞ ሲመለከተን ጥቁር ስለሆንን ምንም ፈረንጅነት ስለማያይ፤ እንደ ጥቁር እንጂ እንደ ፈረንጅ አይቆጥረንም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ ህዝብ ዝም ብሎ ልቡ ባይወልቅ ይሻላል የሚል የግል አስተያየት አለኝ፡፡

8) ያልተማረ ሰው(illiterate people) በተለምዶ ሰው ሲጎዳ ደስ ይለዋል ይባላል፡፡ በኢትዮጵያ ደግሞ በትንሹ በአሁኑ ሰዓት 75% የሚሆነው ህዝብ ያልተማረ ነው፡፡ ስለዚህ ይህ ህዝብ “እኔን መጉዳት” ፈልጎ ሊሆን ይችላል ብየ አስባለሁ፡፡ “ያልተማረ ዎይም ያልሰለጠነ ህዝብ በጣም ጨካኝ ነው” ይባላል፡፡ ለምሳሌ በጣም ጭካኔ ከሌለህ በስተቀር እንዴት ሴት አሳልፈህ ለሌላ ልታሳይ ይቻላል፡፡ በጭራሽ እንዳው የሰው ስጋ እንደመብላት ነው፡፡ በእኛ ሀገር ግን ከጎጃም አካባቢ የመጡ ሰዎች ለፈረንጆች “ያዎጣታል፤ ይሄዳል” እያሉ ሲነግሯቸው የአዲስ አበባ ህዝብ በጣም ደስተኛ ነበር(happy; happy; happy.....)፡፡ እኔም በጣም ተገርሜያለው፡፡ አንድ ሰው ሌላው ሲጎዳ የሚስቅ ከሆነ “መሃይም(illiterate)” ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የአዲስ አበባ ህዝብም መሃይም ነው ማለት ነው፡፡ መሃይም ካልሆንን ደግሞ ዘረኛ ነን ማለት ነው፡፡ ካለበለዚያ ግን የሀገር ፍቅር የለንም ማለት ነው፡፡ ህዝቡ ያልተረዳው ነገር ምንድን ነው ቢባል “ያዎጣታል፤ ያኛው አያዎጣትም” የሚለው እኔን ትንሽ የሚያደርገኝ እና የሚያስንቀኝ ከሆነ “እዚያ ይሄዳል ያዎጣታል” የሚለው ነገር ኢትዮጵያን እንደሚያሳንስ እና እንደሚያስንቅ ነው፡፡ ስለዚህ “ያኛው አያዎጣትም” የሚለው እኔን የሚያስንቅ ከሆነ “እዚያ ይሄዳል” የሚለውም ኢትዮጵያ “ለምኖ ለለማኝ ምርኩዜን ቀማኝ” ስለሆነች “የኢትዮጵያ ኢኮኖሚ ማክዳ ጋላን መብዳት አይችልም” ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ማክዳን እኔን “ብዳት” ከተባልኩ በዲልዶ ስለምበዳት “ያወጣታል” እያሉ መላዘን ጊዜ መግደል ነው የሚሆን፡፡ ምክንያቱም እኔ ሳልሆን የማወጣት ዲልዶ ስለሆነ ነው፡፡

9) ሌላው ምክንያት ብየ የያዝኩት ነገር ምንድን ነው ማክዳ አስመላሽ የተባለች ግለሰብ ማንም የቅርብ ዘመድ የሌላት ብቸኛ ሰው ነች፡፡ ስለዚህ “ሲጨንቃት ትገባዋለች” በማለት ነው እንግዲህ ይህን ሙሉ “ያዎጣታል ይሄዳል” ነው የሚባል እያለ የሚቀልድብን፡፡ ስለዚህ የልጅቷ ማንነት ነው፡፡ ***“ያዎጣታል ይሄዳል ብትባል አንተ ስትመጣ***

አውጥተህ አታባርራትም ዎይ?" ልትሉ ትችላላችሁ። **እዚህ ላይ መረዳት ያለብን ጉዳይ ምንድን ነው "መድረሻ ቢኖራት መቸ እርሷስ ከአዲስ አበባ ፒያሳ ደብረ ብርሃን ትመጣ ነበር" የሚለውን ነገር ነው። ስለዚህ "አባርራት" ሳይሆን "ግደላት" እንደሆን እንጂ ልጅቷ ምንም መሄጃ የላትም።** ስለዚህ የህዝቡ ጉዳይ "ካላዎጣሽው አንለቅሽም" ነው እንጂ የፍቅር ጉዳይ አይደለም። እኔም ይህንን ሁሉ የኦሮሞ ህዝብ ስቃይ ስላየሁ ክብር የሚባለው ነገር ትቸዋለሁ። ከዚህ በላይ "የሰብ-ኣዊ እርዳታስ ይደረግ የል" ብየ እንዳው "ትምጣ ምንም ችግር የለም" ብየ ነው በዚህ ፅሁፍ መልእክት ማስተላልፍ የፈለግኩ። እኔ ቢኖረኝ እና ሀብታም ብሆን ብዙ ድሆችን እረዳ እና እቤቴም እይዝ ነበር። እንዳውም ይህችስ የምትዎሰብ(የምትበዳ) ነች። ስለዚህ "ትምጣ ችገር የለም" መልእክቴ ነው። ነገር ግን "ታዋጣዋለች እያልነው አዋጣችው" የሚለውን የኦሮሞን፤ የባላገሩን እና በኣጠቃላይ የኢትዮጵያን ህዝብ አፍ ለማዘጋት ማክዳን የምይዛት መጀመሪያ በዲልዶ በድቼ ነው። እንዲሁም አለቃውም እኔ ነኝ። ማለትም ማክዳ እኔ ላይ ከመጣች፤ እኔ እራሴን እንደ አለቃ ነው የማይ። ምክንያቱም ተቀባዩ እኔ ስለሆንኩ፤ እኔ ባለቤት ወይም አለቃ ነኝ ማለት ነው።

10) ፈርንጆች ጥንቆላውን ስላሉት እና የእኛም ህዝበ "ፈረንጅ ነን" ብሎ ስለሚያምን እንደ ዘመዶቹ ለመሆን እና ለመስተካከል ፈልገው ነው። ይህም ምንድን ነው አይሁዶች በድሮ ዘመን ወደ ኢትዮጵያ ተሰደው መጥተው የኢትዮጵያን ህዝብ "አዳቅለውታል" የሚባል ነገር አለ። ያው እንደተለመደው አይሁድ እንደ ጉንዳን ሽመሉን በወገቡ አድርጎ አለምን በእግሩ እንደሚዞር የታወቀ ነገር ነው። ስለዚህ የኢትዮጵያ ህዝብ አይደለም የምስራቅ አፍሪካ ህዝብ አይሁድ ሳይኖርበት አይቀርም። ምክንያቱም አይሀድ "ነፃ ፈረንጅ(free white)" ስለሆነ እና ማንንም ስለማይንቅ ነው። የአይሁድ ፈረንጅ ነፃ ነው ማለት ሌላው ፈረንጅ ነፃ ነው ማለት አይደለም። የእኛ ህዝብ "አይሁድ ነኝ" ሲል ኦሮሞም ተነስቶ "ጀርመን ነኝ" አለ። ስለዚህ የአይሁድ እርካሽ መሆን ጀርመንንም አስናቀው ማለት ነው። እንዲሁም በድሮ ዘመን የኢትዮጵያ ነገስታት "የእስራኤል ዘር ነኝ" በመሚል ህዝብን አያታለሉ ሀገር ሲገዙ ኖረው፤ በአሁኑ ዘመን እና በ8ኛው ሺ ደግሞ እንደ ቆምጨ፣ ቅማንት እና የመሳሰሉት የሰራተኛው መደብ(The working class) "ፈረንጅ ነን" በሚል የነፃ ፈረንጅነትን(free white) በነፃ ወሬ(free talk) እያፈሰው ነው። ከእነዚህ የኢትዮጵያ ነገስታት መካከል ደግሞ ፈረንጅነቱን በየውፋ እንደተናገረ የሚነገርለት አፄ ሀይለስላሴ ነው። ለዚህም ምክንያቱ ደግሞ እንደ አይሁድ ሀገሩን ጠሎ ስለተሰደደ "እኔም ሰደተኛ ነኝ" ለማለት ይመስላል። የነፃ ፈረንጅነትን(free white) ደግሞ የመጣው አይሁድ ምንም ሰው ስለማይንቅ እና ነፃ(free Jewish) ስለሆነ ነው። እዲሁም የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች ከሰሜን ሸዋ ተሰደው ወደ ጎጃም ገብተዋል። እነዚህ የአባቴ ቤተሰቦች ከሰሜን ሸዋ "ተወልደናል" የሚሉ ውሸታቸውን ነው። ቢመረመር አያታቸው በሬ ሰርቆ ጎጃም ጠፍቶ የገባ እረኛ ሳይሆን አይቀርም። ስለዚህ በነፃ ወሬ እና በነፃ ፈረንጅነት አሜሪካን ተቀላቀሉ ማለት ነው። ኢትዮጵያ ውስጥ "ፈረንጅ ነኝ" የማይል ሰው የለም። ስለዚህ የሰራተኛው መደብ(The working class) አዲስ ፈረንጅ ሆነ ማለት ነው።

11) ሌላው ምክንያት ብየ የወሰድኩት በተፈጠረው ችግር እና ግርግር ምክንያት ትግሬዎች በመደናገጥ ስለፈሱ(ቂጣቸው ስለሳተ) ይመስለኛል። ለዚህ እኔ ብዙ ማብራሪያ የለኝም። እነዚህ ሰዎች ልጁን ጎሳቸው እንደሆነ እንጂ ዝምድናም የላቸውም። የፈሱበት ምክንያት የዘረኝነት ስር መስደድ ነው። ስለዚህ ዘረኝነትን ለሚረባ ነገር እናውለው። በፍቅር እንደዚህ የሆነ ህዝብ(የፈሳ ህዝብ) ሌላ የባሰ ነገር ቢፈጠር ሀገር መፍረሱ ነው። ስለዚህ ሁላችንም ዘረኝነት ላይ ያለንን አመለካከት በተመለከተ እራሳችንን ብንመረምር ይሻላል። እናቱ ወይም እህቱ ብትፈሳ ምንም አይመስለኝም። ነገር ግን በአዲስ አበባ የዘረኝነት መንፈስ ሁሉም የአንድ ጎሳ እና ብሄር ኣባላት እንደ ቤተሰብ እየታዩ መፈሳቱ ለሀገሪቱም ቢሆን መልካም ነገር ነው ብየ አላስብም። ዘረኝነት የበለጠ ሳይስፋፋ እንቀንሰው። የፈሱበት ምክንያቱ መንጫጫት ነው። የፈሱ ምክንያት ተቆርቋሪነት ሳይሆን በጣም መንጫጫት ነው የሚል

አመለካከት አለኝ፡፡ እንዳው ቤተሰብ እንኳን ቢፈሳ መቸም ሊመስል ይችላል፡፡ እንዳው ከአንድ ክልል በመጣ እና አንድ ቋንቋ በተናገረ ይህንን ያህክል ስር የሰደደ ዘረኝነት ሌላ ችግር እንዳይፈጥር እንታረም፡፡

እና ሌሎችም ምክንያቶች ሊኖሩ ይችላሉ፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ፡፡ ዶንዱር ካፌ ተቀምጠን በብዛት ሰው እናማለን፡፡ የምናማውም ወይ ጋዜጣ ላይ የዎጣን እንተቻለን ያለበለዚያ ግን ያው እንደተለመደው የአዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ መምህራንን ነው፡፡ በተለምዶ የአዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ መምህራን ትቢተኞች ናቸው(they are prigs) ይሏቸዋል፡፡ ነገር ግን በተግባር ሲታይ የሲስተም እንጂ የሰው ትቢተኛ አላየሁም፡፡ ነገር ግን አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ በተለይ 5 ኪሎ በጣም የበሰበሰ የዘረኝነት በሽታ አለ፡፡ ለዚህ ደግሞ ማረጋገጫው ማክዳን ወደ ዚህ ሴራ ውስጥ የከተቷት እነ ዶክተር ደረጀ እና ትግሬዎች ተባብረው ነው፡፡ ዶክተር ደረጀ የሚባለው የኤሌክትሪካ ኢንጂነሪንግ አስተማሪ ብርቱካን የምትባለዋን ተማሪ እኔን እንድታሳፍረኝ ከተማሪዎች ጋር ተባብሮ ያሳመፀብኝ መምህር ነው፡፡ ከተማሪ ጋር ተባብሮ የሚያምፅ አስተማሪ ህፃን ይባላል፡፡ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች ደግሞ “ለህዝብ እናዝናለን” እያሉ የ 5 ኪሎ መምህራንን በጥንቆላ ሲያባብሉ ይውላሉ፡፡ የ5 ኪሎ መምህራን ደግሞ እንኳን ገበሬ ቀርቶ ተማሪ እንኳን እንደ ጤፍ አይቆጥሩም፡፡ በመሆኑም የማክዳ ጉዳይ እነርሱ የፈጠሩት የዘረኝነት ሴራ ስለሆነ የእኔ የአባቴ ዘመዶች አህያ በበዳበት እጁ 5 ኪሎ እየገባ ለነዶክተር ሙራድ ሲሸውክ ነበር፡፡

እስኪ የአዲስ አበባ ዩኒቨርሰቲ በተለየ ደግሞ የ5 ኪሎን አስተዳደር እንመልከት፡፡ 5 ኪሎ በመማር ማስተማሩ እነርሱ እንደሚሉት “ከሀገሪቱ ዩኒቨርስቲዎች ውስጥ ጥራት ያለን ነን” ብለው ነው የሚያስቡ፡፡ ነገር ግን ሌላ እዚያ የተማረ የጠየቃችሁ እንደሆን የሚነግሯችሁ በተቃራኒው ነው፡፡ ስለዚህ መሰረታዊ ለውጥ ያስፈልጋል ባይ ነኝ፡፡ ይህ የግል አስተያየት ስለሆነ መቸም ማንም እንደማይቀየመኝ ተስፋ አደርጋለሁ፡፡ እንዳውም አሁን፤ አሁን ቫካንሲ(vacancy) እንኳን እያዎጡ አይደለም፡፡ ብዙ ሰው ቦታውን ይፈልገዋል፡፡ እኔ በበኩሌ አልፈልግም፡፡ ሌሎች ግን የሚፈልጉበት ምክንያት ተጓዳኝ ስራ ለመስራት ነው፡፡ ስለዚህ እዚያ የሚቀጠሩ መምህራን በእርግጠኝነት መናገር ይቻላል ከውስጥ የረዳቸው ሰው አለ፣ ማለትም “የድጋፍ ደብዳቤ(recommendation)” የሰጣቸው አስተማሪ አለ ማለት ነው፡፡ አምስት ኪሎ ውስጥ “ሙስና(Corruption)” ስሟ “የድጋፍ ደብዳቤ(recommendation)” ተብሎ ይጠራል፡፡ አምስት ኪሎ ውስጥ የተቀጠሩትን አስተማሪዎች ሁላችንም እናውቃቸዋለን፡፡ እነዚህ አስተማሪዎች ደግሞ በዶክተሮች “የድጋፍ ደብዳቤ(recommendation)” ተብሎ ተፅፎላቸው ነው፡፡ ስለዚህ አምስት ኪሎ ውስጥ የሙስና(Corruption) ስሙ “የድጋፍ ደብዳቤ(recommendation)” ነው ማለት ይቻላል፡፡ በዘፈኑ እና በዚህ በቡናው ምናምን ስታዩ “ኢትዮጵያ” እያሉ ነገር ሲያሳምሩ የሚውሉ ግለሰቦች በስራ ገበታ ግን በንሳ ነው የሚያምኑ፡፡ ስለዚህ ይህ ተገቢ አይደለም ባይ ነኝ፡፡ ዩኒቨርሰቲው በቃ 5 ኪሎ የህዝብ እንጂ የግለሰቦች አይደለም፡፡ ምን አልባት ንጉስ ሀይለስላሴ ስላሰራው የንጉሱ አጨብጫቢዎች ይፈልጉት ይሆናል፡፡ ነገር ግን የሀገር ሀብት ነው፡፡ ስለዚህ ለሁሉም ብሄር ብሄረሰቦች እኩል ክፍት እንዲሆን ነው የምፈልገው፡፡ እዚህ 5 ኪሎ ውስጥ የዘረኝነት ሙስና በስፋት ይታያል፡፡ ለምሳሌ ዶክተር ደረጀ ሙስና ሰርቷል ይባላል፡፡ ይህ ዶክተር 3 ሴት ተማሪዎችን በአንድ ወቅት አስተማሪ አድርጎ አስቀርቷቸዋል፡፡ ይህ አስተማሪ አዲስ ትግሬ ስለሆነ በምርቃና ሊሞት ነው፡፡ “አዲስ ክርስቲያን ከሰባኪው ይበልጣል” እንደተባለ በጣም ዘረኛ ትግሬ ሆኗል፡፡ ይህ ዶክተር በጣም የመረቀነ ዘረኛ ነው፡፡ የሰሜን ሸዋ ትግሬነት ደግሞ የመጣው ልክ በድሮ ዘመን አባቶቻችን አንድ ንጉስ ወደ ስልጣን ሲመጣ ቀሪው ህዝብ “እንወለዳለን” ብሎ መሬት ይቀራመት እንደነበረው ነው፡፡ በድሮ ዘመን ከባለ ስልጣን መወለድ የሚጠቅመው መሬት ለመቀራመት እና የመሬት ከበርቴ ለመሆን ነበር፡፡ በአሁኑ ዘመን ደግሞ ከባለ ስልጣን መወለድ የሚጠቅመው ጥሩ ደሞዝ ያለው የመንግስት ስራ ለመያዝ እና የልማትን ታሪክ ለመቀራመት ነው፡፡ ይህ የፊውዳል ምልክት ነው፡፡ አንድ ፊውዳል አንድን ሰው የሚዘመደው ስልጣን ሲይዝ እና ክፉ ቀን ሲያልፍለት ነው፡፡

ሌላው 5 ኪሎን የተመለከትኩበት እይታ የሪጂስትራር(Registrar) ጉዳይ ነው፡፡ እዚህ ቤት እኔ እንዳው ከቁጥሬ ውጭ ስለዎጣብኝ እላፊ ቃል ሁሉ ተናግሬያለሁ፡፡ በዚህም የሚመለከተውን ሁሉ ይቅርታ እጠይቃለሁ፡፡ ነገር ግን እንተቻች ከተባለ እና ከሰውም የሰማሁትን አውራ ብባል፤ በሪጂስትራር(Registrar) ያልተማረረ ሰው እንደሌለ ነው፡፡ ስለዚህ ይህንንም እንዳው አንባቢያን ከውጭም ሆነን ቢሆን በሃሳብ እንርዳቸው፡፡ እዚህ 5 ኪሎ እና ሬጅስትራር የፊውዳል አመለካከት ይበዛል፡፡

የፊውዳልን አመለካከት ለመለየት ምልክቶች አሉ፡፡ የፊውዳል ህመም ምልክቶች፡-

1. ስራ እና የስራ ሰዓትን አያከብሩም፡፡ ፊውዳሎች “ስራን የሚሰራው ሰፊው እና በእነርሱ አይን “ዝቅተኛው” ብለው የሚያስቡት ህዝብ ነው” ብለው ነው የሚምኑ፡፡ “ደሞዝ” ገንዘብ አይደለም ብለው በህዝብ ፊት ለመታየት ይጥራሉ፡፡ ነገር ግን የደሞዝ ጥገኛ ናቸው፡፡ ስለዚህ ባዶነትም አለባቸው ማለት ነው፡፡
2. እነርሱ እና የእነርሱ ዘር “የተሻለ ነው” ብለው ያምናሉ፡፡
3. ፊውዳሎች ህዝብ እና ሰው በሙሉ ፊት-ለፊት አይመለከቱም፡፡ አይናቸውን አጣመው በንቀት ነው የሚያዩ፡፡ ይህም ሲባል ሰውን እና ሰፊውን ህዝብ ይንቃሉ፡፡
4. ስልጣንን እና የጎሳቸውን ባለስልጣን ይዎዳሉ፡፡
5. እነዚህ ፊውዳሎች ነገራቸው ሁሉ “ልብሴን ኖር በለው” አይነት ናቸው፡፡ አንድ ሰው ችግር ሲደርስበት ዞረው አያዩትም፡፡ ነገር ግን ኪሱ ሞልቶ እና ታሪክ ሲሰራ ይቀርቡታል፡፡
6. የሀገርን ፍቅር የሚገልፁት በጦርነት ነው፡፡ ይህም ሲባል ፊውዳሎች እና አምባ-ገነኖች በጦርነት ነው የሚያምኑ፡፡
7. በዘርም ሆነ በስብእና “እኔ እበልጣሁ” ብለው ያስባሉ፡፡
8. ብዙም ስራ ስለማይሰሩ እና ስለማይሞክሩ የፈጠራ ችሎታ እና ታለንት የላቸውም፡፡
9. እነርሱ ከተጠቀሙ የሌላ ሰው መብት ቢደፈር ባይደፈር መስሚያ የላቸውም፡፡
10. ሀብታም መስለው ለመታየት ጥረት ያደርጋሉ፡፡ እና ሌሎችን ምልክቶች ሊያሳዩ ይችላሉ፡፡

እነዚህ ፊውዳሎች እና የፊውዳል አመለካከት ያላቸው ግለሰቦች እና ቡድኖች አሁን ለሚበጠብጡን ዋልጌዎች ምንጭ እና መነሻ ናቸው፡፡ እነዚህም ዋልጌዎች ሀገሪቱን ከእንደገና ወደ ጦርነት ለመክተት እና ሌላ ውድመት እና ጦርነት የሚናፍቁ ናቸው፡፡ “ዋልጌ ናቸው” ያልኩበት ምክንያት ሁሉም ጦርነትን እንደ አማራጭ የያዙ ቡድኖች እና ግለሰቦች ናቸው፡፡ ከእነዚህም ዋልጌዎች መካከል ጥቂቶችን እንይ፡፡ የቀሩትን አንባብያን ይመርምሯቸው፡፡

1. **ተቃዋሚዎች፡-** እነዚህ “ተቃዋሚ ነን” የሚሉ ግለሰቦች በጣም ጠማማ እና ዘረኛ ሃሳብ ነው ያላቸው፡፡ እኛ የምንፈልገው በሰላማዊ መንገድ መስዋእት የሚሆንን ዜጋ እና ቡድንን ነው፡፡ እዚህ ግባ የሚባል መስዋእት ሊሆን የሚችል ተቃዋሚ እንኳን እስካሁን አላገኘንም፡፡ ለተቃዋሚነት የሚመጥን ተቃዋሚ የለም፡፡ ከተቃዋሚዎች ሁሉ የዶ/ር መራራ ሃሳብ ይሻለናል፡፡ ዶ/ር መራራ ሲናገር የማይመቻቸው ወያኔዎች በተለምዶ በአነቀፅ 39 መሰረት እና በአንቀፅ 39 በመደበቅ ያስቆሙታል፡፡ ኦሮሞዎችን ከነገር ማቋረጥ ሁልጊዜ ለሀገር የሚጠቅም ስራ የሰሩ አስመስለው ወያኔዎች መደበቂያ ነው ያደረጉት፡፡ ኦሮሞወች ሲቃወሙ እንደ ፖለቲካ ተቃውሞ የማይቆጠርበት ምክንያት **ይከዳሉ** በሚል ጥርጣሬ ነው፡፡ ለዚህ ስጋት መነሻው ደግሞ “የህዳሴው ዋዜማ” በሚለው የዶኩመንተሪ ፊልም ላይ አባዱላ ገመዳ የተናገረውን ነገር መጥቀስ ይቻላል፡፡ አባዱላ እውነቱን ከሆነ *“ኦነግ እና ኢህአዴግ የደርግ መንግስትን ካሸነፉ በኋላ አብረው ሊቀጥሉ ነበር፡፡ ነገር ግን ኦነግ ከደርግ የማረከው አንድ ታንክ አገኘ፡፡ በመሆኑም ከኢህአዴግ ጋር ባለመስማማቱ ያንን አንድ ታንክ እንደ ተሰፋ በመቁጠር ወደ ጫካ ተመልሶ ገባ”* ብሎ ሲናገር ሰምቸዋለሁ፡፡ በመሆኑም አሁን በኢህአዴግ ዘመን ኦሮሞ ሆኖ ምንም አይነት ጠቃሚ ነገር በተቃውሞ ቢናገርም የሚሰማቸው የለም፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ **“ይከዳሉ”** በሚል ነው፡፡ ስለዚህ መጠራጠር አንዲቀር ኦሮሞም

በአንዳንድ ነገሮች መክዳት ያቁም እንዲሁም መሪው መንግስት እና ህዝብም ኦሮሞን በጥርጣሬ ማየት ቢቀር መልካም ነው። ኦሮሞ አንዴ ከድቷል እና ሁሌ ይከዳል ማለት አይደለም። ስለዚህ ከኦሮሞ ብቻ ሳይሆን ከማንኛውም የኢትዮጵያ ህዝብ ጋር በማበራዊ፤ ኢኮኖሚያዊ እና ፖለቲካዊ ጉዳዮች ጋር ስንወያይ መጠራጠር የለብንም። እነዚህ ቡድኖች በዓብዛኛው እስካሁን ባለው አመለካከታቸው የሀገሪቱን ጦር ሰራዊት መሰረት ያደረገ ጥያቄ ያበዛሉ። ይህም ምንድን ነው በብዛት ለድርድር ከመንግስት ጋር ሲቀመጡ "የሰራዊቱ ስብጥር ሁሉንም ብሄር አይወክልም" የሚል አስተያየት እና ጥያቄ ሲጠይቁ መስማት የተለመደ ነው። ይህም የሚያመለክተው እነዚህ ተቃዋሚዎች የሚያስቡት ነገር ወይ በመሪው መንግስት የሀር መምራት ላይ ጥርታሬ አላቸው ማለት ነው አለበለዚያ ደግሞ ጎሳቸው ወታደር ሆኖ ቢመለመል መፈንቅለ-መንግስት የማድረግ አላማ አላቸው ማለት ነው። ስለዚህ እነዚህ ቡድኖች እራሳቸውን ቢያቅቡ መልካም ነው። የመሪው መንግስት ስልጣንን የመውደድ እና ሙስና የመስራት ስግብግብነት አለበት እንጂ ሀገርን መጠራጠር ግን አስፈላጊ አይደለም። ስለዚህ መጀመሪያ እነዚህ ተቃዋሚዎች መተማመን የሚባል ነገር ሊኖራቸው ይገባል። በሀገሪቱ ህልውና የማንተማመን ከሆነ መቃወም አያስፈልግም። እዚህ ላይ ኦሮሞወች የሚሉት የተለየ ነገር ነው። አነጎች የሚሉት **"የኦሮሞ ብሄር ከሀገሪቱ ካሉት ብሄሮች በቁጥር ስለሚበልጥ ሰራዊቱ በብሄር ሬሾ ቢመረጥ ብዙ ስለምንሆን ብዙ መሳሪያ እንሰርቅ ነበር"** ነው የሚሉት። እኛ ኢትዮጵያውያን ግን "እናቴን ያገባ ሁሉም አባቴ ነው" እንደተባለ ማንም ብሄር ሰራዊት ይሁን ሀገሪቱን ከስተከላከለ ምንም ችግር የለብንም። ኦሮሞ መሳሪያ ይዞ መክዳት በደርግ ዘመንም የታየ ጉዳይ ነው። እዚህ ላይ አነጎች እና ደጋፊዎቹ ያልተረዱት ነገር አለ። ኦሮሞ ለምሳሌ 5 ተዋጊ የታጠቁ ጀቶች ሰረቀ እንበል። ነገር ግን ኦሮሞ ማሰብ ያለበት ምንድን ነው ቢባል 5 ተዋጊ ጀት ማለት በ5 ሚሳየል ተመትቶ ይወድቃል። ይህንን ያህክል ቀላል ነው። አነግ መዋጋት ካሰበ እራሱን ችሎ ጫካ መግባት ነበረበት። ሳጠቃልለው ግን መንግስት መገንባት ያለበት የሀገሪቱን ሰራዊት በሚዛናዊነት አስታሳሰብ ሲሆን ኦሮሞም በቅርብ እና በአንድ ታንክ ማሰብ የለበትም። ኦሮሞ በመሳሪያ ብዛት ማሰቡን ቢያቆም መልካም ነው። ስለዚህ መንግስት እንደፈለገ ያድርገው በሰራዊቱ እኔ በበኩሌ ምንም ጥያቄ የለብኝም። እኔ እንዳየሁት እስካሁን ሰራዊቱ ምንም ችግር የለበትም። እንዳውም የተገነባው ሰራዊት በአጭር ጊዜ እና አፋጣኝ መልስ ሊሰጥ የሚችል ልምድ ያለው ሰራዊት ነው። ስለዚህ የሀገሪቱን ሰላም በማስከበሩ ስራ ጥሩ ስራ እየሰራ ነው። ነገር ግን የሌላ ሀገር ሰላም እናስከብራለን እየተባለ የእኛ ልጆች ባይሞቱ ደስ ይለኛል። **ኦሮሞ ወይ ተገንጣይ አለበለዚያ ደግሞ ተቃዋሚ መሆናቸውን በግልፅ ማሳወቅ መቻል አለባቸው።** አንዳንዶች የሚጠይቁት ጥያቄ ልክ እንደ ተቃዋሚ ይመስላል። እኛ ለምሳሌ "ነፃ ምርጫ የለም" ብሎ የሚከራከር ኦሮሞ መስማት አልፈልግም። ይሄ እኮ የቅንጦት ጥያቄ ነው። መሪው መንግስት ኢህአዴግ ከ25 ዓመት በፊት በጦር መሳሪያ ታጥቆ ተዋግቶ የመጣ መንግስት ነው። በመሆኑም ይህ በጠመንጃ የመጣ መንግስት ቀስበቀስ እየሸረሸሩ እንጂ በምንም ተዓምር "ነፃ ምርጫ" የሚባል ነገር አይሰማህም። ስለዚህ ኦሮሞ ልክ "ኬክ አይበሉም ወይ" እንዳለችው የቦሌ ልጅ ባይሞላቀቅብን ደስ ይለኛል። ወያኔ አምባ ገነን እና ዘረኛ ነው። ስለሆነም ቀስበቀስ ሙስና ሲሰለቸው ጠግቦ ይለቃል። ስለዚህ ተቃዋሚዎች ሲቃወሙ ቀስበቀስ መሆን አለበት። ኦሮሞም ወይ ተቃዋሚ ይሁን ወይ ተገንጣይ ይሁን። ሌላው የተቃዋሚ ትኩስ ድንች ደግሞ "በውጭ ሆነው የሚቃወሙ" የሚባሉት ናቸው። "በውጭ ሆነው የሚቃወሙ" የሚባሉት ደግሞ የአሜሪካ ዜግነት ለማግኘት ብለው ከመንግስት ጋር ተጣልተው በአሜሪካ ኢምባሲ እረዳትነት ወደ አሜሪካ የሄዱ ጋዜጠኞች እና አንዳንድ የፖለቲካ ጀማሪዎች(political novices) ናቸው። **እነዚህ "በውጭ ሆነው የሚቃወሙ" የሚባሉት ሰወች ደግሞ "የፖለቲካ ስደተኛ(Political asylum)" በሚል ሰበብ የግሪን ካርድ(Green card) አሳዳጅ እንጂ የኢትዮጵያ ተቆርቋሪ አይደሉም።**

2. **ወያኔ፡-** ይህ ቡድን ስልጣን ከያዘ 25ኛ አመቱን አክብሯል፡፡ ነገር ግን በሩብ ምዕተ-ዓመት ታሪክ ውስጥ እነዚህን ዩኒቨርስቲዎች እና አንዳንድ መሰረተ-ልማቶችን "ሰርቻለሁ" ብሎ እምቧ-ከረዩ ሲነፋ ይሰማል፡፡ ይህ ቡድን "ስልጣን የህዝብ እንደሆነ በጭራሽ እረስቶታል፡፡ እንዳውም ለሚቀጥሉት 25 አመታት ነው እያሰበ እና እያቀደ ያለ፡፡ ስለዚህ ይህ ዋልጌ ቡድን ተቃዋሚ የሚባል ነገር ሳይኖር አብዮታዊ ዴሞክራሲ በማለት ፕሮፓጋንዳ ሲነፋ ይሰማል፡፡ **ይህ ቡድን እራሱ ሰራዊት ሲገነባ ስልጣን የሚከላከል ሳይሆን ሀገር የሚከላከል እንዲሆን ማሰልጠን እና ማስተማር ይገባል፡፡** ኢህአዴግ እና ወያኔ ስልጣን በምርጫ የሚለቅ ከሆነ የሚገነባው ሰራዊት የሀገሪቱ ሰራዊት ነው መሆን ያለበት፡፡ የሀገሪቱ ሰራዊት ከሆነ ደግሞ ሁሉንም ብሄር ማካተት አለበት፡፡ የሀገሪቱ ሰራዊት ከሆነ ደግሞ ኢህአዴግን **የሚተካው መንግስት እራሱ ይህንን ሰራዊት አሻሽሎ ማስቀጠል አለበት ማለት ነው፡፡** መከላከያ ሰራዊት እና ፖሊስ ሌላ መንግስት ሲቀየር አብሮ መቀየር የለበትም፡፡ መንግስት ሲቀየር መከላከያ ሰራዊት እና ፖሊስ ላይ ማሻሻያ ማድረግ እንጂ መቀየር አስፈላጊ አይደለም፡፡ ምክንያቱም መከላከያ ሰራዊት እና ፖሊስ የፖለቲካ አካላት አይደሉም፡፡ አንድ መንግስት "ጥሩ መንግስት ነው" ማለት የሚቻለው ለህዝብ ወግኖ የሚሰራ እና የህዝብን ጥቅም የሚያስቀድም መንግስት ከሆነ ነው፡፡ ወያኔ ግን ለትግሬ ወግኖ የሚሰራ መንገስት ስለሆነ "ዋልጌ ነው" ማለት ነው፡፡ እንደሚወራው ከሆነ ይህ ቡድን ሲነሳ "ታላቋ ትግራይን" የመመስረት እና የመገንጠል አላማ እንደነበረው ይነገራል፡፡ "ታላቋ ትግራይ" የምትባለው ደግሞ በወያኔ ማኒፌስቶ(Manifesto) መሰረት ወልቃይት፤ አፋር፤ አሰብ እና የመሳሰሉትን መሬቶች ጨምሮ ነው፡፡ ሰሜን ሸዋ በወያኔ ማኒፌስቶ(Manifesto) አልተጠቀሰም፡፡ በዚህም ጠማማ ሀሳቡ ወያኔ ወልቃይትን ለትግሬ ሰጥቶ የጎንደርን እና የትግራይን ህዝብ ሲያጣላ የሚውል ዋልጌ ቡድን ነው፡፡ ከሃምሌ 2008 ዓ.ም ጀምሮ ወያኔ የአምሃራውን ህዝብ እና የትግራይን ህዝብ አጣልቶ እየቀለደ ይገኛል፡፡ አንድ ሰው "ዋልጌ" የሚል ስም የሚወጣለት አንድን ሰው ከሌላ ሰው የሚያጣላ ከሆነ ነው፡፡ አሁንም ነገሩ "ትኩስ ድንች" እንዳይሆን ወያኔ ተንኮል አቁሞ ህጋዊ በሆነ መንገድ የጎንደርን እና የትግራይን ነገር መፍታት አለበት፡፡ "ጥሩ መንግስት" ማለት ለህዝብ ወግኖ የሚሰራ መንግስት ማለት ከሆነ አሁንም የጎንደርን እና የትግራይን ጉዳይ ወደ ባለ ጉዳዩ ህዝብ ፍላጎት መወሰን አለበት፡፡ ባለ ጉዳዩ ህዝብ ማለት ደግሞ የወልቃይት ህዝብ ማለት ነው፡፡ የወልቃይት ህዝብ ወደ ትግራይ ክልል መሆን ከፈለገ ወደ ትግራይ መጠቃለል፤ አለበለዚያ ደግሞ ወደ አምሃራ መጠቃለል አለበት፡፡ ስለዚህ የወልቃይትን ጉዳይ የህዝቡ ፍላጎት ይወስነዋል ማለት ነው፡፡ ይህ ቡድን "ልማት" በሚል ሽፋን የሀገሪቱን የወደፊት ተስፋ ማለትም ዴሞክራሲን ገድሎ ብቻውን እና ካለተቃዋሚ እየኖረ ይገኛል ማለት ነው፡፡ ይህ ቡድን "ልማት" የሚለን ሀገሪቱ ግብር እየሰበሰበች እና በወያኔ መንግስት አደራዳሪነት የቻይናን ቴክኖሎጂ እያመጣ ሀገር ውስጥ እያሰራ ነው፡፡ ይህም እንዴት ነው ግብር ይሰበሰባል ቻይና ይወስደዋል ማለት ነው፡፡ ይህ መንግስት እስካሁን እዚህች ሀገር ውስጥ እዚህ ግባ የሚባል እና ተጨባጭ ልማት አመጣ ከተባለ እየገነባ ያለው ይኔቨርስቲዎች ናቸው፡፡ **"ልማት" ማለት ሀገር ውስጥ የሚሰራ እና ችሎታ ያለው የሰው ሃይል ሲኖር ነው፡፡** ነገር ግን መንግስት የህዝቡን የስራ ባህል ሳያሳድግ "አልምቻለሁ" የሚለን ቻይና የሰራውን እና የደከመበትን መሰረተ-ልማት ነው፡፡ ቻይኖች ሲደክማቸው እያጨሱ የገነቡትን የባቡር ሀዲድ፤ የመንግድ ስራ፤ እና ሁሉንም መሰረተ-ልማት ወያኔ "ልማት" ብሎ ለምርጫ ማሸነፊያ እየተጠቀመበት ነው፡፡ ይህች ድሃ ሀገር ወያኔን እና ግብረ-አበሮቹን ተሸክማ ምንም የሚሰራ የሰው ሀይል ሳትፈጥር እየተጓዘች ትገኛለች፡፡ ስለዚህ ማኛውም ኢትዮጵያን "እመራለሁ" ብሎ የሚያስብ መንግስት የአሁኑ ወያኔም ይሁን የወደፊቱ ተተኪ መንግስት የስራ ባህልን ማሳደግ ላይ ጠንክሮ መስራት አለበት ማለት ነው፡፡ አንድ ሀገር "ለምቷል" የሚባል የሚሰራ የሰው ሀይል ሲኖረው ነው፡፡ እኛ ሀገር ግን ህዝቡ ምንም የሙያ ችሎታ የሌለው ሰባራ ህዝብ ነው፡፡ ስለዚህ ወያኔዎች "ልማት" የሚሉን የሚችሉትን ሰወች በፊትም ጀርመኖችን አሁን ደግሞ ቻይኖችን እያመጣን ያለማነው እና የተሰራውን ስራ እንጂ በኢትጵያውያን የተሰራ አንድም ስራ የለም ማለት ይቻላል፡፡ ስለዚህ አሁንም መደረግ ያለበት የሀገር ውስጥ

አቅምን አሳድጎ መንገዶችንም ሆነ ሌሎችን ፕሮጀክቶችን በእራስ አቅም መስራት መቻል ነው። ለምሳሌ የኢትዮጵያ ቴሌኮምን ብንመለከት እስካሁን ድረስ ማለት ይቻላል ኦፕሬት(operate) እየተደረገ ያለው በቻይናው ሁዋዌ(Huwawei) ድርጅት እና በፈረንሳይ ኩባንያ ሃላፊነት እንጂ በኢትዮጵያውያን ሙያተኞች እና ማናጀሮች አይደለም። መንግስት ደግሞ ይህንን አቋራጭ መንገድ የተከተለበት ምክንያት ምርጫ ለማሸነፍ እና ተቃውሞን "ልማት" በሚል ሰበብ ለመሸፈን የተጠቀመው ዘዴ ነው። ህዝቡም በወያኔ ዘዴ መባነን አለበት። ይህም ምንድን ነው ህዝቡ ያልገባው ነገር "ልማት" እያለ የሀገራችን ዜጎች ምንም ቴክኒካዊ ሙያ ሳይኖራቸው ሰባራ ሆነው እያለ በቻይና እያለማ ምርጫ እያጭበረበረ እና የዴሞክራሲን መንገድ "በፌክ ልማት" እየከለለ ይኖራል ማለት ነው። ለምሳሌ አሁን እየተሰሩት ያሉት ዩኒቨርስቲወች እና ኮንደሚኒየም ቤቶች በጀርመኖች ዲዛይን እንደተደረጉ ይነገራል። "የእኛ ሀገር ዜጎች ምን እየሰሩ ነው?" ከተባለ "አይችሉም" የሚል መልስ ከወያኔ እናገኛለን። የእኛ ሀገር ኢንጅነሮች እና ተመራቂወች አልችል ያሉ ደግሞ የወያኔ ስርዓት ወያኔን የማይደግፉትን ዜጎች አሳታፊ ስላልሆነ እና ስላልሞከሩ ነው። ካልሞከርክ ልትችል አትችልም። ስለዚህ ወያኔ ደጋፊ እንኳን ባይሆን ስርዓቱን ክፍት አድርጎ ሁሉም ዜጎች ተሳታፊ ሆነው አቅማቸውን አጎልብተው የሚሰራ የሰው ሃይል እንዲፈጠር ማድረግ አለበት ማለት ነው። አሁን ግን መንግስት እያስተማረ ያለው ደንበኛ እንጂ የሚሰራ የሰው ሃይል አይደለም ብል አልሳሳትም። አንድ ሰው የሆነን እቃ ገዝቶ የሚጠቀም ከሆነ እና የሚሰራውን ነገር ደግሞ ባለሙያ ቀጥሮ የሚያሰራ ከሆነ "ደንበኛ" ተብሎ ይጠራል። እንደ ኢትዮጵያ ቴሌኮም አይት ድርጅቶች በውጭ ቴክኒሻኖች እና ማናጀሮች የሚተዳደሩ ከሆነ የኢትዮጵያ ኢንጅነሮች እና ማናጀሮች "ደንበኞች" እንጂ አዋቂወች አይደለንም ማለት ነው። እንዲሁም የአዲስ አበባ ቴክኖሎጂ ተቋም(AAIT) እና የአዳማ ሳይንስ እና ቴክኖሎጂ ኢንስቲቱት(ASTU) በኮሪያ ሙያተኞች የሚተዳደር ከሆነ የአዲስ አበባ ቴክኖሎጂ ተቋም(AAIT) እና የአዳማ ሳይንስ እና ቴክኖሎጂ ኢንስቲቱት(ASTU) መምህራን "ደንበኞች" እንጂ "መምህራን" አይደሉም ማለት ነው። ምክንያቱም እነዚህ የአዲስ አበባ ቴክኖሎጂ ተቋም(AAIT) እና የአዳማ ሳይንስ እና ቴክኖሎጂ ኢንስቲቱት(ASTU) መምህራን "እውነተኛ መምህራን" ቢሆኑ ኖሮ የሚሰሩበትን ተቋም ማስተዳደር አያቅታቸውም ነበር። ስለዚህ መንግስት ደንበኞችን(consumers) ከማፍራት ይልቅ ሙያተኞችን እና ሊያመርቱ የሚችሉ ሰወችን ወደ ማፍራቱ ቢያመራ መልካም ነው። እንዲሁም የዩኒቨርስቲወች እና የኮንዶሚኒየም ቤቶች ፕላን እና ዲዛይን በጀርመን ከተሰራ የእኛ ሀገር አርኪቴክቶች እና መሃንዲሶች "ደንበኛ" እንጂ መሃንዲስ አይደሉም ማለት ነው። ስለዚህ ምንግስት ማድረግ ያለበት ማዳረስ ሳይሆን የሰለጠነ እና ሊሰራ የሚችል የሰው ሃይልን የማፍራቱን ጉዳይ በጥልቀት ቢያስብበት መልካም ነው ባይ ነኝ። ምክንያቱም አንድ ሀገር "ተለወጠች" ወይም "አደገች" የሚባል የሚሰራ የሰው ሃይል ሲኖራት እንጂ ግንባታ ሲበዛ ወይም የዩኒቨርስቲ ተመራቂ ሲበዛ አይደለም የሚል የግል እምነት ስላለኝ ነው።

3. **የአርበኞች ግንባር**፡- እነዚህ ሰዎች እንዳው ከስማቸው ጀምሮ አሮጌዎች ናቸው። ያረጀ እና ጥርሱ የዎለቀ አስተሳሰብ ነው ያላቸው። ስለዚህ "በጦርነት ስልጣን እንነጥቃለን" ብለው የሚያስቡ ከሆነ አሁንም የሚቀጥለው እንደ ወያኔ የጦርነት ባለታሪክ የመሆን እቅድ አላቸው ማለት ነው። ስለዚህ ለእኛ የሚያስቡ እና ለዴሞክራሲ ግንባታ የሚታገሉ ከሆነ ከጦርሜዳ ወጥተው በሰላም እዚሁ በድንጋይ ብንታገል ይሻላል። ስለዚህ ጦርነት መስሚያ የለንም። እኛ የምንፈልገው የማያዳግም የፖለቲካ ለውጥ ነው። ይህ የማያዳግም የፖለቲካ ለውጥ ደግሞ መሪውን መንግስት በምርጫ አሸንፎ ወደ ስልጣን የሚመጣ መንግስት መመስረት ማለት ነው። ስለዚህ ለዴሞክራሲ እንጂ ለጦርነት መስሚያ የለንም። ይህ ቡድን አሁን ደግሞ ግንቦት 7 የሚባለውን ቡድን ጨምሮ ለመጠናከር ጥረት እያደረገ ነው። ነገር ግን ከህዝብ ድጋፍ ያገኛል ወይ? ብለን ስናስብ ምንም ተስፋ እንደሌለው መገመት አያዳግትም። ህዝቡ አሁን ትምህርት እና ልማት ላይ ነው ያለው። ስለዚህ እኛ የምንደግፈው በምርጫ የሚመጣን የሀገር ተቆርቋሪ ነው። ለሀገራችን የሚጠቅመን "ፍቅር ያለው ይንከባከብሽ" የሚለው ሙዚቃ ነው።

“ፍቅር ያለው ይንከባከብሽ” የሚለውም ችግር አለበት፡፡ **ኢህአዴግ ፍቅር እየሰጠን እድሜልኩን ሊኖር አይችልም፡፡ የብሄር-ቤሄረሰብ ሀገር እንደ መሆኑ መጠን በግራም ይሁን በቀኝ ለውጥ ያስፈልገናል፡፡** ስለዚህ ማንም የሀገር ፍቅር ያለው ቢገዛ “ተገዛን” ብለን አናነራጉርም፡፡ ጦረኞች ሁሉም **“ልንገዛ ነው ወይ?”** የሚል ውስጠ-ሊጥ አመለካከት አለባቸው፡፡ ስለዚህ እነዚህን የአርበኞች ግንባርን እና የግንቦት 7 ቡድኖች “ተው” የሚላቸው እንፈልጋለን፡፡ የፖለቲካ ለውጥ ያስፈልገናል፡፡ ነገር ግን በጦርነት አይደለም፡፡ ይህ ቡድን አብዛኛው ከአምሃራው ክልል የተነሳ ቡድን ይመስለኛል፡፡ ስለዚህ “የአርበኞች ግንባር” ብሎ እራሱን ከሚጠራ “የአምሃራ ነጣ አውጭ ጦር” ብሎ እራሱን ቢጠራ ይሻለው ነበር፡፡ እነዚህ የነፃ አውጭ ጦር የሚባሉት ከእራሱ ከህዋሃት ይጀምራል፡፡ ህዋሃት የትግራይ ነፃ አውጭ ጦር ነው፡፡ አነግ የአሮሞ ነፃ አውጭ ጦር ነው፡፡ ሁሉንም ግን ህዋሃት ደምስሶ ሀገር እየመራ ይገኛል፡፡ ህዋሃት አሁን ሌሎች አጋር ድርጅቶችን ጨምሮ ኢህአዴግ ተብሎ ቀጥሏል፡፡ አሁንም የአርበኞች ግንባር ወደ ስልጣን ቢመጣ ስሙን ቀይሮ “ኢትዮጵያ” የሚል ስም እራሱ ላይ ሊለጥፍ ማለት ነው፡፡ እኔ እንደዚህ ያለ ማስመሰያ ነገር መስሚያ የለኝም፡፡ ኢህአዴግ እነዚህን የክልል ነፃ አውጭወች እያንበረከከ መድረሻቸው እንዳደረሳቸው ሁላችንም የምናውቀው ጉዳይ ነው፡፡ ስለሆነም አሁንም ኢህአዴግ ስልጣን በምርጫ የሚለቅበትን ቀን እያሰበ እነዚህን ታጣቂ ቡድኖችን የሀገሪቱ ሰራዊት እንዲያጠፋልን ስል በትህትና እጠይቃለሁ፡፡ **ነገር ግን በመሳሪያ የሚመጣውን በሀገር መከላከያ ሰራዊት እያጠፋ ኢህአዴግ ለዘለዓለም እኖራለሁ የሚል ከሆነ አሁንም ነገሩን ትኩስ ድንች ብቻ ሳይሆን ትኩስ ድንጋይ ያደርገዋል፡፡** ስለዚህ ወያኔ እና ኢህአዴግ እነዚህን በሰላማዊ መንገድ ስልጣን እንነጥቃለን ብለው ወያኔ “አሸባሪ ብሎ” እያሰረ ሲመራቸው በሀገሪቱ መከላከያ ሰራዊት እያደነ ከሀገር የሚያስወጣቸው ከሆነ አሁንም የሀገሪቱን ሰራዊት ተዋፅኦ ጥያቄ ውስጥ ያስገባዋል፡፡ “ነፃ አውጭ” የሚል ስም የተለጠፉበው የፖለቲካም ይሁኑ ማንኛውም ድርጅቶች አሸባሪ ናቸው፡፡ ነገር ግን መንግስት ተቃዋሚን በምርጫ አላሳትፍም እያለም ሲከለከል ህዝብ ተማሮ ጠመንጃ እንዳያነሳ ሰራዊቱም ይሁን መንግስት እራሱ ማሰብ አለበት፡፡ ስለዚህ የሰላማዊ እና ዴሞክራሲያዊ ምርጫ ነገር ይታሰብበት፡፡ በተረፈ ግን እኔ “በጦርነት ወደ ስልጣን እመጣለሁ” የሚል ማንኛውንም ድርጅት እቃወማለሁ፡፡ አሁን ጥያቄው ኢህአዴግ እንደዚህ ህዝቡን እያፈነ ዝም ብሎ ከቀጠለስ? አማራጭ የሌለው መልስ የሚሆነው ኢህአዴግ መማር እና ወደ ዴሞክራሲ መምጣት አለበት፡፡

ሌላ ተጨማሪ አለ የምትሉ አንባቢዎች ካላችሁ እናንተ ጨምሩበት፡፡ እነዚህ በውጭ ሀገር ሆነው የሚያዎሩ ግለሰቦች በጭራሽ አይጠቅሙንም እና እንታገላቸው፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ ስንመለስ “ማንም አያውቀኝም” ወደሚለው ጉዳይ ማለት ነው፡፡ በዚህ እንዲህ እየተባለ ፕሮፖዛል(proposal) አቀረብኩ፡፡ ፕሮፖዛል ሳቀርብ “አተ ያምሃል” አሉኝ አስተማሪዎች፡፡ እነዚህ “አተ ያምሃል” ያሉኝ አስተማሪዎች ጌታቸው(ጌቆ) እና ብስራት(ብጋ) ይባላሉ፡፡ አንዳንድ ጊዜ ፊልም ይሰራ እየመሰላቸው እዚያ ፊልሙ ላይ ለመተዎን ይመስለኛል፤ የሚናገሩት ነገር፡፡ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ “ሰው እያማሁ እየሰሙብኝ ነው” የሚል ስሜት ይሰማኛል፡፡ ነገር ግን በጥንቆላ “እንደዚህ በሉት” እየተባለ ማንም የሚናገረኝ የታዘዘውን ነው፡፡ በዚህ ግራ እየተጋባሁ ቀጠልኩ፡፡ በዚህም ለትምህርት ወደ ውጭ(አሜሪካ) ለመሄድ እንቅስቃሴ ጀመርኩ፡፡ GRE(Graduate Record Examination) ፈተናውንም ተፈትኛለሁ፤ የአሜሪካ ፕሮፌሰርም እያናገርኩ ነው ስለዚህ ለመሄድ ፍላጎት ነበረኝ ማለት ነው፡፡ ይኸ ነገር ግን በጣም የበለጠ እዳየን አበዛው፡፡ ስለ አሜሪካ በዓጋጣሚ ካዎራሁ “አሜሪካ ሊሄድ ነው” ብለው ቆምጨዎች እና የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) በቶሎ ሄደው ለነማክዳ እና ለቤተሰቦቿ ይነግሯቸዋል፡፡ እነዚህ ገበሬዎች እና የእኔ ዘመዶች “የፉንድድ መብዳት **ያስኮንናል”** ብለው የሚያስቡ ገበሬዎች ናቸው፡፡

የGRE(Graduate Record Examination) ፈተና ጨርሼ የመጀመሪያ ዲግሪ የተመረቅኩበትን ውጤት ላወጣ ስል ብር የለኝም፡፡ በመሆኑም ላፕቶፕ ኮምፒተሬን ሸጥኩት፡፡ ላፕቶፔን ሸጬ ጉምሩክ ባለስልጣን የወጭ መጋራት ከከፈልኩ በኋላ ወደ ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ሄድኩ፡፡ በነገራችን ላይ የወጭ መጋራት ማለት የመጀመሪያ ዲግሪ ስንማር የበላንበት እና የተማርንበትን ለመንግስት እየከፈልን ነው ማለት ነው፡፡ የሌሎችን ሀገሮች ተሞክሮ ባላውቀውም፤ “በነፃ ሀገር ነፃ ትምህርት” እንደሚያስፈልግም መታሰብ አለበት፡፡ ሃሮማያ የደረስኩ ማታ ስለነበር ሀሮማያ ከተማ አድሬ በበነጋው ውጤቴን አወጣሁ፡፡ ውጤቴን በአንድ ቀን ነበር የሰጡኝ፡፡ ከሰጡኝ በኋላ ማታውን የሆነ መኪና ስላገኘሁ ሌሊቱን ስንመጣ አድረን ከጠዋቱ ፲ ሰዓት ገደማ አዲስ አበባ ደረስን፡፡ ሌሊት ወደ አዲስ አበባ ስንመጣ ሌሎች ተማሪዎችም አብረውኝ ነበሩ፡፡ መኪና ውስጥ ስመጣ አንዷን የአዳማ ኦሮሞ እያሻፈድኩ ነበር የመጣሁ፡፡ ይህች የአዳማ ኦሮሞ አዳማ ላይ ወርዳ ቀረች፡፡ ከዚያም ስልክ ተቀያይረን ስለነበር መልሼ ስደውልላት ስልኩ ዝግ ነው፡፡ ከዚያም አዲስ አበባ መርካቶ የሚባለው አካባቢ ካወረደን በኋላ የሆኑ ሙስሊም ልጆች አሉ፡፡ እነርሱንም ለማሻፈድ ሞከርኩ፡፡ ከዚያም ሌሊት ስለሆነ ሰው አያየኝም ብየ የሚቻል ቢሆን ልሞክር ነበር፡፡ ነገር ግን ልጅቷ ጥንቆላውን ስለምታውቀው አሾፈችብኝ፡፡ ከዚያም ሙስሊሞችን ከሸኘሁ በኋላ በታክሲ ወደ 6 ኪሎ ስመጣ የተሳፈርንበት ታክሲ ከሌላ መኪና ጋር ተጋጨ፡፡ በአጋጣሚ በአደጋው የሞተ ሰው የለም፡፡ እኔም እግሬ ላይ ቀላል የአካል ጉዳት አጋጥሞኝ ስለነበር እርሱን የሆነ ሆስፒታል አሳስሬ ወደ ቤቴ ገባሁ፡፡

ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ውጤት ላመጣ በሄድኩበት ወቅት ምግብ አቁሜ መታገል በጀመርኩበት ወቅት ነበር፡፡ ከላይ እንደተነጋገርነው ምግብ ያቆምኩት አውቄ **“አፍቅሮ ነው፤ ምግብ ዘግቶት ነው”** እንዲባል እና ኦሮሞወች እስኪመጡ ድረስ ነበር፡፡ ከዚያም ሀሮማያ በሄድኩበት “የሚያውቀኝ የለም” ብየ አጥብቄ መብላት ልጀምር ነበር፡፡ ነገር ግን ጥንቆላውን የሚያዎሩ ሰዎች ስላሉ “የሚያውቀኝ አለ” ብየ ነው የተውኩት፡፡ እንደዚያው እየቀነስኩ እበላ ጀመር፡፡ ከዚያም ከንፈ-ገብሬል(ጋገ) ስለመጣ መብላት ጀመርኩ፡፡ ይህ ውጤት ከሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ሄዶ ማምጣት እና የGRE(Graduate Record Examination) ፈተና መፈተኔ እንዳውም እዳየን የበለጠ አበዛው፡፡ ቆምጨው(doc) ልክ ጉንብ እንዳየ ጅብ ከበበኝ፡፡ ቆምጨወች(doc) ልብ አድርጉ በማያጋባቸው ነገር ገብተው ነው የማክዳን ነገር በድምፅ ብልጫ ከትግሬ ወደ እኔ ያዞሩት፡፡ ማክዳ(ማጋ) የትግሬ ጅምር ናት፡፡

እዳየ የበዛበት ምክንያት ምንድን ነው እነ አሸ(ኡጋኡጋ) “ቀበሮ የበሬ ቆለጥ ይዎድቅልኛል ብላ በሬ ስትከተል ዋለች አሉ” እንደተባለ እነርሱም እኔን ኣይን ኣይን ያዩ ጀመር፡፡ ምክንያቱም “እዚያ ይሄዳል” ሲባል ማክዳን ወደ አሜሪካ ከእኔ ጋር ለመላክ ፈልገው ነው፡፡ በጣም ተረበሸኩ፡፡ መንግስት “አሜሪካ ይሄዳል” እያለ አውሮፕላን ሌት ከቀን በኦሮሞ ሰማይ ላይ ያስጮሃል፡፡ እኔም ተቀምጫለሁ፡፡ በጣም ግራ ገባኝ፡፡ በመጀመሪያው አመት የGRE(Graduate Record Examination) ፈተና ውጤቴን ከሚከተለው መልእክት ጋር አድርጌ ለአሜሪካ ፕሮፌሰር ላኩላት፡፡

መልእክቱም

“Dear professor

Hi, professor, I am sorry for the delay. It is because of the delay in the GRE result. I have also attached my under graduate documents in the other attachment.” ብየ ላኩላት፤ የመለሰችውም መልስ የለም፡፡ እኔም “ውጤቱ ጥሩ ባይሆን ነው” ብየ ዝም አልኩ፡፡ ነገሩ ግን የተገላቢጦሽ ነበር፡፡ ምክንያቱ ምንድን ነው የእኔ የአባቴ ዘመዶች “እዚያ ይሄዳል ያዎጣታል ነው የሚባል ገና ነው ሚቺጋን (Michigan) አይደለም የሚሄድ” ብለዋት ነው፡፡ አሜሪካ መሄድ ያሰብኩት እንዳው ባጋጣሚ ነው፡፡ ገፀር ስናድግ መሄድ የምንፈልገው ወይ ደብረ-ማርቆስ ከበዛ ደግሞ አዲስ አበባ ነው፡፡ ይህ በአካባቢ የዎረስኩት እንጂ የተዋስኩት እና **በትምህርት ያገኘሁት** አይደለም፡፡

የመጀመሪያ ዲግሪ እየተማርን አሜሪካ የሄዱ ልጆች ነበሩ፡፡ እኔ እንደው ምንም አልመሰለኝም፡፡ ጠፍተው የሚቀሩ ነበር የመሰለኝ፡፡ ነገር ግን ለስራ ደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ ከተመደብኩ በኋላ ስሰማው ሁሉም የሚያዎራው ስለ ስደት፤ የሚመኘው ስለ ስደት ነው፡፡ እኔም ቀስ በቀስ እንደ በሽታ ተጋባብኝ፡፡ እንዳውም እኔ ህዝቡን ስገምተው ጎበዝ ተማሪ መሆን በኢትዮጵያ የሚጠቅመው ለመሰደድ ነው፡፡ ውጤቱን ተጠቅሞ አሜሪካ እና አውሮፓ ለመግባት ማለት ነው፡፡ በዚህም እህዝቡን አይቼ እኔም ውጭ ለመሄድ በጣም መመኘት ጀመርኩ፡፡ ከዚያም የህንድ የትምህርት እድል መጥቶ እዚያ ስሞክር እንዳው ስደት በውስጤ ሰርዶ ቀረ፡፡ ስለዚህ በተለይ ከሀገር ውጭ መለመን ከከታማ የተዎረሰ ነው፡፡ ስለዚህ ውጭ ሀገር(አሜሪካ፤ አውሮፓ እና የመሳሰሉትን) ልመናዎች በአብዛኛው የከተማ ሰዎች እና የአርቲስቶች ስለሆነ እዚህ ላይም ቢሆን አብረን “ኢትዮጵያ” በሚለው ባንጠራ ደስ ይለኛል፡፡ የከተማ ዱርየ መላ አያጣም፡፡ ስለዚህ እኛንም አያሰድቡን፡፡

ይህ በእንዲህ እንዳለ ሁለት መምህራን ከአሜሪካ ሊያስተምሩን 5ኪሎ መጥተው ነው ስለአሜሪካ የትምህርት እድል እና ስለሌሎች ነገሮችም የነገሩን፡፡ በዚህም አሜሪካ ለመሄድ ሙከራ ያደረግኩ፡፡ እኔ ግን እንደዚያ በልጅቷ “ያዎጣታል የሄዳል” ሲባል ትቸው ነበር፡፡ እላይ እንደተናገርኩት እነርሱ(የዱከና በሽታ ያለባቸው ቆምጨወች)፣ ምን አልባትም ዘመድ ሊሆኑ ይችላሉ፤ የGRE(Graduate Record Examination) ውጤቴን ከፖስታ ቤት ሰርቀው ነው እየለመኑብኝ ያሉ፡፡ የእኔ የአባቴ ቤተሰብ እና በተለምዶ የጎጃም አካባቢ ሰው “ገበሬ ነው” ይባላል፡፡ ስለዚህ ገበሬ መለመን አያፍርም እና “ይለምኑልኝ” ብየ ቁጭ ብያለሁ፡፡ እኔም “ልክ እንደ ዘይቱ(USA food oil) መንግስት ከሚለምንብኝ ለምን ለእኔ ለእራሴ በእራሴ ስም አይለመንብኝም” ብየ ከመጣ ለመቀበል ዝግጁ ነኝ፡፡ ምክንያቱም ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders) የሚለውን ፊልም ካየሁ በኋላ በውጭ ያለው የእኛ ሀገር ገፅታ ስለገባኝ ምንም የማፍረው ነገር የለም፡፡ ስለዚህ የውጭ እድል እዚያው እስከ መቅረት ከተገኘ በማንኛውም አጋጣሚ ለመቀበል ዝግጁ ነኝ፡፡ አሁን እራሱ በ2008 ዓ.ም በተከሰተው ድርቅ “ኢትዮጵያ ውስጥ በተከሰተው ድርቅ ከ16 ሚሊዮን በላይ ዜጎች በድርቅ ተጠቁ” ተብሎ በዜና ስለተለመነብን ለእራሴ ቢለመንልኝ ምንም የሚመጣ ነገር የለም ብየ የሚመጣውን የትምርት እደል ልቀበል ተዘጋጅቻለሁ፡፡ መጀመሪያ ውጤቱን ከፖስታ ቤት የሰረቁኝ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች ናቸው፡፡ እነርሱ ደግሞ የገፀር ሰው ናቸው፡፡ የገፀር ሰው ደግሞ አህያ ይበዳል፡፡ ስለዚህ አህያ በድተው ስለሚሆን በሚያዎሩት ሁሉ አልቀየማቸውም፡፡ አህያ ያልበዳ ገበሬ እና የገፀር ልጅ የማርያም ጠላት ነው፡፡

እነዚህ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) በጣም የሚገርሙ ሰዎች ናቸው፡፡ ስማር ያልረዱኝን አሁን እኔ ስራ ከያዝኩ በኋላ በእራሴ ውጤት በአሜሪካ ምድር ሲለምንብኝ ይውላል፡፡ ነገር ግን አነዚህን ሰዎች ለአንድ ተማሪ ዘመዱ “ጥሬ ገንዘብ ከኪስህ አውጥተህ ስጠው” ብትለው ሊያለቅስ ሁሉ ይችላል፡፡ አንዱ ዘመዱ መንገድ ላይ ሲለምን ቢያገኘው አይሰጠውም፡፡ እኔን ድሬዳዋ እየመጡ በነገር እና በሽውክ ሲያስወነጅሉኝ “ገንዘብ ስጠው” ብትለው ምንም መስሚያ የለውም፡፡ አንኳን ጥሬ ገንዘብ የሚበላ እህል እራሱ የምትቆርሰውን እንጀራ አይን መቁጠሩ አይቀርም፡፡ አንድ ሰው እቤታቸው ሄዶ ቢበላ “ስንት እንጀራ በላ?” ሳይሆን ማለት ያለብህ “ስንት አይን ያለው እጀራ ቆረሰ?” ነው፡፡ ነገር ግን አሁን እንደ አባቱ ሀገር አሜሪካ ድረስ ሄዶ በራሴ ውጤት ሲለምንብኝ ይውላል፡፡ **እኔም እህ በስሜ መንግስት እየለመነ የአሜሪካ ዘይት ከሚያመጣ በእራሴ ስም ለእራሴ ይለመን ብየ ቁጭ ብያሁ፡፡** ገበሬም ፈረንጅን መለመን ስለማያፍር ይለምኑልኝ ብየ ቁጭ ብያሁ፡፡ በተለምዶ የጎጃም አካበቢ ሰው ቆምጨ ተብሎ ይጠራል፡፡ እነዚህ የእኔ ቤተሰቦችም ከቆምጨዎች አንዱ እና ትልቅ ቆምጨ ናቸው፡፡

ማክዳን ትግሬወች እምቢ ስትላቸው አምጥተው ጥለው እነዚህን የእኔን ቤተሰቦች(ንፉጎች) “ገበሬ ናቸው” ብለው ህዝቡ አውቆ እያንገራገረ ሲጫወትብን ይውላል፡፡ አሜሪካ የምሄድበት እድል እራሱ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች ወደውኝ ሳይሆን

ተገደው እና በግድ ነው እየፈለጉ ያሉ፡፡ ኦሮሞወች “ቆሻሻ አንስቶ ሲበላ አይተነዋል” ብለው ስለዋሹ ትግሬወችም ማክዳን ጥለዋት ስለሆነ ያንሷት ብለው ነው፡፡ ማክዳ ከተጣለች **“ቆሻሻ ናት”** ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኛም ማክዳን እንደልማዳችን እና ኦሮሞወች እንደዋሹብን ማክዳን እደ ቆሻሻ ከወደቀችበት ማንሳታችን ማለት ነው፡፡ ማክዳ ተጥላ ያነሳት ዘመድ የለም፡፡ ህዝቡ በጣም እውር ህዝብ ነው፡፡ የአዲስ አበባ ህዝብ ሁሌም ቢሆን ለመንግስት ወገን የሚወግን ቆርቆሮ ህዝብ ነው፡፡ እኛ “እንሰደባለን” ብለን ማሰባችን እራሱ በጣም የሚገርም ነው፡፡ **ኦሮሞወች የማክዳን መጣል ወደ ጎን በመተው እኛ ላይ አነጣጠሩ፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ደካማ ፍሊጋ ነው፡፡** ከምግስት እና ብዙ ደጋፊ ካለው ከመጣላት ከቆምጨ መጣላት እንደሚቀላቸው ኦሮሞወች ስለሚያውቁ ነው፡፡ ጥንቆላው እራሱ በጣም የሚገርም ቆሻሻ ጠንቋይ ነው፡፡ ስለሆነም ጥንቆላው ለኦሮሞ እያገዘ እኛን ለማስመጥ ነው የሚታገል፡፡ ነገር ግን ሰይጣን የእግዚአብሄር ጓደኛ ነው፡፡ በመሆኑም ጥንቆላው ትክክል መፍረድ ነበረበት፡፡ ነገር ግን አንዱ የእኔ ዘመድ ገበሬ አዲስ አበባ ላይ ከሌላ ሰው ጋር ተጣልቶ ነበር አሉ፡፡ በመሆኑም ኦሮሞወች “ቆሻሻ” ብሎ ይሰድበዋል ብለው አፋቸውን ከፍተው ሲከታተሉ በመጨረሻ “ዶካ” ብሎ ሰድቦ ዝም አለው አሉ፡፡ እዚህ ላይ የሚያሳየን ነገር አለ፡፡ እኛ በተጣለ ሴት ለመሰደብ መታሰቡ እራሱ እራስን አለማወቅ ነው፡፡ “ያኛው አላወጣ አለ” እየተባለ እንደ ትርፍ እቃ ማንም ሲቀባበላት የምትውል ኦሮሞ ወንድነቱን ክዶ “አልሰማሁም” ባለው ውሸቱ ነው፡፡ መሰደብ ካለብን እራሱ እኛ በጀመርነው ነገር ነው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ግን የእራሱን የሆድ ብሶት በእኛ ላይ ለማሳየት ሙከራ ሲያደርግ ይውላል፡፡ ስለዚህ ህዝቡ እራሱን ቢመረምር ይሻላል፡፡ እንደዚህ የሚቀበላት ጠፍቶ እኛ ማክዳን መቀበላችን እራሱ ስድብ ነው፡፡ ስለዚህ ጠንቋዩም ቢሆን ትክክል ቢፈርድ ይሻላል፡፡ ጥንቆላ ምን ቢደረደር የኦሮሞን “ማክዳን ሲያሳዩት አላየንም” የሚለውን ውሸት አይተካም፡፡

እኔ አሜሪካ መሄድ የፈለግኩት ልጅቷን ፈልጌ እርሷን ለመብዳት ሳይሆን በአጠቃላይ ያለውን ነገር ለመገላገል(ለማረፍ)፤ እና ለመጥፋት(ለመደበቅ) ነው፡፡ ነገር ግን ህዝቡ አውቆ በሌላ ነገር ነው የተረጎመው፡፡ የእነርሱ ትርጉምም አይደለም እኔን የጎዳኝ፡፡ እኔን የጎዳኝ ማክዳ እስከ ቤተሰቧ እራሳቸው ያልመረጡትን ሰው፤ ልጅቷ ያልመረጠቸውን ባል “ታዎጣዋለች” መባሉ ነው፡፡ እንግዲህ ነገር ሲበዛ ጥሩ አይደለም፡፡ ይህ በዚህ ይቆየን በኋላ እንመለስበታለን፡፡

4.9. <u>ኦሮሞወች ማክዳን(ማጋሊጋ) ትግሬወች ለታዴ ሲያሳዩት “አላየንም፤ አልሰማንም” ብለው ዋሹ</u>

አንድ ግለሰብ ወይም ቡድን “ዋሸ” ብሎ ለመናገር እና እንደዚህ ለመፃፍ ውሸቱን የሚያረጋግጥ መረጃ ያስፈልጋል፡፡ በመሆኑም እኔም መረጃ ስላለኝ ኦሮሞወችን “ዋሽተዋል” ብየ ስናገር በኩራት እና በእውነት ነው፡፡ ኦሮሞወች ማክዳ ስትጣል ተደብቀው ነው፡፡ እነርሱ ግን “አልሰማንም” ብለው ዝም አሉ፡፡ እኔ ግን እንደሰሙ ሲያዎሩ ስለሰማኋቸው ለመስማታቸው ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ እዚህ ላይ ስንመለከተው የኦሮሞ መጣል ነውር አልመሰላቸውም፡፡ ስለዚህ የኦሮሞ መጣል ነውር ካልሆነ የኦሮሞ ቅፅል ስም ለምን ነውር ይሆናል? ስንል መልስ እንደማይኖራቸው ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ቅፅል ስም የሌለው ህዝብ የለም፡፡ ነገር ግን ኦሮሞን “ጋላ” ብየ ስትጠራው እንደ ቁንጫ ነው የሚዘል፡፡ ስለዚህ የኦሮሞ ቅፅል ስም ነውር ከሆነ መጣል ለምን ነውር አልሆነም ብላችሁ ስትጠይቁ ማክዳን ትግሬዎች ሲጥሏት “ሺበጋ” ጨዋታ ነው ብለው ነው ኦሮሞወች ዝም ያሉ የሚል መልስ እንደሚሰጡን ምንም ጥርጥር የለውም፡፡

ፍሬው ጥበቡ ኦሮሞ(ፍጋጠጋ) እና ሙሌ ኦሮሞ(ሙጋ) የሚባሉ ሁለት ኦሮሞወች የደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ አስተማሪዎች ነበሩ፡፡ ፍሬው ጥበቡ የተባለው ኦሮሞ የሲቪል ኢንጂነሪንግ ምሩቅ ነው፡፡ በመሆኑም በብዛት አክራሪ ኦሮሞ አይደለም፡፡ ፍሬው ጥበቡ የሚባለው ኦሮሞ 5 ኪሎ በ 2003 ዓ.ም የሁለተኛ ዲግሪ እየተማረ ነበር፡፡ በመሆኑም እኔ 5 ኪሎ ላፕቶፕ ኮምፒዩተር ልገዛ ሄጄ ቤተ-መፅሃፍት ውስጥ ህዝቡ ማክዳን ዘመድ የሌላት አድርገዋት ሲመካከሩ እየሰማ ነበር፡፡ በመሆኑም ይህ ፍሬው ጥበቡ የሚባል ኦሮሞ ከሰማ ቢያንስ ሁሉም የሲቪል ኢንጂነሪንግ ኦሮሞወች

ሰምተዋል ማለት ይቻላል። ስለሆነም ኦሮሞወች ማኸዳ በአንድ ጎኗ የኤርትራ ዘር ስለሆነች ኦሮሞ ከዳት። ስለዚህ ይህንን የፍሬውን ነገር እንደመረጃ ይገፎ የኦሮሞን ውሸት እና "አልሰማንም" የሚለውን ነገር ለማጋለጥ ፈልጌ ነው። ነገር ግን እነዚህ ሁለት ኦሮሞወች ማለትም ፍጋጠጋ እና ሙጋ የተባሉ ሁለት ኦሮሞወች በማኸዳ ላይ የተጠነሰሰውን ሴራ እና ተንኮል ለሌላ ኦሮሞ እየነገሩ ለማኸዳ ቤተሰብ ግን ሳይነግሯቸው ቀሩ። ይህ ደግሞ የሚያሳየው አንዱ ኦሮሞ ሌላውን ኦሮሞ እንደሚንቀው እና እንደማያከብረው ነው። **አንድ ግለሰብ ወይም ቡድን ደግሞ እራሱን የሚጠላ እና እራሱን የሚንቅ የሚበልጠው ሲኖር እና ይህ የሚበልጠው ግለሰብ ወይም ቡድን የራስ መተማመኑን ሲያሳጣው ነው። ስለዚህ ኦሮሞወችን የሆነ የሚበልጣቸው ቡድን አለ ማለት ነው።** ብሄርብሄረሰቡ አንድ ሆኖ ካስመቀናቸውም መቀላቀል ስለሚቻል መቀላቀል ነው። ኦሮሞወች በእራሳቸው እንደማይኮሩ እና እራሳቸውን እንደሚንቁ ምልክቱ በውጭ ሀገር ያሉ ኦሮሞወች "በኦሮሞነት መኩራት(Oromo Pride)" የሚል መፈክር አዘጋጅተው ህዝቡን ሲያበረታቱ እና ኦሮሞን እንዲያከብር ሲገፋፉ ይውላሉ። ፍሬው(ፍጋጠጋ) እና ሙሌ(ሙጋ) ለምሳሌ ጋላን ለመናቃቸው ምክንያቱ እራሳቸውን ስለታጠቡ(Brainwashed) ነው።

ሌላው የማኸዳን የመጣል ምክር የሰማው እና እኔም የማውቀው ኦሮሞ ሙሌ የሀረር ኦሮሞ(ሙጋ) ነው። የሀረር ሰው የዋህ ነው ይባላል። በመሆኑም ይህ ኦሮሞ የዋህ ሆኖ ሊሆን ይችላል። ሌላው ሙሌ የሀረር ኦሮሞ ሸንቅጥ ጭፈራ ቤት በሄድንበት ወቅት አብሮን ከሸርሙጣ ጋር እየተዳራ ነበር። ነገር ግን ይህንን ከሸርሙጣ ጋር መዳራት የጀመረው ያፈቀራት ሴት እምቢ ስላለችው ለማስቀናት ነበር። ሙሌ የሀረር ኦሮሞ እንዳለውም ማስቀናቱ ተሳክቶለት ያፈቀራትን የሰሜን ሸዋ ልጅ አማሎ በድቷታል። ይህንን እንደ ጥሩ ተሞክሮ መውሰድ እንችላለን። አቤል(ትግዘር) እራሱ ሸርሙጣ ቢበዳ ማኸዳን ሊያስቀናት ይችል ነበር። ሸርሙጣ መብዳት ማለት ልክ ድንግልና እንደመስደድ መድፈር ማለት ነው። ስለዚህ አቤል(አብርሃ) ሸርሙጣ ቢበዳ ማኸዳ ልትናቅም ትችል ነበር። ነገር ግን ሙሌ አብረን ሸንቅጥ እየሄድን እኔን የሸወደኝ ነገር አለ። ይህም ምንድን ነው ታምሩ ታደሰ የሚባል የደቡብ ክልል ልጅ እና ሙሌ ኦሮሞ ሆነው አንድ ብርቱካን የምትባል ትግሬ ልጅ ሸንቅጥ ጭፈራ ቤት እንድትመጣ አድርገው እኔን ለማኸዳ ጉዳይ ዝግጅት ሲያደርግ ሙሌ ኦሮሞም አብሮ ህዝቡ ሲሸውደኝ አብሮ ሸዋጅ ነበር። ይህች ብርቱካን የምትባል ትግሬ ልጅ ለማኸዳ ነገር መጀመር ዋና ምክንያት ሆነችኝ። ሙሌ ኦሮሞ ግን ይህንን ሁሉ ሴራ እያዎቀ አሁንም ማኸዳን ከድቶ ዝም አለ። ይህ ሙሌ ኦሮሞ የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ምሩቅ ነው። ስለዚህ ሁሉም የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ውስጥ ያሉ ኦሮሞች ይሰማሉ ማለት ነው። ኦሮሞ ግን አሁንም ለሁለተኛ ጊዜ "አልሰማሁም" ብሎ ከዶ ዝም አለ።

ኦሮሞ መኸዳት የእረጅም ታሪካቸው እንደሆነ ከላይ ተነጋግረናል። ለምሳሌ አነግ የተባለው የፖለቲካ ድርጅት ከወያኔ የተገነጠለ በኸዳት ነው። ስለዚህ መኸዳት የኦሮሞ ዋና ፀባዩ ነው ማለት ነው። ማኸዳን ከድተዋታል። ኦሮሞ መኸዳት የድሮ ፀባያቸው መሆኑን እኔ ላስረዳችሁ። አነግ ደርግን ከገለበጡ ቡድኖች አንዱ ነው። ነገር ግን ደርግን ሲገለብጡ አነግ አንድ ታንክ ይማርካል። አነግም ያችን ታንክ እንደ ተስፋ በመቁጠር ታንክ ይዞ ወደ ጫካ ገባ ብሎ አባ ዱላ ገመዳ ሲናገር ሰምቻለሁ። ይህ ምንድን ነው መጀመሪያ አነግ፤ ወያኔ፤ ብአዴን እና ሌሎችም አጋር ድርጅቶች የሆነ ቀላኪዳን ነበራቸው። ነገር ግን አነግ በመኸዳት ቃሉን በላ ማለት ነው። የአሁኑም ማኸዳን ኦሮሞወች መኸዳታቸው ከዚህ የተለየ አይደለም። ማኸዳ በእናቷ ኤርትራ ስትሆን በአባቷ ኦሮሞ ሆና የተዳቀለች ዲቃላ ናት። በመሆኑም ኦሮሞወች ይህችን ልዩነት በማየት ነው እንግዲህ ወደ ህዝቡ ሆኖ ማኸዳን የከዷት። ኦሮሞወች ለስሙ "ተገንጣይ ነን" ብለው ነው የሚያስቡ። ነገር ግን ማኸዳን በመሸወዱ ስራ አብረው ከወያኔ እና ከቆምጨ ጋር ተባብረው ነው የታዩ። እንደዚህ አይነት ተገንጣይ እኛ አይተንም አናውቅም። እኔ ደግሞ ኦሮሞ እንደዚህ ማኸዳን መኸዳቱን ሳላውቅ ምግብ አቁሜ ስታገል ነበር። ምግብ ያቆምኩበት ምክንያት ደግሞ ህዝቡ እንደሸወደኝ ስለገባኝ ማኸዳን ለኦሮሞች ለማስተላለፍ ነበር። ነገር ግን ኦሮሞ "የውሸት ተገንጣይ(Pseudo separatist)" ናቸው ብል ምንም ስህተት አይሆንም። ምክንያቱም

“የውሸት ተገንጣይ(Pseudo separatist)” ካልሆኑ ስለህዝቡ ሚስጥር ምን አግብቷቸው ነው ማክዳን ለመሸወድ የተገደዱ? ብለን ስንጠይቅ መልሱ “የውሸት ተገንጣይ(Pseudo separatist)” ስለሆኑ ነው። ኦሮሞ በስህተት ነው “ተገንጣይ(separatist)” የሆነው። ስለዚህ ህዝቡም ይህንን ተገንዝቦ ኦሮሞዎችን ወደ እርቅ ቢያመጧቸው ደስ ይለኝ ነበር። አሁን በ2008 ዓ.ም በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ያመፁ በማክዳ ነገር አፍረው ጭምር ይመስለኛል። ማለትም “በሴት ከመታገል ለመሬት መታገል ይሻላል” ብለው ይመስለኛል። በሂሳብ(maths) ሲታሰብ ኦሮሞ ከመንግስት ጋር በሴት ከመጣላት በመሬት መጣላት ያዋጣል ብለው ካልኩሌት አድርገው ነው። ስለዚህ ኦሮሞ ማክዳን በቀን በፀሃይ ነው የከዷት። እኔም የኦሮሞ መክዳት የተመዘገበ ታሪክ ስለሆነ ምንም አያስደንቅም ብየ ነገሩን ስሰማው ምግብ አቁሜ በፆም የተንገላታሁት ነው የቆጨኝ።

የተገንጣይ ሚስጥር ጠባቂ ኦሮሞን ብቻ ነው እኔ ያየሁ። አንድ ቡድን ተገንጣይ ከሆነ እንዳውም አሸባሪ ነበር መሆን ያለበት። ኦሮሞ ግን አሸባሪነት መስዋእትነት ስለሚጠይቅ ሰፈር ለሰፈር እንደ ሀለሌ አህያ እየተንጓለለ እኔን እና የእኔን ቤተሰብ እዳ ውስጥ ከቶ ሲያስቀልድብን ይውላል። አንድ የአፍሪካ ተገንጣይ ጫካ ውስጥ ገብቶ በሽምቅ መዋጋት ነበር ያለበት። ነገር ግን ውጊያውን የፌደራል ፖሊስ እያሯሯጠ መድረሻ ሲያሳጣው ኦሮሞ ጦርነቱን ትቶ በሰፈር እና በኩርፊያ ተገንጣይ ሆኖ እየተንቀሳቀሰ ይገኛል። በኩርፊያ ተገንጣይ ብሎ ነገር የለም። ኦሮሞ ከአዲስ አበባ ህዝብ የሚለየው አዲስ አበባ ስታዲየም ገብቶ ለዋልያ ባለመጨፈሩ ነው እንጂ የአዲስ አበባ ህዝብ እራሱ ብዙም እርስ-በእርሱ አያዎራም። ህዝቡ ጎረቤት ለጎረቤት ስትመለከተው የተኳረፈ ነው የሚመስል። ስለዚህ የኦሮሞ ተገንጣይነት ለእኔ አልታየኝም። እኔ ኦሮሞ “የውሸት ተገንጣይ(Pseudo separatist)” ናቸው ብየ አምናለሁ። ኦሮሞ “የውሸት ተገንጣይ(Pseudo separatist)” ባይሆን ኖሮ ለትግሬ እና ለቆምጨ ሚስጥር ደብቆ ማክዳን አይከዳም ነበር። ስለዚህ ኦሮሞ “የውሸት ተገንጣይ(Pseudo separatist)” ነው። እውነተኛ ተገንጣይ ቢሆን ኖሮ ጦርሜዳ እኳን መሄድ ቢያቅተው ለማክዳ በመሸወክ ያጨናንቅ ነበር። ኦሮሞ አንዳንዴ እንደ ተቃዋሚ ሲያደርገው አልፎ አልፎ ደግሞ እንደ ተገንጣይ ነው የሚተገብር።

እኔ የሚገርመኝ አንዳንድ ጊዜ ፀሃይን መደበቅ ለምሳሌ አይቻልም። ስለዚህ እውነትን ለምን መሸሽ አስፈለገ? እኔ ከዚህ ሁሉ ጫጫታ ሁሉ ውስጥ ተደብቆ ማምለጥ አይቻልም ብየ ነው ይህንን መፅሃፍ ፅፌ የተባለውን ሁሉ በዚህ መፅሃፍ ማስቀመጥ የፈለግኩ። ኦሮሞ ግን ይህንን ጥንቆላ “አልሰማሁም” ብሎ ዋሸ። ኦሮሞ በጣም የሚገርም ህዝብ ነው። እኔ በበኩሌ ለኦሮሞዎች ስል የጠቀስኩት ጥቅስ፦

“የኔ መንገድ እውነት ነው።”

“Truth is my way.”

ታደለ ባሳዝነው 2008

እዚህ ላይ ጥቅስ ብየ ያስቀመጥኩት ትንሽ ፈገግ ካደረጋችሁ ብየ ነው። አንድ ሰው ሆን ብሎ በፕሮግራም ጥቅስ አይጠቅስም። ነገር ግን ከፃፈው ላይ ወይም ከተናገረው ላይ ሰዎች እንደ ኢንስፓይሬሽን (inspiration) ይወስዱለታል ማለት ነው። ከዚያ በኋላ ታሪክ እና ጥቅስ ሆኖ ይቀጥላል ማለት ነው። ስለዚህ ለምትታዘቡ ቀልድ ነው። እኔ እንዳው አንዳንድ ነገሮችን ለመግለፅ አባባል ሳጣ የእራሴን ጥቅስ እጠቅሳለሁ። በእዚህም በእራሴ ጥቅስ በጣም እረካለሁ።

እውነትን አፍ አውጥቶ መናገር ነውር እንኳን ቢሆን ስድብ አይደለም።

ኦሮሞዎችም የሰሩት ይህንን ነው። በ5 ኪሎ ካምፓስ ጩኸት እንደ ቦምብ እየተሰማ “አልሰማንም” ብሎ ዝም ማለት ትንሽ ለምክንያትም የሚያስቸግር ይመስለኛል። እነርሱ ግን ነገሩ ሲበርድ መጥተው ነው እንግዲህ “ያዎጣታልን”

የጀመሩት፡፡ እነርሱ በጠንቋይ እንደሆነ “አየነው” ብለው የዎነጀሉኝ መሆኑን እረስተውት፤ “ያዎጣታል ነው የሚባል” መባሉን እረስተውት፤ “ያሳዩታል” መባሉን እረስተውት፤ ሁሉንም “አልሰማንም” አሉ፡፡ ኦሮሚያ አካባቢ የተለመደ አንድ ነገር አለ፡፡ ይህም ምንድን ነው “ውሸት፣ ውሸት፣ ውሸት፣.....ውሸት ወዘተ”፡፡ በጣም ያሳፍራል፡፡ በመጀመሪያ “ሊያዩት ነው” እየተባለ ከሰው ጋር ሲያዎሩ ከርመው “አልሰማንም” “አላየንም” ብለው ሲያበቁ ነው እንግዲህ መልሰው መሃላ መልሰው ፀፀት የጀመሩ፡፡ **አንደ ጠንቋዩ ገለፃ ከሆነ ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ) የጴንጤ ቤተክርስቲያን ሄዶ “ዋሽቻለሁ” ብሎ ንስሃ አንደገባ ሰምተናል**፡፡ ይህ እንግዲህ ውሸት የወለደው ነው፡፡ ከመጀመሪያውም ቢሆን እውነት ተናጋሪ ቢሆን ኖሮ በወሬ ንስሃ ባልገባ ነበር፡፡ ስለዚህ “ውሸት በጣም አስነዋሪ እና አሳፋሪ ተግባር ነው” ብለን እንተወው፡፡ ኦሮሞ መጠኑ ሲጨምር ውሸቱ ይጨምራል፡፡ የኦሮሞ ውሸት ከአካል መጠኑ ጋር ቀጥተኛ ተዛምዶ አለው(The amount of lie that Oromo lies is directly proportional to the Oromo size)፡፡ መጠን ሲጨምር ውሸት ይጨምራል፡፡ ስለዚህ ትላልቅ ኦሮሞወች 5 ኪሎ ተቀምጠው ነው ማክዳ ስትጣል “አልሰማንም” የሚሉ፡፡ 5 ኪሎ ካሉት ኦሮሞች በላይ ሌላ ትልቅ የኦሮሞ የህብረተሰብ ክፍል ያለ አይመስለኝም፡፡ ስለዚህ እነዚህ የ 5ኪሎ አስተማሪ ኦሮሞች አልሰማንም ሲሉ እኔ እንዳው ኦሮሞን ሸብቶ እንኳን ማመን በጣም ይከብዳል ብየ ዝም ነው ያልኩ፡፡ ስለዚህ የኦሮሞ ውሸት ከመጠኑ ጋር ቀጥተኛ ተዛምዶ አለው ወደ ሚል ድምዳሜ ደርሻለሁ፡፡

እኔ የገረሙኝ 5 ኪሎ ያሉ የኦሮሞ መምህራን ናቸው፡፡ እነ ዶክተር ደረጀ ለጎሳቸው ሱሪያቸውን ከፍ አድርገው እየታገሉ ኦሮሞ ግን “አልሰማሁም” ብሎ ሲቀመጥ እንዳው ምን እንደሚያስቡ በጣም ይገርማል፡፡ ኦሮሞ የሰሜን ሸዋ ግንባር ይፈራል፡፡ እኔ በተደጋጋሚ ያየሁት ነገር ነው፡፡ “እሾህን በእሾህ ነው” እንደተባለ ዶክተር ደረጀ ጎሳውን ደግፎ ሲፈረግጥ የኦሮሞ ዶክተሮች ሃሞታቸው ፈሶ ነው ዝም ያሉ? ለዚህ መልስ ኦሮሞወች ይመልሱት፡፡ እኔ በጣም አሳዝኖኛል፡፡ እንዴት ነው የኦሮሞ ሽንት እርካሽ ነው እነዴ? አንድ ሰው አቻው የሚያደርገውን ስድብ ሆነ ጥላቻ መቀላቀል አለበት፡፡ ለምሳሌ ዶክተር ጌታሁን ኦሮሞ ነው፡፡ ነገር ግን ዶክተር ደረጀ ትግሬዎችን ደግፎ ሲፈረግጥ ሲውል ዶክተር ጌታሁን ምንም አላለም፡፡ “እዚህም እራስ አለ፤ እዚያም ያለው እራስ ነው” እንዳለ አንድ ታላቅ መሪ ሃበሻውም ሃሞት ካለው ኦሮሞም ሃሞት ሊኖረው ይገባል፡፡ እኔ ግን በኦሮሞ ፍራት እና መደበቅ እንደዚህ ያለ መውጫ የሌለው ነገር ውስጥ ገብቼ ቀረሁ፡፡ ኦሮሞወች የማክዳን ዘሯን ሳይሆን ማየት የነበረባቸው እነርሱ የነማክዳ ወንድ መሆናቸውን ነው፡፡ በነማክዳ ቤት ወንዶች ኦሮሞወች ናቸው፡፡ ኦሮሞ ወንድ ከሆነ ደግሞ መከላከል ነበረበት፡፡ ታላላቆቹ ኦሮሞወች እየፈሩ ወጣቶችን ጭምር ፈሪ አደረጓቸው፡፡ ታላላቅ ኦሮሞወች ለመከበር የግዴታ ዱላ መግጠም የለባቸውም፡፡ ወጣቶችን ማደራጀት ይበቃል፡፡ ለምሳሌ ማክዳን ትግሬዎች የጣሏት ጊዜ ወጣቶችን አደራጅቶ በድጋይ ቢገጥመው ምንም የሚመጣ ነገር የለም ነበር፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች ማክዳን ከድተዋታል፡፡ ከድተዋት እንኳን አይደለም በነማክዳ ቤት ኦሮሞወች ወንዶች እንደሆኑ እረስተውት ነው፡፡ በነማክዳ ቤት ወንዱ ኦሮሞ ብቻ ነው፡፡ የሚቀጥለው ወንድ ግን እኔ ንኝ(I am the next man in the Ashe's(Aga's) home)፡፡ ስለዚህ “ጋሎች ወንድነታቸውን አይርሱት” የሚል የግል መልእክት አለኝ፡፡

አሁንም “አይተው ዝም አሉ” እንዳይባል ነው “አላየንም” ያሉ እንጂ አይተዋል፡፡ አንድ ሰው ጎረቢቱ እየፎኸ ካልዎጣ “ፈርቶ ነው” እንጂ “አልሰማም” አይባልም፡፡ አፍ አውጥቶ ሰው ባይናገራቸው እንኳ እፍረት ሊሰማቸው ይችላል፡፡ ስለዚህ አልሰማንም የሚለውን ጉዳይ ለሚስቶቻቸው ይንገሯቸው እንጂ ሌላ የሚሰማቸው ሰው የለም፡፡ ምክንያቱም ከላይ የተጠቀሰው ምሳሌ ያስረዳል፡፡ ስለዚህ “አልሰማንም” የሚሉ ሁሉ “ለሚስቶቻቸው እንደ ጀግንነት ቢያዎሩ ለፍቅራቸው ጽናት መልካም ይሆናል” የሚል አመለካከት አለኝ፡፡

ዘፋኙ እንደተናገረው

“የቀዳዳው ልጅ ሲፈራ ጊዜ፤

የሚሰቱን ዎዳጅ አረገው ሚዜ”።።

እንደተባለው፤ እነርሱም እኔን ጠላት ሲያደርጉ ያሳየኝን አቤልን(አብርሃ) ደግሞ ዎዳጅ አድርገው ቁጭ አሉ።። በዚህም “እህ እግዚአብሄር ቢያዝንብኝ ነው እንጂ እነዚህ ውሽታሞች ላይ የጣለኝ” “ብታደልማ ደህና ሰው ላይ ይጥለኝ አልነበር” የሚል የሃዘን ስሜት አደረብኝ።። እነርሱ በጭራሽ እውነታ የሚባል ነገር አይገባቸውም።። ዝም ብሎ ማውራት፤ “ያዎጣታል ይሄዳል”፤ ምናምን፤ ወዘተ ነገር ነው የሚሉት።። ይህም ስላናደደኝ እነርሱ በዘልማድ የሚባሉትን በ“ጋ(G)” ቃል ስጠራቸው በጣም እንደ ፈረገጡ ነው የሰማሁት።። ይህም “ደካማ መስለናቸው ነው” እንጂ ተበድለው አይደለም።። እኔም በኦሮሞዎች እና በቤተሰቦቿ ተስፋ ስለቆረጥኩ፤ እውነት መሸሽ አይቻልም ብየ ስለማምን ነው እንግዲህ ይህንን ላንባቢያን ያቀረብኩት።። በዚህም ለጊዜውም ቢሆን የተሻለ የአእምሮ እረፍትን ፈጥሮልኛል።። በነማክዳ ቤተሰብ ውስጥ ከኦሮሞ ውጭ የመጀመሪያው ባል ልሆን ነው።። ማክዳም ከኦሮሞ ውጭ የሆነ ወንድ የምታገባ የመጀመሪያዋ የአቶ አስመላሽ ልጅ ልትሆን ነው።። ማክዳ የመጀመሪያዋ በዲልዶ የተበዳች የአቶ አስመላሽ ልጅ ልትሆን ነው ማለት ነው።። በዚህ ምክንያት ነው እንግዲህ እንደ ኩራት እየተሰማቸው እንደዚህ ሲጫዎቱብኝ የሚውሉ።። እነርሱ ለመኩራት አሉ እንጂ ልጅት ተጥላ ነው።። የልጆችን እና የባሎቻቸውን ዝርዝር ስናይ፡

1. ሙሉብርሃን አስመላሽ(አኖሊት) ባሎቿ አር እና ኦሮሞ ናቸው።። እዚህ ላይ ስንመለከተው ሁለት አይነት ባል ስለማይኖር፤ አሯ ባሏ ከሆነ፤ ጋላ ውሽማ ነው ማለት ነው፤ አለበለዚያ ደግሞ በተገላቢጦሽ ይሆናል ማለት ነው።። ይህች ሴት ጉማሬ ስለምትመስል የቂጧ ውድለት በጀላ አይደረስም።። ከባሏ ጀላ እርዝመት የምታራው አር ሳይወድል አይቀርም።። “የግመል እግር(Cameltoe)” የሚባለው እምስ አይኖራትም ተብሎ ይታሰባል።። “የባሪያ መድሃኒቱ ስድብ ነው” ብየ ስለማስብ “ቀዳዳ ጋላ” የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ።። ከጋላው ውሽሞች ጋር ጓደኛ ልንሆን ነው ማለት ነው።። ምንአልባትም ማክዳ ጋላን ከበደኋት እቤቴ አንድም የማክዳ ጋላ ትውልድ እንዲመጣ አልፈልግም።።
2. ቅድስት አስመላሽ(ቅጋአጋ) ባሎቿ አር እና ኦሮሞ ናቸው።። እዚህ ላይ ስንመለከተው ሁለት አይነት ባል ስለማይኖር፤ አሯ ባሏ ከሆነ፤ ጋላ ውሽማ ነው ማለት ነው፤ አለበለዚያ ደግሞ በተገላቢጦሽ ይሆናል ማለት ነው።። “የግመል እግር(Cameltoe)” የሚባለው እምስ አይኖራትም ተብሎ ይታሰባል።። ከጋላው ውሽሞች ጋር ጓደኛ ልንሆን ነው ማለት ነው።።ምንአልባትም ማክዳ ጋላን ከበደኋት እቤቴ አንድም የማክዳ ጋላ ትውልድ እንዲመጣ አልፈልግም።።
3. አስመረት አስመላሽ(አጋአጋ) ባሎቿ አር እና ኦሮሞ ናቸው።። “የግመል እግር(Cameltoe)” የሚባለው እምስ አይኖራትም ተብሎ ይታሰባል።። ካላትም የኤርትራዎች እምስ ዝርያ ነው የሚሆን።። እዚህ ላይ ስንመለከተው ሁለት አይነት ባል ስለማይኖር፤ አሯ ባሏ ከሆነ፤ ጋላ ውሽማ ነው ማለት ነው፤ አለበለዚያ ደግሞ በተገላቢጦሽ ይሆናል ማለት ነው።። ከጋላው ውሽሞች ጋር ጓደኛ ልንሆን ነው ማለት ነው።። ምንአልባትም ማክዳ ጋላን ከበደኋት እቤቴ አንድም የማክዳ ጋላ ትውልድ እንዲመጣ አልፈልግም።።
4. ሰመሃል አስመላሽ(ሰጋአጋ) ባሎቿ አር እና ኦሮሞ ናቸው።። እዚህ ላይ ስንመለከተው ሁለት አይነት ባል ስለማይኖር፤ አሯ ባሏ ከሆነ፤ ጋላ ውሽማ ነው ማለት ነው፤ አለበለዚያ ደግሞ በተገላቢጦሽ ይሆናል ማለት ነው።። “የግመል እግር(Cameltoe)” የሚባለው እምስ አይኖራትም ተብሎ ይታሰባል።። ከጋላው ውሽሞች ጋር ጓደኛ ልንሆን ነው ማለት ነው።።ምንአልባትም ማክዳ ጋላን ከበደኋት እቤቴ አንድም የማክዳ ጋላ ትውልድ እንዲመጣ አልፈልግም።።
5. ሲሳይ አስመላሽ(አኖሌው) ባሎቿ አር እና ኦሮሞ ናቸው።። እዚህ ላይ ስንመለከተው ሁለት አይነት ባል ስለማይኖር፤ አሯ ባሏ ከሆነ፤ ጋላ ውሽማ ነው ማለት ነው፤ አለበለዚያ ደግሞ በተገላቢጦሽ ይሆናል ማለት ነው።።

“የግመል እግር(Cameltoe)” የሚባለው እምስ አይኖራትም ተብሎ ይታሰባል፡፡ ከጋላው ውሽሞች ጋር ጓደኛ ልንሆን ነው ማለት ነው፡፡ምንአልባትም ማክዳ ጋላን ከበደኋት እቤቴ አንድም የማክዳ ጋላ ትውልድ እንዲመጣ አልፈልግም፡፡

6. እልፍቲ አስመላሽ(ዕጋኣጋ) ባሎቿ አር እና ኦሮሞ ናቸው፡፡ እዚህ ላይ ስንመለከተው ሁለት አይነት ባል ስለማይኖር፤ አሯ ባሏ ከሆነ፤ ጋላ ውሽማ ነው ማለት ነው፤ አለበለዚያ ደግሞ በተገላቢጦሽ ይሆናል ማለት ነው፡፡ “የግመል እግር(Cameltoe)” የሚባለው እምስ አይኖራትም ተብሎ ይታሰባል፡፡ ይህችን ሴት ግን እኔ ቀድሜ አሻፍጃት ነበር፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ቀድሞ በዳት፡፡ ይህም ምንድን ነው እኔ ቀድሜ አሻፈድኩ፤ ኦሮሞ ቀድሞ በዳት፡፡ ኦሮሞች ይህችን የማክዳን እህት ቀድመው የበዷት ለወሬ እንዲመቻቸው ነው፡፡ ኦሮሞ በጣም የሚገርም ውሽታም ህዝብ ነው፡፡ እኔ እህቷን እያሻፈድኩ እነርሱ የሚያዎሩት ሌላ ነገር ነበር፡፡ በመሆኑም ኦሮሞ እና ይህች እልፍቲ የምትባል ኦሮሞ “አላሻፈደኝም” ብላ ዋሸች፡፡ እኔም ኦሮሞ ውሸት ስራው ነው ብየ ተውኩት፡፡ “ኦሮሞ” የሚለው ስም ባለ ሶስት ፊደል ነው፡፡ “ውሸት” የሚለው ቃልም ባለ ሶስት ፊደል ነው፡፡ ስለዚህ “ኦሮሞ” እና “ውሸት” የሚሉት ቃላት በፊደል ብዛት እኩል ስለሆኑ ኮሮሞ እና ውሸት አብረው እየኖሩ ነው እንጂ እልፍቲን አሻፍጃት ነበር፡፡ ነገር ግን እልፍቲ ከዳለች፡፡ ከጋላው ውሽሞች ጋር ጓደኛ ልንሆን ነው ማለት ነው፡፡ ምንአልባትም ማክዳ ጋላን ከበደኋት እቤቴ አንድም የማክዳ ጋላ ትውልድ እንዲመጣ አልፈልግም፡፡

7. ካናዳ አስመላሽ(ካጋኣጋ) ባሎቿ ኦሮሞ እና አር ናቸው፡፡ እዚህ ላይ ስንመለከተው ሁለት አይነት ባል ስለማይኖር፤ አሯ ባሏ ከሆነ፤ ጋላ ውሽማ ነው ማለት ነው፤ አለበለዚያ ደግሞ በተገላቢጦሽ ይሆናል ማለት ነው፡፡ “የግመል እግር(Cameltoe)” የሚባለው እምስ አይኖራትም ተብሎ ይታሰባል፡፡ ይህች ሴት በጣም ትልቅ ስለሆነች የምታራው አር እራሱ ከጀላ ሳይረዝም አይቀርም፡፡ ስለዚህ ባሏ አር እና ጋላ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ይህች ሴት ጉማሬ ስለምትመስል የቂጧ ውድለት በጀላ አይደረስም፡፡ ይህች ጋላ በእነ አስመላሽ እሸኮ ቤት እንደ ዶላር እና እንደ ጥሬ ገንዘብ ነው የምትቆጠር፡፡ አስመላሽ እሸኮ እንደሚለው ከሆነ “ልጆቼ ገንዘቤ ናቸው” ይላል፡፡ ነገር ግን የአስመላሽ እሸኮ “ልጅ ገንዘብ የሆነበት ምክንያት ካናዳ አስመላሽ ጋላ ወደ “ካናዳ “ ሀገር ሄዳ የካናዳ ዶላር እየመነዘረች ስላመጣች እንጂ አስመላሽ እሸኮ ባለ 2 ዲጂት ልጅ መቀለብ አይችልም ነበር፡፡ አስመላሽ እሸኮ ማመስገን ያለበት ካናዳን እንጂ የልጆችን ብዛት አይደለም፡፡ ልጆች ስትመለከታቸው “ንተራ” እጂ ሰው አይመስሉም፡፡ ስለዚህ እነዚህን ልጆች ለመቀለብ የካናዳ ኢኮኖሚ እንጂ የኢትጵያ ኢኮኖሚ አይበቃም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ አቤ ቆለጥ የአስመላሽ እሸኮ ሚስት ስትሆን ብትፍቃት ለማኝ ይወጣታል፡፡ ምክንያቱም ኤርትራዊ ስለሆነች እና የኤርትራ ህዝብ ደግሞ ልሙጥ ድሃ ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ የአስመላሽ እሸኮ እና የአቤ ቆለጥ ንብረት እና ደስታ የካናዳ ዶላር እንጂ የእነርሱ ገቢ እና የስራ ውጤት አይደለም፡፡ ከጋላው ውሽሞች ጋር ጓደኛ ልንሆን ነው ማለት ነው፡፡ ምንአልባትም ማክዳ ጋላን ከበደኋት እቤቴ አንድም የማክዳ ጋላ ትውልድ እንዲመጣ አልፈልግም፡፡

8. ማክዳ አስመላሽ(ማጋኣጋ)፡- ፂላወች “አሯ ከጀላችን ይበልጣል” ብለው መልሰዋት ነው፡፡ “የግመል እግር(Cameltoe)” የሚባለው እምስ አይኖራትም ተብሎ ይታሰባል፡፡ የዚህች ልጅ ባል ማን እንደሚሆን በግልፅ አይታዎቅም፡፡ እንደ ጠንቋይ ዘገባ ከሆነ እኔ ነኝ እየተባለ ነው፡፡ እኔ በጭራሽ አላውቃትም፡፡ እኔም መፅሃፍ እንድፅፍ ያስገደደኝ ነገር ምንድን ነው ቢባል እንደዚህ ማንንም ስታንጋጋ ከርማ እንዳው “ፍቅር” ተብሎ መድረሻ የሌላት የኦሮሞ ዲቃላ በመቀበሌ እንዳው እንደ መለኮታዊ ነገር መቆጠሩ ቆጭቶኝ ነው፡፡ ኦሮሞወች የሚሉት ማጋኣጋ “ቂጧ ትልቅ ስለሆነ አፍቅራው ነው” ብለው ነው የሚያስቡ፡፡ ነገር ግን ፍቅር የሚባለው ነገር ከቂጥ መጠን ጋር የሚያያዝ አይደለም፡፡ ኦሮሞወች ማጋኣጋን “አፍቅራው ነው” ብለው ሲያስቡ “ማረጋገጫችሁ ምንድን ነው?” ብትላቸው “ቂጧ ትልቅ ስለሆነ አፍቅራው ሊሆን ይችላል” እንደሚሉን ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ይህች

ማጋአጋ የምትባል ሴት ብቻዋን ብትቀጥል ይሻላት ነበር፡፡ የእኔ ጀላ ከእርሷ አር የሚበልጥ አይመስለኝም፡፡ ከጋላው ውሽሞች ጋር ጓደኛ ልንሆን ነው ማለት ነው፡፡ ምንአልባትም ማክዳ ጋላን ከበደኋት እቤቴ አንድም የማክዳ ጋላ ትውልድ እንዲመጣ አልፈልግም፡፡ ይህች ማክዳ ጋላ የምትባል ሴት መጀመሪያውንም ማፍቀር የነበረባት የእራሷን አይነት ነበር፡፡ የእራሷን አይነት ማለት ደግሞ ወይ ኤርትራወችን አለበለዚያ ደግሞ ኦሮሞወችን ማፍቀር ነበረባት፡፡ አሁን ግን ይህች ማክዳ የምታበል የኦሮሞ እና የኤርትራ ዲቃላ “ታዴን አፍቅሬያለሁ” እያለች እኛንም በአለም ስታስወቅስ እና ስታሰድብ ትውላለች፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ማክዳ ጋላ እና ቤተሰቦቿ ከስህተት የማይማሩ ቀዳዳ ኦሮሞወች ስለሆኑ ነው፡፡ መጀመሪያ ስሟ “ማክዳ” ስለሆነ ትግሬ መስላቸው ትግሬወች ጀመሯት፤ ከዚያም ውስጡን ሲመለከቱ “ጋላ” አለበት፡፡ ስለዚህ ትግሬወች የወሰዱት እርምጃ ምንድን ነው ቢባል “ማክዳ ጋላን ወደ ሌላ ሰው ጥለው መገላገል ፈለጉ፡፡ ከዚያም በመስከረም 2004ዓ.ም ለእኔ አሳዩኝ፡፡ ይህንን ማክዳን “በጋላነት” መጣልን ግን ኦሮሞወች እና ቤተሰቧቿ ከግምት ሳያስገቡ ቀሩ፡፡ በመሆኑም መጀመሪያ የተጣለችው አልበቃ ብሎ ማክዳ ጋላ አሁንም ከኦሮሞ ውጭ ያለሁትን እኔን “አፍቅሬዋለሁ” አለች፡፡ ይችህ ማክዳ ጋላ የምትባል ሴት ሲጀመር ያልተረዳችው ነገር ምንድን ነው እነዚህ ከላይ የዘረዘርኳቸው እህቶቿ በሙሉ ኦሮሞ አፍቅረው እና አግብተው እያለ እርሷን “ለምን ከኦሮሞ ውጭ ሌላ ወንድ አማራት?” ሲባል መልሱ ምድ ነው ቢባል **ማክዳ ጋላ እና ቤተሰቧቿ የካናዳን ዶላር እየመነዘሩ ስለጠገቡ እራሳቸውን እረስተው “ከሁሉም ሰው ጋር እኩል ነን”** ብለው ስለሚያስቡ ማንንም ማግባት እንደሚችሉ በእራሳቸው ስለተማመኑ ነው፡፡ ነገር ግን የአይዛክ ኒውተንን አባባል ማለትም **“በትላልቆች ትከሻ ላይ ተደግፌ እኖራለሁ”** ያለውን አባባል ማክዳ ጋላ እረስተዋለች፡፡ የዚህ አባባል አንድምታ ምንድን ነው ካልን፤ የማክዳ ትላልቅ እህቶች ኦሮሞ አፍቅረው እና ተዋልደው እያሉ፤ ማክዳ ጋላም ማፍቀር እና መዋለድ የነበረባት ከኦሮሞች ነው፡፡ **ስለዚህ ማክዳ ጋላ እኔን የማፍቀር መብት ቢኖራትም፤ እኔ ግን ማክዳ ጋላን የማፍቀር ግዴታ የለብኝም፡፡** ስለዚህ ማክዳ ጋላ አሁንም እኔም እንደትግሬወች ሳልጥላት፤ ወደ ምትሄድበት ሄዳ ኦሮሞን ብታፈቅር ይሻላት ነበር፡፡ ወይም እንደ አማራጭ ማክዳ ጋላ እንደ ዲልዶ አይነቶችን የብድ አሸንኩሊቶችን ማፍቀር ትችላለች፡፡ ማክዳ ጋላ መጀመሪያ የሚመጥናት ሰው የሚገኘው ከኦሮሞወች ነው፡፡ ለምን ቢባል ባህሪዋ እራሱ እንደ ኦሮሞ የፈለገችውን ስለምትናገር ከኦሮሞ ውጭ የእርሷን ወሬ የሚችል ሰው አይገኝም፡፡ በተጨማሪም ማክዳ ጋላ የፓጋን ልጅ ስለሆነች፤ ማፍቀር የነበረባት ፓጋኖችን ነበር፡፡ እንዲሁም መጀመሪያ ከኦሮሞ ውጭ ያለ ሰው ሲጠብሳት እና ሲመልሳት፤ ማክዳ ጋላ “ለምን መለሰኝ?” የሚለውን ነገር ማሰብ ነበረባት፡፡ ከዚህም ትምህርት ወስዳ፤ ማግባት የነበረባት ኦሮሞወችን ነበር፡፡ ስለዚህ አሁንም ማክዳ ጋላ ማፍቀር ያለባት የእረሷን አይነት መሆን ነበረበት፡፡ እዚህ ላይ እኛ በማክዳ ጋላ ጉዳይ እየተሰደብን እና እየተወቀስን ያለን በማይመለከተን ጉዳይ ነው ማለት ነው፡፡ ለምን ቢባል ማክዳ ጋላን እኔ ጀምሬያት ሳይሆን ትግሬወች “ጋላ ናት” ብለው ጥለውብኝ ነው፡፡ አሁንም እኛን ከማስወቀስ ይልቅ ማክዳ ጋላ ወደ ሚመስላት ብትሄድ እኛም እረፍት እናገኝ ነበር፡፡

የሁሉም የአሸ እና የአቤ ቆለጥ ልጆች የጋራ ባህሪያቸው ምንድን ነው ቢባል የድሆች የአይን ማረፊያ ናቸው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ይህንን ሁሉ ዝምድና ጥሶ ነው የማክዳን በህዝቡ በተለይ በትግሬ እና በቆምጨ ስተሸወድ ዝም ያለ፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች በጣም ፈኪ ናቸው፡፡ አንዱ የኦሮሞ ሾፈር ቀጨኔ መድሃኒያለም እስርቤት ተገናኝተን የኦሮሞወችን እያደነቀ ሲያዎራ ብቻውን “አይ ኦሮሞ ትልቅ ሰው እኮ ነው” ብሎ ሲያዎራ ሰምቸው በጣም ገርሞኛል፡፡ ይህ ሁሉ የማክዳ ቤተሰብ ኦሮሞ አግብቶ እነ ማክዳ ኦሮሞች ነገር መደበቃቸው የኦሮሞን ፈኪ ነት ነው የሚያሳይ፡፡ ኦሮሞ ቄስ ሆኖ በሰው ፊት ቆሻሻ ባርኮ በመብላቱ ትልቅ ሰው ሊሆን ይችላል፡፡

አባትዮው ይህንን ያህክል የሴት ልጅ ብዛት ለምን ወለደ ካልን ምክንያቱ አውቲዝም ስለሆነ አንዴ ጀላውን እምስ ውስጥ ከተከለ ስለማይነቅል ነው፡፡ ሴት ልጅ በብዛት የሚዎልዱ ሰዎች ቶሎቶሎ የማይባዱ ሰዎች ናቸው፡፡ እነዚህ ሰዎችም አብዛኛውን ጊዜ ይፆማሉ፡፡ ፆም ሲፈታ ግን ተክሎ አይነቅልም፡፡ ስለዚህ በአንድ ብድ አንድ ልጅ ነው የሚዎልድ፡፡ ልጅት ተጥላ ነው፡፡ ነገር ግን አባትዮው "ቆንጆ ሆና ነው" ብሎ ነው የሚያስብ፡፡ የአቤ ቆለጥ አር እራሱ ከአስመላሽ እሸኮ ቁላ ሳይበልጥ አይቀርም፡፡ ስለዚህ አስመላሽ እሸኮ የአቤ ቆለጥ ውሽማ ሲሆን አር ግን ባል ነው ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም ቂጥ የሚበዳ በጣም ውድ ፍቅር ሲሆን ነው፡፡ አቤ ቆለጥ አንዳንድ ጊዜ አሯንም "ልጅ" ብላ ሳታነሳ አትቀርም፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ጋላ "አር" እንጅ "ልጅ" አትመስለኝም፡፡

አሮሞወች እንደ ምክንያት እየደረደሩት ያሉት ነገር ምንድን ነው **"ትግሬዎች አሳይተውት እየፈሱ ነው"** የሚለውን ነገር ነው፡፡ "የሞኝ ዘፈን ሁልጊዜ አበባየ ነው" እንደተባለው፤ "ስንት ቀን ነው እነሱ እየፈሱ ለዘመናት ልንኖር ነው?" "እንደ ባሪያ ነፃ የሚያዎጣ መሪ እንጠብቅ እንዴ?" ማንዴላ ይጠራ ወይ? "ምነው ባንጨቃጨቅ፤ ባንነታረክ፤ ልጅቷም ልክ ንፁህ ደም እንደያዘ የንጉስ ዘር ባታራብን? ዎዲያ ዎደምትደርስበት ቢሰዱልን?" "ለዘመናት የገነባሁትን ክብር አፈረሱብኝ" እንዳለ ቀልደኛው ክበበው ገዳ፤ አኔም ማንም የማያውቀኝ ሰው፤ አሁን ንፁህ ደም እንኳ ባልያዘ ሰው ነው በአለም የታዎቅኩት፡፡ ማንዴላ ቢኖር ኖሮ መጥቶ አሮሞወችን ነፃ ያዎጣቸው ነበር፡፡ አባቷ የሚለው "እኛ ተገንጣይ ነን አክብሩን" ነው የሚል፡፡ ነገር ግን እንዳው አለም ይፈነዳል እንጂ እርሱ ተቀምጦ የእርሱን የተጣለች ልጅ ማንም አያነሳለትም፡፡ እኔ ጋር ደብረ-ብርሃን ልትመጣ ትችላለች፡፡ እኔ ግን አነሳኋት ማለት አይቻልም፡፡ ምክንያቱም እኔ ቤት ከመጣች የሚበዳ የእግዚሄር እንግዳ በላት፡፡ የማይገባቸው ከሆነ ሰው ቢጠይቅ መልካም ነው፡፡ እራስን ለማስከበር እና ለመከበር በእራስ መንቀሳቀስ እንጂ በጭራሽ ከእኔ የዎደቀ ነጥብ አያገኙም፡፡ ይህን ደግሞ በኋላ ሰዎችን ጠይቆ መረዳት ይችላሉ፡፡ ስለዚህ መፍትሄ ይሰጠን ስል በትህትና እጠይቃለሁ፡፡ አሮሞዎች ዝም ያሉበት ምክንያት ብዙ ሊሆን ይችላል፡፡ እኔ ግን እንደምክንያት ይሆናሉ ብየ ያሰብኳቸው ምክንያቶች የሚከተሉት ናቸው፡፡

1) "ትግሬወች ማክዳ ጋላን ለታዴ ያሳዩት እና የሸጡለት በታሪፉ ነው" ብለው ነው፡፡ አንድ ነገር ደግሞ በታሪፉ ከተሸጠ "ተጎዳሁ" ብሎ የሚቆጭ የለም፡፡ ስለዚህ አሮሞወችም "ማክዳ የተሸጠች በታሪፉ ስለሆነ አይጎዳንም" ብለው ነው፡፡ አሮሞወችን ጠንቋይዋ "የእኔ አይነት ናቸው" አለቻቸው አሉ፡፡ ጠንቋይዋ ደግሞ ተሸጣ የሄደች ባሪያ ናት፡፡ እንዲሁም አንዱ እርመዴ የሚባል የጎጃም ዳኛ "ባሪያ ሆኔ ከኦሮሚያ ክልል ተሸጬ ወደ ጎጃም ሄጂ ነው" ብሎ አሮሞን ስለተቀላቀለ፤ ከዚህ ቀን በኋላ ማለትም እርመዴ "ባሪያ ነኝ" ብሎ አሮሞን ከተቀላቀለ በኋላ፤ አሮሞ እንደ "ባሪያ" እየተቆጠረ እና እኛንም "ባሪያ" በሚል ስድብ እያሳሳተ ነው፡፡ አሮሞን ብትፍቀው "ባሪያ" ታገኛለህ ማለት ነው፡፡ እኔም "ከራስሽ አፍ ይምጣ" በሚለው የጌቱ አማይሬ ሙዚቃ መሰረት አሮሞወችን "ባሪያ" እያልኩ ስሳደብ ነበር፡፡ ይህም እንዴት ነው እነርሱ "ባሪያ ነን" ስላሉ እንጂ እኔ የአሮሞን ባሪያነት ስለማውቅ አይደለም፡፡ ስለዚህ አሮሞ "ባሪያ ነኝ" ብሎ ስለሚያምን፤ ማክደ ጋላም ስትጣል ዝም ብሎ ለህዝብ አስረከበ ማለት ነው፡፡ "ሁሌም እርመዴ(Erimede forever)" የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡

2) "አንዴ ሰማያዊ ሁሌ ሰማያዊ(once a blue always a blue)" በሚለው የዋይኑ ሩኒ ጥቅስ መሰረት አሮሞም "አንዴ ጋላ ሁሌ ጋላ(once a galla always a galla)" ብለው እና "ብንከለክልስ ጋላነት ይለቀን ይመስል?" በሚል ተስፋ መቁረጥ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ አሮሞ "አሮሚያ ነፃ እስካልወጣች ድረስ ክብር አያስፈልገኝም" ብሎ ስለሚያስብ ማክዳ ጋላን ለህዝብ አጫርተው አሮሚያን ከአዲስ አበባ ወረራ መከላከል ያዙ ማለት ነው፡፡ አሮሞወች አዲስ አበባን እና የአዲስ አበባን አካባቢ ቢተውት መልካም ነው፡፡ ምክንያቱም አዲስ አበባ እና ዙሪያዋ ጫት እና ትንባሆ ስለማያበቅል ለአሮሞ ምንም ስለማይጠቅመው ነው፡፡ አሮሞ የሚፈልገው ጫት እና ትንባሆ የሚያበቅል

መሬት እንጂ የቤት መስሪያ መሬት አያስፈልገውም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች ባህርዳርን ቢወሩ መልካም ነው፡፡ ምክንያቱም የዘመኑ ጫት ያለው ወደ ባህርዳር ስለሆነ ነው፡፡

3) ኦሮሞወች የሚከተሉት ስትራቴጂ እና የኑሮ ዘዴ “እራስን ማዳን” የሚል መሰለኝ፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያት አሁን መስከረም 2009 ዓ.ም በተፈጠረው የእየሬቻ በዓል የተመለከትኩትን አንድ ክስተት እንደ ዋቢ በመያዝ ነው፡፡ በዚህ በእሬቻ በዓል እለት በተፈጠረ ግርግር ሰወች ሲሮጡ አንድ ወንድ ኦሮሞ “ምነው አንድ ህፃን ልጅ ወይም ሴት ይዞ ቢሮጥ?” ብለን ስንጠይቅ ኦሮሞ የሚከተለው መርህ “እራስን ማዳን” የሚል ስለሆነ ነው፡፡ ብዙ ሴቶች እየተረገጡ እንደሞቱ እየተነገረ ነው፡፡ እንድ “ወንድ ነኝ” ብሎ ቁላ ያንጠለጠለ ሰው ሴት ላይ ቆሞ አይሮጥም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ማክዳም ስትጣል ዝም ያለ “በሴት ከሰው ጋር ከመጣላት እራስን ማዳን” የሚል መፈክር ስለሚከተል ነው ብየ እኔ በግሌ እና ካየሁት ነገር ተነስቼ እገምታለሁ፡፡ ስለዚህ ማክዳ የተጣለችበት ምክንያት ትግሬ ወንጀል ሰርቶ በሰው ማመሃኘት(inside job) ስለለመደበት እና ኦሮሞ ደግሞ “እራስን ማዳን” በሚለው መርህ መሰረት ፈርቶ እና ስጣል አይቶ ዝም ስላለ ነው፡፡ ወንጀል ሰርቶ በሌላ ሰው ማመሃኘት(inside job) ማለት ለምሳሌ አንድ እቃ አንተ ሰርቀህ በሌላ ሰው ማመሃኘት ማለት ነው፡፡ በመሆኑም ወያኔ ለምሳሌ ኦሮሞን በአስለቃሽ ጭስ ከፈጀው በኋላ በስቴምፔዴ(stampede) አመሃኘ ማለት ነው፡፡ አስለቃሽ ጭስ ሲበትንበት ኦሮሞ እየሮጠ እንደሚሞት ስላወቀ ወያኔ ያደረገው ሴራ ምንድን ነው ከተባለ “ቦምብ” አስመስሎ አስለቃሽ ጭሱን በሄሊኮፕተር ከሰማይ መጣል ነው፡፡ ስለዚህ የኦሮሞ ሞት በስቴምፔዴ(stampede) ተመሃኘ ማለት ነው፡፡ በነገራችን ላይ የኦሮሞ መሸወድ አዲስ አይደለም፡፡ የአነግን ሰራዊት የደርግ መንግስት በተቀዳ የጥይት ተኩስ ያባርረው ነበር ይባላል፡፡ ይህም እንዴት ነው በጣም ብዙ የጦርነት ድምፅ በካሴት ይቀርፁ እና አነግ ያለበት ጫካ ውስጥ ያስቀምጣሉ ፤ በመሆኑም አነግ ጀግናው “ሞትኩ” ብሎ ሀገር ጥሎ ኬንያ ይገባ ነበር የሚባል ነገር ሰምቻለሁ፡፡

4) ኦሮሞወች “አምላክ በጥበቡ ጋላ አድርጎሻል” ብለው ማክዳ ጋላ “ጋላ ናት ብትጣልስ ምን ችግር አለው” ብለው ነው፡፡ “አምላክ በጥበቡ ጋላ አድርጎሻል” ስለዚህ “አገልግይ” እና “ታገልግል” ብለው ነው፡፡ ይህ ደግሞ ሲተረጎም “አገልግል” የሚባለውን የኢትዮጵያ የባህል ምግብ እየበላች ማክዳ ጋላ ህዝቡን “ታገለግላለች ማለት ነው፡፡

5) ምን አልባትም ኦሮሞወች የጋላ አምቻ መሆን ስለሰለቻቸው ሳይሆን አይቀርም፡፡ ይህም ምንድን ነው ኦሮሞ ኦሮሞ ሴቶችን እያገባ የጋላ አምቻ መሆን ስለሰለቻቸው “ብትጣልም ችገር የለውም፤ ያሉትንም መብዳት ደብሮናል” የሚል አመለካከት የያዙ ይመስለኛል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች ኦሮሞ እየበዱ የጋላ አምቻ መሆን ስለሰለቻቸው፤ ማክዳ ጋላን ሲጥሏት ዝም ያሉ “የጋላ አምቻ መሆንን ተገላገልን” ብለው ነው፡፡

6) ማክዳ ጋላ ያልተገረዘች ሴት ስለሆነች “ምንግስት ያልቻለውን እኛ ሳንሰለጥን እንዴት ልናወጣት ነው” ብለው “አይሆንልንም” ብለው ነው፡፡ መንግስት ያልተገረዘ ሴት መብዳት ቢችል ኖሮ እንደ ካይዘን ስልጠና ይሰጥ ነበር፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ “ያልተገረዘ ሴት መብዳት አልሰለጠንንም” በሚል ነው ስትጣል ዝም ያሉ፡፡ ይህም “የሚያሳየኝ ሳይኖር እንዴት እችላለሁ?” የሚለውን አባባል ይጠቁመናል፡፡ “የሚያሳየኝ ሳይኖር እንዴት እችላለሁ?” የሚለው አባባል የክርስትና ሃይማኖት ወደ ኢትዮጵያ ሊገባ ሲል እስራኤል ሀገር የሄደው የኢትዮጵያው አምባሳደር የተናገረው አባባል ነው፡፡ በዚህም አባባል ምክንያት የኦርቶዶክስ ክርስትና አባቶች “እኛ ሳንነግራችሁ መፅሃፍ ቅዱስን በእራስ መተርጎም አይቻልም” እያሉ ሲናገሩ ይሰማል፡፡ ነገር ግን እውቀትን ከሰወችም መረዳት እንደሚቻል ሁሉ በእራስም መረዳት ይቻላል የሚል እምነት አለኝ፡፡ ለዚህም ማስረጃ አብርሃም አምላኩን እራሱ ፈልጎ አግኝቶታል የሚል ነገር በክርስትና እምነት ሲሰበክ እንሰማለን፡፡ ስለዚህ ኦሮሞም “የሚያሳየኝ ሳይኖር እንዴት እችላለሁ” በሚል መፈክር ይመስላል ማክዳ ጋላን “ላንበዳት ለምን እንታገላለን” ብለው ስትጣል ዝም ያሉ፡፡

7) እኔን ወደ ባሪያነት እና ወደ እሽኮነት በመቀየር የባሪያውን እና የእሽኮውን ቁጥር ለመጨመር ነው፡፡ ማክዳ ጋላ እኔን "አፍቅሬዋለሁ" እያለች ህዝብ ቢጠቀምባት፤ እኔ ወደ ባሪያነት ስለምቀየር፤ የባሪያው እና የእሽኮው ቁጥር በአንድ ቁጥር ይጨምራል ማለት ነው፡፡ በመሆኑም እኔ እና ኦሮሞ እኩል እንሆናለን ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ "የ12 ዓመት ባሪያ(12 Years a Slave,2013)" የሚለው ፊልም ላይ ባሪያው በቆመበት ሚስቱን ጌታው ሲበዳ ነበር፡፡ ስለዚህ ምንም እንኳ ማክዳ ጋላን ሰው ቢጥላትም፤ ህዝቡ ግን ስላልተቀበለው እና ኦሮሞም ዝም ስላሉ በእኔ እየተቆጠረች ነው፡፡ ስለዚህ ይህ ማክዳ ጋላ "አፍቅሬዋለሁ" እያለች ህዝቡ መጠቀሙ እኔን ወደ "4 ዓመት ባሪያ(4 year slave)" ይለውጠኛል ማለት ነው፡፡ ስለሆነም እኔ እና ኦሮሞ እኩል ሆንን ማለት ነው፡፡ ኦሮሞ "የ125 ዐመት ባሪያ" ሲሆን እኔ ደግሞ "የ4 ዓመት ባሪያ" ነኝ ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ ደግሞ "የሚደወልላት ጋላ(call girl) or (Call Galla)" ትባላለች ማለት ነው፡፡

8) ማክዳ ጋላን ጥንቆላው "የታዴ ናት፤ ታዴ ነው የሚበዳት" ስላለ ቆይተው ማክዳ ጋላን ሲጠቀሙ ልክ የእኔን ሚስት እንደጣሏት እና ህዝቡም የእኔን ሚስት እንደተጠቀመ ስለቆጠሩት ነው፡፡ ስለዚህ አሁን ኦሮሞወች ማክዳ ጋላ በጋላነቷ መጣሏን እረስተው በእኔ ሚስት እየተጫወቱ እንዳሉ ነው እየቆጠሩ ያሉ፡፡ ነገር ግን ማክዳ ጋላ ዘመድ የሌላት ቂጧ የሰፋ ጋላ እና የአሽከር ልጅ ናት፡፡ ስለሆነም ኦሮሞ ካልተከላከላት እኔ በቅዠት "ሚስቴ ናት" ብየ ልቆጭ አልችልም፡፡ ማክዳ ጋላ በጣም እሽኮ ስለሆነች በየ ወንዱ ቤት እየሄደች ሰዎችን ለማስደሰት ስትል ቂጧን ስትከፍት ነው የምትውል፡፡ ስለሆነም ኦሮሞ በራሱ ሽንት ያልተቆጨውን እኔ በኦሮሞ ልቆጭ አልችልም፡፡ ምክንያቱም ኦሮሞ አግብቶ የሚያውቅ እንኳን ዘመድ ቀርቶ ጓደኛ እንኳን ስሌለኝ እኔ ኦሮሞ በእውነተኛ ፍቅር ላገባ አልችልም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች የተታለሉ ይመስለኛል፡፡

9) ኦሮሞወች ፀብ ሊፈጠርባቸው የሚችሉ ነገሮችን ወደ ፌደራልነት(የጋራ) የመቀየር ባህል ስላላቸው ማክዳ ጋላንም "ከምንጣላ" ወደ ፌደራልነት "እንቀይራት" በሚል ነው፡፡ **"ፌደራል" ማለት "የጋራ" ማለት ነው፡፡** ለምሳሌ ኦሮሞወች ፀብ ሊነሳባቸው የሚችሉ ከተሞችን ማለትም ድሬዳዋን እና አዲስ አበባን ወደ ፌደራልነት ተቀይረው እየኖሩ ነው፡፡ አዲስ አበባን "የኦሮሚያ ዋና ከተማ ትሁን" በሚል እና የአዲስ አበባ ስምም "ፍንፍኔ" ትሁን በሚል ሲከራከሩ እና ሲጣሉ ቆይተው አሁን ግን "የፌደራል ከተማ" በሚል በጋራ እየተጠቀምን እንገኛለን፡፡ ድሬዳዋ ከተማ ደግሞ ሶማሌዎች እና ኦሮሞወች "ይገባናል" ብለው በጣም የከረረ ፀብ ውስጥ ገብተው እንደነበር አንዳንድ የአይን እማኞች ይጠቁማሉ፡፡ ነገር ግን የወያኔ መንግስት ድሬዳዋን ወደ ፌደራልነት(የጋራ) ቀይሮ ሶማሌዎችም ሆነ ኦሮሞወች በሰላም አብረው እየኖሩ ይገኛሉ፡፡ ስለዚህ በኦሮሞ ጭንቅላት ውስጥ "ፌደራል(የጋራ)" የምትል ነገር ስላለች ማክዳ ጋላን ሲጥሏት ዝም ያሉ "ፌደራል(የጋራ)" ትሁን እና "አብረን እንሳተፋለን" በሚል ነው፡፡

10) ትግሬወች ማክዳ ጋላን ወደ እኔ ሲያዘዋውሯት "በነፃ ዝውውር(Free transfer)" ስለሆነ ማክዳ ጋላ በነፃ ከትግሬ ወደ ታዴመዘዋወሯ *"ኦግባብ ነው"* ብለው ስላሰቡ ነው፡፡ ስለሆነም ኦሮሞወች የመንግስትን ፖሊሲ እና እስትራቴጂ ስለሚቃወሙ "የቴክኖሎጂ ሽግግር(technology transfer)" የሚለውን የመንግስት ፖሊሲ እና እስትራቴጂ ወደ "እምስ ሽግግር(Pussy Transfer)" ወደሚል በመቀየር መንግስትን ለማሳፈር ስላለሰቡ ማክዳ ጋላን ፂላወች እንዲያሳዩኝ እና "ታደለን አፍቅራዋለች" ብለው ትግሬወችን ለማባረር ፈልገው ነው፡፡ ነገር ግን ጋላወች "እምስ ሽግግር(Pussy Transfer)" ከሚለው ይልቅ ነገሩ ሲመለከቱት "ገላን መሸጋገር(Galla Transfer)" ወደሚል መቅረቡን አልተረዱትም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች ዝም ያሉበት ምክንያት "የቴክኖሎጂ ሽግግር(technology transfer)" የሚለውን የመንግስት ፖሊሲ ለመነጀስ(ሙዱን ለመግደል) እና "እምስ ሽግግር(Pussy Transfer)" በሚል ለመተካት አስበው ነው፡፡

11) “ጋላ” የሚለው ቃል “አገልግሎት” ወይም “እሽኮ” የሚለውን የሃይማኖት አገልጋዮችን ቃል ይጠቁማል። ስለዚህ ኦሮሞወች ማክዳን ትግሬወች ለህዝቡ የጣሏት “ለአገልግሎት ነው” ብለው ነው። እኔም “እሽኮ” የሚል አባባል ተጠቅሜ ዝም አልኩ። “እሽኮ” ማለት “በሆዱ የሚያገለግል ሰው” ወይም “ምግብ-ለስራ” ማለት ነው።

12) ኦሮሞ በአጠቃላይ “ውሃ እምስ” ስለሆነ እና ማክዳ ጋላም ኦሮሞ ስለሆነች “የግመል እግር(Cameltoe)”የሚለው የእምስ አይነት “አይኖራትም” ብለው ስለሚያስቡ “አትጎዳንም” ብለው ነው። ስለዚህ ማክዳ ጋላን ትግሬዎች ሲጥሏት “በነፃ ዝውውር(Free transfer)” ነው ብለው ዝም አሉ። አንድ ነገር ደግሞ “በነፃ ዝውውር(Free transfer)” የሚለቀቀው “አይጎዳም” ወይም “አርጅቷል” ተብሎ ሲታሰብ ነው። ኦሮሞወች ከሌላ ጎሳ የሚበዱ “የግመል እግር(Cameltoe)” የሚባለውን የእምስ አይነት ሲፈልጉ ነው ይባላል። ምክንያቱም የኦሮሞ እምስ፤ የሚበዳ እምስ ሳይሆን ዝም ብሎ ለሽንት መሸኛ የተቀመጠ ቀዳዳ ነው።

13) ኦሮሞወች “ተገንጣይ ነን” ብለው ስለሚያስቡ “እዚያ ይሄዳል” የሚለው ነገር “ኢትዮጵያን እና ህዝቦቿን ያዋርዳል” ብለው ስለሚያስቡ ማክዳ ጋላ ስትጣል ዝም ብለው “እዚያ ይሄዳል” እያሉ ህዝቡን ለማብሸቅ ነው። በዚህም ምክንያት “የአሜሪካን ህልም ማሯሯጥ እና መያዝ(Chasing the American Dream)” የሚለውን ህልም ለማሳካት አለም በሙሉ “እዚያ ይሄዳል” እያለ አሜሪካን ሲያጎብዝ ኢትዮጵያን ደግሞ ያዶካል ማለት ነው። በዚህም የአሜሪካ ህልም(the American Dream) ሲሳካ የእኛ ህልም ደግሞ ደቀቀ ማለት ነው። ይህ ደግሞ የቀድሞው የአሜሪካው 40ኛው ፕሬዚዳንት ማለትም የሮናልድ ሬጋን(Ronald Reagan) መፈክርን ማለትም “አሜሪካን እንደገና እናተልቅ(Let's Make America Great Again)” የሚለውን እውን ያደርጋል ማለት ነው።

14) በኦሮሞ ባህል ውስጥ “የጋራ ጋብቻ(polygamy)” የሚለው ነገር ስላለ ለጫራታ መጣሏን ኦሮሞወች ስለወደዱት እና በኦሮሞ ባህል አንድ የተጫረተች እና ብዙ ዎንዶች የሚያሻፍዷት እና የሚበዷት የኦሮሞ ሴት እንደ “ቆንጆ ኦሮሞ” ስለምትቆጠር ኦሮሞወች ዝም አሉ።

15) ኦሮሞ ሌሎች ጋሎችን ስለማያከብር እና ስለሚንቅ ነው። ስለሆነም ኦሮሞ ለሌላው ኦሮሞ ካለው ንቀት የተነሳ የማክዳ ቤተሰቦች እንደተሸወዱ ቢያውቁም ምንም አያመጡም ብሎ ዝም አለ። ኦሮሞ ሌላውን ኦሮሞ ቢያከብር ኖሮ “የማክዳ ቤተሰቦች ሲሰሙ ቅር ይላቸዋል” ብሎ የሀፍረት ስሜት ይሰማው ስለነበር ይነግሯቸው ነበር። ነገር ግን ኦሮሞ ሌላውን ኦሮሞ ስለሚንቅ ለነ አሸ(ኢጋኢጋ) ሳይነግሯቸው ቀሩ። ይህ እኔ ከማልኮም ኤቅስ(Malcolm X) ቃለ መጠይቅ ላይ የወሰድኩት ሀሳብ ነው። ማልኮም ኤቅስ(Malcolm X) የተናገረው “ጥቁሮች በነጮች እራሳቸውን ታጥበዋል(brainwashed)” ብሎ ሲናገር ምን ለማለት ፈልጎ ነው “ጥቁሮች ነጮችን እያዩ ቂጣቸውን ተወግተዋል፤ ስለሆነም ነጭ ለመሆን የሚሞክሩም አሉ” ማለት ነው። ስለዚህ ኦሮሞንም እራሱን እንዲንቅ ያደረገው እራሱን ያጠበው(brainwash) አለ ማለት ነው። ኦሮሞ አይደለም ኦሮሞን አፍሪካንም ይንቃል። ይህንን ያልኩበት ምክንያት አፍሪካዊነቱን እረግጦ “ጀርመናዊ ነኝ” እያለ ነው። ኦሮሞ እስካሁን ስለ ጀርመን አልዘፈነም። **ኦሮሞ እስካሁን ስለ ጀርመን ያልዘፈነው ታሪክ እስኪሆን ድረስ እየጠበቁ ሳይሆን አይቀርም። አንዳንድ ክስተቶች ይከሰቱና ዘመናቸው ሲበዛ ወደ ታሪክነት ይለወጣሉ። በዚህ ምክንያት የኦሮሞ ጀርመንነት እራሱ በቅርብ ጊዜ የተፈጠረ ስለሆነ አንድ 20 ዓመት ካስቆጠረ በኋላ ታሪክ ይሆናል ማለት ነው። ከ 20 ዓመት በኋላ ኦሮሞም እንደ ሀበሻ መዝፈን ይጀምራል።** ኦሮሞ የሚሰራው የሃበሻውን ተቃራኒ ነው። ሃበሻው “የእስራኤል ዘር ነኝ” ሲል ኦሮሞ ተነስቶ “የጀርመን ዘር ነኝ” አለ። ኦሮሞወች በእራሳቸው እንደማይኮሩ እና እራሳቸውን እንደሚንቁ ምልክቱ በውጭ ሀገር ያሉ ኦሮሞወች “በኦሮሞነት መኩራት(Oromo Pride)” የሚል መፈክር አዘጋጅተው ህዝቡን ሲያበረታቱ እና ኦሮሞን እንዲያከብር ሲገፋፉ ይውላሉ። **ፍሬው ጠባቡ(ፍጋጢጋ)፤ ዶ/ር ጌታሁን(ዶጋጌጋ)፤ ሙሴ(ሙጋ) እና ሌሎችም ለምሳሌ ኦሮሞን ለመናቁ ምክንያቱ እራሳቸውን ስለታጠቡ(Brainwashed) ነው።**

16) ኦሮሞወች በተለምዶ “ጋላ” የሚል ቅፅል ስም ስላላቸው እና ሁሉም እየበዳ ሲለሚለቃቸው “የሚያፈቅረን ከተገኘ ነው ወይ?” ብለው ነው። በዚህም የሚሰሩትን ነገር ማየት ይቻላል። እንዳውም ትግሬዎች ስለናቋቸው በጣም ነው ያከበሯቸው። ኦሮሞዎችን ህዝቡ እያከበራቸው ነበር። አሁን ግን በዚህች ልጅ ነገር የመናቅ እና ወደ ዱሮው ነገር የመመለስ ነገር አለ። ኦሮሞዎች የተከበሩበት ምክንያት የሚያደርጉት የግልም ሆነ የቡድን ትግል ነበር። እኔ ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ እንደመማሬ መጠን የኦሮሞዎችን ትግል ከሞላ ጎደል አውቀዋለሁ። በተለይ ይህን የቅፅል ስም ሲሰደቡ በጣም ነው የሚናደዱ። በድንጋይ መስታዎት አይተርፍም። እዚህች ልጅ ላይ ግን የሰሩት ስራ ትንሽ ያስናቀችው ይመስለኛል። **በማክዳ ጉዳይ ኦሮሞዎች እራሳቸውን ብቻ አይደለም እኛንም ነው ወደ ታች የጎተቱን።** ስለዚህ እንደ ማክዳ አይነት ነገር ሲፈጠር ተገቢውን ምላሽ መስጠት ይገባቸው ነበር። ኦሮሞወች ኦሮሚያ ክልል ውስጥ አይፈሩም ይባል ነበር። **ነገር ግን ኦሮሞወች አዲስ አበባን የኦሮሚያ ክልል አይደለም ብለው ስለሚያስቡ ነው የፈሩ። ኦሮሞወች በፌደራል ከተማ ማለትም ድሬዳዋ እና አዲስ አበባ ፌደራል ፖሊስን ስለሚፈሩ አይናገሩም።**

17) **ፈርተው**፡- ፂላወች ያሳዩኝ እለት ሲሞክሯት(የሙበዳት ሙከራ ሲያደርጉ) አርፍደው በጣም ተናደው ነበር። ስለዚህ ነገር ቢነሳ መንግስት ይገለናል የሚል ፍራቻም አድሮባቸው ነው። ስለዚህ “ከመሞት መሰንበት” ብለው ነው እንግዲህ ጭጭ ብለው የቀሩ። ኦሮሞዎች ዝም ያሉበት ምክንያት የፍራት ይሁን የአእምሮ ሰፊነት ምክንያቱ አልታዎቀም። “ኦሮሞወች ኦሮሚያ ክልል ውስጥ አይፈሩም” እየተባለ እኛ ሁሉ እንፈራቸው ነበር። ነገር ግን ኦሮሞወች አዲስ አበባን “የኦሮሚያ ክልል አይደለም ብለው ስለሚያስቡ” ነው የፈሩ። ኦሮሞወች ድሬዳዋም ሳይፈሩ አይቀርም። ኦሮሞወች እነዚህ የፌደራል ከተሞች ላይ ይፈራሉ። እነዚህ የፌደራል ከተሞች የሚባሉት ድሬዳዋ እና አዲስ አበባ ናቸው። እነዚህ ከተሞች ውስጥ እና ከኦሮሚያ ውጭ ያሉ ሁሉም ክልሎች ውስጥ ኦሮሞወች ቂጣቸውን ብትወጋቸው አይናገሩህም። ጅማ ብትናገራቸው ለምሳሌ ይፈረግጣሉ። ነገሩ ሳያስቅ አይቀርም። የፌደራል ከተሞች ውስጥ ኦሮሞወች የሚፈሩት ፌደራል ፖሊስ ይኖራል ብለው ስለሚያስቡ ነው። ስለዚህ ኦሮሞ ከፌደራል ጋር ለመታገል በሴት ከምንታገል በመሬት እንታገል ብለው ኦሮሞወች በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ሲታገሉ ሁላችንም ያየነው እና የሰማነው የአደባባይ ሚስጥር ነው።

18) ቆምጨዎች “ጥንቆላው ይበላሻል ተው” ብለዋቸው ይመስላኝል። ቆምጨ የህዝብ ወኒ ነው። መጀመሪያ አብረው ቆምጨዎች እና ጋሎች “ያሳዩታል ዝም በሉ” ብለው ጋሎችን ከመከሯቸው በኋላ እንደገና ማክዳን ፂላወች ሲያሳዩኝ ቆምጨዎች የጮሁ **“ኦሮሞወች ይከዱናል”** በሚል አስተሳሰብ ነው። ኦሮሞ ስለማይታመን ቆምጨ ጮኸ እንጂ ኦሮሞወች እና ቆምጨወችም ቢሆን መጀመሪያ ተመካክረው ነበር ማለት እችላለሁ። ምክንያቱም ቆምጨዎች ኦሮሞወች “ማክዳን ሲጥሏት ተደበቁ” ብለው ቅር ሳይላቸው ነው የቀረ። ነገር ግን ኦሮሞች እና ትግሬወች ማክዳን እንደሚቀራመቷት ስላወቁ ቆምጨዎች ማክዳን ያሳዩኝ እለት ጨሁ እንጂ መጀመሪያ የሁሉም ህዝብ እጅ ነበረበት። ቆምጨወች በማክዳ ነገር ምንም አያገባቸውም ነበር። ነገር ግን ኦሮሞወችን “አታስቡ አሜሪካ ድረስ በጥንቆላ እንሰድበዋለን” ብለው ለኦሮሞወች ቃል ገብተውላቸው ነው ማክዳ ስትጣል ዝም ያሉ። ጋላ ዝም ያለ ሙስና ተቀብሎም ሊሆን ይችላል። ምክንያቱም ቆምጨዎች በማያባቸው ነገር ገብተው በማክዳ ማዘዝ እና መቆርቆር የጀመሩ ኦሮሞወች “ይሁን” ስላሏቸው ይመስለኛል። አለበለዚያ ግን ቆምጨ በማክዳ ነገር ምንም የሚያገባው ነገር የለም። ለነገሩ እነ ቴዲ አፍሮ እና መሰሎቹ ስለ ኤርትራ በጣም ነው እምቡር ብለው የሚቆረቆሩ። ስለዚህ ቆምጨዎች “እኔም አንደ አብየ” ብለው ለኤርትራ ዘር ተቆርቁረው ሳይሆን አይቀርም። አለበለዚያ ግን ማንንም እምቢ ብላ ሴጋ እየመታች በተቀመጠች ሴተኛ አዳሪ ቆምጨን ምን አግብቶት ነው እንደዚህ እምቡር የሚል? ብለን ስንጠይቅ ቆምጨ ቦርቧራ ስለሆነ ነው። ለምሳሌ ዶ/ር ጌታሁን የሚባለው ኦሮሞ በሙስና ተደልሎ ነው “ማክዳ ታዬን አፍቅራዋለች” እያለ ሲደልል የሚውል። ይህ ዶ/ር ጌታሁን(ዶጋጌጋ)

ኤሌክትሪካል ኢንጂነር(አትክልተኛ(vegetarian)) **ስለሆነ <u>ለሲጋ</u> የሚሆን ገንዘብ የ5 ኪሎ ሃላፊ ሆኖ እየተቀበለ ነው።።** ሃላፊ ሆኖ ለመቀጠር የግዴታ ካድሬ መሆንን ይጠይቃል። ስለዚህ ዶ/ር ጌታሁን በማከዳ ሙስና ነው ወደ ስልጣን የወጣው ብል ምንም ስህተት የለውም። ቆምጨም እንደ ማያገባው ያውቀዋል። ነገር ግን ማከዳን ትግሬወች ጥለዋት እና እምቢ ብላቸው ስለሆነ ይህችን የትግሬ ድክመት እንደ ነጥብ በመያዝ ነው እንደዚህ በአለም ፈንዳ ጎላ የሚሉብን። አንድ ወንድ ሴት ለሌላ ወንድ ካሳየ እንደሚያፍር ይታዎቃል። ስለሆነም ቆምጨወች ይህች የትግሬ ነውር በመያዝ ነው እንደዚህ ሲቀልዱብን የሚውሉ።

19) **ጠንቋይ "ተው፤ ዝም በሉ አትናገሩ" ስላላቸው**፡- በብዛት በአሁኑ ሰዓት እዚህ ሀገር ሰው እየተንቀሳቀሰ ያለው በጠንቋይ ነው። ስለዚህ ጠንቋይ "ተው" ብሏቸው ይመስለኛል። "እነርሱ ናቸው አሉ" ብለው ነው የተውት እንጂ አሮሞወች ማከዳ ስትጣል ሰምተው ነበር የሚል ሲወራ ሰምቻለሁ። አምስት ኪሎ 5 ዞን የሚባለው ካፌ ውስጥ የሚቀመጡ ሁለት ሞገደኛ አሮሞወች ነበሩ። እነዚህ አሮሞወች እንደሚያዎሩት ከሆነ "እነርሱ ናቸው ታዋጣዋለች" በሚል ነው እንጂ "ሰምተን ነበር" ብለው ሲያዎሩ እኔ ሰምቻቸዋለሁ። ስለዚህ ጥንቆላው ለሁሉም ነገር ዋናው ገፀ-ባህሪ ነው ብየ አስባለሁ።

20) ማከዳ በእናቷ ኤርትራዊት ስትሆን በአባቷ ደግሞ እሮሞ ነች። ስለዚህ አሮሞዎች ያው አንድ ጎኗ ሌላ ስለሆነ ላለመጣላት ፈልገው ይመስለኛል። "ለድሃ ብር አይስጠው" እንደተባለ አሮሞዎችም ጎሳ መለየታቸው ነው። ነገር ግን በነማከዳ ቤት ወንዱ አሮሞ ነው። ስለዚህ ወንድ ሆኖ ደግሞ ቤቱን እና ልጆቹን መከላከል ነበረበት። አባትዮው ልጆቹን ይወዳል ነገር ግን አይከላከላቸውም። ምክንያቱም ስለሚፈራ ነው። ጋሎች ግን አንድ ያስቆጫቸው ነገር አለ። ማከዳ ዲግሪ ስለተመረቀች ደሞዝ ይኖራታል። ልጅቷ ደሞዝ ስላላት እና ወደፊትም ስለሚኖራት ጋላ ተቀምጦ ደሞዟን መልቀቅ አልፈለጉም። ነገር ግን የሃበሻው ህዝብ አሮሞን በደሞዝ እንኳን "አንበዳም" እያለ ነው። በነገራችን ላይ ማከዳ እኔ ላይ ከመጣች እና በዲልዶ ከበዳኋት እና ዝም ካለች ምንም ላልላት እችላለሁ። ምክንያቱም ደሞዝ ስለሚኖራት እና እራሷን ስለምትቀልብ፤ አብረን መኖሩ **<u>"ወጭን መጋራት"</u>** ተብሎ ይጠራል ማለት ነው።

21) **መባበል ፈልገው ነው**፡- አሮሞዎች ሁልጊዜ በአንቀፅ 39 ተደብቀው መባበል ይፈልጋሉ። እነርሱ አዳማ ተቀምጠው "ተገንጣይ ነን" ብለው ነው የሚያስቡ። አሮሞዎች በሃሳብ እንጂ በተግባር "ተገንጣይ" አይደሉም። ይህንን ሀፍረት ገልጦ የሚያስታርቅ ያስፈልጋል። ተገንጣይ ደግሞ ሁልጊዜ የሚታሰበው "ጦርነት ያነሳል" ተብሎ ነው። እነርሱ ግን እንኳን የጦር መሳሪያ ገጀራ እንኳን የላቸውም። ስለዚህ የሚለምናቸው እንደሌለ ነው። እኔን እስከ ቤተሰቤ አግኝተው ነው እነርሱ በጉልበታም(በመንግስት) ተጥለው የሚያንገራግሩን። እነዚህ አሮሞዎች እንዳው ለስሙ "ተገንጣይ" ተባሉ እንጂ በሀገሪቱ ታሪክ እዚህ ግባ የሚባል ጥቃትም ሆነ የፖለቲካ ድርድር አድርሰው አያውቁም። ነገር ግን ሁልጊዜ ሀገሪቱ የምታዎጣውን ህግም ሆነ መመሪያ "አናከብርም" በማለት ችግር ሲፈጥሩ ይታያል። ይህም እልከ ይመስላል። በዚህም እልከ እና የተገንጣይነት ስሜት በመነሳት አሮሞዎች ሁልጊዜ "አባብሉን" ይላሉ። አሮሞወች አንዳንዴ እንደተገንጣይ ስለሚያደርጋቸው ጦርነት ያነሳሉ በማለት ህዝቡ ያባብላቸዋል መሰለኝ።

22) ዋቃዮ የክብር አምላክ ስላልሆነ አልነግራቸው ብሎ ነው። "ዋቃዮ" የሚለው ቃል "ዋቃ" ከሚለው የአሮሞኛ ቃል የወሰድኩት ነው። ይህ "ዋቃ" የሚለው ቃል የሚያመለክተው "ጌታ" ፤ "እግዚሄር" እና የመሳሰሉትን እንደሆነ ይታወቃል። ይህ "ዋቃ" የሚለው ቃል የአሮሞ አምላክ ሲሆን ከአምላኮች ሁሉ የሚጎለው ነገር ያለ ይመስለኛል። ይህም ሲባል የአሮሞ አምላክ "የክብር" የለውም ይመስለኛል። ለምን ቢባል ማከዳ ጋላ ተጥላ ነው። ነገር ግን ዋቃዮ ምንም አላልም። እኔም አሮሞወች ዋቃዮን ከሚያምኑ "ኩራት እና ቅጥፈት(Pride & Prejudice)" የሚለውን ፊልም ቢመለከቱ እንደ ትምህርት ሊሆናቸው ይችላል የሚል አመለካከት አለኝ። "በአሮሞነት

መኩራት(Oromo Pride)" ከሚለው የኦሮሞ መፈክር "ኩራት እና ቅጥፈት(Pride & Prejudice)" የሚለውን ቢጠቀሙ ኦሮሞወች ለትናንሽ እና ታዳጊ ኦሮሞወች "ክብር" ምን ማለት እንደሆነ ግንዛቤ ማስጨበጥ ይችሉ ነበር። ምክንያቱም ኦሮሞ እራሱ እስከ ነፍሱ እየተጣለ ስለወደቀ ምግብ ይከራከራል ብየ ነው። እና ሌሎችንም ብዙ ምክንያቶች መጥቀስ ይቻላል። ኦሮሞ በዋቃ እስከ ማለ ድረስ "ፓጋን" መባሉ አይቀርለትም። ስለዚህ ኦሮሞም "መቼም አንዴ ፓጋን ነኝ" ብሎ በሰው እየቀለደ እና እንደ ዚህ እንደ ማክዳ ጋላ እየተጃጃለ እድሜ ልክ ይኖራል ማለት ነው። "ዋቃ" ማለት የኦሮሞ አምላክ ሲሆን እርሱም "አዳ" የሚባለው የኦሮሞ ዛፍ ነው። ስለዚህ ኦሮሞ "ዋቄን" ብሎ በማለ ቁጥር "ፓገን" የሚለው ስድብ አይቀርለትም ማለት ነው። አቶ አስመላሽ ለምሳሌ ማክዳ ጋላ ማፍቀሯን በዋቃዮ ምሎ ነው ለኦሮሞወች የነገራቸው። ነገር ግን ማክዳ ጋላን ትግሬወችን እምቢ ባላቸው አሳይተውኝ ነውው፡ ስለዚህ ማፍቀሯ አይታወቅም ማለት ነው። ስለዚህ ዋቃዮ ለመዋሸት ይጠቅማል ማለት ነወ። ምክንያቱም ዛፍ ስለሆነ ምንም የሚፈጥረው ነገር ስሌለ ነው። የዋቃዮ አመታዊ የንግስ በአሉ ደግሞ እሬቻ ነው። ኦሮሞ በዛፍ እየማለ "አልዋሸም" ብሎ ነው የሚያስብ።

ኦሮሞወች የማክዳን ነገር ዝም ማለታቸው የነዳቸው ይመስለኛ። ምክንያቱም አሁን በተለይ ኦሮሞወች የመገንጠል ጥያቄ ከጠየቁ በኋላ ህዝቡ እና ብሄር-ብረሰቡ በአጠቃላይ እንደ ባሪያ ነው እየቆጠራቸው ያለ። በተለይ ደግሞ በ1999 ዓ.ም ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ የገባ አንድ የጎጃም ልጅ ቆምጨነቱን ከዶ "ጋላ ነኝ" አለ። የዚህ ልጅ ስሙም እርመዴ ይባላል። ከዚያም ሌላው ህዝብ "እርመዴ እና ቤተሰቦቹ ምን ሊያደርጉ ጎጃም ሄደው ነው?" ሲባል በድሮ ዘመን ማለትም በባሪያ ንግድ ጊዜ ኦሮሞወች በውጭ ንግድ መልክ ሸጠዋቸው ነው እያለ ህዝቡ ይነጋር ጀመር። ስለዚህ በብዙ ምክንያት ህዝቡ ኦሮሞን እንደ ባሪያ እየቆጠረው በመሆኑ፤ ማክዳ ስትጣል ዝም ማለታው የበለጠ ያስናቃቸው ይመስለኛ። ኦሮሞ በድሮ ዘመን ኦሮሞን አውጥቶ ይሸጥ እንደነበር እና ለውጭ ንግድ ይጠቀም እንደነበር ምልክቱ እርመዴ እና ጠንቋዮች ናቸው። አንዲ ጠንቋይ ክንፈገብሬል ጋላን "የእኔ አይነት ነው" አለችው አሉ። ይህ ደግሞ በቀጥታ ሲተረጎም "ኦሮሞ ነኝ" ማለት ነው። ይህች ጠንቋይ ደግሞ ተሸጣ የሄደች ባሪያ እና ጌታዋ ከላይዋ ያለባት ሴትዮ ነች። ስለዚህ ማክዳ ጋለንም መሸጣቸው መሰለኝ። የባሪያ ንግድን ስንመለከት፤ ለሻጩ፤ የውጭ ንግድ(Export) ሲሆን ለአስገቢው ደግሞ የውስጥ ንግድ(import) ነው ማለት ነው። ስለዚህ ኦሮሞ አሁንም እንደ ድሮው ማክዳንም ወደ ውጭ እየሸጣት እንደሆነ አልገባውም ማለት ነው።

4.10. ከማክዳ(ማጋኢጋ) ጋር ትውውቅ ያደረግን በፖሊስ ጣቢያ ነው

እኔ መቼም ይህንን መፅሃፍ ለመፃፍ የተገደድኩ ማክዳን ትግሬዎች እንዳሳዩኝ ያዎቅኩ እለት ነው። ማክዳን ትግሬዎች አሳይተውኝ ነው። ይህን በተደጋጋሚ የምናገረው አስረግጬ ለማስረዳት እና ቀልድ እንዳልሆነ ለማሳወቅ እንዲሁም ማንኛውም አንባቢ ችላ እንዳይለው ፈልጌ ነው። በዚህም አንባብያን እንድትረዱኝ ነው። በቃ በጭራሽ አላውቃትም፤ ዝም ብየ ነው እንደ ደርግ ዎታደር የታፈስኩ። በግዴታ ታፍሼ ነው። እኔ በጭራሽ ከ 5ኪሎ ጥንድ ውስጥ ሴት አፈቅራለሁ ወይም ያፈቅረኛል ብየ አስቤ አላውቅም። ስለዚህም አልሞከርምም አላስብምም። ስለዚህ የተጀመረው ትግሬዎች ከላይ እንደተገለፀው ማክዳን አሳይተውኝ ነው። ህዝቡ ለምን የፍቅር ፀብ(love fighting) አልፈጠረም? ብለን ስንጠይቅ ብዙ ምክንያቶችን ማግኘት እንችላለን። ከእነዚህም ምክንያቶች መካከል የሚከተሉትን ማየት እንችላለን።

1. ማክዳ እሽኮ ስለሆነች ኦሮሞም ዝም ስላለ ነው። ጠንቋይዋ "የእኔ አይነት ናቸው" አለች አሉ። ስለዚህ ኦሮሞም ብትፈቀው ጠንቋይዋን ታገኛለህ። ይህንን ያልኩበት ምክንያት ጠንቋይዋ ወደ ጎጃም የሄደች ተሸጣ ሲሆን የገዛት ባለቤቷ ደግሞ ከቤቷ በላይ አለ ይባላል። ስለዚህ ኦረሞም ተደብቆ ዝም ስላለ ህዝቡ "ኦሮሞ ናት" ብሎ ነው የተዋት።

2. ትግሬወች ማለትም አብርሃ ፂላ የፍቅር ፀብ ሊፈጥር ፈልጎ ነበር። ነገር ግን “ብዱልኝ” ብሎ ስለሆነ ማክዳን የጣላት “ሱሪ አውሶ አትታጠቁበት” በሚለው አባባል መሰረት ህዝቡ ስለሳቀበት በጋራ እና በአንድነት ከህዝቡ ጋር ተጋርቶ ይጠቀምባት ጀመር። አብርሃ ፂላ ማክዳ ጋላን ሲጥላት “ሰው አያየኝም” ብሎ ነበር። ነገር ግን ቆምጨወች ህብረት ፈጥረው ስላሳቁበት እና ህዝብ ስላየው አሁን ማክዳን መከላከል አይችልም ማለት ነው። ከጅምሩም ቢሆን ማክዳን ባይጥሏት እና ያልተገረዘ ሴት መብዳት ባያቅታቸው ኖሮ ትግሬወች መንግስት እንደመሆናቸው መጠን ማንም ማክዳ ጋላን የሚነካት አይኖርም ነበር ማለት ነው። እንደገናም በኢትዮጵያ ባህል ውስጥ አንዱ የጀመረውን ሴት ሌላው ተደርቦ አይነካም። አብረሃ ግን ከወያኔ በወሰደው የማጭበርበር ባህል መሰረት ማክዳ ጋላን “ሰው አያየኝም” ብሎ ሊጥል እና ሊቀልድ ሲል ህዝብ ስላየው አሁን መከላከል አይችልም ማለት ነው። እንዳውም ህዝቡ አብርሃ ፂላን “ይህ የሴት ልጅ መጀመሪያ ወንድ ከሆነ ለምን ያልተቀደደ ሴት ለበጂ ያሳያል? ወይም የማይሆንለት ከሆነ በአቅሙ አያፈቅርም፤ አሁን የሚፈረግጥ” ብሎት ትግሬወች በጣም አፍረው እንደነበር እና ትግሬወችም እንደፈሱ የሚታወቅ ነገር ነው። ይህ ደግሞ እንደ አሮሞ አይነት ፈሪወችን በር ከፍቶ የለቀቀ እና አሮሞ እደልቡ እያስፈነጨው ይገኛል። ወያኔ ሰው ሳያየው በብሄር ብሄረሰቦች መካከል ፀብ እየፈጠረ ህዝብ ሲያጫርስ እንደሚውል ይታወቃል። አሁንም ማክዳን ሲጥሏት ሌላው ህዝብ ባያይ ኖሮ ጋላ እና ቆምጨው “አፍቅራው ነው” በሚለው ነገር መጣላቱ አይቀርም ነበር። ነገር ግን ማክዳ ጋላ ስትጣል ቆምጨወች ለሌላ ህዝብ ስላሳዩ፤ “አፍቅራው ነው” ቢባል እንኳን የሚቀበል ስለሌለ ማንም የሚሳቀቅ ስለማይኖር ብቻ ጋላ አይፈርግጥ እንጂ የሚፈጠር ፀብም ሆነ ግርግር አይኖርም ማለት ነው። አሮሞ ማለትም ጋላ አሁን እያሰበ ያለው “የመንግስትን ሚስት እየተጠቀምን ስለሆነ ጀግና ነን” ብሎ ነው። ነገር ግን መረሳት የሌለበት ነገር ምንድን ነው ካልን ማክዳ ጋላ አሮሞ ማለትም አሸከር እንደሆነች ነው።
3. ህዝቡ ጥንቆላውን በመያዝ እና እውነታውን በመሸሽ “የታዴን ሚስት ነው እየተጫወትንባት ያለን” ብሎ ስለሚያስብ ነው። ስለሆነም ህዝቡ እራሱን እየቆጠረ ያለው የእኔን ሚስት ውሽማ እንደያዘ እንጂ እንዳፈቀረ አይደለም። ለምሳሌ አብርሃ ፂላን እና ክንፈገብሬል ጋላን ብንመለከት እነዚህ ሰዎች እራሳቸውን እንደ ማክዳ ጋላ ውሽማ እንጂ እንደ ማክዳ “አፍቃሪ” ስለማይቆጥሩ ማክዳ ጋላን ለጓደኞቻቸው አሳልፈው እየሰጡ “ያኛው አያወጣትም” እያሉ ሲቀልዱ ይደመጣሉ። ማክዳ ጋላም እንደተፈቀረች ሳይሆን የምታስበው በእኔ ላይ ውሽማ እንደያዘች አድርጋ ነው። ነገር ግን ማክዳ ጋላ ተጥላ እንጂ እኔ ጠብሻት ወይም ጀምሬያት አይደለም። እኔ እንደ አፍቃሪ የተቆጠርኩ ያለሁ በፂላወች ጅምር ነው። ስለዚህ እኔ በሰው ጅምር እንደ “ባል” ተቆጥሬ ነው ማለት አሁን ህዝብ እየቀለደብኝ ያለ። ይህ የህዝቡ ሴራ ሲሰራ ማክዳ ጋላ ድግሞ “አወጣዋለሁ” እያለች ስለሆነ ደብረብርሃን መጥታ ከበዳኋት ውሽማ ተይዛ ቆይታ የመጣች የአሮሞ ሴት እንደበዳሁ ሊቆጠር ነው ማለት ነው። ነገር ግን ማክዳ ጋላን ጥንቆላው እና ፂላወች አምጥተው ጥለውብኝ እንጂ እኔ ጀምሬያት ስላልሆነ እውነተኛ ጋብቻ እና አውነተኛ ብድ ስለማይሆን፤ “ውሽማ ተያዘበት” ብሎ የሚቀልድብኝ ማንም ሰው እንደማይኖር እርግጠኛ ነኝ። ምክንያቱም ማክዳ ጋላን ፂላወች ውሽማ ይዘዋት ቢሆን ኖሮ አይፈሱም ነበር። ፂላወች የፈሱበት ምክንያት ደግሞ ማክዳ ጋላን ለእኔ ሲያሳዩኝ ህዝብ ስላያቸው አፍረው ነው። **እኔም “የእግዚአብሄርን ለእግዚአብሄር” እንደተባለ “የአሻንጉሊትን ለአሸንጉሊት” ብየ ለማክዳ ፍቅር የሚሆን ዲልዶ ገዝቼ እየጠበቅኩ ነው።**
4. ህዝቡ የሚያስበው ማክዳ ጋላን ፂላወች የጣሏት “በነፃ ዝውውር(Free transfer)” ነው ብሎ ስላሰበ እና የማክዳ ጋላ አባት ይህንን ተመልክቶ ዝም ስላለ ሌላው እና ማክዳ ጋላን የጠበሳት ህዝብ ማለትም አብርሃ ፂላ እና ክንፈገብሬል ጋላ እራሱን እንደ “ውሽማ(ውሽ)” ስለሚቆጥር ነው። ስለዚህ የውሽማ ደግሞ ፀብ የለውም። ውሽማ(ውሽ) በየተራ መጠቀም እንጂ የፍቅር ፀብ የለውም። ስለዚህ አባቷ “በነፃ ዝውውር(Free transfer)” ነው ብሎ ዝም ስላለ ሌላው ህዝብም እራሱን እንደ ውሽማ(ውሽ) እያየ ዝም አለ ማለት ነው።

5. ማክዳ “የፌደራል ሴት ናት” ተብሎ ስለሚታመን እና ትግሬዎች ማለትም መንግስት ማክዳ ጋላን ወደ ፌደራል አሮሞነት ስለለወጧት በማክዳ ጋላ “ተጎዳን” ብሎ የተቆረቆረ ሰው አልተገኘም፡፡ ለምሳሌ ድሬ ዳዋን “ይገባናል” በሚል አሮሞች እና ሶማዎች ጦርነት ገጥመው እንደነበር በ1998 ዓ.ም ዩኒቨርስቲ በገባሁበት ወቅት ሲወራ ሰምቻለሁ፡፡ በመሆኑም የወያኔ መንግስት የወሰደው እርምጃ ምንድን ነው ቢባል ድሬዳዋን ወደ ፌደራል ከተማነት መቀየር ነው፡፡ ከላይ እንደተጠቀሰው “ፌደራል” ማለት “የጋራ” ማለት ነው፡፡ በመሆኑም ሶማሌዎች እና አሮሞዎች “ከሚጣሉ” ተብሎ ድሬዳዋን ወደ ፌደራል(የጋራ) ከተማነት ቀየሯት ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላንም ትግሬዎች ሲሞክሯት እና “እምቢ” ስትላቸው የመጣላቸው አስተሳሰብ ምንድን ነው ቢባል ለህዝቡ በማጫረት ወደ ፌደራል አሮሞነት መቀየር ነው፡፡ ስለሆን ህዝቡ ልክ በፌደራል ከተሞች ማለትም በአዲስ አበባ፤ በድሬዳዋ እና በሌሎችም “በይገባኛል” የሚጣላ እንደሌለ ሁሉ ማክዳ ጋላንም “የጋራ(ፌደራል)” ናት በሚል የሚጣላ እና የሚቆረቆር ጠፋ ማለት ነው፡፡
6. ልጅቷ የሁለት ተግንጣይ ልጅ ስለሆነች የተቆረቆረ የለም፡፡ ይህም ሲባል ልጅቷ በእናቷ ኤርትራዊ ስትሆን ባባቷ ደግሞ አሮሞ ናት፡፡ በዚህም የተነሳ ጎንደሬው፤ ሸዋው፤ ትግሬው ወዘተ ሁሉም “የእኛ ናት እርሷስ” ይላል፡፡ ይህም የመጨረሻ የህዝብ መጫዎቻ ካደረጉኝ ጉዳዮች አንዱ ነው፡፡ ሁሉም “ያውጣት፤ ያውጣት፤ ያውጣት፣ .....ያውጣት” ነው የሚል እንጂ ለእርሷ አንድ የሚዎግን የለም፡፡ የሚዎግን ሲባል ልክ “የማታውቀውን እንዴት ታፈቅረዋለች?” የሚል ሰው የለም፡፡ ምክንያቱም “የጠፍ ልጅ” አድርገዋት ነው፡፡ “ትርፍ ልጅ ናት” ብለው ስለሚያስቡ ሳይሆን አይቀርም፡፡ አባትዮው የቆንጆ አባት ሆኖ ሞቶ ሱፉን ለብሶ መከራውን ያያል፡፡ ስለዚህ የሁለት ተገንጣይ ልጅ ስለሆነች እና ቤተሰቦቿም የአውቲዝም በሽተኛ ስለሆኑ የተቆረቆረላት ሰው የለም፡፡
7. ተጥላ ስለሆነ የተበደለ ሰው ችግር ይፈጠር እንጂ ሌላው ምን አገባኝ ብሎ ችግር ይፈጥራል? በዚህም መፈርገጥ የነበረባቸው አሮሞዎች እና ቤተሰቦቿ ነበሩ፡፡ ቤተሰቦቿ እና አሮሞዎች “እምቢ አለችን” ብለው ነው የሚያዎሩ፡፡ “ያኛው አላዎጣት አለ” የሚለውን እንደ መፅናኛ በመውሰድ ነው አሮሞዎች ህዝብ እየሰበሰቡ ሲያስሞክሩ የሚውሉ፡፡ እኔም ሌላ ቢያዎጣት “ቀዳዳ ውሽታም” ነው እንጂ ሌላ ስም አይዎጣላትም፡፡ አሮሞወች እና የማክዳ ቤተሰቦች የፈሩበት ምክንያት “አሮሞወች የፌደራል ከተሞች ላይ ይፈራሉ” ይባላል፡፡ ስለዚህ አዲስ አበባ የፌደራል ከተማ ስለሆነ ፈርተው ነው፡፡ የአሮሞ መጠኑ ሲጨምር ውሸቱ ይጨምራል መሰለኝ ሁሉም ትግሬወች እምቢ ብላቸው ማሳየታቸውን ወደ ጎን ብለው “አፍቅራዋለች” ይላሉ፡፡ አሮሞ ሌሎች አሮሞወችን ስለሚንቅ ብትጣልም አልቆጨው ስላለ ነው፡፡ እንዲሁም አሮሞወች ዘላኖቸ ስለሆኑ እና መንም ስርዓት የሚባል ነገር በባህላቸው ውስጥ ስለሌለ ማክዳ መጣሏን እንደ ነውር ስላልቆጠሩት እና ስላለተቆረቆሩ ፀብ የሚፈጥር ስለጠፋ ነው፡፡ “ዘላን” ማለት “ምንም ስርዓት የሌለው እና ስድ(rude)፤ ባለጌ፤ ቤት-አልባ ወዘተ” ማለት ነው፡፡
8. ፂላወች ስለፈሱ ጋሎች በእርሱ እየተፅናኑ መጣሏን ችላ ብለውት ነው፡፡ ይህንንም ወሬ አሳልፈው አሮሞዎች ከአፍሪካ ወንድሞቻችን እና እህቶቻችን ጀምሮ እስከ አሜሪካ ኔግሮወች ድረስ አዳረሱት፡፡ በዚህም ምክንያት ህዝቡ “ከፈሱ ትግሬዎች ይጠቀሙ” ብለው ሳይነግሯቸው አይቀሩም፡፡ አሮሞዎችም የፈሱን ግርማ ለማስፋት ፈልገው ማክዳን ተራቸው ሲደርስ ወስደው ትግሬወችን እንደ ጉድ ያስፈሏቸዋል፡፡ ስለዚህ የፈሱን ትርጉም ለህዝብ አሳወቁ ማለት ነው፡፡

ሌሎችንም ብዙ ምክንያቶችን መዘርዘር ስለሚቻል ለአንባቢያን ትቸዋለሁ፡፡

ይህ በእንዲህ ይቆየን እና አንድ የተረሳ ነገር ስላለ ዎደ ኋላ ልመልሳችሁ፡፡ ፒምፖች(አሻፋጆች) መረሳት የለባቸውም፡፡ አሻፋጆች በህዝብ የተደራጁ ማክዳ “እስከምትበርድ” ድረስ እያሻፈዱ የሚያቆዩ እና ዋና ባሎች ከሞቱም እንደ ምትክ የሚያገለግሉ ከሁሉም ጎሳዎች የተውጣጡ እና የተደራጁ ዎጣቶች ናቸው፡፡ ልምሳሌ ፂላው ስሟት በተሎ ጋላወች

ሊስሚት አይችሉም፡፡ ስለዚህ አሻፋጆች ላይ ቆይታ ነው ወደ ተረኛ የምትሸጋገር፡፡ ስለዚህ አሻፋጆች እንደ መሸጋገሪያ ድልደይ ነው የሚያገለግሉት፡፡ ነገሩ የዱላ ቅብብል መሆኑ ነው፡፡ ማለትም ኦሮሞው ከሳማት በኋላ ትሞቃለች፤ ስለዚህ እስከምትበርድ ድረስ በፂላ አሻፋጆች ትቆያለች ማለት ነው፡፡ ከእነዚህ አሻፋጆች መካከል ጥበቃ እና ፖሊስም አለ፡፡ እነዚህ የጥበቃ እና የፖሊስ አሻፋጆች ጥበቃ አባይ ፂላ እና ፖሊስ ዮናስ ወላሞ ይባላሉ፡፡ እንዳውም ይህ ዘበኛ እና ይህ ፖሊስ እራሳቸውን እና አቅማቸውን አያውቁም ማለትም ይቻላል፡፡ እንድ የደካማ ልጅ አግኝቶ አሻፈደ ማለት እኔን ናቀኝ ማለት አይደለም፡፡ ስለዚህ አሁንም በደረጃህ እና በመሰልህ መንቀሳቀስ ይቻላል፡፡ ልጅቷ ልትመጥናቸው ትችላለች፡፡ ነገር ግን እኔን ስለማይመጥኑኝ ሊያከብሩኝ ይገባል፡፡ ማንኛውም ሰው እንደ ደረጃው፤ እንደሃብቱ፤ እንደ እውቀቱ ካልተከበረ መቸም ሰላም ሊመጣ አይችልም፡፡ ስለዚህ ብንከባበር ለሀገሪቱም እድገት እና ስም ይጠቅማል፡፡ ለማከዳ እና ለቤተሰቧ ሊመጥኑ ይችላሉ፡፡ እኔ ግን በጭራሽ አለም እንኳን ቢፈርስ ሴት ከጥበቃ እና ከፖሊስ ጋር ልጋራ አልችልም፡፡ ባልታዎቀ ምክንያት ይህን ዘበኛ እና ይህን ፖሊስ አላስጠቀሟቸውም፡፡ ምክንያቱም አባትዮውም ሆነ እህቶቿ ፈርግጠው ሳይሆን አይቀርም፡፡ እኔ ተፋልጩ ኢንጂነር የሆንኩ ካታንጋ ለመቀነስ ነው፡፡ አሻፋጆች በጉለት ቡድን የተከፈሉ ናቸው፡፡ አከፋፈሉም በህገ-መንግስቱ መሰረት ነው፡፡ ይኸውም በኢትዮጵያ ህገ-መንግስት አንቀፅ 39 ላይ “ሁሉም ክልሎች እና ብሄር-ብሄረሰቦች እራስን በራስ የማስተዳደር እስከ መገንጠል መብት አላቸው” የሚል አለ፡፡ እሱን መሰረት በማድረግ ኦሮሚያ የመገንጠል ጥያቄ አቅርቦ ሳይሳካለት ቀርቷል፡፡ ነገር ግን ሌሎች ክልልሎች “አንድነትን መርጠው” ይላሉ እንደ መንግስት ቃል ከሆነ “አንድ” ሆነው ቀጥለዋል፡፡ በዚህ መሰረት ነው እንግዲህ ሁለት ቡድን አሻፋጅ ሆኖ ህዝቡ ለሁለት የተከፈለው፡፡ እነዚህ አሻፋጆች ኢትዮጵያውያን ብቻ ስላልሆኑ አከፋፈሉ አለማቀፋዊ ይዘትም ሊኖረው ይችላል፡፡ ስለዚህ የአለም ህዝብ በአሻፋጅነት በሶስት ይከፈላል፡፡ ይህም የፂላ አሻፋጅ፤ የጋላ አሻፋጅ እና የዲልዶ(dildo) አሻፋጅ ተብለው ነው፡፡

1. **የትግሬ አሻፋጅ፡-** እነዚህ አሻፋጆች ከኦሮሚያ ውጭ ያሉ 8 ክልሎች ያጠቃልላል፡፡ እነዚህ አሻፋጆች “ብዙህነት(diversity)” የሚለውን ቃል በመያዝ እና ከሁሉም ክልል የተውጣጡ ስለሆነ “መከባበር” ለመፍጠር “በህብረት ጋብቻ(polygamy)” እውን ለማድረግ የተደራጁ ወጣቶች ናቸው፡፡ እነዚህ ሻፋጆች “ደሞዝን ወያኔ አምጥቷል” ብለው የሚያምኑ ናቸው፡፡ እነዚህ አሻፋጆች እራሳቸውን “ዋልያ” ብለው ይጠራሉ፡፡ እነዚህ አሻፋጆች “የፂላ ቡድን(Team Tsılla(TT))” ወይም “የፂላ ህብረት(The Tsilla Squad(TS))” ብለው እራሳቸውን ይጠራሉ፡፡ እነዚህ አሻፋጆች የአየር ንብረት ለውጥ የማይበግረው ኢኮኖሚ የመገንባት አላማ አላቸው፡፡ እነዚህ አሻፋጆች የአሁኑ ኢኮኖሚ ሴት መብዳት ስላልቻለ በአሜሪካ ኢኮኖሚ ላይ ተመርኩዘው ማከዳን በመብዳት ለወደፊት “ሴት የሚያማልል ኢኮኖሚ እንገነባለን” ብለው ያስባሉ፡፡ **“ትልቅም ነበርን ትልቅ እነሆናል”** የሚል መፈክር አላቸው፡፡ ሁሉም የትግሬ አሻፋጆች ያልተገረዘ ሴት የመብዳት ልምድ የላቸውም፡፡ ምክንያቱም መንግስት ያልተገረዘ ሴት የመብዳት ልምድ ስሌለው እና በጉዳዩ ላይ ስልጠናም ስላልተሰጠ ነው፡፡ የትግሬ አሻፋጆችን ትግሬወች በጣም ይወዷቸዋል ይባላል፡፡ ምክንያቱም ትግሬ የሚፈልገው “ያኛው አላወጣትም” የሚባል ሰው ነው፡፡ ስለሆነም ትግሬወች ማከዳ ጋላን መጣላቸውን እና መፍሳታቸውን እረስተው “ያኛው አላወጣት አለ” ለማለት አሻፋጆችን ሲጠቀሙ ይታያል፡፡ እነዚህ አሻፋጆች ብዙ ሲሆኑ በዋናነት የሚሳተፉት ግን የሚከተሉት ናቸው፡፡
    i. ሰሜን ሸዋ(ሸዋየ) የፂላ አሻፋጅ
    ii. ቆምጨ የፂላ አሻፋጅ
    iii. ዶርዜ የፂላ አሻፋጅ
    iv. አባይ ዘበኛው የፂላ አሻፋጅ
    v. ዮናስ ፖሊሱ የፂላ አሻፋጅ

vi. የአሜሪካ ፈረንጅ የሚላ አሻፋጅ(white the TSilla Pimp)

2. **የኦሮሞ አሻፋጅ(የኦሮሞ አወንዳጅ(The Galla Malers))፡-** እነዚህ አሻፋጆች ኦሮሞዎች ብቻ ናቸው፡፡ እነዚህ ህዝቦች ሌላ ኢጋር የሌላቸው ምክንያቱ ፓጋን ስለሆኑ ነው፡፡ ስለዚህ "ዋልያ" አይደግፋቸውም፡፡ ዋልያ ተቃራኒያቸው ነው፡፡ በዋናነት አንድ ኦሮሞ ብቻ ይሳተፍ እንጂ ይህ አሻፋጅ 26 ሚሊዮን ኦሮሞ "ከጎንህ ነን" ብለው ቆመዋል፡፡ ኦሮሞወች **"መጭው ጊዜ ለኦሮሞ ብሩህ ነው"** የሚል መፈክር አላቸው፡፡ እኔ እንደሚታየኝ ግን እንደዚህ በግርግር ማንም እያዎዛባቸው መጪው ጊዜ ብሩህ አይመስለኝም፡፡ መጪው ጊዜ ብሩህ እንዲሆን መታገልን ይጠይቃል፡፡ በአሁኑ አያያዝ ግን እንኳን የእነርሱን የእኛንም መጪ ጊዜ ነው ያጨለሙብን፡፡ እነዚህ አሻፋጆች "የጋላ ቡድን(Team Galla(TG))" ወይም "የጋላ ህብረት(The Galla Squad(GS))" ብለው እራሳቸውን ይጠራሉ፡፡ እነዚህን አሻፋጆች አትክልት ቤት አታጣቸውም፡፡ ምክንያቱም የኦሮሞ ሃይማኖቱ ዛፍ(የጓሮ አትክልት) ስለሆነ አትክልት ቤት ደግሞ የኦሮሞ ቤተ-ክርስቲያን መሆኑ ነው ማለት ነው፡፡ አትክልት እና ፍራፍሬ መመገብ በሃይማኖታቸው የተፈቀደ ተግባር ነው፡፡ በመሆኑም "ሞዴል" ናቸው ማለት ነው፡፡ ሞዴሎች ለምሳሌ እንዳይወፍሩ አትክልትና ፍራፍሬ በተለይ ደግሞ ሰላጣ ይመገባሉ፡፡ ስለዚህ ኦሮሚያ የቆንጆ መታያ ነው ማለት ነው፡፡ የኦሮሚያ ቁንጅና ውድድር መመልከት አዲስ ላይሆን ይችላል፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግ የኦሮሚያ ህዝብ አትክልተኛ ስለሆነ እና እትክልትና ፍራፈሬን ስለሚመገብ ነው፡፡ ስለሆነም ኦሮሞ "የተመጣጠነ ምግብ" ብሎ የሚጠራው አትክልትና ፍራፍሬን ነው ማለት ነው፡፡ "በኦሮሞነት መኩራት(Oromo Pride)" የሚል መፈክር አዘጋጅተው እራሳቸውን የመውደድ ማበረታቻ ሲያደርጉ ይታያል፡፡ ኦሮሞ "በኦሮሞነት መኩራት(Oromo Pride)" የሚለውን መፈክር ያመጡት አብዛኛው ኦሮሞ እራሱን እና ሌላውን ኦሮሞ ስለሚጠላ እና ስለሚንቅ ነው፡፡ ሁሉም የኦሮሞ አሻፋጆች ያልተገረዘ ሴት የመብዳት ልምድ የላቸውም፡፡ ምክንያቱም መንግስት ያልተገረዘ ሴት የመብዳት ልምድ ስሌለው እና በጉዳዩ ላይ ስልጠናም ስላልተሰጠ ነው፡፡ እነዚህ የኦሮሞ አሻፋጆች መካካል የሚከተሉት ይገኙበታል፡፡

   i. ቡራዩ የጋላ አሻፋጅ((**የኦሮሞ አወንዳጅ(The Galla Malers)**)
   ii. ፊንፊኔ የጋላ አሻፋጅ((**የኦሮሞ አወንዳጅ(The Galla Malers)**)
   iii. የአሜሪካ ኔግሮ የጋላ አሻፋጅ(Nigga the Galla **Maler**) ናቸው፡፡

3. የዲልዶ(dildo) አሻፋጅ፡- እነዚህ አሻፋጆች ማከዳ ጋላ ተጥላ ስለሆነ ለሰው ጀላ አትመጥንም ብለው የሚያስቡ ግለሰቦች እና ቡድኖች ናው፡፡ እነዚህ አሻፋጆች "ያሸነፈ ይኖራል" የሚል መፈክር ሲኖራቸው፤ "የእራስን እድል በእራስ መወሰን" በሚል መርህ ማከዳን ለዲልዶ(dildo) ለማስበዳት ሲመክሩ እና ሲለፉ እየዋሉ ነው፡፡ እነዚህ አሻፋጆች "የዲልዶ ቡድን(Team dildo(TD))" ወይም "የዲልዶ ህብረት(The Dildo Squad(DS))" ብለው እራሳቸውን ይጠራሉ፡፡ እነዚህ አሻፋጆች "ሰው ሆኖ ይገኛል ሰወች የጠፉ እለት" ከሚለው የአምሳል ምትኬ ሙዚቃ ላይ ተነስቶ "ቆላ ሆኖ ይገኛል ቁላ የጠፋለት" ብለው "ሆ" እያሉ ዲልዶን እየደገፉ የሚገኙ አሻፋጆች ናቸው፡፡ እነዚህ አሻፋጆች "ታዳሽ የሀይል ምንጭ" ከሚለው አባባል ተነስተው "ታዳሽ ቁላ" በሚል ነው ዲልዶን እየደገፉ ያሉ ማለት ይቻላል፡፡ እነዚህ አሻፋጆች ማከዳን እስከ ቤተሰቧ "አሸንጉሊት ናቸው" ብለው ስለሚያስቡ፤ "የእግዚአብሄርን ለእግዚአብሄር፤ የቄሳርን ለቄሳር" በሚለው መርህ መሰረት፤ **"የአሸንጉሊትን ለአሸንጉሊት"** በማለት ማከዳን ለአሸንጉሊት(ለዲልዶ) ለማስበዳት ያሰቡ አሻፋጆች ናቸው፡፡ እነዚህ አሻፋጆች በአለም ህዝብ በስርጭት ስንናያቸው ብዙ የህይወት ትግልን ያሸነፉ ህዝቦች እና ቡድኖችን ማጠቃለል ይችላል፡፡ እነዚህ አሻፋጆች **"የሰው ልጅ ማንኛውንም የፈለገውን ነገር የማድረግ መብት አለው"** ብለው ያምናሉ፡፡ እነዚህ አሻፋጆች "ዲልዶ ያልተገረዘ ሴት ይበዳል" ብለው የሚያምኑ አሻፋጆች ናቸው፡፡ ምክንያቱም ዲልዶ ጠንካራ ስለሆነ እና ጠንካራ ከንድ ካገኘ እምስ አይደለም ግድግዳ ይበሳል፡፡ ከንዱ ደግሞ የእኔ ከንድ ስለሆነ ፑሽ-አፕ እየሰራሁበት ስለሆነ ከንዴም

ጠንክሯል ስለዚህ በትክክል እና በሀይል ስለምገፋው ያልተገረዘ ሴት በዲልዶ መቅደድ ይቻላል ማለት ነው፡፡ አብርሃ ፂላ እና ክንፈግብሬል ጋላም እንዲሁም መላው የኢትዮጵያ ህዝብ ማለትም መንግስትን ጨምሮ ማለት ነው ላልተገረዘ ሴት ይህንን ልምድ መቅሰም ይችላሉ ማለት ነው፡፡ ዲልዶ እራሱ ፈልጎ ሳይሆን ማከዳ ጋላ በትግሬ ተጥላበት እና “እነኳት ሚስትህ” ተብሎ በአብርሃ ፂላ ተሰጥቶት ነው፡፡ ዲልዶን ለብድ ለመጠቀም የሚያስፈልገው ጠንካራ ክንድ ብቻ ነው፡፡ በክንዳችን መስራት ቢያቅተን ደግሞ ዲልዶ መግፋት ያቅተን ወይ? እነዚህ አሻፋጆች በዲልዶ በጣም ከመተማናቸው የተነሳ “ዲልዶ የፈረንጅ ቂጥም አይፈራ እንኳን የኦሮሞ ቂጥ ሊፈራ?” ብለው ሲዝቱ እና በዲልዶ ሲመኩ ይሰማል፡፡ የዲልዶ አሻፋጆች የሚያስቡት ህዝቡን በነፃ ወሬ(Free talk) ማስደሰት እና ነፃ ማውጣት ነው፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ የተፈቀደው ነፃ ወሬ(Free talk) ስለሆነ ህዝቡ ከላይ የተዘረዘሩትን ፌክ የመፅናኛ እና ሙድ ገዳይ ቃላትን እየተጠቀመ ሲላዝን ስለሚውል፤ የዲልዶ አሻፋጆችም ይህንን ነፃ ወሬ ወደ ግኡዝ አካል ለመቀየር የተጠቀሙት ዘዴ ዲልዶን ማነበዝ ነው፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ በነፃ ሃሳብን የመግለፅ(free press) መብት ተነፍጎ በአሁኑ ዘመን እየሆነ ያለው በነፃ ማውራት(Free talk) እንዲፈቀድ ተብሎ ህዝቡም በጥንቆላ ነፃ ወሬ ሲያወራ እና ሲላዝን ይውላል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የዲልዶ አሻፋጆችም ነፃ ወሬን ለማበረታታት እየታገሉ ነው ማለት ነው፡፡ በነገራችን ላይ በነፃ ሃሳብን የመግለፅ መብት በኢትዮጵያ መንግስት ቢፈቀድ እና ህዝቡም ሃሳቡን ቢገልፅ የአመለካከት ለውጥ ይመጣ ነበር ብየ አስባለሁ፡፡ ስለዚህ የዲልዶ አሻፋጆች ነፃ ወሬንም ሆነ በነፃ ሃስብን የመግለፅ መብትን ይደግፋሉ ማለት ነው፡፡ እነዚህ የዲልዶ አሻፋጆች ከኦሮሞወችም ድጋፍ ያገኙ ይመስላል፡፡ ኦሮሞወች በተለይ አቶ አስመላሽ ዲልዶን የደገፈበት ምክንያት ዲልዶ የእንጨት ዝርያ ስለሆነ እና እንጨት ደግሞ የኦሮሞ አምላክ ስለሆነ፤ እና አምላኩን ለማስደሰት ብሎ ነው፡፡ በኢትዮጵያ ህዝቡ ሴትን መብዳት አቅቶት በዲልዶ መብዳትም ሆነ ማስበዳት ነውር ያልመሰለው ድሃ ስለሆነ እና የድሃ ክብሩ ሆዱ ስለሆነ ነው፡፡ ቆሻሻ ከመብላት ይልቅ ትልቁ ነውር አንድ ሴት መብዳት አቅቶህ በዲልዶ ማስበዳት ነው፡፡ ነገር ግን የድሃ ችግሩ ምግብ ስለሆነ ህዝቡ እያወራ ያለው ስለ ወሲብ ሳይሆን ስለሆዱ ነው፡፡ የዲልዶ አሻፋጆችን አንድ በአንድ ስንዘረዝራቸው የሚከተለውን ይመስላል፡፡

i. ለዝቢያኖች የዲልዶ አሻፋጅ(Lesbian the dildo pimp)
ii. ቡሽቲዎች የዲልዶ አሻፋጅ(Gay the dildo pimp)
iii. ታደለ ባሳዝነው የዲልዶ አሻፋጅ(Tadele Basazenew the dildo pimp)

አሻፋጆች ትግሬወችን “አያስፈሷቸውም” ብሎ ነው ህዝቡ የሚያስብ፡፡ ነገር ግን እነዚህ አሻፋጆች በትንሹም ቢሆን እየተጠቀሙ ስለሆነ ባያስፈሷቸውም የቂጥ ላብ(ass sweat) ሊፈጥሩ ይችላሉ፡፡ መፍሳት እኮ የመጨረሻው ደረጃ ነው፡፡ የእኛ ህዝብ እንዳው እልክ ይዞት ይንጫጫል እንጂ ከፈሱ በኋላ ኦሮሞዎች ቢበዷትም ሆነ ባይበዷት ምንም ለውጥ የለውም፡፡ ስለዚህ ፈስ የመጨረሻው ደረጃ ነው፡፡ በቃ በጭንቀት ከፈስ በላይ ምንም ሊፈጠር አይችልም፡፡ ነገር ግን እነዚህ አሻፋጆች “ትግሬዎችን አላስፈሷቸውም” ተባለ እንጂ የሚፈጥሩት እና የሚያደርጉት ነገር እንደየ ቡድኑ ይለያያል፡፡ ለምሳሌ የትግሬ አሻፋጅ ከሆነ ፈስ ያበርዳል እናም ቂጣቸውን እንዳያልባቸው አድርጎ ነው የሚጠቀም፡፡ የኦሮሞ አሻፋጅ ከሆነ ደግሞ ሞቅ ያለ ሽፍድ ማከዳን በማሻፈድ ትግሬዎች ፈስ እንዲያጠራቅሙ ያደርጋል፡፡ ስለዚህ የኦሮሞ አሻፋጆች ከንፈ-ገብርኤል ለሚያስፈሳው ትግሬዎች ፈስ እዲያጠራቅሙ ያደርጋል፡፡ የዲልዶ አሻፋጅ ግን እምብዛም ጎጂ አይደለም፡፡ ለምሳሌ ሆድ ማንኳኳት ሊፈጥር ይችላል፡፡ እስኪ አሻፋጆችን አንድ በዓንድ አንያቸው፡፡

ነ) **ሰሜን ሸዋ(ሸዋየ) የፂላ አሻፋጅ፡-** ይህም “የፂበጋ” ቀልድ ክፍል ሁለት ተብሎ ይጠራል፡፡ ይህ አሻፋጅ በሴትየዋም ይሁንታ ሳያገኝ አይቀርም፡፡ እነዚህ ህዝቦች አምሃራ የነበሩ ነገር ግን አሁን ወደ ትግሬ የዎገኑ ሰዎች ናቸው፡፡ ወያኔ በውጊያ ዘመን “ትግሬ” ብሎ በተረጎመው ማኒፌስቶ(Manifesto) ውስጥ ሰሜን ሸዋ እንዳልተካተተ ነው የሚገለፀው፡፡ ይህንን ወደጎን በማለት ለትግሬ አጥብቀው እየተከራከሩ ነው፡፡ በአብዛኛው በሙስና ላይ የተመረኮዘ

ጅንጀና ነው የሚያደርጉት፡፡ እኔን ለምሳሌ ጠይቀውኛል፡፡ 5 ኪሎ ካፌ ላይ የሰሜን ሸዋ አሻፋጅ መሆኑን እንጂ ማንነቱን የማላውቀው ግለሰብ መጥቶ “ያኛውም አፍቅሯታል፤ አረ አንተ ያም አፍቅሯታል” አለኝ፡፡ “ባሏን ጠይቀው” ብየ እኔም በልቤ፤ ልቤ እያረረ ዝም አልኩ፡፡ እነዚህ አሻፋጆች ሁለት ናቸው ይባላል፡፡ አንዱ ደብረ ብርሃን ነው የሚኖር፡፡ እንግዲህ ይህ የሚያሳየው የደብረ ብርሃኑ የሚያሻፍዳት በስልክ ሙኖኑ ነው፡፡ ይህ የደብረ-ብርሃን የትግሬ አሻፋጅ እንደማይጠቀም ነው የሰማሁት፡፡ ይህም ምንድን ነው ለአዲስ አበባው የትግሬ አሻፋጅ እንደገና ተደራቢ አሻፋጅ ሆኖ ማገልገሉ ነው፡፡ ይህ የደብረ-ብርሃን አሻፋጅ የሌላ አሻፋጅ ሆኖ የሚያገለግል አሻፋጅ ነው ማለት ነው፡፡ ይህም ሲገለፅ የአሻፋጅ-አሻፋጅ መሆኑ ነው፡፡ እነዚህ ህዝቦች የሚበለጡት ቡና በሚያመርቱ አካባቢዎች በቡና ምርት ብቻ ነው፡፡ ይህ አሻፋጅ ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ተመራቂ ነው፡፡ ይህ አሻፋጅ በዎቅቱ ባለው የፌስቡክ ፕሮፋይል(facebook profile) መሰረት ፓይለቲግ(piloting) ሰልጣኝ ነው የሚል መረጃ አለ፡፡ ይህን መሰረት እና ተስፋ በማድረግ የኤሌክትሪካል የሃብት ተስፋ ነው የሚባል ነገር አለ፡፡ ለዚህም ምክንያቱ ኤሌክትሪካል ጠቅለል ሲደረግ ድሃ ስለሆነ ነው፡፡ ለዚህም “በእውር ቤት አንድ አይና ብርቅ ነው” የሚለውን መጥቀስ ይቻላል፡፡ በዚህም የልጅቷ ቤተሰብም የሚበር ነገር ስለሚዎድ ይሁንታን ሳያገኝ አይቀርም፡፡ ይህችን ቅርናታምም ከወሰዱልኝ በጣም ደስተኛ ነን የሚል ነው፡፡ ከኤሌክትሪካል ይሻላል ብለው ነው እንጂ ድሃ ነው የሚሆን፡፡ የአሻፋጁ አሻፋጅም አውቀዋለሁ ድሃ ነው የሚሆን፡፡ ብልታቸው መጠኑ አልተገለፀም፡፡ እነዚህ አሻፋጆች “ደሞዝን ትግሬ አምጥቶታል” ብለው ነው የሚያምኑ፡፡ ይህንን አሻፋጅ አሮሞዎችም ሆኑ ትግሬዎች ማክዳን በሰፊው እንዲጠቀም ይፈልጋሉ፡፡ ለዚህም ምክንያቱ ደግሞ ትግሬዎች “ትግሬ ነው” ብለው ስለሚያስቡ ነው፡፡ ከላይ እንደጠቀስኩት ሰሜን ሸዋ አዲስ ትገሬ ሆነዋል፡፡ ትግሬዎች ደግሞ “ብቻ ትግሬ ነኝ” በል እንጂ ሁሉንም ይሰጡሃል፡፡ ማክዳን ለእኔ ያሳዩኝም “ትግሬ ነን” ብለው የአባቴ ቤተሰቦች ነግረዋቸው ነው፡፡ አሮሞዎች ደግሞ ይህ አሻፋጅ ማክዳን እንዲጠቀም የሚፈልጉበት ምክንያት ውሰድ-ለውሰድ(crisscross) እንዲሆን ፈልገው ነው፡፡ እኔ የማውቃቸው ሶስት ሴቶች ማለትም ማህሌት፤ ምእራፍ እና በለጨ የተባሉ የኦሮሞ ሴቶችን ሰሜን ሸዋዎች ስላገቡ “እየበዱን ነው” ብሎ አንዱ ኦሮሞ ሲደሰት ሰምቸዋለሁ፡፡ ማህሌት(ማጋ) እና ምእራፍ(ጋጋ) የሚባሉት አሮሞወች መጀመሪያ ድንግላቸው በህበሻ ስለተወሰደ ጎበሻ ሲያዩ ቂጣቸው ሳይቆም አይቀርም፡፡ ለዚህ ነው እነዚህ አሮሞወች የህበሻ በጂ እየደጋገሙ ያሉ፡፡ ይህ 5 ዞን የሚቀመጠው አንዱ አሮሞ ብትፍቀው ጅብ ይዎጣዋል፡፡ በተጨማሪም ሙሌ የሚባል የደብረ ብርሃ ዩኒቨርስቲ አስተማሪ አንድ የደብረ-ብርሃን ልጅ አግብቷል፡፡ ይህ ሙሌ አሮሞ የሚባል ግለሰብ ማክዳ ስትሸወድ እራሱ ዝም ያለ ክሪስ-ክሮስ(crisscross) ስለሆነ ሚስጥር በመጠበቁ ነው ሚስቱን እንዲበዳት የተፈቀደለት፡፡ ስለዚህ ክሪስ-ክሮስ(crisscross) የሚባለውን ብዜት ያሳያል፡፡ ይህም በሀገር ቤት አባባል ውሰድ ለውሰድ ይባላል ማለት ነው፡፡ እነዚህ አሻፋጆች ከማክዳ ጋላ መጠቀም ሲከለከሉ በጣም ስለሚፈረግጡ እላፊ ቃልም ሲናገሩ ይደመጣል፡፡ ለምሳሌ ከእለታት አንድ ቀን ማክዳ ጋላን እንዳይጠቀሙ ትግሬወች ከልከለዋቸው ሰሜን ሸዋወች በጣም ተናደው ነበር፡፡ በዚህም ንዴት የተነሳ “ከጅቡቲ ተነስቶ በአፋር አድርጎ፤ በወልዲያ እስከ ትግራይ የተገነባውን የባቡር መስመር አስመልክቶ ሰሜን ሸዋወች የሰጡት አስተያየት ስንመለከት በጣም የሚገርም እና ከአንድ ዜጋ የማይጠበቅ ነው፡፡ ይህም ሰሜን ሸዋወች ስለ ጅቡቱ አፋር እና ትግራይ ስለተገነባው የባቡር መስመር የሰጡት አስተያየት ምንድን ነው ካልን **“በዚህ አካፋር፤ አልዩ አምባ፤ እስከ ትግራይ የተገነባው የባቡር መስመር ትግራን ለመገንጠል የሚደረግ ዝግጅት ነው”** ብለው ሲናገሩ ሰምቻለሁ፡፡ እኔም “ጥቅሙን አቋርጠውበት ነው” ብየ ዝም አልኩ፡፡ ፂላወች ማክዳ ጋላን ለሁለት መጠቀም የፈለጉ፤ ማክዳ ጋላን ጥለዋት ስለሆነ እና አሮሞወችን መከልከል ስለማይችሉ ነው፡፡ ነገር ግን አሻፋጆችን መከልከል ስለሚችሉ ሰሜን ሸዋወችንም አንዳንድ ቀን ሲከለክሏቸው እያስፈረገጧቸው እና እየተከፉ እንደዚህ ያለ አፍራሽ ንግግር ሲናገሩ ይደመጣል፡፡

2) **ቆምጨ የሚላ አሻፋጅ፡-** ይህም “የቆጋ” ቀልድ ተብሎ ይጠራል፡፡ ይህ አሻፋጅ ምንም ዐይጠቀምም፡፡ ምንአልባት በጠንቋይ ቢጠቀም ነው፡፡ ከአካባቢው የመጡ የጎጃም ሴቶች “ጥሩ ጎበዝ ነው፤ አጉማሳም ነው” ይሉታል፡፡ አንዳውም ሳይታጠብ መጥቶ “ንቃው” ነበር ይባላል፡፡ እኔም ስትናገር ሰምቻታለሁ፡፡ አንገት እንዲስም ጠንቋይ ፈቅዶለታ፡፡ እነዚህ ህዝቦች የሚያምኑት ገንዘብ ነክ በሆኑ ነገሮች ነው፡፡ ልጁ ሲቪል እንጂነሪንግ የተመረቀ ሳይሆን አይቀርም፡፡ በአሁኑ ዎቅት ደግሞ ሲቪል ኢንጂነሪንግ ደሞዙ ትልቅ ነው፡፡ ስለዚህ “ሃብታም ነው” ብለው ነው የሚያምኑ፡፡ እኔ እንደሰማሁት ከሆነ ግን በቁመናው ነው ንቃው ነበር የሚባል፡፡ እንግዲህ ዘበኛ የሚያሻፍደው ሴት የሚንቀው ዎንድ ምን እንደሚመስል አንባብያን በራሳቸው መገመት ይችላሉ፡፡ እነዚህም ህዝቦች የሚበለጡት መንግስት በመሩ የመንግስት አካላት በስልጣን ነው፡፡ ይህ አሻፋጅ በመጀመሪያም ሲቪል ኢንጂነሪንግ ስለተመረቀ ጎጃሜዎች ሃብታም የሆነውን መርጠው ማሳተፋቸው ነው፡፡ ለዚህም ማረጋገጫ የሚሆን አንድ እኔ በጆሮየ የሰማሁት ነገር ስላለ ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው “ቡርጊ” ይላል የሆነ ቆምጨ ልጅ፡፡ እኔ ደግሞ “የንጉስ ቤተሰብ ነን” ከሚሉት መስሎኝ “ዩስኤ(USA) የምግብ ዘይት” ብየ ሳኩተመትም ለካስ ቆምጨ ነው፡፡ እኔ በሌላ ቀን ሲያዎሩ ነው የሰማሁት፡፡ ለካስ ልጁ መናገር የፈለገው “ሲቪል ኢንጂነሪንግ ሀብታም ነው” ለማለት ፈልጎ ነው፡፡ እኔም “ንቃው ነበር” መባልን ስለሰማሁ፤ ልጅቷም አውቲዝም ስለሆነች ምንም አልመሰለኝም፡፡ በዚህም ላይ አሳይተውኝ ስለሆነ ምንም አልመሰለኝም፡፡ “ቡርጊ” የሚለው ቃል ደግሞ በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ አልተጠቀሰም፡፡ “ባላባት” የሚል ስም ነው ያለው፡፡ ስለዚህ የሰው ስም እየቀዳን ከብር መስሎን ስድብ አንቀበል፡፡ “ቡርጊ” ማለት “ባሪያ አሳዳሪ” ማለት ነው፡፡ ልጅቷም እንደ ብሎዎር ያም-ያም ሲነካት ቂጧ ሲከፈት ነው የሚውል፡፡ ስለዚህ ይህች የናቀቻቸው እነርሱ እነማን ናቸው? ቆምጨወች ጀጃው “የከተማ ልጅ ነው” ብለው ያምናሉ፡፡ ነገር ግን የአዲስ አበባ ጋላ ከናቀው “የጎጃምን የከተማ ልጅ ለጎጃም ሴት ባል ይሁን” ብለናል፡፡ የጎጃም የከተማ ልጅ ብትፍቀው ገበሬ ይወጣዋል የሚል ድምዳሜ ላይ ደርሻለሁ፡፡ “ብልታችን እረጅም እና ወፍራም” ነው ይላሉ፡፡ እነዚህ አሻፋጆች “ደሞዝን ወያኔ አምጥቶታል” ብለው ያምናሉ፡፡ በአነጋገር ዘይቤ እነዚህ ህዝቦች በጣም የወረደ አማርኛ ስላላቸው “ያወጣታል” የሚለውን በእውነተኛ ማለትም ከአዲስ አበባ ውጭ ማለት ነው ሲሉት “ይቀዳታል” ብለው ነው፡፡ አሁን በቅርብ ቀን በመጣው መረጃ መሰረት፤ እነዚህ አሻፋጆች በወልቃይት መሬት በተነሳው አመፅ ምክንያት ኢጋዚወች ስለገደሏቸው “እዝን” በሚል ማክዳ ጋላን ብዙ ሳይጠቀሙ አይቀርም እየተባለ ነው፡፡

3) **ዶርዜ የሚላ አሻፋጅ፡-** ይህም “የዶጋ” ቀልድ ተብሎ ይጠራል፡፡ ይህ አሻፋጅ “በህብረት ጋብቻ(polygamy)” የሚለውን የደቡብ ባህል ወደ አዲስ አበባ በማስገባት የደቡብን ባህል ለማስተዋወቅ ይመስላል፡፡ ይህ አሻፋጅ ከሴትዮዋም ይሁንታን አግኝቷል፡፡ ጠቅላይ ሚኒስቲሩ ሲሞት ጠቅላይ ሚኒስቲር ሆኖ በመተካት ከገሪቱን በትክክል እና በሰላም እየመራ የሚገኝ ብሄረሰብ ተወላጅ ነው፡፡ ከዚህ በተረፈ ግን የማውቀው ነገር የለም፡፡ ይህ አሻፋጅ ዮናስ ፖሊስ የሚባል እረዳት አሻፋጅ ተተክቶለት እርሱ ወደ ዋናነት እየተቀየረ ነው ማለት ይቻላል፡፡ ሳጂን ዮናስ የተባለው አሻፋጅ እንዳውም ዎንጀል እያበዛ እኔን እረጅም የማሳሰር ሁሉ እቅድ እንደነበረው ነው የሚያሳየው፡፡ ይህንን የፖሊስ አሻፋጅ የፖሊስ ጓደኞቹ “አፍቅሯታል” ይሉታል፡፡ በእኔ አመለካከት ግን ትንሽ የሚያሾፉ ነው የመሰለኝ፡፡ ነገር ግን “ሰዎች ሁሉ እኩል ናቸው” በሚለው መሰረት እና በማክዳም ማንነት ምክንያት ምንም አዲስ ነገር የለም እንጂ ፖሊስ ኢንጂነር አያፈቅርም፡፡ በጋላነት እንኳን ብትናቅ ማጋኢጋ በኢንጂነርነት እንኳን መከበር ነበረባት፡፡ ዋናው አሻፋጅ ኤሌክትሪካል ኢንጂነር ስለሆነ ድሃ ነው ተብሎ ነው የሚታሰብ፡፡ ፖሊስ ዮናስም ካልሰረቀ በስተቀር ድሃ ነው፡፡ ዮናስ ፖሊሱ አሻፋጅ ሆኖ የተሳተፈ ማክዳ ጋላ የድሆች አይን ማረፊያ ስለሆነች ነው፡፡ ብልታቸው እረጅም እና ወፍራም ነው ተብሎ ይታመናል፡፡ እነዚህ አሻፋጆች የቤተ-መንግስት ስልጣን በዜግነት ሳይሆን በወያኔ እንደተሰጣቸው ነው የሚያምኑ፡፡ ደሞዝንም እንደዚሁ፡፡ ይህ አሻፋጅ ቢጠቀም ጋላወችም እንደማይቃወሙ እና ደስ እንደሚላቸው ነው የሰማሁት፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው አሮሞዎች የሚቃወሙ “ድሮ

በድሎናል" ብለው የሚያስቡትን ነው። ስለዚህ የደቡብ ክልል ደግሞ በድሮ ዘምን "አልበደለንም" ብለው ስለሚያስቡ ኦሮሞዎች እንዲጠቀም ይፈልጋሉ የሚል ነገር አለ።

4) **ቡራዩ(ቡጋ) የጋላ አሻፋጅ፡-** ይህም የ"ጋበጋ(gabyga)" ቀልድ ሁለተኛ ክፍል ነው። ይህም "ጋበጋ(gabyga) ክፍል ሁለት" ተብሎ ይጠራል። እንደ ጠንቋዩ ገለፃ እና ሰው እንደሚያዎራው ከሆነ ይህ አሻፋጅ ሌላ የጀመራት ሚስት አለችው የሚባል ነገር አለ። በዚህም እንግዲህ ፍቅር ይያዘው ወይም ዘር ይፈልግ የሚታዎቅ ነገር የለም። ዘር ስል መቸም ብዙ አንባብያንን ሊያስከፋ ይችላል። ምክንያቱ ደግሞ "የማን ዘር ከማን ይበልጣል?" በሚል ቅር ልትሸኙ ነው። ይህንን ያልኩበት ምክንያት 5 ኪሎ አካባቢ ፋይፍ ዞን(five zone) የሚባለው ካፌ እውጭ መቀመጫ አለው። እዚህ ቦታ የሚቀመጡ ሁለት ኦሮሞዎች ነበሩ። ከእነዚህ ኦሮሞዎች መካከል አንዱ ሞገደኛ ነው። ይህ ሞገደኛ የኦሮሞ ደጋፊ ሁሌ የሚያዎራው ስለ ማከዳ ቤተሰብ ውበት እና የቂጥ ስፋት ነው። "ልጆቹ በጣም ያምራሉ" ይላሉ። "ያቺ፤ አየኸው ያችን አግኝቶ" ይለዋል። ይህ 5 ዞን ሚቀመጡ ኦሮሞዎች እንደዚህ የሚያደንቁ የማከዳን እናት እና አባት ነው። እኔም ምንም አላልኩም። በሌላው ቀን "አስተዋዎቀችን" ይላል። እኔም በጣም ገረመኝ። "ያች" የተባለችው የማከዳ እናት ነች። ይህች የማከዳ እናት ዘሯ ኤርትራዊ ስለሆነች መልካቸው "ቀይ" ነው። ስለዚህ "እነዚህ ሰዎች የሚያድኑት ቀላ ያለ ዘርን ፈልገው ነው" ብየ እንዳውም በአካልም እስከመሳደብ ደርሸ ነበር። ስለዚህ ቡራዩ የኦሮሞ አሻፋጅ ያፈቀራትን ኦሮሞ ትዶ ማከዳን የሚያሻፍድ "ተሸጋሪ ድቀላ(cross polination)" ፈልጎ ነው የሚል አመለካከት አለኝ። ይህ ነገር ደግሞ በጠንቋዮችም ይሁንታን አግኝቷል ይባላል። ጠንቋዮች ቡራዩ የኦሮሞ አሻፋጅን ሌላ ያፈቀራት አለች ይሉታል አሉ። ይህች ቡራዩ(ቡጋ) ያፈቀራት ኦሮሞ እንደ አኖሌ ሀውልት ጡቷን ገትራ ቡራዩን(ቡጋን) እየጠበቀችው ነው ማለት ነው። ኦሮሞዎች ዝም ብለው ስላልገባቸው "ተሸጋሪ ድቀላ(cross polination)" ይፈልጋሉ እንጂ ሁሉም የእርዳታ ስንዴ እና የእርዳታ ዘይት በደሙ ውስጥ አለበት። እነዚህ 5 ዞን የሚቀመጡ ኦሮሞዎች ሰሜን ሸዋዎችን(ደብረ-ብርሃኖችን) "እያፈቀሩን ነው" ብለው ሲደሰቱ ሰማሁ። ስለዚህ ኦሮሞ ዝም ብሎ እምቡር አይበል። ከዚህ የምረዳው ኦሮሞወች በእራሳቸው እንደማይተማመኑ ነው። ይህ አሻፋጅ ፈቃደ የሚባል ኦሮሞ ሌላ አሻፋጅ ተቀጥሮለታል። ይህም "አህያ ከአመዱ ዘመድ ከዘመዱ" እንደተባለ ኦሮሞ ለኦሮሞ መሆኑ ነው። ፈቃደ የተባለው አሻፋጅ የደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ መምህር ነው። ይህ አሻፋጅ አሁን ሁለተኛ ዲግሪውን ሊማር አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ ይገኛል። ይህ አሻፋጅ ጠንቋዮች "እንዳይጠቀም" ከልክለውታል ይባላል። ፍቃደ የኦሮሞ አሻፋጅ ስለዚህ አይጠቀምም ማለት ነው። እነዚህ ጎሳዎች የሚበለጡት በስልጣን ነው። ቡራዩ የኦሮሞ አሻፋጅ ኤሌክትሪካል ኢንጂነር ስለሆነ ድሃ ነው የሚሆነው ብለው ነው እነ ማከዳ የሚያስቡ። ፈቃደ የሚባለውም የአሻፋጅ አሻፋጅ ኤሌክትሪካል ኢንጂነር ስለሆነ ድሃ ነው የሚሆነው። "ብልታችን ትልቅ እና ወፍራም" ነው ይላሉ። ይህ አሻፋጅ ዋና ስራው ትግሬዎች ፈስ እንዲያጠራቅሙ ማድረግ እና ብዙ ፈስ ለከንፈ ገብርኤል መጠራቀም ነው። ስለዚህ ከንፈ-ገብርኤል(ጋገ) ይህንን ፈስ ወደ ድምፅ እና ወደ ሽታ ይቀይረዋል ማለት ነው። የሆድ መንጫጫት ሊፈጥር ይችላል። ሆድ ሲንጫጫ ደግሞ ወይ አርህ መጥቶ ነው አለበለዚያ ደግሞ ፈስህ መጥቶ ነው። ለነገሩ ፈስ የአር መንደርደሪያ ነው። ይህ ባል ማከዳ "የታዴ ናት" ብሎ ጠንቋይ ስለነገረው እና የጀመራትን ሴትም ስለማያጣት ከሚያጣው ሴት ለመጠቀም ፈልጎ ነው። ሰው የሚጠቀመው የሚያጣውን ነው። የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) የሰሜን ሸዋ እርዝራዥ ናቸው። በመሆኑም የሰሜን ሸዋን ሰው "የሰው ልጅ" ብለው ነው የሚጠሩት። "የሰው ልጅ" ማለት "የባላባት ልጅ" ማለት ነው። ሰሜን-ሸዋም እንደ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) ንፉግ ይሆን አይሆን የሚታወቅ ነገር የለም። ስለሆነም ማግባትም ሆነ መዳቀል የሚፈልጉት ይሽንን የሰሜን ሸዋን ሰው ነው። ስለዚህ ጋላ ብቸኛ ስላልሆነ መስጋት የለበትም። እነዚህ ህዝቦች አማርኛ እናት ቋንቋቸው ስላልሆነ ሴትን ሲጠሩ በወንድ ዘይቤ ነው። ስለዚህ "ያዋጣታል" የሚለውን ኦሮሞች ባጠቃላይ "ያዋጣል" ብለው ነው። ይህ የኦሮሞ አሻፋጅ

በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ምክንያት ብዙ ሳይጠቀም አይቀርም፡፡ በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ብዙ አሮሞ እና ፈርኦ እንደሞተ ይነገራል፡፡ በመሆኑም የሞቱትን ነፍሳቸውን ይማር ለማለት ማክዳ ጋላ ብዙ ጋላ ቤት እንደምትዞር ይነገራል፡፡ በመሆኑም በእዝን ምክንያት አሮሞወች ብዙ የማክዳ ጋላን ሰውነት እንደዳበሱ ይነገራል፡፡

5) **አባይ ጥበቃው የትግሬ አሻፋጅ፡-** ይህ አሻፋጅ ጎሳውን ዎክሎ ነው የሚሳተፍ፡፡ አባይ ጥበቃው አሻፋጅ ሆኖ የተሳተፈ ማክዳ ጋላ የድሆች አይን ማረፊያ ስለሆነች ነው፡፡ የዚህ አሻፋጅ ሀሳብ “እኔስ ከማን አንሳለሁ?” የሚል ይመስላል፡፡ ሰውየው የ5 ኪሎ ጥበቃ እና የጥበቃዎች ሃላፊ ነው፡፡ እንደምናውቀው “ሰዎች ሁሉ እኩል ናቸው” የሚል ህግ አለ፡፡ እኔም እስማማለሁ፡፡ ማፍቀርም ይቻላል፡፡ ነገር ግን በእኛ ሀገር ተጨባጭ ሁኔታ ካታንጋ ካልሆነች በስተቀር አንድን ኢንጂነር ሴት ዘበኛ አያሻፍዳትም፡፡ ለነገሩ በድብቅ ዘበኛ የሚያዎጣቸው እንዳሉም ሰምቻለሁ፡፡ እነዚህ ህዝቦች የሚበለጡት ቡና በሚያመርቱ አካባቢዎች በቡና ምርት ብቻ ነው፡፡ እነ ማክዳ አባይ ዘበኛውን ድሃ ነው ብለው ነው የሚያስቡ፡፡ እርሱም እንዳው እዳ ገቢ ነው እንጂ እንዴት ዘበኛ ሆኖ የተማሪ ሴት ይጋራል? ብላችሁ ስትጠይቁ “በቤተሰብ ችግር ነው ዘበኛ የሆንኩ እንጂ ጎበዝ ተማሪ ነበርኩ” የሚል መልስ አንደሚሰጠን ምንም ጥርጥር የለውም፡፡

6) **ፈረንጅ፣ ቻይና፤ ህንድ፤ አረቦች፤ወዘተ. የሚላ አሻፋጅ(white; china; India, Arabs; etc. the Tigrye Pimp)፡-** እነዚህ አሻፋጆች በሙሉ ነጮችን(ፈረንጅ) ፤ አረቦችን ፤ ህንዶችን፤ እና ቻይኖችንም ይወክላሉ፡፡ እነዚህ ፈረንጆች እንደዚህ ወደ ጠንቆላው የገቡበት ምክንት እኛን “አይሁዶች ናቸው” ብለው ስላመኑ እና እኛም እንደ አይሁድ ለማኝ መስለናቸው ነው፡፡ ለነገሩ “ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders)” የሚለው ፊልም ላይ ስንለምን ስለሚያውቁን እኛን ፈረንጆች በለማኝነት ነው የሚያውቁን ማለት ይቻላል፡፡ እነዚህ ፈረንጆች ከሰሜኑ የአሜሪካ ክፈል የመጡ እና የአብርሃም ሊንከን ፍልስፍና ማለትም “ባሪያን ነፃ ማድረግ” የሚለው የገባቸው እና ማክዳ ጋላን መጣሏ እንደ ባርነት ያልመሰላቸው እና የባሪያ ተቆርቋሪ ፈረንጆች ናቸው፡፡ አብዛኞቹ አይሁዶች ስለሆኑ ምንም የጠቀመ ሰው አይታይም፡፡ በአማርኛ ቋንቋ “አይሁድ” ማለት ስድብ ሲሆን ትርጉሙም ከሃዲ፤ ሆዳም፤ ስግብግብ፤ ስስታም፤ ወዘተ ማለት ነው፡፡ እኔ ሁሌ የሚያሳስበኝ ነገር ምንድን ነው ቢባል የአውሮፓ እና የአሜሪካ ገንዘብ ለምን ተወደደ? የሚለው ነገር ነው፡፡ ለዚህ ባለሙያወች ወይም እራሳቸው አውሮፓወች እና አሜሪካወች ትንታኔ ሲሰጡ ወደ አለም ገበያ የሚያስገቡት የወርቅ መጠን ብዙ ስለሆነ ነው ይላሉ፡፡ ነገር ግን እኛ በ20 ብር አንድ ዶላር እና በ30 ብር አንድ ፓውንድ እየገዛን እነርሱ ከእኛ ገንዘባቸውን በሸጡበት ትርፍ የእራሳችንን ወርቅ ገዝተው የገዙትን ወርቅ እንደገና ለአለም ገበያ በማቅረብ እና በማሳየት የገንዘባቸው ማስወደጃ ያደርጉታል ማለት ነው፡፡ ወርቅ በማቅረብ ከሆነ የእነዚህ ሀገሮች ገንዘብ መቼም በታሪክ ሊረከስ አይችልም፡፡ ምክንያቱም ድሃ ሀገሮች የሚያቀርቡት ወርቅ የሚገዛው በእነዚህ ሀገሮች ስለሆነ፤ ወርቁን የሚገዙበት ገንዘብ ደግሞ በገንዘባቸው ምንዛሬ ባስገቡት ትርፍ ስለሚሆን መቼም ገንዘባቸው አይረከስም የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ እነዚህ አሻፋጆች ከአሜሪካ ኔግሮዎች ጋር ባላቸው ግንኙነት ምክንያት ከጥቁር ጋር መፎካከር ለምዶባቸው ነው፡፡ ምክንያቱም አሜሪካ ውስጥ ጥቁር እና ነጭ የሚል ልዩነት አለ፡፡ ያንን ልዩነት እዚህ አምጥተው እኛንም ግራ አጋቡን፡፡ እኛ ግን ጥቁር ነን፡፡ ስለዚህ ለምዶባቸው ነው፡፡ ኔግሮ “ትኩስ ድንች” ስለሆነባቸው ተማረው “ነገም በእኔ ይደርሳል” የሚል እቅድ ይዘው ነው(Niggas are like hot potato for Whites)፡፡ ስለዚህ ቢታቀቡ ይሻላል፡፡ የሴት ጉዳይ የቤት ጉዳይ ነው፡፡ ስለዚህ ለወደፊትም ቢሆን ለሀገራቸውም ሰላም ሲባል አላስፈላጊ ወሬ እና ግርግር ወደ ሃገራቸው ባያስገቡ ይጠቅማቸዋል፡፡ ስለዚህ ከዚህ ግር ግር ትምህርት ቢዎስዱ የዳንስ እና የብድ ጊዜ ላይሻማባቸው ይችላል(whites are wasting the dancing and fucking time)፡፡ እነዚህ አሻፋጆች ትግሬዎችን እና እኛን የሚደግፉን “የአይሁድ ዘር ናቸው” ብለው ነው፡፡ ነገር ግን እነዚህ ሰዎች የዘነጉት ነገር እኛን ማዘናጋታቸውን ነው፡፡ “እንዳውም እንዳው ነሽ እንኳንም ጨሶብሽ” የሚል የሀገር ቤት አባባል አለ፡፡ የእኛ ህዝብ “እስራኤላዊ ዘር አለን”

ብሎ እየዘፈነ እና ዋና ከተሞችን እንደ ቅርስ እና እንደ ጥሩ ታሪክ እየቆጠረ የሚኖር ህዝብ ነው። ስለዚህ እኛ ሲመለከቱን እንኳ በጭራሽ ፈረንጅ የማንመስል ህዝቦች እንዴት ፈረንጅ ለእኛ ሊያግዝልን እና ሊቆረቆርልን ይችላል የሚለውን ስንመለከት እንዳው መዘናጋት ነው። ሀገርን መውደድ እና እራስን መሆን የሚባለውን ነገር በጭራሽ የዘነጋነው መስሎኛል። የአሜሪካ ፈረንጆች የሚሉት ትርጉም "ሁሌ የሚለምነን አያሳተጣን" አይነት ነገር ነው። የአሜሪካ ፈረንጆች የሚወዱን ቢሆን ኖሮ "እራሳችሁን ቻሉ(handle yourself)" ነበር የሚሉን። "እራሳችሁን ቻሉ (handle yourself)" አሉን ማለት ጠቀሙን ማለት ነው። የማታ-ማታ አይሁድንም ያዋጣው እራሱን በእራሱ ማስተዳደሩ ነው። እነዚህ አሻፋጆች የሚሰሩት "አሜሪካ ይሄዳል" የሚለውን አስረግጦ ማክዳን ለማማለል(ለማጓጓት) ነው። ስለዚህ አሜሪካን እንደ ማሻፈጃ በመጠቀም ነው የሚያማልሉ። አንዳንዴም ዶላር ሊያሳዩ ይችላሉ። "አሜሪካ ይሄዳል" የሚለውን የሚናገሩ ትግሬዎችን እምቢ ስትላቸው ነው። ማለትም ማክዳን ኦሮሞዎች እንዳይበጁት ማለት ነው። እነዚህ አሻፋጆች ለዋልያዎች ኢኮኖሚው እስኪያድግ ድረስ ዋና ተስፋ ሆነው እያገለገሉ ነው። ዋልያዎች በአሜሪካ ኢኮኖሚ እየተመኩ ማክዳን ማማለል ፈልገዋል። እነዚህ ቡድኖች እኔን እንደተበደልኩ ነው የሚቆጥሩኝ። ነገር ግን እኔ ተበድየ ሳይሆን እነርሱ "ላ"ን አጥብቀው መናገር ስለማይችሉ እና ሰሜን አሜሪካውያን ደግሞ ባርነትን ስለሚቃወሙ ነው። እኔን እንደ ባል እና እንደ አፍቃሪ የሚመለከቱ ከሆነ "ላ"ን አያጠብቁም ማለት ነው። እነዚህ አሻፋጆች አላማቸው ኢትዮጵያን እና ህዝቦቿን ማቦሸት ነው። ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ የቡሽቲዎች ባንዲራ "ቀስተ-ዳመና(Rainbow)" ስለሆነ እና የኢትዮጵያ ባንዲራም "ቀስተ-ዳመና(Rainbow)" ስለሆነ አብሮ ለማዳበል ፈልገው ነው። ስለዚህ "እስኪ ኢትዮጵያን እናቦሽት(Lets make Ethiopia Gay)" የሚል መርህ በልባቸው ያሰቡ ይመስለኛል። እነዚህ የትግሬ አሻፋጆች ደግሞ እኔን "ያዎጣታል" የሚሉ የአለም የኢኮኖሚ ማሽቆልቆል ሊመጣ ይችላል ብሎ ጠንቋይ ስለተናገረ መድሃኒቱ እኔን መነጀስ ነው ብለው ስላሰቡ ነው። አሜሪካኖች በዚህ ብቻ አላበቁም። ይህንንም እውን ለማድረግ "የፀደይ እረፍት(Spring Breakers)" የሚለው ፊልም ላይ የአሜሪካኖችን ብር "ያዎጣታል" አለችው፤ ቨኔሳ ሂውዝ(Vanessa Hudgens) የምትባለዋ የአሜሪካ ተዋናኝ። እኔም "ማሽናዊው(The machiniest)" የሚለውን ፊልም ተመልክቼ ነበር። ይህ "ማሽናዊው(The machinist)" የሚለው ፊልም የሚያመለክተው አንድ ሰው ኑሮው ከማሽን እና ማሽን ነክ ነገሮች ጋር ከሆነ የሚያስበው እንደ ማሽን እና እንደ ብረት ነው ማለት ነው። አሜሪካወችም ሃብታም ስለሆኑ የሚውሉት ከገንዘብ እና ገንዘብ ነክ ከሆኑ ነገሮች ጋር ነው። ስለዚህ አሜሪካኖች "ገንዘባዊ(moneyest)" ናቸው ማለት ነው። ይህንንም ለማስረገጥ "ምሽጉ(The banker)" የሚለው ፊልም ላይ የጀርመኑ መሪ አዶልፍ ሂትለር(Terrorist Adolf Hitlor) መጨረሻ በሁለተኛው የአለም ጦርነት ሲሸነፍ እና በርሊን ከተማን አሜሪካኖች እና እሩሲያወች ሲወሯት "ይወስዱሃል" አሉት ሰዎች። ሂትለር ግን ሲመልስ "አሜሪካኖች አይወስዱኝም፤ ወርቅ ወይም አልማዝ ነው የሚፈልጉ፤ እሩሲያወች ሊቆራርጡኝ ይችላሉ፤ ስለዚህ እራሴን ልግደል እና አቃጥሉኝ" አላቸው። ስለዚህ የአሜሪካወች ገንዘብ ወዳድነት ከላይ ነው ማለት ነው። እኔም አሜሪካወችን "ገንዘባዊ(moneyest)" ብየ ጠርቻቸዋለሁ ማለት ነው። ምክንያቱም ሃብታም ከገንዘብ ጋር ስለሚኖር የሚያስበው ስለገንዘብ እና ስለገቢ ብቻ ነው። እነዚህ አሜሪካኖች ድህነት ከመጣባቸው ወደ እብደት እንደሚሄዱ ምንም ጥርጥር የለውም። አሜሪካኖች ገንዘብ የሚወዱት አብዛኛው የአሜሪካ ህዝብ ስደተኛ(Migrant) ስለሆነ ነው። አንድ ሰው ደግሞ የተወለደበት እና የትውልድ ሀገሩን ጥሎ ወደ ሌላ ሀገር የሚሰደደው ገንዘብ ሲፈልግ ብቻ ነው። ስለዚህ አሜሪካኖችም ገንዘብ እንደዚህ የሚወዱ ስደተኛ(Migrant) ስለሆኑ ነው ብየ አስባለሁ። ነገር ግን ህይወት የሚጣፍጠው እርካታ ሲኖር እንጂ ገንዘብ ሲኖር አይደለም። እኔ የገረመኝ የአሜሪካ ማለትም የሆሊውድ ተዋናዮች እና የአሜሪካ እና የእንግሊዝ ጋዜጠኞች ወሬ ነው። የአሜሪካ እና የእንግሊዝ ጋዜጠኞጭ "ሽውከኛ(Snitch)" እንጅ "ጋዜጠኛ(Journalist)" የሚለው ስም አይመጥናቸውም። በአጠቃላይ ጋዜጠኛ "ሽውከኛ ነው" ብል ምንም ስህተት

የለውም። እነዚህ የአሜሪካ እና የእንግሊዝ ጋዜጠኞች ግን በጣም የባሰባቸው ሸውከኛ ናቸው። እኔ ስለአሜሪካ ታላላቅ ሰዎች እና ባለሀብቶች ሳወራ እውል ይመስል እየሄዱ ይሸውካሉ። እኔም "የአሜሪካን እና የእንግሊዝን ጋዜጠኛ ብትፍቀው ሸውከኛ ታገኛለህ(If you scratch the American and British Jurnalists, you will find a snitch)" የሚለውን አባባል ተጠቅሜ ዝም አልኩ። እንዲሁም የአሜሪካ ተዋናዮች በሚሰሩት ፊልም ላይ ጥንቆላውን ሲተገብሩት ይታያል። እኔም በአሜሪካ እና በእግሊዝ ጋዜጠኞች ስለ አርቲስቶች የሚፃፈውን እያነበብኩ የእነርሱን ባህሪ ስመለከት በጣም ያስቃል። ሴት ተዋናዮችን ብትፍቃቸው ሸርሙጣ ታገኛለህ(If you Scratch the Hollywood female actors, you will find a bitch)። ሴት የሆሊውድ ተዋናዮች የሚከተሉት መርህ "በመስጠት የደኸየ የለም(Nobody gets poor by giving)" የሚለውን መርህ መሰለኝ። በመሆኑም እነዚህ የሆሊውድ ተዋናዮች ገንዘባቸውን በእርዳታ እንዲሁም እምሳቸውን በፍቀቅር ስም ለህዝብ ያዳርሳሉ ብል መሳሳት አይሆንም። ወንድ የሆሊውድ ተዋናዮችን ብትፍቃቸው እንዲሁ ዱርየ ታገኛለህ(If you Scratch the Hollywood male actors, you will find a thug)። እንዲሁም የአሜሪካ የድሮ ተመራማሪዎች የሰሩት ደግሞ የሀገሪቱን የምርምር ውጤት በጥንቆላ መከላከል ነው። እነዚህ ተመራማሪዎች ጃፓን ሂሮሺማ እና ናጋሳኪ ላይ የተጣለውን የአቶም ቦምብ አንስተው ሲወያዩ ከጀርመን የአሜሪካ ሰላዮች(Agents) ፎርሙላውን(Formula) እንደሰረቁት እና አልበርት አንስታይን በጀርመንኛ የተፃፈውን እንደተረዳው እና የአቶም ቦምቡ እንደተሰራ ሲናገሩ ቆይተው "አውጥተዋለች" የሚለውን ሲሉት ይታያል። እኔም ይህንን እውነታ ስሰማ የአሜሪካ ተመራማሪዎች እንዳው ምንም ግኝት እንደሌላቸው ነው የተረዳሁ። ምክንያቱም አንድ አዲስ ግኝት ቀመሩ ታወቀ ማለት በቃ አልቋል ማለት ነው። ስለዚህ የአሜሪካ ተመራማሪዎች ጀርመኖች የሰሩትን ቀመር አምጥተው ቦምብ ሰሩ ማለት የቤተ-ሙከራ ማኑዋል እያነበቡ እንደመሞከር ማለት ነው። ስለዚህ የአሜሪካ ፖሊሲ ልክ እደ አሁኑ የቻይና ፖሊሲ ነው ማለት ነው። ማለትም መመራመር ሳይሆን መቆጳር የሚል መርህ ነው ማለት ነው የሚከተሉ። እኔ ይህንን እንድል ያደረገኝ ነገር ምንድን ነው ቢባል "ሳይንቲስቶች ጥንቆላውን ብለውታል" እየተባለ የህዝብ ማነቃቂያ ሲሆን ጊዜ መልስ ልስጥበት ብየ ነው። እነዚህ የአቶም ቦንቡን የሰሩት ተመራማሪዎች "የኬሚስትሪ እና የፊዚክስ መምህራን" እንጂ ተመራማሪዎች አይደሉም። ምክንያቱም ቢመራመሩ ኖሮ የአቶም ቦምቡን እራሳቸው ይሰሩት ነበር። ስለዚህ እነዚህ "ተመራማሪ" ሳይሆን መባል ያለባቸው "ከፒ ማሽን" ነው። ኮፒ ማሽን ያስቀመጥክለትን አባዝቶ ያዎጣል። ከተመራማሪዎች በላይ ግን መደነቅ ያለባቸው የአሜሪካ የስለላ ሰራተኞች(Agents) ናቸው። ምክንያቱም ከጀርመን ፎርሙላውን ሰርቀው ያመጡት የስላላ ሰራተኞች(Agents) ስለሆኑ ማለት ነው። ስለዚህ "ተመራማሪ" እያሉ አሜሪካኖች ዝም ብሎ አህያ አያድንቅ። አንድ ተመራማሪ "ተመራማሪ" የሚባል "የኖቤል ሽልማት(Nobel Prize)" ሲያሸንፍ ነው። ስለዚህ አሜሪካወች አህያውን "ተመራማሪ" እያሉ እራሳቸውን ባይሸውዱ መልካም ነው የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ። ቤተ-ሙከራ የሚውል ሁሉ ተመራማሪ አይደለም። ሌላው እነዚህ የአሜሪካ ተመራማሪዎች ለአለም መጥፋት ምክንያት ሊሆን የሚችል የጦር መሳሪያ በመፈልሰፋቸው እንደ ጦር ወንጀለኛ እና እንደ አሸባሪ እንጂ እንደ ተመራማሪ መቆጠር የለባቸውም። ምክንያቱም በአንድ የአቶም ቦምብ እስከ 70 ሺ ህዝብ የሚሞት ከሆነ ለአለም ህዝብ መጥፋት የሚያስፈልገው የአቶም ቦምብ ብዛት መገመት ቀላል ነው። የአለም ህዝብ አሁን ወደ 7 ቢሊዮን ይጠጋል። ስለሆነም በአንድ የአቶም ቦምብ 70 ሺ ህዝብ የሚሞት ከሆነ እና የአለም ህዝብ 7 ቢሊዮኝ ከሆነ 7 ቢሊዮን ህዝብ ለመጨረስ 100 ሺ የአቶም ቦምብ ይበቃል ማለት ነው። ስለዚህ እነዚህ ተመራማሪ ሳይሆኑ የጥፋት ድምፆች እና አሸባሪዎች ናቸው። ስለዚህ የአሜሪካ ህዝብ እና የአለም ህዝብ "ሳይንትስቶች ጥንቆላውን ብለውታል" እያለ በአሸባሪ እኔን ጨምሮ ወንጀለኛ ባያስመስለኝ ደስ ይለኛል። እነዚህ ህዝቦች እና ፈረንጅ ባጠቃላይ በእንግሊዘኛ ስለሚናገሩ እና በእንግሊዘኛ ቋንቋ ውስጥ "ቀ" እና "ጠ" ድምፅ የሉም። ስለዚህ "ቆምጨ" ለማለት "ኮምቾ" ብለው "ቀ" የሚለውን

ድምፅ በ"ከ" ሲተኩት "ያዎጣታል" የሚለውን ለመናገር ደግሞ "የዎታታል" ብለው "ጠ" የሚለውን ድምፅ በ"ተ" ይተኩታል ማለት ነው።

7) **የአሜሪካ ኔግሮ የጋላ አሻፋጅ (Nigga the Galla pimp)፡-** ይህም "ኔለጋ" ድገፉ ይባላል። እነዚህ ኔግሮወች "ባሪያ ነፃ ይውጣ" የሚል መፈክር ያነገቡ እና ለነፃነት የሚታገሉ ሰወች ናቸው። እነዚህ አሻፋጆች ምንም አይነት ስራ የመፍጠር ተሰጥኦ ስሌላቸው ለአሜሪካ ኢኮኖሚ እስካሁን ምንም ፋይዳ የላቸውም ነበር። ነገር ግን ወደፊት ሊሻሻሉ ይችላሉ። አንዳንድ አሜሪካውያን "ኔግሮወች የቅርጫት ኳስ ስለሚችሉ ያዝናኑናል" ብለው ያስባሉ። እነዚህ አሻፋጆች "እናቱን የበዳ(Motherfucker)"፤ ኒገር(nigga)" እና የመሳሰሉትን ታቦ ቃላትን እየተጠቀሙ ብዙ ጥቁሮችን እያስናቁ ነው። እነዚህ አሻፋጆች በብዛት አብዛኛውን በቅኝ ግዛት ወደ ባርነት እና ወደ አሜሪካ የገባውን የአለም ህዝብ እና የአለም ጥቁር ህዝቦችን ይወክላሉ። ይህም የመጣው ከአሜሪካ ነጮች ጋር ባላቸው ግንኙነት ነው። ነጮች እና ጥቁሮች ሁሌም ልዩነታቸውን ጠብቀው እንደሚኖሩ የታየበት የፍቅር ግር ግር ነው። **በዚህም ልዩነት "አህያ ካመዱ፤ ዘመድ ከዘመዱ" እንደተባለ ኔግሮዎችም ኦሮሞዎችን ደገፏቸው እንጂ እኛም "ጥቁር ነን" ብለን ነው የምናምን።** እነዚህ አሻፋጆች የሚሰሩት "አሜሪካ ይሄዳል" የሚለውን አስረግጦ ማክዳን ለማማለል(ለማጓጓት) ነው። ስለዚህ አሜሪካን እንደ ማሻፈጃ በመጠቀም ነው የሚያማልሉ። አንዳንዴም ዶላር ሊያሳዩ ይችላሉ። "አሜሪካ ይሄዳል" የሚለውን የሚናገሩ ኦሮሞወችን እምቢ ስትላቸው ነው። ማለትም ትግሬዎች እንዳይበዷት ማለት ነው። እነዚህ አሻፋጆች በጣም የሚገርሙ ናቸው። እኛ ጥቁር ነን ማለት የአሜሪካ ባሪያ ነን ማለት አይደለም። ስለዚህ "ኒገር(niggar)" የሚለው ቃል እኔን እንደማይወክል አልገባቸውም ማለት ይቻላል። እነዚህ አሻፋጆች ለኦሮሞች ኢኮኖሚው እስኪያድግ ድረስ ሴት ለመብዳት ማባበያ ሆነዋቸዋል። ስለዚህ ኦሮሞ ማክዳን "እዚያ ይሄዳል" ብሎ ፂላወች እንዳይበዷት ለማድረግ ይጠቀምባቸዋል። እነዚህ ቡድኖች እኔን እንደተበደልኩ ነው የሚቆጥሩኝ። ነገር ግን እኔ ተበድየ ሳይሆን እነርሱ ባርነት ስለቀረላቸው፤ ባሪያ ማለት ምን ማለት እንደሆነ ስላልገባቸው ነው። እኔን እንደ "ባል" የሚቆጥር ከሆነ ኔግሮ ባርነቱን እረስቶታል ማለት ነው። የአሜሪካ ኔግሮወች ከእኛ "የእስራኤል ዘር ነኝ" ባይነት ጋር ተያይዞ ማዳቀል ብዙ ፈረንጅ እንደሚፈልጋቸው ምንም ጥርጥር የለውም። ምክንያቱም "ከፈረንጅ እና ከኔግሮ ተወልደው ሀገር መስርተው" እያለ ፈረንጁ ሁሉ በእኛ በኢትዮጵያውያን ሲደናነቅ ስለሰማሁት ነው። ይህ የፈረንጅ ዘር ወደ ኔግሮ ዘር መጨመር ደግሞ "መከለሻ" ተብሎ ይጠራል። ከፈረንጅ እና ከኔግሮ የተወለደ ልጅ ደግሞ "ዶሊ(Dolly)" ወይም "ዘሩ የተሻሻለ ኔግሮ(Genetically Modified Negro(MGN))"ተብሎ ይጠራል። "ዶሊ(Dolly)" ማለት ደግሞ የተዳቀለ እና ንፁህ ዘር ያልሆነ በግ ማለት ነው። ስለዚህ በዚህ በፈረንጆች አቆጣጠር በ 2015 እና በ 2016 ብዙ ኔግሮወች መከለሻ ያገኛሉ ብየ አስባለሁ። እነዚህ ኔግሮወች ጋላን የማቦሸት አላማ እንዳላቸው ነው እኔ የሚገባኝ። ስለዚህ ስለዚህ "እስኪ ጋላን እናቦሽት(Lets make Galla Gay)" የሚል መርህ በልባቸው ያሰቡ ይመስለኛል። አብዛኛውን ጊዜ "መሳሪያን እንቆጣጠር(Gun control)" የሚል መብት በአሜሪካ ውስጥ በተደጋጋሚ ሲጠይቁ ይታያል። ነገር ግን በአሜሪካ ውስጥ "መሳሪያን እንቆጣጠር(Gun control)" የሚል መብት ሳይሆን መኖር የነበረበት "ቡሽቲን እንቆጣጠር(Gay Control)" የሚል መብት ነው መኖር የነበረበት። ጥቁሮች መሳሪያን ከመቆጣጠር "ለምን እርስ በእርሳቸው አይተዛዘኑም? ለምን ይገዳደላሉ?" ብለን ስንጠይቅ "ከራበው ለጠገበ አዝናለሁ" የሚለውን የተለምዶ የሀገረኛ አባባል ማንሳት እንችላለን። የዚህ አባባል ትርጉሙ የራበው ደክሞት ሲቀመጥ የጠገበ ግን ቢያንስ ሲዘል መሰበሩ ስለማይቀር ነው የሚል ትርጉም እናገኛለን። **ስለዚህ ጥቁሮች እርስ በእርስ የሚገዳደሉ ጠግበው ስለሆነ እኔ የምለው የለኝም።** አንድ ሰው በዘመን ብዛት መሰልጠን አለበት። ኔግሮም ሆነ ፈረንጅ የሰው ነፍስ ላይ ያለውን አመለካከት መቀየር አለበት። ለምሳሌ ኔግሮወች ፈረንጅ ፖሊሶችን ሲገሉ ይታያል። ስለዚህ እራሳቸውን ይምከሩ እንጂ እኛን አይምከሩን፤ እኛ እራሳችንን እንመክራለን የሚል መልእክት ለፈረንጆችም ሆነ ለጥቁሮች ማስተላለፍ

እፈልጋለሁ፡፡ ፈረንጅ እና ጥቁር በአሜሪካ እርስበእርሳቸው ሳይዋደዱ እኛን ሊወዱን አይችሉም፡፡ ስለዚህ መጀመሪያ እራሳቸውን ይውደዱ(American Niggars and Whites, firsts of all love yourself before thinking about our wellbeing)፡፡ በተረፈ ግን የጀስቲን ቢበርን ዘፈን ማለትም "love yourself" የሚለውን እንዲያዳምጡ ጋብጥቸዋለሁ፡፡

8) **ለዝቢያኖች የዲልዶ(ሻቃ) አሻፋጅ(Lesbians the Dildo Pimp)፡-** እነዚህ ቡድኖች ዲልዶን እንደ ባል ስለሚጠቀሙ ማክዳ ጋላን በዲልዶ እንድትበዳ ይፈልጋሉ ማለት ነው፡፡ ይህም ባላቸው ማለትም ዲልዶ ቅር እንዳይለው ነው፡፡

9) **ቡሸቲዎች የዲልዶ(ሻቃ) አሻፋጅ(Gay the Dildo pimp)፡-** እነዚህ ቡድኖች ማክዳ ጋላን በዲልዶ እንድትበዳ ይፈልጋሉ፡፡ እነዚህ አሻፋጆች ዲልዶን የደገፉበት ምክንያት ዲልዶ ስለሚበዳቸው ጣእሙን አውቀው ነው፡፡

10) **ታደለ ባሳዝነው የዲልዶ(ሻቃ) አሻፋጅ(Tadele Basazenew the Dildo pimp)፡-** ስሜ ታደለ ባሳዝነው እንደሚባል ከላይ ተነጋግረናል፡፡ ማክዳ ጋላ በእኔ ስም ከምትመሃኝ ዲልዶ ይብዳት ስል ቃሌን ሰጥቻለሁ፡፡ ስለዚህ እኔ ላይ ከመጣች፤ ማክዳን እኔ ዲልዶ ገዝቼ እየጠበቅኳት ነው፡፡ ለዲልዶ ስጋ-ወደሙ(ፀበሉ) ደግሞ ሙዝ በኮካኮላ መብላት ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ሙዝ ማለት የብድ ወይም የዲልዶ አንዱ ክፍል ነው፡፡ እዲሁም ኮካኮላ ደግሞ የተበዱ እና የገሙ እምሶችን ለማድረቅ እና ለማጣበቅ ይጠቅማል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ በዲልዶ ተበድቶ ኮካኮላን እና ሙዝን መብላት እንደ ቅዱስነት ይቆጠራል ማለት ነው፡፡ ሙዝ እና ዲልዶ የእንጨት ዘሮች ስለሆኑ እና እንጨት ደግመ የኦሮሞ አምላክ ስለሆነ፤ ኦሮሞም "እንጨትስ አብሮ አደጋችን ነው" ብሎ ዲልዶን ስለደገፈው፤ ታዴም "ከሷ ይምጣ" በሚለው መሰረት ዲልዶ ገዝቶ እየጠበቀ ነው ማለት ነው፡፡

ስለዚህ ማክዳን የዚህ ሁሉ መጫዎቻ የሚያደርጋት ማን ይመስላችኋል? "ትግሬ ለሌላ ስላሳያት" ትግሬ ነው ብላችሁ ልታስቡ ትችላላችሁ፡፡ ትግሬ ሳይሆን ማንነቷ እና የኦሮሞ ፍርሃት ነው፡፡ የመጀመሪያውና ትልቁ ምክንያት እቤታቸው ውስጥ በትልቁ የሚያዝዘው ሰው ሴቶች ናቸው፡፡ ስለዚህ "እሾኅን በሾኅ ነው" እንዳለ ሙዚቀኛው፤ ሴቶች በሌላ ሴት እየተለመኑ ነው እንዲህ የህዝብ መጫዎቻ የሆንን፡፡

አሜሪካኖች እና ሌሎች የአለም ሀገሮች ምን አግብቷቸው ነው እዚህ ጉዳይ የገቡ ብለን ስንጠይቅ መልሱ ብዙ አይነት ሊሆን ይችላል፡፡ ከእነዚህ ምክንያቶች ውስጥ ጥቂቶችን ስንመለከት የሚከተለውን ይመስላል፡፡

1) እኔ አሜሪካኖች እና እንግሊዞች በአለም ፖለቲካ ውስጥ የሚሰሩትን አንዳንድ ነገሮችን ስላወራሁባቸው አፍረው እና እኔን ቂጤን ለመውጋት ፈልገው ነው፡፡ አሜሪካኖች ስትመለከቷቸው፤ በአለም ፖለቲካ ውስጥ እየገቡ ሰሜን ኮርያን እና ደቡብ ኮርያን ሲያጋድሉ ይውላሉ፡፡ እንዲሁም ሱዳንን የነነጠላት ማነው ስንል የአሜሪካ እጅ አለበት፡፡ እንዲሁም ጆርጂያን ከእሩሲያ የነነጠላት ማነው ስንል የአሜሪካ እጅ አለበት፡፡ ስለዚህ እነርሱም ከሌሎች ሀገሮች ላይ እጃቸውን ማንሳት ይገባቸዋል ማለት ነው፡፡ አሜሪካኖች "አንድነት" በሚል ሰበብ "የተባበረው አሜሪካ" በሚል የተለያዩ ግዛቶች ተሰባስበው አንድ ሀገር ካደረጋቸው በኋላ የሌሎችን ሀገሮች መፈረካከስ እና መበተን በጣም ድድብና ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ስለዚህ "አፍንጫን ሲመቱት አይን ያለቅሳል" እንደተባለ እነርሱም ሲነኩ ከቆጫቸው የሌሎችን ትላልቅ ሀገሮችን ከመንካት ቢቆጠቡ ይሻላል ማለት ነው፡፡ አሜሪካወች የሚፈልጉት "ካፒታሊዝም(capitalism)" የሚከተሉትን ሀገራት ሲሆን አንድ ትልቅ ሀገር "ሶሻሊስት(socialist)" ሆኖ ካስቸገራቸው አሜሪካወች የሚወስዱት ሴራ ምንድን ነው ቢባል ሀገሩን *"ታገንጣይ"* ይፈጥሩበታል፡፡ ስለሆነም አንዱን ሀገር ይገነጥሉ እና የተገነጠለውን "ካፒታሊስት(capitalist)" ያደርጉታል ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ እኛ በደርግ ዘመን "ሶሻሊስት(socialist)" ነበርን፡፡ ስለሆነም አሜሪካ የሚባል ሴረኛ መንግስት ወያኔን እና ሻብያን እየረዳ ደርግን ካስገለበጠ በኋላ ኢርትራን ገንጥለው አስቀመጠ፡፡ ከደርግ በኋላ እኛ "ካፒታሊዝም(capitalism)" ሆነን

ስንቀጥል ኤርትራ ግን ምን እንደሆነች እራሱ አይታወቅም። ኦሮሞወችን ለምሳሌ አሜሪካች ለመገንጠል ያልረዷቸው ምንም ሀብት ስሌላቸው ነው። ኦሮሚያ ነዳጅ ቀርቶ የመስኖ ውሃ የለውም። ነገር ግን የሰብዓዊ መብት ከተባለ እና አሜሪካወች ደግሞ "የሰብዓዊ መብት ይመለከተና" ካሉ ኦሮሞ ሲሞት እየዋለ፤ ማክዳ ጋላን ግን ወደ ትግሬ እና ወደ መንግስት ነው ሲጀነጅኑ የሚውሉ። እንዳውም ይባስ ብሎ አሜሪካወች እና መንግስታቸው ለኢትዮጵያ መንግስት እርዳታ እየሰጡ እና ለወታደሮችም ስልጠና እየሰጠ ህዝብ ሲያስጨፈጭፍ ይውላል ማለት ነው። ስለዚህ የአሜሪካ ፍላጎት ነዳጅ እንጂ የሰብዓዊ-መብት አይደለም ማለት ነው። ስለዚህ አሜሪካኖች እኛን ከመደገፍ እንኳን ገለልተኛ ቢሆኑ ስማቸውን የሚያነሳው የለም ነበር። ደቡብ ሱዳን ለምሳሌ የተፈጥሮ ነዳጅ ሀብት ስላላት አሜሪካወች እረድተዋቸው ነው ከሱዳን የተገነጠሉ ማት እችላለሁ። አንጀሊና ጆሌ በሰራቸው ፊልም ላይ ማለትም "ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders)" ላይ ማለት ነው "ትግራይ ልሄድ ነው(I am going to Tigrie)" ብላ ስትናገር ይደመጣል። ይህም በእነርሱ አስተሳሰብ ትግራይን ከኢትዮጲያ ለይታ ማውራቷ ማለት ነው። በተጨማሪም በፈረንጆች የዘመን አቆጣጠር 2008 ገደማ ተከስቶ በነበረው የአለም የኢኮኖሚ ቀውስ ደርሶ አሜሪካውያን ተዝረጥርጠው እንደነበር መረጃወች ይጠቁማ። በዚህ በተሰራው ዶኩመንተሪ ፊልም(Documentary Movie) ላይ አሜሪካውያን የቤት ክራይ መክፈል አቅቷቸው ሲሯሯጡ እና ከቤት በፖሊስ ሲባረሩ ይታያል። እዚህ ላይ ይህንን የኢኮኖሚ ቀውስ ያመጣው የእኛ ሀገር ጥንቆላ ሳይሆን አሜሪካውያን ከሚያመርቱት የሚበሉት ስለበለጠ ነው። አሁን ስንመለከተው አሜሪካወች መቆጨት የነበረባቸው በአለም የኢኮኖሚ ቀውስ ሳይሆን አሜሪካወች መቆጨት የነበረባቸው ባለመተዛዘናቸው ነው። አንዴ የኢኮኖሚ ቀውሱ ሀገር አቀፍ ከሆነ ህዝቡ በወንድማማችነት ተዛዝኖ እና ኢኮኖሚው እስኪስተካከል ድረስ አከራዮች ቤታቸውን በነፃ ህዝቡ ቢጠቀምበት ምንም የሚፈጠር ነገር አይኖርም ነበር። አከራዮች የአንድ ወር ክራይ ቢቀርባቸው ምንም የሚፈጠር ነገር የለም። ይህንን በተመለከተ የአሜሪካ የተወካዮች ምክርቤት የኦሃዮ(Ohio) ተወካይ ችክ የተናገረችውን ማየት እንችላለን። ይህች ችክ ማርሲ ካፕቱር(Marcy Kaptur) ትባላለች። ይህች ችክ የተናገረችው "ሁሉም አሜሪካውያን ተከራዮች ቤታችሁን አትልቀቁ" ብላ ተናግራ ነበር። ስለዚህ የአሜሪካ አከራዮችም ቢሆን "ሀገር" ማለት ገንዘብ ሳይን "ሰው" እንደሆነ መረዳት አለባቸው ማለት ነው። አለበለዚያ ግን "ስግብግብነት(Greed)" ካለ ወደፊትም ቢሆን አሜሪካ ችግር እንደሚመጣ መርሳት የለባቸውም። በተጨማሪም አሜሪካወች "ዲቪ(DV)" በሚል የአለምን ህዝብ እያማለሉ ሀገሩን የሚያስከዱት ድሆችን ለመርዳት ፈልገው ሳይሆን እንደ ጃፓን፤ ቻይና እና የመሳሰሉትን ሀገሮች በህዝብ ብዛት ለመወዳደር ነው። ነገር ግን ይህ የአለምን ህዝብ አሜሪካ ውስጥ መሰብሰቡ የመሬት እና የትምህርት ቤት እጥረት እንዳስከተለ አንዳንድ መረጃወች ይጠቁማሉ። ይህንንም በተመለከተ ኦሪዮን(Oregon) በሚባለው የአሜሪካ ግዛት ውስጥ በመሬት ይዞታ የተገደለውን የምስኪን ሮበርት ላቮይ ፊኒከምን(Robert LaVoy Finicum) ጉዳይ እናነሳለን። ይህ ሰው የተገደለው በአሜሪካ መንግስት ሲሆን "ዲቪ(DV)" በሚል የአለምን ህዝብ እየሰበሰበ መሬቱን ወደ ፌደራል መንግስት በማዛወር ሌላ ጉዳይ ሊያውሉበት ስላሉ ፈርግጦ ነው። አሜሪካወች የእራሳቸውን ዜጋ እየገደሉ፤ መሬታቸውን ለሌላ ዜጋ እያላመዱ የሚሰጡ አሜሪካኖች "ዲቪ(DV)" የሚሰጡት "ሀብታም ናቸው" ተብሎ እንዲወራ እንጂ ድሃውን የአለምን ህዝብ ወደውት እና ተርፏቸው ለመርዳት አይደለም ብየ አስባለሁ። በተጨማሪም አንዳንድ መረጃወች "የአሜሪካ የትምህርት ጥራት እየቀነሰ ነው" ካሉ በኋላ ለዚህ የትምህርት ጥራት መቀነስ እንደ ምክንያት ያነሱት ደግሞ የህዝብ ብዛትን ነው። እዚህ ላይ ስንመለከተው አሜሪካ የአለምን ህዝብ በሰበሰቡ ቁጥር የትምህርት ጥራት ብቻ ሳይሆን የምግብ ጥራትም እንደሚቀንስ ምንም ጥርጥር የለውም። እኔ እንዳው አሜሪካወች እና እንግሊዞች በዜሮ ከሚሰድቡኝ እና ጥንቆላውን በዜሮ ከሚሉት የሆነ ነገር ላስቀይማቸው ብየ እንጂ አሜሪካኖችንም ሆነ ማንንም መስሚያ የለኝም።

2) ቡሽቲዎች በጥንቆላ ቡሽቲነታቸው ይታወቅብናል ብለው ነው፡፡

አሻፋጆች ከላይ የተዘረዘሩት ብቻ ላይሆኑ ይችላሉ፡፡ ከስሙ እንደምንረዳው ካታንጋ ነው፡፡ ካታንጋው ጥንቆላ የሚባል ነገር ሰምቶ በቃ አይለቅህም፡፡ ምክንያቱም አንዳንድ ቀን ልጅቷ የመፈርገጥ ባህሪ ስላላት የዚያን ጊዜ ስሙ የማይታዎቅ እና ያልሆነ ሰው(እንደ ሊስትሮ፤ የቀን ሰራተኛ፤ ደላላ፤ እና የመሳሰሉት) ሁሉ ሊያሻፍዳት ይችላል፡፡ ልጅቷ አልፎ አልፎም እንደ ባሪያ የማኩተምተም በኃሪ ይታይባታል፡፡ አባትዮውም እንደዚሁ አልፎ-አልፎ የመፈርገጥ በሃሪ ይታይበታል፡፡ ስለዚህ በነባሮች አሻፋጅ ሊያኮርፍ ይችላል፡፡ እናቲትም የመቅለል ባህሪ ታሳያለች፡፡ ስለዚህ አንዳንድ ቀን የሚያሻፍዳት አይታዎቅም፡፡ እነዚህ ከላይ የዘረዘርኳቸው አሻፋጆች ህዝብ የሚያውቃቸው ናቸው፡፡ ከታንጋን የሚያውቀው ካታንጋ ነው፡፡ እንዳውም ከውጭ ሀገር እንደ ናይጀሪያ፣ ከአሜሪካ፤ ከእንግሊዝ እና ከመሳሰሉት ሀገሮች የመጡ ሰዎች(ካታንጋዎች) ሁሉ ሳያሻፍዷት አይቀሩም፡፡ አባትዮው ምንም እንኳ አሮሞ ቢኖንም በጣም ሲበዛ የዋህና ሞኝ ነው፡፡ “ቆንጆ ናት” ብሎ ነው የሚያስብ፡፡ ይህንንም እቤቱ ድረስ ሄጀ ነው ያረጋገጥኩ፡፡ እቤት ሄጄ “ምነው ታዋጣዋለች ትላላችሁ፤ እኔ የጀመርኳት ይመስል?” ብየ ላናግራቸው ብየ ስቆም ዝም ብለው አፍረው ተጣሉኝ፡፡

ፎቶዋን ይዞ “ይችን?፤ ይችን?” ይላል፡፡ ፎቶው በፎቶ-ሾፕ ተስተካክሏል፡፡

እኔም “ቅርናታም ካታንጋ ትርፍ ሆና ነው ህዝቡ ታዋጣዋለች” የሚል እያልኩ በልቤ ዝም አልኩ፡፡ “ትርፍ ሆና ነው” ያልኩበት ምክንያት አሸ እና አቤ ቆለጥ በትንሹ ወደ 13 የሚደርስ ልጆች አላቸው፡፡ ስለዚህ 1 ልጅ ከ 13 ልጅ ሲቀነስ ውጤቱ ዜሮ ነው ወይም አይቆጠርም ማለት ነው፡፡ በዚህ ምክንያት ነው ስትጣል ያልቆጫቸው የሚል እምነት አለኝ፡፡

ከዚያም ፖሊሶች “ታዋጣዋለች ትርፍ ቃል አትናገር” አሉት፡፡ እርሱም ዝም አለ፡፡ ይህን በኋላ እንነጋገርበት እና እስኪ ወደ ቀድሞ ጉዳያችን እንመለስ፡፡

በአካል የተዋዎቅነው እርሷን አናግራለሁ ብየ ከጥበቃዎች ማለትም ከአባይ ጥበቃው ጋር ተጣልቼ ጃንሜዳ ፖሊስ ጣቢያ እንደቀረብኩ ነው፡፡ እዚህ ላይ አብረው የነበሩት የሰሜን ሸዋው የትግሬ አሻፋጅ እና ጎንደር የትግሬ አሻፋጅ ነበሩ፡፡ እነርሱ “እኛ እያለን አናግራት” አሉኝ፡፡ እኔም እምቢ አልኩ፡፡ ምክንያቱም አሻፋጅነታቸውን አላውቅም ነበር፡፡ ነገር ግን ቤተሰቦቿም ሆኑ እርሷ ግብስባስ ነገር(ጋላ) ስለሆኑ የሚፈራቸውም ስለሌለ “አሻፋጅ ሊሆኑ ይችላሉ” ብየ ነው፡፡ ማንም ተነስቶ ነው አሻፋጅ የሚሆን፡፡ ስለዚህ ብቻዋን እንድታናግረኝ ነግረዋቸው እህቶቿ “እምቢ” አሉ፡፡ ስለዚህ ፖሊስ ጣቢያ ደረስን፡፡ የፖሊስ ጣቢያው ሃላፊ ሲጠይቃቸው “እሽ” አሉ እና የፖሊስ ጣቢያው አላፊ በተቀመጠበት አናግር ተባልኩ፡፡

እኔም በጣም በዝርዝር ለማስረዳት ሞከርኩ፡፡ እርሷ ግን ምንም የምትለው የለም፡፡ እኔ በጣም ፈርግጬ ስናገር ማክዳ እጇን እያፋጨች “ያዎጣታል” ትላለች፡፡ ማክዳ ጭንቅላተ በሽተኛ ሳትሆን አትቀርም፡፡ መጀመሪያ ከአንድ ጎሳ እምቢ ብሎ ያመለጠ ሴት እራስን መመርመር እንጂ “አፍቅሬዋለሁ” እያለች እኔንም በህዝብ አፍ ውስጥ ነው ያስገባችኝ፡፡ ማክዳ እራሷን መመርመር ነበረባት፡፡ ምክንያቱም ትግሬወች ለእኔ ከማሳየታቸው በፊት እምቢ ያለቻቸው ወይ በሽተኛ ሆና ነው አለበለዚያ ደግሞ ንቃቸው መሆን አለበት፡፡ ስለዚህ ማክዳ አሁን እምቢ የምትል እኔ አፍቅራኝ መስሏት ከሆነ ተሸውዳለች፡፡ እህቷም ቀለለች፡፡ እነርሱ የፈለጉት “አፈቅርሻለሁ” የሚል ነገር እንድናገር ነው፡፡ እኔ ደግሞ ማክዳን አላውቃትም፤ ካላወቅኳት ደግሞ አላፈቅራትም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የእነርሱ ፍላጎት ስላልተሳካ የማክዳ እህቶች እና እዚያ የነበረው ህዝብ ትንሽ እንደመደናገጥ እና ግራ እንደ መጋባት ብለው ነበር፡፡ እዚህ ላይ እኔ ስፈረግጥ ማክዳ ግን ዝም ስላለች ህዝቡ “አፍቅራው ነው” ወደ ሚል ድምዳሜ ደረሰ፡፡ እኔ ግን እንዳላፈቀረችኝ ስለማውቅ ሁልጊዜ ነበር የምናደድ፡፡ ጃን ሜዳ ፖሊስ ጣቢያ የሰበሰበን ፖሊስ ሳጅን ተሾመ ይባላል፡፡ አሮሞ ስለሆነ ይዋሸ እንደሆን እንጂ

የዚያን እለት የነበረውን ነገር አይቶታል፡፡ እኔ ስሜን እንድታስቀምጥ እንጂ ፍቅር ምናምን መስሚያ እንደሌለኝ የዚያን እለት ተናግሬያለሁ፡፡

“የማላውቃትን አፍቅሬዋለሁ እያለች ነው” አልኩኝ፡፡
እርሷ ምንም አላለችም፡፡
እህቷም ቀለለች፡፡ እኔም “ምን አስቀለለሽ ታናሽነትሽን ናቂ እንጂ፡፡ እንዴት ሰው ተጥሎ አፈቀርኩ ይላል” እያልኩ በልቤ ዝም አልኩ፡፡ ከዚያም አበቃ እነርሱም ወደ ቤታቸው ሄዱ እኔም ወደ እስር ቤት ገባሁ፡፡ ይህ ነው እንግዲህ ትውውቃችን፡፡ እንግዲህ ትንሽ ማሾፍ ስለሚመስል ሊያናድድም ይችላል፡፡ ከዚህ በፊት ዎሬው ሲበጠብጠኝ “አፍቅራዋለች” እያሉ ሲበጠብጡኝ ደውየም አናግሬያታለሁ፡፡ ነገር ግን ስደውልላትም ማንነቷን አልነገረችኝም፡፡ በዚህም “ልትተዎኝ ነው” ብየ ደስ ብሎኝ ነበር፡፡ ነገር ግን ህዝቡ(ካታንጋው) አውቆ አሳመናት፡፡ ስለዚህ “አፍቅሬዋለሁ” ብላ ቀረች፡፡ የማክዳ የእህት ውሽማ ጃን ሜዳ ፖሊስ ጣቢያ መጥቶ “ክንፈገብሬል(አኖሌ) አሁን ሊያወጣት ነው” አለ፡፡ እኔም እውነት መስሎኝ ስጠብቅ ምንም የተባለ ነገር የለም፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ጋላ ብትበዳ እኔ እንደምፈታ ስለማውቅ በጣም የምፈልገው ነገር ነበር፡፡ ይህ የማክዳ ጋላ የእህት ውሽማ(ባሏ አሯ ስለሆ ነው) ስትመለከተው “ሙሉ መጠን(full-sized)” ያለው አኖሌ ነው፡፡ ይህ የማክዳ የእህት ውሽማ እና እኔ የወደፊት የሚስጥር ጓደኞች እንደምንሆን ተስፋ አደርጋለሁ፡፡

የማክዳ ቤተሰቦች እኔ ምን አይነት አጥማጃም ሰው እደሆኑ አላውቅም፡፡ እነዚህ የማክዳ ቤተሰቦች ማክዳን እንደ ህዝቡ ሁሉ “አፍቅራው ነው” እያሉ ወደ እኔ ሲገፉ ነው የሚውሉ፡፡ ነገር ግን ማክዳ ከአንድ ጎሳ “እምቢ” ብላ ነው ለእኔ ያሳዩኝ፡፡ ስለዚህ “መጀመሪያም “እምቢ” ብላ ከሆነ ምነው እኛንም የህዝብ መጫዎቻ ባያደርጉን ወደ ውጭ ቢሰድዷት?” ብየ ስጠይቅ ኦሮሞወች “እኛ ወንድ ነን እንዴት እኛ ተቀምጠን ወደ ውጭ ትሄዳለች?” ብለው ፈረገጡ ሲባል ሰምቻለሁ፡፡ ማክዳ ህዝቡ አልለቃት ሲል “አፍቅሬዋለሁ” ትላለች፡፡ እኔ ማምለጫ መንገድ ነው ያደረገችኝ፡፡ ምክንያቱም “እምቢ” ለማለት ስለምትፈራ ነው “አፍቅሬዋለሁ” የምትል፡፡ እኔን ሳታውቀኝ ትግሬወች ሲጠይቋት “እምቢ” ነበር የምትል፡፡ እኔ ትግሬዎች ካሳዩዋት በኋላ ማክዳ አልለቃት ሲሉ ጊዜ “አፍቅሬዋለሁ” ብላ ቀረች፡፡ ስለዚህ ይህ ነገር ስለበጠበጠኝ እኔ እናደድ ጀመር፡፡

ስልኳን ጓደኛየ አምጥቶልኝ ነው ለመደዎል የተዘጋጀሁ፡፡ እኔ ስላፈቀርኳት አይደለም የደዎልኩላት፡፡ በዎሬው እንጂ፡፡ ሁሌም መቸም የማይረባ ነገር የያዘ ሰው ይቸኩላል፡፡ “ያዎጣታል ነው የሚባል፤ አፍቅራዋለች፤ ማናምን” እያለ ህዝቡ ገና ሳይጀመር ወሬውን ተያያዘው፡፡ ወሬው በጣም ይረብሸኝ ጀመር፡፡ ስለዚህ አንድ ቀን መቸም “አፍቅሬዋለሁ ነው የምትል፤ እህ ልደውልላት እንጂ” ብየ ደወልኩላት፡፡

“ሃሎ” አልኩ፡፡
“ማንልበል” አለች፡፡
“ታዴ እባላለሁ” አልኩ፡፡
“አላውቅህም” አለች፡፡
“ታውቂኛለሽ” አልኩ፡፡ ነገሩ በጣም ስለሻፈድን ምንም የጥላቻ ስሜት የለበትም፡፡ ስለዚህ በብዛት የጦፈ ስሜት ውስጥ ነው የነበርነው፡፡ ይህ ደግሞ እኔ በተለምዶ ሴት ላይ ስደውል የሚሰማኝ ነገር ነው፡፡ ማንም ሴት ላይ ስደውል ብልቴ ያስቸግረኛል፡፡ እኔ አይደለም ሴት ላይ ደውየ በሴት አጠገብ ሳልፍ እራሱ ቁላየ ይቆምብኛል፡፡ የዚህም ቀን የተፈጠረው ይኸው ነው፡፡

“ሰፈራችሁ የት አካባቢ ነው?” ብየ ጠየቅኩ።።

“ፈረንሳይ” አለች።። “ፈረንሳይ እንዴት ይሆናል” ብየ ሳሰላስል “ከእንደገና ልጠይቃት” ብየ እንደሚታዎቀው ከሴቶች ጋር ስታዎራ የትንፋሽ መቆራረጥ ያጋጥማል።። ስለዚህ ተውኩት።። እኔ እንዳሰብኩት ሁልጊዜ የሚመጡት ከወደ ፒያሳ ስለሆነ የፒያሳ ልጅ እንደምትሆን እስከ 80% እርግጠኛ ነበርኩ።። ሰፈሯን የጠየቅኩበት ምክንያት ደግሞ ህዝቡ “ታዋጣዋለች” በሚለው ወሬ ከቀጠለ ሄጂ ቤተሰቧን ለማናገር አስቤ ነው።። ምክንያቱም እንዳልጠበስኳት እርግጠኛ ስለሆንኩ ነው።። በተጨማሪም ህዝቡ ከኦሮሞወች ነጥቆ በበላይነት ነው የሚያስተዳድራት።። ስለዚህ ህዝቡ የማይለቃት ከሆነ ሄጂ አናግራታለሁ ብየ ነበር።። ኦሮሞወች ግን የመጨረሻ ከሳሽ ሌባ ነገር ናቸው።። ቤተሰቦቿም ቢሆን ከሳሽ ሌባ ነገር ናቸው።። በመሆኑም ኦሮሞወች “አፍቅራዋለች” ብለው ወደ ህዝቡ ወግነው እኔ እንድከሰስ እና በህዝቡ እንደወቀስ ነው የሚፈልጉ።። እኔም ቃሊቲ በታሰርኩበት ወቅት “ከሳሽ ሌባ” የሚል ስድብ ስለሰማሁ በጣም የሚገርም ስድብ ሆኖ ስላገኘሁት እና በትርጉምም ለኦሮሞ የሚሆን ስለሆነ ኦሮሞወችን “ከሳሽ ሌባ” ብያቸዋለሁ።። “ከሳሽ ሌባ” ማለት ሳይበደል ወደ አብዛኛው ህዝብ ወግኖ የሚከስ እና የሚወቅስ ማለት ነው።። ኦሮሞወች እና የማክዳ ቤተሰቦች መቼም ጥንቆላው ይሰራል ብለው “አፍቅራዋለች” ብለው የትግራይ ህዝብ ቁርጥ አውቆ የጣላትን እኔን በአለም ሲያስዎቅሱኝ ይውላሉ።።

የሰፈራቸውን ስም “ፈረንሳይ” ብላ የነገረችኝ ብዙ እንደምትከርም ስለምታውቅ ነው።። ብዙ ከቆየች እና ስሜን የማትለቅ ከሆነ ደግሞ እኔ እርምጃ እንደምወስድ ታውቃለች።። ስለዚህ የሰፈራቸውን ስም መደበቅ ፈለገች።። እዚህ ላይ “ግን ሰፈራችሁ ፈረንሳይ ነው?” ብየ ስጠይቃት “አዎ” አለች።። ነገር ግን ቆይታ ከጎኗ ላለ ሰው “ይመጣብኛል አሉ” አለች።። እኔም አሁን ሳስታውሰው “ይመጣብኛል አሉ” የሚለውን ነገር እነርሱ ሰፈር እንደምሄድ እና ቤተሰቦቿን እንደማናግር ነው።። እኔም ሄጂ ከአባቷ ከአቶ አሸ ጋር ተደባድቤያለሁ።። አብርሃ ላይበራሪ ሲያዎራ ሰምቸው ነበር።። ማለትም “ማህሌት” የሚል ስም።። ለካስ ማህሌት የጓደኛዋ ስም ነው።። “ማህሌት” ብየ በፍቅር ስሜት ነው የምጠራት።። እንግዲህ ከላይ እንደተናገርኩት እኔ በተለምዶ ወደ ሴት ስደውል በጣም ነው የምሞቅ።። ስለዚህ “ስሜት” ስል በፍቅር እንዳታዩት።። ያላየውን እና የማያውቀውን ማንም ሊያፈቅር አይችልም።። “የምትላት ልጅ አይደለሁም” አለችኝ።። “ማህሌት የምትባል እልክልሃለሁ” አለች።። ማህሌት ማለት ደግሞ አንድ የተረገመች ልጅ ናት።። ይህችን ማህሌት የምትባል ልጅ ደግሞ ማክዳ ዲቃላ ጋላ “እንደ እህት የምቆጥራት ጓደኛየ ናት” ብላ ነው የምታስብ።። ይህች ማህሌት የምትባል ሴት ደግሞ የጉራጌ ጎሳ ስለሆነች ጉራጌ ሞኝ ጓደኛ አይወድም።። ስለዚህ ዝም ብላ ነው ኑሮዋን እየኖረች ያለች።። በመሆኑም ይህች ማህሌት የሚሏት ልጅ ወደ ትግሬወች ወግና ማክዳን ያቀለጠች ሌባ ናት።። ነገር ግን ማክዳ ዲቃላ ቤተሰብ ነገር ስለሆነች እና ጉራጌወች ቤት እየሄደች ስለሚንከባከቧት ይህችን ማህሌት የምትባል ልጅ “እወዳታለሁ” ትላለች።።

እኔም መቸም ብልቴ በጣም ስላስቸገረኝ አጥር ተተግኘ ነው የቆምኩ።። አራት ኪሎ ሳሬም ፍሎሪዳ ካፌ ነበር የነበርኩ።። ሳሬም ፍሎሪዳ የምቀመጠው ለምን ይመስላችኋል፤ ስሙ ተመችቶኝ አልነበረም።። የምቀመጠው ዶንዱር ካፌ የሚሰሩት ሰዎችን እዚያ አያቸው ስለነበር በልምድ እና በመላመድ ነበር።። ሳሬም ፍሎሪዳ ካፌ ያለው 4 ኪሎ ቅድስት ስላሴ ህንፃ ላይ ነው።። እዚህ ሳሬም ፍሎሪዳ የሚባለው ካፌ ውስጥ በጣም ሲረብሹኝ ነበር።። እዚህ ሳሬም ፍሎሪዳ ካፌ ውስጥ ኦሮሞ እና ቆምጨ ይበዛ ነበር።። በመሆኑም ኦሮሞወች እና ቆምጨወች ወሃ በጠጡበት ብርጭቆ ሳያጥቡ ውሀ ይሰጡኛል።። እኔም ብርጭቆው ስለሚገማ አልጠጣውም።። ይህንን ነገር የተረዳሁት አሁን ነው።። ይህንን ሴራ የሚያሴሩብኝ ማክዳ ወደ ኦሮሞወች በሄደችበት ነው።። ኦሮሞወች እና ቆምጨወች በጠጡበት እቃ ሳይታጠብ እዚህ ደብረብርሃን የመምህራን ካፍቴሪያ ውስጥ እራሱ ሰጥተውኛል።። እኔም ስለሚሸት ጠጥቸው አላውቅም።። ከሸታው

የተነሳ ጉንፋን ሁሉ ይዞኝ ያውቃል። አንዱ ይህንን ስለሚያውቅ ከጓደኛው ጋር ሲነጋገር “ሽተተው?” ብሎ ሲጠይቅ ሰምቸዋለሁ። “ሽተተው?” የሚለው ጥያቄ መምጣት የለበትም። ባልታጠበ እና ሌላ በጠጣበት እቃ ስትጠቀም መሸተቱ አይቀርም። ባጠቃላይ በፅዳት በኩል የትኛውም ካፍቴሪያም ይሁን ሆቴል ውስጥ መታሰብ አለበት የሚል እምነት አለኝ። አንዱ እንግሊዛዊ በአሜሪካ ውስጥ “ኢትዮጵያ ምግብ ቤቶች ዝምብ ይበዛል” ብሎ እንደተናገረ ሰምተመናል። ስለዚህ ፀዳ ማለት ይገባል። የውሃ ብርጭቆ ካልታጠበ እንደ ሚሸት ምንም ጥርጥር የለውም። ምክንያቱም በአሁኑ ዘመን ህዝቡ “ቻፒስቲክ” የሚባል ነገር ይጠቀማል። ስለሆነም ውሃ ሲጠጣ ቻፒስቲኩ የብርጭቆው አፍ ላይ ተለጥፎ ነው የሚቀር። ይህንን ለማስለቀቅ ደግሞ ሳሙና መጠቀም ግድ ይላል።

“ትምህርት እንዴት ነው?” አለች።
“ትምህርት ምንም አይልም” አልኩ።
እኔን የምታወራው ስለትምህርት ነው። ያውም በጣም እረጅም ዎሬ። ስለዚህ በጣም ስሜት ውስጥ ስለገባሁ ዎሬውን ብዙም አልሰማውም ቆይቸ ሳስታውሰው እንጂ። የማስታውሰውን በሙሉ ላካፍላችሁ።
“እኛ ሰዊንግን(swing) ነው እንትን የምንለው”አለች። አልሰማኋትም። የምታዎራው ስለ ጃቫ ፕሮገራሚንግ ላንጉጅ(java programming language) ነው።ይህ ሰዊንግ(swing) የሚባል ደግሞ የተጠቃሚዎች መዳሰሻ(Graphical User interface(GUI)) መስሪያ ነው። ስለዚህ የምታዎራው ስለእርሱ ነው። እኔ ደግሞ መስሚያ የለኝም።

“እህ” እያልኩ ነው የማልፈው። ምክንያቱም እኔ የምማረው ሁለተኛ ዲግሪ ነው ስለ ጃቫ ምን አገባኝ። በጣም ዝቅተኛ ሃሳብ ስለሆነ ይሕ ነገር ለኔ ምንም አይደለም። ከትምህርት ዎሬ ዝም ብለን ዎጣን እና ስለሌላ ነገር ማውራት ጀመርን። እንዳትረሱት የምናዎራው **በስልክ** ነው። ስለ ፒምፖች(አሻፋጆች) ማውራት ጀመርን። ስለ አሻፋጆች ታዎራለች፤ እኔ ግን የምትለው ነገር **አልገባኝም**። እርሷ የምታዎራው ህዝቡ (ካታንጋው) የነገራትን እንጂ እውነታውን አይደለም። አሻፋጆች ደግሞ በህዝብ ተደራጅተው የተመሰረቱ ድርጅቶች ናቸው። ስለዚህ እኔ ምንም የምትለውን አልሰማሁትም። ምክንያቱም ሰው ሆኖ ተፈጥሮ ባሪያ እንኳን ቢሆን በ21ኛው ክፍለ-ዘመን እንዲህ ያለ ቂል ሰው ይኖራል ብየ ስለማልገምት ነው። የምታዎራው ነገር በሙሉ በጥንቆላ የሰለጠነችውን እና ህዝቡ ያስተማራትን ነው። በመሆኑም የምታወራው በሙሉ የጅል ወሬ ነው። አንድ ሰው የማያውቀውን ሰው ቂል ካልሆነ በስተቀር “አፈቀርኩ” አይልም። ማክዳ ስለ አሻፋጆች የምታወራው “ለማስፈቀድ ነው።ምንድን ነው ብትሉ ብዙ ህዝብ ነው የሚያሻፍዳት። ስለዚህ ይጠቀማሉ ለማለት እና ለማሳወቅ ፈልጋ ነው። እኔም በጣም እንዳው የገጠመኝ ካታንጋ እንዳው ባልታደል ነው ብየ ምንም አልመሰለኝም። ማክዳ በጣም “ቤተሰብ ባሪያ” ናት። በመሆኑም ሁሉም ቤት መቅመስ ፈልጋ ነው።

“ያን አማኑኤል ነው እንትን የምትለው” አለች። የትግሬ አሻፋጅ ከሰሜን ሸዋ መሆኑ ነው። ከላይ እንደ ጠቀስኩት ይህን አሻፋጅ የሆነ የተመቻት ይመስለኛል። ስለዚህ ስታዎራ አልገባኝም አሁን ሳስታውሰው እንጂ። ምክንያቱም የማታውቀው ሰው ሲያሻፍዳት ለማስጠጋት ፈልጋ ነው። እኔም “ቅርናታም ባሪያ” ብየ ዝም ነው ያልኩ።

“እንትን እያለኝ ነው” አለች። ለካስ አሁን ሳስበው **“ይሰመኛል ብላ ማስፈቀዷነው”**። እኔ ይኸንን የተረዳሁት እስርቤት ከእርሱ ጋር “ተጣላ” ተብየ (በግዴታ “ተጣላው”) በለው ሊመሰክሩ መጥተው ነው። እኔ እና አማኑኤል የትግሬ አሻፋጅ እንድንጣላ ያደረጉን አውቀው እኔ እንድታሰር ነው። ምክንያቱም ጥንቆላው “እሰሩት” ስላለ እና ካልታሰርኩ ጥንቆላው ስለማይጨብጥ አውቀው ከአማኑኤል የትግሬ አሻፋጅ ጋር አጣልተው አሳሰሩኝ። “ይህች ሴት እብድ መሆን አለባት፤ ምንድን ነው የምታዎራው” ብየ ግራ እየተጋባሁ ዝም ብየ እሰማታለሁ። አሁንም እንዳትረሱ የምናዎራው በስልክ ነው። ደጋግማ የምታዎራው ስለ አንዱ አሻፋጅ ማለትም አማኑኤል ስለሚባለው ሰው ነው። እኔም ነገሩ አልገባኝ አለ።

ምክንያቱም አንድ ሰው ጤነኛ ከሆነ እንደዚህ እራሱን ለህዝብ የሚያደራጅ አይመስለኝም። ማክዳ ህዝቡን ተባብራ እራሷን ነው በህዝቡ ያሰማራች። ይህም አሮጌ ሰዎች በልጆቻቸው ጉረታ ሲዎድቁ እራሳቸውን አሰማርተው እየተመላለሱ በየ ልጆቻቸው ቤት እድሜያቸውን ይገፋሉ። ከዚያም ሞት ይጠቀልላቸዋል። የማክዳም ነገር እንደዚያው ነው። ማክዳም ካልሞተች የምናርፍ አይመስለኝም። ህዝቡ በተራ እየተቀባበለ እና ጫናውም ትንሽ ስለሆነ ለእድሜ ልክ ይዟት ሊቀጥል ይችላል። ህዝቡ በወር አንድ ወይም ሁለት ቀን ለማክዳ ጋላ የሚያዎጣው የግብጥ ወጪ ቀላል ስለሆነ ጫና ላይሰማው ይችላል። በመሆኑም እድሜ ልክ ብትኖርም ምንም ላይመስለው ይችላል። ማክዳም ቤተሰብ ነገር ስለሆነች ይሉኝታም ስለማታውቅ እንዳለች በህዝብ ስትጋበዝ መኖሯ ነው።

“ዝም ብለው እንትን እያሉኝ ነው” አለች። “እያሻፈዱኝ ነው” ማለቷ ነው። እኔም አልተረዳኋትም “እህ” እያልኩ ነው የምሰማት። በዚህም ወደሌላው አሻፋጅ ሄደች።

“ጀጃውን እሳ ታውቀዋለህ? ጀጃው ነው የሚባል” አለች። አሁንም አልገባኝም። “ጃጃው የሰማሁት አንጀሊና ጆሌ ፊልም(Beyond Borders) ላይ “እንደውሻ ጩህ” ተብሎ እንጅጋየሁ ሽባባሁ(እቆሽቆ) የለመነችበትን ልጅ ነው። እንግዲህ የማይገባኝ ነገር ደደብ ስለሆንኩ ሳይሆን እንዲህ አይነት ቂል ሰው ይኖራል ብየ ስለማልገምት ነው። እንደዚህ አይነትም በጥንቆላ የተጀመረ ፍቅርም በአለም ላይ ይኖራል ብየ አላስብም። እንጅጋየሁ ሽባባሁ(እቆሽቆ) በጣም ስለ ሀገር ዘፈነች እና በጣም ስትጠግብ ደግሞ “በአድማስ ባሻገር(Beyond Borders)” ሰድባን ቁጭ አለች። “የቄስ ሚስት ሰለጠነች ቢሏት መፅሃፍ አጠበች” አሉ። እንጅጋየሁ ሽባባሁ(እቆሽቆ) “የወዳደቁት” ብላ ጀግኖችን ከዘፈነች በኋላ አሁን ስር ሰደደች እና በፈረንጆች ተገዝታ ተሸውዳ ሰድባን ቁጭ አለች። ስለዚህ ቆምጨ እና አጋሮቹ እንደዚህ ሰድበውን ከሚያርፉ ከፈረንጅ ጋር ያላቸውን ቅርርብ ቢያቆሙ ይሻላል። በቀን ተሸውዶ ሃይማኖቱን የቀየረ ሰው እንጅጋየሁ ሽባባሁ(እቆሽቆ) ነው ያየሁ። ይህች እንጅጋየሁ ሽባባሁ(እቆሽቆ) በሰራችው ስራ አፍራ ሃይማኖቷን ወደ ፕሮቴስታንት ቀይራለች።

“ስሙ ጀጃው ነው፤ ግን በጣም ብላ ትንሽ ቆየች!” ዝም አለች።

“እንትን ይሉኛል” አለች። “ይስሙኛል” ማለቷ ነው። እኔም አልገባኝም ዝም አልኩ። እንግዲህ በአንድ በኩል ስናየው ልጂት ብልጥ ነች። ምክንያቱም ትርፍም ነገር ስለሆነች ከሁሉም ቤት ምግብ መጠቀም ፈልጋ ነው። እንደሰማሁት ከሆነ አሻፋጆች የጀመሯት ቤተሰቦቿ(አቤ ቆለጥ፤ አሸ(አቦ አጋ)፤ እና እህቶቿ ማለትም እነ ሙሉብርሃን ሂፖ) በሙሉ ስለጠሉኝ ነው። ይህም ጠንቋይ “የታዴ ሚስት ናት” ስላለ እነርሱም ሰው ሆነው እስከሚወዱኝ ሌሎች ይጠቀሙ ተብሎ ነው። እኔም በጣም አስቆኛል። የማክዳ ቤተሰቦች እኔን የጠሉበት ምክንያት እኔ በ “ጋ(G)” ቃል እየጠራኋቸው ነው። እኔ ደግሞ “ካታንጋ” ብየ የሰደብኳቸው ማክዳ ተጥላ ቤተሰቦቿም ሆኑ እርሷም ዝም ስላሉ ነው እንጂ ሌላ ምንም ሚስጥር የለውም። ምክንያቱም ልጅት እኔ ጠብሻት ወይም አፍቅሬያት ሳይሆን ትግሬዎች አምጥተው ጥለውብኝ ነው። ነገሩ አያስቅም ትላላችሁ? እኔ የገረመኝ ይህ ሁሉ ህዝብ እና አሻፋጅ ሲስማት እንዴት ፍቅር ከሆነ የያዛት አይለቅም ወይ? መልሱ የሚሆነው ፍቅር ብሎ ነገር የለም። ፍቅር ማለት መሻፈድ ነው። ስለዚህ መሻፈድ ከሆነ ነገሩ ማክዳም ህዝብ የሚያመላልሳት እያሻፈዳት ነው ተብሎ ነው። ስለዚህ ልጅቷ “በሌላ ወንድ አልዎጣም” ያለች “አያገቡኝም” ብላ ነው። ይህ ደግሞ የብዙ ሴቶች ባህሪ ነው። አብዛህኛው ሴቶች ሲጠይቋቸው “እምቢ” የሚሉ “አያገባኝም” በሚል ስጋት ነው።

“እረ....እረ..እረረረረረረረረ ልጁ” አለች። ጀጃው የተባለውን የጎጃም ተዎካይ “ያስጠላል” ማለቷ ነው። ለነገሩ ውሸቷን ነው እንጂ ከአባቷ የሚያስጠላ ሰው የለም። ማክዳ ጋላ ግን በጃጃው ቆምጨ(ጃቆ) ፊት እንደምታመሰግነው እና እኔን

እንደምታማኝ ምንም ጥርጥር የለውም። ስለዚህም ጀጃውን “ናቅኩ” ብላ ብዙ አስቸግራ እንደነበር ነው የሰማሁት። ከዚያም አብርሃ ፂላ እና ክንፈገብሬል ጋላ “አያዎጡሽም” ብሎ ትግሬወች እና ኦሮሞወች ከጠንቋይ ተነስተው አስረግጠው ነግረዋት “ቆምጨወች ከታደለ ጋር አብረው ያባርሩሻል” ብለዋት ነው ጀጃው ቆምጨን ያስጠቀመችው ይባላል። እኔም ውስጡን ለቁስ ብየ ዝም አልኩ። ምክንያቱም አብዛኛው የሚዎራው ጥንቆላው ስለሆነ ማመን ይከብዳል እና ነው። ጀጃውም አንገት በጠንቋይ ስለተፈቀደለት እርሱን ነው ሁሌም የሚጠቀም። ጎጃሞች ደግሞ ጀጃውን “የከተማ ልጅ ነው” ብለው በጣም ነው የሚያዎሩለት። ነገር ግን ለአዲስ አበባ ሴት ካልመጠነ “የጎጃም የከተማ ልጅ ለሱሪ ለባሽ ሴት አይመጥንም” የሚል ድምዳሜ ላይ ደርሻለሁ። ጃጃው ከሁሉም ጎጃሞች ተሸሎ ነው ማክዳን ያሻፍድ ተብሎ ተመርጦ የመጣ። ማክዳ እንደዚህ እየናቀችው ጀጃውን አስጠቅማዋለች። ነገር ግን ያስጠቀመችበት ምክንያት ቆምጨወች በጣም ስለፈረገጡ ከእኔ ጋር ጣምራ ፈጥረው ማክዳን ለማንሳፈፍ አስበው ነበር። ስለዚህ ማክዳ ደግሞ እኔ ጋር መጥታ “ትዳር እይዛለሁ” ብላ ስለምታስብ ጎጃሞች የገበሬዎችን አመፅ እንዳያምፁባት ፈርታ ነው እንጂ ጃጃውን ንቃዋለች።

ከዚያም ዎደ ሌላው አሻፋጅ ቀጠለች። “ያንን እሳ ታውቀዋለህ?” አለች። አልገባኝም። ለካስ የምታዎራው ስለዎላይታው አሻፋጅ ነው። “ያንን” ብላ ስትናገር የተረዳሁት መቾም የጠቀመች ስላልሆነች ነው እንጂ ወላይታ ተቀባይነት አግኝቷል። ከአንደበቷ እንደተረዳሁት የዎላይታው አሻፋጅም ተመችቷታል።
እንግዲህ መቾስ ሽፍድ ላይ አይደል ያለን ከአንዱ ዎደ አንዱ ነው የምንዘባርቀው። ስለዚህም ወደሌላው ዎሬ ሄድን። በዚህም ወደ ፎን ፋክ(የስልክ ላይ ዎሲብ)(phone fuck) ተሸጋገርን።
“የሆነ ነገር በለኝ” አለች። በስልክ ላይ ብድ (phone fuck) “ቂጥሽን ያገር” እና የመሳሰሉትን እንድላት ፈልጋ ነው። እኔም መቾም የቤት ልጅ መሆን አስቸጋሪ ነው፤ ይሉኝታ ተሰምቶኝ ዝም አልኩ። ይሉኝታ ተሰምቶኝም ብቻ ሳይሆን ሳያት የሆነች ቀዳዳ ነገር ስለሆነች መነካካት አልፈልግኩም። የሚፈልጋት ብዙ ሰው ስለሆነ ሳልነካካ ወዲያ ትሂድ ብየ ነበር።

እርሷ ግን የትንፋሽ መቆራረጥ ተሰማባት። ያው እንግዲህ የተፈጠረውን በኋላ ነው የተረዳሁት። እርሷ ብልቷን በእጇ ዳሰሰችው።
“አሂ” አለች። የሆነ ነገር ስላገኘች ነው። እኔም በጣም ስሜት ላይ ስለነበርኩ፤ በጣም ተቃጥየ ነበር።
“እንትን አልኩ” አለች። ዝም አልኩ። “ሸናሁ” ማለቷ ነው።
ማክዳ በጣም ግልፅ ነኝ ትላለች። ማክዳ(ማጋኢጋ) ግልፅ ሳትሆን በጣም ኢይን አውጣ እና ይሉኝታ የሌላት ጋላ ናት። አቤል(አብርሃ) እና ክንፈገብሬል(ጋገ) “በግለጽነቴ ነው የሚወዱኝ” አለች። “እንዴ፤ ግልፅነት ፎንፋክ(phone fuck) በማድረግ ሊገለፅ ይችላል?” ብየ ዝም አልኩ። ፎንፋክ(phone fuck) ማድረግ ከልምድ እንጂ ከግልፅነት የመጣ አይደለም። ማክዳ ፎንፋክ(phone fuck) እና የደምፅ-ብድ(oral sex) ታደርጋለች። በዚህም ፎንፋክ(phone fuck) እና የደምፅ-ብድ(oral sex) ምክንያት ይሄው 6 ዓመት ሙሉ ተቀምጣ እና ምንም የመበዳት ፍላጎት ሳይታይባት እየኖረች ነው። ፎንፋክ(phone fuck) እና የደምፅ-ብድ(oral sex) የሚያደርግ ሰው ፊቱ ይጠራል(ፊቱ ያብለጨልጫል)። ሴጋ የሚመታ ሰው ፊቱ ፀዳ ያለ ነው። አንድ ወንደ-ላጤ ወይም ሴት-አዳሪ በጣም ፊቱ የሚያምርበት ከሆነ የደምፅ-ብድ(oral sex) ያደርጋል ማለት ነው። በፎንፋክ(phone fuck) እና የደምፅ-ብድ(oral sex) እየተጠቀመች ነው ማክዳ እንደዚህ ከዘመነ-ሊቋስ ወደ ዘመነ-ማርቆስ እየተሸጋገረች ያለች። ማክዳ ይህ ፎንፋክ (phone fuck) ማድረግ ስለለመደባት እፍረት እንኳን አይታይባትም። ማክዳ ጋላ የደምፅ-ብድ(oral sex) ስለለመደባት እኔም በዲልዶ(dildo) እበዳታለሁ ብየ ነው አሁን ዲልዶ ገዝቼ እየጠበቅኩ ያለሁ። እኔ እንደገመትኩት ከሆነ በዲልዶ(dildo) መበዳት የደምፅ-ብድ(oral sex) ነው ብየ ስላሰብኩ ነው። ለአንባቢያን ጥያቄ አለኝ። ይህም ምንድን

ነው “በዲልዶ(Dildo) መበዳታ የደምፅ-ብድ(oral sex) ነው ወይስ አይደለም?(Is Using Dildo an Oral sex?)” የሚል ነው። መልሱን ተወያዩበት፤ እኔ ግን ማክዳ ጋላ ከመጣች በዲልዶ(Dildo) ነው የምበዳት።

“ብንገናኝ፤ እንግዲያ እኮ ያንተ ነኝ” አለች። “ያንተ ነኝ” ማለቷ ጥንቆላው “የእርሱ ናት” ብሎ ነው። አዎራን፤ ብዙ አዎራን ልክ ዝናብ ጥሎ እንደሚያባራ ነው ነገሩ ከስሜት ስንመለስ ፀጥ ያልን። እኔም “እህ” እንጂ ሌላ ምንም ድምፅ የለኝም። እንግዲህ ይህ ሁሉ የሚሆነው እዚያው ስልኩ ላይ ነው።

ከዚያም ቀጠልን፤ ነገር ግን ከስሜት እየራቅን ስንመጣ መሰለቻቸት መጣ። እርሷንም ይጠሯት ጀመር። እኔም ስልኬ ይጨርስ እና ይዘጋብኛል ብየ ሰጋሁ። ማክዳ ስለሸናች ደበራት። ያው ከብድ በኋላ ወይም ሴጋ መትተህ ከሸናህ በኋላ ያስጠላል።

“ያንተ ነኝ” አለች። ነገሩ አልገባኝም። ለካስ የሚያዎሩት እና የምታዎራው ጥንቆላ ነው። ጥንቆላው “ያዎጣታል” “የእርሱ ናት” ብሎ ነው።

“እነርሱም ጠሉህ” አለች። ቤተሰቦቿን መሆኑ ነው። ስላልገባኝ ዝም አልኩ። ቤተሰቦቿ የጠሉኝ ደግሞ ሸውኪባቸው ነው። ይህም ሸውክ ምንድን ነው ማክዳ ላይ የደዎልኩ ጊዜ እቤት ውስጥ እናቲት ትነጋገር ነበር። ሲነጋገሩ “ቂጤን ይበዳኛል” ብላ ማክዳ ለእናቷ ነገረቻት። እንደዚህ የሚነጋገሩ ስልኩን ክፍት ትተውት ነው። ስለዚህ እኔ እሰማለሁ ማለት ነው። **<u>“እነዚያንስ ቂጣቸውን እያዎጧቸው አይደል”</u>** አለች እናቲት። **<u>“ቅርናታም ባሪያ ጠግቦ”</u>** አለች እናቲት። እንደዚህ “ቅርናታም ባሪያ” ተብለው የተሰደቡት ኦሮሞዎች የማክዳ እህቶች ባሎች ናቸው። ስለዚህ እኔም ይህንን “ቅርናታም” የሚል ስድብ ለኦሮሞወች 5 ኪሎ ሸወኩ። በዚህ በጣም ነው መርዘው የጠሉኝ። “ልጇን አልሰጥም” እያለ አስመላሽ ጋላ ሲለመን ነው የሚውል። አስመላሽ ጋላ የሚለመን ደግሞ ማንም ሳይለምነው ነው።

“ይህንን ሳማርር ነው አንተን የጣለብኝ” አለች። ይህንን የተባለው አባቷን ነው። አባቷ ኦሮሞ ስለሆነ ህዝቡ “ጋላ” ብሎ እየሰደባት ነው።

ማክዳ “አሁን እኮ እንጧ፤ እንጧ...ነው” አለች። እንደዚህ ስትል አልገባኝም። እርሷ ማለት የፈለገችው “አብርሃ ፂላ እና ከንፈገብሬል ጋላ ሲስሙኝ በቀላሉ ነው” ማለቷ ነው። እኔም አሁን ሳስታውሰው በጣም ነው ያሳቀኝ። ማክዳ ጋላ በጣም ቂል ነች። እኔ በወቅቱ እንደዚህ ስትለኝ ምንም አልመሰለኝም። ምክንያቱም እንደዚህ ብሎ የሚያወራ ሴት ይኖራል ብየ አላስብም። በመሆኑም ዝም ነው ያልኳት። እኔ በልቤ ያሰብኩት አንዱ ኦሮሞ ይወስዳታል ብየ ነበር። ቀጠለች እና “አንተ እማ ሁሉን ነገር እንትን ትለኛለህ” አለች። ማክዳ ልትል የፈለገችው “ትበዳኛለህ” ለማለት ፈልጋ ነው። ነገር ግን ማክዳ እንደዚህ በግልፅ የምታወራው የድምፅ-ብድ(oral sex) ስለለመዳባት እና ምንም እፍረት ስለሌላት ነው። የድምፅ-ብድ(oral sex) የለመደ ሰው ሼም(shame) የለውም። እኔም ከስነ-ልቦና አንፃር ስመለከታት ጅል ስለሆነች ምንም አልመሰለኝም። ምክንያቱም ከመጣች በዲልዶ ስለምበዳት ምንም የሚያስጨንቀኝ ነገር አይኖርም።

እኔም “መቸም እንደዚህ ፎን ፋክ(phone fuck) ያደረገችኝ ልምድ ቢኖራት ነው እንጂ ዛሬ የተፈጠረ አይደለም” ብየ ነገሩን ናቅ አደረግኩት። ምክንያቱም በእኔ አስተሳሰብ “ልጅቷ በስልክ እንደዚህ የሆነች አንዱ ሲነካትማ መውደቋ ነው” ብየ ተስፋ ቆርጬ ነው የተውኩት። ነገር ግን ዎሬው ዝም ብሎ ቀጠለ። ሁሌም “ያዎጣታል” ነው፤ ሁሌም “የእርሱ ናት አሉ” ነው። ይኸ ነገር በጣም ጭንቅላቴን አዞረው።

አብርሃ አሳየኝ፤ ወሬው ቀጠለ፤ ለረጅም ሰዓት(ወደ 38 ደቂቃ አካባቢ) በስልክ እንዳዎራን ተለያየን፡፡ በቃ ይህ ነው ትውውቃችን፡፡ ይህንንም ያደረግኩበት ምክንያት በዎሬው እንጂ ትግሬዎች ማክዳን ለእኔ “ማሳየታቸውንም” ሌላው ህዝብ እንጂ እኔ ከግምት ውስጥ አላስገባሁትም፡፡ በኋላ ግን በትክክል ትግሬዎች ማክዳን እየገፉ አምጥተው እንዳሳዩኝ አስታዎስኩት፡፡ ትግሬወች እንዳሳዩኝ ሳስታውስ መፅሃፍ መፃፍ እንዳለብኝ አስቤ ተነሳሁ እና ይኸንን መፅሃፍ ለእናንተ ለአንባብያን ሁሉንም ነገር አቀረብኩ፡፡ አንድ ሰው ሆን ብሎ “ሴት ለሌላ ሰው ያሳልፋል” ብየ አልገምትም፡፡ ማክዳን ትግሬዎች አምጥተው ያሳዩኝ “ትገረዝ” ብለው ነው፡፡ ሌላው ትውውቃችን ደግሞ ፖሊስ ጣቢያ ፖሊሶች ያስተዋወቁን ነው፡፡ ከዚህ ውጭ “ከየት ትምጣ ከየት” እንደው የማውቀው ነገር የለም፡፡ ማክዳን በፖሊስ ጣቢያ ያስተዋወቀን ኦሮሞ ፖሊስ ነው፡፡ ይህ የኦሮሞ ፖሊስ ኢንስፔክተር ተሾመ ኦሮሞ ይባላል፡፡ ኢንስፔክተር ተሾመ ኦሮሞ ካልዋሸ መቼም “አፍቅራዋለች” አይልም፡፡ ምክንያቱም ልጅት የዞረባት ነገር ናት እንጂ እኔን አታውቀኝም፡፡

ፎን ፋክ(phone fuck) የሚያደርገው አንድ ዎንድ የማይፈልገውን ሴት ነው፡፡ ይህ በብዙ ዎንዶች ዘንድ የተለመደ እና እንደ ጀብድም የሚያዎሩት ነው፡፡ ለሴቶችም ፎን ፋክ(phone fuck) ካደረገች አንድ ሴት ወይ እንደ “ጅል” ነው የምትቆጠር ያለበለዚያም “ጀዝባ” መሆን አለባት፡፡ ዎንድም ፎን ፋክ(phone fuck) ያደረጋትን ሴት በጭራሽ መልሶ አይደውልላትም፡፡ ባጋጣሚ በፎን ፋክ(phone fuck) ላይ ያለኝ አመለካከት የተሳሳተ ሊሆን ስለሚችል ካአንባቢያን ሁሉ ከተከፉ ይቅርታ እጠይቃለሁ፡፡ ስለዚህ እኔም ቀማሽ ናት(ዱርየ ናት) ብየ “አትጠራኝም አስረጭቻታለሁ” በሚል ነበር የዚያን እለት የተለያየን፡፡ ነገር ግን “ልምድ ያለበት ሰው አያፍርም” እና ዎሬውን ቀጠለች፡፡ ፎን ፋክ አድርገናታል የሚሉ ዎንዶች ካሉ እኔም አድርጌያታለሁ እናም እኔ ጋር ከመጣችም በዲልዶ ስለምበዳት ደስ እንዳይላችሁ ነው፡፡ ማክዳ(ማጋኢጋ) እንደዚህ ፎን ፋክ(phone fuck) ስታደርግ እና የማንንም ድግስ ስትበላ ከርማ ምንም እፍረት ሳይሰማት አሁን ወደ እኔ ልትመጣ ነው፡፡ ማክዳ(ማጋኢጋ) እንዳው ስታድግ ይሉኝታ እና እፍረት የሚባል የለባትም እንጂ እንደዚህ የማንንም ድግስ ስትቅም ከርማ ወደ እኔ አትመጣም ነበር፡፡ ለነገሩ ለኦሮሞ ነውር ቀላል ነው፡፡ ብርሃኑ ገመቹ እና ቄስ እንዳልክ እራሱ ቆሻሻ ሲበሉ ምንም ሳያፍሩ በእኔ መሃል ነው፡፡ ኦሮሞ ለእራሱ ካለው ዝቅተኛ ግምት የተነሳ ነውር ሲሰራ አያፍርም፡፡ ማክዳ(ማጋኢጋ) እኔ ላይ መጥታ ከተበዳች እንደ ኤልፎራ በሬ ስትቀለብ ከርማ መድማቷ ነው፡፡ ለምሳሌ የደለበ በሬ ስታርደው ይደማል፡፡ ማክዳ(ማጋኢጋ) እኔ እንደማስበው የምታዎጣኝ እራሱ “አወጣዋለሁ” እያለች ቃል እየገባች እና እየዋሸት ስትቀለብ ስለከረመች ነው፡፡

ልጅቷ የያዛት በሽታ ምንድን ነው በቃ ሱስ ይዟታል፡፡ ሱስ ሲባል በዎረት በዎረት የተለያየ ዎንድ ትንፋሽ ለምዳለች፡፡ ይህም እኮ በራስ መተማመን ጠፋ እንጂ እውን ማድረግ ይቻላል፡፡ እውን ለማድረግ ደግሞ ስለእኔ ማሰብን ማቆም ነው፡፡ ስለ እኔ ማውራትን ማቆም ነው፡፡ ዝም ብለን የህዝብ እቃ ከመሆን በራስ መተማመን የሚባለውን ነገር “ብታዳብር እና ከአንዱ ጋር ብትዋሰብ ትከበር ነበር” የሚል መልእክት አለኝ፡፡ እኔ “ያዎጣታል ይሄዳል” ከምባል ትርፍ ሆነው “እምቢ” አሉ እንጂ ሌላ አውጥቷት ብትመጣ አልከለክላትም ነበር፡፡ ምክንያቱም አሁንም ድንግልም ሆና የምበዳት በዲልዶ ስለሆነ ድንግልናዋ ምንም ጥቅም የለውም፡፡ ማክዳ በቃ ሾቃለች ብል ምንም ስህተት አይሆንም፡፡ ልጅት እንደዚህ የብዙ ወንድ ወሬ ለምዳ እንዴት ብላ ከአንድ ሰው ጋር እደምትኖር እኔ አልገባኝም፡፡ ስለዚህ ለማክዳ የሰላም ኑሮ የሚሆንላት ሽርሙጥና ብትጀምር እና ከለብ ብትሄድ ነበር፡፡ ነገር ግን ድንግሏን ካልወሰደ ምንግስት ሊገድላት ይችላል፡፡ ለነገሩ እኔ እንደምገምተው ማክዳ መጀመሪያም የህዝቡ ግርግር ነው እንጂ ደህነኛ ሰው እደዚህ አይነት ችግር እንደምትፈጥር ቢሰማ ኖሮ ሳይገድላት አይቀርም ነበር፡፡ እኔም “ታወጣታለህ” ተብየ ይሄው ዲልዶ ገዝቼ እየጠበቅኩ ነው፡፡

ለምን ማክዳን ሌላ አላዎጣትም? ለሚለው ጥያቄ እኔ ብዙ መልስ መዘርዘር እችላለሁ፡፡ ከእነዚህም መካከል ጥቂቶችን እንይ፡፡

1) አብርሃ ፂላ እና ክንፈ-ገብሬል ጋላ የሚባሉ የማክዳ ጋላ ባሎች በጠንቋይ ትእዛዝ ስለሚንቀሳቀሱ ጠንቋይ “ብዷት” እስካላለ ድረስ ማክዳ ጋላን “እንብዳሽ” ብለው አይጠይቋትም፡፡ ስለዚህ ክንፈገብሬል ጋላ እና አብርሃ ፂላ የጠንቋይ ትእዛዝ እየጠበቁ ነው ማለት ነው፡፡ ይህም በውትድርና ህግ መሰረት “ትእዛዝ(Order)” ተብሎ ይጠራል፡፡ አንድ ወታደር ለምሳሌ ከሀገር መሪው ትእዛዝ ካልተላለፈ በስተቀር ጥላትን ወደ ማጥቃት አይሄድም፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላም “ተብጂ” የሚል “ትእዛዝ(Order)” ከጥንቆላ ስትጠብቅ እንዲሁም አብርሃ ፂላ እና ክንፈገብሬል ጋላም “ብዷት” የሚል “ትእዛዝ(Order)” ከጥንቆላ እየጠበቁ ዘመናት አለፉ ማለት ነው፡፡ እኛ አሁን “ይገላግለናል” ብለን የምናስብ “ሞትን(Death)” ነው፡፡ ወይ ማክዳ ጋላ ብትሞት አለበለዚያ ደግሞ አብርሃ ፂላ ቢሞት ወይም ክንፈገብሬል ጋላ ቢሞት እንገላገል ነበር፡፡

2) “ታደለ መፅሃፍ ይፅፋል፤ “ደራሲ እስከሚሆን ድረስ ቆይ” ብለው ቆምጨወች ከጥንቆላ ተነስተው ነግረዋት እኔ “ደራሲ” እስከምሆን ድረስ እየጠበቀች ነው፡፡ እኔ ይህ ሁሉ ነገር ሲወራ ምንም አይመስለኝም፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ጋላ በጣም ቂል እና ስድ-አደግ ስለሆነች ሰው የሚስቅበትን እና የሚቀልድበትን ነገር አታውቀውም፡፡ እኔም ቂልነቷ ስለገባኝ “ደራሲ” ለመሆን ብየ ይህንን የእርሷን ታሪክ ፅፌ ለህዝብ አቀረብኩ ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላም ከእንግዲህ በኋላ በልበ ሙሉነት “ደራሲ ባል ነው ያገባሁ” ማለት ትችላለች፡፡ “ደራሲው” የሚለውን መፅሃፍ ማክዳ ጋላ ማንበብ ትችላለች፡፡ በተጨማሪም በዲልዶ እንደምበዳትም መርሳት የለባትም፡፡

3) ማክዳ ጋላ “በነፃ ዝውውር(Free transfer)” ስለሆነች ሃላፊነት የሚወስድ ሰው ስለጠፋ ነው፡፡ አንድን “በነፃ ዝውውር(Free transfer)” የተዛወረን እና የተጣለን ሰው “የእራሴ ናት” ያለ እና በመጣሏ የተቆረቆረ ይብዳት እንጂ ሌላው ሰው ምን አቀበጠኝ ብሎ ማክዳ ጋላን በድቶ በህዝብ ምላስ እና አይን ውስጥ መግባት አይፈልግም፡፡

4) ማክዳ ጋላ “የፌደራል ሴት” ናት ተብሎ ስለሚታሰብ የተቆረቆረ ስሌለ ህዝብ ይመላለስባት እንጂ ፈቃደኛ የሚሆን ሰው አልተገኘም፡፡ ኦሮሞወች ድሬዳዋን እና አዲስ አበባን “የፌደራል ከተማ” በሚል ከሰጡ በኋላ ማክዳ ጋላን ደግሞ ወደ ፌደራል ኦሮሞነት ቀየሯት ማለት ነው፡፡

5) “ያዎጣታል ይሄዳል” እየተባለ ስለሆነ “ታዴ በዲልዶ ቢያዎጣትም አንጎዳም” ብለው ወንድ ተብየዎች ችላ ስላሏት እና “ታዋጣዋለች” እያሉ እየተፅናኑ ስለሚለቋት ነው፡፡ ይህ ነገር ስነ-ልቦናዊ ማስረጃም አለው፡፡ እነዚህ የማክዳ ባሎች በቃ መጀመሪያ ተሸንፈዋል፡፡ ማክዳን የመብዳት እቅድ እራሱ የላቸውም፡፡ አንድ ሰው ደግሞ “እፈፅመዋለሁ” የሚለውን ስራ ለመፈፀም እና ለመተግበር መጀመሪያ በልቡ ዝግጁነት እና በራስ መተማመን ሊኖረው ይገባል፡፡ እነዚህ አብርሃ ፂላ እና ክንፈ-ገብሬል ጋላ ግን ልባቸው ተሸንፏል፡፡ አንድ ወንድ አንድን ሴት ማግባት እንኳን ቢደብረው መብዳት አይደብረውም፡፡ ነገር ግን እነዚህ የማክዳ ባሎች “የእርሱ ናት” እየተባለ ታዴ ቢያዎጣትም አይቆጠርም” ብለው ስለሚያምኑ ማክዳን ለመብዳት ፍቃደኛ አልሆኑም፡፡ እንዳውም አቤል ፂላ የሚባለው የማክዳ ባል እምሷን አሳይታው ሳያዎጣት ቀረ አሉ፡፡ ክንፈ-ገብሬል ጋላ ደግሞ እኔን “ያንተ ናት” እያለ ይለምነኛል፡፡ እኔም ለእነርሱ ደስ ይበል ብየ በዲልዶ(dildo) እበዳታለሁ ብየ ገዝቼ እየጠበቅኩ ነው፡፡

6) “በህብረት ጋብቻ(polygamy)” የሚለው ባህል የሁሉም የኢትዮጵያ ህዝብ ባህል ስላልሆነ አንዳንድ ምቀኞች ለማክዳ ጋላ ያልሆነ ሽውክ እየነገሩ እንዳትበዳ ስላደረጓት ነው፡፡ “በህብረት ጋብቻ(polygamy)” የሚለው የሚሰራው በአንዳንድ የኦሮሚያ፤ የደቡብ አካባቢዎች እና አሁን በኢህአዴግ መንግስት በትግራይ ክልል ሲሆን በሌላው የሀገራች ክፍል አይሰራም፡፡ ስለዚህ ከደቡብ፤ ኦሮሚያ እና ከትግራይ ክልል ውጭ ያሉ ህዝቦች “በህብረት ጋብቻን(polygamy)” እየተለማመዱ ነው፡፡

7) ትግሬወች እና ኦሮሞወች ማክዳ ጋላን “እንደ ዜብራ(zebra) መንገድ ስለተመላለስንባት በዲልዶ ብትበዳም አንጎዳም” ብለው ስላሰቡ እና መብዳት ስላልፈለጉ ነው፡፡ አንድ ሰው የጥቁር እና የነጭ ቅልቅል ከሆነ ዜብራ(Zebra) ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አብርሃ ፂላ እና ክንፈገብርኤል ጋላም ማክዳ ጋላን እንደ ዜብራ(Zebra)

ስለተመላለሱባት አትጎዳንም ብለው ነው፡፡ ነገር ግን ትግሬወችም ቢሆን የፈረንጅ እና የኔግሮ ዲቃላ ስለሆኑ ዜብራ(Zebra) ናቸው ማለት ነው፡፡ ትግሬወች እና ማክዳ ሁለቱም ዜብራ(Zebra) ስለሆኑ መከባበር ነበረባቸው፡፡ ዜብራ(Zebra) ማለት ደግሞ ሁሉም ህዝብ ዋና መንገዱን የሚያቋርጥበት የእግረኛ መንገድ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አብርሃ ፂላ እና ክንፈገብሬል ጋላ እግረኛ ስለሆኑ ማክዳ ጋላን እንደ ዜብራ(Zebra) ስለቆጠሯት እና ሳይበዱ ብዙ ማቆየት ስለፈለጉ ነው፡፡ ይህ ዜብራ(Zebra) ደግሞ ችግር ማለፊያ ስለሆነ፤ አብርሃ ፂላ እና ክንፈገብሬል ጋላም ማክዳ ጋላን እንደ ኑሮ ውድነት እና ድርቅ ማለፊያ መንገድ አድርገዋት ነው የሚል አመለካከት አለኝ፡፡

8) “አቤል ማኛ ከመገናኛ” የአዲስ አባባ በተለምዶ “መገናኛ” የሚባለው ሰፈር ልጅ ስለሆነ “ማኛ” የሚለውን ክብር ለማግኘት ጋላ መብዳት ስለሌለበት ሊሆን ይችላል ብየ አሰብኩ፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ጋላ እምሷን አሳይታው አቤል ማኛ ከመገናኛ “አልበዳትም” ስለተባለ ነው፡፡ ማክዳ ጋላ እምሷን አሳይታው ካልበዳት አብርሃ “ካታንጋ” ነው ማለት ነው፡፡

9) ማክዳ ጋላ ገቢ የሚያስገኝ ታሪክ መስራ እንጂ በሌላ ወንድ መበዳት ስለማትፈልግ እኔ ገቢ እስካመነጭ ድረስ እየጠበቀች ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ ከፂላ እና ከጋላ ጋር እየተዳራች እኔን በማናደድ የተሰራውን ታሪክ ወደ ገቢነት እንድቀይረው እንጂ እንዲበዷት አይደለም እየሞከረች ያለች፡፡ ስለዚህ እኔም በዚህ መፅሃፍ መልክ ታሪኩን ፅፌ ለገበያ አቅርቤ ገቢ ለማግኘት አስቤያለሁ፡፡

10) የጥንቆላውን ነገር ማለትም ታደለ እና ማክዳ “ይጋባሉ” ስላለ ጥንቆላው ህዝብ ስለሰማው እየከለከለ ነው፡፡ ይህ ነገር ትንሽ ግራም የሚያጋባ ነገር ይመስላል፡፡ ስለዚህ ታደለ እና ማክዳ የሚጋቡ ከሆነ እንዳያዎጪት ብሎ ህዝቡ ሊናገር ይችላል፡፡ ይህንን ምክንያት ሲያይ አሸ ሙቱ ደስ ሊለው ይችላል፡፡ ነገር ግን አሸ በነጩ ፀጉር ሙሉ ውሸት ስለሆነ “አፍቅራው ህዝቡ እየለመነን” ነው ይል ይሆናል፡፡ ስለዚህ ምን አልባትም አንዳንዱ ሰው “ዝም ብለው ይጫዎቱባት እና ሄዳ ታዋጣወዋለች” ብሎ እነ አቤ ቆለጥን እና አሸን ሊመክራቸው ይችላል፡፡ ነገር ግን ትግሬዎች እየፈሱ ስለሆነ እየፈሱ ጨዋታ ብሎ ነገር የለም፡፡ ነገር ግን እንደዚህ ያለ ፈክ ጋብቻ እኔ መስሚያ የለኝም፡፡ እኔ እንዳው ልክ ሙዚቃው እንዳለ እድሜያችንን ሁሉ እንባዳለን(we will fuck for life) እንዳለው አንደሆን አንጂ እኔ ይህንን ተሸውዶ የመጣ ጋብቻ፤ “ጋብቻ” ብየ አፈን ሞልቼ አላወራውም፡፡ ቆምጨ ወሬ ስለሚወድ “ሚስት አገባ” ብሎ ያዎራ ይሆናል፡፡ እኔ መስሚያ የለኝም፡፡ ምክንያቱም እኔ ፈክ ስላልሆንኩ ፈክ ፍቅር ጋብቻ ብየ አልቆጥረውም፡፡ ማክዳ እኔ ላይ ከመጣች መድረሻም ስለሌላት እና ተመልሳም ስለማትሄድ በቃ ሳላገባ እደቀረሁ ነው የሚቆጠር፡፡ ፈክ ፍቅር ስለሆነ፤ እኔም በዲልዶ(dildo) እበዳታለሁ ብየ ገዝቼ እየጠበቅኩ ነው፡፡

11) “አያገቡኝም” ብላ ስለፈራች ቨርጂኗን ላለማከሰር ፈልጋ ነው “እምቢ” የምትል፡፡ ይህ ደግሞ የማክዳ ብቻ ሳይሆን የአብዛኛው “ድሃ” ሴቶች ባህሪ ነው፡፡ ቂጣቸውን እንደ ትዳር መያዣ ነው የሚጠቀሙበት፡፡ ማክዳ አሁን የምታስጠቅማቸው ጠንቋይ የፈቀደውን ብቻ ነው፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ አብዛኛው ሴት ወንዶች ሲጠይቋቸው እምቢ የሚሉ “አያገቡኝም” ብለው ነው፡፡ ለምሳሌ ሜሮንን ማየት ይቻላል፡፡ ሜሮን እኔን “እምቢ” ያለችኝ “አያገባኝም” ብላ ነው፡፡

12) በየቀኑ የተለያየ ወንድ ስለሚጠቀምባት እና ልጅትም እየዘፈጠች ስለመጣች ችላ ብለዋት ነው፡፡ ይህ ነገር እውነት ሊሆን ይችላል፡፡ ዘበኞች ሁሉ እያሻፈዷት ስለሆነ ኦሮሞወች ሊደብራቸው ይችላል፡፡ ትግሬዎች እንኳን መጀመሪያም ለእኔ ሳያሳዩኝ ጠይቀዋት እምቢ ብላቸዋለች፡፡

13) እድሜዋም እየገፋ ስለሆነ ችላ ስላሏት ነው፡፡ በእድሜ ከሁሉም ከሚጀነጅኗት ወነዶች ትበልጣለች፡፡ ስለዚህ በዚህም ችላ ሊሏት ይችላሉ፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው አንድ ወንድ ማግባት የሚፈልገው ፍሬሽ ሴት ነው፡፡ ማክዳ ግን ሴጋም ስለምትመታ ትንሽ ፔድ(fade) እያደረገች ነው፡፡ ስለዚህ በዚህም ምክንያ ችላ ሊሏት ይችላሉ፡፡

14) ማክዳን ሳይበጁት ሰልችተዋታል። እናም መሰለቻቸትም አንዱ ምክንያት ሊሆን ይችላል። ይህ መሰለቻቸት ደግሞ በሴጋ የሚመጣ ነገር ነው። አንድ ሰው ሴጋ የሚመታ ከሆነ ወንድም ከሆነ ሴት ያስጠላዋል እንዲሁም ሴትም ከሆነች ወንድ ያስጣላታል። ስለዚህ ሁለቱም ወገን ሴጋ የሚመቱ ከሆነ መሰለቻቸት እና መናናቅ ሊመጣ ይችላል።

15) ድርቅ ስለሆነ የአቤል(አብርሃ) እና ገመቹ(ጋገ) ቁላ በትክክል ላይቆም ይችላል። ይህ ነገር እንዳው በአለምም አሰድቦናል በየ ከምገምታቸው ነገሮች አንዱ ነው። የእኛ ሀገር ህዝብ በውጭው አለም ጥሩ ስም አለው ብየ አላስብም። ምክንያቱም "ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders)" የሚለው ፊልም ላይ "እንኳን ብልታችን ቀርቶ እግራችን አልቆም" ሲል ይታያል። ደግሞ ይህ ይባስ ብሎ በ 2008 ዓ.ም በኢትዮጵያ ከ 1977 ዓ.ም በኋላ ታይቶ የማይታዎቅ ድርቅ ተከስቷል። ስለዚህ በዚህ ድርቅ ምክንያት የልጆችም ብልት እምቢ ብሎ ሊሆን ይችላል ብየ አሰብኩ። እኔም ጀላየ እቢ ያለኝ እንደሆን ብየ ሰግቼ በዲልዶ(dildo) እበዳታለሁ ብየ ገዝቼ እየጠበቅኩ ነው።

16) ማክዳ(ማጋኢጋ) ኤሌክትሪካል ኢንጂነር ስለሆነች ደሞዟ ትንሽ ስለሚሆን "የምበላው አላገኝም" ብላ ስለፈራች የህዝቡን ድግስ እየበላች ለመኖር ፈልጋ ነው።

17) ተቆርቋሪ ስለሌላት በድፍረት ገብቶ ህዝቡን የሚያባርረው ስለጠፋ ነው። ይህም ሲባል አንድን ሴት ባሏ ለሌላ ዎንድ አሳልፎ ሲሰጣት ተቆርቁሮ የሚከላከል ሰው ከሌለ ምንም ማድረግ አትችልም። ስለዚህ የዚች ልጅ ታሪክም ይኸው ነው። አባትዮው "ቆንጆ ናት" ብሎ ነው የሚያምን። ነገር ግን ፈርቶ ነው። ስለዚህ ህዝቡ በእራሱ ዛቢያ አሻፋጅ መድቦ ያውላት ጀመር። እንዳያዋጧት ደግሞ "አፍቅራዋለች" በማለት ቤተሰብ ተብየዎች "እምቢ" ይላሉ። አባትዮው ሲፈራ ጊዜ "ትግሬዎችም አሳይተውት እየፈሱ ነው" የሚለውን ምክንያት አጥብቆ ነው የሚጠቀምበት። ይህ "እየፈሱ ነው" የሚለው ነገር ህዝቡን ሁሉ ውጭ ሀገር ድረስ ያሳመፀብኝ ጉዳይ ነው። ፈሱ ግን የፍቅር ሳይሆን የዘረኝነት ነው።

18) <u>ጠንቋይ "የታዴ ናት" ስላለ፡-</u> ይህ እንግዲህ በተለይ አሁን ነገሩ ሲረጋጋ የህዝብ መጫዎቻ ያደረጋት ነገር እርሱ ነው። ምክንያቱም በድግስ እያታለለ ህዝቡ እንደ ሙስና ነው እየሰራባት ያለ። ማክዳም እኔን እንደ ሪዘርቭ አድርጋ ይዛኝ ሌሎችን እና የምታጣቸውን ወንዶች መጠቀም ፈልጋ ነው። ማክዳ ባሎቿን እኔ ስበዳት ስለምታጣቸው እነርሱን ለመጠቀም ፈልጋ ነው። የማክዳ ባሎችም ማክዳን እኔ ስበዳት ስለሚያጧት የሚያጡትን ሴት ሁልጊዜ እና በዓግባቡ ለመጠቀም ፈልገው ነው። እኔም ይህችን ስለማውቅ፤ እና አብርሃ ፂላን እና ክንፈግበሬል ጋላን ላስደስታቸው ብየ ለማክዳ ጋላ ነጩን ዲልዶ ገዝቼ ነው እየጠበቅኩ ያለሁ።

19) **እሁሉም ቤት ትጋበዛለች።** ስትጨርስ ካስጠቀመች በኋላ "ያዎጣኛል" ብላ ቃል ገብታ ነው የምትሄድ። ይህን በየቤቱ የምታደርገው ጉዳይ ነው። ስለዚህ ወደ አንዱ ለመጠቃለል የበላችው እና የዋሸትው ስላስቸገራት በቃ ሁሌ "ያዎጣኛል" ይሄው 6 ዓመት ፈጀ። እንዳውም ይህን እኔ እንደዋና ምክንያት ነው የምዎስደው። አንድ ሰው የማይጠቀለልበት እና የማይገፋበት ቤት ውስጥ አይጋበዝም። ማክዳም የምታጣው ምግብ ስለሆነ አጥብቃ ነው ሁልጊዜ እና በዓግባቡ የምትቀላውጥ። ማክዳ ይህንን በየህዝቡ ቤት የበላችውን እና የዋሸችውን የምትመልሰው እኔን በማውጣት ነው። አሁን ማክዳ እኔ ላይ ስትመጣ የበላችው ምግብ በዝምድና ሊያዝ ማለት ነው። ትግሬወችም በኤርትራ "ትዘመደናለች" በማለት የባለችውን ምግብ በዝምድና ሊቆጠር ሲሆን ኦሮሞም አሸ ኦሮሞ ስለሆነ በዚያ በዝምድና ሊቆጠር መሆኑ ነው።

20) **የባሎች ብልት እየበረደ፡-** ይህንን ጉዳይ ሁሌ ነው የማስበው። ምክንያቱም አዲስ ሴትን በአጭር ጊዜ(Short) ለማውጣት ለአጭር ጊዜም ቢሆን ቆሞ የሚቆይ ቁላ ያስፈልጋል። ስለዚህ የእነዚህ ልጆች ቁላም በተሎ እነደ ክረምት ፀሃይ ታይቶ እየጠፋ ሳይሆን አይቀርም። የልጅቷም ብልት እየገጠመው ያለው ነገር ይኸው ነው። ይህም ምንድን ነው በስልክ እና በሩቁ ያሻፍዷት እና ፊት-ለፊት ሲገናኙ በረዶ(ice) ይሆናሉ። ይህም ምንድን ነው ልጁም

ልጅቷን ሲያይ ስለሚበርድ ነው፡፡ ወይም እየፈሯት ሊሆን ይችላል፡፡ ከፈራህ ደግሞ ቁላህ ይበርዳል፡፡ እየፈራህ ስትመጣ ደግሞ ብልትህ ፀሃይ እንደመታው ቅጠል ነው ወደታች የሚደፋ፡፡ ብልትህ በርዶ ሴትን መለመን ደግሞ "ግብዝነት" ነው፡፡ **<u>ብልትህ በርዶ "እሽ" ብትልህ" ምን ታደርጋለህ? "ያኛው አያዎጣትም" ብሎ ትቶ መሮጥ ነው፡፡</u>** አለበለዚያ ግን የወንድ ልጅ ብልት በትእዛዝ ሊቆም አይችልም፡፡ እኔ የተረዳሁት ወይ ልጅቷ አታምርም፡፡ ምክንያቱም "በሩቁ አያሻፈኝት እንዴት ነው ሲቀራረቡ የሚጠፋባቸው?" የሚለውን ስናስብ ትንሽ ግራ ያጋባል፡፡ ለዚህ ብዙ ምክንያቶችን መደርደር እንችላለን፡-

i. የማክዳ ባሎች ማለትም አቤል (አብርሃ) እና ክንፈገብሬል(ጋገ) ልባቸው እንጂ ብልታቸው(ቁላቸው) አይቆምም፡፡ ይህም ሲባል አንዳንዴ ብልታቸው የሞቱ ሰዎች ልባቸው ሊቆም ይችላል፡፡ ስለዚህ ልባቸው እየቆመ ነው የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ እነዚህ የማክዳ ባሎች የመብዳት ፍላጎት እንጂ ብልታቸው እንደማይቆም ነው እኔ የምገምት፡፡ ምክንያቱም ሙሉብርሃን(ሂፖ) ስታወራ "ማክዳ ባሎቿ ላይ የምትመላለስ እያሻፈኗት ነው" አለች፡፡ ስለዚህ "ካሻፈኗት ስትሄድ ለምን አይበኗትም?" ሲባል መልሱ የሚያሻፍኗት በልባቸው እንጂ በቁላቸው አይደለም፡፡ የሚቆመው ልባቸው እንጂ ጀላቸው አይደለም የሚል የግል ግምት አለኝ፡፡

ii. የማክዳ ባሎች ማለትም አቤል(አብርሃ) እና ክንፈገብሬል(ጋገ) ሴጋ ስለሚመቱ ማክዳ ስትሄድ ሊንቋት ይችላሉ፡፡ ይህም ሲባል አንድ ወንድ ከሸና በኋላ ሴት **ያስጠላዋል፡፡** ክንፈገብሬል(ገመቹ) ሴጋ ሲነቅል እኔም አይቸዋለሁ፡፡ ሴጋ መምታት ለወንድም ሆነ ለሴት ጥሩ አይደለም፡፡ አብዛኛው ሴት የሚንቁ ወንዶች ሴጋ የሚመቱ ወንዶች ናቸው፡፡ ወንድ የሚንቁ ሴተኛ አዳሪዎች ሴጋ የሚመቱ ሴተኛ አዳሪዎች ናቸው፡፡ ስለዚህ እነዚህ የማክዳ ባሎች እና ማክዳ ሴጋ ስለሚመቱ እርስበእርስ ሊናናቁ ይችላሉ፡፡

iii. ልጅቷ ሴጋ ስለምትመታ እየበረደች ሊሆን ይችላል፡፡ ማክዳ ሴጋ ከመታች ባሎቿን ልትንቃቸው ትችላለች፡፡ ምክንያቱም ሴጋ መምታት ተቃራኒ ፆታን ያስጠላል፡፡

iv. ማክዳ እና ባሎቿ እርስበእርስ እየተናናቁ ሊሆን ይችላል፡፡ ይህም ሲባል ምንድን ነው ማክዳም ትንቃቸዋለች እነርሱም በምላሽ ይንቋታል፡፡ ይህም መናናቅ ይባላል፡፡ ይህም ከላይ እንደገለፅኩት ሁለቱም ወገን ሴጋ(masturbation) የሚመቱ ከሆነ ሊናናቁ ይችላሉ፡፡ እኔ ድሮ ሴጋ እመታ ነበር፡፡ በመሆኑም ሴቶችን ለሴጋ እንጂ ለመብዳት አልፈልግም ነበር፡፡ ቂጣም ሴት መመልከት ይመቸኝ ነበር፡፡ አሁን ግን ትቼዋለሁ፡፡ ሴጋ መምታት በጣም ጅል ነው የሚያደርግ፡፡ የማክዳ ባሎችም ሴጋ እየመቱ ማክዳ እየደበረቻቸው ነው አልበዳት ያሉ፡፡ ገመቹ ሴጋ ሲመታ እኔም 6 ኪሎ እነፀጋየ ቤት አይቼዋለሁ፡፡

v. እየፈሯት ሊሆን ይችላል፡፡ ይህም ሲባል እርሷን እያሰበ ብልቱ ሊበርድ ይችላል፡፡ ከፈራህ ፍራቱን እንጂ ብልቱን አያስበውም፡፡ ይህም ሲባል "በተቃራኒ ትበዳለች" የሚል ስጋት **ሳያውቀው** ብልቱን ሊያበርድበት ይችላል፡፡

vi. ወንዶቹ ቡሽቲ(Gay) ሊሆኑ ይችላሉ፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው ህዝቡ(ካታንጋው) እንዳያውቅባቸው ዝም ብለው "አፍቅረናታል" ሊሉ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ ዎንዶች ቡሽቲ መሆን አለመሆናቸውን መመርመር መልካም ነው፡፡ እምስ አይቶ ዝም የሚል ወንድ ከሆነ ብትፍቀው ቡሽቲ እና ሰንጋ ይወጣዋል፡፡

vii. ልጅቷም ለዝቢያን(lesbian) ልትሆን ትችላለች፡፡ ይህም ሲባል ልጅቷ ሴት የምትወድ ሆና ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ የሁለቱም የብድ ህይዎት(sex life) ቢመረመር መልካም ነው፡፡ እምሷን አሳይታ አልበዳም የምትል ሴት ብትፍቃት ለዝቢያን(lesbian) ይወጣታል፡፡ እና ሌሎችንም ምክንያቶች ማቅረብ ይቻላል፡፡

4.11. <u>ፍቅር፤ ማክዳ(ማጋኢጋ) እና የ "አውጪው" ምክር</u>

ፍቅር ማለት ምን ማለት እንደሆነ እኔ በትክክል አላውቀውም፡፡ እኔ እንደተረዳሁት ግን ኢትዮጵያ ውስጥ እየተተረጎመ ያለው የፍቅር ትርጉም በጣም የተሳሳተ እና “አስመሳይነት” የተሞላበት ነው፡፡ እነዚህ የእኔ የፍቅር መስፈርቶች “ታዴ ፍቅር(tadie love)” ተብለው ይጠራሉ፡፡ ይህንን በመናገሬ ጎጃሞች “የፍቅር ሀገር” ብለው እንዳይዘፍኑ፡፡ እዚህ ላይ የእኔ የፍቅር መስፈርቶች(ታዴ ፍቅር(tadie love))የሚከተሉት ናቸው፡፡

- **ፍቅር አይጠራጠርም፡-** ይህም ምድን ነው “እከሌን ባዋጣው፤ አውጥቶ ይተዎኝ ይሆን?” ወይም “እከሌ ቢያዎጣኝ አውጥቶ ይተዎኝ ይሆን ወይ?” የሚል ጥርጣሬ በፍቅር ውስጥ አይኖርም፡፡ አብዛኛው የኢትጵያ ዎጣቶች ይሸፋፈዱ እና ሳይባዱ ይቀራሉ፡፡ ይህም ሴቶች “አያገባኝም” በሚል ፍርሀት እምቢ ስለሚሉ ነው፡፡ ይህ እኔ ዩኒቨርስቲ በነበርኩባቸው ዘመናት እና በእለት ከእለት ኑሮየ ያስተዋልኩት ነው፡፡ ስለዚህ ፍቅር ከሆነ እና ቂጣችን መነፋት ካማረው መነፋት ነው፡፡ አንድ ሴት እያፈቀረች እና መበዳት እየፈለገች “አያገባኝም” በሚል ስጋት ሳትበዳ ትቀራለች፡፡ ይህ ደግሞ እንዳው በእግዚአብሄርም የሚያስጠይቅ ጉዳይ ነው፡፡ የሰው ልጅ መበዳት እና መብዳት ከፈለገ በቃ “ፍቅር ነው” ብለን መተው ነው፡፡ ወንዶችም ቢሆን ካፈቀርን “በድቼ እለቃለሁ” ብሎ ነገር የለም፡፡ ስለዚህ ስናፈቅር በሙሉ ልብ መሆን አለበት ማለት ነው፡፡
- **ፍቅር ዲልዶ(dildo) አይጠቀምም፡-** ይም ማለት እንዴት ነው አንድ አፍቃሪ ያፈቀራትን ሴት በብድ አሻንጉሊቶች(sex toy) አይበዳትም ማለት ነው፡፡ አሁን እኔ ማክዳ ጋላን ስላላፈቀርኳት የምበዳት በዲልዶ(dildo) ነው፡፡ ኦሮሞወች እና ትግሬዎች “ማክዳ ጋላን ታዴ ያዎጣታል” ካሉ ተሳስተዋል፡፡ ምክንያቱም ማክዳ እኔ ጋር መጥታ የምበዳት በዲልዶ(dildo) ስለሆነ “የድምፅ ብድ(oral sex)” አንዱ አካል ነው እንጂ እንደ መውጣት አይቆጠርም፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ በአጠቃላይ እንደወጣች አይቆጠርም፡፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ ህዝብ በዲልዶ(dildo) የተበዳችውን ማክዳን “ወጥታለች” ብሎ ልክ ጅምር እንዳለቀ ሊቆጥር ማለት ነው፡፡ ይህ ግን በጣም ቂልነት ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ተጀምራ እንደቀረች ነው የሚቆጠር፡፡ ትግሬወችም ጅምራቸው እንዳላለቀች ይቁጠሩት፡፡ ስለዚህ እኔም ከማክዳ የያዘኝ እውነተኛ ፍቅር ሳይሆን ግዳጅን መወጣት ነው ማለት ነው፡፡ ግዳጄንም በዲልዶ(dildo) እወጣዋለሁ፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ ግን ጅምሩን ያልጨረሰ **ሰንጋ** ሆኖ ይኖራል ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ ደብረ ብርሃን ከመጣች “ለህዝብ ተወካዮች ምክር-ቤት፤ ለአባ ገዳ፤ ለአክሱም ህዝብ እና ለኦሮሚያ ህዝብ” ብየ በዲልዶ ነው የማዘርጣት፡፡
- **ፍቅር አያስመስልም፡-** ይህም ምንድን ነው “አፍቅሯል” ለመባል ምግብ ማቆም፤ “አፍቅራለች” ለመባል እግርን እያነሱ መፈንጠቅ እና የመሳሰሉትን የጅል ማስመሰያዎችን አይጨምርም፡፡ አንድ አፍቃሪ ካፈቀረ ሁሉንም ነገር ነው፡፡ ለምሳሌ አንድ ፍቅር ምግብ የሚከለክለው አፍቃሪ ያፈቀራትን ሴት ሌላ ሲስማት በጭራሽ ዝም አይልም፡፡ እዚህ እኛ ሀገር ግን ኦሮሞ ሲስማት ዝም ብሎ እየሳቀ ምግብ የሚከለክለው ብልጥ እኔ አይቼ አላውቅም፡፡ ስለዚህ ስናፈቅር በሙሉ እናፍቅር፡፡ “ሁሉም እኔ አፍቅርሻለሁ(all of me loves all of you)” እንዳለ ሙዚቀኛው ስናፈቅር መቀነስ የለብንም፡፡ ምን አልባትም ልናጣ እንችላለን፡፡ ነገር ግን “አጣለሁ” ብለን ወደ ኋላ ማለት የለብንም፡፡
- **ፍቅር ፍፁም የሆነ መከባበር አለበት፡-** ይህም ማለት ሁለት ጥንዶች ካልተከባበሩ ፍቅር ሊሆን አይችልም፡፡ ሁለት ጥንዶች ሲፋቀሩ ኖረው አንዱ በጣም የሚዘልፍ እና የሚያዋርድ ስድብ ተቃራኒውን ዖታ እና አፍቃሪውን ከሰደበው በምንም ተዓምር ፍቅር ሊሆን አይችልም፡፡ በአሜሪካ ፊልም እንደተመለከትኩት ከሆነ፤ አንድ ባል ለምሳሌ ሚስቱን ወይም ፍቅረኛውን “ልብዳሽ(fuck you)” ብሎ ከተሳደበ የመጨረሻው መለያያ ስድብ ነው ማለት ነው፡፡ አንድ ሚስትም ባሏን ወይም ፍቅረኛዋን “ልብዳህ(fuck you)” ብላ ከተሳደበች የመጨረሻው መለያያ ስድብ ነው ማለት ነው፡፡ እኔም ማክዳ ጋላን አለማፍቀሬን ለማሳወቅ “ልብዳሽ(fuck you)” የሚል ስድብ ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ “ልብዳህ(fuck you)” የሚለው ስድብ የመጨረሻ ንቀትን ያመለክታል፡፡ ለምሳሌ ማክዳ

ጋላን እኔ “ማክዳ ጋላ አስመላሽ ጋላ” እያልኩ ነው በዚህ ፅሁፍ የፃፍኩት፡፡ ስለዚህ እኔ ማክዳ ጋላን አላፈቅራትም ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ እኔ እንደዚህ በመፅሃፍ ማክዳ ጋላን ተሳድቤ ብትመጣ እና ብበዳት “ብድ” እንጂ ፍቅር አይሆንም ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም ስድብ የመጨረሻ ንቀት ስለሆነ ነው፡፡ ማክዳን የማፈቅራት እምሷ “የግመል እግር(Cameltoe)” የሚመስል ነገር ካለው ነው፡፡ “የግመል እግር(Cameltoe)” ያለው እምስ ማለት የአለም ምርጡ እምስ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ “የግመል እግር(Cameltoe)” የሚመስል ነገር በፕላስቲክ ሰርጀሪም(plastic surgery) ቢሆን ማሰራት አለባት፡፡ ነገር ግን የማክዳ ጋላ እህቶችም ሆነ ማክዳ ሲመለከቷቸው እምሳቸው የሚጣፍጥ አይመስለኝም፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላን የመጨረሻው ተቀባይ እኔ ከሆንኩ እምሷ “የግመል እግር(Cameltoe)” እንዲሆን ፀልዩልኝ፡፡

- **ፍቅር ዘር አይለይም፡-** ፍቅር በትእዛዝ እንደ ዳቦ የምታስጋግረው ነገር አይደለም፡፡ ፍቅር የቅፅበት(reflex action) ድርጊት ነው፡፡ ስለዚህ “ኦሮሞን አላፈቅርም” ብለህ የምትንቀሳቀስበት ጉዳይ አይደለም፡፡ ስለዚህ ፍቅር ከተባለ ልባችን ያማረውን ዘር እና ጎሳ ሳንለይ እና ሳንጠራጠር መፋቀር ነው፡፡ እዚህ ላይ በእኛ ሀገር የተከሰተውን የፍቅር ታሪክ መመልከት አንችላለን፡፡ ማክዳ ጎሳ አልባ ናት፡፡ ማክዳ ጎሳ አልባ በመሆኗ ምክንያት “አፍቅሬያታለሁ” ብሎ የተቆረቆረላት ሰው አልተገኘም፡፡ ለዚህም ማስረጃ የሆነው ትግሬወች አንጠልጥለው ነው እንደ አለቀ እቃ 5 ኪሎ የጣሏት፡፡ ነገር ግን ስትጣልም የተቆረቆረላት ሰው የለም፡፡ አለመቆርቆር ደግሞ የዘረኝነት ፀባይ ነው፡፡ ማክዳ እስካሁን ያልተበዳች እውነተኛ አፍቃሪ ስለሌላት ነው፡፡
- **ፍቅር አይመከርም፡-** ይህም ሲባል እንዴት ነው አንድ አፍቃሪ “እንዲህ አድርግ፤ እከሌን ተው” ተብሎ አይመከርም፡፡ ይህም እንዴት ነው ልክ ከላይ እንደገለፅኩት “ኦሮሞን አታፍቅር “ተብሎ አንድ ሰው ኦሮሞን ማፍቀሩን አይተውም፡፡ ኦሮሞወችን ግን አብዛኛው ሰው በድቶ ነው የሚተዋቸው፡፡ ይህ ደግሞ ቤተሰብ “ተዋት” እያላቸው ነው፡፡ ስለዚህ በእኔ አመለካከት ግን ፍቅር አይመከርም፡፡ ማክዳ አሁን እኔን የምታዎጣ አልመከር ብላ አይደለም፡፡ ማክዳ እኔን የምታወጣኝ አፍቅራኝም አይደለም፡፡ ማክዳ እኔን የምታዎጣኝ አማራጭ ስለሌላት እና የበላችውን ድግስ ብድሩን ለመመለስ ነው፡፡
- **ፍቅር አይቀንስም፡-** ይህም ሲባል ፍቅር ሲባል ሁሉንም ነገር በሙሉ አሳልፎ ላፈቀረው ይሰጣል፡፡ ከንፈር፤ ጡት፤ እምስ ወዘተ.. ሁሉም የፍቅር ነው፡፡ እዚህ ግን የዲቃላ ፍቅር የምናየው ነገር ከንፈር ለአንዱ፤ ቂጥ ለአንዱ፤ ጡት ለአንዱ፤ እንዳው 12 ዓካላትን ለ12 ሰው መስጠት ፍቅር አይደለም ፖርን(porn) አይሆንም፡፡ የዶሮ ስጋ ነው በሀገራችን ባህል መሰረት በደረጃ የሚሰጥ፡፡ ስለዚህ እነ አቤ ቆለጥ እና ኦሮሞወች ቢማሩ ይሻላል፡፡ ማክዳ “ፍቅር ያዘኝ” ከምትል ሌላ ምክንያት ብታመጣ ይሻላል፡፡ ኦሮሞወች ሞጆ የደረቅ ወደብ ላይ መስረቅ ለምዶባቸዋል ይባላል፡፡ በመሆኑም አዳማ እና ሞጆ ላይ የሚደረግ ስርቆት “ቅሸባ” ይባላል፡፡ ኦሮሞ አሁን ማክዳን ታዬን አፍቅራዋለች እያሉ ነገር ግን ሲቀሸብ ይውላል፡፡ ማክዳም ስትቀሸብ ከርማ እኔ ላይ ፍቅር ብላ ልትመጣ ነው፡፡ ይህ ግን በእኔ የፍቅር መመዘኛ ስለማይሰራ መስሚያ የለኝም፡፡ እኔ ለምሳሌ ማክዳን የምበዳት በዲልዶ ስለሆነ ቀንሻለሁ ማለት ነው፡፡ ማክዳ አሁን “አፍቅሬዋለሁ” ብላ ብትመጣ አብረን ልንኖር አንችላለን፡፡ ነገር ግን እኔ እውነተኛ ፍቅር ብየ አልኖርም፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ምርጫየ አይደለችም፡፡ ማክዳ እና እኔ ብንባዳ እራሱ የሚደነቅ ሰው ካለ ጅል ነው ማለት ነው፡፡ ማክዳ አሁን እኔን የምታዎጣኝ ፂላ እና ጋላ ሞክረዋት “እምቢ” ስትል እና ሌሎች አሻፋጆች በኢ-ቀጥተኛ መንገድ ሞክረዋት እምቢ ስትል ነው፡፡ ይህንን በመመልከት እኔም ማክዳ ጋላን የምበዳት በዲልዶ ስለሆነ ቀንሻለሁ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ በምንም መመዘኛ ባል ልሆን አልችልም፡፡ የመጀመሪያው ምክንያት እኔ ጋላ የመብዳት እቅድ የለኝም፡፡
- **ፍቅር ለሌላ አያሳይም፡-** ይህ እኔ እንዳው ዝም ብየ ለማክዳ ጉዳይ ማስረጃ ተጠቀምኩበት እንጂ እንደ መስፈርት አይነሳም፡፡ ፍቅር ጅል አይደለም፡፡ ስለዚህ ማሳየት ብሎ ነገር የለም፡፡ በፍቅር መስመር እና ትርጉም ውስጥ ቦታ

የለውም። ይህ ዘዴ “ፂልኛ” ነው። ነገር ግን በአንዳንድ የአፍሪካ እና የሀገራችን አካባቢዎች “በህብረት ጋብቻ(polygamy)” የሚል ነገር ስላለ ሴትን መጋራት የሚፈልግ ሊኖር ይችላል፤ ስለዚህ “በህብረት ጋብቻ(polygamy)” የሚፈቅደውን ባህል እና ህዝቦችን ቅር እንዳይላቸው ለማሳሰብ እወዳለሁ። አብርሃ ማኛ ከመገናኛ ማክዳ ጋላን የጣላት እንደ “የግመል እግር(Cameltoe)” ያሉ የእምስ አይነቶችን ስለማያውቃቸው ነው።

- **ፍቅር ይሉኝታ የለበትም።** ማንም ይሁን ማን ባፈቀሩት ማፈር የለም። አንድ ሰው ባፈቀረው የሚያፍር ከሆነ አላፈቀረም ማለት ነው። ለምሳሌ አንድ ወንድ መልከ-ጥፉ ሴት ይዞ ሲሄድ ሊያፍር ይችላል። አፈረ ማለት አላፈቀረም ማለት ነው። አንድ ሴትም መልከ-ጥፉ ወንድ ይዛ ልትታይ ትችላለች። ይህች ሴት አፈረች ማለት አላፈቀረችም ማለት ነው። ገበሬ ሴቶች በጣም ገገማ ናቸው። አሁን የማክዳን ነገር በአብዛኛው ባላገር ሴቶች ናቸው “አፍቅራው ነው” የሚሉ። ይህም ልክ አሁን አንዳንድ ሙዚቃ ላይ “የፍቅር ሀገር” ብለው ሁሉንም ሀገር በአንድ ይዘፍኑለታል። ነገር ግን አንድ ሀገር አፍቃሪም አንደሚኖርባት ሁሉ ገፊም ይኖርባታል። ስለዚህ እነዚህ ባላገሮች እና ማክዳን “አፍቅራዋለች” ብለው ግምጭጭ የሚሉት “የፍቅር ሀገር” ብለው የሚዘፍኑት ገገሞች እና እርዝራዦቻቸው ናቸው። ነገር ግን ማክዳ እያፈረች ነው እኔን ላሽ ያለችኝ። ምክንያቱም ኦሮሞወች “ቀሻሻ ሲበላ አይተነዋል” ስላሉ ነው። ማክዳ በእኔ እያፈረች ፍቅር ሊሆን አይችልም። እኔም **“ፈሳም የጋላ ዲቃላ እናትሽ ትበዳ”** ብየ ትቻታለሁ።
- **ፍቅር ምርጫ ነው።** እዚህ ላይ ምንም ድርድር የለም። የምታፈቅረው መጀመሪያ ስትመርጠው ነው። አንድ ሰው አንድን ሰው ለማፍቀር መጀመሪያ ማየት አለበት። ካየው በኋላ የሆነ ማስተዋል ነገር ያድርበታል። ከዚያም ከሁሉም ህዝብ ደምቆ ይዎጣበታል። ከዚያም አፈቀረ ማለት ነው። አንድን ሰው አፈቀርከው ማለት ከሌሎች ደምቆ ሲዎጣብህ እና ሲታይህ ነው። አዳም እና ሄዋን የተፋቀሩት ሌላ ተቀናቃኝ ሰው ስለሌለ ነው። አዳም ሄዋንን ያፈቀራት ሌላ ተወዳዳሪ ሴት ስሌለ ነው። ሄዋንም አዳምን ያፈቀረችው ሌላ ተወዳዳሪ ወንድ ስላላየች ነው። ነገር ግን ሌላ ተወዳዳሪ ሰው እያለ ከተፋቀሩ መመራረጥ ነው። የማክዳ ነገር አሁን ይገርማል። ማክዳ እኔን በአጋጣሚ አይታኝ አይደለም። ማክዳ እኔን ያዎቀችኝ ትግሬዎች አሳይተዋት ነው። ስለዚህ ምርጫዋ አይደለሁም ማለት ነው። ለእኔም ማክዳ ምርጫየ አይደለችም። ስለዚህ ሳንመራረጥ እንዴት ልንፋቀር እንችላለን? ጥንቆላው “ማክዳን ታዴ አይናገራትም” ብሏል አሉ። እኔ በተፈጥሮየ ፀብ አልወድም። አንድ ሰው በሰላም የሚኖር ከሆነ አልናገረውም። ስለዚህ የማክዳም ነገር እኔ ላይ መጥታ በሰላም የምትኖር ከሆነ አልናገራትም። እኔ አልናገራት ስላልኩ ተፋቅረናል ማለት አይቻልም። እኔ እኮ ወደ 100 የሚደርሱ ሴተኛ አዳሪዎችን በድቻለሁ። ስለዚህ የማክዳም ነገር ከዚያ አያንስም። ማክዳ የአዲስ አበባ የፒያሳ ልጅ ሆና ያልመረጠችውን ባል ታገባለች ብየ አላስብም። ምክንያቱም እርሷም ጋላ ስለሆነች ነው።
- **ፍቅር ፌክ አይደለም።** ይህም ሲባል እንዴት ነው ፍቅርን ታዝዘህ ወይም በትእዛዝ የምታደርገው ነገር አይደለም። የማክዳም ፍቅር ፌክ ነው። ፌክ የሆነበት ምክንያትም እኔን ትግሬወች አሳይተዋት ነው። ፌክ ፍቅር ማለት ለምሳሌ በትእዛዝ የሚደረግ ጋብቻ ነው። ለምሳሌ አንዳንድ የባላባት ልጆች ሚስት የሚያገቡት በትእዛዝ ነው። ለምን ቢባል “ባላባት ዘሩ ምርጥ ነው” የሚል የባህል ዱከና ስላለ ነው። ነገር ግን ፍቅር አይሆንም።
- **ፍቅር የገፅ ግንባታ የሚባል ማጭበርበር የለውም። በፍቅር አለም ውስጥ ስህተት ከሰራህ ይቅርታ መጠየቅ ወይም መተው እንጂ የገፅታ ግንባታ ብሎ ነገር የለም። ለምሳሌ አብርሃ ፂላ ማክዳ ጋላን ከጣላት በኋላ “ምግብ ከልከሎት” እየተባለ እኛንም ምግብ አላስበላ ብሎ ሲያሰድበን እየዋለ ነው። ነብር ግን አፍሮ እንጂ አፍቅሮ አይደለም ምግብ የከለከለው።**

ይህቺ ማክዳ የምትባል ልጅ በምክር ብዛት ነው መጀመሪያም “አፍቅሬዋለሁ” ያለች፡፡ መጀመሪያም ነገሩ ሳይጀመር ማክዳ የሆነ የነፈዝ ባህሪ ስላላት ትግሬዎች “ለአንቺ የሚሆን አለ” ብለው ነው መክረው አምጥተው ለእኔ ያሳዩኝ፡፡ ትግሬዎች ከጎጃሞች ጋር በመተባበር መጀመሪያ ህዝቡ ሳይሰማ አለሳለሷት፡፡ ጎጃሞች መጀመሪያ ከትግሬዎች ጋር ሴራ ይዘው ነው ልጅትን ሲሞክሩ የነበር፡፡ መጀመሪያ ትግሬዎች ለእኔ ሳያሳዩኝ ከጎጃሞች ጋር ተመሳጥረው ነበር አቤል ሲሞክራት የነበር፡፡ በዚህም ማክዳን ብዙ ሙድ ሲይዙባት ነበር፡፡ ለዚህ ማረጋገጫ ደግሞ ትግሬዎች ማክዳን ያሳዩኝ እለት ከቆምጨዎች ጋር በስልክ ስለ ጥንቆላው እየተነጋገሩ ነበር፡፡ ማክዳን “ታዴን አፍቅሬዋለሁ በይ፤ ጠንቋዮች ባልሽ ነው ብለዋል” ብለው ትግሬዎች ከጎጃሞች ጋር በመተባበር መክረዋት ነው “አፍቅሬዋለሁ” ብላ የቀረች፡፡ ጓደኞቿም “አፍቅረሽዋል” ሲሏት እኔ በጆሬየ በብረቱ ሰምቻቸዋለሁ፡፡ ማክዳ አንዳንድ ነገሮችን የምትሰራቸው “አዋጣዋለሁ” በሚል እሳቤ ነው፡፡ “ስለማዋጣው ባራበትም ምንም ችግር የለም” በሚል ነው፡፡ እኔ ግን አንድ የኦሮሞ ዲቃላ አዎጣኝ እና ምንም የሚጠቅመኝ ነገር የለም፡፡ ምክንያቱም፤ ማክዳ ጋላን ካወጣኋትም የሚሆነው በዲልዶ(dildo) ስለሚሆን ነው፡፡

ማክዳን የሚጀነጅኑት ሰዎች በዘመኑ አጠራር የነሳ አውራ ሊባሉ ሚችሉ ሰዎች ናቸው፡፡ እነዚህ ሽማግሌዎች ደግሞ በብዛት የመንግስት ባለ ስልጣናት ናቸው፡፡ እነዚህ በአሁኑ አጠራር “የነሳ አውራ” የሆኑ ግለሰቦች በአብዛኛው ለኢህአዴግ ምስጋና ይግባው እና በኢትዮጵያ ሲቪል ሰርቪስ ዩኒቨርስቲ(Ethiopian Civil Services Univesity) የተማሩ እና ሱፍ የለበሱ ግለሰቦች ናቸው፡፡ እነዚህ ግለሰቦች ማክዳን ለነሳቸው ሊያስጠቅሙ ሊለምኑ ሲሄዱ “እከሌ መጥቶ፤ እንዴት እምቢ ይባላል” ተብሎ ማክዳም ጨግራ እና ታጥባ እንድትሄድ ይደረጋል፡፡ እነዚህ በኢትዮጵያ ሲቪል ሰርቪስ ዩኒቨርስቲ(Ethiopian Civil Services Univesity) የተማሩ እና አሁን ከፍተኛ የሚባል ቦታ የያዙ ግለሰቦች እና ቡድኖች የኢህአዴግ እውነታኛ ደጋፊዎች(true niggas) ናቸው፡፡ ምክንያቱም የነበሩበትን ቦታ እና ወያኔ ከምን አንስቶ የት ቦታ እንዳደረሳቸው ስለሚያውቁት ነው፡፡ እነዚህ የነሳ አውራ የሆኑ ሰዎች ማክዳን በመጀንጀን ያላሰለሰ ጥረት እና ብዙ ውጣውረድ አይተዋል፡፡ በኢህአዴግ መንግስት በድሮ ዘመን የነሳ አውራ የሆኑት አሁን የደቀቁበት እና ድሮ ጭቁን እና ካታንጋ የነበሩት ግለሰቦች እና ቡድኖች ወደ ስልጣን መሰላል ወጥተዋል፡፡ በመሆኑም እነዚህ ግለሰቦች በማክዳ ጉዳይ ጎሳቸውን ለማስጠቀም እና ትግሬዎችን ለማስጠቀም እና ለማገዝ ከዚህ በዳር የማይባል እና የማያቋርጥ ጥረት ሲያደርጉ ይታያል፡፡ የማክዳ ቤተሰቦች ደግሞ ሱፍ የለበሰ ካዩ ከኢትዮጵያ ሲቪል ሰርቪስ ዩኒቨርስቲ(Ethiopian Civil Services Univesity) ይመረቅ ወይም ከመርካቶ ይምጣ ወይም ከሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ይምጣ መስሚያ የላቸውም፡፡ ስለዚህ እነዚህ የማክዳ ቤተሰቦች ሱፍ የለበሰ አይተው ስለማያውቁ እና ከኦሮሞ ውጭ በሆነ ሰው እና ጎሳ ተለምነውም ስለማያውቁ ሌላ ከኦሮሞ ውጭ የሆነ ጎሳ ሱፍ ለብሶ ሲለምናቸው ጨረቃን የጨበጡ ነው የሚመስላቸው፡፡ በቃ መፈንደቅ ነው፡፡ እነዚህ ከሲቪል ሰርቪስ ዩኒቨርስቲ(Ethiopian Civil Services Univesity) የተመረቁ ሰዎች ሱፍ የሚለብሱ ሲሆን በድሮው አጠራር “ነጭ ለባሽ” ተብለው ይጠሩ ነበር፡፡ በድሮው አጠራር “ነጭ ለባሽ” ማለት በአሁኑ አጠራር “ሱፍ ለባሽ” ማለት ነው፡፡ “ጭሰኛ” ማለት በድሮ አጠራሩ ሰራተኛ እና ግብር የሚከፍለው ሰፊው ህዝብ ማለት እንደነበር አሁን ያሉ አንዳንድ ስድቦች ይጠቁማሉ፡፡ “ጭሰኛ” በአሁኑ አጠራሩ “ልማታዊ” ማለት ነው፡፡

ማክዳ የምታስበው እኔ እርሷን ካዎጣሁ በጣም እንደምጠቀም ነው፡፡ ይህንንም ከምትናገረው ነገር መስማት ይቻላል፡፡ ማክዳ የምትለው “ሌሎች ስለማያዎጡኝ ይሳሙኝ፤ ይጎርጉሩኝ፤ ወዘተ” ነው፡፡ ብቻ ጀላቸው ብእምሷ አይግባ እንጂ ምንም ችግር የለም፡፡ ስለዚህ እኔም ይህችን የማክዳን የቅሸባ ነገር ስለገባኝ አይጥ ለድመት የተናገረችውን የተለምዶ አባባል ተጠቅሜ እየጠበቅኳት ነው፡፡ ስለድመት እና አይጥ የፍቅር ታሪክ ላጫውታችሁ፡፡ ድመት አይጦች አልያዝላቸው ሲሉ የመያዣ ስልት ይቀይሳል፡፡ ይህም የድመት ዘዴ ምንድን ነው የድመት ልጅን እና የአይጥን ልጅ ማጋባት ነው፡፡ በዚህም ይመካከሩ እና የሰርጉ ቀን ይደርሳል፡፡ በዚህም አይጥ ትሰጋ እና ጉድጓድ ቆፍራ ትጠብቃለች፡፡

ድመት እየጨፈረ የአይጥን ልጅ ሊዎስድ ሲጠጋ አይጥ መሸሸ ትጀምራለች፡፡ ምክንያቱም ድመት ከግምቱ እና ከሚናገረው ነገር ሲገመት አይጥ እንደሚበላት ስላዎቀች ነው፡፡ ስለዚህ አይጥ ድመት ሲጠጋት የተናገረችው “እኛም አውቀናል ጉድጓድ ቆፍረናል” ነው፡፡ ስለዚህ የእነ ማክዳም ጉዳይ በልባቸው ሌላ ነገር ይዘው ሲቀሸቡ ከርመው አሁን እኔ ጋር መጥተው ሊመቻቹ እና ትዳር ልትመሰርት ነው፡፡ እኔም በዚህ መፅሃፍ መሰረት መልሴን ሁሉ አዘጋጅቼ እና ዲልዶ(dildo) ገዝቼ እየጠበቅኳት ነው፡፡ ማክዳ እስከ ቤተሰቦቿ እኔን እንደ ትርፍ እና እንደ ነፃ ገንዘብ ነው የቆጠሩኝ፡፡ እኔም ሌሎች ወንዶች ባሎቿ ቢያዎጧት “ቀዳዳ የአሮሞ ዲቃላ” እንጂ ሌላ ስም ሊወጣላት እንደማይችል በዚህ መፅሃፍ መልእክቴ ይድረሳቸው እላለሁ፡፡ እነዚህ ማክዳ እና ቤተሰቦቿ በሌሎች ወንዶች በጣም ማስቀሸብ ፈልገው ነው፡፡ እኔም አሮሞዎች “ጋላ” የሚል ቅፅል ስም ስላላቸው እና ማንም የሚፈልጋቸው ስሌለ ምንም አልመሰለኝም፡፡ እንዲሁም፤ ማክዳ ጋላ እኔ ላይ ከመጣች የምበዳት በዲልዶ ስለሆነ፤ ማክዳ ጋላን “አወጣት” የሚለኝ አይኖርም ማለት ነው፡፡

“ማክዳ ለምን ብዙ መቆየት ፈለገች?” የሚለውን ጥያቄ ሁላችንም ከእራሳችን አንፃር መገመት እንችላለን፡፡ እኔ ለምን መቆየት ፈለገች የሚለውን እንዳው አነሳሁት አንጂ “እንዴት ቨርጅን ሆና መቆየት ቻለች?” የሚለውን ነገር መመለስ ነበረብኝ፡፡ እኔ አልመልሰውም፡፡ ማንም የራሱን መገመት ይችላል፡፡ ማክዳ እስካሁን የቆየችበት ምክንያት በእኔ አመለካከት የድምፅ-ብድ(oral sex) እያደረገች ነው፡፡ የአሜሪካ እና የአለም ህዝቦችም በአሻፋጅነት ስለሚንቀሳቀሱ፤ ማክዳ አለማቀፋዊ የድምፅ ብድ(international oral sex) ነው እያደረገችብን ያለች፡፡ ነገር ግን ተጥላ የሚያነሳት እና የሚቆረቆርላት አጥታ ነው፡፡ ማክዳ(ማጋኢጋ) ብዙ የቆየችበትን ምክንያቶች ለመዘርዘር የሚከተሉትን መጥቀስ ይቻላል፡፡

i. አሮሞወች ዘላኖች እና ቤት የሌላቸው ግድ-የለሽ ስለሆኑ ማክዳ ጋላ 40 ዓመት እስከሚሞላት እራሱ ህዝብ ቢያመላልሳት ምንም አይመስላቸውም፡፡ በተለምዶ አባባል የከተማ አሮሞወች ቤት ስለሌላቸው “ጠጅ ቤት ነው የሚውሉ የሚያድሩ” ይባላል፡፡ ለዚህም ምክንያቱ ደግሞ አሮሞ የዘር ግንዳቸው ዘላን ስለሆነ እና የሚያድሩትም እዳሪ ስለሆነ፣ ቤት መስራን እና ትዳር መመስረትን እንደ ኪሳራ እና እንደ ወጪ ስለሚቆጥሩት ነው፡፡ ስለሆነም ማክዳ ጋላ እብድ አህክላ እና ቂጧ እጦጦን አህክሎም ህዝቡ ሲዋደቅባት “ቆማ ቀረች” ብለው ስለማይቆረቆሩ እንደ ቆንጆ እና እንደህፃን እየቆጠሯት የሚናገር እና ሃይ የሚል ስለጠፋ ነው፡፡ ስለሆነም አሮሞ እራሱ ህፃን ስለሆነ፤ ማክዳንም በ35 ዓመቷ እንደ ህፃን ነው የሚቆጥሯት ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አንዱ ማክዳ ጋላን እንደዚህ የሚመንጓልላት ምክንያት አሮሞ ዘላን እና ፓጋን ስለሆነ እና የዘላን ደግሞ ቤት እና ትዳር ስለሌለው ነው፡፡ ዘላን ማለት “ባለጌ፤ ስድ-አደግ፤ ልቅ አፍ፤ የሚናገረውን የማያውቅ፤ እርጥ፤ ጋላ ወዘተ” ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የእነርሱን ዘላንነት አይተው የእኛንም ህይወት እቅድ የሌለው እና ዝርክርክ አደረጉብን፡፡ ከዘላንነት ባሻገር አሮሞ ፓጋን እና ሃይማት የሌለው እርጥ ነው፡፡ በነገራችን ላይ አሮሞ ነባር ዘላን(native nomad) ሲሆን አምሃራ ደግሞ ነባር ገበሬ(native farmers) ነው የሚባል ነገር አለ፡፡

ii. ማክዳን መጨረሻ የሚበዳት ዲልዶ(dildo) ስለሆነ፤ ዲልዶ ከሚበዳት ሰዎች ማለትም አብርሃ ፂላ እና ክንፉ-ገብርኤል ጋላ ይሞክሯት ተብሎ ነው፡፡ አብርሃ እና ክንፈገብርኤል ጋላ በማክዳ ጉዳይ እየተፎካከሩ ያሉ ከዲልዶ(dildo) ጋር ነው ማለት ነው፡፡ ነገር ግን አብርሃ እና ክንፉ-ገብርኤል አልበዷትም እየተባለ ነው፡፡ ካልበዷት ደግሞ በዲልዶ(dildo) መበዳቷ ስለማይቀር፤ የክንፈገብርኤል ጋላ እና የአብረርሃ ፂላ ጠላታቸው ዲልዶ(dildo) ነው ማለት ነው(Abireha’s and Kinfegebrel’s enemy is Dildo which is the one going to fuck Makida)፡፡ ስለዚህ ዲልዶ ከሚበዳት ሰዎች ብዙ ይሞክሯት ተብሎ ነው፡፡

iii. “ደብረ-ብርሃን ሄዳ በዲልዶ ስለምታወጣው እና ዋጋ ስለምትከፍል መጀመሪያ ህዝብ ይጠቀምባት” ተብሎ መሰለኝ፡፡ ይህም ምንድን ነው ማክዳ ጋላ ወደ ደብረ-ብርሃን የምትመጣው ወደ ወጌሻ መሄጂ ማለት ነው፡፡ የእኔም ማከሚያየ ዲልዶ እና ቅባት ነው፡፡ ይህም እንዴት ነው ማክዳ ጋላ ትግሬወችን እና አሮሞወችን እረግጣ ማለትም

“በስቴምፔዴ(Stampede)” ደቅድቃቸው ስለምትመጣ ትንሽ ይጠቀሙባለት ተብሎ ነው ብየ አምናለሁ፡፡ “ስቴምፔዴ(Stampede)” ማለት ግርግር ሲፈጠር አንዱ ሰው ሌላ ሰው ላይ እየቆመበት የሚሞትበት አደጋ ነው፡፡ በዚህም “በስቴምፔዴ(Stampede)” ምክንያት ዘንድሮ ማለትም መስከረም 2009 ዓ.ም በኦሮሞ የእሬቻ በዓል ላይ በተቀሰቀሰው አመፅ ምክንያት ኦሮሞ ሌላውን ኦሮሞ እየቆመበት ወደ 300 የሚጠጋ ኦሮሞ ተረግጦ እንደሞተ እየተነገረ ነው፡፡ ከዚህ ከ300 በላይ የሚጠጉ ኦሮሞወች ደግሞ የአካል ጉዳት “በስቴምፔዴ(Stampede)” እንደደረሰባቸው እየተነገረ ነው፡፡ ስለ “እሬቻ” በዓል ስናነሳ የሚመጣብኝ ጥያቄ “እሬቻ በመስከረም ለመሆኑ ኦሮሞ የዘመን አቆጣጠር ሳይኖረው እንዴት አወቀው?” ብለን ስንጠይቅ መልሱን እነርሱ ይመልሱት፡፡ እኔ እንደምገምተው ግን እሬቻ ወያኔ ባመጣው “ባህልን ማሳደግ” በሚለው መሰረት ነው እንጂ ባእድ አምልኮ እና ጎጂ ልዳዊ ድርጊት ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ኦሮሞ የሲዳማን የዘመን መቁጠሪያ ለመጠቀም ያሰበ ይመስላል፡፡ ኦሮሞ የዘመን መቁጠሪያ ሳይኖረው ከ400 እና ከ500፤ ወይም ከ1000 ዓመት በፊት እሬቻን ሊያከብር አይችልም፡፡ ስለዚህ ከዚህ ከኦሮሞ “በስቴምፔዴ(Stampede)” የመሞት አደጋ ልምድ ወስዳ፤ ማክዳ ጋላም ወንዱን ሁሉ “በስቴምፔዴ(Stampede)” እረግጣው ወደ ዲልዶ ልትመጣ ነው ማለት ነው፡፡

iv. አብርሃ ፂላ ማክዳ ጋላን ጥሏት ነው ወደዚህ ነገር ውስጥ የገባች፡፡ በመሆኑም ህዝቡ “ያልተቀደደ ሴት የሚጥል ጅል” ብሎ አብርሃ ፂላን እና ትግሬወችን ስለናቃቸው ትግሬወች ፈሱ፡፡ ስለሆነም አብርሃ ፂላ እና የትግራይ እና የመንግስት ደጋፊወች ማክዳ ጋላን እረጅም ዘመን በማቆየት ገፅታቸውን እየገነቡ ነው፡፡ እንደ አንዳንድ ተመልካቾች ገለፃ ከሆነ አብርሃ ማክዳን ከጣላት በኋላ “ምግብ አይበላም” እየተባለ እየተወራለት አሁን ”ከገፊነት” ወደ “አፍቃሪነት” ገፅታውን ገንብቷል ይላሉ፡፡ ፡፡ እንዲሁም ማክዳ ጋላ ስትጣል ኦሮሞወች ተደብቀው ስለነበር እና ህዝቡም “ፈርተው ነው” ብሎ ስላሳቀቃቸው “ሞክረናት እምቢ አለች” ለማለት ማክዳ ጋላን ለብዙ ዘመን መመሞከር እና የኦሮሚያን “ፊሪ” የሚለውን ገፅታቸውን ለመገንባት እና የኦሮሞን ባንዲራ በኦሮሚያ ሰማይ ላይ በንፋስ ለማውለብለብ ነው፡፡

v. የባሪያውን ቁጥር በመጨመር ባል ለማግኘት ነው፡፡ ይህም እንዴት ነው ማክዳ ጋላ በእናቷም ሆነ በአባቷ ልሙጥ ባሪያ ነች፡፡ ስለሆነም እኔን “አፍቅሬዋለሁ” እያለች ሌሎች ወንዶች ከጎረጎሯት እና ከሳሟት፤ እኔ ወደ ባሪያነት እቀየራለሁ ማለት ነው፡፡ ስለሆነም እኔ እና ማክዳ ጋላ እኩል ሆንን ማለት ነው፡፡ እኩል ስንሆን ደግሞ እኔ የማክዳ ጋላ አቻ ባሪያ ባል እሆናለሁ ማለት ነው፡፡

vi. ማክዳ ጋላ እየሰራች ያለችው “ስልክ የሚደወልለት ሴት(Call Girl)” የሚለውን ክብር ለመጎናፀፍ እና ሁሉም ህዝብ እስኪደውልላት ድረስ እየጠበቀች ነው፡፡ በመሆኑም ማክዳ ጋላ የምትፈልገው ነገር “ስልክ የሚደወልለት ጋላ ሴት(Call Galla girl(CGG))” የሚለውን ክብር ስለሆነ እኔም “ስልክ የሚደወልለት ጋላ ሴት(Call Galla Girl(CGG))” ብየ በዲልዶ ልበዳት እየጠበቅኳት ነው፡፡

vii. ማክዳ ጋላ እየተጠቀመች ያለው የፍቅር ሂደት “በእኩልነት-በአንድነት(equally likely)” የሚል ነው፡፡ በመሆኑም ሁሉም ህዝብ እኩል እየደወለላት እስኪዳረስ ድረስ እየዞረች እና እየበላች ነው፡፡ “በእኩልነት-በአንድነት(equally likely)” የሚለው መርህ ምንድን ነው በሎተሪ እና በቁማር ፅንሰ ሃሳብ መሰረት አንድን ሳንቲም ወደ ላይ ብትወረውር ዘውድ እና ጎፈር የመውጣቱ ነገር እኩል እድል አለው ማለት ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው አንድ ሳንቲም ወደ ላይ ብትወረውር ዘውድ የመውጣቱ እድል 50% ከ 100% ሲሆን ጎፈር የመውጣቱ እድልም እንዲሁ 50% ከ100% ነው፡፡ ስለሆነም ማክዳ ጋላ የምትጠቀመው ዘዴ “በእኩልነት-በአንድነት(equally likely)” ስለሆነ አብርሀ ፂላ እና ከንፈግብሬል ጋላ የተባሉ ሰዎች እኩል እንዲደውሉላት እና እኩል እንዲጠቀሙ ሲሆን አሻፋጆችም በእራሳቸው ንፅፅር እኩል እስከሚዳረሱ ድረስ ነው፡፡ ይህም በአገልግሎት ህግ መሰረት “በእኩልነት

በጋላነት(equally Gallaly)" የሚል ይሆናል ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ "የሚደወልላት ጋላ(Call Galla)" ስለሆነች፤ ሁሉም ስልክ ያለው ሁሉ ስለሚደውልላት እና ሁሉም ህዝብ እንዲዳረስ ነው፡፡

viii. የማክዳ ጋላ ቤተሰቦች እና "ማክዳ ጋላን እንብዳት" እያለ የሚለምናቸው ህዝብ በደረጃ ሊመጣጠኑ ስላልቻሉ፤ የማክዳ ቤተሰቦች ይህንን ህዝብ ማሳፈር እግዚአብሄርን እንደማሳፈር ስለቆጠሩት፤ ማክዳ ጋላን ህዝቡ በደንብ አድርጎ "እምቢ ማለቷን" እንዲያረጋግጣት ነው፡፡ የማክዳ ጋላ እህቶች ባሎች ከ4 ላይ አንድ(ከአራት አንድ) ነው የሚመስሉ፡፡ ማክዳ ጋላን የሚለምኗት ፂላወች ደግሞ በጣም አበጥ ያሉ እና ውድ ልብስ የሚለብሱ ሰዎች ናቸው፡፡ ስለዚህ የማክዳ ጋላ ቤተሰቦች የወሰዱት እርምጃ ምንድን ነው ቢባል ማክዳ ጋላን እያስመነዘሩ ህዝቡን ማጥገብ እና ማስደሰት ነው፡፡ የማክዳ ጋላ አባት ማለትም አስመላሽ እሽኮ ማክዳ ተጥላ "ምነው ጣላችኋት" ብሎ ሳይጠይቅ የቀረ "ትግሬዎችን ለመዳፈር አፍሮ ነው" ብየ አስባለሁ፡፡ ማክዳ ጋላን እናቷ ማለትም አቤ ቆለጥ "ሰው ይይሽ እንጂ እህ" ስትላት ሰምቻለሁ፡፡ ይህ "ሰው ይይሽ እንጂ እህ" የሚለው አባባል የሚያመለክተው "እምቢ ስትይ ህዝብ ይይሽ፤ ደጋግመሽ እምቢ በይ" ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ ግን አፍቅራኝ አይደለም "እምቢ እያለች ያለች፡፡ ምክንያቱም ፂላወች አምጥተው የጣሏት ማክዳ ጋላ አልበዳም ስትላቸው ነው፡፡ እኔን በፂላወች ምክንያት እና "ባልሽ ነው" ብለው ከነገሯት በኋላ ግን "እምቢ" የሚለውን ቃል "አፍቅሬዋለሁ" በሚል ቃል ተካችው እና ህዝቡንም አስደሰተችው ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ ያስቸገራት ነገር ምንድን ነው ቢባል ሁሉም የሚለምኗት ሰዎች በህብረተሰብ ደረጃ ከአስመላሽ እሽኮ እና ከእህቶቿ ባሎች የሚበልጡ ትላልቅ የመንግስት ባለስልጣናት እና ወፍራም ሰወች ናቸው፡፡ በእኛ ሀገር ወፍራም ሰዎች እንደ ሃብታም ስለሚቆጠሩ ይከበራሉ፡፡ ስለሆነም ማክዳ ጋላ አንዱን አስቀይማ ሌላውን ማስደሰት ስላልፈለገች "ታዴን አፍቅሬዋለሁ" እያለች ጊዜ መግፋትን እንደ አማራጭ ያዘች ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ በእውነተኛ እያዳላች ያለች ለትግሬዎች ነው፡፡ ለምን ቢባል አንደኛ አሮሞወች ጋላ ናቸው ብላ ሲሆን ሌላው ምክንያት ደግሞ ማክዳን የሚለምኗት የትግሬ ወገኖች በጣም ትላልቅ ህንፃ አዲስ አበባ ውስጥ የገነቡ ሰዎች እና የሲቪል ሰርቪስ ምሩቃን ሰዎች ስለሆኑ እያበጡባት ነው፡፡

ix. ማክዳ ጋላን አብርሃ ፂላ መጀመሪያ ሲጠይቃት "ህፃን ነው" ብላ እምቢ ያለችው ይመስለኛል፡፡ አብርሃ ፂላ ህፃን ከሆነ ደግሞ ጭገር አያበቅልም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እደዚህ ዘመን እየፈጁች ያለቸው ደግሞ አብርሃ ፂላ ጭገር እስኪያበቅል ድረስ ይመስለኛል፡፡ አብርሃ ፂላ ማክዳ ጋላን ለእኔ ያሳየኝ በ2004 ዓ.ም መስከረም ወር ላይ ነው፡፡ በዚህ ወቅት አብርሃ ፂላ ለምሳሌ 23 ዓመት ቢሆነው ብለን ብናስብ ፤ ማክዳ ጋላ ደግሞ እስከ አሁን ማለትም እስከ 2009 ዓ.ም እዚያው ህዝብ እያስጠቀመች ነው፡፡ ስዚህ አብርሃ ፂላ ደግሞ አሁን 30 ዓመት ሆኖታል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አብርሃ ፂላ በ 30 ዓመቱ አይደለም ጭገር ቀርቶ ነጭ ፀጉርም ሊያበቅል ይችላል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ህዝቡ ማክዳ ጋላን ያቆያት አብርሃ ፂላ ጭገር አብቅሎ እና ጀላው እንደ ፈረንጆች ቁላ የተጠመዘዘ የኤሌክትሪክ ገመድ(Coaxial cable) እንዲመስል እና ማክዳ ጋላን እንዲሞክራት ነው፡፡ ከ 30 ዓመት በኋላ ግን የአብር ፂላ ቁላ ቢያጥር እንጂ አይረዝምም፤ ስለዚህ ህዝቡ ተስፋ ሲቆርጥ ማክዳ ጋላም መጥታ እኔ በዲልዶ(dildo) ልበዳት እችላለሁ ማለት ነው፡፡

x. ማክዳ ጋላ እንደ አንዳንድ ከተሞች ሁሉ ወደ ፌደራልነት ስለተቀየረች የሚቆረቆር ስለጠፋ ነው፡፡ ለምሳሌ ድሬዳዋን በ1998 ዓ.ም አካባቢ ሶማሌዎች እና አሮሞወች "ድሬዳዋ ይገባናል" በሚል ተጣልተው ብዙ ሶማሌ እና ብዙ አሮሞ እንደሞተ ሰምተናል፡፡ መንግስት የወሰደው እርምጅ ሱማሌዎች እና አሮሞወች ከሚጣሉ ተብሎ ድሬዳዋ ወደ ፌደራል ከተማነት ተቀየረች ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ትግሬዎች ማክዳ ጋላን ሲጥሏት አሮሞወች ተደበቀው ቆዩ እና ከጥቂት ቀናት በኋላ ማክዳ ጋላን ወደ ጋራነት ቀየሯት ማለት ነው፡፡ ይህም ለምንድን ነው "ከምንጣላ ለምን የጋራ አንጠቀምም" በሚል እሳቤ ማክዳ ጋላን ለህዝብ አጫርተው ወደ "ፌዳል ሴት ጋላነት" ቀየሯት ማለት ነው፡፡ ይህም በተለምዶ አባባል "ወጭን መጋራት እና ደስታን መጋራት(Share the cost፤ share

the fun)" ተብሎ ይጠራል ማለት ነው፡፡ "መሳሳት ጀመርኩ" የሚለው የአርቲስት ተመስጌን ገብረእግዚአብሄር ዘፈን የሚያመለክተው "ደስታን መጋራት(Share the fun)" የሚለውን ሲጠቁም መሳሳት(Greedy) የጀመረው ደግሞ ጋላወችም ማክዳ ጋላን ስለሚጠቀሙ "አለቀብኝ" እያለ ትግሬው ስለሚመቅን ነው፡፡ ይህ ደግሞ ምቀን እንጅ ፍቅር አይደለም፡፡ ማክዳ ጋላን ማጋራቱ ብዙ ጥቅም ሲኖረው ከእነዚህም ብዙ ለማቆየት ሲታሰብ የምትበላው ነገር ስላለ የምትበላውን ለመጋራት ሲሆን እንዲሁም ከበላች በኋላም መሳሙንም ተጋሪ ከሌለ ስስት ስለማይፈጥር በቡክክር ብዙ እንዲጠቀሙ ነው፡፡ ማክዳ ጋላ የምትሳመውን እንጂ የምትበላውን የሚያወራ ሰው የለም፡፡ ነገር ግን ህዝቡ በተለይ የአዲስ አበባ ህዝብ ሴት ሳይጠቀም ግብጣ አይጋብዝም፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ ብዙ የቆየችበት አንዱ ምክንያት ብዙ ስለተቀለበች እርሱን በመሳም ለመመለስ ብዙ ጊዜ ስለሚፈጅ ነው፡፡ ስለሆነም **ማክዳ ጋላ "ፌደራል ጋላ" በመባል ትጠራለች ማለት ነው፡፡** ለዚህ ደግሞ ምን አልባትም የማክዳ አባት ማለትም አቶ አስመላሽ ከፌደራል የኦሮሚያ ከተሞች ማለትም ከአዲስ አበባ እና ከድሬዳዋ የተወለደ ጋላ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ኦሮሞ ደግሞ ብሎ ብሎ፤ ኦሮሚያ ወደ ፌደራልነት መቀየሯ አንሶ ህዝቡም የፌደራል ህዝብ ሆኖ የሁሉም መጠቀሚያ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ኦሮሚያ 2 ከተሞችን ማለትም አዲስ አበባን እና ድሬዳዋን በፌደራልነት አጥታለች፡፡ ይህ አልበቃ ብሎ ኦሮሞ ደግሞ ማክዳ ጋላን መከላከል አቅቶት ወደ ፌደራል ሴትነት ቀየራት ማለት ነው፡፡ **ማክዳ ጋላ እንደ አዲስ አበባ መናህሪያ ሁሉም ድሃ ጎሳወች እየተጠቀሙባት ነው ማለት ይቻላል፡፡** ለምሳሌ ድሃው ህዝብ ሩቅ መንገድ የሚሄደው በህዝብ አውቶብስ ሲሆን ሃብታም ህዝብ ግን ወይ በግል መኪና ይሄዳል አለበለዚያ ደግሞ በአውሮፕላን ይሄዳል፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላንም ድሃው ህዝብ እንደ አውቶብስ እየተጠቀመባት እና የድሆች አይን ማረፊያ ሆናለች ማለት ይቻላል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ከተሞችን ከፌደራል ከተማነት ማዳን ባይችልም እንኳ ማክዳ ጋላን ግን ማዳን ይችል ነበር፡፡ ማክዳ ጋላን ማዳን ባይችል እንኳ፤ ካናዳ ሀገር እህቷ ስላለች ወደ ካናዳ መላክ ይችል ነበር፡፡

xi. ማክዳ ጋላ በህይወት ተስፋ ስለቆረጠች በአብርሃ ፂላ እና በጋላ ገብሬል እየተጎረጎረች እራሷን ማሳነስ እና ማቆሸሽ ፈልጋ ነው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞች "ካታንጋ" ናቸው ተብሎ ስለሚታሰብ ድሮም ትንሽ እና የተናቁ ስለሆኑ ጋላ ማግባት የሚፈልግ የለም፡፡ ይህም ማክዳ ጋላ ዜብራ(Zebra) እንደሆነች ያመለክታል፡፡ ዜብራ ማለት ነጭ እና ጥቁር የተቀላቀለ ቀለም ማለት ሲሆን የእግረኛ ማቋረጫ መንገድ ለመስራት ይጠቅማል፡፡ ይህም ማክዳ የኦሮሞ እና የኤርትራ ዲቃላ ዝንጉርጉር(ቡራቡሬ) ስለሆነች እንደ ዜብራ(Zebra) መንገድ "ህዝብ ይረማመድብኝ" ብላ ነው፡፡ ይህም **"ድሮም ትንሽ ነበርን፤ አሁንም ትንሽ እንሆናለን"** የሚል የኦሮሞ መፈክር ይመስላል፡፡ የማክዳ አባት ማለትም አቶ አስመላሽ "አሸ" የሚል ቅፅል ስም በቤቶች ድራማ ስለወጣለት እኔ በጣም አስቆኛል፡፡

xii. ማክዳ ጋላ "በነፃ ዝውውር(Free transfer)" የተጣለች ስለሆነች "በዱላ ቅብብል(Relay Reace)" ህዝቡ እየቀባበለ ይዟት ስለሚውል ነው፡፡ ስለሆነም "በዱላ ቅብብል(Relay Reace)" ደግሞ የሚከብድ ነገር ስሌለ እና ህዝቡም ስለማይሰለቸው ማክዳ ጋላን ይዟት ቀጠለ ማለት ነው፡፡

xiii. ማክዳ ጋላ የአባቷ ስም "አሸ" ነው፡፡ "አሸ" ማለት ደግሞ "እሸኮ" ወይም "አሸንጉሊት" ከሚለው ቃል የተወሰደ ነው፡፡ "እሸኮ" ማለት ደግሞ "ምግብ ለስራ" ወይም "በሆዱ የሚያገለግል" ሰው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ እሸኮ ስለሆነች በህዝቡ እየተቀለበች ስለሆነ የህዝብ ድግስ ትታ ወደ አንድ ሰው መወገን ስላልፈለገች ነው፡፡

xiv. ቆምጨወች ጥንቆላን እንደ መረጃ ቆጥረው በመንቀሳቀሳቸው እና በመጨማለቃቸው እንደ ዶካ እየተቆጠሩ ስለሆነ፤ ማክዳ ጋላን "ቆይልን" በማለት ጥንቆላው መስራቱ እስከሚረጋገጥ ድረስ አለምን ለማስጠንቆል አስበዋል፡፡ በመሆኑም ማክዳ ጋላ እንድትቆይ እየለመኗት ነው፡፡ ቆምጨወች የዶካነታቸው ብዛት ማክዳ ጋላን "በ 2008 ነው በዲልዶ የሚበዳሽ" እያሉ በ 2004 ዓ.ም እንደነገሯት አንዳንድ ሰዎች ሲያወሩ ይሰማል፡፡ ማክዳ ጋላም እኔ ባሏ እንደሆንኩ ሲነግሯት ህዝቡን በተራ አደራጅታ እንደ ዜብራ(Zebra) መንገድ እንዲመላሱባት አደረገች፡፡ እኔም

“ከባሪያ ምንም አይጠበቅም” ብየ በዚህ መፅሃፍ ነገሩን ለአንባብያን መዝገቤ አቀረብኩ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አንዱ እና ዋናው ማክዳ ጋላን ብዙ እንድትቆይ ያደረጋት ምክንያት የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) “ቆሻሻ ነውር ነው ብለን እኛ ነን ታዴን መጀመሪያ ለህዝብ ያስተዋወቅነው” ለማለት እና ጥንቆላውም እንደሚሰራ ለማሳወቅ ከአለም እስከ አለም ድረስ እንዲጠነቆል ፈልገው ነው፡፡ እነዚህ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) ስለ ገበሬነት ምናምን ምንም መስሚያ የላቸውም፤ ምክንያቱም ሀገር ያወቀው እና ፀሃይ የሞቀው ገበሬወች ስለሆኑ ነው፡፡ ቆምጨወች ደግሞ ተስፋ የቆረጡበት ምክንያት ከድሮም “የጎጃም ገበሬ” የሚል አባባል ስላለ “ጥንቆላው እንደ ተዓምር ነው እንጂ እኛ ዶካ ስለሆንን አይደለም” የሚል መልእክት ማስተላለፍ ፈልገው የአሸባሪ ጥቃት ሳይቀር ሲያስጠነቁሉ ይውላሉ፡፡ ስለዚህ ቆምጨ ጥንቆላው ቢሰማ እና ቢታመኑ እንኳ ምንም የሚያመጡት ለውጥ አይኖርም ማለት ነው(Qomche will say anything and change nothing)፡፡

xv. “ካሊፎርኒያን ማለም(California dreaming)” በሚለው መርህ መሰረት አሜሪካ ለመሄድ እየጠበቀች ነው፡፡ ስለዚህ “እዚያ ይሄዳል” የሚለው ነገር “ካሊፎረኒያን ማለም(California dreaming)” የሚለውን አባባል ለማሟላት ነው፡፡

xvi. ማክዳ ጋላ የምትፈልገው ገቢ የሚያመነጭ ታሪክ መስራት ስለሆነ የሆነ የገቢ አጋጣሚ ለእኔም ሆነ ለእርሷ እስኪፈጠር ድረስ እየጠበቀች ነው፡፡ እኔም በነገሩ ባንኘ የተፈጠረውን ታሪክ በዚህ መፅሃፍ መልክ ወደ ገበያ አቅርቤ ገቢ ለማስገባት አስቤ ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ ብዙ የቆየችበት ምክንያት ገቢ የሚያስገኝ ታሪክ ለመስራት ነው፡፡

xvii. ማክዳ ጋላ “ከዛሬ ነገ ይበዱኛል” በሚል እሳቤ “በህብረት ጋብቻ(polygamy)” ህግ መሰረት በጋራ ለመበዳት ፈልጋ እስከሚበጁት ድረስ እየጠበቀች ነው፡፡ ማክዳ ጋላ አፍቅራኝም ይሁንም ወይም ሳታፈቅረኝ ቢሆንም እኔ በዲልዶ ከበደኋት ለመብዳቴ ዋናው ምክንያት ግን “አቤል ፂላ እና ክንፈገብሬል ጋላ አላወጣት ስላሉ ነው፡፡ እኔም ማክዳ ጋላን መብዳት ትርፍ ከሆነ በአጋጣሚ የመጣ ትርፍ እንጂ የለፋሁበት አይደለም፡፡ ምክንያም ማክዳ ጋላ እኔን የምትበዳኝ ሌላ ሰው አልበዳት ስላለ እና ምንም አማራጭ ስለሌላት ነው፡፡ እኔ ግን ምንም መስሚያ የለኝም፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ጋላ ተጥላ ነው፡፡ ስለዚህ እኔ ያልጀመርኩትን ጋላ ዝም ብሎ ቢደራደርብኝ ምንም የሚመጣ የክብር ለውጥ አይኖርም፡፡ ማክዳ ጋላን እኔ በዲልዶ ከምበዳት ለምን እራሷ ዲልዶ ገዝታ እራሷን አትበዳም ሲባል የኢትዮጵያ ህዝብ እና ኦሮሞወች ስላፈሩ “ወንድ ነው የበዳት” ብለው ለማውራት እኔ ላይ ሊልኳት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ በሌላ ሀገር ዜጋ እንዳትሞከር ህዝቡ ወንድነት ተሰምቶት ስለፈረገጠ ነው፡፡ እኔ ብበዳት እንኳ ህዝቡ በእኔ ስላላመነብኝ ማክዳ በሌላ ሀገር ዜጋ እንደተበዳች ነው የሚቆጠር፡፡ ለነገሩ እኔ ከበዳኋት በዲልዶ እንጂ በቁላየ አልበዳትም፡፡ ለድንግል ሴት ኮንዶም(condoms) እራሱ እንደ ዲልዶ(dildo) ነው የሚቆጠር(For Virgin Ladies, condoms are counted as dildos)፡፡

xviii. ማክዳ ጋላ አፍቅራኝ ሳይሆን ጥንቆላ አዝዟት ነው “አፍቃሪ” የሚለውን ስም ያገኘች፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ ለመበዳት ጥንቋዩ “ተበጂ” የሚል መልእክት ማስተላለፍ አለበት፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ የጠንቋይ “ተበጂ” የሚል ትእዛዝ እየጠበቀች ነው ማለት እችላለሁ፡፡ ስለዚህ አብርሃ ፂላ እና ክንፈገብሬል ጋላም ጠንቋይ “ብጂት” ብሎ ካልነገራቸው አይበጁትም፡፡ ለምሳሌ አብርሃ ፂላ እምሷን አሳይታው ጠንቋይ “ብዳት” ብሎ ስላልነገረው አልበዳትም፡፡ ማክዳ ጋላም ጠንቋይ “ታዴ ብቻ ነው የሚበዳሽ” ስላላት ብዱን ከልከላ ሌላውን የአካል ክፍሏን ግን እንደፈለጉ ሲጠቀሙ ይውላሉ፡፡ እኔም ማክዳ ጋላ ጅል ነገር ስለሆነች ምንም አልመሰለኝም፡፡ ምክንያቱም የጠንቋይ ፍቅር እውነተኛ ፍቅር ስላልሆነ እና መጀመሪያም እኔ ጀምሬያት ስላልሆነ ምንም አልመሰለኝም፡፡ አንድ ነገር የሚቆጭህ ልብህ ያረፈበት ሲሆን እና የለፋህበት ሲሆን እንጂ በአጋጣሚ የመጣ ነገር እርካሽ ስለሆነ ብዙም አይጠቅምም፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላም በአጋጣሚ የተገኘች ስለሆነች እና እኔም ያልለፋሁባት ኦሮሞ ስለሆነች

የምታደርገው የፍቅርም ይሁን የጥላቻ እንቅስቃሴ እኔን አይመለከትም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኔ ያልለፋሁበትን አልፈልግም እና ማክዳ ጋላ ዝም ብላ ባትጃጃል ይሻላታል፡፡

xix. ማክዳ ጋላ “ቀበጥ ነኝ” ብላ ስለምታስብ ከህዝቡ ጋር መሻፈዱን አንደ ቅብጠት ቆጥራው ነው፡፡ እኔም “ባሪያ ሲቀነጣ እግር ብረት አምጣ” የሚለውን የተለምዶ አባባል አስታውሽ በጣም አስቆኝ ዲልዶ ገዛሁላት፡፡ ማክዳ ጋላ ይህንንም እውን ለማድረግ “የከተማ ልጅ ነኝ” በሚል ምክንያት ህዝብ ላይ ስታራ ትውላለች፡፡ ህዝቡም አንድነት ስለሌለው “ታደለ የገፀር ልጅ ነው” በሚል በየተራ እየሄደ ይነግራታል፡፡ በዚህም ማክዳ ጋላ የምትተገብራቸው እና “የቀበጥ ሙድ” ተብለው የሚተገበሩ አንዳንድ ክስተቶችን መመልከት እንችላለን፡፡ ከእነዚህም የቀበጥ ሙዶች ተብለው ከሚጠሩት መካከል አንዱ “አፍንጫ መንፋት” ይባላል፡፡ እርሱም እንዴት ነው “አፍ፤ እፍ፤ እፍ፤.....” እያሉ በአፍንጫ መተንፈስ ነው፡፡ “አፍንጫ መንፋት” የሚባለውን ሙድ ደግሞ ያለመዳት ሌላው ሙደኛ የከተማ ልጅ አብርሃ ነው፡፡

xx. በ2007 ዓ.ም ምርጫ ስለነበር ትግሬወች ለምርጫው ማሸነፊያ ፈሱን ለመጠቀም ፈልገው ነው፡፡ ለዚህም “በጭስ ተደብቄ” የሚለውን ፊልም መጠቀም እንችላልን፡፡ እዚህ ላይ ምርጫው መሆን የነበረበት ከሶስት አመት በፊት ማለትም በ2004 ዓ.ም ነበር፡፡ ነገር ግን ጠቅላይ ሚኒስተሩ ሲሞት መንግስት ምንም ተቀናቃኝ ስሌለው እና ተጠያቂነትም ስለሌለበት ምርጫውን “በአንድ አባማ” አራዘመው፡፡ “አንድ አባማ” ማለት ስምንት አመት ማለት ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው በአሜሪካ አንድ ፕሬዚዳንት ስልጣን የሚለቀው ቢበዛ በ8 ዓመት ውስጥ ነው፡፡ ስለሆነም ኢህአዴግ ምርጫን ካለምንም ጥያቄ እና ተጠያቂነት ምርጫውን በአንድ አባማ አራዘመው፡፡ ይህም በ2007 ዓ.ም ሊነሳ የነበረውን የህዝብ ተቃውሞ መንግስት “በፈስ ተደብቆ” አለፈው ማለት ነው፡፡ መንግስት የስልጣንን ዘመን ነገር ቢያስብበት መልካም ነው፡፡ ተመልሰን ወደ እርስ-በእርስ ጦርነት የምንገባ ከሆነ ልማት ምንም አይሰራልንም፡፡ ለምሳሌ ምርጫውን ከ2004 ዓ.ም ወደ 2007 ዓ.ም ያለ ምንም ተጠያቂነት ማዛወሩ ምንን ያመለክታል ምንግስት የሚለቀው በጦርነት ነው ወደ ሚል ድምዳሜ ያደርሰናል፡፡ ስለዚህ መንግስት ተጠያቂነት የሚል ነገር እራሱ ላይ ካልለጠፈ “አምባ ገነን(ዋልጌ)” የሚል ስም መቼም አይለቀውም፡፡ ስለዚህ ማክዳ(ማጋኢጋ) የቆየችው ምርጫው እስከሚያልፍ ነው፡፡ እኔ የምፈራው እስከሚቀጥለው ምርጫ እንዳትቆይ ነው፡፡

xxi. “የዛሬን ትሞከር” እየተባለ ስትሄድ ህዝቡ በጩኸት አባሮ ሳይበዳት ይቀራል፡፡ ስለዚህ እንደዚህ ጊዜ የወሰደባት “ከዛሬ ነገ ትበዳለች” ብለው ቤተሰቦቿ ሲጠበቁ፤ ህዝቡ ደግሞ “ታዋጣዋለች” እያልነው ስለሆነ ጥንቆላው ይፈርሳል፤ እምቢ አለች እንበል” እያለ ማክዳን ስለሚያባርራት ነው፡፡ እኔም ኦሮሞ “እከደከሸ” ስለሆነ እና መጀመሪያም ስትጣል ዝም ስላሉ ምንም መስሚያ የለኝም፡፡

xxii. እኔን “አፍቅሬዋለሁ” ብላ ስለዋሸች እና እኔንም በአካል ስለማታውቀኝ እያፈረች ነው፡፡ አንድ ሴት መቼም ከማታውቀው ወንድ ጋር ለብድ ወይም ለወሲብ ትተኛለች ማለት “ሽርሙጣ ናት” አለበለዚያ ደግሞ “ተስፋ የቆረጠች ናት” ማለት ነው፡፡ አንድ ሽርሙጣ ብቻ ወንዱ ብር ይዞ ይምጣ እንጂ ማንም ቢመጣ ለሁሉም መተኛት እና መበዳት ነው ስራዋ፡፡ አንድ ተስፋ የቆረጠች ሴትም እንዲሁ ማንም እንደ ዱባ ቢያንከባልላት “እራሷን መጉዳት እና ማቆሸሽ” አላማዋ ብላ ስለተነሳች ምንም አይመስላትም፡፡ ማክዳ ጋላ አሁን መጥታ ካወጣችን ተስፋ ቆርጣ መሆን አለበት፡፡ ምክንያቱም ካናዳ ሀገርም የመሄድ ፍላጎት ነበራት፡፡ ነገር ግን ካናዳ ሀገር እህቷን ልትጎበኝ ሄዳ ፈረንጆች እና ሌላውም ህዝብ “ያዎጣታል” ስላሏት እንደማይሳካላት አውቃ እና ቤተሰቦቿም ቁርጥ አውቀው ነው ለህዝብ የለቀቋት፡፡ የአለም ህዝብ ካናዳውያንንም ጨምሮ “ያዎጣታል” እያሉ “ወደ ካናዳ ትሂድ” ተብሎ እህቷ ብትንቀሳቀስ እራሱ ለእራሷም ህልውና ሊያሰጋ ስለሚችል “ታደለ ይብዳት” ተብሎ እኔ ጋር ልትመጣ ነው፡፡ እህቲት በስደት እየኖረች ማክዳ ጋላን እንደዚህ እራሳቸው ካናዳወች እየተጨነቁ ልትወስዳት አትችልም፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ እኔን የምታዎጣኝ ተስፋ ስትቆርጥ ነው፡፡ ስለዚህ ብዙ ቀን የፈጀባት ተስፋ እስከምትቆርጥ ነው፡፡ ለነገሩ

አንድ ሰው ተስፋ ካልቆረጠ በስተቀር እንደዚህ ያለ ነገር ውስጥ አይገባም። ምክንያቱም “ሰው እያየው እና እየተነጋገረ በዲልዶ የሚበዳ እንስሳ ብቻ ነው። ስለዚህ ማክዳ ጋላ ወደ እኔ ያሰበች ሁሉም አማራጯ ስለተዘጋ ነው። ፈረንጆች “ያዎጣታል” አሉ ማለት ሲተረጎም “ወደ ካናዳ እንዳትመጪ፤ ታደለን አውጭው” ማለት ነው። እኔም ማክዳ ጋላን በእረጅም ዲልዶ ነው የምቀበላት ብየ አስባለሁ።

xxiii. ህዝቡ “እንደ ጀመርነው እንጨርሰዋለን” የሚል የአባይ ግድብ መፈክር አለው። ማክዳ ጋላን ደግሞ ትግሬወች የጀመሯት የአባይ ግድብ ከመጀመሩ በፊት ነው። ስለዚህ ህዝቡ ማክዳ(ማጋኢጋ)ን “እንደ ጀመርናት እንጨርሳታለን” ብለው ሲሞክሩ እየዋሉ ነው። የኢትዮጵያ ህዝብ አባይ በመገደቡ ምክንያት ወደ ጨረቃ እንደ ወጣን እና እንደ ከፍተኛ ስኬት ያህክል ነው የተቆጠረ። ይህ ደግሞ የሚያሳየው ምንም ችሎታ እንደሌለን እና አስተሳሰባችን ከአባይ ግድብ እንደሚያንስ ነው። አለም ሌላ ፕላኔት እና ጨረቃ ላይ እየወጣ ወንዛቸንን ገድበን የምንጨፍር ከሆነ በጣም የምናስቅ ህዝቦች ነን ማለት ነው። ግድብ መገደብ ሮኬት ሳይንስ(rocket science) አለመሆኑን ህዝቡ የተረዳው አይመስለኝም። ስለዚህ ጠንክረን በመስራት እምቅ ችሎታችንን ልናወጣ ይገባል። ችሎታ ካለን ደግሞ ከግድብ በላይ ያሉ ቴክኖሎጂዎችን መስራት ስለምንችል እንደ ግድብ ያሉ ቀላል ነገሮችን ማድነቅ እናቆማለን ማለት ነው። **የግብፁ የአስዋን ግድብ የተሰራው መቼ እንደሆነ ካወቅን ግድብ በ21ኛው ክፍለ-ዘመን ያረጀ ስራ እና ያረጀ ቴክኖሎጂ እንደሆነ እንረዳለን።**

xxiv. ይሉኝታ ስለሌላት የህዝቡን ድግስ እየበላች ቀን ለመግፋት ነው። ትግሬዎች “ድግስ ይችላሉ” ይባላል። ስለሆነም ድግሱ ስለተመቻት ነው እንደዚህ ተወዛግባ የቀረች። እኔ ለምሳሌ “እዚያ ይሄዳል” የምባል “አሜሪካ ሄደህ የስጋ ብር አምጣ” ተብየ ነው። ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ የኢትዮጵያ ህዝብ ሽሮ የሰለቸው ስለሆነ ነው። ለዚህም ማስረጃ የሚሆነን አብዛኛውን ኢትዮጵያ ውስጥ የሚዘፈኑት የስደት ሙዚቃወች “ውጭ ጥለሽን ከምትሄጅ እዚህ ሽሮ ይሻለን ነበር” እና የመሳሰሉትን መልእክቶች የሚያስተላልፉ ስለሆኑ ነው። ማክዳ ጋላ ያባከነችው እና በአጠቃላይ እስከ ዛሬ የተጠቀመችው ወጪ ቢሰላ እርግጠኛ ነኝ አንድ ሚሊዮን የአሜሪካ ዶላር ይሆናል። ይህም ማክዳ ህዝቡን እና የኢትዮጵያን መንግስት እና ሀገራችንን ያስወጣችው ወጪ ቢሰላ በጣም ብዙ ገንዘብ ነው። ከእነዚህም ወጪወች መካከል የምግብ፤ የመኪና ጋዝ፤ የአውሮፕላን ነዳጅ፤ ጊዜ እና የመሳሰሉት ናቸው። የምግብን ወጪ ስንመለከት፤ ማክዳ ጋላ አልበላችም ቢባል በሳምንት ውስጥ አንድ ጌዜ አንድ ግለሰብ ቤት(ወይ ባሎች ካልሆነ ደግሞ አሻፋጆች ቤት) ማለት ነው ትበላለች። ይህም የአጃቢውም ተጨምሮ እስከ 2000 ብር ሊያስወጣ ይችላል። ይህንን ወደ አመት ስንወስደው፤ አንድ ዓመት 52 ሳምንት አለው። 52 ሳምንት ሲባዛ በ2000 ብር ስናደርው ወደ 104285.70 ብር ይሆናል። ስለዚህ ማክዳ ጋላ ሀገራችንን በዓንድ ዓመት ወደ አንድ መቶ ሺ ብር በምግብ ብቻ አስወጥታለች ማለት ነው። ማክዳ ጋላ ወደ 4 ዓመት ቆይታለች። ይህ ደግሞ ሲሰላ ብምግብ ብቻ ወደ 400ሺ ብር አስወጥታለች ማለት ነው። ከዚህ ቀጥሎ ደግሞ የመኪና እና የመጎዳጎን ስንመለከት፤ አንድ ሰው ማክዳ ጋላን ለመውሰድ በትንሹ ላዳ ይከራያል። አንድ ላዳ ከአዲስ አበባ 5 ኪሎ ተነስቶ መገናኛ ለመድረስ 250 ብር ይወስዳል። ማክዳ ጋላ ደግሞ አንድ ሰው ላይ በሳምንት በትንሹ አንድ ጊዜ ትሄዳለች። አንድ ዓመት 52 ሳምንት እንዳለው ተነጋግረናል። ስለሆነም በአንድ ዓመት ማክዳ ጋላን ለማጓጓዝ ሀገራችን የከፈለችውን ስናሰላው 13 ሺ ብር ገደማ ወጥቷል ማለት ነው። በ4 ዓት ውስጥ ደግሞ 52 ሺ ብር ማክዳ ጋላን ለማጓጓዝ ይህች ድሃ ሀገር ከፍላለች ማለት ነው። ሌላው እና መንግስትን ለማስደሰት ተብሎ የሚወጣው ወጪ ደግሞ የአውሮፕላን ወጪ ነው። “አውሮፕላን ምን አመጣው?” ልትሉ ትችላላችሁ። ማክዳ ጋላን ኦሮሞወች እንዳይበዷት ለመከላከል ህዝቡ የተጠቀመበት ዘዴ “እዚያ ይሄዳል” የሚለውን ነው። ስለዚህ ማክዳ ጋላ እንደመጠራጠር ስትል መንግስት የሚወስደው እርምጃ ምንድን ነው ትልቅ አውሮፕላን በአዲስ አበባ ሰማይ ላይ በማዞር “መሬት ያሉት ጀንጃኞች” ደግሞ “እዚያ ይሄዳል” እያሉ ማክዳን 5 ኪሎ ይለምናሉ። አንድ አውሮፕላን ሲነሳ በእንዴ በትንሹ የ50ሺ ብር

ነዳጅ ሊወስድ ይችላል፡፡ ማክዳ ጋላን ለማባበል ደግሞ በትንሹ 2 ጊዜ አዲስ አበባን አውሮፕላ ይዞራታል፡፡ ስለዚህ በሳምንት ለአውሮፕላም የሚወጣውን ስንመለከት፤ 100 ሺ ብር ይሆናል፡፡ በአንድ ዓመት ደግሞ 5 ሚሊዮን ብር ይወጣል፡፡ በ 4ዓመት ደግሞ 20 ሚሊዮን ብር ይህች ምስኪን እና ድሃ ሀገር ታወጣለች ማለት ነው፡፡ በጠቅላላ ወጪውን ስንገምት ደግሞ ወደ 21 ሚሊዮን ብር ይችህ ድሃ ሀገር በፍቅር ግርግር አውጥታለች ማለት ነው፡፡ ይህ እንዳውም አንዳንድ ተጨማሪ ወጭወችን ሳይጨምር ነው፡፡ ለምሳሌ ማክዳ ጋላ ኢንተርኔት 5 ኪሎ ውስጥ ተመርቃ በነፃ ነው ስትጠቀም የምትውል፡፡ የተመረቀ ተማሪ ካለ ስራ ዩኒቨርስቲ ውስጥ መቀመጥ አይችልም፡፡ ነገር ግን ነገሩ የመንግስት ጉዳይ ስለሆነ፤ 5 ኪሎ ዩኒቨርስቲ ማስተማሩን ትቶ የኦሮሞ መዳሪያ እና የትግሬ መፍሻ ሆኖ እየዋለ ነው፡፡ እንዲሁም የጊዜን ወጪ ስንመለከተው በእኛ ሀገር ጊዜ እንደ ገንዘብ አይቆጠርም እንጂ ከቢሊዮን ብር የሚበልጥ ጊዜ ባክኗል፡፡ ስለዚህ ለአንድ የፍቅር ግርግር ይህንን የሚያህክል የሀገር ሃብት እየወደመ፤ ሙስና የለም ቢሉን እንዴት እናምናለን? በጭራሽ አላምንም፡፡ አንድን አውሮፕንን የሚያህክል የሀገር ሃብት በምንም ተዓምር ለፍቅር ግርግር ተብሎ በሰማይ አይበርም፡፡ ስለዚህ ሀገራችን እና ዜጎቿ ይህንን አይነት በበጀት ጨዋታ ልናወግዝ ይገባል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ የጨነቃት ነገር ይህ ሁሉ ወጪ ፈሶባት ቃሏን ማጠፍ ስለደበራት፤ “አፍቅሬዋለሁ” ብላ ቀረች ማለት ነው፡፡

xxv. “ፌክ ፍቅር” ስለሆነ ወንዶችም የያዛቸው ለማን “እሽ” እንደምትል ጨንቋት ነው፡፡ ትግሬዎችም ለእኔ አሳይተዋታል እንዲሁም ኦሮሞወች ትግሬዎች እኔን ለማክዳ ሲያሳዩ ተደብቀው ነበር፡፡ ስለዚህ “ፌክ ፍቅር” ስለሆነ ነው፡፡ ከንፈሯን እና የተለያየ የሰውነት ከፍሏን የሚጠቀሙባት ልጅት ፌክ ስለሆች እና የሚቆረቆር ዘመድ ስለሌላት ነው፡፡ በመሆኑም “እንዴት ለሌላ ያሳያታል?” ብሎ አንኳን የጠየቀ ዘመድ አልነበረም፡፡ በመሆኑም ህዝቡ በስፋት እና ሁልጊዜ አንደተጠቀመባት መረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡ በመሆኑም እኔም “ፌክ” ስለሆነች እና እውነተኛ እኔ የጀመርኳት ፍቅር ስላልሆነች ምንም መስሚያ የለኝም፡፡ ማክዳ የድምፅ-ብድ(oral sex) ለምዶባታል፡፡ ስለዚህ ይህንን የድምፅ-ብድ(oral sex) እየተጠቀመች ዘመናትን አልፋ 4 ዓት ሞልቷታል፡፡ አንድ ድንግል ሴት እየሻፈደ 4 ዓመት እና 5 ኣመት ሊቀመጥ አይችልም፡፡ አንድትቀመጥ ያደረጋት በድምፅ-ብድ(oral sex) እየሸናች እና እየረካች ስለሆነ ነው፡፡ ማክዳ ደብረ ብርሃን ከመጣች በሌላው የድምፅ ብድ በዲልዶ እቀዳታለሁ ማለት ነው፡፡

xxvi. መጀንጀን እና መዘናጋት ትግሬወች ስላለመዷት እና “እምቢ” ማለት ስለለመደባት ነው፡፡ ይህም ሲባል ምንድን ነው ትግሬዎች ከመጀመሪያ(ከልጅነቷ) ጀምሮ መጀንጀን ስላለመዷት እምቢ ማለት ለምዶባት ቀረ፡፡ ይህም የስነ-ልቦና ማስረጃዎችን ማቅረብ ይቻላል፡፡ ትግሬዎች ልጅትን መጀመሪያ አዘናግተዋታል፡፡ ስለዚህ እምቢ ማለት ለማክዳ እንደ ቀላል እና የሁልጊዜ ስራዋ ሆነ፡፡ ይህ ነገር እንዴት ነው ቢባል ትግሬዎች አዘናግተዋት ነው፡፡ ልጅት ከመጀመሪያም እምቢ ስላለቻቸው በቃ አጉል ተነካክታ ነው፡፡ መጀመሪያ ጠበቅ አድርገው ቢይዟት ኖሮ እምቢ ማለቱ ባህል እና እየሻፈዱ የመቀመጥ ባህል አይለምድባትም ነበር፡፡ እየሻፈዱ መቀመጥ እና እምቢ ማለት ለምዶባት ነው፡፡ እንዳውም አንድ ወቅት ሰዎች “እንዲህ እየሆነሽ እንዴት ትቀመጫለሽ?” ቢሏት “ልማዴ ነው” አለች አሉ፡፡ ስለዚህ ለምዶባት ነው፡፡ ማክዳ የድምፅ-ብድ(oral sex) ለምዶባታል፡፡ አሁን ደግሞ ዘመን ሲሻገር ትግሬወች ለእኔ አሳዩኝ፡፡ ለእኔ ሲያሳዩኝ ደግሞ ማክድ “እምቢ” ከማለት “አፍቅሬዋለሁ” ወደሚለው ቃል ተሸጋገረች፡፡ ስለዚህ “ከረመች በለው” ያለውን አባባል ተጠቅመን እኛም ዲልዶ ገዝተን በህይወታችን ላይ ክረምት እና ነጭ ፀጉር እየቆጠርን ነው፡፡

xxvii. የማክዳ አባት እንደማንኛውም አባወራዎች የማይናደድ እና ሴታሴት ነው፡፡ በመሆኑም አብዛኛው ልጆቹ ሴት ስለሆኑ የሚያዘዘው በሴት ነው፡፡ ስለሆነም ማክዳን ትግሬወች ሲጥሏት እና የህዝብ መቀለጃ ስትሆን ይህ ሙት ኦሮሞ የማክዳ አባት ምንም አላለም፡፡ ስለሆነም “አፍቅራዋለች” የሚለውን የጥንቆላ ቃል ይዞ እኛን በህዝብ አስይዞ እርሱ በማንም ሲለምን እና ጆሮው እየሰማ ሲሰደብ ይውላል፡፡ ሌላውን ህዝብ መሳደብ እና መከልከል ግን

ኦሮሞም ስለሆነ ሊፈራ ይችላል፡፡ ነገር ግን ልጅት የህዝብ መጫዎቻ ስትሆን ይህ የማኪዳ ቤተሰብ ልጅትን ማሸሽ ይችሉ ነበር፡፡ ነገር ግን እነዚህ የማኪዳ ቤተሰቦች በህዝብ እየተለመኑ እንደ ሀገር አባወራ እና እንደ ማይሰደብ ሰው ሲጨማለቁ ይውላሉ፡፡ አንድ ሰው ግን ትንሽ ጥቅሙ ከተነካ “ቅርናታም” ብሎ ነው የሚሰድባቸው፡፡ ስለዚህ የቤተሰቦች ሙትነትም እንደዚህ እነርሱንም በራሳቸው ተጫውተው እኛንም መጫዎቻ አደረጉን፡፡ አቶ አሸ እኔን በጣም አስገርሞኛል፡፡ ሰውየው ጎበዝ ነው እንደ አባት ያደርገዋል፡፡ አባትነት ስለሚሰማው አንዳንድ ቀን የመፈርገጥ ነገር ይታይበታል፡፡ አቤ ቆለጥ እኔ በምን አጋጣሚ አሸን አግኝታው እንዳገባችው አላውቅም፡፡ አቤ ቆለጥ በድሮ ዘመን አዲስ አበባ የነበረች ኤርትራዊ ትመስለኛለች፡፡ ወይም አሸ እነ አቤ ቆለጥ ቤት ተቀጥሮ ሊሆን ይችላል፡፡ እኔ ነገሮች አልገቡኝም፡፡ ወይም አቤ ቆለጥ እና አሸ ሁለቱም ተገንጣይ ስለሆኑ ህብረት ፈጥረው ሊሆን ይችላል፡፡ ወይም አቤ ቆለጥ ድሃ ሆና አሸ ሀብታም ሆነው ተገናኝተው ሊሆን ይችላል፡፡ ድሃ ሴት ካልሆነች በስተቀር ኦሮሞ የሚያገባ የለም ብየ ስለማስብ ነው፡፡ ነገር ግን አሼ ምንም ይሁን ምንም ማኪዳን ከወለዳት ላይቀር መከላከል ነበረበት፡፡ አንድ ኦሮሞ ከፈረንጅም ይውለድ ከአረብ የመጨረሻው ነጥብ ምንድን ነው ቢባል ኦሮሞ ፍርሃቱን ትቶ ልጁን ከጥቃት መከላከል አለበት፡፡ አለበለዚያ ግን እንደ አሸ የአባትነት ስሜት የሚሰማው ከሆነ ነገሮች አስቸጋሪ ነው የሚሆኑ፡፡ አሁን ብዙ ኦሮሞወች ከአረብ ጋር እየተዳቀሉ ነው፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ነገ ግርግር ውስጥ ሲገባ አሁንም ወደ ጎሳው የሚሆን ከሆነ አላቅም ከሌላ ጎሳ ጋር አለመጋባት ይሻላቸዋል፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ከሌላ ጎሳ እና ዘር ጋር መዳቀሉን ወዶ ጥቃትን አልከላከልም የሚል ከሆነ ነገሮች ትንሽ የሚደብሩ ሊሆኑ ይችላሉ፡፡ ጋላ የወለደውን ልጅ ከጥቃት የማይከላከል ከሆነ ከዱር እንስሳት አይሻልም፡፡ ለምሳሌ በናሽናል ጅኦግራፊ ቻናል ስንመለከት ቀጭኔ እንኳን ልጇን ከአንበሳ ትከላከላለች፡፡ ጅብ እንኳን ልጁን ከሌላ ጠላት ይከላከላል፡፡ ስለዚህ ጋላ ከእነዚህ ሁሉ እንስሳት ያንሳል ማለት ነው፡፡

xxviii. ማኪዳ ጋላ “ስልክ የሚደወልለት ሴት(Call Girl)” የሚለውን እንድታሟላ፤ በስልክ አጭር መልእክት ብዙ ሰው ስለሚላላካት ማኪዳ ጋላ ወሬ እንደ ጨው ለምዳ ነው የቀረች፡፡ ከጠዋቱ 12 ሰዓት እስከ ሌሊቱ ስድስት ሰዓት ደረስ ማኪዳ ጋላ በስልክ መልእክት ከማንኛውም ህዝብ ጋር ስትደዋለወል ነው የምትውል፡፡ የማኪዳ ጋላ ቤተሰቦች ማትም አስመላሽ ጋላ እና አቤ ቆለጥ በጣም መቀለጃ ያደረጋቸው ነገር ምንድን ነው ቢባል፤ የማኪዳ ጋላ የገዙላት ስልክ ነው፡፡ ማኪዳ ጋላ ስልክ ብለው የገዙላት ታብሌት የሚባለውን ላፕቶፕ ነው፡፡ ማኪዳ ጋላ በዚህ ስልክ በመታገዝ ህዝቡ ስልክ ቁጥሯን ይዞ ከሀረር እስከ ጎንደር፤ ከጅጅጋ እስከ አርባምንጭ ድረስ በቀጥታ ስርጭት ላይ ሆና ወሬ ስትቀበል ነው የምትውል፡፡ ማኪዳ ጋላ ከ2004ዓ.ም ጀምሮ እስከአሁኗ ሰዓት ማለትም ነሃሴ 2008 ዓ.ም ድረስ በቀጥታ ስርጭት ላይ ሆና 5ኪሎ ግቢ ውስጥ ነው የምትውል፡፡ በዚህ የቀጥታ ስርጭት ላይ ሆና ደግሞ መልእክት የሚደርሳት ከተማሪ፤ ከቤት-ሰራተኛ፤ ከአስተማሪ፤ ከባላገር፤ ከቆምጨ፤ ከጋላ፤ ከሚላ፤ እና ከሁሉም ብሄር-ብሄረሰቦች የስልክ መልእክት እየተቀበለች መጫወቻ አደረገችን፡፡ **“ማኪዳ ጋላ ለምን የስልክ መልእት ትቀበላለች?”** ብለን ስንጠይቅ፤ አብርሃ እና አኖሌ እየመዘበሯት ስለሆነ “ታዴ ባልሽ ነው” ብሎ ጥንቆላ ስለነገራት “ታዴ ምን ይለኝ ይሆን” እያለች **የመንፈስ ጭንቀት** እየያዛት ነው፡፡ ህዝቡ ደግሞ ለማኪዳ ጋላ ለምን የስልክ መልእክት ይልክላታል ብለን ከጠየቅን መልሱ የሚሆነው “ማኪዳ ጋላ ምንም ዘመድ ስሌላት እና የሚያድናት ስለሌለ አንዱ ስለሚወስዳት ወይም ወደ ሆነ ወንድ ቤት መሄዷ ስለማይቀር “እኛ ይንጫጫብናል” እያለ **“ለምነናት ነው ትግሬወች ላይ የሄደች”** ለማለት እና ማኪዳ የተሳመችውን እና የተጎረጎረችውን **“እኛ ተሳሚ እና ተጎርጎሪ ብለናት ነው”** ብሎ ለማሰብ ነው፡፡ በተጨማሪም፤ ማኪዳ ጋላ ላይ ህዝቡ የሚደውልላት እና የስልክ አጭር መልእክት የሚልክላት ማኪዳ ጋላን “ስልክ የሚደወልለት ሴት(Call Girl)” ለማድረግ እና ህዝቡም “ስልክ የሚደወልለት ድሃ ህዝብ(Call Poor People)” ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ አስመላሽ ጋላ የሚባል ጋላ ወይም ሌላ ዘመድ ካላት ይችን ማኪዳ ጋላን ስልኳን ቢቀሟት ሳንገላገል አንቀርም ነበር፡፡ ማኪዳ ጋላ አብርሃ ፂላ እና

ከንፈገብርል ጋላ ላይ ሄዳ እራሱ ህዝብ በስልክ አጭር መልክት ያደርግላታል። እርሱም ምንድን ነው “ያወጣሻል” እያሉ ነው የሚነግሯት። ማክዳ ጋላ በእኛ ስም ስለምትጎረጎር እና ህዝብ ስለሚስማት፤ በተቃራኒ ያለውን ህዝብ እያሳቀቀች ያለች ሞራ አሮሞ ነች። ለምሳሌ ማክዳ ጋላ አሮሞወች ላይ ሄዳ ስትሳም፤ ሀበሻው ህዝብ በጣም ይንጫጫበታል። እንዲሁም ማክዳ ወደ ትግሬወች ስትሄድ የሚለምናት ህዝብ ቆምጨ ወይም የእኔ ቤተሰቦች ናቸው። የእኔ ቤተሰቦች ለምን ማክዳ ጋላን ለትግሬ ይለምኗታል” ብለን ከጠየቅን የእኔን ስም ስለያዘች እና የሚጠይቃት ህዝብ በጣም ብዙ ስለሆነ የእኔ ዘመዶችም እንዳይንጫጫባቸው ፈልገው ማክዳ ጋላን ወደ ሚቀርባቸው ወደ ትግሬ ይለምኗታል። **ስለዚህ ማንኛውም የምቀን ስሜት የተሰማው ህዝብ ማክዳ ጋላን ወደሚቀርበው “ይብዳሽ” ብሎ ይለምታል ማለት ነው።**

xxix. እንደ ማንኛውም ሰው አፍቅሮ መዳራት ማክዳም የምትፈልግ ይመስለኛል። ነገር ግን “አያገቡኝም” የሚል ሃሳብ ጭንቅላቷ ውስጥ ስለተፈጠረባት ነው። አፍቅራ ቢሆን ኖሮ ኪሲንግ(kissing) እና ጡት መጠባቱን እምቢ ትል ነበር። እንዲሁም ማክዳ አፍቃሪ ተብላ ምግብ ግን ከልክሏት አያውቅም። ነገር ግን ቢኬሷት እና ቢጠፏት ዲልዶ(ባሏ) ምንም እንደማይል ጠንቋይ ስለነገራት እያስጠቀመች ነው። ነገር ግን መበዳቱን ጠንቋይ አላየውም። ስለዚህ አልበዳም ያለች በዚህ ምክንያት ነው። አልበዳም በማለቷ ምክንያት ህዝቡ፤ ትግሬዎች እና አሮሞዎች “አፍቅራዋለች” እያሉ ወሬ ሲያባዙ ይውላሉ። ነገር ግን ለእኔ ሳያሳዩኝ ትግሬዎች ሞክረዋት እምቢ ብላቸዋለች። ማፍቀሯን የሚገልፅ ምንም አይነት ማስረጃ የለም። ምክንያቱም እምቢ ማለት እና መፈርጠጥ ልማዷ ነው። ማክዳ ተሸውዳ ነው እንጂ ቢበደትም “ቀዳዳ የኦሮሞ ዲቃላ” እንጂ ሌላ ምንም የሚመጣ ስድብ የለም። ማክዳ የድምፅ-ብድ(oral sex) ለምዶባታል። እንዲሁም እኔ ከሆንኩ የምበዳት፤ በዲልዶ ስለሚሆን ማክዳ ጋላ እንደከሰረች ይቆጠራል ማለት ነው።

xxx. ማክዳ ሌላው መቆየት የፈለገችበት ምክንያት ብየ የማስበው የህዝብ በዓላትን ነው። እነዚህም የህዝብ በዓላት መካከል የማንኛውም ህዝብ ልጆች የዩኒቨርስቲ ምረቃ፤ የፆም መግቢያ፤ የፆም መፍቻ፤ የልደት በዓል(የሁሉም የማክዳ ጋላ ባሎች ልደት ማለትም የአብርሃ ፂላ ልደት፤ የክፈገብሬል ጋላ ልደት፤ የሁሉም አሻፋጆች ልደት፤ የሁሉም የ5ኪሎ ተማሪዎች ልደት)፤ ሰርግ(የሁሉም ፂላወች እና የጋላወች ሰርግ)፤ እሬቻ(የዋቃዮ(ዛፉ) በዓል)፤ መስቀል፤ እና የመሳሰሉት ዋናወች ናቸው። እነዚህን በዓላት ህዝቡ ለማክዳ መጀንጀኛ የተጠቀመበት ምክንያት **“ከሚበላሸው ምግብ ትብላ”** በሚል ነው። ምክንያቱም ድግሱ አንዴ ስለተደገሰ እና ስለማይመለስ ማክዳ ጋላን ለማሳተፍ ፈልገው ነው። **በዋናነት የተጫወቱብን የድግስ ቀኖች ማለት የፆም መግቢያ እና የፆም መፍቻ ናቸው።** እነዚህ በዓላት እንዳውም ለማክዳ እንደዚህ ጅል መሆን ዋና ምክንያቶች ናቸው። ህዝቡ መቼም የዩኒቨርስቲ ምረቃ በዓል ሲደርስ በቃ ዋናዋ ገፀ-ባህሪ ማክዳ ነች። ማክዳን ወደ ትግሬዎች ሰድዶ ነው የምረቃ በዓል የሚያከብር። ለዚህም ደግሞ ምክንያቱ ምንድን ነው ቢባል ተማሪ የተመረቀለት ቤተሰብ “ልጄ እንደዚህ ተምሮ የተመረቀው በመለስ ዜናዊ ፖሊሲ ነው” ብሎ ነው ሚያስብ። ስለዚህ ትግሬዎች ማክዳን ተጠቀሙ ማለት በቃ የመለስን ውለታውን እንደመለሱ ነው የሚቆጥሩት። በዚህም ምክንያት ድግስ ያለበት ቤተሰብ ሄዶ ማክዳን ለምኖ ለትግሬዎች አሳልፎ ይሰጣል። እነዚህ የምረቃ በዓል ያለባቸው ግለሰቦች ደግሞ ወደ ማክዳ የሚልኩት ሰው ከተቻለ ከሲቪል ሰርቪስ ዩኒቨርስቲ(Civil Service University) የተመረቀ አለዚያ ደግሞ የመንግስት ባለስልጣን ቢሆን ሄዶ አይመለስም። ምክንያቱም የሚለምን ከልቡ ስለሆነ ነው። እነዚህ ከሲቪል ሰርቪስ ዩኒቨርስቲ(Civil Service University) የተመረቁ ሰዎች ስጋ-በል(carnivore) ናቸው። ምክንያቱም አብዛኛውን ጊዜ ካድሬዎች ስለሆኑ የአንዱ ቀበሌ ወይም ወረዳ አላፊዎች ነው የሚሆኑ። በሁሉም የስራ መስክ ያሉ የስራ ሃላፊዎች ደግሞ የሃላፊ ወንበር ተጨማሪ ብር አላቸው። እኔ በእራሴ ትርጓሜ ይህንን የሃላፊ ወንበር ብር **“የስጋ ብር”** ስለው ሃላፊዎችን ደግሞ **ስጋ በል(carnivore)** ብየ ጠርቻቸዋለሁ። አብዛኛውን ጊዜ ኢትዮጵያ ውስጥ ያለፈለት እና ሞቅ

ደመቅ ያለ ኑሮ የሚኖሩ እነርሱ ስለሆኑ ነው፡፡ **በኢትዮጵያ "የተሻለ ህይወት" የሚባለው ነገር ምንድን ነው ብትሉ "ሁልጊዜ ሲጋ የሚበላ" ማለት ነው፡፡** አሁንም ከመጣች የዘንድሮው የተማሪወች የምረቃ በዓል እደተበላሸ ሲቆጠር ተመራቂወችም ተስፋ የቆረጡ መሆን አለባቸው፡፡ በኢንጂነሪንግ ውስጥ ካሪኩለሙ ሞጁላር(ሙድ) ነበር፡፡ አሁን ግን ሀገር-አቀፍ ካሪኩለም ተዘጋጅቶ "ሃርሞናይዝድ(አርሞኒካ)" ሆኗል፡፡ "አርሞኒካ" ማለት ለጠንቋይ ታምራት ገለታ የተዘፈነው "እያንጓለለ" ዘፈን ግጥም ነው፡፡ ስለዚህ ሙደኞች ማክዳ ጋላን ለ 4ዓመት በትክክል ከጠበቋት እና ካቆዩዋት በኋላ ለአርሞኒካወች አስተላለፉላቸው፡፡ አረሞኒካወች ግን ማክዳ ጋላን መጠበቅ ተስኗቸው ዲልዶ ሳይበዳት አይቀርም እየተባለ ነው፡፡

እና ሌሎችንመ ምክንያቶች መጥቀስ ይቻላል፡፡

ማክዳን ሊያዎጧት ይችላሉ፡፡ በመሆኑም የተለያየ የድንግልና መሸወጃ ዘዴዎችን ልትጠቀም ትችላለች፡፡ ከእነዚህም የድንግልና የሸወዳ ዘዴዎች መካከል፡-

i. **ልትታከም ትችላለች፡-** ይህም ሲባል እምሷን ልትሰፋ ትችላለች፡፡ ይህም "ፕላስቲክ ሰርጀሪ(plastic surgery)" በሚለው መርህ መሰረት ከአሜሪካወች ጋር እኩል "አርቲፊሻል" ትሆናለች ማለት ነው፡፡ የህክምና ዘዴዎች እምስ መስፋት ብቻ ላይሆን ይችላል፡፡ እምስ ለ15 እና 20 ደቂቃ ለሚሆን ጊዜ ተቀብቶ ይቆይ እና ወንድ ተብየ ሲበዳ ደም እንደማንኛውም ድንግል እምስ ይደማል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሲበዱ ኖሮ ድንግል መሆን ስለሚቻል ይህንን ዘዴም መጠቀም ትችላለች፡፡ እኛ እንዳው እየሻፈደች ከምትበጠብጠን ይሄ ይሻለን ነበር፡፡ ምክንያቱም እኔ የምበዳት በዲልዶ ስለሆነ፤ ብትበዳም ሆነ ባትበዳም ምንም ልዩነት የለውም፡፡ ማክዳ ከንፈሯን እራሱ ተሰርታው ሳይሆን አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ማክዳን እኔ የሆነ ጊዜ ዶክተር ጌታሁንን እሳደባለሁ ብየ 5 ኪሎ ልሄድ ስል መንገድ ላይ አይቻት ከንፈሯ ወፍራም እና የደረቀ ቁስል ነበር የሚመስል፡፡ ማክዳ ካናዳ ሀገር የምትኖር አንድ ሂፖ እህት አለቻት፡፡ በመሆኑም አንድ ወቅት ማክዳ ካናዳ ሀገር ሄዳ ነበር፡፡ ካናዳ ደርሳ ከመጣች በኋላ ከንፈሯ ደህና እና ወዝ ያለው ሆኗል፡፡ ስለዚህ ማክዳ ከንፈሯን ፕላስቲክ ሰርጀሪ ተሰርታ ነው የመጣች፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ከንፈሯ ቀለል ያለ ሆኗል፡፡ እኔ ይህንን እንድል ያደረገኝ ምክንያቱ ማክዳ ጋላ በጣም ብዙ ቀን ማለትም ከ2004 ዓ.ም ጀምሮ እስከ 2008 ዓ.ም ማለትም ይህንን ፅሁፍ እስከምፅፍበት ጊዜ ድረስ ከሁለት እና ከዚያ በላይ ወንዶች ጋር ስትዳራ የቆየች "ቴክኒካዊ ድንግል(Technically Virgin)" ጋላ ነች፡፡ ስለሆነም እኔ እንደምገምተው እስካሁን ድረስ በትንሹ ወደ 4 ጊዜ ሳትቀደድ አትቀርም፡፡ እኔ ጋር ደግሞ ልትመጣ ነው የሚባል "ድንግል ናት" ተብሎ ነው፡፡ ስለዚህ እኔ በዲልዶ ስበዳት 5ኛ ድንግልናዋ መሆኑ ነው ማለት ነው፡፡ የምበዳት በዲልዶ ስለሆነ ምንም ሚመጣ ነገር የለም፡፡ ለኢትዮጵያ ህዝብ እና ለጋላ ግን ተጀምራ የቀረች ባሪያ በላት፡፡

ii. የማክዳ ባሎች ማክዳን ብድተዋት ቁላቸው ያልደረሰው የእምስ ክፍል ሊኖር ይችላል፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው የወንዶች ቁላ አጭር ሊሆን ይችላል፡፡ በመሆኑም የማክዳን እምስ ከግድግዳ እስከ ግድግዳ ላይቀደው ይችላል፡፡ ስለዚህ ሌላ ሰው በረጅም ዲልዶ ሲቀደው ሊደማ ይችላል፡፡ ይህም ሲባል ሁለቴ መቀደድ ማለት ነው፡፡ አነዳንድ ጊዜ ብልትህን(ዲልዶህን) ወደ ጎን አድርገህ በ45 ዲግሪ(45°) ስትበዳ ደም ታዎጣለህ፡፡ ይህም ምንድን ነው ቁላ ያልደረሰውን የተለጠፈ የእምስ ሲጋ እየቆረጥከው ነው፡፡ ስለዚህ ሴቶች ካልወለዱ በስተቀር ድንግልናቸው ጨርሶ ይሄዳል ማለት አይቻልም፡፡ በመሆኑም ማንኛውንም ሴት ስትበዳ ደም ልታዎጣ ትችላለህ፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው በደንብ ስታነዝቅ ነው፡፡ አንዳንድ ቀጫጭን ልጆች የሚወልዱ ሰዎች ሳይቀደዱ ሊሞቱ ይችላሉ፡፡

ማክዳ(ማጋኢጋ)ን አውጥተዋት እኔ ጋር ከመጣች "ሬዶ(redo)" ብሎ በዲልዶ መብዳት ነው፡፡ "ሬዶ(redo)" ማለት ሌሎች ያበላሹትን ወደ ነበረበት መመለስ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላን በይፋ የሚበዳት ሰው ካለ "ሬዶ(redo)"

ብሎ በዲልዶ ቢበዳ እንደ አዲስ ይቆጠርለታል፡፡ ምክንያቱም ልጅት በድብቅ ስትበዳ ከርማ አንዱ የፈረደበት በግልፅ እና ህዝብ እያየ “ብዳ” ሊባል ይችላል፡፡ ለምሳሌ 4 እና 5 ዓመት ምን እንዳደረገች የሚያውቀው ጠንቋይ እንጂ ሰው አያውቀውም፡፡ ስለዚህ እኔ ማክዳን “ብዳት” ከተባልኩ “ሬዶ(redo)” ብየ ነው በረጅም ዲልዶ የምበዳት፡፡

ማክዳን ህዝቡ እኔን እንድታዋጣ እና “አፍቅሬዋለሁ” እንድትል የሸወደበት ብዙ ነገሮች አሉ፡፡ ከእነዚህም መካከል “ታዴ ባልሽ ነው” ብሎ ጠንቋይ ነግሯት ነበር፡፡ በዚህም ምክንያት ልጅት ውሸቷን “አፍቅሬዋለሁ” አለች፡፡ እኔ ግን በጣም ስለነደደኝ እና የህዝብ መጫዎቻነቴ ስለቆጨኝ በጣም ስሳደብ እና የተለያዩ ነገሮችን እንደ ማፍረሻ እያመጣሁ ስከራከር ነበር፡፡ ምክንያቱም ማክዳ እንደማታውቀኝ ስለማውቅ እና እንዳላፈቀረችኝም ስለማውቅ ወዲያ ትሄዳለች ብየ ነበር፡፡ ነገር ግን ማክዳ በየቤቱ እየተጋበዘች “አወጣዋለሁ” እያለች ቃል እየገባች ትሄድ ጀመር፡፡ ዘመኑም እየተሻገረ የማክዳ ግርግር ከተጀመረ ይሄው 6 ዓመት ሞላው፡፡ ነገር ግን ማክዳ በጣም አሰልቺ እና ቂጧን ቢወጓት “ይሉኝታ” የሚባል ነገር አታውቅም፡፡ ይሄው እኔን “አወጣዋለሁ” እያለች የትግሬን ድግስ እየበላች ነው 4 ኣመት የሞላት፡፡ አንድ ሰው የማይገባውን እና የማያደርገውን ነገር “አደርገዋለሁ” እያለ እየዋሸ የሰው ድግስ አይበላም፡፡ ማክዳ “እዎጣለሁ” እያለች ነው በየቤቱ እየዞረች የማንንም ምግብ ስትበላ የምትውል፡፡ ከበላህ መዋሸትህ አይቀርም፡፡ ማክዳ በበላች ነው እኔ ለእርሷ የምግብ ብድር መመለሻ “ያኛው አያዎጣትም” እየተባልኩ እንደዚህ ህዝብ ሲያዋክበኝ የሚውል፡፡ **ማክዳ ወደ አብርሃ ፂላ እና ክንፈግሬል ጋላ የምትሄድ ደግሞ በድግስ ቀን ስለሆነ “ከሚበላሽ ትብላ” እየተባለ እንጂ ለማክዳ ጋላ ታስቦ የተደገሰ ድግስ አይደለም፡፡** እርሷ በበላችው ድግስ በእኔ ስም ብድር ይመለሳል ማለት እንዳው ሞኝ መሆን ነው፡፡ ማክዳ የተሸወደችው በበላችው ድግስ ነው፡፡ ማክዳ የማትበዳበትን ድግስ መብላት የለባትም ነበር፡፡ ነገር ግን 4 ዓመት ሙሉ በውሸት ጥርሷ የኦሮሞ ጥርስ እስከሚመስል(እስከሚወዥቡ) ድረስ ነው አላምጣ ነው ህዝቡን የበላቸው፡፡ ማክዳ ፍቅር የያዛት አይመስለኝም፡፡ ስለዚህ ያንን ሁሉ አንክታ ነው የበላችው፡፡ በመሆኑም “የበላ ውሸታም ነው” እንደተባለ ማክዳ በሄደችበት ሁሉ እኔን “አዎጣዋለሁ” እያለች ስትዋሽ ትውላለች፡፡ በዚህም ውሸት በመገፋፋት እኔን ልታዎጣኝ ነው እየተባለ ነው፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ ምግብ እንደ ግሉኮስ ነው፡፡ ምግብ ወደፊት በኢትዮጵያ እንደ ግሉኮስ በሀኪም ትእዛዝ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ምክንያቱም አዲስ አበባ ውስጥ ከድርቁ ጋር ተያይዞ ኑሮ እንደ ጥይት ተተኩሷል ብል ምንም ማጋነን አይሆንም፡፡ **በዚህም ምክንያት ብዙ ወንድሞቻችን እና እህቶቻችን በዓለም የስደት እስርቤቶች ውስጥ ያልታሰሩበት ሀገር የለም ማለት ይቻላል፡፡** ስለሆነም ይህ እንደ ግሉኮስ የተወደደ እህል ማክዳ እየዞረች እየበላች በዚሁም ላይ አልበዳም አለች፡፡ ስለዚህ ህዝቡ የዚህን እንደ ግሉኮስ የተወደደ እህል ብድር ለመመለስ ብዙ መጠቀም ፈልጎ ነው እንደዚህ ሲያማቅቀን የሚውል፡፡ ይህ ወሬ የሚሰረጥጥ የሀገር ሽማግሌ በ 9ኙም ክልል ተቀምጦ እዴት አንድን ሴት ማስቸገር ያቅተዋል? ብለን ስንጠይቅ ህዝቡ ልብ ለልብ ስለማይገናኝ ነው፡፡ ህዝቡ የበላችው እህል ካልቆረቆረው አንዱ ቢያዎጣት እና ብንገላገል ይሻለን ነበር፡፡ እኔ ላይ ከመጣች እረዘም ያለ እና ወፍራም ዲልዶ ነው የሚጠብቃት፡፡ እዚህ ላይ ማክዳ ጋላ ልምድ ከሌላት በአንድ ቀን ልትበዳ አትችልም፡፡ እኔም ሁሌም የማይበርደው እና ቆሞ የሚውለውን ዲልዶን ገዝቼ እየጠበቅኳት ነው፡፡ ደብረ ብርሃን ከመጣች “ለህዝብ ተወካዮች ምክር-ቤት፤ ለአባ ገዳ፤ ለአከሱም ህዝብ፤ ለዛፉ እና ለኦሮሚያ ህዝብ” ብየ በዲልዶ ነው የማዘርጣት፡፡

በነገራችን ለይ “አባ ገዳ” የሚለው ቃል የሚያመለክተው የኦሮሞን የዛፍ አምላክ አላፊ(የሃይማኖት አባት) ሲሆን አሁን ግን ጋላ በሚያደርገው መጠነ-ሰፊ ውሸት አባ ገዳን “ዲሞክራሲ” በሚል ሰበብ ጎጂ ልማዳዊ ድርጊት መሆኑ ቀርቶ ወደ አርያ እና የዲሞክራሲ መሰረት ወደ መሆን እየተቃረበ ነው፡፡ “ሲቀረፅ እርሳስም ይፅፋል”፡፡ የዚህ አባባል ተምሳሌቱ ምንድን ነው ካልን አንድን ነገር በውሸት ካስተካከልነው መጥፎውም ወደ ጥሩ ነገር መቀየር ይችላል ማለት ነው፡፡ አባ ገዳ ጎጂ ልዳዊ ድርጊት እና የዛፍ አምልኮ ሆኖ ከኖረ በኋላ አሁን “ዲሞክራሲ” እየተባለ እየተነገረ ነው፡፡ አንድ የሃይማኖት አባት ሰው አስታረቀ ማለት ሽምግልና እንጂ ዲሞክራሲ አይደለም፡፡ ስለዚህ አባ-ገዳም(አባ ገንዳ)(አባ

ሰንጋ) ሰወች ሲጣሉ አስታረቀ ማለት “ሽማግሌ እና የሃይማኖት አባት” ያደረገዋል እንጂ “ዲሞክራሲ” አያደርገውም። “አባ ሰንጋ” ማለት የከብት በሽታ ማለት ነው። ስለዚህ ምን አልባትም ኦሮሞ ዘላን ስለሆነ “አባ ገዳ” የሚለው ቃል “አባ ሰንጋ” ሊሆን ይችላል። ወይም ጅማ አባ ጅፋር ሰወችን ይሰልብ ስለነበር “ሰንጋ” የሚለው ቃለ የማይበዳ ለማለት ስለሆነ “አባ ሰንጋ” ማለት የሰንጋ የሃይማኖት አባት ለማለት ይመስላል። በሌላ አንግል ስንመለከተው “አባ ገዳ” የሚለውን ቃል “አባ ገንዳ” ማለት እንችላለን። “አባ ገንዳ” ማለት ደግሞ “የቆሻሻ ገንዳ ተቆጣጣሪ” ማለት ሊሆን ይችላል። ለዚህም ነው ዋቄማ ነጋሳ(ዋጋነጋ)፤ ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ)፤ እና ታደሰ አያና(ታጋአጋ) “ቆሻሻችን ከጣልንበት ቦታ ጠፋ” ብለለው ሲከራከሩ እና እኔን ሲወነጅሉ የሚውሉ። ለዚህ ምክያቱ ደግሞ ኦሮሞ “አባ ገንዳ” በሚለው ስም መሰረት ኦሮሞ የጣለውን ቆሻሻ ገንዳ ውስጥ ሄዶ ስለሚፈልገው መሰለኝ። ስለዚህ አባ ገንዳ ማለት “አባ ቆሸ” ወይም “የቆሻሻ የሃይማኖት አባት” ማለት ሊሆን ይችላል። አባ ጅፋር ቁላ ቆራጭ ሆኖ እያለ በጋላ ህብረተሰብ ውስጥ እንዴት ዲሞክራሲ ይታሰባል። ኦሮሞ ቁላ ከቆረጠ እንኳን ዲመክራሲ ሊኖረው ይቅር እና ሰብዓዊነት የሌለው እንስሳ ነው ብል ማጋነን አይሆንም።

ወደ ማክዳ ጋላ ነገር እንመለስ። ማክዳ ጋላ እኔ ላይ ከመጣች “ጉዲ ፈቻ” ማለት እንችላለን። “ጉዲ ፈቻ” ማለት የጋላ እርዳታ ማለት ነው። ማክዳ እኔን ካዎጣችኝ እንደ እኔ አመለካከት ከሆነ አፍቅራኝ ሳይሆን የበላችበትን ብድር ልትከፍል መሆን አለበት። ምክንያቱም አታውቀኝም። ማክዳ የትም ቦታ ትሂድ እንደምታውቀኝ ሁሉ “ታዴን አፍቅሬዋለሁ” ብላ ዋሸታ ነው የምትመለስ። ስለዚህ ይህ ውሸት ደግሞ ህዝቡ “የታዴ ናት” ብሎ ማክዳን “በመሳሳም(የድምፅ-ብድ(oral sex))” እንዲጠቀም እና ብዱን ችላ እንዲለው አድርጎታል። ዲልዶ ከድምፅ-ብድ(oral sex) አይነቶች አንዱ ነው። በመሆኑም ድግሱ ምናምን መቼም በሄደችበት ሁሉ በተቻለ መጠን ሞቅ-ደመቅ ያለ እደሆነ የአይን እማኞች አይናቸውን ዋቢ አድርገው ገልፀዋል። ስለዚህ ያንን ድግስ በልታ ማክዳ “ታዴን አዋጣዋለሁ” ብላ ዋሸታ እና አስጠቅማ ትመለሳለች። እንደዚያ ትበላ እና “የጠገበ ይርበኝ አይመስለውም” እንደተባለ “አበቃ” ትላለች። በማክዳ አስተሳሰብ የዚያን እለት ስለጠገበች እና ምግቡም ስለሰለቻት የሚርበኝ አይመስላትም። ስለዚህ “ጨርሻለሁ” ብላ ስታበቃ በሌላው ቀን ምግቡ አይኗ ላይ ይንከራተትባታል። ስለዚህ ተመልሳ ትሄዳለች። እንደዚህ እየሆነች በድግስ እየማለለች ነው እንደዚህ ዘመናትን ተሻግሮ 4 ላመት ሙሉ ህዝብ እየፈሳ ስትዛድድ የምትውል። ማክዳ ለድግስ ሚሚቂያ እንዲጠቅማት ሙዷን ትለዋውጣለች። ለምሳሌ ማክዳ ለትግሬዎች እምሷን ያሳየቻቸው ቂላወች ስለሰለቻቸው ድግስ ስለቀነሱባት ነው። ስለዚህ ድግሱን ለማስጨመር የግድ እርሷም የአገልግሎቱን መጠን መጨመር ያስፈልጋል። በመሆኑም በከንፈር የነበረውን ወደ ቂጥ አንዲወርድ ታደርጋለች። ይህም ዋና ስራው እና መልእክቱ “ድግሱን ጨምሩት” ማለት ነው። ህዝቡም መቼስ እዴት ይደረጋል ይኸው እስከ ዛሬ ይዟት እየተጓዘ ነው። አንድ ሰው ሲያድግ እንዳው ይሉኝታ እንዴት አይኖረውም? “ምን ይሉኝን” የማያውቅ ሰው ይኖራል ብየ አላስብም። ማክዳ በእኔ ስም ነው እንደዚህ ስትበላ የምትውል። ማክዳ እና ቤተሰቦቿ እኔን በውስጠ ታዋቂ የወደዱኝ ይመስለኛል። ምክንያቱም ይህች ማክዳ የምትባል ሴት የማታ ማታ የምታገባው ኦሮሞ ነበር። እኔ ደግሞ በሁሉም ነገር ከኦሮሞ እሻላለሁ የሚል አመለካከት አለኝ። ነገር ግን ቆምጨጮች እና ኦሮሞወች ያልሆነ ስም ስለሰጡኝ የማክዳን ቤተሰቦች ደብሯቸዋል። በእኔ አመለካከት ግን ቆምጨጮም ሆነ ጋላ ቅፅል ስሞች ናቸው። “ቆምጨጬ” ማለት “ንፉግ፤ ሚርተኛ(pessimist)” እና የመሳሰሉትን ማለት ነው። “ጋላ” ማለት ደግሞ “አሸከር፤ አገልጋይ፤ ሰራተኛ” ማለት ነው። “ቂላ” ማለት ከቆምጨጬ ጋር ተቀራራቢ ሲሆን “ብልጥ ንፉግ፤ ሚርተኛ(pessimist)” እና የመሳሰሉትን ማለት ነው። ቆሻሻ ግን ይፀዳል። ስለዚህ የማክዳ ቤተሰቦች የማይለቅ ስድብ ከመቀበል ቆሻሻ አፅድቶ መጠቀም ይሻላቸዋል። “ቆምጨጬ” የሚው ቃል ባለ ሶስት ፊደል ሲሆን “ቆሻሻ” ከሚለው ቃል የሚለየው በሁለት ፊደል ብቻ ነው። ስለዚህ ምንም ለውጥ የለውም። “ቆምጨጬ” ማለት ንፉግ ማለት ነው። “ጋላ” ማለት ደግሞ “አሸከር፤ አገልጋይ፤ ሰራተኛ” ማለት ነው። “ቂላ” ማለት ደግሞ

“ቆምጬ” ከሚለው ቃል ተቀራራቢ ትርጉም ሲኖረው “አጉል ብልጥ፤ ብልጥ ንፉግ” ማለት ነው። ቆሻሻ ግን ይፀዳል። ቆምጨዎች “ቆ” የሚል ፊደል ላይለቃቸው ነው አለምን ሲያዳርሱ የሚውሉ።

4.12. የሁለተኛ ዲግሪ ጥናታዊ ፅሁፍ

የሁለተኛ ዲግሪ መመረቂያ ቴሲስ(research) ለመስራት መጀመሪያ እርእስ ማግኘት ነበረብኝ። እርእስ መፈለግ ደግሞ ቀላል ነገር አልነበረም። ስለዚህ ከአሜሪካ የመጡትን መምህራን ጠየቅናቸው። እነርሱ የሆነ ርእስ ስለሰጡን በዚያ እርእስ ላይ መስራት ዎሰንን። እኔም እነርሱ ከሰጡን እርእስ ውስጥ አንዱን ዎስጀ መስራት ጀመርኩ።

እዚህ ላይ የጥናታዊ ፅሁፍ እርእስ ከሌላ ሰው መውሰድ ትንሽ ችግር አለው። ችግሩ ደግሞ እርእሱን የሰጠው ሰው አማካሪ ካልሆነ ነው። አማካሪ ካልሆነ እርእሱን ብቻ ለመረዳት ትንሽ ጊዜ ይፈጃል። ስለዚህ እርእስ በራስ መፈለግ ቶሎ ለመረዳት ይጠቅማል።

የጥናታዊ ፅሁፍ እርእስም እራስ መፈለግ በእራሱ ችግር አለው። ይህም ሲባል ምንድን ነው በእራሰህ የፈለግከው እርእስ ሌላ ቦታ የተሰራ ሊሆን ይችላል። በግል የሚፈለግ እርእስ በአብዛኛው ከሌላ ሰው ጥናት እና ምርምር “የወደፊት ስራ(future work)” ከሚለው ላይ ስለሆነ ሌሎች ሰዎችም ሌላ ቦታ ሊሰሩት ስለሚችሉ ነው። ስለዚህ ይህንን እርእስ ሌላው ቀድሞ ጨርሶ ኢንተርኔት ላይ ሊለቀው ይችላል። ስለዚህ ኪሳራ ሆነ ማለት ነው። ስለዚህ የጥናታዊ ፅሁፍ ርእስ ለመምረጥ ከሰው መቀበልም ችግር ስላለው የሁለቱን ጥቅምም ጉዳቱም አይቶ አመዛዝኖ መወሰን ነው። እኔ “ኮፒ ራይትን(plagiarism)” ፈርቼ ነው ከሰው የወሰድኩት። “ኮፒ ራይት(plagiarism)” ከሚሆን ግን ከሚያውቅ ሰው ርእስ መውሰድ ይሻላል የሚል አመለካከት አለኝ።

እንዲህም እንዲያም እየተባለ የቴሲሱ(research) ነገር እንደቀጠለ ነው። ሁሌም እየሰራሁ፤ የህዝቡን ጩኸት ታግሸ ለአድቫይዘር(Advisor) አሳያለሁ። በዚህም የአድቫይዘሬን መበረታቻ ሳላደንቅ ማለፍ የማልፈልገው ነገር ነው። እኔ የገረመኝ ህዝቡ እየተንጫጫ አድቫይዘሩ እራሱ እሽ ብሎ መቀበሉ ነው የገረመኝ። ለነገሩ ሁሉም ነገር ጉንቆላ ስለሆነ ጥንቆላ የሚያውቁ ሰዎች ጥንቆላውን ጠይቀው ጠንቋይ “ተቀበለው” ብሎ ነግሮት ሊሆን ይችላል። ለማንኛውም ግን ለአድቫይዘሬ(Advisor) ከፍ ያለ ምስጋና ማቅረብ እወዳለሁ።

ቴሲሱን(research) ጎን ለጎን እየሰራሁ በመጀመሪያው GRE(Graduate Record Examination) ያለውን ውጤት “ላሻሽለው” ብየ ከእንደገና ልፈተን በ2006 ዓ.ም እንደገና ጥናት ጀመርኩ። በነገራችን ላይ ለኔ GRE(Graduate Record Examination) እንደማጥናት ከባድ ነገር የገጠመኝ የለም። ቃላት መሸምደዱ በጣም ሆድ ያማል። ይህ ግን እኔን የገጠመኝ ነው፤ የሌሎችን አላውቅም። ጩኸቱም ተጨምሮ ውጤት ብዙም አልቀናኝም። GRE(Graduate Record Examination) እያጠናሁ፤ “ያዎጣታል ይሄዳ” የሚለው ነገር በጣም ጭንቅላቴን አቃጠለኝ።

ይህን ለሌላ ክፍል እንተዎው እና ወደ ነገሩ እንመለስ። “ያዎጣታል” ነው። መቸም ልብ ሲቃጠል አይታይም። እኔ ሁሌ መናደድ፤ ሁሌ መበሳጨት ነው። ምንም እረፍት የለም። ሌሊት፤ ቀን፤ ማታ፤ ጠዋት፤ ሁሌ “ያዎጣታል”፤ ሁሌ ብስጭት። የሚደረገው ግራ ገባ። ቤተሰቦቿ እንኳን ነገር ቂጣቸውን ቢቆርጧቸው አይሰሙም። ስለዚህ ምን መፍትሄ ይምጣ? ግራ ገባኝ። ስለዚህ ላናግራት ብየ አሰብኩ።

በዚህም ምክንያት እንዴት የGRE(Graduate Record Examination) ፈተና ጨርሽ እንደማናገራት ቸኮልኩ። በዚህም እየተናደድኩ ፈተናየን ጨረስኩ። ለውጤቴ ማሸቆልቆልም አንዱ ምክንያት ይኸው ጉዳይ ነው። በዚህም ፈተናው ባለቀ ማግስት ላናግራት ብየ 5ኪሎ ገባሁ። በወቅቱ አነማክዳ ፈተና እየተፈተኑ ነበር። እኔም ፈተና ከፍል ውስጥ ስላየኋት እስከ ምትወጣ ብየ 5 ኪሎ የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ኮኒደር ላይ ተቀምጬ ጠበቅኳት። እኔም

ፈተና ሲጨርሱ እና ማክዳ ስተወጣ ተከተልኳት፡፡ “አፈቀረች” የተባለችት ሴትዮ እሮጠች፡፡ በክረምቱ ልጆች ሲነካኳት ስለከረሙ ልጅቷ በጣም የበሰበሰ በሃሪ አዳብራለች፡፡ ህዝቡን ሁሉ ነው በቆመበት የምታቅፈው፡፡ እኔም ተናደድኩ እና ተከተልኳት፡፡ ዘበኞች ተጣሉኝ፡፡ አባይ የሚባለው ዘበኛ ያሻፍዳት ነበር አሉ፤ እርሱ ዱላ ገጠመኝ፡፡ በዚህም ከአባይ ዘበኛው ጋር ተደባድቤ እስር ቤት ገባሁ፡፡ አውቀው ነው እስርቤት ያስገቡኝ፡፡ ይህንን የተረዳሁት ቆይቸ ነው፡፡ ምክንያቱም የህዝብ አድማ ነው እንጂ እንዴት በአየር ላይ “አፍቅሬዋለሁ” እያለች ስትጫዎትብኝ ይጣሉኛል? የሚል ጥያቄ አደረብኝ፡፡ “አውቆ የተኛን ቢቀሰቅሱት አይሰማም” ብየ ዝም ብየ ተውኩትና እስሬን እታሰር ጀመር፡፡ እነዚህ ላይ ሁሉም ነገር በጥንቆላ ስለሆነ ጠንቋዩ “እሰሩት” ብሎ ይሆናል፡፡ ህዝቡ ደግሞ ጠንቋይ ካዘዘው እራሱንም ሊገድል ይችላል፡፡ ስለዚህ የታሰርኩት አይደለም ሁሉም እንቅስቃሴ በጥንቆላ ነበር፡፡ ለዚህም የበቀል ብድ የሚሆነው ማክዳ ጋላ ከመጣች በእረጅም ዲልዶ መብዳት ነው፡፡

እንደዚህ እስርቤት እንድገባ ያደረገኝ ነገር ምንድን ነው ቢባል ነገሮችን ስላላወቅኳቸው ነው፡፡ ማለትም ማክዳን ትግሬወች እየጎተቱ አምጥተው እኔን እንዳሳዩዋት እና ኦሮሞወችም ተደብቀው ዝም እንዳሉ አላስታወስኩትም፡፡ ህዝቡም ኦሮሞወች በውሸት ስም ስለሰጡኝ አውቆ ተመካክሮ ነው እንደዚህ ሲያሴሩብኝ የሚያየኝ፡፡ ነገር ግን ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ እና ሙሌ ኦሮሞ የሚባሉ ኦሮሞወች ብርቱካን የምትባል ትግሬ ጭፈራ ቤት መጥታ እንደሸወደችኝ እና አዲስ አበባ መጥታም የማክዳን ነገር ወደ እኔ ለማዛወር እንዳሰቡ እነርሱ ሰምተው ዝም እንዳሉ እኔ እረስቸዋለሁ፡፡ ምክንያቱም በሴት እንደዚህ ያለ ሴራ ይፈጠራል ብየ ስለማላስብ ነው፡፡ በመሆኑም ማክዳን “እኔ ነኝ የጀመርኳት” ብየ በእራሴ ዛቢያ ነው ከህዝቡ ጋር ስፋለጥ የነበር፡፡ ነገር ግን ማክዳን ትግሬዎች ጥለዋት እንደሆነ ሳውቅ እና ማክዳን ትግሬወች ሲጥሏት ደግሞ ኦሮሞወች ተደብቀው ዝም ማለታቸውን ሳውቅ የታሰርኩት በጣም ቆጭቶኛል፡፡ እኔ የታሰርኩት በማክዳ ተቆጭቼ ሳይሆን “ተጠቃሁ” ብየ ነበር፡፡ ነገር ግን በተጣለ ሴት “ጥቃት” ብሎ ነገር የለም ነበር ለካስ፡፡ እኔ አሁን ነገሮችን ሳስታውሳቸው በታሰርኩት በጣም ተናድጃለሁ፡፡

ስለጥናታዊ ፅሁፍ እናውራ ከተባለ አንድ መታለፍ የሌለበት ጉዳይ አለ፡፡ እኔ ከአማካሪየ(Advisor) ጋር የማዎራውን ነገር በሙሉ የዱከና በሽታ ያለባቸው ሰዎች እና ኦሮሞወች ያዳምጣሉ፡፡ እነዚህ የሚያዳምጡኝ ደግሞ የእኔ “ዘመድ ነን” የሚሉ ንፉጎች ናቸው፡፡ እነዚህ ሰዎች “ኦሮሞዎች ይቀድሙናል” ብለው ነው የሚያዳምጡ፡፡ ለነገሩ እውነታቸውን ሊሆን ይችላል፡፡ ምክንያቱም ኦሮሞዎችን ህዝቡ ዎሬ ስላለመዳቸው በጣም ሞገደኛ ሆነዋ፡፡ ስለዚህ ቆምጨወች ትግሉን በጣም አበዙት እንጂ ኦሮሞ ከልምድ በመነሳት የሆነ **“ሙድ ነገር እንይዛለን”** ማለታቸው አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ኦሮሞ የአካል መጠኑ ሲጨምር ውሸቱ ይጨምራል፡፡ ስለዚህ የ5 ኪሎ ኦሮሞወች በውሸት ሊወነጅሉኝ ይችሉ ነበር፡፡

የነጃም ቆምጨወች እና የእኔ ዘመድ ነን የሚሉ ንፉጎች “እኛ እንበለው” የሚባል ነገር አምጥተው ነው እንደዚህ የማይረባውን እና ለሰው ጆሮ የማይመጥነውን ነገር ሁሉ ለህዝቡ ሲነግሩት የሚውሉ፡፡ “የገበያ ግርግር ለቀጣፊ ተመቸው” እንደተባለ ገበሬዎች የህዝቡን ግርግር ተጠቅመው ይሞዳሞዱበት ጀመር፡፡ ህዝቡ ትግሬዎች ስለፈሱ በጣም ተጨንቆ ነበር፡፡ ይህንን የህዝብ ጭንቀት እንደ ጥቅም እና እንደ ምሽግ ነትብ(vantage point) በመጠቀም ገበሬወች እንደ ጉድ ህዝቡን በጠንቋይ ያተራምሱት ጀመር፡፡ አንዱ የገበሬዎች ጉራ ደግሞ ፂላወች ማክዳን ለእኔ አሳይተውኝ ነው፡፡ ትግሬዎች አሳይተውኝ እንደገና ጋሎች ወንጅለውኝ እንዲሁም ማክዳ ስትጣል ጋሎች ፈርተው ተደብቀው ስለሆነ ለገበሬዎች እንደ ምሽግ ነትብ(vantage point) እና እንደ ማውሪያ ነው ያገለገላቸው፡፡

ነገር ግን አንድ ያየሁት ነገር ዋቢ-መፃህፍት ዝርዝር ሲመጣ ዊኪ-ፔዲያ(Wikipedia)ን እንደ “ዋቢ-መረጃ(Reference)” እዘረዝረዋለሁ፡፡ ነገር ግን የዱከና በሽታ ካለበት አካባቢ የመጡ ሰዎች እና ኦሮሞዎች ይሰማሉ፡፡ ይህን እውጭ እንደ

ነውር ሲዎራ ሰማሁት፡፡ እኔም ዊኪ-ፔዲያ(Wikipedia) እንደ ዋቢ መፅሃፍት ተዘርዝሮ የተቀመጠበት አንድ መፅሃፍ ስላየሁ በእርሱ መሰረት ነው ያስቀመጥኩት፡፡ ነገር ግን 5 ኪሎ ዎሬ የሚባል ትልቅ ነገር አለ፡፡ በቃ ሁሉም የሮኬት ሳይንስ ሙሁር ነው የሚመስል፡፡ **በተግባር ግን ሮቦት በእርዳታ የሚቀበል ዩኒቨርስቲ ነው፡፡** ስለዚህ ዝም ብለን በዜሮ አንናናቅ፡፡ ትናንሽ ሮቦቶች እኮ የልጆች መጫዎቻ አሻንጉሊት ናቸው፡፡ ስለዚህ ህፃናት ናቸው ብየ ነው የማልፈው፡፡ እነዚህ የእኔ ቤተሰቦች(ንፉጎች) እኔ የገረመኝ እንደ ሙህር ሲያደርጋቸው ነው፡፡ እኔ እንደማውቀው ከሆነ የ12ኛ ክፍል ሳይፈተን አስተማሪ የሆነ ቤተሰብ እንዳላቸው ነው፡፡ ነገር ግን በእውቀት እንሰደባለን ብለው ሲዘሉ እኔ ይገርመኛል፡፡ እኛ ሀገር በአጠቃላይ ትምህርት ላይ ወሬ ይበዛል፡፡ አብዛኛው የኢትዮጵያ ቤተሰቦች የተማረ ልጅ ያገኘ በኢህአዴግ የትምህርት ፖሊሲ እንጂ ጎበዝ ተማሪ ስለሆነ አይደለም፡፡ ነገር ግን እውቀትን ማላመድ የማይችል ህዝብ ልክ የትምህርት ባህል እንዳለው ሲያዎራ በጣም የሚገርም ነው፡፡ እኔ ሁሉንም አስተማሪዎችም ሆኑ ተማሪዎች ሲማሩ ያየኋቸው ናቸው፡፡ ነገር ግን እንዳው የሮኬት ሳይንስ የፈጠሩ ነው የሚመስሉ፡፡ እኔ ሌሎች እና የትምህርት ባህል ካላቸው ህብረተሰቦች ላይ ዊኪ-ፔዲያ(Wikipedia) እንደ ዋቢ መፅሃፍት ተዘርዝሮ አይቼ ነው የተጠቀምኩት፡፡ ስለዚህ የትምህርት ባህል ያላቸው ዊኪ-ፔዲያ(Wikipedia) እንደ ዋቢ መፅሃፍት ከተጠቀሙት የእኛ ሀገር እማ ማላመድ ነው ያለብን የነበር፡፡ ዊኪ-ፔዲያ(Wikipedia) ደግሞ ከኦሮሞ የበለጠ አይዋሽም፡፡ ዋቢ መፅሃፍት መዘርዘር ቢቀርም እንኳ ይህንን ያህል አስፈላጊ ነገር ነው ማለት አይቻልም፡፡ ነገር ግን ፈረንጅ ዋቢ መፅሃፍት ዘርዝሮት ስላየነው እኛ ደግሞ ሙድ መያዣ አደረግነው፡፡ ስለዚህ የራሳችንን የአገላለፅ ዘዴም መጠቀም እንችላለን፡፡ ስለዚህ ዋቢ መፅሃፍት ባንዘረዝር ምንድን ነው ጉዳቱ? ብየ ብጠይቅ “ፈረንጆች ስላደረጉት ያስፈልጋል” የሚል መልስ እንደሚሰጡኝ ምንም ጥርጥር የለው፡፡ ነገር ግን እነዚህ የእኔ ዘመዶች እንደ ሙህር ባያደርጋቸው መልካም ነው፡፡

5 ኪሎ ጥናታዊ ፅኁፍ የመጀመሪያ ሴሚናር ሳቀርብ ሌላው የገጠመኝ ነገር ይኄው ብዙ የማላዎቅ ነገር ነው፡፡ መምህራኑ ከእነርሱ ባለይ የሚያውቅ ያለ ላይመስላቸው ይችላል፡፡ ነገር ግን አንድ ተማሪ የሆነ የሚያውቀው ነገር እንዳለ መዘንጋት የለባቸውም፡፡ እኔ የመጀመሪያ ሴሚናር ሳቀርብ ነው፡፡ መምህራን መጡ እና ተቀመጡ፡፡ እኔም እንደ አቅራቢነቴ እስካርፌን አድርጌ ገባሁ፡፡

አንደኛው ጠየቀ “እና ይህ ነው የምትሰራው?” አለኝ፡፡
እኔም “አዎ” አልኩት፡፡
እርሱም መለሰ እና “ይህን እማ የኛ ልጆችስ ይሰሩት የል” አለ፡፡
እኔም ነገሩ ገባኝ እና ዝም አልኩት፡፡ አልገባውም፡፡ ስለላልገባው፤ ያልገባውን ምን ታስረዳዋለህ፡፡ እንደገና ጠየቀኝ
“በምን ቋንቋ ነው የምትሰራው?” አለኝ፡፡
“እኔም በሲ(C programming language)” ነው አልኩት፡፡
እርሱም መለሰ እና “በአሴምብሊ(assembly programming language) ነው እንጂ በሲ(C programming language) ይሰራል እንዴ?” አለኝ፡፡ እኔም በልቤ ልክ እንደ ፈንዲሻ ነው የሳቅኩ፡፡ በጣም ነው ያሳቀኝ፡፡ የማያውቅን ለመከራከር ጊዜ ይፈጃል፡፡ እዚያው አብሮ የተቀመጠው ጓደኛው ነገረው፡፡ እኔም “አቻ-ለአቻ ስልጠና” ብየ በልቤ ዝም አልኩ፡፡ ስለዚህ “አለማዎቅን ለማዎቅ ማንበብ” ዎይም እንደዚህ ያሉ ሴሚናሮችን መከታተል ይጠቅማል ብየ ባለፈው የጠቀስኩላችሁ የእራሴን ጥቅስ እዚህ ላይ ይረጋገጣል ማለት ነው፡፡ እንዳውም በአንዳንድ ባለሙያዎች የሚነገረው በሲ(C programming language)” መጠቀም ነው፡፡ ምክንያቱም ዴቨሎፕመንት(development) ሰዓትን ይቆጥባል፡፡ “በአሴምብሊ(assembly programming language) ፕሮግራም ማድረግ ብዙ ዴቨሎፕመንት(development) ሰዓትን ይወስዳል፡፡ በዓጠቃላይ እኔ የሰራሁት እና ልሰራ ያሰብኩት ነገር በወቅቱ አስተማሪዎችን አልገባቸውም፡፡ እኔ መስራት የፈለግኩት ፓራለል ፎልት ሲሙሌሺን(parallel delay fault simulation) ነበር፡፡ ይህም ማለት ምንድን ነው

ኤፍፕጅኤ(FPGA) እና የእኔን ኮምፒዩተር በትይዩ(parallel) ተጠቅሜ አንድን ሲሙሌሽን(simulation) በአጭር ጊዜ መጨረስ ነው(This is parallel computing using FPGA)። በኋላ ግን ያለው ሲሙሌተር ፎልት መጨመሪያ(fault injector) ስሌለው በሌላ ቀይሬ ሰርቸዋለሁ።

ስለዚህ እኔ እንደተረዳሁት ድድብና በአስተማሪ ይብሳል። ስለዚህ አስተማሪ የሆንን ሁሉ ብናነብ የተሻለ ለውጥ እናመጣለን ብየ አስባለሁ። ማንበብ ሲባል ደግሞ የማስተማሪያውን መፅሃፍ(Text Book) ብቻ መሆን የለበትም። የተለያዩ መፅሀፍትን ስናነብ የተለያየ እውቀት እናላምዳለን(we can adapt different knowledge from different books)። ይህም ሲባል መፅሃፍት የሌላ ሰው እውቀት ስለሆኑ እንደ ማላመድ(adaptation) ነው የምቆጥረው። ይህም ሲባል በእኔ አመለካከት መፅሃፍትን ያነበበ ሰው “እውቀት አለው” ሳይሆን መባል ያለበት “እውቀት አላምዷል” ነው መባል ያለበት። ለማንኛውም እንማር እንመራመር። ጥናታዊ ፅሁፍ መስራት የሚቻለው ብዙ ሲነበብ ነው። አለበለዚያ ግን ጥናታዊ ፅሁፉም እንደ ሌላው እውቀት ሁሉ የተላመደ ነው የሚሆን። ይህን በዚህ እንደጨረስን ነው እንግዲህ ከዚያ በኋላ ባሉት ሴሚናሮች ብዙም ትረባ(ነቀፋ) አልነበረም።

4.13. <u>የቃሊቲ እስርቤት ትውስታየ</u>

ብዙም እስር ቤት ስላልቆየሁ ብዙም ትውስታ የለኝም። የማዎራው ዋና-ዋናውን ነው። እስርቤት ከመግባቴ በፊት ጣቢያን አይቻለሁ። የታሰርኩት ሁለቴ በተለያየ ጣቢያ እና ሁለቴ በተለያየ እስርቤት ነው።

ለመጀመሪያ ለመታሰሬ ምክንያቱ መሸወዴ ነው። ምክንያቱም ማክዳ ትግሬወች እምቢ ብላቸው አሳይተውኝ መሆኑን አላወቅኩትም። እኔ የአዲስ አበባ ህዝብ ሴት በጂ ጋንግስተር ወይም የወንድ ሽርሙጣ(adult film actor) አይደለሁም። ስለዚህ ነገሩን ባውቀው ኖሮ የማክዳ ነገር ውስጥ አልገባም ነበር። ነገር ግን እኔ የማስበው በሰው-ሰወኛ ስለሆነ “ማክዳን አፍቅሬያት” መስሎኝ ነበር። ነገር ግን እየቆየሁ ስሰማው ማክዳ “አፍቅሬዋለሁ” አለች ተባለ። እኔ ይህ “አፍቅሬዋለሁ” አይመቸኝም። ምክንያቱም ማክዳን አላውቃትም። ካላዎቅኳት ደግሞ አታፈቅረኝም ወይም አላፈቅራትም ማለት ነው። እኔ ወሬው ሲወራ እና ህዝቡ ሲጮህ “እኔ አፍቅሬ መስሎኝ ነበር”። ነገር ግን በኋላ ሳስታውሰው ትግሬወች ማክዳን እየገፉ አምጥተው እንዳሳዩኝ እና አሮሞወችም ሰምተው “ሲጥሏት አልሰማንም፤ አላየንም” ብለው እንደዋሹ ተረዳሁት። ከዚያም በአጠቃላይ መታሰሬ ቆጭቶኛል። ምክንያቱም እኔ ተሸውጄ ነው እንጂ የማክዳ ነገር እኔን አይመለከተኝም ነበር። የእኔ ቤተሰቦች ደግሞ እኔ ተሸውጄ ወጣ ውረድ ውስጥ ስገባ እነርሱም ነገሩን እያዎቁት ዝም ብሎ የማክዳን ነገር እና እዳዋን ጨምሮ ወደ እነርሱ አዛወሩት። እኔም እዳ በሊዝ(problem by lease) አዛወሩ ብየ ምንም አላልኩም። አንድ ሰው የማይመለከተውን ነገር በተለይ ማንነትህን ሊነካ የሚችል ነገር ወደ እራስህ ማዛወር የለበትም። ነገር ግን ገበሬ ሞራላም ስለሆነ ለሰው እናዝናለን እያሉ የእኔ ዘመዶች ነገሩን የግላቸው አደረጉት። ማክዳ መጀመሪያ አንድ ጎሳ ጠይቋት “እምቢ” ካለች አሁን ማፍቀሯን እንዴት አውቀው ነው የእርሱ ናት ታዋጣዋለች ብለው እቡር የሚሉ? ብየ ስጠይቅ ገበሬ ሞራላም ስለሆነ እራሱን ሳያድን ሰው እረዳለሁ ብሎ እምቡር ስለሚል “ትግሬወች ፈሱ” ብለው እምቡር ብለው ነው። ስለዚህ እነዚህ የእኔ ዘመዶች እና ጎጃሞች እምቡር ስላሉ ነገሩ ወደ እኔ ተዛውሮ እኔንም ጭምር ሸውደው ነው እንድታሰር ያደረጉኝ እንጂ የማክዳ ነገር ከመጀመሪያውም የእኔ ነገር አልነበረም።

ለመጀመሪያ ጊዜ የታሰርኩት ጃንሜዳ ፖሊስ ጣቢያ ነው። በጣም ያስጠላል። በጭራሽ መቸስ መንሳፈፍ አልችልም እንጂ መሬት መተኛትም ሆነ መቀመጥ አይቻልም። እዚያ ስገባ ነው እንግዲህ ፣ ሰዓት ማለት ረጅም መሆኑን የተረዳሁት። በጣም እረጅም ነው። እንደ ማስረጃ ያየሁት ነገር ቢኖር በመጀመሪያው ቀን ዎስዶ ሲዘጋብኝ ነው።

ሲዘጋብኝ እውነት አልመሰለኝም። ዘግቶብኝ ጠፋ። በጣም ይጨንቃል። ቆይቶ ግን ቁርጥ አዎቅኩ። በጣም ይበርዳል፤ መኝታው መሬት ላይ ነው። አንድ ሽራ አለ እርሱ መኝታም ልብሱም እርሱ ነው።

በጃን-ሜዳ ፖሊስ ጣቢያ ካመሸን በኋላ፤ ማታውን ዎደ ቀጨኔ መድሃኒያለም ጣቢያ ዎሰዱን። ማታውን መሆኑ ነው። በቀጨኔ መድሃኔያለም እንግዲህ ዱርየው ገና እስር ስላላደከመው በጣም ይረብሻል። አለቃው ማን እንደሆነ አይታዎቅም። በዚህም ስትገባ ገና ለብር ትፈተሻለህ። ብር ከሌለህ ግን ሽንት ላይ ነው የሚያስተኙህ። ስለዚህ ተፈትሸን መቸም አስተኙን። ለነገሩ መኝታው ሁሉም ቦታ ምንም ልዩነት የለውም። ሁሉም በቅማል የተሞላ ነው። ስለዚህ ለቅማሉ እንዳውም ወደ ዳር ሳይሻል አይቀርም።

ከዚያም እንዲያ አየተባለ የፍርድ ቀን አይቀርም ፍርድ ቤት ቀረብኩ። ፍርድ ቤቱም ችሎት ይባላል። ችሎት ጊዜያዊ ፈርድ-ቤት ነው። እኔ ዳኛ በድራማና በፊልም እንጂ በእውን አይቸ አላውቅም። ስለዚህ የምጠብቀው የደንብ ልብስ የለበሰ ዳኛ እንጂ ጡቱን የሚያሳይ ዳኛ አይቸ አላውቅም። በዚህም ምክንያት እኔ ዎደ ፈርድ ስቀርብ ያለችው ወጣት ሴት ባላገር ዳኛ ናት። ነ0 ቀን ቀጠሮ ስትሰጠኝ ሊያሾፉብኝ መሰለኝ። ዳኛዋ ልክ እንደ እኛ ሀገር ድራማ ላይ እንዳሉት ሴቶች ጭር ያለ ዶሮ የምትመስል ባላገር ናት። ድራማ ላይ ያሉት ሴቶች(እናት ሆነው የሚጫዎቱት) በጥላቻ ነው ባላቸውን የሚያዩት። ይህችም ልጅ በአይኗ ቂጥ ነው ያየችኝ። እኔም "እንዴት ነው ነገሩ?" "ጭር ያለ ዶሮ ነው እንደዚህ የሚኮሳተር፤ የምን መቆምጨጭ ነው? ብየ በጣም ነው የፈረገጥኩ። በቃ ቀዎጥኩት። አንድን ሰው ለማናገር መጀመሪያ ቅን መሆን ያስፈልጋል። ስለዚህ ሁኔታዋ ቅን ስላልሆነ እኔም ለእንደዚህ አይነት ሰው መስሚያ የለኝም። በዚህም በጣም ተናደደኩ። በዚህ በእኛ ሀገር የሆነ የድምፅ ኩራት የሚባል ነገር አለ። ስለዚህ "አንዷ የድምፅ እና የአቀማመጥ ኩራተኛ ሆና ነው" አልኩ በልቤ። በዚህም እላፊ ቃል በመናገር "ችሎት ደፍረሃል" በማለት 3 ዎር ፈረደችብኝ። በጣም ተናድጀ ነበር። ምክንያቱም የሁለተኛ ዲግሪ የመመረቂያ ፅሁፍ እያዘጋጀሁ ስለነበር "ጠቃሚ ጊዜየን አጠፋለሁ" የሚል ሃሳብ ስላደረብኝ ነው። እንዳልኩትም ትክክል ሆነ እና ያጠናሁትን ሁሉ ነበር የረሳሁት።

መልካም አስተዳደርን የሚያሰፍነው ህግ ብቻ አይደለም። ህዝቡ አላግባብ የሆነ በደል ሲፈፀምበት አይደለም እስርቤት እስከ ሞትም መሄድን መድፈር አለበት። እያንዳንዱ ሰው በቤቱ የለመደው የሆነ የማይገባ ኩራት(ዎሬ) አለበት። ስለዚህ ያን ኩራት ደግሞ ሌላ ዜጋ ላይ ማንፀባረቅ አይችልም። ስለዚህ እኛ ዜጎች የእራሳችንን እርምጃ እየወሰድን መከበር ይገባናል ባይ ነኝ። ለምሳሌ ዳኛዋ ያሳየችው ፀባይ ከቤቷ የመጣ እንደሆነ እኔ በግልፅ አውቀዋለሁ። የቤቷን ደግሞ ለእናቷ እንጂ እኔ ጋር አይሰራም ብየ ነው የፈረገጥኩ። ስለዚህ ሁላችንም የማይገባ ሰዓት መጠበቅ(መቆየት)፤ መሰደብ፤ መመላለስ እና የመሳሰሉት መጉላላት ሲያጋጥመን ለሚመለከተው አካል አቅርበን ካልሰማን የራሳችንን እርምጃ ብንዎስድ መብታችን ይከበራል ብየ አምናለሁ። አለበለዚያ ግን አንዳንዱ ሰው እኔ እንደተረዳሁት በዘሩም ሆነ በማንነቱ የሆነ መወጠር ስላለበት እላፊ ቃል ብትናገረው የሆነ በደል ሊያደርስብህ ይችላል። ነገር ግን ለመብታችን የምንታገል ከሆነ እንደዚህ ያሉ ነገሮችን ማስቀረት እንችላለን። የህግ አካላት ማንም ሰው ይቅረብ ህግን እንደ ህግ እና እንደ ቀረበው ወንጀል ማስተናገድ አለባቸው። ሙስና ከሀገሪቱ ለመጥፋት ገና ዘመን ይወስዳል። ስለዚህ ዳኛም ሆነ አስረኛ ተባብረን የህግን የበላይነት ማስከበር አለብን። ዳኞች ታስረው ስለማያውቁ የህጉን ሃይል እና የበላይነቱን በተግባር አያውቁትም። ያልታሰረ ዳኛ ማለት የተግባር ልምድ የሌው ኢንጂነር ማለት ነው። አንድ መሃንዲስ የተግባር ልምድ ከሌለው ልክ ያልታሰረ ዳኛ ማለት ነው። ዳኞች የህጉን ትግበራ ላማየት መታሰር አለባቸው።

ቀጨኔ ትንሽ ቀን ከቆየን በኋላ ወደ ቃሊቲ ዎሰዱን። ቃሊቲ ከቀጨኔ የሚሻል ነገር አለው። እርሱም ምንድን ነው መደበኛ የሆነ አንድ ማንም የማይሻማህ የመኝታ ቦታ ይሰጥሃል። ያንን ነው ሁሌ የምትጠቀም፤ ስለዚህ ከሰው በመኝታ መጣላት ምናምን የለም። በዚህም ለብዙ ቀናት በሰላም ስታሰር ቆይቻለሁ። ለእስርቤት ፍሬሽም ስለሆንኩ አንዳንድ

የዲሲፕሊን ችግሮች ይታዩብኝ ነበር። ለምሳሌ አንድ ቀን ለምን ቴሌቪዥኑ ተቀየረ ብየ ቀዎጥኩት። ነባር ታሳሪዎችም ሊደበድቡኝ ብለው በገላጋይ ተረፍኩ። እኔ ስፔሻል ታሳሪ ስለሆንኩ እስረኞች እየተባበሩ ምንም አላሉኝም። በጥንቆላው "እንዳትመቱት" ብሎ ነው እንጅ አንድ ቀን እንዳውም አንዱን ኦሮሞ እስረኛ ሌሊት ጠርቸው ዝም አሉኝ። እኔ ተሸውጄ እንደታሰርኩ የገባቸው ናቸው ሳይደበድቡኝ የቀሩ እንጂ እስረኞች ለማንም መስሚያ የላቸውም።

እንግዲህ የእስርቤት ትውስታው ብዙ ነው። እስረኞች ብዙ አይነት ፀባይ ነው ያላቸው። አንዳንዱ በሳልም ነው የሚታሰር። አንዳንዱ ባለጌ(bad boy) አይነት ፀባይ አሳያለሁ ብሎ እንደ ፊልሞች የሚንቀሳቀስ አለ፤ ወዘተ። አንዳንድ ደግሞ የፀብ ነገር የሚያነሱ እስረኞች ናቸው። አንዳንድ እስረኞች ሌቦች ስለሆኑ የሰው ልክ የማያውቁ እና አንዳንድ ስርዓት የጎደላቸው አሉ። ለምሳሌ አንዱ የትግሬ እስረኛ ያደረገኝን ላጫውታችሁ። ይህ እስረኛ ስሙን እንኳን ማንሳት አልፈልግም። ነገሩ የተነሳው በማክዳ ጋላ ጉዳይ ነው። እስረኞች "ያዎጣታል" አሉት። "እና ይሄ ያዎጣታል?" ብሎ እንደመናደድ ካለ በኋላ "እረግ ይሽ ሙት" ብሎ እኔን ማታ እንደተኛሁ እንደ ግዳይ ሲራመደኝ ፈሱ "ዘረጥ" አለው። እኔም እንደ መደናገጥ ብየ ተመልሸ ተኛሁ። እንግዲህ አስቡ ነፍሰ-ገዳዮችን ሁሉ ነው ያሰደባቸው። እኔ ሞቼ ቢሆንም ኖሮ ፈስቶብኝ መቅረቱ ኖሯል። ሞተው ገዳያቸው የገደላቸው አንሶ የተፈሳባቸው ሰዎች ይብላኝላቸው እንጂ እኔስ ይሄው በዚህ መፅሃፍ መልእክቴ ይድረሰው ብያለሁ። ሰው ገድሏቸው ገዳያቸው ሲራመዳቸው የፈሳባቸው ይብላኝላቸው። ሌላው ደግሞ የኦሮሞ እስረኛ የገጠመውን አደጋ ነው። ይህ የኦሮሞ እስረኛ እንደ ሂፖ(Hippopotamus) በጣም ወፍራም እና ወደ 60 ዓመት የሚሆነው አዛውንት ኦሮሞ ነው። ይህ ሰውየ የስኳር በሽተኛ ሳይሆን አይቀርም። ይህ ሰው ህመሙ ይነሳበት እና ከመኝታው መነሳት ሲደብረው አንድ ቀን መኝታው ላይ አሩን ያራል። ከዚያም በበነጋው አሞት ሲያነሱት በአር የተነከረ ኦሮሞ ሆኖ አገኙት። ስለዚህ ኦሮሞም መጥኖ ቢበላ ይሻለው ነበር። እንዴት ኦሮሞ አርን እንደ ቆሻሻ አለመቁጠሩ ነው እንጂ እንዴት አሩ ሲመጣ አይናገርም? ብለን ስንጠይቅ ኦሮሞ "እበት በእበት ነው" የሚለውን ቀልድ ለማሟላት ይመስላል። ስለዚህ እኔም ኦሮሞን "አልጋ ላይ ሲያራ" ቃሊቲ እስርቤት አይቼዋለሁ።

የማይረሳው ጉዳይ የላይበራሪ ጉዳይ ነው። ላይበራሪ ብዙ ተጠቃሚ ነበርኩ ለማለት አልችልም። ግን በመጠኑም ቢሆን የተወሰኑ መፅሃፍትን ለማንበብ ችያለሁ። እንደሰማሁት ከሆነ ላይበራሪው ውስጥ ያሉት መፅሃፎች በእስረኛ የተለገሱ እና የተገዙ እንደሆነ ሰምቻለሁ። ይህም በጣም ደስ ይላል። ያሉት መፅኃፍትን ለማንበብ ግን የእስር ቤት ልምድ ከሌለ በስተቀር ይሰለቻል ይመስለኛል። ምክንያቱም እኔን ሰልችቶኝ ስለነበር ነው። በዚህም ምክንያት መፅኃፍ ያነበብኩት በመጨረሻዎች ቀናት አካባቢ ነው። በዚህም ከዚያ ቀደም ያነበብኳቸው ስለነበሩ አብዛኞቹ ብዙም የተደነቅኩበት ታሪክ የለም።

በቃሊቲ እስር ጨርሸ ተፈታሁ። እውነት አልመሰለኝም ነበር። ምክንያቱም እውስጥ ሆኖ ሲያስቡት እስከበሩ ያለው እርቀት በጣም እሩቅ ነው የሚመስለው። ስለዚህ መፈቻየን ይዤ ዎጣሁ። "ደግሜ እንኳን እስርቤት ፖሊስ በአይኔ አላይም" ብየ ነበር ነገር ግን "ያዎጣታል ይሄዳ " የሚለው ነገር ገና ታክሲ ውስጥ እያለሁ ጀመረኝ። በጣም ነው ተስፋ የቆረጥኩት። በጣም ግራ ገባኝ። መቸም ደክሞኛል፤ ጠቋቁሬያለሁ፤ ስለዚህ መዳን አለብኝ። ጥርሴን ነክሸ ከመጋቢት እስከ ሀምሌ አካባቢ ዝም ብየ ቴሲሴን(ጥናታዊ ፅኁፍ) እሰራ ጀምር። አልቻልኩም። ያው ያዎጣታል ነው። መብራት መጥፋት ነው፤ አሽቃባጩ በር ይደበድባል፤ በጣም እንደው በስሜት ሲገለፅ "መቃጠል" ነው።

ጥንቆላውን የሚያመሩት ቆምጨጮች እና ንፉጎች እንደ "ጉራ" ነው የሚቆጥሩት። ለምንድን ነው "ሁሉም ጥንቆላ ሰራ(ጨበጠ)" ብለው ስለሚያምኑ እና ከሌላም ዶካ ጎሳዎች አድናቆትን ስላገኙ ነው። እንዳውም እኔ ብሆን ጥንቆላውን የሚያዎራ የዱከና በሽታ ያለበት ሰው እፈልጋለሁ እንጂ "ጠንቋይ እንደዚህ አለ" ብየ አፌን አልከፍተውም። ምክንያቱም

ጥንቆላውን ለማውራት የጨረስክ(የተመረቅክ) “ዶካ” መሆን ያስፈልጋል፡፡ ጥንቆላውን የሚተገብር ሰው ማለት **“በተግባር የተፈተነ ዶካ”** ማለት ነው፡፡ ጥንቆላውን የሚሉ ሰዎች በብዛት **“የዶካ ናሙና”** ወይም **“ሳምፕል ዶካወች”** ናቸው ብየ አስባለሁ፡፡

የጥንቆላው ወሬ እንደሁኔታው ይቀያየራል፡፡ በዋናነት ግን “ፌክ ቃላት” ብየ ከላይ የገለፅኳቸውን ነው ህዝብ የጥንቆላ መድሃኒት ብሎ የሚነጋገራቸው፡፡ በመሆኑም በየፅሁፉ መሃል እነዚህን ፌክ ቃላት መጠቀም ትችላላችሁ፡፡ እነዚህ ፌክ ቃላት መጥፎ ስሜት ሲሰማህ የምትጠቀምባቸው ቃላት ናቸው፡፡ እነዚህን ፌክ ቃላት ሲጠቀም አንድ ሰው እጁን ማፋጨት፤ ሞባይል መያዝ አንዲሁም ኩታ መልበስ አለበት፡፡

በጥንቆላው መስራት እና መጨበጥ የተደነቁ ሌሎች የዱከና በሽታ ያለባቸው ግለሰቦች እና ጎሳዎች የሚያወሩት ዱከና እንደሚከተለው ተቀምጧል እና አንባብያን ዱኩበት፡፡

“እና እናንተ ናቸሁ?”

“እኛ ነን”

“ያየውሳ?”

“ያንንስ እነርሱ ናቸው”

“እና እናንተ ናቸሁ?”

“እኛ ነን”

“ያየውሳ”

“ያንንስ እነርሱ ናቸው”

....

....

....

እያለ ይቀጥላል፡፡ ቤት መምቻ የለውም፡፡ ዝም ብሎ **መዶክ** ነው፡፡

ሌላው ዱርየ መላ አያጣም እንደሚባለው አንዱ የኦሮሞ እስረኛ ቂጡ ትልቅ ነው፡፡ ስለዚህ በዚህ በትልቅ ቂጡ ተጠቅሞ እኔን እያሻፈደ ማክዳን ለማታለል እየሞከሩ ይመስለኛል፡፡ እናም **“የፆታ ትንኮሳ አድርሶብኛል”** ብል አልሳሳትም፡፡ ኦሮሞው ወይ ጌይ(ቡሸቲ) ይሆን ወይም አይሆን አላውቅም፡፡ ስለዚህ ሁሌ አገኘዋለሁ፡፡ ለካስ **“ያሻፍደኛል”** ብሎ ተናግሯል፡፡ እኔ “እንዴት ቡሸቲ ካልሆነ መሻፈድ ይችላል?” ብየ ሁሌ አሰብኩት፡፡ እኔ በጥንቆላ ቁላየን የሚመለከተኝን ሰው ቂጡን እያየሁ “ጥለዋት ነው” ማለት እንዳለብኝ ገበሬዎች 5 ኪሎ ሲያወሩ ሰምቻለሁ፡፡ በመሆኑም ይህ ልጅ ገና ህፃን እና ቂጡ ትልቅ ስለሆነ ሳያምረው አይቀርም፡፡ ሌላው ህዝብ ደግሞ ኦሮሞዎች “ቡሸቲ ተባልን” ብለው ፈርግጠው ማክዳን “ያዎጧታል” ብለው ሌላውን ልጅ አምጥተው አጠገቤ አስተኙት፡፡ በዚህም ነገሩ ሳይበርድ አይቀርም፡፡ ይህ ነገር እንዴት ተጀመረ ቢባል “እኔ ሌላ ሳሻፍድ ማክዳ ያመኛል” ትላለች፡፡ ነገር ግን ሸርሙጣ እየበዳሁ ነው፡፡ ስለዚህ ለምን ሸርሙጣ ስበዳ አያማትም? ማክዳ ጭንቅላቷ በሽተኛ ሳትሆን አትቀርም፡፡ ኦሮሞው ልጅ ልምድ ስላለው ነው፡፡ እናም ነገር ሊያስነሳብኝ ነበር፡፡ ዱርየዎች ደግሞ ቡሸቲ በጣም ነው የሚጠሉ፡፡ ስለዚህ ቡሸቲ ሆነህ ከተገኘህ ያው መሞትህ ነው፡፡ ስለዚህ ይህ ልጅ እንዳው ኦሮሞ ሆኖ ነው እንጂ አይለቁትም ነበር፡፡ ቡሸቲ የሚተኛው ሸንት ቤት ውስጥ ነው፡፡ እኔም ስሰማ በጣም ነው የደነግጥኩ፡፡ እኔ ግን የሰዎችን ቂጥ የማይ ለመብዳት አምሮኝ ሳይሆን ለመድሃኒት ነው፡፡ ስለሆነም ብዙዎች ሳያምራቸው አይቀርም፡፡ የጥንቆላ መድሃኒት አያስቅም? ቡሸቲ አደረገን፡፡ ህዝቡ ቁላየን የጠባኝ ሁሉ ሳይኖር አይቀርም፡፡ አንዳንዱ ቁላየን ሲያየኝ ቁላየ ይቆማል፡፡ ስለዚህ የሆነ በቁላየ

እራሱ የሻፈደ ወንድ ሳይኖር አይቀርም፡፡ ደብረ ብርሃን ከመጣች **“ለህዝብ ተወካዮች ምክር-ቤት፤ ለአባ ገዳ፤ ለእሬቻ፤ ለአክሱም ህዝብ እና ለኦሮሚያ ህዝብ”** ብየ በዲልዶ ነው የማዘርጣት፡፡

4.14. ከቃሊቲ እስር ቤት ዎጥቶ እንደገና ጥናታዊ ፅሁፍ መጀመር

ከእስር ቤት ዎጥቸ የመረቂያ ፅኑፌን ሳየው እኔ የጀመርኩት እንኳን አልመሰለኝም፡፡ በጣም አዲስ ነው የሆነብኝ፡፡ ግን ለክፉ አይሰጥም፡፡ ለማስታዎስ ያስቀመጥኩት ማስታዎሻ(note) ስላለ ቀላል ነበር፡፡ በዚህም ወደ ቴሲሱ በሰላም ተመለስኩ፡፡ አድቫይዘሬን አናግሬ መስራት ጀመርኩ፡፡ የታሰርኩለት ጉዳይ ተመልሶ መጣ፡፡ “ያዎጣታል፤ ታዎጣዋለች፤ የእርሱ ናት ወዘተ” ቀጠለ፡፡ በነገራችን ላይ ይህ ነገር እንደዚህ የሆነው የኦሮሞዎች ጉዳይም ጭምር ነው፡፡ “አፍቅራዋለች” እያሉ፤ ዎይ እውነት አይናገሩ፤ **“ያዎጣታል”** እየተባለ ነው እንደዚህ የሚሉ፡፡ እኔ ግን እንኳን ማውጣት ቢገሏት መስሚያ የለኝም፡፡ ከፈለገ ቁላው እምቢ ካለው በዲልዶ(dildo) ቢቦሽታት መስሚያ የለኝም፡፡ እኔም ከመጣች በዲልዶ(dildo) ነው የምበዳት፡፡

ስለዚህ ቤታቸውን(የነማክዳን ቤተሰቦች ቤት) መፈለግ ተያያዝኩት፡፡ በዚህም በጣም ከፍተኛ ውጣ-ውረድ ደረሰብኝ፤ ተንከራተትኩ፡፡ ሰዎቿ ይህን እያዎቁ ዝም አሉ፡፡ ለነገሩ ተጥሎ ዝም ከሚል ዝቅተኛ ሰው ምን ይጠበቃል ይኸው ነው እንጂ፡፡ ቤተሰቦቿ ካታንጋ ናቸው፡፡ ደህነኛ ዎግ ማእረግ ያለው ሰው ቢሆን ኖሮ “አሳይተውት ነው” ብሎ ቢያንስ “ለምንድን ነው የምትፈልገን?” ይላል የሚል ግምት አለኝ፡፡ እነዚህ ግን የቆንጆ ቤተሰብ ሆነው መቸም በሻዎር እና በቅባት ነው ሲቀልጡ የሚውሉ፡፡ እኔም “ከምሰቃይ እስኪ የነማክዳን ቤት ፈልጌ ላግኘው” ብየ ስንከራተት ሙሉ ፒያሳን በሙሉ፤ አዲሱ ገበያን ካዳረስኩ በኋላ ፒያሳ ጊዮርጊስ ሰሜን ሆቴል አገኘሁት፡፡ ቤቱን ስፈልግ መቸም ያዩኝ ስለሚኖሩ እነርሱም የሚጠየቁ ናቸው፡፡ እንዳው ከደነኛ ሰው፤ ክብር ካለው ይግጠመን፡፡ ካታንጋ እንደሆን “መቸም ካታንጋ ነኝ” ብሎ ነው እንዲህ የተጫዎተብኝ፡፡ እኔ የእርሱን ቤት እየፈለግኩ እነርሱ ቆንጆ ሆነው በትንሹ 100 ግራም የሚሆን ቫዝሊን እየተለቀለቁ ሲሻፍዱ ይውላሉ፡፡ ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት ልጆችን ባሎቻቸው ቂጣቸውን ያዎጧቸዋል(ይበዷቸዋል) ይባላል፡፡ ይህን የሰማሁት ደግሞ ማክዳ ላይ ደውየ እውስጥ የሚነጋገር ሰው ነበር፡፡ እናቲት ናት፡፡ “ቂጣቸውን እያዎጧቸው” አለች፡፡ እኔ እንደዚያ ስትል በጣም ነው በሳቅ የፈረስኩ፡፡ እኔን ስልክ ላይ አድርገው እነርሱ ይነጋገሩ ጀመር፡፡ “ሙሉ ብርሃንን ነው?” አለች ማክዳ፡፡ “ሙሉ ብርሃንንስ አይደለም” አለች እናቲት፡፡ ከዚያ እኔ እየሰማሁ መሆኑን ስለሰሙ ስልኩን ዘጉት፡፡

የነማክዳን ቤት ካገኘሁት በኋላ እዚያው አካባቢ ነበር የምውል፡፡ አንድ ቀን እንዳውም እዚያው አካባቢ ያለ ሆቴል አድሬያለሁ፡፡ እዚያ ያደርኩበት ምክንያት እኔ በጣም ሳመርር ማክዳን ኦሮሞዎች ይበዷታል የሚል ተስፋ ሰንቄ ነበር፡፡ ነገር ግን ማክዳ እንዳውም ተመቻችታ ቁጭ አለች፡፡ ኦሮሞዎችም የራሳቸውን አሻፋጅ እያስጠቀሙ ዝም አሉ፡፡ እንዳውም እዚያ ሰፈር ስሰነብት ህዝቡ እኔን ማብሸቅ ባሰበት፡፡

እኔ ስለቂጥ መውጣት(anal sex) ማውራት የፈለግኩት እንዴት ነው ብትሉ ለአንድ ጉዳይ ነው፡፡ ሴቶች ቂጣቸውን ያዎጣቸውን(የበዳቸውን) ዎንድ ይዎዱታል ይባላል፡፡ ስለዚህ የማክዳን እህቶችንም ቂጣቸውን ካዎጧቸው(ከበዷቸው) ባላቸው “ይከፋል” በማለት ነው እንደዚህ ኦሮሞዎችን ሲያስጠቅሙ የሚውል፡፡

ሌላው ኦሮሞዎች በስፋት የሚጠቀሙበት ምክንያት “ቅርናታም ባሪያ” የሚለው ስድብ ነው፡፡ ይህን ስድብ የተሳደበችው የማክዳ እናት ነች፡፡ ይህ ስድብ ደግሞ “ቂጣቸውን እያዎጧቸው” ከሚለው ጋር ተያይዞ ነው፡፡ ቂጧን ያዎጣት እንዲትን ነው፡፡ እናቲትም ስሙን ጠርታ ነው “ቅርናታም ባሪያ ጠግቦ” አለች፡፡ እኔም ይህን ስድብ ስለሰማሁ ወዲያ ትሄዳለች ብየ ለኦሮሞዎች ነገርኳቸው፡፡ እነ አቤ ቆለጥ ደግሞ ካሳ ለመክፈል ነው እንግዲህ ኦሮሞ በሁሉም አቅጣጫ ሲጠቀም የሚውል፡፡ ስለዚህ “ኦሮሞ በስፋት ተጠቀመ” የተባለ በዚህች ስድብ ምክንያት ነው፡፡ ይህን ስድብ

እናቲት የተሳደበችበት ምክንያት እርሷ ኤርትራዊት ስለሆነች ነው፡፡ ለነገሩ እዚያው ላይ እየተነጋገሩ “እርሱስ በዚያም ያው ነው” አለች፡፡ ነገሩ ምን ለማለት እንደፈለገች አውቄዋለሁ፡፡ ይህም ምንድን ነው ኢጣልያን ኢትዮጵያን ስትዎር በኤርትራ ነው የመጡ፡፡ እናም የመጀመሪያውን ካምፕ የመሰረቱት ኤርትራ ነው ይባላል፡፡ በዚህም ወቅት የኢትዮጵያ መንግስት ዝምታን መርጧል ይባላል፡፡ በዚህም ነው እንግዲህ “ካታንጋ ናቸው ብለው ትተውናል” በማለት ነው “በዚያም ያው ነው” የሚለው ነገር፡፡ ኤርትራውያንም “ለነፃነታቸው ታግለዋል” የሚባለው በዚህ ምክንያት ነው የሚባል ነገር አለ፡፡ እኔ ግን ይህን ሁሉ ከግምት አላስገባሁትም፡፡ ካታንጋ የሚያስመስላቸው የሚሰሩት ስራ ነው፡፡ አንድ ሰው “እከሌን አግባልኝ እኔ እነዳልጎዳ” ብሎ ሌላ ሰው ሲያሳየው ካታንጋ ካልሆነ በስተቀር “እሽ” አይልም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ካታንጋ እኮ እሽ የሚል ስለሚገደድ ነው፡፡ የማክዳም ጉዳይ ይሄው ነው፡፡ ትግሬዎች “ታዴ ያውጣሽ ኦሮሞዎች እንዳያዎጡሽ” ብለው ነው አሳይተው እንደዚህ የሚያደርጉን፡፡ እኔንም ስራየን ትቸ ነው እንግዲህ ይህን መፅሀፍ ስፅፍ የከረምኩት፡፡ ስለዚህ የራሳችን የፍቅር ምርጫ በራሳችን እንወስን፡፡ የራሳችንን እድል በራሳችን ካልዎሰንን ካታንጋነት ማለት ይህ ነው፡፡

ቃሊቲ እስርቤት ዎጥቸ ለስሙ ቴሲስ(ጥናታዊ ፅሁፍ) ለመስራት እቀመጣለሁ እንጂ ዎሬው በጣም ነበር የሚረብሽ፡፡ በተለይ የ5 ኪሎ እና የ4 ኪሎ አስተማሪዎች የሚደበድቡት በር አለ፡፡ የእርሱ በር ድምፅ በጣም ነው የሚረብሽ፡፡ 5 ኪሎ በር የሚደበድብ ዶክተር ደረጀ ነው፡፡ ዶክተር ደረጀ መጀመሪያም ለማክዳ ነገር መጀመር እጁ ስላለበት ማክዳን ኦሮሞወች እንዳይበደኣት ነው እንደዚህ የሚፋለጥ፡፡ በር የሚደበድቡ ማክዳን ለማስደንገጥ ነው፡፡ ማክዳ ስትደነግጥ የቁላ ፍላጎቷ ይጠፋል፡፡ የቁላ ፍላጎቷ ሲጠፋ ደግሞ የዲልዶ ፍላጎቷ ስለሚመጣ መበዳት አትፈልግም፡፡ ስለዚህ ማክዳ የሆነ የቁላ ፍላጎቷ ሲመጣ የሆነ ተዓምር ፈጥረው ያስደነግጧታል፡፡ ለምሳሌ በውሸት ድንጋይ ውርወራ ገጥመው አይቻቸዋለሁ፡፡ ይህንን የሚያደርጉ ማክዳ ደንግጣ መበዳቱን እንድትተወው ነው፡፡ አብዛኛውን ጊዜ ማክዳን እያስደነገጡ ነው ይዘዋት የሚውሉ፡፡

የማክዳ አባት የማክዳን እናት እንዴት አግኝቷት እነዚህን ዲቃላዎች እንደወለዲቸው እኔ አላውቅም፡፡ ለእኔ እዳ እንዲሆኑ ነው እነ ማክዳን የወለዲቸው፡፡ የማክዳ አባት ወይም አቶ አሸ በጣም ቂል ስለሆነ ማክዳ በህዝብ ተጫርታ እና ጋሎች ተደብቀው ዝም ሲሉት እርሱ ለኦሮሞ ሲፋለጥ ይውላል፡፡ አሸ በጣም የሆነ ቂል ነገር ነው፡፡ ኦሮሞወች የማክዳን መጫረት ሰምተው ተደብቀው እንዳሳለፉት እኔ ማስረጃ አቀርብለታለሁ፡፡ ማለትም ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ እና ሙሌ ኦሮሞ የሚባሉ ኦሮሞወች እኔን ህዝቡ ሲመካከርብኝ ሰምተው እና ሁሉም ጋላ ሰምቶ ማክዳም ትግሬወችን እምቢ እንዳለቻቸው ሰምተው ነገር ግን ለእኔ ሲያሳዩኝ አልሰማንም አሉ፡፡ አቤ ቆለጥ እና አሸ ኦሮሞ ግን ማክዳ ስትጫረት “ታዴን አፍቅራው ነው” በሚል ነው ያመሃኙት፡፡ ለነገሩ አሸ ኦሮሞ ፈርቶ ነው እንጂ ማክዳ እንደተጫረተች ጠፍቷት አይመስለኝም፡፡ ነገር ግን “ኦሮሞ ያው ኦሮሞ ነው” ወይም “ደማችን አንድ ነው” ብሎ እርሱም ከሰማ በኋላ አሸ ኦሮሞም ከኦሮሞወች ጋር ሆኖ ማክዳን ከዳት፡፡ አሸ ለኦሮሞወች የወገነበት ምክንያት እነዚያኛዎች ልጆችን ኦሮሞወች ይፈቷቸዋል ብሎ ነው፡፡ በመሆኑም አሸ እንደሌላ ሰው ማክዳን “አፍቅራዋለች” እያለ ሲቀልድ ይውላል፡፡ እኔም “ከመጀመሪያውም ኦሮሞ ከኤርትራ መውለዱ ስህተት ነበር” ብየ ዝም አልኩ፡፡ ማክዳ ትግሬወችን እምቢ ብላቸው እንደጣሏት እረስተውት እንዴት አፍቅራዋለች እንዳሉ ምክንያቱን ሊገባችሁ ይችላል፡፡ ካልገባችሁ ግን ምክንያቱ አሼ እና ጋሎች ከሳሽ ስለሆኑ ነው፡፡ ሰውን መክሰስ ይወዳሉ፡፡ “አፍቅራው ቆሻሻ ሆኖ እምቢ አለች” ለማለት እና ለመዋሸት እንዲመቻቸው ነው፡፡ ኦሮሞ በጣም የሚገርም ከሳሽ ውሸታም ህዝብ ነው፡፡

በየነገሩ መካከል ጥንቆላውን አትርሱት፡፡ ምክንያቱም በፅሁፍ ለመግለፅ ያስቸግራል፡፡ አንባቢያን አንገታችሁን በማጭድ ቅርፅ እያደረጋችሁ ዱኩቤት፡፡

“እነርሱ ናቸው ታዋጣዋለች”

“የእርሱ ናት፤ ታዋጣዋለች”

“እነርሱ ናቸው ታዋጣዋለች”

....

.....

.....

እያለ ይቀጥላል፡፡ ቤት መምቻ የለውም፡፡ ዝም ብሎ **መዶክ** ነው፡፡

እኔ ከቃሊቲ እስር ቤት ከተፈታሁ በኋላ ከጓደኛየ ጋር በመሆን አንዳንድ ውጭ የትምህርት እድሎችን (ስደቶችን) ማፈላለግ ጀመርን፡፡ በመሆኑም ጀርመን ኢምባሲ ሄደን ነበር፡፡ ጀርመን ኢምባሲ የሄድነው ጓደኛየ ዳድ(DAAD) በሚል ጀርመን የምትሰጠውን የትምህርት እድል መኖሩን ስለሰማ ነበር፡፡ በመሆኑም ጀርመን ኢምባሲ ሄደን ስናመለክት ጀርመኖች የተደበላለቀ ስሜት ነበራቸው፡፡ አንዱ መጀመሪያ ስገባ ያገኘሁት ጀርመናዊ እዳውም ሊረዳኝ ሁሉ ነበር፡፡ ነገር ግን አንዱ ኦሮሞ “አሜሪካ ይሄዳል” ብሎ ከለከለው፡፡ የዚህ ኦሮሞ ስሙ ጀሴ ይባላል፡፡ ጋላ በጣም ጉረኛ ስለሆነ የልመና ልመና ጀርመን ቢሆን ምን ችግር ነበረው ብየ ሳስበው ኦሮሞም በጀርመኖች ፊት “ኩሩ” ሆኖ ለመታየት ይፈልጋል መሰለኝ፡፡ ነገር ግን የልመና ምንም ልዩነት የለውም፡፡ በዚህም የኦሮሞ ውሸት ምክንያት ጀርመናዊውም ሊረዳን የነበረውን ተወው፡፡ ጀሴ ጋላው “አሜሪካ ይሄዳል” ብሎ የዋሸበት ምክንያት በጥንቆላው ተማምኖ ነው፡፡ ጀሴ ጀርመናዊውን ሳያፈቅረው አይቀርም፡፡ ኦሮሞወች በጣም ሲያሩ ከፈረንጅ ጋር መቃለድ ጀመሩ፡፡ ጀርመናዊው ለጀሴ አበባ ቢሰጠው እና **“በአርያም ዘር ስም”** ብሎ ቢበዳው ይሻላል፡፡ ጀሴ እና ጀርመናዊው ቢባዱ “የአርያም ሙሽሮች” ነበር የሚሆኑ፡፡ ነገር ግን አሁንም የአሜሪካው እድል ብቅ አላለም፡፡ ትንሽ ኢምባሲ ውስጥ እንደቆየን አንዲ ጀርመን ብቅ አለች፡፡ በጣም ደንግጣለች፡፡ እኔ የተሰማት ምን እንደሆን አላወቅኩትም፡፡ ባሌን ይቀማኛል ብላ ፈርታ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ነገር ግን ቆምጨዎች በጥንቆላ የሆነ ነገር ነግረዋት ሳይሆን አይቀርም፡፡ ነገር ግን ትንሽ ቀን ከቆዩ በኋላ እድሉ እንደማይገኝ ገለፁልኝ፡፡ እኔም ነገሩን የዚያው እለት ስለሰማሁት ምንም አላልኩም፡፡ ለጀርመኖችም ለመስተንግዶው ምስጋና አቅርበን ተለየናቸው፡፡

4.15. ለውጡ እና ለውጥን የመቀበል ዝግጁነት

በአሁኑ ሰዓት ሀገራችን ለለውጥ እየሰራች ነው ብለን ነው የማናስብ፡፡ ከዚህ ለውጥ ደግሞ በብዛት የሚታየው ትምህርት ላይ ያለው ነው፡፡ በተለይ ዩኒቨርስቲ ማስፋፋት ላይ እየተሰራ ያለው ነገር መልካም ነው ብየ ነው የማስብ፡፡ ጥራቱ ላይ ግን ያልተፈተነ አስተማሪ(dude) ሁሉ አለ እየተባለ ስለሆነ ይታሰብበት፡፡ ይህ ለውጥ ደግሞ ብሄርን ከብሄር ያገናኛል፤ ያስተዋውቃል፡፡ እንዳውም የኢቢሲ(EBC) እና የኢትዮጲያ ሬዲዮ ጋዜጠኞች ሁሉ የተቀየሩ አሁን ለውጡ ባመጣው የተመራቂዎች ጎርፍ ነው፡፡ ሁሌ ብርቱካን አረገዎይን፤ ሁሌ አብዱ ሰመድ መሃመድ ነበር፡፡ አሁን ግን ራንደም(random) የሆኑ ስሞችን እና ፊቶችን ነው የምናየው፡፡ በዚህ ሰዓት የመጣውን ለውጥ እና የብሄር ብሄረሰቡን ውህደት አጣጥመን መሄድ መቻል አለብን፡፡ ችግር ሲፈጠርም ልክ ተፈጥሯዊ እንደሆነ ማመን ይገባናል ባይ ነኝ፡፡ እንቅስቃሴ ከሌለ ምንም የሚመጣ ነገር የለም፡፡ አሁን ግን በሃገሪቱ ውስጥ እንቅስቃሴ ስላለ፤ ከቤሄር ዎጥቶ ማፍቀርም እንዳለ ሁሉ መጣላትም ሊመጣ ይችላል፡፡ ስለዚህ ይህን መጣላትም ሆነ መፋቀር በአግባቡ ካላስተናገድነው ወደፊትም ቢሆን ከዚህ አሁን ካጋጠመን ችግር የከፋ ችግር ሊገጥመን ይችላል ባይ ነኝ፡፡

እኛ ለውጡን መቀበል የቻልን አልመሰለኝም፡፡ ለምሳሌ በደርግ ወይም በኋይለ ስላሴ ዘመን 20 ዎይም 30 ተማሪዎች በአንድ የመማሪያ ግቢ(ኮሌጅ) ውስጥ ቢኖሩ ነው፡፡ እነዚህ ደግሞ በቁጥርም ሆነ በጎሳ ስብጥር ትንሽ ስለሆኑ የሚፈጥሩትም ችግር ትንሽ ነው፡፡ በአሁኑ ሰዓት ግን በሺዎች የሚቆጠሩ ተማሪዎች ናቸው ዩኒቨርስቲ እየገቡ ያሉ፡፡

እነዚህ ተማሪዎች ደግሞ በእኩል ተሳትፎ ከሁሉም ክልል እና ብሄር፤ ጎሳ የተውጣጡ ናቸው፡፡ በዚሁ ልክ እንደ ጎሳቸው ሁሉ የተውጣጣ ፀባይ እና አመለካከት ይዘው ነው የሚገናኙ፡፡ ስለዚህ የተለያየ አመለካከት እና ባህል ሲገናኝ ችግር መፍጠሩ አይቀርም፡፡ ችግር ሲፈጠር ግን በአግባቡ እና ሌላ በማይሰማበት መንገድ መፍታት መቻል አለብን፡፡ ይህ ደግሞ በእኔ አጠራር በ“አድ-ሆክ(Ad-hoc)” ችግርን መፍታት ማለት ነው፡፡ በ“አድ-ሆክ(Ad-hoc)” ችግርን መፍታት(Ad-hoc problem solving) ማለት የተፈጠረውን ችግር ወደ ሌላ ሳይዛመት እዚያው በተፈጠረበት መጨረስ ነው፡፡ በሌላ አገላለፅ “ሳይቃጠል በቅጠል” ማለት ነው፡፡ ይህም በሃገረኛ አባባል ችግርን በተፈጠረበት ለመፍታት የሚጠቀሙበት አባባል አለ፡፡ እርሱም “ንፋስ አይገባብንም” ነው፡፡ “ንፋስ አይገባብንም” ማለት “ብንጣላም ሆነ ብንኳረፍ እራሳችን እንፈታዋለን” ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አሁንም ንፋስ አይግባብን፡፡ ዝም ብለን እንዳው በማይረባ ነገር ስሞታ እና ጩኸት አሜሪካ ድረስ መጮህ እኔ ትንሽ የሞትን ያህክል ነው የቆጠርኩት፡፡

ይህን ተሞክሮ ልምድ ካላቸው መመልከት እንችላለን፡፡ ለምሳሌ የደቡብ ክልልን እንውሰድ፡፡ በትንሹ ወደ 55 የሚሆኑ ጎሳዎች በሃዋሳ ከተማ ይኖራሉ ይባላል፡፡ በዚህ ክልል ውስጥ ግን ሲዎርድ-ሲዋረድ የመጣ ልዩነትን አቻችሎ እና ችግርም ሲፈጠር የመፍታት እና የመኖር ባህል አለ፡፡ በዚህም ምክንያት እንዲህ ድንበር ዘለል የሆነ ግጭት እኛም ቢሆን ሰምተን አናውቅም፡፡ ስለዚህ የዚህን ክልል የመቻቻል ችሎታ ወደ ሀገሪቱ በማምጣት እንደመልካም ተሞክሮ መውሰድ ይቻላል የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ የአዲስ አበባ የዘረኝነት በሽታ ወደ ሌሎችም ክልሎች እንዳይዛመት ስጋት አለኝ፡፡ አዲስ አበባ ያለው ነገር ትንሽ ያስጠላል፡፡ ለምን እንደሆነ ገብቶኛል፡፡ አሮሞዎች ስላሉ አይደለም፡፡ ቆምጬ ስለሚበዛ ነው፡፡ ነገር እናለዝብ፡፡ ዝም ብለን “ድርቅ እና ቁምጭጭ” እያልን አንጨማለቅ፡፡ ከነ አነጋገሩም “ ቢያከሩት ይቆረጣል” ይባላል፡፡

እኔ እንዳው ይህንን የፃፍኩት ከአሁኑ የማክዳ ግርግር ተነስቼ ነው እንጂ ህዝቡ ደህና የሚባል ግንኙነት ነው ያለው፡፡ አሁን ግን ትንሽ የመፍተልተል ነገር ታይቶብናል፡፡ ምክንያቱም 4 ዓመት ሙሉ እንዳው አንድ እንኳን ጣልቃ የሚገባ መጥፋቱ እነዬት ነው ብየ ነው ይህንን ነገር ለመናገር የተገደድኩ እንጂ ህዝቡ በጣም በፍቅር ነው የሚኖር፡፡ ነገር ግን እንደ ሀገር ሲታሰብ እንደዚህ እንደ ማክዳ ነገር ያለ የውስጥ ችግር ገጥሞን አያውቅም፡፡ ስለዚህ እንደዚህ ያሉ ነገሮችንም በአግባቡ ካላስተናገድን ወደ ፊትም ሊገጥመን ይችላል፡፡ ምክንያቱም ወደ ፊትም አንዷን ብቸኛ እንደዚሁ እየገረገርን ከጎለትናት መጎለቷ አይቀርም፡፡ ስለዚህ ፍቅርም ቢሆን ስር ሳይሰድ ነው በአጭሩ የማባዳት፡፡ አልበዳም ብላ የምታንገራግር ካለች በውስጠ ታዋቂ መድፈር ነው ወይም በዲልዶ መብዳት ነው፡፡ እኔ ለምሳሌ ደብረ ብርሃን ከመጣች “ለህዝብ ተወካዮች ምክር-ቤት፤ ለአባ ገዳ፤ ለእሬቻ፤ ለአከሱም ህዝብ እና ለኦሮሚያ ህዝብ” ብየ በዲልዶ ነው የማዘርጣት፡፡ በ5 ደቂቃ ድንግል የመቅደድ ክብር ሀገራችን መወቀስ ያለባት አይመስለኝም፡፡ የሚበዳም ከጠፋ ወደ ጎረቤት ሀገሮች መለመን ነው፡፡ ጎረቤት ኬንያ ሳንናገር ግን አሜሪካ የምንጮህ ከሆነ ነገሩን የገንዘብ ጉዳይ ያደርገዋል፡፡

የአዲስ አበባ ህዝብ እራሱን እና ጎሳውን እያነበዘ ነው የሚያዋራ፡፡ በዚህም ምክንያት በጣም ውሸት ይበዛል፡፡ አዲስ አበባ የሚኖሩ ጎሳዎች ከመጡበት አካባቢ ወርቅ እንደሚታፈስ አድርገው ነው የሚያዋሩ፡፡ በተለይ ከክፍለ ሀገር መጥተው አዲስ አበባ የሚኖሩ ግለሰቦች ስለመጡበት አካባቢ በጣም ነው የሚጎርሩ፡፡ በዚህ ምክንያት ብዙ ውሸት የሆኑ ሙዚቃቆችን ትሰማላችሁ፡፡ እነዚህ የውሸት ሙዚቃዎች(ፕሮፓጋንዳዎች) ደግሞ የገፀሩን ህዝብ አዘናግተው ለድርቅ ያጋለጡ ቦምቦች ናቸው፡፡ እነዚህን የውሸት ጉረኞች(phony) መቀነስ ይገባል፡፡ ከተማ ይዘፈናል የሚዘፍኑለት አካባቢ ግን በድርቅ የተጎዳ ነው፡፡ እኛ የሚጎርርልን የምንፈልግ በውጭ ሀገር እና ለውጭ ዜጋ ነው፡፡ የእኛ ሀገር ህዝብ በውጭ ዜጋ የሚታዎቀው እንደ ድሃ እና በጣም ተስፋ እንደቆረጠ ነው፡፡ ይህንን ገፅታ ያመጣው ደግሞ እኛ ለውጭ ዜጋ የምናሳየው አመለካከት እና ልመና ነው፡፡ እኔ ለምሳሌ ቫለሪያ በርታኮ የምትባል አንድ አስተማሪ ከአሜሪካ ለሁተኛ

ዲግሪ ልታስተምረን 5 ኪሎ ትመጣለች፡፡ እኔ ግን ትምህርቱን ሳይሆን እየለመንኳት የነበር አሜሪካ ለመሄድ ነበር፡፡ በዚህም ልመና በጣም አምርሬ ስለምን ነበር፡፡ “ፕሊስ(please)” እያልኩ ስለምን ነበር፡፡ ነገር ግን ቫለሪያ እረሷ ከጣልያን ተሰዳ አሜሪካ የገባች ስለሆነ ትዝብት የለውም፡፡ ሁሉም ወደ ውጭ በትምህርትም ሆነ በሌላ የሚሄዱ ኢትዮጵያውያን ልመናቸው ይሄው “ፕሊስ(please)” ነው፡፡ እኔ እንደዚያ “ፕሊስ(please)” እያልኩ የለመንኩ “ማንም አያውቀኝም፤ ዝም ብየ ይሄንን ህዝብ ልገላገለው” ብየ ነበር፡፡ ሴትዮዋን እንደዚህ የለመንኳት ደግሞ “አሜሪካም ሄጀ እጠፋታለሁ” ብየ ነበር፡፡ የእኛ ሀገር ህዝብ እንደዚህ እያደረገ እየለመነ ወደ ውጭ እየሄደ ሀገር ውስጥ ተመልሶ ግን እንደጉድ ነው የሚጎርር፡፡ የሁሉም ኢትዮጵያዊ ስነ-ልቦና እና አስተሳሰብ ይሄው ነው፡፡ ነገር ግን ውጭ ሀገር ሲሄድ እንኳን ሊጎርር ቀርቶ “ኢትዮጵያዊ ነኝ” ብሎ እንኳን እውነቱን የሚያዎራ አይመስለኝም፡፡ ስለዚህ እኛ የምፈልገው ውጭ ሀገር የሚጎርር እንጂ እኛ እማ እናውቃቸዋልን፡፡ ስለዚህ ጉራችንን ሀገር ውስጥ አናድርግ፡፡

ከአዲስ አበባ ከአብዛኛው ህዝብ ችግሮች መካከል ጥቂቶችን ስናይ፡-

i. የአዲስ አበባ ህዝብ በጣም ጎጠኛ እና አርቲፊሻል ሊባል የሚችል አስተሳሰብ ወርሶታል፡፡ አብዛኛው ህዝብ የሚያዎራው ስለ ስደት ነው፡፡ አብዛኛውን ጊዜ የሚያዎሩት ነገር ባዶነት(emptyness) የተሞላበት ነው፡፡ ስለዚህ ጎሳቸውን ወክለው ሲያዎሩ “እኔ” ብለው ነው፡፡
ii. የአዲስ አበባ ህዝብ የአካባቢው እና የጎሳው አምባሳደር ነው፡፡ በዚህም ከላይ እንደገለፅኩት ስለ ጎሳቸው ሲያዎሩ “እኔ” ብለው ነው፡፡ በዚህም ብዙ ስር የሰደዱ እና በፅሁፍ ሊገለፁ የማይችሉ ዘረኝነቶች ይስተዋላሉ፡፡
iii. የአዲስ አበባ ህዝብ ከመጡበት አካባቢ ወርቅ የሚታፈስ አስመስለው ነው የሚዋሹ፡፡ ገደሉን (ጎርፍ ውሃ የሸረሸረውን) ሁሉ ሲዘፍኑለት እውነት ነው የሚመስል፡፡ ነገር ግን ሄዳችሁ ብታዩት እንኳን ለምለም ሳር ሊኖረው ቀርቶ ቅልጥ ያለ በርሃ ነው የሚሆን፡፡ ስለዚህ እኛ ካላደረግነው በስተቀር አንድ ቦታ ወይም አካባቢ ወርቅ ሊያዎጣ አይችልም፡፡ ስለዚህ ጠንክሮ በመስራት ዘፈኖችን ሁሉ እውነት ማድረግ ይቻላል፡፡ ለምሳሌ አባይን ማየት ይቻላል፡፡ እኛ ስንዘፍንለት የነበር ከታሪክ እና ካለው ግርማ አንፃር ነበር፡፡ ነገር ግን አሁን አባይ ወደ ልማትም ስለተቀየረ ብንዘፍን እራሱ “ባዶ ዘፈን” አይሆንም፡፡ ስለዚህ ከመዝፈን በፊት የምንዘፍናለችውን ቦታዎች እናልማቸው፤ እናለምልማቸው፤ ከድርቅ እንከላከላቸው፡፡ እኛ የምንዘፍንላቸው መሬቶች ውሃ ሸርሽሯቸው ምንአልባትም ለጦርነት ምሽግ አገልግለው ሊሆን ይችላል፡፡ ከዚህ በኋላ ጠላታችን ድርቅ እንደሆነ በ2008 ዓ.ም በተከሰተው ድርቅ ታይቷል፡፡ በቦታዎች ስንነርር መልማታቸውንም ማሰብ አለብን፡፡
iv. “ካልነው አንነልም” ወይም “አንሸነፍም” ብለው የሚቆመጭጩም አሉ ይባላል፡፡ እነዚህ ጎሳዎች የሚሉት “በታሪክ ጦርነት አሸንፈን እናውቃለን” ነው፡፡ ነገር ግን የውጭ ጠላትን ማሸነፍን ወደ ሀገር ውስጥ ማምጣት የለብንም፡፡ ሀገር ውስጥ ለመኖር እኮ ነው የውጭ ጠላትን ያሸነፍን፡፡ ስለዚህ በሀገር ውስጥ ካሉ ከማንኛውም ጎሳ ጋር አሮሞን ጨምሮ ስኖር “አንሸነፍም” ማለት አይገባም፡፡ ከተበለጥክ በቃ ማመን ነው፡፡ ላለመበለጥ ደግሞ ጠንክሮ መስራት ነው፡፡ አለበለዚያ ግን እንዳሁኑ ጉዳይ “እነርሱ ናቸው” እያሉ እራስን ሳያፀዱ መንበጫበጭ እንዳው በባዶው ማፈር ነው የሚሆን፡፡ አንሸነፍም ብሎ ነገር የለም፡፡ በእኩልነት ከኖርን መሸነፍም እንዳለ ሁሉ ማሸነፍም አለ፡፡

እና ሌሎችንም መጥቀስ ይቻላል፡፡ ተጨማሪ አለ የምትሉትን አንባብያን እናንተ ጨምሩበት፡፡

እኔ የብሄር-ብሄረሰቦች ስብጥር ፀብ ይፈጥራል ያልኩበት ምክንያት ማውራት ያለብን ድከመቶች ላይ ስለሆነ እንጂ የብሄር-ቤሄረሰቦች ስብጥር ጡሩ ነገር እንደሚፈጥር በየሙዚቃው የምንሰማው ጉዳይ ነው፡፡ እዚህ ላይ ሁሌ ጠንካራ ጎናችንን የምናወራ ከሆነ “የሞኝ ዘፈን ሁልጊዜ አበባየ” ይሆናል፡፡ ይህ ደግሞ መዘናጋትን ይፈጥራል፡፡ ስለዚህ የብሄር-ብሄረሰቦች ስብጥር ድምቀት ስናመሰግን ችግሮች ሲፈጠሩ በዓግባቡ ማስተናገድን አብረን መርሳት አይገባንም፡፡

እዚህ ላይ ማለት የፈለግኩት ነገር ምንድን ነው ሁላችንም በየ አካባቢያችን የሀገሪቱን ነባራዊ ሁኔታ(እውነታ) ለተማሪዎቻችን ማስገንዘብ ግድ ይላል፡፡ ዝም ብሎ “አንድ ነን” የሚለው ጭፍን አስተሳሰብ አይሰራም፡፡ ልዩነት እንደ አንደነት በማሰብ ችግሮቸን መፍታትን ከደቡብ መውሰድ ይቻላል፡፡ ከብሄር-ብሄረሰቦች ጋር ስንኖር መከባበር እንደሚገባን እና ይህንን ቅፅል ስም የሚባል ነገር እየፈጠሩ ህዝባችንን አንገት እንዳያስደፉ ቀልደኞችን(comedians) ማስተማር ይገባል፡፡ እስር ቤት ገብቼ ስሰማው የሁሉም ብሄሮች እና ብሄረሰቦች ቅፅል ስም አላቸው፡፡ ይህ ነገር ከየት እንደመጣ የማውቀው ነገር ባይኖርም ለወደፊቱ ግን ያሉትንም ቅፅል ስሞች በማጥፋት እና አዲስም እንዳይፈጠር በማድረግ ሰላማችንን በራሳችን እንፍጠር፡፡ ስለዚህ ለውጡ ያመጣውን የብዙህነት ተሳትፎን በአግባቡ ካላስኬድነው የባሰ ችግር ሊመጣ ስለሚችል ከአሁኑ መማር ነው፡፡ “እነርሱ ናቸው” የሚለውን የዘረኛ አመለካከት ከአሁኑ በአጭር ብንቀጨው መልካም ነው፡፡ እራስ መጠንቀቅ እንጂ አብሮ እየኖሩ ጥላቻን መዝራት አይቻልም፡፡ ስለዚህ እንደዚህ አይነት በሀገር ላይ ችግር ይፈጥራል ተብሎ የሚታሰብ ነገር የሚያዎሩ ሰዎችን ያለፈው አልፏል ለወደ ፊቱ የሚመለከተው አካል ቢያናግራቸው እና እርምጃ ቢዎስድ መልካም ነው ባይነኝ፡፡

“እነርሱ ናቸው” የሚለው ነገር እንዳው ሰው እንደ ማምለጫ ነው የቆጠረው፡፡ ኦሮሞዎች ሰላም አውርደው ከጦር ሜዳ ተመልሰዋል፡፡ ይህ ህዝብ ግን “እነርሱ ናቸው” እያለ ወደ ሌላ የቃላት ጦርነት መከተቱ አግባብ ነው ብየ አላስብም፡፡ ይህ እኮ አሁን ያለንበት በተለይ ከ 2002-2008 ዓ.ም ያለው ዘመን “ቀዝቃዛው የኦሮሞ እና የቆምጨ ጦርነት(Qomeche and Oromo cold war)” ነው ብል አልሳሳትም፡፡ ስለዚህ ተንኮል አቁመን አርቀን ብናስብ ለሃገር ከብርም ሆነ ለሃገር አንድነት መልካም ነገር መስራት ይቻላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ እንዳንዶች “እኔ ምን አገባኝ” የሚል አመለካከት አላቸው፡፡ ይህ ግን የሰው አመለካከት አይደለም፡፡ ለምሳሌ ዳሩ ሲበላ አንድ ገበሬ ካልጠበቀው መሃሉም መበላቱ አይቀርም፡፡ ስለዚህ እኛም ወሬውን ባጭር መቅጨት ካልቻልን ወደ ባሰ ችግር እንደሚሸጋገር መርሳት የለብንም፡፡ ስለዚህ ወደፊትም የሚመጣውን ለውጥ በየሄድንበት ሁሉ ተቀብለን ጥላቻን በመቀነስ እንቀሳቀስ፡፡

ሰላምን ዝም ብለን በሙዚቃ እና በሌሎች ነገሮች ማስፈን አንችልም፡፡ በተግባር ስንቀሳቀስ ጭምር እንጂ፡፡ ለምሳሌ የኦሮሞዎችን ጉዳይ እናንሳ፡፡ “እነርሱ ናቸው” እየተባለ የጥላቻ ድምፅ ከ4ቱም አቅጣጫ ስንሰማ ዝም የምንል ከሆነ ስለሰላም የምናደርጋቸው እንቅስቃሴዎች ሁሉ ውሸት ናቸው ማለት ነው፡፡ ሌላው የምናያቸው ሴራዎች ናቸው፡፡ ሴራዎች በግለሰብ ሆነ በቡድን ሲሴሩ ነው የሚውሉ፡፡ ይህንንም እኛ ከመካከላችን “የሀገር ቀንድ ነን” የምንል ሰዎች ካለን “ምን አገባን” የሚለውን ነገር ትተን በመሃል በመግባት ማስቆም መቻል አለብን፡፡

“ሳይቃጠል በቅጠል”፡- ይህ ቃል ምንድን ነው እዚህ አሁን እኛ ላይ የገጠመውን ችግር ይመለከታል፡፡ እኛ ሀገር አሁን የተረዳሁት ችግር ምንድን ነው መዘናጋት የሚባል ነገር ወርሶናል፡፡ መጥፎ ምሳሌ ቢሆንም ስለገጠመን ልጥቀሰው፡፡ ለምሳሌ ማክዳ “እምቢ” አለቻቸው እንበል፡፡ መቸም በአንድ ጀምበር የሚሆን ነገር የለም፡፡ ስለዚህ ለእኔ ከማሳየት “ምን ቀላል መፍተሄ አለ?” ብለን ማሰብ ነው፡፡ ውስጥ ለውስጥ ማንም ሳይሰማ ወደ ውጭ መስደድ ይቻል ነበር፡፡ ይህ ምሳሌ እኔ እንዳው ጠቀስኩት እንጂ ደደብ ምሳሌ እንደሆነ አውቃለሁ፡፡ ግን ከዚህም ባለይ ደደብ ምሳሌ እዚሁ ለሌላ ማሳየት ነው፡፡ ወደ ፊትም እንደዚህ አይነት ነገሮች ሲያጋጥሙን አዋጪ መፍትሄ መውሰድ ይሻላል እንጂ እዚሁ ችግር የሚፈጥር ከሆነ መቸም የችግር መፍተሄ ሳይን ህመም ነው መባል ያለበት፡፡ አንዳንዶች ለምሳሌ የሴት ጓደኛቸውን የሚገሉ አሉ፡፡ እንደዚህ ለሌላ ከሚያሳዩ ሳይሻሉ አይቀሩም፡፡ ምክንያቱም ችግሩን በእራሳቸው ጠቅልለው ለሌላ ሳያስተላለፉ ቀርተዋል፡፡ ነገር ግን እኔ ሴት ግደሉ አልልም፡፡ ካልተመቻቸህ መፍታት ነው፡፡

ከመጀመሪያ ተንኮል ማሰብ እንኳን ለሀገር ለቤተሰብ አይጠቅምም፡፡ ስለዚህ መጀመሪያ ከመኝታችን ስንነሳ ተንኮል የሚባልን ነገር ከእራሳችን ማፅዳት አለብን፡፡ ሁላችንም እንግዲህ በተለይ በዚህ በማክዳ ጉዳይ ሀገራችንን የተረዳን

ይመስለኛል፡፡ ስለዚህ **“ከእዚህ ብሄር እበልጣሁ” የሚል ሀሳብ ለልጆችም ሆነ ለማንኛውም ሰው ማስተማር የለብንም፡፡** ይህ ከሆነ ብቻ ነው ልጆች ኦሮሞን እንደሰው ሊያከብሩት የሚችሉ፡፡ መከባበር ካለ ደግሞ ሰላም ይሰፍናል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ጋሎች እንዳው በድምፅ ሲያዎሩ ይሰማል እንጂ በተግባር ከታየ የአንቀፅ 39ን ጉዳይ ትተውታል ማለት እችላለሁ፡፡ አሁን እኛ በእራሳችን ሰዎች ጎርጉረን አስነሳናቸው እንጂ፡፡ ስለዚህ የምንሰራው ስራ አደገኛ እንዳይሆን እንጠንቀቅ፡፡ ስለዚህ እነዚህን ኦሮሞዎችን አንደተገንጣይ አስበው የሚቆመጭጩ ጠባቦች ቢተውት መልካም ነው፡፡ ነገር ግን በቃ የትም መድረስ እንደማይችሉ ስላዎቁ ቢተውት እና በሰላም ብንኖር መልካም ነው፡፡ ሰላም ሲኖር እንቅልፍ ይኖራል፡፡ እንቅልፍ ሲኖር ደግሞ ጤና ይመጣል፡፡ ስለዚህ ጤነኛ እንድንሆን ኦሮሞዎች ተንኮል እና ቂም ቢተው መልካም ነው፡፡

ስለዚህ የጠፋውን እሳት “እንደ ሴት ውሻ” እያጫረቱ መቀስቀስ ግን እኔ መልካም አስተሳሰብ ነው ብየ አላስብም፡፡ “እነርሱ ናቸው” የሚለውን ከውስጡ ያለውን ተንኮል ለኦሮሞ ያስተማረው ማን እንደሆነ ሁላችንም እናውቀዋለን፡፡ አሁን መሄጃ ሲጠፋ መላመላ ማለት ምንም አይጠቅምም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ሁላችንም ስንኖር ከጎናችን ያለውን በአይንም ይሁን በምላስ አንንካ፡፡ ያለ በለዚያ ግን እንደ ጅብ የጎሪጥ መተያየት “የማይተኮስበት የጦር ቀጠና” ነው የሚሆነው፡፡ አሁን በማከዳ ጉዳይ አዲስ አበባን ማየት ይቻላል፤ የማይተኮስባት የጦር ቀጠና ነች፡፡

ከአሁን በኋላ እግዚአብሄር ካልተጣላን በስተቀር ጦርነት ከሀገር ውስጥም ሆነ ከሀገር ውጭ አያጋጥመንም፡፡ በአሁኑ ሰዓት የሚያስፈልገን ጀግና ዎሬን የሚያጠፋ ነው፡፡ የሀገሪቱ የወደፊት ጠላት ወሬ ነው ብየ ነው የማስበው፡፡ ለልማቱ እንኳን እኛ አለን፡፡ ወሬው ግን አሸንፎናል፡፡ እኛ አሁን የሚያስፈልገን አርበኛ ወሬን የሚታገል እንጂ የውጭ ጠላት ማንም አይወርረንም፡፡ እኛ ሀገር ውስጥ “ሀገራችንን እንወዳለን” እያሉ አሁን በዘፈን የሚያደርቁን ሁሉ የአሁኑ ነገር ላይ ጣልቃ በመግባት ማስቆም ነበረባቸው፡፡ ስለዚህ እራሳችንን ለውጠን ችግሮችም ሲፈጠሩ ጣልቃ በመግባት መገላገል ይገባል፡፡ ነገር ግን ስንገላግል “አስታራቂ” ብሎ በፈሱ ሁሉ እንዲዘፈንልን አይደለም፡፡ ሁለት ሰው ተጣልቶ መገላገል በምንም ተዓምር ዘፈን አይሆንም፡፡ እኔ የጠቀመ ስራ ሰርቼ ቢዘፈንልኝ ደስ ይለኝ ነበር፡፡ ነገር ግን ወደ ፊት ፈስቼ እራሱ ሳላዘፍን አልቀርም፡፡ እዚህ ላይ ማከዳ “ተጥላ ነው” ብለን ስንናገር የሰማን ጠፋ፡፡ ለምን ሲባል ምክንያቱ የኦሮሞ መጣል እና መሰደብ ነውር ቢሆን ኖሮ ኦሮሞም ተገንጣይ አይሆንም ነበር በሚል ነው፡፡ ስለዚህ ከኦሮሞ ውጭ ያለው ህዝብ የማከዳን መጣል እንደነውር አልቆጠረውም፡፡ በመሆኑም ማከዳ ተጥላ እኔ ተሸከሜ እየዋልኩ ሌላ ሰው ከዘፈነልኝ “አሾፈብኝ” እንጂ “አዘነልኝ” አይባልም፡፡

ሌላው አሁን የሚያስፈልገን የልማት አርበኛ ድርቅን የሚያደርቅ ነው፡፡ ጦርነት ብንለምን እራሱ አይመጣም፡፡ ስለዚህ አሁን ድርቅን የሚገድል ጭንቅላት ያስፈልገናል፡፡ እኔ በዚህ መፅሃፍ እንደ መፍትሄ የሰነዘርኳቸው አሉ፤ ሌላም ሰው አካባቢውን አይቶ የራሱን መፍትሄ መሰንዘር ይችላል፡፡ እኔ እርቦት የደከመ ሰው ማየት አልፈልግም፡፡ ስለዚህ ጠንክረን እንስራ፡፡ እኛ ሀገር ግን ዝም ብሎ ነገር እያጠፋፉ ድርቅ ሲመጣ “ጀግና ነበርን” ብሎ ማውራት “እከደከሸ” ነው የሚያደርገን፡፡ ስለዚህ በቃ መፍትሄው ችግሩ የአካባቢያችን እንደሆነ አውቀን ጠንክረን እንስራ፡፡ እኔ በ2008 ዓ.ም የድርቅን አስከፊነት እና እርቦት የደከመው ሰው በአይኔ በብረቱ አይቻለሁ፡፡ ስለዚህ ስለድርቅ ያለኝ አመለካከት ተቀይሯል፡፡ በቃ ጠላታችን ድርቅ ነው፡፡

4.16. <u>ቴክኖሎጂ ለውጥን እንደ “ብልጭልጭ” መቁጠር</u>

ሌላው አብዛኞቻችን ላይ የሚታየው ችግር ምንድን ነው ብንል ለውጥን መቀበል ነው፡፡ አብዛኞቻችን አዲስ ቴክኖሎጂ ከውጭ መጥቶ ስናይ “ብልጭልጭ” የሚል ስያሜ እንሰጠዋለን፡፡ ይህ ደግሞ የሚያሳየው ልክ እንደ በኣድ(foreign) ነገር መቁጠራችንን ነው፡፡ ነገር ግን ብልጭልጭ የተባሉት ነገሮች እኛ ስንዴ ወይም ጤፍ ከምናመርትበት አፈር

ተጣርተው የዎጡ ማእድናት ናቸው፡፡ ስለዚህ እራሳችንን ለለውጥ ተቃራኒ ማድረግ የለብንም ማለት ነው፡፡ ለውጥ የተባለው የሰው ልጅ ለተሻለ ህይዎት ሲፈጋ እና ሲለፋ የፈጠራቸው ዘመናዊ መተዳደሪያ ነገሮች ናቸው፡፡ ለምሳሌ ኮምፒዩተርን እንውሰድ፡፡ ይህ መሳሪያ የሰው ልጅ እንደ ሰው ያስባል በሎ እና የሰውን ልጅ የስራ ጫና ያቃልላል ተብሎ የተሰራ እና በዘመናት ብዛት እያደገ መጥቶ አሁን የደረሰበት ደረጃ ደርሷል፡፡ ነገር ግን አንዳንድ ሰዎች ኮምፒውተር እና ሌሎች መሰል መሳሪያዎችን እንደ ሰይጣን ይቆጥራሉ፡፡ እነዚህን እና መሰል ጎጂ ልማዳዊ አስተሳሰቦችን ለማስወገድ ደግሞ እኛ “ተምረናል” የምንል ግለሰቦች የየራሳችንን ጥረት በማድረግ የግንዛቤ ማስጨበጫ መስጠት ይቻላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ለምሳሌ የኮምፒዩተርን አሰራር እኔ ትንሽ በቀላል እና በሚገባ መልኩ ሰይጣን ነው ብለው ለሚያስቡ ትንሽ ላስረዳ፡፡

“ኮምፒዩተር የሚሰራው እና የሚያስበው በአብዛኛው ሲሊኮን(silicon) ከተባለው ንጥረ ነገር በተሰራ ሚሞሪ እና መቆጣጠሪያ(central processing unit) ነው፡፡ መቆጣጠሪያ(central processing unit) እንዲያስብ እና እንዲያሰላስል የሚያደርገው ደግሞ አሰራሩ ወይም ዲዛይኑ(design) ነው፡፡ ይህ ዲዛይን ደግሞ ፕሮግራም እንዲደረግ ያደርገዋል፡፡ ስለዚህ እራሳችን እንደምንፈልገው ሆኖ ፕሮገራም ይደረጋል ማለት ነው፡፡

እንግዲህ ሰይጣን ወይም ተአምር አለመሆኑን ለመናገር ያህል ስለ ሲሊኮን(silicon) እንነጋገር፡፡ ይህ ንጥረ ነገር ከመሬት ልክ እንደ ዎርቅ ተቆፍሮ ይዎጣል፡፡ ለምሳሌ “ከጥቁር አፈር” ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ ምንም አዲስ ነገር የለም፡፡ “ሁሉም ከመሬት ነው” የሚል ድምዳሜ ላይ መድረስ ይገባናል፡፡ ልዩነቱ ያለው አፈርን እኛ ለሽክላ መስሪያ እና ለእርሻ እንጠቀምበታለን ነገር ግን በሌላ አለም ጎን ያሉ ሰዎች አፈርን አጣርተው እንደ ኮምፒዩተር ያሉ ቴክኖሎጂወችን ለመስራት ያውሉታል ማለት ነው፡፡ በመሆኑም የሰው ልጅ እንደሰው የሚያስቡ መሳሪያዎችን ፈልስፎ እኛንም እያስጠቀመን ይገኛል፡፡ እኔ ለምሳሌ የኤሌክትሪካል ኢንጂነር የሆንኩ የቴክኖሎጂ ለውጥ በዓለም እንዲመጣ ሌሎች ኤሌክትሪካል ኢንጂነሮች ትምህርቱን ስለፈጠሩት ነው፡፡

ነገር ግን ይህ መሳሪያ(ኮምፒዩተር) በመፅሃፍ ቅዱስ(ሃዲስ ኪዳን) ዩሃነስ እራዕይ ላይ የለውን በመጥቀስ ኩዱ 666 ነው ይላሉ፡፡ እስኪ ዝርዝሩን እንየው፡

The Mark of the Beast

> *"He(The Beast) forced everyone, small and great, rich and poor, free and slave, to receive a mark in his right hand or in his forehead, so that no one could buy or sell unless he had the mark, which is the name of the beast or the number of his name." The Book of the Revelation to John, Chapter 13, Verse 16-17.*

The Number of the Beast

> *"Let he that has wisdom count the number of the beast, for it is the number of a man, and his number is 666." The Book of The Revelation to John, Chapter 13, Verse 18.*

ነገር ግን ይህ 666 የሚለው ነገር “ለኮምፒዩተር ነው” የሚል ቃል አልተቀመጠም፡፡ **የሰው ልጅ ግን እንደ ኮምፒዩተር ለሚያስቡ እቃዎች 666 ኮድን በእራሱ ሰጣቸው፡፡** ስለዚህ ወደ ፊት ለሚመጡት የበለጠ ለመጠቁት እቃዎች 999 ብንሰጣቸውስ? እንደ ምናውቀው 999 መፅሃፍ-ቅዱስ ውስጥ የለም፡፡ ስለዚህ ይህንን 666 የሚባለውን ኮድ ሰዎች ዝም ብለው ያዎጡት ስም ነው፡፡

ለምሳሌ አንድ ሰው የልጁን ስም “ዮሴፍ” ሊለው ይችላል፡፡ ይህ “ዮሴፍ” የሚለው ስም መፅሃፍ ቅዱስ ውስጥ አለ እና ሰውየውን መለኮታዊ ሰው ሊያደርገው አይችልም፡፡ ለምሳሌ ይህ 666 ኮድ መጀመሪያ 555 ቢሆን ኖሮ ምን ሊባል ነው? ስለዚህ ስንፈላሰፍ እራሱ መሸወድ የለብንም፡፡ አሁን ነገሮች እየተቀሩ ነው፡፡ ስለዚህ ዝም ብለን ባልሆነ ነገር አንመራመር፡፡ ለምሳሌ እኔ በእራሴ ሙዚቃ ሳዳምጥ፣ ሙዚቃውን በእኔ ህይዎት እተረጉመዋለሁ፡፡ ይህን ኮምፒዩተር የሰራው ሰውም በመፅሃፍ-ቅዱስ ዩሃንስ ራዕይን ስላነበበ እንደምሳሌ ተጠቅሞ ስም ሰጥቶት ሊሆን ይችላል ብለን እናስብ እንጂ “ከፀሃይ ባታች አዲስ ነገር የለም” ተብሎ ተፅፏል፡፡

“There Is Nothing New Under The Sun”

Ecclesiastes 1:4-11

ስለዚህ መደነቅ የለብንም፡፡ እኛ ቀድመን ያልሰራነው ስላልሞከርን እንጂ ተአምር ስለሆነ አይደለም የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ እዚህ ላይ **ምን አልባትም** “ቢስት(beast)” የሚለውን ቃል በመውሰድ “ቢትስ(bits)” የሚለውን የኮምፒውተር ቃል ፈጥረው ሊሆን ይችላል፡፡ ይህ ደግሞ እንደ ስም እንጂ እንደ ተአምር መቆጠር የለበትም፡፡ አንዳንድ ሰዎች መፅሃፍ ቅዱሳዊ የሆኑ ነገሮችን እንደ ተዓምር የሚቆጥሩ አሉ፡፡ ስለዚህ በሌለ ነገር አንመራመር፡፡

ጠቅለል ሳደርገው ለውጥ(በተለይ የቴክኖሎጂ ለውጥ) “ብልጭልጭ” አይደለም፡፡ የተሻለ ህይዎት ፍለጋ፤ እና እንደ ድርቅ ያሉ የተፈጥሮ አደጋዎችን መቋቋሚያ ነው እንጂ፡፡ የፖለቲካ ለውጥ ግን “ብልጭልጭም” ሊሆን ይችላል፡፡ ምክንያቱም **“ብልጭልጭ”** የሚለው ቃል **“የማይረባ”** ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የማይረባ እና ሊታይ የማይችል የፖለቲካ ለውጥ ሊገጥመን ይችላል፡፡ የቴክኖሎጂ ለውጥ ግን ከሞላ ጎደል ሁሉም የሚረባ ነው ብየ ነው የማስበው፡፡ ይህ ብልጭልጭ የሚለው ነገር ሁሉንም የህብረተሰብ ክፍሎች ይመለከታል ብየ አላስብም፡፡ ነገር ግን በእኛ ሀገር ነገሮች ሁሉም ነገር እንደ ድሮው እንዲሆኑ የሚጠይቁ ይጠፉሉ ማለት አይቻል፡፡ ነገር ግን ጊዜ ሲቀየር አመለካከትም መቀየሩ አይቀርም፡፡ በመሆኑም ነገሮች እንደ ድሮው እና በድሮ መንግስታት እንደተሰሩት ሆነው ላይሰሩ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ አዳዲስ አሰራሮች እና ለውጦች ሲመጡ እንደ በሉድ መቁጠር የለብንም የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡

ሌላው ስለውጭ ነገር የማወራው ስለባህል ልውውጥ ነው፡፡ አንዱ የማወራው ነገር ምንድን ነው አንድ ኢትዮጵያ ፊልም ላይ ያየሁት በርገርን ሲንቅ ነው፡፡ ይህ ሰው ማለት የፈለገው ነገር አልገባኝም፡፡ እኛ ሀገር ምግብ ጠፍቶ ህዝቡ እግሩ አልቆም ብሎ እየተንገዳገደ ነው፡፡ ነገር ግን አንድ ወቅት ዝናብ ሲጥል አንዳንድ ሰዎች በጣም ይፈረግጣሉ፡፡ እኛ በዓለም የርሃብ ድራማ ተሰርቶብናል፡፡ ስለሆነም ምግብን የሚመለከት ቀልድ እና ንቀት በሚዲያ ማውራት የለብንም፡፡ በርገር ለምሳሌ በውጭ ሀገራት ልክ እንደ እኛ ሀገር እንጀራ የባህል ምግብ ነው፡፡ ስለዚህ የሰው ባህል መናቅ የለብንም፡፡ የእኛ እንጀራ ድርቆሽ ሆኖ ወታደሮች ለሰላም ማስከበር ሲሄዱ ተመርምሮ “ጠቃሚም ሆነ ጎጂም አይደለም(neither important nor harmful)” አሉት አሉ፡፡ እንደዚህ “ጠቃሚም ሆነ ጎጂም አይደለም(neither important nor harmful)” ካሉት ደግሞ ራፌጅ(roughage) ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የሌሎችንም ሀገራት ባህል ማክበር እንዳለብን ይሰማኛል፡፡ የሌሎችን ሀገሮች ምግብ የማትወድ ከሆነ ከመናቅ ይልቅ “አልወድም” ብለህ አለመብላት ነው፡፡ አለበለዚያ ግን ፀጉረ-ልውጥ የሆኑ ሰዎች ሲመጡ ምግባቸውን የምንንቅ ከሆነ አሁንም በጣም ኋላቀር ህዝቦች እንደሆንን መቀጠላችን ነው፡፡ የሌሎችን ሀገራትን ባህል እናክብር፡፡ አንድ ሰው የሆነ ምግብ ለመናቅ መጀመሪያ ምግብ ሊኖረው ይገባል፡፡ ለምሳሌ በ2008 ዓ.ም ድርቅ ሆኖ የሞተ ሰው ሁሉ አለ፡፡ እነዚህ ሰዎች ምግብ አጥተው ነው፡፡ ስለዚህ ምግብ ለማጣጣም መጀመሪያ ምግቡ መገኘት አለበት ማለት ነው፡፡ ምግብ ለማግኘት ደግሞ ምግብ ማብሰል ያስፈልጋል፡፡ ምግብ ለማብሰል ደግሞ ምግብ ማምረት ያስፈልጋል፡፡ እኛ ሀገር ግን ምግብ ማብሰሉ እና

ማጣጣሙ ይቅር እና መሬቱም አላበቀለም፡፡ ለዚህ ማስረጃ ደግሞ ከአድማስ ባሻገር(Beyond Borders) የሚለውን ፊልም መመልከት ይቻላል፡፡

የውጭ ቴክኖሎጂወችን እኛ እንደ ብልጭልጭ እየቆጠርንን እና ለለውጥ ተቃራኒ ሆነን እያለ በስደት ግን ወደ ሰለጠኑት ሀገሮች ስንፈልስ ይታያል፡፡ ነገር ግን የሰለጠኑት ሀገሮች በራሳቸው ቴክኖሎጂ እና ጠንክሮ በሚሰራው ህዝባቸው የሰለጠኑ ሀገሮች ናቸው፡፡ እነዚህ ሀገሮች ስለለሙ እኛን ማረኩን ማለት ነው፡፡ ይህ ደግሞ የእለት ከእለት ተምሳሌት አለው፡፡ ይህም እንዴት ነው ለምሳሌ አንድ ግለሰብ ቤቱን ካስዋበው እና ካስጌጠው ቤቱ ውስጥ መቀመጥ ይመቸዋል፤ እቤቱ ይውላል ማለት ነው፡፡ እንዲሁም አንድ ሰው ያጌጠ የጓደኛው ቤት ካለ፤ ግለሰቡ ሁልጊዜ ወደ ጓደኛው ቤት እየሄደ ይቀመጣል ማለት ነው፡፡ እኛም አሁን እያደረግን ያለነው የእኛን ሀገር ማስጌጥ አቅቶን ወደ አጌጡት እና ወደ አበቡት ሀገሮች እየሄድን የእኛ ሀገር ግን የአቧራ መከማቻ ሆኖ እኖረ ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሌሎች የአለሙት እና የአስጌጡት አለም ከሚያጓጓን ሀገራችንን ብናስጌጥ ይሻለን ነበር ማለት ነው፡፡

4.17. ስለ አሻፋጆች ማኪዳ(ማጋኢጋ)ን መጀመር ሰማሁ

ስለ አሻፋጆች መጀመር ስሰማ በእውነቱ በጣም ነው ሀዘን የተሰማኝ፡፡ ልክ እንደ አሸቃባጭ ሰው ማለት ነው፡፡ አሸቃባጭ የሚባል ሰው እንዴት ነው፤ አንድ ሰው እራሱ “ተበደልኩ” ሳይል ሌላ ሰው “ተበደልከ” ብሎ እሪ ይልለታል፡፡ የእኔም ጉዳይ እንደዚያ ነው፡፡ መጀመሪያ ያናደደኝ ነገር ቢኖር በኦሮሞዎች ነው፡፡ “እንዴት ጠንቋይ ሌላ ነው የሚያገባት ስላለ እንዲህ የሰው መጫዎቻ ያደርጓታል?” ብየ በጣም ከፋኝ፡፡ ለነገሩ ኦሮሞዎች ምን ያድርጉ? ፈርተው ነው፡፡ አንድ ቀን የአሻፋጅ ደጋፊዎች በጣም አናደዱኝ እና ስበሳጭ ከአንዱ ዝም ብየ ከመንገደኛ ጋር ተጣላሁ፡፡ አንዱ መጥቶ ገላገለን፡፡ እኔም ፀቡን እንደ ፀብ አልቆጠርኩትም፤ ብቻ “እንኳን ፖሊስ ጣቢያ አላቀረበኝ” ብየ ዎጥቸ ሄድኩ፡፡ ልጁ ግን “ፊልም ላይ ተማታ” ተብሎ ለመግባት ነው እንጂ ለሌላ አይደለም መጥቶ የፈረገጠብኝ፡፡ አንዳንድ ጊዜ የአዲስ አበባ ህዝብ ትንሽ ቂልነትም አለችበት፡፡ ፊልም ላይ ለመተዎን ሳይሆን መጨነቅ ያለብን ያለብን የማህበረሰብ ችግር ለመፍታት ነው፡፡ ፊልም(ድራማ) እኮ የሚሆን ሆን ተብሎ(አውቀን) የተሰራ ስራ ሳይሆን በህይዎት ያጋጠመ አጋጣሚ ነው፡፡ ነገር ግን ከጎጃም አካባቢ የመጡ ሰዎች ለድራማ ነው የሚንቀሳቀሱ፡፡ ስለዚህ እንለዎጥ፡፡ በዚህም ጭቃ ላይ ዎድቄ ስለነበር ሻዎር ወስጀ ስዎጣ በጣም ተናደድኩኝ፡፡

ህዝቡ ማኪዳ እደተጣለች አውቆ እና ኦሮሞወችም ስትወድቅ ዝም ስላሉ ከኦሮሞወች ጋር አጋር በመሆ(**allied**) ማኪዳን አሻፋጅ ቀጥሮ ማዋል ያዘ፡፡ አሻፋጅ የመመደቡ ዋናው ምክንያት ማኪዳ እና ቤተሰቧ ከስሩ ባሪያ ስለሆኑ ስለማይሰለቻቸው ነው፡፡ ነገር ግን አሸ የኦሮሞወችን ወሬ በመስማት ማኪዳን “አፍቅራለች” ብለው ለህዝብ ለቀቋት፡፡ አሸ እና አቤ ቆለጥ ያልተረዱት ነገር ምንድን ነው ቢባል ኦሮሞወች እንደ ከዷቸው ነው፡፡ አቤ ቆለጥ ከመጀመሪያ ኦሮሞ በምን እንዳገባች ምክንያቱ አልታወቀም፡፡ አሼ ያው መጀመሪያ ኦሮሞ ከማግባቱ በፊት ለዘር ማዳቀያ ሌላ ጎሳ መሞከሩ ስለማይቀር ነው አቤ ቆለጥን ያገኛት፡፡ ነገር ግን አሁንም አሸ ማኪዳን ከሌላ ጎሳ ከወለዳት በኋላ ማኪዳ ስትጣል ዝም አለ፡፡ ለምን ቢባል ፈርቶ ነው፡፡ ኦሮሞወች እየሰሙ ነው ተደብቀው ማኪዳ ስትጣል ዝም ያሉ፡፡ **ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ የታበለው ኦሮሞ እና ሙሌ ኦሮሞ የሚባሉ ሁለት ኦሮሞወች እንደ ሰሙ እኔ እራሴ በጆሮየ በብረቱ እና በአይኔ በብረቱ ሲያወሩ ሰምቻቸዋለሁ እንዲሁም አይቻቸዋለሁ፡፡** ነገር ግን ኦሮሞዎች መጠን ሲጨምር ውሸት ይጨምራል በሚለው የኦሮሞ መርህ መሰረት ማኪዳ ስትጣል “አልሰማንም” ብለው ቁጭ አሉ፡፡ አሸም ኦሮሞወችን አመናቸው እና ማኪዳ “አፍቅራው ነው” ብሎ ዝም አለ፡፡ ነገር ግን ማኪዳ በትግሬወች ተጥላ ነው፡፡ ትግሬዎች ደግሞ ማኪዳን አምጥተው እኔ ላይ የጠሏት እምቢ ስትላቸው ጊዜ ሰልችቷቸው ነው፡፡ ነገር ግን አሸ ይህንን ችላ ብሎ ሲፈራ ጊዜ “ታዴን አፍቅራዋለች” ብሎ እንደ ኦሮሞወች ውሸቱን ደገመው፡፡ እኔም የኦሮሞ መጠን ሲጨምር ውሸቱም ይጨምራል ብየ ዝም አልኩ፡፡ ወደ እኔ ከመጣች በዲልዶ(dildo) እንደማዘርጣት አሸ አልገባውም ማለት ነው፡፡

አሻፋጆች እስከ ጎሳቸው በመጀመሪያ ስለመንግስት ያላቸው አመለካከት በጣም የወረደ እና ድህነት የተቀላቀለበት ነው፡፡ አሻፋጆች እስከ ጎሳቸው “መንግስት ነው ዩኒቨርስቲ ያስገባን” ብለው ነው የሚያምኑ፡፡ በዚህም ምክንያት ለመንግስት እንደ “እናት ለልጇ እንደምትዎጋ” ነው እየተፋለጡ ያሉ፡፡ እነዚህ አሻፋጆች እና ጎሳዎቻቸው አብዛኞቹ የሲቪል ሰርቪስ ዩኒቨርስቲ(Civil Service University) ተመራቂወች ናቸው፡፡ አንዱን ልጅ ቤተሰቡን ብትጠይቅ በትንሹ ወይ አባቱ አለዚያ ደግሞ እናቱ የሲቪል ሰርቪስ ዩኒቨርስቲ(Civil Service University) ተመራቂ ሊሆኑ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ እነዚህ አሻፋጆች እና ጎሳዎቻቸው በጣም ዝቅተኛ የሚባሉ የህብረተሰብ ክፍሎች የነበሩ ነገር ግን በሲቪል ሰርቪስ ዩኒቨርስቲ(Civil Service University) ብርታት ስልጣን የተቆናጠጡ ናቸው፡፡ በመሆኑም መለስ እንደዚህ ለደረጃ ስላበቃቸው ውለታውን ለመመለስ ነው እንደዚህ አሻፋጅ የሆኑ፡፡ በዓጠቃላይ አሻፋጆች የመለስ ቱርፋቶች ናቸው ማለት ይቻላል፡፡በመሆኑም የመለስን ውለታ ለመክፈል ቂጣቸውን ሁሉ ሊሰጡ ይችላሉ፡፡ ከላይ እንደተነጋገርነው በኢህአዴግ መንግስት ስልጣን ይዘው እየመሩ ያሉ በድሮ ዘመን ዝቅተኛ የሚባሉ የህብረተሰብ ክፍሎች ናቸው፡፡ አሁን ግን እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች የጎሳ አውራ ሆነዋል፡፡ እነዚህ አሻፈጆች ከመለስ ይበልጥ ደግሞ ደሞዛቸውን ይወዱታል፡፡ ምክንያቱም መለስ ሲሞት ደሞዙን ይዞት ስላልሞተ ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ አሻፋጆች ሌጋሲ አስቀጣዮች ናቸው፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ፡፡ በሌላው ቀን ይሁን የዚያው እለት ትንሽ ሳልረሳው አልቀርም በጣም ተናደድኩ፡፡ “እንዴት ገና ጠንቋይ ሌላ ያገባታል ስላለ እንደዚህ በህዝብ መጫዎቻ ያደርጓታል?” ብየ ተናደድኩ፡፡ በዚህም ወደላይ ከኮሜርስ ህንፃ ጀርባ ሄጀ ትንሽ መጠጥ ነገር ወስጀ የሆዴን ተናገርኩ፡፡ የጠጣሁ ትንሽ መጠጥ ነው፡፡ ነገር ግን ለመጠጥ ፍሬሽ ስለሆንኩ አሰከረኝ፡፡ “ሰካራም እንባ አይገደውም” ብየ ትንሽ አለቀስኩ፡፡ ይህን ሁሉ የማደርግ መቸም “ማክዳን እራሴ ነኝ የጀመርኳት” ብየ ነው፡፡ ፂላወች እንዳሳዩኝ ባውቅ ኖሮ ምንም አይነት ውጣ-ውረድ አይኖርም ነበር፡፡ ዝም ካልክ ግዴታ ተናገር አትባል፡፡ ስለዚህ ይህ ሁሉ ውጣ-ውረድ የተፈጠረው ተሸውጀ ነው እንጂ አፍቅሬያት አይደለም፡፡ እኔ እንዳሳዩኝ ባውቅ ኖሮ እንዳውም ወደ ደብረ ብርሃን ሁሉ አልሄድም ነበር፡፡ እዚያው ነበር ተመቻችቼ ቁጭ የምል፡፡ ያን ሁሉ ሳደርግ ማክዳ እስከ ቤተሰቧ “ቆንጆ ነን” ብለው እንጂ “ተጥላ ነው” የሚለውን በጭራሽ ከግምት ውስጥ አላስገቡትም፡፡ መቸም ይህንን ስፅፈውም በጣም በስሜት ተናድጀ ነው፡፡ “እኔን ምሽግ አድርገው ነው የሚጫዎቱብኝ” ብየ በጣም ነው የተናደድኩ፡፡ አባትዮው መቸም ቀንቸበታለሁ፡፡ በምንም ምክንያት አይናደድም፡፡ የሚገርም ነው፡፡ “እንዴት ሰው ልጁን ለሌላ አሳልፎ እርሷ ያልመረጠችውን ሰው “ታዎጣዋለች” ሲባል አይናደድም?” ብየ በጣም ነው የቀናሁበት፡፡ ለነገሩ ፈርቶ ነው እጂ ትንሽም ቢኖን መሞከሩ አይቀርም ነበር፡፡ አሽ ምንም ወንጀለኛ አይደለም፡፡ የኦሮሞ መጠኑ ሲጨምር ውሸቱም ይጨምራል በሚለው መሰረት አሽም ውሸቱን “አፍቅራው ነው” ብሎ ቁጭ አለ፡፡ አባትዮው የነርቭ ችግር ሳይኖርበት አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ሲስቅ ልክ ቂል ሰዎች እንደሚስቁት እንደ እንቅልፍ ይዞት ነው የሚሄድ፡፡ የእርሱ ዘመድ ይመስለኛል 5ኪሎ ካፌ ውስጥ እንደተቀመጥኩ መጥቶ በትምህረተ-መስቀል አስፈራርቶኝ ሄደ፡፡ ነገሩ “ዋ” ማለቱ ነው፡፡ እርሱ ግን ቤተ-ክርስቲያን እንደሚሳለም ሰው በትምህርተ-መስቀል ነው አስፈራርቶኝ የሄደ፡፡ እኔ ደግሞ በትምህርተ-መስቀል ሲባርከኝ “ሰይጣን መስየው ነው” ብየ ተገረምኩ፡፡ እኔም አዎቅኩት፡፡ “የእርሱ ናት አሉ” ብሎ የሳቀው ሳቅ ልክ ልቡን ሰልቦ ነው ይዞት የሄደ፡፡ “የህዝብ መጫዎቻ ሆነው የሚስቅ ከሆነ ቂል ናቸው” ብየ ተውኩት፡፡ እናም የሆነ በደንብ ያላደገ ጭንቅላት(immature personality disorder) ወይም አውቲዝም(autism) አለባቸው ብየ ነው ያሰብኩ፡፡ ምክንያቱም “ሞኝ ውሃ እየዎሰደው ይስቃል” ነው ነገሩ፡፡

ቆምጨወች እኔ ተሸውጀ ሳለቅስ በጣም ነው የተመቻቸው፡፡ ይህንን ያወቅኩት ደግሞ አንዱ ጎጃሜ ልጅ ሲያዎራ “ባይሆን እንደዚህ ስታለቅስ ይሄ ህዝቡ ይይህ እንጂ እንዴት ያደርገናል” አለ፡፡ እኔም ገብቶኛል፡፡ ጎጃም በጣም ገገማ ስለሚበዛ የሚወስዱት ማጠቃለያ በጣም የሚገርም ነው፡፡ አብዛኛው ህዝብ ጎጃምን የሚያውቀው በግብርና ነው፡፡ ነገር

ግን ኤፍሬም ታምሩ “የፍቅር ሀገር” ብሎ ስለዘፈነ እኔ በማክዳ ነገር በማልቀሴ ልክ አፍቅሬ እንዳለቀስኩ ነው የቆጠሩት፡፡ እኔ ግን ያለቀስኩ እንዳው ነገሩ አናዶኝ ነው፡፡ ማክዳን እኮ አላውቃትም፡፡ ቆምጨወች ግን ገገማነታቸው ከዚህ ይጀምራል፡፡ የማላውቃትን ሴት ከጥንቆላ ተነስተው “አፍቅራዋለች” በማለት ለአለም ሲያስወነጅሉኝ ይውላሉ፡፡ ነገር ግን ጎጃምን አብዛኛው ህዝብ የሚያውቀው በገበሬ ብዛት እንጂ በፍቅር ብዛት አይደለም፡፡ እኔ የገረመኝ እና ያናደደኝ “ኦሮሞወች ገና ጠንቋይ ሌላ ነው የሚያገባት ስላለ፤ እንደዚህ እንዴት በዚህ ሁሉ የከተማው ህዝብ እና በብሄር-ብሄረሰቡ በሙሉ እንድትሻፍድ ያደርጋሉ?” ብየ ነው፡፡ ነገር ግን አሁን ሳስበው ኦሮሞ እራሱን ስለሚንቅ እና ስለሚጠላ ከህዝቡ ጋር አብሮ በማክዳ(ማጋኢጋ) ነገር መሳቅ እና መሳለቅ ስለፈለገ ማክዳን(ማጋኢጋ) አጫርቶ መደሰት ፈልጎ ነው፡፡ ኦሮሞ ግን ኦሮሞን እንደሚጠላ እና እንደሚንቅ “ሶፊያ መሃመድ(ሶጋሞጋ)” በምትባል ኦሮሞም እኔ አይቼዋለሁ፡፡ እኔ በዚህ ወቅት ማክዳን ፂላወች እንዳሳዩኝ እና ጋላወች እንደተደበቁ አላወቅኩትም ነበር፡፡ ቆምጨ ግን ቢተወኝ መልካም ነው፡፡ እኔ ፂላወች ማክዳን(ማጋኢጋ) ጋላወች በተደበቁበት እንዳሳዩኝ ባውቀው ኖር አይደለም ማልቀስ ቀርቶ እንዳውም ስለማክዳ(ማጋኢጋ) ነገር ማንንም ሰው አላናግርም ነበር፡፡ ነገር ግን ማክዳ ጋላ ከመጣች በረጅም ዲልዶ ስለማዘርጣት ብድሩ ይመለሳል ማለት ነው፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ እና በዚያ ሳለቅስ፤ ኦሮሞወችን ስሳደብ ፖሊሶች ወስደው አሰሩኝ፡፡ ማታውን ተፈታሁ፡፡ ተፈትቸም ታስሬም የማስበው ስለ ጥናታዊ-ፅሁፌ ነው፡፡ ስለዚህ ፖሊስ ሲለቀኝ የምሰራው እርሱኑ ነው፡፡ ጥናታዊ ፅሁፍ እየሰራሁ “ያዎጣታል” ቀጠለ፡፡ ስለዚህ እንደገና ተነሳብኝ፡፡ ቀጠልኩ መነጫነጭ ጀመርኩ፡፡ ምንም መልስ የለም፡፡ አውቲዝም(autism) ካለበት ሰው ሳቅ እንጂ ሌላ አይጠበቅም፡፡ እኔም ተናደድኩ፡፡ በዚህ ላይ-ታች ስል ከአስተማሪዎች ጋርም ግጭት ውስጥ ሳልገባ አልቀርም ነበር እነርሱ ነገሩን ስለሚያውቁት ተውኝ እንጂ፡፡ የሰራሁት ስራ ከትምህርትም የሚያስባርረኝ ነበር፡፡ ነገር ግን መምህሩ ምንም አላለኝም፡፡ በዚህም ይቅርታም ምስጋናም ለማቅረብ እዎዳለሁ፡፡ ያደረግሁት ነገር እንዲህ ነው፡፡ ሰውየው ኦሮሞዎች አሻፍደዋት መሰለኝ ጠዋት ሁላችንም እንሯሯጣለን፡፡ ሰዓቱ ጠዋት ነው፡፡ አስተማሪው ኦሮሞዎች ሲያሻፍዷት “ቂጤን ወጋኝ” እያለ ይሯሯጣል፡፡ በዚህም በጣም ስናደድ ሰንብቻለሁ፡፡ ምክንያቱም አብዛኞቹ ለኦሮሞም ሆነ ለትግሬ “እናዝናለን” የሚሉ አስተማሪዎች ውሸታቸውን ለማሸቃበጥ ፈልገው ነው፡፡ ውሸታም የሚናገረውን እና የሚሰራውን ሳይሆን ማየት ያለብን ፊቱን ማንበብ ነው፡፡ በቃ እነዚህን አስተማሪዎች 4 ኪሎም ሆነ 5 ኪሎ አይቻቸዋለሁ፤ ውሸታቸውን ነው፡፡ ይህም አንዱ ተማሪ ወደ መማሪያ ክፍል ሲገባ “አማኑኤል ዝም ብሎ ይስቃል” አለ፡፡ ይህንን የተባለው የፂላ አሻፋጅ ነው፡፡ የሚስቅ ደግሞ ኦሮሞዎች ሊበዷት ጠዋት ህዝቡ እየፈሳ ነው፡፡ እኔም “እንዳው የህዝብ መሳቂያ ሆኘ” ብየ በጣም ተናድጃለሁ፡፡ እኔም እንዲያዎጧት ብየ እነርሱም እንዳያዎጧት ብለው ማለት ነው፡፡ በዚህ ላይ በ5 ኪሎ ኮኒደር ስሮጥ መምህሩ በተቃራኒ ይሄዳል፡፡ ይህ አስተማሪ ደግሞ ልክ እንደማንኛውም ሰው ማክዳን ከህዝብ ጋር ሆኖ ያቀለጠ አስተማሪ ነው፡፡ ይህ አስተማሪ ጉራጌ ነው፡፡ በመሆኑም ጉራጌዎች “ከኤርትራ ዘር ነን” ብለው ስለሚያስቡ ማክዳን ኦሮሞ እንዳይበዳት በጣም አምርረው ነው የሚከላከሉ፡፡ ነገር ግን ማክዳ ስትጣል ለፂላወች ወግኖ ማክዳን ሚስጥር ደብቀው ነው የጣሏት፡፡ የ5 ኪሎ አስተማሪዎች ማለትም ስንታየሁ ጉራጌ፤ ዶ/ር ደረጀ ሸዋ እና ዶ/ር ጌታሁን ኦሮሞ ማክዳን ሚስጥር ደብቀው ካቀለጡ አስተማሪወች መካከል ናቸው፡፡ እነዚህ ስንታየሁ ጉራጌ፤ ዶ/ር ደረጀ ሸዋ እና ዶ/ር ጌታሁን ኦሮሞ የሚባሉ ሶስቱም አስተማሪዎች አትክልተኛ(vegetarian) አስተማሪዎች ናቸው፡፡

ይህ በእንዲህ እዳለ አንድ ቀን “ያዎጣታል” ነው ፤ መቸም ለማናገር ጥረት ያደርጋል ብለው ፊት ለፊቴን ልጆች ይዘዋት ይመጣሉ፡፡ እኔም “እንዴት አፍቅሬዋለሁ ትላለች?” ብየ ላናግራት ስል እምቢ አለች፡፡ አንድ ለስልክ መልእክት መቀበያ ብለው ተዘጋጅተው መሆኑ ነው የሆነ ቴሌቪዥን የሚያህል ስልክ ገዝተውላታል፡፡ እርሱን ነው የምትቀጠቅጥ፡፡ እኔም ተናድጀ ተውኩት፤ ያስሩኛል ብየ ነው፡፡ እንደዚህ የሚያደርጉት አትፍረዱባቸው አውቲዝም(autism) ናቸው፡፡ ወስደው

ለካስ ለአቶ ባል(አብርሃ) ሰጥተዋታል። እኔም በጣም ተናድጄ ነበር። በመሆኑም ቆይተው የሆነ ከ 5 ኪሎ ግቢ ፊቲ ለፊት ካፌ ውስጥ ከአንዱ ልጅ ጋር ቁጭ ብለዋል። ልጁ ዝም ብሎ የክላስ የቅርብ ጓደኛዋ ነው። እነዳዘዘበት ከእርሱ ጋር ተጣላሁ። መከረኛ የአዲስ አበባ ፖሊስ መጣ እርሱ ይዞ ዎስዶ አስገባኝ። ከዚያ ነው እንግዲህ 600 ብር ዋስ ከፍየ የዎጣሁ። ብሩን የሚከፍል ጠፍቶ በጣም ተቸግሬ ነበር። የብር ችግር ሳይሆን እኔ እንደ ታሰርኩ ቀጨኔ መጥቶ የሚከፍል ጠፍቶ ነው። በዚህም ላይ የተባረከ ጓደኛ አይጠፋም አንዱ መጥቶ ከፈለልኝ። እዚህ ላይ ቃሊቲም መጥተው የጠየቁኝን ጓደኞቼን በሙሉ ምስጋና ይድረሳቸው እላለሁ።

እኔ ወንጀል ስሰራ እና በ 5ኪሎ አካባቢ ስፈረግጥ የሚልኩብኝ ኦሮሞ ፖሊሶችን ነበር። ነገሩ ምን እንደሆን ለእኔ አልገባኝ። ነገር ግን ሁልጊዜ ጋላወችን ነበር የሚልኳቸው። ኦሮሞወችም ይመጡ እና "ሂድ" ይላል። በተለይ መጀመሪያ ቀን የወሰደኝ ኦሮሞ ሊነፋኝ ነበር። መሳሪያ አይይዙም። የሚይዙት ዱላ ነው። እኔን ሁሌ ኦሮሞዎች መያዛቸው ምክንያቱ ጥንቆላ ይሁን ወይም ህዝቡ "ኦሮሞወችን ደስ እንዲላቸው" ብሎ ይሁን የማውቀው ነገር የለም። ኦሮሞ ቂል ነገር ስለሆኑ "ደስ ይበላቸው" ብለው ሳይሆን አይቀርም።

ህዝቡ ኦሮሞወችን በማክዳ ነገር ተባብሯቸዋል። ህዝቡ እና ኦሮሞወች በማክዳ ነገር የተባበሩበት መክንያት ማክዳ የኤርትራ ዲቃላ ስለሆነች ነው። ነገር ግን የነማክዳ ባል ደግሞ ኦሮሞ ነበር። ነገር ግን ኦሮሞ ጅል ነገር ስለሆነ ማክዳን እና ቤተሰቦቿን ነገር ደብቆ ማክዳን ከህዝቡ ጋር ተባብሮ አቀለጣት። ህዝቡ ግን ኦሮሞወችን በማክዳ ነገር መተባበር የፈለገ መጀመሪያ የጀመሯት ትግሬወች ስለሆኑ ነው። ማክዳ የትግሬ ጅምር ሆና አልበዳም ስትላቸው መላ ሲፈለግ ለእኔ ማሳየት ያስባሉ። በዚህም ኦሮሞ ጅቦ አብሮ ከህዝቡ ጋር ይስማማል። ስለዚህ ኦሮሞወችን ህዝቡ በማክዳ ነገር የተባበራቸው መድረሻ ስሌለው እና አማራጭ ስሌለው እንጂ ኦሮሞችን ወዷቸው አይደለም። ስለዚህ ኦሮሞ ሞኙ ህዝቡ በማክዳ ነገር ስለተባበራቸው በሌላውም ይተባበረናል ብለው ከሆነ ተሸውደዋል። ለምሳሌ የአዲስ አበባውን ማስተር ፕላን ማየት ይችላሉ። ኦሮሞ እየጮኸ አንድም የወጣ ብሄር እና ብሄረሰብ የለም። ስለዚህ ኦሮሞን ህዝቡ የተባበረው እራሱን ሲያጫርት ብቻ ነው። ስለዚህ ኦሮሞዎች ማክዳን የትግሬ እና የቆምጨ ሚስጥር መደበቃቸው እንደተሸወዱ ማወቅ አለባቸው።

ከዚያም በጣም ተስፋ ቆረጥኩ እና ቤታቸውን መፈለግ ያዝኩ። እቤት እንድሄድ ያስገደደኝ ነገር ምንድን ነው "የእርሱ ናት አሉ፤ የእርሱ ናት አለ" እሰማለሁ በየቀኑ። "እንዴ ይኸ ሰውየ እብድ ነው እንዴ እነደዚህ የሚል፤ የማታውቀውን ሰው እንዴት ታዋጣዋለች ብሎ ቃል ይገባል?" ብየ ግራ ተጋባሁ። ይኸን ያልኩበት ምክንያት ደግሞ ቃሊቲ ከታሰርኩ በኋላ ሁለት ወይም ሶስት ጊዜ ጃን ሜዳ ተይጥለሁ። በዚህም እርሱ አባት ሆኖ ሞቶ እየመጣ "ይኸ ልጅ ሊገላት፤ ሊመታት" እያለ ይጮሃል። እኔም "የሞኝ ዘፈን ሁልጊዜ አበባየ ነው" አንደተባለ "አፍቅሬዋለሁ እያለች እያስዎራችብኝ ነው" የሁልጊዜ አቤቱታየ ነው። ነገር ግን ዳኞች አይሰሙኝም። "እኔ እኮ ለምን መብታችን አይከበርም? ለምን ዳኛው የማህበረሰብ ግርግር ውስጥ ይገባል?" የሚል ጥያቄ ሁልጊዜም ይመጣበኛል። ነገር ግን የሃገሪቱ ነባራዊ ሁኔታ ይሄው ነው። ሃቅ የላትም። ዳኛውም የተባለውን(ከውጭ ሰዎች ከጠንቋይ የሚነግሩትን) እንጂ ለእኔ ህግ ማየቱን ተዎው። ለነገሩ ዳኞች እኔ የምለውን ያልሰሙበት ምክንያት ነገሩ የመንግስት ጉዳይ ስለሆነ ነው። ማክዳን አምጥተው ያሳዩኝ በወቅቱ የመንግስት ጎሳዎች(ትግሬዎች) ናቸው። የኢህአዴግ መንግስት በዋናነት የትግሬ መንግስት ነው ይባላል። ስለዚህ ደሞዛቸው የመንግስት ስለሆነ ዳኞች በጣም ነው ወጥረው የያዙኝ። በውሸት የ600 ብር ዋስ ተበልቻለሁ። ይህን የከፈልኩበት ምክንያት እየታዎቀ፤ ስሜን ይዛ ልጅቷ "አስረሽ ምቺው" ስትጨፍር እየዋለች፤ "ለምንድን ነው የኔ ብር የሚበላው?" ብየ በጣም ቅር የማለትም፤ ተስፋ የመቁረጥም ስሜት ነው ያደረብኝ። የህ የሆነው ከቃሊቲ ከዎጣሁ በኋላ ነው።

እኔ እንግዲህ ነገሩ ያበቃል በማለት ከመሳደብ፤ ከመነጫነጭ ዎደ ኋላ አላልኩም፡፡ ስለዚህ የአዲስ አበባ ፖሊስም እኔን ከመከታተል ዎደኋላ አላለም፡፡ በዚህም በትንሹ ከ3 ጊዜ በላይ ፖሊስ ጣብያ ታስሬያለሁ፡፡ እስሩንም ጨምሮ ማለት ነው፡፡ አንድ ቀን ግን በጣም መረረኝ እና ደብዳቤ አስገባሁ፡፡ ደብዳቤውን ሳስገባ ፖሊሶች እንደሚያሾፉ አዎቅሁት፡፡ "በቃ ከዚያ በኋላ ፖሊስ ጣቢያ አልቀርብም" ብየ ነበር፡፡ እኔ ትግሬወች ማክዳን እንዳሳዩኝ ባውቅ ኖሮ እዚህ ሁሉ ነገር ውስጥ አልገባም ነበር፤ እንደዚህም መፅሃፍም የሚያፅፍ ታሪክም ስለማይኖረኝ መፅሃፍም አልፅፍም ነበር፡፡ ነገር ግን ነገሩ እየተባባሰ መጣ፡፡ ደብዳቤውም እንደሚከተለው ነው፡፡

"ለጃን ሜዳ ፖሊስ ጣቢያ
አዲስ አበባ
እኔ አቶ ታደለ ባሳዝነው የምባል ግለሰብ የአዲስ አበባ ቴክኖሎጂ አኒስቲቱት(AAIT) የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ(Electrical Engineering with Computer Engineering Specialization) የሁለተኛ ዲግሪ(MsC) ተማሪ ሆኜ እየተማርኩ እገኛለሁ፡፡ በዚህም እየተማርኩ ተማሪ ማክዳ አሰመላሽ የተባለች ተማሪ "አፍቅሬዋለሁ" ኢያለች፤ ልጠይቃት ስጠጋ ዛቻና ማስፈራሪያ ተብሎ ከዚህ ቀደም ቢያንስ 3 ዎር ታስሬ ተፈትቻለሁ፡፡ ስለዚህ የአካባቢው ፖሊስ አቅርቦ ይጠይቅልኝ ስል በትህትና እጠይቃለሁ፡፡
ከሰላምታ ጋር
ታደለ ባሳዝነው"

የሚል ነበር፡፡ ነገር ግን "አውቆ የተኛን ቢቀሰቅሱት አይሰማም" እንደሚባል "ያዎጣታል" አሏቸው፡፡ እኔ መቸም ችላ ሲሉት ልቤ እንደ እሳት ነው የተቃጠለ፡፡ በዚህም "እናየዋለን" ብለው ላኩኝ፡፡ እኔም የሆነውን ነገር ስለተረዳሁት ምንም አልተከራከርኩም፡፡ በቃ ከዚህ በኋላ ስለ ህግ ተስፋ ቆርጫለሁ፡፡ እኔ እንዳውም የሆነ "የማያዳግም እርምጃ እዎስዳለሁ" ብየ ነበር፡፡ ያው ሳይሳካልኝ ቀረ እንጂ፡፡ በጣም ታናድጀ እንዳውም "እስኪ እኔ ጋር ትደርሳለች" የሚል ሁሉ ነገር አስቤ ህዝቡን ምንም አልቻልኩትም፡፡ ህዝቡ ድምፁ አንድ ነው፡፡ በቃ ከአመፁ ብዛት እኔ እንድናደድ አድርገው ነው የሚያዎሩ፡፡ የህዝቡ አመፅ ስለገባኝ እና ማክዳ ጋላም እየቀለደች እንደሆነ ስለገባኝ፤ እኔም አሁን አደብ ገዝቼ እና ምክዳ እኔ ላይ መምጣቷ እንደማይቀር ሳውቀው ዘዴ ቀየስኩ፡፡ ይህም ዘዴ **"ዲልዶ"** መጠቀም ነው፡፡

በዚህም ፖሊሶች ችላ ስላሉኝ በጣም ተናደድኩ፡፡ ስለዚህ "በጉልበቴ አስተካክለዋለሁ" ብየ ልክ እንደ ጋግስተር(Gangster) መዘጋጀት ጀመርኩ፡፡ የግል ስፖርት ሁሉ ቤቴ ውስጥ እየሰራሁ ነበር፡፡ በዚህም ከዚህ ቀደም አማኑኤል የተባለው አሻፋጅ ዝቶብኛል፡፡ እኔም "እህ ይኸ ደግሞ ምንድን ነው እንደዚህ የሚያናፋ?" ብየ የሆነ ነገር እንዳለው አውቄ ነበር፡፡ ለካስ አሻፋጅ ሆኖ ነው፡፡ ልክ እንደ የህገር ተረካቢ ከአቶ ባል(አብርሃ) ሊረከባት መሆኑ ነው፡፡ እኔም የዚያኔ ምንም አልመሰለኝ ነበር፡፡ ምክንያቱም ዝም ብለህ ለሚያልፍ ነገር ከመንገደኛው ሁሉ መጣላት የለብህም ካልደጋገመህ በስተቀር፡፡ ፖሊሶች ነገሩ የመንግስት ጉዳይ ስለሆነ ምንም ማድረግ አይችሉም፡፡ **መንግስትን "ጥፋተኛ" ከማለት ይልቅ እኔን "ጥፋተኛ" ማለት ይቀላቸዋል፡፡** ስለዚህ ችላ አሉኝ ማለት ነው፡፡ "አውቆ የተኛን ቢቀሰቅሱት አይሰማም" የሚለውን አባባል ተጠቅሜ እኔም ተውኩት፡፡

በሌላ ቀን ያ ከላይ የተነጋገርንበት ነገር ሁሉ አልፎ አማኑኤል የትግሬ አሻፋጅ ሁሌ ልጅቷን ይዞ በፊቴ ይመጣል፡፡ "እንዴት ነው ነገሩ? ስሜን አትለቅ ሁሌ "አፍቅራዋለች" ነው የሚባል አቶ ባልን "መተካቱ ነው" እንጂ" ብየ እኔም ዝም እል ጀመር፡፡ አልፎ አልፎ ነበር የሚመጡ፤ አንድ ሰሞን ግን አምርረው በቃ ተተኪ ትውልድ(አልጋ ወራሽ) ሆነ፡፡ እኔም በጣም ጨነቀኝ፡፡ ትግሬዎች ደግሞ በጣም ዘረኛ ናቸው፡፡ በቃ ብቻ አንድ ሰው "ትግሬ ነኝ" ይበል እንጂ ቆዳውን ገፎ ስጋውን ቢበላውም እራሱ መስሚያ የላቸውም፡፡ ለእኔም እንግዲህ በሰሜን ሸዋ በኩል "ዝምድና አለህ" ተብየ ነው

ያሳዩኝ፡፡ የመመረቂያ ፕሮጀክት ሲያቀርቡ አማኑኤል የትግሬ አሻፋጅ ጭራሽ እንደባል ነበር እየተገበረ ያለው፡፡ እኔም እልክ ይዞኝ ተከተልኳቸው፡፡ እርሷም የጭፈራ ቤት የሚመስል ልክ እንደ ከለብ ሽርሙጣ ፓንት ሊታይ ትንሽ የቀረው ልብስ ለብሳለች፡፡ እኔም አሯሯጥኩ አብሬ፡፡ ከዚያ ልጁ ተዋት፡፡ ትቷት ወደ ግቢው ካፌ(እሷን ያሳዩኝ ቦታ) የሆነ የሚበላ ነገር ይሁን የሚጠጣ አዘዘ መሰለኝ እኔም አላየሁትም፡፡ ለነገሩ እኔ የተከታተልኩት “ስሜን አልለቅ አለች” እንጂ በበላይነት የሚያስተዳድሯት ትግሬዎች እና ኦሮሞዎች ናቸው፡፡ ስለዚህ ጠቅለል ሲደረግ መከታተሌ ፍቅር ሳይሆን “ስሜን ትልቀቅ” ነው፡፡ ይህም በዚህ አለፈ፡፡ እነርሱም ፕሮጀክታቸውን አቅርበው ሄዱ፡፡ ይኸ ሰውየ የሚከታተላት ያለምክንያት አይደለም፡፡ ምክንያቱ ምንድን ነው የእርሱ ጎሳዎች “የትግሬ ተወላጅ ነን” ብለው በቅርቡ የተቀላቀሉ ናቸው፡፡ ስለዚህ ነገሩ የበላይነት ማሳያም ጭምር ነው፡፡ ምክንያቱም ፂላ ይዟት ይሰነብታል፤ ዎስዶ ለፂላ ያቀብላታል፤ ወዘተ፡፡ በቃ ፂላ.. ፂላ... ፂላ ... አላማው ይህ ነው፡፡ ስለዚህ እኔም አዎቅኩት ምንም አልመሰለኝ ነበር፡፡ የመሰለኝ ነገር ምንድን ነው የግል ጉዳይ ነው፡፡ በቃ “ሰሜ” ሁሌ የሚያስጨንቀኝ “ስሜን ትልቀቅ” ነው፡፡ ህዝቡ ደግሞ “እንደምሽግ” ነው የቆጠረኝ፤ ስሜን እንድትለቅ አልፈለገም፡፡ ስለዚህ “ባለሽበት እርጊ” ብሎ አጥብቆ ያዛት፤ እርሷም እረጋች፡፡ እኔም መናደድ ነው እንጂ ሌላ ምን ይመጣል፡፡ **ህዝቡ(ካታንጋው) መጠቀም የሚፈልገው እኔን ሳትለቅ ነው፡፡** እኔም “የካታንጋ ፍቅር” ብየ ምንም አልመሰለኝም፡፡ እኔም ነገሩ ስለገባኝ ማክዳ ጋላ ደብረ ብርሃን ከመጣች “ለህዝብ ተወካዮች ምክር-ቤት፤ ለአባ ገዳ፤ ለእሬቻ፤ ለአክሱም ህዝብ እና ለኦሮሚያ ህዝብ” ብየ በዲልዶ ነው የማዘርጣት፡፡

የመመረቂያ ፕሮጀክት ያቀረቡ እለት ማክዳ(ማጋኢጋ) ከአማኑኤል የትግሬ አሻፋጅ(ሽዋየ) ጋር እኔ ስከታተላቸው ተናዳ “የእርሱ ነው፤ ተወው” አለችው፡፡ እኔም ማጋኢጋ **“ቤተሰብ”** ብየ ዝም አልኩ፡፡ ማክዳ ኦሮሞም ስለሆነች ቡድን የመፍጠር እና የማመፅ ባህሪ አላት፡፡ ኦሮሞች አሁን በተፈጥሮ ቡድን የመስራት እና የማመፅ ነገር ተጠናውቷቸዋል፡፡ ይህችም ልጅ እንደ ዘር ይዟት እኔን አግልላ ከህዝቡ ጋር ሴራ ይዛ ነው እንደዚህ የምትሆን፡፡ **አሁን ማክዳ እኔን የምታወጣኝ ለህዝቡ ብላ ነው፡፡** ማክዳ እንደዚህ 4 እና 5 ዓመት የወሰደባት ምክንያት ምንድን ነው ትላላችሁ? ምክንያቱ እኔ እንደገመትኩት ከሆነ “የዛሬን ለመበዳት ትሞክር” ሲባል ዛሬም ህዝቡ በጩኸት ሲያባርራት፤ እንደገና በሚቀጥለው ቀን ይሳካል(ይበጂታል) ሲባል አሁንም ህዝቡ በጩኸት ሲያባርራት እንዲህ እየተባለ ነው እዚህ የደረሰች፡፡ **ለዚህ ሴራ ምክንያቱ ደግሞ ማክዳ እና ኦሮሞዎች በጣም በቡድን የማመፅ ልማድ ስለያዛቸው በእኔ ላይ በማመፅ ህዝቡን ለማስደሰት የወሰዱት እርምጃ ነው፡፡** አሁን እራሱ ልታወጣኝ ነው የሚባል አቤል(አብርሃ) እና ክንፉ-ገብሬል(ጋገ) “ሰለቸን” ስላሉ ለእነርሱ እንድትለቃቸው ተብሎ ነው፡፡ ማክዳ ጋላ ከመጣች በዲልዶ ነው የምበዳት፡፡ ኦሮሞ እና የኦሮሞ ተወላጅ ባጠቃላይ አመፅኛ ትውልድ ነው፡፡ በቡድን ሆነው ማመፅ እና የሆነን ሰው ማግለል ይወዳሉ፡፡ ኦሮሞዎች ለምሳሌ ማክዳ ላይ ህዝቡ ሲመካከር ያልነገሯት አመፅ እና በቡድን አባሪነት ለምዶባቸው እና ኦሮሞንም ስለሚንቁ ጭምር ነው፡፡

ህዝቡ መጠቀም የሚፈልገው ሲጠይቋት “ታዴን አፍቅሬዋለሁ” ማለት አለባት፡፡ ከዚያ በኋላ “እህ ባይሆን ይሳሚት እንጂ” ተብሎ መጠቀም ይጀምራሉ፡፡ እኔ እኮ ጭንቅላቴን ያቃጠለኝ ይህንን ትሪክ እና ፉገራ ስለማውቅ ነው፡፡ ህዝቡ የሚፈልገው “ታዴን አፍቅሬዋለሁ” እንድትል ነው፡፡ ብቻ “ታዴን አፍቅሬዋለሁ” ትበል እንጂ ከዚያ በኋላማ ያለውን ህዝቡ ይችልበታል፡፡ ለህዝቡ በጣም ጨዋታ ሲሆን ለእኔ ደግሞ “ትኩስ ድንች” ነው የሆነብኝ፡፡ እኔም ነገሩን በእውነት እና ከእውነት ስለማውቀው እና ስለገባኝ በጣም ነው የተናደድኩ፡፡ ከማይረባ ሰው ጋር ነገር መጀመር በቃ እርግማን ነው፡፡ ማክዳ፤ ቤተሰቦቿ እና ኦሮሞወች እኔን ጨምረው ነው የህዝብ መቀለጃ ያደረጉኝ፡፡ ትግሬወች ማክዳን ለእኔ ሲያሳዩኝ አላማውም “አፍቅሬዋለሁ” እንድትል እንጂ እኔ እንድበዳት አይደለም፡፡ ትግሬወች “ይስሚታል” የሚባል ነገር ከቆምጨዎች በጥንቆላ ሰምተው ነው ለመሳም ነው ለእኔ ያሳዩኝ፡፡ ማክዳ ለትግሬወች መሳም እራሱ እምቢ ብላ ነበር ነው የሚባል፡፡ ነገር ግን ለእኔ ካሳዩኝ በኋላ ግን እኔን ኦሮሞ በሰጠኝ ስም እየተሳደቡ እና ማክዳን ተስፋ እያስቆረጡ

ብዙ ነገር ነው እየተጠቀሙ ያሉ፡፡ እኔ የገረመኝ የከተማ ገገማ እንዴት ይኖራል? በትግሬወች አመለካከት ለብልጠት ብለው ነበር ያሳዩኝ፡፡ ነገር ግን ማክዳን አሳይተውኝ ትግሬወች ሳይታሰብ አዲስ ዱብእዳ ነው የደረሰባቸው፡፡ ለእኔ አሳይተው እኔ ሳሻፍዳት ማክዳን በሰፊው ለመጠቀም ነበር ያሳዩኝ፡፡ ነገር ግን ሳይታሰብ ትግሬወች ይፈሱ ጀመር፡፡ ስለዚህ የታሰበው አልተሳካም ማለት ነው፡፡ ያሰቡትን ማለትም ማክዳን መሳሙን አሳክተዋል፡፡ ነገር ግን ትልቅ ዋጋ ከፍለዋል፡፡ ምክንያቱም **ፈስተዋል፡፡**

ነገሩ ከልክ ስላለፈ የቤተሰቦቿን ቤት መፈለጉን ተያያዝኩት፡፡ አዲስ አበባ ፒያሳ ሰራተኛ ሰፈርን ከሲኒማ አምፒር ጀምሬ አደረስኩት፡፡ ምንም ፍንጭ የለም፡፡ ዎሬኛው ህዝብ(ካታንጋው) “ሰራተኛ ሰፈር የንጉስ ሰፈር አይደለም” ብሎ ነው የሚያስብ ስለዚህ እርሱ ጋር መፈለጌም እንደ ስድብ ሳይዎሰድ አይቀርም፡፡ እኛ ሀገር ዎሬ እናቁም፡፡ ከውጭ እርዳታ ሲመጣ መገመት ያለብን የሰው ምግብ ሳይሆን ከሰው ተርፎ ለእንስሳት መኖ የሆነ ነው፡፡ “እንስሳት ከሚበሉት ሰው ይብላው” ተብሎ ነው፡፡ ስለዚህ እንደዚህ ከምንሆን በሀገራችን ሰርተን ብንከብር ነውር የለውም ባይ ነኝ፡፡ ንጉስነት እንዳው ለሀገራችን መከፋፈል እና መቀያየሚያ ነው እንጂ መቸም አይመለስም፡፡ “የሞተ አህያ ተነስቶ አይፈሳም” እንደተባለ ንጉስነት እንዳው ልክ አፈ ታሪክ ላይ እንዳለ ቁጠሩት ባይ ነኝ፡፡ ይህን “ሽክም” እና የህዝብ እዳ ለመንግስቱ ሀይለ ማርያም ምስጋና ይድረሰው እና ላይመለስ ጨርሶልናል፡፡ ስለዚህ የሚመጙም ሆነ ሆነናል ብለው የሚያስቡ ሰነፎች በ2ነኛው ክፈለ ዘመን ንጉስነት “ሃብታምነት” መሆኑ ይግባቸው ባይ ነኝ፡፡ በአለም ላይ ያሉ በጣም ሃብታም ሌቦችን ማየት እንችላለን፡፡ የሚቀመጡበት ወንበር እንኳን የንጉስ ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሰዎች ንጉስ ሆኑ ማለት ሃብታቸው ነው፡፡ ስለዚህ ለገንዘብ እንስራ፡፡ ይህ ሲባል ክብራችንን ሁሉ ለገንዘብ እንስጥ ማለት አይደለም፡፡ ቢያንስ ድርቅን ማስዎገድ እንችላለን፡፡ ስለዚህ ድርቅን መቋቋም እንጂ “ሌላው ሲሰራ ተቀምጠን እንውል ነበር” እያልን ብናስብ “የቀን-ቅዠት” እንዳው በከንቱ ማለም ይመስለኛል፡፡ ይህ ደግሞ በትንሹ 80% የሚሆነው የሀገሪቱ ድምፅ ቢሰበሰብ ይስማማበታል፡፡ ስለዚህ እንለዎጥ የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡

ወደዋናው ጉዳይ እንመልስ እና፤ በዚህም ፍለጋ አልተሳካልኝም፡፡ ከዚያም “የማኪ ምንገድ” የሚለውን ፊልም ሲኒማ አምፒር ላይ ተሰቅሎ አየሁት፡፡ ነገሩ በጣም አናደደኝ፡፡ የተለጠፈው የአንድ ሰው ምስል ብቻ ነው፡፡ በቃ “ሰው ግር-ግርን ልክ እንደ መርካቶ ዱርየ ለገንዘብ መጠቀም ጀምረ” ብየ በጣም ተናደድኩ፡፡ “በስም መነገድ ተጀመረ” ብየ በጣም ተናደድኩ፡፡ ሲሰነብት አይቸዋለሁ፡፡ ነገር ግን የዚያን እለት በጣም አናደደኝ፡፡ ለነገሩ የተናድኩበት ጉዳይ ሌላም ጭምር ነው፡፡ ይሕም ቤታቸውን ስፈልግ ሰው “አሮሞዎች ይዎስዷታል” ብሎ ይፈራል ብየ አስቤ ነበር፡፡ እንኳን ሊፈራ የልብ ልብ ነው የተሰማው፡፡ ምክንያቱ ምንድን ነው ቤተሰቦቿ አውቲዝም(autism) ስለሆኑ ዝም ብለው ስለሚስቁ ነው፡፡ “የማኪ መንገድ” ለምን አናደደህ ብትሉ “ማክዳ” የሚለው ስም ሲቆላመጥ “ማኪ” ነው፡፡ “ማክዳ” ደግሞ አሁን በትግሬ ተሸጣ ግራ የምታጋባን አሮሞ ናት፡፡ ስለዚህ ግርግሩን ተጠቅሞ የዚህ ፊልም ሰሪ በተራበተራ ልጅቷ ወደ አንድ ወገን ስትሆን ባለተራ ፊልሙን እንዲያይለት መሆኑ ነው፡፡ ስለዚህ መነገዱ ነው፡፡ ብዙ የልብስ ሱቆችም “ማኪ ፋሽን” ወዘተ ሆነዋል፡፡ እኔ እኮ ህዝቡ ከልቡ አፍቃሪ ቢሆነ እና ነገሩ ሁሉ እውነት ቢሆን ምን ያደርገን ነበር? በጣም ይገርማል፡፡ በፌክ ፍቅር እንደዚህ የሆነ ህዝቡ እውነት ቢሆን ኖሮ “የፍቅር ዘር” ነበር የሚባል፡፡

ስለ መርካቶ ዱርየ ካነሳሁ ላይቀር ትንሽ እናውራ፡፡ “የገበያ ግርግር ለቀጣፊ ተመቸው” ይባላል፡፡ እንደሰማሁት ከሆነ አዲስ አበባ በ1997 ዓ.ም ሲረበሽ ዱርየው እና ዎጣት የሚባለው ህዝብ ወዴት እንደገባ ታውቃላችሁ? እኔ የሰማሁት በጣም ነው ተስፋ ያስቆረጠኝም ያሳዘነኝም፡፡ የገባው ዎዴት ነው “ዎደ ስርቆት” ነው፡፡ በጣም ያስቃል፡፡ እኔ የገረመኝ ነገር የሀገር ብጥብጥ እና ለለውጥ መነሳት ለስርቆት የሚመች ከሆነማ ወደ ፊትም የተደራጁ ሌቦች ሊመጣ የሚችለውን ለውጥ ሊቀለብሱት ይችላሉ የሚል ስጋት አለኝ፡፡ እኔ እንደማስበው ሰው ሌባ የሚሆነው የተዘረጋው ስርዓት ስራ

አልሰጠው ስላለ ነው፡፡ ስለዚህ ስርዓቱን ሊጥል ህዝቡ እየታገለ ዱርየው የሚሰርቅ ከሆነ የተፈለገው ለውጥ አይመጣም ማለት ነው፡፡ ወይም ህዝቡ ግርግሩን ያስነሳው ለመስረቅ እንጂ ለለውጥ አይደለም የሚል አስተሳሰብን ሊያስነሳ ይችላል፡፡ ስለዚህ ለወደፊትም እናስብበት፡፡ ይህንን ተከትሎ መንግስት ደግሞ ሌባውን ለማስወገድ ብሎ ለአመፅ የዎጣውን ህዝብ በሌባ ስም በዱላ ቆልቶ ወደ እስር ቤት ያስገባዋል፡፡ ሌላው የመርካቶ ዱርየ እና የአዲስ አበባ ህዝብ ችግር አመፅ ሲነሳ የሚዎስዱት እርምጃ ነው፡፡ የሚዎስዱት እርምጃ ምንድን ነው ሲባል የህዝብ ንብረትን ማቃጠል እና ማውደም፡፡ ይህ እኮ የጠላት እንጂ የህዝብ አይደለም፡፡ ከእነዚህም የህዝብ ንብረቶች የመጀመሪያው ሰለባ የአንበሳ አውቶብስ ነው፡፡ ወደ ፊትም ሊመጡ ለሚችሉ የለውጥ እንቅስቃሴዎች እነዚህን መሰል በህዝብ እና በሀገር ንብረት ላይ ውድመትን ሊያመጡ የሚችሉ እርምጃመዎችን እናቁም፡፡ አንባሳ አውቶብስ አሽከርካሪዎችም ቢሆኑ ችግር ሲፈጠር መኪናዎችን በከለላ ቢያስቀምጧቸው ሀገር መቀጠሉ አይቀረም እና ከሌላ ኪሳራ መከላከል እንችላለን፡፡ እኔ ይህ ነገር ለምን አሳሰበህ? ብትሉ ባቡሩ ነው፡፡ አሁን ለውጥ፤ ምናምን እያልን ነው፡፡ ይህ መንግስትም በተአምር እነጂ በሰላም አይለቅም፡፡ ስለዚህ ወደፊት ሊነሱ በሚችሉ እረብሻዎች እና ግርግሮች ላይ የባቡር መስመር እና ሌሎችም ለሀገሪቱ ኢኮኖሚ የጀርባ አጥንት የሆኑ መሰረተ-ልማቶች ሊዎድሙ ይችላሉ፡፡ ይህ ደግሞ የሸባሪ እንጂ የዜጋ ስራ አይደለም እና የምንዎስዳቸውን እርምጃዎች እንመልከት፡፡

ወደዋናው ጉዳይ ስንመለስ ያው ቤቱን ፍለጋ ነው፡፡ በዚህም ስፈልግ ውየ ስላጣሁት ተስፋ ቆርጬ እንግዲህ “ካልገጠምኳቸው” ብየ 5 ኪሎ ሄድኩ፡፡ እንዳልኩትም የባል ምትክ(አማኑኤል የትግሬ አሻፋጅ) ይዟት መጣ፡፡ ሊያልፍ ሲል እየተሳደብኩ እና እየሮጥኩ ሄድኩባቸው፡፡ ለካስ ሰው ተዘጋጅቶ ይሆን ሳይሆን ብርግግ አለ፡፡ አማኑኤል ብቻውን ቀረ፡፡ አንድ ፓኮ ማስቲካ ገዝቸ ነበር በእርሱ ዎርውሬ ልመታው ስል ሸወደው፡፡ ለካስ እየተሸወድኩ ነበር፡፡ ምክንያቱም ለመጠቀም የግዴታ መንደርደሪያ ያስፈልጋል፡፡ ስለዚህ ማኪዳን እያታለሉ ነው የሚጫዎቱብኝ፡፡ ሊደበድቡኝ ነበር ተማሪዎች፡፡ ጥበቃው መጥቶ አዳነኝ፡፡ ከዚያም ፖሊስ ተጠራ፡፡

ፖሊስ ከተጠራ በኋላ አንዱ ኦሮሞ መጥቶ “ካፍ ሂም”(cuff him) አለ፡፡ ልክ እንደ ፈረንጅ ፖሊሶች(cuff him) ሲል የዚያን እለት ምንም አልመሰለኝም ነበር፡፡ ቆይቸ ሳስበው በሳቅ ነው የዎደቅኩ፡፡ ትርጉሙ “እሰረው” ማለት ነው፡፡ አዲስ አበባ ያለው ሰው እየተንቀሳቀሰ ያለው ፊልም ለመስራት ነው፡፡ በቃ እፊልሙ ላይ “እሰረው” ብሎ እንዲነገር መሆኑ ነው፡፡ ስለዚህ “ህዝቡ ቂል ነው” የሚል ስሜት ነው የመጣብኝ፡፡ ይህ ልጅ ደግሞ የማክዳ የቅርብ ጓደኛ ነው ይባላል፡፡ ነገር ግን ጓደኛ ማለት ከዘመድም ተነጥሎ ቢሆን የልብ ይመከራል፡፡ ወደ ጎሳው ከመሆን ለእርሷ የሚሆናትን መምከር የነበረባቸው ጓደኞቿ ነበሩ፡፡ ምክንያቱም ልጅቷ አውቲዝም(autism) ነገር ነች መስሚያ የላትም እጂ ከፍተኛ በደል ደርሶባታል፡፡ ይህንን ማስረዳት የሚችሉ ጓደኞቿ ነበሩ፡፡ ነገር ግን እነርሱም ወደ ጎሳቸው ሆነው ሲያሻፍዷት ነበር ይባላል፡፡ የጅብ ልጅ ያው ጅብ ነው እርሱም እንደሌላው ደብቋት ማክዳ እንደዚህ በትግሬ ተሸጣ “አፍቅራለች” ተብሎ ልትመጣ እና እኔ ልበዳት ነው፡፡ ይህ የማክዳ ጓደኛ ኦሮሞ ብትፍቀው ጅብ ይወጣዋል፡፡

ከላይ እነንደጠቆምኩት ተሳታፊው ህዝብ የሚፈልገው ልጅቷን መጠቀም ነው፡፡ ስለዚህ ተማሪዎችም ጓደኛቸው ከሆነ ቢያራባት መስሚያ የላቸውም፡፡ ስለዚህ ጎሳቸውን ወይም የክላሳቸው ጓደኛ አለበለዚያ ደግሞ የትምህርት ክፍላቸውን ልጅ ለማስጠቀም እንጂ ሌላ ጥቅም የለውም፡፡ እናም ተማሪዎች እኔ ህዝቡ “ጅል” ብሎ ይስደባቸው አላውቅም፤ በጣም ልጅቷ እንድትመነዘር እና እንድት መዘበር ነው የሚፈልጉ፡፡ ምክንያቱም የሚበዳ ሴት የሚጥል ወይ ብልት የሌለው አለዚያ ደግሞ ጅል ነው፡፡ እኔም “ስሜን አስለቅቁ እንጂ ብትሸጧትስ ምን አገባኝ” በሚል ዝም አልኳቸው፡፡ ተማሪዎች በቃ ለጎሳቸው ልክ እንደጥበቃ የቆሙ ናቸው፡፡ ይህ የሆነበት ምክንያት በብዛት የአዲስ አበባ ልጆች ናቸው፡፡ አዲስ አበባ ውስጥ ደግሞ የአንድ ጎሳ ህዝብ “እኛ” ብሎ ነው እንደ ቤተሰብ የሚያዎራ፡፡ ስለዚህ እነዚህም ልጆች

ከቤተሰባቸው የዎረሱትን ነው የሚያዎሩ። ይህች ማክዳ የምትባል ልጅ ደግሞ ጎሳ የላትም(ጎሳ አልባ ናት)። ስለዚህ የሚያግዝላት ጎሳ የለም ማለት ነው።

በዚህም ላይ ማክዳ የምትወግነው ለህዝቡ እና ለትግሬዎች ነው። አሁን እየለፋች ያለው ህዝቡ በሙሉ እንዲቀምሳት ነው። ህዝቡም በጣም ስለተመቸቻቸው "ታዴን አፍቅረሽዋል" ይሏታል። በዚህም ማክዳ የአፍቃሪነት ሞራል እስከ አንገቷ ነው እየተሰማት ያለ። በተለይ ኦሮሞወች ላይ ሄዳ "እምቢ" ብላ ስትመለስ "እኛ ነን እንጂ አንቺስ አፍቅረሽዋል" ይሏታል ትግሬወች። እንዳውም ኦሮሞዎች ላይ ሄዳ "እምቢ" ብላ ስትመለስ ሳያጨበጭቡላት አይቀሩም። ልጅት የዚህ ጊዜ በቃ "የልብ-ልብ" ነው የተሰማት። ልጅት ወደ ትግሬዎች የምትወግን አባቷን "ካታንጋ ነው" ብላ ነው ምታስበው። ስለዚህ ከኦሮሞ ለመሸሽ ነው። አባትዮው በጣም ሲከፋው ወደ ኦሮሞዎች ትሄዳለች። "ከኦሮሞ ሌላ ይሻላኛል" ብላ እንደሆን እንጂ ትግሬዎች ሸጠዋት ነው። ትግሬወች ሸጠዋት ማክዳ የምታግዘው ለትግሬወች ነው። ስለዚህ "ኦሮሞ ከሚለምነኝ ትግሬ ቢሰድበኝ" ይሻለኛል ብላ ነው። ኦሮሞወች በጣም ጥጥ ልብ ናቸው። አንደዚህ ሲሸጧት ተደብቀው በኋላ መጥተው "እንብዳሽ" ይላሉ። እርሷም "ኦሮሞ ከሚበዳኝ ትግሬ ይሻላኛል" ብላ ነበር ትግሬው አልበዳት አለ። ትግሬወችን እምሷን እና ያላትን አሳይታቸዋለች። ልጁ ግን "አልበዳትም" አለ ጠንቋይ። እኔም ይችን የማክዳ ጋላን ሴራ እና የህዝቡን ሴራ ስለማውቅ፤ ደብረ ብርሃን ከመጣች "ለህዝብ ተወካዮች ምክር-ቤት፤ ለአባ ገዳ፤ ለእሬቻ፤ ለአክሱም ህዝብ እና ለኦሮሚያ ህዝብ" ብየ በዲልዶ ነው የማዘርጣት።

በዚህም ታሰርኩ። የታሰርኩት የተለመደው ጃንሜዳ ፖሊስ ጣቢያ ነው። የጃንሜዳ ፖሊስ ጣቢያ ደግሞ ለቀጨኔ መድሃኒያለሙ ማኑሪያ ነው የሚሰጠው። እናም እዚያ ወስደው አጎሩኝ(they put me behind the bar)። ታጉሬ ከሰነበትኩ በኋላ ለፍርድ ቀረብኩ። ምስክሮች መጡ። ምስክሮችም

1. ማክዳ አስመላሽ(ማጋኢጋ)
2. አማኑኤል(ሽዋየ) እና
3. ቀዮ ሲስኮ ነበሩ።

እንደተናገርኩት ቤተሰቦቿ እና እርሷ አውቲዝም(autism) አለባቸው ብያለሁ። ስለዚህ ቀልድ አይለያቸውም። ዝምብላ ጉልጊዜ ከንፈሯን ለሳቅ ይመለገጣል። እኔ ደግሞ ተናድጀ የሚስቅ ሰው እንዳው ብነክሰው እራሱ አልረካም። በጣም ነው የምናደድ ። ሁሌ መቀለድ ነው። ስለዚህ አንደኛ ምስክር ከሳሽ አማኑኤል ቀረበ "መቶኛል፤ ማናምን" ብሎ ዳኛዋ የጠየቀችውን ሁሉ መሰከረ። ዳኛዋም የሆነች ቀልደኛ ነገር ነች።

ቀጠለ ሌላኛው ምስክር ገባ እርሱም መሰከረ።

ቀጠለ ማክዳ ገባች። መቸም ፍቅር ሆና ሞታ የማታደርገው ጥረት የለም። በእድሜ "26 አመቴ ነው" አለች። እንደ እርሷ አባባል "26 አመቴ ነው" አለች እንጂ እድሜዋ ገፍቷል። እድሜዋ ገፍቷል ያልኩበት ምክንት የእርሷ መንትያ እህቷ ከእኛ ጋር ሁለተኛ ዲግሪ ጨርሳለች። ስለዚህ መንትያ እህቷ ከእኛ ጋር ሁለተኛ ዲግሪ ጨርሳለች ማለት በእድሜ ከእኛ ጋር ተወዳዳሪ ናት ማለት ነው። መጀመሪያም ማክዳ እድሜዋን ዋሽታለች። ምክንያቱም ትግሬዎች የጣሏት በነፃ ዝውውር ስለሆነ፤ **"እርጅታለች"** ብለው ነው። ቢሆንም ግን ከ 26 አመት ሴት ትዳር እንጂ የምጠብቅ የአውቲዝም(autism) ጨዋታ እኔ አልጠብቅም። በቃ እንደ ጀማሪ ሙሽራ መቅበጥበጥ ነው፤ ማናምን። መቸም አንድ ሰው እስከ 50 አመቱ ድንግል ሆኖ ቢቆይ ሁሌ ህፃን አይባልም። ማክዳ እራሷ እና ቤተሰቦቿ ግን የሚፈልጉት ማክዳ "ህጻን" እንድትባል ነው። እኔም ገርሞኝ ዝም አልኩ። ያሁሉ ሲሆን አባትዮው ይስቃል። ህፃን እና አውቲዝም(autism) ልዩነት አለው። ህፃን ያድጋል፤ ነፍስ ሲያውቅም መቀለጃ መሆኑን ይተወዋል።

አውቲዝም(autism) ግን እንዳውም እድሜው በጨመረ ቁጥር መቀለጃነቱ እየጨመረ ነው የሚሄድ። የእነዚህ የማክዳ እስከ ቤተሰቧም አውቲዝም(autism) ያወኩበት ምክንያት በየዓመቱ መቀለጃነታቸው እየጨመረ ነው የመጣው።

እርሷም እንደዚያ እየሆነች መሰከረች። እኔም ተስፋ ቆረጥኩ። ምክንያቱም ልጅቷን ሳያት ምንም እንዳው ከንቱ ነው። ዝም ብላ የቀረች በላት። እንዳው ዝም ብላ ነው የምትዘናከር። አባቷም እንደዚያው ነው። ዝም ብሎ ተቀምጦ ይስቃል። ስለዚህ "ምንም መፍትሄ የለኝም" አልኩ። ዳኛዋም በቀልድ የኔንም ቃል ሰማች የእነርሱንም ቃል ሰማች እና ቀጠሮ ሰጠችኝ። እኔም ለማስረዳት በጣም ጥረት አደርጋለሁ። መሳቂያ ነው የሆንኩ። እኔ መቸም ይህች ልጅ መጥታ ከእነዚህ ዘር ልጅ ከዎለድኩ ኪሳራ እንደሆንኩ ነው የምቆጥረው። የባከነ ኦሮሞ በለው። በጣም የተበላሹ ሰዎች እንደነዚህ ደነዝ አይቼም ሰምቼም አላውቅም።

እኔ "ከነማክዳ ጋር መዋለድ ዘር ማባከን ነው" ብየ ልናገር ነበር። ነገር ግን አንድ የአሜሪካ ፊልም አይቼ ስለነበር በእርሱ ምክንያት እኔም "ምን እንደምባል?" ስለገባኝ ተውኩት። ያየሁት የአሜሪካ ፊልም "ቴዲ ቢር 2 (Ted 2)" ነው። ይህ ፊልም የካርቶን ፊልም እና የሰዎች ቅልቅል ፊልም ነው። ነገር ግን ሲሯሯጡ የሆነ ቤተ-ሙከራ(laboratory) ውስጥ ይገባሉ። ይህም ቤተ-ሙከራ(laboratory) የስፐርም(sperm) ቤተ-ሙከራ(laboratory) ነው። በዚህም ሲሯሯጡ ወንዱ ዘር(sperm) ይደፋል። ሰውየውም በጣም ይደነግጣል። ሴቷ ግን "ተወው የተበላሸ የጥቁር ዘር(sperm) ነው አይጎዳም" አለች። "ቴዲ ቢር" ግን ዞር ብሎ የወደቀውን እና ዘር(sperm) የተደፋበትን ሰውየ "ካርዳሻኖችን መሰልከ" አለው። እነዚህ "ካርዳሻኖች(Kardashians)" ደግሞ የጥቁር እና የአሜሪካ ነጭ ሆነው የተዳቀሉ የአሜሪካ "የእነተኛ ትእይንት(Reality Show)" ተዋናኝ ቤተሰቦች ናቸው። አሜሪካኖች የራሳቸውን የጥቁር ዲቃላ ሳይወዱ የአይሁድ የጥቁር ዲቃላ ይወዳሉ ብሎ ማሰብ እንዳው ቆምጨ መሆን ነው። ሀበሾች ማለትም ቆምጨወች እንዳው ባንሸወድ ይሻላል። የማንም የፊረንጅም ይሁን የሌላ ጥቁር ጥገኛ አንሁን የሚል የግል አመለካከት አለኝ። እዚህ ፊልም ላይ ደግሞ "ሚላ ኩኒስ" የምትባል አንድ አይሁድ(jew) አለች። ስለዚህ ቆምጨ አይሁድ(jew) እንደዚህ በጥቁር እና በፊረንጅ ዘር እየቀለደ "የፊረንጅ ዘር ነኝ" ብሎ ሲሯሯጥ ይውላል። ምን አልባትም "ካርዳሻኖችን(Kardashians)" "ቴዲ ቢር" የናቃቸው "የ "LGBT" ልጅ ናቸው" ብለው ሊሆን ይችላል። ምክንያቱም አባታቸው ማለትም ብሩስ ጀነር(Bruce Jenner) "በየታ ቅያሬ(transgender)" ወደ ሴትነት ተቀይሮ ስሙንም "ካትሊን ጀነር" ብሎታል። ነገር ግን እያንዳንዱን አሜሪካዊ ብትፍቀው "LGBT" ታገኛለህ። ከሁሉም ጭቅጭቅ አቶ አስመላሽ እሸኮ እራሱ "በየታ ቅያሬ(transgender)" ወደ ሴትነት ቢቀየር ስሙ "ጋሊን(Gallin)" ነበር የሚሆን ብየ አስባለሁ። እኔም በነጮች ምን ያህክል እንደምንናቅ ስለገባኝ ነው። የአሜሪካ ጥቁር ዘር እንዲህ ከተናቀ እና ከተሰደበ የእኛ ዘር ምን ሊባል ነው? ብለን ስናስብ እኛን "የአሜሪካ የእርዳታ ሽንት(USAID sperm)" ማለታቸው አይቀርም። ስለዚህ ከፊረንጅ ጋር የምናደርገውን የአላቅም መግደርደር ብናቆም ይሻላል። ምክንያቱም የአሜሪካ የእርዳታ ዘይት በቀጥታ እርዳታም ይሁን በገበያ ያልበላ ኢትዮጵያዊ አለ ብየ ስለማላምን ነው። የአሜሪካ የእርዳታ ዘይት ለገበያ ቀርቦ ሁሉም ሰው እየገዛ እንደሚበላ አሜሪካኖች ጠንቅቀው ያውቁታል። ስዚህ እናስብበት። ጠንከረን እንስራ።

አዲስ አበባ ሁለተኛ ዲግሪ እማር በነበርኩበት ወቅት እኔ ብዙ ፊልሞችን የ5 ኪሎ ተማሪዎች እየሰጡኝ ነበር የማይ። ፊልም የምዋሰው ደግሞ እኔ ከኢንተርኔት ዳውንሎውድ(download) ማድረግ ጊዜ ስለሌለኝ ነበር። ብዙ ፊልሞችን ከ 5ኪሎ ተማሪወች ተቀብያለሁ። ከእነዚህም መካከል "ቴዲ ቢር 2(Ted 2)"፤ "Romance & Cigarettes" ፤ "The god father ነ"፤ "love and other drugs"፤ "scarface"፤ እና ሌሎችንም ፊልሞች ከተማሪዎች ተውሼ አይቻለሁ። ተማሪወች የሚያውሱኝ ፊልሞች በሙሉ ጥንቆላ ያለባቸው ነበሩ። ተማሪወችን እነዚህን ፊልሞች ሲሰጡኝ ቆምጨወች

“ፊልም ሲለምንህ ስጠው” ብሎ ቀድሞ ይነግራቸዋል። ቆምጮዎች ይህንን የሚናገሩት “ሙደኛ አይደሉም” ወይም “ፊልም ዳውንሎድ(download) ማድረግ አይችሉም” እንዳይባሉ ነው።

በነጋችራን ላይ እኔ የውጭም ሆነ የሀገር ውስጥ ፊልም የማየው ለመዝናናት ነው። መዝናናት ደግሞ ብዙ ነገር ሊሆን ይችላል። ነገር ግን አሜሪካ ፊልሞች በአሁኑ ሰዓት በተለይ ከዚህ ከጥንቆላው ጋር ተያይዞ በጣም የሚገርሙ ነገሮችን ሲያሳዩ ይታያል። ጥንቆላውን በጣም እያሉት እና እያስጨነቃቸው ነው። ለዚህም ምክንያቱ ቆምጨዎች ስለሚነግሯቸው ነው። ቆምጨዎች ለፈረንጆች ለምን ጥንቆላውን ይነግሯቸዋል ቢባል መልሱ ብዙ ነው። ከእነዚህም መካከል

i. ሲጋራ ስለሚያጨሱ “ሙደኛ ናቸው” ተብሎ ስለሚታሰብ ነው
ii. ቆምጨወች እና ንፉጎች ፊልም ሲያዩ **እየቋጠሩ** ስለሚመለከቱ እኔም ፊልም ሳይ **የምቋጥር** መስሏቸው ነው። እኔ ግን ፊልም የማይ ለመዝናናት ነው። ቆምጨ በእራሱ ፊልም ሲያይ፤ ፊልም ላይ ያየውን ምግብ፤ ልብስ፤ መጠለያ፤ ውሻ፤ ቁላ፤ ሴት፤ ዶላር፤ በርገር፤ ፒዛ፤ እና የመሳሰሉትን ስለሚመኝ እኔንም እንደ ቆምጨ “ይመኛል” ብሎ ሰግቶ መሰለኝ። እኔ ግን ፊልም የማይ ለመዝናናት እና ለመሳቅ እንጂ ለመነምጀት እና ለመቋጠር አይደለም። ስለዚህ ለፈረንጆች የሚነግሯቸው እንደነርሱ “ቋጣሪ” መስያቸው ሊሆን ይችላል።
iii. ሃብታም ስለሆኑ እና የእኛ ሀገር ህዝብ ደግሞ ድሃ ስለሆነ “ሀብታም ሲናገር የኢትዮጵያ ህዝብ የማክዳ ጋላ ጉዳይ ተዓምር እንደሆነ ይቆጥረዋል” ብለው ነው። እኔም “ብር መናገር ሲጀምር እውነት ይደበቃል” ብየ ዝም አልኩ።
iv. እኛ ሀበሾች “የእስራኤል ዘር ነን” ብለን ነው የምናስብ። ስለዚህ ቆምጨው ሚስጥር ለዘመዶቹ መናገሩ ነው። በእውነታ ሲመረመር እና በአፈ-ታሪክም እንደሰማነው ግን እስራኤል የሄደችው ንግስተ ሳባ የእስራኤሉን ንጉስ ሶሎሞንን አጭበርብራ እንደደቀለች እና ውሸማ እንደሆነች ነው። ስለዚህ ይህ ደግሞ ስድብ እንጂ ሌላ ነገር የለውም። እኔ በበኩሌ እራሴን እንጂ ስለ ፈረንጅ መስሚያ የለኝም። ለዚህም ማስረጃ እንዲሆን ደግሞ ከላይ የተዘረዘረውን ወይም “ቴዲ ቢር 2(Ted 2)” ምሳሌ መውሰድ ይቻላል። ስለዚህ ዝም ብለን እምቡር አንበል።
v. አሜሪካ የሚናገሩት ቆምጨዎች ቡሽቲ ቆምጨወች እንጂ ደህነኛ አይደሉም። ስለዚህ ለቡሽቲ መስሚያ የለንም።

እኔ የውጭም ይሁን የሀገር ውስጥ ፊልም ከማይባቸው ምክንያቶች መካከል፡-

i. የአይን ሻወር ለመውሰድ፡- ይህም ሲባል ቆንጆ ሴቶችን እና እስታይላቸውን ለማየት ነው። ነገር ግን አሜሪካኖችም ሆኑ ሌሎች ሰዎች እንደ መለኮታዊ ሃይል ነው የሚያዩኝ። ይህንን ያመጣው ደግሞ “ቤቶች ድራማ” ላይ የምትሰራው “ትርፌ” የምትባለዋ ሴት ጥንቆላ “ትሞቻለሽ” ብሏት ስለሞተች “እኛም የሞትን እንደሆን” ብለው ፈርተው አርቲስቶች ሲጨነቁ ይታያል። አንዳነድ ሴቶች ደግሞ ከዶላር ጋር ያያዙት አይጠፉም። ነገር ግን በዶላር የሚበዳ ሴት እና ቡሽቲ እንጂ እኔ አይደለሁም። ዶላርን(ቤንጃሚን) በፊልም ስታይ “አመስግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ ……” ብለህ ብታልፍ ዶላርን(ቤንጃሚን) ይሰጥሃል። ነገር ግን አንዳንድ አሜሪካኖች እንደሚያስቡት ዶላርን እኛ ጠቅልለን አንስበውም። “አመስግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ ……” የሚለው የርሆንዳ ባይረን(Rhonda Byrne) ጥንቆላ የሚስበው **አርጅናሉን ሳይሆን ኮፒውን** ነው። ስለዚህ አሜሪካዎች ሀሳብ አይግባችሁ።
ii. ሌላው የአሜሪካ ፊልም የማየው ድብድብ(Action) ለማየት ነው። ይህም እራስን ለሚቀጥለው ሊገጥመኝ የሚችለውን ጉልበታም እንዴት መታገል እንዳለብኝ እማርበታሉ። እዚህ ላይ አርቲስቶች ግን በመለኮታዊ አስተሳሰብ እና በጥንቆላ ስላሰቡት በጣም ሲጨነቁ ይታያል። ስለዚህ አርቲስቶችም ልክ አሸባሪ እንደመጣ ሁሉ ባይጨነቁ ይሻላል። አንዳንድ አርቲስቶች ደግሞ በሆዳቸው ስለሚያስቡ ከኢኮኖሚ ድቀት(Economic depression) ጋር ያያዙትም አሉ። ስለዚህ ጠባቦች አንሁን። በአጠቃላይ እኔ ፊልም የማየው ለመዝናናት ነው።

የሀገር ውስጥ ፊልም አድጓል፡፡ ስለዚህ ህዝቡ ወደ ሀገር ውስጥ ፊልም ቢመለስ መልካም ነው፡፡ ነገር ግን እኛ ሀገር የሀገርን ምርት እና ጥበብ ማድነቅ አልተለመደም፡፡ ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት ህዝቡ “በሀገር ውስጥ መስራት፤ ለአለም-አቀፍ ማሰብ(Think globally, act locally)” የሚለው ነገር ስላልገባው ወደ ውጭ መሄድ እና የሌሎችን ሀገሮችን ስልጣኔ እና ዘር ስለሚመኝ ነው፡፡ ስለዚህ ወደ ሀገር በልብ በመመለስ የሀገራችንን ነገሮች በመውደድ በሃገራችን ምርት ልንኮራ ይገባል፡፡ እኛ ሀገር ሁሉም ህዝብ ማለት ይቻላል በልቡ ዲያስፖራ ነው፡፡ አዲስ አበባ ተቀምጦ ስታየው ልቡ አዲስ አበባ የለም፡፡ አዲስ አበባ ተቀምጠው የምናያቸው ሰዎች ስጋቸው እና ሰውነታቸው ነው አዲስ አበባ፡፡ ነገር ግን በልባቸው ተሰድደዋል፡፡ ስለዚህ ሁሉም ህዝብ በልቡ ዲያስፖራ ነው፡፡ ስለዚህ ልባችንን ወደ ሀገር ቤት ልንመልሰው ይገባል፡፡ በብዛት እኛ ሀገር የተለመደው ነገሮች እራሴን ጨምሮ በቃ ሀገርን ማማረር ነው፡፡ ለምሳሌ በኢቲቪ(ኢቢሲ(EBC)) ከሚቀርቡት ፕሮግራሞችም አንዱን ብንመለከት “ከምሽቱ 2፡30 በኋላ ጠብቁን” ተብለው የሚቀርቡ ፕሮግራሞችን መመልከት እንችላለን፡፡ እነዚህ ፕሮግራሞች ወቅታዊ እና በወቅቱ “ትኩስ ድንች” የሆኑ ነገሮችን ስለሚዳስሱ በጣም የሚመቹ እና ለሀገሪቱም የአሁኑንም ሆነ የወደፊትም ነገሮችን የሚዳስሱ ፕሮግራሞች ናቸው፡፡ እነዚህ ፕሮግራሞች ከኢህአዴግ እና ከመሪው ፓርቲ ወገን ስለሚወጡ ፕሮፓጋንዳ ነገር አለባቸው፡፡ ነገር ግን እስከ 75% የሚሆነው ይዘታቸው በጣም የሚመች እና እኔ እስካሁን በኢቲቪ(ኢቢሲ(EBC)) ከቀረቡት ከሁሉም ፕሮግራሞች የተሻሉ ሊባሉ የሚችሉ ፕሮግራሞች ናቸው፡፡ ነገር ግን መቃዎም የለመደበት የሃገራችን አንዳንድ ፊውዳሎች ሁልጊዜ ሲያማርሩ ይውላሉ፡፡ ስለዚህ መደነቅ ያለበትን እናድንቅ፡፡ እኛ ሀገር ተቃውሞ ስንፅፍ እንደሚነበብ እና ተቃውሞ ስንናገር እንደምንደመጥ ስለምናውቅ ሁልጊዜ አንዳንድ ደራሲዎችም ሆኑ ሙዚቀኛዎች ሲፅፉም ሆነ ሲዘፍኑ የምንሰማቸው ተቃውሞ ብቻ ነው፡፡ ስለዚህ መደነቅ ያለባቸውን አይተን ተመልከተን ማድነቅ ከአንድ ሀገሩን ከሚወድ ገልለተኛ ዜጋ የሚጠበቅ ተግባር ነው፡፡ ነገር ግን ኢህአዴግም ቢሆን ተቃዋሚን በፖለቲካው ውስጥ ማሳተፉን መርሳት የለበትም፡፡ ፖለቲካ ያለተቃዋሚ ምንም ትርጉም አይኖረውም፡፡

በእኔ አስተሳሰብ ስለ በኢቲቪ(ኢቢሲ(EBC)) ስለሚቀርቡ ፕሮግራሞች ሳዎራ መዝናኛን አይጨምርም፡፡ ምክንያቱም እኛ ድርቅን የሚያህክል ትኩስ ድንች እያለብን ልንዝናና አንችልም፡፡ እዚህ ጋር ከክፍለ-ሀገር መጥቶ መራመድ ያቃተው ሰው እያየን እንዝናናለን ብንል ማንም አይሰማንም፡፡ ስለዚህ ስንዝናና እየሰራን እንዝናና፡፡ በኢትዮጵያ ከሚቀርቡ ሌሎች ፕሮግራሞች ለምሳሌ ብንጠቅስ “የእኛ ጉዳይ” እና “ሚዲያ ዳሰሳ” የሚሉትን እናነኛለን፡፡ “ሚዲያ ዳሰሳ” የሚለው ፕሮግራም በብዛት የህትመት ውጤቶች ላይ ያተኮረ ትንታኔ ይሰጣል፡፡ ነገር ግን የመንግስት ድጋፍ ይበዛበታል፡፡ በመሆኑም ይህንን “ሚዲያ ዳሰሳ” የሚባለውን ፕሮግራም አስፍቶ ሁሉንም የሚወጡ የፈጠራ ውጤቶችን እንደ ፊልም፤ ሙዚቃ እና የመሳሰሉትን አውጥቶ መተቻቻ ቢደረግ ለሀገሪቱም ሆነ ለፈጠራ ውጤቶች እድገት ይጠቅም ነበር የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ ስለዚህ ይህ “ሚዲያ ዳሰሳ” የሚባለው ፕሮግራም “ዜናዎችን” እራሱ ቢተች ለወደፊቱ ህልውናችን ሊጠቅም ይችል ነበር፡፡ ነገር ግን ይህ “ሚዲያ ዳሰሳ” የሚባለው ፕሮግራም ከመንግስት ጋር መደናነቂያ እንዳይሆን የሚል ስጋት አለኝ፡፡ ሌላው ፕሮግራም ደግሞ “የእኛ ጉዳይ” የሚባለው ፕሮግራም ነበር፡፡ ይህ ፕሮግራም ጥሩ ከሚባሉ ፕሮግራሞች አንዱ ነበር፡፡ ነገር ግን ተቋረጠ፡፡ ለምን እንደሆን መገመት ቀላል ነው፡፡ እኛ ሀገር አንድ ፕሮግራም በቴሌቪዥን ይጀመር እና በማይታዎቅ ምክንያት ይቋረጣል፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ወይ መንግስትን አንድ ቀን እላፊ ቃል ተናግሮ መንግስት አስቁሞት ነው አለበለዚያ ደግሞ በበጀት እጥረት ነው የሚሆን፡፡ ስለዚህ ጥሩ የሚባሉ እና ለውጥ ሊያመጡ የሚችሉ ፕሮግራሞችን ማስቀጠል ይገባል፡፡ “የእኛ ጉዳይ” ሆነ “ሚዲያ ዳሰሳ” የሚባሉት ፕሮግራሞች ቢቀጥሉ እንደዚህ ያሉ ማህበራዊ፤ ኢኮኖሚያዊ እና ፖለቲካዊ ችግሮችን መዳሰስ ይቻላል የሚል እምነት ስላለኝ ነው፡፡ የመዝናኛውን የሚዝናና ይተች፡፡ እኛ በጣም ችግር እንዳለብን እኔ በ 2008 ዓ.ም በተከሰተው ድርቅ የደከመው ሰው አይቼ ተረድቼዋለሁ፡፡ ስለዚህ በስራ ወደ ፊት እንገስግስ፡፡

የሀገር ውስጥ ፊልም እና ጥበብ አድጓል ብለን መተው የለብንም፡፡ ነገሮችን ማስቀጠል(sustain) ይገባል፡፡ እዚህ ላይ ጥበብን ማስቀጠል ሲባል እንዴት ነው ለምሳሌ ጥላሁን ገሰሰን “እናደንቃለን” ብሎ ሁሉም በዓንድ ድምፅ “ሆ” ሲል ይሰማል፡፡ ነገር ግን አንድም ተፎካካሪ ድምፅ ያለው ሰው እስካሁን ብቅ አላለም፡፡ ስለዚህ የጥላሁንን የሙዚቃ ሌጋሲ አላስቀጠልነውም ማለት ነው፡፡ አንድን ነገር አድንቀን መጥፋት የለብንም፡፡ በድምፃችን እና በዓፋችን ብቻ ማድነቅ የለብንም፡፡ ያደነቅናቸውን ሰዎች በተግባር ልንከተላቸው ይገባል፡፡ ያደነቅናቸውን ሰዎች በተግባር ስንከተላቸው ነገሩ ከመደናነቅ አልፎ የእነርሱ ሌጋሲ ቀጣይ ይሆናል ማለት ነው፡፡ እኛ ሀገር የሚያደንቁትን ሰው በተግባር የመከተል ነገር የለም፡፡ የሰለጠኑ ሀገሮች የሚያደርጉት ምንድን ነው የሚያደንቁትን ሰው በተግባር ይከተሉታል፡፡ አይዛክ ኒውተን(Isaac Newton) የተናገረውን ልጥቀስላችሁ፡፡ አይዛክ ኒውተን(Isaac Newton) ያለው “እኔ በትላልቆች ትከሻ ላይ ነው የቆምኩ(I stand on the shoulder of giants)” ብሎ ተናግሯል፡፡ ምንድን ነው የሚያደንቃቸውን ሰዎች ፈለግ ተከትሎ የአለም አንጋፋው ተመራማሪ እንደሆነ ነው፡፡ ፊልሞችን ወደ ፊት ሊመጡ በሚችሉ ቴክኖሎጂወች በማገዝ የበለጠ ማሳደግ ስለሚቻል ነው፡፡ ሙዚቃውም ቢሆን ድሮም ያደገ ነው፡፡ ነገር ግን ሙዚቃው ሲያድግ አድማጩ ህዝብ ገዝቶ ማድመጥ አይፈልግም፡፡ ጥበብ ኢትዮጵያ ውስጥ ያደገ ነው፡፡ ስለዚህ ህዝቡ ከፍሎ መዝናናትን ይልመድ እንጂ ጥበብ ከዚህ በላይ ሲያድግ ችግር ያመጣል፡፡ ከዚህ በላይ ጥበብ ሲያድግ “በካሜራ ብድ(sex on the Camera)” ይጨመርበት ተብሎ እንደሆን እንጂ ፊልምም ሆነ ሙዚቃ ድሮም ያደገ ነው፡፡ ህዝቡ ከፍሎ መዝናናት ይልመድ፡፡ ስለዚህ ነገሮችን የማስቀጠል ነገር ላይ መሰራት አለበት፡፡ ማስቀጠል ሲባል ድምፅን መኮረጅ አይደለም፡፡ ታታሪ ሙዚቀኛ ሆኖ የራስን ሌጋሲ መፍጠር ነው፡፡ ሰወችን በፈጠሩት ስራ ሁሌ ከማድነቅ የእራሰን ስራ ሰርቶ ወደመደነቅ መምጣት አለብን ማለት ነው፡፡

የሀገር ውስጥ ፊልም በህዝቡ አስተሳሰብ “በካሜራ ብድ(sex on the Camera)” ይጨመርበት ከተባለ የማክዳን(ማጋኢጋ) የኪሲንግ ፊልም መስራት ያስፈልጋል፡፡ የሚተገብረው ተዋናይ ይጠፋ እንደሆን እንጂ ማክዳ አሸ(ማጋኢጋ) የምትባል ሴት በእውኑ ከሆሊውድ አክተሮች የበለጠ ኪሲንግ ሳትችል አትቀርም፡፡ ይህች ማክዳ የሚሏት ዲቃላ(ማጋኢጋ) አሁን ያላቀፈችው ግለሰብም ይሁን ቡድን የለም፡፡ ስለሆነም ተዋናይ ብትሆን ይሳካላት ነበር፡፡ ማክዳ(ማጋኢጋ) ለአንዱ ቂጧን ሰጥታ የትወናውን ስራ ብትሰራ ከእውነተኛ ህይወት የበለጠ አያሳፍርም ነበር፡፡ ማክዳ(ማጋኢጋ) በእውነተኛ ህይወት በየተራ ስትሳም እና ስትታሸ እየዋለች በድራማ እማ “ውሸት ነው” ተብሎ ስለሚታሰብ የሚታዘባት እራሱ አይኖርም ነበር፡፡ ችግሩ ሊሆን የሚችለው አቤል(አብርሃ) ለእኔ ስላሳየኝ ለመተወን ሊያስቸግረው ይችል እንደሆን እንጂ ሌላ ብዙም አዲስ ነገር ያለው አይመስለኝም፡፡ ማክዳ(ማጋኢጋ) መቼም እኔ በእውን ስላየኋት እፍረት የሚባል በእናቷ ቂጥ እንኳን ያለ አይመስለኝም፡፡ ስለዚህ ተዋናይ ለመሆን ደግሞ ሀፍረተ-ቢስ መሆንን ይጠይቃል፡፡ ማክዳ(ማጋኢጋ)ን ጋገ ሲስማት እና አብርሃ ሲስማት ማየት በጣም ህዝቡን ያዝናናው ነበር፡፡ እኔ ደብረ ብርሃን ከመጣች “ለህዝብ ተወካዮች ምክር-ቤት፤ ለአባ ገዳ፤ ለእሬቻ፤ ለአከሱም ህዝብ እና ለኦሮሚያ ህዝብ” ብየ በዲልዶ ከማዘርጣት፤ ህዝቡ የኪሲንግ ድራማ ቢሰራባት ይሻል ነበር፡፡

እኛ ሀገር የተለመደ አንድ በሽታ አለ፡፡ ይህም በሽታ እራሳችንን የምንገምተው እና የምንመለከተው ከአሜሪካ ጋር በማወዳደር ነው፡፡ ይህ ነገር ግን በጭራሽ የማይቻል ነገር ነው፡፡ ሀገራችንን እንደ ሀገራችን እና እንደ እውነታው መቀበል ግድ ይላል፡፡ የእኛ ኢኮኖሚ ከአሜሪካ ከአንድም ግዛት ጋር እስካሁን አልተስተካከለም፡፡ ስለዚህ እራሳችንን መተቸት ያለብን በሚገባ መመዘኛ ነው፡፡ ነገር ግን ፒያሳ የአሜሪካ ፊልም ስንመለከት ውለን እና ከርመን የእኛን ፊልም ስንመለከት የእኛ ፊልም በአይናችን ላይሞላ ይችላል፡፡ በተጨማሪም የአሜሪካ እድገት እኮ አሁን ሄዶ ሄዶ ቡሽቲ እራሱ እየተቀበለ ነው፡፡ ስለዚህ እኛን ከአሜረካ ጋር ለማወዳደር መቦሸት ይገባናል፡፡ ይህ ግን የእኛን ፊልም አሁንም ያላደገ አያደርገውም፡፡ እኛ የኢትዮጵያ ፊልም አላደገም የምንል ከአሜሪካ ጋር እያዎዳደርን ነው፡፡ ስለዚህ እራሳችንን ከአሜሪካ

አንፃር መመልከት ብናቆም ይሻላል፡፡ እኛ እኮ ከአሜሪካ ጋር በህዝብ ብዛት እንኳን በጭራሽ ውድድር ውስጥ አይደለም ለማውራት እንኳን አንችልም፡፡ ስለዚህ እኛ በልባችን የአሜሪካ ዲያስፖራ ሆነን ነው እንጂ የእኛ ፊልም ሆነ ሙዚቃ ድሮም ያደገ ነው፡፡ ስለዚህ እኛ የተረዳንበት አረዳድ ነው እንጂ የእኛ ሙዚቃ እና ፊልም ያለማደግ አይደለም፡፡ ስለዚህ እራሳችንን ማወዳደር ያለብን ከአፍሪካ ሀገራት እንጂ ከአሜሪካ አይደለም፡፡ አሁን የሰራነውን ሼም ማየት ይቻላል፡፡ ወሬ ስንቀረጥፍ እና ከአሜሪካ ዜጎች ጋር ማውራት እንደ ጉራ እና እንደ ክብር ቆጥረነው ነው ጥቆላውን ወስደን አለምን ስናስደምመው የምንውል፡፡ የአለም የሪያሊቲ ሾው(Reality Show) መሳቂያዎች ሆነናል፡፡ እኔ የገረመኝ የአሜሪካን የእርዳታ ዘይት እንደ “ቅንጦት ምግብ” እየበላን እንዴት ነው እኛ የአሜሪካ ኢጋር እና ተወዳዳሪ የምንሆን? ስለዚህ ስድብ ሳይመጣ ብንታረም ይሻላል፡፡ እኔ እንደሰማሁት አሁን ደግሞ ለማስተባበል የአሜሪካን የምግብ ዘይትን “ገዝተን እናመጣለን” እያሉ ነው አሉ፡፡ እኔ ጭንቅላታችን የሞተ ይመስለኛል፡፡ አይሳቅብን፡፡

እኛ ሀገር ፊልም ስንመለከት እራሱ የአፍሪካን ፊልሞች ማየት እንችል ነበር፡፡ እንደ አንዳንድ መረጃዎች ከሆነ በናይጀሪያ ውስጥ በየዓመቱ ከአሜሪካ የሚበልጡ ፊልሞች እንደሚሰሩ ይነገራል፡፡ ስለዚህ እኛ ሀገር መለመድ የነበረበት የናይጀሪያ ፊልም ነበር፡፡ ነገር ግን የእኛ ህዝብ ማየት የሚፈልገው ፈረንጅ ነው፡፡ አሁንም ወደ አፍሪካ መመለስ ይሻላል፡፡

ጠቅለል ሲደረግ እኔ ፊልም የማየው ለመዝናናት እንጂ ፈረንጅ ማየት ናፍቆኝ አይደለም፡፡ የፈረንጅ ተዋናዮችን እና የአሜሪካ ጥቁር ተዋናዮችን እንዳይፈሩ ማስገንዘብ እወዳለሁ፡፡ ኢትዮጵያ ሲባል አብዛኛውን ጊዜ ከርሃብ ጋር ስማችን ይያያዛል፡፡ ርሃብ የራበው ህዝብ ደግሞ አይኑ ጎድጓዳ ነው፡፡ አይኑ ጎድጓዳ ሰው ደግሞ ያስፈራል፡፡ ስለዚህ ፈረንጆች እና ኔግሮዎች እኔ አይኔ ጎድጓዳ መስሏቸው ፈርተውኝ ሊሆን ይችላል፡፡ ነገር ግን አይኔ ጎድጓዳ እንዳልሆነ ለማስረዳት በፌስቡክ የተለያዩ ፎቶዎችን እየለጠፍኩ ነው፡፡ ስለዚህ ፈረንጆች እና ኔግሮዎች ፎቶየን በመመልከት እኔን መተዋወቅ ይችላሉ፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ፡፡ አንዳትረሱ አሁን ያለሁት ቂሊንጦ እስርቤት ላይ ነኝ፡፡ ቀጠሮውን ጠብቄ ቀረብኩ በዚያም ሌላ ቀጠሮ ሰጠችኝ፡፡ በዚያ እንደገና ሌላ ቀጠሮ ተሰጠኝ፡፡ በዚያኛው ቀጠሮ ስቀርብ ጥንቆላውን ነው መሰለኝ አንድ ሰው መጥቶ የሆነ ነገር ዳኛዋን ነገራት፡፡ እርሷም ሰምታ ዝም ብላ ቀጠሮ ሰጥታኝ ሄድኩ፡፡ በሶስተኛው ቀጠሮ ዳኛዋም ተቀይራ፤ አዲስ ዳኛ “የታሰረው ይበቃል” ብላ አንድ ወር ከታሰርኩ በኋዋላ ነው እንግዲህ የተፈታሁ፡፡

የታሰርኩት ቂሊንጦ ማቆያ ነበር፡፡ ቂሊንጦ እና ቃሊቲ ምንም ልዩነት የላቸውም፡፡ በሀገሪቱ የተለመደው ምንድን ነው ነገሮችን **ማግዘፍ፡፡** ምንም ልዩነት የለውም፡፡ ደያሱ(ወጡ)፤ እስረኛውም ቢሆን ምንም ለዩነት የለውም፡፡ በዲሲፕሊን ቃሊቲ ይሻላል፡፡ እኔ የደረሰኝ ቤት ትንሽ የተመረጠው አስተዳዳሪ ለአስተዳዳሪነት ሳይሆን ትክክለኛ እስረኛ ነው፡፡ ስለዚህ እርሱ ብዙ ጥፋቶችን ሲሰራ ይታያል፡፡ ይኸው ሃላፊ ከዱርየዎች ጋር ጓደኛ ነው፡፡ ስለዚህ ዱርየዎች ሌላ እንግዳ ሰው ሲደባደቡም ሆነ ጥፋት ሲሰሩ መስሚያ የለውም፡፡ እንዳውም ተባብረው እስረኛ ይደባደቡ ነበር፡፡ የቂሊንጦ እና የቃሊቲ ልዩነት ምንድነው፤ የእስረኞች ለዩነት አለ፡፡ የቂሊንጦ እስረኞች “እንፈታለን” የሚል ተስፋ አላቸው፤ የቃሊቲ ግን ቀን ነው የሚቆጥሩት(ወደታች መቁጠር ማለት ነው)፡፡ ስለዚህ ሌላ ልዩነት አላየሁበትም፡፡

የቡሽቲን(ጌይ) በተመለከተ ሁሉም ቦታ አድሎና መገለሉ የተለመደ ነው፡፡ በቡሽቲ መኝታ በኩል ቂሊንጦ ይሻላል፡፡ የሚተኙት አልጋ ላይ ነው፡፡ ነገር ግን አንድ ቀን የሆነ ልጅ ቡሽቲውን ደበደበው፡፡ ቃሊቲ ግን የሰብአዊ መብት ተከራካሪዎች ቢያዩት ይሻላል ባይ ነኝ፡፡ የሚተኙት ሽንት-ቤት ውስጥ ነው፡፡ በጣም ያሳዝናል፡፡ የሚሸቱት ሽታ ልኩ አይታዎቅም፡፡ ምክንያቱም ሽንት-ቤት ነዋ የሚተኙት፡፡ ከምናስቃያቸው ብንመክራቸው ይሻላል፡፡ እኔ ቡሽቲ ይኑር አልልም፤ ምክንያቱም ለሰው ልጅ ከሚያስፈልገው ነገር ውጭ ነው፡፡ ቡሽቲ መሆን “ፍቅር ነው” ብየም አላምንም፡፡

ስለዚህ እንደ መብት መቁጠር ይቻላል ብየ አላስብም፡፡ ነገር ግን አጉል ልማድ ስለሆነ መቅረት ይችላል፡፡ መምከር፤ ማስተካከል ይቻላል ባይ ነኝ፡፡ ስለዚህ አናሰቃያቸው ባይ ነኝ፡፡ ለምሳሌ “ጎሳ” የሚባለው ነገር የሚጠቅመው እዚህ ላይ ነው፡፡ ቡሽቲ የሆኑት እና እስርቤት ያሉት ሰዎች ጎሳዎቻቸው ቢመክሯቸው ለውጥ ማምጣት ይቻላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ እኔን “ሰዎች ለምን ቡሽቲ ይሆናሉ?” ብትሉኝ የምመልሰው መልስ ሁሉንም ላያስማማ ይችላል፡፡ ግን እንዳው ልመልሰው፡፡

1. እንደ አሜሪካ ባሉ የአደጉ ሀብታም ሀገሮች ከአመጋገብም ሆነ ከዘር አንፃር ሰው ሞቃት(hot) ነው፡፡ ስሜታቸውን መቆጣጠር አይችሉም፡፡ ስለዚህ ሴት አጠገቡ ካጣ ያገኘውን ዎንድ መሞከሩ አይቀርም፡፡ ስለዚህ የሃብታም ሀገሮች ተመለሰ ማለት ነው፡፡ እያንዳንዱን የአሜሪካን እና የሁሉንም የሃብታም ሀገሮች ዜጎች ብትፍቃቸው ቡሽቲ ይወጣቸዋል፡፡ ይህም ምንድን ነው ቢባል “ከተራበ ለጠገበ አዝናለሁ” የሚለውን አባባል ይጠቁመናል፡፡ የሀባታም ሀገር ዜጋ ቂጡ እያቃጠለው እራሱን በጀላ ሲያስደበድብ እና ሲጎረጎር ይውላል ማለት ነው፡፡ ነገር ግን የድሃ ሀገር ዜጎችም መበዳት አምሯቸው ሳይሆን ለገቢ ማስገኛ ቂጣቸውን ሊሰጡ ይችላሉ፡፡
2. እንደኛ ባሉ ድኃ ሀገሮች ግን ምክንያት ብየ ያሰብኩት ምንድን ነው ድህነት ነው፡፡ ይህም ሲባል ድሃ ሰዎችን ፈረንጆች ከውጭ ሲመጡ እየከፈሉ ያዎጧቸዋል የሚል ነገር ሰምቻለሁ፡፡ ስለዚህ ለክፍያ ብለው ነው የሚቦሸቱ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ በእኛ ሀገር ገቢ እና ምንዛሬ ከሌሎቸ ሀገሮች ለማስገባት እና ባህሉን ለማስፋፋት ሲባል እየተከፈላቸው ነው የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡

የየግለሰቡ የራሱ አመለካከት ይኖረዋል እና ይህ የእኔ እይታ ስለሆነ በእናንተ መተካት ትችላላችሁ፡፡

በመፅሃፍ ቅዱስ እንደተማርነው ቡሽቲነት የአለም መጨረሻ ሀፂያት ነው፡፡ ምክንያቱም ሶዶም እና ገሞራ የጠፉት ቡሽቲ ስለበዛ ነው፡፡ ቡሽቲነት “ነውር ነው” የሚል ግን መፅሃፉ ላይ አልተቀመጠም፡፡ ስለዚህ ቡሽቲ በጣም የጠገቡ ሰዎች ወንድ መብዳት ሲያምራቸው ድሆች ደግሞ በቂጣቸው ገንዘብ ለማመንጨት የሚሰሩት ሀፂያት ነው፡፡ ስለዚህ የሚባዱት ሃብታም በገንዘቡ ለመብዳት ሲሆን ድሃ ደግሞ በቂጡ ገንዘብ ለማመንጨት ነው፡፡ እዚህ ላይ ቡሽቲነት “ነውር ነው” ወይስ “ሃፂያት ነው” የሚለውን የቤተክርስቲያን ሙህራን ቢተነትኑት መልካም ነው፡፡

ቡሽቲን ለመከላከል ከቤተሰብ እና ከአስተዳደግ ይጀምራል፡፡ ወንድ ልጆችን መበዳት እንዳይለምዱ እና ሌላ ወንድም መብዳት እንዳይለምዱ አድርጎ ማሳደግ ይገባል፡፡ ልጆች ልክ እንደ ተክል ሁሉ እንዳደረጓቸው ነው፡፡ ለምሳሌ አንድን ተክል ሲያድግ ካጣመምከው ይጣመማል፤ ነገር ግን ቀጥ ብሎ እንዲያድግ የሚከለከለው ከሌለ ቀጥ ብሎ ማደጉ አይቀርም፡፡ ስለዚህ የልጆች ማንነት ላይ የቤተሰብ አስተዋፅኦ ጉልህ ሚና አለው ማለት ነው፡፡ ሴቶች ልጆችም ሲያድጉ ፊልም እያዩ እርስበእርስ ሊሳሳሙ ይችላሉ፡፡ በዚያው ለዝቢያን ሆኑ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ልጆች ቢያንስ የተቃራኒ ፆታ ብድ(opposite sex) እስከሚፈፅሙ ድረስ ቤተሰብ ቢቆጣጠራቸው የቡሽቲን በሽታ መከላከል ይቻላል የሚል እምነት አለኝ፡፡

ስለዚህ ከቂሊንጦ ጨርሸ ስዎጣ ምንም የታክሲ ብር አልነበረኝም፡፡ ከዚያም አንዱን እውጭ ያገኘሁትን ጠየቅኩት 5 ብር ሰጠኝ፡፡ በእርሱ ከቂሊንጦ እስከ ጥሩነሽ ዲባባ ሆስፒታል ድረስ መጣሁ፡፡ ከዚያም ሃይገር ባስ ጠብቄ መሃል ከተማ ውስጥ አመጣኝ፡፡ እዚያ እንደደረስኩ አለቀ፡፡ ስለዚህ ሌላ አማራጭ ስለሌለኝ መድሃኒት ቤት ገብቸ “መሳፈሪያ ብር የለኝም” ብየ ጠየቅኩት፡፡ መድሃኒት ቤት ገብቸ የማውቀው ኮንዶም ለመግዛት እንጂ ለሌላ ሆኖ አያውቅም ነበር፡፡ የዚያን እለት ግን ኮንዶም የሚለውን ስም በጭራሽ እረስቸዋለሁ፡፡ እዚህ መድሃኒት ቤትም 10 ብር ሰጠኝ፡፡ እቤቴ እስክደርስ ነበር የቸኮልኩ፡፡ ስለዚህ እቤቴ ስደርስ ለእነዚያ ብር ለሰጡኝ ሰዎች ምስጋናየን አቀረብኩ፡፡ በዚህ ፅሁፍም ምስጋናየ ይድረሳቸው፡፡

4.18. ከቂሊንጦ ከተፈታሁ በኋላ

አሁንም ህይዎት ያው ነው፡፡ በጣም ይሰለቻል፡፡ እንኳን አንድ አይነት ነገር ሁልጊዜ፤ ሲበዛ አንድ አይነት ጫማ አንኳን ይሰለቻል፡፡ ለዚህም ነው “ጎብታም ነን” የሚሉ ሰዎች ቶሎ-ቶሎ ልብስ የሚቀይሩት፡፡ ስለሚሰለቻቸው ነው፤ እንጂ ስላረጀም ብቻ አይደለም፡፡ ስለዚህ እኔንም አንድ አይነት ነገር፤ ሁሌ “ያዎጣታል፤ የእርሱናት እዚያ ይሄዳል፤ ወዘተ” እኝኝኝኝኝኝ...፣ በጣም ያስጠላል፡፡ ጭንቅላት ለሌለው አውቲዝም(autism) እንጂ ለደህነኛ ሰው ምንም አይመጥንም፡፡ ስለዚህ ዝም ብየ ጥርሴን ነክሼ የመመረቂያ ፅሁፌን ማዘጋጀት ጀመርኩ፡፡

የመመረቂያ ፅሁፍ ትንሽ ቀን ካቋረጡት በጣም ነው የሚረሳው፡፡ ነገር ግን ድሮ ሳነብ ባስቀመጥኩት ማስታዎሻ እየታገዝኩ በሁለት ወይም በሶስት ቀን ውስጥ አስታውሰዋለሁ፡፡ ስለዚህ 5 ኪሎ መብራት እና ኢንተርኔት በጭራሽ ሊኖሩ አልቻሉም፡፡ አራት ኪሎ ሄድኩ፡፡ የፖስት ግራጁዮት ህንጻ(post-graduate building) ላይ፡፡ እዚያም አሽቃባጭ በር ሲደበድብ ነው ሚውል፡፡ እንዳውም አንዳንዱ እንዲህ በመረዳዳቱ(በሴት) ማለት ነው **እንደ አርበኛነት እና እንደዎኒም** የሚሰማው አለ፡፡ ያው ቦታ ለውጥ እንጂ የነገር ለውጥ የለም፡፡ ይኸ ደግሞ ዎሬ የለመደበት ማህበረሰብ(ካታንጋው) “የሚያነበው how to”, “’how to” ነው እያለ በጣም ያዎራል፡፡ እኔም “እንደዚህ የሚተች ሙህር እማ ቢኖረን እናድግ ነበር” በዚኅም “ይኸ እዚያ ይሄዳል” ባልተባለ ነበር ብየ የሰዎች ድድብና እና አለማሰብ ገርሞኝ ዝም አልኩ፡፡

እዚህ ላይ ነው እንግዲህ ከላይ የጠቀስኩት የቤተሰቦቿን ቤት መፈለግ የጀመርኩት፡፡ ስለዚህም ሙሉ ፒያሳን አድርሸ ስጨርስ በመጨረሻ አገኘሁት፡፡ በጣም ደስ አለኝ፡፡ ደስ ያለኝ ምክንያቱ ምንድን ነው? ሰዎች ደህነኛ መስለውኝ ነው፡፡ ነገር ግን አውቲዝም(autism) ናቸው፡፡ የነማክዳን እና የቤተሰቦቿን ቤት ያገኘሁት ፒያሳ ሰሜን ሆቴል የሚባለው አካባቢ ነው፡፡ አባትዮው መቼም ልጁ ተጥላ በመኪና ሲሄድ “ለድሃ ብር አይስጠው” ነው፡፡ ሰውየው ይህ ሁሉ ህዝብ ነገር ደብቆ ሸውዷቸው ሁሌ መደሰት እንጂ አንድ ቀን ተከፍቶ አያውቅም፡፡ መጀመሪያ ቀን ሄጄ በር አንኳኳሁ፤ በጣም ነው በሩን የደበደብኩት፡፡ ልጅቷ፤ ሰራተኛ መሆኗ ነው መጥታ አናገረችኝ፡፡

“ማን ልበል?” አለች፡፡
“ታዴ እባላለሁ” አልኳት፡፡
“ምን ፈለግክ?” አለች፡፡
“አቤ ቆለጥን ዎይም አሸ ካለ ፈልጌ ነበር” አልኩ፡፡
“አሁን የሉም” አለች፡፡
እኔም በጣም ተናድጀ ስለነበር “ሰው ይፈልጋችኋል በያቸው ብየ” ሄድኩ እና በአካባቢው ባለ ካፌ ተቀመጥኩ፡፡
በሌላ ቀን እዚያው አካባቢ እንደ ቆምኩ ማክዳ ወጥታ “ያዎጣታል፤ ይኸኛው ያዎጣታል ነው የሚባል” ብላ ስትናገር ሰማኋት፡፡ በጣም ተናደድኩ እና “አንች ቅርናታም” ብየ ተሳደብኩ፡፡ “አፍቃሪ” ተብላ ነው እንግዲህ እንደዚህ አይነት ስራ የምትሰራ፡፡ እኔ ቀልድ ስለማላውቅ አንድ ሴት ከሌላ ዎንድ ጋር እየተዳራች፤ ቀልድ ነው ትላለች ቢባል ፋክዩ(fuck you) እንጂ ሌላ መልስ የለኝም፡፡ ማክዳ ፊቷ አባቷን ነው የምትመስል፡፡ የአባትዮው አፍ ሾል ያለ ነው፡፡ ሁልጊዜ የሚስቅ ነው የሚመስል፡፡ እየተከፉ እንኳን የሚስቁ ነው የሚመስሉ፡፡ በዚህም እኔ ተናድጀ ስወራጭ እነርሱ ግን እግዚአብሄር አስቆ ነው የወለዳቸው እና ሁሌ መሳቅ ነው፡፡ ሰዎች ቀልድ እና እውነት አያውቁም፡፡ ምክንያቱም ቀልድ የሚባለው አንድ ሴት አንድን ዎንድ ብዙ ስታስለምነው እንጂ በሌላ ሰው የኪሲንግ ባሪያ(kissing slave) ሆና ቀልድ አላውቅም፡፡ ከዎንዶች ሚስት ማግባት የማይፈልግ ይኖራል፡፡ ስለዚህ በዚች እየተከዘ ቀን መግፋት ነው የሚፈልግ፡፡ እነዚህ የማክዳ ውሽሞች ማለትም አብርሃ ፂላ እና ከንፈገብርኤል ጋላ የሚፈልጉት የመንግስት ሰራተኛ እና ድንግል ሴት

ነው፡፡ በእነርሱ እድሜ ደግሞ ድንግል እና የመንግስት ሰራተኛ ሴት ይገኛል ማለት በጣም እንዳው ጥላን(shadow) መከተል ነው የሚሆን፡፡ ስለዚህ ማክዳ ደግሞ እነዚህን ሁለት መስፈርቶች ታሟላለች፡፡ ይህንን ስለምታሟላ እና ይህንን የኢኮኖሚ አንድምታ ለመተካት የግዴታ መቆየትን ይጠይቃል፡፡ ስለዚህ ቀን ለመግፋ ይህችን ዲቃላ ይዘው ይቀጥላሉ፡፡ እነዚህ አቤል(አብርሃ) እና ክንፈገብርኤል(ጋገ) የሚባሉ ልጆች ከዚህ ወዲያ ድንግል እና መንግስት ሰራተኛ ለማግኘት የግዴታ ወደ ሀይስኩል መውረድ እና ሴት ማሳደግ አለባቸው፡፡ አለበለዚያ ግን ያልተነደለ ሴት አያገኙም፡፡ ምክንያቱም ከእድገቱ ጋር ተያይዞ የብዱም መጠን እና ፍጥነት አብሮ ነው እየጨመረ የሚመጣ፡፡ ስለዚህ እነርሱም ተዘናግተው እኛን አዘናጉን ብየ ነው፡፡ እድገት በመጣ ቁጥር ህዝቡ ምግብ ያገኛል፡፡ ህዝቡ ምግብ ሲያገኝ እግሩ መቆም ይጀምራል፡፡ እግሩ መቆም ሲጀምር ቁላው ይቆማል፡፡ ቁላው መቆም ሲጀምር እምስ መብዳት ይጀምራል፡፡ እምስ መብዳት ሲጀምር ድንግል ሴት ይጠፋል፡፡ ስለዚህ ትግዘር እና ገመቹ ባይዘናጉ መልካ ነው፡፡ ምክንያቱም ወደ ፊት “እድገት አለ” ካልን እምሶችም የመበዳት ፍጥነታቸው እየጨመረ ነው የሚመጣ፡፡ ምን አልባትም እነዚህ ልጆች ማክዳን የሚለቋት ደሞዝ ያለው ድንግል ሴት ሲያገኙ ሊሆን ይችላል፡፡ ማክዳ ካታንጋ ነገር ስለሆነች ማንም ይሁን ማን የምትፈልገው የሚበዳ ወንድ ብቻ ነው፡፡ አብርሃ ፂላ እና ክንፈገብሬል ጋላ ከእድገቱ ጋር ተያይዞ ደሞዝ ያለው ሚስት ሊያገኙ ይችላሉ፡፡ ለምን ቢባል የሴቶች ተሳትፎ በትምህርት ላይ እየጨመረ ስለሆነ፤ ደሞዝ ያለው ሚስት እንደሚያገኙ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ እኔ ለምሳሌ እንደዚህ እየተሳደብኩ እራሱ ማክዳ ጋላ እኔ ላይ ከመጣች በዲልዶ አዝርጨ ደሞዝ ያለው ኦሮሞ ላገኝ ነው ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ማክዳ ጋላ ማፍቀር የነበረባት ክንፈገብሬል ጋላን ነበር፡፡ ምክንያቱም ሁለቱም ወደ ኦሮሞ የሚቀርቡ ስለሆኑ ቢፋቀሩ ላይናናቁ ይችላሉ፡፡ ማክዳ ጋላ ግን እራሷን ስለማታውቅ እና አቅሟን ስለማታውቅ፤ ማፍቀር የምትፈልገው ከኦሮሞ ውጭ ያለ ማንኛውንም ሰው ነው፡፡ ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት “ጋላ” ተብላ መሰደብ ስለሰለቻት ነው፡፡ ማክዳ ጋላ ግን ከኦሮሞ ውጭ የሆነ ሰው ከጠበሰች፤ “ጋላ” የሚለው ስድብ እና መዘለፉ አይለቃትም ማለት ይቻላል፡፡

ስለዚህም እዚያው አመረርኩ፡፡ ያመረርኩትም የማላውቀውን ሰው አፍቅሬ ሳይሆን “ስሜን ትልቀቅ እና ትቀልድ” ብየ ነው፡፡ በዚህም ወደ 5 ቀን የሚሆን ሰሜን ሆቴል አካባቢ ቁጭ እያልኩ ጠበቅኩ፡፡ የጠበቅኩበት ምክንያት ደግሞ ሰዎች ዎጥተው እውነታውን ተረድተው ያናግሩኛል ብየ ነበር፡፡ ነገር ግን ሰዎች የሆኑ አሸከር ነገር መሰሉኝ በጣም ነው የተንቀባረሩብኝ፡፡ እኔን እዚያ አስቀምጠው ልጅቷን ወደ ኦሮሞ ይጀነጅናሉ፡፡ ከዚያም በአምስተኛው ቀን ምሳ በልቸ ስመለስ ቤተሰቦቿ አንድ የቻይና መኪናና አነድ የ Dx መኪና እበራቸው ላይ አቁመዋል፡፡ እነርሱ እቤት መሆናቸው ነው፡፡ እነርሱ በልባቸው “ሃብታም ነን” ማለታቸው ነው፡፡ የዚህ ሁሉ መኪና ምንጭ ደግሞ አሸ ሰርቶ ሳይሆን አንዲት ልጅ(ካናዳ አስመላሽ) ካናዳ ሄዳ የካናዳ ዶላር እየተመነዘረ ነው፡፡ ይህቺ ካናዳ የሄደች ልጅ ደግሞ በዲቪ(DV) ሳይሆን አይቀርም፡፡ ዲቪ(DV) ደግሞ ዘመናዊ ባርነት ነው፡፡ ዲቪ(DV)ን ያመጡ ሀገሮች ደሃ ሀገሮችን ለመርዳት ሳይሆን አዲስ ጉልበት ወደ ሀገራቸው ለማስገባት ፈልገው ነው፡፡ በ 16 ኛው ክፍለ ዘመን አውሮፓውያን ባሪያዎችን ለአሜሪካ ገበያ ያቀርቡ ነበር፡፡ ይህም ለምንድን ነው ሲባል አሜሪካውያን ሰፊ የሚታረስ መሬት ስላላቸው ብዙ የሰው ሃይል ያስፈልጋቸው ነበር፡፡ በአሁኑ ዘመን ግን ባርያ መግዛት ስለማይቻል እና በነፃ በዲቪ(DV) የተማረ እና የሰለጠነ ባሪያ ማግኘት ስለሚችሉ አሜሪካውያን እና ሌሎችም ሀገሮች ዲቪ(DV)ን እየተገበሩ ይገኛሉ፡፡ ስለዚህ ዲቪ(DV) ዘመናዊ እና ነፃ ባርነት ነው፡፡ የድሮ ባርያዎች በትንሹ $12,000 የአሜሪካን ዶላር ይከፈልባቸው ነበር፡፡ የአሁኑ ባሪያዎች ግን ዲቪ(DV) በሚል በነፃ አሜሪካ እና ወደ ካናዳ ይገባሉ ማለት ነው፡፡

ዲቪ(DV)ን አሜሪካኖች የሚሰጡበት ሌላው ምክንያት ለፖለቲካ ፕሮፓጋንዳ እና አለምን ለማማለል ነው፡፡ ይህም ለምንድን ነው ቢባል ሃብታም መስለው ለመታየት ነው፡፡ አሜሪካ እና እንግሊዝ ከሁለተኛው የአለም ጦርነት በፊት የአይሁድ ስደተኞችን እንዲቀበሉት የወቅቱ የናዚ ጀርመን አዶልፍ ሂትለር ጠይቋቸው “እምቢ” እንዳሉ አንዳንድ

መረጃወች ይጠቁማሉ፡፡ አሜሪካ እና እንግሊዝ የአይሁድ ስደተኞችን “አንቀበልም” ያሉበት ምክንያት ደግሞ ኢኮኖሚያቸው ስለማይፈቅድ ነው፡፡ ስለዚህ አሜሪካ ኢኮኖሚዋ ለዲቪ የሚመጥን ቢሆን ኖሮ አይሁዶችን ትቀበላቸው ነበር፡፡ የአሜሪካ የፖለቲካ ስትራቴጂ ግን ምንድን ነው ቢባል ለሁሉም ሀገሮች አንዳንድ ሰው የአሜሪካ እድል እየሰጡ አለም በሙሉ ስለአሜሪካ እንዲያስብ እና እንዲሳሳ(እንዲጓጓ) ማድረግ ነው፡፡ ስለዚህ በዓለም ለአሜሪካ ተሰሚነት አንዱ ምክንያት ምንድን ነው ቢባል በዲቪ(DV) ነው ማለት ነው፡፡ ነገር ግን አሜሪካም መጨረሻዋ ተስፋ መቁረጥ እንዳይሆን ከፕሮፓጋንዳ እራሳቸውን ቢመልሱ መልካም ነው፡፡ እኛ “ያዎጣታል፤ እዚያ ይሄዳል” ሲል የሚጠቁመው ነገር ኢትዮጵያ **“ህጋዊ ድሃ(legally poor)”** እንደሆነች ነው፡፡ ስለዚህ አሜሪካኖች እንደዚህ ቂጣችንን ስንጥል መደሰት የለባቸውም ነበር፡፡ ምክንያቱም ተስፋ የቆረጠ ድሃ ሲለምንህ ሃብታምነት ሊሰማህ አይገባም፡፡ በአለም በአሁኑ ደረጃ በሀገሩ ተስፋ የቆረጠ ህዝብ ማለት የኢትዮጵያ ህዝብ ነው፡፡ “እዚያ ይሄዳል” ሲል የኢትዮጵያ ህዝብ በሀገሩ ምንም ተስፋ እንደሌለው በፊርማው አረጋግጧል ማለት ይቻላል፡፡ እኔ የምፈራው አንዱ ክልል በልመና ተሰላችቶ “ከኢትዮጵያ መውጣት(EthioExit)” እንዳይል ነው፡፡ አንድ ግለሰብ ወይም የተወሰነ ቡድን አሜሪካን ቢለምን “የኢትዮጵያ መንግስት አምባ ገነን ሆኖ ነው” ይባል ነበር፡፡ የአንድ ሀገር ወደ 90 ሚሊዮን የሚደርስ ህዝብ ሲለምን ግን የሚወጣው ስም “ህጋዊ ድሃ(legally poor)” ወይም “ህጋዊ ለማኝ(legally Beggar)” የሚል እንደሚሆን አልጠራጠርም፡፡

ሰውየው መኪና የደረደረ “ሃብታም ነን” ማለቱ ነው፡፡ የእነርሱ ችግር ግን ገንዘብ አይደለም፡፡ ምክንያቱም አንዲት ልጅ ካናዳ ሀገር ባሪያ ስለሆነች ገንዘብ ከካናዳ ስለሚመጣ ምንም ችግር የለም፡፡ የነማክዳ እና የቤተሰባቸው ችግር የሰው እጥረት ነው፡፡ እነማክዳ ሰው የላቸውም፡፡ ለዚህም ነው አቤ ቆለጥ ቦርቀቅ አድርጋ 13 ገደማ ልጅ አዲስ አበባ ላይ የወለደች፡፡ ይህም አሼ እና አቤ ቆለጥ አንድ ጎሳ ፈጠሩ ማለት ነው፡፡ በዚህም እኔ በጣም ተናድጄ ነበር፡፡ ልጅት ተጥላ ህዝብ እየቀለደባት እና እኛንም እያስቀለደችብን እነርሱ በመኪና ይቀብጣሉ፡፡ እኔም “ለድሃ ብር አይስጠው” የሚባለውን አባባል ጠቅሼ ዝም አልኩ፡፡ ገንዘብ ምን ቢበዛ ክብር አይሆንም፡፡ የማክዳ ቤተሰቦች ማክዳ ጋላን እኔ ላይ ጥለው “እንደ ግብር” ግዴታ እንደተጣለብኝ “ታዋጣዋለች” እያሉ ሲያማርሩ ይውላሉ፡፡ እኔ ለመንግስት ግብር ወደ 2000 ዓካባቢ የሚደርስ ብር እየከፈልኩ ነው፡፡ አሁን ግን ማክዳ ጋላን “አውጣ” ተብየ ሌላ ተጨማሪ ግብር ተጥሎብኛል ማለት ነው፡፡ እኔም ማክዳ ጋላ እኔ ላይ ከመጣች፤ ሁለቴ ግብር መክፈል ስለማልችል፤ የምበዳ በዲልዶ ነው፡፡ ማክዳ ጋላ እና ቤተሰቧ ግን እራሳቸውን እንደ “ቆንጆ” እንጂ እንደተጣሉ አይቆጥሩም፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ ምንድን ነው ቢባል ማክዳ ጋላ እና ቤተሰቦቿ “ክብር” የሚባለውን ነገር ስለማያውቁት እና ማክዳ ጋላ በትግሬወች መጣሏን ደብቀው ማለፍ ፈልገው ነው፡፡ አይገርምም፤ ማክዳ መጣሏን ደብቀው እኔ እንደጀመርኳት እና እንዳፈቀርኳት አድርገው ነው የሚያወሩ፡፡ ለምን ማክዳ መጠሏን ደበቁ? ብለን ከጠየቅን፤ መልሱ የሚሆነው ምንድን ነው ቢባል ትግሬወች በማክዳ ጋላ ጉዳይ ካልተሳተፉ ግርግሩ አይደምቅም፡፡ ምክንያቱም ትግሬወች ካልተሳተፉ ሙዚቃው፤ ድራማው፤ አውሮፕላኑ፤ ወዘተ የማክዳ ጋላን ፍቅር አያድምቀውም፡፡ ስለዚህ የማክዳ ጋላ ቤተሰቦች አዳካሪ ስለሆኑ ይህችን ግርግር ፈልገው ነው፡፡ የማክዳ ጋላን ፍቅር እውነት ያስመሰለው ደግሞ የፀጋየ እሸቱ ዘፈን ነው፡፡ ህዝቡ በጣም ነው የሚያሾፍ፡፡ ማክዳ ጋላ አሮሞወች ላይ ደርሳ ስተመለስ **“የአይኔ አበባ መጥታለች”** የሚለውን ዘፈን ይከፍቱላታል፡፡ በዚህ ጊዜ አሮሞወች እና የማክዳ ጋላ ቤተሰቦች በጣም ነው የሚፈነጥዙ፡፡ ይህ ደግሞ አሮሞ በጣም ቂል ስለሆነ እና የሚሾፍበትን ነገር ስለማያውቀው ነው፡፡ አንዱ አሮሞ ደግሞ አንድ ወቅት አዲስ አበባ 5 ኪሎ ሲያወራ ሰምቸው “እንደዚያኛው አላይም ቢል ይሻለው ነበር” አለ፡፡ “እንደዚያኛው” የተባለ ደግሞ አበርሃን ነው፡፡ ይህ ደግሞ ተመስገን ገ/መድህን የሚባለው የትግሬ ዘፋኝ **“አላይም”** የሚል ሙዚቃ ዘፍኖ ነው፡፡ እዚህ ላይ የኦሮሞን ቂልነት ስንመለከት፤ ትግሬዎች ማክዳ ጋላን ለሌላ ለሚበዳ እያሳዩ ነው “አላይም” የሚል ሙዚቃ የሚዘፍኑ፡፡ “ትግሬወች በጣም የሚያስቁ ሸዋጆች ናቸው፡፡ ኦሮሞን በጣም የባነነበት ህዝብ ቢኖር ትግሬ ብቻ ነው፡፡ ማክዳ ጋላን ለሌላ ካሳያት በኋላ “አላይም”

ብሎ መዝፈን “ማሾፍ” ብቻ ሳይሆን ማፌዝም ጭምር ነው፡፡ ይሄ እኮ በቀን እንደመዝረፍ ይቆጠራል፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ምንም የባነነው ነገር የለም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች እና የማዳ ቤተሰቦች እንደዚህ ያሉ ሙዚቃወችን እየከፈተ ህዝቡ ስለሚያለግጥባቸው፤ ይህ ሙዚቃ በሬዲዮ እና በየመንገዱ መከፈቱ ይቀራል ብለው ነው የማከዳ ጋላን መጣል የደበቁት ማለት ይቻላል፡፡

እኔም “ይኸ ካታንጋ ሃብታም ነኝ ማለቱ ነው ይሕን መኪና እዚህ የበገረው” እያልኩ ብቻየን እየተነጋገርኩ አለፍኩ እና እታች ሱቅ አለ እዚያ ላይ ቆምኩ፡፡ ከዚያም አባቷ መጣ፡፡ ለነገሩ ቀዳዳ ነው፡፡ ውሸታቸውን “እምቢ አለች” ለማለት እትግሬው ላይ ሰደው “እምቢ በይ” በለዋት ነው፡፡ ኦሮሞዎች እውነታቸውን ማከዳን የሚፈልጓት ቢሆን ኖሮ የዚያን እለት “ትግሬዎች ላይ አትሄድም” ብለው ይጣሉ ነበር፡፡ ስለዚህ የፈሪ ነገር የዚያን እለት እሌላ ሰው ላይ ሰደው ነው እንደዚህ የሚፈረግጡ፡፡ እነርሱ ላይ ቢዎስዷት ኖሮ ህዝቡ ወደ እኔ ነበር የሚሆን፡፡ በዚህም ልንደበድባቸው ሁሉ እንችል ነበር፡፡ የዚያን እለት ትግሬዎች ላይ የሰደዷት ፈርተው ነው፡፡

“ምን ሆነሃል እዚህ የምትገተር?” አለኝ አሸ፡፡
“ቀዳዳ ጋላ፤ አንተን ላናግር” አልኩት፡፡
አለበለዚያማ እርሷን አፍቅሬ ይሆናል፡፡ እኔ እስር እንዴት እነደሰለቸኝ፤ ማን በነገረው፡፡ ሰውየው በጭራሽ የአባዎራ ሙድ የለውም፡፡ የዱርየ እና የካታንጋ እንጂ፡፡ መጣና ሊማታ ሲል እጁን ያዝኩት፡፡ በጀርባየ ላፕቶፕ ኮምፒዩተር ይዤ ነበር፡፡ ከጀርባየ ደግሞ የቆመ የኤሌክተሪክ ፖል ኖሯል ወደኋላ ሲገፋኝ ላፕቶፔን መስተዋቱን ሰብሮት ኖሯል ለካስ በሌላ ቀን ነው ያየሁት፡፡

በዚህም ስንጨቃጨቅ “ና ሂድ” ብሎ አንድ ነፍጭ የሚሉት የአካባቢው ጋንግስተር(gangster)(ካታንጋ) ወደ ፖሊስ ይዞን ሲሄድ፤ ሴቶች(የማከዳ ጋላ እህቶች) “ሊያዎጣት ነው” ሊሉ ተንጋግተው ዎጡ፡፡ መቸም እንደዚያ አይነት ሰው አይቸ አላውቅም፡፡ ዎንድሟ መሆኑ ነው አንድ “ዎነድ ነኝ” ብሎ ሱሪ የለበሰ መጣ፡፡ ይህን ያልኩበት ምክንያት እህቱ ተጥላ “አፍቅራ ነው” በሎ ዝም ስላለ ዎንድነቱን ተጠራጥሬ ነው፡፡ ለነገሩ ብቸኛ ከሆንክ ልብ ቢኖርህ እንኳ ትፈራለህ፡፡ ስለዚህ ዝም ብለው “አፍቅራው ነው” ማለትን ምርጫ ያደረጉ ስላልቻሉ እንጂ እንደተበደሉ ጠፍቷቸው አይደለም፡፡ እናም ልጁ እኔን ሊንቅ ፈለገ፡፡ እኔም “ሰው ባገሩ ዎይራ ነው” እንደተባለ “በቤታቸው ጀግናው እርሱ ስለሆነ ነው” ብየ ዝም አልኩት፡፡ ብትመታው እንዳቧራ ነው የሚበን፡፡ እርሱን ለትንሽ አለፍኩት፡፡ የማከዳ ጋላ ወንድም ሲሳይ ጋላ(ሲጋኢጋ) ይባላል፡፡ ቆይቶ አባትዮው “እና ይሄ ያዎጣታል?” ብሎ እፊቴ ላይ በጥፊ መታኝ፡፡ “እረግ-እረግ እንዴት ጠገበ ይኸ ቅርናታም” ብየ እጀሮው ላይ አገማሁበት፡፡ እርሱም “እከ እከ.....” አለ እና ወደ ታች ሲሮጥ፤ “ተዎው” አሉት ሰቶች ተመለሰ፡፡ ከዚያም ፖሊስ ላይ ቀረብን፡፡

አባትዮውን የመታሁት ዱላ በጣም አሁንም ትዝ ይለኛል፡፡ ጆሮውን ነው ያገማሁበት፡፡ አባቷም እስካሁን ገጥሜ ከመታኋቸው ሰዎች በእድሜ ትልቁ ነው፡፡ እህቶቿ በጣም ወፋፍራም ከመሆናቸው የተነሳ ጉማሬ(hippopotamus) መስለዋል፡፡ ልጆች በሙሉ ጉማሬ(hippopotamus) ነው ሚመስሉ፡፡ አንዷ ኦሮሞ ደግሞ እዚያው ሰፈር እንደተቀመጥኩ መጥታ “አንተ ነህ ያችን የምታዎጣት?” አለች፡፡ ይህቺ ይህንን የተናገረችኝ ልጅ ከጉማሬም(hippopotamus) ትዎድላለች፡፡ “ይህች ጉማሬ እንዴት ናቀችኝ” ብየ በጣም ነው የተናደድኩ፡፡ “እኔ እንደጠበስኳት ሁሉ እንዴት እንደዚህ ታናንቀኛለች?” ብየ በጣም ነው የከፋኝ፡፡ እኔ የገረመኝ፤ ኦሮሞወች ማከዳ ጋላን እኔ ብጀምራት ኖሮ ኦሮሞወች በጣም ነበር ኩራት የሚሰማቸው፡፡ ማከዳ ጋላ ግን ተጥላ ህዝብ እየቀለደባት እና እኛንም እያስቀለደችብን፤ ኦሮሞ ቂሉ “ታዋጣዋለች” እያለ ሲቀልድ ይውላል፡፡ እኔም “ጥንቆላው ተናገሪ ብሏት ይሆናል” ብየ ምንም አላልኩም፡፡ ምክንያቱም ህዝቡ የሚሰራው ጥንቆላው “አድርግ” ያለውን ነው፡፡ የኦሮሞ ሴቶች በጣም ትላልቅ

ናቸው፡፡ አንዱ ሰውየ ሲያዎራ ሰምቸዋለሁ፡፡ “ሴቶቻቸው ትልቅ አደሉ” ብሎ ሲንቅ ሰምቸዋለሁ፡፡ የሰውየው ነገርም እውነት ነው፡፡ የኦሮሞ ሴቶች ጉማሬ እንዳይመስሉ ምግብ መቀነስ እና ስፖርት መስራት ይገባቸዋል፡፡

ፖሊሶች “ያዎጣታል” አሉት፡፡ መቸም ሁሉም ዎደ እኔ ነው የሚገፋት፡፡ “ከምንጣላ” ብለው ሳይሆን አይቀርም፡፡ የጠንቋዩን ሊያዎራ ሲል “ተው” አሉት፡፡ እኔም ቢያዎራ ኖሮ “ቄስ ቆሸ” ማለቴ አይቀርም ነበር፡፡ ምክንያቱም አንዱን ኦሮሞ “ቂስና” ከማግኘቱ በፊት “ቁሽና” ሲወስድ አይቸዋለሁ፡፡ ምክንያቱም እነ ቄስ እንዳልከን እና ብርሃኑ ገመቹን ቆሻሻ ሲበሉ አይቻቸዋለሁ፡፡ **ነገር ግን እንዳልክ እና ብርሃኑ ገመቹ ኦሮሞ ስለሆኑ እና ለኦሮሞ የሚሰጠው ግምት ቀላል ስለሆነ “ቆሻሻ” ያላቸው ሰው የለም፡፡ እኔ ግን አምሃራ ስለሆንኩ እና የባላባት ልጅ ስለሆንኩ በኦሮሞወች ውሸት በጣም ተወነጀልኩ፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ አንድ ሰው አምሃራ ከሆነ የሚጠበቀው “ኩራት እና ትእቢት እንጂ ቆሻሻ መብላት አይደለም” ተብሎ ስለሚታመን ነው፡፡ ኦሮሞ ግን “ትንሽ ነው” ተብሎ ስለሚታሰብ ቆሻሻ ቢበሉም ማንም የሚጠይቃቸው ሰው የለም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ መሆን ሳይሻል አይቀርም፡፡** አባትዮው የሚያዎራው ህዝቡ የሚነግረውን እንጂ እውነታውን አይደለም፡፡ አባትዮው መቆርቆር የነበረበት ማክዳ በመጣሏ እንጂ እኔ “ይበዳታል” በመባሉ አልነበረም፡፡ ምክንያቱም እኔም እንደ እርሱ ሁሉ ማክዳን መብዳት አልፈልግም፡፡ ነገር ግን አባትዮው ህዝብ እየቀለደበት እንደሆነ አልገባውም፡፡፡ ስለዚህ አባትዮው መናደድ የነበረበት በህዝቡ እንጂ በእኔ አልነበረም፡፡ እኔም እኮ እንደ እነርሱ ተሸውጄ እንጂ ማክዳን አፍቅሬ አይደለም፡፡ ማክዳ ጋላን አሁን አውጣ እየተባልኩ ያለሁት፤ ኦሮሞወች “ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል” ብለው ስለወነጀሉኝ **የበላሁበትን ልከፍል እንጂ ማክዳ ጋላ ስላፈቀረችኝ አይደለም፡፡** ማክዳ ጋላ እንደዚህ በህዝብ ስታስቀልድብን ከርማ ከመጣች እና እኔ በዲልዶም ቢሆን ከበዳኋት እውነትም የባለሁበትን እዳ እየከፈልኩ እንጂ ብድ አይደለም ማለት ነው፡፡ ኦሮመዎች መጀመሪያ “ሲሰርቅ አይተነዋል” ብለው ዋሽተው ቆይተው ደግሞ ቆሻሻ ሲበላ ነው ያየነው ስላሉ፤ ማክዳ ጋላ እኔ ላይ ከመጣች የበላሁበትን እየከፈልኩ መሆን አለበት፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ጋላን ጥለውብኝ እንጂ አፍቅሬያት አይደለም፡፡ ማክዳ ጋላን በዲልዶ ከበዳሁ በኋላ ስለስርቆት እና ቆሻሻ መብላት የሚጠይቀኝ ሰው ከመጣ **“ተከፍሏል”** የሚል መልስ እንደምመልስ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ ማንም የጣላትን ማክዳ ጋላን እና ማንም የተጠቀመባትን ማክዳ ጋላን ስለበዳሁ ነው፡፡

በዚህም ነገሩ በረደ እና ሙሉብርሃንን(ሙጋኢጋ) ሌላ ሴትዮ ታዋራት ጀመር፡፡ መቸም “አፍቅራዋለች” ነው፡፡ በዚያ ሰአት ግን ኪራይ ላይ ነበረች፡፡ መቸም የሰው ክብር እንደተርጓሚው ነው፡፡ እኔ “ሌላ ሰው አፍቅራለች፤ ለምን ስሜን ኢታስለቅቁኝም?” ስል ጠየቅኩ፡፡ እርሷም አልመለሰችልኝም ዝም ብላ ወደ ቤት ስለተጠራች ሄደች፡፡ እኛም ወደ እራስ-ደስታ ፖሊስ ጣቢያ የኦሮሞ ፖሊስ ይዞን ሄደ፡፡ እዚህ ላይ ሙሉብርሃን ጋላ የምታወራውን ስትሰሚት “አፍቅራው ነው” ብላ ለማውራት እየተንኮሻኮሸች ነበር የምታወራ፡፡ ይህ ለምን ይመስላችኋል? ከሳሽ ሌባ ስለሆነች ነው፡፡ እሌላ ቦታ ሄዳ እኔን “ቆሻሻ ሆኖ ነው” እያለች ሙድ እንደምትይዝ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ነገር ግን ሌሎች ዞር ሲሉ ሙሉ ብርሃን በእነርሱ ሙድ ለመያዝ ሙከራ አደረገች፡፡ ይህ የከሳሽ ሌባ ሰው ባህሪ ነው፡፡ አቶ አሸ በጭራሽ ሙና ነው፡፡ ለምን ቢባል ነገሮችን አሁንም እራሱ ከእልከ አንፃር አልተመለከታቸውም፡፡ ማክዳን ኦሮሞወች እና ትግሬዎች ከቆምጨወች ጋር ተመሳጥረው ነው አምጥተው የጣሏት፡፡ ስለዚህ ማክዳ እንደዚህ በሸር ተጥላ ከሆነ እልከ መያዝ ነበረበት፡፡ ነገር ግን አሸ እልከ የያዘው ከእኔ ጋር ነው፡፡ እኔ አሸን እና መሰሎቹን መብዳት አልፈልግም፡፡ እርሱም እኔ እንድበዳቸው አይፈልግም፡፡ ስለሆንም እኔ እና የማክዳ ቤተሰቦች በሃሳብ ተግባብተን ነበር፡፡ ነገር ግን የማክዳ ቤተሰቦች አሁንም “ታዋጣዋለች” የሚለውን አልተውቱም፡፡ ለምንድን ነው እንደዚህ በህዝብ ፊት እየጠሉኝ “ታዋጣዋለች” የሚሉ ስንል የማክዳ ቤተሰቦች ህዝቡን እየፈሩት እና ማክዳም እየተጋበዘች እምቢ ስላለቻቸው ነው፡፡ እኔ እና የማክዳ ቤተሰቦች መናናቃችን በሃሳብ አንድ ሲያደርገን በተግባር ግን ማክዳ እኔን ልታወጣኝ ስለሆነ እቅዳችን አልተሳካም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እቅዳችን እንዲሳካ እነርሱም እንደ እኔ 100% ቢተውኝ በቃ እስከ መጨረሻ አንተያይም ነበር፡፡ ነገር ግን ሁለት

ወዶ አይሆንም። አሸ እኔንም ይፈልጋል እንደገናም ደግሞ ሌሎችን ወንዶችንም ይፈልጋል። እኔም "ባጣ ቆዩኝስ" አልሆንም ብየ አሸን "ልብዳህ" ብየ ወደ ሸርሙጣየ ሄድኩ። እንዲሁም ማክዳ ጋላ እኔ ላይ ከመጣች የምበዳት በዲልዶ ስለሚሆን የአሸ ወሬ ይቀንሳል ማለት ነው። ማክዳ ጋላ ኦሮሞወችን ማፍቀር ነበረባት። እኔ የማውቃቸው ኦሮሞ አስተማሪዎች በሙሉ ሚስት የሌላቸው ነጠላወች ናቸው። እነዚህ የኦሮሞ አስተማሪዎች በሙሉ ተማሪ ከሚበዱ እንደ ማክዳ ጋላ አይነት አገረ-ፈት ኦሮሞ ሴቶችን ማባረር ይችሉ ነበር። ማክዳ ጋላ የእረሷን ኦሮሞነት አይታ እኛንም በዓለም ልታሰድደን ነው። ሙሌ ኦሮሞ(ሙጋ) ለምሳሌ ማክዳ ጋላ እያለች እና ማክዳ ጋላን ለመጣል ህዝቡ እየተመካከረ፤ እርሱ ግን የደብረ-ብርሃን ተማሪ ሲጠብስ አይቼዋለሁ።

ፒሊስ ጣቢያ ስንገባ፤ ሴቶች ተንጫጩ።
"ሰራተኛዋ ትምጣ" አለ ሰውየው። ምስክር መሆኗ ነው።
"ሰራተኛየን አንገራግሯል፤ የቤቴን በር ደብድቧል" አለ።
እኔም "እግዚዎ፤ ዛሬስ በረጅሙ ልታሰር ነው" አልኩ። ምክንያቱም የድሮ አነርሱ እየከሰሱኝ ብዙ ፋይል አለብኝ። ስለዚህ "ከታሰርኩማ" ብየ እንዳው ቁርጥ አውቄ ነበር። ነገር ግን የተባለውን አላውቅም ሰራተኛዋም አልመጣችም በአዳር ተቀጠረ። እኔም ጣቢያ አደርኩ። የራስ ደስታ ጣቢያ በጣም ይበርዳል። በጣም አይመችም። መቸም ከላይ-ታች ስሮጥ ስለዋልኩ መቸም ትንሽ እንቅልፍ ወሰደኝ። ቤቱ አልተፀዳም። ተቸግሬ ነበር። ከዚያም መንጋቱ አይቀርም ነጋ። ሲነጋ ሰውየው አልመጣም። "ዎይ መከራየ ቀረ" አልኩ። እኔ "ልታሰር ነው" ብየ በቃ በትንሹ ሶስት ዎር ጠብቄ ነበር። ነገር ግን አረፋፍዶ መጣ። ከዚያም ተጠራሁ። ዳኛው "ይቅርታ በል" አለኝ። እኔም እስር ቤትን ስላየሁ እና ተመልሼ መግባት ስለማልፈልግ "ይቅርታ" አልኩ። ሰውየውም እንደዛቻም እንደ ሌላም እየቃጣው ነው እንግዲህ አስፈትቶኝ የሄደ። የዚያን እለት በደንብ አብልተው ነው መሰል የላኩት። በጣም ፊቱ ፈታ ብሎ ነው የመጣ። ሳያጠጡት አይቀርም። እዚህ ላይ የተፈታሁት ጥንቆላው "ፍቱት" ብሎ ነው። መጀመሪያም የታሰረኩ ጠንቋዩ "እሰሩት" ብሎ ነው። ምክንያቱም ሁሉ ነገር በጠንቋይ ነበር እየተከናወነ የነበር።

እኔም ከተፈታሁ በኋላ ዳኛውም ስላስጠነቀቀኝ ዝም ብየ ወደ ደብረ ብርሀን ለመግባት እንጂ ሌላ ሃሳብ አልነበረኝም። ከዚያም ላፕቶፔን ሳየው ተበላሽቷል። በበነጋው እርሱን ፒያሳ አሰርቸ ቴሲሴን(ጥናታዊ ፅሁፌ) መስራት ጀመርኩ። ትንሽ ዋል አደር እንዳልኩ ነገሩ ተባብሶ ቀጠለ። "ያዎጣታል" ነው። እኔም ዝም ብየ ልብ እንደ መግዛት አደረግኩ። "እራስን መጉዳት ነው" የሚል ሃሳብ አደረብኝ። "ልጅቷም ደራሽ የላትም" የሚል አስተሳሰብ አደረብኝ። አባትዮው ሲጠግብ-ሲጠግብ ይስቃል ሲርበው ደግሞ በጣም ነው የሚጎማጅ። ይህን ያልኩበት ምክንያት ሰፈር ሄጄ እንደተጣላን ለፖሊሶች "እያትማ፤ ይህችን? ፤ ይሽ ሊያዎጣት?" አላቸው። እኔም እንዳው ገርሞኝ "በእውር ቤት አንዳይና ብርቅ ነው" ብየ ዝም አልኩ። "ምን አልባትም ቀይ ናት ብሎ ሊሆን ይችላል" የሚል ሃሳብ መጣብኝ። ሰው የሌለውን ነው የሚያደንቅ። ይህን ያልኩበት ምክንያት ከላይ እንደ ጠቀስኩት ኦሮሞዎች ከሌላ በተለይ ከፈረንጅ የመዳቀል እቅድ እንዳላቸው ፋይፍ ዞን(five zone) የሚቀመጥ እንድ የዎለጋ ኦሮሞ ሲያዎራ ሰምቸዋለሁ። አለበለዚያ ግን ለጅቷ እዚያ ከተማው ውስጥ ካሉት ሴቶች በሬብም(በቂጥ ውድለት) ሆነ በቁመት፤ በመልክ፤ በአነጋገር፤ በአስተያይ፤ በትህትና ካሉት ሁሉ ብታንስ እንጂ አትበልጥም። አንዱም ተስፋ ያስቆረጠኝ ጉዳይ ይሽው ነው። አባትዮው "ቆንጆ ናት" እንጂ "ተጫርታ ነው" የሚለውን ሀቅ አልወደደውም። አቶ አስመላሽ በትንሹ ወደ 13 ልጅ አለው። ሁሉም ደግሞ በጣም ቂጣም እና ወፋፍራም ናቸው። ካናዳ ያለችው እና እዚህ አዲስ አበባ ያለችው ሁለቱ ልጆች በትክክል ጉማሬ(hippopotamus) ነው የሚመስሉ። ስለዚህ ከዚህ ሁሉ 8 ሴት ልጅ አንድ ቢዎድቅ አልቆጨው ብሎ ነው ማክዳ ትግሬዎች ሲጥሏት ምንም ያልመሰለው። እኔም "በትርፍ ልጅ ጊዜየን አልግደል" ብየ ተውኩት። እኔም "በቃ

ወደ ደብረ ብርሃን መሄድ አለብኝ" ብየ ተነሳሁ፡፡ እናም ደብረ ብርሃን መጥቸ ጥናታዊ ፅሁፌን መስራት ጀመርኩ፡፡ ጥናታዊ ፅሁፌን ጨረስኩ፡፡ ዎስጀም አቀረብኩ፡፡ የምፈልገውንም ውጤት አግኝቸ ደስ አለኝ፡፡

የማከዳ ቤተሰቦች "ሃብታም ነን" ብለው ነው የሚያስቡ፡፡ ይህ ደግሞ ከየት የመጣ ነው ልጃቸው ካናዳ ሀገር ነው ያለች፡፡ ካናዳ አስመላሽ ደግሞ ጉማሬ(hippopotamus) ነው የምትመስል፡፡ በአዲስ አበባ ደግሞ አንድ ቤተሰብ አንድ ሰው ውጭ ሀገር ካለው እንደ "ሃብታም" እና እንደ "ትልቅ ሰው" ነው የሚቆጠር፡፡ በዚህ ላይ ሁልጊዜ ነው የሚያሳስበኝ፡፡ "አንድ ሰው መኩራት ያለበት በሰው ሀገር ነው ዎይስ በሃገሩ ነው?" የሚለውን ስታስቡት ትንሽ ያሳዝናል፡፡ የአዲስ አበባ ህዝብ የሚፈልገው ውጭ ሀገር እየሰራ እኛ ጋር የጉራ ዘፈን መዝፈን ነው፡፡ እኔ ደግሞ ይህን አልፈልገውም፡፡ ምክንያቱም "እኔ የማስበው በተቀመጥኩበት ሀገር ሰርቼ አና ለፍቸ እለዎጣለሁ" ብየ ነው፡፡ የኛ ህዝብ አስተሳሰብ በጣም ያስቃል፡፡ በቃ ሀገሩ ላይ መስራት አይፈልግም፡፡ እዚህ ከሚሰራ አሜሪካ ቢለምን ይሻለዋል፡፡ እዚህ ላይ ሰፋ አድርገን ነው የምንነጋገርበት፡፡ ይህ ጉዳይ በስፋት በዘፈን እና በመሳሰሉ ሲዎቀስ ይሰማል፡፡ ነገር ግን በውስጡ ሰው ከልቡ የሸፈተ ነው፡፡ እላይ እንደተናገርኩት ህዝቡ በልቡ ዲያስፖራ ነው፡፡ የሚዘፍነው ሙዚቀኛ እራሱ ፈልጎ ያጣ ነው፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያተ አሜሪካ ሄደው የተሳካላቸው ሙዚቀኞች "የክብር እንግዳ" ሆነው ሲቀርቡ በቴሌቪዝን በአይናችን ስለምናይ ነው፡፡ አንድ የጃዝ ሙዚቀኛ አሜሪካ መጠጥ ቤት ውስጥ እያዝናና "ስኬታማ ተብሎ" በእሁድ መዝናኛ ቀርቦ አይቼዋለሁ፡፡ ይህንን ጉዳይ ባለፈውም ተነጋግረንበታል፡፡ አሁንም እደግመዋለሁ፡፡

ሀብታም ሀገሮች ሀብታም የሆኑት ለራሳቸው ግብ እንጂ እንደ ኢትዮጵያ ያሉ ድሃ ሀገሮችን ለመርዳት አይደለም፡፡ ስለዚህ ወደ ሃብታም ሀገሮች ለመሄድ ስናስብ "ምን ይሉናል?" የሚለውን ብናስብበት መልካም ነው፡፡ ለነገሩ የኢትዮጵያ ህዝብ ተስፋ የመቁረጥም ነገር ስላለበት "ቢተቹኝስ ምን ያመጣሉ" የሚል አመለካከት አለብን ይመስለኛል፡፡ እኔ በበኩሌ የአንጀሊና ጆሌን(beyond borders) የሚለውን ፊልም ካየሁ በኋላ ተስፋ የመቁረጥ ነገር ይታይብኛል፡፡ እንግዲህ ህዝቡን የውጭ ናፋቂ ያደረጉትን ምክንያቶች ከላይ ብንነጋገርባቸውም እስኪ አሁንም እንከልሳቸው፡፡ ብዙ ምክንያቶችን መጥቀስ ይቻላል፡፡ የተወሰኑትን እንይ፡-

1) **ህዝቡ ውጭ ቆይተው ለሚመጡ ሰዎች የሚሰጠው ከበሬታ፡-** ይህ በእኔ አመለካከት ዋናው ነው፡፡ በቃ እንደ "አድለኛ" ነው የሚቆጠሩ ማለት ይቻላል፡፡ እንዳውም አንድ ቤተሰብ እውጭ ሀገር ልጅ ካለው ቤተሰቡ "የተመረቀ ቤተሰብ" የሚል መጠሪያ ነው የሚዎጣለት፡፡ አሜሪካ አንድ ሰው ያለው ቤተሰብ "የተባረከ ቤተሰብ" ተብሎ ይጠራል፡፡ እነዚህ ከውጭ ሰርተው ለሚመለሱ ግለሰቦች እና ቡድኖች ክብር የሚሰጡ ሰዎች ዲቪ(DV) እና የመሳሰሉት ወደ አሜሪካ የሚገቡት ሰዎች ዘመናዊ ባሪያዎች እንደሆኑ ስላልተረዱ ነው፡፡ ከላይ እንደገለፅኩት የአሜሪካ ህብረተሰብ(American society) እኮ ጉልበት ገዝተው ነበር በባሪያ መልክ የሚወስዱ፡፡ አሁን ግን እራሱ ወዶ እየጠፋ ጭምር አሜሪካ እየገባ ነው ያለው፡፡ ስለዚህ "ወዶ ብለህ ፃፍ" እንዳለ ዘማቹ አሁን አሜሪካኖች ወዶ የሚገዛ ባሪያ ነው እያገኙ ያሉት፡፡ ስለዚህ የአሜሪካ ህብረተሰብ(American society) "ነፃ ጉልበት አገኘን" ብሎ ደስ ሲለው እኛ ግን ገንዘብ አገኘን ብለን ደስ ይለናል፡፡ ስለዚህ ሀገራችን ውስጥ ለፍተው የሚያድሩትን ብናከብር ይሻላል፡፡
2) **የሚመራን የነሳ መንግስት ስለሆነ እየተንጫጫብን(እየመቀንን)፡-** ይህ በተለይ ስመጥር የሆኑ ሰዎችን መጥቀስ ይቻላል፡፡ ስማቸውን አንባቢ ይጥቀሰው፤ እኔ ወደ ዋናው ጉዳይ እገባለሁ፡፡ ይህ በብዙ አጋጣሚ ያየሁት ጉዳይ ነው፡፡ ከላይ የዘረዘርኩት ለምሳሌ አብዮት ሲነሳ ጎዳና ላይ የህዝብ ንብረት የሚያዎድሙ ሌላ ጎሳ ያለማውን ማየት የማይፈልጉ ጎሳዎች ናቸው፡፡ ስለዚህ ይህ የታሪክ ቅናት ነው፡፡ እኛ ዜጎች ደግሞ የታሪክ ቅናት አንፈልግም፡፡ ያደገ እና የበለፀገ ሀገር እንጂ፡፡ ታሪክ አለን የሚሉ ጎሳዎች ቢበዛ ቢዘፍኑ እነጂ ሌላ ልዩነት የላቸውም፡፡ ስለዚህ ታሪክ ለዘፈን እጂ ለሌላ ሲጠቅም አላየሁም እና ታሪክ የሚሰራ ከተገኘ እኔ በበኩሌ ደስ ይኛል፡፡ ስለዚህ ኮምፕ

እናቁም። አንዳንድ ጎሳዎች ልማቱን በጎሳ የተቀላቀሉም እንደ ሰሜን ሸዋ አይነት ጎሳዎች አሉ። ሰሜን ሸዋዎች በትግራይ ታሪክ መስራት መቅነው ለዘመናት ሀገር ሲያፈርሱ እና ሙስና ሲሰሩ ኖረው አሁን "ትግሬ ነን" ብለው ትግሬወችን ከተቀላቀሉ ወዲህ ምቀን ስለለቀቃቸው ጠንክረው በመስራት ደብረ-ብርሃንም ወደ ስልጣኔ እየሄደች ነው። ሰሜን ሸዋወች ለምን ምቀን ለቀቃቸው ቢባል "ትግሬ ነን" ስላሉ "የሚሰራው ታሪክ የእኛም ጭምር ነው" ብለው ስለሚያስቡ ነው። በተንኮል እና በምቀን ከመድማት የተቀላቀሉትን አደንቃለሁ። በየትኛውም ሀገር አፍሪካ ወይም አውሮፓ የተገነጣጠሉ ሀገሮች "ማን ሊገዛን ነው?" በሚል ምቀን ነው። ስለዚህ ፖለቲካዊ ልዩነት አንጂ የምቀን ልዩነት አስፈላጊ አይደለም። ሌላው ለዚህ ችግር መፍትሄው የጋራ ፓርቲ መመስረት ነው። ይህንን ነገር እውን ብናደርግ የመንጫጫት(ኮምፕ)ን ችግር መፍታት ይቻላል። ይህን ለማድረግ ደግሞ መተማመንን ይጠይቃል። ለምሳሌ ቅንጅትን እንውሰድ። ቅንጅት የተባለው ፓርቲ የተመሰረተው አሁን እነደሰማሁት በጉራጌ እና በአምሃራው እንደነበር ሰምቻለሁ። እንደው ለምሳሌ አነሳሁት እነጂ ይህ ፓርቲ ሀገሪቱን በተዋፅኦ አይዎክልም። ነገር ግን በኋላ ሁለት ብሄር ቢሆንም እንኳ በሆነ ጥቅም ሳይሆን አይቀርም የተጣሉ። ስለዚህ ከመጀመሪያውም መስዋእት የሚሆንን ሰው ይጠይቃል ማለት ነው። አሁንም መሪው ፓርቲም ቢሆን ሲዎርድ ማድረግ ያለበት የብሄር መንግስት እንዳይተካው ቢተባበር ለወደፊቱም ሰላም ሆነ አንድነት ይጠቅማል የሚል የግል አመለካከት አለኝ። እንደዚህ ከሆነ የስልጣን ሽኩቻን አስቀርተን በየ 10 ወይም 8 አመቱ ስልጣን ወደ ሌሎች ስልጣን ወደ አልደረሳቸው ጎሳዎች እንዲዞር ማድረግ እንችላለን የሚል አመለካከት አለኝ። ስለዚህ ሁሉም ጎሳ መሪነት ይደርሰዋል ማለት ነው። የተገኘነት ስሜት አይፈጠርም ማለት ነው። ይህ ደግሞ ሁሉም በሀገሩ እንደልቡ የመናገር ድፍረትን ይፈጥራል። አንድ ሰው በሆነ የታሪክ አጋጣሚ መሪ የሆነ የጎሳ አባል ካለው እና ቢሰደብ እንኳን እርሱን ይጠራል። ይመልስለታል ማለት ነው። ይህ የሀገሪቱን የጎሳ እና የስልጣን ችግር በተወሰነ መፍታት ይቸላል ባይ ነኝ። ነገር ግን ስልጣን ላይ ሆነን ስልጣን ሳናጋራ ብናዎራ እንዳው እነደ ቁራ መለፍለፍ ነው የሚሆን። ስለዚህ ስልጣን አንውደድ። ሀገሪቱ አንድ የሆነ የፖለቲካ መዋቅር ይኑራት። አሁን እኮ ኢህአዴግ መቼ እንደሚተካ እና ማን እነደሚተካው አይታዎቅም። በሀገሪቱ ታሪክ ውስጥ ሳይሞት ወይም በጦርነት ሳይሸነፍ የተተካ መሪ ሆነ ፓርቲ እስካሁን የለም። ስለዚህ ይህን ጉዳይ ሁላችንም እናስብበት። በድንጋይ አይደለም፤ በመነጋር እናደርገዋለን። ኢህአዴግ ሲዎድቅ በምርጫ ይሸነፍ ወይም በጦርነት ይውደቅ አይታዎቅም። ስዚህ ኢህአዴግ ከአሁን በኋላ ልክ እንደ 1997 ዓ.ም የሚሆን ተቃውሞ ከገጠመው ያለምንም ግርግር እና የንብረት ውድመት ቢለቅ መልካም እና "የመጀመሪያው በምርጫ የተሸነፈ መንግስት" ተብሎ ታሪክ ይሆንለታል ባይ ነኝ። አለበለዚያ ግን ልክ እንደ አሁኑ የሶሪያ መንግስትም ሀገር አውድሞ እስከ እድሜ ልክ መኖርም የሚቻለበት ሁኔታ ስላለ እንደዚህ አይነት የእውር አባገነንነትን አስተሳሰብ ከአሁኑ ከተተኪው ባለስልጣ ላይ ማስዎገድ ግድ ይላል። ይህን ያልኩበት ምክንያት ኢህአዴግ ሁሌ እነደሚለው "ሁልጊዜ በምርጫ እያሸነፍኩ ነው" የሚለው ውሸት ነው። ተወዳዳሪ ለመባል ሁለት እና ከዚያ በላይ ቡድኖች መኖር አለባቸው። ስለዚህ ኢህአዴግ እንዳው በሚስጥርም ቢሆን አንድ ተቃዋሚ የፖለቲካ ፓርቲ ቢፈጥር ለፖለቲካ እና ለዴሞክራሲ ልምምድ(Democratic Exercise) መልካም ነው ባይ ነኝ። ኢህአዴግ በጭራሽ ተቃዋሚ አይወድም። ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ በታሪኩ ተቃዋሚን አስተናግዶ ስለማያውቅ ነው። ስለዚህ ተቃዋሚን ማስተናገድ መልመድ አለበት። አለበዚያ ግን ኢህአዴግ "ከትውልድ ወደ ትውልድ ሀገሪቱን እያስተላለፍኩ እመራለሁ" ካለ ስህተት ሊሆን ይችላል። ስለዚህ ተቃዋሚ ያስፈልገናል። አዲስ ሀሳብ(new idea) እና አዲስ መንግስት ማየት እንፈልጋለን። ይህ አዲስ መንግስት ግን በጦርነት ሳይሆን በዴሞክራሲያዊ ምርጫ እንዲመጣ እንፈልጋልን። ሌላ መንግስት በጦርነት ከሚመጣ ኢህአዴግ እዚሁ ፕሮፓጋንዳ ቢነፋብን ይሻለናል። ተዎዳዳሪ ሳይኖር ምርጫ ሊኖር አይችልም። ስለዚህ የሆነው ሆኖ ተዎዳዳሪ ሊመጣ ይችላል። ህዝብ ደግሞ ሁሉም አያስብም። ስለዚህ ተዎዳዳሪ መጥቶ ውድቀት ሲመጣ ጠመንጃ

ካነሳን አሁንም የበረከት ስሞን አመለካከት መንፀባረቁ አይቀረም፡፡ ስለዚህ “እኔ ብቻ ልግዛ” ብሎ ነገር የለም እና ዘላለም ስለማይኖር የስልጣ ሽኩቻ እና ኮምፕ እነ ደቡብ ሱዳንን እያፋጃቸው ያለው እርሱ ነው፡፡ የኛም እጣ-ፋንታ እርሱ ነበር፡፡ ሀገር ዎዳድ ህዝብ ተዎው እንጂ እስካሁን ጦርነት ውስጥም ልንሆን እንችል ነበር፡፡ እኛ ግን እንደ ዲሞክራሲያዊ ሀገር የሱዳን አደራዳሪ ሆነን እያገለገልን ነው፡፡ ስዚህ እራሳችንን እንመልከት፡፡ እኛ ጋርስ “ስልጣ አጋሩን” የሚል ቢመጣ ምንድን ነው መልሳችን ነው፡፡ በቃ እናስብበት፡፡ እሰው ሀገር ሄዶ ማዳከር መጀመሪያ የራስ ችግር ፈቶ ነው፡፡ የኛ ህዝቡ ስለተዎው እጂ ኢህአዴግ በ1997 ዓ.ም ተሸንፏል፡፡ “ሃቂያት የሌለበት ይውገራት” እንደተባለ የእኛን ችግር ሳንፈታ የሌሎችን ችግር “እንፈታለን” ብለን ማሰብ እንደሌለብን ማሳሰብ እወዳለሁ፡፡ የእኛ ህዝብ በተወው የፖለቲካ ብጥብጥ እና እኛ የፖለቲካ ችግር እንደሌለብን ሁሉ፤ እነ ስዩም መስፍን ደቡብ ሱዳን ሄደው እያስታረቁ ነው፡፡ ኢህአዴግ በ1997 ዓ.ም ተሸንፏል፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ ከኦሮሚያ ጋር በተያያዘ ህዝቡ አንድ የመሆን ነገር አለ፡፡ በመሆኑም ኢህአዴግ ስልጣን ይዞ ቀረ፡፡ ስለዚህ የወያኔ የእስካሁኑ እድሜ የኦሮሚያ ነው፡፡ ስለዚህ ኢህአዴግ ህዝቡ ለሀገሩ ብሎ ዝም ቢል “ዴሞክራሲያዊ ነኝ” ብሎ ወሬ ባያዎራ መልካም ነው፡፡ ነገር ግን የወያኔ አሁንም “ዲሞክራሲያዊ ነኝ” ብሎ ደቡብ ሱዳንን እያደራደረ ይገኛል፡፡ የእኛም የወደፊት እጣ ፋንታ እንዲህ እንዳይሆን አሁንም መንግስት ያስብበት፡፡ ከተሸነፍን ስልጣን “አልለቅም” ማለት ምቀን ነው፡፡ አንድ የረሳሁት ነገር ቢኖር ምንድ ነው የመሪው ፓርቲ አባላት እና መስራቾች ልክ እንደ ሃብታም ነው የሚቆጠሩ፡፡ ይህም ሲባል እንግዲህ የህዝብን ግብር እየዘረፉ መሆኑ ነው፡፡ በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ መሪ ሆነው ያገለገሉ ጎሳዎች እንደ “ጉልበታም” እና እንደ “ሃብታም” ነው የሚቆጠሩ፡፡ ስለዚህ ይህ ታሪክ እንዳይጎዳቸው ስልጣን ያጡ ዜጎችም ወደ ውጭ መፍለሱን ተያያዙት፡፡ እናም ይህን ካስዎገድን ዜጎቻችን በሀገራቸው የመኩራት እና በሀገራቸው የመስራት ፍላጎት ያድርባቸዋል የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡

3) **የዶላር ምንዛሬ መጨመር እና ውጭ ያሉ ሰዎች የቤተሰባቸውን ኑሮ መቀየራቸው፡-** ይህ ያልኩበት ምክንያት በብዛት ሲምሲ(CMC) የሚባለው የአዲስ አበባ ክፍል በውጭ ሰዎች የተከበበ ነው ይባላል፡፡ “በእውር ቤት አንድ አይና ብርቅ ነው” አሉ ሰዎች፡፡ ይህ አካባቢ በኢትዮጵያ ኢኮኖሚ ውስጥ “ሃብታም ሰፈር” የሚል ስያሜ ተሰጥቶታል፡፡ ስለዚህ አገር ቤት ያለው ህዝብ ይህን በማየት ወደ ውጭ እንጂ ወደ ውስጥ አያስብም፡፡ ይህንን ሲምሲ(CMC)ን በርሆንዳ ባይርን(Rhonda Byrne) መፅሃፍ ህግ መሰረት ብዙ ኢትዮጵያውያን “አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤.....” የሉታል የሚባል ነገር አለ፡፡ እኔም ብዙ ጊዜ እንዚህ ሰንሻይ የሰራቸውን ቤቶች “አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤ አመሰግናለሁ፤.....” ብያቸው አውቃለሁ፡፡ ነገር ግን ባለቤቶች እንዳይሰጉ፡፡ ህጉ የሚለው ኮፒውን ይወስዳል እንጂ አርጂናሉ የባለቤቱ ነው፡፡

4.19. <u>ፖለቲካ እና የታሪክ ምቀን ተቃውሞ በኢትዮጵያ</u>

ኢትዮጵያ ውስጥ በአጠቃላይ ምቀን ይበዛል፡፡ ብዙ አይነት ምቀኖች አሉ፡፡ ከእነዚህም ደግሞ በህዝቡ ላይ በብዛት ሚታየው የፖለቲካ ምቀን ነው፡፡ ለምሳሌ ፈሱን መመልከት እንችላለን፡፡ ትግሬዎች የፈሱ በምቀን ነው፡፡ እዚህ ላይ መጀመሪያ ማከዳን ጥለዋት ነው፡፡ ስለዚህ ማከዳ ስትወድቅ የሚያነሳት ተገኘ፡፡ በዚህም ላይ ህዝቡ በሞላ ተነስቶ ማከዳን ደገፋት፡፡ የህዝቡ ማከዳ ላይ ያሳየው ድጋፍ ትግሬወችን አስቀናቸው፡፡ ስለዚህ ማከዳ ከትግሬ ሌላ ወደ ሆነ ሰው ልትሄድ ነው ሲባል ፂላወች መፍሳት ብቻ አልነበረም ፌንት የሚነቅሉ ሁሉ ነበሩ፡፡ ይህ ደግሞ ምንም ትርጉም የለውም ቅናት ወይም ምቀን ነው፡፡

ሌላው ምቀን እኔ የተመለከትኩት የፖለቲካ ምቀን ነው፡፡ ይህንንም በብዙ ቦታዎች መመልከት ትችላላችሁ፡፡ “ለውጥ የለም” እያለ ሲከራከር የነበረ ህዝብ እና ዩኒቨርስቲዎችንም ቢሆን “ቆርቆሮ ናቸው” እያለ ሲቃዎም የነበረ ህዝብ ነው፡፡ ነገር ግን አሁን በማከዳ ነገር ህዝቡ አጋ ሲለይ እና ወደ ጎሳው መወገን ሲጀምር ነገሮች እንደተለወጡ አይተናል፡፡

ለምሳሌ የሰሜን ሸዋን እንይ። እኔ ልቀጠር በ 2002 ዓ.ም ወደ ደብረብርሃን ስመጣ ደብረብርሃን የፈረሰች ከተማ ነበረች። የዚህ ጊዜ ደግሞ አምሃራው ክልል ኢህአዴግ መንግስታችን አይደለም “አርማችን አንበሳ ነው” ብለው ወያኔን በጥርስ ይዘው ሲቃወሙ የኖሩበት ዘመን ነው። በመሆኑም የአምሃራ ክልል ባለስልጣናት የሚመደበውን በጀት በሙስና እንክት አድርገው እየበሉ ሀገር ሲያወድሙ እንደኖሩ ብዙወች ይናገራሉ። እንዳውም እኔ የሰማሁት ከየደብረብርሃን ዋና መንገድ ሲሰራ አንዱ በጀቱን አጭብርብሮት ምንገዱ ጠቦ ከእንደገና ዲዛይን እንደተሰራ ሰምቻለሁ። ከዚያም ይህ ጥንቆላ ይመጣ እና ሰሜን ሸዋዎች “ትግሬ ነን” ማለት። ከዚያ በኋላ የሰሜን ሸዋ ህዝብ “ሆ” ብሎ ለልማት እንደተነሳ ውስጥ ውስጡን ሲነገር የሰማሁት እና እኔም በአይኔ ያየሁት ነው።

የአምሃራው ክልል በተለይ የሰሜን ሸዋዎች እንደዚህ “ትግሬነታቸውን ሳያውቁት” መፈርገጥ ምክንያቱ ምንድን ነው ብትሉ “ከእኛ ንጉሶች በላይ “መለስ” የሚባል ሃያል መሪ ሊጠራ ነው ወይ?” የሚል የታሪክ ቅናት ነው። እዚህ ላይ በኢትዮጵያ ውስጥ ታላቅ መሪ የሚባሉት ሃይለ ስላሴ፤ አፄ ቲወድሮስ ፤ አፄ ሚኒሊክ እና ሌሎችም ናቸው። ነገር ግን የአምሃራው ህዝብ ሃሳብ “መለስ ከእነዚህ መሪዎች ተርታ ሊሰለፍ ነው ወይ?” የሚል ነበር። ነገር ግን ሰሜን ሸዋወች ትግሬነትን ሲቀበሉ አንዲ ግንፍሌ የሚባለው ሰፈር ተከራይቼባት የነበረችት ሴትዮ ከዚህ ቀደም ስለትግሬ የተናገረችው እና የተሳደበችው ነገር ቆጭቷት “የእናቴን ልጅ? የእናቴን ልጅ?” ብላ የተናገረችውን ሳስታውሰው በጣም ይገርመኛል። ስለዚህ መጀመሪያ ሰሜን ሸዋወች ትግሬወችን የሚጠሏቸው በምቀን ነበር። አምሃራው አሁን ለሁለት ሲፈረከስ ጎንደሬዎች ጎጃሞችን መደገፍ እና ማድነቅ ሲጀምሩ ሰሜን ሸዋወች ደግሞ ትግሬወችን ማድነቅ ጀመሩ። ስለዚህ ሀገሪቱ ውስጥ የነበረው የፖለቲካ ተቃውሞ የምቀን እና “ማን በታሪክ ሊበልጠን ነው?” የሚል እንጂ የፖለቲካ ፅንሰ-ሃሳብ አልነበረም።

ለዚህም ማስረጃ የጎንደር ዘፋኙ ማዲንጎ አፈወርቅ የጎጃሙን ጦረኛ በላይ ዘለቀን እያሞካሸ የዘፈነውን መስማት አንችላለን። በላይ ዘለቀ ከአባይ ወዲያ ማዶ የተሸገረውን የጣልያን ጦር ደምስሶ ያሸነፈ ጀግና ነው በሚል ጎጃም ለዘመናት ሲዘፍን እና ሲዘክር ይኖራል። ነገር ግን በንጉስ ቤተሰቦች የበላይ ታሪክ ችላ የተባለ ነበር። ምክንያቱም በላይ ዘለቀን በጀግንነቱ መቅኖ ንጉስ ሃይለ ስላሴ እንደገደለው በታሪክ ሰምተናል። በመሆኑም ጎንደር እና ሰሜን ሸዋ ጣምራ በመፍጠር የበላይን ታሪክ ወደ ጎን በመተው ሃይለስላሴን ሲያሞካሹ እና በሃይለስላሴ ሲጨፍሩ ኖሩ። ነገር ግን አሁን በንጉስ ዘሮች መካከል ፀብ ሲፈጠር ጎንደሬዎች “አምሃራ ነን” ብለው ጎጃሞችን ሲደግፉ ሰሜን ሸዋ ደግሞ ትግሬን ደገፈ። በመሆኑም ጎንደሬወች ማለትም ማዲንጎ አፈወርቅ የባለይ ስም ጠቅሶ “እናቴ እንዴ በላይ ብላኛለች” የሚለውን ግጥም ገጥሞ ለበላይ ዘለቀ ሲዘፍን ሰሜን ሸዋወችን ይህ ነገር ቂጣቸውን ወጋቸው። ምክንያቱም “እናቴ እንዴ በላይ ብላኛለች” የሚለው ግጥም ታሪካዊ ንግግር ስለሆነ ነው። አፄ ሃይለ ስላሴ ከሸሹበት ከእንግሊዝ ሀገር ተመልሰው በላይን ሊሸልሙት ብለው አስጠርተው አናግረውታል ይባላል። በመሆኑም በጀግንነቱ ተገርመው “ማን ብየ ልጥራህ?” ሲሉት በላይ ዘለቀም “እናቴ አንዴ በለይ ብላኛለች” ብሎ አሳፍሮታል የሚባል ነገር አለ። በዚህም የጀግንነት ምቀን አንቆ እንደገደለው በታሪክ ሲወራም ሰምተናል፤ በመፅሃፍት አንብበናል። ይህ “እናቴ እንዴ በላይ ብላኛለች” የሚለው የማዲንጎ አፈወርቅ ሙዚቃ ላይ ያለው ግጥም ሰሜን ሸዋወችን እና ጎንደሬወችን አለያያቸው ማለት ነው። ሁለቱም “የንጉስ ዘር ነን” ብለው ስለሚያምኑ መናናቅ መሆኑ ነው።

ሌላው ደግሞ በ 1997 ዓ.ም በነበረው ምርጫ ወቅት ቴዲ አፍሮ የሚባለው ሙዚቀኛ የቅንጅት ደጋፊ ሆኖ የዘፈነው ሙዚቃ ነው። እዚህ ላይ መለስ ዜናዊ እነዚህ ፊውዳል የሚባሉትን መሪዎችን በተለይ ሃይለስላሴን እና ምነግስቱ ሃይለማርያምን አምርሮ ይቃወማቸው ነበር። በመሆኑም ቴዲ አፍሮ ሃይለስላሴን ብቻ ደግፎ እና መለስ ዜናዊን ንቆ ዘፈን ለቀቀ። የዘፈኑ ግጥምም እንደሚከተለው ነው።

“ጃ ያስተሰርያል፤ ጃ ያስተሰርያል፤

“በ 17 መርፌ በጠቀመው ቁምጣ”

“ለለውጥ ያነፈረው ስልጣን ላይ ሲወጣ”

“አዲስ ንጉስ እንጂ ለውጥ መቼ መጣ”

የሚል ነበር። በመሆኑም ህዝቡም በጣም ምቀኛ ስለሆነ እና መለስ ዜናዊ ታሪክ እንዳይሰራ ስለሚፈልግ ቴዲ አፍሮን “ይሁን” ብሎ ነበር የተቀበለው። ቴዲ እንግዲህ የሃይለ ስላሴ ቀንደኛ ደጋፊ ከሚባሉት ሰዎች አንዱ ነው። እኛም ውሸትን አንናገርም እንጂ ማንንም አንጠላም። ሃይለ ስላሴን እንወደዋለን። ነገር ግን አንደዚህ ህዝቡ በሚለው አይነት አይደለም። ነገር ግን መደነቅ የለመደ የሃይለስላሴ ጎሳ በማዲንጎ አፈወርቅ ሙዚቃ ትንሽ ሲነካ የመፈርገጥ ነገር ታየበት። ስለዚህ የሰሜን ሸዋወች መፈርገጥ አንዱ ምክንያ ይህ ነው። ስለዚህ ሰሜን ሸዋወች ሃይለስላሴ ስለተነካ ቅር ብሏቸው ሊሆነ ይችላል። በግር ግር ግን መለስ ዜናዊን በክፉ የሚያነሳው ጠፋ። “የገበያ ግርግር ለቀጣፊ ተመቸው” እንደተባለ ጎንደር እና ሰሜን ሸዋ ሲጣሉ መለስ ዜናዊ “ሌጆንድ” ወደ ሚለው ጎራ መጣ ማለት ነው። አሁን ሰሜን ሸዋወች ያ ድሮ ይጠሉት የነበረው የትግራይ ህዝብ እና መለስ “የእናት ልጅ” ሆኑ። ሰሜን ሸዋን “መጀመሪያ ትግሬን በምን ጠላህ?” ብትለው መልሱ “መቅነው” ነበር።

ሰሜን ሸዋወች ትግሬን መደገፍ ከጀመሩ በትንሹ አስር አመት አስቆጥረዋ የሚል ሃሳብ አለኝ። ትግሬን መደገፍ ደግሞ ጎሳህ ስለሆነ አይደለም። ትግሬን መደገፍ ያለብን የአንድ ሀገር ሰዎች ስለሆንን ነው። ነገር ግን እንደዚህ በጎሳ የምንረዳዳ እና በጎሳ የምናስብ ከሆነ “ሀገር” የሚለው ነገር መምጣት የለበትም። እኛ ጎጠኛ ሰዎች ሀገር የሚለውን ሳናውቅ የሀገር ገዢ መሆን የለብንም። ለምሳሌ ትግሬ ሀገሩን ሳይወድ ሀገር የሚገዛ ከሆነ ቅኝ ግዛት እንጂ ሀገር መራ አይባልም። ስለሆነም ምቀን የሚባለውን ነገር አስወግደን በሀገራችን ሰላምን ልንሰብክ ይገባል። ሀገር የሚመሩ ሰዎች እና የሚመራው ፓርቲ አባላት የሀገር እና የወገን ፍቅር ሊኖራቸው ይገባል።

ለነገሩ ድሮስ ምቀን ነው እንጂ “እናቴን ያገባ ሁሉም አባቴ ነው” ተብሏል እና ማንም ይግዛ ማንም ማመስግን የነበረብን ሰውን እንደ ስራው ነበር። እዚህ ላይ ለምሳሌ መንግስቱ ሃይለማርያም ከእነ ሃይለስላሴ አንሶ ማንም ስሙን ሲያነሳው ሰምተን አናውቅም። ነገር ግን ሃይለ ስላሴን “የነፃነት ታጋይ” ገድሎ እነ ቴዲ አፍሮ ሲያጨበጭቡ ኖረው አሁን ደግሞ መልሶ ማዲንጎ ጨረበው። እዚህ ላይ ቴዲ አፍሮ “ይህንን ሲወቅሰው” ባለው ሙዚቃው መሰረት እኔም ሃይለስላሴን እየወቀስኩ ሳይሆን የህዝቡን ወረተኛነት ለመጠቆም ያህክል ነው። መሆን የነበረበት መሪወችን ማመስገን ያለብን በስራቸው እንጂ በጎሳቸው አልነበረም። ስለሆነም ሃይለስላሴ በጦርነት ተሸንፎ ወደ እንግሊዝ ሸሽቶ የሄደውን “ዲፕሎማሲ(depolmacy)” ብለው ሲያስተካከሉ ኖረው አሁን ነገር ፈጥሮ ቁጭ አለ። መጀመሪያም ቢሆን “በህይወት አንዴ(once in alife time)” የሚገኝ መሪ ሆኖ ነው እንጂ ባይዋሸስ ወይም ከተዋሸስ አሁን ለምን ከእንደገና ማከሸፍ ተያዘ ነው። ዲሞክራሲ ሀገሪቱ ውስጥ ቢኖር ኖሮ መሪ በሸበሸ ነበር የሚሆን። ሁለቱም ምቀኖች ናቸው። መጀመሪያም ሃይለስላሴ የገነነው መለስን ለመሳደብ ሲባል ቴዲ አፍሮ በዘፈነው “ጃ ያስተሰርያል” ዘፈን ነው። ይህ “ጃ ያስተሰርያል” የሚለው ዘፈን ኢህአዴግን ለለውጥ ያነሳሳ ዘፈን ነው ብል ምንም ስህተት የለውም። ስለዚህ ምቀን እናቁም ነው። ሰዎችን እንደስራቸው እንመዝን። ድጋፍ ማንም የራሱን መውደድ እና መደገፍ ይችላል። ቴዲ አፍሮም በግል ፍላጎቱ ሀይለስላሴን ማድነቅ ይችላል። ነገር ግን በፖለቲካው መድረክ ላይ የምናወራው ነገር ለሀገሪቱ የሚጠቅም እና አውነት የሆነውን ብቻ ነው። ውሸት የሚጠቅመው ለጊዜው ብቻ ነው። ስለዚህ መዋሸት ጥሩ አይደለም። እኛ እራሳችንን ማታለል የለብንም። በውሸት ሲዘፍንለት ኖሮ አንድ ቀን እውነቱ ሲወጣ ልክ እንዳሁኑ የማዲንጎ አፈወርቅ ዘፈን መፈርገጡ አይቀርም። ስለዚህ ስንደናነቅ አንሸነጋገል።

አሁንም ውሸት አለመዋሸት ነው፡፡ ሰሜን ሸዋወችም ኦሮሚያ እየሸነገሉ አምሃራውን ማስጠላት የለባቸውም፡፡ ስለዚህ ሁሉንም ነገር እውነት እናድርገው፡፡ መጀመሪያም ቢሆን እውነትን በእውነት ብንናገር የአሁኑ ችግር አይፈጠርም ነበር፡፡ አሁንም የሀገሪቱን ከጠላት የተከላከለውን እና ውዳሴ የሚያስፈልገውን እናወድስ ነገር ግን ዝም ብለን ብንለድሰው ቆይቶ ነገር እንዳይፈጥር፡፡ ፍቅርም በልክ ነው፡፡ የትግሬወች እና የሰሜን ሸዋወች ፍቅርም እንዲዘልቅ በልክ ይሁን፡፡ መለስም የሰራው ተጨባጭ ስራ ካለ ይወደስ፡፡ ነገር ግን በጎሳ እምቡር አንበል፡፡ መንግስቱ ሃይለማርያምም መረሳት የለበትም፡፡ ምክንያቱም ንጉስን ጥሎ፤ የንጉስን ህዝብ ሶሺያሊዝም የፖለቲካ ፍልስፍና እየመራ መለስ ያለማው ያክል አልምቷል፡፡ ስለዚህ ጎሳ ያለውን ብቻ ሳይሆን ጎሳ የሌላቸው እና ሀገራቸው ያገለገሉትን ሁሉ እናወድስ፡፡ ትግሬ ሰሜን ሸዋን “ዘመዴ” ካለ መንግሱ ሃይለማርያም “ትግሬ ነኝ” ብሎ ቢመጣ እንደሚቀበሉት ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ መለስ “አምሃራ” ብሎ ለወቀሳ የሚያነሳው ሰሜን ሸዋን ነበር፡፡ ስለዚህ ዘረኛ አንሁን፡፡ አሁን ሰሜን ሸዋ ለልማት ከተነሱ ጎሳዎች ግንባር ቀደም ነው፡፡ ለምን ቢባል ኢህአዴግ የጎሳው መንግስት ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ ለዘር ሳይሆን መስራት ያለብን ለሀገር ነው፡፡ ድሮ ግን “መለስ ከሃይለስለሴ የበለጠ ሊወደስ ነው ወይ?” በሚል ምቀን ደብረበርሃንን አፍረሰዋት ነበር፡፡ ስለዚህ ምቀን አያገለግልም፡፡ እነ ዶክተር ደረጀም የመረቀነ ትግሬ ሆነው አሁን ጆሮውን ብትቆርጠው አይሰማም፡፡ ዘረኝነት ይቀንስ፡፡ ዒላን ሰሜን ሸዋወች መውደድ ይችላሉ፡፡ ምክንያቱም ዒላ ከሆኑ “ተው” ብትለው እራሱ “እሽ” አይልም፡፡ ነገር ግን ዒላ ሆኖም ለሀገር የሚጠቅም ስራ እንጂ ለጎሳ የሚጠቅም ስራ አይሰራም፡፡ “ትግሬ” የሚለው ጎሳ የሚኖረው ሀገር ሲኖር ነው፡፡

በጎንደር፤ በሰሜን ሸዋ እና በትግራይ ህዝቦች መካከል በኦሮሚያ ጉዳይ ልዩነቶች አሉ፡፡ ለምን? ብላችሁ ልትጠይቁ ትችላላችሁ፡፡ እኔ መልስ እሰጣችኋለሁ፡፡ ከ200ነ ዓ.ም አካባቢ ጎንደሬዎች እና ኦሮሞወች በጣም ሽርክ ሆነው ነበር፡፡ ከ 2008 ዓ.ም በፊት ትግሬወች እና ኦሮሞወች አንድ አምሳል ነበሩ፡፡ በአሁን በ2008 ዓ.ም ሰሜን ሸዋወች ኦሮሞወችን ልክ በፍቅር እና እንደ ተቆርቋሪ እያዩዋቸው ነው፡፡ ነገር ግን የኦሮሞ እና የሌሎች ማለትም የጎንደር፤ የሰሜን ሸዋ እና የትግራይ ፍቅር እና ጓደኝነት አይዘልቅም፡፡ ለምንድን ነው? ቢባል አሮሚያ ባላት የፖለቲካ ጥያቄ መሰረት ነው፡፡ ነገር ግን እነዚህ “ትግሬወች፤ ሰሜን ሸዋወች እና ጎንደሬወች በየተራ ኦሮሞን ለምንድን ነው የሚያለቀልቁለት?” ብለን ስንጠይቅ እወደድ ባይነት ነው፡፡ ኦሮሚያ አንዴ የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ ምንም ማሸቃበጥ አያስፈልግም፡፡ የፖለቲካ ጥያቄ ስላላቸው እርሱ እስኪመለስ ድረስ እያንዳንዱ በተናጥል እየሄደ አንዱን ሌላው እያስጠላ ሲናገር ይሰማል፡፡ ለምሳሌ ትግሬ መጀመሪያ ስልጣን ሲይዝ ኦሮሞ አምሃራውን እንዲጠላ እያደረገው ነበር፡፡ አምሃራው ኦሮሞን ሲጠጋ ደግሞ ኦሮሞ ትግሬን እንዲጠላው ያደርጋል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ከዚህ ሁሉ ማሸቃበጥ ኦሮሞን እንደ ተገንጣይ በህብረት መታገል እንጂ በተናጥል እየሄዱ አንዱ አንዱን እያስጠላው ለማለት ፈልጌ ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሶስት ጎሳዎች ኦሮሞን ለየብቻ አያናግሩት፡፡ ሌላው ጎሳዎች ለምሳሌ ደቡብን ወይም አፋርን ብትጠይቀው ኦሮሞን ሲያሸቃብጥለት አታይም፡፡ ነገር ግን ትግሬ፤ ጎንደር እና ሰሜን ሸዋ በየተራ ለኦሮሞ ማሸቃበጣቸውን እና መሸወካቸውን ቢተውት ይሻላል፡፡ ኦሮሞወችም ቢሆን እነዚህ ጎሳዎች በተናጥል ሲወዷቸው መስማት የለባቸውም፡፡ እነዚህ ጎንደሬወች፤ ሰሜን ሸዋወች እና ትግሬወች እርስበእርስ የበላይነት መንጫጫት(Superiority Complex) አለባቸው አንጂ ለኦሮሞ ልባቸውን አይሰጡትም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞም መደለል የለበትም፡፡ ስለዚህ እነዚህ ጎንደሬወች፤ ትግሬወች እና ሰሜን ሸዋወች ኦሮሞን በየተራ መውደድ እና ማሸቃበጥ ለሌላው የኢትዮጵያ ብሄሮች እና ብሄረሰቦች እራሱ ለመታገል እንቅፋት እየሆኑባቸው ነው፡፡ ጎንደሬወች፤ ትግሬወች እና ሰሜን ሸዋወች ኦሮሞን መቅረብ እና መዋደድ ይችላሉ፡፡ ነገር ግን አንዱ አንዱን እየወነጀለ ማውራት የለበትም፡፡

ኦሮሞወችን ህዝቡ አውቆ ነው ለግል ጥቀም ነው የሚፈልጋቸው፡፡ አሁን ለምሳሌ የሰሜን ሸዋን ኦሮሞ ማፍቀር ስንመለከት ለግል ጥቅም እና ማክዳን ለመመንዘር እንጂ ኦሮሞን ወደውት አይደለም፡፡ ሰሜን ሸዋወች ኦሮሞን ካፈቀሩት

ያገቧቸዋል። ይህ ግን የኤሌክትሪካ ኢንጂነር የሰሜን ሸዋ ወንዶችን አይጨምርም። ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ የገንዘብ ችግር አለበት። ኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ድሃ ስለሆነ ደሞዝ ያለው ሴት አግኝቶ አይለቅም። ስለዚህ ኦሮሞወች ያገባቸውን ሲቆጥሩ "ማን አገባን?" የሚለውን ማሰብ አለባቸው። ኤሌክትሪካል ኢንጂነር ሆኖ ደሞዝ ያላትን ኦሮሞ ከጠበሰ አይቆጠርም። ምክንያቱም ኤሌክትሪካል የሚፈልገው ደሞዝ ያለውን ሴት እንጂ ዘር አይደለም። በመሆኑም ኦሮሞ የሰሜን ሸዋ ኤሌክትሪካል ኢንጂነሮች "አገቡን" ብሎ የሚቆጥር ከሆነ እንዳው ከንቱ ውዳሴ ነው የሚሆን። ኤሌክትሪካል ኢንጂነር ሆኖ እራሱ በጎሳው ተመጣጣኝ ደሞዝ ያላት ሴት ካገኘ ኦሮሞን እንደሚፈታ ጥርጥር የለውም። ስለዚህ ኦሮሞ መሸወድ የለበትም። አሁን ሰሜን ሸዋወች "እያፈቀሩን ነው አሉ" ያለው ኦሮሞ እርግጠኛ ለመሆን ሰሜን ሸዋወች ኦሮሞወችን ማግባት አለባቸው። ጋብቻ ፈፅመው ለኦሮሞ የዘር መቀላቀያ ከሰጡዋቸው በእውነት ተፋቅረዋል ማለት ነው። ስለዚህ ባልፀና ፍቅር ኦሮሞ እምቡር ማለት የለበትም። ኦሮሞ ማኪዳን ማስመዝበር ነው የሚፈልግ። ነገር ግን ማኪዳ ከመጀመሪያም ተጥላ ነው። እኔ ስናደድ ኦሮሞች በማኪዳ ይመስላቸዋል። እኔ የምናደደው ህዝቡ በሚናገረኝ ነገር ነው። ኦሮሞወች ይህ ነገር የገባቸው አይመስለኝም። ማኪዳ መጀመሪያም ተጥላ ነው። ከተጣለች ደግሞ መጀመሪያም ትንሽ ናት ማለት ነው። ትንሽ ከሆነች ደግሞ ማንም ቢጠቀምባት ሆነ ባይጠቀምባት የሚመጣ ለውጥ የለም። ትግሬወች መቅነው ነው ለህዝብ ሲያስጠቅሙ የሚውሉ። ስለዚህ ኦሮሞ እራሱን ይወቅ። ካልተሳሳትኩ ኦሮሞወች "ደብረዘይት እና ሌሎች ቦታዎች ወደ ድሮ ስማቸው ይመለሱ" ብለው ሲጠይቁ፤ መለስ ሲመልስላቸው "እናንተም አሁንም እንደ ድሮው ጋላ ተባሉ" ሲል ምን ለማት ፈልጎ ነው "አምሃራ ነው የሰደባቸሁ" ለማለት ፈልጎ ነው። አሁን ግን የተሳደበው ትግሬ ነበር ማለት ነው። ስለዚህ ትግሬም ሆነን አምሃራን በኦሮሞ አናስጠላ፤ ምክንያቱም አምሃራም በዓጋጣሚ ልክ እንደ ሰሜን ሸዋ ሁሉ ትገሬ የመሆን ፀባይ ስላለው። ለኦሮሞ ምንም አይነት ሸውከ መሸወክ አያገለግልም።

ትግሬወች እና ኦሮሞወች አንድ ቢሆኑ ቅፅል ስም ለቅፅል ስም መጠፋፋት ይችላሉ። ሰሜን ሸዋወችም አዲስ ትግሬ ስለሆኑ "ፂላ" የሚለው ቅፅል ስም አላቸው ማለት ነው። ኦሮሞወችም "ጋላ" የሚል ቅፅል ስም አላቸው። ስለዚህ የትግሬን እና የኦሮሞን ልዩነት ስናይ በሚከተለው ንፅፅር ይገለፃል።

ጋላ ≠ ፂላ

ከሚለው ተነስተን የሁለቱ ቅፅል ስሞች ልዩነታቸው በአንድ ፊደል ብቻ ነው። "ጋ" የሚለውን ፊደል "ፂ" በሚለው ፊደል ማጣፋት ይቻላል። ስለዚህ "ፂ" በ "ጋ" ሲጣፉ ቅፅል ስም ጠፋ ማለት ነው። "ፂ" በ "ጋ" አንድ ላይ ሲፃፍ "ፂበጋ" ወይም "ጋበፂ" የሚል ስም ይሰጠናል። ስለዚህ ትግሬወች የጋራ ስም መውሰድ ይችላሉ ማለት ነው። ይህም የጋራ ስም "ፂበጋ" ወይም "ጋበፂ" ሊሆን ይችላል። እንደዚህ ከሆነ ኦሮሞወች "ስም ወጥቶልን" እያሉ አያጉረመርሙም ነበር። ይህንን ያልኩበት ምክንያት ጋላ ቅፅል ስሙን ስለማይወደው ነው። ሁሉም ጎሳ ቅፅል ስም አለው፤ ነገር ግን ኦሮሞ ቅፅል ስሙን አይወደውም። የኦሮሞ ቅፅል ስም ግን **"የድሮ ስሙ ነው"** የሚባል ነገር አለ።

የአዲስ አበባ ህዝብ በዓጠቃላይ መስራት ያለበት የጎሳ ስራ ሳይሆን ሀገራዊ ስራዎችን ነው። ህዝቡ መንቃት አለበት። በየቤቱ የተሰበሰቡትን ጋንጃ አጫሽ ልፍስፍሶችን ወደ ቁም ነገር እንዲመለሱ ማድረግ ነው። አዲስ አበባ ውስጥ የሚዋደዱትም ጎሳዎች ቢሆን በውሸት መዋደድ የለባቸውም። አንድ ጎሳ እራሱን አንደ እራሱ መቀበል አለበት። አዲስ አበባ ህዝቡ ማሰብ ያለበት ሀገራዊ ጉዳዮችን እንጂ አካባቢውን በጎሳ መከላከል መሆን የለበትም። ሀገራዊ ጉዳዮችን ስንመለከት ደግሞ በውሸት ማድነቅ የለብንም።

እኛ ሀገር ህዝቡ ታሪክ እንወዳለን ይላል ይባላል፡፡ ይህንን ያልኩበት በሬዲዬ ሳዳምጥ “ታሪክ ወዳዱ የኢትዮጵያ ህዝብ” ብሎ ሲናገር አንዱ ሰምቸው ነው፡፡ ይህንን ነገር ስሰማው እኔ ምን የሚል ጥያቄ ጭንቅላቴ ላይ መጣብኝ “የማንን ታሪክ ነው የኢትዮጵያ ህዝብ የሚወደው?” ሚል ነበር፡፡ መልሱም ከራሴ ነው፡፡ ይህም “የኢትዮጵያ ህዝብ የሚወደው ጎሳው የሰራውን እና የእራሴ የሚለውን ታሪክ ነው”፡፡ ስለዚህ ኢትዮጵያ ውስጥ የሚወደደው ታሪክ “የጎሳውን ታሪክ” ነው፡፡ አብዛኛውን ተቃዋሚ “በታሪክ ልንበለጥ ነው” የሚል ነው፡፡ ስለዚህ በኢትዮጵያ ውስጥ የሚወደደው እውነተኛ ታሪክ ሳይሆን የጎሳ ታሪክ ነው፡፡ በመሆኑም የውሸት ታሪኮች በብዛት ሲደነቁ እንሰማለን፡፡ **ስለዚህ የኢትዮጵያ ህዝብ “ታሪክ ወዳድ” ሳይሆን “ጎሳ ወዳድ” ነው፡፡**

ከላይ የተናገርኩትን የስልጣን እና የታሪክ ሽኩቻን እና እኔን የገጠመኝን እኔ ላስረዳ፡፡ በ 1998 ዓ.ም እኔ ዩኒቨርስቲ የመጀመሪያ ዲግሪ ልማር የገባሁበት አመት ነው፡፡ በዚህም ወቅት እኔ በጣም ሴቶች እያሻፈድኩ ሴጋ የመታሁበት ወቅት ነው፡፡ ዩኒቨርስቲ ገብቼ ተማሪዎችን ሳይ ሁሉም በጣም የሚያማምሩ ነበሩ፡፡ በመሆኑም እኔ ከብዙዎች ፍቅር ይዞኝ ነበር፡፡ ነገር ግን ሴጋ ካለ ምንም ችግር የለም፡፡ በመሆኑም ሁሉንም እያሻፈድኩ በመጨረሻ ሜሮን ላይ ደረስኩ፡፡ ሜሮን ደግሞ ሌላ ወንዶች ማለትም ፍስሃ ኦሮሞ፤ ማተቤ ስመኝ እና ሌሎችም አሻፍደዋት በጣም የተነካካች እና የሞቀች ልጅ ኖራለች፡፡ እኔ ሳሻፍዳት ወሬውም ተጨምሮ “አፈቀርኩት” ብላለች፡፡ እኔ አልሰማሁም፡፡ ስላልሰማሁም ሌሎችን እና ያላዳረስኳቸውን አሻፍድ ጀመር፡፡ በመሆኑም ህዝቡ “ንቋት ነው” እያለ ወሬውን ያባዛው ጀመር፡፡ በዚህም ላይ ትኩስ ድንች የሆነው ነገር የመጣው “የፖለቲካ ምቀን ይዞት ነው” ብለው አንደንዶች ያዎሩ ጀመር፡፡ በመሆኑም “መቅኖ ነው” የሚል ነገር አስነስተው የተማሪዎች የመመገቢያ ካፌ ውስጥ ሴት ተማሪዎች ያዎራሉ፡፡ መቀነ የተባለው ነገር ደግሞ በጣም የሚያስቅ እና የሚያስፈነድቅ ነገር ነው፡፡ ሜሮን ጉራጌ ነች፡፡ በወቅቱ ተቃዋሚ ፓርቲ የነበረው ደግሞ “መኢአድ” የሚባል ፓርቲ ነበር፡፡ ይህ ፓርቲ ደግሞ ልደቱ አያሌው እና ዶ/ር ብርሃኑ ነጋ የተባሉ ሰዎች የመሰረቱት እና በኢህአዴግ ታሪክ ጠንካራ ተቃዋሚ ፓርቲ ነበር፡፡ ከእነዚህ ሰዎች ውስጥ ዶክተር ብርሃኑ ነጋ የጉራጌ ጎሳ ኖሯል፡፡ ይህንን “መኢአድ” የሚባል ፓርቲ ደግሞ ህዝቡ ወዶት ወያኔን በምርጫ ጥሎት ነበር፡፡ መኢአድ” በኋላ “ቅንጅት” በሚል ስም ቀየሩት መሰል፡፡ ይህ ቅንጅት የሚባል ፓርቲ በአዲስ አበባ ከተማ ውስጥ አሸንፎ የአዲስ አበባ የከተማ አስተዳደርን እንዲመራ መሪው ፓርቲ ወያኔ ፈቅዶለት ነበር፡፡ ነገር ግን ወያኔዎች ቂጣቸውን ወግተው እርስበእርስ አጣልተው እንዳውም “አሸባሪ” ብለው ከአህገር ሁሉ የተባረሩ ኖረዋል፡፡ እኔ ይህንን ሁሉ ታሪክ አሁን ስሰማው እንጂ በወቅቱ ምንም የማውቀው ነገር የለም፡፡ ነገር ግን እኔን ወደ ትግሬ የወገነ አድርገው “ጉራጌን ለመጨቆን እና ለማንገላታት ፈልገው ነው” ብለው የኦሮሞ ሴቶች ሲያዎሩ ሰምቻቸዋለሁ፡፡ ይህች ይህንን ያዎራችው ኦሮሞ ደግሞ ቁላየን በሴጋ የመለጠች ኦሮሞ ነች፡፡ ነገር ግን ይህንን እያዎራች ሰማኋት፡፡ እንዴት ነው ነገሩ ብየ እኔም ይህችን ስሰማ በጣም ነገሩ ግራ አጋብቶኝ ሜሮንን ሄጄ “አፍቅሬሻለሁ” ብየ ጠየቅኳት፡፡ ከዛም አፍቃሪ ሆንኩ፡፡ እኔ አፍቅሬ ሴት የምጠይቅ ቢሆን ኖሮ ያችን ኦሮሞ ነበር የምጠይቃት፡፡ ነገር ግን ሜሮንን የጠየቅኳት በዚህ “መቅኖ ነው” በሚለው ነገር ነው፡፡ በዚህ ላይ ደግሞ ቆምጬ ጣልቃ ገብቶ “እኛ ነን” ነው የሚል፡፡ እዚህ ላይ ጥንቆላውም የለም፡፡ ሴቶች እዶርም ያዎሩትን ነው አውጥተው እነዚህ ኦሮሞ ሴቶች እውጭ ያዎሩት፡፡ እኔም በኋላ ስሰማ ቅንጅት የሚባለው ፓርቲ ለሁለት ተበትኖ እንዳውም ዶክተር ብርሃኑ ግንቦት 7 ሚባል የራሱን ቡድን ፈጥሮ ከላይ ያሉ የመንግስት ባለስልጣናትን እስከ የመግደል ሙከራ እንዳደረጉ ሰማሁ፡፡ እናም ይሄ የፖለቲካ ምቀን የለመደበት ህዝብ ፖለቲካን ፍቅር ውስጥ አምጥቶ ሲያዎራ ሰምቼዋለሁ፡፡ አሁን የተፈጠረው ምንም ይሁን ዋናው ነገር ኢትጵያ ውስጥ የፖለቲካ ምቀን ማለትም የስልጣ ሽኩቻ በጣም ሲበዛ አይኑን ያፈጠጠ ነው፡፡ የስልጣን ምቀኑ ወደ ጦርነት ያላመራው የኢህአዴግ ምንግስት በጣም ጠንካራ መንግስት ስለሆነ ያመፀውን ሁሉ በገባበት እየገባ እየያዘ እያመጣ እስርቤት ስለከተተው እና ስለገደለው ነው፡፡ ነገር ግን የፖለቲካ ምቀን አስፈላጊ አይደለም፡፡ ኦሮሞዋ ልጅ ያዎራችው ሌላው ህዝብ ያዎራውን ነው፡፡ እኔ በጉራጌዎች

የፖለቲካ ምቀን ልመቅን አይደለም ጉራጌ የሚለውን ስም ያዎቅኩት ሜሮንን ከጠበስኩ በኋላ ነው። ህዝቡ የሚያዎራው እነርሱ ጭንቅላት ውስጥ ያለውን ነው። ለምሳሌ አምሃራው እና ጉራጌው ነው በወቅቱ "ቅንጅት" የሚለውን ፓርቲ ፈጥሮት የነበር። ነገር ግን በኋላ ተበታትነዋል። ምክንያቱ ምን እንደሆን አይታወቅም። እኔ እንደገመትኩት አምሃራዎች እና ጉራጌዎች በወቅቱ የተጣሉት በመቅናናት እና በስልጣን ሽኩቻ ሊሆን ይችላል። ስለዚህ የስልጣን እና የታሪክ ቅናት እናቁም። ለምሳሌ ጉራጌወች እና አምሃራዎች በወቅቱ የተከፋፈሉ ማን የአዲስ አበባ መሪ ይሁን? በሚለው ሊሆን ይችላል። ምክንያቱም አዲስ አበባን እንዲገዙ ለቅንጅት በኢህአዴግ መንግስት ተፈቅዶላቸው እንደነበር ሰምተናል። ከዚህም ውጭ ሌላ የፖለቲካ ምቀን ሊሆን ይችላል። ነገር ግን እነዚህን ነገሮች ማስወገድ የግድ ነው። እዚህ ላይ በተቃራኒ ያሉት የመንግስት ጎሳዎች ማለትም ትግሬዎች ቢሆን በሌሎች ጎሳዎች እና ፖለቲካውን መቃወም የፈለጉት ላይ ማልገጥ አይገባም። በተቃዋሚ ፓርቲዎች እና ጎሳዎች ላይ የምናለግጥባቸው ከሆነ ሰዎችን ወደ ተሳሳተ መንገድ እና እልክ እየገፋናቸው ነው። ይህ እልክ ደግሞ ወደ ጦርነት ሊያመራ ይችላል።

በሀገራችን የሚያስመቅን ታሪክ የሰራ ምንም መሪ የለም። አዝማሪዎች የሚዘፍኑላቸው ስልጣን የነበራቸው መሪዎች እንጂ ሀገሪቱን የሚለውጥ ስራ ማንም የሰራ የለም። ስለዚህ በዜሮ "መቀናችሁብን" የሚሉ "የንጉስ ዘር ነን" የሚሉ "ቀዳዶች(phony)" ቢታረሙ ይሻላል። የእነርሱም ታሪክ ከድርቅ ሳይፀዳ እኛን ጨምረው አያንጫጩብም። በጣም የሚጎረርባቸው እና እናስቀናለን የሚሉ አካባቢወች እስከ 70,000(ሰባ ሺ ህዝብ) በድርቅ እና በርሃብ ያለቀባቸው አካባቢዎች ናቸው። እኔ 5 ኪሎ ሁለተኛ ዲግሪ ስማር አንድ ልጅ ያጋጠመኝ ነገር አለ። ይህ ልጅ እነዚህን ንጉስ ናቸው የሚባሉትን የአፄ ዮሃንስን፤ አፄ ቴዮድሮስን፤ አፄ ሚኒልኪን፤ አፄ ሃይለስላሴን እና ሌሎችንም ያለበት ቲሸርት ለብሶ በፊቴ ይጎርፋል። ነገሩ "ታሪክ አለን" መባሉ ነው። ታሪክ ቢኖረው ለእራሱ እንጂ ለእኛ ምንም የሰራልን ነገር የለም። አንድ ንጉስ "ንጉስ" ተብሎ ቢጠራ ለአካባቢው እንጂ ለእኛ ምንም ለውጥ የለውም። እኔ ግን ከኢተዮጵያ ውስጥ "ድርቅ ያልነካው አካባቢ ተወላጅ" በመሆኔ ከማንም በላይ ኩራት ይሰማኛል። ከእነዚህ ከላይ ከተዘረዘሩት ንጉሶች ጎሳ ውስጥ በትንንሹ እስከ 500,000(አምስት መቶ ሺ) ህዝብ በድርቅ እርቦት ያለቀ ነው። ስለዚህ "ሀገር የመምራት ታሪክ አለን" ሲሉ የርሃብም መጥፎ ታሪክ እንዳላቸው መርሳት የለባቸውም። እርቦት እየሞተ እኔን ቢጎርብኝ ምንም የሚመጣ ነገር የለም። ጉራጌ ሀገር ባይመራ በርሃብ ሞቶ አያውቅም። ስለዚህ አንድ እኩል ነን ማለት ነው። ሀገር መግዛትን የሚፈልጉት አካባቢዎች በብዛት ድርቅ ያለባቸው አካባቢዎች ናቸው። ስለዚህ "ሀገር ገዢ" የሚለው ታሪክ "በርሃብ የሞተ" በሚል ስለሚጣፋ ለዘመናት "የእኛ ሰዎች ናቸው" እያልን እንጂ አይሰድቡንም ነበር። ሰው የእራሱን ህዝብ አይሳደብም። ስለዚህ "ታሪክ አለን" ብለው የሚሰድቡን ቢያቆሙ መልካም ነው። ጥሩ ታሪክ ሀገር መምራት አይደለም። ሜሮን ለምሳሌ "መቅኖባት" የተባልኩ ገና ሀገር ይመራሉ ተብሎ ነው። ሀገር የሚመራን ሙስና ለመስራት ይቀርቡታል እንጂ አይመቅኑበትም። ስዚህ "ሀበሻ" ብሎ እራሱን የሚጠራው ህዝብ እራሱን ቢያርም መልካም ነው።

የንጉስ ዘር ነን የሚሉ ሰሜን ሸዋ እና ጎንደር የያዛቸው በሽታ ምንድን ነው ቢባል በእኔ አጠራር "የትልቅነት መንጫጫት(Superiority Complex)" ነው። እዚህ ላይ እኔ ከኢህአዴግ የተከተብኩትን ሳይሆን እኔ በህይዎቴ የገጠመኝ ነው። እነዚህ ሁለት ጎሳዎችን መለስ ዜናዊ "አምሃራ" እያለ ለ20 ዓመታት ደጋግሞ ይጠራቸው የነበሩ ፊውዳሎች ናቸው። አሁንም እነዚህ ጎሳዎች ለሁለት ተከፍለው እምሃራ እና ትግሬ ሆነው እና በመካከላቸው ፀብ ፈጥረው ግራ ሲያጋቡ እና ሲበጠብጡ የሚውሉ ጎሳዎች ናቸው። "የንጉስ ዘር ነን" እያሉ የታችኛውን እና ሀገር ያልገዛውን ህዝብ ኦሮሞን ጨምሮ እንዲንጫጫበት እያደረጉ ሀገራችንን ያሰነፉ ጎሳዎች ናቸው። እነዚህ ጎሳዎች በድህነትም ቢሆን ከማንኛውም የሀገሪቱ ክፍሎች በበለጠ ድሃ ያለባቸው እና ጭቁን ህዝቦች ናቸው። ነገር ግን ለህዝብ እና ለካሜራ እንዲመች በቴሌቪዥን ስናያቸው ሃብታም መስለው እናያቸዋለን። አብዛኛው የሚዘፍኑት ሙዚቃ ህዝብን የሚያዘናጋ እንጂ አንዱም ተራማጅ ሃሳብ በውስጡ የሌለው እና ውሸት ነው። አሁን ደግሞ ሰሜን ሸዋን እና ጎንደርን

ትግራይም እየተቀላቀላቸው ነው፡፡ በመሆኑም የሰነፉ ብዛት ወደ ሶስት ጎሳ እያደገ ነው ማለት ነው፡፡ እኔ አንድ የሰማሁት ሙዚቃ “ሰርቶ አይበላም ጎንደር ድሮም አይችልበት” የሚለውን ዘፈን አርቲስት እስከዳር አምሳሉ ዘፍኖት ሰምቼው እኔ ከኢትጵያ ውስጥ መሰረዝ ሁሉ ፈልጌ ነበር ሳይሳካልኝ ቀረ እንጂ፡፡ ይህ አርቲስት መዝፈን የፈለገው “እኛ ንጉስ ነን፤ እናሰራለን እንጂ አንሰራም” ለማለት ፈልጎ ነው፡፡ በዚህም ሙዚቃ እና በጎንደሬ ጉራ በመማረር በጎንደር ዞን ውስጥ የሚኖሩ እና እራሳቸውን “ቅማንት” ብለው የሚጠሩት ጎሳዎች “ከጎንደር እንገነጠላለን” ብለው ጠይቀው ብዙ ችግር ተፈጥሮ እንደነበር በአይናችን ያየነው እና በጆሯችን የሰማነው ሀቅ ነው፡፡ እነዚህ “ቅማንት” የሚባሉት ጎሳዎች በጎንደር ውስጥ ለዘመናት የኖሩ እና የአምሃራ ክልል ህዝቦች ናቸው፡፡ ነገር ግን የአካባቢው የንጉስ ህዝብ በሚያደርስባቸው የወሬ ጉራ እና ጭቆና ተማረው የራሳቸውን ክልል ለመመስረት ሲታገሉ ነበር፡፡ ይህ ነገር ከምን መጣ ቢባል በጎንደር ክፍለ ሀገር ውስጥ በጣም ጉረኛ ስለሚበዛ ነው፡፡ እኔ ጎንደሬዎች በመሚሰድቡኝ ስድብ እኔ ነገሩን ልማዳቸው እንደሆነ ሳላውቀው ውስጤ ስበሳጭ ሁሉ ነበር፡፡ ነገር ግን አሁን ስሰማው እና ቅማንቶችን ሳይ ህዝቡ ችግር እንዳለበት ተረድቻለሁ፡፡ ቅማንት አሮሞ አይደለም፡፡ አቅማንት አምሃራ ነው፡፡ ነገር ግን ባርነት ቢጠፋም የጎንደሬን ጉራ እና “የጌታ ነኝ” ወሬ ስላልቻለው ብቻውን መኖር መረጠ፡፡ ስለዚህ ሰሜን ሸዋ ፤ ጎንደር እና ትግሬ “በእኔ እበልጣሁ” ምቀን እና መንጫጫት ሀገራችንን እንዳያፈርሱት የሚል ስጋት አለኝ፡፡ ትግሬወች አሁን ወደ ጉራ ገብተዋል፡፡ በቃ አሁን 3 ጉረኛ እዚችህ ሀገር ውስጥ ሲጨመር ሀገራችን መፍረሷ አይቀርም፡፡ ቅማንትን የመረረው ሌላው መማረሩ ይቀራል ተብሎ አይታሰብም፡፡ ስለዚህ እነዚህ “ንጉስ ነን” እና “ሀገር መርተናል” የሚሉ ጎሳዎች እራሳቸውን ከጉራ ቢያቅቡ መልካም ነው፡፡ ስለዚህ እራሳችንን እና ልጆቻችንንም ብናርም መልካም ነው፡፡ በትግሬ፤ በጎንደሬ እና በሰሜን ሸዋ መካከል “የእኔ እበልጣሁ” መንጫጫት አለባቸው፡፡ እኔ በተግባር ያየሁት ነገር ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ 3 ጎሳዎች “ሁላችንም እኩል ነን” ብለው ወደ ህዝቡ ካልተቀላቀሉ ችግር እንደሚፈጠር ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ እነዚህ 3 ጎሳዎች “እኔ እበልጣለሁ፤ እኔ እበልጣለሁ” ሲሳመጡ ከታች ያለውን እንዳይቆሙበት ቢጠነቀቁ ይሻላል፡፡ እነዚህ 3 ጎሳዎች በታሪክ መጎረር እና መዝፈን ለምዶባቸው ነው እንጂ ሲመረመር ይህንን የሚያህክል እና ድርቅን የሚቋቋም ችሎታ እና ታሪክ የላቸውም እና ለሀገራችን ቢያስቡ መልካም ነው፡፡ እነዚህ 3 ጎሳዎች እራሳቸውን ያስተካክሉ፡፡ ትግራይ አሁን ነው ገና ጉራ ሊጀምሩ ነው እንጂ እስካሁን ቡዙም አይታይም፡፡ ከኢህአዴግ መንግስት **“የአልምቻለሁ”** ፉከራ ጋር ጉራ ሊጀምሩ ነው፡፡ በጎንደር እና በሰሜን ሸዋ ግን ንፋስ እራሱ ጉራ እንዳይሆን እሰጋለሁ፡፡ ቴዲ አፍሮ “የኋላው ከሌለ የለም የፊቱ” ብሎ የዘፈነውን ሙዚቃ እኔ ሰምቼዋለሁ እስማማበታለሁም፡፡ ነገር ግን ድሮ በተሰራው ታሪክ እየጎረረ ተጎልቶ የሚውለውን ህዝብ መመለከት ግን ቴዲን የተሳነው ጉዳይ አለ፡፡ እኔ በበኩሌ የጎንደር እና የሰሜን ሸዋ ጉራ ስለመመረረኝ “ቅኝ ግዛት ብንገዛ ይሻለን ነበር” ብየ የተናገርኩበት ወቅትም አለ፡፡ ቴዲ አፍሮ ምን አልባትም የሰደበው የሌለ ስሙ” ቲወድሮስ” ስለሆነ እና በዘሩ ጎንደሬ ስለሆነ ሊሆን ይችላል፡፡ ነገር ግን እኛ የተሸከምነው እዳ ቢያይ የመንግስቱ ሀይለማርያም ደጋፊ ነበር የሚሆን፡፡ እኛ እና ወያኔም ወይም መለስ ዜናዊም ቢሆን የኢትጵያን ታሪክ እንወደዋለን፡፡ ነገር ግን የሰሜን ሸዋ እና የጎንደሬ ጉራ ሀገራችንን እንድንጠላ እያደረገን ነው፡፡ ስለዚህ ቴዲ አፍሮ “ታሪክ ውደዱ” ከማለቱ በፊት የበለታሪኮችን ጉራ እና በባዶ ማናፋት ይቀንስልን፡፡ መለስ ዜናዊ አምርሮ አምሃራን ይቃወመው የነበር በተማሪነቱ በደረሰበት በደል ይመስለኛል፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሰሜን ሸዋወች እና ጎንደሬዎች ጉራቸውን ካልቀነሱ ወደፊት ህዝቡ የባሰ ጥላቻ ሁሉ ሊያድርበት ይችላል፡፡

ሌላው ማንሳት የምፈልገው ነገር “የነገሰ ህዝብ” እና “ያልነገሰ ህዝብ” የሚሉትን ጉዳዮችን ነው፡፡ ይህ “የነገሰ ህዝብ” የሚለው ነገር የሚያመለክተው “ከጎሳው ንጉስ ሆኖ የወጣ ሰው ያለበት ጎሳ” ማለት ነው፡፡ ይህም አንዲ ጎንደሬ የጎጃምን አካባቢ ህዝብ “አልነገሳችሁም እንጂ” ስትል ሰምቻት ነው፡፡ አንድ ህዝብ ሲባል እንደ ንብ መንጋ ሳይሆን ስም ወጥቶለት “ህዝብ” ተብሎ የሚጠራው የተወሰነ እና የተከለለ ግዛት ሲኖረው እንጂ መሪ ከጎሳው ሲመረጥ አይደለም፡፡ ፖለቲካ

ሰው ሰራሽ እና አርቲፊሻል የሆነ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ የጎጃም፤ የጉራጌ እና ሌሎችም የሀገር መሪነት ተራ ያልደረሳቸው ህዝቦች መሬት እና እርስት ስላላቸው ሀገር መሪነቱ የግብር ሰብሳቢ እና የድሃ ስራ ስለሆነ ሀገር ባይገዙም ሆነ ቢገዙ ክብር አይቀንስባቸውም የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ አንድ በሀገሪቱ ኢኮኖሚ ላይ አንድ ከ መቶ ገቢ የማይጨምር አካባቢ ተወላጅ በዚህ ወደ 78 ጎሳ ባለበት ሀገር ውስጥ ሀገር መራ ማለት ግብር እየሰበሰበ እንጂ እያመረተ አይደለም፡፡ ለምሳሌ የትግራይን ክልል መመልከት እንችላለን፡፡ የኢህአዴግ መንግስት በብዛት የትግራይ መንግስት ነው ተብሎ ይታሰባል፡፡ ኦሮሞ ደግሞ አሁን እያነሳ ያለው ጥያቄ ምንድን ነው ቢባል *“ኦሮም ከሀገሪቱ ጎሳዎች ለብላጫውን ቁጥር ይይዛል፤ ስለዚህ የፖለቲካ ስልጣኑ ውሰጥ ለብላጫ ቦታ ሊኖረን ይገባል”* እያሉ ይጠይቃሉ፡፡ ይህ ደግሞ ሲተረጎም *“እኛ ብዙ ኢየመረትን በድሃው በትግራይ ክልል ለንገዛም”* ማለት ነው፡፡ ኦሮሞወች እንዳሉትም ትግሬ ከድርቅ ሀገሩ መጥቶ እና የአንዳንድ ቦታዎችን ግብር እየሰበሰበ “ለወጥናችሁ” እያለ እየሰደበን ነው፡፡ አብዛኛውን ጊዜ ኢትዮጵያ ውስጥ ለስልጣን የሚስገበገቡት ሰዎች ስትመለከቷቸው ከድሃ አካባቢ ማለትም ድርቅ ከሚያጠቃው አካባቢ የመጡ ሰዎች እና ጎሳዎች ናቸው፡፡ ስለዚህ የፖለቲካ ስልጣን እስካሁን እየተሰጠ ያለው ተፈጥሮ ምንም ለማትለግሳቸው ድሃ ጎሳዎች ነው፡፡ ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ *“ከርሃብ ጦር ይሻላል”* በሚል መርህ እድሜ ልካቸውን ለስልጣን እና መንግስት ለመምራት ለዘመናት ጫካ ውስጥ ገብተው ስለተዋጉ ነው፡፡ አሁንም *“ከርሃብ ጦር ይሻላል”* በሚል መርህ ምርጫ እያጭበረበሩ ይሄው *“ብርየ-በልዩ”* አክብረው *“ወርቅየ-በልዩ”* ለማክበር እየጠበቁ ይገኛሉ፡፡ ስለዚህ ኢትዮጲያ ውስጥ የፖለቲካ ስልጣን የሚቀራመቱ ጎሳዎች *“ከርሃብ ጦር ይሻላል”* በሚል መፈክር እና ተፈጥሮ ምንም የማትለግሳቸው አካባቢዎች ናቸው፡፡ ይህ የሚያመለክተው ደግሞ እነዚህ ከድሃ አካባቢ የመጡ ሰዎች ሙስና ለመብላት እና ተወዳዳሪ ለመሆን ነው ማለት ነው ወደ ስልጣን የሚዎጡት፡፡ አብዛኛውን የፖለቲካ ምቀን የሚመጣው ከዚህ የገቢ አለመጣጣም ጋር ነው፡፡ ለምሳሌ ጉራጌ እየፈረገጠ ያለው የሀገሪቱን ንግድ በብዛት ተቆጣጥረው ያሉ እነርሱ ስለሆኑ *“በየ መንግስቱ የንግድ ግብር መገበር ሰለደበራቸው ሀገር ለመግዛት እና እነርሱም ለማሰገበር”* ፈልገው ነው፡፡ የሁሉም ሀገር ያልገዙ ተቃዋሚዎች ጥያቄ አሁን ኦሮሞ እየጠየቀ ያለው ጥያቄ ነው፡፡ ስለዚህ የስልጣን ክፍፍል ግድ ይላል ማለት ነው፡፡

ሌላው ደግሞ አሁን በትግራይ ክልል እና በአምሃራ ክልል ማለትም ጎንደር አካባቢ የተነሳው የድንበር ሽኩቻ ነው፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ ብሎ፤ ብሎ ለሀገር መታገሉን እና መዋጋቱን ትቶ ወደ ክልል ድንበር መከራከር እና መታገል ገባ ማለት ነው፡፡ በዚህም ላይ የባህርዳር እና የጎንደር ህዝብ በአምሃራ ክልል ድንበር ማስከበር ለሰላማዊ ሰልፍ ወጥቶ ባንዲራውን ወደ ድሮው ማለትም የኢህአዴግን ባንዲራ በድሮው የኢትዮጵያ ባንዲራ እየቀየሩ እንዳሉ የአይን እማኞች እየገለፁ ይገኛሉ፡፡ አንድ ህዝብ ስለባንዲራ ለማውራት መጀመሪያ የሀገር ህልም ሊኖረው ይገባል፡፡ ስለዚህ የአምሃራ ክልል ህዝብም ስለባንዲራ ለማውራት መጀመሪያ ስለክልል ማሰብ ማቆም አለባቸው ማለት ነው፡፡ ስለአምሃራ ክልል ድንበር እየተከራከሩ እነርሱ ግን ስለባንዲራ ያወራሉ ማለት ነው፡፡ ይህ ግን በጣም ቂልነት ነው፡፡ የሌሎች ክልል ህዝቦች ማለትም የአፋር፤ የደቡብ፤ የሱማሌ፤ የቤኒሻንጉል እና የሌሎችም ክልሎች ህዝቦች ሰሞኑን በትግራይ ክልል እና በአምሃራ ክልል መካከል የተደረገውን የድንበር ግጭት ተመልክቶ ስለ ባንዲራ የሚወራውን ፕሮፓጋንዳ መስማት የለባቸውም፡፡ ምክንያቱም አንድ ህዝብ ስለክልሉ እየተከራከረ ለሌላው የሀገር ጉዳይ እና ስለባንዲራ *“አሰባለሁ”* ቢል ምንም የማይዋጥ ነገር ነው፡፡ “መንግስት እመራለሁ” ብሎ የሚያስበው የትግራይ ህዝብ እና ወያኔ ገንዘብ እና ሃብት ማጋበስ ነው የያዘ፡፡ ለኢንቨስትመንት የሚሆኑ መሬቶችን እየመረጠ ህዝብን በካቦ እያሰረ እንደ ድርቆሽ ሲጭን በደቡብ ክልል ማለትም በሀመር አካባቢ እና በሌሎችም አንዳንድ አካባቢዎች የተመለከትነው ጉዳይ ነው፡፡ ስለዚህ ሌላው ህዝብ የሀበሻን የበላይነት የእርስ-በእርስ ግጭት እና ፕሮፓጋንዳ ወደጎን መተው ይገባዋል፡፡ ትግሬዎች የሚያስቡት ስለትግሬ እና ስለትግራይ ክልል ብቻ ነው፡፡ ለምሳሌ አዲስ አበባ ላይ ያለውን ነገር ስንመለከት በማክዳ ጋላ ጉዳይ ትግሬዎች እንደፈሱ ማንም የሚያውቀው ጉዳይ ነው፡፡ ይህ የትግሬ ፈስ ደግሞ የመነጨው ከዘረኝነት ስር መስደድ የተነሳ ነው፡፡

ስለዚህ ዘረኝነት እና ጎጠኝነት ካልቀነሰ እንዳው በጭፍኑ “አንድ ነን” እያሉ ባዲራ መሸከም ምንም የሚፈይደው ነገር ስለሌለ ወደ ፊትም ቢሆን እንደ ኤርትራ አንድ ክልል ልናጣ እንችላለን ማለት ነው፡፡ **ምክያቱም ክልሎች እርስ-በእርስ በድንበር ተጣሉ ማለት ሀገር የሚለው ነገር ቀርቷል ማለት ነው፡፡** በክልል መሬት እየተጣላን ስለባንዲራ የምናወራ ከሆነ ባንዲራ የሚለውን ቃል ትርጉሙን አናውቀውም ማለት ነው፡፡ ጎንደር እና ትግሬ ሁለቱም በጣም ጎጠኞች እና ዘረኞች ናቸው፡፡ ጎንደር እና ትግሬ ሁለቱም የሚስቁ የባላይ ከሆኑ እና ሌላውን ክልል ከበለጡት ብቻ ነው፡፡ እነዚህ ጎንደሬዎች እና ትግሬዎችን በዩኒቨርስቲ የተመለከተ የኢትዮጵያ ብሄር ሊኖር ይችላል፡፡ በአብዛኛው ከጎንደር የመጣ ተማሪ በብዛት ስለጎንደር ሲያወራ እና ሌጋሲ ሲያስቀጥል መስማት የተለመደ ነው፡፡ እንዲሁም ከትግራይ ክልል የመጣ ተማሪ የትግራይ ሌጋሲ አስቀጣይ ነው፡፡ የትግራይ ክልል ዘፈናቸው እራሱ **“ክልል ትግራይ”** ነው የሚል፡፡ ስለዚህ እኔ ስገምት እነዚህ ትግሬዎች እና ጎንደሬዎች ልጆችን “ሌጋሲያቸውን” እንዲያስቀጥሉ ሳያስተምሩ አይቀሩም፡፡ ይህ ደግሞ በአዶልፍ ሂትለር መንግስት በናዚ ጀርመን የነበረውን እና በታሪክ የተማርነውን እንዲሁም በአሁኑ የኢስላሚክ ስቴት(Islamic State of Iraq and the Levant(isis)) ያለውን “የልጅ ፋብሪካ(baby factory)” የሚባለውን የዘረኝነት እና የትምክተኝነት ማምረቻ ፋብሪካን ይጠቁመናል ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ ወያኔ እና መስራቾቹ ወደ በርሃ መሳሪያ አንግቦ ሲገባ “ትግራይ ተበደለ” ብሎ እንጂ “ኢትዮጵያ ተበደለች” ብሎ አልነበረም፡፡ ይህንን ደግሞ ከሚነገሩት አባባሎች ማለትም “ይህች ሀገር ደርግ ከወደቀ በኋላ ሁለት አማራጮች ነበሯት” እየተባለ እንደ ባእድ ሲነገር እና ሲወራ እንሰማለን፡፡ እንዲሁም አሁን ጎንደር ወልቃይትን ተከላከሎ ሲነሳ “ጎንደር ተበደለች” ብሎ እንጂ ኢትዮጵያ ተደለች ብሎ አይደለም፡፡ ለዚህ ማስረጃው “ኦሮሞ ከ 2007 ዓ.ም እስከ አሁን ሃምሌ 2008 ዓ.ም ድረስ በየዩኒቨርስቲው ሲሞት እና ሲደበደብ እንዳው ለአፉ እንኳን አንድ ነገር ያልተናገረ ህዝብ ጎንደር ሲነካ ተነስቶ ስለኦሮሞ መገደል ሲያወራ እንሰማለን፡፡ ስለዚህ እነዚህ ጎንደሬዎች እና ትግሬዎች ይህንን “የልጅ ፋብሪካ(baby factory)” አይነት አስተምህሮት መተው አለባቸው የሚል እምነት አለኝ፡፡ አለበለዚያ ግን ሁለት ብልጥ በአንድ ቦታ መኖር አይችልም፡፡ ጎንደሬዎች የሚሰሩት እና የሚያስቡት “እስኪ እንደገና ጎንደርን እናተልቅ(Lets Make Gondar Great Again)” የሚል ሲሆን ትግራዮች ደግሞ የሚሰሩት “እስኪ ትግራይን እንደገና እናተልቅ(Lets Make Tigray Great Again)” በሚል ከልብ በመነጨ እና በመረቀነ የዘረኝነት እሳቤ ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ጎንደር እና ትግሬ ዘረኝነታቸውን ይቀንሱልን ስል በትትና እጠይቃለሁ፡፡ ስለዚህ እነዚህ በጎንደር፤ በባህርዳር፤ በኦሮሚያ እና ሁሉም የክልላቸውን “ዳር-ድንበር እናስከብራለን” ብለው የሚወጡ ሰዎች በሙሉ “የግድያ ቡድን(Suicide Squad)” የሚለውን የአሜሪካ ፊልም ቢመለከቱ ይሻላቸዋል የሚል ግምት አለኝ፡፡ የአጋዚ ወታደሮችም “የግድያ ማሽን(Suicide machine)” የሚል ፊልም አሰርተው ቢመለከቱ ሊበጃቸው ይችላል፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያት የአጋዚ ወታደሮች “የግድያ ማሽን(Suicide machine)” ናቸው ብየ ስላሰብኩ ነው፡፡ ስለዚህ ውጊያው በ“የግድያ ቡድን(Suicide Squad)” እና በ“የግድያ ማሽን(Suicide machine)” መካከል ይሆናል ማለት ነው፡፡ **እኔን ይህ ሁለቱም ቡድን አይመለከተኝም፡፡ ምክንያቱም የሀገር እንጂ የክልል ዳር-ድንበር የለውም ብየ ስለማስብ ነው፡፡**

የኦሮሚያ ጉዳይ የታወቀ ስለሆነ ልጆች ሲያድጉ ስለኦሮሚያ መገንጠል እየተማሩ እና የኦሮሞ ናሽናሊዝም እየተማሩ ስለሚያድጉ “የልጅ ፋብሪካው(baby factory) እንዳለ ነው፡፡ ምክንያቱም ልጆች የመጀመሪያ ዲግሪ እየተማርኩም ሲያወሩ ሰምቻለሁ፡፡ ኦሮሞም ቢሆን ላይመጣ ለውጥ እንደዚህ ያሉ ሰይጣናዊ አስተምህሮወችን ለተማሪዎች በትምህርት ቤት ከማስተማር ቢታቀቡ መልካም ነው፡፡ ምክንያቱም ለውጡ ላይመጣ የኦሮሚያን ህዝብ ከሌሎች ብሄር-ብሄረሰቦች ጋር አይጥ እና ድመት እያደረጉት ነው ብየ ስላሰብኩ ነው፡፡

እዚህ ጎንደር እና ትግራይ አካባቢ የተነሳው የድንበር ግጭት ምክንያቱ ምንድን ነው ቢባል ብዙ ምክንያቶችን መዘርዘር ይቻላል፡፡ እኔ ስመለከተው የጎንደሬዎች ወልቃይትን አጥብቀው የመፈለጋቸው ዋናው ምክንያት የሚዘፈንበት መሬት

ስለሚጠብ ነው፡፡ የጎንደር አዝማሪዎች ግጥማቸው የሜረቶች ስም ሲሆን ዜማቸው ደግሞ ጎንደርኛ ነው፡፡ ስለሆነም እነዚህ አዝማሪዎች የሚዘፍንቡት መሬት እየጠበበ ከመጣ አዝማሪ መግቢያ የለውም ማለት ነው፡፡ ትግሬዎች ደግሞ ወልቃይትን፤ እንዲሁም የወሎን አካባቢ ማለትም ቆቦን የሚፈልጉት የህዝብ ብዛታቸውን ባለ አስራ ሚሊዮን ማለትም ከአስር በላይ ያለ ሚሊዮን ቁጥር አስገብተው ከኦሮሞ ጋር በህዝብ ብዛት ተወዳዳሪ ለመሆን ነው፡፡ ኦሮሞወች በብዛት የሚያነሱት ጥያቄ ምንድን ነው ቢባል “ኦሮሞ አብዛኛውን ቁጥር ይይዛል፤ ስለዚህ ከፍተኛ ስልጣኖች ይሰጡን” የሚል ነው፡፡ ስለዚህ ትግሬ የወሰደው እርምጃ ምንድን ነው ቢባል የአምሃራ ክልልን ህዝብ እየወሰደ በትግራይ ስም ማስመዘገብ እና ትግሬኛ ማስተማር ነው፡፡ ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት ምንድን ነው ቢባል ትግራይ በውልደት በአንዴ ከ 3 ሚሊዮኝ አስር ሚሊዮን መድረስ ስለማይችልነው፡፡ በመሆኑም የአምሃራን ህዝብ ወደ ትግራይ እያስቆጠረ አሁን ኦሮሞ እና ትግሬ በቁጥር 10 ሚሊዮን ለ 25 ሚሊዮን ናቸው፡፡ ይህም ማለት 10 ሚሊዮን ትግሬ እና 25 ኦሮሞ ሆነው ሬሽው(ratio) ሲሰራ ደግሞ 10፡25 ወይም 2፡5 ናቸው ማለት ነው፡፡ ይህም ማለት 2 ትግሬ ለ5 ኦሮሞ መሆኑ ነው፡፡

የጎንደርን እና የትግራይን የወልቃይት ጉዳይ ለመፍታት “ከሳጥኑ ውጭ(Out of the box)” የሚያስብ ሰው ያስፈልጋል ማለት ነው፡፡ ጎንደሬወች “ወልቃይት የጎንደር ነው” ብለው ሲያምኑ፤ ትግሬዎች ደግሞ “ወልቃይት የትግራይ ነው” ብለው ያምናሉ፡፡ ይህ ግን በጣም ጠባብ እና የድድብና አመለካከት ነው፡፡ ይባስ ብሎ ደግሞ አንድ ህዝብ በወረዳ መሬት እየተከራከረ የኢትዮጵያን ባንዲራ መትከሉ አግባብ ነው ብየ አላምንም፡፡ ስለወረዳ መሬት እየተከራከሩ ባንዲራ መትከል “አራምባ እና ቆምቦ” የሚባለውን አባባል ያመለክታል፡፡ ስለዚህ የጎንደርን እና የትግራይን የወልቃይት ችግር ለመፍታት “ከሳጥኑ ውጭ(Out of the box)” ማሰብን ይጠይቃል፡፡ “ከሳጥኑ ውጭ(Out of the box)” ማሰብ ማለት ደግሞ “ወልቃይት የኢትዮጵያ ነው” የሚል እና ሰፋ ያለ አመለካከት ነው፡፡ እንደ ቀድሞው የአሜሪካው ተመራማሪ አልበርት አንስታይን(Albert Einstein) አገላለፅ ከሆነ *“ችግሮችን ችግሩን በፈጠረው አመለካከት መፍታት ላይቻልም(we can not solve our problems with the same thinking we used when we created them)”* ብሎ ተናግሮ ነበር ይባላል፡፡ ስለዚህ ትግራይ እና ጎንደር የወልቃይት እና የሌሎችን ተዛማች መሬቶችን ችግር ለመፍታት ወጣ ያለ እና የመጠቀ አመለካከት ያለው ሰው ማማከር ያስፈልጋል ማለት ነው፡፡ አለበለዚያም ወልቃይትን ትግሬወች እና ጎንደሬዎች ተሰባስበው “ያዎጣታል ይሄዳል” ይበሉት፡፡ ወልቃይት እንደ ማከዳ ጋላ፤ እንደ ድሬዳዋ እና እንደ አወዳይ ከተማ ሀሉ የፌደራል ቦታ መሆኑ ሳይሻል አይቀርም፡፡ ለምሳሌ ማከዳ ጋላን እንደ ፌደራል ከተማ ሁሉ “የእኔ ናት” ብሎ የሚጣላ እና የሚጠይቅ ሰው ስሌላት ህዝብ ሁሉ ሲጠቀምባት እና የቤት ሰራተኛ ሳይቀር እተሳተፈ ይገኛል፡፡ ይህ ደግሞ የመነጨው ትግሬዎች እና ኦሮሞወች “ከምንጣላ የጋራ እናድርጋት” በሚል ምክክር ማከዳ ጋላን ስለተጫረቷት እና ማከዳ ጋልን ከአፍቃሪነት ወደ “ውሽማነት” ቀየሯት ማለት ነው፡፡ የድሬዳዋ ከተማ ለምሳሌ በ1998 ዓ.ም አካባቢ ሱማሌዎች እና ኦሮሞወች ተጣልተው ወደ ፌደራል ከተማነት ቀይረዋታል፡፡ ለዚህ ደግሞ ሁለቱ ክልሎች ከሚጣሉ “ድሬዳዋ ፌደራል ትሁን” ተብሎ ተወሰነ እና ሱማሌዎች እና ኦሮሞወች ድሬዳዋን ተጋሯት ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ወልቃይትም ትግሬወች እና ጎንደሬወች ከሚጣሉ ወደ ፌደራል ከተማነት በመቀየር ለህዝብ ማጫረት ሳይሻል አይቀርም የሚል ግምት አለኝ፡፡ ለምሳሌ ማከዳ ጋላን ትግሬወች እና ኦሮሞወች ከሚጣሉ ተብሎ ነው ወደ *“ፌደራል ሴትነት”* የቀየሯት ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ወልቃይትም እንደ ማከዳ ጋላ እና እንደ ድሬዳዋ ሁሉ ወደ ፌደራልነት ብትቀየር ሳይሻል አይቀርም ማለት ይቻላል፡፡

ቅማንቶች ዋና ትምህርቶቻችን ናቸው፡፡ እነዚህ ጎሳዎች የእኛው ህዝቦች ናቸው፡፡ እነዚህ ጎሳዎች መገንጠል የፈለጉት ከጎንደር ነው፡፡ ነገር ግን እኛ የፊውዳል ዘሮች በምናደርሰው ጉራ እና ወሬ ሌሎችንም ልናማርር እንችላለን፡፡ ችግሩ ያለው ስናድግ ነው፡፡ እኔ ሳድግ “ባሪያ” የሚል ስድብ ከ ቀኑ 10 እስከ 100 ጊዜ እሰማ ነበር፡፡ በመሆኑም ይህ ስድብ

በደሜ ውስጥ አለ ብል አልሳሳትም፡፡ ይህንን ስደብ ደግሞ በምን አጠናከርኩት “ጋላ” በሚለው የኦሮሞ ቅፅል ስም፡፡ ይህን “ጋላ” የሚል ቅፅል ደግሞ የሰማሁት ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ ውስጥ ገብቼ ተማሪዎች የእግር ኳስ ጨዋታ እያዩ ሲጣሉ ነው፡፡ ስለዚህ አንደኛውን የእኔ አካል አደረግኩት ማለት ነው፡፡ በመሆኑም ህዝቡ ከዚህ ከማክዳ ነገር ጋር ተያይዞ ጥንቆላውን ይዞ የተተናኮለኝን “ባሪያ” ብየ ያልሰደብኩት ሰው ያለ አይመስለኝም፡፡ ስለዚህ ከእኔ የምትማሩት ምንድን ነው ቢባል አስተዳደግ ላይ ልጆችን ስድብ ማልመድ አይገባም፡፡ ይህንንም ያረጋገጥኩት ከእኔ ጋር ያላደጉ ወንድሞቼ እና ሌሎችም ዘመዶቼ “ባሪያ” አይደለም በጭራሽ ስድብ አያውቁም፡፡ ስለዚህ ማንኛውም ቤተሰብ ልጁን ከጉራ እና ከስድብ ቆጥቦ ቢያሳድግ መጪው ትውልድ ጤናማ ይሆናል ማለት ነው፡፡ በልጆች ፊት ሰዎችን አንሳደብ፡፡ ልጆች ከሚማሩት ይልቅ የሚሰሙትን ነገር የመልመድ ነገር እንደሚበዛ ነው እኔ የተረዳሁት፡፡

በማክዳ ነገር እኔ በደል እንኳን ደርሶብኛል ነገር ግን እኔ ልጉዳ እና ለሰደብኳችሁ በሙሉ ይቅርታ እጠይቃለሁ፡፡

ኦሮሞ ላይ የሚታየው ችግር ደግሞ “የበታችነት መንጫጫት(inferiority complex)” ነው፡፡ ጋሎች በየጊዜው የሚያነሷቸው ጥያቄዎች ምንድን ናቸው ቢባል፡-

- “የሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ስም ወደ ኦሮሞኛ ይቀየር”፡፡
- “የአሰበ ተፈሪ ስም ወደ ኦሮሞኛ ስም ይቀየር”፡፡
- “የደብረ ዘይት ስም ወደ ኦሮሞኛ ስም ይቀየር”፡፡
- “የአዲስ አበባ ስም ወደ ኦሮሞኛ ስም ይቀየር”፡፡
- “አዲስ አበባ የኦሮሚያ ዋና ከተማ ትሁን”፡- ይህ ጥንያቄ “እናንተም እንደ ዱሮው ጋላ ተባሉ” በሚለው መልስ የተመለሰ ይመስለኛል፡፡
- “አንዳንድ የኦሮሞ ጀግኖች አዲስ አበባ ውስጥ ሀውልት ይኑራቸው”
- “የአዲስ አበባ ከተማ ካርታ አይስፋ”፡- በዚህ ጥያቄ መሰረት በ 2008 ዓ.ም በተነሳው ፀብ ምክንያት ብዙ ኦሮሞ ሳይሞት አይቀርም፡፡

እና ሌሎችም ናቸው፡፡ እነዚህን ጥያቄወች ስናያቸው አንዳንዶች ፖለቲካዊ ሲሆኑ አብዛኞቹ ግን የበታችነት ስሜት(inferiority complex) ያለባቸው ናቸው፡፡ አሁን የቦታ ስም ቢቀየር ባይቀየር ምን ትርጉም አለው? ምንም ትርጉም የለውም፡፡ አንዳንዶች ግን ለምሳሌ “የኦሮሞ ጀግኖች ሃውልት አዲስ አበባ ውስጥ ይሰራ” ማለት ሰውየው አነግ ካልሆነ በስተቀር እኔ አልቃወምም፡፡ አነግ አሸባሪ ነው፡፡ ከአነግ ውጭ የሆነ ሰው ግን እኔ የአባዱላ ገመዳ ሀውልት ቢቆም ደስታ ነው የሚሰማኝ፡፡ ነገር ግን እዚህ ላይ ችግር አለ፡፡ ኦሮሞወች “የኦሮሞ ጀግኖች ሃውልት አዲስ አበባ ይሰራ” ሲሉ እነዚህ ከላይ የጠቀስኳቸው ጎሳወች ማለትም ጎንደሬዎች፤ ሰሜን ሸዋወች እና ትግሬወች “ከእኛ እኩል ሊሆኑ ነው ወይ?” በማለት ነገሩን ውድቅ ያደርጉታል፡፡ እዚህ ላይ ኦሮሞወችም ቢሆን “ሀውልት ይሰራላቸው” ብለው የሚጠየቅላቸው እና ሀውልት የሚሰራላቸው ኦሮሞወች በጣም ጥሩ ኦሮሞወች እና እውነተኛ ጀግና መሆን አለባቸው፡፡ ለምሳሌ አሁን በ2008ዓ.ም ብራዚል ሀገር በተካሄደው ኦሎምፒክ ላይ “የኦሮሞን አመፅ ምልክት(X)” ያሳየው የአትሌት ፈይሳ ለሊሳን ጉዳይ መመልከት እንችላለን፡፡ ይህ አትሌት ፈይሳ ሌሊሳ እንደ ጀግና ተቆጥሮ ኦሮሞወች እየዘፈኑ ይገኛሉ፡፡ ነገር ግን ፈይሳ ሌሊሳ ገንዘብ አጥቶ **<u>እየለመነ</u>** እንደነበር ሁላችንም የምናውቀው ጉዳይ ነው፡፡ አትሌት ፈይሳ ሌሊሳ ጠንክሮ በመለመኑ ምክንያት ወደ $40 ሺ የአሜሪካን ዶላር እንደሰበሰበ ሰምተናል፡፡ ስለዚህ ይህ **“ፈይሳ ሌሊሳ ለማኝ ነው ወይስ ጀግና?”** ብለን ከጠየቅን መልሱ እንደተመልካቹ ይሆናል ማለት ነው፡፡ አንዳንዶች “ፈይሳ ሌሊሳን ለማኝ ነው” ሲሉ ኦሮሞወች ግን ጀግና ነው ይላሉ፡፡

ስለዚህ እኛ ሀገር ያለው ችግር ምንድን ነው ቢባል ጎንደሬዎች፤ ሰሜን ሸዋወች እና ትግሬወች "የትልቅነት መንጫጫት(Superiority Complex)" ሲኖርባቸው ኦሮሞወች ደግሞ "የበታችነት መንጫጫት(inferiority complex)" አለባቸው። ስለዚህ እነዚህ ጎንደሬዎች፤ ሰሜን ሸዋወች፤ ትግሬወች እና ኦሮሞወች የሚያደርጉት በተቃራኒ አቅጣጫ መሳሳብ የሀገሪቱ ብቸኛ ችግር ነው። እነዚህ 4 ጎሳዎች ሲሳሳቡ ሀገሪትን ጨምረው ወደታች ጎትተው እንደመረብ የጣሉ እና ብቸኛ ችግሮች ናቸው። ስለዚህ የኦሮሞወችም በተለይ መፈታት ያለባቸው ችግሮች ይፈቱ፤ እኛም ቅር አይለንም። በሁለቱም ወገን በተለይ በቦታ እና በአቀማመጥ ምንም ችገር አንፍጠር። እዚህ ላይ "በቦታ አቀማመጥ ችግር አንፍጠር" ስል ምን ለማለት ፈልጌ ነው በገፀር የሰርግ እና የተዝካር ድግስ ላይ ህዝብ ሲጠራ፤ ህዝቡ የሚቀመጥበት ቦታ ከላይ፤ መሃል እና ከታች የሚባል የመቀመጫ ደረጃወች አሉት። ይህ መቀመጫ ብዙ ጊዜ ልክ እንደ ኦሮሞ እና እንደ ሰሜን ሸዋ ወይም ጎንደር ሁሉ መንጫጫትን እና ፀብን ሲፈጥር ይታየል።

እዚህ ላይ አንድ ግለሰብ ወይም ቡድን የትልቅነት መንጫጫት(Superiority Complex)" ካለበት በህይወቱ በራስ-መተማመን(confidence) የለውም ማለት ነው። አንድ የትልቅነት መንጫጫት(Superiority Complex)" ያለበት ግለሰብ ወይም ቡድን ሲበላ፤ ሲናገር፤ ሲለብስ፤ ሲስቅ፤ ስለውበቱ፤ ስለፀጉሩ ወዘተ "ሰው ምን ይለኝ?" እያለ መጨነቅ አለበት። ይህ "ሰው ምን ይለኝ" እያሉ መጨነቅ አንድ ሰው በውስጥ ነፃነት የለውም ማለት ነው። ይህ ደግሞ "የኩራት ባርነት(pride slavery)" ብየ ጠርቸዋለሁ። "የበታችነት መንጫጫት(inferiority complex)" ያለበት ግለሰብ ወይም ቡድን ደግሞ "ይበልጠኛል" የሚለውን ቡድን ለመስተካከል ሲለፋ እና ካላቅሙ በልጦ ለመታየት ሲጥር ይታያል። ለምሳሌ ቆምጨ "አሜሪካ ተሰድጀ ሄጃለሁ" ሲል ኦሮሞ "ካናዳ ተሰድጀ ሄጃለሁ" ይላል። ቆምጨ "የእስራኤል ዘር ነኝ(Genetically Modified African(GMA))" ሲል ኦሮሞ ተነስቶ "የጀርመን ዘር ነኝ(Genetically Modified Kenyan(GMK)" ይላል። የሁለቱም ማለትም ከጀርመንም ሆነ ከእስራኤል መዳቀል የጠቀመን ድርቅን ለመቋቋም ይመስለኛል። እንዲህ እየሆነ ሲሳሳብ ይውላል። ስለዚህ እንደዚህ እራሳችን በምንፈጥረው ነገር እራሳችንን ወደ "የኩራት ባርነት(pride slavery)" ባንቀይር መልካም ነው። አሁን ቆምጨወች የማክዳን(ማጋኢጋ) ነገር ወደ አሜሪካ ያሻገሩት "ጋላ ሊበልጠኝ?" ነው ወይ በሚል የትልቅነት መንጫጫት(Superiority Complex) እና "የበታችነት መንጫጫት(inferiority complex)" መግደርደር ነው። የቆምጨወች ኮምፕ "የበታችነት መንጫጫት(inferiority complex)" ወይም የትልቅነት መንጫጫት(Superiority Complex) ይሁን እኔን እልገባኝም። ነገር ግን የኮምፕ እንደሆነ ምንም ጥርጥር የለውም። እዚህ ላይ ቆምጨ በአምሃራነቱ እና "የባላባት ልጅ ኩሩ ነው" ተብሎ ስለሚታሰብ የእኔን ነውር ሲያባዛው ኦሮሞ ግን ለእራሱ በሚሰጠው ዝቅተኛ ግምት የእነብርሃኑ ገመቹን እና የቄስ እንዳልከን ነውር ከምንም ሳይቆጥረው ቀረ ማለት ነው። ቆምጨ ማለት ትርጉሙ ይህ ማለትም ከአቅም በላይ መኩራት ማለት ነው። አንድ ግለሰብ ምንም ያህል ነውር ቢሰራ አንድን ህዝብ ሊወክል አይችልም። ኦሮሞም እነበርሃኑ ገመቹን እና ቄስ እንዳልከን ዝም ማለቱ ያለውን የአስተሳሰብ አድማስ ስፋት ያሳያል። እኔን ግን ቆምጨ ተናግሮ ለውጥ አያመጣም እንጂ በጣም ነው የተጫወተብኝ። ስለዚህ እንደዚህ አይነት ኮምፕ(መንጫጫት) ማቆም አለብን። እኔ የባላባት ልጅ ተብየ እንደዚህ በኩራት ስወጠር ከምውል እንዳው የመጨረሻው ባሪያ ብሆን ይሻለኝ ነበር። ለምሳሌ "ፍቅር እስከመቃብር" ላይ ያለውን ስንመለከት "ከአቅም በላይ ኩራት ችግር እንዳለው እና ኮምፕ(መንጫጫት) እንደሚጎዳ ነው የመጨረሻ ጭብጡ የሚያሳየን። ስለዚህ ንፉግ ቢተወኝ ይሻላል። ቆምጨ ባጠቃላይ እራሱ ለእራሱ የሚሰጠው ግምት ትልቅ ነው እንጂ ሌላው ብሄር ስለቆምጨ ክብር መስሚያ ያለው አይመስለኝም። ቆምጨ እና ንፉግ የሚያስበው "የባላባት ልጅ ኩሩ መሆን አለበት" ብሎ ነው። ሌላው የኢትዮጵያ ብሄር እና ብሄረሰብ ግን ስለቆምጨ እና ንፉግ ምንም መስሚያ እንደሌለው ቆምጨ የተረዳ አይመስለኝም። ዶካነት እና ኩራት በምንም ተዓምር አንድ ሊሆኑ አይችሉም። ቆምጨ ኩሩ ቢሆን ኖሮ ጃጃው ቆምጨ በቁመናው አይናቅም ነበር።

ስለዚህ ትግሬ፤ ጎንደሬ እና ሰሜን ሸዋ የትልቅነት መንጫጫት(Superiority Complex)" ቢቀንሱ እና ኦሮሞንም እንደ ህዝብ ቢያስተናግዱ የኦሮሞ የህገራችን ጀግኖችም በተገቢው መንገድ ቢስተናገዱ ኦሮም የበታችነት ስሜቱን(inferiority complex) ይቀንስ ነበር፡፡ ትግሬወች ለትምክህት አዲስ ናቸው፡፡ አዲስ "ጀማሪ ትምክህተኛ" ማለት ይቻላል፡፡ የጎንደር ተዎላጆች እና የኢህአዴግ ባለስልጣናት ጎንደሬዎች ትምህክት እንዲያቆሙ ይምከሩ፡፡ የሸዋ ተዎላጆች እና የኢህአዴግ ባለስልጣናት ሸዋወች ትምክህትን እንዲተው ይምከሩ፡፡ "ጨው ለራስሽ ስትይ ጣፍጪ" ተብሏል፡፡ እኔ በዓባቴ የሸዋ ዘር አለብን፡፡ በመሆኑም ከአባቴ ቤተሰቦች አፍ ውስጥ "ባሪያ" የሚል ስድብ በጭራሽ ወጥቶ አያውቅም፡፡ በመሆኑም እኔ ሳድግ ይህችን ይዤ ነው፡፡ አሁን "ባሪያ" ብየ ያልሰደብኩት ሰው የለም፡፡ ስለዚህ ይህ ደግሞ ከላይ የመጣ ነው፡፡ በእናቴ ቤተሰብ ደግሞ ሙሉ ጎጃም ነኝ፡፡ በመሆኑም አይደለም የዘረኛ ስድብ፤ በአጠቃላይ ስድብ አያውቁም፡፡ ስለዚህ እኔ አባቴ ላይ በማደጌ እና የሸዋ እርዝራዥ በመሆኔ ከአፌ የዘረኝነት ስድብ አይጠፋም፡፡ ስለዚህ ጎንደር እና ሸዋ የሆንን እና ትንሽም ቢሆን የተወለድን አፋችንን እና ትምክህታችንን እንቀንስ፡፡ በአጠቃላይ ጎንደር እና ሸዋ ትምክህተኛ ወይም የትልቅነት መንጫጫት(Superiority Complex)" የሚባለው በሽታ አለበት፡፡

"ተወው የሰሜን ሸዋ ልጅ ነው"፡፡
"ተወው የጎንደር ልጅ ነው"፡፡
"ተወው ትግሬ ነው"፡፡

እየተባለ እየተነረረ ነው፡፡ ነገር ግን እኔ ሁልጊዜ የሚያስጨንቀኝ እና ሁሌ የሚያሳስበኝ አንድ ነገር አለ፡፡ ይህም ምንድን ነው በእነዚህ በሰሜን ሸዋ፤ በጎንደር እና በትግራይ አካባቢ ድርቅ ሲከሰት እነዚህ ሰዎች እንዴት የእርዳታ እህል ይበላሉ? የሚል ነው፡፡ በመሆኑም የጎንደር፤ የሰሜን ሸዋ እና የትግራይ ሰዎች የሚከተሉትን ጥያቄዎች እንዲመልሱልኝ ጠይቄያቸዋለሁ፡፡

ነገር ግን "የሰሜን ሸዋ ልጅ ነኝ የእርዳታ ስንዴ አልበላም" ያለ አልሰማንም፡፡ ለምን?
ነገር ግን "የጎንደር ልጅ ነኝ የእርዳታ ስንዴ አልበላም" ያለ አልሰማንም፡፡ ለምን?
ነገር ግን "የትግራይ ልጅ ነኝ የእርዳታ ስንዴ አልበላም" ያለ አልሰማንም፡፡ ለምን?
መልሱን በኢሜል አድራሻየ ላኩልኝ፡፡ tbtadele@gmail.com
ስለዚህ ባዶወች አንሁን፡፡

ሌላው እና እኔ ያየሁት እና የታዘብኩት ነገር በሀሮማያ ዩኒቨርስቲ የጎጃሞች እና የጎንደሬወች በባህል ልብስ ሽኩቻ ነው፡፡ አሁንም እዚያው ትግሬ፤ ጎንደሬ እና ሰሜን ሸዋ የትልቅነት መንጫጫት(Superiority Complex)" ላይ ነኝ፡፡ የአንዱ ባለታሪክ ስም ደስታው ማተቤ(ደነ) ይባላል፡፡ ደስታው የጎንደር ዞን ልጅ ነው፡፡ ሌላው ባለታሪክ ደግሞ በቃሉ አለባቸው(በቆ) የሚባል የጎጃም ዞን ልጅ ነው፡፡ እነዚህ ልጆች ሁለቱም "አምሃራ ነን" ይላሉ፡፡ ነገር ግን እኛ ስንመረቅ "የባህል ቀን አክብሩ ተብሎ" ተማሪዎች የአካባቢያቸውን የባህል ልብሳቸውን ለብሰው ወጡ፡፡ በመሆኑም በቃሉ አለባቸው እና ደስታው በኢጋጣሚ ሆኖ ለብሰው የወጡት የአገር ባህሉን "ነጩን" ልብስ ነበር፡፡ የሁለቱም አንድ አይነት ልብስ ነበር፡፡ ነገር ግን የጎንደሬ ፀባይ አሁንም እዚህ ላይ ብቅ አለች፡፡ ሁለቱም በሴት ተቀናቃኝ ነበሩ ይባላል፡፡ በመሆኑም ደስታው ጎንደሬው ፀባዩን ተጠቅሞ "አውልቅ የጎንደር ልብስ ነው" ብሎ በቃሉን ነገረው አሉ፡፡ እኔም ትምህርት ስለነበረን ከክላስ ስመለስ በቃሉ ልብሱን በከንዱ ይዞ ወደ ዶርም ሲገባ አየሁት፡፡ ነገሩንም አሁን በደንብ አስታወስኩት ማለት ነው፡፡ እዚህ ላይ ይህ የጎንደር ልጅ እንግዲህ ጎጃሞችን በዚህ ልብስ ሊበልጥ ማለት ነው፡፡ ጎጃሜዎች እንኳን የእነርሱ ናቸው፡፡ ነገር ግን ይህ ጎንደሬ አልፎ ሌላ ሰው እና ጎሳ ቢሳደብ ውጤቱ ምን ይሆናል ነው? መልሱን እነርሱ ይመልሱት፡፡

ይህ ደስታው እና በቃሉ የተጣሉበት ልብስ ደግሞ “መብሩቅ” ተብሎ ይጠራል። ይህ ደስታው እና በቃሉ የተጣሉበት ልብስ ደግሞ የጎንደር ሳይሆን የኦርቶዶክስ ሃይማኖት ተከታዮች የሚለብሱት ልብስ ነው። ለዚህ ደግሞ ምንም ማስረጃ አያስፈልግም። ይህንን ለማረጋገጥ የኦርቶዶክስ ክርስትና እምነት ተከታዮች በዓል ሲያከብሩ የሚለብሱት እርሱን ነው። ስለዚህ በጋራ ልብስ መጣላት አያስፈልግም። ሲጀመር ነገሩ “የአይቶ አያውቅ ልጅ ፈሱ ብርቅ ነው” ሆኖ ነው እንጂ እነርሱስ የአሜሪካ ጅንስ እና የቻይና ጅንስ ለምን ይለብሳሉ? ስለዚህ በማይረባ ነገር እና በጋራ የአገር ባህል ልብስ መጣላት አያስፈልግም። ይህ ደስታው የሚባል ጎንደሬ ደግሞ “ሴጋ” ሲመታ ዲኒር አብዱንቃድር በሚባል የሀረር ልጅ እጅ ከፍንጅ የተያዘ ነው።

ማስታዎሻ፡- እዚህ ላይ ጎንደሬዎችን፤ ሰሜን ሸዋወችን እና ትግሬወችን እኔ “የትልቅነት መንጫጫት(Superiority Complex) አለባቸው” ስል ከኢህአዴግ እና ከመለስ ዜናዊ እርዝራዥ እና የፖለቲካ ፕሮፓጋንዳ ገብቶብኝ እንዳልመስላቸው። እኔ በህይወት እና የመጀመሪያ ዲግሪ ስማር ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ያጋጠመኝ ነው። ስለዚህ እኔ የማንም ኮፒ አይደለሁም። መለስ “ቅማንቶች ሲያምፁ አላየም” ስለዚህ እኔ ቅማንቶችን ዋቢ አድርጌ መፃፌ ምልከታን ያመለክታል። ስለዚህ እንታረም።

4.20. ሃይማኖት እና የመከዳ(ማጋኢጋ) የፍቅር ጉዳይ

እራስ ደስታ ታስሬ ሌሊቱን ቄሶች በስራ ተጠምደው ነው ያደሩ። ለነገሩ፤ በእንድ ሰው ፍላጎት ቤትክርስቲያን መስጊድ፤ ወይም ቄስ፤ ፋቅራ፤ ፓስተር ወይም ሌላ የሃይማኖትም ሆነ የፖለቲካ መሪ መግባት አይችልም። ነገር ግን የልጅቷን ብቸኝነት ተገን በማድረግ ግራ የሚያጋቡ ብዙ አዳካሪዎች አሉ። ቤተሰቦቿ በአጋጣሚ ሆኖ የኦርቶዶክስ ክርስትና እምነት ተከታይ ይመስሉኛል። ይህን ተገን በማድረግ ነው እንግዲህ ቄሶች የቤተክርስቲያን ደዎል እየደዎሉ “እንዳታዎጪት ገዝተናችኋል” ነው መልእክቱ። የኸ ነገር ከነብስም አንፃር ቢታይ የንፍስ ዳኛው የኛ ሀገር ቄስ ካልሆነ በስተቀር የሃይማኖት ህግ ነው አልልም። ይህን ጉዳይ ቅድስተ-ማርያም ቤተክርስቲያንም ሰምቸዋለሁ። በቃ ቄሶች ዋና ተከላካይ ናቸው። ነገር ግን የሃይማኖት አባት ከተባለ ለሁሉም አያዳላም። ማከዳ ሄዳ ለትግሬዎች እምሷን ሥታሳይ ቄሶች ምንም አላሏትም። ማከዳ ወደ ኦሮሞ ስትሄድ ደግሞ ቃጭል ይደበድባሉ። ስለዚህ ቤተ-ክርስቲያን ውስጥ ያሉ ሰዎችም ከዘረኝነቱ ነፃ ናቸው ለማለት ያስቸግራል። በዚህም የተረዳሁት የሁሉም የሃይማኖት አባቱ በጎሳ እንደሆነ ነው። ስለዚህ የቤተክርስቲያን አባቶቸ የሚባሉ በሙሉ እራሳቸውን ቢመለከቱ ይሻላል። ሃይማኖት ከመንግስትም ሆነ ከግል ጉዳይ ነፃ ሆኖ የእግዚአብሄርን እንደሚሰራ ነው እኛ የምናውቀው። እዚህ ላይ ግን የምናየው ጉዳይ የተገላቢጦሽ ነው። ሙስሊሙም ያስቸግራል፤ ሮቴስታንቱም ያስቸግራል፤ ስለዚህ ማንን እንደማምን በጣም ግራ ነው የገባኝ። ማከዳ ተጥላ ነው፤ ስለዚህ “ስራህ ያውጣህ” የሚል እንዴት አንድ ሃይማኖት ይጠፋል። በዚህም “ዘር ከእምነት ይበልጣል” የሚል ጠንካራ ድምዳሜ ላይ ደርሻለሁ። ከዚህ ድምዳሜ ማንም የሚነቀንቀኝ አይኖርም። ስለዚህ ሃይማኖትን ችግር መፍቻ እንጂ ቸግር ማባባሻ አናድርገው። ነገሩ የተባባሰው በእንድ ሃይማኖት ውስጥ ባሉ እና በተለያየ ጎሳ ስር ባሉ ሰዎች ሽኩቻ ነው። በቃ ይብቃን ካለፈው ተምረን ለወደፊትም የሚፈጠሩ ችግሮችን ተጋግዘን እንፍታ ባይ ነኝ።

እዚህ ላይ ኦርቶዶክስ ክርስትና እና እስልምና ሃይማኖት ተከታዮች በሀይማኖት እረዘም ያለ እድሜ ስላላቸው ሃይማኖት እንደማይሰራ እና ውሸት እንደሆነ ጠንቅቀው ያውቃሉ። ስለዚህ የኦርቶዶክስ እና የእስልምና እምነት ተከታዮች ሃይማኖትን እንደባህል ማለትም ልክ ከአባት እንደሚተላለፍ ውርስ እንጂ አንደ እምነት አያዩትም። ለዚህም ነው እነዚህ የሁለቱ እምነት አባሎች ጥንቆላው እንደ ጉድ ሲያዎርዱት እና ሲሯሯጡ የሚውሉ።

እኔን ያስገረመኝ የፕሮቴስታንት ክርስትና እምነት ተከታዮች ናቸው። የፕሮቴስታንት ክርስትና እምነት ተካታዮች እኔ ከ 7ኛ ክፍል እስከ 12ኛ ክፍል እስከደርስ ድረስ በድንጋይ ብትመታቸው ትተውህ ነበር የሚሄዱ። ይህም “ግራህን

ሲመታህ ቀኝህን ስጠው" በሚለው የመፅሃፍ ቅዱስ ህግ መሰረት መሆኑ ነው፡፡ "የእምነት ነፃነት" የሚለው ህግ የፕሮቴስታንት ክርስትና እምነት ተከታዮችን ነፃ ያዎጣቸው ህግ እና ፖሊሲ ነው፡፡ እነርሱም አልፎላቸው ማክዳ ስትጣል እንደ ማንኛውም ጎሳ አብረው መከረው ነው አሳልፈው የሰጧት፡፡ የፕሮቴስታንት ክርስትና እምነት ተከታዮች አሁን ግን ሃይማኖቱን ለመዱት፡፡ ምንም እንዳልሆነ አዎቁት፡፡ አሁን የማክዳ ጉዳይ ላይ በጎሳ ተከፍለው ነው የሚፋለሙ፡፡ ድሮ ቢሆን ግን "እየሱስ ይቆጣል" ብለው ነበር የሚተውት፡፡ ማክዳም የድሮውን የፕሮቴስታንት ተከታዮችን ትህትና ስለምታውቅ የደዎልኩላት ጊዜ "ፕሮቴስታንት እንሁን" አለች፡፡ ይህንንም ያለችበት ምክንያት አብዛኛው ፕሮቴስታንት ስድብ የመረረው ህዝብ ስለሆነ "ኢይሰድቡንም" ብላ አስባ ነው፡፡ አሁን ያላስተዋለችው ነገር አለ፡፡ ፕሮቴስታንቶች መዝሙሩን ሁሉ በዩቲውብ መልቀቅ ትተዋል፡፡ ስለዚህ ወደ ስድብ ተመልሰዋል፡፡ የፕሮቴስታንት ክርስትና እምነት ተከታዮች እንደ ጉድ እና እንደ እርጉም እንደማይቆጠሩ ሁሉ አሁን እነርሱም በተራቸው ማክዳን ጎሳ አልባ አድርገው ነው ሚስጥር የደበቋት፡፡ ይህም "ትልቁ ድሃ ትንሹን ድሃ አይወደውም" የሚባለውን ነገር ያሳያል፡፡ አሁን ስትመለከቱት ኦሮሞው ፔንጤም ኦሮሞ ነው የሚደግፍ፤ ቆምጨው ፔንጤም ቆምጨ ነው የሚደግፍ፡፡ ስለዚህ ፔንጤወች አልፎላቸዋል ማለት ነው፡፡ ህግ አስከብሯቸው ስለሆነ ለትግሬ እየደገፉ ነው፡፡ ማክዳ አባቷን ካልካደችው "ጋላ" የሚለው ስድብ ለትውልድ እንደሚተላለፍ ነው፡፡ ኦሮሞ "ጋላ" የሚል ተቀያሪ ስም አለው፡፡ ስለዚህ እኔ የማደርገው ማክዳ አባቷን እንድትክድ ነው፡፡ አለበለዚያ ግን የእኔ ትውልድ "ጋላ" እየተባለ ሲሰደብ አይኖርም፡፡ "ጋላ" የመሆን ትልቁ ችግር ልጅህን የሚያገባልህ አታገኝም፡፡

ሀይማኖቶች እንደ እምነት ተቋማት ቢንቀሳቀሱ ኖሮ በማክዳ ላይ ህዝቡ ብቸኛ እና ኦሮሞ አድርጓት ሴራ ይዞ ወደ እኔ ሲወረውራት ዝም አይሉም ነበር፡፡ ነገር ግን ሀይማኖቶች የሚኖሩት ጎሳ ሲኖር ስለሆነ ወደ ትግሬ ወግነው ማክዳን ካሰመጡ ተቋማት አንዱ ናቸው፡፡ ነገር ግን ማክዳ አሁንም ያንን የቤተክርስቲያን በገና እየደረደረች ነው፡፡ ማክዳ በጣም ሞኝ ናት፡፡ ህዝቡ ከቤተክርስቲያን እስከ 5 ኪሎ ድረስ አንድ ነው፡፡ ማክዳ ፔንጤ እንኳን አይሆናትም፡፡ ምክንያቱም ኦሮሞ እንዳለ ፔንጤው ሰምቶ ነው የደበቃት፡፡ ለምሳሌ ዶ/ር ጌታሁን ጴንጤ ነው፤ ነገር ግን ሰምቶ ነው የደበቃት፡፡ ስለዚህ ከእነዚህ ሁሉ ሲመከርባት ያልሰማ ሃይማኖት ካለ ብትቀይር መልካም ነበር፡፡ ምክንያቱም የፔንጤ፤ የኦርቶዶክስ እና የእስልምና ሃይማኖቶች ከድተዋታል፡፡ ስለዚህ ሌላ ካለ መቀየር ይሻላት ነበር፡፡ ምክንያቱም የተሸወደ ፍቅር ነው የሰጧት፡፡ ሃይማኖቶች እንደዚህ ማክዳን የማያግዟት "ጋላ ናት" ብለው ነው፡፡

እስኪ ስለ ሃይማኖት ትንሽ እንነጋገር፡፡ ህገ-ምንግስቱ ላይ "ሃይማኖት እና መንግስት የተነጣጠሉ ናቸው" የሚል አለበት፡፡ ነገር ግን ጳጳሱ ሞቶ ሌላ ጳጳስ ሲተካ "መንግስት እጁን አስገባብን" ብለው ሲንጫጩ ነበር፡፡ ይህን እረስተውት ነው እንግዲህ እነርሱም በእኛ ጉዳይ ገብተው ሲያንጫጩን የሚውሉ፡፡ ስለዚህ ሃይማኖቶች እና የሃይማኖት መሪዎችም ቢሆን ጤነኛ አይደሉም፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ሁሉም ሀይማኖቶች ስራ ሆኖባቸው እንጂ አምላካቸው እነደማይቆጣ ስለሚያውቁት ነው፡፡ ስለዚህ መንግስትም በህገ-መንግስቱ መሰረት ሃይማኖት ውስጥ ጣልቃ አይግባ፤ ሀይማኖትም እንዲሁ በህዝብ ነገር ጣልቃ አይግባ፡፡ የሃይማኖት አባታቶች እኮ ዋና ስራቸው ማስታረቅ እንጂ ማጣላት አይደለም፡፡ ማስታረቅ ከሆነ ስራቸው ደግሞ ማስታረቅ ያለባቸው በእውነተኛው መንገድ ነው፡፡

እኔ ቤተክርስቲያን ቁጭ ብየ ስማር "ቤተ-ክርስቲያን ንጉስ ሾማ፤ ሰንደቅ አላማ አበጅታ" ይላሉ፡፡ እኔ ንጉስ ብትሾም ባትሾም እኔ ምን አገባኝ፡፡ ጎሳውን ሲሾም የኖረውን ለዚህ ብሄር-ብሄረሰብ ቢነግረው ቁራ አሞራ የጮኸ ያህል እራሱ አይቆጥረውም፡፡ ብሄር-ብሄረሰቡን በሁሉም ሃይማኖት መስበክ ያለብን ስለ "መዳን" ነው፡፡ ስለዚህ ሁሉም የሃይማኖት ሰባኪወች ድምበር ዘለል የሆነ እና ሌላውን ሀይማኖት የሚነቅፍ ነገር መስበክ የለባቸውም፡፡ ይህ ነገር ለአሁኑ ሁኔታ እና ለሀገራችን የሚጠቅም ነገር አይደለም፡፡ ስንቱ ቦታ አጥቶ እየተንከራተተ ቤተክርስቲያን እና መስጊድ ነው ሀገራችንን

የወረሰው፡፡ ስለዚህ ቦታ ይዞታቸውንም ያጥብቡ፡፡ በዚህ ላይ እነርሱ ሲቆርጡ-ሲፈልጡ በኖሩ ደግሞ “ይህን አድርገናል” በማለት እንደ ውለታ ይቆጥራሉ፡፡ እራሳቸውን ይቻሉ፡፡ አሁን እና ወደፊት በሚኖረው የዚህች ሀገር ነባራዊ ሁኔታ ውስጥ ሃይማኖት ለብቻው ካልቀጠለ በምንም ምክንያት ሰላም አይመጣም፡፡ መንግስትም ሀይማኖቶችን አይንካቸው፡፡

ስለዚህ የሃይማኖት አባቶች በሁሉም ሃይማኖት ያሉ ህዝብ በሚበዛባቸው ቦታዎች ድምፃቸውን ይቀንሱ፡፡ ሙስሊሙም ሆነ ክርስቲያኑ ማይግራፎን መጠቀሙን ቢከለከሉ ደስ ይለኛል፡፡ ፀሎት ለራስ እንጂ ለህዝብ አይደለም፡፡ ስለዚህ ማይግራፎን ቢከለከል የበለጠ የሃይማኖትን ግለኝነት ያጎላዋል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ አንዳንዱ “በመጮሁ እፀድቃለሁ” ብሎ ነው የሚያስብ፡፡ ስለዚህ አይጩሁብን፡፡ ለምሳሌ ቤተ-ክርስቲያን ውስጥ “በኪቦርድ ወይም በጊታር ወይም በጥያኖ መዘመር አይቻልም” እያሉ የኦርቶዶክስ ክርስትና የሃይማኖት አባቶች ያስተምራሉ፡፡ ነገር ግን በድምፅ ማጎያ ይጠቀማሉ፡፡ የድምፅ ማጎያ እና የጥያኖ ልዩነት ምንድን ነው? ምንም ልዩነት የላቸውም፡፡ ስለዚህ ድምፅ ይቀነስ፡፡ የቤተክርስቲያን አባቶች ቤተክርስቲያን መሄድ የማይችሉትን አሮጊቶች በየቤታቸው እየሄዱ ያገልግሉ፡፡ ሙስሊሙም እንደዚያው ነው መሆን ያለበት፡፡ ያለበለዚያ ደግሞ ወይ በኢንተርኔት(internet live streaming) በተለይ በፌስቡክ(facebook) አለበለዚያ ደግሞ በስልክ ያሰሟቸው፡፡

እኔ ባደኩበት አካባቢ ሀይማኖቶች “የድምፅ የጩኸት ብዛት” እና “የመሬት ሽኩቻ” ይዘዋል ብል አልሳሳትም፡፡ እርግጠኛ ነኝ እኔ የተማርኩበት ከተማ 50,000 ህዝብ አይኖርበትም፡፡ ነገር ግን በዙሪያው በትንሹ 5 መስጊድ እና 5 በላይ ቤተ ክርስቲያን ይገኛል፡፡ ይህ ደግሞ አማኙን መሰረት ያደረገ ሳይሆን መሬትን እና ጆግራፊን መሰረት ያደረገ ቅርምት ነው፡፡ በመንግስት ህግ ውስጥ ለአማኙ ብዛት የሚሰራውን የቤተ-ክርስቲያን እና የመስጊድ ብዛት መወሰን አለብን፡፡ ይህም ሲባል ምንድን ነው **“አንድ ቤተ-ክርስቲያን እና መስጊድ ለስንት ህዝብ ያገልግል?”** የሚለው ቢወሰን ድንገተኛ(random) የሆነን የመሬት ቅርምት መግታት ይቻል ነበር ብየ አስባለሁ፡፡ አለበለዚያ ግን የፈለገውን መሬት እየከለለ ህዝብ መድረሻ ሲያጣ ለማኝ ሆኖ ቤተክርስቲያንን እና መስጊድን የሚጠጋበት ከሆነ ዞሮ ዞሮ የድሃ ሀገር ከመባል ወደ ኋላ አንልም፡፡ መስጊድን እና ቤተ-ክርስቲያንን ብቻ ለምን አነሳሃው ብትሉኝ፤ ሁለቱን ናቸው ስለ እምነት ቤት የሚጨነቁ፡፡ ቤቱን እንደ አምላክ የሚቆጥሩ ሀይማኖቶች ሁለቱ ስለሆኑ ነው፡፡ እኔ አንድ ወቅት ቤተክርስቲያን ውስጥ ሰዎች ሲያስተምሩ “ቤተክርስቲያን ደካሞችን ሰብስባ” አሉ፡፡ እኔ አሁን ሳስበው ድሆች መሬታቸውን ቤተክርስቲያን ሰብስባ ወሰደችባቸው፡፡ ስለዚህ የሚያርሱት እና ቤትመስሪያ ሲያጡ ቤተክርስቲያን ለማኝ ሆነው ተጠጉ፡፡ አንድ ከተማ ውስጥ ብትመለከቱ ቤተክርስቲያን እና መስጊድ የያዙት መሬት ከጠቅላላ ከከተማው ስፋት ይበልጣል፡፡

ይህ እግዚህ የእኔ አመለካከት ነው፡፡ ስለዚህ የእናንተን አከሉበት፡፡ በተለይ ድምፁ ላይ ሀይማኖቶች ቢያስቡበት ይሻላል ባይ ነኝ፡፡ በቃ የድምፅ ማጎያ እየሱስ ካልተጠቀመ እኛም አንጠቀም፡፡ ከሌሊቱ በ9 እና በ11 ሰዓት ቅዳሴ እና አዛን እየጮኸ እንዴት ህዝቡ መተኛት ይችላል? ሲባል መልሱ አስቸጋሪ አይሆንም፡፡ ማስቆም ነው፡፡ በአሁኑ ሰዓት ደግሞ ስራ እየተፈጠረ እና ሀገሪቱም እየፈጠነች ስለሆነ ስራ የዋለ ሰው ይደክመዋል፡፡ ስራ የዋለ እና የደከመው ሰው ደግሞ መተኛት አለበት፡፡ ደክሞ የተኛን ሰው ከሌሊቱ 9 ሰዓት መቀስቀስ ደግሞ የሚቀጥለውን ቀን እንዳይሰራ ከለከልከው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሃይማኖቶች የሚፈጥሩት ድምፅ በህግ መወሰን አለበት፡፡ ለምሳሌ አንድ ፋብሪካ የሚገነባው ህዝብ በማይኖርበት አካባቢ ነው፡፡ ይህም ለምንድን ነው ሲባል ድምፁ እንዳይረብሽ ነው፡፡ የማይግራፎን እና የፋብሪካ ድምፅ ልዩነቱ ምንድን ነው? ምንም ልዩነት የላቸውም፡፡ ሁለቱም እረባሽ ድምፆች ናቸው፡፡ ስለዚህ ወይ ድምፅ ይቀንሱ አለበለዚያ ደግሞ እንደፋብሪካዎች ህዝብ በማይደርስባቸው ቦታዎች ይገንቡ፡፡ “ዘመናዊ መሳሪያዎችን አንጠቀምም” እያሉ የሚነርሩ ሃይማኖቶች እንዴት የድምፅ ማጎያን እንደተጠቀሙ ያስረዱን፡፡ ስለዚህ ቢያቆሙ ለህዝብም ጤንነት

ይበጃል፡፡ አንዳንድ ነፍሰ ጡሮች ለምሳሌ ድምፅ አይዎዱም፡፡ ፕሮቴስታንቶችም ቢሆኑ በመንገድ እየዞሩ “እንሰብካለን” እያሉ አይጨሁብን፡፡ ሌሎችም የሃይማኖት ሰባኪያን ህዝብ የሚሰበሰብባቸውን ቦታዎች ቢያከብሩ መልካም ነው፡ ሁሉም አማኙን ይዞ ይቀጥል፤ መስበክ የፈለጉትን ግለሰብ ወይም ቡድን በስልክ ይደውሉለት፡፡

ሌላው የሃይማኖቶች እንቅፋትነት ለውጥን በተመለከተ ነው፡፡ ልክ እላይ እንደጠቀስኩት ጉዳይ ለምሳሌ ፒያኖ አልጠቀምም ብሎ የድምፅ ማጎያ እንደምንጠቀም ሁሉ የሀይማኖት አመለካከት ላይ ማስተካከያ ብናደርግ(ተሃድሶ) የሰዎችን የኑሮ ደረጃ ማሻሻል ይቻል ነበር የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ለምሳሌ እንደ አንዳንድ ፈላስፋዎች ገለፃ ከሆነ “እየሱስም ይሁኑ ሌሎች የሃይማኖት መስራቾች የሰውን ልጅ ህይዎት በእጅጉ አሻሽለዋል” ተብሎ ይታሰባል፡፡ ይህ በዚያን ዘመን በነበረ አስተሳሰብ ነው፡፡ ስለዚህ እኛ ደግሞ ከእምነታችን ሳንዎጣ የሰዎችን ህይዎት የበለጠ ማሻሻል እንችላለን የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ በዚህ ዘመን ባለው ሁኔታ እና አመለካከት ሃይማኖቶችን ካላስኬድናቸው ወደ ፊት ሊመጣ የሚችለው የቴክኖሎጂ ለውጥ እና እኛ በየ ሃይማኖት ተቋማት የማናስተምረው ትምህርት ካልተመጣጠነ አማኞች “ኋላ ቀር” የሚለው ነገር መቾም ቢሆን አይለቀንም እና ሃይማኖትን ከዘመን ጋር መሰረቱን ሳይለቅ ማስኬድ ይቻላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ይህ ደግሞ ሊሆን የሚችለው የሃይማኖት አባቶች “ፍልስፍና” የሚለውን ጨው ሲጨምሩበት ነው፡፡ አንዳንድ የቤተክርስቲያን ሰዎች ፍልስፍና ሲባል “አምላክን ክህደት” የሚመስላቸው አይጠፉም፡፡ ነገር ግን ፍልስፍና ማለት “እውነትን መናገር” እና “ሚዛናዊ የሆነ አመለካከት” ማለት ነው፡፡

እኔ ስመለከተው ሀይማኖት በዘመን ያድጋል፡፡ ለምሳሌ የመጀመሪያ ቤተክርስቲያኖች ወይ ድንጋይ ፍልፈል አለበለዚያ ደግሞ የሳር ጎጆ እንደነበሩ ሲነገር እንሰማለን፡፡ ነገር ግን አሁን ዘመን ባመጣው ዲዛይን ቤተክርስቲያናት የተለየ እና ተወዳዳሪ የማይገኝለት ህንፃ እየተገነባ ይገኛል፡፡ ነገር ግን አስተሳሰቡ እና አምልኮው ያው አንደ ድሮው ነው፡፡ ስለዚህ ህንፃው ሲስተካከል የሃይማኖት አስተሳሰቡም መስተካከል ነበረበት፡፡ ስለዚህ የሃይማኖት አባት የሆኑ ሰዎች አንፃራዊ አመለካከቶችን እየወሰድን አማንያንን ወደ ስልጣኔ መግፋት እንችላለን፡፡ እዚህ ላይ ልክ እንደ ቤተክርስቲያን እና መስጊድ ህንፃ ሁሉ የኦርቶዶክስ እና የእስልምና አመለካከትም እንደ ዘመኑ መሻሻል ነበረበት፡፡ ህግ ከሆነ ህግ ነው፡፡ ድሮ በጎጆ ቤት ይቀደስ እና ይሰገድ ከነበር ዛሬም እንደዚያው ነው መሆን የነበረበት፡፡ ነገር ግን አስተሳሰቡን እንደ ድሮው ኋላ ቀር ነገር ግን ህንፃዎች ዘመናዊ መሆናቸው እኔ አልገባኝም፡፡

ፍልስፍና ሚዛናዊ የሆነ አመለካከት እንጂ ክህደት አይደለም፡፡ በቃ ጭፋን አመለካከትን ማስዎገድ ነው፡፡ ስለዚህ “የሃይማኖት መሪ ነን” የምንል ሰዎች ህዝባችንን በብልጠት እና በፍልስፍና መምራት እንችላለን የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ለምሳሌ አንድ የሃይማኖት አባት ለመሪነት ሲመረጥ ባለው የሃይማኖት ፅናት ብቻ ሳይሆን መሆን ያለበት የሃይማኖት ሃሳቦችን እና የፍልስፍና ሃሳቦችን እንዴት አጣጥሞ ይሄዳል? የሚለው ነገር መታሰብ አለበት፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው የሃይማኖት መሪዎች ዎጣ ያለ እና ለእኛ አስተሳሰብ መስተካከል የሚረዳ ሃሳብ ሲያስተምሩን በጥርጣሬ መመልከት የለብንም፡፡ በጥርጣሬ ማየት ጥሩ አይደለም፡፡ መጀመሪያ አምነንባቸው ቦታውን የሰጠናቸውን ሰዎች ሁልጊዜ በጥርጣሬ ማየት የለብንም፡፡ መጠራጠር ግን የለብንም፡፡ በቃ እንተማመን፡፡ አለመተማመን የሰው ሳይሆን የጅብ ነው፡፡ መጠራጠር በጣም ይበዛል፡፡ ስለዚህ መጠራጠርን ማስዎገድ አለብን፡፡ ዋናው ለመጠራጠሩ ምክንያት ደግሞ በአብዛኛው ጉዳይ ላይ መንግስት እጁን ከማስገባት ወደ-ኋላ ስላላለ ነው፡፡ መንግስት ህገ-መንግስቱን ማክበር ነበረበት፡፡ “መንግስት እና ሃይማኖት የተነጣጠሉ ናቸው” ብሎ ካዎጀ በኋላ አሁን የሃይማኖት መሪዎች ሲመረጡ እንዳውም ሳይባረኩ ነው ቤተ-ክርስቲያን እና ሌሎች የሃይማኖት ተቋማት ውስጥ የመንግስት ባለስልጣናት የሚገቡ ይባላል፡፡ የሃይማኖት አባቶች የመንግስት ባለስልጣናት እንዳይገቡ ይፈልጋሉ ማለት ሲገቡ አልባረኳቸውም

ማለት ነው፡፡ **ስለዚህ ሁላችንም መንግስት እና ሃይማኖት፤ ሃይማኖት እና ሃይማኖት ፤ ህዝብ እና ህዝብ መተማመን የሚለውን ነገር ማዳበር ግድ ይለናል፡፡**

ፍልስፍና እና ተራማጅ የሆኑ ሃሳቦችን የሚያራምዱ የሃይማኖት ሰባኪዎችን “ተሃድሶ” በሚል እያጥላላናቸው ነው፡፡ እነዚህ ፍልስፍና የሚጨምሩ የሃይማኖት አባቶች ከኃጲ አይደሉም፡፡ እንዳውም በተቃራኒው ብልጠት የተሞላበት አመራር የሚከተሉ የሃይማኖት መሪዎች እንጂ፡፡ ስለዚህ ፍልስፍና ማለት “ብልህነት” እንጂ “ክህደት” አይደለም፡፡ ስለዚህ እንደዚህ አይነት የበሰሉ እና የበለጡ ሃይማኖት መሪዎችን በማበረታታት የተሻለ ህይዎትን መፍጠር እንችላለን፡፡

እነዚህ ተሃድሶ ተብለው የተፈረጁት ሰባኪዎች ምን አልባትም ከኦርቶዶክስ ያረጀ አመለካከት የተሻሉ ሆነው ሊሆን ይችላል፡፡ ለምሳሌ የኦርቶዶክስን ያረጀ አመለካት ስንመለከት ማክዳ ስትጣል ተደብቀው ነበር፡፡ ነገር ግን ቆይተው የቤተክርስቲያን ደወል እየደበደቡ ኦሮሞን ሲከላከሉ ይውላሉ፡፡ ለነገሩ እኮ “ኦርቶዶክስ” ማለት በአገባብ ሲተረጎም “ያረጀ” ወይም “አይሁድ” ማለት ነው፡፡ “ኦርቶዶክስ” ቃሉ “ኦሮጌ” ማለት ሲሆን ትርጉሙም “ከክርስቶስ ልደት በፊት የነበረ አመለካከት” ማለት ይመስለኛል፡፡ ምክንያቱም “በክርስቶስ ክርስቲያን” ከተባልን መፅሃፉም “ሀዲስ ኪዳን” ነው፡፡ ስለዚህ ይህንን የአቤነዘርን ዘር ሲሸመድዱ እየዋሉ ማክዳንም በቁሟ የእነርሱን በገና ስትደረድር እየዋለች ሚስጥር ደብቀው ነው ቤተክርስቲያን ውስጥ የካዷት፡፡ አንዳንድ ሰባኪዎችን ደግሞ “ተሃድሶ” ብለው እየወነጀሏቸው ነው፡፡ ነገር ግን እነዚህ ተሃድሶ የተባሉት ወይ የተሻለ አመለካከት ያለው ሆኖ ነው አለበለዚያ ደግሞ እየዋሸ ሊሆን ይችላል፡፡ አንዳንድ የኦርቶዶክስ ሰባኪዎች ወሬ ሲያበዙ ከመፅሃፉ ውጭ ሊዋሹ ይችላሉ፡፡ ዋሹ ማለት ካዱ ማለት አይደለም፡፡ የወሬ ሞራል እየያዛቸው ሊሆን ይችላል፡፡ የማርያም ገድል እንደ ሲቃ ሲያስይዘው ሊዋሽ ይችላል፡፡ ስለዚህ ለውሸት ደግሞ ምክር እንጂ ሌላ ማኩተምተም አያገለግልም፡፡

ጠቅለል ሲደረግ ግን ኦርቶዶክስ ለሚያስብ ሰው አይሆንም፡፡ ምክንያቱም ከክርስቶስ ልደት በፊት ያለ እምነት እና ከክርስቶ ልደት በኋላ ያለ እምነት አንዴት አይጣረስም ትላላችሁ፡፡ ሰውየው ተወልዶ ገና ይወለዳል እያሉ መስበክ ምን ይሉታል? ድፍረት ማጣት ነው እጂ ብሉይ ኪዳን በቃ ልክ እንደ ማያ አመተ ምህረት አልፎበታል፡፡ ምክንያቱም እየሱስ እስኪወለድ ድረስ ያለው ብሉይ ኪዳን ይባላል፡፡ እየሱስ ከተወለደ በኋላ ያለው ደግሞ ሀዲስ ኪዳን ይባላል፡፡ ብሉይ ኪዳን የሚያስፈልገው እየሱስን ለመጠበቅ ነበር (እንደ አፒታይዘር(appetizer) ማለት ነው)፡፡ ነገር ግን በኦርቶዶክስ እምነት መሰረት እየሱስ ተዎልዷል፡፡ ስለዚህ ለዚህ ላረጀ ሃይማኖት ነው ማክዳን ደብቀው እንደዚህ የተጫወቱብኝ፡፡ በክርስቶስ “ክርስቲያን” ከተባልን መፅሃፉም መሆን የነበረበት “ሀዲስ-ኪዳን” ነበር መሆን የነበረበት፡፡

ጠቅለል ሲደረግ ግን ሃይማኖቶች እና ተከታዮቻቸው በሙሉ “ሰይጣን መልአክት(evil Angels)” ናቸው፡፡ ለምን ቢባል በጣም ተንኮለኛ እና ግትር አመለካከት፤ በጣም ኋላ ቀር የሆነ ፍልስፍና ያለው ሰው ያለው ሃይማኖት ተቋማት ውስጥ ነው፡፡ በእኛ ሀገር የተለምዶ አባባል መሰረት ሙስሊሞች እና ፕሮቴስታንቶች እንደ እርግብ የዋሆች እንደሆኑ ይነገራል፡፡ ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት ሙስሊሞች እና ፕሮቴስታንቶች በቀደሙት መንግስታት የተረገጡ ስለነበሩ እና ሰው ያከብሩ ስለነበር ነው፡፡ ነገር ግን በአሁኑ ሰዓት ሙስሊሞች እና ፕሮቴስታንቶች ዋና የተንኮል ምንጭ ሆነዋል ብል ምንም ስህተት አይሆንም፡፡ ስለ ካቶሊክ እንኳን የማውቀው ነገር የለም፡፡ ነገር ግን የሃይማኖት ጤና የለውም፡፡ ሁሉም ሃይማኖቶች እና ተከታዮቻቸው “ሰይጣን መልአክት(evil Angels)” ስለሆኑ እኔ የምጋብዛቸው አንድ ግብጣ አለኝ፡፡ ይህም ምንድን ነው ቢባል **“evilAngel.com”** የሚለውን ድህረ-ገፅ ከፍተው የብድ ኮኮቡን አማኑኤል ፈራራን እንዲመለከቱ ነው፡፡

የማክዳ ጋላን ነገር እና የሃይማኖት ሰወችን ጉዳይ ስንመለከት፤ ማክዳ ህዝቡ እየለመናት “እምቢ” አለች በሚል ማስመሰያ ይሄው 4 ዓመት ሞልቷታል። በመሆኑም ቤተሰቦቿ ማክዳ ጋላ በትግሬወች መጣሏን እረስተው “ታዴን አፍቅራው ነው” በሚል ሲያስመስሉ እና እውነታን ሲሸሹ ይታያል። የሃይማኖት ሰወች የማመዛዘን ችግር ስላለባቸው፤ የሚፈጠረውን ነገር ሁሉ በእግዚአብሄር እና በአምላክ ስራ ሲተረጉሙት ይሰማል። ለምሳሌ መክዳ ጋላ ተጥላ እና ትግሬወች እምቢ ስትላቸው ለህዝብ አጫርተዋት ነው። ነገር ግን ያልተማረ ህዝብ በአጠቃላይ የማመዛዘን ችግር ስላለበት፤ የማክዳ ጋላን መጫረት እና በህዝቡ ሁሉ ስትንከራተት መክረም እንደ “መቀለጃ” ሳይሆን እንደ “ተዓምር” ነው የሚቆጥሩት። ማክዳ ጋላ ስለምትጠግብ እና ስለማይርባት ፈገግታ ከፊቷ ላይ አይጠፋም። በመሆኑም የክርስትና ሃይማኖት ሰወች እና ወጨጌወች በሙሉ “የእግዚአብሄር ስራ ነው” ብለው ሲደነቁ ይሰማል። “ወጨጌ” ማለት ዩኒቨርስቲ ገብቶ እና የሰንበት ተማሪ ሆኖ የክርስትና እምነት አክራሪ(አክራሪ ክርስቲያን)” የሆነ ተማሪ ማለት ነው። በመሆኑም ወጨጌወች በአጠቃላይ ማርያምን ስለሚወድ፤ ማክዳ ጋላ መጥታ በዲልዶ ካወጣኋት “የድንግል ማርያም ታምር ነው” እንደሚሉ ምንም ጥርጥር የለውም። እንዲሁም ፕሮቴስታንቶች “ማክዳ ጋላ እኔ ላይ መጥታ በዲልዶ ከበዳኋት” ምን እንደሚሉ ስንመለከት “እየሱሴ አደረገው፤ ላመነ ሁሉም የእርሱ ስራ ነው” እንደሚሉ የታወቀ ነገር ነው። ነገር ግን እንዳትረሱ፤ ማክዳ በሰወች ታስቦ ተጥላ እና ለህዝብ ተጫርታ ነው። ስለዚህ የሃይማኖት ሰው የሆንን ሰወች በሙሉ ማመዛዘንን እና ከተመለከትነው ነገር ተነስተን መናገርን እንልመድ። ሁሉም ነገር የእግዚአብሄር ስራ አይደለም። አንዳንድ ሰወች አውቀው የሚያደርጉት ሁሉ የእግዚአብሄር ስራ አይደለም። ለምሳሌ ማክዳ ጋላ ተጣለች፤ ሰትጣል ግን ቤተሰቧ ምንም አላለም። ስለዚህ ማክደ ጋላ ስትጣል፤ የሚቆረቆር ሰው ደርሶ ካልተቆረቆረ እና እርምጃ ካልወሰደ፤ ማክዳ ጋላን ህዝቡ አያታለላት እና መጣሏን እረስታ “አፍቅሬዋለሁ” ማለት ያዘች ማለት ነው። ስለዚህ ይህ የታሰበ ነገር እንጂ የእግዚአብሄር ስራ አይደለም ማለት ነው። እንዲሁም ማክዳ ጋላ ወደ እኔ የምትመጣ በወር በዓል(የለማኝ ቀናት) ከሆነ በሃይማነት አክራሪወች ዘንድ “የታቦቱን ስም ጠርተው” “ተዓምር ታየ” ማለታቸው አይቀርም። “የወር በዓላትን” እኔ “የለማኝ ቀናት” ብየ ጠርቻቸዋለሁ። ይህም እንዴት ነው በወር በዓል ማለትም በአቦ፤ በስላሴ፤ በሚካኤል፤ በኪዳነምህረት፤ በገብሬል፤ በማርያም፤ በመድሃኔያለም፤ በባለእግዚአብሄር፤ ወዘተ ባሉት ቀናት ዝክርት ስለሚሰጥ እንኳን ሰው አእዋፍ ይጠግባሉ ይባላል። ስለሆነም በእነዚህ የወር በዓላት ቀን ውስጥ ለማኝ እንኳ ይጠግባል ተብሎ ይታመናል። በመሆኑም እኔም እነዚህን የወር በዓላትን “የለማኝ ቀናት” ብየ ጠርቻቸዋለሁ። ማክዳ ጋላም እነዚህን የለማኝ ቀናት ነው ወደ ወንዶች እየሄደች የምትጠቀምባቸው።። አብርሃ በብዛት ማክዳ ጋላን የሚጠቀም በእነዚህ የለማኝ ቀናት ውስጥ ነው። አንድ ሰው የሚያወራው ፍቅር ከሆነ በሃይማኖትም ሆነ በሌላ ነገር ማመሃኘት አያስፈልግም። ነገር ግን ትግሬወች ማክዳ ጋላን ጥለዋት ስለሆነ ኦሮሞን በማርያም እና በሌሎች የወር በአላት እያታለሉ ነው ማክዳ ጋላን የተጫወቱብን። አንድ ሰው ምንም እንኳ ለማኝ ቢሆንም ያፈቀረውን ሴት ለሌላ አሳልፎ አይሰጥም። ምክንያቱም ለማኝም ስሜት አለው ብየ ስለማስብ ነው። ኦሮሞወች ክርስትናን እና እስልምናን እየተቀበሉ ስለሆነ አዲስ አማኝ ከሰባኪው ይበልጣል እንደተባለው በሃይማኖት አይደራደሩም። ስለዚህ የማርያም ስም ከተጠራ በጣም ነው እምቡር የሚሉ። ክንፈገብሬል ጋላ እንኳን እንዳው “እንደሰው” ብሎ ነው እንጂ ፓጋን ስለሆነ እነዚህ የለማኝ ቀናት ብዙም አይመለከቱትም የሚል አመለካከት አለኝ። ማክዳ ጋላ አሁን በማርያም ስም ወደ እኔ ትመጣለች የሚል ሃሳብ አለኝ። ምክንያቱም አዲስ አበባ ውስጥ ዋሽተህ እንኳን በማርያም ከማልክ እንደ እውነት እንደሚቆጠር እኔ ተመልክቻለሁ። አሁን ማክዳ ጋላ መጣሏን ህዝብ እያወቀው እና ለእኔ ከማሳየታቸው በፊት ትግሬወች ሞክረዋት እምቢ ብላ አሁን ግን “ማርያምን አፍቅሬዋለሁ” እያለች ስትምል ትውላለች። ስለዚህ በአዲስ አበባ በማርያም ከማልክ ስትሰርቅ “እጅ ከፍንጅ” ብትያዝ እራሱ ይሰረዛል የሚል ሀሳብ አለኝ።

ሌላው በኢትዮጵያ የሚስተዋለው ጉዳይ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ-ክርስቲያን ጳጳሳትን የምትሾምበት አካሄድ እና ሽወዳ ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው በድሮ ዘመን የኢትዮጵያ ጳጳሳት ከግብፅ ሀገር ይመጡ እንደነበር ይነገራል፡፡ ይህ ደግሞ ጳጳሥ ከሌላ ሀገር እያመጡ መፈሾሙ ኢትዮጵያን እንደ “ሁለተኛ ተጠባባቂ(Second Fiddle)” ወይም “ቤንች(Bench)” ሲያደርጋት ግብፅን ደግሞ ለኢትዮጵያ ክርስቲያኖች የመጀመሪያ ምርጫ ያደርጋታል ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም ግብፅ የሚሾመው ጳጳሥ ትልቁ ሲሆን ለእኛ የሚያዉሱን ጳጳሥ ደግሞ ዝቅተኛ ችሎታ ያለውን እና በመንፈሳዊ ፅናቱ እራሱ ዝቅተኛውን ስለሚሆን ነው፡፡ ምክንያቱም አንድ ሰው እቃ ሲያውስ አንደኛ የሚያውሰው እቃ ትርፍ መሆን አለበት፤ ሁለተኛ ደግሞ ከትርፉ እቃ ደግሞ በውሰት የሚሰጠው የማይረባቸውን እና “ቢሄድም አይቆጨኝም” ብሎ የሚያስበውን ነው፡፡ እንዲሁም አሁን ደግሞ እስራኤል ሀገር ከተሰራው የኢትዮጵያ ቤተ-ክርስቲያን ጳጳሥ አምጥተው በ2006 ዓ.ም አዲስ ጳጳሥ ሾመዋል፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ “ከእስራኤል ነው የመጣ” እየተባለ ህዝቡ ጳጳሡን እንደተዓምር እና እንደ አምላክ እንዲቆጥረው ነው፡፡ ስለዚህ አሁን ደግመ እስራኤልን ለኢትዮጵያ ክርስቲያኖች ቀዳሚ ሀገር ሲያደርጋት፤ ኢትዮጵያም እንደ ልማዷ “ሁለተኛ ተጠባባቂ(Second Fiddle)” ወይም “ቤንች(Bench)” ሆና ቀጠለች ማለት ነው፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ ከድንጋይ ውቅር እስከ ዘመናዊ አድባራት እየተገነቡ፤ ጳጳስ ግን ከሌላ የሚመጣ ከሆነ ሀገር ውስጥ ያለው ቤተ-ክረስቲያን እና ሃይማኖቱ እራሱ “ቅኝ ግዛት ተገዝቷል” ቢበል ምንም ማጋነን አይሆንም፡፡ ስለዚህ የኢትዮጵያ ቤተ-ክርስቲያን በስደት መኖሩን ትታ እዚህ ሀገር ውስጥ ብትከትም ይሻላታል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ጳጳሥ ከሌላ ሀገር እየማጡ ሀገር ውስጥ ያለውን መሬት አናሳርስም፤ አይነካም እያሉሰ ሲከለክሉ መዋል ለውጭ ቤተ-ክረስቲያን ማሰሪያ እና ማወደሻ አይደለም፡፡ እኛ ሀይማኖትም ይሁን ማንኛውም ዜጋ ከሀገራችን ውጭ የሆነን አንቀበልም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ስለዚህ ጳጳሥ ከእስራኤል መምጣቱ “ከቅዱስ ቦታ የመጣ” በሚል ህዝቡን ለማታለል እና ተገዢ ለማድረግ የተወሰደ እርምጃ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ የእስራኤል ፀሎት እና የእኛ ሀገር ፀሎት አይለያይም፡፡ እንዲሁም የግብፅ ፀሎት እና የአኛ ሀገር ፀሎት አይለያይም፡፡ ስለዚህ “እናንተስ የእኛ ናችሁ” ከሚለው የግብፅ ጳጳሥ ነቀፋ ለመዳን የኢትዮጵያ ቤተ-ክርስቲያን ሌሎች ሰወችን “እናንተ ታውቃላችሁ ምሩኝ” የሚል አመለካከት ማሰወገድ አለባት ማለት ነው፡፡ እንዲሁም እስራኤል ከኢትጵያ የበለጠ ቅዱስ ቦታ አድርጎ ማሰብ ምንም ትርጉም የለውም፡፡ ስለዚህ እነርሱ ባላቸው የአቅም ችግር ምክንያት “እርዳታ” እየጠየቁ እራሰን ማስናቅ እና ሌላ ሀገርም መስፈር ያስንቃቸዋል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ስለዚህ እስራኤል ሀገርም ሄዶ መንቋጠጥ አስፈላጊ አይደለም የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡

ሌላው ስለ ሃይማኖት ትምህርት የማነሳው ነገር ስለገነት እና ስለመሬት ጉዳይ ነው፡፡ በሃይማኖት ትምህርት ውስጥ ማለትም በመፅሃፍ ቅዱስ በዘ-ፍጥረት ተመርኩዘው የሚያስተምምሩት ትምህርት ማለት ነው እግዚአብሄር አዳም እና ሄዋንን ከፈጠራቸው በኋላ እራቁጣቸውን ሆነው በመንፈስ ቅዱስ ሀፍረታቸውን መከለል ይችሉ ነበር ተብሎ ተምረናል፡፡ ነገር ግን አዳም እና ሄዋን “አትብሉ” የተባሉትን እፀ-በለስን ሲበሉ ከብራቸውን ተገፈፉ እና እራቁታቸውን እንደሆኑ ታወቃቸው ተብሎ ተማርን፡፡ በመሆኑም በቅጣት ምክንያት ከገነት ወደ መሬት አግዚአብሄር እንደላካቸው ተረድተናል፡፡ እኔ እዚህ ላይ የማቀርበው አመለካከት እራቁትን መሆን እና አለማፈር ገነት ከሆነ አሜሪካ እና እንግሊዝ ገነነት ናቸው ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም በአሜሪካ እና በተለይ በእንግሊዝ ሀገር እራቁትን መሆን እና እምስን እና ቁላን ማሳየት በጣም እየተለመደ እንደሆነ መረጃወች ይጠቁማሉ፡፡ ሙዚቃው እንኳን የሚለው “እስኪ እራቁታችንን እንሁን(Lets get Naked)” ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሀገሮች ገነት መሆን አለባቸው፡፡ ምክንያቱም ህዝቡ እምሱ እና ቁላው እየታየ የማያፍር ከሆነ በዘፍጥረት መሰረት የእንግሊዝ እና የአሜሪካ ህዝብ አዳም እና ሄዋን ነው ማለት ነው፡፡ **ስለዚህ ሀይማኖቶች አስተምህሯቸውን ቢያስተካክሉ መልካም ነው፡፡**

ስለሃይማኖት ስናነሳ የአይሁድን ሃይማኖት እናነሻለን፡፡ የአይሁድ የሃይማኖት አባቶች “ራባይ(Rabay)” ተብለው ይጠራሉ፡፡ ከእነዚህ ራባዮች መካከል ደግሞ “ሙሴ” አንዱ ነው፡፡ እነዚህ እስራኤሎች በአለም በጣም የሚሰቃዩት ሀገራቸው ሲወረር መከላከል እያቃታቸው እና ራባይ(Rabay) የሚባለው ሰው መርቶ ወደ ሌላ ቦታ እና ሀገር ስለሚወስዳቸው ነው፡፡ ለምሳሌ ሙሴ ግብፅ እንደነበር እና እስራኤሎችንም ግብፅ እንደነበሩ እና በግብፅም ብዙ እነግልት እንደደረሰባቸው መፅሃፍ ቅዱስ ያትታል፡፡ ስለሆነም የእኛ ሀገር የሃይማኖት ሰባኪወች ሲያስተምሩ “ስደት(Exodus)” የሚባለውን የመፅሃፍ ቅዱስ ክፍል ሰወች ማለትም እስራኤሎች ለሃይማኖታቸው እንደተሰደዱ አድርገው ያስተምራሉ፡፡ ይህ ግን በእኔ አመለካከት የተሳሳተ ነው፡፡ አንድ ሀገር ከሃይማት ይበልጣል፡፡ ስለዚህ እስራኤሎች ሀገራቸው ሲወረር፤ ጥለው መሄዳቸው በጣም የተሳሳተ ትምህርት በራባይ(Rabay) እንደሚማሩ ያመለክታል፡፡ ለዚህም ማስረጃ የሚሆነው እስራኤሎች በጀርመን የደረሰባቸውን ጭፍጨፋ መመልት እንችላለን፡፡ ስለዚህ ሰወች ለሃይማኖትም ሆነ ለማንኛውም ነገር ሀገራቸውን መልቀቅ የለባቸውም የሚል ግምት አለኝ፡፡ እስካሁን ባየነው መሰረት ሲተረጎም “ራባይ” ማለት ምን አልባትም “ስደተኛ”፤ “ከርታታ”፤ “ቀለዋጭ” ወዘተ ማለት ሊሆን ይችላል፡፡ ለምሳሌ ቤተ-እስራኤሎች በሃይማኖታቸው አይሁዶች ሆነው ኢትዮጵያ የመጡ ግን በእግራቸው ነው ይባላል፡፡ ስለዚህ አይሁድ ለህዝቡ ማስተማር ያለበት ለሀገር እና ለመሬት መሞትን እንጂ ለሃይማኖት መሞትን አይደለም፡፡ ምንም ችግር ቢበዛ መሬትን ለቆ ወጥቶ በሰው ሀገር ከመሞት ሀገር ላይ መሞት የተሻለ ነገር ነው፡፡ ለምሳሌ በሊቢያ በአይሲስ(ISIS) የተገደሉትን ኢትዮጵያውያን ስንመለከት የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ-ክርስቲያን እንደ “ፃድቅ” እና “ለሃይማኖታቸው መስዋእት” እንደሆኑ እየቆጠረች መንፈሳዊ መዝሙር ሁሉ እየተዘመረላቸው ነው፡፡ እነዚህ በአይሲስ(ISIS) የተገደሉት ሰወች የሞቱ ለሆዳቸው ብለው እና ለእራሳቸው መኖ ፍለጋ ሲሰደዱ እንጂ ለሃይማኖት ብለው አይደለም፡፡ ስለዚህ ሀገራቸውን ጥለው የሌላ ሀገር ገንዘብ እና መኖ ከመመልት ህዝቦች እና ሁላችንም ዜጎች ብንታቀብ ይሻላል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ “ስደት(Exodus)” የሚለው የመፅሃፍ ቅዱስ ክፍል እንኳን ለእኛ ለእስራኤሎችም አልጠቀማቸውም እና ባናስተምረው የተሻለ ነገር ነው፡፡ ራባይ(Rabay) የሚባሉት አይሁዶችም ህዝባቸውን ለሀገር መሞትን እና ጀግንነትን ማስተማር እንጂ ስደትን እና ልመናን ማስተማር የለባቸውም፡፡ አንድ ሰው ካለ ሀገሩ ከተሰደደ ለማኝ ማለት ነው፡፡ በተረፈ ግን ራባዮችን “ልብዳችሁ” በላቸው፡፡ ይህንን ያልኩበት ምንያት የእስራኤል ህዝብ “ህዝብ” ከሚለው ስያሜ ወጥቶ “አይጥ” የሚል ስያሜ የተሰጠው በራባዮች እየተመራ እና እየተሰደደ በሰው ሀገር በመንከራተቱ ስለሆነ ራባዮች “የሀገር ፍቅር የሌላቸው ፈሪዎች(coward) ናቸው” ብየ ስላሰብኩ ነው፡፡ ምን አልባትም “ራባይ” ማለት “አባ ገዳ” ማለት ሊሆን ይችላል፡፡ አባ ገዳ ለምሳሌ አሮሞን ከሀገሩ ማለትም ከኬንያ እና ከሶማልያ አምጥቶ በለመለመች መስክ በአሮሚያ አሰማርቷቸዋል፡፡ ስለዚህ የአይሁድ “ራባይ” ማለት የአሮሞ “አባ ገዳ” ማለት ሊሆን ይችላል፡፡ አባ ገዳ ግን የጎደ ልማዳዊ ድርጊቶች ሀላፊ መሆኑን አትዘንጉ፡፡ ስለዚህ ራባዮች(Rabay) ለእኛም ህዝብ ስደትን እንዳያስተምሩ ብየ ነው ይህንን አንቀፅ የፃፍኩት፡፡ “እዚያ ይሄዳል” የሚለውን ጥንቆላ እስራኤሎች “ልመና” ያልመሰላቸው በራባይ(Rabay) ቅልውጥ እና ስደት ስለለመዱ ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ ስደት ለኢትዮጵያም፤ ለእስራኤልም ሆነ ለአለም ህዝብ አስፈላጊ አይደለም፡፡

ሌላው በአይሲስ(ISIS) የሚገደሉትን ሰወች ስንመለከት በቢልዋ እና በስለት ነገር ማለትም በሰይፍ ነው የሚገድሏቸው፡፡ ለዚህ ደግሞ ምንያቱ በሸርያ ህግ መሰረት ሰወች ሲያጠፉ በሰይፍ መገደል ስላለባቸው ነው፡፡ እኔ እዚህ ላይ የተመለከትኩት ነገር የአብርሃምን ጉዳይ ነው፡፡ አብርሃም ልጁን ለእግዚአብሄር ሊሰዋ ወደ ተራራ ሲወጣ እግዚአብሄር በግ ላከለት ተብሎ በሃይማኖት ትምህርት ይነገራል፡፡ ለዚህም ማስረጃው በፋሲካ የሚታረደው በግ ነው፡፡ ከዚህ ስንነሳ አይሲስ(ISIS) ሰወችን በቢልዋ እና በሰይፍ ሲጨርሳቸው ለምን እግዚአብሄር በግ ልኮ ተዓምሩን አያሳየንም ብለን ስንጠይቅ መልሱን የሰንበት ተማሪዎች ይመለሱት፡፡

“ሀይማኖት” ካልን ላይቀር የኦሮሞን ሃይማኖትም እንመልከተው፡፡ ኦሮሞ ምንም ፍልስፍና ሳይፅፍ እና ሳይፈላሰፍ “ሃይማኖት” እያለ የሚያወራው የኡዳ ዛፍ(Oda tree) ይልቅ እኔ በዚህ መፅሃፍ ያስቀመጥኩት ሃይማኖት ሳይሻል አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ሃይማኖት ሲባል ህግ እና ፍልስፍና አለው፡፡ የሃይማኖት “ህግ” እንኳን አስፈላጊ ነው ብየ አላምንም፡፡ ምክንያቱም የፓጋን እምነቶች ለምሳሌ ዛፍን ቅቤ መቀባት እራሱ ህግ ነው፡፡ እንዲሁም ጠንቋይ እራሱ ጥንቆላውን የሚጥልበት ህግ አለው፡፡ ለምሳሌ በማክዳ ፍቅር ጉዳይ ስንመለከት ህዝቡ ኩታ ለብሶ ጠጠር እየወረወረ፤ እጁን እያፋተገ “ያወጣታል” የሚለው የትንቆላ ህግ ነው፡፡ ስለዚህ ፓጋን እና ጥንቆላ ህግ ሲኖረው ፍልስፍና ግን የለውም፡፡ ነገር ግን ሃይማኖትን “ሃይማኖት” የሚያሰኘው ፍልስፍናው ነው፡፡ ለምሳሌ የክርስትና ፍልስፍና በመፅሃፍ ቅዱስ ሲቀመጥ፤ የእስልምና ፍልስፍና ግን በቁርዓን ተቀምጧል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የኦሮሞም ፍልስፍና ስለሌለው ሃይማኖታቸው የፓጋን እምነት ነው እንጂ “ሃይማኖት” የሚለውን መስፈርት አያሟላም ማለት ነው፡፡ ምን አልባትም አዲስ ፍልስፍና ሊፅፉለት ይችሉ ይሆናል እንጂ፡፡ እንዲሁም ኦሮሞ “አባ ገዳ” እያለ የሚጠራው የኦሮሞ ቃል አለ፡፡ “አባ ገዳ” የሚለው የኦሮሞ ቃል የሚያመለክተው የኦሮሞን የማህበረሰብ ደረጃወች ማለትም ከህፃን እስከ ሽማግሌ ያሉትን ሆኖ ሳለ አሁን ግን ኦሮሞ እንደ ግሪካዊ ሲያደርገው “አባ ገዳ የዴሞክራሲ መሰረት(The Blue print of Democracy) ነው” እያለ ይገኛል፡፡ ይህ ደግሞ ኦሮሞ እራሱን ለማጀገን በሚያደርገው መጠነ-ሰፊ እንቅስቃሴ የሚደረግ ውሸት ነው፡፡ አባ ገዳ ማለት የእድገት ደረጃ ሲሆን ኦሮሞን ከነፍሳት ጋር እኩል ያደርገዋል ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ ነፍሳትን በተለይ ደግሞ ዝንብን ብንመለከት የሂይወት ኡደት አላት፡፡ ይህም የዝንብ የእድገት ደረጃ ምንድን ነው ከእንቁላል ጀምሮ እስከ ትልቅ ዝንብ ድረስ ማለት ነው፡፡ በአባ ገዳም ስርዓት ውስጥ ከህፃን ኦሮሞ ጀምሮ እስከ አሮጌ ኦሮሞ ድረስ ስም እና የእድገት ደረጃወች አሉ ማለት ነው፡፡ የማክዳ አባት ለምሳሌ “አባ ገዳ” የሚለው ደረጃ ሳይደርስ አይቀርም፡፡ ማክዳ ጋላ ደግሞ “ሉባ” የሚለው ደረጃ ላይ ናት ይመስለኛል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ከቆምጨው ህዝብ ጋር ለመስተካከል ሲል ባይዋሽ ደስ ይለኛል፡፡ ቆምጨው(ሀበሻ) ከክርስቶስ ልደት በፊት የነበሩ ፅሁፎችን አስቀምጦ ነው “ታሪክ” እያለ እራሱን ሲያታልል እና ብሄር-ብረሰቡን እራሱ ሲያዘፍጥ የሚውል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ደግሞ ከዚህ ታሪክ(ወሬ) ጋር ለመስተካከል በጣም መዋሸትን ይጠይቃል፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ባለው ቢኮራ መልካም ነው፡፡ አባ ገዳ እና ዴሞ ክራሲ ምንም ግንኙነት የላቸውም፡፡ “ዴሞክራሲ” የሚለው ቃል የሚያመለክተው የመንግስት አስተዳደርን እንጂ የማህበረሰብን እንቅስቃሴ እና ኑሮን አይደለም፡፡

ስለታሪክ እና ቅርስ እንነጋገር ከተባለ እንጨምርበት፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ “ድንጋይን፤ ጦርን፤ ጋሻን፤ አልባሳትን፤ የጦር መሳሪያን፤ ወዘተ” ቅርስ ሲያደርግ የአለም ህዝብ ግን “ኮምፒተርን” አምርቶ ቅርስ አድርጓል፡፡ አንዱ አሜሪካዊ ጎንደር ሄዶ “እኛ እንደዚህ አይነት ቅርሶች የሉንም” ብሎ ሲናገር ሰምቸው በጣም አስቆኛል፡፡ ይህ እንዲዚህ ብሎ የተናገረው አሜሪካዊ አይሁድ መሆን አለበት፡፡ እኛ እኮ በአሁኑ ሰዓት ምንም ነን፡፡ ምክንያቱም አለም የኮምፒውተር ቀርስ ሲያሳይ እኛ ግን የቤት ቅርስ እያሳየን ነው፡፡ ስለዚህ ሁላችንም አመለካከታችንን ብንቀይር ይሻላል፡፡ የአለም ህዝብ በተለይ ፈረንጆችን ስንመለከት አንድን ነገር የሚሰሩት ለታሪክ ሳይሆን አዲስ ነገር ለመፍጠር ካላቸው ጉጉት ሲሞክሩ ነው፡፡ በመሆኑም የፈረንጅ ሀገራትን እና አሁን ደግሞ ቻይናን ስንመለከት አዳዲስ ነገሮችን በየ ሰከንዱ ሲሰሩ ይታያል፡፡ ለምሳሌ ፈረንጆች አዲስ ነገር ሲሰሩ አሮጌውን ለሙዚየም አስረክበው ነው፡፡ እኛ ሀገር ግን በድሮ ዘመን የተሰሩትን ታቅፈን ምንም ሳንጨምር እና ሳንቀንስ በቆምጨነት እየተጓዝን ነው፡፡ እኛ ቆምጨም ስለሆንን እንኳን ቅርስ ይቅር እና ፈስ አንጥልም፡፡ እኛ እንኳን ቅርስ ልንጥል ይቅር እና ነገር መጣል አቅቶን ይሄው ማክዳ ጋላን ወደ ቅርስነት ለውጠን ለ5 እና ለ6 ዓመት ይዘናት እየሄድን እንገኛለን፡፡ ስለዚህe ኢትዮጵያ ውስጥ ህዝቡ ታሪክ እና ቅርስ መጣል እና መርሳት ይቅር እና ስድብ እና ነገር እራሱ አይጥልምም እንዲሁም አይረሳምም፡፡ ስለዚህ “ለውጥ(Change)” የሚለውን የአባማን መርህ ተከትለን የአስተሳብ እና የአኗኗር ለውጥ ልናመጣ ይገባል ማለት ነው፡፡ ይህ ለውጥ ሲመጣ በአሮጌ ነገር መደነቅ ትተን አዲስ ምእራፎችን ማጣጣም እንጀምራለን ማለት ነው፡፡ የድሮ መሪወች ጥሩ ታሪክ እንዲሆኑ አዳዲ እና

ዴሞክራሲያዊ መሪወች ይፈጠሩ፤ የድሮ ህንፃወች መሰረት መሆናቸው እንዲታወቅ አዳዲስ እና የተሻሻሉ ህንፃወችን እንገንባ የሚል ሙህራዊ መለካከት አለኝ፡፡ የሃበሻ ጉራ እና ትምክህት ኦሮሞን ጨምሮ ለትምክህት እና ለጉራ እንዲዋሽ እያደረገው ነው፡፡

የአስቴር ሙሉጌታን “ሀገሬ” የሚለውን ሙዚቃ ያደመጠ ሊኖር ይችላል፡፡ እዚህ አስቴ ሙሉጌታ ሙዚቃ ላይ “ታሪክ እንዳይቅስህ” የሚል ግጥም አለበት፡፡ ስለዚህ ታሪክ እንዳይወቅሰን ጠንክረን መስራት አለብን ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ “ምፅሃት“ የሚባለው የመፅሃፍ ቅዱስ ትንቢት ቢደርስ እና ቢመጣ እና የሞቱት አባቶቻችን እና እናቶቻችን ተመልሰው ከሞሞት ቢነሱ እና ኢትዮጵያን ሲመለከቷት እንደነበረች እና እንዳስቀመጧት ሲያገኟት “ምን ይሉናል?” ብለን ስንጠይቅ መልሱን ለአንባብያን እተዋወለሁ፡፡ እኔ ግን “ጠጅ በብርሌ ነገር በምሳሌ” እንደተባለ በምሳሌ አስረዳችኋለሁ፡፡ እዚህ ላይ እግዚአብሄር ሁለት ሰወችን ወሰደ እና ለሁለቱም “ዘር ዝሩ”፡ ብሎ የስንዴ ዘር ይሰጣቸዋል፡፡ ዘሩን ሲሰጣቸው ደግሞ በሌላ ጊዜ እንደሚመልሱ ነገሯቸው ነበር ይባላል፡፡ በመሆኑም ሰወቹም ዘሩን ይወስዱ እና አንደኛው ዘሩን በለሰለሰ መሬት ላይ ዘርቶ አባዝቶ እና አበርክቶ ሲጠብቅ አንደኛው ግን “ዘሩ ይጠፋብኛል” ብሎ ደብቆ አቆይቶ እግዚአብሄር ሲመለስ ዘሩን ይጠይቃቸዋል፡፡ በመሆኑም አንደኛው “የሰጠኸኝን ዘር አበርክቼ እና አባዝቼ አቆይቻለሁ” ብሎ ሲያሳይ ሌላኛው ደግሞ “የሰጠሐኝን እንዳስረከብከኝ እና ሳልቀይር ኦርጅናሉን አስቀምጨዋለሁ” ብሎ ለእግዚአብሄር ያሳዩታል፡፡ በመሆኑም እግዚአብሄርም “ብዙ ተባዙ፤ ምድርንም ሙሏት” ብሎ አዝዞ እንዳስረከበን ሁሉ ሁሉንም ነገር “ተጠቀሙበት” ብሎ ለሰው ልጅ ስለሰጠን ዘሩን ያባዛውን ሲያመሰግነው ያላባዛውን እና ኦርጅናሉን ያስረከበውን ከእነ አካቴው ዘሩን ቀማው ይባላል፡፡ ስለዚህ የእኛ የቀደሙ አባቶቻችን እና ሀገራችንን ጠብቀው ያስረከቡን ሲመለሱ ምንም ሳንለውጥ ካቆየናቸው፣ በምፅሃት ዘመን ሲመለሱ ሊቀሙን እና ለሌላ ለሚያለማ ሊሰጡብን ይችላሉ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሀገር የተሰጠን ልናለማው ነው እና ጠንክረን እንስራ የሚል መልእክት አለኝ፡፡ አንድን መሬት ከልለን የማንጠቀምበት ከሆነ እና ትተነው የመንሰደድ ከሆነ ለሚያለማ ብናከራየው ሳይሻል አይቀርም፡፡ እዚህ ላይ የፀፋኩት ነገር ትንሽ መንፈሳዊ ስለሚመስል “ሰባኪ ነው እንዴ?” ለምትሉ የሰንበት ተማሪ ነበርኩ፡፡ ስለዚህ እንደ ህጉ ቢሆን ኖሮ ሰባኪ መሆን ነበረብኝ፡፡

አለም የጋራ ሆኖ እያለ፤ የሰው ልጅ ግን አለምን ተከፋፍሎ፤ ቻይና፤ አሜሪካ፤ ኢትዮጵያ፤ አውሮፓ፤ አፍሪከ፤ ወዘተ የሚል ስያሜ ሰጠው፡፡ አንዳንዱ ማለትም እንደ አሜሪካ፤ አውሮፓ እና የመሳሰለው የተከፋፈለውን አለም ሲያለማው አንዳነዱ እንደ ኢትዮጵያ ያለው ደግሞ ሳያለማ ድንግሉን መሬት እየተከላከለ እና “የእኔ ነው” እያለ ይዞት ይኖራል ማለት ነው፡፡ እኔ የአለም ዳኛ ብሆን ኖሮ ሀገራቸውን የማያለሙትን እና ድንግሉን መሬት “ሀገር” እያሉ እየከለሉ ያስቀመጡትን ሰወች እንዲቀሙ አደርግ ነበር፡፡ ምክንያቱም አለም አንድ ሆኖ እያለ ሰወችን የማያለሙትን እና ድንግሉን መሬት “የእኔ ነው” በሚል ከልለው እና ድንበር ፈጥረው ባንዲራ ሰቅለውበት ይውላሉ፡፡ ስለዚህ የማናለማውን እና የማንጠቀምበትን መሬት “ኢትዮጵያ” ብለን ከልለን እና ጠላት ሲመጣ እየተከላከልን እና ችግር ሲመጣ ደግሞ ወደ አሜሪካ እና ወደ አውሮፓ ሀገሮች የምንሰደድ ከሆነ ሀገሩ እና መሬቱ እንዳይለማ መቀኛ እየሆንን ነው ማለት ነው፡፡ የማናለማውን መሬት መከለል እንደ እኔ አመለካከት ወንጀል ነው ብየ አስባለሁ፡፡ እንዲሁም አንድ መንግስት የማያለማውም መሬት እና ሀገር መምራት ወንጀል ነው ብየ አስባለሁ፡፡ አለም ለሰወች የተሰጠ የጋራ ንብረት ነው፡፡ ስለዚህ የማናለማው ከሆነ ለሚያለማ ማከራየት ወይም መስጠት ሳይሻለን አይቀርም፡፡ አሁን የተጀመረው ልማት ጥሩ ነው፡፡ ነገር ግን የአሁኑ ልማት የዴሞክራሲ መሰረት ስለሌለው ነገ ህዝባዊ አመፅ ሲነሳ በድንጋይ እንደሚፈርስ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ አሁንም በ2008 ዓ.ም በተነሳው ህዝባዊ አመፅ ብዙ የህዝብ እና የሀገሪቱ ንብረት እንደወደመ በአይናችን እየተመለከትን ነው፡፡ ስለዚህ ሀገራችን እንድትለመልም እና እንድታድግ ከተፈለገ፤ ኢህአዴግ ዲሞክራሲ መሰረት ያለው ልማት ቢያለማ መልካም ነው፡፡ ኢህአዴግ ዴሞክራሲ መዘርጋት ካልቻለ ግን ሀገሪቱን ቢለቅ መጪው መንግስት የዴሞክራሲ መሰረት ያለው ልማት ሊጀምር ይችላል ማለት ነው፡፡ ዴሞክራሲ ከሌለ ሀገራዊ መግባባት የለም

ማለት ነው፡፡ ሀገራዊ መግባባት ከሌለ ደግሞ፤ ልማት የሚባለው ነገር በተናጥል የትም ሊደርስ አይችልም ማለት ነው፡፡ አንዳንድ ምንም ወንጀል ያልሰሩ የሀጋራችን ዜጎች እየታሰሩ እና በእሰር እየተንገላቱ “ልማት” የሚባለው ነገር ምንም አይጠቅምም፡፡ ስለዚህ ኢህአዴግ ዴሞክራሲ መሰረት ያለው ልማት ቢያለማ የሀገሪቱ የወደፊት ተስፋ የበራ ይሆናል ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ዴሞክራሲ የሌለው ልማት ቂም-በቀል እየተከለ እንደሚሄድ ይታያል፡፡ ለምሳሌ ወያኔ ትግራይ ሀውዜን የሚባለው አካባቢ በመሸገበት ወቅት የደርግ መንግስት ሲቪሊያንን በአውሮፕላን ደብደቧል እየተባለ ሲወቀስ እንሰማለን፡፡ ነገር ግን ወያኔ በአዚህ በሌሎች ስህተት አልማር ብሎ ከ2008 ዓ.ም ውስጥ ማለትም 4 እና 5 ወር ውስጥ ኢህአዴግ የኢትጵያን ህዝብ ጨረሰው እንጂ ሌላ ቃል የለውም፡፡ ስለዚህ ህዘቡም ዴሞክራሲ ይግባው፤ እንዲሁም መንግስትም ዴሞክራሲ መሰረት ያለው ልማት ቢያለማ መልካም ነው፡፡ ስለዚህ የሀገራዊ መግባባት ፈጥረን የማናለማው ከሆነ፤ ሀገሩን ብናከራየው ሳይሻል አይቀርም፡፡ ካላለማነው “ሀገር ብለን” በአንድ ተሰብስበን ሁላችንም በችግር ከምናልቅ በተናጥል ብንሄድ ይሻለናል፡፡ ስለዚህ መዋሃዳቸን ሰላም እንዲሆን ዶምክራሲን መሰረት አድርገን ወደ ልማት እንሂድ፡፡ ወያኔ ግን እያደረገ ያለው ልማትን መሰረት ያደረገ መንግስት መመስረት ነው፡፡ ነገር ግን ህዝብ በተማረ ቁጥር ለመብቱ ዋጋ ይሰጣል፡፡ ስለዚህ ማድረግ ያለብን ዴሞክራሲን መሰረት ከጣልን በኋላ ወደ ወደልማት መሄድ ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው መጀመሪያ ዴሞክራሲ ከዚያም በሁለተኛነት ልማት ይመጣል ማለት ነው፡፡ ይህም በሚከተለው አገላለፅ ተገልጧል፡፡

$$ዴሞክራሲ(Democracy) \Longrightarrow ሌድገት(Development)$$

ይህም አገላለፅ “ይጠቁማል(implies)” የሚል ትርጉም አለው፡፡ ይህም የዴሞክራሲ መኖር ልማትን ይቁማል ማለት ነው፡፡ ዴሞክራሲ ሀገር ውስጥ ቢኖር ኖሮ አሁን ታስረው ያሉት የፖለቲካ እስረኞች በሙሉ ነፃ ይወጡ ነበር፡፡ አንድ ሰው ዴሞክራሲ ባለበት ሀገር ውስጥ በፖለቲካዊ አቋሙ አይታሰርም፡፡ አንድ ሰው ምንም አይነት የፖለቲካ አቋም ይኑረው ያንፀባርቀዋል እንጂ እንደ ወንጀል ሊቆጠርበት አይችልም የሚል እይታ አለኝ፡፡ ይህ ደግሞ በአሜሪካ እና በሌሎች ዶምራሲ ሀገሮች ውስጥ ሲተገበር እናያለን፡፡

ኢትዮጵያን ለማሳደግ “ካፒታሊዝም(capitalism)” ወይም “ሶሻሊዝም(socialism)” የሚባሉት ሁለቱ የአለም አንጋፋ የኢኮኖሚ ፍልስፍናወች አስፈላጊ አይደሉም፡፡ ለኢትዮጵያ እድገት የሚመስፈልጋት የ”ኢዝም(_ISM)” ፍልስፍና “ኢትዮጵያኒዝም(Ethiopianism)” ነው፡፡ ይህም “ኢትዮጵያኒዝም(Ethiopianism)” የሚለው ፍልስፍና እራሰን መሆን እና በእራስ ተሞክሮ እና ዴሞክራሲ የምትልን የግሪክ ሃሳብ ይዘን በመተጋገዝ እና ሙስናን አውልቀን ጥለን ለሀገር ጥቅም መስራት እና የሀገርን ጥቅም ማስቀደም ማለት ነው፡፡ “የኢትዮጵያኒዝም(Ethiopianism)” ፍልስፍና መርሆች የምላቸው

- ዲሞክራሲ የሰፈነበት የመንግስት አስተዳደር
- ከሙስና የነፃ መንግስት እና ህዝብ
- ከትምክህትና እና ጉራ የነፃ ባህል
- የሀገሩን ጥቅም የሚያስቀድም ዜጋ ማፍራት
- ለስራ ተነሳሽ እና ለትምህርት ዋጋ የሚሰጥ ህዝብ
- “የበላይነት እና የበታችነት መንጫጫት” የሌለበት የማህበረሰብ ስብጥር
- ወዘተ

ነገር ግን “ካፒታሊዝም(capitalism)” ወይም “ሶሻሊዝም(socialism)” የሚሉትን ፍልስፍናወችን ካልተከተልን ከአለም ሀገሮች ጋር አብረን መጓዝ አንችልም፡፡ ለምሳሌ ሰሜን ኮሪያን ብንመለከት፤ ከሁለቱም ፍልስፍና ውስጥ አይደሉም፡፡

እነዚህ ሰሜን ኮርያወች የሚሰሩት ሰሜን ኮሪያን ማጀገን እና ጠንካራ ሀገር ማድረግ እንጂ “ካፒታሊስት” ወይም “ሲሻሊስት” የሚል መንግስት መመሰረት አይደለም፡፡ ስለዚህ እኛም ከሰሜን ኮርያም መውሰድ ያለብን ትምህርት አለ፡፡ ሰሜን ኮርያወች በዘር የሚተላለፍ የፖለቲካ ባህል ያላቸው ህዝቦች ሲሆኑ ጠንካራ ጎን ግን አላቸው፡፡ ይህ ጠንካራ ጎናቸው ግን የማንንም የአለም መንግስት አይለማመጡም እንዲሁም በራስ መተማመናቸው በጣም ከፍተኛ ነው፡፡ በእራሳው ጠንካራ ጭንቅላት እና አስተምህሮ ነው የሚመሩ፡፡ እኔ ከተመለከትኩት ሌላው ጠንካራ ጎናቸው ሰሜን ኮርያ የእራሷ የኮምፒውተር አፕሬቲንግ ሲስትም(operating system) እንዳላት ይነገራል፡፡ እንዲሁም የሰሜን ኮሪያ ደካማ ጎን ስንመለከት ከሌሎች ሀገሮች ጋር በሰላም የሞኖር እቅድ ያላት አትመስልም፡፡ ስለዚህ በእራስ መተማመንን ከሰሜን ኮርያ ወስደን እና ከሌሎች ሀገሮች ጋር ሰላም ፈጥረን በኢትጵያኒዝም ፍልስፍና ብንመራ በጥቂት አመታት ውስጥ “ታላቅ ነበርን” የሚለውን ወሬ ማሟላት እና ዛሬም ትልቅ መሆን እንችል ነበር ማለት ነው፡፡

አንድ የተረሳ ነገር ቢኖር የሃይማኖት መከፋፈል እና ምክንያቱን ማብራራት ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው በአለም ላይ ብዙ ሃይማኖቶች ሊኖሩ የቻሉበት ምክንያት ምንድን ነው? የሚል ጥያቄ ያሰብኩ ዶ/ር ዛኪር ናይር የሚባለው የቅዱስ ቁርዓን ሰባኪ “በእስልምና መካከል ምንም ልዩነት የለም፤ በቁርዓን ውስጥ “ሙስሊም” የሚል እንጂ “ሻሃይት”፤ “ሱናይ”፤ “ሡፊ” ወይም ሌላ አይነት ሙስሊም አልተገለፀም፤ በመፅሃፉ ውስጥ አንድ ሙስሊም የሚል ብቻ ነው ያለ” ብሎ የተናገረውን ካዳመጥኩ በኋላ ሲሆን ይህንን ንግግር ከሰማሁ በኋላ በእኛ ሃይማኖት ውስጥ ማለትም በክርስትና ውስጥ ያለውን ከፍፍል እና የሃይማኖት ልዩነት አሰላሰልኩት፡፡ ይህም ምንድን ነው ሁሉም ሰው “መፅሃፍ ቅዱስ” እያለ ሲናገር ይሰማል፡፡ ነገር ግን በሁሉም ክርስትና ሃይማኖት ውስጥ ያለው መፅሃፍ ቅዱስ በስም አንድ ሲሆን በይዘት ግን የተለያየ ነው፡፡ ለዚህ ለመፅሃፍ ቅዱስ እንደ ሃይማኖቱ ልዩነት በይዘት ለመለያየቱ ዋናው ምክንያት ብየ እኔ የማስበው ነገር ምንድን ነው ካልን ሁሉም የሚያቁት ውሸት እና እውነት ስላለ እርሱን ማስታረቅ ስላልቻሉ እየተከራከሩ የየራሳቸውን መፅሃፍ-ቅዱስ ይዘው ቀጠሉ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ለዶ/ር ዛኪር ናይር መረዳት ያቃተው ነገር ምንድን ነው ካልን በእስልምና መካከል የስም እና የስርዓት ልዩነት እንዳለ ሁሉ ቅዱስ ቁርዓን እራሱ በስም አንድ ይሁን እንጂ ይይዘት ልዩነት እንዳለው ግን መረዳት አለበት ማለት ነው፡፡ ስለዚህ “ቁርዓን” እና “መፅሃፍ ቅዱስ” የሚባሉ መፅሃፍት በሁሉም ሃይማኖት ስማቸው አንድ ይሁን እንጂ የይዘት ልዩነት ግን አላቸው ማለት ነው፡፡ ዶ/ር ዛኪር ናይር ይዞ የሚያስተምርበት ቅዱስ ቁርዓን ምን አልባትም የእራሱ እምነት መፅሃፍ ሊሆን ይችላል፡፡ የሌሎችንም ስሜት መጠበቅ አለብን ማለት ነው፡፡ “ሃይማኖት የግል ነው፤ ሀገር የጋራ ነው” የሚለው ነገር መከበር አለበት ማለት ነው፡፡
ወደነበርንበት ጉዳይ ስመለስ፤ “ሃይማኖቶች ለምን ተለያዩ?” የሚለውን ጥያቄ በሙሉ መመለስ ይገባናል፡፡ እኔ ለሃይማኖት መከፋፈል ምክንያት ናቸው ያልኳቸው የሚከተሉት ሲሆኑ አንባብያን ግን የእራሳችሁን አክሉበት፡፡

1. የልጅነት ፍቅር(የልጅነት የእራስ እጥበት(child indoctrination))፡- ይህም ምንድን ነው ክርስቲያኑም ልጁን ሲያሳድግ እየሱስን እና ማርያምን እስተማረ እና እያጀገነ ስለሚነግረው፤ ልጁም ሲያድግ የክርስትናነ ፍቅር ይዞ አና በልቡ ተጠንስሶ ይቀራል ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ሙስሊሙም ልጁን ሲያሳድግ የነብዩ ሞሃመድን ፍቅር እና ትልቅ አምላክነት እያስተማረ ሲያሳደገው ልጁም እደአባቱ የእስልምናን ፍቅር በልቡ ጠንስሶ ይቀራል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ልጆች በልጅነታቸው የሚነገራቸው ነገር እና የልጅነት ጅንጀና በሃይማኖቶች መካከል መደማመጥ እንዳይኖር ሲያደርግ፤ መደማመጥ ከሌለ ደግሞ በህጎች ላይ መስማማት አይኖርም ማለት ነው፡፡ እዚህ ላይ ልጆች ማለት ባዶ ወረቀቶች ማለት ናቸው፡፡ ስለዚህ ልጅ የነገርከውን ይቀበላል፡፡ ስለዚህ ከፋት ለልጆች እንዳይነግሯቸው የሃይማኖት ሰባኪወች መጠንቀቅ ያስፈልጋቸዋል ማለት ነው፡፡
2. ዘረኝነት፡- ይህም ማለት እንዴት ነው ሁሉም የሰው ዘር የእራሱን ጎሳ እና ትውልዱን እንደ አምላክ አድርጎ እየተጓዘ ነው ብየ አሰብኩ፡፡ ለምሳሌ እስልምናን የፈጠረው አረባዊው ነብዩ ሞሃመድ ሲሆን የሚያመልኩትም

በብዛት አረቦች ናቸው። እንዲሁም ክርስትናን የፈጠረው ፈረንጁ እየሱስ ሲሆን የመያመለከውም በብዛት ፈረንጁ ነው። እንዲሁም በህንድ እና በቻይና የሚመለኩት እምነቶች በብዛት ስንመለከት በሀገሩ ዜጎች የተመሰረቱት እምነቶች ናቸው። ስለዚህ እምነትም የሚመለከው በዘረኝነት መንፈስ ስለሆነ ነው ብየ አሰባለሁ። እንዲሁም የሽብርን ጥቃት ስንመለከት፤ በብዛት ሽብር የሚፈፅሙ አረቦች ሲሆኑ ለዚህ መክንያቱ ደግሞ የነሳቸውን እመነት ለማስበለጥ እና በምእራባውያን(በፈረንጆች) ስልጣኔ እየቀኑ ይመስለኛል። በአሜሪካ 9/11 በሚባለው የአሸባሪ ጥቃት ላይ የተነገረውን አንድ ንግግር ስንመለከት "አረቦች የምእራባውያንን ስልጣኔ የማጥፋት እቅድ አላቸው" ብለው ሲናገሩ ሰምቻለሁ። ይህ ግን የተሳሳተ ነው ብየ አስባለሁ። የአንዱ ስልጣኔ ለአንዱ ጠቃሚ ነው። ለምሳሌ ከ1-9 መቁጠር የቻልነው በአረቦች ነው። እንዲሁም ቡርጅ ዱባይ ለመገንባቱ ምክንያቱ የፈረንጅ ስልጣኔ ነው። ስለዚህ ተስማምቶ መኖር እንጂ የአንዱን ስልጣኔ አንዱ ለማጥፋት መሞከር "ምቀን" ተብሎ ይጠራል። ምቀን ደግሞ የደደብ እና የአልተማሩ ሰወች ባህሪ ነው። ስለዚህ ሃይማኖትን ወደ ጎን ብለን ተስማምተን እንኑር የሚል መልእክት አለኝ። የነሳን ሃይማኖት ስንመለከት የጀርመኑን የፕሮቴስታን እምነት መሰራች ማለትም ማርቲን ሉተርን ስንመሰረት ክርስትናን ወስደ ለጀርመን እንዲመች አድርጎ አንደ ቴክኖሎጂ አሻሽለው ማለት ነው። እንዲሁመ አሁን የተለያዩ የእስልምና እምነቶች ለመፈጠሩ ምክንያት ብየ እኔ የሰበኩት ምንድን ነው ካልን ሰወች ለነሳቸው እንዲመች አድርገው እስልምናን እየተረጎሙት ነው ብየ አስባለሁ። ለምሳሌ ቢላደን ሲነሳ "ትክክልኛ የሙስልም ሀገር አፍጋኒስታን ነች" ብሎ ተነስቶ ነበር። እንዲሁም በአውሮፓ ስንመለከት ካቶሊክ ይበዛል። ለዚህ ምክንያቱ ፈረንጆች ለፈረንጆች እንዲመች አድርገው ካቶሊክን ስልፈጠሩት እንጂ ክርስትና አንድ እንደነበር ይነገራል። እኛ ደግሞ "ይጥንት የጠዋቱን ባለድመት ምልክቱን" ኦርቶዶክስ ይዘን እንገኛለን። ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ አንደኛው የማርያም ፍቅር በህፃናት ልብ ውስጠ "ማርያም ፊደል" በሚል መዝሙር ስለተቀበረች እና ስራ ስለምንጠላ እና ሰነፍ ስለሆንን 44ቱን ታቦት ለመቀደስ እና ለማስቀደስ ስለማንደክም ነው።

3. ሁሉም የሚያውቁት የተቃራኒ እምነቶች ውሸት እና ጥርጣሬ ስላለባቸው ነው። ይህም ምንድን ነው፤ ክርስትናም በእስልምና እና በሌሎች ሃይማኖቶች ላይ የሚያውቁት ውሸት ሲኖር እስልምናም እንዲሁ በክርስትና እና በሌሎች ሃይማኖቶች ላይ የሚያውቀው ውሸት ስላለ፤ የእራሱን እምነት ይዞ እና ከሌሎች ጋር እየተከራከረ እና የእራሱን እየደገፈ ቀጠለ ማለት ነው። አንድ የተለምዶ አባባል ላጫውታችሁ። የሆነ ዳኛ የሆነ ሰፈር ይሄድ እና "እዚህ ሰፈር ሌባው ማነው?" ብሎ ይጠይቃል። የሰፈሩ ህዝብም ይነሳና እና "እነርሱም እኛን ይላሉ፤ እኛም እነርሱን እንላለን" አለ ይባላል። የዚህ አባባል ምክንያቱ ምንድን ነው፤ ሙስሊሞች ክርስትናን ውሸት ነው ሲሉ፤ ክርስቲያኖችም እስልምና ትክክል እንዳልሆነ ያስተምራሉ ማለት ነው። ስለዚህ እስልምና በክርስታና እምነት ላይ የሚያውቀው ውሸት ሲኖር ክርስትናም በእስልማ ላይ የሚውቀው ውሸት ይኖራል በየ ገመትኩ። ውሸትን ደግሞ ማስታረቅ አይቻልም። ውሸትን ማስታረቅ ካልተቻለ ደግሞ እምነቶች ለዘላለም እየተከራከሩ ይኖራሉ ማለት ነው።

ሌላው ስለሃይማኖት የማነሳው ነገር የሃይማኖት በዓላትን በተመለከተ ነው። በኢትዮጵያ ህገ-መንግስት መሰረት "ሃይማኖት እና መንግስት የተነጣጠሉ ናቸው" ይላል። ይህ አባባል ሲተነተን እንዴት ነው፤ ሃይማኖት የሚሰራው ማንኛውም ስራ መንግስትን አይመለከትም እንዲሁም መንግስት የሚሰራው ማንኛውም ስራ ሃይማኖትን አይመለከትም ማለት ሲሆን የመንግስት ህግም ሃይማኖት ተቋማት ውስጥ አይገባም እንዲሁም የሃይማኖት ህግም መንግስት ተቋማት ውስጥ አይገባም ማለት ነው። ነገር ግን በሃይማኖት በዓላት ቀን ለምሳሌ በመስቀል በዓል ቀን፤ በፋሲካ በዓል ቀን፤ በመውሊድ በዓል ቀን፤ በአረፋ በዓል ቀን፤ በጥምቀት በዓል ቀን፤ ወዘተ "የመንግስት ካላንደር ይዘጋዋል" በሚል ሽፋን ስራ ፈትቶ እና የመንግስት መስሪያ ቤትም ተዘግቶ ይውላል። ይህ ደግሞ ከህግ-መንግስቱ ጋር በቀጥታ ይቃረናል።

ሃይማኖት እና መንግስት ከተነጣጠሉ፤ በሃይማኖት በዓል ቀን መንግስት “ለምንድን ነው ስራ የሚፈታ?” ስንል ለስሙ ነው እንጂ ህግ-መንግስቱ ስራ ላይ እንደማይውል እንረዳለን፡፡ አንድ ክርስቲያን ለምሳሌ ፋሲካን ማክበር ሲፈልግ የአመት ፈቃድ ጠይቆ ማክበር ሲችል፤ መንግስት ግን ከህገ-መንግስቱ ውጭ በሚያደርገው ስራ ለሃማኖት በዓላት ካላንደር አውጥቶ ስራ እየፈታ እና በአመቱ የታቀደው ሳይሰራ እየቀረ ነው፡፡ ለምሳሌ በ2008 ዓ.ም በፋሲካ በዓል ምክንያት እኛ ዩኒቨርስቲ ማለትም ደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ ሁለተኛ ሴሚስቴር ተማሪወች ሳይማሩ እንደተፈተኑ እኔ በአይኔ አይቻለሁ፡፡

እንዲሁም ሃይማኖቶች “መንግስት እና ሃይማኖት የተነጣጠሉ ናቸው” በሚለው መርህ መሰረት የሃይማኖት መሪ ሲመረጥ “መንግስት አይግባብን” በሚል ከመንግስት አካላት ጋር እየተጣሉ ብዙ ህዝብ አሁንም ድረስ እስር-ቤት እንደሚገኝ የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ ነገር ግን ሃይማኖቶችን እና የሃይማኖት አባቶችን ማስተዋል የተሳናቸው ነገር ምንድን ነው ካልን የሃይማኖት በዓላት ሲከበሩ መንግስት ስራ ፈቶ ከዋለ መንግስት እና ሃይማኖት አልተነጠጣጠሉም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ “መንግስት እጁን ከሃይማኖት ላይ ያንሳ” ከተባለ፤ የሃይማኖት በዓላት ከካላንደር ላይ መውጣት አለባቸው ማለት ነው፡፡ እንዲሁም አማኞችም ቢሆን መንግስት በሃይማኖታቸው ጣልቃ እንዳይገባ ከፈለጉ፤ እነርሱም የሃይማኖት በዓል እለታት ካላንደር ላይ እንዲወጡ መጠየቅ የለባቸውም፡፡ ለምሳሌ በአሁኑ ሰዓት ያለው የኢትጵያ ፓትርያርክ እና በፊትም የሞተው ማለትም አቡነ ጳውሎስ በወያኔ መንግስት የተመረጡ ጳጳሳት ናቸው፡፡ በዚህም ምክንያት ህዝቡ ጳጳሳቱን የስም ማጥፋት ስራ እና የማጥላላት ስራም ሲሰራባቸው እንደነበር እና አሁንም እንዳለ የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ መንግስት በሃይማኖት ውስጥ ለምን ጣልቃ ገባ ካልን፤ ህገ-ምንግስቱ “ህገ-ምገስት” የሚባለውን መስፈርት የማያሟላ የወያኔ ውሸት ክምችት ወረቀት ስለሆነ እና መንግስትም ስለማያከብረው ነው፡፡ ህዝቡም “መንግስት ሃይማኖት ውስጥ ጣልቃ አይግባ” ብሎ ጠይቆ ሲያበቃ፤ እንደገና ደግሞ “የሃይማኖት በዓላት ካላንደር ላይ ይውጡ” ብሎ ይጠይቃል፡፡ ይህ ግን ትንሽ እራስ ወዳድነት ነው፡፡ መንግስት በሃይማኖት ጣልቃ ካልገባ፤ ማድረግ ያለበት እንዴት ነው ጳጳሥም ሆነ የሙስሊም የሃይማኖት አባት ሲመረጥ የሃይማኖት ተቋማት ውስጥ አለመግባት እንዲሁም የሃይማኖት በዓላትንም ካላንደር ላይ መወገድ አለባቸው ማለት ነው፡፡ ካላንደር ማለት መንግስት ስራውን ለማቀላጠፍ የሚጠቀምበት የቀን መቁጠሪያ እንጂ የሃይማኖት በዓል መቁጠሪያ አይደለም፡፡

ከሃይማኖት በዓል ጋር ተያይዞ የምናገኘው ሌላው ነገር ምንድን ነው ሃይማኖት በዓል የሌላቸው ሃይማኖቶች ናቸው፡፡ የሃይማኖት በዓል የሌላቸው ሃይማኖቶች ለምሳሌ ፕሮቴስታንት፤ ጆባ፤ እና የመሳሰሉት እምነቶች፤ ሌላው የሃማኖት በዓል ተብሎ ሲያከብር እነርሱ ግን ዝም ብለው ለሌሎች ብለው ስራ ፈተው ይውላሉ፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ መንግስት ሁሉንም ሃይማኖቶች እኩል ሊያስተዳድር የሚችል ስርዓት ስላልገነባ ወይም ለሁሉም ሃይማኖት እኩል መስፈርት ስላላወጣ ነው፡፡ አንዱ ወደ 7 የሚደርስ በዓል ያከብራል፤ ሌላው 2 የሃይማኖት በዓል ያከብራል፤ እንደ ፕሮቴስታንት አይነት እምነቶች ግን ምንም አይነት የሃይማኖት በዓል የላቸውም፡፡ እነዚህ የሃይማኖት በዓላት የሌላቸው እና አንድ ወይም ሁለት የሃይማኖት በዓል የሚያከብሩ ሃይማኖቶች እና 44ቱን ታቦት የሚያከብሩ ሃይማኖቶች እንዴት በመብት እኩል ናቸው ይባላል ብለን ስንጠይቅ መልሱ እንደተመልካቹ ይሆናል፡፡ እኔ ግን ስመለከተው እና ሳሰላስለው መንግስት እና ሃይማኖት የተነጣጠሉ ከሆኑ እና ህገ-ምገስቱ የሚከበር ከሆነ የሁሉም ሃይማኖት የሃይማኖት በዓል ከካላንደር ላይ መነሳት አለበት የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ከሃይማኖት አንፃር ሲተረጎም የሃይማኖት በዓል ስርአት እንጂ የእምነቱ አካል አይደለም፡፡ የሃይማኖት ስርዓት ማለት ደግሞ በየዘመኑ ሰወች ሲመቻቸው ሲፈፅሙት ሳይመቻቸው ደግሞ ሲያልፉት የሚኖር የአመት በዓለ ደግስ እንጂ ከሃይማኖት ጋር ምንም ዝምድና የለውም፡፡ ስርዓት ከሆኑ የከርስትና እምነቶች መካከል የያሬድ ዜማ፤ የልብስ አለባበስ(ትምህርተ-መስቀል)፤ ፆም፤ ወዘተ በመፅሃፍ-ቅዱስ ውስጥ የሌሉ እና በሃይማት አባቶች የተመሰረቱ ስርዓቶች ናቸው፡፡ ፆም ለምሳሌ ከርስቶስ 40-ቀን እና 40 ሌሊት ፆሟል

በሚል የኦርቶዶክስ ክርስትና እምነት ተከታዮች ይዖሙታል። ነገር ግን "ዖም ፁሙ" የሚል መፅሃፍ ቅዱስ ውስጥ ያለ አይመስለኝም። መፅሃፍ ቅዱስ ውስጥ የሌለ ነገር በሙሉ ስርዓት ሲሆን መፅሃፍ ቅዱስ ውስጥ ያለ ነገር ግን የክርስትና ሃይማኖት ነው።

4.21. ጥንቆላ እና ፍቅር

አብዛኛው ሰው "ይኸ እዚያ ይሄዳል" የሚለው የሃገሪቱ ድህነት አይመስለውም፤ መድሃኒት እንጂ። "መድሃኒት ነው" ብሎ ነው የሚያስብ። እኔ ወደየትም ብሄድም ሆነ ብቀር አያስጨንቀኝም። ነገር ግን በዚህ ነገር ትምህርት ልንወስድ ይገባል። "ሞኝ ውሀ እየወሰደው ይስቃል" አሉ ሰዎች። "ይኸ እዚያ ይሄዳል" የሚለው ቃል የመጣው ከመለኮታዊ ሚስጥር ሳይሆን የእኛ ኢኮኖሚ ማክዳን መብዳት ስላልቻለ ነው። በቃ ድህነታችን ሊገባን ይገባል። ስለዚህ ከዚህ ጉዳይ ድህነታችን እና ኋላ-ቀርነታችን ለዚህ ነገር ያበቃን። ኋላ-ቀር ባንሆን ኖሮ የጠበስነውን እና "አፍቅረናታል" ያልናትን ሴት ለሌላ ዘመዳችንም ቢሆን አሳልፈን ባላሳየን ነበር። ስለዚህ በጣም እኋላ የቀረ እና የበሰበሰ አስተሳሰብ ውስጥ ነው ያለን። ስዚህ ከአሁን ከገጠመን የሴት ጉዳይ ትምህርት ወስደን መንቃት እና ወደ ፊት መራመድ ይገባናል የሚል እምነት አለኝ። እኔ እንኳን አሜሪካ ቀርቶ ወደ ሲኦል "ትሄዳለህ" ብባል ምንም አይመስለኝም። ነገር ግን አንዳድ ሰዎች እና መሃይሞች የሚጎዳ መስሏቸው ነው እየተንቀሳቀሱ ያሉ። ስለዚህ ትምህርት እንውሰድ። ነገሮች ሲሳኩ ለጥቅም እና ለደስታ ሲሆን ሳይሳኩ ደግሞ ለመማሪያ ነው። ጥንቆላው መለኮታዊ ሃይል መስሎን አንዘናጋ። እንደዚህ የሚያንጫጫን ድህነት እና ኋላ-ቀርነት ነው።

ጥንቆላ በትምህርት የሚመጣ ነገር ነው። ይህም ሲባል በሃይማኖት ትምህርቶች ውስጥ የሚመጣ ነው። የሃይማኖት ትምህርት በሁለት ይከፈላል። እነሱም

i. **ጠንቋይ የሚሆን፡-** ይህ ትምህርት በተለምዶ ደብተራ(አስማተኛ)(magician) የሚባለውን ጠንቋይ ይፈጥራል። እነዚህ ደብተሮች ደግሞ አባይ-ጠንቋይ(አጉሪ)(witches) ያሰለጥናሉ። ስለዚህ ጥንቆላ በትምህርት የሚመጣ ነው ማለት ነው። ይህም አንዱ ጠንቋይ ሌላውን እና ትንሹን ጠንቋይ ያሰለጥናል ማለት ነው። እነዚህ ደብተራዎች ብዙ የችሎታ ክፍፍል ሲኖራቸው አንዱን እንመልከት። ይህም መስተ-ፋቅር ይባላል። መስተ-ፋቅር ማለት በጥንቆላ የሚሰጥ እና አንድ ሴት አንድን ወንድ እንድታፈቅር ወይም አንድ ወንድ አንድን ሴት እንዲያፍቅር የሚያደርግ ጥንቆላ ነው። አንድ ሴት የመስተ-ፋቅር ጥንቆላ ከያዘች ባሏ ውሽማ አይይዝም ወይም አይፈታትም ተብሎ ይታመናል። አንድ ወንድም የመስተ-ፋቅር ጥንቆላ ከያዘ ሚስቱ አትፈታውም ወይም ውሽማ አታስብበትም ተብሎ ይታመናል። ነገር ግን ጥንቆላ በዓጠቃላይ የቦርኮ ስራ ነው።

ii. **ሰባኪ(አማኝ) የሚሆን፡-** ይህ ደግሞ የሃይማኖት አባቶችን ይፈጥራል።

ጥንቆላን እና የጥንቆላን ሃይል በተመለከተ የተለያዩ ጥያቄዎች ጭንቅላቴ ውስጥ ይመላለሱብኛል። እኔ የማስበው ጥንቆላ ደግሞ ይህ አሁን እኛን ያተራመሰንን ጥንቆላ ነው። እኛን አሁን ጥንቆላው ያተራመሰበት የተለያየ ጥያቄ ሊያስነሳ ይችላል። ከእነዚህም ጥቂቶችን እስኪ እንያቸው።

1) እንዴት ጠንቋይ ለአለም ችግር ፈቺ ይሆናል? ይህን በተመለከተ፤ መጽሃፍ እራሱ "በታምር አትመኑ" ይላል። ስለዚህ እንዴት በጠንቋይ ልናምን ቻልን? መልሱ "ዶካ" ስለሆንን ነው። በጣም የሚገርም ነገር ነው። አንሳሳት ጠንቋይ አይሰራም። ለምሳሌ አስማተኞችን እንይ ቢበዛ ለ15 ደቂቃ ነው እራሳቸውን ደብቀው ዎይም ሸውደው መቆየት የሚችሉት። ለምን ገንዘብ እራሳቸው አመንጭተው አይኖሩም? ብላችሁ ያሰባችሁ እንደሆን፤ መልስ አታገኙም። ምክንያቱም ጠንቋይ ሽዎዳ ነው። ጥንቆላ ከሰራ ለምን ገንዘብ አመንጭቶ አይኖርም? መልሱ አይችልም። ስለዚህ ጠንቋይ የአለም ችግር በምንም መመዘኛ ሊፈታ አይችልም።

2) እንዴት ጠንቋይ ህዝብ ይሸውዳል? መልሱ ህዝቡ በሙሉ “ዶካ” ስለሆነ ነው፡፡ አንድ ሰው ሊሳሳት ይችል ይሆናል እንጂ ህዝብ አይሳሳትም፡፡ መልሱ በታምር የሚያምነው ብዙ ስለሆነ እና ተስፋ ስለሌለን ነው፡፡ ጠንቋይ የሚሸውደው ኋላ ቀርን(ዶካን) ነው፡፡ ኋላ ቀሮች አብዛኛውን ጊዜ በባህላዊ ነገር የማመን ነገር ይታይባቸዋል፡፡ ለምሳሌ ገፀር አካባቢ ጥቁር አሞራ ብቻውን በግራ በኩል(in the left side of the road) ወደ ገቢያ ሲሄድ አንድ አርሶ አደር ካየ በድንጋይ ይዎረውርበታል፡፡ ነገሩ የመጣው እንዴት ነው ቁራ አሞራ(ጥቁር አሞራ) አብዛኛውን ጊዜ ጥንድ ሆነው ነው የሚገኙ፡፡ ነገሩ ጓደኛውን እንዲጠራ እና በቀኝ በኩል እንዲሆን ነው ድንጋይ የሚወረውርበት፡፡ በቃ ጓደኛውን ከጠራ ሙሉ ቁጥር ሆኑ ማለት ነው(They become even number)፡፡ በቀኝ ከሆኑ ደግሞ ሁሉም ነገር “ቅኝ” ነው ማለት ነው፡፡ ካልሆነ ግን ገቢያውን ወይም ሌላ ጉዳዩን ትቶ ይመለሳል፡፡ ስለዚህ ይህንን ምን እንበለው? ድንቁርና ነው እንጂ፡፡ ጠንቋይ የሚችል ቢሆን ኖሮ ሰው አይተርፍም ነበር፡፡ ጠንቋይ እኮ ሰይጣን ነው፤ ስለዚህ ሰይጣን ደግሞ ለማንም አይራራም፤ ከመግደል ዎደኋላ አይልም፡፡ ስለዚህ ከሰይጣን መራቅ እንጂ መቅረብ የለብንም፡፡ አንዳንድ ነገሮች እውነት የሚመስሉት ምንአልባትም የሚሰራበት አጋጣሚ ሊኖር ይችላል እንጂ በጭራሽ ማመን ግን አንችልም፡፡ ጠንቋይ ቢችል ኖሮ ሁላችንም ባሪያው እንሆን ነበር፡፡ ግን “ልብዳህ(fucke you)” በለው፡፡ መስሚያ የለኝም፡፡

3) እንዴት ጠንቋይ ከህዝብ ወደ ሌላ ህዝብ ይተላለፋል? ጠንቋይ እንደ ኤድስ ነው ከሰው ወደ ሰው እየተላለፈ ያለው፡፡ የጥንቆላ ችሎታው ይህ ነው፡፡ መጀመሪያ በሞኝና በመሃይም(በዶካ) ይገባል፡፡ ከዚያም ወደተሻሉ(ከመጀመሪያው አማኝ ዎደተሻሉ ሰዎች)(የተሻሉ ካታንነች) ይተላለፋል፤ ቀጥሎም እንደዚያው ከቀጣዩ አማኝ ወደ ተሻሉ ሰዎች ይተላለፋል፡፡ ስለዚህ ይሕ ነው ችሎታው፡፡ ነገር ግን ልክ የገብረ-ጉራቻውን ጠንቋይ(ጠንቋይ ታምራት ገለታን) አስረው እንዳስቆሙት ሁሉ ይሕንንም አንዱ ካላስቆመው ከህዝብ ወደ ህዝብ እየተላለፈ ወደ እምነት መቀየሩ አይቀርም፡፡ አቶ ታምራት ገለታ ትልቅ ጠንቋይ እንደሆነ የአሁኑም ጠንቋይ መስከሮለታል አሉ፡፡ ስለዚህ ከአዲስ አበባ የበዳቸው ሴቶች ትልቅ ጠንቋይ እንደበዳቸው ማዎቅ አለባቸው፡፡ ጠንቋይ ታምራት ገለታን ፌክ እንዳልሆነ በሌላ ጠንቋይ እንደተረጋገጠ ቆምጨዎችን ዋቢ አድርጎ ገበሬ ዘግቧል፡፡ ስለዚህ የበዳቸው ሴቶች ሊደሰቱ ይገባል፡፡ አንዳንዴ ተሸውደው ሴቶች በፌክ ጠንቋይ የመበዳት ነገር ስላለ ነው፡፡ በአሁኑ ሰዓት(በ 2008 ዓ.ም) ብዙ ሰዎችን በአለም ላይ እየመራ ያለው ጥንቆላ ነው እንጂ ካቶሊክ፤ አርቶዶክስ፤ ቶሮቴስታት ዎይም እስልምና አይደለም፡፡ ስለዚህ ይህን ተላላፊ በሽታ እናስዎግደው፡፡ እነዳይጨርሰን፡፡ አንዳንዱስ በጣም የሚገርም ነው “ጠንቋይ ያየናል ወይም ይሰማናል” ብለው ብዙዎች ይፋ እየዎጡ ነው፡፡ በአሜሪካ “ግብረ ሶዶሞች ግብረ ሶዶም እፈፅማለሁ” እያሉ ይፋ እየወጡ ነው፡፡ በእኛ ሀገር ደግሞ “የከተማ ልጅ ነን” ብለው ሲዋሹ የቆዩት ሰዎች የገፀር ልጅነታቸውን እያጋለጡ ነው፡፡ ይህ ምን ይሉታል? **በራስ መተማመን አለመኖር ይባላል፡፡ ጥንቆላ በጭራሽ ሚስጥር ይፋ ሊያስዎጣን አይገባም፡፡** ከመጀመሪያ አለመዋሸት ነው፡፡ አሁን ሲዋሹ ኖሮ በጥንቆላ ይፋ መውጣት ትዝብትን ያተርፋል፡፡ የከተማ ልጅ ተብለው አብሄራዊ ቡድን አሰልጣኝ የነበረ ሰው እንዴት የገፀር ልጅ ሊሆን ይችላል? ለእኔ “ሰበር ዜና” ነው የሆነብኝ፡፡ የከተማ ሰዎች የገፀር ሰው ቀላል አይንቁም፡፡ ስለዚህ ይህ አይነት ዜና ለዎደፊቱ ቢቀርብን ይሻላል እላለሁ፡፡ በተረፈ ግን “የገፀር ልጅ ነኝ” የሚለውን ሙዚቃ አብረን እናዳምጣለን፡፡ **ስለዚህ በጥንቆላ ሚስጥርን ይፋ ማውጣት የተሳሳተ አመለካከት ነው፡፡** ጥንቆላ በጣም ለሰው ልጅ በጭራሽ አይመጥንም፡፡ የሰው ልጅ ሃይማኖትን የፈጠረው እኮ ጥንቆላን ለመዋጋት ነው፡፡ የተሳሳተ አመለካከት አይኑረን ስል በትህትና እጠይቃለሁ፡፡ በጥንቆላ እናምናለን የሚሉ እግሬ ይግባባቸው እላለሁ፡፡

ሌላው ነገር ምንድን ነው ሰው ጥንቆላውን ለምን ሰማው የሚለውን እስኪ እንከልሰው፡፡ ጥንቆላውን የሰማበት ምክንያቶች ብዙ ናቸው፡

1. ህዝቡ ጥንቆላውን የሰማበት ዋናው ነገር የተንጫጫባቸውን ሰዎች ተስፋ እንዳይቆርጡ ለመከለል(cover them) ነው፡፡ እኔ ጥንቆላውን ይዞ ህዝቡ ሲሰድበኝ እኔ ፈርግጬ ብዙ ሰው ልሳደብ ስለምችል እና ሌሎችንም ላስቀይም ስለምችል ለመከለል(cover) ነው፡፡ “ከልለኝ(cover me)” የሚለው ቃል የውትድርና ቃል ሲሆን ለምሳሌ ሰዎች ጠላትን ሲዋጉ ከጀርባ በጥይት እንዳይመቱ ለመከላከል የሚጠቀሙበት መንገድ አንዱን ጓደኛቸውን ጀርባቸውን እንዲከላከላቸው ለማድረግ የሚጠቀሙበት መንገድ ነው፡፡
2. ከባህል ሲዎርድ ሲዋረድ የመጣ ስለሆነ፡:
3. ማክዳ እና የእርሷ ሰዎች ቂል ስለሆኑ “በጥንቆላ ያምናሉ” ብሎ ስላሰበ እና ኦሮሞዎችን እና ቤተሰቦቿን እየሸወደ ህዝቡ ማክዳን መጠቀም ስለፈለገ ነው፡፡ ማክዳ ጋላ ግን እራሷን በጠንቋይ አሳልፋ ልትሰጥ መሆኑ ነው፡፡ ማክዳ ጋላ እና ቤተሰቦቿ በጣም ቂል ሰወች ስለሆኑ፤ ጥንቆላውን በስልክ እየተቀበሉ በህዝብ ድራማ ሲያሰሩብን እና በጥንቆላ ሲያስቀልዱብን ይውላሉ፡፡ **አንድ ሰው ጥንቆላን የሚጠቀም ሌላ ሰው ላይ ለመቀለድ እንጂ እራሱ ላይ ለመቀለድ አይቀምበትም፡፡** ምክንያቱም ጥንቆላ ሸወዳ(ትሪክ) ስለሆነ መቀለጃ እንጂ እውነት ሆኖ አያውቅም፡፡ እኔ ለምሳሌ ጥንቆላውን እራሴ ላይ ለመቀለድ አልጠቀምበትም፡፡ ህዝቡ ግን ጥንቆላውን እየተጠቀመበት ያለ እኔ ላይ እና ማክዳ ጋላ እስከ ቤተሰቦቿ ላይ ለመቀለድ ስለፈለገ ነው፡፡ ማክዳ ጋላ እና ቤተሰቧቿ ጥንቆላውን የሚጠቀሙት በእራሳቸው ለመቀለድ ነው፡፡ እነዚህ አስመላሽ ጋላ፤ ማክዳ ጋላ እና ኦሮሞወች በአጠቃላይ በእራሳቸው እየተቀለደባቸው ጥንቆላውን ይጠቀማሉ፡፡ ለዚህ ደግሞ ዋናው ምክንያት ኦሮሞወች ፓጋን ስለሆኑ እና ሰው ሲያሾፍባቸው ስለማያውቁ ነው፡፡ እኔ ግን በእራሴ ስለማልቀልድ ጥንቆላውን አልጠቀምም፡፡ ስለዚህ ህዝቡ ጥንቆላውን የሚጠቀመው በኦሮሞወች እና በእኔ ለመቀለድ ነው፡፡
4. የችግር ማምለጫ መስሎ ስለታየው
5. 80% የሃገራችን ህዝብ ገበሬ ስለሆነ
6. ነውርን ለመጋራት(shame sharing) ነው፡፡

እና ሌሎችንም ምክንያቶች መጥቀስ ይቻላል፡፡

የማክዳ ቤተሰቦች ደግሞ ኦሮሞ ስለሆኑ ፓጋኖች ናቸው፡፡ ፓጋን ማለት በቃ ደንቆሮ ማለት ነው፡፡ ይህም ሲተነተን እንዴት ነው አንድ ህዝብ ዛፍን ተመለከቶ አምላክ አለመሆኑን መረዳት ካልቻለ የአእምሮ እድገት ይቀረዋል ማለት ነው(Oromos Can not realize that a big tree is not a god)፡፡ ኦሮሞ በዛፍ ስለሚያምን እራሱን እንደ እንስሳ ነው የሚቆጥር፡፡ ለዚህም ማስረጃ ማክዳ ህዝብ “ታዋጣዋለች” እያለ በቀን በፀሃይ ህዝብ እየተነጋገረ ልታወጣኝ ነው፡፡ እኔ ግን “ሄደ ሊያዎጣት ነው” እየተባለ ህዝብ እየተነጋገረ ቁላየ እራሱ ስለማይቆም እና ስለማፍር፤ በዲልዶ ነው የማወጣት፡፡ አቶ አስመላሽ ማክዳ እኔን ማፍቀሯን ለኦሮሞወች የማለው በኦሮሞ ሀይማኖት እንደሆነ አንዱ 5 ኪሎ 5 ዞን ካፌ እየተቀምጠ ከሚያዎራ ኦሮሞ ሰምቻለሁ፡፡ አቶ አስመላሽ ማክዳ አፍቅራለች ብሎ ሲምል **“ዋቃ ጋፋ”** ብሎ እንደማለ ሰምተናል፡፡ አንድ ኦሮሞ ደግሞ **“ዋቃ ጋፋ”** ብሎ ከማለ አይዋሽም ተብሎ ይታመናል፡፡ “ዋቃ” ደግሞ የዛፍ ስም ነው፡፡ በዛፍ የሚያምን ደግሞ ፓጋን ይባላል፡፡ እምነት የግል ስለሆነ መስሚያ የለንም፡፡

5. <u>ምእራፍ አምስት</u>

5.1. <u>ሁለተኛ ዲግሪ ይዞ ማስተማር</u>

እንግዲህ መረሳት የሌለበት ጉዳይ አዲስ አበባን ለቅቄ ወደ ደብረ ብርሃን የሄድኩ አንደኛ መታሰር ስለመረረኝ፤ ሁለተኛ ደግሞ ሰውም ይንጫጫል፤ በዚያ ላይ በማክዳ ግርግር **የሚፈሱ** ሰዎች ስላሉ “መቸም ማክዳ ስትመረቅ ያልቃል” ብየ እንዲሁም “እኔ እዚህ ስላለሁ ነው ይለቅ ትንሽ ዘዎር ልበል፤ “አፍቅሬዋለሁ ብላ ስለዋሸች ልታፍር ትችላለች”፤ ዞር

ልበልላቸው” ብየ ነበር፡፡ ነገር ግን ነገሩ እየተባባሰ እንጂ እየተሻለው አልሄደም፡፡ ስለዚህ በጣም ተስፋ ቆረጥኩ፡፡ ነገር ግን ማክዳ(ማጋኢጋ) ተመርቃም ቅጭ ነው ያለች፡፡

እዚህ ላይ ወደ ደብረ-ብርሃን ስመጣ “ሰው እየፈሳ እኔ ብዳ አልባልም” የሚል ነገር እኔ በራሴ አመለካከት ስላሰብኩ ነበር፡፡ ምክንያቱም በጥንቆላ ካልሆነ በስተቀር አንድ ሰው እየፈሳ ሌላ ይብዳ አይባልም፡፡ ከዚህ በተጨማሪ ደግሞ ትግሬዎች ማክዳን እንዳሳዩኝ አላወቅኩትም ነበር፡፡ ስለዚህ “ማክዳን እኔ ስለጠበስኳት እና ኦሮሞወች ይህንን ስም ስለሰጡኝ እምቢ ማለቷ ነው” ብየ ነበር ወደ ደብረብርሃን የመጣሁ፡፡ ነገር ግን ደብረብርሃን ሄጀ ሳስታውሰው ለካስ ማክዳን አምጥተው እንዳሳዩኝ አስታወስኩት፡፡ ማክዳን ትግሬወች እንደሳዩኝ ማንም ሳይነግረኝ በእራሴ ነው ያስታወስኩት፡፡

እዚህ ላይ ትንሽ ስለ ፈሱ እንነጋገር፡፡ እኔ በእውነት፤ ስለእውነት ነው የምናገር “ፈሱ”ን የሰማሁ እለት እንዳው ሀገር ደህና የሆነ ሁሉ አልመሰለኝም ነበር፡፡ እኔ ዙሪያየን ሁሉ አላመንኩትም፡፡ ምክንያቱም “ፈሱ”ን ስሰማ ሀገር የተረበሸ መስሎኝ ነበር፡፡ ከዚያ እየቆየ ሲሄድ እንዳው አንድ 3 ቀን ሲሞላኝ ህዝቡን ስመለከተው ከምንም የቆጠረው የለም፡፡ እንዳውም እኔን ለማናደድ ነው የሚሯሯጥ፡፡ ህዝቡ እኔን ለማናደድ የሚሯሯጠው ትግሬወችን ለመከለል(cover the Tigire) ነው፡፡ እኔም “ቀስ-በቀስ መርዝም ይለመዳል” የሚለውን አባባል አስታውሸ ተውኩት፡፡ መጀመሪያ የተሰማኝ ስሜት የሃዘን ሳይሆን የተሰማኝ የድንጋጤ ስሜት ነው፡፡ ስለዚህ ከዚህ በኋላ አስደንጋጭ ክስተቶችን እናስዎግድ የሚል ሃሳብ አለኝ፡፡

መረሳት የሌለበት ነገር ምንድን ነው አዲስ አበባ እያለሁ፣ ማለትም ከሁለተኛ ታስሬ ከቂሊንጦ እንደዎጣሁ “እዚያ እየሄደ እንትን ይላል” ይላሉ፡፡ ነገሩ “እነ ጣሳ አያና እና ታደለ ዘላለም ቆሻሻ ስበላ አላዩኝም” ብሎ መረጃ ያቀርባል መባሉ ነው፡፡ እኔ ይህንን መፅሃፍ የፃፍኩት “ማክዳ ጋላን አሳይተውኝ ነው” የሚለውን ለመናገር እንጂ የኦሮሞወችን ውሸት ለማስረዳት አይደለም፡፡ ኦሮሞ መጠኑ ሲጨምር ውሸቱ ይጨምራል በሚለው መሰረት ኦሮሞ ውሸቱ የታወቀ ነው፡፡ እኔ ደግሞ ምንድን ነው የሚያዎሩ እያልኩ፤ በጣም ግራ ተጋብቻለሁ፡፡ አሁን የማዎራችሁ ያለሁት ገና ደብረ ብርሃን ሳልሄድ ከቂሊንጦ እንደተፈታሁ ያለውን ክስተት እና ወሬ ነው፡፡ ብዙ ሰዎች ደግሞ “ደብረ-ብርሃን ሊሄድ ነው” ተብሎ እንደ መሸኛ መሆኑ ነው በጣም ይከቡኝ ነበር፡፡ በዚህም “ያዎጣታል ይሄዳል” እያሉ መድሃኒት እየዎሰዱ ነው፡፡ እዚህ ላይ እኔ አልለየሁትም እንጂ ብርሃኑ ገመቹም 5 ኪሎ መጥቶ “ያዎጣታል ይሄዳል” ብሎኛል፡፡ እኔም አሁን ሳስበው “እርሱ ቆሻሻ በበላ” ብየ በጣም ነው የገረመኝ፡፡ ብርሃኑ ገመቹን ባየው ኖሮ “ቆሻሻ” ብየ ሳልሰድበው አልቀርም ነበር፡፡ ብርሃኑ ገመቹን “ቆሻሻ” ብሎ የሰደበው የጠፋ በኦሮሞነቱ “ኦሮሞ ነውር ቢሰራ ምንም አያመጣም” ብለው ነው፡፡ ለዚህም ምክንያቱ ኦሮሞ እራሱን “ድሮ የተረገጥን ነበርን” ብሎ ስለሚያስብ እና ስለሌላው ኦሮሞ ነውር ስለማይጨነቅ ነው፡፡ ኦሮሞ ለእራሳቸው የሚሰጡት ግምት ቀላል ስለሆነ ኦሮሞ አር ቢለቅም እራሱ ምንም አይመስለውም፡፡ ነገር ግን ቆምጨ **“ከራስ በላይ ኩራት”** ይዞት የእኔን ነውር ሲያነላ ይውላል፡፡ ቆምጨ እና ሀበሻ በአጠቃላይ እንደዚህ ካለ የቆመጨጨ ነገር መታቀብ አለበት፡፡ እኔ ለምሳሌ በዘሬም ሆነ በመልኬ፤ እንዲሁም በአቋሜ ሲመለከቱኝ ከኦሮሞ ምንም ልዩነት የለኝም፡፡ እንዲሁም ቆምጨን እና ሀበሻን በአጠቃላይ ስትመለከት ከኦሮሞ በመልክ፤ በቁመና፤ በሃብት፤ በእውቀት፤ እና በመሳሰሉት ምንም ልዩነት የለውም፡፡ በሃብት ብናይ ሀበሻም ሆነ ኦሮሞ ልሙጥ ድሃ ናቸው፤ እንዲሁም በእውቀት ብንመለከት አበሻም ሆነ ኦሮሞ ሁለቱም ደነዞች ናቸው፡፡ ነገር ግን ሀበሻ ከኦሮሞ የበለጠ “ኩራት አለኝ” ብሎ ስለሚያስብ በጣም ሲቆመጭጭ ይውላል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሀበሻ እና ቆምጨ አሁን “ከኦሮሞ እንበልጣለን” ብሎ ስለሚያስብ የኦሮሞን ነውር ማለትም የብርሀኑ ገመቹን እና የቄስ እንዳልክን ነውር እንዳው እንደ ነውር እንኳ

ለመሳደቢያነት አይጠቀምበትም። ይህ ደግሞ “እነርሱ(ኦሮሞወች) ቆሻሻም ቢበሉ ምንም አይደለም” በሚል ንቀት መሆኑ ነው። ስለዚህ ሌሎችን ንቀት ከልባችን ማስወጣት አለብን ማለት ነው።

እንዱ ይመጣና “ዕረ የእርሱ ናት ያዎጣታል” ይላል። “እንዴት ነው ነገሩ?” ብየ ግራ እጋባለሁ። “እንደ ዶሮ በንፋስ አውጣት ሊሉኝ ነው እንዴ?” ብየ ዝም እላለሁ። “እንደ ዶሮ” ያልኩበት ምክንያት እኔ እና ማክዳ አንተዋወቅም፤ ስለዚህ ዶሮ በፈስ ይበዳል ተብሎ ስለሚታሰብ፤ ከሩቅ አንደ ዶሮ “ፍሳባት” ይሉኝ እንደሆን እንጂ እኔ ማክዳን አላውቃትም ማለት ፈልጌ ነው።

ሌላው ይመጣና “እረ ያዎጣታል” ይልና ኩታ ለብሶ እርቡቅ ብሎ እየሮጠ ዎደ ዚያ ይሄዳ። እኔም “ምንድን ነው የሚሰራው ይህ ሰውየ?” ብየ በጣም ነው ግራ የምጋባ። አዲስ አበባ ላይ የቆሸሸ ልብስ የለበሰ ሰው ማየት ብዙም የሚገርም አይደለም። ምክንያቱም በጣም ብዙ ለማኝ ነው ያለ። ሁላችንም ድሆች ስለሆንን ሰልባጅ ነው የምንለብሰው። ስለዚህ እንደዚያ “የእጢ መጣያ(ኩታ)” ለብሰው ሲሮጡ ምንም አይመስለኝም። ምክንያቱም “የእጢ መጣያ(ኩታ)” ብለው የለበሱት ሁልጊዜ ከሚለበሰው ብዙም ልዩነት የለውም። ስለዚህ የሆነ የተለየ ነገር የለውም እና ነው። ለምሳሌ ፈረንጆች “የእጢ መጣያ(ኩታ)” ከዚህ ቀደም አይለብሱም ነበር። አሁን ግን በትክክል እጢ እየጣሉ አንደሆነ ይታያል። ምክንያቱም “የእጢ መጣያ(ኩታ)” ወትሮ ከሚለብሱት ስለሚለይ ነው። እኔ የገረመኝ ደግሞ አብዛኛው “እዚያ ይሄዳል፤ ያዎጣታል” የሚለውን ጥንቆላ የሚተገብረው ህዝብ አይኑ የጎረጎደ ህዝብ ነው። አይኑ የጎረጎደ ህዝብ ደግሞ በአንድ ወቅት ድርቅ ያጠቃው ህዝብ ነው። ስለዚህ “ያክፉ ቀን ተመልሶ ይመጣብናል” ብሎ ፈርቶ ነው።

ሌላው ይመጣና “እዋን እዋን የእርሱናት አውጥቷታል” ብሎ እጁን ያፈትጋል። እጅ ማፋተግ ደግሞ ጣቶችህን እያባዳህ(እጆችህን በተቃራኒ በማጋጨት ጣትህን የተቃራኒው ጣት ውስጥ መክተት) ነው። በብዛት የሚለው ይኸው ባላገሩ ነው። በዚህም እንዲያምህ(እንዲጎዳህ) ማዚዚር ነው። እንግዲህ(እራስን መጉዳት) ዋጋ መክፈል ማለት ነው። ለምሳሌ መለኩሴዎች እራሳቸውን ለመጉዳት እየሱስ የተደበደበውን ድብደባ ለመዘከር እራሳቸውን ይደበድባሉ። እዚህም ላይ የጠንቋይ መለኩሴዎች ናቸው እንግዲህ እጃቸውን የሚያጋጩት። ለመጎዳት መሆኑ ነው።

እንደገና ሌላው ይመጣና “እረ ያዎጣታል” ብሎ ከንፏን የተመታች አሞራ መስሎ እጁን በጨርቁ ውስጥ ይዞ ይቆማል። ብርድ የመታው ነው የሚመስል።

አንዱስ እንዳውም “ሰፈሩን ቡዳ በላው” ብሎ የሉሲ ጋዜቦን አካባቢ፤ ዋና መንገዱን ማለት ነው፤ ከ6 ኪሎ ወደ አራት ኪሎ የሚዎስደውን፤ ወደ መሬት አይኑን ተክሎ እጁን እያፋተገ “ዕረ ያዎጣታል፤ እነርሱ ናቸው ያዎጣታል፤ ቡዳ” ይለዋል። መሬቱን ነው እንደዚያ የሚለው። እርሱም “ቡዳ አለው አሉ፤ እኛም እንደዚህ አልነው” ቦታውስ ምንም አይልም አለ። እዚህ ላይ በተለምዶ ቡዳን ለመከላከል “ቡዳ” ብሎ መሳደብ ነው ተብሎ ይታመናል። ስለዚህ ልጁም ይህንን ማድረጉ ነው። የጎጃም አካባቢ ህዝብ ቡዳነት አለበት ይባላል። ቡዳነት ደግሞ ሃብት ለማግኘት ብለው አንዳንድ ዶካዎች የሚማሩት ነገር ነው። እኔም አሁን ሳስበው “እንዴት ቦታ በጠንቋይ እና አህያ በሚበዳ ሰው ሊባረክ ይችላል?” የሚል ሀሳብ ሁሌ ነው የሚመላለስብኝ። ስለዚህ አንዳንድ ጊዜ በጣም ብቻየን እስቃለሁ። ነገሩ ሰፈሩን ቡዳ እንዳይበላው እጢ መጣሉ ነው። እንዲህ-እንዲህ እያሉ ሲሉኝ እኔ ምንም ነገር አልተረዳሁም። እስካሁን አልገባኝም። በትንሹ ይህ ነገር ሲባል 15 ዓመት ይሆነዋል። እዚህ ላይ ከጎጃም አካባቢ የመጡ ገበሬዎች አንዳንድ ቦታዎችን “ያዎጣታል፤ የእርሱ ናት ያዎጣታል” ይሉታል። እኔም “አህያ በሚበዳ ገበሬ እንዴት ቦታ ይባረካል?” ብየ በጣም ያስቀኛል። እዚህ ላይ ጎጃሜው የሚናገረው አዲስ አበባን ከቡዳ ለመከለል(cover Addis Ababa) ነው። ነገር ግን እኔ

ማኪዳን በዲልዶ ስለምበዳት ቆምጨ “ያወጣታል” የሚለው ጥንቆላ ከሰረበት ማለት ነው፡፡ አንዳንዱ ደግሞ ቅድስተ ማርያም ቤተ-ክርስቲያኑን “ያዎጣታል የእርሱ ናት፤ አውጥተዋለች” ይለዋል፡፡ እኔም በልቤ “እዴት ነው ቤተክርስቲያኑ ቤተ-ክርቲያ አይደለም እነዴ?” ብየ ግራ እጋባለሁ፡፡ ምክንያቱም ስታየው ጥንቆላው እራሱ ቤተ-ክርስቲያን አይፈራውም፤ እንዳውም የጥንቆላው ተአምር ነው የበለጠ፡፡ ቅድስተ ማርያም ቤተክርስቲያኑን “እንባርካለን” ብለው እየዞሩ ጥንቆላውን የሚሉት ደግሞ ከገፀር የመጡ እና አህያ የሚበዱ ሰዎች ናቸው፡፡ “ቤተክርስቲያን አህያም ይባርካት ጀመር ወይ?” ብየ እኔም እስቃለሁ፡፡ እንዳውም አነድ ቀን ለቅድስተ ማርያም ስለት ልጥል ስል አንዱ ቄስ ይሁን ምን አላውቀውም ቤተ-ክርስቲያን ውስጥ “እረ አውጥተዋለች፤ ያዎጣታል” ይላል፡፡ እኔም “እንዴት ነው ነገሩ እምነት ዎይስ ጥንቆላ?” ብየ ዝም አልኩ፡፡ ሰውየው በእርግጠኝነት አህያ የበዳ ሳይሆን አይቀርም፡፡ ለነገሩ ደጥተራዎች የቤተክርስቲያን ሰዎች ስለሆኑ “ጥንቆላ ይሰራል” የሚል አመለካከት ሊኖራቸውም ይችላል፡፡ እዲሁም በመፃህፍ-ቅዱስ እንደተማርነው እየሱስንም የገደሉት “ጠንቋይ ነው” ብለው ነው፡፡ ስለዚህ ቤተ-ክርስቲያንም ሆኑ ሌሎች ሃይማኖቶች መነሻቸው ጥንቆላ ነው የሚባል ነገር ስላለ “እጃቸው ንፁህ አይሆንም” ብየ እንደ እመነት ሰው ሳይሆን እነደማንም ነው የማያቸው፡፡ ቤተክርስቲያን የሚቀድሱት ቄሶች እራሱ ለጥንቆላ ትምህርት ያልመጠኑ ሰዎች ናቸው፡፡ ማለትም የቤተክርስቲያን ቄስ የሚሆኑት ለጥንቆላ ትምህርት ያልመጠኑት ተማሪዎች ናቸው፡፡ ሰነፍ ቄስ ተማሪ ቄስ ይሆናል፡፡ ጎበዝ ቄስ ተማሪ ደግሞ ደብተራ ይሆናል፡፡ ቤተክርስቲያኑን “ያዎጣታል የእርሱ ናት፤ አውጥተዋለች” የሚሉት ቤተክርስቲያኑን ከጥንቆላ ለመከለል(cover the church) ነው፡፡ እኔም ማኪዳን ለማውጣት ዲልዶ ገዝቼ እየጠበቅኩ ነው፡፡

ህዝቡ እና ባላገሩ በአጠቃላይ ስለጥንቆላ ያለውን አመለካከት ስንመለከት አንድ አይነት እይታ ነው የሚኖረው፡፡ ብዙ የጎጃም ገበሬወች እና አረሶ አደሮች፤ ወዝ አደሮች፤ የቤት ሴቶች፤ እና የመሳሰሉት ቆምጨወች በሙሉ አዲስ አበባ መጥተው “ያወጣታል” የሚለውን ጥንቆላ እያሉት ነበር፡፡ እዚህ ላይ ባላገር የሚያስበው “ብዙ ሰው ያወጣታል” ካለው መድሃኒት ነው” ብሎ ነው፡፡ ነገር ግን ጥንቆላው ለቆምጨ መድሃኒት ሳይሆን እጢ ሀኖበት በ2008 ዓ.ም በተቀሰቀሰው ህዝባዊ አመፅ ብዙ ቆምጨ እንዳለቀ ይነገራል፡፡ ለዚህም በጋላወች ሀውልት ማለትም “አኖሌ” ትይዩ፣ “ቆምጨሌ” የሚል ሃውልት ባህርዳር ላይ ይሰራል ብለን እንጠብቃለን፡፡ ቆምጩ በባህርዳሩ ህዝባዊ አመፅ መሞቱ፤ ጎንደሬ በማክዳ ጋላ ጉዳይ “አምሃራ” በሚል ሰበብ ለቆምጨ አጥብቆ እንዲከራከር እያደረገው ነው ማለት ነው፡፡ ማኪዳ ጋላ ባሪያ ነች፡፡ መሸጡ ቢቀር ደግሞ በፍቅር አልበዳም ብላ ነው ህዝብ ስታስቀልድብን የምትውል፡፡ ለምሳሌ ካሳሁንን እና እርመዴ የሚባሉ ሁለት ቆምጨወች “ኦሮሞ ነን፤ ድሮ ተሸጠን ጎጃም ሄደን ነው” ብለው ኦሮሞን ተቀላቅለዋል፡፡ ጎጃም የተወለደ በሙሉ ዶካ ነው፡፡ አንድ ሰው “ተሸጩ ሄጂ ነው” ብሎ ኦሮሞን ተቀላቀለ ማለት ኦሮሞን አሰደበው ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ጎጃም ውስጥ ስር በሰደደው ዶካነት እርመዴ እና ካሳሁን ከጎጃም ተመልሰው ኦረሞን ተቀላቅለው ኦሮሞ አፊሴላዊ ባሪያ አደረጉት ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ቆምጨ የሰራተኛው መደብ ስለሆነ፤ ቢሞትም ከኢትዮጵያ ታሪክ አንፃር ምንም አይደለም፡፡ ምክንያቱም ያው ደሙ ተመልሷል እንጂ፤ በላይ ዘለቀን እንደ ፔስታል ነው ያንጠለጠለው፡፡ በላይ ዘለቀ ተስቅሎ የተመለከተ ሊኖር ይችላል፤ የአሞራ መጠበቂያ ፔስታል ነው የሚመስል፡፡ ገፀር እረኞች ዘንጋዳ እና ስንዴን አሞራ እንዳይበላው ሲጠብቁ ፔስታል ይሰቅላሉ፡፡ ነገር ግን መንግስቱ ሃይማርያም የቆምጨን በቀል ተበቅሎለታል፡፡ ስለዚህ ከኢትዮጵያ ታሪክ አንፃር የቆምጨ ሞት ትልቅ የሆነው ለመንግስቱ ሃይለማርያም ብቻ ነው፡፡ መንግስቱ ሃይለማርያም የቆምጨ አምቻ ነው፡፡ የመንግስቱ ሃይለማርያም ሚስቱ ቆምጨ ናት፡፡ ስለዚህ የሃይለስላሴ በመንጌ መገደል የቆምጨ እጅ አለበት ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላን በእኔ ስም ለመጠቀም መሞከራቸው እንደው የማይዋጥ ነገር ነው፡፡ እንዲሁም “ቆምጨወች ስለጥንቆላው ምን ይላሉ?” ብለን ስንጠይቅ መልሱ የሚሆነው “ትንግርት፤ አጀብ ነው”፤ “መቼም እኮ ህዝቡ ይረግዳል”፤ “ይህች አዲስ አበባ ህዝቡ እንደ ደብረ ሊባኖስ ነው ጥንቆላውን ሊል እየተመመ ያለ፣ ወዘተ እያሉ ነው የሚደነቁ፡፡ እንዲሁም በቡና ሰዓት ቆምጨ እቤቱ ምን ይላል ካልን

“ጥንቆላውን ህዝቡ በጣም አለው፤ ጎጃም የአዋቂ ሀገር ነው ተብሎ ይደነቃል” ብለው እንደሚያስቡ እገምታለሁ። ለዚህም ማረጋገጫ፣ ኤፍሬም ታምሩ “የዋሽራን ቅኔ” ብሎ የሚዘፍነው ጥንቆላ ምንድን ነው ካልን፤ “ዋሽራ የጠንቋይ መፈልፈያ ኢንኩቤተር” እንደሆነ ነው። ስለዚህ ጎጃም የዶካ እና የጥንቆላ ሀር እንደሆነ የተመሰከረለት ነው ማለት ነው። ቆምጨ ከሃይለስላሴ መንግስት በኋላ የመጀመሪያው ፈረንጅ ነኝ ባይ ዶካ እየተፈጠረ ነው። ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ የወያኔ ዲሞክረሲ በፈጠረው ነፃ ወሬ ምክንያት አንድ ኢትዮጵያዊ መንግስትን እስካልነካ ድረስ የፈለገውን ማውራት ስለሚችል ነው። እንዲሁም ቆምጨ አሁን እየሰራ ያለው፤ የሀገሪቱን ሰላም እያስከበረ ይመስላል። ለዚህ “የቆምጨ ሰላም አስከባሪ” የሚል ስም ሰጥቸዋለሁ። “ተረጋጉ፤ ያወጣታል፤ ምንም ችግር የለም፤ ወዘተረፈ፣ ” ይላል ቆምጨ እና ንፉግ እየዞረ በአዲስ አበባ በአራዶቹ ሀገር። በአደስ አበባ ታሪክ ዶካ፤ ቆምጨ እና ገበሬ እንደልቡ እና ሳይሰደብ በፒያሳ እየዞረ ድምፁን ከፍ አድርጎ የተናገረበት ዘመን ቢኖር ከ2000 ዓ.ም እስከ አሁኗ ሰዓት ማለትም ጥቅምት 2009 ዓ.ም ነው። ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ መንግስት ነፃ ወሬ ስለፈቀደ እና እንደ ቆምጨ አይነት የሰራተኛው መደብ መብቱ ስለተከበረ ነው።

ሌላው ስለሃይማኖት የማነሳው ጉዳይ የሃይማኖት ስርጭት እና የሃይማኖት ዘረኝነት ነው። ሁሉም ሃይማኖት ተቀባይነት ያገኘው በዘር እና በማንነት ላይ ተመርኩዞ ነው የሚል አመለካከት አለኝ። ይህም እንዴት ነው ለምሳሌ እስልምናን ብንመለከት፣ እስልምና የተመሰረተው በአረባዊው ነብዩ ሞሃመድ እንደመሆኑ መጠን በብዛት የሚያመልኩትም አረቦች እና የአረብ ዝርያ ያላቸው ሰወች ናቸው። እንዲሁም ክርስትናን ብንመለከት፤ የክርስትና እምነት ደግሞ የተመሰረተው በእየሱስ ክርስቶስ ስለሆነ እና እየሱስ ደግሞ ነጭ ስለሆነ፤ የሚያመልከውም ነጩ የአለም ህዝብ ነው። ስለዚህ ከዚህ ተነስተን ስንመለከት ሃይማኖት ዘረኛ አይደለም ትላላችሁ? እንደ እኔ አመለካከት ከሆነ፤ ሃይማኖት በጣም ዘረኛ እና ጎጠኛ ነው ብየ እገምታለሁ። ሃይማኖት ዘረኛ ባይሆን ኖሮ ከአረብ ሀገራት ውስጥ አንድ እንኳን ክርስትናን የሚከተል ሀገር ይኖር ነበር። እንዲሁም ሃይማኖት ዘረኛ እና ጎጠኛ ባይሆን ኖሮ ከአውሮፓ ሀገራት አንድ እንኳን እስልምናን የሚከተል ሀገር ይኖር ነበር ማለት ነው። እንዲሁም ከክርስትና እና ከእስልምና ውጭ ያሉትን ሌሎችን ሃይማኖቶችን ስንመለከት የህንድን እና የቻይናን ሃይማኖቶች እናገኛለን። ይህም እንዴት ነው፤ በቻይና የሚመለከው ሃይማኖት “ኮንፌሽንያዚዝም(Confucianism)” የሚባለው ሃይማኖት እና አመለካከት ሲሆን መስራቹም “ኮንፌሽስ(Confucius)” የሚባለው ቻይናዊ ነው። እንዲሁም በህንድ ሀገር የሚመለከው ሀይማኖት “ቡድሂዝም(Buddhism)” ሲሆን መስራቹም “ሲድራታ ጉተማ(Gautama Buddha)” የሚባለው ህንዳዊ ነው። ስለዚህ አብዛኛው የአለም ህዝብ የሚያመልከው የእራሱ አይነት ሰው የፈጠረውን ፍልስፍና ነው ማለት ነው። ስለዚህ በሃይማኖት አምልኮ ውስጥ የሚስተዋለውን ስንመለከት እውነት ሳይሆን “ዘር እና ማንነት” ነው ማለት ነው። አንድ ሰው ለምሳሌ ሲሰብክ እውነት እየሰበከ ሳይሆን የአንድ የአረብን ወይም የፈረንጅን ፍልስፍና እያስፋፋ ነው ማለት ነው። ለምሳሌ አንድ አረብ ቅዱስ ቁርዓንን ሲሰብክ “እኛን ውደዱን” እያለ እንጂ እውነትን እየነገረን አይደለም ማለት ነው። እንዲሁም አንድ ፈረንጅ መፅሃፍ ቅዱስን ሲሰብክ “እኛን ውደዱን” እያለ እንጂ እውነትን እየሰበከ አይደለም ማለት ነው። እንዲሁም እስልምና እና ክርስትና በአለም ሲዋጉ እና ሲገዳደሉ የሚውሉ “እኔ እበልጣለሁ” በሚል ሲፎካከሩ እና ሲናናቁ እንጂ አንዱ እውነት ስለሆነ ወይም ሌላኛው ውሸት ስለሆነ አይደለም። ስለዚህ የእስልምና እና የክርስትና ጦርነቶች ማለትም የመስቀል ጦርነትም ቢሆንም የአረብ እና የፈረንጅ ጦርነት እንጂ የእሰልምና እና የክርስትና ጦርነት አይደለም ማለት ነው። እንዲሁም “ነብዩ ሞሃመድ ወደ እስራኤል ሄዷል” እየተባለ የሚነገረው መንፈሳዊ ጉዞ ሳይሆን መካከለኛው ምስራቅን ለመቆጣጠር የሚደረግ የአረብ ስብከት እንደሆነ እንረዳለን። “ቁርዓን የወረደው ሜካ-ሜዲና ሆኖ እያለ መፅሃፍ ቅዱስ ወደ ወረደበት ወደ እየሩሳሌም መሄድ ምን አመጣው?” ስንል “ፀብ አማረኝ” ለማለት ይመስላል። ስለዚህ በእስልምና እምነት ውስጥ ያለው “ነብዩ ሞሃመድ ወደ እየሩሳሌም ሄዷል” የሚባለው አስለተምህሮ ለዚህ ሁሉ የአለም ብጥብጥ እና ለአለም

ህዝብ በሽብር ለመጥፋቱ ዋና ምክንያት ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ነብዩ ሞሃመድ የእራሱ ፍልስፋ እያለው ወደ ሌላ ሰው ፍልስፍና መሄድ የለበትም ነበር ማለት ነው፡፡ ስለዚህ “ነብዩ ሞሃመድ እየሩስአሌም ሄዷል” መባሉ “ፕላጃሪዝም(plagiarism)” ይመስላል፡፡ ምክንያቱም አንድ ፈላስፋ የእራሱን ፍልስፍና ትቶ ወደ ሰው ፍልስፍና ሊጠጋ አይችልም ብየ ስለማምን ነው፡፡ አንድ ፈላስፋ የእራሱን ፍልስፍና ትቶ ወደ ሌላ ሰው ልፍልስፍና ከተጠጋ ሊቀዳ መሆን አለበት ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የመካከለኛው ምስራቅ እና የእስራኤል ህዝቦች ሃይማኖትን ወደ ጎን በመተው ሰላምን ፈጥረው መኖር አለባቸው ማለት ነው፡፡

ከሃይማኖት ዘረኝነት ጋር ተያይዞ የምናገኘው የአፍሪካን ጉዳይ ነው፡፡ አፍሪካ እንደ አውሮፓ፤ ቻይና፤ አረብ፤ ህንድ እና እንደ መሳሰሉት “ለምን የራሱ ሃየይማኖት የለውም?” ብለን ስንጠይቅ መልሱ የአፍሪካ ህዝብ ኋላ ቀር እና የጫካ ህዝብ ስለሆነ እና የእራሱ ፍልስፍና ስሌለው እና በእራሱ ፍልስፍና ስላልተሰበከ ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው ከአፍሪካ ህዝብ ውስጥ “ፈላስፋ ነኝ” ብሎ የተነሳ ጭንቅላት ያለው እና በውሸትም ቢሆን ሰወችን ማሳመን የሚችል ሰው ስላልተፈጠረ ነው፡፡ ለምሳሌ እስልምና እና ክርስትና የተስፋፉ በውሸትም ቢሆን ሰወችን ማሳመን የሚችል ጭንቅላት ያላቸው የሃይማኖት መሪወች ስለነበሯቸው እና አሁንም ድሮ የተዋሸውን ውሸት ማስፋፋት የሚችሉ ሰወች ስላሏቸው ነው፡፡ ስለሆነም የአፍሪካ ህዝብ “ድንግል ጭንቅላት” እንደያዘ ፈረንጆች በቅኝ ግዛት ዘመን መጥተው ክርስተናን ሲያስፋፉ፤ እስልምናን ደግሞ በተለያየ ምክንያት ለመቀበል ቢቃ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ጥቁር ህዝብ “የእኔ” የሚለው ፍልስፍና የሌለው ኮፒ ሆኖ አለምን ሲሰብክ ይኖራል ማለት ነው፡፡ በዚህም አልበቃ ብሎ አሁን ደግሞ “ጀሃድ” በሚል ወሬ እና ሰብከት እንደ ቦኮ ሀራም(Boko Haram) ከናይጀሪያ፤ እና አልሸባብ(Al-Shabaab) ደግሞ ከሶማሊያ እስልምናን ለማስፋፋት እና የእስላም መንግስት ለመመስረት ጦርነት ወጥተው ህዝብን በሰይፍ ሲቀጥፉ እና ሲጨፈጭፉ ይውላሉ፡፡ እነዚህ ቦኮ ሃራም እና አልሸባብ የአፍሪካ ኔግሮወች ናቸው፡፡ ነገር ግን በአረብ ህዝብ ፍልስፍና ተመርተው “ሙስሊም” በሚል ስም ህዝብ ሲያሸብሩ እና የአፍሪካን ህዝብ ሲገድሉ ይውላሉ ማለት ነው፡፡ የአፍሪካ ህዝብ ያልገባው ነገር ምንድን ነው ቢባል በእኛ ድክመት እና ደደብነት በእስልምና እና በክርስትና እንደተወረርን ነው፡፡ ለምሳሌ የኬንያው መሪ ጀሞ ከንያታ የተናገረውን መመልከት እንችላለን፡፡ “ይህ ታላቅ የኬንያ መሪ የተናገረውን ስንመለከት “ቅኝ ገዥወች መጀመሪያ መጥተው መፅሃፍ ቅዱስ ሰጥተው አይናችሁን ጨፉኑ አሉን፤ አይናችንን እንደጨፎንን መሬታችንን ወሰዱ” ብሎ እንደተናገረ ታሪክ ይመሰክራል፡፡ ይህ የሚያመለክተው ክርስትና እና እስልምና ወደ አፍሪካ የገቡት ለሽወዳ እና እኛን የአፍሪካን ህዝቦችን ባሪያ ለማድረግ በሚደረግ ጥረት ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ቦኮ ሃረም እና አልሸባብም በእምነታቸው እነደተሸዱ አልገባቸው ብሎ አሁን ደግሞ የአረብ የጥፋት ማሽን ሆነው ህዝብ እየገደሉ እና እያሰቃዩ ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሃይማኖት ዘረኛ ስለሆነ እኛም አፍረካውያን የእራሳችንን ፍልስፍና ብንከተል መልካም ነው የሚል እምነት አለኝ፡፡ ይህ ማለት ግን በኦሮሞ ዛፍ እመኑ ማለት አይደለም፡፡ ሃይማኖት ማለት ፍልስፍና ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ፍልስፍና የለለው ሃይማኖት “ፓጋን” ተብሎ ይጠራል፡፡

ወደ ነበርንበት ጉዳይ ማለትም የጥንቆላው ጉዳይ ላይ እንመለስ፡፡ ህዝቡ ቤተ-ክርስቲያንን “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚሉት ካለ ነገር አይደለም፡፡ የቤተ-ክርስቲያን ሰዎች “የቤተ-ክርስቲያን በሮች ሁሉ ትርጉም አላቸው” እያሉ ያስተምራሉ፡፡ “የበሮች አቅጣጫም እንደዚሁ ትርጉም አለው” ይላሉ፡፡ እኔም በህፃንነቴ እሰማቸው ነበር፡፡ ነገር ግን ከእለታት አንድ ቀን የሆነ የእንግሊዝ ሀገር ዶኩመንታሪ ፊልም(documentary movie) አያለሁ፡፡ ስሙም “እየሩሳሌም(Jerusalem(2013))” ነው የሚለው፡፡ የሰሩት ሰዎች በስም የተወሰኑትን ስንዘረዝር Benedict Cumberbatch, Jodi Magness, Austin Carder, Farah Ammouri እና ሌሎችም ናቸው፡፡ ይህ ፊልም የሚያጠነጥነው ስለቤተ-ክርስቲያን ሳይሆን ስለ እየሩሳሌም ታሪክ ነው፡፡ እስኪ የፊልሙን ዝርዝር ታሪክ እንመልከተው፡፡

“እየሩሳሌም የመሬት መአከል ናት ብለው ክርስቲያኖችም ሆኑ ሙስሊሞች ያምናሉ፡፡ ለዚህም ማሰረጃ የሚሆን ክርስቲያኖችም ያው “የእየሱስ መወለጃ” ነው ብለው ብዙ ቤተክርስቲያን ሰርተዋል፤ ሙስሊሞችም እዚያ “አለ-አቅሳ” መስጊድ የሚባል ታሪካዊ እና መቾ እንደተሰራ እንኳን በትክክል ዘመኑ የማይታዎቅ መስጊድ አላቸው”

ፊልሙ ሲቀጥል *“የመጀመሪያው የእግዚአብሄር ቤተ-መቅደስ ሆኖ የተሰራው “የሶሎሞን ቤተ-መቅደስ ነው”* ብሎ ሲናገር በጣም ገረመኝ፡፡ ይህ ቤተ መቅደስ ደግሞ አሁን ፕሮቴስታንቶች እና ሌሎች ከኦርቶዶክስ ክርስትና ውጭ የሆኑ ክርስትናዎች የሚጠቀሙበት ቤተ-ክርስቲያን ነው፡፡ ስለዚህ ይህ ነገር ስሰማው ከእኛ(ኦርቶዶክስ) ክርስትና ጋር ተጋጨብኝ፡፡ ከታሪክ ይልቅ ሃይማኖት ይዋሻል የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ ታሪክም ይዋሻል፡፡ ነገር ግን ከሃይማኖት የበለጠ ታሪክን ማመን ይሻላል ባይ ነኝ፡፡ ስለዚህ ፊልሙም የሚያትተው ታሪክን ስለሆነ እኔ በበኩሌ ተቀብየዋለሁ፡፡

ቀጠለና *“ይህ ቤት ደግሞ ከእየሱስ ልደት በፊት እና በኋላ ኣይሁዶች ይፀልዩበት የነበረ የኣይሁድ ቤተ-መቅደስ ነው”* ሲል እኔ እንዳው በጣም ተገረምኩ፡፡ ይህ አሁን ያተተው ቤት በአሁኑ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተክርስቲያን የምትጠቀምበት ቤተ-ክርስቲያንን ነው የሚመስል፡፡ በቅርፁም ሆነ በዲዛይኑ፡፡ ስለዚህ በእኔ ጭንቅላት ውስጥ ጥያቄ ይመላለስ ጀመር፡፡ *“እህ እኛ ሀገር ቤተክርስቲያን በሮቿ ሁሉ ትርጉም አላቸው ብለው የሚያስተምሩ እንዴት ነው?”* ብየ እኔ ትንሽ እንደ መገረምም ብያለሁ፡፡ *“ስለዚህ የኛ ቤተ-ክርስቲያን የኣይሁድ ቤተ-መቅደስ እንጂ የኦርቶዶክስ ክርስትና ቤተ-ክርስቲያን ኣይደለም”* የሚል ድምዳሜ ላይ ደረስኩ፡፡ ምክንያቱ ደግሞ እየሩሳሌም ውስጥ ያለው ቤተ-መቅደስ ከአለት የተሰራ(የተፈለፈለ) ስለሆነ ዘመናትን ተሻግሮ አሁንም አዲስ ነው የሚመስል፡፡ ለእኔ ጥያቄ መልስ ደግሞ የቤተክርስቲያን ሙህራን እንደሚከተለው ይተነትኑታል፡፡ እነዚህ የኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ሙህራንም ሲናገሩ “ይህ “የአይሁድ ቤተመቅደስ” የተባለው ደግሞ ከክርስቶስ ልደት በፊት የተሰራ ቤተመቅደስ መሆን አለበት፡፡ ምክንያቱም በኢትዮጵያ ቤተክርስቲያን ትምህርት መሰረት እየሱስን አይሁዶች(ሮማውች) ከገደሉት በኋላ ከሞት ተነስቶ ደቀ-መዛሙርቱን “የተዘጋ ቤት ውስጥ” አገኛቸው ብለው ያስተምራሉ፡፡ ስለዚህ በመፅሃፍ ቅዱስ ውስጥ “የተዘጋ ቤት” የተባለው ይህ “የአይሁድ ቤተመቅደስ” የተባለው ቤት ነው ብለው ከጥንቆላ ተነስተው ሲናገሩ ሰምቻለሁ፡፡ ስለዚህ ደቀመዛሙርቱ ከተሰበሰቡበት እና እየሱስም ከሞት ተነስቶ ከገባበት ቤቱ የተባረከ ስለሆነ የኦርቶዶክስ ቤተክርስቲያን ይህንን ዲዛይን ይዛ ቀጠለች” ብለው ሲያስተምሩ ሰምቻለሁ፡፡ ይህንን መልስ ጥንቆላ ይመልሰው ወይም ሰዎች ይመልሱት አይታወቅም፡፡ ነገር ግን መልሱም ሆነ ከላይ ያለው የእኔ ጥርጣሬ በእኔ እይታ መታረቅ ችለዋል፡፡

ፊልሙ ቀጠለ እና ስለ እስልምና እምነት እና እየሩሳሌም ስላላቸው ግንኙነት ማውራት ቀጠለ፡፡ *“አለ-አቅሳ መስጊድ የተሰራው ሙስሊሞች ነብዩ ምሃመድ ከመካ ወደ እየሩሳሌም በመንፈስ ቅዱስ ሄዷል ብለው ስለሚያምኑ እዚያ መጥተው የሰሩት ነው”* ብሎ ይቀጥላል፡፡ *“ይህ መስጊድ ደግሞ በኢድሚያቸው እረጅም ዘመን ኖረዋል ከሚባሉ መስጊዶች ውስጥ አንዱ ነው ብሎ”* ይቀጥላል፡፡ *“ሙስሊሞችም ሆኑ ክርስቲያኖች እየሩሳሌም የመሬት መአከል ናት ብለው ነው የሚያምኑ”* ብሎ ሲናገር እኔ ትንሽ ግራ ገባኝ፡፡ ምክንያቱም ለሙስሊሞች ቅዱስ ቦታ ሆኖ የሚታዎቀው “መካ-መዲና” ነው፡፡ ስለዚህ “እየሩሳሌምን በእስልምና ውስጥ ምን አመጣው?” ብየ እራሴን መጠየቅ ያዝኩ፡፡

አሁን በእየሩሳሌም “እየሱስ ተወለደ” ቢባል፤ አይሁዶች እና ሙስሊሞች ምን ይላሉ?” ካልን መልሱ እንደተመልካቹ ይሆናል፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያት አይሁዶች እና ሙስሊሞች “እየሱስ ገና ይወለዳል” ብለው እየጠበቁ ነው ይባላል፡፡ እኛ ክርሲቲያኖች ግን “እየሱስ ተወልዷል” ብለን እያመንንበት ነው፡፡ ስለዚህ አሁን እየሱስ “ተወለደ ቢባል” ክርሲያን አይቀበለውም፡፡ ሙስሊም እና አይሁድ ግን ባላቸው ልዩነት ምክንያት “እየሱስ ተወለደ” ቢባል አንደኛው “ውሸት ነው” ማለቱ አይቀርም፡፡ ስለዚህ ለምሳሌ ሙስሊሙ ቀድሞ ተነስቶ “እየሱስ ተወለደ” ቢል፤ አይሁድ “ውሸት ነው” ይል ይሆናል፡፡ እንዲሁም አይሁድ ቀድሞ ተነስቶ “እየሱስ ተወለደ” ቢል ሙስሊሙም “ውሸት ነው” ማለቱ

አይቀርም፡፡ ስለዚህ እየሱስ አለም ተስማምቶበት መቼም አይወለድም የሚል ግምት አለኝ፡፡ ምክንያቱም ሙስሊሞች እና አይሁዶች ባላቸው ልዩነት ምክንያት አንደኛው “ተወለደ” ቢል፤ ሌላኛው ስለማይስማማ፤ ልዩነቱ ይቀጥላል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እየሱስ በስምምነት እንዲወለድ ከተፈለገ አይሁድ እና ሙስሊሞች እየሩሳሌም ላይ መስማማት አለባቸው ማለት ነው፡፡ ለእኛ ለክርሲያኖች ግን “ተወልዷል” ብለን በክርስቶስ ክርሲያን ስለሆንን፤ ወደፊት የሚወለድ ክርስቶስ የለንም ማለት ነወ፡፡ አይሁድም ሆነ ሙስሊም “እየሱስ እስኪወለድ” የሚጠብቅ ከሆነ፤ እየሩሳሌም ላይ ተስማምተው መኖር አለባቸው ማለት ነው፡፡ ነገር ግን እስካሁን እስልምና እና አይሁድ በእየሱስ ማንነት እና በእየሩሳሌም ማንነት ያልተስማሙ፤ ሃይማኖት ውሸት ስለሆነ ነው፡፡ ለዚህም እንዴት ነው ሁለቱ በእየሱስ ከአይሁ “ይወለዳል” ጥበቃ ቢስማሙ እስራኤል እና ፍልስጤም በእየሩሳሌም መሬት ማንነት ሲነታረኩ እና ህይወትም ሲጠፋ አይኖርም ነበር ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ነብዩ ሞሃመድ ወደ እየሩሳሌም ሄዷል ተብሎ ይነገራል፡፡ ለዚህም ማስረጃው እየሩሳሌም ውስጥ ያለው መስጊድ ነው፡፡ ስለዚህ ሙስሊሞች እና አይሁዶች በእየሩሳሌም የሚጣሉት በመሬቱ ማንነት እንጂ በሃይማቱ አይደለም ማለት ነው፡፡ በሃይማኖቱ ከሆነ እማ እስልምናም “እየሱስ ከአይሁድ ይወለዳል” ብሎ ካመነ፤ አይሁድ እየሱስን እንዲወልደው የግዴታ እየሩሳሌም ወስጥ አይሁድ መኖር አለበት ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ከአመክንኮ አንፃር ሲተረጎም ሃይማት ውሸት ሲሆን የመሬት ባለቤትነት ግን እውነት ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እስራኤል እና ፍልስጤም የሚነታረኩት በመሬት እንጂ በሃይማኖት ቦታ እንዳልሆነ እንረዳለን፡፡ እንዲሁም እስልምና እና አይሁድ ባላቸው ልዩነት ምክንያት፤ በስምምት ክርስቶስ ሊወለድ አይችልም፡፡ ምክንያቱም ሙስሊሞች የሚቀበሉት ክርስቶስ በእስልምና ህግ የሚወለደውን ነው፡፡ አይሁድ ግን ቢሞት እንኳ እስልምናን አይቀበልም፡፡ እንዲሁም አይሁድ እየሱስን የሚቀበል፤ እየሱስ በአይድ ህግ ከተወለደ ብቻ ነው፡፡ እስልምና ደግሞ በአይሁድ ህግ የተወለደን እየሱስ ስለማይቀበል፤ እየሱስ እስከ ኢንፊኒቲ ድረስ በእስልምና እና በአይሁድ እየተጠበቀ ይኖራል ማለት ነው፡፡ ነገር ግነ አይሁድ እና እስልምማ ቢፋቁ አንድ አይነት ናቸው፡፡ እስልምናን ብትፍቅ አይሁድ ታገኛለህ፤ እንዲሁም አይሁድን ብትፍቅ እስልምናን ታገኛለህ፡፡ ለምሳሌ አይሁዶችም ሆነ ሙስሊሞች “ኮኩብ” ምልክታቸው ነው፡፡ እንዲሁም የአይሁዶችም ሆነ የክርስቲያኖት የሃይማኖት ቆባቸው አንድ አይነት ነው፡፡ ስለዚህ ለምን ይጣላሉ? ካልን መልሱ “ሁለቱም” እኔ እበልጣለሁ በሚል እየተንጫጫባቸው እና የዘርም ልዩነት ስላላቸው ነው ብየ በግሌ አስባለሁ፡፡

ስለዚህ “ከታሪክ አንፃር ሲመረመሩ ሁሉም አይማኖቶች ስህተት አለባቸው” የሚል አመለካከትን ይዤ ከጓደኞቼ ጋር በነገሩ መነጋገር ጀመርኩ፡፡ በዚህም በሀይማኖት አባቶች አይን ውስጥ ሳልገባ እንዳልቀረሁ ነው የማስብ፡፡ በዚህም ነው እንግዲህ መስጊድን እና ቤተ-ክርስቲያንን እየዞሩ “ያዎጣታል ይሄዳል” ማለት የመጣው፡፡ እኔ የትኛውም ሀይማኖት ትክክል ቢሆን ባይሆን እዚህ ላይ ምንም አያገባኝም፡፡ ነገር ግን ፊልሙን ስላየሁ ሁሉን ነገር ተረድቸዋለሁ፡፡ እናም ሃይማኖት ማለት ምን እንደሆነ አውቄዋለሁ፡፡ እውነታን እንጂ ሰው የሚያመሰጥረውን መስማት ጥሩ አይደለም፡፡ የክርስትናም ሆነ የእስልምና እውነታ እዚህ ፊልም ታሪክ ውስጥ አለ፡፡ ስለዚህ ፊልሙን እዩ እና እመኑ፡፡ ስብከት ምናምን አያስፈልግም፡፡ ስለዚህ ሃይማኖቶችም እውነትን የሚፈልግን መውቀስ የለባቸውም፡፡ “እነርሱም መስበክ እንደሚችሉ ሁሉ እኛም ግለሰቦች መመራመር ስለምንችል አይጥሉን” የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ፡፡ በዚህ ጭንቅላቴ ውስጥ ነገሮች እየተብላሉ ነው እንግዲህ ወደ ደብረ-ብርሃን የመጣሁ፡፡ እዚህ መጥቼ ጥናታዊ ፅሁፌን አቀረብኩ፡፡ እግዲህ ጥንቆላው ልክ እንደ አንበሳ ነው የሚያድነኝ፡፡ ምንም ሌሊት፤ ቀን ማታ፤ ጠዋት እረፍት የለውም፡፡ ***“እንቅስቃሴዎች ሁሉ ዳንስ ናቸው”*** እንደተባለ፤ ሁሉም እኔ ያየሁት፤ የበላሁት፤ የበዳሁት፤ ያነበብኩት፤ የተናገርኩት፤ ያሰብኩት፤ ወዘተ ነገሮች በሙሉ ጥንቆላ ናቸው ተብሎ ነው የሚታመን፡፡ ጥንቆላ እና የሰው ወሬ እኔ ልዩነቱ አልገባኝም፡፡ ምክንያቱም ህዝቡ ቀድሞ የሚያዎራው ነገር በሌላ ቀን ተጠንቁሎ ይመጣል፡፡ በህዝቡ እይታ “የሆነ ነገር ይፈጠራል ጠብቁ ይላል ጥንቆላው፡፡ እነርሱም ያሉት ነገር ይፈፀማል፡፡ ስለዚህ ጥንቆላው

ሰራ ማለት ነው፡፡ እንዳውም አንዲት “ቤቶች” የተባለው የኢትዮጵያ ቴሌቪዥን ድራማ ላይ የምተሰራዋን ሴትዮ ማለትም ትርፌ *“ትምቻለሽ”* ብሎ ጥንቆላው ይነግራታል፡፡ እርሷም ሰነባብታ በመኪና አደጋ ትሞታለች፡፡ ትርፌ በጣም ስታሾፍብን የነበረች ሴት ነበረች፡፡ ሰው ይሙት አይባልም እንጂ ትርፌ በመሞቷ የትረባ መጠን በ20% የቀነሰ ይመስለኛል፡፡ ትርፌ በብዛት ድራማ ላይ ዳቦ ትበላ ነበር፡፡ ለካስ ልትሞት ስለሆነ የእራሷን **እዝኗን** እየበላች ነበር ማለት እችላለሁ፡፡ የእኔ ጥያቄ ምንድን ነው “እኔ እና የማላውቃቸው ሰዎች ታሪክ በምን ይገናኛል?” የሚል ነው፡፡

ነገሩ ምንድን ነው ጥንቆላውን እኔ ላይ ያፀናው የሚከፈለው ብር መጠን ነው፡፡ እኔ ፈለጌ ያለበትን ለመክፈል ሁሉ አስቤ ነበር፡፡ ነገር ግን ሳስበው ልክ እንደ ሸንፈት ነው የቆጠርኩት፡፡ የሚያዎራው ሁሉ እውነት ነው ብየ አይደለም፤ ምንድነው “ሌሎች ሰዎችን “ሰደባችሁ” እያለ ከህዝቡ አጣላኝ ብየ ነው፡፡ አንዳዴም “አንዱ እኮ ማጅራቴን ይመታል” ብየም ሰግቼ ነበር፡፡ ቆምጨወች እና ንፉጎች እድሜ ልካቸውን የቆጠቡትን ገንዘብ ለጥንቆላ እየሰጡ እየደኸዩ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ይህም “የቆጣቢን በላው ቆርጣሚ” የሚል አባባልን ይጠቁመናል፡፡ ስለዚህ ቆምጨ እና ንፉግ ገንዘባቸውን ለጠንቋይ እየሰጡ ባይዘረፉ ደስ ይለኛል፡፡ ጠንቋዮች የገፀር “ቆርቆሮ ቤት” እየሰሩ ነው እየተባለ ነው፡፡ በገፀር ቆርቆሮ ቤት ሰራህ ማለት ሃብታም ነህ ማለት ነው፡፡ ይህ ጠንቋይ የሰራው ቤት ደግሞ የማን ገንዘብ ነው ስንል የዶካ ገንዘብ ለጥንቆላ እየተከፈለ ነው ማለት ነው፡፡

አብዛኛው ህዝብ ግን “ጥንቆላው ሰራ” ብሎ መቼም ቀን ከሌሊት ነው መከራውን የሚያይ፡፡ ለምሳሌ የአውሮፓ የእግር ኳስ ቡድን ውጤቶችን እና የተጨዋቾችን ዝውውር እንይ፡፡ እንደ የዱከና በሽታ እንዳለባቸው ሰዎች(ዶካዎች) ገለፃ ከሆነ ሁሉም ከ 2014 በፊረንጆች አቆጣጠር እስከ 2016 በፊረንጆች አቆጣጠር ማለት ነው የተካሄዱ የአውሮፓ ክለቦች ውድድር ውጤት እንደታወቀ እና እንደተተነበየ ነው፡፡ እኔ ስለዶካ መስሚያ የለኝም፡፡ ዶካን ብትከራከረው ድምፁ አይመችም፡፡ ስለዚህ ከዶካዎች ጋር መስሚያ ስለሌለኝ ጥንቆላው ቢሰራም ባይሰራም “ለእናትህ እና ለእህትህ ንገራቸው” በለው፡፡ እነዚህ ዶካዎች ኳስን እና ፊረንጅን መአከል ያደረገ ጥንቆላ ያመጡ “ኳስ እና ፊልም ሚያይ የተሻለ ሙድ ያለው ህዝብ ነው” ብለው ስለሚያምኑ ነው፡፡ ስለዚህ ሙደኛ ፍለጋ ነው፡፡ ሁሉን “ሙደኛ ነን” ሚሉትን “ቡሽቲ” በላቸው፡፡ መስሚያ የለንም፡፡ ሁሉም “ፍሪክ(frick) ነን” የሚሉ ሁሉ አሁን የወንድ ቂጥ ሲያሳድድ የሚውል ቡሽቲ ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ እኔ ጥንቆላውን ከዶካዎች ቢሰማም ባይሰማም ምንም መስሚያ የለኝም፡፡ እኔ ሙድ የሚባለው ነገር አልገባኝም፡፡ ሙደኛ ማለት እንደ እራሱ እና በራሱ ተማምኖ የሚኖር ማለት ነው፡፡ ነገር ግን እኛ ሀገር ስንመለከተው አንዳንድ የክልል ከተሞች “አራዳ” የሚለውን የአዲስ አበባን ስም ሲኮርጁ ይታያል፡፡ ይህም “የአራዳ ልጅ” የሚለውን የተለምዶ ንግግር ወደ ክልል ከተሞች ለመውሰድ ነው፡፡ ነገር ግን አራዳነት ማለት እራስን መስሎ መኖር መሆኑ አልገባቸውም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ በተሻሉ ቦታወች እና በተሻሉ ሰዎች ስም መደበቅ ከዚህ ይጀምራል፡፡ አሁንም እራሳችንን እንሁን፡፡ የአንድ ቦታ ስም ሲወጣ አካባቢውን እና የቦታውን ታሪክ መወከል አለበት፡፡ አንዳንዶች ትንሽ ቆየት ብለው የክልል ከተሞች ስም “አራዳ” የሆነው ከአዲስ አበባ ፒያሳ ጋር ታሪካዊ ቅርርብ ስላለው ነው ማለታቸው አይቀርም፡፡ ስለዚህ አስመሳዮች አንሁን፡፡

አብዛኛው ህዝብ ጥንቆላው ሰራ እያለ በጣም ይደናነቃል፡፡ ነገር ግን እኔ ጥንቆላውን ድሮም ስለማላውቀው ጥንቆላው ይስራ አይስራ የማውቀው ነገር የለም፡፡ አብዛኛው ህዝብ እኔ ከቦታ ቦታ ስንቀሳቀስም ጥንቆላውን ይዞ በጣም ነው የሚደነቅ፡፡ ምክንያቱም እኔ የምንቀሳቀስበት ቦታም ሁሉም ጥንቆላ ነው፡፡ እኔ ግን ጥንቆላውን ስለማላውቀው ይስራ ወይም አይስራ የማውቀው ነገር የለም፡፡ እዚህ ላይ ከጎጃም የመጡ አህያ የሚበዱ ሰዎች ጥንቆላውን ለሌላው ህዝብ ይነግሩታል አሉ፡፡ እዚህ ላይ በተለይ የጨረቦኝ አህያ የሚበዱ ጎጃሜዎች የማንቸስተር ዩናይትድ ጨዋታን ያስጠነቆሉት ነው፡፡ አንድ መዝናኛ ነው የቀነሱብኝ፡፡ እኔም ማንቸስተር ሲጠነቆል አንድ መዝናኛ ቀንሼ ማንቸስተርን መደገፍ

አቆምኩ፡፡ የማንቸስተርን የውጤት ጥንቆላ ስለማላውቀው ህዝቡ ሲያዎራ ነው እኔ የምሰማው፡፡ ስለዚህ “ከአህያ በድ ጋር ማን ይፋለጣል” ብየ ማንቸስተርን መደገፍ ተውኩት፡፡ የማንቸስተር ዩናይትድ የሚቀጥለው ጨዋታ ውጤት ሲጠነቀል፤ የማንቸስተር ደጋፊ እና ተጫዋች ስለሚረበሽ ቆምጨ እና ንፉግ ማንቼን “ሙዱን ገደለው” ብየ ነው የማንቸስተር ዩናይትድን ጨዋታ በቴሌቪዥን መመልከት የተውኩት፡፡ ጥንቆላው በአጠቃላይ ***“ሙድ ገዳይ(Mood Murderer) ነው”*** ማለት ይቻላል፡፡

ሌላው በእኔ የተጠነቆለ የፈረንሳይ የአሸባሪ ጥቃት እና የቤልጂየም የአሸባሪ ጥቃት ናቸው፡፡ እኔ ይህንን ነገር ያየሁት ዜና ላይ ነው፡፡ እነዚህ የዱከና በሽታ ያለባቸው አህያ የሚበዱ ሰዎች ግን በጥንቆላ ከአንድ አመት በፊት ፈረንሳይ የበምብ ጥቃት እንደሚደርስባት ያውቁ ኖሯል፡፡ እኔም መቸም እንኳን ስለፈረንሳይ እና ስለ ቤልጂየም ላውቅ ቀርቶ የእራሴንም ማንነት አላዎቅኩም፡፡ ስለዚህ ይህንን እየወሰዱ ለፈረንጆች ይነግሯቸዋል፡፡ እነርሱም(ፈረንጆችም) እየመጡ መድሃኒት ይዎስዳሉ፡፡ በተለይ የአሜሪካ ዜጎች እንደ አሸባሪ መከላከያ ዘዴ ነው እየተጠቀሙብኝ ያሉ፡፡ እኔ ደግሞ ደይሊሜይል(daily mail) የሚባል ጋዜጣ ሁልጊዜ በኢንተርኔት አነባለሁ፡፡ ስለዚህ ስለውጭው አለም ነገር የሚያመልጠኝ ነገር የለም ማለት ነው፡፡ ይህንን ነገር ለካስ የዱከና በሽታ ያለባቸው አህያ የሚበዱ ሰዎች በጥንቆላ ይከታተሉታል፡፡ ይህ ጥንቆላ የሚባል ነገር በቆምጨ እና በንፉግ አድሮ የፈረንጅን ሙድ የገደለ ነው ብል አልሳሳትም፡፡

ሌላው ቀርቶ ይህ የፃፍኩት መፅሃፍ እራሱ በጥንቆላ ከአመጣጡ እስከ ታሪኩ ተጠንቁሏል፡፡ እነዚህ አህያ የሚበዱ ዶካዎች ናቸው እያስጠነቆሉት ያሉ፡፡ ዶካዎች የሚሉት “ማክዳ ሱሪ ስለምትለብስ ምርጥ ልጅ ናት” ነው፡፡ ነገር ግን ማክዳ በኦሮሞች እና በኤርትራዎች የበታችነት የተነሳ ከዘር አንፃርም ቢሆን “የበታች ናት” ብለው ነው አውጥተው ትግሬወች የጣሏት፡፡ አንድ ሰው የሰዎች ሁሉ የበታች ካልሆነ በሌላ አቻ ሰው አይጣልም፡፡ ኦሮሞ የናዚ ጀርመን ከፈረሰች እና አዲስ ጀርመን ከመጣ በኋላ “የጀርመን ተወላጅ ነኝ” ብሎ ተነስቷል፡፡ ሀበሻ የሚባለው ህዝብ ደግሞ “የእስራኤል ዘር ነኝ” ብሎ ያስባል፡፡ “8ኛው ሺ ሲመጣ የጀርመን ዘር በአይሁድ ዘር መጣል ተጀመረ ወይ?” ብየ ሳስበው ኦሮሞ ፌክ ጀርመን እንደሆነ ነው የተረዳሁት(Oromo must be a fake German)፡፡ ማክዳን ትግሬዎች “እንብዳሽ” ብለዋት እምቢ ስትላቸው ነው አውጥተው ለህዝብ የሰጧት፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ እንደ ህዝብ ምንም ያለው ነገር የለም፡፡ ይህም የሚያሳየው መረገጥ ለኦሮሞ አዲስ እንዳልሆነ ነው፡፡ ነገር ግን ዶካዎች ሱሪ የለበሰ ሴት እና ከአዲስ አበባ ፒያሳ የተወለደ ሴት በእጁ መንካት አይደለም በአይኑ አይቶ አያውቅም፡፡ ጎጃሜዎችን የተጫወተባቸው የማክዳ ትልቅነት ሳይሆን የእነርሱ ቀሚስ በለበሰ ሴት መሰላቸት ነው፡፡ ስለሆነም ማክዳን እንደ ምርጥ ነው የቆጠሯት፡፡ እኔ ግን ለማክዳ መስሚያ የለኝም፡፡ ቆምጨዎች ኦሮሞን አይንቁም፡፡ ለምሳሌ የሃሮማያ ዩኒቨርስቲውን ፕሬዚዳንት መውሰድ ይቻላል፡፡ ሰውየው ጎጃሜ ነው፡፡ በመሆኑም ከኦሮሞ ጋር እንደ ሃንድ አውት(hand out) ተባዝቷል፡፡ ስለዚህ ለኦሮሞወች እኔ አይደለም ቆሻሻ ቀርቶ አር ብሆን መስሚያ የለኝም፡፡ ምክንያቱም ፓጋን ስለሆኑ “ከብት ናቸው” ብሎ ህዝቡ ይንቃቸዋል፡፡ ምክንያቱም ካልተናቁ አይጣሉም ነበር፡፡ ቆምጨዎች የሚሉት ምንድን ነው “ማክዳ ዘመናዊ ነገሮችን ትጠቀማለች፤ የምታደርገው ልብስ፤ የፀጉር ቅባት፤ ጫማዋ፤ እስታይሏ ከጎጃም ሴቶች ትበልጣለች” ነው፡፡ ነገር ግን ለእኔ ማክዳ ያው ኦሮሞ ነች፡፡ ስለዚህ የእነርሱን ዶካነት ለኦሮሞ ማግነኛነት አይጠቀሙበት፡፡ ኦሮሞወች የሚለምናቸውን አይወዱም፡፡ የማክዳ ቤተሰቦች እራሱ “ቆይተው ታዴን ይወዱታል” ተብሎ ነው ማክዳ እንደዚህ ቁጭ ብላ 6 ዓመት የሞላት፡፡ አሁን ግን ልታዎጣኝ ነው እየተባለ ነው፡፡ “ለምን 6 ዓመት ቀይታ ታዎጣኛለች?” ተብሎ ቢጠየቅ መልሱ በዚህ መፅሃፍ ማንነታቸውን እና እውነታው ስላወጣሁ ነው፡፡ የማክዳ ቤተሰቦች ቆይተው የሚወዱኝ “አጋአጋ” ትሪትመንት ትሪት ስላደርገኳቸው ነው፡፡ ህዝቡ ስለኦሮሞ መስሚያ የለውም፡፡ በዚህ መፅሃፍ እንዳነበባችሁት እኔ የፃፍኩት በሙሉ የማክዳን እናት “አቤ ቆለጥ” ብየ፤ የማክዳን አባት ደግሞ “አሸ ሙቱ” ብየ ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ሲለምኑት አይወድም፡፡ ስለዚህ ቆምጨዎች ኦሮሞወችን እየለመኑ አያኩሩብን፡፡ እኔ እኮ ኦሮሞወችን በተጨባጭ

ማስረጃ አሸንፈያቸዋለሁ፡፡ ካሜራ ተውሶ ሳይቀርፀኝ እንደቀሩ በማስረጃ እና ምስክር አቅርቤ አሮሞን ካሸነፍኩት በኋላ አህያ እና ቀሚስ የለበሰ ሴት የለሰለቸው ገበሬ በጠንቋይ ተጫወተብኝ፡፡ ነገር ግን ቆምጨዎች **"ኩሩ"** ለመባል እምቡር እያሉ አሮሞወችን አኮሩብን፡፡ ህዝቡ ግን አሮሞን መብዳት እንጂ ማፍቀር አይፈልግም፡፡ ስለዚህ አሮሞን ስንቀርብ በልክ ነው፡፡ አሮሞ ከለመኑት ይኮራል፡፡ አሮሞወች "ለምኖናል" ብለው የሚያስቡ ከሆነ "ልብዳችሁ" በላቸው፡፡

እኔ ደግሞ ነገሮችን የማያቸው ዜና ሳነብ ነው፡፡ ነገር ግን ህዝቡ እንደሚለው ከሆነ "ነገሩ ተፅፎ ሳይሆን ጥንቆላ ነው" ተብሎ ነው የሚታሰበው፡፡ ማለትም የምናነበው ዜና በሙሉ ጥንቆላ ነው ብለው ነው የሚያምኑ፡፡ በዚህም ባላገሩ እንደፈለገ ነው ለፈለገው ህዝብ የሚያስተላልፈው፡፡ ባላገሩም አራዳነቱን ለማሳየት ወሬውን ወደ አሜሪካ አሸጋገረው፡፡ ስለዚህ በባላገሮች አመለካከት መሰረት ፈረንጆች "ያዎጣታል ይሄዳል" ካሉ በቃ እነርሱ ይህንን በማለታቸው የሚደርስባቸው ዎቀሳም ሆነ ልግጫ እንደማይኖር ነው፡፡ ለምንድን ነው አንድ ነገር ለምሳሌ ግብረ ሶዶምን እንውሰድ፡፡ ግብረ-ሶዶም በሃብታሞች እየተንፀባረቀ አሜሪካ ውስጥ ድሆች ቢሰሩት፤ ስለ ሃብታሙ እንጂ ስለ ድሃው የሚያዎራ የለም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ከዚህ ስናነፃፅረው አሜሪካኖች "ያዎጣታል ይሄዳል ካሉ" ባላገሮች "ያዎጣታል ይሄዳል" ቢሉ ከምንም አይቆጠርም ማለት ነው(አሜሪካኖች ጎጃሞችን ከለሏቸው ማለት ነው(Americans cover the Gojjams)፡፡ ይህ ደግሞ ነውርን መርዳት(shame help) ወይም ነውርን መጋራት(shame sharing) ይባላል፡፡ ይህ ደግሞ ባላገሮችን "ኋላ ቀር (ዶካ)(ቦርኮ)" ከሚለው ስድብ ያርቃቸዋል ማለት ነው፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ጠንቋይ የሚጠቀም ኋላ-ቀር(ዶካ)(ቦርኮ) አመለካከት ያለው ህዝብ ነው፡፡ ይህንን በሚቀጥለው ምእራፍ ስለምንነጋገርበት ወደ ዋናው ጉዳይ እንመለስ፡፡

ጥንቆላው ሊሰራ ይችላል፡፡ ነገር ግን የማክዳን ነገር ግን ማረጋገጥ አይችልም፡፡ ማክዳ በመጀመሪያ ትግሬወች በሙሉ ጠይቀዋት እምቢ ብላ ህዝብ ግራ ገብቶት እንደነበር እኔ በ2003 ዓ.ም አዲስ አበባ በሄድኩበት ወቅት ሲወራ ሰምቻለሁ፡፡ በመሆኑም ማክዳ እምቢ እንዳለች አውቆ ህዝቡ በ2003 ዓ.ም እኔን አንድ ብርቱካን የምትባል ትግሬ እንድተዋወቅ አደረጉኝ፡፡ ብርቱካንን እንድተዋወቅ ያደረጉኝ ደግሞ ጥንቆላው "በብርቱካን በኩል ነው ብርቱካን መጥታ ስትሸውደው ነው ማክዳን የሚጀምራት" ብሎ ተናግሮ ነው፡፡ ብርቱካን እና እኔ የተዋወቅነው ለሽወዳ እንደሆነ ታምሩ ታደሰ ከደቡብ ክልል፤ ሙሌ አሮሞ ከሀረር እና ማሊክ ህንዱ ከህንድ ምስክሮች አሉኝ፡፡ ይህ በእንዲህ እንዳለ ማክዳ ትግሬወችን ***"እቢ"*** ስትላቸው እኔን በብርቱካን ትግሬ እንዳዘጋጁኝ ሁሉ ማክዳን በ2004 ዓ.ም መስከረም ላይ አምጥተው አሳዩኝ፡፡ ስለዚህ የማክያ ጉዳይ ጥንቆላ አይደለም፡፡ ማክዳ አሁን አቤል(አብርሃ)ን እና ክንፈገብሬልን(ጋገ) አፍቅራቸዋለች፡፡ ነገር ግን ጥንቆላው "የታዬ ናት" ስላለ "አትብደት" ብለው አሸ እና አቤ ቆለጥ ከልክለው ነው እየተጫዎቱብኝ ያሉ፡፡ አሁን እንደዚህ ማክዳ አቤል(አብርሃ)ን እና ክንፈገብሬልን(ጋገ) አፍቅራቸው እኔ ብበዳት ጥንቆላው ሰራ ሊባል ነው ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ማክዳን የምበዳት በዲልዶ ነው፡፡ ማክዳ አቤል(አብርሃ)ን እና ክንፈገብሬልን(አኖሌ) አፍቅራቸዋለች፡፡ ነገር ግን "አላዋጣት አሉ" በሚል ህዝብ ሲከልላቸው(cover them) ይውላል፡፡ ነገር ግን ጥንቆላውን ነው ህዝቡ የሚያዎራው እንጂ ማክዳ አፍቅራቸዋለች፡፡ ***"አላወጣት አሉ" ማለት ሲተረጎም "አብርሃን እና አኖሌን ማክዳ እሰከ ምትም ቢሆን ማፍቀር አትችልም" ማለት ነው፡፡*** አቤ ቆለጥ እና አሸ ማክዳን ወደ እኔ የሚልኳት ቀፈቷ ሲረዝም ህዝቡ ችላ ሊላት ስለሚችል ነው፡፡ ማንኛውም ሴት እንደሚታወቀው ሲያረጅ ቀፈቱ ይረዝማል፡፡ ስለዚህ ማክዳም እያረጀች ስለሆነ ቀፈቷ እንደ እናቷ ሲሆን አቤል(አብርሃ)ን እና ክንፈገብሬልን(አኖሌ) ስለሚንቋት አሸ እና አቤ ቆለጥ ማክዳን ወደ እኔ ሊሰዷት ይችላሉ፡፡ ***"እኛም አውቀናል፤ ጉድጓድ ቆፍረናል"*** እንዳለች አይጥ እኔም ዲልዶ ገዝቼ እየጠበቅኩ ነው፡፡

የሁለተኛ ዲግሪ ጥናታዊ ፅሁፌን ጨርሸ ወስጀ አስረከብኩ፡፡ ከዚያም በፈረንጆች አቆጣጠር ለመስከረም 23 ቀን 2014 እንዳቀርብ ስለተቀጠርኩ እጠባበቅ ጀመር፡፡ በዚሁ እንግዲህ ደብረ-ብርሃን ዩኒቨርሰቲ “የሁለተኛው የእድገትና ትራንፎርሜሽን እቅድ ስልጠና” ብሎ ጠራን፡፡ እኔም ተሳታፊ ሆንኩ፡፡ እዚህ ላይ ነው እንግዲህ ነገሩን ህዝቡ ሲነኮሻኮሽ የሰማሁት፡፡ በጣም ነው የደነገጥኩ፡፡ ከዚያም አደብ ገዝቸ በፌስቡ(facebook)፤ በጉግል ብሎግ(Google bloger) እና በስልክ የማውቃቸውን ሰወች እየደዎልኩ መፋለጥ ጀመርኩ፡፡ በመሆኑም እኔ በእራሴ ሰልምተማመን መቸም ሰዎችንም ለማሳመን ሞክሬያለሁ፡፡ በኋላ ግን እኔ እራሴን ስለማውቅ ምንም ስሜት አልተሰማኝም፡፡

በዚህም ስበስባው አበቃ፡፡ እኛም ወደ ስራችን ተመለስን፡፡ ይህ እንግዲህ ጥናታዊ ፅሁፌን ገና ሳላቀርብ ነው፡፡ በፈረንጆች አቆጣጠር ለመስከረም 23 እስከሚደርስ መቸም በጣም ነበር የቸኮልኩ፡፡ ምክንያቱም በጣም የለፋሁበት ጥናታዊ ፅሁፍ ስለነበር ውጤቱን ለማየት ጓጉቸ ነው፡፡ በፈረንጆች መስከረም 23 ቀን 2014 እከሚደርስ ግን በፌስቡክ(facebook)፤ በጉግል ብሎግ(Google bloger) እና በስልክ የኔን ጉዳይ ማለትም እነ ጣሳ(ጣጋኢጋ) መዋሸታቸውን ለማሳዎቅ ሌት ከቀን ነበር ስሯሯጥ የቆየሁ፡፡ በዚህም መስከረም 23 ደረሰ፡፡ የማቀርበው ከረፋዱ 4 ሰዓት ስለሆነ ለእርሱ ለመድረስ ሳልተኛ ነው ያደርኩ፡፡ እንዳውም ሌሊት እንዲቀሰቅሰኝ ብየ ሙዚቃ ከፍቸ ነው የተኛሁ፡፡ እንዳልኩትም ከጠዋቱ ዘ፡30 ሲሆን ነቃሁ እና ሄጀ አቀረብኩ፡፡ ያገኘሁት ውጤትም የምፈልገው ነበር፡፡ በጣምም ደስተኛ ነበርኩ፡፡

ገና ከአዲስ አበባ ሳልመጣ አንዱ ቆምጨ(ንፉግ) “ህዝቡን ያየዋል” ይላል፡፡ እኔ ደግሞ “ምኑን ነው ህዝቡን የማየው?” እያልኩ ግራ ተጋብቼ ነበር፡፡ “እዚያ እስብሰባው ላይ ህዝቡን ያየዋል” ይላል፡፡ እኔ ደግሞ "ሌላ ህዝቡ ነውር ሲሰራ ያየዋል” ያለ መስሎኝ ነበር፡፡ ነገሩ ሌላ ነው ለካስ፡፡ “ያየዋል” ስለተባለ ኦሮሞዋች እና ቆምጨዎች በፊት በፊቴ ይመላለሳሉ፡፡ ለካስ “እየን” ነው ነገሩ፡፡ “እንዴት ነው ነገሩ?” ብየ እኔም በጣም ግራ ተጋብቸ፤ ዝም አልኩ፡፡ በመሆኑም ኦሮሞወች እና ቆምጨዎች የሆነ “ቂጥ አፍጥ” ሱሪ ለብሰው በፊቴ ይመጣሉ፡፡ ኦሮሞወች ደግሞ የሆነ አዲስ ቻይና ያመጣው ኮት አለ፡፡ ይህንን ኮት ይለብሱ እና በፊቴ ይመጣሉ፡፡ አዲስ አበባ ህዝቡ ገብነኛ ነው፡፡ በተለይ የአዲስ አበባ ልጆች በጣም ገብነኞች ናቸው፡፡ የገፀር ልጅ ማለት ብዙ ነገር ያውቃል፡፡ እነርሱ ያልተረዱት ነገር አለ፡፡ እኔ የገፀር ልጅ ነኝ፡፡ በመሆኑም ብዙ ጊዜ ከሌሎች ሰዎች ጋር እጣላ ነበር፡፡ በመሆኑም ገብነኞችን እለያቸዋለሁ፡፡ ስለዚህ ብዙ ኦሮሞወችን ገብነኛ እንደሆኑ እለያቸው ነበር፡፡ በመሆኑም ኦሮሞወች ይህንን የቻይና ኮት ይለብሱ እና በጣም ያናፋሉ፡፡ እኔም “ይሄ ኦሮሞ ምንድን ነው እንደዚህ የሚያናፋው? ምን አግኝቶ ነው?” ብየ በጣም ግራ ተጋብቼ ነበር፡፡ ነገር ግን አሁን ስሰማው ገብና ነው፡፡ ገብና ማለት የውሸት ማስፈራራት ማለት ነው፡፡
እንደገናም አንዱ “እኛ ብልቱን ነው የምናየው፤ ብልቱን እያየን ያዎጣታል ይሄዳል” እንላለን አለ፡፡

“እርሱስ የሚለው የለም?” አለች አንዷ፡፡

“እርሱ ደግሞ ቂጥ እያየ *“ማክዳ ጋላን ፂላወች ለሳይታውኝ ነው*፤ ዲልዶ ይዞ “የዚህኛው ናት፤ አውጥተዋለች ይላል” አለ መልሶ፡፡ ደገማ እና እንደገና “በዲልዶ ነው የሚበዳት እርሱስ፤ ዲልዶውን ነው “ያዎጣታል” እያልነው ያለ” ሲላት ሴትዮዋ በጣም ደነገጠች፡፡ ለምን ቢባል አለም የሰማውን የፍቅር ታሪክ እኔ በዲልዶ ስበዳው በጣም የአለም መሳቂያ እንደምሆን ስለገባት አፍራ መሰለኝ፡፡ ይህ የእኔ የሌሎችን ቂጥ ማየት ግን ወንዶችን ሳያሻፍዳቸው አይቀርም፡፡ በጥንቆላው መሰረትም እኔ የሌሎችን ሰዎች ቂጥ አይ ነበር፡፡ በመሆኑም ወንዶች “አሻፈደን(ቂጣችንን መበዳት አማረን)” ብለው ሪፖርት ሳያደርጉ አይቀሩም፡፡ አንዱ ኦሮሞ በቃሊቲ እስርቤት ውስጥ “ቂጤን መበዳት አማረኝ” ብሎ እስረኞችን አስፈርግጦ ነበር፡፡ እኔ ቡሽቲ ስላልሆንኩ ወንድ አልወድም ብየ አስባለሁ፡፡ ነገር ግን አንዱ ኦሮሞ ይሻፍድ ነበር አሉ፡፡

እኔ ስሻፍድ ደግሞ ማክዳ ያዛጋኛል ትላለች፡፡ ነገሩ ፍቅር መሆኑ ነው፡፡ እኔም አስቆኛል፡፡ እኔ ቂጥ የማየው ለመድሃኒት እንጂ ለመብዳት አይደለም፡፡ ነገር ግን ሰዎች “ሊበዳን ነበር” ብለው ለሰዎች ሳይሸውኩ አይቀሩም፡፡ ቀጨኔ መድሃኒያለምም እንደዚሁ ነው፡፡ ቀጨኔ እራሱ ልጆችን ቂጣቸውን እያየሁ ጥንቆላውን ስል ወንዶች ልጆች ሳይሻፍዱ አይቀሩም፡፡ እኔ እኮ ጥንቆላውን አላውቀውም፡፡ ነገር ግን መንገድ ላይ ሰዎች ሲያዎሩ ሰምቼ ነው፡፡ ስለዚህ እኔ ቂጥ ያየሁ ለመድሃኒት ነው፡፡ ህዝቡ እኮ ቁላየን ሊጠባኝ አይደለም ቁላየን የሚያየኝ፡፡ ህዝቡ ቁላየን የሚያየኝ ለመድሃኒት ነው፡፡ አንዳንድ ወንዶች ቁላየን ሲመለከቱኝ ቁላየ ይቆም ነበር፡፡

እንዲህ፤ እንዲህ እየተባለ ነው እንግዲህ ነገሩ የቀጠለ፡፡

እዚህ ላይ ጥናታዊ ፅሁፍ እያቀረብኩ እንደተረዳሁት ኦሮሞወች ማክዳን(ማጋኢጋ) “እነብዳሽ” ብለው ሞክረዋታል ይመስለኛል፡፡ ይህን ያልኩበት ምክንያት ጥናታዊ ፅኁፍ እያቀረብኩ ለመታዘብ እና ለመመዘን የገቡት መምህራን ላይ የፀባይ መረበሽ ይታይ ነበር፡፡ “እናቴ ማርያም ሰውሪኝ” አልኩ፡፡ ምክንያቱም እኔ ውጤቱን እፈልገዋለሁ፡፡ የምፈለገው ደግሞ ከክብር አንፃር ነው፡፡ ስለዚህም በልቤ እየፀለይኩ ስለነበር እ/ሔር ይርዳኝ አላውቅም ነገሮች መልካም ነበሩ፡፡ በዚህም ጨርሽ ወደ ደብረ ብርሃን ተመለስኩ፡፡ እናም ህይዎት ቀጠለ፡፡ አድቫይዘሬም በጣም እረድቶኛል፡፡

እዚህ ላይ ስለ “ብልት ማየት” እና “ቂጥ ማየት” ትንሽ እንነጋገር፡፡ ሁለቱም የጠንቋይ መድሃኒቶች ናቸው፡፡ ጥንቆላው ከእኔ ውጭ የሆነውን ሰው በሙሉ ያስተማረው ትምህርት ***“ብልቱን እያያችሁ ታዎጣዋለች በሉ፡፡ እንደዚህ እያላችሁ አጎናብሳችሁ እሩጡ፡፡ ታዋጣዋለች እያላችሁ ኩታ ለብሳችሁ ብትሮጡ ክብር ለእናንተ ይሆናል***” ብሎ አስተምሯቸዋል፡፡ ሁሉም የተነገረውን ክብሩን ለመጨመር ይሯሯጣል፡፡ ነገር ግን በሀገሪቱ ታይቶ የማይታዎቅ ድርቅ እና እርዛት ነው በ2008 ዓ.ም እየታየ ያለው፡፡ በጣም የሚገርም ነገር ነው፡፡ አንዳንድ ዎንዶች እኔን ቁላየን እያየ ያዎጣታል ሲል የእኔ ቁላ እየቆመ ያስቸግረኝ ነበር፡፡ የእኛ ሀገር ህዝብ በጣም ሞኝ ነው፡፡ “እንዴት አንድ ሰው እና ህዝብ ክብር በጠንቋይ ሊያገኝ ይችላል?” የሚለውን ነገር ስናይ በጣም ነው ግራ የሚያጋባ፡፡ ይህ ጠንቋይ “ያዎጣታል ይሄዳል ካላችሁ ምንም የሚፈጠር ነገር የለም” ብሎ ነበር፡፡ ነገር ግን ድርቁ የተለመደ ስለሆነ ህዝቡ ምንም የተፈጠረ አልመሰለውም፡፡ ለእኔ ደግሞ “ከዚህ በላይ ችግር ምን ሊፈጠር ነው?” ብየ በጣም ነው ግራ የገባኝ፡፡ በዚህ አመት(2008 ዓ.ም) በተከሰተው ድርቅ በሃገሪቱ ካሉ ክልሎች ያልተጠቃው ትግራይ ብቻ ነው፡፡ ምክንያቱም ዜና ላይ የሌለው ትግራይ ብቻ ነው፡፡ ነገር ግን ከዚህ ቀደም በተከሰቱት ድርቆች ላይ የትግራይ ክልል እሁሉም ላይ ስሙ አለ፡፡ አሁን ግን *“ወይ ጠንክሮ በመስራት ድርቅን ተቋቁሟል ወይም መና ከሰማይ ወርዶለታል”* የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ስለዚህ ሁላችንም ከትግራይ ክልል ልምድ ብንዎስድ ይሻላል የሚል ነው፡፡ የትግራይ ክልል ምን አልባትም የመንግስት ዋና ደጋፊ ስለሆነ በመንግስት ባለሙያወች የሚነገሩትን ዘመናዊ የአስተራረስ ዘዴዎችን እየተጠቀመ ብዙ አምርቶ ሊሆን ይችላል፡፡ ሌሎች ክልሎች ደግሞ የኢህአዴግ ደጋፊ ስላልሆኑ እየተቃወሙ(እየመቀኑ) ዘመናዊ የአስተራረስ ዘዴዎችን “አልጠቀምም” ብለው አምፀው ይሆናል፡፡ ድርቅ ማለት ቀላል የተፈጥሮ አደጋ ነው፡፡ ስለዚህ የትግራይ ክልል ምን አልባትም የውኃ ጉድጓዶችን ቆፍረው(የከርሰ ምድር ውሃን) በዚህ እያለሙ ሊሆን ይችላል፡፡ ስለዚህ ድርቅን የተቋቁሙበትን ዘዴ ለሌሎች ክልሎችም ቢያካፍሉ መልካም ነው፡፡

ሌላው የጠንቋይ መድሃኒት ለእኔ የተሰጠው ነው፡፡ ለእኔ የተሰጠኝ መድሃኒት ***ደግሞ “ቂጥ እያየ አሳይተውኝ እሮጠዋል ይበል፡፡ እየደጋገመ እና የማንኛውንም የሴትም ሆነ የዎንድ ቂጥ እያየ አሳይተውኝ እሮጠዋል ይበል”*** ብሎ ተናግሯል፡፡ እኔም ይህንን የሰማሁት መንገድ ላይ ሰዎች ሲያዎሩ ነው፡፡ እኔም እንደተባልኩት የኦሮሞዎችን፣ የቆምጨዎችን እና የሌሎችን ካታንጋዎች ቂጥ እያየሁ ***“አሳይተውኝ እሮጠዋል፤ ትግሬዎች አሳይተውኝ እሮጠዋል፤ “ኦሮሞ ነች” ብለው አሳይተውኝ ነው”*** ማለትን ተያያዝኩት፡፡

ነገር ግን እኔ የሰዎችን ቂጥ እያየሁ “አሳይተውኝ እሮጠዋል፤ ትግሬዎች አሳይተውኝ እሮጠዋል” ስል የእኔ ቁላ እየቆመ አስቸገረኝ፡፡ በመሆኑም ብዙዎችን በማሻፈዴ ቃሊቲም ሆነ ቀጨኔ የነበርኩበት እስር ቤት ውስጥ ወንድ እስረኞች ሳይፈረግጡ አይቀሩም፡፡ እኔ ቁላየ እየቆመ ያስቸገረኝ ቂጥ ሳይ ብቻ ሳይሆን ቁላየን ሲያዩኝም ጭምር ነው፡፡ በመሆኑም ብዙዎችን ላስከፋ እችላለሁ ብየ አስባለሁ፡፡ አንዱን ኦሮሞ በቃሊቲ እስር ቤት በጣም ቁላየን እያቆመብኝ ነበር፡፡ ልጁ በጣም ቆንጆም ነው እንደገናም ቂጡም በጣም ትልቅ ነው፡፡ ስለዚህ ትንሽ ብልቴን አቁሞብኝ ነበር፡፡ ደብረብርሃን መጥቶ በዲልዶ ባዋጣው ጥሩ ነበር፡፡ ይህንን እንድል ያስገደደኝ ምክንያት ማክዳንም ሳላውቃት እና ሳታውቀኝ “ደብረ ብርሃን ሄዳ በዲልዶ ታዋጣዋለች” ስለተባለ እርሱም “አማረኝ” ካለ አብሮ ይምጣ ለማለት ፈልጌ ነው፡፡ ከዚያም ጥንቆላውን ማለት ስለቸኝ፡፡ በጣም ያስጠላል፡፡ አንዳንድ ቀን ትንሽ እንዳው ፈረንጆች ሲሉት ስሰማ “እኔም እንዳብየ” ብየ እኔም እለዋለሁ፡፡ ነገር ግን ጥንቆላ የተባለው ነገር ትንሽ ለመቀበል ይከብዳል፡፡ ኋላ-ቀር(ዶካ) የመሆን ስሜት ስለተሰማኝ በጣም ነው የደበረኝ፡፡ ስለዚህ ተውኩት፡፡ ሁልጊዜ ጥንቆላን እንደ መድሃኒት መቁጠሩ ትንሽ ለመቀበል ይከብዳል፡፡ ስለዚህ የእኔን መድሃኒት ከሞላ ጎደል አላምንበትም የሚል እምነት አለኝ፡፡ በቃ አላምንበትም፡፡

እስኪ የሚቀጥለውን የጥንቆላ ድምፅ ተከለሉበት(cover yourself) ብየ አቅርቤዋለሁ፡፡ ለምሳሌ መፅሃፉን ስታነቡ ቂጣችሁን የሚወጋችሁ ነገር ሊኖር ይችላል፡፡ ስለሆነም የጥንቆላው አላማ ቂጥ መወጋትን ማከም ነው፡፡

“እኛ ብልቱን ነው የምናየው፤ ብልቱን እያየን ያዎጣታል ይሄዳል”

“እርሱስ የሚለው የለም?”

“እርሱ ደግሞ ቂጥ እያየ አሳይተውኝ ነው፤ በዲልዶ ነው የምበዳት ይላል”

....

....

....

*እያለ ይቀጥላል፡፡ ቤት መምቻ የለውም፡፡ ዝም ብሎ **መዶክ** ነው፡፡*

5.2. <u>ህይዎት የሁለተኛ ዲግሪ መመረቂያ ጥናታዊ ፅሁፍ ካቀረብኩ በኋላ በደብረ ብርሃን</u>

ደብረ ብርሃን ስራ አለ(ስለማስተምር ማለት ነው)፤ ሁሉም ነገር ጥሩ ነበር፡፡ አንድ ሰው የሚተዳደርበት ስራ ካለው በቂ ነው፡፡ እኔ ገንዘብ ሳይሆን የሚያስፈልገኝ የመተዳደሪያ ስራ ነው፡፡ በመሆኑም ደብረብርሃን ስለማስተምር ምንም አይነት መጥፎ ስሜት የለብኝም ነበር፡፡ የእኛ የኢትዮጵያ ህዝብ የስራን ጥቅም እና ትርጉም አልገባውም፡፡ አንድ ጤነኛ የሆነ ሰው ስራ ካለው እና በሚሰራው ስራ የሚያገኘው ገቢ ለኑሮ ማስኬጃ የሚበቃው ከሆነ በቃ ሙሉ ሰው ነው ማለት ነው፡፡ እኔ ሰርቼ እስከበላሁ ድረስ በቃ በቂየ ነው፡፡ ስደት ለእኔ አስፈላጊ አይደለም፡፡

ደብረ ብርሃን እንደመጣሁ የማክዳ ነገር አሁንም ልክ “እነደትኩስ ድንች” ነው የሆነብኝ፡፡ ትኩስ ድንች ደግሞ ካልጣልከው በስተቀር ልያዘው ብትል እጅህን ያቃጥልሃል፤ ልብላው ብትልም አፍህን እና ጉሮሮህን ያቃጥልሃል፡፡ ትኩስ ድንች ከኮሜዲያን ዶክሌ የወሰድኩት ቀልድ ነው፡፡ በቃ እርሷም ቁጭ አለች፡፡ እኔም ግራ ገባኝ፡፡ ግራ የገባኝ ደግሞ “አዲስ አበባን ለቅቄ ስመጣ፤ ትቶሽ ሄደ” በሎ ህዝቡ ሊታሰ ይዎስባታል ብየ ነበር፡፡ ነገር ግን ህዝቡ ሃላፊነት መውሰድ አልፈለገም፡፡ ምክንያቱም ከዚህ ቀደም እንደተነጋገርነው በእናቷም ኤርትራዊ ናት፡፡ በአባቷም ኦሮሞ ነች፡፡ ከእንደገናም ማክዳን ትግሬዎች ጥለዋት ነው፡፡ ስለዚህ እኔ ይህንን ነገር ጠንቅቄ ስለማውቅ ነው በጣም የተናደድኩኝ፡፡ እናቷም ግፋ ቢል ኢትዮጵያ የገባችው በካታንጋነት ነው የሚሆን፡፡ ስለዚህ የካታንጋ ልጅ ናት ማለት ነው፡፡ አባቷ ደግሞ ኦሮሞ ስለሆነ እና መገንጠል ስለሚፈልጉ የሌላው ክልል ህዝብ ኦሮሞዎችን እንደ ቂል ነው የሚቆጥራቸው፡፡

ምክንያቱ ደግሞ መገንጠል የፈለጉ እነርሱ ብቻ ስለሆኑ “ካታንጋ ሆነው ነው የሚል” አመለካከት ህዝቡ ላይ አለ። ምክንያቱም መገንጠል የሚፈልግ ቂል ነው ተብሎ ነው የሚታሰብ።

“ህዝቡ እንዲህ እየናቃቸው እማ ኦሮሞዎች እኔ ላይ አይጫዎቱብኝም” የሚል ሀሳብ መጣብኝ። “እርሷ እያስጠቀመች እኔ ዝም ብየ እማ ቁጭ አልልም” ብየ በቃ “የሆነ ነገር መፍጠር አለብኝ” ብየ አሰብኩ። ኦሮሞወችን ህዝቡ ጣምራ ፈጥሮ ነው የሚቀልድባቸው። ኦሮሞወች ሰው ላይ ሲቀልዱ እኔ የመጀመሪያውም የመጨረሻውም ነኝ። ስለዚህ እኔም በዚህ ተናደድኩ። ምክንያቱም ኦሮሞ የቀለደበት የመጀመሪያው ኢትዮጵያዊ ስለሆንኩ ነው። በዚህም በፌስቡክ(facebook) እና በጉግል ብሎግ(Google bloger) መቸም መፋለጥ ጀምሬያለሁ። በዚህም መቸም የቻልኩትን ሁሉ ኡድርጌያለሁ። ነገር ግን መጀመሪያ ኦሮሞ በትግሬዎች ተጥሎ ነው።

ማሰተማሩም ቀጥሏል። እኔም መቸም ክላስ የሚባል ነገር በጣም ነው የምዘጋጅ፤ የምቸለውን ሁሉ አስተምራለሁ ብየ ነው የማስብ። በዚህም ከተማሪዎችም መጥፎ የሆነ ምላሽ አግኝቸ አላውቅም። በመጀመሪያው አመት የመጀመሪያ ሴሚስቴር ሁለት ኮርስ ነበር የደረሰኝ። በዚህም ትንሽ ጫና በዝቶብኝ ነበር። ምክንያቱም ሁለት ኮርስ መዘጋጀት እና ለተማሪዎች የሚሰጥ ሃንድ አውት(handout) ማዘጋጀት በጣም ያደከማል። በተጨማሪም በማከዳ ማኩተምተሙ፤ ሁሌ ብቻየን ማውራቱ እንደቀጠለ ነው። በዚህም ብዙዎችም አፋቸውን ከፍተው ባይናገሩም ሳያዝኑልኝ አይቀሩም። “ማከዳ” የሚለውን ስም በቀጥታ የተጠቀምኩት ሴትዮዋን መጥራት ፈልጌ ሳይሆን ልብ-ወለድ እንዳይሆን ብየ ነው። እንደዚህ እንዳለ ተማሪዎችም ጎሳቸውን ወክለው እየተፋለጡ ነው። ምንድነው ነገሩ አሻፋጅም ሆነው ሆነ በዋና ተሳታፊነት፤ ጎሳው ሁሉ ተነካክቷል። ጎሳቸው በቀጥታ ባይሳተፍም ወደ ቀረባቸው ይደግፋሉ። ለምሳሌ የደቡብ ክልል ተወላጅ ከሆነ የወላይታ ደጋፊ ነው፤ የጎንደር ከሆነ የቆምጬ ደጋፊ ነው፤ የሰሜን ሸዋ ከሆነ የሰሜን ሸዋ ደጋፊ ነው፤ ወዘተ። ስለዚህ ጎሳቸውን ማስጠቀም ይፈልጋሉ። በዚህም ክላስ ውስጥም የሚያጉረመርሙ አልጠፉም። በተለይ የሚናደዱት የእነርሱ ተራ ሲሆን ነው። በአዲሱ አሰራር ተማሪዎች ፣ ለ 5 የተመደቡ ነበሩ። በዚህ የ ፣ ለ 5 ፕሮግራም ውስጥ 5 ተማሪዎች ተመድበው እንደ ግሬዳቸው ቅደም ተከተል፤ ትልቅ ውጤት ያለው የቡድንም መሪ(ጋንታ መሪ) ይሆናል። በዚህ ቡድን ውስጥ እንግዲህ የጎሳን ችግር አልቻሉትም። እንዳንዶች ተቻችለው ይሰራሉ፤ አንዳንዶች ደግሞ በቃ አብረው መስራት ስላልቻሉ “አፍርሱን” ብለው ጠይቀው ተበትነዋል።

እዚህ ላይ ስለተማሪዎች አለመስማማት ስናነሳ፤ መረዳት ያለብን ነገር አለ። ዋናው ነገር ምንድን ነው ብለን ካየን የትላልቆች ችግር ነው። ህፃናት ተንኮልም ሆነ ጥሩ ነገር የሚማሩት ከቤተሰቦቻቸው ነው። የተመሪ አንዱ ቤቱ ትምህርት ቤት ሲሆን አንዱ ቤተሰቡ ደግሞ አስተማሪው ነው ብየ አስባለሁ። ይህንንም እንደ ቤተ-ሙከራ አሁን እየመጡ ያሉት ልጆች ጋር ማየት ይቻላል። “አስተማሪዎች ጎሳቸውን ወክለው እና ደግፈው ሲንቀሳቀሱ እየዋሉ እንዴት ተማሪዎች ዝም ብለው ሊቀመጡ ይችላሉ?” የሚለውን ጥያቄ መመለስ ግድ ይላል። ስለዚህ ተማሪዎች ጎሳቸውን ቢደግፉ ምንም የሚያስገምታቸው እና የሚያስተቻቸው ነገር የለም ባይ ነኝ። እንዳውም ሌላው ሲጣላ አይተው ፈርተው አለመሸሻቸው የሚያስጨበጭብ ጉዳይ ነው። ተማሪዎች ባይደግፉ እንደፈሩ ነው የሚቆጠርባቸው።

ስለዚህ ተማሪዎች ያደረጉት አስተማሪያቸው የሚሰራውን ሴራ ማሴር ነው። አስተማሪው የዘረኝነት ቱባ ሲተረትር እየዋለ ተማሪው አስታራቂ እሆናለሁ ቢል “ዎሬኛ” የሚል ስም እንደሚዎጣለት መረዳት አለብን። እዚህ ላይ የሰው የግል ንግግር እና እንቅስቃሴ እየሰሙ የሚዘምሩ እና የሚዘፍኑ አርቲስቶችን አጥብቄ እቃዎማለሁ። የእኔ ቤተሰቦች ወይም አባቴ እንኳን ዘረኝነት ሊያስተምረኝ ቀርቶ ኦሮሞ መኖሩን እራሱ አያውቅም። እኔ ገፀር እንደማደጌ መጠን የገፀርን ህዝብ ባህሪ አውቀዋለሁ። ነገር ግን ገፀር ማደጌ የከተማውን ህዝብ እና ሀገሪቱን በጠቅላላ በቀላሉ እንድረዳ እረድቶኛል። እኔ ባደግኩበት አካባቢ እርስ በእርስ እዚያው ይጣላል እንጂ ኦሮሞ መኖሩን እራሱ አያውቁትም። በገፀር

እነዚህ ብሄር-ብሄረሰብ የሚባለው ነገር አሁን በጥንቆላ በተፈጠረው የማክዳ ነገር ካልገባቸው በስተቀር አያውቁትም ነበር፡፡ ካላወቁት ደግሞ ዘረኝነት ብሎ ነገር የለም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኔ እራሴን እመክራለሁ፤ አድናቂም አልፈልግም እራሴን አደንቃለሁ፡፡ ሁላችንም ቤታችንን እና አካባቢያችንን ከዘረኝነት በሽታ እናፅዳ የሚል የግል አስተያየት አለኝ፡፡

እዚህ ላይ “ሳይቃጠል በቅጠል” የሚለውን አባባል ማንሳት ይቻላል፡፡ አንድ የጎሳ ወይም የህዝብ ፀብ ሲፈጠር ወደታች ወዳለው ህብረተሰብ እንዳይወርድ(አንዳይደርስ) ወይም ወደ ላይኛው ህብረተሰብ ክፍል እንዳይዎጣ(እንዳይደርስ) ባለበት ለመቅጨት መታገል ይገባል፡፡ ለምሳሌ የሁለት ጎሳ ሰዎች ተጣልተው አንዱ ሊሞት ይችላል፡፡ ይህንን ፀብ ማብረድ እና ወንጀለኛውን በአፋጣኝ ህግ ፊት አቅርቦ የማያዳግም እርምጃ መውሰድ ይገባል፡፡ ፀቡን በቡድን ሆኖ ማስፋት አይገባም፡፡ እነዚህ በቡድን መታገል በተለይ ኦሮሞዎች ላይ በስፋት ይታያል፡፡ ኦሮሞወችም የሚፈጠሩትን ፀቦች በአግባቡ መፍታት መቻል ይገባቸዋል፡፡ ይህንን ፀብን ባለበት ማስቀረትን ልክ እስካሁን እንዳደረግነው ሁሉ በትምህርት ቤት እና በሌሎችም ቦታዎች መተግበር ይገባል፡፡

የህዝብ የውስጥ ችግሮች በብዙ መንገድ እና ደረጃዎች ሊከፈሉ ይችላሉ፡፡ እነዚህን የችግር ደረጃዎች ለመከፈል አንድን ህብረተሰብ(societies) በደረጃ መከፈል ይቻላል፡፡ ይህ አከፋፈል በእራሴ እይታ ስለሆነ ባለ ሳይንሶች(ባለሙያዎች) ቅር እንዳይላችሁ ለማሳሰብ እወዳለሁ፡፡ እነዚህም፡-

1. **ከፍተኛ ደረጃ፡-** እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች የሚፈጥሩት እና የሚከውኑት ነገር ሁሉ አንድ ሀገር ህልውና ላይ ለውጥ ሊያመጣ የሚችል ነው፡፡ ስለዚህ ለምሳሌ የጎሳ ችግር እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች ላይ አለ ማለት ሁሉንም የህብረተሰብ ክፍል ሊወክል ስለሚችል በጣም ሲሪየስ(serious) ሊባል የሚችል ነው፡፡ እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች መካከል የሚፈጠር ፀብ ሁሉንም ሊነካ ይችላል፡፡ ይህ የህብረተሰብ ደረጃ የሚከተሉትን ቡድኖች ይይዛል፡፡
    i. **የሀገር መሪዎች እና መሪዎች የነበሩ ሰዎች(ፓርላማ ውስጥ የሚቀመጡ ሁሉም ሰዎች፤ ማለትም የፓርላማ አባላት)፡-** እነዚህ ሰዎችም ብጥብጥ ከሚያስነሳ ነገር እና ንግግር መራቅ አለባቸው፡፡ አብዛኛውን እኛ ሀገር የሚነሱት ቅሬታዎች እና አለመግባባቶች አብዛኞቹ ከእነዚህ ሰዎች የንንግር የአፍ ወለምታ የመጡ ናቸው፡፡ ስለዚህ ለወደፊቱ ይጠንቀቁ፡፡ ስለዚህ ወደፊትም የሚመጡት መሪዎች አስመሳይ እየሆኑ መወደድ ሳይሆን ሲናገሩ መጠንቀቅ አለባቸው፡፡ ቀልድ አለማብዛት ነው፡፡ አንዳንዶች ቀልድ እንቀልዳለን ብለው ነገር የሚወድቅባቸው አሉ፡፡ እነዚህ መሪዎች እኛ በጭራሽ ቀልድ ወይም ኮሜዲ እንዲያዎሩ አንፈልግም፡፡ እነዚህ ሰዎች ፓርላማ ውስጥ ያሉም ሊሆኑ ይችላሉ፡፡ ለምሳሌ የኦሮሞ የመገንጠል ጥያቄ የተነሳው በእነዚህ ሰዎች ነው፡፡ ነገር ግን ታችኛው የኦሮሞ ህዝብ እንደ ትምህርት ተምሮ እንጂ ሌላ የሚያውቀው ነገር የለም፡፡ ስለዚህ እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች ለግል ጥቅም ፍለጋም ችግር ሊፈጥሩ ስለሚችሉ ፓርላማ እና ሌላ ቦታወች ላይ ቀልድ ማብዛት አይገባም፡፡
    ii. **ከፍተኛ የፖለቲካ ሰዎች፡-** እነዚህ ግለሰቦች እና ቡድኖች በሀገር መሪዎች ስር ሆነው ያገለገሉ እና ሲናገሩ ህዝብ ሊሰማቸው የሚችሉ ሰዎች ናቸው፡፡ እነዚህም በመካከላቸው በሚፈጠር ችግር ህዝብን ሊያበጣብጥ የሚችል ፀብ እና ሁከት ሊፈጥሩ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ እነዚህ ግለሰቦች የሚፈጥሩት ፀብ እና ሁከት በራሳቸው እዚያው ይጠቅልሉ፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሰዎች የሆነ ብጥብጥ ውስጥ ከገቡ ነገሮችን ወደ ጎሳ እና ብሄር ማስጠጋት የለባቸውም፡፡
    iii. **ታዋቂ እና የጎሳ አውራ ተብለው ሊደመጡ(ሲናገሩ ሊደመጡ የሚችሉ) የሚችሉ ሰዎች ወዘተ፡-** እነዚህ ግለሰቦችም ሆኑ ቡድኖች ብዙ ህዝብ በስሩ ያለ ለምሳሌ የሀገር ሽማግሌዎች ሊሆኑ ይችላሉ፡፡ እነዚህ

ሰዎችም ቢሆን ጎሳን ሊያጋጭ ከሚችሉ መጥፎ ምክሮች መራቅ አለባቸው፡፡ የሀገር ሽማግሌዎች መምከር ያለባቸው መቻቻልን ነው፡፡

iv. **የሃይማኖት መሪዎች ለምሳሌ ጳጳስ እና የመሳሰሉት፡-** እነዚህ ሰዎች ተሰሚ መሆናቸውን ለማረጋገጥ የወያኔ መንግስት ሁሌም ጣልቃ እየገባ “ሃላፊ አስመርጣለሁ” ማለቱ ነው፡፡ ይህም የሚጠቅመው ወያኔ የእራሱን ሰው ሊያስቀምጥ ፈልጎ ነው፡፡ እነዚህ ሰዎች የሚናገሩት ነገር በቀጥታ እታችኛው ህዝብ ላይ ይደርሳል፡፡ በመሆኑም የሚፈጥሩት ፀብም ሆነ መግባባት ታችኛውን የህብረሰተሰብ ክፍል በቀጥታ ያገኘዋል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሰዎች ከፀብ ነክ ነገሮች መራቅ ይገባቸዋል ማለት ነው፡፡ እነዚህ የሀይማኖት መሪዎችም መምከር እና ማስተማር ያለባቸው መቻቻልን ነው፡፡ ነገር ግን አሁን የምናየው ነገር የተገላቢጦሽ ነው፡፡ በአዲስ አበባ ቅድስተ ማርያም ቤተ-ክርስቲያን ጳጳሱ ከስር ተቀምጦ ቄሶች ለሴት መከላከያ የቤተክርስቲያኑን ደወል ሲደበድቡ ይውላሉ፡፡ ስለዚህ ወደ ፊትም እንዳውም እንደዚህ አይነት የማይረባ ፀብ ሲፈጠር ወጥቶም ነገሮችን ቦታ መስጠት እና ማስታረቅ ይገባል፡፡

2. **መካከለኛ ደረጃ፡-** እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች በከፍተኛም ሊመደቡ ይችላሉ፡፡ በመካከለኛ መደበን ብለውም ሊያኮርፉ ይችላሉ፡፡ እነዚህ ቡድኖች የሚፈጥሩት ችግር በእኔ ግምት የመጀመሪያ ደረጃ ቡድኖችን ድጋፍ ካላገኘ ተቀባይ ላይሆን ይችላል፡፡ ይህ የህብረተሰብ ደረጃ የሚከተሉትን ቡድኖች ይይዛል፡፡

i. **የዩኒቨርስቲ መምህራን፡-** እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች ውስጥ ታዋቂ ተመራማሪዎች እና ፖለቲከኞች ሊኖሩ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ እነዚህ ታዋቂ ተመራማሪዎች እና ፖለቲከኞች የሚፈጥሩት መፈርገጥ በሀገር ላይ ችግር ሊፈጥር ይችላል፡፡ እነዚህ ግለሰቦች የታሪክ ተመራማሪም ሊኖራቸው ይችላል፡፡ በመሆኑም እነዚህ የታሪክ ተመራማሪዎች የተሳሳተ ታሪክ በመፃፍ ህዝብን ወደ አልተፈለገ እና ውሸት ታሪክ እና ቅራኔ ሊከቱ ይችላሉ፡፡ ለምሳሌ የኦሮሚያውን “አኖሌ” ሀውልትን መውሰድ ይቻላል፡፡ ስለዚህ ሃውልት አንዳንድ ሙህራን ለምሳሌ ደ/ር መራራ ጉዲና ሲጠየቅ “ምንም የማውቀው ነገር የለም?” እንዳለ እኔም ጋዜጣ ላይ ወጥቶ አንብቤዋለሁ፡፡ ስለዚህ ከመራራ ጉዲና በላይ ስለኦሮሞ ታሪክ የሚያውቅ ይኖራል ማለት በጣም የሚያስቅ ነው፡፡ ነገር ግን አንዳንድ ውሸታሞች በፈጠሩት የውሸት ታሪክ አኖሌን ሰርተው የህዝብ ልብ ውስጥ በውሸት ፀብ እና ቂም ተክለዋል፡፡ ስለዚህ እነዚህ ውሸታም የታሪክ ተመራማሪዎች ቢተውት ይሻላል፡፡ ስለዚህ የታሪክ ፀሃፊዎችም ቢሆን ውሸት ባይጨምሩ ጥሩ ነው፡፡ አንዱ በውሸት የሆነ ነገር ሲናገር ሌላው በተቃራኒ ሊፅፍ ይችላል፡፡ ሁለቱ ታሪኮች ሲጋጩ ይህም ግጭት ሊፈጥር ይችላል፡፡ ስለዚህ እውነት እንፃፍ፡፡ እውነት ታሪክ ከሆነ ምንም ማድረግ አይቻልም፡፡ እውነት ቢደበቅም ያው እውነት ነው፡፡ ነገር ግን እንደ አኖሌ ሃውልት ታሪኮችን አንፈብርክ፡፡ በውጭ ሀገር ያሉ ኦሮሞ የታሪክ ተመራማሪዎች እንደ መረጃ እየጠቀሱት ያሉት ኒዮርክ ታይምስን(New York Times) ነው፡፡ ነገር ግን ኒዮርክ ታይምስን(New York Times) ለኦሮሞ ከግጭት እና ብጥብጥ ውጭ ምንም አይጠቅመውም፡፡ ኒዮርክ ታይምስን(New York Times) የፃፈው ሁሉ ቢገኝ እንኳን እውነት ነው ማለት አይደለም፡፡ ምክንያቱም እኔ ለምሳሌ ይህንን መፅሃፍ ፅፌ እንደ መረጃ ልቆጠር ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ለኦሮሞ የሚጠቅመው ፍቅር እና መቻቻልን መልመድ ነው፡፡ አንዳንድ የኦሮሞ ሙህራን ግን ኒዮርክ ታይምስን(New York Times) ዋቢ በማድረግ ህዝቡ ውስጥ ጥላቻ እና የቂም ሲተክሉ ይታያል፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ አሁንም በውጭ ሆነው የሚፅፉ እና የሚቃወሙ ኦሮሞወችን መስማት የለበትም፡፡ ምክንያቱም እውነተኛ የኦሮሞ ተቆርቋሪ ቢሆን ኖሮ አሜሪካ ሄዶ አይደበቅም ነበር፡፡ ስለዚህ እነዚህ ውጭ ሆነው የሚቃወሙ ኦሮመዎች መቼም ስለኦሮሞ ከዶ/ር መራራ በላይ ያውቃሉ ማለት አይቻልም፡፡ ስለዚህ ግለሰቦች የግል ጥቅም ማስፈፀሚያ እያደረጓቸው ነው እና ኦሮሞወች እነዚህ አሜሪካ እና ካናዳ ሆነው የሚዋሹ የፖለቲካ ሶወችን መስማት የለባቸውም፡፡

ii. **የሃይስኩል መምህራን፡-** እነዚህ መምህራን ተማሪዎቻቸውን የሚያስተምሩት ትምህርት ተማሪዎች ላይ በቀጥታ ተፅእኖ ይፈጥራል፡፡ ለምሳሌ የኦሮሞ መምህራን በኦሮሚያ ክልል የሚያስተምሩት ስለኦሮሚያ መገንጠል ነው፡፡ ይህንንም እኔ የኦሮሞ ተማሪዎች ሲናገሩ ሰምቻለሁ፡፡ በመሆኑም የኦሮሞ ተማሪዎች ዩኒቨርስቲ ሲገቡ ያንን ሃይስኩል የተማሩትን ተንኮል ይዘው ነው የሚመጡ፡፡ በመሆኑም እኛን መድረሻ ሲያሳጡን ነበር፡፡ ስለዚህ የሃይስኩል መምህራን ተማሪዎችን የሚያስተምሩትን ነገር መመልከት አለባቸው፡፡ ለማይመጣ ለውጥ ኦሮሞወች ዝም ብለው ህዝቡን ባያምሱት መልካም ነው፡፡

iii. **አርቲስቶች፡-** እነዚህ ግለሰቦች እና ቡድኖች በአብዛኛው ህዝብ የሚደመጡ እና የሚታዩ ስራዎችን መስራት ይችላሉ፡፡ ስለሆነም የሚፈጥሩት ሁከትም ሆነ መዋደድ በህዝቡ ላይ ቀጥተኛ የሆነ ጫናን ያሳድራል፡፡ ለምሳሌ የቴዲ አፍሮን የ1997 ዓ.ም ሙዚቃ መመልከት እንችላለን፡፡ ይህ ሙዚቀኛ የዘፈነው ዘፈን በኢትዮጵያ ህዝቡን በሙሉ አንቀሳቅሷል፡፡ ነገር ግን አንድን በጠመንጃ ወደ ስልጣን የወጣን አንደ ኢህአዴግ ያለ መንግስት አታለህ አንጂ በእንደዚያ ያለ መፈክር መጣል አይቻልም፡፡ እንደ ተጠበቀውም የኢህአዴግ መንግስት የታቀደውን እና የተሸነፈውን ምርጫ ቀልብሶ ተቃዋሚዎችን አስሮ እና አሸባሪ ብሎ እንደቀጠለ የሚታዎቅ ነገር ነው፡፡ የቴዲ አፍሮ ሙዚቃ “ያልፈነዳ ቦምብ ነው” ብል አልሳሳትም፡፡ ያልፈነዳ ቦምብ የሆነበት ምክንያት ህዝቡ ወደ ጦርነት ሳይገባ በመቅረቱ ነው፡፡ ስለዚህ በ1997 ዓ.ም በተከሰተው ምርጫ ለተቃዋሚ ፓርቲዎች እና ለህዝቡ ምስጋና ይድረሳቸው እና ወደ ጦርነት ሳንገባ ቀረን፡፡ ነገር ግን የቴዲ አፍሮ ሙዚቃ ለጦርነት የሚያነሳሳ ነበር፡፡ አሁንም ወደ ፊት በሚከሰቱት የምርጫ ቅስቀሳዎች ሙዚቀኞች በሚዘፍኑት ሙዚቃ የእርስ-በእርስ ጦርነት ሊያስነሳ ከሚችል ዘፈን መታቀብ ይገባቸዋል፡፡ እዚህ ላይ ህዝቡ ወደ ጦርነትም ለነገሩ ገብቶ ነበር፡፡ ምክንያቱም የኢህአዴግን ባለስልጣናት የማስገደል ሙከራም በግንቦት 7 የታጣቂ ቡድን እንደተደረገ እኔ ጋዜጣ ላይ ወጥቶ አንብቤዋለሁ፡፡ ነገር ግን በኢህአዴግ መንግስት ጠንካራ አመራር ሊቀለበስ ችሏል፡፡ ኢህአዴግ በሰላም ማስከበሩ ስራ አቻ የማይገኝለት መንግስት ነው ብል ምንም ስህተት የለውም፡፡ አዚህ ላይ መረዳት ያለብን ነገር አንድ ብቻ ነው፡፡ የእርስ-በእርስ ጦርነት አያስፈልግም፡፡ የ1997 ዓ.ም ምርጫ እንደተጭበረበረ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ነገር ግን የእርስ-በእርስ ጦርነት አስፈላጊ አይደለም፡፡ ምክንያቱም ይህ ግንቦት 7ም በጦርነት አሸንፎ ወደ ስልጣን ከመጣ እርሱንም በምርጫ ልቀቅ ብትለው እሺ አይልም፡፡ ስለዚህ እኛ በጦርነት የሚመጣ መንግስት አንፈልግም፡፡ ስልጣንን ወያኔ በምርጫ አልለቅ ካለ ብዙ ሙስና በልቶ ሲጠግብ ይለቃል፡፡ ስለዚህ አርቲስቶች ሁከት ሊያስነሳ ከሚችል ስራ ቢቆጠቡ መልካም ነው፡፡ “እናንተ ተዋደዱ” ብሎ ፓርቲዎችን ከመከረ በኋላ ሙዚቀኛው “17 ዓመት በጠቀመው ቁምጣ” ብሎ የሚዘፍን ከሆነ የሰውየው የራሱ ለሌላው ያሳየው ፍቅር ምኑ ላይ ነው? እራሱ ቴዲ አፍሮ “ፍቅር ያሸንፋል” እንዳለ አሁንም አባባሉን ሳንረሳ “በፍቅር እንኑር” የሚል መልእክት አለኝ፡፡

iv. **የነሳ አለቆች፡-** እነዚህ ሰዎችም በነሳቸው እና በዓካባቢያቸው ተፅእኖ ሊፈጥሩ ይችላሉ፡፡ ለነሳቸው እና ለአካባቢያቸው ማስተማር ያለባቸው መቻቻልን ነው፡፡ ቀበሌ እና ቀበሌን የሚያጣሉ የሀገር ሽማግሌዎች አይጠፉም፡፡ ስለዚህ እነዚህም ቢታቀቡ መልካም ነው፡፡ አንዳንድ ቀበሌዎች ለምሳሌ በጋራ እና በህዝብ ንብረት ፀብ ሊፈጥሩ ይችላሉ፡፡ ስለሆነም ሽመግሌ ከተባለ ማስታረቅ እንጂ ፀብ አስፈላጊ አይደለም፡፡ እነዚህ ሽማግሌዎች ፀብ አጫሪ ከሆኑ እንዳውም እንኳን ሊያስታርቁ ቀርቶ በሰላም የሚኖረውን ወጣትም ወደ አልተፈለገ ችግር ውስጥ ሊከቱ ይችላሉ፡፡ ለምሳሌ እኔ ባደግኩበት አካባቢ በሳር ክልክል(በከብት መኖ) የሚጣሉ ቀበሌዎች አሉ፡፡ እነዚህ ቀበሌዎች የሚለያዩት በሊቀ መንበር እና በቤተክርስቲያን ብቻ ነው፡፡ ነገር ግን ገበሬ ቅርብ አሳቢ ነው፡፡ አንዳንድ ጎጠኞች ስለማይጠፉ ፀብ መፈጠሩ አይቀርም፡፡ ስለዚህ ሽመግሌዎች ጎጠኞችን አውጥቶ ለህግ ማቅረብ ይገባል፡፡ አንዳንድ ተጎራባች ጎሳዎችም እንደዚሁ እንደሚጣሉ በዜናወችም

ሰምተን እናውቃለን፡፡ ስለዚህ እንደዚህ አይነት ፀቦች ሲፈጠሩ የሀገር ሽማግሌወች እስካሁን እንዳደረጉት ሁሉ ሀላፊነት መውሰድ እና ማስታረቁን ይቀጥሉበት፡፡

v. **ደራሲዎች፡-** እነዚህ ግለሰቦች ከመጀመሪያ የዩኒቨርስቲ መምህራን ካልኩት ጋር የሚገናኝ ባህሪ አላቸው፡፡ ስለሆነም የሚፅፉት ነገር ህዝብ የሚነካ እና ቅር የሚያሰኝ ባይሆን መልካም ነው፡፡ እኔ ለምሳሌ ደራሲ አይደለሁም፡፡ ነገር ግን ወደ ድርሰት ስራ ስገባ ይህ መፅሃፍ የመጀመሪያየ ነው፡፡ በመሆኑም እንደዚህ ተበድየ እንኳን በተቻለኝ መጠን ለህዝብ ኦሮሞወችን ጨምሮ ማለት ነው አንዳይደብር እና እንዳያስከፋ አድርጌ ነው የፃፍኩት ብየ በግሌ አስባለሁ፡፡ በመሆኑም ማንኛቸንም ደራሲዎች እና ፀሃፊዎች ሲፅፉ መፃፍ ያለባቸው ህዝብ እንዲያነብላቸው ሳይሆን መፃፍ ያለበትን እና እውነቶችን ነው የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ አንዳንዶቻችን መቃዎም እና ማጥላላት ህዝቡ እንደሚወድ ስለምናውቅ መፅሃፋችንን ህዝብ እንዲገዛን የራሳችንን ፕሮፓጋንዳ ህዝብ ላይ የምንተፋ ሰዎች አለን፡፡ ይህ “የግል ፕሮፓጋንዳ(private propaganda)” ይባላል፡፡ የግል ፕሮፓጋንዳ(private propaganda) ደግሞ ህዝብን በማጥናት እና ማንበብ የሚፈልገው ነገር በመፃፍ እና ማድመጥ የሚፈልገውን ነገር በመናገር እና ፅሁፉ እንዲሸጥ ለማድረግ ይፈፀማል፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ ተቃውሞ ይወዳል፡፡ እኔ ማንም ነግሮኝ ሳይሆን በእራሴ ያየሁት ነው፡፡ ስለዚህ ፀሃፊያን እና አንዳንድ ተናጋሪዎች መሆን ያለበትን እና እውነቱን አንጂ መፃፍ እና መናገር ያለብን ህዝቡ የሚፈልገውን አይደለም፡፡ ህዝቡ የሚፈልገው ተቃውሞ ነው፡፡ ለምን ቢባል ምቀኛ ስለሆነ ነው፡፡ ምቀኝነቱ ከየት መጣ ብንል የጎሳ ልዩነት ስላለ እና በታሪክ ላለመበለጥ በሚያደርገው ትግል ነው፡፡ ስለዚህ እኔ እውነተኛ ታሪክ የሚሰራ ከተገኘ “ያዎጣታል አሜሪካ ይሄዳል” ባልተባልኩ ነበር፡፡ ስለዚህ እውነተኛ ታሪክ የሚሰራ ካገኘሁ እኔ በእውነት ላመልከው ሁሉ እችላለሁ፡፡ ስዚህ ታሪክ የሚሰራ ከመጣ እኔ ኦሮሞ ቀርቶ ማንም ይሁን እቀበለዋለሁ፡፡ እኛ ሀገር ግን “ታሪክ ሰሩ” ብለን የምናደንቃቸው ሰዎች ምርጫ ያጭበረበሩ ናቸው፡፡ ስለዚህ ስንናገር እውነት እንናገር፡፡ እውነተኛ ታሪክ የሚሰራ ካገኘሁ እኔ እንደ እየሱስ በልቤ ነው የምይዘው፡፡

3. **ዝቅተኛ ደረጃ፡-** እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች ለምን ዝቅተኛ አደረገን? ቢሉ የዋሆች ስለሆኑ እና የሚኖሩትም በአካቢያቸው ስለሆነ እና የባህል አስታራቂም ስላላቸው ነው፡፡ እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች በብዛት የሚያወሩት እና የሚጣሉም እስከ አሁን እና እስካሉበት ሰዓት ስላለው ነገር እንጂ ስር የሰደደ ነገር የመፍጠር ችሎታም ይሁን ተሰሚነት የሌላቸው ናቸው፡፡ እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች የእርስ በእርስ እና የቡድን ፀብ የመፍጠር ችሎታ ይኖራቸዋል፡፡ ስለዚህ የሚፈጥሩት ግርግር መሰረት የበለጠ የህዝብ ችግር ሳይፈጥሩ የሚመለከተው አካል ተገቢውን ምላሽ መስጠት አለበት፡፡ ለምሳሌ የአሁኑን የጥንቆላ ውጣ ውረድ መመልከት ይቻላል፡፡ ይህንን ጥንቆላ መጀመሪያ የፈጠሩት ዝቅተኛ የሚባሉ የህብረተሰብ ክፍሎች ናቸው፡፡ ነገር ግን እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች ከዘመን ብዛት የተነሳ ጥንቆላውን ወደ ላይኛው የህብረተሰብ ክፍል አሸጋገሩት፡፡ በዚህም የማይገባ ውጣ-ውረድ ውስጥ እንደ ከተቱን ሁላችንም የምናውቀው ጉዳይ ነው፡፡ ነገር ግን መጀመሪያ የሚመለከተው አካል “ወሬ አታሯሩጥ” ብሎ ቢያስቆመው ኖሮ እንደዚህ ያለ ደረጃ መድረስ አይችልም ነበር፡፡ የሴት ጉዳይ ይህንን ያህክል ደረጃ ሲደርስ በታሪክ የመጀመሪያው ነው፡፡ ብዙ ህዝብ እየተሳተፈ እና ህዝብ ሰምቶት 7 እና 8 አመት የፈጀ ፍቅር የተከሰተበት ከኢትዮጵያ ሌላ ሀገር ካለ “የሰንጋ ሀገር” ወይም “የድርቅ ሀገር” መሆን አለበት፡፡ እንደዚህ እንዲንዛዛ ያደረገው ደግሞ የዘረኞች እና የዝቅተኛ የህብረተሰብ ክፍሎች የወረደ የጥንቆላ አመለካከት ነው፡፡ ስለዚህ ዝቅተኛ የህብረተሰብ ክፍሎች መጀመሪያ ፀብ ወይም ወሬ ሲጀምሩ “ሃይ” መባል አለባቸው፡፡ ስለዚህ እነዚህ የህብረተሰብ ክፍሎች የሚፈጥሩትን የእርስ በእርስ ችግር እና ፀብ በአጭሩ መቅጨት ያስፈልጋል ማለት ነው፡፡ አንድን ሰው “እግዚአብሄር ይገለዋል” ማለት በምንም ተዓምር ጥንቆላ ሆኖ ሊዎራ አይችልም፡፡ በብዛት ያልተማሩ ሰዎች ስለሆኑ ከአንደኛ እና ከመካከለኛ ደረጃ የህብረተሰብ ክፍሎች እሚያዎራቸው እና የሚያደምጣቸው ካገኙ ተዓምር ሊያዎሩ

ይችላሉ፡፡ ከአንደኛ እና ከመካከለኛ ደረጃ እሚያዎራቸው እና የሚያደምጣቸው ካገኙ ሚስጥር የሚባል በልባቸው ውስጥ ስለማያስቀሩ ድንበር ዘለል የሆኑ ነገሮችን ሊያዎሩ ይችላሉ፡፡

ወደ ዋናው ጉዳይ ስንመለስ የተማሪዎች ወሬ ላይ ነበርን፡፡ ዘረኛ ዛሬ ሲደግፈን የጠቀመን ሊመስለን ይችል ይሆናል፡፡ ነገር ግን መፍራት ያለብን ነገ በሚመዘው የዘር ሀረግ ሊያስገድለን ሁሉ እንደሚችልም መዘንጋት የለብንም፡፡ በአሁኑ በገጠመን ችግር የሀገሪቱን ነበራዊ ሀቅ በግልፅ የተረዳንበት ነው፡፡ ስለዚህ ለወደፊቱም ነገሮችን እነደዚህ እላይ እስከሚደርሱ ባናያቸው፤ እላይ ከደረሱም አዋጪ እና አፋጣኝ መፍትሄ በንዎስድ ይሻላል የሚል ሀሳብ አለኝ፡፡

ስለዚህ ተማሪዎችም “እኔም እንደ አብየ” በሚለው ህግ መሰረት የጥንቆላውን ንግግር በስፋት ተያያዙት፡፡ በዚህም ከንግግራቸው ውስጥ አንዳንዱን ስናይ፡-

አንዱ ተነተስቶ “ይኸ እዚያ ይሄዳል ያዎጣታል አሉ” ይላል፡፡
ሌላው ተነስቶ “ያኛው እሳ?” ይላል፡፡
ሌላው መልሶ “ያስ አያዎጣትም” ይላል፡፡
እኔም እናደድ እና ያሳፍር መስሎኝ “አሳይተውኝ ነው፤ እነርሱም ፈስተዋል” እላለሁ፡፡
መልሸም “እዚያ ይሄዳል? ያምርሃል፤ በምክንያትስ ሰማይና መሬት ቢቀላቀሉም አላዎጣም” እያልኩ አናፋለሁ፡፡
እነርሱም መልሰው “ያንተ ናት ታዋጣታለህ” እያሉ ያናፋሉ፡፡
ሌላው መልሶ “እና ይሄ ያዎጣታል?” ይላል፡፡
ሌላውም መልሶ “እህ ታዎጣዋለች አሉ፡፡ ይህማ በዲልዶ ነው እንጂ ያዎጣታል” ይላል፡፡ እኔ ደግሞ የጎዳሁ መስሎኝ “ዲልዶ ተውሽ ነው የማወጣት” እላለሁ፡፡
እንደገና ሌላው ይመልስ እና “ይኽስ እዚያ ይሄዳል፤ እዚያስ ይሄዳል እርሷ እዚህ ልትቀር ነው አሉ እንጂ” ይላል፡፡ እኔም መቸም ሰው እንደሆን አብዷል፤ እንደው ምንም ሳይፈጠር እንዴት እዚያ ይሄዳል ይላል ብየ በጣም እናደድ ጀመር፡፡
እኔም መልሸ “እንዳው የሚፈጠር ነገር አለ እንጂ ካለ ነገር እንደዚህ ስሜን ይዛ ቁጭ አላለችም፤ እንዳው ለማላውቀው ሰው አሜርካ ላፈላልግ?” ብየ እንደ መነጫነጭ እላለሁ፡፡

አንዱ ይነሳ እና “ይመጣል” ይላል፡፡ “ይመጣል” የሚለው ቃል ማሾፍም አለበት፡፡ ይህም እንዴት ነው “ዲልዶ ከአሜሪካ ተሰርቶ ይመጣል” ማለት ሊሆንም ይችላል፡፡ እኔም ይችን ስለማውቅ “የብራድ ፒት ጀላ ተሰርቶ ኮፒው ይመጣል፤ የሞርጋን ፍሪማን ተሰርቶ ይመጣል፤ የዊዝ ከሊፋ ተሰርቶ ይመጣል” ወዘተ እላለሁ፡፡ ይህ የሚያመለክተው በኢንጂነሪንግ ህግ መሰረት የአንድ እቃ ቅርፅ የሚሰራው “ሞልዲንግ(Molding)” በሚባል ቴክኒክ ነው፡፡ ስለሆነም የአሜሪካ ተዋናዮች ቁላም ቅርፁ ይወሰድ እና አርቲፊሻል ቁላ ይሰራል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሴቶች ዲልዶ ሲበዳቸው ብራድ ፒት፤ ወይም ዊዝ ከሊፋ ወይም አማኑኤል ፈራራ እንደበዳቸው ይቆጠራል ማለት ነው፡፡ አሁን ማክዳም እኔ ላይ ከመጣች ምን አልባትም በጣልያኑ ፕሬዚዳንተ ማለትም በሲልቮ በረስኮኒ ጀላ ቅርፅ በተሰራ ዲልዶ ወይም በቀድሞው የሊቢያ ፕሬዚዳንት በሙሃመር ጋዳፊ ጀላ ቅርፅ የተሰራ ዲልዶ አለበለዚያም ደግሞ በሱፐር ማሪዮ ባላቶሊ ጀላ ቅርፅ በተሰራ ዲልዶ ስለምበዳት እኔ እንደበዳኋት ሳይሆን እነርሱ እንደበደኋት ነው የሚቆጠር፡፡

በዚህም የእኔ የስድብ መልስ ህዝቡ ለእኔ የሚመልስልኝ መልስ ምንድነው ማክዳን ወደ ተሳደብኩት ወገን ወስዶ ማስረከብ ደግሞ የህዝቡ ስራ ነው፡፡ እዚህ ላይ “ህዝቡ ምን አገባው በልጅቷ መብት?” ልትሉ ትችላላችሁ፡፡ ነገር-ግን ቤተሰቦቿ እና ማክዳ አውቲዝም(autism) የሚባል የአእምሮ በሽታ ምልክት ይታይባቸዋል፡፡ ማንም ሰው ሊያስተውላቸው ይችላል፡፡ ዝም ብለው በቆሙበት በሳቅ ነው የሚደክሙ፡፡ ይህ ደግሞ የአውቲዝም(autism) በሽታ

ትክክለኛ ምልክቱ ነው፡፡ ስለዚህ ህዝቡ ምን ማድረግ እንዳለበት ጠንቅቆ ያውቃል፡፡ ስለዚህ የሰዎችን እና የልጅቷን በሽተኛነት አይቶ ሰው በአሻፋጆች ያሰማራት ጀመር፡፡ ስምሪቱን የሚሰራው በቃ ህዝቡ ነው፡፡ አሻፋጆችንም አደራጅቶ ያስቀመጣቸው ህዝቡ ነው፡፡ እኔ እንዳየኋቸው ከሆነ ሰዎች እራሳቸውን መምራት አይችሉም፡፡ ስለዚህ አንዱ አሮሞ አታሎ እንዳያዎጣት ህዝቡ አሻፋጅ መድቦ ነው የሚያውላት፡፡ አይግጠመን ነው፡፡ አሻፋጆችም እየተጠቀሙ ነው ይባላል፡፡ በዚያ ላይ “ደሃ ህዝብ ካታንጋ ነው” ይባላል፡፡ እኔም “ካታንጋ” ብየ ዝም አልኩ፡፡ እኔ ላይ ከመጣች በዲልዶ ስለምበዳት ምንም የሚያያዝ ነገር አይኖርም(no strings attached) ማለት ነው፡፡

ህዝቡ ጥንቆላውን የሚተገብረው ጀርባቸውን ለመከለል(cover their back) ነው፡፡ ነገር ግን አንዳንዱ እንደ መድሃኒት ነው የሚመለከተው፡፡ ጥንቆላው ግን ሲንጫጫብህ(ስትመቅን) እንዲደግፍህ እና እንዲከልልህ(cover) እንጂ መድሃኒት አይደለም፡፡

ህዝቡ የሚፈልገው “ማክዳ ታዴን የበዳችው አሜሪካ ስለሚሄድ ነው” ብለው ለማውራት ነው፡፡ ነገሩ ምንድን ነው “በገንዘብ ነው የበዳት እንጂ በፍቅርስ እኛንም አፍቅራን ነበር” ለማለት ነው፡፡ እኔም ይህንን አውቄዋለሁ፡፡ ህዝቡ ሞኝ ነው፡፡ ህዝቡ ያልገባው ነገር ማክዳን በዲልዶ እንደምበዳት ነው፡፡ በገንዘብም ቢሆን እኮ እንደዚህ እየተዋከበ እርሃብ ቢገለው እራሱ “እሸ” የሚል ሴት ይኖራል ብየ አላስብም፡፡ በገንዘብም ቢሆን በውስጠ ታዋቂ እንጂ እንደዚህ አይደለም፡፡ ነገር ግን ድሃ የሚያስበው በገንዘብ ነው፡፡ ድህነት የፈለገው ስር ቢሰድ እራስን የሚያሸጥ አይመስለኝም፡፡ ነገር ግን የነማክዳ ቤተሰብም በገንዘብ እና በአሜሪካ መታለል ውርደት አልመስላቸው ብሎ ህዝቡን ሲያንጫጩት ይውላሉ፡፡ ባላገሩ የሚያስበው በገንዘብ ብቻ ነው፡፡ እኔ ግን በዚህ ፅሁፍ ለሁሉም የአለም ህዝብ ይድረሳቸው በአሜሪካ የማልተመን “ውድ ነኝ”፡፡ እኔ ውድ ከሆንኩ ደግሞ አንድን ሴት በእራሴነቴ እንጂ አለም ቢፈርስ በምክንያት አልበዳም፡፡ እንደ ሸርሙጣ የሾርት(short) ልከፍላት እችላለሁ፡፡ ወይም ባለኝ ገንዘብ ላማልላት እችላለሁ፡፡ ነገር ግን እንደ አሜሪካ ባሉ ሀገሮች እያታለልኩ እና እየተታለልኩ ማንንም እንደ ማልበዳ ህዝቡ ቢያውቅ ይሻላል፡፡ ህዝቡ አሜሪካ ሄጂ እና እኔም ይህንን መፅሃፍ ሳልፅፍ እና ህዝቡን ማንነቴን ሳላሳውቀው ማክዳን ብበዳት ኖሮ ህዝቡ እንደሚያደንቀኝ ምንም ጥርጥር የለውም ነበር፡፡ ህዝቡ አሜሪካ መሄድን እንደ እድለኝነት እና እንደ ጉበዝና ነው የሚቆጥረው፡፡ ነገር ግን እኔ በፈጠርኩት የእራስ ለውጥ(private change) እና የህልኒና ንቃት ህዝቡን ባልፈለገው መንገድ ይህንን ፅሁፍ ፅፌ መልእክቴን ላስተላልፍ ፈልጌያለሁ፡፡ እኔ መፅሃፉን የፃፍኩበት አፃፃፍ ብዙዎችን ላይመቻቸው ይችላል፡፡ ነገር ግን ሀገሪቱ ውስጥ ለውጥ ያስፈልጋል፡፡ “አሜሪካ ይሄዳል ያዎጣታል” ድህነት የማይመስለው ህዝብ እንዴት ለውጥ አያስፈልገውም ትላላችሁ? ስለዚህ እነ ማክዳም በገንዘብ እየተከራከሩ ዘመናቸውን ባይፈጁ መልካም ነው፡፡ እኔ በቃ አቋሜ የሚከተለው ነው፡፡

“እኔ እቃ ሰላልሆንኩ በአሜሪካም ሆነ በማንኛውም ሀገር አልተመንም፡፡ መሰሚያም የለኝም፡፡ ስለዚህ እኔ ላልሰማቸው እና እውን ላይሆን የሰው ሀገር እያነሱ አሜሪካኖችንም አያስቀይሟቸው፡፡ በምንም ተዓምር ማክዳን በምክንያት አልበዳም፡፡ ስለዚህ ህዝቡ ጉልበቱን እና ጊዜውን ባይጨርስ ይሻላል፡፡ አሜሪካኖችም ቢሆን ህዝቡ “አሜሪካ ይሄዳል ያዎጣታል” ቢልም እኔ ስለማላደርገው የውሸት ኩራት እንዳይዛቸው የሚል መልእክት አለኝ፡፡ እኔ በዚህች አለም መሆን የማልፈገው ማክዳን በምክንያት መብዳት ነው፡፡ እኔ ለድሃ ልመና መሰሚያ የለኝም፡፡ እኔ ሙሉ ሰው ከሆንኩ ሴት የምበዳው ወይ ገዝቼ አለበለዚያ ደግሞ ጅንጅኜ ነው፡፡ ስለዚህ “በአሜሪካ ይብዳት” የሚሉትን ሁሉንም “ልብዳችሁ” በላቸው፡፡ እንዲሁም ማክዳን “ያዎጣታል” ሲባል እውነት እንዳይመስላቸው፡፡ ማክዳን ካወጣኋት የማወጣት በዲልዶ እንጂ በእውነተኛ ጀላ አይሆንም፡፡ ምክንያቱም የማክዳ አባት “አሸ” የሚል ቅፅል ሰም አለው፡፡ “አሸ” ማለት ደግም

“አሸንጉሊት” ለማለት አንድ “ቤቶች” የሚል የቴሌቪዥን ድራማ ላይ ተጠቅመውበታል። ስለዚህ ለአሸንጉሊት ጓደኛው አሸንጉሊት ስለሆነ እኔም ዲልዶ ገዝቼ እየጠበቅኳት ነው።”

ህዝቡ መቸም ያየው መከራ አስቸጋሪ ነበር። ለእኔም ቆምጨወች እና አሞሌዎች ስም ሰጥተውኛል፤ ሌሎችም ይፈሳሉ ስለዚህ ምን ማድረግ እንዳለበት ህዝቡ የተቸገረም፤ ግራ የገባውም ይመስለኛል። በዚህ ጉዳይ እኔም የህዝቡ ነኝ። መቸም ሌላው ብሶበት እየፈሳ እኔን እርዱኝ አልልም። ባይረዱኝም አልቀየምም። ስለዚህ ለህዝቡ ውጣ ውረድ በጣም አሁን እራሱ ሀዘን ተሰምቶኛል። አንዳንዴም እራሴን እንደ ዎንጀለኛም የምቆጥርኩበት ጊዜ አለ። ነገር ግን መልሸ “እኔ አልጀመርኳት፤ አሳይተውኝ ነው፤ ስለ እኔ የሚያዎራው ጠንቋይ ነው፤ ስለዚህ እኔ ምን አቅም አለኝ እና ነው” ብየ እራሴን ለማረጋጋት ሞክሬያለሁ። ህዝቡ መንጋ ነገር ስለሆነ “ማን?” “ምን?” እንደሚናገር አይሰማም።

በዚህም መቸም ህዝቡም በየቆምኩበት ሁሉ ነቆራው ቀጥሏል። እኔም መቸም አማረም ከፋም ሁሉንም መልስ ከመስጠት ወደኋላ አላልኩም። ደግሞ ለካታንጋ መመለስ ቀላል አይደል። በዚህም ሁሉን-አቀፍ ትግል ነው እየያደረግኩ ያለሁት ብየ አስባለሁ። ለትምህርቱ መዘጋጀት አለ፤ የነታደለ ዘላለምን(ታጋዘጋ) ነገር ማከሸፍ አለ፤ በውጭ የሚሰማውን የአሸቃባጩን ነገር መመለስ አለ፤ በቃ ሰዓት የለኝም። ስለዚህ ሁሌም ስሰራ ነው የምውል። ቅዳሜ፤ እሁድ፤ ምናም ብሎ ነገር የለም ሁሌም እቢሮ ውስጥ ነኝ ያለሁት። ምክንያቱም ጩኸቱም ስለማያሰራ በሱ ስሯጥ ሰአቱ ስለማይበቃ ነው። እንደዚህ እያለ የመጀመሪያው ሴሚስቴር ሊጠናቀቅ ሲል መቸም በጠንቋይ “እንደዚህ በሉት” እየተባለ ሰው እረፍት የለውም። ስለዚህ ነቆራው ቀጥሏል። እንዲህ የሚያስነቁረኝ ነገር ደግሞ “ሲነጫነጭ ማክዳ ታየዋለች፤ ሲናገርም ትሰማዋለች፤ ስትሰማው ደግሞ ደንግጣ የዲልዶ ፍላጎቷ ስለሚመጣ መበዳቱን ትተወዋለች” ብሎ ጠንቋይ ስለተናገረ እንድነጫነጭ ነው የሚተናኮሉኝ። በዚህ እንደቀጠለ አንዱ የሆነ ነገር መንገድ ላይ ተናገረኝ። ህዝቡ እኔን የሚናገረኝ ትግሬወች እየፈሱ ስለሆነ ጀርባቸውን ለመከለል(to cover their back) ነው።

“ብሩ ይጠራቀም እና እንግዲህ ታዎጣዋለች” አለ። እኔ ደግሞ ኑሮየን ጀምሬ እያጠራቀምኩት ሳይሆን እየተረፈኝ ባንክ ውስጥ ወደ 10,000 አካባቢ ብር ነበረኝ። በዚህ በጣም ተናደድኩ። ምክንያቱ ደግሞ ማጋኢጋ ተመርቃ ነው እንግዲህ ስራ ፈታ ህዝብ ስታስተናግድ የምትውል። ማክዳ ከትምህርት ተመርቃ የምትውለው 5 ኪሎ ግቢ ውስጥ ህዝቡን ስታስተናግድ ነው። አንድ የተመረቀ ሰው ግን ስራ ነው መቀጠር የነበረበት። አባዛኘው የ5 ኪሎ አስተማሪዎች ደግሞ ጎሳቸውን 5 ኪሎ አስተማሪ አድርገው በማስቀጠር ስራ ተጠምደው ነው የሚውሉ። ይህች ማክዳ የምትባል አኖሊት 5 ኪሎ መዋሏ ላይቀር ለምን 5 ኪሎ አስተማሪ አድርገው አይቀጥሯትም? ሲባል 5 ኪሎን እነርሱ ስለሚፈልጉት አይቻልም። ይህንን የሚሰሩት በውስጠ ታዋቂ ነው። ስለዚህ ይህችን ማክዳ የምትባል ቦዘኔ እና የውሸት ቆንጆ 5 ኪሎ ጎልተው ፀጉሯ ሊሸብት ነው። የ5 ኪሎ የአስተማሪነት ቦታ ከሴት እራሱ ይወደዳል። ሰዎች 5 ኪሎን ለምን ይወዱታል? ሲባል ሁለት እና ከዚያ በላይ ስራ ለመስራት ነው። በመሆኑም የ 5 ኪሎን ቦታ ጎሳ ያለው ህዝብ ሲቀራመት እየዋለ ይህች ማክዳ የምትባል ዲቃላ ቆንጆ ሆና ሻወር እየወሰደች ተጎልታ ትውላለች። የ5 ኪሎ አስተማሪዎች “ምርጥ አስተማሪ እንቀጥራለን” ብለው ነው የሚያስቡ። ነገር ግን ኢትዮጵያ ውስጥ እስካሁን ድረስ ምንም እዚህ ግባ የሚባል ስራ የሰራ አስተማሪ 5 ኪሎ አላየንም። ሁሉም አስተማሪ ጉግለር (Googler) ነው። ስለዚህ ለሚጎገል(Googling) እውቀት እንዴት አንድ ዩኒቨርስቲ “የሚችል አስተማሪ እንቀጥራለን” እያለ እራሱን እንደሚያታልል አላውቅም። ስለዚህ ማክዳን 5 ኪሎ የማይቀጥሯት “መጎገል (Google) ያቅታታል” ብለው ሊሆን ይችላል። እነዚህ የ5 ኪሎ አስተማሪዎች “ምርጥ አስተማሪ እንቀጥራለን” ብለው የሚቀጥሩት ከ5ኪሎ የተመረቀውን እና የአንዱን ዶክተር የጎሳ አባል ነው። ከ5 ኪሎ የተመረቀ ተማሪ ደግሞ ሪኮማንዴሽን(recommendation) ብሎ

ከዶክተሮች ወረቀት ይቀበላል፡፡ ይህ የ5 ኪሎ ሪኮማንዴሽን ግን ለስሙ ነው እንጂ ሙስና ነው፡፡ ስለዚህ በ 5ኪሎ ሙስና ስሟ ሪኮማንዴሽን(recommendation) ተብሎ ይጠራል ማለት ነው፡፡

በተጨማሪም አሳይተውኝ እና ህዝቡ “አውጪው” ብሎ አስገድዷት እንጂ አፍቅራኝ አይደለም፡፡ ስለዚህ በምንም ምክንያት ለእርሷ ብር የማጠራቅምበት ነገር የለም፡፡ ስለዚህ ማታ ከስራ እንደተመለስኩ ብሩን በሙሉ ማለትም 10,000 ብር ከባንክ አውጥቸ፤ ግማሹን ፍራሽ፤ ግማሹን ልብስ፤ ገዛሁበት፡፡ ግማሹን ደግሞ ለሸርሙጣ መብጃ አደርግኩት፡፡

እዚህ ላይ ማክዳ እንዴት ይህን ሁሉ ህዝብ ቻለችው? የሚለው ነው፡፡ እዚህ ላይ “የእብድ ቂጥ የሚሃክል” የሚለውን የተለምዶ አባባል ማንሳት እንችላለን፡፡ እብድ ሰው ቂጡ ትልቅ ነው፡፡ ምክንያቱ ደግሞ የያዘው መንፈስ ስለሚነፋፋው ነው፡፡ ይህችም ልጅ እስከ ቤተሰቧ ድረስ የአውቲዝም(autism) ተጠቂዎች ናቸው፡፡ ሁሉንም ሰው ሊያያቸው ይችላል፡፡ ቂጣቸው እንጦጦን ነው የሚያሃክል፡፡ ይህ ደግሞ በውስጣቸው ከተቀበረው የአውቲዝም(autism) በሽታ ጋር በደንብ ይገናኛል፡፡ ስለዚህ “የአውቲዝም(autism) በሽተኛ ስለሆነች ስለማይደክማት” ነው፡፡

ቤተሰቦቿ “ህዝቡ ትንሽ ይሻት” አሉ ይባላል፡፡ በእነርሱ ቤት ክብሯን መቀነሳቸው ነው፡፡ ነገር ግን የኦሮሞ ዘር ባጠቃላለይ “ጋላ” የሚባል ቅፅል ስም ስላላቸው የሚፈልጋቸው የለም፡፡ በዚህ ስድብ ምክንያት ኦሮሞ ማግባት የሚፈልግ የለም፡፡ እኔ የማውቀው እና ኦሮሞ ጠይቆ እምቢ የተባለ ሰው እስካሁን አበበ ቸልሲ ብቻ ነው፡፡ አበበ ቸልሲ አንድ ኦሮሞ ልጅ በሃሮማያ ዩኒቨርስቲ ይጀምር እና ለካስ እስከ ምትመረቅ ለ 3 ዓመት ይጠብቅ ኖሯል፡፡ ከዚያም ስትመረቅ እርሱ ደግሞ ሁለተኛ ዲግሪ ሊማር አዲስ አበባ ስለነበር፤ እርሷም የአዲስ አበበ ልጅ ስለሆነች ይደውልላታል፡፡ ልጅትም በምን እንደናቀችው አላውቅም “እምቢ” አለችው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ ጠይቆ “እምቢ” የተባለ ሰው እኔ እርሱን ብቻ ነው የማውቀው፡፡ ኦሮሞን ምን ቢያፈቅር “አፍቅሬያታለሁ” ብሎ በይፋ የሚናገር የለም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞን ማፍቀር ሳይሆን መብዳት ነው የሚፈልግ፡፡ “ኦሮሞዎችን ያፈቅሯቸዋል ነገር ግን “አፍቅሬያለሁ” ብሎ ማመን የሚፈልግ የለም፡፡ የእኔም ጉዳይ ይኸው ነው፡፡ እኔ እራሴ ድሮ ብዙ ኦሮሞ አፍቅሬ አውቃለሁ፡፡ ነገር ግን ብሞት “ኦሮሞ አፍቅሬያለሁ” ብየ አላምንም፡፡ መብዳት ነው የምፈልግ፡፡ የእኔ ዘረኝነት አይደለም፡፡ ሴቶችን ሳፈቅር ለማናገር እና ለመብዳት ቦታ እፈልጋለሁ እንጂ አልጠይቅም፡፡ ማንኛውንም ሴት ከሜሮን በስተቀር ጠይቄ አላውቅም፡፡ ስለዚህ ከመጀመሪያውም ቢሆን ማክዳ በኦሮሞወች ቅፅል ስም ምክንያት ክብር የላትም፡፡ ለነገሩ የጎጃም አካባቢ ሰውም “ቆምጬ” የሚባል ቅፅል ስም አለው ይባላል፡፡ ስለዚህ ነገሩ እንዳው “አህያ ጅብን ይንቃል” ነው ነገሩ፡፡

አበበ ቸልሲ የሰሜን ሸዋ ሰው ነው፡፡ ሁለት 5 ዞን የሚቀመቱ ኦሮሞወች ነበሩ፡፡ እነዚህ ኦሮሞዎች በልባቸው በጣም ቀዋጭ ሊባል የሚችል የኦሮሞ ደጋፊ ኦሮሞዎች ናቸው፡፡ በጣም ኦሮሞን ይወዳሉ፡፡ ስለዚህ ስለፍቅር እና “ኦሮሞን ይጠቅማል” ብለው ስለሚያስቡት ስለ ማንኛውም ነገር ይወያያሉ፡፡ በዚህም “እነዚያስ እንትን እያሉን ነው አሉ” አለ አንዱ፡፡ “እንትን” የተባለው “እያፈቀሩን” ነው ለማለት ነው፡፡ “እነዚያ” የተባሉት ሰሜን ሸዋዎች ናቸው፡፡ “እነዚህ ሰዎች እንዴት ነው አሟቸዋል እንዴ?” ብየ እኔ በጣም ነው ግራ የገባኝ፡፡ ምክንያቱም የሚያወሩት ነገር በጣም አሳፋሪ እና ከሰው የማይጠበቅ ነው፡፡ “እንዴት አንድ ሰው “አፍቅሩን” ብሎ ይለምናል?” ብላችሁ ስታስቡ ኦሮሞዎች በራስ መተማመን እንደ ሚጎላቸው ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞዎች እራሳቸውን ከፍ ቢያደርጉ ይሻላል፡፡ እንዴት ነው ኦሮሞዎች የሆነ የተበላ ስነ-ልቦና አለባቸው፡፡ ስለዚህ በራስ መተማመንን መማር እና ለልጆቻቸውም ቢሆን ማስተማር ይገባል፡፡ ኦሮሞ በራሱ ቆንጆ ነው፡፡ እኔ የመጀመሪያ ዲግሪ እየተማርኩ ያሻፈድኳቸው ኦሮሞወች በቁንጅና ሁሉም ከማክዳ ይበልጡ ነበር፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ ሲዳቀል እንዳውም ይደብራል፡፡ ኦሮሞወች በእራሳቸው የማይተማመኑበት ምክንያት ፓጋን ስለሚበዛባቸው ነው፡፡

በነገራችን ላይ ጥንቆላውን የሚያዋሩ ሰዎች “ሁለት-ሁለት(in pair)” እየሆኑ ነው የሚሉት፡፡ ማንኛውንም ጥንቆላ የሚያወሩ ግለሰቦችም ሆኑ ቡድኖች ጥንቆላውን ለማስጠንቆል እና ለመነጀስ በጥንድ መሆን አለባቸው፡፡ ለጥንቆላ የሚያስፈልጉ ቅደመ ሁኔታዎችን እና ቁሳቁሶችን ስናይ፡-

i. **በጥንድ መሆን እና ቁጢጥ ማለጥ፡-** ይህ በጥንድ መሆኑ የሚጠቅመው እኔ ቂጣቸውን እንዳላየው አንዱ የአንዱን ጀርባ እንዲከልለው ነው(Being in pair helps to protect each others back from me)፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው ሁለት ሰዎች የእኔን ቆለጥ እያዩ እና እየተጠያየቁ ጥንቆላውን መተግበር አለባቸው፡፡ አንዱ ይጠይቃል ሌላኛው ይመልሳል፡፡ እነዚህ ጥንድ የሆኑ ሰዎች እንደ ጥቁር አሞራ(Black big bird) በጥንድ ለመሆን ፈልገው ነው፡፡ ጥቁር አሞራዎች ሁልጊዜም በጥንድ ሆነው ነው የሚንቀሳቀሱ፡፡ አሞራ ደግሞ ሲቆም ከቂጡ ፎደድ ብሎ ከአንገቱ ቀና ያለ ነው፡፡ ስለዚህ አሞራ ለመምሰል ነው፡፡ ጥንብ አንሳ(vulture)ም ሊሆን ይችላል፡፡ ሰዎች በጥንድ ሆነው የሚቀመጡ እኔ ቂጣቸውን እንዳላያቸው ነው፡፡ ማለትም እኔ ቂጣቸውን እያየሁ “አሳይተውኝ ነው፤ ጥለዋት ነው፤ ብዳልኝ ብለውኝ ነው” እንዳልላቸው ነው፡፡

ii. **የቆሸሸ ኩታ መልበስ፡-** ይህ ኩታ ጃኖም ሊሆን ይችላል፡፡ በዚህም ጥንቆላ ቤት ስትሄድ አብዛኛውን ጊዜ “ኩታ ግዛ” ነው የሚልህ፡፡ ስለዚህ ኩታ የጥንቆላ አንድ እና አንድ መድሃኒት ነው፡፡ ጠንቋይ መድሃኒቱ አንድ እና አንድ ነው፡፡ ለሁሉም አይነት ችግር አንድ አይነት መድሃኒት ነው የሚሰጥ፡፡ እነዚህም መድሃኒቶች የሚከተሉት ናቸው፡፡ ሁሉም በእንዴ ነው የሚታዘዙ፡፡

   - ✓ አቴቴ፡- ይህ እጢ “የቤት አምላክ” የሚል ተቀያሪ ስም አለው፡፡ ይህ እጢ የራሱ መቀነት፤ ኩታ፤ አልባሳት እና ልዩ የምግብ አይነት ያሉት የጥንቆላ መድሃኒት ነው፡፡ ዋና ስራውም የሚወለዱ ልጆችን ሰብስቦ እና ከብክቦ እንዲያሳድጋቸው ማድረግ ነው፡፡ በዚህ አቴቴ አንዳንዱ በግ ያርዳል፡፡ ቅንጨ ዋናው ምግብ ነው፡፡
   - ✓ ኩታ፡- የአቴቴ አንድ ግብዓት ነው፡፡ በመሆኑም በዓሁኑ የማክዳ(ማጋኢጋ) ጉዳይ ህዝቡ የሚለብሰው የአቴቴ ኩታ ነው፡፡ የአቴቴ ኩታ ወዛም(ቆሻሻ) መሆን አለበት ይመስለኛል፡፡
   - ✓ አፈር
   - ✓ ሎሚ፡- ለአቴቴ መጣያ ያገለግላል፡፡ የአቴቴ አንዱ ግብዓት ነው፡፡
   - ✓ ሰርዶ ሳር፡- ይህ ሳር “አቴቴ(የቤት አምላክ)” የሚባል እጢ መጣያ ሳር ነው፡፡ ይህ ሚያመለክተው “ሳር አሳር” ከሚለው የተለምዶ አባባል፤ ጥንቆላ በዓጠቃላይ አሳር እንደሆነ ነው፡፡
   - ✓ ቀለበት
   - ✓ ነጭ ሽንኩርት፡- ይህ በገፀር የቡዳ መድሃኒት ነው፡፡
   - ✓ ቀይ ጤፍ፡- የአቴቴ አንድ ግብዓት ነው፡፡ ቀይ ጤፍ በገንፎ መልክ ይዘጋጅ እና ሎሚ እና ሰርዶ ሳር ተጨምሮ መንገድ ላይ ይጣላል፡፡
   - ✓ አሞሌ ጨው፡- የአቴቴ አንድ ግብዓት ነው፡፡
   - ✓ ድንጋይ፡- ጆሮ ያለው ድንጋይ እንደ እጢ ይቆጠራል፡፡
   - ✓ ቅንጨ፡- የአቴቴ ዋናው ግብዓት ነው፡፡
   - ✓ ገንፎ፡- የአቴቴ አንድ ግብዓት ነው፡፡
   - ✓ አጎንብሶ መሮጥ፡- ይህ ጅብ ሲጠፋ እንደ ጅብ የሚያገለግል የቡዳነት እጢ ነው፡፡ አጎንብሰህ ስትሮጥ ጅብ ትመስላለህ፡፡ ስለዚህ አላማው ጅብ ለመምሰል ነው፡፡

- ✓ ጅብ መጋለብ፡- ይህ ቡዳዎች የሚጥሉት እጢ ነው፡፡ እኔ በዓይኔ ስላላየ ስለ ጅብ መጋለብ የምለው የለም፡፡
- ✓ ወዘተ....

iii. ድንጋይ መወርወር፡- በተለምዶ ጥንቆላ የሚያስጠነቁል እና አስማት የሚጥል ሰው “ጠጠራም” የሚል ቅፅል ስም ይሰጠዋል፡፡ ስለሆነም ጠጠር እና ድንጋይ የተለመደ የጠንቋይ መድሃኒት ነው፡፡

iv. አፈር መወርወር

v. አንጎንብሶ መሮጥ፡- አጎንብሶ መሮጥ ጅብ ለመምሰል ነው፡፡ በሌሊት ቢሆን ኖሮ ጥንቆላ አጎንብሰህ እሩጥ ሳይሆን የሚልህ ወይ ጅብ ጋልብ ካልቻልክ ደግሞ ፈረስ ጋልብ ነው የሚልህ፡፡ ስለዚህ አጎንብሶ መሮጥ ጅብ ወይም የሚጋለብ አህያ ለመምሰል ነው፡፡

vi. እጅን ማፋተግ፡- ይህ ቡዳዎች የሚያደርጉት ጥንቆላ ነው፡፡ ይህ እጅህን ስታራግፍ “ጨርሻለሁ” የሚል መልእክት ለማስተላፍ ነው፡፡ ይህ ዋናው “የመቋጠር” አይነት ነው፡፡ ቋጣሪወች በአጠቃላይ አስማተኞች እና አዚማሞች ናቸው፡፡

vii. ግራና-ቀኝ ማየት(አይንን መቀላዎጥ)፡- ይህ የሚጠቅመው ከሩቅ ያሉ ሰዎች “ስለ እኔ እያዎሩ ነው ወይ?” የሚለውን ለማስተዋል ነው፡፡ ይህም በእራስ መተማመን የሌላቸው ሰዎች በሰው ፊት ሲያልፉ “ሰው ምን ይለኝ ይሆን?” እያሉ የሚጨነቁት መጨነቅ ነው፡፡

viii. መጨነቅ፡- ይህ የመቋጠር ሌላኛው ስሙ ነው፡፡ መቋጠር ማለት ደግሞ “አስማት-አስማት የቀበሮ ጅማት” በማለት ሰወች ነገሮች እንዳይሳካላቸው መማፀን እና መሻት ማለት ነው፡፡ መቋጠር በአጠቃላይ መጥፎ መመኘት ማለት ነው፡፡ ይህ ነገር የሚጠቅመው ቆይቶ ለመደሰት ነው፡፡ በተለምዶ ዱከና “አንድ ሰው ቀድሞ ሲጨነቅ ቆይቶ ይደሰታል” የሚል አመለካከት አለ፡፡ ስለዚህ እንደ ጠንቋይ አስተሳሰብ ከሆነ መጨነቅ ለወደፊት ደስታ እንደ ስንቅ እያስቀመጥከው ነው ማለት ነው፡፡ ወይም መጨነቅ ለወደፊት ደስታ እንደ ባንክ ይቆጠራል፡፡

ix. ነገሮችን አስጠግቶ እንደ ዶሮ መመልከት፡- የህም መጨነቅ ከሚለው ጋር ሲያያዝ ዋና መልእክቱም ነገሮችን ትኩረት ሰጥቶ ለመመልከት ነው፡፡ ዶሮ ነገሮችን ሲመለከት አይታችኋል? ካላስተዋላችሁ እንደ ቤት-ስራ እስጣችኋለሁ፡፡ በጥንቆላውም ነገሮችን ስትመለከት በጣም አስጠግተህ መመልከት አለብህ፡፡

x. መሸወክ፡- ይህም ሲባል እንዴት ነው ለምሳሌ እኔ አንድን ግለሰብ ወይም የሆነን ግለሰብ ፊልምም ይሁን ሌላ ነገር ልጠቀም ወይም ላየው እችላለሁ፡፡ ስለዚህ ዶካዎች ሄደው “ፊልምህን አየው” ወይም “መፅሃፍህን አነበበው” ይሉታል፡፡ ሰውየው ጥንቆላ ያዘዘለትን ነገር ይፈፅማል፡፡ ይህ ሸውክ ግን የባለጉዳዩን ሙድ ይገድልበታል፡፡

xi. “ያኛው አላዎጣት አለ” አሉ፡፡ ይህ አቤልን(አብርሃን) ወይም ከንፈንብሬልን(አኖሌን)ን ለመከለል ጎሳዎቻቸው የሚያደርጉት ትግል እና ክለላ ነው፡፡ **ይህም ሲተረጎም “ታዴ በዲልዶ ማክዳን የሚበዳት ያኛው አላወጣት ስላለ ነው” ለማለት ነው፡፡ ይህም ማለት እንዴት ነው ማክዳ ቆማ ከምትቀር ታዴ በዲልዶ ይብዳት ማለት ነው፡፡** ***እንደገናም በሌላ አንግል ሰንተረጉመው “ማጋኢጋ ታዴን አፍቅራዋለች እናም አብርሃን እና አኖሌን ማፍቀር አትችልም” ማለት ነው፡፡ ይህ ግን ትንሽ ማሾፍ ይመሰላል፡፡ ይህንን እኔም እራሴ እለዋለሁ፡፡ እኔ ስለው ይህ ጥንቆላ ምን ለማለት ነው “አብርሃ እና አናሌ ያልተገረዘ ሴት የመብዳት ልምድ ስለሌላቸው ማጋኢጋን አላወጣት አሉ፤ ስለዚህ እኔ በዲልዶ እበዳታለሁ” ማለት ነው፡፡***

xii. “አሳይተውታል አሉ”፡- ይህ እኔን ለመከለል(cover me) የሚደረግ እጢ ነው፡፡

xiii. “ብዳልኝ ብለውታል አሉ”፡- ይህ እኔን ለመከለል(cover me) የሚደረግ እጢ ነው፡፡ ይህም “አሳይተውት ነው እንጅ እራሱ አፍቅሯት እና ጀምሯት አይደለም” ለማለት ነው፡፡ “ማክዳ(ማጋኢጋ) የትግሬ ጅምር ናት” ለማለት ነው፡፡

xiv. “ኦሮሞወች ዝም አሉ” አሉ፡- ይህ እኔን ለመከለል(cover me) የሚደረግ እጢ ነው፡፡ “ኦሮሞወች ፈርተው ነው ማክዳን ትግሬዎች ሲጥሏት ዝም ያሉ” ለማለት ነው፡፡

xv. “በመፅሃፍ ይሰድባታል አሉ”፡- ይህ እኔን ለመከለል(cover me) የሚደረግ እጢ ነው፡፡

xvi. “ያኛው አላዎጣትም አሉ”፡- ይህ እኔን ለመከለል(cover me) የሚደረግ እጢ ነው፡፡

xvii. “ደብረ ብርሃን ሄዳ ታዋጣዋለች”፡- ይህ ጥንቆላ የሚጠቅመው ለእኔም ሆነ ለሌላውም ህዝብ መፅናኛ ነው፡፡ ለእኔ የሚጠቅመኝ “አብርሃን እና ጋገን አዲስ አበባ ጥላ ሄዳ ታዎጣዋለች” ለማለት ሲሆን ለሌላው ህዝብ ደግሞ “እዚያ ሄዳ ነው የምታዎጣው ስንለው ስለሚከሸፍ ብትሄድም አይቆጠርም” ማለት ነው፡፡ ነገር ግን እኔ ማክዳን የምበዳት በዲልዶ ስለሆነ ምንም የሚፈጠር ነገር አይኖርም ማለት ነው፡፡

xviii. አውጥታዋለች፡- ይህ ሌላውን ህዝብ ማክዳን በመብዳቴ እንዳይንጫጫበት የሚያደርግ ጥንቆላ(እጢ) ነው፡፡ ስለዚህ ሌላውን ህዝብ ለመከለል(cover people) ነው፡፡ እኔ ግን በዲልዶ ነው የማወጣት፡፡ ይህ ጥንቆላ ሲተረጎም “ማክዳ አብርሃን እና አኖሌን እስከ ሞት ብትቆይ እንኳ ማፍቀር አትችልም” ማለት ነው፡፡ ወይም በሌላ አንግል ስንተረጉመው “አብርሃ እና አኖሌ ቆንጆ ጎበዝ ነበሩ፤ ነገር ግን ማክዳ ብትሞት እንኳ ስለማታፈቅራቸው ታደለ በዲልዶ ይብዳት” ማለት ነው፡፡

xix. ቂጥ ማየት፡- ይህ መድሃኒት ለእኔ ብቻ የተሰጠ የጠንቋይ መድሃኒት ነው፡፡ ስለዚህ እኔም ለተወሰነ ቀን ተጠቅሜበታለሁ፡፡ በዚህም ምክንያት ያሻፈድኩትም ወንድ እንዳለ ሰምቻለሁ፡፡ እኔ ወንድ አላሻፍድም፤ ነገር ግን ወንዶች “ሻፈድን” ብለው ቃሊቲ እስርቤት እንደተናገሩ ሰምቻለሁ፡፡

xx. ስልክ መያዝ፡- ይህ የሚጠቅመው መልእክት ለመቀበል እና ህዝቡን ለማሸርሞጥ፡፡ “ስልክ የሚደወልለት ሴት(Call Girl)” ማለት “ሸርሙጣ ሴት” ማለት ነው፡፡ ከዚህ ተነስተን “ስልክ የሚደወልለት ህዝብ(Call People)” ማለት “ሸርሙጣ ህዝብ” ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አንዳንዱ መድሃኒት መስሎት ሲም ካርድ የሌለው ስልክ ሁሉ ይዞ የቆመ ሳይኖር አይቀርም፡፡ ሰዎች ሲም ካርድ የሌለው ስልክ ለምን ይይዛሉ? ብላችሁ ከጠየቃችሁ መልሱ ስልኩን ሰርቀውት ስለሆነ ነው፡፡ ብዙ ልጆች እኔ ስማር ሲምካርድ የሌለው ስልክ ይዘው ይማሩ ነበር፡፡ ስልኩን ከአንዱ ሰርቀውት መሆን አለባቸው፡፡ እኛ ስንማር ከስልክ ይልቅ ሲምካርድ ውድ ነበር፡፡ አሁን ግን ሲምካርድ እንደ ነፃ ሆኗል፡፡

xxi. ወዘተ....

ሁሉም የጥንቆላ መድሃኒቶች ከሞላ ጎደል ቦርኮ(Borko) ናቸው፡፡ አንድ ነገር ቦርኮ ነው ማለት የሚሰራው ስራ ግልፅ ያልሆነ እና የተዝረከረከ ሲሆን ነው፡፡ ለምሳሌ አንድ ሰው ገንፎ በላ እና እንዴት መድሃኒት ይሆናል? ብላችሁ ስትጠይቁ መልሱ የሚሆነው ጥንቆላ ቦርኮ ነገር ስለሆነ መፍትሄ እንደሌለው ነው፡፡ ለምሳሌ አንድን ድርቅ ያጠቃው ሰው ቢታመም እና ጥንቆላ ቤት ቢሄድ “ገንፎ ብላ” የሚል መልስ ሊሰጠው ይችላል፡፡ ነገር ግን ይህ በድርቅ የታመመ ግለሰብ ወይም ቡድን ገንፎ በመብላቱ ቢድን ያዳነው ገንፎ ምግብ ስለሆነ እንጂ ገንፎ መድሃኒት ስለሆነ አይደለም፡፡ ስለዚህ ጥንቆላን(ቦርኮን) ማስወገድ ይገባል የሚል እምነት አለኝ፡፡

5.3. <u>የሸርሙጥና ህይዎት</u>

ከባንክ 10,000 ብር አውጥቼ ግማሹን ፍራሽ እና ልብስ ገዝቼበታለሁ፡፡ የቀረውን ብር ወደ አዲስ ህይዎት መሸጋገሪያ አደረግኩት፡፡ ወደ ሸርሙጥና፡፡ የትዳር ሁኔታ በሚለው ማንነቴ “ያላገባ ነበር”፡፡ የዚህ እለት ግን ተቀየረ፡፡ ምንድን ነው ወደ ስትሬት(straight) ተቀየረ፡፡ ስትሬት(straight) ማለት በቃ በየደረሰበት የሚከፈልበትን ሴት በሙሉ የሚበዳ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የሚከፈልበት ሴትን በሙሉ በሄድኩበት ሁሉ አስስ ጀመር፡፡ በዚህም በጣም “ህይዎቴ ተበላሸ”

ብየ ተስፋ ቆርጬ ነበር። ነገር ግን በየቀኑ ሳደርገው የህይዎቴ አንድ አካል ሆነ። በመሆኑም ለመድኩት፤ ስለለመድኩትም ያገኘሁት ሁሉ እንደስኳር ነው የሚመቸኝ። እናም ድሰተኛ ህይዎት እየመራሁ እገኛለሁ።

ከዚያም መጀመሪያ የሄድኩት ሲስተርስ ጭፈራ ቤት ነበር። መቸስ አለማዎቅ ለመጀመሪያ ጊዜ ሸርሙጣ ማውጣት በጣም ነው የፈራሁ። ምክንያቱ ደግሞ ኤድስ(AIDS) ነው። ነገር ግን ኮንዶም ታጥቄያለሁ። በዚህም አላመንኩም። ለነገሩ የህክምና ባለሙያዎች "ሌላ ተዛማጅ ችግሮች ከሌሉ ኮንዶም ያድናል" ይላሉ። ስለዚህ እኔም መቸም ሁልጊዜ የእነርሱን ቃል መሰረት አድርጌ ነው የምገባበት። ስለዚህ አንዴ ከጀመሩ ደግሞ "የበሰበሰ ዝናብ አይፈራም" ነው እና ነገሩ ፍራቴ እየለቀቀኝ መጣ። ኤድስ ቀላል በሽታ ነው። መድሃኒቱ ደግሞ ሁልጊዜ እና በአግባቡ ኮንዶም መጠቀም ነው። በምንም ተዓመር መዘናጋት አያስፈልግም። አንዳንድ ተስፋ የቆረጡ ሸርሙጦች ካለኮንዶምም ልትበዳቸው ትችላለህ። ስለዚህ አለመዘናጋት የኤድስ ዋና መከላከያ ዘዴ ነው። ኮንዶምን የብድ አንዱ አካል ማድረግ ይገባል።
ሲስተር ገባሁ እና ሴቶች ቆመዋል። እኔም ቢራ አዘዝኩ። ከዚያም አንዷን ጠራኋት።
"ስንት ነው" አልኩ። እንዲህ ብለህ ከጠየቅህ ሸርሙጦች መቸም ያላቸው እቃ "እምስ" ብቻ ስለሆነ "ምኑን" ብለው አይመልሱልህ መልሱ "ምንድን ነው?" "አዳር ነው ዎይስ ሾርት?" ነው።
እርሷም "አዳር ነው ዎይስ ሾርት?" አለች።
"ሾርት" አልኩ።
"200 ብር" አለች።
እኔም በልቤ "ትንሽ ተዎዷል" ብየ ካሰብኩ በኋላ "በይ እንግባ" አልኩ። ክርክር ማናምን ለፍሬሽ ጥሩ አይደለም። ምክንያቱም ፍሬሽነትክን ካዎቁ የሚቀልዱብኝ መሰለኝ። ስለዚህ አልተከራከርኩም።
ከዚያም አስተናጋጁ ይመጣና "የእርሱ ናት ያዎጣታል" ይላታል። እርሷም ምንም አላለችም። ለነገሩ ጥንቆላው ነው እንጂ ሸርሙጦች ምንም አላሉኝም። አነርሱ ብቻ የጠየቁትን ብር መክፈል ነው። እኔ የሚመስለኝ አስተናጋጆች ይቀናሉ መሰል። በጣም "እነደ ትርፍ ቄስ" ነው የሚያገበግቡ። በጣም ያናድዳሉ። እኔም "ተጠቅሜ ትቸልህ እዎጣለሁ" ብየ ዝም ነው የምል።

በተለይ ሲስተርስ ጭፈራ ቤት ያሉት አስተናጋጆች በጣም ነው የሚበጠብጡ። አንድ ቀን አንዷን ሸርሙጣ አምጥቶ አስበዳኝ። ሸርሙጣ ያው ሸርሙጣ ነው። ከባሌ ይሁን ከቦሌ መደራደር ብቻ ነው። ነገር ግን ቆምጨዎች የሚያሳዩት ፀባይ በጣም የሚያስቅ ነው። ቆምጨው ሸርሙጣ ስለሚፈራ እነርሱ መስሚያ ያላቸው መስሎታል። እርሱ እንግዲህ ዘረኝነትን ለማስወገድ የተጠቀመው ዘዴ ነው። ቆምጬ የሚያስበው እንደዚህ ነው። በቃ ቆምጨዎች ይተውን እንጠቀምበት። ሸርሙጦች አንድ ቤት ስለማይቆዩ እንኳን ጥንቆላ ቦምብ ቢመጣ ከከፈልካቸው መስሚያ የላቸውም። ስለዚህ ባያስቸግሩን ደስ ይለናል። አስተናጋጆች "ሰው በሀገሩ ወይራ ነው" እንደሚባል እራሳቸውን እንደ "ትልቅ" ነው የሚቆጥሩ። በጣም ነው የቆመጨጨብን። ቆምጨ አስተናጋጅ ብዙ ቀን የጀመርኳቸውን ሸርሙጦች እያናገረ ሙዴን ገድሎብኛል።

ሸርሙጦች ምንም አይሉም። አንዳንድ ግን ጠፍተው የመጡ ሳይሆኑ አይቀሩም "ያዋጣታል ይሄዳል" ይላሉ። እኔ እውስጣቸው ሆኜ ማለት ነው እንደዚያ የሚሉ። እኔም አፈጥነዋለሁ። "የእእእዚህህህ ኛኛኛኛኘውውው..... ናት" እያሉ ሳይጨርሱት ቶሎ ተኩሸ ነው የምለቃቸው። ስለዚህ ከእነርሱ ጋር በጣም ተስማምተናል። እናም አሸቃባጩ ቆምጨው ነው። ስለዚህ ወደፊትም ቢተውን መልካም ነው። በቃ ሸርሙጦችን ይተዋቸው። በቃ ስኳሮቻችን ናቸው። በነገራችን ላይ ሸርሙጣ የሚያዎጡ በጣም ፍሪክ ሰዎች ናቸው። ስለዚህ ለቆምጨ ስለማይሆን ይተውን። ቆምጬ ሸርሙጣን እንደ ፈንጅ ነው የሚቆጥሩት።

ሲስተርስ ውስጥ በትንሹ 10 ሽርሙጦችን አውጥቻለሁ፡፡ በዚህም ትንሽ የጀግንነት ስሜትም ተሰምቶኝ ነበር፡፡ ምክንያቱም “ማክዳ ሌላውን እምቢ ብላ እኔን እየጠራች፤ እኔም ሌላ ሽርሙጣ እያዎጣሁ” ብየ ነው፡፡ ነገር ግን ህዝቡ አድማ ነው እና የያዘ ምንም አልመሰለውም፡፡ ሽርሙጦች ግን “ታዎጣዋለች” ሲባል ያዝኑላታል፡፡ ምክንያቱም ያዎጣሁትን ሽርሙጣ አይነትት እና ብዛት ስለሚያውቁ ነው፡፡

ነገር ግን ሽርሙጣ በማውጣቴ የተሰማኝ ደስታ ስህተት ነበር፡፡ ምክንያቱን ደግሞ አሁን ነው የተረዳሁት፡፡ ምክንያቱም ምንድን ነው ማክዳ እስከ ቤተሰቧቿ የአውቲዝም(Autism) በሽተኞች መሆናቸውን ስሰማ እራሴን ለበሽታ አደጋ ላይ መጣሌ ነው፡፡ እራሴን አደጋ ላይ የጣልኩት በማይረባ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ የታሰርኩት ሁሉ በጣም ነው የቆጨኝ፡፡ ሽርሙጣም የጀመርኩት፤ የታሰርኩትም “ትግሬዎች ልጅቷ እምቢ ስትላቸው አሳይተውኝ መሆኑን ሳላውቀው ቀርቸ ነው”፡፡ ማክዳ(ማጋኢጋ) የሚላ ጅምር እንደሆነች ባውቅ እና እምቢ ስትላቸው እንዳሳዩኝ ባውቅ ኖሮ እዚህ ሁሉ ታሪክ ውስጥ አልገባም ነበር፡፡ ስለዚህ እንዳሳዩኝ ባውቅ ኖሮ አልታሰርምም ሽርሙጣም አላዎጣም ነበር፡፡ ምክንያቱ አምጥተው ለእኔ ያሳዩኝ የአውቲዝም(Autism) በሽተኛ ሆናባቸው ሳይሆን አይቀርም፡፡ እኔ “እራሴ ነው ማክዳን(ማጋኢጋ) የጀመርኳት” ብየ ነው እዚህ ሁሉ ውጣ ውረድ ውስጥ የገባሁ፡፡ ነገር ግን አሁን በሳምንት አንድ ጊዜ ሽርሙጣ ካልበዳሁ ደስ አይለኝም፡፡ ምክንያቱም ለምዶብኛል፡፡ እኔ እምስ መብዳት ስለሰለቸኝ፤ አሁን ማክዳ ደብረ-ብርሃን ከመጣች በዲልዶ ነው የማወጣት፡፡

እንግዲህ ካለስራ መሸርሞጥ ብቻ የለም፡፡ ስለዚህ ማስተማሩም ቀጥሏል፡፡ ምክንያቱም ለመሸርሞጥም ሆነ ለመኖር ገንዘብ ያስፈልጋል፡፡ ገንዘብ ለማግኘት ደግሞ መስራት ያስፈልጋል፡፡ ሽርሙጦችን የማዎጣው በተማሪዎች እንዳይዎራብኝ ነው፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው አንዳንድ ሴት ተማሪዎች ውሽታቸውን “አሻፈደን” ይላሉ፡፡ ስለዚህ ከዚህ ለመራቅ ደግሞ ሽርሙጣ መጠቀም ግድ ነው፡፡ ስለዚህ ክላስ ባለኝ ወቅት ሽርሙጣ በድቮ ነው ላስተምር የምገባ፡፡ በዚህም ተሳክቶልኛል፡፡ ማንንም ተማሪ የሚባል አላሻፈድኩም፤ ያማረኝም ተማሪም የለም፡፡ ስለዚህ በዚህ እረገድ የብዙዎችን አፍ እንዳዘጋሁ ነው የምረዳ፡፡ ተማሪ ባሻፍድ ኖሮ ሌላ ታሪክ፤ ሌላ ውርደት ውስጥ ነበር የምገባ፡፡

ከዚያም ስለሲስተርስ እንነጋገር ከተባለ እንድገም፡፡ እንድ ቀን አንዷን 500 ብር ከፍየ ለአዳር እራሴ ቤት እወስዳታለሁ፡፡ አንዴ ስበዳት በጣም ጮኸች፡፡ እኔም “እንዴ ይሕን የሚያህክል ቂጥ ይዛ እንዴት እኔ አማታለሁ?” ብየ ግራ ተጋባሁ፡፡ ነገሩ ምንድን ነው ህዝቡ በጥንቆላ “አመመኝ ብለሽ ትተሸው ነይ” ብለዋት ነው፡፡

“እመለሳለሁ እዚህ አላድርም” አለች፡፡

እኔም “እንዴት ነው ነገሩ አሁን እኮ በትንሹ ከምሽቱ 5 ሰዓት ሆኗል፤ ብትሄድ እና አንድ ነገር ብትሆንስ” ብየ እኔ ላድርሳት እና ሌላ እፈልጋለሁ ብየ ይጥት ጭፈራ ቤት ሄድኩ፡፡ ብሩን መልሺልኝም አላልኳትም፡፡ እርሷም የኔንም 500 ብር በአንድ ዙር ብቻ ዎስዳለች፡፡ ሁለተኛውን ዙር ሳልጨርስ ነው “አልቻልኩም” ያለችኝ፡፡ ከዚያ ጭፈራ ቤት ደርሰን እኔ ሌላ ሳልበዳ እርሷ ከእንደገና ቶሎ የሚሸና ፈልጋ ሾርት ገብታለች፡፡ እኔም “እንዴ ታማ ነው እነጂ እንዴት እነደዚያ ሆና?” ብየ ዝም አልኩ፡፡ ለካስ ሽርሙጦች አያምራቸውም፤ አያማቸውምም፡፡ እኔ የዚያን እለት ነው የተረዳሁት፡፡ ሽርሙጣዋ “አመመኝ” ብላ የተመለሰች በጥንቆላ አንዱ ዶካ ደውሎ “ተመለሽ” ብሏት ነው፡፡

ሽርሙጣዋ ተበድታ ስትወጣ “እንዴት ነው ብር አትመልሽልኝም?” አልኩ

እርሷም “የምን ብር ነው? ተጠቅመሃል” አለች፡፡ እኔም ተውኩት፤ ምክያቱም “በገንዘብ እንዴት ሰው ሌላ ነገር ውስጥ ይገባል?” ብየ ነው፡፡ እኔ ከሽርሙጣ ጋር ፀብ አልወድም፡፡ ምክንያቱም ሽርሙጦች አፈኞች ናቸው፡፡ ስለዚህ መለፋለፍ

አልወድም፡፡ በጣም የምፈራው ፀብ ከሸርሙጣ ጋር ፀብ ነው፡፡ ምክንያቱም ልፍለፋ በጣም ነው የሚያስጠላ፡፡ አሁን ግን ሳስበው ሸርሙጣዋ “አመመኝ” ብላ የሄደች ለማከዳ ብለው ኖሯል፡፡ ይህም ምንድን ነው “ማከዳን ታዴ ሲበዳት ትጮሃለች” ብሎ ጠንቋይ ስለተናገረ “ቁላው ትልቅ ሆኖ ነው” ለማለት ነው፡፡ ነገር ግን ማከዳን ከበዳኋት እና ከጮኸች ቁላየ ትልቅ ስለሆነ ሳይሆን በረጅም ዲልዶ ስለምበዳት ነው፡፡ ነገር ግን ህዝቡ ማከዳ በዲልዶ በመበዳቷ ሀፍረት እና ውርደት ስለተሰማው ሸርሙጦችን “አመመን በሉ” እያለ ሲያሾፍ ይውላል፡፡ እኔ ግን ማከዳን የምበዳት በዲልዶ ስለሆነ፤ ከጮኸች ዲልዶው እረጅም ሆኖ ወይም በትልቁ ሻማ በድቻት አለበለዚያ ደግሞ በእጄ በድቻት ነው የሚሆን፡፡

የወሰድኳት ለምንድን ነው ቂጧ መብራቱ ውስጥ በጣም ያምራል፡፡ መብራት ውስጥ ሁሉም ያምራሉ፡፡ ነገር ግን አልጋላይ ወስደህ ስታያቸው ሁሉም ዊግ ናቸው፡፡ ስለዚህ የክለብ መብራት በጣም አጭበርባሪ ነው፡፡ መብራት ውስጥ መልክ ከማየት ቂጥ ማየት፤ ቁመት ማየት ይሻላል፡፡ መልክ ከሆነ ግን ምንም አይታዎቅም፡፡

አሁን የተረዳሁት ነገር ቢኖር ሸርሙጦች ጎሳቸውን ይደግፋሉ፡፡ ምንድን ነው ስልክ አላቸው፡፡ እናም ከጥንቆላው ጋር ይደዋዎላሉ፡፡ እየበዳኋቸው መልእክት ይደርሳቸዋል፡፡ ምንድን ነው “የእርሱ ናት” ይሏቸዋል፡፡ የዚያን ጊዜ ነው የሚናደዱ፡፡ እኔም “ቆይ ትንሽ” ብየ ቶሎ መታመታ አድርጌ እለቃቸዋለሁ፡፡ መልእክት ከደረሳቸው በኋላ ትንሽ ብትቆይ ሊናደዱ ይችላሉ፡፡

አንድ ቤት ብቻ መመላለስ ይሰለቻል፡፡ ስለዚህም ከሲስተርስ ዎደ ላይ ሄድኩ፡፡ እርሱም ኤደን መሆኑ ነው፡፡ እዚህ ጭፈራ ቤት በትንሹ 10 ሸርሙጦችን አውጥቻለሁ፡፡ በዚህም በቃ ቁርጠኛ ስትሬት(straight) መሆኔን ያዎጅኩበት ቤት ነው፡፡ በቃ ተስፋ ቆረጥኩ፡፡ ከእንግዲህ “የትዳር ሁኔታ ስትሬት(straight) ነው” ብየ ነው የወሰንኩ፡፡

ኤደን ጭፈራ ቤት መቸም ሸርሙጥና ከለመድኩት በኋላ ሆኖ እንደሆን አላውቅም በወቅቱ በጣም ትላልቅ ቂጥ ያላቸው ሴቶች ነበሩ፡፡ እኔ ቂጥ በጣም ነው የምዎድ፡፡ ስለዚህ አንዷን ቂጣም እንደ ፍቅር ይዞኝ ነበር፡፡ እርሷን ስሜት እየተሰማኝ ነበር፡፡ በመሆኑም እየተደዋዎልን ነበር፡፡ እናም እየተደዋዎልን ሳለ አንድ ቀን እቤቴ ላምጣት ብየ ስሄድ የለችም፡፡ ነገሩ ምንድን ነው አሸሸተዋት ነው፡፡ “የእርሱ ናት” ብለው ማለት ነው፡፡ ጡቷ በጣም ተጎድቷል፡፡ ወደፊትም ቢሆን እንደዚያ ያለ ዳሌ ማንም የለም፡፡

እዚያው አካባቢ ማለትም ደሴ መውጫ የሚሉት የደብረ-ብርሃን አካባቢ ሌሎች ቦታዎችንም ጎብኝቻለሁ፡፡ በዚህም በጣም አስደሳች የዎሲብ ጊዜን አሳልፌያለሁ ማለት ይቻላል፡፡ ከእነዚህም አንዱ ሆቴል ውስጥ በጣም ጣፋጭ ስኳር ተጠቅሜያለሁ፡፡ እርሷንም ለመድገም ተመልሼ ሌላ ጊዜ ስሄድ ተቀይራ ሄዳለች፡፡ እዚህ ሆቴል(ስሙን መጥቀስ አልፈልግም) አንድ ቀን ወደ 4 ሴቶች ይመጣሉ፡፡ አንዷ ዳሌዋ በጣም ነው የሚያምር፡፡ እርሷም ቂጧን እንደ ማሳየት አደረገች፡፡ እንግዲህ መቸም ይገባናል እና ገባኝ፡፡ እኔም ሄድኩ እና ብቻዋን ቀረት እንዳለች ቂጧን ቸብ አደረግኳት፡፡ መቸም የዳሌዋ ነገር የብቻ ነው፡፡ ነገሩ ምንድን ነው ብዙ የሚበጂት አሉ፡፡ እነርሱም ሊግደረደሩ ነው እንጂ የሚፈልጉት ዎንድ ነው፡፡ ምክያቱም አለባበሳቸው እራሱ ይናገራል፡፡ ቂጧን ቸብ ሳደርጋት “ምን ሆነሃል?” አለች፡፡ እኔም መልስ የለኝም፡፡ የምታደርገውን አክት አይቸ ነው፡፡ አክት ደግሞ መፈለግህን ስለሚናገር እኔም “ትፈልጋለች” ብየ ነው፡፡ መልስ ስለሌለኝ ዝም ብየ አየኋት፡፡ ከዚያም ልትመታኝ ፈለገች፤ እኔም ትቻት ሄድኩኝ፡፡ መልሳ “የዚህ ናት ታዎጣዋለች?” ብላ ተገረመች፡፡ እኔም በልቤ “የማትፈልጊ ከሆነ የምትሄጅበትን ቦታ እና ጊዜ ምረጭ” ብየ ምንም አልመሰለኝም ሄድኩ፡፡ ምክንያቱ ደግሞ የደሴ መውጫ የሚባለው የደብረ-ብርሃ ክፍል በብዛት የከባድ ጭነት ተሽከርካሪዎች የሚያድሩበት ስለሆነ በብዛት ሴት ይገኛል፡፡ ስለዚህ እነዚህ ልጆች ከምሽቱ ሶስት ሰአት እዚያ ተገኙ

ማለት “እኔንም ባይሆን ሌላ ወንድ ይዎስዳቸዋል” ብየ ነው የገመትኩ። ስለዚህ የሰው ለውጥ ነው። በዚህ ላይም ዶካዎች በጥንቆላ ልከዋቸው ሊሆን ይችላል።

እንግዲህ ኤደን ሲሰለቸኝ ምንም መሄጃ የለም። ስለዚህ ሆቴል ለሆቴል ማባረር ጀመርኩ። በዚህም ሌሎች ሆቴሎች ውስጥ ያሉትን ማዳረስ ጀመርኩ። እናም የሚያስከፋም የሚያስደስትም ስኳር ተጠቅሜያለሁ። የኔ ስኳር ያስደስታቸው ወይም አያስደስታቸው ምንም የማውቀው ነገር የለም። ስለ እኔ ብልት ብዙ ሰዎች አዲስ አበባ ይነጋገሩ ነበር። አንዳውም አንዱስ የጎጃም አራዳ “ያላሰማት እንደሆን ማክዳን ሲበዳት?” አለ። እኔም በጣም ነው የገረመኝ። “የጎጃም ገበሬ” የሚል የተለምዶ ስም ስላለ ከጎጃም ገበሬ እንጂ አራዳ አይጠበቅም። እነዚህ ሰዎች በጣም ይገርማሉ። ማክዳን እኔ እረጅም ዲልዶ ነው ገዝቼ እየጠበቅኳት ያለሁ። አለበለዚያ ደግሞ ማዳን በክንዴ ነው የማዘርጣት ብየ አስባለሁ።

አንዱ ደግሞ “ይሄኛው ያዎጣታል አሉ” ብሎ ጓደኛው ቢነግረው በጣም ናቀኝ። እንደዚህ የናቀኝ ደግሞ የእነ ማክዳን የቤተሰቦቿን ቤት ስፈልግ አዲስ አበባ በተለምዶ አዲሱ ገበያ የሚባለው አካባቢ ሄጄ ነው። ሰውየውን ብታዩት እንኳን ብልቱ እግሩ አይቆምም። ስለዚህ ምላሱ ቆሞ ነው። እኔም “ሚስትህን ስጠኝ እና አለመብዳቴን አሳይሃለሁ” ብየ ዝም አልኩ። እንደ ጊታር ነበር በዲልዶ የማጫውትለት። ስለ እኔ ብልት መጠን እና የአበዳድ እስታይሌ መጠየቅ ከፈለጉ ሸርሙጦችን ይጠይቋቸው።

አንዳንዴ የሆነ ይጎዳል ብየ ያሰብኩትን ነገር ሳስብ አዲስ አበባ ሄጄ ተናግሬ እመለሳለሁ። እኔ በልቤ “ይጎዳል” ብየ ሳስብ ነው። በዚህም በጣም ነው የምረካ። ነገር ግን “አውቆ የተኛን ቢቀሰቅሱት አይሰማም” እንደተባለ ምንም የሚናደድ ሰው የለም። እንዳውም “ታዋጣዋለች፤ ልታዋጣው ነው” ነው የሚሉኝ። አኔም በጣም ነው የምናደድ። የሚጎዳ ማለት ተናሬ እነ ማክዳን እስከ ቤተሰቦቿ ላናድድ ነው። ነገር ግን እነሱ የጭንቅላት የእድገት ችግር በሽተኛ ናቸው። ይህን ደግሞ በተለያየ ጊዜ ባደረግኩት ምልከታ አረጋግጫለሁ።

አንዱ ይመጣና “የዚህኛው ናት አሉ” ይላል።

ሌላው ይመጣና “እነርሱ ናቸው ልታዎጣው ነው” ይላል። የዚህን ጊዜ ማክዳ 5 ኪሎ ዩኒቨርስቲ ውስጥ ቁጭ ብላ ነው እንደ አሸንጉሊት የምታሳስቀው። ለነገሩ ማዘን ትክክል አይደለም። ምክንያቱም አውቲዝም(autism) በሽተኛ ስለሆኑ ነው። 5 ኪሎ ተቀምጣ ከምትውል ምን አለ 5 ኪሎ አስተማሪ ሆና ብትቀጠር? የሚል ነገር ሁሌ ጭንቅላቴ ላይ ይመላለሳል። “ህዝቡ ሁሉ የ5 ኪሎ አስተማሪ መሆን ስለሚፈልግ 5 ኪሎ ውድ ነው ለማክዳ አይሆንም” የሚል መልስ እንደሚሰጡን ጥርጥር የለውም።

አንዳንዴ የማይናደድ ወዳጅም ሆነ ጠላት አያስፈልግም። በመክዳ ቤተሰብ ውስጥ ንዴት የሚባል ነገር ገብቶ አያውቅም። በቃ በገፀር እንዲህ አይነት ሰው “አቸዘን(ቦርኮ)” ይባላል። ወደ ግራ ብትጥለው፤ ወደቀኝ ብትጥለው፤ ብትገለብጠው፤ ብትመታው፤ ብትሰድበው መስሚያ የለውም። ስለዚህ በጣም ነበር የተናደድኩ። “ምነው ሲያሾፉብት እንኳን የሚያውቅ ሰው ቢገጥመኝ” ብየ በጣም ነው ያዘንኩት። ለነገሩ አሁንም ማዘን ትክክል አይደለም። ምክንያቱም አውቲዝም(autism) በሽተኛ ስለሆኑ ነው። በገፀር እና እኔ በአደግኩበት አካባቢ አንድ ሰው ለሚናናቀው ሰው ቢሞት ልጁን በጋብቻ አይሰጠውም። ነገር ግን የተጣለ ሰው እና ተጥሎ እዚያው የወደቀበት ላይ የሚበላ ሰው ማጋአጋ ማለት ነው። ለውዳቂ ደግሞ ጎሳውም ሆነ ክብሩ ድግስ እና ፓርቲ ነው። የማክዳ ጎሳዋ ድግስ እና ፓርቲ ነው። ትግሬወች የመንግስት ጎሳዎች እንደመሆናቸው መጠን ድግስ እና ፓርቲ ሞልቷል። ስለዚህ ማክዳ የምትወደው ትግሬወችን በድግሱ እና በፓርቲው ነው። ማክዳ የምትውለው ድግስ እና ፓርቲ ባለበት ነው። ስለዚህ የማክዳ ጎሳዋ ድግስ እና ፓርቲ ነው። 5 ኪሎ ተቀጥሮ መስራት እና እየሰሩ ማፍቀር ሲቻል ህዝቡ አውቆ በድግስ እና በፓርቲ እያታለለ ነው

እንደዚህ የሚጫወትብን፡፡ 5 ኪሎ ብትቀጠር የበለጠ ልትገንባቸው ሲሆን ጊዜ ህዝቡ ምን ያደርጋል “ለማጋአጋ ድግስ እንጂ የምን ስራ ነው?” ብለው 5 ኪሎ “አፍቃሪ” አድርገው ጎልተው ይውላሉ፡፡ እነ አቤ ቆለጥ ደግሞ “አፍቃሪ ልጅ” አግኝተው ነው የሚጫወቱብን፡፡

በዚህም ቀጠለ ይመጣል ሌላው፤ ይመጣና ወደ ጎን እያየ “ዕረ በዲልዶ ያዎጣታል፤ የእርሱ ናት ያዎጣታል” ይላል፡፡ እኔም ዝም ነው፡፡ በጣም ሲበዛ ግን እመልሳለሁ፡፡

“ይፈሳሉ፤ ጋሎችም ማክዳን ትግሬወች ሲጥሏት ፈርተው ተደብቀው ነው፤ አሳይተውኝ ነው” “ምንም መስሚያ የለኝም” እላለሁ፡፡

ከእንደገና አንዱ ይመለስ እና “እነርሱ ናቸው አሉ፤ እሕ ይሽን በዲልዶ ታዋጣዋለች አሉ” ይላል፡፡ እኔም መልሸ “ትግሬዎች ይፈሳሉ” እላለሁ፡፡ እኔ ስለፈሱ ደስ ብሎኝ ሳይሆን ሰው ሁኔታው ስለሚያናድድ ነው፡፡ በዚህም “እውነት መቸም ቂጥ ይዎጋል” ትንሽ ፀጥ አደርገዋለሁ፡፡ ምክንያቱም እየፈሱ ስለሆነ ሰው ተጨንቆ እየፈሳ መቸም ቀልድ የለም፡፡ በቃ እንደዚህ ሲሆን ነው የሚመሸው፡፡ በዚህም አንዳንድ ቀን መሰላቸት ያመጣል፡፡

አንዳንዱ ሰው ልክ በቃ ጠንቋይ “የእርሱ ናት” ስላለ ለመጉዳት ነው የሚንቀሳቀስ፡፡ ለምሳሌ አባቷ ከተነናገረው ውስጥ አንዱን ብጠቅስ “እኛ እንትን ካልን በኋላ ነው” አለ፡፡ ነገሩ ምንድን ነው “እኛ ካዎጣናት በኋላ ነው አንተ የምትበዳት” ማለቱ ነው፡፡ አሸን ያልገባው ነገር ማክዳን እኔ ከበዳኋት በዲልዶ እንደምበዳት ነው፡፡ እኔ ደግሞ ሀገር ቤት ያለችው ጠንቋይ ከሌላ ቦታ የመጣች ስለሆነች፤ ባለቤቷ ከቤቷ በላይ አለ፡፡ እርሷ ደግሞ “የእኔ አይነት ናቸው” ብላ ትደግፋቸዋለች ሲባል ሰምቸ “አሸከር ነገር ነው እንዴ፤ እንዴት ልጁን አዳሜ እየተጫወተባት እንዴት ይሸውዳል” ብየ በጣም ነው የገረመኝ፡፡ እና እኔም እንዳልኩት አሸከር ነገር ሳይሆን አይቀርም፡፡ በዚህም ብዙ ነገር አስቤያቸው ነበር ነገር ግን ሳያቸው የማይረቡ(ካታንጋ) ነገር ናቸው፡፡ ለብዙ የምታስባቸው አይነት አይደሉም፡፡ ምን ልጁን ለሌላ ሲያሳያት ዝም የሚል አባት፤ እህቱን ለሌላ ሲያሳዩዋት ዝም የሚል ዎንድም እና ዘመድ ምንም ተንኮል አያስፈልገውም እና በዚህ ነው የተውኩት፡፡ ለነገሩ ***“የኦሮም መጣል ነውር ቢሆን ኖሮ ኦሮምስ ከድሮ መቼ ሰትጣል ዝም ይል ነበር”*** ብየ ሳስበው ነገሩ ቀልድ እንደሆነ ተረዳሁት፡፡

አሁን ግን ስሰማ የአውቲዝም(autism) በሽተኛ እንደሆኑ ነው፡፡ በዚህም እንግዲህ ልጅ ከእነርሱ የሚዎልድ ይብላኝለት ነው፡፡ ምክንያቱም ይህ በሽታ በዘር የሚተላለፍ በሽታ ነው፡፡

ከሽርሙጥና ጋር ተያይዞ ሌላው የገጠመኝ ገጠመኝ ደግሞ የወፍራም ሴቶች እና የቀጭን ሴቶች ልዩነት ነው፡፡ እኔ የገጠመኝ ገጠመኝ ምንድን ነው ካልን ወፍራም ሴቶችን ስበዳ ቁላየ ትንሽ ይሆንብኛል፡፡ እንዲሁም ቀጭን ሴቶችን ስበዳ ቁላየ በጣም ትልቅ መስሎ ይታየኛል፡፡ የዚህ ምክንያቱ በአንፃራዊነት ሳይሆን አይቀርም፡፡ ስለዚህ ወፍራም ሽርሙጦችን ስበዳ፤ “ቁላው ትንሽ ነው ብለው ይንቁኛል” ብየ አስባለሁ፡፡ እንዲሁም ቀጭን ሽርሙጦችን ስበዳ ደግሞ እራሴን እንደ ጋንግስተር ነው የምመለከት፡፡

5.4. ከማስተርስ በኋላ የመጀመሪያው ክረምት(2007 ዓ.ም ክረምት) በደብረ-ብርሃን

ከማስተርስ ተመልሸ ሳስተምር ከከረምኩ በኋላ ክረምት በጣም ብዙ እቅድ ነበረኝ፡፡ አንግዲህ የካታንጋው ጫጫታ እንዳለ ነው፡፡ ምክንያቱ ደግሞ በክረምት ሁሉም ህዝብ እረፍት ላይ ስለሆነ የሚሰራው ነገር ሴትን የተመለከተ ነው፡፡ በዚህም ብዙ ሲንጫጩ ነበር፡፡ እኔም ፈተናን በኢነተርኔት የሚያስፈትን(online examination system) ፕሮጀክት ጀምሬ ስለነበር እርሱን እየሰራሁ ነው ያሳለፍኩት፡፡ በዚህም ምክያት “ክረምቱ በምን ፍጥነት እንዳለፈ” አላዎቅኩትም ነበር፡፡ እንግዲህ እቅድ እና የሚሰራ ካለ መቸም ጊዜ አይበቃም፡፡ ይህን ፕሮጀክት የምሰራው በእራሴ ተነሳሽነት

ለማስተማሪያ እንጂ በሌላ አካል ታዝዤ አይደለም፡፡ ስለሆነም ፈታ ብየ ሳልጨናነቅ ነበር የምንቀሳቀስ፡፡ እናም በቂ ግዜም ስለነበረኝ የከተማውን ሽርሙጦች ሁሌ ነበር የማጠቃቸው፡፡

በዚህም አንድ ቀን ስራ የዋለ የሆነ ሰውየ “ሽርሙጣ የሚጠቀም በዚህ ውስጥ ለውስጥ ቢገባ በ40 እና በ30 ብር ያገኛል” አለ፡፡ ሰውየው ዳሸን ቢራ ፋብሪካ ወይም ሃበሻ ቢራ ፋብሪካ የሚሰራ የሽርሙጣ ደንበኛ ሳይሆን አይቀርም፡፡ የሚያወራው ስለ ደብረ-ብርሃን “ካታንጋ” ስለሚባለው ሰፈር ነው፡፡ እኔም “እውነትህን ነው” ብየ ገባሁ፡፡ ገባሁ እና ቁጭ አልኩ፡፡ ለካስ ሴቱ የሚመጣው ከሌላ ቤት ነው ተጠራች፡፡ መጣች ቁጭ አለች፡፡

“ስንት ነው?” አልኩ፡፡
“50 ብር” አለች፡፡ “እርካሽ ነው” ብየ በጣም ነው የደነገጥኩ፡፡ ምክንያቱም ስከፍል የነበረው 200 ብር ለሾርት(short) ነው፡፡ እዚህ ቦታ ግን ለአዳር እንኳ 200 ብር አያዎጣም፡፡ የቦታው ስም ካታንጋ ይባላል፡፡ ገባን እና ከተጠቃቀምን በኋላ ተለያየን፡፡ ከእዚህ ቀን በኋላ ሌላ ቦታ ተጠቅሜ አላውቅም፡፡ ምክንያቱም በተመጣጣኝ ዋጋ ጥሩ አገልግሎት ስላገኘሁ ነው፡፡

ካታንጋ አማራጩ ብዙ ነው፡፡ አንድ ሰፈር ሙሉ ስለሆነ አነዱ ጋር ብትቀያየም ሌላ ጋር ትሄዳለህ፡፡ ስለዚህ አንድ ጋር መጨቃጨቅ ብሎ ነገር የለም፡፡ ስለዚህ ይህም አንድ ጥቅሙ ነው፡፡ በተጨማሪም ካታንጋ ሰፈር ሁሌ አዳዲስ ፊት ነው የሚታይ፡፡ ስለዚህ አይሰለችም፡፡ በቃ ሁሌ አዲስ ሰው ነው የምታገኝ፡፡ በዚህም በጣም ደስተኛ ነኝ፡፡ እንዳውም አዲስ ሰው ካልሆነ ደስ አይለኝም፡፡ ከካታንጋ መልስ ወደ ቤት ነው፡፡ ምክንያቱም ሾርት(short) ከበዳሁ በኋላ አካባቢው እራሱ ያስጠላኛል፡፡

ከዚያም ከረምቱ አለፈ እና በመስከረም 2008 ዓ.ም ስብሰባ በደብረ ብርሃን ዩኒቨርስቲ ተጠራን፡፡ በመሆኑም “የሁለተኛው የእቅድ እና ትራንስፎርሜሽን” ስብሰባ ተሰበሰብን፡፡ በዚህ ስብሰባ ላይ መንግስት የያዘውን እቅድ ዳሰንበታል፡፡ በዚህ ስብሰባ ላይ ብዙ እቅዶች ተዳሰዋል፡፡ ነገር ግን ከመጀመሪያው እና ባህርዳር ከሰለጠንነው ምንም ልዩነት የለውም፡፡ ነገር ግን እኔ ለእራሴ ጥቅም ስል የተናገርኩት ነገር ነበር፡፡ በመሆኑም የተናገርኩት ማክዳን እና ማክዳን ያሳዩኝን ትግሬወች የሚመለከት ጉዳይ ነበር፡፡ ስብሰባው ላይ የተናገርኩትም ከሞላ-ጎደል የሚከተለውን ነበር፡፡

“እኔ 5 ኪሎ ልማር በሄድኩበት ሰዓት የሆነ ኡደጋ እንደገጠመኝ ሁላችሁም የምታውቁት ነገር ነው፡፡ በመሆኑም እኔ 5 ኪሎ የተማሪዎች ካፌ ውስጥ ተቀምጬ ሳጠና ወደ 5 የሚሆኑ ፂላ ተማሪዎች አንድ ሴት እየገፉ አምጥተው ከፊት-ለፊቴ አቆሙ፡፡ ይህች ልጅ ግን ከዚያ ቀደም “እንብዳሽ” ብለው ጠይቀዋት እምቢ ያለቻቸው ልጅ ነች መሰለኝ፡፡ እኔም ነገሩን ስለማላውቀው ምንም አላልኩም፡፡ ከዚያ አንድ 6 ወር ቆይተው እና መክረው “አፍቅሬዋለሁ” እንድትል አደረጓት፡፡ እኔ ልጅትን አይደለም ማፍቀር አላውቃትም፡፡ እኔ ሳላፈቅራት እንዴት እሷ ልታፈቅረኝ ትችላለች? እባካችሁ ነበዝ የጋራ ችግራችንን እንፍታው፡፡ ይህንን ካልፈታን ምንም ችግር መፍታት አንችልም፡፡ እኔ አላፈቀርኳትም፡፡ ስለዚህ አንድ በሉኝ፡፡ እባካችሁ አንድ በሉኝ፤ እንዴት በማላውቃት ልጅ እንደዚህ እጨቆናለሁ?”

ብየ እስብሰባው ላይ ለተሰብሳቢው ተናገርኩ፡፡ ነገር ግን “አውቆ የተኛ ቢቀሰቅሱት አይሰማም” ብየ እኔም ዝም አልኩ፡፡ ህዝቡ የሚለው የተለየ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ እኔ በይፋ በስብሰባ ተናግሬ ነገሩን ይፋ አዎጣሁት፡፡ ህዝቡ የሚለው ግን “አፍቅራዋለች” ነው፡፡ እኔ ለህዝቡ አፍ አውጥቼ በናገሬ ትንሽ እዳ የቀለለኝ መስሎኝ ነበር፡፡ ነገር ግን ቆይቶ ህዝቡ ወሬውን ወደዚያው መለሰው፡፡

እኔ ግን በወቅቱ ያልተረዳሁት ነገር ነበር። ይህም ምንድን ነው ኦሮሞ በተለምዶ እነርሱ የሚባሉት "ጋላ" የሚባል ቅፅል ስም አላቸው። የሁሉም ጎሳዎች ቅፅል ስም አላቸው። ነገር ግን ኦሮሞን በዚህ ቅፅል ስም ስትጠራው እንደ ቁንጫ ነው የሚዘል። ኦሮሞወችን በዚህ ቅፅል ስም ምክንያት ህዝቡ ስለሚንቃቸው ቢጣሉም፤ ቢመቱም፤ ቢበዱም ወዘተ ማንም መስሚያ የለውም። ማክዳም ኦሮሞ ስለሆነች ትግሬዎች ሲጥሏት አንድም የተቆረቆረ የለም። እንዳውም "አፍቅራዋለች" እያለ ህዝቡ በጣም ማሾፍ እና ማፌዝ ያዘ። ኦሮሞ ደግሞ በብዛት ፓጋን ስለሚበዛ "ነውር" የሚባለውን ነገር በደንብ የተረዳው አይመስለኝም። አለበለዚያ ግን "እንብዳሽ" ተብላ "እምቢ" ስትል ለሌላ ሰው አሳልፎ መስጠት እንኳን ለፍቅር ለሰራተኛ እንኳን ንቀት ነው።

5.5. "ታዴ ሰደባችሁ" ስለሚለው የዶካዎች ሸውኪ

እኔ ሰዎችን ስለመሳደቤ የማውቀው ነገር የለም። ዶካዎች ለሌሎች ሰዎች "እናዝናለን" ብለው የሌሎች ሰዎችንም እጣ ፋንታ ሲያስጠነቁሉ ይውላሉ። በመሆኑም እኔ ስለሌሎች ሰዎችም የማስበውን ይነግሯቸዋል። አንዳንዱን "ሰደበህ" ይሉታል። አንዳንዱን ደግሞ "ትሞታለህ" ይሉታል፤ አንዳንዱን "አሜሪካ ትሰደዳለህ" ይሉታል፤ አንዳንዱን ደግሞ "ሂድና ታዴን ስደበው" ይለዋል፤ ወዘተ። በዚህም የዶካዎች ስለሌሎች ሰዎች የማስጠንቀል ስራ ብዙ የተማረሩ ሰዎች እንዳሉም ሰምተናል። እኔ ጠንቋዩ ከየት እንደሚያመጣው አላውቅም፤ የሆነን ሰው ይሄድ እና "ሰደበህ አሉ፣ አንተንም እንትን አለህ"፤ "ትሞታለህ"፤ "አሜሪካ ትሄዳለህ"፤ ወዘተ ይሏቸዋል። ሰውየውም ለመድሃኒት ሊዎስድ ነው እና ስልክ መያዝ አለበት። እኔ እስከማውቀው ድረስ ማንንም አልተሳደብኩም።

ይመጣና ማጎንበስ አለበት "የእርሱ ናት፤ እረ ያዎጣታል፤ ያኛው አያዎጣትም" እያለ ይሄዳል። እዚህ ላይ ሰዎች የሚያደርጉት "ከልለኝ(cover me)" የሚለውን የውትድርና መርህ በመጠቀም እንደ ከለላ እየወሰዱ መሆን አለበት። ስለዚህ ሁለት ጥንድ እየሆኑ የሚሉት አንዱ አንዱን እንዲከልለው ነው። እኔም መቸም "የጥጃ እረኛ እና የበግ እረኛ ጠንቋይ የባረከው መቸም የጥጃ እረኛ እና የበግ እረኛ ቢሆን እንጂ ሌላ አያመጣም" ብየ ምንም አይመስለኝም። ምክንያቱ ደግሞ ጠቋይ የተባለችው አንዲ በጀረምስ ቀበሌ ገዝቶ ያመጣት ጌታዋ መሬት ሰጥቷት ነው ከቤታቸው በታች ቁጭ የብላ። ይህች ጠንቋይ "የእኔ አይነት ናቸው" ብላ ኦሮሞወችን እየደገፈቻቸው ነው ሲባል ሰምቻለሁ። ይህችን ጠንቋይ ብትፍቃት ኦሮሞ ታገኛለህ። እኔም "የኦሮሚያ መሪ(Captain Oromia)" ብያታለሁ። በዚያ ላይ የሰፈሩን ጥጃ ሰብስባ ጠብቃ የሚሰጣት ወተት ነው። ስለዚህ "በዚህ የተመራ ሰው ግፋ ቢል ጌታ(አለቃ) ቢልከለት ነው እንጂ ምህረት ሊመጣ አይችልም" ብየ ንቄ ተውኩት።

ሌላዋ ጠንቋይ ደግሞ *በቆሾር ቀበሌ* የመትኖር እና የጎጃም ሰው ናት። ይህች ሰው ባሏ የተራ በግ ጠባቂ ነው። እናም ምግቡን የሚበላ በየ ቤቱ እየዞረ የሰው ትራፊ ነው። አስባችሁታል ሰው በልቶ ሲጨርስ ትርፉን ነው የሚሰጠው። እንደለማኝ በለው። የምግብን ትራፊ በገፀር "ፍርፋሪ" አሉት በከተማ "ቡሌ" መሆኑ ነው። ያንን ነው የሚበላ። ይህ የእለት ቀለቡ ነው። በዛ ላይ እውር ናት። ጠብቆ ሲጨርስ የሚሰጠው እህል ነው። የቤታቸው ባጥ(ጣራ) በወዳደቀ ፔስታል ነው የተሰራ። ስለዚህ ከእንደዚህ አይነት ጠንቋይ ምንም አንጠብቅም ቆሻሻ ብቻ ነው። ስለዚህ ይህ ሁሉ ምንም አያመጣም ብየ ተውኩት። የእውር መሪ ምንም መፍትሄ የለውም።

ሌላው ስለጠንቋዮች ማለት የሚፈልገው በክረምት-በክረምት ስለሚገጥማቸው የምግብ ችግር ነው። በአካባቢው ጎበዝ ገበሬ የሆነ በክረምት ልክ እንደ ንግድ ነው ሲነግድ የሚከርም። በዚህም ጓያ ሰጥቶ በጤፍ ይለውጠዋል። ይህን ጤፍ የሚመልሱት ዝናብ ሲጥል አምርተው ነው። እነዚህም ጠንቋዮች የዚህ አንዱ ተጠቃሚ ናቸው። ስለዚህ ብዙ ቆምጨወች በክረምት በምግብም ሆነ በብር ሊያታልሏቸው እና ከልባቸው ሊያስጠነቁሉን ይችላል። ሰው ዝም ብሎ "ይጠቅመኛል ማክዳ ትቆይ" የሚል እንደዚያ ሊያደርግ ይችላል። በዚያ ላይ እንግዲህ አንዲ ጠንቋይ ኦሮሞ ስለሆነች

እና እነዚህንም(ኦሮሞዎችን) “የእኔ አይነት ናቸው” ስላለች እነዚህንም(የልጅቷን ሰዎች) ኦሮሞ ናቸው ብሎ ነው ሰው እንደዚህ የሚቀልድብን፡፡

ከዚያም አንዱ ይመጣል፤ “ሰደበህ” የተባለው መሆኑ ነው፡፡ እርሱም ይመጣና ጠንቋይ ያዘዘውን ለማለት ማለት ነው፡፡ ለነገሩ ጠንቋዩ አንድ መድሃኒት ብቻ ነው ያለው፡፡ እርሱም ያው “ያዎጣታል፤ ይሄዳል” ነው፡፡ እርሱም ይመጣል፤ እንደተነገረው፤ ኩታ ልበሶ ከተባለ ኩታ ይለብሳል፤ ዝም ብለህ ከተባለ ዝም ብሎ ይመጣል፡፡ እንግዲህ ትእዛዙ እንደየ ግለሰቡ ሊለያይ ይችላል፡፡ ሰዎች ጥንቆላውን ለማለት በጥንድ መሆን አለባቸው፡፡ በጥንድ መሆኑ ዋናው ምክንያት ጥንቆላው የሚካሄደው በጥያቄ እና መልስ ስለሆነ ነው፡፡

ለምሳሌ አንዳንዱን እየሮጥክ “እረ የሱናት፤ የሱናት በዲልዶ አውጥተዋለች” በለው ይለዋል፡፡ ሁሌም ግን ስልክ መያዝ አለበት፡፡ እርሱም እንደተባለው አድርጎ ይሄዳል፡፡

“የሄ እዚያ ይሄዳል አሉ፤ እኛም የዚህ ከሆነች እና በዲልዶ ከሚበዳት ብለን ዝም ብለን እየተጠቀምን ነው” ይላል፡፡ እኔም “የተበሳጨ ሰው ብዙ ይናገራል” እና “የሚሰሩን አያውቁም እና ይቅር በላቸው” ብየ ዝም ነው የምል፡፡ ይህን የሚሉ የሰሜን ሸዋ እና የጎጃም ተጫራቾች ናቸው፡፡ እኔም እህ በዚህ ዘመን “ከዎለጋ ቡና የወለጋ ሰው እረከሷል” ብየ ዝም እላለሁ፡፡ በድሮ ዘመን የዎለጋ ቡና እርካሽ ነበር ይባላል፡፡ አሁን ዘመኑ ከፍቶ ቡናው ተዎዶ ኦሮሞ ነው እየረከሰ ያለው፡፡ በአሁኑ ሰዓት እንደ ቡና የተወደደ ነገር የለም፡፡ ምክንያቱም በአለም ገበያ ቡና መሸጥ አልተከለከለም እና ነው፡፡ በአለም ገበያ ወደ ውጭ ማውጣት ሲከለከል ቡና ይረከሳል የሚል ሃሳብ አለኝ፡፡ ይህንን ያልኩበት ምክንያት ማክዳ ተጥላ ነው፡፡ ነገር ግን “ተጣለች ወይ?” ብሎ እንኳን በማክዳ የተቆረቆረ ኦሮሞ ማንም የለም፡፡ ስለዚህ “ኦሮሞ እረከሷል” ያልኩበት ምክንያት ይህ ነው፡፡ ከወለጋ ሰው የወለጋ መሬት ውድ ነው፡፡ ምክንያቱም የወለጋ መሬት በጭራሽ አይገኝም፡፡ የወለጋ ሰው ግን በካቦ ነው የምታገኝ፡፡ ሰው ካልረከሰ በስተቀር ማክዳ(ማጋኢጋ) ተጥላ ኦሮሞ ዝም አይልም ነበር፡፡

እኔም መልሼ “ይፈሳሉ፤ ይፈሳሉ በቃ ይኸው ነው መልሱ” ብየ ስናገራቸው እነርሱም አፍረው ዝም ይላሉ፡፡ እንዲህ ስንሆን እንውላለን፡፡ በየቀኑ በቃ፡፡ ሁል ጊዜ እንደዚህ ነው ነገሩ፡፡

አንዳንዱን ደግሞ “ዱላ ይዘህ ቅረበው” ይለዋል፡፡ እኔ ደግሞ “እንዳው ዱላው ለምንድን ነው?” ብየ አስብ እና በጣም እገረማለሁ፡፡ ለነገሩ ጠንቋዮች እረኛ ስለሆኑ ሳይሆን አይቀርም፡፡ እንደተባለውም ይመጣና፤ ዱላና ጋቢውን ለብሶ “ያኛው አያዎጣትም፤ የዚህኛው ናት በዲልዶ ያወጣታል” ብሎ ይሄዳል፡፡

እዚህ ላይ የታዘብኩት ነገር ቢኖር አንዳንድ ሰዎች እንደ “ሀገራዊ አደራ” ነው የሚቆጥሩት፡፡ በጣም ለወገናቸው እርዳታን እንዳደረጉ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሰዎች ልክ ሀገርን ከጠላት እነደ መከላከል የሚቆጥሩም አልጠፉም፡፡ ስለዚህ እነዚህ “ሀገራችንን እየረዳን ነው” ብለው የሚያስቡ ሰዎች አስተሳሰባቸውን አፕዴት(update) ቢያደርጉ መልካም ነው፡፡ እንዳው እግዚአብሄር ካልፈቀደ ሁሉም ነገር አይሆንም እንጂ የነበረው እና አሁንም ያለው ነገር ወደ አደገኛ ነገር ሊሸጋገር ይችላል የሚል ፍራቻ አለኝ፡፡ ስለዚህ እናስብበት፡፡ እኔ ሌሎችን እንድሳደብ ያደረገኝ ምክንያት ዶካዎች እየላኳቸው አንዱ ይመጣና ይሰድበኛል፡፡ እዚህ ላይ ያልተፈጠረ ስድብ ሰዎች መጥተው ኦሮሞ ተመስለው ይሰድቡኛል፡፡ ለሚሰድቡኝ ስድብ ደግሞ እኔ ተመጣጣኝ ሊባል የሚችል መልስ ነው የምመልስላቸው፡፡ ቆምጨወች እና ንፉጎች ሄደው አንዱን ሰው “ታዴ ሰደበህ” ሲሉት ሰውየው በጣም ነው የሚጨረብ፡፡ በዚህም ጭረባ ምክንያት ቆምጨ እና ንፉግ የሌሎችን ሰዎች **ቀን እና ሙድ ሲገድሉ ነበር ብል አልሳሳትም፡፡**

ሌላ በዚህ ጉዳይ ላይ ከታዘብኩት ነገር አንዱ ምንድን ነው ልክ “እኔም እንዳብየ” እነዳለው ነው፡፡ ፈረንጆች እየሰሩት ያት ነገር “ዶሮን ሲያታልሏት በመጫኛ ጣሏት” የሚለውን ለመጠቆም ይመስላል፡፡ ፈረንጆች “እኛን ለመርዳት እና መለኮታዊ ነገር ስለሆነ እነርሱም ከድሃ እና ከቡዳ አይን ሀገራቸውን ከማስለፍ ለመከላከል ብለው በቴሌቪዥን “ያዎጣታል ይሄዳል”” ይላሉ፡፡ የኛም ሀገር እህዝብ እንደዚያው በቴሌቪዥን ፊት ለፊት በመጠጋት ነው እንግዲህ “ቂጥ” የሚመስል፡፡ ካሜራ ሲቀርብ “ቂጥ” ነው የሚያስመስለህ፡፡ ስለዚህ “ያዎጣታል ይሄዳል” ብንልም ካሜራውን ግን ባንቀርበው ይሻላል፡፡ ምክንያቱም ደግሞ “ቂጥ” ስለሚያስመስል ነው፡፡ ስለዚህ እራሳችንን እንሁን፡፡ የግዴታ አነድን ነገር ለመፈፀም የሚበልጠን ሰው ማለት እና መፈፀም የለበትም፡፡ ስለዚህ በቃ በራሳችን እንተማመን፡፡ አሜሪካኖችን ማመን የለብንም፡፡ አሜሪካ ሁሉም ህልም እውን የሚሆንበት ሀገር ስለሆነ፤ እኛም በአሜሪካ የፍላጎታችንን ፈረንጅ ስንሆን በአውሮፓ ደግሞ ኔግሮ ነን ማለት ነው፡፡ አሜሪካኖች ሌላውን ፈረንጅ አይወክሉም፡፡ የአውሮፓ ህዝብ ቢሆን ኖሮ ይሰድበን ነበር፡፡ የአውሮፓ ህዝብ “ጦጣ” ብለው ይሰድቡን እንደነበር ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ነገር ግን እኛም ቆምጨዎች ላይ ችግር አለ፡፡ እንዴት አንድ ዶካ ለአሜሪካ ሶዶሚ(ቡሽቲ) ህዝብ ነውር ይነግራል? ብለን ስናስብ ዶካ ሁሌም ቦርኮ ነው፡፡ ለአንድ ጤነኛ ሃብታም ቡሽቲ ሆኖ አር ታቅፎ ማደር በቃ ኖርማል(normal) ነው፡፡ ለአንድ ጤነኛ ድሃ ቆሻሻ መብላትም እንደዚሁ ኖርማል(normal) ነው፡፡ ስለዚህ ዶካ ካልሆንክ በስተቀር ለሃብታም ቡሽቲነት ነውር ካልሆነ ለድሃ ቆሻሻ መብላት ነውር አይደለም ብለህ ማሰብ አያቅትህም፡፡ ስለዚህ ነውር እንደ ሀገሩ የተለያየ ነው፡፡ እኛ ሀገር ቡሽቲ እንጠላለን፡፡ የፈረንጅ ሀገር ደግሞ ሃብታም ስለሆኑ ቆሻሻ መብላት ነውር ነው፡፡ ቆምጨ እና ኦሮሞ ግን ሃብታምም አይደሉም እንዲሁም ቆሻሻም አይበሉም፡፡ ስለዚህ ቆምጨ እና ኦሮሞ(አኖሌ) ቦርኮ ናቸው ማለት ነው፡፡

እኔ እንደምገምተው ከሆነ የአውሮፓ ፈረንጆች እንደ ሰው እራሱ የሚቆጥሩን አይመስለኝም ነበር፡፡ ለዚህ ምክንያቱ ደግሞ የአፍሪካ ጥቁር ተጫዋቾች በአውሮፓ ቡድኖች ውስጥ ጎል ሲያስቆጥሩ እንደ ዝንጆሮ ይጮሁባቸዋል፡፡ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ ሙዝ ይወረውሩባቸዋል፡፡ ይህንን ስመለከት እኔ በፈረንጅ ፊት እንደ ሰው እምቆጠር አይመስለኝም ነበር፡፡ ነገር ግን አሁን ጥንቆላውን ፈረንጆች ሲሉት እንዳው በጣም ነው የገረመኝ፡፡ ይህ ሁሉ ለውጥ የመጣው ግን የአሜሪካ ጥቁሮች በሚያደርጉት ትግል ይመስለኛል፡፡ ነገሩ እያሾፉብንም ሊሆን ይችላል፡፡ እኛ ሀገር መመልከት የተሳነን አንድ ነገር አለ፡፡ ለምን ፈረንጆች ጥንቆላውን እረዱን? የሚለውን ጥያቄ መመለስ ያስፈልጋል፡፡ መልሱ ምንድን ነው ቢባል “ኢትዮጵያውያን በልብ አሜሪካዊ ስለሆኑ ነው፡፡ ኢትዮጵያውያን በቀን ውስጥ እስከ 20 ሚሊዮን የሚደርስ ህዝብ በቀን ውስጥ አሜሪካን በፀሎት እንደሚያስታውሳት ያውቁታል፡፡ “አሜሪካን ዳሯን እሳት፤ መሃሏን ገነት አድርጊው” ብለው ለማርያም ኢትዮጵያውያን እንደሚፀልዩ ምንም ጥርጥር ስለሌለው “አንድ ነን” ብለው ነው”፡፡

ስለዚህ እኛ ማየት የተሳነን ነገር ቢኖር እራሳችንን መሆን እና መታዘብ ነው፡፡ እኛ እኮ በልባችን ፈረንጅ ነን፡፡ ነገር ግን ቆዳችንን ሲመለከቱን ግን ጥቁር ነን፡፡ እንዲሁም እኛ በልባችን አሜሪካዊ ስንሆን በካርድ ግን ኢትዮጵያዊ ነን፡፡ ስለዚህ አሜሪካኖች እኛ ጉዳይ ላይ የገቡበት ምክንያት እኛ በልባችን ፈረንጅ እና አሜሪካዊ ስለሆንን ነው፡፡ ማስተዋል የተሳነን ነገር ይህ ነው፡፡ እኛ ፈረንጅነትን በእስራኤል የምናስኬድ ከሆነ ተሳስተናል፡፡ እስራኤል “የእኔ” ያለችውን ሰው ለይታ ወስዳለች፡፡ ስለዚህ ዝም ብለን ባንጮህ ይሻላል፡፡

ቤተ-እስራኤሎች በኢትዮጵያ በጣም የተናቁ ጎሳዎች ነበሩ፡፡ ነገር ግን እስራኤሎች “የእኛ ናችሁ” ብለው ሲወስዷቸው በጣም እየተወደዱ ነው፡፡ እነዚህን “ሸማኔዎችንም” ቢወስዱልን ሸማኔዎችም ይከበሩ ነበር፡፡ ቤተ-እስራኤሎች ሸማኔ እና ቀጥቃጭ ነበሩ፡፡ ስለዚህ ሸማኔ የእስራኤል ዘር ሊሆን ይችላሉ የሚል ግምት አለኝ፡፡ ምክንያቱም ቤተ-እስራኤሎች ሸማኔ ነበሩ፡፡ አሁን የእኛ ህዝብ ሸማኔዎችን በዘፈን እየከለለ(cover the weaver) ነው፡፡ ስለዚህ ሸማኔዎች የቤተ-እስራኤሎች ቅርንጫፍ ሳይሆኑ አይቀሩም፡፡ እኔ ይህንን እንድል ያደረገኝ እኔ ባደግኩበት አካባቢ ያለ አንድ ሰው “የእኛስ

ሀገራችን የት ነው?" ብሎ ጠይቆኝ ነበር። እንደዚህ ብሎ የጠየቀኝ ሰው ደግሞ የወንድሙን ሚስት በደርግ ጊዜ ወንድሙ ጦር ሜዳ በሄደበት የበዳ ሰው ነው። እኔም የሸማኔ ሀገሩ "እስራኤል ነው" ብየ በዚህ መፅሃፍ መልሴ ይድረሰው እላለሁ። ስለዚህ ሸማኔ የፈረንጅ ዲቃላ ነው ማለት ነው። ቤተ-እስራኤሎች የሸማኔ ዘር ናቸው። ሸማኔ በብዛት ቡዳ ነው ይባላል። ቤተ-እስራኤሎችም ቡዳ ናቸው ይባላል። ስለዚህ ሸማኔዎች ሀገራቸው እየሩሳሌም ነው የሚል ግምት አለኝ። ሸማኔዎች እራሱ ይህንን መመራመር የሚያቅታቸው አይመስለኝም። የእነርሱ አይነት ሰዎች ቤተ-እስራኤል ከሆኑ ስለዚህ ሸማኔ ቤተ-እስራኤል ነው ማለት ነው። እዚህ ላይ እኔ "ሸማኔ" ተብለው የሚጠሩትን እየደለልኩ አይደለም። ነገር ግን አንድን ነገር የምትደመድመው ከምታየው ነገር እና ከናሙና ተነስተህ ነው። ስለዚህ ሸማኔ ቤተ-እስራኤል ነው። ሃበሻ አሁን በቤተ-እስራኤል መቅኖ ነው ቤተክርስቲያን እየሩሳሌም ሰርቶ የሚኖር። ምክንያቱም እስራኤሎች የእኛን ህዝብ "አናውቅም" ብለው እምቢ ስላሉ በግድ ነው እዚያ ቤተክርስቲያን ሰርተው የሚኖሩ።

ሌላው አሜሪካኖች ወይም ሌሎች የፈረንጅ ሀገራት የሚፈሩት ችግር የኢኮኖሚ ማሽቆልቆልን ነው። ስለኢኮኖሚ ማሽቆልቆል ስናነሳ የምንናገኘው ነገር አለ። ይህም በፈረንጆች አቆጣጠር ከ2008 እስከ 2009 የተከሰተውን የአለም የኢኮኖሚ ቀውስን ነው። ይህም የተከሰተው በአሜሪካ እና በአውሮፓ ሀገሮች ነው። ይህ የኢኮኖሚ ቀውስ ደግሞ አሁን አሜሪካውያን እና አንዳንድ ሌሎችም የአውሮፓ ሀገሮች ጥንቆላውን አጥብቀው እንዲተገብሩ እያደረገ ነው። ምክንያቱም ጥንቆላው *"ፈረንጆችም ያወጣታል ይሄዳል የሚለውን ይሉታ፤ አለበለዚያ ደግሞ ኢኮኖሚው ሊዋሸቅ ይችላል"* ብሎ በቆምጨ እና በንፉግ አድሮ ሙዳቸውን ገድሎባቸው ነው። እነዚህ ፈረንጆች እኔ ስመለከታቸው የሚኖሩት እንዳው በእግዚአብሄር ጥበብ እንጂ በእራሳቸው እቅድ አይመስለኝም። ለምን ብላችሁ ልትጠይቁ ትችላላችሁ። አንድ ይህንን በፈረንጆች አቆጣጠር ከ2008 እስከ 2009 የተከሰተውን የአለም የኢኮኖሚ ቀውስ አስመልክቶ የተሰራ ዶኩመንታሪ ፊልም(Documentary movie) ስመለከት በዚህ ወቅት ህዝቡ የቤት ክራይ መክፈል አቅቶት በፖሊስ ከተከራየበት ቤት እየተባረረ ሁሉ ነበር። ህዝቡ የቤት ክራይ መክፈል ያቃተው ደግሞ የግል ድርጅቶች ሰራተኛ የሚቀጥሩ አትራፊ ከሆኑ ብቻ ስለሆነ እና በወቅቱ ከኢኮኖሚ ቀውሱ ጋር ተያይዞ የግል ድርጅቶች ስለከሰሩ እና ሰራተኞችን ከስራ ስላባረሯቸው ነው። ነገር ግን የአሜሪካ እና የእንግሊዝ ሀገር ባለሃብቶች እና የእነዚህ ሀገሮች መንግስታት ጭምር ሳይቀር "እርዳታ እንሰጣለን" እያሉ በአፍሪካ እና በሌሎችም ድሃ ሀገራት ሲሯሯጡ ይታያል። እነዚህ የአሜሪካ እና የእንግሊዝ መንግስታት እና ባለሃብቶች *"ለድሃ ሀገራት እርዳታ ከመስጠታቸው በፊት ለምን ለራሳቸው ዜጋ ቤት አይሰሩም?"* ብላችሁ ስትጠይቁ እኔ ምንም መልስ በጭንቅላቴ አልመጣልኝም። እንዲሁም የእነዚህ የሃብታም ሀገሮች ኢኮኖሚ እኔ እንደተመለከትኩት ምንም አስተማማኝ አይደለም። ለምን ቢባል አንድ ቀን ገበያ ከዋዠቀ እና ገበያው በዐለም ገበያ አትራፊ ካልሆኑ ወደ ተስፋ መቁረጥ መሸጋገራቸው ነው ማለት ነው። ስለዚህ እነዚህ በተለይ ካፒታሊስት(capitalist) የሚባሉ እንደ አሜረካ ያሉ ሀገሮች የኢኮኖሚ ቀውስን ለመግታት ጥንቆላ ሳይሆን መድሃኒቱ *ቁጠባን ማስፋፋት እና እራስን ሳይቸሉ እርዳታን መቀነስ* ነው። ለምሳሌ ሰራተኞች የግል ድርጅት ውስጥ ሲቀጠሩ ገንዘብ መቆጠባቸውን የሚያረጋግጥ አካል ማቋቋም ያስፈልጋል ማለት ነው። እኔ ይህንን ሁሉ ምክር ያመጣሁት ፈረንጆች ጥንቆላውን ይዘው ከእኔ ጋር የአለምን የኢኮኖሚ ቀውስ ስላያያዙት ነው እንጂ በማያገባኝ ነገር ጣልቃ ገብቼ እየመከርኩ አይደለም። እነዚህ ሀገራት እርዳታ እየሰጡ እኛን ድሃ ሀገራትን ጭምር አስንፈው የእራሳቸውን ኢኮኖሚም እየጎዱ በጥንቆላ ሲንፏቀቁ እየዋሉ ነው ማለት እችላለሁ። ምክንያቱም ስርዓቱ እና ኢኮኖሚያቸው ችግር ከሌለበት ጥንቆላ አያስጨንቃቸውም ነበር ብየ ስላሰብኩ ነው። ስለዚህ የኢኮኖሚን ቀውስ ለመዋጋት ዋናው መድሃኒት ስልታዊ ቁጠባ እና ካላቅም እደርዳታን ማቆም ናቸው ብየ አስባለሁ። እነዚህ ሀገሮች ለእኛ እርዳታ ቢሰጡንም ከድህነት ግን ሊያወጡን አልቻሉም። ስለዚህ እኛ ድህነት ላይለቀን ነገር የአንዳንድ ግለሰቦች

መጠቀሚያ ለሚሆን እርዳታ ወደ እኛ ከሚመጣ ይልቅ “ድሃ ሀገራት እራሳቸውን ይርዱ” የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ አሁን ያለውም ሆነ የሚመጣው የኢትዮጵያ መንግስትም ቢሆን እርዳታን መግታት አለበት፡፡ እርዳታ ህዝባችን አካባቢውን አሸንፎ እንዳይኖር ያደረገ እና ያሰነፈ አንዱ በሽታ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ አንድ ህዝብ እንደ ህዝብ እና እንደ ስነ-ፍጥረት ስሙ ሊጠራ እና ትውልዱ ሊቀጥል የሚችለው አካባቢውን አሸንፎ ከኖረ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ነገር ግን አካባቢውን ማሸነፍ ካቃተው አንድ ስነ-ፍጥረት ወይ ይሰደዳል አለበለዚያ ደግሞ ሞቶ ያልቃል ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ የኢትዮጵያ ደን ተጨፍጭፎ ሲያልቅ የኢትጵያ የዱር እንስሳት መኖሪያ ሲያጡ ወደ ጎረቤት ኬንያ እና ታንዛንያ እየተሰደዱ እንደሆነ ይነገራል፡፡ አሁን እኛ በአለም የስደተኞች መዝገብ ውስጥ ስማችን እየተጠራ ያለው አካባቢያችንን ማሸነፍ ስላቃተን *“ከመምት መሰንበት”* በሚል ከሞመታችን በፊት እየተሰደድን ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ጠንክረን በመስራት አካባቢያችንን አሸንፈን እና እርዳታን ቀንሰን መኖር አለብን ማለት ነው፡፡ ስለዚህ መንግስት እና የሚመለከተው አካል ሁሉ እርዳታን ማስቆም ይገባል፡፡ ምክንያቱም እየተረዳንም ችግሩ አልለቀቀንም፡፡

ፈረንጅ የኢኮኖሚ ቀውስ ፈርቶ ጥንቆላውን ካለ “እኛ ለየትኛው ክብር ነው” ጥንቆላውን የምንል? ካልን፤ አንዳንዶች “ታሪክ አለን፤ ስለዚህ ታሪካችን ይበላሻል ብለን ነው” ማለታቸው አይቀርም፡፡ እኛ አሁንም እየተረዳንም ችግሩን አልቻልንም፡፡ ስለዚህ ጥንቆላውን የምንለው ፈረንጆች ጥንቆላውን ስላሉት “በዎሬ ከፈረንጅ ጋር ለመስተካከል” ፈልገን ይመስለኛል፡፡ ምክንያቱም ታሪክ ቢኖረንም ድሆች ግን ስለሆንን ልመና አሰድቦናል ማለት እችላለሁ፡፡ ለሃገራችን ብናስብ ኖሮ ከመጀመሪያው “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለው ነገር ከሀገር ውጭ ባልዎጣ ነበር፡፡ ስለዚህ እንዳው እነደ “ሀገር ወዳድ” ዝም ብለን አንግደርደር፡፡ የእምቡርታ በሽታ ያለባቸው ሰዎች ነገሮችን ሰው ካልሰማቸው ኑሮ ያለ አይመስላቸውም፡፡ ሁሉንም ነገር ሰው አይሰማውም፡፡ ለሰው ጆሮ የማይመጥንን የቤትህን ነውር አውጥተህ ለህዝብ አታሰማውም፡፡ ሰው ከማይሰማቸው ነገሮች (ለሰው ጆሮ ከማይመጥኑ ነገሮች) መካከል፡-

1. ጅልነት(ዱከና እና እምቡርታ)፡፡
2. ነውር(አስቀያሚ ነገሮች እንደ ቆሻሻ፣ ቡሽቲ፤ ለዝቢያን፤ ቆምጨ፤ ጋላ፤ ፓጋን እና የመሳሰሉት)፡፡
3. ሀገራዊ ሚስጥር እና ሌሎችም፡፡

ስለዚህ አሁን “ቆሻሻ ነን” እያልን ውጭ ሀገር ድረስ ማውራታችን ቆምጬ እንደሆንን ነው የሚያሳይ፡፡ ስለዚህ ለልማቱም ሆነ ለአንድነቱ ሲባል ቆምጨነትን ቀንሰን ሀገራችንን እናልማ፡፡ ሀገራችንን ከልብ እንውደድ፡፡ ሀገራችንን በካረድ ብቻ መውደድ አይገባንም፡፡ ሀገራችንን ከልብ ብንወድ ኖሮ የማክዳን ነገር ወደ ውጭ ሀገር ባልሰደድነው ነበር፡፡ “መሳደብ” ስለተባለው ነገር እኔ የማውቀው ነገር የለም፡፡ ጠንቋዮች ናቸው የሚያዎሩ፡፡ እኔ እንግዲህ እስከማውቀው ድረስ በልቤ ማንንም ተሳድቤ አላውቅም፡፡ በልቡ ይሳደባል የሚል ህግም የለም፡፡ ስለዚህ በልቡ “ሰደበን” የሚሉ ሰዎች በጣም ቂሎች ናቸው፡፡ ካለበለዚያ ግን አንድ ሰው በልቡ ሊሳደብ አይችልም፡፡ “ሰደበን” የሚል ካለም “ከፍ ያለ ይቅርታየን” አቀርባለሁ፡፡

ቆምጨ ማለት አስማት የሚሰራ፤ ጠንቋይ፤ ቡዳ፤ ንፉግ፤ ሙድ ገዳይ፤ ቀን ገዳይ፤ እና የመሳሰሉት ናቸው፡፡ ስድብ ምናምን ለነገሩ ካልሰማሃው ምንም ችግር የለውም፡፡ ስለዚህ ህዝቡም ወሬ ስለወደደ ነው እንጅ “ምን ተባለ?” ብሎ ጠንቋዩን የሚጠይቀው “ያልሰማህው ስድብ ምን ትርጉም አለው?” እና ነው እንደዚህ መድሃኒት መውሰድ ያስፈለገ፡፡ እንዳንዴ ደግሞ ሰው ያልተረዳው ነገር “እውነት ስድብ አለመሆኑን” ነው፡፡ እውነት ስድብ አይደለም፤ ማስተማሪያ እንጂ፡፡ ስለዚህ ስድብን እና እውነትም ለይተን እንዎቅ፡፡

“እውነት አይደበቅም”፡፡ እኔም ይህ ከስተት እውነት ስለሆነ ነው ለአንባብያን እና ለመጪው ትውልድ ፅፌ የማስቀምጠው፡፡ ስለዚህ እውነት ስድብ አይደለም፤ ምክንያቱም ደግሞ ተደብቆ አይቀርም፡፡ እውነት ተደብቆ ለምሳሌ

በሆነ ዘመን ሲነሳ ቂጥ ይዎጋል፡፡ ስለዚህ ነውርም ቢሆን እውነትን መደበቅ ጥሩ አይደለም፡፡ ሌላው ደግሞ ቆምጨዎች እና የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች አንዱን ወደ እኔ ይልኩታል፡፡ ምንድን ነው “ሂድ እና ስደበው እና የሚልህን ስማው” ይሉታል፡፡ ሰውየውም የተባለውን መጥቶ ይሰድበኛል እኔም ተመጣጣኝ ስድብ እመልስለታለሁ፡፡ ነገር ግን አንዳንዱ እኔ የምሳደበውን እንጂ እርሱ የሚሳደበውን አያይም፡፡

5.6. ጀግንነት የሚሰማቸው እና እኔንም ማክዳን(ማጋኢጋ) በማውጣቱ ጀግንነት ይሰመዋል ብለው ለሚያስቡ

እኔ በበኩሌ ማክዳን አውጥቼ ምንም አይነት የጀግንነት ስሜት አይሰማኝም፡፡ ይሰማዋል ብለው የሚያስቡ ካሉ ቢተውት ይሻላል፡፡ ይህንን ርእስ እንዳነሳ ያስገደደኝ ጉዳይ በእይታም ይሁን በግምት፤ ወይም በሾርኒ “አዎጣት” ብለው ለማውራት የሚያስቡ ካሉ የባሰ ነገር እና ግርግር ሊፈጠር ይችላል የሚል ስጋት ስላለኝ ነው፡፡ ማጋኢጋን እኔ በዲልዶ ስለምበዳት እንዳውም ውርደት ነው ህዝቡን ሊሰማው የሚገባ፡፡

ይህም ምንድን ነው አንዳንዶች ማክዳ ለ6 ዓመት ስትጋበዝ ከርማ ትታቸው ስትመጣ ሊበሳጩ ይችላሉ፡፡ ምክንያቱም ማክዳ የማንንም ድግስ እና ፓርቲ ስትቀላቀል ነው የከረመች፡፡ ነገር ግን ድግስ እና ፓርቲ ስትበላ “አልበዳም(I don’t give a fuck)” ብላ እምቢ ብላለች፡፡ ስለዚህ “ሆዳም” ብሎ የሚሰድባት ይጠፋል አልልም፡፡ ነገር ግን እኔ ማክዳን በመብዳቴ ምንም አይነት ኩራት እንደማይሰማኝ ለማስረዳት ነው፡፡ ምክንያቱም በዲልዶ የምበዳው ሴት ሳይሆን የህዝብ ድግስ ነው፡፡ ስለዚህ እኔም ከላይ “ሳይቃጠል በቅጠል” ብየ ባስረዳሁት መሰረት ለጥንቃቄ ይበጀን ዘንድ ነው፡፡ “ድግሳችንን በዳው” ካልሆነ በስተቀር ማንም ቅር የሚለው ያለ አይመስለኝም፡፡ ማክዳ የማትበዳውን ነገር እንዴት 6 ዓመት ትጋበዛለች? ብላችሁ ስትጠይቁ መልሱ “ምንም ዘመድ ስለሌላት የሚያፍርባት ሰው ስለሌለ ነው”፡፡ ስለዚህ ካታንጋ የሆነ እና የማይረባ ነገር ይዘን ለሁለተኛ ጊዜ ጊዜያችንን እንዳንገድል የሚል አመለካከት ስላለኝ ነው፡፡ ማለትም የፍቅር ፀብ እንዳንፈጥር የሚል ስጋት አለኝ፡፡ ማክዳን በመብዳቴ ኩራት አይሰማኝም፡፡ ማክዳን በመብዳቴ ኩራት የማይሰማኝበት ምክንያቶች ደግሞ፡-

1. ማክዳን በዲልዶ ስለምበዳት ህዝቡ እንዳውም ውርደት ነው ሊሰማው የሚገባ፡፡ ማክዳ የእኔ ጅምር አይደለችም፡፡ ይህ እየታወቀ ህዝቡ ግን “ታዋጣዋለች” ይላል፡፡ ስለዚህ ለዚህ በቀሉ ደግሞ ስትመጣ በዲልዶ መብዳት ነው፡፡ አለም ላይ ያሉ የኦሮሞ እና የትግሬ አሻፋጆች እራሱ “ማጋኢጋን ታዴ የሚበዳት በዲልዶ ነው” ሲባል በኢትዮጵያ እንደሚስቁ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡
2. የማክዳ(ማጋኢጋ) ቤተሰቦች እና ኦሮሞወች በአጠቃላይ የሚያስቡት በቂጣቸው ስለሆነ ማክዳ(ማጋኢጋ) መጣሏን እረስተው እነርሱ የሚያስቡት “ማክዳ(ማጋኢጋ) ለታዴ እያገዘችለት ነው” ብለው እኔን ለመጉዳት ነው እየተንቀሳቀሱ ያሉ፡፡ እነርሱ ግን የተናቁ ኦሮሞወች እንደሆኑ እረስተውታል፡፡ እነ አሸ(አሸንጉሊት) ማክዳ ጋላን ለህዝብ በመስጠት እኔን ለመጉዳት ካሰቡ፤ “እማክዳ ጋላ ፊት ላይ አሲድ እረጭተው ለምን ፊቷን አያበላሸዋትም?” ተብሎ ሲጠየቅ “ኦሮሞ እንደዚህ ያለ ልብ ቢኖረው መጀመመሪያም አይጣልም ነበር” የሚል መልስ ልንገምት እንችላለን፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች “ማክዳ(ማጋኢጋ) ለታዴ እያገዘች ነው” ብለው እኔን ለመጉዳት ነው ለህዝብ ስትጫረት ዝም ያሏት፡፡ እኔም ኦሮሞ ብትፍቀውም ሆነ ባትፍቀው ያው ኦሮሞ ነው ብየ ዝም አልኩ፡፡ በተጨማሪም ማክዳን የምበዳት በዲልዶ ስለሆነ፤ “ያወጣታል” የተባለው “ዲልዶ(ሻማ እና ሙዝ)” እንጂ እኔ አይደለሁም ማለት ነው፡፡
3. ኦሮሞወች በማክዳ መጣል ያልተናደዱ እና ፀብ ያልፈጠሩ “ማክዳ የተሸጠች በታሪፉ ነው አልተጎዳንም” ብለው ስላሰቡ ነው፡፡ አንድ ነገር ተሸጦ የሚቆጭህ የተጎዳህ ሲመስልህ ነው፡፡ ነገር ግን አንድ ነገር በታሪፍ ከሸጥከው

ምንም አያስቆጭም። ካልተቆጨህ ደግሞ አትናደድም። ካልተናደድክ ደግሞ ፀብ አትፈጥርም። ስለዚህ ኦሮሞወች "ማክዳን ትግሬወች ለታዴ የሸጡለት በታሪፉ ነው" ብለው ስላሰቡ ነው።

4. ኦሮሞዎች "ጋላ" የሚል ቅፅል ስም ስላላቸው ኦሮሞ ማግባት የሚፈልግ የለም። በዚህ የኦሮሞ ቅፅል ስም ምክያት ማክዳን ብበዳት አንኳ ማንም የሚደነቅ ሰው አይኖርም። ስለዚህ እኔም ማክዳን ማንም ቢጠቀምባት ምንም አይመስለኝም። ስለዚህ እንዳው እኔን "ይከፋዋል" ብለው ጊዜያቸውን የሚገድሉ ካሉ በጣም ቂሎች ናቸው የሚል አስተያየት አለኝ። እኔ እስካሁን ስመለከተው ኦሮሞዎችን "ከፍተው ወይም በድተው" ነው የሚለቋቸው። እኔ ኦሮሞን በድፍኑ ሲጥል ያየሁት ቂላን ብቻ ነው። ቂላወች እንዳው ከደሙ መነካካት አልፈለጉም። ለዚህም ምክንያቱ "ከደሙ ንፁህ ነኝ" ብለው ለመናገር ነው። እኔ ግን ከደሙም ሆነ ከኪሱ(ከመሳሙ) ንፁህ መሆን ነው የምፈልገው። ስለዚህ እኔም የማክዳን መጣል ሳስብ የኦሮሞን ቅፅል ስም አስባለሁ። ኦሮሞወች እራሳቸውን እራሱ የሚያውቁ አይመስለኝም። ስለዚህ ኦሮሞ ባዎጣ ማን ያደንቀኛል ትላላችሁ? ለማድነቅ የሚሞክሩ እራሱ እያሾፉ እንጂ ከእውነታቸው አይደለም። ማክዳን ከልቡ ቢያፈቅራት ኖሮ ለሌላ አያሳያትም ነበር።

5. ማክዳ የህዝብ ድግስ እየበላች 6 ዓመት ሞልቷታል። ስለዚህ የሰው ድግስ በውሸት የበላ ሴት እኔ መነካካት አልፈልግም። ማክዳ ውሸቷን 6 ዓመት ሙሉ "አላዋጣኝ አሉ" በማለት እና ኪሲንግ እና ሌሎችንም የድምፅ ብዶች(oral sex) በመፍቀድ እና ህዝቡን በማስጠቀም በድግስ ስትጠቀም እና ስትበላ የከረመች ሴት ናት። ስለዚህ ሰው የቀለበውን ሴት እና ሌላ የለፋበትን ሴት አልፈልግም። ከላይ እንደተናገርኩት፤ የመጀመሪያ ዲግሪ እየተማርኩ ሜሮን "ታዴን አዋጣዋለሁ" እያለች በህዝብ ስትጋበዝ እና የህዝብ ድግስ ስትበላ ነበር። ነገር ግን ጥንቆላው መልሶ "የታዴ አይደለችም" ሲል ወስደው ለሌላ ጉራጌ ሰጧት። በመሆኑም የተበዳች እለት የበላችውን ጎትቶ ነው ያዎጣው(ፈሳች) አሉ። ስለዚህ ማክዳም በደንብ አድርጋ ሽንት ቤት አርታ ካልመጣች በረጅም ዲልዶ ስበዳት መፍሳቷ አይቀርም። ሜሮን መፍሳቷን አልሰማችውም። ለምን ቢባል በስሜት እርቃ ሄዳ ነበር። ቁላው ትልቅ ቢሆን እና ቢያማት ኖሮ መፍሳቷን ትሰማው ነበር። ማክዳ እንዳውም ወደ ተቃራኒ ጎሳ ለመሄድ ጊዜ ይፈጅባታል። ምክንያቱ ደግሞ በተቃራኒ ጎሳ የበላችው ደግስ ታርቶ እስኪያልቅ ነው። አንዱ ቤት በልታ እስኪታራ ድረስ በትንሹ 5 ቀን መቆየት አለባት። ለምሳሌ ደቡቦች እና ተግሬወች ቂሊንጦ እስርቤት ተጣልተው የነበር ማክዳ ወደ "ደቡብ የትግሬ አሻፋጅ አልሄድም" ብላ ሳይሆን የትግሬወች ቤት የበላችውን እስከምታራው ነው።

6. ልጅቷ የኔ ምርጫ አይደለችም። ስለዚህ ያልመረጥኩት ነገር ሁሌም እንደተገደድኩ እና እንደተሸወድኩ ነው የምቆጥረው። ከላይ እንደጠቀስኩት አሳይተውኝ ነው። ማክዳን ከበዳኋት የተሸወደ ብድ(Fooled fuck) የሚል ስም ሰጥቸዋለሁ። ማክዳ ትግሬዎች ጥለዋት ነው። የኦሮሞ መጣል ነውር ቢሆን ኖሮ ኦሮሞ ሲጣል ዝም አይልም ነበር።

7. "ጠንቋዮች የኔ አይነት ናቸው" አሉ ስለተባለ እኔ የጠንቋይ ዘመድም መሆን አልፈልግም። አንደኛ እነዚህ አሉ የተባሉ ጠንቋዮች ቆሻሻ ናቸው። ስለዚህ እኔ የቆሻሻ አዋቂ አልፈልግም።

8. ሰዎች እየፈሱ ማውጣት አልፈልግም። "ምን አይነት ክፉ ቀን ነው?" ሌላው እየፈሳ "አውጣት" የምባል፤ በጣም ያሳዝናል። ስለዚህ ይህም ሁሌም በጣም ነው የሚያስቸግረኝ። ጥሩ ስሜት የሚሰማኝም አይመስለኝ። ይህ ፈስ እንዳው ከቀለዱብን ምክያቶች አንዱ ነው። ትግሬዎች "ፈሱ" እየተባለ አቤል(ትግዘር) እንደ ጉድ ነው ማክዳን የመዘበራት። ነገር ግን ኦሮሞ ባለው ቅፅል ስም ምክንያት ማክዳ ብትመነዘርም ሆነ ባትመነዘርም ምንም የደረጀ ለውጥ ማክዳ ላይ አይመጣ። ስለዚህ ሰዎች እንዳው በከንቱ ነው ጊዜያቸውን የሚገድሉ። ስለዚህ እኔ ባዎጣትም የሚደነቅ ስለማይኖር እኔም አልደነቅም።

9. ማክዳ(ማጋኢጋ) ከወገቧ ባለይ የሞተች አኖሌ ናት። በትንሹ ወደ 7 የሚሆኑ ወንዶች በተለየ ደግሞ ሁለቱ ማለትም አብርሃ ቂላ እና ከንፈ ገብርኤል አኖሌ እየተራረፉ ጉንጯን እና በአጠቃላይ ከወገብ በላይ ያለውን የሰውነት ክፍሏን

እንደ ቆርበት ያለፏት አኖሌ ነች፡፡ የባሪያ ቆዳ እና የበሬ ቆዳ ስታለፋው እያደር ይፈልቃል እንደተባለ እያበራች ነው የምትሄድ፡፡ ስለዚህ እንድታምር ነው እንደ ቆዳ እያለፏት ያሉ፡፡ ቆዳ እና ማጋኢጋ አንድ አይነት ነው፡፡ ቆዳም ስታለፋው ያምራል፤ የማጋኢጋም ቆዳ ስታሸው እንደ እባብ ቆዳ እየገፈፈ ስለሚሄድ ያምራል፡፡ ስለዚህ የማክዳ ቤተሰቦች እንድታምር ነው እንድትታሸ ያደረጓት፡፡ ስለዚህ ይህ የለፋ ቆዳ ለመኝታ ይመቻል፡፡ ላመነት የላም ቆዳ በለው፡፡ ላመነት ማለት ፀጉር ያለው ጀንዲ ማለት ነው፡፡ ጀንዲ ማለት የበሬ ወይም የላም ቆዳ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ግማሽ ሰው መብዳት ምንም አያስደንቅም፡፡ ትግሬዎች የሚፈሱ ስላፈሩ እንጂ ማክዳ ጋላ ግማሽ አካሏ የሞተች አኖሌ ናት፡፡ ስለዚህ ማጋኢጋ ላመነት አኖሌ ስለሆነች መብዳት አያስገርምም፡፡ በዚያ ላይ በዲልዶ ነው የምበዳት፡፡

10. ሌላው ምክንያት ደግሞ አብዛኛው ልጅቷን የሚጀነጅነው ህዝብ በጭራሽ የሚበለጥ ህዝብ አይደለም፡፡ ቢያቅተው እንኳን እንደፈሳ ድምፁ ይመሰክራል፡፡ ስለዚህ በአብዛኛው የሚሳተፉት ሰዎች የሚበለጡት የቡና ምርት ስለሌላቸው ነው፡፡ ስለዚህ ለማይበለጥ ህዝብ ዝም ብሎ ጊዜ መጨረስ ነው፡፡ “በከንቱ ሌላ ነገር እና ጭቅጭቅ ይነሳል” የሚል ሀሳብ ስላለኝ ነው፡፡ እኔ ብሞት እራሱ ይህንን በማክዳ ጉዳይ የሚሳተፉትን ሰዎች መበለጥ አልችልም፡፡ ስለዚህ ስለማልበልጣቸው ከንቱ ጊዜ መግደል ስለሆነ እኔም ምንም ብበዳትም ሆነ ባልበዳት አልደነቅም፡፡ በዚህም ምክንያት ህዝቡን ላናደው ብየ በዲልዶ ነው የምበዳት፡፡

በእነዚህ እና በሌሎች ምክንያቶች እኔ ባዎጣት እነኳ ከካታንጋ ሽርሙጦች ልዩነት የለውም፡፡ ስለዚህ እነደ ጀግና ሰዎች እነዳይቆጥሩኝ ነው መልእክቱ፡፡ እኔ ማክዳን በመብዳቴ የሚያሽቃብጥ ካለ ሌሎችን ሊያስቆጣ ስለሚችል ድብድቡ መነሳቱ አይቀርም፡፡ ስለዚህ ከድብድቡ እንደዚህ ዝም ማለት የተሻለ ነው፡፡ ኦሮሞ ባልተደነቀበት ሴት እንዴት እኛ እንደነቅ? ኦሮሞወች እራሱ “ለኦሮሞ መደነቅ አያስፈልግም” ብለው ነው የማክዳን ብድ ሲያጣፉ የሚውሉ፡፡ ባይሉት እማ ህዝቡም ለኦሮሞ መደነቅ አልለመደበትም፡፡ ኦሮሞን ህዝብ ሲሰድበው እንጂ ሲያደንቀው አይተን አናውቅም፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች እራሱ ኦሮሞ በመብዳቱ ህዝብ ያደንቀዋል ብለው ማሰባቸው በጣም ተሳስተዋል፡፡

ኦሮሞወች እኔ እንደተረዳሁት ሌላው የኢትዮጵያ ህዝብ እንዴት እንደሚረዳቸው የተረዱ አይመስለኝም፡፡ ህዝቡ ኦሮሞን በጣም ነው የሚቀልድበት፡፡ ስለዚህ እንደዚህ የሚቀለድበት ህዝብ እንዴት ተበዳ ተብሎ ሌላ ሰው ይጨነቃል ብለው እንደሚያስቡ አልገባኝም፡፡ እኔ እንደማውቀው ዩኒቨርስቲም እየተማርኩ ኦሮሞ ሲባል የሚስቀው ነው የሚበዛው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች እንዳው “ያዎጣታል” እያሉ ሲነጅሱ(ሙድ ሲገሉ) እኔ ትንሽ ስለራሳቸው “ሰዎች ምን ይላሉ?” የሚለውን የተረዱ አይመስለኝም፡፡ እኔ እንኳን ምንም ችግር የለውም፡፡ ነገር ግን እኔ የምፈራው ኦሮሞ “ያዎጣታል” እያለ ሲደነቅ የህዝብ መሳቂያ ሆኜ እንዳልቀር ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች እየተደነቁ እኛንም መሳቂያ አያድርጉን፡፡ ለነገሩ ትግሬዎች እየፈሱ ስለሆነ በፈሱ ምክንያት ከመሳቂያነት ልተርፍ እችላለሁ፡፡ እንዲሁም ማክዳን የምበዳት በዲልዶ ወይም በሻማ ጀላ ስለሚሆን በእኔ የሚስቅ አይኖርም ብየ አስባለሁ፡፡

እዚህ ሀገር አንዳንድ ጊዜ የሚደነቁት ነገሮች ትንሽ በእኔ አስተሳሰብ “ጥቃቅን”(small scale) በሚል ነው የምፈርጃቸው፡፡ መጀመሪያውም ስለሴት ይህንን ያህክል መነጋገር እና እዚህ ደረጃ መድረሱ “ጥቃቅን”(smalle scale) አስተሳሰብ ስላለን ነው፡፡

ስለመደናነቅ ትንሽ እንበል፡፡ መደናነቅ ጥሩ ነው፡፡ ነገር ግን የእኛ ሀገር መደናነቅ ትንሽ “ፈስ አድንቅ” የሚለውን ስድብ ያስከትላል፡፡ መደናነቅ ያለብን በነሳ አይደለም፡፡ መደናነቅ ያለብን በስራ እና በእውነት ነው፡፡ ስለዚህ በየትኛውም ቦታ መደነቅ ያለባቸውን እናድንቅ፤ ካለበለዚያ ግን እንዳው ጊዜ አንግደል፡፡ ምክንያቱም የማታማታ በውሸት ብናደንቃቸው

ስራቸው መሬት ላይ ስለማይወርድ መጨረሻው ውሸት ነው የሚሆን፡፡ አንዳንድ ጊዜ ደግሞ የምናደንቃቸው ነገሮች በጣም ጥቃቅን ከሆኑ ህዝብም ሊንቀን ይችላል፡፡

ፍቅር ከሆነ የሁለት ወይም የአንድ ቤተሰብ ጉዳይ እንጂ የሀገር ጉዳይ ሆኖ አያውቅም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ስለዚህ መደናነቅ እኔን አይጨምርም እና ስለ እኔ ማንም ሰው እንዲያዎራ አልፈልግም፡፡

ማክዳን በመብዳቴ ኩራት ባይሰማኝም ጥቅም ግን ይኖረዋል፡፡ ከእነዚህም ማክዳ አኖሊትን በመብዳቴ ከምጠቀማቸው ጥቅሞች መካከል ጥቂቶችን ስንመለከት፡-

1. ከብድ በኋላ(Post Fuck) የህዝብ ዘለፋ እና ስድብ አይኖርም፡፡ ይህም ምንድን ነው ማክዳ ጋላ የማታማታ መበዳቷ አይቀርም፡፡ ስለዚህ ሌላ ሰው ከበዳት በጥቂቱም ቢሆን ስድብ እና ዘለፋ አይጠፋም ብየ እጠብቃለሁ፡፡ እኔ ከበዳኋት ግን ከብድ በኋላ(Post Fuck) ያለውን ስድብ ማስቀረት እችላለሁ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ከብድ በኋላ(Post Fuck) እኔን የተመለከተ ምንም አይነት ወሬ አይኖርም ማለት ነው፡፡ ለዚህ ዋናው ምክንያት ደግሞ ማክዳ ጋላ ህዝቡን በጅምላ እና በቸርቻሮ ነው ያስጠቀመችው፡፡ ማክዳ ጋላ ህዝቡን ስታስጠቅም ደግሞ *"ከብድ በኋላ(Post Fuck) ቆሻሻውን በዳችው ብላችሁ እንዳትሰድቡኝ"* እያለች ስለሆነ ህዝቡ ውለታ ስላለበት ማክዳ ጋላን ከበዳሁ በኋላ ማንም እንደማይናገረኝ ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ አንዱ ጥቅም ከብድ በኋላ(Post Fuck) ያለውን "አሻፋጅ(Looser)" የሚለውን ስድብ ያስቀራል ማለት ነው፡፡
2. ማክዳ ጋላ በሰራችው ታሪክ እኔንም ጨምራ ባለታሪክ ስላደረገችኝ መፅሃፍ ፅፌ ገንዘብ ልሰራ እችላለሁ፡፡ ስለዚህ ስራ ፈጠረችልኝ ማለት ነው፡፡ ስራ ደግሞ ገቢ ያስገኛል፡፡ ገቢ ሲገኝ ደግሞ ትክሻ ይሞላል፤ የኢትዮጵያን ህዝብ ያማረረው ሽሮ ይቀንሳል፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላ እንደ ገቢ ማስገኛ ታገለግላለች ማለት ነው፡፡ እንግዲህ ለዚህ ምስጋናው የሚሆነው ከሚገኘው የመፅሃፍ ሽያጭ ገቢ ጥሩ ድግስ አብረን ልንበላ እችላለን፡፡
3. እኔ አሁን የወሲብ ፍላጎቴን እያረካሁ ያለሁ ከ50 ብር እስከ 200 ብር ለሾርት(quicky) እየከፈልኩ ነው፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላን በመብዳቴ ነፃ እምስ(Free pussy) አገኘሁ ማለት ነው፡፡ ይህም እንዴት ነው ማክዳ ጋላ ከመጣች፤ በነፃ ሀገር፤ ነፃ እምስ አገኛለሁ ማለት ነው(In free country; I can get a free pussy)፡፡ ስለዚህ ወጭን ከመቀነስ አንፃርም ማክዳ ጋላ ጥቅም አላት ማለት ነው፡፡ በተጨማሪም ማክዳ ጋላ የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ ምሩቅ ስለሆነች እና ደሞዝም ስለሚኖራት "እየተከፈልኩ የምበዳ" ሰው እሆናለሁ ማለት ነው፡፡ ደመዝ ያለው እና የሚባዳ ሴት ደግሞ የሁሉም ኤሌክትሪካል ኢንጂነሮች እና የሁሉም አትክልተኛ የትምህርት ክፍሎች(Vegetarian Departments) ተመራቂዎች የሁልጊዜም ህልም ስለሆነ ተጠቃሚ ነኝ ማለት ነው፡፡
4. ነፃ የቤተ ሰራተኛ አገኛለሁ፡፡ ለምሳሌ በአሁኑ ሰዓት በወር እስከ 250 ብር እየከፈልኩ ነው ምግብ መስራት እና ልብስ ማጠብ እያሰራሁ ያለሁ፡፡ ማክዳ ጋላ ከመጣች ግን አነዚህ ስራወች በነፃ ይሰራሉ ማለት ነው፡፡

ሌሎችንም ብዙ ጥቅሞችን ማግኘት እችላለሁ፡፡

5.7. <u>አቤል(አብርሃ) እና ክንፈጉብርኤል(አኖሌ) የከተማ ልጆች ናቸው ስለተባለው</u>

አቤል(አብርሃ) አሳይቶኝ ነው ስለዚህ "የከተማ ልጅ ማለት ሴት አሳልፎ ለአውጪ(ለበጂ) የሚሰጥ ነው ማለት ነው" ብየ እኔም በዚህ ተፅናናሁ፡፡ አቤል(አብርሃ) እንዳው ማክዳን በመጣሉ ያልተከፋው "ኦሮሞ ናት" ብሎ ሊሆን ይችላል፡፡ መጀመሪያም ይህ አቤል(አብርሃ) ማክዳን የጀመራት ትግሬ መስላው ሳይሆን አይቀርም፡፡ ስሟ የትግሬ ስም ነው፡፡ ስለዚህ አቤል(አብርሃ) ተጠግቶ ሲያይ ኦሮሞ አለበት፡፡ ስለዚህ መሸሸ ፈልጎ ነው ለእኔ ያሳየኝ፡፡ ስለዚህ አቤል(ትግዘር) ኦሮሞን መናቁ ምንአልባትም የከተማ ልጅ ሊያደርገው ይችላል፡፡

ኦሮሞውን ልጅ ማለትም ክንፈገብሬል አኖሌው እንግዲህ ጠንቋዮች የእኔ አይነት ነው አሉት አሉ፡፡ እኔም እንግዲህ ከላይ በተፃፈው መሰረት ተውኩት፡፡ የነዚያ ጠንቋዮች ዘመድ ከሆነ ምንም ስድብ አያስፈልግም፡፡ ምክንያቱም ጠንቋይት ቆሻሻ ናት፡፡ ጠንቋይዋ እራሷም ታዎራለች አሉ፡፡

ከመጀመሪያው የከተማልጅነት የሚጠቅመው ሴት ለመጀንጀን ነው፡፡ ነገር ግን “ያኛው አያዎጣትም” እየተባለ ነው እንግዲህ ወደ እኔ ወደ ገጠር ልጅ እንደ ግላድያተር(Gladiator) ብልቴ ሲፈለግ የሚውል፡፡ ሌላው የከተማ ልጅ መሆን የሚጠቅመው ቢዝነስ ለመስራት ነው፡፡ ነገር ግን አሁንም ይህ ሁሉ የከተማ ልጅ እያለ ነው እንግዲህ ይህ ሁሉ ድርቅ እየተከሰተ ሲያሰድበን የሚውል፡፡ ስለዚህ የከተማ ልጅ የሚለው በእኛ አገር በተለይ ባላገሩ ህዝብ ላይ ትርጉሙ ቢስተካከል መልካም ነው፡፡

ስለዚህ የከተማ ልጅነትን ለልማት እንጠቀምበት፡፡ አለም ላይ ያሉ አሁን የእርዳታ ድርጅት አቋቁመው የሚረዱን የቢዝነስ ሰዎች፤ የአለም ምርጥ የሚባሉ ተመራማሪዎች እና ታላላቅ መሪዎች የከተማ ልጆች ናቸው፡፡ ስለዚህ የኛም የከተማ ልጆች እንደዚህ እንዲሆኑ እንጂ የከተማ ሉዘር(the city looser) እንዲሆኑ አንፈልግም እና ለልማቱም መፋጠን የከተማውም ቢሳተፍ፤ ቢሰራ መልካም ነው፡፡ በተለይ የሶስተኛው እድገት እና ትራንሰፎርሜሽን እቅድ ብዙ የሰው ሃይል ሊያስፈልገን ስለሚችል እራሳችንን እናዘጋጅ፡፡

እራሳችንን ማዎዳደር ያለብን ደግሞ ከሚበልጡን ጋር እንጂ ከእራሳችን ከሆነ “የሞኝ ዘፈን ሁልጊዜ አበባየ” መሆኑ ነው፡፡ ይሕንንም እናስብበት፡፡ ስለዚህ የሚበልጡንን እንመልከት እና በእነርሱ ለመድረስ ብንሰራ በአስተሳሰብም ሆነ በኢኮኖሚ ጥሩ ለውጥ ልናመጣ እንችላለን፡፡

የከተማ እና የገፀር ልዩነት በኢትዮጵያ እና በአሜሪካ እንዲሁም በኢትዮጵያ እና በአውሮፓ መካከል ስንመለከት በጣም ሰፊ ልዩነቶች እንዳሉ መመልከት እንችላለን፡፡ በአውሮፓ እና በአሜሪካ ከተሞች ኦርጅናል ከተሞች ናቸው ማለት ይቻላል፡፡ ምን ለማለት ፈልጌ ነው የአውሮፓ እና የአሜሪካ ከተሞች ባህል ከእራሳቸው ባህል ማለትም ከገፀር የተወሰደ ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ለምሳሌ በማንኪያ መመገብ የአውሮፓ እና የአሜሪካ የገፀርም ሆነ የከተማ ባህል እንደሆነ በፊልምም ሆነ በተለያዩ ነገሮች እንመለከታለን፡፡ ስለዚህ የአውሮፓ እና የአሜሪካ ከተሞች ባህል ያደገው የገፀሩ ባህል ነው ማለት ነው፡፡ ወደ እኛ ሀገር ስንመጣ ግን የኢትጵያ ከተሞች ባህል የተኮረጀው ከአውሮፓ እና ከአሜሪካ ከተሞች ባህል ነው፡፡ ለምሳሌ በማንኪያ መብላት ኢትዮጵያ የገፀር ባህል አይደለም፡፡ ኢትዮጵያ ገፀር ውስጥ የሚበላው በእጅ ነው፡፡ ይህ በማንኪያ የመመገብ ባህል ከአውሮፓ ከተሞች ተኮርጆ ወደ ኢትዮጵያ የገባ ባህል ነው፡፡ የኢትዮጵያ ከተሞች በቀጥታ የአውሮፓ እና የአሜሪካ ከተሞች ኮፒ ናቸው ማለት ይቻላል፡፡ ለምሳሌ የህንፃ አርክቴክቸር(ሲቪል ኢንጂነሪንግ)፤ አበላል፤ የምግብ አይነት እና የመሳሰሉትን ስንመለከት ሁሉም ከአውሮፓ ከተሞች የተኮረጁ ናቸው ማለት እችላለሁ፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ የከተማ ምግብ የሚባሉት ፓስታ፤ መኮረኒ፤ ፒዛ፤ በርገር፤ ላዛኛ፤ እና የመሳሰሉት በሙሉ ከአውሮፓ እና ከአሜሪካ ከተሞች የተኮረጁ ናቸው፡፡ እንዲሁም ከመጠጥ አይነቶች ብንወስድ ቢራ፤ ወይን፤ ውስኪ፤ ብላክ ሌበል፤ ሬድ ሌበል፤ እና የመሳሰሉት በሙሉ ከአውሮፓ የተኮረጁ እና ከውጭ እየመጡ የሚጠጡ መጠጦች ናቸው፡፡ ለምን ካልን እነዚህ ዘመናዊ መጠጦች በፋብሪካ ተመርተው የሚቀርቡት ከሰለጠኑ የአውሮፓ እና የአሜሪካ ሀገሮች በመጡት ፋብሪካወች(ቴክኖሎጂወች) ስለሆነ ነው፡፡ የኢትዮጵያ ባህላዊ መጠጦችን ስንመለከት ጠላ፤ ጠጅ፤ አረቄ እና የመሳሰሉት “የባላገሩ መጠጦች ናቸው” ተብሎ አራዶች አይነኩትም፡፡ ለዚህ ዋናው ምክንያት ደግሞ የኢትዮጵያ ከተሞች እና ከተሜዎች የአውሮፓ እና የአሜሪካ ኮፒ ስለሆኑ የሚጠቀሙት የውጭ ሀገራትን ባህል ስለሆነ ነው፡፡

እንዲሁም ጠላ፤ ጠጅ፤ አረቄ እና የመሳሰሉት ባህላዊ ኢትዮጵያውያን መጠጦችን አሻሽሎ በፋብሪካ ያመረታቸው ግለሰብም ይሁን ቡድን በኢትዮጵያ ውስጥ የለም፡፡

ሌላው እና እኔ ከእነዚህ የከተማ ልጆች የምበልጥበት ነገር የእርዳታ እህል በመብላት ጉዳይ ነው፡፡ የተሰነጋ ስንዴ በልቼ አላውቅም፡፡ ሰንጋ ስንዴ የተባለው የካናዳ የእርዳታ ስንዴ ነው፡፡ ይህን ስንዴ “ሰንጋ ስንዴ” ብየ የጠራሁበት ምክንያት እንደ ገበሬዎች ገለፃ ከሆነ አይበቅልም፡፡ ስለዚህ ካልበቀለ ደግሞ ሰንጋ ነው ማለት ነው፡፡ እነዚህ ልጆችም ሰንጋ ስንዴ የሰለቻቸው ከተሜዎች ናቸው፡፡ ደማቸው ቢመረመር 80% የሚሆነው የሰውነታቸው ክፍል በሰንጋ ስዴ እና በእርዳታ ዘይት የተሞላ ነው፡፡ ስለዚህ በዚህ በልጫቸዋለሁ፡፡ ምንአልባትም ሰንጋ ስንዴ ስለበሉ ሊሆን ይችላል አንድን ሴት እስከ መጨረሻው ማሻፈድ የማይችሉ፡፡ ብልታው ለ15 ደቂቃ መቆም ቢችል ማክዳን ይበጂት ነበር፡፡ ይህም ሲባል ምንድን ነው አቤል(አብርሃ) እና ከንፈ-ገብርኤል(ጋገ) የተባሉት ግለሰቦች ብልታቸው እንደ ክረምት ፀሃይ ታይቶ ነው የሚጠፋ፡፡ ስለዚህ ማክዳ ትበርዳለች፡፡ ስለምትበርድም መበዳት ይደብራታል፡፡ እኔ ብልቴ(ጀላየ) እንዲያድግ እያልኩ አረማሞ ስንዴ በልቼ ያደግኩ ልጅ ነኝ፡፡ አረማሞ ስንዴ ማለት የተበላሸ እና እዝ የሚባል ፈንገስ የበላው ስንዴ ነው፡፡ ይህ ስንዴ በተለምዶ ጀላ ያሳድጋል ይባላል፡፡ ስለዚህ አንሸዎድ፡፡ የገፀር ልጅ ሆነው ከተማ ሲገቡ የሚፈዙ ልጆች አሉ፡፡ እኔን ግን አይጨምርም፡፡

እስኪ የከተማ ልጅ እና የገፀር ልጅን እናዎዳድር፡፡ የገፀር ልጅ ደንጋጣ ነው ይባላል፡፡ ነገር ግን ይህ አባባል እኔን አይጨምርም፡፡ እንኳን ሚስቱን እናቱንም አልፈራትም፡፡ ስለዚህ ሁሉንም አብረን አንጨፍጭፍ፡፡ እኔ እምቢ ያለን ሴት በዲልዶ ነው የምበዳ፡፡

እስኪ የኢትዮጵያ የከተማ ልጅ ባህሪያትን እንመልከት፡-

i. “የድሃ ሀገር ልጅ” መሆኑን ከቤተሰቡ ያውቀዋል፡፡ “የድሃ ሀገር ልጅ” መሆኑን የሚያውቀው በትምህርት ቤት ሳይማር ነው፡፡ እነዚህ የከተማ ልጆች ሲወለዱ ጀምሮ ድሃ እንደሆኑ ነው የሚያምኑ፡፡
ii. ዲቪ(DV) የሚለውን የዘመናዊ ባርነት እና አሜሪካ መግቢያ ዘዴ በቤተሰቡ በኩል ያውቀዋል፡፡
iii. ሲወለድ ጀምሮ የሚያስበው ስለ ስደት ነው፡፡ ከእናቱ ቂጥ ሲዎጣ ጀምሮ የአሜሪካን ባንዲራ በልቡ ያውቀዋል፡፡ ሲያድግ እናቱ ስለ አሜሪካ ትነግረዋለች፡፡
iv. የገፀር ከተማ ልጅ ማለትም ከአዲስ አበባ ውጭ ያሉ የኢትዮጵያ ከተሞች ውስጥ ተወልዶ ያደገ ልጅ ማለት ሲሆን ምንም ሙድ የሌለው እና እንግርግብ(በደንብ ያልበሰለ) አመለካከት ያለው “የከተማ አርሶ አደር” ነው ብል አልሳሳትም፡፡ ይህ ደግሞ እኔ በቀን ከቀን ኑሮየ የተመለከትኩት ጉዳይ ነው፡፡ ይህንን የማክዳን ነገር እንደዚህ ከሮ እንዲጠነዛ ያደረገው የገፀር ከተማ ልጅ ነው፡፡ እንዲሁም ኦሮሞን እንደዚህ እያመፀ የሚበጠብጠው እና እረብሻ እየፈጠረ በፖሊስ ሲያስገድለው የሚውል የገፀር ከተማ ልጅ ነው፡፡ እንዲሁም ኦሮሞን ተገንጣይ ያደረገው የገፀር ከተማ ልጅ በጠየቀው የመገንጠል ጥያቄ ነው፡፡ እዚህም አሁን ወያኔን አምባ ገነን ያደረገው የገፀር ከተማ ልጅ ነው፡፡ ወያኔ ውስጥ አሁን ስትመለከቱ ሁሉም ከላይ ያሉት ትላልቆቹ ባለስልጣናት የገፀር ከተማ ልጆች ሲሆኑ ገገሞች እና “ፍትህ” የሚባል ነገር የማይገባቸው ጎጠኞች ናቸው፡፡ በአጠቃላይ የገፀር ከተማ ልጅ በጣም ገገማ እና ብስለት የሌለው ሰው ማለት ነው፡፡ የገፀር ከተማ ልጅ አስተሳሰቡን ስትሰሙት በጣም ጎጠኛ ነው፡፡ የገፀር የከተማ ልጅ እኔ እንደተመለከትኩት ከሆነ አስተሳሰቡ “ከእጅ ወደ አፍ” የሚባለውን አይነት ነው፡፡ እነዚህ የገፀር ከተማ ልጆች ወይ በጣም አራዳ አይደሉም ወይም እንደ ገፀር ልጅ ፋራ አይደሉም ከሁለቱም የቀራቸው ገጀራወች ናቸው፡፡ ስለዚህ ኢትዮጵያ ውስጥ ለውጥ ይምጣ ከተባለ የእነዚህ የገፀር የከተማ ልጆች እና ጎጠኞች በአጠቃላይ አመለካከታቸውን እና ጎጠኝነታቸውን

መቀለነስ አለባቸው፡፡ አዲስ አበባም አድገው በጣም ከገገማ ቤተሰብ የተወለዱ ልጆች ከቤተሰቦቻቸው እርፍናን እንጂ ገገማነትን ባይወርሱ መልካም ነው፡፡

v. ኢትዮጵያ ውስጥ ማንኛውም አይነት ችግር ለምሳሌ ድርቅ፤ ጦርነት፤ ወዘተ፤ ሲፈጠር ልክ ደን እንደተጨፈጨፈበት የዱር እንስሳ ወደ ጎረቤት ሀገሮች እና ወደ ማንኛውም ሀገር ይሸሻል፡፡ ስለዚህ ኢትዮጵያ ውስጥ “አደጋ ላይ ያለ እንስሳ(endangered Animal)” አለ ከተባለ መሆን ያለበት ዋልያ ሳይሆን የከተማ ህዝብ እና የከተማ ልጅ ነው፡፡ ምክንያቱም በእግሩ እንደ ውሻ እየተጓዘ እየተሰደደ እና እየሞተ ያለ የከተማው ህዝብ ስለሆነ ነው፡፡ ከኢትዮጵያ እስከ ሊቢያ በእግሩ የሚጓዝ የመንገዶች ማሸን ማነው ከተባለ የኢትዮጵያ የከተማ ልጅ ነው፡፡ እኔ የሚገርመኝ አውራ መንገድ ቢያገኝ፤ የኢትዮጵያ የከተማ ልጅ አለምን በእግሩ ይዞር ነበር፡፡

vi. “ኢትዮጵያ” ሀገሩ እነደሆነች በቤተሰብ በኩል ያውቀዋል፡፡

vii. ተምሮ ሃብታም መሆን ይፈልጋል፡፡

viii. የገፅታ ግንባታ የምትባል የጅልነት መደበቂያ ዘዴ ይጠቀማል፡፡ ይህም ምንድን ነው የኢትዮጵያ የከተማ ልጅ ስህተት ሰርቶ ይቅርታ ከመጠየቅ ይልቅ ስህተቱን በመደበቅ የገፅታ ግንባታ ስራ ብሎ ሌላ ስህተት ሊሰራ ይችላል፡፡ ለምሳሌ አብርሃ ፂላ ማክዳ ጋላን “ብዱልኝ” ብሎ ጥሏት ነው፡፡ ነገር ግን አሁን በሚሰራው የገፅታ ግንባታ ስራ “ምግብ ከለከለው” እየተባለ ማክዳ ጋላን ሲያመላልስ እየዋለ ነው፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ ስህተት ስትሰራ የምታደርገው ስራ ምንድን ነው ካልን የገፅታ ግንባታ ነው፡፡ ለምሳሌ ታደለ ዘላለም እና ታደሰ አያና ሲባዱ እኔ በኢይ አይቻቸዋለሁ፡፡ ነገር ግን አሁን “ቡሽቲ አይደለንም” ብለው ሚስት አግብተው እየኖሩ እና ገፅታቸውን እየገነቡ ነው፡፡ ስለዚህ የከተማ ልጅ ማለት ውሸት እና ጅል ስራ ሰርቶ የገፅታ ግንባታ በሚል ሲጃጃል የሚውል “ጅል” ማለት ነው፡፡

ix. ብዙ የፊልም ስም ያውቃል፡፡

x. ብዙ የአለም ታላላቅ የእግር ኳስ ተጫዋቾችን ስም ያውቀዋል፡፡

xi. ሀብታም ሀገሮችን በካርታም ሆነ በስም ጠንቅቆ ያውቃል፡፡

xii. ሀገር አቋርጦ አሜሪካ ይሄዳል፡፡ አብዛኛው እኛ ሀገር የሚወራው ስደት እና ከሀገር ውጭ ልመና የሚሰራው እና እየተተገበረ ያለው በከተማ ልጆች ነው፡፡ ስለዚህ ከሀገር ውጭ ሀገር አሰዳቢ ለማኞች እና የውጭ ሀገር እስረኞች የከተማ ልጆች ናቸው፡፡ የገፀር ተዎላጆችን እራሱ “ውጭ ሀገር ስራ እናስቀጥራችኋለን” እያሉ የገበሬን ልጅ እያታለሉ የሚነግዱም የከተማ ቀሻቢዎች ናቸው፡፡

xiii. ሚስት/ባል እራሱ/ሷ ይፈልጋል(ትፈልጋለች)፡፡

xiv. ሚስት ሲቀድ የምስራች የለውም፡፡

xv. ሚስት ለሌላ ያሳያል፡፡ እዚህ ላይ በተለይ ሀበሻ የከተማ ልጆች ታሪክ ከመማራቸው በፊት፤ ሴትን እንዴት በቶሎ መጨረስ እንዳለባቸው ቢማሩ ይሻላል፡፡ እኔ ሁለት የሀበሻ ወንዶች ሴትን አሳልፈው ሲሰጡ በአይኔ ብረቱ አይቻቸዋለሁ፡፡ እነዚህ ሴትን አሳልፈው ሲሰጡ ያየኋቸው የሀበሻ የከተማ ልጆች ስማቸው ሳሚ ጉራጌ(ሳጉ) እና አብርሃ ትግሬ(አት) ይባላሉ፡፡ ሳሚ ጉራጌ የጣላትን ማለትም ሰርኬ ቆምጨን አሮሞወች እንደ ጉድ አዘረጧት፡፡ እዚህ ላይ ሰርኬ ቆምጨ ስትጣል፤ የከተማ ቆምጨወች ለምን አላነሷትም ስንል፤ ቆምጨ ዶካ ስለሆነ እና ብርም ስሌለው ነው፡፡ አብርሃ ትግሬ(አት) ደግሞ ማዳ ጋላን ጥሎ በእኛ ሁሉ አሮሞወች በቁላ ሲዝቱብን እና ስንገራገር እየዋልን ነው፡፡ ስለዚህ የሀበሻ የከተማ ልጆች መከላከልን መሰረት ያደረገ ፍቅር ከሚጀምሩ ማጥቃትን መሰረት ያደረገ ፍቅር ቢጀምሩ መልካም ነው፡፡ ማጥቃትን መሰረት ያደረገ ፍቅር ማለት ደግሞ የጀመርከውን ሴት በፍጥነት መጨረስ አለበለዚያ ደግሞ ቶሎ ብሎ መተው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ

“ከመጠምጠም ትምህርት ይቅደም” እንዳሉ ሰወች፤ የሀበሻ ከተሜዎች ታሪክ እና ወሬ ለልጆቻቸው ከማስተማራቸው በፊት፤ ልጆች ዛሬን እንዴት ማሸነፍ እንዳለባቸው ማስተማር ሳይሻል አይቀርም። አሁን ህዝቡ ማከዳን ያፈቀረበት ዘዴ “መካከልን መሰረት ያደረገ ፍቅር” ነው ባይ ነኝ። ስለዚህ ለወደፊት ከወሬው ታግሰን፤ ማጥቃትን መሰረት ያደረገ ፍቅር ብንጀምር ለሁላችንም ሊጠቅመን ይችላል። ሀበሻ “ትውፊት” እያለ እየነገረ “የዞን ታሪክ” ለልጆቹ ከሚነግር ወደፊት ህይወትን እንዴት ማሸነፍ እንዳለበት ለልጆቹ ቢነግር መልካም ነው። “ዞን” ብየ የጠቀስኩት እነማንን መሰላችሁ በደርግ ዘመነ-መንግስት 14 መስተዳደር ዞን የነበሩትን ጎጦችን ነው።

xvi. አረማሞ ስንዴን አያውቀውም።

xvii. ሙስና መስራት አይፈራም፡- አብዛኛው ሙስና የሚሰራው በከተማ ልጆች ነው። የገፀር ልጅ ሙስና ስራ ብትለው በጣም ይፈራል።

xviii. ሴት መብዳትን ለከተማ ልጅ እንደ ትልቅ ስራ ነው የሚቆጥረው።

xix. ዲልዶን በልጅነቱ ያውቀዋል። ምክንያቱም እናቱም በዲልዶ ተበድታ ስለሚሆን የሚወለደው እራሱ በዲልዶ በተበዳ እምስ ነው። ዲልዶ፤ ፊንገር፤ ሊክ(እምስ መላስ) እና የመሳሰሉትን እረዳት(Helpers) የግብረ-ስጋ ግኙኙነት አይነቶችን ሁልጊዜ እና በአግባቡ ይጠቀማል ተብሎ ይታመናል።

እስኪ የኢትዮጵያ የገፀር ልጅ ባህሪያትን እንመልከት፡-

i. የድሃ ሀገር ልጅ እንደሆነ ሳይማር አያውቀውም።

ii. ዲቪ(DV) የሚለውን የዘመናዊ ባርነት እና አሜሪካ መግቢያ ዘዴ አያውቀውም።

iii. ሰፋፊ እርሻ ነው የሚመኘው።

iv. “ኢትዮጵያ” የሚለውን ስም ሳይሆን ቀበሌውን ነው እንደ ሀገር የሚቆጥረው።

v. ተምሮ “ባለ ስራ” መባል ነው የሚፈልግ።

vi. ካልተማረው በስተቀር ምንም የውጭ ፊልም ስም አያውቅም።

vii. ካልተማረው በስተቀር ዘመናዊ የእግር ኳስ ክለቦችን አያውቃቸውም።

viii. ካልተማረ በስተቀር አንኳን ሀብታም ሀገሮችን ሀገሩንም አያውቅም።

ix. “ወደ ታች ወርጄ ነው የምሄድ” ብሎ የሚሄድባቸው ቦታዎች ብር-ሸለቆ ወይም ማንኩሳ ወይም ኢሉባቦር አለዚያ ደግሞ ከፋ ነው የሚሄድ።

x. ሀገር ውስጥ ማንኛውም አይነት ችግር ለምሳሌ እንደ ድርቅ፤ የእርስ-በእርስ ጦርነት፤ የሀገር በውጭ ጠላት ሲወረር፤ እና የመሳሰሉት ችግሮወች ሲፈጠሩ አይሸሽም።

xi. ለገፅታ ግንባታ ምንም መስሚያ የለውም። ስህተት ከሰራም ይቅርታ ይጠይቃል እንጂ የገፅታ ግንባታ እያለ የሰራውን ስህተት እና ጅልነቱን አይደብቅም። እኔ ለምሳሌ የገፀር ልጅ እንደመሆኔ መጠን የዛሬን እና የነገን ለመኖር እጥራለሁ እንጂ “የገፅታ ግንባታ” በሚል የጠፋውን ስሜን ስጠግን አልውልም።

xii. ሚስት የሚያገኘው በቤተሰብ ነው። ይህም ሲባል አብዛኛው የገፀር ህዝብ ሚስቱን ሲበዳት ነው የሚያውቃት። አንዳንድ ግን የከንፈር ወዳጅ ብለው ከመጀመሪያ እራሳቸው የሚጠብሱ ገፀሬዎች አሉ።

xiii. ሙሽራ ሲቀድ የምስራች አለው።

xiv. ሚስት ለሌላ አያሳይም። እንዳውም በሴት ይጣላል።

xv. ሙስና ለመስራት ይፈራል።

xvi. ዲቪ(DV) የሚለውን የዘመናዊ ባርነት ከ 12ኛ ክፍል በኋላ ያውቀዋል። ይህም ማለት እንዴት ነው 12ኛ ጨርሶ አብዛኛው ስራ አጥ ስለሚሆን መላ ማፈላለግ ይጀምራል። ስለዚህ ዲቪ (DV) የሚለውን የዘመናዊ ባርነት በወሬ ይሰማው እና ይሞከራል። የተሳካላቸውም ሊኖሩ ይችላሉ።

xvii. ሴት መብዳት ለገፀር ልጅ ምንም ማለት አይደለም። ይህም አሁን የማክዳን የየጋሙ ጋብቻ መመልከት ይቻላል። በገፀር መብዳት ምንም አይደለም።

xviii. ዲልዶን ተማሪ ከሆነ እና ፊልም የሚመለከት ከሆነ ነው የሚያውቀው። ገበሬ የገፀር ልጅ ዲልዶ፤ ፊንገር፤ ሊክ(እምስ መላስ) እና የመሳሰሉትን እረዳት(Helpers) የግብረ-ስጋ ግኝኙነት አይነቶችን አያውቃቸውም።

እዚህ ላይ የከተማ ልጅ እና የገፀር ልጅ የሚለው ነገር የተጀመረው በጎጃም አራዶች ነው። ነገር ግን የጎጃም አምባሳደር ሆኖ የመጣው ጀጃው የትግሬ አሻፋጅ ማክዳ “ንቃው” ነበር የሚባል ነገር አለ። ስለዚህ እኔም “ታዲያ የከተማልጅ እያሉ ጎጃሞች ለምን ይጎርራሉ እንደዚህ ሴት የሚንቃቸው ከሆነ?” ብየ እራሴን ስጠይቅ የመጣልኝ መልስ ምንድን ነው “የጎጃም የከተማ ልጅ ለጎጃም ሴቶች ብቻ ነው የሚያገለግለው” ወይመ “የጎጃምን የከተማ ልጅ ብትፍቀው ቦርኮ ይወጣዋል” ማለት ነው። ስለዚህ ለጎጃሞች “የከተማ ልጅነትን ከአባይ ወዲያማዶ ብቻ ተጠቀሙበት” የሚል የግል መልእክት አለኝ።

5.8. ሁለተኛ ዲግሪ ይዞ ማስተማር ከመጀመሪያ ዲግሪ ይዞ ከማስተማር ጋር በንፅፅር ሲታይ ያለው ልዩነት

ሁለተኛ ዲግሪ ይዞ ማስተማር ከመጀመሪያ ዲግሪ ይዞ ከማስተማር የሚለየው በእራስ ከመተማመን አንፃር እና በሌሎችም ብዙ ምክንያቶች ነው። ሁለተኛ ዲግሪ የዞ ማስተማር ከተማሪ ከበሬታ አንፃርም ከመጀመሪያ ዲግሪ አንፃር ሲታይ ልዩነት አለው። ይህም ሁለተኛ ዲግሪ ይዞ ማስተማር ልክ የራስ መተማመንን ይጨምራል፤ የራስ መተማመን ካለ ደግሞ ደህና አድርጎ ማስተማርንም ስለሚያስከትል በተማሪ ከበሬታንም ያስገኛል ብየ አስባለሁ።

ሁለተኛ ዲግሪ ይዞ ማስተማር ብዙ ጥቅም አለው። አብዛኛው እውቀት የመፅሃፍ ቢሆንም ከሁለተኛ ዲግሪ በኋላ መመራመርም ስላለ የተሻለ እና ኦሪጅናል(original) ሊባል የሚችል እውቀት ሊኖረን ይችላል። ሁለተኛ ዲግሪ ላይ የሁለተኛ ዲግሪ ጥናታዊ ፅሁፍ ስለሚሰራ በዚህ ጥናታዊ ፅሁፍ መሰረት እውቀት ከማላመድ የራስን ጨው ትንሽ ጣል ወደ ማድረግ ስለሚገባ ከእውቀት አንፃርም ቢሆን ሁለተኛ ዲግሪ ይዞ ማስተማር ብዙ ጥቅም አለው። ይህንን ጥናታዊ ፅሀፍ እንደ መሰረት በመያዝ ሌሎችንም እርእሶች እና ትምህርቶችን መመራመር ስለሚቻል ሁለተኛ ዲግሪ ይዞ ማስተማር ለምርምር እና ለአዳዲስ ነገሮች ፍለጋም ጥሩ እድል ይፈጥራል የሚል እምነት አለኝ። በተረፈ ግን የምናስተምረው ከመፅሃፍ ስለሆነ የመጀመሪያ ዲግሪ ይዞ ከማስተማር ጋር ምንም ልዩነት የለውም።

በእኔ አመለካከት ከመፅሃፍ ማስተማርን እንደ እውቀት አልቆጥረውም። ምክንያቱም አንድ መፅሃፍ ሲፃፍ በሌሎች መፅሃፍት እና ጥናታዊ ፅሁፎች ላይ ተመርኩዞ ነው። ስለዚህ አንድን መፅሃፍ አንብቦ እውቀት አለኝ ሚል ሰው “እውቀት አላመደ” እንጂ እውቀት አለው አይባልም። ምክንያቱም ኦርጂናል እውቀቱ የመጀመሪያው እና የተመራማሪው ስለሆነ ነው። ለምሳሌ የኦሆምስ ህግ(Ohm’s Law) የሚባለውን እንይ። ማንም ኤሌክትሪካል ኢንጂነር የኦሆምስ ህግን(Ohm’s Law) ያውቀዋል። ነገር ግን ይህ ህግ እውቀትነቱ የኦሆም(Ohm) ነው። ያወቀው ኤሌክትሪካ ኢንጂነር አላመደው(adapted) እንጂ አወቀው አይባልም። ስለዚህ መፅሃፍ ማንበብ እውቀት ለማላመድ እንጂ እውቀት ለመያዝ አይጠቅምም። የመፅሃፍ እውቀት እውነተኛ እውቀት ቢሆን ኖሮ አይረሳም ነበር። አንድ መፅሃፍ ያነበበ ግለሰብ ቢያስታውሰው ለአንድ ወር ነው። ከረሳው ደግሞ ያላመደው(adapted) እውቀት ከዳው(wild) ማለት ነው።

አንድ ተመራማሪ የሆነ ግኝት አገኘ ማለት ይህ የተመራማሪው “ግኝት” ብሎ የወሰደው ጥሩ ተሞክሮ እንጅ የሳይንሱ የመጨረሻ ግኝት አይደለም። ይህም ማለት እንዴት ነው አንድ ተመራማሪ በቤተ-ሙከራ አንድን እውቀት(wisdom) አገኘ ማለት ሲሞክር ከተጠቀመባቸው ዘዴወች ውስጥ እንደ ህግ የሚያወጣው ጥሩ ተሞክሮውን(best practice) ነው። ለምሳሌ አልበርት አንስታይን(Albert Einstein) በውል የሚታወቅበት ፎርሙላ የሀይልን፤ የመጠነ ቁስን እና የብርሃን ፍጥነትን ፅንሰ ሃሳብ ያሰፈረበት ፎርሙላው የሚባለው $E = mc^2$ ነው። ይህ ፎርሙላ ግን የመጨረሻው ነው ማለት አይደለም። ይህ የአልበርት አንስታይን ፎርሙላ እንደ ግኝት የወጣው ለአንስታይን ምርምር እንደ ጥሩ ተሞክሮ(best practice) ሆኖ ነው። ስለዚህ ሌላ ተመራማሪ ይህንን ፎርሙላ አሻሽሎ ማቅረብ ወይም ስህተት መሆኑን ማሳየት ይችላል። አንድ መፅሃፍ ማለት በዘመናት የተጠራቀሙ የተመራማሪ እና የአርቆ አሳቢ ግኝቶች እና ምርጥ ተሞክሮወች ስብስብ ነው ማለት ነው። ስለዚህ እኛ መፅሃፍትን ስናነብ ምርጥ ተሞክሮወችን እያነበብን እንጂ እውቀት(wisdom) እያገኘን አይደለም ማለት ነው። ስለዚህ መፅሃፍትን ማንበብ የሌሎች ምርጥ ተሞክሮወችን እያወቅን ነው ማለት ነው። በመሆኑም መፅሃፍትን ስናነብ የተሻሉ ዘዴዎችን መፈለግ ማሰብእና እራሳችንን መጠየቅ አለብን ማት ነው። ከላይ ያነሳሁትን ምሳሌ ማለትም የኦሆምስ ህግ(Ohm’s Law) ማለት ነው ለፈጠራው ባለቤት ማለትም የጆርጅ ኦሆም(Georg Ohm) ጥሩ ተሞክሮ ነው ማለት ነው። ይህም የኦሆምስ ህግ(Ohm’s Law) የሚያስረዳው ነገር ምንድን ነው ካልን የቮልቴጅን፤ የኮረንቲን እና የቀዋሚን ዝምድና ማለትም($V = IR$) ነው። ይህ ፎርሙላ የጆርጅ ኦሆም(Georg Ohm) ጥሩ ተሞክሮ ነው ማለት ነው። ለጥሩ ተሞክሮ ደግሞ ሌላ የተሻለ ተሞክሮ ወይም መጥፎም ሊሆን ይችላል ተጓዳኝ ተሞክሮ ማምጣት ይቻላል ማለት ነው። ስለዚህ ሌላ ተመራማሪ ምን አልባትም ቮልቴጅን እና ኮረንቲን በሌላ ቀመር ማዛመድ ይችላል ማለት ነው።

ካልተመራመርከበት ትምህርት በጉግል(Google) እና በመፅሃፍ ምንም ትርጉም የላቸውም። ከመፅሃፍ የሚገኝ እውቀት “የሰማ ላልሰማ ይንገር” የሚለውን አባባል ያሟላል። አንድን ያልተማርከውን እውቀት “አታውቀውም” ማለት “አልሰማህም” ማለት ነው። እየነገርከው አለመስማት ከጭንቀት፤ ከትኩረት ማነስ እና ከሌላ አንዳንድ የውስጥ ችግሮች የሚመጣ እንጂ “ሰነፍ ተማሪ” የሚባል ነገር የለም። ስለዚህ ፈተናን ሙሉ በሙሉ መመለስ የሰማሃው እውቀት ፈተና ሆኖ ስለመጣ እንጂ ጎበዝ ስለሆንክ አይደለም። በእኔ አመለካከት አንድን መፅሃፍ አንብቦ መረዳት አዲስ ወሬ እንደመስማት ይቆጠራል። ይህንን የተረዳሁበት አሁን በጥንቆላው ምክንያት እየሰማ የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ መምህራን እና ተማሪዎች በጣም ብዙ ነገር አውቀዋል። ርእሱን ከጥንቆላ እያመጡ ርእሱን በጉግል(Google) ይፈልጉት ጀመር። በመሆኑም ብዙ ህዝብ አስተምረናል የሚል አመለካከት አለኝ። ስለዚህ የመፅሃፍ እውቀት ማለት አዲስ ወሬ እንደመስማት ይቆጠራል። እኔ በጥንቆላው ወቅት የህዝብ ቤተመፅሃፍት ነበርኩ ብል ምንም ስህተት የለውም። አንዳንዱ ውሸታም እንደሚያውቀው አድርጎ ያዎራል። ነገር ግን አብዛኛው ወሬውን የሚያዎራው ጥንቆላው ላይ የሰማውን የትምህርት ርእስ በጉግል(Google) እየፈለገው ነው።

ሌላው ስለምርምር ያለን አመለካከት ነው። እኔ እንደተረዳሁት ከሆነ ኢትዮጵያ ውስጥ ህዝቡ ጥናት እና ምርምርን(Research) እና ማምረትን(Manufacturing) አንድ አድርጎ የተመለከታቸው መሰለኝ። ጥናት እና ምርምር(Research) ማለት በተለይ በኢንጂነሪንግ ማለት ነው የሆነን እርእስ ትወስድ እና በእርሱ ላይ የተለያዩ አካላዊ ባህርያትን(physical Properties) ማለትም እንደ መጠነ-ቁስ፤ ሙቀት፤ ኮረንቲ፤ ቮልቴጅ፤ ሬዚስታንስ፤ ቴንሽን፤ እና ኪሚካዊ ባህርያት እንደ ሞለኪውልስ፤ ንጥረነገሮች፤ ወዘተ በመጨመር እና በመቀነስ ውጤቱን እና ግራፉን መመልከት እና የሚሻሻሉ ነገሮችን ማመዛዘን፤ የሚያበላሹትን ነገሮች እና ሊያበላሹት የሚችትን ባህሪያት መተንበይ፤ የተሻሉ ዘዴወችን መፍጠር፤ ዲዛይን ማድረግ፤ እና የመሳሰሉትን ናቸው። ከዚህ በታቃራኒ ግን አንድን ጥናት እና ምርምር(Research) ወደ ስራ ስናስገባቸው ማምረት(Manufacturing) ተብሎ ይጠራል ማለት ነው። እኔ ይህንን

እድነናገር ያደረገኝ ነገር ምንድን ነው በአዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ ውስጥ ሰዎች ሲነጋገሩ “እንዴት እያደረገ ነው የቤተ-ሙከራ እቃ ሳይር ጥናት እና ምርምር የሚሰራ?” ብሎ አንዱ ሲጠይቀው “እያስመሰለ ነው” አለው፡፡ “ማስመሰል(Simulation)” ማለት አንድን ፊዚካዊ አካል በማስመሰያ(Simulator) ወይም በአሻንጉሊት(Prototype) መልክ ሰርቶ ባህሪውን ማጥናት ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ጥናት እና ምርምር ማለት “ማስመሰል(Simulation)” ማለት ነው፡፡ “በማስመሰል(Simulation)” የሰራሃው ነገር በአፅዳቂ ኮሚቴ ፀድቆ እና “ይለፍ” ተብሎ ካለፈ ወደ ማምረት ስራ ይገባል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ በተለይ እንደኛ ባለ እና ድሃ ሀገር ጥናት እና ምርምር ማለት “ማስመሰል(Simulation)” ማለት ነው ብል አልሳሳትም፡፡ ስለዚህ የማረትን እና የምርምርን ልዩነት እና አንድነት ለይተን ማወቅ ግድ ይናል ማለት ነው፡

እኔ “የህዝብ ቤተመፅሃፍት” ነበርኩ ብል አልሳሳትም(I was a public libaray by using the witches)፡፡ ብዙ የኤሌክትሪካል ኢንጂነሪንግ መምህራን እና ተማሪዎች እንዳስተማርኩ እረዳለሁ፡፡ እንዴት ብትሉ ህዝቡ በጥንቆላ ርእሶችን እየሰማ ሲጎግል(google) ነው እውቀት የጨበጠ፡፡ በተለይ ኢምቤድድ ሲስተምስ(Embedded Systems) የሚባለውን ትምህርት ወደ ሀገር ውስጥ ያስገቡት በጥንቆላ ይመስለኛል፡፡ ነገር ግን እኛ ሀገር በተለይ የጎጃም ሰዎች እውቀት አብሯቸው እንደተፈጠረ አድርገው ነው የሚያዎሩ፡፡ በእውነታ ሲነገር ግን ህዝቡ ማንበብ የጀመረው በጥንቆላው የሰማውን በጉግል(Google) እየፈለገ ነው፡፡

አካባቢን ተመልክቶ *መመራመር* ደግሞ እውቀት(wisdom) ይባላል፡፡ በአለም ላይ እውቀት(wisdom) አላቸው የሚባሉ ተመራማሪዎች አካባቢያቸውን ተመልክተው ከተፈጥሮ እውቀት የቀሰሙ ሰዎች ናቸው፡፡ ስለዚህ እኛ ሀገር ውስጥ እውቀት(wisdom) *መገንባት* ከፈለግን አካባቢያችንን ማስተዋል እና እርሱን *መተንተን መቻል* አለብን፡፡ ስለዚህ እውቀት(wisdom) ለመገንባት የፈረንጅ ተመራማሪ የተመራመረውን ምርምር መድገም አይደለም፡፡ አካባቢን ተመልክቶ የእራስን *መሰረት መጣል* ነው፡፡ እንዳንዱ የመመራመሪያ ማንዋል ይዞ ቤተ-ሙከራ ውስጥ *መግባት* ምርምር የሚመስላቸው ሞኞች አሉ፡፡ *መጀመሪያ የመመራመሪያ ማንዋል ለመስራት መጀመሪያ* አካባቢን *መመልከት* እና ማስተዋል፤ ከዚያም በቤተ-ሙከራ *መፈተን* ይገባል፡፡ ምርምር ማለት *የመመራመሪያ ማንዋል ማዘጋጀት* ማለት ነው፡፡ አንዳንዱ የመመራመሪያ ማንዋል ከጉግል ወስዶ በመሞከር የተመራመረ የሚመስለው አለ፡፡ ነገር ግን ምርምር ማለት የመመራመሪያ ማንዋል ማዘጋጀት ማት ነው፡፡ *የመመራመሪያ ማንዋል* ካለ አንድ የ12ኛ ክፍል ተማሪ መሞከር አያቅተውም፡፡ ነገር ግን ምርምር የሚጀምረው ከተፈጥሮ ህግ(natural laws) ነው፡፡ እነዚህን የተፈጥሮ ህጎች(natural laws) ወደ ተጨባጭ እውቀት እንለውጣቸዋለን፡፡ ስለዚህ እውቀት እንገነባለን ማለት ነው፡፡

አንድ አስተማሪ ካልተመራመረ እና የእራሱ የሆነ እውቀት ከሌለው ከተማሪ የሚለየው ቀድሞ በማወቅ ነው፡፡ ስለዚህ ከተማሪ ለመብለጥ እና እውቀት(wisdom) ለመገንባት *መመራመር* እና *መፈላሰፍ* ይገባዋል የሚል እምነት አለኝ፡፡ እኔ ለምሳሌ ሳስተምር አንዳንድ ቀን ባዶነት ይሰማኛል፡፡ ላስተምር ብየ እገባና አስተምሬ ስጨርስ እኔ እና ተማሪዎቸ ባስተማርኩት እርእርስ ላይ ምንም ልዩነት እንደሌለን ሳይ ባዶ እንደሆንኩ ይሰማኛል፡፡ ስለዚህ ይህንን ለማስወገድ *መመራመር* እና *መፈላሰፍ* ያስፈልጋል ማለት ነው፡፡ ነገር ግን “ማንም አያየኝም” ብለንም ቁጭ ብለን ጊዜያችንን መግፋት እንችላለን፡፡ ነገር ግን በዚህ ምድር ስንኖር የሆነ ነገር ሊኖረን ይገባል፡፡ ይህም “ለስሟ መጥሪያ ቁና ሰፋች” የሚል በተለምዶ የምንጠቀምበት አባባል አለ፡፡ “ለስሟ መጥሪያ ቁና ሰፋች” የሚለው አባባል የሚያመለክተው አንድ ሙሽራ ተድራ የሄደችበት ቤት ማስታዎሻ የሚሆን አንድ እቃ ተሰፋለች፡፡ ስለዚህ ቢፋቱ እንኳ ቤተሰቡ ያንን የሰፋችውን እቃ እያየ ያስታውሳታል ማለት ነው፡፡ እኛም ማለፍ አይቀርም እና ቦርጭ ብቻ ይዘን እንዳንሞት የሚል ስጋት ስላለኝ ነው፡፡ ስለዚህ እውቀት(wisdom) ጥለን ብናልፍ መልካም ነው፡፡ በስራችንም የምንረካው

እውቀት(wisdom) ሲኖረን ነው። አውቀት ማላመድ እኔ በምንም ተዓምር እውቀት አልለውም። ብዙ እውቀት ያላመደ ሰው “ብዙ ሃንድአውት(handout) ነው”። ነገር ግን ብዙ የተለያዩ መፅሃፍትን ማንበብ አካባቢያችንን ለመገንዘብ ይረዳናል። አካባያችንን ከተገነዘብን ደግሞ እውቀት(wisdom) ይኖረናል ማለት ነው።

መፅሃፍ እውቀትን ከትውልድ ወደ ትውልድ ያስተላልፋል ይባላል። ይህንን እኔም እስማማበታለሁ። ነገር ግን መፅሃፍትን እንድናነብ የሚፈለገው መፅሃፍን አንብበን አዲስ እውቀት እና ግኝት እንድንፈጥር እንጂ መፅሃፉን እያነበብን እንድንኖር አይደለም። በተፃፈው መፅሃፍ ላይ ተመርኩዘን አዲስ ፅንሰ-ሀሳብ አንድንገነባ እንጂ መፅሃፍትን አንብበን ቁጭ የምንል ከሆነ ሁለተኛ ደረጃ ኮፒ ነን ማለት ነው። ስለዚህ ስናነብ አዲስ ነገር አንዴት ማሰብ እችላለሁ የሚለውን ነገር ማሰብ ያስፈልጋል ማለት ነው። እኛ ሀገር በተለምዶ የሚወራላቸው ሙህራን ብዙ መፅሃፍትን ያነበቡ እንጂ ብዙ የሚያስቡ አይደሉም። አካባቢን ተመልከቶ ብዙ ማሰብ እና መመራመር አውቀት ይገነባል ማለት ነው። የትምህርት የመጀመሪያ አላማው እራሱ ተምረን እንድንመራመር ነው። አይዛክ ኒውተን “እኔም በትላልቆች ትከሻ ላይ ቆሜያለሁ” እንዳለ “ትላልቆች” የተባሉት አስተማሪዎች እና ከእርሱ በፊት የነበሩት ሰዎች የሰሩት ስራዎች ናቸው። ስለዚህ በቀደሙ ስራዎች ላይ ተመርኩዘን እንመራመር አንጂ አንብበን ዝም የምንል ከሆነ ኮፒ ነን ማለት ነው።

ወደ ዋናው ጉዳይ ስንመለስ፤ ሁለተኛ ዲግሪ ጨርሶ ማስተማር ላይ ነበርኩ። በዚህም ሁለተኛ ዲግሪ ጨርሼ እንደተመለስኩ በመጀመሪያው አመት 3 ትምህርቶችን አስተምሬያለሁ። ተማሪዎች በእድሜ ሊጋዎችም ስለሆኑ የነገሯቸውን ነው የሚተገብሩት። ስለዚህ በማክዳ የፍቅር ጉዳይ ለጎሳቸው መቸም ከልብ እየተከራከሩ እና እየደገፉ ነው ያሉ። በዚህም አንዳንድ ጊዜ የመፈርገጥ ነገሮችንም አይቻለሁ፤ እኔም ተመጣጣኝ የሚባል እርምጃዎችን ወስጃለሁ። በጎሳ የተከፈሉበት ምክንያት ከላይ የዘረዘርኩት ነው። ነገር ግን “እንዴት መከፋፈላቸውን አዎቅከ?” ለሚሉ መልስ የሚከተሉት እና ሌሎችም ምክንያቶች ናቸው።ተማሪዎች በጎሳ መከፈላቸውን ያዎቅኩበት ምክንያት ብዙ ነው። ከእነዚህም መካከል

1. በመጀመሪያው አመት ሳስተምር ክላስ የሚመጣው ልጅቷን የያዘ እና በእለቱ ተጠቃሚ ብቻ ነው። ይህም ሲባል “ሲበልጥህ ይዎድሃል” ነው ነገሩ። ይህም ማለት እንዴት ነው ከላይ እነደተጠቀሰው ብዙ ጎሳዎች ናቸው የሚያሻፍዷት። እኔ አንዳንድ ጊዜ ሀገር ቤት “ውርጭ-አለቁ” የምትባል የሆነች የሰው ሀገር ሰው አለች። እርሷን የአካባቢው ጎረምሳ ሁሉም ያንገራግራት እንደነበር ሰምቻለሁ። የዚችም ታሪክ እንደዚያ ነው። ሁሉም ነው የሚዝትባት፤ የሚሰድባት፤ ስለዚህ እኔንም እንደዚያ ለማድረግ የሚሞክሩ ተማሪዎችም አልጠፉም። እኔ ግን እንደዚህ አይነት ተማሪዎችን ከክላስ አስዎጣቸዋለሁ። ምክንያቱም እራሴን ስለማስከብር ነው። **ስለዚህ በተራ መምጣት የተያያዙት ላለመፈርገጥ እና ከእኔ ላለመቀያየም ፈልገው መሰለኝ።** ተማሪዎችን ግን ያልገባቸው ነገር ማክዳን እኔ ከበዳኋት በዲልዶ እንደምበዳት ነው።
2. ሁለተኛ ፊታቸውን ሳነበው ደስ የሚለው ተማሪ በየቀኑ የተለያየ ነው። ይህ ደግሞ በቀጥታ ከልጅቷ ጋር የተያያዘ ነው። ደስ የሚላቸው ልጆች በተቃራኒ ያለው ማክዳን የሚጀነጅነው ቡድን ሲከፋው ነው። እዚህ ላይ አንዷ የምትፈሳዋ ትግሬ እኔ ስለሰዎች የፀባይ መለዋወጥ ሳዎራ “ፍቅር ነው” አለች። ነገር ግን ፍቅር ከሆነ እርሷ በፍቅር መፍሳት የለባትም ነበር።

እና ሌሎችንም ምክንያቶች መጥቀስ ይቻላል። ተማሪዎች ያልገባቸው ነገር ምንድን ነው ማክዳን ምበዳት በዲልዶ መሆኑን ነው።

6. ምእራፍ ስድስት

6.1. ቆምጨዎች “ጠንቋይ ነግሮናል” የሚሉት ሰው አይደለሁም”።

6.1.1. <u>“እኔ ሳልዎለድ ጀምሮ ጥንቆላው አለ፤ ስለዚህ ቆምጬ ጠንቋዮች የሚሉት ሰው አይደለሁም”::</u>

የአሜሪካ ዜጎች እና ሌሎች ፈረንጆችም ከሰሙ በትንሹ ከ1983 በፈረንጆች አቆጣጠር ጀምሮ ይመስለኛል:: አሁን ያለነው 2016 በፈረንጆች አቆጣጠር ነው:: ስናሰላው እነዚህ አሜሪካውያን በጥንቆላ ነገሮችን ማካሄድ የጀመሩ ከ 33 ዓመት በፊት(2016-1983=33) መሆኑ ነው:: እኔ አሁን 33 ዓመቴ ነው:: የተወለድኩት በ1975 ዓ.ም ነው በኢትዮጵያ አቆጣጠር ማለት ነው:: አሁን ደግሞ 2008 ዓ.ም በኢትዮጵያ አቆጣጠር ነው:: 1983 በፈረንጆች ምን አመጣው ብትሉ በዚያ ዘመን የተሰራ የአሜሪካ ፊልም አለ:: ስሙም Scarface(1983) ነው:: ከኢንተርኔት አውርዳችሁ ማየት ትችላላችሁ:: እዚህ ፊልም ላይ ከሚተውኑ መሪ አብርሃም(F. Murray Abraham) እና ፓውል ሸናር(Paul Shenar) የሚባሉ ሁለቱ ተዋናዮች እራሳቸውን ይዘው የሚንጓለሉ “ያዎጣታል ይሄዳ” እያሉ ነው:: ነገር ግን ቆምጬዎች ሄደው አሁን አስጨምረውበት ሊሆን ይችላል:: አሁን ለማጭበርበሪያ የተጨመረ ሊሆን ይችላል:: ከእንደገናም ዘመኑን ሳይቀይሩ እንደገና ሊቀርፁት ይችላሉ ወይም ዘመኑ ውሸት ሊሆን ይችላል::

ስለዚህ እዚህ ላይ ስናየው ነገሩ ትንሽ ትንቢት ይመስላል:: “እኔ እየሱስ ነኝ እንዴ በትንቢት የምዎለድ?” ብየ ሁሌ ያስቀኛል:: እዚህ ላይ መገመት ያለብን ነገር አለ:: እኔ ምን እንደሆን የማውቀው ነገር የለም:: ስለዚህ የተጠነቆለው ጥንቆላም ለእኔም ላይሆን ይችላል የሚል አመለካከት አለኝ:: ምክንያቱም እኔ ሳልወለድ ጀምሮ ህዝቡ(ካታንጋው) “ያዎጣታል ይሄዳል” ካለ “እኔን ላይሆን ይችላል” የሚል ሀሳብ መጣብኝ:: ለዚህ ደግሞ የኢየሱስን ታሪክ መጥቀስ ይቻላል::

እስኪ ስለ እየሱስ ታሪክ እንነጋገር::

ማርያምን ገብርኤል መጥቶ(ከሰማይ ተልኮ) “ዎንድ ልጅም ትዎልጃለሽ፤ ስሙንም እየሱስ ትይዋልሽ” ብሏታል ተብሎ ይታመናል:: ይህ ደግሞ እንደ መፅሃፍ ቅዱስ ገለፃ ከሆነ ነው:: የሚከተለውን ጥቅስ መመልከት እንችላለን::

The Birth of Jesus

Matthew 1-2, Luke 1-2

One day about 2,000 years ago an angel named Gabriel appeared to a young Jewish woman named Mary. Gabriel told Mary she would have a son, Jesus, who would be the Son of God! Mary was confused and worried about this sudden news, but she had faith in God and said, "I am the Lord's servant; let it be as you say."

ይህንን ጥቅስ የክርስትና እምነት ተከታዮች በሙሉ “እየሱስ ተዎልዷል” ብለው ሲያምኑበት ሌሎች እምነቶች እንደ አይሁድ፤ እስልምና እና የመሳሰሉት “እየሱስ አልተወለደም” ብለው ነው የሚያምኑ:: እንዳውም በአይሁድ ሃይማኖት “እየሱስ ገና ይዎለዳል” ብለው ልጃ ገረዶችን “ማርያም ሊሆኑ ይችላሉ” ብለው በማሰብ እስከሚያገቡ ድረስ ይጠብቃሉ የሚባል ነገር አለ:: ከዚህ ምሳሌ ተነስተን እንግዲህ የእኔን ጉዳይ ማብራራት ይቻላል የሚል ሀሳብ አለኝ::

“እኔ ከእየሱስ ወይም ከሌሎች የሃይማኖት ሰዎች አላንስም” የሚል አመለካከት ይገፍ ነው በተለይ ይህን ምእራፍ የጀመርኩት:: የሌሎች የሃይማኖት መሪዎች የየራሳቸው ስብከት እና አስተምህሮ አላቸው:: ከዚህም ውስጥ በክርስትና መስራቹ የተጠቀሱት አስርቱ አእማደ ሚስጥራት ናቸው:: ምክንያቱ ደግሞ እኔ አምላክ ለመሆን የሚያስፈልገው ሁሉ ተሰጥቶኛል:: ከእነዚህም መካከል “የራሴ ጥቅስ” አለኝ:: ከእነዚህም ከ 10ቱ አእማደ ሚስጥራት የተወሰኑትን እንመልከት:-

- የሰንበትን ቀን ትቀድሰው ዘንድ አስብ፡፡ (**<u>አልስማማም</u>**፤ ምክንያቱም ምንም ትርጉም የሌለው ከእምነት ውጭ የሆነ ተግባር ነው፡፡ እንዴት ሰው ሰራህ ተብሎ ይኮነናል? ስለዚህ በዚህ አልስማማም፡፡)
- ስድስት ቀን ሥራ፣ ተግባርህንም ሁሉ አድርግ፤ ሰባተኛው ቀን ግን ለእግዚአብሔር ለአምላክህ ሰንበት ነው፤ አንተ፥ ወንድ ልጅህም፥ ሴት ልጅህም፥ ሎሌህም፥ ገረድህም፥ ከብትህም፥ በደጆችህም ውስጥ ያለ እንግዳ በእርሱ ምንም ሥራ አትሥሩ፤እግዚአብሔር በስድስት ቀን ሰማይንና ምድርን፥ ባሕርንም፥ ያለባቸውንም ሁሉ ፈጥሮ በሰባተኛው ቀን ዐርፏልና፤ ስለዚህ እግዚአብሔር የሰንበትን ቀን ባርኮታል ቀድሶታልም። ***(<u>አልሰማማም</u>፡፡*** *እኔ የምስማማው በሁሉም ቀን የቻልከውን ምክር፡፡ እውነት የሚነግረን አጥተን ነው እንጂ ሃይማኖት ውሸት ስለሆነ ነው፡፡ በዘመናት የተመዘገቡ የሰው ልጅ ቅዠቶች ስላሉ እነርሱን እያነበብን ነው እምነት ያደረግናቸው የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ሌላ ምክንያት ስንመለከት* የአለም ተመራማሪዎች ሌላ ፕላኔት ላይ ህይወት ያለው ፍጡር ካገኙ መፅሃፍ ቅዱስ ላይ ያለው *“እግዚአብሄር ሰማይና ምድርን ፈጠረ፤ ከዚያም ፍጥረታትን በአምሳላቸው ፈጠራቸው”* የሚለው ነገር ይፈርሳል ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም “ሰማይ እና ምድርን” የሚለውን ነገር ስንመረምረው ህይወት መኖር የሚችለው በመሬት ብቻ ነው የሚል አንድምታ ስላለው ነው፡፡ ስለሆነም የአለም ተመራማሪዎች በሌላ ፕላኔት ላይ ፍጥረት ካገኙ መፅሃፍ ቅዱስ መዛባቱ አይቀርም ማለት ነው፡፡ ወይም የአለም ተመራማሪዎች በሌላ ፕላኔት ላይ ፍጥረት ካገኙ ዘፍጥረት(Genesis) የሚበለው የመፅሃፍ ቅዱስ ክፍል መስተካከል ይኖርበታል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ዘፍጥረት(Genesis) ከተካደ ደግሞ የሃይማኖት ምንም ስር የለውም ማለት ነው፡፡)

የእኔ ህጎች ኢንፊኒቲ ኮማንድመንትስ(infinite commandments) ይባላሉ፡፡ ምክንያቱም በዘመን እና በሰዎች የአስተሳሰብ ጥልቀት ሊቀየሩ ይችላሉ፡፡ እነዚህን ህጎች ግለሰቦችም ሆኑ ቡድኖች አንደ እራሳቸው ፍላጎት እና ፍልስፍና መቀየር ይችላሉ፡፡ ምክንያቱም የየግለሰቡ እና ቡድኑ የአስተሳሰብ አድማስ ስለሚለያይ ከዚህ የተሻለም ማሰብ የሚችሉ ሊኖሩ ይችላሉ፡፡ ማለትም እንደ እግዚአብሄር ህግ አይቀየርም ብሎ ነገር የለም፡፡ የእኔን ህግ(የእኔ የኑሮ ሚስጥራት) ከሞላ ጎደል የሚከተሉት ናቸው፡፡

1. ሰባት ቀን የቻልከውን ስራ፡፡ ስራ እንውደድ፡፡ ስራ መናቅ የሚመጣው ሰነፍ ሆነን ስራ መፍጠር ሲያቅተን ነው፡፡ ይህም ሲባል አሪፍ የሚባል ስራ የሚገኘው ስንፈጥረው ብቻ ነው፡፡ ካልፈጠርን ግን ሁሌ የተለመደው እና የተሰለቸው ስራ ነው የሚኖር፡፡ በአለም ላይ በጣም ሀሪፍ እና ውድ ሚባሉት የስራ ቦታዎች እና ስራዎች እንደ ኢንቴል(Intel)፣ አፕል(Apple)፣ ጉግል(google)፤ ፌስቡ (facebook)፤ እና ማይክሮሶፍት(microsoft) በሰዎች የተፈጠሩ እንጂ በተፈጥሮ የተገኙ ስራዎች አይደሉም፡፡ ስለዚህ ምርጥ ስራ የምንፈልግ ከሆነ እንፍጠረው እንጂ ማንም አይሰጠንም፡፡
2. እንደ ጠንቋይ እና ውሸት መረጃወችን በመያዝ የሀገሪቱን የቆሻሻ እና የለማኝ ብዛት አትጨምር፡፡ ለምሳሌ ቆምጨን ብንመለከት፤ በሀገሪቱ ለማኝ፤ ቡሌ የሚበላ እና ቆሻሻ የሚበሉ ሰዎች እንደ ጉድ ሞልተው ጥንቆላ ተጠቅሞ በአለም ሲያሰድበን ይውላል፡፡ የዚህ ትርጉሙ ደግሞ “ለማኙ እየጨመረ ነው” ማለት ይመስላል፡፡ ለምሳሌ በ2008 ዓ.ም፤ ድርቅ ተከስቶ ነበር፡፡ ስለሆነም የአሜሪካ እርዳታ ህዝቡን ከዚህ ድርቅ እንደታደገው የሚታወቅ ነገር ነው፡፡ እንዲሁም በ2008 ዓ.ም ጥንቆላው በአሜሪካ እየተወራ ነበር፡፡ ስለዚህ ድርቅ ተከስቶ እና እርዳታ እየተቀበልን ጥንቆላውን በውጭ ሀገር ማለት “ለማኙ ጨምሯል” የሚል መልእክት ለአሜሪካወች እና ለአለም ለማስታለፍ ይመስላል፡፡
3. በእራስህ እንጂ በሰዎች ግርግር አትመራ(በራስህ ተማመን)፡፡ አንዳንድ ሃያል ሰዎች በሚናገሩት ነገር እራስህን አትታጠብ(Don’t get brainwashed by some charismatic talk)፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው አንድን ሰው ለእድሜ ልክ ማምለክ አይገባም፡፡ ሰዎች ከትውልድ ወደ ትውልድ የተሻለ አመለካከት እንዲኖራቸው ከተፈለገ

አንዴ የተፈጠረውን ሙህር ወይም ጀግና ሲያደንቁ መኖር የለባቸውም። ይህ ነገር እንዴት ነው ሰዎችን እንደ እግዚአብሄር “ሌላ የለም” ብለን መቀበል አይገባም። ታላላቅ መሪዎች ሲሞቱ “የሚተካው የለም” ብለን ማሰብ የለብንም። አንድ ሰው እድሜ ልኩን አይኖርም። ነገር ግን ትውልድ ይቀጥላል። ያንን ጀግና ወይም ታላቅ አሳቢ ብለን ያሰብነውን እና የተመካንበትን ሰው የሚበልጠው እና የተሻለ ሰው ከትውልዱ ሊተካው ይችላል። ስለዚህ አንድን የሞተ የሀገር ወይም የጎሳ መሪ ስናደንቅ ልክ ተስፋ እንደሌለን እና ሌላ ተተኪ እንደማይመጣ ማመን የለብንም። ያደነቅነውን ሰው የፈጠረው ህዝብ እና መሬት መተካቱን አያቆምም ብየ በግሌ አስባለሁ። ስለዚህ ነገሮችን ለምሳሌ በእራሳችን አመለካከት እንመዝናቸው አንጂ ሰዎች በሰጡት አስተያየት አንመርኮዝ። ልባችን ነገሩ ስህተት እንደሆነ እያዎቀው አብዛኞቻችን ሃያል ሰዎች የተናገሩት “ትክክል ነው” ብለን እናስባለን። ስለዚህ በሃያል ሰዎች ጭንቅላት እና አመለካከት አንመሰጥ። የእኔን መፅሃፍ ለምሳሌ ሰዎች አንብበው ከእራሳቸው አስተሳሰብ አንፃር እንዲመዝኑት ነው እኔ የምፈልገው። ስለዚህ የሰዎች አመለካከት አይግዛን የሚል የግል አመለካከት አለኝ። አንዳንዴ ደግሞ የሰዎችን አመለካከት “አልሰማም” ብለን እድሜ ልካቸንን እንደ እስልምና እና ክርስትና ማለቂያ የሌለው ክርክር ማድረግ አይገባም። ስለዚህ የሚመስልህን የአስተሳሰብ ውሳኔ በአጭር ጊዜ መወሰን ይገባል።

4. ምንም እንኳ ዶካ ብትሆንም ነውር አታሳድግ። ነውር አያድግም፤ አይወለድም እናም አይሞትም። ስለዚህ ነውር አታሳድግ። ለምሳሌ ቆምጨወች ጥንቆላ ሰምተናል ብለው የሚዶኩት ዱከና ያደገ ነውር ነው። ይህ ጥንቆላ መወራት ከጀመረ በትንሹ 20 ዓመት ይሆነዋል። እኔ አሁን 33 ዓመት ሞልቶኛል። ስለዚህ ይህ ነውር መወራት የጀመረው ከ 13 ዓመቴ ጀምሮ ነው ማለት ነው። ስለዚህ ቆምጨ እና ጋላ ነውር አሳድገው ነው እያዎሩብን ያለ። ስለዚህ ምንም እንኳ ቆምጨ እና ጋላ ቢሆኑም ነውር ግን አያድግም።
5. ከምንም ተነስተህ ወሬ አታውራ። ይህ አባባል በተለይ የአውሮፓ የእግር ኳስ ተጨዋቾች ላይ ሲነገር እንሰማለን። ለምሳሌ አንድ ጎበዝ የእግር ኳስ ተጫዋች ጎል ሲያስቆጥር “ከምንም ጎል አገባ(He scored a goal out of nothing)” ይላሉ ኮሜንታተር(commentators) ጋዜጠኞች። ይህንንም የኢትዮጵያ ህዝብ “ወሬ ከምንም ያወራል(Ethiopians can create talk out of nothing)” የሚል ነገር ሊወራብን እና ልንሰደብ ይችላል ማለት ነው። ምክንያቱም የኢትዮጵያ ህዝብ ከምንም ወሬ ፈጥሮ እና “ጥንቆላን ወደ ወሬ ቀይሮ” ስለ አለም ህዝብ እያወራ ይገኛል ማለት ነው። ስለዚህ እንደዚህ ያሉ “ምንም” የሆኑ ወሬዎችን ይዘን ህዝብ ባናስጨንቅ እና ባንረብሽ ደስ ይለኛል።
6. ስህተት እየሰራህ እና ያንን የሰራሃውን ስህተት ለማደስ ብለህ “በገፅታ ግንባታ” ጊዜህን አትግደል። ለምሳሌ አብርሃ ፂላ ማክዳ ጋላን ጥሏት እና ማክዳ ጋላ ስትጣል ኦሮሞወች ተደብቀው እንደነበር የሚታወስ ነገር ነው። ነገር ግን አሁን እየተሰራ ያለው ነገር ምንድን ነው ካልን አብርሃ ፂላ እና ከንፈግሬል ጋላ ማክዳ ጋላን በማመላለስ እና በደንብ በመነካከት ለትግራይ እና ለኦሮሚያ የገፅታ ግንባታ ስራ እየሰሩ ነው ማለት ነው። ይህም ምንድን ነው ቢባል አብርሃ ፂላ ማክዳ ጋላን በመጣሉ ምክንያ ትግራይን ጨምሮ “ሴትን ለሚበዳ የሚያሳዩ ጅሎች” እያለ እያስናቀ ስለነበር አሁን እየሰራ ያለው ምንድን ነው “ተፀፅቻለሁ፤ እምቢ ብላኝ ነው ለሚበዳ ያሳየኋት” በማለት እና የትግራይን ገፅታ በመገንባት ትግራይ ቀና ብሎ እንዲሄድ እና ባንዲራውም ከፍ ብሎ እንዲውለበለብ እያደረገ እና ሌት ከቀን እየሰራ ነው ማለት ነው። እንዲሁም ማክዳ ጋላ ስትጣል ኦሮሞወች ፈርተው ስለተደበቁ ህዝቡ ኦሮሞወችን “ፈሪወች፤ ጅሎች ልጃቸው ስትጣል እንዴት ይደበቃሉ?” እያለ እያናናቃቸው ስለነበር አሁን ከፈንብሬል ጋላ እየሰራ ያለው ነገር ምንድን ነው ካልን ማክዳ ጋላን በደንብ አድርጎ በማሻፈድ እና ትግሬወችን በማስፈሳት “እናስፈሳለን፤ አንፈራም፤ አናፈገፍግም” እያለ ኦሮሞ አንገቱን ቀና አድር እንዲሄድ እና የኦሮሚያ ባንዲራም ከፍ ብሎ እንዲውለበለብ ያደርጋል ማለት ነው። ስለዚህ በፅታ ግንባታ ጊዜን ከመግደል ይልቅ ከተቻለ ደደብ ስህት አለመስራት እንዲሁም ስህተት ከተሰራም ይቅርታ መጠየቅ እንጂ እንደዚህ የገፅታ ግንባታ ብሎ ነገር

የለም፡፡ የገፅታ ግንባታ ኢትዮጵያ ውስጥ የተፈጠረ የወሬኞች እና የለማኞች ስራ እንጂ እውነተኛ ፍልስፍና አይደለም ማለት እችላለሁ፡፡ ስለዚህ የገፅታ ግንባታ እያልን ጊዜያችንን አንግደል፡፡

7. የራስህን ዶካነት በሌሎች ላይ በማስፈን የሰው ሙድ አትግደል፡፡ እኛ ለምሳሌ የአለምን ሃብታም ህዝብ ሙድ እየገደልን እንደሆነ መርሳት የለብንም፡፡ በአውሮፓ እና በአሜሪካ ያሉ መዝናኛዎችን እና አንዳንድ አይነ-ገብ የሆኑ ነገሮችን ቆምጨ እና ንፉግ በማስጠንቆል “የፈረንጆችን ሙድ ገድለዋል” ብል ምንም ስህተት አይሆንም፡፡ እኔ አሁን ሳስበው እነዚህ የሆሊውድ ተዋናዮች እና አንዳንድ ሰዎች ሲናገሩ ስሰማቸው ሙዳቸውን ቆምጨ እና ንፉግ እንደገደለባቸው ነው የሚገባኝ፡፡ የኦስካር ሽልማትን እና የግራሚ ሽልማትን በማስጠንቆል የተሸላሚዎችን ሙድ የገደለው “ቆምጨ እና ንፉግ ነው፡፡ የአለም ምርጡን የእግር ኳስ ጨዋታ የአውሮፓ ሻማፒወንስ ሊግን በማስጠንቆል የቡድኖችን የደስታ ሙድ የገደለው ቆምጨ እና ንፉግ በማስንቆል ነው፡፡ ሌላው በቆምጨ እና በንፉግ ሙዱ የተገደለው ደግሞ “ዩቱብ(youtube.com)” ነው፡፡ ይህ “ዩቱብ(youtube.com)” የተባለው ደህረ-ገፅ የአንዳንድ ቪዲዮወች እና የመማሪያ ቲቶሪያሎች ያሉበት ሲሆን ቆምጨ እና ንፉግ ባደረሰበት የሙድ ግድያ እንዳለ “ሳል በሳል”፤ “ያወጣታል፤ ይሄዳል” እና መንኮሻኮሻ ሆኗል ማለት እችላለሁ፡፡ ስለዚህ እባካችሁ ይህንን የተለወጠ አለም አናዱከው፡፡ የአለም ህዝብ መሬትን “የተሻለ ቦታ” ለማድረግ ሲለፋ የኖረውን እና የፈጠረውን ቴክኖሎጂ እኛ በጥንቆላ ሙዱን እየገደል ነው፡፡

8. ምንም እንኳ ጠንቋይ ቢነግርህም የቆሻሻ እና የስርቆትን ልዩነት እወቅ፡፡ አንድ ገንዘብ ሲሰረቅብህ “ቆሻሻ ነው” የምትል ከሆነ “አንተስ የጣልከውን ቆሻሻ ለምን ትፈልጋለህ” የሚል ጥያቄ ያስነሳብሃል፡፡

9. ምንም እንኳ አኖሌ ብትሆንም የጣልከውን ቆሻሻ አትፈልግ፡፡

10. ምንም እንኳ አኖሌ ብትሆንም እራስህ ሰርቀህ በሌላ ሰው ኢታመሃኝ፡፡

11. በእራስህ እና በንሳህ አትፈር፡፡ እንዲሁም ንሳህን እና እራስህን አትናቅ፡፡ ለምሳሌ ኦሮሞወች ሌሎች ኦሮሞወችን ይንቃሉ፡፡ ይህንን ያረጋገጥኩበት ምክንያት ማከዳን(ማጋኢጋ) ለመጣል ህዝቡ ከትግሬዎች ጋር ቦድኖ ሲመካከር ኦሮሞወች ሰምተው ዝም አሉ፡፡ ኦሮሞወች ለመስማታቸው ደግሞ እኔ ምስክሮቼ እራሳቸው ኦሮመዎችን አቀርባለሁ፡፡ እነዚህም ማከዳን(ማጋኢጋ) ለመጣል ህዝቡ ሲመካከር የሰሙ ኦሮሞወች ፍሬው ጠባቡ ኦሮሞ(ፍጋጠጋ)፤ ሙሌ ኦሮሞ(ሙጋ)፤ ዶ/ር ጌታሁን ኦሮሞ(ዶጌጋ) እና ሌሎችም ኦሮሞወች ናቸው፡፡ ነገር ግን ኦሮመዎች ሌላውን ኦሮሞ ስለማያከብሩ እና ስለማያፍሩ የማከዳን ቤተሰቦች የህዝቡን ምክር ደበቋቸው፡፡ ኦሮሞ እራሱን ሲክድ እና ሲንቅ ሌላም ጊዜ አይቼዋለሁ፡፡ ይህም መቼ ነው ቢባል ሃሮማያ ዩኒቨርስቲ የመጀመሪያ ዲግሪ እየተማርኩ ሶፊያ ሞሃመድ(ሶጋሞጋ) የምትባል ኦሮሞን “የኦህዴድ አባል አልሆነችም” ብለው አንሳፈፏት፡፡ ይህ ደግሞ ኦሮሞ ሌላውን ኦሮሞ አለማፈር እና አለማከበር ነው፡፡

12. ምንም እንኳ ፓጋን ብትሆንም በፍልስፍና ተመራ፡፡ ይህ የሚያመለክተው ፓጋን ማለት በእንስሳት እና በእፅዋት የሚያምን ሰው ማለት ነው፡፡ እነዚህ ፓጋኖች ደግሞ ከሌላው እምነት የሚለዩት የሃይማኖት ፍልስፍና የላቸውም፡፡ ስለሆነም እነዚህ ፓጋኖች ወደ ሃይማኖታቸው ፍልስፍናን ቢቀላቅሉበት ህይወታቸው ይሻሻል ነበር ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ ኦሮሞወች በዛፋቸው(በእምነታቸው) ላይ ፍልስፍና ቢጨምሩበት ውሸትም ይቀንሱ ነበር ማለት ነው፡፡ ኦሮሞ እራሱ ይዋሻል ብቻ ሳሆን መባል ያለበት ሌሎች ሲዋሹባቸው እራሱ አይገባውም፡፡ ኦሮሞ ከሌላ ሰው ጋር ሲያወራ የተመለከተ ሰው ሊኖር ይችላል፡፡ ኦሮሞወችን ሌሎች ሰዎች እውነት አያወሯቸውም፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ የሚነግሩትን ሁሉ “እውነት ነው” ብሎ ነው የሚቀበለው፡፡ ለዚህ ዋናው ምክንያት ደግሞ ኦሮሞ ፓጋን ስለሆነ እና ነገሮችን መመርመር ስለማይችል ነው፡፡ ስለዚህ ኦሮሞ “ፕራንክprank)” የሚባለውን የወሬ አይነት ማወቅ አለበት ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ ማከዳ ጋላን ህዝቡ በስልክ አጭር መልእክት “ፕራንክprank)” እያደረጋት፤ ማከዳ ጋላ ግን እውነተኛ መልእክት ነው ብላ ነው የምታስብ፡፡

13. በራስህ ድድብና ሌሎች የተሻሉ ደደቦችን በማድነቅ ጊዜህን አትግደል፡፡ ለምሳሌ እኔን ጎጃሞች እና የእኔ ቤተሰቦች ለአሜሪካኖች “ፕሮፌሰር ይሆናል” እያሉ ያዎራሉ፡፡ እነዚህ ጎጃሞች እና የእኔ ቤተሰቦች ያልገባቸው ነገር የእነርሱ ድድብና እና የኢትዮጵያ ኋላቀርነት ነው፡፡ አሜሪካ ውስጥ እኮ አንድ ሎሚ ብትወረውር በትንሹ 10 ፕሮፌሰር ልትመታ ትችላለህ፡፡ ስለዚህ የምናደንቀውን ነገር እንወቅ፡፡ እኛ ሀገር እውቀት አለን እያለን ለአውሮፓ እና ለአሜሪካ እናስተምራለን ማለት “ልጅ ለእናቷ ምጥ አስተማረች” እንደማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሰዎችን ወይም ነገሮችን ስናደንቅ የምናደንቅለትን ሰው እራሱ *መመ*ልከት ይገባል፡፡ ለአሜሪካዊ ለምሳሌ “ለውጥ አለ” ብለህ “13 ዩኒቨርስቲ ገንብተናል” ብለህ ይምትናገር ከሆነ ቆይቶ ሊስቅ ይችላል፡፡ ለማንኛውም ለሁሉም ነገሮች *መ*ደነቅ ያለብን በሀገራችን እንጂ በሌሎች ሀገሮች ዜጎች እይታ ልናንስ ስለምንችል ሄደን ስናወራ *መ*ጠንቀቅ ይገባል፡፡ አንድ ሰው ስለራሱ ማውራት የለበትም፡፡ ስለዚህ ለጉግል(Google) እውቀት እባካችሁ እኔንም በፈረንጅ *መ*ሃል አታድንቁኝ፡፡ እነርሱ ደደብ ናቸው ማለት እኔን ጎበዝ አያደርገኝም ወይም እነርሱ ጎበዝ ናቸው ማለት እኔን ደደብ አያደርገኝም፡፡ ስለዚህ ሁላችንም እራሳችንን እንሁን፡፡
14. እራስህን እያደነቅህ አታውራ፡፡ ሰዎች እራስህን ስታደንቅ ስልኪ(phony) የሚል ስም ሊያዎጡልህ ይችላሉ፡፡
15. እራስህን ከሌሎች ጋር እያወዳደርክ አትኩራ ወይም አትሸነፍ፡፡ ለዚህ ብዙ ማስረጃ እሰጣችኋለሁ፡፡ ለምሳሌ ቦሌ ያለ ሰው ጥሩ ቤት አለው ማለት እኔ ድሃ ነኝ ማለት አይደለም፡፡ ለእኔ አንድ ላፕቶፕ እና የዩኒቨርስቲ አስተማሪ ከሆንኩ ሌላ የምፈልገው ነገር የለም፡፡ ስለዚህ እራሴን እንደ ሃብታም ነው የምቆጥር ማለት ነው፡፡ አንዳንዱ ደግሞ አስተማሪ በመሆኑ ከታች ያሉትን እና ስራ ያላገኙትን እያየ ሊኮራ ይችላል፡፡ በእራሳችን ስንኮራ የሚበልጡን እንዳሉ *መ*ገንዘብ ይገባል፡፡ ከእንደገናም ሌሎች ፕሮፌሰር ስለሆኑ አንተ ደደብ ነህ ማለት አይደለም እና ተስፋ *መ*ቁረጥ አይገባም፡፡ ስለዚህ ሌሎች ሃብታም ናቸው እና አንተ ድሃ ነህ ማለት አይደለም፡፡ የእኛ ደካማነት ሌሎችን ጀግና አያደርጋቸውም፡፡ እንደገናም የእኛ ጀግንነት ሌሎችን ደካማ አያደርካቸውም፡፡ የእኛ ደፋርነት ሌሎችን ፈሪ አያደርጋቸውም፡፡ እንደገናም የእኛ ፈሪነት ሌሎችን ደፋር አያደርጋቸውም፤ ወዘተ፡፡ ስለዚህ ለነገሮች እኛ ተገቢውን ዝግጅት አድርገን እና ብቁ ሆነን *መ*ገኘት እንጂ በሌሎች ማንነት የምንመካ ከሆነ እኛ የመጨረሻ እጣ-ፋንታችን ውድቀት ሊሆን ይችላል፡፡ ለምሳሌ አንድ ጎበዝ ተማሪ ከስሩ ያሉትን ተማሪዎች እየተመለከተ የሚዘናጋ ከሆነ ከሌሎች እና በሀገር አቀፍ ደረጃ ሲወዳደር ላይሳካለት ይችላል፡፡ ነገር ግን ይህ ጎበዝ ተማሪ ማንንም ሳይመለከት እራሱ ባስቀመጠው *መ*መዘኛ ጠንክሮ የሚያጠና ከሆነ እስከ *መ*ጨረሻው ድረስ ማንም ያሳካውን ስኬት ሊያሳካ ይችላል የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ በተቃራኒም አንድ ደካማ የሚባል ተማሪ የሚበልጡትን እየተመለከተ ተስፋ የሚቆርጥ ከሆነ ውድቀቱ የከፋ ሊሆን ይችላል፡፡ ነገር ግን ይህ “ደካማ ነኝ” ብሎ የሚያስብ ተማሪ ሌሎችን ተማሪዎች ሳይመለከት እራሱ ባስቀመጠው *መ*መዘኛ *መ*ሰረት ቢያጠና መልካም የሚባል እውቀት ሊገነባ ይችላል ማለት ነው፡፡ ጠንክሮ *መ*ስራት እንጂ ሌሎችን እየተመለከትን *መ*ዘናጋትም ሆነ *መ*ፍራት አያስፈልግም የሚል አመለካከት ስላለኝ ነው፡፡
16. በሀገርህ እንጂ በጎረቤት ወይም በሃብታም ሀገሮች አትመካ፡፡ ለምሳሌ እኛ በአሜሪካ እየተመካን አሮሞን ለመብዳት የምናደርገው ጥረት ጥሩ አይደለም፡፡ እኛ “እዚያ ይሄዳል” ስንል ምን አልባትም ሀገራችንን እየናቅን እና እየከዳን ላይመስለን ይችላል፡፡ አንዳንዶች “እዚያ ይሄዳል” የሚለው ሀገርን እንደ *መ*ሳደብ አይቆጥሩትም፡፡ ነገር ግን “እዚያ ይሄዳል” ማለት “የእኛ ኢኮኖሚ አሮሞን ማሻፈድ አይችልም” እንደ ማለት ነው፡፡ ነገር ግን እራሳችንን ከምንንቅ አሮሞን አለመብዳት ይሻለን ነበር፡፡ ስለዚህ በጎረቤት እና በሃብታም ሀገሮች ሀገራችንን ከደን አንመካ፡፡
17. በልብህ አሜሪካዊ እና እስራኤላዊ በካርድ ደግሞ ኢትዮጵያዊ አትሁን፡፡ አንዳንዶች አሜሪካ የተሰደደ ዘመድ ስላላቸው በጣም የሚኮሩ አሉ፡፡ አንድ አሜሪካ ዘመድ ያለው ሰው የሚኮራ ከሆነ አሜሪካ ዘመድ ስላለው የሚመቅንበት ሰው አለ ማለት ነው፡፡ ይህ ማለት ሁሉም አሜሪካ *መ*ሄድ ይፈልጋል ማለት ነው፡፡ አንዱ ለምሳሌ

አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ 5 ኪሎ ግቢ ሲያዎራ “እዚያ ሀገር ይሄዳል” አለ፡፡ “እዚያ ሀገር ይሄዳል” የተባለው ሀገር አሜሪካ ነው፡፡ ስለዚህ አሜሪካን እንደ ዚህ በኮድ እስከ መገንዘብ ድረስ ደርሰናል ማለት ነው፡፡ እኔ ለምሳሌ ከጓደኞቼ ጋር ስለ ውጭ ሀገራት ስናዎራ አሜሪካን፤ ካናዳን እና አውሮፓን “እናት ሀገር” እያልን ነው የምንጠራቸው፡፡ ስለዚህ ኢትዮጵያ ውስጥ የምንኖረው ለኮንትራት ነው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ በልባችን እራሱ ኢትዮጵያ ከሌሎች ሀገሮች ጋር “እኩል ናት” የሚል አመለካከት ሊኖረን ይገባል፡፡ አለበለዚያ ግን ሀገራችንን ሁሌ የባታች የምናደርግ ከሆነ ሁሌም እኛም የዜጎች ሁሉ የበታች ሆነን ነው የምንኖር ማለት ነው፡፡ እኔ ታርሜያለሁ፤ እናተም ታረሙ፡፡

18. በልብህ ፈረንጅ በቀለም ደግሞ ጥቁር አትሁን፡፡ እዚህ ላይ ለምሳሌ የኦሮሞን “ጀርመን ነኝ” እና የሀበሾችንም “የእስራኤል ስደትን” ማንሳት እንችላለን፡፡ “አፍሪካዊ ነኝ” የሚል ጠፋ፡፡ ኦሮሞወች “የአፍሪካ ልጅ ነኝ” ብለው መፈክር አውጥተው በፌስቡክ(facebook) ሲከራከሩ ነበር፡፡ ነገር ግን ኦሮሞ “ጀርመን ነኝ” ብሎ አፍሪካን በቀጥታ የካደ ህዝብ ነው፡፡ እኛ ሀበሾችም ቤተ-እስራኤሎች ወደ እስራኤል ከድተውን እየጠፉ ሲሄዱ እኛ ግን “ዘርሽ ገባ እየሩሳሌም” ብለን ዘፍነናል፡፡ ቤተ-እስራኤሎች እኮ “ፈላሻ” በሚል ስም የተናቁ ሰዎች እንደነበሩ ነው የሚነገረው፡፡ ነገር ግን አሁን ፈረንጅ ስለተዘመዳቸው ወደድናቸው ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኛ እራሳችንን እንሁን፡፡ እኛም እኮ የሚቀበለን አጥተን ነው እንጂ እስራኤል ጨርሰን ብንሄድ ደስታውን አንችለውም፡፡ የሀበሻ ህዝብ እስራኤል “ውሰዱን” ብሎ ቢጠይቅ እስራኤሎች “አንፈልግም” ብለው እቢ አሉ የሚባል ነገር አለ፡፡ እስራኤሎች “እሽ” ቢሉ ኖሮ ኢትዮጵያን እንለቃት ነበር ማለት ይቻላል፡፡ ስለዚህ እራሳችንን ከልብ እንውደድ የሚል መልእክት አለኝ፡፡ እኔ አንዴ ኢትዮጵያዊ ነኝ፤ ሁሌም ኢትዮጵያዊ ነኝ(I am once Ethiopian always Ethiopian)፡፡ እኛ “የእስራኤል ዘር ነኝ” የምንል ከሆነ “የሰው ልጅ ከውሃ ነው የተገኘው” በሚለው የሳይንስ ህግ መሰረት ከአሳ፤ ከአልጌ፤ ከእንቁራሪት እና ከመሳሰሉት የውሃ እንስሳት ጋር ዝምድና አለን ማለት ይቻላል፡፡ አሁን በኢትዮጵያ ዘመን አቆጣጠር 2008 ነው፡፡ ስለዚህ ይህንን ያህክል ዘመን ቆጥረን “ዘራችን ከሌላ ነው” የምንል ከሆነ የእኛ ዘር የለንም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እኔ ህዝቡ በዚህ ከገፋ እኔ ስሜን ሁሉ ልቀይር እችላለሁ፡፡ “ማኪዳ” የሚለው ስም “የንግስተ ሳባ” ስም ነው ብለው ነው ሚያስቡ፡፡ ይህ ስም መጀመሪያም አቤልን(አብርሃን) የሸወደው ስም ነው፡፡ ማኪዳ በስሟ አጭበርብራለች፡፡ ኦሮሞ መጀመሪያም በነማኪዳ ቤተሰብ የተናቀ ነው፡፡ ሁሉም የማኪዳ ቤተሰቦች ስማቸው የኤርትራ እና የትግሬኛ ስም ነው፡፡ ለምን “በለጨ” አልሆነም? ብለን ስንጠይቅ ኦሮሞ እራሱን ስለሚንቅ ነው፡፡

19. ሃይማኖትን ብቻ አትስማ፡፡ ፍልስፍናን ከእምነት ጋር አጣምረህ አስኪድ፡፡ ሃይማኖት ብቻውን ጨው የለውም፡፡ ፍልስፍና የህይዎት ቅመም እና ጨው ነው፡፡ ስለዚህ ኑሯችንን በፍልስፍና እናጣፍጠው፡፡ ሁሉም ፍልስፍና የህይዎት ቅመም ነው ማለት ይከብዳል፡፡ ስለዚህ ስንፈላሰፍ እውነትን መሰረት ያደረገ ፍልስፍና እንፈላሰፍ፡፡ እኔ ለምሳሌ “ሃይማኖት ውሸት ነው” የሚል እና መጨረሻ የሌለው ፍልስፍና አልቀበልም፡፡ ምክንያቱም በግልፅ እና በማያከራክር መንገድ ማስረዳት ስለማይቻል ነው፡፡ ስለዚህ ስንፈላሰፍ ቅዠትን እና ፍልስፍናን እንወቅ፡፡ ፍልስፍና በቃ እውነትን መሻት ነው፡፡ ሁሌም የሚታየውን እና የሚሆነውን ነገር እንናገር፡፡

20. አምላክ ብሎ አንድ ነገር የለም፡፡ ስለዚህ ሲመችህ ብቻ እመን፡፡ ሃይማኖት ብቻውን ትንሽ ህይዎትን ያጨልማል፡፡ ምክንያቱም ሁሌ እምነት ይሰለቻል፡፡

21. የህይዎት አላማ ይኑርህ፡፡ ይህም ሲባል ለምሳሌ የምትማረውን ትምህርትም ሆነ ስራ ወደ ግብ መቀየር ይገባል፡፡ አንዳንዶቻችን በተማርነው ትምህርት ያለመርካት እና የመቆጨት ነገር ይታይብናል፡፡ ይህንን በተማርነው ትምህርት አለመርካትን እና መቆጨትን ያመጣው ደግሞ የህይወት አላማ አለመኖር ነው፡፡ በምንማረው ትምህርት ላይ የተለያዩ ሰዎች ስም በፎርሙላዎች እና በአንዳንድ ዲዛይኖች ላይ እናያለን፡፡ ይህም ምንድን ነው ሰዎች በፈጠሩት ፈጠራ እንደማስታዎሻ ስማቸው በፈጠራው ስም ሆኖ ማለት ነው፡፡ እነዚህ ሰዎች ስኬታማ የሆኑ ሰዎች

ናቸው፡፡ እነዚህን በየትምህርት መስኩ “ስኬታማ ናቸው” የተባሉትን ሰዎች ስኬታማ ያደረጋቸው የትምህርት መስኩ የህይዎት አላማቸው ስለሆነ ነው፡፡ ስለሆነም እኛም ሀገር ስኬታማ ሰዎችን እንድናገኝ ሁላችንም በምንሰራው ስራ እና በተሰለፍንበት አላማ እቅድ እና ግብ ልናስቀምጥ ይገባል፡፡

22. ፍቅርንም ሆነ ፀብን በልክ አድርግ፡፡ (ስታፈቅርም ሆነ ስትጣላ እምቡር አትበል)፡፡ ፍቅርንም ሆነ ፀብን ይዞ በመጠኑ መንቀሳቀስ ይሻላል፡፡ “ሲበዛ ጨው ይመራል” እንደተባለ፤ ፀብም ሆነ ፍቅር ሲበዛ መጨረሻው ጥሩ አይደለም፡፡
23. ጎጠኛ አትሁን(ጎሳህን እንደ ሂትለር አትውደድ፡፡ ምክንያቱም አደጋ አለው)፡፡ ጎሳችንን እንውደድ ነገር ግን ከሚገባው በላይ አንውደድ፡፡ ይህም ብዙ ትርጓሜን ሊይዝ ይችላል፡፡ ለምሳሌ ጥቁር ነን ብለን ነጮችን መጥላት አይገባም፡፡ ለምሳሌ ሮበርት ሙጋቤ የተናገወረው “ቂጤን በነጭ ሶፍት እስከጠረግኩ ድረስ ምንም አይመስለኝም” ብሎ ነበር፡፡ ይህም በአንዳንድ የአፍሪካ ወጣቶች እንደ ጥቅስ ተይዞ በፌስቡክ ሲሰራጭ ይታያል፡፡ ነገር ግን ነጮችም የጥቁርን መልክ እና ቀለም የሚጠቀሙበት ጥሩ ነገር አለ፡፡ ለምሳሌ የምንፅፈው በጥቁር ቀለም ነው፡፡ ቁራን፤ መፅሃፍ ቅዱስ፤ እንዲሁም የዳቪቺ ኮድ እራሱ የተፃፈው በጥቁር ቀለም ነው፡፡ ስለዚህ ምንም መንጫጫት አያስፈልግም፡፡ ነጮችን መጥላት አያስፈልግም፡፡ ምክንያቱም ነገሩ የማሸነፍ እና የመሸነፍ ጉዳይ እንጂ የቀለም ጉዳይ አይደለም፡፡ “ያሸነፈ ይኖራል(Survival of the fittest)” በሚለው የዳርዊን ፍልስፋና መሰረት ጥቁር ህዝብ የተናቀው በመሸነፉ እንጂ በቀለሙ አይደለም፡፡ ስለዚህ ነገሮች ላይ ተወዳድሮ ማሸነፍ እንጂ ጥላቻ አስፈላጊ አይደለም፡፡
24. በአንቀፅ 39 አትደበቅ፡፡ ይህ ህግ በተለይ ኦሮሞወችን እና አንዳንድ አስመሳይ ግለሰቦችን እና ቡድኖችን ይመለከታል፡፡ ኦሮሞችን ስናይ ለምሳሌ ፀብ ፈጥረው “ሰደበኝ” የሚሉ አይጠፉም፡፡ ስለዚህ በዓንቀፅ 39 መደበቅ እናቁም፡፡
25. በዘረኝነት ምርቃና አይያዝህ፡፡ አንዳንድ ዘረኞች በጣም ምርቃና ይዟቸዋል፡፡ ስለዚህ በጫት አንጂ በዘረኝነት ምርቃና የለም፡፡
26. መንግስትን እንደገቢ ምንጭ ቆጥረህ “ሃብታም ነኝ” አትበል፡፡ መንግስት መምራት ለመክበር እና ገቢ ለማጋበስ አይደለም፡፡ መንግስት መምራት ግብር ለመብላት አይደለም፡፡ ስለዚህ ግብር አንብላ፡፡ ቤተ-መንግስትን እንደ ተስፋዋ ምድር (ከነዓን) አንቁጠር፡፡ በዓሁኑ ሰዓት የኢትዮጵያ መንግስት አንዳንድ ድርጅቶችን ከአናታቸው በላይ ግብር ጥሎባቸው እና መክፈል አቅቷቸው ተዘግተው ይታያል፡፡ ግብር እንክፈል፡፡ ነገር ግን አንዳንድ ጊዜ የግብር እና የዘረፋ ልዩነቱ መታዎቅ አለበት፡፡ በአንዳንድ የከፍለ ሀገር አካባቢወች ለምሳሌ አንዱ ተመራጭ አንድን ባለ ሃብት ማጥቃት ሊፈልግ ይችላል፡፡ ስለዚህ ስልጣን በመጠቀም አንድን ድርጅት ከሚያተርፈው በላይ ግብር ሊጥልበት ይችላል፡፡ ስለዚህ ግብር አጣጣልን በተመለከተ ቢታሰብበት ይሻላል፡፡ እዚህ ላይ አንድ ነጋዴ ማትረፍ ወይም ማትረፍረፍ አለበት፡፡ ያለበለዚያ ግን መልፋት የለበትም፡፡ አንድ ነጋዴ በቂ ትርፍ ማግኘት አለበት፡፡
27. ገንዘብ አትውደድ፡፡ ስራን ለገንዘብ ሳይሆን ለስራ እርካታ ብለህ ስራ፡፡ ሁሉም ስራ ገንዘብ ላያመነጭ ይችላል፡፡ እዚህ ላይ ከላይ ስለህይዎት አላማ የተፃፈውን መመልከት እንችላለን፡፡ ስራን ስንወድ የህይወት አላማ ይኖረናል፡፡ ገንዘብ ስንወድ ግን ምንአልባትም ጥሩ ገንዘብ የሚያመነጭ ስራ እየፈለግን ጊዜያችን ሊያልቅ ይችላል የሚል ስጋት ስላለኝ ነው፡፡
28. ከአቅምህ በላይ አትኩራ፡፡ ምክንያቱም ለምሳሌ ከአቅም በላይ መለጠጥ ስር(ጅማት) ይቆርጣል፡፡ ከአቅም በላይ መኩራት የበላይነት ወይም የበታችነት መንጫጫት(superiority complex or inferiority complex) የሚባሉትን ችግሮች ያመጣል፡፡ ስለዚህ እንደዚህ ከመንጫጫት ሰው እንደሚያይህ እና እንደ እውነታው ኑር፡፡ ለምሳሌ የኦሮሞን እና የቆምጨን ጉዳይ ማየት እንችላለን፡፡ አምሃራ የሚያስበው በጣም በኋላ ቀር አመለካከት እና

“የፈረንጅ ዘር ነኝ” ብሎ ስለሆነ **“ሁሉም የአምሃራ ህዝብ ኩሩ ነው ብሎ ነው”**። በዚህም ምንያት የእኔን ጉዳይ ማለትም “ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ) እና ጣሳ አያና(ጣጋኢጋ) ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል ማለታቸው አምሃራውን እንዳሳፈረው እና ከድሮ ኩራቱ እንዳዋረደው አድርጎ ነው የሚያስቡ። በመሆኑም “በዲልዶ ያወጣታል” ሲል ይውላል። ነገር ግን እኔ ብርሃኑ ገመቹን እና ቄስ እንዳልከን ቆሻሻ ሲበሉ አይቻቸው አሮሞን ምንም አልመሰለውም። ለዚህ ደግሞ ምክንያቱ አሮሞ ለእራሱ በሚሰጠው ዝቅተኛ ግምት ምክንያት ነው። ለአሮሞ ነውር መስራት ምንም አይደለም። ነገር ግን የቆምጨ ከአቅም በላይ የመኩራት ችግር *“በፍቅር-እስከመቃብር”* መፅሃፍ ውስጥም ተዳሷል። ስለዚህ ከአቅም በላይ መኩራት ጥሩ አይደለም።

29. ወንድ ከሆንክ፤ የጀመርከውን ሴት ለሌላ ወንድ “ብዳልኝ” ብለህ አሳልፈህ አትስጥ። ይህም ማለት እንዴት ነው እምቢ ያለችህን ሴት እራስህ ለለሎች ወንዶች “ብዱልኝ” ብለህ ከምትሰጥ ዝም ብለህ መተው የተለመደ እና የአባቶቻችን ባህል ነው። ስለዚህ ሴትን ወደ ሌሎች ወንዶች ማስተላለፍ ልክ እንደ ቡሽቲ ሁሉ ኢትዮጵያ ውስጥ ባህል እንዳይሆን ስለሰጋሁ ነው። የራስክን ችግር ለሌላ አሳልፈህ አትስጥ። ካልቻልክ እርዳታ መጠየቅ ይቻላል። የጀመርከውን ሴት “እምቢ ስትልህ ለሌላ ወንድ አሳልፈህ ሰጠህ ማለት ያንተን ችግር ለሌላ አሳልፈህ ሰጠህ ማለት ነው።
30. ሰው ለመጉዳት ብለህ እራስህን አትጣል። ለምሳሌ አሮሞወች ማየት ይችላል። እኔን ለመጉዳት ብለው ነው ማክዳ ስትጣል ዝም ብለው ቆመው ያዩ። ይህ ነገር ግን ለጊዜውም ቢሆን እኔን የጎዳኝ መሰላቸው እንጂ የተጎዱ እነርሱ ናቸው። *“እንዳውም እንዳው ነሸ እንኳንሰ ነፍሶብሸ”* የሚባለው ተረት ማምጣት ይቻላል። ኦሮሞ እንኳን ሲደፈር ዝም ብሎ እንዲሁም የኢትዮጵያ ህዝብ ይንቃቸዋል። ስለዚህ ለበለጠ መደፈር እና መናቅ በር እየከፈቱ እንደሆነ አልገባቸውም።
31. የሀገርን ሚስጥር ለውጭ አሳልፈህ አትስጥ።
32. የውጭ እርዳታ አትፈልግ። ችግር ሲገጥም እዚሁ ለመረዳዳት ይመች ዘንድ ጠንክረን እንስራ። በየዘመኑ የእርዳታ ስንዴ መራገፊያ ወደብ መሆን ይደብራል። ደምህ እና ሽንትህ የእርዳታ ስንዴ እና ዘይት ሊሆን ይችላል። ስለዚህ ችግራችንን ለይተን ከድርቅ እራሳችንን እንከላከል።
33. በጣም ብልጥ አንሁን። አብዛኞቻችን በቡና አምራችነት ብቻ ነው የምንበለጥ። በህይወት ውስጥ ሌሎችን መብለጥ እንዳለ ሁሉ በሌሎች መበለጥም ስለሚኖር ነው።
34. የሀገር ፍቅርንም በእምቡርታ አንግለፀው። የሀገር ፍቅር የሀገርን ሚስጢርን ከመደበቅ ይጀምራል። ፈረንጆች ሚስጥራችንን ከሚሰሙብን አሮሞ ቢሰማ ይሻለን ነበር ባይ ነኝ።
35. ቡና አምርተው ሸጠው ምንዛሬ የሚያስገቡ ዜጎች እና በጉልበት ሰርተው ምንዛሬ የሚያስገቡ ዜጎች እኩል ናቸው ብየ አላስብም። ቡና አምርተው ምንዛሬ የሚያስገቡትን ክብር ልንሰጥ ይገባል። እኔን ለምሳሌ “እውጭ ይሄዳል” የሚሉኝ “ምንዛሬ አምጣ” ተብየ ነው። እኔ ደግሞ “ሀገር ውስጥ ሰርቼ ምንዛሬ አስገባለሁ እነጂ በጉልበቴ ምንዛሬ አላመጣም” ብየ ነው እየተከራከርኩ ያለሁ። አብዛኛው ዜጎች ሀገር ለቀው ሲሄዱ የሚያግዳቸው የሌለ “በጉልበታቸው ምንዛሬ ያመጣሉ” ተብሎ ስለሚታሰብ ነው። ስለዚህ እኔ ደግሞ ቡና አምራቾችን መቀላቀል ነው የምፈልገው። ቡና አምራቾችን መቀላቀል ማለት ሀገር ውስጥ ጠንክሮ መስራት ማለት ነው። በጉልበታችን ሰርተን ምንዛሬ ከውጭ ሀገራት ለማምጣት አንሞክር። አንዳንዶቹ ምን አልባትም ከውጭ ሀገር ዶላር ሲያስገቡ እነዚህ እንደ አሜሪካ ያሉ ሀገሮች “የሚታለብ ላም(cash cow)” እንዳይመስሏቸው ብየ ነው። ምክንያቱም አንድ ሀገር “የሚታለብ ላም(cash cow)” ነው የሚባል በንግድ ስታጭበረብረው እንጂ በጉልበትህ ከሰራህ ባሪያ ነህ ማለት ነው። ስለዚህ ከውጭ ሀገሮች ሄደን ገንዘብ ወደ ሀገር ውስጥ ስናስገባ በንግድ እንጂ በጉልበት መሆን የለበትም የሚል አመለካከት አለኝ። በጉልበት ከሆነ ባርነት እንጂ ገንዘብ አይደለም።

36. ቡና የሌላቸው ክልሎች እና አካባቢዎች በብዛት የመንግስት ስልጣን ሲቀራመቱ ይታያል፡፡ ይህንን ነገር ስንመረምረው የቡናን ገቢውን እንጂ ስራውን አንፈልግም የሚሉ ናቸው፡፡ ይህም መንግስትን እንደ ሃብት ምንጭ አንቁጠር፡፡ ስለዚህ ስልጣንን ለቡና አምራቾች እናካፍል፡፡

37. ስልጣንን ለብርሄር-ብሄረሰቦች በየ8 ዓመቱ እናካፍል፡፡ ይህ ምንድን ነው ቢባል የስልጣን ክፍፍል ያስፈልጋል፡፡ የስልጣን ክፍፍል ሲባል ደግሞ ኢህአዴግ እየመራ ለሚቀጥሉት 50 ዓመታት መሪ ከትግሬ ወደ ወላይታ ማዞር አይደለም፡፡ ፍትሃዊ ምርጫ መኖር አለበት፡፡ የኢትዮጵያ መንግስት እስካሁን እኔ ግብ መትቷል የምለው ሰላምን በማስፈኑ ስራ ላይ ነው፡፡ ልማቱ ድሮም ነበር፤ ቀጣይ አልሆነም እንጂ፡፡ ለምሳሌ የባቡር ሃዲድ ድሮም ነበር፤ የዩኒቨርስቲ ግንባታ ድሮም ነበር፡፡ ስለዚህ ልማትን በተመለከተ ኢህአዴግ ያመጣው ምንም አዲስ የልማት ሃሳብ የለም፡፡ ኢህአዴግ እኔ አሳክቷል የምለው ነገር የሀገሪቱን ሰላም በትክክል እና በዓግባቡ ነው እየመራ ያለው፡፡ እነዚህ በእየ አካባቢው ትናንሽ መንግስታት መስርተው የነበሩትን አምባገነኖች እያጠፋ ሰላምን አስፍኗል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ በመሆኑም ኢህአዴግ አመጣሁት የሚለው ልማት ሰላም በመስፈኑ ምክንያት የመጣ ልማት ነው የሚል እምነት አለኝ፡፡ ነገር ግን ዲሞክራሲን በተመለከተ ምንም ፍንጭ የለም ማለት ይቻላል፡፡ ኢትዮጵያ ውስጥ ዲሞክራሲ አለ ለሚሉት ሰዎች እንደ ቤተ-ሙከራ የምሰጣቸው ነገር ምንድን ነው ብትሉ ለምሳሌ የመንግስትን ህልውና ለመንካት ሙከራ አድርግ በለው፡፡ የኢህአዴግ አምባገነንነት የሚታዎቀው የመንግስ ህልውና በሚነካበት ጊዜ ነው፡፡ የዚህ ጊዜ ሁሉንም "አሸባሪ" ብሎ ቃሊቲ እስር ቤት ነው የሚለቃቸው፡፡ ስለዚህ የፍትሃዊ ምርጫ እና የስልጣን ክፍፍል ይታሰብበት፡፡

38. ሰዎችን ለወሬ ስንል ለመርዳት አንሞክር፡፡ ለምሳሌ በኦሮሚያ እና በጎጃም አካባቢ "የተራበ-አጉራሽ፤ የታረዘ አልባሽ" የሚሉ ሙዚቃዎችን ሰምቾ አውቃለሁ፡፡ እነዚህ ሙዚቃዎች ደግሞ የሚያመለክቱት ለድሆች የምንሰጠው "ለመዝፈን ስንፈልግ" መሆኑን ነው፡፡ ስለዚህ መርዳት ካለብን ወገንተኝነት ተሰምቶን እንጂ ለማውራት መሆን የለበትም፡፡

39. የበላይነት ወይም የበታችነት መንጫጫት(superiority complex or inferiority complex) አይኑረን፡፡ "ሁላችንም እኩል ነን እናም የዚች ሀገር እኩል ተጠቃሚ ነን" ብንል የተሻለ ነው፡፡ "እኩል ተጠቃሚነት" የሚለው ቃል ከመንግስት የተወሰደ ነው፡፡ ይህም የለውጡ ማሳያ ነው፡፡ ነገር ግን እዚህ ላይ ወያኔዎችም ቢሆኑ ከትምክህት ነፃ እንዳልሆኑ ማዎቅ አለባቸው፡፡ ለምሳሌ ሁሉም ለውጥ የኢህአዴግ ነው ብለው ነው የሚያምኑ፡፡ እነርሱም ያስቡበት፤ ምክንያቱ ደግሞ ሀገራችን፤ ዎንዛችን ነው፡፡ በሃገራችን በዎንዛችን ብንደሽይም ሆነ ብንከብር "እኔ ለዎጥኳችሁ" የሚለን ሰው ሊኖር አይችልም፡፡

40. ለማኝ ይመስል ውሻ አትጥላ፡፡ ድሃ እና ውሻ ባላንጣ ናቸው፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ድሃም ሚኖረው የውሻ ንሮ ስለሆነ በምግብ አይነት እና ጥራት ተሻሚ ስለሆኑ ነው፡፡ ስለዚህ ውሻ የምትጠላ ከሆነ ድሃ ነህ ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም አንድ ድሃ ገንዘብ ስለማይኖረው እንኳን ለውሻ የሚሰጠው ቀርቶ ለእራሱ የሚባለው አያገኝም፡፡ ስለዚህ ውሻ ጠላህ ማለት ድሃ ነህ ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ ፈረንጆችን ማየት እንችላለን፡፡ ፈረንጆች ውሻ የሚወዱ ሃብታም ስለሆኑ እና የሚተርፋቸውን ለውሻ ስለሚሰጡ ነው፡፡ እኛ ሀገር ግን ውሻ እና ሰው ተቃራኒ ስለሆኑ እና የምግብ ተሻሚ ስለሆኑ አይን በአፈር ናቸው፡፡

41. "ኡሁ(uhu)" ይመስል አንድ ነገር ይዘህ ቁምጭጭ አትበል፡፡ ነገሮችን በተጣጣፊነት(flexibility) ያዛቸው፡፡ "ቢያከሩት ይበጠሳል" የሚለውን አባባል መርሳት አይገባም፡፡ ስለዚህ ቆምጭጭና ጥሩ አይደለም፡፡

42. አሳዛኝ(pity) በመሆን ጥቅም ለማግኘት አትሞክር፡፡ ይህ ለምሳሌ አሁን ከፈረንጆች ጋር የሚደረገውን ድርድር መመልከት ይቻላል፡፡ እዚህ ላይ በአሁኑ ሰዓት ኢትዮጵያ ውስጥ እውቀት በቀጥታ ከጉግል(Google) ነው፡፡ ነገር ግን ውጭ ሀገር የምሄደው "እውቀት ፍለጋ" ብለን ነው፡፡ በእውነታ ሲታይ ግን የውጭ ሀገር ትምህርት ለገንዘብ

እንጂ እውቀቱ እዚህም አለ፡፡ ስለዚህ እነዚህ አሁን በእኔ ስም የሚለምኑ ቆምጨዎች ዝም ብሎ የገንዘብ እርዳታ ቢያሰባስብብኝ ይሻላል እንጂ “ለትህርት” እያለ አያስቅብኝ፡፡

ስለዚህ የእኔ ህጎች ማለትም ኢንፊኒቲ ኮማንድመንትስ(infinite commandments) ከላይ የተዘረዘሩት እና የመሳሰሉት ናቸው፡፡

ስለዚህ በእነዚህ ከላይ በተዘረዘሩት የእኔ ህጎች እና በሌሎችም ምክንያቶች እኔ አምላክ የመሆን ብቃት ስላለኝ ብየ አስባለሁ፡፡ ስለዚህ እኔ ዎይ አምላክ ነኝ፤ ሰው ከሆንኩ ደግሞ እነርሱ የሚሉት ሰው አይደለሁም ማለት ነው፡፡ “እኔ ሳልዎለድ ጥንቆላው ካለ እንዴት እኔ ልመረጥ ቻልኩ?” የሚል ጥያቄ ሁሌ ይመላለስብኛል፡፡ እኔ እስከማውቀው ድረስ ለእናቴ መጥቶ የነገራት መልአክ የለም፡፡ ስለዚህ እናቴም ማርያም አይደለችም፤ እኔም እየሱስ አይደለሁም፡፡ ስለዚህ ጎጃሞች በጠንቋይ የጠፋባቸው ሰው ካለ ሌላ ጋር ሄደው ቢፈልጉት ይሻላል፡፡ እኔ እነርሱ የሚሉት ሰው አይደለሁም፡፡ ስለዚህ አምላክ ማድረግ ከፈለጉ ህጎቼ ከላይ የተዘረዘሩት ናቸው፡፡ ያለ በለዚያ ግን የሚሉት ሰው እኔ ስላልሆንኩ የጠፋባቸውን ቢፈልጉት ይሻላል ባይ ነኝ፡፡

ይህ እንግዲህ እነርሱ(የዱከና በሽታ ያለባቸው ሰዎች) የሚያዎሩት ሰው እኔ ላልሆን እችላለሁ፡፡ ለምን ብትሉ እኔ የተወለድኩት ከ33 ዓመት በኋላ ነው፡፡ ከ33 ዓመት በፊት ደግሞ “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለው ነገር ካለ “እንዴት ስለ ታዴ መሆኑ ይታዎቃል?” ብላችሁ ማሰብ ትችላላችሁ፡፡ ሊሆን የሚችለው ልክ እንደ ክርስትና እምነት ተከታዮች “በማመን” እንጂ ሌላ ማረጋገጫ የለውም፡፡ ስለዚህ እንደ ሃይማኖታቸው ማመን የሚፈልጉ “በጀረምስ ቀበሌ ተዎልዷል” ይበሉኝ፡፡ “እኔም በአለኝ የአመለካከት አድማስ ከእየሱስ አንሳለሁ የሚል ግምት የለኝም፡፡” ስለዚህ ነገሩ ምንድን ነው “ነብይ በሃገሩ አይከበርም” እነደተባለው ነው እንጂ “እኔም ነብይ ነኝ” የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ነገር ግን ነብይ እንዳለሆን ያደረገኝ ጉዳይ የሰው አመለካከት ነው እንጂ ሃሳቡ ምንም ከዚህ የተለየ አይደለም፡፡ ስለዚህ ቆምጨወች እና ንፉጎች የሚሉት ሰው አይደለሁም፡፡ ነገር ግን ኢትዮጵያውያን የማያመልኩኝ “ያኛውም ያው ነው” በሚል እሳቤ ነው፡፡ ይህም ማለት እንዴት ነው እየሱስ ክርስቶስ አይሁድ ስለሆነ እና የእኛም ህዝብ “የእስራኤል ዘር ነኝ” ብሎ ስለሚያስብ “ያኛውም ያው ነው” ብለው እየሱስን እያመለኩት ነው እንጂ እነርሱ እንደሚሉት ከሆነ እኔም አምላክ ነኝ ብየ አስባለሁ፡፡

ለምሳሌ ከ1983 እንደ ፈረንጆች አቆጣጠር በፊት የተፃፈ እስክሪፕት ነው እንግዲህ “ያዎጣታል ይሄዳል” ብሎ በፊልም የተዎነኝ፡፡ ይህ ፊልም ደግሞ ከ “Scarfac Book by Armitage Trail” ከሚል መፅሃፍ ላይ የተወሰደ ነው፡፡ ይህ መፅሃፍ ደግሞ ከ በፈረንጆች አቆጣጠር 1930 በፊት የተፃፈ መፅሃፍ ነው፡፡ ስለዚህ ይህ ታሪክ እንዴት ነው ብላችሁ የተነሳችሁ እንደሆን የዱከና በሽታ ያለባቸው ሰዎች የሚሉት ሰው “እኔ አይደለሁም” ማለት ነው፡፡

ፈረንጅ በጣም ትሪከኛ እና አርቲስት ህዝብ ነው፡፡ ስለዚህ ከፈለገ አይደለም ቆምጨን መሸወድ ቆምጬም መፍጠር ይችላል፡፡ በመሆኑም እነርሱን ለመሸወድ ፊልሙ ላይ አሁን በኮምፒዩተር ጨምረውበት ነው፡፡ እነዚህ ፈረንጆች ግን በፈረንጆች አቆጣጠር በ1983 የተሰራ ፊልም ላይ አስገብተው ሸወዱን፡፡ ይህም የአሜሪካው የቀድሞ ራፐር የተናገረውን ማየት ይቻላል፡፡ ይህም ምንድን ነው “ይሸውዱናል(screwed us)” ብሎ በዘፈኑ ሰምቸዋለሁ፡፡ ጥቁር ሲባል እንደ ዝንጀሮ ነው የሚቆጥሩን፡፡ ለዚህም ማረጋገጫ በአውሮፓ የእግር ኳስ የሚጫወቱትን ጥቁር ተጫዎቾች መመልከት ትችላላችሁ፡፡ ጎበዝ ጥቁር ተጫዋቾች ጎል ሲያገቡ ደጋፊዎች ሙዝ ይወረዉባቸዋል፡፡ ይህ ማለት “ጥቁሮች ዝንጀሮ ናቸው” ማለት ነው፡፡ ነገር ግን አሁን በፈረንጅ ሀገር ያሉ ቡሽቲዎች ሙዝን እንደ ቁላ እየተጠቀሙ በቂጣቸው ሲከቱ ይታያል፡፡ ስለዚህ ጥቁር ተጫዋቾች ሙዝ ሲወረወርባቸው በቂጣቸው እያሳዩ ቢፎግሯቸው ይህንን እንኳን ማስቀረት

ይችላሉ የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ስለዚህ እዚያ ፊልም ላይ “ያዎጣታል፤ ይሄዳል” የሚል ጥንቆላ አሁን ጨምረው እውነት አስመሰሉት፡፡ ስለዚህ እውነት መስሎት ህዝቡ አንዳያወራው እና መሳቂያ እንዳያደርጉን፡፡ ስለዚህ እራሳችንን ሲያጥቡን አንሽወድ(The Americans are brainwashing us)፡፡

በገፀር በተለይ በጎጃም አካባቢ “ገበሬ ፃድቅ ነው” ብለው ነው የሚያስቡ፡፡ በዚህም ምክንያት አብዛኛውን የጎጃም አርሶ አደር ገበሬ “እግዚአብሄር ልኮኝ” በማለት በየ ቦታው “ፃድቅ ነኝ” ብሎ ሲሰብክ ነው የምታዩት፡፡

“እግዚአ በሉ፤ መአት መጣብን” ይላሉ፡፡ ህዝቡም ይሰድባቸዋል፡፡ ስድቡም
“አጭበርባሪ” ይሏቸዋል፡፡ የእነርሱ መልስ ግን በጣም የሚገርም እና የሚያስቅ ነው፡፡ መልሱም
“እኔ ገበሬ ነኝ፤ ሳረ-በል ነኝ፤ ምንም አላውቅም” ይላሉ፡፡ ስለዚህ ህዝቡም ያምናቸዋል ማለት ነው፡፡ ምክንያቱም “ገበሬ ደግ ነው” የሚል የተለመደ አመለካከት ስላለ ነው፡፡ ስለዚህ እራሳቸውን ይመርምሩ እንጂ እነርሱ የሚሉት ሰው በጭራሽ አይደለሁም፡፡

ጠንቋዩ ላለመስራቱ እና አነርሱ የሚሉት ሰው ላለመሆኔ ማረጋገጫ ማቅረብ እችላለሁ፡፡ ጠንቋዩ ላለመስራቱ ብዙ ማረጋገጫዎች አሉ፡፡ ከእነዚህም መካከል ጥቂቶችን እንጥቀስ፡፡

1. በ1930 እንደ ፈረንጅ አቆጣጠር አሜሪካ የገባ የኩባ ሰው ታሪክ የተተወነበት የአሜሪካ ፊልም ላይ “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለውን ጥንቆላ መጠቀማቸው አንዱ ነው፡፡ በዚህ ፊልም (Scarface (1983))ላይ የተዎኑት ሁለት አሚሪካዊ ተዋናዮች ማለትም መሪ አብርሃም(F. Murray Abraham) እና ፓውል ሸናር(Paul Shenar) ጥንቆላው ትዎና አስመስለው ይተውኑታል፡፡ ስለዚህ እነርሱ እና የዱከና በሽታ ያለባቸው ሰዎች የሚሉት ሰው አይደለሁም የሚል የፀናና የጠነከረ አመለካከት አለኝ፡፡ በ1930 እኔ እንኳን ልዎለድ ቀርቶ አልታሰብኩም፡፡ ስለዚህ የጠፋበትን ሰው ይፈልግ እንጂ የሚሉት ሰው እኔ አይደለሁም፡፡ መርሳት የሌለብን ነገር ፈረንጆች አሁን አውቀው “ያዎጣታል” “ይሄዳል” የሚለውን ጥንቆላ መሃል-መሃል ላይ ጨምረውበት ሊሆን ይችላል፡፡ ይህም ልክ አሁን ቃና ቴሌቪዥን አሁን የውጭ ፊልሞችን በአማርኛ እንደተረጎማቸው ማለት ነው፡፡ ስለሆነም የፈረንጆች(Scarface (1983)) ፊልም ላይ ጥንቆላውን ማለታቸው የእራስ እጥበት(brainwashing) ሊሆን ይችላል፡፡
2. እንደ ማረጋገጫ የተያዘችው ማክዳ ጋላ “አሳይተውኝ ነው”፡፡ ማክዳን “አዋጣት” የሚሉ በዲልዶ የበዳኋትን ነው፡፡ “በዲልዶ ተበዳች” ብለው ለማውራት ሲቸግራቸው ጊዜ ህዝቡ “አወጣት” የሚል ነገር አመጡ፡፡ ፂላወች መጀመሪያም ጠይቀዋት “እምቢ” ስትላቸው ነው አምጥተው ያሳዩኝ፡፡ አሁን እንደማረጋገጫ የተያዘው ነገር ምንድን ነው ቢባል “ታዋጣዋለች” ነው፡፡ በቃ “እርሷ አዋጣችኝ ወይም አዋጣኋት ማለት ልክ ለጥንቆላው ቤተ-ሙከራ ማለት ነው(ማረጋገጫ)” መሆኑ ነው፡፡ ነገር ግን ቆምጨ “ያዎጣታል” ብሎ አንዴ ስለዋሸ ይህንን እውን ለማድረግ አሜሪካ ድረስ እየዋሸ ፈርንጆች ቆምጨን እንዲረዱት እያደረገ ነው፡፡ ቆምጨ የዋሸበትን ለማሳካት ፈረንጅ ድረስ ሄዶ እሪ ብሎ እያለቀሰ እርዳታ ይጠይቃል ማለት ማክዳ እኔን አፍቅራኛለች ማለት አይደለም፡፡ ለዚህ ደግሞ እኔ እንደማፍረሻ እያቀረብኩ ያለሁት ጉዳይ ምንድን ነው “ሌላ አሳይቷት፤ ሳንተዋዎቅ ባዎጣት ልጅቷ የደካማ ልጅ ስለሆነች አስፈራርተዋት ነው” የሚል ነው፡፡ በዚህም 1000 እና ከዚያ በላይ ማረጋገጫዎችን ማቅረብ እችላለሁ፡፡ በቃ የደካማ ልጅ ስለመሆኗ እኔ ከምዘረዝራቸው ምክንያቶች መካከል፡
    1. መጀመሪያ ፂላወች ጠይቀዋት እምቢ ስትላቸው አምጥተው አሳዩኝ፡፡ ካሳዩኝ በኋላ ደግሞ አባቷ ደካማ ስለሆነ እና ስለማይከላከላት ህዝቡ ሳታውቀኝ “አፍቅረዋለች” ብለው ሸወዷት፡፡ ስለዚህ ተሸውዳ ነው የምታወጣኝ ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ፂላወች ጋሎችን ጣሉ እና ነውር ነው ማለት አይደለም፡፡

II. ኦሮሞዎች “ጋላ” የሚል ቅፅል ስም ስላላቸው ሁሉም ህዝብ ነው የሚንቃቸው፡፡ ስለዚህ በዚህ ቅፅል ስም መሰረት ኦሮሞዎችን መጠቀም እንጂ እስከ እድሜ ልክ በጋብቻ መጠቅለል የሚፈልግ የለም፡፡ በዚህ ምክንያ ማክዳንም ዝም ብሎ ህዝቡ ለግርግሩ ለመጠቀም እንጂ የፈለጋት እና ያፈቀራት ሰው የለም፡፡ ስለዚህ የማክዳ መጣል ምንም አያስደንቅም፡፡ የማክዳ መጣል ነውር ቢሆን ኖሮ ኦሮሞ “ተጣለች” ብሎ ይፈረግጥ ነበር፡፡

III. ከ7 በላይ ዎንዶች ይዝቱባታል፡፡ ይህም ምንድን ነው “እንብዳሽ” ብለዋት ስትፈረግጥ ይሰድቧታል፡፡ ይህ ደግሞ በቀጥታ የማክዳ ቤተሰቦች ደካማ እንደሆኑ ነው የሚያሳይ፡፡ ደካማ ባይሆኑ ኖሮ ፈርግጣ ትቀር ነበር፡፡

IV. ፂላዎች አሳልፈው ለሌላ ሰው ሲጥሏት ማንም ያገዘላት የለም፡፡ እንኳን ማገዝ ቀርቶ አልፈረገጡም፡፡ ስለዚህ የደካማ ልጅ ናት፡፡

V. ስትሸዎድ የነገራት የለም፡፡ ይህም ሲባል እንዴት ነው፤ ለትግሬዎች ጠንቋይ “አሳዩት” ብሏቸው ነው ያሳዩኝ፡፡ ነገር ግን ለእርሷ አልነገሯትም፡፡ ለምን አልሰማንም ብለውም አልፈረገጡም፡፡ ስለዚህ የደካማ ልጅ ናት፡፡ ለማክዳ መጀመሪያ ህዝቡ ለመጣል እና ለማወዛገብ ሲደራደር የነገራት የጠፋ(ሚስጥር የደበቋት) “የሁለት ተገንጣይ ልጅ ናት” ተብሎ ነው፡፡ ነገር ግን ህዝቡ በተለይ ቴዲ አፍሮን የመሳሰሉ ሙዚቀኞች ስለ ኤርትራ መገንጠል ተቆርቁረው ሲዘፍኑ ይታያል፡፡ ነገር ግን አሁንም ህዝቡ ኤርትራን መሬቱን እንጂ ህዝቡን እንደማይወደው በማክዳ ታይቷል፡፡ እኔ የኤርትራን መገንጠል እደግፋለሁ፡፡ ምክንያቱ ደግሞ ኤርትራ በሁለት ቅኝ ገዥ መንግስታት ለ60 ዓመታት ያህክል ቅኝ ግዛት እንደተገዛች እና ህዝቧም ባሪያ ሆኖ እንደቆየ መረጃዎች ይጠቁማሉ፡፡ ስለዚህ ይህንን በባርነት ሲሰቃይ የኖረ ህዝብ እዚህ አምጥተህ “ንጉስ ነኝ” ብሎ በድሮ ታሪክ ከሚመፃደቅ ህዝብ ጋር አብረህ አታዋህደውም፡፡ ስለዚህ የኤርትራ መገንጠል ፍትሃዊ እና ተገቢ ነው የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ ነገር ግን ኢትዮጵያ እና ኤርትሪያ አብረው ይዋሃዱ ከተባለ የውህደቱ ስም “ኤርትራ” መባል አለበት ብየ በግሌ አስባለሁ፡፡ ለምን ቢባል እነርሱ ባሪያ ሆነው ሲገዙ እኛ ምንም አላልናቸውም፡፡ ስለዚህ ካሳ ያስፈልጋቸዋል፡፡ አለበለዚያ ግን ስለኤርትራ እየዘፈኑ የእኛን ህዝብም የሚያዋዛግቡ ሰዎች ቢተውት ይሻላል፡፡ ለሁለት ትውልድ ባሪያ ሆኖ ያገለገለ ህዝብ ኢትዮጵያ ውስጥ “ንጉስ ነን” እያለ በድሮው ታሪክ ከሚጎርር ህዝብ ጋር አብሮ አይዘልቅም የሚል እምነት አለኝ፡፡ ስለዚህ የሰው ልጅ ነፃነት ያስፈልገዋል እና ኤርትራን በጦርነትም አለመነካካት ይገባል፡፡

VI. መጀመሪያ ለትግሬዎች እና ለኦሮሞወች “ያዎጣታል ነው የሚባል” ብለው የዱከና በሽታ ያለባቸው ዶካወች ሲነግሯቸው ለእርሷ ግን አልነገሯትም፡፡ ይህ ደግሞ “ባንነግራትም ምንም አያመጡም” በሚል የማክዳን ቤተሰብ ንቀት ነው፡፡

VII. ህዝቡ በንጉስ ሲተዳደር የነበረ ህዝብ ስለሆነ “ንጉስ ነን” ብሎ ነው የሚያስብ፡፡ ስለዚህ ልጅቷ ደግሞ የደካማ ልጅ ናት ተብሎ ነው የሚታሰብ፡፡ በዚህ ምክንያት ነው የሚቀልዱብን፡፡

VIII. እኔ አባቷን(አቶ አሸ) በጥፊ መትቸዋለሁ፡፡ እዚህ ላይ የአበባ ቆለጥን እና የአሸን ጉዳይ ስንመለከት፤ እነዚህ ሰወች እንዴት ተገናኝተው እነዚህን ልጆች እንደወለዷቸው እና ለእኛ ድርቀት የሆኑበት ነገር እኔ አልገባኝም፡፡ የአሸ እና የአቤ ቆለጥ ጋብቻ ስንመለከት፤ በትንሹ ከ45 ዓመት በበፊት እንደሚሆን እገምታለሁ፡፡ በዚህ ዘመን ደግሞ ኤርትራ እና ኢትዮጵያ አንድ ነበሩ፡፡ ስለሆነም አቤ ቆለጥ የኤርትራ ተወላጅ ስለሆነች፤ በወቅቱ ዘመዶቿ አዲስ አበባ ይኖሩ ይሆናል ብየ አሰብኩ፡፡ ነገር ግን በ1983 ዓ.ም አካባቢ ኤርትራ ነፃ ስትወጣ እና ህዝቧም አዲስ አበባን ለቅቀው ወደ ኤርትራ ሲገቡ፤ አቤ ቆለጥ ለምን

ዘመደቿን ጥላ አዲስ አበባ ቀረች ብለን ስንጠይቅ መልስ የሚሆነው አቤ ቆለጥ ዘመድ የሌላት ድሃ ስለነበረች ነው፡፡ ለምን ቢባል ከ45 ዓመት በፊት ኦሮሞ የሚያገባ የሀበሻ ተወላጅ ድሃ መሆን አለበት፡፡ ምክንያቱም በወቅቱ "የባላባት ልጅ" በሚል ኦሮሞን "ጋላ" ናቸው ተብሎ ስለሚታሰብ የሚነካቸው አይኖርም ብየ ስላሰብኩ ነው፡፡ ስለዚህ አበባ በንጉሱ ዘመን ኦሮሞ ጠበሰች ማለት በጣም የለማኝ ልጅ ናት ማለት ነው፡፡ አቤ ቆለጥ ኦሮሞ ያገባችበትን ምክንያ ስንገምት የሚመስለኝ የቤት-ሰራተኛ አድርጎ ሰው ከገፀር ያመጣት እና ስታድግ የሚያገባ ሲፈለግ ኦሮሞ ሲገኝ አቶ አሸ ይዞ ቀረ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ሰዎች ይህንን ውዳቂነታቸውን በመያዝ ማክዳ ጋላ ስትጣል ካናዳ ልጅ እያላቸው እና ማስመለጥ እየቻሉ አንድ እርምጃ የሚወስድ ጠፍቶ እኛን ጨምረው የህዝብ መጫወቻ አደረጉን ማለት ነው፡፡

IX. "ታደለ ማክዳን የሚበዳት በዲልዶ ነው" ሲባል የተቆረቆረ ሰው የለም፡፡

3. እነ ብርኃኑ ገመቹን እና ቄስ እንዳልክን ቆሻሻ ሲበሉ ስላየኋቸው ሊበቀሉኝ ነው ታደሰ አያና እና ታደለ ዘላለም "ቆሻሻ ሲበላ አይተዋል" ያሉ፡፡ መጀመሪያ ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ) እና ጣሳ አያና(ጣጋኢጋ) "ሲሰርቅ አየነው" ብለው ከዋሹ በኋላ ብርኃኑ ገመቹን እና ቄስ እንዳልክን ቆሻሻ ሲበሉ ስላየኋቸው "ስርቆት" የሚለውን የመጀመሪያውን ውሸት "ቆሻሻ" በሚል ተኩት፡፡ ስለዚህ "የኦሮሞን ቆሻሻን በእኔ ቆሻሻ ለማፅዳት" የተደረገ ዘመቻ ነው፡፡ በገፀር ልብስ ስናጥብ በኦሞ መረቅ ቆሻሻ ልብሶችን እናጥብ ነበር፡፡ ስለዚህ እኔ ኦሞ ነኝ ማለት ነው፡፡ ኦሞ አሁን በፈሳሽ ሳሙና ተተክቷል፡፡ ስለዚህ በእኔ መረቅ ኦሮሞን ለማጠብ የተደረገ ዘመቻ ነው፡፡ ኦሮሞወች አሁን እንደ ማረጋገጫ እየወሰዱት ያሉ ጥንቆላውን ነው፡፡ ጥንቆላው ግን የእየእለቱን መረጃ እንደ ሜትሮሎጂ(metrology) ይዘግባል እንጂ የእኔን ማንነት ማለትም ልስረቅ ወይም ቆሻሻ ልብላ ወይም አልስረቅ ወይም አልብላ የሚታዎቅ ነገር የለም፡፡ የኦሮሞወችን ውሸት ግን እኔ በምስል እና በምስክር በተደገፈ መረጃ አቅርቤዋለሁ፡፡ ኦሮሞ ግን ለእራሱ በሚሰጠው ዝቅተኛ ግምት ምክንያት የብርሃኑ ገመቹ እና የቄስ እንዳልክ ቆሻሻ መብላት ምንም አልመሰለውም፡፡

4. ታደለ ዘላለም(ታጋዘጋ) እና ጣሳ አያና(ጣጋኢጋ) የተባሉ ኦሮሞዎች እኔን "ቆሻሻ ሲበላ አይተነዋል" ካሉ በኋላ ሊቀርፁበት በነበረው እና በተዋሱት ካሜራ ሳይቀርፁኝ ቀርተዋል"፡፡ ይህን ደግሞ ስልክ መዋሱን እና ሳይቀርፁኝ መቅረቱን በትንሹ በ5 ምስክር እረታዋለሁ፡፡ ስለዚህ እነርሱ የሚሉት ሰው እኔ አይደለሁም፡፡ ስለዚህ ቆምጨዎች የጠፋባቸውን ሰው ይፈልጉ፡፡

5. እኔ ሳልሰማ ነው ስለጥንቆላው ሲዎራ የነበር፡፡ ስለዚህ "እኔ ጠንቋይ ላይ ሳልሄድ እንዴት ስለ ጥንቆላ በእኔ ሊዎራ ይችላል?" የሚል ነገር ያሰባችሁ እንደሆን ምንም መልስ የለም፡፡ ስለዚህ ቆምጨዎች የጠፋባቸውን ሰው ይፈልጉ፡፡

6.1.2. <u>የኢትዮጵያ ኋላቀር አስተሳሰብ እና ያደገ ነውር(Ethiopia's illiteracy & The Growth of Shame)</u>

ኢትዮጵያ ኋላ-ቀር ሀገር የሆነችው በቴክኖሎጂ እድገት ብቻ አይመስለኝም፡፡ የኢትዮጵያ ኋላቀርነት በጣም ብዙ አቅጣጫወችን የያዘ ይመስለኛል፡፡ በተለይ ቆምጨ እንዳው ለማዳ እንስሳ(tamed animal) ሳይሆን ሁሉ አይቀርም፡፡ ነውር ማለት ሰዎች በስምምነት ያወገዙት እና በአንድ ህብረተሰብ ውስጥ ተቀባይነት የሌለው ነገር ነው፡፡ ለምሳሌ "ቆሻሻ መብላት ነውር ነው" ብሎ ቆምጨ እየተንቀሳቀሰ ይገኛል፡፡ ስለዚህ ቆሻሻ መብላት ነውር የሆነው ለቆምጨ እንጂ ለሌላው ላይሆን ይችላል፡፡ የሰለጠኑ ሀገሮች "ቆሻሻ መብላት በሽታ ያመጣል" ይላሉ፡፡ ስለዚህ የቆሻሻ ትርጉሙ እንደየ ሀገሩ ይለያያል ማለት ነው፡፡ በሰለጠኑ ሀገሮች *"ቆሻሻ በሽታ"* ሲሆን እንደ ኢትዮጵያ ባሉ በርኮ እና ድሃ ሀገሮች ደግሞ ቆሻሻ መብላት *"ነውር ነው"* ማለት ነው፡፡ ከዚህ ተነስተን እስኪ "ነውር ያድጋል ወይስ አያድግም?" የሚለውን እንተንትነው፡፡

ኢትዮጵያ ኋላ-ቀር የሆነችው በጣም በብዙ አንግል ነው፡፡ ለምሳሌ ኢትዮጵያ ውስጥ “ጀግንነት” የሚባለው ነገር ጦርነት ውስጥ ገብቶ ማሸነፍን ወይም ከተሸነፍክ ደግሞ መሞትን ነው፡፡ ይህ ግን ያለፈበት እና በጣም ያረጀ አስተሳሰብ ነው፡፡ አርበኝነት በ21ኛው ክፍለ ዘመን የሚወረን ስለሌለ አይኖርም ማለት ይቻላል፡፡ ነገር ግን በ21ኛው ክፍለ-ዘመን አርበኝነት ማለት “ፕሮፓጋንዳ” ማለት ነው፡፡ ይህም የ21ኛው ክፍለ-ዘመን ፕሮፓጋንዳ ማለት እንዴት ነው “ሀገርህን በውጭ ዜጎች ፊት እያጀገንክ ማውራት፤ ቴክኖሎጂ መፈልሰፍ፤ እንደ ሚሳየል እና ኑክሌር ያሉ ዘመናዊ የውጊያ መሳሪያዎችን መፈልሰፍ፤ ሃብታም መሆን፤ ወዘተ፤ ናቸው፡፡ ነገር ግን ኢትዮጵያ በአሁኑ ዘመን እያደረገች ያለችው አሁንም እንደ ዱሮው ክራርን እና ማሲንቆን፤ ከበሮን፤ ፅናፅልን ወዘተ እያስንበኝች “ታሪክ አለኝ” የምትል እና ይህም ቢሆን በጣም ጥንታዊ ስልጣኔ ካላቸው ሀገሮች ማለትም እንደ ግብፅ፤ ግሪክ፤ ቻይና፤ እና ከመሳሰሉት መወዳደር የማይችል ሚዶከር ባህል(mediocre culture) ነው፡፡ አሁን ደግሞ አለም የሀገሩ አምባሳደር ሆኖ በቴክኖሎጂ እየተሸቀዳደመ እኛ ግን ጭራሽ ባንዲራችንን እረስተነው “እዚያ ይሄዳል” ስንል “53ኛ ኮኮብ የአሜሪካ ግዛትነታችንን” በይፋ ያረጋገጥንበት ዘመን ቢኖር በፈረንጆች አቆጣጠር ከ 2013 እስከ 2016 ያለው ዘመን ነው፡፡ በሰለጠኑት ሀገራት በአሁኑ ሰዓት አርበኛው “ድሮን(Drone)” ነው፡፡ ስለዚህ ሀገራችንን እንደ ዘመኑ በፕሮፓጋንዳ እየወደድን በድሮን(Drone) እንከላከል አንጂ የሚወረን ጠላት አይኖርም፤ ስለዚህ የጦር አርበኛም ከእንግዲህ አይኖረንም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ብንሰለጥን ይሻላል፡፡ የጥቁር ፈረንጅነት ቢቀርብን እና ብንኮራ ይሻላል፡፡ አንድ ሰው “አልፈልግህም” ሲባል የሚለምን ከሆነ በቃ እንደ ተበዳ ይቆጠራል፡፡ እስራኤል “አልፈልግ” እያለች እኛ “ዘራችን ከእስራኤል ነው” እያልን ከለመንን ተበዳን ማለት ነው፡፡ እስራኤል ሀገር የሄዱት ማለትም ቤተ-እስራኤሎች መጀመሪያም ኢትዮጵያ ውስጥ ሀገር የሌላቸው ስደተኞች ነበሩ፡፡ ስለዚህ እነዚህ ህዝቦች የሚሰደዱት ሊጠግቡ ወደሚችሉበት ሀገር ነው ማለት ነው፡፡ በድሮ ዘመን እስራኤሎች ሲበተኑ ወደ እኛ መጡ፤ አሁን ደግሞ እስራኤል ከእኛ የተሻለ ኢኮኖሚ ሲኖራት ጥለውን ሄዱ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ እነዚህ ቤተ-እስራኤሎች እና አሁንም “አልወስደን አሉ” እያሉ የሚጠይቁ ኢትዮጵያ ውስጥ የቀሩት አንዳንድ እርዝራዦቻቸው “ሀገራቸው ሆዳቸው ነው” ማለት ይቻላል፡፡ እኔ ግን ስደተኛም ስላልሆንኩ እና በጣም የወጣልኝ ኢትዮጵያዊ ስለሆንኩ የማንንም ጥገኝነት አልፈልግም፡፡ ስለዚህ እስራኤል መሄድ ከማይፈልጉት ኢትዮጵያውያን የመጀመሪያው እኔ ነኝ ብል አልሳሳትም፡፡ አንዱ አምሃራ አዲስ አበባ ውስጥ ሲያወራ ሰምቼው “እዲያ፤ እኛም ነበርን እርሱስ” እያለ ሲቆጭ ሰምቸው በጣም ገርሞኛል፡፡ ሰውየው *“ኣብደ‌ል”* ብል ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ እነዚህ “እስራኤል ሳንሄድ ቀረን” ብለው የሚቆጩ ኢትዮጵያውያን እና “እስራኤል ሄድን” ብለው የሚጎርሩ ስደተኞች “ሀገራቸው ሆዳቸው” እና “ባንዲራቸው ሳንድዊች ነው” ብል ምንም ጥርጥር የለውም፡፡ ስለዚህ ሃብታም እየለመኑ ሀገራችንን አያሰድቡብን የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ አንድ ህዝብ የሚሰደደው ገንዘብ ለማግኘት ሳይሆን መሬት ለማግኘት ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ገንዘብ ለማግኘት የሚሰደድ ህዝብ ሆዳም እና ባሪያ ነው ማለት ነው፡፡ የኢትዮጵያ ህዝብ መሬቱን እየተወ በርገር ፍለጋ ሲሄድ ማስተዋል የተሳነው ነገር ምንድን ነው ቢባል ሀገሩን እየተወ እና እየተነቀለ አንዳለ ነው፡፡ ስለዚህ ጀግና ህዝብ ማለት መሬትን ብሎ የሚሰደድ እንጅ ወፍራም ደሞዝ እና ወፍራም ምግብ ለመብላት የሚሰደድ አይደለም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ጀግና ህዝብ ማለት ለመሬት የሚሰደድ እንጂ ለሆዱ የሚሰደድ አይደለም፡፡ ለምሳሌ ቤተ-እስራኤሎች ወደ እስራኤል ሲሰደዱ፤ ፈረንጆች የሚሰጧቸው ኮንዶሚኒየም ቤት እና የሚተዳደሩበት ስራ ቢሆን ነው፡፡ ይህ ደግሞ ከዲቪ(DV) ምንም ልዩነት የለውም፡፡ እነዚህ ቤተ-እስራኤሎች ደግሞ እዚህ ኢትዮጵያ ውስጥ የነበራቸውን ይዞታ ለቅቀው ነው የሄዱ፡፡ ስለዚህ በእስራኤል እነዚህ ቤተእስራኤሎች ያገኙት ትርፍ ሆዳቸውን ማጥገብ እንጂ ሌላ ትርፍ የለውም ማለት ነው፡፡ አሁንም ከኢትዮጵያ ወደ እስራኤል መሄድ የሚፈልጉትን እስራኤል ከወሰደቻቸው ለኢትዮጵያውያን መሬት ሰፋ እንጂ ምንም የሚቀር ነገር የለም ማለት ነው፡፡

ነውርን ከህብረተሰብ(society) አንፃር ካየነው በብዙ መልኩ ተተርጉሞ እናገኘዋለን፡፡ ለምሳሌ በኦሮሞ ብሄረሰብ ብንመለከት አንድን ሴት የኦሮሞ ኮረዳ አንዱ ሲጠይቃት እምቢ ብላው ለሌላ ማለትም "ቢበዳትም አይጎዳኝም" ብሎ ላሰበው ወንድ ወስዶ ቢያሳያት እንደ ነውር አይቆጠርም፡፡ ነገር ግን በቆምጨ ህብረተሰብ አንድን የቆምጨ ሴት ኮረዳ አንዱ ሲለምናት እምቢ ብትለው እና ለሌላ ወንድ ቢያሳያት "ቆምጨ" ንቀውኝ ነው በማለት እሪ ብሎ ነው የሚነሳ፡፡ ስለዚህ በቆምጨ እና በጋላ መካከል የነውር አተረጓጎም ልዩነት አለ ማለት ነው፡፡ ከነውሮች በላይ ትልቁ ነውር ግን ለጋብቻ ስትፈልግ ሰው ሲንቅህ ነው፡፡ ለምሳሌ ማክዳን ትግሬዎች የጣሏት ንቀዋት ነው፡፡ ኦሮሞ ግን ፓጋን ስለሆነ ነውር ምን እንደሆን በደንብ ስለማያውቅ፤ ማክዳ መጣሏ ምንም አልመሰለውም፡፡

ሌላው ነውርን የምንመለከትበት አንግል በሀገሮች መካከል ነው፡፡ ለምሳሌ ነውርን በሀገሮች መካከል ብንመለከት የአሜሪካን፤ የእንግሊዝን እና የኢትዮጵያን ነገር በቡሽቲ ጉዳይ ላይ ያላቸውን አተረጓጎም እናገኛለን፡፡ ለምሳሌ በአሜሪካ እና በእንግሊዝ ስንመለከት ቡሽቲነት እንደ መብት ስለተቆጠረ አንድ ወንድ ሌላውን ወንድ ቢበዳው ማግባት ሁሉ ስለሚቻል ነውር አይደለም ማለት ነው፡፡ በኢትዮጵያ ግን ስንመለከተው ቡሽቲን አይደለም ማግባት ሰላም ማለት እራሱ የሚያሰድብ ነገር ነው፡፡ ስለዚህ ቡሹቲነት በኢትዮጵያ ስንመለከተው ከነውርም በላይ እንደ ***"እርግማን"*** ሲቆጠር በአሜሪካ እና በእንግሊዝ ግን ቡሽቲነት እንደ ***"ፍቅር"*** እየተቆጠረ ነው፡፡ ስለዚህ "ነውር እንደ ተመልካቹ ነው" ወደ ሚል ድምዳሜ እንደርሳለን፡፡

"ነውር ያድጋል ወይስ አያድግም?" የሚለውን ስንመለከት "ነውር ያድጋል" ከተባለ አሁንም የቡሽቲን ነገር ማንሳት እንችላለን፡፡ ***ነውር ሉድነ ሰብዓዊ መብት ይናል፡፡*** ለምሳሌ በአሜሪካ ስንመለከት ቡሽቲ "ፋጎት(Faggot)" በሚል ቅፅል ስም በጣም ሲሰደብ እና ሲንቋሸሽ የነበረ የግብረ ሰዶም ስራ ነበር፡፡ ነገር ግን በዘመነ አባማ ቡሽቲ ወደ መብትነት መጥቶ ሁሉም እያከበረው ይገኛል፡፡ ስለዚህ ነውር የነበረ ቡሽቲነት ወደ መብት ተቀየረ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ **"ነውር ሲያድግ ወደ ሰብአዊ መብትነት ይቀየራል" የሚል ድምዳሜ ላይ እንደርሳለን(When Shame grows it becomes a human right)፡፡**

ቡሽቲነት ሰብዓዊ መብት ከሆነ አሁንም "ሰብዓዊ መብት እንደ ተመልካቹ ነው" የሚል ነገር ያስከትላል፡፡ ምክንያቱም "ሰብዓዊ መብት" ማለት በተፈጥሮ የሚፈጠር እንደ ሴት ማፍቀር፤ መብላት፤ ማራት፤ ማደግ፤ መተኛት፤ መፍሳት፤ ወዘተ ሲሆን ቡሽቲነት ግን ወንድ መብዳት ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አንድ ሰው ሲፈጠር ወንድ እንዲበዳ አልተፈቀደለትም፡፡ ስለዚህ ቡሽቲነት እውነተኛ ሰብዓዊ መብት አይደለም ማለት ነው(Sodomy is a pseudo-human right)፡፡ ወይም ቡሽቲነት የግማሽ ሰዎች(subhuman) መብት ነው ማለት ይቻላል፡፡ አንድ መብት በተለይ ሰብዓዊ መብትን እኛ ልንፈጥረው አንችልም፡፡ ሰብዓዊ መብት በውልደት የሚገኝ እንጂ በህገ-መንግስት የሚሰጥ መብት አይደለም፡፡ ስለዚህ ቡሽቲነት ሰብዓዊ መብት አይደለም፡፡ አንድ ወንድ ሲወለድ በትክክለኛው ቦታ ካደገ የሚበዳው ሴት ነው እንጂ ከወንድ መዳራት አያምረውም፤ እንዲሁም አንድ ሴት በትክክለኛው መንገድ ካደገች የሚያምራት የወንድ ብልት እንጂ ከሴት መዳራት አያምራትም፡፡ ስለዚህ ቡሽቲነት መአጠቃላይ መብት አይደለም፡፡ አሜሪካ ውስጥ "የጦር መሳሪያን መቆጣጠር(gun control)" የሚል ነገር ሁሌ በህዝቡ ሲጠየቅ እንሰማለን፡፡ ህዝቡ ግን "የጦር መሳሪያን መቆጣጠር(gun control)" የሚለውን ከሚጠይቅ "ቡሽቲን መቆጣጠር(Gay control)" የሚል መብት ቢጠይቅ የሀገሪቱን ስም እና ባህልም ከውርደት እና ከውድቀት ማዳን ይችሉ ነበር የሚል እምነት አለኝ፡፡

ፈረንጆች የቆምጨወችን ሽውከ መስማት የለባቸውም ነበር፡፡ እነዚህ የእኔ የአባቴ ቤተሰቦች(ንፉጎች) እና ቆምጨወች ተስፋ ቆርጠዋል፡፡ ምክንያቱም ህዝቡ ማክዳ ጋላን አምጥቶ ከጣለብኝ በኋላ እንደገና ወደ ትግሬወች ቦድኖ እየቀለደባቸው ስለሆነ እና ማክዳ ጋላም "አውቃ "አፍቅሬዋለሁ" እያለች ስለሆነ ነው፡፡ በተጨማሪም አንድ ሰው በጣም

ዶካ ካልሆነ በስተቀር ጥንቆላን እንደ *“መድሃኒት”* ቆጥሮ ወሬ አያወራም ነበር፡፡ ስለዚህ ቆምጨም ጥንቆላውን በማውራቱ ዶካ እንደሆነ ስለተረዳ ተስፋ የመቁረጥ ስሜት አድሮበታል ማለት እችላለሁ፡፡ ማክዳ ጋላ እኔን ሳታውቀኝ ልታፈቅረኝ አትችልም፡፡ ነገር ግን ማክዳ ጋላ እንደ ሴት ስለምትቆጠር “አፍቅሬዋለሁ” ካለች ቆምጨን እና የእኔን የአባቴን ቤተሰቦች ማናደዱ አይቀርም፡፡ የተናደደ ሰው ደግሞ ተስፋ የቆረጠ በለው፡፡ አሜሪካውያን እና አንዳንድ ፈረንጆች ደግሞ ተስፋ የቆረጠ ሰው ሽውክ መስማት የለባቸውም ነበር፡፡ ለምሳሌ እንደ ሳውዲ አረቢያ ያሉ ሙስሊም ሀገራት የኦሳማ ቢላደንን(Osama bin Laden) እና የኢይኤስአይኤስን(ISIS) ሽውክ አይሰሙትም፡፡ ለምን ቢባል እነዚህ እስላማዊ ቡድኖች ተስፋ የቆረጡ እና ምንም ተስፋ የሌላቸው ስለሆኑ አለምን ማጥፋት አላማቸው ስለሆነ ነው፡፡ ስለዚህ አሜሪካውያን እና አንዳንድ ፈረንጆችም ቢሆን ቆምጨወች ተስፋ እንደቆረጡ ማወቅ እና የሚናገሩትን ነገር አለመቀበል ይችሉ ነበር፡፡

“ነውር ያድጋል ወይስ አያድግም?” የሚለው ጥያቄ ለመመለስ ብዙ ነገሮችን ማገናዘብ ይገባል፡፡ ነውር ለማደግ መጀመሪያ የሚያሳድገው ሰው ያስፈልጋል፡፡ ስለዚህ ነውር ለማደግ የተመቻቸ ቦታ ይፈልጋል፡፡ ይህም የተመቻቸ ቦታ ደግሞ ቦርኮ፤ ጋላ እና ቆምጨ ናቸው፡፡ ለምሳሌ አንድ የመለኩሴ ፈስ(ማሸሩም) ለማደግ የፈረስ አዛባ እና የመሳሰሉትን ማግኘት አለበት፡፡ ስለዚህ ነውርም ለማደግ እንደ ቆምጨ ያለ አዛባ ማግኘት አለበት፡፡ ለምሳሌ ጃጃው የሚላ አሻፋጅ እስከ አዛባው መጥቶ ማጋኢጋ ንቃው ነበር የሚባል ነገር አለ፡፡ ስለዚህ እንደዚህ ያለ አዛባ ነውር ያሳድጋል፡፡ አዛባ ማለት ብዙ ጊዜ የተጠራቀመ የፈረስ፤ የአህያ እና የበቅሎ አር ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ነውር እንደ ተክል ለማደግ ወይ ቆምጨ ማግኘት አለበት፤ አለበለዚያ ደግሞ ጋላ ማግኘት አለበት፡፡ እነዚህን ከሁለቱ ማለትም ከጋላ እና ከቆምጨ አንዱን ካገኘ ነውር ያድጋል፡፡ የቆምጨ እና የጋላ የነውር አስተዳደግ ደግሞ ለስድብ እንጂ ለመብትነት አይደለም፡፡ ስለዚህ ቆምጨ እና ጋላ ነውርን የሚያሳድጉት ለስድብ እንዲጠቅማቸው ነው፡፡ ስለዚህ የነውር እድገት እራሱ እንደ ህብረተሰቡ የስልጣኔ ደረጃ ይለያያል ማለት ነው፡፡ በአደጉት ሀገሮች ነውር አድጎ ወደ ሰብዓዊ መብትነት ሲቀየር እንደ ኢትዮጵያ ባሉ ባላደጉት እና በዶካ ሀገራት ነውርን የሚያሳድጉት በዘር ለመሳደብ እና ወደ ትውልድ ለማስተላለፍ ነው፡፡ ስለሆም ጋላ እና ዶካው ቆምጨ ነውርን የሚያሳድጉት ወደ ትውልድ እንዲተላለፍ ፈልገው ነው፡፡ ስለሆነም ቆምጨወች እኔ 4ኛ እና 5ኛ ክፍል እያለሁ ያስጠነቀሉትን ጥንቆላ አሳድገው ነው አሁን ወደ አዲስ አበባ አምጥተው ሲያወሩ የሚውሉ፡፡ ስለዚህ የቆምጨ አላማው ነውርን አሳድጎ ለስድብ ማዋል ነው፡፡ ነገር ግን ቆምጨ አሁንም ያው ቆምጨ ሆኖ በነበረበት ይቀጥላል፡፡ እኔ ግን ምንም አልሆንም የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ምክንያቱም በአለም ታሪክ እስከ አሁን በጠንቋይ የተወነጀለ ሰው ሰምተን አናውቅም፡፡

አሮሞወችም ነውርን ለማሳደግ የፈለጉበት ምክንያት የስልጣን ተቀናቃኝን ለመቀነስ ነው፡፡ አሮሞወች እንደሚሉት ከሆነ “ታዴ ለስልጣን የሚመጥን አመለካከት እና ጭንቅላት አለው ስለዚህ የኦሮሞ ጠቅላይ ሚኒስቴር ሳይመረጥ ታዴ ጠቅላይ ሚኒስቴር ሊሆን ይችላል” ነው፡፡ አሮሞወች ደግሞ የፖለቲካ ስልጣን በጣም አጥብቀው ይፈልጉታል፡፡ ስለዚህ እኔን ከስልጣን ማጋራት ለማባረር “ነውርን ማሳደግ” የሚል መርህ ይዘው እየተንቀሳቀሱ ይገኛሉ፡፡ እነርሱ እንዳው አስጨነቃቸው እንጂ አንድ ኢንጂነር በምንም *መመዘኛ* የፖለቲካ ስልጣን ሊሻማ አይችልም፡፡ ለነገሩ እነርሱ ምን ያድርጉ የወያኔ ባለስልጣናት ሲመለከቷቸው ሁሉም ማለት ይቻላል ኢንጂነር፤ የህክምና ዶክተር እና የመሳሰሉትን የተፈጥሮ ሳይንስ ምሩቃን ናቸው፡፡ እነዚህ የህክምና ዶክተር እና የኢንጂነር የምንግስት ባለስልጣናት ደግሞ እራሳቸው በመሰረቱት ትምህርት ቤት ማለትም በሲቪል ሰርቪስ ኮሌጅ “የህብረተሰብ አስተዳደር(public administration)” ብለው ትህርት ይወስዳሉ፡፡ ስለዚህ እየተማሩ እኛን ያስተዳድሩናል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አብዛኛውን ጊዜያቸውን እየተማሩ ነው ማለት ነው የሚያስተዳድሩን፡፡ ለምሳሌ የኢህአዴግ ባለስልጣናት ልማት የጀመሩ ከ1997 ዓ.ም በኋላ ነው፡፡ “ከዚያ በፊት ምን እያደረጉ ነበር?” ተብሎ ቢጠየቅ “የኤርትራ ጦርነትም ተጨምሮ መሪዎች እየተማሩ ስለነበር

እስከሚመረቁ ድረስ ነው" የሚል መልስ በእራሳችን መገመት እንችላለን፡፡ በተቃዋሚ ደረጃም ስንመለከታቸው አብዛኞቹ ተቃዋሚዎች የሳይንስ ፕሮፌሰሮች እና ኢንጂነሮች ናቸው፡፡ እነዚህ የሳይንስ ፕሮፌሰር እና ኢንጂነር ተቃዋሚዎች እራሱ የሀገር መሪ ሆነው ቢመረጡ ከእንደገና "የህብረተሰብ አስተዳደር(public administration)" ብለው ልክ እንደ ኢህአዴግ የሲቪል ሰርቪስ ኮሌጅ የእራሳቸውን ኮሌጅ ፈጥረው "ህዝብን እንዴት መምራ እንዳለባቸው" ሊማሩ መሆኑ ነው፡፡ ከዚህ ሁሉ ሁላችንም በተመረቅንበት ስራ ብንሰራ ለውጥ ሀገራችን ላይ እናመጣ ነበር የሚል የግል እምነት አለኝ፡፡ ስለዚህ ኦሮሞወች ተቃዋሚነትን እኔ አልሻማባቸውም፤ ተቃዋሚ ካልሆንኩ ደግሞ የፖለቲካ ስልጣን አይኖረኝም ማለት ነው፡፡ ስለዚህ "ጋሎች ይስፋቸው" የሚል መልእክት አለኝ፡፡ ስለዚህ እኔንም ኦሮሞ ለቀቅ ቢያደርገኝ ደስ ይለኛል፡፡ እኔ ስማር እራሱ የፖለቲካ ተሻሚ የመሆን እቅድ የለኝም፡፡

በኢትዮጵያ ህዝቡ ቆሻሻ የሚበላን ሰው "ውሻ" ብለው ይሳደባሉ፡፡ ለምን ብለን ስንጠይቅ መልሱ የሚሆነው ህዝቡ ለማኝ ስለሆነ ነው፡፡ ውሻ፤ ለማኝ እና ሌባ ጠላቶች ናቸው፡፡ ለማኝ እና ውሻን በመጀመሪያ እናስሰው፡፡ አንድ ለማኝ ሊለምን ሲሄድ ውሻ አያስገባውም፡፡ ምክንያቱ ደግሞ የውሻውን እራት ባለቤቱ "ውሻ ከሚበላው" ብሎ ለለማኝ ስለሚሰጥበት ነው፡፡ ስለዚህ የለማኝ እና የውሻ ጠላትነት የህልውና ጉዳይ ነው ማለት ነው፡፡ ለማኝ የውሻን እራት ከበላ ውሻ ፆሙን አደረ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ለማኝ ውሻን አምርሮ ነው የሚጠላው፡፡ በተገላቢጦሽ ስናየው ደግሞ የለማኝን እራት ውሻ ከበላ ለማኝ "አድርሰናል" ተብሎ ፆሙን አደረ ማለት ነው፡፡ አንድ ለማኝ ሲለምን "አድርሰናል" ማለት ወይ መጀመሪያ ሌላ ለማኝ መጥቶ ወስዶታል ማለት ነው አለበለዚያ ደግሞ ውሻ በልቶታል ማለት ነው፡፡ ውሻም ለማኝን አምርሮ ነው የሚጠላው፡፡ ስለዚህ ውሻ እና ለማኝ አዳኝ እና ታዳኝ(prey and predator) ናቸው ማለት ነው፡፡ ውሻ አዳኝ ሲሆን ለማኝ ታዳኝ መሆኑ ነው፡፡ ስለዚህ ውሻ ሁሌም ለማኝን ሲያባርር ስለሚውል ለማኝ ውሻን አምርሮ ነው የሚጠላው፡፡ ለምሳሌ ቀልደኛ ከበበው ገዳ የሰራው ድራማ ላይ ማለትም "ዘበኛው" የሚለው ላይ በውሻ ሲቀልድ ይታያል፡፡ ይህ ደግሞ ከበበውን ውሻ የበደለው ነገር አለ ማለት ነው፡፡ ከበበው ሰውን "ዘበኛው" የሚል ከሆነ እና በውሻ የሚቀልድ ከሆነ ለእርሱ መቀለጃ የሚሆነው "ለማኙ" የሚለው ቀልድ ይሆናል ማለት ነው፡፡ ቆምጨወች እና አጋሮቻቸው በብዛት ውሻ ይጠላሉ፡፡ ስለዚህ ቀምጨ እስከ እርዝራዡ ለማኝ ነው ማለት ነው፡፡

ሌላው የውሻ እና የሌባ ጉዳይ ነው፡፡ እነዚህ ጥንዶች ብዙም ጠላቶች አይደሉም፡፡ ምክንያቱም ሌባም ውሻ ሊኖረው ስለሚችል ነው፡፡ ውሻ ሌባን የሚጠላው የባለቤቱን ንብረት እና ምንአልባትም እራቱን ስለሚሰርቅበት ነው፡፡ ነገር ግን የውሻ እና የሌባ ጠላትነት እምብዛም የሚካበድ አይደለም፡፡

ስለአደገ ነውር ስናነሳ የምናገኘው አሁንም የእኔን እና የጥንቆላውን ጉዳይ ነው፡፡ እኔ በህይወት ታሪኬ በምእራፍ አንድ እንደገለፅኩት ከከብት እረኝነት ተነስቼ አሁን ያለሁበት ደረጃ እንድደርስ ያደረገኝ የእራሴ ያላሰለሰ ጥረት ነው ብየ አስባለሁ፡፡ ምክንያቱም በህይወት ያልገጠመኝ የፈተና አይነት የለም፡፡ ሁሉንም አይነት የህይወት ፈተናወች በድፍረት እና በእግዚአብሄር መልካም ፈቃድ ጭምር አልፌያቸዋለሁ፡፡ ነገር ግን እኔ በትምህርት ደረጃየ እና በህብረተሰብ የኑሮ ደረጃ ውስጥ ያለኝ ተሳትፎ እየጨመረ ሲመጣ የሚወራብኝ ነውርም አቅጣጫውን እና ደረጃው እየጨመረ መጣ እና አሁን ያለበት ደረጃ ላይ ደረሰ ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ በህፃንነትህ ነውር ብትሰራ "ህፃን ነው" ተብሎ ማንም የሚያነሳህ እና የሚተችህ ሰው አይኖርም፡፡ ነገር ግን እድገህ ነውር ከሰራህ ወይም በልጅነትህ የሰራሃውን ነውር አድገህ የሚያነሳው እና የሚያስታውሰው ገገማ እና ዶካ ሰው ከተገኘ ስታድግ ማሰደቡ አይቀርም፡፡ ለምሳሌ እኔ "ነውር ሰራ" የተባልኩ ዩኒቨርስቲ የመጀመሪያ ዲግሪ በበምማርበት ወቅት ነው፡፡ ነገር ግን አሁን ሁተኛ ዲግሪ ይዤ የዩኒቨርስቲ አስተማሪ ሆኛለሁ፡፡ ስለዚህ ያድሮ የሰራሁት ነውር አሁን ላይ ሲወራ በቃ አብሮ ከከብሬ ጋር ነውሬም ገነነ ማለት ነው፡፡ ይህም የከብት እረኛ እንደነበርኩ ነውሬም "የከብት እረኛ ነውር" ነበር፡፡ "እረኛ" ሲባል ደግሞ ፈረንጆች እንደ "ካው

ቦይ(cowboy)" እንዳያዩን የእኛን ሀገር እረኛ ለፈረንጆች በፎቶ ማሳየት እፈልጋለሁ፡፡ የእኛ ሀገር እረኛ ከብት ሲጠብቅ ወይ ባዶ እግሩን አለበዚያ ደግሞ ጋሌ ጫማ ቢያጠልቅ ነው፡፡ አሁን ግን ሁለተኛ ዲግሪ ስይዝ ነውሬም *"ሁለተኛ ዲግሪ ያለው ኢንጂነር ነውር"* ሆነ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ሰው ስሳደብ እራሱ "የዩኒቨርስቲ አስተማሪ ነው" ስለሚባል የስድቡ መጠንም ጨመረ ማለት ነው፡፡ ለምሳሌ ፈረንጆችን "ቡሽቲ" ብየ ስሳደብ ማንነቴን ሲጠይቁ "የዩኒቨርስቲ አስተማሪ ነው" ሲባል የስድብ ደረጃውም እንደ ስራ ደረጃየ በጣም ከፍተኛ ይሆናል ማለት ነው፡፡ ነገር ግን ፈረንጆች እኔን የሚያውቁኝ ገና እኔ ትምህርት ሳልገባ ማለትም እረኛ እያለሁ ነው፡፡ ስለዚህ የስድቡን መጠን የጨመረው ቆምጨ ነውሬን ስላሳደገው እንጂ እኔ ተንኮለኛ ወይም ነውረኛ ስለሆንኩ አይደለም፡፡ ወደፊትም እኔ በጣም ጠንካራ ሰራተኛ ስለሆንኩ ምን አልባትም ብዙ የህይወት ስኬቶች ለቀዳጅ እችላለሁ፡፡ ስለዚህ ይህ ገና ተማሪ እና እረኛ እያለሁ የሰራሁት ነውር በቆምጨ አድሮ ቂጤን ሊወጋኝ ይችላል ማለት ነው፡፡ እኔም "ነውር በቆምጨ አድሮ ለሚበጠብጠኝ ምስጋና ይግባው" እንዳልለው አንዳድ ጊዜ ሰዎች ሲሰድቡኝ ትንሽ የመከፋት ነገር ያድርብኛል፡፡ ስለዚህ እኔ ከነውር ለመንፃት ቆምጨ መሰልጠን እና ዶካነትን ማስወገድ አለበት ማለት ነው፡፡ እንዲሁም አሜሪካውያኖችም ቢሆን እኔ እያደግኩ እና የትምህርት ደረጃየ እየጨመረ በመጣ ቁጥር የምናገረው ነገር ብስለትም እየጨመረ ስለሚመጣ ከአሁኑ ከእኔ እና ከቆምጨ ጋር ያላቸውን ግንኙነት መቋረጥ አለባቸው፡፡ ፈረንጆች ቆምጨወችን አፍቅረዋቸው ከሆነ ቢበዷቸው ይለቃቸው ነበር፡፡ ምክንያቱም ፍቅር "ያፈቀርከውን" ካልበዳሃው በስተቀር አይለቅህም፤ ካልለቀቀህ ደግሞ አትፋታውም(Love can not leave unless you fuck the one you loved)፡፡ ስለዚህ ፈረንጆች ከቆምጨ ለመፋታት ቆምጨወችን ቢበዷቸው ይሰለቿቸው ነበር የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ እኔ በእራሴ ጥረት የሰራሁት ሁለተኛ ዲግሪ ግን በብር ሁለተኛ ዲግሪውን በሰራ ቆምጨ እየተሰደብኩ ነው ማለት ይቻላል፡፡ ስለዚህ የእኔ ደረጃ ሲጨምር ነውሮች መረሳት ሲኖርባቸው በቆምጨ ገገማው ምክንያት ነውሩ አብሮ አደገ ማለት ነው፡፡ እንደ ቆምጨ እና ጋላ ያሉ ገገማወች እንደ "ኡሁ(uhu)" ናቸው ብል አልሳሳትም፡፡ "ኡሁ(uhu)" ማለት የወረቀት እና የአንዳንድ ነገሮች ማጣበቂያ ነገር እና ኮላ ማለት ነው፡፡ ቆምጨም እንደ "ኡሁ(uhu)" የያዘውን ነገር አይለቀውም፡፡ ገገማ በዓጠቃላይ የያዘውን ነገር አይለቅም፡፡ ስለዚህ ጋላ እና ቆምጨ እስከ ግበረ-አበሮቹ የ"ኡሁ(uhu)" ባህሪን አስወግደው እኔን ከመረበሽ እና ስለ እኔ ከሚያወሩት ስም ማጥፋት ቢታቀቡ መልካም ነው የሚል መለእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ ቆምጨወች *"ታዬ ነውር ነበረበት እናም ለሳድገነው ነበር፤ ነገር ግን ማክዳ በዲልዶ ቡዳችው"* ብለው የሚቆጩ ከሆነ ከኤፍሬም ታምሩ ሙዚቃ ላይ ማለትም "አሳድጌው ነበር ፍቅርሽን ኮትኩቼ፤ አልታደልኩም እጂ ለመብላት አፍርቶ" ከሚለው ግጥም ላይ "አሳድገነው ነበር ነውርህን ኮትኩተን፤ አልታደልንም እንጂ ለማውራት አፍርቶ" በሚል ግጥም መተካት ይችላሉ፡፡

ሌላው ስለነውር እድገት የማነሳው ነገር ምንድን ነው ቢባል የማንቸስተር ዩናይትድን ነገር ነው፡፡ ማንቸስተር ዩናይትዶች እና የቀድሞ አሰልጣኛቸው ማለትም ሰር አሌክስ ፈርጉሰን እኔን ገና እረኛ እያለሁ ነው በጥንቆላ የሚያውቁኝ፡፡ ማንቸስተር ዩናይትዶችን እስከ አሰልጣኛቸው እኔ የማውቃቸው ግን የመጀመሪያ ዲግሪ ልማር ሀሮማያ ዩኒቨርስቲ እንደገባሁ ነው፡፡ ነገር ግን ሰር አሌክስ ፈርጉሰን አሁን ደረጃ ስደርስም ያውቀኛል፡፡ ስለዚህ ነውሬም እያደገ እና ትርጉሙም እየሰፋ መጣ ማለት ነው፡፡ ስለዚህ አንድ ሰው ሲያድግ በልጅነቱ ያለ ነውር አብሮት የሚያድግ ከሆነ እና የሚከታተለው እንደ ቆምጨ ያለ ዶካ ካለ ትርጉሙ እየሰፋ እና እየተጣመመ እንዲሁም ሰውየውን እያስናቀው ይሄዳል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የእኔ ነውር ደረጃም እንደ እኔ የኑሮ ደረጃ ከከብት እረኝነት ወደ ኤሌክትሪካል ኢንጂነርነት እንደሁም አሁን ደግሞ ወደ ሁለተኛ ዲግሪ ያለው ነውርነት ተሸጋገረ ማለት ነው፡፡ ነውሩ መወራት የጀመረው ገና ሁለተኛ ዲግሪ ሳልማር ነበር፡፡ ምክንያቱም ማክዳ ጋላን ፂላወች ገና ሳያሳዩኝ ነውሩ ይወራ ነበር፡፡ ስለዚህ ማክዳ ጋላን ፂላወች ሳያሳዩኝ እኔ ገና ሁለተኛ ዲግሪ አልተመረቅኩም ነበር፡፡ ስለሆነም ነውሬም አብሮ ሁለተኛ ዲግሪ ያልጨረሰ

ነውር ነበር ማለት ነው፡፡ አሁን ግን ማክዳ ጋላም ህዝብ እየተጫወተባት እኔ ግን ሁለተኛ ዲግሪ ተመርቄ ደብረ-ብርሃን ዩኒቨርስቲ እያስተማርኩ እገኛለሁ፡፡ በቆምጨወች እና በጋላወች የተወራብኝ ነውርም አብሮ ሁለተኛ ዲግሪ ተመርቆ እያስተማረ ይገኛል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ የእኔ ነውር ከማክዳ ጋላ ጋር ስተያያዘ ደረጃውም እየጨመረ መጣ ማለት ነው፡፡ ማክዳ ጋላን ግን ዒላወች ጥለውብኝ ነው፡፡ ይህንን ግን ያገናዘበ ቡድንም ይሁን ግለሰብ ያለ አልመሰለኝም፡፡ ስለዚህ የእኔን ጉዳይ ህዝብ አይቶ እና ገምቶ የእራሱን ምርጫ ይውሰድ እንጂ በጣም የሚገርም ገጠመኝ ነው እየተከሰተ ያለው፡፡ ወደፊት አሁን ማክዳ ጋላ እንደተቀመጠች ሶስተኛ ዲግሪ ልሰራ እየተዘጋጀሁ እገኛለሁ፡፡ ስለዚህ ሶስተኛ ዲግሪ ሰርቼ “ዶክተር ኢንጂነር ታደለ ባሳዝነው” ብባል እራሱ ማክዳ ጋላ እስካለች ድረስ ነውሬም አብሮ ደረጃው ይጨምራል ማለት ነው፡፡ ስለዚህ ህዝቡ ማክዳ ጋላን የሚያስቀምጥበት ቦታ ፈልጎ እኔን ከነውር ሊያነፃኝ ይገባል ማለት ነው፡፡ ማክዳ “ታዬን አፍቅሬዋለሁ” እስካለች ድረስ እኔ ከነውር ነፃ አልሆንም፡፡ ምክንያቱም ዒላወች፤ ጋላወች እና ቆምጨወች እዲሁም ከማክዳ ጋላ ጋር ንክኪ ያለው ሰው ሁሉ እኔ “ነፃ እንድወጣ ስለማይፈልግ እኔን በነውር ዘፍቆ ጥንቆላውን እየተገበረ መቀመጥ ነው የሚፈልግ፡፡

6.1.3. <u>ድሬዳዋ ያለው “ቶኒ እርሻ” እና “ስካርፌስ(scarface(1983))” የሚለው ፊልም ያላቸው ግንኙነት እና እራስ ማጠብ(brainwashing)</u>

ድሬ-ዳዋ የመጀመሪያ አመት እየተማርን አብዛኛውን ጊዜ የምናጠናው ቶኒ እርሻ ነበር፡፡ ቶኒ እርሻ ውስጥ ፓርክ አለው፤ በውስጡም መዝናኛ አለው፡፡ ይህ እርሻ የብርቱካን ልማት አለበት፡፡ ይህ እርሻ ቶኒ በሚባል የጣልያን ዜጋ የለማ ነው ይባላል፡፡ ጣልያኖች ከየት መጥተው ነው ያለሙት ልትሉ ትችላላችሁ፡፡ የሰማሁት እውነት ከሆነ በቅኝ ግዛት ዘመን ኢጣልያን ኢትዮጵያን ለሁለተኛ ጊዜ በወረረችበት ጊዜ ድሬዳዋን ጣልያኖች ይዘውት ነበር የሚባል ነገር አለ፡፡ በዚህም ምክንያት የኢትዮጵያ ቴሌኮም እና ዋናው የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ ያለበት አካባቢ ወይም በተለምዶ “ከዚራ” የሚባለው የድሬዳዋ አካባቢ የጣልያኖች መኖሪያ ነበር ይባላል፡፡ የጣልያኖች ሰፈር በመሆኑም የእኛን ጥቁር ህዝብ ከልከለው ነበር የሚኖሩ ይባላል፡፡ እኔም “ሁድ(hood)” ብየ ጠርቸዋለሁ፡፡ ይም ሲባል ከፈረንጆች ጋር እና ፈረንጆች በሚዝናኑበት አካባቢ ምንም አይነት ሀበሻ ዞር እንኳ አይልም ነበር ይባላል፡፡ ይህ ደግሞ “ሀበሻ እና ጣልያን እኩል አይደሉም” በሚል ንቀውን መሆኑ ነው፡፡ እኔም ሰምቼ በጣም ነው ያስገረመኝ፡፡ ከዚራን በ1998 ዓ.ም የባቡር ሃውልት አቁመውበት አይቸዋለሁ፡፡ ለነገሩ አሁን ሊያነሱት ይችላሉ፡፡ እኔም ኢጣልያን ኢትዮጵያን ለሁለተኛ ጊዜ ስትወር የነበረውን ነገር በጥልቀት ሳይዋሽ የሚነግረን የታሪክ ፀሃፊ ቢኖር በጣም ደስ ይለኝ ነበር፡፡ አሁን ግን አሜሪካ ሀገር ሄደን ፈረንጅነታችን ታውጇል፡፡ ስለዚህ በአሜሪካ ፈረንጅ ስንሆን፤ በጣልያን ደግሞ ኔግሮ ነን ማለት ነው፡፡ አሜሪካኖች ፈረንጅ ያደረጉን ምክንያቱ ከገባችሁ ምንም ችግር የለውም፤ ካልገባችሁ ግን እኔ አስረዳችኋለሁ፡፡ አሜሪካኖች እኛን እንደፈረንጅ ያስተናገዱን ምክንያቱ፤ በአሜሪካ ውስጥ የማይሳካ ህልም ስሌለ ነው፡፡ አሜሪካ ውስጥ የምትፈልገውን መሆን ስለምትችል፤ እኛም ፈረንጅ መሆን ስለምንፈልግ እነርሱም ፈረንጅ አደረጉን ማለት ነው፡፡

ስለ ጣልያን ወረራ ይህንን ሁሉ ማውራት ያስፈለገበት ምክንያት **“ቶኒ”** የሚለውን ስም ስለሰማሁት ነው፡፡ ይህ ስም አንድ የአሜሪካ ፊልም ላይም አለ፡፡ የፊልሙ ስምም “ስካርፌስ(scarface(1983))” ይባላል፡፡ የዚህ ፊልም ታሪክ የተፃፈው ከ ዛሬ 34 ዓመት በፊት በፈረንጆች አቆጣጠር በ1982 ሰኔ ወር ላይ ነው፡፡ ፊልሙ ደግሞ ተሰርቶ ለእይታ የበቃው በፈረንጆች አቆጣጠር 1983 ታህሳስ ወር ላይ ነው፡፡ በፈረንጆች አቆጣጠር 1983 ህዳር ወር ደግሞ የእኔ የልደት ቀን ነው፡፡ “ቶኒ” የሚለው ስም የጣልያን ስም ነው፡፡ እኔ ደግሞ ጣልያኖችን ስሳደብ የአሜሪካ ሸውከኞች(snitch) “በጠንቋይ ሰምተነው” ብለው ለኢጣልያኖች ይነግሯቸዋል፡፡ ስድቡም “ጣልያኖች ሰው የሚገድሉት በፊልም ነው፡፡ የእኛ አባቶች ግን እነርሱን በተግባር ቀብረዋቸዋል” የሚል ነበር፡፡ በዚህም ጣልያኖች ይናደዱ እና ቶኒ እርሻን ጠቅሰው “ቅኝ ግዛት ገዝተናችኋል” የሚል መልእክት ለማስተላለፍ ፈልገው ነው፡፡

በሌላ አንግል ስናየው “ቶኒ” የሚለው “ስካርፌስ(scarface(1983))” ፊልም ላይ በአጋጣሚ የተፈጠረ ስም ነው። ነገር ግን አሜሪካኖች መፍትሄ አያጡም። በመሆኑም “ስካርፌስ(scarface(1983))” የሚለው ፊልም ላይ ጥንቆላውን ሲሰሙ ነገር እንዳይመጣብን ብለው “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለውን አሁን ጨምረው ሲናገሩት ይሰማል። ስለዚህ የእራስ እጥበት (brainwashing) አለበት ማለት ነው። ስለዚህ የእኛ ህዝብ ጥንቆላው “ታዴ ሲዎለድ ጀምሮ አለ” ብሎ እንዳይሸወድ እና የአለም መሳቂያ እንዳያደርጉን የሚል ስጋት አለኝ።

“ስካርፌስ(መፅሃፍ)” ደግሞ እንደ ፈረንጆች አቆጣጠር በ1929 የተፃፈ መፅሃፍ ነው። የዚህ መፅሃፍ ደራሲ ደግሞ አርሚታጅ ትሬል(Armitage Trail) ሲባል የሞተው በ28 ዓመቱ በልብ ድካም ነው። ይህ መፅሃፍ ደግሞ የሚያትተው አንድ ከኩባ ሀገር ወደ አሜሪካ የገባ አል ካፖን(AL Capone) የሚባል የቸካጎ(Chicago) ጋንግስተር(gangster) ታሪክ ነው። “ስካርፌስ(scarface(1932))” አል ካፖን(AL Capone) ቅፅል ስሙ “ስካርፌስ(scarface)” ነው። በዚህ “ስካርፌስ(scarface(1929))” በሚለው መፅሃፍ በፈረንጆች አቆጣጠር በ1932 ከ 84 ዓመት በፊት(2016-1932=84) አንድ በስሙ “ስካርፌስ(scarface(1932))” የሚል ፊልም ተሰርቶበት ነበር። የዚህም “ስካርፌስ(scarface(1932))” ፊልም ላይ የተጠቀሙት ስምም ያው “ቶኒ” ነው። ስለዚህ “ቶኒ” የሚለው ስም አጋጣሚ የተፈጠረ ስም ነው ማለት ነው። አንዳንዶቻችን ምን አልባት ከጥንቆላ ተነስተን የሰደቡን እንዳይመስላቸው ብየ ነው። ነገር ግን ለእራስ እጥበት(brainwashing) የተጠቀሙበት ጥንቆላውን እና “ያወጣታል ይሄዳል” የሚለውን ነው። “ቶኒ” የሚለው ስም በፈረንጆች አቆጣጠር በ 1932 በተሰራው ፊልም ላይ ካለ፤ ለፊልም የተጠቀሙት እንጂ ምንም ትርጉም እንደሌለው ያመለክታል። አልፓሲኖ የተባለው የፊልም አክተር “ስካርፌስ(scarface(1983))” የተባለውን ፊልም ደግሞ የሰራው የ “ስካርፌስ(scarface(1932))” ሚለውን ፊልም ሲኒማ ቤት ሄዶ አይቶት ስለተመቸው ነው።

ስለዚህ እንደ ፈረንጆች አቆጣጠር በ1983 የተሰራው ፊልም እንደገና ጥንቆላ ሰምተው አንዱን መፅሃፍ ለሁለተኛ ጊዜ ወደ ፊልም መለወጣቸው ነው የሚል ግምት አለኝ። ለእራስ እጥበት(brainwashing) ሲባል ወይም ምን አልባትም ፊልሙን አመተ-ምህረቱን ወደ ኋላ ጎትተውት ሊሆን ይችላል። ይህም ማለት እንዴት ነው 1983 የተባለው አመት-ምህረት እውነት ላይሆን ይችላል። ጥንቆላ ባይሆን ኖሮ ታሪኩ አንዴ ስለተሰራ መድገም አያስፈልግም ነበር። ስለዚህ እንደ ፈረንጆች አቆጣጠር በ1982 የተፃፈው የፊለም ስክሪፕት በጥንቆላ የተሰራ ነው ማለት ነው። ይህንን እንደ ፈረንጆች አቆጣጠር በ1983 የተሰራው እና “ስካርፌስ(scarface(1983))” የሚለው ፊልም “በዲልዶ ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለው የጥንቆላ መድሃኒት ስላለበት ነው። በዚህም እኔ በጣም ተደንቄያለሁ። ምክንያቱም “እንዴት እኔ ሳልወለድ የነበረ ጥንቆላ ለእኔ ይሆናል?” የሚል ነው። ነገር ግን “በዲልዶ ያዎጣታል ይሄዳል የሚለው ጥንቆላም አሁን የተጨመረ ሊሆን ይችላል። ወይም 1983 የሚለው ዘመን ውሸት ሊሆን ይችላል። ይህንንም ማድረግ ያስፈለገበት ምክንያት እኛን ፀጉራችንን ለማጠብ(brainwashing) ነው።

ቆምጨጮች የሚሉት ሰው እኔ አይደለሁም ስል የተለያዩ ከላይ የተዘረዘሩትን ማስረጃወችን እኔ አቅርቤያለሁ። ቀሪዎቹ መረጃወች ማለትም ቆምጨጮች የሚሉት ሰው እኔ አለመሆኔን ለማረጋገጥ የተጠቀምኩባቸው መረጃወች ደግሞ የሚከተሉት ናቸው።

1. “ያወጣታል” የሚለው ነገር እኔን ሳይሆን የሚመለከት ዲልዶን ነው። እኔ ደግሞ ዲልዶ አይደለሁም። ህዝቡ ግን እውነታን መቀበል ስላልፈለገ፣ “ያወጣታል” ይላል። ማኪዳን የሚያወጣት ግን ዲልዶ ስለሆነ እኔን አይመለከትም።
2. “ያዎጣታል፤ ይሄዳል” የሚለው ጥንቆላ እዚህ “ስካርፌስ(scarface(1983))” የሚለው ፊልም ላይ መሪ አብርሃም(F. Murray Abraham) እና ፓውል ሸናር(Paul Shenar) የሚባሉት ሁለት ተዋናዮች ትዎና አስመስለው ሲሉት ስለሚታይ ነው። በዚህም ምክንያት እኔ ትንቢት ካልሆንኩ በስተቀር ስለ እኔ፤ እኔ ሳልወለድ ጥንቆላ ሊጠነቆልብኝ

አይችልም፡፡ ስለዚህ እኔ ተአምር መሆን አለብኝ፡፡ ስለዚህ ቆምጨዎች እኔ ሳልወለድ የነበረን ነገር በእኔ እተረጉማለሁ ቢል “ቆምጨ” ከማለት ውጭ ሌላ መልስ የለኝም፡፡ ነገር ግን ጥንቆላው ፀጉራችንን ለማጠብ(brainwashing) የተደረገ ሊሆን ይችላል፡፡ ወይም የኦሮሞወችን ፀጉራቸውን በማጠብ(brainwashing) ጥንቆላውን ተዓምር በማስመሰል ማክዳን እንዳያወጪት ለመሸወድ ተብሎ ሊሆን ይችላል፡፡ ምክንያቱም ኦሮሞ ሊሸወድ ይችላል፡፡ ካለበለዚያ ደግሞ እኔ አይደለሁም ማለት ነው፡፡

3. አሜሪካኖች በእራሳቸው ሀገሪቱን በሰላም ለመምራት ጥንቆላ ስለሚጠቀሙ፤ ይህ ነገር እንደሚመጣ ስለሚያውቁ እየተዘጋጁ ነው፡፡ አሜሪካኖች ጥንቆላ ይጠቀማሉ የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ ምክንያቱም ብዙ ጊዜ አሜሪካንስ በሀገራቸው ላይ የፖለቲካ ችግር የማይፈጠርባቸው ጥንቆላ ስለሚጠቀሙ ነው፡፡ “ስካርፌስ(scarface(1983)) የሚለውን ፊልም ታሪክ ከኦሪጅናል መፅሃፉ ላይ የፃፈው ፀሃፊ ኦሊቨር ስቶን(Oliver Stone) ይባላል፡፡ ይህ ፀሃፊ ደግሞ አሚሪካዊ ፀሃፊ ነው፡፡ ስለዚህ ይህ ፀሃፊ ታሪኩን እንደዚያ እንዲሆን አድርጎ የፃፈው በጥንቆላ ተነግሮት ነው፡፡ ስለዚህ አሜሪካንስ አለምን ያሸነፉት በጥንቆላ ስለሆነ ለእራሳቸው ጥቅም ብለው ያስጠነቆሉት ጥንቆላ ነው እንደዚህ እኛን መጨዋቻ ያደረገን የሚል የግል አመለካከት አለኝ፡፡ አሜሪካኖች ጥንቆላ በትክክል ይጠቀማሉ፡፡ አሁን አውሮፓዎችን ሁሉ ሲያስጠነቅቁ ነው የሚውሉ፡፡ አውሮፓ ስብሰባ ላይ “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለው ሲጠነቆል አይቸዋለሁ፡፡ ይህ ደግሞ አሜሪካን ለራሳቸው ጥቅም ሲሉ የጠነሰሱት ሴራ ነው፡፡
4. የአሜሪካው 40ኛው ፕሬዚዳንት ሮናልድ ሬገን(Ronald Reagan) “በዲልዶ ያዎጣታል፤ ይሄዳል” የሚለውን ጥንቆላ ተጠቅሞበታል፡፡ ይህንንም ጥንቆላ ሚካኤል ጃክሰን(Michael Jackson) ዋይት ሀውስ(white house) “ጠጥቶ ማሽከርከር(Drink Driving)” በሚለው ባበረከተው አስተዋፅኦ ለሽልማት ተጠርቶ እንደ ፈረንጆች አቆጣጠር በ1984 ዓ.ም “ያዎጣታል፤ ይሄዳል” ሲለው ፕሬዚደንት ሮናልድ ሬገን(Ronald Reagan) እንደ መናደድ ብሎ ምድረኩን ለቆ ወደ ህዝቡ ፊት መጣና “እነርሱ ናቸው!” የሚለውን ሲለው እኔ ከቪዲዮው(Video) አይቼዋለሁ፡፡ አሁን ግን ቪዲዮውን(video) ከዩቲውብ(youtube) አንስተውታል(ቆርጠውታል)፡፡ ሚካኤል ጃክሰን(Michael Jackson) ጠጥቶ ማሽከርከርን ለመከላከል የተጠቀመበት ሙዚቃ “ቢት ኢት(Beat it)” ይባላል፡፡ ይህ ክስተት ደግሞ እኔ ከተወለድኩ ከ ነዓመት በኋላ መሆኑ ነው፡፡ በዚህም እኔም በጣም ተገርሜያለሁ፡፡ ስለዚህ እኔ ተአምር ካልሆንኩ በስተቀር እኔን በተወለድኩ በአንድ አመቴ ጠንቋይ ሊያውቀኝ አይችልም፡፡ ስለዚህ ቆምጨዎች የሚሉት ሰው እኔ አይደለሁም፡፡ ስለዚህ እንደ ፈረንጆች አቆጣጠር በ1983 የተሰራው “ስካርፌስ(scarface(1983))” የሚለው ፊልም ላይ “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለው ጥንቆላ ካለ ከአንድ አመት በኋላ እንደፈረንጆች አቆጣጠር በ1984 ሚካኤል ጃክሰን(Michael Jackson) “ያዎጣታል ይሄዳል” ቢል ምንም የሚያስገርም ነገር የለም፡፡ ስለዚህ ቆምጨዎች የጠፋባቸውን ሰው ቢፈልጉት ይሻላል የሚል አመለካከት አለኝ፡፡ ነገር ግን ይህም ፀጉራችንን ለማጠብ(brainwashing) ሊሆን ይችላል፡፡ ምክንያቱም ፊልም እና ቪዲዮ አይታመንም፡፡

እና ሌሎችንም ብዙ ምክንያቶችን መደርደር እንችላለን፡፡

እንደ እየሱስ ሁለት ትርጉም ሊኖረኝ ይችላል፡፡ ይህም ቆምጨዎች “ተዎልዷል” ሲሉ ሌላው ህዝብ ደግሞ “አልተዎለደም” ይላሉ፡፡ ይህም እኔን ወደ ተአምርነት ይቀይረኛል ማለት ነው፡፡ ለማንኛውም ህዝቡ ሁሉንም “ስካርፌስ(scarface(1983))” የሚለውን ፊልም አይቶ ሆነ ሚካኤል ጃክሰን(Michael Jackson) ከፕሬዚዳንት ሮናልድ ሬገን(Ronald Reagan) ያደረገውን የሽልማት ስነስርዓት አይቶ የራሱን ውሳኔ መውሰድ ይችላል፡፡ ነገር ግን ይህም ፀጉራችንን ለማጠብ(brainwashing) ሊሆን ይችላል፡፡ ምክንያቱም ፊልም እና ቪዲዮ አይታመንም፡፡ ምክንያቱም “ቶኒ” የሚለው ስም በ 1932 በተሰራ ፊልም ላይም አለ፡፡ ስለዚህ “ቶኒ” የሚለው ስም የአጋጣሚ ስም ሊሆን ይችላል፡፡

ስለዚህ “ይህ ጥንቆላ እና የእኔ ታሪክ ምን አገናኘው?” የሚል ጥያቄ ሁሌ በጭንቅላቴ ይመላለስብኛል። በዚህም ምክንያት “አሁን የሚያስጠነቁሉት ጥንቆላ እና ቆምጨዎች የሚሉት ሰው እኔ አይደለሁም” የሚል ሀሳብ ይገፍ ነው አሁን እየተንቀሳቀስኩ ያለሁ። ቆምጨዎች የሚሉት ሰው እኔ አይደለሁም። “በዲልዶ ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለው ከዛሬ ከ2008 ዓ.ም ከ 34 አመት በፊት ካለ እና እኔ 33 ዓመቴ ከሆነ ፤ እኔ “ትንቢት” ነኝ ማለት ነው። ትንቢት ከሆንኩ ደግሞ “አምላክ ነኝ” ማለት ነው። ስለዚህ ቆምጨዎች የጠፋባቸውን ሰው ቢፈልጉ ይሻላል። ነገር ግን ይህም ፀጉራችንን ለማጠብ(brainwashing) ሊሆን ይችላል። ምክንያቱም ፊልም እና ቪዲዮ አይታመንም። በተጨማሪም “ስካርፌስ(scarface(1983))” የሚለው ፊልም ላይ “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚሉት “ፌክ” ነው። ማለትም አሁን ጨምረውበት ነው። ወይም “ያወጣታል” የተባለው ነገር ዲልዶ ሊሆን ይችላል።

እዚህ ላይ እኔ ይህንን እንድንናገር ያደረገኝ ነገር ምንድን ነው ቢባል የቆምጨዎች ወሬ ነው። ቆምጨዎች “ፈረንጆች ያዎጣታል ይሄዳል ይሉታል” እያሉ ሲያዎሩ ነገሩ ትንሽ ግራ ስላጋባኝ ለቆምጨዎች ልመስላቸው ብየ ነው እንጂ “ስካርፌስ(scarface(1983))” የሚለው ፊልም ላይ ያለው “ያዎጣታል ይሄዳል” የሚለው ፌክ ነው። ምክንያቱም “ቶኒ” የሚለው ስም በ 1932 በተሰራው ፊልም ላይ ስለተጠቀሙት “ቶኒ እርሻን” አይመለከትም ማለት ነው። ስለዚህ ምንም መደናገጥ አያስፈልግም። ቆምጨ የሚያዎሩት ነገር ትንሽ ቂጥ ይወጋል። ምክንያቱም ፈረንጆች በ1932 ይህንን ጥንቆላ ካሉት እኛ እየተሰደብን ነው ማለት ነው። ነገር ግን እኛን ገበሬወችን ፀጉራችንን ለማጠብ(brainwashing) እንጂ እውነት አይደለም።

6.1.4. <u>ጥንቆላ እና ኋላቀር(ዶካ) ስለሚለው ስድብ</u>

ኋላ-ቀር(ዶካ) ሰው የሚባለው ሰው ልክ እንደ ጠንቋይ እና የመሳሰሉትን ባህላዊ ነገሮች የሚጠቀም ማለት ነው። ኋላ-ቀር ወይም ዶካ የሚባለው የዱከና በሽታ ያለበት ሰው ነው። ይህ ደግሞ በብዛት ወደ ጎጃም እና ኦሮሚያ አካባቢ በብዛት ይታያል። ለምሳሌ ኦሮሚያን እንመልከት።

በኦሮሚያ ክልል ለምሳሌ **አቦ ታምራት ገለታ ኦሮሞ** የሚባል የገበረ ጉራቻ ከተማ (የኦሮሚያ ሰሜን ሸዋ አካባቢ) ጠንቋይ አገር ጨርሶ ቃሊቲ እስርቤት እንደታሰረ አውቃለሁ። ቃሊቲ እስር ቤትም በአይኔ አይቸዋለሁ። ይህ ሰው ደግሞ በብዛት ባለ ትዳር ሴቶችን እንደ ጉድ ያማገጠ ዎንጀለኛ ስለሆነ እያንዳንዱ የአዲስ አበባ ባለ ትዳር ማን በዚህ ጠንቋይ እንዳልተበዳ እንኳን የሚታዎቅ ነገር የለም። ከባለ ስልጣን ሚስት እስከ አርቲስት ድረስ በድቷቸዋል የሚባል ነገር ነው የሚዎራው። እናም በሀገሪቱ ያሉ ስመ-ጥር ሴት አርቲስቶች ታምራት ጋላ ቢያንስ አንድ ቀን በጭናቸው ውስጥ ተመላልሷል(በድቷቸዋል) የሚባል ነገር አለ። ነገር ግን በጎጃም ጠንቋይ ታምራት ገለታ እውነተኛ ጠንቋይ እንደሆነ ተመስክሮለታል ይባላል። ቆምጨ ለኦሮሚያ ምስክር መሆኑ ማለት ነው። እዚህ ማከዳ ነገር ላይም ለኦሮሞወች ላለመዋሸት ቆምጨዎች ምስክር ሆነው መጥተዋል። ስለዚህ ጋላ እና ቆምጨ ተጋጋዥ ናቸው። ስለዚህ ታምራት ገለታ የበዳቸው ሰዎች በውሸት ጠንቋይ የተበዱ መስሏቸው እንዳይቆጩ የሚል መልእክት ለማስተላለፍ ነው። ታምራት ገለታ አሁን ታስሮ በቃሊቲ እስርቤት ይገኛል። ነገር ግን መንግስት እራሱ ጠንቋይ ሲጠቀም እየዋለ ጠንቋይን ማሰር ትክክል ነው ብየ አላስብም። እዚህ ላይ የገመናን ድራማ ነገር ልንደግመው ነው። ገመና ድራማን የሰሩት ሰዎች ጠንቋይን ሲኮንን ከርሞ መልሶ ጥንቆላን ይጠቀማል። ገመና ድራማ ላይ ሰውየው ጥንቆላውን እያስወጣ ጋቢ ለብሶ ጥንቆላ እየተጠቀመ እዚያው ጥንቆላ ይኮንናል። ስለዚህ ድራማ መስራት ያለብን የምንኖረውን ነው። ህዝቡ በጠንቋይ የሚያምን ከሆነ ታምራት ገለታ ኦሮሞ ይፈታ። ታምራት ገለታ የሚችለው ጥንቆላ “ብላክ ማጅክ(የኦሮሞ ጥንቆላ)” ይባላል። ሌላው በኦሮሚያ ክልል የተለመደው አጉል ባህል ደግሞ በዛፍ የማመን ጉዳይ ነው። ኦሮሞወች ትልቁን ዛፍ “ዋቃ” ብለው ነው የሚጠሩት። ስለዚህ ይህ በዛፍ ማመን ደግሞ ብትፍቀው ጥንቆላ ይወጣዋል። ስለዚህ ከሃይማኖትም አንፃር ኦሮሞ የጥንቆላ አማኝ ነው ብል አልሳሳትም።

ጎጃም ደግሞ ሌላው ነገር ልክ እንደ አሮሚያ ሁሉ ተንቋይ ፍንጭ ከሰጠ በቃ መተርተር ነው፡፡ በጎጃም ስናየው ነገሮች ብዙ አቅጣጫ ሊይዙ ይችላሉ፡፡ ይህም ሲባል ኋላ-ቀርነት በጎጃም ብዙ አቅጣጫን ይዞ እናገኘዋለን፡፡ ከእነዚህም መካከል፡-

1. ጠንቋይን እንደ መረጃ መቁጠር፡- ይህ ነገር በስፋት እንዳውም እንደ ጀብድ ሁሉ እየተሰራበት ይገኛል፡፡ እፍረት የሚባል ነገር እንኳን የለበትም፡፡ “በዲልዶ ያዎጣታል፤ ጠንቋይ ነግሮናል” እያለ የጎጃም ህዝብ ያዎራል፡፡ የጥንቆላ ትምህርትም እንደሚሰጥ ነው የሚታዎቀው፡፡ የቄስ ትምህርት ቤት በአብዛኛው ህዝብ ታሪክን እና እውቀትን ለትውልድ አስተላልፏል ተብሎ ይገመታል፡፡ ነገር ግን አንድ ነገር ጥቅም እንዳለው ሁሉ ጉዳትም አለው፡፡ የቄስ ትምህርት ቤት ቄስ እና የጳጳስ መፍለቂያ እንደሆነ ሁሉ የጠንቋይም መፍለቂያ ነው፡፡ አብዛኛው የባህል መድሃኒተኞችን እንውሰድ ጠንቋዮች ናቸው፡፡ በአዲስ አበባ እና በሌሎችም ከተሞች ይገኛሉ፡፡ እነዚህ ጠንቋዮች በመፅሄት እና በጋዜጦች ህጋዊ ሆነው እየተንቀሳቀሱ ይገኛሉ፡፡ ነገር ግን እነዚህ ደፕተሮች(magicians) ጥንቆላን እና ቡዳነትን የሚያስተምሩ ሰዎች ናቸው፡፡ በሚሰጡት ባህላዊ መድሃኒት ሰው የሚፈውሱ ከሆነ መልካም ነው፡፡ ነገር ግን ጥንቆላን እና ቡዳነትን የሚያስተምሩ ከሆነ የሚመለከተው አካል ሊከለክላቸው ይገባል፡፡

    - በጎጃም አካባቢ እንዳውም በጣም የከፋ ጥንቆላን የማመን ችግር አለ፡፡ ለመምሳሌ አንድ ሰው የሆነ እቃ ሊጠፋው ወይም ሌባ ሊዎስደበት ይችላል፡፡ ይህ ጉበረት የተሰረቀ ግለሰብ ሌቦችን ለማዎቅ ወደ ጠንቋይ ይሄዳል፡፡ በዚህም አንዱን ያዘዘበት ግለሰብ “እከሌ ነው የወሰደልህ” ብሎ ጠንቋይ ይልከዋል፡፡ በዚህም ሄዶ ይከሰዋል ወይም ይጣላዋል፡፡ ስለዚህ ጥንቆላን ጠላት እስከ ማፍራት ጎጃም ይጠቀምበታል ማለት ነው፡፡ ጥንቆላን አምኖ ሰው ሊከስ ሁሉ ይችላል ማለት ነው፡፡
    - ሌላው ደግሞ ሰው በድብቅ ሲገደል(secretly murdering someone) ነው፡፡ ገበሬው በብዛት በድብቅ የተገደሉ ሰዎችን ገዳያቸውን የሚያውቀው በጠንቋይ ነው፡፡ በዚህም አንዱን ያዘዘበት ሄዶ ይወነጅላል፡፡ ስለዚህ በጎጃም እንዳው ሲጠቃለል “ጥንቆላ የህዝቡ ኑሮ ነው” ቢባል ምንም ስህተት የለውም፡፡ ይህ አስማት(እጢ) ከፍተኛ ችሎታ ያላቸው ጠንቋዮች የሚፈፅሙት ነው፡፡
    - ሌላው በጎጃም ያየሁት ጥንቆላን የማመን ነገር “በረዶን ማዘነብ”ን በተመለከተ ነው፡፡ ደፕተሮች(magicians) የሚባሉት ሰዎች በቄስ ትምህርት ቤት በጣም የተማሩ ናቸው፡፡ እነዚህ ግለሰቦች ሽዎዳም ይችላሉ፡፡ በጣም የሚፈሩት በመኸር ወቅት(አዝመራ በሚደርስበት ወቅት) ነው፡፡ እነዚህ ግለሰቦች ከከፋቸው “በረዶ ሊያዘንቡ ይችላሉ” ተብሎ ይታመናል፡፡ በመሆኑ የሚችሉት ችሎታም “የበረድ(for snow)” ይባላል፡፡ በዚህም ምክንያት ህዝቡ በጣም ነው የሚፈራቸው፡፡ ስለዚህ ይህንን አደጋ ለመከላከል ገንዘብ ይከፍሏቸዋል፡፡ የሚከፈለው ገንዘብም “የበረድ(for snow)” ተብሎ ይጠራል፡፡ ይህ አስማት(እጢ) ከፍተኛ ችሎታ ያላቸው ጠንቋዮች የሚፈፅሙት ነው፡፡ እኔ የገረመኝ እንዴት አንድ ሰው ዝናብን ማዘነብ ከቻለ፤ “ለምን በ1977 ዓ.ም ድርቅ አጠቃን?” የሚል ነው፡፡ ስለዚህ እንዎያይበት፡፡ እኔ የምለው “መስሚያ የለኝም” ነው፡፡ እነዚህ ጠንቋዮች ደግሞ እነርሱ ሰው ሆነው እራሳችንን እያጠቡን(brainwashing) ነው፡፡
    - ሌላው በጎጃም ከሚደረጉ የደፕተሮች(magicians) ስራ መካከል “የፈስ-የፈስ” ማስደገም ነው፡፡ ይህ ጥንቆላም በእነዚህ በቄስ ትምህርት ቤት በተማሩ ሰዎች የሚጣል አስማት(እጢ) ነው፡፡ አንድ ሰው “የፈስ-የፈስ” ተደገመበት ማለት “እድሜ ልኩን ይፈሳል(fart) ተብሎ” ይታመናል፡፡ ይህ አስማት(እጢ) ዝቅተኛ ችሎታ ያላቸው ጠንቋዮች የሚፈፅሙት ነው፡፡ እኔ ይህንን ሳስብ እዚህ እኛ ጋርም የተከሰተው ፈስ በአስማት(በእጢ) ይሆን? ብየ አሰብኩ፡፡ ስለዚህ እኔ አሁንም ስለጥንቆላ መስሚያ የለኝም፡፡ እናንተ ግን አስቡበት፡፡

- ሌላው በጎጃም የሚደረግ ደፕተሮች(magicians) ስራ “መስተ-ፋቅር(for love)” ነው፡፡ ይህ አስማት የሚጣለው የወደድከውን ሰው ለማግኘት ነው፡፡ ይህም በእነዚህ አስማተኞች የሚደረግ ነው፡፡ ይህ ጥንቆላ የተደረገባት ሴት ሀገር አቋርጣ ሁሉ ልትፈልግህ ትችላለች ተብሎ ይታሰባል፡፡ ይህ አስማት(እጢ) ዝቅተኛ ችሎታ ያላቸው ጠንቋዮች የሚፈፅሙት ነው፡፡ እኔ አሁን እንደማስበው የማከዳም ነገር መስተፋቅር ይመስለኛል፡፡ ጎጃሞች አስደግመውባት ሊሆን ይችላል፡፡ ጥንቆላ ካልሆነ አንድ ሰው የማያውቀውን ሰው አያፈቅርም፡፡ ጎጃሞች ስራቸውን ስለሚያውቁ “ታዋጣዋለች” ወይም “ያዎጣታል” ይላሉ፡፡ እኔ እንደተረዳሁት ጎጃሞች ወይም የእኔ ቤተሰቦች በማከዳ አስደግመውባት ሳይሆን አይቀርም፡፡ እዚህ ላይ ጥንቆላው እና “መስተ-ፋቅር” የሚለው ጥንቆላ መጀመሪያም ትግሬወችን “እምቢ” እንድትላቸው ያደረገ ይመስለኛል፡፡ ለምሳሌ ቆምጨወች የአፄ ቲወድሮስን ልጅ የጠበሱበት ዘዴ ያለምንም ጥርጥር መስተ-ፋቅር ነው፡፡ “ይህችም ከተማ ሆና ቂጥኝ ታስወጣለች” እንዳለ ንግስቲትን መብዳቱ መሆኑ ነው፡፡ ንግስት ከሆነች ቆምጨ በጭራሽ ሊበዳት አይችልም፡፡ ቆምጨ እንዴት ሆኖ እስከ አፄ ቲወድሮስ ቤት እንደገባ እኔ በጣም አልገባኝም፡፡ ቆምጨ “ሁሉም ሰው እኩል ነው” የሚለውን ተጠቅሞ መሰለኝ፡፡ የሰርጋቸው እለት በሄሊኮፕተር ሲበሩ እኔም “ተመሳሳይ ወፎች አብረው ይበራሉ(Birds of the same feather fly together)” በሚለው መሰረት አስቆኛል፡፡ ቆምጨወች ማከዳን “እየተሳደበ በዲልዶ ያዎጣታል” ይላሉ፡፡ ነገር ግን ማከዳ ተጥላ ነው፡፡ እነርሱ ግን የሚሉት የአፄ ቲወድሮስ ልጅ እንኳን አፍቅራናለች እንኳን ማከዳ ጋላ ብለው ነው የሚያስቡ፡፡ ነገር ግን የአፄ ቲወድሮስ ልጅ የእርሱ አይነት ስለሆነች ነው፡፡ ቆምጨውን ብትፍቀው ያገባትን ሴት ታገኛለህ፡፡ ይህች ግን ተጥላ ስለሆነ እንጂ እኔ ምክንያት ስላቀረብኩ ወይም ስለሰደብኳት አይደለም፡፡ ስለዚህ እነርሱ ቆምጨውን ይጠብሳል ማለት እኔን አይመለከትም፡፡ የማከዳ ጉዳይ አሁንም ተጥላ ነው፡፡ “ማከዳ ጋላ ታዴን አፍቅራዋለች” ብለው ጎንደሬዎች፤ ቆምጨወች፤ ሰሜን ሸዋወች ወዘተ ይስማማሉ፡፡ “እንዴት አወቃችሁ መጀመሪያ ፂላወች ለታዴ ሳያሳዩት ሞክረዋት እምቢ ብላ የል?” ስትሏቸው የሚሰጧችሁ መልስ “የአፄ ቲወድሮስ ልጅ ቆምጨው ባሏን ስታፈቅረው ታሳየው የነበረውን ባህሪ ነው ማከዳ ጋላ የምታሳይ” ይሏችኋል፡፡ በዚህ ምክንያት ነው “አፍቅራው ነው” ብለው የደመደሙ፡፡ ኦሮሞወች በማከዳ ፍቅር ህዝብ የረዳው እንደሆን? ብለው ይጨነቃሉ ይባላል፡፡ እነርሱ ግን ያልገባቸው ነገር ምንድን ነው ቢባል ማከዳ ወደ እኔ የምትመጣ እኔ ተቀምጬ ህዝብ ቁርጥ ካዎቀ በኋላ ነው፡፡ ነገር ግን ማከዳ ጋላ ተጥላ ነው፡፡ የሚሰራ ጉልበት ይፈለጋል፡፡ ህዝብ ላወድስህ ቢል እንኳ የማከዳ ጋላ ጉዳይ እንኳን በሙዚቃ እና በድራማ መጠገን ቀርቶ በመኪና ክር ለመስፋት አይቻልም፡፡ ነገር ግን ትልቁ ነገር ማከዳ ጋላ መጀመሪያም ተጥላ ነው፡፡ “እንረዳሃለን” የሚሉ ካሉም “ፍቅሯ ልከ እንደ አፄ ቲወድሮስ ልጅ ነው” ብለው የሚያስቡ ናቸው፡፡ ማከዳን የሚበዳት ዲልዶ ስለሆነ እና እኔ እና ዲልዶ ደግሞ አንድ ስላልሆንን ጥንቆላው ቀላል ይሆናል ማለት ነው፡፡
- ሌላው በጎጃም የሚደረገው የደፕተሮች(magicians) ስራ “አፍዝ-አደንግዝ” ነው፡፡ ይህ አስማት(እጢ) የሚጠቅመው ሀብታም የሆነን ሰው ለመጥባት(ለመዝረፍ) ነው፡፡ ይህንን አስማት(እጢ) የያዘ ሰው አንድን ሀብታም ጓደኛ እንዲያደርገው ያደርጋል፡፡ በዚህም ሀብታሞች እስከ ሚሊዮን ገንዘብ ሊሰጠው ይችላል፡፡ ይህ አስማት(እጢ) ከፍተኛ ችሎታ ያላቸው ጠንቋዮች የሚፈፅሙት ነው፡፡ “አፍዝ-አደንግዝ” ለምሳሌ እነ ማከዳ ቤተሰብ ላይ ይታያል፡፡ እነዚህ የማከዳ ቤተሰቦች ማከዳ “ተጣለች” ብለው እራሱ ቅር ሳይላቸው ነው የቀሩ፡፡ ስለዚህ ለዚህ ደስታቸው ምክንያቱ “አፍዝ-አደንግዝ” በጎጃሞች ወይም በትግሬዎች ተደግሞባቸው ሳይሆን አይቀርም፡፡
- እና ሌሎችንም መጥቀስ ይቻላል፡፡

2. ቡዳ(Buda(folklore)፦ ይህ ነገር በብዛት በውጭ እና በሀገር ውስጥ ተመራማሪዎችም የተጠና ጉዳይ ነው። ይህ ነገር በትምህርት የሚገኝ እና “ሰውን በአይን መውጋት እና መግደል እና መቃብር እስከ መቆፈር” ማለት ነው። ይህ እንግዲህ እስከ ካሊፎረኒያ ዩኒቨርስቲ ተጠንቶ መልስ ያጣ ጉዳይ እንደሆነ መረጃዎች ይጠቁማሉ። ይህንን ነገር ሰዎች የሚማሩት “ሃብታም ለመሆን ነው” የሚባል ነገር አለ። በጎጃም አካባቢ የሰውን ውበት ለማድነቅ የሚጠቀሙበት ነገር እና የውበት መነሻ ነጥቡ እስራኤል እና ጣልያን ናቸው። አንዱ ሰው ሌላውን የዎንድ ውበት ሲያደንቅ “የጣልያን ልጅ የመሰለ(He looks like The Italians)” ወይም “የእስራኤል ልጅ የመሰለ(He looks like the Jews)” ብሎ ከተናገረ በጣም ውበቱን አድንቆታል ማለት ነው። ይህ “የጣልያን ልጅ የመሰለ(He looks like The Italians)” ወይም “የእስራኤል ልጅ የመሰለ(He looks like the Jews)” ተብሎ የተደነቀው ቆንጆ ደግሞ በአካባቢው የተሻለ ውበት ያለው “ተሻለ” ነው። ይህ ደግሞ ውበታም ሆኖ ሞቶ ቡዳ ይበላዋል። ቡዳ ከበላው ደግሞ መሞቱ አይቀርም። ቡዳ የሚበላቸው በአንድ አካባቢ የተሻለ ውበት ያላቸው ሰዎች ናቸው(Buda eats people who have a better beauty in the community)። “የጣልያን ልጅ የመሰለ(He looks like The Italians)” ወይም “የእስራኤል ልጅ የመሰለ(He looks like the Jews)” ከሚለው አባባል የምንረዳው ነጮች ከጥቁሮች የበለጠ ውበት እንዳላቸው ነው። (“የጣልያን ልጅ የመሰለ(He looks like The Italians)” ወይም “የእስራኤል ልጅ የመሰለ(He looks like the Jews)” implies that whites are more beautiful than blacks)። ነጮች የበላይነት ባይኖራቸው ኖሮ “የኬኒያ ልጅ የመሰለ(He looks like the Kenyans)” የሚል አባባል ይኖር ነበር። ስለዚህ ነጮች የእኛ ሀገር ቡዳ እንዳይባላቸው መጠንቀቅ አለባቸው። የቡዳ መድሃኒቱ ደግሞ “ቡዳ” ብሎ መሳደብ ነው(The Drug for `buda` disease is to insult the surrounding by saying `*buda*`)። ቡዳ እንዳው የምናስተባብለው ጥንቆላ እና ሰይጣን አይደለም። ምክንያቱም ቡዳ ከበላህ ትሞታለህ። እኔ እንደሰማሁት ቡዳ የበላው ባህርዛፍ እንኳን እንደሚደርቅ ነው። ስለዚህ ቡዳ እንኳን ሰው ዛፍ ያደርቃል።

ቡዳነትን ከተማሩት በኋላ ሰዎች “ጅብ (hyena) መጋለብ አለባቸው” ይባላል። በዚህም የሚታሙ ብዙ ሰዎች በአምሃራ ክልል እንዳሉ ብዙ መረጃዎች እና ጥናቶች ያመለክታሉ። ቡዳነት እና ጥንቆላ የመሳሰሉት ጎጂ ልማዳዊ ድርጊቶች በሌላ ጥንቆላ ትምህርት የሚመጡ ናቸው። መማማር ማለት ነው። ትልቁ ጠንቋይ ሌላ ተከታይ ጠንቋይ ያስተምራል ማለት ነው። አንዳንድ ደግሞ በቤተክርስቲያን እና በሌሎች የሃይማኖት ተቋማት በድግምት እና በፀበል ያስለቅቋቸዋል። በአድ አምልኮ የሚባሉት እንደ ጠንቋይ፤ ቡዳ እና የመሳሰሉት ነገሮች በኢትዮጵያ በተለይ በአምሃራው ክልል ስር የሰደዱ ችግሮች እንደሆኑ በግልፅ ያሳያሉ። ከእነዚህን ልማዳዊ ድርጊቶች መካከል ለምሳሌ ጥንቆላን ብናይ በአብዛኛው ከክርስትና እና ከእስልምና ሃይማኖት ጋር እንደትምህርት የሚሰጡ ናቸው።

እነዚህ አጉል አምልኮዎች ሀገራችንን ወደ ኋላ የጎተቱ ባህላዊ አመለካከቶች ናቸው። እነዚህ ባህላዊ አመለካከቶች በህግ ፊት ቀርበው ተገቢውን ቅጣት ማግኘት አለባቸው። ለምሳሌ በአንዳንድ የውጭ ሀገራት ስትመለከቱ ብዙ ጥንቆላዎች የጠፉት በህግ አስገዳጅነት እንደሆነ መረጃዎች ይጠቁማሉ። ስለዚህ እኛም ሀገር ህዝብን የሚያሰንፉ እና ግራ የሚያጋቡ እንደዚህ አይነት ጥንቆላዎችን ማስወገድ ይገባል።

ልክ በኦሮሚያው ጠንቋይ በታምራት ገለታ(ታጋገጋ) እንደተጀመረው ሁሉ በሁሉም የገሪቱ ክፍሎች ውስጥ ያሉትን ጠንቋዮች ማሰር እና ማጥፋት ይገባል። አለበለዚያ ግን ህዝብ እንደዚህ እየተንጓለለ እና መፍትሄ የሌለው ነገር ይዞ እድሜልኩን ግራ ሲጋባ መኖሩ አግባብ ነው ብየ አላስብም። ህዝቡ በእራሱ ቢያስብ ኖሮ የማክዳ ነገር በዛ ቢባል በ ነ ዓመት ውስጥ ይጠናቀቅ ነበር። ነገር ግን ቆምጨ “መፍትሄ” ብሎ ባመጣው የቆምጨ ጥንቆላ እንደዚህ ለዘመናት የአለም መሳቂያ ሆነን ቆይተናል። ስለዚህ ጥንቆላን ከጎጃም እና ከሌሎችም ክፍለ ሀገሮች ማጥፋት ይገባል። እኛ ሀገር

ባሉ የሀገር ሽማግሌወች ቢዳኝ ኖሮ የማክዳ ነገር እንደዚህ ስር የሰደደ አይሆንም ነበር። ነገር ግን የቆምጨ ዘዴ ይዘን እንደዚህ ለ 6 እና ለ 7 ዓመት ሰው ባለበት ሀገር ውስጥ ስንጓለል እንውላለን። በሀገር ሽማግሌዎች ቢታይ ኖሮ የሴት ነገር ሚዛን ደፍቶ አያውቅም ነበር። በሀገራችን እንደምናውቀው የሴት ነገር አይደለም ሚዛን መድፋት ቀርቶ እንደ ወሬ እራሱ ተወርቶ አያውቅም። ነገር ግን በቆምጨ ቦርኮ ዘዴ እና በኦሮሞ ፍራት እንደዚህ ሆኖ ለዘመናት በሴት ቂጥ ስንፋለጥ ከርመናል። ስለዚህ ከዚህ በኋላ ጥንቆላን ስራ ብለው የሚያዎሩ ሰዎችን ህግ ሊያስቆማቸው ይገባል። ጥንቆላ በጭራሽ ወሬ ሆኖ አያውቅም። ነገር ግን ይህ 2 ሚሊኒየም ያከበረ ገበሬ እንደዚህ አድርጎ መጫዎቻ አደረገን። ከዚህ በኋላ ግን ጥንቆላ ወንጅል ሆኖ መቀጠል አለበት። ፀብ ሲፈጠር የሀር ሽማግሌ እንጂ የጠንቋይ መፍትሄ ሰምተን አናውቅም። ስለዚህ ጥንቆላ በጭራሽ ለችግር መፍትሄ አይሆንም። ቆምጨዎችም ቢሆን በስራቸው ሊፀፀቱ ይገባል። አንድ ህዝብ ምንም ያህል ነውር ቢሰራ ይመከራል እንጂ አይሰደብም። ነገር ግን ቆምጨ የሚያስበው በጣም ጠማማ አስተሳሰብ ነው። ቆምጨዎች ሲጀመር በማክዳ ነገር አያገባቸውም። ማክዳን የጀመራት እና የጣላት ትግሬ ይቸገር እንጂ ቆምጨን ምን አግብቶት ነው መጀመሪያስ እዚህ እማክዳ ነገር ውስጥ የገባ? ብለን ስንጠይቅ መልስ የላቸውም።

6.2. <u>የዲልዶ(dildo) እና የማክዳ ወሲብ ትእይንት እና ለሰርግ ሆታ</u>

ማክዳን ትግሬወች ጥለዋት ነው። ስለሆነም እኔ የምቀበላት "ማላመድ(Adoption)" በሚለው ህግ መሰረት ነው ማለት ነው። ይህም ማለት እንዴት ነው ትግሬዎች ማክዳን ቴክኖሎጂ ሽግግር(Technology Transfer) የሚለውን ህግ መሰረት በማድረግ "የእምስ ሽግግር(pussy Transfer)" የሚል ህግ ተጠቅመው ማክዳን ወደ እኔ ጥለዋት ነው። እኔም የተሸጋገረውን እምስ "የእምስ ሽግግር(pussy transfer)" ህግ መሰረት እቀበለው እና በዲልዶ አዘርጠዋለሁ ማለት ነው። ትግሬዎች ማክዳን ጣሏት ማለት "ከኤጀንት ነፃ(Free Agent)" ሆነች ማለት ነው። ይህም ምንድን ነው ማክዳ ትግሬወች ለቀዋት ወደ እኔ መጣች ማለት "በነፃ ዝውውር(Free Trnasfer)" ተብሎ ይጠራል። ህዝቡም ማክዳን በእየተራ እየተቀባበለ የሚጠቀምባት "ከኤጀንት ነፃ(Free Agent)" ስለሆነች ነው።

ማክዳ ደብረ-ብርሃን መጥታ በዲልዶ(dildo) ታወጣኛለች እየተባለ ነው። እኔ የገረመኝ የምታውቀኝ ይመስል *"ደብረ-ብርሃን ሄዳ ነው ቡዲልዶ የሚበዳት"* ሲባል እንዳው ነገሮች ሁሉ እንደ ቂልነት ሁሉ እየመሰሉኝ ነው። እኔ በጣም የምስቅ ማክዳ ደብረ-ብርሃን መጥታ የምትለውን ስሰማ ነው። መጀመሪያ የሚናገር ማን እንደሚሆን አይታወቅም። ምክንያቱም አንተዋወቅም። ስለዚህ ማክዳ "አፍቅሬያለሁ" ስላለች ቀድማ የምታወራ እርሷ ስለምትሆን ትመጣ እና

"ሰላም ነው" ትል እና አይኔን አይታ ለመሳቅ ፈገግ ትላለች።

እኔም "እንዴት ነው? ሰላም ነው?" ብየ ፍንጪት ጥርሴን ፈገግ አደርጋለሁ። "ፍንጭት ጥርስ" ማለት የፊት የላይኛው ጥርሱ ክፍት የሆነ ሰው ማለት ነው። በነገራችን ላይ ፍንጭት ጥርስ ያለው ሰው በጣም ሻፋጅ(slut) ነው የሚባል ነገር ሰምቻለሁ። ከዚያም አይን ለአይን በፍቅር ስንተያይ ህዝቡ ደግሞ "ቱፍ፤ ቱፍ....." ብሎ መሳቁ አይቀሬ ነው። ምክንያቱም በእውነታ እኔ እና ማክዳ ጋላ አንተዋወቅም። ስለዚህ ሳንተዋወቅ ለብድ የምንተያይ ከሆነ ተመልካችን ማሳቁ አይቀርም ብየ ስላሰብኩ ነው። ከዚያም ወደ ቤት እንሄዳለን። ከዚያም አልጋ ላይ እንቀመጥ እና እንደ መቆየት እንል እና የመብዳት ፍላጎት እኔ አሳያለሁ። "ቆንጆ ነሽ" እላታለሁ። ማክዳ ደግሞ "እህ፤ ታንኪው(thank you)" ትላለች። ከዚያም "ቂጥሽ በጣም ያምራል" እላለሁ። ማክዳም "ታንኪው(thank you)" ትላለች። ከዚያም እኔ የማክዳን ሱሪ ለማውለቅ ሙከራ አድርጋለሁ። ከዚያም ሱሪዋን ሳወልቀው ዝም ካለች በዲልዶ እበዳታለሁ ማለት ነው። ከዚያም የህዝብ ጭቅጭቅ አለቀ ማለት ነው። ከዚያም ተባድተን እንዳለቀ ሻወር እንወስድ እና ፊልም እንመለከታለን። ከዚያም የሚሻል መዝናኛ ከተገኘ እንዝናና እና ሁለተኛ ዙር ብድ ይጀመራል ማለት ነው።

ከዚያም እልጋ ላይ እንወጣ እና መተሻሸት እንጀምራለን፡፡ ከዚያም ማክዳ ቁላየን እና ዲልዶየን መዳበስ ትጀምራለች፡፡ ከዚያም እኔ ወደ ደረቷ እጇን እልከዋለሁ፡፡ ቀስ እያልኩ ወደ እምሷ እወርዳለሁ፡፡ ከዚያም በሁለት ጣቴ እምሷን እጎረጉራለሁ፤ ፊንገር መሆኑ ነው፡፡ ማክዳን ቁላየን አሳያታለሁ፡፡ ከዚያም ማክዳ “የእግዚአብሄር ያለህ ትልቅ ነው(oh my god; it is big)” ትላለች፡፡ ከዚያም ቁላየን ትጠባኛለች፡፡ ከዚያም በጉልበቷ ታነነብሳለች፡፡ ከዚያም እወስድ እና እነከርባታለሁ፡፡ ከዚያም ከነከርኩባት በኋላ እንደ መርካት ስትል ደግሞ በቂጧ እቀይረዋለሁ፡፡ ማክዳም “ቂጥ ላይ ብድ(fuck in the ass)፣ ቂጥ ላይ ብድ(fuck in the ass)፣ ቂጥ ላይ ብድ(fuck in the ass)...” ትላለች፡፡ እኔም “አ ቤቢ(Oh Baby)፤ አ ቤቢ(Oh Baby)፤ አ ቤቢ(Oh Baby)፤.....” እላለሁ፡፡ ከዚያም ቂጧን ከከፈትኩ በኋላ ደግሞ ወደ እምሷ እመልሰዋለሁ፡፡ ከዚያም ቁላየን ቂጥ፤ እምስ፤ ቂጥ፤ እምስ፤ ቂጥ፤ እምስ፤ .....እያልኩ ሳቀያይረው ማክዳ ጋላ በጣም ትግላለች፡፡ ልንሸና ስንል ደግሞ “ሃህሃህሃህሃ...” እያልን እንተነፍሳለን፡፡ ማክዳም ተባድተን ሸንታ ሲመጣ “ሃሃሃሃ....ሃህ፣ ሃህ፤ ሃህ፤...” እያለች “እየመጣሁ ነው(I am coming)፤ እየመጣሁ ነው(I am coming)...” እያለች ትተነፍሳለች ማለት ነው፡፡ ከዚያም ጀላየን ወደ እምስ ወስጀ ከሸናሁ በኋላ ከዚያም “ኣያ(OH YAH)፤ ኣያ(OH YAH) ...” ብየ ከተነፈስኩ በኋላ አንዱ ዙር ይጠናቀቃል ማለት ነው፡፡

ከዚያም በሁለተኛ ዙር ስንባዳ ደግሞ ፖዚሽን(Sex Positions) እንቀይር እና ተኝተን ማክዳ ቂጧን ወደ እኔ ታዞራለች፡፡ ከዚያም እኔ እያሸተትኩ ከኋላ እበዳታላሁ፡፡ ከዚያም አምበለብላት እና ከላይ ሆኜ ማለትም ልክ ኪም ካርዳሻንን(kim kardashian) እና ሬይ ጄ(Ray J) እንደተባዱት አድርጌ እለቅባታለሁ፡፡ እርሷም “ያ(YAH)፤ ያ(YAH)፤ ያ(YAH).....” ትላለች፡፡ ከዚያም ልክ እንደ የብድ ኮኮቡ እንደ አማኑኤል ፈራራ(Manuel Ferrara) እና የብድ ኮኮቧ አሽሊ ፋየርስ(Ashley Fires) እንደተባዱት አድርጌ እያሸተትኩ እለቅባታለሁ፡፡ እነዚህ እዚህ ላይ የደረደርኳቸው የብድ ኮኮቦች ማለትም ኪም ካርዳሻንን(kim kardashian)፣ ሬይ ጄ(Ray J) ፤ አማኑኤል ፈራራ(Manuel Ferrara)፤ እና አሽሊ ፋየርስ(Ashley Fires) ለእኔ እንደ ኢንስፓይሬሽን(inspiration) ናቸው፡፡ ምክንያቱም ቡሽቲ ያልሆኑ በዴወች ስለሆኑ ነው፡፡ እኔም በእነዚህ የብድ ስራ ላይ ተመርኩዤ ማክዳ ጋላን በዲልዶ አዘርጣታለሁ ብየ ነው የማስብ፡፡ በዚህም ምክንያት “በብድ ትላልቆች ትከሻ ላይ ቆሜ እበዳለሁ(I stand in the shoulders of the sex giants)” ብየ ተነስቻለሁ ማለት ይቻላል፡፡

ከዚያም እድሜያችን እየረዘመ ሲመጣ እኔም ቆሞ የፉንድድ መብዳት ሲቸግረኝ እንዲሁም ማክዳም ማፎንደድ ሲቸግራት እንደ አባቶች(missionary) መባዳት እንጀምራለን ማለት ነው፡፡ ከዚያም ሰርግ ተብየው ይመጣ እና ወደ ሰርግ ይገባል ማለት ነው፡፡ ከዚያም ለሰርጉ ዘፈን ስለሚያስፈልግ የባህላዊ ጭፈራ ማለትም “ሆታ” ግጥም አዘጋጅቼ በዚህ መፅሃፍ መልክ እንዲቆይ ፈልጌ ነው፡፡ ሆታ ከዘመን ወደ ዘመን ሲሸጋገር መጥቶ አሁን ያለበት ደረጃ የደረሰ ባህላዊ ጭፈራ ነው፡፡ ሆታ የሚጨፈርባቸው አጋጣሚዎች መካከል ለሰርግ፤ ለድል በዓል፤ ለሃይማኖት በዓላት ማክበሪያ እና ለመሳሰሉት ነው፡፡ እኔም ለሰርግ ሆታ እስኪ ላስጨፍራችሁ፡፡

“ያሆ”

“ያሆ”

“ያሆ”

ኣዝማች

“እረ ጎበዝ”

“እም ነው”

“እረ ጎበዝ”

“እም ነው”

“እረ ጎበዝ”

“እም ነው”

ኣዝማች

“ምን አለ? ዖታ ምን አለ?”

“ያኛውን፤ ያኛውን ኢታዎጣውም አለ”

“ምን አለ? ዖታ ምን አለ?”

“ያኛውን፤ ያኛውን ኢታዎጣውም አለ”

“ምን አለ? ዖታ ምን አለ?”

“ያኛውን፤ ያኛውን ኢታዎጣውም አለ”

ኣዝማች

“ዖታ”

“ዖታ፤ ዖታ”

“ዖታ”

“ዖታ፤ ዖታ”

ኣዝማች

“ምን አለ? አኖሌ ምን አለ?”

“ያኛውን፤ ያኛውን ኢታዎጣውም አለ”

“ምን አለ? አኖሌ ምን አለ?”

“ያኛውን፤ ያኛውን ኢታዎጣውም አለ”

“ምን አለ? አኖሌ ምን አለ?”

“ያኛውን፤ ያኛውን ኢታዎጣውም አለ”

ኣዝማች

“ምን አለ? አብርሃ ምን አለ?”

“ያኛውን፤ ያኛውን ኢታዎጣውም አለ”

“ምን አለ? አብርሃ ምን አለ?”

“ያኛውን፤ ያኛውን ኢታዎጣውም አለ”

“ምን አለ? አብርሃ ምን አለ?”

“ያኛውን፤ ያኛውን ኢታዎጣውም አለ”

ኣዝማች

“ምን አለች? ማጋኢጋ አኖሊት ምን አለች?”

“ያኛውን፤ ያኛውን አላወጣውም አለች”

“ምን አለች? ማጋኢጋ አኖሊት ምን አለች?”

“ያኛውን፤ ያኛውን አላወጣውም አለች”

“ምን አለች? ማጋኢጋ አኖሊት ምን አለች?”

“ያኛውን፤ ያኛውን አላወጣውም አለች”

ኣዝማች

6.3. ህዝቡ እና ቆምጨዎች ተባብረው የማጋኢጋን የፍቅር ፊልም ሲሰሩ የሚጠቀሙበት ስክሪፕት(script)

ቀደም ባሉት ምእራፎች እንደተነጋገርንበት ፍቅር ሰዎች የሚፈጥሩት ሰው-ሰራሽ ቁስ ሳይሆን በኢጋጣሚ(በቅፅበት) የሚፈጠር ቦንድ እና የማህበራዊ ኑሮ አንዱ አካል የሆነ ነገር ነው። ነገር ግን የኢትዮጵያ ህዝብ የተጣለች አሮሞን “ጠንቋይ አዝዞናል” በሚል ዱከና ፍቅር አድርገው በእውነተኛ ህይወት የተቀለደብን አንሶ ደግሞ በድራማ ሊቀልዱብን እየተዘጋጁ እንደሆነ የጠንቋይ መረጃ ይጠቁማል። ህዝቡ ደግሞ ጠንቋይ ካዘዘው አይደለም ድራማ መስራት ይቅር እና ሞትንም እራሱ ይደፍራል። የፊልሙም አሰራር ገፀ-ባህሪያትን በመወከል እንደሚከተለው ይቀርባል።

ማክዳ ጋላ ዋናዋ ገፀ-ባህሪ ነች፡፡ እንግዲህ ሌሎች ወንዶች እራሴንም ጨምሮ ማለት ነው “ማክዳ ጋላን አፍቅረዋታል” ተብሎ ታስቦ ድራማ ሊሰራብን መሆኑ ነው፡፡ ማክዳ ጋላን አፍቃሪዎች ወንዶች ደግሞ ክንፈግብርኤል(አኖሌ)፤ አቤል(አብርሃ) እና እኔ መሆናችን ነው፡፡ በመሆኑም ስናፈቅር እንግዲህ እንደ ስክሪፕት ፀሃፊው ልንሆን ነው ማለት ነው፡፡ አንድ ደራሲ የራሱን አፍቃሪ ገፀ-ባህሪ አድርጎ መፍጠር ስለሚችል የሚሰራው ፊልም እንደ ደራሲው አፃፃፍ እንጂ እንደ እውነታው አይሆንም ማለት ነው፡፡

ለምሳሌ አቤል(አብርሃ) በመጀመሪያ ጠየቀ እንበል፡፡ ምክንያቱም ማክዳ የምትባል ሴት ቀድሞ መኖሯን ያገኛት መጀመሪያ ዲልዶ ሲሆን ቀጥሎ ደግሞ አብርሃ ስለሆነ ነው፡፡ አብርሃ ይሄድ እና ማክዳን ይጠይቃታል፡፡

“አፈቅርሻለሁ” ይላታል አብርሃ፡፡ “አፍቃሪ” ተብሎ “ብዳልኝ” ብሎ ለእኔ ያሳየኝ አብርሃ መሆኑን እንዳትረሱ፡፡
“ላስብበት” ትለዋለች ማክዳ፡፡
“እስከመቼ ነው የምታስቢበት?” ይላል አብርሃ፡፡
“እስከምመረቅ” ትለዋለች ማክዳ፡፡
“ስምሽ *“ማክዳ”* ስለሆነ ትግሬ መስለሽኝ ነው የጠበስኩሽ” ይላል አብርሃ፡፡
“የጋላ *“ማክዳ”* መኖር አይችልም?” ትለዋለች ማክዳ፡፡ "
“እስከ ዛሬ ሰምተን አናውቅም” ይላታል አብርሃ፡፡
“እንግዲያስ ተሸውደሃል ማለት ነው” ትለዋለች ማክዳ፡፡
“ብሸወድም ወይም ባልሸወድም ምንም ችግር የለውም፡፡ አንዴ “አፍቅሬሻለሁ” ብየ ስለጠየቅኩሽ እኔ የምፈልገው ደንግልሽን ነው” ይላታል አብርሃ፡፡
ማክዳም መልሳ “ድንግል እኮ መዳሪያ ነው፡፡ ጋሎች ስለሆነ የሚያገቡኝ ለእነርሱስ ምን አቆያቸዋለሁ?” ትለዋለች፡፡
“እኔ ጀምሬሽ እንዴት ድንግልሽን ለሌላ ትሰጭዋለሽ?” ይላል አብርሃ መልሶ፡፡
“ብትጀምረኝስ ምንችግር አለው? እኔ ብምንም ተዓምር “ጀምሮኛል” ብየ ለማንም አልናገርም” ትለዋለች ማክዳ፡፡
“ጀምሮኛል ብለሽ የተናገርሽ እንደሆን ህዝቡ አያስቀምጠኝም፤ ስለዚህ ዝም ብየ ልግፋ፡፡ “አልናገርም” ብትይም አላምንሽም፤ ምክንያቱም ጋላ አይታመንም” ይላታል አብርሃ፡፡
“አልለቀኝ አልክ እንጂ እኔስ አልናገርም ነበር፡፡ ደግሞ ህዝቡ አንተን ነው ያመሰገነህ” ትለዋለች፡፡
አብርሃም መልሶ “ህዝቡ እንዲወደኝ ሳይን የምፈልግ አንቺ እንድትወድጅኝ ነው” ይላታል፡፡
“ድንግል አልክ እንጂ እኔ እማ እወድሃለሁ፡፡ ድንግል የትዳር ስለሆነ መዋደድ በድንግል አይቀየርም፡፡ ስለዚህ መዋደዳችን ከድንግል ውጭ በማንኛውም ነገር አባሪ(allied) ነን” ትለዋለች ማክዳ፡፡
አብርሃም ይመልስ እና “አባሪነት በመባዳት እንጂ በወሬ አይገለፅም፡፡ ከአንቺ ጋርስ ስሚዘዝ አልከርምም መፍትሄ እፈልግልሻለሁ፡፡ እስከምትመረቂስ አልጠብቅም፤ ላንቺ የሚሆን “ታደለ” የሚባል ባለቁላ አለ፤ ለእርሱ አሳይሻለሁ” ይላል በልቡ፡፡ “ታደለ እንዳው ቁላው እምቢ ቢለው እራሱ በእንጨትም ሳይወጋሽ አይቀርም፤ ለእርሱ ነው የማሳይሽ” ይላል በልቡ፡፡
“ድንግል የትዳር ነው” ትላለች ማክዳ፡፡ ማክዳ እንደገና ትመልስ እና “ታደለ ሊያወጣኝ የፈለገ በዲልዶ ስለሆነ፤ እርሱ በዲልዶ ከሚጫወትብኝ እናንተ ብዙ ሞከሩ ብየ ነው፤ ብዙ የቆየሁ” ትለዋለች፡፡
አብርሃም ይመልስ እና “በዲልዶ እማ ከሆነ አንች ዲልዶውን ገዝተሽ እራስሽን አትበጅም እንዴ?” ይላል አብርሃ፡፡
“እራሴንስ ከምበዳ አሮሞወችም ቢበዱኝ ሳይሻለኝ አይቀርም እንዳው ይደብረኝ እንደሆን እንጂ?” ትላለች ማክዳ፡፡
ከዚያም አብርሃ ይመልስ እና “ባይሆን ጋላወች እንዳያዎጡሽ” ይላታል፡፡
ማክዳ ጋላም ትመልስ እና “አንተ ካልበዳሃኝ ማንስ ቢያዎጣኝ ምን ይጠቅምሃል?” ትለዋለች፡፡

“የጋላወች ቁላ የኬንያ ቁላ ስለሚሆን፤ ትልቅ ነው፤ ልትፈሺ ትችያለሽ ብየ ነው” ይላታል አብርሃ፡፡

“አኖሌ ትልቅ ቁላ ያለው አይመስለኝም እንጂ ትልቅ ቁላ እማ ይመቸኛል፤ ነገር ግን ደንግሌ የታዴ ነው አንተ እና አኖሌ አታዎጡኝም” ትለዋለች ማክዳ ጋላ፡፡

“አሮሞወች ካላወጡሽስ ታዴን እማ እኔ አሳይቸሽ አይደል? ታዴ እማ የእኔ ምርጫ ነው” ይላታል አብርሃ፡፡

ከዚያም ማክዳም(ማጋኢጋ) ትመልስ እና “ታዴስ ነው፤ አሜሪካ አልሄድ አለ” ትለዋለች፡፡

አብርሃም ይመልስ እና “ቢሄድ ባይሄድ፤ እኛ አሳይተንሽ መቼም እውነተኛ ፍቅር አልያዘሽም፤ እየዞርሽ ብይ እንጂ” ይላታል፡፡

ማክዳም ትመልስ እና “የአንተ ዘመዶች ማለትም ፂላወች እየፈሱ አሳቀቁኝ እንጂ ምግቡን እና ዙረቱንስ ይዝዋለሁ” ትለዋለች፡፡

“ታዴን ያሳየንሽ እለት ትዝ ይልሻል፤ አታውቂውም እኮ ነበር፤ እኛ አሳይተን “አፍቅሬዋለሁ” አልሽ አይ አጅሬ፤ መስሚያ የለሽም እኮ” ይላታል፡፡

“ስታሳዩኝ እማ አስታውሳለሁ፤ ነገር ግን ጠንቋዮች “ታዴ ባልሽ ነው” ስላሉኝ ነው እንጂ እርሱ እማ እናንተንም አፍቅሬያችኋለሁ” ትላለች ማክዳ ጋላ፡፡

“አንቺ ግን እኛ አሳይተንሽ አፍቅሬዋለሁ ስትይ አታፍሪም?” ይላታል አብርሃ፡፡

ማክዳ ጋላም ትመልስ እና “ፍቅር እንደ ተመልካቹ ነው፤ ለሌላ ስላሳያችሁኝ አሮሞወች ከሚበዱኝ ታዴ ይብዳኝ ብየ ነው” ትላዋለች፡፡

ይመልስ እና አብርሃ “አሁን ትክክል መጣሽ እኔም “ታዴን አፍቅራዋለች” እልልሻለሁ፤ ጋላወች እንዳይበዱሽ እንጂ ታዴስ የእኔ ምርጫ ነው፤ ታዴስ ያዝርጥሽ” ይላታል፡፡ አብርሃ እንደገና ይመልስ እና “ታዴ ሳይሆን ዲልዶ ነው የሚበዳሽ እየተባለ ነው” ይላታል፡፡ እንደገና መልሶም “የዲልዶ ጠላት ልታደርጊን ነው” ብሎ ከተናገረ በኋላ ማክዳ ትመልስ እና “ዲልዶ እማ አሁንስ በቂጤ ሳልሞክር መቼ እቀራለሁ” ትለዋለች፡፡ አብርሃም ይመልስ እና “ዲልዶ ከሚበዳሽ እንዳው እኔ ብበዳሽ” ይላል፡፡ ማክዳ ግን ትመልስና “እምሴን አሳይቼህ ዝም አልክ ድንግል የትዳር ስለሆነ ዲልዶም ቢሆን በታዴ እጅ እንጂ በሌላ ሰው ከሆነ ጥሩ አይደለም” ትላለች፡፡ እንደገና ማክዳ ጋላም ትመልስ እና “ታዴ ነው የሚበዳኝ፤ ጋላወች አይበዱኝም፤ እኔም ጋላ ሆኘ ደብሮኛል፤ ስለዚህ ታዴ ነው የሚበዳኝ፤ በዚህስ አታስብ” ትለዋለች፡፡

“እምስሽን ያየሁት እለት “ምን?”፤ “ምን?” አለሽ” ይላታል አብርሃ፡፡

ማክዳ ጋላ “ሳታሻፍደኝ “ምን?” “ምን?” ሊለኝ ነው፤ አንተ እኮ ቢቀሰቅሱህ እራሱ አትሰማም” ትለዋለች፡፡

አብርሃም “አንዳንድ ቀን ገርጋሪ አለው መሰለኝ፤ ኩዋሻኮር(kwashiorkor) ሳልታመም አልቀርም፤ ቁላየ አልቆመም ነበር” ይላታል፡፡

“እምሴን ያየኸው እለት እንዴት ነው፤ የሆነ ስሜት አልተሰማህም?” ትለዋለች ማክዳ ጋላ፡፡

አብርሃም ይመልስ እና “ቢሰማኝ እማ በብሉቱዝ(bluetooth) ይደርስሽ ነበር፤ ምንም ስሜት አልተሰማኝም፤ የ1977 ዓ.ም ድርቅ ማለትም ከአድማስ ባሻገር(beyond borders) ላይ ያለው ማለት ነው ሳይጎዳኝ አይቀርም” ይላታል፡፡ እዚህ ላይ በብሉቱዝ(bluetooth) ያልኩበት ምክንያት ሴትን ወንድ ሲያሻፍድ መልእክቱ በስሜት መልክ ለሴቷ ይደርሳታል፡፡ ይህንንም የተረዳሁት እኔ በቅርብ ቀን ነው፡፡ ሴቶችን እያሻፈድኩ እኔ “አያውቁብኝም” ይመስለኝ ነበር፡፡ ለካስ ወንድ ሲያምረው ሴትም ያምረዋል፡፡ ስለዚህ የወንድ አምሮት ለሴት ስሜት በብሉቱዝ(bluetooth) እየደረሰ ነው የሚል ድምዳሜ ላይ ደረስኩ፡፡

ማክዳ ጋላም ትመልስ እና “ያ ድርቁ? እርሱ እኮ ኤርትራዎችንም መትቷቸዋል፤ ስለዚህ እናቴን(አቤ ቆለጥን) ስለነፋት እኩል ድርቃም ነን ማለት ነው” ትለዋለች።

አብርሃም መልሶ “እኩል ነን በይ፤ አስፈሳሽን እንጂ ብትሄጂም አትጎጂ እርሱስ” ይላታል።

ከዚያም ድራማው ላይ ለእኔ ማሳየት ነበረባቸው። ነገር ግን ድራማው ላይ ይህንን ከአብርሃ ወደ እኔ የተላለፈችበትን ደረጃ እንደ ዘለሉት ነው እንግዲህ የሚገመት። ማክዳ ጋላ እኔን የምታውቀኝ ፂላወች አሳይተዋት እንጂ እኔ ጠብሻት አይደለም። ይህንን የሚያደርጉ ትግሬዎች እንግዲህ “ማን አለብኝ” ብለው እና ጋላወችንም ንቀዋቸው መሆኑ ነው። ማክዳ ጋላ እና አብርሃ ለሌላ ቀን ይቀጣጠሩ እና ድራማው ወደ እኔ ይዘላል ማለት ነው።

ከዚያም የእኔ ተራ ይደርሰኛል። እኔ እንግዲህ ማክዳ ጋላን ትግሬዎች አሳይተውኝ እንደሆነ እና ለማክዳ ጋላም ትግሬዎች እኔን አሳይተዋት እንደሆነ አላወቅኩትም ነበር። በኋላ ነው “ላንቺ የሚሆን አለ” እያሉ 5 ኪሎ የተማሪዎች ካፌ ውስጥ አምጥተው እንዳሳዩኝ እና ለማክዳ ጋላም እኔን እንዳሳይዋት ያስታወስኩት። እኔ በልቤ “ማክዳን እራሴ ነው የጀመርኳት” ብየ እና አፍቅሬያት መስሎች ጓደኛየን ማለትም ታሪኩ አዳነን “ስልኳን አምጣልኝ” ብየ ደወልኩላት። ማክዳ ጋላ እንዳላፈቀረችኝ ምንም ጥርጥር የለውም። ነገር ግን “እዚያ ይሄዳል” የሚለውን ነገር መሰረት በማድረግ እኔም ስደውልላት “ሳሬም ፍሎሪዳ ካፌ” ሄጂ ደወልኩላት። ለዚህ ደግሞ ምክንያቱም የአሜሪካዋን “ሚያሚ ፍሎሪዳን” ሲሙሌት እያደረግኩ ነው(I was simulating Miami Florida of USA)። ስለዚህ እየቀለድኩ ነበር ማለት ነው። ለማንኛውም አደዋወሌን እንየው። መጀመሪያ የ 100 ብር ካርድ ሞባይሌ ላይ ሞላሁ። ከዚያም

“ሃሎ አልኩ”።
ማክዳ ጋላም “ማን ልበል?” አለች።
“እኔም ታደለ እባላለሁ” አልኩ። እኔ እንግዲህ “ማህሌት” እያልኩ ነው የምጠራት። “ማህሌት” ግን የአንድ የኩዋሻኮር(kwashiorkor) ጓደኛዋ ስም ነበር ማለት ነው። ስለዚህ ስህተት ነበር።
ማክዳ ጋላም መልሳ “ማህሌት አይደለም ስሜ፤ ማህሌት የምትባል እልክልሃለሁ” አለች።
እኔም “ሰፈራችሁ የት ነው” አልኩ።
“ፈረንሳይ” አለች ማክዳ ጋላ። ነገር ግን እኔ የሆነ ጥርጣሬ አደረብኝ። ምክንያቱም ማክዳ ጋላ እና ጓደኞቿ ወደ ፒያሳ ወደ ሚባለው የአዲስ አበባ አካባቢ ሲሄዱ አይቻቸው ነበር። ስለዚህ ሰፈራቸው ፈረንሳይ የሚባለው አካባቢ እንዳልሆነ እርግጠኛ ነበርኩ።
“ታርጋዋ ኦሮ ነው” አልክ አሉ። “እርሱንስ እኔም አልወደውም” አለች። እኔም በልቤ “ጋላ መሆን ማን ይፈልጋል?” እያልኩ አስቆኝ ዝም አልኩ። “ታርጋ” ማለት የመኪና መለያ ቁጥር ማለት ሲሆን “ኦሮ” ማለት ደግሞ የኦሮሚያ ክልል መኪኖች መለያ ኮድ ነው።
ከዚያም “ፎንፉክ(phone fuck) እናድርግ” አለች። እኔ ከእንግዳ ሴት በአንድ ቀን “የስልክ ላይ ብድ (phone fuck)” ይገጥመኛል ብየ አስቤም አላውቅም ወደ ፊትም አልጠብቅም። ምክንያቱም እኔ እና ማክዳ ጋላ አንተዋወቅም።
ከዚያም እኔ “እህ” እያልኩ እከተላት ጀመር።
ማክዳ ጋላም ቀጠለች እና “የሆነ ነገር በለኝ” አለች። ማክዳ ጋላ ማለት የፈለገችው ነገር ምንድ ነው ቢባል “በስልክ ላይ ብድ (phone fuck)” ህግ መሰረት “ቂጥሽን ያዢ”፤ “እጅሽን እምስሽ ላይ ጫኚ”፤ ወዘተ እንድላት ነው። ነገር ግን እኔ ሳያት ጅል ነገር ስለሆነች “ከዚህ በኋላ አልደውልላትም” ብየ ተውኳት። ምክንያቱም ሌሎች ሲደውሉላት እንደለመደባት “በስልክ ላይ ብድ(phone fuck)” ታደርጋለች ብየ ስለገመትኩ ነው። ነገር ግን ማክዳ ጋላ አሁንም “አፍቅሬዋለሁ” ትላለች። ከዚያም “በስልክ ላይ ብድ(phone fuck)” አለቀ እና ወደ እራሷ ተመለሰች እና እምሷን

ስትዳስሰው “እረጥቧል” አለች፡፡ ነገሩ ለምንድን ነው ቢባል “ሽንታ ነው”፡፡ እኔም በጣም ደበረችኝ፡፡ ምክንያቱም ““በስልክ ላይ ብድ(phone fuck)”ብትለምድ ነው እንጂ በአንድ ቀን ትውውቅ “ፎንፋክ እናድርግ” ብላ አትጠይቀኝም ነበር” የሚል ግምት ስላደረብኝ ነው፡፡ ከዚያም ብዙ ነገር ካዎራን በኋላ ተለያየን፡፡ ወደ 38 ደቂቃ የሚሆን በስልክ እንዳወራን እኔም “ወዲያ አንዱ ቢወስዳት” ብየ ተለየኋት፡፡ የእኔ እና የማክዳ ጋላ ነገር በዚህ አበቃ፡፡

ማክዳ ጋላ “አብርሃ ፂላ እና ጋላ ገብሬል ጡትሽን ይጠቡሻል” ተብላ ለእኔ የሆነ ነገር ነገረችኝ፡፡ እርሱም ምንድን ነው “ጡቱስ የእኔ ነበር” አለች፡፡ ምን ለማለት ፈልጋ መሰላችሁ “ጡቴን እያሸሁ ሴጋ እመታለሁ” ማለት ነው፡፡ እኔም “በስልክ ላይ ብድ(phone fuck)” ስታደርግ በጆሮየ ስለሰማኋት “የማትረባ ጅል ናት” ብየ ተውኳት፡፡

ከዚያም ስለኳስ ደገፋ ሲወራ ቆምጨወች ድራማው ላይ የሚጨምሩት አንድ እርፍና ይኖራል እየተባለ ነው፡፡ ይህም ምንድን ነው ከአውሮፓ እግርኳስ ክለቦች መካከል የማንቸስተር ዩናይትድ ደጋፊ እንደሆንኩ ይታዎቃል፡፡ ስለሆነም ቆምጨ አምባው እኔን “ኳስ አይችልም” በሚል እሳቤ በድራማ ሊፎግሩኝ መሆኑ ነው፡፡ ስለሆነም እኔን ድራማው ላይ የሚወክለኝን ካታንጋ ቆምጨ ይጠይቀዋል፡፡ ጥያቄው የሚጠየቅ ጨዋታ በቴሌቪዥን እየተመለከቱ ተጫዋቹ ጎል አግብቶ ሲጨፍር ነው፡፡ የቆምጨ እና የካታንጋን ጥያቄ እና መልስ ስንመለከት

ቆምጨ ይጠይቃል፡- እንዴት ነው ጎበዝ ነው ተጫዋቹ? ይላል፡፡ ይህ ጥያቄ ማሾፍም አለበት፡፡

ካታንጋ ይመልስ እና “ጀግና ነው” ይላል፡፡ እንደዚህ ብሎ ያበቃል ማለት ነው፡፡ እዚህ ላይ የሚጠቀሙበት ተጫዋች የማንቸስተሩን ተጫዋች ዋይኒ ሩኒን(Wayne Rooney) ነው እየተባለ ነው፡፡ ሩኒ ለስራው ሳይመጥን አይቀርም፡፡ ምክንያቱም ማክዳም እስካሁን ወደ 3 ጊዜ ሳትበዳ አትቀርም፡፡ ነገር ግን አሁን “ድንግል ነኝ” እያለች ነው፡፡ ስለዚህ ፌክ ድንግል ነው ማለት ነው፡፡ እንዲሁም ማክዳን እኔ የምበዳት በዲልዶ ስለሆነ ዲልዶ ድግሞ ፌክ ቁላ ነው፡፡ ስለሆነም ሩኒ ፀጉሩ ፌክ ስለሆነ ለዚህ ፌክ ፍቅር ማድነቂያ ሳይመጥን አይቀርም፡፡ ዋይኒ ሩኒን(Wayne Rooney) ፀጉሩ በርሃ ሲሆንበት ጊዜ ፌክ ፀጉር አሰርቶ ነው አሁን እየኖረ ያለ፡፡

እንደገና ቆምጨ ይጠይቃል፡- “ሚስት አለህ?” ይለዋል፡፡
ካታንጋውም ይመልስ እና “አሮሞ ናት እንጂ አለኝ” ይላል፡፡

ቆምጨወች እንደዚህ በሰው ማሾፋቸው እነርሱ ኳስ የሚችሉ ለማስመሰል ነው፡፡ ነገር ግን ቆምጨወች በኳስ ችሎታቸው ከተማ አሰዳቢ ናቸው፡፡ መከራው ባህርዳር፤ መከራው ማርቆስ በቆምጨ ሲሰደብ ይውላል፡፡ ከተማው ምን ያድርግ ህዝቡ እንጂ፡፡ ነገር ግን እነርሱ ኳስ እንደማይችሉ እኔ ልናገር፡፡ ሰውነት ቢሻው የሚባል ጎጃሜ የኢትዮጵያ ብሄራዊ ቡድን አሰልጣኝ እንደነበር ይታዎቃል፡፡ ነገር ግን አንድ የደቡብ ክልል የአነጋገር ዘይቤ ያለው ግለሰብ በሬዲዮ አስተያየት ሲሰጥ ***“የሚችል ሰው ያሰልጥን”*** ብሎ ሰውነት ቢሻውን በቀጥታ ስርጭት እንደ ጨረበው የሚታወቅ ነገር አለ፡፡ ሰውነት ቢሻው በአንድ ወቅት በተደረገለት የሬዲዮ ቃለ-መጠይቅ “የገፀር ልጅ ነኝ” ብሎ መናገሩን ሰምተናል፡፡ ነገር ግን በየትኛውም አለም አንድ የገፀር ልጅ አይደለም የእግር ኳስ አሰልጣኝ መሆን ቀርቶ የእግርኳስ ደጋፊ አይሆንም፡፡ በተጨማሪም እኔ ዩኒቨርስቲ እየተማርኩ የነበሩት የጎጃም የከተማ ልጆች አንድም ኳስ የሚችል የለም ነበር፡፡ እንዲሁም የባህርዳር ከነማ የእስፖርት ቡድን በጭራሽ የኢትዮጵያ ፕሪምየር ሊግ ውስጥ ገብቶ አያውቅም፡፡ የባህርዳር ከነማ ሁሌም “ኮካኮላ ውስጥ ነው የሚጫወት፡፡ ስለዚህ እኔም “ቆምጨ ኮካ(ቆካ)” ብየ ጠርቸዋለሁ፡፡ ስለዚህ በሰው ከማሾፉ በፊት መጀመሪያ እራሱ ኳስ ቢችል መልካም ነው የሚል መልእክት ማስተላለፍ እወዳለሁ፡፡ የእኔ ዘመዶች እንኳን የገፀር ገበሬ ስለሆኑ በኳስ አይታሙም፡፡

ከዚያም ከንፈግብሬል ጋላ ማክዳን ስለተዋወቀበት ነገር እንይ፡፡ ከንፈግብሬል አኖሌ ሁለተኛ ዲግሪ ሊማር አዲስ አበባ ዩኒቨርስቲ የገባ በ 2005 ዓ.ም ነበር፡፡ በመሆኑም እኛ የተከራየንበት የነበረው ሰፈር አሁን የአዲስ አበባ ትምህርት ቢሮ ያለበት ህንፃ ስር ማለትም 6 ኪሎ ነበር፡፡ ስለሆነም እኛ የተከራየንበት ቤት ባለሁለት ክፍል የአኖሌ ቤት ነበር፡፡ አንዱ ክፍል ውስጥ የተከራዩትን ሰዎች ባለቤቱ አስወጣቸው፡፡ ያስወጣበት ምክንያት ደግሞ ምንድን ነው ቢባል ከንፈግብሬል አኖሌ ሲመጣ ጠንቋዮች “እነፀጋየ ጋላ ቤት ይከራይ” ብለው አዝዘው መሆኑ ነው፡፡ ስለሆነም ከንፈገብሬል አኖሌ እነፀጋየ አኖሌ ቤት መጥቶ ተከራየ፡፡ ስለዚህ እኔን *“ሼሊት ሲያዎራ ታርጋዎ ኦሮ ነው ሲል ሰምቾዋለሁ”* ብሎ ለጋላወች ይነግራቸዋል፡፡ ጋላወችም ድሮ ፂላወች ማክዳን ሲጥሏት ያልሰሙ መስለው ማክዳን ይጀምሯታል፡፡ ከዚያም ከንፈግብርኤል አኖሌ ይደውልላታል፡፡

“ሃሎ” ይላል ከንፈግብርኤል አኖሌ ፡፡
“ሃሎ፤ ማን ልበል?” ትላለች ማክዳ፡፡
“ነጋሚ፤ አካም ጅርቱ” ይላል ከንፈግብርኤል አኖሌ ፡፡ ከንፈገብርኤል አኖሌ ማጀመሪያ ማክዳ ጋላን ለማናገር የሚሞክር በኦሮሞኛ ስለሚሆን ብየ ነው፡፡ ምክንያቱም ማክዳ በአባቷ ጋላ ስለሆነች እና “ኦሮሞኛ ታውቃለች” ብሎ ስለሚገምት ከንፈገብሬል አኖሌም በኦሮሞኛ ለማውራት ሙከራ ያደርጋል የሚል ግምት ስላለኝ ነው፡፡
“ሰላም ነው” ትላለች ማክዳ፡፡
“ደህና፤ እንዴት ነሽ?” ይላል ከንፈገብርኤል አኖሌ፡፡ ከዚያም ቁላው ከቆመ እና ካሻፈዳት ማክዳ “ግልፅ ነኝ” ስለምትል “በስልክ ላይ ብድ(phone fuck) እናድርግ” ትለዋለች፡፡ ከዚያም ከንፈግብርኤል አኖሌ ፈቃደኛ ከሆነ በስልክ እርሱም ሴጋ እየመታ ማክዳ ጋላም ጡቷን እያሸች ለመሸናት ሙከራ ያደርጋሉ፡፡
ከዚያም “በስልክ ላይ ብድ(phone fuck)” ካደረጉ በኋላ ወደ እራሳቸው ስሜት ሲመለሱ “ሸናሁ” ትላለች ማክዳ ጋላ፡፡
እንደገና ከንፈገብርኤል አኖሌ ይመልስ እና “እኔም ሸናሁ” ይላል፡፡
ማክዳ ጋላ ትመልስ እና “አንተስ የእኔ አይነት ነህ” ትለዋለች፡፡
ከንፈገብርኤል አኖሌ ይመለስ እና “ምን ማለት ነው “አንተስ የእኔ አይነት ነህ” ማለት?” ይላል፡፡
ማክዳ ጋላም ትመልስ እና “ጋላ ነህ ማለት ነው” ትለዋለች፡፡
ከንፈገብርኤል አኖሌም ይመልስ እና “እንደዚያስ እኩል ነን፤ እንዳውም አንቺ በእናትሽ ኤርትራ ስለሆንሽ እና መቀላቀያ ስላለሽ ከጋላ ትንሽ ትሻያለሽ” ይላታል፡፡
ከዚያም ማክዳ ጋላ “የሚለምነኝ ኦሮሞ ሰው ላክ” ትለዋለች፡፡
ከንፈገብርኤል አኖሌም ይመልስ እና “ማንን እልካለሁ? አባትሽስ ጋላ አይደል፤ አባትሽ ይለምንልኝ እንደሆን ብየ ነበር” ይላል፡፡
ከዚያም ማክዳ ጋላ ትንሽ ከቆየች በኋላ “ከአባቴማ እኔስ ጋላ አልነበርኩ፤ እራሴንስ መለመን እችል የል” ትለዋለች፡፡
ከንፈገብሬል አኖሌም መልሶ “አንጀት ካለ ምንገዶ፤ ከተቻለማ እውነትሽን ነው” ይላታል፡፡
ማክዳ ጋላም ትመልስ እና “ትግሬዎች እየፈሱ ነው፤ እንዴት አድርጌ እየፈሱ፤ እህ ሁላችሁንም ባፈቅራችሁም “ታዴ ይብዳኝ ብየ ነበር” ትላለች፡፡
ከንፈግበሬል አኖሌም መልሶ “ትግሬዎች የበዱሽ እንደሆን ብየ ነው እንጂ ታዴስ ከሆነ የሚበዳሽ ስሙም የጋላ ስም ማለትም የታደለ ገመቹ ስም ስለሆነ ጋላ እንደበዳሽ ነው የሚቆጠር” ይላታል፡፡
“ትግሬዎች እኮ ለታዴ አሳይተውኝ ነው፤ ስለዚህ ለፂላወች አልሰጣቸውም” ትላለች ማክዳ ጋላ፡፡
“ፖለቲካ እጠላለሁ፤ ለትግሬዎች እምስሽን እንዳትሰጫቸው” ይላል ከንፈግብሬል ጋላ፡፡ ከንፈገብሬል አኖሌ ይመልስ እና “በአዲስ አበባ ማስተር ፕላን በጣም ቅር ብሎኛል” ይላል፡፡

ማከዳ ጋላም ትመልስ እና “ፖለቲካ ምን ይላል፤ ፖለቲካ የገቢ ምንጭ ነው፤ የሚሰራውን ወጥ ብታየው፤ በጣም የሚያምር ወጥ ነው እነአብርሃ ቤት የሚሰራ። የዚህ የቆንጆ ደግስ ውጤቱ ደግሞ ፖለቲካ ነው” ትለዋለች።
ከንፈገብሬል አኖሌም ይመልስ እና “የኦሮሞ ፖለቲካ አይደለም እንጂ እርሱማ ትክክል ነሽ” ይላታል።
“ዋናው ገንዘቡ እንጂ ከጎሳው ምን አገባን፤ የሚፈለግ ሙስናው ነው” ትለዋለች ማከዳ።
ከንፈገብሬል አኖሌም ይመልስ እና “እሱ እማ እምስሽንስ አሳየሻቸው አይደል” ይላታል።
ማከዳ ጋላም ትመልስ እና “እየፈሱ አባንስ ልስጣቸው ብየ ነው። በዚያ ላይ የኤርትራም ዘር ስላለብኝ፤ ቢጥለኝም ከጋላ ዘመድ የትግሬ ባእድ ይሻለኛል ብየ ነው” ትለዋለች።
ከንፈገብሬል አኖሌም መልሶ “እምስሽን ስታሳይው “ልብዳሽ” አላለሽም” ይላታል።
ማከዳ ጋላም ትመልስ እና “ልብዳሽ ተበሎ አይጠየቅም፤ ልብስ ከወለቀ መብዳት እንጂ” ትላለች።
ከንፈግሬል ጋላም ይመልስ እና “አልበዳሽም?” ይላታል።
በኋላ ማከዳ ጋላም “አልበዳኝም” ትለዋለች። እንደ ገና ማከዳ ጋላ “ግን አፍቅረኸኛል አኖሌ?” ትለዋለች።
አኖሌም “አፍቅሬሻለሁ፤ ዋቀዮ ጋፈዮ” ብሎ ይምል እና ቀጠሮ ይዘው በሌላ ዙር ይገናኙ እና ወሬ ይቀጥላል።

በሌላው ቀን አኖሌ ይደውላል። ደውሎ ተንሸ ከተነጋገሩ በኋላ ስለ አዲስ አበባ ማስተር ፕላን ይነጋገራሉ። “እንዴት ነው የአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ተመችቶሻል ወይስ አልተመቸሽም?” ይላል አኖሌ።
ማከዳም ትመልስ እና “የአዲስ አበባ ማስተር ፕላን ጥሩ ነው። እናንተ ኦሮሞወች ፓጋንም ስለሆናችሁ ነገር አይገባችሁም። አዲስ አበባ ቢሰፋ ምን ጉዳት አለው፤ እንዳውም የገበሬው ኦሮሞ ቁጥር ቀንሶ አራዳው አኖሌ ይጨምራል” ትለዋለች።
አኖሌም ይመልስ እና “እኔ እኮ ክርስቲያን ነኝ፤ ፓጋኖች ሌሎች ናቸው። እንዳልሽውም እንዳው ጠንቋዮች ያምፁ ብለው ስላዘዙን እንጂ ምንም የፖለቲካ አጀንዳ የለውም” ይላታል።
ማከዳም ትመልስ እና “ዝም ብለው ካለ ፕሮግራም ነው የሚያምፁ። አዲስ አበባ ኦሮሚያ ውስጥ ሆኖ እያለ እንዴት በአዲስ አበባ ያምፃሉ” ካለች በኋላ በነገሩ እየተከዙ ዝም ብለው ከቆዩ በኋላ ለሌላ ቀን ይቀጣጠራሉ።

አስታውሱ፡- ማከዳ ጋላን ሁሉም ሰዎች የሚደውሉላት ማከዳ ጋላ “ስልክ የሚደወልላት ጋላ ሴት(Call Galla Girl(CGG))” ስለሆነች ነው።

ተፈፀመ